[illegible] Google

¶ Ouidius de Faſtis cum duobus commentariis: Antonii de Fano ⁊ Pauli Marſi.

✠

ℂBARTHOLOMÆVS MERVLA ALEXANDRI FRATRO FOELICITA.

Itteras tuas Alexander chariſſime & fraterni amoris & eruditionis plenas pxime ac-
qbus intellexi te in euoluẽdis faſtoꝝ uoluminibus nõ mõ carmẽ illud elegãtiſſimũ: ſed
mentaria inemendata: & inuerſa librarioꝝ nr̃i tpis culpa & incuria pſpexiſſe: rogaſq; t
hoc tã pclaꝝ opus a tot deprauationibus uendicẽ: quẽadmodũ ſupiori ẽt anno. Q. C
emendauimus: q antea corruptus ferme totus uulgo circũferebaẽ: ego (ut uerũ fr̃) ſi p
nam beniuolentiã licuiſſet: laborẽ quẽ mihi iniũgis recuſaſſem: nõ q materia eſſet utilis &
lectæ: emẽdatio.n. grãmaticæ peculiaris eſt ps. Nã. M. Varro ſcripſit eã cõſtare in ptibus quatuor lectio
enarratione: emẽdatiõe & iudicio: &. M. Valeri⁹ pbus ſoli huic nec ulli pterea grãmatices pti deditus m
exẽplaria cõtracta emẽdare ac diſtinguere curauit. Reliqtq; non mediocrẽ ſilua ſermonis antiq: Sed q
ſentia aliis maioribus diſtrictus negociis: uoluntati tuæ haud facile poterã morẽ gerere. Oui.n. de T
Ply. de alalibus opus ſane arduũ ac pdifficile interptamur cuius pnincia magnã partẽ abſoluimus: mul
bi corrigimus: q ab aliis aut ptermiſſa aut illis incognita fuere. Huc ẽt accedit erudiẽdoꝝ adoleſcẽtũ neg
dium: qbus rebus impeditus Faſtos quoꝝ lectione te plurimũ oblectas: aliis relinquere decreuerã cor
Sed ut & tibi quẽ ob ingenii elegantiã & uitæ itegritatẽ ac excellẽtẽ ãte ãnos eruditionẽ amo: fr̃naq;
pietate: & cõi quoq; oium utilitati cõſulerẽ ex Platonis ſnia: q ad Architã Tarentinũ ſcribẽs eũ admo
conſiderandũ. Nullũ nr̃m ſibi ſoli natũ eẽ. Sed ortus nr̃i ptẽ ſibi patriã uendicare: partẽ parentes: ptẽ
haud inuitus & carmẽ correxi & enarrationes: curauiq; ut Antonii Fanẽſis: & Marſi interptationes u
merenẽa diligẽtiſſimo ac ſolertiſſimo bibliopola Ioãne Tacuino nr̃o: ne qd ad carminis intelligen
Quicqd uero latius cõtinebaẽ paucis in margine aſſignauimus: quo facilius poſſes ad id qd diu q
eẽt digitũ intẽdere. Accipies igiẽ frater optime opus q emẽdatiſſimũ: intelligeſq; nihil eẽ tam arduũ aut di

Locus Catulli enarratus

cile: qd tua cã non ſim ſuſcepturus q libentiſſime. ℂ Nunc reliquũ eſt ut ad id rideã: qd ſcire te uelle oſtẽ
Scribis: ut ſniam meã tibi exponã ſup eo Catulli uerſu. Patroa uirgo plus uno maneat penne ſæclo: rẽ; pauci
accipe. Catullus optat: ut ab eo liber editus diu duret & pmaneat: Nã quũ dixerit Cornelio ſe illi libellũ dicare
ſtatim ſubiũgit Patroa uirgo plus uno maneat perenne ſæclo: ubi uirginem ponit pro charta quæ nunquam
antea edita fuit: quemadmodum dicimus uirginem eam: quæ nunquam partum edidit. Martialis. Scriniorꝝ
ſignatas cuſtodiat ipſe uirginis pater chartæ: patroam autem pro patria: & Veronenſi accipies. Hic eſt uerus

Locus Liuii correctus.

Catulli ſenſus quem nos primi (quod citra arrogantiam dictum ſit) excogitauimus. ℂ Scđo loco ſcribis te le-
giſſe apud Liuiũ li. viii. bona Vitruuii cõſecrata fuiſſe ſemoniſangui deo. Quis aũt fuerit deus Semoniſanguis
a me quæris: ego (ut tibi ẽt locũ hũc ſcitu digniſſimũ exponã) non ſemoniſangui: ſed ſabinoſangi legendũ eẽ
affirmo. Nã Cato (autore Dionyſio Halicarnaſeo) nomen ſabinoꝝ genti impoſitũ fuiſſe ait ex ſabinoſangi
dini gentilis: Hũc aũt ſangũ a qbuſdã piſtiũ uocatũ fuiſſe refert. & qa Tatius in bello cũ romanis geſto uoue-
rat multa tẽpla uariis diis: ueriſimile eſt illũ ſabinoſangi gentis autori ædẽ quoq; erexiſſe: Nã & Dionyſius ſcri
bit eũ ſoli & lunæ. Saturno. & Rheæ ueſtæq; pterea: & Vulcano: & Dianæ: & qrino. Et diis aliis: quoꝝ noia

Locus Plynii difficillimus enarratus

difficile eẽt lingua græca enũciare ædificaſſe. ℂ In poſtrema pte tuæ epiſtolæ declarari a me cupiebas locum
Plynii ex. vii. li. naturalis hyſtoriæ. ubi ille ſcribit raros eẽ patribus pceriores cõſumẽte ubertatem ſeminũ exu
ſtione: in cuius uices nũc uergat æuũ. Senſum facile pcipies: ſi qd hoc in loco ſit exuſtio intellexeris: a qua uber
tatem ſeminũ cõſumi Ply. refert: & inde filios raro pribus pceriores fieri: ſcribit Ariſto. (autore Cenſorino
annũ eſſe maximũ: quẽ ſolis & lunæ uagarũq; ſtellarũ orbes cõficiũt: cuius anni hiems eſt Cathaclyſmos. i.
Diluuio: æſtas ãt Cepyroſis. i. exuſtio qđ eſt mũdi incẽdiũ. De anno magno Cicero li. ii. de natura deoꝝ ita ſcri
bit. Magnũ Anni Mathematici noiarunt: q tũ efficiẽ quũ ſolis & lunæ: & v. errantiũ ad eandẽ inter ſe cõpara
tionẽ cõfectis oium ſpatiis eſt facta cõuerſio: quæ q longa ſit: magna qõ eſt: eẽ uero certã & d[illegible]nitã neceſſe eſt
de anno magno multa Seruius & Macrobius Exuſtionis uero & diluuii meminit Plato in timæo. ſcribit. eni
ægyptiũ quendã ſacerdotẽ grandẽ natu Soloni hæc dixiſſe. O ſolon ſolon græci pueri ſemp eſtis: nec qſquã
e græcia ſenex: Cur iſtud diceret pcũctante Solone inđiſſe ſacerdotem. Quia iuuenis ſemp uobis aĩus eſt: in
quo nulla eſt ex uetuſtatis cõmemoratione priſca opinio. Qđ ideo uobis cõtigit: qa & multa & uaria hoium
exitia fuerũt eruntq;. Maxima qdẽ aut ignis cõflagratione: aut aquæ inundatiõibus peuenire neceſſe eſt: mino-
ra uero aliis qbuſlibet calamitatibus fieri. Nã q apud uos ferẽ phoetontẽ quondã ſolis filiũ currus aſcẽdiſſe pa
ternos: nec patris aurigatione ſeruata exuſſiſſe terras: ipſumq; flãmis cæleſtibus cõflagraſſe: quis fabuloſum
uideaẽ: ueꝝ quodãmodo eẽ putandũ eſt. Fit eum longo tẽpoꝝ interuallo cœleſtis circuitus pmutatio qdam:
quã inflãmationis uaſtitas neceſſario ſequiẽ. Tunc hi qui edita & ardua incolunt loca magis peunt q mari flu-
uiiſq; uicini: nobis porro Nilus quũ in pleriſq; rebus ſalutaris eſt: tum huiuſmodi a nobis arcet exitiũ qñ uero
dii aquaꝝ colluuione terræ ſordes diluũt. paſtores ouiũ atq; bubulci q iuga mõtiũ habitãt: piculũ illud euadũt.
Veſtræ aũt ciuitates in planitie ſitæ impetu fluminũ ad maria rapiunẽ. Sed in hac nr̃a regione neq; nũc neq;
alias unq in agros ſupne deſcẽdit. Cõtra uero ſurſum e terræ uiſceribus ſcaturit: qobrẽ antiqſſimaꝝ reꝝ apud
nos monumẽta ſeruanẽ: pinde ubicũq; nec imbriũ tẽpeſtas nimia: nec incendium ingẽs cõtingit: ſ; alias pau-
ciores: alias plures hoies tũ ſunt: idẽ refert ẽt Macrobius de diluuione & exuſtione. Quõ aũt exuſtio cõſumat
ubertatẽ ſeminũ docet Cicero li. ii. de natura deoꝝ: cuius uerba hæc ſũt. Sũt aũt ſtellæ natura flãmeæ. quo cir-
ca terræ maris aquaꝝ uaporibus aluntẽ his qui a ſole ex agris tepefactis & ex aqs excitanẽ. qbus altæ renoua-
tæq; ſtellæ atq; ois æther effundat eadẽ: & rurſu; trahit in idẽ. nihil ut fere intereat: aut admodũ paulum: qđ
aſtroꝝ ignis: & ætheris flãma cõſumat. ex quo euẽtuꝝ [illegible] putãt id de quo Panetiũ addubitare dicebãt: ut ad

…ui ois.müdus igneſceret:po ſuum humore conſüpto neq; terra ali poſſet:neq; remearet aer:cuius ortus
qu:omni exhauſta eē non poſſet:ita relinqui nihil pter ignem:a quo rurſum amante ac deo renouatio mun
fieret:atq; idem ornatus oriret.q autem Plynius ſcribit in exuſtionis uices æuum uergere deſignat exacta
…ea diluuione:nunc incendium quo exuritur ubertas ſeminū inſtare:idem docet carmen illud Sybillæ eri
cæ.Exurit terras ignis pontūq; polūq;:idem ſenſit Ouidius qui i met.ita cecinit.Eſſe quoq; in fatis remini
ur affore tempus:Quo mare quo tellus correptaq; regia cœli Ardeat & mundi proles operoſa laboret.
…eneca etiam in libro de conſolatione ad Martiam idem ita refert:& quum tempus aduenerit quo ſe müdus
…ouaturus extinguat:uiribus iſta ſe ſuis cedent:& ſydera ſyderibus incurrent & omni flagrāte materia uno
…ne quicquid nunc ex diſpoſito lucet ardebit.& Lucanus libro ſeptimo inquit.Cōmunis mundo ſupereſt ro
…s oſſibus aſtra Miſturus:& Auguſtinus libro.xx.de ciuitate dei ſcribit figuram huius müdi conflagratione
…ituram:ſicuti factum eſt aquarum inundatione diluuii. Nunc poſtea ꝗ litteris tuis reſpondi:& tibi morē
…ſi:ne in immenſum creſcat epiſtola:dicendi finem faciam:ſi te prius monuero.ut Magnifico patrono tuo
…tori Minoto homini nobiliſſimo:& perpulchre docto me commendare non deſinas.Vale Venetus.An
…cccclxxvi.Calendis Aprilibus.

Domici Palladii Sorani tetraſtichon ad Antonium Conſtantium poetam illuſtrem.

Sulmo tumet naſone ſuo,uerrona catullo.
Gloria romani magna tibulle laris.
Vmbria callimacho gaudet:eos ipſa philetha.
Lætentur patriæ mœnia clara tuæ.

AD Illuſtriſſimum principem Federicum ducem Vrbini montis Feretri & Durantis Comitem impera
…rem inuictiſſimum:ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vexilliferum Antonii Conſtantii Fanenſis præfatio
…commentarios Faſtorum Naſonis.

VEtam religionem quam licet diuini cultus ſcientiam diffinire Federice dux & imperator cla
riſſime tuentur quidem maiorem in modum theologi inter quos domi belliq; non ſine ſum
ma tua laude & omnium admiratione uerſaris:nōnihil tum ad eam rem mihi afferre uiden
tur qui maiorum noſtroꝝ pietatem & obſeruantiam in deos poſteris tradiderunt:quorū ex
roribus contemplandis & religionis noſtræ ueritas illuſtratur & eoꝝ animi:qui de rebus di
uinis recte ſentiunt concitatius feruntur ad uerum atq; ad omnipotentis dei cultum uehemē
tius accenduntur cum intelligunt quanta ueneratione:quibus hoſtiis quāta temploꝝ maieſta
te infœlix illa gentilis deoꝝ imagines fuerit proſecuta.Neq; enim audiendi ſunt agreſtes quidam & ac nimium
auſteræ religionis homines qui eminentiorem locum ut uulgo aiunt:beatoꝝ ſedibus aucupantes ab humani
tatis ſtudiis abhorrendū exiſtimant & dum pro uera religione ſtare cupiūt.non intelligunt ſe non ſine impie
tate quadā diuo Auguſtino Lactantio Euſebio:atq; aliis præterea uiris ſanctiſſimi aduerſari:qui a maioribus
noſtris & cerimonias & dicendi copiam mutuati religioni noſtræ ſplendorē quendā ac pulchritudinē adiece
runt.Quæ cum ita ſint placuit Ouidii Faſtos quantū meū mihi ſuppeditauit ingeniū explicare opus omni an
tiquitatis ſuauitate pfuſum:ubi pter deoꝝ gentiliū feſta priſcos ritus & pleraq; alia memoratu digna ortus
occaſuſq; ſiderū ac nōnullæ hiſtoriæ cōtinent:quibus rebus lector non delectari ſolū ſed recte inſtitui atq; ad
optimā frugē pduci pōt.Si qdem hiſtoriæ cognitionē uerā diſciplinā exercitationēq; eſſe ad res ciuiles nemo
dubitat.Aſtronomia uero ut cæteras eius laudes ꝑtereā diſtantia ſidera nobis admonet & quaſi admonet ut
æquabilitate uitæ atq; conſtantia cæleſtium motū atq; ordinē imitemur.Accedit ad hæc quod pleraq; urbis
templa magnificētiſſima & ædificia olim Romanā oſtentantia maieſtatē:e quibus hac ætate fundamentoꝝ
tantū reliquiæ manēt.ut certe nulla ueſtigia uel diligenter explorantibus ſeſe offerūt in eodē ope pene inte
gra & inuiolata monſtrant:ut eiuſmodi reꝝ ſtudioſis quæ cernere minime poſſunt ea facile & uidere & con
templari liceat.Quare nō incōſulto factum eſt ut ſtatuerimus tibi Sanctæ Romanæ eccleſiæ Vexillifer inui
ctiſſime nō minus optimaꝝ artiū ſtudiis quam reꝝ bellicaꝝ gloria & ſingulari moꝝ dexteritate pſtanti nſm
hoc opuſculū qualecunq; fuerit elargiri rem nulli non poetaꝝ interpreti(quod equidē miror)tot ſæculis de
tractā.Quis.n.te dignior hoꝝ cōmētarioꝝ titulo ubi magna ex pte de rebus romanis agit:Nam ut taceā id
quod apud Fanēſes nulla tpis longitudo nulla unꝗ delebit obliuio.Redactū abs te Fanū fortunæ patriā meā
nō incelebrem coloniā Romanoꝝ in Pii Secūdi Sūmi Pontificis ditionē.Vnde nemo eſt Fanēſium:qui uti
quondā te hoſtē formidauit atq; in mediis belloꝝ incēdiis exhorruit fulminantē ita & poſt ſpecioſam illam
uictoriā tuā placidiſſimū ac beneficētiſſimū expertus nō ſingulari quodā amore & obſeruātia pſequatur.Vt
omittā cæteraꝝ reꝝ a te geſtaꝝ magnitudinē multitudinē ac fœlicitatē tuo uigore animi:tuis uiribus.tua pru
dentia comparatam:ita ut merito cum præſtātiſſimis Romanorum exercituum ducibus uidearis poſſe cōferri.
Vt prætercam inuiolatam illam & integerrimā fidem:qua tibi tantū auctoritatis & gratiæ apud Summū Pō
tificem:apud reges atq; alios principes apud eminētiſſimas reſp.comparaſti:ut nemo eat inficias tuo cōſilio
tuiſq; auſpiciis omnem Italiā gubernari & tibi acceptū referri quod hoc tempore in ſumma pace ac trāquil
litate præter ſolitum conquieſcit.Vt tranſeam manſuetudinē & clæmentiam tuam cum in omne hominum
genus tum in eos qui te uel grauiſſimis iniuriis affecerūt cæſarianæ cuiuſdam ac uere Romanæ magnanimi
tatis indicium:tibi quidem a natura tributæ ſed philoſophiæ ac theologiæ familiarium tibi ſcientiarum ſtu
dio cumulatæ.Religionem præterea & obſeruantiam in deum:quam in tanta curarum mole in tot ac tantis

occupationibus omnibus non modo feſtis uerũetiam profeſtis diebus præ te ferre nõ deſinis. Quis illæ tuæ urbinates tot excifoꝝ a te collium duriſſimis lapidibus cameratæ quibus nihil pene comparandum habet italia nihil fere ut ita dixerim, unouerſus orbis:quid illa inquam uenuſtiſſima & magnificentiſſima regia,non minus cænationum cæterorũq́ locoꝝ multitudine q̃ aptiſſima diſtinctione ſpectanda:item ampliſſima bibliothæca penſilibus ſcalis & admirabili quadam rõne ſuffultis:pauimentis tectorio tauro nimio:ſignis picturis:tanta demum impenſa:tanta ſolertia & artificio cõditauit nemo ab eius ſpectaculo niſi inuitus abſcedat:nõ ne oſtẽdit indignam te principe hanc ætatem omnibus auaritiæ ſordibus inquinatã:te autem digniſſimum quem omnis antiquitas quem Roma illa terrarum domina ſi fieri poſſit inter Lucullos Pompeios:Mæcenates:Agrippas ac Cæſares uenerareꝭ tibi aſſurgat tui candorem animi & excellentiam amplexetur. Quod cum fata negauerint:nihil tamen impediet quin & in his cõmentariis ac lucubratiõibus noſtris quocũq́ modo tibi aſſurgit antiquitas:& te principem excellentiſſimum multorum ætatis noſtræ ſcriptorum monumẽtis immortalitati commendatum cum præſenti ſeculo ipſa quoq́ poſteritas admiretur.

IN FATSOS ARGVMENTVM.

Iucundum opus Naſonis:quod explicandum aſſumpſimus faſtoꝝ titulum ac nomẽ accipit nõ a faſtis diebus.i.feſtis ut multi ætatis noſtræ homines.& quidẽ eruditiſſimi falſo arbitranꝭ:quos Feſti Pompeii traditio nõ intellecta decæpit:ſed a faſtis hoc eſt libris annalibus unde magnam partẽ huius operis exceptã eſſe autor oſtẽdit:ut Sacra recognoſces annalibus eruta priſcis:& Idẽ Sacra cano ſignataq́ tempora faſtis. Nam Iſidorus nullam meretꝭq́ a faſtibus.i.poteſtatibus(ut idem ait)Ouidii faſtis nomẽ inditũ putat. Sunt autem faſti autore Seruio libri dierum computationem habentes:ubi teſte Pophyrione per cos annorum numerum colligebant. Erit autem plenior diffinitio ſi ſecundum Acronẽm dixerimus Faſtos eſſe annales in quibus memoria temporum continetꝭ:quiq́ ad cõmemorationem honoꝝ rerũue geſtarum inuenti dicuntur uirtutes indices. Horatius in quarto carminum: Tuas Auguſte uirtutes in æuum per titulos memoreſq́ faſtos æternet. Idem in eodem: Non cõæ referunt iam tibi purpuræ:nec clari lapides tempora quæ ſemel notis condita faſtis incluſit uolucris dies. Proprie igitur faſti ſunt annales ſcdm ſempronii Aſellionis opinionem accepti ab.A.Gel.traditam libro quinto noctium atticarum addita dierum computatione:d cũ per annos ſingulos ſcriberentur ex quo ianum parentem dixere faſtorum tantũmodo quod factum quoſque anno geſtum eſſet aliquid demonſtrabant:quorum nonnulli ueluti funeſti nihil præter nomina conſulũ ſuggeſſerunt ut Liuius ſcribit. Differunt autem a diurnis urbis actis:quæ uel humilia recipiebant cum Faſtis tantum illuſtria mandarentur. Vnde illud legimus apud Cornelium Tacitum: Niſi cui libeat laudandis ſundamentis & trabibus quis molem amphiteatri apud campum Martis Cæſar extruxerat uolumina implere cũ ex dignitate populi Romani repertum ſit res illuſtres annalibus talia diurnis urbis actis mandare:idem autore Priſciano Faſti a faſtis diebus nominati ſunt non quia feſti hoc eſt diis dicati ſint cum conſtet teſte Macrobio faſtos dies pro feſtis ſiue negocioſis ineſſe:qui feſtis ac ſacris aduerſantur:ſed quia eius modi annales cum dies faſtos nefaſtoſq́ cõtineant decuit a diebus candidioribus ac melioribus nominari. Faſtos autem dies nefaſtis præſtare nemini dubium eſt Vnde a Feſto Pompeio feſti dicuntur nefaſtorum comparatione. Faſtis enim diebus eodem autore iocunda fari licebat:nefaſtis quædam non licebat. Quam ob cauſam Euſebius eos triſtes appellare non dubitauit enim dies quamuis proprie atri non ſint ut recte A.Gel.docet pro abominandis tamen interdum accipiuntur teſte Porphyrione. Horatius. Ille & nefaſto te poſuit die. Statius in ſexto thebaidos. Proſpectu uiſus intercluſere nefaſto. Sane Faſtorum inuentionem nõnulli Eudoxo Gnidio aſtrologo tribuunt Socratis auditori ſodalique Platonis:quod uerum ne ſit aliorum ſit iudicium. Hunc certe Seruius ſcribit primum annum deprehendiſſe:quem tamen dubitandũm non eſt eum hauſiſſe ab ægyptiis diſciplinis. Scriptorem autem Faſtorum fuiſſe Lucanus teſtatur:ut Nec meus Eudoxi uincetur faſtibus annus. Eum Laertius refert in ægypto annum unum & menſes quatuor moratum ... attonſo atque ſupercilio.viii.annorum hiſtoriam ſcripſiſſe qui ut.A.Gel.meminit non multo poſt Romam a Gallis captam obſeſſumque capitolium in Græcia nobilitatus eſt. Illud planum eſt priſcis temporibus ad curiam Calabram ubi tantum ſacrorum ratio gerebatur Senatum uocari ſolitum & populum a rege Sacrificulo:ut(quoniã adhuc faſti non erant)ſacrificiorum prenoſcerent dies ac ludorum Primus autem Faſtos in uolume redactos publicauit Cn.Flauius Appii cæci ſcriba inuitis patribus ut Macrobius refert tantam plebis gratiã adeptus que antea cogebatur rationem dierum petere a principibus ciuitatis ut natus ipſe libertino patre:ſicut Plynius ſcribit creatus ſit ædilis curulis prætentis.C.Petilio & Domitio:quorum patres conſules fuerant:quo tempore ob dolorem omnis nobilitas dicitur annulos abieciſſe. Nec nos lateat faſtum cum pro annali libro accipiꝭ frequentius ſecũdæ declinationis eẽ:ut Inſtabatque dies qui dat noua nomina faſtis. Et tempora ſi faſtoſque uelis euoluere mundi. Inuenitur tamen & quartæ apud Lucanum:ut Eudoxi uincetur faſtibus annus. Quod eius errore prolatum Seruius putat:qui a Priſciano merito reprehenditur cum antiquiores quoque inueniãtur idem ſimiliter protuliſſe. Varro: Virtutum cauſa Iulii cæſaris qui faſtus correxit menſis Iulius appellatus eſt. Columella: Verum in hac ruris diſciplina ſequor nunc Eudoxi & Metonis antiquorumq́; Faſtus aſtrologorum. Sciendum Sane Ouidium ſcripſiſſe duodecim faſtorum libros:quorum hodie ſex tãtum extant nõ poſteaq̃ eſt relegatus in pontum ut quidam aſſerunt adducti in eam opinionem his uerſibus qui leguntur in quarto huius operis libro. Sulmonis gelidi patriæ germanice noſtræ Me miſerum ſcythico q̃ procul ille ſolo eſt.ſed ante relegationem ſuam:iniſcripſerat enim hoc opus Auguſto:cuius editionem illa indigniſſima relegationis calamitas impediuit quod planum eſt horum carminum argumento:quæ legimus in ſecũdo triſtiũ

Ne tamen omne meum credas opus eſſe remiſſum Sæpe dedi noſtræ grandia uela rati. Sex ego faſtorum ſcripſi totidemque libellos Cumque ſuo finem menſe libellus habet Idq; tuo ſcriptum nuper ſub nomine cæſar Et tibi ſacratum ſors mea rupit opus. Ea ſcripſiſſe Ouidium conſtat anno, primo ſui exilii nondum impleto: ut facillime quiuis diligens lector inueniet: quo tempore nihil niſi flebile a ſe ſcriptum fatetur: ut carmina ſcripta mihi ſunt nulla aut qualia cernis Digna tui domini tempore digna loco! Cæterum Naſo relegatus in Pontum pleriſque additis ac mutatis inſcripſit hoc opus non Tyberio ut docebimus: ſed Germanico Druſi priuigni Augusti filio ut eius interceſſione aliquando conſequeretur ueniam uel reditus uel exilii mitioris: quæ ſpes eum fefellit. Nam ut Auguſtum inexorabilem habuit ita & poſtquam is humanis rebus exceſſit non diſſimilem Tyberium nactus eſt. Fuit autem Germanicus ut ait Suetonius ingenio in utroq; eloquentiæ, doctrinæque genere precellenti & adeo lenis atq; innoxius ut eius uirtutibus motus Auguſtus diu cunctatus fuerit an eum ſibi faceret ſucceſſurem. quem demum adoptandum Tyberio dedit. Autoris uita: librorum numerus & alia quædam in exponendis autoribus conſiderari ſolita ita manifeſta ſunt ut conſulto a nobis pretereantur ſtudentibus breuitati: quos tantum in modum & priuata impediunt negocia & Fanenſis reſp. ſibi uendicat ut nihil otii fere ad hæc ſtudia relinquatur.

PRAEFATIO IN FASTOS

Paulus Marſus Piſcinas Poeta. Cla generoſo iuueni Georgio Cornelio. M. Cornelii equitis. F. ſalutem.

ROSTQVAM mihi ex lõga peregrinatione redire tãdẽ tua quoq; pace Venetiis Romã unde decẽnio anteceſſerã. uelut in portũ & optatã quietẽ licuit. Retuli me. G. Corneli ad ea ſtudia: q̃ tã lõgo tpe itermiſerã. quã lõgo a patriis ſedibus abfuerã: traditaq; publice nec optãti nec petẽti mihi pꝫtẽdi prouĩcia fuit. Quam ut arduam: ac per difficilem in tanto doctiſſimorum hominum coetu libentiſſime repudiaſſem: niſi me uetus amicitia ab inſtituto repuliſſet. cuius quotidiano quodam conuicio compulſus eam tandem aggreſſus: lyricos primo quidem anno horatianos: ac Ouidii triſtia diligentiſſime interpretatus ſum. Proximo uero diuinum illud faſtorum opus: in quo tot ueterum myſteria tot mythice: phyſiceq; obſcurius recondita ſunt: magna cura: ac uigilantia: auditorumq; frequẽtia profeſſi ſumus. In quo nobis eo magis elaborandum fuit. Quo ne uerbum quidẽ unum efferri poteſt quod non his quibus id preſtaꝛ muneris excipiaꝛ: exceptumq; temerario quodam impetu uulgeꝛ. Dedimus igiꝛ operam ut fideliter interpretaremur: & quamquam in cæteris dilucida breuitas ſemper placuit: In eo tamen opere nolui me continere terminis ut multi ſolent anguſtis: qui rem plerumq; confundunt: & quod ad diluciditatem redigendum eſt minus pſpicuũ reddunt. Ego at ita rẽ oẽm aperui. ut rudibus quoq; pueris facilis cognitu pararetꝛ: nulliſq; obſcurioribus locis abeſſet lumen. Inuigilaui plurimum hiſtoriis. & tabulis. in quibus totius fere operis ratio uerſaꝛ. Siderum ãt obſeruationem neq; poſt habendam cenſui. neq; de ea ſupra quam locus exigebat diſſerui. Etenim ſi ex his ipſis: qui aſtrorum ſcientiam profitentur: pauci admodum ſunt q eam ipſam recte teneant propter mutatas aut potius amiſſas: ut aiũt ueteras tabulas: quo pacto nos humanitatis profeſſores eam tenebimus. quam ne unquam quidem delibauimus. Satis erit nobis in præſentia poetæ mentem per ſingulos locos aperire: & quod ad rem faciat ab antiquis ſcriptoribus mutari hoc unum auſim dicere me in hoc opere & militiæ meæ morem geſſiſſe: & æquum lectorem nihil eſſe in eo quod ulterius deſiderari qat iudicaturꝫ: laudaturumq; qua celeritate fuerit a nobis hoc opus abſolutum. fuere. n. alii: qui cum plurium annorum in hoc ipſo operam exhibuiſſent. non tamen pluribus annis abſoluerunt. Nos uero paucis menſibus ad finem deduximus: quod tamen admirationi debet eſſe nemini. Sumus. n. in ea urbe: i q̃ humanitatis ſtudia ſemper floruerunt. Vbi & maior librorũ copia: quam in cætera auſonia: immo i toto orbe poſſet comperiri. Adde & doctiſſimorũ hominum frequentiam: qui in urbem tanquam in communem patriam confluunt: ita ut in omnibus: in quibus aliqua oriretꝛ dubitatio ſtati quem conſulas occurrit: quod in cæteris locis minime ꝯtĩt: Id boni magis Romæ contigit. quã ubi uiſgentiũ. Quo qdẽ fretis celerius & fidelius oia a nobis cõficiunꝛ. Scripſerat in faſtos pluribus ante me annis. Pauca tamen fideliſſimus antiquitatis: & totius latinitatis Interpres Põponius nr̃. Poſtea nos ſecuti ꝓuinciã oẽm prurrimus: nihil intactũ: nihilq; indiſcuſſum reliquentes Deinde, perutilæ Anaclyterius meus uir: tũ græcis: tũ latinis litteris ornatiſſimus: & utroq; dicendi genere illuſtris Iaſtos & ipſe interpretatus eſt. Idẽ pauloante fecit doctiſſimus & eruditiſſimus iuuenis: interpreſq; diligẽtiſſimus Ant. Volſcus. cũ quo eſt mihi tãta neceſſitudo & mutua beniuolentia. ut cõmuni utriuſq; titulo lucubrationes noſtras eſſemus edituri. quod occupato illo in propertianis monumẽtis: &, me ab urbe digreſſo: non eſt in pſentia factũ Sed ne quẽquã defraudemus plurimũ liguæ latinæ cõferẽs: magnã ille laudẽ in omni ſtudiorum genere mereꝛ. Antonius preterea fanẽſis uir & ingenio & doctrina ſingularis: & i utraq; eloquẽtia ſummus in idagãda rõne faſtorũ pluribus iã annis occupaꝛ: neſcio ſi illi ad finẽ peruẽtũ ẽ: nõ. n. oẽs quæ nobis eſt Romæ: eã domi librorũ: ſupellectilẽ habẽt: ita q̃ nobis facillima ſunt: redduꝛ aliis difficiliora. Accedit locorũ ratio: romanorũ pſertim: q̃ cũ cæteris incognita ſit: & aperta nobis: q in ipſis ſumus educati: facit: ut oia ſint nobis quam aliis prõptiora. Taceo de igenio. quod mihi non mediocre natura ſuggeſſit & de ea quam ego Induſtriam adhibuerim in quo & cõſilio ualere: & iudicio ſimul me poſſe exiſtimo: qđ aliorũ quoq; teſtimonio cõprobaꝛ. qui iudiciũ meũ in multis expetiuere: & expetitũ ſunt oino ſecuti. Liceat ita ſine arrogantia loqui: ne: cuiquã benemerẽti uera laus detrahaꝛ cũ primus ego per totũ hoc ingẽs pelagus audenti Cĩba cucurrerim: que prius incognita erant cæteris aperueri & ita aperuerim ut ulterius ingrẽdi laborẽ omnibus ademerim: qđ ſi illi qui mõ uiuunt: laborioſi huic laudi noſtræ eſſent igrati. Spero equidẽ mihi poſteritatẽ ingẽtis grãs habiturã. Tibi uero in primis. G. Corneli laborẽ hunc nr̃um pro tua in me hũanitate: & oi officiorum genere dicamus: ut ſi quãdo mea uox corã tibi domi ꝓderat audiẽti ꝓſit & in poſterũ quoq; abſentis

& tecū abeas un̄ pullulātē iā ubi ſobolē queas:& nobis ducibus erudire:& bonis quoq; moribus iſtituere: non
n. ſola faſtoꝝ gloria te temanet:ſed q̄ ad inſtitutionē uitæ humanæ ꝑtinent. Tuo etiam nōi dedicanť officia
ſia ipſa ꝑcepta:tanto a nobis labore & diligētia lucubrata:ut ꝓdire ex ipſis ueræ academiæ fontibus uideanť.
Quin & ingēs ipſa pharſalia:& artis rhetoricæ ꝑcepta ſūma eū uigilātia:& fide a nobis interpretata: tuoque
itidē nomini dedicata fore qdem exiſtimo immortalem tibi gloriam paritura: Quę ſi tibi grata eē cognouero
labores omnis meos portinus expectato. Fac igiť ſi tuæ laudis gris ſtudioſus:ut ſcio munuſculum hoc meum
animu te ſuſcepiſſe:& gratum fuiſſe cognoſcam. Sed iam nimis euagatus ſum:ad poetā ipſum tādē ueniamus.

Ouidii uita per Paulum Marſum Piſcinatem poetam clariſſimum.

PVBLIVS OVIDIVS Naſo pelignus ſulmone ex equeſtri natus eſt ordine:eo tēpore quo Hi
cius & Panſa conſul. mutinenſi bello periere:Secundo quinquatrioꝝ die. xiii. calen. apri. Sub Pl
tio Grippo ſris operam dedit. M. Varroni & Cor. gallo acceptiſſimus: ſtimulante pře foro aliquā
diu incubuit. Reos pleruṁq; defendit iudicium:inter cētumuiros dixit. Declamauit accuratiſſime
unde & merito īter declamatores cum Seneca commemorat. Defuncto patre ad poeticē redit. Millitauit ſub
M. Varrone:& cum eo Aſiam petiuit:nec prius in urbem reuerſus:quam græcum ſermonē imbibiſſet. Vxo
res breui duas habuit:tertia tamen diutius ſecum manſit:ex qua Perillam genuit. Demū ab Auguſto in exiliū
miſſus eſt:anno ætatis ſuæ quinquageſimo. Exulauitq; annis nouem:periit in ea infelicitate anno Tyberii quā
to. Sed huius exilii cā uaria referť de qua alias late diſſeruimus refellentes uarias & eoꝝ in primis opinio
nes:qui Sydonii teſtimonio Liuiam ſeu Iuliam Auguſti:aut Tyberii filiam amaſſe referunt:& ea cā in exi
lium miſſum:eamq; ſub corynne nomine celebratam:quod facile refelli poteſt ſi diligentius Sydonii uerba
trutinabimus. qui cum uellit endecaſyllabis: Narbonēſem quemdam poetā ſuper cæteros extollere:quos
aut aperte nominat:aut periphraſi oſtendit. De Ouidio ſic inquit. Et te carmina per libidinoſa Notum: nas
ſo tener:tomoſque miſſum. Quondam cæſarie nimis puellæ:falſo nomine ſubditum Corynne:hoc eſt o d
multos decipit. Sed ordine ipſo interpretemur uerſus:& res ipſa lucidior fiet. Superat inquit:te naſo tener
laſciue notum:in famē per carmina libidinoſa:propterea quod artem amatoriam ſcripſiſti:& miſſum tomos
uidemq; quemadmodum hoc loco coniungit:& miſſum tomos per carmina quoq; libidinoſa & ſine coniun
ctione ſubditi: Quondam nimis ſubditum puellæ cæſareæ falſo Corynnæ nomine per hæc uerba non oſtē
dit ea cā miſſum eſſe in exilium:quod cæſare puellā amarit:ſed quod artem ſcripſerit: Sed quæ fuerit hæc
cæſarea puella in dubio eſt:nam ſi recte perſpicimus puellam non tā pro filia:aut nepte:quam pro ancilla
accipere poſſumus:uti & pueꝝ cum pueros non modo filios:& quę ſunt ætate puerili:ſed etiam ſeruos uoca
mus:ut ſæpe numero apud poetas:& oratores inuenies:quod etiam oſtendit Paulus iuris conſul. de uerboꝝ
ſignificatiōe:potuit igiť cæſaream ancillam amare & eam ſub Corynnæ nomine celebrare. In libris. n. ad Co
rynnam nihil eſt dignum principe muliere. nam ad eandem cœnam eunt:certe cum principibus non iſſet
multa inpcať inuiri:in Cæſarē nō ita feciſſet:accedit illa ad illū:nō iſſet prīceps lāniat capillos:nō ita demēs
fuiſſe ut pricipis laniaſſet. Præterea in oibus q̄relis:& q̄ in libro triſtiū:& q̄ in his de pōto ſcriptę ſunt:nihil de
amore q̄riť:niſi qd artē ſcripſerit:nihil in amorē īprecať:errorē q; id quo dānatus ſit nō culpā:nō ſcelus. nō cri
mē uocat:ac ſi demōſtrare uelit errorem alienū crimen incidiſſe:uel ut alii dicunt q̄ Iuliā nudā uiderit: uel q̄
Cæſarem Auguſtum in re turpi deprehenderit Idq; facile ex eo loco ꝑcipi poteſt:cur aliquid uidi: cur noxia
lumina feci:cur inprudenti cognita culpa mihi:quoꝝ uerſuum ſententiam multi peruerterunt. dixit. n. cognita
culpa non hic de ſua ſed de alterius culpa dixit. Et in hoc ſubdit Actheonis templum:qui iuſcius in dianam
nudam incidit:ſic & eum inſcium in aliquid ſimile incidiſſe coniiciendum eſt:qd omnino negari nō pōt:cū
ī tertio triſtium lib. dicat. Inſcia qd crimē uiderūt lumina plector. Peccatūq; oculos eſt habuiſſe meos:& pluri
es in eandem ſententiam redeat Et enim quāuis cæſareā puellam amaſſet:certe nō hoc errorē:nō ſce delii
quere dixiſſet:nā & cōſcie & ſūmo ſcelere in auguſtā maieſtatē deliquiſſet. Relinquiť ergo qd a quid uiderit
ex quo Auguſtum in odium ꝓuocarit:& exilio ſub artis amatoriæ culpa mulctatus ſit: ſcripta elego heroicoq;
carmine reliquit multa quæ maxime:& uſui ornamento linguæ romanæ ſunt heroidū epiſtolas plures. Artis
amatoriæ libros tres: Amoris remedii libros duos. De amoribus ad Corinā libros tres. Trāſmotationum li
bros quindecim. Scripſit & tragœdias quaꝝ maxime & a Quit. & cornelio tacito Medea probabať ſi q̄tum
ualeret ī genio oſtendit Librum in malos poetas compoſuit:ut Fabius Quit. refert. Epiſtolā ſcripſit ad Liuiā
augu. de morte Druſi. bellum actiacum incohauit:ad Tyberiū libros duos. In exilio triſtium libros quiq;. De
Ponto quattuor Faſtoꝝ libros duodecim. Scripſitq; in ibin imꝑcationem:uaticiniaq; uno libro complexus:ē
Scripſit & triumphum Cæſaris: Poſtremo de piſcibus opus inchoauit:quem. poſtea imitatus eſt. Oppianus.
Lingua letica libellum de geſtis imperatoris apud getas edidit:quin etiam & alia pleraq; ſcripſiſſe conſtat. In
teriere tamen multa:ſeu librarioꝝ in curia:ſeu poſteritatis inertia. Faſtoꝝ āt ſex tantummodo in nr̄a ſæcula
peruenere:cum & ipſe duodecim ſcripſiſſe dicat. Sex ego faſtoꝝ ſcripſi totidemq; libellos. Cūq; ſuo finē men
ſe libellus habet. Hos āt multi putā Romæ inchoaſſe. Sed in ponto abſoluit:ut pꝫ ex eo loco in quarto libro
cum inquit Sulmonis gelidi:patriæ germanice noſtræ: Me miſerum ſcythico quam procul illa ſolo:nam inde
ſcripſiſſe oſtendit Ego āt puto eū in ponto integꝝ opus abſoluiſſe:ſed tātum ſex libros emēdatoꝝ edidiſſe re
liquos nec emēdatos nec editos icuria poſt eius iteritū ꝑiiſſe. Dicauitq; hoc opus nō tyberio Aug. uel multi aſ
ſerūt ſed germāico Druſi fr̄is Tyberii filio illius druſiq; ī germāia oppetiit. Nā ſi tyberio dicaſſet:cū Aug. fili
eſſet:adoptiuus tamē nō ī hoc primo li. dixiſſet. Et tuus auguſtū noie dictus auus. Auus. n. Tyberii fuit Cæ
ſar & Auguſtus pr̄: ex adoptiōe tamen. Ergo de Auguſti nepote intelligēdum eſt non de filio:& id ea fortaſſe
ratione:quod germanicus plurimū a militibus amabať. Si quādo imperaret:quē iā ſibi poeta cōciliaſſet ab eo

r..ituerež in patriãm:uel quod per eum in Cæſaris gratiam rediret. Hic.n.germanicus ut autor eſt Tranq̃l- lus miſſus ad exercitum in germaniam.exceſſu Auguſti nũciato:legiones uniuerſas imperatorem Tyberiũ pertinaciſſime recuſantes:& ſibi ſumma reipublicæ deferentes incertum conſtantia:an pietate maiore cõpe- ſcuit:atq; hoſte mox deuicto triũphauit. Huic igitur dicati ſunt faſtoꝝ libri:in qbus ſacra totius anni deſcribũ- tur:& ut de uerbi definitione diſſeramus. Pompeius lib.vi.de ſignificatione uerboꝝ ita inquit. Faſtoꝝ libri appellabãtur in quibus totius anni fit deſcriptio. Et ſubdit:faſti.n.dies feſti ſunt:ea ratione oolebant e noſtris multi poſſe annales dici. In hoc tamen differunt:quia in annalibus plurium annorum res geſtæ continebanẽ ſeruato cuiuſq; anni ordine. In faſtis uero non rerum geſtarum aut multorum temporum ſeries:ſed deorum ..ltus:& omnia ad religionem inſtituta quacũq; cauſa per ſtata totius anni tempora:ſuis quibuſq; menſibus ..m ortu & occaſu ſignorum referuntur. Eratq; illud pontificum:ut quæcũq; patres ſua religione inſtituiſſent ſacra.& cerimonias omnes in faſtos redigerent. Pluresq; longe ante Ouidium e noſtris Faſtorum poetas ſcri- ptores accepimus. Primumq; Liuium Andromicum:deinde Ennium. Poſtea alios quoq; multos. Ouidius ue- ro longe poſt euolutis priſcorum faſtorum libris:& pontificum monumentis:& annalibus ueterum omnia: quæ ad rem ſacram pertinere uiſa ſunt reformato in certiorem ordinem annoi ſignorũq; obſeruationem in faſtos ſuos ſerioſius redegit. Sed iam ad præfationis interpretationem ueniendum.

Germanicus.

❡CALENDIS IANVARIIS

feſtum Iunonis:& Aeſculapii.
iiii nonas
iii nonas Cancer occidit.
Pridie nonas
Nonis Lyra oritur.
viii idus vii idus
vi idus
v idus agonalia landelfin oritur
iiii idus media hyems
iii idus feſtum Carmentis & Iuturnæ
Pridie idus
Idibus feſtum Iouis:Octauius dictus auguſtus.
xix calendas februarii
xviii cal.feſtum carmentis porrimæ & poſtuertæ.
xvii cal.feſtum concordiæ
xvi calẽ.Sol in aquarium tranſit relicto capricorno
xv calen. xiiii calen.
xiii calen. xii calen.
xi calen.
x calen.lyræ pars occulitur
ix pectus leonis occidit feſtum ſementis
viii calen.
vii calen.
vi calen.feſtum Caſtoris & Pollucis.
v calen.
iiii calen.
iii calen.
Pridie calen.feſtum pacis.

❡CALENDIS FEBRVARIIS.

iiii nonas feſtum Iunonis:& ſoſpitæ ſacrificiũ Io- uis capitol.lucus aſyli celebratur.
iii no.lyra penitus occidit:terga leonis occidunt.
Pridie nonas delphin occidere incipit
Nonis Auguſtus:dictus.P.P.ganymedes oritur.
viii idus
vii idus
vi idus
v idus initium ueris
iiii idus
iii idus Bootes oritur
Pridie idus
Idibus feſtũ iouis:& fauni:ne faſtus dies fabioꝝ
xvi cal.martias Coruus:& anguis & crater oriuntur
xv calen.lupercalia
xiiii calen.aura mutatur.ſol tranſit in piſces
xiii calen.
xii cal.feſtum ſtultorum:fornacalis:feralia. feſtum deæ mutæ
xi calen.cariſtia ſacra
x calen.feſtum termini
ix calen.
viii calen.
vii calen.
vi calen. Tarquinii ſuperbi fuga
v calen.
iiii calen.
iii calen.equiria in campo martio.
Pridie calen.

❡CALENDIS MARTIIS.feſtũ iouis & martis ancilia feruntur uetitæ nuptiæ.

vi nonas
v nonas alter piſcium occulitur
iiii nonas bootes occidit.uindemitor apparet
Pridie no.feſtum ueſtæ.cathedra Iulii cæſaris
Nonis,feſtum ueiouis Pegaſus oritur,
viii idus oritur corona.
vii idus
vi idus v idus
iiii idus altera equiria iuxta tyberim
iii idus
Pridie idus
Idibus feſtum annæ perennæ:cædes Cæſaris.
xvii calen.aprilis Scorpius occidit'
xvi calen.feſtum Bachi pompa Caſtoris & Pollu- cis:& oritur miluius.
xv calen.
xiiii calen.quinquatria Mineruæ
xiii calen.
xii calen.
xi calen.Sol in Ariete
x calen.
ix calen. viii calen.
vii calen.æquinoctium uernum
vi calen.
v calen. iiii calen.
iii calen.feſtum Iani concordiæ:ſalutis.& pacis
Pridie calen.feſtum lunæ in auentino

❡CALENDIS APRILIBVS feſtũ Iunonis & uirilis fortunæ ueneris:Scorpius occidit.

iiii nonas pleiades humeros paternos releuant
iii nonas Pridie nonas

Nonis feſtum Cybelis.
viii idus feſtũ publicæ fortũnæ in cole quirinali.
vii idus
vi idus ludi in honorem Iulii Cæſaris propter cæ-
dem iube regis:Libra occidit & orion.
v idus ludi in honorem cereris, & deorum imagi-
nes efferuntur.
iiii idus
iii idus
Pridie idus
Idibus feſtum iouis uictoris & libertatis:
xviii ca.maias grando.auguſtus uictor mutinæ
xvii calen.ſacrum ſorde bouis
xvi calen uictoria Auguſti & de Antonio hyades
occidunt.
xv calen.
xiiii calen.equiria in circo uulpium combuſtio
xiii calen.Sol in Taurum tranſit.
xii calen.natalis urbis.palilia.
xi calen.
x calen.uinalia.tranſſertur uenus:
ix calen. viii calen. vii calen.
iiii calen.medium uer.aries occidit. feſtum rubigi-
nis.canis oritur. iii calen.
Pridie cal.feſtum Floræ.Veſtæ.& Phœbi. & Augu-
ſti in palatio.
CALEN.maiis oritur capra amaltea.ara larum.
vi nonas ſacrificia ariſtarum. hiades oriuntur ludi
Floræ.
v nonas oritur chiron. iiii nonas
iii nonas libra apparet.
Pridie nonas. Nonis.
viii idus vii idus lemuria fiunt.orion oc-
cidit.malum nubere.
vi idus v idus
iiii idus feſtum martis ultoris
iii idus
Pridie idus pleiades oriuntur:æſtatis initium.Idibus
Taurus apparet:ſcyrpea ſimulachra in Tyberim.feſtũ
Martis.
xvii calen.iunias xvi cal. xv cal. xiv cal.

Iamq; opus exegi:iam uos hinc ire labores
Ite mei:totumq; pedes efferte per orbem:
Liberiore uia celeres:cultiſſima lingua
Qua romana uiget:primo qua ſurgit eoo
Phœbus:& heſperiis nitidum caput obruit undis.
Et qua zona poli feruet rubicunda perusti:
Quaque coit ſcythicus brumali frigore pontus.
Nullaque pars orbis ſit noſtri muneris expers.
Perque omnis reſonate domos: puerilibus annis
Vos certam promitere opem:& prodeſſe iuuentæ
Fas erit:atque graui præbere alimenta ſenectæ:
Oſtendetis enim ueterum monumenta quiritum:
Temporis & priſci ſeriem:ritu ſiue ſacrorum:
Et quæ templa deis poſuit ueneranda uetuſtas:
Aſtorum cauſas:orientia ſydera cœlo:
Lapſaque ſub terras:longos uigilata per annos
Peligno uati:cuius fidiſſimus ipſe
Interpres:uolui tantis hunc rebus honorem
Addere:ſi quis honos e noſtro pectore manat:
Me duce lucidius toto ut relegantur in orbe.
FINIS.

xiii calen.ſol in geminos tranſit.agonalia.
xii calen.canis erigonius oritur.
xi calen.luſtria Vulcani:
x calen. ix. calen. viii calen.
vii calen.ſacrificium pro fuga Tarquinii.
vi calen.
v calen.feſtum publicæ fortunæ.
iiii calen.aquila incipit apparere.
iii calen.Bootes occulitur.
Pridie cal.Hias oritur.
CALENDIS IVNIIS feſtum Carnæ.Iunonis mo-
netæ.martis tempeſtatis aquila oritur
iiii nonas hyades oriuntur.
iii nonas
Pridiæ no.feſtum Bellonæ:templum factũ herculi.
Nonis feſtum ſancti Fidii ſemiparis.
viii idus
vii idus urſa minor occidit feſtum Mentis.
Ludi ad honorem Tyberis.
vi idus feſtum Veſtæ.Aſini coronantur ara Iouis
piſtoris. v idus oritur delphin.
iiii idus matralia fiunt.feſtũ fortunæ.& Cõcordiæ
iii idus
Pridie idus.
Idibus feſtum iouis inuicti.quinquatria mineruæ.
xviii calen.Iulii.
xvii calen.Thyene apparet.tẽplũ ueſtæ purgatur.
xvi calen.zephirus mitigatur.bonum nauigare.
xv calen.orion oritur.delphin apparet.ſol ingredi-
tur cancrum.
xiv calen templum palladis in auentino.
xiii calen.feſtum Sumani.
xii calen.Aeſculapius oritur.
xi calen.
x calen.
ix calen.Flaminius uictos eſt.
viii calen.feſtum fortis fortunæ.
vii calen.orionis zona aſpicitur:ſolſtitium æſtiuũ
vi calen. v calẽ.feſtum Laris & Statoris.
iiii calen.templum Quirini,
iii calen. Pridie calen.

ROBERTI VRSI ARIMINENSIS IVRIS CONSVLTI EPIGRAMMA AD PAVLVM MARSVM PISCINATEM POETAM CLARVM:ET ORATOREM ILLVSTREM.

Faſtorum quiſquis latii monumenta teneret
Signaque cum cauſis:lapſa:uel orta cupit.
Te legat:hic celebri naſonem interprete marſo
Doctus erit:marſi lingua diſerta mei eſt:
Euganeis fuerat:latiiſque incognitus oris.
Naſo:uelut geticus:ſarmaticuſque foret.
Tu nihil inuidiam ueritus:nihil inde labores:
Nil hos:qui naſum rhinocerontis habent.
Grande opus aggrederis:deles mendoſa:recludis:
Abdita:te propter queque repoſta parent.
Naſo tibi:tibi nos multum debere fatemur.
Omnia ſunt ſcriptis facta ſerena tuis.
Marſe diu felix merito tibi parta perennis
Gloria:& æternum nomen ad aſtra:Vale.

ANT.
FAN.

TEMPora cum cauſis. Duodecim anni menſes & dies feſtos cum eorum cauſis: quis nõ omnium celebritatum cauſæ redduntur ut lector uidebit: euolutis enim faſtorum libris multa a Naſone deſiderata ſunt cum illi omnia nõ ſuggererent. Sane poſſidonius teſte Laertio ſcripſit tempus eẽ incorporeum q̃ nihil aliud ſit q̃ interuallum mundani motus. Vnde Saturnus Cæli filius dicitur per quem accipimus tempus ortum a cœlo: & a quibuſdam philoſophis tempus diffinitur cœleſtis motus dimenſio. Id ſecundum Varronem duorum generum facimus. Vnum annale quod Sol circuitu ſuo finit. Alterum meſtruum quod Luna a quorum te nore temperato is auctor tempori nomen inditum putat. Plato uero cum tempus cœli motum eẽ dicat diem ait noctem menſem & huiuſmodi cætera eſſe temporis partes. Eſt autem hæc propoſitio ſummæ totius operis bipartita: nam & dicturum ſe tẽpora pollicetur & ortus occaſuſq; ſignorũ: ut Quis uetat & ſtellas ut quæq; oriturq; caditq; Dicere propoſiti pars fuit illa mei. Hos ortus occaſuſq; ſignorũ ſcire debemus modo eſſe chronicos: modo heliacos: modo coſmicos: quis eos quidam ſcriptores duorũ tantum generum tradant: lege libellum qui ſphæra iſcribitur. Neq;. n. quæcunq; uel pueri norunt huic operi placet inſerere ne creſcat in imenſum & nos quod minime ſumus ampulloſi atq; oñatores uideamur: qui magis eos probare cõſueuimus: qui multa breuiter: q̃ qui pauca dicerent copioſe. LATium digeſta per annũ.

Tempus

PVBLII OVIDII NASONIS FASTORVM

TEMPORA Cum cauſis latium digeſta per annum
Lapſaq; ſub terras: ortaq; ſigna canam
Excipe pacato cæſar germanice uultu
Hoc opus; & timidæ dirige nauis iter

Annus

Quem latini duodecim menſibus explicãt abſoluũtq; diebus. ccclxv. & quadrante: qualẽ & Perias iã pridem recepiſſe. Q. Curtius docet: ut Magi proximi patriũ carmẽ cantabãt & tercentum ſexagintaq; iuuenes ſequebãtur pũnicis amiculis uelati diebus totius anni pares numero. Quippe Perſis quoq; in totidẽ dies deſcriptus eſt annus. Nam ægyptios conſtat annũ aliq̃n habuiſſe menſium quattuor: Arcades triũ: Acarnanes ſex. Nec nos moueat Cleoboli ænigma: quod de anno duodecim menſium tale fertur. Vnus pater ẽ iſq; duodecim filios habet: eorũ ſingulis triginta ſunt filiæ: quarũ aliæ candidæ: aliæ nigræ ſunt: imortales uero ſunt & moriuntur oẽs. Vbi paucos dies anno ſubtractos mirari non debemus: q̃ & Cleobolum ſcimus lõge ante Iuliũ cæſarẽ uixiſſe Roma regibus ſeruiente: & legimus apud Pliniũ Phalerio Demetrio athenis dicatas eẽ ſtatuas. ccclx. nõdum anno hũc dierũ numero excedente. Eſt aũt annus auctore Macrobio non ſolũ is quẽ nunc cõmunis oium uſus appellat: quiq; a nõnullis in octo diuiditur ſeſquimenſes & quattuor tempora: Ver: æſtatem: autumnũ: hyemem: ſed ſingulorũ luminũ ſiue ſtellarũ emenſo omni cœli circuitu a certo loco reditus annus ſuus eſt. Tria autẽ ſunt ut Seruio placet annorũ genera quæ ex ſyderibus colliguntur. Eſt. n. annus lunaris dierũ triginta. Eſt ſolſtitialis continens duodecim menſes. Eſt & magnus quẽ eſſe uolunt oibus planetis in eundẽ recurrentibus locum quem Plato in Timæo pfectum appellat: De quo Cicero in lib. de finibus bonorũ & malorũ ait. Vere ne poteſt eſſe dies ſæpius qui ſemel fuit: certe non põt: an eiuſmodi: ne id quidem niſi cũ multa annorũ interceſſerint milia & oium ſyderum eodẽ unde profecta ſint fiat ad unum tẽpus reuerſio. De hoc anno uaria dicuntur: nam alii tria milia annorũ magnum annũ tenere dicunt: alii duodecim milia & inſuper annos. D.ccccliiii. Alii cum phœnicis uita eius cõuerſionẽ fieri prodiderũt. Alii quoq; aliter. Dicitur autem annus uel ab eo quod græci ενον dicunt: uelut putat Atteius capito a circuitu tpis ab eo quod ueteres an pro circũ ponere ſolebant ut an terminum ambactus. Redit. n. in ſe uti annulus. Virgi. Atq; in ſe ſua per ueſtigia uoluitur annus. Quare ante Inuẽtas litteras ut ait Seruius indicabatur picto dracone caudã ſuam mordẽte: & Pan totius naturæ deus pedũ recuruum: hoc ẽ baculũ habet pp annũ qui in ſe recurrit. Alii dictũ putãt απο του ανανεουσθαι. i. ab innouatiõe quod renouetur. Vocamus aũt ex annis qui nũc habẽtur eũ intercalarem quo dies ex quattuor quadrãtibus iſeritur Februario: quẽ plenũ accipimus hoc eſt conſtantẽ horis quattuor & uiginti. Nam nox auctore Seruio pars diei ẽ. Sed diẽ dicimus ut idẽ inquit a parte quã cõſtat eſſe meliorẽ: unde uſus obtinuit ut ſine noctis cõmemoratione dierũ numerus explicetur. Huius diei principiũ alii eſſe uolũt a ſolis exortu: quidam ab eius occaſu: alii a media nocte: alii a meridie: quod ultimũ Varro abſurdũ putat. Lege eundẽ Seruiũ. Itẽ Macrobiũ i Saturnalibus: & A. Gel. in ſecũdo noctiũ atticarũ: ac Pliniũ in primo natu. hiſt. Sane annorũ: alii ciuiles alii naturales uocãtur. Ciuiles ſunt quos populi ſiue gentes p arbitrio ſibi ſtatuũt. Naturales uero qui e curſu ſyderũ colligũtur: quorũ eũ uertẽtem uocant q & ſolſtitialis dr̃. LAPſaq; ſub terras ortaq; ſigna canã. Ortus & occaſus ſyderũ peritia non ſolũ nautis & agricolis: ſed ipſis quoq; iperatoribus & exercituũ ducibus neceſſaria uidetur: cuius ignoratiõe (ut ſcribit Onoſander in li. cui titulus eſt de optimo Imperatore) inſidiari uolentiũ cõſilia plerũq; in irritum ceciderunt. Sunt aũt ſigniferi circuli ſiue zodiaci ſigna duodecim: ſed cũ his oriuntur & occidũt alia partim i meridiẽ: partim in ſeptẽtrionẽ uergentia: ut Lyra: Cygnus: Perſeus: Orion: Argo. De quorũ ortu & occaſu una cũ ſignis zodiaci poeta dicturus eſt. De his multi ſcripſerũt: iter quos Hipparchus cõmemorauit quot claras: quot ſecundæ lucis: quot obſcuras habeant ſtellas. Eſt aũt ois cœli uaſtitas a peritis ut ait Pli. in duo: & ſeptuaginta ſigna diſcreta: quæ aut rerum aut animantiũ effigies ſunt. EXCipe pacato cæſar Germanice uultu hoc opus: Inuocat Germanicũ Druſi & iunioris Antoniæ filiũ de quo ipſe alibi. Siquid adhuc igitur uiui Germanice nr̃o R eſtat In igenio ſeruiet omne tibi. Nam quod quidã Tyberiũ iuocari exiſtimabãt: qui nr̃a perſuaſione mutauere ſentẽ

Annus triplex

Annus unde dictus

Diei principium.

Dies ciuiles

Dies naturales

Signa. zodiaci

tium procedere ullo modo non poterat cū autor Auguſtum auum eius uocet:cui hoc opus inſcribitur. Nec relucta ut nobis illud Hanc tua cōſtituit genitrix & rebus & ara:quod male intellectū (ut īfra oſtēdemus) multos in manifeſtū errorē induxit. Quod aūt nōnulli dicūt Germanicū nō potuiſſe cæſarē dici:quia Romanū īperiū non obtinuit:falſum eſt. Plinius. Extat oratio Vitellii qua reū Piſonē eius ſceleris coarguit hoc uſus argumento palā qꝫ teſtatus nō potuiſſe ob uenenū cor Germanici Cæſaris cremari. Solinus Apis ægyptius auerſatus Germanici cæſaris dextrā pdidit ingruenti :nec multo poſt cæſar extinctus ē. Lege Ioſephum qui Veſpaſianū Titū & Domitianū eodē tpe cæſares uocat. Hic Germanicus annū agēs quartū & trigeſimū ut ait Suetonius Antiochiæ obiit non ſine ſuſpitione ueneni:cui Tyberius cauſa mortis fuiſſe creditur per Gn. Piſonem legatum Syriæ. TI Midæ dirige nauis iter. Tranſlatio eſt ſiue metaphora. Nam ut uenti naues ſic fauor mouet ingenia: & eſt metaphora autore Quintiliano breuior ſimilitudo. Cum enim dicimus feciſſe quid hominem ut leonem ſimilitudo eſt. cum de homine dicimus leonem metaphora.

PAV. MAR.

ET CVM proprium ſit poetarum pponere:inuocare:narrare morē ſeruat & ipſe:proponit primis duobus uerſibus de quo dicturus ſit:& duo ſe ſcriptuꝝ pollicetur. TEMpora p romanū annum cū rōnibus:hoc eſt cū ipſis originibus ordinata & ortus occaſuſqꝫ ſignoꝝ. Inuocat non cœleſte numē:ſed germanicū ipſum:ut faueat:ut facilis ſit. licet in oībus fere mēſibus:menſiū numina: & interdū muſas imploret. Sic & Lucanus nō ſuperiora numina ſed Neronē īuocauit. Sed mihi iā numē:nec ſi te pectore uates Accipiā:cyrrea uelim ſecreta tenentē. Sollicitare deum bacchūqꝫ auertere niſa. Tu ſatis ad uires romana in carmina dandas. Id uero non modo a poetis:ſed ab hiſtoricis quoqꝫ ſeruatum eſt. Vt a Valerio Maximo. Te quoqꝫ huic cœpto:penes quem hominū deorumqꝫ conſenſus regimē eſſe uoluit Cæſar inuoco. Mos autem inuocandi numinis in initio operis ab ægyptiis in græciam & a græcis ī latium emanauit. Illi enim niſi inuocato prius numine nihil unquam aggrediebantur. Idē quoqꝫ nobis ex Platonis inſtituto traditum eſt. Narrat deinde poeta Tempora ipſa uti propoſuit:& orientia labentiaqꝫ ſigna. In hac autem præfatiōe: ut decebat germanicum docilem:beniuolum & attentū reddit. Docilem cum ſummam rei breuiter expoſuerit. Non enim potuit breuius aut dilucidius exponi res tanta:q̄ cum diceret. Tempora cum cauſis latium digeſta p annum. Lapſaqꝫ ſub terras ortaqꝫ ſigna canam:& in hoc etiam attentuꝫ reddit. cum magnum quidem & arduū ſit id profiteri. Beniuolentiam uero ab auditoris primum perſona captat cuꝫ ipſum uelut cœleſte numen ipſo ret:cum in faſtos referendum aſſerat:cum eloquentiam & poeticen ipſius extollat. A ſeipſo beniuolum facit: cum ita ſupplex ſe & opus ſuum germanico uouerit. A rebus autem cum oſtēdat:quod ei cōmodum futurum ſit:uel quid ex his ediſcere poterit:ut illud. Sacra recognoſces annalibus eruta priſcis:& reliqua:inquit ergo Canam:ego cantando ſcribam:ut poetæ ſolent. TEMpora digeſta:diſpoſita & ordinata. PER Annum latium:p annum romanum:a Romulo prius:deinde a Numa inſtitutum:poſtea a decem uiris emendatum. Demum a Cæſaribus in certiorem ordinem redactum. LATium:a lario ubi Roma eſt:quod a latēdo deducitur:& ideo per annum latium dixit quod annum alii aliter obſeruauere:de quo paulo poſt. CVM cauſis:hoc eſt cū rationibus. Eſt n cauſa animi īpulſus ad aliquid agendū. Ratio uero:ut Victorino placet:ē gerēdoꝝ ordo ex cauſa ueniētium:ut quid quo loco dicas. ac facias itelligas. Ratio ſine cā eſſe non poteſt. Cauſa uero ſine ratione pōt:ergo cum ex cauſa ratio ſit. Cum cauſis:hic cū rationibus intellige:uel cū cauſis cum originibus:nam & fabulas & hiſtorias refert:unde quid originē habuerit: & qua ratione fuerit inſtitutū:præſertim cū cauſam plæriqꝫ uelint a caſu deduci:& inde eſſe negociorum originē. Aliqui cauſæ appellationē Chaos dediſſe uolunt:a quo principium rerum oīum fuit:maxime cū cauſa negociorū:ut diximus origo ſit. Alii cauſam a κεω uerbo græco detorquent:quod eſt uro quod nos urat:& impellat ad aliquid agendum. TEMpora:dicta ſunt a cōmunionis tēperamento:quod inuicem ſe humore ſiccitate:calore frigore temperēt. De tempore. M. Varro, ſic inquit Tempus eſſe dicunt interuallum mūdi & motus:id diuiſum in partis aliquot:maxime ab ſolis & lunæ curſu:utaqꝫ ab eoꝝ tenore temperato tempus dictum. Ariſtoteles uero. iiii. phyſicorum. Tempus eſt inquit numerus motus ſecūdum prius & poſterius Prius & poſterius ſunt in motu prout ſunt numerata ab anima:& paulopoſt tempus eſt menſura motus rerum mutabilium & in eodem quoqꝫ libro:tempus eſt paſſio motus & præcipue motus cœli:& paulopoſt tempus eſt numerus priorum & poſteriorum exiſtentium in motu. Motum autē ipſum late declarat in. v. phyſicorū. Vectius autem prætextatus apud Macrobium. Tempus inquit eſt cætera dimenſio:quæ ex cœli conuerſione colligitur. Annus uero idem eſt Pompeio teſte:quod a græcis ενιαυτον dicitur. Vnde quod nos triennium:illi τριετηρικον uocauere. Atteius Capito Theodoſio teſte latinā dictionē putat:quia a circuitu tēporis dicitur:cum ueteres an pro circum ponant. Vt Cato in originibus an terminum pro circum terminum. Eſt igitur annus ſolis amphractus cum peractis. ccclxv diebus & quadrāte ad eadem ſyderum loca redit. Dictus quia menſibus in ſe currentibus uoluatur. Vnde Virgilius. Atqꝫ in ſe ſua per ueſtigia uoluitur annus. unde anulus paruus circulus:quod in ſe redeat. Annus apud ægyptios ante inuentas litteras dracone picto ſuam mordente caudam:qui in ſe recurreret indicabatur. Qua etiam figura phœnices:cum mundi imaginem exprimerent: uſi ſunt:ut appareret mundum & ex ſeipſo alii & in ſe reuolui. Non deſunt qui deductū dicant annum ab ανα & νεοω:ideſt renouo:quia ſemper renouatur:& Canam ſigna non modo illa duodecim:quæ in circulo zodiaco ſunt:ſed alia quoqꝫ ſydera:nam de multis agetur de lyra:delphine boote:& aliis. LAPſaqꝫ ſub terras:occidētia ſeu quæ iam occiderunt:& ſub terris ſunt:& orta orientia:aut quæ iam orta ſunt ideſt canam occaſum & ortum ſignorum:& uidetur hoc eſſe contra præceptum. Fabii:qui aſſerit ubi de compoſitione agit in multis ſeruari ordinem naturæ:ut prius dicamus ortum:q̄ occaſum. Poeta prius occidentia ſigna q̄ orientia dixit. Sed id fecit ad leniorem ſonum:lenius enim eſt pronunciatu ortaqꝫ ſigna: q̄ lapſaqꝫ ſigna. Nec me fallit illud quod in hoc a uulgo adduci ſolet:ſolem & cætera ſydera in noſtro hemiſpero prius uiſa occidere q̄ oriri:nec illud quod

ſigna ita diſpoſita:ut cum ſex cœlo peruagentur:ſex ſub terra occultari neceſſe ſit.ſic lapſa: & orta recte dictum. Satis eſt mihi Quintiliani autoritas pcipientis:ut prius ortum: q̃ occaſum dicamus.illud quoq; aiaduertẽdum erit ſignoꝝ ortu & occaſum duplici modo fieri:& heliace:& coſmice:heliace:qñ ſol longe abeſt,a ſigno: ut uix il lud uidere poſſit:& tũc ſignũ apparere incipiet.Sed quãdo per ſplendorẽ oriẽtis ſolis uideri deſinit: tũc ſignum occidere dicemus.Coſmicus aũt ortus:qui fit ipſa mundi:& diei rõne:hoc eſt ſemel per diem cum de inferiore hemiſperio ad ſuperius ſigna aſcendunt.Occaſus uero cum a ſuperiore deſcendunt ad inferius.

Ortus occasus

Officioq; leuem non auerſatus honorem
Huic tibi deuoto:numine dexter ades.
Sacra recognoſces annalibus eruta priſcis.
Et quo ſit merito quæq; notata dies.

ANTO. FAN.

OFFIcioq; leuem non auerſatus honorẽ Huic ti bi deuoto.Auerſor hanc rem dicimus quẽadmodũ & aſpernor:ut Veteres philippi milites rudis uario uoluptates palã auerſabanť.Illud ſumit ſignificatio nẽ a geſtu quia ſolemus a rebus quæ diſplicent uultũ auertere hoc ab aſpero deductũ eſt:& ſignificat,te ſte Donato auerti nõ ſolũ corpore ſed etiã animo. Cauẽdũ aũt ne in hac ſignificatione auerſor p d ſcri bamus Nam aduerſor & aliud ſignificat & datiuo iungitur. Deuotum aũt officium Germanico figurate dicit ut illud:Dirige nauis iter.Sumptũ eſt enim ab his qui ſe diis imortalibus deuouebant. SACRA recognoſces: Propoſitio ſummæ totius operis reddidit docilem auditorem nunc captatur attentio cum ea ſe dicturum polli cetur:quæ ad deoꝝ religionem pertinent:cæterũ e ſacris alia publica ſunt:& alia priuata. Publica quæ pro popu lo fiunt.Priuata quæ pro ſingulis familiis:quoꝝ ea peregrina dicebantur autore Feſto quæ Romã ab aliis ur bibus religionis gratia aduecta fuerant. Conſtat ſane Cadmum Agenoris filium ut Euſebius refert myſteria & ſolennitates deoꝝ primum oĩum græcis tradidiſſe:& deinde Orpheum:Linum ac Muſeum qui nihil aliud q̃ ægyptiorum ac phœnicum cõmenta græciæ relinquerunt. Vnde ad noſtros multa fluxere. ANNALIBVS eruta priſcis.Hi ſunt faſti qui per annos ſingulos (ut diximus) ſcribebantur & ſignatis temporibus tantum illu ſtria continebant: quiq; Ouidio & tempora: & dierum feſtorum ordinem ſuppeditarunt ſicuti & multo an te Gn.Flauio appii cæci ſcribæ.Neq; enim faſtos tãtum uocamus uolumina poetarum qui ſacra cecinerunt ſed annales libros:qui noĩa conſulum: qui tempoꝝ notas:qui uirtutum indicia ſuggerebant:,nec plenas amplecta bantur hiſtorias ſed breuẽ quãdã traditionẽ reꝝ illuſtrium Itaq; a pbatiſſimis autoribus merito annales uo canť.Nouimus enim eſſe annales ut A.Gel.refert cum res geſtæ pluriũ annoꝝ obſeruato cuiuſq; anni ordie cõ ponunť:qui (ut placuit Sempronio Aſellio) multũ differũt ab hiſtoria. Hac enim qbus cõſiliis: qua rõne res geſtæ fuerint demõſtrať:illi aũt tantũmodo qd factũ quoq; anno geſtũ ſit aliqd oñdunt & neq; alacriorẽ quẽ q̃ ad remp.defendendã:neq; ſegniorẽ reddere poſſunt ad res pperã faciẽdas:Sciẽdũ tñ placere Ciceroni in pri mo ad Herenniũ hiſtoriã eſſe rem geſtã ſed ab ætatis noſtræ memoria remotã cum alii cõtra ſenſerint earũ uidelicet rerum pprie hiſtoriã eſſe quibus interfuerit is qui narret. Vnde Verrius Flaccus in libro de ſignifica tu uerborum quarto uideri poſſe inquit non nihil rationis eſſe in ea opinione qđ hiſtoria græce ſignificet re rum cognitionem præſentium:a qua nonnulli annales differre uoluerunt:quod eorum proprie temporũ ſint: quæ ætas noſtra non nouit:licet uſus iſta confundat ut Seruius ſcribit.

Sacra publica.
Sacra priuata.
Quis ſacra tradit græcis.
Faſti, quid
Annales
Hiſtoriæ
Hiſtoriæ diffinitio.

PAV. MAR.

EXcipe:cæſaris germanici fauorẽ implorat:ut & ingenio faueat & opus hoc tranquilla mẽte ſuſcipiat. Sta bat q; uerſus:ſi ſuſcipe aut accipe dixiſſet:ſed ut cõmoueret affectũ.Excipe dixit:nã excipimus cadentes: aut in calamitatẽ collapſos.Vir.in.iii.æneĩ.Heu quis te caſus deiectã coniuge tãto Excipit:aut quæ digna ſatis fortu na reuiſit.Idem quod nunc Oui.in libris de ponto fecit:peregrinos brute libellos Excipe:dũq; aliquo quolibet abde loco:& hoc cum eſſet in ipſa exilii calamitate:& inde librum emitteret. Excipe igitur accipe aut ſuſcipe. O CÆſar germanice: de germanico Druſ.filio intelligas:non de Tyberio: qui nunq̃ germanicus dictus eſt. Cæſar cognomen eſt Iuliorum:& poſt diuum Iulium imperatores cæſares quoq; cognominati ſunt & cæſar a cædo deducitur:hoc eſt a cæſo matris utero.Nã qui primus ſic dictus eſt.Ply.teſte lib.7 ex utero matris cæ ſo tractus fuit. HOC opus:hos faſtoꝝ libros. PACATO uultu:pacato & tranquillo animo. Nam uultus ut Marcel.oſtẽdit eſt uolũtas:quæ pro motu animi in facie oſtẽdiť.inde eſt illud Ariſtotelicum per hæc ſigna exteriora cognoſcimus interiora.hoc ideo uult dicere poeta cum cæteri mihi ſint ſubirati eſto tu pacatior nec ſuccẽſeas his libris:quẽadmodũ prius oẽs amatoriæ arti ſuccẽſuerũt. ET dirige iter timidæ nauis:per trãſla tionẽ a gubernatoribus nauiũ ſumptam: hoc eſt dirige curſum ingenii mei. TIMIdæ dixit:cum ſcripta eius non eſſent oĩbus grata uelut illius qui Auguſtum offenderat:uel timidæ: cum animo uolueret ad quem eru ditiſſimum principem ſcriberet:facere non poterat: quin commoueretur:ut paulo quoq; inferius oſtendet. OFFIcio:nũc a ſeipſo beniuolentiã captat:rem ſuã deprimẽs petẽſq; fauorẽ:deuouens id numeris illi. ET nõ auerſatus:tu o germanice nõ aſpernatus:quaſi qui nõ paruificeris. LEVem honorẽ:quaſi exiguum hoc mu nus hoꝝ libroꝝ. ADES dexter numine: ppitius tuo nutu & fauore. HVIC officio:officioſo labori meo. TIBI deuoto:qđ in ppetuũ tibi deuouet & tradiť Trãſlatũq; id inde eſt ab his:qui poſt rẽ diuinã in perpe tuũ diis ſe tradebãt:ſeu deuouebãt:offm̃ eſt cõgruis uniuſcuiuſq; actus honos dr̃ q̃ſi honeſtũ onus ut Var. pla cet. SACRA:nunc a rebus ipſis beniuolentiã captat:& auditorẽ attentiorẽ reddit: rebuſq; autoritatẽ facit a uetuſtate. REcognoſces:o germanice:iã quæ aliis forte legiſti libris:releges ſerioſius in meis. SACRA:quæ ad deoꝝ cultũ ptinẽt celebritates & cerimonias:& ſtatos dies.Sacra enim ſunt ut Martiano iuriſcõſulto pla cet:que publice cõſecrata ſunt:non priuatim. ERVTA priſcis annalibus: magna cura & diligentia excerpta ab antiquoꝝ poetarum faſtis:& pontificum monumentis:& uetuſtis annalibus. ET RECognoſces quo me rito:quo meritorum præmio:ideſt qua celebritate. SIT Notata:ſcripta in priſcis annalibus.

Exceptio

Inuenies illic et feſta domeſtica uobis:
Sæpe tibi pater eſt: ſæpe legendus auus.
Quæq; ferunt illi pictos ſignantia faſtos.
Tu quoq; cum druſo præmia fratre feres.
Cæſaris arma canant alii: nos cæſaris aras:
Et quoſcunq; ſacris addidit ille dies.

ANT. FAN. ¶INVENIES illic & feſta domeſtica uobis. Iterum captatur attentio: quod dicturum ſe pollicetur quæ ad Germanicum & Cæſares pertinent. Sic Virg. in primo Georg. Ferte ſimul fauniq; pedem dryadeſq; puellæ Munera ueſtra cano. SÆpe tibi pater eſt: ſæpe legendus auus. Germanico druſus. Germanicus. Germanicus pater natura fuit is quem in germania defunctum Auguſtus ita laudauit: ut deos precatus ſit ut ſimiles ei cæſares ſuos facerent. Sed hic Tyberium accipimus qui ab Auguſto adoptatus eſt coactus prius Germanicum adoptare. Quare Suetonius Germanicum Tyberii filium uocat ut Tyberius orbatus utroq; filio: quorum Germanicus in Syria: Druſus Romæ obierat: ſeceſſu; Campaniæ petit. Auus autem Germanici eſt Cæſar Auguſtus cui Nero uxorem ſuam Liuiam Druſillã grauidam & ante iam apud ſe Tyberium enixam conceſſit: quæ cum auguſto nupſiſſet intra menſem tertium teſte Suetonio Druſum Germanici patre; peperit: unde ſuſpitio fuit eum ex uitrico per adulterii conſuetudinem procreatum: quem Auguſtus tantopere dilexit ut eohærede; filiis inſtituerit. Hic Druſus auguſti priuignus autore Plutarcho ex duab⁹ Antonii & Octauiæ filiabus: alteram hoc eſt Antoniã minorem pudicitia & forma præclaram duxit uxorem: ex qua Germanicus & Claudius nati ſunt. Hanc eſſe Antoniam exiſtimãt quam Plynius ſcribit nunq̃ expuiſſe: nã altera quã Antoniam maiorem Suetonius uocat nupſit Domitio auo eius Neronis: qui fuit deteſtabili crudelitate notiſſimus. PICTOS ſignantia faſtos: Minio uel rubrica: quæ Troianis temporibus in honore fuit teſte Homero qui naues ea commendat. Hinc illud eſt Martialis: Et qui purpureis iam tertia nomina faſtis iane
Minium rubrica. refers. Fuit & apud Romanos Miniũ ut Plinius tradit non ſolum maxime ſedentia ſacræ religionis: quod in ſcriptura uoluminum uſurpabant: quoq; Iouis ipſius ſimulachri faciem feſtis diebus illini ſolitam autor eſt Verrius. Quod ideo fieri conſueuit ut quidam putant quia Iuppiter eſt æther: cui elemẽto minium ſimile eſt: ideoq; apud æthiopes dei omnes & proceres minio illinũtur quia a Ioue: ideſt a deo omnis poteſtas eſt: & dii omnes membra Iouis cenſentur ut Cœlieolæ mea membra dei. Hinc & faſti deorum feſta & nomina continentes minio pingebantur. Eo illitum fuiſſe legimus anſeris capitolim ſignum quod ſæpe abſtergebatur cu; eius eſſet neceſſarius ſplendor autore Plutarcho. TV Quoq; cum druſo præmia fratre feres: Hic Druſus Tyberii filius
Druſus. fluxioris remiſſioriſq; animi fuiſſe dicitur: adeo ut Tyberius eum non dilexerit patria charitate: a quo fertur increpit⁹ q᷑ cimã braſſicæ faſtidiret: Auguſtus uero eũ ac Germanicũ ſecũdos hæredes iſtituit Druſũ q̃dẽ ex triẽte: Germanicũ uero una cũ liberis tribus ſexus uirilis ex partibus reliq̃s. Sane autor Druſo; generis ut ait Sueto. a Drauſo duce hoſtiũ cominus trucidato ſibi ac poſteris ſuis cognomẽ inuenit. CAESAris arma canãt alii: Auguſtũ Cæſarẽ accipe qui uiuẽs diuinos honores meruit: cuiq; hoc opus autor inſcripſerat: ut diximus ſupra.

PAV. MAR. ¶QUAEq; dies: per ſuos. ſ. mẽſes & totũ annũ. De dierũ rõne alio loco diximus: & alias: hoc quoq; in hoc opere dicemus. Illud nõ p̃teribo ciuilẽ Romano; diẽ diuiſũ in p̃tis has. Inclinationẽ: q᷑ t̃pus eſt mediæ noctis gallicinium: diluculũ mane. meridiẽ. occiduũ. Sup̃mã tẽpeſtatẽ. Veſperã primã facem Cõcubiã intẽpeſtã. Quod latius apit Aurelius Theodoſius in primo ſatur. INVEnies: p̃ſtat in beniuolẽtia captãda & attẽtiõe augẽda: dicit eni; in his faſtis iueniri cæſarea feſta: & patrẽ & auũ germanici relatos in faſtos. INVenies: tu germanice. ILLIC: in ipſis faſtis. ET Feſta domeſtica: ex domo tuo cæſarea q̃ſi dies feſtos ue; s meritis iſtitutos & quos ipſi cæſares iſtituerũt. VObis: cæſarib⁹. SAEPE Eſt tibi legẽdus p̃r: legis facta & merita p̃ris tui. Sæpe eſt tibi legẽdus auus: hic alii ſũpſere argumẽtũ: q᷑ Tyberio fuerit opus dicatũ: cũ uideat̃ dicere. Sæpe leges facta Auguſti p̃ris tui ex adoptiõe: Sæpe facta aui tui Cæſaris. Tu aũt ſic itellige. SAEPE eſt legẽdus p̃r Tyberius: q p̃r erat adoptiõe: qm̃ dicet iſerius de tẽplo cõcordiæ: q᷑ Tyberius dicauit. Sæpe eſt legẽdus auus: hoc ẽ merita & laudes ipſius auguſti. QVAEq;: uirtutis p̃mium eſt laudari & a poſteritate cõmẽdari: q᷑ eũ cõſecuturũ dicit. TV Quoq; feres p̃mia: cõſequeris ea p̃mia & eas laudes. QVAE ferũt illi: quæ p̃r & auus cõſecuti ſunt. Signãtia pictos faſtos: quæ ſignãt iſcriptos faſto; libros: q̃ſi quæ ſignãtur & iſcribũtur in faſtis & annalibus ut diuturnitati commendentur. CVM Druſo fr̃e: q a cõſequeris tu: & Druſus frater tuus: p hoc etiã aſſerũt de Tyberio intelligẽdũ: qui Druſum fratrẽ habuerit: q in Germania oppetiit: ſed affirmari nõ p̃ot q᷑ ad Tyberiũ ſcripſerit: cũ dicat iſerius ut ſupra diximus: & tuus Auguſto noie dictus auus: auus eni Tyberii: Auguſtus appellat⁹ nõ eſt: ſed auus germanici. Præterea apud Trãquillũ nõ iuenies Tyberiũ germanicũ fuiſſe uocatũ cu; de ei⁹ agit cognomẽtis & ſiq̃s dicat in numiſmatibus aut marmoribus iueniſſe: Tyberius Cæſar Germanicus nõ itelligit de hoc: ſed de Tyberio filio Druſi: filii huius Tyberii quẽ pariter cũ Caio Germanici filio ex teſtamẽto hæredẽ reliquit: ergo hic cũ Druſo fratre intelligas de Druſo Tyberii filio quia patruelis primũ: deide ex adoptione frater: ea eni cõditione Tyberiũ Auguſtus adoptauit: ut ipſe Germanicũ fratris filiũ adoptaret: & ne decipiaris ſaxum eſt in tarpeio mõte cũ iſcriptiõe Tyberii Neronis germanici oſſa ne credas Tyberii iperatoris oſſa. Nã ſubditur ibi diui Auguſti pronepotis: cui⁹ nepos erat Druſus Tyberii fili⁹: p̃nepos Tyberius hui⁹ Druſi filius.

CAEſaris p̃ot hoc & ad Iuliũ Cæſarẽ referri: & ad Auguſtũ: quo; alter relatus i deos: alter relatũ cõprobauit & tẽpla multa ſacrauit: pluresq; dies ſtatos iſtituit & deo; cultũ r̃formauit. ALii: poetæ. ſ. CAnãt cãtãdo ſcribãt. ARma cæſaris: bella p Cæſarẽ geſta & cõfecta: & erit denoĩatio cũ iſtrumẽtũ pro re ponit̃. NOS: canamus. ſ. ARAS cæſaris: aras quæ cæſari dedicatæ ſunt ob eius merita: uel quas ipſe uiuens: aut Auguſtus cõſecraſſet: & cũ aris ſacra quoq; ab eo iſtituta. ET CAnã quoſcũq; dies: feſtos. ſ. ILLE Cæſar ADDIDIT ſacris: faſtis ſacra referẽtibus: uel quos ipſe ſacros & feſtos eẽ inſtituerit uel quos meritis ſuis ſacros fecerit.

Annue conanti per laudes ire tuorum
Deque meo pauidos excute corde metus.
Da mihi te placidũ; dederis in carmine uires;
Ingenium uultu ſtatq; caditq; tuo.
Pagina iudicium docti ſubitura mouetur
Principis: ut clario miſſa legenda deo
Q'uæ ſit, enim culti facundia ſenſimus oris
Ciuica pro trepidis cum tulit arma reis:
Scimus & ad noſtras cũ ſe tulit impetus artes:
Ingenii currant flumina quanta tui.
S i licet & fas eſt, uates rege uatis habenas.
Auſpicio fœlix totus & annus eat.

¶ EXCVTE corde metus: Ob id quod ſequit̃. PAGina iudiciũ docti ſubitura moueť Principis. Aucupatur enim Germanici grãm: quia teſte Q uintiliano naturalis eſt pro laborãtibus fauor. DA Mihi te placidũ dederis in carmine uires: Nõ claudicat hic uerſus: q̃uis prima quarti pedis ſyllaba ꝑducaẗ: quæ uideẗ in uerbo dederis corripi debuiſſe. ſuſtẽtať enim cæſura cum ſyllaba unde pes incipit terminet partẽ orõnis: ut duꝫ ſanguis inerat. V T Clario miſſa legẽda deo: Apollini a Clario oppido: qđ eſt in finibus Colophoniorũ: Vnde Apollo clarius dicit̃: correpta antepenultima: ut Q ui tripodas clarii lauros qui ſydera ſentis. Strabo geographus poſtea eſt galeſius mons & colophon ciuitas ioniæ: & ante eã Apollinis clarii lucus. Sũt qui a claro inſula qđ nõ placet Clarii cognomen deductũ exiſtiment: in qua phœbus Caſſandræ uaticinãdi artẽ dicit̃ tradidiſſe. Vnde eã putãt a Lycophrone Clarimmallo nẽ appellatã. Nõ amittendũ hoc loco qđ ait Plynius Colophone in Apollinis clarii ſpecu lacunã eſſe cuius potu mira reddunt̃ oracula breuiore uita bibentiũ. Hinc Macrobius apud Ligyreos ait in Thracia eſſe adytũ libro conſecratũ ex quo reddunt̃ oracula plurimo mero ſumpto uti apud clariũ aqua epota eſſant̃ oracula. Q VÆ ſit eni culti facundia ſenſim⁹ oris: Cõciliat ſibi germanicũ laudans eũ ab oratoria & poetica facultate. CIVICA arma: cauſarũ defẽſiones: qbus in ciuitate utimur. Ciuica & hoſtica maiores dixerũt: Deinde ciuilia & hoſtilia: PRO Trepidis reis: R ei dicũtur nõ modo qui arguuntur: ſed oẽs quoq; de re diſceptatur. Huic enim uocabulo teſte Feſto a re nomẽ iditũ eſt. Et ſunt alii rei ſtipulãdi alii ꝓmittendi autore Moleſtino iuriſconſulto a quo Feſtus s. aliqua in parte diſſentit: Nonius reos inquit eſſe nõ ſolum crimini & culpæ obnoxios q̃les hoc loco accipimus (unde autor addidit. trepidis) ſed etiam honeſti uel uoti debitores: ut Conſtituam ante aras uoti reus. NOSTRAS artes: Poeticas. Conſtat eni Germanicũ inter ſtudiorũ ſuorũ monumẽta reliquiſſe comœdias græcas. Vnde illud eſt Nõ potes officiũ uatis contẽnere uates: Iudicio p̃cium res habet iſta tuo. Q ui (niſi te uirtus opera ad maiora tuliſſet) Gloria pieridũ ſumma futurus eras. Huic iuueni ut ait Suetonius oẽs corporis animiq; uirtutes & quãtæ nemini cuiq̃ cõtingerũt forma & fortitudo egregia cõciliandæ hominũ gratiæ ac ꝓmerẽdi amoris mirũ & efficax ſtudiũ ingenii; excellens ita ut & reliquerit comœdias quas diximus & orauerit cauſas etiã triũphales. SI Licet & fas eſt uates rege uatis habenas: Q uia non decebat tantũ imꝑatorẽ poetæ nomine appellari cum diuerſarum rerum artifex nominetur a nobiliore ſubiecto: & haud quaq̃ par gloria ſcriptorem & auctorem rerum ſequatur ut in Ca. Sal. tradit. Rei

¶ ANNVE: quo audẽtius ſcribat rurſus germanici fauorẽ petit. ANNVE: faueas aut nutu aſſenſuꝫ p̃ſtes: qđ annuere ꝑ duplex nn ſignificat: cũ per bn. cõtrariũ oſtẽdat. COnãti ire ꝑ laudes tuorũ: mihi qui conor celebrare laudes cæſarũ: & ꝑ trãſlationẽ a uiatoribus: & dẽambulãtibus ire ꝑ laudes dixit. ET Excute: excutias & repellas. DE Meo corde metus pauidos: metũ quo nũc meũ cor p̃ſſum teneť pauidos ab effectu. qa q metuit expaueſcit: Metuebat eni poeta aliqd in publicũ edere: cũ igratus eẽt eius labor ob artẽ quã ſcripſerat. etiã cũ cogitaret ad quẽ ſcriberet. DA Mihi: eſto mihi benignus: quo uires in carmia ſuggerenť. cũ a teipſo pẽdeat igeniũ meũ. DA Te placidũ mihi: cõcede te nũc mihi pacatũ. quietũ & benignũ. DEDeris uires i carmine: ſi benignus eris erũt & mihi uires ad ſcribẽdũ. & in carmie: & in carmĩa recte dicimus. Lucanus. Tu ſatis ad uires romana in carmĩa dãdas. Dederis ultima ſyllaba lõga ꝓtulit uti a ueterib⁹ grãmaticis p̃ceptũ eſt: uelut cõſtat ex diomedeis monumẽtis: quæ differre p̃teritũ a futuro ſubiũctiui uolũt in hoc ut ris p̃ti breue ſit: futuri lõgũ. ſic penultima primæ & ſecũdæ pſonæ numeri multitudinis. ide eſt illud uitã dederitis in undis: & Ennius dixit. Nec mi aurũ poſco nec mi p̃ciũ dederitis. & Ouidius ipſe in libris de ponto in elegia. Ite leues elegi: Et maris Ionii trãſieritis aquas. & in eadẽ elegia Copia nec uobis ullo ꝓhibẽte uidẽdi cõſulis ut limen cõtigeritis erit. & ſæpe alias eodẽ modo utimur. Horatius quoq; in carminibus dederis lõgũ fecit Cũcta manus auidas fugiũt hæredes amico. Q uæ dederis aio. INGeniũ meũ. ſ. STAT & cadit uultu tuo: q̃ſi pẽdẽs a uultu tuo. firmũ & ualidũ erit: ſi tu mihi pacatior & lenior eris. CONcidet: ſi tu eris ſubiratior ergo pacatior eſto. PAGIna cõmẽdatio germanici a doctria: q̃ horreſcãt: q ſua ſcripta cẽſuræ illius ſupponãt: ac ſi Apollinis iudiciũ eẽnt ſubituri. PAGina ſubitura iudiciũ docti prĩcipis: liber hic meus ſeu poemata nr̃a uẽtura ſub tuã cẽſurã: q prĩceps es doct⁹ & erudit⁹. MOVeť: cõmoueť & horreſcit: ne quo errore poſſit ãnotari. V T miſſa legẽda clario deo: ac ſi apud Apollinẽ legẽda mitterenť: q clarius dictus eſt a Clario oppido in Ionia nõ lõge a Colophone: ẽt Clario iſula: ubi ſũma religiõe colebať. Paginæ Põpeio teſte dictæ q in libris ſuã quæq; obtineant regionẽ: ut pagi: uel a pãgẽdo q in illis uerſus pãgunť. i. figunť. Q VÆ ſit: cõmẽdatio germãici ab eloquẽtiæ laudib⁹: cũ ſæpe reos defẽdiſſet: & ut Sue. ait cãs oraſſet ẽt triũphales. SENſimus eni: uidimus aut audiuimus. Q VÆ ſit facũdia culti oris: eloquẽtia oris exculti & ornati. COntulit arma ciuica: ciuilia: hoc eſt ciuiles defenſiões i foro: ſeu cũ cãs ciuiles egit. PRO trepidis reis: ꝑ his q alicui⁹ crimis iudicib⁹ eẽnt accuſati: trepidãtib⁹: hoc ẽ metuẽtibus ne morti dãnarenť. R eus eni a re debẽda dr̃: & magnæ dat laudi Cicero iuuenibus reos defendere.

SCImus: nunc ab eloquẽtia poetica cõmẽdat. erat enim & clarus orator & poeta illuſtris de quo Trãquillus.

Oẽs germanico corporis animiq; uirtutes:& quãtas nemini cuiq̃ cõtigiſſe ſatis cõſtat formã & fortitudinem egregiã.Ingeniũ in utroq; eloquẽtiæ doctriæq; gñe pcellẽs.& paulopoſt inter cætera ſtudiorum monumẽta reliquit & comœdias græcas.poetã igiť oñdit cũ oñdat comicũ. SCImus q̃ta:q̃ magna. FLVmina currãt ingenũ tui:q̃ti quã magnũ & q̃ fertile ingeniũ hẽas:p trãſlationẽ locutus eſt ab aquarũ copia ex uberrimo flumine:cũ ita exuberaret illius ingeniũ. CVM impetus:hoc eſt ſcribẽdi ardor:Tulit ſe ad nr̃as artes:ad poeticẽ ipſa ʒ:hoc eſt cũ ſubit ille ardor poemata ſcribẽdi.Impetus eni ardor ſeu deſideriũ eſt.ide in heroid.Eſt mihi p ſæuas Impetus ire feras. SI Licet:cum a poetice cõmẽdarit:petit ut poeta poetam regat:ac ſi diceret:ſi nõ uis ut princeps ſaltẽ faueas ut poeta: & cuʒ pudore locutus eſt:ne temeritatis argueret. SI Licet:quo ad humana. SI Fas eſt:quo ad diuina. TV Vates rege habenas uatis.i.rege ingeniũ meuʒ:p trãſlationẽ ab equis ſumptam qui habenis:hoc eſt loris reguntur. VT Totus annus:quẽ ego ſcripturus ſum. EAT Fœlix:auſpicio fauore tuo quaſi fœlix:Te mihi fauente ſit auſpicatus ãnus.

> Tempora digereret cum cõditor urbis in anno
> Cõſtituit mẽſes quinq; bis eſſe ſuo;

ANT. FAN. TEMPora digereret. Narrationis initiũ eſt Ubi meminiſſe debemus q ut ait Plynius dierũ ãni ſoliſq; motus ppe inexplicabilis rõ eſt.Quare & Soſygenes a cæſare

De anno

dictatore ad redigẽdos ãnos ad ſolis curſũ adhibitus errores ſuos ſæpe correxit & non ſolũ apud Romanos regnante Romulo ſed apud græcos quoq; annus ignorabatur ſolis itineri congruens:quem quidam pũtant primos omniũm hominum ægyptios comperiſſe & in menſes.xii.ait Euſebius diuiſiſſe ad quos teſte Strabõe Eudoxus cuius ſupra meminimus cum Platone pfectus eſt:necnõ & Thales mileſius:quẽ nõnulli autore Laertio primũ ferũt annũ in.ccclxv.dies diuiſiſſe.Romãi igiť autore Romulo annũ decẽ mẽſiũ habuerũt a Martio auſpicãtes adeo ut eius die prima aris ueſtalibus ignes accẽderẽt.Laureas mutarẽt ſenatus & populus comitia agerẽt.matronæ ſeruis ſuis cœnas ponerẽt ut honore pmptius obſequiũ puocarẽt.Hũc primũ ãni menſem fuiſſe illud teſtať qđ mẽſes q ab hoc qntus eſt.Quintilis dicebať.deĩde numero decurrẽte decẽber itra diẽ trecẽteſimũ q̃rtũ ãni circultũ finiebat.ita ut ſex mẽſes.xxx.q̃ttuor uero reliq uno ac.xxx.diebus expedirenť & Martiũ ãni principiũ hẽre uoluerũt pp maiorem ſuæ gẽtis auctorẽ:qui ex ilia Romulũ ac remũ genuiſſe dr̃:ut Donec regina ſacerdos Marte grauis geminã ptu dabit ilia plẽ.Fuerũt ſane nõnulli grãmaticorum teſte.A.Gel.q diſputarũt Homeri quoq; ætate ſicuti Romuli annũ nõ.xii.mẽſiũ fuiſſe ſed decẽ. Lege Plutarchũ in Numa qui ẽt tradit duodecim mẽſes fuiſſe ſub Romulo ac

Romæ origo.

multos aliter ſenſiſſe ut dicemus in ſecũdo huius opis libro. CONditor urbis:Inter autores de cõditis urbibus eſt tãta diſſenſio ut ne urbis Romæ origo (ut ait Ser.) diligẽter poſſit agnoſci.Salu.eni urbẽ Romã inqt cõdidere atq; habuere initio Troiani & cũ iis aborigines.Alii autore Solino ſunt q uideri uelint Romæ ab Euãdro uocabulũ datũ:qui cũ oppidũ primũ offendiſſet:quod extructũ antea iuuẽtus latina ualentiam dixerat ſeruata ſignificatione impoſiti prius nominis romam græce:ideſt ualentiam nominauit.ſecundum quos ait Virgilius. Tum rex Euãdrus Romanæ conditor arcis.Alii dicunt Troia capta quoſdam ex Achiuis in ea loca ubi nunc Roma eſt deueniſſe per Tyberim deinde ſuadente Roma nobiliſſima captiuarũ:quæ iis comes erat incẽſis nauibus poſuiſſe ſedes ſtruxiſſe mœnia & oppidũ ab ea romã appellaſſe.Alii ſcribũt Romã nõ captiuam fuiſſe:ſed ab Aſcanio natã Æneæ neptẽ.Cæterũ Varro autor diligẽtiſſimus cum quo pene oẽs hiſtoriographi ſentiũt Romam a Romulo cõditã dicit:quã is de ſuo noĩe (ut ait Feſtus) ideo Romã non Romulã appellauit ut ampliore uocabuli ſignificatu pſperiora ſuæ patriæ ominareť.Lege Decadẽ primã earũ quas Pomponius ſcripſit hoc tpe ubi nihil ad urbis originẽ attinẽs ptermiſit hiſtoricus doctiſſimus & poeta.Illud aũt Promathionis ne referri qdẽ dignũ exiſtimauerim.q memoriæ pdidit Romulũ & Remũ Æneæ filios infantes in Italiã fuiſſe delatos.ubi merſis nauibus manſere incolumes & Romam a fortitudine nuncuparunt.

Varronis opinio de origine urbis Rome

PAV. MAR. TEEMpora:nũc aggrediť ãni rõnẽ:quẽ alii aliter obſeruabãt.nã ut eſt in ſaturnalibus apud Macrobiũ.Arcades annũ tribus mẽſibus explicabãt.Arcananes ſex.Græci cæteri.ccclıııı dieb' cõputabãt.Romani.x.mẽſibus a Romulo.Herodotus ægyptios.xii.mẽſibus ãnũ habuiſſe refert. De his idẽ Macrobius:ãni certus modus apud ſolos ægyptios ſemp fuit.Ply.tñ li.7.inqt annuʒ æſtate unũ determinabãt:alterũ hyeme.Alii q̃dripartitis tpibus ſicut arcades:quorum anni trimeſtres fuere quidã lunæ ſenio ut ægyptii.Itaq; apud eos aliqui ſingula milia ãnorum uixiſſe pduntur.Licinius Macer.& L.Feneſtella annũ.xii.menſiũ fuiſſe ſcribũt.cui ſniæ repugnat decẽber:qui ultimus erat:& decimus eſt a Martio cũ mẽſes a numero dicerenť.M.Varro & Fuluius nobilior & Iunius gracchus ſcribũt numerũ mẽſiũ romanos a latinis accepiſſe.Annũ aũt duplicẽ eẽ cõſtat:naturalẽ & ciuilẽ.alterũ ſcđm curſum aſtrorum:alterum arbitrio gẽtiũ.Vnde & Cares ſicut Acarnanes ſemeſtrẽ hẽbãt annũ Hæbrei cũ ad lunã regerenť differenter ãnos cõputabãt.alterũ duodecim alterũ tredecim mẽſiũ.ut geminus illis ãnus.v.&.xx lunæ curſibus cõplereť. Lauinii quoq; tredecim mẽſiũ ãnus fuit At albæ decẽ.Vñ forte Romulus ſuũ decẽ mẽſiũ eſſe uoluit.Primũq; matri pri dicauit Numa uero duos mẽſes addidit Ianuariũ quẽ primũ inſtituit:& februariũ quẽ ultimũ:ſed a decẽuiris poſt ianuariũ februarius nũeratus eſt. Verũ Fuluius hos duos mẽſes a Tarquinio priſco additos retulit.Sed poſtea cũ dephẽſus eẽt error qđ ãnus nõ certo ordine ſeruareť.Cœpit græcorum more multorum dierũ intercalatio fieri:ut ad naturalẽ curſum ãnus redigereť. QVI eſt.ccclxv.dierũ & q̃rta parte diei.Data eſt cura põtificibus:q rẽ deprauarũt.Inde Cæſar põti.max.In tertio conſulatu cũ habuit collegã Marcũ æmiliũ lepidũ. Adhibito ſoſygene figulo eius artis perito:rẽ emẽdauit.Intercalares dies.lxiiii addidit nouẽbri & decẽbri & ãnũ ciuilẽ formauit ad ſolis curſum:ſublato oĩ mẽſe itercalari:& diebus.ccclv.qbus cõſtabat prius ciuilis an

nus addidit decē & ꝑ q̄rtā partē dieiq̄ erat ad ſupplemētū:iſtituit ut q̄rto quoq; āno menſe februarii adderet dies unus:& cū itercalatio fieri deberet deſinēte āno:ſacerdotes faciebāt icunte āno q̄rto:& rurſus erratuȝ eſt: xxxvi.ānis. Auguſtus cæſar ꝑſpecto ſacerdotū errore:emēdauit ānū.M.Cēſorio.& C.Aſinio gallo conſ. Siquis plura de āno uelit plegat Cēſorinū & Macrobiū:a qbus nos pauca de multis excerpſimus. CONDitor urbis: hoc eſt Romulus q urbē cōdidit de quo ſuo mēſe dicet. CVM digereret tpa:diſponeret & ordinaret ānū ciui lē & mēſes. CONſtituit eē bis qnq; mēſes in āno ſuo a ſe digeſto.cōſtituit ānū ſuū eē decē menſiū. VRBIS: urbs eſt ſcdm marcellū iuriſcōſultū Roma q̄ muro cingeret. Vt Alphenus ait. Roma eſt quātū cōtinētia ædifi cia eēnt. Paulus iuriſcōſultus urbis inqt appellatio muris cōtinētibuſq; ædificiis finit. Pōponius iuriſconſultus de uerboꝝ ſignificatiōe urbs ab urbo appellata eſt:urbare eſt aratro diffinire.& Varro ait urbū appellari curuaturā aratri:qđ in urbe cōdēda adhiberi ſolet:unde eſt apud Virgiliū urbē deſignat aratro.& inferius libro q̄rto. Apta dies legit̄ q̄ mœnia ſignet aratro.& paulopoſt. Ille tenēs ſtiuā deſignat mœnia ſulco. MENſes:mēſis ἀπὸ τῆς μήνης qđ eſt luna. Nā lunæ rōne mēſis cōſtitutus eſt. Vnde Varro mēſis a lunæ motu dictus:dum ab ſole profecta rurſus redit ad eum luna: ægyptii quoq; menam uocauere lunā Herodoto teſte.

Scilicet arma magis q̄ ſydera romule noras:
Curaq; finitimos uincere maior erat.
Eſt tamen & ratio cæſar q̄ mouerat illum.
Erroremq; ſuum quo tueatur habet.
Quod ſatis eſt utero mr̄is dū prodeat infans:
Hoc anno ſtatuit temporis eſſe ſatis.

¶SCILICET Arma magis q̄ ſydera Romule noras. Plutarchus autor eſt Romulū acrē:bellicoſuȝ ac pene bellādi amore inſanū fuiſſe:quē Feſtus Romulum inqt a robore noiatū. Eundē tamē nō ineruditum fuiſſe qdā memoriæ ꝓdiderūt. Sed qm̄ hoſtes ſunt diſciplinarū labores (ut a Platone traditū eſt) ignorauit rex acri qdē ingenio ſed agreſti atq; in rebus bellicis occupato ſolē e cuius curſu ānus colligit̄ nō ante trecēteſimū ac ſexageſimū quintū diē abūdāte inſup q̄drāte ad eundē a quo incepit zodiaci gradū reuerti. Cuius rei nō ignarus Cæſar Auguſtus āno iampridē a Numa pōpilio in duodecī mēſes diſtributo additis Ianuario ac Februario:poſteaq; a Iulio cæſare ad curſum ſolis accōmodato & alioꝝ negligētia conturbato atq; cōfuſo rōnē tēpoꝝ nō ſine maxima ſua laude fundauit intercalantiū correctis erroribus. Nec nos moueat qđ quædā a maioribus nr̄is tradita aſtrologoꝝ ætatis nr̄æ cōputationibus non rn̄dent. facit enim id & viii. ſphæræ motus & quadrantis longitudo ſuperabūdantis temporis modum excedens & intellecta quidem:ſed ideo ſpreta quod & parum tpis ſuperabūdat & ſex horæ quater ductæ cōficiunt integrum diem. Nec falſum eſt, quod Plutarchus docet inæqualitatem temporum uel hoc tempore quo ad ſummum aſtrologiæ peruentum eſt Mathematicorum peritiam uincere:ita ut eorum numeri ac ſupputationes perſæpe fallantur.

QVOD Satis eſt utero matris dum prodeat infans: Medici ac philoſophi illuſtres opinantur poſtq̄ mulieris uterus conceperit ſemen eſſe hominem gignendi ſummum finem decem menſes. Vnde illud eſt Plauti in Ciſtellaria tum illa quam compreſſerat decimo poſt menſe exacto hic peperit filiam:& P. Scipionem qui prior Aphricanus appellatus eſt decimo menſe legimus in lucem editum. Qua opinione adducti Romulus potuit ut annum in decem menſes diuideret: Plynius tamen ſcribit uſq; ad initia decimi undecimiq; gigni hominē: & Varro undecimo menſe aliquando naſci poſſe hominem putat:eiuſq; ſententiæ Ariſtotilem laudat autorē. Idem tamen Romanos ait exiſtimaſſe nono tantum menſe aut decimo ſecundum naturam fieri partionem: nam ſeptimo raro fit:octauo nunq̄. Licet octauo idem Varro & Plynius ſenſiſſe aliter uideantur. Quod nemini mirum uideri poterit qui:leget. A. Gel. libro tertio noctium atticarum Sane Pythagoras teſte Laertio dicebat intra ſeptem aut nouem aut decem ut plurimum menſes conſūmatum atq; perfectum infantem gigni: & Saturnus Apollodorus ait autore Macrobio alligari per annum laneo uinculo & ſolui ad diem eius feſtum ideſt menſe Decembri quo ſignificabatur decimo menſe ſemen in utero animatum in uitam grandeſcere:qđ donec erumpat in lucem mollibus naturæ uinculis detinetur. Maiores noſtri ab hoc numero magna quædam decumana dixerent Albenſia ſcuta quæ ampliſſima fuerunt:item decumana oua & decumanos fluctus. Ouū enim decimum maius naſcitur:& decimus fluctus fieri maximus dicitur autore Feſto. Decumana

¶SCILIcet:apoſtrophat ad Romulum uerba.quod rei militaris magis q̄ aſtrorum peritia ualeret. ROMule ſcilicet:certe. MAGis noras:cognoueras. ARMa:rem ipſam militarem & bella: QVAM ſydera:q̄ ſyderum:& cœli rationem:& tamen legimus eum gabiis philoſophiæ dediſſe operam & aſtrologiæ diſciplinæ non expertem. ETERat maior cura uincere finitimos:magis curabas ſubigere tuo imperio eos qui propinqui eſſent regno tuo.q̄ curares cœleſtia. Vicit enim Romulus fidenates & ueientes: & primus arma ioui feretrio retulit obtruncato ceninenſium rege. ETS tamen non ſine ratione Romulus in decem menſes annuȝ digeſſit. Hic enim duplicem rationem affert quod fœmina decimo menſe pariat. Altera quod decē menſibus uxor iam uidua ab obitu uiri lugubris ſe domi continet. Intertio tamen libro Triplicem rationem oſtēdit. Ita inquiēs. Annus erat decimū cum luna receperat orbem. Hic numerus magno tūc in honore fuit. Seu quia tot digiti per quos numerare ſolemus:Seu quia biſquino fœmina menſe parit:Seu quod ad uſq; decē numero creſcente uenimus. Principium ſpatiis ſumit̄ inde nouis. O CÆSar germanice. EST Tn̄ ratio q̄ illū romuli. MOuerat:ad annum ita digerēdū:quia cū aliq̄ rōne ab eo factū eſt. ET hēt quo tueat̄. Defēdat & ſuſtētet. SVVM Errorē:hēt quo pacto poſſit ſe defendere ab eo quod erraſſe inanni cōputatione dicitur. Quod ſatis ſtatuit Romulus. HOC Tēporis eſſe ſatis anno:illud tēpus eſſe ſatis adciuilis anni cōputationē. QVOD eſt ſatis utero matris:aluo ſeu uentri materno. DVM ideſt uſq; quo id eni dū ſignificat PRodeat infans exeat infans de matris utero. PROdeat dixit:quia ꝓdeūt īfantes ex utero capite. QVI uero pedib⁹

exirēt agrippæ uocāt. Ply. teſte q̄ſi ægre ꝑti. Hi īfœlices ꝑter paucos a Ply. relatos & ut de ꝑtu aliq̄d dicamus Variā eē hūani ꝑtus ſnīa3. Gellius inq̄t. Vbi mulieris uterus ſemen cōcepit hoīes. 7. mēſe gigni. nōnunq̄. 8. Sæpe. 9. ſæpius x. cūq3 dixerūt ſūmū finē gignēdi. M. Varro q̄d ēt teſtat Gellius nōnūq̄. 8. naſci hoīe3 & interdū. xi. Ariſtotelē laudat autorē. Rōæ cū fœmīa bōis hōeſtiſq3 moribus: nec ābigua pudicitia menſe. xi. poſt mariti obitū pepiſſet. Decretū diuus hadrianus fecit. xi. mēſe edi poſſe pp hæreditates: refert Ply. li. 7. ueſtiliā. C. herdicii: Pōponii & orphici clariſſimoꝝ ciuiū cōiugē ex his q̄ttuor ꝑtus enixā. 7. ſp mēſe pepiſſe. Suillu3 ruffū. 6. Corbulonē ſeptimo. Cæſoniā. C. pricipis cōiugem. 8. i quo mēſiū nūero gētis. itra. xl. diē maximus labor grauidis āt. 4. & 8. mēſe lætales i his abortus. Maſſurius autor eſt. L. papyriū ꝑtorē ſecūdo cohærede lege agēte bonoꝝ poſſeſſionē cōtra eū dediſſe cū mr̄ ꝑtū. xvi. mēſibus diceret tuliſſe: q̄m nullū certū tp̄us pariendi ſtatutū uidet.

ANT. FAN. ¶PER Totidē mēſes a funere cōiugis uxor. SVſtinet in uidua triſtia ſigna domo. Antiq̄ olim in luctib⁹ quēadmodū & nos hodie atris ueſtibus utebantur.

Atra ueſtis i luctu

Statius in ſiluis. Ipſe eteni tectū nigræ ſolatia pōpæ Spectaculūq3 urbi ſcelus & puerile feretꝝ ꝑduxi. Varro de uita patrū amiculo nigello. capillo dimiſſo ſequerent luctū. Hinc thetis apud Homerū ad ioue itura cū filiū breui ad Troiā periturū deploraret uelo nigerrimo ſe operuit: & Craſſus ille ꝑdiues Murenā in piſcina domus mortuā atratus luxit. Is eni color nocti ſimilis eſt: quā amāt lugētes: dicti (ut q̄buſdā placet) q̄ſi lucis egētes. Statius i ſexto Thebaidos: noctēq3 diēq3 aſſimulāt maculis iternigrātibus albæ. Vidoæ igit a uiroꝝ interitu p decē mēſes atratæ ſigna triſtitiæ ſuſtinebāt: nec licebat p leges ut ait Plutarchus cuiuſq̄ earū nuptias celebrari ante decimu3 mēſem a uiri morte. Quare opus fuit Senatus decreto ut Antonii & Octauiæ nuptiæ firmarent: quoniā ea. C. Marcellū cui nupta fuerat lugebat. Statuit aūt Numa Pōpilius ut quæcūq3 ante decē mēſes a uiri morte nupſiſſet uaccā ꝑgnante3 imolaret. Legimus & āpud Plutarchū in q̄ſtionibus mulieres in luctu olim albis ueſtibus uti ſolitas: quas agi uæ iduerūt aq̄ lotas ut Iſocrates ſcripſit. Vſi etiā ſunt aliq̄n maiores noſtri pellibus diebus luctus autore Feſto.

Per totidē mēſes a funere coniugis uxor
Suſtinet in uidua triſtia ſigna domo.
Hoc igitur uidit trabeati cura quirini.
Cum rudibus populis annua iura daret.
Martis erat primus mēſis: ueneriſq3 ſecūdus
Hæc generis princeps: ipſius ipſe pater.

Lugentes

Viduæ.

Veſtes in luctu quales

Purpuræ uſus

HOC igit uidit trabeati cura q̄rini. Purpuræ uſus autore Plynio Romæ ſemp fuit: ſed Romulo in Trabea: quā Togæ ſpeciē fuiſſe dubiū nō eſt teſtibus Seruio & Plutarcho. Nō aūt cōcedebat uti purpura: niſi ſūmis uiris quā ob cām Senatū Catoni Vticēſi decreuiſſe accepimus ludos iſpicere ueſte purpurea. Tria aūt ſunt genera Trabeaꝝ ut Seruio placet Suetonium ſequēti. Vnum diis conſecratū quod eſt tātum e purpura. Aliud regnū q̄d eſt purpureū hēt tn̄ albū mixtū purpuræ: fuitq3 teſte Virgilio Romanoꝝ regnū īſigne: ut & ſellā regni trabeāq3 īſignia nſi. Tertiū Augurale q̄d eſt e purpura & cocco. Et ſciēdū q̄d q̄uis Ply. ſentiat Togæ uſū regnāte Romulo nō fuiſſe ac Tullū hoſtiliū tradat toga ꝑtexta & latiore clauo primū uſū eē. Trabea tn̄ q̄ Romulus & alii reges uſi ſūt a pleriſq3 ſcriptorib⁹ toga dr̄ ab ea trabeat⁹ deducit nomē nō ꝑticipiū. Caret. n. ꝑe ut tūicat⁹. paludat⁹. MARtis erat prim⁹ mēſis ueneriſq3 ſecūdus: Romulus primū āni mēſē pre ſuo Marte Martiū ſecūdū aprilē ab æneæ mr̄e uenere noiauit q̄ſi aphrilē a ſpuma q̄ a græcis ἀφρὸσ dr̄: uñ orta uenus credit: q̄ ide aphrodita uenus uocat. ut hi mēſes āni pricipia ſeruarēt: q̄ noiati eēnt a romanæ gētis autorib⁹: de q̄b⁹ Martialis Iā ꝑcor oblitus nſæ uulcane querelæ. Parce ſumus martis turba ſed & Veneris. Aliis placet Aprilem dictū ab aperiēdo ut libro q̄rto latius dicemus. HÆC generis princeps: ipſius ille pr̄. Recte hic ꝑpiori: ille reſpōdet ſūmotiori: ut ſi dixeris. Odi græcos & hiſpanos: hos auaros: illos uitioꝝ omnium genitores.

Trabea.

Trabeaꝝ gn̄a tria.

Martius.

Aprilis.

Maius.

Iunius.

PAV. MAR. ¶PER totidē. ſcd̄a rō q̄d. x. mēſib⁹ uxor uidua domi lugubris ſe cōtineat: q̄d ide ſūptū uolūta tpe. ſ. quo latet īfās i mr̄is utero. VXOR: q̄ uxor erat: ſed q̄ iā eē deſiit. PER totidē mēſes: p. x. mēſes. A. Funere cōiugis: ab obitu uiri uel ab eo tpe: quo extīcto uiro exeq̄æ: & iuſta ſūt ſoluta. SVſtinet i uidua domo: q̄a ipſa uidua: q̄ ia3 uiro diuiſa. TRiſtia ſigna: aut lugubres ueſtes luctū idicātes: aut cupſſos: q̄ mortuoꝝ domib⁹ ponebāt: ut Pōpei⁹ ait q̄a hui⁹ gn̄is arbor exciſa nō renaſcit: ſic ut ex mortuo nihil ē ſperādū: quā ob cām i tutelā ditis pr̄is putabat: & Ply. ſubditis tutela eē oñdit. Sed illud aduertēdū: i luctu mulieres albis ueſtib⁹ idui ſolitas: de quo pluribus rōnib⁹ a Plutarcho diſſerit. ꝓblemate. xxv. HOC igit: his rōnib⁹ motū romulū: inq̄t cū rudi populo rōnē āni traderet. HOC igit uidit: cōſiderauit. CVra q̄rini trabeati: romuli trabea ornati: ut regē decebat id ille ſua cura & diligētia obſeruauit. CVM daret iura ānua: āni rōnē aut. IVra ānua: de āno in ānū. POpulis rudib⁹: nouis & iexptis. TRabeati: trabeæ ueſtes togatæ dn̄r purpura circūductæ ſub tegmīe puniceo: q̄s aureæ fibulæ ānectebāt: hæ reges dicebāt. TRabea primū romæ romulus uſus ē: q̄ poſt exactos reges romāi ulteri⁹ nō ſūt uſi (ut multi aſſerūt.) Veꝝ Dionyſi⁹ ea idibus Q̄uitilibus eq̄tes uſos oñdit. Añ rōulū ēt illa latini reges utebant Vñ Virg Ipſe q̄rinali lituo paruaq3 ſedebat Succictus trabea: cū de pico loq̄ret. Ply. ēt inq̄t trabeis uſos accipio reges. QVIrini: q̄rinus romulus dictus ē ab haſta: q̄ ligua ſabina q̄ris dr̄. Vñ iferius ſiue q̄d haſta q̄ris priſcis ē dicta ſabinis: Bellicus a telo uenit in aſtra deus Siue ſuo regi nomē poſuere q̄rites. Seu q̄a rōanis iuxerat ille cures. Liuius a curib⁹ ſabinis q̄rites dictos ait. MARtis: ānū rōulus a martio mēſe īchoauit. Marti pr̄i primū āni mēſē cōſecrauit. Secūdū ueneri: tāq̄ rōani gn̄is pricipi & parēti q̄a æneæ mr̄. Vñ ē illud Macro. primū mēſē a pr̄e ſuo marte. ſecūdū ab æneæ mr̄e uenere noiauit ut pricipia āni ſeruarēt a q̄b⁹ eēt rōani nois origo. Alii eodē teſte putāt rōulū altiore prudētia ita prios ordiaſſe mēſes ut cū ꝑcedēs marti eēt dicat⁹. Deo plerūq3 hoīu3 necatori ſecūdus ueneri dicaret: q̄ uim eius q̄ſi bn̄ficia leniret. In. xii. zodiaci ſignis: cū primū ſignu3 aries marti aſſignatus ſit. Seq̄ns mox uenerē Taurus accepit: & rurſus e regiōe Scorpius ita diuiſus ē: ut deo eēt utriq3 coīs. Sed latius de his ſuis mēſibus: & de orto rōuli ſuo loco dicemus. PRImus mēſis āni. ſ. a romu-

.ſtituit. ER at martis:nā marti cōſecratus.ide martius dicebaẛ.Mars Varrōe teſte dr̄ qđ i bello maribus ſt uel qđ lingua ſabina mamers dictus eſt detractiōe ſyllabæ.Pōpeius tñ ingt mamers mamertis idē ligua .ſca mars dr̄ & mauors qđ magna uortat:ut Ci.placet. ET ſecūdus mēſis.ſ. ER at ueneris ueneri cōſecratus nā aprilis dictus q̄ſi aphrilis ab αφρος q̄ eſt ſpuma cū ex maris ſpuma nata ſit uenus:& ide dicta aphroditis. Venus aūt dicta ut Ci.placet qđ ad res oēs ueniat:ſed de uenere:& de his q nolūt apillē ab ea dici ſuo mēſe: & libro dicemus:& quot fuerit ueneres. TER tius:refert Vectius p̄textatus i theodoſii ſaturnalibus. Fuluiū nobiliorē in ſactis quos in æde herculis & muſarū poſuit.Romulū poſtq̄ populū in maiores:iunioreſq; diuiſit.ut altera pars cōſilio altera armis rēpu.tuereẛ in honorē utriuſq; partis. Tertiū mēſem maiū ſequentem iunium uocaſſe.Sed de diuiſione populi aliis locis dicemus:& de his quinto & ſexto libro diſſeremus.

Tertius a ſenibus:iuuenum de nomine q̄rtus
Quæ ſequitur numero turba uocata fuit.
Aſt numa nec ianū:nec auitas p̄terit umbras
Menſibus antiquis addidit ille duos.
Ne tamen ignores uariorum iura dierum
Non habet officium lucifer omnis idem:

¶ TER tius a ſēib⁹:Maiū:& Iuniū qdā noīatos putāt illū a maiorib⁹ hūc a iūiorib⁹ lʒ alii aliter ſentiāt ut īfra docebius. Romu.n.urbē cōditurus paſtores inter quos adoleuerat cōuocauit:cūq; eoꝝ nūerus condēdæ urbi paꝝ idōeus uidereẛ aſyli patefecit: quo ex finitimis locis peſſim⁹ q̄ſq; cōlugeret:atq; ita populū Ro.cōflauit.legitq; i ſenatū cētū q ætate añibāt de qb⁹ ait Prop. Buccia cogebat priſcos ad uerba quirites.Cētū illi i prato ſæpe ſenatus erat:Cūq; hi cōſilio:iuniores āt armis rēp. tuereẛ: placuit ut i honorē utriuſq; ptis terti⁹ & q̄rtus mēſis nomē acciperēt.QVÆ ſeqẛ nūero turba uocata fuit:Reliq mēſes a numero nomē adepti ſūt:ut Quītilis Sextilis.Septēber.October.Nouember:ac Decēber:quoꝝ ultius Saturno a Romānis cōſecratus ē quē i iferioꝝ deoꝝ nūero hūerūt:ſed q a Ro.m. Quītilis dictus eſt:poſtea i honorē Iulii cæſaris iulius appellatus ē:q hoc mēſe Iulius cæſar natus dr̄.Deide q Sextilis ātea uocabaẛ ex ſenatuſcōſulto a cæſare Augu. Auguſti nomē accepit Hi duo mēſes ſūt de qbus ait Vir.i buc. Et icipiēt magni pcedere mēſes. Tētatū ē āt ut ex aliis qdā a nōnullis ipatoribus denoiarēt qbus is honor adeptus ē poſtq̄ hūanis rebus exceſſeẛ. AST numa nec ianū:nec auitas p̄terit ūbras:Numa Pōpilius āno Rōuli Ianuariū ac Februariū adiecit:atq; uti autor ē liu⁹ ad curſū lūæ duodeci mēſes ānū deſcripſit:quē q tricēos dies ſingulis mēſibus lūa ñ explet deſūtq; dies ſolido āno q ſolſtitiāli circūagiẛ orbe itercalares mēſibus iterponēdo ita diſpēſauit ut āno.xx.ad metā eādē ſolis uñ orſi eēnt plēis oīum ānoꝝ ſpaciis dies cōgruerēt.Et Iāuariū qdē primū āni mēſē eē uoluit:qđ i oībus placeret rē urbanā bellicæ i honore p̄ferri ut Plutar. ſcri.i Numa.Quāuis nōnulli(ut qdē i qōnibus refert)dixerit iō Ianuariū coeptū primū oīum nūerari qđ exactis regibus Kalēdis Ianuariis primi cōſules creati fuerīt.Is a Iano bicipite nomē habuit:q ſiue genius ſiue rex fuerit dr̄ ferū & ſiluēſtrē cultū in urbanū ciuileq; mutaſſe: hic ē cui oē pricipiū ſacrauit antiquitas.Februarius uero dicatus ē Februo ditis p̄ri:qui luſtrationū potēs credit. Luſtrabaẛ.n.hoc mēſe ciuitas quo ſtatuit ut iuſta diis māibus ſolucreẛ.Deputatus quoq; hic mēſis ē deis inferis pp dies pares ſicut Ianuarius & Martius pp dies ipares diis ſupis dicati ſūt quos delectat ipar nūerus:ut Nūero de⁹ ipare gaudet.Nec nos lateat Februariū oli fuiſſe ultimū āni mēſē ut alibi latius dicēus:uñ oī itercalatiōi deputatus teſte Macr.placet aūt Ser.Ianuariū aliqñ fuiſſe pēultimū:qđ tetigiſſe putat Vir.i.iii.Geor.ut Extrēoq; irrorat aq̄rius anno. Menſibus antiqs p̄poſuitq; duos.Quō p̄poſuit ſi Februarius ultimū āni tenuit locūẛ quia qđ paliū facius p noſipſos facere uidemur: decē uiri.n.poſtea Ianuariū & Februariū a Numa additos cōiūxere. ¶ TERTIVS menſis.ſ.anni romulei.A SEnibus dictus eſt:nam maius uocatus a maioribus hoc eſt a ſenioribus. QVAR tus:menſis. DE Nomine iuuenum:nam iunius a iunioribus dictus:ſed latius ſuo loco diſſeretur. TVRBA:menſiuʒ.ſ. QVÆ ſequitur:hoc eſt cæteri menſes qui ſubſequūtur. FVIT notata numero: quaſi uocata ab ordine numeri:nam quintus menſis quintilis dictus:ſextus ſextilis.Inde ſeptember:october:nouember:december: Verum poſtea quintilis iulius a iulio cæſare dictus eſt:& ſextilis ab octauio auguſto auguſtus inde Domitianus uoluit a cognomine & nomine ſuo ſeptember germanicum.& octobrem Domitianuʒ appellare. Sed eo mortuo mēſes ſuis noib⁹ uocati ſūt.AT numa.duos mēſes priori āno ianuariū:& februariū a numa pōpilio additos multi aſſerunt.fului⁹ tñ nobilior negare uī:& Tarqniū priſcū addidiſſe refert. Veꝝ uectius i ſaturnalib⁹ Macro.de nřa referēs hæc iqt.L.& ſex dies i duos mēſes pari rōne diuiſit.ac de duob⁹ primū ianuariū nūcupauit:primūq; āni eē uoluit:tāquā bicipitis dei mēſē reſpiciētē ac pſpiciētē trāſacti āni finē futuriq; pricipia.Scđm dicauit ſebruo deo:q luſtrationū potēs credit.Luſtrari āt eo mēſe citatē neceſſe erat.Statuit ut iuxta diis māib⁹ ſolucreẛ AT numa:q p⁹ romulū regnauit de quo poſtea lat⁹.NEC p̄terit:q̄ſi nō p̄teimiſit.IAnū:qa mēſiū nūero admiſit.nā ab eo ianuariū uocauit:ſed de iano & eius myſteriis paulopoſt.NEC auitas umbras.parētū:ſiue auoꝝ aīas:qa mēſem iſtituit:quo illis parētareẛ:hoc ē quo fierēt ſacrificia p mortuis.& februariū mēſē dixit a februo & februare purgare ē:ſed de hoc.ii.lib.diceẛ.ILLE numa.ADdidit duos mēſes.ſ. Ianuariū & feb. MENſibus:antiqs.x.mēſibus a romulo iſtitutis.aliq legūt p̄poſuitq; duos:ſed uideẛ abſurdū:quia nō p̄poſuit.nā februariū ultimū anni fecit:niſi dicas ſi nō præpoſuit p ſe præpoſuit p ſucceſſores.nam a.x.uiris februarius poſt ianuariū numeratus eſt.NE TAmen.generalia qdā relaturus ē q in oībus cōtingūt mēſibus:præſertim non eē eiuſdē officii dies oēs:ſed aliud aliū rōuenire. TAMEN ne ignores:ergo ſcias.Iura poteſtates ſeu officia. VAR iorū dieꝝ:nam ut uarii noie.uarii tēpore ita uariis officiis attributi.NON omnis lucifer:partem pro toto poſuit:nā principiū diei pro toto die uel erit denominatio:cum ab eo quod facit id quod fit intelligitur:ut hic cum luciferū pro die poſuit:aut pro diei principio.Lucifer a græcis φωσφορος dicitur ſtella .eſt ueneris.quæ cum ſole antecedit:ut Ci.inquit lucifer:cū ſequitur ueſper uocatur:de ea multa refert Ply.lib.ii

ANT.
FAN.

Aſylum

Ianuarius
Februarius
Ianuarius
a iano
Februarius unde
iclinatus

PAV.
MAR.

Ille nefaſtus erit per quem tria uerba ſilentur
Faſtus erit per quem lege licebit agi.
Nec toto præſtare die ſua iura putaris
Qui iam faſtus erit mane nefaſtus erat:
Nam ſimul exta deo data ſunt; licet omnia fari
Verbaq; honoratus libera prætor habet:

ANT. FAN. Feſti dies profeſti Interciſi Faſti Nefaſti Ceſſio apud prætorem quomõ Addicere unde Addicti: uel Annexi

ℭILLE nefaſtus erit p quẽ tria uerba ſilẽtur: Numa ut Macro. tradit dies oẽs aut feſtos aut pfeſtos aut itercĩ uocauit. Feſti diis dicati ſũt: pfeſti hoĩb⁹ ob admĩſtrãdã rẽp. priuatãue cõceſſi: quoꝝ illo Corne. tacitus ſacr hos negocioſos uocat. iterciſi deoꝝ hoĩumq; cões ſunt. Feſtis īſunt ſacrificia: epulæ ludi: feriæ. Profeſtis faſti cõmitiales: cõperẽdini: ſtati pliares: quoꝝ ſignificationẽ apud eũdẽ Macro. qre. Sunt at faſti teſte Varrone p quos ptoribus uerba qdã legitima ſine piaculo fari licet ſiue i quibus ipm ius fatur. i. dr̃ ut ſcribit Priſcianus. Cõtrariũ hoꝝ uocanť nefaſti q teſte Feſto. N. lr̃a notabãť: p quos dies ea uerba fari ius nõ eſt: & ſi ptores ea fati ſũt piaculũ faciũt: Ea uerba erãt Do. dico addico. Do qdẽ dicebãt cũ dabãt ptãrẽ citãdi aliquẽ. Dico cũ pnũciabãt ſentẽtiã i cã quã cognouerãt. Addico uero cũ quis in iure cædebat. Fiebat at ceſſio hoc mõ apud ptorẽ; is cui res i iure cæditur rẽ tenẽs ita uẽdicat: hũc ego hominẽ ſiue hãc rẽ ex iure qritiũ meã eſſe dico. Deinde ptor iterrogat eũ q cædit an cõtra uẽdicet: quo negãte aut tacẽte tũc ei q uẽdicauerit eã rem addicit. Sane autore Feſto addicere eſt idem dicere & approbare dicẽdo. Inde addicti apud ueteres dicebanť q prætoris pnunciatione ac iuſſu cũ ſoluẽdo non eſſent creditoribus uendebantũr quos ẽt annexos uocabãt. A. Gel. autor eſt ex manifeſtis furibus liberos uerberari olim atq; addici ſolitos ei cui factũ furtũ eſſet ſi modo id luci feciſſent neq; telo ſe defendiſſent. Eſt etiam addicere dãnare. Vnde addictos dicimus morti deſtinatos. FAStus erit p quẽ lege licebit agi. Faſtis diebus lege agi põt cũ populo nõ põt. Vnde ait Liuius Numam dies faſtos ac nefaſtos feciſſe: qa aliqñ nihil cum populo agi utile futurũ erat. Illud quoq; ſciẽdum ad rem militarem nihil attinere utrũ faſtus uel nefaſtus dies ſit: ſed ad ſolas id actiões priuatas reſpicere. Quare apd Macrobium legimus. Adiectoſq; oẽs a ſe dies faſtos noiauit ut maiorem daret actiõibus libertatẽ. NEC toto pſtare die ſua iura putaris. De interciſis diebus loqtur qui ſunt ut diximus deorũ hoiumq; cões: Vnde ait feſtus. Qñ herus comitauit fas i faſtis notari ſolet: & hoc uideť ſignificare qñ rex Sacrificulus diuinis rebus pfectis i comitiũ uenit. Eoꝝ dieꝝ q̃buſdã horis fas eſt quibuſdã fas nõ ius dicere: nã cũ hoſtia cædiť fari nefas eſt inter cæſa exta & piecta teſte Macrobio fari licet. Ruiſus cũ adoleť nõ licet. Quod Varro cõfirmat his uerbis: iterciſi dies ſunt p quos mane & ueſperi eſt nefas: medio tpe iter hoſtiã cæſam & exta piecta fas. eã ob cãm: Rome flamen dialis qui Vindemiam auſpicabať cũ Ioui agnã feciſſet ut idẽ Varro memi. iter ei⁹ exta cæſa & piecta uinũ legebat. NAM ſimul exta deo data ſunt licet oĩa fari. Exta ut Feſto placet ab extãdo dicta ſunt nõ quia diis maxie extãtibus piecenť: ſed qđ ea diis pſecari ſoleãt quæ maxie extãt eminẽtq;. Extoꝝ q̃ elixa & in ollis cocta fuiſſent aulicocia dicebantur: qm̃ aulas antiqui dicebãt quas nunc ollas dicimus cũ nullã lrãm geminarent in iis ubi cor nõ fuiſſet peſtifera auſpicia dicebantur: ſimiliter & cũ caput nõ erat in iecore. nam muta exta tũc uocabant cũ nihil ex iis diuinatõis animaduertebãt. Regalia quæ petentibus inſperatũ honorem pollicebanť. Ea Velitris Marti ſemicruda reddi conſueuerũt: qm̃ ibi ut ſcribit Suetonius cũ Octauius Marti rem diuinã facerent nunciata repente hoſtis incurſione ſemicruda exta proſecuit ac prœlium ingreſſus uictor rediit. Quamobrẽ publico decreto: Velitris cautũ eſt ut impoſterum ſimili modo Marti exta redderenť. Plutarchus in quæſtionibus autor eſt ſacerdotibus olim uetitum crudam carnem tangere: qm̃ ea neq; animal eſt neq; obſonium & quod recens & crudũ eſt aſpectum nequã q purum & impollitum habet ſed ulceroſum & moleſtum. VERbaq; honoratus libera prætor habet: Prætoris auctoritas tanta olim fuit ut quod ipſe edixiſſet ob eius honorem ius honorarium diceretur. Quare prætor ut quibuſdam uidetur a præeſſendo ut nonio placet a præeundo nomẽ accepit quod populo præiret cui regia inſignia conſulareſq; ferme apparatus traditi ſunt. De hoc Cicero in epiſtola ad Plancũ: Placuit nobis ut ſtatim ad Cornutũ prætorem urbis litteras deferremus. qui quod conſules aberant conſulare munus ſuſtinebat more maiorum. Sane prætor non ſemper pro eo accipitur qui iura dicit: ſed etiam pro omni magiſtratu cui paret exercitus. Vnde prætorium dicitur eius tabernaculũ & cohors prætoria quæ a prætorio nõ diſcedebat & porta prætoria qua educebatur exercitus. Romani aliquando unum tantum prætorem habuerunt qui urbanus uocabatur Deinde peregrinorum multitudine undiq; in urbem confluente alterum creari placuit: qui q; inter peregrinos ius diceret peregrinus appellatus eſt. Creſcente uero imperio tot prætores adiecti ſunt quod ſibi populus Romanus prouincias ſubegiſſet.

Exta aulicocia Aula pro olla Auſpicia peſtifera Exta Muta Exta regalia Ius honorarium Prætor unde iclinatur Prætoriũ Prætoria porta prætores duo prætores plures

PAV. MAR. ℭILLE nefaſtus: Macro. cum de diuiſiõe dierum agat: numam inquit: ut in menſe annũ: ita in dies menſe diuiſiſſe: dieſq; omnes aut feſtos aut profeſtos: aut interciſos uocaſſe. Feſtos diis dicatos eſſe quibus inſunt ſacrificia. epulæ ludi feriæ. Profeſtos hominibus ob adminiſtrandam rem priuatam: aut publicam conceſſos: his inſunt faſti comitiales comperendini. ſtati. pliares. Interciſos deorum hominumq; communes eſſe: ſed in ſe non alia diuiſi. Sunt tñ interciſi dies: ut Var. & etiam ipſi Macro. placet p quos mane & ueſpe nefas ius dicere. medio autẽ tpe inter hoſtiã cæſam: & exta piecta fas a quo qđ factũ intercidit interciſi: aut quod interciſum nefas: ſed de cæteris paulopoſt. Faſti Var. auct. dies ſũt p quos prætoribus oĩa uerba ſine piaculo licet fari. nefaſti per quos nefas fari prætorem do dico addico. & ſi prudẽtia uel imprudentia hæc tria uerba emittuntur: piaculari hoſtia purgatur: q emiſerit prætor. Si ſeruus fuerit manumiſſus quia urbs libera erat. liber eſto. Mutius ambigebat eum expiari ut impium non poſſe. ILLE dies erit nefaſtus: cum fari non poterit prætor. PER quem: idem. SILENtur a prætore. ſ. TRIA uerba: hæc ſunt illa tria uerba quæ a prætorio proferebantur prætorius dicturus. Do dico addico: hoc eſt do leges dico ius: addico damno: nam addicere Pompeio teſte damnare eſt. FASTVS ERIT ille ſcilicet dies per quẽ licebit fas erit. AGI LEge: hoc eſt cum poterit prætor ius dicere ſecundũ leges & iſtituta.

Nefaſti dies hac nota ſignantur Nefaſti ſic NP. NEC toto: erant dies in quibus mane cum fieret ſacrificiũ iũs nõ dicebaẽ:ſic ea pte nefaſti.pfecto ãt ſacrificio:cũ ptor ius diceret.faſti.Sic dies nefaſtus mane poſtea faſtus:nec tu putaris quaſi nõ arbitreris. TOTO die:die itegro. PER ſtare:perſeuerare ſeu firma eſſe. SVA iura:iura ipſi diei attributa. QVI:ille dies q iã abſoluto.ſ.ſacrificio. ERIT faſtus:cũ fari poterit ptor. MANe cũ fieret ſacrificiũ.Erat nefaſtus:qa nõ licebat fari ptorẽ.Mane Varrone teſte diei principiũ quod tũ manet dies ab oriẽte:niſi potius quod bonũ antiqui dicebãt manuũ ad cuiuſmodi religionẽ:græci quoq; cũ lumẽ afferẽ ſolẽt dicere φοσαγτον idẽ fere Põpeius.ſic ẽt Macro. mane dictũ quod ab iferioribus locis.i.a manibus exordium lucis emergat:aut mãe ab omĩe boni ominis.NAM ſimul.Ratio cur idẽ dies faſtus & nefaſtus ſit.Nã ſimul.i.poſtq̃. EXTA ſũt data deo:abſolutũ ẽ ſacrificium. Exta ſũt ea interiora uitalia ut cor:iecur pulmo:& q̃ ppe hæc. Dicta põpeio teſte qd ea dis pſeceñ.q̃ maxie extãt eminẽtq;. LICet oĩa fari:qa pt fari ptor & ptor honoratus h3 uerba libera:qſi libere ſine ullo piaculo pt fari.Prætor dict⁹ qd piret i iure & i exercitu.HOnorat⁹:nã ut Põponius iuriſcõ.ius ptoriũ appellaẽ honorariũ.& Paulus de iuſtitia & iure ius ẽt ptoris honorariũ dixit ſeu honoratũ quia habet lictores & faſces more cõſulari.De ptore ãt Põpõius de origĩe iuris ſic ingt.Prætor creatus ẽ cũ cõſules auocareẽ bellis finitimis:nec eſſet q in ciuitate ius reddere poſſet.hic primo urbanus appellatus ẽ:eo qd in urbe ius redderet poſt aliquot deinde annos nõ ſufficiẽte prætore eo q multa turba ẽt pegrinorũ in ciuitatem ueniret.creatus eſt & alius prætor q peregrinus appellatus ẽ: ab eo qd plærũq; inter peregrinos ius dicebat. Capta deinde ſardinia:& mox ſicilia & hiſpania ac narbonenſi prouincia. Totidẽ ptores quot prouinciæ in ditionem uenerant creati ſunt:partim qui urbanis rebus:partim q puincialibus præeſſent.

Eſt quoq; quo populũ ius ẽ includere ſeptis
Eſt quoq; qui nono ſemper ab orbe redit
Vendicat auſonias iunonis cura calendas.

¶ EST QVOq; quo populum ius eſt includere ſeptis.Diem dicit Comitialem:quo teſte Macrobio cum populo agi licet: Nam cum faſtis diebus diximus lege agi poſſet cum populo non poſſet. Comitiali die utrunq; poterat quo ut inquit Feſtus in comitio conueniebant qui locus a coeundo.ideſt ſimul ueniendo dictus:poſtq̃ per tranſlationẽ ſeptorũ nomine appellari:ut hoc loco. ANT. FAN. Comitiũ

Sunt aũt ſepta proprie ut ait Seruius loca in cãpo martio incluſa tabulatis: in quibus populus Ro.ſuffragia ferre cõſueuerat:quæ quoniã ſimilia ſunt ouilibus aliquãdo & ſepta pro ouilibus & ouilia pro ſeptis poni ſolent. Septa

Scire autem debemus q ait Varro licere quidem cum populo Roma.diebus comitialibus ferre ſuffragia niſi ſi quæ feriæ conceptæ eſſent propter quas non liceret:ut compitalia latinæ. EST quoq; qui nono ſemper ab orbe redit. Sunt & dies qui nundinales dicuntur a nundinis: quæ a Romanis inſtitutæ ſunt ut octo quidem diebus in agris ruſtici opus facerent.nono autem die ad mercatum legeſq; accipiendas Romam uenirent. Nundiæ

Columel.Nundinarum etiam conuentus manifeſtum eſt propterea uſurpatos: ut nonis tantummodo diebus urbanæ res agerentur:reliquis adminiſtrarentur ruſticæ.Itaq; Macro.appellat nundinas ferias ruſticorum.Et feſtus nundinas inquit feriarum diem eſſe uoluerunt quo mercandi gratia in urbem ruſtici conuenirent.De his Ply.libro decimooctauo natura.hiſtoriæ.Nundinis urbem reuiſitabãt:& ideo comitia nundinis haberi non licebat.ne plebs ruſtica auocaretur.Nundinas a nono die dictas eſſe nemini dubium uideri poteſt.Quare ait Plau.in Aulularia:Coquus ille nundinalis eſt in nonum diem ſolet ire coctum.ſimiliter & Nundinam deam:quam ait Macro.a nono die naſcentium nuncupatam qui luſtricus dicitur quo infantes luſtrantur & nomen accipiunt. Nundina dea

VENDICAT auſonias iunonis cura calendas.Maiores noſtri ut inquit Plutarchus in quæſtionibus annum Iouis menſes iunonis eſſe exiſtimarunt:itaq; omnium calendæ iunoni ſacræ ſunt quæ inde a nonnullis dicitur calendaris. Calendæ Iunonis

Eam enim eſſe Dianam quæ luna eſt:a cuius curſu menſis colligitur illud oñdit quod modo Dianam modo iunonem Lucinã dicimus cũ in plenilunio mulieres facile partu leuari uideantur. Virgil.in Buc.Caſta faue Lucina. Ter.in And.Iuno Lucina fer opem.Dictæ autem ſunt calendæ a græco uerbo ideſt uoco pro quo nos calare dicimus. Calendæ uñ dictæ Calare

Varro: Primi dies menſium nominati calendæ ab eo q iis diebus calẽtur eius menſis nonæ a pontificibus.Olim enim ut Macro.docet põtifex minor nouæ lunæ primum obſeruabat aſpectum:qua uiſa regi ſacrificandum eſſe nunciabat.poſteaq; ſacrificio celebrato ideʒ pontifex calata:ideſt uocata in Capitolium plebe iuxta curiam Calabram q dies a Calendis ad nonas supereſſe pronunciabat. Vnde ipſa curia Calabræ nomen accepit:& quintanas quidem dicto quinquies uerbo: ſeptimanas uero repetito ſepties prædicabat. Calabra curia

Itaq; eum diem qui ex hiis qui calerentur primus eſſet calendas uocari placuit.Ideo autem minor pontifex numerum dierum qui ad nonas ſupereſſent calando prodebat.quia poſt nouam lunam oportebat nonarum die populos qui in agris eſſent confluere in urbem accepturos cauſas feriarum a rege ſacrorum ſciturosq; quid eſſet eo menſe faciendum.Vnde quidam hinc nonas exiſtimant dictas q̃ſi nonæ initium obſeruationis.Licet alii ſic eas nominati cenſeant q ab eo die ab idus nouem dies computentur. Nonæ

Adeo autem uerum eſt omnium menſum calendas ſacras eſſe Iunoni ut conſtet ianum dictum eſſe iunonium quaſi non ſolum menſis Ianuarii:ſed menſium omnium tenentem ingreſſus:qui ſunt in ditionẽ Iunonis.Calendæ apud græcos nullæ fuerunt. Vnde & auguſtus teſte Suetonio cum aliquos nunq̃ ſoluturos ſignificare uellet ad calendas græcas ſoluturos dicebat. Ad calendas græcas

Sunt qui calendas quaſi cælandas dici exiſtiment propter lunæ occultationem quæ una eſt e tribus eius planetæ mutationibus:quæ ſingulis menſibus fiunt ut Plutar.in queſtionibus tradit.Calendaria ſacra ut ait Seruius ſi qua ratione dilata fuiſſent repeti poterant cũ anniuerſaria differri atq; iterari non poſſent.Lege Macrobium ubi & alia quæ ad hanc rem attinent: pertractantur.Auſonias autem calendas latinas dicit:quod græci eas non habeant ut diximus ſupra.

PAV. MAR

¶ EST quoq;: de comitiali & nũdinali die agit.Comitialis dies erat:cum habebantur comitia:hoc eſt cum cõ

ueniebat populus ad creandos magiſtratus:unde Varro comitialis inquit dies dicti quod tum eſſet populus cõſtitutus ad ſuffragium ferẽdũ. EST quoq;:ẽ ẽt dies. QVO eſt ius:in quõ die eſt poteſtas. INCludere populum ſeptis:uocare populũ ĩ campũ martiũ ubi ſeptũ erat:quo populus includebaẽ:cũ creandi eſſent magiſtratus & ſepta ẽt dicunẽ p metaphorã ab ouili.nã & populũ pecudes:& gubernatorẽ paſtorẽ uocam⁹:ut Fabi. meminit. EST quoq;:ẽ ẽt dies:Qui ſemp redit ab orbe nono:a nono ſolis circuitu hoc ẽ a nono die & de nũdinali intelligit:Nũdinæ tñ inter ſolẽnes ferias a Tito quintio poſitæ non ſunt:Inſtitutas uero fuiſſe nũdias Rutilius gallus ait:ut ruſtici octo diebus ĩ agris eſſent & nono die repeterent urbem pro ſacris Plyni. tamen inquit ruſticæ tribus nundinis urbem reuiſitabant:& ideo comitia nundinis habere non licebat:ne plebs ruſtica auocaretur hæc ille. A nono autem die nundinæ dictæ ſunt. Nono ẽt die qui dicebaẽ luſtricus antiqui noĩa infantibus dabãt:& de ea q̇ in ueneratione erat nũdinæ ab ipſo die dicebãtur. VENdicat:calẽdæ iunoni:idus ioui ſacræ ſunt. Primi dies mẽſiũ.ut Varro ĩngt noiari ab eo calẽdæ:quod his diebus calẽtur mẽſes:calẽdæ ẽt ut idẽ meminit iunoni ſunt attributæ. Vñ laurẽtes iunonẽ appellabãt calẽdarẽ:eiq; ſacrificabãt a martio ad decẽbrẽ:ſed romæ calẽdis oĩbus reis uxor ſacrificuli porcũ uel agnã iunoni ĩmolabat:& mĩor põtifex ĩ curia Calabria rẽ diuinã faciebat iunoni. Dicũturq; calẽdæ a calo.i.uoco. Vñ Macrobio teſte ipſi curiæ ad quã uocabaẽ Calabre nomẽ datũ ẽ:nã curia calabria dicebẽ. Sed attributas iunoni calẽdas & Varronis:& põtificalis cõfirmat auctoritas. Ratio ẽ q̇ ĩ ſaturnalibus a ꝑtextato referẽ. Cũ initiũ mẽſiũ maiores nr̃i ab exortu lunæ ſeruauerit:iure iunoni calẽdas addixerũt lunã ac iunonẽ eãdẽ putãtes:uel q̃ luna p aerẽ meat.uñ græci lunã αρτεμιν nũcuparũt αεροτομιν quod aera ſecat. Iuno ãt aeris arbitra ẽ merito initia mẽſiũ.i.calẽdas huic deæ cõſecrarũt:ĩngt ergo poeta. CVRA iunonis uẽdicat:attribuit ſibi. CAlẽdas Auſonias:latinas ſeu romanas & hoc iõ dixit:quoniã græci calendas nõ habẽt. Ideo auguſtus cũ aliquos nũq̃ ſoluturos ſignificare uellet ad calẽdas græcas ſoluturos dicebat νουμηνιας græci principia menſium appellant. AVSOnias:ab auſonia q̇ pars erat Italiæ in quã ſunt urbes beneuentum cales teracina:ita dicta ab Auſone calypſus & Vlyxis filio. Nunc uero pro tota italia accipitur.

ANT. FAN. ¶IDIbus alba ioui gratior agna cadit:idus q̇dẽ ioui: nonæ uero nulli deo dicatæ ſunt:q̃s tñ populus Ro. exactis regibus maxie celebrauit nonarũ diẽ Seruili Tullii natalẽ exiſtimãs. Dr̃ ãt idus ab iduãdo q̇ is dies diuidat mẽſem. Induare.n.līgua hetruſca ẽ diuidere. Hor.i iiii.carminũ. Idus tibi ſũt agẽdæ q̇ dies mẽſe; ueneris marinæ findit aprilẽ. Alii putãt idus dictas quaſi uidus a uidẽdo:q̇ tũc plena luna uideaẽ. Alii. hoc eſt a ſpecie quã tunc iuno pleniſſime oſtẽdit. Alii a Thuſcis hoc nomen tranſlatũ uolunt::qui item dicũt iouis fiduciã. Nã cũ iuppiter ſit lucis autor: Vnde uocaẽ Lucetius ac dieſpiter:recte is dies itis uocatur cuius lux nõ finitur cũ ſolis occaſu pp pleniluniũ.quod in medio menſis fieri ſolet. Sane idibus ioui ouis alba mactabaẽ dicebaturq; idulis Feſto unde quidam idibus nomen inditum uoluerunt:Ex hac hoſtia ferunt albogalerum fieri ſolitum quo diales flamines.i.iouis ſacerdotes utebantur:cui affigebaẽ apex uirgula oleagina. Sciẽdum calendas nonas & idus eo pulandis nuptiis religioſas hoc eſt deuitandas fuiſſe autore Macrobio: q̇ ii dies præter nonas feriati eſſent & feriis uim cuiquã fieri piacula foret. Nonarum aliam rationem apud eundem Macrobium lege. OMNIbus iſtis:ne fallere caue proximus ater erit. Dies qui ſunt poſtridie calendas nonas idus:quos quidã praue ac perperam nefaſtos appellant atri ĩnominales ſiue impediti ac religioſi ſunt hoc eſt triſti omine iſta mes in quibus nec quoq̃ exire nec peregre proficiſci conſueuerunt & rem diuinam facere ac rem quampiam nouã exordiri temperabant quibuſq; nec iouem nec ianum nec quemq̃ ſuperum præfari fas putabãt. dictiq; ſunt allienſes ac poſtriduani:quoniam Sulpi.tribunus militum ad aliam diuerſus in gallos pugnaturus quod flumen ab urbe.xv milibus paſſuum diſtat rem diuinam dimicandi gratia poſtridie idus feciſſe dicitur poſteaq; ad aliam cum exitio urbis fede pugnatum eſt. Qua de re cũ in ſenatu uerba fierent cõplures ſenatores recordari ſeſe dixerunt quotiens belli gerendi gratia res diuina poſtridie calendas nonas idus a magiſtratu populi R.oma. facta eſſet eius belli proximo deinceps prœlio rem p.male geſtam. Senatus eam rem ad põtifices reiecit ut ipſi quod uideretur ſtatuerent. Pontifices decreuerunt nullum his diebus ſacrificium rectæ futurum eoſq; dies neq; prœliares neq; puros neq; comitiales eſſe. Alii poſtriduanos dies atros atq; infauſtos eſſe dicunt:quoniam inferis dicati ſunt:cum nonarum calendarum atq; iduum dies qui principes appellanẽ faſti ac ſacri habeantur:ſintq; imparibus numeris terminati contraq; atri paribus terminẽtur. Lege Plutarchum in quæſtionibus. Dies atros nõnulli communes uelut ad emendationem nominis uocauerunt teſte Macrobio in quibus etiam parentare nõ licebat cum in parentationibus ꝑfari Ianum ac iouẽ neceſſe ſit:quos noiari atro die non oportebat.

Idus uñ dicuntur

Lucetius

Dieſpiter

Atri dies

Poſtriduani

Idibus alba ioui grandior agna cadit.
Nonarum tutela deo caret:omnibus iſtis
Nec fallare caue:proximus ater erit

PAV. MAR. ¶ALBA agna grandior:pinguis. CADIT:immoletur. IOVI:ad honorẽ iouis. IDIbus:die iduũ. Quilibet.n.menſis calendas idus & nonas habet ut primi dies menſium ſunt iunonis:ita idus ſunt iouis:& idus dictæ:ut inquit Varro ab eo q̇ hetruſci itis:uel potius q̇ ſabini idus dicunt aut dicuntur idus quaſi uidus detracto u.quod eo die plena luna uideatur:aut quia iduare apud thuſcos diuidere eſt. Diuidũt enim menſes præcipue nonas a calendis:uel ab hoſtia eo die ioui immolata:quam idulium appellabant:& Macro. refert nomen hoc a thuſcis eſſe:apud quos is dies itis uocatur. Item illi interꝑtabanẽ iouis fiduciã:nã cum iouem accipiamus lucis auctorem. Vnde & lucetium ſalii in carminibus canunt & cretenſes την ημεραν uocant:romãi dieſpitrẽ ut diei patrẽ iure dies hic iouis fiducia uocaẽ. Cuius lux cum ſolis occaſu non finitur. Splendorẽ diei:& noctis continuat illuſtrante luna quod ſemper plenilunio.i.i medio mẽſe fieri ſolet. Diem uero qui nocturnis caret tenebris iouis fiduciã thuſco noĩe uocauerũt: Vñ & oẽs idus iouis ferias obſeruandas ſanxit antiquitas. NONARVM:nonis nulli deo ſacrificatur:ideo ſub nullius numinis tutela eſſe dicuntur. Nonæ ut Varro auta por

tificibus qntanæ:& ſeptimanæ dictæ & ab eo qđ añ dié nonũ ſunt dicunť:aut a nona luna:cũ pōtifex eo die nonã lunã obſeruaret:& uiſam regi ſacrificuloq; idicabat. Vſ nonæ qſt nouæ lunæ initiũ:aut qđ ab eo die ad idus noué ſũt dies. Veq; ut dixius ſub tutela ſũt nulli⁹ numis:qm ianoi & ioui cões reliquũť. TVtela nonaq; caret deo:p hypallage:hoc é nonæ carét tutela dei. PROximus oib⁹ iſtis:hoc é dies q ſeqtur calendas nonas idus. ERIT ater:eni infauſtus. CAVE ne fallare:ne decipiaris:ná poſtridianos dies calédaq; nonaq; iduũ iſcli ces habédos céſuit antiq;taſ:ut mox dicá.Dicere rõné calendaq; iduũ & nonarũ:niſi uel pueris notá quoq; ſcire.

Omen ab euentu eſt:nam roma diebus
Damna ſub aduerſo triſtia marte tulit.
Hæc mihi dicta ſemel totis hærentia faſtis
Ne ſeriem rerum ſcindere cogar:erunt.
Ecce tibi fauſtum germanice nunciat annum
Inq; meo primus carmine ianus adeſt;

¶NE ſené rerum ſcindere cogar:Hæc inquir ſemel dixiſſe uolui ne per omnes menſes repetita interſecent rerum dicendarum ordinem & confundat. ¶OMEN ab:quod atri dies ſint ab eo quod in his euenit obſeruatum eſt:uti refert aurelianus ille uecti us cum inſeliciter dimicatum eſſet:ut apud Gellium eſt annalium.xv.& caſſum heminiam hbro hiſtoria rum ſecundo.ccclxiii urbis anno a Manlio & Au.poſthumio tri.pl. actum in ſenatu quid eſſet quod intra paucos annos totiés erat afflicta res.p.per qua ſiunt iſ; eynius haruſpex ex ſenatus præcepto retulitq; Q u. ANT. FAN. PAV. MAR.

Sulpitium trib.pl.poſtridie idus quintiles contra ſenones dimicaturum ſacrificaſſe. Item ad cremeram multiſ q; aliis in locis inſœliciter dimicatuq;.Tunc pōtifex iubente ſenatu ſtatuit poſtridie calendas idus & nonas dies atros habendos.Plutarchus aliã ranoné aſfert.Inquit.n.cum primi menſiũ dies ſint diis ſuperis conſecrati:ita ſe quẽtes iſer nis:qbus maiores purgatiōibus qbuſdã utebanť:& mortuis parẽtabāt ſic & dies illos tris i mẽſibus pri cipes feſtos & ſtatos poſuerunt.Eos auté qui ſequuntur tris diis manibus attributos religioſos & infauſtos haben dos exiſtimarunt.Ita Plutarchus in qut.Ego tamen mirorinam Fabius ſeruilius minime parentandum his die bus cenſet:quia iouem & ianum neceſſe eſſet inuocare:quos non licebat atris diebus nominare:idem a Theodo ſio aurelio refertur:qui etiam teſtatur omnes poſtridianos dies ſuiſſe nuptiis inhabiles & ad omina maiores ca uendos putaſſe. OMEN:hoc um.i dierum atrorum qui ſunt infauſti:& omi is & augurii:omen quod ab ore ho minis:uel a quocũq; eius geſtu:augurium uero quod ab auibus capitur.EST ab euẽtu:ab eo quod his diebus acci dit:euentus enim pro caſu ponitur.Cicero in libris de diuinatione.Quid eſt inquit aliud ſors:quid fortuna:quid caſus:quid euentus niſi cum ſic aliquid cecidit:ſic euenit:ut uel nõ cadere atq; euenire:aut aliter cadere atq; euenire potuerit.NAM roma illis diebus poſtridianis:ſcilicet calendarũ iduum & nonarum:TVLIT damna triſtia:ab effectu triſtia quia tot Romani periere. SVB ADuerſo marte:ſub aduerſis hoſtium armis:cum mars aduerſus romanis & fauens hoſti. HæC mihi:hac dierum rationem:quæ omnibus ineſt menſibus:nunc in prin cipio retuli:ne poſtea eſſet dicturus.& ob id rerum ordiné interrupturus. HAEC:quæ de diebus dixi. HAB rentia totis faſtis:quæ inhærent omnibus menſibus:ſic & faſtorum libris. NEC Ogar ſcindere:interrumpere SERIEM:ordinem.Rerum erunt mihi ſemel dicta:quaſi dixerim ſemel non dicam poſtea:& uidetur hoc in loco erunt habere aliquam præteriti temporis ſignificationem:cum dicat erunt dicta:quia iam dixit & dicturus non eſt:& Lucanus inquit:nec tantis cladibus autor pœnus erit.Iam lōge ante fuerant clades illæ.& pœnus Han nibal.Vox quidem futuri eſt.Sed ſignificatu uidetur præteritum reſpicere.Quod non ſolum nos dicimus:qa ſunt qui in nos ita dicentes inuehantur:ſed Pompo.ſuris conſul.de uerborum ſignificatione ita admonet.Erit uerbum:interdum etiam præteritum:non ſolum futurum tempus demonſtrat:cum codicilli ita confirmati teſtamento fuerint:quod in codicillis ſcriptum erit:utrum ne futuri temporis demõſtratio fiat an & præteriti.ſi ante ſcriptos codicillos quis relinquat. ECCE:de ianuario menſe acturus qui iano dicatus eſt:eum adeſſe in quit bono omine:Ecce o germanice ianus nunciat tibi fauſtum annum:ſolebant ianuarii calendis bona omina & auguria captare:ideo inquit,ianum nunciare fœlicem annũ germanico.ET Adeſt primus in meo carmine: nam hoc primo libro de eo agendum eſt.

IAne biceps anni tacite labẽtis origo
Solus de ſuperis qui tua terga uides.
Dexter ades ducibus:quoq; ſecura la
Ocia terra ferax:ocia põtus habet (bore

IANE biceps anni tacite labentis origo. Alloquitur ianum totius anni deum a quo ianuarius primus anni menſis nomen accepit.Vnde huic deo calendis ia nuariis ſacra publica celebrabant:quẽ; conſtat nihil aliud eſſe'q̃ chaos cõfuſum ut ait Heſiodus ab initio unitantẽ hĩaté patétéq; i pfundũ. lõgq ut inqt Feſtus iano prio ſupplicabãt uelut parẽti & a quo rerũ om nium factum putabant Initium.Eum nonnulli quadrifrontem eſſe uolunt propter annum in quattuor tempo ra diuiſum ſiue q; is annoq; mũdiq; ſator:ut ait Marti.cõplexus ſit quattuor mũdi climata.Alii bifrontem dicunt quaſi ſupeq; & inferũ ianitoré:uel quaſi diei dñm in quo ortus eſt & occaſus.Vnde illud eſt Horatii:Matutine pã ter ſeu iane libentius audis.Licet matutinus dici potuerit quia rebus incipiendis præeſſe dicitur:quas ſequenti us matutino incipimus tpe:ſiue qa eo tpe cõmẽdaturi nos diis immortalibus prim ũ ianum inuocare debemus ut pcibus noſtris ad deos aditũ pſtet & ianuam. Sunt & qui bifrontem ianum fictum uolunt quia græcus fu it ut in monumétis pditum eſſe Plutarchus ſcribit in quæſtionibus cũq; in italia traieciſſet linguã ſimul & uictũ mutauit. Vel qa cũ ianus in Italia regnaret & Saturnum a ioue pulſum excepiſſet hoſpitio ab eo edoctus uſum uineaq; & falcis ferum illum & rudem ante fruges cognitas uictum redegit in melius:factuſq; prudentior gemi

ANT. FAN. Ianus chaos Ianus qdrifrons Ianus bifrons

Iano prin- nam faciem pertuliſſe dicitur:ut q̃ ante quæq; poſt tergum eſſent intueretur. Alii dicũt poſtq̃ Romulus & Tati
cipia om- us in fœdera conuenerunt iano ſimulachrum duplicis frontis effectum quaſi ad duoꝝ imaginẽ populorũ. Vn-
nia ſacrata de deus p̃eſſe dicitur fœderibus faciendis. Nõnulli Ianum Dianam eſſe uolunt quæ putatur uiaꝝ dea. Alii apolli
Ianus nem & ideo geminũ ꝙ exoriens aperiat diem occidens claudat. Illud dubium nõ eſt huic deo antiquitatem om-
anni deus ne ſacraſſe principiũ. Quare Varro ait Iano quaſi oium mẽſium ingreſſus tenenti .xii. aras pro totidem menſi
bus dedicatas. Anni aũt deũ eſſe illud probat ꝙ Ply. ſcri. Ianũ geminum a Numa rege dicatũ eſſe digitis ita figu-
ratis ut trecentorum quinquagintaquinq; dierum notam per ſignificationem anni temporis & æui ſe deum
indicaret. Nec nos moueant uerba Plynii qui anno tribuit dies .ccclv. tot.n. dierum annus aliquãdo fuit ut ſcri-
bit Solinus regnante Numa a quo Ianum eiuſmodi dicatum accepimus. Sunt & qui ianum ab eundo dictũ tra
diderunt ꝙ mundus .i. cœlum ſemper eat dum in orbem uoluitur & ex ſe initium faciens i ſe refertur: ideoq; &
Eanus dictus eſt & apud Romanos ſpectabat in quattuor partes ut eius ſimulachrum aduectum phaleris oſten
debat. De hoc deo infra ſuis locis alia referentur. DEXter ades ducibus: Cæſaribus qui autores ſunt tranquillita
tis & pacis: quia teſte Suetonio terra mariq; parta ianus clauſus eſt: ut alibi dicemus.

PAV. MAR. IANE: Ianum inuocat cuius myſteria & mẽſem relaturus eſt. De quo nos quoq; multa acturi autore
utemur p̃textato macrobiano qui in ſaturnalibus de his diſſerit. REGionem iſtam: q̃ nunc uocatur
italia regno ianus obtinuit. Qui ut Iginius tradit cũ cameſſe indigena terrã hanc æq; poſſidebãt: ita
ut regio cameſena: oppidũ ianiculũ uocaret: poſt ad ianum ſolũ regnũ redactum eſt. Creditur gemi
nã faciem p̃tuliſſe: ut q̃ ante quæq; poſt tergum eſſent intueret: quod ad prudentiam regis ſolertiamq; referendũ
eſt. Mythici regnãte iano referunt oium domos religiõe: ac ſanctitate fuiſſe munitas eiq; diuinos honores eſſe de
cretos ob merita introitus & exitus ædium eidẽ cõſecratos Xenophõ italicũ tradidit ianũ: in italia diis primum
tẽpla feciſſe & ritus ſacroꝝ inſtituiſſe: ideo in ſacris p̃fationẽ meruiſſe ꝑpetuã. Phiſici eũ magnis cõſecrãt argu-
mentis diuinitatis. Sunt qui ianum eũdẽ appollinẽ eẽ: & dianã & dicãt & in hoc uno utrũq; exprimi numẽ affir-
mẽt. Et.n. ſicut nigidius refert apud græcos apollo colitur q θυραιοσ uocat eiuſq; aras ante fores ſuas celebrãt
ipſum exitus & introitus demõſtrãtes potẽtem idẽ apud illos αγυιευσ dicitur. quaſi uiis p̃poſitus urbanis illi uias
q̃ intra pomæria ſunt αγυιασ appellant: Dianæ uero ut triuiæ uiaꝝ oium idem tribuũt ptãtem: Apud nos ianũ
oibus p̃eſſe ianus nomẽ oñdit quod ẽ ſimile θυραιον cũ claui & uirga figurat. quaſi oium & portaꝝ cuſtos &
rector uiaꝝ. Pronũciauit Nigi. apollinẽ ianũ eſſe. Dianãq; lunã: appoſita .d. littera: q̃ ſæpe i litteræ decoris cã ap-
ponit: ut redit reditegrat. Ianũ quidã ſolẽ demõſtrari uolũt. & iõ geminũ quaſi utriuſq; ianuæ cœleſtis potẽtem
qui exoriens aperiat diẽ: occidẽs claudat. Inuocariq; primũ cũ alicui res diuina celebrat: ut per eum pateat ad illũ
cui imolatur acceſſus: quaſi p̃ces ſupplicũ p portas ſuas ad deos ipſe trãſmittat. Simulachrũ ei9 pleriq; fingit ma
nu dextra .ccc. ſiniſtra .lxv. numeꝝ tenẽs ad demonſtrandam anni dimẽſionẽ quæ p̃cipue eſt ſolis poteſtas. Alii
mũdum .i. cœlum eẽ uoluerunt. Ianũq; ab eundo dictum quod mundus ſemp eat dum in orbem uoluit: & ex ſe
initium faciẽs in ſe refert. Cornyficius etymo. lib. iii. Ci. inquit nõ ianũ ſed eanũ noiat & ab eundo: Apud nos in
quattuor partes ſpectat: ut demõſtrat ſimulachrũ eius phaleris aduectum. C. Baſſus in lib. de diis ianũ bifrontẽ
fingi ait quaſi ſuperum: atq; inferum ianitorem eundẽ quadriformem quaſi uniuerſa clymata maieſtate comple
xum. Saliorum carminibus antiquiſſimis deus deoꝝ canitur. M. meſſala. gn. Domitii in conſulatu collega ideq;
per annos xv. augur ita de iano incipit: qui cuncta fingit eademq; regit aquæ terræq; uim ac naturã grauẽ atq;
pronam in profundum dilabentem ignis atq; animæ leuem immenſum ſublime fugientẽ copulauit: circundato
cœloq; uis cœli maxima duas diſpares colligauit. In ſacriſq; inuocamus ianum geminum. Ianum patrem. Ianũ
iunonium. Ianum conſiuium. Ianum quirinum. Ianum patutium. Ianum cluſium geminũ: quia utriuſq; ianuæ
cœleſtis potentem &c. Patrem quaſi deoꝝ deum. Iunonium quaſi non ſolum menſis ianuarii ſed oium menſiũ
ingreſſus tenentẽ in ditione autem iunonis ſunt oẽs calendæ. Varro lib. v. reꝝ diuina. ſcribit iano duodeciꝫ aras
pro totidem menſibus dedicatas. Cõſiuiũ a cõſerendo .i. propagine generis humani q̃ a iano ſatore conſerit:
Quirinum quaſi belloꝝ potentem ab haſta quã ſabini quirini uocãt. Patutium & Cluſiũ quia bello cauſæ eius
patẽt. pace claudunt: ſcãm inferius ſubiiciemus &c. quæ de iano dicẽda ſunt. Plu. de iano ſic loquit apud ãtiquos
ianus ſiue geminus: ſiue rex fuerit dicit cultũ ſilueſtrẽ in ciuilẽ redigiſſe: & ideo bifrontẽ pingũt: quia alterã fecit
ex altera uiuendi forma eius tẽplũ cum duabus portis ẽ aperit in bello ianus. Sed hæc hactenus. IANE biceps
qui gemino capite figuraris. ORIGO anni: quaſi qui das principium anno tuis calendis incipienti. TACI
te labentis: qui annus tacite labitur. & ad ipſum tempus reſpexit: quod ẽ ut ſuperius diximus mẽſura motus cœ
li quod tacite mouet: iuxta illud tacito labentia cœlo: ſic & tpa tacite labunt. Qui ſolus de ſuperis: ſolus ex om-
ni cœleſtiũ numero. VIDES tua terga: quia cum biceps ſis reſpicis & anteriora & poſteriora. ADES dexter
propitius. DVCibus: & tyberio & germanico qui militiæ p̃ſunt. QVOrum: ducum. LABOre: indu-
ſtria & uigilãtia. TERga ferax fertilis. HABet ocia ſecura: habet quietẽ & pacẽ ſeorſum ab omni belloꝝ cu-
Auguſtus ra. PONtus: mare. HABet ocia: pacẽ quia nõ modo in terris: ſed ne in mari quidẽ bella gerunt & hoc ob pa
cẽ. q̃ auguſti & Tyberii tpe undiq; p orbẽ terraꝝ fuit. Auguſtus.n. poſt ciuilia bella repreſſa poſt actiacã pugnã
Antonio & cleopatra nauali p̃lio uictis ægyptũ in prouinciam redegit. Iuſtoq; bello domuit dalmatiam: canta
briam: aquitaniam: pannoniam illyricum: rhetos: uidelicos. Sallaſſos gentes alpinas. Dacos: germanos ultra al
bim fluuium ſummouit: ex quibus ſueuos: & ſycambros in galliam traduxit. Indos: & ſythas magnitudine nomi-
nis ſui ad amicitiam pellexit. Parthos ſub phaarte rege cõpeſcuit: & filios dare obſides coegit. Repoſcẽtiq; ſigna
Craſſi clade erepta: &. M. Antonii fuga ablata ſupplices parthi reſtituerũt. Armeniam & ſuperiores tauricos om
nis in amicitia retinuit: arabas per ælium gallum ſubegit: æthiopas per. M. Petroniũ contudit. Deniq; ut Trangl
lus ait pace terra mariq; parta ianum quirinum cluſit. & Florus in fine fere operis ſui. Seres etiaꝫ inquit habitan

teſq; ſub ipo ſole idi romã ad auguſtũ miſere legatos cũ gẽmis & margaritis:elephãtos ĩter munera trahẽtes ĩti dẽ & legatos miſere ſcythæ:itaq; auguſti tꝑibus cõtinua totius hũani gñis aut pax fuit:aut pactio:hæc ille: hæc q dẽ ẽ illa pax auguſti tpoꝝ q̃ ĩ ſacris lr̃is ſignificaẽ. Orief ĩ diebus ſuis iuſtitia & abũdãtia pacis cũ eo. Significat.n. illud tempus:quo cœleſtis ipſe rex uere pacificus humanam carnem aſſumpſit.

Dexter ades patribuſq; tuis populoq; quirini
Et reſera nutu candida templa tuo.
Proſpera lux oritur linguiſq; animiſq; fauete.
Nunc dicẽda bona ſunt bona uerba die
Lite uacent aures:inſanaq; protinus abſint
Iurgia:differ opus liuida turba tuum.
Cernis odoratis ut luceat ignibus æther.

¶PATRibuſq; tuis populoq; q̃rini:ſenatui populo q; Roma.q Iani ac cœli benignitate ſubdiderit pedibus ſuis ut amicus nr̃ ĩq̃i Garamãtas & ĩdos auro rã & zephyꝝ:nec non boreãq; notũq;. ET Reſera nutu candida tẽpla tuo. Nõ ui apte bellũ ſignificent ſed ut calẽdis ianuarii ad rẽ diuina populus admittatur. LINguiſq; aiſq; fauete:ĩtẽti eſtote ſilete:nã ĩ ſacris taciturnitas neceſſaria ẽ teſte Ser. Vñ ait Plyni. certis ꝓcatiõibus ꝑire aliquẽ rurſuſq; aliũ cuſtodem dari q attẽdat aliũ ꝓponi q faueri linguis iubeat: Põtifices uero autore Donato dicere ſolebãt. Fauete linguis:fauete uerbis. Vñ illud ẽ Virgilii. Ore fauete oẽs:& Feſtus ait ĩ ſacrificiis dici. Paſcito liguã.i.coerceto contineto taceto. Decet.n.ciues ut apud Plutarchũ legimus neq; audire qcq̃ reꝝ diuinaꝝ neq; aſpicere p negligentiã: ſed uacare a cæteris mentẽq; adhibere & ab oĩ crepitu ſtrepitu ac gemitu abſtinere. Ea de re qd diuus Hiero.ꝑcipiat ſupſedeo recẽſere. Nec cõtrariũ ẽ qd ſequiẽ. NVNC dicẽda bona ſũt bona uerba die:admonet.n. Romanos ut orta luce adſint ſacrificiis:linguã coerceant:mentem adhibeant:deinde bona uerba dicant quoniam infœlix annus portendi putabatur ſiquid ſiniſtri ominis kalendis ianuariis diceretur. Sciendum tñ̃ fauere interdum eẽ bona fari. Vnde fauentia:ut ait Feſtus bonam ominationem ſignificat. DIFfer opus liuida turba tuũ:uel iuidã turbam accipe uel liuidã dum uereẽ ne cadat a cauſa:uel nimia lucri cupiditate pallentem. Horatius in ſermonibus. Quiſquis ambitione mala aut argenti pallet amore. ANT. FAN. Fauere linguis animiſq; Fauere

¶ADES dexter:ꝓpiti⁹. PATribus & popu q̃rini:ſenatui & pop.Ro. QVIrini. Romuli (ut dixius) erat.n.& ſenatus & populus ab initio urbis a romulo iſtitut⁹:de multitudinis diuiſiõe ita Plut.ait cõdita urbe. Romu. ex qb⁹ erat ad militãdũ uigor:legiões fecit cæteros uocauit populũ. C.creauit ſenatores quos appellauit patres: & ordinẽ ſenatũ:quod nomẽ a ſeneƈtute eſt. Patres dicti aut quod patroni multitudinis erant:aut quod pr̃es cæteroꝝ uidebanẽ. Patroni dñr a patrone quodã:q cũ euandro ea loca tenuit ſtudioſus inopiæ plebis ſubueniendi. Aut a uirtute:aut ꝑſtãtia nobilitatis:quod uerius eſt pr̃es appellauit:ut ea nois mãſuetudine arrogãtia: & iuidia ꝓcul eſſet. Qui deinde ſenatui aſcripti ſunt:pr̃es cõſcripti appellanẽ. Liuius uero ab urbe cõdita cũ inquit uiriũ haud pœniteret. Conſilium deinde uiribus parat. Centum creat ſenatores:ſiue quia is numerus ſatis erat:ſiue q̃a. C.erant qui creari patres poſſent. Patres certe ab honore patriciiq; ꝓgenies eoꝝ appellati. Diony. autẽ alycarnaſeus ita inquit Romulus urbanis negociis unum ꝑfecit. Tribubus ꝓcepit:ut ſingulæ tres eligerent: & curiis q̃ triginta erant:ut totidem addito ꝑfecto urbis. Ex hoc centenario numero cõſilium facit ſenatum appellauit aut ab ætate aut uirtute. Senatus participes:patres cõſcripti. Hoc igitur nunc poeta innuit. PATribus & populo tuis quaſi q ſunt ſub tutela tui numinis. ET Reſera:aperi. TVO nutu:quaſi tuo numine & auſpicio. PAV. MAR.

CANdida tẽpla:marmorea tẽpla & tua & aliorum deorum:q̃a tibi cæteriſq; deis eſt ĩmolandum:nec abſurda eſſet ſnĩa ſi diceremus de tẽplo iani non intelligi:nam apertum bellũ ſignificat & tunc nõ bellũ ſed pax ut erat optabatur. Numa ut autor eſt Liuius ianũ ad infimum argiletũ indicem pacis belliq; fecit apertus:ut ĩ armis eẽ ciuitatem:clauſus pacatos circa ſe populos ſignificaret:bis deinde poſt numæ regnũ clauſus fuit. Semel Tito manilio conſule poſt punicum primũ ꝑfectum bellũ iterũ quod nr̃æ ætati dii dederũt ut uideremus poſt bellũ actiacum ab imperatore Cæſare auguſto pace terra mariq; parta:ergo ſi clauſus pacem ſignificabat & ea tunc maxima erat arbitraret de alioꝝ deorum tẽplis intelligendum. Quibus pariter & Iano kalẽdis ianuariis ſacrificatur ꝑſertim cum ianus ꝑſit omnibus tẽplis & ianuarum potẽs ſit quin etiã quod primũ dus templa fecerit in italia ut tradit Xenophon. PROſpera:de kalendis intelligit ianuariis & prima die anni qua in totũ annũ omina & auguria captabanẽ. ORItur lux proſpera:dies Kalendarum ianuarium quod anni caput eſt. FAuete oẽs:mihi hinc exordiẽti aut. FAuete alteri & linguis hoc ẽ bonis uerbis. ET ais:bona uolũtate:nã põt quis fauere & plaudere uerbis nõ tñ̃ animo. NVNc in bona:die in kalendis iani. SVNt dicenda bona uerba ut in ipſo anni principio bona fauſtaq; omnia captenẽ. Seruatur nunc etiã mos hic & in tota græcia & in pluribus italiæ locis accedũt diluculo kalẽdarũ pueri ad nobiliũ ianuãs & qbuſdam rhithimis ſalutãt & bona uerba dicunt. LITe non eſt eo die litibus aut iurgiis incũbendũ nec mala uerba proferenda. AVRes uacent lite:ſint liberæ & procul ab omni cõtentiõe:nam ut Cic.i libris de legibus inquit. Ratio feriaꝝ & feſtorũ quietem litiũ habet ac iurgiorum. Lis litis pro contentione forenſi. Vnde & ĩ iudicio lite cecidiſſe dicitur qui eius rei de qua agebat cauſam amiſit. ABSint protinus inſana iurgia:quaſi ꝓcul ſint inſanæ contentiones. Iurgia aliqui amicorum & affinium eſſe uolunt:ſed interdũ ad forẽſem altercationem referri uidemus. Sene.in hercule furẽte hic clamoſi rabioſa fori iurgia uẽdens ĩprobus iras & uerba locat. LIVIda turba:turba iuida & plena liuore. DIFfer opus tuum:& ad liuorem in foro litigantium & ad inuidentium maledicentia referri poteſt quaſi abſtineas hodie a maledicentia qua uti ſoles turba a ταρ αττω uerbo græco deducitur & ut labeoni placet & multitudinis hominum perturbationem & cœtum.i.coadunationem ſignificat. CERnis eo die in templis & pro foribus templi multa odorem facientia cremabantur. CERnis ui æter:ut aer. LVCeat ignibus odoratis:ignibus in quibus aut cedrea ligna aut thura odorem emittentia cremabantur. Mos

ANT. FAN. ¶ET SOnet accẽſis ſpica cyliſſa focis:p excellẽtiã crocũ dicit & aliud ſignificare nõ pt.id.n.pſtãtiſſimũ i Cilicia naſcit ad antrũ corycium.Pli.pria nobilitas Cilicio croco & ibi i mõte coryco.Mar. Corycio q uenit aura croco. Hoc maiores utebãt i rogis ac ſacrificiis.Sta.i ſil.odoriferos exhauſit flãma ſabæos & cilicũ meſſes:Ide i eiſdem Tu meſſes cilicũq; arabũq; ſupabas merge rogis.Idẽ i.vi.the.Necnõ aſſyrus pigueſcũt robora ſucis Pallẽtiq; croco.Oui.Infra thura nec eufrates nec miſerat idia coſtũ.Nec fuerãt rubri cognita fila croci.Ara dabat fumos herbis cõtẽta ſabinis.crocũ pterea ſeri.Pli.uino mire cõgruere theatra replẽda.uñ illd ẽ Prop.Vinaq; fũdãt ſplus eliſa falernis Terq; lauet nr̃as ſpica cyliſſa comas. VEſtib⁹ itactis tarpeias it i arces.Impſonali uerbo utit ut gñalẽ actũ oñdat ut it i ãtiquã ſiluã.Currit ad uocẽ iocũdã.Popu.n.ro.kl.ẽ.ianu.nouis cõſulibus ieũtibus mgr̃atũ ibat i capitoliũ ad rẽ diuinã: quã iõ ioui faciebãt q; ei quẽadmõm & iano oẽ dẽtur initiũ.Vñ illud ẽ a ioue pricipiũ muſæ.Et illd añ iouẽ ſupplex puota pcat⁹.Per itactas ãt ueſtes uel nouæ accipiẽde ſũt uel qd magis placet cãdidæ:ut cãdidũ feſtũ candidatus celebret populus.Quare auctor ſubiũgit:& populus feſto cõcolor ipſe ſuo ẽ.Hora.i ſer. Ille repoſita natales alioſue dierũ feſtos albat⁹ celebret.Perſi. quãuis te albata rogarit.Oui.ad diẽ ſuũ natalẽ.Expectas ſolitũ tibi moris honorẽ Pẽdeat ex humeris ueſtis ut alba meis.Legimus & apud Sueto.i nerone funeratũ fuiſſe neronem impenſa ducentorum milium ſtragulis albis auro intextis:quibus uſus calendis ianuarii fuerat.

Et ſonet accenſis ſpica cyliſſa focis:
Flamma nitore ſuo tẽplorum uerberat aurũ
Et tremulum ſumma ſpargit in æde iubar:
Veſtibus intactis tarpeias itur in arces
Et populus feſto concolor ipſe ſuo eſt:
Iamq; noui pceunt faſces noua purpura fulget

Faſces conſulum IAMq; noui præeunt faſces. Deſignati conſules calendis ianuariis magiſtratum inibant ut diximus ſupra Lucanus:inſtabatq; dies qui dat noua nomina faſtis.Quiq; colit primus ducentem tempora Ianum:ius faſces pferri a lictoribus conſueuerunt qui uirgarum & ſecurium erant:quoniam uirgæ quod mutari poteſt corrigunt Secures quod emendari non poteſt abſcindunt:Eos quicunq; cõſules uictoriis potiti fuerant laureatos habuerunt teſte Plutarcho.Sed de his alias.Sane moris fuit aliquando ut quem ordinem interrogandi ſententias cõſul calendis ianuariis inſtituiſſet eum toto anno conſeruaret ut Suetonius ſcribit:Vnde Iulius cæſar conſul cũ Pompeio iuliam filiam collocaſſet præterito Craſſo eum primum rogare ſententiaꝫ cœpit.A conſule pro cõſul dictus eſt non qui pro alio conſule ſed qui cum poteſtate conſulari extra ordinem ad prouinciam aliquaꝫ adminiſtrandam mittitur:ſex tantum faſcibus cum duodecim conſulem pceant.NOVA purpura fulget: Si uerũ eſt quod ſcriptores probatiſſimi tradiderunt poſteaq̃ reges exacti ſunt conſulibus fuiſſe conceſſum ut lictores ſellam curulem cæteraq; regum inſignia retinerent quorum Macrobius & Dionyſius meminerũt: poſſumus Sella curulis hoc loco trabeam accipere.Illud autem dubium non eſt & conſules & imperatores olim uſos fuiſſe purpura. Ouidius ad Græcinum conſulem: Spectarem qualis purpura te tegeret. Plutarchus in Paulo: Aemilius ipſe ſequebatur ornatiſſimo curru inuictus purpuram auro contextam indutus.Eam tamen ut idem ſcribit tribuni non ferebant cum cæteri magiſtratus incederent purpurati.

PAV. MAR. ¶ET Sonet focis accẽſis:crepitũ faciat cũ adurit.SPIca cyliſſa:cũ legerẽ hũc locũ & pr Sabi.q tunc uiuebat: & alii i me iuehebãt:qm̃ de ſpica nardi uoluerĩ itelligi:cũ ipſi de croco ex cilicia laudatiſſimo pucien itelligẽdũ eſſe cẽſuerũt:nec aduertebãt:quo i errore uerſarẽt:ñ.n.poeta de flore:ſed de ſpica loqt ñ.n.dixit flos cyliſſus:ſed ſpica cyliſſa:& de nardo itelligit:de quo Pli.odoris gr̃a oib⁹ maior:& ſi cyliſſũ nardũ ñ legas apd Pli.ñ refert ñ.n.inqt Pli.ñ naſci i cilicia nardũ:ſed i primis laudat ſyriacũ:pxie gallicũ & creticũ. Adde q ſyria iuncta ẽ ciliciæ: ut qd i ſyria naſcit poſſit i ea pte ciliciæ naſci:q̃ ſyriæ iũcta ẽ. Ego aũt i ora ciliciæ ſpicã meis manibus legi:& auditoribus meis oñdi:cũ hæc legerẽ.Præterea crocus cũ ſit magni odoris:ad odorẽ tñ ñ adurit:ſed ali⁹ uſus ẽ adurũtur ligna odora & odoratũ gũmi:& ipſa ſpica quare de nardo itelligẽdũ cẽſeo:& nõ de floribus. FLãmaq; fit i aris. VERberat ſuo nitore ſuo ſplẽdore & coruſcatiõe uerberare & lãbere ut. AVRum tẽplorũ:aureã tẽplorum cẽlaturã & parietes deauratos & deaurata laquearia. ET Spargit iubar tremulũ:tremulã coruſcationẽ & lucẽ. IN Summa æde:i ſũmo tẽplo deaurato. IVBar p lucifero ponit:ut apd Vir.Liiii.æneí.It portis iubare exorto dem̃ ut põpeio placet:qd ſplẽdidior eius diffũdit i modũ iubæ leonis:& iubar p ſplẽdore tñ ponit:ut hic.

VEStibus:eo die ibat populus cũ cõſulibus inituris mgr̃atũ imolatũ ioui optio maxio i arcẽ capitolinã. ITur q̃ſi it populus cũ cõſulibus. VEStibus itactis:nouis & ad eã diẽ nõ tactis. IN Arces tarpeias:ad tẽplũ iouis: qd i arce tarpeia erat.Tarpeius mõs ut Varrõi placet:dcũs a tarpeia uirgine ueſtali:q̃ ibidẽ a ſabinis necata armis & ſepulta fuerat Plu.i uita romuli:iqt tarpeiã uirginẽ tarpeii filiã fuiſſe q romanã arcẽ ſabinis pdidit.Dict⁹ poſtea mons capitolinus eodẽ Varro.teſte:qd cũ i eo fundamẽta ædis Iouis foderẽt caput hũanũ inuẽtum ẽ:& ut pgit. Varro hũc anteã mõtẽ ſaturniũ appellatũ pdiderunt:& ab eo late ſaturniã terrã:cuius ueſtigia ẽt Varronis tpe manebãt.Saturni fanũ:ſaturnia porta:quã iunius pãdanã uocat:& poſtici muri legibus priuatis iſcripti. Hic uero cũ effoderẽt iouis ædis fundamẽta inuẽto hũano capite:ab aruſpicibus:& pcipue hetruſcis hitũ ẽ:arcẽ illã totius italiæ:deinde totius orbis futurã:ita a capite capitoliũ denoiatũ.De hoc uero Tacitus.xix. ſuaꝝ hiſtoriarũ. Vouerat Tarq.priſcus bello ſabino ſedẽ ioui optimo maximo:iecitq; fundamẽta:ſpe tñ magis futuræ magnitudinis:quã tũc popu.Ro.cõpeteret.Mox Ser.tullius adiecit aliqd.Deinde Tarq.ſupbus capta Sueſſa & pometia p hoſtiũ ſpolia fecit:& reliq.In rupe igit tarpeia capitolini iouis tẽplũ erat:hñs tria ſacella æq̃ cõſtructa.Iunonis & mineruæ:i medio iouis:huc ergo ibãt cũ populo cõſules:& poſt ſacra mgr̃atuũ inibãt.Et popu.Ro. Eſt cõcolor ſuo feſto:ei⁹ coloris cũ feſto:q̃ſi cõueniẽs ſuo feſto:nã ut religioſa dies:ita & ipſe religiõi incũbebat:& ut dies erat feſta:ita & ipſe feſtiuus.Aut concolor ſuo feſto:quia prætextam ferebant eiuſdem coloris: IAMq; nouis

iã noui lictores cũ faſcibus præeũt & cõſules inibãt magiſtratũ iã præeũt noui faſces: ꝑeũt populũ noui conſu les: nã faſces dicimus & pro cõſulari dignitate: & pro cõſulũ iſignibus: & pro onere. Aut dicas: ꝑeunt faſces: licto res: qui cũ faſcibus cõſules ꝑibãt: hẽbat eni cõſul. xii. lictores: quos aliq uolũt primo romulũ iſtituiſſe ſiue a uultu rũ nũero ſiue ab etruſcis edoctũ. Vel ꝙ Di o. iqt Tarq. priſ. etruſcos pene domitos coegiſſe: ut iſignia regũ ſuoꝝ regi ro. traderẽt: q hæc fuere. xii. ſecures. Trabea: curules: Anuli: Phalere: paludamẽta ꝑtexta: Togæ pictæ: tuni cæ palmatæ. & oĩa iperii iſignia: ꝗbus iperii maieſtas eminebat: de quo ẽt diximus in odis in eo loco memorez an lupbos Tarquinii faſces dubito. Apud Macrobiũ aũt legimus: Tullũ Hoſtiliũ regẽ tertiũ debellatis etruſcis ſellã curulẽ: lictores: & togã pictã atq ꝑtextã iſignia magiſtratuũ etruſcoꝝ romæ: ut gererent iſtituiſſe. Et Syl lius de his ita inqt Meoniæq decus quõdã uetulonia gẽtis Biſſenos hæc prima dedit ꝓcedere faſces: & totidẽ iũ xit tacito terrore ſecures Hæc altas eboris decorauit honore curules. Et princeps tyrio ueſtẽ ꝑtexuit oſtro. Præ eunt: prima ſyllaba diphtõgũ hẽt: & poeta breuẽ fecit: ſed hoc ex ueteri græcoꝝ regula apud quos αι idifferen ter ponit̃ ut και: quã ꝑticulã uertimus: & ꝙ dicimus eadẽ ſignificatiõe: & diphtõgãda eẽt: ſed uſus & breuẽ facit & ſine dipthõgo ſcribit: ꝗuis romæ in marmore uetuſtiſſimo ita legamus. Senatus populus quæ roma. & quæ eſt ibi cũ diphtõgo. Seruauit aliqñ rõnẽ hãc Virg. in iii. æne. Limiaq laurusquæ dei: & ſiqs diceret ꝑeo hr̃e pri mã breuẽ ob ſequentẽ uocalem uehemẽter errat: nã id nõ ſeruat̃ a noſtris ut æolus: æacus: æacide & aeætes.

FVLget, noua purpura: ꝑtexta purpurea cõſularis: ferebãt eni conſules ꝑtextã ut in libris de ponto in elegia ad Græcinũ cõſulẽ deſignatũ cũ eẽt initurus magiſtratũ. Mente tñ quæ ſola loco nõ exulat utar: Prætextã: fa ſces aſpiciãq tuos. Purpura cõchilii genus eſt qđ florẽ ſicut Plynius appellat tingẽdis expetitum ueſtibus in me diis faucibus hẽt liquoris minimi eſt in uena cãdida. Purpuræ ut idẽ inquit Plynius alio noie pelagiæ uocant̃. Color hic pro maieſtate pueritiæ eſt. Diſtinguit ab equite curiã. Diis aduocat̃ placãdis: omnẽq ueſtẽ illumiat ĩ triũphali miſcet̃ auro. Et paulo inferius purpuræ uſum ſemp fuiſſe uideo: Sed Romulo in trabea. Nam toga ꝑtexta: & latiore clauo Tullũ hoſtiliũ e regibus primũ uſum etruſcis deuictis ſatis cõſtat.

Et noua cõſpicuum pondera ſentit ebur:
Colla rudes operũ præbent ferienda iuuenci
Quos aluit campis herba phaliſca ſuis:

ET NOua cõſpicuũ põdera ſentit ebur. Sellã cu rulẽ dicit qua & cõſules utebant̃ & quidaꝫ alii magi ſtratus: ut ſigna quoq in ſella noſſem formata curu li: & totũ numidæ ſculptile dentis opus. Hæc ut qui buſdã placet a curuitate pedũ nomẽ accepit. Seruius tñ a curru dictã putat ꝙ hi ianiũ ea uterent̃ qui triũ phali curru inuecti fuiſſent: ſicut ẽt palmata dr̃ toga quã merebant̃ hi qui de hoſtibus palmã reportaſſent. Au. Gel. refert. C. baſſuꝫ in cõmẽtariis ſuis ſcriptũ reliquiſſe ſenatores ætate ueterũ qui curulẽ magiſtratũ geſſiſſent curru ſolitos honoris grã in curiã uehi in quo curru ſella erat ꝙ ob eã cãm curulis appellabat̃: cũ alii q magiſtra tus curules nõdũ cœperãt pedibus in curiã irẽt: unñ pedarii dicebant̃. Licet aũt currus primã ſyllabã ꝓducat curu lis tñ abiecta lr̃a eã corripit. Hãc ſellã Macro. ſcribit a quo nõnulli diſſentiũt. Tullũ Hoſtiliũ tertiũ regẽ roma noꝝ debellatis etruſcis primũ ut romæ hẽret̃ iſtituiſſe: necnõ & lictores togã pictã atq ꝑtextã: q iſignia Hetru ſcoꝝ magr̃atuũ erãt. Nec nos lateat ꝙ qdã tradũt reges qdẽ romanos cuꝫ curru ueherent̃: hac ſella ad eminẽtiã uti ſolitos: exactis aũt regibus cœpiſſe magiſtratus maiores ut cõſules dictatores uehi nõ curru ſed tñ ſella cu ruli. COLLA rudes operũ ꝑbẽt fe riẽda iuuẽci. Hi ſunt quos Donatus egregios uocat: eximebat̃ eni in ſacrifi cia optimũ pecus e grege ut autor eſt Feſtus Vir. mactat lectas de more bidẽtes. Cædebant̃ aũt ioui capitolio iuuẽci albi atq iniuges electi ex agro faliſco. Ibi eni ut Ply. ſcribit aq̃ clytũni amnis epota boues candidos facit. Quare romani petebãt inde uictimas ioui capitolino mactãdas. Virg. Hinc albi clytũne greges & maxia tau rus uictima. Sillius Et ſedet ingentẽ paſcẽs meuania taurũ dona ioui. Quo in loco ſciẽdũ eſt Siliũ a Plinio non differre: ea eni pars umbriæ ubi meuania in pte Thuſciæ ponit̃ autore Seruio: nouimus aũt faliſcos eẽ in thu ſcia & haud ꝓcul ab urbe teſte Plynio: ꝗuis aliqui ut ait Strabo Faliſcos p ſe gentẽ poſuerint. Sciẽdũ ut Macro bius docet ꝙ cũ hoſtiarũ duo ſint genera. Vnũ in quo uolũtas dei p exta diſquirit̃: Alterũ in quo ſola aĩa deo ſacrat̃: in his ipſis hoſtiis uel aĩalibus uel cõſultoriis q̃dã iniuges uocabantur. i. quæ nunq̃ domitæ ac iugo ſubdi tæ fuerant: quales iuuencos autor hoc tempore ioui mactari ſolitos dicit.

ET Cõſpicuũ ebur: clara & eburna ſella curulis ex ebore eni ea erat ornata ut ex Syllio diximus Hæc altas ebori decorauit honor̃ curules: & i li. de põto ĩ eadẽ elegia Signa quoq ĩ ſella noſſẽ formata curuli. Et totũ nũi dæ ſculptile dẽtis op⁹: & de ebore loqt̃: ſic & cõſpicuũ referas ad cõſpicua & illuſtria ex ebor̃ ſigna ĩ ipa ſella: ut ĩ eiſdẽ li. ad Põpe. cõſulẽ inquit. Cõſpicuũ ſignis cũ præmet altus ebur. SENtit noua põdera: quia noui magiſtra tus in ea ſedẽt: & nõ mõ cõſulũ: ſed ædiliũ quoq ea ſella eburnea erat. COLLA mactabant̃ eo dic iuuẽci qui opis eſſent expertes. Rudes operũ iuuẽci indomiti qui nõdũ iugũ tulere: neq arauere. PRÆbẽt colla feriẽda ſe curi: ꝑbẽt ſe mactãdos ſacerdoti ab ara minime refugiẽtes: nõ enim rite imolabat̃ ſi ab ara ſe ſubtraxiſſet. nam a ueteribus ꝓbabat̃ uictima nõ claudamõ breuioris articuli: nõ quæ arã refugeret: nõ externa ſed patria. Ve rũ cũ hic de phaliſca agat. nõ de externa agit. nã patria quoq dici poterat. QVOS: iuuẽcos operum rudes.

HERba phaliſca: aluit ſuis cãpis. qui adulti in phaſilicoꝝ cãpis romã inde agebant̃: & tã ex umbris: q̃ ex phali ſcis tauri romæ imolabant̃. & a triũphãtib⁹. & a nouis cõſulibus & in libro de ponto poeta de Põpeio conſule idẽ fere inquit. Colla boues niueos certe præbere ſecuri. Quos aluit cãpis herba phaliſca ſuis. & apud ueteres capitale erat bouẽ mactare: quẽ ut Ply. inquit. Sociũ laboris agriq culturæ hẽmus. & addidit exẽpluꝫ illius qui bouẽ occiderit in exiliũ eiecti. Tanq̃ colono ſuo interẽpto Præterea & in egypto bos numinis uice colebatur. PHAliſca: a phaliſco oppido. Strabo iter oppidula etruriæ phaliſcũ refert. Poſtea addit. Aliq ſane phaleri os in Thuſciæ regione minime locãdos eſſe aiunt. ſed phaliſcos p ſe gentẽ. Quidã ẽt phaliſcos ꝓpriĩ ſermonis ci

ANT. FAN

Palmata toga.

Pedarii ſenatores.

Egregii Iuuenci.

Faliſci.
Iniuges hoſtiæ.

PAV MAR

uitatẽ poſuere. Aliqui otaci ſymphaliſcũ appellãt in uia flaminia iacentẽ inter ocbeculũ & Romã hæc ille: ſed a quo hũerit originẽ dicem' in q̃rto. IVPpiter: ob maieſtatẽ & magnitudinẽ iperii romãi dictat hæc: q̈ nihil ab ioue e ſũmo cœlo reſpici poterat: q̈ rõani iuris nõ eẽt. terminatũ eni erat iperiũ prio oriẽte extrẽo q̈ occidẽte.

Iuppiter arce ſua totum cum ſpectet in orbẽ
Nil niſi romanũ quod tueatur habet:
Salue feſta dies melior q̈ reuertere ſemper
A populo rerum digna potente coli:
Q uẽ tamen eſſe deum te dicã iane biformis
Nam tibi par nullum græcia numẽ habet
Ede ſimul cauſam cur de cæleſtibus unus
Sic q̈ q̈ a tergo ſic q̈ q̈ ante uides:
Hæc ego cum ſumptis agitarẽ mente tabellis
Lucidior uiſa eſt q̃ fuit ante domus:
Tunc ſacer ancipiti mirandus imagine ianus
Bina repente oculis obtulit ora meis:
Extimui ſenſiq; meos riguiſſe capillos:
Et gelidum ſubito frigore pectus erat
Ille tenens baculum dextra clauem q̈ ſiniſtra
Acdidit hos nobis ore priore ſonos:
Diſce metu poſito uates operoſe dierum
Q uod petis, & uoces percipe mẽte meas:
¶ Me chaos antiqui (nã ſum res priſca) uocabãt:
Accipe q̃ longi temporis acta canam:

ANT. FAN. ¶ IVPPITER arce ſua totũ cũ ſpectet in orbẽ. Nil niſi romanũ q̃d tueat' hẽt. Iure romani iouẽ uenerãtur cũ eius fauore uniuerſũ orbẽ poſſideãt. Virg. in primo æneĩ. certe hinc romãos olim uoluẽtibus annis. Hinc fore ductores reuocato a ſanguine Teucri. Q ui mare qui terras oĩ ditione tenerent pollicitus Nã tibi par nullũ græcia numẽ hẽt. Q uæ deo2 habitus interp̃tata eſt & fabularũ putatiuentrix atq; in ipſa mẽdax hiſtoria: cuiuſq; ut ait Euſe. popularis & fabuloſior thelogia eſt. Lucidior uiſa eſt: nimbo diuo ob aduẽtũ numinis. TENENS baculũ dextra clauẽq; ſiniſtra Placet Macrobio Ianũ cũ claui & uirga ideo figurari: quia eſt oĩum portarũ cuſtos & rector uiarũ. Sed utrũq; idoneũ eſt ianitori: baculus ad uim repellẽdã: clauis ad claudẽdas ac referãdas fores Me chaos antiqui nã ſum res priſca uocabãt: Ianus teſte Macrobio ſa'io2 antiquiſſimis carminibus deus deo2 canebat. creditusq; eſt a nõnullis qui mũdũ eẽ genitũ uolũt nihil ut diximus aliud eẽ quã chaos confuſã & hiantẽ ab initio unitatẽ ac pricipiũ p̃ductiõis oĩum rerũ. Vñ illud eſt. M. Meſſalæ auguris de hoc deo q cũcta fingit eadẽq; regit aquæ terræq; uim ac naturã grauẽ atq; p̃nã in p̃fundũ dilabẽtẽ ignis atq; aiæ leuẽ in imẽſum ſublime fugientẽ copulauit circũdato cœlo. Hinc Ianus deo2 antiquiſſimus dr̃. Iunonalis. Dic mihi nũc q̃ſo dic antiquiſſime diuũ rñdes his iane pater. Lege Macrob. in Saturnalibus q multa de hoc deo tradit & apte pariter & copioſe.

Clauis & uirga. Iano aſſignatur.
Chaos.

PAV. MAR. ¶ IVPPITER cũ totũ orbẽ ſpectet a ſua arce: cum omnes terras & maria p̃ſpiciat e ſummo æthere: qui illi aſſignat': aut ex ſexto cœleſti circulo: per q̃d eius ſtella uagat': & quo in loco altior eſt luna mercurio: uenere: ſole & marte. NIL hẽt q̃d tueat': q̃d reſpiciat. NISI romanũ: nã q̈cq̈d iferius eſt ſubditũ eſt romano impio. SALVE: ſaluere iubet diẽ calẽdarũ ipſarũ. SALue dies feſta: ſaluete calẽdæ ianuariæ. Et ſemp reuertere melior: ſp uos calẽdæ p̃ſpiores redeatis. DIGNA coli a populo potẽte rerum: digna dies quã colat & celebret populus ro. qui terris iperat. Q VEM: Iani myſteria relaturus: duo primũ a Iano petit: ut dicat qui deus ſit. & cur ſolus ex oĩ deo2 nũero biceps ſit. O iane biformis biceps. Q VEM deũ dicã te eẽ. i. quẽ te appellẽ. NAM græcia unñ nos latini deos accepimus. NVLLVM hẽt numẽ par tibi. nullũ deũ hẽt bicipitẽ: nec tot poteſtatũ. SImul ede cãm: dic rõnẽ. CVR unus de cœleſtibus: cur tu ſolus ex oĩ cæleſtiũ nũero. ET Vides q̃d ſit a tergo: & q̃d ſit añ. q̃ſi cur es formæ duplici: hoc eſt cur biceps ut poſteriora & anteriora uideas. HÆC ego: dũ hæc uolueret ſecũ: ſcripturus q̈cq̈d ianus iſpiraret: aduenit ip̃m numẽ eruditurũ poetã. CVM ego agitarẽ mẽte hæc: cũ uoluerẽ hæc aio. SVMptis tabellis: q̃s ad ſcribẽdũ parauerã. DOMus eſt uiſa lucidior quã fuit añ aduẽtũ numinis facta eſt domus ſplẽdẽtior quã prius fuerat. TVM ſacer i. tũ aduenit numẽ: & ſeſe poetæ uidẽdũ obtulit. TVM ianus ſacer mirandus: & uenerãdus & admiratiõe p̃ſequẽdus. ANCipiti imagine: duplici forma: OBTulit repẽte: ſubito. BINA ora: & anteriora & poſteriora. OCVLis meis: ut bñ poſſem eũ geminum intueri. EXTImui: extimuit poeta uiſo deo: nec mirũ: cũ ab ipſa natura deos timeamus: inde eſt ut plerique uelint deũ a δεομαι deduci q̃d eſt timeo: q̈ ab oĩbus timeat'. iõ & Papi. inquit: Primus in orbe deos fecit timor. EXTimui: ego uiſo numine. Et ſenſi capillos riguiſſe: q̃ſi factos hirtos: & hoc naturale eſt ut ob metũ capilli rigeãt. rõnẽ affert Ariſtoteles in p̃blematibus: cũ timor in corde ſit: ſãguis ut ſuccurrat cordi deſerit & pellem & cutẽ: inde cedẽte ſãguine exteriora frigeſcũt: & ſic fugato naturali calore cõtrahit' cutis. ex cuius cõtractiõe pili rigẽt: ſic ẽt frigeſcit pectus ob metũ deficiẽte ſãguine: in quo eſt naturalis calor. ideo hic. Et pectus erat gelidũ ſubito frigor': ſic & apud Virg. gelidus teucris p̃ dura cucurrit oſſa tremor. ILLE: ianus. TEnẽs baculũ dextera: & uirgã ſiniſtra: hoc eſt illud q̃d ſupius diximus ianũ cũ claui & uirga figurari: q̃ſi oĩum & portarũ cuſtodẽ & rectorẽ uiarũ. EDIdit nobis hos ſonos ore priore: ita locutus eſt ore anteriore: & nõ eo q̈ erat a tergo ut melius poeta audiret. DISCE: facit ianus attẽtionẽ: ut intẽtior ſit poeta ad eius uerba p̃cipiẽda. O VAtes operoſe dierũ. o naſo poeta ſtudioſe rẽpo2: q ſcribere cupis mẽſiũ & dierũ rõnẽ. DISCE poſito metu: abiecto oĩ timore. Q VOD petis: & qui deus ſim: & cur biceps. ET p̃cipe mẽte uoces meas: p̃cipias aio uerba mea. ME chaos: rñſurus q̃õni ianus refert ſed ad primã mũdi originẽ: hoc eſt ad ip̃m chaos. Q uod ut auror eſt Heſiodus: in theogonia fuit q̃dã cõfuſa ab initio unitas: quã principiũ eẽ dicũt p̃ductiõis oĩum rerũ. Vñ in principio me tamor. Vnus erat toto naturæ uultus in orbe. Q VEM dixere chaos. Facit ad hoc illud Diodori de prima hominũ g̃natiõe, quã duplicẽ refert: Q uoſdã mũdũ ingenitũ fuiſſe: & genus hoĩum ab æterno: ſine ortus princi-

pio ſenſiſſe. Quoſdā gēitū arbitratos: & hūiſſe hoīes initiū. Nā a reꝝ primordio cœlū & terrā unicā hūiſſe ideā īmixta eoꝝ natura. Exīde diſtīctis īuicē corpib⁹: cœpiſſe mūdū hūc ordinē quē uidem⁹. Aera motū cōtinuū ſortitū & igneā ptē ei⁹ ſupiora loca: pp leuitatē aūt appetiſſe. Eadē cā ſolē: & aſtra curſus ſuos ſortita limoſū & turbidū humori mixtū eodē ſtetiſſe ī loco: pp grauitatē: q cū mixta eēnt ex hūidis mare affectū: ex durioribꝰ terrā lutuoſā euaſiſſe. & oīno mollē Hæc primū cū ſolis ardore dēſior euaſiſſet: ei⁹ ſupſicie ut caloris tumefacta multis ī locis hūores quoſdā eē cōcreatos: ī qbꝰ putredies tenui cōtectæ pelliculæ ſint excitatæ: ut paludibꝰ & ſtagnis ægyptiacis uidem⁹ accidere: cū frigidā terrā ſubito æſtus aeris calefacit. Euripides ī menalippe cœlū & terrā mixtā fuiſſe tradit. ſepata poſtmodū generaſſe ſingula. Arbores. uolatilia feras ac oē mortaliū gen⁹ hactenus ex Diodo. Thales mileſi⁹ aquā putauit rerū eē pricipiū: & hic oīa elemēta mūdi ipſūq; mūdū: & q ī eo gignūť exiſtere. Anaximāder nō ex una re ſicut thales ex hūore: ſed ex ſuis ꝓpriis pricipiis q̄ſq; res naſci putauit: q reꝝ pricipia ſingularū eē credidit īfinita. & īnumerabiles mūdos gignere. Refellit hoc ariſtoteles: cū dicat plures mūdos nō eſſe neceſſe poſſe. Anaximenes oēs rerū cās īſinito aeri dedit. Anaxagoras rerū oium effectorē diuinū animū ſenſit. Diogenes aera dixit rerū eē materiam de q oīa fierēt. Sed eū cōpotē diuinæ rōnis. Archelaus de pticulis īter ſe diſſimilibus. qbus ſingula quæq; fierēt: ita oīa cōſtare putauit: ut īeſſe ēt mēťē diceret. q corpa diſſimilia. ĩ. illas pticulas cōiūgēdo & diſſipādo ageret oīa. At Strabo ingt ātiquū de athomis dogma ſi poſſidonio credēdū ē: mochi fuit hoīs Sidonii: q añ troianas res uixit. Diximus hæc ut facili⁹ q de ſe ipſo aut de pria mūdi digeſtiōe ianus refert ītelligam⁹. Qui ita loqtur: ac ſi ipſe ipſum chaos fuiſſet: ex eo ꝓdiſſet: diuiſiſſet: ī ordie quoq; redegiſſet: qđ creditū ē auctoritate cōfirmatū. M. meſſalæ: de quo ſupius diximꝰ. Qui cūcta fingit eādēq; regit aquæ terræq; uī ac naturā grauē: atq; ꝓnā ī ꝓfundū dilabētē: ignis atq; aīe leuē ī īmēſū ſublime fugiētē copulauit circūdato cœlo. Quinetiā & ad rē farit pōpeianaꝫ illud cū chaos defiīnit. iii. de ſig. uer. Chaos appellat Heſiodus cōfuſam quādā ab initio unitatē hiātē: patētēq; ī ꝓfundū καινειν græci nos hiare dicim⁹. Vñ ianus detracta aſpiratiōe dr̄ eo qđ fuerit oium primus. Cui primo ſupplicabāt ueluti parēti & a quo reꝝ oium factū putabāt initiū. Sed hæc hacten⁹. ANtiq: ueteres. VOcabāt me chaos: appellabāt me eā rō fuſā unitatē uñ rerū oium pricipiū fuit. Nā ſū res priſca antiqua: & añ digeſtū orbē: ACCipe quā lōgi tēporis canā acta: audias & aiaduertas: quā uetuſtiſſima facta tibi referā: & auget attētionē. & ſibi ātiqtate ultia auctoritatē farit. ANT. FAN.

Lucidus hic aer & quæ tria corpora reſtant
Ignis aqua & tellus unus aceruus erat.
Vt ſemel hæc rerum ſeceſſit lite ſuarum
Inq; nouas abiit maſſa ſoluta domos:
Cœlū flāma petit: propior locus aera cœpit,
Sederūt medio terra fretumq; loco:
Tūc ego q fuerā glob⁹ & ſine imagie moles
In faciem redii dignaq; membra deo:
Nūc quoq; cōfuſæ quoniā nota pua figuræ ē
Ante quod eſt in me poſtq; uidetur idem.
Accipe quæſitæ quæ cauſa ſit altera formæ,
Hanc ſimul ut noris officiumq; meum:

LVCIdus hic aer & q tria corpa reſtāt. Quattuor. dicit elemēta. licet ſint q rerū natura ī tria diuidūt autoř do nato terra mare ac cœlū. Vñ illud Terētii: O cœlū o terra o maria neptuni. Vir. ĩ. iiii. Geor. deū nāq; ire p oēs terraſq; tractuſq; maris cœlūq; ꝓfundū. Maſſa: chaos & inutilis elemētorū cōfuſio Ipſe alibi: rudis indigeſtaq; moles nec qcq̄ niſi pōdus iers. Et īfra. Tūc ego q fuerā globꝰ & ſine imagie moles. In faciē redii dignaq; mēbra deo: In mēbra Iano digna: quē qdā mūdū eē opinati ſūt teſte diuo auguſtio NOta pua: Antiquæ cōfuſiōis ueſtigia qdaꝫ ſūt duæ facies: qbꝰ fit ut ī ſcui eas cernere cōtigerit pene diſcernere neq̄at utra anterior ſit. Eſt āt nota mō ſignū ut hoc loco. mō diſtictio. mō ꝓbrū. Vñ illud ē Lucilii. Quē ſcis ſcire tuas omnes maſculaſq; notaſque.

LVCIdus: ipm chaos q̄ttuor elemēta cōfuſa & cōmixta tenebat. HIC aer lucidus: clarus & liqdus. ET tria corpora q reſtāt: reliqua tria elemēta. ſ. ignis aq̄ & tellus erāt un⁹ aceru⁹: unus cumulus. qa oīa ſimul mixta erāt. Aer ab αωΗΘΗ ui uerbo græco. qđ ē flo ſeu ſpiro. & ply. aſſētire uř. cū de elemētis agat aera ſpiritū uocās. Quattuor. n elemēta eē cōſtat: de qbꝰ Ply. ignitū ſūmo ide tot ſtellarū collucētiū illos oculos: Proximū ſpūs: quē græci: nřiq; eodeꝫ uocabulo aerē appellāt uitalē hūc &c. & ſubdit Cui⁹ ui ſuſpēſā cū q̄rto aq̄rū elemēto librari medio ſpacio tellurē: ita mutuo cōplexu diuerſitatis effici nexū: & leuia pōderibꝰ ihiberi quo min⁹ euolēt. Cōtra grauia ne ruāt ſuſpēdi leuibus ī ſublime tēdētibus. Ignis dř a gignēdo: ſeu naſcēdo qđ inde oīa naſcāť. Naſcēdi cā duplex ē ignis & aqua. Hæc nuptiali die ī limie pōebanť. Cuius rei cās Plu. refert ī prob. & noua nupta attigere uidebať: de quo alias ide ē illđ ī meta. & ab his oriunť cūcta duobꝰ. Aqua ēt Pōpeio teſte dř a qua uiuamus. Tellus terra ipa ut Varro ingt a terēdo: ide ī augurū libris pſimplex r ſcriptū repiť. VT ſemel: ingt ianus poſtq̄ ab initio chaos aptū ē & ipa elemēta ipa ſuis ī locis diſpoſita. Ego q cōfuſus ī ea maſſa fuerā diuinā accepi formā & faciē ſūmo deo dignā. ſic priæ qōni rñdit. & qs deus eēt apuit. nā ab initio & primū ſe oinm fuiſſe oñdit. VT poſtq;. HÆc maſſa ſoluta: hoc ē ipm chaos ſolutū & digeſtū: & appellat maſſam & illđ ī quo eēt rerū cōmixtio cōfuſa. SECeſſit lite reꝝ ſuaꝝ: ea diſcordia reꝝ in ea pugnātiū diuiſa & digeſta ē & redacta ī ſuā ui & naturā elemēta: ET abiit ī nouas domos: nā nūqđ p elemēta nouā ſibi ſedē elegit. FLAmma petit cœlū: ignis ob leuitatē ſupiora loca petiuit: idē ī meta. Sūmaq; locū ſibi legit in arce. Cœlū ut a Var. referť aeli⁹ ſcribit dictū qđ ē celatū: aut a cōtrario noīe celatū qđ aptū: & Ariſto. ĩ. lib de cœlo ingt triplex accipiť: cœlum pro octaua ſphæra: ꝓ corpe qnto: & ꝓ toto uniuerſo. LOCVS ꝓpior: ꝓpingor ipi igni. Cœpit aera: & ī meta. ꝓximus ē aer illi leuitate: locoq;. TERraq; & fretū mare: hoc ē ipm aq̄tum elemētū. SEDErūt medio loco: qa terra & aq̄ undiq; ipſo aere circūdātur ut autore Ply. diximus: r q̄rto aq̄rum elemento librari medio ſpacio tellure. TVNC eo tpe quo ſolutū & digeſtū ē chaos. EGO: ianus. QVI fuerā globus: & in tāta reꝝ cōfuſiōe globatus: & ipa reꝝ cōgeries. ET moles ſine imagine: qſi maſſa pōderoſa cōfuſa & indigeſta: ſine ulla forma. REDii in faciē: nō qđ tum primum factus: ſed qđ añ fuerā ex aceruo & cōfuſa reꝝ cōgerie in diuinā formā re PAV. MAR.

dit. ET Mẽbra digna deo: quia accepi formã & mẽbra meo magno numini cõuenietia: ſic ſe deum deorũ uideẽ oſtendere: a quo cũcta habuerint initiũ nec mirũ: cum alii mundũ eſſe ianum exiſtimauerint: ut ſupius diximus.
NVNC quoq; relaturus eſt ianus & formæ duplicis cauſas: & quæ ſint eius officia: ut ex his apertius altera cau ſa intelligaẽ. NVNC quoq; nunc etiã. QVOniã parua nota: ſignum quoddam exiguum. CONFuſæ figuræ eſt in me: cum in hoc ſigno confuſionẽ primã repræſentem. Idem uideẽ quod eſt ante: & quod eſt poſt: quaſi idẽ poſterior a tergo: qui & anterior & quoniã in multis codicibus ſcriptum eſt tuetur: nos aliter intelligamus. & qua tuor hos uerſus ſimul iungamus. NVNC quoq; quoniã parua nota: paruum ſignum huius. FIGVræ confuſæ: quaſi parua hæc figuræ meæ confuſio ideſt ipſa figura exigua. ex parte confuſa. TVETVR: reſpicit. IDEM in me quod eſt ante & quod eſt poſt: uidet eſſe idem a tergo quod eſt a pectore. ACCIPE: tu Naſo. QVÆ Sit altera cauſa formæ petitæ: quæ ſit ratio illius quod ſecundo loco petiueras. Vel ſi ſuperior ſentẽtia placebit dicas.
QVÆ ſit altera cauſa: ſecũda cauſa. FORMAE petitæ: de qua quæſiuiſti. Fuere tamẽ & ante me qui legerent.
QVOniã nota parua: parua noticia eſt meæ figuræ cõfuſæ. SED uideẽ ſtare nõ poſſe: quoniã notã ad ſignuʒ: ad maculã ad titulos referimus & habet primã breuẽ: quod ſi ad cognitionẽ referemus haberet o longum: ut no tus nota notum & noticia. VT Simul noris hanc & officium meum: ut cognoſcas & formæ cauſam: & quæ ſit noſtra poteſtas. QVICQuid primũ iani officium: quod omnia ſua manu claudantur & aperiantur.

Quicqd ubiq; uides cælũ mare nubila terras
Omnia ſunt noſtra clauſa patentq; manu:
Me penes eſt unum uaſti cuſtodia mundi:
Et ius uertendi cardinis omne meum eſt:
Quum libuit pacem placidis emittere tectis
Libera perpetuas ambulat illa uias:
Sangnine letifero totus miſcebitur orbis
Ni teneant rigidæ condita bella feræ:
Præſideo foribus cæli: cum mitibus horis:
Et redit officio iuppiter ipſe meo:

ANT. FAN. ¶NVBILA: Aerem quem iano. i. mũdo autore nox claudit dies aperit. VERtẽdi cardinis. Poeticæ. nõ enĩ uertunẽ cardines ſed & coelũ & poſtes uerti dicimus ſu per cardines ſuos. Cum libuit pacẽ placidis emittere tec tis. Liuius autor eſt Numã pompiliũ ad infimũ argiletũ ianũ indicẽ pacis ac belli feciſſe ut apertus in armis eſſe ciuitatẽ clauſus pacatos oẽs circa populos ſignificaret. Hoc templum fuiſſe apud theatrũ Marcelli Seruius ſcri bit: cuius poſtes is cõſul apiebat qui prior creatus eſſet. Vnde ait Vir. in. vii. æne. Inſignis aperit ſtridẽtia limia cõſul. i. primo loco creatus: licet alter ſimilẽ hẽat ptãteʒ. Aperiebaẽ aũt motis armis ut exercitibus Romanis in bella pfectis omẽ reditus fieret. Vel quia ferunt romu lo cum ſabinis pugnãte cũ in eo eſſet ut uincereẽ calidã aquã ex eo loco ubi ædes iani eſt erupiſſe: quæ fugauit exercitũ ſabinorũ. Vnde tractus mos eſt ut pugnaturi tẽplũ aperirẽt: quod in eo loco cõſtitutũ eſt: quaſi ad ſpẽ pri ſtini auxilii. Alii dicũt Tatiũ & Romulũ fœdere facto hoc tẽplũ ædificaſſe & inde Ianũ duas hẽre facies ut oſten dat duorũ regũ cõcionẽ uel q ab bellũ ituri debẽt de pace cogitare. Eſt & alia rõ nõ contẽnẽda q ad bellũ ituri op tant reuerſionẽ: idẽ tẽplũ pace claudebaẽ uel ut intus furor coercereẽ ut Furor ipſius intus ſæua ſedẽs ſup arma & cẽtũ uinctus ahenis poſt tergũ nodis fremet horridus ore cruẽto. Vel ne pax diſcederet: ut Pace fores obdo ne q̃ diſcedere poſſit. Ter aũt clauſum eſt teſte Liuio regnãte Numa poſt primũ Punicũ bellũ pfectuʒ: & poſt bellum Actiacũ ab ĩpatore Cæſare Auguſto. Pace terra mariq; parta. Cæterũ duarũ portarũ id fuit & uocatũ eſt Belli ia nua autore Plutarcho. Quod uideẽ oñdere illud Vir. Diræ ferro & cõpagib⁹ arctis claudenẽ belli portæ: & illud ſunt geminæ belli portæ. Sed captis phaleris oppido thuſciæ cuius ſupra meminimus iuẽtũ eſt ſimulachrũ Iani cũ frõtib⁹ q̃tuor. Vñ qd Numa cõſtituerat trãſlatũ eſt ad foꝝ trãſitoriũ & q̃tuor portarũ tẽplũ cõſtitutũ ẽ ut Seru⁹ ſcribit. Præſidio foribus coeli cũ mitibus horis. Ianũ nõnulli ſolẽ eẽ tradiderũt: cuius fores ſũt oriẽs & occidẽs: qb⁹ Ianus merito dr̃ pſidere: eaſdẽ portas & horæ ſeruãt ut Homerus finxit. Sciẽdũ aũt ut Macrobius docet horũ ſo lẽ eẽ: ex quo & q̃tuor tpa qbus ãnus orbis ipleẽ horæ uocanẽ & q̃tuor ac uiginti horæ qbus dies noxq; cõficiẽ.

Iani tẽplũ aperiebaẽ ĩ be'lo pa ce claude batur.

PAV. MAR. ¶QVICqd uides ubiq; in oĩ loco. ſ. COEtũ mare nubila. i. ipm aera p quẽ uagaẽ nubila. Præterea nihil aliud ſũt nubila q̃ aer denſus. TERras: ſic tetigit q̃tuor elemẽta. q. d. oia q̃ ſũt in toto uniuerſo. Sũt clauſa & patẽt nr̃a ma nu. q̃a ego oia claudo & apio. Hoc eſt qd ſupius diximus q̃ triformẽ fingi: q̃ſi uniuerſa clymata maieſtate cõplexũ ME PEnes: ſcd̃m officiũ ſeu ptãs: qd pſit ſolus mũdi cuſtodiæ. Tertiũ qd ipſe ſit q coelũ uertat: qd referendũ eſt ad id qd diximus alios eũ uoluiſſe mũdũ. i. coelũ eẽ: ianũq; ab eũdo dictũ: qd mũdus ſemp eat dũ in orbẽ uoluitur.
CVSTOdia uaſti. i. magni mũdi eſt penes me unũ. Solũ q̃ſi ĩ mea ptãte. nã penes dixit qd magis ſignificat: quã apud. qd oñdit Vlpianus de uerborũ ſignificatiõe: apud te. qd q̃litercũq; a te teneaẽ penes te qd quodãmõ poſ ſideẽ abs te. ET Oẽius: oĩs ptãs. VERtẽdi cardinis: uertẽdi coeli: qd aſſidua uertigine rotaẽ. ſeu uertendi axis ſu pra cardines. i. ſupra polos q duo ſũt arcticus & antarcticus. & ab altero in alterũ ptẽdiẽ axis licet axẽ aliqñ p po lo accipiamus. CVM libuit: q̃rta iani ptãs. Pacẽ tradere qñ a q bello ẽt pſit de quo eſt illud Liuii: qd retulimus. Numa Ianũ belli paciſq; indicẽ feciſſe. CVM libuit: cũ placuit mihi. EMITtere pacẽ placidis tectis p placida te cta. Aut placidis tectis emittere. hoc eſt mittere e tẽplis qui paci belloq; pſunt. LIBERA: illa pax q̃ a nemine poſ ſit inhiberi. AMBulat ppetuas uias it p oĩs uias nemine ĩpediẽte. aliqui codices hñt p tutas uias: q̃ſi nemine inſi dias uiatori ſtruẽte. TOTus orbis miſcebiẽ: cõfundeẽ. LETifero ſanguine: letifera ſanguinis effuſione pp̃ter bella: quæ p totũ orbẽ eẽnt. NI Rigidæ feræ: niſi duræ catenæ: ſeu duri uectes. TENeãt bella cõdita: abſcõdita & incluſa in tẽplo meo: hoc eſt niſi tẽplũ meũ eẽt clauſũ: qd aptũ bellũ indicaret. PRAESideo: ſextũ officiũ ſeu ptãs: qd coeli fores ſeruet & p eũ eat: & redeat lux. PRAESideo ego foribus coeli: ianuis coeleſtibus: hoc erat qd ſupius dicebamus quoſdã ianũ ſolẽ demonſtrari uoluiſſe. & iõ geminũ: q̃ſi utriuſq; ianuæ coeleſtis potentẽ: qui ex oriẽs apiat diẽ occidẽs claudat. Fores enĩ coeli ſunt oriẽs & occidẽs: unde ſol & egrediẽ & ingrediẽ. CVM horis

mitibus.Homerus libro quinto iliados horas fingit non minus phiſice:quam poetice cœli portas ſeruare. Cum his ergo ianus cœli portas ſeruat nec abſurde etiã diceremus. CVM horis mitibus:hoc eſt matutinis:& ueſpertinis:quæ mites & temperatæ ſunt reſpectu medianarum:quæ nimis calidæ:& nocturnarum:quæ frigidæ & maxime cum horis matutinis ſol oriatur.& ueſpertinis occidat. ET IVppiter redit officio meo:meo beneficio: cũ Iouem lucis auctorem ſeu diei patrem ſupra dixerimus iuppiter hic pro ipſa luce ſeu die accipiatur qui illius beneficio redeat:qui cœli foribus præſidet:uel intelligas ꝙ ſuo officio eat & redeat iuppiter.

Inde uocor ianus.cui cũ cereale ſacerdos
   Imponit libum farraq; mixta ſale:
Nomina ridebis modo nãq; patultius idem
   Et modo ſacrifico cluſius ore uocor:
Scilicet alterno uoluit rudis illa uetuſtas
   Nomine diuerſas ſignificare uices:
Vis mea narrata eſt.cauſã nũc diſce figuræ
   Iam tamẽ hac aliqua tu quoq; parte uides
Oĩs hẽt geminas hinc atq; hinc ianua frontes
   E quibus hæc populũ ſpectat at illa larẽ:
Vtq; ſedẽs primꝰ ueſtri prope limina tecti
   Ianitor egreſſus introituſq; uidet:
Sic ego proſpicio cœleſtis ianitor aulæ
   Eoas partes heſperiaſq; ſimul.

¶INDE Vocor Ianus.Ouidius qdẽ hoc loco a ianua ianũ dictũ exiſtimat.Sũt tñ qui ianuæ a iano nomẽ dictũ uelint quo regnãte legimus oĩum domos religiõe ac ſãctitate fuiſſe munitas.lõq; huic deo ob eius merita introitus & exitus ædiũ cõſecratos.Aliis placet ianũ ab hiando dictũ aſpiratiõe detracta:qm̃ ipſe eſt ut diximꝰ chaos hians qdã & patẽs in ꝓfundũ unitas.Aliis q̃ſi Eanum ut diximus ꝙ mũdus ſemp eat. Lege Macrobium. CVM cereale ſacerdos ĩponit libũ.Libi genus qđ iano tãtũmõ delibari ſolebat ueteres ianual appellarũt.Seruius libũ ingt placẽtã eẽ q̃ farre:melle & oleo cõſtat & apta eſt ſacrificiis ut idẽ dicit.Ea libi nomẽ accepit uel a libero pr̃e uel ꝙ libãdi cã fieret ut Varroni placet.Nouimus aũt aliis quoq; rebus liba conſtare ut docet Cato & eẽ ẽt placẽtas luxurioſæ gulæ.Sed hic panis dulciariꝰ quẽ diximus aptus ſacrificiis hẽbaẽ dicebaturq; ſecium ꝙ ſecareẽ cultro quẽ ut ait Feſtus Seceſpitã appellabãt. Erat aũt culter ferreus oblõgus manubrio eburneo rotũdo ſolido iuncto ad capulũ auro argẽtoq; fixo clauis æneis ære cyprio:quo flamĩes flaminicæq; uirgines põtificeſq; ad ſacrificia utebanẽ. MIXTaq; farra ſale.Periphraſis molæ far eni toſtũ & ſale ſparſũ uocaẽ Mola:ꝙ eo mollito hoſtiæ aſpgunẽ.diciturq; mola ſalſa. Martialis.Cõſũpſi ſalſaſq; molas & thuris aceruos.Pli.Nec minus ꝓpitii erãt mola ſalſa ſupplicãtibus.Idẽ Numa inſtituit deos fruge colere & mola ſalſa ſupplicare atq; ut autor eſt Hemina far torrere ꝗa toſtũ cibo ſalobrius eẽt ſtatuendo nõ eẽ purũ ad rẽ diuinã niſi toſtũ.Mola ut ingt Seruius & frons uictimæ & foci aſpgebanẽ & cult[illegible] fiebatq; de horna fruge & horno ſale.Noia ridebis modo nãq; patulcius idẽ.Et mõ ſacrifico clauſius ore uocor.Ianus teſte Macrobio inuocabaẽ in ſacris ianus geminus.ianus pr̃.ianus iunonius.ianus cõſiuius.ianus qrinus ianus patultius & clauſius.Geminus ꝙ p̃ſit utriq; cœli ianuæ.Pr̃ q̃ſi deoꝝ deus Iunonius ꝙ nõ ſolũ mẽſis ianuarii : ſed oĩum mẽſiũ ingreſſus teneat.Cõſiuius a cõſerẽdo.i.ꝓpagine hũani generis q̃ a iano autore cõſeriẽ.Quirinus q̃ſi bellorũ potẽs ab haſta quã Sabini quirinũ uocãt.Patulcius ſiue patucius ꝗa belloꝝ cãæ eius patẽt.Clauſius ſiue cluſius ꝗa pace claudunẽ. VIS mea narrata eſt:Rhetorica exornatio:quã Cicero trãſmutationẽ appellat. OMNis hẽt geminas hinc atq; hinc ianua frõtes.Alterã q̃ egrediẽtibus ſiue egreſſuris ſeſe offert.Vñ ianus q ianuis p̃ſidet merito duas facies gerit.quis nõ diſplicet illa Plutarchi rõq; ianũ ait cũ ferrũ & ſilueſtrẽ cultũ in urbanũ ciuilẽq; mutaſſet fictũ bifrontẽ ꝙ alterã ex altera formã diſpõnẽq; reddiderit.Sane frons nõ ſolũ de p̃te capitis ſed de aliis quoq; rebus dr̃ ut hoc loco.Oui.alibi.A fronte potẽtes cælicolæ elariq; ſuos poſuere penates.

¶INDE cur ianus dictus:& cui cũ libũ offerẽ qbus appelleẽ noibus. INDE:ex eo:qđ ianuis p̃ſuũ. VOCor ianus:ab ipſis ianuis. CVI cũ ſacerdos imponit libũ:cũ offert libũ. CERealea Cerere:qđ ex cerealibus rebus fiat.aliqui enim dicũt libũ eẽ genus panis.Cato admixtionẽ quãdã eẽ oñdit. & libũ Varrone teſte appellaẽ ꝙ primũ libareẽ.ET Farra mixta ſale:hoc eſt molã.ipſã.Nã mola Põpeio teſte uocaẽ far toſtũ:& ſale ſparſũ:ꝙ eo mollito hoſtiæ aſpgunẽ.& Var.ingt ex mola.i.ex ſale:& farre mollito. Tradit Verrius:ut Pli.refert populũ romanũ farre tm̃ e frumẽto trecẽtis ãnis uſum & Diony.inquit ut nos græci:hordeũ uetuſtiſſimã frugẽ putantes hordei: primitias in ſacris damus ullas:eas uocãtes.Ita romani p̃cioſiſſimũ:uetuſtiſſimũq; fructũ far putãtes eẽ ſacrificia oĩa ignea ab eo incipiũt. RIDebis tu noĩa:mihi.ſ.impoſita:& q̃ humiliora ſunt mea dignitate. Nãq; mõ ore ſacrifico ore ſacerdotis ſacra faciẽtis. VOCor patutius:a patẽdo. ET Idẽ uocor cluſius:a claudẽdo .diximus enĩ in ſacris inuocari ianũ patutiũ.& ianũ cluſiũ:cãm Macro.refert de irreptiõe ſabinoꝝ per portã & iani auxilio:de quo inferius dicemus:cũ ẽt ab ipſo repetaẽ. SCILIcet:q̃re ita appellatus ſit:ut alterno noĩe alternũ quoq; officiũ oñdereẽ. Scilicet:certe. ILLA Rudis uetuſtas:ſimplex & impolita. VOLuit alterno noĩe:noĩe alternatim:hoc eſt p uices repetito:cũ nunc patutiũ.nũc cluſiũ diceret ſignificare diuerſas uices cõtrarias.officii alternatione: cũ p uices nunc claudã nunc aperiã. VIS mea:multiplicẽ ſuã ptãtẽ ianus rettulit:ã figuræ duplicis cãm refert & a ſimili arguens eam oſtendit: p̃ſertim a ianuis:quibus p̃eſt unaquæq; ianua habet duas frontes:quarum altera qui foris ſunt reſpicit altera qui intus idẽ facit ianitor in limine ſedẽs.Sic ipſe ianitor ut cœli portas ſeruet:oriẽtẽ ſimul & occidentẽ reſpicere neceſſe:quod niſi bicipiti forma facere non poterat. EST narrata:eſt expoſita tibi. VIS mea:ptãs & officium meũ. DISCE nunc cãm figuræ:cur biceps ſim. TAMEN tu quoq; iam uides hanc:intelligere debes hanc cauſam. ALIQua parte:quia iam multa narraui ex quibus p̃cipere potes cur biceps ſim. OMNIS ianua hẽt geminas frontes hinc atq; hinc:duas hẽt frontes ianua:exteriorẽ:& interiorẽ . ianuas pro foribus accipiamus:quæ claudunẽ & aperiunẽ. E QVIBVS:ianuarũ frontibus. HÆC.exterior ſcilicet. SPEctat po

[Margin notes: ANT. FAN. — Ianus unde dictus. — Ianual — Libum — Secium — Seceſpita — Mola — Iani noia in ſacris. — Frons — PAV. MAR.]

pulſi:q̄ſi reſpicit eos qui foris ſunt. At illa altera frons quæ interior eſt. SPEctat larem ea q̄ in lare:hoc eſt q̄ domi ſunt.de lare & laribus dicemus in ſecūdo. ET Vt ueſter ianitor:qui ianuas ædiū ueſtrarū ſeruat. SEDēs prope limina primi tecti:ſedens in primo ingreſſu. VIDET egreſſus & introitus.uidet exitum & ingreſſum:& obſeruat ingrediētes & exeuntes. SIC Ego ianitor cœleſtis aulæ:qui ſeruo utrāq; cœli ianuā. PERſpicio partes eoas:obſeruo partes orientis. ET Heſperias regiones occidentis.ab heſpero rege.ſiue ab heſpero ſtella.

Ora uídes hecates ín tres uergentía partes
Seruet ut in ternas compita ſecta uias:
Et míhí ne flexu ceruícis tempora perdam
Cernere non moto corpore bina l·cet.
Díxerat ín uultu ſi plura requirere uellem
Difficilem míhí ſe non fore pactus erat:
Sumpſi animū grateſq; deo non territus egi
Verbaq; ſū ſpectás pauca locut⁹ humū:
Dic age frig[o]ribus quare nouus ícipit ānus.
Q uí melius per uer incípiendus erat:
Oia tunc florent; tunc eſt noua tēporis ætas

AMT. FAN. ORA Vides hecates in tres uergētia partes. Diana triuiis pꝛeſſe dīcūt fingit triceps. ut Tergēinaq; hecatē tria uirginis ora dianæ. Vel qa ipſa in cœlo eſt luna i nemoribus diana:in inferis ꝓſerpina:ut Ecce ꝓcul ternis hecate uariata figuris exorit. Cōſueuerūt aūt ruſtici p triuia & q̄driuia ululare ac flebile qd̄dā in honorē dianæ canere ad reddēdā cereris imitationē q̄ raptā ꝓſerpinā in triuiis clamore reqrebat. Vn̄ tractū exiſtimant ut diana triuiis pꝛeſſe dicat̄ a qbus uti autor eſt Varro triuia dicta eſt:ubi poni cōſueuit ut idē teſtat̄ i oppidis græcis. Licet ſic dicta ēt putet̄ q luna in cœlo tribus uiis moueat̄ in altitudinē.latitudinē.lōgitudinēq;.pꝛeeſt autē Diana nō ſolū triuiis ſed & uiis teſte Feſto. Vn̄ ei⁹ ſimulachrū iuuenile fingebat̄:qm̄ ea ætas fortis eſt ad tolerādā uiā Hecate autore Seruio numē eſt triū ptātum: ipſa eni eſt Diana. Luna Pꝛoſerpina. ſed his ſubiiciunt̄ & aliæ. Vn̄ Hecatē dictā uolūt qd̄ centū.i.īfinitas hēat ptātes. Alii qd̄ Proſerpina centū uictimis placet̄ ut cōſtituit menelaus:uel qd̄ centū ānos errare faciat inſepultos.

Diana triceps

Triuia

Hecate Euſebius. Lunā Hecatē dictā refert ob uarias eius corpis figuras q̄s a diſtātia ſolis accipit eādēq; arcū hēre qd̄ dolores partus acuti ſint. DIC Age frigoribus:q̄re nouus īcipit ānus. Q VI melius p uer icipiēdus erat. Quærit

Cur ānus hyemi nō uer icipiat cur hyeme ac nō uere ānus īcipiat cū uere oia floreāt & renouent̄ leta & pulchra ſit Venus ut inqt Macrob⁹. Vireāt arua ſegetibus prata herbis arbores foliis. Quā ob cām ut ſcribit Laertius ſecūdū pythagoricā diſtinctionē ætatis hūanæ ueri pueritia accōmodat̄ ſicuti æſtati adoleſcētia autūno iuuēta.hyemi ſenectus. Vn̄ ānus uere potius q̄ hyeme incipiendus uidebatur. Accedit ad hoc q origo mundi ac temporum ſecundum aliquos una cū uere fuit:ut non alios prima creſcentis origine mundi illuxiſſe dies aliumue habuiſſe tenorem crediderim. Quid q uiridis color ueri dicatus eſt:ut æſtati roſeus:hyemi uenetus.albus autumno.

PAV. MAR ORA Vides:arguit ab exēplo Dianæ:q̄ qa i triuiis colebat̄ & triuia dicta.& tricipitē eē finxerūt:nā ut ſuperius diximus. Dianæ ipſi ut triuiæ uiarū oium tribuūt ptātē. Præterea & triplex eſt illi cū triplici ptāte nomē:nā diana i nemoribus.luna in cœlo.ꝓſerpina in erebo dicta:inde eſt illud Virgilii. Cœloq;:ereboq; potentē.ruſuſq; illi triplicē ptātē aſſignāt in terra.aere.& igni inde tricipitē quoq; fingūt. Quinetiā & hecatē uocarūt nō modo a triplici ſed a multiplici ptāte.nā hecato centū ſignificat:ſiue ita appellata eſt:q centū uictimis placet̄:ut cōſtituiſſe dicitur menelaus inde hecatombē dicimus ſacrificiū cētū uictimarū:aut q cētū ānos faciat errare īſepultos. Sed ut uaria ptās:ita & ſimulachra ſunt ipſius hecates ex uaria materia:quæ refert Porphirius in libro rn̄ſoꝝ p uerba ipſi⁹ Quale mihi facias ſimulachrū aduerte docebo. Silueſtri cape nata loco atq; abſynthia circūponito:tū totū celato & pingito mures. Qui ſoleāt habitare domos:pulcherrime ſunto. Hæc ornamenta atq; aio gratiſſima nr̄o. Tu myrrā:thus:ſtyracē.ipſoruq; cruorē. Cū territo pariter murū ſacra deſupide. Verbacanæ tot uero adhibe mures q; repōne. Quot mihi tu eē uides formas:tū ſumito laurū. Exq; eius trūco uaginā aptato:piaſq; Tūc effūde pꝛeces ſimulachro:& debita ſolue uota hæc ſi facias p ſomnū meq; uidebis. Tu uides ora hecates uultus dianæ. VERgētia.q̄ſi ſeſe uertētia. IN Tres partes:nā cū triceps ſit.in tres ptes ſeſe uertit. VT Seruet:ipſa hecate:ſeu diana triuia. COMpita ſecta diuiſa. IN Ternas uias:in ipſa triuia.cōpita dicta a pluribus ſimul uiis cōpetētibus:ut ſūt triuia & quadriuia:& ſimilia. ET mihi licet cernere bina.ſectare in duas ptes:ſicut triuiæ licet i ternas. NON moto corpe:ſine motu & inclinatiōe corpis. NE Perdā tpa flexu ceruicis:ne cōuerſione & iclinatione ceruicis fruſtra tēpus cōterā. Etenim apud ueteres nulla grauior hēbat̄ iactura:quā tēporis pditio. DIX Erat:iā ianus cām formæ bicipitis. ET Erat pactus uultu q̄ſi ānuerat & nutu mihi ꝓmiſerat. SE Nō fore:nō futurum. MIHI difficilē: ſed facilē. Si uellē plura reqrere.ſiqd aliud uellē ab eo ſciſcitari in quo dubitarē. SVMPſi animū:q̄ſi iā euanuit met⁹ & audētior factus ſum. ET Nō territus:ſicut ab initio:cum uenit numen.ſed iā audēs. EGI Grates deo: egi iano gr̄as.agere grates poeticū eſt potius q̄ oratoriū. ET Spectās humū:ſum locutus pauca uerba: hæc pauca locutus ſum:hn̄s oculos humi defixos:& id cū fixos in ianū oculos hēre nō poſſet.nō enim humana acies tantā ferre diuinitatē pōt:aut dubitātis & cogitātis ſimul geſtū.de quo primū quæreret. DIC Age:quærit nūc poeta quæ rō eſt q̄ ānus potius incipiat ab hyemali tpe quā a uerno.uidet̄ enim magis āni principio uernū tēpus:quā hyemale cōuenire pꝛeſertim cum uerno tēpore oia renouari uideant̄:& ipſa tēpora:& ipſa tellus quæ nouam ueſtem reſumit. amplificatq; poeta hanc uerni tēporis deſcriptionē. DIC Age o iane. Quare qua rōne. ANNVS Nouus incipit a frigoribus.nouitas.hoc eſt ipſa renouatio & anni principiū a brumali & frigido tpe incipiat. Frigus a frigendo frigere a φριττω uerbo græco deducit̄ qd̄ eſt horreo. QVI:Ann⁹ melius erat icipiēdus puer:melius a uerno tpe habuiſſet initiū. VER:a græco eſt:dicit̄ enim ἔαρ.& ἐαρινὸς uernus.additq; huic rei rōnē poeta. TVNC:uerno tpe. OMNIA florēt:& herbæ & frutices & arbores reſumpto naturali humore florēt. TVNC eo tēpore. Eſt noua ætas temporis:q̄ſi tunc & tempus ipſum renouatur & renouare cætera facit.

ANT. FAN.

¶ET Noua de grauido palmite gēma tumet. Ply. autor ē dici ī uite gēmā cū ibi ceſpitē facit ante ꝙ̄ faciat in cōcauo oculos & cacumine ipſo germē: de hac Cice. exiſtit tanq̄ ad articulos ſarmētoꝝ ea q̄ gēma dr̄. Hoc uocabulo in uitibus utimur p metaphorā. Quinti. Neceſſitate ruſtici dicūt gēmā ī uitibus. Quid. n. dicerēt aliud? ſane palmites proprie de uitibus dicimus: ut Stratus humi palmes uiduas deſiderat ulmos. Id nomē teſte Feſto a palma deducit̄ qd̄ in modum palmarum humanarū uirgulas quaſi digitos edunt. ET luteum celſa ſub trabe figit opus. Ipſe alibi de hirundine ſub trabib⁹ cunas tectaq̧ pua facit. Hāc autē ignotā dicit ꝙ unde ueniat dubitet̄. BRVma noui pria ē ueteriſq̧ nouiſſima ſolis: Tēpus a bruma ad brumam dū ſol redit uocat̄ ānus ut ait Var. Placuit āt annū a bruma incipere q̄ a dierū breuitate nomen accepit autore Feſto: qa ſol ueluti ſenio cōfectus & ad capricornū atq̧ inferiores delapſus circulos ad altiores incipit remeare & q̄ſi enaſci Vn̄ ſol nouus ꝓprie dr̄ autore Seruio octauo calēdas ianuarii. Plutar. in q̄ōnibus Numā iqt ianuario īter mēſes pricipatū dediſſe ac principiū anni ſumpſiſſe naturæ quātū ad nos attinet cōſentaneū. Quāuis. n. eoꝝ quæ in circulo circūferūt̄: nihil ſit uel primū natura uel extremum optime tn̄ lege factum inquit ut poſt hybernū tropicum annus inchoetur. cū naturale quodā modo hmōi principiū fiat: quo lucis tēpus nobis auget̄ & tenebrarū ac noctis minuit̄: & princeps ipſe ac totius ſubſtātiæ fluxæ autor ꝓpius accedit. Eſt autē bruma ea pars hyemis: quam ſol cōficit ad hybernū tropicū quāuis interdū uocabulo abutamur. Fuit olim nōnullis religio ante brumā aliquod negociū aggredi decreſcentibus uidelicet diebus: cū exiſtimarēt nō poſſe fieri ut id recte ꝓcederet: qui a Terentio irridentur. Nos tibi lector candide conſilium damus ut ſi forte idibus decembris ad te quiſpiam uenerit debitum ſoluturus non expectes ut ſol ad nos redire incipiat ſed cōfeſtim accipiēs quicquid datur nomen exuas creditoris.

Gemma in uite

Bruma

Et noua de grauido palmite gēma tumet
Et modo formatis operitur frōdibus arbor
Prodit & ī ſummū ſeminis herba ſolum.
Et tepidum uolucres cōcētibus aera mulcent
Ludit & in pratis luxuriatq̧ pecus:
Tum blādi ſoles: ignotaq̧ prodit irundo
Et luteum celſa ſub trabe figit opus:
Tunc patit̄ cultus ager & renouatur aratro
Hæc āni nouitas iure uocāda fuit:.
Quæſierā multis: nō multis ille moratus
Contulit in uerſus ſic ſua uerba duos:
Bruma noui pria eſt ueteriſq̧ nouiſſima ſolis.
Principium capiunt phœbus & ānus idē

PAV. MAR.

¶ET noua gēma: nouus uitis oculus ita hic accipit̄: ut apud Vir. Turgēt ī palmite gēmæ. TVMet de palmite grauido: q̄ iā plenus ē naturali hūore: uel p trāſlationē a grauidis parietib⁹: ex eo ꝙ turgētes gēmas pares pariat: & iſte n⁹ i. iſti. li. Nūc timido gēmas cortice palmes agit. Palmites. n. aliq̄ eſſe uolūt uitiū capita: Pōpeius tn̄ īquit: palmites uitiū ſarmēta appellant̄: ꝙ ī modū palmarū humanarū uirgulas q̄ſi digitos edūt. ET Modo uerno quoq̧ tpe. ARbor opit̄: tegit̄ ſeu cohopit̄. FRondib⁹ formatis: q̄ſi ſuā formā reſumētibus. ſeu natis ſub forma naturali: aliq̄ legūt formatis uitibus quæ formātur ipſa ſupputatiōe ab initio ueris: de quo Ply. hæ uites tōſura ānua coercēt̄. ARBor dixit qa ulmis adiūgunt̄. Vt Vir. Vlmiſq̧ adiūgere uites & populus aliis ī locis: de quo Ply. in cāpano agro populis nubūt. Et herba ſemis: q̄ a ſemine ꝓcedit. PROdit ī ſūmū ſolū. exit ī telluris ſūmitatē qa tūc ſegetes & cæteræ herbæ emergūt. ſic ēt ī q̄rto. Nūc herbæ rupta tellure cacumia tollūt. Et uolucres lætæ iā uerno tpe: & ad nidificādū paratæ. MVLcēt. demulcere & delinire uidētur: uelut humanas aures. Aerea tepidū. aera uernū hyemali tepidiorē & tēperatiorē. CONcētibus: uaria cātuū ſuauitate. ET pecus ipſa aīalia effigie hūana carētia. LVDIt: iocatur. In pratis & luxuriat laſciuit uel ad amoris ſtimulos referas. TVNC: uerno tpe. BLAndi ſoles: lenes & tēperati: & nos ad ſuos radios alliciētes. ET hyrūdo ignota ꝓdit: ī aptū exit qa tūc redit. Ignota qa nō ſcit̄ un̄ ueniat: aut quo receſſerit. Ply. tn̄ iquit abire hyrūdies ī mōtana aphricæ ſecutas mōtiū receſſus. iuētaſq̧ ibi nudas & deplumes. Ariſt. āt lib. vii. de aīalibus ait hyrūdines ī hyeme uel latere ī arborū cōcauitatib⁹ uel ſe ad loca calida trāſferre. ET Fingit: cōponit. Opus luteū: nidus ex luto. SVB celſa trabe: ſub altis domorū trabibus ī ipſis laquearibus. Vnde & Gellio Toxi⁹ cœli filius: lutei ædificii iuētor placet exēplo ſūpto ab hyrūdinū nidis. TVNC ager patit̄ cultus: qa cōgruū illud tēpus ad excolēdū agrū. ET Renouat̄ aratro: nā aratro ꝓſcindit̄ & Ply. inqt tepidioribus locis a bruma ꝓſcindi arua oportet. frigidiorib⁹ ab æqnoctio uerno idē a moderato & aliis aſſerit̄. ager ut Var. inqt dr̄ ꝙ ī eo aliqd agatur. Quinti. a græco detorquet. græ. n. αγρος dr̄. IVRE hæc uocāda fuit anni nouitas: merito ab ea q̄ dicta ſūt appellari debuit illud anni principiū. QVÆſierā multis: lōga āplificatiōe uerborū uſus a iano quæſierā cur nō eēt ea anni renouatio. ILLE: ianus. NON multis moratus: nō me multis uerbis in mora detinēs. CONtulit ſua uerba ī duos uerſus: ſuā ſniam & rei rōnē duobus tm̄ uerſib⁹ explicuit. BRVma: rōnē affert ianus ī bruma ſolarem curſum terminari. & renouari ſic ab ipſa ſolaris curſus renouatiōe renouari annū. q ad ipſius ſolis curſum īſtitutus ē. & ſi qs quæreret: cur nō idē ī æſtiuo ſolſtitio: cū ēt curſus ſolis terminari uideat̄: & ſol ab ultimo gradu cācri in capricornū redire incipiat. Reſpondetur. Annus ex diebus conſtat. Dies nihil aliud eſt niſi ſolis lumen ad cuius curſum creſcit & decreſcit. Quod deficere incipit: inchoare non dicitur. Quod autem creſcit principiū habet īcremēti ut cū decreſcit detrimēti. Dies poſt hyemale ſolſtitiū: cū ſol curſum ꝓtrahere incipit maiores eſſe incipiūt. ergo ab ipſo incremēti pricipio iure principiū annus capit: nō ab ipſo ſolſtitio æſtiuo: cū dies decreſcere incipiūt Plutar de hoc diſſerit problemate decimooctauo. & poſt aliquas opiniones inquit. Sed uidēne Numa Pōpilius magis cōſentaneū naturæ: quātū ad nos attinet pricipiū anni ſumpſerit. oīno enim eorum quæ in circulo circū ferūtur: nihil eſt: quod natura aut extremum ſit aut primū. SED lōge factum: ut alii aliud ſtatuāt āni principiū. Optime uero qui poſt hybernū tropicū annū incohant: cū ſol finem ulterius progrediēdi faciat rurſus ad nos ſe recipit: fit. n. naturale quodā modo modi principium quo & lucis tempus auget̄. tenebrarum uero & noctis diminuitur. princeps denique & toti

us ſubſtantiæ fluxæ autor propius accedit.BRVma eſt prima noui ſolis:hyemale tempus eſt primum ſolis. quaſi hyemali tempoi e exacto curſu ſol nouus redire incipit.nouus quia renouare curſum incipit.rediens a capricorno i cancru:bruma a breuitate dierū dicta tēpus illud eſt cū breuiores dies ſunt.Et ut florentinus' princeps oſtendit ab octauo calēdarum decembrium uſq̧ ad nonum calen.ianuariarum celebrantur feſta brumalia.Et ueteris ſolis nouiſſima:ultima ſolis cum curſum perficit hoc dicit in bruma ſol curſum perficit & renouat. PHOEbus & annus capiunt idem principium:ſolis curſus & anni idem eſt principium.

ANT. FAN.

Sacrificaturi Ianum & Iouē præfari ſolebant

Cur læta uerba dicebātur calendis ianuarii

Veteres aliquid aggreſſuri quod fauſtum fœlixq̧ ſit dicebant

Omen

Augurū ſigna diuerſa

¶POSTEA mirabar.cur nō ſine litibus eſſet.Prima dies.Delibabat unuſquiſq̧ artē ſuā calendis ianuarii non lucri grā ſed auſpicii.Columela:ita tñ ut agricolæ ipſis calēdis ianuariis auſpicādi cā oē genus opis inſtauraret.Agitabāt ergo cauſidici pticulā aliqua; ſuaꝝ lituū ut'ſolitū opus teſtificarētur:& aperirēt ſuæ artis pfeſſionē:ne cū omnia pricipiis ineē ſoleāt ſi pria āni die oceſſi eēnt:uiderentur ſibi'totius āni inertiā auſpicari.Sciēdū; ilis noie oēm actionē ſignificari ſiue in rem ſiue i pſonā.Eſt aute; poſtea hoc loco nō una dictio ſed præpoſitio & pronomen ne claudicet uerſus.CVR quāuis aliorū numina placem Iane tibi primū thura meriiq̧ fero.Maiores nři diis immortalibus rē diuinā facturi ianum & Iouem præfari ſolebāt Ioui.n ut diximus oē debet initiū.ianus aūt inuocari aſolebat qui ianuis peſt hūanis pcib':ut ad cæteros deos aditū pſtaret & ianuā Hunc quidē ſcripſerūt primū i italia diis tēpla feciſſe & ritus iſtituiſſe ſacroꝝ:ideoq̧ i ſacrificiis pfationē meruiſſe ppetuā.Martia.Te primū pia thura rogēt:te uoce ſalutēt Purpura te fœlix te colat oīs honos,inuocari ēt ueſtā oībus ſacrificiis qdā; tradiderūt qa nullū ſacrificiū ſine igne eſt. AT Cur læta.tuis dicuntur uerba calendis:Ply.Cur n.primū anni incipientis diē lætis pcationibus iuicē fauſtū ominamur?Cautū erat apd' Romanos:ne qd' mali ominis uerbū calēdis ianuariis efferret.Si quid.n.ſiniſtro omine auditū eſſet i fœlicē annū portēdere putabatur quod idē & priuatim dieb' natalibus obſeruabāt.Hinc ē quod meuius quidam ut ſcribit Porphyrio poſt abſorptum patrimoniū calēdis ianuariis in capitolia cla a uoce optauit ut.L.milia nummorū æris alieni haberet.Cūq̧ admiratus quidā quæſiuiſſet qd ſibi uellet qui tā ſolēni die optaret incōmodū.Meuius nō eſt'inqt cur mireris octingenta.n.milia debeo.Diuus Hieronymus autor eſt nullū eē toto āno præter calēdas ianuarias diē quo nō afflicti ſupplicio e noſtris quingenti martyres numerentur.AD Primam uocem timidas aduetitis aures: ueteres teſte Donato aliqd aggreſſuri quod fauſtū fœlix ſit dicebāt ut omen ita dicēdo ſuſciperent.EEſt autē omē ut eidem autori placet quid ore dicitur.Quod nonic & Varro & feſtus ab ore deductum oſtendunt:quorū feſtus omen inquit quaſi oremen dictum quod fit ore augurium non auibus alioue modo.Quamuis nō ſolum oris ſed mentis ēt ſit omen autore Nonio.Vnde a ſacrificantibus dicebatur.Bona habere omina.Scire aūt demus augures e quorū ritu autor probat hoc loco omina ineſſe pricipiis ut plurimum uel ex auium cantu uel ex uolatu augurari ſolitos.Cicero ad.A.Cecinam non.n.ex alitis uolatu nec e cantu ſiniſtro oſcinis ut in noſtra diſciplina eſt tibi auguror ſi diuerſa ſignorum genera obſeruabāt:ex cœlo.ex auibus:ex tripudiis.ex quadrupidibus:ex diris. Sed dum p aues futura ſcrutari uellent ad primū auis cantum aures auertebant:uel ex aue quæ prima templi fines igreſſa fuiſſet augurium captabant.Templum apello deſignatas lituo æthereas regiones.Timidas autem aures dicit:quod uerearetur augures ne malum offeratur augurium.

Poſtea mirabar,cur non ſine litibus eſſet
Prima dies:cām percipe,ianus ait:
Tempora commiſſi naſcentiā rebus agendis
Totus ab auſpicio ne foret ānus iners:
Quiſq̧ ſuas artes ob idem delibat agendo
Nec plus q̄ ſolitum teſtificatur opus:
Mox ego:cur(q̄uis aliorum numina placē)
Iane tibi primum thura merumq̧ fero:
Vt poſſis aditum pet me qui limina ſeruo
Ad quoſcunq̧ uoles inquit habere deos:
At cur læta tuis dicuntur uerba calendis:
Et damus alternas:accipimuſq̧ preces:
Tū deus icūbēs baculo:quē dextra gerebat:
Omnia principiis(inquit)ineſſe ſolent:
Ad primā uocem timidas aduertitis aures
Et primum uiſam conſulit augur auem:

PAV. MAR.

¶POSTea:quærit cur prima dies non uacaret contentione & certamine.& ſuperius cōtrariū dixiſſe uidetur.Lite uacēt aures:inſanaq̧ ptinus abſint.Iurgia. Sed illud refertur ad cōtētiones forēſes:& amicoꝝ iurgia:& maledicentiam iurdoꝝ.hoc āt ad artis demōſtrationē:& delibationē.quātum ex iani uerbi colligi poteſt.De more.n.erat calēdis ianuariis certare demōſtratione artis:quā quiſq̧ pfiteri potuiſſet ut bono omine præpoſitio & pronomē:nam ſi aduerbiū facis:nō ſtaret uerſus. MIRAbar:qſi cū admiratione qrebā.CVR prima dies:anni.ſ NON eſſet ſine litibus:ſine ulla cōtētione.IANus ait pcipe cām:intelligas & pcipias rōnē qre id fiat.TEMpora:i ōnē nūc affert ianus:quā iā explicauimus. EGO cōmiſi tēpora naſcētia:hoc eſt ipſorum temporum principia.REBus agēdis:demōſtrationi & deliberationi rerū agēdarū.Deus qui agēdis rebus præeſt agonus dicit:unde agoniū & agonalia. Sʒ de his paulo inferius. NE totus annus foret iners:ne inertia cōſumeretur ānus:ſed arte ſolertia & induſtria.Auſpicio ob auſpicium:hoc eſt auguriū a primo die captatū.Sed auſpiciū ad auiū aſpectū:auguriū ad auiū garitū refertur QVISq̧:unuſquiſq̧.OB Idē:hoc ē ut fauſtū:fœlixq̧ omen & auſpiciū ab initio captet.PRÆlibat ſuas artes:præguſtat:& certatim pmonſtrat artes:quas profiteri pōt. AGENdo.aliquid faciendo & certando. NEC teſtificatur pluſq̄ opus ſolitum:nec eius indicat:aut pollicet:quam quod ſolitus eſt.MOX ego:nūc aliud quæris:cur cū alicui deo res diuia fiat primum iano ſacrificatur.MOX:ſtatim poſt iani uerba.EGO:dico.CVR fero tibi iane primū thura:& merū:cur ego primum tibi ſacrificio thura & merū offerēs.QVAMuis placē aliorū numina:quamuis alios deos placaturus ſum.& illis ſacrificaturus. VT per hoc erat:quod ſuperius auctore ptextato Macrobio diximus ianū inuocari primū cū alicui deo res diuina celebrat:ut p eū pateat ad illū cui imolet acceſſus qſi pces ſupplicū per

portas ſuas ad deos ipſe tranſmittat inquit ianus. VT poſſis habere aditum: ideo mihi thura & merũ offers: ut p̃cibus tuis accedere poſſis. AD quoſcũq; uoles deos p me: opa mea. QVI ſeruo limina: q ſum ianitor cœli: & ſeruo deo℞ limina. AT Cur læta: q̄rit aliud nũc poeta. cur iani calẽdis lætis utamur uerbis: & uti & ſupius: Nũc dicẽda bona ſunt uerba die. AD cur dicũt uerba læta tuis calẽdis: cur p̄io die tui mẽſis dicamus uiciſſim. bõa & læta uerba. ET Damus & accipimus alternas p̃ces: cũ alternatim p̃camur & optamus: ut nobis bñ ſit: & alter alterũ ſalutamus: oramuſq; deos: ut fauſtũ & fœlicẽ annũ tribuãt: & duo ſunt q̄ petiit: cur læta uerba dicãtur: & cur dẽtur alternæ p̃ces. TVNC deus rñdet ianus cãm eẽ captationẽ ominis & augurii: p̃terea de alternis p̃cibus inq̄t q̄ apte deo℞ ædes faciũt ut dii quoq; aptis auribus eas audiãt. TVNC deus: ianus. INCũbens baculo: innixus baculo quo ſuperius diximus figurari. INQuit: dixit. OMNia ſolẽt eẽ p̄ncipiis: initio re℞ agẽda℞ ſolẽt oĩa: & auguria captari: ſic ẽt ab ãni principio. q̄ ſi bona ſunt ſequat̃ fauſtus ãnus: & Vale. maxi. inq̄t in principio de iſtitutis antiquis. Apud antiquos nõ ſolũ publice: ſed ẽt priuatim nihil gerebat̃: niſi auſpicio prius ſũpto: quo ex more nuptiis nũc haruſpices interponuntur: qui quãuis auſpicia petere deſierĩt: ipſo tñ noĩe ueteris cõſuetudinis uſurpant̃. AD. uertitis aures timidas: dubias de augurio & omine. bonũ ne an malũ futurũ ſit. AD primã uocẽ: & ad prima hoiu℥ uerba uel uocẽ quãcũq;: & ad id quod per aues oſcinas accipitur referre potes. ET Augur: ſacerdos quia auguribus præeſt. erat enim collegium augurum romæ: ſed unde inſtitutum dicemus in ſecũdo. Conſulit autem primum uiſam obſeruat aues & conſulit quamprimum uidet: in ea. n. eſt auſpicii pondus & hoc ad aues præpetes referendum. Aues enim oſcines cantu: præpetes uolatu futura prænunciant.

Tẽpla patẽt: aureſq; deũ, nec lĩgua caducas
  Cõcipit ulla p̃ces: dictaq; põdus habent:
Deſierat ianus: nec longa ſilentia feci:
  Sed tetigi uerbis ultima uerba meis:
Quid uult palma ſibi: rugoſaq; carica: dixi:
  Et data ſub niueo condita mella cado:
Omen ait: cauſa eſt: ut te ſapor ille ſequatur
  Et peragat cœptum dulcis ut annus iter.

TEMpla patẽt aureſq; deũ. Nõ cadũt i irritũ p̃ces noſtræ ad deos imortales: cũ fiãt calẽdis ianuariis: & iſit tũc uerbis omen & põdus. QVID uult palma ſibi rugoſaq; carica: Mos fuit apud romanos calendis ianuariis largiri amicis caricas mella & palmulas in omen ſuauitatis totius anni. Vñ illud eſt. Martia. Aurea porrigit̃ iani cariota calẽdis Sed tamẽ hoc munus pauperis eẽ ſolet. Sũt ãt palma℞ multa genera ut inq̄t Plyn. quibus cariotæ q̄s & cariotides dicimus cibo & ſucco ubertimæ ſunt: q̄re ex iis p̃cipua uina fiebãt inqua capiti: unde cariotis nomen inditũ eſt enim eſt caput unde & gargara dicta ſunt capita ſiue cacumĩa mõtis idæ & aries a græcis Nec nos lateat palmã mõ fructũ mõ arborẽ dici. Var. Nucẽ iuglãdẽ & palmulã & ficũ ſabinã q̄tõ citius p̄mas: iucũdiore utare: q̄ uetuſtate ficus ſit pallidior: palmula carioſior & nux aridior. Ply. depẽdẽt alia pediculis ut pira: alia racemis, ut uuæ palmæ. Idẽ, ha℞ arbo℞ generi folia non decidunt oleæ: lauro: palmæ. Hanc arborẽ placuit maioribus noſtris ſignũ eẽ uictoriæ: q̄d ut inq̄t Plutar. ingenium eius ligni ẽ ut urgẽtibus p̄mentibuſq; nõ cædat. Si. n. maximũ põdus palmæ ligno ĩponas: ita ut pæne ſuſtineri nequeat: non deorſum palmã cædit: ſed ſurſum nititur: & aduerſus pondus reſurgit. Huius fructibus qui dactili appellantur nomẽ ĩpoſitũ eſt a forma oblõga & ĩ medio dorſi quẽdã quaſi nodũ aſſumente q̄ digito ſimiles uideãtur. Carica autẽ fici genus eſt quod quidã dictũ a caria ſuſpicantur cui prouinciæ Caras auguriorũ inuẽtor nomẽ dedit. Nam (ut ait Strabo) Antiochia ad Meandrũ ſita: quæ ad cariã pertinet regionẽ multã habet ex utraq; fluminis parte totam fertilem & caricam multã ferẽtẽ: quã antiochiã & triphylon uocãt. Cauẽdũ autem, ne (quod me puero quoſdam memini docuiſſe) putemus caricam eẽ aridam ficũ. Quãuis. n. non negemus arere caricã atq; ut cætera ficorum genera rugoſam fieri & ſeruari: tñ proprie caricam eſſe dicimus fici genus. Ply. Syria in ficorũ genere habet caricas & minores eius generis quæ cottana uocant. Idem inuentum. M. apitii fico carica ſaginatis ac ſacietate necatis repente mulſi potu dato. Accipimus autem hoc loco a ſpecie genus: hoc eſt per caricam omnia ficuum genera: quæ cum menſe Ianuario nõ niſi aridæ ac rugoſæ habeantur: factum eſt ut quidam exiſtimauerint caricas eẽ aridas ficus. Quid q̄ nonnulli Bononiæ tradiderũt caricam etiam eſſe palmæ fructu℥, propter illud Ouidii. Hic nux hic mixta eſt rugoſis carica palmis. Credentes ſignificari dactylos e palmæ arboris ramo pendentes: cum palma eo loco pro fructu accipi debeat. ET DAta ſub niueo condita mella cado. Cadus proprie eſt uas uinarium hic, pro uaſculo accipitur quo mella conduntur. Erat autem candidum ut feſto congueret quemadmodum & ueſtes romanorum: de quibus ait ſupra. Et populus feſto concolor ipſe ſuo eſt.

PAT ẽt tẽpla: deorũ ædes calẽdis ianuariis aptæ ſũt: & iano duce: q̄ aperit & claudit. ET aures deũ patẽt: quia paratæ ſũt ad audiẽdas p̃ces: & uota ſuſcipiẽda & hoc refert̃ ad illud ſecundũ damus alternas preces. Nec lingua concipit caducas preces: q̄ ſi nõ effundunt̃ preces fruſtra: cũ irritæ ſint nũquã. nec uanæ: nã a diis audiuntur. CONcipit dixit: cũ mẽte cõcipiant̃ & lingua pronuncient̃ preces. ET. Verba: i ipſæ preces. HABent põdus: ſortiunt̃ effectũ: nã a diis audiũtur & exaudiunt̃. DESierat: querit qua rõne: iiſdẽ calẽdis tam ſuaues fructus offerãtur. Mittebant̃. n. amicis palmarũ poma: quæ cariotæ: ſeu cariotides appellãtur. Caricæ, & mella in omen futuræ ſuauitatis ineũtis ãni Martia. in diſticis. Aurea porrigit̃ iani cariota calendis: ſed tamen hoc munus pauperis eſſe ſolet: & alibi hoc linitur luto iani cariota calẽdis. Quã fert cũ paruo ſordidus aſſe cliens. & in ſiluis Papynius: & latente palma prægrandes cariotides cadebant: & Ouidius in. ix. meta. HIC nux: hic mixta eſt rugoſis carica palmis. pro palmarum fructibus. hoc eſt cariotis ipſis: IANVS deſierat. loqui. ſ. quia iam tacebat. NEC feci longa ſilentia: quia ſtatim locutus ſum Sed tetigi ultima uerba iani. ſcilicet. VERbis meis: na℥ ſtatim cũ ille deſiit ego ſubſequutus ſum: dixi. QVID uult ſibi palma: quaſi q̄d ſibi uolũt palmarũ fructus q̄ tuis calẽdis offerũtur de palmis & fructibus earũ agit Ply. libr. xiii. Palma etiã uictoribus dicata eſt. de quo diximus in odis horatii autore gellio & Ariſt. & Plutar. Et rugoſa: carica: ca

ANT. FAN.

Donandi mos apud Roma nos calen ianua.

palmarũ genera

Palma p fructu & arbore

palma ſignum uictoriæ;

Dactili

Carica

Palma quæ ſignum eſt uictoriæ

Error Bononienſis

PAV. MAR.

ricas inter ficus Ply.refert:& Iulius polux genus eẽ ficuũ dicit:ſed multi ꝓ ficubus ſiccis accipiũt:& iõ rugoſa cari/ca dicit. ET Mella.data oblata. CONdita ſub niueo cado:quæ cõdita erũt ſub quocũq; uaſe cãdido ſiue nouo: nã cadus uas uinariũ ẽ.OMEN:fauſtũ hæc ĩ omẽ mitti ianus ingt. AIT cã ẽ omẽ:ominis ratio. VT Ille ſapor ſeq̃tur res ꝑ hyppallagen ut res ĩ totũ ãnũ ſucceſſuræ ſequãt ſaporẽ illũ rerũ dulciũ:ut illæ dulces:ſic oĩa ſint ꝑ totũ ãnũ dulcia. ET ut Dulcis annus qui dulce principium habuit. Sequatur iter cœptũ:quod incepit a dulcibus.

Dulcia cui dẽtur: uideo: ſtipis adĩice cauſam:
Pars mihi de feſto ne labat ulla tuo:
Riſit:& o quã te fallunt tua ſæcula dixit
Qui ſtipe mel ſumpta dulcius eſſe putas.
Vix ego ſaturno quẽquã regnante uidebã:
Cuius nõ animo dulcia lucra forent:
Tpe creuit amor:q nũc ẽ ſummus habẽdi:
Vix ultra quo iam progrediatur :habet:
Pluris opes nũc ſunt:q̃ priſci tẽporis annis:
Dum populus paup:dũ noua Roma fuit
Dũ caſa martigenã capiebat parua qrinum:
Et dabat exiguũ fluminis ulua torum:
Iuppiter anguſta uix totus ſtabat in æde:
Inq; iouis dextra fictile fulmen erat:

ANT. ¶STIpis adduce cãm:ſtipẽ quoq; qua multi nihil dulci⁹
FAN. arbitrãtur prĩo ãni die donare mos fuit.Sue.in Caligula:
Stipes do Stetitq; ĩ ueſtibulo ædiũ calẽdis ianuariis ad captãdas ſti/
nabantur pes:q̃s plenis añ eũ manibus ac ſinũ oĩs generis turba fũ
calendis debat.Eſt ãt Stips autore feſto nũmus ſignatũ.uñ ſtipẽdi
ianuarii um nomẽ accepit qm̃ ut ait Var.æs ſtipem dicebãt.Inde
ſtips.un quoq; ortũ ẽ uerbũ ſtipulari cũ ſpõdet pecuniæ:& ſtipa/
de ſtipen/ tor nomẽ.Sũt ãt ſtipatores cuſtodes corpis: q̃bus a ſtipe
dium quã accipiebãt:nomẽ ĩditũ putãt:ĩdẽ & latrões a maiori
ſtipulari bus dicebantur. PLVris opes nũc ſunt q̃ priſci tpis ãnis.
Stipato Repellit pauptas deoꝝ munus:qua nihil ẽ tuti⁹ : & nihil
res ĩ ꝓcio ẽ niſi ꝓ ciũ:ac tãn ẽ opulẽtia:ut recte dictũ illud ui/deat.O ciues ciues:quærẽda pecunia primũ ẽ:uirt⁹ poſt nũmos. DVM caſa martigenã capiebat pua qrinũ.Bene addit martigenã:cur.n.cæſaribus ædes latericæ non ſufficiãt:cũ puo tugurio Romulus Marte genitus tegeretur.FICtile fulmen:non aureum ſed e creta fictum.
PAV. ¶DVLcia.ĩtellecta dulciũ cã:q̃rit nũc ſtipis rõnẽ. VI/
MAR. DEO cur dent dulcia.ĩtelligo cur cariotides caricæ mel/ladentur. ADIIce cãm ſtipis:adde his rõnẽ:cur ſtipẽ eo quoq; die offerãt.Ne ulla pars de feſto tuo: ne qd eoꝝ:q̃ tuis calẽdis agunt. LABET mihi:excidat a me.labet a labo labas & breuis ẽ pria. HOC dicit ne q̃d me lateat eorũ q ad tuũ diẽ ptinẽt.Et.n apd̃ ueteres calẽdis ianuariis ſtrẽna dari accipiq; ſolebat:id ẽt & aliis diebus mẽſis factitatũ: Tyberius tñ Cæſar. Trãquillo teſte inhibuit ſtrẽnarũ cõmertiũ:ne ultra calẽdas ianuarias exerceret.Strẽna munus ipm appellatũ ẽ:dabant tñ nũmi:iõ hic ſtipis dixit.Stipẽ Põpe.iquit eſſe nũmũ ſignatũ:teſtimonio ẽ:& de eo q̃d dat ſtipẽdiũ militi:& cũ ſpõdet pecunia qd̃ ſtipulari d̃r:q aũt primus ſtipẽ fecerit:ſeu nũmũ ſignauerit iferi⁹ dicemus. RISIT:& id arguit ianus dulciora eẽ ſtipis munera quã mellis. Veꝝ eius nũc ſermo deſcẽdit uſq; ad ſextũ.xxx.uerſũ:ingt ab regno uſq; ſaturni:fuiſſe hoĩes lucri cupidos:& auiditatẽ tpe creuiſſe:Laudat tñ antiquã paupta tẽ:dãnatq; & opulẽtiã & luxuriã:ſed poſt q̃ auctũ eẽt impium:& facti ditiores hoĩes aurea fiũt & ꝓcioſa.quæ prius erãt uilia tẽpla ẽt deoꝝ:& uti ab antiquis æra ĩ omẽ dabant:ita nũc aurũ dat:ĩ quo certe melius ẽ omẽ. RISIT:ianus cũ ita rogaret.Et dixit o q̃ fallũt te tua ſæcula:q̃tũ decipiũt te tua tẽpora. Qui putas mel eẽ dulcius ſumpta ſtipe magis eẽ mel dulce quã ſit nũmus. VIX ego ſaturno:ſaturn⁹ cũ iano pariter regnauit de quo paulo ĩferius dicemus:& ut auctor ẽ Mac.Romani ædẽ ſaturni ærariũ eẽ uoluerũt:qd̃ tpe quo incoluit italiã fert ĩ eius finibus nullũ furtũ eẽ cõmiſſum:aut qa ſub ipſo nihil erat cuiuſquã priuatũ:ut apud eũ locaret pecunia cõmunis:ſub quo fuiſſent cũctis uniuerſa cõmunia.Hoc ig̃ in loco ianus uult dicere: licet ſub ſaturno oĩa eſſent cõmunia:& nihil priuati tñ. VIX ego uidebã quẽq̃:aliquem,REGnãte ſaturno:cũ in terris ſaturnus regnaret.CVIVS animo nõ forẽt:non eſſent. DVLCia lucra:quaſi q uoluptatem ex lucro nõ cõciperet ſic ẽt & eſſet lucri ſtudioſus:& hoc quo ad priuata. TEMpore:nunc in cupiditatem mortalium inuehitur:quod eo uentum eſt:ut nullus ſit auaritiæ modus. AMor habendi immoderata lucri cupido:& in meta.Et amor ſceleratus habendi.CREuit tempore:pauſatim per ipſa tẽpora. QVI:amor. NVNC eſt ſummus:quaſi qui ita creuit:ut maior fieri non poſſit. VIX habet iam quo ultra ꝓgrediatur:adeo conualuit ipſa auiditas:ut ulterius ꝓgredi.aut aliquid ulterius addi minime poſſit.PLVris opes: pluris qdẽ hoc tẽpore eſtimant diuitiæ q̃ ab initio urbis cũ ipſe conditor & cæteri modice.& in pauptate uiuerẽt. NVNC:hoc tẽpore.OPes:diuitiæ.SVNT pluris:quaſi pluris eſtimẽtur & in maiore ꝓtio habentur.QVAM annis priſci tẽporis:quam exiſtimarent priſcis tpibus ab antiquis. DVM fuit populus pauper: qui nũc inhiarũt diuitiis. DVM noua roma fuit:dum illi uiuebãt qui romã cõdidere:nã a pauꝑibus cõdita:& qui luxuriæ rerum & auaritiæ hoſtes eẽnt pauper a pauca pecunia dicit. DVM parua caſa exiguum tuguriolũ. CAPiebat. recipiebat. QVIrinũ: Romulum. MARtigena:marte genitus hoc dum Ro.paruum tugurium incolebat etiam urbe condita.Modico.n.cõtentus fuit:nã ubi populum in curias diuiſit agrum.ut Diony.refert.xxx.partes diuidens æquales ſuam cuiq; ſortem curiæ tribuit:tãtũ ipſe excipiẽs:quãtũ ad ſacrificia:templaq; ſatis eẽt nihil ſibi relinquẽs.ET HErba fluminis : fluuialis ſeu paluſtris ulua aut alga. DABat exiguũ torũ:& recte tdrũ a tortis herbis:nõ.n.in puluinaribus:& in molibus:ſed in toris aſperioribus & duriuſculis recũbebat.Iuppiter:non modo in humanis rebus: ſed in diuinis uigebat ipſa paupertas:cum dii quoq; modico contenti eſſent. IVPpiter:iouis effigies. VIX ſtabat:ſtare erectus poterat. TOTVS in anguſta æde:in arcto & anguſto tẽplo:parua.n.erat ædes ut recte collocari uix poſſet ſimulachrũ. ET in dextra iouis erat fulmẽ fictile:cretcũ a figulis effictũ & ut fictile fulmen ita fictilis eſſe credatur imago Quin etiam et parui ꝓtii oĩa ad ſacrificia peragenda:de quo Diony.ẽt de Romulo ſermonem habens. Erat ingt ſacroꝝ cõium particeps uir nõ mõ hmõi ſapientiæ gratia laudari dignus:ſed uictimaꝝ ẽt quibus deos coli ſtatuit utilitate.Quaꝝ plurimæ ꝑmãſerũt uſq; ad ætatem noſtram:ſed non oẽs quidem uetuſto pactæ ritu.

¶ FRONdibus ornabāt quæ nūc capitolia gēmis: de capitolii origine uenuſtate ac maieſtate ſuo loco dicemus nunc illud cōſtet tātū auri tātum lapillo℞ ac cæſaribus in ornatum capitolii fuiſſe collatū: ut iure diceres mūdi arcem ac totius orbis tellarū caput. PAScebatq; ſuas ipſe ſenator oues nō erat probro ſenatoribus oues paſcere & arare ſed laudi: q᷑ bene paſcere ſecundū Catonē eēt certiſſimus. Vidi in ſacris laribus cœnas diis appoſitas ſuper mēſis ligneis in uetuſtis caniſtris & fictilibus hordeaceas pultes: & liba: & farra & fructuū quorūdā primitias: aliaq; multa ſumptu facili & ab inſolētia omni libera quæſtus & agrum male colere probrum cenſorium duceretur. ANT. FAN.

Frōdib9 ornabāt quæ nunc capitolia gēmis:
Paſcebatq; ſuas ipſe ſenator oues:
Nec pudor in ſtipula placidā cœpiſſe quietē:
Et fœnum capiti ſuppoſuiſſe fuit:
Iura dabat populis poſito mō prætor aratro
Et leuis argenti lamina crimen erat
At poſtq̄ fortuna loci caput extulit huius:
Et tetigit ſummo uertice Roma deos.
Creuerunt & opes & opum furioſa cupido
Et cum poſſideant plura: plura petunt:
Quærere ut aſſumāt; aſſūpta reqrere certāt

In agris ergo nunc erant ſenatores ut ait Cicero. & ipſorum manibus impatorū teſte Ply. colebātur agri gaudēte terra uomere laureato & triumphali aratore. Itaq; ruſticæ tribus laudatiſſimæ in ciuitate habebantur. Vrbanæ uero in quas transferri ignominia eſſet deſidiæ probro. NEC pudor in ſtipula placidam cœpiſſe quietem. Quies maiorum ac ſomnus in ſtramentis erat: Iuuenalis Silueſtrem mōtana torum cum ſterneret uxor Frondibus & culmo uicinarumq; ferarum pellibus. FOENVM capiti ſuppoſuiſſe. Fœno ueteres pro tomento utebantur & milites pro uexillo. Idem & cornupetarum boum cornibus apponi conſueuit ut occurrētes cauerent quoniam ex repletione & ſacietate boues inſoleſcunt: item equi aſini & homines ut Sophocles ſcripſit: Ex quo. M. Craſſum fœnum in cornu habere dixerunt: quem tanq̄ iniuriatum perſequentiſſimum fugiebant: cui Cæſar qui ei reſtitit fœnum dicitur detraxiſſe. ET Leuis argenti lamina crimen erat. Valerius Maxi. ſcribit Fabritium cenſorem ſenatu mouiſſe Corneliū rufinum pinde ac malo exemplo luxurioſum q; decem pō. io uaſa argentea comparaſſet. Vnde illud eſt Iuuenalis: Argenti uaſcula puri: ſed quæ fabritius cenſor notet. Idem etiā ſtatuit ut ne bellice quidem imperatores plus q̄ paterā & ſalinum argenteum haberēt quin & ſpartacus autore Ply. interdixit caſtris ſuis ne quis aurū aut argentum haberet. Sciendum laminam differre a bractea quoniam bractea eſt tenuis & ut plurimum ex auro argentoue. Lamina uero craſſiore quouis genere metallorū.

Fœnum uſus apud ueteres

¶ FRONdibus: ordinabant capitolia frondibus: quæ nūc gemmis: quæ hoc tempore margaritis & quibuſcūq; lapillis precioſis ornant: illi ueteres aut pauperes aut precioſi cultus & luxuriæ hoſtes capitolia frondibus ornabant: & ut aliquid de eo dicamus. Tarquinius priſcus ut a tacito refertur ædem Ioui bello ſabino uouerat fecitq; fundamenta addidere aliquid: & Tullus: & ſuperbus: ſed operis gloria libertati reſeruata: Horatius puluillus iterū conſul dedicauit: ea magnificentia: ut ab immenſis poſtea opibus populi romani potius ornari q̄ augeri poſſent poſt uero quadringentos: &. xvi: annos. C. Norbanos & L. Scipione conſulibus. Capitolium tam magnifice extructum flagrauit reſtitutum a Luctatio Catullo ad uitellum uſq; manſit: Rurſus incenſum Domitianus princeps inſtaurauit. De capitolii uero ornatu Plyn. inquit laquearia quæ nunc & in priuatis domibus auro teguntur poſt euerſam Carthaginem primo inaurata ſunt in capitolio cenſura: mummii qui achaiam uicit: Inde tranſiere in cameras: in parietes quoq;: qui iam & ipſi tanq̄ uaſa inaurantur cum ſua ætas uaria de luctatio catullo exſtimauerit: quod tegulas æreas inauraſſet primus. At cæſares eo ſumptu capitolium ornauerunt ut fere quicquid in eo conſpiciebatur gemmeum & aureum eſſet. Ideo nunc dixit quæ nunc capitolia gemmis: & de hoc enim Ammianus hiſtoricus inquit huius totius artis ornamenta quibuſcunq; ægyptiorum miraculis ſunt anteponenda. ET IPSE ſenator paſcebat ſuas oues diximus diuiſum populum a Romulo & ſenatum ab eo conſtitutū. Credendum eſt aliquos e ſenatoribus ipſius paſtores fuiſſe: nam collegerat ille paſturum multitudinem: et qui prius paſtor fuerat etiam urbe condita paſtoralem interdum uitam agebat. SIC et poſtea: ſicut illi qui rei ruſticæ hoc eſt agrorum culturæ operam exhibebant: Ideo paſſiue ſuas oues ſenatores dicit. NEC Pudor: nec erat illis rubori aut dedecori. COEPISſe placidam quietem in ſtipula: Placide requieſſe: aut quiete dormiuiſſe in ſtipula: non in puluinaribus: non in tapetibus: non ſub aureis culcitris: ſed in nudis paleis. ET SVppoſuiſſe fœnum ſuo capiti: non etiam erat rubori habuiſſe fœnum ſub capite loco puluinaris. Fœnum a fœnore deducitur: cum nil aliud ſine aliqua cura tantum fœnoris præbeat. IVRA: poſt exactos reges cum conſules creari cœpiſſent ab ipſo aratro interdum ſunt accerſiti: qui rempubli. adminiſtrarent & populo iura dicerent & exacto magiſtratus tempore arua repetebant: et ipſorum ut inquit Plinius imperatorum manibus colebantur agri. Serentem inuenerunt dari honores Seranum unde cognomen aranti quattuor ſua iugera in uaticano: quæ prata quintia appellantur: cincinato uiator attulit dictaturam. Quid quod poſt magiſtratum eburneo Scipiōe depoſito agreſtem ſtiuam aratri repetere rubor nō fuit. Multa etiam referuntur exempla illorum: qui diuitias uelut ſcelus fugere: et qui in paupertate ad ſummum magiſtratum prouecti ſunt. et maximo reipubli. & uſui ornamento fuere de quibus cum Valerio maximo loquamur per Romuli cauſam: perque ueteris capitolii humilia tecta: et per æternos ueſte focos fictilibus etiam nunc uaſis contentos iuro nullas diuitias talium uirorum paupertati poſſe præferri. CONſul dabat iura: dicebat iura: POPVlo romano: ſcilicet. POSito aratro: a quo paulo ante fuerat accerſitus: Conſules Pompo. iuriſconſul de origine iuris: dictos inquit quod plurimum reip. conſulerent. ET LEuis lamina: leue fruſtrum. ARgenti erat crimen: pro ſcelere habebatur argentum habere: Et enim ex cenſoria nota dānabant: qui quinq; pondi argēto poſſiderēt. LAMna et lamina pro rudi et i fabricata materia metalli quod in odis Hor. quoq; diximus: Nullus argento color eſt auaris. Abdito terris inimicæ lamnæ criſpæ Saluſt. &c. PAV. MAR.

ab urbe condita.D.lxxxv Fabio conſule.v.annis ante primum bellum punicum:notæ argenti fuere:ex uno latere bigæ & q̄drigæ:ex altero caput cõſulis inde argẽti nũmi bigati & q̄drigati. Signatũ quoq; fuit nota uictoriæ:unũ uictoriatus nũmus:Aoreus uero nũmus pcuſſus fuit ãno urbis.D.xlvii.autoř icerto. VETeres:ipſi ãtiqui.DABant olim ea æreos nũmos.NVNc ẽ melius omẽ i auro:bonũ erat prius omẽ i ære:ſed lõge melius ĩ auro i ipſis aureis nũmis & in pcioſioř metallo.ET prior:mõeta ærea. VICta:ab auro qđ poſterius ſignatũ.CONceſſit:nouæ ceſſit aureo nũmo.NOS quoq;:& i diuinis quoq; q̄uis uetera laudẽť.noua tñ ditiora magis oblectãt. NOS quoq;: nos etiam dii. QVAMuis pbemus:cõmẽdemus.ANTiqua tẽpla:quæ a pauperibus antiquis fuere cõdita:& ære tãtũ ornata IVVant tñ. TEMpla aurea:auro exornata a poſteris magnificẽtiore ſumptu poſita.IPSA maieſtas:auri & ditioris tẽpi.CONuenit deo:quaſi magis conueniunt diis pcioſa q̄ uilia:de maieſtate dicemus in quinto lib.

Laudamus ueteres:ſed noſtris utimur ãnis:
Mos tamen eſt æque dignus uterq; coli:
Finierat monitus:placidis ita rurſus ut ante
Clauigerum uerbis alloquor ipſe deum.
Multa quidem didici:ſed cur naualis in ære
Altera ſignata eſt:altera forma biceps:
Noſcere me duplici poſſes ut imagine dixit:
Ni uetus ipſa dies extenuaſſet opus:
Cauſa ratis ſupereſt:thuſcũ rate uẽit i amnẽ
Ante pererrato falcifer orbe deus.

SED noſtris utimur ãnis & moribus nñi tpis.Loquiť ãt ianus q̄ſi unus romanoꝝ.Tale illđ ẽ apud Vir.Nos tua pgenies cœli q̄bus ãnuis arcẽ.Mos tñ ẽ æque dignus uterq; coli.Priſca pſimõia & tẽploꝝ maieſtas. SED cur nauales i ære.ALTEra ſignata ẽ altera forma biceps:Ianus cũ Saťnũ claſſe puectũ excepiſſet hoſpitio & ab eo edoctus pitiã ruris feꝝ & rudẽ añ fruges cognitas uictũ i melius redegiſſet:regni eũ ſocietate mũerauit.& cũ primus æra ſignaret ut inq̄t Mac.ſeruauit & i hoc ſaturni reuerẽtiã ut q̄m ille naui fuerat aduectus ex una qdẽ pte ſui capitis effigies ex altera uero nauis exprimereť quo Saturni memorã ẽt i poſteros ppagaret. Vñ oli pueri denarios i ſublime iactãtes capita aut naui exclamabãt. Aliis ãt placet nũmũ ita fuiſſe ſignatũ ut res duas præ ſe ferret:q̄ꝝ altera i ciuitate pulcherrima ẽ altera maxime neceſſaria:legũ uidelicet bonitatẽ & affluẽtiã reꝝ:q̄rũ illã oñdit frõs iani duplex q feros hoĩes optimis legibꝰ redegit ad uitæ cõmutationẽ:hãc nauis expreſſa.Nã amnis nauigabil ẽ fluuiũ ſuppeditare ciuitati reꝝ oium ubertatẽ.Lege Plu.i q̄õnibus.Sciẽdũ ut Seruio placet Saturnũ italis primũ uitẽ oñdiſſe. Vñ illud ẽ: Vitiſator curua ſeruãs ſub imagine falcẽ.Sed is uitẽ oñdiſſe dñr nõ q fuerit uitis iuẽtor ſed qđ uitis genus italis populis demõſtrarit.Eiꝰ ædes ut dixius ærariũ fuit:ubi & tabulæ publicæ ſeruabãť a q̄bus tabulariũ dicebať autore Plu.quia ferũt Saturni tpe nec auaritiã nec iprobitatẽ in hoĩbus fuiſſe ſed fidẽ.Id tẽplũ prius oium Vale. Publicola exactis regibus ærariũ declarauit ubi a pfectis,erarii legatorũ oiuꝫ undecũq; romã ueniſſent noĩa ſcribebãť.Prius ãt omniũ Saturno arã erexit Cecropus ut Mac.refert NI Vetus ipſa dies exte.o Dies hic tps ſignificat:ut diẽ adimere ægritudinẽ hominibus & lõga dies homini docuit parere leones. ANTE pererrato falcifer orbe deus:Saturnꝰ falcẽ hẽt i tutela:q̄ diciť pñi cœlo uirilia ãputaſſe q cũ i mare cecidiſſent Venerẽ creauerũt.Qđ iõ fingiť autore Ser.q nĩſi hũor de cœlo i terras deſcẽderet nihil creareť.Alii Saturnũ deũ eẽ tẽpoꝝ dñt q̄ ſicut falx i ſe recurrũt:alii eũ i pgreſſu nihil nocere.cũ ãt retrogradus ẽ afferre picula.iõq; euꝫ hẽre falcẽ i tutela qđ falx pterita nullã ui hẽt:retro uero acta qcq̄đ ei occurrit ſecat.Sũt &q falcẽ Saturno tributã putẽt qđ tps:ut inq̄t Macro.oĩa metat exercet & ſcidat. Aliis placet dari Saturno falcẽ ueluti meſſis iſigne:qđ melioris uitæ autor fuerit. PErerrato autem orbe dicit:q is deus multum errauerit iram fugiens iouis.

ANT. FAN.

Cur in altera parte æris iani effigies in altera nauis erat

Saturnus falce cœli patri uirilia amputauit

LAVdamus ueteres:ueteꝝ mores.SED utimur nñis ãnis:q̄ſi moribus nñi tpis:deus ẽ qui loquiť:ſed interdum hominis pſonã accipit. TAMẽn uterq; mos:utraq; cõſuetudo & uetus & noua. EST dignus coli æq;:pari mõ dignus ẽ uterq; qui celebreť & ſerueť. FINierat:q̄rit nũc poeta cur in antiquis nũmiſmatibus ex altera pte ſit Ianus biceps:ex altera ſit nauis:cuius rei rõnẽ mox ſubnectã. FINIErat:Ianus. MONItus ſuos. IPSE:ego. PLAcidis uerbis ut ante:ut prius feceram. RVRſus:iterum. ALLOQuor deum clauigerũ:ianũ qui cũ claui & uirga figuratur.MVLTA quidẽ didici:tã ex tuis uerbis multa pcepi:ſed. CVR in ære:in æreo nũmo. ALTEra forma ẽ ſignata naualis quaſi cur ex altero latere eſt nauis. ALTEra eſt biceps:ex altero latere habet formã bicipitẽ. NOſcere:bicipitẽ formã ſibi aſcribit Ia.naualẽ ſaturno in italiã rate aduecto.& plyn.Meminit in æreo nummo ex altera pte Ianus geminus erat:ex altera roſtrũ nauis & nobis domi plura ſunt numiſmata antiquiſſ ma huius notæ:& aliquod ẽ põderis unius aſſis:de hoc Mac.ita inquit Ianus cũ ſaturnũ claſſe puectum hoſpitio cœpiſſet:& ab eo edoctus peritiã ruris ferum & rudem illum ante fruges cognitas uictum in melius redegiſſet:regni eũ ſocietate munerauit. Cũ primus æra ſignaret:q̄m ille naui fuerat aduectus:ſeruauit in hoc ſaturni reuerẽtiã:ut ex una pte ſui capitis effigies:ex altera nauis exprimereť.Aes ita fuiſſe ſignatũ itelligiť hodie in aleæ luſu:cum pueri denarios in ſublime iactantes capita aut nauim luſu teſte uetuſtatis exclamant hæc ille:ſed aliunde rationem aucupatur Plutar.xl problemate:ubi cum ſuperiorem & ipſe rationem attigit:& tacite refelli ſubdit.Sed illud potius quiſpiam coniiciat:alia eſſe in ciuitatibus quæ pulchra alia quæ neceſſaria:maximum uero atq; omnium pulcherrimum iudicari bonitatem legum Longe uero ex omnibus neceſſarium eſſe copiam & ubertatem.Quoniam uero Ia.feros homines ad mãſuetudinem traducẽs optimis legibus informauit:neceſſariã uero rerum affluentiam fluuius nauigabilis ſuppeditat & partim ex agro ac uicinis locis:partim & longinquis ac mari deuehens: nihil quod ad uſum pertineat deſiderari patitur ideo nummus ita ſignatus eſt:& ut legis latoris duplicem frontem propter uitæ cõmutationẽ ut dictũ eſt & imaginẽ nauium propter fluuii cõmoditatẽ pſe ferat.DIXIT:Ianus.Vt poſſes me noſcere duplici imagine iõ in æreo nũmo ex altera pte ẽ forma biceps:ut i bicipiti forma meã imaginẽ duplicẽ cognoſceres.IN Ipſa uetus dies:niſi ipſa uetuſtas.Extenuaſſet opus:excidiſſet & attriuiſſet imaginis notã:ſeu nũmũ ipm.SVPereſt cã ratis: reſtat ut abſoluã cur nauis ẽ in æreo nũmo.DEVS falcifer:ſaturnus.VENit in amnẽ tuſcũ:in tybri ætruriæ fluuiũ.

PAV. MAR.

ANte:hoc ē prius q̃ ſignaret̃ nūm⁹. PErerrato orbe:cū diu ꝑ orbē erraſſet fugiens iouis filii uires:& iracūdiā:fal ciſer ſaturn⁹ dr̃ & cū falce figurat̃:uel ob meſſis peritiā:uel qa italis ꝑur⁹ uitē putaſ oñdit. Vñ Vir. Vitiſator curuā ſeruās ſub imagine falcem:uel ut Mac.aſſerit:cū ſaturnū q grꝏ. dr̃ cronos ipm̃ tp̃s interp̃tetur falcē quidā attribu tam putant quod tempus omnia metat:exercet & incidat.Pendet addhuc iani oſo: & deſcendit ad plures uerſus.

Hac ego ſaturnū memini tellure receptum:
Cælitibus regnis a ioue pulſus erat.
Inde diu genti manſit ſaturnia nomen.
Dicta quoq; eſt latium terra latente deo,
At bona poſteritas puppem formauit in ære
Hoſpitis aduentum teſtificata dei.
Ipſe ſolum colui:cuius placidiſſima leuum
Radit arenoſi tybridis;unda latus.
Hic ubi nūc roma ē;tūc ardua ſilua uirebat
Tanta quæ res paucis paſcua bobus erat.
Ara mea ē colli:quē uulgus nomine noſtro
Nuncupat hæc ætas ianiculūq; uocat
Tunc ego regnabā:patiens quū terra deorū
Eſſet;& humanis numina mixta locis.

AMT. FAN.

Saturnia Latium

Cur ſaturnus e cælo pulſus fingitur

Ianiculū prius dicebatur antipolis

¶INDE diu genti manſit ſaturnia nomen.Saturnia & regiōis:& urbis nomen eſt.Regionis ut hoc loco:Ianus.n.teſte Macr.excogitauit honorum ſaturni argumentum & terram omnem ditiōi ſuæ,parentem ſaturniam noiauit. Vrbis ut.i.uiii.æn.Hāc ian⁹ pr̃ hāc ſaturnus cōdidit urbē: Ianiculū huic illi fuerat ſaturnia nomē.Cæterū ianiculum oppidū & ſaturnia a ſaturno ianoq; cōi opa cōdita ſūt:mor tuo iā Cameſe cū quo Ianus ꝑcipata potētia regnaſſe dr̃ quā ob cām duo mēſes cōtinui eis dicati ſūt Decēber Saturno:Ianuari⁹ iano. DICta q.ē.la.ter.la.deo: Varroni plcet latiū dici italiā qd lateat īter ꝑcipitia alpiū & appēni ni:ſed eſt & ps italiæ pene oībus nota:& ſic dicta qd ſaturnus ibi latuerit quā iō poetæ finxerūt e cœlo,pulſū qd ita liā cōſtet eē īferiorē græcia ubi olimpus ē:quo noīe & cœlū accipimus.Eſt āt mōs tanta altitudine ut excedat nubes excedit olympus lege deū. Re ātuera iuppiter ſaturnū e creta dr̃ pepuliſſe:ſed placet & illud Macro. Saturnū eſſe tp̃s:q; ſeneſcēs ab his pellit̃ q̃ poſtea naſcuntur. Arx mea col.e.quē uulg⁹ noie nr̃o.Nūcupat hæc ætas iāiculūq; uocat.Ianiculū olī antipolis dicebat̃ atq; ut Liuius tradit urbi adiectū ē ñ inopia loci ſed ne qñ ea arx hoſtiū eēt.Scrēdū ianiculū eē nō ſolū collē q ē ī regiōe trāſtyberia ſed oppidū:qd a iano denoiatū Saturnus Ianuſq; concordes cōi opa ut dixius cōdiderūt ſicuti & ſaturniā ī colle ſaturnio q nūc capitolin⁹ dr̃.Feſtus uero ianiculū dictum exiſtimat qd ꝑ ipm̃ popu.Ro.primitus ī agrū hetruſcū trāſierit.Quare porſena rex Hetruſcoꝝ cū targnios ī urbe reſtituere uellet prio īpetu ianiculū cœpit:quē regē qñ Mutius ſua cōſtātia ab urbe dimouit Mutia porta trāſtyberin ex eo tradit̃ noiata.Sūt q legant. Ara mea eſt colli:qd nō diſplicet.Oñium.n.mi hi ē ī ianiculo huius dei ſacellū cū ad urbē me cōtuliſſem orator miſſus a ſenatu ſanēſi ad Sixtū.iiii.Pon.Max.ubi diligētiſſime ꝑcrutat⁹ ſū qcūq; antiqtatis monumēta cernūt̃. TVnc ergo regnabā patiēs cū terrā deoꝝ:cū ſcelera hoīū nōdū e terris deos excedeṝ cōtuliſſet.

PAV. MAR.

¶HAc ego:mortuo cameſe iani ſocio aduectum in Italiam Saturnum Ianus ſuſcepit:& cum eo pariter regnauit unde poſteri ut Aurelianus ille uectius refert duos eis menſes continuos dicaruntut december ſacrum ſaturni. Ianuarius alterius uocabulum poſſideret.Cum autem ſaturnus inter regnandum non comparuiſſet:excogitauit Ianus honoꝝ eius augumētum ac terrā oēm ditioni ſuæ parētem ſaturniā nūcupauit:arā cū ſacris cōdidit q̃ ſaturnalia nōlauit regni ei⁹ tpa fœliciſſima:tū ob reꝝ copiā:tū qd nōdū qs ſeruitio:uel libertate diſcriābat̃.Dion ēt igt ſaturniā a ſaturno noiatā italiā & ſaturniū collē:q nūc capitolinus dr̃ & ſat̃niā urbē:adē ubi ſūmis laudibꝰ italiā extulit:ſubdidit itaq; miniē mīꝝ ē priſcos hāc terrā opiatos eē ſaturno ſacrā:cū exiſtiarēt hūc deū eē hoibꝰ fœlicitatis oīs largitorē & pſectorē.Laudes italiæ a Dion.Ply.Stra.Theodo.& aliis fere īnūeris referūt̃ cumulat⁹.Ego memini ſaturnū receptū hac tellure:q̃ſi memini me recepiſſe ſaturnū hoſpitio ī hac terra latia.Erat pul.a.io.celi.re.:pepulerat illū iuppiter fili⁹ a ꝛgno cœleſti:ueꝝ ñ a cœleſti:ſed a cretēſi regno.Euememerus.n.ī hiſto.ſacra refert ſaturnū ſorte admōitū:ut a ioue filio caueret:ne eū regno pelleret:effugiēdi piculi grā ioui īſidias itēdiſſe Q̃d ubi iuppiter reſciuit patrē fugaſſe:armatoſq; īſequētes miſiſſe q eū necarēt.Saturnū cū diu erraſſet uix ī italia locū:quo lateret iueniſſe Mac.uero cū tp̃s ſaturnū dicat:eūdē ingt a filio pulſū:qd aliud ē:quā tpa ſeneſcētia ab his q̃ poſtea nata ſūt depelli:facit ad hoc illd Hor.trudit̃ dies die nouæq; pgūt iterire lūæ. Veꝝ qa italia īferior ē q̃ græcia:ī q̃ mōs ē olipus fixere poetæ illū ab ætereo olipo ad italiā aduēiſſe. Vñ apd Vir.Prius ab ætereo uēit ſaturn⁹ olipo Arma iouis fugiēs & regnis exul adēptis:uel dicas.CÆlitibꝰ regnis.pulſus a regno pr̃no:cū ipē ſat̃nus cæli fili⁹ dicat̃.INDe:ñ ē qd mō dicebamus a ſat̃no regionē & urbē:& gētē ſaturniā denoiatā.INde ex eo.Diu māſit gēti nomē ſaturnia:diu & gēs latia & regio ſaturnia dcā.ET terra quoq; ē dicta latiū latēte deo:& qd ī ea terra latuerit latiū ē appellatū:qd Var.ꝓbat̃ ñ ut̃ cū dicat latiū uocari:qd iter mōtes lateat.AT bōa:ñ ſumus adeo & igēii & iudicii paupis:ut errores ueterū ñ aduertamus Mac.n.aſſereṝ uelle ut̃ ut paulo añ diximus primū Ianū æra ſignaſſe ſub imagie ſua bicipiti & naui ply.primū q æra ſignaret Tullū fuiſſe oñdit:& nūc poeta Ianū itroducēs poſteritati aſcribit.Vr̃ ergo ian⁹ ꝑm⁹ ñ fuiſſe.& nos cū Ply.poeta ſētiam⁹.AT bōa poſteritas:ipi poſteri pii & mēores meritoꝝ:FOrmauit ī ære puppē ī æreo nūmo nauí formaueṝ.qa naui fuerat Saturn⁹ ī italiā aduectus.TEſtificata:ipa poſteritas.Aduentū:hoſpitis dei:ea nota teſtimoniū ꝑhibēs de ſaturno.quē ego hoſpitio ſuſcepi:aliq legūt puppim ſeruauit in ære:nā ab initio imp̃ſſam poſteritas ſeruauit:melius erit formauit ut ē in uetuſtiſſimis codicibus:nam e poſteris fuit. Tullus rex:q primus æra ſignauit.IPSE ſolū:ſaturnus cis tybrim & ianuarius trāſtybrim hītauere. IPSE:ego. COLui ſolū:tellurē. CVIus læuū latus:q̃ſi partem ſiniſtraꝫ. RADit placidiſſima unda tybridis arenoſi:a qua tyberina abluit:nā q ī ea regiōe ē:& uertat ſe ad mare ad ſecundum curſum fluminis.a ſiniſtra tybrim habet ſic leuum latus recte dixit. HICubi & in libris de arte:que nūc ſub phœbo ducibuſq; palatia fulgēt:quid niſi arāturis paſcua bobus erāt.ARdua ſil.alta & difficilis acceſſu ſilua.VIrebat:tūc eo tp̃e hic.VBI nūc ē ro.ubi nūc ē ea urbs q toti orbi

ſpitat &. TANta res:q̄ta ē ip̄a roma:aut locus ī quo cōdita ē. ERAnt paſ.paucis bob⁹:q̄a uix pauci ſatis erant: aut q̄a paupes colōi,paucos hēbāt boues. ARA mea:aliq legūt arx mea collis erat:melius ara mea ē collinā fidē facit uei bis ſuis:quod ſacellū ſuo numini dedicatum adhuc extet in eo colle quem incoluit:& qui ab eo ianiculus nuncupatur. ARA mea eſt col.quaſi habeo aram in eo colle. QVEM collem. VVLgus nunc.u.no.noſtro appellat a meo noie. ET hæc ætas uocat ianiculū:q̄a n̄ mō ueteres:ſed q nūc uiuūt ianiculū dicūt:& nr̄o quoq̧ tpe mōs ianiculus dr̄ ubi ē tēplū diuí onophrii:clarū ip̄a religiōe:& hoium freq̄ntia. Tū ēt Antonii cāpani iunioris fratris mei ſepulchro:quē ſi i maturiorē ætatē fata pduxiſſent:ſuo carmie āiquoꝝ poetaꝝ famā adeq̄ſſet:ſ; ſortuna bōis inidēs eū nobis ī ip̄a adoleſcētia ſurripuit. TVNC:eo ergo tpe i terris regnabā cū ī īter hoīes dii erāt. TVNC:eo tpe. EGO regnabā:cū terra eſſet patiēs deoꝝ:eo tpe quo terra poterat ſuſtinere deos:hoc ē anq̄ ab hoium ſceleribus pellerenſ. ET numia mixta eēnt.ſ. HVMAnis locis:metonymiæ ſpēs ē:nā q̄d tenet p eo q̄d teneſ:hoc ē locū p locato.& .d. cū dii eēnt hoibus imixti. Nōdū iuſticiā:regnabat tūc ianus.nōdū mortalium ſcelera iuſticiā ex orbe fugaſſent.cū oēs iuſti ſuapte natura eēnt:neq̧ arma uſq̄ fabricarentur. NONdum:nō adhuc. FACinus mortale:ſcelera mortalium interdum facinus in bonam partem accipitur:ut egregium facinus & clarum facinus & ſimilia. FVGArat iuſtitiam:pepulerat ex orbe aſtream ipſam:quæ iuſticia dicitur.

Nondum iuſtitiam facinus mortale fugarat:
Vltima de ſuperis illa reliquit humum.
Proq̧ metu populū ſine ui pudor ip̄e regebat.
Nullis erat iuſtis reddere iura labor.
Nil mihi cum bello:pacem poſteſq̧. tuebar.
Et clauem oſtendens:hæc ait:arma gero
Preſſerat ora deus:tūc ſic ego noſtra reſoluo
Voce mea uoces eliciente dei.
Cum tot ſint iani:cur ſtas ſacratus in uno
Hic ubi iuncta foris;templa duob⁹ hēs:

ANT. FAN. ℭVLTIma de ſupis illa reliquit humū:Ipſe alibi & uirgo cæde madētes ultima cæleſtū terras aſtrea reliquit. Vir.i Geor. Extrema p illos iuſtitia excedēs terris ueſtigia fecit. ET clauē oſ̄dēs hæc ait arma gero. Quia ē portaꝝ cuſtos ut diximus. Vn̄ & Portunus clauē tenere māu fingebaſ q̄ deus putareſ eſſe portarū

Cur iano uno tātū in templo cū plura ſint ſacrificant Iani ædes ubi ſuit. Cū tot ſint iani cur ſtas ſacratus in uno. Quærit cur iano uno tm̄ i tēplo Romāi rē diuinā faciāt cū multa eius dei tēpla i urbe ſint HIC Vbi iuncta foris tēpla duobus hēs. Aedes iani cælebérrima:quā ſcri. Liuius Numa fecit ad īſimū argiletū ut apta bellū:clauſa pacē ſignificaret fuit īter duo fora:boariū uidelicet & piſcariū apd̄ tyberi: Vn̄ ait Varro:Ad ianū foꝝ piſcariū uocāt fuit i hac æde ſimulachrū iani uetuſtū q̄dem ſed q̄d artificio placere poſſet. Ply. Fuiſſe āt ſtatuariā artē familiarē Italiæ quoq̧ & uetuſtā idicāt Hercules ab Euādro ſacratus ut pdunt in foro boario qui triūphalis uocaſ atq̧ p triūphos ueſtiſ hitu triūphali p̄terea Ianus geminus a Numa rege dicatuſq̧ pacis belliq̧ argumēto colitur. Hæc imago ut inquit Ser. trāſlata ē ad trāſitoriū foꝝ poſteaq̄ captis phaleris ciuitate thuſciæ inuentum ē ſimulachrum iani cum frontibus quattuor & unum templum quattuor portarum eſt conſtitutum ut diximus ſupra. Multa hoc loco præterire libet:quoꝝ partem explicamus ptē dicturi ſumus ptē omittimus faſtidio pcētes.

PAV MAR. ℭVLTIma illa:aſtrea ſeu iuſticia. DE Superis:ultima ex omni deoꝝ cæleſtiū nūero. RELIquit humū:hoc ē de ſeculi: terras.cœlūq̧ aſtrea petiuit:& in meta. Vltima cœleſtiū terras aſtrea reliquit. tādiu.n.in orbe fuit: q̄diu ſine ſcelere uixit mortale genus. Iuſtitiā q̧ & uirgo dr̄ hyginus iouis & themidis filiā dicit. Aratus aſtrei & auroræ: q̄ eodē tpe fuerit cū aurea ſecula:& eoꝝ principē fuiſſe demr̄at q̄ pp diligētiā & equitatē:iuſtitiā appellatā neq̧ illo tpe ab hominib⁹ exteras natiōes bello laceſſitas eē neq̧ nauigio quēq̄ uſū ſed agris colēdis uitā agere cōſueuiſſe.ſed poſt eoꝝ obitū qui ſunt nati:eos minus officioſos magis auaros cœpiſſe fieri. Quare minus iuſtitiā inter homines eē uerſatā. Deniq̧ cām puenifſe uſq̧ cordū diceret æneū genus hominū natū eſſe.itaq̧ iā non potuiſſe pati āplius & ad ſidera uolaſſe. Vn̄ apd̄ aratū a germāico traductū. Deſeruit ppere terras iuſtiſſima uirgo. Et cœli ſortita locū:q̄ p̄ximus illi. Tardus in occaſum ſequiſ ſupra plauſtra bootes. Criſpus āt ut teſtaſ Gellius iuſtitiæ imaginē effingēs os & oculos:uultūq̧ ſeueris:atq̧ uenerādis coloribus depinxit. Virginali aſpectu uehemēti: & formidabili:luminibus oculoꝝ acerbis neq̧ humilis:neq̧ atrocis:ſed reuerende cuiuſdam triſtitiæ dignitate. Ex huius imaginis ſignificatiōe:intelligi uoluit iudicem iuſtitiæ oportere eſſe grauem ſanctum.ſeuerum:incorruptū inadulabilem. Contraq̧ improbos:nocenteſq̧ immiſericordem atq̧ inexorabilem erectumq̧:& ardum ac potentem ui & maieſtate æquitatis ueritatiſq̧:terrificum &c. IPSE pudor:quaſi cum unuſquiſq̧ turpe ſibi duceret peccare. IPSE pudor:qui ſemper rationem habet honeſti. REGEbat populum: in ſumma.ſ. laude honeſtatis PRO metu:loco metus ſupplicii.multi.n.metu ſupplicii non delinquunt. AT illi nonnullo metu: ſed pudore tantum quæq̧ turpia uitabant. SIVE ui:quaſi cū nullis uiribus cogerentur pudore tantum non delinquebant. NIL mihi cū bello:eo tpe n̄ erā ego bellis p̄poſitus ego bellis p̄poſitus:at nūc qui i bello aperior. TVEbar pacem & poſtes:defendebam pacem cui præeram:& ſeruabam ianuas. ET OSTENdens clauem:ut ſæpe diximus cum claui figurari:& ſunt hæc uerba poetæ. AIT:ianus.ſ. HÆC arma gero: quaſi hanc ſolum clauem:pro armis gero non enim mihi ſunt bellica inſtrumēta:quoniā deo pacis armis nō opus eſt. PRESſerat:ubi tacuit Ianus poeta ſciſcitaſ cū plura ſacella habeat Cur uno tātū in loco ſibi ſacra fiant. DEVS: Ianus. PRESſerat ora: iam tacuerat:& ora clauſerat. TVNC ego ſic reſoluo noſtra:apio mea ora & ita loquor. VOCE mea eliciente:prouocante. VOCES dei:uerba Iani:nā ſciſcitāti mihi reſpōdebat ille.ſic eliciebam eius uoces. CVM ſint tot Iani:tot ſacella tibi iano dedicata Cur ſtas ſacratus in uno:cur uno in loco ſacrata eſt tua effigies & ſacrificia tibi fiunt. HIC ubi habes templa iuncta duobus foris:ubi eſt templum tuum:quo in loco terminantur duo fora. Romanum & boarium: &.n.ut ſuperius diximus. Iani tēplū ad infimū argiletū numa cōdiderat.eratq̧ ſūa cliuo capitolino ad uelabrū ubi & nūc ſunt q̄ttuor illi ingētes & mar morei arcus in quattuor mūdi partes reſpicientes.

ibi quoq; & tēplū diui georgii ad uelabrū: ſic.n.iſcribiſ.cumq; ſciamus ad uelabrū fuiſſe tēplū Iani illic eſſe affir/mādū ē: ubi ea fora terminabanſ eſt enī illic archus ſeueri p̄tinacis.cū bouū ſimulachris: teſtaſ q̄ illinc incipe foꝝ boariū & qd' ulterius i uiā nouā ꝑtendebaſ.erat foꝝ romanū cui iunctum erat foꝝ Cæſaris: ab auguſto cū æde martis ultoris dedicatis.de quib' foris dixius in pricipio tertii libri triſtiū.. Verū q̄ ad tybrim uergebat eraꝫ forū piſcariū.nā inquit Varro ſcd'm tybrim ad ianum foꝝ piſcarium uocāt.recte ergo dixeris duobus foris: aut romano & boario aut boario & piſcario.nam hæc duo erant iunctiora.

ANT. ¶PROtinus oebalii retulit arma taci: Oebalia ipſa ē

FAN. laconia dicta a rege Oebalo Argolii filio quē,Lactan

Oebalia tius grammaticus Laconū regem fuiſſe teſtaſ. unde Iacones Oebali & Oebalidæ dicunſ: Statius De caſtore & polluce oebalidæ fratres. Oui.de Helena: Et pars oenonē ſummos tenuiſſet i annos. Si nō oebalia pellice læſa foret. Sed quia couſtat Sabinos uelle

Ille manu mulcēs ꝑpexā ad pectora barbā
Protinus œbali rettulit arma tati:
Vtq; leuis cuſtos armillis capta ſabinis:
Ad ſummæ tatios duxerat arcis iter.

Lacædemoniorum ſe fuiſſe coloniam ut Plutarchus teſtatur in Numa. Sunt.n. Sabini gens antiquiſſima indige

Sabini næ & aborigenes quos nuncupabant Græci ut ait Strabo Samnitas: alii uero Laconas: ideo autor. T Tatiū oebalium dicit qui e curibus oppido Sabinorum Romam excitus eſt. Lege Dionyſium Halicarnaſſeum: qui ubi loquitur de origine Sabinoruꝫ refert multa ei gēti fuiſſe iura lacōica. VTq; leuis cuſtos armillis capta ſabinis:

Tarpeia AD Summæ tatios duxerat arcis iter: Tarpeia Spurii tarpei filia qui Romanæ arci præerat cum ſabini ob ra

uirgo ptas bellū aduerſus Romulum ſumpſiſſent & Romæ propinquarent aquatum profecta extra mœnia in hoſtes incidit ei. T.tatius optionē muneris dedit ſi exercitum ſuum in arcem produxiſſet: illa petiit quod in ſiniſtris illi manibus gerebant uidelicet annullos & armillas: quibus doloſe repromiſſis ſabinos in arcem produxit: ubi clypeis & annulis in eā coniectis uirgo obrupta eſt ut Plutarcho placet: quæ ibi ſepulta tarpeiæ ſedi nomen dedit Additur fabula q̄ exercitui ſabinorum uehem inuaſuro ianus ſubita feruidarum aquarum iundatione iter clauſerit unde meruit templum. Quanq̄ & quod de armillis dicitur pleriq; fabuloſum exiſtimāt & tarpeiam auro corruptam armis necatam dicunt uel ut ui capta arx uideretur uel prodendi exempli cauſa ut inquit Liuius ne quid uſq̄ fidum proditori eſſet. Legimus autem poſt arcem ab ea uirgine proditam cautuꝫ fuiſſe ut ærei cardines fierēt quorum ſtridor poſſet aperta oſtia omnibus indicare. Sane armillæ quæ græcæ ψελλια dicuntur ornamēta ſunt proprie humerorum brachiorumq; licet interdum aliis quoq; partibus corporis tribuantur. Feſtus armillas ex auro quas uiri militares ab imperatoribus donati gerunt dictas eſſe exiſtimant q̄ antiqui humeros cum brachiis armos uocabant. Vnde arma ab his dependentia ſunt uocata. Srabo: Aurea illis ſunt geſtamina collo quē torques manibus autem & lacertis armillæ Propertius atq; armillatos colla moloſſa canes. Dicebātur & calbei armillæ quibus triumphantes utebantur teſte feſto quibuſcunq; ob uirtutem milites donabantur Armillaꝝ

Spinter uero genus quo mulieres utebantur brachio ſummo ſpiter uocabatur. Armillum uero ſi dixeris ſignificabis uas

armillum uinarium in ſacris dictum quod armo.i.humero deportetur.

PAV. ¶ILLE manu: & ſequuntur uerba iani uſq; ad.xvi.uerſum refertq; cauſam huius rei de qua ſciſcitatus eſt poeta

MAR. ad bellū ſabinū: cum hoſtes irrupturi fuiſſent ſua ope repulſi. De quo ita Macrobius cuꝫ ianum patutium: & cluſium dicat: quod bello pateat pace claudatur: cum bello inquit. Sabino raptarum gratia commiſſo romani portam ſub radicibus collis uiminalis: quæ ex euentu ianualis uocata eſt claudere feſtinarent: quia in ipſam hoſtes irruebant. Poſtq̄ clauſa eſt. Mox ſponte patefacta eſt: cum iterum ac tertio contigiſſet: armati plurimi pro limine quia claudere nequibant cuſtodes ſtetere. Cum ex altera parte acerrimo ꝓlio certaretur ſubito fama pertulit fuſos a tacio noſtros.q̄ ob cauſam romani: qui aditū tuebantur territi profugerunt. Cum ſabini per portam patentem irrupturi eſſent fertur ex ede iani per hāc portā magnaꝫ uim torrentium undis ſcatentibus erupiſſe: multaſq; perduellium cateruas: aut exuſtas feruenti aqua: aut deuoratas rapida uoragine depiſſe. Ea re placitum ut belli tēpore uelut ad urbis auxilium profecto deo fores reſerarenſ. Hæc Macro. At nos mirabamur olim quo pacto diceret portam ſub radicibus collis uiminalis: cum uiminalem collem longe & ab æde Iani: & a monte tarpeio diſtare putaremus: in quo cum præceptoribus nr̄is errabamus qui dum loca urbis perſcrutabanſ ſeipſos & alios quoq; decipiebant. Is.n.ē collis uiminalis.quem putabamus parteꝫ exquiliaꝝ eē: ubi ſunt eq marmorei: phidiæ & praxitelis opa & termæ conſtātinianæ: in cuius radicibus extant ipſa excelſa traiani palatia & eiuſdē fora. Quæ quidem loca exiguo ſpatio a montibus capitolino: & palatino diſiunguntſ: ibi eam portā fuiſſe coniceē debemus & licet non illi iunctus: tamen ex æde ſua uſq; ad illam ianus aquas eiaculatus eſt: & ut conſtet illum eſſe uiminalem inuenimus nup plures tabulas & publicas ſcriptas quingentis iam antea ianis cum inſcriptione in alta ſemita, in colle uiminali & regione caballoꝝ: eamq; eſſe altam ſemitam: quæ ꝑ eum collem tendit compertum habemus: & ibi etiā ſunt ipſi caballi: haberē & alia plura: quæ ad huiuſcemodi confirmationem afferre poſſem. Sed longius q̄ oportet oratio progrederetur. Quod ſi qui ita non ſentirent. Satis ſit unius Pomponii noſtri auctoritas: uetuſtatis diligentiſſimi indagatoris: & de hac re idem quod ego ſentientis: ſed hæc hactenus. ILLE: ianus MVLcens manu barbam ꝑpexam: longam ſeu longe pexam. PROtinus: continuo. RETVlit arma: bella & arma ipſa. TATI œbali: tatii regis ſabinoꝝ. œbalus n. unde œbalia dicta creteſi teſte rex laconiæ filius fuit Arguli filii Amydatis: & a ſe ꝓuinciā illam œbaliā dixit: ex qua ob duritiā legum lycurgi Dionyſius plures exceſſiſſe refert: deueniſſeq; in agros pomentinos. Locum in quo primum conſtiterant. Feroniam ab æquora latiōe nominaſſe. Fanumq; conſtruxiſſe feroniæ deæ. quam detractione litteræ feronam uocarunt. Inde ꝓfectos quoſdam eoꝝ eſſe cohabitatores ſabinis factos: ac ꝓpterea multa eſſe ſabinoꝝ iura laconica. Maxime autem bellica ſtudia. Tenuitas uictus: & in omnibus uitæ officiis durities: hæc ille. ſed de ſabinis alias: ergo tati œbali ſabini:

ab ipſis laconibus illuc ꝓfectis. Et Tacius ipſe poſt raptas a Romulo ſabinas romanis bellũ ĩtulit. VT q̃ leuis & retulit tanus. VT Leuis cuſtos: tarpeiaq̃ cuſtodie arcis ꝑerat. CApta armillis ſabinis: capta cupidie ſabinarũ armillarũ. DVxerat tacios: tacii militas ipſos ſabinos qui ſub eo militabãt. AD iter ſũmæ arcis: ad uiã qua in ar cẽ capitolinã aſcẽdebat̃. TARpeia: Tarpei filia: cui⁹ ſupra meminimus armillas: q̃ ornamẽta ſunt ſabinoꝝ bra chioꝝ hñdi cupiditate ſabinis romanã arcẽ ꝑdidit. iõ leuis cuſtos dixit: qa pro re uili magnã ꝑdidit: alii dicunt captã ornamẽtis aureis & anulis: q̃ in ſiniſtris brachiis ſabini geſtabãt. alii auꝝ petiiſſe ueſtalem & nõ armillas: armillæ ſunt ornamẽra uiroꝝ: q̃ in ſiniſtris brachiis ferebant̃: ſic dicta ab armis. i. humeris: ĩde armillũ: põpe io teſte uas uinariũ in ſacris. Verũ ipſa uirgo cũ ꝓmiſſa peteret ſabinis ſcutis ibidẽ eſt obruta: & ab ea tarpeius mons dictus. Sed poeta ſimul: cuius Plutarchus meminit ꝓrſus ĩſanire credit̃: exiſtimãs nõ ſabinis: ſed Celtis tar peiã capitoliũ ꝑdidiſſe cũ eoꝝ regẽ depiret ſic ait. Dum capitolinũ colet tarpeia collẽ Galloꝝ exardens regem tũc hoſtibus urbẽ ꝑdidit: & patrias euertit ꝑfida ſedes. Nec multo poſt inquit. Aborei celteq̃ ſimul populoſa iu uẽtus. Hãc fluuio imerſa ſpectata cæde piarunt. Inſup horrentes clypeo atq̃ arma ruentes. ANT. FAN.

Inde uelut nũc eſt per quẽ deſcẽditis inquit
Arduus in ualles per fora cliuus erat:
Etiam contigerant portam; ſaturnia cuius
Dempſerat oppoſitas inuidioſa ſeras:
Cum tãto ueritus cõmittere numine pugnã

¶INDE uelut nũc eſt ꝑ quẽ deſcẽditis ingt. ARduus in ualles per fora cliuus erat. Cliuũ publicũ dicit ꝑ quẽ deſcẽdebat̃ a capitolio in boariũ & piſcariũ fo rũ. De hoc Varro. Cliuus publicus ab ædibus plebei publicis qui eũ publice ædificarit. Hinc cliuus & publicus & publicius recte dr̃. Publicius aũt qd̓ publicii ædiles plebis cũ cliuũ faciẽdũ ſternẽdũq̃ curauerint Hi ſunt de qbus legimus in qnto hui⁹ opis libro. Plebis ad ædiles ꝑducta licẽtia talis publicios. Ab his cliuus de quo nũc agit̃ publicii nomẽ accepit ut a publio publius: a coſtonio coſtonius. Vñ illud eſt: Parte locãt cliuum q̃ tũc erat ardua rupes. Vtile nũc iter eſt publiciũq̃ uocãt. Mẽdoſũ igit̃ eſt illud Varronis qd̓ ſcripſimus ſupra & ſic legẽdũ. Cliuus publicius ab ædilibus plebei publiciis q eũ publice ædificarũt. Simili de cã publius & Coſtonius qd̓ ab his uiris dñt ædificati. Vbi notãdũ plebei genitiuũ eẽ ab eo qd̓ eſt plebes cuius meminit Priſcianus & publicios ꝓpria eẽ duoꝝ noĩa: qui uti ſors tulit ſimiliter noĩati eodẽ ãno ædiles fuere: quo populo romão uiſũ eſt ut mulctaticiæ pecuniæ quã hi pepẽdiſſent qui pecora in publico ſaltu pauerãt altera pars in ludos florales cõferret̃ ex altera uero pte cliuus ſterneret̃ q̃ publicii nomẽ accepit. Ac ne qs forte dubitet publicios ꝓpria ædiliũ fuiſſe noĩa expẽdat diligẽter ea uerba Varronis q̃ ſubiecimus ut rei ueritas eluceſcat ubi qui grãmaticẽ nõ ignorat & demõſtratiui uim ꝓnõis fateat̃ neceſſe eſt uti publiũ & Coſtoniũ ſic & publicios ꝓpria uirorũ eẽ noĩa. Legimus ſane apud Macrobiũ in primo ſaturnalioꝝ tribunũ plebis publiciũ noĩatũ: ut illud quoq̃ in litteris inuenio q̃ cum multi occaſione ſaturnalioꝝ ꝑ auaritiã a cliẽtibus ambitioſe munera exigerẽt idq̃ onus tenuiores grauaret Publicius tribunus plebis tulit ut nõ niſi cerei ditioribus miſſitarent̃. Quin & publicia inuenio fœmininũ ꝓpriũ nomẽ. Pli. li. xxxiiii. naturalis hiſtoriæ honorẽ eius habuit e diuerſo Annius fecialis eqũeſtrẽ ſtatuã cõtra Iouis ſtatoris ædẽ in ueſtibulo ſupiore domus Valeriæ fuiſſe Publiciæ cõſulis filiæ eãq̃ ſolam fuiſſe tyberimq̃ trãſnatauiſſe. Cliuũ Publiciũ nõnulli tradiderũt porrigi ad ſubliciũ pontẽ. Nos hi ſumus qbus diuinare nõ placet ac tradere ĩcerta pro certis ubi ꝓbati ſcriptoris deſiderat̃ auctoritas. Et iã cõtigerãt portaꝫ ſaturnia cuius Dẽpſerat oppoſitas iuidioſa ſeras Sub radicibus collis uiminalis porta erat: q̃ poſtea ex euẽtu ianualis uocata eſt ut inqt Macrob. Ea poſtq̃ a romanis clauſa mox ſpõte patefacta eſt. Cũq̃ iterũ ac tertio idem cõtigiſſet armati plurimi pro limĩe qa claudere negbãt cuſtodes ſteterũt. Cũq̃ ex altera pte acerrimo ꝓlio certaret̃ ſubito fama ꝓtulit fuſos a Tacio romanos. Quã ob cãm q̃ aditũ tuebant̃ territi ꝓfugerũt. Cũ igit̃ Sabini ut idẽ Macrobius ſcribit ꝑ portã patẽtẽ irrupturi eẽnt ferũt ex æde iani ꝑ eã magnã uim torrẽtiũ undis ſcatẽtibus erupiſſe multaſq̃ ꝑduellũ catervas aut exuſtas feruẽti aq̃ aut deuoratas rapida uoragine periiſſe. Ea re placitũ eſt ut belli tpe uelut ad urbes auxiliũ ꝓfecto deo fores reſerarent̃ Eiuſdẽ porte meminit Varro his uerbis. Tercia eſt ianualis dicta ab iano & iõ ibi poſituꝫ ſignũ & ius inſtitutũ a põpilio ut ſcribit in annalibus Piſo ut ſit aperta ſemper quum bellum ſit. Saturnia iuno quum dicitur poſſeſſiuum eſt pro patronymico. Hæc Sabinis fauebat infenſa Romanæ felicitati: quam audierat excidio fore Carthagini.

Clivus Publicus

Plebes. Plebei

Porta

¶INDE: ex ea arce. ERAT Cliuus in ualles arduus. erat deſcenſus difficilis. nam arduum dicimus altum & difficile. Vnde in metamorpho. ardua prima uia eſt quod erat alta & difficilis aſcenſu. Et cliuus: magnus inflexus: κλινω quod eſt inclino. eratq̃ & Cliuus Capitolinus: & cliuus publicus. Varro trium cliuorum meminit: publici: publii: & cuſtonii: & inquit cliuus publicus ab ædibus plebei publicis: qui eum publice ædificarit. Simili de cauſa Publius: & Coſtinius: quod ab his uiris dicuntur ædificati. deinde Varro uidetur addere quartuꝫ. Cum ſubiungat Cliuus proximus eſt ad florales uſus uerſus capitolium uetus quod ibi ſacellum iouis: iunonis: mineruæ. IN VALLES: quæ ſunt inter eos montes. Tarpeium & palatinum & auẽtinum. PER FORA: Romanum boarium piſſarium. VELVT Nunc eſt: quia nunc quoq̃ eſt ipſe cliuus. PER Quem deſcenditis: e capitolio ſcilicet in ualles: & in ipſa fora. ET IAM contigerant portam iam uenerãt ſabini magno impetu ad portam ſub radicibus uiminalis: ut inde ingredientes arcem aſcenderent. CVIVS: portæ. SATurnia: inuidioſa: iuno quæ ſummo odio troianos inſectata eſt ſic & romanos ab illis progenitos. Dempſerat feras oppoſitas. remouerat uectes: & obices quibus clauſa tenebatur porta. illa autem eam aperuit ueium q̃ humana ratione caret ad numen refert: nam ut diximus. Ter ſua ſponte porta patefacta eſt. Cum tanto ego ueritus: non hic ad timiditatem: ſed ad reuerentiam ſpectat. COMMIttere pugnam cum tanto numine quaſi propter reuerentiam nolens ego manus conſerere cum iunone quæ portam aperuerat. PAV. MAR.

ANT. FAN. Lautole Igneæ Sulphuris natura. Sacella. Adolere. Strues. Strufertarii.

¶IPSE Meæ moui callidus artis opem: Aperire & claudere ars iani eſt. Vnde ora fontium a ſe recluſa ſubiungit. Ante tamẽ madidis inieci ſulphura uenis. Varro autor eſt ad ianum geminum aquas calidas fuiſſe uñ Lautolę a lauando ut eidem placet nomen acceperunt. Eſt aũt natura ſulphuris excalefaciens & concoquens teſte Plinio ſentiturq; eius uis & in aquis feruẽtibus neq; alia res facilius accendit. Vnde apparet ignium magnam uim ſulphuri ineſſe. Ara mihi poſita eſt paruo coniũcta ſacello. Sacella ut feſto placet ſunt loca diis ſacrata ſine tecto. Hæc adolet flammis cum ſtrue farra ſuis: adolere uerbum eſt ꝓprie ſacra reddentium autore Nonio qđ ſignificat uotis uel ſupplicationibus numen auctus facere. hic aũt eſt urere: ut uerbenaſq; adole pingues. Sane ſtruem in ſacris diuerſarum rerum congeriem uocant ut farris tritici. hordei. fabe ſeminis rapicii. thure ac uino additis: quæ Strue ante meſſem iano ioui & iunoni rem diuinam faciebant. Sed eſt & Strues libi genus autore Feſto unde qui fertum & ſtruẽ ad ſacra ferebãt Strufertarii dicebant de Strue iani Catonis hæc uerba ſunt. Priuſq̃ porcaʒ fœminã imolabis iano ſtruem cõmoueto ſic. Iane pater te hac ſtrue cõmouenda bonas præces: præcor uti ſies uolens ꝓpitius mihi liberiſq; meis domo familiæq; meæ. Iẽ poſtea uinum iano dato ſic: Iane pater uti te ſtrue cõmouenda bonas ꝓces bene precatus ſum eius rei ergo macte uino inferiori eſto. Cõſueuiſſe aũt iano farre rem diuinã fieri dubiuʒ nõ eſt. Iuuenalis. Quędã de nũero lamiaꝝ ac noĩs alti cum farre & uino ianũ ueſtãq; rogabat. Id numa docuit nõ eſſe purum niſi torreret: Itaq; in ſacris bis toſtũ erat qm̃ & ante fuerat igne purgatum & tunc urebat. Vnde mihi afferũt q ꝑ farra & ſtruẽ accipiũt farra cũ culmis. A farre farreum deducit libi genus ut Feſtus tradit q apud maiores nr̃os in maiore ꝓcio hẽbat. Item farraceæ quo nomine legitima matrimonia uocabant & diffarre atio ſacrificii genus quod inter uirum & mulierẽ fiebat farreo libo adhibito. At cur pace lates motiſq; recluderis armis. cauſæ a nobis ſuperius explicatæ ſunt.

Farre iãno rẽ diuinaʒ faciebant. Farreum. Farraceæ.

Ipſe meæ moui callidus artis opem:
Oraq; (qua pollens ope ſum) fontana recluſi
Sumq; repentinas eiaculatus aquas:
Ante tamen madidis inieci ſulphura uenis:
Clauderet ut tatio feruidus humor iter:
Cuius ut utilitas pulſis percepta ſabinis:
Quæ fuerat tuto reddita forma locó eſt:
Ara mihi poſita eſt paruo cõiuncta ſacello:
Hæc adolet flammis cum ſtrue farra ſuis.
¶At cur pace lates. motiſq; recluderis armis.
Nec mora quæſiti reddita cauſa mihi eſt:
Vt populo pateant reditus ad bella ꝓfecto,
Tota patet dempta ianua noſtra ſera:
Pace fores obdo; ne qua diſcedere poſſit.

PAV. MAR. ¶IPSE Callidus: prudens & aſtutus. Moui opem meæ artis: ſuccurri romanis ea arte qua poteram. ORAq; recluſi: aperui. ORA fontana: ora fontium: hoc eſt ipſas aquarum ſcaturigines. QVA ope ſuʒ pollens quæ potentia præ cæteris ualeo: pollere: ſplendere: pollet ea ope ianus: quia exitus & introitus deus eſt. Sum eiaculatus: longe ieci. AQVAS repentinas repente ſcaturientes: nam ut diximus magna uis aquarum feruentium ſubito ni aduerſos hoſtes eripuit. ANTE tamen: ſcaturgini ipſarum aquarum ſuppoſuiſſe ſe ſulphura dicit: ut eſſet humor feruens: quo magis hoſtes obrueret. Tamen anteq̃ ipſa aqua erumpet. SVBIECI Sulphura uenis madidis: ipſis aquarum meatibus & uenis undis unde ſcaturiunt ſuppoſui ſulphur: cuius natura ut Plynius teſtat excalefacit: & coquit eius uis in aquis feruentibus ſentitur. VT Humor feruidus aquæ feruens. CLAVDERET iter tacio: Includeret iter Sabinorum regi: ne ingredi poſſent aquæ calidæ ſcaturientes plerunq; ſulphureuʒ odorem ſapiunt. quoniam per uenas ſulphuris tranſeunt. unde eſt illud Ply. Aquæ tales ſunt: qualis terra per quam fluunt: quales ue herbarum quas lauant ſucci. Sulphuris autem genera eodem Plynio teſte quattuor eſſe conſtat: uiuum quod græci ακυρον uocant. Alterum genus glebam fullonum appellant. tantum in officinis familiarem. Tertium Egula uocatur cui tantum uſus eſt ad ſufficiendas lanas quoniam candorem tantum mollitiemq; confert. Quartum autem ad lycnia maxime conficienda λυκνια candelabra. Cuius ut utilitas: cuius aquæ ut poſtq̃. Vtilitas eſt percepta pulſis ſabinis. poſteaq̃ romani ꝓcepere ipſius aquæ utilitatem: quia ea ſabinos pepulerat. FORMA: hoc eſt ipſius loci facies. QVÆ Fuerat prius: ſcilicet q̃ id fieret. EST Reddita loco tuto: reſumpſit priorem formam locus cedentibus aquis. TVTO: quia hoſtes erãt fugati inde. ARa mihi romani hac ope iam ſeruati eo in loco unde eruperant aquæ aram templo iunctã dedicauerunt. Ara eſt poſita: erecta. MIHI: numini meo. CONiuncta paruo ſacello: ædiculæ meæ ex æde iam eruperat aqua ut diximus. HÆC: ara. ADOLET: urit. SVIS Flammis farra. nam ut diximus: farre & ſale iano ſacrificabatur. CVM ſtrue: farra & ſtrues iano offerebantur. ut Cato aſſerit. eſt enim ſtrues libi genus: quod addebatur in ſacris & ſuperius imponit libum farraq; mixta ſale. AT CVR: querit nunc poeta cur pace cludatur. bello pateat: quod ſuperius quoq; diximus. AT CVR PACE LATES: cur cluſus es: quaſi cur clauſum eſt templum tuum tempore pacis Et recluderis aperiris. MOTIS ARMIS: cum arma mouentur ad inferenda bella. NEC mora: nulla facta eſt tardatio. EST Reddita mihi cauſa quæſiti: ſtatim ianus reſpondit: & propoſitæ quæſtionis rationem reddidit. VT POpulo: bello inquit ianus patere: ut pateat militiæ reditus pace clauditur: ne pax ipſa diſcedat: quæ ad hæc faciant ſuperius dictum eſt: & quo tempore clauſus fuiſſet: & regnante Numa & poſt primum bellum punicum. & poſt bellum actiacum ſub Auguſto. TOTA ianua noſtra: ianua noſtri templi. PATET: aperta eſt tpe belli. DEMPta ſera: amotis uectibus & obicibus. Vt reditus pateat: ſit aptus. POPVLO ꝓfecto ad bella romanæ militiæ quæ in bellum ierit. PACE: cum eſt pax. OBDO fores: claudo uectibus: ſe obicibus ianuas & te. peſſululum hoſtio obdo: quaſi peſſulo hoſtium claudo. Neq; ne ulla ex arte poſſit diſcedere ipſa pax.

¶CÆSAR eoq̄ diu numine clauſus ero. Numine cæſaris auguſti poſt bellū Actiacū pace mariq̄ parta: de q̄ ANT.
inq̄t Strabo. Nunq̄ igiẗ tāta pacis facultas tātaq̄ bonoꝝ copia Romāis & eis ſocietate fœderatis affluit quanta FAN.
cæſar ſuppeditauit Auguſtus. Numine ēt tyberii germanici & druſi cæſarū pacē retētā accipe poſſumus: quam Cur pace
idē ſcribit Geographus tpibus ſuis ſucceſſorē Auguſti p̄ſtare tyberiū nec minus eius filios Germanicū Dru- Iani tēplū
ſumq̄ ſuā genitori nauātes operā. VESTRI germanice cā triūphi: Germanicus teſte Suetonio miſſus ad ex- clauditur.
ercitū in germaniā morte Auguſti nūciata legiōes uniuerſas iperatorē Tyberiū recuſantes & ſibi ſūmā reip. Pax ſub
deferētes cōpeſcuit atq̄ hoſte mox deuicto triūpha auguſto.
uit. Cū eni cheruſci tres romanoꝝ militū legiōes cū Germani
impatore Quītilio Varro fractis fœderibus p inſi cus.
dias obtruncaſſent a germanico domiti pœnas lue-
rūt eiq̄ triūphū clariſſimū p̄buerūt in quo una cum
aliis uiris illuſtribus ductus eſt Semigūtus cheruſco
rū ductor. Hāc germanici uictoriā ali aſq̄ glorioſiſſi
mas q̄s nūc p̄terimus nō puduit Tyberiū ceu dāno
ſas rei: icrepare p̄claraq̄ facta eius pro ſupuacuis elu

Cæſareoq̄ diu numine clauſus ero:
Dixit & attollens oculos diuerſa uidentes
Aſpexit toto quicquid in orbe fuit:
Pax erat: & ueſtri germanice cauſa triumphi
Tradiderat famulas iā tibi rhenus aquas:

ere uſq̄ adeo Germanico obtrectauit tradiderat famulas tam tibi Rhenus aquas: poetice germanos ait a ger- Rhenus.
manico in iugum redactos: rhenus enim galliam diuidit a germania.

¶ET DIV ero clauſus numie cæſario ſub iperio cæſarū: diu ſub eoꝝ auſpicio clauſuꝫ erit tēplū meū. nā pace PAV.
terra mariq̄ parta ianū gminū clauſerat auguſtus. DIXIT: ianus. ET Attollēs oculos: q̄ſi in altū reſpiciēs. VI MAR.
DENTES diuerſa: diuerſas ptes & a pectoꝛ: & a tergo āteriora & poſteriora. ASPExit qcq̄d fuit ī toto orbe:
totū orbē: & q̄ in orbe erāt. PAX erat o germanice: erat pax cū hæc ſcribebā: aut cū ita mecū loq̄ref ianus. ET
rhenus: fluuius q ex alpibus labēs diuidit galliā a germanis & in oceanū gallicū exit. TRAdiderat iā tibi aq̄s fa
mulas: ſeruire iā cœpat tuæ domui. & hoc pp acolas rheni: q iā domiti fuerāt. CAVSA uři triūphi: qa de ger-
manis triūphaſtis: & hoc arguūt germanico nō cōuenire qa nō uiuēte Ouidio triūphauit. Sed aduertāt q̄ſo: cū
poeta dicat cā uři triūphi: potes itelligere: triūphi uřæ domus. adde q̄ facta parētū ſūt filiis quoq̄ coīa. Vterq̄
germanici př: & př & uerus & adoptiuus germanos domuere. ſed plura geſſit druſus: ſub quo germanicus fili⁹
militabat. Liuius eni li. cxxxvi. rhetiā a Tyb. nerone & druſo domitā refert & li. cxxxvii narrat ciuitates germa
niæ cis rhenū & trās rhenum poſitas a druſo oppugnatas. & li. cxxxviii. Ceruſcos: Cēchreos. caucos aliaſq̄ ger-
manoꝝ gētes a druſo ſubactas itē & lib. cxxxix. bellū cōtra trāſrhenas gētes a druſo geſtū refert. idē pſeq̄ẗ lib.
cxl. & de eius obitu agit ptīceps tot uictoriaꝝ pſ̄narū eē debebat filius. iō poeta hic uři triūphi dixit: & rhenus
tradiderat famulas manus tibi ut alluderet uictoriæ pſ̄naꝝ: q̄ ſi mihi id nō cōcediẗ: cōredaẗ & aliud quod mox
ſubnectā. Aſſerūt hos faſto. lib. ſub auguſto principe ſcriptos: & id ego fateor. primo eni āno exilii ad auguſtuꝫ
ſcribēs dicit ſe. xii. lib. faſtoꝝ ſcripſiſſe. uerū nō cōſtat eo tpe editos: ergo hoc credēdū & aſſerēdū ē ſcriptos fuiſ-
ſe romæ magna ex pte. ſed in ponto emēdatos ſed priores lib. tm̄ editos. Dūq̄ emēdaret: multa ſuſtuliſſe: mul-
taq̄ addidiſſe q̄ de auguſto uiuēte ſcripſerat nō īmutauit. nā poſt obitū eius editū putādū eſt: addebat q̄ ad laudē
germanici ptīnere uidebanẗ. Quīto eni āno eius exilii auguſtū e uitā migraſſe ſcimus. Cōſulibus: duob⁹ ſextis
Pōpeio & Apuleio in lib. de pōto extāt ad hūc pōpeiū cōſulē & legiæ & ſubſequēter ad brutum ſcribēs ait in ſy
thia nobis gnquēnius olympias acta eſt qntū ānū idicat: eo āno auguſtus deceſſit: nā poſtea in iſdē lib. ad Suillū
cū multa polliceaẗ ſe ſcripſurū de germanico: primū inq̄t Dii tibi ſunt cæ. iuuenis: id de germanico: nō de Ty-
be. dicit & ſeq̄ẗ tua numia placa. hac certe nulla eſt notior ara tibi & paulopoſt. Nec tibi de pario ſtatuā germa
nice tēplū. Marmore. carpſit opes illa ruina meas. Tēpla domus faciēt uobis urbeſq̄ btē. Naſo ſuis opibus car-
mine gratus erit. multaq̄ de eodē agit. Deīde. Et mō cæſar auū: quē uirtus addidit aſtris. Sacrarūt aliq̄ carmina
pte tuū. & de augu. itelligit quē celatū in deos aliis carminib⁹ approbat. & ad illud ſeq̄ẗ. Si qd adhuc igiẗ uiui ger
manice nřo Reſtat in īgenio ſeruiet oē tibi. Nō potes officiū uatis cōtēnere uates. Iudicio p̄ciū res hēt iſta tuo.
Sed quorſū hæc ut oſ̄dā de germanico: & nō de Tyberio dicta. nā alterū ab altero ſepat ut de Pō. cōſule aut ſe-
ret auguſto ſolitā naroq̄ ſalutē deq̄ parū noto cōſulet offō. hæc apte dicta ſūt de Auguſto & Tyberio: & ſeq̄ẗ
Tēpus ab his uacuū Cæſar germanicus oē Auferet: a magnis hūc colit ille deis. Sed de relato in cœlū auguſto
ad grecinū nec pietas ignota mea eſt Videt hoſpita tellus in nřa ſacrū cæſaris ēē domo. nec itelligas de. C. cæ-
ſare dictū: ſed de augu. nā ſubdit ſtāt piter natuſq̄ pius: cōiūxq̄ ſacerdos. Numia iā facto nō leuiora deo. & hæc
de Tybe. & liuia facto deo Octauio aug. relato iā in deos deīde Neu deſit ps ulla domus ſtat uterq̄ nepotum
hic auiæ lateri pximus ille pŕis. & itelligit de germanico druſi & druſo tybe. filiis & paulopoſt tu certe ſcis hoc
ſupis aſtite: uideſq̄ Cæſar & eſt oculis ſubdita terra tuis. Tu nřa: audis iter cōuexa locat⁹ Sidera: ſollicito quas
damus ore p̄ces. Perueniēt iſtuc & carmia forſitā illa. Quæ de te miſi celite facta nouo: nouo celite dixit: nō ue
tere: ut auguſtū oſ̄deret. nā cæſar. lx. antea ānis in deos relat⁹ eſt: & poſtea ad carū ſcripſiſſe ſe getico ſermone
laudes auguſti cæſaris inq̄t materiā q̄ris laudes de cæſare dixi. Adiuta eſt nouitas numie nřa dei. Nā pŕis augu-
ſtū docui mortale fuiſſe. Corpus īhæreas numē abeſſe domos iā negari nō pōt de auguſto dictū. Sed qd ſeq̄tur
Eſſe parē uirtutē pari: q frena rogatus ſæpe recuſati cœpit iperii. & hoc de Tybe. Nā iperii ſūmā diu recuſaſſe
Sueto. docet & poſtea eē duos iuuenes firma adiumēta parētis. Qui dederit animi pignora certa ſui. & de ger
manico & druſo iuniore itelligit. Sed aperiā qua rōne hæc dixerim primū ut oſ̄dā poetā: cū germanicum dicit
nunq̄ tyberiū itelligere. Poſteā ut illud cōſtare faciā qnto āno exilii poetæ auguſtū exceſſiſſe: nā q̄ extremo lo-
co adduxi. vi. āno ſcripſit: addit eni ſed meā Care niuali Sexta relegatū bruma ſub axe uidet. Demū ut ex his il
lud colligā: & aſſerā q̄ hoc in loco faſtoꝝ dicit de triūpho germanici itelligēdū eē. Attigite nūc aures: nā id dixi

qđ minime expectabatis. Scitis eni auditores hũaniſſimi ꝙ a pricipio oñdimus circa finẽ pricipatus augu. germanicũ cũ exercitu in germaniã miſſuꝫ: & exceſſu augu. nũciato cõpeſcuiſſe legiões tyberiũ recuſãtes & ſibi ſũmã impii deferẽtes: & de eo poeta in eadẽ ad carũ elegia ſic capto latiis germanicus hoſte Catenis. Materiã noſtris afferat ĩgeniis. & Sueto. inqt de eo atq̃ hoſte mox deuicto triũphauit: cũ ita dicat id arguit eũ nõ multo poſt exceſſuꝫ augusti uiciſſe hoſtẽ & triũphaſſe Sic uiuẽte Ouidio triũphauit: nã q̃rto ãno tyberii poeta migrauit e uita. adde ꝙ ab augusto miſſus in rebelles germanos poſt cladẽ uaria nã de hoſtibus uindictã ſũpſit: cuius meminit Stra. li. 7. his uerbis. Quibus fides adhibita fuerat. hi magnas clades ĩtulerũt: ſicuti cheruſci: & eoꝝ ditiõi ſubiecti: in qb⁹ tres romanoꝝ ordies militũ cũ impatore Quintilio Varro fœderibus fractis p inſidias obtrũcati ſunt: pœnas uero luerũt uniuerſi. Et germanico iuniori clariſſimũ ꝑbuere triũphũ i quo illuſtriũ uiroꝝ ducta ſunt corpa ſimul & fœmiarũ. Multos ꝑterea Stra. cõmemorat: q in triũpho ducti ſũt: & de hoc germanico intelligit. nã paulo ſupius druſi mẽtionẽ fecit qui dũ iter Sallã & rhenũ fluuios belligeraret: domitis hoſtib⁹ uictor oppetiit. Ex his igiť q̃ diximus iã tãdẽ cõſtet germanicũ Ouidio adhuc uiuẽte triũphaſſe: nã periit q̃rto ãno tyberii: qđ Euſebius teſtať. Sic & hos duos uerſus in illius triũphi laudẽ addidiſſe. Sed longius q̃ fuerit nr̃m inſtitutũ ꝓgreſſi ſumus. coacti qdẽ fecimus ad reprimẽdos eoꝝ obſtinatos aios. Qui dum hæc ꝓfitemur maledictis aſſidue nos inceſſunt: quoniã ab eoꝝ ſententiis abhorrere uidear: cum a ueritate abſtrahere me nõ poſſint Sed ne reus maledicentiæ arguar: hæc ſatis ſint. & ſit iam mihi ad cætera tranſeundum.

Iane face æternos pacem paciſq; miniſtros
Neue ſuum: præſta: deſerat autor opus:
❡ Quod tñ ex ipſis licuit mihi diſcere faſtis
Sacrauere patres hac duo templa die:
Accepit phœbo nymphaq; coronide natum

ANT.
FAN.

Iouis & æſculapi tẽpla condita calendis ianuariis.

Tyberia inſula.

Æſculapii tẽplũ a romanis cõditũ: tẽpli conſecratio quõ fiebat.

❡NEVE ſuũ ꝑſta deſerat autor opus. Elargire cæſaribus lõgitudinẽ uitæ ne pax quã mũdo pepererũt deſerať ab eius autoribus. SACRAVere pr̃es hac duo tẽpla die. Romani calẽdis ianuariis duo tẽpla alterũ iouis alterũ æſculapii ſacrauerũt in iſulaꝫ tyberina: quã hodie duo põtes iungũt hic urbi: ille ianiculo. Ibi æſculapio tẽplũ iõ datũ eſt ꝙ laborãtibus peſtilẽtia rõanis cõptũ eſt eã ſedari poſſe ſi æſculapi⁹ i urbẽ ex Epidauro ueheretť. Miſſi itaq; ſũt legati decẽ principe. Q. uolũnio q cũ eo ſe cõtuliſſent & ſimulachrũ ingẽs mirarenť anguis e ſedibus eius elapſus eſt qui p mediã urbẽ ad naues romanoꝝ prexit delatuſq; Romã uerſus cũ aduerſo tyberi ſubueheretť In ꝓximã inſulã deſiliit ubi tẽplũ ei cõſtitutũ eſt & peſtilẽtia mira celeritate ſedata. Huius iſulæ tẽploruq; eius Liuius meminit i prima Decade his uerbis. Ager tarquinioꝝ q inter urbẽ ac tyberim fuit conſecratus Marti Martius deinde fuit. Forte ibi tũ ſeges farris dr̃ fuiſſe matura meſſi: quẽ cãpi fructũ qa irreligioſũ erat cõſumere deſectã cũ ſtramẽto ſegetẽ magna uis hoium ſimul imiſſã corbibus fudere in tyberim tenui fluẽtẽ aq̃ ut mediis calorib⁹ ſolet ita in uadis hæſitãtis frumẽti aceruos ſediſſe illito limo iſulã inde paulatim & aliis q̃ fert temere flumẽ eodẽ inuectis factã poſteaq; credo additas moles manuq; adiutũ ut tã eminẽs area firma tẽplis quoq; ac porticibus ſuſtinẽdis eẽt. Scire aũt debemus ꝙ ait Serui⁹ nihil apud romanos tã ſolẽne fuiſſe q̃ diẽ cõſecratiõis ſuñ coniectare poſſumus quãtũ calẽdis ianuariis ac iani feſto duoꝝ tẽploꝝ dedicatiõe celebritatis acceſſerit. Fiebat ſane tẽpli cõſecratio ut idẽ Seruius docet hoc mõ. Qui tẽplũ dicabat poſtẽ tenẽs dare ſe dicebat numini: qđ ab illo neceſſe fuerat iã teneri & ab hũano iure diſcedere. Nec nos fugiãt ornamẽta ut ſũt clypei coronæ cæteraq; id genus non dedicari eo tpe quo delubra ſacranť mẽſas uero arulaſq; autore Macrobio eodem die quo ædes ipſe dedicari. PHOEBO nymphaq; Choronide natũ. Æſculapiũ q Apollinis filius fingiť: qa ſecto uẽtre coronidis mr̃is ꝓcreatus eſt: Oẽs eni ſic in lucẽ editi Apollini cõſecrati ſunt qa deus eſt medicinæ p quã lucẽ ſortiunť. attribuunť æſculapio dracones qđ uigilãtiſſimi gñis putanť. q̃ res mediciæ maxime neceſſaria eſt. huic deo nõnulli dicunt iõ factã ædẽ in iſula ꝙ ægroti a medicis aq̃ maxime ſuſtẽtenť & modoſũ bacilluꝫ ab eo teneri ꝓp artis medicæ difficultatẽ eiuſq; tẽplo canes adhiberi qm̃ is deus uberibus canis. nutritus dr̃. Dicabanť in æde huius dei tabellæ ĩ qbus q ſeruati erãt ex ualitudine pinxerãt morbi genus Placet aũt Pli. anguẽ iõ dicari æſculapio qđ ei multa credunť ineſſe remedia. Cæterũ huius tẽplũ Plutarchus iõ extra urbẽ eẽ poſitũ inqt ꝙ maiores foris ſalubrius q̃ in urbe hitari crediderũt & ꝙ in græcia tẽplũ eius fuit ſed ꝓcul ab Epidauro. Pli. uero lib. xxix. nat. hiſtoriæ ubi meminit artis medicæ: nõ rẽ inqt antiq dãnabãt ſed artẽ maxime uero q̃ſtũ eẽ imani ꝑcio uitæ recuſabanť. Ideo templum æſculapii etiam cum reciperetť is deus extra urbẽ feciſſe iterũq; in iſula tradũt. Cætera ad hunc deum pertinentia apud Macrobium lege.

PAV.
MAR.

❡IANE FACE perpetuum ac æternam pacem optat. O IANE face pro fac. ÆTERNOS pacem & pacis miniſtros: fac ut æterna ſit pax: & æternum imperitent cæſares qui pacẽ populis ſuggerũt: q pacẽ orbi pepere PRÆſta neue autor deſerat ſuũ opus: q̃ſi cõcede ne ego qui ſum autor faſtoꝝ deſerã iſtitutũ opus: ſed ꝓſequar uſq; ad finẽ ut dicas ꝑſta ne domus cæſarea q̃ eſt autor pacis deſerat eã: ſed ſemp ſuggerat: Quod tñ hactenus cũ iano ſermonẽ habuit: & ab eo multa didicit: nũc ea q ex ãnalib⁹ & ueterib⁹ faſtis & põtificũ libris excerpſit apiet. Primũq; inquit calẽdis ianuariis duo tẽpla in iſula Tyberina iouis. ſ. & æſculapii fuiſſe cõſecrata: de quo mox agemus. Tamen qđ licuit mihi diſcere ex ipſis faſtis: qđ potui ꝑcipere ex ipſis faſtoꝝ libris aliqui legunt. LICVIT dicere: tunc intelligas qđ ex faſtis referre licet. Partes: quaſi maiores noſtri: ſeu ueteres romani. SACRAVERE: cõſecrauere. Hac die: calẽdarũ. ſ. ianuariarũ. Duo tẽpla: iouis. ſ. & æſculapii. ACCEPIT. ex phœbo & choronide nympha filia phlegiæ filii martis natus eſt æſculapius: q in epidauro urbe colebať: q̃ eſt in ſinu ſaronico: cuius numẽ tã uiuẽtis: q̃ ubi ex humanis. exceſſit ob artis medicæ gloriã ſæpe multis & maximis ciuitatibus fuit adiumẽto. Vnde cũ romani peſtilẽtia cõtinuis tribus annis uexarenť: ex libris Sybillinis cõpertum eſt ut apud Vale. maximũ libro primo. & apud Liuiũ. xi. legiť non poſſe recuperari priſtinã ſalubritatem

niſi æſculapius ab epidauro eſſet accerſitus. Miſſis ergo illuc legatis .x. duce Q uito uolũnio. Anguis quẽ epidauri raro: ſed nunq̃ ſine magno ipſorũ bono uiſu in modum æſculapii ueneratı fuerũt. Mitis labi cœpit. Triduo q̧ religioſe cõſpectus ad triremẽ romanã prexit: & cũ eo pſperã emẽſi nauigationẽ romã aduectũ ſũt i rypã tybridis egreſſis legatis: in iſula ubi tẽplũ dicatũ eſt: Anguis tráinatauit aduẽtuq̧ ſuo tẽpeſtatẽ. cui remedio qſitus fuerat diſpulit. Sedata peſte cũ optima tẽperies aeris rediret ioui quia luci peſt aliud tẽplũ eodẽ loco: eodem tpe poſuere. Verũ ſerpẽtẽ pro æſculapio: romã aduectũ eẽ myſterio nõ caret. Simulacris eni æſculapii: & ſalutis: ut in ſaturnalibus legimus Draco ſubiũgit: q̧ hi ad ſolis naturã: lunæq̧ referunt. Eſt æſculapius uis ſalubris de ſubſtãtia ſolis ſubueniẽs aĩs: corpibuſq̧ mortaliũ. Salus aũt naturæ lunaris effectus eſt. Q uo aĩantiũ corpa iuuant ſalutifero firmata tẽperamẽto. iõ ſimulacris eorũ iũgunt figuræ draconũ quia pſtãt & hũana corpa: uel ut infirmitatis pelle depoſita: ad priſtinũ reuireſcãt uigorẽ: ut reuireſcũt dracones p ãnos ſingulos pelle ſenectutis exuta. A pollodorus in libris π ερκοτων: ſcripſit æſculapiũ auguriis: & diuinationib' peſſe nec mirũ. nã oportet medicũ: ut Hipocrates ait: dicere de ægroto. Q uæ ſint: q̃ fuerint: q̃ mox uẽtura ſequant &c. Inſula q̃ pmit amnis aq̃ diuidua: inſula tyberina: q̃ fluuio cingit: & cũ aquã diuidit. Accepit natũ a phœbo & nympha choronide ac cepit æſculapiũ apollinis & choronidis filiũ ut dictũ eſt quia in ea inſula dedicatũ eſt illi tẽplũ. & de ea iſula agit: q̃ fecit tybris ex cõgregatione primo palearũ ſectarũ in cãpo martio poſt exactũ Tarquiniũ: deinde ex congeſtione arenarũ augurio monẽte iactis fũdamẽtis: q̃ nõ ex arte: ſed a natura facta uidet. De quo Liuius li. ab urbe cõdita ſecũdo. De bonis ingt Regis: q̃ reddẽda añ cẽſuerãt res integra refert ad pres. Ibi uicit ira uetuere reddi: uetuere in publicum redigi. Diripiẽda plebi ſunt data: ut cõtacta regia pda ſpẽ in ppetuũ cum his pacis amitteret. Ager Tarquiniorũ: qui inter urbẽ ac tyberim fuit conſecratus marti: martius deinde campus fuit. Forte ibi tum ſeges farris dr fuiſſe matura meſſi. Q uem campi fructum quia irreligioſum erat conſumere. Deſectam cum ſtramento ſegetem magna uis hominum ſimul immiſſa corbibus fudere in tyberim tenui fluentem aquas ut mediis ſolet caloribus: ita in uadis hæſitantis frumenti aceruos conſediſſe illitos limo.

Inſula: diuidua quam premit amnis aqua:
Iuppiter in parte eſt: capit locus unus utrũq̧:
Iunctaq̧ ſunt magno templa nepotis auo:
Q uis uetat & ſtellas: ut q̃q̧ oriturq̧: caditq̧:
Dicere: promiſſi pars fuit iſta mei:
Fœlices animæ: qbus hæc cognoſcere primis:
Inq̧ domos ſuperas ſcandere cura fuit:

QVIS Vetat & ſtellas ut quæq̧ oriturq̧ caditq̧ Dicere. Q uia occurrebat in libris ãnalibus q dierũ hñt cõputationẽ hoc eſt in faſtis ortus occaſuſq̧ ſiderũ nõ cõtineri q̃ ſine dubio res hẽt. ii eni faſtorũ quidẽ ordinẽ & rõnẽ poetæ ſuggerere potuerũt: ortus uero occaſuſq̧ ſignorũ minime. Vñ autor ait ſupra Sacra recognoſces ãnalibus eruta priſcis. Hic uero ſubiũgit. Nos quoq̧ ſub ducibus cælum metabimur illis. FOELICES aiæ quibus hæc cognoſcere primis. Inq̧ domos ſupas ſcãdere cura fuit. Laudat inuẽtores aſtrologiæ de quibus ita uaria legunt ut nihil certũ tradi poſſe uideat. Pli. aſtrologiã inquit inueniſſe A tlãtẽ Lybiæ filiũ ut aliis placet ægyptios: ut alii uolũt aſſirios: quibus eã primus prometheus indicauit: autore Seruio. Laertius refert putare nõnullos Thaletum Mileſiũ aſtrologiæ ſecreta rimatũ ſolis defectus cõuerſioneſq̧ dixiſſe. Si Porphyrionẽ audimus Babylonii eã inueniſſe dicent. Si Iuſtinũ zoroaſtres rex Bactrianorũ. Si Plutarchũ A naxagoras primus lunaris luminis atq̧ umbræ cãm depñẽdiſſe ac lr̃is mãdaſſe putabat qui rogatus teſte Laertio cuius rei cã natus eẽt inſpiciẽdi ingt cæli & ſolis & lunæ. Sũt & alii qui alia tradiderũt quorũ opiones nõ imprudẽs ptereo. Illud dubium nõ eſt iure appellari hoc in loco fœlices quorũ ingenia cõſecuta ſunt qd aliqñ Mãtuanus noſter Homerus optauit: ut Me uero primum dulces ante omnia muſæ quarũ ſacra fero ingẽti pculſus amore accipiãt cæliq̧ uias & ſidera mõſtrent. Sane ratio ſiderum adeo nobis neceſſaria eſt ut qui eam ignorat: ut inquit Q uintilianus poetas intelligere nequeat qui ut alia omittantur totiens ortu occaſuq̧ ſignorum in declarandis tẽporibus utuntur. Eſt autẽ notandum præter eos ortus occaſuſq̧ ſignorũ qui coſmici chronici & heliaci nuncupantur meridianum hoc eſt circulum qui medius eſt inter ortum & occaſum finem eſſe ortus ſiderum & occaſus initium.

ANT. FAN.

Aſtrologiæ laus.

Syderum cognitio neceſſaria

INSVLAM ide paulatim & aliis quæ fert timere flumẽ eodẽ inuectis factã Poſtea additas credo moles: manuq̧ adiutũ: ut tã eminẽs aera firmaq̧ tñ plus quoq̧ ac porticib' ſuſtinẽdis eẽt. Idẽ fere Diony. Iuppiter eſt I parte ipſius inſulæ: quia & ibi tẽplũ eſt illi cõſecratũ. Vnus locus una inſula. Cœpit: recepit. Vtrũq̧ & iouẽ & Æſculapiũ: quia in eadẽ inſula & ſimul iũcta hñt tẽpla TEMpla nepotis. Æſculapii q nepos eſt iouis. quũ hic phœbi pr: cuius ille filius. Sũt iũcta magno auo tẽplo magni iouis. Et Plutarchus pblemate nonageſimoqrto ait cur extra urbẽ ædes æſculapii poſita eſt. An quod foris ſalubrius: quã in urbe hitare crediderũt. Nã græci quoq̧ i excelſis ac puris locis æſculapii tẽpla plane collocãt: An qd deũ ex Epidauro accerſitũ in urbẽ cõmigraſſe opinat In græcia eni nõ in urbe: ſed pcul ab epidauro æſculapii tẽplũ eſt. An qd dũ draco ex naui in inſulã deſcẽdiſſet & ex oculis euanuiſſet: ipm eo in loco edis ponẽde auctorẽ ac pm õſtratorẽ fuiſſe opinant. Q uis uetat ps ppoſitiõis fuit: ortus & occaſus ſignorũ: eã aggredier: & ſuo dierũ ordine pſequet Q uis uetat dicere & ſtellas: quis phibet me de ortu: & occaſu ſtellarũ agere. Vt quæq̧ orit & cadit. ut una quæq̧ ſtella ſurgit ab oriẽte mane & ueſpi occidi ſiue ẽt heliace ſeu coſmice. Illa fuit ps mei ppoſiti: q̃ſi fuit illa una ps meæ magne ppõnis. nã in pricipio dixit. lapſaq̧ ſub terras ortaq̧ ſigna canã. FOELICES aiæ: magna illorũ philoſophorũ cõmẽdatio: q cæleſtia primũ indagarũt: & aliis quoq̧ pcipiẽda tradiderũt: & præ cæteris a ſũma uitiorũ & laſciuiæ cõtinẽtia ac ſobrietate cõmẽdat: qui nec ſtrepitui forẽſi obnoxii: nec rei militari nulla ambitiõe: aut inani gloria aut habendi cupiditate tangebant. Q ua quidẽ rõne cælum dimenſi ſunt: & mortalibus aperuere. Sed uidet locus hic exigere: ut de his primis pauca referamus cœlum primi obſeruarunt aſſyrii: caldei & ægyptii. Ab egyptiis ut Euſta

PAV MAR.

chius inquit aſtrologiã:& arithmetricã mercatoꝝ & nautarũ cõmercio Sidoni phœnices accepe: & ab his ut alii referũt in græciã penetraſſe cõſtat. Signiferi tñ circuli obliquitatẽ ut Pli.refert primus intellexiſſe: hoc eſt rerũ fores aperuiſſe. Anaximãder mileſius tradiꝭ olympiade.lviii.ſigna deide in eo Cleoſtratus. Et primã arietis ac ſagittarii ferã ipſã ante multo atlas. Veneris ſtellæ naturã Pythagoras Samius primus dephẽdit:lunæ uero ſingula mortaliũ primus dephẽdit Endimiõ. Defectus ſolis & lunæ rationem romanoꝝ primus in uulgus extulit Sulpitius gallus. Apud græcos Thales mileſius primus inueſtigauit. Poſt eos utriuſq; ſideris curſũ in dc. ãnos ꝑtinuit hipparch⁹ mẽſes gẽtiũ:dieſq; & horas:ac ſitus locoꝝ:& uicos populoꝝ cõplexus quo teſte Democritũ fertſt primũ cum terris cœli ſocietatẽ itellexiſſe:oſtẽdiſſeq;. Ariſteus ſolſtitii rõnẽ iuenit. Pythagoras ẽt ſiderũ interualla dimẽſus. hæc ex Pli. Sed illud addẽdũ:quod poetæ atlantẽ in montẽ cõuerſum referũt:cœluȝ humeris ſuſtinentẽ:myſterio nõ uacat:nã primus atlas ſua indagatione cœlũ mortalibus aꝑuit:& cũ ſiderũ peritia polleret:creditũ eſt a poſteris illũ manibus ſidera tractaſſe. Prometheũ caucaſo affixũ dicũt:qđ ignẽ e cœlo furatus ſit nõ aliud in nobis oſtẽdit:quã ignitũ elemẽtũ primũ a Prometheo intellectũ fuiſſe:licet ſint q cũ figulũ arbitrenꝭ. Eudoxus gnydius æſchinis filius aſtrologiã multis philoſophoꝝ cõdimẽtis ornauit. Eandem carmine ſcripſiſſe aratus cilix & Empedocles agrigẽtinus. ſed hæc hactenus. Fœlices aĩæ:illorũ.ſ.philoſophoꝝ. Quibus primis fuit cura cognoſcere hæc quaſi qui curã oẽm ac diligentiã adhibuere harũ rerũ indagationi. Et ſcandere domos ſuperas.ideſt aſcẽdere cœlum:hoc eſt ſummo ſtudio indagare cœleſtia:pro cœleſtium ipſorum cognitione. Fœlices animas appellat & Virgilius. Fœlix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.

Credibile eſt illos pariter uitiiſq; iociſq;
Altius humanis exeruiſſe caput:
Nõ uenus & uinũ ſublimia pectora fregit
Officiumq; fori:militiæq; labor:
Nec leuis ambitio:perfuſaq; gloria fuco
Magnarũq; fames ſollicitauit opum:
Admouere oculis diſtantia ſidera noſtris
Aetheraq; ingenio ſuppoſuere ſuo:
Sic petiꝭ cælũ:nõ ut ferat oſſan olympus:
Sũmaq; peliacus ſidera tangat apex:~

ANT. ¶NON Venus & uinum ſublimia pectora fregit.

FAN. Vinũ quidẽ modice ſumptũ firmat & roborat feſſiſq; corpib⁹ celerrime ſubuenit:imodice uero eneruat & ſtatũ mẽtis euertit. Vnde in puerbiũ ceſſit uino ſapiẽtiã obumbrari. Propertius. Vino forma perit uino corrũpiꝭ ætas. Vino ſæpe ſuũ neſcit amica uirũ. Quã ob cãm ſolebãt cẽſores uinoſos ſenatu amouere & apud Homerũ hector nõ uult ſibi uinũ afferri ne eneruetꝭ neue animus ac robur elãgueſcat. Corrũpũt eñi blãde uolupetates ut ait Plutarchus oẽ robur animi idoleq; uirtutis ingeniũ labefactãt cõſiliũ eripiũt. Vñ Plato merito eſcã malorũ appellat uoluptatẽ. Vinũ Anacharſis dixiſſe ferꝭ tres ferre uuas. Primã uoluptatis:ſecundã ebrietatis.tertiã mœroris eius uſus mulieribus olim interdictus fuit quæ iõ cognatos ore oſculabanꝭ ut multi exiſtimarũt:ne bibẽtes laterẽt ſed domeſticoꝝ cõgreſſu redarguerenꝭ.

Vini natura.

Vini uſus olim mulieribus interdictus.

Fucus. PERFVSAq; gloria fuco:inanis gloria nõ uera non parta uirtute. Fucus eñi q̃uis & alia ſignificet eſt herbæ genus autore Seruio unñ tinguntꝭ ueſtes. SIC Petiꝭ cœlũ nõ ut ferat oſſan olympus:ingenio ſtudio:uirtute cœlum petitur:non congeſtione montium ut oſſæ pelii olympi:quod a gigantibus tentatum eſt.

PAV. MAR. ¶EST CREdibile:credi par eſt quaſi id credere poſſumus. ILLOS:cœleſtium.ſ.indagatores. EXERVISSE: eleuaſſe. CAPVT altius:ſublimius. HVMANIS Pariter uitiis & iocis:hoc eleuaſſe mentẽ ad altiora contemplãda:magis q̃ liceat uitioſis:& laſciuiæ deditis hoibus:ſeu quia potius cõtẽplationi & rerũ indagationi ſeſe tradidere:q̃ uitiis humanis. NON uenus & uinũ:nõ res uenerea:nõ crapula:quaſi nõ laſciuiꝭ nõ ulla ſympoſii uoluptas. FREGIT:cõtudit. PEctora ſublimia:mẽtes ad ſublimia tẽdẽtes:q̃ſi rerũ cœleſtiũ indagationi deditas. TAnta erat eoꝝ cõtinẽtia:ut nulla uoluptate ab ea cõtẽplatiõe ſeduceretꝭ. ET Fori officiũ:munus ſeu rõ agendarũ in foro cauſarũ. ET Labor militiæ:militaris induſtria nõ fregit ea pectora:quia nihil harũ rerũ : quæ uel ad quæſtũ : uel ad inanẽ gloriã ꝑtinẽt:ab incepto reuocauit. NEC ſollicitauit:ſollicitos reddidit eos. LEVIS:inutilis. AMBitio:indigna honoris appetitio.ambitus Põpeo teſte ꝓprie eſt ædificiorũ circuitus. Sed eodẽ uocabulo crimẽ auaritiæ:ſeu affectati honoris appellaꝭ a circuẽdo:ſupplicãdoq;:inde ambitio ipſa actio ambitientis. ET Gloria pfuſa fuco nec ſollicitauit eos inanis & falſa gloria. Perfuſa fuco dixit:quaſi nõ uero ſed ficto colore.& eſt trãſlatio a mulieribus quæ herbarũ ſucco ut colorẽ accipiãt faciẽ ſibi illiniunt. Verũ fucus interduȝ ueſpam ſignificat:unde eſt illud Virg. Ignauũ fucos pecus a pſepibus arcent:interdũ ut pleriq; uolunt accipiꝭ pro cõcharũ ſanie:quæ tingiꝭ pãnus:& herbã alii eẽ dicũt:cuius ſuccus tingẽdis etiã pãnis adhibetꝭ. Verũ græ. φυκοσ alga maris diciꝭ.& φυκιον ille mulierũ ornatus ex quo multi putãt ex herbis marinis ſuccũ illũ cõfici. Ve prouel. Fames magnarũ opus:nec eos ſollicitauit imẽſa cupiditas habẽdi magnas opes:hoc eſt auaritiæ crimen:cupiditatẽ famẽ appellauit.ſic & Virg. Auri ſacra fames. ADMouere:illi quidẽ philoſophi ꝓpinqua fecere. Oculis nr̃is.ſidera diſtãtia lõge a nobis remota:iõ admouere.quia ſua inq̃ſitione patefecere. ET Suppoſuere:etiam aſpectui nr̃o. ÆTHERA:ſupiorẽ aera:uel potius cœlũ ipm. SVO ingenio acumine igenii & diligẽti indagatione:ſuppoſuere dixit:qa cœli:quod ſupius eſt rõnẽ ita apuere:ut illud inferius & in manibus hẽre uideant:ut Aut ſuppoſuere ingenio ſuo:qa totũ illud pſcrutati ſunt:& oẽm eius rõnẽ intelligere. SIC Petiꝭ:hac uia in cœlum itur:nõ quæ gigantũ inſolẽtia tẽtauit. Qui ut eſt ir fabulis ad oppugnãdũ cœlũ mõtes cõſtruxere. Olympũ oſſan pelion. Sic petiꝭ cœlũ hac rõne:& iſtitutione uitæ ab oĩbus uitiis abhorrenti referunꝭ hoĩes in deos. NON ut olympus ferat:ſuſtineat. OSSAN:pro oſſam:nã aliter nõ ſtaret uerſus:eteñi gigãtes:qui ex terra geniti cœleſte regnum affectaſſe ferunꝭ:iccirco altiſſimo theſſaliæ montes conſtruxere: primo loco olympum ſtatuere.deinde oſſan:poſtea ſuperiore parte locauere pelium. Olympus quidẽ altiſſimus eſt.& nõ mõ in theſ-

ſalia:uerũ in creta:& myſia aſiatica & Cypro:& in æthiopia eiũſdẽ nois mõtes eẽ cõſtat. Theſſalicũ: creticum:
Cyprũ noſipſi uidimus & aſcẽdimus. Oſſam uolũt ab olympo auulſam. fuiſſe:& inde patuiſſe peneio amni uiã
Pelũ centaurico bello pirithous ui occupauit:& ex eo cẽtauros eiecit. & ut refert Pli. Dicearchus regũ cura ꝑ
mẽſus montes:ex oĩbus altiſſimũ ꝑdit pelion. ET Apex peliacus:ſũmitas pelli montis. TANgat ſũma ſydera:
quaſi tendat in cœlum propter ingentem eius altitudinem dictum. SEd unde hæc gigantum machinæ fabula
emanarit:dicemus in quarto libro. Apex ſacerdotum erat inſigne:quod capite ferebatur uincullis alligatum:in-
de pro ſummitate ponitur:dictus quod comprehendere antiqui uinculo apere dicebãt. NOs quoq;:nos etiam
in rerum deſcriptione:preſertim occaſus & ortus ſequemur illos ſanctiſſimos philoſophos.

Nos quoq; ſub ducib9 cælũ metabimur illis:
Ponemuſq; ſuos ad ſtata ſigna dies:.
¶ Ergo ubi nox aderit uẽturis tertia nonis:
Sparſaq; cœleſti rore madebit humus.
Octipedis fruſtra quærunť brachia cancri:
Præceps occiduas ille ſubibit aquas:

¶NOS quoq; ſub ducib⁹ cœlũ metabimur illis: di-
metiemur cœlũ ducibus aſtrologis tractantes de or
tu occaſuq; ſignoꝝ cũ libri annales talia nõ ſuppedi
tent. PONEmuſq; ſuos ad ſtata ſigna dies: Stata ſi-
gna dicit uel q̃ ſuo & fixo tpe oriunť & occidunt:uel
q̃d magis placet q̃ cœlo affixa ſunt neq; errãt ut pla-
netæ. Ply. Cũ oĩa hæc ſtatis ſideribus cæloq; affixis
cõſtẽt. Dicunť & ſtata ſacra q̃ ſtent neq; muienť ſed
certis diebus fiãt. De qbus Statius in primo thebai-
dos. Vnde hæc ſtata ſacra quotãnis ſolẽnes recolũt
epulæ Cato. Sacra ſtata ſolẽnia ſancta deſeruiſti. Forma uero ſtata dicit quæ neq; pulchra ẽ quã modicã & mo
deſtã Phauorinus uxoriã appellabat. Stati aũt dies uocanť iudicii cã cum peregrino cõſtituti. Sciendum q̃ cum
ſtaturus primã ſyllabã producat ſtatus eam corripit ut recte Priſci. docet: ut Cõſtatura fides ſuperum & zephy
ros quoq; uana uetuſtas his aſcripſit aquis:quorum ſtata tempora ſtatus. OCTIpedis fruſtra q̃runť brachia
cancri. Præceps occiduas ille ſubibit aquas. Tertio nonas Ianuarias cãcer occidit:autore Columel. Accipiendus
aũt hoc loco eſt occaſus coſmicus q̃ fit pene oriẽte iam ſole. Cũ.n. hoc tpe ſol capricornũ tenens magnã eius pꝛ-
tem emẽſus fuerit cãcer oppoſitus capricorno coſmice occidat neceſſe eſt. Hoc zodiaci ſignũ dicit porta cœli
teſte Macro. ſicut & capricornus. In eo ſol obliquũ icipit agere retrogreſſum quẽadmodũ & cãcer aĩal retro at-
q; obliq; cædit:cui octoni ſunt pedes in obliquũ fixi:pterea & bina brachia forcipibus dẽticulatis. Ferunt cãcrũ
inter ſidera collocatũ Iunonis beneficio cũ momordiſſet e Lernæa palude Herculis pedẽ cũ hydra pugnantis
ab eoq; iterfectus eſſet. Lege Iginiũ ne tibi oĩa recitem. Occidit hic & exoriť poſteriore corpis parte. conſtatq;
ſtellis. xviii. ut qbuſdã placet:quarũ duæ aſelli appellanť iter quas ut ſcribit Pli. Exiguũ ſpaciũ obtinẽte nubecu-
la quã p̃ſæpia appellãt cũ cœlo ſereno apparere deſierit atrox hyems ſeqtur ſi alterã earũ aqloniam caligo ab-
ſtulerit auſter ſæuit ſi auſtrinã aqlo:ſunt aũt aſelli in cãcri texta. Stellarũ ſitũ in hoc & cæteris ſignis(ne te obtũ
dam)pete ab Igino & Baſinio noſtro parmẽſi quẽ Frãci. Phi. iure appellat igenioſum borũ atq; a muſis nutri-
tũ. Is eſt q̃ moriẽs Arimini hoc ſibi epitaphium reliquit. Parma mihi patria eſt ſunt ſydera carmen & arma.
NOS QVOq; metabimur: metis dirigemus:hoc eſt ſuo ordie deſcribemus. COELum illis ducibus:quaſi ea
rõne:quã illi primi idagatores tradidere i multis codicibus eſt. Meditabimur.i. meditando ſcribemus. Et pone
mus:deſignabimus. SVOS:ꝑprios. DIES ad ſtata ſigna:ad ea q̃ ſunt ſuis circulis fixa:ut ſunt duodecim illa ſi-
gna fixa zodiaco circulo:cuius uertigine uertunť & ipſa. Sunt quoq; & erraticæ ſtellæ ſeptẽ:quæ cõtra cœli uer
tiginẽ innitunť:inde dicti ſunt ſolis & lunæ labores. ¶ERGO ubi:cũ paulo ſupius dixerit partẽ ꝑpoſiti fuiſſe:
uelle ortũ & occaſum ſignoꝝ ſcribere:nũc illud aggreſſurus. ERGO inquit ubi aderit nox tertia uenturis nonis
cũ uenerit nox:quæ diẽ tertiũ calẽdariarũ ianuariarũ p̃cedit. ET Humus:terra. MADEbit ſparſa rore cœleſti
fiet uda ſeu madida pp rorẽ matutinũ e cœlo decidentẽ. Sic diluculũ ipſius diei ſignificat. FRVſtra quæruntur
brachia cancri octipedis:in caſſum tolles in cœlũ oculos ut cancrũ uideas:qm̃ tertio die a nonis: ſic & tertia die
ianuarii occiderit ILLE cancer. PRÆceps:quaſi ꝓnus occidens. SVBibit aquas occiduas:Imergeť oceano:&
ſic occidet. OCTIPEDIS:quoniã octo pedes hẽt. Et aduerte occaſum hũc cancri eẽ coſmicũ:ſic & totus coſmi
ce etiã ortus capricornus. Ita eni in circulo zodiaco:qui ex obliquo cingit zonas:locata ſunt ipſa ſigna:ut cũ ali
quod eoꝝ occidere incipit aliud quid illi eſt oppoſitũ oriri incip at:ut occidẽte coſmice ariete oriť libra:occidẽ
te tauro oriť ſcorpius:ita & geminoꝝ occaſu ortus eſt ſagittarii:& occidẽte cancro oriť capricornus: qui illi eſt
e regiõe locatus:& ut fabulã quoq; referamos. CAncer herculis cũ hidra pugnãtis in lerna palude pedem mo
mordit:ſed ab hercule pede cõtritus a iunone inter ſidera poſitus eſt:ut eẽt ex duodecim ſignis: quæ maxime
ſolis curſu cõtinenť. Hũc mediũ ut Iginius inqt diuidit circulus æſtiuus ad leonẽ exortus ſpectantẽ:paulũ ſupra
capu: hidræ collocatũ occidentẽ:& orientẽ poſteriorẽ corpis ptẽ:habet in texta ſtellas duas:quæ aſini uocanť:
in dextris pedibus ſingulas obſcuras:in ſiniſtro primo & ſecũdo binas obſcuras:in tertio & q̃rto ſingulas ob-
ſcuras:in ore unã in dexteriore chela tres ſimiles nõ grãdes:in ſiniſtras duas. Aſini in texta cancri a libero collo
cati dicunť. Nã fugientẽ liberũ p theſprotiã ira iunonis:& ꝓperantẽ ad oraculũ iouis dodonei. Aliter e duob⁹
aſellis obuiã factis per magnã paludẽ in tuta traiecit:nõnulli dicunt liberum illi aſino quo fuerat uectus huma
nam uocem dediſſe:qui cum uoluiſſet cum priapo de rerum natura contendere:uictus interemptuſq; eſt: mi-
ſertus liber aſinum inter ſidera collocauit. Eratoſthenes autem inquit. Tempore quo iuppiter ad opprimẽdos
gigantes:omnes deos conuocaſſet:ueniſſe liberum patrem:& ſatyros: Sillenos aſellis uectos. Qui cum nõ lon
ge ab hoſtibus eſſent dicuntur aſelli pertimuiſſe:& ita magnum clamorem & inauditum gigantibus feciſſe: ut
omnes hoſtes perterriti in fugam ſe conuerterint:& ita ſuperati fuere:& aſini ſideribus annumerati. Hæc ex
Iginio accepimus:& quoniam capricorni occaſum attigimus erat & de illo agendum:ſed dabitur poſtea locus

ANT.
FAN.
Stata ſi-
gna.
Stata ſa-
cra.
Stata die
Staturus
primã ꝓ-
ducit.
Status pri
mã corri-
pit.
Cãcer oc-
cidit ter-
tio nonas
ianuarias.
Coſmic⁹
occaſus.
Porta cœ
li.
Cancer i-
ter ſidera.
Baſinius
parmẽſis.
PAV.
MAR.

Inſtiterint:circa exortū capricorni:uel paulopoſt:qm̄ hoc ſignum & frigidum & humidū eſt:iminent plerūq; hymbres.Id maxie erit nonis ianuariis cū lyra exoritur.

¶ Obſtiteritq; hibres miſſi niſi nubib9 atris:
Nonæ ſigna dabunt ex oriente lyra:
¶ Quattuor adde dies:ductis ex ordie nonis:
Ianus agonali luce piandus erit:
Nois eſſe pōt ſuccinctus cauſa miniſter.
Hoſtia cælitibus quo feriente cadit:
Qui calido ſtrictos tincturus ſanguie cultros
Semper agat ne rogat:nec niſi iuſſus agit:
Pars:qa nō ueniāt pecudes:ſed agāt abactu:
Nomen agonalem credit habere diem:
Pars putat hoc feſtū priſcis agnalia dictum

ANTO. FAN.

Lyræ ortus nonis ianua.
Lyræ ortus heliacus.
Lyra iter ſidera.

¶ OBSTITERintq; hymbres miſſi niſi nubibus atris.Nonæ ſigna dabunt ex oriente lyra.Ortus lyræ qui erit nonis ianuariis cuius meminerunt Pli.& Collu.indicabit cancrū occidiſſe niſi forte hymbres nubeſue obſtiterint.Quod ideo dicitur quia nonis quibus fidicula oritur quam græci γνητην idest uocum uarietatem:lyram noſtri fidem ſiue fidiculam uocant uaria tēpeſtas eſt ut idem ait Collumel.Loquimur aūt hoc i loco de ortu lyræ heliaco.Eam.n.cum ſagittario i ortum ferri cernimus quare ſole ad capricorni imatendente lyra ſe profert emergitq; ſolis abſceſſu.Hæc qua Orpheus quōdā manes ſibi cōciliaſſe narraſ.Syllius:ſed quos pulſabat riphæū ad ſtrymona nerui auditus ſuperis auditus manibus orpheus emerito fulgent clara iter ſidera ſæclo.Id ſiduſ nouem ſtellis cōſtare dicitur.Sunt q legant inſtiterit hymbres miſſi de nubibus atris:qui uerſus cum me adoleſcēte Ferrariæ iter diſcipulos celeberrimi uiri Guarini Veronenſis uarie iactaretur memini non diſplicuiſſe multis iudicium meum:qui ſentiebam eum uerſum legendum ut de tempeſtate ambigi uideretur quod autore Collumel.idibus uaria ſit non certa tempeſtas.

Agonalia qnto idus ianu.
Agones
Victimatores
Agonia
Agonius dies
Agonū ludus
Agōi dei feſta
Agoniū agonia
Egonus mōs
Egonēſis porta
agnalia

¶ QVATTuor adde dies ductis ex ordine nonis Ianus agonali luce piandus erit.Agonalia iani ſacra quinto idus ianuarias celebrantur quorum inuentorum Antias Numam pompilium refert autore Macrobio.Sūt autem agonalia quemadmodum & carmentalia lupercaliaq; feriæ ſtatiuæ certis & conſtitutis diebus ac menſibus celebrari ſolitæ & in faſtis ſtatis obſeruationibus annotatæ atq; ab agendo nominatæ:quoniā miniſter ſacrorum cultrum manu tenens atq; hoſtiam feriturus rogare ſolebat an ageret nec niſi iuſſus hoſtiam feriebat.Moris enim fuit ut aut ſacerdotes ipſi percuterent uictimas & agones appellabantur aut in tenctis cultrum alter uictimam impingeret unde uictimatores dicti.Aliis placet agonalia dicta eſſe q; pecudes non ueniant:ſed agantur.Vnde putant hoſtias ab agendo agonias dictas:a quibus agoniūm diem uocarūt quo rex hoſtiam immolabat.Alii uolunt ab agnis agonalia dici quaſi agnalia quamuis rex ſacrorum arietem immolaret.Sunt & q agonalibus nomen inditum exiſtimant a metu hoſtiarum quæ uno cultro quo erant feriendæ in aqua ſiue in mola ubi tengebantur trepidabant.Nam αγωνια trepidationem ſignificat:quamuis reuera non ſemper eueniret ut trepidarent.Potuerunt etiam hæ feriæ α ποτων αγωνωμ ſumpſiſſe uocabulum ob ludos a maioribus fieri ſolitos.nam αγωρεσ ludi ſunt:quod nomen eſt generis non ſpeciei ſiquidem & gladiarios & muſicos αγωριασ dicimus.Feſtus autor eſt agnum dictum q; locus in quo ludi initio facti ſunt ſine angulo fuerit cuius feſta agonalia dicebantur:quo nomine etiam agonii dei feſta uocari conſueuerunt:quem putabant agendis rebus præſidere ſiue quia agonos montes uocabant.Vnde agonia ſacrificia dicta exiſtimantur quæ in monte fiebant ex quo Romæ mons Quirinalis Egonus appellatus eſt & colonia porta Egonenſis.

PAV. MAR.

¶ HYMBres:pluuiæ ab υω quod eſt pluo.Inſtiterint:iminebunt.MISSI de atris nubibus:quæ mittūtur ab obſcuris nubibus.NOnæ dabunt ſigna:pluuiæ ſcilicet ſi erit dies pluuius:aut ſerenus.EX Oriente lyra:cum lyra oritur.Nonas ſigna dare ideo dixit:cum eo die nona luna a pontifice obſeruetur:& uiſa regi ſacrificulorum indicetur ut ſuperius diximus.Quo etiam die:pronoſtica:aut ſerenitatis:aut tempeſtatis captabantur ab ipſa luna:nā pura & nitida ſerenitatem:obtuſa & aliqua caligine obſeſſa pluuium tempus portendit.Lyra autem ut Iginius ingt:poſita eſt cōtra regionem loci:qui eſt inter genu & manū ſiniſtram eius q Engonaſis uocaſ:cuius ipſa teſtudo ſpectat ad aricū circulum Sūmum aūt cacumē ad polū notiū contēdere uideſ.Hæc uirgine exoriente occidere:cū ſagittario oriri perſpiciſ:Habet i teſtudinis lateribus ſingulas ſtellas:in ſingulis cacuminib9 eorum quæ in teſtudie:ut brachia ſunt collocata.Singulas in mediis hiidē:quos humeros.Eratoſthenes fingit ſingulas i ſcapulis ipſius teſtudinis:unā in una lyra:q ut baſis totius uideat una.Lyra iter aſtra muſæ cōſtituerunt.Cām Eratoſthenes ait:qđ a Mercurio initio facta de teſtudine Orpheo eſt tradita Calliopes:& oeagri filio:& eius rei maxie ſtudioſo.Alii dicūt ubi Mercurius lyrā feciſſet:& phœbi boues abegiſſet:ut facilius ſibi ignoſceret:petēti apollini ut dicere liceret ſe iueniſſe:lyrā cōceſſit qua accepta dr̄ orphea docuiſſe:& poſtq̄ cytharā inuenit illi lyrā cōceſſiſſe.Lyrā alii fidiculam uocāt.Pli.ingt cæſari oriri nonis ianuariis & Iginius cum ſagittario exoriri oſtēdit.Ne erres accipias alteꝝ ortū coſmicū:qđ ab ipo oriēte ſurgat:alteꝝ portū heliacū.ut cū ſol remotior erit:illa i cœlo uideaſ.Sic nonis heliacus erit ortus:occaſus uero ei9 erit ab initio equinoctii.de quo poſtea.QVATtuor:quarto die poſt nonas:hoc ē nono die mēſis:qđ erit.v.ab idib9:mactaſ aries iano:uocaturq; dies agonalis:& agonalia ipa feſta.Sed q̄re ſint ita dicta qnq; opiones refert uſq; ad.xviii.uerſū.nā aut ab iterrogādo:aut agēdo:aut ab agōalibus:aut metuēdo:aut a græca noiatiōe:q oīa p ſingulos locos explicabim9.Adde q̄tuor dies nonis ductis ex ordie:adiūgas nonis hos q̄tuor dies:nec retrograde nūerato:ſed ex ordine poſt nonas.Erit piandus:quaſi hoſtia placādus.Ianus luce agonali:die quo agonalia celebrantur arietis immolatione.

NOMINIS:prima opinio cauſæ nominis:a rogãdo cum rex ſacrificulus mactaturus arietẽ:rogat populũ i ſeu principẽ ciuitatis agone ab ea uoce rogãtis putat agonalia dici.& Varro inqt agonalidic rex ſacrorũ i regia ante ĩmolat:nomẽ ab eo quod interrogat a principe ciuitatis.& princeps gregis imolatur.i.aries.SVCcinctus miniſter:ipſe ſacerdos:ſeu rex ſacrificulus q ſe ſuccingit ut expeditior ſit ad opus:ut eſt illud Lucani. Turba minor ſequitur ritu ſuccincta gabino.POTeſt eſſe cã nominis:quia poteſt huic rei nomen dediſſe. Qui rex ſacrificulus. TINCtur°cultros:itecturus gladios.SANguie calido:cruoræ imolatæ hoſtiæ.SEMp rogat:iterrogat.AGAT ne:an agat:an uictimam imolet.NEC agit niſi iuſſus:niſi cũ iubeť a principe:ſeu a populo.Sacrificulũ autẽ regẽ poſt exactos reges conſule Bruto creauere:de quo apud Liuium libro ſecundo ab urbe condita in ipõ principio. Rerum inde diuinarum cura habita:& quia quædã publica ſacra per ipſos reges factitata erant:nec ubi deſiderium regum eſſet.REGEM ſacrificulum creant.id ſacerdotium pontifici ſubiecere:ne additus nomini honos:aliquid libertati. Cuius tũc prima erat cura efficeret:Hæc Liuius:& inde Plu.illud accepit:regi ſacrificulo:q eſt rex ſacrorum:ac religionum:nec magiſtratum gerere:nec concionem habere licere:rationemq; reddit.lxiii. Proble. An quid antiquis temporibus reges plurima:& maxima ſacra facere cõſueuerũt:& ſacerdotibus rem diuinam facientibus aderãt poſt ubi graues:& inſolẽtes cœperunt eſſe:Græci qdẽ pleriq; licẽtiam regibus ademerũt: ius & poteſtatẽ ſacrificãdi tantũmodo reliquerũt. Roma autẽ regibus penitus exactis alium rebus diuinis præfecerũt cui nec magiſtratũ habere:nec cũ populo agere permiſerũt:ut in tẽplis ſolum conſultare uideãtur & regnum ꝓpter deos ſuſtinere.Eſt igitur & in comitio quodã ſacrificii genus:quod ubi rex peregit ex foro ſe ꝓripit.PARS: quia altera opinio:quod pecudes ad ſacrificium ſponte:non ueniant:ſed aguntur ſeu abiguntur:& inde agonalia dici:quod Pompeius approbat primo de ſignificatu uerborũ cum dicat agonias hoſtias ab agendo dici. PARS: quia pecudes non ueniant:non ultro ad aram accedant.SED aguntur:a miniſtro ſacrorum.CREdit agonalẽ diem habere nomen ab actu:quod ab agendis pecudibus agonalis dicatur. Dicimus etiam abigere:q; eoꝝ eſt q pecudes pellunt:ſeu ante ſe agunt inde Abigei ipſi actores hoc eſt ductores ea ratione.PARS putat antiquos uocaſſe:hoc feſtum agnalia per detractionem unius litteræ ab agonalia.PARS:quaſi multi.PVTAT hoc feſtũ hæc agonalia.PRIScis:ab antiquis dictum agnalia. Vt una littera una uocalis o.

Vna ſit ut poprio littera dempta loco:
Aut qa præuiſos i aqua timet hoſtia cultros;
A pecoris lux eſt ipſa notata metu.
Fas etiam fieri ſolitis ætate priorum
Nomina de ludis græca tuliſſe diem:
Et prius antiquus dicebat agonia ſermo:
Veraq; iuditio eſt ultima cauſa meo.
Vtq; ea nũc certa eſt:ita rex placare ſacrorũ
Nomina laniferæ coniuge debet ouis,

❡VNA ſit ut proprio littera dempta loco: Si priſci agnalia dixerũt quomõ dempta inde littera fiet quod ANT
nunc dicimus agonalia:atqui ſummota o littera ex eo FAN.
q; nunc agonalia dicimus relinquetur nomen agnalia Agnalia
quo ueteres utebantur. VT q; ea non certa eſt ita rex placare ſacrorum. Coniunge lanigere numina debet ouis.Periphraſis eſt arietis quem agonalibus rex ſacri
ficulus dicebatur q; ea ſacra faceret quæ reges facere aſ rex ſacrifi
ſueuerant.Huic Romani nec magiſtratum gerere nec culus
cum populo agere ſeu concionem habere permiſerũt autore Plutarcho ut in templis ſolum conſultare uideretur ac regnum propter deos ſuſtinere.Itaq; in comitio fuit quoddam genus ſacrificii quod ubi rex peregerat ex foro ſe proripiebat.Idem in conuiuio ſuper flaminem dialem accumbere conſueuit ut.A.Gel.tradit.

❡SIT DEMPTA:ſit remota.PROPRIO loco:nam remoto.o.ab agonalia:remanet agnalia non deſunt qui
deducant ab agnis:uerum non agnus:ſed aries mactatur.AN QVIa:quarta opinio: quod immolandus aries PAV.
ad aram:cum uidet peluim aqua pura plenam cum gladiis quæ quidem huiuſmodi ſacris adhibebantur:extime MAR.
ſcere uidetur.Inde ab illo metu dies agonalis dictus.Nam ατωνιω uel ατωνιου μαι idẽ q; metuo:aut angor. ANISTA lux:agonalis dies. EST NOTAta:ſignata. ETITA:appellata.A METV pecoris arietis immolandi. QVIA HOſtia:illud ipſum animal quod mactatur. TIMET CVLtros: gladios. PRÆVISOS in aqua:quos in aqua uiderit. FAS ETIAM:ultima opinio:quam ueriorem aſſerit.quod traxerit appellationẽ græcam a ludis ueteribus certaminũ. Nam ατων græce certamẽ ẽ.ατωνιζω:uel ατωνιζομαι cõtendo ſeu certo inde ατωνοθετησ præfectus ludorum & ordinator:ατωνιστηριον locus certaminis:ατωνισμα præmium.FAS ETIAM eſt:licet & credi par eſt. DIEM:agonalem. TVLiſſe græca nomina:græcam appellationem. DE LVDis:ſolitis fieri ætate priorum a ludis:quos ueteres exercebant:dicebantur enim ludi agonales.Primus eos inſtituit Hercules in Elide apud iouem olympium.Non tamen arbitreris in olympo monte. Longe enim diſtat.Elis ab olympo:ſed ubi erat ædes iouis olympii:de quo cũ diſſererẽ:audebat multi negare: & omnino apud olympum montem ludos fieri uolebant. Nec aduertebant alia cauſa iouem cognominatum olympium legant Diodorum:Inuenient Dionyſium conſtituiſſe regem ægypti iouem puerum addito ei præfecto olympo a quo eruditus & ad uirtutem inſtitutus olympius eſt cognominatus. ET ANTIQVVS ſermo dicebat prius agonia: antiqui uocabant ipſa feſta agonia: de quo Pompeius primo de ſignificatione uerborum. Agonium diem appellabant quo rex hoſtium immolabat. Hoſtiam enim antiqui agoniam uocabant. Agonum etiam putabant dici deum præſidem rebus agendis. Agonalia eius feſtiuitatem:ſiue quia agonos dicebant montes: agona ſacrificia quæ fiebant in monte hinc Romæ mons quirinalis egonus: & collina porta egonenſis. Agonum: ideſt ludum ob hoc dictum quia locus in quo ludi initio facti ſunt fuerit ſine angulo: cuius feſta agonalia dicebantur. VLTIMA cauſa: nominis ſcilicet. EST VERA meo iudi-

do quia ita arbitroꝛ græcam habuiſſe appellationẽ:ut incerta eſt nominis cauſa:ita certum eſt regem ſacrificulũ arietem mactare debere. VT EA cauſa.ſ.nominis.NON eſt certa:ſed ambigua cũ uariæ ſint opiniones. ITA rex ſacrorum:ſacrificulus. DEBET placare numina coniuge ouis placare ianum immolatione arietis:qui eſt uelut coniunx:hoc eſt uir ouium:quando quidem illi ſuccumbunt.

Victima quæ cecidit dextra uictrice,uocat:
Hoſtibus a domitis hoſtia nomen habet.
Ante(deos homini quod conciliare ualeret)
Far erat,et puri lucida mica ſalis.

ANT. FAN. ¶VICTIMA quæ cecidit dextra uictrice uocat.Hoſtibus a domitis hoſtia nomẽ habet. Digreſſio ẽ i qua de ritu ſacrificioꝝ loqtur id qđ faſtoꝝ materia exigebat:quoꝝ ſolẽnia primus iſtituiſſe dr̃. Phoroneus rex argiuoꝝ quẽ primũ ẽt ferũt iunoni tẽpla dicaſſe. Multi ſane hoc loco exiſtimãt ſentire Ouidiũ uictimã ab hoſtia nõ differre: q uictima uictis hoſtibus:hoſtia uiſ dẽ domitis imolet. Sed errãt nõ intelligẽtes cur autoꝛ dixerat dextra uictrice. Nã ut apud.A.Gel.legimus hoſtia poſt cæſos hoſtes a quouis ſacerdote. Victima uero ei qui ícerãt manibus imolat. Puerile igit eſt q quidã dicũt legẽdũ hoc loco domitis pꝛo domãdis: licet Seruius cẽſeat hoſtias dici ſacrificia q̃ ab his fiunt qui in hoſtẽ pergunt. Victimas uero q̃ poſt uictori.ã. Sed ſolere hæc licentec auctoritate cõfundi. Sunt qui uictimas dici arbitrent q ictæ ui cadant uel q uinctæ ad aras ducant. Vnde ait Iuue. Sed pcul extẽtũ petulãs quatit hoſtia funẽ. Solebãt.n.uictimæ duci funibus:q̃ ſi geſtarent humeris nõ litabãt. Feſto placet hoſtiã ab eo dictã quod eſt hoſtire.i.ferire uel ab hoſtibus ut quibuſdã uidetur quia laribus imolabatuꝛ q ab eis hoſtes arceri putarent. Sed hi feſti Pompei locũ deprauauerũt pꝛo hoſtilis laribus hoſtiã laribꝰ legẽtes. Hoſtiæ ut Veratius in pontificalibus qõnibus ſcripſit teſte Macrobio eximiæ dicebant quæ ad ſacrificium deſtinatæ eximebant e grege uel q eximia ſpecie quaſi offerendæ numinibus eligecentur. Hæ qum aut ab ara pꝛofugiſſent aut percuſſe mugitum dediſſent:aut in aliam partem corporis q̃ oporteret cecidiſſent piacularia faciebant auſpicia:quæ(ut inquit Feſtus)ſacrificantibus triſtia portendebant. Maiores teſte Donato hoſtias harugas dicebant ab hara in qua concludi conſueuerunt. Ex iis quæ conſumebantur prodigæ dictæ ſunt:unde luxurioſos prodigos uocamus & animales in quibus ſola anima deo ſacrabatuꝛ cum aliæ eſſent autore Trebatio quibus uoluntatem dei pꝛ exta diſquirebant Hoſtiarum aliæ amburbiales dictæ q circũ terminos urbis Romæ ducerentur. Aliæ ambaruales quæ circum arua rei diuinæ cauſa duci conſueuerunt ab his qui pro frugibus faciebant. Aliæ ambegnibos uidelicet & ueruex cũ ad eorum utraq latera agni in ſacrificium agebantur. Aliæ pꝛæcidaneæ:aliæ ſuccidaneæ:Lege Feſtum & Seruium. Sciendum autem eas quas diximus aiales tantũ imolari ſolitas:cũ aliaꝝ ſanguis ſolũ diis offeret:unde illud eſt ſanguinis & ſacri pateras:aliaꝝ corporis pars:ut extaq ſalſos porriciam in fluctus. aliæ integræ:ut & ſolida ĩponit taurorũ uiſcera flãmis. Detractis.n.extis aræ ſupinponebãtur q̃ exta nõnunq̃ ablata elixa ẽt ipſa reddebant. ANTE de.ho.q.cõ.ual. Far erat & puri lucida mica ſalis: Molã dicit ut oſtendimus ſupra:de qua Tibul. Omnia noctis farre pio placent & ſalientem ſale. Salis granum ut inquit Porphi.& quottidie uidemus in ignem miſſum ſalit:unde a Tibullo ſaliens dicitur. De farre Pli. Nihil religioſius confarrationis uiculo erat nouæq nuptæ farrum præferebant Adeo autem uerum eſt conſueuiſſe maiores noſtros farre ſibi deos conciliare quod inquit Nonius epulis & immolationibus ſacris pium putabatur ut adorare uerbũ dictũ putetur a farre qđ adoreũ ueteres appellarũt:q libis quoq adoreis ſacra diis exhibebãt. Varro de re ruſtica i loco humido far adoreũ potius ferũt q̃ triticũ. Inde maiores noſtri gloriã adoreã dixere q is glorioſus putaret qui farris copia abũdaret tantus fuit honor farris ut Pli. tradit. Dicebatur autẽ farris genus ador quod poſtea:quoniam ardueretur:ador appellatum eſt. Id urebat autore feſto ut toſtum fieret ex quo in ſacrificio mola ſalſa efficiebatuꝛ. Aliqui ut Nonius refert adoreum far dictum putarunt q cibi ora.i.principium ſit.

¶VICTIMA unde uictima:& unde hoſtia dicat:illa a manu uictrice.& hæc a uictis hoſtibus utrũq autem accipitur pro eo q diis immolat. VICtima uo.quæ cecidit dextra uictrice illa immmolanda beſtia appellatur uictĩma q̃ a uictoribus ĩmolat:hoſtia fuit dicta a uictis hoſtibus:cũ quis uiciſſet hoſtes:ſacrificabat & hoſtiã ab hoſtibus appellabat:ſed aliter ſentire uidet Põpe.inqt.n.hoſtiã dictã eſſe ab eo:quod eſt hoſtire ferire:ſed duo genera hoſtiarũ eẽ Trebatius docet li.i.de religionibus. Vnũ in quo uoluntas dei p exta diſquirit Alterũ ĩ quo ſola aĩa deo ſacrat unde & haruſpices aiales has hoſtias uocãt. Vtrũq Vir.oñdit:& prio qdẽ.illud quo uolũtas numinũ p exta mõſtrat. Mactat. Mactat lectas de more bidẽtes:& mox pecudũq reclu ſis pectoribus inhiãs ſpirãtia cõſulit exta:alteꝝ illud in quo hoſtia animalis dicit:quod eius tantum aia ſacrat:oñdit cũ facit Entelũ uictorẽ erici mactare taurũ. Hãc tibi erix meliorẽ aiam pro morte daretis. Perſoluo in his hoſtiis: ſunt q̃ iniuges uocant.i.q̃ nũq̃ domitæ ac iugo ſubditæ ſunt. De quo Virg. nunc grege de itacto ſeptẽ mactare iuuẽcos:præſtiterit totidẽ lætas de more bidentes:& ut iniuges euidentius exprimeret adiecit & intacta totidem ceruice iuuẽcas. Eximii quoq in ſacrificiis uocabulũ non poeticum epitheton:ſed ſacerdotale nomẽ eſt. Veratius.n.ĩ põtificalibus qõnibus docet eximias dictas hoſtias:q̃ ad ſacrificiũ deſtinatæ eximant e grege:uel qđ eximia ſpecie quaſi offerendæ numinibus eligantuꝛ hinc Virgi. quattuor eximios pſtanti corpe tauros:ubi quod eximuntur eximios:q eliguntur præſtanti corpe monſtrauit. Deinde ambarualis. hoſtia eſt ut ait Pomponius fe.,quæ rei diuinæ cauſa circum arua ducitur ab his qui pro frugibus faciunt. Inde eſt illud & cum luſtrabimus agros: nomen.n. hoſtiæ acquiſitum eſt ab ambiendis aruis:& in georgicis. Terq nouas circum fœlix eat hoſtia cultro. Sed hæc de hoſtiis hactenus. ANTE deos:ab initio uilia erant:quæ diis offerebantur huic propoſitioni rõnẽ addit poeta: qa in italiã pcioſa nõdũ erãt aduecta:& uelut pro cõnexione ſubiũgit:cũ externa pcioſa & odoratiſſima nõ eſſent:ea offerebãt & adolebãt quæ haberi poterãt:& odora uidebant:illudq addit nec ullius gladii in ſacris erat uſus. FAR & lucida micas ſalis:ipſa mola q̃ ex farre & ſale mollito fit:ut ſupius diximus. LVCIda mica:quod pugꝛ ſal

Phoroneus rex argiuorũ ritus ſacrificiorũ primus inſtitui
Victima
Hoſtia
Victima unũ dicit
Hoſtiæ eximiæ
Si hoſtia ab ara pꝛofugiſſet quid
Haruga
prodigiæ unũ pꝛodigi
Ambaruiales
Ambaruales
Ambegni bos
præcidaneæ
Succidaneæ
Hoſtiæ pꝛæcers ripli ces
Mola
Salis granum
Far
PAV. MAR.
Adorare
adoreum
adorea liba
Adorea
Edoc

20. Franc. enerii

lucere uideatur. ERAT ante: ab initio. QVOD ualeret conciliare deo homini: q̃ poſſet numína placare mortalibus: nam aliud diis non offerebant: q̃ far cum ſale mollito diximus ſuperius de farre: ſed de torrendi farris feriis inferius dicemus. Item & de uilitate eorum: quæ diis offerebantur a Romulo.

Nondũ ꝑtulerat lachrymatas cortice myrras
Acta per æquoreas hoſpita nauis aquas.
Thura nec euphrates: nec miſera ĩdia coſtũ:
Nec fuerant rubri cognita fila croci:

¶LACHRYmatas cortice myrrhas: ipſe alibi. Stillataq́ꝫ cortice mirrha nomen herile tenet. THVRA nec euphrates: Ply. lib. v. nat. hiſto. huius fluminis originem uariam tradit. Strabo autem ſcribit Euphratẽ a boreali tauri latere ex orientem per Armeniã fluere occidentem uerſus: deinde ad auſtrum flexum ſter armenios & cappadocas & cõmagenos taurum recidere. egreſſum uero cum prope Syriaꝫ peruenerit ad hyemales ortus reuerti uſq́ꝫ Babylonem & ad tygrim Meſopotamiam efficere & ambos emittere ĩ perſicum ſinum quorum Euphrates maior eſt & plus regionis flexuoſo alueo percurrit. Ex hoc ſinu per euphrateꝫ ad nos thura transferri poſſe nemo dubitauerit: quem fluuium ſunt qui putẽt arabiam attingere. Itaq́ꝫ pomponius geographus eũ ſcribit in meridiem auerſum ſyros atq́ꝫ arabas ingredi. Cæterum non omnis arabia thus habet ſuo ſabæi tantum gloriantur: ut ſolis eſt thurea uirga ſabæis: iliacis temporibus thure non ſupplicabant autore Plynio ſed cedri tantum & citri cõuolutum fumo nidorem uerius q̃ odorem nouerant. Poſtea uero thure dii conciliati ſunt. Vnde illud eſt lucretii. Thuricremas propter mactatus concidit aras: & illud Macrobii: nunq̃ fas fuit ægyptiis pecudibus aut ſanguine ſed præcibus & thure ſolo placare deos. Non libet hic intactũ relinquere quod de Alexandro magno Ply. refert: cui in pueritia ſine parſimonia thura aris ingerenti cum pedagogus dixiſſet ut eo modo cũ deuiciſſet thuriferas gẽtes ſupplicaret ille Arabia potitus thure onuſtam nauim ei miſit large exhortatus ut deos adoraret. De thure ac thuriferis arboribus lege quæ idem autor ſcribit lib. xii. nat hiſto. NEC miſera india coſtum. Coſti radix guſtu feruens odore eximio ac frutice inutili foditur in patale indi amnis inſula. Inuenitur tamen & apud alios. Vnde illud eſt Horatii. Achamenium q́ꝫ coſtum. Duo eius ſunt genera: nigrum & quod melius eſt candicans. Quidam e recentioribus medicis coſti duas ſpecies ponunt: indicam & arabicam: præferuntq́ꝫ arabicæ indicam quæ diuerſis medetur doloribus & ſumpta cum mulſo uenerẽ excitat. Cõſueuiſſe autem maiores noſtros hac radice in ſacris uti oſtendit Ply. his uerbis: Odorum cauſa unguentorũq́ꝫ: & delitiarum ſi placet etiam ſuperſtitionis gratia emantur quoniam thure ſupplicamus & coſto.

[margin: ANT. FAN. — Euphrates — Thus — Antiqs téporibus thure nõ ſupplicabant — Coſti radix — Duo genera]

¶NONDum hoſpita nauis: peregrina nauis. ACTA per æquoreas aquas: impulſa maritimo curſu non adhuc. PERTVLERAT, myrras lachrymatas cortice: myrras quæ ex ſuorum arborum cortice tanq̃ ex oculis lachrymæ emanant: & ad illud alludit: quod in decimo lib. met. dixit myrram amore cynaræ patris correptam: & dolo grauidam effectam: ac iram paternam fugientem in ſabea tandem terra quieuiſſe in arborem ſui nominis uerſam: fletu præcioſas guttas effundere. Vnde flet tamen & tepide manant ex arbore guttæ. Eſt honor & lachrymis: ſtillataq́ꝫ cortice myrra Nomen herile tenet: nulloq́ꝫ tacebitur æuo. Hanc autem arborem Plynio autore in iiſdem ſiluis cum thure permixtã naſci tradidere nõnulli. Plures ſeparatim & multis in locis arabie gignitur. Strabo cum fœlicem arabiam a quattuor maximis nationibus inhabitari dicat hoc eſt amineis: ſameis: cathabanenſibus: catramotitis catabania inquit thus gignit catramotitica myrram. Additq́ꝫ Ply. ſabeos non dare ex myrra deo portiones: quoniam & apud alios naſcatur. Regi tamen gebanitarum quartas partes eius pendere. EVPHRAtes nec mi. thura nondum ex ſinu perſico qui ab oriente fœlicem arabiam claudit: & in quẽ exit euphrates accepta inde thura ad nos miſerat: quia nondum in italiam aduecta fuerant: ut diis cremarentur. Thura præter arabiam nullis inquit Plyni. ac ne arabiæ quidem uniuerſæ. Strabo ut diximus cattabaniam thus gignere aſſerit. At Ply. regio inquit eorum thurifera ſabea appellatur & paulopoſt. Nec præterea arabũ alii thuris arborem uident: ac ne horum quidem omnes feruntq́ꝫ. ccc. non amplius eſſe familiarem quæ ius per ſucceſſiones id ſibi uendicent Sacros uocari ob id: nec ullo congreſſu fœminarum funerũq́ꝫ cum incidant eas arbores aut metant pollui. Atq́ꝫ ita religione merces augeri: quidam promiſcuum ius his eſſe populis tradunt in ſiluis: alii per uices annorꝫ diuidi. Nec arboris ipſius quæ ſit facies conſtat. Multa præterea ſubdit Ply. quodq́ꝫ arbor ſit incertum habeatur: & thuris inſuper genera ab eodem late referuntur: uerum Diodo. ita inq̃t thus ꝑcipit hoc pacto. Arbor eſt magnitudine parua aſpectu ſpinæ ægyptiæ albæ: folia arboris quæ cirea dicitur ſimilia flos colore croceo. Thus ab arbore quẽadmodum lachryma emanat: myrræ arbor lentiſco æqualis eſt folium frequentius: tenuiſq́ꝫ fluit ab effoſſa radicibus terra in ſolo ubere bis in anno fructuꝫ reddit. Vere atq́ꝫ æſtate: ſed rubrũ uere propter rorem: æſtate album. De euphrate flu. multa apud Ply. & Stra. hẽs De quo Euſtachius ad orienteꝫ inq̃t capadociæ euphrates fluuius immenſus armeno mõte fluit porrectus in auſtrum primum deinde incuruans ualles ad eos & mediam babylonem tranſiens in pſicum mare euomit iuxta. Teredonem pſarum ciuitatẽ hæc ille Sed nemo poetam κακησ τεοτραφιασ arguat: quod longe ab euphrate ſit regio thurifera: & quod per euphratem thura minime uectebantur. Errant qui ita arguũt nã cũ in pſicũ mare exeat: quod ab oriẽte fœlicem arabiam claudit Merces & ſabea aromata per perſicum ſinũ in euphratẽ: inde in Babylona: deinde in cõmagenã: & in tapſum uectabant: deinde pedeſtri itinere: quo mercatores uoluiſſent: & pons euphratis in commagena diſtat a ſinu iſſico. l. milibus paſſuum: q eſt ſinus noſtri maris: ubi etiam nunc mercatores noſtri aromata per euphratẽ in cõmagenã: & ide in ſinum ipſam uecta accipiũt. Sic ẽt olim accipere potuere. Habes præterea apud Aſtribolum Strabone referente Gerroæs arabes frequentius in babylonem ratibus mercatum ire atq́ꝫ inde p euphratem cum mercibus tapſum enauigaſ: poſtea quo libeat pedeſtri itinere referri. præterea ut ideꝫ Strabo refert: Alexander cũ expeditionẽ in arabas pararet. Nauigia ꝑtim in phœnicia: cyproq́ꝫ cõſtruxe ratt.ꝫ

[margin: PAV. MAR.]

plicatilia:tum cum pacta quæ tapſacum portata flumine in Babylo deferentur. Si igitur nauigia per continẽtẽ in euphratem traiiciebantur:ſi geræi arabes ꝑ euphratẽ merciũ gratia deferebant:eo magis delata per euphratẽ aromata ĩ noſtrũ mare traiici potuere:errarũt ergo uehemẽter:ꝗ poetã erraſſe rettulerũt. NEC idia miſerat coſtũ:q̃ſi.nõdũ ex idia delata fuerat coſti fruticis radix:q̃ qdẽ ex idia & patale ĩſula indi flumini trãſfert. De quo Ply.indis maxime ꝑtio radix coſti:guſtu feruẽs:odore eximio frutice alias ĩutilis:prio flatum ĩtroitu amnis indi in patale ĩſula:Duo ſũt eius genera:nigrũ:& cãdicãs qđ melius ẽ. Oui.tã in pãchaia:q̃ eſt ĩ felicis arabiæ regiũcula naſci putat:cũ dicat in.x.meta.ſit diues amomo:Cynamaq;:coſtũq; ſuũ:ſudataq; ligno thura ferat:floreſq; alios pãchaia tellus. NEC fuerãt.cognita fila rubri croci:nõdũ erat uſus croci in italia:nec ulla eius notitia:qa e cilicia nondum aduehebatur in italiã ubi nũc tanta eſt eius ubertas:ꝓſertim ĩ regiõe marſoruꝫ:ueſtinorũ & pelignorum ut cilices oẽs ſuperemus. Qui quidẽ laudatiſſimũ habuiſſe crocum referunt:& aliqui a coryco dictũ putãt crocũ cyliciæ oppido:ſiue corycio antro:cum iunius moderatus dicat accepimus tinolon & coricion florere croco. Aliqui dictũ uolunt a eroco iuuene ĩ florem ſui nominis cõuerſo. Cuius amore cum camecillos deperiret:& ipſa in ſui nominis fruticem conuerſa eſt huius ẽt rei meminit Pli.cũ agit de camecillo:quã ſimilacẽ uocãt:& ſimilẽ hederæ affirmat.& inquit infauſta omnibus ſacris & coronis quoniam ſit lugubri uirgine eius numinis propter amorem iuuenis eroci mutata in hunc fruticem. Coricium crocum Solinus ſummopere laudat:& diaſcorides in uſum medicinæ cæteris melius eſſe comperit.

ANT. FAN.

Ara dabat fumos herbís contẽta ſabinís:
Et non exíguo laurus aduſta ſono:
Siquís erat factis prati de flore coronis
Qui poſſet uiolas addere:díues erat:
Hic'q nũc aperit percuſſi uíſcera taurí:
In ſacris nullũ culter habebat opus:
Príma cæres auidæ gauiſa ẽ ſanguine porcæ:
Vlta ſuas merita cæde nocentis opes.
Nam ſata uere nouo teneris lactẽnia ſuccís
Eruta ſetigeræ comperit ore ſuís:
Sus dederat pœnas: exemplo terrítus huius

¶ARA dabat fumos herbis cõtẽta ſabinis:Herba ſabina utilis in ſuffitus pro thure aſſumebatur:duplicato enim pondere eoſdem effectus habere quos cinnamũ traditur. De hac Propertꝰ Flore ſacella tergo uerbenis compita uelo. Et crepat ad ueteres herba ſabina focos. Eius herbæ duo genera ſunt:altera eſt amaraco ſimilis altera cupreſſo. ET NON ex.lau.adu.ſo. Laurus manifeſto crepitu & quadã deteſtatione ignes abdicat. Ea inter uerbenas eſt autore Seruio ut myrtus olea:oẽs.n.frondes ſacratas abuſiue uerbenas uocamus quaſ; faſciculi ut ait Feſtus deorũ capita dicebantur. PRIMa ceres auidæ gauiſa e ſanguine porcæ Immolãdi initium a ſuillo genere ſumptum exiſtimãtur Oui.alibi. Prima putatur hoſtia ſus meruiſſe mori quia ſemina pãdo eruerit roſtro ſpemq; intercepe rit anni. Ea uictima ut autor eſt Varro initiis cereris immolabatur:cedebantq; porcum initium pacis in coniunctione fœderis ut idem inquit. Et nuptiarum initio noua nupta & nouus maritus in hetruria porcum immolabant. Priſci quoq; latini & græci in italia idem feciſſe uidentur:nam & noſtræ mulieres maximeq; nutrices naturam qua fœminæ ſunt in uirginibus appellabant porcum:& græci Mactabatur autem porcus cereri:quia hoc animal frugibus nocet. Solebãt.n.uictimæ pro qualitate numinum immolari & uel cedebãtur quæ obſunt eorum muneribus:ut caper libero quia uitibus nocet:capra mineruæ quia lambendo quoq; oliuam ſterilẽ facit. Vel aliqua ſimilitudine credebantur numinibus placituræ:ut ĩferis nigræ pecudes:albæ ſuperis. Scire aũt debemus ꝙ Cereri & porcus & porca ĩmolari cõſueuit.ſed Oui. hoc loco ideo fœmininum genus elegit.quia elocutiones quædam per fœmininum genus elocutiores fiunt Vir. Cæſa iungebant fœdera porca. Vel quia in omnibus ſacris ut ait Seruius fœminini generis uictimæ potiores ſunt. Vnde ſi per marem litari nõ poterat ſuccidanea non poterat adhiberi. Meminiſſe præterea conuenit porcam quæ cæreri mactabatur ab eo qui mortuo iuſta non feciſſet.ideſt glebam non obieciſſet præcidaneam uocari:quia mos erat ea facere prius q̃ nouas fruges guſtarent autore Feſto:qui præcidaneam porcam a præcidendo dictam oſtendit ꝙ immolaretur anteq̃ nouam frugem præciderent. Eligebantur autem ad ſacrificia porci maiores & dicebãtur eximii teſte Donato. Nam boues ad id electos egregios:oues lectas dicebant.

Herba ſabina · Laurus · Verbena · Immolandi initiuꝫ · Porcus & porca mactabantur cereri · Præcidanea porca · Porci eximii · Boues egregii · oues lectæ · Caper baccho ſacrificabatur · Caper

PAV. MAR.

¶CÆRES prima eſt gauiſa ſanguine auidæ porcæ:quaſi cæreri primuꝫ placuit mactare porcam. VLTA ſuas opes:quaſi uindictam ſumens pro erutis frugibus:quæ erant ſuæ opes. MERIta cæ.no. cæde ſuis quæ mactari meruerat quia nocuerat frugibus. Nã cõperit:ĩpa cæres inuenit. Sata lactentia teneris ſuccis ſegetem:quæ tenellam & uirentem:quæ lactere uidebatur per tranſlationem ab animalibus lactentibus. ERVta uere nouo:uerno tempore. ORE ſuis:rictu porcæ. Cæres dicta ut Ci.aſſerit:quaſi gerens quod fruges gerat. Nam ita litterarum affinitas patitur. SVS dederat:poſt mactatam cereri:porcam:mactatus eſt baccho caper.quoniam uires abroſerat:quæ bacchi ſunt:& in meta. Pithagoras ad illud ſuperius ſequitur. Vite caper morſa bacchi mactat ad aras Vltoris ductus nocuit ſua pœna duobus Plynius tamen inquit capras immolari palladi. Quod oliuam lambendo ſterilem faciant. SVS:porca. DEDERAT pœnas:mactatus fuerat pro frugibus erutis dare pœnas tractum eſt a pœna pecuniaria quæ ſoluebatur.ſic contra recipere pœnas dicitur Virgili. Vlta uirum pœnas inimico a fratre recipio. ARA cõtẽta herbis ſabini dabat fumos:quaſi fumabat tãtũ ara cũ ſolæ ſabinæ herbæ cremarent:hoc ẽ ſacerdotes erãt cõtẽti ſolis herbis ſabinis & lauro:nec ĩtelligas herbis quas ſabini aduexiſſent:ſed de ea herba:quæ ſabina uocatur:& in templorum dedicatiõe:adhibebat ſemꝑ a ueteribus:qui mos ad poſteros & noſtros quoq; trãſiuit:& ſabina dicitur a σεβω .u.σεβ quod ẽ color ſeu ueneror:quia ꝑtinet ad cultũ deorũ:ſed malæ muliérculæ ea abutuntur. Taceo uim ne alios quoq; doceam. ET Laurus aduſta non exiguo.nõ paruo. SONO:nã ſemꝑ cũ aduritur:magnũ facit crepitũ:ut refugere ab ipſo igne uelle uideat. DABat ẽt.FVMos:qũ

in ſacris adorebatur. Laurus triūphis ꝓprie dicatur: uel gratiſſima domibus ianitrix. Cæſarum pontificūq; ſola & domos exornat: & añ limina excubat: de ea multa referūtur a Ply. li. xv. C. xxviii. facitq; genera. xiii. SI Quis erat q̃ poſſit addere uiolas coronis factis de flore prati: ſiqs inſertis floribus in coronā diis offerēdā habuiſſet: q̃s adderet uiolas. ERAT diues: habebat opulētus: quādoq; dé precioſiora minime haberēt. Ply. poſt laudata lilia uiolis in q̃s honor proximus: earūq; plura genera purpureū. Luteæ albæ: purpureo græco noīe diſcernūtur appellatæ hiacynthi & ab his hiacynthina ueſtis. HIC culter: qui nūc aperit uiſcera. MACtati tauri: gladius quo & taurum: ſeu boué mactamus: & interiora aperimus: ſeu nudamus. Vt eſt illud Virg. & uiſcera nudant. NVLlū opus habebat in ſacris: quaſi non erat eo opus in re diuīa cum nullum adhuc pecus īmolaret: nō. n. oībus diis gratus é uſus gladii: ut libātes uina lelātiaca muſis: i ſummo parnaſo diximus: quo pauci unquā e hoſtis aſcenderunt. NON tibi ſanguis ait. nō ſæui munera cultri. Nō opulēta manus grata é regina ſororū. MENS humilis: mēs caſta placet: caſtā accipe mētē. Et tenues dignare dapes: nō thura cremētur. VLTIma: at euboici libantur munera bacchi. PRIMA: unde pecorū mactatio habuerit originē: ab illis quidē: q adinuenerūt aliquid ad uium humani generis: nā cum aliqđ pecus ſuis iuuencis noxium eſſet illud mactabat. Ceres prima porcā immolauit: quoniā fruges erueraт. Ea. n. ut Ply. teſtis eſt inuenit frumēta cū antea glande ueſcerent eadē molere: & cōficere in actica: Ita lia ſicilia ob id dea iudicata: ea prima leges dedit ut alii putauere. Corcynus traginus frumētum a cerere mōſtratum unde & dea ſit habita in ſuo poemate affirmat & Diodo. addit præter frumētū repertum leges dediſſe: quibus iuſte: pieq; homines uiuere aſſueſcerent. Sed de ea plura in quarto libro dicemus. ALIQui putant ideo mactari porcam: pro fœcunditate: quia nullum animal eſt ea fœcūdius. Parit. n. uicenos: ſuperior ratio pythagoræ uerbis affirmatur: Quæ in meta. a poeta refertur & prima putatur Hoſtioſus meruiſſe mori: quæ ſemina pando: Eruerit roſtro ſpemq; interceperit anni.

Palmite debueras abſtinuiſſe caper:
Quē ſpectans aliquis dētes in uite ꝓmētē
Talia non tacito dicta dolore refert.
Rode caper uitē; tamē hic (cū ſtabis ad arā)
In tua quod ſpargi cornua poſſit erit:
Verba fides ſeqtur: noxa ē tibi deditus hoſtis
Spargit & effuſo cornua bacche mero.
Culpa ſui nocuit; nocuit quoq; culpa capellæ

ANT. FAN. PALmite debue. abſti. cap. Apoſtrophe eſt ad caprū qui cedebat Baccho q̃a hoſtis ē uinearū ſicut & capra Virgi. Nō aliā ob cām baccho caper oibus aris cædit Mar. Vitæ nocēs roſa ſtabat moritur⁹ ad aras Hirc⁹ bacche tuis uictia grata ſacris. Fuit in ſacris liberi hæc conſuetudo ut ait Lactan. grāmaticus: ut occiſo capro ſacrati oēs ſanguinē eius biberēt. EST autē caper: autor e Var. qui latine dicit ex caſtratis: hic pro hirco accipit. HINC cum ſtabis ad aram: In tua quod ſpargi cornua poſſit erit: Aptum & placiturum ſignificat ſacrificiū; ut Et ductus cornu ſtabit ſacer hircus ad arā. Hoc autem dicit rode nunc uitem cum nemo te abigit: non deerit tamen uinum: quod in tua cornua ſpargatur cum ad aram ſtabis baccho mactandus.

PAV. MAR. ¶ CAPER. & eſt apoſtrophe hoc eſt ſermonis auerſio. TV Territus exemplo huius debueras abſtinuiſſe palmite, monitus & exterritus pœna ſuis debueras dentem a uitibus continere. De palmite ſuperi⁹ dictum. Exemplum eſt ut Pompeius inquit quod ſequamur: aut uitemus Caper & capræ dictæ: quod omne uirgultū carpant ſiue a crepitu crurum: unde & crepareas antiqui dicebant. QVEM. caprum. SPECTans: uidens. ALIQVIS ꝓmētem dentes ui. quaſi dentes uitibus infigētem & eas abrodentem. REFERT talia dicta: uerba. DOLOre non tacito: non occultato: ſed aperto. Dolebat enim ita ſæuitum eſſe ſacras uites. CAPER rode uitem: rodas nunc cum nemo prohibet. Plecteris tamen: & eſt ironia: quia non diu rodet. TAMEN HIC ex hac uite. ERIT QVOD pargi poſſit in tua cornua: erit uinum quod tibi mactando in cornua ſpargeretur. Erat enim uſus uini in ſacris: & eo uictimarum cornua infundebantur præter quam in ſacris cereris CVM STAbis ad aram: ubi eris immolandus. FIDES ſequitur uerba: uerba illius ſortita ſunt fidem: nam uera fuere: quoniam caper mactatus eſt. O BACCHE: apoſtrophe ad bacchum uini repertorem. De quo alias dicemus. HOSTIS: ipſe caper. DEDITVS tibi noxa: traditus tibi pro peccato: aut pro peccati pœna: nam utrunq; noxa ſignificat. SPARgitur cornua: per ſynecdochem: quaſi ſparſa habet cornua effuſo mero: ut moris erat. CVLPA ſui: ſus & caper meruere mactari: quoniam deliquerunt: ſed quid deliquit innocēs ouis & bos: quem capitale erat mactari: ut diximus ſuperius. & pithagoras eodem in loco. QVID meruiſtis oues: placidum pecus inq; tuendos Natum homines: pleno quæ fertis in ubere nectar Mollia quæ nobis ueſtris uelanima lanis. PREbetis: uitaq; magis: quam morte iuuatis. Quid meruere boues animal ſine fraude: doliſq; Innocuum: ſimplex: natum tolerare labores. Immemor eſt demum: nec frugum munere dignus. Qui potuit curui dempto modo pondere aratri RVRICOlam mactare ſuum qui trita labore. ILLA: quibus totiens durum renouauerat arum. TOT dederat meſſes: percuſſit colla ſecuri. Nec ſatis eſt: q̃ tale nefas committitur ipſos. Inſcripſere deos ſceleri: numenq; ſupernum Cæde laboriferi credunt gaudere iuuenci. VICTIMA labe carens: & præſtantiſſima forma. Nam placuiſſe nocet: uictis īſignis & auro Siſtitur ante aras: auditq; ignara præcantem. Imponiq; ſuæ uidet inter cornua frontis. Quas colit fruges: percuſſaq; ſanguie cultros Inficit in liquida præuiſos forſitan unda. Protinus ereptas uiuenti pectore fibras. Inſpiciunt: menteſq; deum ſcrutantur in illis. Vnde fames homini uetitorum tanta ciborum. Audetis ueſci. genus o mortale: quod oro Ne facite: & monitis animos aduertite noſtris. Cumq; boum dabitis cæſorum membra palato. Mandere uos ipſos ſcire: & ſentire colonos. HÆC ille: quæ quidem quia aurea uerba uidentur his commentariolis addidi. CVLPA: crimen. NOCVIT: ſui porcæ quia fruges eruerat. NOCVIT quoq; etiam. CVLPA capellæ: capro & capillis ob uites abroſas.

Q uid bos: quid placidæ cõmeruiſtis oues
Flebat ariſtæus: ꝙ apes cum ſtirpe necatas
Viderat incæptos deſtituiſſe fauos:
Cærula quẽ genitrix ægre ſolata dolentẽ
Addidit hæc dictis ultima uerba ſuis:
Siſte puer lachrimas, ꝓtheus tua dãna leuabit
Q uoq; modo repares: quæ ꝑiere, dabit.
Decipiat ne te uerſis tamẽ ille figuris
Impediant geminas uincula firma manus:
Peruenit ad uatẽ iuuenis: reſolutaq; ſomno
Alligat æquorei brachia capta ſenis:
Ille ſuam faciẽ trãſmutat, & alterat arte:
Mox domitus uinclis in ſua mẽbra redit:
Oraq; cærulea tollẽs rorantia barba
Q ua: dixit: repares arte, requiris apes:
Obrue mactati corpus tellure iuuẽci
Q uod petis a nobis; obrutus ille dabit
Iuſſa facit paſtor. feruent examina putri
De boue: mille animas una necata dedit:

ANT. FAN. ¶ Q VID bos quid placidæ cõmeruiſtis oues. Magno uſui mortalibus bos eſt aratione. uectura. lacte. caſeo. corio. Vnde apud ueteres tam capitalis habebaſ qui bouẽ ſine cauſa ꝙ qui hoiem occidiſſet. Non meruit ergo ſocius hominũ in ope ruſtico ac cæteris miniſter ob eius uſum innocentiãq; mactari quẽ Solon imolari nõ ꝑmiſit teſte Plutarcho. Sed cædendi bouis mos hic tractatus eſt ariſteus apollinis ac cyrenes filius cũ eurydicen uxorẽ orphei uiciare uoluiſſet & illa fugiens a ſerpente fuit occiſa amiſſis apibus nympharum iracundia matris auxilium petiit unde edoctus ꝙ rõne apes reparari poſſent ut ĩ fine Geor. plene a Virg. tractaſ: Mactãdi bouis initium dedit. PROtheus tua damna leuabit. Hic uates clariſſimus oceani & tethyos filius fuit qui tenuit ĩſulã carpathũ ꝙ ẽ iter rhodũ & ægyptũ. Alii regẽ ægypti eſſe uolunt in uarias formas uerti ſolitũ: Lege Diodorũ a quo de hoc & Ariſtæo multa referunſ: Mox domitus uinclis in ſua membra redit: Vir. in ſeſe redit atq; hominibus tandem ore locutus.

[Margin:] Bouis uſus — Bouem occidere capitale erat — Bouis cędendi mos ariſtæus

PAV MAR ¶ Q VID bos: meruit. ſ. & tamẽ mactatur. Q VID cõmeruiſtis ouis placidæ: quaſi dicat nihil: & tamen neq; oui: neq; boui parcitur. FLEbat ariſteus mactaton bouis initiũ ſumpſit ab ariſteo. primus. n. ille pro reparãdis apibus bouẽ imolaſſe ferſ. Oui. paucis uerſibus hiſtoriã: ſeu fabulã perſtringit: nã in fine georgicoꝝ Virgilius pluribus refert. ubi inquit Ariſteũ paſtorem amiſſis apibus quærulũ ad cyrenẽ matrẽ ueniſſe: & monitum ab ea ad prothea: a quo didicit calamitatẽ illi illatã nõ ira deoꝝ: ſed ab orpheo ĩ uindictã amiſſe coniugis: quam cũ ille amans inſequeretur: fugientem anguis morſu peremit. DEINde cõſilio matris taurorũ: & iuuẽcarũ immolatiõe: placatis orphei & eurydices manibus: apium examina reſtituta ſunt Ouidius tñ inquit a protheo mactãdi iuuenci conſiliũ accepiſſe: & ſic amiſſas apes reparaſſe. Diodorus inqt Ariſteũ ex Apolline & cyrene ipſei filia natũ. nam cũ mater apud pelium educareſ ab Apolline rapta. & in lybiam delata eſt ad loca ubi poſtea urbs a ſuo nomine cõdita. Suſceptus ex ea filius Ariſteus: a nymphis enutrit⁹ ẽ: a qb⁹ lac coagulare: mel atq; oleũ cõficeſ didicit. Q uæ cũ primus ĩ hominũ uſum traduxiſſet a poſteris ut deus cultus eſt. Profectus ĩ boetiã autonoem cadmi filiã uxorẽ duxit: genuitq; Acteona: quẽ ira dianæ fabulæ ferũt a canibus diſcerptũ poſt eius obitũ ab oraculo pr̃is habuit: ut ceã adiret: in qua ei honores ĩpenderẽtur. Q uo cũ ueniſſet orta p oẽm græciã peſte pro græcis oĩbus ſacra fecit: morbuſq; ceſſauit. Relictis in cea nepotibus: in lybiã ad matrẽ rediit. Deide ĩ ſardoꝝ iſulam ꝓfectus eſt: quã cõſitis arboribus cultorẽ reddidit ibi duos filios genuit: charmũ & calitcapum. ad alias inſulas cũ acceſſiſſet in ſicilia aliquandiu mãſit: quæ cũ fructibus armẽtiſq; referta eẽt: ſinguloꝝ uſum edocuit: quo beneficio ſiculi & hi præcipue apud quos oleę naſcunſ: pro deo ſummo honore coluerũt: tranſgreſſus in thraciã perceptis a Dionyſio orgiis in æmo habitans: cũ poſtmodũ nõ cõparuiſſet honores nõ ſolum a barbaris: ſed a græcis aſſecutus eſt. FLEbat Ariſteus: Apollinis & Cyrines filius. Q VOD uiderat apes necatas cũ ſtirpe: apes extinctas cũ oĩ ſpe ſobolis. nã ad unũ omnes interierant. Deſtituiſſe incœptos fauos: mella cum toto opere: qđ incœperant nec perfecerant. Verũ fauus eſt ubi ceram fingunt & mella diſponũt: nã tria hæc ſimul Var. rettulit apium opera. Ply. uero inquit primum fauos conſtituunt: ceram: fingunt hoc eſt domos: cellaſq; faciunt deinde ſobolem poſtea mella. Sed de his latius in georgicis diſſeremus. Q VEM: ariſteum. AEGRE dolentem: quaſi cum uerſareſ in magna perturbatione & animi ægritudine. GENItrix: cyrene ut Dio. ait ipſei. ut alii penei amnis filia: & ideo cerula: dixit quia aquarũ nympha ſic & cerula maria dicimus. Solata: conſolata. ADdidit hæc ultima uerba dictis ſuis: nã pluribus uerbis uſa in leniendo dolore. deinde hæc addidit. PVER: fili: nã appellatione puerorum: ut paulus iuriſconſul. docet ueniunt & ſerui & filii & qui ſunt ætate puerili. SISTE lachrimas: noli magis lachrimari. PROtheus leuabit tua dãna: alleuiabit & rependet extinctarũ apiũ iacturã. ET DABit docebit te. Q uo repes repiere: quo pacto repare poſſis examia extĩcta. PROthe⁹ a multis oceãi & tethios fili⁹ credit⁹ ẽ: & marioꝝ piſciũ paſtor: ut ĩ odis Ho. dixiũ: oẽ cũ ꝓthe⁹ pec⁹ egit altos uiſeꝛ mõtes: ꝑterea hitaſſe ĩ carpato iſula. Multi ægyptiũ dixere regẽ & Hero. ꝓtheũ uatẽ: & ægypti regẽ dicit ad quẽ appulſo tẽpeſtantibus paridi cũ helẽa rapta: ſublatiſq; græcoꝝ erãt & græciæ reſtitutis multa ꝑdixiſſe. Dio. autẽ hæc ait. Cũ ægypt⁹ rege careret ex dignioribus qdã ĩ regẽ aſſũpt⁹ ẽ iliaci belli tpe. Q uẽ ægyptii cetẽ: græci ꝓtheũ appellãt hũc artiũ pitũ & ĩ uarias ſe formas ſolitũ uerteſ tradiderũt: ut aĩal arbor ignis uidereſ. Q uoꝝ cognitionẽ ex cõtinuo aſtrologoꝝ: ac ſacerdotũ uſu aſſecutus ẽ. Cõſuetudo ãt græcis trãſmutatiões fingẽdi cãm ꝑbuit: nã mos erat ægiptiis regib⁹ leõis: aut tauri aut dracõis: priorẽ ptẽ ĩ capite ferre iſignia pricipatus qñq; arborẽ ignẽ & redolẽtia ſupra caput unguẽta: hæc tũ ad decorẽ: atq; ornatũ ſpectabãt: tũ ſtuporẽ ac ſupſtitionẽ quãdã aſpiciẽtib⁹ iniiciebãt: hæc ille mater igiſ nũc iſtruit filiũ ne mutatõe formæ decipiaſ: ſed cũ primũ iuenerit alliget de quo latius apud Vir.

[Handwritten margin note:] Protheus

TAMen firma uincula:firmi laquei.IMPEdiát geminas manus:q̄ſi alligato utranq; ꝓthei manum firmis nexibus.NE ILle:ꝓtheus DECipiat te uerſis figuris:uariis formis in quas ſolet ſe uertere PER uenit ad uaté:paruit Ariſteus nāq; dormiēti ꝓtheo laqueos iniecit apprehēſum tenuit:& cū ille in uarias ſe formas tráſmutaſſet:nihilq; ꝓficeret:reſūpta uera forma:docuit obruēdū eē iuuēcū & eo pacto examia reparari.Et Ply.ēt docet uentribus bubilis:in totū poſſe repari fimo obrutis.IVVEnis:ariſteus.PER uenit ad uaté:accedit ad ꝓtheū &. ALLIgat:laqueis:nectit brachia capta ſenis æquorei:brachia prothei marinoꝝ piſciū paſtoris.q̄ iā ipe apprehenderat. RESOluta ſomno:cū altius dormiret & eſſet ſomno reſolutus.ILLE:protheus.TRANſmutat ſuá faciē:uertit ſe in uarias facies.Et Altera arte:dolo & īduſtria ut iuuenē exterreret nō illá:modo alterá aſſumebat.Aut. ARte:ītelligas ueneſica & magica:q̄ forte plurimū poterat.MOX:ſtatim.DOMitus uinclis:uinctus laqueis:qbus erat alligatus.REDit in ſua mēbra:In propriá formá.ET Tollens ora rorátia:eleuás uultū aquis madētē.BARba cerulea:marina.Dixit tu regris qua arte repares apes:tu petis a me ſcire quaqua rōne poſſis apes repare.OBrue corpus:defodias.TELlure:putri.ſ.aut fimo corpus.IVVENci mactati:que3 tu mactaueris.ILLE: iuuēcus. OBRutus:fimo defoſſus.DABit:tibi.ſ.Quod petis a nobis:hoc ē apes q̄s petis a me tibi repari.iuuēco.n.obruto renaſcenť.PASTOR:Ariſte.alluſit ad illud Vir.paſtor ariſte.fugiens peneia tēpe:& illud cui pinguacear. Tercētū niuei tōdēt dumeta iuuēci.FACit iuſſa:obruit iuuēcū ut Prot.iuſſerat.EXAmía:ipſa apiū agmía.FERuēt:feruere & emicare pullulantes uidentur.DE Boue putri.de iuuenco putrefacto. Vna anima ſ. Mecata:unus bos Mactatus.DEDIT mille aīas mille uiuētes apes:ná examen ide emerſit apium eo.n.pacto repatæ ſunt apes qua rōne multi apium & mellis inuentionem Ariſteo tribuerūt multi theſſalis multi meliſſo creſſorum antiquiſſimo regi:qui quide3:ut Dydimus in ii.narrationis tyndarice refert primus diis ſacrificauit:hūtq; filias duas Amaltheam & Meliſſam quæ Iouem puerum caprino lacte ac melle pauerunt:uñ Meliſ.apes dicta fuit alii palladi aſcribunt.alii aliis. Verum apium reparatio ariſtei fuit:ſed mellis inuentio fuerat aliorum.Examen ut.p.ſ.ait eſt equamentū & iudicii iueſtigatio examinatio & apum congregatio uel locuſtarum. ANT. FAN.

Pauit ouis pratum:uerbenaſq; īproba carpſit
Q uas pia diis ruris ferre ſolebat anus:
Q uid tuti ſupereſt:aīam quum ponat ī aris
Lanigerumq; pecus ruricolæq; boues:
Placat equo perſis radiis hyperiona cinctum
Ne detur celeri uictima tarda deo:

¶PAVIT ouis pratum uerbenaſq; improba carpſit: Oues agno uernece.lana.pelle.lacte.caſeo.ſtercore hominibus utiles ſūt:ſed iō imolari cæperūt ꝙ uerbenas carpant:quibus maiores rē diuiná faciebát.Eſt át uerbena herba q̄ nulla Romáæ nobilitatis plus hēt autore plynio eá qꝺ ſacra exiſtimeť a Græcis hierabotone dr̄.Aliq eá piſtereon uocát nr̄i uerbenecá.cuius genera duo ſūt.Lege eūdē autorē li.xxv.natu.hiſtoriæ.Seruio át placet proprie uerbená eſſe ſacrá herbá ſumptá de loco ſacro capitolii q̄ pr̄ patratus & feciales facturi fædera uel bellum inducturi coronabanť.quo uocabulo ſæpe abutimur ut diximus ſupra.Appellabátur uerbenæ ſagmina ut ait Feſtus uel a ſanciendo.i.cōfirmádo:uel qꝺ ex loco ſancto arcerentur legatis proficientibus ad fædus faciendum bellūq; īdicēdū.De ſagminis Ply.hæc uerba ſunt:Sagmina gramē ſignificat ex arce cū ſua terra euulſum:quo ſemper legati cum ad hoſtes clarigatūq; mitterentur uſi:ideſt res raptas clare repetitum. Vnus utiq; uerbenarius uocabatur.PLAcat equo pſis radiis hypiona cīctū.Hypionē alii ſolē eē uolūt ſic dictū ꝙ eat ſuper terras autore feſto.Vñ illꝺ ē Statii:actuſq; hypiōe multo acer anhelātes īcēdit ſirius agros.Alii ſolis patrē titani ac terræ filiū:ſed ut plurimū ꝓ ſole accipiť ut hoc loco quē deū titanē uocamus ut qbuſdá placet a mr̄e titea Eū pſæ colūt ut ingt Strabo & mitrā uocāt.Quare xerſes teſte Herodoto ſolē ueneratus ē anteq̄ p pōtes ſuper helleſpōtū fabricatos tráſitus fieret:iidē pſæ ſoli equū immolant ut deoꝝ pnidiſſimo e pecoribus oibus pnicíſſimū tradát.Quod eádē ob cām feciſſe Meſſagetas Herodotus ſcribit Et quoniá ſol aliqñ ecclipſim patiť:iō apud Perſas in antro colitur ubi ipſe ē leonis uultu & pſico hitu cū thyara utriſq; manibus bouis cornua cōprimēs reluctantis:quaꝝ reꝝ ſignificationē apud Lactantium grāmaticum lector inueniet immolabať ēt equus Marti autore Feſto:uel ꝙ per eius effigiem Troia ſit uel ꝙ eo genere animalis mars delectari putaretur.

Ouium uſus
cur oues immolabant
Verbena
Sagmina
Verbenarius
Hypion
Titan
Equus ſoli immolať
Cá cur Cerua dianæ ſacrificať

¶PAVit:ouis tū primū imolata ē cū paſcēs uerbenas e prato capſit ſacra uiſa uiolať.ná q uerbēa a nr̄is gr̄.ıεϱοβοτάνη.i.ſacra herba dr̄ q̄ Ply.teſte li.xxii.legati cū ad hoſtes clarigatū.i.res claſ repetitū mitteréť uſi unus utiq; uerbēarius uocabať.& li.xxv.Nulla ingt romáæ nobilitatis plus hēt q̄ hierobotáæ:quá aliq ariſtereō nr̄i uerbená uocát:hæc ē q legatos ferre ad hoſtes īdicauimus:hac lo mēſa uerrit:domus purgáť luſtráturq;:& paulo poſt cū duo eius gn̄a eē oñderit.Vtraq; ſortiūť galli & ꝓcinūt rn̄ſa:ſed magi utiq; circa hác īſaniūt:hac punctos īpetrare quod uelit ſebres abigeř:aīcitias cōciliare nulliq; nō morbo mederi & reliq.Ipſa igiť uerbēa aræ decorabanť:unñ apꝺ Terē.Ex ara hic ſume uerbēas. Quiēt utebáť & eá rōani i pr̄e patrato creádo:uñ apꝺ Liuiū ab urbe cō. Fecialis erat.M.Vale.patrē patratū.ſp.Fuſiū fecit uerbēa caput capilloſq; tágēs.Pr̄ patratus ad iuſiurádū.i.ſanciendū ē & Plu.de eo.lxii.ꝓblemate ipm ſe nomē expōit. Vult.n.patratū:q̄ſi finitū ac determiatū qddá ſignificať illꝺ pſectus ſit cui contigit ſimul:ut & pr̄ eēt:& patrē hēret.OVIS pauit pratū paſcēs aboiſit prati gramia.IMPROba temeraria:aut īprudēs.CARpſit uerbenas:ipſas ſacras herbas.QVAS anus pia:religioſa.FRR re ſolebat diis ruris offerebat illis nūinib⁹:q̄ ruris tutelá ſimul & agroꝝ hn̄t ut cereri baccho.QVId tuti cū igř & boui q nr̄ ē colonus & oui cuius lana ueſtimur:n̄ pcať:& qꝺ erit illꝺ e brutis aīal cui parci poſſit nullū gdē.Paulati.n.licētia ad oia mactáda tráſiit.QVID ſupeſt tuti:q̄ſi qꝺ aīal erit iá tutū a ſácris cultris.CVM & pecus lanigeꝝ:ouis lanata:cuius uellera nos ueſtiūt.PONat aīam in aris macteť ad ará.ET boues ruricolæ:q noſtra rura colūt & coloni noſtri ſunt boues ideo capitale erat eos interimere:At nūc heu miſeri tetricam mactantur ad aram. PLAcat:pet ſe equum ſoli mactant:ea rōne quod celerrimo numini celeris ſit offerenda uictima.PER SIS ipſa:

PAV MAR.

peſarum regio:ſ̄ueſi pſi per ſe. PLAcat hyperiona cinctum radiis placat ſolem ipſu; radiantem:qui lucem ut Ply. inquit rebus miniſtrat.auferteq; tenebrat:hic reliqua ſidera occultat illuſtrat hic uices tēpoꝝ:annumq; ſemper renaſcentem temperat ex uſu naturæ:hic cœli triſtitiam diſcutit:atq; etiam nubila humani animi ſenerat & reliq. EQVO:immolatione equi. NETAR da uictima detur:celeri deo:hoc eſt ne tardius & pigrius animal celeria ſoli immoletur. Perſis orientalis prouincia carmania ſinu perſico media & caſpiis terminatur. perſarum gētem Euſtathius dictam inquit:ut alii putant a perſe filio Medi:ut alii a perſe perſei & Andromades filio. Et ut de pſa ꝝ religione aliquid dicamus. Nec ſtatuas nec aras erigunt in loco ſacrificant excelſo. Cœlum Iouem putant colunt ſolem:quem mithram uocāt:Item lunam & uenerem & ignem & tellurem:& uentos & aquam ſacrificant i loco mundo cum imprecationibus & coronatam hoſtiam ſtatuunt. Cum uero magus qui ſacrificio præeſt mēbratim carnes in quenq; diuiſerit:abeunt nulla parte diis relicta.dicūt.n.deum nihil uelle. Perſæ.in flumen non micturiunt:nec lauantur:nec abluuntur:nec mortuorum iniiciunt:nec alia quæ immunda eſſe uideantur a quinto uſq; ad. xxiiii.annū diſcūt ſagictare iaculari:equitare:& in primis uera dicere. Diſciplinarū magiſtris cōtinentiſſimis utuntur. Qui fabulas ad utilitatem reductas inſerunt:cum cantu & ſine cantu deorum & clarorum uirorum facta referentes:& alia multa laudabilia de his referuntur. Nos libentiſſime hic inferimus:quem memoratu digna ſunt. HIPEriona:græci teſte lactantio grammatico ſuper thebaida pacyni dicunt Titani & terræ filium: Soliſq; & lunæ ac auroræ patrem:quoniam & in hoc errare dicor:non equidē erro. Scio.n.quid dicturus ſim. Ego lactantium adduco. Si error eſt ille errauit non Marſus. Diodorus docet hyperiona Saturni fuiſſe fratrem cœli & Titheæ filium. QVI ſolis:ac lunæ aliorumq; aſtroꝝ motus. Horaſq; primū ſumma cura obſeruatio neq; ab ſe pcepta cæteris noſcenda tradidit:ideoq; hoꝝ parens nominatur ueluti ipſoꝝ naturæ contemplator. At Pōpeius inquit hyperionem:alii patrem ſolis:alii ipſum q̄ eat ſuper terras ita appellatum putant. POEtæ fere oēs hyperiona pro ſole ponunt uti & in pronoſticis Cice. Vt cum luna nitcans hyperionis officit orbi. Stringuntur radii cæca caligine tecti. ita hoc in loco pro ſole ponitur.

> Quod ſemel ē triplici ꝑ uirginæ cæſa dianæ:
> Nūc quoq; pro nulla uirgine cerua datˀ:
> Exta canum uidi triuiæ libare ſaphæos:
> Et quicunq; tuas accolit æme niues:
> Cæditur & rigido cuſtodi ruris aſellus
> Cauſa pudenda qdē eſt; ſed tamē apta deo:

ANT. FAN.

QVOD ſemel eſt triplici pro uirgine cæſa dianæ Nunc quoq; pro nulla uirgine cerua datur: Iphigenia; ſiue iphianaſſa; dicit Agamennonis filiam:quam cum græci in aulidæ immolare uellēt Diana miſerata ſuſtulit cerua ſuppoſita:unde tractus mos eſt ut ei deæ cerua immoletur. Cum.n.græci ad aulidē ueniſſent Agamennon Dianæ ceruum occidit ignarus.unde illa irata uentorum flatus remouit. Quare cum græci nauigare non poſſēt & peſtilentiam ſuſtinerent oracula cōſulta dixerunt Agamennonio ſanguine placanda eſſe

Iphigenia ſeu iphianaſſa

Dianam. Quo circa cum Vlyxes per nuptiarum ſimulationem iphigeniam adduxiſſet ut immolaretur. illa miſeratione numinis cerua ut diximus ſuppoſita tranſlata eſt a uentis in tauricam regionē ubi Dianæ ſacris præfecta eſt & poſtea diuinos honores cōſecuta. Vnde ait Herodotus dæmonē cui immolant ipſi tauri aiunt eſſe iphigeniam Agamennonis filiā Hanc Lucre. & Home. Iphianaſſam dicūt:quoꝝ Homerus fuiſſe Agamennoni tres filias docet Chryſothemin. Laodicem. & iphianaſſam:Lucretius autem inquit. Aulidæ quo pacto triuiæ ad uirgines aram Iphianaſſæo turparunt ſanguine fœdæ ductores danaum. EXTA canum uidi triuiæ libare ſabæos quia uenatrix dea canibus delectatur Ro. autem id uiſum accipe cum omne hominum genus undiq; in urbē conflueret ut iampridem in Tyberim Syrus defluxit orōtes & hic alta ſicyone aſt hic amydone relicta hic andro ille ſamo hic trallibus aut alabandis exquilias dictumq; petunt a uimine collem: Græci quoq; (ut Plutarchus autor eſt) Proſerpinæ canem immolabant ſicut Romāi Gynæcie pro his qui domi naſcebantur: quod animal etiam in purgationibus cædebant ut idem in quæſtionibus tradit quoddam piaculi genus circumcatulationem appellantes. Et quicunq; tuas accolit æme niues. Perite ait quicunq; licet.n.æmus a multis dicatur mons Thraciæ eius tamen pars in pharſaliam:porrigitur. Lucanus: Conſpexere procul prærupta in caute ſedentem. Qua iuga deuexus pharſalica porrigit æmus. Cæditur & rigido cuſtodi ruris aſellus: Mactatur aſinus priapo q poſtea q̄ e lampſaco urbe helleſponti pulſus eſt ob uirilis membri magnitudinem ut quidam dicunt & in deorum numerum receptum meruit eſſe nomen hortorum quibus ob eorum fæcunditatem præeſſe dicitur:horti.n. nunq̄ ſine fructu ſunt. de hoc deo plura alias: nunc illud non ſuppremum Aſinum qui priapo cædi conſueuit quoniam (ut poeta fabulatur) clamore ſuo eius dei obſtitit uoluptati baccho aſſignari:quoniam ferulæ ut autor eſt Ply. aſinis i pabulo gratiſſime ſunt cæteris uero iumētis præſenta neo ueneno. Cōſtat aūt & libero ferulam aſſignari.

Canis Triuiæ immolatˀ

Circuncatulatio

Æmus

Aſinus mactatur priapo

Cur aſinus priapo cedit

PAV. MAR.

QVOD ſemel dianæ cerua imolatˀ ad idē ſumpſit initiū. Cū agamēnō i aulidæ dianæ ceruā ignarus occidiſſet:& ob id Diana uētos ſuſtuliſſet:habitū ē a reſpōſo:ut agamēnonio ſanguie:hoc ē uirgie filia dea placaretˀ Iphigeniā igitˀ ex clitēneſtra agamēnonis filiā Vlyxes dolo a matre tradēdā achilli mr̄imonio fingēs extorſit:q̄ cū imolāda eēt miſeratiōe deoꝝ oblata ē cerua: Quæ pro ipſa uirgine imolata Iphigenia i tauricā delata. de quo latiˀ itriſtibˀ dixius. Ex illo igitˀ Diāæ cerua cæpit imolari:ſed nō ſolū Diāæ ꝑ uirgie cerua imolabatˀ: Veꝝ ēt aliis immolabatˀ.n. prius ut teſtis ē Euſeb. in iaudicia ſyrie palladi uirgo poſtea cerua immolata ē. Qood cerua ē ceſa ſemel Dianæ triplici:qđ dianæ tricipiti ceruā ſemel immolauerūt:cū ꝑ Iphigenia ſuppoſita ē. Pro uirgine loco Iphigeniæ uirginis. NVNC quoq;:ēt hoc tpe. DATur:offertˀ & immolatˀ. PRO nulla uirgie:quēadmodū tūc ꝑ Iphigenia. DIAnæ triplici:qa triuia & triceps ut ſupius diximus.nā eandē eē uolūt:q̄ & proſerpina ueꝝ diana dicta q̄ſi deuiana:qa uenātes ꝑ ſiluas errant. proſerpina qa proſerpit ſub terras. EXTa:traces aliqui triuiā cane imolāt:nec ab re cū triuiæ canes aſſignētur. unde & Cerberus triceps additˀ:ſicut illa triceps:ſed ad hoc plura ab

aurelio referunt. VIDI ſabeos: ita oẽs legerunt: nec aduerterunt errore: cũ uoluerint de ſabeis arabibus itelligi: quos nũq̃ poeta uidit: quo nũq̃ penetrauit. at cum dicat uidi de populis quos uiderit loquutũ conſtare debet: nam uidere eſt oculoꝝ ſenſu percipere. de quo Ariſtoteles Senſus uiſus multas rerũ differentias nobis demõſtrat. Poeta cũ accolas æmi mõtis his ſimul iũgat: de propinquis æmo populis loquit̃ quos prius uiderit: ꝓfecti cũ in locum exilii ꝑ continẽtem, thraciæ ꝓfectus eſt. de quo in triſtibus diximus. Emẽdemus ergo locum: & ſapheos dicamus: qm̃ ſaphei inter thraciæ populos a Plinio memorant̃. VIDI Ergo ſapheos: thraciæ populos. ET o æme qcunq̃ accolit tuas niues: quaſi oẽs tuos accolas: & tua niuoſa ſaxa colẽtes. Æmus. n. mons thraciæ ualto: ut Pli. inqt iugo in pontũ procũbẽs oppidũ habuit in uertice mariſteũ. LIBARe triuiæ: litare ꝓſerpinæ. EXTA Canũ: mactare canes ipſos & exta libare de extis ſupius diximus. CÆdit̃: aſinus priapo imolat̃ hoc a poetis refert̃: ſed nos cõpertũ habemus ea: manitas ꝑſis finitionis ꝑp equoꝝ inopiã: aſinis in bello uti: & aſinũ marti ſacrificare. cuius rei ẽt Stra. meminit. ASELlus cedit̃: feritur hoc eſt imolat̃. RIGIdo cuſtodi ruris: hoc eſt priapo q hortoꝝ & uineaꝝ cuſtos dicit̃. de quo alii aliter ſentiunt Nã multi fuiſſe ciuẽ lampſacenũ afferunt qui ob uirilẽ mẽbri magnitudinẽ ciuitate eiectus ſit: ſed demũ meruiſſe ibi diuinos honores. Diod. aũt inquit antiquos fabulari Dioniſũ ac ueneris filium priapũ fuiſſe: hac coniectura ductos. Q uod q uino idulgent ſint ad uenerẽ ꝓpẽſiores Nõnullos ẽt aſſerere priſcos cũ uellẽt pudenda occultius noiare: priapũ dixiſſe: Aliĩ genitalia cãm eẽ hoium generationis. Aegiptii Titanas aiunt oſiride dolis interfecto corpus i æquas diuiſiſſe partes. hiſq̃ domo clã elatis: partẽ pudẽdã cũ ſinguli ẽã reſpuerẽt: abieciſſe i flumẽ. Iſidem poſtmodum ulta uiri mortẽ Titanibus occiſis uiri corpus inquiſiſſe: parteſq̃ reptas cũ in formã hois cõpoſuiſſet ſacerdotibus tradidiſſe ſepeliẽdas: ut oſiridẽ uelut deũ colerent iperaſſe Sola pudẽda nõ repta: pro deo coli iuſſit: & in tẽplo ſuſpendi. Hũc deũ qdã typhalũ: alii typhonẽ noiant nõ ſolũ in urbiũ tẽplis: ſed in agreſtibus quoq̃ locis: tãq̃ uineorũ atq̃ hortoꝝ cuſtos colit̃: fructuũ fures caſtigãs: huic deo ſacra cũ riſu & ludo fiũt: hæc ex Diodo. Cauſa pudẽda quidẽ: origo huius ſacrificii non ſine pudore eẽt referẽda. SED Tamẽ apta deo: quaſi cõueniẽs priapi numini & refert fabulam: unde habuerit initium mos mactandi aſini deſcenditq̃ uſq̃ ad. I. uerſum.

Feſta corymbiferi cælebrabat græcia bacchi:
Tertia q̃ ſolito tpe bruma refert:
Dii quoq̃ cultores in idem uenere licæi;
Et qcunq̃ loci non alienus erat:
Panes & i uenerem ſatyrorũ prona iuuentus:
Q uæq̃ colunt amnes ſolaq̃ rura deæ:

FESTA Corymbiferi cælebrabat græcia bachi. Hæc feſta tertio quoq̃ anno innouari cõſueuerũt: dicũturq̃ trieteria nã triennium ſignificat. Quãuis cõſtet trieteridẽ eẽ magni anni ſpẽm q con iũctis duobus uertẽtibus iplebat̃. Referebãt ãt græci ea celebritate q̃ apud eos fuit maxia id ipſ q bacchus dũ ex india uictor rediret i patriã in pegrinatione dr̃ cõſumpſiſſe. Is corymbifer dr̃ q edera coronet̃ cuius fructus corymbus appellat̃. Dii quoq̃ cultores i idẽ uenere lycæi & qcũq̃ loci nõ alienus erat panes & in uenerẽ ſatyroꝝ ꝓna iuuentus. Bñ licæo panes ſubiũgit a quo mõte pã deus arcadiæ cognomẽ accepit ut alibi dicturi ſumus. Ea ꝓuicia mõtes iſigniores hẽt cyllenẽ. Pholoẽ. lireũ. parthenũ. mænalũ: & in liceo iouis lycæi phanũ Satiros ãt bachi comites eẽ i libidinẽ ꝓnos eoꝝ nomẽ oñdit. Putantur. n. a nõnullis dicti ut aie Macrobius quod nomẽ mẽbrũ uirile ſignificat. Vñ & Saturnus ꝑp abſciſoꝝ pudẽdoꝝ fabulã nomẽ credit̃ accæpiſſe. Et reuera nihil aliud hñt hois q̃ figurã teſtibus Pli. ac diuo Hiero. Finguntur q̃ bacchi comites ludiroci ac riſus grã & q uini comes libido ẽ q ſine cerere & libero friget ut ait Terẽ. Eos porphyrio eẽ inqt acutis auribus & oblõgis quoꝝ q ad nimphæũ captus traditur ad ſillãq̃ ꝑductus ut Plutarchus meminit aſperam uocem edidit equi hinitu & hirci balatu permixtam. ANT. FAN. Corimbi ſerbacchuſ Coribus Licæus arcadiæ mõtes iſignes Satyri uñ dicti Saturnus Cur Satyri ſũt bacchi comites

FESTA: fabulã aggredit̃ unde ſacrũ hoc habuerit originẽ refertq̃ cãm ad priapi amores: nã cũ multi i trietherici dii cõueniſſent: & deæ ſimul: & cũ qſq̃ ſua flãma & uoluptate traheret̃ priapus ẽt q illuc uenerat. Lothida nymphã ardere cœpit noctu cũ dormiẽtẽ eẽt adortus: eã aſellus rudẽs excitauit idignatus illũ priapus imolat & idẽ poſteri eiuſdẽ numini aſinos imolarũt. aſſignat̃ tñ altera cã imolãdi aſini: q̃ paulo ſupius tetigimus cũ de cãcro cœlo appoſito ageremus: nã alteri ex duobus aſinis: quos i eo loco rettulimus: cũ liber humanã uocẽ dediſſet: auſuſq̃ eẽt ille cũ priapo de natura reꝝ certare uictus mactatuſq̃ ẽ. Inde uolũt aliqui apud lãpſacũ initium ſumpſiſſe aſinoꝝ mactationẽ. Tertia cã eſt quã i ſexto referemus: cũ adoriẽs ueſtã iterruptus eſt ab ope itidẽ aſini ruditu: quẽ ẽt imolauit & ea cã lãpſacenos quoq̃ imolar̃. GRÆcia: græci ipſi ita appellati a græco quodã rege acticæ: ut tradit Ariſtoteles i meteoris. CELebrabat feſta bacchi corymbiferi: feſta ipſius liberi patris hedera coronati: nã corymbus hæderæ fructus ẽ: & hedera ipẽ liber coronatus ẽ. Aliq legũt racemiferi: & hoc ꝑp uuas & uinũ cuius reptorẽ dicũt. Qui ẽt Pli. teſte emere ac uẽdere iſtituit idẽ diadema regiũ iſigne. & triumphũ iuenit. QVæ: feſta. TERtia bruma: tertius annus a bruma ſumẽs initium. Refert ſolito tpe: tertio quoq̃ anno: & brumali tpe: inde feſta ipa dicta ſunt trietherica: ſic dicta. qa triẽnalia. Quæ tertio quoq̃ anno: ſũptuoſiora quotidianis orgiis agitabant̃: ide trietherides a græcis iſtitutæ: a triẽnio pegrinatus ẽ bacchus: cũ in pꝛiam uictor rediret. De quo Diodorꝰ i idiã cũ exercitu trãſcẽdẽs: triẽnio poſt multis cũ ſpoliis in boetiã rediit. Prius oium triũphauit elephãto idico uectꝰ. Boetii cæteriq̃ græci. Thraces quoq̃ i memoriã idicæ expeditõis ſacra tria therica ſibi iſtituerũt. Vñ & i multis græcis urbibꝰ quoq̃ triẽnio bacchides mulieres cõueniunt apud q̃s de more uirgies Thirſum ferũt i honorẽ dei bacchãtes: eiq̃ ꝑ cœtus ſacrificãtes Poſtremo memoriã menadũ: q̃ ferunt̃ illi deo aſtitiſſe hymnis: & cãtu renouãt: ſed latius alias de eo. DII Q uoq̃: cũ i græcia feſta ea celebrarẽtur: græca numia cõmemorat: q̃ eo cõuenerũt. nã dii arcadũ: & fluuioꝝ nymphæ. & numina quoq̃ ruſtica DII quoq̃: cultores licæi. dii lycæũ arcadiæ mõtẽ icolũt: ubi ẽ ſedes panos lycei: a quo lycæa ludicra: q̃ nos lupcalia PAV. MAR.

dicimus:nam lycos gr.lupus eſt de quibus latius dicemus in ſecũdo. VENere in idē.quaſi in eũdem locum & ad eãdē feſta:aut ſimul illuc cõuenere. ET quicunq; non erat loci alienus.cæteri dii qui ab eo loco nõ erant alieni. aliqui legunt &. Quicũq; meriti:tũc intelligas oẽs dii:quibus meritũ erat gratum PANES:etiam uenere hoc eſt fauni ipſi nam pan & faunus idē eſt. Horatius.n. Pana faunũ dicit:odis uelox amœnũ ſæpe lucretilē mutat ly ceo faunus & igneam defendit æſtatem capellis uſq; meis Hũc porphirius in libro de reſponſis Dioniſi famu lum enarrat fuiſſe quē cum in numero bonoꝝ dæmonum collocet:agricolis quibuſdã apparuiſſe confirmat: quos & repente poſtea mortuos aſſerit ſic dicens Pana Dioniſi famulũ fuiſſe apollo iſto reſponſo ſignificauit. nam cũ nouem ſimul homines.in quodã branchidarum agro mortui eſſent interrogãtibus:quænam necis eo rum cã fuerat ſic apollo reſpondit. Toruus Dioniſii famulus pan auriq; cornis. Per nemora obſcura gradiens monteſq; per altos Pinum una atq; alia reſonans ſiringa tenebat. Geſtabat manu multos i ſcorpore uaſto. Pro ſtrauit:mortiq; uiros dedit horridus ille. & Plutarchus in eo libello qui inſcribitur περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων. Quẽ nunc diuini ingenii iuuenis:tam græcis quam latinis litteris ornatiſſimus.atq; utroq; dicen di genere præſtãtiſſimus:ſimul & omni ſtudioꝝ laude cumulatiſſimus. Hermolaus barbarus magnificẽtiſſimi æquitis zachariæ.f.me hortãte latinũ facit:pana extinctũ aſſerit:quæ quidem hiſtoria quia memoratu digna eſt:& ali qua ex parte ad religionē noſtram ptinere uidetur non erit a nobis ſilẽtio ptereunda:quæ quis ab Euſebio referatur a græco tamē codice Ipſius auctoris accipiemus:ita n. inquit. De morte aũt taliũ demonũ hæc accepimus ab ho mine neq; imprudẽte:neq; uano:æmiliã rhetoris quē & ex uobis ipſis aliqui diſſerẽtem audiſtis pater fuit Epi therſes noie:pceptor grãmatices:hic italiã quõq; nauigaturus:nauim traiectitias pecunias:mercatoreſq; multos ferẽtem cõſcẽdit. Ad ueſperã uero circa echinadas inſulas cecidiſſe uentũ nauimq; ppe paxas delatã conſtitiſſe porro uigilãtibus plurimis:multis uero ẽt a cœna bibẽtibus:repẽte uocẽ auditam ex paxis Thamũ quẽdã noia tim inclamãtẽ uſq; adeo ut mirarẽtur oẽs. Erat aũt Thamus uir egyptius:& ipſius nauis gubernator:q; neq; mul tis ex his q aderant noie cognitus:ſemel igitur atq; iterũ uocatũ ſiluiſſe. Tertio reſpõdiſſe. At illum quiſquis erat exteriore uoce dixiſſe:cũ pueneris ad Paludes nũciabis uerba hæc Pan magnus interiit. Hæc cũ audiſſent nar rabat Epitherſes obſtupuiſſe oẽs:cõſuluiſſeq; inter ſe an obiẽ perandũ:an cõtra negligẽdũ quod imperaretur.ita conſtituiſſe thamũ. Si ſecũdũ flarent uenti:pter nauigãdum ſilentio:ſin tranquillitas eẽt:cũ ad locũ deueniſſent.p dendũ eẽ quod audiuiſſent. Cũ igitur ad paludes uẽtũ eſt:& nauis nec aura uehi:nec fluctibus poſſet pſpiciẽtem i terrã thamũ:e prora pnunciaſſe q acceperat:hoc eſt pan magnus interiit. Quæ uerba uix edita:ululatu ingenti nõ uniuſmodi:ſed multoꝝ miraculo quodã excepta gemẽtiũ:ſimulq; admirãtiũ. Quæ res:utpote multis præ ſentibus geſta celeriter romã allata:diſſeminataq; eſt. Thamũ uero ipſum a Tyberio cæſare:acceſſitũ adeoq; adhibuiſſe fidē facto tiberiũ ut ſciſcitaretur & quæreret de pane:quēnã deũ intelligi oporteret. Cõiectaſſe aũt cõſul tos ab eo frequẽtes philoſophos eũ eẽ:qui ex mercurio & penelope natus eẽt.hæc ille. Verũ Euſebius & hæc ſi milia accidiſſe:refert ad illud tyberii tps:quo quidē tpe Saluator & dñs noſter cũ hoibus cõuerſatus:omne dæ monũ genus ab hũana uita depulit. At alii religiõis nr̃æ uiri ſanctiſſimi aſſerũt eã uocē auditã e paxis ea nocte quæ ſecuta ẽ paſſionis dominicæ diē xix.anno tiberii:quo qdē chriſtus paſſus ẽ:qua uoce miraculo quodam ex ſollitudie deſertorũ ſcopulorũ edita nunciabatur illud dñm.ſ.& deũ nr̃m paſſum. Quid.n. pan ſignificat:niſi to tũ. Sic totus & uniuerſæ naturæ dñs paſſus erat. An de Dioniſi famulo:q tot ſæculis troiana tpa pceſſerat. uox illa eẽt elata. Nec me terret Cicero:dicẽs ſæpe i pliis auditos eẽ phaunos & i rebus turbidis ueridicas ex occul to uoces emiſſas:quũ & poſt aduẽtũ dñi legimus i ſacris litteris mõſtra qdã ptim humanã effigiē:ptim ferinaꝝ referẽtia i remotiſſimis nemoribus repta.hos illi faunos putauerũt:nos uero de pane agimus:de quo melius apud theo doſiũ:cũ dicat hũc deũ arcades colũt appellãtes:τὸν τῆς ὕλης κύριον ñ ſaluarũ dñm:ſed uniuerſæ ſubſtãtiæ mate rialis dñatorē ſignificari uolẽtes. Cuius naturæ uis uniuerſorũ corporũ ſiue illa diuina ſiue terrena ſit tẽ cõponit eẽntiã:& pluribus ille pſequitur de ui huius numinis:q licet ad ſolē referat.tñ ſi qs diligẽter aduertat altius miſte ria tẽdũt. Sed iã ſatis ſit.ad rẽ nr̃am redeamus. ET iuuẽtus ſatirorũ pna i uenerẽ. SAtiri:q a natura ſũt libidio ſi:ipſaq; uerbi uis libidioſos idicat:& a ſatiris ſatiriõ herba:q cõcitatricẽ uim hẽt libidinis. Satiri bacchi cõites ſũt duxiſſeq; eos ſp traditur:qd eoꝝ opa i ſaltatiõe plurimũ oblectaretur:& quorũ riſu ac ioco uitã oẽs fœlicẽ traduce bãt. Hi ſunt ut Pli.inqt ſubſolanis mõtibus indorũ aial pnicitiſſimũ tanq qdrupedes:recte tñ currentes humana eius effigie ppuelocitatē niſi ſenes aut ægri nõ capiuntur. Et deæ q colũt amnes & ſola rura:uenere ẽt ad ſacra me therica nimphæ fluuiorũ & fontiũ:& deæ ruſticæ:q & agris & nemoribus pſunt:hoc oñdit ueniſſe naiadas & na peas. Venerat & uenit ẽt ſillenus itidē & priapus:de quo dixius. Silenũ aũt nutriciũ fuiſſe bacchi dicunt:& eũ ſp ſecutũ.de quo Diodorus inqt:Secutus eſt ipm ſilenus quoq; pedagogus ac nutritor optimorumq; inſtitutor ſtu diorum:qui plurimum Diodor.ad uirtutem ac gloriam:reſq; bellicas profuit & alio loco dixerat ſilenum regē ſed alterum ab hoc oſtendit his uerbis. Dicunt inſuper ſubſidium ei tuliſſe niſeorum nobiliores:quos a primo eorum rege ſileno eius autem propter uetuſtatem ignotum eſt genus ſilenos uocant.

Venerat & ſenior pando ſillenus aſello
  Quiq; rubro pauidas inguie terret aues:
Dulcia qui dignum nemus i cõuiuia nacti
  Gramine ueſtitis accubuere thoris:

ANT. ¶ VENerat & ſenior pãdo ſillenus aſello.ipſe alibi.

FAN. Ebrius ecce ſenex pãdo ſillenus aſello. Vix ſedet & pſ ſas cõtinet arte iubas. Hic ſenio cõfectus & bacchi (ut aiſit) nutritor eũ ſequitur:quia uinũ ẽ lac ſenis. Sane pã dũ curuũ dicimus uñ pãdas naues uocamus. QVI q; rubro pauidas inguine terret aues. Periphraſis ẽ priapi hortorum dei qui aues abigit.

¶ VENerat:ſillenus ſenior:quia iã grãdæuus. Pãdo.ſ. eſt curuo. Aſello:aſellus.n.erat eius uector:pãdũ curuũ eſt. Et q terret aues pauidas:& papus quoq; uenerat:uinea

rum:& hortoꝝ cuſtos. Vnde exterritas aues pellit. Rubro inguine: mēte pua: ſed ĩ turpibus nō ē immorandū Dulcia: dii quos retulimus nacti & loci & tpis opportūitatē ad celebre cōuiuiū coluere gramineiſq; toris accubuere: Et ſi qs aduertat q̄ a gellio ex ſentētia Varronis in cōuiuio requirenda referunt̃: oia hic inueniet. q̄tuor. n. ſunt: locus idoneus: cōgruū tps: res ſplēdidæ: belli homūculi: hic uero nē° dignū. Tritherícorū tps. deorū dapes & nymphæ miſtræ. Qui dii nacti: iuenietes: ſeu hñtes p occaſionē. In dulcia cōuiuia. & ob id magis dulcia: qa dii cū deab°. NEm° dignū: accōmodū & cōueniēs is nūinib°. ACcubuer̃: cōſcēdētes: cenauer̃. Toris ueſtitis gramine: toris gramineis: ñ. n. erat hum° tapetib° ſtrata ñ uilloſa mātilia patæ: gramib° ornatæ: nā i hūo graminea cētabāt. Que ad celebr. conueniat bene conuiuium

Vina dabat liber: tulerat ſibi quiſq; coronam.
Miſcendas large riuus agebat aquas.
Naiades effuſis aliæ ſine pectinis uſu.
Pars aderant poſitis arte manuq; comis:
Illa ſuper ſuras tūicam collecta miniſtrat.
Altera diſſuto pect⁹ aperta ſinu:
Exerit hæc hūerū ueſtes trahit illa p herbas:
Impediūt teneros uincula nulla pedes.
Hinc aliæ ſatyris incendia mitia præbent.
Pars tibi q pinu tempora nexa geris:
Te quoq; inextinctæ ſillene libidinis urunt
Nequitia ē quæ te non ſinit eſſe ſenem
At ruber hortorū deus & tutella priapus

❡VINEA dabat liber tulerat ſibi quiſq; coronam. Oia ſunt irritamēta libidinis: improbat̃ tamē uſus coronarū a Plinio q̄ capiti noceāt. Diſſuto pectus apta ſinu: diſſuta & ſoluta ueſte qua pectus tegit: quis ſinus & alia ſignificet. Incēdia mitia. Libidinis ſtimulos: quā Valeri. Maxi. blādū malū uocat. PArs tibi q pinus tpa nexa geris. Faunū dicit: ut Cornigerūq; caput pinu pcinctus acuta faunus. Propt ius. Fagus & arcadio pinus amata deo. Idem & Pan dicitur. NEquitia ē q̄ te nō ſinit eſſe ſenē; Donatus neqtiam pprie ait eē libidinoſam inertiam: ſic dictā q̄ nihil quæat nulliq; rei apta ſit. Sic & nequam hoiem dicim° (autore Capro) nō malū ſed inutilē: eūq; ut. A. Gel. ſcribit q nihil ē & neq; rei neq; frugis bonæ. Cicero tēperātiæ inqt pprium eē mot° ai appetētis regere & ſedare ſpq; aduerſantē libidini moderatam i oi re ſeruare cōſtātiā: cui cōtrariū uiciū neqtia dr̃. Eā. Q. Claudius i prio ānaliū appellauit luxū uitæ pdigū & effuſū. ANT. FAN. Incendia mitia Malum blandum Faunus Pan Nequitia' Nequam

❡VINA: bacchus uinū ſuggerebat: & lymphā riuulus corōatiq; ſedebāt. LIber. Diony. ſeu bacch° liber pr̃ appellatus. q̄ boetiæ urbes liberas fecit: ut multi uolunt. Vñ Diodorus inqt in boetia iuſſit in grām prīæ oēs urbes liberas eē ciuitate ſui nois cōdita quā & liberā pnūciauit. Plutar. uero. C. ini. pble. ita inqt Cur Dionyſiū liberū prēm uocāt. An qd bibētib° libertatis cā ſit: ſūt. n. pleriq; petulantiores. An q̄ liberationē pbuit. An ſicut Alex. liber dr̃ q̄ p boetiæ libertate pugnauit. Dionyſiū liberū dictū fuiſſe putādū ē. LIBer dabat uina: ſuggerebat uinū accūbētib°: QViſq; tulerat ſibi coronā unuſquiſq; ex illis diis tulerat ſibi cratera coronatū: ut uina hauriret. De poculo. n. ego potius intelligēdū putarē quā de corona capitis. Nā iepta eēt cōtinuatio a uinis ad coronā. Sed ſi illud magis pbas itellige eos coronatos bibere. RIVVS agebat large miſcendas aq̄s: q̄ſi ſuggerebat riuulus aq̄s q̄ uino imiſcerent̃ ad euitādā ebrietatē: prius āt q uinū aq̄ miſceri docuerit Staphilus Sitheni filius tradit̃ auctore Plynio. Sed de hmōi potu ſic Diodorus inqt. Aiūt cū purū in cœnis uinū dat̃: oēs deū ſoſpitem optare bibēti. Cū uero poſt cœnā aq̄ mixtū ſumit̃: iouē uocari ſaluatorē. Nā puri uini pot° ad iſaniā redigit. Aq̄ iouis mixt° uoluptatē: lætitiāq; affert. & phibet iſaniā. NAIAdes: aderāt ut diximus nymphæ diis accūbētib° miniſtrātes. Sed cū aliæ paſſis aliæ cōpoſitis crinibus eēnt: aliæ aliq̄ pte corpis detecta: cū membra illa cādētia: & oi ex pte pulchra libidinis furor diis incuuebat̃: & alius alia forma pūgebat̃. ADerāt naiades: deę fluuiorū a ναω fluo. Aliæ effuſis comis ſine uſu pectinis: aliæ crinibus paſſis & impexis: nō. n. pectine crines diſpoſuerāt. PArs: ipſarū naiadū: q̄ſi aliæ nymphæ. ADErāt comis poſitis: p cōpoſitis. ARte & manu: pendyadi hoc eſt artificio manus: aut manu artificioſa. Coma ut aliqui uolūt mulierū ē: & detorquēt a κοσμεω. quod eſt orno. alii deducunt a κοπτω qd eſt incido: & tunc eſſet uirilis: quia uiri incidunt ſibi capillos. ILLA: alia nympha. COLlecta tunica: hñs ueſtē collectā. SVper ſuras ſup crura. MINiſtrat: dapes: & uina cœnātibus. Tunica Marcello teſte ē ueſtis lōga ſine manicis Suræ aūt ſūt poſteriores tybiarū ptes: ſed interdū p crurib° ipſis accipiunt̃. Hora. in odis brachia & uultū: tereteſq; ſuras integer laudo & Vir. Suras uicire coturno: ALtera: nympha miniſtrat. Aperta pectus: habēs undatū pectus. Diſſuto ſinu: ob diſſutā ueſtē. nā hic ſinus pro ueſte ponit̃: uti apud Virg. Sinus collecta nitētes. Interdū p uelis: ut ē illud Iuue. Totos pande ſinus & p curuato litore & mari quē græci κολπον uocāt ēt & pro oculorū curuaturis: ut ē illud. Hæc effata ſinū lachrimis impleuit abortis. EXErit hæc humerū: denudat alia cādentes humeros. Et erāt hæc omnia libidinis incitamēta. ILLA trahit ueſtes p herbas: alia ad ſplēdidiorē cultū maioreq; luxuriā trahebat incedēs lōgā ueſtē. NVLLA uincula: nulli calceorū laquei. Impediūt: alligāt. TEneros pedes: oēs. n. ſine calceis incedebāt. Hinc ex hac rōne: quia ita miniſtrabant. ALiæ præbēt incēdia mitia ſatyris: incutiūt dulces amoris ac libidinis ſtimulos ipſis libidinoſis a natura ſatyris. Pars: quaſi aliæ nymphæ pbent. ſ. incēdia. Tibi. o pan. QVI geris tpa nexa: ligata. Pinu: qui geris caput pinu coronatū: & piphraſi pana oſtēdit. nam pinu coronat̃. Te quoq;: te. Vrunt: illæ nymphæ. O ſyllene libidinis inextinctæ: libidinis inſatiabilis: & q̄ nullo tpe extingui poſſit. NEquitia: ipſa laſciuia eſt. Quæ nō finit: nō pmittit. TE eſſe: te uideri. SEnē. nequitia. n. eſt & laſciuia: & ſunt ipſæ blāditiæ: & blādi geſtus: quib° ad libidinē hoīes magis incēdunt̃. AT Ruber ex his q aderāt: ali° alia forma tāgebat̃: Priapus tamē ſolā ardebat lothida. Nota eſt fabula: & in metamorphoſi. delibata lothon ſcilicet nymphā priapi obſcœna fugiētē. in arborē ſui nominis cōuerſam fuiſſe: de qua multa a Plynio referuntur: & de eius ſuauiſſimis fructibus: a quibus in Aphrica lothophagi dicti & unde auelli non poterant Vlyxis ſocii. Hic uero poeta non lothon ſed lothida appellat. AT Priapus ruber: a rubris inguinibus rubrum dicit. DEVS & tutela hortorum qui hortos tuetur. PAV. MAR.

ANTO.
FAN.
Lothis nim-pha Pul-chre fœie ſūt ſupbæ
Acer
Lāpſacus
Cur aues mactanſ.
PAV.
MAR.

⸿OMNIBVS ex illis lotide captus erat. Hæc nympha ē de qua Ouidius alibi. Lotis ī hāc nymphæ fugiēs ob ſcena priapi Cōtulerat uerſos ſeruato noīe uultus. Hæc cū amatā priapus pſequereť miſeratiōe deoꝝ cōuerſa eſt ī arborē loton ex q̄ optime fiūt tibiæ ut īfra dicemus. Faſtus ineſt pulchris. Snīa color rhetoricus. Sub acernis ultima ramis. Acer cū arborē ſignificat primā corripit ut ab eo deriuatū acernus: cū ē adiectiuū eā pducit: ut Acer & īdomitus libertatiſq; magř. COR pus librabat ī herba: Vi ppria ſuſtinebat ne dormiēs nympha expergiſcereť. Helleſpōtiaco ui uictima grata deo Ad helleſpōtū urbs eſt priapus dicta a priapo q ibi colebať: itē lampſacū ſiue lampſacus (utrūq; n. dř) priapi patria un̄ pulſus ē: quæ urbs quondā inſignis fuit & autoribus Plinio & Strabone pyriuſa uocabatur.

Omnibus ex illis lotide captus erat:
Hāc cupit: hāc optat; ſolam· ſuſpirat in illam
Signaq; dat nutu ſollicitatq; notis:
Faſtus ineſt pulchris. ſequitur q; ſupbia formā:
Irriſum uultu deſpicit illa ſuo:
Nox erat & uino ſomnū faciente iacebant:
Corpora diuerſis uicta ſopore locis:
Lothis in herboſa ſub acernis ultima ramis:
Sicut erat luſu feſſa quieuit humo.
Surgit amās animāq; tenens ueſtigia furtim
Suſpēſo digitis fert taciturna gradu:
Vt tetigit niueæ ſecreta cubilia nymphæ:
Ipſe ſui flatus ne ſonet aura cauet:
Et iam finitima corpus librabat in herba:
Illa tamen multi plena ſoporis erat:
Gaudet: et a pedibus tracto uelamine uotæ
Ad ſua fœlici cæperat ire uia:
Ecce rudens rauco ſilleni uector aſellus:
Intempeſtiuos edidit ore ſonos:
Territa conſurgit nymphæ māibuſq; priapū
Reiicit et fugiens concitat omne nemus
At deus obſcæna nimium quoq; parte parat9
Omnibus ad lunæ lumina riſus erat:
Morte dedit pœnas autor clamoris: et hæc ē
Helleſpontiaco uictima ſacra deo:

⸿EX Oib⁹ il'is: ex oī illaꝝ nūero. ERat capt⁹ lothide: lothidos amoř. HAnc lothida. CVpit hāc optat & diligit eā ſibi ſolā amādā: & ſolā cupit. IN illā ſolā ſuſpirat. ſuſpiria trahebat: ita ot apte fatereť amorē. ET Dat ſigna nutu: nutibus amorē idicat. Et ſollicitat notis ſtimulat & angit illā oīb⁹ ſignis. FAſtus: loquiť poeta ex ſnia pſtātes forma: iſolētes eē. Sic & lothis erat q̄ miſerrimū illū deridebat. Faſtus: ſupbia. INeſt pulchris: ē i formoſis. ET Supbia ſeqtur formā nā oīs forma ſupba: faſtus pprie ē indigna ſui ipius p ſupbiā exiſtimatio. ILla: lothis. DESpicit contēnit illū. IRRiſum: quē irridet. SVO ultu: oculis & ore. NOX erat: iā erat nox: & qeti ſeſe oēs tradideř pſertim cū epotū quoq; uinū urgeret at ultimo loco reqeuit lothis: nō mero uicta ſed luſu faſſa: & ex hoc duplex priapo datur explēdæ uoluptatis occaſio & nocturnæ tenebræ: et corpa dormiētia. Erat nox q̄ tenebris celatura facin⁹ audacē iuuabat: un̄ & i li. ad chori Nox & amor uinūq; nihil moderabile ſuadēt. Illa pudore uacat liber amorq; metu. Corpa uicta ſopore: q̄ſi ſōno correpta. VINO faciēte ſomnū: ipſo epoto mero pp fumoſitatē ex imo ad cerebrū aſcendētē ſomnū cōcitāte IACebāt diuerſis locis: per diuerſa loca LOthis ultia: qa poſt oēs alios. FEſſa: defatigata. Sicut erat feſſa luſu: ita ut erat feſſa: qa p diē choreis & luſib⁹ ſcubuerat: nā bacchi feſta luſu: riſuq; abſoluunť. QVieuit: qeti ſe dedit. In herboſa humo: ī tellure graminea. SVb ramis acernis: ſub aceř arbore: & i hoc pudicitia: & cōtinētia illi⁹ oſtēdiť: nā nō aſi: ſed poſt alios reqeuit: nō epoto uino ſicut cæteri: ſed feſſa luſu correpta ſōno. SVRgit amās: nactu hāc noctis & ſoporis occaſionē priapus ſurrexit & ne āhelaret ſpūm cōprimēs ſine ullo ſtrepitu ad eā delat⁹: ſe quoq; humi ſternēs: eleuata ueſte dormiētē adortus ē rēq; agere cœpit. SVrgit amās: priapus. ET tenēs aīaꝫ cōprimēs ſpūm: ne flatus aut ipa ſpiratio ſentireť. nā ανεμος eſt⁹ ē. FErt furtī: clā. VEſtigia taciturna: q̄ſi ſine ullo ſtrepitu ne ſētireť. Gradu: ipo īceſſu. SVſpēſo: retēto DIGitis: q̄ſi ſuſtinēs ſe erectū digitis tacit⁹ īcedebat. VT tetigit: poſtq̄ attigit. CVbilia ſecreta: ab aliis ſemota. NYmphæ niueæ: cādētis & pulchræ. CAuet ipe: priap⁹. NE ſonet aura ſui flatus: cauet ne ſpirādo & reſpirādo ſpūs eius ſētiaſ: & dormiētē excitet. ET iā librabat corp⁹ ī herba finitima: ppinq: & uicta lothidi. LIbrabat dixit: qa leuiter ſua ui ſeipm ſuſtinēs: & apud illā ſeſe collocabat. ide apd Luca. librati pondera cœli q̄ſi ſua ui ſe ſuſtinētis. Tn̄ illa lothis. ERat plēa multi ſoporis: nā altius & uehemētius dormiebat: nec aliqd ſētiebat. GAudet amās quod illa ita dormiet. ET tracto uelamie a pedibus: eleuata tunica illius ab imis pedibus: uſq; ad optatū amoris ſaceſſū. CÆperat ire ad ſua uota: ad ea q̄ potiſſimū cupiebat: hoc ē ad optatos ex arbore legēdos fructus. FOElici uia: nā iā femur femori: & clauē ſeræ admouerat. Fœlici dixit: nā dulcia & fœlicia ſunt q furtī ſurripiunť. Sed nimiō hic poeta laſciuit. Ecce: erat iā uoti cōpos priapus: ſed inopiato caſu ab incœpto reuocaſ. Rudēs. n. aſellus ſylleni nymphā excitauit. ECce ꝑticula hæc plerūq; aliqd noui idicat: ecce aſellus uector ſylleni q ſyllenū uehere ſoeuit: uector āt uehēta: & iterdū q uehiť ſignificat: ut alias & ſæpe dixius & ī æneide honoratus ipe teſtaſ. RVdēs: ruditū emittēs. Rudere. n. aſinoꝝ ē: ut rugire leonū: ululare lupoꝝ. EDidit: emiſit. ORE ſonos itēpeſtiuos: nō tpaneos: nō ſoo ī tpe: & cū n̄ eēt ille pturbādus. NYmphæ lothis: nā nympha & nymphæ dř. TErrita: duplici qdē cā: & aſello rudēte & puiciā occupāte priapo COnſurgit & reiicit priapū māibus: naꝫ māibus e fœmore fœmur excuſſit: & illū lōge ab ſe ipulit. ET fugiēs cōcitat oē nem⁹: cōmouet & excitat clamoř oēs q i nemoř erāt. AT de⁹: dixius bacchi feſta luſib⁹ & riſibus abſoluit: ſeruauit & hoc poeta: ut riſu & ioco feſta hæc abſolueret & magno qdē artificio cū cāni diis ridēdi dederit. patū uidētib⁹ ad oppugnāda oppida priapū. AT deus: priapus. NImiū quoq;: nimiū ēt nūc cū reiectus. PAratus obſcœna pte: hoc ē ipo erecto igu;e.

ERat riſus oib⁹ diis.ſ.q̄ aderāt:nā oibus riſū mouit. AD lūina lu.cū p lucē lunæ uidere oēs poſſēt. MOR te:ob illud facius qa nymphi excitarat:aſellus mactat⁹ ē:& ide lāpſaceni accepe morē aſini priapo mactādi. A V ctor cla.aſellus ſylleni rudēs:& q cā fuit:ut illa quoq territa rlamaret. Dedit poe.mor ſupplicio affect⁹ ē. ET hæc uī aſini imolatio ē: GRata deo hel.priapo lāpſacæno a lāpſaco orbe q̄ ē i littoř helleſpōtui ora aſiatica priapi patria:helleſpōt⁹ dictus ab accaſu Helles ſororis Phryxi:fretū illd ē anguſtū ab ægeo i ppōtida:& ubi ſūt illæ anguſtiæ ſeptē tm̄mō ſtadus Aſiā ab europa diuidētes:& illic a nob̄ fœliciof tpe ſæpe cu turcis pugnatum eſt.

Intactæ fueratis aues ſolatia ruris
Aſſuetum ſiluis innocuumq genus:
Q uæ facitis nidos:quæ plumis oua fouetis
Et facili dulces editis ore ſonos:
Sed nil iſta iuuāt:qa linguæ crimen habetis
Diiq putant mentes uos aperire ſuas:
Nō tamē hoc falſū:nā(diis ut pxima quæq)
Nunc pēna ueras nunc datis ore notas:
Tuta diu uolucris proles tum deniq cæſa eſt
Iuueruntq deos indicis exta ſui:
Ergo ſæpe ſuo coniunx abducta marito
Vritur in calidis alba columba focis:

ANT. FAN.

IN Tactæ fueratis aues ſo.ru. Nō uidebātur aues mereri ut mactarēť cū ſoleāt aures hoīum dulciſſimis cātibus oblectař & maxia eaꝝ ps ſit inocua:ſed iō cæſæ ſūt q i auſpiciis ſiue auguriis deoꝝ mētes & ſecreta detegūt. DIIS ut px.qq ē. Vel altius uolās ac cœlo adhærēs uel diis dicata ut aqla ioui:colūba ueneri:coruus Apollini. Q uæ aues:uidēť accipe ab iis q̄dā q̄ſi ſciaꝫ futuroꝝ. NVnc pē.ueras nūc da.ore notas Pēna & uolatu aues ppetes futura nūciāt oſcines cātu. Auguria ex auibus primū cōperta dicūť a Cara rege teſte Plynio ex quo Cana regio nomē accepit. VRiť i calidis alba colūba focis. Deæ cādidæ ac uenuſtiſſimæ alba colūba mactať ipa ſimilitudie placitura. Vñ illd ē Propti: Sed cape torqtæ gēus o regina colūbæ. Ob meritū añ tuos guttura ſecta focos. Vir. Mēnas agnouit aues. Delectaľ āt Venus hui⁹ auis holocauſto ut Lactā.grāmaticus tradit hac d cā. Cū Venus & Cupido laſciua cōtētiōe certarēt uter plures ſibi flores colligeret:& cupido alis adiutus uenerē ſuparet:periſtera nympha accurrit:& adiuuādo Venerē ſupiorē effecit:idignatus cupido mutauit eā i auē quā græci piſterā appellāt. Venus āt ut honore pœna miueret colūbā i tutelā ſuā eē mādauit. Sed autore Seruio hæc auis pp freqntē fœtū & coitū Veneri cōſecrata ē cui mactaľ ut dixius Martialis. Ne uoles teneras præ duro dēte colūbas tradita ſed gnidiæ ſint tibi ſacra deæ. Eadē auis & pauo amici ſūt teſte Plinio ut turtur & pſitacus:merula & turdus:cornix & ardeola. Ouid.alibi:& uariis albæ iūgūť ſæpe colūbæ. Viuit āt ānis octonis cū palūbos iguina tardātes ad triceſimū annū pueniāt & eo amplius adeo fructuoſū ē Venerē detractare. Vnde quidā non improbāt noſtrum illud epigramma. Exhaurit oenas & leſoia uare crumenam:demens cui gemino ſanguine conſtat amor.

Cur aues mactanť
Pra petes aues
Oſcines aues
Auguria ex auibus
Cara a quo Caria
Columba mactatur ueneri
Periſtere mutatio i columbā
Cur colūbe ſūt conſecratæ ueneri.

IN Tactæ ſæuitū iā fuerat i q̄drupedes. Sed adhuc hūanū genus ab auibus manū cōtinuerat:qđ & ruriculis magno eēnt ſolatio:& i ſiluis uerſatæ nocerēt nemini:q nidificāt pariūt & enutriūt fœtū:replētq oia cantu ſuauiſſimo:i quo ñ mediocris ē eaꝝ cōmēdatio:& ab inocētia.& ab iduſtria:& a uoloptate:quā oibus cōferūt nihil tñ iſta pfuere:qa cū altius datū ſit illis euolař:putarūt dii ſua de rebus hūanis cōſilia ab auibus & percipi & mortalibus quoq referri:qđ tūc dephēſū:cū iā ab eaꝝ garritu:quā ab aſpectu moralibus futura pnūciarēť. tūc deniq ea rōne cœpe:& ipe diis ſupis imolari. O Aues fue.itactæ:q̄ſi a nemine diis ipis imolatæ. SOlatia ruris p appoſitiōeꝫ q̄ ruriculis ſolatia pbetis. GEnus aſſuetū ſiluis:& inocuū uos aīaliū genus ſiluas icolētiū:& nulli noxiū. Q Væ fa.ni.q̄ ñ alioꝝ ope:ſed domūculas uobis uos ipæ fabricatis. ET fouetis oua plumis:icubatis ouis:& i his cōceptū fouetis:& editū pullū enutritis. ET editis:emittitis aut effūditis. ORe facili:ore benigno. DVLces ſonos:cātus ſuaues. Sed iſta:a qbus cōmēdationē laudēq meremini. Nihil iuuāt:nulla ex pte pſunt. Q VIA hētis crimē linguæ:qa eſtis paulo loqtiores. ET dii putāt uos apire mētes ſuas:putāt dii uos arrhana eoꝝ cōſilia referre q̄ diuina mēte cōcepint. NEC tñ hoc ē falſū:ſed oeꝝ qa apitis deoꝝ mentē. Nā ut qq pxima diis:ut quæq ueſtꝝ ē diis ppingor q̄ cæteræ aiantes:cū uos aerea & illi cœlū colāt. NVnc datis oeras notas:uera futuroꝝ ſigna. PEnna:uolatu. NVnc ore:garritu:ſic auſpiciū & garritū expſſit:de quo ſupius. Sūt aūt aues aut ppetes:aut oſcines illæ uolatu:hæ cātu futura pnūciāt. PRoles uolucꝝ tuta diu:ipæ aues:q̄ diu fuerāt ab inſidiis tutæ. TVnc deniq cæſa:tūc tādē imolata:cū ab ipis auguria captare cœpiſſēt hoies. Auguria ex auibus primū inueniſſe Carrā ondit Pli.a quo Carria appellata. Adieciſſe ex cæteris aiantibus Orpheū Haruſpicā dicit:& Delphū igni ſpicā:& Amphiaraū auſpicia auiū. Sed Tyrreſiæ Thebāo interptatio oſtoꝝ aſcribiť: Sōnioꝝ uero Amphitriōi. EXta ſui indicis iteſtina auiū deoꝝ mētes indicātiū. IVuerūt:delectarūt deos:qa placuit imolatio auiū. ERgo ſæpe.ob eā cām quā rettulimus mactari cœpunt aues imolata quoq ē colūba:qđ eo grauius eē debuit:qm̄ mite aial & felle carēs. Adde qđ ſyri colūbā p dea colūt:ut Diodo.ingt cū fabuleť qdā Semiramidē in colūbā fuiſſe cōuerſam:hoc tñ illi nō pdeſt. Adde & aliā rōnē. Dicūt.n.aliq ut Iginius teſtis ē piſces in euphrate amne ouū inuentū in ſiccū deieciſſe:& inde colūbam exiſſe:quæ uenus credita eſt.quā uolitare per urbes ſyroꝝ feruntꝫ cuius uolatu futura captant haruſpices. Ergo ppter eam cauſam.ut eſt illud Virgi.in.vi.ænei.illius ergo uenimus.i.cauſa illius. ALba columba cōiunx:quæ uelut coniugii fidem nō uiolant:Cōmunemq ſeruant domum:niſi celebs aut uidua domū nō relinquit:& imperioſos mares ſubinde ēt iniquos ferunt:quippe cū ſuſpicio eſt adulterii:q̄uis natura non ſit. SÆpe abducta:abſtracta. SVO marito:a ſuo columbo. VRITVR. & immolatur:& torretur:ſeu crematur. IN calidis focis:ad ignem focus pro loco ubi ſit ignis. & pro aris & p ipſo igne ponitur. Fit o.ex columba holocauſtum. Dicimus.n.holocauſtum uictimā:quæ tota aduritur:& qm̄ mul ta de ratione horum ſacrorum dicenda erant reſeruauimus in hunc locum in quo de beſtiarum ſimul.&

PAV. MAR.

uolatiliũ immolatiõe diceremus Appolo de cultu & ſacrificiis deo℞ ſic per reſponſa homines inſtituit. Hæc age qui nutu diuorum ingreſſus amice. Huius iter uitæ mactanda eſt hoſtia cunctis. Multa deis: ſeu qui terrã: ſeu q̃ mare uaſtũ. A era ſeu qui habitant latũ: ſeu qui æthera: ſeu qui alta colũt cœli: ſeu qui infima regna barathri. Q uæ quibus obſeruanda modis ſint ſingula dicam. T V me mori cõſcripta: animo mea dicta teneto TER na gdẽ diuis cœleſtibus hoſtia: & ipſa candida mactanda ẽ terna & terreſtribus: atq. A tra eadẽ gaudent porro et capiuntur apertis T erreſtris aris: foueas cũ numina contra. Expoſcant atro imbutas inferna cruore. NEC placeat: niſi quæ terræ mandet humana Hoſtia: mel uero nymphæ: atq; linquẽtia uina: offerri lætãt: at ignẽ accendier aris: Q Væ circũuolitant terram ſibi numina quærũt. IMPoniq; atrũ corpus: tum thura: ſimulq; Inicier falſas fruges: & dulcia liba. HÆC facito: ue℞ qbus eſt data cura ꝓfundi: His ipſo ſemp fer ſacra in litore. totũ proiicieſq; in fluctus aial: cœleſtibus aũt Extremas reddes partes: atq; igne cremabis. Q VOd ſuper eſt ꝓpone tibi dapibuſq; reſerua. S V det odoratis craſſiſq; uaporibus aer. Hoc aũt apollinis oraculũ Porphyri⁹ i libris reſponſorũ ita exponit. C V m igiẽ & terreſtres: & inferni dii ſint: oĩb⁹ iſtis atras q̃drupedes offerẽdas iubet. Modus aũt differt: nã terreſtrib⁹: ſydẽ ſup aras. iferis aũt i foueis mactãdas eẽ hoſtias ꝑcepit. AER is aũt uolatilia dicit offerẽda corporib⁹: holocauſtis: & ſanguine ad arã circũducto: uolatilia ẽt marinis. ſed uiua in fluctibus proiicere mandat ita oĩbus diis ꝑter quã terreſtribus uolatilia imolari poſſit SED maritus ſolũmodo nigri coloris uolatilia. Q uare cæteris alba offerenda ſũt CÆLeſtibus uero & æthereis beſtiarũ: quas albas eſſe uult extremitates ait cõſeruãdas: reliquas aũt partes comedẽdas. E Xhis n. ſolũmodo comedeẽ oportet. E x aliis uero minime. I T A quadrupedes & terreſtres terreſtribus ſacrificande ſũt Simili nãq; ſimile gaudet. Ouis porro terreſtre animal eſt: & iccirco Cereri gratiſſimũ: atra uero: qa & terra naturaliter tenebroſa. T R Es aũtẽ ſimul: quoniam terreſtris corpis tria ſũt ſymbola & ſup aras terreſtribus: quoniã ſuper terrã uerſanẽ. CÆ Teris uero diis iccirco uolatilia ſũt offerẽda: quoniã uniuerſi mouenẽ. In motu. n. ſemp maris aqua eſt cuius atræ ſunt hoſtiæ: quoniã & ceruleus color aquarũ. Alba uero aeris. Lucis enim receptiuus aer eſt. cœleſtibus aũt atq; ætheris extremitates dat cõſecrandas: quoniã leuiores reliquo corpore ſunt: quorũ ſacrificiis cõmunicare oportet: qa cum alii dii arcere mala ſoleant: cœleſtes bona nobis largiunẽ. Hæc ille Sed in eo libro: quem de abſtinendo a carnibus animalium cõſcripſit nihil ſacrificandum. neq; cædendũ cenſet. Aſſeritq; nõ eẽ deos illos: qui cæde aialium gaudent. SCEleſtiſſimã enim eſſe brutorũ ẽt aialium cædem: & abominabile nõ ſolũ deo primo uerũ ẽt cœleſtibus & diuinis uirtutibus. Sed hæc hactenus: ad rẽ noſtrã redeãus: CEDiẽ igiẽ: & aduriẽ columba. Nam diis aeres ĩmolaẽ: qa ueneri: cuius ſedes eſt in tertio circulo. Infra ſolẽ. n ambit: ut Plinius iquit Ingens ſidus appellatũ ueneris alterno meatu uagũ. ipſiſq; cognominibus emulũ ſolis: ac lunæ ꝑueniens quippe & añ matutinũ exoriens luciferi nomẽ accipit: ut ſol alter diemq; maturãs. cõtra ab occaſu refulgẽs nuncupaẽ ueſper: ut ꝓrogans lucem. uiceq; lunæ reddens: ſed de hoc alias. Sacrificaẽ igitur ueneri columba: ꝑpterea q; animal ẽ nimium ſalax: & corpore holocauſto: hoc eſt toto aduſto.

ANTO. FAN.

¶NEC defenſa Iuuãt capitolia quo minus anſer.

> Nec defenſa iuuãt capitolia quo minus anſer
> Det iecur in lances inache laute tuas:
> Nocte deæ noctis criſtatus cæditur ales
> Q uod tepidum uigili prouocet ore diem:

DET iecur in lances Inache laute tuas. Honor qdem anſeribus olim exhibitus eſt a romanis q; cenſores eorũ cibaria iprimis locare cõſueuerũt & argenteus anſer in capitolio poſitus eſt in memoriã eius q clangore ſuo gallis per ardua obrepẽtibus canũ ſilentio. M Manlliũ arcẽ tenentẽ exercitauit. Nõ adeo tamẽ huic aui ꝓfuit uigil cura capitolio ut ait Ply. teſtata defenſio. ut in ſacris expers cædis fuerit eũ eius iecur detur inacho cui deo fluminis argiuorũ recte aui mactaẽ q̃ aquis gaudet. Eũ aũt Lautũ dicit poeta q; anſeris iecore delecteẽ qd inter lautiſſima cibaria olim habebaẽ. V nde ait Ply. nõ ſine cã cẽ in qõne qs primus tãtũ bonũ fuerit. Scipio an Metellus uir conſularis: an. M. Seſſeius eques Romanus iecur, in extis primũ locũ obtinet. unde p iecur exta iterdũ accipimus qd cũ diſtabuit in coquẽdo monſtrũ diciẽ autore Feſto. Sũt qui legãt. Det iecur in lãces inachi uacca tuas: qd magis placet: cũ apud Herodotũ iuenerim ægyptios ſacerdotes olim ſolitos anſerinis ac bubulis carnibus ueſci: a qbus Iſis coliẽ qua quidã uolũt lunã eẽ: ut Inerãt lunaria fronti cornua. Anſer aũt eius tpis qd eſt lune ꝓpriũ i. noctis ſilentiũ turbat. Eius auis iecur fartilibus in magnã amplitudinẽ creſcit exemptũq; lacte mulſo augeẽ: lingua uero in cibo uel potiõe ſumpta mulierũ libidinẽ mouere diciẽ: Sane io inachi argiuorũ regis filia a quo fluuius nomẽ accæpit a phœnicibus rapta eſt: ut Herodoto placet atq; in egyptũ adducta. Eã poetæ fabulanẽ i uaccã fuiſſe cõuerſam. Nota ẽ fabula. Poſt mortẽ Iſis appellata eſt atq; habita ægypti genius auctore Seruio: ubi eius ſimulachrũ ſiſtrum dextra tenẽs ac ſiniſtra ſitulã bubulis ꝑditum cornibus, fuit quẽadmodũ Io græci deſcribũt. Habuit aũt tẽplũ i urbe Buſiri q̃ in medio delta ægypti ſita ẽ ubi ei rem diuinã aq̃ & igni iprimis faciebant in monumentũ nauigatiõis q̃ Io in ægyptũ delata eſt. Q uã ob cãm factũ exiſtimo ut anſer Iſidi mactareẽ qui aquis gaudere cõſueuit. Hãc deã nõnulli Lunã eſſe uolũt ut diximus ſupra: alii cererẽ: alii terram: cuius ſacra Romã trãſlata ſũt ubi iuxta campũ martiũ ædẽ hũit. Iuuena. Antiquoq; ꝓxima ſurgit ouili. Luca. nos in templa tuã Romanã accepimus Iſim. Propertius: A tq; utinã nilo peat q̃ ſacra repente Miſit matronis inachis auſoniis. Eius ſacerdotes & baculo quẽ Siſtrũ appellabãt. ut quibuſdã placet & lineis ueſtibus utebanẽ: unde linigeri dicti ſũt: ac tertio quoq; die. tondebanẽ. NOCte deæ noctis criſtatus cædiẽ ales. Gallus Nocti deæ noctis noctu mactaẽ: qa cantu ſuo diem noctis cõtrariũ ꝓnunciat atq; ut inquit Ply. ſolis ortum nõ patiẽ incautis obrepere.

Anſer Inacho mactaẽ Anſeris iecur Iecur Anſeris lingua in cibo Io tabula Iſis dea Iſidis ſacra Romã trãſlata. Iſidis ædes Iſidis ſacerdotũ inſignia Linigeri Gallus nocti mactatur

PAV. MAR.

¶NEC defenſa Inacho anſer mactaẽ. Nec tutaẽ ratio illius uigiliæ: q̃ capitoliũ tutat⁹ ẽ noctu ſenonibus gallis capitoliũ aſcendẽtibus: oppſſis ſõno cuſtodibus. & ipſis canibus: cũ clãgorẽ edidiſſet: romanis excitatis: pulſi ſũt

hoſtes ꝑſerti opa.M.Manilii:qui ex eo capitolinus cognominatus ē.De quo latius apud Liuiū.v.lib.ab urbe cō. Vnde & ply.Eſt & anſeris uigil cura capitolio teſta defenſio:p id tēpus canū ſilentio ꝑditis rebus. Quáobrem cibaria anſeꝝ cenſores imprimis locát.Quin & fama amoris argis dilecta forma pueri noīe oleni:& glauces Ptolæmeo regi cythara canētis:quá ex eodē tpe & aries amaſſe ꝑdit:pōt & ſapiētiæ uideri intellectus his eē.& Plutar.xcviii.ꝑble.agit cur cēſoris magiſtratū ineūtes nihil aliud agūt:q̄ ut ſacroꝝ anſeꝝ alimēta locēt:& imaginis ſplēdorē:rōneſq; has refert.An a uilioribus icipiētes q̄ nec multo ſūptu:nec magna opa egent:an uetus q̄dá huic animáti gr̃a referr̄:a bello uſq; gallico repetita:q; dormiētibus canib⁹ primi oium anſeres galloꝝ i capitoliū aſcēſum pſenſerūt & clágore uigiles excitarūt.An cū ſint maximarū reꝝ:& q̄ ſumma cura idigēt cuſtodes cēſores ut ædiū ſacrarū:ac publicaꝝ:moꝝ deniq; & uitiorū:& uitæ uniuſ uiuſq; diligētiſſimi & cuſtodiētiſſimi oium animátiū rōnē habēdá ſibi eē putauerūt.Simul.n.anſeribus curádis ciues admouēt:ne deoꝝ cultū negligāt:āſeris uero abſterſi & ſplēdor neceſſarius ē.Cito.n.rubrica defluit ac defloreſcit.Ea.n.ueteres ſtatuas obducere:& illinire cōſueuerūt.NEC ca.de.q̄ defendit ille anſeris clágor ab iſidiis galloꝝ cuius imago argētea i Iunonis æde ſacrata ē.Iuuarit.anſerē.ſ.quominus:ut nō ipſe anſer.OINAche laute:ſplēdide & delitioſe. DET ie.i á.tuas:det iecur i tuis ſacris epuladū Inachus qdē rex argiuoꝝ fuit.a quo & fluuius qui orietur ex lyrico ad cynuná mōtem arcadiæ:iuxta argos labēs:inachus denominar̄:& in quē uolūt eū ipſū fuiſſe cōuerſum:huic fuere filii Phorone⁹:& iī:quoꝝ alter argiuis:alter ægyptiis:primi leges tradidiſſe ferūtur:poeta lautum appellauit inachū q; in eius ſacris iecur anſeris offerr̄ quo nihil eſt inter epulas melius:iō Ply.inqt Noſtri ſapiētiores:q eos iecoris bonitate nouere.Farctilibus in magná amplitudinē creſcit.Exēptū quoq; lacte mulſo auger̄.Nec ſine cauſa in qōne ē quis primus tm̄ bonū iuenerit.Scipio an metellus uir conſularis:an.M.Seſſeius eadá ætate eques romanus.Sed ut addit ipſa Meſſalinus Cotta Meſſalæ oratoris.ſ.palmas pedū ex his terrere:atq; patinis cū gallinaceoꝝ criſtis cōdire repit.NOCte:cū multa ſint i gallo laudabilia:nō proſunt tm̄.Ná deæ noctis imolar̄ ea rōne q;excubet:& diē nūciet.propterea qđ ipſi galli:ut aſſerit Pli.Norūt ſidera & ternas diſtinguunt horas interdiu cátu cū ſole eunt cubitū.Quartaq; caſtrenſi uigilia ad curas laborēq; reuocant.Nec ſolis ortum incautis patiuntur obrepere.diemq; uenientem nunc át cátu.ALES eri.ipſe gallus.CEDItur:immolatur.NOctæ:noctis tpe. DEAE no.ipſi nocti:ná & nocturnū tempus:& ipſius temporis dea:eodē nomine nuncupantur eſtq; ipſa nox eumenidum mater:ideo eas nocte ſatas uocant:& Virgi.Matri eumenidum pro nocte poſuit.

¶ Interea delphin clarū ſuper æquora ſidus
Tollitur:& patriis exerit ora uadis:
¶ Poſtera lux hyme̅ medio diſcrimie ſignat
Aequaq; præteritæ quæ ſuperabit,erit
¶ Proxima ꝓſpiciet tithono aurora relicto
Arcadiæ ſacrum pontificale deæ:
Te quoq; lux eadem turni ſoror æde recæpit
Hic ubi uirginea campus obitur aqua:
Vnde petá cauſas horum moreſq; ſacrorum
Dirigit in medio quis mea uela freto:

¶INTErea delphin clarū ſup æquora ſidus.TOLLitur.v.idus ianuarias delphin in ortū heliacū tollir̄ Sol.n.Aquario indies magis adherēs ſagittarium lōgius relinqt cuius cū poſteriore pte delphin exoritur. Nec reluctar̄ nobis aduerbiū interea:quo nō q̄ uenerunt agonalia:ſed q̄ pœne iam uenīūt demonſtrar̄. Quod plane intelligit quæcūq; carminis illius ſenſū intuebir̄ Ianus agonali luce placandus erit:nam paululū illud tpis quo Heliacus delphinis ortus appetuel potius incipit apparere recte agonalibus applicatur: cū nō falſo iuriſcōſulti doceát qui in eo eſt ut accingar̄ accinctū hēri.Dicir̄ aūt delphin inter ſidera collocatus qm̄ ut autor ē Eratoſthenes cū Neptūnus amphitritē uxorē ducere optaret eaq; uirginitatē ſeruare cupiens ad Atlantē fugiſſet.Delphin a neptūno miſſus uirgini ut ei nuberet ꝑſuaſit:quo merito tranſlatus in cœlum decem ſeu nouē ſtellis cōſtare dicir̄.Eá ob cám ferunt omne genus delphinū maiorem in modum diligi a neptūno teſte Opiano in primo halieuticō.Alii aliter fabular̄ ut infra dicēus. ¶POSTEra lux hye. me. di.ſi.Diſſentit ab Ouidio Columella q medū hyemis pridie nonas ianuarias ponit:cum id autor hoc loco q̄rto idus eſſe doceat:Cæterū eius initium mediū & finē ſicuti ueris æſtatis & autūni medici & aſtronomi nō eadē accipiunt rōne.¶PROXIma ꝓſpi.titho.au.re.Arcadiæ ſacrū pōtificale deæ.TE QVOq; lux eadē turni ſoror æde recæpit.TERTIO idus ianuarii carmētalia celebrant necnō & dedicatio tēpli iuturnæ qđ fuit i cápo martio ꝓpe ductū aquæ uirginis.Cōſtat aūt Iuturná fuiſſe ſororē Turni:quá qdá dicūt lacui in quo ſubmerſa ē nomē dediſſe.Seruius uero ſcribit fontē eē in Italia ſaluberrimū iuxta numicū fluuiū:cui a iuuando nomē inditū eſt:qa cū naturaliter ois aqua noxia ſit extraneorū corporibus:hic fons oibus ſaluberrimus ē De quo Romá ad oia ſacrificia aqua afferri cōſueuerat.Statius quoq; in ſiluis Iuturná fontē eſſe oſidit:ut quis nō in oi uertice Romuli reptaſſe ducem.Septimiū putet.Quis fonte iuturnæ relictis uberibus neget eē paſtū.Inde ægroti autore Varrone aquá petere cōſueuerūt.Sane aquá uirginē ad quá iuturnæ tēplū fuiſſe diximus agrippa ut iqt Plynius in urbē adduxit ab octaui lapidis diuerticulo:q qm̄ declinabat herculaneum riuū q̄ſi Herculē fugeret uirginis nomē accæpit.Sunt q a uirgine dictá exiſtimēt q̄ militibus aquá q̄rentibus quaſdá uenas monſtrar̄ ſe dicitur:quas ſecuti qui foderunt ingentem aquæ modum inuenerunt:ut Frontinus tradit in libro de aquæductibus quem ſcripſit ad Neruam imperatorem.
¶INTErea:nimis euagatus ur̄ in referēdis uictimarū rōnibus:iá redit ad inſtitutū ad ſigna:& ſtellas ipſas aſſerēs exoriri iá delphinū:ex quo ur̄ oñdere id eodē die quo fiūt agonalia:hoc eſt.v.id.Ianua. AT Cæſari pridie nonas exorir̄:& matutino exigua qdem hæc dr̄ia qnq; tantū dierū:ſed ita intelligamus cæſari matutinū pridie nonas:huic.v.idus cū ſole exoriri:ſeu cū occidit ſol cū ab oriēte ſurgere Iginius oſtendit oriri cū poſteriore pte

ANT.
FAN.
Delphin oritur .v. idus ianuarias.
Delphin inter ſidera.
Medium hyemiſq; to idus ianua.
Carmētalia & dedicatio Iuturne tēpli.iii. id⁹ ianu. Iuturna
Aq̄ uirgo unde nomen accepit.
PAV.
MAR.

ſagittarii:qđ eodē tēdit:quo & ratio cæſaris nā ꝑeuntis in zodiaco:poſterior illa pars ſagittarii iuncta eſt capri corno:& tertia illius facies erit hui⁹ prima .Sic & eodē tpe:& coſmice orieſ delphin.Q ui ut idē iginius inqt ñ lōge ab aqlæ ſigno figuratū icuruatiōe caudæ nouiſſimæ tāgit eqnoctialis circuli circūductionē.Capite ꝓpe cōiungēs eq pegaſi roſtrū exoriſ cū ſagittarii poſteriore pte.Occidit āt cū uirgo exorta ē a capite collocatu inter ſidera.Eratoſthenes inqt a neptūno:cū nuptias amphitritē ad atlantē uſq fugiēt ēt delphin miſſus allexiſſet.& mitē ad neptūnū ꝑduxiſſet.Gloſtenes āt unū fuiſſe ait ex tyrrenis nautis:q bacchū trāſferri uolētē naxon:ꝑditurı erāt:& idē in delphinos cōuerſi ī rei memoriā a baccho ſideribus annumeratū.Alii dicūt illū fuiſſe q ex ſiculo mari itenaræ Ariona cytharedū trāſuexit.Cuius rei hiſtoriā ī ſequēti libro lati⁹ referemus.INTEreа:dum hæc refero:aut dū ī his imoror.DELphin:ꝑ appoſitionē.CLArū ſidus tol.ſup æquora:attolliſ ſup ipſa maria qa oriſ.ET exerit:apit:& eleuat.ORA patriis uadis:ab ipſo mari patrio.POST Era q̄rto.id.ianu.hoc ē.x.die.ianu.media ps hyemis erat exacta:aliq id eē dicūt pridie nonas.alii.vi.calē.febru.POSTEra lux:ſequens dies. SINAT hye.me.dii.hoc ē diſterminat ipſam hyemē bipartitā.Q VAE ſupabit:ps illa hyemis q̄ adhuc reſtat EST æq̄ ꝑteritæ:qa trī ꝑterit:q̄tum ſuperit.PR Oxima.iii.id.ianu.feſtū erit Carmētis nymphæ fatidicæ matris Euādri de q̄ paulopoſt.PR Oxima aurora.i.dies ſequēs:aurora.n.diē refert.RELIcto ti.quē fingūt ei⁹ fuiſſe uiræ:& hoc qđ oriētē uerſus:& in æthiopiā uſq militauit ut Diodo.tradit.RESPIciet ſacrū pōtificale:qđ pōtifices faciāt:maioriſq erat ueneratōis pōtificale:quā aliorū ſacerdotū.DEAE ar.Carmētis:q ex arcadia ī italiā cū euādro filio uenit.TE quoq eodē die:hoc ē.iii.id.ianu.dedicatū ē tēplū luturnæ nymphæ ſororis Turni in cāpo martio:apud ductū aq uirginis.EADē lux:idē dies quo erūt feſta Carmētis. RECEpit te quoq : te ēt O SOROR tur.qa ea die dedicata ſūt tibi tēpla:de luturna plura hēs apud Vir.& plura nos ī fine hui⁹ primi libri & in ſecūdo quoq dicem⁹.HIC ubi cāpus martius:cui⁹ ſupra meminimus.OBit:circūfundiſ.AQVA. uirginea:hāc aquā.M.AGRIPpa:ut Frōtinus teſtis ē in libro de aq ductibus poſt annū.xiii.quā iuliā abduxerat in urbē ꝑduxit in agro lucullāo collectā.Virgo appellata ē qđ q̄rētibus aquā militibus puella uirgūcula q̄ſdā uenas mōſtrauit:q̄s ſequuti q foderāt ingētē aq modū inuenerūt:ædicula fonti appoſita hāc uirginē dictā oſtēdit Cōcipiſ uia collatina ad miliarii octauū paluſtribus locis.Ply.tñ inqt.M.Agrippa & uirginē adduxit ab octaui lapidis diuerticulo ad duo milia paſ.uia ꝑneſtina. VNDE petā:dubitare uiſ poeta uñ petat rōnē carmentaliorū:cū ſint ab hoium memoria remota Carmētis igiſ nymphæ opē implorat q̄ a carmine ita fuerit appellata. SED de hoc ſuo loco agetur. VNDE a qbus faſtorū libris:aut annalibus:aut a quo.PETAM. cauſas:originem & rōnē.HORum ſacrorū q̄ a pontificibus Carmēti fiunt.ET MOrem conſuetudinē: ſeu unde ipſe mos habuerit initiū.Q VIS dirigit mea uela:per tranſlationē a nautis.i.qs dirigit ingenium meū.IN MEdio freto in medio mari:quaſi in tam ardua materia:& quæ mihi incognita.MONE:inſtrue:me tu.

ANT. FAN. ¶IPSA mone quæ nomē habes a carmīe dictū.Nicoſtratā inuocat Euādri matrē:q̄ qa carminibus uaticinabaſ: Carmētis dicta ē ut qbuſdā placet licet Plutar.in q̄ōnibus tradat nō carmēti carmina nomē idiſſe ſed ab ea potius accepiſſe q̄ diuino ſpiritu afflata uerſu oracula edebat.Ea Themis uocata ē & ab aliqb⁹ Nicoſtrata:poſteaq mutato noīe carmētis:quaſ nōnulli fatū ſiue ſortē eē putauerūt.

Nicoſtrata uel carmentis.

Carmētis nois, origo

> Ipſa mone quæ nomē habes a carmine ductū
> Propoſitoq faue ne tuus erret honos:
> Orta prior luna(de ſe ſi creditur illi)
> A magno tellus arcade nomen habet:

Cur mſes carmētiſacrificabāt & ædē cōſtruxerūt. Dicta āt Carmētis crediſ q̄ſi mēte carēs qđ ſpiritu afflata furere atq iſanire uidereſ:cui ꝓcreationis gr̄a matres rē diuinā faciebāt q̄ ſenatuſcōſulto ꝓhibitæ uehiculis uti cōſpiraſſe ier ſe dicunſ ne qua earū cōciperet neue pareret atq ita uiros ulciſcereſ qb⁹ coactis mutare ſniam cū pueri fœliciter naſcereſ matres carmētis ædē cōſtruxerūt.Hanc Diony.ſcribit Euādri matrē e Mercurio fuiſſe & annis.lx.añ res troianas ī italiā ueniſſe:ubi ut qdā dicūt Euander pulſis ab originibus eo loca tenuit in qbus Roma eſt.Q uare autor in re uetuſtiſſima perite numinis auxiliū iuocat ſcđm illđ Horatii.Nec deus iterſit niſi dignus uindice nodus iciderit.Sic Virg.i.vii. æn.Nūc age q reges erato q̄ tpa rerū Q uis latio ātiquo fuerit ſtat⁹ aduena claſſē Cū primū auſoniis exercit⁹ appulit oris .Expediā & priæ reuocabo exordia pugnæ.Tu āt tu diua mone.ORTA pri.lu.(de ſe ſi crediſ illi)A magno tellus arcade nomē hēt.Arcades olī auſi ſūt ātelunares ſe dicere & ſolos ſe nobiles ꝑdicare,. Vñ a græcis προσεληνοι uocāſ ex quo factū putaſ ut apud Romanos q nobilitate ꝑſtabāt lunulas in calceis ferrēt.Mos āt fuit græciæ populis in alienas ire terras quas fertiles eē cognouerāt & eas habitare pulſis ueteribus incolis.Sed qm̄ ſoli arcades ob ſterilitatē agrorū pulſi nō ſunt:iō ſe uetuſtate ac nobilitate cæteris ꝑſtare dixerūt.Vñ illud eſt Senecæ in Hippolyto:Aut te ſtellifero deſpiciēs polo ſidus poſt ueteres arcades editū currus nō poterit flectere cādidos.Et Strabo Geographus gentes inqt arcadiæ azanes atq parraſii cæteriq eiuſdem generis græcā natiōnē uetuſtate ꝑſtare credūſ.Herodotus ſeptē inqt gētes Peloponenſum incolere Achæos. Doriēſes ætolos.Dryopes Lemnios.Arcades & Cynurios:quarū duas tm̄ ait indigenas eūdem quē olim tenuerūt locū habitare Arcades uidelicet & Cynurios.Alii Arcades dicūt cum ſoli diluuio ſupfuiſſent poſt q̄ aq ſubſederūt e ſpelūcis egreſſos exiſtimaſſe oia diluuio fuiſſe cōſumpta:cūq lunam poſtea intuereſ & eam tunc natā & ſe añ illā genitos crediſſe.Q uā ob cām eos fuerūt aliqñ de antiqtate certaſſe cū Phrygibus itaq ſingulos cū ſingulis nutricibus clauſerūt quibus nutricibus linguas ademerāt ut experirenſ utrum uox inata eſſet an doceretur:& ſi eēt innata quæ illa eſſet Phrygum an arcadū: ꝑductos aūt pueros uerbum locutos eſſe aiunt cuius ſignificatione Phrygum lingua panis intelligitur.Q uare cognitū eſt arcades non eſſe primogenas. Eos diuinum oraculum ut ait Plutar.Glandiphagos appellauit qui ideo de arboribus nati dicuntur q̄ ante uſū caſarum homines aut cauas arbores aut ſpeluncas habitabant:quumq inde egrederentur ut ſuam educerent

Carmētis filia mercurii.

Arcades ante lunares Arcadia.

ſobolem exiſtimati ſunt ex arboribus procreati. Quare ait Statius in .iiii. thebaidos. Quercus laurięꝗ fer^e bant
dura puerperia populoſqꝫ umbroſa creauit fraxinus & foeta uiridis puer excidit orno. Eſt át Arcadia ı̄ media pe Arcadia
lopōneſo dicta ab arcade iouis & themiſtus filio uel calliſtus de quo Naſo alibi. Et iá puer arcas (idipſum ı̄doluit
ı̄ uno) fuerat de pellice natus. In hac regiōe aptiſſima equis & aſinis equarum ſuppoſitoribus paſcua ſunt. Vnde
Iuue. Stultumqꝫ obtuſi ingenii iuuenem arcadicum uocat.

¶IPSA quæ habes nomē ductū: p'deductū: hoc ē deriuatū. A CARmie: quæ a carmine Carmētis appellaris. PAV.
ET Faue ꝑpoſito: mihi ꝙ ꝑpoſui ſcribere ad originē tuæ celebritatis. De carmēti ita Diony. antiquitatū roma- MAR.
naꝝ ſcriptor. Cū multos rettulit e græcis ꝙ ı̄ italiā uenerūt hæc ſubdit. Poſt ñ multū tp̄s alia claſſis græca ad hæc
loca italiæ appellit. Annis .lx. añ res troianas: ut romāi ipſi dicūt: ex pallātio urbe, arcadica exurgēs duce ꝑfectio
nis Euandro Mercurii credito: & nymphæ cuiuſdā arcadiæ incolæ: quā græci Themim eē dicūt deiqꝫ paciētē: &
fatidicam demōſtrāt. Qui uero romanas cōſcripſerūt origīes ligua eā patria Carmētū noīant. Eſſet át ipſi nym
phæ nomē ſermōe græco Theſpiodos. Odos .n. romāi dicūt carmia. Hác át dicūt diuino ſpiritu detētā: & uētura
populo ſolitā eſſe carmine ꝑdicere. Et Plu. lvi. ꝓblemate themi uocari aſſerit: aut quēadmodū aliꝗ nicoſtratā &
ꝓſequit̄: quoniā uerſibus oracula ederet carmētim mutato noīe uocauerūt. Nā τα επη romani carmia appellāt
Sūt ꝙ μοιρον: hoc ē ſortē. & fatū carmētim putēt: & ob eā rē matres rē diuiná facere Eſt aūt nois uera rō νοτε
ρηωευην διατα θεοφορηςειο .i. mēte priuata pp afflatiōes: Nō carmēti nomē carmi ididerūt. Sed ab ea po-
tius acceperūt. Diuino nāqꝫ ſpiritu afflata uerſo ac metro oracula edebat: ı̄ uita Romuli nōnulli iꝗt arcadis euā
dri matrē fuiſſe arbitrāt̄ regꝫ futuraꝝ admonitricēꝙ phœbo dedicata carmib' oracula ſignificabat. Vñ dicta ē
carmēta: ná nicoſtrate ei græce nomē fuit. Quidá uero carmēte nomē alio pacto interꝑtant̄: quod quaſi careat
mente carmēta dicta fuerit: ut ſolebat his euenire: quæ apollinis numine debacchabantur.

Hic ſuit euander qui quanꝗ clarus utroqꝫ
Nobilior ſacræ ſanguie matris erat:
Quæ ſimul æthereos animo cōceperat ignes
Ore dabat pleno carmia uera dei:
Dixerat hæc nato motus inſtare ſibiqꝫ
Multaqꝫ præterea tempore nacta fidem:
Nam iuuenis nimium uera cū matre fugatus
Deſerit arcadiam, parrhaſiumqꝫ larem:

¶HINC fuit euāder qui ꝗꝗ clarus utroqꝫ. Nobilior ANT.
ſacre ſanguie mr̄is erat. Euāder arcas fuit quē alii mer- FAN.
curii aln pallātis filiū eredıderūt. Et mater carmētis ꝑ- Euander
dixit fore diſſenſionē ac ſeditionē ı̄ patria ſuaſitqꝫ ut
dimiſſa arcadia ı̄ Italiā ſe cōuertit. Erat .n. nō nympha
ut iꝗt Seruius Sed uaticinatrix. Vñ illud eſt Silii: Aſ
piee carmētis greſſus euādria mater. Hæc fuit & no-
ſtros tenuit ꝑiaga labores. Euander igit̄ in italiá uenit
cōſeditqꝫ ı̄ mōte palatino ubi fundaſſe dicit̄ oppidum
Pallāteū. Sūt tñ ꝙ euādrū tradūt 'ex arcadia diſceſſiſſe Pallanteū
ꝙ patrem per imprudentiam occidiſſet: quibus Oui-
dius aſtipulatur hoc loco.

¶HINC fuit: arcades uetuſtiſſimi ac nobiliſſimi græ PAV.
corū oium ſunt: ꝙ ut Euſtathius iꝗt' ꝑ mediā pelopōneſum cōuexā terrā habitāt ſub erimātho mōte: dictaqꝫ eſt MAR.
arcadia regio: ut multi uolūt ab arcade iouis & Caliſtus filio ut Euſta. ipſe ab arcade filio iouis. & Themiſtus. Ar
cadeſqꝫ ipſi ob ſummá uetuſtatē: πρoσελ ηνοι: hoc eſt antelunares dicti ſunt' ꝙ fuere anteꝗ luna eſſet. Datur lo-
cus huic rei quod cacumina montiū habitātes ſoli diluuio ſuperfluere: & per antra latitantes: ubi aqua reſederat
egreſſi: credētes: oia diluuio fuiſſe imerſa. ſerenitatē cœli lunāqꝫ poſtea ſpectantes: & ea tūc nouiſſime facta arbi
trātes ſeu prius factos eſſe: ſeu natos dixerūt: & Strabo arcades ſuperare oēm græciā antiqutatē teſtat̄. Tellus ꝑ
metonimiā ná q^d tenet ꝓ eo quod tenet̄: hoc ē gens: quæ in ea tellure arcadica eſt orta prius. LVNA. quæ prius
nata eſt quā luna. Si creditur ulli de ſe: ſi' cui eſt adhibenda fides de rebus ſuis referēti: quaſi nata prior luna ſi illi
credēdū eſt: Habet nomē a magno arcade: denominat̄ arcadia ab arcade Iouis & Themiſtius: aut Caliſtus. Sed
de Caliſtone & filio relatis in cœlū dicemus inferius. Veꝝ arcadia ut Euſtathius aſſerit noīata eſt aliquando pe
laſgia: aliquando parraſia: aliquando lyconia: aliquando gigantis: aliquando a zania. HINC: ex arcadia. FVIT
euander: quem diximus Carmentis filium. QVI ꝗꝗ clarus: licet eſſet illuſtris. VTROqꝫ ſanguine: materno &
paterno creditus ē filius mercurii ex carmēti. Vnde & in æneid. Vobis mercurius pater. Alii dixere filium Pal-
lantis: pronepotis illius magna pallantis regis arcadiæ: cuius filia Cryſe nupſit Dardano: ex qua dyamāta genuit:
qui ſucceſſit auo materno. Sed de his in quarto dicemus ERAT TAmen nobilior ſanguine ſacræ matris: no
bilior erat materno genere: quoniam illa nimpha: & ſacra: & fatidica erat: & honores diuinos aſſequuta: etiam
ex eo ꝙ arcades aiūt Carmētim filiá fuiſſe pallātis filii primi licaonis: & palladis cōtubernalē. Ferūt .n. Iouē palla
da educandam pallāti dediſſe. QVAE: carmētis: SIMVL poſtꝗ. CONCeperat aio æthereos ignes cœleſtes
& diuinos ſpiritus. Cū altius cogitatiōe ı̄ cœlū elata hauſiſſet diuinā mētē ut uaticinātes ſolent: ut eſt illud agitan
te caleſcimus illo. Dabat uera carmina: dabat reſponſa & oracula carminibus. ORE pleno dei: pleno numinis
appollinei: nam ut ex Plutarcho diximus phœbo dedicata carminibus uera prædicebat. DIXErat: iter cæ-
tera ꝗ illa uera ꝑdixerat: hoc Euādro filio dixit īminere ſibi tumultus & ſeditionē in populo: qua rōne eſſet a pa
tria fugiendū: quod exitu cōprobatū. SED ſolabat̄ eum parens: quod in italia eſſet ſedem habiturus quo ille pa-
rata claſſe uenit. Diony. ait Euandri claſſem ex arcadia nō publico conſenſu miſſam: Sed diſſedente populo in-
feriorem partem ultro exceſſiſſe contigiſſe autem eo tempore eſſe regem aboriginum. Fanuꝫ Marris pronepo
tē. qui cū multa charitate arcades ſuſcepit: deditqꝫ agri portionē: ꝗtā uoluerūt. Arcadeſqꝫ Carmēti diuina aperię
te collē elegiſſe: aicū extruxiſſe: nomēqꝫ ipoſuiſſe pallantium a metropoli eorū in arcadia. Euſtathius aliter ſentit.
Nam ubi tyrrhenoꝝ meminit: ita de his ſubdit. In tyrrhenis ſunt pelaſgi: qui pp paupertatē illuc aliꝗñ uenerūt
acyllene ex arcadia euandro quodam eorum duce. Regnante autem in arcadia Agamede Stymphalio. Hic

ut dicunt fatidicæ matris ſue populũ cõgregans in italiam uenit ibiq̨ quieuit. Pani tẽplum dedicans: collem mu-nijt: pallentiũq̨ nominauit a pallente filio: quẽ extinctũ in uertice ipſius collis ſepelijt. Vñ ẽt nũc latini regum di-gna loca palatiũ uocãt per detractionẽ duarũ liquidaꝝ. Et rogus inqͭ euãdrũ arcadiæ regẽ: a Pallante urbe deſcẽ-dentẽ in italiã cũ mediocri turba populorũ uenisse. Faunũq̨ & agrũ: & mõtem benigne cõceſſiſſe. Et quoniã pal-lantiũ & pallatiũ attigimus: de eo quoq̨ diſſeramus: quoniã alij aliter dicũt. Varro dictũ oſtendit palatium: quod palláteſ cũ euandro uenerũt: qui ẽt palatini & aborigines ex agro rheatino: qui appellatur pallatium: ibi conſede-runt. Sed hoc alii a palatia latini putarũt. Eundẽ hunc locũ a pecore dictũ putent qdã: itaq̨ Neuius balátiũ appel-lat. Põpeius uero ita inquit Palatiũ. i. mons Romæ appellatus eſt: quod ibi pecus paſcẽs balare cõſueuit. Vel qd pallare. i. errare pecudes ſolerẽt: uel quod ibi Hyperborei filia Pallanto habitauerit: quæ ex hercule Latinũ pepe-rit. Alij eundẽ: quod Pallas ſepultus ſit exiſtimãt appellari. Nec ꝑtereundus ſilentio Cyrillus autor græcus: q ſic inquit Pallatium nomẽ inuenit ex hoc in mõte palatino ubi Fauſtulus habitauerat Romuli nutritus poſtea Cæ-ſar Auguſtus habet domiciliũ: & inibi quoq̨ ꝑtorium. Et propterea ẽt: ſi alibi diuerſatur imperator: ei loco no-mẽ pelatii habuit. SED ad rem redeamus. DIXErat hæc: Carmẽtis. INSTAre motus nato: iminere filio Euã-dro tumultus & cõmotiones: ſeu ſeditionẽ: ut ex hiſtoria ẽt habeť: & ſibi matri. Præterea & multa alia. ſ. ꝑdixit. NACta fidẽ tpe: q̃ ſortita ſũt effectũ. Nã fuere poſtea uera. Nã iuuenis. Euander fugatus diſſenſione: & ſeditione ciuili. CVM matre nimiũ uera: ut eſt illud in Heroidi. Ah nimium miſere uates mihi uera fuiſti. DESErit arca-diam patriã regionẽ. ET Larẽ: domũ ꝓpriã. PARraſiũ: arcadicũ. Nam ut oſtẽdimus parraſia dicta ẽ Arcadia.

ANT. FAN. ¶ CVI genitrix flẽti fortũa uiriliter inqͭ (Siſte ꝑcor lachrymas) iſta ferenda tibi ẽ: propoſitio eſt in q ma-ter filiũ admonet dicẽs fortunã aduerſam magno ac uirili eſſe animo tolerãdã: ut quicqd erit ſuperãda om-nis fortuna ferẽda ẽ. Sed illud ſiſte præcor lachrymas p interpoſitionẽ legendum eſt. Confirmatur autem hæc propoſitio ratione: & deinde ut minuatur dolor Euandri. ſubiiciuntur exẽpla & uulgatiſſima illa ſentẽ-tia. Omne ſolum forti patria ẽ. Sed deus: uel fatum Io-uis. n. uerba fata ſunt. uel quicunq̨ deus offenſus parri-

Cadmus cidio: Cadm⁹ ĩ aonia conſtitit exul humo: Ageno rex phœniciæ iuſſit cadmo ut quæreret ſororẽ europã le-ge impia ut nõ reuerteretť niſi ea inuenta: qua diu fru-ſtra quæſita Cadmus exul in boetiam uenit ubi the-bas ædificaſſe dicitur.

Cui genitrix flenti fortuna uiriliter inquit.
(Siſte ꝑcor lachymas) iſta ferẽda tibi eſt:
Sic erat in fatis; nec te tua culpa fugauit.
Nec tamen offenſo pulſus es urbe deo:
Nõ meriti pœnam pateris; ſed numinis iram:
Eſt aliquid magnis crimen abeſſe malis:
Conſcia mens ut cuiq̨ ſua eſt: ita concipit itra
Pectora pro facto ſpemq̨ metumq̨ ſuo:
Nec tamẽ ut prim⁹ mœres mala talia paſſus:
Obruit ingentes iſta procella uiros:

PAV. MAR. ¶ CVI genitrix: uerba hæc carmẽtis quibus mœren-tem filium quoniã patria pelleretť artificioſiſſime cõſolať. & quãq̃ diximus: diſſidẽte populo pulſum: tamẽ ex no-ſtris ſunt qui dicant ideo fugatum q patrem inſcius interemiſſet hoc interpres. Virgilii teſtať honoratus. Idem oſtendere uelle poeta uideť. Nã & eo tendũt matris argumẽta: nõ ſcelere eum deliquiſſe Prima tamen argumen-tatio hæc ẽ ad dolorẽ illius leniẽdũ noli lachrymari: accidit ratio: quia forti aio debes aduerſam ſortẽ ferre. AC-CEdit confirmatio: quoniã uolebãt fata: quoꝝ uolũtati reluctari nemo põt: Deinde eſt alia conſolationis effica-cior ratio ideo mœrere nõ debes: quia nõ tuo ſcelere pulſus: ſed uoluntate numinis tua imprudentia læſi. CVI: euandro. FLENti: cum fugeret. GENItrix: Carmentis mater inquit. SISTE lachrymas: quaſi noli lachrymari. ISTA fortuna: quæ eſt nunc tibi aduerſa: aut iſta calamitas quã tibi intulit fortuna. EST ferenda tibi: toleran-da a te. VIRiliter: forti atq̨ conſtãti animo: ut uirũ decet Illud. n. ad laudem ſpectat fortitudinis: æquo animo tolerare aduerſa. SIC erat in fatis: ita ab initio fatali neceſſitate datũ erat: ut effugere nullo modo poſſes. NEC tua culpa fugauit te: quaſi tu ſine crimine & culpa facti es pulſus. quia imprudẽter deliquiſti: nõ ergo tuũ crimẽ te pepulit. Sed deus ipſa dei uolũtas: quod etiã ad fatũ potes referre. Nam dicunt fatum quod dii fantur: & deoruꝫ uoluntatẽ. Ci. tamen ſic definit fatum id appello: quod græci hemarmenem dicũt: hoc eſt ordinẽ ſeriemq̨ cauſa-rum cum cauſa cauſam ex ſe gignat: ea eſt ex omni æternitate ueritas fluens ſempiterna PVLſus es urbe: pallãtio patria. DEO offenſo: quem non culpa: ſed imprudentia offendit: aut offenſo irato domui & tibi. NEC meriti alia argumentatio qua oſtendit illa leuiora: quæ ſine culpa eius inferuntur ratio quia magnum eſt: non delinque-re ſcelere Confirmatio quaſi ex prouerbio ſumpta: nam quicquid agunt homines intentio iudicat omnes. Dein-de exornatio ab exemplis: quæ etiam uehementia ſunt ad ſuadendum. NEC pateris pœnam meriti. quaſi nõ ple-cteris exilio tuo delicto: quod Mœreris. Sed iram numinis. pateris quod habes iratum numen. EST aliquid: q̃ſi non parum eſt immo ad utilitatem redundabit. ABESSE crimen: facti uoluntatem peccandi. A TANtis ma-lis: quæ potius in fata aut in deos referãtur. qui in merita hominum. VT Sua mea eſt cuiq̨ conſcia: quaſi ut unuſ-quiſq̨ eſt conſcius ſui ipſius: ſiue bonæ: ſiue alienæ uoluntatis: ſiue ſceleris: ſiue officii. ITA concipit intra pecto-ra: in animo ſuo. PRO fato ſuo: pro eo quod deliquit. ſiue uolens ſiue inſcius: & SPEM futurorũ commodorũ. ET MEtum incõmodoꝝ: nã ſi alioquin pius imprudentia peccauit poteſt bene ſperare. Si autem ſcelere. male ſpernendum eſt. NEC ta. ut ab exemplis quoq̨ moueat: nõ eũ eſſe primũ inquit: q talia mala ꝑtulerit: ſed heroes multi ut illud aſſerere uideať. quo eſt in meta. neq̨. n. fortuna quærenda iſta tua eſt ſimiles: aliorũ reſpice caſus. Mitius iſta feres NEC tñ mœres: non tu doles aut luges. VT Primus paſſus talia: ueluti ſi primus eſſes qui ĩ ta-lem incideris exilii calamitatem ISTA procella: calamitoſum exilium. OBRVit immergit & eſt tranſlatio a tẽ-peſtate: qua fit naufragium. INGENtes uiros: quaſi magnos heroas.

ANT. FAN.

¶PASſus idẽ tideus: Mos fuit apud antiquos ut reus homicidii exularet: ut exiliũ dira pœna ꝓ cæde luebat: in regũ tñ legibus autore Seruio lectũ ẽ noxios homicidii arietis dãno pœnã luere. Cæterum tideus Oenei filius pollutus ſanguine Melanippi fr̃is ſui: quẽ in uenatiõe incautus occiderat in exiliũ abiit & cõtulit ſe ad Adraſtum regẽ argiuoꝝ. eũ nõnulli dicũt auũculũ occidiſſe: alii aliter. Sed cõſtare uidet̃ interemptũ ab eo fuiſſe Germanũ ut pollutus placuit fraterno ſanguine tideus. Sane hic Tidei frater Melanippus nõ menalippus dicẽdus eſt cum uocet̃ a græcis. Et idẽ pagaſeus Iaſon. Afferunt̃ exẽpla ingẽtiũ uirorũ qbus cõtingit exulaſſe qđ & talis ẽ quẽ mater cõſolat̃ & nemo ſordidus atq; ignobilis uel iſignis iſamia ut apud Plu. legimus exilii pœnã ſubire cõſueuit. Sane iaſon poſt interfectũ Peliã dolis Medeæ Corinthũ abiit ubi Creuſan Creõtis regis filiã duxit uxorẽ. Quare a Statio iure leuis dictus eſt ob animi uidelicet mobilitatẽ. Nullã. n. firmo amore poſſedit uxorẽ q ipſam quoq; Hypſipylẽ pietate inſignẽ deſerere nõ erubuit. Sciẽdũ Iaſonẽ dici Pagaſeaũ hoc ẽ theſſalũ qa æſonis filius fuit fratris peliæ regis theſſaliæ. Legimus ãt pagaſas emporiũ fuiſſe uicinum iolco quo ex loco Pelias iaſonẽ ad nauem argo foras emiſit uñ Pagaſas dictas uolũt q iſ ibi nauẽ argo cõpegerit. Alii propter uicinos fontes ipſi loco nomen impoſitum putant enim fontem ſignificat: unde Pagus & paganus deducuntur. Philoſtephanus autor eſt longa naue iaſonem primum nauigaſſe: ut Plini. refert. OMNE ſolum forti patria eſt. Vt ſubitis bonis gaudendum non eſt: ita nec malis deſperãdũ: ſed medius tenor ſequẽdus ẽ. Itaq; uir forti exilio nõ triſtatur quippe qui totum orbẽ unam urbẽ eſſe cenſet nec Romanum ſe aut Athenienſem: ſed mundanũ exiſtimat. Vnde Socrates interrogatus ut inquit Cicero: cuiatem ſe eſſe diceret: mundanum inquit. Totius enim mundi ſe incolam & ciuem arbitrabat̃ & Diogenes teſte Laertio cum quidam percontatus eſſet: unde eſſet: mundanus ait. Thuſcis obuius ibat aquis: Tyberinis: quia tiberis e Thuſcia labitur.

Tideus
Homicidii reorũ pœna
Melanippus
Iaſon exulauit
Pagaſeus Iaſon
Pagaſæ
Pagus
Paganus
Socrates mundanũ ſe eẽ dixit

Paſſus idẽ eſt tyriis qui quõdã pulſus ab oris
Cadmus in aonia conſtitit exul humo:
Paſſus idem tydeus: et idem pagaſeus iaſon:
Et quos præterea longa referre mora eſt
Omne ſolũ forti patria eſt: ut piſcibus æquor
Vt uolucri uacuo quicquid in orbe patet:
Nec fera tempeſtas toto tamen errat in anno
Et tibi crede mihi tempora ueris eunt:
Vocibus euander et firmus mente parentis
Naue ſecat fluctus italiamq; tenet
Iamq; ratem doctæ monitu carmẽtis ĩ amnẽ
Aegerat: et triſtis obuius ibat aquis:

PAV. MAR.

¶PASSVS: arguit nunc ab exemplo cadmi Agenoris phœniciæ regis filii: qui miſſus ad inquirendam europã ab Io raptam Duram a patre legem accepit: niſi inuenta illa in patriam ne rediret ex quo exul in boetia ſedem ſibi delegit: thebaſq; condidit. CADmus eſt paſſus idem: quod tu. ſ. hoc eſt exilium. QVI quondam pulſus a patre ſ. AB Oris tyriis: a phœnicia: ſeu a tyro clariſſima phœniciæ urbe. Vñ profecti ſunt aliquãdo colõi: & ĩ lybiã & fretũ uſq; athanticum. CONſtitit exul in humo aonia: in boetia. Nam aonia pars mõtana boetiæ. PASSVS idem: nunc ab exẽplo THidei & Iaſonis: qui a patriis quoq; ſedibus exularet. Thideum aliqui dicũt fratrem menalyppum uenando imprudenter occidiſſe: ſed Diodo. cum ſcribit Polynicem ad Adraſtum cõfugiſſe proſequitur hoc tempore thy. œnei cum in calydone calcatum Lycotheumq; nepotes occidiſſet ex ætholia profugit in argos. His Adraſtus benigne ſuſceptus: quodam reſponſo motus. utriq; filias uxores dedit Polynici argiam: deiphilem Thy. THIdeus: œnei regis calido. f. PASSVS idem: hoc eſt exilium. ET IDEM: eſt paſſus. Iaſon pa. theſſalicus a pagaſis in theſſalia: & Stra. teſte pagaſas dictas eſſe aiunt. quod in eo loco nauem argo compegerit: uel propter uicinos fontes. i. pagas. Iaſon a pelia in colchos miſſus eſt. Victor reuerſus poſt dedicatam nauem argo neptuno ad creontem corinthiorum regem diuertit. Secumq; uitæ reliquum tempus egit corinthi ut teſtis eſt Diodorus: & hoc eſt quod in libris de ponto inquit. EXVL ab æmonia pirenida ceſſit ad undam. Quo duce trabs colcha ſacra cucurrit aqua. PRÆterea & quos: etiam & alii paſſi ſunt idẽ. QVOS referre lõga eſt mora: quaſi nimium immorarer ad referendum. OMNE ſolum: loquitur ex ſententia: uiro forti: ubiq; eẽ patriam: iuxta illud. Omnibus eſt inquam communis patria tellus. Vt uacuum uolucri: piſcibus utq; mare eſt. OMNE Solum: omnis tellus. EST patria forti uiro: qui fortitudinis laude excellat. Quid enim eſt totus orbis: niſi unius urbis inſtar: quæ in plures uicos & regiones diuiſa ſit quocunq; ieris: in eadẽ eſt urbe: ſic in eadem patria: nec aliud eſt in aliam regionem demigrare: niſi domũ ipſam cõmutare. VT æquor: mare eſt patria. PISCIbus. quia omnibus aqua communis. ET Volucri. ut auibus patria eſt. Quicquid patet in orbe uacuo: hoc eſt in aere: uacuum enim aera poetæ dicunt. Quod non probat Ar. cum arguat non eſſe dare uacuum in rerum natura. NEC fera a ſimili arguens illud connectit affutura quoq; illi tẽpora lætiora Similitudo a tempore ſumitur non toto anno durare hiemem: ſic nec ſemper illum in calamitate futurum. NEC tamen fera tempeſtas: aſpera hyẽs. ERAT in toto anno: quia per totum annum non durat: ſed uerna: æſtiuaq; ſerenitas redit. CREde mihi. matri tuæ uera prædicenti. ERVNT & tibi tempora ueris: erunt lætiora fœliciora q; tempora. VOCibus euander: iam firmatus εὐφορήτῳ quæ mari obediens claſſe in italiam ueniens in colle poſtmodũ ab ſe munito regeuit. EVANder firmata mente: iã animo roborato & confirmato. VOCIBus parentis ſuaſione & oraculo fatidicæ matris. SECAT fluctus naue: nauigat ionium: & tiremum æquor: &. TENet Italiã: nã poſt longã nauigationẽ appulit italiæ. IAMq; ratẽ: iã arcades italiæ appulerãt & fandica nimpha monente: ingreſſi ſunt hoſtia tiberina. Cũq; aduerſo amne nauigarent attollẽtibus iam ſe a dextra collibus: correpta ẽ illa diuino furore & firmato curſu: uix contineri potuit quin in ripam deſiliret. Præſertim cum deſerta tunc illa loca: prænoſceret q̃ta eſſent futura. SALutat ergo: & de illis oraculũ aperit. IAMq; egerat: euander impulerat. RATEM. nauim. Veꝫ

ut Pon.inquit rates uocant ligna colligata:quæ per aquam aguntur quo uocabulo interdũ etiam naues ſignificantur.IN A Mnẽ.i fluuiũ tyberinũ.MONItu doctæ carmẽtis.q̃ſi ita fatidica matre monẽte.Et ibat obuius aduerſus.THV ſcis aquis:aquis tyberinis:nauigabat aduerſum fluuium qui ex hetruria labitur.

Fluminis illa lat⁹ cui ſunt uada iuncta terenti
Aſpicit:et ſparſas per loca ſola caſas:
Vtq; erat immiſſis puppem ſtetit ante capillis
Continuitq; manum torua regentis iter:
Et procul in dextram tẽdens ſua brachia ripã
Pinea non ſano ter pede texta ferit:
Neue daret ſaltum properans inſiſtere ripæ
Vix eſt euandri uixq; retenta manu:
Diiq; petitorum dixit ſaluete locorum
Tuq; nouos cælo terra datura deos:
Fluminaq; et fontes qbus utitur hoſpita tellus
Et nemorum ſiluæ naiadumq; chori:
Eſte bonis auibus uiſi natoq; mihiq;:
Ripaq; fœlici tacta ſit iſta pede:
Fallor an hi fient igentia mœnia colles.
Iuraq; ab hac terra cætera terra petet:
Montibus his olim totus promittitur orbis
Quis tantũ fati credat habere locum:
Et iam dardaniæ tangent hæc littora pinus

ANT. FAN. ¶FLVminis illa latus cui ſũt uada iũcta terẽti Aſpicit:Dextrũ latus fluminis dicit aduerſus uim tyberis nauigãti.Si.n.carmẽtis ſecũdo flumine ueheretur ad ſiniſtrã ripã.Terẽtũ hẽret q locus ẽ in cãpo Martio ſic dictus q ara ditis patris & proſerpinæ ibi terra cõderetur. Antiqui.n.ut ait feſtus diis ſupis i ædificiis a terra exaltatis ſacra faciebãt diis terreſtribus i terra diis uero inferis in effoſſa terra.Detecta ẽ ãt ara Terẽti quo tpe Valeſius duobus filiis & filiæ ad deſperationẽ uſq; medicorum laborãtibus ſalutẽ quærẽs autore Valerio maximo ubi de ſæcularium ludorum initio loquitur arã empturus reliquit nõnullos i cãpo Martio:ubi Terentũ fuiſſe diximus ut cõſtituẽdorum fũdamitorum gratia terrã ad ſolidũ foderẽt q egeſta hũo ad.xx.pedũ altitudinẽ aiaduerterũt arã diti pri & proſerpiæ iſcriptã q̃ poſtea Va. publicola cæſis atris bobus lectiſternioq; ac ludis trinoctio factis terra ut ante fuerat obruit i eo loco:deinde (at qbuſdã placet)ſacra trigeſimo quoq; ãno inouari cõſueuerũt.unde illud ẽ marti.Bis mea Romão ſpectata ẽ uita terẽto.PINea texta:Nauis tabulatũ:q̃uis e pinu ipſe quoq; naues utiliſſimæ fiãt.Vir.Dãt utile lignũ nauigiis pinos:EST.n.hæc arbor:teſte Plinio aduerſus cariẽ tineaſq; firmiſſima.Nouos cælo terra datura deos:Romulũ:iuliũ cæſarem.Auguſtũ.FALLOR an hi fiẽt ingentia mœnia colles.Fiet urbs cui omnia mundi miracula ceſſura ſunt.

PAV. MAR. ¶ILLA:carmẽtis aſpicit.LATVS fluminis:dextrã tyberis ripã.Cui lateri ſeu ripe ſũt.IVMcta pxima.VAda terẽti:uadoſa loca p quæ terẽtũ uadebatur.Terẽtũ aliqui eẽ putãt iter palatiũ & auẽtinũ:locũ i quẽ carmẽtis deſiliit.Põ.tñ terẽtũ inqt locus ẽ i cãpo martio dictus:qd i eo loco ara ditis pris i terra occultaretur:Nota ẽ hiſtoria.quã Vale.maximus refert Valeſii ruſtici habitãtis uicũ ſabinæ regiõis.eo i loco arã diti:pſerpinæq; iſcriptã repiſſe ibidẽq; ob liberatos filios imolaſſe nigras hoſtias:triduo iſup ludos & lectiſternia feciſſe.Exẽplũ publicola ſecutus:boues mares atros diti:fœminas pſerpinæ imolauit lectiſternia:& trinoctes ludos fecit inde iſtitutos tauros ludos putãt i honorẽ deorum iferiorum.Põpe.ãt refert ad tpa.Tarqnii ſupbi:cũ magna incidiſſet peſtilẽtia in mulieres grauidas:q̃ fuerat facta ex carne diu uẽdita taurorũ ob hoc diis inferis inſtituti:& tauri uocati ſũt.ET aſpicit:uidet ipſa carmẽtis.Caſas ſparſas:aliq̃ paſtorum tuguria uelut hinc inde diſpſa.PER loca ſola:colõis carẽtia.ET ut erat:quẽadmodum.IMMiſſis capillis:paſſis & pẽdẽtibus lõge crinibus.immiſſũ.n.p dimiſſũ.i.lõgius pẽdẽs.Vñ Siſenna barba immiſſa:& intõſo capillo.STEtit ãñ puppi:quo ex loco Tritemẽ egreſſuri i terrã deſiliũt.ET Torua:ferox:& furẽs:qa diuio ſpiritu repleta.CONtinuit manũ regẽtis iter:illius q temonẽ gubernabat:tenuit manũ:ne ulterius pgrederetur:ſed in ripã deflecteret:& curſũ ſiſteret.ET Tendens ſua brachia:extẽdẽs procul.IN Dextrã ripã:tybridis ſub ipſis collibus.FERit pinea texta:ipſa nauis tabulata.NON Sano pede:ſed furẽte:ut repletæ ſpiritu ſolẽt.NEVE properãs inſiſtere ripe:pperãs egredi & ſiſtere in ripa tybridis.DARET ſaltũ:ne deſiliret.VIX & uix:cũ difficultate.EST retenta manu euãdri:uix potuit eã retinere filius euãder:qui deſiliret.DIIq; petitorum:oratio carmẽtis ad latinos colles. Quos ſimul & locorum numina ſalutat & ut bono omine uiſi ſint optat aperitq; oraculo ſecreta fata.Extruenda illis in collibus mœnia habitura totius orbis monarchiã.TROianoſq; iã affuturos:& fœminã noua bella concitaturã perituruq; nepotẽ pallãta:ſed nõ omnino multũ. Quinetiã p æneam ad uehẽda troiana ſacra.& ea in poſterũ in tẽplo ueſtæ ſeruãda:gubernãdaq; p Cæſarẽ omnia:& auguſtæ domui imperiũ orbis deberi.DIXi:ſaluete o dii locorũ petitorũ:numina horum locorum quo nos ex arcadia uenimus.ET tu o terra:ſalue ẽt,cũ tellus.DAturaq; dabis.NOVos deos cœlo:quos nõ ipſa accipies ut cæteros:ſed tu dabis:& hoc ob romulũ:& Cæſarẽ:q in deos relati ſũt & Vale.reliquos inqt deos accæpimus cæſares dedimus &.FLVmina:ſaluete &.FONtes:etiam ſaluete.QVIbus:fluminibus & fontibus.VTItur tellus hoſpita:quæ nos alienigenas hoſpitio ſuſcipiet:& ſaluete.DIVE nemorũ:driades:& Amadriades.DRYAdes deæ nemorũ a δρῦς quod eſt quercus:& ὕλη locus arbuſtus.Amadriades:q̃ cũ arboribus naſcũtur & moriũtur:et ſaluete.Chori naiadũ cœtus nimpharum:q̃ flũinibus et fõtibus præeſtis.ESTE uiſi:uos loca:et locorũ dii eſte uiſi et.NATO:euãdro &.MIHI:marti. BOnis:ouis bono augurio:et fauſto feliciq; omine:&.HÆC ripa tiberina.SIC tacta felici pede:feliciter attingamus ripã hanc. FALlor:nũc icipit uaticiari igẽtẽ i ipſis collibus urbẽ extruẽdã:totiq; orbi dominaturã eidẽq; leges & iura daturã.FALlor:decipior ne:an uerum ẽ qd mẽte cõcipio.An hi colles fiẽt igẽtia mœnia:an in his collibus magna urbs ſurget:&.n.ſeptẽ colles cõplexa ẽ urbs,ipa palatinũ:capitolinũ auẽtinũ:cæliũ:exqlinũ.uimialẽ:qrialẽ & .CÆtera ter.uniuerſus orbis.Petet iura ab hac terra:hæc.n.tell⁹ iura dabit gẽtib⁹ uniuerſis.TOtus orbis olim futurum.PRo

mittiť a diis & fatoꝝ decretis. HIS mõtibus: ubi cõdetur urbs. QVIS credat locũ: hunc. ſ. nunc incultũ & ſolum. Habere tãtũ fati. ut tãtũ ſibi ꝑmittat quo ſit dominaturus uniuerſæ terræ. ET iam iã aderunt troianæ naues. & hic quoq; quẽad modũ ad troiã pro fœmina bella gerẽtur: & Virg. Cauſa mali tanti coniunx iterũ hoſpita teu cris. Externiq; iterũ thalami. ET iã dardaniæ pinus: troianæ naues ex pinu fabricatæ. TANgẽt hæc littora: ue niẽt i hic orã Italicã. ET iã duxit: qſi nõ multo: poſt: at ut Dion. inquit ãnis añ tes troianas i italiã Euãder uẽit.

Hic quoq; cauſa noui fœmina martis erit
Chare nepos palla funeſta quid induis arma
Indue non humili uindice cæſus eris
Victa tamẽ uinces euerſaq; troia reſurges
Obruet hoſtiles iſta ruina domus
Vrite uictrices neptunia mœnia flammæ
Num minor hic toto ẽ altior orbe cinis
Iam pius æneas ſacra et ſacra altera patrem
Afferet; iliacos accipe ueſta deos;

¶HIC quoq; cã noui fœmĩa martis erit. Vt alibi fu it Helena ita hic Lauinia erat cã belloꝝ. Vir. Cã mali tãti cõiũx iterũ hoſpita teucris. Funeſta qd ĩduis arma Quia Pallas Euãdri filius interficieť a Turno: ut pal lãtis pueri uictũ quẽ uulnere Turn⁹ ſtatuerat. IN Due nõ humili uindice cæſus eris: Præuiſa morte pallãtis ſuadet ne arma ĩduat. cognita uero uindicta ſubiũgit indue. Obruet hoſtiles iſta ruina domos: Romani a ruina. Troianã pænẽ deducti græcorũ domos obru ent nã. L. Mumius cui uictoria Achaici cognomẽ de dit oĩ achaia. In ditionẽ accepta Corinthũ achaiæ ca put & græciæ decus ubi Romanoꝝ legati uiolati fue rãt ex ſenatus cõſulto diruit Vir. Veniet luſtris labẽti bus ætas cũ domus aſſaraci phthiam claraſq; micenas ſeruitio ꝑmet: & uictis dõinabiť argis. Sed & alii quoq; græcos domuerũt ut. Q. Celius Metell⁹ cui. L. Mumius uictoriã itercæpit & multis ãnis antea Curius & Fabritius a qbus pyrrhus ſuꝑatus ẽ. Quaŕ Virg. teſte. A. Gel. ſephẽlus ẽ diuerſas pſonas & tẽpora cõfundẽs ubi ait. Eruet. ille argos agamẽnoiaſq; mycenas Ipſum q̃ æacidẽ genus armipotẽtis achilli Vltus auos troiæ tẽpla & temerata Mineruæ. Vnde ſi medius uerſus eximať nihil ẽ q reprehendi queat. ILIAcos accipe ueſta focos: ſacra ueſtalia de qbus ſuo loco dicemus æneas e phrygia in ita liam tranſtulit: ut ſic ait: Et manibus uitas ueſtamq; potentem Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem Ea primus in urbem dicitur Numa Pompilius intuliſſe.

ANT. FAN.

.L. Mumius achaicus Corintũ diruit

Sacra ueſtalia Iulius

¶HIC QVOq; hic etiam in latio uenit ad troiam. FOEMIna lauina latini filia. ERIT cauſa noui martis: no ui belli inter turnum & æneam de quo inferius dicemus. CHARE ne. uaticinatur nũc de nepotẽ: hoc ẽ de pallã te euãdri filio eo bello perituro: ſed nõ ſine ultione: nã & ĩteremptor ẽ æneas iter: & poeta q uaticiniũ refert per hæc alludit ad uirgilianam æneidem: ubi latius bellũ illud explicatur. Diony. tamen id nõ aſſerere uideť: cũ refe rat, polybium megapolytanum oſtendere adoleſcẽtẽ pallãtẽ ibi mortuũ: & nomẽ dediſſe loco fuiſſe uero pallan tem: ex hercule & dyna euãdri filia natum & ſubdit Diony. Ego tamen neq; ſepulchrum romæ pallantis ullum uidi: neq; parẽtalia neq; aliud ex cõſuetis ſacris cognoſcere quicq̃ potui: uelut euandro & aliis heroibus: & carmẽ ti aras erectas: & reliqua: Euſtathius tamẽ oſtendit pallantem euandri filium fuiſſe: & in eo colle ſepultum: & pal lantiũ ab eo denominatum o. PALla carẽ nepos: quia filii filius. Quid induis arma funeſta: mortẽ & funus afſe rentia: quaſi quid ibis in militiam in qua hoſtili manu moriere. INDVE: ut exhortetur: cum dehortari uiſa ſit id ne exterreat: quod caſurus ea militia ſit. Nam puſillanimis eſſet mortem ſubterfugere. ERGO indue: ẽ cũ ſis ſub ipſis moriturus. NON eris cæſus: interemptus. HVMILI: obſcuro aut ignobili. VINdice ultore: ſed nobili & magnanimo & illuſtri. Te enim interimet turnus rex rutulorum: & æneas de eo uindictam & ſupplicium ſu met. Vindictam dictam uolunt a Vindicio. Qui coniurationem direxit illorum iuuenum qui erant targuini os recepturi: ut teſtis eſt Liuius. ii. ab. ur. con. VICta tamen: uaticinabať illa ante bellũ troianũ: & mẽte cõtẽplaba tur iam uictam: & euerſam troiã ꝑdicit ergo eã uicturam & reſurrecturã atq; hoſtes dõitura: tu. TROia uicta: a græcis ſ. Vinces ipſos hoſtes & euerſa: q̃ græci diruunt: Reſurges ſed in italia: & hoc ꝑ urbẽ romam ab æneæ ꝑ. nepotibus ædificandam. ISTA ruina: immo illud exiguum q tuis ſuꝑerit ruinis. OBR uet: euertet. HOStiles domos: urbes græcas. Nam omnis græcia ſuccubuit romanis. & corinthum totius græciæ lumẽ funditus euer terũt. etiam & quod Vir. inquit cũ domus aſſaraci phthiã claraſq; mycenas. Seruitio ꝑmet: ac uictis dominabiť argis. Sed Oui. locũ hunc a Propertio accepit: dicente Dicã roma cades & troica roma reſurges. Verum Ouidi us de troia loquutus. Propertius autem de urbe roma. cuius imperium. ccccl. poſtea annis defluere cep t: ſed om nino reſurrectura eſt: licet etiam nunc impet aliqua ex parte: ſed erat longius imperatura & priſce maieſtatis for mam reſumptura ante tempora pronepotum. VRITe: per quandam ironiæ ſpeciem in græcos inquit. Redigi te troiã in cineres. at hic cinis & uos ſubiget: & toti domiabiť orbi. FLAmme uictrices: flamme uictricis græciæ. VRITE neptunia mœnia: ipſa troiana. PER gama a neptuno: phœboq; cõſtructa. His cinis troianæ ui bis quã ĩ cinerẽ redigitis. NVNC minor: quia uobis iferior. EST altior: ſublimior. TOTO orbe: q̃a tãti eſt: ut toti or bi ſit impaturus. IAM plus æneas: feret troiana ſacra in latiũ. & deos penates: q in tẽplo ueſte ſeruabunť. IAM æneas pius afferet ſacra: troiana: & quæ fuerũt. illa qdẽ q̃ ab hectore fuerãt cõmẽdata. SACRA. ſuoiq; tibi cõ mẽdatoria penates &. AFFERret patrẽ ꝑ appoſitionẽ. ALTera ſacra: altera a prioribus nã illa deorũ immorta lium. hoc uero hominis: ſed quẽ ipſe in deos rettulit: nã pro deo coli uoluit: At hoc i loco cũ afferret patrẽ dicat. intelligamus de troia in ſiciliam. ubi extinctum ſepeliit: non deſunt qui dicant: eum quoq; ueniſſe in latium o. VESTA ACCIPE deos iliacos: deos troianos. de templo ueſte intelligit: quod poſtea numa condidit ubi ſer uata ſunt ſacra troiana: & palladium & dii penates. Nam cum his idem æneas ueſtam & eius myſteria tulit in italiam. Vnde ſubdit ad illa hæctoris uerba ſic ait. & manibus uictas: ueſtemq; potentem: æternumq; adytis ef fert penetralibus ignẽ. Romæ autẽ poſtea ea ſeruata ſunt cum deorum penatium ſimulachris. de qbus diis apud

PAV. MAR.

Theodoſium differitur. Nigidius aūt de diis li. xix. requirit. Num dii penates ſiue troianorū apollo: & neptunus q̄ muros eis feciſſe dicunt: & nū eos i italiā æneas aduexerit. LABeo de diis penatibus eadē exiſtimat: hāc opini onē ſecutus maro dicit: eo i loco. Sic fatus meritos aris mactauit honores: Taurū neptuno: Taurū tibi pulcher apollo. Varro hūanarū ſecūdo dardanū refert deos pēates e ſamo thrace i phrygiā & æneā ex phrygia i italiā de tuliſſe. Sed qui in eo lib. non exprimit. Sed qui diligentius eruunt ueritatem: penates eſſe dixerūt: p quos peni- tus ſpiramus p quos habemus corpus: p quos ratioē ai poſſidemus: & alii aliter differūt. de his aūt qui ſeruātur i tēplo ueſte: ita Dion. inqt hos deos romāi pēates uocāt. Qui uero ipſū nomē i liguā græcā cōuertūt. ALII pa- trios. Alii genethlios ſunt & qui otheſios: Alii michios: Alii herceos appellant. DEOS ipſos q ſunt poſtea refert. ADOleſcentes duo ſedentes. pila tenentes: Iuuenes militari aſpectu apparere quod ipſe uiderit. De palladio & ueſta inferius ſuo loco dicemus.

Tempus erit cum uos orbēq; tuebitur idem
Et fient ipſo ſacra colente deo:
Et penes auguſtos patriæ tutela manebit
Hanc fas imperii frena tenere domum
Inde nepos natuſq; dei licet ipſe recuſet
Pondera cœleſti mente paterna feret:
Vtq; ego perpetuis olim ſacrabor in aris
Sic auguſta nouum iulia numen erit
Talibus ut dictis noſtros deſcendit in annos
Subſtitit in medio præſcia lingua ſono.
Puppibus egreſſus latia ſtetit exul in herba
Fœlix exilium cui locus ille fuit:

ANTO. FAN. ¶ TEMPVS erit cū uos orbēq; tuebit' idē: iuliū cæſarē dicit' q primus orbis iperium tenuit fuitq; pōtifex maximus. Eū naſo alibi ueſtæ ſacerdotē uocat: ut i me acui ſceleratos cernitis enſes. Q d' phibere pcor facinuſq; repellere Neue cæde ſacerdotis flammas extinguite ueſtæ. Erat pōtifex maxius autore Plu. i Numa ſacrarū uirginum cuſtos q̄s ueſtales appellāt: cui cōſtat oīa ſacra & publica priuata fuiſſe ſubiecta cuiuſq; iuſſu ueſtales uirgīes ſi forte earū neglīgētia ætern' ignis extīctus eēt flagro cædebāt. Hæc quāu ab eodē cæſare fierēt illud oñdit q paulo añ mortē teſtamētū idibus Septēbris a ſe cōditū ueſtali uirgini demādauit quem poſtea imitatus Auguſtus teſtamētū ſuū apud ſex uirgines ueſtales depoſuit teſte Sueto. Et fiēt ipo ſacra colēte deo: Deū cæſarē uocat q poſtea ī deorū numerū relatus ē. & ſic dictū ut illud: Fortunate ſenex ergo tua rura manebūt: q̄uis ſcim' uaticināti oīa eē pñta. Luca. Venit ætas oīs i una cōgeriē miſcetq; pmūt tot ſæcula pectus. Cū penes auguſtos pñæ tutela mācbit: Repetēdū ē tempus erit. NEPos natuſq; dei Auguſtus accipiēdus ē q iure adoptiōis fuit diui cæſaris fili' iure āt cōſanguinitatis nepos: ex Accia. n. ſorore cæſaris natus ē. licet eā nōnulli neptē cæſaris fuiſſe tradiderit. Licet ipſe recuſet. Cōſtat (ut ſcribit Sueto.) Auguſtū bis de reddēda rep. cogitaſſe prio poſt oppſſū Antoniū ac rurſus tedio lōge ualitudinis. ſed Virg ſentētiā ſecutus (ut autor ē Serui.) tenuit pricipatū cū agrippa utile fore tyrānidē reliquere lōga orone cōtēdiſſe qd' Mecænas dehortari magnopecōnabaſ. Idē & dictaturā magna ui offerēte populo genu nixus deiecta ab hūeris toga nudo pectore depcatus ē cūq; eo ludos ſpectāte a minio pnūciatū eēt o dñm æquū & bonū nō ē paſſus deide uel loco uel ſerio ſe dñm appellari: Pōdera cæleſti mēte pñna feret: Cæleſti mēte inqt. qa uiuēte Auguſto diuini honores exhibiti ſūt: ut pñti tibi maturos largimur honores. Hoc ergo dicit diuus Auguſtus pñni iperii pōdera diuio cōſilio ſuſtinebit. Audio quoſdā ad Tiberiū referre q hoc i loco de auguſto dicta ſūt cū ſemel ſibi pſuaſerit Oui. hoc opus iſcripſiſſe Tiberio qd' falſū eē oñſuri ſumus atq; ut id planū facimus ita Octauianū Auguſtū nō Tiberiū eē dicius quē autor hic appellat nepotē natūq; dei tum aliis rōnibus quas libet omittere tū qd' Liuiā Druſillā uxorē Auguſti ac Tiberii matrē quā Oui. poſt Auguſtū laudat carmētis uaticinio cōſtat a marito delectā fuiſſe pbatāq; unice ac pſeuerāter ut Sue. ſcribit cōtra uero Tiberio cui autor hoc ope placaſ ſtudet (ſi quorūdā opioni credim') ita fuiſſe iuiſā ut idigne tulerit actū eē i ſenatu ut titulis ſuis q̄ſi Auguſti ita & liuiæ fili' adiiceref & ut cætera ptereāt qbus nobis idē Sue. aſtipulaf ægræ adeſſe ñ curauerit & funeratā phibuerit cōſecrati. Sic Auguſta nouū liuia numē erit Octauianus cū feciſſet diuortiū cū Scribōia Liuiā Druſillā mñmonio Nerōis pgnātē uxorē duxit dilexitq; ut diximus ita ut i teſtañto iuſſerit eā ferre nomē Auguſtæ defeceritq; i oculis eius & in hac uoce: Liuia nñi cōiugii memor uiue ac ualæ. Hæc ē de qua Oui. cū exularet ſcribēs ad Auguſtū ait: Liuia ſic tecū ſociales cōpleat ānos: Quæ niſi te nullo cōiuge digna fuit. Idē alibi. Tu quoq; cōueniēs ingēti nupta marito. Accipe ñ duraſupplicis auſ pces. Et alibi. Quæ pſtat uirtute ſua ne priſca uetuſtas Laude pudicitiæ ſæcula nñā pmat: Quæ ueneris forma mores iunōis hñdo. Sola ē cæleſti digna rpta toto. Eadē autor i ul. met. ſāctā dicit dū Au. placeſ ſtudet: ut plē ſācta de cōiuge natā: Ferſ ſimul nomēq; ſuū curſaq; iubebit.

PAV. MAR. ¶ TEMPVS: hoc ad. C. cæſarē referſ: qui & pontifex max. & ſacerdos ueſte curā erit illorū habiturus: & orbi imperaturus: & referendus in deos. ERIT tempus cum idē: cæſar. TVEbitur: ſuſtētabit & curā geret: &. VOS deos: iliacos & ueſte ſacra: qa nō p aliū: quam per pontificem & Virgines adminiſtrabantur. ET TVEbitur idē orbē: quia erit orbis rector. ET FIET ſacra: ueſtæ & diis penatibus. IPSO deo colēte: ipſo pontifice adminiſtrante: qui in deos referetur: & de hoc ēt inferius hoc dictum pro octauio, auguſto qui imperio ſuccedat: & digna eſt domus auguſta quæ orbem regat. ET TVTEla patriæ: cura romanæ urbis & romani imperii. ERIT penes auguſtos: erit penes octauium auguſtum & eius domum: Sed cur auguſtus ſuo loco dicemus. PENES hic plus ſignificat q̄ apud: ut ſuperius diximus. FAX eū quaſi dignum & conueniēs ē. HANC DOMVM auguſtam ſcilicet. TENERE frena imperii per tranſlationem ab equis quaſi gubernare imperium romanum. INDE nepos: hæc pro tiberio & germanico dicta: filio & nepote auguſti: ex adoptione: qui erunt imperio ſucceſſuri. INDE: poſtea. NEPOS: germanicus. ET NAtus: tiberius filius. DEI: auguſti quoniam & illi diuini honores perſoluti ſunt. FERET pōdera paterna: reget imperium patris. COELEſti mēte: diuia q̄dā prudētia.

Licet ipſe recuſet: quis ipſe tyberius recuſaturus ſit imperii molem: ut ſuperius quoq; diximus: & ſi poeta ſcripſit hos faſtorũ libros uiuēte auguſto. non tamen edidit nã emēdauit prius: & multa addidit. &. n. hic locus aperte indicat tyberiana tpa: q̄ꝗ uaticiniũ refert. Tyberius. n. fuit. q diu recuſauit imperiũ & qđ ſupius adduximus ĩ lib. de pōto inq̄t itidē de tyberio: Qui frena rogatus ſæpe recuſati cœperit iperii: & Sue. diu recuſare teſtaẜ ipudētiſſimo aīo adhortātes nũc amicos increpātē: ut ignaros q̄ta belua eēt iperiũ: nũc p̄catē ſenatũ: & p̄cũbētē ſibi ad genua: ābiguis reſponſis ſuſpēdētē: & tādē ut idē aſſerit q̄ſi coactus & quærēs miſera: & oneroſam iniungi ſibi ſeruitutem recepit iperiũ &c. V T q; ego: ultimo loco uaticinaẜ de ſe ipſa: & iulia auguſta hoc pacto: ut mihi erunt aræ dedicatæ. ita iulia auguſta referetur in deas. Carmētis. n. ut Dion. meminit. Ara fuit erecta ſub capitolio: iuxta portam carmētalē. De iulia auguſta nō legimus aliqđ ſacri. immo. iulias filiā & neptē: oībus p̄bris contaminatas relegauit auguſtus. Niſi forte poeta alludat ad formā: aut ut q longe ab italia ſummotus fuerat. diſſimulat res urbanas: aliqui legũt liuia auguſta quod magis p̄bauerim Nãq; illā iprimis princeps auguſtus amauit: Ceſſere huic uni cætera cōiugia: aut de liuia germanici filiā tũc admodũ pua ĩtelligas. ET ut ego olim in futurũ. Sacrabor ĩ aris perpetuis: ut referar ego ĩ deas: & erunt mihi a pōtificibus aræ cōſecratæ SIC iulia: aut liuia: Auguſta erit nouũ numē. noua dea. TALIbus: his dictis ĩ medio uerboꝝ curſu loqui deſiit. TALIbus dictis: poſtq̄ talia uerba dixerat. V T Deſcendit in noſtros annos: ut rerum fama uenit in noſtra tēpora. LINgua præſcia: uox illa fatidica. & præſcia futuroꝝ lingua. S V Bſiſtit in medio ſono: in medio ſermone: aut in medio furore uaticinantis liguæ. PVPpibus: e claſſe arcades exeũt: & in ripa germinea cōſiſtũt urbēq; cōdunt: quãuis alii uicũ dixerit breuiq; factum eſt: ut latinis collibus nemo eſſet euandro ſuperior. EXVL: euander. EGRESſus puppibus: e naui. Stetit ĩ herba latia: conſtitit in gramine latino: aut ſedem fixit in collibus herbidis. FELix exilium: fuiſſe illud euandrico CVI fuit locus: cui contingit figere ſedem in italia. & ubi cōdenda erat urbs roma. Exilium ut in triſtibus quoq; diximus triplex eſſe Martianus inquit aut certorum locorũ interdictionē aut lata fugam: ut omnium locorũ iterdicatur præter certum locum: aut inſulæ uinculũ. i. in inſulam relegationem.

Nec mora lōga fuit ſtabāt noua tecta: nec al/
Mōtibus auſoniis arcade maior erat: (ter
Ecce boues illuc erythreidas applicat heros
Emenſus longi clauiger orbis iter:
Dũq; huic hoſpitiũ domus ē tegeæa uagantẜ
Incuſtoditæ lata per aura boues.
Mane erat excuſſus ſomno tyrinthius heros
De numero tauros ſentit abeſſe duos:
Nulla uidet quærens taciti ueſtigia furti:
Traxerat auerſos cacus in antra ferox:

ANT. FAN.

¶STABANT noua tecta: Oppidũ quod ĩ palatio Euāder condidit. Ecce boues illuc erithreidas applicat heros: Hercules abduxiſſe boues diciẜ ex erithra ĩſula quam Pherecides (ut autor eſt Strabo) Gades eē dixit quãuis quidā aliter ſenſerint. Eſt autem hæc inſula extra colũnas Herculeas prope erumpentē ĩ Oceanum betin ſtadiis cœlum longa & opibus inſignis: ita ut idem Strabo uno ætatis ſuæ cenſu audiuiſſe ſe ſcribat equeſtris ordinis Gaditanos uiros quingentos eſſe cēſos: quod nulla urbs italiæ præter Patauium habuit. Fuerit in iſula proxima paſcua fertilitate præſtantia unde armēta Gerionis illic fuiſſe finxerũt quæ dicitur Hercules abduxiſſe. Sciendũ t̄ñ in hiſpania tres reges fuiſſe ſimilimos: quibus abſtulit armenta Hercules: quiq; in Herculē bellũ mouētes interfecti ſunt Quare fingitur Geryon trium capitum ſecundum Heſiodum ſiue tricorpor occiſus ab Hercule & priuatus armētis. Vir. in. viii. æne. Nam maximus ultor tergemini nece Gerione ſpoliiſq; ſuperbus Alcides aderat tauroſq; hac uictor agebat. Sane Tirii profecti a rubro mari ſiue erithreo cui ab erithra rege ut inquit Pli. nomē inditum eſt hanc inſulā erithram uocauere. Sunt qui boues ab Hercule abductos dicũt nō ex hac inſula ſed ex alia quæ Luſitaniam intueẜ & Gerionē fuiſſe chriſauri filium regis Hiberiæ. Lege Diodorum. Erithra a quibuſdam ideſt Erithra dicitur. Dũq; huic hoſpitiũ domus eſt tegeæa: Domus euandri arcadis eſt. n. tegea oppidũ arcadiæ unde & tegeæus & tegeaticus deducuntur: ut adſis o tegeæ fauens & non plura interprete lingua nunciat excelſis ales tegeaticus aſtris. De numero tauros ſentit abeſſe duos: Virgilius quattuor tauros & totidem iuuencas ſcribit abducta s: ut quattuor a ſtabulis præſtanti corpore tauros Auertit totidē forma ſuperāte iuuencas.

eithra
Gerionis armēta
Gerion trium capitum
erithreũ mare ſiue rubrum
Boues ab Hercule abducti
Tegea & demuata

¶NEC fuit lōga mora: nō lōge poſt eius aduētũ. S T Abant noua tecta: quæ edificauerat: q̄ſi ſtabat: iam oppidũ ab euādro cōditũ. NEC alter erat maior montibus auſoniis: nullus erat ſuperior in latinis mōtibus. ARCAde: ipſo Euādro arcadũ duce. ECCE boues: dum in pallātio regnaret Euāder hercules perrato orbe: abducēs ex hiſpania gerionis armēta illuc appulit ſuſceptus ē comiter hoſpitio ab archidibus: dũq; illic quieſceret a latrone caco furto abducti ſũt duo tauri ĩ occultā ſpelũcā: quos cũ mugitus p̄diſſet: ab Hercule eſt interemptus latro: immo ſtatoq; altero ex illis arā maximā ſibi cōſtituit. De his latius ĩ octauo æneidos diximus. Ecce heros: uir excellens & cæteris uirtute præſtans. CLauiger: hercules clauem ferēs. EMēſus iter lōgi orbis: quaſi emenſus orbem longo itinere: nã ex creta ubi exercitũ parauit in ægiptũ traiecit: & peragrata libia in hiſpaniã uenit: & ĩde in italiã. AP PLIcat illud: ĩ latiũ apud pallātiũ. Boues erithreides: armēta gerionis ab erithra iſula ĩ extrema hiſpania. Verum erithreũ mare rubrũ diciẜ ut Strabo teſtis eſt ab erithra filio pſei: q in illis locis iperarit. Etiã inſula extra fretum atlāticũ ad dextrã exiguo quodā ſpacio a gaditana diſiũcta: quæ teſte Pli uocaẜ ab ephoro: & philide Erithrea a Tymeo & ſileo aphrodiſias ab ĩdigenis iſula iunonis maior: Thimeus pithiuſam aliquando uocatã ait noſtri arteſon appellāt pœni gadiriã punica ligna ſeptē ſignificāte ſubdit Pli. erithra dicta eſt quoniã tirii habitatores ab origine eorum orti ab erithreo mari ferebantur: in hac geriones habitaſſe a quibuſdam exiſtimatur. cuius armēta hercules abduxerat. Diodo. aũt labores herculis referens. decima ait ab Euriſteo iniunctum fuiſſe ut gerionis boues: qui in hiberia loca uerſus oceanum ſita paſcebantur: ad ſe deduceret. uulgata erat fama Chriſeum. ſeu

PAV. MAR.

chriſaurū.hoc.n.nomen a diuitis traxerat:uniuerſæ hyberiæ imperantem tres habere propugnatores filios:tum robore corporis:tum armis egregios.Exercitum præterea cuilibet fortiſſimorum militum eſſe:horum maioré natu uolunt aliqui gerionem dictum fuiſſe.Illuc poſt peragratam lybiam Anteo:& Buſyride peremptis:hercu les cū ueniſſet Chriſauri filios tribus magnis exercitibus fidéꝗ ſingulari prouocatione ſuſtulit.Capta hyberia armenta boum ſecū abducés:poſt multa tranſcédens alpes:liguribus deinde ac tyrenis relictis ad tiberum fluui um peruenit:ubi roma multis poſtea ſeculis condita fuit.Tenebant tunc aborigines:quod nunc palatium appel lát.Hos iter præſtantiores potius & pinarius erant qui herculem ut hoſpitem magno honore:domiſq; ſuſcipere. Hæc ex Diodoro excerpſimus reliqua i locis dicentur.Euſtathius Euandrum hoſpitio recepiſſe Her. a gerionis bobus reuertentē ait.Quod de naſo noſtro & Vir.quoq; teſtaſ.DVM domus tegeæa:domus regis arcadici a tegea oppido:quod eſt in arcadia.ETS huic herculi.HOSpitium:quaſi dum hoſpes ab euandro retinetur.BO VES incuſtoditæ ſine ullo cuſtode.Vaganſ p lata arua:uagantes paſſi per agros paſcebanſ.Aruum eſt ut Var. de re ruſtica inquit quod aratum:nec dum ſatum.MANE erat:quaſi iam illuxerat poſt quietem her. de mane ſuperius diximus:Heros tyrinthius a tyrintho oppido in boetia in quo natus eſt.EXCVSſus ſomno: excitatus a quiete.Sentit abeſſe duos tauros de numero cognoſcit ex omni numero duos boues eſſe ſurreptos.Quærés inquirens quod eēt de bobus.NVLLA uidet ueſtigia taciti furti:nec aliquod ſignum:nec pedu; ueſtigia diſcer nit per quæ furtum occultum deprehendi poſſet.Cacus latro:qui ab ipſa re dictus eſt cacus: quoniam κακός malus FERox traxerat quaſi ſummis uiribus abſtraxerat. AVERſos boues:retrouerſos:qa nō rectis ueſtigiis. IN ANtra:in ſpeluncam boues per caudam traxerat:ut inde uiderenſ egreſſi:potiuſq; ingreſſi:& hoc illi refellé di criminis poterat facultatē afferre apparentibus in contrarium ueſtigiis.Hunc cacum Vulcani.F.& Virgi. & Oui.& alii multi fuiſſe oñdunt:& tandem ab her.pemptum.Multa ex his.quæ a poetis referuntur Dion.attigit ſed fabuloſa putat.At uerā ipſe hiſtoriam recenſens.Ca.ait præpotentem quēdā imaniu; hominum principé i minutis locis habitaſſe.ac propterea grauem accolā finitimis fuiſſe ut her.in propinquo cāpo caſtra habentem ſenſit latronum more in curſione uſus eſt ſubita: atq; prædā abegit.quam incuſtoditam repperit.Interclusus ta men eſt a græcis & ui capta ſunt oppida:& ipſe interfectus eſt:ſed nos poetam ſequamur.

Cacus auentinæ timor;atq; infamia ſiluæ:
Non leue finitimis hoſpitibuſq; malum:
Dira uiro facies uires pro corpore:corpus
Grāde:pater mōſtri mulciber huius erat:
Proq; domo longis ſpelūca receſſibus ingēs:
Abdita uix ipſis iuenienda feris:
Ora ſuper poſtes affixaq; brachia pendent
Squalidaq; humāis oſſibus albet humus:
Seruata male parte boum ioue natus abibat
Mugitum rauco furta dedere ſono:
Accipio:reuocamur ait:uocemq; ſecutus
Impia per ſiluas uictor ad tanta uenit:
Ille aditum fracti perſtruxerat obice montis
Vix iuga mouiſſent quiq; bis illud onus:

ANT. FAN. Cacus — ¶CACVS Auentinæ timor atq; infamia ſiluæ: Hic Vulcani filius fuit ut poetæ fabulantur ore igné & fu mum uomés ſecundum aūt hiſtoricos Euandri ſeru⁹ nequiſſimus:uel ſceleſtiſſimorum hominum priceps quod eius nomen indicat.Nam malū græci dicūt.Hic agros igne populabatur quem ſoror eiuſ dem nois prodidit unde ſacellum meruit in quo ei p uirgines ueſtæ res diuina fieri conſueuit.Caci ſpelun ca fuit in mōte Auentino qui ſolus e ſeptem urbis mō tib⁹ ut.A.Gel.méinit cū cæteri itra pomeriū eēnt diu extra pomeriū fuit qd' i eo mōte Remus aues irritas hūerit ſupatuſq; i auſpicio a Romulo ſit.Vñ loc⁹ i ſū mo Auentino Remoria dicebaſ autore Feſto.Eum Diuus Claudius intra pomerium diciſ recipiſſe quē quidam tradūt a Remo Remonium appellatum.Lo co quem Cacus habitauit Salinæ nomen fuit autore Solino ubi eſt nunc porta Trigemina.Pater mōſtri mulciber huius erat Vulcan⁹ mulciber diciſ q; ignis omnia mulceat.i.molliat ac uincat licet qdam a mul ctando dictum putauerint quaſi mulctiberu; Adibat non tam longe abierat ut incluſoru; boum mugitum audire non poſſet quem mouerant alii mugientes ad deſiderium relictorum.Obi.mō.ſaxo ingenti.

Caci ſpeluncas — Auentinus — remon — Salinæ locus — Trigemina porta — Mulciber

PAV. MAR. — ¶CACVS auen.incolebat Cacus auentini montis ſiluam.quam ſuis craſſationibus & formidandam redde bat & infame; eratq; tam uicinis:q̄ peregrinis infenſus monſtroſa illi facies:& monſtroſum corpus erat illi ſpe lunca domus ante aditum cuius pro uictorum ſpoliis membra humana affixerat.CACVS:repetitio nominis iſauſti.Timor atq; infa.ſil auē.qui auentini de quo dicemus in iiii.nemoroſi mōtis accola pp ſuas populationes reddebat ſiluā auētinā timēdā & iſamē:nā oēs formidabāt ppius accipere:ſic illa reddebaſ infamis.Nō le.ergo graue MALum:alluſit ad nominis ſignificationé.Nam κακὸς malus finitimis uicinis & hoſpitibus peregrinis. FACIES uiro:erat ſ.Dira truculenta & deo; ira nata dig.n.q̄ſi deo; ira natū dicius:& Vir.ſemihois caci fa cies quā dira tegebat.VIRES p corpe:pro magnitudine corpis.CORpus grāde:ingens:ſic igētes uires. MVL ciber:uulcanus.ERAT pater huius monſtri:hoc a Virgilio accepit ſic.n.ille inquit Huic mōſtro uulcanus erat pr.Spelunca ingens:uaſtum antrum.LONgis receſſibus:quæ infra loge recedebat erat.PRO domo:nam ſpe lūca erat eius domus & Virg Hic ſpelunca fuit uaſto ſummota receſſu.ABDITA:occulta VIX iueniēda ipis feris:erat ita occulta ſpelunca:ut feræ:nedum homines uix eam inuenire potuiſſent.PENdēt ora:hominū uul tus.ET BRAchia:humana.PENdent ſuper hoſtes:in poſtibus ora:& brachia pēdebāt pro tropheis & ſpoliis graſſationes:& truculentiam illius indicantiam illius indicātia.ET HVmus:terra. SQVAlida:fedata.AL BET:albere uidetur.HVManis oſſibus:tot.n.hoīes interemerat ut oē illud ſolum humanis oſſibus tegeretur:& ſic humus albere uidebaſ:ut de cæde latino; apud Virgilium campiq; ingētes oſſibus albent:& de caco dixerat

ſemperq̧ recenti cæde tepebat humus:foribuſq̧ affixa ſuperbis. Ora uirum:triſti pendebant pallida tabo. SERVAta:hercules nō deprehenſo furto abire cœperat.& in ipſo diſceſſu:boues incluſi mugierunt: & Liuius inquit.Ex loco infeſto agere porro armentum occepit.Inde cum actæ boues quædā ad deſideriū:ut fit:relictarū mugiſſent:Reddita incluſarum:ex ſpelunca boum uox Herculem cōuertit:& Virgi.Diſceſſu mugire boues:atq̧ oē querelis Impleri nemus & colles clamore relinq.Reddidit una boū uocē uaſtoq̧ ſub antro Mugiit & caci ſpem cuſtodita feſellit.NATVS ioue:hercules iouis filius. Abibat.diſcedebat.PARte boum male ſeruata:nō bene cuſtodita.FVRta:boues quos ille furto ſubtraxerat.DEDEre mugitū:mugierunt. RAVco ſono:nam in ſpelunca ſonus uidet̃ raucus.ACCIpio reuocamur:mugitum incluſarū ſequutus Her. ad ſpelūchā uenit.ACCIpio:audio mugiētes.Ait:hercules.Reuocamur ad inueniēda & plectenda furta.Et ſequutus uocē mugitū boū. Victor.uoti cōpos.aut uictor & domitor oium mōſtro℞.VENIT ad antra ipia:ad ſpelūcā impii & crudelis caci latronis:ILLE:cacus in antro ſe incluſerat:mūierat atq̧ aditū ſaxo ingēti:qd iugati boues uiginti uix mouiſſent.ILLE:cacus.PER ſtruxerat occluſerat.ADItū:hoſtiū ſpelūcæ.OBIce fracti mōtis:obiectu & oppoſitōe ſaxi ingētis:qd e mōte effregerat:& Vir.Ruptiſq̧ imane catenis deiecit ſaxū:ferro qd & arte paterna pēdebat:fultoſq̧ emunit obice poſtes.VIX mouiſſent:mouere potuiſſēt ILLVD onus:onerosum ſaxū. BIS qnq̧ iuga:hoc ē decē iugato℞ boū paria.SED accepit hoc ab Homero ex ſaxo Diomedis Saxū ingēs medio qd forte iacebat in agro Biſleni qd uix iuuenes tellure moueret̃ Impulit & magno conamie miſit in hoſtē.

Nititur hic humeris:cælū quoq̧ ſederat illis.
Et uaſtū motu collabeſactat onus:
Qd ſimul euerſū ē:fragor æthera terruit ipſū:
Ictaq̧ ſubſedit pondere molis humus.
Prima mouet Cacus collata prælia dextra:
Rēq̧ ferox ſaxis,ſtipitibuſq̧ gerit:
Quis ubi nil agit̃:patrias male fortis ad artes
Confugit:& flāmas ore ſonante uomit:
Quas quotiēs pflat:ſpirare typhœa credas:
Et rapidū ætneo fulgur ab igne iacit:
Occupat alcides:adductaq̧ claua trinodis
Ter quater aduerſi ſedit in ore uiri:
Ille cadit,mixtaſq̧ uomit cū ſanguine flāmas

ANT. FAN.

NITitur hic hūeris cælū quoq̧ ſederat illis:Si herculis humeri cælū p atlāte ſuſtinuerāt:cur nō ſaxum euerterēt:Quas quotiēs pflat ſpirare typhœa credas Diuidit̃ in hoc loco diphthōgus ut i illo uerſu: Aethereas auſū ſperare typhœa ſedes.Eſt aūt Typhæus gigas cui Vir.inarimē inſulā ſupimpoſitā dicit:ut Inarime iouis impiis ipoſta typhœo Similiter & Lucanus ut Conditus inarimes æterna mole typhœus.Legimus & Siciliā ei ſupimpoſitā:ut Vaſta giganteis iniecta ē inſula mēbris trinacris:& magnis ſubiectū molibus urget æthereas auſū ſperare typhœa ſedes.Qd nos mouere nō debet adeo poetis licet fere oia cōmiſcē nā & in miſia typhœū eſſe fabulant̃ cū regio exuſta dicat̃ ubi ſumma cāpo℞ facies cinerulēta ē montana petroſa & nigra qd qdā ex crebro ictu fulminū cōtingere putauerūt.In eiuſmodi igr̃ locis ubi natura uim igneā præ ſe tulit iure typhæū eē finxerūt q dum lat⁹ uertit flāmas euaporare dr̃.Quare alii ſub ætna Siciliæ hūc eē dicūt Pindatus uero cū ſciret oēm tractū a Cumis uſq̧ in Siciliā ignitū eē & pfundas quaſdā atq̧ in unū coeuntes cauernas hūtem nō ſolū ſub lipare ſed & puteolano agro neapolitano ac baiano necnon & pithecuſis ſepultum finxit iacere typhæum.

Typhæus

Typhœus in locis ubi ē uis ignea Iouis araȝ dicauit hercules

PAV. MAR.

NITitur innixus hercules humeris:qbus & cœlū ſuſtinuerat cōmouet.cōfringitq̧ ſaxū cui⁹ ipulſi:fragore aer exterreri uidebat̃.HIC:hercules.NITItur humeris:nitit̃ in aduerſū oi conatu ut inde ipellat molē obiectā COElū quoq̧ ſederat illis:humeris.ſ.nā ferunt pro atlāte ceruicē cœlo ſuppoſuiſſe.uñ ipſe in meta.Hac cœlum ceruice tuli.& in hercule curēte Seneca:ſubdidit mūdo caput.Nec flexit humeros molis imenſæ labor.Mediuſq̧ collo ſedit herculeo polus.Immota ceruix ſidera & cœlū tulit.Et collabefactat motu:cōcutiens crebro motu cōfringit.ONVS ua.imēſum:hoc ē honeroſam ſaxi molē.QVOD:ſaxū.SIMul:poſtq̄.ÆST euer. q̄ſi poſtq̄ ipulit & euertit.FRAgor:ille ingēs ſonitus & ſtrepitus ex euerſione.& cōfractione ſaxi.TER ruit æthera:aera.ET Ita.Icta:terra pcuſſa.PONdere mo.pōderoſa ſaxi mole.SVBſedit:q̄ſi inferius pſſa eſt.PRIma patefacta iā ſpelūca:cacus cū ſubterfugere magis nō poſſet: cœpit cōſerere manus & ſaxis:& ſtipitibus i hoſtē pugnare.Quibus cū nihil profeciſſet:cœpit euomere ignē q̄ magna erat illi paterna uis ita ut etnæi ignis eructatōes imiraret̃.CACus mouet prima p̄lia primū ipſe pugnare cœpit.COLlata dextra:quaſi cominus manū cōſerēs ET FErox gerit rēagit pugnā.SAXis & ſtipitib⁹.hæc.n.erāt ſua arma:ut ab ingreſſu ſpeluncæ herculē phiberet.unde Liuius:Quē cū uadētē ad ſpeluncā:cacus ui phibere conatus eēt:ictus claua:fidē paſtorū nequicq̄ inuocas morte occubuit.QVIS.p qbus armis.VBI:poſtq̄.NIL agit̃ qa nil iuuat illis armis i herculē pugnare.MALE fortis:pag:aut nō fortis habita herculis rōne.CONfugit ad pfias artes:ad uulcanios ignes.Quos uulcani iduſtria iuētos ueteres arbitrati ſunt.Nā cū:ut Diodo.inqt arbor i mōtibus ictu fulminis cōflagraſſet:ligna ppinq̄ hyberno tpe flāma ſūt cōprachēſa.Qua ex re uulcanū calore lætatū:hoies cōuocaſſe ad ei⁹ aſpectū:taq a ſe repti dicūt.Ergo hic cacus patriis artib⁹ utebat̃ &.Vomit:euōit flāmas ore ſonāte ex ipſa eructatōe flāma℞ ſonitū edebat.Quas flāmas.Quotiēs pſiat.flādo emittit credas.Spirare typhæa credas ſpiratū eē typhœi ignes ex ætna efflātis.Typh.un⁹ e gigātib⁹ terræ fili⁹:ut Oui.oñdit ſiciliæ ſuppoſit⁹ nā i met.li.v.ſic ait uaſta a gigāteis iniecta ē iſula mēbris Trinacris:& magnis ſubiectū molib⁹ urget. Aethereas auſū ſperare typhœa ſedes:& paulo poſt.Degrauat etna caput ſub q̄ reſupinus arenas Eiectat flāmaq̧ fero uomit ore typhæ⁹. huic ergo poeta cacū cōparat.Lucan⁹ homeℛ imitat⁹ ſuppoſitū i arime iſulæ typhœū dixit.Cōditus inarimes æterna mole typhœus:& cū ſit dyphthōgus i ſecūda ſyllaba:poetæ aliqñ diuidūt.ET credas iaci:emitti.RAPidū

fulgur:uelocem corruſcationẽ. AB Igne ætneo:qui ex ætnea erũpit:qui mons eſt in ſicilia:ſed de eo inferius aliqui legunt ab igne æthereo:tũc ad ſlumẽ referas:qd̃ imitet̃ ille fulmina. OCCVpat:hercules ita ſe tuentem cacũ admota claua peremit. Cõciditq; ille moriẽs & igne ſimul & aiam euomuit. ALCIdes:hercules. OCCVpat apphendit & detinet illum. ET CLAua trinodis:triũ nodorũ. Adducta admota illius capiti. TER quater quaſi pluries: Sedit heſit: IN ore utri aduerſi:in uultu & capite caci qd̃ undiq; cõtudit. Clauũ herculis dicta a κλάω qd̃ eſt frango:qm̃ oia cõfringit. ILLE:cacus. Cadit & uomit flãmas cum ſanguine: euomit ſanguineam animam:cuius ſedem in ſanguine eſſe dicunt:& ignes fumidos.

> Et lato moriẽs pectore plangit humum:
> Immolat ex illis taurũ tibi Iupiter unum:
> Victor:& euandrum ruricolaſq; uocat:
> Conſtituitq; ſibi quæ maxima dicitur ara

ANT. FAN.

Ara maxia a magnitudine fabricæ dicta. Herculis ædẽ neq; muſcæ neq; canes igrediebãt. Herculis uictoris ædes duæ romæ. q̃uo herculi ſacrificabãt decimæ uouebant herculi.

℃ CONSTItuitq; ſibi q̃ maxima dr̃ ara. Hercules autore Solino lõge ante urbẽ conditã dicauit quidẽ aram patri inuentori cum de Caco ſupplicium ſumpſiſſet ac ſe ut ingt Dionyſius cede pollutũ flumine abluiſſet:ea fuit iuxta portã trigeminã:uouerat enĩ ioui arã ſe erecturũ ſi amiſſas boues reperiſſet. ſed ea nõ ẽ ara q̃ maxia dicta ẽ. Idẽ.n. Hercules ſuo numini non ioui arã cõſtituit in foro boario ſiue ut qbuſdã placet prope id forũ q̃ maxima apud põtifices babebat̃:atq; (ut placet Seruio) ex magnitudine fabricæ maxime nomẽ accepit. Canendũ aũt ne qdam nos in errore inducãt q tradiderũt Herculẽ ſibi ædificaſſe tẽpluʒ i foro boario idq; aram maximã appelaſſe qd̃ falſum eſt. nã ut Vir. ait Hãc aram luco ſtatuit nõ hãc ædem ſiue hoc templũ. Itẽ. Aræq; ſacerdos:nõ Aedis tẽpliue ſacerdos. Vñ ait Seruius poetã ideo dixiſſe aræ qa nondũ tẽplũ hercules fuerat ſed ara tantũmodo. Et Solinus manifeſte arã maximã diſtinguit a cõſepto qd̃ ſibi Hercules inſtituit ubi ſacrorũ rius factis bouicidiis potitios docuit:quo diuinitus neq; muſcis neq; canibus ingreſſus erat qa cũ uiſceratione ſacrificii litaret Myiagrũ deũ dicit̃ imprecatus clauãq; in aditu reliqſſe cuius olfactu canes refugerũt. Nec me latet duas ædes Herculis Victoris fuiſſe Romæ ut ſcribit Macrobius ſic dicti qd̃ oẽ aialium genus uicerit. Alterã i foro boario rotundã ut Liuius ſcribit ad quã pudicitiæ patriciæ ſacellũ fuit: Alterã ad trigeminã portã: Sed Herculẽ dico cũ aram maximã ſibi inſtituit arã inſtituiſſe nõ tẽplum quã ei ab Æuãdro dicatã nõ nulli tradiderũt ubi ſacra Romulus prima ex oĩbus pegrina cæpit. Hanc aliqñ cũ uicino cõflagraret incendio liberatã a pinariis ferũt apud quã nec lectiſterniũ fiebat nec ſacrificabat̃ niſi apto capite quẽ morẽ Varro græcũ eſſe ait:ideoq; id fieri. C. Baſſus memoriæ pdidit teſte Macrobio:qd̃ ara maxia ante aduentũ æneæ in italiã cõſtituta eſt:q uelãdi capitis ritũ inuenit. Ibi ẽt ſacrificãtes lauro coronabant̃:q̃ conſuetudo multo poſt Romã conditã ſumpſit exordiũ poſtq̃ in auẽtino laurẽtũ fuit nã Euandrũ cõſtat ante urbẽ conditã uſum populo herculi gratiſſima: Huius dei ſacri mulieres i italia itereſſe nõ licebat:qm̃ Herculi Geryonis boues p italiã ducẽti ſitiẽtiq; rñdiſſe mulier dr̃ aquã ſe nõ poſſe pſtare q; fœminarũ deæ celebraret̃ dies nec ex eo apparatu uiris guſtare fas eẽt. Cæteꝝ Plutar. duas igt aras i tẽplo Herculis fuiſſe unã ex q̃uiri guſtabãt alterã ex q̃ fœmiæ. Huic deo Romãi bonorũ ſuoꝝ decimas uouere ſoliti ſũt ſcd̃o atq; optimo eoꝝ euẽtu q id feciſſent qd̃ Hercules ita fore dicit̃ nondũ relatus in deorũ conciliũ prædixiſſe teſte Diodo. Nos q uerũ atq; oĩpotentẽ deũ colimus pudeat impietatis noſtre pudeat auariciæ ac temeritatis dũ uſurpãtibus nobis q̃ dei ſunt tãtæ maieſtatis ſpernũtur imperia. Et miramur potuiſſe barbaros his tẽporibus italiam attingere ac ſæuire in ſanguinem noſtrum.

PAV. MAR.

℃ ET MOriẽs plãgit humũ. uerberat terrã. LATO:amplo. PECtore:plãgere ẽ crebrũ manu pcutere:ut illud mea pectora plãxi. Ab illo dictũ eſt plãgit humũ:qa moriẽs ille pcutiebat crebro terrã pectore. IMMOlat iterfecto caco:uelut eſt apud Diony. Her. ut uidit locũ ſucceſſioni maleficiorũ apte poſitũ ſpeluncha ipſam euertit furiq; ſupiecit. Cũq; ſe flumine ob recentẽ cædẽ abluiſſet:arã ei loco pximã erexit Iouis inuẽtoris: q̃ eſt romæ iuxta portã trigeminã. Immolauiq; deo iuuencũ gratũ mun⁹ inuẽtionis boũ. Æuander cũ uellet oẽs hoĩes puenire deoꝝ honoribus: Herculẽ primus placãs:arã illi ſtudioſe extpalem erigit ĩmolat iuuẽcũ indomitũ. pcaturq; ut ſacra pficiat. Ad maritus hercules q̃ſdã ex bobus ĩmolans:epulũ populo dedit. Excerpẽs ex alia pda decimas Reges ipſos multa regione donat. Dicũt pterea familias duas fuiſſe illuſtriũ q cerimonias didicerint græcas: potitios & pinarios penes quas familias multũ tp̃s durauit cura ſacrificii:ut ille inſtituerat. Ara uero ad quã hercules decimã obtulit:uocata ẽ a romanis maxima. EST.n. foro boario pxima ueneratiõeq; apud incolas iter cæteras pcipua. hæc ex Diony. pauca e multis excerpſimus. Diodorus:aũt ingt: Hercules ob honorẽ ſibi a palatinis ipẽſum:dixiſſe fert̃ eos q ſibi poſtq̃ ad deos trãſlatus eſſet: Decimã bonorũ dicarẽt:uitã fœlicẽ uicturos:qd̃ & eueniſſe uſq; ad hoc tp̃s cõſtat. Multi enĩ romanoꝝ:nõ ſolũ mediocri cẽſu:ſed q ditiſſimi ſũt habiti:decimas herculi uouerũt. Poſteaq; fortunatiores facti:bona ſua ad q̃tuor tolẽtorũ miliũ herculi ſacrarunt. Lucullus romanorũ ferme ditiſſimus æſtimatis bonis decimã Herculi partẽ dedit. epulas pbens cõtinue: ac pfundẽs multa. Tẽplum inſup iuxta tybrim egregiũ herculi cõdidere romani:in quo ex decimis ſacra deo offerũt. Et huius pſequẽs ad ea quæ de morte Caci rettulimus: Euãder inquit tũ ea pfugus ex peneloponneſo auctoritate magis:qui impio regebat loca. Venerabilis uir:miraculo lr̃arum:rei nouæ iter rudes artiũ hoĩes. Venerabilior diuinitate credita Carmẽtæ matris:quã fatiloquã:añ Sybillæ in italiã aduẽtum. Miratæ in ea gentes fuerant. Is tũ Euander concurſu paſtorum trepidantiũ circa aduenam:manifeſte reum exitus:poſtq̃ facinus: facinoriſq; cãm audiuit Habitum formãq; uiri aliquantũ ampliorem auguſtiorẽq; humana intuens:rogitat qui uir eſſet: ubi nomen: patrẽq; ac patriã accepit. Ioue nate Hercules ſalue: inquit. Te mihi mater ueridica interpres deum auctorũ cœleſtium numerũ cecinit:tibiq; aram hic dicatum iri. Quam opulẽtiſſima olim in terris gens maximam uocet tuoq; ritu colat. Dextra Hercules data:accipere ſe omen impleturumq; fata ara condita atq; dicata ait. Ibi tum primum boue eximia capta de grege:ſacrum adhibitis ad miniſterium:dapemq; potitiis ac pina

tiis:quæ tũ familiæ maxime inclitæ ea loca incolebant:factum. Forte ita euenit:ut potitii ad tẽpus pſto eẽnt uiſq; exta apponerentur. Pinarii extis adheſis ad cæteram uenirent dapem. Inde inſtitutũ manſit donec pinariũ genus fuit:ne extis ſolẽnibus uefcerentur:& reliqua. Virgilius quoq; hanc rem pluribus uerſibus in octauo æneidos refert. Sed de his hactenus. O IVPPIter uictor:Hercules. IMMOlat:mactat. TIBI unum tauruʒ ex illis:ex duobus:qui fuerant ſurrepti alterum imolauit. ET VOcat euandrum regem. ET RVricolas:ut adeſſent ſacrificio. VETum uenere illi ad Herculem lauro coronati. ET CONſtituit ſibi aram:ſtatuit & conſecrauit aram. QVAE maxima dicit̃:nam appellata fuit ara maxima & erat:ut Dionyſius inquit iuncta foro boario. POETA in ipſo foro fuiſſe oſtendit. Ideo inquit.

Hic ubi pars urbis de boue nomen habet:
Nec tacet euãdri mater:ppe tempus adeſſe
Hercule quo tellus ſit ſatis uſa ſuo:
At fœlix uates ut diis gratiſſima uixit
Poſſidet hunc iani ſic dea menſe diem:
Idibus in magni caſtus iouis æde ſacerdos
Semimaris flammis uiſcera libat ouis:

HIC ubi pars urbis de boue nomẽ hẽt Boarium forum aliq dictũ putant a boue quem ibi Hercules imolauit. Feſtus uero ſic dictũ ſcribit qd boues ibi uenderent. Alii ab æreo tauri ſimulacro:quod (ut ſcribit Cornelius Tacitus) fuit in eo foro. Quoniam id genus animalium aratro ſubditur ibiq; ſulcus deſignãdi oppidi cæptus eſt:ut magnam Herculis aram amplecteretur. Id ſimulachrũ fuit ex ære æginetico:licet cõſtet eginam æs non gignere:ut inquit Plynius. Sed ea inſula temperatura officinarum ita nobilitata eſt ut bos æreus inde captus in foro boario fuerit q ut idẽ tradit æginetici æris exẽplum fuit. NEC tacet Euãdri mr̃. Prædicit Herculis deificatõeʒ. HINc Euãder apd Liuiũ: a Ioue nate Hercules ſalue inqt. Te mihi mater ueridica interpræs deũ aucturũ cœleſtiũ numẽ cecinit. IDIBus in magni caſtus iouis æde ſacerdos Semiramis flãmis uiſcera libat ouis. IDIbus ianuariis flamen dialis in æde iouis capitolini mactat ueruecem. Sunt qui accipiãt agnã lætã & pinguẽ ut poſſis eam ſemimarẽ appellare. OMNes.n. idus ut diximus huius dei noie feſtas ſanxit antiquitas. Vnde autor ait ſupra: idibus alba ioui gratior agna cadit. Conſueuit aũ flamen albatus ut apud. A. Gel. legimus ioui hoſtiã immolare cui gratum eẽ arietẽ illud oñdit q libero patri in Lybia cũ toto exercitu ſitienti & oranti ut Iuppiter opẽ ferret occurrit aries q monſtratis aqs ſub oculis admirãtis euanuit. Vñ in Lybia ſtat tortis cornibus ammon.

ANT. FAN.
Boarium forum
Æginetũ æs
Idibus ianua. feſtũ iouis

HIC ubi pars urbis hẽt nomen de boue:ubi eſt forum boariũ:quod forũ ita appellatum uolunt aliqui:quod ibi bouẽ Hercules immolauerit. ALII ab ænea bouis ſtatua:quæ ibi erat. POEta hoc in loco Herculẽ uictorẽ uocauit. IDEM & Virg. fecit. HAEC inqt limina uictor Alcides ſubiit. VARro diuinarũ libro quarto. Victorem Herculẽ putat dictum:qd oẽ genus animalium uicerit. ROMæ autẽ uictoris Herculis ædes ſũt duæ: una ad portã trigeminam. Altera in foro boario. Huius cõmenti cauſam Maſſurius Albinus memorabilium libro ſecũdo aliter exponit. Marcus inqt Octauius herennius prima adoleſcentia tibicen. Poſtquam artis ſuæ diffiſus eſt. Inſtituit mercaturam:& bene re geſta. Decimam Herculi profanauit. Poſtea cum nauigans hoc idem ageret: a prædonibus circunuentus: fortiſſime repugnauit: & uictor receſſit. Hunc in ſomnis Hercules docuit:ſua opa ſeruatum. Cui Octauius impetrato a magiſtratibus loco ædem ſacrauit: & ſignum. Victorẽq; inciſis litteris appellauit. Dedit ergo epitheton deo:quo & argumentũ ueterũ uictoriarum Herculis: Et cõmemoratio nouæ hiſtoriæ:q̃ recenti Romano ſacro cauſam dedit cõtineretur:hæc ex Aurelio. Verum quis crederet tot iã elapſis ſæculis ab eo tempore:quo celebris erat illa ara:illis diebus:quo hæc Romæ profitebar:i ultimo angulo fori boarii:ab his qui marmora inqrebant:reperta eſt ara maxima:& effoſſa ærea Herculis ſtatua:cum multis circa eam epigrãmatibus. Quæ oia delata mox fuere in capitolium:& in atrio dominorũ conſeruatorum collocata:atq; omnibus uiſenda patent. NEC tacet:Carmentis uaticinata eſt cito fore: quo Hercules in deos referretur. Dionyſius non Carmentim:ſed Euandrum diuinationẽ hanc matris Herculi aperuiſſe refert Idem etiã & Liuius oſtendit. NEC tacet:ergo fatur. MATER Euandri:Carmentis. Prope adeſſe tẽpus:proxime futurum. QVO tellus ſit ſatis uſa ſuo:Hercule:quo terra iam ſatis fructus ab Hercule accepiſſet. Nam Hercules omnem tellurem monſtris expurgauit. Ergo poſt abſoluta officia ad deos migraturus eſt. AT Fœlix:Rettulit iam unde habuerit originem feſtum carmentaliorũ. Connectit:ut illa diis fuit acceptiſſima. Sic celebratur eius feſtũ tertio idus Ianuarias. AT Fœlix uates:Carmentis ex eo fœlix:q̃a fatidica. VT uixit diis gratiſſima:ut uiuens fuit gratiſſima diis. SIC dea:ipſa relata in deas. POSSIdet hanc diẽ:quæ eſt tertia iduum. MENſe Iani. In ianuario menſe. IDIBVS in magni idibus Ianuariis immolatur ioui. Veruex: dieſque illa relata in faſtos:in ea enim Octauius Cæſar auguſtus cognominatus eſt. Qui poſt extinctam Cleopatram in urbem reuerſus. Tres triumphos egit. unum ex Illyrico:alterum ex actiaca uictoria: tertium ex Cleopatra continuo triduo. Deinde compoſitis rebus:& omnibus prouinciis in certam formam redactis. Auguſti cognomen aſſumpſit:ut Tranquillus teſtis eſt Munacii Planci ſententia:cum quibuſdam cenſentibus Romulum appellari oportere:quaſi & ipſum conditorem urbis præualuiſſet:ut Auguſtus potius uocaretur:non tantum nouo:ſed etiam ampliore:quod loca quoq; religioſa:& in quibus augurato quid conſecratur. Auguſta dicantur ab auctu:uel ab auium guſtu geſtuue:ſicut etiam Ennius docet ſcribens auguſto augurio. Poſtquã indita condita Roma Idem & Pompeius aſſecit auguſtum eſſe locum ſanctum ab auium guſtatu:ſiue geſtu. SACERdos caſtus:purus & ſanctus flamen dialis. LIBat flãmis:ſacrificat. VISCEra ouis ſemimaris ueruecis. ideo ſemimarem dixit:quia adempti ſunt teſtes genitales. IN æde magni iouis in templo iouis capitolini. IDIBus: ipſo die iduum ianuariarum:& ſuperius diximus idibus immolari agnam. Sed in his idibus immolatur ueruex.

PAV. MAR.

Redditaq; eſt omnis populo ꝓuíncia noſtro,
Et tuus auguſto nomine dictus auus:
Perlege compoſitas generoſa per atria cæras
Contigerant nulli nomina tanta uiro:
Aphrica uictorem de ſe uocat alter iſauras:
Aut cretum domitas teſtificatur opes:

ANTO. FAN.

Octauianus dict⁹ auguſtus octauiani cognomina thurinus octauianus auguſti cognomē ū. Auguſta loca. Faſtos Ouidi⁹ inſcripſit tyberio.

ℂREDDItaq; eſt omnis populo prouincia noſtro. Per legatos uidelicet pace terra mariq; parta ut diximus Nam ſi aliter íterpteris nihil ſe re afferri poterit quod ꝓcedat. ET tuus auguſto nomine dictus auus Idibus quo q; ianuarus Octauianus Cæſar auus Germanici cui hoc opus inſcriptū diximus hoſtibus iā domitis & oibus ꝓuinciis in certā formā redactis Auguſtus cognominatus eſt quē in infantia thurinū dictum Suetonius ſcribit uel in memoriā maiorum originis. Vel q eo recens nato eius pater Octauius in regione Thurina aduerſus fugitiuos rē proſpere geſſiſſet. Idē & Octauianus dictus eſt a patre Octauio. &. C. Cæſar Iulii cæſaris teſtamēto ſed Auguſti cognomē aſſumpſit Munacii Plāci ſnia. Cum enim qdā cenſerent eū Romulū appellari ꝓualuit ut Auguſtus uocaref ampliſſimo cognomine qd loca religioſa & in qbus augurato qd conſecratur auguſta dicanf ab auctu uel ab auium geſtu gu ſtuue ut Centū oratores auguſta ad moenia regis ire iubet. Abuſiue tñ loca nobilia & quaſi maieſtatis plena auguſta dicimus ut ſi quādo ſedē auguſtā ſeruataq; mella theſauris relines. Libet hoc loco ꝑcōtari ex his q hoc opus Tyberio inſcriptū uolunt quo interpræteni hoc carmē. Et tuus auguſto noie dictus auus. Quiſnā eſt hic auus Tyberii q idibus ianuariis auguſti nomen accæpit. Rñdebunt ſcio quod unū rñdere ſoliti ſunt eē Iuliū cæſarē quē huius mēſis idibus interfectū eſſe & Auguſtū. i. diuinū nomē aſſumpſiſſe contendunt q in deoꝝ numeꝝ ſit relatus: ut Ecce dionei ꝓceſſit Cæſaris aſtrū. Præter hoc qd aliud dicāt nō hñt nec habere ſe aliud cōfitenf. Sed uideamus q̄ hoc ſit ridiculū: q̄ puerile: q̄ falſum. Vbi legiſtis amici ut uobis rñdeam ubi inquā ſomniaſtis Iuliū cæſarē idibus ianuariis cæſum eē: atq; & Seruius & Euſebius & Sueto. tradūt Iuliū cæſarē idibus martiis nō ianuariis periiſſe. Quare placuit idus martias parricidiū noiari: & ne unq̄ eo die Senatus haberef. Idem ēt docet Ouid. in. iii. huius opis libro ut Prætériturus erā gladios in principe fixos. Cum ſic a caſtis ueſta locuta focis. Ipſa uirū rapui ſimulachraq; nuda reliq. Quæ cecidit ferro cæſaris umbra fuit. Deſinite igif ueritati deſinite inquā Ouidio quē pueritis reluctari & legite qſo epiſtolā quam autor exul ſcribit ad Suillum cū auguſtus humanis rebus exceſſiſſet: quē ibi quoq; germanici auum uocat ubi pollicef eiuſdē germanici laudibus oē ſuū ingeniū ſeruiturū: ut Et modo cæſar auū quē uirtus addidit aſtris. Sacrarit aliqua carmina parte tui. Si qd adhuc ergo uiui germanice nr̄o. Reſtat i īgenio ſeruiet oē tibi. In eadē epiſtola germáicus ab Ouidio Cæſar iuuenis dicif: ut Dii tibi ſunt Cæſar iuuenis tua numina placa. Idē alibi. Te iuuenu princeps cui dat germania nomē. Cōſtat autē eo tpe ſenē fuiſſe Tyberiū ut faciliime oſtendi pōt: ſed hæc ſatis: nunc qui hac in re a nobis atq; a uero diſſident cum ſua pertinacia relinquantur. Perlege diſpoſitas an. p atria cæ. Auoꝝ imagines q̄ i atriis expſſe ſingulis diſponebāf armariis: ut qdā dr̄: ut tota licet ueteres exornet undiq; cæræ atria. APRIca uic. de ſe uo. Pub. Cor. Scipio q ſcdm bellū pu cōfecit hānibale ex italia reuocato a uicta Aphricani cognomē accepit. Hic primus Romanoꝝ Sardonycæ uſus ē: q gēma ide romanis ſuit celeberrima. AL Ter. P. Seruilius ſub quo ſcribit Sue. Iuliū Cæ. in cilicia breui tpe meruiſſe cilices q maria inuaſerāt & ſe piratis ac ꝑdonibus maritimis iūxerāt nō incruēta uictoria ſupauit & deide iſauriā oēm latronū domiciliū q romanis negocia exhibebāt ſubegit uñ iſauricus cognominatus ē. Eos poſtea q multis cladibus domiti terra ſe cōtinere nō potuerā atq; in aquas reſilierāt Pōpe. ma. intra q̄drageſimū diē ita domuit: ut nulla gēs ipoſteꝝ ſit repta fidelior Frōtinus refert Seruiliū iſaurā oppidū flumine ex quo hoſtes aq̄banf auerſo ad deditionē ſiti cōpuliſſe. Is ꝓconſul ad ꝑdonū bellū miſſus ē: ut autor eſt Ruffus: nāq; p taurū montē primus inſtituit & de iſauris ac cilibus triūphauit. cōferunf at in unū illuſtriū uiroꝝ diuerſa cognomina ut exaggeref nomē auguſti. AVT cretū domitas teſtificaf opes. Metel. creticus metelli macedonici filius ac frater Baleatrici cretam iſulā quæ aduerſus romanos fauiſſe Mithridati uidebatur ferro & igne populatus eſt. Vnde nihil amplius q̄ cognomen creticum reportauit cū antea cretenſes captis quibuſdam nauibus. M. Antonii non ſine ſummo dedecore populi Roma. uictoriam reportaſſent. Maria. creta dedit magnum maius dedit aphrica nomen. Scipio quod uictor quodq; Metel. habet. Eſt autem cretum genitiuus a nominatiuo cres quæ a græcis. dicitur.

Imagines cæreæ in atriis Aphricani cognomē. P. Seruilius Iſauricus cognominat⁹

PAV. MAR.

ℂET ois ꝓuincia eſt reddita populo noſtro imperio populi Ro. NAM oēs ꝓuincias in certā formā redegit: & totus orbis ſuccubuit ut diximus fere in pricipio in illis uerſibus. Dexter ades ducibus: & reliq̄. ET tuus auus: hoc ē Cæſar Octauius Tyberii ex adoptiōe pater: & auus tuus o germanice. EST dictus: auguſto noie. q̄ ſi cognominatus auguſtus: p hæc uerba qd niſi deſpictis ingenii eſt: dicere opus hoc tyberio dicatū: cuius auus auguſtus dictus nō fuerit: ſed pf. Cōſtet iandē de germanico intelligendū. PER lege in laudē tanti cognominis cū alii alios ſibi titulos: & cognomina uēdicauerit: nemo tñ ampliore cognomento uocatus ē. PER lege oculis perluſtra. Cœras diſpoſitas: ſtatuas cereas Quarum uſus erat: anteq̄ ex ære aut marmor efferent. PER atria anno. digeſtas ſtatuas cū inſcriptiōibus ſuis p antiqua nobiliū atria: nobilitatē generis & clariſſima facta referētes NVLli ui. nulli unq̄ ex romanis ducibus. CONtigerāt tāta noia: tā magna cognomia: q̄ magna cæſari aug. cōtigerūt. Aphrica: ut magis illud auguſti cognomē extollat: refert ēt uñ alii cognomenta accepint: nā plerūq; a uicti gētibus fuere tradita. APHRIca uo. ui. de ſe nam uicta uictori a ſuo noie cognomen dedit P. Cor. Scipio. P. Scipionis. F. ad arcendū ex italia hānibalē aphricā ꝓuinciam accepit. Reuocatū bello hānibalē in patrio ſolo fugauit. Carthaginē domuit. Tributariā reddit: & inde aphricani meruit cognomēto uocari. ALTer. h. ē. P. Serui. iſauricus. TESTIficaf q̄ſi ſuo cognomēto refert. Iſauras opes domitas: potētiā iſauroꝝ populoꝝ: quos uicit: & multas eorū urbes expugnauit. P. Serui. unde iſauricus appellatus eſt. Iſauria regio aſiatica ciliciæ anne.

xa eſt. AVT opes cre. cretenſiū ab eo qđ dicimus cres cretis. Q. Metel. pcōſul: Cecilii Metelli macedonici filius: Cnoſon: & lyction: & cydonē: aliaſq́ plurimas cretæ inſulæ urbes expugnauit: q̄ſtus tñ eſt aliqñ gloriā rerū a ſe geſtarū a Pōpe. ſublatā pterin q in cretā legatū miſerit ad capiēdas urbiū deditiones: tamē ex ea illuſtri actoria cretici cognomē aſſumpſit. De creta dicemus in .iii. Hūc numidæ: q ſunt in aphrica: ita ab errore paſtorali dicti. FAClunt ſu. cognomento. ſ.

Hunc numidæ faciunt: illum meſſana ſupbū:
  Ille numantina traxit ab urbe notam:
Et mortem & nomen druſo germania fecit:
  Me miſerum u'rtus q̄ breuis illa fuit:
Si petat a uictis: tot ſumet nomina cæſar:
  Quot numero gētes maximus orbis hēt:
Ex uno quidā celebres: aut torquis adempti

℄ HVNC numidæ: Metel. numidicus. L. Lucolli auunculus (autore Plutar.) is q lingua latina caſte ac pure uſus ē: ut. A. Gel. ſcri. uicto. Iugurtha rege numidiæ numidicus cognominatus ē. Nota ē hiſtoria apđ Salu. Hic uir nō minus grauis q̄ diſertus i cēſura orōnē dixit ad populū q̄ eū adducēdas uxores exhortatus ē. Idē cū Smyrne exularet & i theatro reuocatōis lrās accepiſſet ñ prius eas legit q̄ ſpectaculū finiret. ILLū me. ſa. ſu. Valerius Meſſala poſtq̄ meſſanā urbē Siciliæ nobiliſſimā cœpit Meſſala cognomiatus ē autore Macro. Id oppidū ē in pelori ſinu freto icūbēs ut inqt Sillius nimiūq́ reuulſa diſcretū italia & ortu oſco memorabile. Strabo ſcri. Meſſenios q pelloponeſū hitant: cōdidiſſe meſſanā uñ & nomē mutauit. Cū. n. prius zancle reuocaret qđ in loco curuo ſit poſtea mutato nomie meſſana dicta ē quā ferunt Anaxilaū meſſeniū cōdidiſſe. Sed antea Naxiorū ædificiū fuiſſe dr̄ q Catanæ finitimi ſūt. Deinde uero mamertini i. cāpani eo hitatores induxerūt Quare Syllius eā ortu oſco memorabilē dicit Capuēſes. n. teſte Seruio oſci q̄ſi ophici appellati ſunt & reuera dicti olī ophici q ſerpētib⁹ abūdarēt. ILLe nu. tra. ab ur. no. Scipio æmilianus Pauli macedonici filius: & Scipionis ma. iure adoptiōis nepos numātiā i hiſpania fame uicit correcta prius diſciplina militari & reuerſa carthagine. uñ Numātinus dictus ē. Nota ē hiſtoria. Poſt ea uictoriā po. ro. uicia cū impii magnitudine legimus excreuiſſe. Notādū notā hoc loco laudis eē nō uicuꝫ: ut cū dicimus. Cenſoriā notā. ET Mortē & no. dru. ger. ſe. Druſus Tyberii frater miſſus in germaniā ualidiſſimas natiōes aggreſſus ē & ſpecioſam uictoriā reportauit. Sed equo ibi ſup crus eius collapſo trigeſimo die q̄ id acciderat mortuus ē: cui ſenatus nō adulatōe ſed merito germanici cognomē ex puincia dedit. Ad eū egrotantē Tyberius ut Ply. autor ē feſtinauit emēſuſq́ ē die ac nocte lōgiſſimū iter: ac defuncti corpus romā uſq́ pueхit pedibus (ut ait Sueto.) toto itinere pgrediēs. Cōditus aūt ē Druſus in ſepulchro. C. Iulii: & a Cæſare Aug. uitrico laudatus q ſupmis ei⁹ muneribus plures honores dedit. Hic ē pr̄ germanici ut diximus. Vnde autor ait alibi. Præterit ipſe ſuos aio germanicus annos. Nec uigor ē Druſi nobilitate minor. De huius interitu idē inqt ad Liuiā eius matrē. Sic quē dura tibi rapuit germania Druſum ps fuerit ptus ſola caduca tui ſic tibi mature fraterni funeris ultor Purpureus niueis filius inſtet eqs. ME miſerū uir q̄ breuis illa fuit: Latēter autor hoc dicit mea ſnīa Niſi parētē mihi tuū mors ademiſſet ſperabā fore ut eius ope ab exilio reuocarer. Idē & infra ubi exilii ſui meminit ſe miſerū uocat: ut me miſerū ſcythico q̄ pcul ille ſolo ē. AVT tor. adē. gallis aduerſus ramanos apud Aniené pugnātibus. T. Mālius tribunus mili. cū qdā ex hoſtibus torque atq́ armillis decoratus utroq́ exercitu pugnāte. manu ſignificaſſet ut romani galliq́ qeſcerēt & magna uoce puocaret aliquem ex militibus romanis in ſingulare certamē ac nemo pdire auderet pceſſit ad pugnā atq́ hoſte occiſo ex eius ſpoliis ſibi & torquē & cognomē induit: Idē poſtea latino bello cū cōſul eēt filiū ſuū q cōtra impiuꝫ pugnaſſet ſecuri percuſſit. Vnde illud eſt. Sæuūq́ ſecuri aſpice torquatū. Ab hoc Manlio impia aſpera & imitia mālana dicta ſunt teſte. A. Gel. Legimus & C. Nouiū aſpernatū in ludo troiæ lapſu debilitatū aureo torque ab auguſto donatū eſt: q paſſus eſt ipſum poſteroſq́ eius torquati ferre cognomē: Quā rem tetigiſſe mihi uī Vir. in .v. æn. ubi facta haſtilium mētione q̄ idē cæſar pueris qui troiā luſerūt donaſſe dr̄ ſubiungit: It pectore ſūmo flexilis obtorti per collū circulus auri. Sane torquis ut plurimū maſculino ge. proferri ſolet inuenit tamē & fœminino platum id nomen A. Gel. Torquē detraxit eamq́ ſanguinolentā ſibi in collū imponit. Hoc ornatu romani milites utebant ſumpto a gallis more. Iuuena. Vt læti phaleris omnes & torquibus omnes.

℄ HVNC cæciliū metel: q iugurtā p iiurias nūdiā occupātē fugauit & uniuerſā numidiā uaſtauit: cū añ eū & calphur. & Poſthu. turpiter rē geſſiſſent: ide numidicus cognoiat⁹ ē. MESſana: q urbs ē i ſicilia. FACit ſu. il. Valeriū: nā ut auctor ē Macr. Vale. max. poſtq̄ meſſanā nobiliſſimā ſiciliæ urbē cœpit: meſſala cognoiatus ē. ille Scipio æmili. TRAxit' no. titulos & cognomētū i bonā ptē hic ſumit nota. ABur. nu. a numātia: q ut Stra. iqt nobiliſſima celtiberorū ciuitas ē q̄ bello celtiberico: q aduerſus ro. po. geſtū ē uirtutē ppriā oñtauit: q .xx. durauit ad annū: i numātiā miſſus Scipio æmilia. poſt deletā cartha. adeo hoſtes occluſit: ut ne i ptātē romanorū deuenirēt ſeipſos ferro: igne & ueneno cōſūpſerit: nihil pde relatū ē: nā oīa cōcrēauerāt ex ea tñ triūphatū ē: & Scipio numāti. dict⁹. ET mor. druſus tyberii fr̄ & germanici pr̄: cū iter ſalā. flu. ut Stra. iqt: & rhenū aduerſus germāos bel ligeraret: uictor oppetiit: & ut Liui. ult. lib. refert: Ex fractura: e quo ſup crus ei⁹ collapſo .xxx. die q̄ id acciderat: mortu⁹ ē corp⁹ a Nerōe fr̄e: q nūcio ualitudinis euocat⁹ rapti occurrerat: romā reuectū: & i. C. iulii tumulo cōditū. Laudat⁹ a cæ. au. uictrico: & ſupmis illi⁹ funerib⁹ plures honores dedit & Suet. inqt tyberiū ei⁹ corpus romā uſq́ pedibus pſecutū eē: & in funere germanicū appellaſſe: iō poeta dicit. GERmania fe. mor. & no. Druſo pr̄i tuo: qa mortu⁹ in germania: & germāicus ē appellatus. ME Miſerū: dico & cōmiſeratio cōcitat hac pr̄is ad filiū recordatiōe. ILLA uir. pa. tui. Quā fuit breuis: qa dignior erat uita lōgiore. SI PEtat: hoc p. C. cæſare: & p auguſto accipe poſſum⁹: uterq́. n. uicit orbē: melius tñ p auguſto: q ut ſupius dictū ē oēs orbis gētes ſubegit ergo ſi a deuictis gētibus cognomina ſumet: a toto orbe accipiet. SI Cæſar: auguſtus. PET at noia: cognomina A

ANT. FAN.
Metellus creticus
Metellus nūidicus
Valerius meſſalla
meſſana zancle
Oſci
Scipio Numantinus
Nota pro laude
Druſus cognominatus germanicus
Druſi mors
T. Mālius torquatus
māliana īperia.
Torqs. maſcu. & fœminino. g.
Valerius coruinus
Cn. Pō. magnus
PAV. MAR.

Victis:ab illis:quos uicit.TOT ſumet:tot accipiet ille cognoia.QVOT gen.ha.nu.maxi.or.quot numerari poſſent gẽtes in imẽſo orbe.ÆX uno:Maniliũ torq̃tum:& Vale.Coruinũ oñdit:Mãli.ſub Sulpino dictatore trib.mil.romani nois cõtẽptorẽ gallũ ſingulari certamine uicit:& occidit:detraxitq; aureũ torquẽ:& ĩde Torq̃ti nomẽ accepit.Vale.aũt trib.mil.ſolus aduerſũ ingẽtẽ gallũ ꝓuocatorẽ militũ romanoꝝ ꝓceſſit.At coruo ab ortu ſolis hoſtis galeæ inſidẽs:alaꝝ plauſu:uiſũ ita ĩpediuit ut a Vale.occideret̃ inde coruinus dict⁹.QVIdam ha.ex uno:facto.i.aut ex una pugna.CELEbres ti.celebria cognomẽta.AVT adem tor.ablati ab hoſte torqs

ANT. quod ornamentũ erat colli.

Aut corui titulos auxiliaris habent:
Magne tuum nomen rerum eſt mẽſura tuaꝝ
Sed q te uincit nomine maior erat.
Nec gradus eſt fabiõs ſupra cognois ullus
Illa domus meritis maxima dicta ſuis:
Sed tamẽ humãis celebrant̃ honoribus oẽs
Hic ſociũ ſũmo cũ ioue nomen habet:
Sancta uocãt auguſta patres:auguſta uocãt̃
Templa ſacerdotũ rite dicata manu
Huius & auguriũ dependet origine uerbi
Et quodcũq; ſua iuppiter auget ope:
Augeat imperiũ noſtri ducis augeat annos:

FAN. ℂAVT Cor.ti.aut.Cũ galloꝝ ingẽtes ꝯpiæ agrũ põtinũ inſediſſent Camillo eoꝝ reliqas pſequẽte Valerius tribu.militaris ducẽ galloꝝ ꝓuocatorẽ hoſtẽq; ferociſſimũ interfecit tũ uirtute ſua:tũ corui opa q ſuper caput Valerii pugnantis ſediſſe & os atq; oculos galli euerberaſſe dr̃.Quã ob cãm Valerius coruini cognomẽ habuit cui diuus Auguſt⁹ ſtatua in foro ſuo ſtatuẽdã curauit i cuius capite corui ſimulachꝝ fuit. MAGne tuũ no.re.eſt mẽ.tuarũ.Cn.Põpeius a magnitudine reꝝ geſtaꝝ magni cognomẽ accæpit:cui⁹ titulos ac triũphos nũcupare ut inqt Ply.nõ ſolũ ad uiri unius ptinet uictoriã ſed ad impii ro.decus æq̃to ñ mõ Alexandri mag.reꝝ fulgore ſed ẽt Herculis ꝓpe ac liberi pr̃is:is cũ eẽt annoꝝ q̃ttuor:&.xx.ac numidiã ſubegiſſet a Sylla q reuertẽti romã Põpeio obuiã factus ẽ ingẽti uoce magnus ſalutatus ẽ autore Plutarcho.Vñ Craſſus Põpeiũ inqt adhuc ipuberẽ magnũ cognominatũ.Et cũ romanorũ qdã dixiſſet iã aderit Põp.mag.idẽ ridẽs cũ ĩdignatiõe:& q̃tuſnã inqt.Alii dicũt magni cognomẽ ĩ aphrica ab uniuerſo exercitu Põpeio inditũ:qd̃ tñ ipſe lõgo tpe poſt ꝓconſul in Iberiã aduerſus Sertorium miſſus uſurpauit ac ſe in epiſtolis ſuis ictiſq; magnũ Põpeiũ ſcripſit cũ ex ipſa cõſuetudine id cognomẽ iã careret inuidia.QVI te ui.Iulius cæ.q famã aſtris terminauit teſte Virg.ILLA do.me ma.di.ſuis:Familia fabioꝝ hercule autore ſui generis gloriat̃:ut cum regia uirgo hoſpite uicta ſacro.Fabiũ de crimine læta ꝓcreat.Eadẽ ob uirtutẽ & merita maxia cognominata ẽ.Scribit aũt Liui.primæ decadis li.ix.Fabiũ quẽdã cẽſorẽ q̃ inſtituiſſe dr̃:ut eqtes idibus q̃ntilibus trãſueherent̃ oẽm forẽſem turbã excretã in q̃tuor tribus coniciſſe urbanaſq; eas appellaſſe eãq; rem adeo gratis ais acceptã fuiſſet ut maximi cognomẽ reportarit:qd̃ ſibi multis uictoriis nõ pepeat:Hic ẽ fabius ille rutilan⁹ q de apulis nucerinis ſannitibus:gallis:umbris:marſis ac thuſis triũphauit.Cui mortuo tantũ æris a populo cõgeſtũ ẽ ut filius uiſceratiõnẽ & epulas publice dederit:ex hac familia originẽ duxit Fab.maxi.cũctator quẽ romani autore Poſſidonio clypeũ duxerũt cũ Mar.gladiũ uocitarẽ:Ex eadẽ gẽte fuit tpibus Naſonis maximus ille facundiſſimus ad quẽ is ſcripſit cũ exularet:ut maxime q tanti menſurã nois imples & geminas aĩ nobilitate genus:q naſci ut poſſes q̃uis cecidere trecẽti:Nõ oẽs Fabios abſtulit una dies.SANcta uo.au.pa.au.uo.TEMpla ſa.ri.di.ma.SANcta loca:ut autor eſt Feſtus dicunt̃ auguſta ab auium guſtu:quod aues ea ſignificauerint:uel ab auium guſtatu quod aues ea rata fecerint.Placet autem Priſciano auguſtum ab augure deriuari qui ut idem ait Feſtus ab auibus gerendoq; dictus eſt quia per eũ auium geſtus edicitur ſiue ab auium garritu unde & augurium: Alii ab auctu ſiue ab augendo auguſta loca dicta exiſtimant:quod ea iuppiter ope ſua augere uideatur:ſimiliter & auguria quod ea iuppiter mittat augeatq;:In his captandis augures obſeruabãt ne uenti flarent autore Plutar.quorum augurum.i.qui ulcus habebant ſedere prohibebant.

Fabioꝝ familia
Fabia gens maxia cognomiata
Fabius Maxius cũctator.
Auguſta loca uñ ſũt appellata.
Corona ciuica uel quercna.

PAV. ℂAVT ꝯrui auxi.q ſibi fuit auxilio.MAGne:Ply.cũ Põpeiũ laudat & ob recupatã ſiciliã:aphricãq; ſubactã
MAR. magni cognomẽ accepiſſe dicit.Titulos refert quos i mineruæ delubro cõſecrauit.Cn.Põp.mag.ĩpator bello xxx.an.cõfecto.fuſis:fugatis:occiſis:& in deditiõnẽ acceptis:hoĩum centies uicies ſemel.lxxxiii.mli.depſſis aut captis nauibus.dcccxlvi.oppidis caſtellis.dxxxviii.in fidẽ receptis terris a Meotis lacu ad rubrũ mare ſubactis:uotũ merito mineruæ:hoc ẽ breuiariũ eius:ab oriẽte uero triũphi quẽ duxit.iii.calẽ.octo.M.Piſone:&.M.Meſſala cõſſ.ꝑfatio hæc fuit.Cũ orã maritimã ꝑdonibus liberaſſet.Et impiũ maris.po.ro.reſtituiſſet:ex aſia:ponto armenia:paphlagonia:cappadocia:colchas:hyberia:albanis hyrcanis:ſcytys:cilitia:ſyria:iudeis:paleſtinis:arabibus:creta:& ſup hæc de duobus regibus Mytridate:ac trygane triũphauit ægypto regẽ dedit in oriente q̃nq; reges ꝓ uolũtate mutauit:& reliq;:Æ cõtrario ut idẽ aſſerit:ſi qs ſimili mõ uelit pcẽſere Cæſaris res q maior illo apparuit:Totũ ꝑfecto terrarũ orbẽ enumeret:qd̃ infinitũ eẽ cõueniet O MAGne:o põpei.TVVM nomẽ:hoc cognomẽ magni.EST mẽſu.rerũ tuarũ:q̃ſi indicat res tuas maxias.SED q uicit te:cæſar a quo bello pharſa.ſupatus es.ERAT te:quo.ma.quia te & ſcia rei mi.& uirtute & fœlicitate ſupabit.NEC gra.Flauius ſcriba libertino patre natus:ædilis curulis fuit:p forẽſem factiõnẽ creat⁹ q̃ cũ comitia & cãpũ turbaret & ĩ his pp nimias uires dñaret̃:a.Q.Fab.cẽſore i.iiii.tribus redacta ẽ:Eaq; res Fab.max.nomẽ dedit:de quo Liui.i fine.ix.li.ab ur.cõ.Fabius ſimul cõcordiæ cã ſimul ne hũillimoꝝ i manu cõitia eẽnt oẽm forẽſẽ turbã excretã in.iiii.trib⁹ cõiecit:urbanaſq; eas appellauit:adeoq; eã rẽ acceptã gratis ais ferũt:ut maximi cognomẽ:q̃ tot uictoriis ñ peperat hac ordinũ tẽperatiõe pareret.Ab eodẽ iſtitutũ dr̃.ut eqtes ibi q̃ntili trãſueherent̃:hæc Liui.Idẽ aſſerit Val.li.i.q uerba i ultia ĩdicauit.Q.F.rutilianũ fuiſſe:cui a Pli.i.ii.de ui.illu.eadẽ aſſignãt̃ NEC ẽ ul.g.c.ſi q̃ nulla ma-

or cognominatio.SVPra fab.ſupra fabioꝝ cognométa.ILLA do.fa.ē dicta cognominata. MAXima.ſu.m. merito.Q.r.rutiliani.SED ta.ſed cæteri hūano auguſtus diuo cognoīe exornatus ē.Sed.t.o.quos rettulimus. CELe laudāt.HONOri q̄ſi nō deoꝝ:ſed hoium titulis.HIC augu.cæ.HABet ſo.no.cū io.hēt cognomē qd̄ ſibi iouiq; cōe ē:nā & auguſtus hoc ē ſanctos.iuppiter:ſic & Cæ.aug.Sācta uo.qd ſignificet auguſtū apit:ea rōne:q̄ ſupius diximus:q loca religioſa & in qbus augurato qd cōſecrat auguſta dicāt ab auctu:uel ab auiū guſtu.geſtuue optat deinde poeta augeri:& impiū:& uitā ducis:& ſalutē ciuiū:& ut diis fauētibus germáicus impio ſuccedat.Pres nři maiores.VOCant au.ſā.ea q̄ ſacra & intemerata ſūt TEM.ſacer.cōſecrata:RITe ſcd̄m cōſuetudinē:augurio prius ſūpto SACErdotū ma.pōtificū:& ſenatus auctoritate:ut publice cōſecrarēt. Nā ut iuriſcōſulto placet Sacra loca ſūt q publice cōſecrata:VOCant aug.ab eo qd̄ augurato cōſecrāt.ET au.de.deducūt AB ori.hu.uer.auguſtinā & augurū & auguſtū deducūt ab auiū guſtu geſtuue.ET qd̄ iu.au.ſua ope:ſuo auxilio hoc dici ab actu ēt auguſtū ddoci:q̄ſi auctū iouis ope ipiū:& auguſtū eādē hn̄t originē.Nā ab augēdo.Augeat ergo iuppiter.IMPErīu no.du.tyberii:nā ut ſupius diximus:multa ſunt q̄ oñdūt tpa poſt Octauiū aug.ut illud: licet ipſe recuſet alio in loco auſoniū ducem appellat:& paulo inferius dux uenerāde:Auget an.q̄ſi ꝓroget uitam nā.ly.ſue ætatis anno impii ſummā accepit:imperauitq; xxiii.ET coro.quer.ex quærcu.

Protegat & noſtras quernа corona fores
Auſpicibuſq; deis tanti cognominis hæres
Omine ſuſcipiat,quo pater,urbis onus.
❡ Reſpiciet titan actas ubi tertius idus,
Fient parraſiæ ſacra relata deæ;

❡ PROtegat & no.q.co.fo. Vel illd̄ tāgit qd̄ legim⁹ i.i.metamor.Poſtibus auguſtis eadē fidiſſima cuſtos. Añ fores ſtabilis mediāq; tuebere q̄rcū. Vel qd̄ ut inqt Pli.Ciuicā coronā a genere hūano auguſtus accepit.Ipſe alibi.En domus hæc dixi iouis eſt ut qd̄ eē putarē augurū mēti q̄rna corona dabat. Fuit āt corona ciuica primo ex illice:poſtea ex eſculo deide q̄rna quā auctore Seruio accipiebāt q in bello ciuē liberaſſent q̄m olim cā uitæ in hac arbore fuit hoībus q glādibus ueſcebant̄ Luca.Seruati ciuis referētē ꝑmia q̄rcū.Plutar.aūt iō inqt ei q ciuē in ꝑlio euaſſet coronā q̄rnā donari q ubiq; ita expeditiōibus facile ſit q̄rcū inuenire:uel q ioui & iunoni quos urbi ꝑſidere putār q̄rcus cōſecrata eſt niſi ueterē ab arcadibus morē acceptū exiſtimemus qbus ē q̄dā cū q̄rcu cognitio:qa ut primi hoies ex terra archades ſic q̄rcus prima ex oībus plātis nata dr̄.De hac arbore. Val.max.cæteꝝ inqt ad q̄rcū ꝓnæ manus porrigunt ubi ob ciues ſeruatos corona dāda eſt:q̄ poſtes auguſtæ domus ſempiterna gloria triūphāt. Hæc corona cū murali uallari atq; aliis ꝑcio cæderet ſoli⁹ honoris gratia donabat:qa maiores nři nefas putarūt ſeruari hoiem lucri cā. TANTI cogno.hæres:Tyberius quē Octauianus pr̄ in teſtō iuſſit ferre cognomē auguſti. Vñ ait alibi qd̄ ſupra diximus ꝓlē ſanctā de cōiuge natā ferre ſimul nomēq; ſuū curaſq; iubebit.Reſpiciet titan actas ubi tertius Idus.xviii.calen.februa.iteꝝ Carmētalia celebrāt in honorē matris Euādri:itē Porrimæ ac Poſtuertæ q̄s cōſtarēt appellatas fuiſſe carmentes.Eſt aūt ſciendū Porrimā quā ēt Proſam & Anteuoriā dicunt necnō & Poſtuertā diuinitatis aptiſſimas comites:ut inqt Macro.habuiſſe uim noſcendi illa ꝑterita:Hæc futura: quas autor putat uel ſorores uel comites fuiſſe carmētis:cui duo fiebāt ſacrificia:unū ut pueri alterū ut puellæ fœliciter naſcerent̄ q̄ honor iō ſolebat hoc tpe carmēti ac ſororibus ſiue comitibus adhiberi.q matronæ carpentorū qbus olim uehebant̄ honore ſublato curauerāt ne maturi partus in lucē ederent̄.Is.n.ut Liui. tradit honorē a ſenatu habitū legimus:ut Plauſtro ad ſacra ludoſq; carpētis feſto de ꝓfeſtoq; uterent̄ cū captis uelis ac ciuitate uoti donata oia ornamēta ſua in ærariū detuliſſent:quibus autore Plu.in Camillo ēt decretū ē poſt mortē laudatiuā oňonē hēri cui antea moris nō fuiſſet apud romanos laudari mortuā mulierē hūc honorē romani cū mulieribus ſuſtuliſſent & eæ nequa ipſarū cōcipet cōſpiraſſent coacti ſunt mutare ſniam ꝓtuleruntq; matronis & uehiculis uterent̄ a qbus fuerunt eo tpe tēplū edificatū fuiſſe carmēti.Cæterū.A.Gel.ſcri.difficillimū coruꝫ partū ægerrimūq; hēri quorū in naſcēdo nō caput ſed pedes primi ſunt:quos ab ægritudine & pedibus agrippas uocet.Cōnixos.n.eē pueros in otero:Varro dicit a capite infimo nixos ſurſom pedibus elatis nō ut hois natura ē:ſed ut arboris pedes enim curaq; noſtra arboris appellat ramos:caput uero ſtirpē atq; caudicē. Quādo igitur inquit cōtra naturā forte cōuerſi in pedes brachiis pleruq; deductis retineri ſolent ægrius tunc mulieres enitunt̄.Itaq; huius periculi depcandi gratia aræ ſtatutæ ſunt.Romæ duabus carmentibus:quarū altera Poſtuerta noiata eſt.Proſa altera a recti peruerſiq; partus & poteſtate & nomine.

❡ PROTEgat ſo ue. portā palatinā anteq̄ erat q̄rcus:& hic ide lauri & corona q̄rna dabat̄ illi qui ciuē in ꝑlio ſeruaſſet:iō ciuica dicta & de q̄ i pricipio tertii li.triſtiū.Et iouis hæc dixi domus ē qd̄ ut eē putarē Augurū mēti q̄rna corona dabat Et paulopoſt:Cā ſuppoſitæ ſcripto teſtata coronæ.Seruatos ciues iudicāt hui⁹ ope.Sed hoc in loco poeta iō dixit:ꝓtegat o germanicæ uřas fores:q̄ſi uos exornet a ſeruatis ciuibus: & me quoq; ſeruetis. ut ꝓſeqt̄ i eodē loco triſtiū Adice ſeruatis unū pr̄ optie ciuē q ꝓcul extremo ſolus in orbe iacet. Aut dicas ꝓtegas ueſtras fores:q̄ſi ſit in ueſtris foribus clemētia:nā & ciuica corona:& Ply.ipſo referēte:& militū uirtutis & clemētiæ pricipiū inſigne clariſſimū erat. Quin & auguſtus ipſe ciuicā a genere hūano accepit: & Plutar. plures afferet rōnes.cur ciuē ſeruāti q̄rna corona dat̄.An qd̄ in expeditiōibus facile ſit q̄rcū inuenire.An q ioui & iunoni:quos urbi ꝑſidere putār ea corona cōſecrata ē:an uetus ab arcadibus mos acceptus:qbus eſt q̄dā cū hac arbore cognatio:ut.n.primi hoies ex terra arcades.Sic q̄rcus prima ex oībus plātis nata: & reliq̄.ET Hæres tan. co.pōt hoc referri ad germanicū q ab augu.erat tyberio ſubſtitutus:ut ſupius oñdimus:ergo germáicus q poſt tybe.auguſtus quoq; cognoīabat̄ .SVScipiat onus or.impiū roma.DIIS auſpi.diis fauētibus . OMIne quo pr̄ fau.fœliciq; augurio: quoꝝ tybe.Sed ſi ad tyberiū referres:dicas.SVScipiat:ſuſceptū tueat̄ eo omine:quo augu.pr̄.RESpiciet ti.xviii.calē.feb.fiūt ruſus ſacra carmēti:cui ēt ædes dedicata ē a mřibus:pp reſtituta ueichu

ANT. FAN.

Corona ciuica

Carmētalia feſtum porrimæ & poſtuertæ.xviii. calē.februa.

Porrima. Poſtuerta

Agrippæ

PAV. MAR.

li ſura.Nā ut Liui.v.li.ab ur cō.docet:cū eē mittēda decía ex p̄da ueiētana Apollini delphico fuit pecūia ex æra rio p̄mpta:& trib.militū cōſularib⁹:ut aurū ex ea roemerēt negociū datū.Cur⁹cū copia ñ eēt.Matrōæ cœtibus ad eā rē cōſultādā hītis cōi decreto pollicitæ tribūis mili.aurū & oia oraaméta ſua i ærariū detulerunt. Grata ea res ut q̄ maxie ſenati unq̄ fuit.Honoréq; ob eā munificétiā ferūt matronis habitū:ut plauſtro ad ſacra ludoſq; carpētis feſto p̄feſtoq; uterēt:hæc ex Liuio. Verbū Plutar.i uita camil.igt ſenatū illis mulierib⁹ honoré referé tē decreuiſſe poſt morté quéadmodū p uiris:ita p fœminis laudatiuā oſonē hēri ñ.n.ātea mos erat apd̄ roma nos mulieré mortuā laudare.Deide hoc plauſtri ius illis adēptū fuit:de quo Plutar.lvi.p̄blc.Ferūt igt mulieres ſenatus cōſul.uehiculis uti p̄hibitas iter ſe cōſpiraſſe:neq; eaſ cōcipet:neue pareret:atq; ita uiros ulciſcerēt:do nec roacti iniam mutauerūt atq; uti p̄miſerūt.Natis deide pueris:cū & multitudie liberoꝝ & bonitate fœlices fuiſſe uiderēt:Carmētis ædé ædificauerūt. Vbi poſtq̄. TERtius ti.ius ſol.nā ut ſupius dixius hypion fuit unus ex titanibus:& p̄r ſolis ſic ſolé quoq; titana appellit.RESpicietidus ac.iā p̄ter ita &.xv.dié ianu.iudicat. FlEnt ſa.re.iteg.lata.DEæ pa.carmēti arcadicæ.ut ſupi⁹ dictū.

Nā prius auſonias matres carpēta uehebāt

Hæc quoq; ab Euādri dicta parēte reor.

Mox honor eripit matronaq; deſtinat ois

Ingratos nulla prole nouare uiros.

Neue daret partus ictu temeraria cæco

Viſceribus creſcens excutiebat onus:

Corripuere patres auſas immitia nuptas:

Ius tamē exemptum reſtituiſſé ferunt:

Binaq; nūc pariter tegeæ ſacra parenti:

Pro pueris fieri uirginibuſq; iubent.

Scortea non illi fas eſt inferre ſacello:

Ne uiolent pueros exanimata focos:

Si quis amas ueteres ritus aſſiſte præcanti.

Nomina peipies non tibi nota prius

¶Porrima placat:poſtuertaq;:ſiue ſorores

Siue fuge comites menali diua tuæ:

Altera quod porro fuerat cecinīſſe putatur:

Altera uēturum poſt modo quicqd erat.

ANT. FAN. ¶NAM pri.au.ma.car.ue.Carpētū uehiculi gen⁹a rat mēti dictū Oui.cēſet:pōt tñ a carpēdo deductū uideri: uel q eo cōmode iter carpat:uel q celeriter eat:qm̄ rat pe iterdū celeriter p̄terit.Hoc uehiculo Tullia Seruii regis filia oli uecta iterfecto p̄re p̄pauit i foꝝ.Vñ iuſſa diſcedere ſup p̄ris cadauer carpētū ægit.Secutus matro nas ad tépla pgētes pilētis uehi ſolitas dicit:q̄ uehicula erāt coloris ueneti:Vir.i v.li.æn. Caſtæ ducebāt ſacra p urbē pilētis mſis i mollib⁹.IVs tñ exēp.reſti. Prātēut carpētis ueherēt:q ut dixius matronis exēpta & ſublata fuerat. SCortea ñ il..s ē itrare ſacel. Violari hæc ſacra putabant:ſi qs huic tēplo ſcorteū aliqd itulilſet: hoc ē e pellibus factū q̄uis & alia ſacra fuerūt ac ſacella i qb⁹ ne fas erat(ut docet Varro) ſcorteū aliqd ſiue morticinū adhiberi:q̄re ubſeruatū arbitror apd̄ Cretēſes ne i ædē Dianæ quā illi religioſiſſime uenerātes Biltomarté gēti liter noiant q̄ſq̄ p̄terq̄ nudus ueſtigia igrederet. Nouimus āt Scortū pellé ſignificare:uñ & meretrices ſcorta dicius q ut pelles ſubigāt:& ſcortes ut ait Feſtus i.arieti norū teſtiū pelles nomē habuerūt.Inde ēt q̄cūq; e pelli b⁹ facta ſūt ſcortea appellāt.Martia.de penula q ex pel libus fiebat aduerſus hymbres:Ad ſubitas nūq̄ ſcortea deſit aq̄s. Sane ut a qbuſdā ſacris ſcortea ſubmouerēt: factū exiſtio ne forte aliqd pellibus cōſtās aīalis qd̄ ſua morte piiſſet ea ſacra funeſtaret . Legius.n.flamibus nō aliā ob cām nefas fuiſſe uti calceis e mortuæ pecudis corio:niſi q oīa ſua morte extīcta funeſtra putabāt.:Solinus tradit parté capitolini mōtis habitaculū fuiſſe.Carmētis ubi poſtea eius templum fuiſſe teſtatur licet nonnulli aliter ſentiāt.ALIter qd̄ pot.fue.ceci.pu.Bene putat:qa nemo ex probatis ſcriptoribus memoriæ prodidit porrimam:quæ porro.i longe ante fuerant & poſtuertam futura canere.

Carpentū · Pilenta. · Scorteū · Scorta · Scortes

Scortum · Scortes · Flamini[illegible] fuit uti calceis morticini pecudis

PAV. MAR. ¶NAM car.paluſtra:ſeu uehicula. VEHe.pri.ma.au.ferebāt romanas:eo iure a ſenatu cōceſſo.REOr:arbitror.HAEC quoq;:hæc ēt carpēta.Dicta ab Euā.mr̄e:a Carmēti p mutationé līæ.m.i p.Mox q̄ſi ñ lōgo poſt tp̄e:nā plerūq; mox ſtati:ſeu rōtinuo ſignificat.ERipit ho.ereptū ē hoc ius carpētorū.ET ois ma.deſti.deputat NOVare ui.renouare ſobolā uirilé.NVLla p̄le.id decreuere matrōæ:ſobolé ñ p̄pagare:ſed imaturos pt⁹ edere. A .Gel.refert:Heliſiū de p̄prie.uocabu.uelle matronā eē q̄ ſemel pepit.matrēfamilias:q̄ ſæpi⁹:ſicut ſuē:q̄ ſæpe:& ſcrofā q̄ ſæpi⁹.Sed qd de matrōa igt ſcriptorū auctoritate cōfirmari ñ p̄t:ut ip̄e teſtat Gellius.Meli⁹ āt matron⁹ ē q̄ i mr̄imoniū cū uiro cōueniſſet:& i eo māet:ēt ſi liberi nōdū nati ſūt Mr̄familias nō i mr̄imoniū tm̄: ſz q̄ i familiā quoq; mariti:& i ſui hæredis locū ueniſſet.NEVe te.audax mulier.DAret par.ne peret fetū maturū. EXcutie.cæ.occultis uerberib⁹ excutiebat:& excuſſū eiiciebat.ONus cr.ut.ē brionē itra uiſcera cōceptū & creſcēté.Verberabat.n.mulier uterū:ut abortū faceret.FER.ūt:dicūt rerū ſcriptores:PAtres ſenatores.CORripuiſſe:icrepaſſe.NVptas:matrōas.AVſas imi.q̄ auſæ ſūt tā crudele:tāq; imane facin⁹.Liui.viii.ab ur. cō.refert qd̄ dā matronarū ueneficiū:quo uiros necabāt.Pluréſq; e a cā dānatas. Tñ:ferūt p̄res. REſtituiſſe ius exēptū:ius uehiculi:qd̄ eripuerāt.ET iub.ipſi p̄res.FIEri bi.ſa.bina ſacrificia.PRO pue.& uir. p ſalute puerorū & puerarū quos pri⁹ i utero necabāt. TEgeæ æpa.Carmēti:a rege a oppido i arcadia.NON ē fas.ñ lz.INferre illi ſa.ferre i illud ſacellū:ubi ea bina ſacra fiūt.SCOrtea:morticina.ſine aīa:Nā ut ē apd̄ Varro.In aliqb⁹ ſacris ac ſacellis ſcriptū hēm⁹ neq; ſcorteū adhibeat:nō ne morticinū qd adſit:& pri⁹ dixit.Scortari ē ſæpi⁹ meretriculā ducī q̄ dcā a pelle:id.n.ñ ſolū ātiq dicebāt ſcortū:ſz ēt hūc dicius ſcorta ea q̄ corio ac pellib⁹ ſūt fcā:& reliq̄.NE exa.ipa morticia ſine aia. VIOlēt:cōtaminét.PVEros:caſtos.FOcos.SI qs.In carmētalib⁹ ſacris placabāt ēt duæ deæ porria:& poſtuerta:qs aliq ſorores:aliq comites Carmētis putauerūt:nō ipſis ſimul cū carmēti res diuina fit:qbus ab ipſis reb⁹ data ſūt noīa:nā porria dcā ē:q id qd̄ porro:hoc ē lōge añ fuerat:cāeret:poſtuerta qd̄ poſtea uēturū eēt p̄diceret. Vñ deñi ē porria p̄teritū canit:& poſtuerta futurū.SI qs amas ue.ri. ſi qs es qui cupias noſcere

ueteres cerimōias. AS Siſte præ. cū Carmēti fit res diuīa a ſacerdote: ipſi ſacerdoti aſſiſtas: ut audias ei⁹ uerba pſcātia. TV Per. no. itelliges noīa a ſacerdote ꝓlata. NON no. ti. pri. q̄ antea nō audieras. PLA caſ ꝓcibus ſacerdotis. POR rima. & poſtuerta. O DI. me. o. carmēta a menalo mōte arcadiæ. SIVE ſo. tuæ ſi co. fu. ſiue erāt tibi ſorores: ſiue te ex arcadia fugiētē comitatæ ſūt. ALtera: porrīa. ſ. putaſ ceci. ueridica uoce dixiſſe. QVod porro fuerat: qđ lōge an̄ fuerat: nā porro lōge iterdū ſignificat: qđ notiſſimū ē. ALtera: poſtuerta. ſ. putaſ ceci. fatidica uoce pdixiſſe. QVi. c. e. poſt mo. uē. oīa q̄ futura erūt: ſed hoc iō fictū ē q̄ carmētis tā futura: q̄ pterita canere ſolita ē.

¶ Cādida te niueo poſuit lux proxima tēplo.
Qua fert ſublimes alta moneta gradus.
Nunc bene proſpicies latiam concordia turbā.
Nunc te ſacratæ conſtituere manus.
Furius antiqui populi ſuperator ethruſci
Vouerat, & uoti ſoluerat ille fidem;

¶ Cādida te ni. po. lux ꝓ. tē. xvii. ca. fe. cōcordiæ tēplū dicatū ē q̄ a corde cōgruēte nomē accepit ut autor eſt Var. Cæterū ne fallamur cōcordia nō unā tm̄ ædē romæ hūit ut facillie diligēs lector iueniet: ſed plures e q̄bus nec đ illa nūc agiſ quā Māli⁹ ꝑtor uouit & C. Atilius duūuir cū M. ei⁹ collega đdicauit ut Li. tradit tertiæ dcadis li. iii. nec đ alia quā flauiū ſcribā legius ī area uulcani ſūma iuidia nobiliū dedicaſſe: ſed đ tēplo illo ampliſſimo qđ Plu. ī cāillo igēs. Oui. ī. vi. hui⁹ opis lib. magnificū uocat. Id n̄ fuit i capitolio ut q̄buſdā placet. ſed an̄ cliuū capitolinū n̄ lōge ab æde iunōis mōetæ atq; ad Saturni tēplū qđ ē an̄ cliuū capitolinū Hæc ē ædes concordiæ. ūn ut ſcri. Var. Curti⁹ equo cōcitato i pfūdiſſimū hiatū ſe pcipitē dedit. Tu āt lector cādide noli exiſties ſcripſiſſe Var. apđ uoraginē illā Curtii fuiſſe Cōcordiæ tēplū đ quo nūc agimus: nā n. uel nos ita ſētius uel. Var. tale aliqđ mēoriæ ꝓdidit. Sed Curtiū dicius a cōcordia uerſū cū equo ſe. i hiatū illū pfūdiſſimū deieciſſe. Hoc tēplū ē qđ Camil. uouit i ſeditiōe pop. & ſeatus autor Plu. cū popu. ānitereſ ut alter ē cōſulibꝫ popularis eligereſ. Id a Cāillo cōſecratū poſteaq; a Liuia Druſilla & ara & ſimulachro ac rebus aliis exornatū Tyberius dedicauit cū triūphū illyricū egiſſet teſte Sue. quo tpe. Ou. exulabat. Vn̄ illđ ē. Nup ut huc magni puenit fama triūphi. Auſus ſū tātæ ſuerat molis onus. Itē illđ. Nec dedignata ē abiectis illyris armis cæſareū ſaulo uertice ferre pedē. Fuerſ i hac æde ut Pl. ſcri. obſidiāi q̄ttuor elephātes quos ibi ꝑ miraculo dicauit Aug. Itē gēma Sardōix Auguſtæ dono cornu aureo icluſa quā fuiſſe dicebāt eius ānulli quē a Polyc. tyrāno i mar̄ deiectū piſcis cuſiæ dn̄i reddidit. Præterea & Latōa puerpa opus Euphranoris Apollinē & Dianā īfantes ſuſtinēs & liber pr̄ pictoris clariſſimi Niciæ athenieſis op⁹. Itē alia ſūmoꝝ artificiū opa q̄ pcētes faſtidio pterim⁹: Sciēdū ut Liui. refert nemi aliq̄n licuiſſe tēplū dedicar̄ niſi cōſuli aut ipatori. Vn̄ cū flauius ſcriba ædē cōcordiæ i uulcāi aerea dedicaſſet ex auctoritate ſenatus latū ad populū ē ne q̄s tēplū arāue i uſſu ſeatus aut tribunoꝝ plebis ptis maioris dedicaret. Dr̄ āt hoc loco cōcordia cādida q̄ bēigna ſit ac multoꝝ bonoꝝ mr̄ ut aīæ q̄les nꝫ cādidiores terra tulit nꝫ q̄s me ſit deuīctior alter. Hæc ē. n. q̄ puæ res creſcūt: cū diſcordia maxiæ dilabāſ. Agretius albū ingt nā tm̄ ē: cādidū ſtudio: nā & corpi & aīo aliquotiēs aſſignaſ. Vn̄ albos capillos recte dicius & cādidū carmē. Tibullus: Pax cādida primū duxit araturos ſubiuga curua boues. Cælius i epiſtola ad Cice. Ne paꝝ ſimpliciter & candide poſuiſſe inimicitias uidearis. QVA fert ſub. al. mo. gra. Aedē Iunōis mōetæ de q̄ ſub loco dicēus fuiſſe cōſtat i mōte capitolio. Solinus Tati⁹ i arce ubi nūc ædes ē iunōis mōetæ q āno. v. poſtq̄ igreſſus urbē fuerat a laurētibꝫ iterēpt⁹ ē: ſeptia & xx. olipiade hominē exuit. Oui. infra Arce quoq; in ſumma iunoni tēpla monetæ ex uoto memorāt facta Camille tuo. POPuli ſu. ethruſci: Qui phaliſcos in ſuam ptātē redegit & ueios obſidione domuit cuniculo effoſſo. Nota ē hyſtoria Id oppidū Plu. autore ſuit thuſciæ propugnaculū. A. Gel. ſcribit partam eam uictoriā a Camillo ea fere tē (peſtate q̄ ſocrates athenis capitis dānat⁹ & carcere uenēo necatus ē.

¶ CANdida. xvii. calē. fe. hoc xvi die ianua erit cōcordiæ feſtū. quo die đdicatū ē ei tēplū a Cāillo ꝓmū. Deide ſꝫ lōge poſtea Ty. đ prīo āt ita igt Plu. Camil p⁹ illuſtres uictorias: fuſis gallis: cū i urbe eēt: dictaturāq; n̄ đpoſuiſſet. Diſſidēte pop. a ſēatu: ānitēteq; ut alter e cōſulibꝫ popularis. Dubit⁹ pn̄tibꝫ rebꝫ ſcatū petit: & ꝓus quā diceſ aggreſſus eēt: ad capitoliū cōuerſus. deos teſtaſ: ut ea dicturus ſit: q̄ tādē bn̄ uertēt rep. & ſi ſeditio. ciuilis tollaſ: Tēplū cōcordiæ ædificaturꝫ ſe pollireſ. Cū multæ i ſēatu cōtētiōes eēnt: i hāc tādē ſentētiā itū ē: ut alter ē cōſulibꝫ e popu. creareſ. Dictator cū hoc ad populū renūciaret: ſtatī popu. cū ſenatu recōciliatus ē: & Cāillū plauſu & clamor̄ domū uſq; remittūt. Poſtridie aūt cōgregati đcreta tuleſ: ut cōcordiæ quēadmodū Cami. uouerat i foro: & i cōciōe īgēs ꝑ rebꝫ bn̄ geſtis. Tēplū moliref i celebritatibꝫ: q̄s latinas uocāt: addita una die: ꝑ q̄triduū ſolēnitates iſtituerūt: hæc đ Camil. Tybe. āt regreſſus e germāia triūphū. quē diſtulerat egit: & prādiū popu. mille mēſis: & cōgiariū triceōs nūmos uiriti dedit. Dedicauit & cōcordiæ ædē hæc ex Trāq̄l. ſunt & aliud cōcordiæ tēplū antea cōſecratū. Sed poſt Camil Liui. n. i fine noni li. ꝓmæ decadis oſ̄dit a flauio ſcriba. Cuius ſupra meminimus: cū is eēt ædilis. ædē Cōcordiæ in area Vulcani ſūma inuidia nobiliū đdicaſſe. qđ iō rettuli ne potes aut Camil. aut Tybe. in area uulcani ædē poſuiſſe Sed flauiū: nā aliud tēplū erat nō lōge a lacurtio: q̄ in capitoliū ad tēplū iunōi monetæ aſcēdebat. Poeta ad cōcordiā uerba apoſtrophat. O Cādida: o cōcordia: quē iō cādidā appellat q̄ pura & ſcā ſit: qđ cicōiæ aues magna ex pte albæ: ſub eius tutela ſint: & dicta ē ɔcordia: ut Var. placet: q̄ſi cōgrua corda. LVx ꝓxia: dies ſeq̄ns ipa ſacra carmētis. POſuit te tēplo niueo: tēplo marmoreo: qđ eo die tibi ɔſecratū ē. QVa alta mōeta: excelſū iunōis mōete tēplū qđ erat in ea pte capitolii i q̄ fuerat dōus. M. Māliī capitolini. đ quo lati⁹ i. vi. li. dicēus. FERT ſubli. gra. ꝑ hyppalagē. hoc ē uia q̄ ſublimibus gradibꝫ ad iunonē mōetā itur. NVNC q̄ſi hoc die. O CONcordia be. ꝓſpi. la. tur. latinū popu. ad te uenietē. Nūc. hoc die. MAnus ſacra māus pōtificū. COnſtitueſ: cōſecraueſ tibi tēplū. FVri⁹ camil. nā. M. furi⁹ camil. dicebaſ. SVpator ethruſci populi: q ueiētes uicit qm̄ hi ſūt in ethruria: q qdē. x. ānoꝝ obſidionē tuleſt. tādē expugnati ſūt ueii cūiculo a rōanis effoſſo i arcē uſq; iunōis. ueios dicius urbē. ueiētes populos VOVErat antiquū uetus cōcordie tēplū. nā camilli uoto dedicatū. ET fecerat ille fidē uoti: quaſi ſeruauit quod

ANT. FAN. Concordie feſtū xvii. calen. feb. cōcordiæ templa plura romæ Opera quæ fuerunt in cōcordiæ Quibus licebat tēplū dedicare cōcordia candida. Albū candidū h... monetæ

PAV. MAR.

uoto promiſit.CAVſa uouēdi & dedicādi tēpli fuit.Q VOD uulgus:quod plebs.SECceſſerat a patribus:a ſe-
natoribus.SVMptis armis:armata plebs diſſidebat a patribus:& uolebat alterū ex plebe cōſulē. E T ipſa ro.ti
mebat ſuas opes ſuas uires:ſeu ſuū populū opulētū:& gallorū præda ditatū.& uictoria quoq; elatum

ANT. FAN. ¶ CAVSA ut uoueretur id tēplū dedicaret q; cā fuit plebis ſenatuſq; diſſenſio.IPSA ſuas roma timebat opes:
Quia opulētia ſæpenūero diſcordiā parere cōſueuit:ſed tñ demū plebs Senatui recōciliata ē cū a Cāillo audiuit de
cretū eē ut alter ex cōſulib⁹ popularis crearet.Cā recēs melior:Q uia ſupior illa dedicatō a diſſēſiōe originē hūit
hæc a uictoria & triūpho.SPArſos ger.cri.corrigit:Germāi iuſſu uictoris Tyberii crines tōdēt cū uicti a uicto-
rib⁹ leges accipiāt.Sūt āt flauæ Germāo⁊ comæ q̄s nutrirē cōſueuerūt.Iuue.Cerula qs ſtupuit germāi lūina fla-
uā Cæſariē & madido torquētē cornua citro.INDE:Ex p̄da Germāo⁊.HÆC tua cōſti.geni.& rebus & ara:

Cauſa q̄d a patrib⁹ ſumptis ſeceſſerat armis
Vulgus,& ipſa ſuas roma timebat opes.
Cauſa recens melior,ſparſos germania crines
Corrigit,auſpiciis dux uenerande tuis.
Inde triumphatæ libaſti munera gentis,
Templaq; feciſti quæ colis ipſe deæ.
Hæc tua conſtituit genitrix & rebus et ara.
Sola toro magni digna reperta iouis.
¶ Hæc ubi tranſierint capricorno relicto
Per iuuenis curres ſigna regentis aquā:
¶ Septimus hinc oriēs cū ſe dimiſerit undis

Qui hoc opus Tyberio iſcriptū putāt decipiūt hoc loco pa⁊ diligēter ītuētes facta ædis cōcordiæ mētio ne Oui.p apoſtrophē.i.ōfonis cōuerſionē Tyberii al loq a quo eā ædē dicatam accepimus.Sic & i.ii. huius opis li.Auguſtū alloqt:ut tēplorū poſitor tēplo⁊ ſancte reptor.Nec tñ iō dicēdū ē hoc opus Augu. poeta⁊ exulē īſcripſiſſe:Sciēdū p̄terea ut igt Feſtus uiros prudētes dicer auos & proauos auias & proauias parētū noīe appellari:Sane mirari ñ debem⁹ q; hic legit:Concordiæ tēplū a liuia reb⁹ & ara cōſtitutū,& i.vi. hui⁹ opis lib.Te quoq; magnifica cōcordia dedicat æde liuia:cū Sueto.tradit hoc tēplū nō a Liuia ſed a Tyberio dedicatū:Accipimus.n.arā cū ſimulachro tātū a Liuia dedicatā exornatāq; reb⁹ ad ſacra neceſſarus cū cōſtet iter dū autore Liuio ipſas quoq; aras ſepatī dedicari.quod adeo ue⁊ ē ut Oui.iſi a nō ædē dicata a Liuia ſed i ædē cōcordiæ dedicatā.Scio eē qbus placeat Liuiā Druſillā tēplū aliud cōcordiæ dedicaſſe:ii(ut dicā q̄d ſentio)mihi referre uidēt ægro⁊ ſomnia.SOLA toro magni digna repta iouis:Oui.Auguſtū ſæpenūero Iouē appellat q uiuēs ut diximus diuos honores meruit:ut Me quoq; q ſenſi fateor iouis arma timere.Idē & titulo p̄ris p̄riæ dōatus ē hūtq; nomē ioui ſimile q iuppiter dr̄ q̄ſi iuuās p̄r Hora.Hic ames dici p̄r atq; princeps.HÆC ubi trāſierit.Solis trāſitū i aq̄riū Pli ſcribit fer.xvi.cal.Fe.euēire:cui⁹

Sol in aq̄rium.xvi.cal.febru. opīoni aſtipulāt Porphyrio & Columella itē autor hoc loco.Q ua i re cū nro⁊ tēpo⁊ aſtrologi uideāt a uetuſtioribus diſſētire nō ē cur moueri debeamus.Facit.n id ut qbuſdā placet & nos diximus ſupra q̄drāſiu.un intercalaris dies cōficit lōgitudo qbus īplēdis qcqd ultra modū tēporis.adiectū ē dici nō pōt q̄ta uarietate diuerſi aſtrolo

Octaua ſphæra giæ ſcriptores metiant.Accedit ad hoc q̄d octauæ ſphære zodiacus mobilis ſupioris zodiaci motu non reſpondet qui fixus atq; immobilis dicitur.Nouimus enim octauā ſphæram tribus diuerſis motibus agitari:quorū unus ab ortu ē ad occaſū.alter huic cōtrari⁹ ab occaſu ad ortū.tertius quo coelū illd̄ p acceſſū ac receſſū q̄ſi trepidās nūc oriētē nūc occidētē mō ſeptētrionē mō meridiē petit.Vñ ſūt q tribus nris quas ſimul octauā coeli ſphæras mobiles poſuerūt uolētes ñ aliter fieri poſſe ut octaua tripliciter moueat.q cū ita ſint & ſupioris arietis caput iſeriori minie rñdeat tāta fit tēpo⁊ ieq̄litas ut uerū eē uideat q̄d Plu.& Pli.ſcribūt ab huiuimōi rebus mathematicorū peritiā ſupari & ſolis motus rōnē ppe iexplicabilē eē.Sane p aq̄riū ut Macro.ſcri.ipſa uis ſolis oſtēdit qm̄ hymber i terras nō caderet niſi ſolis calor ad ſupna traheret humorē:cuius refuſio pluualis ē copia.Dr̄ āt Gammedes iter ſidera collocatus aq̄rii nomē accæpiſſe q̄uis ſūt q eū deucalionē eē dicūt.Vñ ait Seneca in thyeſte:Cadet

Aquarius ſole in aq̄rio,quid Capricornus ægoceros frāgetq; tuā qſqs es urnā:i hoc ſigno ſole cōſtituto horrēde tēpeſtates & igētia frigora eē ſolēt ut Porphyrio autor ē.Cōſtat āt aq̄rius cū aq̄ effuſiōe ſtellis.xxx.occidit q; & exorit capite prius q̄ reliqs mēbris ut Iginius tradit Capcorno relicto:Hæc p zodiaci iter ſigna hyemalia nūerat orit q; ſcd̄m Por.xvi.cal.ia.q̄d tp̄s iundat dñat ac ſæuit.Vñ hor.Capcornū aq̄ tyrānū uocat.Conſtat āt hoc ſignū ſtellis.xxiii.cuius fabulā lege apud Iginū

PAV. MAR. ¶ HAec ubi.xvi.calē.feb.hoc ē.xvii.die ianuarii Relicto capricorno ſol aq̄riū igredit.De aq̄rio dicemus ſequēti li.capricorni:effigiē Hygi.inqt ſimilē eē ægipāi:quē iuppiter q̄d cū eo erat nutritus iter ſidera eē uoluit. Eſt .n. priori pte capra:& poſteriori piſcis Vt ab ægyptiis ſacerdotibus refert.Cū typhō deorū hoſtis acerrimus illuc ueniſſet.Dii q ibi erāt timore pciti.i uarias ſe formas mutauerūt mercurius i ibim.Apollo i auem:q̄ threicia dr̄ Diana i merulā.Pā i flumē ſe p̄cipitauit.& poſterior pars q̄ aq̄s attigit i piſcē reliq̄ i hircū ſe uertit.Iuppiter admirat⁹ effigie iter ſidera collocauit Spectat āt:ut idē iqt ad occaſū occidit p̄ceps exorit erect⁹. VBI poſtq̄.Hæc cōcordiæ feſta.TRANſierit:q̄ſi die ſequēti O phebe.o ſol.CVR res:curret icipies.PER ſigna iuuēis regētis aq̄ p ſigna aq̄rii:de quo i ſcd̄o dicem⁹.RELIcto capricorno:cū iā capricorn⁹ anteceſſerit.SEPtim⁹.x.cal.feb.hoc eſt xxiii.die ianua.Lyra de q̄ ſuperius diximus icipit occidere:cuius totus occaſus erit Cæſari:ut oñdit Pli.pridie nonas feb.d̄ quo ſuo loco dicem⁹.HInc:ab hoc igreſſu ſolis i aq̄riū SEPtim⁹ oriēs:ſol.ſ.CVM di.ſe un.cū occidet. ¶CAVſa te.noua:quaſi nři tpis.MELior q̄ fuerit illa camilli: nam illa propter diſſidentem plebem :hæc pro ſubacta germania & pace:terra:mariq;.pta.ergo melior cā Tyberii.DVX uene.apoſtrophe ē ad Tyberiū.non quo eū toto ope alloquat.eteni hæc quoniā plura deus ductu:quā cætero⁊ Augu.uiuēs bella geſſit.GERmania corrigit cōprimit.TVis auſpiciis:tuo felici ipio.Spſos crines:hoc ē fuſas uires.CVM germani criniti ſint.& iā breuior erat populus.qa pauci admodū iā i germāia remāſerāt.Spſi.n.erāt cæteri.Nā ut Trāq! oñdit.GERmani fuere ultra Albi fluuiū:ſūmoti ēt ex germāis Sueui:& Sygābri i galliā traducti.ET h mō cōiſſi ſpſi crines qa

factus eſt diminutior populus.Inde ex eo.LIBAſti:libanda dediſti.MVNera gentis triumphatæ:de qua trium
ph:i egiſti non munera:quæ ab hoſte acceperit:ſed q̄ ex p̄da populo dederit.Nam ut diximus Prandiū populū
mille menſis & congiarium tricenos nummos uiritim dedit. ET Feciſti tu o Tyberi. TEMpla deæ:Concor/
diæ. QVAM tu ipſe colis:quam ueneraris:& cuius feſta celebras. NEC tēpla.CONſtituit:diſpoſuit.TVA
genitrix:Liuia druſilla:quam auguſtus matrimonio Tyberii neronis:& quidem prægnantē abduxit dilexitq; &
p̄bauit unice:ac perſeueranter.ET rebus ad rem.ſ.diuinam facientibus:aut quia re ipſa concors cū uiro ſemper
uixerit.uoluit etiam concordiæ ædem cōſtituere.ET ARAm:in qua ſacra fierent:aut ipſa conſecratione. SOLA
liuia reperta digna toro:quam matrimonio.MAGni iouis:auguſti:quē ioui comparat.Nam iam relatus in de/
os.& in triſtibus ad auguſtum inquit:Liuia ſic tecum ſociales impleat annos:Quæ niſi te nullo coniuge digna
fuit.Quæ ſi non eſſet celebs te uita deceret.Nullaq; cui poſſes eſſe maritus:erat.

Fulgebit toto iam lyra nulla polo:
¶ Sidere ab hoc ignis uenienti nocte leonis
Qui micat in medio pectore merſus erit.
¶ Ter quater euolui ſignantes tēpora faſtos:
Nec ſementina eſt illa reperta dies.
Cū mihi (ſenſit enim) lux hæc idicit̄ inquit.
Muſa:quod a faſtis non ſtata ſacra petis:
Atq; dies incerta ſacris ſic tempore certo.
Seminibus iactis eſt ubi fœtus ager.

¶ FVLgebat toto iā lyra nulla polo.X.cal.feb.ſiue ut ANT.
Columellæ placet undecimo lyra occidit ueſpi.Neq; FAN.
in.hoc tp̄e de occaſu eius ſigni matutino.i.coſmico lo/ Lyra occi
qui poſſumus qui eſt ſecūdū quoſdā pridie idus Augu dit.x.cal.
ſti ſecūdū alios tertio idus ſiue ut alis placet ſexto iduſ febr.
quo tp̄e lyræ occaſus autūnū ichoat autore Pli.Hoc ſi
gnū ut diximus ſupra cū ſagittario i ortū ferť & occi/
dit oriēte uirgine:ut Occidit hæc oriť cū iā pulcherri/
ma uirgo.Eripit æmonia chirō cū tela pharetra infle
xum oſtēdens terris mirantibus arcum naſcitur æthe
rias cœli manifeſta ſub oras.Illud quoq; ſciēdū errare
nōnullos q heliacū lyre occaſum hoc loco accipiunt q
fieri ullo modo nō pōt cū eiuſdē ſigni ortus heliacus
nonis ianuarii fuerit.qs.n.neſciat ubi aliquid ſidus p
abſceſſum ſolis apparere ac proferre ſe cæperit expectandū eſſe annum ut idē occultetur ſolis acceſſu & conſpici
deſinat Varro autor eſt ſi lire occaſu coſmico uua picta inter uites cōſecretur minus nocere tēpeſtates. Lyram
a Mercurio i cyllene monte arcadiæ iuentā muſæ Orpheo tradiderūt ut ſcribit Eratoſthenes quæ in celū trāſla/
ta eſt ut diximus ſupra.Sidere ab hoc ignis inuēti nocte leōis.QVI micat in medio pectore merſus erit.ix.calē.
Februarias regia ſtella quæ ut inquit Pli.Ven° appellatæ i pectore leonis mergiť occaſu coſmico.occidit.n.cū Pectus
ea leonis pectus cum Aquarius in ortum fertur. NEC Sementina eſt ulla reperta dies.Sementinæ feriæ ut ait leonis oc
Var.a ſemente appellatæ ſunt q̄ ſationis cauſa ſuſpicerentur:quas feſtus ait inſtitutas eſſe quaſi ex eis fruges grā/ cidit.ix.
deſcere poſſent.Sunt āt hæ.feriæ conceptiuæ ſicut latinæ paganalia cōpitalia:quæ quotānis a magiſtratibus uel cal.feb.
etiā incertos,ut inquit Macro.Vnde ait autor hoc loco nullā ſe diē ſemitinā in faſtis repiſſe ubi ſtatiuæ quidē fe Capricor
riæ erant certis diebus & ſtatis obſeruationis annotatæ:conceptiuæ autem nuſq̄.Nec nos lateat publicarum fe/ ni effigies
riarum quattuor eſſe genera autore Macro.nam p̄ter ſtatiuas ferias conceptiuaſq; aliæ erant imperatiue quas Semetic
cōſules p̄toreſq; idicebant pro arbitrio poteſtatis aliæ nundine feriæ paganorū.Erant p̄terea ferie familiarū p feriæ
priæ:quas diuerſe familiæ ex uſu celebritatis domeſtice obſeruabant.TEMpore certo:Peracta ſatione frumen/
ti:quæ fere extenditur uſq; ad finem brumæ quo tempore agri fæti & grauidi uidentur.Vir.Serite hordea cā/
pis uſq; ſub extremum brumæ intractabilis hymbrem.
¶ NE re.ē.ul.di.ſe.nō iunoni diē ſementi ſacrā.CVM mi.inquit.n.quia ſenſit me quærere diem ſemētinā.HÆC
lux ſementina.Indicitur:a ſacerdotibus.ſ.uel a magiſtratibus cum ſint feriæ conceptiuæ:ut diximus.Quid.p.a. PAV.
ſ.quid requiris in faſto.li.Sacra non ſta.quæ non ſunt fixa & certa conſtitutis diebus.Et cato dicit ſacra ſta.ta.ſolē MAR.
nia ſancta deſeruiſti.Et ut eſt di.ſa.ſementini.Incerta:quia conceptiua:Sic.c.t.ſit ſacrum ſementinum.VBI poſtq̄
Ager eſt fœ.grauidus.& fœtam dicimus mulierē:uel grauidā:uel quæ peperit Seminibus ia.poſtq̄ iacta & cōdi
ta ſolo ſœmina tunc erūt feriæ ſementiæ:quod quidem fit uel celerius:uel ſerius pro qualitate temporis & re/
gionum.iacto ergo ſemine dies indicitur:antiqui autem deam feriam a ſerendo.ſegeſtā a ſegetibus appellabāt:
ut autor ē Ply.quarum ſimulacra erant in foro.IAM nulla ly.fulge.to.po.quaſi non omnis lyrā fulgebit in cœ/
lo.Nam cum pluribus ex ſtellis conſtet:non omnes:eius ſtellæ.uidebuntur.aliquæ enim coſmicæ occidere inci/
pient.Sed de omnium occaſu agetur in ſecundo.SIDEre:Nono calen.febru.occidet.poetæ: Sed ex ratione cæ/
ſaris.viii.ſtella regia ut ply.ut inquit appellata Tuberon:in pectore leonis matutino.Verum per eam partem le
onis occidentem : eiuſdem partis aquarii qui leoni eſt oppoſitus:occaſus demonſtratur.Leonem inter ſidera cō/
ſtitutum Hyginius inquit ab ioue:quod omniū ferarum princeps exiſtimatur.Alii q̄ herculis fuerit prima con/
certatio & quod eum inermis occiderit.Callymacus inquit crimen fuiſſe Beronices Ptolemei coniugis quē Ca
non mathematicus iter ſidera collocatum uideri dixit ſeptem ſtellas oſtendens quas crimen eſſe fingeret.Leo
ad occaſum ſpectat.ſupra corpus hydræ a capite:qua cācer iſtat uſq; ad mediā eius partē cōſtitutus:medius æſti/
uo circulo diuiditur:ut ſub ipſo orbe priores pedes habeat collocatos occidens a capite:& exuriens:hæc ex hi/
gino:Sidere ab hoc:q̄ſi poſt occaſum huius p̄tis lyræ.NOcte ue.nocte inſequenti.IGNis ignita & lucida ſtella re
gia.QVI mi.lucet.IN ME.pe.leo.erit mer.iā occiderit.ſic media p̄te occiderit leo.& media p̄te erit ortus aqua
rius & uterq; coſmice.TER qua.euoluerat poeta faſtorū li.nec inuenire potuit diem ſementinam.ſed admoni
tus ē ſtatus nō eē ferias:Q uapp illud erit aiaduertēdum feriaꝝ publicaꝝ gn̄a eſſe q̄ttuor:aut.n.ſtatiuæ ſunt aut
cōceptiuæ:aut ipatiuæ aut nūdiæ.Statiuæ ſūt uniuerſi populi cōes:certis & cōſtitutis dieb°:ac mēſibus.& i faſtis
ſtatis obſeruatiōibus ānotate i quibus p̄cipue ſeruāť anagonalia:carmētalia lupcalia.CONceptiuæ ſūt:quæ quot

ānis ́a magiſtratibus:uel ſacerdotibus cōcipiūtur:in dies uel certos:uel ēt incertos: ut ſunt latinæ ſemētinæ paganalia:cōpitalia.Impatiuæ ſunt:q̄s cōſules:uel p̄tores pro arbitrio ptās indicūt.Nundinæ ſunt paganorum.Itē q̄ ruſticorū quibus cōueniūt negociis ꝓpriis uel mercibus ꝓuiſuri.Sunt præterea feriæ familiarum propriæ: ut claudiæ familiæ:uel æmiliæ ſeu iuliæ:ſiue corneliæ.Et ſi q̄s ferias ꝓprias quæq̄ familia:ex uſu domeſticæ celebritatis obſeruat:& reliqua hæc Theodo. EVOLut:euoluendo legi. Ter qua pluries. FASTos faſto.li.annales. SIgna tē.in quibus ſignata:& deſcripta ſunt tempora & omnia quæ quibuſq̄ temporibus fiant.

ANT.
FAN.

¶State coronati plenum ad præſæpe iuuenci:
Cum tepido ueſtrum uere redibit opus:
Ruſticus emeritum palo ſuſpendit aratrum
Omne reformidat frigore uulnus humus.
Villice da requiem terræ ſemente peracta.
Da requiem terram qui coluere uiris:
Pagus agat feſtum pagum luſtrate coloni:
Et date paganis annua liba focis:
Placentur matres frugum telluſq̄ ceresq̄:
Farre ſuo grauidæ uiſceribuſq̄ ſuis.
Officium commune ceres & terra tuentur.
Hæc præbet cauſam frugibus illa locum.
Conſortes operū ꝑ quas correpta uetuſtas.
Quernaq̄ glans uicta eſt utiliore cibo:
Frugibus immenſis auidos ſatiate colonos
Vt capiant cultus præmia digna ſui;

¶STATe coronati plenū ad p̄ſæpe iuuēci: Sit præmiū laboris iuuenco qui a iuuando nomen accæpit. Plenū:præſæpe ociū & corona. Vere redibit opus. Vir.Depræſſo incipiat iam tum mihi taurus aratro ingemere. Item Vere fabis ſatio.Emeritum pallo ſuſpendit aratrum: Sumptum a militibus qui emeriti dicuntur cum uacationem habent militiæ:Merere.n. eſt militare:ut aere merēt paruo. Villice da requiē terræ ſemente pacta.Semētis eſt ſatio ut hoc loco ſed nō nunq̄ ſemen ſignificat licet contra ſenſerit uir quidam noſtra ætate doctiſſimus qui miratur diuū Hiero.ſementem pro ſemine poſuiſſe atq̄ ſicut meſſis modo ſignificat meſſionem modo ſegetem iam maturam ita ſementis mō pro ſtatione modo pro ſemine accipit:ut incipe & ad medias ſementē extēde pruinas.Ouidi.infra:Vos date maturos teneris ſementibus actus.A.Gel ea caſtita in ſementes forte conceſſerat tempeſtiuiores.Plyni.Cauendum ne id oriente ſole faciant enim ſementem naſcere.PAGus a.fe.Ruſtici qui uicum paganum habitant a cōtinente figurateq̄ continetur accipimus.VISCeribuſq̄ ſuis:Quia ut diximus hoc ſacri genere gaudet ceres:ut prima ceres auidæ gauiſa e ſanguine porcæ Et accipiat grauidæ cur ſuis exta ceres Eſt autem cereri & terre communē officium ferendarum frugum.unde Cereri a creando nomen inditum putant & terram opem dictam uolunt q̄ eius ope humanæ uitæ alimenta quærantur.Ceres eſt quæ ſemina terræ ſuppeditat:Terra quæ fouet.Sed de his alibi latius.

Emeritū aratrum
Sementis
Merere
Ceres a creando dicta
PAV.
MARS.

¶STATE co Poſt peractam ſementem erit per hyemen a labore ruſtico uacandum:danda eſt tam bobus:q̄ colonis quies nec terra proſcindenda:noxia enim eſt hyberna glacies ꝓſciſſe nuper terræ ergo per hyemē erit quieſcendum. O IVVen.co.per tranſlantionem a militibus qui poſt exactos labores coronantur.STATe ad ple.præ.iam ſtantes mandite & requieſcite.Iuuencus:ut Var.inquit dicitur q̄ iam iuuare ad laborem poſſit.Veſtrum.o.uidetur labor.Redibit cum te.ue.uerno tempore erit ad arua proſcindenda redeundum.& aliqui præcipiunt in locis tepidioribus a brūa proſcindi oportere arua. Vir.uero inquit Vere nouo gelidus canis cum mōtibus humor Liquitur:& zephiro putis ſe gleba reſoluit.Depræſſo incipiet iam tūc mihi taurus aratro Ingemere:& ſulco attritus ſplendeſcere uomer. RVSticus ſuſpen.pa.alte ad palum ligat. ARatum eme. perſtat in trāſlatione a militibus:qui cum emeriti ſunt:uacationem habent. HVMus:terra. REFormidat omne uul.fri.timet oēm ꝑ hyperna frigora ꝓſciſſionē. VILlice:tu q̄ præes pago & turæ totius rei ruſticæ. DA requi.ter.pacta ſe.noli terrā proſcindere poſt ſemetē.DA requiem ui qui colue.ter ſine etiam colonos requieſcere.PAgus agat feſtum:qui in pago ſunt celebrem ſementinas ferias:& feſta paganalia.Pagus απὸ τῆς πηγῆς quod eſt fons. Nam plerūq̄ pagi:hoc eſt uillæ apud fontes erigebantur.O COloni:qui pagum icolitis.LVStrate pagum:circuite ſolēni pompa in ſemētinis & paganalibus feſtis: ET Date annua liba:ſacrificare quot annis.FOCis paganis:aris deorum qui rura tuentur.De libo ſuperius dictum eſt:PLAcentur:in ſementinis & paganalibus feſtis ſacrificandū eſt terre:cererīq̄ frugum parentibus & farre & porca prægnanti:Tellus & ce.matres fru.q̄ ſunt cā oium frugū exhibēdarū:immo & ſine his nulla agricolatio eſſet.Placet farre ſuo quod ipſæ tradūt.ET VISce.ſuis gra porcæ p̄gnātis.&porcā cereri imolari diximus fruges a fruēdo dictæ. Volūt aliqui eādē eē cererē:& tellurem.Diodo.li iiii.Ab antiquis inquit ſcriptoribus:& poetis tradit̄ cererē fuiſſe terram matrē appellatā eadem & Orphei tradūt poemata:& i cerimōiis itroducūtur.de q̄bus nequaq̄ fas eſt inſcios loqui.Et in.i.li.terrā ingt tāq̄ uas aliq̄d eoꝝ q̄ fierēt putātes mrē appellarūt a græ.ſimiliter:γῆ μήτηρ.mutato deide paululū uerbo Δημήτηρ ē cognomiata.Antiq̄tus.n.terra mr̄ ē appellata.poeta nō dicit eādē eē:ſed idē offīm ābas tueri.Ceres & tertuā.cō.offi.cuſtodiūt & ꝓtegūt ſimul agricolationē.Ceres.n.facit ſemia tell⁹ recipit:hæc alit illa curat excutitq̄ matura.Hæc ceres.ſ.Præbet cām fru.nā ipa ē artifex:& illa officia:i q̄ fit artificiū.Illa tellus.ſ.Præbet lo.nā ē uas eoꝝ q̄ fiūt:& i ea gn̄erat̄.Cōſor.nūc orone ad ipas frugū duas uertit cererē & tellurē:ut & agricolas fructib⁹ exaturēt:& ſemētē ita augeāt ut i herbis a niuib⁹ n̄ aduratur ſeges& q̄ expoſcūt Sēina cœli tēpiē p̄ſtēt iueāt a noxiis cætera q̄ faciūt adhibeāt:deſcēditq̄ uſq̄ ad.xxiii.uerſū.O Cō.o.o.ceres:o tell⁹:quæ i agris eādē gcritis ſortē. Per quas ue.ē cor.q̄ſi q̄ rudē uetuſtatē & ſiluestrē cultū ad ciuilē uſū redegiſtis.Et quer.g q̄ prius hoies uefcebant̄.Eſt ui.u.ci.ceſſit uicta frumēto a uobis exhibito q̄ ſuauior & utilior fuit cibus. Sacia co.a.explete auiditatē colonorū.Immē fru.ingenti fructuum copia.VT ca.recipiā.Præ.di.ſui cul.præmia cōuenietia ſuo labori in rē ruſticam.

¶PER. PEtuos auctus. Iuge incremẽtũ donec ad maturitatẽ pueniãt: ut ad mea perpetuũ deducite tẽpora carmẽ. Cũ ſerius cælum uentis apite ſerenis. Sementis tẽpore utile ẽ & agricolæ optãda ſerenitas: ut Nudus ara ſere nudus. Graues cultis: quæ ſemina eruũt: ut Anſeres agreſtes grueſq;. Vir. Nec tñ hæc cũ ſint hominũq; boũq; labores uerſando terram expti nihil improbus anſer ſtrymoniæq; grues & amaris intyba fibris officiunt. SCAbræ rubiginis: Vicii quo culmi peunt. Vnde numa inſtituit rubigalia ut ſuo loco dicemus. ET Careant lolii oculos uiciãtibus agri: Loliũ frugibus quidẽ noxiũ eſt: ut interq; nitenna culta infœlix loliũ & ſteriles dominant auenæ. ANT. FAN. Lolium

Vos date perpetuos teneris ſemẽtibus auctuſ:
Nec noua per gelidas herba ſit uſta niues.
Cum ſerimus: celum uentis aperite ſerenis:
Cũ latet æthereа ſpargite ſemen aqua:
Neue graues cultis cerealia dona cauete
Agmine læſuro depopulentur aues:
Vos quoq; ſubiectis formicæ pcite granis.
Poſt meſſem prædæ copia maior erit:
Interea creſcat ſcabræ rubiginis expers.
Nec uitio cæli palleat ulla ſeges:
Et neq; deficiat macie neq; pinguior æquo
Diuitiis pereat luxurioſa ſuis:
Et carcãt loliis oculos uiciãtibus agri.
Nec ſterilis culto ſurgat auena ſolo:
Triticeos fœtus paſſuraq; farra bis ignẽ
Ordeaq; ingenti fœnore reddat ager:
Hæc ego p uobis hæc uos optate coloni.
Efficiatq; ratas utraq; diua preces:
Bella diu tenere uiros erat aptior enſis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula ceſſabãt uerſiq; in pila ligones
Factaq; de raſtri pondere caſſis erat:

Sed mixtũ frumẽto & oculis nocet. & ſomnũ inducit: qd̓ cũ Pii ſecũdi ſummi põtificis copiæ te duce atq; iperatore Fanũ fortunæ meã patriã obſiderẽt primi oium multis admirãtibus explicarũt eminẽtiſſimi uiri atq; oium bonarũ artiũ cultores Marius Bartholellus philoſophus ac medicus illuſtris & Vgolin⁹ Palatinus Fanẽſis nobilitatis ſplẽdor & decus. Erat. n. cernere in oĩbus cõpitis per ſtrata uiaq; in foro rerũ uenaliũ in officinis plæbeios homines ubi eos ſomnus oppreſſerat dormiẽtes cuʒ ediſſent panẽ lolio uiciatum. Nec ſterilis culto ſurgat auena ſolo: Vel q; agrũ ſterilẽ reddat uel qd̓ magis placet qa i thracia (teſte Seruio) auenæ fructuoſæ ſunt: quibus (Agretio autore in orthographia) ab occupandi auiditate nomen inditum eſt. Secundum ergo ſitum italiæ dicit ſterilis. Paſſuraq; farra bis ignem pati. Audio quoſdaʒ nunc locũ male interpretari dicentes. Farra bis ignem pati quod & ui ſolis i agro torreãt: & igne poſtea dũ coqtur panis. Quis. n. ñ uideat oẽ frumẽti gñs unũ cõficiẽ pãis ea rõne bis ignẽ pati: atq; autor hic de farr frumẽti ĩ pẽ ñ d oi frumẽto loqt cũ & triticũ añ far noiet & deide ſubiũgat: hordeaq; igẽti fœnor reddat ager. Dicẽdũ igit far bis ignẽ pati ex iſtitutiõe Nũæ. is. n. ut Pli. ſcri. & iſtituit far torreri q; toſtũ cibo eẽt ſalubri⁹ & fornacalia celebrari farris torrẽdi ferias pſuaſiq; ñ eẽ far purũ ad rẽ diuinã niſi toſtũ. Ergo ñ ſolũ far qd̓ adolebat i ſacris bis ignẽ patiebat ſed & quo maiores utebãt i cibo eũ uel panis uel aliud cibi gñs ẽ farre ñ niſi eo prius toſto cõficeret. Hero. autore Scythas aratores q ſupra halizões icolũt non ad panẽ cõficiẽdũ ſerere triticũ ſed ad torrẽdũ. Ingẽti fœnore: Id qd̓ terræ ppriũ eſt ut multo plus reddat q̃ accepit unũ iuſtiſſima dr̃. SARcula ceſſabãt uerſiq; i pila ligões: Subiiciũtur hæc i laudẽ domus Auguſtæ p quã pax toti orbi parta ẽ. Sũt ãt Ligo & Sarculũ inſtrumẽta ruſtica quoq; hoc a ſerẽdo ſiue ſarciendo nomẽ accæpit ut autor eſt Varro: illud a legẽdo: eo qd̓ propter ipſius latitudinẽ terra facilius legitur. Farra bis ignem pati Ligo, Sarculũ PAV. MAR.

¶VOS date uos deæ p au. cõtinuatũ icremẽtũ uſq; ad maturitatẽ. TENeris ſeme. dũ i teneris herbis ſũt ſemia. NE her. no. tenella: aut nup nata. SIT: uſta PER. ge. ni. ne nimio rigor niuiũ aut pruiæ puraſ: pruia. n. a purẽdo dcã q; ſata purat nixi. auiq; : qd̓ ẽ migo. Cũ ſerim⁹. tpe ſemĩtis. Apite cœlũ: pelite nubes q̃ cœlum uobis claudunt. VEntis ſe. ſerenitatẽ iducẽtib⁹ aut ſũt ſeptẽtriõales. CVM la. ſe. poſteaq̃ latũ ẽ & ſemẽ latet itra terrã. SPArgite aq̃ æthe. pluuia: & hoc añq̃ emergãt. nã i ianua ſi cadãt pluuies & gelicidia creſcẽt frumẽta i ſpicã. SI Is feb. aut in martio creſcẽti ſtipulas nõ i ſpicas. NEue & caue. cauta curã adhibeatis aut cauete uos agricolæ. NE aues gra cultis. moleſtæ & iſeſte ſatis ipis. DEPopulẽt: diripiãt. DOna cæreal: a ipa ſemia. AGmie læſu. turba agrũ pdatura. Ergo depellite auiũ agmia agg; populãtia. VOS quoq; apoſtrophe ad formicas ut nolit ſemia ſolo iniecta depopulare expectẽt meſſe: nã ex ea maior eis pda ſuggeret. VOS quoq; o. Formicæ pcite ſubiectis grãis: nolite attinger grana: q̃ ſolo credita & ſubiecta ſſ. nã rẽſus eẽt illa uobis pda. MAior copia pdæ: maior abũdãtia depdãdi frumẽti. Erit p⁹ meſſẽ: q̃ſi p⁹ excuſſũ e paleis frumẽtũ maior erit tũc cumulos pat⁹. INTerea: creſcãt: ſegeres ſine ulla rubigie: nec ulla itẽperie cœli cõtrahãt uitiũ. CReſcat ſeges: creſcãt ad maturitatẽ fruges. SEges. n. ẽ: ut Var. d re ruſtica iqt qd̓ aratũ & ſatũ. EXps ſca. rubi q̃ſi ſine ulla aſpæ rubigis leſiõe. Prouenit. n. rubigo ex calor ſolis: cum adurit madefactos aqs: culmos: unũ iferi⁹ i. iiii. li. Nec uẽti tñ cereri nocuere: nec hymbres. Nec ſi marmoreo pallet adufta gelu. Quantũ ſi culmos titã icalfecitudo. Tũc loc⁹ ẽ iræ diua tremẽda tuæ. ppea nũa. xi. ãno regni ſui: feſta rubigalia iſtituit. de qbus agemus i. iiii. li. NEC ulla ſeges paleat: palloq; cõtrahat. VITio cœli: aeris intẽpe: uel pruinis: uel nimiis caloribus qbus interdũ ſolẽt qdẽ uermiculi gigni & in radicibus ergo nõ palleat ante maturitatẽ: nã pallor tẽpeſtiuis fruſtraſ miſeros colonos. ET neq; ñ ſit ſterilis ſeges neq; nimiũ pĩguis: cui⁹ qdẽ luxuriĩ eſſet reprimẽda more Vir. Quid ne grauidis procũbat culmus ariſtis: luxuriam ſegetũ tenera depaſcit in herba & Ply. luxuria inquit ſegetum caſtigaſ dẽte pecoris in herba duntaxat: & depaſtæ quidem ſepius nullam in ſpica iniuriam ſentiunt. ET neq; deficiat: ipſa ſeges. MACie: & tenuitate: & ſterilitate. NEq; pinguior æquo: pluſq̃ ſatis ſit. LVXVrioſa. ſeges nimium pinguis PARcat ſuis diuitiis: ſuæ nimiæ pinguedini.

ET Careant:nõ naſcatur in agro lolliũ:nõ auena quoniã hæ ſunt pnicioſæ peſtes ſegeti:lolium infœlix appellat Vir.& ideo uolunt infelix dictum:quod ex tritico & hordeo per negligentiã fiat & deſinat eſſe triticum quod felix eſt.Et auenã primũ oĩum frumẽti uitiũ eſſe Ply.inquit:& auenas maro ſteriles dixit.extenuãt.n.terrã & in fecundiorem reddũt.ET agri careant loliis:ſint ſine lolio:quod noxium eſt. VITIantibus oculos:hebetantibus uiſum:& caput aggrauat:& nimium ſoporem inducit:& uiſum hebetat.immixtum frumento lolium.Nec auena ſterilis:ab effectu:cum faciat ſterilem agrum.SVRgat ſolo culto:in agro ex culto. Triticeos proueniat ex agris magna tritici farris & hordei abundantia hæc agricolæ pro uobis p̃catus ſum.& idẽ facere uos debetis:& quod p̃camur cereris & telluris munere ſortiatur affectum.Ager reddat fœtus triticeos:triticum ipſum.ET farra paſſura bis ignẽ:quæ bis torrent̃.Primum quæ relatũ erit in horrea.deinde in ſacris:ſiue in cibis.Numa inſtituit deos fruge colore:& mola ſalſa ſupplicare:atq̧ ut autor eſt.EMina far torrere quoniã toſtum ſalubrius eſſet.Id uno mõ cõſecutũ:ſtatuendo nõ eſſe purum.ad rem diuinã:niſi toſtum:Is & fornacalia inſtituit farris torrendi ferias & reliqua.ET Hordea:etiam reddat ager.INGenti fœnore: quaſi multo labore copia q̃ accepit.HÆC ego p nobis:opto hæc omnia pro noſtra utilitate o. COLoNi agricolæ. HÆC uos optate:præcibus a diis poſcite. ET Vtraq̧ diua:ceres & tellus.EFFIciat p̃ces ratas:firmas putat ad effectũ.quicquid nos & uos ſimul p̃camus. BEILa cũ diu & reſpu.& oẽ Imperium bello ciuili p̃meret̃:nulla hẽbat̃ rõ rei ruſticæ:cuius inſtrumẽta in arma bellica uertebant̃.Sed deoꝝ & auguſtæ domus munere:bella quidẽ extincta:atq̧ orbi pax reddite toti.ET cultus fruges undiq̧ p̃bet ager.Bella diu tenuere uiros diu fuere uiri i armis:p̃ſerti ciuilibus occupati.Enſis erat aptior uomere accõmodatior erat enſis ad bella:q̃ eſſet uomer quo terra aratur:aut cætera iſtrumenta ruſtica:immo & uomer uertebat̃ in enſem:ut de falcibus dixit maro.Et curuæ rigidũ falces conflantur in enſe. Taurus arator terræ pſciſſor.CEDEbat equo.bellatori.CESſabant ſarcula:ab opẽ ruſtico ſarculum a ſarriendo crates eſt illa detentata:quæ ſubtrahit̃ ſatis.Hora.gaudẽtem patrio findere ſarculo agros & LIGones:quibus terra effoditur. VERſi:ſunt mutati in PILA:tella romana:& CASſis:galea.ERAT facta:fabricata.DE Pondere raſtri de raſtro ferreo põderoſo hoc inquit omnia inſtrumenta ruſtica in arma:& in pniciem hominum uertebantur.

Grata diis domuiq̧ tuæ,religata cathenis
 Iampridẽ ueſtro ſub pede bella iacent:
Sub iuga bos ueniat:ſub terras ſemen aratas.
 Pax cererem nutrit.pacis alumna ceres:
¶ Atq quæ uenturas præcedit ſexta calendas
 Hæc ſunt lædæis templa dicata deis:

ANT. FAN. ¶RELIgata catenis lãpridẽ ueſtro ſub pede bella iacent:Vir.Furor impius intus ſæua ſedẽs ſuper arma & centum uinctus aenis poſt tergum nodis. Quo in loco notandũ eſt poetã furoris uincula ideo ænea dixiſſe ut perpetuã pacẽ futurã oſtẽderet:quoniam eris materia non ſicut ferrum rubigine conſumit̃.AT Quæ uenturas p̃cedit ſexta calendas.Hac ſunt lædeis templa dicata deis. VI.calendas februarias dicata ẽ ædes Caſtori & polluci Lædæ filiis ad lacũ iuturnæ quẽ quidam fuiſſe prope aquam Virgineam putãt quibus parum fidei adhibemus.Dicauit id templum Tyberius ſuo fratriſq̧ nomine ut Sueto.ſcribit. Sed iampridem ante amiſſam a Romanis duti lenas faciemq̧ ſeruantes tanq̃ redeuntium ex p̃lio ſpecie pugilum ut inquit Dionyſius in foro romano uictoriam nunciarint.Supra caſtrorum ædem Tyberio principe coruus i ſutrinam oppoſitam deuolauit qui mature ſermoni aſſuefactus omnibus matutinis euolans in roſtra Tyberium & deinde Germanicum ac Druſum cæſares & mox tranſeuntem Romanum populum ſalutabat.Conſtat in eodem templo dicatum fuiſſe cyllarum autore Papinio:ut Et pauet aſpiciens ledæus ab æde propinqua cyllarus. Dicuntur ſane Caſtor & Pollux fuiſſe fratres maxima iuncti concordia ac dum uiuerent mare a Piratis infeſtatum pacauiſſe. Vnde poſtea in cœlum tranſlati ſolebar a nautis intempeſtate periclitantibus inuocari.Sed de his alias. libertatem. A.Poſtumius dictator qui nihil ut inquit Liuius nec diuinæ nec humane opis prætermittens ad lacum regillum aduerſus latinos proſpere propugnauit eiſdem diis quibus ueluti commilitonibus uſus creditur ædẽ uouerat q̃ poſtea eius filius duumuir ad ipſum creatus idibus Quintilibus dedicauit.Lege hiſtoriam apud Liuium & Dionyſium ac Valerium Maximum de miraculis Hoc templum legimus in uita Coriolani ad forum ac prope fontem fuiſſe:quod caſtor & pollux ſtatim poſt pugnam ſudantibus equis ac bellicas in.

Feſtum caſtoris & pollucis.vi.calendas februarias

PAV. MAR. ¶GRATA diis & domui tuæ:o germanice gratia ẽ habenda deis:& auguſtæ domui:hoc eſt diuo auguſto & tyberio:& tibi quoniam.IAMpridem:longe ante ab actiaca ſcilicet uictoria.BELLA religata catenis a Virgilio accepit centum uinctus aenis poſt tergum nodis:quaſi.d.bella iam ſedata.IACEnt ſub noſtro pede:quia ſubegiſtis & peſſum dediſtis hoſtes:& rebelles oĩs bellũ inferentes. VENiat bos ſub iuga:ligentur iam ad iugum boues:& aratum redeant.SEMen ueniat ſub terras aratas.fiat ſementis ſerantur arua.PAX Nutrit cererem:rem ruſticam:& RES alũna pacis:nam & ipſa pace nutritur.ATQ uæ:ſexto:cal.feb.feſtum eſt caſtoris & pollucis:quo die eſt illis ædes conſecrata apud fontem iuturnæ:a Tyberio ſuo fratriſq̧ nomine.ut Sueto.meminit:uerum & longe ante fuerat illic ædes:q̃ bello latino nouerat aulus poſtumius dictator in ipſo conflictu in quo erit paululum immorandum: Nam cum primus omnium noſtri ſæculi:compereri ego quo in loco eſſet aqua iuturna: collatis ſimul ſcriptorum ueterũ monumẽtis:& ipſa rerum experientia non cõueniet equitati:me mea laude defraudare,Dionyſius.n.cũ ſcribat cõflictũ ad lacũ regillũ & uiſos duos iuuenes ad fontẽ eo die apud ueſtam:nõ appellat eã aquã iuturnã.Sic enim inquit.In hac pugna dicitur Poſthumio dictatori:& qui cũ eo in acie erãt:equibus apparuiſſe duos forma & magnitudine longe ſuperiores uiris: quos noſtra natura nutrit. Pubeſcereq̧ incipientes:Ducentes equitatum romanum:& qui obuiam latinorum irent ferientes haſtis:propellenteſq̧ & cohortãtes ſocios:Poſtq̧ fugã latinorũ:captionẽq̧ caſtrorũ ſuorũ:inclinãte iã die in ueſperũ uiſi eſſe in romano foro eodẽ habitu aduleſcentes dicunt̃ duo bellicas induti lenas poeriq̧ & pulcherrimi:& eãdẽ hõtes ætatẽ. faciẽq̧

ſeruãtes tanq̃ redeuntiũ ex ꝑlio ſpecie pugilũ:equoſq; madidos ſudore adducẽtes deſcẽdẽteſq; aiũt utrq; equos abluere ad ſcaturiginẽ:q̃ manat iuxta tẽplũ ueſtæ:lacũ faciẽs ꝓfundũ:paruũ multis circũſtãtibus: & ſi qd eẽt ab exercitu noui dicere poſtulãtibus narraſſe eos pugnã ut fuerat:& qđ uiciſſet romãi nũciaſſe. Diſcẽdẽteſq; deide dicũt eos ex foro a nemine uiſos ãplius q̃q̃ multã eoꝝ iquiſitionẽ relicto ĩ urbe duce faciẽte. poſtq̃ ãt die poſtero acceperũt a dictatore epiſtolas:hii q̃ reipu. ꝑſidebãt & cũ cæteris q̃ geſta erãt ĩ ꝑlio. De apparitiõe ẽt numinũ acceꝑe:exiſtimãtes utraq; eẽ eorũdẽ nr̃a:aut uериſimile ẽ caſtoris & pollucis ſimulachra ea eẽ crediderũt. Hu⁹ aũt ĩopinatæ admirabiliſq; apparitiõis cũ ſigna adhuc romæ multa:tũ uero ẽ ædes pollucis & caſtoris:q̃ ſup̃ foro extruxit ciuitas:ubi diuiſa ſũt ſimulachra:& iuxta eã fons deoꝝ hoꝝ uocataq;:& ſacra:& hucuſq; exiſtimata. Sacrificiaq; ſũptuoſa:q̃ quot ãnis populus ꝑficit:idibus q̃ntilibus:quo die ꝓſpere adminiſtrarũt hoc bellũ. Sup iſta uero oĩa:ea q; poſt ſacrificiũ dicit põpa hñtiũ equo de publico:q̃ tributi:curiãtiq; ornati.cateruatiq; eq̃s uecti incedũt oẽs:ut ex pugna ueniẽtes. Coronati oliuaꝝ ramis:pur pureiſq; punicei ſub tegminis togis:q̃s trabeas uocãt circũ uelati.a tẽplo quodã extra urbẽ mr̃is ĩcipiẽtes:ꝑuadẽteſq; urbẽ reliquã p foꝝ:ædẽq; caſtoris & pollucis ꝑteręũtes. Viroꝝ milia aliq̃n.v.ferẽtũ quæcũq; ĩ ꝑlus acceperint a ducibus ꝑmia fortitudinis:Hæc ẽ Diony.q̃ ĩn iuturnæ fontẽ ĩ his noiat Liuius cũ de illo cõflictu agit. Ibi inq̃t nihil:nec diuinæ:nec humanæ opis dictator ꝑtermittẽs:ædẽ caſtori nouiſſe ferẽ.ac ꝓnũciaſſe militi ꝑmia: Valerius uero ubi de miraculis agit:ſic inquit cũ apđ lacũ Regillũ Aulus poſtumius dictator:& tuſculanoꝝ dux mãlius octauius magnis uiribus iter ſe cõcurrerẽt ac neutra acies aliq̃ãdiu pedẽ referret caſtor:ac pollux romanoꝝ partium pro pugnatores uiſi hoſtiles copias penitus fuderunt. Addit quoq; Valerius aliud exẽplũ. Itẽ bello macedonico.p. Vatinius reatinæ præfecturæ uir noctu urbẽ petens:exiſtimauit duos iuuenes excellentis formæ albis equis dẽtes obuios ſibi factos nũciare:die q̃ ꝑterierat:ꝑſam regẽ a Paulo captũ. Quod cũ ſenatui indicaſſet:tãq̃ maieſtatis reus & ãplitudinis uano ſermone cõtẽptor:in carcerem coniectus. Poſtq̃ pauli litteris illo die ꝑſam captũ apparuit & cuſtodia liberatus:& inſuper agro ac uocatiõe dignatus ẽ. Et ſubdit Caſtorẽ uero:& pollucẽ ẽt:illo tẽpore:ꝓ iperio po.ro.excubuiſſe cognitũ eſt:quo apud lacũ iuturnæ:ſuum equorũq; ſudorẽ abluiſſe uiſi ſunt. iunctaq; fonti ædes eoꝝ:nullius hoĩum manu reſerata patuit. Ex his igitur patet neq; Dio.neq; Liuiũ aquã iuturnæ nominare. ſed ego cõferẽs eaq; adduxi id quod apte nũc uideẽ aiaduerti de eodẽ loco &aqua loqui Valerium & Diony.nã uterq; de fonte loq̃tur ĩ quo caſtor:& pollux abluere ſudorẽ equũ uiſi ſunt. Cũq; Valerius lacũ iuturnæ dicat:eũ eſſe cõſtat:qui erat apud ueſtæ tẽplũ:qđ quidẽ tẽplũ iter pallantiũ & capitolium cõprehẽſis iã utriſq; collibus unis mœnibus & ſtante in medio eorũ foro. Numa extruxit:ut idẽ Dionyſius teſtatur. Erat ergo in foro & ipſa aqua iuturnæ:quæ nũc paulo illinc remotior cernitur:a poſteris quoquo mõ tranſuerſa. Eſt.n.apud templum diui georgii turris ſemiruta ſub qua eſt ipſe fons:& aquæ quidem ſalubres. Quod ego experiri uolui quo certior fierem an ea eſſet aqua iuturnæ. Præſertim cũ Var.diceret nympha iuturna:quæ iuuaret. Itaq; multi egroti:ꝑp id nomen.hinc aquam petere ſolent.duxi igitur illuc ad abluendum quinquies diſcipulum ſcabidumq; protinuſq; ab omni ſcabie liberatus eſt. Hic forte nimium immoratus ſum:ſed referre uolui hiſtoriam:& rei ueritatem apire.inquit ergo poeta. AT ſextam:dies.ſ. Quæ procedit calendas uenturas:hoc eſt calendas februarias:& ſignificat.xxvii.diem ianuarii. Hac ſ.Templa ſunt dicata:conſecrata. DIES ledeis:caſtori & polluci Lædæ filius.

Fratribus illa dies:fratres de gente deorum
Circa iuturnæ compoſuere lacus:
❡ Ipſum nos carmẽ deduxit pacis ad aram
Hæc erit a menſis fine ſecunda dies
Frõdibus actiacis comptos redimita capillos
Pax ades:& toto mitis in orbe mane:
Dum deſunt hoſtes deſit quoq; cauſa triũphi

❡ FRATRIbus illa dies fratres de gẽte deoꝝ Circa iuturnæ cõpoſuere lacus:Ordo eſt:illa q̃dẽ dies dicata eſt fratribus Caſtori & polluci:ſed fratres de gente deoꝝ Tyberi⁹ uidelicet & druſus tẽpla cõpoſuerũt circa lacus iuturnæ.quod ideo dicit q̃a Tyberius ut diximus eã ædẽ dicauit ſuo fratris noĩe. Iuturnæ lacum fuiſſe exiſtimamus ad eũ fontẽ cuius Plutar. meminit ĩ Coriolano q̃uis q̃dã aliter ſentiãt. Vide ſupra ubi explicauimus illud carmẽ:Te quoq; lux eadẽ turni ſoror æde recæpit. Ipſum uos carmen pacis deduxit ad arã:Colebaẽ pax a maioribus nr̃is ut fides uirtus cõcordia ſed pricipatu Auguſti ac Tyberii nullã inuenio pacis ædẽ fuiſſe in urbe memoratu dignã:tñ uel ædiculã fuiſſe arbitror. Poſtea uero Diuus Veſpaſianus huic deæ tẽplũ illud magnificentiſſimũ dedit quo ut inq̃t Ioſephus oĩa collata ſunt quorũ uiſendorũ ſtudio antea per totũ orbẽ hoĩes uagabanẽ. Eius ego ruinas igẽtẽ cũ eſſem Romæ in ſua ſacra uolui cõtẽplari.uñ auelli nõ poterã quãuis grauiſſimis negociis ĩpeditus cũ expleri mẽtẽ neq̃re⁹exardeſcerẽq; tuẽdo tãtũ licuiſſe fortunæ ut tantæ rei nobis ſpectaculũ ſubtraxiſſe. FROndibus actiacis:Frõdibus oleæ ob pacẽ partã ex actiaca uictoria. qđ dictũ ẽ ĩ auguſti laudẽ cæſareæq; familiæ. cui autor placere ſtudet. Nouimus n. Actiũ Epiri ꝓmõtoriũ eẽ apud qđ cæſar Aug. Antoniũ & cleopatrã nauali ꝑlio ſupauit añ oſtiũ uidelicet ſinus Ambracii. Poſtq̃ uictoriã Ambraciã urbẽ ut ait Serui⁹ Nicopoli appellauit.i.uictoriæ ciuitatẽ & ludos cõſtituit q̃nq̃ẽnales Actiũ Apollini cõſecratos ad auxit uetus Apollinis tẽplũ:cui deo (ut inquit Strabo) prius quoq; actia a finitimis agebanẽ:q̃ Aug. poſtea honorificẽtius edidit. Alludit ãt ad certamia Olympiaca quæ in honorẽ Olympii Iouis fiebãt ubi uictores corona oleagina donabãtur nec mirũ cũ autor ut ſupradixi ſæpenumero Auguſtũ iouẽ appellet. Eſſe aũt oleã arborem pacis memini dubiũ eſt. Vnde legimus in cõtẽtione Palladis & Neptuni cũ hic equum illa produxiſſet oleã Mineruæ munus cõprobatum eſſe uti rem meliorem ac paci inſigne:cui tãtũ honorẽ ꝑbuit Romana maieſtas autore Pli. ut equitum turmæ idibus iulii ex hac arbore coronarẽtur:item minoribus triumphis ouantes. Athenienſes quoque uictores olea coronarunt. Sunt qui legant Frondibus attiacis ab Attica quod non placet.

ANT. FAN.

Iuturnæ lacus

Feſtum pacis.iii. calendas februarias

PAV. MAR. ¶ILLA dies fratribus:caſtori & polluci ſacra ē tunc.n.eſt corū feſtū.FR.Atres.Tyberius & druſus:non quod ambo ſimul dedicauerint:ſed qđ Tyberius.IPSE:ſuo:& fratris nomine dedicarit.ut Trāquillus oñdit.De gēte deo⁊:& hoc propter domū Iuliam q̄ ab aſcanis emanuit i quā adoptatus auguſtus Tyberiū & ipſe adoptauit in filium.COMpoſuere:ea tēpla.ſ.CIRca lacus iuturnæ:de quo iam diximus.Ipſum.xxx.die ianuarii erit feſtum pacis.inuocet igiť:& orat illā:ut diutius in orbe manet.ne magis bella gerantur.cum laudabilius ſit pacem quam bellum colere.Sed gerantur arma ſolū ad propulſandam:non ad inferendā iniuriam. timeatq̧ oīs orbis romanū nomē aut potius amet:ſi nō extimeſcit.Ipſum carmē deduxit nos ad arā pacis:quia nūc pacis mœnibus pax cererem nutrit.& reliqua:ad finem libri & menſis properamus ipſa oportunitate ad tēplū pacis ocnimus:& feſtum:quo fiunt illi ſacra.AD arā:ad tēplū:quod auguſti tēpore exiguū erat ad uiam ſacram.Cœpit illic maius eri gere e fundamētis agrippina:ſed ueſpaſianus poſtea perfecit.HÆC dies pacis.ERIT.ſecunda a fine menſis: ſecūda ab ultimo die ianuarii retro nomerando.Sic erit penultimus dies.ADES tu pax redimita:ornata.CAPILlos comptos:ornatos.FRONdibus actiacis:corona uictrici & triumphali ab actio promontorio epyri:apud quod cæſar octauius antonium & cleopatrā fudit poſtquam:uictoriam Ianum quirinum cluſit.Protinus & toto⁊ pax alma effuſa per orbem:ad illud ergo alludit.aliqui legunt frondibus acteis:ab actica:& pro olea accipiunt:cū pacis ſit inſigne:Et mane mitis lenis & benigna.IN toto orbe:ſicut per uniuerſum orbem fuit auguſto imperante. DVM deſunt hoſtes:dum non eſt hoſtis.qui i romanos gerat arma.DESit quoq̧ cauſa triumphi:quaſi nec a romanis bellum geratur:ſpe triumphi.Bello.n.ſubactus hoſtis triumphi cauſa eſt.

Tu ducibus bello gloria maior eris:
Sola gerat miles:quibꝰ arma coerceat: arma
Canteturq̧ fera nil niſi pompa tuba.
Horreat æneadas & primus & ultimus orbis.
Siqua parum romam terra timebit:amet:
Thura ſacerdotes pacalibus addite flammis
Albaq̧ perfuſa uictima fronte cadat:
Vtq̧ domus quæ præſtat eā cū pace perennet
Ad pia propenſos uota rogate deos:
Sed iam prima mei pars eſt exacta laboris
Cūq̧ ſuo finem menſe libellus habet.

ANTO. FAN. ¶TV Ducibus bello gloria maior eris:Quia bellicas laudes ut inquit Cicero ſolent quidam detrahere ducibus & eas communicare cum multis:quarum maximam partem fortuna que in re militari plurimū poteſt ſæpenumero ſibi uēdicat:qui uero pacis autores ſunt & uel togati quieti publicæ recte conſuluint ampliores laudes conſequuntur:exuperant q̧ gloriam militarem:unde illud eſt.CEDAnt arma togæ. Et illud: Tantum igitur muros intra toga contulit illi nominis ac tituli quantū non Leucade quantum Theſſaliæ cāpis Octauius abſtulit udo cædibus aſſiduis gladio. Sola gerat miles quibus arma coerceat arma. Vt ꝓpulſetur non inferatur iniuria Laude eni⁊ dignus eſt qui nemini infert iniuriam qui aute⁊ iniuriam inferre uolentibus reluctatur longe maiori laude dignus eſt. Ille enim ſibi dūtaxat:hic alii pluribus eſt utilis Nil niſi pōpa.Quæ exhibetur in ludis eſt autem græcum uocabulum.Vtimur etiam pompæ nomine in funebribus rerum ferculis teſte Quintiliano.Siqua parum romam terra timebit amet.Vt roma imperet uolentibus quod hi faciunt qui iuſte imperant nec timeri uolunt ſed diligi:cum malus ſit cuſtos diuturnitatis metus.Hinc illud eſt Virgilii:Victorq̧ uolentes per populos dat iura uiamq̧ affectat olympo.Alba uictima Pro qualitate numinis. Nihil eſt enim pace candidus cuius gratia legitima bella ſuſcipiuntur.Nam (ut autor eſt Cicero) eam ob cauſam bella ſuſcipienda ſunt ut ſine iniuria in pace uiuatur.que ſi uel libidine dominandi uel alia quauis eiuſmodi cupiditate ſuſcipiantur ac non paces & quietis gratia iniuſta & deſtabilia ſunt:Perfuſa frōte:mola qua frons uictimæ aſpergebatur autore Seruio.item cultri ac foci.Quod & Naſo manifeſte oſtendit in ultimo Metamorphoſeos.Domus quæ præſtat eam:Familia cæſarum de qua inquit ſupra:Gratia diis domuiq̧ tuæ.

PAV. MAR. ¶TV:pax.ERIS ducibus:imperatoribus:& ipſis ducibus.MAIOR gloria bello:quia maior ex pace.q̄ ex bello gloria comparatur.MILES gerat arma.quibus:armis.COERceat:ſola.ARMA propulſet inferentes armis.iniuriam:q̄ non ipſe inferat.NIL cantetur fera turba niſi pompa:non crepitet tubarum clangores:ad incendendos ad pugnam animos:ſed ad exhibendam ludorum pompam:& ad ſupplicationes.Ille enim ordo procedentium in his pompa dicitur.ET PRimus & ultimus orbis:oriēs & occidens.HORreat:extimeat. AENEadas: romanos ab ænea progenitos.SI Qua terra parū timebit:ut ſunt remotiſſimæ gentes indi & ſcythiæ.AMET:ſit romanorum amica.ut ide⁊ fuere qui in amicitiam recepti ſunt.THVRA:o.SACERdotes addite thura:& punite & adolete.FLAMmis pacalibus:aris:& ignibus pacis.dicuntur enim pacalia ſicut fornacalia.ET CAdat uictima alba immoletur paci pecus alba.FRONte perfuſa:mero.ſ.ut moris eſt & ſuperius diximus. In tua quod ſpargi cornua poſſit erit & ROGATE:uos ſacerdotes.DEOS propenſos:inclinatos ad.PIA uota:quaſi qui pia uota:& caſtas præces exaudiunt. VT Perennet:perpetuet.CVM pace:domum auguſtā. QVÆ domꝰ auguſta.PRAEſtat eā:pacē humano generi.SED iam pars prima noſtri laboris:Primus faſtorum liber. EST exacta:quaſi eſt deductus ad finem.Et libellus:hic primus.Habet finem cum ſuo menſe:quia iam perfecimus primum librum & rationem primi menſis:qui eſt Iano dicatus.

FINIS INTERPRETATIONVM PRIMI LIBRI FASTORVM PER ANTONIVM DE FANO ET PAVLVM MARSVM POETAS.CL.ET.RH.

INTERPRETATIONES SECVNDI FASTORVM LIBRI PER ANTO. DE FANO ET PAVLVM MARSVM POETAS CLARISSIMOS. ET. RH.

IANVS habet finem cum carmine creſcat & annus. Vtilis exornatio ſiue color rhetoricus Græci metabaſin latini tranſlationem uocant. Oſtendit.n. breuiter quod dictū eſt ac propoſuit breui quid cõſequatur: ut Hactenus aruorū cul. & ſi cœli nūc te Bac. canā. Annum autē naturalem accipe ex quo magni cõſtabat ciuiles nominati ꝙ eos populi ſiue gentes pro arbitrio ſibi ſtatuerent: ut his qui trieteris dicit̃ duobus annis uertentibus conſtans quãuis ſit ꝓprie dieteris. Similiter & is qui olympias quattuor ãnos amplexus: unde quito quoq; redeunte græci Ioui olympio agonem celebrabant. Additur iis annus eudoxi octo e noſtris continens. Item Chaldaicus qui duodecim & Metonicus qui unde uiginti conſtare dicitur. Nunc primū uelis elegi maioribus itis. Tranſlatio eſt uelis autem maioribus dicit ꝙ elegi nati ad quærimonia explicandas ut eorum nomen oſtendit: nunc tractent ſacra & ſeria non amores & ludrica. uidebatur, enim hæc materia poſtulare carmen heroicum quod alibi oſtendit: ut ſæpe dedi nocte grã. ue. rati. LVSit: ſcripſit humilia Ludere q̇ uellē calamo pmiſit agreſti. HÆC mea militia eſt gerimus quæ poſſumus arma: Bñ meremur de germanico carmine q eſſe nõ poſſumus.

ANT. FAN.

Annus ciuilis

Trieteris

Olympias

Annus eudoxi

Annus caldaicus

Annus metonicus

P. Ouidii Naſonis Faſtorum Li. II.

IAnus habet finem: cum carmie creſcat & annus.
Alter ut hic menſis: ſic liber alter eat:
Nūc primum uelis elegi maioribus itis.
Exiguū memini nuper eratis opus.
Ipſe ego uos habui faciles ĩ amore miniſtros.
Cum luſit numeris prima iuuenta ſuis.
Inde ſacra cano ſignataq; tempora faſtis.
Et quis ad hæc illinc crederet eſſe uiam?
Hæc mea militia ē gerius q̄ poſſumus arma.
Dextraq; non omni munere noſtra uacat.
Si mihi non ualido torquentur pila lacerto:
Nec bellatoris terga præmuntur equi.
Nec galea tegimur nec acuto cingimur enſe.

IANVS Habet: Numa cū anno romuli duos addidiſſet menſes. Primum Ianuarium nuncupauit: primumq; anni menſem eſſe uoluit. Secundum februariū uocauit februo deo dicatum: qui luſtrationum potens creditur: ultimumq; anni eſſe uolunt. Luſtrari autem eo menſe ciuitatē neceſſe erat. ſtatuit ut iuſta diis manibus ſoluerentur: ſed poſtea a decemuiris februarius poſt ianuarium numeratus eſt. Diony. tamen aſſerer̃ uidetur ſacrificia hæc in februario poſt brumam ab euãdro initium habuiſſe: qui mos poſtea a romanis ſeruatus eſt. Nec diſſentit Var. februarius enim inquit appellatus a februo. Februare. purgare ſignificat: eo menſe purgabat̃ antiqua ciuitas. i. palatiū a nudis lupercis ab hoc deus purgationum februus ē nominatus: ſed de hoc paulo poſt latius diſſeremus. Ianuariū mēſem primū priore lib. diis aſpicibus abſoluimus: nūc ad ſecūdū his duobus uerſibus trãſitionē poeta facit. IANus: hoc ē mēſis iano dicatus. HABet finē: q̄a abſolutus ē. CREſcat & ãnus cū car. Creſcat ãnus p additionē mēſiū: & carmia in q̄bus ager̃. VT id alter mēſis: ſecūdus. ſ. SIC eat alter liber: quo ſecūdus ipſe mēſis deſcribat̃ q̄d mēſis: & uñ ſupius diximus. Grauia grauiori ſtilo cõmēdata erãt: ſed cū magis ingeniū elegis accõmodatū hēret ēt hæc q̄ grauia ſunt: elegis decãtat: his.n. uerſibus miſerabiles hoium erūnæ & amoris q̄rimõiæ decãtat̃ dicti ab ελέειν q̄d ē miſereor. Inde ελεγος materia: uertit ſermonē ad ipſos elegos O elegi nūc primū: q̄ſi non añ hac. ſed nunc primū. ITIS uelis ma. ſublimiore ſtilo & lucupletiore materia p trãſlationē a nauibus & mari. MEMini eratis: nup opus exigua materiã. quia leuia leuiori ſtilo canebant̃. At nūc magna canitis uerba ſententiis accõmodãdo. IPSE elegias: de amoribus multas ſcripſerat: quaꝝ extãt ad corynna tres libelli. ſcripſit & artē & amoris remediū. IPSE ego habui uos elegos. ſ. FACile: benignos. MINiſtros in amore: & ut excuſatus hēret̃ ſubdidit. CVM prima iuuēta ætas iuuenilis. LVSIt ſuis nu. q. d. cū ea laudarē: quæ iuuenes nõ dedecebãt. IDEm q̄d de amore attigit: cū humilis eat materia: humili ēt ſono expſſit: hic ueto cū grauia dicat ſe totū ipſo carmine attollit: uerbaq; rebus accõmodat. Idē ego cano ſacra: omnia ad religionē facientia. ET Tempora ſigna. deſcripta. Faſtis in faſtoꝝ: omnia hæc ſupius diffiniuimus. ET q̄s cre. illinc: ex ipſa te amatoria. ESSE uiã ad hæc: ſacra ſ. & tpa deſcribēda. Hæc trahit ſua quēq; uoluptas: & cū magno ſit ornamēto militaris īduſtria: cū illi ſe a pueris nõ dederit: hãc eſſe ſuã militiã inquit. nec omni ab officio uacare. Hæc ē mea militia poetice. ſ. ſacra tenere. FErimus arma quæ poſ. ac ſi diceret calami ſunt mihi p haſtis bellicis. DEXtra nr̃a nõ uocat omni munere: omni officio. immo aliq̄d munus affert: nã ſi tela nõ torquet tractat calamo: quibus ad ſcribendū utit̃. SI Mihi: ut magis laborē ſuū grammatico cõmēdaret p lõgū hyperbathõ inquit. Si a me nõ tractãtur arma nõ pmitur bellator equus nõ habemus arma neq; ad ꝓpulſandã: neq; ad inferēdam iniuriã quæ quidem ab omnibus fieri pñt. Canimus tñ cæſareū nomē & ſuas laudes & dignitatē celebramus: ac ſi dicere uelit: illa a multis fieri pñt: hæc ãt a paucis: inq̄t ergo. SI PILa: pilū genus teli eſſe diximus. Nõ torquent̃. nõ torquēdo emittunt̃. MIHI: a me. VALido lacerto: forti & robuſto brachio. NEC pmunt̃ terga bellatoris: equi bellicoſi: nã animal bellicoſum eſt: & equū pſagire pugnam Ply. teſtatur. NEC tegimur galea. capitis tegmine: & hoc ad defenſionē. NEC cigimur enſe acuto: & hoc ad offenſionē: aut ad propulſandam iniuriam: quilibet poteſt eſſe habilis. i. aptus.

PAV. MAR.

ANT. FAN.

ℭHIS habilis tellis &c. Bene ſupremit ingenioſus poeta qđ cũ arrogãtia expreſſiſſet: nã ex eo ꝙ dicit: Bellica te la a quouis poſſe tractari ĩtelligẽdũ reliqt cõcedi paucis poeticũ ĩpetũ. quoꝝ in numero ipſa ſit. STVdioſo pe-ctore: Non docto: ne ſit arrogantis. FEBrua romãi &c. Februarius q luſtratiõis expiationiſq; mẽſis fuit autore Plu. dictus ẽ ut ſeſto placet ꝙ tũ populus februaret hoc ẽ luſtraret: ac purgaret quo tpe nouo germie ſacrificabãt ut legimus ĩ uita Numæ: uel a iunone februata: cuius feriæ lupcalia fuerũt: quo die mulieres februabant a lupcis amiculo iunonis .ĩ. pelle caprina. Vnde is dies februatus dicebaĩ: q̃cũq; .n. purgamẽti cã ĩ ſacrificiis adhibebantur romãi februa appellarũt & qđ purgatũ fuerat februa-tũ deducto a Sabinis ut arbitramur uocabulo q teſte Var. purgamẽtũ februũ dicũt. Idẽ Varro ſcri. regẽ cũ fenas mẽſtruas nonis februanis diceret eũ diẽ februa tũ appellaſſe & ĩ qbuſdã ſacris cõſtat liba cuꝫ ſcã eẽnt farris ſemina iniici cõſueuiſſe ac dici ea tunc februari hoc ẽ pura fieri ut nonius refert. Sciẽdũ februũ deum cui hic mẽſis dicatus ẽ eẽ ut qbuſdã placet ditis pr̃em ut alii ipm ditẽ: cuius hoſtia capta fuit: quã nunq̃ febri carere. Archelaus autor ẽ ut Plyn. docet: ĩdq; buccina q̃ dii ĩferi ĩduebant e capra fieri cõſueuit. Sane piacula & piamẽta dicebant oĩa qbꝰ maiores nr̃i utebant ĩ ex piãdo uñ piacularis porta Romæ dicta pp aliqua pia-cula q̃ ad eã fiebãt & Piatrix dicebat ſacerdos expiare ſolita quã & Sagam appellauerũt. PONtifices a rege pe. & fla. la. Laneis imaginibus ueteres ĩ ſacris magicis ute-bant. Hora. ĩ ſermõibus Laneã & effigies erat altera cærea. Et lana lacte madida: hoc mẽſe lupcalibus duorum adoleſcẽtiũ frõtes abſtergebãtur tinctæ cultro ſanguine pfuſo: ut Plu. ſcribit ĩ Romulo: ĩ cõpitiſq; ſuſpẽdebantur cõpitalibus tot pilæ ex lana quod capita ſeruoꝝ: tot effigies uiriles: ac muliebres quot liberi eẽnt ut dii inferiores quos lares uocabãt uiuis pcerent & pilis ac ſimulachris cõtẽti eſſent. Lanis .n. autore Ply. ueteres romani auctori-tatẽ ẽt religioſam habuere poſtes a nubẽtibus attingi iubẽtes apud quos flamines pileũ ferebãt ĩ quo erat breuis uirga deſup habẽs lanæ aliqd quo cũ tegi æſtu ĩpedietẽ nõ poſſent filo capita religabãt. Vñ Varrone. Feſto. Ser uio ac Priſciano autoribus flamines p ſyncopã q̃ſi filamines dicti ſũt. Hi a diis qbus ſacra faciebãt cognomina ha buerũt: ut Flamẽ Dialis. Martia. Pomonalis. Vulcanalis. Quirinalis: quoꝝ Pomonalis (autore Feſto) inter qn decim flamines minimus habebaĩ qđ Pomona leuiſſimo fructui agroꝝ pſideat. Dialis uero maximus ac maxi me dignatiõis ĩſigni ueſte curuli ſella & albo galero ornatus. Ab his põtifices ĩterdũ lanas petebãt ĩterdũ & a re-ge ſacroꝝ q q̃uis magna eẽt auctoritate pditus ut diximus ſupra cedebat tñ põtifici maximo. quẽ feſtus ſic dictũ ait ꝙ regꝫ ad ſacra & religiões ptinẽtiũ maximꝰ iudex eẽt uidexq; cõtumaciæ priuatoꝝ magiſtratuũq;: cuius erat nõ cœleſtes mõ cerimõias docere. ſed iuſta quoq; funebria & manes placãdos. Erũt ãt põtifices olim q̃ttuor e pa tribꝰ creati quoꝝ q alios auctoritate anteibat maxĩus dicebaĩ: ſed his poſtea totidẽ e plebe adiecti ſunt quos oẽs a poſſe & facere qdã dictos põtifices tradiderũt. Var. ãt a põte & facio qđ ab eis põs ſublicius factus ac ſæpe reſti ſtitutꝰ ſit. Idẽ & Dio. tradit docẽs oẽm diui cultus ĩſtitutionẽ a Numa ĩ octo ptes diſtributã: quoꝝ unã eos ſortitos refert q ꝙ põtẽ ligneũ reficiãt põtifices appellant. His ut ſcribit Macro. pmiſſa ẽ ptãs memoriam rerũ geſtarũ in tabulã cõferẽdi quos ãnales maxĩos appellabãt ñ a magnitudine ut ĩquit Feſtus ſed ꝙ eos Põtifex maxĩus confe-craſſet: Is oẽ genus ſacroꝝ penes ſe ſcriptũ habuit & qbus diebus qbus hoſtiis qbuſq; tẽplis ſacra fieri oporteret.

Februari- us Februa Februatũ Februari Februus deus Piacula Piacularis porta Saga Laneæ imagines Flamines pomona lis Llamenꝰ Dialis Pontifex maximus pont. Munera põtificũ numerus pontifices uñ dicti Annales maximi

His habilis telis quilibet eẽ poteſt:
At tua proſequimur ſtudioſo pectore cæſar
Nomina p titulos ingredimurq; tuos.
Ergo ades. & placido paulũ mea mũera uultu
Reſpice. pacato ſi quid ab hoſte uacas.
ℭFebrua romani dixere piacula patres
Nũc quoq; dant uerbo plurima ſigna fidẽ
Pontifices ab rege petunt & flamine lanas:
Quis ueteri lingua februa nomen erat.

Pontifices uñ

PAV. MAR.

ℭHIS telis. ac ſi dicere uelit carminibus tñ qlibet eẽ habilis nõ põt. AT TVA. pticula hæc dñia rerũ ſignificat Põ. teſte: ut cũ dicius Scipio bellator: at. M. Cato orator. AT o Cæ. ger. pſeqmur ſcribẽdo. TV Noĩa: cæſarea .ſ. STVdioſo pe. officioſo ſeu diligẽti. ET ĩ gre. p tu. ti. ĩmus pꝰ tuas laudes p tuas dignitates: tituli tñ & milites ap pellati ſũt Põpe. ĩnqt: q̃ſi tituli ꝙ pr̃iam tuerent unde & Titi pnomẽ ortũ eſt. ERgo: cæſaris: ut ẽt ſupius germa-nici benignitatẽ iplorat: ut hæc trãquillo aĩo munera reſpiciat. Si qd ocii ĩ bellis ſupeſt. nã & hæc ad eũ belligerã tẽ ĩ germania ſcripta ſũt. uñ hic pacãdo ſi qd ab hoſte uacas &c. Ergo .a. faue cũ .ſ. canã tua noĩa. ET re. pa. mum. pla. uul. trãqllo aĩo. nã ut ſupradixi. uultꝰ ẽ uolũtas q̃ pro motu aĩ ĩ facie oñdit. SI Quid u. a. ab ho. pa. ſi qđ ceſſas a pacãdis hoſtibus: aut ſi qd ocii aut tpis tibi ſupereſt dũ pacas hoſtes FEBrua. ubi fauorẽ germanici ĩplorauit rẽ ipſam aggredit: hic .n. incipit narratio februario rũ: uñ mẽſis februarius nomẽ traxerit: & cũ a februis dicatur februa qd ſit primũ diffinit. Februa piamĩa eẽ dicit: idq; plurimis argumẽtis pbari. Romãi pa. di. uocauere. PIA-mina: pugatiões luſtratiões. Feb. nũc quoq;: nũc ẽt. PLVrima ſi. dãt fidẽ uerbo huic .ſ. februoꝝ. PONtifices: cũ capellæ p lupcos mactarent. ut apud Plu. ẽ gemini adoleſcẽtes pclari ſanguinolẽto gladio fœdatã ſibi faciẽ attin gebãt. ALII illico cũ lana lacte madida accurrebãt atq; abſtergebãt ſanguinẽ ergo: ĩde expurgatiõibus lanæ uſus erat. PONti. de la. ad expurgationẽ .ſ. A RE. a rege ſacrilicolo. & q ſub põtifice erat. ET fla. ſacerdote. QVÆ iis: pro quibus lanis. IN Lĩ. ue. in antiqua loquella. ERAt no. feb. nã februa appellabãtur. POntifices: nũa ut Dio. refert: oẽm diuini cultus ĩſtitutionẽ ĩ. viii. diuiſit ptes: quod erãt ſacroꝝ ordines Primã tricurionibus tradidit. qui hoſtias publicas p curiis ĩmolabãt: Secũdã his q a græcis ſtepheophori romãis flamies quos a geſtatõe pileoꝝ & ĩſularũ hoc noĩe appellãt. Tertiã ducibus ſcelerũ regũ cuſtodibus. Quartã interptãtibus ſigna a diis miſſa: quos augures uocãt. Quĩtã ſeruãtibus ſacrũ ignẽ uirginibus: q̃s a dea quã colũt: ueſtales appellãt. Sextã Saliis de quibꝰ ſuo loco dicemus. Septimã collegio coꝝ: qui feciales uocabant. Vltimã ſortiti ſunt ii qui magnũ apud romanos ſacerdotiũ & ptãtem habent qui ab opere quod faciũt põtẽ .ſ. ligneũ reficiẽter Põtifices nuncupantur: hi rebus oĩbus diuinis pſunt: & ſacras oẽs cauſas diiudicãt magnãq; in oĩbus poteſtatem & immunitatem habent.

¶ Q VÆq; capit lictor dõibus pur.cer. Torrida cũ &c. Flaminius q̃ flamini Diali ſacrorũ cã p̃ſto erat lictor dicebatᷣ autore feſto. Hic ẽ q farra cũ ſale auctiora electioraq; certis e locis ad rem diuinã petere cõſueuit (ũñ molã faciebant ut dixius ſupra quã hũiſſe uim expiãdi ut antiqui exiſtimabãt) dubiũ nõ ẽ. Farra ãt torrida iõ dicit q̃ ñ niſi toſta Pura & apta ad rẽ dĩnã putarenᷣ ut ſupra dictũ ẽ. Alii legũt turbida qđ nõ placet: interp̃tanturq; turbida nõdũ toſta cũ peterẽtur. Sciendũ lictores qui nõnullis magiſtratibus ad rẽ diuinam nõ ſpectantibus miniſtrabãt dictos eẽ a ligatis uirgarum faſcibus quos gerebãt: ſiue (ut alii putãt) a ligando q̃ carnificis officio antiquit' fungerentur: Cuius ſententiæ fuit Valgius Ruffus q̃ (ut. A. Gel. ſcribit) ideo dictũ uolui q̃ cũ magiſtratus popu. ro. uirgis quẽpiã uerberari iuſſiſſent: crura eius & manus ligari a uiatore ſolita ſint: iſq; e collegio uiatorũ q officiũ ligãdi haberet lictor ſit appellatus: Tyro ãt Tul. M. Cice. libertus lictorẽ uel a licio uel a lino dictũ tradidit: q̃ q magr̃atibus p̃miniſtrabãt licio tranſuerſo cincti erat. Plu. uero i q̃onibus ſcribit lictores loca i ſinu geſtãtes. Romulũ ſequi ſolitos: q ut quibuſdã placet olim litores dicebãtur χετὸν eni græci populũ dicũtᷣ uñ miniſter populi λειτούργοσ uocatur. Qui cæſus ab arbore pura. Nõ fulgurita nõ maculoſa ſicut pura ueſtimenta dicius q̃ ut inquit Feſtus ſacerdotes adhibebãt nõ obſita nũ fulgurita nõ maculã habentia nõ funeſta. Dicũtur & pura eodẽ autore q̃ in uſu ſpurco nõ fuerũt. Talia. n. decet diis imortalibus exhiberi. Tibullus: Diſcedat ab aris cui tulit heſterna gaudia nocte uenus Placet aũt ut p arborẽ purã hic laurũ accipias i quã Daphae puella caſtitate inſignis mutata eſt cuius arboris frondibus ſacerdotes utebãtur: ut Crines i terga ſolutos cãdida phocaica cõplectiᷣ iſula lauto. IPSE ego fla. po. feb. uidi. Vxorẽ flaminis dicit. Eſt ãt cauendũ ne p flaminica flaminiã dicamus niſi forte ſacerdotulã ſignificare uelimus q̃ flaminicæ Diali p̃miniſtrabat & flamiea dicebaᷣ. eratq; p̃rimes & m̃rimes. i. pãtrẽ & matrem adhuc uiuos hñs quo uocabulo etiam ſignificamus flaminis Diali domũ ut Feſtus & A. Gel. ſcribunt: uñ ignẽ efferri niſi diuiæ rei gratia ius nõ erat. Flaminica uero ẽ uxor flaminis Macro. Flaminica quotiens tonitrua audiſſet feriata erat donec placaſſet deos. A. Ge. Quas flaminicas ſacerdotiſſas dialis ſeorſum aiũt obſeruare. Feſtus: Rica eſt ueſtimẽtũ quadratũ fimbriatũ purpureũ: quo flaminice pro palliolo utebãtur. FEBrua po. pi. uir. da ẽ: Pinus ſacra eſt matri deũ ut ait Seruius ex qua arbore dabanᷣ coronæ uictoribus apud iſthmum autore Ply. Eadẽ & Pani deo arcadiæ grata dᷣ. Proper. Fagus & arcadio pinus amica deo. hoc apud intõſos nomẽ habebat auos. Veteres pp ſeueritatẽ hirſuti erant teſte Porphyrione: uñ Catonẽ intonſum dixerũt. Primus autẽ tonſorẽ in urbẽ duxit Scipio. MENſis ab his dictus. a Februis februarius noiatus ẽ: quo mẽſe Lupci per urbẽ diſcurrẽtes & ſecta pelle hoc ẽ loris obuios ferẽtes (ut i lupercalibus latius dicemus) oia luſtrare ac purgare credebãtur Potuit & februario uocabulũ dari qđ peracti feralib' quæ feſta diis manibus ſacrata ſunt tpa februata & purgata eẽnt. q pura nõ ſunt dũ feralia celebranᷣ. Quare infra legimus: dũ tñ hæc fient uiduæ ceſſatæ puellæ. Expectet puros pinea tæda dies. Nouimus. n. funebria pollutionem facere. Quã ob cãm inqt Macrob. oportuiſſe ciuitatẽ hoc mẽſe luſtrari quo iuſta diis mãibus ſoluebanᷣ: & apud maiores qui funera p̃ſecuti fuerãt redeuntes aſpergebanᷣ aqua & ignẽ ſupgrediebãtur: quod purgationis genus ſuffitionẽ uocabãt autore Feſto. Itẽ æneæ apud Virgiliũ funeſtato morte Palinuri flumẽ monſtrãt ut ſe expiet quãuis nõ uidiſſet funus ſed tãtũmodo agnouiſſet doluiſſetq; Diximus & a iunone februata putari Februarium dictũ quã & februalẽ & februllã uocabãt teſte Feſto ei. n. hoc menſe rẽ diuinam faciebant.

Q uæq; capit lictor domib' purgamia certis	
Torrida cum mica farra uocantur idem:	
Nomen idem ramo qui cæſus ab arborᷣ pura	
Caſta ſacerdotum tempora fronde tegit	
Ipſe ego flaminicam poſcentem februa uidi	
Februa poſcenti pinea uirga data eſt:	
Deniq; qđcunq; eſt quo corpa noſtra piãtur	
Hoc apud intonſos nomen habebat auos	
Menſis ab his dictus, ſecta quia pelle luperci	

¶ Q VÆq;: lictor ut Gellius cẽſet a ligãdo dictus: licet Plu. græcũ putet qđ græce λειτουργὸσ per ſimplex. T Miniſter populi dᷣ: cõfuſus miſter ẽ. & p̃cõſulis & p̃toris q faſcẽ uirgarũ alligatũ ſecuri portabat: hic uel q̃ ligaret uel qđ plecteret merẽtes ſingulis i expiationẽ ãnis q̃dã pultes ex farre & ſale accipiebat: hæc ẽt februa appellabãtur: ſed cur lictores uirgas alligatas ferãt Plu. ita p̃blemate. lxxxii. inqt. An ſignũ ẽ nõ oportere magr̃atus iracũdiã p̃cĩptã ac diſſolutã eſſe an uirgarũ diſſolutio: mora & tarditate irã frãgit & ĩpetũ moderaᷣ: ſed malitia quoniã p̃ti curari nõ põt: uirge qđ medicari põt: corrigũt. Secures aũt qđ emẽdari nõ põt abſcindũt hie. Et farra torrida: qa ut dixius bis torrẽtur. CVM mica: ſalis. ſ. ut ſupra far erat & puri lucida mica ſalis. QVÆ lictor capit: accipit. DOmibus certis: locis deputatis. VOCantur idẽ: hoc februa. NOMen: idẽ etiã uocaᷣ & ex lauro ramus: quo ſacerdotes expiaturi coronabãᷣ. IDEM nomẽ: februa. ſ. eſt. Ramo q cæſus ab ar. pu. nõ uiolata. iõ dixit: ut p piphraſim laurũ arborẽ oñderet i quã daphne ſe cõuertit uirginitatẽ corrũpi nõ paſſa. TEGit frõde. frõdb' ſuis. TEMpora caſta: pura ſancta. SACerdotũ: ipſe ego itidẽ & pineus ramus. cuius eſt ad expiationẽ uſus idẽ uocaᷣ. VIDI ipſe ego fla. hoc eſt flaminis miniſtrã. POScentẽ februa: cũ poſceret februa. PINea uir. ramus ex pinu. DATA ẽ po. feb. flamina dicebaᷣ q̃ flamini diali p̃ miſtrabat: eaq; p̃rimes ac m̃rimes erat. i. q̃ p̃rem matrẽq; uiuos hñt. DENiq;: ut aliqñ cõcludat: deniq; inqt oia q̃ ad expurgationẽ a ueteribus februa uocabanᷣ. Idẽ Põpe. inqt. Quæcũq; purgamẽti cã in q̃buſq; ſacrificiis adhibebanᷣ. Februa appellanᷣ t id uero qđ purgaᷣ diciᷣ februatũ. DENiq; quodcũq; quo patiãᷣ: expurgãᷣ. MENſis ab his. ergo mẽſis februarius appellatus ẽ quo lupercis hoc ẽ panis ſacerdotes ſectis caprarum coriis oia circueũt: & expurgãt. Plu. tñ inqt cũ hæ ſacra attigit capellas mactat & erectis caprarũ tergoribus nudi p ciuitatẽ diſcurrũt: q̃cũq; ſibi obuiã ſiũt uerberãt coriis: adultæ mulieres ultro ſe his offerũt exiſtimãtes id ſibi fœlicẽ pariundi facultatem p̃ſtare: ſed de hoc inferius: Põpe. ãt inquit februarius mẽſis dictus: q̃ extremo mẽſe anni populus februareᷣ. i. luſtrareᷣ ac purgareᷣ: uel a iunone februata:

ANT. FAN.
Flamini' lictor.
Lictores unde dicti
Pura ueſtimenta
pura arbor
Flaminica
Flaminia
p̃rimes m̃rimes
Flaminica
pinus matri deum ſacra
Intonſi romani
Februarius a februis
Suffitio
PAV. MAR.

quam alii februalem: romani februlã uocãt: q; ipſi eo mẽſe ſacra fiebant eiuſq; feriæ erant lupercalia: quo die mulieres februabantur a lupcis amiculo iunonis. i. pelle caprina. Quam ob cauſam is quoq; dies februatus appellabat. & reliqua quæ paulo ſuperius diximus. MENſis dictus eſt ab his luſtrationibus. Quo menſe. i. LVPerci ſacerdotes panis: ſed de his inferius. LVStrant: circueunt. SECTA pelle. ſecto caprino corio.

ANT.
FAN.

Expiandi ritus

Patroclus cæde facta ad peleum confugit

Omne ſolum luſtrant idq; piamen habent.
Aut quia pacatis ſunt tẽpora pura ſepulchris
Tunc cum ferales præteriere dies.
Omne nephas, oẽmq; mali purgamine cauſã
Credebant noſtri tollere poſſe ſenes:
Græcia principium moris dedit, illa nocentes
Impia luſtratos ponere facta putant
Actoridem peleus, ipſum quoq; pelea foci
Cæde per æmonias ſoluit acaſtus aquas.

IDq; piamẽ hñt: exiſtimãt oia expiari diſcurſu lupcorum & iunõis amiculo. CREdebant: Idem: & nos credimus q i uera religione uerſamur: nã & qui dei filiũ ac ueri deũ pdidit potuitq; expiari potuit oiũ; iſcelicſſimo ſi uoluiſſet tñ facinus condonari. ACToridẽ peleus. Brobat exemplis expiandi ritũa græcis principium habuiſſe. Patroclus. n. Menæcii filius & actoris nepos cũ in opũte oppido locridis luderet aſtragalis cũ amphidamantis filio Clyſonimo ut quidã uolũt iratus ob ſurreptos aſtragalos eũ interemit & Pythiã cõfugit ad peleum: ut Cæde puer facta patroclus opũta reliqt theſſalicãq; adiit hoſpes Achillis humũ. Dicitur ãt a Peleo non ſolũ purgatus ſed & domi acceptus ut inquit Homerus & magna cura educatus atq; inter familiares habitus. Quod non alienum a uero exiſtimandum eſt cũ eum achilli neceſſitudine fuiſſe coniunctũ Euſtathius colligat. Vnde is deinde a peleo ſocius Achilli datus cũ eo i bellũ troianũ pfectus eſt. Ceterũ Strabo nõ cliſonymũ ſed Eanem eũ uocatũ refert a Patroclo iterfectus ẽ diciturq; occaſus p iprudẽtiãq; quẽ eius affinẽ fuiſſe nõnulli tradũt. Strabonis i nono ſuæ geographiæ hæc uerba ſunt. Cæterũ ex opũtia terra natũ eẽ patroclũ teſtaẽ: Home. qui cũ cædẽ patraſſet iuitus fuga ſe ſubtraxit ad peleũ Menætius uero eius pater mãſit in pria. At enim Achilles ſe menætio pollicetũ cũ ex ea expeditione reuertiſſet illũ i patriã reductũrũ. Verũ nõ ille ſed aiax locrus opũtiorũ regnũ obtinebat quẽ a patria aryco genitũ ferũt. Eanẽ uero uocatũ fuiſſe eũ dicũt quẽ patroclus iteremit a quo & ſacellũ eaniũ & eanidẽ pontẽ oſtendunt nominatũ. ſane opus unde opũtius ſinus qui eſt e regiõe Euboiæ nomẽ accæpit metropolis fuit diſtãs a mari ad ſtadia: xv. ubi menætius actoris filius teſte Diodoro immolatis Herculi cũ amicus fuit tauro capro & ariete: iſtituit ut ſingulis annis ei ſacra fieret utiq; ibi pro heroe coleret. A menætio patroclũ menætiadẽ ab Actore actoridẽ dicimus: ut ſiue menætiadem falſis cecidiſſe ſub armis: & quæ fuit actoride cũ magno ſemper achille laudari ſolita eſt hæctoris ore fides. IPSVM Quoq; pelea phoci: Cæde p æ. peleus æaci ex ægina filiũ phocũ fratrẽ interfecit ut Diodo. ſcribit ſed inuitus. Alii cũ dicũt adiutũ a Thelamone Phocũ iugulaſſe: ut fœlix & nato fœlix & cõiuge peleus: & cui ſi demas iugulati crimina phoci omnia contigerant. Ea cæde pollut⁹ fugit ad ceicẽ poſteaq; ad Acaſtũ regẽ magneſiæ eũ uidelicet quæ ferunt phthiriaſi periiſſe ut legimus in uita Syllæ a quo purgatus dicitur ut Magnetas adiit uagus exul. & illic ſumit ab æmonio purgamina cædis acaſto. Olim. n. reges & ſacerdotũ & regum munera obire cõſueuerunt: ut rex anius rex idẽ hominum plæbiq; ſacerdos. Eam ob cãm Apollo ut ſcribit Statius in. i. thebai. pollutus cæde phytonis ad crotopũ regẽ ſe cõtulit ut noua de hinc piacula cædis pquirẽs nr̃i regna haud opulenta crotopi attigit. Diciẽ ãt peleus aq̃ expiatus quod primũ eẽ purgationis genus Seruius tradit. Cũ. n. oĩs purgatio ut ei placet aut p aq̃s aut p ignẽ aut p aerẽ fiat. ut aliæ pandũtur inanes ſuſpenſæ aduentos aliis ſub gurgite uaſto infectũ eluitur ſcelus aut exuriẽ igni. Maximũ inqt purgationis genus e ẽ qđ p aerẽ fit cũ primũ ſit aquæ ſecundũ ignis tertiũ. licet ſint q hac in re a Seruio diſſentire uideanẽ. Sciendũ magneſiã ubi acaſtus regnaſſe dr̃ annexã eſſe theſſaliæ autore Ply. inde orta eſt magneſia urbs aſiæ q̃ ſita ẽ ad meandrũ flumen: ut. ſcribit Hie. ide & genus magnetis magneſiacũ nomen accepit. Vocatur aũt theſſalia inter eum æmonia a rege æmone quẽ dñt fuiſſe Deucalionis filiom.

Aqua primum purgationis genus

Magneſia Theſſalia uel æmonia

OMNE ſolum oẽm tellurẽ: ET id: hæc luſtratio. HABet piamẽ: habet expiationẽ. AVT quia in februario nõ ſolũ pro uiuentium expurgatione: ſed ẽt pro mortuorũ expiatione fiebãt ſacrificia: quod niſi factũ eẽt putabãt circa ſepulchra errare manes: & ex eo aeris intẽperiẽ: tẽpeſtates & peſtilentias oriri. Maniũ ergo expiatio iſtituta eſt circa ſepulchra ipſa: unde in hoc mẽſe Numa Macro. teſte ſtatuit ut iuſta diis manibus ſoluerentur. Et Plu. lupercalia inquit ad expiandos manes cõſtituta uidebantur: fiebãt. n. nephaſtis diebus mẽſis feb. quem piacularẽ interptant: & reliqua. Inquit ergo aut dictus menſis ab his expiationibus. Aut quia tũc cũ ferales dies. i. dies in quibus fiebant feralia hoc eſt ſacra pro mortuis. Præteriere: pro pterierũt. TEMpora ſunt pura: hoc ẽ ſine ulla lue ſerena & lucida. PLAcatis & ſepulchris. factis ſacrificiis circa ſepulchra: uel exturatis manibus. OMNE nullũ erat nephas: nullum adeo ingens ſcelus: q; ueteres expiatione deleri nõ putarent. NOSTri ſenes: maiores noſtri. CREdebant poſſe collere: poſſe delere: poſſe auferre. OMNE nephas: & oẽm cãm mali purgatione: luſtratione expiatione. GRÆcia: facilitas hæc expurgãdi criminis a græcis initium ſumpſit: qui putabant delinquẽtes ubi expurgati eſſent ab oĩbus criminibus abſolui non eſt alienũ hoc a religione noſtra: nam hæc noſtra fides eſt ut peccata oĩa purgatiõe ſacerdotis diluanẽ. Græcia dedit principium moris huius. ſ. cõſuetudinis expurgãdi ſceleris. GRÆcia dicta ẽ a græco rẽge attice regionis: ut Ariſt. inquit in meteoris. ILLA græcia. ſ. hoc eſt græci ipſi putãt. NOCentes luſtratos: expurgatos. PONere facta impia: deponere & delere ſcelera. ACtoridẽ. arguit ab exẽplo græcoꝝ heroũ: qui ob patratã cedẽ expurgati fuere. & q expurgauerũt. Actor menæci pater. Menæcius patrocli. Inde actorides patronymicũ q̃ſi nepos actoris. Petroclus ut Helanicus leſbi⁹ reꝝ ſcriptor inquit menæci filius, educatus i opũte: cedẽ nõ uolũtariã patrauit. Puerũ. n. coæuum Amphidamantis filiũ Clyſonomũ uel ut qdã dicũt: eana de talis iratus iterfecit ob hoc itaq; pria exul phthiã uenit: ubi pro affinitate q inter

PAV.
MAR.

cedebat cũ Peleo & achille morat⁹ ē amicitiã[q] excellētē iter ſe ſeruãtes ſimul i bellũ troianũ profecti ſunt: hæc ille: A peleo ergo de patrata cede expurgatus fuit. Peleus uero æaci: & eagine filius phocũ fratre[m] iterfecit exulás: ut i met. refert: ex pria i trachiná tellurē ad ceicē uenit deide ad magnetas uñ i met. magnetas adit uag⁹ exul: & illic ſumit ab æmonio purgamia cedis acaſto: & ab acaſto ſacerdote expurgatus ē: ſunt tñ q dicát ab actore i opũte expurgatũ fuiſſe. Acaſtus pellæ theſſaliæ regis filius fuit: inqt ergo. PELeus lauit: expurgauit. ACTolidē: patroclũ actoris nepotē. ACAſtus lauit ipſũ quoq[ue]: ipm ēt. PELEA: peleũ per. AQVas æmõias: p aq̃s theſſalicas theſſalia n. æmõia dicta ē ab æmone deucalliõis filio. CÆDE fratris: occiſiõe fratris ſui: q phocus dictus eſt. ANT. FAN. Medeæ fabula. æetæ filiæ tres. angitia

Vectam frenatis per inane draconib⁹ ægeus
Credulus immerita phaſida fouit ope
Amphiaraides quã naupacteo achaloo:
Solue nephas dixit: ſoluit & ille nephas.
Ah nimium faciles qui triſtia crimia cedis
Fluminea tolli poſſe putatis aqua.
Sed tamen antiqui ne neſcius ordinis erres.
Primus ut eſt iani menſis: & ante fuit.
Qui ſeqtur ianum ueteris fuit ultimus anni.
Tu quoq[ue] ſacrorũ termine finis eras:
Primus enim iani mẽſis qa ianua prima eſt.
Qui ſacer eſt imis manibus imus erat.
Poſt modo creduntur ſpacio diſtantia lõgo.
Tempora bis quini continuaſſe uiri.

❡VECTAM frenatis p inane dra. ægeus: Credulus imerita phaſida fuit ope: Medea æetæ colchoꝝ regis filia ex idyia phaſis dr̃ poetis a phaſi flumie colchoꝝ q rura ſecat ditiſſima ut inqt Luca. hác ſcribũt qdã fuſo bitumie uenenato Creõtē regē Corinthiorum & Creuſam eius filiá cũ tota regia cõbuſiſſe atq[ue] iſup trucidaſſe Didimũ aſcimenũ: & Therſandrum quos ex Iaſone ſuſceperat quod is ea repudiata Creuſam quã & Glaucē uocát duxiſſet uxorē quo dolore ſũt q dicát Iaſonē pẽitũ ſeipſũ peremiſſe. Eá ob cám Medea ad ægeũ regē atheniēſiũ fugit q eá nõ purgauit ſolum: ſed mr̃imonio ſibi iũxit. ut excipit hác ægeus facto dánádus iuno. Nec ſatis hoſpitii ē thalami quoq[ue] fœdere iũgit. Seneca in Hippolito: Sileant aliæ ſola coniunx ægei Medea reddet fœminas dirũ genus. Inde ut qdã tradũt p diuortiũ recedētē Medeá pp adultá priuigni ætatē Iaſon exulē miſerata recepit q comite necnõ & Medo ægei filio colchos dr̃ repetiſſe ac ſocero regnũ reſtituiſſe. Cæterũ ut apud Solinũ legimus Oetes tres filias habuiſſe dicitur angitiã: medeã. Circē: quaꝝ medeã a Iaſonē butroti ſepultá ferunt. Angitiá uero cũ uicina fucio occupaſſet deá habitá q ſalubri ſcia aduerſus morbos reſiſtēs hoies uiuere dediſſet: q̃uis dicát nõnulli ut Ser. meminit medeam poſteaq̃ relictis colchis Iaſonē ſecuta ē ad italiá puenĩſſe atq[ue] a marubiis populis circa fucinũ lacũ hitátibus Angitiá noiatá qm̃ ti ab ea cõtra ſerpētes nõnulla remedia edicti carminib⁹ ſerpētes angerēt: Sunt q dicũt Medeá creõtis regia incēdio abſũpta cũ fugere cogeret allatis draconibus uectá thebas puenĩſſe uñ cũ Herculē i ſania liberaſſet ad ægeum athenas ſe cõtulit ide in phœniciá & alias aſiæ regiões poſtremo colchos ubi humanis rebus dr̃ exceſſiſſe. Sunt át colchi ad ſiniſtrá partē põtici maris i ſcythia a quoꝝ flumine celeberrimo poeta ut diximus eá phaſidē uocat. Noli[s] tũ ſiniſtrá ptē hoc loco accipias ad quá Oui. exulauit q̃uis ibi medea fratrē abſyrtum lacerãſſe narretur quē tñ nonnulli tradiderũt ut autor eſt Strabo ad abſyrtidas inſulas i teremptum. Colchi Phaſis

AMPHiaraides. Additio facta ē patronymico uerſus gra: ut ſedit atlátiades ſignificat aũt alcmæonem ãphiarai auguris argiui filiũ q eriphylē mrẽm necauit quomá ea latentem bello thebano maritũ pdiderat Polynici. Vnde is poſtea hiatu terræ dũ curru dimicaret abſũptus ē ut Laurigeri ſubditos an uatis hiatus. Virg. in. vi. æneí. Mœſtã[q] eriphylē crudelis nati mõſtrátē uulnera cernit. Alcmæon poſtea uti Oreſtes furore correptus ē dicitur[q] expiatus ab acheloo & a fratre amphilocho interfectus qui cũ mea ſnia nõ recte purgatũ melius expiauit. Notũ ē cur amphiaraus Oiclei filius latuerit cur uxor eius eriphyle latẽtē prodiderit Naupacteus autẽ achelous hoc loco dr̃ a naupacto etholiæ oppido. Hic n. fluuius ortus a pindo mõte theſſaliæ acarnaniá ut inquit Pli. ab ætholia diuidit ubi naupactus ē apud quá aliquot ſæculis anteq̃ i puteolano mari qdã de phinoꝝ amatores flagrãtiſſimi cogniti ſũt ut Theophra. tradit: Dicta ē át naupactus a pãgēdis. i. cõſtruēdis nauib⁹: ut Strabo autor ē q illic heraclidæ claſſem cõpegerit. TV quoq[ue] ſacroꝝ &c. Februarius erat oltius áni mẽſis ut dixius ſupra ita ut i eo tpe áno iá fere cõſumato terminalia celebrarēt q cũ ánũ q̃ſi termiarēt celebrari aptiſſimo tpe uidebat. POST mõ cre. ſpa. di. lõ. TEMpora biſqni cõ. uiri: bene credũt cũ nuſq̃ legat uel decēuiros creatos iſpiciēdis libris Sibyllinis uel q creati ſunt ſcribēdis legib⁹ ianuariũ. & februariũ cõiũxiſſe Ego is ſum q neutros exiſtimē id feciſſe cũ & Ouid. ea de re dubitet & neminē legerim a quo certũ aliqd tradat. Creati át ſunt decēuiri ſcribēdis legib⁹ ut placet Solio áno urbis. ccci. quo tpe Emped. Agrigẽnus i philoſophiæ nãlis ſtudio florebat teſte. A. Gel. Amphiaraides. Alcmeonis fabula. Achelous. Naupactus. Februarius ultimus anni. PAV. MAR.

❡VECTam: medea Oetæ colchoꝝ regis filia ex hiſpea cõiugē pr̃em pdidit. fr̃em iteremit Iaſonē ſecuta & Iaſoni nupta ex eo filios peperat: a quo poſtea ob Creuſam creõtis corynthioꝝ regis filiá repudiata: accenſa furiis creuſam quodá ueneficio cũ pr̃e creõte cremauit: filios ex iaſone necauit: iunctis ad currũ draconibus athenas cõfugit: ab ægeo athenaꝝ rege expurgata & i mr̃imoniũ accepta ē: ex quo medũ pepit: a quo media poſtea dicta ē Sed reuertēte Theſeo ex lõga peregrinatione ægei ex prior uxore filio: tũ illa illi uenenũ paraſſet ne regno ſuccederet detectis iſidiis aufugit. Trogus tñ inquit p diuortiũ ab ægeo diſceſſiſſe in oriētē urbē[q] a filii noie ædificaſſe: a qua & puincia ois media denoiata ē. Inquit ergo. Aegeus credulus qa credidit illius ſcelera aqua dilui poſſe FOVit: & expurgauit & fouit aut ſi fit. SOLuit: purgauit aut ēt. IVVit ope imerita: ope qua illa nõ merebatur & hic immerita cum paſſione ponitur. PHAſida: patronymicum formauit a phaſi flumine colchorum: euxinum Ingredienti: Phaſida medeam a phaſi. VECTam pro inane: per uacuum: hoc eſt per aerē. DRAconibus frenatis: iũxerat n. dracones ad currũ quo uecta ē. AMPHiaraides: amphiaraus Oichei filii antiphatis fi

ſi malápi filius Vates cum ꝑuideret ſi i bellũ thebanũ cũ cæteris ducibus accederet ſe periturũ cauebat diſſidẽtes cũ Adraſto rege ut autor ẽ Diodo ad eryphylẽ uxorẽ ãphiaraidis ſenſionis oĩs detulerunt:q̃ qa dono acceperat a Polynice:ut uiro belli ſocietatẽ perſuaderet torquẽ aureum a Venere Armoniæ filiæ datum hanc pro amphiarao ſniam dedit aduciẽs:ut thebani belli ſocius adiutorq; eẽt. Ille putãs ſe ab uxore ꝑdiũ alcmeõi filio mãdauit ut poſt obitũ ſuũ uxorẽ iterimeret ꝓfectus i bellũ hiatu terre abſortus ẽ & ꝑter adraſtũ cæteri duces periere:reſpõſũ deide apollinis habitũ ẽ.eã græcos ciuitatẽ expugnaturos ſi alcmeonẽ imperatorẽ cõſtituiſſent. Dux fact⁹ deũ & de thebano bello:& an matrẽ puniret cõſuluit:rñdit apollo ut utrũq; faceret nõ ſolũ qa monile aureũ mr̃ i p̃ris necẽ.ſed & peplũ ob filii iteritum acceperat hæc ille alchmeõ ſiue alii dicũt:alcmeus itaq; mr̃em iteremit Cõfugit diu furore actus i locros:tãdẽ & i acheloo flumie ſe lauit q nõ lõge naupacto locroꝝ regia fuit:de quo alias:alii dicũt calliroẽ achiloi filiã i mr̃imoniũ accepiſſe ergo. AMPhiaraides:alchmeõ ãphiarai ſ.dixit. AChelon naupacto ſolue nephas:cedis.ſ.patratæ:qa mr̃em iterfecerat. ET ille ſoluit nephas:achelous.n.fluuius acarnanes ab ætholis diuidit. AH:nimiũ arguit illos nimiæ facilitatis:q cædis crĩa putãt aquæ aſꝑſione deleri. AH Admirãtis eſt. MIMIum faciles.dico.ſ.uos eẽ. QVI putatis poſſe tolli:ſolui & deleri. AQVA admirantis fru.flu.flumie.n.uiuo ſe abluebantur ñ Vir.& cæde recẽti obtractare nephas:dõec me flumie uiuo abluero. TRIStia crĩa cædis:occidiõis:triſtia qdẽ ab effectu ipſo. SED tñ:redit ab ordinẽ mẽſiũ:nã q nũc prius eſt Ianus.ſ. & oli a nũa ꝑor iſtitut⁹ fuit. SED tñ ne tu erres neſ.in errore uerſeris ignarus. ORDInis:antiqui quẽ antiqui ſeruabãt: VT Meuſisiani.hoc eſt, ianuarius. EST primus:qa primus ãni. ET:ẽt. ANTE fuit:prius.ſ. QVI ſeqẽ februari⁹ uero q nũc poſt ianuariũ ẽ:tũc oltio loco erat duplici argumẽto:& q i fine ãni fiebãt expurgationes:& q finis ſacroꝝ & termini feſtũ:de quo dicemus ſuo loco. MENſis q ſe.ia.mẽſem iano dicatũ:hoc eſt februarius erat ultimus anni ueteris anni a numa iſtituti. TV quoq; o ter.apoſtrophã ẽ o termini feſtũ. ERas finis ſa.quia a in fine anni celebrabatur tuum feſtum:quod tam annales q̃ fauſtos claudebat. PRImus: ratio cur Ianuarius primus:cur februarius ultimus. Ianua eſt primus ingreſſus & inde ianuarius primus ingreſſus anni. Primus enim eſt.menſis iani ianuarius. Quia eſt.prima ianua: eſt primus ingreſſus. QVI MEnſis:qui EST ſacer:ſacratus. IMIS ma.diis inferis:qa i eo fiebãt feralia ſacra ut diximus. ERAt imus:ultimus ut ſodeus diximus a.x.uiris lõge poſt numam februarius poſt ianuarium numeratus eſt. Status urbis ut a regibus ad cõſules:ita a conſulibus ad.x.uiros mutatus eſt. Decem uiri creati fuere Ap.claudius. T.gẽutius. P.Sextil⁹. L.uetrurius. C.iuli⁹. A.mãlius. P.ſulpitius. P.curiatius. T.romulus Sp.poſtumius hos cũ itertiũ ãnũ iperium detinuiſſet. appii libido ſummouit ſed de hoc alias. POST.m.quaſi lõge poſt. CREdunt. BISquini:hoc eſt.x.uiri:q poſt cõſules creati ſunt:aliqui debẽt de decẽuiris:q̃ creati fuere ad iſpiciendos libros ſybillinos:q ẽt faſtos corrigerẽt. CONti.continuũ alterum alteri poſuiſſe. TEMpora di.quaſi menſes diſtantes. LONgo ſpa.quia ianuarius erat prius:ille uero ultimus:ſed ita continuati ſunt ut poſt ianuariũ mox februarius ſequeretur,

Principio mẽſis phrygiæ cõtermia matri
Soſpita delubris dicitur aucta nouis.
Nũc ubi ſunt illis:i quæris ſacrata calendis
Templa deæ:lõga procubuere die.
Cætera ne ſimili caderẽt labefacta ruina:
Cauit ſacrati prouida cura ducis.
Sub quo deludris ſentitur nulla ſenectus.
Nec ſatis eſt,homine obligat ille deos:
Tẽplorũ poſitor,tẽplorum ſancte repertor.
Sit ſuperis opto mutua cura tui:

ANT.
FAN.
Soſpita coliter calen. februartis
Soſpita dea ſoſpitare
Iuno maxima
Soſpes

PRINcipio mẽſis.:Calẽdis februariis colit ſoſpita cui ad ædẽ mr̃is deũ i palatio ut qbuſdã placet tẽpluꝫ cõſtitutũ ẽ:& prio hui⁹ menſis die dedicatũ:qđ autor ait ꝓcubuiſſe lõga die ac uetuſtate conſũptũ. Hoc ego fuiſſe arbitror qđ uouit iunõi hoſpite Corne. cõſul in pricipio pugnæ cũ certaret aduerſus iſubres ſi hoſtes fuſi fugatiq; eẽnt quoꝝ ea pugna.xxx. milia piere. Eſt ãt ſoſpita iuno teſte Priſciano ubi hoꝝ carminũ argumẽto ꝓbat.ſoſpitã fœminino generi cõuenire. Soſpitare.n.eſt ſaluare teſte Nonio. Ennius i menalippa regnũq; nr̃um ſuſpitẽt ſupſtitẽq;. Hãc deã ꝓtãtem habere ſeruandi Ariſt.docuit q ut i eius uita legimus Nicanore genero ægrotãte uouit ſtatuas duas alterã ioui ſeruatori alterã iunõi ſoſpitæ ſi nicanor icolumitatẽ recipet. Hui⁹ deæ tẽplũ ñ obſcurũ fuit Lauinii cuius ſæpe Liui.meminit. Sũt & aliæ multæ iunõis ꝓtãs ut iuno maxia:quã theologi dixerũt ipam eẽ matrẽ deũ q terra dr̃. Vñ ei porcã ſacrificabãt itẽ iono lucia:curetis:matrõa:regia: Sciẽdũ q ſoſpes licet ſaluũ ſignificet Enni⁹ tñ ꝓ ſeruatore ſoſpitẽ poſuit i q̃ ſignificatiõe maiores iunonẽ ſoſpitã hoc ẽ ſeruatricẽ cognoiauerũt. CÆTera ne ſi ca.la.rui. Soſpitæ iunõis tẽplũ ab auguſto refectũ nuſq̃ iuenies q̃uis memi me adoleſcẽte multos cõtra ſẽtiẽ. ſi.n.aug.eã ædẽ reſtituiſſet tñ loqret poeta uti dubitãtes ſolet:nec diceret ſoſpita delubris dr̃ adacta nouis:ſed potiꝰ ut affirmãtẽ de recẽti ædis reſtitutiõe diceẽ oportebat. Soſpita delubri eminet aucta nouis.uel tale aliqd. Diligẽter itaq; aiaduertẽdũ ẽ ne ita iterꝑtemur hũc locũ ot a poeta diſſẽtire uideamur:neq;.n.auctũ tẽplũ iõ dr̃ q auguſtus ãplificauerit ædẽ uetuſtate cõſũptã:ſed q calẽdis februariis Romãi ſoſpitæ primũ tẽplũ ddiderit q auguſti & Oui.tpib⁹ ꝓcũbebat Aucta n.dicit numia & ex altera cũ mortales ea ſacroꝝ honore ꝓſequũt. Vñ illđ e Catonis: Iane pr̃ macte uio iferiori eſto:& i ſacris dicebãt autore Ser. Mactus ẽ taurus uio uel thure hoc ẽ cumulatẽ hoſtia & magis aucta Sẽſus ergo ẽ. Prio die februarii nouũ tẽplũ dicatũ iunoni ſoſpitæ uel ut meli⁹ loqr ſacratũ dr̃. Sed ſi q̃ris ubi ſit tẽplũ illud nuſq̃ ẽ:ꝓcubuit.n.lõga uetuſtate ſũptũ. Cætera aũt ne ſimiliter ꝓcũberẽt cauit Augu. Duo.n.illi uerſus ſic legẽdi ſũt. Nũc ubi ſint illis q̃ris ſacrata calẽdis tẽpla deæ:lõga ꝓcubuere die. CAVIT ſa.pui.cu.du. NON tyberii:quẽ cõſtat circa deos ac religiõe negligẽtiorẽ fuiſſe ſed Octauiãi cæſaris quẽ & Liui.lib.iii.priæ decadis tẽploꝝ cõditorẽ reſtitutorẽ ue fuiſſe teſtaẽ:& Sue.ſcri.ædes ſacras uetuſtatẽ collapſas aut icẽdio abſũptas refeciſſe eaſq; & cæteras opulẽtiſſimis donis adornaſſe & publica opa plurima extruxiſſe ut

Auguſt⁹ tẽplorum cõditor reſtitutoꝝ

ædem Martis ultoris:templum apollinis in palatio ædem tonantis Iouis in capitolio ac priceps uiros ſæpe hor
tatū eē ut p facultate qſqꝫ monumētis uel nouis uel refectis urbē adornarēt.Itaqꝫ multa a multis tūc extructa ſūt
ut.a. M. philippo ædes Herculis & muſaꝝ.a.L. Corni ædes Diāæ.a Munucio Plāco ædes Saturni ab Agrip-
pa cōplura & egregia.Sub quo delubris ſentiť nulla ſenectus.Liui.& Plu.autores ſunt Auguſtū reſtituiſſe tēplū Io
uis feretrii cui Romulus opima ſpolia ſuis māibus reportauit.Is ut Plu. placet a ferēdo ut feſto a feriēdo cogno Iuppiter
mē accepit q pacē ferť putareť ex cuiꝰ tēplo ſumebāt ſceptrū p qd iurarēt &lapidē ſilicē quo fœdꝰ ferirēt.Alii a feretrius
ferēdo ioui feretrio nomē iditū uolūt:qd(ut iquit Proptius)uicta ſuis humeris huc arma ferebāt.Nō ē āt īfima Iuſticiæ
laus auguſti cū pť.Poſitor reſtitutorqꝫ tēploꝝ.Cū.n.Plato doceat tria eē genera iuſticie:quoꝝ:aliud circa deos:ali genera
ud circa hoies:aliud circa defunctos uerſať.Magna qdē laude digni ſūt q mutua depoſitaqꝫ reſtituentes erga ho tria
mines iuſti ſunt:itē q mortuis iuſta ploluūt.Sed nō minorē laudē merenť q ſacraꝝ reꝝ curā habētes circa deos
pii ac religioſi ſunt.Hinc illud eſt Horatii in ſermonibus ad duo iuſticiæ genera ptinentibus.Cur eget indignus
quiſq̄ te diuite q̄re tēpla ruunt antiqua deum?cur iprobe charæ nō aliqd patriæ tanto emetiris aceruo.
❡PRINcipio:calē.feb.feſtū ē deæ ſoſpitæ:aliq iunonē ſoſpitā dicūt:cuius ipſis ēt calēdis ſacratū fuerat:quo ue- PAV.
tuſtate collapſo nouū tēplū iuxta ædē cybellis īſtauratū ē:Hæc.n.dea ſoſpita cū peſtis illa:q̄ ex fetore cadauerum MAR.
bello canēſi fuit euanuiſſet Romæ primū coli cœpta eſt: At Herodo. teſtis ē.Veneri ſoſpitæ ab Helena cum ſo
ſpes i ægyptū peruiſſet primū erectū fuiſſe tēplū.Principio mēſis i ipſis calē.feb. SOSpita:dea. CONtermi-
na: uicina ſeu iūcta. MATri phrygiæ:tēplo cybellis:q̄ ex phrygia aduecta ē:de quo ſuo loco dicemus.DICItur:
aucta:iſtauratas ſeu i altū educta.NOVis delubris:nouis tēplis:nā uetera erāt collapſa:&ubi eēnt neſciebať.De
lubrū ſacellū dicimus i quo dei alicuius effigies ē. Priſca non extabant:& iō. NVNC ubi ſunt.q.d.neſciť.TEM
pla deæ:ſoſpitæ ſ.QVÆ ſunt ſacrata.dedicata. ILLIs:calēdis februarii.ſ. PROcubuere:p pcubuerūt:cecide-
rūt collapſa ſunt. LONga die:lōgo tpe:hoc ē uetuſtate.CAEtera:cōmēdatio Auguſti principis a religiōe.nam
& noua ſoſpitæ tēpla & cætera oīa ne collaberenť ab ipſo auguſto cautū ē:& iō. CVRA puida:hoc ē curioſa
puidētia. SACrati ducis:auguſti:aliq dicūt Tyberii ſed melius auguſti.Scripſit.n.hæc uiuēte auguſto:ut oſtēdi-
mus a pricipio:ſed poſt illius obitū:edidit multaqꝫ q̄ i eius uiuētis laudē dixerat:nō imutauit ſed addidit multa
q̄ ad rē Tyberii aut germanici ptinebāt. CAVit ne cætera tēpla.ſ.CADErent labefacta:cōmaculata. RVI
na ſimili:ut reliq̄ ob uetuſtatē. SVB quo auguſto.ſ.NVLla ſenectus ſentiť delubris:nā ita oia reparabat:ut no
ua uiderentur. NEC ſatis eſt:ipſi.ſ. HOMines obligare:uā ob æquū & trāqllū iperiū Auguſto uniuerſuꝫ debe
bat genus humanū. OBLigat ille deos:reddit ſibi deos obligatos:cū & ſtrueret & reparet eoꝝ tēpla. TEM-
plorū:& noua auguſtus ædificabat tēpla & uetera reparabat.uñ apud Trāquillū publica opa pluria extruxit ex
qbus pcipua foꝝ cū æde Martis ultoris tēplū Apollinis i palatio ædē tonātis Iouis i capitolio:& paulopoſt pri
cipes uiros ſæpe hortatus ē ut p facultate quiſqꝫ monumentis: uel nouis uel refectis urbē adornarēt multaqꝫ a
multis extructa ſūt:ſicut a Martio Philippo ædes herculis & muſaꝝ a.L.Cornificio ædes dianæ.ab aſinio pollio
ne atriū libertatis a Munacio Plāco ædes ſaturni.ēt & paulopoſt ædes ſacras uetuſtate collapſas:aut incendio ab
ſumptas refecit:eaſqꝫ & cæteras opulētiſſimis donis adornauit:utpote q in cellā capitolini iouis.xvi.milia pondo
auri gēmaſqꝫ ac margaritas quingēties ſeſtertium una donatione contulerit.&c.ergo hoc de auguſto intelligen-
dum eſt.O SANcte:quia auguſte. POSItor:ædificator. TEMplorū repetitio eſt. TEMplorū repertor:quia
reperiebat uetuſtate collapſa:ut ea repararet. OPTO ſit mutua cura tui ſupis.i.ſicut tu curas q̄ ad ſupos ptinent
ſic ſuperi tui:tuarumqꝫ rerum curā gerāt. Optat auguſto longam uitam.

Dent tibi cœleſtes:quos tu cœleſtibus annos
Proqꝫ tua maneant in ſtatione domo
❡ Tum quoqꝫ uicini lucus celebrať auerni;
Qua petit æquoreas aduena tybris aquas:

❡DENT tibi cœleſtes quos tu cœleſtibus ānos:Sē- ANT.
ſus eſt.Dii īmortales tātā tibi uitæ lōgitudineꝫ pſtent FAN.
quātā ipſe ſacris ædibus tribuis qui & ædificas nouas
& reſtituis uetuſtate collapſa. PROqꝫ tua ma.in ſta
do.Tueanť domū Auguſti cuius pſidio ædes ſacræ ñ
ſentiūt uetuſtatē.❡TVM quoqꝫ ui lu.cele.auer.Hæc lucaria
ſunt feſta lucaria:q̄(ut autor eſt Feſtus)Romani i lu feſta
co celebrabāt q pmagnus intra mare Salariā & Ty-
berim fuit.eo q uicti a gallis Romāi fugiētes e plio in ipſo ſe occultauerit.Per uicinū itaqꝫ auernū accipe paludes
hoſtiēſes:q̄ ſūt(ut autor ait)qua petit æquoreas aduena tybris aq̄s.Has autor p ſimilitudinē auernū uocat.Vñ il
lud ē taciti ruderi accipiēdo hoſtiēſes paludes deſtinabat.Auernū āt uicinuꝫ uocat ac tyberi pximū cōparatione
auerni q baiis cōtiguus ē.De quo ait Proptius:Clauſus ab umbroſo qua ludit pontus auerno. Vbi maiores nři
ut iquit Strabo homerica defunctoꝝ uaticinia fuiſſe fabulis ediderūt opinatiqꝫ ſūt locū Plutoni dicatū eē:itaqꝫ il- lucrinus
lic deos manes aliqñ p ſacrificia placare mos fuit.Sane lucrinū lacū licet multi ſcriptores ab auerno diſtinctum lacus
uelit nonnulli tamen olim auernū dixerunt:alii Cocyton teſte Syllio:ut Aſt hic lucrino mānſiſſe uocabula quon-
dā cocyti memorant.Strabo autor eſt ad tymbriam uicum cariæ auernū eē qui exhalationes peſtiferas habet.
Audio e nonnullis qui Ouidii faſtos publice legerūt alios deprauare hunc locum & pro auerno Aſylum ſcribe
re.alios per auernum accipere nemus aricinum.Nos hic nolumus aliena confutare qui nunq̄ mordere conſue-
uimus niſi iniuria laceſſiti.Recte ne ſentiamus poſteritas ſine inuidia iudicabit.
❡COEleſtes:dii ſupi. DEnt tibi ānos:dēt tibi eā uitā.QVOs ānos:hoc ē quā uitā.TV:das.COEleſtibꝰ diis: PAV.
hoc dicit faciāt te dii tā diu uiuere:q̄ diu uiuēt:ſeu ſtabūt tēpla:q̄ diis ſupis cōſecraſti. ET maneāt p tua domo:p MAR.
ſalute tuæ familiæ. IN Statione:in ſtabili ſede:q̄ ſi procedat deoꝝ fauor eodē tenore:ut nunq̄ ſint uobis aduer
ſi:ſed ſemp ppitii.❡TVM quoqꝫ:i ipſis calēdis itur cū pōpa:hoc ē cū peeſſione ad aſylū:qd Romulus cōſtituit
ut eo oēs q tuti eē uellēt.cōfugerēt:& ab oi eēnt noxa liberati:& hoc ut ex collecta multitudine urbem & facilius

actis uiribus condere:& tueri poſſent:de Aſylo ita Liuius inquit. Locus qui nunc ſeptus denſis ſentibus inter duos lucos eſt aſylum aperit eo ex finitimis populis turba oĩs ſine diſcrimie liber an ſeruus eſſet: auida nouarum rerum perfugit: idque primũ ad cœptam magnitudinẽ roboris fuit: de loco autẽ ſic inquit Diony. Locũ umbroſuȝ mediũ capitolíq; & arcis: quod nũc uocat̃ lingua romana intermõtiũ duorũ querceto℞ erat: q; tũc caſus rei q; ipſius cognomen: cũ ſiluæ eſſent p utraq; latera opacæ: quibus cõiungebant̃ colles ſacrũ finens inuiolabilem ſeruis. tẽplumq; in eo erigens. cui deorũ: aut gemorũ certũ nõ habeo confugientibus ab illud ſeruis Spõſor factus eſt p ſpeciem religionis erga deos: nihil eos detrimenti ab inimicis accepturos: ac ſi pmanere apud ſe uellent: ciuitatis etiã pricipes faciebat. tradebatq; agri portionẽ quẽ bello quæſierat. Hic q; confluebant: undiq; domeſtica fugientes mala: nec ſe ulterius alio cõferebãt. TVM quoq;: tum ẽt in calendis. ſ. LVCVS aſyli uicini: ad differẽtiã cæterorum quæ longe erant: ut in attica & in caluaria. CELEbratur: cum pompa frequentatur. QVA: ea parte qua. TYBRis aduena: quia aliunde aduenit: ut eſt ex appenninis montibus: & etruria: propterea q etruſcus fluuius dicatur: PETIT æquoreas undas: quaſi dicat uia qua tybris in mare tẽdit: nec intelligas: ut plerıq; dicũt de Aricino nemore. Nam illud non eſt uia tyberina: nam ex intermõtio protendebatur uſq; in tybrim.

❡ Ad penetrale numæ capitolínúq; tonátẽ
Inq; iouis ſumma cæditur arce bidens.
Sæpe graues pluuías adoptus nubibꝰ æther
Concitat: aut poſita: ſub niue t r̃ a latet:
❡ Proxímus heſpías titan abiturus ín undas
Gemina purpureis cum íuga demet equis
Illa; nocte aliquís tollens ad ſidera uultum

ANT. ❡AD PEnetrale numæ capitolinúq; tonátẽ In q; io
FAN. uis ſumma cædit̃ arce bidẽs: Calẽdis quoq; Februariis
Iouis capi in æde Veſtæ ac tẽplo iouis tonãtis quæ rẽ diuinã fa
tolini ſa ciebãt. Scire aũt debemus q Numa Põpilius (autore
crificium Solino) hĩtauit primũ in colle Quirinali: deinde ad
cal. febr. ædẽ ueſtæ i regia Oui. alibi: Hic locus ẽ Veſtæ q palladia ſeruat & ignẽ. Hic fuit antiqui regia pua numæ.
Penetra
lia Hinc illud ẽ: Taciti numæ regia & delubrũ ueſtæ coȝ pẽatibꝰ po. ro. exuſta. Sũt ãt Penetralia (ut ait Feſtus) penatũ deorũ ſacraria q (ut Mac. docet) dii ſũt: p quos penitus ſpiramus: p quos habemus corpus: per quos rõnẽ ai poſſidemus: ut iuppiter. iuno. minerua. Videt̃ ãt Vir. Voluiſſe Veſtã quoq; de numero eẽ penatũ: q cũ dixiſſet: Sacra ſuoſq; tibi cõmẽdat Troia penates: mox
penates adiecit: Vittas ueſtãq; potẽtẽ æternũ adytis effert penetralibusq; ignẽ. De Troiano℞ Romanorũq; penatibus alia ſcitu digna apud eũdẽ Macrobiũ lector iueniet. Traditum ẽ ſeruari in occultis lituos ferreos æneoſq; & uas quoddã Troianũ fictile eoſq; eſſe deos penates Troiano℞. Diony. uero duos iuuenes uirilis ſpeciei deos penates eſſe ingt ſedẽtes ac pila tenẽtes. Capitolini ãt tonãtis ædes ea ẽ quã Auguſtus (teſte Suetonio) ſtruxit i capitolio. cõſecrauitq; liberatus piculo cũ expeditiõe cãtabrica p nocturnũ iter lecticã eius fulgur pſtrinxiſſet ſeruũq; per ducẽtẽ exanimaſſet. In hac æde iuppiter fuit deliaci æris exẽplar autore Plinio. Tu uero lector amice caue hoc loco ne p capitolinũ tonãtẽ iouis optimi maximi ædẽ accipias. aliud. n. ẽ tẽplũ iouis tonãtis qđ ut diximus ædificauit Augu. aliud iouis optimi maximi quẽ Suetonius. Pli. Plu. aliiq; ſcriptores capitolinũ iouẽ nõ capitolinũ tonãtẽ appellãt: cui targnius Demarati filius (autoribus tacito & Plutarcho) ædẽ uouit: Targnius autẽ ſupbus extruxit q librarũ argẽti q̃draginta milia i fundamẽta dr̃ ĩpẽdiſſe. Capitolino ioui Põpeius magnus (ut Pli. refert) ſex pocula murrhina dicauit. Auguſtus uero in eius cellã (teſte Suetonio) ſexdecim milia põdo auri gẽmaſq; ac margaritas qngẽties ſeſtertiũ una donatiõe cõtulit. Fuerũt ãt ioues tres ut qbuſdã placet. duo theologi: atq; arcades quo℞: alter ætheris: alter celi filius fuit. tertius uero q magis ab oĩbus celebrat̃ Saturno genitus patrẽ regno pepulit. Per hũc deũ iuraturi lapidẽ ſilicẽ tenebãt hæc dicentes ſi ſciens fallo me dieſpiter ſalua urbe arceq; bonis eiiciat ut ego hũc lapidẽ. Hic ẽ deus ille: quẽ poetæ optimũ maximũ uocãt: quiq; (ut ingt Hora.) mare & terras uariiſq; mũdũ tẽperat horis: uñ nil maius generat̃ ipſo nec uiget quicq̃ ſimile aut ſcđm. Sane. P. Nigidius ut. A. G. refert nõ oues ſolas ſed oẽs bimas hoſtias bidẽtes dictas ait q̃ſi biennes. Iginus uero, iulius bidẽtes ſcripſit appellari hoſtias quæ per ætatẽ duos dẽtes altiores hẽrent & diuidẽtes uocabant̃ ut Feſtus tradit. Hæ dicebant̃ lectæ autore Seruio: cũ nec caudã aculeatam: nec linguam nigrã: nec aurem fiſſam haberent. A bidentibus bidental nomẽ accepit: cum. n. fulgura cadebant aderant qui locũ expiarẽt bidẽtibus cæſis: quẽ clauſum & ſeptũ bidental appellabãt: itaq; ſcribit Feſtus bidẽtal quoddã tẽplũ dici: q i eo bidẽtibus hoſtiis ſacrificet̃. Putatq; bidẽtes oues eſſe duos dẽtes habẽtes cæteris longiores. ĩmolabãtur aũt in bidẽtali binæ pecudes ut Nigidius Figulus ſcripſit teſte Nonio. SÆPE graues pluuias adopertus nubibus æther. CONcitat: Columella ſcribit calendis Februariis incipere fidis occaſum & eſſe interdũ auſtrũ grãdinemq;. GEMma purpureis cũ iuga demet equis: Poetice deſcribit Solis occaſum: cuius equi quattuor ſunt quoruȝ nomina lege in ſecundo Metamorphoſeos. græca ſunt & apertam ſignificationem habent. dicit autem. iiii. nonas lyram occidere.

Marginal notes beside the above: Tẽplum iouis tonantis — Capitolinus iuppiter — Ioues tres — Iuppiter lapideus — Bidentes — Bidental — Capitolini iouis ædes — Penates

PAV.
MAR. ❡AD pe. fit eodẽ die ſacrificiũ i tẽplo ueſtæ & i tẽplo Iouis i arce capitolina & iõ. BIDens: quaſi ouis biennis: nec itelligi uult Cel. a numero dẽtiũ: ſed a bimatu: hoc ẽ q duos annos hẽrent. CÆDitur: imolat̃. AD penetrale: hoc ẽ ad ſacrariũ. Penetralia. n. eſſe inquit Põpe. penatũ deo℞ ſacraria NVMA E: de Numa ſuperius diximꝰ hoc eſt i tẽplo Veſtæ: q erat ubi fuerat Numæ regia: de quo iferius. ET ad: apud. TONantẽ capitolinũ. i tẽplo Iouis capitolini: qđ tẽplũ primus dedicauit Hora. puluilũ de ſupiore libro dictũ qđ qa obſcure dixerat per ea q ſequũtur declarat & ẽ iterp̃tatio. CÆDitur bidens: pecus biẽnalis. IN Arce Iouis ſummi: hoc eſt in arce capitolina: i tẽplo iouis. SÆPE ſolet tẽpus illud eẽ pluuiũ. nã iterdũ aq̃ interdũ niues ea die iminẽt. AETher: aer. ADOpertus: cohoptus. ANVbibus eo. ſ. die. SÆPE concitat cõmouet. PLVuias graues: hoc eſt moleſtas uel graues quo ad magnitudinem pluuiæ. Aut latet terra ſub niue poſita: q̃ſi ſupiecta niue. PROximus: ſecũda die feb. occidit oĩs lyra: de hac ſupiore lib. diximus: occidũt ẽt leonis terga: & ſuperius diximus anteriore pte oc-

cidere ibi ignis ueniẽti nocte leonis:qui micat in medio pectore merſus erit:nũc uero occidũt tres ſtellæ:quæ in tergo habet:nã hygi.teſte ſtellarũ eſt.xix. PROximus titã:ſupius diximus cur ſol titã diceret. ABIturus in undas heſ.quaſi occaſurus merſurus ſe ĩ undas hiſpanas.Hiſpania.n.heſperia dicta eſt a ſtellla ut diximus. CVM demet iuga gẽmea:gemmata aut nitida ut gemmæ. EQVIS purpureis:ab ipſo rubicũdo colore ſolis purpureis equis:dixit equi ſolis quattuor ſunt.de quibus habetur in.ii.met.Eous:Pirous:Aethõ.& Phlegon: quæ noia tradita ſunt ab ipſo ſolis effectu.Eous ab ipſa luce in principio diei:nã εωσ εοοσ aurora eſt:& εωοσ matutinus dicitur.unde φωσφοροσ.Lucifer Pirous a πυρ quod eſt ignis quaſi ignitus λιο ωυσ græce ſplendidus latine Phlegon urens.nam φλεγω idem eſt quod uror & incendo latine. ILLA nocte.poſt occaſum ſolis. ALIquis tollẽs pro attollens. VVLTVM ad ſydera dicet:ubi eſt hodie lyra:q̃ ful.heri:occidit ideo nõ apparet..

Dicet:ubi eſt hodie quæ lyra fulſit heri:
¶ Dũq; lyrã quæret medii quoq; terga leõis
In liquidas ſubito merſa notabit aquas
Quæ modo celatũ ſtellis delphina uidebas
Is fugiet uiſus nocte ſequente tuos:

¶ VBI ẽ hodie quæ lyra fulſit heri: Lyra quã diximꝰ fidem & fidiculam uocant(licet fides ut quibuſdam placet proprie ſit citharæ neruus:& fidicula interduʒ neruus quo ad tormenta utebantur)hoc tempore occidit ueſperi quod etiam Plinius ſcribit parum ab Ouidio Columellaq; diſſentiens:de cuius ſigni occaſu autor ait ſupra: Apparet toto iaʒ lyra nulla polo. Quod nos mouere non debet non ſolum quia forma & magnitudo ſignorũ facit ut alio tempore incipiant exoriri atq; occidere alio deſinant:qua ratione totius lyræ forma non apparente eius tamen particula uideri poterit lyræ nullam imaginem obiiciens inuenti:ſed quod de ſignorũ ortu atq; occaſu tanta ẽ inter autores diſſenſio ut nihil tradatur incertius:raro ut inquit Plinius illius ſententia cum alio congruente. Quod ut cætera prætereantur una oſtendit diſcordia quod matutinũ uigiliarum occaſum Heſiodus fieri dixit cum equinoctium autũni conficeretur: Thales.xxv.dies ab æquinoctio:Anaximander.xxix.Eudemon.xlviii. Nec nos latet præterea quantum hac in re addat uel minuat diuerſitas horizontis.unde non eſt cur mirari debeamus ſi eadem interdum a poeta uarie tradantur. Diodorus autor eſt mercurium ægyptium lyræ inuentorem fuiſſe quam trichordem feciſſe dicit:is eam Apollini tradidiſſe ferẽ a quo ad amphionem peruenit. Horatius: Mercuri nam te docilis magiſtro mouit amphion lapides canendo. Ea in celũ tranſlata eſt ut diximus ſupra. MEDii quoq; terga leonis in liquidas ſubito merſa notabit aquas:Leo Cleoneus inter aſtra eſt ut quibuſdam placet uel q; ſit princeps ferarũ uel q; ab Hercule inermi primo certamine fuerit interemptus:qui a Cleone oppido Nemeæ ſiluæ uicino cognomẽ accepit: quamuis nonnulli tradant Nemeũ leonem non eſſe quem dicimus Cleonem. Eius terga hoc tempore mane occidũt occaſu coſmico:Aquario uidelicet oriente cũ ſole q magnam eius ſigni partem emenſus eſt. Vnde ſcribit columella tertio nonas huius mẽſis mediũ Leonẽ in occaſum ferri eius pellem hercules habuiſſe fingitur autore Feſto ut homines cultus antiqui admoneantur. Sed attende occaſum hunc tribui eidem nocti qua & lyra occidit. QVEM mõ celatũ ſtellis delphina uidebas. Is fugiet uiſus nocte ſequente tuos.iii.nonas Feb. Delphin occidet ueſperi.de cuius ortu heliaco ſupra legimus:iterea delphin clarum ſuper æquora ſidus tollitur. Sol.n. hoc tempore adhæret piſcibus:qui ubi in occaſum ferri cœperint oriat. Virgo neceſſe eſt:cuius ſigni ex ortu Delphinem conſtat occidere. Hanc alii eum eſſe nolunt:qui miſſus quæſitum amphitritem a Neptuno amatã uirgini ut ei nuberet.perſuaſit ut diximus ſupra. Alii unum eſſe dicunt e nautis quos Bacchus in delphines dicit conuertiſſe Alii eũ eſſe uolunt:a quo Arion uectus eſt fidicen nobilis:q cũ Tarento Corinthũ cũ multis opibus peteret ubi rex Corinthi Periander cũ amicũ amatũq; habuerat nautis eum interficere parantibus petiit ut prius caneret cithara ad cuius ſonũ cũ delphini conueniſſent arion ſe in mare deiecit exceptuſq; ab uno imminens periculum euitauit. Lege hiſtoriam apud Plinium. A. Gel & herodotũ ne te obtũdam:quãuis Strabo fabulari inquit herodotũ:q ait Arionẽ a Delphine in Tænarũ fuiſſe puectũ. Cæterũ Solinos in Laconia ingt fanuʒ eſſe Arionis Metymnæi:quẽ Delphine eo aduectũ imago ærea teſtat ad effigiẽ caſus expſſa:pterea tẽpus ſignatũ olympiade.n.xxix:ad ipſum geſtũ probatur. Sane Metymna Arionis patria urbs Leſbi eſt. Vnde illud eſt: Quam metymnio carpit de palmite leſbos:ex qua ĩſula multos fuiſſe conſtat ingenio & doctrina præſtantes quorũ terpander pro tetrachordo Lyra heptachordo uſus eſt Eam Macareus rex tenuit teſte Diodoro qui methymnem & Mytilenem filias habuit a quibus duabus urbibus eius inſulæ celeberrimis nomen eſt inditũ. Plynius autor eſt ſi occidẽte Delphino hymbres fuerint per arcturum non futuros.

Terga leonis occidunt iiii. nonas feb.

Delphin occidit iii. nonas februa.

¶ HODie cũ noctẽ ſcriberet:hodie dixit & hoc ad ſpacium.xxiiii.horarũ:ſub quo continet dies integra: de lyra & eius cõſtellatione ſuperius diximus.uerũ quia pluribus ex ſtellis conſtat diximus incœpiſſe occidere aliquas xxiii.die ianua.nũc uero tota occidit oĩbus ſuis ſtellis. Verũ Cæſaris occidit pridie.nonas:ut teſtat Ply. Poeta tri duo ante dicit.ſed exigua eſt differẽtia.nã alteri ueſperi:alteri noctu fit occaſus. & quia dicit quæ ful.he.quia pridie ſuperior lyræ ſtella uidebat:nũc tota occidit.& multi uolũt hunc occaſum eſſe heliacum potius q̃ coſmicum. DVMq;:& ille aliquis. DVMq; ly.quæ iam tota diſparuit. NOTAbit quoq; etiam. SVBito mer.in li.claras. AQVAS quaſi notabit occidiſſe. TERGA me. leo. mediæ partis poſterioris.nam anterior occiderat nunc totum coſmice occidit: ſic coſmice totus oritur aquarius:qui illi eſt oppoſitus. QVEM Modo delphinem oriri quinto idus ianua ſuperiore lib.diximus:& triplicem cauſam ſtellificationis eius:uel q; is fuerit q amphitritẽ ad neptunũ pduxerat.uel qđ de nautis in delphines mutatis Bacchus unũ in rei monumẽtũ cœlo appoſuerit:uel q Arionem trãſuexerat.de quo nunc agit. Nũc uero inquit tertio nonas Februarias:hoc ẽ tertia die mẽſis Delphinẽ occidere:inquit ergo. ISi Delphin.ſ. QVEM delphina uidebas modo:paulo ante. CAELatũ ſtellis: ornatum ſtellis.nã ut & Hyginus inquit.& poeta ipſe paulo inferius ſtellas.ix.hẽt ſed in hoc dat locus

PAV. MAR.

ſabulæ:cum animal hoc muſica arte mulceatur:& nouem ſint muſæ:ergo totidem ſtellis figuratus eſt. uel q̃ nouem apud antiquos lyrarum cordæ eſſent:quarum ſonitu plurimum oblectatur:& idem ait. Habet enim in capite ſtellas duas ſupra caput ad ceruicem uerſus duas ad ea quæ uelut pĕnæ in uentre uidentur. habet ſtellas tres in ſcapulis unam:in cauda duas. NOCte ſequente fugiet tuos uiſus::quia erit eius occaſus. uel occidet & erit occaſus heliacus non coſmicus. nam Cæſar occidit. xi. calen. ſeptem.

Seu fuit occultis fœlix in amoribus index
Leſbida cum domino ſeu tulit ille lyram:
Quod mare nõ nouit:q̃ neſcit ariona tellus:
Carmine currentes ille tenebat aquas:
Sæpe ſequens agnã lupus eſt a uoce retentus.
Sæpe auidum fugiens reſtitit agna lupum
Sæpe canes leporeſq; umbra iacuere ſub una.
Et ſtetit in ſaxo proxima cerua leæ:

ANT. FAN. ¶FOELIX in amoribus index. Secũda uſus fortuna:q cũ idicaſſet Amphitritæ amorẽ Neptuni: qcqd uoluit pſuaſit. LESbida cũ dño ſeu tulit ille lyrã: Patronymicũ fœmininũ a Leſbo iſula notiſſima uñ & leſbius deducit & Leſbous. SÆPE auidũ fugiens reſtitit agna lupũ: Augeť orõ. Plus. n. eſt ſiſtere formidãtem agnam ac fugientem:q̃ lupum inſequentem.

Leſbis Leſbius Leſbous

PAV. MAR. ¶SEV fuit:cauſas attigit cur delphin ſtellificatus fuerit. & nos ſupius delibauimus ſubintelligẽdũ ẽ hic Delphin. q ſtellificatus ẽ. SEV fuit fœlix index ĩ occultis amoribus:q fœliciter amorẽ idicauit. de amorib⁹ Neptuni intellige:nã & Eratoſthenes inqt Neptunus quo tpe uoluit Amphitritẽ uxorẽ ducere. & illa cupiẽs uirginitatẽ ſeruare:cũ ad Athlãtẽ fugiſſet cõplures cã qſitũ diuiſit. in his & delphina quẽdã q puagatus iſulas ad uirginẽ puenit:eiq; pſuaſit ut neptuno nuberet:ut ipſe eorũ nuptias adminiſtraret. pro facto quo delphinis effigies: inter ſydera collocata ẽ. & hoc ãplius q Neptuno ſimulachra faciũt delphinũ aut ĩ mane. aut ſub pede eius cõſtituunt:q; Neptuno gratiſſimũ eẽ arbitrabãtur. Fœlix ergo idex:quia gratiſſim⁹ Neptuno:& cœlo figuratus ẽ. Amores numero multitudinis laſciui ſeu numeri ſũt. Numero ſingulari amor ĩ utrãq; ptẽ accipi poteſt. & ĩ uenereã & in caſtã ut amor fraternus. & ſimilia. SEV ille:delphinus. ſ. TVLIT lyrã leſbida: patronymicũ fœmininum a Leſbo inſula. De leſbo diximus in odis. Fœlix quidem inſula in ægeo & euſtachio & Strabone teſte eolicarũ urbium metropolis:ut cetera ſileamus:ex ea fuere uiri & ingenio & doctrina pollẽtiſſimi. Pytachus unus e ſeptẽ ſapiẽtibus. Alceus Sapho Arion Terpãder:hi clariſſimi poetæ & cytharœdi. Theophraſtus & Phanias philoſophi peripatetici & Ariſtotelis diſcipuli. Hellanicus rerũ cõſcriptor: Caleas qui alcei & Sapphus poemata expoſuit. Poſteriores uero: Diophanes orator:itidẽ & potamon:& Leſbocles & Crinagora: Theophanes etiam rerum ſcriptores & Pompeio admodũ familiares. & alii multi qui e memoria excidere. CVM Domino:hoc ẽ cum Arione. Arion. n. ex Methyna urbe leſbi fuit:ut teſtatur Stra. hic muſicæ artis peritia nulli ſecũdus. eius hiſtoria a Ply. li. ix. delibatur:idem & a Gellio:apertius ab Hero. qui Arionẽ amicũ periandro corinthiorũ regi fuiſſe:& Corynthii Dityrãbũ cecinisse refert nauigaſſe in inſulas & in auſoniam Tarentiq; remoratũ Ditatumq; ſua arte cum Corynthum repetiturus eſſet Corynthiis nautis:qbus fidebat plurimũ:trãſferẽdũ ſe crediditſſe: quo cõceſſo ceciniſſe genus carminis:q orthiũ dicitur cum delphinorum turba circa nauim cõueniſſet in mare deſiliiſſe:exceptũq; ab uno Delphine in Laconiam uſq; ad Thenarum delatum:adiſſe Periandrũ:req; expoſuiſſe: obſeruatumq; aliquantulum. Tyrãni iuſſu cõquiſitos fuiſſe poſtea nautas interrogatoſq;: quid de arione:cũ reſpondiſſent ditatum in italia degere. uocatum arionẽ apparuiſſe eo ornatu quo ĩ mare diſiluerat:obſtupuiſſe nautas miraculo:& pro ſcelere ſupplicio affectos &c. Ab arione poſtea erectũ fuit Tropheũ in templo neptuni tenarei erat enim ſimulacrũ delphini dorſo Arionẽ ferẽtis lyrã reſonãtem: ex hoc miraculo Delphinũ cœlo figuratum multi uoluerunt. Stra. tamẽ famulari herodotum dicit. At Pli. cũ multa huiuſmodi exempla de delphinis rettulerit: ſubdit. quæ faciunt ut credatur Arionem quoq; cytharœdicæ artis interficere nautis mirari paratibus ad intercipiendos eius quæſtus eblãditum: ut caneret cythara: cõgregatis cantu delphinis: cũ iecisset in mare: exceptũ ab uno tenarũ in litus puectum: ergo aſſentiendũ de eo ſit Pli. &c. Eſt nũc robuſtus iuuenis quidam Nicolaus nomine: patria cremonēus: qui puer inſignis formæ: cum e Venetiis ad foſſam clodiam: romam cũ hero ſuo rediturus ciba deferť. Caſu & ciba in fluctus decidit. Cadẽtẽ Delphinus tergo excepit & extulit: ita ut ſuis redderet. Miraculũ eũ pluries audiui referẽtẽ: & eos q ſecũ fuerãt. Quod quidẽ facit illa quoq; eſſe credibilia: quæ a Pli. & cæteris referũtur. De Leſbo inſula ſuperiore anno multa in odis Hora. rettulimus in oda laudabunt alii claram rhodon: aut Mitylenem. QVOD mare. aggrediť nunc res arionis: & magna illius commendatione utiť a cytharedica arte p̃cipua: cuius dulciſſimo cantu ſiſtebanť currentes fluuii & ferarũ rabies ſedabať: demulcebantur q; omnes. unde toto orbe notus: pro quo dictum hic. QVOD mare non nouit ariona. i. arionẽ ac ſi dicat omnia eum maria nouere: notus tamen maxime erat uiuens ægeo & Ionio. QVAE tellus neſcit: a qua telluris p te neſcitur. q. d. nouere etiam eum omnes terræ. ILLE: arion. ſ. TENEbat: ſiſtebat. CARmine. canto carminis. CVRrẽtes aquas: ſiſtebant enim curſum flumina ad eum audiendum. SAEpe: demulcebať eius cantu lupi feritas: cũ agnam inſequeretur: & fugientis agnæ metus ſoluebať: & e fuga ſiſtentes cantum illi excipiebant.

LVPVS ſequens. pro inſequens. AGNAM ſæpe eſt retentus a uoce: a cantu arionis. AGNA fugiens auidum: fameſcentẽ rabidum. LVPum ſæpe reſtitit: ad cantum illius ἀρνός græ. latine purus: inde agnus & agna lupus græ. λύκος. SÆPE ca. Canes cũ inimiciſſimi lepori ſint: nihilominus cũ leporibus ad eius cantum firmabantur itidem & leænæ cũ ceruas inſequerentur. CANES & lepores iacuere ſub una. quaſi ſub eadem umbra: ut. ſ. illum audirent. ET leæ dicimus enim & lea & leena. unde nec lac bibit ille leenæ. CERua ſtetit proxima uicina uincta. IN SAxo: tapinoſis eſt rei magnæ humiliatio hoc. ſ. in monte: decer uis non eſt id mirum. Nam & Plynius inquit. Mulcentur fiſtula paſtorali & cantu.

CVM palladis alite:Nyctimene quã Pallas in tutelã ſuã recæpit pulſa cornice Licet aũt & multæ aues noctu am impetant cornir eo propenſius huic aui iſeuſa dicit̃.quod(ut Nuidius alibi fabulat̃)Nyctimene apud palladẽ eius locũ occupauit.Erat.n.cornix ut ait Naſo corne iculpata Mineruæ.ea ut inquit Ply.ales eſt ĩ auſpicata garrulitatis.notaturq̧ raro ab arcturi ſidere ad hirũdinũ aduẽtũ eã in mineruæ lucis tẽpliſq̧ alicubi oĩno nõ auſpici ſicut Athenis. CYNthia.Diana a cyntho mõte deli.Eſt autem magna & eminẽtiſſima laus Arionis cuius cãtu nõ minus obſtupuiſſe inquit Dianam q̃ cum fratrem canentem hoc eſt apollinẽ audit.CAPtaq̧ erat lyricis auſonis ora ſonis:Facta mentione Siciliæ meminit & italiæ ſcd̃m hiſtoriam Herodoti q ait cõcupiſſe Arionẽ cũ pmultũ tpis triuiſſet, apud periãdrũ in italiam & ſiciliam nauigate. PVPpim cõſcendit Arion:Nauim Corinthiorũ:quã Arion Tarẽto pfecturus ab iis cõduxit cũ nullis magis q̃ Corinthiis ſe deret.QVID tibi cũ gladio:Poetice rectorẽ nauis increpat cum eius eſſet temonem ac rudentes tractare non gladium. ANT FAN.

Et ſine lite loquax cum palladis alite cornix
Sedit,& accipitri iuncta columba fuit.
Cynthia ſæpe tuis fertur uocalis arion
Tanq̃ fraternis obſtupuiſſe modis.
Nomen arionium ſiculas impleuerat undas:
Captaq̧ erat lyricis auſonis ora ſoni:
Inde domum repetens puppim cõſcẽdit ariõ:
Atq̧ ita quæſitas arte ferebat opes.
Forſitan iſœlix uentos undaſq̧ timebas.
At tibi naue tua tutius æquor erat:
Namq̧ gubernator diſtricto cõſtitit enſe
Cæteraq̧ armata cõſcia turba manu.
Quid tibi cũ gladio dubiã rege nauita puppi
Nõ hæc ſunt digitis arma tenẽda tuis:

ET Sine cornis cũ infeſtiſſima noctuis ſit.tñ una ad audiendũ arionẽ tãq̃ amicæ ſedebãt.iudẽ & accipit cũ colũba. ET Cornix loquax garulla.hãc autẽ inanſpicatæ garrullitatis eſſe Ply.inquit.a quibuſdam tñ laudatã. SEDIT cum alite palladis.Cum Nictymene:hæc puella fuit:quæ cũ patre cõcubuit ob qd̃ pudore in ſiluas fugit die latitãs In auem uerſa nocte egreditur:receptaq̧ eſt ſub palladis tutela:pulſa cornice.quarum fabula in.ii.meta.refertur.ob hoc igit̃ cum Nyctimene cornici bellum ẽ ppetuum:fugitq̧ cornix Mineruæ loca.unde Ply.notat eã in mineruæ locis tẽpliſq̧ raro alicubi omnino non aſpici ſicut athenis. SINE lite:ſine pugna nã & ipſo Ply.teſte ſolers eſt noctuarũ contra aues dimicat maiore circundante multitudine reſupine pedibus repugnant.collecteq̧ in arctum roſtro & unguibus totæ tegunt̃. ET Columba fuit uincta accipitri nam cu; arionis cantu demulcerentur:accipiter columbam non infeſtabat. CYNthia: cum artis cytharœdicæ ſũma gloria Apollini tanq̃ primo inuentori tribuatur.par tamẽ ipſi Apollini uidebat̃ arion.nam Cynthia Apollinis ſoror non ſecus Arionis cantu:q̃ fratris obſtupebat & magna hæc eſt Arionis commendatio.cum Apollini comparetur. CYNthia:diana dicta eſt:ut Phœbus cynthius a cyntho monte ĩ de inſula.ſed non altiſſimo:ut aiũt.nam & nos illum aſcendimus. FERtur: dicitur. Carion: Apoſtropha eſt ad ipſum ariona. VOCalis.uoce potens uel uoce reſonans.SAEpe obſtupuiſſe tuis ſonis:uel tuis modis:tuis uerſibus & cantu. TANq̃ fraternis uelut apolineis. NOMEN:nauigauerat Arion in inſulas circa italiam:& in ipſam italiam magnumq̧ ſibi nomen pepererat:unde hic. NOMen arionum:nomen arionis. IMPleuerat ſiculas undas:Siculum mare & Siciliam ipſam & in inſulas.quæ in ſiculo mari ſunt.Si ſtaret in uerſu ſiculas urbes intelligeret̃ tantũmodo de urbibus:quæ in Sicilia ſunt:ſed ſiculas undas dicit.& de ſicilia ipſa intelligimus & de omnibus inſulis quæ in mari ſiculo ſunt. ET ora auſonis:hoc.ſ.auſonia ut diximus pars Italiæ in qua ſunt Beneuentum & Cales:appellata fuit auſonia ab auſone Calipſus ex Vlyxe filio:deinde tota italia quæ appennino finitur:dicta eſt auſonia ab eodem duce a quo etiam urbem conditam auruncã ferunt:ut teſtis eſt Pompeius. ERGo:ora maritima regio. AVSOnis:nõ hic patronymicũ fœmininum:ſed nomen proprium auſon auſonis. ERAT capta lyricis ſonis:lyrico cantu ſono lyre ipſius arionis. INDE domum:ubi dicatus fuerat ĩ italia redire uolebat Corynthum ad Periandrũ:in leſbon inſulam in ſuam patriã aſcendit:igitur corynthiorum nautarũ nauigiũ:quibus maxime cõfidere ſe poſſe putabat:inquit ergo: INDE ex italia. REPetẽs:repetere uolens. DOMVM:Corynthum primo deinde leſbon. ARIon conſcendit puppim:Corynthiorũ nauim:puppis poſteri nauis eſt pars:ſed interdum pro naui accipitur. ATq̧ &. ITA domum.ſ.repetens FEREbat opes diuitias. QVÆſitas:acquiſitas. ARTE cytharedica.ſ.qua pollebat. FORſitã:miſericordiam mouet ab his: quæ in mari timebtur:ſed magis & nautarum perfidia:cum fidelius & tutius eſſet ſibi mare q̃ naute & nauis. FORſitã:& apoſtropha eſt ad ipſum arionem. TV Infœlix:infelix quia malis hominibus te credideras & q ſanguini & opibus inhiabãt. TIMEbas uentos & undas.uentorum uiolentiam & nudarum impetum.q.d.nõ erant hæc tibi timenda. AT equor erat tibi tutius naue tua:naue quam aſcenderas:nam in ea ſtruebantur tibi ĩfidi. NAMq̧:rõnem reddit.tua erat ſibi tutius mare q̃ nauis.Nam in naui paratæ erant ſibi inſidiæ Nãq̧ gubernator rector nauis. CONſtitit:ĩ te.ſ. ENSE diſtricto enſe euaginato. ET Cætera turba conſcia:cæteri naute qui omnes in necem tuam conſpirauerant. ARMata manu:pro armatis manibus.QVID tibi:increpat nauis rectorem hac apoſtrophata:a quo nõ ſunt tractãda arma:ſed temone gubernanda nauis.QVID tibi o nauita cum gladio cum enſe:cum armis.q.d.nihil eſſe debet tibi cum armis:dicimus nauita & nauta. REge puppim:nauim. DVBIam & ob id dubiam:cum male:aut cum non regatur:quia tunc dubia eſt quo eat: naʒ ſine rectore titubat.rege ergo.DVBiam puppim:aut dubiam:cum in mari ſit:q̧ cum turgidum eſt.ſem per nauigantibus eſt dubitandum. NON ſunt hæc arma tenenda tuis digitis:pro tuis manibus ſed arma quibus nauis gernetur:hoc.ſ.Temo ipſe & cætera nautica inſtrumenta. PAV. MAR.

ANT. FAN. ¶MORTEM nō deprӕcor inqt. NON recuſo:nō repullo:ut eqdem merui nec deprӕcor inqt utere ſorte tua. DANT:ueniā:Beneficiū canēdi. Nulla enim Arionis culpa pceſſerat p quā uenia daretur hoc eſt pænæ
Palla. cōdonatio. INDuerat tyrio diſtinctā murice pallā. Quidā diſtinctā legunt hoc eſt dibaphā. Veſtis enim ſi purpura bis madefiat quali Romӕ uſus eſt Lentulus Spinter Aedilis Curulis dibapha dr. Alii diſtinctā legunt diſtinguebať enim palla arte Phrigionum Plautus pallā ad phrygionē fert cōfecto prandio: Fuit id ueſtis genus tunicӕ palliū accæpitq̧ nomē pallӕ ſcdm Varronē ut Seruius refert ab irrugatiōe & mobilitate quӕ circa finem ei⁹ eſt.i.απο του παλλειν. Legimus tn̄ apd eundē Varronē dictā pallā qd palā geſtareť. Eā lōgā fuiſſe dubiū nō eſt:ut Pro crinali auro pro lōgӕ tegmine pallӕ:qua utebanť nō ſolū fœminӕ:ut Pallam ſignis auroq̧ rigētē & circūtextū croceo uelamē achāto ornatus argiuӕ helenӕ ſed citharedi quoq̧:ac tibicines:Cice. ad Harenniū; Vt Citharedus cū pdierit optime ueſtitus palla inaurata indutus. Horatius. Et luxuriē addidit arti tibicen traxitq̧ uagu per pulpita ueſtē. Hāc ueſtē quidā ſignificari per ſyrma interdū; arbitraň dictū.συρειν.i.trahendo quāuis ſyrma apd Græcos p quouis tractu accipiť. Seneca de Baccho:
Syrma. Auro decorū ſyrma barbaricū trahit. De eodē Statius: Si decet aurata bacchū ueſtigia palla uertere. Cauendū ne qdam interpres Iuuenalis nos doceat in deuia:q̄ ait prӕtexta palla utebanť:q funus curabant ut inqt Pōpeius:cū legendū ſit p̄texta pulla.

Ille metu pauidus mortem nō deprecor inqt
Sed liceat ſumpta pauca referre lyra:
Dant ueniā ridentq̧ morā capit ille coronam
Quӕ poſſet crines phœbe decere tuos:
Induerat tyrio diſtinctam murice pallam
Reddidit icta ſuos pollice chorda ſonos.
Flebilibus numeris ueluti canentia dura
Traiectus penna tempora cantat olor.
Protinus in medias ornatus deſilit undas:
Spargitur impulſa cerula puppis aqua:

Cygnus TRAiectus pēna tpa: Qd de cygno autor ſentit hoc loco dū imminēte morte cātum flebilē facit pēna eius cerebrū lædi Magnus Albertus & Iſidorus literiſ mādauerūt:quis Ari-
amphibia ſtoteles & Pli. ea de re nihil ſcripſerint Hӕc auis eſt amphibia hoc ē terra & aqua uictū qritans & Grӕce qdem
olor grӕce dicitur cygnus. cygnus latine uero olor dř canitq̧ ſuauius q̄ a longū collū & inflexū hēt per qd neceſſe ē eluctātē uocē uarias reddere modulatōes. Ferť āt mortis tpe dulcius ſolito canere:ac ppriā mortē flebili cātu pdicere. qd qdā fabuloſū putāt. Sed in primo Tuſculanarū qōnū refert Cice. cōmemorare Socratē ſit oibus bonis & doctis eē moriēdū ut cygni q Apollini dicati ſūt qd ab eo diuinationē hēre uideāť puidētes qd in morte boni ſit cū cātu & uoluptate moriūť. Hi (ut Seruius ſcribit) nullis dant auguria niſi nautis:ut Cygnus in auguriis nautis gratiſſimus ales. Moueť aūt pathos a ſimili Oui. alibi: Sic Vbi fata uocant udis abiectus in herbis Ad uada mæandri cōcinit albus olor. Huic aui boni poetӕ cōparari ſolent. Horatius: Multa dircӕum leuat aura cygnum.

PAV. MAR. ¶ILLE metu:paratis arioni inſidiis:cū ei nautӕ mortē minitareť:nō refellebat mori:ſ; tn̄ p̄cabať ut ſibi pauca canere liceret. Hero tn̄ inqt mortē prio fuiſſe depcatū:ſed ubi nō cōſiceret. petiſſe ut ſe ornare:& lyra canere dareť. ILLe:arion.ſ. PAuidus metu:mortis.ſ. INqt nō deprӕ. mor. Depcari interdū ē excuſare & refellere VNde ē illd i.xii. ӕnei Eqdē merui nec depcor iqt ita hic ñ depcor nō refello mori. SED lic. refer. pau. canere pauca. SVMpta ly. petiit tn̄ ut ſe ornaret:& lyra canere poſſet. DANt ue. cōceſſere hoc nautӕ ut caneret paululū lyra riſereq̧ hāc mortis dilationē:ornauit ſe tn̄ Ariō maxia corona q phebo cōueniēs eēt. DAnt ue. qſi indulgēt nautӕ:aut cōcedūt ſibi id tpis:uel hoc bñficiū ut illd Vir. Extremā hāc oro ueniā. ET ri. mo. hoc.i. dilationē ILLE:ariō.ſ. CAPit coro corona teſte Pōp. licet uideať a choro dici caret tn̄ aſpiratōe:ſiue coronӕ dñr q̄ eo honorēt eos:qbus iponūť. QVӕ corona ſ. O Phœbe:ad phœbū ē apoſtropha. POſſit dece. tuos cri. qſi poſſit eē decens capiti tuo:digna erat tuis comis. INduerat:coronauerat ſe Arion. & induit purpureā chlamidē & ſonare accæpit. INduerat:ipſe Ariō. PALlā:palla ut Nonius iqt ē honeſtӕ mulieris ueſtimētū. hoc .ſ. tunicӕ palliū. unñ Vir. Pallā ſignis auroq̧ rigētē. Ornatus argiuӕ Helenӕ &c. hic uero Pallā p chlamide:aut q̄ uis ueſte. Diſtinctā:diuiſā. & hoc quo ad picturā & colorē ipm. TYrio murice:Murex ut idē inqt color ē purpureus:de purpuris ſupiore libro dixi⁹ ibi noua purpura fulget:& dixius cōchili genus eē ex eodē fere genere matrices ſūt:ſed ſūt aculeatiores:qualē nūc uobis oñdo ex his e littore ſyrio i italia a me relatis nā cū nomen in grӕcia retineāt e ſyria rettulimus:ut qlis eēt latinis amicis ēt apiremus. TYrio:a tyro urbe phœnicӕ. PHœnicia.n. purpurarū piſcatu ſemp pſtitit Strabōe teſte:& tyria purpura oī optima phibeať: & tyrio ipſa piſcatio pxima.ſ. &c. oia q̄ ad inficiēdas ueſtes ptinēt. CORda:fidiculi. ICTa:pcuſſa. POLlice: reddidiſſet ſonos ſuos: pprios:qles erāt Arionis. nā ubi ornatus fuit cœpit reſonare & canere. LYra:cuius pollice cordӕ tāgūť ad ſonitū. FLebilibus: Arionē ita canētē Cycnis cōparat:nā cycni q & olores dñr in morte hoc.i. cū ad ſenectā uenerit & mors iminet ſuauiſſime canūt:unñ ē illd i heroidib⁹: Sic ubi fata uocāt udis adiect⁹ i herbis. Ad uada Menādri cōcinit alb⁹ olor:ſ; id Pli. falſū putet. cū dicat Olor morte narraň flebilis cāt⁹ falſis ut arbitror aliquot experimētis. At Cice. i Tuſculāis qōnib⁹ Cycni iqt ñ ſine cā Apollini dicati ſūt:ſ; ut dīnationē hēre uideāť. qa puidētes qd i morte bōi ſit cū cātu moriūť. CAntat:ergo Ariō ipe. NVmer⁹ fle. uerſib⁹ luctuoſis. cecinit.n. tūc illd gen⁹ carmis:qd orthiū dř. VEluti olor. cycn⁹. TRaiect⁹ tē. ca. hñs traiecta tpa. ps p toto hoc.i. caput. CAnētia. albicātia. nā tot⁹ albus.i. DVra pēna:qa i ſenecta pēnā quādā hñt duriuſculā:frōtē natā uelut traiectā: qd obſeruauit Pōponius in extrema germania:& ego in ionia. Seniores.n. cycni illā traiectā hñt cæteri nō Poeta igiť nō ſine rōne hoc dixit:ſed miror ab aliis nō fuiſſe obſeruatū. PRo. & ita. ORnatus palla corōa Lyra. PRotinus ſubſequēter cōtinuo. DEſilit ex ipſa naui:deorſum ſalit. In medias undas in medium mare. CERula puppis:cærulam puppim dixit ab ipſo colore ceruleo. SPargitur:infunditur. AQua impulſa ipſo.ſ. Arionis ſaltu.

FIDE maius: Nõ eſt incredibile uectũ eſſe Arionẽ a Delphine cũ A. Gel. Plinius & aliis ſcriptores de Delphinis mira cõmemorent. Quid q Simonis noie delectanẽ q Simi ſunt & recuruo tergo? Ille ſedet citharãq ten et præciũq uehendi Cantat: Cantat carmẽ ita ſublime ita ſuaue ut eſſet uberrimũ uecturẽ pcium. ASTris delphina recepit: Aſtrũ græcum eſt. Vñ aſter ille Platonis a nobis ſtella dr cuius diuini philoſophi pulcherrimũ diſtichũ nos ſic latinum fecimus. Stelle meus ſtellas dum ſuſcipit ipſe ego cælũ eſſe uelim: ut multo hunc lumine deſpiciã. STELlas iuſſit habere nouẽ: Alii delphinẽ decem ſtellis conſtare dixerũt. VELlẽ mæonide pectus ineſſe tuũ: Apoſtrophen facit ad Homeꝝ cuius optat ingenium cũ ſit de re tanta ſcripturus quanta & heroicum carmen & Homeri mereẽ ingeniũ. i. s. uel a Mæonia id ẽ Lydia ubi eſt colophon Mæonides dr uel a patre Mæone. notũ. n. eſt inter opiniones q̃ de natalibus eius ferũtur hanc eſſe qđ Mæonis filius fuerit. SACras nonas: Quæ nũc Auguſto dicatæ uideri poſſunt. Dixerat. n. ſupra: Nonarũ tutela deo caret.

ANT. FAN.

Arionis fabula

Aſiꝫ latine ſtella dicitur

Inde fide maius tergo delphina recuruo
Se memorant oneri ſuppoſuiſſe nouo:
Ille ſedens citharãq tenens pciumq uehendi
Cantat & æquoreas carmine mulcet aquas,
Dii pia facta uident: aſtris delphina recepit
Iuppiter: & ſtellas iuſſit habere nouem.
Nũc mihi mille ſonos quoq̃ ẽ mẽorat⁹ achil
Vellem mæonide pectus ineſſe tuum, les
Dum canimus ſacras alterno pectine nonas:
Maximus his faſtis accumulatur honor:
Deficit ingenium maioraq uiribus urgent:
Hæc mihi præcipuo eſt ore canenda dies.
Quid uolui demens elegis imponere tãtum
Ponderis heroici res erat iſta pedis;

Mæonides

INDE fide: ad eius cãtum cũ delphinorũ: ut ſupra diximus turba cõueniſſet: deſiliẽs ab uno eorũ tergo exceptus eſt. INDE ex eo aut poſtea MEMorãt: ueteres. ſ. Delphina pro delphineꝫ: Dicimus. n. & delphin delphinus delphini. SVPpoſuiſſe ſe nouo oneri: quia nouũ miraculũ: qđ homini ſe ſupponeret: licet & Pli. & Solinus exẽpla hmõi multa cõmemorẽt. TErgo recuruo: dorſo repãdo: uñ Pli. dorſũ repandũ ſimum qua de cã nomẽ Simonis oẽs miro mõ agnoſcũt. mallunt q ita appellari. TERgo recuruo: tergis reflexis: qa recuruati ſunt & ob id appellari Simones Pli. inqt. MAIVS fide per appoſitionẽ dixit maius fide. quaſi plus q̃ credi poſſit. ILLE: Arion. ſ. SEDET: ſup delphines. ſ. uel in dorſo delphinis. ET tenet cytharã: tenet & reſonat cythara. ET cantat pciũ uehendi in præciũ & mercedẽ necturæ. nã uictura dr a ueho uehis: ſi uehendi dicit eſt gerundiũ. SI uehich: uehiclum paruus rurrus eſt: & p ipſa uectura hic poni põt in cuius mercedẽ cantabat. ET mulcet: demulcet mitigat lenit. CARmine: carminis cãtu. AEquoreas aquas: marinas undas. DII pia: uidẽt dii bñfacta ĩtidẽ & malefacta. Videre ergo Delphinis officiũ cõmendarunt. Vnde Iuppiter illũ inter aſtra collocauit: ornauitq nomẽ ſtellis ut ſupra diximus. DII uidẽt pia facta quaſi delphinis pietatẽ & officiũ qui Arionis oneri ſucceſſit. Iuppiter recepit delphina: delphinẽ. ASTris: in aſtris: hoc eſt inter ſydera. Aſtrũ dr ab αςραπτειν uerbo græco: quod eſt fulgeo: ide ab αςηρ & αςρον pro ſydere & ſtella. Et iuſſit habere nouẽ ſtellas: & Hyginius ẽt inquit eſſe ſtellaꝝ nouem: datur locus huic rei: cũ animal hoc muſica arte mulceatur: & nouem ſint muſæ ergo totidem ſtellis figuratus. ſ. uel q nomẽ apud antiquos lyraꝝ corde eẽnt. quaꝝ ſonitu plurimũ oblectanẽ. Nũc mihi cũ relaturus ſit diẽ in quo Auguſtus pr patriæ appellatus ſit p rei magnitudine decãtãda optaret & mille uoces & homericũ hẽre ingeniũ: & ideo nũc uelut rẽ magnã ut eſt aggreſſurus inqt. NVNC uellẽ hẽre mihi: ad uſum meũ; mille ſonos: mille uoces. ET uellẽ hẽre O Meonide pectus tuũ: quaſi ingeniũ tuũ & aium tuũ. QVO: ingenio. ACHilles eſt memoratus: Homerus ẽ dictus Meonides & Meonius a Meone pre: & ẽt a Meonia pria Aſiæ regiõe: ſed plures fuere urbes ẽt pter illas: q in Meonia ſunt: q ſuũ eẽ dicerent: ut Cice. meminit in orone p Archia poeta ẽt ut cõſtat illo uerſu Smyrna rhodos: Colophos Salamis chios argis athenæ: ut in odis Horatii diximus. MEmoratus achilles. nã pclara Achillis geſta in Iliade ſcripſit & celebriorẽ illũ forte quã mereret reddidit. uñ legiẽ cũ Alexãder in Sygeo ad Achillis tumulũ peueniſſet: dixiſſe. O FOrtunate adoleſcẽs: q laudis tuæ. Homerũ pconẽ inueneris. DVM canimus: in nonis februariis Auguſtus pr priæ ẽ appellatus. uñ eo die feſtũ rei tantæ celebrabaẽ: p quo in auguſti cõmẽdationẽ maximũ ſuis feſtoꝝ libris accumulati honorẽ dixit. pcipue cũ tanta res in his ſcribẽda eẽt. DVM nos. CAnimus no. ſa. & ſupius dixit tutela dei carere: ac ſi nulli deoꝝ ſacræ eẽnt: & nũc ſacras appellat: q iõ facit. nã cũ antea nulli deoꝝ ſacratæ fuerint: nũc in auctos Auguſti titulos: & cum ea die honore decoratos fuerit ſacras appellauit: qa publico cõſenſu cõſecratas. ALTerno carmine: hoc. ſ. elegis uerſibus: illa. n. ſunt alterna: q p uices eũt: & redeũt: ſic elegi uerſus: q ex exametro cõſtãt. & pẽtametro: nã uelut p uices alteꝝ cũ altero iungiẽ. MAXimus honor hoc eſt in Auguſti laudẽ. ACCVmulaẽ his faſtis: his faſtoꝝ libris: in qbus id ẽt ſcribere neceſſe eſt. DEFIcit: Vr exterrere in re ardua deſcribẽda: q cũ hæc dies ſit maxime celebrãda: ad eã canẽdã ingeniũ deficiat. DEficit ĩgeniũ & urgẽt: cogũt aut præmũt nos. Maiora uiribus maiora & grauiora qua nos ſufferre ualeamus. HAEC dies ẽ tibi: a te. CAnenda ore pcipuo: ore pcellente: qa præ cæteris hãc canere debes. Quid uo. Repĥendit ſeipſũ qđ hæc grauia: q ſcribẽda erãt heroico carmine: uerſibus elegis cõmendarit. QVID: cur: aut pp qđ ego. DEmens: deorſum a mẽte euaſi ueſanus. VOlui imponere tantũ põderis: methaphorice loqtur. ELEgis uerſibus. ſ. de elegis uerſibus ſupius diximus: qbus miſeriæ querimoniæ & amãtiũ affectus deploranẽ: ſed qa in his erat aſſuetior: ẽt hæc grauia elegis canebat. RES iſta: q tam magna eſt. ERAT intererat. PEDis heroi: heroici uerſus. Heros ut diximus uir excellens diuinus. ſ. Sed qa exametris uerſibus & deoꝝ laudes: & heroum benegeſta cani cœpere: tanq̃ a diuinis appellati ſũt uerſus heroici ergo RES iſta erat heroi pedis: heroici uerſus & eſt ſpecies metonymiæ: nam ex pedibus uerſus conſtat.

PAV. MAR.

Sāctæ pater patriæ tibi plebs: tibi curia nomē
  Hoc dedit: hoc dedim⁹ nos tibi nomē eqs
Res tamē ante dedit: ſero quoq; uera tuliſti
  Nomina: iampridem tu pater orbis eras.
Hoc tu per terras qđ in æthere iuppiter alto
  Nomē habes: hominum tu pater: ille deū.
Romule cōcedas facit hic tua magna tuendo
  Mœnia tu dederas tranſilienda Remo:
Te tacitus paruiq; cures ceninaq; ſenſit.
  Hoc duce romanum eſt ſolis utrūq; lat⁹.
Tu breue neſcio qd uictæ telluris habebas:
  Q đcūq; eſt alto ſub ioue cæſar habet:

ANT. FAN. ℂSANctæ pater patriæ: Nonis februariis Cæſar Auguſtus pr̄is patriæ cognomen accæpit: qđ ei (ut Sueto. ſcribit) uniuerſi repētino maximoq; cōſenſū detulerunt & Senatus in curia neq; decreto neq; acclamatiōe ſed per Valerium. Meſalē id mādantibus cunctis qui ait qđ bonū fauſtūq; ſit tibi domuiq; tuæ Cæſar Auguſte Senatus te cōſentiens cū Po. Ro. cōſultat patrē patriæ. Quo tpe Auguſtus lachrymas cōtinere nō potuit. Naſon in quarto triſtiū. Tu quoq; cū patriæ rector dicare paterq; Vtere more dei nomē hn̄tis idē Seneca: Sic ille patriæ primus auguſtus parēs cōplexus aſtra eſt. Cicero: Vt in eius uita legimus primus oīum Romanorū pater patriæ appellatus ē. Hinc illud ē Plinii: Salue primus oīum parēs patriæ appellate. Quo noīe. M. Cato uir ſeuerus & ſūmæ grauitatis eū appellauit teſte Appiano. Poſtea uero impatores romani eā appellationē ſibi uſurparūt quæ Ciceroni cōtigit in libera ciuitate. Iuuenalis: Roma parentē roma patrē patriæ Ciceronē libera dixit. Quo in loco Satyrus impatores deridet q ab adolatoribus patris patriæ cognomē ſumebant fallebanturq; ut ait Plutar. cum excellentiā honorum a populis ſibi tributā maximū beniuolentiæ teſtimoniū exiſtimarēt. Quāuis. n. ſponte ſua & beniuolentia quadā ad decorandos principes moueri populi uideant: ducunt tn̄ plerūq; metu cū tam hi q oderunt q̄ q amant ꝓſequi honoribus principes ſoleant. Prudētes igit & optimi rerū publicarū gubernatores non tā laborant ut honores populis cōſequant q̄ ut digni honoribus ſint. Huius tituli quo Auguſtus a Senatu Populoq; Romano donatus eſt. Meminit Horatius in primo carminum: ut hic magnos potius triumphos hic ames dici pater atq; princeps.

Margin: Auguſtus patriæ cognomē accepit nonis februariis

Nos eques

Naſonis familia fuit eqſtris ordinis — HOC dedimus nos tibi nomen eques. Naſonis familia equeſtris ordinis fuit: & ipſe Auguſti Cæſaris munere eques triumuiratum conſecutus eſt. Sane Nos eques dedimus eſt rata conſtructio ſed tolerabilis. Verum enim apparet quod grammatici tradunt conſtructionem quam græci ſyntaxim uocant reddi ad uocis intellectum. unde per diuerſas figuras ſolent a ſcriptoribus accidentia uariari: q licet quantū ad ipſas dictiōes incōgrue diſpoſita uideant: rectiſſime tn̄ poſita intelligūt ſenſus rōne. Quid eſt. n. aliud pars in fruſtra ſecant niſi multi: & nos eques dedimus niſi nos equeſtris ordinis uiri? RES tamen ante dedit Rei ueritas & meritorū tuorū magnitudo: ne Auguſtus uideat adulatione populi eū titulum cōſecutus. FACit hic tua magna tuēdo mœnia: Aequauit Auguſtū Ioui q pr̄ ſit uti Iuppiter: nūc præponit Romulo q tuēdo urbē more optimi pr̄is ampliſſimā reddiderit: quā Romul⁹ reliqt humilimā. TV dederas tranſiliēda Remo. Tantæ humilitatis ut ea tranſilierit Remus quam ob cām fertur occiſus. Licet ſint qui rē aliter tradant ut alibi dicemus. CVRes: illuſtris urbs ſabinorum autore Plutarcho unde Quirites dicti ſunt ut quibuſdā placet. Nota ē hiſtoria. CEnina etiā oppidum eſt apud urbē qđ teſte feſto a Cenite cōditore nomen accæpit: Hinc dicti Ceniēſes. TV rapis: hinc caſtas duce ſe iubet eē maritas. Antiſteton eſt & merito laudat Auguſtus qui (ut ait Suetonius) leges quaſdam retractauit: quaſdam de integro ſanxit ut de adulteriis de pudicitia.

Margin: Cures u ñ Quirites — Cenina — Anteſtitō

PAV. MAR. ℂSANctæ pater: de hoc ita Tranquillus inqt: Patris patriæ cognomen uniuerſi repētino maximoq; conſenſu detulerūt ei. prima plebs legatione anxium miſſa. Deinde qa non recipiebat ineunti romæ ſpectacula frequēs & laureata. Mox in curia ſenatus: neq; decreto neq; acclamatōe: ſed p Valeriū meſſalam id mādantibus cūctis: qđ bonū inquit: fauſtūq; ſit tibi: domuiq; tuæ Cæſar auguſte. Sic. n. nos perpetuā fœlicitatē reipubli. & leta huic præcari exiſtimamus. Senatus te cōſentiens cum po. ro. cōſalutat patriæ pater: cui lachrymans rn̄dit Auguſtus his uerbis. Ipſa enim ſicut Meſſalia appoſui cōpos factus uotorū meorū. P. C. Quid habeo aliud deos immortales præcari: q̄ hunc conſenſum ueſtrū ad ultimū uitæ finem mihi perferre liceat: hæc ille. poeta inquit. Patres equites: & plebem hoc ei nomē dediſſe: nihil tamen refert quia idem eſt ſenatus & populus. Eqtes enim medii erant inter patricios & plebem. Inquit ergo apoſtrophans ipſi uerba. O SANcte pater patriæ Auguſte: qui hoc dei fuiſti tuis meritis pater patriæ appellatus: hoc nomē patris patriæ. ſ. Dedit tibi plebs hoc nomen dedit tibi curia: hoc ſcilicet ſenatus qui in curia reſidebat: de diuiſione populi per Romulum & curiis ſuperius diximus. nam diuiſerat populum in. xxx. curias: quibus poſtea additæ ſunt quinq;: ita ut ſua in quiſq; curia ſacra publica faceret: feriaſq; obſeruaret: hiiſq; curiis ſingulis nomina curiarum uirginum impoſita eſſe dicuntur ex his quas de ſabinis rapuere: hæc Pompeius. At hic curia de ſenatoria dicitur: qui locus ita dictus eſt: quod ibi publicas curas gerebant. Eſt autem hic ſpecies Metonymiæ tenens pro eo quod tenetur. Eſt duplex curia: & in qua reſpublicæ geruntur. & in qua ſacrificatur. ſed de hoc inferius. CVRia: hoc. ſ. ſenatus. Hoc etiam nomen dedimus tibi nos eques: pro equites: aut equeſter ordo nos dixit. qa ipſe ēt equeſtris ordinis erat. Vnde in triſtibus. Non modo fortunæ manere factus eques. RES tn̄ ut a merito tanti noīs Auguſtū cōmendaret. ante inqt hoc a re datum ipſa fuiſſe: ſero tamen appellatiōe. nā longe ante non mō patriæ ſed orbis pater erat. RES tamen dedit. nomen hoc. ſ. ANTE: anteq̄ dederat ſenatus & populus. qa re ipſa erat pater patriæ. SERO quoq; tarde etiam. TVLIſti uera noīa: quia tardius q̄ merebaris pater patriæ appellatus eſt. IAM pridem: longe ante eras pater orbis: ergo non modo patriæ: ſed uniuerſi orbis in aliquibus codicibus ſcriptum eſt urbis: melius tamen orbis quia inferius ſubſequenter comparat ipſum Ioui. NOMen habes hominum; tu pater ille deum: ille

deorum ipſe hominū pater eſt pro oīum hominum:intellige ergo bene orbis:ſed ſi urbis dicit non eſt ab re ꝗa longe añ erat pater patriæ.HOC tu.magna ē hæc auguſti cōmēdatio:cū Ioui cōparatur.nā ille deoꝝ pater ē. Auguſtus aūt hoīum:in triſtibus ēt ad auguſtū ſcribens:cū Iouem deū genitorē dixiſſet addidit. Tu quoqꝫ cum patriæ rector dicare paterqꝫ utere more dei nomē habentis idē inqt ergo. Tu hēs hoc nomen patris patriæ.ſ. PER terras:quaſi in terris. Quod hēt Iuppiter in alto æthere:in cœlo.de æthere diximus:græce dr̄ αιθηρ ab αιθω: ꝙ ē ardeo:ꝗa in eo eſt ignis elementū.uñ ſummaqꝫ locū ſibi legit in arce:hoc.ſ.in ſūmo æthere. TV auguſte es.PA Ter hoīum.nā hoīes regis.ILLe:Iuppiter.ſ.Eſt pr̄ deum deoꝝ:ꝗa dīis impat.ROMule:cū uelit lōge in oībus ſupiorem dicere auguſtū Romulo urbis cōditori:ab ipſo Romulo petit hoc cōcedi.nā ipſe & urbē paruā & exigua mœnia fecit.Auguſtus aūt & mœnia & impium late auxit:ſed hæc eſt alluſio q̄dam ad id quod ſupius diximus:qñ appellatus fuit auguſtus:cū eſſent q cenſerent eum Romulū appellari oportere: quaſi & ipſum cōditorē urbis:ac ſi dicere uelit Romuli āt hac cōparatione deprimit.ROMule cōcedas:da ueniā: aut patiare me loqui:aut cōcede qd̄ dico.HIC auguſtus.ſ.TVENdo defen.& gubernādo:nō dixit dominando aut iperando ne tyrānidis illū argueret:ſed tuēdo ac ſi in tutela impium patriæ haberet.FACit tua: quæ tu fūdaſti. MAGna:nā auget ut diximus & urbē & impium.TV dederas mœnia:ipſa. TRANſilienda:trāſaltanda. REMO:fratri tuo:quē multi græci maxime Romū dicūt.Condidit aūt mœnia ita parū alta:ut Ramo trāſiliri poſſent.Vnde qd̄ in edictū reliquiſſet:morte mulctatus eſt de quo dicemus in quarto libro auctore ēt Dionyſio.nā mortis Remi duplex cā narraẛ:& diſcordia:pugnaqꝫ q̄dā ꝙ in ea ceciderit & hæc trāſſaltatio mirorum præter edictū:ob qd̄ a celere quodam:qui muris præerat obtrūcatus eſt. TE tacitus:Romulus cū finitimis tm̄ pugnauit:cū ſabinis:cū ceninenſibus:quoꝝ regē ut ſupius diximus obtruncauit:cum Antēnatibus:& poſtea cū Veihentibus. Terminus aūt imperii Romuli decimuloctauus ab urbe lapis fuit.At auguſto pricipe uniuerſus orbis romano paruit impio.Inqt ergo o Romule SENſit te tacius: rex ſabinoꝝ:de quo ſuperius diximus. Et parui cures:aliqui dicūt cures opulentiſſimā fuiſſe ſabinoꝝ urbē.Poeta aūt inquit:Parui cures nihil refert.nam poterat eſſe urbs parua mœnibus:magna aūt opibus.cures ī numero multitudinis ſabinoꝝ oppidum . ET cenina & oppidū hoc nō lōge ab urbe fuit.HOC duce:Auguſto aūt principe.Eſt romanoꝝ:romani iuris aut ro. imperii.VTRumqꝫ latus ſolis.quaſi extremæ orbis partes:& oīa quæ inter ipſas.cōtinētur:ſed cū dicat Vtrūqꝫ latus ſolis poſſumus intelligere de ſeptētrione & meridie:quaſi de polo arctico & antarctico:quæ loca a latere ſolis ſunt. TV breue:Auget & illius depreſſionem.quia paruus dn̄s & huius gloriā.ꝗa oīa:quæ ſub Ioue ſūt ſua ſunt. TV habebas neſcio quid:uelut in contēptū neſcio qd dixit. Victæ telluris:quam tu uiciſti:erat tantūmodo:ut diximus uſqꝫ ad decimū octauū ab urbe lapidem.CAESar: Auguſtus.ſ.HABet quodcūqꝫ eſt ſub alto Ioue:auxit hic Poeta & rē & orationem:nam magis ſe eleuat ſecundo q̄ primo uerſu. QVOdcūqꝫ eſt ſub Ioue:quaſi & terræ:& maria.SVB Ioue:interdum intelligimus ſub cœlo:aut ſub aere:ut illud Horatii manet ſub Ioue frigido:idem dicimus ſub dio.ab eo quod Διοσ Iuppiter appellatur.

Tu rapis:hic caſtas duce ſe iubet eſſe maritas.
Tu recipis:luco repulit ille nephas:
Vis tibi grata fuit:florent ſub cæſare leges:
Tu domini nomen:principis ille tenet:
Te remus incuſat:ueniam dedit hoſtibus ille.
Cœleſtem fecit te pater;ille patrem;

❡ TV recipis luco.Aſylum dicit a Romulo cōſtitutū latronū ac peſſimorū oīum receptaculum. Tu domini nomē:Auguſtus domini appellationē:ut maledictū & opprobrium ſemp exhorruit teſte Suetonio cūqꝫ eo ſpectāte ludos pnunciatū eēt.O dn̄m æquū & bonū:& uniuerſi q̄ſi de ipſo dictū exultātes cōprobaſſent ſtatim manu uultuqꝫ indecoras appellatiōes repreſſit & in ſequēti die grauiſſime corripuit edicto: dn̄mqꝫ ſe poſtea appellari ne a liberis qdem aut nepotibus ſuis uel ſerio uel ioco paſſus eſt . Et recte:dn̄i enī nomē quo perēpto oīs ſeruitus extincta eſt tyrāni eſt potius q̄ benigni principis qualis fuit Auguſtus q(ut Seruius tradit) palatiū iuſſu eius ædificatū reip.dono dedit. Veniā dedit hoſtibus ille:Ouidius alibi: Tu ueniā Partho ſupato ſæpe dediſti nō cōceſſurus quā tibi uictor erat. Diuitiis ēt multos & honoribus auctos uidi qui tulerant in caput arma tuum.Sueto.Clementiæ ciuilitatiſqꝫ eius multa & magna documēta ſunt ne enumerem quot & quos diuerſarum partium uenia & incolumitate donatos principem etiam in ciuitate locum tenere paſſus ſit:COELEſtem fecit te pater ille patrem. Tu martis gratia in cœlum receptus es:cuius te filium crediderunt. Auguſtus uero de patre optime meritus ut pium filium decuit Iulium Cæſarem retulit in numerum deorum Cui cum ludos funebres celebraret die medio ſtella apparuit fulſitqꝫ per ſeptem continuos dies: quam Auguſtus parentis eſſe cōfirmauit. Vnde illud eſt:Ecce dionei proceſſit Cæſaris aſtrum.

ANT. FAN. Domini appellatō nē exhorruit auguſtus.

❡ TV rapis:exprobrat Romulo ſabinarum raptum & pudicitiæ obſeruantiam ex Auguſti lege commēdat. Præterea a Romulo receptos ſceleratos:ab Auguſto autem compreſſos:aut fugatos. TV: romule .RAPis: quia factis ludis ab eo cum conueniſſent finitimi multas rapuit:de quo inferius dicemus ergo. TV rapis:quaſi tu ſtupras:pro coniugum enim defectu raptæ illæ fuere:rapere interdū ſtuprare ſcilicet. Vñ illud Virgilii: Subnixus rapto potitur.ideſt ſtupro.HIC.Auguſtus ſcilicet.IVbet ſe duce.ſe principe.MAritas.nuptas.ESSE caſtas.obſeruare pudicitiā.Inſtaurauit.n.auguſtus legē iuliam ad coercēdos adulteros. Vñ eſt ubi nunc lex iulia dormis. TV:romule.RECIpis nefas.quaſi nepharios & ſceleratos hoīes.LVco.in Aſylo.quod erat in luco.de quo ſupius diximus.Nā ꝑ augēda urbe Aſylū cōſtituit.quo cōfugerē impune.q uel ob ſcelera.uel q̄uocunqꝫ ex aliis ciuitatibus pulſi erāt.ILLE.auguſtus.REPulit nephas.& ſcelera & ſceleratos.Plures.n.factiones extinxit. graſſatores diſpoſitis ꝑ opportūa loca ſtatiōibus.Tranqllus inqt.ihibuit.& multa ſimilia. TIBI.o romule. FVit grata uis.Nā uim & in rapiēdis uirginibus.& indepopulādis agris finitimis ui ītuliſti.SVb cæſare.Auguſto.ſ. PAV. MAR.

FLOR Ent leges:nam ex legibus cautum eſt:ne cui uis inferatur:multa etiã Auguſtus correxit. Vnde Tranquillus leges tetractauit:& quaſdã ex integro ſanxit.ut ſumptuariam:& de adulteriis:& de pudicitia:& de ambitione:de maritandis ordinibus. T V:Romule tenuiſti ſ.NOMen domini:quod ad tyrãnidem ſpectat:ergo exprobandũ.ILLe Auguſtus.ſ. TENet nomen principis:minus autem eſt princeps q̃ dominus. A V Guſtus aũt ut teſtis eſt Tranquillus:domini appellationẽ ut maledictum & opprobrium ſemp exhorruit:nec dominum appellari a liberis ſeu nepotibus ſerio uel ioco paſſus eſt. T E:exprobrat Romuli immunitatẽ pro fratricidio ut magis a dementia cõmendatum auguſtum extollere:qui hoſtibus pepercit præſertim lepidum triumuirũ: quẽ incolumem dimiſit.REMus incuſat te:quaſi arguit te cædis:dicemus inferius in quarto libro de cæde Remi:quã pauloante libauimus.ILLE:Auguſtus.DEDit ueniam hoſtibus:quia demens fuit illis:quos uicit. Vnde in triſtibus ad Auguſtum: Tu ueniam parti ſuperatæ ſæpe dediſti.Non conceſſurus quã tibi uictor erat. Poſſet etiam hoc intelligi de Lepido eius in triumuiratu collega:quã bello ſiculo in ſextum Pompeium:ut teſtis Tranquillus:cũ eum ex Aphrica in auxilium euocauerat:ſuperbientẽ uiginti legionum fiducia: ſummaſq̃ ſibi partes terrore:& minis uendicantẽ ſpoliauit exercitu:ſupplicem quem conceſſa uita in circeos relegauit. PATÆR:Mars:nam.Martis filius Romulus creditus:de quo ſuo loco dicemus fecit te cœleſtẽ:retulit te in deos:quaſi dicat:non tuis meritis:ſed patris.ILLE:Auguſtus.FECit cœleſtem patrem Iulium Cæſarem:quia & nepos & hæres eius fuit:ſoluit illi diuinos honores:& pro deo coli uoluit:ſed de hoc etiam inferius ſuo loco dicetur.IAM puer:ſuperius diximus occaſum leonis:per quem denotabatur Aquarii ortus:qui oppoſitus ẽ.Oritur autem Aquarius ipſe nonis februariis uſq̃ ad aluum anteq̃ Sol,de quo ſic Ignius inquit Aquarium compluries Ganymedem eſſe dixerunt:quẽ Iuppiter ob pulchritudinem ereptum parentibus:deorum miniſtrum feciſſe exiſtimatur.Itaq̃ oſtẽditur ut aquam aliquo infundẽs.Egeſſionas autem Deucalionem dicit eſſe q: eo regnante tanta uis aquæ de cœlo profuderit:ut cataclyſmos factus eſſe diceretur.Eubolus uero cecropem eẽ demonſtrat:antiquitatẽ generis cõmemorans:& oſtendens anteq̃ uinum traditum ſit hominibus:aqua in ſacrificiis uſum & ante cecropem regnaſſe quã uinum ſit inuẽtum.Poeta autem hic de Ganymede intelligit Trois filio:cuius fabula notiſſima.Aquarius quoq̃ & occidit & exoritur capite priuſq̃ reliquis membris.

ANT.
FAN.
Ganymedes ſeu aq̃rius oritur nonis februariis
Aq̃rius.
Aquilo
Fauonius redit
Zephyros
Veris initiũ.v.idus feb.
Dies primus ueris in aq̃rio.
Aeſtatis ĩ tauro
Autũni ĩ leone
Hyemis ĩ ſcorpione

IAM puer idæus media tenus eminet aluo: aquarius quem qdam Ganymedẽ eſſe uolunt ut diximus ſupra nonis Februariis media aluo tenus ãſcedit Solem orientẽ.Quod hoc tpe fieri neceſſe eſt Sole Piſcibus ꝓpinquante cũ Aquarius & oriatur & occidat capite prius q̃ reliquis mẽbris.Hoc ſignũ cũ aquæ effuſione triginta ſtellis cõſtare dicit̃.Aquariũ alii Cecropẽ eſſe dixerunt:alii Deucalionẽ Poeta hic eos ſequit̃ qui uolunt hanc partẽ zodiaci eſſe Ganymedẽ qui ioui ut alibi legimus nectar miniſtrat inuita iunone.Quidã enim dicũt receptum Ganymedẽ ad miniſteriũ poculorũ remota Hebe iunonis filia.Quã ob rem exiſtimat̃ dixiſſe uirgilius.Et genus inuiſum & rapti ganymedis honores.Eſt aũt raptus(ut ſcribit

Iam puer idæus media tenus eminet aluo:
Et liquidas mixto nectare fudit aquas:
En etiam ſiquis borean horrere ſolebat
Gaudeat:a zephyris mollior aura uenit.
Quīt⁹ ab equoreis nitidũ iubar extulit un(dis
Lucifer:& primi tpa ueris erunt.
Ne fallere tamẽ reſtant,tibi frigora reſtant:
Magnaq̃ diſcedens ſigna reliquit hyems:

Strabo) ad Priapeni & Cizyceni agri fines in loco quem ab quod eſt αρπαζω quod eſt rapio harpagiam appellarunt:q̃uis alii(ut idem auctor ſcribit) arbitrẽtur id circa Dardanium promontoriũ contigiſſe.SI qs boream horrere ſolebat.Hic uentus aquilo etiã dici ſolet a uehementia uolatus q̃ u idet̃ aquilã imitari.GAVdeat a zephyris: mollior aura uenit.Fauonii hoc tpe ſpirare incipiũt: qui(ut inquit Plynius)Hibernum molliũt cœlum ſole aquarii partẽ.xxv.obtinente.Alii eorum exortũ ſeptimo idus ſiue circa idus februarias ponunt. Eſt aũt Fauonius ut idem inqt genitalis mũdi ſpiritus qui græce zephyros uocatur flans ab occaſu equinoctiali aduerſus Eurũ:latine uero fauonius dicit̃ a fouendo ut quoſdã exiſtimaſſe idem Plynius refert.A Fauonio ad equinoctium uernũ dies quadraginta ſunt ut Varroni placet.Hunc uentũ qdam ad.viii.calen. martias chelidoniam uocarũt ab hirũdinis uiſu:alii ab aduentu auiũ ornithiam:ruſtici uero cahtlitionẽ natura fœmina accipe geſtiẽte:quẽ Hora.recte candidũ dicit:ut Quid fles aſterie quæ tibi candidi primo reſtituẽt uere fauonii. Inducit.n. ſerenitatem:& bonus ac benignus eſt quin uernũ aerem clementiorẽ facis. Quintus ac æquoreis nitidũ iubar extulit undis Lucifer & Primi tpa ueris erũt qnto idus februarias noui ueris initiũ eſt:cuius diẽ primũ eẽ in aq̃rio auctor eſt Varro:ut Aeſtatis in tauro autũni in Leone:hyemis in Scorpione:quoꝝ ſignoꝝ ut idẽ Varro ſcribit dies.xxiii quattuor tẽporum primus eſt ita ut Ver conſtet diebus.xci.Aeſtas.xcv.Autũnus.xci.Hyemis lxxxix.Sunt tñ qbus placet eſſe initiũ Veris ad.vii.ſiue.viii.idus februarias & hãc anni partẽ a fauonio inchoari.De quo Ply.hic inqt uer inchoat aperitq̃ terras tenui frigore ſaluber. Ver(auctore Macrobio) & calidũ eſt & humectũ:cuius menſe primo uer nouũ dicimus ſecundo adultũ:tertio præceps.Eius certiſſimũ indicium nõnulli exiſtimarunt Papilonis prouentũ ob infinitatẽ animalis ut Plynius ſcribit.Sunt qui æſtatis principiũ ponunt.viii.idus Maias ut Autumni.vi.idus Auguſti & Hyemis.v.idus Nouembris.

PAV.
MAR.

IAM etiam in ipſis nonis.PVER idæus:Ganymedes troianus ab ida monte ꝓpe Ilium de quã raptus fuit De quo Vir.in.v.æn.quẽ præpes ab ida.Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger uncis.EMInet:eſt.n. tum ſoli eminens.MEDIA tenus aluo:q̃ſi uſq̃ ad mediam aluũ:nã pubetenus,dicimus quaſi uſq̃ ad pubẽ ita.MEdia tenus aluo:uſq̃ ad mediã aluũ.Aluus eſt proprie uenter fœminæ:ut Põpe.inqt ab alendo dicta eſt quæ ſemper fœminini generis.Sed hic ꝑ ipſius aquarii aluo.ET fundit:ſpargit.AQ Vas liq̃das:claras.MIXto nectare.quaſi

propinat:ſut miniſtrat nectareos potus diis. Vñ in meta. Inuitaq; ioui nectar Iunone miniſtrat. Nectar eſt deoꝝ potio. Vñ & alio loco poeta nectar & ambroſiam latices:epulaſq; deoꝝ. Det mihi formoſa grata inuēta manu. Quin ēt: ꝓpe ēt ueris tp̄s mitigatur aeris frigiditas redeunt zephyri q ſuauiores ſunt:ergo ſi qs hyemē exhorrebat:gaudeat:nā prope eſt uer. Quin ēt:hoc eſt inſup. Si qs ſolebat horrere:i horrorē habere. Boreā:q plurimus ſiat in hyeme:& ſeptētrionalis uentus. Gaudeat nam. Mitior aura:ſuauior:leuior flatus. Venit a zephyris.n. ab occaſu flat.& eſt ſuauis plurimūq; in uere pōt:quo tūc ſpirāte florēt arbores:& emergunt herbæ:dieſq; reddit lætiores. Quintus ab æquoreis:ingt poeta.v.idus ſub.eſſe ueris initiū:ſed ne totiens repertituri ſimus eadem hoc loco iuuet dicere. Florētinus princeps:& iuriſcōſultus:in ꝑceptis rei ruſticæ ita tradit rationē tēpoꝝ. Veris initiū exponiť tūc plurimū zephyrus ſpirare incipit. Quod ē.viii.id.feb.ſole in aquario: Terminaturq; ad nonas maias.æſtatis aūt initiū.vii.id.maias. Sole in tauro:finis.viii.id.augu. Autūnus incipit.vii id.augu. Sole in leone:finitq;.vi.nouēb.hyems uero.v.id.nouēb. Sole in ſcorpione.finis nonis februariis. Solſtitioꝝ uero æſtiuū eſt.viii.calē.iulias.hybernū viii.calē.ianuarias. Eqnoctioꝝ uernū eſt ante octauū calendaꝝ apriliū nonnullis ante nonū. Autūnale ante octauū calēdaꝝ octobriū.hæc ex illo. Poeta āt de ueris initio agit. Quintus lucifer:qnta dies poſt qrto nonas. Extolit iubar nitidū:nitentes radios. Ab undis equoreis ab oceano oriētis. Et erūt ipa primi ueris: erit ueris initiū. Ne fallare:in principio ueris ſunt ēt magna frigora. Caue interdū illud caue breue eſt:ut tu caue:defendas:ſed de hoc in libris triſtiū diſſeruimus. Ne fallare:ne fallaris:ne decipiaris. Reſtant:& īgeminat uerbū:uti tunc ingeminať interdū frigus. Reſtāt.ſupſunt adhuc. Tibi frigora:ga adhuc & uēti & niues interdū ſæuiunt:frigus uñ diceret ſuperius diximus. Et hyems:hyemale tp̄s. Diſcedēs reliquit magna ſigna:magna argumēta ſui:ga religt frigora: Sicut æſtus in mari ceſſantibus uentis:ita ceſſante hyeme remanent etiam frigora.

¶ Tertia nox aderit cuſtodem, protin9 urſæ
Aſpicies geminos excruiſſe pedes:
¶ Inter amadryades, iaculatricemq; dianam
Caliſto ſacri pars fuit una chori:
Illa deæ tangens, arcus quos tāgimus arcus
Eſte meæ teſtes uirginitatis ait:
Cynthia laudauit, promiſſaq; fœdera, ſerua
Et comitum princeps tu michi, dixit eris:
Fœdera ſeruaſſet, ſi non formoſa fuiſſet:
Cauit mortales, a ioue crimen habet:
Mille feras phœbe ſiluis uenata redibat:
Aut plus, aut medium ſole tenente diem:
Vt tetigit lucum denſa niger illice lucus:
In medio gelidæ fons erat altus aquæ:

¶ Tertia nox aderit cuſtodē ꝑtinus urſæ: Aſpicies geminos exeruiſſe pedes: Arctophylacē dixit q interpřať Vrſæ cuſtos & diciť Bootes. Manlius: a tergo nitet arctophylax idēq; bootes. Diciť:& Arcturus ut Lactantius grāmaticus docet:ſed ꝓprie Arcturus (teſte Seruio) ſtella eſt in ſigno boote cuius ortus & occaſus tempeſtates grauiſſimas facit. Arctophylacis pedes iii.id9 februarii chronice oriunť:qđ ſignū citius q̄ chelæ in ortū ferri cerniť:ſed ſiniſtrā eius manū circulus arcticus icludit ita ut neq; exoriri neq; occidere uideať q̄ diciť ſtellas quatuor cōtinere cū totus Arctophylax.xiiii.conſtet cuius occaſus q̄tuor ſignoꝝ zodiaci tp̄us abſumit ſiue (ut quibuſdā placet) triū:unde a poetis piger diciť ut ſiue ē arctophylax ſiue eſt piger ille bootes & frigida circūagunt pigri ſarraca Bootæ. Huius pes dexter æſtiuo circulo nitiť q cū lōge abſit ab eius māibus oriať & occidat neceſſe ē. Dř aūt iouis filius & Caliſtus q̄uis Hermippus ſcripſerit Philomelū eē Cereris & Iaſonis filium. Caliſto ſacri ps fuit una chori. Hæc Lycaonis filiā a ioue cōpreſſa pepit filiū Arcadē:q cū pœne in eo eēt ut matrē ira iūonis in urſa; mutatā occideret trāſlatus i cœlū Arctophylacis nomen accepit:licet quidam hunc Icarū eſſe uelint a paſtoribus interfectū quos uino tunc primū repto ebrios fecerat. Vocať & idem arcturus ut diximus a quibuſdam quod poſt caudā urſæ locatus ſit:itē Bootes quod boues cū plauſtro agat. Sunt qui Vrſa; maiorem nō Caliſto ſed Megiſto dictam tradiderit Licaonis neptem. Fœdera ſeruaſſet ſi non formoſa fuiſſet. Quia rara eſt concordia formæ atq; pudicitiæ. Ouidius alibi: Sed te decor iſte quod optas eē uetat: Votoq; tuo tua forma repugnat. Fuiſſe autem pulcherrimam eius nomen oſtendit.

ANT. FAN.

Arctophylax.

Bootes.

Arcturus.

Bootes orit.iii.id9 feb.

Bootes Piger.

Caliſtus fabula.

Bootes in cœlū trāſlat9.

¶ Tertia tertio idus feb. Bootes:q & Arctophilax diciť oritur:non q oriatur:& occidat uelut ſigna:de qbus diximus. Sed cū in plauſtro ſit quod uertitur circa cardinē:in ipſa uertigine uidetur occidere:& cum ſe eleuat:oriri de hoc in triſtibus diximus. fabellam aūt poeta ipſe latius explicat:ubi quibus opus ſuis in locis dicemus. Arctophylax dictus eſt quaſi urſæ ſeu arcti cuſtos:que eius mater fuerat eā ſubſequi uideť ac plauſtrum regere de quo Cicero de natura deorū cum arati uerſus refert. Arctophylax:uulgo qui dicitur eē bootes quod quaſi temōe adiunctum pre ſe quatit Arcton. Aderit tertia nox:tertia ab ipſa nona dies:& ſic erit.xi.die menſis. Tu aſpicies ꝑtinus:porro ſiue longe. Cuſtodem uerſæ:maioris.ſ.hoc:Caliſtus ſeu arcti de qua nūc agetur. Exeruiſſe:extuliſſe. Geminos pedes:quaſi pedes ex undis extraxiſſe. Dictus eſt hic Bootes:quia plauſtrū aut boues agitare uidetur. Inter arma. Aggreditur nūc fabellā ipſam:que & in met & ab Heſiodo:& ab aliis pluribus refertur. Caliſto licaonis Arcadiæ regis filia Dianā ſequens a Ioue cōprehēſa:patefacto ſcelere a Diana pulſa.a Iunone in urſa; mutata pueꝝ peperit arcadē nominatū:quem arctophylaca diximus qui adultus uenator inſcius cū matrē inſequeretur:a ioue rapti:cœlo recepti ſunt appoſitiq; plauſtro:quod in mare non mergiť:ut ab oceano iuno impetrauit:id a poetis colligiť. Arctus aūt tegeates hiſtoriaꝝ ſcriptor nō caliſto ſed Megiſto dicit appellatā:& non lycaonis:ſed cretei filiā Lycaonis neptē. Caliſto fuit una pars ſacri chori q̄ſi una nympharū. Sacri chori inter amadriades:& Dianam iaculatricem. Iaculatricē:qa uenatrix arcu & iaculis feras inſequitur. Amadriades:deæ ſunt: quæ ſimul cū arboribus & naſcunť & moriūtur. Caliſto nō erat ex his:ſed ex nymphis ſilueſtribus:quæ mediæ ſunt

PAV. MAR.

Inter amadriades & dianā.nam Diana nemorū dea:his ſuperior ergo erat una nympharū Dianæ. ILla deæ. Dabatur nymphis ipſis dianā ſecuturis iuramentū uirginitatis ſeruādæ:iurabaturq; p Dianæ arcus:q̄ qđ ſacroſanctū habebaf:ēt ſi de aliqua dubitaref an ſeruaſſet:Idē adhibebaf iuramētū. ILLA:caliſto.ſ. TANgēs arcus deæ Dianæ. AIT.o.arcus dianæ ſacri quos tāgimus eſſe teſtes meæ uirginitatis quā.ſ.ſeruauero:uel quā ſeruaui.q.d.iuro p uos me ſeruaſſe & ſeruaturā caſtitatē. CYNthia dicta ſit ſupius diximus. CYNthia:Diana. LAVdauit:cōmēdauit uerba Caliſtus. ET dixit ſerua fœdera pmiſſa:ſerua qđ promiſiſti. ET eris tu mihi princeps comitū:quaſi eris prima comitū meaꝝ. FOEdera:Quod latius in Metamor.dixit:hic breuiſſime explicat:Seruaſſet illa quod pmiſerat niſi formoſa placuiſſet Ioui:cuius uim effugere non potuit. Verterat.n.ſe Iuppiter in dianæ formā:ad illam acceſſit uim intulit:& grauiorē reddidit. SERuaſſet:caliſto.ſ. FOEdera pmiſſa; uirginitatē. SI nō fuiſſet formoſa:ſed formoſa fuit quod & ipm nomē indicat:nā a καλλος quod ē pulchritudo deducif:& caliſto pulcherrima dicif. CAuit mortales:potuit a mortalibus cauere qđ fecit nō tñ a deo. HAbet crimen:uiolati.ſ.fœderis. A IOue:nā eam Iuppiter uiolauit. MILle:Cōpreſſa a Ioue caliſtone:grauidaq; facta accidit ut ſemel diana a uenatione ingēti pda rediēs:ingreſſa cū nymphis in lignū nemus ubi fons erat pfundæ aquæ uoluit cū cæteris lauari:ſed hac denudata honuſti uentris crimē apparuit & pulſa eſt e choro uirginū. PHœbs phœbus unū ē e nominibus apollinis φοιος qđ eſt lumen ita & eius ſoror diana phœbe dr̄. VEnata mille feras:quæ uenādo mille feras interfecerat. Eſt.n.diana ut diximus uenatrix. Mille græci Χιλια Siluis:p ſiluas redibat a uenatiōe.ſ. SOle tenēte aut mediū diem:aut plus q̄ mediū.ſ.diem:hoc erat meridies:uel paulopoſt. VT teti. Vt:poſtq̄:tetigit ipa diana.ſ. LVcū:& nunc. SILuis uenata dixit:qūo lucum tetigit:habemus ſiluas nemora:lucos in eadem fere ſignificatione:Sed in hoc differūt. SILua generalior eſt omniū arbuſtoꝝ:nemora ſunt ſiluæ amenæ. Luci ſūt obſcuriores:& græce.n. λύπα per y qđ interdū uertitur in u noſtrū tenebroſa dicimus:aliq a luce lucum dictū putant nō p antiphraſim:ſed re ipſa:q̄a nō eſt lucus ſine numine & religione:& ubi religio:ibi ſacrificia:ubi ſemper opus lumine. Vt tetigit lucū:nō pfecit orationē:ſed p parentheſim fecit topographiā. LVcus:& eſt hic eclypſis. hoc defectu uerbi:nā ſubintelligif erat q poſtea dixit. NIger:obſcurus:oia.n.obſcura nigra ſunt. DENſa ilice:dēſis ſeu ipſis illicibus. IN medio:luci.ſ. ERAT fons altus:profundua. GElidæ:frigidæ aquæ.

Hic ait in ſilua uirgo tegæa lauemur:
Erubuit falſo uirginis illa ſono:
Dixerat hæc niphis, niphæ uelamia ponūt:
Hāc pudet, & tardæ dat mala ſigna moræ:
Exuerat tunicas uteri, manifeſta tumore
Proditur, indicio ponderis ipſa ſui.
Cui dea uirgineos periura lycaoni cætus
Deſere, nec caſtas pollue dixit aquas:
Luna nouū decies impleverat cornibus orbem.
Quæ fuerat uirgo credita, mater erat:
Læſa furit iuno, formā mutatq; puellæ
Quid facis inuito eſt pectore paſſa iouem:
Vtq; feræ uidit turpes in pellice uultus:
Huius in amplexus iuppiter, inquit eat:

ANT. FAN. Tegææ: hic tegeæum Tunica Tūicaf. Legomachiā.

¶VIRgo tegeæa Vocationis caſus eſt nominis patrii a Tegæa oppido Arcadiæ. EXuerat tūicas: Tunica a tuēdo corpore nomē accepit ut auctor eſt Varro:putatur q ueſtimentū eſſe māicas nō habens. Vñ illud eſt Virgilii:Et tunicæ manicas & habēt redimicula mitræ. ide tunicare:dicebāt pro ueſtire. Varro i logomachia ideſt pugna ſermonū. Hæc lanigeras detonderi docuit tunicareq hominū corpus. INuito eſt corpore paſſa iouem: Caſta exiſtimanda ē:quæ ioui deoꝝ potētiſſimo nō ſpōte ſuccubuit. TVRpes in pellice uultus. Proprie pellicē dicit quem cognouerat iuppiter uxorem habens.

PAV. MAR.

¶Hic ait:ait ipſa diana. O VIRgo tegeæa:o caliſto arcadica a tegea oppido arcadiæ. LAuemur hic in ſiluai & in meta.de eodē pcul eſt ait arbiter oīa nuda ſupfuſis tingamus corpora lymphis. Illa āt aut appellata fuit uirgo prepudore:qa iam uirgo erat erubuit & in met. Heu q̄ difficile eſt crimē non pdere uultu. ILLA:caliſtor. ERVbuit falſo ſono:falſa uoce hoc eſt falſo nō uero nomine uirginis nā uirgo eē deſierat DIxerat:Diana hæc eadē q̄ illi. NIMphis:cæteris.ſ. NIMphæ:cæteræ. POnunt:deponūt. VElamina:ue. a uelādo q̄ſi denudarunt ſe. HANC:caliſto.ſ.ſeu caliſtonē. PVdet:nā pudebat eā denudare ne ſe pderet. ET dat mala ſigna tardæ moræ:q̄ſi oſtēdit mala ſigna retardatione ſe denudādi nam pp longā morā impudicitia ſignificabaf. EXuerat:tandē. TVnicas:tunica ueſtimentū eſt ſine māicis. MAnifeſta:apta iam. TVmore uteri:uētris. PROdif:manifeſtaf. ILLA:caliſto. INdicio:demōſtratione. SVI pōderis:pōderoſi & tu mentis uētris qa grauidi. CVI dea:patefacto crimine ex uirginū cōſortio a diana pulſa eſt. CVI:caliſtoni. DEA:diana. Dixit o periura:quia ut ſuperius diximus iurauerat uirginitatē ſeruare ideo nūc quia nō ſeruauerat. PER iura lycaoni:caliſto lycaonis filia. DEſere:relinque. VIrgineos cœtus:uirginum cateruas. Cœtus enim a coeundo dicif:& eſt plurium. NEC pollue aquas caſtas:ubi ſe caſte lauant:aut ſacras aquas:nam de eodē in met. I procul hinc dixit nec ſacros pollue fontes. LVna:de tempore partus mulierū quo menſe pariant:uariis exēplis in principio fere opis rettulimus in eo uerſu. Quod ſatis eſt utero matris cū proderat infans. Sed plerūq pariunt decimo mēſe:nō.n.ſunt pgnantes.x.mēſibus:ſed nouē & decimo piunt:ergo caliſto pulſa a Diana decimo menſe pepit filium Arcadē ut in met. Et iam puer Arcas id ipſum.i.doluit iuno fuerat de pellice natus. LVna impleuerat decies nouū orbē cornibus:& eſt hypallage hoc eſt decies impleuerat cornua nouo orbe quaſi erat iā x.mēſis cum lunæ curſu mēſes terminarentur Quæ:caliſto quæ. FVErat credita uirgo:erat mater qa iam pepererat:erat enixa puerū. LAEſa:iuno ſaturno prima fuit ples ſoror & cōiunx eſt iouis & quæ iouis cōcubinas ſūmo odio ſemp ē proſecuta indignata hanc ex ioue pepiſſe:in urſam cōuertit. Iginus tñ autoritate Heſiodi a Diana in urſam conuerſam dicit idē & amphim comediaꝝ ſcriptorē dicere aſſerit. IVno læſa: offenſa amore iouis

in hāc ē & huius partus. FVrit: furere occepit ob indignationē. ET mutat formam puellæ: trāſformauit puellā Caliſtonē in urſam. QVID facis: & eſt puellæ excuſatio hac apoſtropha. QVID facis: o iuno. HAEC ē paſſa iouem pectore inuito: nō ipſa ſponte cōcubitum ioui præbuit: ſed ut illata coacta: a ioue uel inuito pectore inuito animo & repugnanti: ergo hoc non merebatur. VT: poſtquā ipſa Iuno. VIDIT turpes uultus: turpes quia urſinos: nam eam in urſam mutauerat. IN pellice: in caliſtone. PELlices enim ſunt quæ alterius loco ſuccūbunt. ANtiqui eam Pompe. teſte proprie pellicem nominabant quæ uxorem habenti nubebat cui generi mulierum etiam poena conſtituta eſt a Numa Pompilio hac lege. Pelex aram iunonis ne tangito. SI tāget: Iunoni crinibus demiſſis agnum fœminā cedito. INquit: Iuno ipſa: & eſt ironice locuta. EAT iuppiter in amplexus huius: quaſi amplectatur iam iuppiter urſam hanc.

Vrſa per incultos errabat ſqualida montes:
Quæ fuerat ſummo nuper amata ioui:
Iam tria luſtra puer furto conceptus agebat:
Cum mater nato eſt obuia facta ſuo:
Illa quidem: tanq̄ cognoſceret aſtitit amens:
Et gemuit: gemitus uerba parentis erant:
Hanc puer ignarus iaculo fixiſſet acuto:
Ni forent in ſuperas raptus uterq; domos:

¶VRSA per icultos errabat ſqualida montes: Caliſto in urſam a Iunone cōuerſa. Nota eſt fabula uel potius omnium notiſſima. TRIA luſtra: Ouidius alibi: Ecce Lycaoniæ ꝓles ignara parentis arcas adeſt terquinq; ferens natalibus annos. Tu lector hoc loco diligēter aduerte Luſtrū quinq; annorum ſpaciū eſſe: ſed nolo error quidam te ducat in deuia in quo me puero nōnulli iuuenes Ferrariæ uerſabanẽ ut exiſtimes & Luſtro & Olympiade ſignificari quinq; tm̄ annorum ſpacium. Stabit. n. contra te Solinus autor grauiſſimus quatuor tantū annorum olympiadem faciēs his uerbis. Ab iſto numeratur olympias prima: ita ſex mediis olympyadibus interiectis quibus ſingulis anni quaterni imputantur cū ſeptima cœptante Roma condita ſit inter exortum orbis & Troiam captā iure eſſe annos quadringentos triginta duos cōſtat: item paulopoſt: quater ergo multiplicatis ſex & ducentis olympiadibus erūt anni. Dcccxxiiii. Affranius in tertio annalium. Poſt olympiadas uero qm̄ quadriennio diligentiſſime omnia notabantur nulla penitus cōfuſio temporum fuit. Euſebius: Qui numerus quaternario auctus (quadriēniuȝ enim olympiadi attribuitur) quingētos. xlviii. annos efficit Iſidorus: Agentibus agonē & quinquēnale certamen quatuor mediis annis uocātibus quadriēnio in una olympiade ſupputato. Ply. Redire eas uices quadriēnio exacto eudoxus putat non mō uentorum uerum & reliquarum tēpeſtatum magna ex parte: & eſt principiuȝ Luſtri eius ſemper intercalari anno caniculæ ortu. Ouid. infra: In luſtrum accedere debet que cōſumatur partibus una dies. Quo in loco ſi qnq; annorum plenitudinē per luſtrū accipere uolueris errabis maiorē in modū cum tuo iſti luſtro adiiciendus ſit nō ſolum dies unus ſed & inſuper quadrans: Hinc horrus ille apud Macrobiū dies quidem inquit intercalaris anteq̄ quintus annus incipiat inſerendus: & Solinus cū ꝑceptum eſſet anno quarto ut intercalarēt unū diē & oporteret cōfecto quarto anno id obſeruari anteq̄ quintus auſpicareẽ. Hinc & illud eſt Ouidii alibi: In ſcythia nobis qnquēnis olympias acta eſt: ubi nō aliam ob cauſam qnquēnem olympiadem dixit niſi ut eſſe intelligamus: & quadriēnem. Sed quid eſt dixerit quiſpiam quod Feſtus Varro & alii ſcriptores nō pauci quinquēnale tēpus luſtruȝ eſſe memoriæ prodiderunt. Dicam ſi potero & breuiter & dilucide. Annus ille magnus queȝ quidam e duobus uertentibus faciebant trieterides nomen accæpit non quod trium annorum plenitudinem cōtineret cum reuera ſit dieteris ut diximus ſupra: ſed quod eius temporis circuitus a tertio anno uolueretur in tertiū. Vnde myſteria quæ alternis annis fiebant trieterica nūcupantur. Cæterum cōſuetudo tenuit ut plenū quoq; triēnium ſignificaret trieteridis nomen. Sic & alius annus e magnis quem latini luſtrum græci olympiade ac penterida nominarunt non quod proprie quinq; annis cōſtaret plenis atq; perfectis: ſed quod cōfecto quadriēnio cōſumatoq; adiecto intercalari die qui quatuor quadrātibus cōſtat quinto quoq; anno redeunte græci ioui olympio agonem celebrarent pleni quinquēnalem ſignificationē obtinuit: ut Tēpus ad hoc luſtris mihi iam biſquinq; peractis. Omne fuit muſæ carmē inerme meæ. Nec mirum cum ſint qui Penteteridi quēadmodum & trieteridi conſueuiſſe intercalationem fieri memoriæ prodiderunt. Luſtrum (autore Feſto) nunc tempus quinquēnale nūc populi luſtrationem ſignificat: quod a luendo ideſt ſoluendo (ut Vaaroni placet nomen accæpit: quod quinto quoq; anno uectigalia & ultra tributa per cēſores perſoluebātur. Cæterum Hora. luſtrum ꝓ ſæculo poſuit. ut Remq; romanam latiumq; fœlix alterum in luſtrum meliuſq; ſemper protogat æuum.

ANT. FAN.
Luſtrū Olympias.
Trieterides.
Luſtrū.

¶VRSA: mouet cōmiſerationem ab eo: quod fuerat ad id: quod nūc fuerat regis filia a ioue amata: nūc in urſam uerſa deſertos errat per mōtes. VRſa caliſto: in urſa mutata. SQVAlida: ſordida. ERrabat ꝑ incultos mōtes: non. n. accedebat ad culta: ſed ad inculta loca q̄ nuper pauloante FVErat amata ſummo Ioui: quaſi a ſummo Ioue amata. IAM erat iam puer Arcas. xv. annos natus: cum uēator factus eſt matri obuius. IAM puer: arcas. ſ. CONceptus furto: occulto ſtupro. Vir. uulcani: matriq; dolos: & dulcia furta. AGEbat tria luſtra. xv. annos: nā luſtrūm ſpaciū eſt quinq; annorū & gr. olympias dicitur. CVM mater: quæ urſa erat: EST facta obuia ſuo nato: filio ſuo. SVNT qui dicāt luſtrum & olympiada eſſe ſpaciū. iiii annorum & uehementer errant. Var. n. dicit luſtrum nominatum tp̄s quinquēnale a luēdo. ſoluendo. q. v quoq; anno uectigalia. & ultro tributa p cenſores p ſoluebanẽ: & Ouid. ipſe in libris de ponto. In ſcythia nobis quinquēnis olympias acta. Sed notiſſimum cū ſit non plura adducā. ILLA quidē: Non refugiebat illa filiū: ſed gemens conſtitit tanq̄ agnoſceret. ILLA quidem amens aſtitit: remorata ſtando. TANquā cognoſceret: uelut agnoſcerer filium & cōmodo amens ſine mente ſi cognoſceret amens quia reſtitit: unde imminebat ſibi periculum. ET gemuit: non potuit loqui: ſed gemuit. GEmitus erant uerba parentis: ad filium. ſ. SIC. n. illum alloquebaẽ: gemitu affectum animi indicabat. HANC pu. Vena-

PAV. MAR.

tor filius inſcius matrem non agnoſcens illam interemiſſet:ni iuppiter miſeratiõe motus ambos in cœlũ rapuiſſet. Iginius aũt inter uarias huius rei relatiões refert caliſtoné:ubi in urſam mutata eſt hunc reperiſſet:poſtea a qbuſdam æthologis captã:lycaoni regi arcadiæ cũ filio dono datã.ibi legis inſcia in Iouis lycei templũ ſe cõtuliſſe:q cõfeſtim filius eſt ſecutus. Itaq; cũ eos Arcades inſecuti interficere conarenť iuppiter peccati memor ereptã caliſtonem cũ filio inter ſidera collocauit: eãq; arcton filiũ aũt arctophilaca nominauit. PVER: Arcas. IGNArus quia matrem illam eſſe ignorabat. FIxiſſet trãſfixiſſe interemiſſet. ACVto iaculo: ni .p. niſi. VTERq;: & mater & filius. FOret raptus in ſupas: hoc eſt cœleſtes. DOmos: niſi ſtellis eſſent appoſiti: foret plerũq; futurũ tẽps ſignificat: ut in futurũ eſſet: hic autem pſens aut præteritum oſtendit: ſigna & caliſto: & filius ſunt. COElo appoſiti: & eodem in loco. Arctos: quæ urſa maior dicitur: eſt prior R: ctophylax qui urſæ cuſtos ſequiť. SIGNA: ecce nũc ſigna non pro illis .xi quæ ſunt in zodiaco: ſed pro aliis ſideribus.

Signa ppinq̃ micãt: prior ẽ: quã dicim9 arctõ
Arctophylax formã terga ſequentis habet.
Sæuit adhuc: canamq; petit ſaturnia tethym:
Menaliam tactis ne lauet arcton aquis:
¶ Idibus agreſtis fumant altaria fauni
Hic: ubi diſcretas inſula rumpit aquas:
Hæc fuit illa dies: in qua ueientibus armis
Tercentum fabii ter cecidere duo:

ANT. FAN. Arctos nũq̃ occidit. Bootes & oriť & occidit. Faunalia. Faunifeſtũ idibus februa.

¶PRIOR eſt quã dicimus arcton. Arctos qdé: ideſt urſa nunq̃ occidit. Vnde auctor ſubiũgit Mẽaliã tactis ne lauet arcton aqs. Arctophylax uero hoc eſt urſæ cuſtos quia nõ totus arctico circulo elauditur qui utrãq; urſam cõtinet: & occidere & oriri cernitur. IDibus agreſtis fumãt altaria fauni: Celebrabanť quidé faunalia nonis decẽbris teſte Porphyrione in qbus agreſtes feriatim ſaltare cõſueuerunt. Sed idibus quoq; februariis Romani Fauno ré diuinã faciebant in inſula tyberina: & paulo poſt idus lupcalia celebrabãt q̃ fauni eſſe autor oſtẽdit ut Nudos aurora lupercos aſpicit & fauni ſacra bicornis erunt. Exiſtimabãt.n. expedire ut eum deũ ſibi cõciliarẽt cuius nõ parua uis ad nocẽdũ eẽ crederet. Cõſtat.n. faunũ deũ eẽ infernũ ac peſtilẽtẽ ut ait Porphyri9. Vñ Horatius eũ orat: ut lenis p agros ſuos tranſeat: ut Lenis incedas habeaſq; paruis equus alũnis: & Virg. in .viii. æn. cũ ingt habere lucũ in albunea ſæuã mephitim & odorẽ grauiſſimũ exhalantem. Dicitur aũt hic deus infernus qm̃ nihil eſt terra inferrius q̃ faunus habitat q & fatuelus uocatur autore Seruio: & Faunus a fando: ſiue ἀπὸ τῆς φωνῆς q uoce nõ ſignis futura oſtendat. Huic uxor fuit nomine Fatua: quã Virg. mutato nomine Maricã appellat: quæ aſſidue diuino ſpiritu impleta uelut p furorẽ futura pmonebat. Vnde qui inſpirari ſolebãt fatuari dicebantur: teſte Iuſtino. Eam nõnulli terrã eſſe uolunt ſic dictã q infantes partu editi nõ prius uocẽ edunt q̃ attigerint terrã. Eadẽ & Fauna diciť: ut placet Macrobio q terra omni uſui animantiũ fauet. Cæteꝝ Seruius uxorẽ Fauni a fando ideſt uaticinãdo faunã dictam exiſtimat: unde fatuos dicimus incõſiderate loquentes. Quod idẽ ſentit Dõatus qui ait fatuũ eẽ inepta loquentem & a fando fatuũ dici. Vnde Faunos fatuos & Nymphas fatuas dictas putat: ſed fatuos inquit ab inſulſis tardiſq; differre: quoniã fatui ſunt uerbis & dictis: iſulſi corde & animo: tardi corpore ac mẽbris: quis interdũ qui ſtulti ſunt tardi appellenť. Sciendũ q maiores faunũ & Picum duos dæmões eẽ per auẽtinum collẽ incedere ſolitos fabulati ſunt ut ſcribit Plutar. qui eredũtur eam luſtrationẽ fulminũ oſtẽdiſſe q̃ ut infra dicemus pcepas crines ac piſciculos menides fieri cõſueuit. Sunt qui tradant Faunũ primũ tẽpla feciſſe q̃ ab eo Fana nũcupantur: de quo alia diceť inferius HIC ubi diſcretas inſula rumpit aquas. Superiorem partẽ dicit inſulæ tybernæ hoc eſt eã q̃ prima flumini reluctať idq; in duas ptes diuidit. HAEC fuit illa dies in qua ueiẽtibus armis Tercẽtũ Fabii &c. Idibus quoq; februariis Menenio agrippa & .M. horatio puluino conſulibus anno fere q̃rto poſt ſupatũ ab athenienſibus Xerxẽ duce Themiſtocle ad ſalamia ſex & trecẽti patricii Fabii cũ familiis ſuis uniuerſi a Veiẽtibus apud fluuiũ cremerã circũuẽti piere. Vñ illud ẽ Syllii: Primoreſq; patꝝ: Fabius tirynthia ples: tercẽtũ memorabat auos quo turbie martis abſtulit una dies cũ fors nõ æqua' labori patricio tremere maculauit ſanguine ripas. Vnus ex ea gẽte ob ipuberẽ ætatẽ domi relictus ppagauit gẽus ad .Q. Fabiũ q mora Hãnibalẽ fregit. Nõ pigeret re ferre hiſtoriã a uertice (ut aiunt) ad calcẽ. niſi eẽt notiſſima q̃ tñ in ſequẽtibus apieť. Fabioꝝ familiæ tãta aliqñ fœlicitas fuit ut ex ea tres ꝯtinui pricepes ſenat9 fuerit. M. Fabi9 ãbuſt9 Fabi9 rutiliãus & .Q. Fabius gurges. Eãdẽ familiã Ply. ſcribit ex arte picturæ traxiſſe cognomẽ & ſalutis ædẽ a pricipe ei9 cognois pictã. Nec nos lateat cũ tria ſint militiæ gña ut ait Ser. Sacramẽtũ. Cõiuratio & euocatio: Cõiurationẽ fuiſſe inter Fabios cũ bellũ aduerſus uenientes gerẽdũ ſibi popoſciſſent. Fiebat.n. cõiuratio i tumultu cũ uicinũ urbi piculũ ſingulos iurare ñ pateret. Dicunť ãt egreſſa cũ Fabiis aduerſus Veientes cliẽtũ quinq; milia.

fabii ſex & .ccc. perierei

Faunus Fatuelus Fatua. Marica. Fatuari. Fauna. Fatuus. Inſulſi. Tardi. Faunus. Picus.

Fana

¶SIGNA hoc ẽ ſidera: ipa. MIcãt: ſplẽdẽt. PRopinq̃: qa pximũ ẽ alteꝝ alteri. EST prior qa añcedit illa. Quã dicis arctõ urſam: nã ἄρκτος græce urſus uel urſa latiẽ. Arctophilax hoc ẽ urſæ cuſtos: nã φύλαξ græce cuſtos & φυλακή cuſtodia a φυλάττω q ẽ cuſtodio hẽt formã ſeq̃ntis terga: qa ſeqť ipam uelut cuſtos. SEuit: tũc magis idignata ẽ iuno: cũ hos cœlo receptos uideret: ũñ in meta ipſa loq̃ns. O Ego q̃tũ egi: q̃ magna potẽtia nřa: eẽ hoiem uetui: fcã ẽ dea. Sic ergo pœnas ſontibus ipono: ſic eẽ mea magna ptãs: & reliq̃. ACceſſitq; ad tethym & oceanũ ĩpetrauit: ne ſidera hæc marinis aqs excipent: tõ in occaſum nõ pueiũt. SAturnia: Iuno ſaturni filia. Ad hoc: ẽt. SEuit in arcton. ſ. & petit. CAnã: uel aq colorẽ reſpexit: uel q annoſa eẽt. TEthym: tethys cœli: & ueſtæ filia uxor oceãi: & ut Iginius aſſerit nutrix iunonis: iõ id facilius impetratũ. NE lauet arcton: urſam Mẽaliũ: arcadicã a Menalo. arcadiæ mõte: ut ſupra diximus. TActis aqs: marinis. ſ. q̃ſi ut illã nõ excipet in mare occidẽtẽ. IDibus agre. idibus februariis fiũt ſacrificia in honorẽ fauni: de quo inferius dicemus: cuius tẽplũ erat in inſula tyberina in angulo ſupiore: & eadẽ die fabii fuere ad cremerã cæſi de quo nũc ageť. ALtaria ſũt: in qbus igne adoleťa ut Pompe. inquit. FAun agreſtis: ruricolæ. HIC ubi iſua rũpit diſcretas: diuiſas. AQ uas: ubi frãgunť aq̃ ab ipa

PAV. MAR.

iſula q̄ſi i ipo iſulæ āgulo:quo flumē i duas ptes diuidit:HÆC fu.il.Bello etruſco:qd' geſtū ē i ueiētes:cū i acie ceciditſet.Q.Fa.q fuerat tertio añ āno cōſul.ſub.M.Fabio frē tūc cōſule.Itidē:& occubuiſſet Manli⁹ cōſul idignati ueiētes rabie cū pximo āno.Cn.fabio:&.T.Virginio cōſulib⁹ uaria bella iſtarēt:Senatū adierūt.Cōſul pgēte loqtur i hæc uerba.Aſſiduo magis quā magno pſidio:ut ſcitis.P.C.bellū ueiēs eget. VOS alia bella curare: Fabios hoſtes ueientibus dare. Autores ſumus tutā ibi maieſtatē romāi nois fore.Noſtrū id nobis uelut familiare bellū priuato ſumptu gerere in aio eſt.Reſp.& milite illic & pecunia uacet grāe igētes actæ:& ueiētes bellū in priuatā curā in priuata arma uerſū pfecti.Itaq̧ ſunt ad bellū ccc.& ſex milites oēs patricii:oēs unius gētis:ſeqbatur ut Liuius ingt turba ppria alia cognatoꝝ:ſodaliūq̧. At ut Diony.refert.M.fabius ſupiore anno cōſul erat:dux eoꝝ q̄tuor ferme hoiūm milia adducēs:quoꝝ maior pars ex cliētibus & amicis erat.ccc & ſex de genere fabioꝝ: ſecutaq̧ eſt nō multo poſt eos romanoꝝ manus:quā ductabat cæſo fabio.Pōpeius aūt egreſſos eos dicit cū clyentibus.v.milibus:& ut Diony pſequit cū ad cremeram flu.ueniſſent:qui haud procul ueis diſtat ſuper rupe q̄dam prupta caſtellum ſibi munierūt idoneum ad cuſtodiam tāti exercitus.Sed longa obſidione pugnantes ſæpe ſecūdo Marte inſidiis tādem circūuenti ſunt:& oēs ad unu cæſi.Sed nō in lōgum dilata fuit ultio.nam expugnata fuit & direpta ueiorū urbs:tāta q̧ relata præda:ut Delphico apollini decimæ miſſæ fuerint a romanis hæc hactenus Idibus ergo februariis fabioꝝ occaſus fuit:anquit ergo.Hæc dies iduum februarium.FVIT illa in qua tercētum & ter duo hoc ſex. FABII cecidere:occubuere. ARMis ueientibus armis ueientinorum.

Vna domus uires,& onus ſuſceperat urbis:
Summunt gentiles arma profeſſa manus:
Egreditur caſtris miles generoſus ab iſdem
E quis dux fieri quilibet aptus erat,
Carmētis portæ dextra ē uia proxima iano:
Ire per hāc noli,quiſquis es,omen habet:
Illa fama refert fabios exiſſe tricentos.
Porta uacat culpa,ſed tamen omen habet:
Vt celeri paſſu cremerā tetigere rapacem:
Turbidus hybernis ille fluebat aquis:

ANT. FAN.

❡VNA domus uires & onus ſuſcepat urbis:Liui⁹:Dū fabia gens ſenatū adiit.cōſul pro gēte loquit aſſiduo magis q̄ magno pſidio ut ſcitis patres cōſcripti bellū ueiens eget.Vos alia bella curate Fabios hoſtes ueientibus date.Autores ſumus tutā ibi maieſtatē Romani nois fore noſtrū id nobis uelut familiare bellum priuato ſumptu gerere in aio eſt.Reſpublica & milite illic & pecunia uacet grāe ingentes actæ. GENtiles manus:Eiuſdem gentis eiuſdem familiæ. CARmentis portæ dextro ē uia prima iano.Pars capitolini motis habitaculu; Carmētis fuit autore Solino a quo ut diximus pleriq̧ diſſentiunt.Sed is ibi eius deæ fanū fuiſſe teſtat a qua hæc porta primo Carmētalis dicta eſt:ut Et carmētalē romano noie portā.Poſtea uero ſcelerata:q per eā Fabii cū clientibus ſuis egreſſi atq̧ i bellū pfecti reuerſi nō ſunt.Hæc porta iani téplū cuius ſupra meminimus ad dexterā habuit.Sed affirmare non auſim eam iano fuiſſe contiguam cum & Ouidius dicat hoc loco non portam ſed uiam portæ carmentalis iano proximā eſſe:& ei Liuius aſtipulari uideatur his uerbis.Infœlici uia a dextro iano portæ carmētalis profecti ad Cremerā flumen perueniunt Fuit & Romæ ſceleratus uicus ubi Seruii Regis filia ſuper corpus patris carpentum ægit & ſceleratus campus ap portam collinam ubi ueſtales uirgines quæ inceſtum feciſſent defodiebantur. IRE per hanc noli: Figurate pro exire cū fabii per eā portā exierint nec poſtea ſint reuerſi.PORta ua.cul.q exeūtes fabios nō oppſſit.Vacat ergo culpa ſed nō omine.CREmerā ra.Fluuiū qui paꝝ abeſt a ueiorū oppido.Rapacē āt dicit propter id quod ſequit turbidus hybernis ille fluebat aquis.De hoc Iuuena.quod cremere legio.

Cārmētalis porta. Scelerata porta Scelerat⁹ uicus Sceleratus campus

❡VNA domus.fabia.ſ. SVSceperat uires & onus urbis: & Liuius inquit familiā unā ſubiiſſe ciuitatis onus: ergo qd' unius erat ciuitatis una gens ſuſcepit. VNA domus:una familia. MANus gentiles:quaſi ex eadē gēte.Gētiles eni ſūt & eiuſdem gētis & cognominis:& quoꝝ maiores nō ſeruierint. SVMūt arma pfeſſa:arma quæ pfitebātur. EGREdit:in cōmēdationem militum fabioꝝ q nō ab alienis:ſed a ppriis tētoriis in bellum egredicbātur & tales milites q quiſq̧ erat ad iperium aptus.MILES generoſus:nobilis q̄ſi generoſi milites hoc eſt exercitus generoſus nam miles in ſingulari interdū magis quā in numero multitudinis ſignificat ut hoſtis & ſimilia generoſus dixit:q a nobilis ex deoꝝ ſemine manaſſe fabiā domū multi arbitrātur:ferūt enim primū fabium ex una nympharū genitū eē.Quidā uero herculem apud flu.tyberim:cū muliere idigena cōgreſſum habuiſſe aſſerūt.& fabium uirū optimū:a quo familia fabioꝝ romæ initiū habuit genuiſſe: Quidā aūtē priſcos huius generis uiros:ab agroꝝ foſſione:fodios oli; appellatos memorie tradiderūt.Deinde mutatis binis litteris fabii cognominati ſūt.NEC egredit:in bellū.ſ.AB iſdē caſtris:a ppriis tentoriis:q̄ſi exit exercit⁹ ex una & eadē familia.EQVeis:pro eqtib⁹.QVIlibet erat aptus fieri dux:& Liuius ingt quoꝝ neminē ducē ſpneret egregi⁹ quibuſlibet:tēporib⁹ ſenatus.CARmentis:egreſſi ſunt fabii porta carmentali:quæ ex mali ominis ab eo q oēs ad cremerā ceciderāt:& ob id ſcelerata porta uocata:erat aūt apud forū boariū ad pontē ſubliciū habēs ad dexterā téplū iani:de quo ſupiore libro rettulimus. VIA carmētis portæ:portæ carmētalis. ET Proxima iano:iani templo.DEXtra.q ad dextrā habet in multis codicib⁹ ſcriptū:dextra eſt uia pxima:melius eſt dextro iano: nā & Liuis ingt de hoc eodē.A dextro iano portæ Carmētalis pfecti.nec itelligas de ianiculo mōte:qd' erat extra urbē ſed de téplo iani:qd' erat iter duo fora.ut ſupra.QVIſqs es noli ire: p exire.PER hāc portā.ſ. HABet omen & malū:q a q p eā egreſſi ſūt interempti ſunt fabii.ILLA:ab illa porta:FAMA refert exiſſe trecētos fabios qui ad cremerā cæſi ſunt.PORta:per quā egreſſi ſunt. VACat cul.nō eſt hoc ſcribēdū ad crimē portæ. SED tm̄ ha.o. quia eſt mali augurii:& uocat ſcelerata.facit enim malū omē exeūtibus ne reuertātur ut fabii. VT ſre.ueneri ad fl.cremerā:qui nō longe a ueiis fluit ibi caſtra poſuere:at Dio.inquit oppidū ædificaſſe:ut poſtq̄ ipſi fabii.TETI

PAV. MAR.

gere:attigerunt.CELEri paſſu celeri cúrſu accelerato itinere.CREmerã flu.rapacẽ:ĩpetuoſa.n.flu.ſpe ripis ali quid rapiunt ET ideo rapa:quia tunc augebatur himbribus.ILLE:cremera fl.FLVEbat tur turbulentus.HYbernis a.i.aqs hiemalibus:nã hybernũ hyemale dicim⁹.

Caſtra loco ponunt, diſtrictis enſibus ipſi
Tyrrhenum ualido marte per agmen eũt:
Non aliter q̃ cum lybica de gente leones
Inuadunt, ſparſos lata per arua greges:
Diffugiũt, hoſtes ĩhoneſtaq; uulnera tergo
Accipiunt, tuſco ſanguine terra rubet:
Sic iterũ, ſic ſæpe cadunt, ubi uincere aperte
Non datur, inſidias, armaq; tecta parant:
Campus erat, cãpi claudebãt ultima colles.
Siluaq; montanas occulit alta feras:
In medio paucos, armentaq; rara relĩquũt:
Cætera uirgultis abdita turba latet:
Ecce uelut torrens undis pluuialibus auctus
Aut niue quæ zephiro uicta tepente fluit:
Per ſata:perq; uias fertur, nec ut añ ſolebat
Riparum clauſas margine finit aquas:
Sic fabii uallem latis diſcurſibus implent:
Q uoſq; uidẽt, ſternũt nec metus alter ĩeſt:

ANT.
FAN.
Cremera
Veii.
Tyrrhenia
Gens de brutis

¶CASTRA lo po.qm̃ ut ſcri.Liu.is oportunus uilus locus ẽ cõmunĩedo p̃ſidio.TYRrhenũ ua:mar pag.eũt Per thuſcũ agmẽ.Veii.n.in Thuſcia ſunt:qđ oppidum Plutat aut fuiſſe thuſciæ ꝓpugnaculũ.Nouimus.n.thuſciam a tyreno lydi fratre teſtibus Euſtachio & Strabone tyrrheniã nõĩatã.Atys.n.unus ex ꝓgnatis Herculis atq; omphales cũ ſterilitate ac fame populũ emittere cogeref e duobus filiis Lydũ qdẽ regni ſucceſſorẽ tenuit tyrrheno aũt maiorẽ applicãs populũ foras abire iuſſit:qui thuſciã ĩgreſſus eã de ſuo noĩe tyrrheniã appellauit aqua tyrrhenũ mare dictũ ẽ q; tyrrheniã abluat:licet & a tyrrhenis nautis noĩatũ e xiſtimef q ſe ĩ id mare deiecerunt ut Ser.ſcri LIByca de gẽ le.Poetæ iterdũ ẽt brutoꝝ aialium multitudinẽ gẽtẽ uocãt.INHoneſtaq; uulnera terga.Turpia ut trũcas ĩhoneſto uulnere nares q̃ ſi pectore exciperent honeſta nõ eẽnt.INSidias ar.te pa.Liui.inde cõſiliũ ex re natũ ĩſidiis ferocẽ hoſtẽ captãdi.CAMpus erat:terræ ãplæ planicies:Liui.Hæc ſpes ꝓuexit ut ad cõſpecta ꝓcul a cremera magno cãpi interuallo pecora q̃q; rara hoſtiũ apparerẽt arma decurrerẽt Ecce ue.tor.hac ꝑticula ecce utimur ſæpenumero repẽtinũ aliqd ſignificãtes.NEC metus alter ineſt:Nõ timẽt paratas inſidias.

PAV.
MAR.

¶CASTRA lo.caſtrametati ſũt ſupra fluuiũ ipſi.PONũt:diſponũt.CAStra:tẽtoria.LOco:eo ĩ loco EVNT ipſi fabii.DIStrictis:euaginatis.ENSib9 uali.Mar.forti bellatore:de Marte dixim⁹:& dicẽus ſuo mẽſe ꝑagmen tyrrhenũ:ꝑ agmẽ etruſcũ:tyrrheni dicti ſũt ut Euſtachi⁹ inqt a tyrrheno lydo filio Atis:uñ regio tyrrhenia etruria.NON ali.magna cõmẽdatio animi & roboris fabioꝝ:quos legionibus cõparat.NOn ali inua.ſ fabii tyrrhena agmina.Q uã leo.de gen.libi & eſt hic gens pro beſtiis:ita & Vir.cũ gentis adultos educũt fœtus.Libica: naq; libia nutrix eſt leonũ & ꝓcipue mauritania quæ eſt pars libiæ:unde Hora Nec libe tellus generat leonuꝫ arida nutrix.INVAdũt gre.ſpar.per la.ar.inuadunt pecora per campos fuſa.DIFfugiunt:fugiebant a fabiis etruſci & quod maius erat dedecus cedentes a tergo uulnerabantur.DIFfugiunt ho.ueientes.Et accipiunt ter.quaſi a tergo in poſterioribus.Vulnera iho.& ob id inhoneſta:quia inhoneſtũ & turpe fugere.TERra ru.ſan.thuſ.ſanguine tyrrhenorum:nam tyrrhenia a ſacrificio ritu ut inquit Ply.tuſcia eſt nominata.SIC ite.ſæpe uictores fuere fabii unde cum ueientes aperto Marte nihil proficerent:occultas inſidias parauere:uñ & Liui.inquit habelꝗ una poro.ſæpe ex opulentiſſima:ut tum res erant.etruſca ciuitate uictoriam tulit.ID primo acerbum:indignumq; ueiẽtibus eſt uiſum.Inde conſilium ex re natum inſidiis ferocẽ hoſtẽ captandi.SIC ite.etruſci.SIC ſæpe:quaſi iterũ atq; iterum.CADunt:quia uicti.VBI poſtq̃.NON da.ui aper.aperto marte.PARAnt inſi.& ar.te.occulta q̃a inter occulta loca armatos diſpoſuere.CAMpus facit topographiam hoc eſt loci deſcriptionem in quo ĩſidiis circũuenti fuere fabii.erat enim campus:cuius extremitas nemoroſis collibus claudebatur:& ita nemoroſis:ut non mõ homines:ſed fere ſe ibi occulere poſſent:erat ergo uallis:quæ collibus claudebatur:& præcipue cũ dicat paulo inferius:ſic fabii uallem.ERAT campus:in agro.ſ.ueiẽtino.COLles:qui erant eminẽtiores cãpo.CLAVdebant ultima extremitate campi ipſius.ſ.ET ſilua apta occulere:ad hoc occulendũ celandũ.MONtanas feras:feras quæ in mõtibus ſunt quaſi erãt potius loca feraꝝ q̃ hominum.IN Medio:erãt fabii aſſuefacti pecorum prædã diſcurſionibus parta:ex quo moniti ueientes in campeſtri ualle pauca admodum pecora cum paucis cuſtodibus dimiſere:multitudine in inſidiis inter nemoroſos colles latitante.RELinquunt:ueientes.ſ.IN MEdio:campo.PAVCOS homines:& rara armenta:pauca pecora & hoc ut fabios ad p̃dam prouocarent.CAETEra turba:cætera multitudo.ABDita occulta abſcondita.LATET uirgultis:inter uirgulta hoc inter arbuſta. Ecce facit comparationem fabiorum ad torrentem qui uel pluuiis uel niuibus liquefactis auctus egreditur ripas & uias & arua culta deuaſtat:ita fabii per uallem diſcurrẽtes uallem ipſam omnem depopulant:non aliud quam id qđ uiderant ueiẽtes.Ecce ue.tor.flu.qui ad tempus deſiccatur.AVCTus undis pluuialibus:hi enim proprie torrentes ſunt:qui aqua pluuia augentur.AVT auctus niue:nix a niuo quod eſt ningo.Q VAE fluit uicta reſoluta.TEpente zephyro:de zephyro paulo ſuperius diximus.TEPEnte:quia cum in uere ſit tepidior hyemalibus uẽtis:& niues liquefacit.FERtur torrens ipſe.PER ſata:per arua culta ſata a ſero ſeui ſatum.NEC ut ſolebat ante.ſ.quam augeretur.FINit:terminat.AQ VAS clauſas margine extremitate.RIPArum:quia inter ripas aquam non cõtinet.SIC fabii implent uallem latis diſcurſibus:diſcurſionibus:nam quia fuſi per eam diſcurrebãt per omnem uallem diſcurrunt:ET Sternunt deiiciunt.Q VOS uident:hoſtes.ſ.NEC ineſt alter metus:quia nihil aliud metuunt non enim ſciebant ſe inſidiis circũuentos.Q VO ruitis: Commiſeratio eſt poetæ a periculo Fabiis imminenti.erant inſidiæ diſpoſitæ.Irruebant tamen in hoſtes neſcii ergo.

¶ Q VO ruitis generoſa domus: Apoſtrophe miſerãtis poetæ tãtæ generoſitatis iteritũ. FRAV de perit uir/tus: Sentẽtia: ꝯ olot rhetoric⁹. aut certe hoc dicit fraude pereũt q̃ apto marte nõ poterãt ſupari. AD Bellũ miſſos abſtulit una dies: Nõ cæſi ſũt eadẽ die qua & in bello ꝓfecti. Id. n. eẽt alienũ ab hiſtoria. Sed una die hoc ẽ idibus Februariis Fabii cæſi ſũt ad unũ oẽs. V T tñ Herculeæ ſupeſſent ſemina gẽtis Credibile eſt ipſos ꝯſuluiſſe deoſ Fabiã gẽtẽ Herculeã dicit nõ pp fortitudinẽ ſed q̃a ferũt Herculẽ ꝯcubuiſſe cũ Euãdri filia & ex ea natũ Fabiũ autorẽ gẽtis Fabiæ Syllius: Cũ regia uirgo hoſpite uicta ſacro Fabiũ de culmine læta ꝓcreat: & magni cõmiſcet ANT. FAN. Fabii herculei

Q uo ruitis generoſa dom⁹ male creditis ho
Simplex nobilitas ꝑfida tela caue: (ſti:
Fraude perit uirtus, i apꝛos undiq; campos
Proſiliunt hoſtes: & latus omne tenent.
Q uid faciant pauci contra tot milia fortes?
Q uidue, qd' i miſero tẽpore reſtet habent?
Sicut aper longis ſiluis latratibus actus?
Fulmineo celeres diſſipat ore canes:
Mox tamen ipſe perit: ſic nõ moriũtur inulti
Vulneraq; alterna dantq;, feruntq; manu:
Vna dies fabios ad bellum miſerat omnes:
Ad bellum miſſos abſtulit una dies:
Vt tamen herculeæ ſupeſſent ſemina gẽtis:
Credibile eſt ipſos conſuluiſſe deos:
Nã puer impubis: & adhuc non uulis armis:

ſeminis ortus Arcas in Herculeos mater uentura nepo/tes. Q uidã uero autore Plu. Herculẽ apd fluuiũ tyberi cũ muliere idigna cõgreſſũ habuiſſe aſſerũt & eũ Fabiũ genuiſſe q̃ autor fuit familiæ Fabiorũ: quos nonnulli ab agroꝝ foſſiõe Fodios appellatos memoriæ tradiderũt ac deinde mutatis duab⁹ lrĩs Fabios dictos: Eaꝫ ob cãm putamus. Q. Fabiũ maximũ: cũ tarẽtũ ab hoſtibus rece/piſſet Herculis ſignũ ĩde trãſlatũ in capitolio dedicaſſe Cõſtat præterea gẽtem Fabiam hæreditaria ſacra her/culis habuiſſe: unde quidam Iuuenalem dixiſſe uolunt: Natus in Herculeo Fabius lare. fabii nõ dicti

¶ Q VO ruitis: quos uos ipſos pditũ itis. DOMus ge/neroſa: nobilis ãt generoſa familia. MALE creditis: ma/le pditis. HOSti: hoſtiũ iſidiis. O nobilitas ſimplex: pura ſine aſtutia. CAVE tela pſida: pſidoꝝ hoium: q̃ iſidiis pugnãt. FRAV de: loqẽ ex ſnĩa nõ põt exupari uirt⁹ ar/mis: aut uirib⁹: ſed fraudib⁹: & in paradoxis Cicero quã/ti ẽ æſtimãda uirtus q̃ nec eripi: nec ſurripi cuiquam põt. nec tẽpeſtatũ: nec tẽpoꝝ ꝑturbatiõe mutari: & reliqua: & ĩ rhetoricis ĩ exẽplis. Sola uirtus ĩ ſua ꝑtãte ẽ oĩa ꝑter eã ſubiectæ ſũt fortunæ dñatiõi: ſed q̃ nõ uirib⁹ perit. PE/rit uirtus fraude: hoc ẽ dolo: & ĩ æne. dolus an uirtus q̃s ĩ hoſte reqrat: repꝛhẽdẽdũ tñ eſt dolis ſupare: aperit nunc PAV. MAR.

ipſos dolos ipſas inſidias. HOStes undiq;: ex oĩ pte. PROſiliũt: porro aut lõge ſaliũt ſaltãt. IN Apertos cãpos: circũ uallem oẽm iſidias ſtruxerant magno ab etruſcis omnibus accerſito præſidio. ET Tenent omne latus. ual/lis ſcilicet nam undiq; circũuenerant. Q VID fa. excuſatio eſt fabiorum quia pauci a tot etruſcorum militibus circũuenti. Q VID faciant: quid uellent aut poſſent facere. PAVci: fabii. FORTES etiam cum fortes ſint qd' tñ facere poſſunt. CONtra tot milia: & etruſcoꝝ. ſ. q. d. nihil. Q VIDue: uel quid. HABent quod reſtet ĩ mi/ſero tpe in tẽpore miſeriæ pp cedẽ futurã & extraneo hoc eſt quid habent: quod in eo tpe conſulere potuiſſent. AVT quid habẽt quod reſtet: quod ſupereſſit nihil habent quia euadere nõ poſſunt: undiq; enim ab hoſte præmõ/tur. SICVT aper. Cõparatio fabiorũ ad aprum: quia canibus uexatus: & undiq; obſeſſus. & ſi moriturus eſt: ca/nes tñ ipſos dentibus lacerat: ſic Fabii trucidati trucidabant hoſtes. SICVT aper: græce κάπρος aper dicit. alii ab ἀφρος quod eſt ſpuma: quia ſpumam ori emittit dictũ putant. alii aper quaſi aſper: quia hirſutus ſetis. SICut aper fulmineus: fulmineus quod ad dentium uim. ACTus uexatus. LONge ſiluis: per ſiluas. LATratibus: canũ ſ. DISſipat: diſiicit. ORE: rictu & dentibus. CANes celeres: ueloces. TAMen mox: ſubſequenter. IPSE: aper. PE/RIT: quia & ipſe opprimitur. SIC: fabii. ſ. NON moriuntur inulti: ſine ultione quia etiam & ipſi diſſipant ho/ſtes: ET Dant: hoſtibus. ET Feruntː ſuſtinent patiuntur: accipiunt ab hoſtibus. VVLnera alterna manu: quaſi p/ares quia ipſi hoſtes: & hoſtes ipſos uulnerabant. VNA dies: Hac repetitione Paton mouet. una enim die fabii omnes in bellum profecti ſunt. & in una die omnes cæſi ſunt. Romani. ut Dionyſius inquit diem illam qua is ca/nis fuit nigram & infauſtam ponunt: neq; feriunt quicquid incipiunt fortunam illius diei abominantes. VNA dies quæ fuit iduum feb. Miſerat omnes fabios ad bellum. ſ. ueiens. VNA dies perdidit miſſos ad bellum: quia ĩ die cæſi ſunt. unde & Liuius inquit. fabii cæſi ad unũ oẽs ꝓſidiũq; expugnatũ. ccc ui piſſe ſatis conuenit unũ pro/pe puberẽ ætatem relictũ ſtirpem genti fabiæ: dubiiſq; rebus po. ro. ſæpe domi belliq; maximum futurum auxi/liũ: & ideo ſequit ut tñ herculeæ. VT tñ: Erat fabii. ut diximus Paulo ſuperius e ſanguine Herculeo nam rediẽs ex hiſpania Hercules ut ſuperiore libro diximus: & ubi poſtea Roma condita fuit hoſpitaretur. cũ Arcadica pu/ella concubuit: e qua natus eſt fabius. a quo principium & originem ſumpſit familia fabiorum ipſa etiam puel/la cum reſciretur ab Hercule cognita cuſtos cum potitiis & pinariis Herculei tẽpli facta eſt: prouiſum eſt ergo a diis ea clade: ut aliqs ex Herculea domo ſupeſſet. TAMen credibile eſt: credi põt. IPSos deos cõſuluiſſe: pui/diſſe ut ſupeſſent ſupſtarẽt ſupuiuerẽt. SEmia Herculeæ gẽtis fabiæ familiæ: q̃ ab Hercule traxit originẽ. NAM pu. Diony. lõga diſputatiõe ꝓbare conat ueriſimile nõ eẽ unũ tñ ex oĩ fabia gẽte ſupfuiſſe nec oẽs ꝑter unũ tñ fabios cæſos fuiſſe. nã & qui apti in bellũ ꝓfecti ſunt ſine cõiugibus & liberis oẽs eẽ nõ poterãt: credẽdũ eſt er/go: & alios ſupfuiſſe. SED de uno dr: q̃a hic cæteris uirtute clarior euaſit: & ideo ab eo iſtauratã eẽ familiam fa/biorũ putarent. & fuit auus illius Q uinti ſabii Rutiliani qui primus maximus in ea familia appellatus eſt: cuius Pli. meminit de uiris illuſtribus & Liuius ut Plu. & Diony. & Valerius a quo deſcẽdit poſtea Quintus fabius: q̃ Hãnibalẽ tarditate & cõſilio frenauit: cõſuluere ergo in hoc dii. NAM puer impubes: qui nondum ad puberem ætatẽ puenerat. Puberes enim dñr: qui iam gignere poſſunt. ET non utilis adhuc annis: ætate: quia puer.

ANT. FAN.

¶VNVS de familia gēte relictus erat. Hic hoc ípuberē ætatē domi relictus fuerat ut diximus quāuis e tāta familia unū tm̄ ſupfuiſſe uix credibile uideaſ. SCIlicet ut poſſes olim ut maxime naſci: Olim hic futuri tpis habet ſignificationē. & eſt apoſtrophe ad. Q. Fabiū maximū q mora fregit Hānibalē. ut unus hō nobis cūctādo reſtituit rē. Vir. Tu maximus ille es unus q nobis cunctātē reſtitues rē. Syllius: Tercētū domus hæc Fabios armauit in hoſtē Limine ꝓgreſſos uno pulcherrima quoꝝ cūctādo Fabius ſupauit facta. Hūc a uerruca quā in labiis habuit uerrucoſum a moꝝ clemētia ouiculā dictū accæpimus quāuis ſint qui aliā afferāt rōnē. Eūdē obtrectatores cunctatorē dixerūt cui tm̄ Senatus Populuſq; Ro. iure coronē grāmineā dedit qđ urbē Romā obſidione hoſtiū liberaſſet. CONtinuata loco tria ſidera: Tres angues in cœlo ſunt ut ait Ser. Vnꝰ q ē i ſeptētrione. Alius ſerpētarii q a græcis οφιοχυσ dicit. Tertius auſtralis in quo ſūt coruus & crater q ut autor ait hoc loco. xvi. calendas Martias orit ueſpi. Cæteꝝ Columella cratera tm̄ oriri ſcribit hoc tpe & Iginus autor ē eūdē anguē quē hydrā dicūt triū ſignorū zodiaci hoc ē Cācri Leonis & Virginis lōgitudinē occupare cū quibus orit. nā ex ortu Aquarii & piſciū in occaſum ferẗ ut occidit obliqua cū ſurgit Aquarius urna Et nitidi piſces primū tenuiſtis olympū. Hæc hydra cū coruo & cratere. xli. ſtellis cōſtare dicitur cuius ſitū qui a nobis omittiẗ cōſulētibus ut diximꝰ breuitati apud Iginū lector iueniet. Hic ortus de quo nunc agimus & ueſptinus & chronicus appellaẗ qui fit in ipſo ſolis occaſu ſiue ipſius noctis initio. I MEA dixit auis: Corui cū futura ꝓdicere putētur Apollinis numini dicati ſunt. Oui. alibi. Sed ales ſenſit adulteriū plæbeius. Eorū peſſima ſignificatio eſt ut inqt Ply. cōglutiūt uocē uelut ſtrāgulati: q ut idē ſcribit cū medie hoſpites occiſi ſūt oēs e Pelopōneſo & Attica regiōe uolauerūt. Cur aūt i Apollinis tutela ſint ſm̄ fabulā Lactancius grāmaticus docet. ubi interpraetatur illud Statii in. iii. thebaidos Non comes obſcurus tripodū Inauratū cratera: Particula in auget hoc loco ut ſi dixeris impotens regno. Dicitur crater a cirnao ideſt miſceo.

Verruco ſus fabius

Fabius ouicula

Tres angues in cœlo

Coruus anguis & crater oriuntur. xvi. calendas mar.

Vnus de fabia gente relictus erat:
Scilicet ut poſſes olim tu maxime naſci
Cui res cūctando reſtituenda foret:
¶ Cōtinuata loco tria ſidera coruꝰ & āguis
Et medius crater inter utrūq; iacet:
Idibus illa latent oriuntur nocte ſequenti
Quæ tibi cur tria ſint tam ſociata canam:
Forte ioui phœbus feſtum ſolenne parabat:
Non faciet longas fabula noſtra moras:
I mea dixit auis neqnid pia ſacra moretur:
Et tenuem uiuis fontibus affer aquam:
Coruus inauratū pedibus cratera recuruis
Tollit & aerium peruolat altus iter:
Stabat adhuc duris ficus denſiſſima pomis:
Tentat eam roſtro non erat apta legi:

Cur corui ſunt i apollinis tutela

Crater

PAV. MAR.

¶VNVS ſolus erat relictus de gēte fabia: occiderāt n. cæteri: & unꝰ ſolus ſupfuit. SCIlicet ut. Ab hoc igiẗ q tm̄ ex ea cede ſupfuit ꝓgenitꝰ ē. Q. Fabius: q Hānibalē tarditate frenauit Scilicet ut poſſes tu olim: i futuꝝ. TV maxime: tu Quinte fabi maxie: & ſupius diximꝰ: Illa domus meritis maxima dicta fuit. CVI foret: in futuꝝ eēt. Reſtituēda res: romana. ſ. Cūctādo: retardādo: nā retardatiōe pugnæ frenabat Hānibalis ipetū & enniꝰ deus hoc unꝰ hō nobis cūctādo reſtituit rē: & Virg. Vnus q nobis cūctādo reſtituit rē. CONtinua: nocte poſt idus februarias hoc ē. xvi. calē. mar. coruus: Anguis. & crater oriūẗ: q cur cœlo ſint locati eādē fere cāꝫ quā poeta Hig. refert. coruus tutela Apollinis uſus eo ſacrificāte: miſſus aquā purā petitū uidit ficuū arbores imaturaꝝ: expectās ut maturēſcerēt i arbore cōſedit: Poſt maturitatē pluribꝫ cōeſis: expectās Apollo coruū cū cratere uolātē uidit: eo actus tm̄ ē mora corui aliā aq̄ uti ꝓ quo amiſſo hac eū ignominia affecit: ut donec ficus maturierit bibere nō poſſet: ita q illis dieꝰ guttur hēat ꝓfuſū: q cū uellet ſitū corui ſignificare iter ſidera collocauit cratera: & ſuppoſuit hydrā q coruū ſitiētē moraret ipſa uero hydra triū ſignoꝝ lōgitudinē occupās cācri: leōis: uirginis iter eqnoctialē: & hyemalē circulū collocaẗ. oriūẗ hæc hydra: coruus: crater ſole occidēte i extrema pte Aqrii. uerū ut Ply. oñdit. Italiæ milus oriẗ. xiii. cal. martias. TRIA ergo ſidera: tres cōſtellatiōes. Cōtinuata: ſūt. ſ. LOCo: in eodē loco: & ob id cōtinuata: q a occupāt ſpaciū cācri leonis: & uirginis: aut cōtinuata q a ſimul ſociata ſunt. CORuus. & anguis: hydra. Et crater medius latet inter utrūq; inter coruū & anguē: latet dixit quia eſt obſcurioꝝ ſtellaꝝ. CRAter: genꝰ eſt poculi & græce κρατηρ per η iō habet illud e lōgū apud nr̄os. ILLA: ſidera. ſ. coruus: anguis: crater. LATent idibus: quia tunc nō oriūtur coſmice hoc eſt qn̄ ſol occidit ſed. ORiuntur: oriri incipiunt. NOCTE ſequēti: nocte poſt idus. QVAE: ſidera. TRIA canā tibi cur ſint tam ſociata: ita iuncta & cōtinuata FORte. nūc ipſam fabellā explicat. nec in ea uelle longius imorari pulliceẗ. erat phœbus ioui ſacrificaturus ꝓ ſacrificii uſu coruū iuſſit aquā e uiuis fontibus afferre. FORte caſu. PHœbus parabat ſacrū ſolēne q̄ſi ſolēne ſacrificiū. IOVI: in honorē Iouis. illud ſolēne dr̄ q ſemel ſolū i āno fit: & ſi interdū cōfundiẗ. FABula nr̄a nō faciet lōgas moras: q a in recēſenda fabula diutiꝰ nō imorabor. hēmus fabulā. Argumētū & hiſtoriā: q ſic Cicero diffiniuit. fabula ē: quæ neq; res ueras nec uerīſimiles cōtinet: ut hæc: q tragœdiis tradita ſunt. ARGumētū ē ficta res: q tm̄ fieri potuit: uel ut argumēta comœdiaꝝ. HIſtoria eſt res geſta: Sed ab ætatis nr̄æ memoria remota. SACrificaturus: phœbꝰ. DIXIT auis mea: o corue: coruus. n. ē ſub Apollinis tutela: q prius albus erat. At niger factus ē reuelato adulterio corinidis puellæ a phœbo amatæ: de q natus eſt æſculapiꝰ: ut in. ii. meta. I. VAde: & neqd ne aliqd. MOreẗ: detineat i mora. PIA ſacra: religioſa ſacrificia: uel pia: q a filii ad patrē. ET affer aquā tenuē: purā: & liquidā. E uiuis fōtibꝫ: e ſcaturiēti fōte. CORuus: Obtēpaturꝰ phœbo coruus accepit craterē deauratū: & uocale occepit. COruus græ. κοραξ dr̄. TOLlit: ꝓ attollit. CRAtera inauratū deauratū nō. n. erāt aureū: ſed deauratū. aureū eſt ex toto: auratū ex pte inaurata āt erāt pocula: quibꝫ ſacrificabaẗ. PEdibus recuruis: q̄ſi unguibus reflexis. ET Altus: ſublimis. PERuolat aerium iter: q̄ſi uolat ꝑ aerē. Iter. n ab eundo dr̄ & ē trāſlatio ab inceſſu pedū. STAbat ficus

arbor ipſa. STAbat: pminebat: nã ſtare pminere ẽ ĩterdũ. DENſiſſima pomis: q̃ſi habẽs poma ſpiſſa. ADHVC du.im maturis: & iõ dura erãt ipſa poma. CORuus tẽ. cã: eius poma eã ficum. NON erat apta le. ad colligẽdũ: q̃a ĩmatura. PEL. lectꝰ: auiditate ficos edẽdi: ĩmemor factꝰ ẽ iuſſoꝝ phoebi: expectauitq̃ dõec fici matureſcerẽt.

Im memor imperii ſediſſe ſub arbore fertur:
Dum fierent tarda dulcia poma mora:
Iáq; ſatur nigris longũ rapit unguibus hydꝝ:
Ad dominum rediit, fictaq; uerba refert:
Hic mihi cauſa moræ uiuaꝝ obſeſſor aquaꝝ
Hic tenuit fontes officiumq; meum:
Addis ait culpæ mẽdatia phœbus, & audes,
Fatidicum uerbis fallere uelle deum:
At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ:
Dixit: & antiqui monumenta perennia facti
Anguis auis crater: ſidera iuncta micant:
¶ Tertia poſt idus nudos aurora lupercos

¶ IMMEMOR impii: Oblitus q̃ Apollo impaſſet ut aquã afferret. LONgũ rapit unguibꝰ hydrũ Bñ hydrũ cum meminerit aquaꝝ: a q̃bus hydrus nomen accæpit. DVM lactẽs herebit ĩ arbore ficus: Egreſcũt Corui au tore Ply. ſexagenis diebꝰ ſiti maxime anteq̃ fici coquãt autũno. Cũ his & anſeres ut idẽ ſcribit ab æſtate ĩ autũ nũ morbo cõflictari dr̃ Nõ placet & ficũ p morbo ut Priſcianus docet flecti ſecũdũ q̃rtã declinationẽ & q̃d id nõ memini me legiſſe & q̃ a fico ficoſus deducit ut ficoſa eſt uxor ficoſus & ipſe maritus. non ficuoſus a ficu ut ab actu actuoſus a fructu fructuoſus a quæſtu q̃ſtuoſus. ANT. FAN. Corui natura quadam-

TER tia poſt idus nudos aurora lupcos Aſpicit. xv. calẽdas Martias in honorẽ panos lupcalia celebrant q̃ multi ſcriptores tradiderũt antiq̃s tẽporibus fuiſſe paſtoꝝ ſimilia lyceis arcadũ. Vidẽtur ãt iſtituta expiatiõis gr̃a ut inq̃t Plu. in Romulo cũ celebrẽtur hoc mẽſe quẽ expiatiuũ iterp̃tant & eoꝝ diẽ cõſtet februatã ueteres appellaſſe in q̃ nudi iuuenes lyceũ Pana uenerãtes pꝰluſum ac laſciuiã currebãt: q̃bus mulieres palmas caprinaꝝ pellıũ ſcuticis cædẽdas p̃bebãt pſuaſum hñtes ea uerbera p̃gnãtibꝫ pariẽdi ſterilibus ãt cõcipiẽdi facultatẽ afferre. Vñ illud ẽ Iuue. Nec pdeſt agili palmas p̃bere lupco. Lupcalioꝝ originẽ nõnulli Romulo ac Remo tribuũt q ut Vale. Maximus ſcribit ſolẽnitatis huiꝰ morẽ tũc ĩchoarũ cũ lætícia exultãtes q̃d eis auus Numitor rex albanoꝝ eo loco ubi educati fuerãt urbẽ cõdere pmiſerat: facto ſacrificio cæſiſq; capris epuloꝝ hilaritate & uino largiore puecti diuiſa paſtorali turba ĩcincti pellibꝫ ĩmolataꝝ hoſtiaꝝ obuios iocãtes petiere. Scripſit & idẽ fere Butas q̃d ẽ quẽ fabulari Plu: exiſtimat. Ait. n. ĩterẽpto Amulio Romulũ ad eũ locũ cũ lætitia cucurriſſe ĩ quo ĩfantibꝫ lupa mãmã ſũmiſerat memoriaq; illiꝰ curſus lupcaliorũ celebritate referri: Sꝫ uulgarior fama tenet Euãdrꝝ hoc ſolẽne ex arcadia in italiã attuliſſe q̃d Plu Liui. & plerıq; alii ſcribũt: cui Faunꝰ (teſte iuſtio) & agros & mõtẽ quẽ ille poſtea palatinũ appellauit benigne dr̃ aſſignaſſe ĩ cuiꝰ radicibꝫ tẽplũ Lyceo quẽ græci Pana Romãi lupcũ appellãt cõſtituit. cuiꝰ dei ſimulachrũ nudũ capria pelle amictũ erat: quo hitu Romæ (ut idẽ autor ait) lupcali ſic currebat. In his moris fuit ut capræ iugularẽt ſiſterẽt q̃ ibi duo adoleſcẽtes quoꝝ frõtes Alii cultro ſanguĩe pfuſo tigerẽt: Alii ſtati lanã lacte madẽtẽ admouẽtes abſtergerẽt ea lege ut abſterſos adoleſcẽtes ridere oporteret q deĩde ĩciſis ĩ corrigias capraꝝ pellibꝫ diſcurrẽtes obuios uerberabãt: q̃ꝝ reꝝ cãs q̃cũq; afferri pñt Plu. docet in Romulo: Propriũ ac ſuũ p̃terea eiꝰ celebritatis fuit ut lupci canẽ ĩmolarẽt uel expiatiõis gr̃a q̃ Græci ad expiãdũ canes adhibere ſoliti ſũt: uel ad lupæ gratiã q̃ Romulũ ac Remũ nutriſſe dr̃: cui nõ ĩmerito iugulabat aĩal lupis inimicũ: uel q̃a Pani ſacrificiũ fit cui pp greges amicꝰ eſt canis. Ab ea lupa nõnulli lupcalibꝫ nomẽ īditũ uolũt. Vñ lupci ĩde curſũ ĩcipiebãt ubi Romulũ expoſitũ ferũ ĩueniũtur tñ ut ait Quinti. q lupcalia tres p̃tes orõnis eẽ cõtẽdãt q̃ſi luere p caprũ: q alii inde noĩata exiſtimãt q̃ inuocatione panos lupi a ſtabulis arcerẽtur: quẽ deũ inde lyceũ dcm̃ arbitrãtur lycos. n. græce dr̃ lupus quãuis ſcripſerit Varro ut diuus Auguſtinus refert Arcades quoſdã in lupos fuiſſe cõuerſos: quoꝝ q hũanas carnes nõ deguſtauerãt decimo ãno in priſtinũ ſtatũ reuerſi ſunt e q̃bus idẽ Varro unius nomẽ exp̃ſſit q deguſtato ſacrificio q̃d deo ſuo Lyceo Arcades faciebãt dr̃ mutatus in lupũ & poſt nouẽ annos figuræ p̃priæ reſtitutus. Vñ Panẽ Lyceum dictum idẽ autor exiſtimat: cui placet quoq; lupcalia dicta eẽ q̃ in lupcali lupci ſacra facerẽt. Eſt. n. lupcal teſte Seruio ſpelunca ſub mõte palatino in q̃ de capro luebat. i. ſacrificabat unñ & lupcal dictum nõnulli putãt. alii q̃ lupa illic Remum Romulumq; nutrierit alii locum eẽ Lyceo. i. Pani ſacratum uolunt cui ẽt mons Lyceus in Arcadia cõſecratus eſt in quo Lycæi iouis tẽplum fuit teſtibus Plinio & Strabõe. Lupcale ſacrum Auguſtus pan latim abolitum reſtituit ſuſcepto põtificatu maximo ut ait Suetonius uetuitq; lupcalibus currere imberbes: Hæ feræ publicæ ac ſtatiuæ ſunt teſte Macrobio ut agonalia carmẽtaliaq;. Sane Mẽdeſii in ægypto Pana colunt ore hircino & cruribus ut Herodotus ſcribit quẽ deum e Veſta & Cælo natum Euemerus tradit quod nõ placet: eius uxor Aege fuit ex qua iuppiter dicit filium ſuſcepiſſe per q̃d æges & panos filius putaret ægipan appellatus eſt. Lupcalia xi. calẽdas martias Lupercaliorum origo lycos lupcal

¶ IMMemor impii: illiꝰ. ſ. q̃ phœbꝰ ĩpauerat hoc. ſ. ut aquã ferret. FER f: dr̃. SEDiſſe ſub arbore: dũ donec: uel uſq; quo. POma fierẽt dulcia: matura. Tarda mora: lõga expectatione: & hic natũ ẽ puerbiũ de his q tardius reuertũt miſimꝰ coruũ. IAMq; ſatur: poſtea q̃ maturuere ficus ad ſaturitatẽ de his comedit coruꝰ rediitq; ad phoebũ ferẽs hydrũ: quẽ tãtæ recordatiõis cãꝫ fuiſſe arguit. Nã & fõtes obſeruabat. & offm̃ eiꝰ ĩpediebat. IAMq; coruus ipſe. SATur: comeſis ficubꝰ. RAPit lõgũ hybrũ: lõgum anguem. NIGris unguibꝫ: hydrũ dicimus ſerpẽtem q in aq̃s degit. REDit ad dñm: ad phœbum. Et refert ficta uerba: falſa: & cõpoſita uerba. HIC: anguis. ſ. OBSeſſos aquarũ uiuarũ. quaſi uiui fonds: ut paulo ante uiuis fontibus. FVIT mihi cã moræ: retardationis. HIC anguis. TENuit fontes: occupauit aq̃s. ET Officium meũ: quod ex meo officio fieri debebat: hic impediuit. offm̃ eſt congruus uniuſcuiuſq; actus. Addis: excuſauerat ſe coruus hoc mendatio: quod cognitum eſt a phœbo: nam nihil eũ latere poterat. qui nõ mõ p̃ſentia uidebat: ſed futura oĩa præſciebat. ideo in coruũ inuehit. AIT dixit: PAV. MAR.

PHœbus tu ad.cul.crimini & noxæ tuæ.MENdacia.q.d.nõ ſatis.ſit te deliquiſſe niſi etiam mendatio te excuſes. ET AVdes:hoc ad corui temeritatem.AVDes uelle ſal.decipere.VERbis fictis:& falſis.FATidicũ deũ:fata pdicẽtẽ & eſt argumẽtũ a maiori:qui futura pdicit:nõ abs te põt decipi de pſenti:cũ oia uideat. HAC phœbus coruũ ignominia affecit ut dũ eſſent in arbore ficus haberet guttur prouiſio ꝫ:quo aquaꝫ nõ ebiberet. AT aquæ gelidæ bibẽtur tibi.a te.DE nullo fonte:de nulla aquarum ſcaturigine.DVM ficus lactẽs:habẽs lacteũ ſuccum i & tunc eſt immatura. HAEREbit:pendebit. IN Arbore:in ficu. DIXIT & an.phœbus in perpetuam rei memoriam anguem:coruum cratera ecelo figurauit. DIXit:phœbus ſcilicet ſuperiora uerba. ET ANguis auis: coruus.CRAter:poculũ per appoſitionem.SIDEra iũcta:ſociata & cõtinuata.MICant:ſplendẽt.Monumenta perennia:quaſi in perpetuam memoriam.FACTI antiqui:huius antiquæ rei.MONumẽtá:monumẽtũ:ut ueteres iuriſcõſulti diffiniunt eſt q gřa ſeruandæ memoriæ exiſtit:& alias monumẽtũ generalis res.ſ.in poſterum memoriæ cá prodita:quæ ſi corpus uel reliquiæ iferũtur fiet ſepulchrũ.Si uero nil uerũ inferat erit monumẽtũ memoriæ cá tactum qđ græci appellant eſt eni μνημειον monumẽtũ & memoriale μνημονεω memoriá facio:μνημη & πνημοσυ memoria πνῆμων memor. TERtia.xv.calẽ.mar:fiũt in honorẽ fauni lupcalia:q̃ quis a Romulo ſint:q dicát iſtituta fuiſſe:ut iferius ſuo locó dicemus.tñ in latio ab Euádro originẽ habuere:ná q ſub eo erát:arcades icolæ:ubi palatinũ cõdidere firmati admonẽte eos carmẽti:ut Dio inquit:lyceo pani tẽplũ cõſtruxere.eſt.n.ap arcades pan uetuſtiſſimus:plurimũq͂ i honore hitus:hæc ille.& Liui inqi:ferũt euádrum ſolẽne allatũ ex arcadia iſtituiſſe:ut nudi iuuenes lyceũ pana uenerátes:p luxũ atq laſciuiá currerẽt:quẽ romái deinde uocauerũt Inuũ:& reliqua. Teſtis eſt etiá Euſtathius Euádrũ paní tẽplũ dedicaſſe.& Trogus dixit Euádrũ ſub pallátio tẽplũ:lyceo quẽ græci pana:romani lupcũ uocant cõſtituiſſe.Pana:Faunũ:Inũ eũdẽ ẽẽ cõſtat.de quo plura ſuperiore libro diximus.Sed quæ ſuperarát hoc in loco explicátur.Arcadeos ſiluarũ dñm eũ appellát:habet cornua:barbáq plixá caprinos pedes:uirgá & fiſtulá gerẽs:cuius amor & delitiæ erho creditur nullus oſculis obnoxia.At ſub ac figura Matro.ſolẽ itelligi debere diſputauit Probus uero ſub huius noie iouẽ:hoc ẽ mũdũ ipm coli,diſſeruit pcipue eũ Pan apud græcos omen ſignificat:q̃ſi uniuerſam naturá cõprehẽdẽs. Sed honoratus Inuũ Pana eẽ dixit:ab ineũdo paſſim cũ aialibus.Nec deeſt qui dicat Faunũ primũ fuiſſe:qui ſilueſtris hoies in ciuicos cultus deduxerit:tẽpla fecerit q ab eo fana appellari Probus inqt.Sed ſi de ipſo pane intelligimus.nõ aſſeritur.ná qui ſilueſtris eſt in ciuieos cultus alios deducere nõ potuit.Sed hoc ut ſuperius diximus:Saturno & Iano aſcribit.In panis ergo honorẽ hac die cõſtituta ſunt lycea ludicra:q a noſtris lupcalia dicta ſunt.fiebant aũt a nudis lupcis:tecti tñ erát ut teſtis eſt ipſe Trogus.caprina pelle.ná quo habitu ſimulachrum ipſius dei figurabatur in eo habitu ſua ſacra fiebát Sed uariæ de hoc cauſæ referũtur:quas inferius explicabimus:inqnit ergo. TERtia aurora:hoc eſt tertia dies.POST idus:& erit.xv.die menſis februarii:hoc eſt.yv.calen.martias.

Aſpicit,& fauni ſacra bicõnis erunt:
Dicite pierides,ſacrorum quæ ſit origo.
Attigerit latias unde petita domos.
Pana deum ueteres pecudis coluiſſe ferũtur
Arcades arcadiis plurimus ille iugis:
Teſtis erat pholoe teſtes ſtymphalides un
Quiq citis ladon in mare currit aquis: dæ
Cinctaq pinetis nemoris iuga nonacrini:

ANT. FAN. ¶FAVNI ſacra bicornis erũt:Faunus a fando nomen accæpit ut ſupra diximus:uñ ab Horatio dr uiroꝝ mercurialium cuſtos qm a Mercurio ſermo manauit.Idẽ & inuus dr & Pan hoc eſt totius nature de⁹ ut Panos uocabulum oñdit.diciturq hẽre cornua in radiorum ſolis & cornuũ lunæ ſimilitudinẽ.Eſt enim Pan uniuerſæ ſubſtantiæ materia is dñator.Quare Arcades eũ appellabant habetq barbam prolixam uirgá fiſtulá & caprinos pedes quarũ rerum ſignificationem Macrobius tradit.PHOloe:Mons Arcadiæ ubi pter cyllene ꝫ ut diximus autore Strabone inſigniores mõtes ſũt Pholoe Lycæus Menalus ac Parthenus.TESte ſtymphalidas uñ:Eſt in arcadia mons ſtymphal⁹ & lacus Stymphalis a quo aues Stymphalidas dictas & ab Hercule ſagittis ac tympanis fugatas poetæ finxerũt:quis Lactãu⁹ grámaticus ſcribat occiſas eas ab Hercule nõ ſagittis ſed æris ſonitu.Alii ſublatas dicũt & tinnitu tabulæ æreæ & ſagittis cũ in hũc locũ cõueniſſent & toti⁹ regiõis fruct⁹ popularẽtur.E ſtymphalide lacu Eraſin⁹ fluui⁹ erũpit ut autor ẽ Stra.cui⁹ ripis Stymphalũ oppidũ oli icũbebat.qđ abeſt a lacu ſtadiis.l.QVIq &c.Ladon fluui⁹ eiuſdẽ regiõis ẽ:ut Arcades hũc ladonq rapax & menalus igẽs rite colũt. Huic & Eraſino contrariũ qdá euenit:Ladonis enim fluẽta occluſo quõdá fonte detẽta ſunt eraſinus uero exitũ aliquádo nõ habuit. Nemoris iuga nonacrini:Nonacria teſte Lãctãtio grámatico nomẽ eſt loci uel agri arcadiæ.ná quod quidá Nonacriam dici uolunt Arcadiá a nouẽ mõtium ſummitatibus nõ placet.Eius mon nonacris eſt autore Plinio.

Faunus
Inuus
Pan
Pholoe
Stympha lus mons
Stympha lis lacus
Ladon
Nonacria

PAV. MAR. ¶ASPIcit nudos luper.Fauni ſacerdotes:qui lupercalia ſacra faciebát in lupercali:ut Var. inquit: Locum eniꝫ ubi ſacra hæc fiebát:a romanis lupercal a græcis lyceũ:quod idẽ fere ſonat.ná & lycos lupus eſt: licet poſſet hoc deduci a lyceo arcadiæ monte.Sed de lupercali inferius differemus.ET ERunt ſacra:ſacrificia & feſta. Fauni bicornis:nam cum cornibus figuratur.DICite o pierides.in referenda hoꝝ ſacroꝝ origine:muſaruꝫ implorat numina.DICIte o pierides.pierides poſt Pieri filias deuictas.quarũ concertatio in meta. refertur cognominatas fuiſſe muſas multi aſſerunt.Pompeius tamen a pierio monte pierides dictas muſas dixit.DIGlie quæ ſit origo ſacrorum lupercalium ſcilicet.ET VNde:a quo loco.PETIta attigerit domos latias: duo petit unde habuerint initium:& unde in italiam uenerint.PANA: exponit nunc Pana fuiſſe uetuſtiſſimum Arcadiæ numen: præſidemq pecorum:quod loca ipſa arcadica teſtantur:quæ ille frequentabat: & in quibus colebatur. ARCades ueteres:uetuſtiſſima enim gens eſt arcadi:ra ut ſuperiore libro diximus dictiq ſunt:ut alii ab arcade Caliſtus:ut Euſtathius. Themiſthus ex Ioue filio.FERuntur:dicuntur.COLuiſſe pana:pro panẽ deũ pecoris:deum armẽ

ti: hoc ē qđ Honoratus inquit q eat paſſim cū aīalibus. ILLE pan. ERAT plurimūs: quia pluris & magni ho minis:& religiōis. IN iugis arcadiis:in mōtib⁹ arcadiæ. Na mōs in tria diuidit̄: radices: latera & iuga Mōtes in ar cadia:q a Ply referūtur: pholoe cū oppido: Itē Cyllene: lycens in quo lycei iouis delubrū Menalus: Arthemiſius: Partheni⁹: Lāphe⁹ Nonacris. Eſt ēt & Erymāthus: in his ergo mōtib⁹ celebris erat panis religio. Erit teſtis: qđ ſ. in arcadia coleret. PAN pholoe: pholoe ut Stra. ingt: mōs eſt arcadiæ olympiæ pxima īmnēs. Teſtes erūt un de ſtymphalides: eſt eni lacus ſtymphalus i archadia. & i ei⁹ ripis erat Stymphalū oppidū: ſed eruptiōe facta ip ſius lacus: & deſiccatiōe. a lacu abeſt Stymphalia urbs: ut teſtat̄ Strabo: ſuo tēpore qnquaginta ſtadiis & teſtis erit LADon: qui currit i mare citis: hoc eſt cōmotis & rapidis aqs. eſt enim Ladon arcadiæ fluuius: q cū prius exitū nō hēret: paludē faciebat, poſtea terremotu alueū inuenit. Et erūt teſtes. IVGA: ſūmitates mōtiū. NEMORis nonacrini. Nonacrim eſſe arcadiæ mōtē diximus. & Higinus ubi multa de Caliſtus fabula retulit: ait q res i nona cri mōte arcadiæ geſta demōſtrat. SED multi dicūt a nomē eminētioribꝫ mōtibꝫ Nonacriā dictā eē Arcadiā ut Trinacriā Siciliā. S; hic nemora nonacrini, p uō acri mōte nemoroſo dicit. CINcta pinetis: qa plena ſūt pinu.

Altaq; trezoene, parraſiæq; niues:
Pan erat armenti, pan illic numen aquarum:
Munus ob incolumes ille ferebat oues:
Tranſtulit Euander ſiluestria numina ſecum;
Hic ubi nunc urbs eſt tūc locus urbis erat:
Inde deū colimus, deuectaq; ſacra pelaſgis:
Flamen ad hæc priſco more dialis erat:
Cur igitur currāt & cur ſic currere mos eſt
Nuda ferant poſita corpora ueſte rogas:
Iſte deus uelox diſcurrere gaudet in altis
Montibus, & ſubitas concipit ille fugas.

ALTAq; troezene: Hæc ciuitas a Ply quoq; Troeze ne dr̄ li. iiii. nat. hiſt a Strabōe ut a pleriſq; aliis troezen illud triū eſt hoc duarū ſyllabaꝝ nomē. Ouidi⁹ alibi Hic tecū trezoena colā pittheia regna. Eſt aūt troezens urbs ppe iſthmū: quā qdā diſtare a mari ſex milibus paſſuū tradiderūt cū Strabo. xv. tm̄ ſtadiis ſcribat. Et hic dicta exiſtimat̄ a Troezene pelopis filio qui cum fratre Pit theo ex Piſea terra commigrās illic regnauit quo mor tuo regnū obtinuit Pittheus. idē geographus troezena urbē fuiſſe iſignē dicit appellatāq; olim Poſidoniā quod Poſidoni. i. neptuno ſacra fuerit. Vñ ait Plu. in theſæo Neptuuū eni troezenii ſūma religiōe colūt & ei⁹ dei tu telæ eoꝝ ciuitas dicata ē cui & fructuū primitias deligū & iſignē i numo tridētē icīſum habēt. Legimus & apud Ouidiū alibi: Hic raptā troezen celeri uirtute recæpit Ergo qđ pauci aduerterūt in nominatiuo caſu & troeze & troezen dr̄ & troezene. Hāc urbem ſūt q Arcadiæ tri buūt ſūt & q Atticæ qđ miramur. ē enim iter iſthmū & ſcylleū teſtib⁹ Pōponio & Ply. quoꝝ ille troezenios inquit eē illuſtres fide ſocietatis Atticæ hic uero eam urbem Achaiæ tribuit: cui⁹ portui quē mētū uocāt parua īminet inſula ut autor eſt Strabo quā Calauriā dicūt. FLAmē dialis: Sacerdos iouis. qđ iō dicit qa in Lyceo mōte Arcadiæ Lycei iouis tēplū fuiſſe memoriæ traditū ē: & ſūt q pana iouē eē uoluerūt. CVR igit̄ currāt: Luperci nudi currebāt uelut nuditatē panos imitarētur uel ut referrēt ue tuſtiſſimoꝝ Arcadū morē uel ut teſtarētur rē quōdā a nudis pſpere geſtā. nā cū in honorē panos lupcaliū ſo lēnitas celebraret̄: Romanoꝝ pecora (ut ingt Ser.) ſubito a latronibꝫ rapta ſūt illi piectis ueſtibꝫ pſecuti ſūt la trōes qbꝫ oppſſis ac receptis cōſuetudo pmāſit ut nudi lupcalia celebrarēt. Scripſit & idē fere. C. Acili⁹ teſte Plu. q ait ea pecora fuiſſe rōuli ac pactis Fauō uotis nudos ad pueſtigādū excurriſſe ne ſudor eos īpediret retardaretq;

Luperci nudi

ET Alta trozene trozon & troezene idē eſt urbs arcadiæ apud ſinū hermionicū cū ameno ſedēs & eminenti i colle in quo ſæpe feliciori tpe ludebāt carmia. Et niues parraſiæ. parraſiā ſupius arcadiā dictā fuiſſe diximus & erat ēt parraſia urbs. SED hic parraſiæ niues: quaſi niuoſi oēs Arcadiæ mōtes. PAN erat: In arcadia pan pecorū & aquaꝝ deus erat. & pro ouiū incolumitatē pani munera offerebāt. PAN erat illic: in arcadia numē. ARMen ti. deus pecorū: quia illoꝝ cuſtodiæ: & tutelæ præerat. Nā ea tuebat̄. ERAT pan illic numen aquarum etiam & aquarū deus. ILLE: pan. FEREBat munus: quia ſibi munera offerebantur. OB Oues incolumes: quas ab omni morbo tuebat̄. TRANſtulit: iā retulit onde ſacra habuerint originem hoc ab arcadibus qui in arcadia plurimū colebat̄. Nūc refert unde in italiā uenerint: Illa inquit ex arcadia in italiā in locis ubi cōdita eſt roma: Euāder trāſ uexit Euander de hoc ſuperius diximus. Trāſtulit ſecū numina ſiluestria: quaſi panis ſacra: qui dominus eſt ſiluarūm ut diximus. Huc in italia. VBI nūc eſt urbs: roma. ſ. TVNC: euandro aduenitēte. ERAT locus urbis nondū erat condita: ſed ibi condi debebat: quæ eſſet futura orbis domina. INDE ab illa: trāſlatione euādri. COLimus nos: ſcilicet latini. DEVM panas ſcilicet: ET ſacra deuecta pelaſgi ſcilicet. tranſlata in latium ab arcadibus. nam ut ſuperius diximus: Euſtathius arcadiā inquit aliquando appellatam fuiſſe pelaſgiam: aliquando lycaoniam: ali quando gigantida: aliquando paraſiam. FLAmen dialis. hoc eſt iouis ſacerdos. ERAT priſco more: ueteri cōſue tudine. AD Hæc ſacra ſcilicet perficienda. FLAmen. Varro inquit flamines quod in latio capite uelato erāt ſem per: ac caput cinctum habebant filo: flamines dicti. HORum ſinguli cognomina habent ab eo deo cui ſacra fa ciunt: SED partim ſunt aperta: partim obſcura aperta ut Martialis. uulcanalis: obſcura dialis: & furialis. cum dia lis a ioue ſit & reliqua. CVR igitur: In his Fauni ſacris nudi iuuenes currebant. Cauſas quærit ergo cur currāt. & cur nudi: & ipſe cauſam explicat quod diſcurrens ſua uelocitate deus diſcurrentes etiam optat: & ſine ueſtibus nam ueſtes curſum impediunt. PRAETErea: & ante quam eſſent homines in ciuilem cultum redacti uelut ſi lueſtres feræ degebant: præcipue ſine lanarum uſu. ergo cum hoc ſacrum ab arcadibus emanarit quæ gens uetu ſtiſſima eſt in uetuſtatis monumentum ueterum etiam mors referuntur. CVR igitur currant ſacra ipſa cele brantes. ET CVR eſt mos: conſuetudo. CVRRERE & ro. uertit uerba in quemcunq; interrogantem. ROGAS: interrogas. CVR corpora ſunt nuda poſita ueſte: cur denudātur poſito uelamine: IPSE deus pan.

PAV. MAR.

VELox:celer.& Horatius in odis: Velox amœnũ ſæpe lucretilẽ Mutat liceo Faunus.GA Vdet diſcurrere in altis mõtibus:quaſi modo hac modo illac per altos mõtes currere.ET ipſe cõcipit ſubitas fugas:& repẽtinos & celeres curſus concipit animo & exercet corpore.IPSE deus.cauſa cur nudos miniſtros optet quia & ipſe nudus.

faunus

Ipſe deus nudus nudos iubet eſſe miniſtros:
Nec ſatis ad curſus cõmoda ueſtis erat:
Ante iouẽ genitum terras habuiſſe feruntur
Arcades,& luna gẽs prior illa fuit.
Vita feris ſimilis:nullos agitata per uſus:
Artis adhuc expers:& rude uulgus erat
Pro domib⁹ frõdes norãt:p frugibus herbas
Nectar erat palmis hauſta duabus aqua:
Nullus anhelabat ſub adũco uomere taurus
Nulla ſub imperio terra colẽtis erat:
Nullus adhuc uſus erat eq,ſe quiſq; ferebat
Ibat ouis lana corpus amicta ſua:
Sub ioue durabant & corpora nuda gerebãt
Docta graues hymbres & tolerare notos:
Nũc quoq; detecti referũt monumẽta uetuſti
Moris,& antiquas teſtificantur opes:
Sed cur præcipue fugiat uelamina faunus:
Traditur antiqui fabula plena ioci:

ANT. FAN. IPSE deus uelox:Pan ſiue Faun⁹ q fingit̃ ſiluaꝝ dñs & cũ ſit caprinis pedibus ea dr̃ eẽ uelocitate q̃ ſatyri. IPSE de⁹ nud⁹:Nõ erat hui⁹ dei ſimulachrũ oi ex pte nudũ:ſed tectũ ut dixim⁹ pelle capria:q̃ dicebat deũ arcadie ubi olĩ Arcades uetuſtiſſimi ſimilẽ feris uitã egerũt.LVNA gẽs prior illa fuit:dixim⁹ ſupra cur Arcades pſeleni ac nobiles pdicẽt.NEctar erat:Nectaris loco:hoc ẽ uini ſuauiſſimi.Accepim⁹.n.uinũ iterdũ uocabulo nectaris quãuis ſit deoꝝ latex ut poetæ fabulãt: ut Nectar & ãbroſiã latices epulaſq; deoꝝ.

Nectar, Vinũ aq̃ miſcere Staphylus iuenit autore Ply.LANA:Hãc lydi primi credũt ſordib⁹ ifeciſſe.SVB ioue durabãt:Cũ nõdũ eẽt domorũ uſus q̃s primi Euryalus & Hypbi⁹ f̃res Athenis cõſtituerũt.Ante.n.ſpecus erãt p domib⁹.De his & aliaꝝ reꝝ inuẽtorib⁹ lege Pli.li.vii.nat.hiſt.Sub ioue ãt ẽ ſub aere ſub dio.Horatius:Manet ſub ioue frigido uenator.durabãt uero abſolute dictũ eſt ut durare atq; expectare cicadas. ANTiq̃s teſtificãtur opes Quia ſatis diues ẽ q cõtẽtus pauco nulla re indiget.Priſcã ergo ſimplicitatem ac nuditatem opes uocat.

PAV. MAR. IPSE de⁹ nudus:amicit̃ tñ ut alii pelle capria:ut alii pelle Inuli.Inul⁹ appellat̃ ceruus puus i primis mẽſib⁹. IVbet ire:currere.MINiſtros nudos:i ſacris ipis.NEC ueſtis erat ſatis cõmoda ad curſus:nã eẽt pot⁹ ipedimẽto quã expeditiõi.ANte io.nũc aggredit̃ ſilueſtrẽ ipſum uetuſtatis cultũ. Sed cũ uetuſtiſſima oium eẽt gẽs Arcadica q̃ pana colebat in panis ſacris uetuſtatis cult⁹ refertur.De uetuſtate Arcadie diximus ſupiore libro.De q̃ ẽt & Strabo ingt Arcadicæ gẽtes græcã natiõnẽ uetuſtate pſtare credũt Azanes atq; paſu & cæteri gñis eiuſdẽ.Ergo arcades ferũt hũiſſe terras habitaſſe.ANte io.genitum quã iuppiter gigneret:hoc ẽ antequã du eẽnt.ET Illa gẽs fuit prior luna:& ſup gẽtis antiqtatẽ προσέληνοι an lunares dicti ſunt VIXA:illoꝝ.ſ.Arcadũ uetuſtiſſimoꝝ.SIMIlis erat.ſ.feris i.ferinæ uitæ:Nã uelut feræ degebãt.AGItata.freq̃ẽtata:ſeu exercitata.PER nullos uſus:p nullã cõſuetudinẽ aut cõſeruationẽ.SEV nullã induſtriã erat uulgus adhuc ad ea tẽpora EXPers artis:ſine ulla arte.ET rude:impolitũ:informatũ:nã neq; a ſe habebãt neq; ab aliis acceperãt ciuiliorẽ cultũ.nullũ adhuc illis fuerat cũ cæteris hoib⁹ cõmertiũ.Norãt:illi.ſ.FRõdes p domib⁹ q̃a nõ fabricabãt mœnia:ſed nemora icolebãt:nõ frõdes dixit q̃ſi frõdoſas arbores.ET norãt herbas p frugib⁹:nõ erat illis uſus frugũ:ſed illaꝝ loco herbas edebãt:neq; uſus uini.& iõ.Nectar:hoc ẽ potio ſed pprie nectar deoꝝ potio eſt.ERat aq̃ hauſta epota.aut hauſta e fonte.DVAbus pal.q̃a poculoꝝ adhuc uſus non erat.Sed manus poculoꝝ offm̃ explebãt domũ cõſtituerũt primi Curialus & Hipbius f̃res athenis antea ſpec⁹ erãt p domib⁹:Gellio Toxi⁹ cœli filius lutei edificii inuẽtor placet exẽplo ſũpto ab hyrũdinũ nidis:ut ſuperius quoq; diximus.Diodorus ſtructurã domus Veſtæ aſſignat:NVLlus:nõ erat uſus aratri nõ agricolationis.NVllus taurus:nullus bos.Anhelabat ſub adunco uomere.q̃a nõ domabat̃:nec ad aratrũ cogebat̃:ideo nõ anhelitũ crebrum emittebãt:qui puenit ex motu laborioſo.NVLla terra:nulla terræ pars.ERAT ſub impio colentis hoc eſt agricolæ:nã nõdũ cupido parebãt arua colono.NVLlus adhuc:nõdum erãt domiti eq ſed q̃ſq; ſuis pedibus incedebat:neq; erat uſus lanificii.NVLlus erat ad uſus eq:equo uehi Belleeophon primus edocuit. equoꝝ frenos Peletronius inuenit.QVIſq; ferebat ſe:nõ uehebat̃ equo:ſed ſuis pedibus ambulabat.Quis ibat amicta corpus:habẽs corpus amictum:cooptũ.Sua lana cuia:nõ tondebatur ad hominũ ueſtes non erat uſus lanificii ſed ſine ueſtibus degebatur.De hmõi artium inuẽtoribus ita a Ply.refertur quia ex italia infecere lanas ſardi textilia:fuſum in lanificio Cleſtor filius aracnes:linum & retia Aracne fulloniam artem nicias megarenſis ſutrinã bacius DVRabant ſub ioue:ſub dio:hoc eſt ſub aperto cœlo:quia tectis carebant.durabant ergo:quaſi patienter perſeuerabant ſub aere.ET Ge.nu.cor.quia ſine ueſtibus. DOCta:corpora.ſ. TOLErare gra. moleſtos. AVT graues:noxios.HYMBres:nymnos & pluuias græ.n.ὄμβρος hymber & nymbus.ET TOlerare nouentos.ſed notus proprie eſt meridionalis uentus.ET SÆpe indu.pluuias:diciturq; a νότος:quod eſt humectio ſeu νοτίζω.id eſt humefacio.NVnc quoq;:nunc ẽt.DETEcti.hoc eſt nudi.REFErunt mo.quaſi repſentant memoriã.MORis uetuſti:antiq cõſuetudinis.ET TEſti.ipſi luperci.ſ. ANTiquas opes:quæ fuerint antiquis:quia referunt antiquam paupertatem:cum nudi ſint.SED Cur:retulit primo ludorum lupercoruꝫ morem ad morem uetuſtiſſimæ gentis:nunc idem ad Faunum ipſum refert .quod odio ueſtes habeat : cum ob mutationem ueſtium Herculis & omphales deceptus fuerit.fabulamq; ipſam narrat.quam mox explicabimus.SED CVR fau perci.fugi.uel laminacur maxime odio habeat:& uitet ueſtes.TRAdita fabula plena ioci antiqui hoc eſt traditur fabula antiqua plena ioco.

Forte comes domīæ iuuenis tyrinthius ibat:
Vidit ab excelſo faunus utrūq; loco:
Vidit,& incaluit montanaq; numina,dixit:
Nil mihi uobiſcū hic meus ardor erit:.
Ibat odoratis humeros perfuſa capillis
Mæonis,aurato conſpicienda ſinu:
Aurea pellebant tepidos umbracula ſoles:
Quæ tamen herculeæ ſuſtinuere manus.
Iam bacchi nemus & tmoli uineta tenebāt:
Heſperus & fuſco roſcidus ibat equo:

¶COmes dnæ:Notū ē Herculē aliqn̄ paſſū eē īperiū; omphales q̄ ut ſcri.Donat⁹.Lidiæ regia fuit & Hercule; ſibi ſeruientē ad lanificiū cōpulit cū ipſa calathū &,colū cultuſq; fœmineos cū ſagittis herculis claua & leōis pelle mutaſſet.ſūt q Omphalē & iolē,eādē eē:ī memoriæ ,pdiderūt:alii(qd̄ magiſ placet)Omphalē reginā Lydiæ fuiſſe dixerunt. De q̄ Ouidi.alibi: Se quoq; nympha tuis ornauit iardanis armis.Ea ē ex q̄ Hercules Lamū filiū ſuſcepit.Lege Diodo℞ ne tibi oīa referā iole uero fuit Euryti filia regis Oechaliæ qua urbe capta Hercules occiſis Euryti liberis iolē rapuit adamauitq; tn̄ i modū ut,paſſus dicat̄ ex ea qcqd ſub Omphale antea ppeſſus fuerat. MOntana nu.Nymphas accipe q̄s faun⁹ pſeqt̄:ut Faune nympha℞ fugiētū amator.Dicit āt Oreades q̄ montiū ſūt ut ea℞ nomē oñdit. Mæonis:Lyda.cōſtat eni Lydiā oli Mæoniā appellatā:Lege Strabo.Hic autor infra Omphalē & Mæonida uocat & Lydā:ut Lumina poſcit Mæonis & ridet amatorē Lyda puella ſuū.VMbracula exiſtimauerūt qdam ut inqt Macro.hoc nomē Virgilio autore cōpoſitū q ait:Hic cādida populus antro imminet Et lentæ texunt umbracula uites.cū & Varro re℞ diuina℞ lib.x.dixerit nōnullis magiſtratib⁹ in oppido id genus umbraculi cōceſſum:& Cicero in.v.de legibus quæ reſtant in illis alno℞ umbraculis pſequamur.De hoc ueli gn̄e ait Martia. Accipe q̄ nimios uincāt umbracula ſoles: Sit l; & uētus te tua uela tegēt. Idē ueli genus dr̄ & Vmbella,qd̄ nomē ab umbra deducit̄.

ANT. FAN. Hercules ſeruit omphale reginæ.
Iole
Oreades
Vmbraculum
Vmbella.

¶FORte comes.Hercules cū ab Euritho in Oechalia dn̄anti Iolē filiā in uxorē petēs repulſā hūiſſet:iiuria mot⁹ Euryti abegit equos:Iphit⁹ ad illoſ iueſtigādos Tyrinthū acceſſit:iuſſus turri aſcēdet̄ ſpeculatū:cū n̄ uideret ab Hercule pceps deiect⁹ ē:ob cui⁹ mortē cū i morbū icidiſſ;:ut ſe a cede mūdaret:ad Neleū acceſſit:q cū filios cōſuluiſſet oēs pter Neſtorē purgādū eē mime cēſuerit. Acceſſit ad Deiphobū Hippolyti filiū.nec ſanat⁹ ē:cōſulit Appollinē:rn̄ſum eē facilē ei⁹ ualitudis curā fore:ſi iuſto uēderet̄ prio:pecuniaq; Iphiti filiis daret̄.coactus patet:cū qbuſdā amicis i aſiā nauigās ſpōte ſua uenūdatus:ſeru Omphale uirgis factus:filiæ Iardanæ eo℞ reginæ:q aliqn̄ meonii:nūc lydii dn̄r.ptiū cū Iphiti filiis datū eēt:priſtina ualitudie recuperata:omphale ſeruiēs:oēs eius regiōis latrōes ſuſtulit Prædones regiōi infeſtos ptim peremit:ptim omphale uictos tradidit:& alia multa fecit:cognita eius uirtute:& qs eēt omphale & libe℞ fecit:& ex eo genuit filiū Lamonē.ergo dū omphales ſeruus eēt:poeta inqt:Dū p lydiā comes dnæ accederet:omphales amor̄ captū faunū fuiſſe noctuq; cū in ātro regeſceret ad illos acceſſiſſe.Sed cū hercules & omphale ueſtē mutaſſent ea mutatōe deluſū ueſtes nō amare.& iō nudos miſtros ſuis i ſacris optare.poeta fabulā hāc fauni late explicat & nos ſuis in locis: in locis:quib opus ē:dicem⁹.Iuuenis Tyrin.hercules a Tyrintho oppido:de quo ſupra diximus⁹. IBat forte co. omphale cui ſeruiebat.FAunus:ipſe Pan. VIdit utrū.her.& omphalē.AB excel.lo a ſūmo mōte:nā & in mōtib lydiæ uerſabat̄:de quo multa dn̄r in meta.VIdit:repetitio ē uerbi:nā & uidit.ET ica i.arſit amore illius omphales. ET di.o nu.mōta:hoc ē oreades:q̄ ſunt deæ mōtiū:qui.n.p mōtes uagabat̄ mōtanas nymphas amabat.Sed uiſa omphale illis aſpnat̄.DIxit mōta.nu.o oreades. NIL ē mi.uo q̄ſi non amo uos. HIC erit ar.me.omphales i.nā hāc ardeo. IBat mæo omphale a pr̄ia nā lydia Mæonia dicta ē & inde mæones populi:quos uocatos aliqn̄ maonas igt Stra.maonas ē apd̄ Strabo.oēs.Sed uel fuit librario℞:aut traducto℞ ignorātia.nō nr̄o ſermōe utrū q; mæonas ſonare debet.Nā ē apd̄ Euſtah.nr̄u; dici μηονοσ.i.mæones:nā illud ita uertit̄ in e lōgū a nr̄is:aut μαιονασ p æi: q ē diphthōgus:& i æ diphthōgū noſtrā uertit̄:& ſic ēt ipō ſono mæonas dicius:diphthōgate tn̄ ergo nō maonas:ſed p ea mæonas dicēdū ē. ERgo ibat mæo.omphale mæonia. PErfuſa home.pfuſos. CApillis odo.pp unguēta.ſ.quo℞ uſus ē lydis. COnſpicīēda:digna cōſpici:uel conſpicua aurato ſinu:ueſte aurata filio aureo cōtexta.ſinu hic pro ueſte:aut pallio:qd̄ & ſupius oſtēdimus. AVrea umbra.hoc ē aurea uelamina:uel auro cōtexta umbrā facīētia. PELlebāt ſo tepi.hoc ē calores ſolis. QVæ tn̄:umbracula SVſtinuere ma. Herculis manus Herculis:nā ipſe manu ſuſtētabat:uelot nūc de more eſt ſupra magno℞ dn̄o℞ capita pallia ferre quas ueneti (umbrellas uocāt:melius umbracula dn̄r.

PAV. MAR.

¶TMoli:hic mons lydiæ celeberrimus etiā Timolus dr̄:ut Timolus aſſurgit qbus & rex ipſe Phaneus. Vnde ait Ply.Lydia celebrat̄ maxie ſardib i latere Tmoli mōtis qui ante Timolus appellabat̄ uitib cōſitus In huius cacumie.cl.ānis uiuere hoīes Mutian auctor ē ut idē Ply.refert. De hoc mōte Naſo alibi Aphrica quot ſegetes quot tmolia terra racemos. FVſco equo:Ob noctis aduentū. Heſperus. Veſper.Lucifer ac Venus idē ē q̄uis tpe diſtinguāt̄. LAqueata:Metaphorice:cū nihil ibi artis eſſet ſed naturæ oīa. TVnica℞ uin.rela. Cū tunicæ omphales Herculis mēbra nō caperent. VINcula parua:Calceos minores q̄ eegrebat pedis Herculei magnitudo:d quo lōge.A.G. ¶IAm:Hercules & omphale. TEnebāt:occupabāt pedib.ſ. NEm bac.p bacchi nēore:cū de mæōia agat regionē illā exuſtā uocatā:q & mæōia,dcā ē itelligere debem.Nā ut Stra & Euſtathi.aſſeſt:cinerulēta i ſupficie dr̄:& tota arborib caret:pter uitē:ergo cū nulla hēat arbores niſi uites:qb & optimis abūdat:bacchi nemus dicet̄:q gdē uites exuſtū uinū ferūt ita elegās ut nulli cedat:cuius exēplū ex Catania dephēdi pōt q̄ q̄q̄ cinere opta ſit:optimū rn̄ & largū uinū gignit.Vn̄ purbane quidā bacchū ignigenā dicūt.ET timo.uine.Timolus i lydia fœlix:ut Stra.iquit:ē mōs qui in uertice ſpeculā hēt exedrā albi lapidis:quā Perſæ cōdiderūt:Iminet ipſe mōs ſardinib:q̄ urbs ut Euſtathius ait regia eſt lydia℞. Ex Tinolo Pactola ifluit hārenas aureas hn̄s:& Tinolū uitib cōſitū Ply.dixit. VIneta er.tino.ergo bacchi nēora itelligit. HESPErus:ueſp & Virg.Ite domū ſaturæ uenit heſpus:ite capellæ:ſtella ē ſerotina:q & mane lucifer. ROſcid⁹ ūidus:& hoc a noctis hūiditate. IBat equo fu.ga fuſca ē nox:p hanc.n.circūlocutionē principiū noctis demonſtrat:uel equo fuſco p metaphorā.i.curſu obſcuro:qa poſt ſolis occaſū lucet.De ueſpe q & lucifer ſæpe dixius.S;

ANTO. FAN. Tmolus antea dicebatur. Timolus
PAV. MAR.

Diodor⁹ heſpeꝝ inqt Athlātis filiū iuſticia ac hūanitate īſignē:q̄ cū in Athlātis mōtis cacūē ad obſeruādoſ aſtrorū curſus aſcēdiſſet:ſubito a uētis arrept⁹ nequaq̄ amplius uiſus eſt ob eius uirtuteē caſū,miſerata plebs honores ſibi ꝓbēs imortales aſtrū cœleſte lucidiſſimū ei⁹ noīe uocauit:& reliq̄:ſed alii uolunt ut idē ſit heſpus & ueſp. ANtra aduenīete nocte nō petiuere palatia:ſed antra nō manu fcā ſed natura. SVbit hercules ipſe. ANtra : cryptas græce αντρον. LAqueata nō tn̄ arte:ſed ipa natura. TOphis & ui.pu.ſūt hæ lapidū ſpēs oibꝫ notæ. RIuus gar. ab aqꝫ murmure:q̄ſi ſtrepidul⁹ riu⁹:a pεω φ ē fluo. In pri.limi.ante,īgreſſū ipſi⁹ antri ut augeret loci amœnitatē. DVmq; pa.dū parabanſ a miſtris epulæ:qbus uexarenſ:omphale ſuis ueſtibꝫ herculē adornauit:ipſa uero herculis arma & ueſtes accepit:& poſt epulas ſōno:diuerſis tn̄ toriſ ſe dederūt. ET dū mi.qui ſeruiebāt. PArāt epu. & uina portāda:illa.ſ.omphale. INduit:ueſtiit. ALcidē:Herculē ab alceo Amphitriōis pr̄e:ut alias dixius ſuis ueſtib⁹ illa illū induit. DAt:omphale.ſ.herculi. TVnicas te.ſubtiles. TInctas ge.mu.q̄ſi purpura ex aphrica. Getuli .n.aphri ſūt:& in aphrica in getulo oceani littore ꝑcipuū purpuraꝝ rorē Pli.eē teſtaſ : de purpuris & muricibus ſupius dixim⁹. DAt zonā tere.cingulū rotūdū:zona ζωνη græce dr̄ a ζωννω:hoc ē cingo. QVA fuit cincta mō ipſa omphale. VENtre mi.hercules mēbroſior erat & corpulētior ipſa omphale:ergo neq; tunicæ neq; zona illi apta erit. ZOna:omphales. EST mi.uē.herculis.ſ.& ipſe hercules. RElaxat:apit. VINcla: laqueos. TVnicaꝝ ut poſ.exeru.pro exerere:extrahere. MAgnas m:a.nā foramina nō erāt capacia. FREgerat:cū uellet brachiis ſuis Hercules aptare armillas dn̄æ:frægit ſimiliter & calceos:de armillis ſupi⁹ dixim⁹ ibi:armillis capta ſabinis. FRegerat armil.brachioꝝ ornamēta. NON fa.ad illa bra.hercu.ſ.ſed ad omphales. MAgni pe.hercules.ſ.ſcindebāt uincla pua:hoc ē calceos puos.Nā iis pedes uincūſ:& magnitudine pedis herculei ſcindebāſ illi. IPſa: omphale. CApit cla.q̄ hercules utebaſ. GRauē:pōderoſā. ET ſpo.leo. Hercules ſp pro amictu leonis pelle uſus ē ſpolii dixit:q̄a erat pellis leōis nemei:quē hercules iterfecit. ET ca.tæ.mi.quæ minora erāt e telis herculeis. COndita in pharetra ſua:ꝑpria accipite pharetra ſagittas minores. SIC:hoc eſt eo ornatu:ſeu mutato cultu. FVncti epu. q̄ſi ſic diſcubueř. SIc repetitio ē. SIc ornati:mutatis ueſtib⁹. DAnt ſua corpora ſomno:reddunt ſe quieti.

Antra ſub thophis laqueata,& punice uiuo,
Garrulus in primo limine riuus erat:
Dumq; parāt epulas,portādaq; uina miſtri:
Cultibus alciden induit illa ſuis:
Dat tenues tunicas,getulo murice tinctas:
Dat teretē zonā,qua modo cincta fuit:
Vētre minor zona ē,tunicaꝝ uincla relaxat:
Vt poſſet magnas exeruiſſe manus:
Fregerat armillas,nō illa ad brachia factas:
Scindebant magni uincula parua pedes:
Ipſa capit clauamq; grauem,ſpoliumq; leōis
Conditaq; in pharetra tela minora ſua:
Sic epulis functi,ſic dant ſua corpora ſomno:
Et poſitis iuxta ſecubuere thoris:
Cauſa repertori uitis quia ſacra parabant:
Quæ facerēt pure,cum foret orta dies:
Noctiſ erat mediū:qd n̄ amor iprob⁹ audet?
Roſcida p tenebras faunus ad antra uenit:
Vtq; uidit comites ſomno,uinoq; grauatos:
Spem capit in dominis eſſe ſoporis idem:
Intrat,& huc,illuc temerarius errat adulter:
Et præfert cautas,ſubſequiturq; manus:
Venerat ad ſtrati captata cubilia lecti:
Et fœlix prima ſorte futurus erat:
Vt tetigit fului ſetis hirſuta leonis
Vellera,pertimuit,ſuſtinuitq; manum:

ANT. FAN. ¶SEcubuere:Seorſū cubueřt q̄a poſtero die baccho rē diuinā facturi erāt. Vñ illđ ē. Diſcedat ab aris cui tulit heſterna gaudia nocte uen⁹: DEcet.n.ad ſacra puros accedeř ac ꝑcipue liberi q̄ ad purgationē aīæ ptinebant. Licebat tn̄ diei natalis ſacrificio uoluptatibꝫ operā daſ teſte Seruio cū in aliis eēt obſeruatio caſtitatis. PER timuit. Exiſtimās Herculem eē cuius ueſtē tetigiſſet. ORa ſub duxit ab ima:a ueſtis extremo.

PAV. MAR. ¶ET ſecu.i.ſeorſū cubuere:& diuiſim. THoris : lectis. IVxta i.ꝑpe. POſitis:q̄a ꝑpe erat alter alteri. CAuſa:ſecubabāt hi cū eēnt māe baccho ſacrificaturi:qđ p caſtas man⁹ fieri ſolebat. Aiūt.n.Orpheū origa.i.ſacrificia bacchi īſtituiſſe a mōſtruoſis ſolū mulieribꝫ:q̄ ab ipſaꝝ cōmixtōe uiri abhorreāt celebrari: & hoc ut caſte fierent. SIc ab his ſecu.ut caſte baccho ſacrificarēt. CAuſa eſt.ſ. q̄re ſecubuere. QVIa pa.ſa.rep.ui.pabāt ſacrificia baccho.Nā cū uini ueteres reptorē putaueř. QVæ:ſacra. ſ.FAcerēt pu.hoc ē caſte. CVm fo.or.di. q̄primū dies illuxiſſet:uel ēt ipo mane. NOctis erat : ſopitis dn̄is & ſeruis:cū eēt media nox Faun⁹ illuc cōceſſit. ERat me.no. q̄ſi erat media nox. QVId n̄ au.amo:ipro.inſa.q̄ſi īſanus amator & eſt metonymiæ ſpēs : & Virgi. Improbe amor qd n̄ mortalia pectora cogis? audet ergo oīa amator īſan⁹. FAunus ue.ad an.ad ea in qbꝫ illi recūbebant. ROſcida:hūida. PEr tene.p obſcura:q̄a noctis tpe:cū eā ſibi traditā oportūitatē putaret. VTq;:& ut faunus ipe. VIdet co.famulos:q eos comitabāt. GRAuatos ſō.& ui.alteꝝ:nā ex uino ſit ſōnus. CApit ſpē.i.ſpat. ESſe idē ſo.in do.q̄ſi itidē dormire dn̄os ut famulos:putabāt herculē & omphalē iā dormire. INtrat:igrediſ ātrū. ADulter:nō q erat:ſed q eē cupiebat. TEme. q̄a nimiū audebat:& iō temerariꝫ:q̄ſi iprudēs:& audax. ERrat huc & il.nā ſine lumie icedebat. ET præ.añfert. ET ſubſequi. cau.ma.ut moris ē p obſcura incedētiū ſp māus ꝑferunt ne crura aut uultū ifringāt.& ſic ꝑeūtes māus ſubſeqſ q̄ſi poſt ſeqſ ita nūc faunꝫ. VEnerat:appulit prio cubili in quo ompha.regeſcebat.ſed q̄a illa amictu herculiſ:hoc ē leonis pelle tecta erat putās hercu.eē:cœpit ptime re & ſuſtinere manus. VEne.ipſe fau. ADcu.ca.quæ captauerat. LEcti ſtra.inſtrati:aut iacētis : q̄a ad ompha.lectū. ET erat fu.fe.pria ſor.primo euēturāt prio caſu:q̄a uenerat ad lectū:quē cupiuerat. VT:poſtq̄. TEtigit faun⁹. VELlera hyrſu.ſetis:q̄ſi uellera ſetaꝝ hyrſutaꝝ:uel uellera hyrſuta:q̄ſi hyrta & aſpa ſetis.i.pilis. LEōis fului:ruffi

q ꝓprie ē leõis color. PErtimuit: qa putabat herculē eē. ET ſuſti.ma.q̃ſi ſurſũ tenuit: eleuauit manũ ne ſētiret hercules: cũ eũ putaret eē. ET atto.q̃ſi cõcuſſus. MEtu: timore. REdiit: retroceſſit: rediit hoc i loco illudit hēt ultimā longā: rõ: qa i cõpoſitis ab eo is: hæc tpa i tertia pſona: cũ ſyncopanť: ut adiit p adiuit: ſubiit p ſubiuit: illā ultimā pducũt: ut plerũq; apd Ouidi. ipm. Nõ adiit apte: nec legit idõea credo &c. VT ſæpe uia. rettu. pe. retroceſſit. PEdē turba. i. cõmotũ. Viſo angue: naturale ē: ſolem°.n. expaueſcere: aut uiſũ aut calcatũ anguē ob uenenũ: & frigiditatē. Iuue. Palleat ut nudis pſſit: q calcib° anguē. VIſo ãgue: uiſo ſerpēte. INde tho. ſeceſſit e cubiculo omphales: cũ ibi herculē eē putaret: & acceſſit ad herculē: deceptuſq; ē uelamibͻ puellæ: qbͻ ille tect° erat. INde: poſtea. TAngit mol. uela. mollia: qa nõ erat hyrſuta leõis pellis: ſed ſericæ ueſtes omphale. THori: lecti a tortis herbis. QVI erat ui. qui erat ibi cõtigu°. ET deci. mēda. nota. i. falſo ſigno muliebriũ ornamētoꝝ. AScendit: thoꝝ illũ. ET recũ. reſupinat ſe aut collocat ſe. SPõda ſi. ꝓpi. ea pte lectiq ſibi magis erat ꝓpinq̃: Spõda n. ps lecti ē. ET iguē tumi. i penes iflatus & arrect°. ERat du. cor. dura ſũt fauni cornua. Sed tunc durior erat penes. INterea: faunus. SVbduxit: q̃ſi eleuauit. TVnicas: ueſtes. AB ima ora. i. ab extrēitate iferiore ueſtiũ: cœpat ueſtes eleuare. Ora enim extremitas interdũ: ſeu margo eſt. HORrebant crura aſpera: q̃ſi horrida erant. DENſis pilis: denſitate piloꝝ: nõ erant: crura leuia: qualia ille ſperauerat. CAEtera: eleuauerat ueſtē: & cum uellet ſe ad rē accingere: herculis cubito excuſſus ē. HEros tyrintius: hercules.

Attonituſq; metu rediit/ ceu ſæpe uiator
Turbatum uiſo retulit angue pedem:
Inde thori/ qui iunctus erat/ uelamina tangit
Mollia/ mendaci decipiturque nota:
Aſcendit/ ſpondaq; ſibi propiore recumbit:
Et tumidum cornu durius inguen erat:
Interea tunicas ora ſubduxit ab ima:
Horrebant denſis aſpera crura pilis:
Cætera tentantem cubito tyrinthius heros
Reppulit/ e ſummo decidit ille thoro:
Fit ſonus/ comites iclamat/ & lumina poſcit
Mæonis/ illatis ignibus acta patent:
Ille gemit lecto grauiter deiectus ab alto:
Membraq; de dura uix ſua tollit humo:
Ridet/ & alcides/ & qui uidere iacentem:
Ridet amatorem lyda puella ſuum:
Veſte deus luſus/ fallentes lumina ueſtes
Non amat/ & nudos ad ſua ſacra uocat:
Addę peregrinis cauſas mea muſa latinas:
Inq; tuo noſter puluere currat equus:

¶ REPpulit: duplicať puerſus gr̃a quēadmodũ & aliæ q̃dã lr̃æ ut q̃ttuor religio rettulit. COrnipedi fau. faun° ſiue Pan i capræ deſinit pedes. uel terræ ſoliditas oñdať. Faunũ. n. deũ eē terrenũ atq; ifernũ uolũt ut diximus ſupra: uel qa Pã (ſi Sol ē ut qbuſdã placet) cũ radios ſupne dimittit i terras uel cũ ſe recolligit i mõtibͻ uiſiť. Noui m° ãt caprã l; terrenũ aial ſit ſp tñ peteť alta paſcēdo. Sane hic latia cã nuditatis lupcoꝝ una tm̃ explicať. Sũt tñ & aliæ nõ externæ quas lege apud Plutarchum. ANT. FAN. Faunus cornipes.

¶ REPpulit: excuſſit. CVbito tētantē: faunũ molientē. CAEtera: negocia. ILle: faun° excuſſus. DEcidit e ſum: tho excuſſus ab Hercule decidit i humũ. FIt ſo. ſtrepitꝰ ex eo fauni caſu. MEõis omphale meõia. INclamat co. iclamať ē cõuiti's & maledictis iſectari: ita illa i ſuos iclamat. ET po lu. lucē accēſæ facis. ACta: q̃ acta erãt. PArēt: ſiũt mãifeſta. ILlatis igni. allato lumie. ILle: faunus. DEiectͻ gra. moleſte uel põderoſe. AB alto le. ge. ſuſpirat uel gēitͻ edit. ET uix tol. ꝑattollit: hoc ē cũ laboř attolleř poterat. SVa mē. de du. hu. tã grauiter ceciderat ut uix aſſurgeř poſſet. RIdet faunͻ i eo caſu oibͻ riſũ excitauit. RIdet caſũ fauni & alcides hercules. ET q: cæteri q. VIdeř ia. faunũ. LYda pu. omphale ex lydia: nã q̃ meõia regio priͻ uocabať appellata lydia a lydo Athyos filio. RIdet ama. ſu. ridet caſũ fauni: q eã amabat. VEſte: hæc igř cã ē cur nud°s miſtros i ſacris ſuis optet? qa ueſtes odit: qbͻ deluſus ē ip̃e faunͻ. DEus faunͻ. LV° deluſus. VEſte ompha. q̃ cũ hercule mutauerat. NON amat: ergo odit. VEſtes fal. qbͻ fallũť: decipiũť. LVmi PAV. MAR.

na: oculi. ET uo. nu. miſtros ſa. ut lupcos. AD ſua ſa. ut ſibi ſacrificēt. ADde pe hactenus poeta lupcaliũ externas cãs rettulit: nũc latinã relaturus ē: hæc aũt multiplex referť: ipe tñ hãc recēſet Romulũ. ſ. & remũ: dũ fauno ſacrificarēt: cũ pararēť epulæ: nudos ſe comitibͻ ludos exercētes uocatos ex altu a paſtore monitoſq; pdões abigeř armēta ſũt: unã i rei memoriã iſtitutũ fuiſſe iqt: ut lupci nudi currerēt. Cõfirmat hoc. Nã idē fere diceř uř iterpres Vir. i. viii æn. i eo. uerſu. Hic exultãtes ſalios nudoſq; lupcos. C. ãt Acylius: ut Plutar. refert: ſcripſit Romuli: cũ añ ꝯditã urbē ſua pecora pdidiſſet. fauno ſupplicatũ cõceſſiſſe: deide nudũ ne ſudoř ipedireť. oẽs ſaltͻ currēdo luſtraſſe. & iõ ludicra hæc a nudis lupcis celebrari. refert & alterã ab hac Plutar. ſniam Bucæ cuiuſdã in elegiis de giis de romanaꝝ regꝝ iſcriptionibͻ Romuli Amulio ſupato cũ Remo fr̃e ꝑ lætitia ad locũ uſq; expõnis eoꝝ in quo lupa lac dediſſet cucurriſſe. qd ut poſteritati cõmēdareť. eos ludos iſtituiſſe. iõq; nobiles adoleſcētes currere ac obuios feriř eo pacto ut referãt Romulũ & remũ ſtrictis ēſibͻ ex Alba cucurriſſe. Sãguinolētoq; gladio faciē attigeř ut illiͻ cædis poſteril monumẽtũ eēt & lacte i ſãguis abſterſiõe uti ut eoꝝ diuinã deducatõe; idicarēt. DE hoc ãt alř Valeri. ma. ſētiēs ita iqt. Lupcaliũ mos a Rõulo & rēo ichoatus ē. tũc cũ lætitia exultãtes qd is auus Numitor rex albãoꝝ eo loco. ubi educati fuerãt urbē cõdeř pmiſerat ſub mõte pallatino hortatu Fauſtuli educatoris ſui quē Euãder argis cõſecrauerat. Facto ſacrificio. cæſiſq; capris epulaꝝ hilaritate. ac uino largioř ꝓuecti. diuiſa paſtorali turba cĩcti ouis pellibͻ imolataꝝ hoſtiaꝝ iocãtes petiuerť. cuius hilaritas mẽoria ãnuo circuitu feriarũ repetiť. hæc ille. Nos uero reliq̃ q̃ ad rē hãc faciebãt ſupius dixius. Nũc ergo iquit poeta. muſæ opē ad id iplorãs. O Mea mu. adde lati. cãs pegrinis. o Calliope adde huic rei cãm latinã: cũ pegrinã & externã explicuerimus. CVR rat noſter equus. ꝑ trãſlationē ab equo & cãpo. hoc eſt noſtrũ igeniũ. IN ſuo puluere. iu cãpo puluerulēto hoc ē in latina materia. Nã latinus ipſe latina relaturus ē & romãis. potius q̃ græcis aſcribere uult moris originē

Capella
Canis

¶Cornipedi:cõuenit turba ad ſacrificiũ fauni imolata capella : quã mactari in iiſdẽ ſacris mos fuit licet ſint qui dicant ad id ſacrificii genus romanos canẽ mactare cõſueſſe:de quo Plutar.rõnem refert:uel q̃ græci impiacula ribus ſacris canem mactare conſueuerãt:uel potius ut Romulus nutrici lupæ gratias referret: q atrociſſimos hoſtes canes habet:uel ut canis ad iracũdiã ſuccendit̃ ita ad curſum lupci ſuccenderent̃.Eteni.lxviii.quoq; pble.ita inquit.Luperci ſunt qui lupcalib⁹ per laſciuiã diſcurrẽtes obuios cedũt. An qd genus quoddã luſtrãdæ ciuitatis eſt.& quo mẽſe illa fiunt.Februarius dr̃:& idem quo pellibus occurrẽtes uerberãt februaꝝ & februarium uocit quo uerbo purgatio ſignificat̃.Cane aũt oĩno:ut ita dicam græci utebant̃ : & multi ẽt nũc in purgationibus canẽ iugulant.Proſerpinæ quoq; catulos cum cæteris purgamẽtis efferũt & eos q expiãdi ſunt catulis hoc piaculi genus circum catulationẽ appellãtes.An qd lycos lupus latine dicit̃.λυκοῖα uero lupcalia:& lupo canis eſt hoſtis & iccirco lupercalib⁹ cedit̃.An qd lupcis canes oblatrãtes moleſti ſunt.An quia Pani ſacrificiũ fit. PAni aũt pp greges amicus eſt canis:inquit ergo. TVrba uocata eſt.ut Romulus & remus:& comites:uel q̃uis multitudo ciuis.VEnit ad dapes exiguas:nõ ſumptuoſas:ſed modicas.CAEſa capella:mactata capella. FAVno cornipedi habet enim caprinos pedes:& iõ cornipes:& cornipedẽ dicimus equũ ita cætera huiuſmodi unguiũ:aut pedum aialia.DVMq;:& dum.SAcerdotes:qui ſacrificio ꝑerant.PArant exta:interiora:quid exta ſint:ſuperius diximus TRANſuta:quaſi traiecta. VErubus ſalignis:e ſalice factis.SOle tenente medias uias:medium curſum:hoc eſt in meridie.ROmulus & frater remus.ET iuuẽtus paſtoralis:quaſi paſtoꝝ iuuenũ multitudo. SEquebat̃.n.eos paſtorum turba.DAbant nuda corpora:ideſt denudabãt corpora:uel exercẽda ꝑbebant corpora denudata.SOlibus:ſolis caloribus.ET campo:& Horatius in carminibus ſuis:Patiens pulueris atq; ſolis dixit.

Cornipedi fauno cæſa de more capella:
Venit ad exiguas turba uocata dapes.
Dumq; ſacerdotes uerubus tranſuta ſalignis
Exta parant medias ſole tenente uias.
Romulus & frater, paſtoraliſq; iuuentus
Solibus, & campo corpora nuda dabant:
Ceſtibus, & iaculis, & miſſi pondere ſaxi:
Brachia per luſus experienda dabant,
Paſtor ab excelſo per deuia rura iuuencos
Romule prædones, & reme dixit agunt:
Longum erat armari: diuerſis exit uterq;
Partibus, occurſu præda recepta Remei.
Vt rediit, uerubus ſtridentia detrahit exta
Atq; ait, hæc certe nõ niſi uictor edet:
Dicta facit, Fabiiq; ſimul: uenit irritus illuc
Romulus, & menſas, oſſaq; nuda uidet:
Riſit, & indoluit Fabios potuiſſe Remumq;
Vincere Quintilios non potuiſſe ſuos:

ANT. FAN. ¶CEſtibus. Quartæ declinatiõis hoc nomẽ eſt cũ pugilũ arma ſignificat ut Seu crudo fidit pugnã cõmittere ceſtu.Nã ceſtus cæſti Veneris balteũ ſignificat quã Horatius flagellũ uocat:ut ſublimi feriaſ cloẽ flagello. VErubus ſtridẽtia detrahit exta:Rem⁹ uictor quẽ Fabii ſequebant̃ ut Quintilii romulũ:exta ſemicruda detraxit e uerũb⁹ ne romulus & Quintilii q fruſtra ꝑdones pſecuti fuerãt iis ueſcerent̃:ſed ipſe cũ Fabiis qui recepta ꝑda uictores rediiſſent. Vñ q; tñ̃ eis licuiſſet Licẽtes dicti ſunt IRRItus:nõ pp id ſequit̃:Menſaſ oſſaq; nuda uidet:ſed q̃a ſine ꝑda redierat cui remus occurrit. ET memorẽ famã qui bñ geſſit hẽt:Nuditas lupcoꝝ ꝑpagat famã rei a remo bñ ac fœliciter geſtæ .CVR ſit loc⁹ ille lupercal:

Lupercal De lupcali dixim⁹ ſupra : id qm̃ a pleriſq; ſic dictũ exiſtimat̃ q ibi romulũ ac remũ expoſitos lupa nutrierit narrat Rheã Siluiã ſiue iliã Numitoris filiam quã Amulius pulſo fr̃e Veſtalẽ uirginẽ legit a matre cõpræſſam geminos pepiſſe qbus iuſſu Amulii in ꝓfluentẽ aquã miſſis ſupuenẽs lupa mitiſſima mãmas ſũmiſſas ꝑbuit ligua pueros lambẽs & eã ob cãm locũ lupcal noiatũ. De huius lupæ miraculo lege Liuiũ ac Dionyſium.

PAV. MAR. ¶CEſtib⁹:exercebãt ſe ceſtu:& iaculi & ſaxi iactu. DAbat brachia expe.q̃ſi experiebant̃ & exercebãt bracchia PER luſus:nõ ut pugnarẽt:ſed ut luderẽt exercerẽtq; ſe CESribus:ceſtuũ agitatione eſt.n.ceſtus genus clauæ pilas plũbeas corio appẽſas habẽs:quo Daretẽ & Entellũ pugnaſſe legim⁹. ET iaculis:iaculoꝝ iactu. ET põdere ſaxi miſſi:hoc ẽ põderoſo ſaxo emiſſo. PAſtor : iclamauit eos paſtor qdã ex alto monẽs ꝑdões iuuẽcos abigere. PAſtor:qdã. AB excelſo:ab alta ſpecula.DIxit o romule & reme ꝑdones agũt: ꝓ abigũt.Iuuẽcos p rura deuia ꝑ rura:q̃ deorſũ auia ſũt.Rura dñ̃r:ut Varro inqt: q̃ i agris quot ãnis rurſum eadẽ faciẽda : ut rurſus factus capias LOngũ erat:nudi ſicut erãt:ne lõga mora armãdi noceret:hinc romul⁹ : ide remus occurrit ꝑdãq; a b hoſte rem⁹ eripuit.LOngũ erat armari q̃ſi lõga mora fuiſſet:ſi ſe armare uoluiſſent. VTerq;:romul⁹ & rem⁹.EXit:di.ptis diuerſas ptes:nã alter hic:alter illic.PRæda ẽ recepta:recupata & ſeruata. OCcurſu:iteruentu Remi. VT rediit reuerſus cũ uictoria rem⁹ uel decocta exta accepit e dicẽs:ñ niſi uictorẽ ex illis edere debere.Itaq̃ cũ fabiis comitib⁹ ſimul fecit. VT rediit: poſteaq̃ recupata ꝑda rem⁹ rediit DEtrahit:extrahit.EXta:iteriora illa. STridẽtia: ſtridorẽ facietia:& dũ eoquerent̃ :& dũ extraherẽt. VErub⁹ atq; ait:dixit. HAEc:exta.ſ. CERte nõ edet:comedet. NIſi uictor:ille q ꝑdã ab hoſtib⁹ eripuit.DIcta fa.facit remus cũ fabiis qd dixerat.Fabii.n.erãt remi ſocii:& q̃ntilii erãt romuli.Erat.n.ipſa multitudo diuiſa i duas ptes altera romulũ:altera remũ ſeqbat̃.Sed de hoc alias. FAcit rem⁹ ſ.DIcta:q̃ dixerat:&. FAbii ſimul:nã ſimul edebãt ſine romulo:& remuli ſociis. ROmulus irrit⁹.irrita dicimus tela i ipo iactu deficiẽtia:aut nihil ꝑficiẽtia ita & irritũ romulũ:q icaſſũ acceſſerat cũ nihil ꝑfecerit. VEnit illuc ubi remus & fabii erãt.ET uidet mẽſas & oſſa nuda:q iã carnẽ comederãt & iõ nuda oſſa. MENſas:mẽſã eſcariam:Varro inqt cibillã appellabãt:ea erat q̃drata:ut ẽt nũc in caſtris ẽ a cibo cibilla dicta : poſtea rotũda facta : & qd a nobis media:& a grecis meſa:mẽſa dici põt niſi ẽt qd ponebãt pleraq; i cibo mẽſa.RIſit romul⁹.ſ.ET idolũ itq̃ñ egre tulit.POti⁹ ſe uin.uictoriã reportare ꝑda recuperata. FAbios:& remũ & nõ potuiſſe uicere.ſ. SVOS

Fabij remi socij
Quintilij romuli

quintilios comites ſuos:non inuidebat fratris gloriæ:ſed dolebat ſuos qntilios nõ fuiſſe tanti q̃ti fuerãt fabii.

Fama manet facti poſito uelamine currunt:
Et memorem famam q bene geſſit habet:
Forſitan & quæras cur ſit locus ille lupercal:
Quæue locum tali nomine cauſa notet:
Syluia ueſtalis cæleſtia ſemina partu
Ediderat, patruo regna tenente ſuo
Ius iubet auferri paruos, & in amne necari
Quid facis? ex iſtis Romulus alter erit:
Iuſſa recuſantes pagũt lathrymoſa miniſtri:
Flent tamen, & geminos in loca iuſſa ferũt.

ANT. FAN. ¶PATruo regna tenẽte ſuo:Proca rex albanoꝝ numitorẽ & Amuliũ filios ꝓcreauit:legauitq; regnũ numitori q erat natu maior.Sed plus potuit uis q̃ Procæ uolũtas aut ætatis uerecũdia ut ait Liuius.Amulius eni fratre pulſo regnũ occupauit. IVS iubet aufer.par. & in am necari Amulius addidit ſceleri ſcelus intere mit n.ſtirpẽ uirilẽ fratris ac rheæ Siluiæ (cũ per ſpeciem honoris eam ueſtalẽ uirginẽ legiſſet.) ademit ſpẽ partus.Sed ſacerdos (ut aiunt) a Marte cõpreſſa cum geminos edidiſſet uincta in cuſtodiam data eſt: quam alii interemptam:alii ſeruatã dicũt.Infantes uero iuſſu Amulii expoſiti ſunt in alluuie fluminis tyberini. IVSſa recuſantes:animo.cum re non auderent crudeliſſimum tyrannum formidantes.

PAV. MAR. ¶FAMA:cũ retulerit hæc incerto autore addit.FAma manet facti:q̃ſi ita factũ fuiſſe dicit̃ ſupeſt fama de inde ꝓba re ipſa.q; ſine ueſtibus curraŧ in ipſis lupcalibus. CVRrũt poſito uelamine pro depoſitis ueſtib⁹.i. nudi:ut cõcurrerãt aduerſus p̃dones. ET q bñ geſſit:hoc ẽ reus q p̃dam recepit: HAbet famã memorẽ:quaſi ꝑpetuã:qa celebris fuit apud poſteros. FORſitan:locus in quo fauni ſacra fiũt Lupcal dr̃. CAVSAm cur ita appelleret .Poeta explicat.ET primo his duobus uerſibus q̃ſtionem mouet. FORſitan forte: & q̃ras cur ille locus:i quo.ſ.fiũt lupcalia.Sit lupcal:ſed qa obſcure dixerat aptius declarat. QVæue:uel quæ. CAVſa notet locũ tali noĩe cur ita appelleŧ locus ille. SILuia hiſtoriã aggredit̃ ortus & expoſitiõis ro.& re.nã ubi expoſiti ſunt:lupa lac tribuit locus ille lupcal dictuſ eſt.Sed de horũ ortu latius in principio tertii libri refereŧ. SILuia q̃ & rhea & ilia dicta ẽ grauida ubi gemellos pueros edidit.Sniam Amulius tulit:cenſente ẽt ut is poſcebat ciuiũ cõſenſu:lege utendũ eẽ iubẽteq; corpus polluiſſet uirgis cæſam mori:qđ autẽ natũ eẽt in fluentẽ deiici. Vnde alii necatã iliã dixere Alii ſeruatã ſupplicãte Amulii filia pro conſobrine ſuæ ſalute.Sed iſantes ipſos Amulio iubẽte ut autoritate Fabii pictoris:quẽ Cyntius:& Cato & Piſo & alii multi ſecuti ſunt.Diony.refert in alueo iacẽte a famulis q̃buſdã exportatos eẽ cõſtat in fluuiũ iaciendos.xv ferme milibus paſ.ab Alba diſtãtẽ:hi cum inũdaſſet fluuius & ulterius ꝓgredi nõ poſſent.ubi prima inũdatio excurſus tacta ẽ:ſuper aquã ipſam alueum exponũt.is ꝑrũper innatauit:& illiſus lapidi infantes eiicit qui uagiẽtes per lacunã uoluebãtur. Lupa aũt q̃dã apparẽs paulo ante fœta turgẽtibus lacte uberibus.mãmas ſummitebat ad ora pueroꝝ.Lingua lutũ abſtergẽs quo pleni erãt.Interim paſtores aduenĩũt:unus lupã ꝓſpicit miraculo ſtupefactus ceteros rem iſpecturos uocat q rem diuinã uidere ſe rati.ꝓpius accẽdebãt:terrẽtes clamore belluã.ILLA uelut mãſueta ab iſantibus ſenſim diuulſa abiit in proximã ſiluã.ubi erat petra caua fontes aperiens & ſaltus pano dicebaŧ:eratq; ibidẽ dei ara.Antrum uero unde fons emanabat cõiunctũ pailatio ædificiis oñdebaŧ ſecũdũ uiã qua itur ad hyppodromũ.tẽplũq; ei ꝓximũ cũ huius imagine rei:lupæ duobus pueris ubera p̃bẽtis. antiq̃ opæ ærea ſimulachra ſed ubi abſceſſit fera iſantes ipſos paſtores:ut educarenŧ.tanq̃ dei eẽnt.ſtudiũ adhibẽtes ſuſcepere. Cõceſſi tñ ſũt fauſtulo ſubulcorũ regioꝝ magiſtro peteliqđ latius ſequẽti libro referemus:locũ ergo hũc ea ex re poeta lupcal appellatũ inqt.Ac ne cui mirũ eẽ uideaŧ romulũ lupa educatũ fatale quidẽ hoc fuit ut multi qui eẽnt magna iperia cõſtitui difficile ortũ haberẽt:& ſummo cũ diſcrimine educarenŧ:ut de Cyro legimus:quẽ aſtiages auus maternus:qa p qetẽ uiderat ariolum interp̃tatione nepotẽ ei futuꝝ:cuius magnitudo pnũcieŧ.& ipſius aſtiagis regni amiſſionẽ portẽdi exponi iuſſit:cui in ſiluis ubera canis ſubminiſtrauit:ſed ſuſceptus a paſtore ꝑ paſtoris filio educatus.Quid qđ de habide legimus gorgoridis ueiuſtiſſimi hiſpanoꝝ regis ex ſtupro filiæ nepote:pudore flagitii:exponi iuſſus eſt poſt dies aliquot inuentus eſt ferarum lacte nutritus.Relatus in tramite anguſto:ꝑ quẽ armẽta cõmeare cõſueuerãt.ꝓiectus inuiolatus mãſit.nec eguit alimẽtis:obiectus ieiunis canibus.& ſuibus earũ uberibus educatus eſt.Ad ultimũ hũc gorgoris in oceanũ abiici iuſſit ſed manifeſto quodã numine inter ferentes eſtus leui ſalo in littore exponitur:nec multo poſt ceruа ei affuit:q̃ ubera paruulo offerret.Deniq; ut regnũ accepit tãtæ magnitudinis fuit ut nõ fruſtra deorũ maieſtate tot periculis liberatus uidereŧ.Moſes quoq; paruulus ab ægyptiis in nilum deiectus:hic etiam dei munere ſeruatus ẽ. Multi præterea iiſdem diſcriminibus ſeruati ad ſummã iperii maieſtatẽ euaſere:ut uerꝰ illud ſenecæ ſit.ſemperq; magno conſtitit naſci deum:ſed ad rem redeã. SILuia ueſtalis:ueſtæ ſacerdos Numitoris filia. EDIderat:pepererat: erat enixa. PARtu ſemina cæleſtia.gemellos pueros ſemine cœleſtis dei hoc eſt martis genitos. TENente regna regnante in alba uel regna occupante.SVO patruo Amulio q numitore fratre regno fraudarat. Albanum regnum poſt multos reges amulio & numitori fratribus per ſucceſſionis ordinẽ deuenit.Amulius ut Plutar. refert res albanas bifariã diuiſit in regnũ.ſ.& quod ex troia maiores theſaurũ deuexerãt:ut utrã partẽ uellet alter deligeret.Numitor regnũ elegit.Amulius ob auri magnitudinẽ ẽ factus potẽtior fratrẽ adortus ſedẽ regiam facile occupauit. REGna ergo tenẽte ſuo patruo amulio:nã alia numitoris erat filia quã amulius.ne ex ea liberi ꝓcrearẽt:ueſtæ ſacerdotẽ deuouit ut oẽm pariũdi ſpẽ adimeret ꝑpetuã uirginitatis obſeruãtia de hoc ſiluiæ partu & caſu alias in natali urbis a nobis dictum eſt. Siluia fit genitrix heu ꝓlẽ enixa gemellã Et uirgis cedi uirgo miſerãda iubeŧ.Defodierq; ſolo,pœna hæc ueſtalib⁹ ipſis.Quæ uetitũ patianŧ opus lachrymabilis aũt ho.Ante patrẽ ſupplex tumidũ ꝓcumbit & orat.Orat opẽ miſerere & p̃bus ſeruata ſororis. Dicitur

ad geminos deferri ad tybridis amnẽ imergitq́ iubet fluuio:mãdatã miniſtri inuiti pagũt tñ ſcelus unda refu
git.Et pueri ĩ ſicca miſeri uerſanẽ arena.Cætera paulopoſt.Is:amulius.ſ.ille patruus. IVBet auferri.aſporta
ri. PARuos:iſtantes romulũ & remũ. ET neca.in am.q̃ſi necãdos in ꝓfluẽtẽ deiici. Q Vid facis:cõuerſio
ſermõis ad amuliũ:& põt eẽ hoc miſeratiõe dictũ:& ẽt ironice:cũ nihil ꝓficeret. Q VID facis:cuꝫ hoc iubes.
VEL qd facis:q̃ſi dicat nihil. ALTer ex iſtis:pueris. ERAT romulus:q̃ſi dicat erat ille q cõditurus ẽ urbẽ to
ti orbi dñaturã:uel erat ille q iniuriã hãc ulciſcereẽ:& te ipſum trucidabit:& oẽ tuũ genus extinguet. IVSSA
exhorrẽtes.qbus id uegocii mãdatũ erat tñ ſceleris iuiti qđ iuſſũ erat nõ ſine lachrymis exequũtur deferũtq́
illos:quo amulius iuſſerat. MINiſtri tecu.q̃ſi recuſare uolẽtes uel iuiti. PERagũt pficiũt. IVSſa:q̃ dñs iuſſe
rat.LAChrymoſa:ꝑ qbꝰ lachrymãdũ eẽt. VEL iuſſa lachrymoſa lachrymas ab illis qbꝰ id iuſſũ erat eliciẽ
tia. FLẽt tñ:flere ẽt magis ẽ:quã lachrymari.ET fe.ge.gemellos romu.& re. IN loca iuſſa.ad ꝓfluẽtẽ. ALBu
la.inũdauerat tybris:ut uidimus hoc quoq́ tpe bis:maxĩe ſeptimo idus ianuarias anno ſalutis.M.cccc.lxxii.dũ
hæc ꝓfitebamur cũ tybris oẽs ripas excederet:ita & tũc auctus hymbribus ſupra ripas erupat:ingt ergo.

Albula,quẽ tyberi merſus tyberinus ĩundis
Reddidit:hybernis forte tumebat aquis
Hic ubi nunc fora ſunt:lintres errare uideres
Quaq́ iacent ualles maximæ circe tuæ:
Huc ubi uenerunt,neq́ enim ꝓcedere pñt
Longius ex illis unus et alter ait:
Ah q̃ ſunt ſimiles:ah q̃ formoſus uterque eſt

ANT. FAN. ¶ALBula:Tyberis teſte Ply.ante tybris appellatus ẽ
& prius albula ab albo aquæ colore ut ait Feſtus.q̃uis
Tybris postea tyberis Albula eũ Hora.flauũ dicat:ut uidimus flauũ tyberim retor
tis littore hetruſco uiolẽter undis. Similiter & Virgi.
ut Vorticibus rapidis & multa flauus harena. Sed &
Varro tyberini ingt ſunt:q albulã uocitatũ litteris tra
diderũt:qđ nomẽ amiſſũ ẽ ut ait Virgi.ut a quo poſt
itali fluuiũ cognoĩe tybrim:diximus amiſit uerũ ueꝰ
albula nomẽ.Hic fluuius(ut ingt Strabo)p Hetruri
am excurrit:deinceps aũt ipſam diſterminãs primũ
qdeꝫ ab ea diuidit Vmbriam:poſtea uero ſabinos &
latinos.Diciẽ aũt & tybris & tyberis & tyberinus.de
quoꝝ oĩum deductiõe uaria legũẽ:uide Seruiũ Feſtũ Liuiũ ac Varronẽ.quoꝝ ultimus tyberim ingt a tybe
rino rege latinoꝝ dictũ q ibi iterierit. HIC ubi nũc fora ſũt Plutar.in romulo ĩter Palatinũ Capitoliũq́ col
les aliqñ paludẽ fuiſſe oñdit haud lõge ab ea pte quã foꝝ uocãt.Solinus quoq́ pallãteũ ingt oppidũ in palatio
aliquãdiu aborigines habitauerũt pp incõmodũ uicinæ paludis quã pierfluẽs tybris fecerat.Hinc illud ẽ Pro
pertii romanũ ſatis ẽ poſſe uidere forũ:hac quõdã tyberinus iter faciebat Et aiũt remorũ auditos pdura pul
ſa ſonos.Poſſumus igiẽ p fora uel romanũ forũ accipere ut ſit pluralis numerus p ſingularis:uel cũ eo boariũ
Lintres & piſcarium.Lintres maiores noſtri utebãtur nõ ſolũ fluuialibus ſcaphis cõpactis ſed cauatis arbore lintribus
Ficus ruminalis. ideſt monoxylis.Vnde ait Virgi.Cauat arbore lintres. MAxime circe:de hoc Seruius ficus inquit ruminalis
fuit ubi nunc eſt lupercal in circo.Hac enim labebatur tyberis anteq̃ neptũno factis ſacrificiis auerteretur.Flu
Circus maximus xit & idem fluuius per uelabrũ unde auerſus diciẽ ab agrippa teſte Porphyrione.Ouidius in.vi.huius operis li
ubi. bro paludoſi fori ac uelabri meminit his uerbis.Hic ubi nũc fora ſunt udæ tremuere paludes.Amne redundã
ti foſſa madebat aqua.Qua uelabra ſolẽt in circũ ducere pompam.Nil præter ſalices craſſaq́ canna fuit.Sa
ne circi maximi ueſtigia hodie inter palatinum montem & auentinum conſpiciuntur cui Tarquinio priſco re
gnante locus deſignatus ẽ teſte Liuio.Poſtea uero ut ſcribit Ply.extructus ẽ a Cæſare dictatore lõgitudine ſta
dioꝝ triũ:lõgitudine unius:ſed cũ ædificiis iugeꝝ q̃ternũ ad ſedẽ ducentoꝝ.al.miliũ.Sed de hoc alias. Varro
triũ circoꝝ urbis meminit:maximi intimi ac flaminii.Sed fuit & Nerõis circus in uaticano. HVC ubi uene
rũt neq́.n.ꝓcedere poſ.Longius.Liui.diuinitus ſuper ripas tybris effuſus lenibus ſtagnis nec adiri uſq̃ ad iuſti
curſum poterat amnis.& poſſe quãuis languida mergi aqua infantes ſpẽ ferentibus dabat.

PAV. MAR. ¶ALBula fl.ita ab aquæ colore appellatus:ſed cũ in eo merſus eẽt tyberinus qui calpeto albanoꝝ regi ſucceſ
ſit:tyberis appellari cœpit:& iõ hic. Q VEM fl. Tyberinus de quo agiẽ in iiii.lib.Merſus in undis reddidit
tyberim:nã ex eo tybris.ſeu tyberis appellatus eſt.Nec diſſentit. Varro nã poſt multa de hoc ingt.Sũt qui tybe
rim priſcuꝫ nomẽ latinũ albulã uocitatũ litteris tradiderũt:poſterius pp tyberinũ regẽ latinoꝝ mutatũq́ ibi
ĩterierit:ſed de hoc alias dabiẽ diſputãdi locus. TVmebat aqs:hybernis hyemalibus:nõ.n.erat hyemale tps.
ſed autũnale nã ut Tarutius matematicus collegit tpe referẽte Plutarcho primã romuli in matre cõceptioneꝫ
anno tertio ſecũdæ olympiadis aſſeruit extitiſſe.Mẽſe quẽ romani decẽbrẽ uocẽt:natum uero mẽſe ſeptẽbri.
Ergo nõ hyemale tps:ſed ſi qs diceret forte:q lõge poſt ortũ fuerint expoſiti erãt:nã hic paulo poſt de ilia q̃ fa
cta ẽ uno mater & orba die.AQuis:ergo hybernis:ad pluuias & hymbres reſpexit:qbus auctus erat.Tybris
magis q̃ ſi hyemale tps fuiſſet. HAC ubi.ita inũdauerat tybris ut æquos circa ſe campos occupaſſet:nam per
loca ubi poſtea fora cõſtituta fuere.& p circũ maximũ nauiculis iretur. VIDeres.uidere potuiſſes. ERRare
lintres:nauiculæ:ſed ꝓpriæ lintres naues ſunt fluuiales. HAC q̃ſi p hæc loca. VBI nũc ſunt fora:hoc ẽ foruꝫ
romanũ & foꝝ boariũ & piſcarium de qbus ſupiore lib.diximus. Q VAq́:& ea parte qua. IACẽt tuæ ual
les o circe maxime:circus maximus dictus eſt:ut Var.placet:q circũ ſpectacul s edificatis:ibi ludi fiũt & q ibi
circum metas ferẽ põpa:& eq currunt. Sed eo tpe nõ extructus erat ut circi locum oſtẽderet Liui. quẽ poſtea
locum deſignatum a Targnio priſco Liuius refert.Circiq́ tres a Varrone referunẽ:maximus intimus flami
nius.fuit & poſtea Neronis circus in uaticano. VBI:poſtq̃. VENerunt:ipſi q eos deferebãt famuli. HVC
ad loca ipſa. NEq́.n.certe. POSſunt ꝓce.ꝓgredi. LONgius pp aquas ipſas. EX illis miniſtris. VNVS
& alter ait:q̃ſi & alter & alter ita locuti ſunt. AH.dolẽtis eſt. Q VAM ſunt ſimiles:qa erat ſimilis uterq́ for
ma. AH:quantum. VTERq́ eſt formoſus:pulcher. TAMEN iſte ex iſtis.alter ex duobus.

PLVS tamē ex iſtis iſte uigoris hēt:romulum dicit cuius diuina pœne indoles in infantia non latebat. Si nō ope mater egeret:q̄a rheā ſiluiā uinctā Amulius iuſſerat cuſtodiri:nā fuiſſe interfectā Ouidius ſentire nō uidet. Que facta eſt una mater & orba die:q̄ quo die peperit amiſit & filios. Depoſuitq; ſinu:depoſuit iſantes ſed cū a loco. Liui.tenet fama cū fluitantē alueū quo expoſiti erant pueri tenuis in ſicco aqua deſtituiſſet lupā ſiuētē ex mōtib⁹ q circa ſunt ad puerilē uagitū curſuʒ flexiſſe. Vocat āt alueū cunas. Lege Dionyſiū:nobis placet Liuiū ſeq. ARBor erat remanet ueſtigia quæq; uocaſ rumina nunc ficus romula ficus erat. Ruminale ficū ad quā eiecti ſunt remus & romulus romularē quoq; uocatā eē au ctor eſt Liuius:q ait. In pxima alluuie ubi nunc ficus ruminalis eſt quē romularē uocatā ferūt pueros exponunt. Sed quoniā poetæ nō ſolū mutare uerū etiam mutilare uocabula conſueuerunt autore Seruio & ruminalis rumina & romularis romula hoc loco dicitur. Hæc arbor ut eidē placet ruminalis a rumone appellata eſt.i.tyberi ſic dicto q ripas ruminet & exedat q in ſacris ēt a ſecando Seca dicebaſ:& in aliqua urbis pte terēs eo quod ripas terat. Alii ut idē Seruius docet ruminalem quaſi romularē dictā exiſtimāt. Alii inter quos Feſtus Varro & Plynius ſic dictā putāt qđ ſub ea lupa Romulo ac remo mamam dederit:q antiquo uocabulo rumis dicebatur ſiue ruma ut Nonio placet. Vnde ruſtici agnos hædoſ ue lactantes quoniā adhuc ſub mā̄mis hērent ſubrumos appellabāt. Sūt & q a ruminationib⁹ armentoꝝ q̄ eo in ombrā cogebanſ eā arborē ruminalē dictā crediderunt ut ſcribit Plutarchus. Verbū autē ruminare deductū eſt auctore Seruio a ruma eminēte gutturis pte p quam ad miſſus cibus a certis aialibus reuocaſ:uel a rumine loco in uētre ut Nonio placet quo cib⁹ ſumiſ & unde reddiſ. De quo ait Pōponius ut idē inqt in proſtribulo. Ego rumorē paruiſacio dū ſit rumen qui impleā. Cæteꝝ Feſtus rumen inqt eē colli ptē qua eſca deuoraſ. Vnde ruminare dicebaſ quod nūc dicimus ruminare. Legimus apud Plutarchū deam quādā q̄ educationi infantiū pēſſe putabaſ maiores nřos rumiliā appellaſſe apud cuius ſacellū. Varro inqt latam a paſtoribus ficū ubi rē diuinā lacte p lactētibus faciebāt. Sūt & q deā eandē altricē pueroꝝ ruminā uocēt cuius ſacris uinū nō adhibebāt cū ſit infantibus noxiū:ſed ei ſacrificātes hoſtias lacte aſpgere cōſueuerūt. Non omittēdum hoc loco q ait Plynius colli ficū arborē in foro ac comitio rome natā ſacrā fulguribus ibi conditis magiſq; ob memoriā eius quæ romuli ac remi nutrix fuit miraculo ex ære iuxta dicato tanq̄ in comitiū ſponte trāſiſſet. De ruminali ficu Cornelius tacitus eodē inquit anno ruminalem arborem in comitio quæ ſup octingentos & .xl. annos remi romuliq; infantiam texerat mortuis ramalibus & areſcente diminutā pdigii loco donec in nouos fœtus reuiuiſceret. Hæc arbor areſcens infœlicia:uireſcens Ro imperio fœlicia portendere putabatur cuius ueſtigia imperante Auguſto apparebat ut Naſo teſtatur hoc loco.

ANT. FAN. Auleus p cunis Rumia lis uel romularis ficus Rumo. Seca. Terens Rumis. Subrumi agni Rumina re. Rumen Rumilia dea. Rumina dea.

Pluſ tamen ex iſtis iſte uigoris habet:
Si genuſ arguitur uultu,niſi falit imago:
Neſcio quem ex uobis ſuſpicor eſſe deum:
At ſiquis ueſtræ deus eſſet originis autor:
In tam præcipiti tempore ferret opem:
Ferret opem certe ſi non ope mater egeret
Quæ facta eſt una mater & orba die:
Nata ſimul:moritura ſimul:ſimul ite ſub un
Corpora:deſierat:depoſuitq; ſinu: (das
Vagierant ambo pueri:ſenſiſſe putares:
Hi redeunt udis in ſua tecta genis:
Suſtinet impoſitos ſumma cauus alueus unda.
Heu quantum fati parua tabella tulit:
Alueus in limo ſiluis appulſus opacis:
Paulatim fluuio deficiente ſedet:
Arbor erat,remanēt ueſtigia:quæq; uocatur
Romula nunc ficus romulea ficus erat:

¶HABET plus uigoris.ut alluderes romulo:q & mēbris & uiuacitate aut ipſo uigore erat ſupior remo. Si genus arguiſ:ueriēs deinde ſe ad pueros cōmotus romuli indole diuinā ſtirpē eē ſuſpicali fateſ. Et ſi poeta non refert mouebaſ tamē hic in ipſa indolis cōtēplatione:cōtēptione Numitoris cū Amolio aſſerēs filiæ deū uiolentiam intuliſſe:geminoſq; parituram:& ubi pepit gemellos:tū maxime inſtātis ex deo cōcepiſſe: hic ergo ex hoc motus inqt. Si genus:ſi nobilitas aut. Si gen⁹:unde origo trahiſ. Arguiſ oñdiſ. Vultu:ipſa facie. Niſi imago fallat:niſi me decipiat ipſa forma:aut ipſa effigies. Neſcio quē e uobis ſupiorē reor. Eſſe deū:dei filiū:ut ſæpe regē regis filiū dicim⁹:uideſ dubitare cū dicat. Neſcio quē & hoc q̄a dixerat ah quā ſūt ſimiles. At ſi qs diuinā ſtirpē eē ſuſpicaſ:ſed i hoc dubitat:nā ſi cuiuſpiā dei filii eēnt:ſuccurreret i eo ſtatu pr̄. At ſi qs:ſi aliqs. De⁹ eēt auctor oeſtre origis:eēt uobis gēitor. Ferret opē:auxiliū. In tpe tā pcipitātā repētio:& ex hoc materiā mouet q nihil his ſupſit tpis. Ferret opē:iocūda ē hæc repetitio ferret opem:& habet admirabilē quēdā affectū:mouetq; hic cōmiſeratione a pueroꝝ mr̄e q̄ neq; ſibi ipſi neq; pueris ſuccurrere poterat:augetq; cōmiſeratione q uno eodēq; die:quo mr̄ facta ē filioꝝ iteritu mr̄ eē deſiit. Ferret certe opē:auxiliū. Mater illa. Si ñ egeret ope egebat qdē nā i eā ai aduerterat amuli⁹. Quæ facta ē mr̄:q̄a pepit filios. Et orta:quia iterēpti ſūt. Vno die:eodē die. Orba ut Pōpe. inquit:ſignificat apud poetas priuatā aliq̄ pſona cara:& orba ē q̄ patrē aut mřem: aut filios: q̄ſi lumē amiſit. Nata ſi.& ex hoc cōmiſeratione mouet:q plores i eādē pniciē trahebanſ:nā ābo & ſimul nati:ſi molerāt morituri. Nata ſimul corporato gemelli qui ſimul nati eſtis. Moritura ſimul:quia ſimul ad iteritū dānati. Ite ſimul ſub undas:q̄ſi ſimul imergamini:& his dictis ubi iundatio tacta ē cū lōgi⁹ pgredi nō poſſēt:nō ſe cit. Sed cū eo aluo. In quo erāt ſup aq̄s leuiter poſuit. Deſierat:loqui.i. Et depoſuit ſinu:a pectore ſup aq̄s pueros cū alueo i quo eos tulerāt. Vagierāt depoſiti iſantes cū cuna i aquis uagitū dedere ābo:ita ut ſentiſ uidereſ qđ & illi dixerāt:& ſe i fluuio eē ſup alueo & i natali urbis. Quid:niſi pmiſeris poterāt uagire qrellis. Miſtriq; ipſi fatū iſōriū pueroꝝ lachrymātes rediere. Ambo iſantes ſ.Ro & Re. Pariter uagierāt:quia ſimul uagitū dederūt. Vagire pprie pueroꝝ ē. Putares:putaſ poſſes. Sēſiſſe:quid. ſ.ageret. Simile illđ ē i heroicib⁹ de raracis

PAV. MAR.

filio exponi in uſſo uagitus dedit ille miſer ſenſiſſe putares. HI: famuli. ſ. Redeũt in ſua tecta: in albã. VDis genis madidis ſeu pfuſis lachrymis ob caſũ puerorũ. Suſtinet: alueus ille cũ pueris: ut paulo ſupius diximus parũp ſnatauit: ideo hic. CAuus alueus: diffinitio eſt cune. Alueũ: dicimus foſſã p quã flumia defluunt: ita & eadẽ forma cauũ lignũ ut cuna eſt alueũ dicere poſſumus. Suſtinet nõ deiecit: ſed ſurſũ tenet. IMpoſitos: pueros. ſ. Sũma unda: ſup ſummã undã. HEu q̃tũ fati: hac exclamatiõe materiã mouet Poeta ob diſcrimẽ in quo fuerat oĩs res romana: nã q romã cõditurus erat toti orbi dominaturã: pua tabella ſup aqs iacebat. Heu q̃tum fati: q̃tũ fata ſis potẽtiæ. Tulit pua tabella: alueus ipſe. Alueus diximus auctore Diony. alueũ hũc lapidi illiſũ pueros eieciſſe Poeta uero inq̃t aluecũ ubi deficit flumẽ in limo ſediſſe. ALueus ipſa cuna cum pueris. APpulius ſiluis opacis qui appulerat illuc ad opacas ſiluas: que tunc erant circa pallantium. DEficiente paulatim fluuio. fluminis inundatione. Sedet reſidet. IN limo: in limoſa terra. ARbor: Plutar. locũ: ubi hi cum alueo conſtiterint. Germanũ a poſteris uocatũ ait cũ maiores germanos dicerẽt quos ffẽs appellamus: & ſubdit caprificũ quẽdã: quæ eo forte loco coaluerat a Ro. ipſo: ut opinanẽ plurimi ruminalem uocãt: uel q ibi pſtrata pecora ſub umbra ruminare cõſueuerũt: uel potius pp puerorũ lactationẽ: nã mãmas ueteres rumas appellabãt. Meminit & rumiales hꝰ Liui. dicẽs ubi nũc ficus rumialis eſt. Romularẽ uocatã ferũt pueros exponũt de q̃ Ply. ita inq̃t. Colit ficus arbor in foro ipſo ac comitio Romæ nata ſacra fulgoribꝰ ibi cõditꝰ: magiſq; ob memoriã eius q̃ nutrix fuit romuli ac remi cõditoris appellata: qm̃ ſub ea iuẽta ẽ lupa īfantibus p̃bẽs rumen: ita uocabãt mãmã miraculo ex aere iuxta dicato: tanq̃ i comitiũ ſponte trãſiſſet adacto nauigio ilico areſcit: rurſuſq; cura ſacerdotũ ſerit & reliq̃ Varro germalũ ait a germanis Ro. & Re. qd̃ ad ficũ rumialẽ & Põpeius de hac rumialis ait ficus dicta eſt: q ſub ea arbore lupa mãmã dederit Ro. & Re. Mãma aũt rumis dr̃ tũ & ruſtici appellant hedos ſubrumos: q adhoc ſub mãmis hñẽ & rumen eſt ps colli qua eſca deuoraẽ: unde rumare dicebaẽ: qd̃ nũc ruminare a rumine ergo ruminalis ficus dicta eſt: q̃ areſcẽs magno: erat oſtẽto uireſcẽs incolume impiũ ſignificabat. Sed cũ penitus aruit: penitus romanorũ oẽ corruit imperiũ. Arbor erat remanẽt ueſtigia: q adhuc eius tpe truncus apparebat nondũ penitus aruerat. QVæq;: & quæ. VOcaẽ: nũc ficus romula ab ipſo romulo. Erat: olim. ſ. FIcus romula: quaſi ruminalis a rumine ſub hac illi arbore expoſiti fuere. Inde & rumina dea dicta eſt: cui cũ rẽ diuinã faciebãt: hoſtis lac ſpargebãt: & libabãt. VInũ autẽ nõ adhibebãt de quo Plutarchus ait. lvii. pble. An quod latini rumam mãmam nominant: & ficum ruminalem: ideo factam ferunt: quod ibi lupa mammam romulo præbuit. Quẽadmodum eas igitur: quæ pueros alunt a mamma dicimus φηλονας. Sic rumina nutrix quædam & puerorũ altrix merũ infantibus p̃cipue noxiũ: prius non recepit.

Venit ad expoſitos mirũ lupa fœta gemellos:
Quis credat pueris ñ nocuiſſe ferã. (nutrix
Nõ nocuiſſe parũ ẽ: pdeſt quoq; quos lupa
Perdere cognatæ ſuſtinuere manus:
Cõſtitit: & cauda teneris blãditur alumnis
Et lingit lingua corpora bina ſua:
Marte ſatos ſcires, timor abfuit: ubera ducũt
Nec ſibi promiſſi lactis aluntur ope:
Illa loco nomen fecit. locus ipſe lupercal.
Magna dati nutrix præmia lactis habet:

ANT. FAN. ¶VENIT ad expoſitos: locũ ubi Romulus ac remus expoſiti ſunt Germonũ uocarũt teſte Plutarcho cui antea Germão nomẽ fuerit qd̃ germanos ffẽs uocemꝰ. COgnatæ manu: Amuli cognati ſunt q̃ cõe naſcendi initiũ habuerunt. MArte ſatos ſcires. Quibus nihil timẽtibus lupa ferẽ ubera p̃buiſſe: ſed & aſſuiſſe picus dr̃ nutritor & cuſtos. Hæc autẽ aĩalia putanẽ marti ſacra. NEc ſibi pmiſſi lactis alunẽ ope. Nutriunẽ lacte quod natura feris nõ infantibus ſiue hominibus pmittit: ſed & Cyro expoſito canis dr̃ ubera p̃buiſſe & aliis ad ſũma natis imperia ſimilia infantibus contigerunt.

PAV. MAR. ¶LVpa fœta: quæ pauloãte pepererat. VEnit ad gemel Ro. & Re. Gemelli. n. dicunẽ qui uno eodẽ ptu naſcuntur. EXpoſitos: quos Amulius exponi iuſſerat: uel tunc extra amnem poſitos. VEnit mirũ: quaſi mirabiliter. Quis credat ferã: lupã. NON nocuiſſe pueris: quaſi nemo credẽs: & tamẽ nõ nocuit. NOn nocuiſſe locus indignationis eſt: ab Amulii immanitate: nam belua eo mitior fuit: cum quos ipſe nepotes pditũ iri deſtinauerit: lupa nutrit: mirũ inq̃t erat ferã pueris non nocuiſſe ſed hoc admirabilius. Qd̃ non nocuiſſe parũ eſt: habita rõne q eos aluerit parum eſt nõ nocuiſſe. PRodeſt quoq;: ſed pdeſt lupa nutrix: quia nutricis officiũ iplebat illi ubera porrigẽdo. QVos manus cognatæ quaſi uiolentia: & immanitas amuliana. SVſtinuere: p pati potuere. PErdere: ad necẽ mittere. COgnatæ manus: cognati: ut Vulpianus inq̃t titulo: unde cognati appellati ſunt q̃ſi ex uno nati: ut Labeo ait: & quaſi cõe naſcẽdi initiũ habuerit & modeſtinus de gradibus cognati ab eo dicti putanẽ i q; q̃ſi una cõiteruę nati: uel ab eodẽ orti pgeniti ue ſint. & Paulus ẽt titulo de gradibus cognationis nomẽ a græca uoce dictũ uideẽ συγγενας illi uocãt: quos nos cognatos appellamus. Cognati ſunt & quos agnatos lex. xii. tabularũ appellat. Sed hi ſunt agnati q p patrẽ ex eadẽ familia cõiunguneẽ: qui aũt p fœminas cognati tm̃ noianẽ &c. Cõſtitit: & ubera dabat: & cauda blandiebaẽ: linguaq; canũ ut diximus: quo pleni erãt abſtergebat. COnſtitit: q̃ſi firma ſtetit lupa ipſa. ET cauda. caude agitatione. BLãdiẽ teneris alũnis: pueris quoq; alebat. ET lingit bina corpora: idẽ utrũq;. SVA lingua: & hoc ut lutũ abſtergeret: & in natali urbis de hoc eodẽ. Vagitus enixa tñ lupa ſenſit ad undas. Se datura ſitim pgreſſa accurrit & illos depoſita feritate uidet miſerata iacẽtes liberat ecæno de hinc ubera plena gemellis Admonet o ſuperi quãta ẽ clæmẽtia cæli Qui poſiturus erat populis īgẽtia magnis Mænia ppetuos terre latura triũphos. Paſciẽ infœlix in fãtia lacte ferio. Marte: magnitudine animi ẽt in primo natali die infantes ſe martis filios pfeſſi ſunt: nã neq; expauere ob beluã neq; a ferinis uberibus abhorrebãt. aluneẽ ergo ferino lacte: quo ſibi non debebaẽ. SCire: ſcire poſſes eos. SAtos natos ex. MArte timor abfuit: q a beluã nõ timebãt ẽt ob id: q a animal hoc marti dicatũ eſt. DV contubernii

q̄ſi fugiũt lac ex uberib᷒. ALunt ope lactis nec ꝑmiſſi ſibi:q̄ſi lacte qđ illis nō debebat̃:ſ; lupoꝝ catulis. Illa lo lupa ergo lupcal locus ille appellat᷒ ē:ſic & lupcales dici pñt. Plu.ēt cum multa de his retulerit:& arcadibus aſcri pſerit ſubdidit.Potuit tñ a lupa illa q̄ Romulũ educauit recte emanaſſe cũ lupcales inde ludieꝝ incohent:ubi ex poſitũ Romulũ fuiſſe.ferũt:& reliq̃. Illa lupa.ſ.facit nomē loco locus ille. Vbi lupa lac Romulo dedit lupcal.ſ.di citur. NVtrix lupa Habet magna præmia dati lactis.ipſe Romulus:quia perpetuum iuuit ob id.

Q uis uetat arcadio dictos a monte lupercos:
Faunus in arcadia templa lycæus habet:
Nupta qd expectas:nō tu pollētibus herbis
Nec prece:nec magico carmine mater eris.
Excipe fœcundæ patienter uerbera dextre:
Iam ſocer optatum nomen habebit aui:
Nam fuit illa dies,dura cum ſorte marite:
Reddebant uteri pignora rara ſui:
Q uid mihi,clamabat,ꝓdeſt rapuiſſe ſabinas
Romulus:hoc illo ſceptra tenente fuit:
Si mea non uires:ſed bellum iniuria fecit.
Vtilius fuerat non rapuiſſe nurus:
Monte ſub exquilio multis inciduus annis
Iunonis magnæ nomine lucus erat:
Huc ubi uenerunt pariter nuptæq; uiriq;
Suppliciter poſito procubuere genu:

℄Q Vis uetat &c.Lycæũ dicit ubi Fauni tēplũ fuit cui lycæa celebrabãt q̄ nos dicim᷒ lupcalia. Nupta qd expe ctas:Exhortat̃ nuptas ut excipiãt uerbera lupcoꝝ ſi ma tres fieri cupiũt ac depoſita ſterilitate cōcipe cũ ea ma iorē uim hēant hermis magiciſue carmib᷒ ad fœcundi tatē faciēdã:qđ eo tpe cognitũ ē quo Romanæ mulie res q̄s ſub Romulo ſterilitas iuaſerat corio ſecto pcuſ ſæ receperũt pariēdi facultatē. Pollētib᷒ her.Herbaꝝ multæ fœcũditatē faciũt q̃ꝝ Moly laudatiſſima ē teſte Hom.cui᷒ iuētio Mercurio aſſignat̃. Vñ illđ ē ridicu lũ:hic legit̃ radix de q̄ flos aureus exit quē cur moli uo cant mētula moli fuit. Hoc lo.&c.ꝑ iterpoſitionē dicit eã ſterilitatē fuiſſe regnãte Romulo. Si mea nō &c.Si rapuiſſe ſabinas nihil ꝓfuit ad augēdã ple; & corrobo randas uires impii ſed bellum tantũmodo ſuſcitauit.

IVnonis mag.no.lu.erat:Hic lucus iunoni ſacer fuit ad radices mōtis exqlii ut qbuſdã pl; ubi ēt tēplũ iuno nis Lucinæ fuiſſe arbitrãt̃ ante urbē cōditã quã deã ab eo luco Luciniã cognomiuatã ferũt:l; Ply.ædē iunonis lucinæ lōge poſt reges exactos cōditã tradat q eriã deã ipſã inqt a luco lucinã noiatã ut Romæ uero lotos in Lucinæ areã no q fuit ſine magſtatib᷒.ccclxix.urbis æde cōdita icertũ q̄to ipſa uetuſtior.eē qdē uetuſtiorē nō ē dubiũ cũ ab eo luco Lucina noiet̃. Sũt tñ q a luce Luci nã dictã uelint. Vñ ut inqt Feſtus opigenã iunonē matronæ colebãt q; ferre eã opē in ptu laborãtib᷒ crederēt:& ſupcilia teſtib᷒ Feſto & Varrone in iunonis tutela eē Putauerũt qđ iis ꝓtegant̃ oculi p quos luce fruimur quam tribuere iunonē exiſtimabãt. Hæc.n.dea.i.aer ſiue ſpũs plurimũ cōgruit ſi retineat̃ ut inqt Solinus cum ꝓpe ad uteꝝ liberãdũ uenerit momēta maturitatis enitētis. Nouimus & Dianã Lucinã dici:ut Caſta faue lucina:qa no uilunii uis(ut ſcribit Euſebius)ad pariēdũ nō paꝝ cōfert & ꝓpriũ munus eſt Lunæ teſte Macrobio diſtendere rimas corpis & meatib᷒ uiã dare:qđ ē accelerãdo ptui ſalutare:uñ Lucina a pturiētib᷒ iuocat̃ una ex.v.diis quos ꝓcari ſolebãt qui m̃rimonio iũgebãt̃ auctore Plu.ii fuerũt iuppiter adultus:iuno adulta. VEnus.Diana.Suade la.Colebat̃ & Rōæ iuno iuga ſic dcã q; nubētes cōiũgeret:a cui᷒ ara iugarius uicus nomē accæpit auctore Feſto.

℄Q Vis ue.& ſi latinã cãm retulit nō negat tñ poſſe lupcos dici a Lyceo mōte arcadiæ:nã lycos lupus:& i eo mōte erat tēplũ Fauni lycei:uñ licea ludicra:q̄ nos lupcalia:ſic & lupcales ſeu lupci ex eodē deduci pñt. Quis aut qd uetat:ꝓhibet negat.q.d.nihil. LVpcos dictos a mōte arcadico:hoc eſt a lyceo arcadie mōte. Faunus lyceus hēt tēpla in arcadia:tēplũ illud appellat̃ fauni licei ſic & faunus lyceus ut ēt a tēplo dicimus iouē olympicũ:nō tñ ab olipo mōte diximus ut ſupius. Nupta:lupcaliũ die:ut Pōpeius inqt mulieres febrabãt̃ amiculo Iunōis.i.pel le caprina:& Plu.mulieres adultæ ultro ſe lupcalib᷒ offerũt exiſtimãtes id ſibi fœlicē pariũdi facultatē ꝑſtare:er go ut poeta inqt:qđ nō herbis:nō icãtatiōib᷒ fieri poterat:ut ſ.mulieres cōciperent : fiebat uerberibus caprinoꝝ corioꝝ.Et uñ mos hic emanarit:explicat a Romulo.ſ.nã cũ aduerteres ſterilitatē muleꝝ Iunoni ob id in exqliis ſacrificatũ eſt:& eius oraculo hitũ:ut mulieres hircus iniret:q̄ uoce ab augure interꝑtata mactat᷒ ē caperi:& eius execto corio uerberatæ puellæ. Vñ poſtea cōcipiēdi facultas data ē:monet ergo nuptas:ut uerbera hæc patiēter excipiãt. NVpta qd ex.nō eris tu m̃r:nō cōcipies.Herbis pollētib᷒:uirtute pollētiũ:& potētiũ herbaꝝ. Nec ꝑ. hoc ē nec ſupplici uoto:aut ꝑcib᷒ ad deos.Nec magico carmie:hoc ē icãtatiōib᷒. EXcipe:accipe.Patiēter uerbe ra dextræ fecũdæ:dextræ lupcalis fructũ faciētis:nã ob ipſa uerbera cōcipies & l; Iuuenalis dicat nec ꝓdeſt agili palmas ꝑbere lupco:nō tñ i mãib᷒:ſ; in tergis cedebãt̃:ut i ſeri᷒ dicemus.Iã ſocer:pr̃ uiri tui.Hēbit optatũ nomē aui:qa tu paries illi nepotē.Nã fuit:nũc ipſã cãm aggredit̃ ꝑ cōceptiōe accipiēda ſint uerbera. Nã fu.il.di.Illđ tps Cũ q̄ñ .Maritæ:uxores ſeu nuptæ. Reddebãt rara pignora raꝝ fœtũ:qa raro pturiebãt. Vteri ſui:uētris.Dura ſorte duro euētu uel ita maligna parca uolēte.' qd mihi:fuit hæc ſterilitas Romulo regnãte:ex quo ipſe q̃rebat̃ ni hil ꝓdeſſe ad ꝑcreãdã plē:ut ipſi uitrs augerent̃. Sabinas ra.nã id illi neq; uires neq; plē augebat:ſed pepit bellũ. Vtilius igit̃ erat ſine uxorib᷒ eē:quã his raptis bellũ pepiſſe.Clamabat Ro.qd mihi ꝓdeſt.q.d.nihil. Rapuiſſe ſa binas:delibauimus hãc hiſtoriã ſupius:& alias ſuo loco repetemus.Hoc:qđ dr̃.ſ.de ſterilitate.Fuit illo: Romulo. Tenēte regna:regnãte eo. SI mea iniuria:quã.ſ.ſabinis ituli uirginũ raptu. Nō fecit uires:nō auxit uires regni mei.Sed fecit bellũ:qa ut diximus ſupius exortũ ē ide bellũ. Vtilius magis utile:qa ſine bello. Fuerat nō hũiſſe nurus hoc ē fœmias:l; ꝓprie nurus ſit uxor filii.Iniuria ut Vlpia.inqt ex eo dcã ē qđ nō iure faciat.Oē.n.qđ non iure fit:iniuria fieri dr̃:& iterdũ inigtatē iniuriã dicimus.Iniuriã fieri Labeo ait:aut re aut uerbis re quotiēs ma nus iferunt̃:uerbis q̄ñ cōuiciũ fit. MOnte ſub:lacus Iunonis itactus ferro erat ſub mōte exqlino:de hoc Varro

ANT. FAN.

Quinq; dii quos ꝑ cabantur qui matri monio iũ gebantur. Iuno iuga unde iuga rius uicus.

PAV. MAR.

ſecũdæ inq̃t regionis exq̃lſæ alii has ſcripſerũt ab excubiis regis dictas:alii ab eo q̃d excultæ a rege Tullo eẽnt:& poſtea in exq̃lius lucũ & ædẽ iunonis lucinæ eẽ aſſerit. In hoc ergo luco ſupplicatũ ẽ iunoni a nuptis & uiris. Luc⁹ noĩe magne iunonis:lucus q iunoni erat ſacer:& lucus iunonis lucinæ dicebaſ. Inciduus:q̃ſi nõ cœdus. Multis ãnis:q̃a p multos ãnos ñ erãt icisa ligna. Sub mõ. ex.:ad radices exq̃lini mõtis. Vbi poſtq̃. Et nuptæ & uiri pter ſimul. VEnerẽ huc:ad hũc locũ iunonis. Procubuere ſuppliciter poſito genu:quaſi adorãtes pni flexere genua.

Cum ſubito motæ tremuere cacumina ſiluæ
Eſt dea per lucos mira locuta ſuos:
¶ Italides matres inquit ſacer hyrcus inito:
Obſtupuit dubio territa turba ſono:
Augur erat,nomen longis intercidit annis.
Nuper ab etruſca uenerat exul humo.
Ille caprum mactat:iuſſæ ſua terga puellæ:
Pellibus exectis percutienda dabant.
Luna reſumebat decimo noua cornua motu.
Virq; pater ſubito,nuptaq; mater erat.
¶ Gratia lucinæ:dedit hæc tibi nomina lucus.
Aut quia principium tu dea lucis habes.
Parce precor grauidis facilis lucina puellis.
Maturũq; utero molliter aufer onus.
¶ Orta dies fuerit,tu deſine credere uentis.
Perdidit illius temporis aura fidem.
Flamina non conſtant,& ſex reſerata diebus.
Carceris æolii ianua lata patet.

ANT. FAN. ¶ TREmuere ca.ſil. Aduẽtu numis hoc eſt iunonis:q̃ cũ ſit aer nõ ſolũ mouet ſiluaꝝ cacumĩa ſed & terras iter dũ ut uidemus in terræmotu quẽ facit uẽtus erũpe cu‑piẽs. Mira locuta:bñ mira. Mõſtroſum.n.uidebaſ q iu‑no dixerat uel putari poterat dixiſſe ut hirc⁹ iniret mſes Romanas. Dicim⁹.n.ineo Tertulliã:p cõcũbo cũ Ter‑tullia. Sed dubiũ uerbũ ẽ incoxũ & alia ſignificet:ut ieo grauiã.i.ĩgrauiã eo teſte Donato:& ieo tẽplũ p igredior.

Inire fœminam. Inire tẽplũ

Sol trãſit i piſces.xiiii calen das martias. NOmẽ lõgis itercidit annis:Deeſt cui⁹ relatiuũ:q̃d itte‑rdũ ſupprimiſ:ut eſt loc⁹ heſperiã graii cognomie dicũt. Nuptaq; mr̃ erat. Matris nomẽ nuptæ ſibi uẽdicãt cum peperunt. ORta dies fuerit.xiiii.calẽ.Mar. Sol in Piſces trãſitũ facit:quo tpe ut ait Columella nõnũq̃ ẽ uẽtoſa tẽ‑peſtas:ut auctor hoc loco uẽtoꝝ incõſtantia. Scribit & idẽ Columella.xiii.ac.xii.calendas Fauoniũ eẽ uel Au‑ſtrũ cũ grãdine ac niuibꝰ:Sciẽdũ ubertimã piſciũ captu‑rã eẽ Sole ſignũ Piſciũ trãſeunte:quos in ultimo zodiaci ordine locatos cõſecraſſe Soli ſcribit Macro.nõ imagi‑natione aliquã eoꝝ naturæ ſed oſtẽtationẽ potẽtiæ ſyde‑ris a quo uita nõ ſolũ aereis terreniſq; aĩalibꝰ daſ:ſed il‑lis quoq; quoꝝ cõuerſatio aq̃s merſa uelut aſpectu Solis exulat:cui⁹ tãta uis ẽ ut abſtruſa quoq; penetrãdo uiuifi‑cet. Sunt aũt piſces q zodiaco tribuunſ duo:quoq; alter boreus appellaſ nõ q ſit ad Arcticũ circulũ; ſed q inter æqnoctialẽ & æſtiuũ cõſtitutus arcticũ circulũ & polum ſpectare uideaſ. Alter uero notius dr̃ q ſub eq ſcapulis ñ

Piſciũ captura ubrima ſole trãſeũtes. Piſces zodiaci. Boreus.

Notius. lõge ab æqnoctiali circulo collocat⁹ ſpectat ad occaſũ. Sed cauẽdũ ne fallamur exiſtimantes unũ tñ eẽ notiũ pi‑cẽ. Hic.n.cuius meminit auctor hoc loco cõſtat ſtellis.xvii.& Aquarii undã ore nõ excipit hẽ:q; Boreũ fratrem ſtellis.xii.figuratũ. Alter uero noti⁹ q ſolus ẽ teſte Igino cõſtat tñ.xii ſtellis ad quẽ aq̃ effuſio puenit: & oriſ q̃dẽ cũ piſcibꝰ:ſed occidit oriẽte Cãcro:ut Cadit ipſe renaſci incipit ut cãcer ſ; piſcibꝰ eminet ortis. Eſt aũt inter hye‑malẽ & Antarcticũ circulũ ita cõſtitut⁹ ut ad exortũ ſpectare uideaſ:dr̃q; Notius a noto uento teſte Manilio:ut Tũ notius piſcis uẽti de noĩe dict⁹ Exurgit de pte noti. Irẽ a Seruio Auſtralis ab aliis Auſtrin⁹:ut At notiũ grai (dicũt quẽ noĩe piſcẽ dicimus Auſtrinũ patrio ſermõe loquẽtes.

PAV. MAR. ¶ TVm:tũc Cacumĩa ſũmitates. Silue mo‑tæ:q̃ſi arboꝝ cõmotaꝝ:uel cacumĩa motæ ſiluæ q̃ſi cõmota iuga nemoroſa. Tremuere ut apud Virg. Sub pe‑dib⁹ mugire ſolũ & iuga cœpta moueri ſiluaꝝ. Dea iuno. Eſt locuta mira admirãda. Per ſuos lucos:nã ex luco au‑dita ẽ uox iunonis admouẽtis q̃d eẽt agẽdũ. ITalides ma. hæc uox ex luco reddita ẽ:& locutã deã putarũt. Inq̃t dixit ipa dea. Hircus ſacer:cap ſacratus. Inito:p ineat Mr̃es italides:latinas ſeu romanas ab italo. Mr̃es nuptæ:q̃ mr̃es eẽ cupiũt. Turba:coetꝰ & uiroꝝ & mulieꝝ. OBſtupuit ter.du.ſono uerbo ambiguo:nã uerbũ hoc inito ambiguũ erat uerebanſ:ne monerenſ:ut hyrcus ſuccũberẽt. Inito.n.uerbũ teſte Põp.iterdũ p cõcubitu poni põt interdũ p introiit:iterdũ p inurnit:& ſic interp̃tata uoce ab augure caprino ſecto corio inuẽto:uerberatæ ſunt mulieres. Augur:augurẽ tũc affuiſſe inq̃t ſed nomẽ referri nõ põt:q̃a uetuſtate ex hominũ memoria euanuit ex etruria.tñ uenerat in urbẽ etruſci.n.ſp diuinãdi pitia fuere celebres & oĩ religionis cultu inſignes:inq̃t ergo. Augur erat:tũc Ro.regnãte. Augur alias dixim⁹ iter viii.ſacroꝝ ordines a numa inſtitutos fuiſſe collegiũ auguꝝ. NOmẽ ipſi⁹ auguris itercidit q̃ſi excidit a mẽoria. Lõgis ãnis.uetuſtate. Augur ipe:uel ſubintellige:q. Nup uene‑rat exul ab hũo etruſca:ab etruria ab ipa tuſcia ſeu tyrẽnia cũ exularet i orbẽ uẽit. Ille augur.ſ. Mactat cap̃:cap ba‑cho mactabaſ:ẽt fauno mactari cœpit:ſic & cap̃ q̃s & Palladi imolari legim⁹ q̃d oleas labẽdo ſteriles faciãt PV‑elle iuſ.ab au.ſ. Dabãt ſua terga pcuriẽda:offerebãt terga lupcis q̃ uerberarẽt. Pellibꝰ ex.i.coriis capris. Exectis q̃ſi diuiſis.ergo nõ man⁹:ſ; terga uerbabaſ. Luna:uerbatæ caprino corio puellæ.x.mẽſe pere cœpe. LVna re‑no.cor.& hoc in nouilunio.x.motu:q̃ſi x.mẽſe. Vir ſu.erat pr̃:q̃a iã filios ex uxore hẽbat. Et nupta mr̃:q̃a iam peperat. Et q̃a ſupi⁹ dixit Iuno magnæ:noĩe luc⁹ erat:q pilla:&p hæc uerba de Iuno.ſaturnia:q lucina uocata ſit intelligi uolũt:fallũſ. Nã lucinã Diodo.Iuno.filiã dixit:& poeta in metamorphoſi lucinã a Iuno.miſſam:ut nexis mãibꝰ nõ ſineret Alcmenã pere retulit. Varro aũt lunã Iunonẽ lucinã uocari ait:uel q̃d e terra luceat:uel q ab lu‑ce eius:q̃ qs cõceptus uſq; ad eã q̃ ptus ẽ:s in lucẽ luna iuuat:donec mẽſibus actis pduxit in lucẽ dicta a iuuãdo & luce iuno lucina:a quo pariẽtes eã inuocãt mulieres huic deæ ſupcilia ſua attribuebãt. Virg.ẽt dianã lucinã uoca‑uit Caſta faue lucina tuus iã regnat appollo:& Vir.iterp̃s honorat⁹ a pturiẽtibꝰ inuocari dicit:q̃a primũ nata pu‑riẽti mr̃i Apollinẽ obſtetricis officiũ exercuit. Iuno ergo lucina diana:cuius illud apud Ciceronẽ exẽplũ legiſ q q̃ nocte natus eẽt Alexander eadem dianæ epheſiæ tẽplũ cõflagraſſet:& ſubdiſ q diana cum in partu olympiadis

ãdeſſe uoluiſſet:abfuiſſet domo niſi referas ad illud:quo eadẽ ſit Iuno & diana:tũc recte intelligeres:inqt ergo.
GRatia lucinæ.i. ſit. LVcus:uel de hoc.q erat in exqliis:uel de quocũq luco ꝓ nemore: cũ nemoribus pſit diana. DEdit ti.hæc no.lucinæ.i.qa a luco lucina. AVt qa tu dea ha.prin.lu.humanæ.i.qa tu naſcẽtes ad lucẽ ꝑducis.inde a luce lucina dicta es. PArce:lucinã ꝓcatur:ut grauidis adſit puellis:ut pariat ſine dolore. PArce o lu.fa.ꝓpitia. PArce ꝓcor pu.gra.q̃ſi parce dolori pariẽtiũ puellaꝝ. EIauſer:accipias. MOlliter:ſuauiter ſine dolore:ſed potius cũ uoluptate. VTero.ex utero puellari. ONus ma.q̃ſi infantẽ:q in utero tẽps expleuit pro puellis ꝓcatur qa tenelliores & ad partũ rudes:uñ in heroidibus & rudis ad partũ & noua miles eram.
ORta dies.iã oẽs lupercaliũ cãs abſoluit:& lõgius in his moratus:redit ad inſtituta hoc ẽ ad dierũ ordinem: monẽtq; poſt lupcalia die ꝓxima:q erit.xiiii.calẽ.martias hoc ẽ.xvii.die februarii.credendũ nõ eſſe uẽtis:& ob id minime eẽ nauigãdũ.Sex.n.diebus uẽtoꝝ clauſtra apta ſunt:ut q̃ uelint poſſint egredi. ORta dies fiũt:ſub intelligas ubi poſtq̃ illuceſcẽt dies poſt ĩpa lupcalia. DEſine tu cre.uẽ.q̃ſi noli te uentis cõmittere:aut noli illis credere:cãm & ipſe affert. AVra:uẽtus. ILlius tpis:illoꝝ dieꝝ. PErdidit fidẽ qa decipiũt credẽtes.nã mõ hic mõ ille flat uẽtus. FLamina:uẽti ſeu uẽtoꝝ flatus. NOn cõſtat.qa nõ ſũt firma:ſed uarie mutanť. ET ianua lata carceris eolii:ab Eolo rege uẽtoꝝ ſeu q uentoꝝ rex creditus eſt:ut in æneide hũiſtis:ideo creditus ẽ uẽtoꝝ deus:qa Eolus thellinis filius rõnẽ uentoꝝ adinuenit. PAret reſerata:apta. SEx di.nã undiq; ſpirãt uenti illis ſex diebus:& ob id crediť Eolius carcer aptus eẽ.Sed hoc iõ dictũ qa principiũ ueris:ſp hẽt tps inconſtans mõ ſerenũ mõ turbidũ:& hoc ꝑ uarietate ueutoꝝ:cũ & ipſi incõſtãtes ſint.Vñ Cæſar apud Lucanũ Fortius hyberni flatus:cœlũq; Cũ cœpere tenẽt:q̃ quos incũbere certos Perfida nubiferi uetat inconſtantia ueris.

Iam leuis obliqua ſubſedit aquarius urna:
Proximus æthereos excipe piſcis equos:
Te memorãt,fratrẽq; tuũ,nã iũcta micatis.
Signa duos tergo ſuſtinuiſſe deos:
Terribile quondam fugiẽs typhona dione
Tum cum pro cælo iupiter arma tulit:
Venit ad eufraten comitata cupidine paruo

IAM leuis oblĩq ſubſe.aq̃rius urna: Sole a Piſcibus excepto Aq̃rius ab eo deſtitutus poetice dr̃ ſubſidere & q̃ſi a uehẽdi labore ceſſare. Vñ & leuis a poeta dr̃. niſi forte dixeris leuẽ Aq̃riũ qa ipſe eſt ſecũdũ aliquos Ganymedes q ab Aquila dr̃ ſublatus in cœlũ. Oritur aũt hoc tpe Aq̃rii pars heliace. NAM iun.mi.ſigna: Bñ iuncta.cõnectunť eni duo piſces nodo cœleſti ſiue linea quã.xiii.ſtellæ cõſtituũt ab Arietis pede prio. a quo piſces tãgi Mãlius autor eſt:ut Piſcibus aſſuetas auide ſubeuntibus undas Quos aries tãgit. DVos ter.ſuſti deos:Venerẽ & Cupidinẽ q fugiẽtes typhæũ eos pſegñtẽ in bello Gigãteo ꝑueniſſe dicunť ad Euphraten fluuiũ ubi cũ in aquã deſiliiſſent a gemellis piſcibus excepti ſunt qa merito trãſlati ferunť in cœlum. *(ANT. FAN.)* *(Veneris & cupidinis fuga.)*

Vñ Syri memores bñficii in Venerẽ Cupidinẽq; collati piſcibus abſtinẽt:uerẽturq; piſcari ne piſces cõprehẽderint dãnare eos pii ꝓſidii uideanť. Diodotñ huius ſupſtitionis aliã cãm affert.Ait eni Venerẽ aliqñ obuiã factã deæ quã Syri Decretã uocãt facie hois ac reliqua pte corpis piſcẽ ſpecioſi cuiuſdã adoleſcentis amorẽ ei iniecisſe & ex eoꝝ coitu filiam natã:Decretãq; pudore ductã amouiſſe adoleſcẽtẽ & ad loca q̃dam deſerta & ſaxoſa filiã expoſuiſſe:eãq; ab auibus eſſe nutritã:deam uero pudore ac dolore cõpulſam in lacum ſe abieciſſe: atq; ibi cõuerſam in piſcẽ unde Syri & piſcibus abſtinẽt:& eos pro numinibus uenerant.Iginus ſcribit Venerem & Cupidinem periculo liberatos cum ſe in formam piſcium conuertiſſent.Alii aliter fabulantur. *(Cur ſyri piſcib' abſtinent.)*

IAM leuis:eadẽ die ſol relicto aq̃rio piſciũ ingrediť ſignũ de aq̃rio ſupius diximus.de piſce mox dicem' Iã leuis aq̃rius:leuis:qa a ſolis laboř leuatus. SVbſedit:qa ab officio receſſit. VRna oblĩq:oblique.n ſpectat & urna:q̃ aquas effũdit uerſus piſces:& iõ oblĩq urna ꝓprie ẽ uas:q̃ aqua haurit.Vñ Varro urnæ dicte q urinãt in aq̃ hauriẽdas:ut urinator.urinare ẽ mergi in aquã. Tu piſcis ꝓximus q aquariũ ſubſeq̃ris. EXcipe:q̃ſi recipias. EQuos ethe.etherei ſolis equos de qbus ſupius dictũ eſt. TE memo.cãm refert piſciũ in cœlo locatorũ:q & ab higino autore.Diognei eritaci ita tradita:quodã.ſ.tpe uenerẽ cũ cupidine filio in ſyriã ad flumẽ Euphratẽ ueniſſe:ibidẽq; repẽte thiphona apparuiſſe:uenerẽ in flumẽ ſe cũ filio ieciſſe:& mutaſſe ſe in piſciũ formã.quo facto piculo liberatos fuiſſe:deſtitiſſeq; ſiros his locis ꝓximis piſces edere:qđ eos uereanť capere ne uideanť deoꝝ ꝓſidia ipugnare:& alio loco idẽ Higinus inqt piſcẽ:qui Notius appellať laborantẽ quondã Iſim ſeruaſſe.Pro quo bñficio ſimulachrũ piſcis & eius filioꝝ illã inter aſtra cõſtituiſſe.Itaq; ſyrii cõplures piſces nõ edũt:& eoꝝ ſimulachra inaurata ꝓ diis penatibus colũt.Aliq dicũt piſces in euphrate amnei ouũ inuẽtũ i ſicũ deieciſſe:& ide colũbã exiſſe:q uenus credita ẽ quã uolitare p urbes Syrioꝝ ferũt:a cui' uolatu futura captãt haruſpices Piſces a Ioue ueneris ꝓcibus cœlo ĩpoſitos ob id ferũt:q eius originis cã fuiſſent.Piſces uero duo ſũt alter Notius alter Boreus dr̃.Boreus inter equinoctialẽ & æſtiuũ circulũ ſub Andromede brachio collocatus arcticũ polũ ſpectans cõſtituiť:alter in zodiaco circulo extremo ſub ſcapulis equi nõ lõge ab equinoctiali circulo collocatus ſpectat ad occaſũ.Inquit ergo poeta:cũ ad piſcẽ uerba apoſtrophet. MEmorãt:ueteres.ſ. *(PAV. MAR.)*

TE & fratrẽ tuum:q̃ſi alteꝝ piſcẽ & facit hãc parẽtheſim qđ dixerat. TE & fratrẽ tuũ nam micatis:ſplẽdetis. SIGna uicta nõ q̃ uincta ſint:nã ille Notius hic Boreus ſed pariter in curſu uadunt & eodẽ micant tpe.
MEmorant te & fratrẽ tuum ſubſtinuiſſe tergo duos deos:uenerẽ & cupidinẽ.Alii.n.dicũt cũ Venus cũ filio in Euphratẽ ſe ꝓcipitaſſet a piſcibus eos ſuſceptos tergo fuiſſe.Alii uero dicũt ſe in piſces mutaſſe:ut diximus & eo pacta exitiũ euitaſſe. TErribile:Dione Heſiodo teſte oceani:& tethios filia:& ueneris mř fuit:ſed ſæpe a poetis ꝓ ipſa uenere poniť ut inferius hippolite infœlix uelles coluiſſe dionẽ:Cũ cõſternatis diripereris eqs. Sane ut i odis dixim' autoritate Ci.Veneres q̃tuor fuiſſe cõſtat. Primã cœlo:& die natã:alterã ſpuma ꝓcreatam: Tertiã Iouis filiam ex dione:& q̃rtam cyro.Syriaq; cõceptam.hic uero dione pro ipſa Venere ponitur.

DIOne:uenus. FVgiẽs quodã tiphona terribilẽ. Tiphon unus e filiis terræ fuit.unũ Seneca in tragediis. Nõ tã ferũ tiphona neglecto Ioue irata tellus edidit quondã parẽs. Tu cũ Iuppiter tulit arma ꝓ cœlo:hoc in ipſa gigãto machia qñ a gigãtibus in cœlũ a diis ꝓ cœlo pugnatũ eſt. VEnit ipſa:uenus. COmitata paruo cupidīe uel qa puer erat:uel qa tũc paruus. AO euphratẽ:de euphrate ſupiore libro diximus ibi thura nec euphrates.

Ianq; paleſtinæ margine ſedit aquæ:
Populus,& cannæ riparum ſumma tegebãt
Spemq; dabãt ſalices hos quoq; poſſe tegi:
Dum latet,inſonuit uẽto nemus,illa timore:
Pallet,& hoſtiles credit adeſſe manus:
Vtq; ſinu natum tenuit,ſuccurrite nymphæ
Et diis auxilium ferte duobus ait:
Nec mora,proſiluit,piſces ſubiere gemelli:
Pro quo nunc dignũ ſidera nomen habent:
Inde nephas dicũt genus hoc Iponere mẽſis:
Ne uiolent timidi piſcibus ora Syri:
¶ Proxĩa lux uacua ẽ,ac tertia dicta qrino:
Qui tenet hoc nomẽ,Romulus ante fuit.
Siue q; haſta curis priſcis eſt dicta ſabinis.

ANT. FAN. Paleſtina. ¶PALEſtinæ:Syria Paleſtina uocaẽ q̃ cõtingit arabas autore Ply.quã maxima gens iudeoꝝ hitat ut tradit Euſe. Hoſtiles credit adeſſe manus:Putauit adeſſe Typhonẽ ſiue Typhæũ q eã pſeqbaẽ. Timidi:Quia primus in orbe deos fecit timor:ut qdã putarũt religioni deditos timidos appellam⁹. AT ter.di.qrino: Quirinalia q̃ & ſtultoꝝ feriæ dicebanẽ Romani.xii. calẽ.Mar.celebrabãt dicta a qrino.i.Romulo cui rem diuinã faciebãt. Apd ueteres eni lãcea qris dicebaẽ autore Plu.itẽ Curis unũ Curitis Iuno appellata ẽ ut Feſtus tradit q̃ haſtã ferre putabaẽ:& qa moris fuit lanceã donari q ſtrenue pugnãtes laudẽ fortitudinis meruiſſẽt factũ eſt:ut Romulus pinde ac Martius qdã deus & pugnax qrinus dicereẽ a quo Romãi Quirites dicti unũ qritari uerbũ deduciẽ teſte Donato. Cæterũ ut Feſto placet Curis haſta ẽ lingua Sabinoꝝ. Unũ Romulũ Quirinũ uocarũt q; haſta utereẽ licet qdã ſic dictũ uelint a Curibus oppido Sabinoꝝ a quo & Quirinalis collis nomẽ accæpit q; in eũ cõmigrarũt Sabini a curib⁹ uenientes q̃uis alii a tẽplo Quirini ſic dictũ exiſtimẽt a quo portæ qrinali nomẽ eſt inditũ q; pxime eã Quirini ſacellũ ẽẽt:uel q; ea i collẽ qrinalẽ iretur. Aliis ãt placet & Quirinũ dictũ uel q; Græce cranos rex dr:ut ait Seruius uel pp generis nobilitatẽ. Mars eni quom ſæuit Gradiuus dr:quom trãqllus ẽ Quirinos

Quiria lia ſeu ſtultoꝝ feriæ xii.calen.martias.

Quirini duo tẽpla

Myrti duæ ad ædẽ quirini.

cuius Romæ duo tẽpla fuerũt. Vnũ qrini intra urbẽ q̃ſi cuſtodis & trãquilli:Aliud in Appia uia extra urbẽ ꝓpe portã:q̃ſi bellatoris.i.Gradiui. Quãuis qdã ſcripſerint foris haſtaꝝ ueteres coluiſſe Quirinũ gradiuũq; domi. Ad ædẽ Quirini quã inter uetuſtiſſima delubra urbis habitã Ply.ſcri.ſacræ myrti fuere duæ. Altera Patricia appellata. Altera Plebeia. Patricia multis ãnis ꝓualuit flacceſcẽte Plebeia exuberãs ac læta q̃diu Senatus quoq; floruit illa uigẽs Plebeia torrida & ſq̃lida:q poſtq̃ ꝓualuit:flacceſcẽte P̃ricia Marſico bello lãguida autoritas patrũ facta ẽ:ac paulatim i ſterilitatẽ maieſtas emarcuit. Quirini tẽplũ dolioꝝ appellationẽ aliqñ tenuit cuius rei cãm Plu.explicat in Camillo. Idẽ ſcri. Numã Iouis Martiſq; ſacerdotib⁹ a Romulo cõſtitutis adiecisſe tertiũ Romuli quẽ a Quirio Quirialẽ flaminẽ appellauit. Huic deo.L.Papirii curſoris pr̃ ædẽ uouit quã poſtea Papirius dedicauit. Sane Romulũ nõ hoc tpe ſed nonis Quintilibus Senatus in curia lacerauit. Lege Plu.

PAV. MAR. ¶IAmq; ſedit ipſa unus ad laborẽ feſſa. MArgine:q̃ſi i ripis. AQuæ pale.paleſtinã aquã dixit ñ q; Euphrates p paleſtinã fluat:ſed qa paleſtina regio ſyriæ iũcta ẽ:& Arabiæ i ultimos fines eã lambit Euphrates iõ paleſtinæ aquæ. POpulus:delituit:Venus cũ filio iter populos arbores & cãnas & ſalices:q̃ in ripis erãt. POpulus:arbor herculi ſacra. ET can.tegebãt:occupabãt. SVmma:ſũmitates. RIPaꝝ:&c. SALices quoq;:etiã.

DAbãt ſpẽ poſſe tegi hos:uenerẽ cũ filio. DVm la.ipſa uenus. INſonuit:ſonitũ fecit. VENto:ob uẽtum. NEmus:arbores ipſe. ILla uenus. PAllet timoẽ:hoc naturale ẽ pallere timẽtẽ. ET credit adeſſe hoſtiles manus:adeſſe typhonẽ ipſum. VTq; tenuit natũ:cupidinẽ. SINu q̃ſi añ pectus:uel cũ ueſte añ pectus. ALto nymphæ:o aquaꝝ haꝝ deæ. Succurrite & ferte auxiliũ diis duobus:q̃ſi marti & filio:Veneri & cupidini opẽ feratis. NEc mora:ubi hæc locuta ẽ Venus deſiliit in flumẽ & a duobus piſcibus excepta ẽ ob qd cœlo figurati ſũt. NEc mora.ſ.fuit. PRoſiluit:q̃ſi lõge ſaltauit in ipm amnẽ. PISces ge.qa fr̃es cũ ſupius diceret te:& fr̃em tuũ. SVbiere:ſuppoſuere ſe ueneri & filio. PRo quo facto.ſ. SYdera:ipſe piſciũ cõſtellatiões. Habẽt dignũ nomẽ q̃ſi hñt qd merẽtur:qa ſunt ſtellis additi. INde:ab hoc. SYri timidi:populi Syriæ q circa Euphratem hitant. DVcũt exiſtimãt. Nephas Iponere mẽſis hoc genus piſciũ.ſ. NE uio ora pi.hyppalage ẽ.i.ne uiolare uideanẽ numina piſciũ:ore aut polluere ora tãto ſcelere:eſu.ſ.ſacroꝝ piſciũ. PROxima.xii.calẽ mar. hoc eſt xviii.die febrũ.erit feſtũ qrini:hoc ẽ qñ Romulus deus quirinus appellatus ẽ:de quo nũc ageẽ ẽt de eius morte nõ q; hac die obierit:obiit eni nonis qntilibus:ſed cũ hoc cognomine poſt mortẽ uocatus eſt de morte aũt eius multi cũ poeta cõcordant. Dionyſius aũt inquit. Qui fabuloſiora tradiderunt:aiunt enim concionẽ habentẽ in exercitu:cadẽte interim caligine ſereno cœlo:& tempeſtate magna coorta:cum fragore nõ amplius apparuiſſe:raptũq; eum credunt a patre Marte. Qui uero ꝓbabiliora ſcribunt ciuibus interfectũ aſſerũt.cãm cædis aſſerunt redditionẽ obſidũ quos a Veiẽtibus:ſine ſnia publica ꝑter cõſuetum:& q; non idẽ erat cum patribus.qui fuerãt:& crudelitatẽ eius in delinquentes:& qd arrogans uidebaẽ:& imperiũ tyrãnice exercere. Rẽ in ſenatu geſtã ferunt:diuiſo corpore eius in fruſtra ne cadauer appareret exiſſe eos occulẽtes ſub amictu: quẽ quiſq; habuerat partẽ clamq; humi mandantes.alii concionantẽ a nouis ciuibus dicunt interfectũ eo tpe quo iam erant tenebræ:diſperſa congregatione populi:nec aſſiſtente ei cuſtodia regia:& propterea dicunt eam diẽ conſternationis multitudinis cognomen habuiſſe:& hucuſq; turbæ fuga dicitur. Li.cum ad exercitum inquit recenſendũ cõcionẽ in cãpo ad capreæ paludẽ hr̃et:ſubito coorta tẽpeſtas cũ magno fragore:tonitribuſq; tam

dēſo regē opertū nymbo:ut cōſpectū eius cōcioni abſtulerit nec deinde in terris Romulus fuit: & paulopoſt fuiſſe credo aliquos:q diſcerptū regē patrū māibus taciti arguerēt:& reliq̄ Plu. de hoc eodē raptus inqt:nec ad modū poſt incredibile dictu:e medijs ciuiū oculis euanuit nonis qntilibus:nullū penitus ſuæ mortis ueſtigiū re linqns:niſi q̄dā humanæ rōnis exptia:q̄ qdē die adhuc poſteri q̄dā obſeruāt:q̄ de Romuli cæde merorē idicāt: & paulopoſt creditū illū eſt:cū in Vulcani tēplo ſenatū hūiſſet ab infēſis pr̄ibus laceratū:& ſuā queq̄ ptē in ſi nu clam tuliſſe. Alii raptū a nymbis e media cōcione ferūt.cū ad recēſendū exercitū ad capreā paludē cōueniſ ſet ubi repēte exorta tēpeſtas cū tonitribus.ac ingēti uētoꝝ fragore terrā undiq̄ grādine opuiſſet ſol quoq̄ ue lut intēpeſta nocte defeciſſet. Valerius ubi de ingratis agit:in hæc uerba locutus ē. Vrbis nr̄æ parētē ſenatus ī ampliſſimo dignitatis gradu ab eo collocatus i curia lacerauit:nec duxit nephas ei uitā adhimere:q eternū ro mano impio ſpiritū ingenerauerat:& reliq̄. hæc igr̄ & hmōi uerba de morte Romuli referunſ:maior pars ī hoc cōcordat q̄ diſcerptus fuerit a ſenatu:qd̄ aūt de Iulio Proculo poeta refert cur Romulus poſt mortē appa ruerat:idē fere & a Liuio & a Plu. referſ cāſuero cur qrinus cognominatus ſit:his uerbis Plu expſſit. Nōnulli exiſtimāt romulū Quirinū appellatū ē:qd̄ belli ac pugnæ ſtudioſiſſimus extiterit. Alii cūſēt romani Quiri tes appellarenſ. alii eo genere teli qd̄ priſci Quirinū dicebāt uñ Iunonis Qurinalis imago ſit.ab ea cuſpide appellata & in regia telū illud cōſtitutū Martē uocāt:quiq̄ hoſtes eo feriebat.ornare ēt laudibus cōſueuerūt.iō romulū tāq̄ belli ac pugne deū qrinū appellarūt.tēplū quoq̄ cōſtituere ei in eo colle.q nūc ab eo qrinalis appel laſ. Varro aūt qrinū a qritibus dictū dixit.ſed ad poetā redeamus. PRoxima inqt. Lux.i.ſeqns dies poſt ſolē piſcis ingreſſu. ESt ca.ſine feſto uel ſine myſterio. AT ter dies.ſ.ſubſeqns.q̄ erit.xii.cal.mar. ESt di.depu.ſeu dicata. QVirino:deo.ſ.nā tū eſt feſtū qrini ille. QVi te:hēt. HOc no q nūc uocaſ qrinus. Romulus fuit āteaq̄ ante romulus dicebaſ:& nūc āt dicimus feſtū quirini.& nō feſtū romuli. Siue qd̄:explicat nūc cur Qui rinus dictus ſit.idē fere nunc autoritate Plu. retulimus & Pōpe. de hoc:Curis ē ſabina haſta uñ romulus Qui rinus qui eā feriebat eſt dictus. Siue q̄:quia. HAſta eſt dicta curis.priſcis ſabinis.priſca lingua ſabina.

Bellicus a telo uenit in aſtra deus:
Siue ſuo regi nomen poſuere quirites.
Seu quia romanis iunxerat ille cures:
Nā pr̄ armipotēs poſtq̄ noua mœnia uidit:
Multaq́ romulea bella peracta manu:
Iuppiter inquit, habet romana potentia uires
Sanguinis officio non eget illa mei:
Redde patri natum, quāuis intercidit alter:
Pro ſe, proq́ Remo, qui mihi reſtat erit:
Vnus erit, quem tu tolles in ſidera cœli:
Tu mihi dixiſti, ſint rata dicta iouis:
Iuppiter annuerat, nutu tremefactus uterq́
Eſt polus, & cœli pondera mouit atlas:

¶A TElo:laude bellica q̄ & diuinitatē adeptus ē & ANT.
quirini nomē. SIue ſuo regi nomē poſuere quirites: FAN.
A Quiritibus qrinū dictū pleriq̄ uolunt autore Plu. cū alii Quirites a Quirino cēſeant appellatos. Sunt tñ qui a Curibus quiritibus nomē inditū putēt. Vnde ut ait Fe.dici mos erat romāis in oībus ſacrificiis pedi buſq̄ po.ro.qritibuſq̄ hoc ē curēſibus q̄ ciuitas.ut idē inquit Sabinoꝝ potētiſſima fuit. inde quiritare dice baſ clamare autore Nonio tractū ab his quirites iuo cabāt. Notandū Quiritē ſingulari numero nō facile apd̄ ueteres inueniri teſte Porphy. Quia romāis iun xerat ille cures. Notū eſt romulū & Tatiū cenſuiſſe ut ex duobus populis unus fieret & Sabini romā migra rēt.cuius urbis noīe ſeruato Romani & Sabini Qui rites dicerenſ. SAnguinis mei: romuli q ē ſanguis.i. filius Martis. Poniſ & ſāguis p genere ut an nympha rū ſāguinis una. NVtu treme.uterq̄ ē polus. Arcti cus.ſolo nutu Iuppiter omnia cōcutit qui ē mūdi aia. & eſt Homerica & Virgiliana ſententia.

Quiritar — Sāguis p genere.

¶BEllicus deus Quirinus belli ac pugnæ ſtudioſus. PAV.
A TElo:ab ipa haſta. VEnit in aſtra:q̄ſi ab ipa haſta q̄ curis dicebaſ. Quirinus deus uocatus ē.ſeu bellorū MAR.
laude q̄ telo illo gerebat & cōficiebat in deos relatus ē. SIue qri.romāi. POſuere no.ſuo re.q̄ a quiritibus q rinus ſit dictus. SEu qa:ille romulus iūxerat cures ſabinos ſeu illā ſabināurbē. ROmāis:nā ubi inter roma nos & ſabinos cōpoſitæ res fuere.par honor romulo & Tatio datus ē.& ex duobus populis unū feceſ. Romu lus a ſe urbē romā & ciues romāos appellauit. Tatius ſuos Quirites dixit curib⁹ ſabinoꝝ urbe opulētiſſima a qb⁹ ēt aliquos qrinū romulū dictū putaſſe Pōp. teſtis ē & alii ēt ſūt q idē aſſerāt. Nā pr̄ ut ñ ſine numie diuū & ex hūanis exceſſibus:ſe & cœlū aſcēdiſſe Romulū qs putet. p ſēatus excuſanōe q arguebaſ pricidii ēt ut cor rñdeat q̄ ſupius dixerat cœleſtē fecit re pr̄ &c. Martē a Ioue facit ipetrare.ut Romulū filiū in cœlū tollat.nā id lōge añ Marti Iuppiter pmiſerat:ergo nūc urbe bñ fundata.& cōfectis bellis pluribus Mars a Ioue repetit pro miſſa. Dixeratq̄ ab haſta deū Quirinū hoc ē ab ipa belli pſtātia i aſtra uēiſſe.nūc ad id rē ipſā adiūgit. Nā q̄a. PAter ipſius Romuli.hoc ē Mars. ARmipotēs:q̄a bellis pſidet. POſtq̄ ui.no.mœ.q̄ſi nouā urbē mœnib⁹ cinctā:& bñ fundatā ciuitatē. ET mul.bella pacta:cōfecta. ROmulea ma. Romulea potentia:multa dixit:q̄a ceninēſe ſabinū & ueiens. INqt:dixit. O Iup romana potētia hēt uires:aucte ſunt uires ciuiū romanoꝝ & ro manū impiū ppagatū. ILla:romana ſ.potētia. NOn eget offi.ſan.mei.q.d.nō illi eſt magis opus opa filii mei romuli. REdde na.filiū meū Romulū. PAtri:mihi redde dixit qd̄ ex debito ē.& q̄ Iuppiter pmiſerat debi tū erat:honeſta eſt petitio:nā qd̄ pmiſſū eſt:ēt q̄ filius pr̄i reſtituaſ. QVāuis alter:hoc ē Remus. INterci dit:uita exceſſit.ex hoc affectū mouet:cū alteꝝ e filiis amiſerit:& in cœlū uēire nō pōt: QVi ille q. REſtat:i ſupeſt mihi:hoc ē Romul⁹. Erit mi. p ſe & p Remo frē q.d.ſatis ē mihi:ſi hic p ſe & frē referet in cœlū:erit hic un⁹ p duob⁹. TV:o Iuppiter. DIxiſti mi.un⁹ erit q̄ſi unus tm̄ ex duob⁹ filiis erit. Quē tu tol.attolles. INſy.cœ.quē feres ad aſtra:quē i deos referes. SInt ra.ſint firma:hēant fidē. DIcta Io.q̄ſi Iouis pmiſſa: &

eſt artificioſa cōcluſio ab æq̄tate:nā equū ē ſeruari:& rata eē uerba regia:q̄ inuiolabilia ſūt:ſint ergo firma ea q̄ dixiſti. Iuppiter. Vbi Mars dicēdi finē fecit:nutu Iuppiter oſtendit ſe ratū hēe qd̄ ꝓmiſerat:& eo nutu Iouis oē coelū cōcuſſum ē ita ut Atlas uiſus ſit coeli firmamētū cōmouere. Iuppiter annuerat q̄ſi affirmauerat Martis dicta. VTerq̄ polus:arcticus:& antarcticus.i.ſeptētrionalis & meridiōalis:nā poli hoc ē coeli cardies duo ſūt:Borealis & Auſtralis:ſed īterdū polus ꝓ ipſo coelo ponit̄:q̄a coeli pars. ET treme.cōtremuit. NVtu:ipſius.ſ.Iouis:ac ſi dicere uelit oē coelū cōtremuit ſimile ē illud Virgilianū annuit:& totū nutu tremefecit olympū.
ET Atlas mo.ꝓ cōmouit. Coeli pōdera:nā Atlas fingit̄ coelū humeris ſuſtinere:de quo iſerius dicemus.

ANT. FAN. ¶EST locus antiq̄ capreæ dixere paludē: Romulus autor. Liuio cū ad recēſcēdū exercitū cōcionē in cāpo ad capreæ paludē hr̄et ſubito coorta tēpeſtas cū magno fragor tonitribuſq̄ tā dēſo eū cooperuit nimbo ut cōſpectū eius cōcioni abſtulerit q ut ferē nuſq̄ cōparuit. Vn̄ inter p̄res & populū orta ſeditiōe Iulius ꝓculus uir nobilis uiſū a ſe in Quirinali colle romulū affirmauit auguſtiore forma cū ad deos abiret: cuius autoritati creditū ēitaq̄ ædes ī colle Quirinale Romulo ē cōſtituta ipſeq̄ ꝓ deo cultus & Quirinus appellatus ē. Alii cēſent fabuloſa eē q̄ diximus & Romulū I curia ſiue in Vulcani tēplo a Senatoribus laceratū cū tyrānidē exerceret diuiſūq̄ in fruſtra ne cadauer uſq̄ appareret. Alii aliter. Lege Dionyſiū & Plutarchum. Diē quo is hūanis rebus exceſſit uulgi fugā ac Nonas Caprotinas appellāt q̄ deſcēdētes ex urbe ad capreæ paludē ſacrificia p̄agāt. Varrōi placet Caprotinas nonas dici q̄ Iunoni Caprotinæ mulieres ſacrificarēt & ſub caprifico facerēt & e caprifico uirgā adhiberent Idē ēt ſcribit Poplifugiā diē dici q̄ eo repēte tumultu populus fugerit. Multa de his Plu in Romulo & Camillo. Sane palus capreæ nō fuit in capreis iſula celeberrima. ſed apd̄ urbē:quā qdē capræ paludē dicūt. FIt fuga: Conſternatis oium aīs populus ē uerſus in fugā. Vn̄ ea dies cōſternatiōis multitudinis nomē hūit:& poplifugia dicta ē teſte Varrone qd̄ repēte tumultu fugerit populus. Fallæq̄ p̄res in crimine cædis: Ad Senatorū excuſationē dictū eſt:& ne ignorare uideat̄ hyſtoriā ac rei ueritatē. VEniebat Iu.al Hic ē Iulius ꝓculus uir ꝓbus & Romulo affinitate cōiūctus:q̄ a Senatoribus ſubornatus ē ut mētiret̄ nūciareturq̄ populo uidiſſe ſe Romulū humāo hitu auguſtiorē. Lege Liuiū & Plu. ne ſim ꝓlixus i re notiſſima. Sane ꝓculū iter cognomina eū dicunt (ut Feſto placet) q natus ē p̄re pegrināte ꝓcul a p̄ria:uel a p̄e ꝓcul ꝓgreſſo & attenuato ideſt admodū ſene.

Romulus in coelum rapitur.

Nonæ caprotinæ.

Capreæ palus.

Polifugia.

Iuli. ꝓcu.

Eſt locus antiqui capreæ dixere paludem:
Forte tuis illic romule iura dabas:
Sol fugit,& remouēt ſubeuntia nubila coelū:
Et grauis effuſis decidit hymber aquis:
Hinc tonat,hic miſſis abrūpit̄ ignib9 æther:
Fit fuga,rex patriis aſtra petebat equis:
Luctus erat,falſæq; patres in crimina cædis:
Hæſiſſetq̄ animis forſitan illa fides:
Sed procul e longa ueniebat iulius alba:
Lunaq̄ fulgebat nec facis uſus erat:
Cum ſubito motu ſepes tremuere ſiniſtræ

PAV. MAR. ¶EST locus:adhæret uulgari opiniōi:locū ipſū refert:ex quo cū cōcionē hr̄et Romulus raptus ē. ESt loc9 deeſt quē. Antiq dixere pa ca.capreā palludē:nec intelligas de capreæ inſula. ſed de caprea palude:q̄ erat paulo extra urbē mare uerſus. Vn̄ Plutar.ad capreā paludē mare uerſus diſcurrere. Forte o Romule ad Romuſū ipſū ſermonē cōuertit. DAbas illic iura tuis.ciuibus.ſ nā ea die illic apud ſuos cōcionabat̄:& ut dicūt recenſebat.exercitū. SOl fugit:q̄a eclypſis fieri uiſa ē:ut Plu.inq̄t:cū ſol uelut intēpeſta nocte defeciſſet. ET nubila ſubeuntia ueniētia ſub ipm̄ coelū. Remouent ab oculis hoium coelū. ET grauis hymber:nymbus. DEcidit ex ipſis nubibus. EFfuſis aq̄s:nā ut diximus ſubito coorta tēpeſtas denſo regē operuit nymbo. HInc: ex hac coeli p̄te. TOnat. & Liui.cū magno fragore:tonitribuſq̄ & Plutar ut diximus ubi repente exorta tēpeſtas cū tonitribus:ac ingēti uētoꝝ fragore. HInc æther aer:uel coelū ipſū. ABrūpit̄:abrūpi & ſcindi uidet̄. MIſſis ꝓ emiſſis IGnibus fulmi.& coruſca.nā tūc apiri ex ipſo fragor coelū uidet̄. FIt fuga:a multitudine.ſ.q̄a oēs ef fugere.uñ dies illa turbæ fuga appellata ē:ut diximus ex Diony.& ꝓpterea dicūt eā diē cōſternatiōis multitudinis cognomen hūiſſe:& uſq̄ ad hæc tp̄a turbæ fuga dr̄.& Plutar.die etiā inq̄t:q̄ ipe e media euāuit cōcione: turbæ fugā uocāt:& nonas caprotinas eo q̄a ſacra ad capreā palludē deferebāt & reliq̄. REx:Romulus.ſ. PEtebat aſtra:q̄ſi coelū aſcendebat. Eq̄s p̄riis:eq̄s Martis. Curru.n.ſuo Mars illū in coelū referebat. LVctus:flebat populus Romuli mortē & parricidii ſenatus accuſabat̄:creditūq̄ eſſet a p̄ribus interfectū fuiſſe: niſi adueniens ex alba Iulius ꝓculus iuraſſet uidiſſe romulū humana forma auguſtiorē:& alia q̄ mox dicemus. LVctus erat.populo.ſ.nā amiſſū regē lugebāt & erāt. PAtres:ſenatus. In cri.falſæ cedis:quaſi arguebant̄ huius cedis Falſæ:q̄a nō ueræ:& hoc ut excuſaret ſenatū:cum reuera in ſenatu diſcerptus fuerit. ILla fides:illa credulitas q̄ ſenatus illū laceraſſet. Forſitā hæſiſſet:ipreſſiſſet ſe. ANimis po.ſ. SEd ꝓcul:dum lugeret populus & ſenatus cedis accuſaret̄ Iulius ꝓculus:ut Plu.inq̄t ex alba oriundus. Vir inter p̄res & genere & nobilitate primarius:tū ēt cū Romu.fide beniuolētia & affinitate cōiunctus turbatā Regis deſiderio multitudinē intuēs:in cōcionē uenit:adhibitoq̄ ad id iureiurādo romu.inq̄t hodierna prima luce:cū in foꝝ uenirē obuiā ſe mihi tulit:forma lōge auguſtior humana ardētibus armis ſeptus:cuius fulgore cū horruiſſem primo. Quid inq̄ rex hāc tuā in felicē ciuitatē:ac miſeros ciues in tā grauiſſimo tui deſiderio luctu & merore reliq̄ſti:ille cōtra Sic diis placitū eſt Procule.cū tot ānos inter mortales extiterim in ampliſſima ciuitate cōſtituta. Inter deoꝝ ſim coetū imortaliū. Sed læta te atq̄ annūtia romāis ut iuſtitiā & militiā colāt:cū nullæ futuræ ſint tātæ opes:q̄ n̄ris armis reſiſtere poſſint. Ego uero meā ſp ꝓpitio numie ꝓgeniē ſoſpitabo. Mira huic uiro tradita fides:ob affinitatē cū Rege & ob ꝓbitatē & adhibitū iuſiurādū. Tū plebs depoſita oi ſuſpitiōe:& cōtūelia Romu. Quirinū appellātes:ut deū colere coepūt & reliq̄:eadē fere refert Li. Sed q̄a Plu. poſterior fuit:ea potuit & a Li.& a poe. nr̄o accepiſſe. At

Laſtitius primo lib. diuinaꝝ inſtitutionū: Romulū inqt deſiderio ſuis fuiſſe declarat Ennius: apd quē populus
amiſſū regē dolēs hæc loqͥt. O Romule Romule dic: Qualē te pr̄iæ cuſtodē dii genuerūt. Tu pduxiſti nos
intra luminis oras. O pr̄o genitor pr̄iæ. O ſanguinē dus oriūdū. Ob hoc deſideriū facilius creditū ē Iulio p
culo mētiēti q̄ ſubornatura pr̄ibus erat nūciaret plebi ſuæ uidiſſe ſe Regē hūano hitu auguſtiorē: eūq̄ mādaſ
ſe ad pop lū ut ſibi delubrū fieret ſe deū eē: & Quirinū uocari. Quo facto & ipi populo pſuaſit Romulū ad
deos abiuiſſe & ſenatū ſuſpitiōe cædis regiæ liberauit. Sed Iulius ueniebat pcul: q̄ſi lōge: ſed p hāc dictionē p
cul alluſit poeta ad cognomē huius: q̄ Proculus dicebaſ. s Proculi uero cognomine: hi uocanſ : ut Pōpe. inqt
ut peregrināte pcul a pr̄ia pr̄e nati ſūt. Lunaq̄ fulgebat ergo nox erat. & Liuius & Plutar. hodierna prima lu-
ce dicūt. Tu uero hoc referas ad romanū diē: q̄ ex media nocte in mediā noctē termiabaſ. Ergo hodierna pri
ma luce: prima pte diei: & ſic etiā nox eē poterat. NEc erat uſus facis: q̄ luna lumē dabat: non ergo opus erat
face. CVm quādo. Subito motu: q̄ſi repentina extuſſione. SInistræ ſepes: q̄ a ſiniſtra uiā lepiebant. TRe-
muere: uiſæ ſunt tremere & hoc numine adueniente. ILle proculus rettulit gradum: quaſi retroceſſit.

Rettulit ille gradus horruerantq; comæ:
Pulcher & humano maior trabeaq; decorus
Romulus in media uiſus adeſſe uia:
Et dixiſſe ſimul, prohibe lugere quirites:
Ne uiolent lachrymis numina noſtra ſuis:
Thura ferāt, placētq; nouū pia turba q̄rinū:
Et patrias artes, militiamq; colant:
Iuſſit, & in tenues oculis euanuit auras
Conuocat hic populū, iuſſaq; uerba refert:
Tēpla deo faciūt collis quoq; dictꝰ ab illo eſt
Et referunt certi ſacra paterna dies:
¶ Lux quoq; cur eadem ſtultoꝝ feſta uoceſ

¶ HORruerātq̄ comæ: Quod ē naturale ſubito ti- ANT.
more pculſis. Vir Obſtupui ſteteruntq̄ comæ. ET FAN.
pa. ar. militiāq̄ colāt: Liuꝰ Nūcia Romāis cæleſtes ita
uelle ut mea roma caput terraꝝ orbis ſit: pinde rem
militarē colāt ſciātq̄: & ita poſteris tradāt nullas opes
hūanas armis Romāis reſiſteř poſſe. Eſt aūt ars Ro-
mānoꝝ regere īperio populos teſte Virg. Stati dies: Stati dies.
Quia feſtū Quirini ſtatū ē ac certo & fixo die ſolitū
celebrari. LVX quoq̄ cur eadē ſtultoꝝ feſta uoceſ Stultoꝝ
accipe: Quirinalia ſtultoꝝ feriæ dicebanſ autore Fe feſtū unꝰ
ſto qd eo die ſacrificabāt hi q ſolēni die aut n̄ poterāt dictū eſt.
rē diuinā facere aut ignorauerāt: q̄s ferias Varro eo- Fornaca
rū inqt hoīum eē q fornacalibus nō fuerūt feriati q̄ ſa lia.
cra ſtatiua nō erāt ſed indicebanſ. Vñ autor ait infra: Pinſores.
Curio legytimis tūc fornacalia uerbis maximus idicit
nec ſtata ſacra facit. Plutar. Quirinalia inqt his aſſi-
gnari q cuius eēnt tribus ignorarēt: aut his q nō ut alii
tributini fornacalibus rē diuinā fecerant q̄ aut īpediti
fuiſſent: aut aliquo pegre pfecti: aut deniq̄ diē ignoraſ
ſent qbus recuperādi eius Feſti Quirinalibus ptās dabaſ. Sane fornacalia Numa Pōpi. inſtituit Caluæ: teſte
Ply. et ātq̄ farris torrēdi feriæ qd & Feſtus ſeri. dicēs fornacalia ſacra eē cū far in fornaculis torrebāt q̄ ferūt ad
fornacē q in priſtinis erat fieri conſueta: religioſaq̄ ēt agroꝝ terminis. Inſtitutū eſt aūt a Numa ut far torrereſ
quoniā toſtū cibo ſalubrius eēt ut diximus ſupra. Quare ait Varro meſſū far pmendū hyeme in piſtrino ad
torrendū qd ad cibariū expeditū uelimus: Sciendū q̄ apud maiores nr̄os q̄ molaꝝ uſus nō erat. ut inquit Ser
uius frumenta torrebāt & ea in pilas miſſa pinſebāt: ūn pinſores dicti ſunt: q nūc piſtores uocanſ. Hinc dona
tus tritieū inqt torrebāt prius ut tundi poſſet. Virg Frugeſq̄ receptas & torrere parāt flāmis & frangere ſaxo:
Legimus apud Herodotū ſcythas aratores nō ad panē cōficiendū ſerere triticum ſed ad illud torrendum.
¶ ET comæ horruerāt: & hoc pp metū q̄ſi riguerant: nā naturale eſt: ut timore deficiēte ſanguine a partibus PAV.
exterioribus cōtrahiſ cutis: & ex ipſa cōtractione pili rigeſcūt de hoc diſſeruimus ſupiore libro in eo uerſu Ob MAR.
ſtupui ſenſiq̄ metu riguiſſe capillos. PVLcher & qualis pculo Romulus apparuerit. PVlcher & ma. hu. ut
Plutar. inqt forma auguſtior humana ET deco. tra. de trabeis ſupiore libro in pricipio diximus: ut Dionyſio
aſſeriſ: Trabeæ ueſtes togatæ dr̄ purpura circūductæ ſub regmie puniceoq̄s aureæ fibulæ annectebāt. Ro
mulus primū in urbe uſus ē trabea: & trabeis inqt Ply uſos accipio reges ergo. Decorus: ornatus trabea. VI
ſus ē adeſſe ro. in me. uia: q̄ medio ī itineř appuit ipi Proculo. Et di & ē uiſus ſimul. DIxiſſe phi. tu Iuli pcu-
le. LVgere qri. lugere romanū populū. NEc ipi: ſcilicet qrites. VIolēt: q̄ſi offendāt. NOſtra numina: q̄ iā
relatus ſū in deos. SVis la. q̄ſi dicat ne uideanſ lachrymādo gloriæ īuidere. THura fe. q̄ſi offerāt mihi thu-
ra: ſacrificeēt mihi. PIA tur. q̄ſi religioſa multitudo. PLacēt no. Qui ſacrificeēt mihi nouo iā deo & Quirinū
deū appellēt. ET co. pa artes: artes pr̄iæ: artes romanæ ſūt q̄ ab anchiſa Aeneæ dicunſ. TV regeř imperio
populos romane memēto: hæ tibi erūt artes: paciſq̄ īponere morē. Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos.
Artes ergo patriæ: prudētia: iuſtitia: clemētia æquitas magnanimitas & ſimilia. ET co militiā: pſtantiā rei mi
litaris: aut militiā ipſā exerceāt ubi hæc locutus ē. Euanuit ab oculis Proculi ille populo cōuocato in cōcionē:
rettulit romuli uerba. IVſſit: romulus. ET eua. ocu ut umbra erat ianis ſuſtulit ſe ab oculis pculi. INauras
tenues: & recte: nā ſpūs in ſpiritū: hoc eſt in aere. HIC: pcu. ſ. Cōuocat po ī cōcione. ſ. ET re. uer. iuſſa: q̄ ro-
mulus iuſſerat Verbis pculi plebs mota ē: Quirio tēplū dedicaueř in eo colle: q ad hoc ut ēt Plu refert: Qui
rinalis dictus ē licet ſint q dicāt a curibus ſabinoꝝ: q̄ ibi caſtra admouerit q̄rinalē appellatū. FAciūt: ergo ro-
mani. TEmpla deo: Quirio. ſ. COllis quoq̄ col. ēt. ESt di. ab illo: ſeu Quirio: ſeu q̄rini tēplo. ET certi: q̄
ſi ſtati & cōſtituti. DIes re. ſa. pr̄na: ſacra myſteria romuli parētis romanoꝝ. LVX quoq̄: eadē die q̄ quirini
feſtū eſt: ſeu q̄rinalia celebranſ feriæ ſunt ſtultoꝝ: q̄s ita diffiniuit Pom. Stultoꝝ ferie appellabanſ. Quirialia
q̄ eo die ſacrificāt hi: q ſolēni die: aut nō potuerūt rē diuinā facere: aut ignorauerūt: in q̄ quidē īnia & ipſe poe
ta eſt: in hac eadem die fornacalia celebrabantur : de quibus mox diſſeremu s : quæ quia non erant ſtata: hoc

eſt certa ſeu fixa:ſed a ſacerdote indicebanť in ſcriptis in tabella foro appoſita noībus curiaꝝ:ut in ſuā curiam
ġſqꝫ conueniret:qui ſuā curiam ignorabāt tardius q̄ cæteri ſacrificabāt & ob id ſtultoꝝ feriæ tanq̄ ignorantiū
uocatæ ſunt Poeta id ad uetuſtatē refert. nunc expoſiturus ſtultorum ferias ita inqt. ACcipe audias:aut per
cipias. CVR quoqꝫ:cur etiā. EAdē lux:eadē dies in q̄ ſūt q̄rinalia. VOcētur feſta ſtul.q̄a ſtultoꝝ feſta ſūt.

Accipe,parua quidē cauſa,ſed apta ſubeſt:
Non habuit doctos,tellus antiqua colonos:
Laſſabant agiles aſpera bella uiros:
Plus erat in gladio q̄ curuo laudis aratro:
Neglectus domino pauca ferebat ager:
Farra tamen ueteres iaciebāt,farra metebāt:
Primitias cereri farra reſecta dabant:
Vſibus admoniti flammis torrenda dedere
Multaqꝫ peccato damna tulere ſuo.
Nā modo uerrebāt nigras pro farre fauillas:
Nunc ipſas ignes corripuere caſas.
Facta dea eſt fornax,læti fornace coloni
Orant,ut fruges temperet illa ſuas.
Curio legittimis nunc fornacalia uerbis
Maximus indicit,nec ſtata ſacra facit.

ANT. ❡PARua qdem cauſa:nō multi momēti ac ridicula
FAN. & a ſtultitia nata. NEglectus ager:non recte cultus cū
ignorarēt rōnē agri colēdi:ideoqꝫ puentus erāt tenues.
Farra tñ &c. Maiores q̄uis impiti agriculturæ farra
Farina a tū ſerebant a qbus farinā dictā uolunt q̄uis & ex aliis
farre dcā frumēti ſpēbus fieri ſoleat:qđ far apud ueteres in uſu
Seia dea fuerit Eſt aūt iacere hic ſerere. Sane a ſerēdo Seiā deā
Segeſta ut Segeſtā a ſegetibus appellatā ueteres maxime norūt
dea. autore Ply. tertiāqꝫ hoc eſt fortunā caluā ut nonnullis
Cereris i- placet:quā religio fuit noiare ſub tecto. Primitias ce
uenta. reri farra reſecta dabāt. Non licebat deguſtare no-
Fornax uas fruges aut uina:ut ſcri. Ply. anteq̄ ſacerdotes primi
dea. tias libaſſent. VSibus admoniti flāmis torrēda dede
Curio ma runt:Intelligētes far toſtū & cibo ſalubrius eē & facili-
ximus us tundi cœperūt farra torrere:ſed nulla torrēdi adhi
Curia. bita rōne:nā q̄ in fornace torrēda erāt igne exempto
Tribus. ſtulti hoīes flāmis torrēda cōmiſerūt:q̄ interdū oēm
Curiales farris ſubſtantiā abſumebāt ita ut cinerē p farre colli
flamines. gerēt & qđ peius ē aliqñ ipſas quoqꝫ caſulas adurebāt.
Curiones Sciendū Cererē deā ruſticoꝝ:ut inqt Seruius inueniſ
Curioniū ſe qdē frumēta eadēqꝫ molere & cōficere teſte Ply. in
æs. atticā Italia & Sicilia ob idqꝫ deā iudicatā. Vt aūt fru-
Curiæ. menta torrerenť nuſq̄ lectū eſt Cererē docuiſſe. Huic
Cētumui- maiores ſacrificabant primitiū de ſpicis q̄ primū meſſuiſſent qđ a pmetendo dictū uideť:ſicut Libero muſtū
ralia iudi- qđ ſacrima appellabāt. PEccato ſuo:Stultitia:ignorantia:niſi peccatū uoces:impietatē qđ inutiliter abſumerēt
ta. Cereris munus. Vel qđ nulli deo rem diuinā facerēt farra toſturi. FActa dea eſt fornax: excogitatū atqꝫ in-
decuriæ. uentū eſt nouū numē deæ Fornacis:quā orabant ut eā torrendo farri tēperiem adhiberet ut ſiccareť nō urere
Decurio- tur:ſed caluæ fornacalia inſtituta ſūt niſi Locus Ply. deprauatus ē. CVrio legꝫ.nūc for.uer maximus indicit:
nes. Curio maximus is dicebať cuius autoritate curiæ oēſqꝫ curiōes regebanť. Nouimus n. Romulum diſtribuiſſe
populū romanū in triginta curias q̄s nōnulli ēt tribus uocāt qbus poſtea qnqꝫ additæ ſunt ita ut in ſua q̄ſqꝫ cu-
ria ſacra publica faceret ac ferias obſeruaret:quaꝝ ſacerdotes Curiales flamines dicebanť autore Feſto: item
Curiones teſte Dionyſio uñ curioniū æs appellatū eſt qđ dareť curioni ob ſacerdotiū curionatus. Hinc Var-
ro Curia inqt eſt ubi Senatus rēp curat Illa ēt curia dr̄ ubi cura ſacroꝝ publica:ab his curiōes. Itē Curiōes di-
cti a curiis q ſūt ut in his ſacra fiāt. Ipſæ aūt curiæ ut qdā dicūt ſingulæ a Sabinis mulieribus nomē traxerūt:qđ
Plutar. nō placet cū cōſtet eaꝝ multis a qbuſdā locis datū eē uocabulū:ex qbus ſingulis cū.xxxv.eſſent terni ad
iudicandū electi ſunt qui centūuiri ſunt appellati licet quinqꝫ ſupra centum eſſent unde centūuiralia iudicia di-
cta ſunt. Sciendum curias in decurias fuiſſe diſtinctas quarum Præfecti Decuriones uocabantur. Indicebātur
autem fornacalia cum ſtata non eſſent a Curione maximo uerbis quibuſdam legꝫ timis more maiorum ꝛ qua-
lia ea ſunt apud Macrobium. Die noni poſt calendas ianuarias quiritibus compitalia erunt.
PAV. ❡PARua qdē cā ſubeſt p reꝝ aliaꝝ magnitudine:qbus magna ſubeſt cā:parua cā dixit in his:cū parua & leuis
MAR. ſit cur ita dicanť. PArua ſed tñ apta cōueniēs & digna ē q̄ referať. Plu. lxxxix. pblemate cū agat q̄ rōne q̄rina
lia ſtultoꝝ feriæ noienť. Inqt an q̄ nūc diē ut Iuba dicit:his aſſignauerūt:q̄ cuius eēnt tribus ignorarēt. An his
q̄s q ut nō alii tributim fornacalibus rē diuinā fecerūt:q̄ aut impediti fuiſſēt:aut aliquo pegre pfecti aut de-
niqꝫ diē ignoraſſēt:hoc tpe recupandi illius feſti ptās data eēt. NOn ha.ut primas hoꝝ feſtoꝝ cās explicet:ad
antiqtatē ſe refert:in q̄ agri colēdi doctrina rara:aut nulla fuit:ſed rei militaris maior erat diſciplina: q̄ā rei ru
ſticæ. TEllus antiq̄:q̄ſi tellus antiquoꝝ hoīum:aut tellus apđ ueteres. NOn ha do.colo nō hūit doctos agri
colas:nec rei ruſticæ peritos. ASpera bel. laſſa. defatigabāt. VIros agi.uiros idoneos:& qad oīa agi poſſent.
PLus erat:magis res militaris q̄ res ruſtica laudabať. & ſic negligētia minor ex agro fructus pcipiebať. PLus
erat laudis i gla. hoc ē armis. QVam i cur.ara.i fle.ara. AGer negle. nō bñ cultus:cui nulla cura adhibebať.
PAuca ſe exiguū fructū reddebat. AGer ab agēdo dr̄:qđ in eo qđ agiť:uel qđ græ. αγρός dr̄ inde αγροιτης
ruſticus & αγρικος agricola αγριος agreſtis. FArra:at ut alias diximus autor Dionyſio:ſicut græci hordeū
uetuſtiſſimū frugē putātes hordei primitias in ſacris dabāt ulas eas uocātes Ita romāi pcioſiſſ mūqꝫ uetuſtiſſi-
mūqꝫ fructū exiſtimātes far. Sacrificia oīa ignea ab eo incipiūt:māſitqꝫ diu:nec incidit in ſūptuoſiores primi-
tias cōſuetudo. Far ergo poeta ueteres inqt & ſerere ſolitos:& metere & cereri primitias offerre Inqt ergo &
ſi neglectus erat ager. TAmē ue. ia. ſerebāt. FArra:q̄ romāis in magno pcio fuere. MEtebāt far. ſecabāt ubi
matura erāt. ET da.q̄ſi offerebāt. Primitias ce.q̄ ē dea agriculturæ. FArra re.in ipa meſſe. Primitiæ ſūt pri
mi fructus:quos ex agro pcipimus:diis iñ offerēdi:uñ Ply. Ac ne deguſtabāt qdē nouas fruges:aut uina anteq̄
ſacerdotes primitia libaſſēt. VSibus:Numa inſtituit deos fruge colere:& mola ſalſa ſupplicare atqꝫ ut autor

eſt Emina far torreř:gm̃ toſtũ cibo ſalubri⁹ eét:id uno mõ cõſecutũ ſtatuẽdo nõ eẽ puꝝ ad ré diuinã:niſi toſtũ. Is & fornacalia iſtituit farris torrẽdi ferias:hæc Ply. Poeta ergo iqt ueteres utilitate admõitos far torrere cœpiſſe:ſed torrẽdi ignorãtia dãna plurima tuliſſe:nã uſq; adeo torrebãt ut i cinerẽ uerterẽť:& caſæ ubi torrereť:ſæpe adurereť. Inſtituta igiť fornaci deæ fuere fornacalia quo torrẽdæ fruges tẽparenť. ADmonitii ergo ueteres. VSibus:p uſu hoc ẽ utilitate:qa ſalubrius. DEderũt farra torrẽda:deſiccãda. FLAMis:ignibus:Numa tñ ut diximus hoc inſtituit. Et tulere multa dãna:multa incõmoda. SVO pctõ ſua ignorantia. NAm uertebãt mõ nigras ſauillas:q̃ſi extinctũ cinerẽ. PRo farre:loco farris:nã adeo torrebãt ut oĩa adurerent. NVnc ignes corripuere q̃ſi aduſſere. IPſas caſas:ubi torrebať far. FActa nõ erat primũ dea fornax ſed tũc inuẽta:& coli cœpta eſt. FActa:q̃ſi excogitata. Eſt dea fornax:& ab alia fornacalia iſtituta a Numa. COlont agricolæ. Læti fornace:ipſa dea:uel qa prius intra domos:ſcu in apto deſiccabant ad ignẽ:& tũc in fornace extructa q̃ſi in furno torrere cœpe:un̄ Põpeius fornacalia feriæ inſtitutæ farris torrendi gr̃a:qđ ad fornacẽ:q̃ in priſtinis erat ſacrificiũ fieri ſolebat. ORant coloni ipſi. VT illa:fornax. TEmperet ſuas fruges moderenť ne adurãt:fruges dictæ ut fruamur. CVrio:Romulus ut Diony. inqt:cõdita urbe rex & ab hoĩbus & a diis creatus:urbẽ trifariã diuiſit:& unicuiq; pti unũ p̃fecit:hi appellati fuere tribuni. Rurſus unãquãq; tribũ in denas diuiſit ptes:has appellauit curias q̃ triginta fuere ſingulis curiis ſingulos p̃fecit:hos appellauit curiones:rurſus & curias & i decurias diſtixit decuriaꝝ p̃fectos decuriõẽs uocauit:ſed curionũ officiu erat ſacris p̃ſidere feſta & ludos populo p̃dicare:& ordinibus in militia p̃eſſe. Curio ergo q̃ſi ille:q curie p̃erat. FOrnacalia feſta indicebat:nã nõ erãt ſtata:ſicut diximus de ſementi ſupiore libro. Curio maximus:qa ſacerdos & curiæ p̃fectus. INdicit tũc fornacalia:fornacis feſta. VErbis legytimis:ſecundũ legis p̃cepta. NEc facit ſacra ſtata:qa nõ ſunt ſtata:ſed indicta:qđ ſupiore libro declarauimus.

Inq; foro multa circumpendente tabella
  Signatur certa curia quæq; nota.
Stultaq; pars populi,quæ ſit ſua curia neſcit
  Q uũ facit extrema ſacra relicta die:
¶ Eſt honor,& tumulis aĩas placař p̃ŕnas
  Paruaq; in extructas munera ferre pyras:
Parua petũt manes:pietas p diuite grata eſt
  Munere:non auidos ſtyx habet illa deos:

¶ MVLta circũpẽdẽte tabella:multis tabulis ubi certis notis ſingulæ curiæ dignoſci poterãt q̃ tabulæ ſuſpẽdebãť i foro ut unuſq; iret i curiã ſuã ad rẽ diuinã. EXtrema die:extremo ãni tpe hoc ẽ februario q̃ fuit ultimus ãni mẽſis ut dixius ſupra. Nã ſi extremã diei ptem acceperis quo fornacalia celebrãť:nulla eẽt cã cur ſtulta ps plæbis hoc tpe faceret rẽ diuinã q̃ nõ eẽt fornacalibus p̃termiſſa accedit ad hoc q; cõcluſũ non eẽt cur Quirinalia ſtultoꝝ feriæ dicerenť. EST honor & tumulis aĩas placař p̃ŕnas:hoc tpe diis maĩbus iuſta ſoluũť & ferunť epulæ ad ſepulchra ab his qbus ius ẽ ibi parẽtař:quaꝝ meminit Vir. i iii. æn. ut Solẽnes tũ forte dapes & triſtitia dona libabat cineri Andrõ- ANT. FAN.

Tabellæ in foro

thæ:un̄ a ferẽdis epulis ut Feſto & Varrõi placet feralia dicta ſunt:qbus & a feriẽdis pecudibus nomẽ inditũ uideri põt q̃uis.n. mães uel leui munere placari ſoleãt ut lacte uino ac cæteris rebus quaꝝ autor hoc loco facit mẽtionẽ:mactãť tñ eis & uictimæ:ut Cædit qnas de more bidẽtes. Totq; ſues totidẽ nigrãtes terga iuuẽcos. Eaꝝ ſanguis libatiõe necnõ & lactis maiores nõ ſine rõne in parẽtatiõibus utebãť q; aĩa ſine ſãguine nobiſcũ nõ ẽ & corpus lacte nutriť poſt aĩæ cõiũctionẽ. Vir. Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte ſanguis & ſacri pateras. Idẽ i. v. æn. Hic duo rite mero libãs carcheſia baccho fũdit humi duo lacte nouo:duo ſanguine ſacro. Ex his uinũ quo ſepulchra ſpargebanť reſparſum dixerũt autore Feſto. Sciẽdũ inferias tertiæ ptis eẽ Platoni cæ illius iuſticiæ quã diuinus philoſophus i trias genera diſtixit:quoꝝ aliud docuit circa deos. Aliđ circa hoĩes aliud circa defũctos uerſari:u efferebãť ueſptino tpe cum pp inopiam funebri põpa efferri negrent. un̄ Veſpiliões noĩati ſunt q eoꝝ cadauera funerãda curabãt. PArua petũt panes. Dii iferi qđ ſequẽtia oſtendunt:ut nõ auidos ſtyx habet ima deos:q̃uis augures tam ſuperos q̃ inferos deos manes dicebant. Feralia

Veſpiliones.

¶ INq; foro:die q̃ p̃cedebat feſtũ appẽdebãť i foro tabellæ cũ ſignis uniuſcuiuſq; curie ut qſq; i ſuã curiã ſacrificatũ accederet. QVæq; curia ſignať certe nota:certo ſigno:ſeu certo noĩe:nã ſingulis curiis noĩa raptaꝝ ſabiaꝝ impoſita eẽ dicũť. MVlta tabella circũpẽdẽte i foro:cũ ipo.ſ. ſigno ſeu noĩe iſcripto. MVlta tabella:nã a ſingulis curiis ſingulæ tabellæ & erãt nũero qnq; & triginta. ROmulus triginta iſtituit:ſed poſtea qnq; ſupadditæ fuer. STultaq; illi q ignorabãt ſuã curiã:ſtulti ob id dicti ſũt qa hebetes corde:& minus itelligẽtes:faciebãt tñ & ipſi ſacra:ſed tardius cæteris. STultaq;:&. STulta ps populi q̃ſi ſtulti ipſi. NEſcit q̃ ſit ſua curia:& ob id cũ cæteris ñ ſacrificat. SED facit ſacra ipſa ſacrificia. REicta:eoꝝ.ſ. negligẽtia. DiE extrẽa:q̃ſi extrẽa pte diei. poſtea q̃ cæteri ſacrificiũ abſoluiſſent. Eſt honor:dixius ſupius februario mẽſe iſtituta p maniũ expiatiões aut exaturatiõe ſacrificia:ut Macr. refert a Numa:q hoc mẽſe ſtatuit:ut iuſta diis mãibus ſolubereť:ut Plut. aſſerere uť a Romulo:nã cũ lupcalia attigit:inqt q̃ ad expiãdos manes cõſtituta uidebanť. Fiebãt.n. nefaſtis diebus februarii mẽſis quã piacularẽ iterptãť:ſed ut poetæ placet morẽ hũc in italiã Aeneas detulit:ſint tñ a qbuſdã inſtitutæ eadẽ die q̃ & qrinalia:& fornacalia fiũt fieri & ipſa icipiũt. EST ergo honor tumulis:ſepulchris. PLacare:exaturare. ANImas:umbras. PAternas:parẽtũ:uel maioꝝ quorũcũq; mortuoꝝ. ET ferre p̃ua munera i extructas i cõpoſitas & ordinatas. PYras:pyra ẽ illa lignoꝝ cõgeries accẽſa in q̃ mortuoꝝ cadauera adurebanť:ergo ſingulis ãnis pyre ipſe referebanť:niſi itelligere malimus Pyras pyrãides i qbus oſſa recũbebãt ſeu ſepulchra ipſa. PArua pe. dixerat p̃ua mũera ferẽda eẽ:nũc illud cõfirmat qđ p̃ua a mãibus petãť nõ eẽ ap̃ iferos auaritiã. MAnes:q̃ſi dii iferi:tñ pprie bõi dicũť. ide mãe qđ ẽ bonũ niſi qđ tũc dies manere incipiat intelligamus. PEtũt p̃ua munera.ſ. PIetas q̃ſi piũ officiũ. EST grata p mũere diuite qa magis illis placẽt pie- PAV. MAR.

i

latis mũera q̃ opulẽtiæ. STix.ſpẽs.p genere:ſeu ps p toto hoc ẽ inferi ipſi:nã ſtix palus ẽ inferni & pprie mœ ſtinã ſignificat a ςυγνάζω qđ ẽ mœreo ſeu ςύγεω qđ ẽ odio habeo. STIx:tñ ab Heſiodo oceãi:& Thetios filia dr̃:q̃ ex pallãte uictoriã gẽuit. Q uã a deo gygãteo bello diis ſauit. Vt dii p inferno peierare ñ audeãt: Her. ãt tradit ſtigẽ puã eẽ quã i Arcadia ĩ ciuitate q̃ dr̃ nonaris:ex petra q̃dã pfluẽtẽ:q qdẽ aq̃ Plynio teſte:licet neq; odor neq; color ſit abhoĩabilis:illico tñ pota necat. STIx:ergo ĩpa inferni palus. Nõ hẽt deos auidos cupi dos auaros ut magna expoſcãt:ſ; modico ſũt ↄtẽti. Tegula q̃b⁹ dbeas mães exaturari: Tegula:q̃ a tegẽdo dcã ẽ.

Tegula porrectis ſatis eſt uelata coronis.
Et ſparſæ fruges paruaq; mica ſalis.
Inq; mero mollita ceres, uiolæq; ſolutæ
Hæc habeat media teſta relicta uia.
Nec maiora ueto, ſed & his placabilis ũbra ẽ
Adde preces, poſitis & ſua uerba focis.
Hunc morẽ, æneas pietatis idoneus autor.
Attulit, in terras iuſte latine tuas.
Ille patris genio ſolennia dona ferebat.
Hinc populi ritus edidicere pios.
At quõdam dũ lõga gerũt pugnãtib⁹ armis
Bella, parentales deſeruere dies:

ANT. ❡ TEgula por.ſa.ẽ uel.co. & ſpſæ fruges. Ponebant
FAN. epulæ i his ſacris ſup ſilicẽ q̃ ide ut ait Ser. Silicerniũ
Silicerniũ dicebãt:quo uocabulo qdã ſignificari uolũt fũebre cõ uiuiũ qđ ſenib⁹ exhibet. Dona uero Silicerniũ igt cæ nã eẽ q̃ infert diis mãib⁹ q, eã ſilẽtes cernãt.i.umbræ poſſideãt:uel q, q eã iferãt cernãt neq; đguſtẽt. De co rõis Naſo alibi:tu tñ extĩcto feralia mũera ſp dẽigtu is lachrymis hũida ſerta dato. INq; mero mollita ce res. Q uia ritus huius ſacrificii exigit me::: uinũ.i. puz autore Ser. Violæq; ſolutæ: ñ redactę in ſerta ſed cir cũ ſilicẽ ſiue tegulã ipſæ. Hæc hẽat media teſta relicta uia:qa extra urbẽ erãt tumuli mortuo::: quos ad uia rũ latera hodie cernius uñ ait Iuue. Q uo::: flaminia te git cinis atq; latia: Sepeliebãt tñ mortui ẽt domi ſuæ uñ orta ẽ cõſuetudo ut lares i domib⁹ colerẽt. NEC ma.ue. hoc ẽ qđ dixius ſupra ẽt mãib⁹ uictimas imola ri. ADde p̃.qa ñ ſolũ ſacrificiis ſed p̃cibus & uotis nu mia placãt:ut Iunõis magnæ primũ p̃ce numẽ adora Iunõi cãe uota libẽs. Et uotis p̃cibuſq; iubẽt expoſcere

Mortuo::: ſepultura. pacẽ. HVnc morẽ æneas: Numa põpi. qdẽ ut dixius ſtatuit:ut hoc mẽſe iuſta diis mãibus ſoluerẽt:ſed æne as putat hũc morẽ placãdo::: maniũ i italiã attuliſſe q patri Anchiſe iſta pſoluit:ut ẽ in.v.æn. PAtris ge.ũbræ
Mos ſoluẽ di. Iuſta di is ab æn. pris q̃ colebat ut loci geniũ. Eſt.n. genius interdũ uniuſcuiuſq; loci deus. Sed de hoc alias. SOlẽnia do. ãniuer ſaria:ut Solẽnes tũ forte dapes & triſtia dona libabat cineri Andromache. PAREntales deſer. dies: Romãi bellis impediti dicunt olim parẽtalia intermiſiſſe cuius impietatis pœnas luerunt morte multo:::.

PAV. MAR. ❡ TEgula: hoc ẽ teſta. VElata: ornata: circũdata: ſeu coopta. POrrectis: appoſitis. COrõis: factis. e floribus aut ex uirib⁹. SAtis ẽ: ſufficit ad ſacra hæc: & ſatis ſũt. FRuges ſpar. & par. mi ſa. hoc ẽ mola ipſa q̃ erat ex far re & ſale molito: ut Var. iqt & ſæpe dixius & ſatis ẽ. CEres mol. hoc ẽ pãis mollitus. IN me. ñ i uio aq̃ imix to:ſed i mero. ET uio. ſo. ñ i ſertæ ſed ſolutæ & circũſpſæ his mães cõtẽti ſũt. TEſta re. i me. uia hẽat hec: po nãt hæc i ipſa tegula:& relinq̃t i media uia:nã circa uiã cõſtruebãt & nos apud barbaros i aphrica cilicia & oi fere aſiatica ora ſeruari uidimus. NEc ma. pua qdẽ dixit mãib⁹ offerẽda:ñ tñ ihibẽt maiora:ſed puis exatu rãt mães addẽde quoq; ſũt p̃ces accẽſis lumib⁹. NEc ue. ma. mũera.ſ. offerri ñ phibeo q, maiora facias ſacri ficia. SEd & um. aia extĩcti corpis:q̃ umbra ẽ. Vñ Hor. Puluis & umbra ſumus. ESt pla. placari ſeu ſaturari pt. HIS p.ſ. oblatis mũerib⁹: ADde p̃. p̃pis mũerib⁹. ET ſua uer. nã poſſes addet p̃ces ñ tñ ſua uerba:& iõ. SVa uer. q̃ſi ppria cõgrua: ſeu cõuẽiẽtia defũcto::: expiatiõi. ACcẽſis fo. p accẽſis lumib⁹ uti & nos criſtiãi facimus. HVnc mor. cõuerſio orõnis ad latinũ italiæ regẽ:q, i eius regnũ æneas morẽ hũc expiatiõis.ſ. aia::: attulerit. O iuſte latine: ut eũ ab æqtate:q̃ polluit cõmẽdaret iuſte dixit latinũ gẽitũ ex faũo:& Marica nym pha. Vir. dixit. Diony. ãt duos filios hiſi locis ubi rõa ẽ reliqſſe dicat pallãtẽ ex Euãdri filia natũ iqt. latinũ uero ex Hypbõde puella q̃dã: q̃ dãte p̃re obſidẽ extulit:ſeruauitq; quodã tpe caſtã:ſ; cũ deide nauigaſſet i italiã ada matã i pleuit: traiecturuſq; iã argos. Aboriginũ regi Faũo collocauit:q̃ eã multis opinãdi fuit:ñ Her. filiũ Lati nũ fuiſſe:ſed Faũi Euſtachi⁹ ãt ait Latinũ Vlyſis ex circe filiũ. O iuſte: ergo latine æneas idõeus autor pietatis q̃ſi religioſi officii. Pietas de iferiore ad ſupiorẽ ẽ. Aeneas ãt iſigne fuit pietatis exẽplũ:nã pius i patrẽ pius i pa triã pius i deos. IDõeus: idẽ i oĩbus ẽq̃ſi idẽ æneas iſpe i oĩbus pietatis officiis. ATtulit: hũc morẽ: hãc ãnuã cõſuetudinẽ p mortuis ſacrificãdi nã p p̃re quotãnis ſacrificabat. IN terras tuas: in latiũ:uñ morẽ accepe po ſteri. ILle: æneas.ſ. FErebat do. ſo. q̃ſi ãnua dona. GEnio pa. Anchi.ſ. Geniũ ut Põ. igt deũ appellabãt q ui obtineret re::: oĩum gerẽda:::. Auguſtius gẽius igt ẽ deo::: filius:& parẽs hoĩs ex quo hoĩes gignũt & ppea Gẽi us meus noĩat q me gẽuit. Alii gẽiũ putarũt uniuſcuiuſq; loci deũ:& p hoc ultio die accipe poſſes. GEnio pa. de eo loci p ipo loco:i quo p̃r erat ſepult⁹:& Vir. i.v. æn. ad Anchi. tumulũ. Incertus gẽiũ ne loci hic ab ipo æn. POpuli: latini. EDidicere ri ordĩes mores. PIos qa p p̃ribus:ſeu p maio::: ũbris. Poeta aſſignat ordinẽ hu ius moris pietati æn. ue::: lõge añ illũ Pluto morẽ docuit hono::: mortuis exhibẽdo:::. Nã de æn. Dio. igt: Plu tonẽ uolũt ſepulchro:::: fũe:::q; atq; hono::: mortis ĩpẽdũt: uſũ itroduxiſſe cũ antea nulla re::: ha::: ap hoĩes eẽt cõſuetudo. Q uæ cã extitit ut uita. fũctis dñari exiſtimaret. Antiqtate illi hui⁹ curæ pricipiũ tribuẽte. AT quõdã:ſ; dũ bellis icuberẽ romãi itermiſere hæc iterdũ.ſ; ñ ipũe:nã egreſſe e ſepulcris đfũcto::: ferũt ũbras eraſſe q; cũ q̃relis:& p urbis uias & p agros:qđ qdẽ magno erat oñto:ſ; cũ itermiſſa:& extĩctis đbita reſtitue rẽt ceſſaſſe pdigia hæc. AT:ſ;. Q Võdã: p aliqñ. Dum: populi: ipſi. GErũt lõga bella. dũ diu bellãt. AR mis pugnãtibus: cũ q̃bus pugnat. DESEruere di. parẽ. dies parẽtaliũ ſacro::: i q̃bus p parẽtib⁹ ſeu maiorib⁹ extinctis epulũ ſepulcris ferebãt:uñ & ferales & ferialia dicta ſũt & parẽtare: qđ ẽ ipa ſacra p mortuis facere.

ANT. FAN.

OMINE ab iſto: ominoſa īfauſta īpietate. Quid.n.aliud ſibi ominaꝛ ipius q̃ irã deoꝝ. SVburbãis īcaluiſ ſe rogis: cũ multi īterirẽt q nõ lõge ab urbis mœnibꝰ urebãꝛ creditũ ẽ iratos mães parẽtalibꝰ termiſſis romanos ea calamitate mulctaſſe. Et hoc ẽ qđ autor ait nõ īpũe fuit. Neq; n. placet īterpteris: nõ īpũe qđ nocturnis ululatibꝰ territi ſint q parẽtalia intermiſiſſent: ſed qđ ea neglıgẽtia ſiue īpietas romãis multoꝝ īteritu cõſtitit. Quod qa exploratũ & certũ nõ erat Oui ſi eius uerba expẽdis ita loqꝛ ut dubitare uideaꝛ. PRodigiiſq; uẽit funeribuſq; modus: ceſſauerũt multoꝝ īteritus & ꝓdigia ac mortuoꝝ q̄rimõiæ parẽtalibꝰ reſtitutis ſignificat. enim modus hoc loco finem. DVM tamen hæc fiunt uiduæ ceſſate puellæ: dũ hæc ſacra mortuis pſoluunꝛ religioſũ ẽ nubere quẽadmodũ & mẽſe maio teſte Porphyriõe: quo lemuria celebrãꝛ a Romulo īſtituta ut occiſi Remi ũbræ placarẽꝛ. Legimus idẽ aliqñ cuſtodiũ & mẽſe Martio quo Minerua Martẽ uiciſſe dr̃ & obtẽta uirginitate Neriene appellata. PInea te. a pte totũ accipimus hoc ẽ a face nuptiali oẽm nuptiarũ celebritatẽ. DIes puros: nõ ferales q̃les ſũt undeci dies reliq Februarii ut apte autor oñdit. NEC tibi: mõuit uiduas nubẽdi cupidas: nũc admõet uirgĩes uiro maturas ne diebꝰ īpuris ſe ad nuptias ꝑparẽt. COmat uirgĩeas haſta ſcurua cõas: ñ dicit eburneũ iſtrũm ut qdã uolũt quo diſcriminaꝛ capillus: nec calamiſtrũ ut aliis placet. Vñ Cicero calamiſtratã comã appellat. Eſt.n. acus maior q̃ ut īqt Var. calefacta ĩ cinerẽ capillus ornaꝛ: uñ cinerarii ac ciniflões dicti ſũt miniſtri calamiſtroꝝ q̄bus matrõæ capillũ criſpabãt. ſed haſtã ſignificat q̃ nubẽtis caput cõmabaꝛ ui Plu. & feſtus meminerũt ita ut haſtæ cuſpide cõa diſcriminareꝛ: dicebaꝛ ãt hæc celibatis: q̃ ſtetiſſe oportebat ĩ corpe gladiatoris occiſi: ſõq; ea ornabaꝛ nubẽtis caput: ut ſic uxor cõiũcta cum uiro eẽt ut ipa cũ gladiatoris corpe fuerat: uel qa matrõæ in iunõis: Curetis ſiue Curitis tutela ſũt: q̃ ab haſta ferẽda ita dicebaꝛ q; Curis lĩgua Sabinoꝝ haſta ut dixius uocareꝛ: Vñ nõnulli cã curiti dicũt ĩ cureti cuius ſtatuæ ut plurimũ haſtæ īnixæ cernebãꝛ: uel ut omẽ fieret uiroꝝ fortiũ gignẽdoꝝ: uel q; nuptiali iure ĩpio uiri nubẽs ſubiiciꝛ qa haſta ſũma armoꝝ & īpiiẽq; ob cãm uiri fortes ea donabanꝛ & captiui ſub eadẽ uẽdebanꝛ: uel qa pria cõnubia uiolẽta fuerũt uel ut diſcerẽt uxores ſeueꝝ & minime effœminatũ ornatũ ꝓbare: uel q; ſolo ferro nuptiæ dirimẽdæ ſint. Recurua uero haſta hoc loco dicıꝛ: qđ deprimi ſoleat dum eius ferro diſcriminaꝛ coma nubentis.

Calamiſtrũ. Haſta qua nubẽtis caput cõabatur. Iunonis Curetis appellatio.

Non impune fuit: nam dicıꝛ omine ab iſto
Roma ſuburbanis incaluiſſe rogis:
Vix equidem credo buſtis exiſſe feruntur
Et tacitæ queſti tpe noctis aui:
Perq; uias urbis latoſq; ululaſſe per agros
Deformes animas uulgus inane ferunt:
Poſtea præteriti tumulis reddũtur honores
Prodigiiſq; uenit funeribuſq; modus:
Dum tamen hæc fient uiduæ ceſſate puellæ
Expectat puros pinea tæda dies:
Nec tibi quæ cupidæ matura uidebere matri:
Comat uirgineas haſta recurua comas:
Cõde tuas hymeneæ faces & ab ignibꝰ atris
Auſer, habẽt alias mœſta ſepulchra faces:

PAV MAR

NON fuit hoc ĩpu. deſeruiſſe. ſ. parẽtalia. NAM dr̃: refert ſe ad rumorẽ. ABiſto omine: q̃ſi ab hac malã: uelut ĩfauſto omie cã: qa malũ fuit illa deſeruiſſe. DIciꝛ rõa ĩcaluiſſe rogis: arſiſſe rogali: & ſuburbão igne: uel ut alii dicũt: ñ q̃ ĩceſa fuerit rogoꝝ cã ulla ex pte: ſed ĩcaluit bellis ciuibꝰ: q̃ portẽderũt: q̃ egreſſe ſũt e ſepulcris ũbræ. SVburbãis: ut denotet ſepulcra extra urbẽ fuiſſe in ſuburbiis: nã extra urbẽ & adurebãꝛ & ſepeliebãꝛ corpa. Suburbana ſũt: q̃ extra urbẽ ſũt: tñ ſub urbis iuriſdictiõe. VIX eqdẽ credo buſtis exiſſe ſe. Pythagoreũ ſe eẽ oñdit: cũ id nõ credat circa ſepulchra undas errare. VIX eqdẽ: ego qdẽ. CRedo: uix poſſũ adhibere fidẽ. FEruꝛ aui: q̃ſi maiores extinctis EXIſſe buſtis: a ſepulchris. ET tacite q̃ſti: q̃relas fudiſſe. TEmpore noctis: p noctẽ. ET fuerũt dicũt. ANImas deformes: ũbras terras & pullas p appoſitionẽ. VVlgus inane: q̃ſi multitudinẽ leuẽ & uacuã: nã utrũq; inane ſignificat uacuã: qa ſine corpore. VLulaſſe: qđ lupoꝝ ẽ. PER uias urbis: p uias q̄bus in urbẽ itur: & p uias q̃ in urbe ſũt. ET p latos agros: p lata arua: ut apud Lucanũ de Syllanis mãibus & de Mario legimus inſõere tubæ & q̃to clamore cohortes miſcẽꝛ tñ nox atra ſilẽtibꝰ aruis edidit & medio uiſi cõſurgere cãpo. Triſtia ſyllani cecinere oracula mães. Tollentẽq; caput gelidas anienis ad undas: Agricolæ fracto Marrũ uidere ſepulchro. POſtea. ceſſauere hæc ut diximus cũ ſepulchris honores debitĩ reſtituereꝛ. POſtea. poſt hæc. HOnores pteriti. i. intermiſſi ipſa feralia ſacra derelicta. REdduꝛ tumulis. reſtituũꝛ ſepulchris. ET uẽit modus q̃ſi finis ꝓdigiis huius portẽtis & mõſtris. ET fũeribꝰ. ſpẽs Metõymiæ ẽ. q̃ſi defũctis ſeu funeratis. DVM tñ hæc dũ feralia hæc ꝑ mortuis fiũt q̃ nuptæ ſũt ſecũbãt a uiris q̃ maturæ & nubiles: neq; ſe comãt neq; cõiugiũ ineãt includẽda quoq; ſũt inter tẽpla deoꝝ ſimulacra neq; illis ſacrificãdũ nã erãt extinctorũ umbræ his diebus ut depaſcanꝛ appoſitas epulas durareq; debẽt ſacra hæc ad finẽ uſq; mẽſis & tot diebus hæc obſeruãda ſũt eruntq; dies undeci. DVM tñ. dum ꝑ donec. FIũt hæc. ſacra feralia.

CEſſate puellæ uiduæ q̃ſi uos puellæ: q̃ nup nuptæ eſtis. CEſſate a mr̃imonio q̃ſi ſecubate a uiro & ĩõ uiduæ. i. illis diebꝰ uiro diuiſæ nec ĩtelligas de his q̃ nuptæ nõ ſũt. Nã has explicat uerſibꝰ ſubſequẽtibus. TEda pinea. q̃ſi fax mr̃imonialis. Teda ex generibꝰ pinus ẽ cuius accẽſe uſus in cõnubiis erat & in ſacris. Vñ Ply. de teda Flãmis atq; lumini ſacroꝝ ẽt grata hãc mares dũtaxat ferũt nõ illã mulieres ſed mares ferebãt. PInea ergo teda. & ſpẽs Metonymiæ ẽ fax ipſa cõiugalis q̃ſi cõiugiũ. EXoptat uel expectat puros dies nõ funereos. ñ mœſtos ſed imaculatos re funebri claros & lætos. NEC tibi. q̃ nubilis ẽ nõ ſe comat nõ incũbat cultibꝰ hoc ẽ ornatibus & ẽ apoſtropha ad nubilẽ ipſã. NEC. o tu. QVæ ma. adulta nubilis uiri potẽs. VIdebere. uideberis. MAtri cupi. nã cupit hoc mr̃ ut filia placare ſtudeat: ut citius uiro iũgaꝛ & hoc ut ſe comat ergo nunc his diebus. NEC haſta recurua ſtilus reflexus hoc ẽ calamiſtrũ. COmat tibi: q̃ matura matri uidebere. Co-

matrornet. COmas uirgineas:crines puellares:dū uirgo ē comat comas:figura locutiōis ē q̄ traductio dr̄ cū idē uerbū repetaſ:mō i hac mō i altera ſignificatiōe:ut ueniā ad ooſ:ſi mihi ſenatus dat ueniā. CONde:neq̄ ſunt illis dieb⁹ cōiugia ſtipulāda:& ē apoſtrophe ad Hymeneū. O hyemeneæ u.u. ŭ ŭ gr.latine hymē pellicula illa ē t nuiſq̄ naſciſ īfans inuolutus:ide hymeneū noptialē deū multi deductū uolūt:ſed martianus capella Bacchi & Veneris filiū dixit:cuius ſit officiū in nuptiis ſaltare canere & limia coronare. Poniſ tñ a poetis ꝑ nuptiaꝝ deo:ergo o hymeneæ cōde:abſcōde. TVas faces:mr̄imoniales.ſ. ET auſer: ab ignibus atris:hoc ē funeribus a feralibus ipſis. Mœſta ſepulchra:mœſta ab effectus:qa meſtos oēs reddunt. Sepulchra dicunſ quaſi ſeorſum a pulchro. HAbent alias faces:nō habēt lætas ſed mœſtas:ergo alienæ ſunt a tuis.

Dii quoq̄ templorum forib⁹ celētur opertis
 Thure uacent aræ ſtentq̄ ſine igne foci:
Nunc aiæ tenues & corpora functa ſepulcris
 Errant,nunc poſito paſcitur umbra cibo:
Non tamē hæc ultra q̄ quod de mēſe ſuperſūt
 Luciferi quod habēt carmina noſtra pedes:
Hanc quia iuſta ferunt dixere feralia lucem
 Vltima placandis manibus illa dies:
¶ Ecce anūs in mediis reſidēs annoſa puellis
 Sacra facit tacite nec tamen ipſa tacet:

ANT. FAN. ¶DII quo.ꝑ tē.fo.ce.opis:claudunſ deoꝝ tēpla dum māibus iuſta ſoluūſ: & q̄ſi intermittiſ deqꝫ cœleſtiū honor. Thure uacēt aræ ſtētq̄ ſine igne foci: ceſſent ſacra cætera & ſacroꝝ ignes: ſʒ reluctari nobis uſ qđ īfra legimus. Ara fit hic ignē curua fert ruſtica texta. Itē illic laigeri pecoris tibi termie fibris ſacra iubet fieri ſextus ab urbe lapis. Dicēdum igiſ ea lege cæteroꝝ deoꝝ ſacra ceſſare ut ñ omittāſ q̄ pſcribit neceſſitas.
 NVnc aiæ tenues:māifeſta rō. Mortui.n.nihil ̄cœleſtibus debēt autor Ser.& erāntb⁹ ombris oia fere polluūſ:uñ ñ uideſ poſſe diis ſupis pura ſacra exhiberi niſi feralib⁹ abſolutis. COrpora fūcta ſepulchris:umbræ ſepultoꝝ:q̄ uocanſ corpa qa reuera umbræ tres dimēſiōes recipiūt. Nec tñ hæc ultra:Deeſt uerbū & ē ſenſus:q̄ dixi ñ ultra cuſtodiēda ſūt q̄ quot dies ſupſūt ad iplēdū Februariū & quot pedes nr̄i carmibus cōtinēſ. Significat āt undeci dies qbus mortuoꝝ umbræ putabāſ errare ac paſci ſilicernio. Exametrū.n.cū pētametro undeci pedib⁹ cōſtāt. HAnc qa iu.fe.di.fe.lu. Vlti.pla.ma.illa dies:Aduerte ñ unā his carminibus diē oñdi lector īgeoioſe ſed duas.xi:Hic.n.ſenſus ē.hāc diē q̄ & Quirinalia & Stultoꝝ feſtō appellāt ēt Feralia dixerūt qa ferſ Silicerniū ad ſepulchra & ſolui diis māib⁹ iuſta īcipiūt:illa uero dies q̄ Februariū termiat placādis mānibus ultia ē:illa igiſ ꝑnomē mōſtrat:hoc loco ñ refert:& mōſtrat ñ ꝓpinq̄ ſed remotiſſimā diē:cū hic ꝑnomen
Manes. diē i q̄ nūc ſumus oñdat:ut Hūc qa iuſta ferūt dixere feralia lucē. Dicti āt ſūt dii māes q̄ſi bōi ac pſperi qđ melior mors ſapiētionb⁹ q̄ uita ꝓbeſ. Vñ imanes dicius ñ bonos. Augures āt (ut diximus) tā ſu pos q̄ iferos deos māes dicebāt ꝙ p eos oia manare crederēt autore Feſto. Ser.uero māes iqt eē aīas eo tpe quo de aliis recedētes corpibus nōdū i alia trāſierūt q̄ cū noxiæ ſint p antiphraſim māes dicūſ:nā manū bonū ē. Vñ mane ſcđm aliquos nomē accœpit. Alii a manādo māes dictos uolūt ꝙ aīs oia plena ſint iter lunarē circulū & terrenum.
Mutæ deæ feſtū ECce anus i &c. Sacrificaſ hoc tpe Mutæ nymphæ ifernæ q̄ a loq̄citate Lalar uocata ē & deīde Lar dēpta ſyllaba. Hæc ē q̄ pepiſſe dr̄ lares cū eā Mercurius cōpreſſiſſet:de qbus ſuo loco plura dicturi ſumus. Huius deæ ſacra recte feralibus iūgebāſ cū ei cū mortuis ſit cōe ſilētiū cui iuppiter dr̄ linguā q̄ tacere neſcierat abſtuliſſe. Ac
Lalar. Lares. cedat ad hoc ꝙ ipſa ē Lariū mr̄ q̄ Macr. Maniā uocat ipſæ āt Lares aīæ putabāſ eē hoium autore Feſto & in lucis pioꝝ māes q lares oiales dicebanſ ut Ser. ſcribit. Huic deæ rē diuinā faciētes inimicoꝝ linguas cōpeſci exiſtimabāt quēadmodū & laribus hoſtiā imolātes hoſtes ab his arceri putabāt ut legimus apud Feſtū. Sciendū deā mutā nō eē angenorā cuius feſta angenoralia dicebāſ:nā ei deæ ſilētii pſuli ut iqt Solinus decēbri menſe ſacra faciebāt iſtituta (ut ait Feſtus) cum Angina oē genus aīalium cōſumereſ q̄ Po.Ro. ꝓmiſſo uoto liberatus ē ut Modeſtus ſcripſit teſte Macro. licet ſecūdum Verriū Flaccū Angerona dicta ſit ꝙ angores atq̄ animo
angenora Sacrificiū deæ mute rum ſollicitudines ꝓpiciata depellat. Cuius ſimulachrū ore obligato obſignatoq̄ in ara uolupīæ collocatū eſt qđ qui ſuos dolores anxietateſq̄ diſſimulat patiētiæ beneficio pueniant ad maximam uoluptatē. Huius deæ ſacelliū inter antiqſſimas religiones cultū eſt autore Solino q̄ qdam crediderunt eam eſſe in cuius tutela fuerit roma:licet alii opem Conſiuiam:alii Iouem:alii Lunam eſſe crediderint.

PAV. MAR. ¶DII quoq̄ tē neq̄ ē illis diebus diis ſupis ſacrificādū:imo occludēda ſunt coꝝ ſimulachra ītra tēpla:illa tñ opta ſint. DII quoq̄:dii ēt,q̄ſi deoꝝ ſimulachra. CElenſ:abſcōdanſ. OPertis:clauſis. FOribus:ianuis. TEMploꝝ:aræ:Arā Var. ab areis deducit:q̄ ſūt loca i urbe ꝑure:ꝙ ſic ēt ara deū ſit niſi potius ab ardore. ALII tñ dicūt a græ.uerbo:hoc ē ἀρῶμαι hoc ē oro & ἀρὰ oro ē:ide are ꝙ i ſacrificādo oreſ. Aræ er.ua thu.q̄ſi uacēt ſacrificio:tī quo thus adhibebaſ. ET foci ſtent ſine igne:foci loca:ubi ignis fit:uel ipſa ignis fomēta:ergo ñ accēdāſ ꝓ cæteris ſacrificiis ignes. NVnc aiæ.cā cur hæc obſeruāda ſūt:ut his dieb⁹ nuptæ a uiris ſecubēt. Nobiles ñ ſe ornēt cōiugia ñ ineanſ & deoꝝ ſimulacra celenſ cā ē ne qđ ꝓfaneſ nā umbræ extinctoꝝ cum ad epulas ueniāt errāt circa ſepulchra ne qđ iſiciāt ab his cauēdū ē. NVnc.his diebus. ANimæ te.q̄ſi ināes umbræ. ET cor.fun.ſepul.q̄ſi umbræ corpoꝝ fūctoꝝ ſepulchri corpoꝝ q̄ humata fuere nā ihumata cētū errāt ānos & ad hæc ſacra ñ ueniūt:ergo corpoꝝ umbræ q̄ ſepulchris ñ caruere. ERrāt.circa ſepulcra & epulas ipſas. NVnc umbra paſciſ.ſaturaſ. POſito cibo.oppoſitis epulis. NEC tñ ſeruāda ſūt q̄ dixit ſed ñ ultra dies xi.nā totidē dieb⁹ errare credūſ umbræ. HAEC tñ.q̄ dicta ſūt. NVnc ultra q̄ſi ñ plurib⁹ dieb⁹ ſeruāda ſūt.
 QVæ quot luciferi quot dies. SVpſūt.reſtāt. DE mēſe februario.ſ.nā ſi icipias a decimaoctaua die numerare uſq̄ ad finē erūt.xi.dies qđ & ipſe nūc melius declarat. QVot carmia nr̄a.hoc ē hi elegi uerſus. HAbēt pedes nā alter hēt ſex.qa ē exameter alter.v.q pētameter & ſic ſūt.xi.pedes.ita &.xi. dies ſupſūt de mēſe.

HANC qa ab hoc igiť q epůlæ ſepulchris feranť: feralis dies dicta ē: & feralia ſacra. Vñ Pōpe. feralia diis mãib⁹ ſacrata feſta ferēdis epulis: & Var. ab īferis & ferēdo q erãt tũ epulas ad ſepulchrũ qbuſus ſibi parēta re. DIxere: ergo ueteres: hãc lucē: hãc diē. FEralia: q̄ſi feralē: & feralia ſacrificia. Q Via fe. ıu. qa p mortuis iuſta ſoluūt nã hæc pprie iuſta dicũs. ILla dies: ultia. i. ē. PLacãdis ma. ad placãdos mães illa dies ē ultia q feralis appellať feralia & ferales ſe. lõga & bre. ECce an⁹ ſitec hæc feralia fiebãt ſacrificia deæ Mutæ q̄ & ſi poeta ad fabellã referat q̄ paulo īferius explicablus. Sacrũ tñ erat quoddã magicũ ad cõpeſcēdas detrahētiũ lĩguas quo utinã & nos ſcirēus & poſſemus uti ad allatratus cerberi reprimēdos: q cũ ſapiētiã pfiteri uelit ab oĩ ſapiæ munere pfecto uacat: q cũ alios cõtineri mõeat ſe ipm cõtineř ñ põt. Q ui aliēa uitia hēt añ oculos: ſua ãt tergo reſecit: ñ obloq̄r: ne maledicētiæ uobis: ut ille pbeã exēplũ ſacrũ qde hoc erat magicũ: ſed a paucis ītellectũ. Poeta tñ id ñ apit: nos tñ ſua uerba cũ myſterio īterp̄temur. Q đ facillimũ ē nobis: q uidimus id idē fieri pluribus ī locis ... mõ quo a poeta referť. Præterea religioſus qdã i euboea erat q ut generť græcus: ita græcis lĩis eruditus: ad quē aliqñ cũ p hyberna ī calcide eēmus: e triremi cõfugiebãm: ſolebat n. īterdũ ut aliqd noſtraꝝ lĩa rũ apirē. Hũc ſemel reppi librũ tenētē: cuius īſcriptio erat de arcanis ueneficiis cuiuſdã theſſali. īter cætera græce ſcriptũ hoc ſacrũ aduerti: q ille eo tpe uoluit expiri cũ eēt aliqđ maledici: q eũ cõuiciis laceſſare ñ deſinebãt. Miꝝ qdē dictũ ē: cõpeſcuit illoꝝ maledicētiã: idē accidit & me põte ī hiſpali: & poſtea rodi. Plures. n. ſũt p oim græciã q hmõi ueneficia exercēt. Q uod olno alienũ ē a nřa religiõe: neq fides ē hmõi ueneficiis adhibēda: q̄ plærũq autorē in pniciem trahũt. Sed interpretãdo poetam: mutuabimus calcidico rõnes. ECce: anus uetula annoſa: plena annis. REſidens in me. puel īnter medias puellas. FAcit ſa. ta. deæ mutæ. NEC tñ ipſa tacet qa ſilētibus cæteris loquitur ipſa qa incantationibus utitur.

Et digitis tria thura tribus ſub limine ponit.
Q ua breuis occultum mus ſibi fæcit iter:
Tum cantata tenet cum plumbo licia fuſco
Et ſeptem nigras uerſat in ore fabas:
Q uodq; pice aſtrixit, qđ acu traiecit ahena:
Obſutum menta torret in igne caput:

ET dig. tr. thu. tri. ſub li. po. Ternariũ nũeꝝ Ariſto. ſcripſit ad ſacra ptineř q primũ īparis nũeri locũ tenet ut dixius ſupra. Vñ illđ ē: Terna tibi hæc primũ tripli ci diuerſa colore Licia circũdo. Recte igiť anus (q̄uis delira mea ſnia) hũc nũeꝝ ſacris adhibet q ē maſculiæ uirtutis ut detrahētiũ liguæ acrius cõpeſcať. CVM fu. li. plũ. Licia ad iplicãdas liguas: plũbũ ad reprimendas adhibet: tu lecto e a nſu tpa. ET ſeptē ni. uer. ī ore fa. ut ñ ſolũ īpediređ ora obtrectatoꝝ ſed & ſēſus hebetareť. SAne mortuoꝝ aias in Fabis eē qdã tradiderũt: añ hoc legumē. parētãdo aſſumebať autore Ply. qđ ut Feſtus tradit flamini Diali nec tãgere nec noiare licebat qđ id putareť ad mortuos ptinere cũ faba & lemuralibus iacereť aruis & parētalibus adhibereť ſacrificiis. Vñ Var. de uita patrũ lib. i. fabã inqt ī qbuſdã ſacris noctu iactabãt dicētes ſe lemures domo extra ianuã eiiceř q̄ idē Var. cõfirmat flaminē ñ ueſci qm̃ ī flore eius lĩæ lugubres repianť. Eadē & hebetare ſēſus exiſtimata ē & ſõnia facere: dãnataq ē ſnia pythagorica necnõ & ægyptioꝝ q iſtituiſſe dicũť teſte Dio. ualitudinis cã ut fabis abſtinereť q̄ aiato maxie cõueniũt afferũtq īflationē ac uēto plēæ ſũt ut Cice. & Laer. tradiderũt uñ & ipe aius pturbať ſimileſq ſũt teſticulis & īferni ianuis ut ait Ariſto. Cæteꝝ licet Cic. Laer. & Callima. pythagorã fabis abſtinuiſſe teſteť. Ariſtoxenus. tñ eũ fabas ediſſe & hædis teneris ac pculis ſolitũ ueſci mēoriæ pdidit. Lege. A. Gel. li. iiii. noctiũ atticaꝝ. Hoc legumīto ī ſacris deæ mutæ utebãť ſed nigro qa nympha īferna ē ut diximus. Vñ autor ait. CVM fu. li. plũ. Septē ãt fabas dicit qa nũerus ſeptēarius ui obtinet uicīedi ac reꝝ oium fere nodus ē. De cuius nũeri plēitudine potēia dignitate ac maieſtate lege Mac. ī libello quo interp̄tať ſõniũ Scipiõis. Eo mea ſnia nihil ē legi dignius. Q Vodq pi. aſtri. qđ acu tra. ahe. Obſutũ mēta torret ī igne caput: In hmõi ſacris ficta p ueris hñi ſolēt: q̄ ob cãm anus mutæ eē diuinã faciēs humãi capiti pice illiti ſiue cõſecti effigiē igne torrebat ī eoꝝ pœnã q deuouebãť. Sic & excãratores interdũ in ſacris q̄ cocytia nũcupabãt duas imagines formare cõſueuerũt e cæra & lana: quaꝝ cærea ad ignē liq̄ſcebat acubus īfixa ī eoꝝ ſuppliciũ quos īſectabanť. Lege Porphyrionē: Oui. alibi: Deuouet abſentes ſimulacraq cærea fingit: Et miſeꝝ tenues ī iecur urget acus. Sciēda mētē odorē ut inqt Ply. alum excitare & ſaporē ac auiditatē in cibis. Sũt q mēta accuſatiuũ pluralē eſſe uelint: ab eo qđ ē mentũ. Q uod ſi eſt licet claudicare uerſus uideať ſuſtentať in cæſura: ut Mitte Hypmeſtra de tot modo fratribus uni. Id magis placet q id herbæ genus nõ cõgruit huic ſacro. Legendũ igiť figurate. Obſutum menta: ut accipias capitis ſimulachrum mentum obſutum habens.

ET ponit tria thura. i. tria thuris grana. TRibus di. ſub li. & cur ſub limine: q̄ trãſituri eſſent detractores: quoꝝ linguas cõpeſcere uolebãt uel ipſo thure fiebat ſuffumicato loco illi q̄ trãſituri erãt uel ſie in foramine ponebãt ſub limine: ñ õ inqt. Q VA i ea pte. Q ua mus bre. puus. FAEcit ſibi iter oc q̄ſi ī foramīe ñ hũana mãu facto ñ ferto: ſed qđ ſub limīe mus ſibi fecit. TVM: poſtea. TEnet: ipſa anus. LIcia cãtata: fila licia quoꝝ ī his uſus ē. Præcipue: q̄ uenerit uirginea mãus. CAn. incãtata. PLũbo: fuſco ñ intelligas tũc eã filare p plũbo uerticoli: qđ ē ītuſo. SED plũbo: plũbi lamia: q̄ ī reb⁹ magicis adhibebať. Fuſco: a coloř ipſius. PLũbo fuſco uel potius īllaborato ea rõne plũbũ adhibebať: qa ad Saturnũ. refeť ſ: nã ut auꝝ aſſignať Ioui & lunæ argētũ: ita plũbũ. Saturnus cuius ſidus gelidæ ac rigētis eē naturæ cõſtat. adhibebať ergo ſaturni rõ ad furorē. & ardorē linguaꝝ cõpeſcēdũ. ET uerſat ſeptē fabas nigras ī ore. p fabas nigras mortui referebanť qbus. ut ſilētiũ datũ ē ita detrahētib⁹ ſilētiũ īcutereť uerſabanť ī ore. qa ex ore detrahētiũ uerba erũpũt. Fabæ. n. ad mortuos ptinētuñ apud Põpeiũ flamini diali nec tãgere nec nolare fabã licet q ea patiť ad mortuos ptinere nã & lemuralibus iaciť laruis & parētalibus adhibeť ſacrificiis & in flore eius luctus litteræ appere uidenť ſed cur ſeptē & nõ plures neq pauciores rõnem dicã cũ hic mos a græcis emanarit græce littere cõſiderãdæ ſunt q ut & nře

ANT. FAN.

Ternarius numerus.

Mortuoꝝ aiæ fabis.

Faba dãnata eſt.

ſeptēarius numerus.

Mentæ odor.

PAV. MAR.

Incõſonantes & uocales diuidunť. Cõſonãtes nihil p ſe:ſed cũ uocali ſonãt. Vocales p ſe uocẽ plenã faciunt:ergo quot ſunt uocales græce ad maledicoꝝ uoces reprimẽdas tot fabas accipiebant:ſunt aũt ſeptem αεηιουω. Q Vod pice:poſſet aliqs caput hoc ad effigies uiriles & muliebres referre:q̃s cõpitalibus in copitis ſuſpẽdebãt putãtes deoꝝ iferoꝝ eẽ quos lares uocãt:ut uiuis.ſ.parcerẽt:ꝑcipue cũ nũc de dea muta agať q̃ lariũ m̃r:ſed nihil ad rẽ:nã ſacrũ hoc alteꝝ ẽ ab illo & illæ effigies erãt laneæ hæc uero aliter fiebãt. TOrret:ergo i igne:q̃ ſi calefacit ad ignẽ caput obſutũ circũ ſutũ. MEnta:herba illa odora. MEnta a ſuauitate odoris dicta. Ply. dixit aliq̃n mintã appellatã. Q Vod caput. AStrixit pice:aſtrictũ ex pice cõpoſuit. Q Vod traiecit pforauit. ACu ahena:acu ærea:traiiciebať ãt caput hoc circa os:ut ſicut ligua figebať acu:ita maledicẽtis trãſfigereť.

Vina quoq; inſtillat, uni quodcũq; relictũ ẽ:
Aut ipſa aut comites plus tamen ipſa bibit:
Hoſtiles linguas inimicaq; uinximus ora
Dicit diſcedens ebriaq; exit anus:
Protinus a nobis quæ ſit dea muta requiris:
Diſce per antiquos, quæ mihi nota ſenes:
Iuppiter in modico iuturnæ captus amore
Multa tulit tanto non patienda deo:
Illa modo in ſiluis inter coryleta iacebat:
Nunc in cognatas deſiliebat aquas:
Cõuocat hic nymphas latiũ q̃cũq; tenebant:
Et iacit ĩ medio, talia uerba choro:
Inuidet iſta ſibi uitatq; quod expedit illi:
Veſtra ſoror ſummo ſubcubuiſſe deo:
Cõſulite ãbobus, nã q̃ mea magna uoluptas
Vtilitas ueſtræ magna ſororis erit:
Vos illi in prima fugienti obſiſtite ripa:
Ne ſua fluminea corpora mergat aqua:
Dixerat, annuerãt omnes tyberinides undæ
Q uæq; colunt thalamos ilia diua tuos:
Forte fuit nais lar nomine, prima ſed illi
Dicta bis antiquum ſyllaba nomen erat:

ANT. FAN. ℂVINA quoq; iſtillat:qbus ſæpe neq; mẽs ſuũ ſatis facit officiũ:ſimiliter & ligua. Q Væ ſit dea muta requires:uult Iuturnã ſororẽ turni a Ioue dilectã fuiſſe: ac nymphã Almõis filiã cõtẽpta iouis maieſtate nõ ſolũ admonuiſſe iuturnã ut ſibi caueret ſed ẽt tãti dei amores apuiſſe iunoni. Vñ meruit lingua priuari:q̃ pœna mulctata Mutæ nomẽ accepit & q̃ latii nympha fuerat nũc ẽ paludis iifernæ. Fabula ita mãifeſte hic traditur ut pœne expoſitiõe nõ egeat. COryletã: A corylo arbor ſic deducitť corilетũ ut a myrto myrtetũ a pomo pometũ. COgnatas:q̃a iuturna re uera fõs ẽ ut dixius ſupra. Potes & aliaꝝ nymphaꝝ aq̃s & Almõis accipe: Inuidet ipſa ſibi:Stulta utilitati ꝓpriæ aduerſať. ANnuerẽt oẽs tiberinides unꝰ:Nymphæ oẽs fluuii tyberini. Tyberinis patronymicũ fœmininũ ẽ a tyberio deductũ. Q Væq; colũt thalamos ilia diua tuos:aut idẽ dicit q̃d poetæ p ſæpe faciũt. ilia.n. ut autor ẽ ennius i Tyberi iuſſu amulii ꝓcipitata ẽ. Quare hu ic eã fluuio nupſiſſe fabulanť. Vñ illud ẽ Horati i primo carminũ:iliæ dũ ſe nimiũ q̃rẽti iactat ultorã Vagus & ſiniſtra labiť ripa ioue ñ ꝓbãte Vxorius amnis. Aut p iliæ thalamos accipimus Aniene. De quo inqt Syllius:Sulphureis gelidus q̃ ſerpit leniter undis Ad genitorẽ anio labẽs ſine murmure tybri. Huic.n. antea

Anio flu. mr̃imonio iũcta crediť. Decurrit aũt hic fluuius ex alba ut iqt Stra. & tyberi iſtrat. FOrte fuit nais lar noie pria ſed illi Dicta &c. Dea Muta Lar oli uocabať q̃d nomẽ i eius filios trãſlatũ ẽ. ſed antea Lalar ei nomen

Lalar fuit ex loq̃citatis uicio poſitũ nã laleo idẽ q̃d loquor ſignificat:& lalo͛s græci linguaces uocãt ut. A. Gel. ſcribit. Placet & igiť primã ſyllabã accipias p pria pte ſyllabæ hoc ẽ. L. ſ.ſa q̃ i lalar noie geminať. Nouimus n.

Naias ut prior ad unũ ſic & primũ ad plura referri teſte Priſciano. Naias a nao. i. fluo dicta eſt.

PAV. MAR. ℂVIna quoq;:dũ calefit ad ignẽ caput illud uinũ ſupius inſtillať guttis qdẽ exiguis. VInũ illud quo caput abluebaťũt:ſi quo mõ potuiſſe ut maledico bibẽdũ tradebat. Q Vod ãt ex ipſa iſtillatõe ſuperat & anꝰ & comites bibebãt. VIna quoq; iſtillat:ſup caput ſ. Q Vodcũq; ẽ relictũ:uini oẽ:q̃d ñ ẽ ſupius iſtilatũ. AVT bibit ipſa:anus.ſ. Aut comites puellæ:& ipſa & comites bibũt. TAmẽ ipſa plus bibit:q̃a anus ẽ. HOſtiles grediť poſtea e loco anus pacto ſacro & hæc. DIcit anus uiximus:a uicio uicis.i. alligauimus. LIguas hoſtiles & ora inimica ut oblo͛q & carpe non poſſit Dicit hæc anus diſcedẽs:cũ diſcedit & exit ebria:& hoc q̃a plus aliis bibit.

PRotinus a nobis:rettulit ſacrũ:q̃d ſit deæ mutæ. nũc q̃ ſit dea muta:nymphã fuiſſe refert almõis fluuii filiã q̃ ex liguæ uitio lalara dicebať hæc cũ iuppiter Iuturnã nymphã arderet & ipſã Iuturnã:ut caueret mõuit & Iunõi Iouis amores derexit idignatus Iuppiter liguã illi abſtulit:iubetq; ex Mercurio illã ꝓ iferna nympha ab iferos ducere:q̃ i itereũdũ eius amore captus gaudiũ reddit pepitq; ex Mercurio lares duos:q ſeruãt cõpita:ide cõpitalia feſta & dies attributi laribꝫ q̃bus i cõpitis ſacrificabať. Inq̃t ergo. poeta. PRotinus:ſubſequẽter. REq̃ris a nobis q̃ ſit dea muta. diſce q̃ mihi nota.ſ. ſũt. PER ãtiquos ſenes:p ueteres. IVppiter:agrediť nũc ipſos iouis ignes:q multa q̃ ñ debuerat amoř ppeſſus. IVppiter captus in modico:ergo nimio amoř iuturnæ nymphæ q ſoror fuit turni:de q̃ plura ſupiore lib. dixius. MVlta tulit:multa ppeſſus. NON patiẽda a tanto deo. q̃ pati ñ debuiſſet Iuppiter rex & deus oĩpotẽs. ILla mõ:Fugiebat illa ſp iouẽ nũc i nemoribꝫ latitãs:nũc i aq̃s. ILla iuturna. MOdo iacebat i ſiluis:iacẽs latebat i nẽoribꝫ. INter coryleta:coryleta a corylis ut q̃rceta. pinetta uineta. COryli ſũt arbores & fructꝰ. q̃ a nobis auelanæ dicũť. NVnc deſilebat. aq̃s cognatas, i fluuios nymphaꝝ latinarũq; cognatiões uiculo ſibi uictæ erãt de cognatis ſupius dixius. COnuocat. Vbi illam Iuppiter iſequẽdo ñ pficiebat laturas nymphas cõuocauit atq; illas ita allocutus ẽ. HIc. Iuppiter.ſ. COnuocat i cõciliũ uocat. NYmphas. q̃cũq; tenebãt latiũ.i. oẽs latinas nymphas. ET iacit talia uerba. q̃lia ſequũtur. IN medio choro nymphaꝝ ipſaꝝ. INuidet. Hæc fuerũt uerba iouis ad nymphas. ut amori ſuo & iuturnæ

utilitati cōſolerēt. VEſtra ſo. iuturna. ſ. IPſa ſibi, iuidet: qſi iuidet ſuæ fœlicitati quē cōſeq̄ poſſet. Et uitat: fu git. Q Vod illi expe. qd illi utile ē. qd uitat. SVccubuiſſe: p ſuccūbere. SVmmo deo: hoc ē nihil Ioui hoc il li plurimū. cōferret. COnſolite am. & iuturnæ & mihi. NAm q: res illa q̄. ERit mea uo. ma. g: pariet mihi magnā uoluptatē. ERit magna utilitas ueſtræ ſororis iuturna. inā magno uſu & ornamēto erit illi. VOS il li i: Cū illā Iuppiter iſequeref illa ſe i aq̄s deiciebat: & Iouis impiū i aq̄s ñ erat. Iō ab his petit ne illā i ſuis aq̄s re cipiāt. VOS obſtalli: iuturnæ. FVgiēt: cū me fugit. IN pri. ri. qſi ñ illā excipiatis intra ripas. NE mer. ſua cor. ſuū cor. AQ ua flu. aq̄ flumialis qſi ne ſe pcipitet i flumē: & ibi deliteat ubi eā hīe ñ poſſim. Dixerat: Iup piter. ANnuerāt. i. nutu affirmauerāt. OMnis uñ tyberinides: oēs nymphe tyberinaq̄ undaq̄ formauit pa tronymicū a tyberino a quo nomē idiū ē fluuio & fluuiū ipm appellare poſſumus tyberinū & tybri & tyberi & tybridē & annuerāt. O di. alia q̄ co. tha. tu. nymphæ q̄ colū Anienē fluuiū. Nec etretus cū illo: g dixerat tha lamos iliæ eē i tyberi q: tybridi nupſerit nā nupſit anieni: ſicut dixius i ſcda odā hora. Iliā ut paulo ſupius dixi mus multi uolūt ab amulio neci traditā. multi pcibus filie amulii ſeruatā dixere q̄ ide ab aniene amata ē: ꝫ ob ſeq recuſabat q̄rēs dolēſq: tñ calamitates ſuas. deſpata. n. i anienis undas ſe pcipitē ddit: ut poeta hic nr̄ i libris de amoribꝰ ad corynnā retulit: excepta tūc ē ab aniene & mrīmonio iūcta. ergo anieni & nō tybridi nupſit.
FOrte fuit: Q uæ luerit nunc illa q̄ amores iouis retexit: nympha fuit lara uocata. Sed ex loq̄citate appellata fuit lala q̄ cū ſepe repichēderet pater ut liguā cōprimeret non tñ fecit. FOrte ſuit Nais: fluuialis nympha: nā Naiades fluuioq̄ deæ ſūt ἀπὸ ναίω qd ē fluo. NOmine lara: nam ſic appellata. SED antiquū nomē erat illi ſyl laba prima bis dicta hoc eſt lala geminabaf ab antiquis prima ſyllaba. POſitum ex uitio: hoc eſt ex garruli tate linguæ. uitium a morbo diffeit. uitium innatum & perpetuum. Morbus eſt temporaneus.

Et uitio poſitum eſt, ſæpe illi dixerat Almo
  Nata tene linguam, nec tamen illa tenet:
Q uæ ſimulac tetigit iuturnæ ſtagna ſororis
  Effuge ait ripas, dicta refertq; iouis:
Illa etiam iunonem adiit, miſerataq; nuptam
  Naiada iuturna uir tuus inquit amat:
Iuppiter intumuit quaq; eſt non uſa modeſte
  Eripit huic linguam mercuriumq; uocat:
Duc hanc ad manes, locus ille ſilētibus aptꝰ
  Nympha hæc iſernæ nympha paludis erit:
Iuſſa iouis fiunt accæpit locus euntes
  Dicitur illa duci tunc placuiſſe deo:
Vim parat, hūc uultu pro uerbis illa precaf
  Et fruſtra muto nititur ore loqui:
Fitq; grauis: geminoſq; parit q cōpita ſeruant
  Et uigilant uoſtra ſemper in urbe lares:

SAEPE illi di. al. Hic fluuius ē urbi pximus ac cele berrimus ubi (ut ait Vibius Seqſter) mē deū vi. calē. apri. lauabaf. ſimiliter & cultros ſamios ferūt i eodē la uari ſolitos: qbus furētes galli iter ſe digladiabāf Luc. & lotā puo reuocāti alr̄ ōe cybellē. Sylius: Q uiq; ho ſtia Thuſci āniꝰ amant tepidoq; fouēt almōe cybellē. Sta. i ſiluis: Q uaq; italo gētus almōe cybelle ponit & idæos iā ñ reminiſcif ānes Cadit āt hic fluuius i tybe rim: Oui. ifra: Eſt locus i tiberi q̄ lubricus ifluuit almo Et nomen magno pdit i āne minor. IVturnæ ſta. lo. de iuturna dixius ſupra. Sororē uocat qa nympha dr̄. MISerataq; nu. Miſerata iunonē & alias nuptas de q bus mariti male merēf cū pellices q̄rūt. ERipit huic lin. Merito q ñ itēdēdus ē i Solē digitꝰ: & q̄uis exigua uirtus ſit rebꝰ pſtare ſilētiū grauis tñ colpa ē q̄ tacēda ſūt eloq. LOcus il. ſilē. ap. Nō ē aptior locus Mutæ iſe ris ubi ppetuū ē ſilētiū. ACcæpit lu. eūt: Bñ luctus i lo co eēnt q lucis egebat. GEminoſq; pa. q cō. ſer. Et ui. no. ſp i ar. la. Hi ſūt genii ſcdm aliquos q nobis genitis obſeruatores deputēf: qbꝰ aſſiſtētibꝰ poſt mortē (ut i. qt Ser.) aut afferimur i meliorē uitā: aut cōdēnamur i deteriorē. Ser. Tulliꝰ teſte Pli. creditus ē laris familia ris filius. Q uā ob cām cōpitalia & ludos laribꝰ prius i ſtituiſſe dr̄. Colebāf. n. ñ ſolū priuati ſed publice in cō pitis coroniſq; & floribus ornabaf. Q uare ait Pli. coronas deoq̄ honorē fuiſſe: & lariū publicoq̄ priuatorū q; Et Iuue. Laribuſq; paternis thura dabo. atq; oēs uiolæ iactabo colores. il & p icolumitate ciuitatis excubare credebanf ut Vrbiſq; laborē teſtatos ſudore lares: & p ſingolis familiis. putabāturq; arcere fures: ut Exagitāt & lar & turba diana fures: puigilantq; lares puigilantq; canes. Sane Cōpitalia (teſte Feſto itē Macro. A. Gel. ac Varrone) fuerūt feriæ cōceptiuæ: quaq̄ ludos q purbē i Cōpitis agitabanf Tarqnius ſupbus reſtituit La ribus ac Maniæ matri Larū: qd ſacrificii gēus iunius brutus mutauit pulſo Tarqnio. Cū. n. pceptū eēt ab Apol line ut capitibꝰ p capitibꝰ ſupplicaref: & aliquādiu obſeruatum ut pro familiaq̄ ſoſpitate pueri Maniæ macta renf: capitibus alii & pauperis ſupplicari iuſſit: factūq; eſt ut effigies Maniæ ſuſpēſæ pro ſingulorum foribus periculum ſi quod immineret familiis expiarent. Sed de laribus alibi.

ANT. FAN. almo flu.

Lares. Genii

Cōpitalia

ET uitio nō erat loquax & garrula λαλέω. n græce latine loquur inde λάλος loquax. Si hæc uocabaf la la: qa loquax: & garrula. SAEpe Almo: q erat eius pr̄: Almo fluuius ē paulo extra urbē uia hoſticſi: q ex pa ludibus orif nō longe a tēplo diui. Pauli. Dixerat illi: filiæ. NAta tene: cōprime. LINguā nec tñ ipſa tenet: qa cetinere nō poterat. Q Væ ſimu. poſt q̄. TEtigit ſta. lacus. IVturnæ ſororis: lacus iuturnæ erant iuxta pallātiū nō lōge a tēplo ueſtæ. AIT effu. ri. qa Iuppiter dixerat: ut obſiſterēt i pria ripa hæc ait. Effuge ripas. qſi ne maneas in ripis: ſed in undis. ET refert dicta iouis q̄ dixerat nymphis Iuppiter ne eā reciperēt. ILLA ēt lara. ADiit iu. ET mi. nu q̄ſt dolēs iniuriā nuptis iferri cū pellices ſuccūbūt. INqt uir tuꝰ. Iuppiter amat iuturnā Naidā nymphā fluuialē. IVppiter itu. Indignatus Iuppiter linguā q̄ nō cōtinebat huic abſtulit. IVp piter itumuit qſi idignatꝰ ē ex uerbis & garrulitate illius. ET eripit: abſtulit. LINguā huic nymphæ. Q Va ipſa. NOn ē uſa modeſte: q̄ ñ cōprimebat ſed imodeſte loq̄baf & uocat mercuriū q ē deoq̄ nūtius de quo di

PAV. MAR.

ceť ſuo loco Duc hác:hæc fuere iuſſa iouis ad Mer. Duc hanc nymphá ad manes ad deos íferos. Ille locus infe rogꝫ. EST aptus ſilétibus:qa ibi ſút ſilétia:& huic eripuerat ligná ergo mutá ad ſiléna. hæc erat nympha palu dis íſernæ q̃ erat nympha paludis latine ſit nympha paludis inferne ut íter ſilétes ꝑpetuo ſileat iuſſa iouis:du ciť illa ad inferos ꝑ mercuriú ſed intereúdũ placuit Mer. cœpit illá ardere. IVſſa io.q̃ iuppiter iuſſerat. Flũt ná eũt illi. LVctus accepit eũtes lugere cœpere:& illa qa ad inferos ducebať & ille cõmiſeratiõe illius motus. ILla dr̃ refert ſe ad fabulá. PLacuiſſe tũc duci deo Mer. q eá ducebat. Merc. paratuim illi. ſ. uult eá uiolare. ILla ꝓcať hũc uultu ꝑ uerbis:loco uerboꝝ derat ei lingua:nõ poterat loq:ergo uultu ꝓcať. ET fruſtra:incaſ ſum. NItiť loq ore mutuo:ore ſine ligua. Fitq̃ gra. ex mercurio facta é illa grauida:pepitq̃ duos filios q ap pellati ſũt lares & ꝓſunt cuſtodie urbis:& ſeruát cõpita. Et Plu. oñdit ꝓſides uocari eos:& cané aſſiſteť:ipſos át canũ pellibꝫ ueſtiri rõneſq̃ affert. li. ꝓblemata. An q ꝓſides ſũt q ꝓſunt aũt domus cuſtodes eé oportet & alie nis formidoloſos:ſicut cáes uidemus. Mites uero tac lenes:máſuetũq̃ domeſticis: Ad illud uerius [illegible] romáis dr̃ & cryſipus opponať. DEmonia q̃dá mala circũire:qbus dii q̃ſi carnificibus & ſceleꝝ ultoribꝫ [illegible] ſus in iuſtos & ípios utunť. Sic lares furiales q̃dá ſũt:& pœnaꝝ:& exactores ulctæ:& opationum ſpeculatores. Icteirco.n ſtitut caninis pellibus induanť. Quibus & canis iõ aſſidet:q̃ ad inueſtiganda ſcelera: & ulciſcendo improbos ſagaces ſũt. FItq̃:& ſit ipſa nympha. Grauis:grauida. ET parit geminos lares:hoc eſt gemel los. QVI ſeruant cõpitarũias. ET ſemp:ipſi lares. VIgilant in noſtra urbe:q̃a ꝓſunt cuſtodus urbis.

¶ Proxíma cognatí dixere charíſtía charí
Et uenít ad ſocios turba propinqua deos:
Scilicet a tumulís & quí períere propínquís
Protínus ad uíuos ora referre íuuat:
Poſtq̃ tot amíſſos quícq̃d de ſanguíne reſtat
Aſpícere:& generís dínumerare gradus
Innocuí ueníát procul hínc procul ip us eſto:
Frater:& ín partus mater acerba ſuos:
Cuí pater eſt uíuax quí matrís dígerít annos:
Q uæ premít ínuíſam ſocrus íníqua nurꝫ:

ANT. FAN. ¶PROxía cog. di. cha. chari. xi. cal chariſtia celebráť dicta a potis charitos q̃d gratiá ſignificat:q eo die co gnati ad ſeruádũ amoré & gratiá i unũ cõuenirẽt: Fie bat.n. ſolẽne cõuiuiũ ut ſcribit Vale. Maxi. idq̃ chari ſtia dicebať cui ꝑter cognatos & affines nemo íterpo nebať ut ſi q̃ iter neceſſarias ꝑſonas q̃rela eẽ orta apd̃ ſacra méſæ & iter hilaritaté aíoꝝ fautoribꝫ cõcordiæ adhibitis tolleret. Vñ autor ait íſra: Cõcordia ferť il lo ꝓcipue mitis adeſſe die. COgnatos ſũt q eẽ dicant quoꝝ mr̃nũ genus idé é:alii aliter. Agnati uero ſũt ex eadé ſtirpe maſculina ꝓducti. Affines át q ñ nobis na tura ſed uxoribꝫ nr̃is cõiũcti ſũt. AD ſo. deos: Ad ſa cra méſæ cognatæ ac ꝓpinq̃ turbæ cõia:ſiue ad deos deos generis. A tu. ad ui. A ſacris feralibꝫ a chariſtia: ab hic q̃ triſtitiá afferũt ad iocũda. DE ſá. De genere ut A nymphaꝝ ſanguis una. CVI pr̃ é ui. Nõ adſit ſacro cõuiuio ipſus filius q odit parentũ uitæ longitudinem. ipſe alibi: Filius ante dié patrios inq̃rit in annos.

Chariſtia xi. calen. martias.

Cognati Agnati. Affines

PAV. MAR. ¶PROxima iter feralia ꝑ mortuis ſacrificia cõuiuiũ fit iter cognatos & affines. xi. cal. mar. hoc é. xix. die feb. De quo Vale. ubi de iſtitutis antiqs agit:ita inqt. Cõuiuiũ é ſolẽne maiores íſtituerũt idq̃ cariſtia appellauere cui ꝑter cognatos & affines nemo iterponebať ut ſi q̃ inter neceſſarias ꝑſonas q̃rela orta eẽt iter ſacra méſæ & iter hilaritaté aíoꝝ adhibitis cõcordiæ fautoribus tolleret. At poeta & ob id fieri aſſerere uř ẽt:ut poſt exti ctos multos:ſupuenientiũ nũerus ex eadé cognatiõe quotánis recẽſereť: ſed his adeſſe debere inocuos nõ aũt q fratré itermiſſent:aut parricidas aut ípias matres & filios ípios ſeu nouercá & ſocrũ nurui íſenſam:inqt ergo. Cari cognati:cari cõſanguinei q ex eodé ꝓgenitore genus trahũt. DIxere ꝓxima:feſta. ſ. CHariſtia:declinať numero multitudinis & deduciť á ποτῆ αχαριτοσ q̃d é gratia q̃ſi gratioſa cõuiuia. ET turba ꝓpinq̃:q̃ ſi cœtus ꝓpinquoꝝ hoc é affinũ. VEnit ad ſocios deos:q̃ſi ad penates cõiunctoꝝ nam cõueniebát & cogna ti & affines:ut Vale. inqt. de cognatis ſupra diximus. Affines ſunt ut Modeſtinus de gradibus inqt uiri & uxo ris cognati dicti ab eo q duæ cognatiões q̃ diuerſæ inter ſe ſunt:ꝑ nuptias copuláť:& altera ad alterius cogna tionis finé accedit. ná cõiungédæ affinitatis cá fit ex nuptiis. IVuat. ſ. certe. REferre ora:hoc eſt uultus qua ſi reſpicere. PRotinus. ſubſequenter. Ad uiuos:ad eos qui ſuperſunt. A tumulis:hoc é a ſepulchris cognato rum. VEL a tumulis hoc eſt a feralibus ſacris:ná tunc epulæ feruntť ad ſepulchra. VEL a tumulis a tumu latis cognatis:& erit ſpecies Metonymiæ quádo ponitur q̃d tenet pro eo:q̃d tenetur. ET a propinquis q pe riere. i. ab extinctis affinibus:ergo a cognatis & affinibus iam uita functis. ET iuuat:delectat. POſt tot amiſ ſos:poſt tot cognatos uita functos. ASpicere quicq̃d:reſtat de ſanguine:quicũq̃ ſuperſunt de eadem cogna tione. ET dinumerare:quaſi recenſero. GRAdus generis:gradus cognationis. ſunt enim alii ſuperioris alii inferiores ordinis dicti:ut Paulus iuriſcõſultus inquit ad ſimilitudinem ſcalarũ locorumue procliuium: quos ita ingredimur ut de ꝓximo in proximum. INNocui ueni. Non ueniant ad hæc ſontes:ſed inſontes:nõ fra ter fratri aduerſus:nõ mater in filios crudelis. VEniant:ad hæc chariſtia. INNocui:q nihil nocuere. ESto pro ſit. PRocul procul:longe. HINC:ab his chariſtiis. FRater impius:malus frater qui in fratrem fuerit iniquus:ut Amulius in Numitorum:Peleus in Phocum:qué interemit. ET mater acerba:crudelis. IN par tus ſuos:in filios quos peperit:ut fuit Medea. CVI pater eſt. Nec ueniat ad hoc ſolẽne conuiuium qui paré tum uitam odio habet. Nec nurui ſocrus aduerſa. ESTO inquit procul hinc cui. ille cui. PAter eſt uiuax: cui pater nimium uiuere uideť. qui eſt naturæ robuſtæ. nam illum uiuacem dicimus qui & re. & tempore exi gente abſumi non poteſt. QVI digerit. qui numerat. AVT qui digerit. qui diſponit. ANnos matris. qui ſperat hoc anno uel illo matrem morituram eſto procul. SOcrus quæ premit quæ uexat. NVrum inuiſam. hoc iam in prouerbium tranſit. ut ſocrus nurum diligere non poſſit.

ETANtalidæ fra.abſint: Attreus & thyeſtes nepotes Tātali ex Pelope. Nota ē fabula. Nō uult adeſſe his ſacris crudeles fratres. malas nouercas. ſeuas uxores. iniq̄s ſocrus. oēs deniq̄ exptes pietatis & gr̄æ i aliis q̄buſdā ſacris (ut ſcribit Feſtus) clamitare cōſueuerūt hoſtis uictus mulier uirgo exeſto cū utriq̄ extra eē: & ſacris n̄ intereē oporteret. IAſōis uxor: Q uæcūq̄ ſimilis ē Medeæ q̄ fuit crudelitatis notiſſimæ. ET q̄ ruricolis ſemia toſta dedit: Inonē dicit. nā cū Nephele athamātis uxor (ut ait Ser.) i ſania cōcitata i ſiluas abiiſſet: Athamas filiis ſuis inonē Cadmi filiā ſupinduxit nouercā: q̄ priuignis exitiū parās ægit cū matrōis: ut frūmta ſerēda corrūperēt: quo facto maxia fāes ſubſecuta ē. Q uā ob cām eū ad cōſulendā Apollinē miſiſſet Athamas: in eū q̄ miſſus fuerat doloſe corrupit ægitq̄ ut referret ab oraculo dictū Nepheles filios ad fame tollēdā eē imolādos quos ipſa accuſauerat q̄d frūmta coxiſſēt. Q uaꝛ Athamas iudiciā plæbis timēs Phryxū & Hellē publice arbitrio cōmiſit nouercæ: ſed clā illis ſalutare cōceſſit remediū deditq̄ operā ut Phryx⁹ aureū arietē abduceret cuius ope puenit ad Colchos. Sāe nepheli nebula ē Vn̄ q̄dā fabulāť cū Phryxus & Helle i eo eēnt ut mactarēť miſſā a mr̄e nubē cū ariete quo ābo ſūt ab imināti piculo liberati. ANT. FAN. Inonis fabula. Phrix⁹ Helle Nephele.

Tantalidæ fratres abſint & Iaſonis uxor.
Et quæ ruricolis ſemina toſta dedit
Et ſoror. & progne. tereuſq̄ duabus iniquus
Et quicunq̄ ſuas per ſcelus auget opes:
Diis generis date thura boni cōcordia fertur
Illa præcipue mitis adeſſe die:
Et libate dapes ut grati pignus amoris
Nutriat intinctos miſſa patella cibos
Iamq̄ ubi ſuadebit placidos nos humida ſom (nos
Larga precaturi ſumite uina manu:
Et bene uos. patriæ bn̄ cū pater optimæ cæſar
Dicite ſuffuſo per ſacra uerba mero:

DIIS generis: Nouimus (autoř Mac.) fuiſſe ferias, ppriaſq̄s q̄ familia ex uſu domeſticæ celebritatis obſeruabat. Deos ergo generis uocat quos priuati colēdos ſibi familiæ delegiſſēt. LIbate dapes: Ex eodē uaſe ut q̄buſdā placet: ut īdiciū & omē ſit amoris atq̄ cōcordiæ. Nutriat inunctos miſſa patella cibos: Vna atq̄ eadē patella ſingulis oblata cibos ſuppeditet delibādos. Eſt āt patella (ut autor ē Feſtus) uas picatū puū atq̄ aptū ſacrificiis faciēdis. Inde uti arbitrāur libatis dapibꝫ ſuaui cōdimēto pfuſis miſtri diſcūbētibꝫ reliq̄ ſuggerebāt. BEne tu: Deeſt uerbū hēas. Suadet autor ut ſinguli n̄ ſolū cognatis ac ppiq̄s ſed auguſto bo (na ominēť. patella

ETANTalidæ: nūc p exēpla declarat: q hoc in cōuiuiū admittēdi n̄ ſint. ABſint: ſint pcul. PAV.
FRatres tātalidæ: fr̄es tātalidis ſimiles: ut atreus: & thieſtas fuere tātali nepotes Pelopis filii thieſtes ax atrei cōiuge filios gēuit Atreus illos pr̄i epulandos dedit: ut i Thieſtis tragœdia Seneca refert. ET abſit uxor Iaſonis: ſimilis uxori Iaſōis hoc ē Medea: de q̄ ſupius dixius: q̄ patrē pdidit: fratrē lacerauit filios ex iaſōe necauit creuſā: ob q̄ repudiata fuerat aduſſit: & abſit. Q Væ dedit ſemia toſta: ſicca ſeu decocta. RVricolis q̄ſi abſit illi ſimilis Ino Phryxi & helles nouerca: Athamātis uxor agricolis aduſta ſemia dabat: q̄ cū minie naſcerēť ſequuta ē ānonæ caritas: ex quo cōſulti ſacerdotes ab Inōe corrupti fuere: dixerūt n̄ poſſe hoc expiari: niſi Phryxus & helle mactarēť: quo decreto: cū ad arā ſtarēt a Nephele matre imiſſa nube cū aurei uelleris ariete rapti ſeruati ſūt: q̄d latius i fine tertii libri referť: ergo abſit nouerca illi ſimilis. ET ſoror: Therei Prognes & philomenæ fabula latius i metamor. li. vi. refeř: thereus thracū rex Martis: ut Callimacus iq̄t ex biſtōy de nympha filius. hic pgnē Pādiōis Athenaꝝ regis filiā uxorē duxit: q̄ illi Itym pepit: rogatus a Progne: ut philomenā ſororē ad ſe duceret: Athenas petiit. exoratoq̄ Pādiōe Philomenā duxit: ſed iter nauigādū eius amore captus puellā uiolauit: q̄ rētiq̄ facinus liguā abſcidit & cuſtodia adhibita i ſiluis dereliq̄t: rediēſq̄ ad pgnē extictā Philōenā aiebat. At illa depicto i tela therei ſcelere: ſorori rē apit: q̄ orgia ſimulās i ſiluas uēit: Philomellāq̄ frōdibꝫ tectā i regiā cōduxit: Itim filiū iteremit pr̄iq̄ epulādū appoſuit: quo cognito cū utrāq̄ intereēpturus eēt thereus: Progne i hirūdinā. Philomenā i ſui nois auē: Itys i faſianū: there⁹ i upupā cōuerſi ſūt: uñ ut apd̄ Ply. ē Bizicis tecta i thracia hyrūdines ob ſcelera therei n̄ ſubiř. Abſint ergo ab his ſacris ſimiles mulieribꝫ his & thereo. ABſit & pgne & ſoror: hoc ē Philomena: q̄ ambæ i necē Itys cōſpirauere. ET thereus iniquus: duabꝫ: pgnæ & philomenæ pgne n̄ i cōiugalia iura fregit: Philome. q̄ eā uiolauit. ET abſit q̄cūq̄ auget ſuas opes p ſcelū: q̄cūq̄ p ſcelera: aut tyrānidē: aut alterius bōa occupat: ſeu depopulat. SAcrificādū ē a bōis: & n̄ a malis. illis. u. charitatis adeſt inter cognatos cōcordia. DAte bōi: uos bōi & ū mali. Thura: q̄ſi ſacrificate. DIIS generis: diis eiuſdē cognatōis: diis dōeſticis: diis eiuſdē generis. COncordia: dea de q̄ ſupiore libro dixius. FErť dr̄. AD eſſe mitis: bēigna. Præcipue illa die: i q̄ ſūt chariſtia hoc ē q autore Valerio dixius: ut ſi q̄ iter cognatos q̄rella orta eēt adhibitis cōcordiæ fautoribꝫ tollereť. LIbate: deguſtate. DApes: quaſi una cōedite. LIbate dapes ut pignus grati amoris: nā cū inſimul ediť aut bibiť ois inimicitia ois q̄rela remittiť: iō dapes amoris ſūt pignora: & i iure ciuili ē agere neminē poſſe iniuriaꝝ: q cū eo q iniuriā itulit comederit: ſeu biberit, ſeu leſerit. PAtella miſſa: q̄ſi poſita ſup mēſa. NVtriat: bn̄ afficit. CIbos intinctos: ſaginatos: q̄ſi intinganť cibi p oēs in ipſa patella aut itelligas. PAtella nutriat. cōditos ſuggerat. CIMbos intinctos. ſapore aliquo reſpſos nam q græci Bá...... uocāt nr̄i dicūt in tinctū hoc ē ſaporē inde Ply. intinctū ex myrto laudat. IAMq̄ ubi. bibēdū eſt ſed tūc pfuſius cū reddēdi corpora ſōno ſūt. IAMq̄ ubi poſtq̄. NOX hūida ſuadebit placidos ſōnos placidam getē. SVmpte: accipite. MAnu ſumite uos. PRecaturi. ſ. q pcaturi ſunt. ſequēti uerſu explicat. VIna larga. q̄ſi largiore poculo ut pfuſius bibať. ET bn̄ uos. Hæc ſunt q̄ inter bibēdū pcari iubet. DIcite mero ſuffuſo mero dixit ut ſit immiſtū ſine aqua. SVffuſo ſparſo. PER ſacra uerba. p ora. uñ ſacra uerba egrediuntur. SAcra q̄ præcatoria. DIcite bene uos qui adeſtis. ſ. bene uiuatis & ualeatis. ET bene ut. ſ. uiuas & ualeas. TV cæſar auguſte. OPTIme pater patriæ. hoc enim cognomine appellatus fuit. ut diximus morem hunc bibendi ſeruant pleræ q barbarorum nationes & e noſtris plures. MAR.

ANT. FAN. ¶NOX ubi trā.x.cal.martias Terminalia celebrant̄:q̄(ut Acron ſcribit)ad excludēda iurgia cōſtitota ſunt: ut p epulaꝝ feſtiuitatē cæſis agnis cōſtituti fines ſeruarēt̄.Fiebāt āt hæc ſacra deo Termio ī cuius tutela agroꝝ fines & termini eē putabāt̄:q(ut Varrōi placet)a terēdo dicti ſūt ꝙ hæ ptes pp limitat̄ iter maxie terāt̄. Huic deo primus Numa Pōpilius tēplū cōdidit autore Plut.ac ſacros lapides finiū dicauit Ioui terminali ut Diony. ſcribit:ſtatuitq́ ut ei ſacra fierēt icruēta itelligēs decer̄ Terminalē deū exptē eē necis a ſanguis:qđ is ſit pacis cuſtos teſtiſq́ iuſtitiæ.Credit̄.n.numa Romanū agrū terminaſſe qđ Romulus facere ſupſedit exiſtimās uincturū ſuas uiris ſi terminū obſeruaſſet.Poſt Numā uero ad agroꝝ fines ēt aialiū cæde rē diuinā fecerūt.Vñ illđ ē Horatii:Vel agna feſtis cæſa termialibꝰ. Fuit & mox circū termios urbis hoſtias duci q̄ āburbiales uocabā tur.Idē rex teſte Feſto ſtatuit q terminū exaraſſet eū & bouē ſacros eē.itaq́ is uti ſacrilegus ipūe occidi po terat ut Diony.autor ē.Sāe Plut.i q̄ōnibꝰ q̄rit cur Ter mino nihil aiatū ſacrificaret̄ putatq́ Numā publicoꝝ priuatoꝝq́ termioꝝ cōſtitutorē exiſtimaſſe terminū amicitiæ ac pacis cuſtodē ut diximus ab oī cæde ac ſā guie icōtaminatū cōſeruari oporter̄.Hūc deū Ennius Termonē appellauit. SIue la.Tibullꝰ ñ fixus ī agris q̄ regeret certis finibꝰ arua lapis. TE duo diuerſa &c. Scđm iſtitutionē Numæ q ſtatuit ut quotānis ad locū termini ſacra fierēt a coeūtibꝰ utriq́ agroꝝ dñis. BInaq́ ſer.&c.Nō mēdoſi codices hñt:Biaq́ liba ferūt. Vñ illđ eſt.Aut ſacrū effodit medio de limite ſaxū qđ mea cū uetulo coluit pols ānua libo. ARa fit hic &c. Illđ neceſſitatis ē hoc fortſe.Nō.n.ſp texta ignis fert. VBI ter fr.&c.Pultē dicit cuius mō fecius mētionē. LIbāt̄ ſi.flā.E ſingulis libam̄ta iaciūt̄ i flāmas. Cādi da tur. Vel cādidata feſto ac ſolēni die:uel pia ac bēig.

Terminatia.x.calē. matit sa

Cur termino nihil aiatū ſacrificat̄.

¶Nox ubi trāſierit ſolito celebretur honore
Separat indirio qui deus arua ſuo:
Termine ſiue lapis ſiue es defoſſus in agro
Stipes ab antiquis tu quoq́ nom[illegible]
Te duo diuerſa domini de parte coronant
Binaq́ ſerta tibi binaq́ dona ferunt:
Ara fit hic:ignem curua fert ruſtica texta
Sumptum de tepidis ipſa colona focis:
Ligna ſenex minuit conciſaq́ conſtruit arte
Et ſolida ramos figere pugnat humo:
Tunc ſicco primas irritat cortice flammas
Stat puer:& manibus lata caniſtra tenet:
Inde ubi ter fruges medios immiſit in ignes
Porrigit inciſos filia parua fauos:
Vina parant alii:libantur ſingula flammis
Spectant:& linguis candida turba fauet:

PAV. MAR. ¶NOX ubi.x.ca.mar.hoc ē xx.die fe.ē termini feſtū termialia.n.ſacra a Nūa originē habuere:q ut autor ē Diony.cōſtituit unūquēq́ circūſcribere fūdos ſuos:ſacroſq́ finibꝰ lapides appōeret:lapideſq́ ipſos ſacrauit ioui termiali ſtatuitq́ eis ſacra quotānis oēs die cōſtituta facere i͂ locū ipm̄ coeūtes. HAEC [illegible] termialia a termōibꝰ uocāt:fineſq́ ipſos unius lr̄æ mutatōe a græca ligua pferētes termios appellāt.Quos tiqs occuluiſſet:aut trāſtuliſſet:ſacrū eū eē dei lege ſtatuit:ita ut uolēti eū occidere tāq̄ ſacrilegū i & ſecuritas adeſſet & purgatio pollutiōis.eſtq́ ius hoc ñ ī priuatis mō:ſed i publicis quoq́ cōſtitutū & reliq̄.At terminū deū putātes: nihil ei ut Plut.oñdit ut aiatū ſacrificāt:rōes idē affert:Anq̄ termios rōulus agro ſtatuit:quo pgredi:ac uicinos mactare licitū eēt atq́ oēm agꝝ ppriū exiſtiare:quo ut Leucō dicit haſta pueūt.Nūa uero Pōpi.Vir.ciuilis ac iuſtus:& iprimis iapiēs agri termios cū finitimis cōſtituit:& ipſis finibꝰ terminiū oīum cā nominās:q̄ſi pſidē:& amicitiæ ac pacis cuſtodē:ac oī cæde:ac ſāguie:& ī cōtaminatū cōſeruari oportere exiſtiauit.cætera ſuis i locis dicēus igt ergo poeta. VBI poſtq̄: NOX cariſtioꝝ.i. TRāſierit:& illuceſcet ſequēs dies. DEus q ſepat.di ſtermiat.ARua ſuo idicio:ſuo ſigno hoc ē afixo lapide.i.termius deus. CElebret̄:cū pōpa frequēter̄. SOlito honor̄ aſſuetis ſacrificiis. TErmie:Nūc ad terminū ipm̄ uerba apoſtrophat qđ a ueteribꝰ eius feſtū iſtitutū ſit. O termie ſiue es lapis. LApidē.n.illū fuiſſe dicūt quē Saturnꝰ p ioue deuorauit:ut paulopoſt dicēus. SIue es ſtipes:trūcus arboris. DEfoſſus.q̄ſi deorſū ifoſſus. IN agro:i aruoꝝ diſterminatiōe. TV quoq́ tu ēt. HAbes nomē:titulū honorē:uel nomē ipm̄ ꝙ ita appellatus fueris. Ab antiqs:a ueteribꝰ:aut ab āntiqs græcis.nā qđ illi τέρμονα nos terminū dicius.aliq legūt. NV mē hēs:q̄ſi p deo coloris. Te o termie. COronāt duo dñi de pte diuerſa:ex diuerſis ptibꝰ:nā cū duo agros diuidāt alter hic:alter illic terminū cornāt. ET ferūt:p offerūt. BIna ſer.bias floꝝ corōas:ga hic & ille. ET bia dōa:ga uter ſacrificat.ñ tñ aiatū aliqđ ut dixius. ARa fit:modū ſacrificii explicat.Deīde orōnē refert:q̄ ad terminū fieri debeat. ARA fit hic:cōpōit̄ i ipſo termini loco ara. COlōa ruſtica.i.uxor colōi ruris. FErt ignē curua texta:texta caua. IGnē ſūptū:acceptū. DE te.de calidis. FOcis:focis p loco ubi fit ignis:q̄ſi ñ tūc ex ſilice ignē elicit:ſed aliūde accipit & affert illuc. LIgna:Ruſtica ignē:ſed a ſene ruſtico icidūt̄ & cōponūt̄ ligna ad ignē faciēdū. SEnex:ipe ruris colōus. MInuit.i.icidit. LIgna & cōſtruit:ordiat aut cōpōit. ALte.i altū. COnciſa.ipa iciſa ligna. ET pugnat.cōtēdit & nitit̄. FIger̄ rāos hoc ē ſtipites. HV mo ſolida terra dura & hoc ad cōgeriē lignoꝝ firmādā. TVM poſtea ipe ruſticꝰ. IRritat.q̄ſi ſuſcitat ad icēdiū. PRias flāmas ſicco cortice ſiccis corticibꝰ ut illđ Vir.rapuitq́ ī fōite flāmā ita hic i ſicco cortice flāmā irritat qđ uerbū nūc pēultimā lōgā hēt ſ; irriꝰ irrita irritū pēultimā breuiat. STat puer.colōi filiꝰ ga iferiꝰ filia pua ergo filius & filia añ illū ſūt. ET ꝫ māibꝰ pleōaſmos ē. LAta cāiſtra.āpla cāiſtra i qbꝰ erāt qbꝰ ad ſacrificiū opꝰ erat. INde ubi.loco turis fruges adurebāt̄ deide mella delibabāt. INde.poſtea. VBI.poſtq̄.ipe colōus ſenex. IMmiſit tres fru.tria frugū genera aut tria grana frugū. IN medios ignes ut adureret̄ loco turis. PAruа filia porrigit oñdit đlibādos aut appōit. FAuos iciſos mel ſeu ipſā mellis fabricā i fruſtra diuiſā. ALii tenēt uīa.ſine uīo ſacrificiū ñ fit. SIngula oīa libāt̄.libāda ponūt̄. FLāmis:nā de ſingulis q̄ hēbāt pōebāt paꝝ i igne. TVrba cādida.uel qđ i eo ſacrificio cādidis ueſtibꝰ uterēt uel cādida q̄ſi pia religioſa. SPectāt & fauēt liguis.uerbis ē Metonymia qđ facit p eo qđ fit aut iſtrm̄ in re.

ANT. FAN.

¶SPAR giť & cæ.cō.ter.agno: Diſtingue tpa ne Oui.& Hora.errare uideanť q̄ Termino ēt aĩato ſcribūt rē diurnā fieri: Nā q̄ ſtatuit Numa ut huic deo ſacra fierēt ĩcruēta nō ſp neq̧ ab oibus poſtea cuſtoditū ē. Hinc il lud ē qđ autor ſubiūgit: Nec q̄riť: ac ſi dicat æq̧ fert lactētē quoq̧ porcā mactari aduerſus Numæ legē. Quod ſi tātoꝝ poetaꝝ autoritatē refringere uolueris autoritate græcoꝝ: obiiciemus tibi illud Iuuena. Et q̄c q̄d græcia mēdax audet ĩ hiſtoria. LActēs cū ſibi porca dať: Quæ niſi cedereť Termio poſſet aliq̄n Terminū erue re. TV populos urbeſq̧ & regna ingētia finis: Quia publici termini ſūt & priuati: itē in urbibus & extra ur bes.

Spargitur & cæſo cōmunis terminus agno.
Nec quæriť lactens cum ſibi porca datur.
Cōueniunt celebratq̧ dapes uicinia ſupplex
Et cātant laudes Termine ſācte tuas.
Tu populos urbes & regna īgentia finis
Omnis erit ſine te litigioſus ager.
Nulla tibi ambitio eſt, nullo corrumpis auro
Legitima ſeruas credita rura fide.
Si tu ſignaſſes olim thyreatida terram.
Corpora non letho miſſa trecenta forent.
Nec foret Othrydes cōgeſtis tectus ī armis
O quantū patriæ ſanguinis ille dedit.

SI tu ſignaſſes oli thyreatida terrā: Thyreæ q̄s fuiſſe in Cynuſuria Thucydides ſcribit ut Stra.refert. oppidū fuit in agro Argiuoꝝ ſiue ad Argiui & Lacedæmonii agri fines: qđ Lacedæmōii uelut ſuū ſibi uē dicātes ſuis finib⁹ adiecerūt ut ſcribit Herodotus. Cōtra Argiui ꝓ loci uēdicatiōe bellum īdixere. Sed inter utroſq̧ ita cōuēit ut trecēti utrinq̧ dimicarēt reliq uero oēs domū ſuā q̄ſq̧ reuerterēť ne forte ſi p̄ūtes forēt q ſuos uinci cernerēt ad p̄liū cōcitarēť: utrius uero urbis trecēti uictores fuiſſent illius uictoria cēſereť. Pugnātibus igiť ſexcētis cū ai & corpis uirib⁹ pares eēnt tres tm̄ fueř ſupſtites: Ex Argiuis duo Alcēor & chromius ex lacedemōiis un⁹ Othryades: Supueniēte nocte duo Argiui uelut uictores ſe in patriā recæperūt. Othryades uero ſpoliatis Argiuoꝝ cadauerib⁹ arma hoſtilia q̄ſi uictoriæ teſtimoniū ī caſtra retulit. Poſtea uterq̧ populus ī mediū ꝓdiit ſe uictorē affirmās: Argiui q̄a plures ſupfuiſſēt: lacedemōii q̄a Othryades n̄ fugiſſet & ex hoſtib⁹ ſpolia retuliſſet. Ex hac cōtētiōe inito p̄lio Lacædemōii uictores euadunt. Argiui dolore ꝑcuſi capita d̄raſerūt cū eis cōas nutriř mos eēt: ſtatuerūtq̧ ne q̄s capillat⁹ cōſpicereť an̄ luci illi⁹ repatiōnē. Lacedæmōii cōtra nutriř cōas cæpūt p̄ter eoꝝ cōſuetudinē. Othryades uero cū eū puderet ex trecētis ſolū ſupfuiſſe ī eo loco ubi cæ.iacebāt ſe ipm itercēit. ſʒ an̄q̄ aiam exhalaret ſāguie ſuo ſcriptis l̄ris trophæa iuſſit attolli. Hic illđ Statii legiſ ſ.iiii.the. Et lacedæmōiū thyreæ lectura cruorē. Et illđ Val.Ma.li.iii. Otryadæ quoq̧ pugna pariter ac morte ſpecioſa thyreatū laude q̄ ſpacio lati⁹ ſolū cerniť q ſāguie ſuo ſcriptis l̄ris direptā hoſtib⁹ uictoriā tm̄ n̄ poſt fata ī ſinū p̄riæ cruētu trophæi titulo retulit. Sāe Othryades tā primæ declinatiōis q̄ ualerius uſus ē q̄ tertiæ [illegible] nos: Sparta īſignis cū pullucis & caſtoris tēplo.tum ēt Othryadis illuſtris uiri titulis.

othriades

Thyreæ ūn bellū ortū inter argius & lacedemonios.

¶SPAR giť &: hoc ē qđ negat Diony. cū dicat ſacrificātq̧ adhuc eis n̄ aiatū aliqđ. Neq̧.n.piū ē cruētař lapides ſed pultes & liba atq̧ alias q̄dā fructuū primitias: & ex Plu.ēt uīdimus nihil aiatū ſacrificari. At poeta imolari agnū ſeu ſuillā igt. TErmius cōis: q̄a duoꝝ dn̄oꝝ. SPargiť cæ.agno: ſāguie agni imolati. NEc q̄riť: terminus ipe. Dū dať ſibi: cū ad honorē eius imulať. POrca lactēs hoc ē ſuilla dū adhuc ſub lacte ē. COnueniūt: cōuēit ad hec ſacra uis uicinia & termini laudes cātat. SVpplex uicinia q̄ſi oēs uicini ſupplices. COnueniūt ad epulas: ſacroꝝ hoꝝ. ET celebrāt: laudāt & frequētāt. DApes: ipſas ſacras epulas. ET cātāt ſācte termie laudes tuas: cātabāt hymnos ī honorē termini. TV populos: Hæc uerba ī termini laudes cāit poeta: uñ ē oro tota laudatoria: q̄ panagiricū appellaŕ poſſēus: & ab officio eius cōmēdaŕ terminū īcipit. TV finis: ꝓ diffinis ſeu diſtermias. POpulos hoc quo ad ciuitates ītra mœnia cū ī plures ptes: ut Rōa ī regiōes diuidaŕ. ET urbes: hoc quo ad urbiū agros. Et regna igētia: ad regnoꝝ igētiū cōfinia circūſcribēda: ut ſignāda. Ois ager erit litigioſus: litib⁹ plēus. SIne te: nā niſi termio agri ſignarēť ſp agroꝝ dn̄i eēnt ī lite: cū alter alterius ſibi ptē aſcriberet. NVlla tibi: utiť his uerbis poeta tāq̄ rē uiuētē alloq̄ť. Sed re uera ut dixius fiebāt hæc ſacra ioui termiali.

PAV MAR

NVlla ergo ē ti.am. q̄a ābitōe flecti n̄ p̄t de ābitu & ābitiōe ſupius dixius q̄ ābitus ſit crimē affectati honoris a circūeūdo ſupplicādoq̧ inde ābitio ipa actio ābiētis. NVllo au.cor. q̄ſi nullo p̄cio SEruas: obſeruas cuſtodis. RVra cre. rura uel agros tibi cōmiſſos. FIda legi. itegra ut & lege iſtitutū ē. SI tu ſig Multa eueneř mala ab agroꝝ cōtētionē cū loca diſtermiata n̄ eēnt ergo. SI: tu o termie: SIgnaſſes oli ter.tyr. Patrōymicū fœmininū formauit a tyreis. Stra.tyreas nūero multitudis alii tyreā dn̄tiquē locū tucydides ī cynuſuria eē igt ad argiui & Lacedemōis agri cōfinia. TYreā Hero. Argiuoꝝ & lacedemōioꝝ cōtētionē: & pugnā fuiſſe aſſerit nā īter eos pactū fuit. ut utriq̧ trecēti dimicarēt. Occubueř argiui oēs p̄ter Alcenū. & mathinū Spāi: ſeu lacedemōes p̄ter othriadē ducē eoꝝ: oēs cæſi. ob qđ d̄decori aſcribēs othriades cæ. ꝓ p̄ria cæſis ſolū ſť eēt īter extinctoꝝ cadauera ſeipm iteremit. alii dicūt ſeq̄nti die rurſus īchoata pugna ſauciū & ſemiuiuū cū ī certamē d̄ſcē diſſet: itereiſſe. At Stra. igt de his ſalioꝝ teſtimōio: q̄uoꝝ cā argiui: ac lacedemōii certamē hoſtiliter cōtuleřt: ī quo lacedemōi duce otriada uictoriā reportaŕt. ergo ſi termius finis illoꝝ ſignaſſet. Nō forēt: ꝓ fuiſſēt. MIſſa le. ad mortē. TRcēta corpa: q̄a utrinq̧ trecēti cæſi ſūt p̄ter duos: quos diximus. NEc fo. lacedemōii duce othriade uictores fuere ut dixius. Sed cognitū ē eos uiciſſe īſcriptiōe q̄ ſāguie fecit in clypeo moriēs othriades. Vñ ap̄ Valeriū: ubi de formidie agit: othriade quoq̧ pugna pariter ac morte ſpecioſa tyreatiū laude: q̄ ſpatio latius ſolū cerniť. Qui ſāguie ſuo ſcriptis l̄ris direptā hoſtib⁹ uictoriā: tm̄ n̄ p̄t fcā ſua ī ſinū p̄riæ cruētu trofei titulo excellētiſſimos ſptāæ uirtutis ꝓuētus retulit. hæc ille tātus ergo uir n̄ occubuiſſet ſi diſtermiati agri fuiſſent. NEc fo. ꝓ fuiſſet. Othriades tectus in armis cōgeſtis in armis coaggregatis. O q̄tū ſāg. dedit ille: otryades. PAtriæ: ē hæc poetæ cōmiſeratio q̄tū ſāguinis effudit ille ꝓ p̄ria. q.d. tm̄ q̄ moriēs p̄rie ēt uictoriā pepit.

ANT. FAN. ¶NOVA cũ fierẽt capitolia: Antias autor ẽ (teſte Plinio) captis Apiolis oppido latinoꝝ. L. Tarqniũ regem ex eius ꝑda Capitoliũ icæpiſſe: ubi cũ tẽplũ iouis Tarqnius ſupbus ædificare uellet ut libera a cæteris religionibus arx eẽt exaugurare ſacella ſtatuit q̃ multa diuerſoꝝ numinũ ibi erãt. itaq; cũ oĩum ſacelloꝝ exaugurationẽs aues admitterẽt oẽſq; dei ioui cederẽt ſolus Terminus abſcedere noluit. Vñ uates dep̃hẽderunt q̃ Terminus cũ ioue remanẽs æternũ urbi iperiũ cũ religiõe ſignificaret. Quare i Capitolio ps tecti patuit lapidẽ terminũ ſpectãs cui nõ niſi i diuo ſacrificabaſ. Hinc ait Vir. Capitoli imobile ſaxũ. lege Liuiũ q refert iouis tẽplũ i mõte Tarpeio a Tarqnio Supbo relictũ monumẽtũ regni ſui noĩſq;: ſed Tarqnios reges ambos inqt alteꝝ eam ædẽ uouiſſe: alteꝝ pfeciſſe. Sũt q & iuuẽtã ſicut Terminũ dicũt ioui cedere noluiſſe. Secutũ aũt ẽ aliud ut idẽ inqt ꝓdigiũ magnitudinẽ impii portẽdẽs. Caput. n. humanũ apiẽtibus fũdamẽta tẽpli dr̃ appariuiſſe: quo uiſo ſtellectũ ẽ arcẽ eã impii caputq; reꝝ fore. Quod & uateres cecineſ q i urbe erãt qq; ad eã rẽ cõſultãdã ex hetruria acciti ſunt. SE ſupra ne qd niſi ſidera cernat: Vt aſpectu cœli fruaſ q ioui cedẽ noluit: & magno cũ ioue tẽpla tenet. LEuitas tibi libera nõ ẽ: Vbiq; fixũ eẽ te ac ſtabilẽ decet nec cedere hoĩ q deo cedeř noluiſti.

Via laurẽtina. EST uia q̃ populũ laurẽtes ducit i agros: hæc eſt uia laurẽtina hoc ẽ laurẽtũ ducẽs ubi ancillæ Auguſti cæſaris q i agro laurẽti gnq; pueros peperat monumẽtũ factũ ẽ eius pricipis iuſſu. Hic ad ſextũ lapidẽ Romãi Termino publice rẽ diuinã faciebãt: qũs Romãi iperii uerus Terminus idẽ eẽt q orbis terre. QVondã dardãio regna petita duci: Aeneæ q (ut ſcribit Stra.) una cũ anchiſe pr̃e & aſcanio filio laurẽtũ applicuit. licet Vir. Anchiſen ſcripſerit i Sicilia humãis rebus exceſſiſſe.

Sextus lapis ab urbe. SAcra uidet fieri ſextus ab urbe lapis: Lapidibus miliaria deſignabãſ ut Stra. tradit: q ẽt docet q̃ itra qntũ & ſextũ lapidẽ cõli romani agri terminus mõſtrabaſ ubi ambaruale ſacrificiũ faciebãt. Hinc eſt q̃d autor dicit hoc loco: Sextus ab urbe lapis.

¶Quid noua cũ fierent capitolia nempe deoꝝ
Cuncta ioui ceſſit turba locumq; dedit:
Terminus (ut mẽorãt ueteres) inuẽt⁹ i æde
Reſtitit: & magno cũ ioue templa tenet
Nũc quoq; ſe ſupra nequid niſi ſidera cernat
Exiguum templi tecta foramen habent:
Termine poſt illud leuitas tibi libera non eſt
Qua poſitus fueris inſtatione manes:
Nec tu uicino quicq̃ concede roganti
Ne uideare hominem præpoſuiſſe ioui:
Et ſeu uomeribus ſeu tu pulſabere raſtris
Clamato tuus eſt hic ager: ille ſuus:
Eſt uia quæ populum laurẽtes ducit in agros
Quondam dardanio regna petita duci:
Illic lanigeri pecoris tibi Termine fibris
Sacra uidet fieri ſextus ab urbe lapis:
Gentibus eſt aliis tellus data limite certo
Romanæ ſpatium eſt urbis & orbis idem:

FAV. MAR. ¶QVID noua: tarqnius priſcus cũ eẽt Ioui optĩo fanũ cõſtructurus de loco augures cõſuluit: uiſũ ẽ in trapeio colle: ſed cu ibi multæ eẽnt deoꝝ aræ: uiſũ ẽ auguribus: ut de unaq̃q; ara deos cõſulerẽt: an ſe moueri cõcederẽt. Dii cæteri geniiq; pmiſere i alia loca ſuas aras trãſferri. Terminus ãt & iuuẽta minie ãnuerũt. Attigit & hoc Lactã. ſed ſolũ terminũ cedẽtibus ceteris mãſiſſe inqt. Qui lapis erat iformis ac rudis. Vñ illũ Vir. capitoli imobile ſaxũ uocat: & eũ eẽt dicebãt: quẽ ꝓ ioue Saturnus uoraſſe dicebaſ. ET facto capitolio poſtea foramẽ ẽ i tecto relictũ ut qa nõ ceſſerat libero cœlo frueref. HAEC ergo his ſex uerſibus a Porta explicanſ i laudẽ ipſius termini: q ioui cedere noluerit: p q̃d uatũ iterp̃tatiõe portẽdebaſ ita firmũ eẽ futuꝝ ipeřiũ romãoꝝ. SEd hãc ædis iouis optimi deſignationẽ: cũ terminus nõ ceſſiſſet Tarqnio ſupbo Liuius aſcribit. Diony. uero priſco: Ego Dionyſio magis aſſentio: Nã & Cornelius tacitus inqt. VOuerat Tarqnius Priſcus Rex bello ſabio ſedẽ ioui optĩo maxĩo iecitq; fũdamẽta ipe magis future magnitudinis quã tũc po. ro. cõpeteret. Mox Seruius Tullius ſocioꝝ ſtudio adiecit aliqd. DEinde Tarqnius ſupbus capta ſueſſa & Pometia p hoſtiũ ſpolia fecit. ergo ſi ille fũdamẽta iecit illi hæc de termio aſcribẽda: ſunt ſed ſi qs dicat ubi de his agit Diony. ſupbi mẽtionẽ facere: caueat ne fallaſ: nã & i his uti eos dicit arte Nanii auguris: q tpe Tarqnii Priſci fuit. QVid: cũ admiratiõe dictũ qd. CVM noua capitolia: noua iouis ædes. FIerẽt: fieri uellẽt p Tarqniũ priſcũ. De capitolii ædificatiõe & q̃ ad tẽ faciebãt dixius ſupiore lib. CVncta turba: q̃ſi cæteras oĩs deoꝝ geniorũq; multitudo. CEſſit: & locũ dedit Ioui: & hoc pparas: qa oẽs dii ſuas trãſferri pmiſere. TErmius iuẽtus: iter aras. f. VT ueteres memorãt: ut ab ãtiqs referſ. REſtitit i æde: i loco p iouis æde dſignato. REſtitit: qa ñ ceſſit. Et tenet tẽpla cũ magno Ioue: qa iter iouis tẽplũ ẽ.
NVNC quoq; nũc ẽt. NE qd: ne aliqd. CErnat ſupra ſe niſi ſidera: niſi cœlũ: i quo ſũt ſidera hoc ẽ ut libero cœlo frueref. TEcta tẽpli hñt exiguũ: puũ. FOramẽ: nã ædificato tẽplo foramẽ ẽ i tẽplo relictũ. Termie: Ex illo termius ubicũq; fixus ẽ: effodi nõ põt & pœna erat q̃ ſupius dixius i eos: q aut occuluiſſẽt aut tranſtuliſſẽt terminũ. TErmie poſt illud poſteaq; ide auelli ñ potuiſti. NOn ẽ tibi leuitas libera: qa ñ leuiter aut libere potes auelli ex aliis locis: nã capitale ẽ. ET manes: & firmus mães. In ſtatiõe q̃ i loco quo poſitus fueris ubi fixus eris fueris illud erit lõgũ rõnẽ i ꝑfatiõe huius opis dixius. NEC tu. ut ioui nõ cõceſſiſti: ſic nec hoĩ qcq̃ cõcedas. NEC tu o termie. CONcede ꝓ cõcedas. QVIcq̃: aliqd. VIcino rogãti: hoc ẽ ſi qd a te peteret q̃d ſuũ nõ eẽt ne cõcedas. NE uideare: ꝓ uidearis. PRæpoſuiſſe hominẽ ioui: qa ioui nõ ceſſiſti: nõ cedas hoĩ. ET ſeu uomerib⁹: ſi qs te crederet ruſticis iſtrumẽtis: ut alier de alterius agro qd ſurripet iclames illud illius & hoc huius eẽ. ET ſeu: ſiue. TV pulſabere: uerberabere. VOmerib⁹ ſeu raſtris clamato: uociferes.
HIC ager ẽ tuus ille ẽ ious: q̃ſi hoc tuũ: & illud illius. Eſt uia: q̃ i priuatoꝝ agris ſupra termios a priuatis ſacrificabaſ. In cõfinibus aũt urbiũ publice ſacrificiũ fiebat: & ſi romãi impii orbis extremitates termini erãt tũ ad

uetez cõſuetudinẽ obſeruãdã romani uia laurẽtina ad ſextũ lapidẽ quot annis termino arietẽ imolabãt:& hoc ẽt eſt cõtra id qđ Dio.inqt & Piu.ut paulo ſupius diximus:qđ animatũ nõ imolabaẽ.Eſt uia q̃ ducit populũ in agros laurẽtes:ẽ uia p quã itur laurẽtũq̃ fuerat regia lanna dicta ẽ uia laurẽtina:q̃ eſt inter uiã hoſtiẽſem:& appiã:poſtea p appoſitionẽ addit. Regna quõdã petita duci dardanio:hoc ẽ,Aenæ:qa illud appulit:& poſt mortẽ latini regnauit. Illic:in ea uia laurẽtina.O termine ſextus lapis ſignabanẽ tũc milia paſſuũ lapidibus. Ergo ſextus lapis ab urbe.i.in loco diſtãti ab urbe ſex mili.paſ.Videt fieri tibi ſacra:ſacrificia. Fibris:extis. Pecoris lanigeri:hoc eſt arietis:aut ouis agni &c.Nã hæc aĩalia lanã hñt:fibris p extis poſuit:nam exta ſacrificanẽ.Fibræ ſunt ille in extis uene Cẽtibus:ſacrificabaẽ in finib9 agroz:ac ne qs mireẽ tã ppe urbẽ a romanis ſacrificari:ac ſi breues eẽnt eoz cõfines:inqt gẽtiũ ceteraz agros certis limitibus definitos eẽ.Romã aũt cũ urbe cõfinia terminaſſe. Tellus q̃ſi telluris ſpatiũ. Et da.ſilis gẽti.æteris nationibus.Certo circũſcripto.Limite termino. Itẽ ſpatiũ:idẽ terminus ẽ. Orbis & romanæ ur.qa eos habet urbs terminos quos habet orbis uniuerſus.

Nũc mihi dicẽda ẽ r̃gis fuga:traxit ab illa
Sextus ab extremo nomina menſe dies:
Vltima Tarqnius Romanæ gentis habebat
Regna,uir iniuſtus fortis ad arma tamen:
Cœperat hic alias:alias euerterat urbes:
Et gabios turpi fecerat arte ſuos.
Nãq; triũ minimus proles manifeſta ſuperbi
In medios hoſtes nocte ſilente uenit.
Nudarunt gladios:occidite dixit inermem:

NVnc mi.di:eſt re.fu. Vii.calẽ.mar.ſacrũ refugiũ celebraẽ ſic dictũ auctore Feſto φ eo die Tarquinius roma fugerit:quo & ſerpentem latraſſe Ply.ſcribit & Athenieſes Harmodio & Ariſtogitoni tyrãnicidis publice ſtatuas poſuiſſe.Notũ eſt aũt q cũ Tarqnius ardeã oppugnaret Sextus,eius filius Lucretiæ ſtuprũ intulit:un populus Ro regi,ademit impiũ & Tarqnioz exilio ultus ẽ iniuriã necẽq; Lucretiæ.Fuerit aũt Tarquinius ſupbus tarquinii priſci filius an nepos nõ ſatis liquet Liuius filiũ credit:Alii multi nepotẽ. Vñ illud eſt apud Floz poſtremus oium fuit rex Tarqnius cui cognomen ſupbo ex moribus datũ:regnũ auitũ qđ a Seruio tenebaẽ rape maluit q̃ expectare. Vir iniuſtus fortis ad arma tñ.Qui imiſſis pcuſſoribus in Seruiũ ſcelere partã ptãtẽ nõ melius ægit q̃ acqſierat:& in ſenatũ cædibus in oẽs ſupbia graſſatus eſt.Cætez dux belli fuit excellẽs:lege Liuiũ quẽ cæteris hiſtoricis antepono. Et ga.tur.fe.ar.ſuos:turpẽ aũt dolũ dicit quo turpe eſt uincere. Vñ æneas ait apud Vir.Captiq; dolis lachrymiſq; coacti ut oſtendat nõ ſpecioſam græcoz fuiſſe uictoriã.Dolus aũt quo tarqnius gabiis potitus eſt oppido urbi ppinquo(ut inqt Liuius)hic fuit.Sextũ minimũ e tribus filiis quẽ Diony.uult fuiſſe natu maximũ a ſe dimiſit ex cõpoſito uerberibus cæſum:q ingreſſus Gabios intolerabilẽ patris in ſe ſæuitiã cõqueſtus eſt:& nudũ tergũ oñdit narrauitq; ſe inter gladios p̃ris elapſum nihil nſi ſibi totũ niſi apud eius hoſtes crediediſſe.Quare pſuaſi gabini quos Iuue.ſimplices uocat iuuenem receperũt q ubi multoz fauorẽ adeptus ſatis uiriũ ad oẽs conatus collectũ exiſtimauit quẽdã e ſuis ad patrẽ miſit ſciſcitatũ qđnã ſe facere uellet:cui tarqnius nihil uoce r̃ndit ſed tacitus decuſſis in horto papaueꝝ capitibus mõſtrauit qua rõne gabios in ſuã ptãtẽ redigere:nũcius q̃ uidiſſet.Sexto retulit q cæſis principib᷒ ciuitatis gabios p̃ri tradidit:ii ſunt ad uiã q̃ pneſte itur teſte Diony.Nũc tñ oĩo delecti diſtabãt ab urbe ſtadiis cẽtum. Triũ minimus:ii fuerunt Titus Aruns & Sextus. Proles ma ſu.Vel tarqnio ſimilis corpe:uel qđ magis (placet morib᷒ ac ſi diceret uulgatũ illud:mali corui malũ ouũ.

NVnc mihi.xxiii.dies mẽſis ſebruarii: hoc eſt.vii cal.mar.appellata eſt regis fuga:qñ tarqnius ſupbus cũ filiis eiecti ſunt.Poeta longã de hoc hiſtoriã refert:cũ quo Liuius cõcordat:ita ut alter alteꝝ imitatus uideaẽ.Diony.autẽ in aliqbus diſcrepat:ut dicemus ſuis in locis.Sed an Tarq ſupbus filius:nepoſue fuerit tarquinii priſci:cui Ser.Tullius ſucceſſit:ſatis & a Valla iãpridẽ & longe poſt a Põponio Fo & alias a nobis diſputatũ ẽ.Liuius ipſe incertũ relinqt cũ dicat hic.L.tarqnius Priſci Tarqnii regis filius:nepoſue fuerit:paꝝ liquet:plurimis tñ auctoribus filiũ crediderĩ. Sed q̃tũ ex floro & Diony.colligi põt ſupbus priſci nepos fuit.Hic a prauis moribus:& ab inclemẽtia:& inſolẽtia ſupbus cognoĩatus eſt:inqt ergo. Nũc ẽ diceda:ſcribẽda:canẽda:referẽda. Regis fuga:ſuga tarqnii.Sextus dies ad extre.mẽſe.q̃ſi ab extrema die mẽſis ſeb.ſi numerare incipias uſq; ad ſex erit xxiii.dies:nã.xxviii tñ hẽt februarius:illa ergo dies. Traxit noĩa:denoĩata ẽ. Ab illa:ſuga.ſ.regis.Nã dr̃ regis fuga:& maximo in honore hẽbaẽ a romanis ob eiectos tyrãnos & libertatẽ partã. Vltima:ultimus fuit romanoꝝ regũ. Tarqnius ſup:quẽ alii nepotẽ priſci:alii filiũ dixere Seruii Tulli filiã uxorẽ duxit:ipſoq; ſocero ſuo interẽpto regnum inuaſi quo die ſcelerata Tullia p p̃ris iacẽtis corpus carpẽtũ egit:& ipſe gener ſoceꝝ ſepulchra phibuit Romulũ quoq; inſepultũ petiiſſe dictitãs.Vltima ergo Tarq hẽbat regna romãæ gẽtis.qa ultimus romæ regnauit.Vir iniuſtus tñ fortis ad arma:ad rẽ militarẽ ad p̃lia & Liui᷒ de hoc nec ut iniuſtus rex in pace.Ita dux belli prauus fuit qn ea arte eq̃ſſet ſupiores reges ni degñatũ in aliis. Cœpat hic in uolſcos bellũ mouit.Sueſſam & pometiã in captas diripuit.Gabios fraude cœpit.Hic Tarq ſ.Cœpat alias urbes:qa expugnauerat. Alias euerterat:qa diripuerat & deleuerat.Et fecerat ſuos:qa in ptãtẽ ſuã redegerat. Gabios turpi arte:fraude & dolo ac filii audacia:qa bii ubi eẽnt ita Diony.refert urbs erat latini g̃nis ab albãis cõdita 100.ſtadiis ro̅ma diſtãs ſup uia q̃ pneſte itur gabios hãc uocãt.Nũc.n.ãplius hitata nõ ẽ oĩs p̃ter q̃rtã ptẽ occupãt diuerſoria & caupõe ſm uiã & relq̃. Nãq; triũ:tarqnius tres filios hũit:Titũ:Arũtẽ:Sextũ tarqnios:hic natu minor cõicato cũ p̃re cõſilio:gabios trãſfugit p̃ris in ſe ſæuitiã intolerabilẽ cõquerẽs iã ab aliẽis in ſuos uertiſſe ſupbiã:ſe qdẽ iter tæla & gladios p̃ris elapſũ:& alia multa:qb᷒ eos cõmouit:q̃ſtus ẽ.Redegerat ergo ſupb᷒ gabios in ſuã ptãtẽ.Sext᷒ de quo poeta agit:ut Liui inqt:& poeta aſſerere uſ:e tribus filiis minor erat nato.Diony.aũt eũ maximũ nato plurib9 in locis uocat:cui aſſentiẽdũ puto:p̃cipue cũ lucretiã ãbiẽs:ut inferius dicemus in uxorẽ eã accipe:& reginã facere pollice

ANT.
FAN.
Refugiũ vii.calendas martias.

Tarq̃nii dolus,quo gabii potius eſt Gabii.

PAV.
MARi

baẽ cũ regnũ ſibi tanq̃ natu maximo deberet. Nãq mi. triũ. i. minore tribus tarqnii filiis pappõnẽ. Proles ma. apta. Supbi: uel ob inatos mores qbus erat ei ſimilis: uel ob oĩa certa ſigna. Venit in me. ho. trãſ fugit gabios. Nocte ſilẽte: noctis ipe. Nudarũt gabini q in excubiis erãt. Nudarũt gla. ut. ſ. hũc iterficerẽt. Ille di. occi ſermẽ: ſermis. n. illuc erat. Ergo occi. ſer. uiꝝ ſine armis.

Hoc cupiunt fratres tarquiniuſq; pater:
Qui mea crudeli lacerauit uerbere terga:
Dicere ut hæc poſſet uerbera paſſus erat
Luna fuit ſpectãt iuuenẽ gladioſq; recõdunt
Tergaq; deducta ueſte notata uident
Flent quoq;: & ut ſecum tueatẽ bell…
Callidus ignaris annuit ille uiris.
Iãq; potens miſſo genitorem appellat amicos
Perdendi gabios qui ſibi monſtret iter.
Hortus odoratis ſuberat cultiſſimus herbis
Sectus humum riuo lene ſonantis aquæ:
Illic Tarquinius mandata latentia nati
Accipit: & uirga lilia ſumma metit:
Nuntius ut rediit decuſſaq; lilia dixit
Filius agnoſco iuſſa parentis ait:
Nec mora principibus cæſis ex urbe Gabina
Traduntur ducibus mœnia nuda ſuis:

ANT. FAN. ¶HOC cu. &c. Callide dictũ. ut uitã ĩpetret dũ oñdit mortẽ ſuã gabinoꝝ hoſtibꝰ placiturã. Tale illud ẽ apd Vir. hoc ithacus uelit & magno mercenẽ atridæ. Flẽt q;: ſimplices Gabini miſericordia moti lachrymas cõtinere nõ pñt dũ notas uerbeꝝ ĩtuẽ. Iãq; po. q ſæpe in roma nos ĩpetũ fecerat ex cõpoſito & gabios reuerſus fuerat uictor. Vñ obeũdo picula ac labores pdãq; ut ĩqt Liuius munifice largiẽdo tãta erat charitate ut nõ eẽt tarqnius pẽ potẽtior romæ q̃ filius gabiis. Miſſo geni. &c. Ex ſuis unũ ſuſcitatũ romã ad patrẽ mittit qdnã ſe facere uellet qñ qdẽ ut o a unus gabiis poſſ; ei dii dediſſent. Odoratis uerbis: p odoriſ: nã odoratũ eſt qd aliũde odorẽ accipit: ſed uſus his abutiẽ. Virga lilia &c. Liuius: Huic nũcio qa credo dubiæ fidei uidebaẽ nihil uoce rñſum ẽ. Rex uelut deliberãdus in hortũ æditũ trãſit ſeqnte nũcio filio ibi inãbulãs Tacitus ſũma Papaueꝝ dr̃ capita baculo decuſſiſſe interrogãdo expectãdoq; rñſum nũcius feſſus redit gabios q̃ dixerit ipſe quæq; uiderit refert ſeu ita ſeu odio ſeu ſupbia inſita ingenio nullã eũ uocẽ emiſiſſe. Sexto ubi qd uellet parẽs qdue pcipet tacitis ãbagibꝰ patuit primores ciuitatis criminãdo alios apud populũ: alios ſua ipſos inuidia opportunos interemit. Idẽ hiſtoricus paulopoſt: donec orba cõſilio auxilioq; gabina res regi romano ſine ulla dimicatione in manu traditur.

Odoratũ.

PAV. MAR. ¶HOc: ut. i. me occidans. Cupiũt fr̃es: Titus & Aruns. Et pẽ tarq hoc ẽt cupit. ẽ genus diſſuaſiõis: cũ rogat ut faciãt rẽ hoſti gratã: ut ſinõ apud Vir. Iãdudũ ſumite pœnas. Hoc Itacus uelit: & magno mercenẽ atridæ. Qui fr̃es & pẽ. Lacerarũt mea terga crudeli uerbere: p uerberibꝫ crudelibꝫ. Vt poſſet hec di. ex ueritate. ſ. qd illi eũ uerberaſſent. Erat paſſus uerbera: & Diony. de hoc diſſidere ĩqt ẽab eo: hoc a pr̃e … ſus gabinos deponi nollet. Verberatuſq; ab eo uirgis in foro: & i cæteris cõtumeliæ hĩtus. Luna fuit: lucebat tũc luna: ita ut ad eius lumẽ bñ poſſent diſcernere. Spectãt gabini. ſ. iuuenẽ. Sextũ. Et recon. gla. referũt in uaginã. Et uidẽt terga notata: ſignata uirgis: aut uerberibꝰ. Deducta ueſte: remota ueſte. Flẽt quoq;: cõmiſeratione moti gabini flere cœpe: excepe illũ pcãti ut ſecũ in patrẽ bella gereret: taile cũ ſecũ hẽret amicos trãſfugas ſimulatos & aliis accerſitis ipe in romanos irruẽs: ex cõpoſito cũ ingẽti pda reuertebaẽ: qd cũ ſæpe feciſſet ſperantes gabini & ipſi romæ caſtra aliqñ admouere e cœlo Sextũ ipſis miliũ dicũt ducẽq; cõſtituunt poſt multa fœliciter geſta: cũ in gabiis maximus eẽt: pr̃i p ſecretũ nũciũ rẽ apit: & qd facto opus eẽt pcõtaẽ. Sꝫ hæc poſtea pſeqmur. Flẽt quoq;: flẽt gabini cõmiſeratiõe moti. Et pcanẽ ut Sextus ipſe. Tueaẽ ſecũ: cũ ipſis bella: uel ut eos a bellis tueaẽ uel defendat bella ipſa a gabioꝝ pte. Ille: Sextus. Callidus: aſtutus. Annuit nutuq̃ petũt pmittit. Ignaris uiris: gabinis ignaris ſceleꝝ tãtoꝝ. Iãq; po ipſe Sextus: qa gabinoꝝ dux. Appellat ge. miſ. amicõmiſſo fideli famulo. Appellat ge. i. rñdet genitori impoſita ſibi erãt hæc negocia. Ergo de his genitori rñdet. Appellare. n. interdũ eſt familiariter rñdere. ut apud Luciliũ. Cũ me mei adeunt ſeruuli. nõ dominã ego appellẽ meã & appellare eſt noiare. Qui mõſtret ſibi iter pdẽdi cõculcãdi aut ſubiugãdi gabios Gabii ciuitas ipſi dicebaẽ gabii uero populi. Hortus: tarqnius ut ĩqt Diony. cognoſcere nolens famulũ q̃ facere filiũ iuberet: ducẽs eũ ſecũ pgit in adiacẽtẽ regiæ ſuæ hortũ: cõtigit autẽ papauera in eo multa innata eẽ & ſub tp̃s ipm fructus & collectionis: p q̃ trãſiẽs tarqnius eminẽtis cuiuſq; papaueris ſceptro caput feriẽs decutiebat nihil pſus rogãti rñdẽs. Cõcordat Liuius dicẽs. Huic nuncio qa credo dubiæ fidei uidebaẽ nihil uoce rñſum eſt. Rex uelut deliberãdus in hortũ æditũ trãſit ſeqnte nuncio filii ibi inambulãs tacitꝰ ſũma papaueꝝ capita dr̃ baculo decuſſiſſe interrogãdo ſpectãdoq; rñſum nuncius feſſus. ut re impfecta redit gabios q̃ dixerit quæq; uiderit refert & reliq̃. Hortus cultiſſimus ornatus & elaboratus. Herbis odo. ſub. regiæ. ſ. ipſius tarqnii. Sectus humum. hñs humũ ſectã. i. diuiſam riuo. Aq lene: p leniter. Sonãtis murmurãtis. Illic: in eo horto. Tarq accipit mãdata latẽtia ſecreta. Nati: Sexti. ſ. nã in hortũ nunciũ duxit. Et peti: ĩpetit decuit. Virga: ſceptro. Lilia ſũma: poeta lilia decuſſa ĩqt Diony. & Liuius papauera dixere. In hoc Diony. ĩqt uideri ſibi tarquiniũ imitatum fuiſſe Thraſybulũ Mileſiũ. Nã & ille nũcio Periãdi coryntioꝝ regis cõſulẽtis: quẽadmodũ firmiſſimũ obtineret dñatũ: uerbũ rñdit nullũ. Sed cũ nũcio ipſo ſeqnti p ſege rẽ inambulãs eminẽtiores ſpicas frãgẽs in terram deiiciebat. docẽs ipm oportere ſpectatiſſimos ciues pdere. Nũcius ut: poſtq̃. Rediit: gabios. ſ. Et dixit lilia decuſſa deiecta uirga. Filiꝰ. Sextus. Ait dixit. Agnoſco iuſ. pa. tarqnii. Scio ĩqt qd pr̃ impat. Nec mora Liuius ſic ſexto ubi qd uellet parẽs: qdue pcipet tacitis ãbagibꝰ patuit. Primores ciuitatis criminãdo alios apd populũ: alios ſua ipſos ĩuidia oportunos ĩterrimit. Multi palã qdã in qbꝰ minus ſpecioſa crimiatio erat futura

clā iterfecti & paulopoſt orba cōſilio auxilioq̧ gabina res regi romano ſine ulla dimicatione in manū tradit. Diony. uero ſextū inqt intellectis tarq̄nii iuſſis populū in cōcionē aduocaſſe:q̄rētē cū in eoꝶ fidē cōfugiſſet:i picurlo eē.ne capt⁹ pſi traderef:potⁱ deponere magĩatū:& urbē ingredi patus:quā acerbū aliq̄d pati. Addebat uerbis lachrymas miſerās fortunā ſuā.ut q̄ de uita metuūt irrita a plebe:rogāteq̧ q̄nā eum pdiuri eēnt clariſſimū gabinoꝶ ciuē Petronē Antiſtiū noiauit:uirū.& pace & bello q̄ multū patriæ pfuerit negāte illo:& inq̄ſitione tolerāte q̄ſitū in domū miſſū ē. Corrupuerat.n. Sextus quoſdā pecunia q̄ ſfas in exitū ſuū pr̄is gēma ſignatas clam intecuaris tabellas abſcōderāt:q̄ cum delatæ lecteq̧ publice eēnt:obſtupente Petrone:& attonito nihil rñdente iratus populus Antiſtiū lapidibus interemit de cæteris Sexto ut ſuppliciū ſumeret pmiſere. Cæſis multis bonis cognoſcēs oia per litteras tarquinius cū copiis accelerās circa mediā noctē oppidū ingreſſus ē factuſq̧ dominus gabinoꝶ inquit ergo. Nec mora.ſ.fuit Cæſis interfectis principibus.i.primoribus. Ex urbe gabina moenia nuda ſuis ducibus qui ea tuebanf. Tradunf pdunf ab ipſo Sexto patri Tarquinio.

Ecce (nephas uiſu) mediis altaribus anguis
Exit:& extinctis ignibus exta rapit:
Conſulitur phœbus, ſors ē ita reddita matri
Qui dederit primus oſcula uictor erit:
Oſcula quiſq̧ ſuæ matri properata tulerunt
Non intellecto credula turba deo.
Brutus erat ſtulti ſapiens imitator, ut eſſet
Tutus ab inſidiis dire ſuperbe tuis:
Ille iacens pronus matri dedit oſcula terre

¶ECCE ne.ui.me.alta.an. Exit targnius ſupbus cū domitis hoſtib⁹ ad urbana negocia aiuʒ cōuertiſſet ecce portētū ingēs appuit. Anguis.n.ex colūna lignea elapſus fugā in regiā fecit. Vñ exterrit⁹ rex Titū & Arūtem filios quoꝶ poſteriorē q̄dā Aruntē uocāt ad apollinē delphicuʒ miſit Bruto comite q̄ ſtulticiā fingebat iuuenes ubi mādata pr̄is pfecerūt Apollinē conſulere ad quē eoꝶ regnū romanū uētuꝶ eēt. Dictū eſt eū regnatuꝶ q̄ primus matrē reuerſus oſcularef. Vñ illd ē Vir. Antiquā exq̄rite matrē. Brutus igif de naui egreſſus ſimulās caſuʒ oſculatus eſt terrā:poſteaq̧ in exitiū regiū cōiurauit pulſiſq̧ targniis primus cōſul creatus ē lege Diony. qui uult targnii filios alia cā miſſos fuiſſe ad apollinē. Nobis plʒ & Liuio & Oui. fidē adhibere.
ANT. FAN.
Portētum ingens.

BRVtus erat ſtul.ſa imi. L. Brutus Targnia ſorore targnii ſupbi natus ſciens fratrē a rege ob diuitias & prudentiā interfectū ſe ſtultū ſimulauit ut regis crudelitatē declinaret. De quo Iuue. Quis priſcū illud micaf acumē Brute tuū. Hinc eſt q̄d qui. L. iunius dicebaf Bruti cognomē hūit:⁊ a Tito & Arūte duct⁹ delphos ludibriū uerius q̄ comes aureū baculū iclūſū corneo cauato ad id baculo tuliſſe donū apollini dr̄ pābages effigiē īgēii ſui.
Lucius Brutus

¶ECce ne.ui.gabiis receptis. Targ. pacē cū equoꝶ gēte fecit fœdus:quū tuſcis renouauit:inde ad negocia urbana aium cōuertit. Primū ut q̄d priſcus uouerat tēplū iouis pficeret:& ad foros in circo faciēdos:cloacāq̧ maximā [illegible]gium purgamētoꝶ urbis. Signiā circeioſq̧ colonos miſit. Hæc agēti:ut Liuius cū poeta cōcordans inq̄t. Portētū terribile uiſū anguis ex colūna lignea elapſus cū terrorē ac fugā in regiā feciſſet ipſius regis nō tā ſubito pauore pculit pectus quā anxiis īpleuit curis. Itaq̧ cū ad publica pdigia etruſci tm̄ uates adhiberenf:hoc uelut domeſtico exterritus delphos ad maximū inclitū in terris oraculum mittere ſtatuit:neq̧ alii cōmittere auſus duos filios p ignotas ea tēpeſtate terras ignotiora maria in græciā mittit Titus & Aruns pfecti comes his additus. L. Iulius Brutus de quo paulopoſt dicemus. Diony. tacuit portētū hoc:ſed aliā cāmi:qua miſſi ſunt ad oraculū affert:inuaſerat inq̄t in principatu eius morbus q̄dā inſuetus in uirgines & pueros:p quem multa corrūpebanf corpa grauiſſimus idē:uixq̧ ſanabilis in repugnātib⁹ matres ipſas in ptu ſimul cū fœtu interficiēs:cū adeo cām morbi cognoſcere uellet:atq̧ liberationē ad delphicū oraculū Titū & Arūtē miſit Brutum quoq̧ cū ipſis hoc rogātibus ut hērēt:quē cōuitiis:cōtumeliiſq̧ afficerent:ſed anteq̄ ulterius pgrediamur:de Bruto dicēdū ē ut ab eodē Diony. excerpſimus. L. Iulius Brutus. M. Iunii filius fuit e pgenie unius coꝶ q̄ cū ænea coloniā deduxere:clariſſimi īter romanos numerati. Bruti targnia targnii priſci filia mr̄ fuit. Supbus tulliū interficiēs cū multis bonis bruti quoq̧ patrē clā occidit:nullo tñ delicto:niſi tm̄ eius diuitiis inhiās:& cū eo alteꝶ e duob⁹ filiis maiorē natu ſuſtulit. Iuuenis adhuc Brutus auxilii & cognatoꝶ inops fatuū ſe ſimulauit uñ Bruti cognomē aſſūpſit:& in ea fatuitate pſeuerauit:dū uiſus nō ē hr̄e tp̄s oportunū hunc adēptis īn bōis. oībus ſub ſe cuſtodiebat targnius nō honoris grā:ſed ſtulta dicēs:ſtulta agēs:& ueris fatuis ſimilia ut adoleſcētibus riſum moueret. Hic itaq̧ delphos cū Tito & Arunte petiuit:& cū cæteri pcioſa dona obtuliſſent deo brutus baculū ligneū obtulit:q̄ illis riſū mouit:ſed illic in baculū uirgā aureā nemine ſciēte icluſerat. Poſteaq̄ de portēto:ſeu de morbo cōſuluere. iterrogarunt deide deū cui fato datū eēt romanū impium. Reddita ē uox ex oraculoq̧ prim⁹ oſcula mr̄i dederit. Cōponunt iier ſe iuuenes ut Sextū:q̄ romæ erat hoc lateat:ipſi uter mr̄i oſculū redditurus ſit:ut Liui. inq̄t ſorti pmittūt ut Diony. ut una matrē oſculacenf:pariterq̧ regnarēt. Brutus alio rat⁹ ſpectare oraculū:ut Liui. refert uelut ſi plapſus cecidiſſet:terrā oſculo cōtigit:q̧ ea cōis oium mortaliū mr̄ eēt:ut Diony. Vbi q̄ celerrime italicā terrā aſcēdit:pcidēs oſculatus ē terrā & ita ipſe primus regnauit:q̧a primus poſtea cōſul creat⁹ ē. Ply. oſculatū Brutū terrā pnaſiā oſtēdit cū dicat lib. xv de lauris ſpectatiſſimas i mōte pnaſo ideoq̧ ēt grata apollini aſſuetis eo dona mittere iā & regi. ro. teſte. L Bruto. fortaſſis ēt i argumētum:q̄ñ ibi liberta ē publicā is meruiſſet laurīferā tellurē illā oſculat⁹ ex rñſo & reliq̄. Sed hæc hactenus inq̄t ergo. ECce ne.ui.eſt:uiſa ē res īfanda. Aut nefas uiſu:ad uiſum:aut dum ufut ſi dicā mirabile dictu. Exit an. me.al. de medio tēplo:aut de medio loco ſacrificioꝶ. At Li. inq̄t anguis e colūna lignea elapſus. Et rapit deuorat:aut rapti accipit. Exta ipſa iteſtina:q̄ ſacrificabanf. Extinctis ignib⁹:quos ipſe īpetu extinxerat anguis.
PAV. MAR.

Cōſulif:acceſſere illi delphos ad pnaſi lat⁹ auſtrale:ubi erat oraculum cæteris uerius. Cōſulif phœb⁹:petif a phœbi oraculo cōſiliū prio ut diximˢ p portēto:aut morbo:& poſtea cōſuluere qs eoꝶ regnatur⁹ eēt:& huic

rñdet poeta. Sors:rñſum aut uox ex oraculo. Et ita reddita q prim⁹ dederit oſcula mrī:q prim⁹ matrē oſcula bit. Erit ui.erit uoti cōpos & regnabit. Quiſq;:& Titus & Aruns p appōſitionē. Turba credula:facile credens:ſimplex. Tulerunt matri ſuæ oſcula pparata:oſcula accelerata:cōpoſuere tñ iter ſe ut diximᵒ. Nō intellecto deo:nō intellecta uoce dei uoce oraculi. Brutᵒ ſa.q cū his ierat. Erat imitator ſtulti:qſi in oībus ſtultū. Ve eēt tutus o ſupbe dire:crudelis apoſtropha ē. Ab inſi.tui:inſidiæ ſunt q ad opprimendū hoſtē occultis in locis inſtruunf ita iſidiæ erāt hæ Tarq cū clā & patrē & fratrē Bruti interfeciſſet:& niſi ſimulata ſtultitia illum defendiſſet:eum quoq; interemiſſet. Ille Brutus. Iacēs pnus quaſi ore in terrā ſtratus. Dedit oſcula matri terræ nam terrā cōem omnium parentē eſſe exiſtimauit.

Creditur offenſo procubuiſſe pede:
Cingitur interea Romanis ardea ſignis
Et patitur longas obſidione mo[ras]
Dū uacat:& metuūt hoſtes cōmitterē pugn[am]
Luditur in caſtris ocia miles agit:
Tarquinius iuuenis ſocios dapibuſq; meroq;
Accipit ex illis rege creatus ait:
Dum nos ſolicitos pigro tenet ardea bello
Nec ſinit ad patrios arma referre deos:
Ecquid in officio thorus eſt ſocialis & ecquid
Coniugibus noſtris mutua cura ſumus:
Quiſq; ſuā laudat:ſtudiis certamina creſcūt
Et feruet multo linguaq; corq; mero:
Surgit cui dederat clarum collatia nomen

ANT FAN ℂCRedif of. pcu pe. exiſtimatū ē fuiſſe caſus qd̄ erat cōſiliū:ut nō ſpōte matrē oīum mortaliū terrā ore teti giſſet:ſed forte plapſus cecidiſſet. Cingif in. ro. ar. ſig. Ardea hæc ciuitas rutulo;ꝶ colōia ut ingt. Strabo. lxx. ſtadiis a mari diſtat:& a laurēto nō ualde lōgo diſſidet ſpacio teſte Seruio:ab urbe uero ad. xx. milia paſſuū:& dicta ē uel qſi ardua. i. magna & nobilis. Vñ ut ſcribit Diony. el tarq pp opes tetēdit inſidias:uel ab augurio auis ardeæ. Fabuloſuȝ. n. ē q ait Oui. incēſā ab ænea ardeā in hāc auē eē cōuerſā. Cōdita āt ē hæc ciuitas (ut Ply. docet) a Danae Perſei mrē. Acriſius. n rex argiuo;ꝶ (ut Lactātiᵒ grāmaticus tradit) Danaē filiā a Ioue uiciatā intra arcā incluſā pcipitauit in mare:q delata ad italiā inuēta ē a piſcatore cū Perſeo quē illic enixa fuerat:& regi oblata ita placuit ut dicaf eā ſibi uxorē feciſſe & cū ea ardeā cōdidiſſe. Danae in italiam delata. ET pa. lō. ob mo. lōga fuit obſidio & bellū diuturnū magis q aere. Targnius iu. ſo. da. me. Accipit ex ii. re. crea. ait Per targniū iuuenē ſunt q nō ſextū accipiāt targnii ſupbi filiū natu minorē apud quē cœnatū ē ut Li ſcribit:ſed Targ. collatinū ſorore targnii ſupbi genitū quē poſtea Brutᵒ coegit cōſulatu ſe abdicare & ciuitate cedere. Apud hunc putant ſentire Oui hoc loco fuiſſe cœnatū nō apud Sextū cū dicat Targ iuuenē accepiſſe ſocios:nūq; ex acceptis ſociis Sextū dixiſſe q ſequunf. Q d̄ niſi ē fateamur opȝ relatiuū pnomē qd̄ ē in uerſu pētametro referre nō ſolū q accepti ſunt ſed Sextū ēt q accepit. Nos autē duos uerſus quos ppoſuimus ſic legendos arbitramur Targ. iuuenis ſo. da. me. accipit:atq; illis rege creatus ait. ECqd in of. to. ē ſo. ab eo q cōtinet id qu continet accipimᵘ Et eſt ſenſus. Nunqd uxores nſæ pſeuerāt in lege cōiugii. SVrgit cui de. cla. col. no. Collatia oppidum ppe romā fuit ut auctor ē Feſtus:ſic dictū q opes alia;ꝶ ciuitatū eo collatæ fuerint. Vñ porta urbis Collatina nomen accepit. Targnius ſupbus (ut Ser. ſcribit) Collatiā ex collata pecunia cōſtituiſſe dr̄ a q ipſi oppido collatiæ nomē inditū putāt. qd̄ credēdū nō ē:cū cōſtet (ut auctor ē Strabo) añ urbē cōditā fuiſſe collatiā. Sed fieri potuit (ut idē Seruius tradit) ut tarq. id oppidū auxerit ab Albanis regibus fundatum. Ab eo tarq. Egerii filius ac uir Lucretiæ cognomē accæpit dictuſq; Collatinus eſt:qd̄ multum collatiæ moraref teſte Dionyſio.

PAV. MAR. ℂCREdif:ab aliis. Procubuiſſe:plapſū deorſū fuiſſe. Pede of. ac ſi pedē ſcrupo offendiſſet. Cingif:Ardea. xx. M. paſ. ab urbe diſtās a Danae acriſii filia:a ioue uiolata:prīſq; irā ob id fugiēti cōdita ē hāc obſedit targ. cām ptēdēs:ut Diony. ingt q Ardeates romanos exules ſuſcepiſſent:cōſpirarētq; cū eis de reditu:re aūt uera pp ter opes illis tēdebat iſidias fœliciſſimis tūc populo;ꝶ italico;ꝶ repugnātibᵒ ſtrenue Ardeatibᵒ durāte diu obſidione:& milites q in caſtris erāt:& q in urbe ciues tributis feſſi belli diuturnitatē ægerrime ferebāt. Interea ardea q urbs fuit rutilo;ꝶ. Cingif ro. ſig. uexillis:qſi obſidef romano exercitu. Et pa. lōg. mo. obſi. qa diu durauit, ut Li. ingt lōgo magis quā acri bello. Dū ua. dū fit uacatio a pugna. Et hoſtes:Ardeates ſ. Metuūt cō. pu. metuūt & refugiū cōſerere manus. Ludif:in caſtris:in ſtatiōibᵒ aut tabernaculis militū. Miles:p milites. Agit ocia:qa erāt ocioſi nō pugnādo. Tarq. & Li. ingt Regii qdē iuuenes iterdū ociū cōuiuiis cōmeſſatōibuſq; iter ſe terebāt. At huius cōuiuii & collocutiōis ho;ꝶ Diony. nō meminit. Liuius cum poeta cōcordat. Iuuenis targ hoc ē Sextᵒ Targ. filius. Nā apud Sextū tū cōpotabāt:ut ēt Li. refert. Accipit ſo. da. & me. qſi ſuſcipit eos & cibo & potu ex illis:q in ea cœna erāt. Creatus re. regis filius. Ait:uerba q ſequunf. Dū nos ſo. dū in hac ardeatiū obſidione ſumus:nec patriā repetere poſſis. nunqd ſint in nos officioſæ cōiuges nſæ. Nū curā ille de nobis gerūt:ſicut nos de illis:dū ardea tenet nos ſollicitos anxios. Pigro bello:lēto qa nō pugnabaf:nec ſinit:nec pmittit. Referre ar. ad pa. deos:qa cū hic nos detineat nō ſinit in patriā redire. Arma ad pa. deos. qa confecto bello arma in tēplo Iani recōdebanf. ECqd:cōpoſitū ex en & qd inqtū:aut nūqd. Thorus ſocia. lectus matrimonialis:metonymia ē qſi uxor nſa uel cōiuges nſæ. Eſt in officio:in actu debito:hoc ē in obſeruātia pudicitiæ. Et ecqd:nunqd. Sumus:nos. Mutua cu. cō. no cura reciproca:ut nos de ipſis curā gerimus p pſia pugnādo:an ille de nobis curā gerat. Quiſq; ſuā:Liuius de hoc ſorte potātibus his apud Sextū Targ. ubi & Collatinus Targ. Egerii filius cœnabat:incidit de uxoribus mētio:ſuā qſq; laudare miris modis:& reliq. Quiſq;:ergo illo;ꝶ. Laudat:laudare cōtēdit. Suā:cōiugē. Certamia:cōtētiōes. Creſcūt ſtudiis:qſi ſtudio deſiderio laudandi ſuā. Et lingua:& coc feruet:incaleſcit. Multo mero:multa meri exhauſtatiōe. Nā facti erāt ob merum alacriores & loqciores. Surgit:& Liuius inde certamine accēſo collatinus negat uerbis opus eē:paucis id qdē

hotis poſſe ſciri q̃tũ cæteris p̃ſtet Lucretia ſua. Surgit ille. Cui col.de.cla.no.L.Tarq̃.Egerii filii fr̃is Tarq̃nii priſci fili⁹ ex multa ut Diony.igt i urbe collatia cõmoratiõe collatin⁹ appellat⁹ ẽ. Ergo de.col.cla.no.Collatia ut Põp.ingt oppidũ fuit ꝓpe romã ſic dicta: ꝙ ibi opes aliaꝝ ciuitatũ fuerit collatæ: a quo porta rõæ collatia dcã ẽ: hic Collatin⁹ erat uic Lucretiæ filie nobiliſſimi ciuis rõani Spurii lucretii tricipitini. Attiꝑe collatin⁹

Non opus eſt uerbis credite rebus ait:
Nox ſupereſt. tollamur equis urbẽq; petãus
Dicta placent: frenis impediuntur equi:
Pertulerant dominos regalia protinus ipſi
Tecta petunt cuſtos in fore nullus erat
Ecce nurum regis fuſis per colla coronis
Inueniunt poſito peruigilare mero:
Inde cito paſſu petitur lucrecia: cuius
Ante thorum chalati lanaq; mollis erat:
Lumẽ ad exiguũ famulæ data pẽſa trahebãt
Inter quas tenui ſic ait illa ſono:
Mittẽda eſt dño (nunc nunc ꝓperate) puellæ
Quã primum noſtra facta lucerna manu:
Quid tñ audiſtis (nã plura audire poteſtis)
Quantum de bello dicit eſſe ſuper:
Poſtmodo uicta cades melioribꝰ ardea reſtas
Improba: quæ noſtros cogis abeſſe uiros:
Sint tantũ reduces, ſed enim temerarius ille
Eſt meus & ſtricto qualibet enſe ruit:
Mẽs abit & morior quotiẽs pugnãtis imago
Me ſubit & gelidum pectora frigus habet:
Deſinit in lachrymis inceptaq; fila remiſit
In gremio uultum depoſuitq; ſuo:
Hoc ipſam decuit: lachrymæ decuere pudicã

ANT. FAN. ¶NOn opus eſt uerbis credite rebus ait. Liuius: Collatinus negat uerbis opus eẽ: paucis id qdẽ horis poſſe ſciri q̃tũ cæteris p̃ſtet lucretia ſua. Vrbẽq; pe. romã Nam inde Collatiã petierunt ubi tunc erat lucretia.

POſito pui.me. Indiciũ incõtinentiæ. Cõtra illud qđ ſequit̃: ante toꝝ calati lanaq; mollis erat. Nr̃a fa.lu. ma. lucerna ueſtis militaris eſt qđ & hic locus manifeſte oñdit ubi lucernã marito militi mittẽdã Lucretia ꝑparat: & Feſtus q lacernã dictam uult qa minus capitio ſit. Hinc p lacernatã amicam Netonis ſpoꝝ accipimus apud Iuue. Plura au.po. Audiũt ancillæ quæ nõ audit caſta mulier & ſemp fere ſe cõtinẽs domi. Melioribus: romanis qbus ſtatĩ cædere debuiſti: nec pati tam diuturnã obſidionẽ. Deſinit in lachrymis: doloc & lachrymæ coegerũt lucretiã ſermoni finẽ iponere.

PAV. MAR. ¶NON ẽ opus uerbis credite rebus: res ipſa cõprobabit. Nox ſu. ſeqt̃ ad huius uerba liuius. Quin ſi uigor iuuẽtæ ieſt cõſcendimus equos: inuiſimuſq; p̃ñtes nr̃aꝝ ingenia: id cuiq; ſpectatiſſimũ ſit ꝙ inopinato uiri aduentu occurrerit oculis: incaluerant uino age ſane oẽs citatis eq̃s aduolãt romã &c. Ingt ergo collatinus. Nox ſu. q̃ſi noctis tp̃s ſupeſt ad eũdũ & redeundũ in in caſtra. Erãt n. noctes lõgiores: qa mẽſe februario: ergo tp̃s ſupeſt. Tollamur: attollamur. Eq̃s eqtemus. Et pe. urbẽ: eamus romã: poterãt ire & redire: qa ſolũ diſtabat Ro.M.p.& iiii. horis feciſſent iter maxime citatis eq̃s: ut Li. ingt. Dicta collatini. ſ. placent cæteris. Eq imped. fre. frenauere equos aptauere eq̃s hẽnas. Pertulerãt dños: eq. ſ. q̃ſi iã uenerãt romã. Protinus: ſubito. Petũt ipſi regalia tecta: ad regias ædes iure filioꝝ regis cõiuges uiſendas. Nullus cu. erat in fo. p in foribus: & hoc ad illoꝝ ignominiã: nã adeſſe debebãt cuſtodes q fores ſeruarẽt. Ecce nu. qđ de hoc Liuius ſubſeq̃ntibus uerſibus dicaꝫ. Ecce ingt poeta uelut exprobraturus laſciuiã & crapulã nuruũ regiaꝝ a continẽtia pudicitia: & exercitio magis Lucretiã cõmẽdaret. Ecce iue. nu. regis. cõiuges filioꝝ regis. Fuſis coronis p colla: q̃ſi hñtes colla coronata ornata monilibus: ut & adriacæ utunt̃. Peruigilare po. me. indulgere crapulæ: ꝙ ſi in hoĩe turpe in muliere turpiſſimũ. Nã olim romanis fœmĩs uini uſus non fuit: ut Vale. tradit. Inde cito paſſu: & Li. Pergunt inde collatiũ: ubi Lucretiã haud q̃q̃ ut regias nurus: quas in cõuiuio luxuq; cũ eq̃libus uideraut tp̃s terẽtes: ſed nocte ſera deditã lanæ inter lucubrãtes ancillas in medio ediũ ſedẽte fuerũt. Muliebris certaminis laus penes Lucretiã fuit: hæc ille. Diony. hoc tacuit: & cœnã & cõtẽtionem: hoꝝ acceſſumq; nocte in urbẽ nõ retulit. Sed Sextũ tarqniũ ex ardea collatiã a p̃re ad obeũda q̃dã negocia refert: tũc Lucretiæ forma captũ ea patraſſe: q̃ ſuo loco referent̃. Inde ex regiis ædibus aut ex urbe roma: nã erat tũc Lucretia in Collatia: q̃ urbi diſtabat roma. xx. ſtadiis. Petit̃ lucretia: itur ad lucretiã. Cito paſſu: acceleratis paſſibus. At lucretia & crapulã & ociũ euitabat. Añ toꝝ: añ lectũ eius. Erãt calati: caniſtri cũ rebus ad tellã faciẽtibus: calati n. caniſtri ſunt. Vĩ in arte. Afferat in calato ruſtica dona puer. Et erat añ toꝝ lana mollis: nõ dura qa tũc filabãt Famulæ: ancillæ lucretiæ. Trahebãt pẽſa filabãt lanã ip̃am. Pẽſa tñ ſunt lana & linũ globatũ: unũ filũ trahitur. Ad exiguũ lumẽ: & hoc ad cõmẽdandã lucretiæ p̃ſimoniã. Inter q̃s: ancillas. ſ. Sic illa ait tenui ſono: q̃ſi ſummiſſa uoce: ut pudicas decet. Mittẽda: ancillas admonet ad opus maturandũ: nã pfectura eſt lacernã quã uiro mittat. Propate. feſtinate. Nũc: nũc o puellæ. o ancillæ ut ſæpe pueros p ſeruis ponimus: ſic p ancillis puellas Lacerna facta nr̃a manu: quã ego fecero: lacerna genus ueſtimẽti expediti quo utunt̃ milites. Quamprimũ eſt mittẽda dño: uiro: ſed dño ancillaꝝ: uel dño ad maiorẽ reuertẽtiã. Quid tñ interrogat eas q̃diu duraturꝝ erit bellũ. Tñ qđ audiuiſſ: ibant ancillæ ſepæ romã & libere egrediebant̃ domo. ita ut oĩa audire poſſent. iõ hic. Nam poteſtis audire plura: q̃ ego audiã. q̃ nõ egredior domo. Quantũ dr̃ eẽ ſup. hoc eſt ſupeſſe. De bello: q̃ñ cõfectũ erit hoc bellũ: uel q̃tũ duraturꝝ eſt. Poſtmodo cõuertit ſermonẽ ad ardeam: q̃ qa obſeſſa a romanis erat cã abſentiæ uiroꝝ. Ardea reſtas. tu reſiſtis modo. Melioribus. populis. ſ. nã ardeates romanis. Poſt: q̃ſi finaliter. Victa tu a romanis. Cedes. qa expugnaberis & deleberis Cedes tu imbroba mala: Quæ cogis abeſſe a nobis. ſ. Nr̃os: uiros. Sint tñ: pudicæ mulieres de ſalute uiroꝝ ſemp ſollicitæ ſunt: ſic & lucretia: q̃ curis ange-

baſ ne q̄ temeritate pugnādo uir occūberet. Sit tm̄ reduces: & ſi nō cadet ardea. Sint tm̄ reduces: hoc ē tm̄ tm̄modo ſoſpites reuertanſ: eos.n. reduces dicimus: q ex aliq̄ expeditiōe: aut pfectiōe ſoſpites in patriā reuertūtur. Sed n. certe. Ille meus uir.ſ. Eſt temerarius: audax q minus prudēter pugnā ineat. Et ruitarroit in hoſtes Qualibet ex oi pte. Stricto: euaginato enſe. Imago pugnātis uiri.ſ. Quotiēs me ſubit: quotiēs uideor uidedere illū pugnāte. Abit mēs efficior uelut amēs. Et mo.& uideor mori præ dolore.ſ. Et ge.frig hʒ: occupat Pectora: & hoc ob metū rōne ſupius diximus. Hac dulci recordatiōe: ſollicita īminēti in bello diſcrimie. Fmo nis ſui finis fuere lachrymæ deſtitit q̄ ab incœpto ope flēs in gremiū caput deſinit loq.ſ. Aut deſinitter minat ſermonē. In lachrymis & remittit: q̄ſi dimittit. Fila cepta: q a nere deſiit. Et depoſuit uultū in gremio ſuo: ut dolētes & flētes ſolēt. Hoc ipm. decori ē pudicæ mulieri pudicos affect⁹ in uiꝝ oſtēdere. Hoc ipm. ergo qd.ſ. depoſuerit caput. Decuit pudicā. decori fuit pudicæ mulieri. Lachrymæ decuere. decori etiam fuere.

Et facies animo dignaq̄ parq̄ fuit.
Pone metum uenio coniux ait: illa reuixit.
Deq̄ uiri collo dulce pependit onus
Interea iuuenis furiales regius ignens
Concipit & cæco raptus amore fuit:
Forma placet niueuſq̄ color flauiq̄ capilli
Quiq̄ aderat nulla factus ab arte decor:
Verba placēt. & uox: quæ corrūpe non eſt.
Quaq̄ minor ſpes eſt: hoc magis ille cupit:
Iam dederat cantum lucis prænuncius ales
Cum referunt iuuenes in ſua caſtra pedem:
Carpitur attonitos abſentis imagine ſenſus
Ille, recordanti plura magiſq̄ placent:
Sic ſedit ſic culta fuit ſic ſtamina neuit
Neglectę collo ſic iacuere comæ:
Hos habuit uultus hæc illi [illegible]
Hic color hæc facies hic decor oris erat:
Vt ſolet a magno fluctus langueſcere flatu

ANT. FAN. ET fa. aio di. par. fuit. nō minuerūt lachrymæ corpus uenuſtatē. ſed par fuit animi & corpis decor. ET quā cor. nō ē deeſt ancedēs caſtitas q̄ corrūpi neqt & ſi corpi ois iferaſ. Lucis pnū. ales: piphraſis galli a quo dicimus gallicinū qd tā aduenerat cū illi ex oppido collatia in caſtra redierūt. Capiſ atto. ab ima. ſen. figurate diſtiuit Pictus acu clamidē. Et ē ſenſus. Ois rogitatio Sexti occupata circa lucretiæ abſentis imaginē ita carpit ei ſenſus: ut q̄ſi reddat attonitos ac ſepultos. Naturale ē n. ut dū ois ai intētio redigiſ ad alicuius rei cōtemplationem ſenſus obſtupeſcant. Quo tempore uiuentes pene mori diſcimus quaſi quodam receſſu mētis atq̄ animi facto a corpore.

Calliciniū

PAV. MAR. ET fa. lucretiæ.ſ. Fuit digna & par aio: q a ſicut aius erat pudic⁹. ita facile pudicitiā pferebatur q̄lis eēt aio in uultu cognoſceres. Pone metū: audierat Collatin⁹ e ianuis Lucretiæ uerba: uiderat illā anxiā. & ob id lachrymātē p ſalute ſua nō potuit pati: ſed pdēs ſe cōſolatus ē eā. Ait cō. uiri lucretiæ collatinus. Pone. depone metū. Veni adiuro. Illa re q a ex ais uidebaſ reuixit ad uoces uiri. Et pe. dul. onus de col. ui. nā uir āplexus ē eā & ipſa uiꝝ: & ſic dulce erat lucretiæ onus. Interea iu. Liuius ibi Sextū tarqniū mala libido lucretiæ p uim ſtuprādæ capit. tū forma. tū ſpectata caſtitas icitat. Cœpit igiſ Sex. tarqnius lucretiā ardere. Interea iu. re. Sex. regis filius. Cocipit furiales ignes ad deteſtatione huius ardoris furiales ignes dixit q̄ſi nō cupidineos. ſed ab īfernis furiis icuſſos ut eſt illud in meta. de myrra ipſe negat nocuiſſe tibi ſua tela cupido Myrras faceſq̄ ſuas a crimine uidicat iſto. Stipite te ſtygio tumidis afflauit echidnis. E trib⁹ una ſoror &c. Sic Sextus q collatini cognātus erat. Et furit rapt⁹. correpi⁹. Cœco amore. ois.n. amor cœc⁹ ē. Forma pl ʒ. hæc qdē oia ad amādū alliciūt. his capt⁹ ē ſextus. Forma. ipſa facies. aut ipſe formoſus aſpectus: ē.n. forma q dat eē rei: diſtinguit rē a re cōſeruat rē in ſuo eē. Plʒ. ipſi Sexto. Et co ni. lacteus cādidus. Et capilli flaui. flauus color ē ut Gellius inqt: ex uiridi ruffo & albo cōcret⁹: ſic flauētes comæ. Et plʒ decor ornatus q aderat lucretiæ. Factus ab arte nulla. placet decor naturalis nō fuco nō ullo artificio. ſed a natura factus. Placēt uerba. dulce eloquium aut ſuauia uerba & cōpoſita & caſta: nō laſciuia: nec ab re plata. Et pla. uox. quæ nō eſt uirilis. nō rauca. nō irata. nō obſcura: nō eſtiua: ſed erat q̄lis pudicā mulierē decebat. Et pla qd nō eſt. qd nō daſ. Corrūpe. hoc ē ipſa pudicitia. quā corrūpe nō eſt ipſius. Quoq̄ & quo. Eſt ſpes minor: q a deſperandū erat. Hoc: p eo. Magis ille cupit. nā qd minus erat ſperandū plus ille cupiebat. Iā dederat. iā erat gallicinū. cum collatia abeūtes in caſtra reuerſi ſunt. & Li. & tū qdā a nocturno iuuenili ludo in caſtra redeūt. Iam ales pnūcius lucis hoc eſt cantu diē pnūciat. Dederat q cantu. unde erat pars illa noctis quæ gallicinū df. Cum iuuenes referūt pedes. redeunt In ſua caſtra. in ſua tabernacula quæ erāt circa ardeā. Carpiſ ille. Sextus. q̄ſi cōſumiſ. Senſus attonitos. Vr. & cæco carpiſ igni. quaſi habēs ſenſum ut uiſum & auditū. Attonitos. ſtupefactos. Et ob hoc imagine abſentis. nam ſemp ante oculos referebaſ imago lucretiæ. & uerba in auribus reſonabant. Et recordanti plura magis placent. quo plura recordabatur. eo magis ipſa plura placebant. SIC ſedit. eſt hoc uelut naturale amantiū omnium. ut eoꝝ quæ uiderint aut audierint de eo quod amant. aſſidua & dulci quadam recordatione afficiatur. ut Sextus nunc de lucretia. Sic ſedit illa. Sic fuit culta. ornata. Sic neuit. filauit. STAmina fila ipſa. ſed proprie ſtamen eſt id quod firme ſtat dum texitur. non id quod hinc inde trahitur. Sic iacuere collo. per collum. COmæ neglectę. non arte comptæ. AVT diſiectæ collo. per collum. HOS. pro tales. HAbuit uultus. ut eſt illud. HVnc ego te euryale aſpicio. Hæc uerba fuere illi. hæc locuta eſt. HIC decor. talis pulchritudo. Hæc facies. & nunc uultus dixit. Sed in hoc differunt. nam uultus ut ſepæ diximus eſt animi uoluntas quæ in facie oſtenditur. FACIES. eſt ipſa oris ſpecies. HIC color erat oris. talis erat color in eius uultu. VT ſolet. pulchra hæc comparatio rei illius. quam & nos longa nauigatione ſepæ experti ſumus: ut mare

poſt uentos ſedari ſolet. ſed tamen ab eo uento qui iam ante flauit pluribus diebus interdum tumet: & inſurgit fluctibus ac ſi eēnt uēti: qa nōdū reſidet ꝑ ꝑper' undarũ. Sic i Sexto Tarq. amor quē ꝑſēs cōcepat abſēs reſidet ñ poterat: imo tñ maxie ſæuiebat. VT ſi. mari. ſ. SOlet ſ. deficere: aut diſſolui. A ma ſi poſt ma. uētos.

Sed tamen a uento qui fuit unda tumet:
Sic quanuis aberat placitæ præſentia formæ
Quē dederat ꝑſens forma manebat amor:
Ardet & iniuſti ſtimulis agitatus amoris
Comparat indigno uimq; metumq; thoro:
[illegible] in dubio eſt audebimus ultima dixit
Viderat audentes ſorſq; uenuſq; iuuant:
Cæpimus audendo Gabios quoq; talia fatus
Enſe latus cinxit tergaq; preſſit equi:
Accipit ærata iuuenem collacia porta
Condere iam uultus ſole parante ſuos:
Hoſtis ut hoſpes init penetralia collatini
Comiter excipitur ſanguine iunctus erat:
Quātum animis erroris ineſt parat iſcia rerũ
Infœlix epulas hoſtibus illa ſuis:
Functus erat dapibus, poſcũt ſua tpa ſomnũ
Nox erat & tota lumina nulla domo:
Surgit & aurata uagina liberat enſem
Et uenit in thalamos nupta pudica tuos:
Vtq; thorum preſſit ferũ lucretia mecũ eſt
[illegible] atus a t regis tarquiniuſq; uocor:
Illa nihil neq; enim uoces uireſq; loquendi:
Aut aliquid toto pectore mentis habet:

❡SED tñ a ué. q fuit un. tu ꝑturbatiōes aioꝝ mari a uētis agitato aptiſſime cōparāt: qd & ꝑſi facīut. EXitus in du. ē aude. ultima: deeſt ꝗuis: & hoc dicit: ꝗuis incertus ē rei finis: & difficillimu ē expugnare pudiciſſimam. tñ ubi ꝑcibus ac minis nihil egero ui aggrediar mulierē: VIDerit: ſubintelligēdũ eſt aliqs. Qd iō ſit qa ſic loq ſolēt q amore inſaniūt. Cœpius au ga. quo q: argumētũ a maiori: ſi audēdo expugnauimus opp̃ idũ nō expugnabimus & mulierē. SAnguine iū. e. qa Targnius collatius uit lucretiæ ſorore targnii ſupbi genitus fuerat: ut dixius ſupra. VAgina libe. en. cu ſopiti oēs uiderent ſtricto gladio ad lucretiā uēit q tū ēt dormiebat: ut Liui autor ē a quo Diony. nō diſſētit. ANT. FAN.

❡SEd iñ un. to. a ué. q fu nō q tūc eſt: ſed q iā reſedit. SIC amor: quē dederat ꝑſēs forma: lucretiæ. ſ. cũ corā cōſpiciebaſ. MAnebat ꝗuis ab. ꝑſē. ſpe cōſpectus. FOrmæ: pulchritudinis. PLAcitæ: q placebat Sex. ARdet: abſolute dictũ. ARdet: Sex. ipe. ET agita. uexaſ. STimulis amoris iniuſti: iniuſtus erat amor. qa nupta. qa cognati uxorē amabat. Alii legũt inuicti amoris. qa oia uincit nec uinciſ. & oia ſcelera ipellit. iō exclamat Maro iprobe amor. qd ñ mortalia pectora cogis. Cōpat: pa. Vim uio. Dolũ: fraudē. Toto: indudenoiatiōis ipēs ē cōtinēs ꝑ cōtēto pōiſ. i. mrōnæ indignæ. huius & uiolētiæ & fraudis. Exitus: uerba hæc ipius Sexti ſũt. Dixit: Sex. Exitus. hoc ē finis. ut illud. Exitus act ꝑ. Eſt i du. qa icertũ ē an uicaſ. Audebimus ultia & q ſũt ad pudicā mulierē expugnādā. ultia ē uiolētia. nā prio ꝑces. iñ ꝑhũ tũ minæ poſt remũ uis. Audebius ergo. ultia uiderit ꝓuideat uel ipa uel aliqs ET ſors. fortūa. ET ue. iu. au auxilio ſũt his q audēt uñ illd. Audētē fort iu. & illd audacē faciebat amor Arguit ab exēplo ſui ipius. q audētia gabios i pris ptātē redegerat. Cœpimus rede. i nr̃am ditionē gabios. PAV. MAR.

ET ta. fa. locutus hæc. CInxit la en. & ꝑſſit ſedēdo. ſ. TErga ĩ q aſcēdit equū: & abiceſſit e caſtris: & uenit collatiā. ACcipit: & Li. paucis iteriectis diebus Sextus Targ inſcio collatino cũ comite uno collatiā uēit. & Diony. ingt illũ illuc a pre ob negociũ quoddā militare miſſũ. ACcepit ergo Col. qa i eo oppido tū erat Lucretia. IVuenē: ſextũ. POrta æra porta ferrea. IAm ſole pa. cō abſcōdeſ. Voltus ſu. q̃ſi occidēte ſole. HOſtis ut & Liuius: ubi exceptus benigne ab ignaris cōſilii: & Diony. Lucretia hoſpitio eũ excepit tanq̃ uiri ſui cognatũ multa cũ prōptitudine & comitate. HOſtis: ergo ſextus. VT ho. ut amicus illic hoſpitaturus. INit: igreditur. PEnetralia: ædes. COllatini: penetralia eni ptes ſũt ædiũ ſed ut Pōpe. ingt Penetralia ſũt penatũ deoꝝ ſacraria. EXcipiſ: recipiſ. COmiter: Benigne: nec migꝫ. SAnguie erat iū. nā cognatus ipius Targnū Collatini uiri Lucretiæ. QVantũ pa. illa illi cibos inſciæ audaciæ: & pfidiæ illius: quē ꝓpinquū: quē amicū putabat: hoſtis erat: qd poeta cōmiſerās. QVantũ ingt erro. ꝑ quātus error. INeſt ais: ē in ais mortaliũ. ILla: lucretia. ſ. INfœlix: ad diē illā fœlix Sed tūc infœlix ob malũ iminēs: ut illud Virg. Præcipue infœlix peſti deuota futuræ: & ob id infelix: qa deſtinata futuræ peſti. Sic hæc. INfelix qa. REru inſcia: pfidiæ ſexti & uiolentiæ mox inferēdæ: & ob futurā cedē. PArat epu. ſuis ho. qa ſexto & famulo. ERat: iā. FVnctus da iā comederat. SOmnus poſcit ſua tpa: q̃ſi iā erat tps dormiēdi. ERat nox: noctis tps: & ob id corpa erāt qeti reddēda. ET nul. lu. to. do. qa cũ ois ſōno ſe reddidiſſēt: extincta erāt iā lumina. Erant ergo tenebræ: q ad libidinē ſexti faciebāt. SVrgit &: Diony. poſtq̃ ingt oēs dormiſ exiſtimauit exurgēs uadit ad cubiculū dormiētis iā lucretia hñs gladiū: & Liui. cũ poſt cœnā i hoſpitale cubiculū ductus eēt amore ardēs poſtq̃ ſatis tuta circa ſopitiq; oēs uidebanſ: ſtricto gladio ad dormiētē lucretiā uenit. SVrgit: ſextus. ſ. ET li. exerit. ENſē ua. au. VEnit o nupta pudica: o collatini uxor caſta. IN tha. tu. i cubiculū tuū. VTq; togꝫ: & Diony. aſſiſtēs. ingt lectulo mulieris expreſtæ ad ſtrepitũ. & interrogantis qs eēt nomē ſuū eloqns ſilere eā: & in cubiculo manere iuſſit occiſurũ ſe eā minatus: ſi uel fugeſ: uel emitteſ uocē conareſ: & Liui. ſiniſtraq; manu mulieris pectoꝝ oppſſo: tace lucretia ingt. Sex. Targ. ſũ: ferrũ in māu ē morieris ſi emiſeris uocē. in eādē ergo iniam: & uerba cũ poeta uenitht. VTq: & ut. Preſſit to. lectũ i quo recūbebat Lucretia. AIT: Sex. ipe. LVcretia: ferrũ ē mecũ: q̃ſi hēo enſē: quo re iterimā: ſi uocē emittis. VOcor Targ na. re. q̃ſi Sextus Targ. ſũ regis filius. ILla ni. qd potuiſſet ad ea rñdere Lucretia. CVM pa. e ſōno mulier ꝓpe mortē iminētē uideret: obmutuit ergo & ſine mēte ulla eē

uidebaſ. ILla Lu.ſ. NIhil.ſ.rñdet ad Sexti uerba. NEq.n.certe nõ. HAbet ui.& uo.lo.erat adeo exterrita: ut nullæ in toto corpe uires eẽnt:& uocis iter penitus eẽt obſtruſũ. AVi hẽt ali.mẽ.to.pe.mens ẽq̃ meminimus.uidebaſ ergo ſuj ĩpius i memor. SEd tre.pulchra hæc ẽ cõparatio:& rei cõueniẽs de miti ad mitẽs de caſta ad caſtã:nã de agna ad pudicã mulierẽ:nullæ uires etãt Lucretiæ ad lo q̃ndũ ob pauorẽ: nec erat ſibi mens

ANT. FAN. ulla. Sed tremit ut parua agna depréſa quõdã:aliq̃n.

Sed tremuit:quõdã ut ſtabulis d̄p̄nſa relictis
Parua ſub infeſto cum iacet agna lupo:
Quid faciat:pugnet:uicet fœmina pugnãs
Clamet:at in dextra qui uetet enſis erat:
Effugiat:poſitis urgentur pector[illegible]
Tunc primum externa pectora tacta ma nu
Inſtat amãs hoſtis precibus precioq; minisq;
Nec prece nec precio nec mouet ille minis:
Nil agis:eripiam dixit per crimina uitam
Falſus adulterii teſtis adulter ero:
Interimã famulũ cũ quo deprenſa fereris
Succubuit famæ uicta puella metu:
Quid uictor gaudes:hæc te uictoria ꝑdet
Heu quantum regnis nox ſtetit una tuis:
Iamq; erat orta dies:ſparſis ſedit illa capillis
Vt ſolet ad nati mater itura rogum:
Grãdæuumq; patrem fido cũ cõiuge caſtris
Euocat:& poſita uenit uterq; mora:

¶STAbulis depn.reli.Vbi paſtores nõ ſunt ſiue cuſtodes ſiue nec apd Lucretiã ſiue in lecto erat Collatinus.Eſt aũt depréſa triũ ſyllabaꝝ pticipiũ ne claudicet uerſus. QVid faciat pugnet:Vtiſ poeta q̃ſi dialogo & ſermocinatõe dũ miſeraſ Lucretiã & excuſat. FAlſus adul.te.q teſtificabor te in adulterio deꝑnſã. INterimã fa:Liuius demũ ubi obſtinatũ muliebrẽ aĩum uidebat & ne mortis qdẽ metu inclinari:addit dedecus: cũ mortua iugulatũ ſeruũ nudũ ait poſituꝝ ut in ſordido adulterio necata dicaſ. GRandæuũ patrẽ:Tricipitinũ ad quẽ Lucretia nũciũ miſit nõ in caſtra ſed Romam nam collatinũ e caſtris quæ erant ad ardeã euocauit:Dionyſius uult Lucretiam confeſtim Romam

PAV. MAR. ſe contuliſſe quod non credimus.

¶STAbulis te.q̃ſi ſiõe cuſtodib⁹. CVm ia.ſub lu.īfe.& bñ īfeſto:q̃a nihil ẽ agnis īfeſtius lupo. QVid faciat ẽ ĩ his uerſib⁹ exornatio elocutiõis: q̃ dr ratiotionatio:p quã ipſi a nobis petim⁹ uniuſcuiuſq; ꝑpoſitiõis explanationẽ:& tota ẽ in lucretiæ defenſionem. QVid faciat:qd facere debeat. PVgnet: nũc ſeqſ excuſatio. FOemina pugnas uiceſ:ꝑcipue a uiro:uel uinceſ:q̃a illa iermis:ille armatus:illa fœmina:ille uir: illa debilis:ille robuſtus:illa iacẽs & oppſſa:ille opprimẽs & erectus:uinceſ ergo pugnãs. CLamet uociferet. At enſis adeſt in dextra: Sexti.ſ. Qui necet: q̃ illã īterimat & ille dixerat morieris ſi emiſeris uocẽ. EFfugiat:nõ põt. PEctora urgẽſ:ꝑmunſ. PAlmis poſitis manibus ſuppoſitis:nã ſiniſtra pe[illegible] nu. PEctora:iocũda hæc repetitio i hoc cõmiſeratiõis loco:ab eo q̃d patiſ:q̃d uunq̃ ꝑpeſſa ruerat. NAm pectora tũ primũ tacta externa manu:nemo prius tetigerat ꝑter uiꝝ:nũc aũt externus attigit. INſtat amãs: & Liuius tũ Tarqnius fateri amorẽ orare:miſcere ꝑcibus minas:uerſare in oẽs ptes muliebrẽ animũ:& Dionyſ.inquit duoꝝ ei electionẽ ꝑpoſuiſſe:quoꝝ utrũ uellet caperet ſiue mortẽ cũ dedecore ſiue uitã cũ fœlicitate:ſi ſuccũbat eã in uxorẽ accipiat:romãoꝝ:latinoꝝ:etruſcorũq; reginã faciet.cũ ipſe ſit ſuſcepturus regnũ ut æquũ ẽ filiũ natu maximũ:q ſi obſtinatã ſeruaſ pudicitiã uelit. OCcidã inqt ſa.ponã ſimul ura corpora.dicãq; q in cõplexu ſerui te depħendẽs ſupplicio uos affecerim iniuriã cognati ꝑſeq̃ns:ita ut tu turpẽ finẽ:ꝑbriq; plenũ ſubeas: nec honore corpus tuũ digneſ q̃ſq̃ & reliq̃. INſtat:ergo. AMãs ho.ꝑci.ꝑcio & minis. NEc il.mo.flectit illã. PRece nec ꝑ.nec mi.nullo.n poterat moueſ. NIL agis:& Liuius de hoc ubi obſtiatã uidebat & ne mortis q dẽ metu inclinari:addit ad metũ dedecus:Cũ mortua iugulatũ ſeruũ nudũ poſituꝝ ait:ut ĩ ſordido adulterio necata dicaſ. Cũ ergo moueret Lucretia.Sextus DIXit nil agis:nil ꝑficies hoc aio obſtinato. ERipiã ui.occidã te. PEr cri.ꝑ fictis criminibus. EGo adul.q̃a te uxorẽ alienã ſtuprare uolebã. ER o fal.te.adul.dicã q̃d te ĩ adulterio depħẽderim. INterimã:ergo. FAmulũ:cũ quo tu fereris:dicens. DEꝑhenſa:in crimine inuẽta:hoc terrore:obſtinatã pudicitiã uicit:q̃ nõ ꝑcibus nõ ꝑcio ñ metu mortis mouebaſ:uicta ẽ metu dedecoris. SVccubuit pu.Lucretia caſta. VIcta me.fa.hoc ẽ infamiæ. QVid ui cõueſio orõnis in Sextũ cũ exclamatiõe. QVid ga.o ui.q̃ſi dicat gaudere nõ debetes. HÆc ui.quã de pudica muliere reportas. PErdet:ꝑfligabit. TE & domũ tuã.Heu quãtũ una nox dedit regnis tuis:quãtũ abſtulit.nã regno pulſus es. Iãq; erat:ut primũ il luxit egreſſa e cubiculo Lucretia patrato p Sextũ ſcelere:nõ ſecus mœſta:& lachrymabũda erat ac ſi mr filiũ ſepulturæ traditura. Iãq; di.erat or.il.lucretia. SEdet ca.ſpar.ꝑfuſis. VT ſo ſedere.ſ. MAter itu.ad ro.natis ad locũ ubi adurẽdũ eſt filii cadauer. GRandæuũ:cõcordat cũ poeta Liui.Lucretia mœſta tãto malo Romã nũciũ eũdẽ ad patrẽ.Ardeãq; ad uiꝝ mittit:ut cũ ſingulis amicis fidelib⁹ ueniãt. Ita facto:maturato q; opus eẽ rẽ atrocẽ icidiſſe.Sp.Lucretius cũ.P.Valerio uoleſi filio:Collatinus cũ.L.Iunio Bru.uẽit:cũ quo forte romã redieẽs ab nũcio uxoris fuerat cõuẽtus.Aliter ãt ſẽtire uſ Diõy.nã ñ inqt hos in collatiã uocatos.Sed caſũ Lucretiã acerbiſſime ferẽtẽ:celerrime currũ aſcẽdiſſe:& ueſte lugubri:cultro ſub ſtola abſcõdito:Romã uẽiſſe:nec appellãtẽ obuiũ queq̃:nec appellãti rñdentẽ:q̃ ubi pr̃is domũ igreſſa ẽ:aderãt.n.cognati qdã:ꝑcubuit ad pr̃is genua flẽs:uocẽq; emittẽs:nullã:erecta a pr̃e luctus cãm poſtulãte:ſupplico tibi inqt:ut iniuriã hãc intollerabilẽ ulciſcare:neq; deſpicias filiã morte longe peiora paſſã interrogãti de iniuria.Aduoca inqt quoſcũq; potes & amicos & cognatos:ut hæc a me:non ab illis accipiant:q̃bus auditis cõſulta nec uindictã differt:facta celeri euocatiõe illuſtriſſimoꝝ uiroꝝ i domũ eius Lucretia rẽ oẽm aperit:ſalutato deide pr̃e:& deos & lares ꝑcata:celerẽ ſibi dari migrationẽ e uita educit cultrũ:unũq; pectori uulnus inferens ad cor uſq; gladiũ trudit. Impleta ẽ luctu

& muliebri cõtẽplatiõe domũ pr̃ infuſus corpori cõplectebat̃:reuocabatq;:adhibebat recreãdæ filiæ diligentiá.Ipſa uero in gremio eius palpitás:pudicáq; afflans aiam emorit̃.Atrox oĩbus uiſũ ẽ facinus:una fuit omniũ uox pſtare mori:quã has ſub tyrãnide cõtumelias pati.Erat cũ his Publi. Valerius Sabinoꝝ unius:q cũ Tacio máſerát:pnepos uir prudẽs & alacer.Is ad exercitũ ab ipſis m ittit̃ Lucretiæ uiro rẽ oẽm relaturus:& cũ eo defectionẽ militũ a tyrãnis ſollicitaturus:uix urbe egreſſo ei fit obuius adducẽte numine Collatinus regꝫ ignarus & cũ eo.L.Iunius:cui Bru.fuit cognomẽto.Hæc ex Diony.cætera ſuis i locis dicẽus.Sed iá ad poetã reuertãur.
Euocat:inqt Lucre. PAtrẽ grã.qſi grãdis æui matuꝝ. CVm fi.cõ.cũ Collatino. E ca.patrẽ ãt ut Li.inqt ex urbe euocaut.uiꝝ ãt e caſtris:ná tũc erãt circa Ardeã. Et uterq;:uir & pr̃. VEnit po.mo.ſine ulla retardatõe.

Vtq; uident habitũ,quæ luctus cã requirũt
Cui par
Cui par** exequias.quoue ſit icta malo:
Illa diu reticet pudibundaq; cælat amictu
Ora.fluunt lachrymæ more perẽnis aquæ
Hinc pr̃ hic cõiũx lachrymas ſolãtur & orãt
Indicet,& cæco flẽtq; pauentq; metu:
Ter conata loqui ter deſtitit auſaq; quarto
Non oculos ad eos ſuſtulit illa ſuos:
Hoc quoq; tarqnio debebimus eloquar inqt
Eloquar infœlix dedecus ipſa meum:
Quodq; põt narrat,reſtabãt ultima,fleuit
Et matronales erubuere genæ:
Dãt ueniam facta,genitor cõiunxq;,coacte
Quam dixit ueniam uos datis ipſa nego:
Nec mora cœlato fixit ſua pectora ferro
Et cadit in patrios ſanguinolenta pedes:
Tunc quoq; iã moriẽs ne nõ pcũbat honeſte
Reſpicit,hæc etiam cura cadentis erat:
Ecce ſup corpus cõia damna gementes
Obliti decoris uirq; paterq; iacent:

¶VTq; uidẽt ha.Quia mœſtã & attractã ſedẽtẽ in cubiculo inenerũt Sp.Lucre.cũ.P.Valerio.& Collatinus cũ.L.Iunio Bru. HOc quoq; Tar.debe.Ironia ẽ.Debeo inqt Tarqnio qđ uiolata ſũ.nũc hoc quoq; debebo qđ mihi meũ dedecus eloq neceſſe eſt. HÆc ẽt cu.ca.erat:Idẽ fecit Iulius Cæ.q ut inqt Sueto.cũ toga caput obuoluiſſet ſiniſtra manu ſinũ ad ima crura deduxit ut honeſti^9 caderet inferioreis corpis pte uelata. ANT. FAN.
¶VTq;:ut. VIdẽt ha.quia & lugubri ueſte & ſqlido uultu ſedebat:& aduẽtu ſuoꝝ lachrymæ obortæ. RE quirũt:q̃ cã luctus:cur lugeat. CVI pa.exeq.hoc ẽ funus. QVo ue:uel. QVo mõ ſit icta:ſaucia afflicta. PAV. MAR.
ILla diu:nondũ poterat emittere uocẽ:& q a uiolata pudicitia:uultũ attollere nequit. Sed lachrymãs uultũ abſcõdebat. ILLa:Lucretia.ſ. DIV re.qa nõ loquit̃.
ET celat ora pudibũda:pudẽtes uultus. AMictu ueſte. FLuũt:ex oculis.ſ. LAchrymæ mo.aq̃ perẽ more aquæ:q̃ ppetuo curſu fluit:ná illã dicimus perẽnẽ:qđ cõtinuũ ẽ. HIC pa.cõſolabant̃ & pr̃:& uir filiã & cõiugẽ lachrymãtẽ orãtes apiret,qd hoc eẽt nec minus flebãt & pauebãt ipi. HInc pr̃.ſ.Sp Lucretius. HInc:ex hac pte. COniũx:collatius. SOlant̃ la.lachrymãtẽ ipſã:uel lachrymas ipius ſolari conat̃. ET orãt pcãtur. INdicet:mãifeſtet qđcũq; eſt. ET flẽt:ipi tñ ET pa.cæ.hoc ẽ occulto. MEtu quia rẽ ignorabãt. TEr co.tentauit ter uelle eẽ apire:ter quoq; deficit & effari nõ potuit:auſa tãdẽ attollere oculos nõ potuit. TER co.lo.ter deſti.ut illđ incipit affari:mediaq; in uoce reſiſtit. ET q̃rto au.loq.ſ.ẽ. NOn iõ:nõ ob hoc q auſa eẽt. ILla ſu attollere potuit: OCulos ſu.ná præ pudore aut clauſos:aut humi defixos tenebat. HOc quoq; Tar.plures tẽtauerat loq:pluresq; deſtiterat exorſa ẽ a cã reticẽtiæ:& artificioſa ẽ hæc locutio:ná uiolatã pudicitiã relatura nõ potuit honeſtius inſinuare:quã dicere illũ cãm eẽ reticẽtiæ ſuæ. HOc quoq;:hoc ẽt. INquit:qđ loqui nõ poſſũ qđ loq nõ audeo. DEbebimus Tar.& multa debent̃:& hoc ẽt. ELoquar:nõ niſi ſũmo dolore uſa ẽ hæc uerbi repetitiõe effabor:effabor nõ ſignificat mũc hic eloq̃r ornate loq̃r:ſed edã aut aperiã. IPſa infœ.dede.meũ:quo nunc primũ ſũ affecta. QVodq; põt:oĩa retulit uſq; ad rẽ:quã præ pudore nõ potuit explicare:ſed ſatis intelligebat̃. At Liuius ſic eã locutã refert.cũ uir q̃ſiſſet ſatin ſalue. Minime inqt.qd.n.ſalui ẽ mulieri amiſſa pudicitia. Veſtigia uiri aliẽi collatine in lecto ſũt tuo:cæteꝝ corpus ẽ tm̃ uiolatũ:aĩus inſons:mors teſtis erit.Sed date dexteras fidẽq;:haud ipune adultero fore Sextus eſt Tarq.q hoſtis p hoſpite priori nocte:ui armatus mihi:ſibiq; ſi uos uiri eſtis peſtiferꝫ hinc abſtulit gaudiũ & cætera. ET nar.refert. QVod põt:reſtabãt ultia hoc ẽ ipa pudicitiæ uiolatio. FLeuit:prius lachrymabat̃:tũc fleuit:qa flere plus ẽ quã lachrymari. ET ge.ma.ipius mr̃onæ. ERubuere:& hoc præ pudor̃. DAnt ue.& Liui.cõſolant̃ egrã ai auertendo noxã a coacta in autorẽ delicti:mẽtẽ peccare nõ corpus.& un̄ cõſiliũ abfuerit:culpã adeſſe. Vos inqt uideritis qd illi debeat̃.ego me & ſi pctõ abluo ſupplicio nõ libero. Nec ulla deide ípudica Lucretiæ exẽplo uiuit.inqt ergo poeta. GEnitor Sp.Lucretius. ET cõ.uir Collatinus. DAnt ue.co.fa.q̃ ad facinus coacta fuerit. VEl facto:p re ipa. Dixit:Lucretia.ſ. IPſa:ego ipa. NEgo ue.quã da.quã cõcedins.nolo q̃q̃ mihi ignoſci. NEc mora:& Liui.Cultrũ quẽ ſub ueſte hẽbat:eũ in corde defigit.plapſaq; in uulnus moribũda cecidit. NEc mo.nulla retardatio eſt. FIXit ſua pe.fer.cœ.hoc ẽ cultro:quẽ abditũ ſub ueſte hẽbat. ET ſãgui.q̃ſi ſanguine plena. CAdit in pr̃ios pe.quia ſaucia ad pedes patris plapſa eſt. TVm quoq;:magna hæc honeſtatis Lucretianæ cõmendatio.namq; ſeruauit honeſtatẽ uiuens:ſeruauit tum moriẽs.Cauit.n.ne minus honeſte caderet. Tũ quoq;:tũ etiam. IAM moriẽs reſpicit ne pcumbat nõ honeſte:ſed honeſte cauebat.ne qd corporis detegeret̃.
HÆ etiam:cura.ſ.ut honeſte pcumberet. ERat ca.erat iã collabentis. ECce ſup:ut collapſa eſt Lucretia ad patris pedes impleta eſt luctu domus:ſtrauereq; ſe pprii decoris obliti ſupra morientis corpus & pater & maritus. ECce & uir:collatinus. ET pater:tricipitinus. OBliti decoris:maieſtatis ſeu peoprii honoris:quia non ita decebat fortiſſimos uiros. GEmentes dã.cõia:quia ille filiã hic uxorẽ. IAcẽt ſup cor.Lucretiæ moriẽtis.

ANT. FAN. ¶BRVtus adeſt tãdẽq; aĩo ſua no. fal. Oſtẽdit nõ eſſe ſe brutũ .i. rõnis expertẽ ſeu finxiſſe ſtultitiã & acumen ſuũ maximaſq; uirtutes texiſſe fallacia: fallit ergo aĩo ſua noĩa .i. cognomẽ ſuũ falſũ eſſe aperit ui aĩ ac prudẽtia. Tarquiniũ: Superbum accipe: quia ſubiungit Profuga cũ ſtirpe. ET ſecũ lachrymas inuidiamq; trahit: Concitat lachrymas funere miſerando: necnon & odium in Tarquinios.

PAV. MAR. ¶BRVtus: cõcordãt & Dionyſius & Liuius cũ poeta in his: niſi qđ hæc Liuius ĩ collatia. ille in urbe roma geſta eſſe ait. BRutus adeſt: redierat .n. e caſtris cũ collatino. TAndẽq;: hoc eſt poſt multa. FAllit ſua noĩa aĩo decipit ſuũ hoc cognomentũ Bruti: nã cũ ob ſimulatã fatuitatẽ Brutus appellatus eẽt tũc diſſimulatã prius prudentiã cœpit ꝓfiteri fallit ergo aĩo ſua noĩa. ET rapit: raptim extrahit. TEla ſ. .p gladiũ fixũ. COrpore ſemi .ſ. ſemiextincto: q̃a nõdũ oẽm efflauerat ſpiritũ. STillantẽ. Liuius Brut. inq̃t illis occupatis luctu cultrũ ex uulnere lucretiæ extractũ manãtem cruore præ ſe tenẽs ꝑ hũc inq̃t caſtiſſimũ ante regiã iniuriam ſanguinẽ iuro: uoſq; dii teſtes facio me L. Tarquiniũ ſuperbũ cũ ſcelerata cõiuge & oĩ liberoꝝ ſtirpe ferro igniq; quacũq; dehinc ui poſſũ exacturũ. nec illos: nec aliũ quẽq̃ regnare romæ paſſurũ hæc igit̃ fuere Bruti uerba: q̃ his ẽt uerſibus a poeta referunt̃. TEnẽs: ergo Brutus ipſe. CVltrũ: gladiũ. STillantẽ: generoſo: nobili. SAnguĩe. lucretiæ .ſ. EDidit: emiſit. SOnos impauidos: uerba ſine metu aut pauore ullo. ORE minãte: ore minaci. IVro tibi: ſubintelligas o lucretia. PEr hũc for. & caſtũ cruo. fortẽ q̃a qđ fortiſſim⁹ & cõſtãtiſſimus uir expaueſceret: ſe .ſ. ipſm interimere nõ expauit mulier. CAſtũ: q̃a aĩo inuiolatũ & obſtinatã pudicitiã ſeruauit. ET ꝑ tu. ma. .i. ꝑ tuas umbras.

Brutus adeſt, tandemq; animo ſua noĩa fallit
  Fixaq; ſemianimi corpore tela rapit:
Stillantẽq; tenens generoſo ſanguine cultrũ
  Edidit impauidos ore minante ſonos.
Per tibi ego hunc iuro fortem caſtũq; cruorẽ
  Perq; tuos manes qui mihi numen erunt:
Tarquiniũ profuga pœnas cũ ſtirpe daturũ
  Iam ſatis eſt uirtus diſſimulata diu:
Illa iacens ad uerba oculos ſine lumine mouit
  Viſaq; concuſſa dicta probare coma:
Fertur in exequias animi matrona uirilis
  Et ſecum lachrymas inuidiamq; trahit:
Vulnus inane patet, brutus clamore quirites
  Conuocat. & regis facta nephanda refert:

QV. erũt mihi nu. quos ego ꝓ diis colã. TArqniũ: ſupbũ. DAtuꝝ pœnas alias diximus tractum fuiſſe a pœna pecũiaria: q̃ dabat̃ datuꝝ. ERgo pœ. plectẽdũ. Cũ ſtir. .p. uti L. cũ ſcelerata cõiuge & oĩ liboꝝ ſtirpe. IAm ſa. uir. diſ. cœlata ẽ. MIhi: a me. q̃a tyrãni metu ſtultũ ſe ſimulauerat. ILla ia. dixerat ea uerba Bru. iurauit ipſe cultrũ tenẽs coegit & alios iurar̃. cultrũ ẽt & aliis tradẽs: ut Col. Lucr. Valer. At Lucretia ut poe. iq̃t iuſſa ẽ hæc ſẽſiſſe & approbaſſe. ILla ia mo ocu. ad uer. ac ſi ſẽſiſſet. OCulos ſi. lu. .i. q̃a acies oculorũ defecerat. mouit ergo orbẽ illũ ſine papilla: inq̃ ꝓprie ẽ uis lũinis. ET ẽ ui. .p di. co. cõ. cõmotis crinibus. Fertur in: E[illegible] q̃ hi in tyrãnos cõiurauerat: ut Diony in hoc ſeq̃mur: q romæ Lucre. ſe itereniſſe & cõciões ĩ regẽ hitas refert. Cõſultũ ẽ ut in cõcionẽ populus uocaret̃. Elato in foꝝ Lucretiæ corpe obiiciẽte Valer. aduocat̃ ĩ cõcionẽ populũ magr̃atus eẽ. eoſq; ſine magr̃atu ñ poſſe. rñdit Bru. ſe poſſe. cũ eẽt tribunus celeꝝ a rge ãtea cõſtitutus potius obprobrii quã honoris gr̃a eũ fatuũ illũ exiſtimaret. Demiſſi ergo ꝑcones ſũt populũ aduocãtes. Interea egreſſis domo Lucretiæ aſpſũ ſãguine corpus aff̃ert̃ in lecto lugubri ueſte inſtrato: exuereq; in foꝝ & añ curiã poni iuſſet̃. FErt̃: ergo inq̃t poe. ꝓ effert̃. INexe. in põpã funeris. MAtrõa aĩ ui. nã adeo fortis ut ſe ob uiolatã pudicitiã interimeret. Matrõa qđ ſit alias diximus. ET tra ſe. la. q̃a lachrymãtiũ multitudo ſeq̃bat̃. ET inui. q̃a fortitudini ipſius multi inuider̃. ut poſtea multi fuere emuli e romãis. Vulnus: erat añ curiã iacẽs Lucretiæ corpus ſpectaculũ populo crudele patebat uulnus. Cõuenerãt iã nõ mõ q in foro erãt ſed in urbe tota. cõgregato ergo populo oĩ: Bru. lõgã hũit orõnẽ quã oẽm Diony. refert illã ego in pauca quoad potui uerba redegi quã mox ſubſcribã. PAtet uul. ina q̃a uacuũ iã exhauſto ſãguine. BRutus cõ. uocat in cõtionẽ. CLamore: & magno qđ ẽ clamor̃ ꝑconiũ. QVirites: romãos q tũc in urbe erãt. ET re. fa ne. oĩa ſcelera & oĩa facta crudelia. REgis: tarq̃nii. poſſes ẽt intelligere. Regis hoc ẽ ſexti regis filii: & hæc fuit eius orõ facturus apud uos uerba de me primũ pauca ꝓfari uolo: q uidear uir ĩprudẽs: & de rebus maximis dicer̃ aggreſſus: & iis curatoribus opus eẽt. Scitote igr̃ opinionẽ hãc cõem: q̃ã de me: ut de fatuo hẽtis: falſã eẽ: nec ab alio: quã a me ipſo cõfictã: q̃d coegit ut gratũ erat Tarq. & mihi quoq; cõferre uidebat̃ metus mortis. Pr̃em meũ Tarq. interemit: ſimulatq; ipſiũ accepit: ut ingẽtia illius bõa occuparet fratrẽq; maiorẽ natu futuꝝ ultorẽ in medio ſuſtulit. clã interimẽs eripuit me illi fatuitas ſimulata. Sed dicã quoꝝ cã uos in cõcionẽ uocaui. Tarq̃niũ neq; ex pr̃ia cõſuetudine: neq; lege principatũ occupãtẽ: neq; occupato rege utentẽ: ſed cõtumeliis & iniq̃tate trãſgreſſũ oẽs q fuerint unq̃ tyrãnos: hac regia ptãte cõſultauimus abdicare. Cõſenſere pr̃iti: nũc uero in ipe uos quoq; cõuocauimus q̃rites: ut ſentẽtiã ueſtrã ꝓnũciãtes: ſocios uos hẽamus in pr̃iæ libertatẽ uindicãdã. Hic ẽ ciuis Tarquiniis qui ãtea q̃ imperiũ caperet: Aruntẽ fratrẽ ſuũ: q̃a nollet malus fieri: uenẽis ſuſtulit: in ſcelus hoc uxorẽ ipſius hñs adiutricẽ: ſuæ ipſius ſororẽ: cui ſtupro cõmiſcebat̃ nuptã ſibi pudicã fœminã & filioꝝ ſociã: p eos dies iſdẽ uenẽis interfecit: priuſq; q̃ pyræ maceratæ eẽnt: q̃ infelicia corpora ſuſcipiant. epulũ amicis dedit nuptiaſq; ꝑfecit: homicidamq; ſponſã in cubiculũ ſororis duxit: arcanas ſeruans. firmãſq; pactiões. Impia ille & execrãda: nec in græca: nec in barbara terra facta primus in Romanã urbẽ introduxit: q̃lia ꝑegit in ſoceꝝ utrũq; Tullid clementiſſimũ regũ: deq; uobis optime meritũ palam interimẽs: neq; funere: neq; ſepultura corpus fungi ꝑmiſit Tarquinium uxorem Tullii & patris ſui ſororem: ſibiq; beniuolam: ne uirum lugere poſſet: laqueo confecit. Sed quid hic immoror: tot habens huius accuſanda ſcelera: preter ea quæ in cognatos: ſoceroſq; peregerat

Principatū qonam modo accepit.nō ut reges ſuperiores ex ueteri conſuetudine & lege:non ſenatuſconſultos
non inter legū electiōe:nō ſuffragiis a populo collatis.nō auſpiciis & imolatiōibus ſine qbus nulla eēt ꝓuiden
tiæ humanæ ſeu diuq; utilitas. Trāſgreſſus ē ad principatū armis:& ui & maloꝝ factiōibus uobis inuitis. eger/
rimeq; ferētibus.Age uero q̄ miſere peſſimeq; ab iſto oēs affecti ſumus:nr̄as qdē patritioꝝ calamitates: q̄s &
hoſte deflerēt taceo.pauci.n.ex multis relicti ſumus:humiles & pontibus facti:redactiq; ex ingenti opulētia in
paupertate:clari & graue ſuiri:p quos illuſtris aliqn̄ urbs nr̄a uidebat:alii pditi.alii ꝓfugati.Res quoq; ur̄æ: quo
nā ſe pacto hn̄t qrites nō ne nobis adeptæ leges:adempti ad ſacrificia cōuentus inhibita comitia:& ferēda ſuf/
fragia:& ꝓ repub.cōcionatus inhibiti.Cogit enim ad q̄cūq; ſeruilia miſere laborare:lapides cedere:onera in
ꝓfundā terrā ferre.Voragines facere & qs igit̃ finis erit calamitatū:moriēte ne Tarquinio:& qd erit tres pro
uno targnios:habiturus:pr̄e lōge ſceleſtiores ſi ipſe ex priuato ſero factus tyrānus oēm tn̄ diligētiſſime tyrānī
cam explicuit prauitatē.Quales credi fore ex illo genitos oportet:qbus genus improbū:educatiōes prauæ:ci
uile aliqd [illegible] ieret:aut memoratū nec uidere unq̄ licuit:nec diſcere.Sed ut cognoſcatis q̄les uobis educat catu/
los Targnii tyrānis ſpectate opus eoꝝ unitie æuo maximi:hæc Spurii Lucretii filia:quē p̄fectū urbis tyrannus
ad bellū extens declarauit:Tarquinii collatini uxor:Tyrānoꝝ cognati:& q pro eis multa ꝑpeſſus ē mala.Ho/
ſpitāte apud ſe pp cognationē ſexto externa nocte:collatino ad exercitū ꝓfecto libidinoſā tyrānidis cōtumeliā
nō potuit effugere:ſed ut captiua neceſſario dep̄hēſa ſuſtinuit:q̄cūq; minime fas liberā mulierē pati:qđ poſtq̄
pr̄i ꝓpinquiſq; aliis aperuit.ꝓcata & obteſtata:ut maloꝝ uindices fierēt:abſcōſum gladiū in ſinu nudās uidēte
pr̄e o quirites p uiſcera exegit ferrū o admirabilis tu quidē lucretia ſūmiſq; efferēda laudibus:ex hac electione
generoſiſſime extincta:ne qd te tale amplius pati oporteret. Tu quidē Lucretia muliebrē ſortita ſexū:generoſi
uiri ſpiritū hūiſti. Nos muliebri uirtute īferiores erimus. Non ē nr̄m qrites uiuere in talibus uolutatos ma
lis illoꝝ ꝓgeniē uiroꝝ:q multa ꝓ imperio & gloria picula ſubiere.Duoꝝ alteꝝ eligēdū eſt: aut uita libera: aut
mors glorioſa.uenit qđ optauimus tp̄s: Targnio ex urbe ſublato pr̄itiis aggrediēdæ rei principibus:nulloq; de
ficiēte:ſi ad opa cū ꝓmptitudine accingamur nō corporibus nō pecuniis:nō armis:nō ducibus:nō oī deniq; in
repu.apparatu.hoꝝ.n.oīum urbē hēmus plenā:in diis ſpes optima habēda:quoꝝ ſacra tēplaq;:& aras Targ/
nius inquinarit.Sed ſi q ueſtrū ciues timēt:q cū Targnio militāt:tanq̄ cū illo in nos uēturos:haud recte timēt.
grauis.n.ē illis tyrānus:innatūq; ē oībus deſideriū libertatis.hos ēt ſi auxilio eē pr̄iæ decreueritis:neq; timoc cū
tyrānus:neq; gr̄a retinebit.Si qbus illoꝝ pp naturā prauā tyrānidis amor inſidet:magnis adducemus neceſſita
tibus:ut ex iprobis ꝓbi fiāt hēmus & filios & uxores & parētes in urbe obſides:q̄ res aīa cuiq; ſūt ſua cariores.
hæc reddere ſi pollicebimur:& delicti īpunitatē facile pſuadebimus a tyrānis defectionē. Quas ob res qrites
fidēter & optie ſperātes in certamē ꝓdite belloꝝ oīum:q unq̄ ſuſcepiſtis pulcherrimū hoc ſtatuētes.Vos igit̃
dii pr̄ii terræ huius cuſtodes boni & genii & urbs oīum religioſiſſima:deoq; dilectiſſima:in q̄ nati educatiq; ſu
mus Deuouemus nos uobis ſnīa:ſermōe:& māıbꝰ & aīs & parati ꝑpeti qđcūq; numē & fatū feret.Diuinos āt
con[illegible] pulchros ſuccē quoq; ſecutuꝝ finē.Inſit āt his oībus:ut eādē ſumētes fiduciā una utētes ſnīa ſeruemꝰ
ipi:& ſeruemur a uobis.His uerb̄ porauit Brutus:q ex multis ex Dioī ſio pauca excerpſi:qbus cōmota multitu
do ut ipiū regi abrogaret̃ exuleſq; eē iuberēt Tarq cū cōiuge:ac liberis.Itū ē ad ardeā ad pſuadēdos milites ad
defectionē:qđ facile obtētū ē.Sed rex iā his auditis Romā ueniēs ad cōprimēdos motus:nec obuiās q iā i exer
citū miſſi erāt portas urbis clauſas inuēit:exiliūq; illi ibi indictū eſt.& iō ſubſequit̃ his duobus uerſibus poeta.

Tarquinius cū ꝓle fugit,capit annua conſul
Iura,dies regnis illa ſuprema fuit:
Fallimur,an ueris prænuncia uenit hirundo
An metuit nequa uerſa recurrat hyems:
Sæpe tn̄ progne nimiū properaſſe quæreris
Virq; tuo thereus frigore lætus erit:

❡TARgnius cū ꝓle fugit:Atrocitate rei Romæ nū ANT.
ciata ubi Brutus oī onē hūit neq̄uaq̄ eius pectoris ige FAN.
nii qđ ſimulatū ad eā diē fuerat incēſa multitudo com
pulſa ēut impiū regi abrogare exuleſq; eē iuberet.L.
Tarquiniū cū cōiuge ac liberis:cuios rei nūcio icaſtra
plato cū re noua trepidos rex pgeret Romā ad cōpri/
mēdos motus.clauſæ illi portæ ſunt exiliūq; indictū.
Duo regis liberi patrē ſecuti exulatū Cere in Hetruſ/
cos ierūt.Sextus āt Gabios tanq̄ in ſuū regnū ꝓfectus
ab ultoribus ueteꝝ ſimulatū:q̄s ſibi ipe cædibus rapi/
nis cōcitauerat interfectus ē.Rex poſtea cumis mortuus ē quo ſe ad Ariſtodemū tyrānū cōtulerat. ubi uitā dr̄
ꝑ ſūmā ignominiā exegiſſe.Reliq̄ q̄ nos breuitati ſtudētes p̄terimus apud Li.ac Diony.lege. CApit an.cō iu
ra:Pulſis regibus ita odioſū fuit Romāis regiū nomen ptāſq; ꝑpetua ut impiū e cōtinuo annuū.e ſingulari du/
plex eē uoluerint cōſuleſq; pro regibus appellarint.Primi āt fuerūt.L.Iunius Bru.& Tarquinius Collatinus.
Fallimur an ueris ꝑnūcia uenit hirūdo.Hæc auis q̄ græce chelidon dr̄ a cuius uiſu ut ſupra diximus quidā ze/ Hirundinis aduentus.
phyꝝ ad.viii.calē.Mar.chelidoniā uocarūt Vere ad nos redit cū hibernis menſibus ad Aphros uolare credat̃
ut Veris & aduentū nidis cantauit hirundo.Eius reditū Columella ad.x.calē.Mar.ponit. Sed iō fallimur dictū
eſt q ſæpe accidit ut cum hirundines cernimus quæ primæ ad nos reuolant aere adhuc frigido uix fidē earum
reditus capiamus.Ab his auibus & chelidoniam herbam dictam legimus qua puellaꝝ oculis in nido uiſum re
ſtituunt. PROgne:Apoſtrophe ad hirundinē eſt in quam progne a poetis conuerſa dicitur.
❡TARquinius rex. FVgit cū ꝓle:cū filiis.nā duo patrē ſecuti ſunt.qui exulatū cere in etruſcos ierūt.Sextꝰ PAV.
Tarqui.gabios tanq̄ in ſuū regnum ꝓfectus ab ultoribus ueteꝝ ſimulatū:q̄s ſibi ipſe cedibus: & rapinis cōci MAR.
tauerat ē interfectus. COnſul capit iura annua:annuas ptātes.nā creati fuere duo cōſules qui ſūmam in rēpu
poteſtatem haberent.L.Iunius Brutus & Tarquinius collatinus. ILla dies fuit ſuprema:ultima. Regnis:qa
ex illo reges defecere.Et multū poeta ipſe:& nimis forte nos in eo interpretando ad electionē regū & partam

Romanæ urbi libertatē immorati ſumus:ſed eo mihi fuit dulcior ipſa imoratio:& in hunc hiſtoriographorum collatio:quo gratior eſt ipſa libertas:q poſteaq̄ mihi me ipſi nono abhinc āno uindicaui:celebraui q quot annis feſtū libertatis tertio nonas ſeptēbres:celebrādūq quoad uixero inſtitui. Sed iā ad reliq̄ cū poeta redeamus. FAllimur:incipiūt circa februarii finē redire hirūdines de qbus q̄ ad rē faciebāt diximus ſuperiore lib. I Vm blādi ſoles ignotaq pdit hyrūdo:redeūt ergo his diebus:metuūt tñ ne reuertaſ hyems. FAllimur ergo inqt decipimur ne. AN ue. rediuit. HYrūdo p̄nū oe.q̄ aduētu ſuo uer nobis adeſſe p̄nūtiat. ET me. ipſa hyrundo. Ne quā ne ex aliq̄ pte. HYems uer. recur. q̄ſi retro reuertaſ:& hoc ob frigora q̄ etiā durant & ſolēt interdū eo tpe uæhemētiora eē. SÆpe:Apoſtropha ad hyrūdinē ipā:uſeu ad pgnēq in hyrundinē ut diximus cōuerſa eſt:qđ ſæpe q̄ſtura ſit reditū acceleraſſe facit ad hoc illud Plynii notatū eſſe aduenas uolucres ſpem ueris attuliſſe ſæuiſſima hyeme cōflictas. SÆpe tñ pgne:hyrūdo. Q Vereris:lamētaberis. NIMiū prope. omnia acceleraſſe. VIR q:& uir. THereus:de quo ſupius diximus i caniſtis. ERit lætus tuo frigore:lætus tuo malo. IAmq duæ tertio calē. Mar. hoc eſt. xxvii. die Februarii fiūt equiria in cāpo martio ad hono.

ANT. FAN. ¶IAmq duæ re. no. de mē. ſecū. Tertio calē. Martias Equiria in cāpo Martio celebranſ. i. ludi quos Romulus Marti inſtituit p equoꝝ curſū. ut autor ē Feſt⁹. De qbus Varro hæc ſcripſit: Equiria ab equoꝝ curſu. eo enī die currūt in cāpo Martio. Id nomē ex uero poſitū dr ne a fictis equis ac ſcænicis deductū exiſtimeſ. Mactabaſ aūt idibus Decēbris Marti equus i curſu uictor autore Plu. qđ id aīal iracundū ferox ac bellicoſū Marti gratū exiſtimarēt cui uictorē equū accōmodatū putabāt. qa ipſæ Mars uictoriæ autor ē. Omittimus hoc loco q̄ nōnullos dicere nobis renunciatū eſt ad rē hāc attinētia oēm eis diuinādi curā quam libēter ſuſcipiūt relinquētes:necnō & pbatoꝝ autoꝝ ſcripta (qđ uti audimus) interdū faciunt deprauandi. Sciendum pridie calē. Mar. putari Aruntē Tarq̄inii filiū & Brutum mutuis uulneribus cecidiſſe ut Plutar in publicola ſcriptum reliquit. Iure uenis gradiue: Iure ad equiria deſcendis e cœlo & ades ludis qui tibi a Romanis celebrantur cū & adeſſe te oporteat menſi qui a te nomen accepit & nunc eſt Februario ſucceſſurus. Nauiget hinc alia iam mihi linter aqua: Metaphora eſt qua poetæ frequenter uti ſolent. Ea in fine fine uicio ponitur cum ſimilitudo ibi fit (teſte Seruio.) uitioſa.

Egria. iii. calē. mar.

¶Iamq duæ reſtāt noctes de menſe ſecūdo
Marſq citos iunctis curribus urget equos
Ex uero poſitum permanſit equiria nomen
Quæ deus in campo perſpicit ipſe ſuo:
Iure uenis gradiue locum tua tēpora poſcunt
Signatuſq tuo nomine menſis adeſt:
Venimus in portum libro cum menſe peracto
Nauiget hinc alia iam mihi linter aqua:

PAV. MAR. ¶IAMq duæ noctes reſtant. i. ſupſunt. De mēſe ſecūdo hoc ē de februario. ET mars ur. pmit. EQVos cit. tos. i. ueloces. IVnctis cur. qa iunctis ad currū equis currebaſ. EX uero: ab equoꝝ curſu. eo enim die currunt in cāpo martio. & Pōpe. eqria ludos quos marti cōſtituit p equoꝝ curſū qui in cāpo mar. exercebanſ. ex uero: ergo q̄ſi ex re ipā. PErmāſit no. po. equi. qa ab equoꝝ curſu. QVæ equiria. ſ. IPſe deus: hoc ē mars. PErſpicit in ſuo cāpo: qa in cāpo martio. IVre ue. ut faciat trāſitionē ad pximū mēſem: qui marti dicatus eſt. Iure hæc uelut p̄nuntia ſui mēſis affuturi fieri aſſerit. IVre uenis: celebranſ equiria in honorē tuū ades iure ergo uenis. GRadiue: Gradiuus dictus ē mars quia gradatim itur in aciē. Pōpe. gradiuus dictus ē mars a gradiendo in bella ultro citroq: ſiue a uibratiōe haſtæ qđ græci κραδαίνειν dr: uel ut alii dicūt: quia gramine ſit ortus qđ interptaſ. quia corona graminea in re militari maxime honorabilis eſt. TVA tpa: hoc ē tuos menſis POſcunt locū & ad eſt mēſis ſignatus tuo nomine: adeſt martius mēſis: qui tibi dicatus: & a te ita denominatur. VEnimus iā in portū pacto pfecto expleto. Libro ſecūdo. CVm mēſe: ſcđo hoc ē Februario. HINc ex hoc loco hoc eſt ex hoc mēſe. NAuiget iā mihi linter: nauis. ALia aqua: alia materia abſoluimus februarium iam dicamus martium eſt tranſlatio ſumpta a nauibus. Linter eſt nauicula fluuialis alias diximus.

¶PRAEFATIO IN TERTIVM.

¶PAVLVS MARSVS PISCINAS POETA. CL. GEORGIO CORNELIO VENETO PATRICIO MARCI CORNELII EQVITIS. F. SALVTEM.

¶TERTIA nunc nr̄i ſubeunt monumenta laboris
Scipiadum antiqui generis ueneranda georgi
Progenies: iam tempus adeſt. iam pandere uela
Quo marti referatur honos: quem gloria tangit
Menſis: ab illuſtri quondam poſitore dicatus
Vrbis: ut a populo diſcreuerat ille ſenatum
Tum licet exiguo: at rerum domitore futuro
Qua pater oceanus latum circūſonat orbem.
Martis honos tum primus erat: nā primus in anni
Ordine roma tui: pro religione parentis.
Martia nunc releges interprete ſacra fideli
Corneli: rerum decus: & tutela mearum:
Pubis & attiacæ decus indelebile: noſtrum
Ingenium iam noſſe iuuet: ſi prodeat olim
Vox mea: cum licuit nobis conuiuere tecum
Tecum horas: tecumq dies abſumere longos:
Hæc eadem proſit: foueat cum maxima uatem
Roma tuum: noſtro quicquid fundetur ab ore
Egregii. & laudem poterit meruiſſe per æuum.
Veſtrum erit. eoo ſeu iam depaſcat ab Indo.
Seu mea in heſperium rapiantur carbaſa pontum.
Siue niues ſcyticæ. tellus ſeu torrida paſcat.
Nulla mihi ſine te continget gloria. nulla
Gratia. ut aoniis ſemper referare camœnis.
Dum referens aurora diem fulgebit ab ortu:
Dumq corona pios nobis inflectet ocellos.
Illa nouem geminis: quæ ſeſe oſtentat olympo.
Tu relegere meis latia tellure libellis.

CTERTII FASTORVM LIBRI INTERPRETATIONES ANTONII DE FANO ET PAVLI MARSI PISCINATIS POETARVM CLARISSIMORVM ETRH.

BELLICE depoſitis clipeo paulíſper & haſta: Duo uult imprimis deponi quæ cõmouebãtur ab eo qui bellũ curã ſuſceperat: is.n. ſacrariũ Martis ingreſſus ancylia cõmouebat ut Seruius ſcribit: & deinde haſtã ſimulachri ipſi⁹ dicẽs: Mars uigila: a cuius uibratione Mars Gradiui nomẽ accæpit quaſi a gradiẽdo ſic dictus puteẽ: uel a gramie uñ ortus credit̃ qđ interp̃tanẽ qa corona graminea in re militari maximæ honoratiõis ẽ. Vñ audio nõ iprobari a pleriſq; noſtrũ illud epigrãma qđ ꝓxime ad te miſimu; Federice iperatoꝝ excelleñtiſſime: Hoſtis ut heſperiis cedat ꝓcul aduena terris Durũ martis opus te uocat iſte labor. In te oĩs latii ſpes iclinata recũbit Fata parãt frõti gramina laurigeræ. In eo nõ diffitemur placuiſſe nobis clauã rape ex Herculis manu. Sed ut redeamus ad rẽ noſtrã hũc deũ Romani patris appellatiõe, uenerabanẽ ſicut & Liberũ Marſpitrẽ cognominãtes qſi martẽ patrẽ cui belloꝝ ac ſanguinis cupido gramẽ herbã cõſecrauerũt q̃ ex humano cruore ꝓcreatẽ: & mẽſe Octobri equũ iñ cãpo martio imolabãt qui October appellabaẽ autore Feſto. Sed ſi uerũ q̃rimus Mars ſidus eſt qđ (ut inq̃t Plinius) ignea ardẽtis Solis uicinitate binis fere annis cõuertiẽ cuiuſq; ardore nimio & rigore Saturni iteriectus ãbobus iuppiter tẽperaẽ & fit admodũ ſalutaris. Inuocaẽ autem Mars hoc loco q; ab eo hic menſis denominatus eſt: cui ſuadet ſuo eius exẽplo & Palladis ut arma deponat & adſit ſcribẽti. POEtæ: Qui ſacerdo muſarũ ac Phœbi nõ Martis dr̃. IPSE uides manibus peragi fera bella mineruæ: Huius deæ noĩe ueteres ſapiam accipiebãt pace & bello utilẽ ſicut Mercuriũ ad rõnẽ Saturnũ ad æternitatẽ: ad naturã Venerẽ referebãt. Porphyrio Placuit teſte Macrobio Mineruã eẽ ſolis uirtutẽ humanis mẽtibus prudẽtiã miniſtrãtẽ. Quã deã dixerunt nõ ſolũ artibus præeſſe ſed bellis. Quare mõ bellona dr̃ mõ minerua q̃ſi minitãs armis ut Cornificio uiſum eſt nõ Pallas ab haſtæ uibratione. uñ oleaginis coronis miniſtri triũphãtiũ utebãtur: licet Feſtus ſic dictã ſcribat q; Pallãtẽ gigãtẽ interfecerit. Eã Cicero belli inuẽtricẽ fuiſſe tradit & Pauſanias ex carmine Homeri putat una cu; Enyo deã præeſſe bellis & ea curare. Sunt qui mineruã a minuẽdo dictam arbitrẽtur. Alii q; bene moneat. Mineruæ quinq; a Cicerõe ponunẽ q̃rũ q̃ ex iouis capite nata eſt lanificiũ & texturã fuenit. Sed de hac alibi latius.

P. O. NASONIS FASTORVM LIBER TERTIVS INCIPIT.

BELLice depoſitis clipeo paulíſp & haſta
Mars ades & nitidaſ caſſide ſolue comas
Forſitã ipſe roges qd ſit cũ Marte poetæ:
A te qui cãitur, noia menſis habet:
Ipſe uides mãib⁹ pagifera bella Mineruæ:
Non minus ingenuis artibus illa uacat:
Palladis exemplo, ponendæ tempora ſume
Cuſpidis, inuenies & quod inermis agas

BELLICE depoſitis Ordinẽ mẽſiũ p Romulũ. & poſtea p Numã prio libro expoſuimus: multaq; in ſeciido. Venimus nũc ad tertiũ & librũ & mẽſem: quẽ primũ Romulus iſtituit: omiſſis poetæ rõnibus. de quibus inferius dicet: Macrobiũ nõ prætereamus: q romuli ordinationẽ referẽs primũ inq̃t anni mẽſem Marti genitori ſuo dicauit: huius die prima ignẽ nouũ ueſte aris accẽdebãt. & in regia: & curiis: & in flaminũ domibus laureæ ueteres nouis mutabãtur: eodẽ mẽſe ad annã perennam ſacrificatũ itur. ut annare pennare cõmode liceat: Mercedes exoluebãt magiſtris: quas cõpletus annus deberi fecit: comitia auſpicabãtur: uectigalia locabãt: & ſeruis cœnas apponebãt matronæ: ut domini ſaturnalibus: Ille ut principio anni ad prõptũ obſequiũ honore ſeruos inuitarẽt. hi qa gratiã perfecti operis exoluerẽt: & reliqua. aggrediẽs ergo mẽſe; hũc poeta martis opẽ iplorat: & adeſſe cupidũ mẽſis ſibi dedicati ſacra referũtur, MARS bellice: qa armipotẽs & belloꝝ deus: ſed cur Mars ſupiore libro diximus. ADES: Pro adſis & faueas. Depoſitis: deorſũ poſitis. PAVliſp clypeo & haſta armis tuis. CLYpeo: ſcuto ad defenſionẽ. HASTA: ad offenſionẽ. ET Solue comas nitidas. crines nitẽtes. CASſide: galea: quaſi ſolue galeã a capite flauo. & eam depone. FORſitan: ſi forte rogas qđ ſit mihi cũ marte agẽdũ: nõ abeſt ratio: quoniã mẽſis: qui a te denomiatus eſt: ſcribẽdus eſt a me. FORſitan: forte. ROGes: pro interroges. QVID ſit poetæ cũ marte quæ res mihi cũ marte ſit cõmunis: maxime cũ poetæ ſoleãt Phœbum & muſas inuocare. MENſis: qui canitur. habet a te nomina: qa uocatur Martius a marte denominatus. IPSE uides arguitur ab exẽplo: Palladis: quæ & bellis præeſt. & tñ ĩgeniis fauet. Armis præeſſe dicitur quod e uertice Iouis armata proſilierit: ut iferius. An quia de capitis fertur ſine marte paterni uertice cũ clypeo proſiluiſſe ſuo Cicero in libro de natura deoꝝ. belli inuetricem & principem fuiſſe dicit appellata eſt Minerua a minando: uel a minuendo: ut idem Ciceroni placet. Dictaq; eſt Pallas: uel quod Pallas ab ea interemptus ſit: uel a παλλω q; ẽ uibro qđ haſtã uibrare cõſueuerit: de hac multa ſupiore ãno i odiſſea: iq̃t ergo poeta. IPSe uides tu ipſe teſtis es. MINeruæ manibus pagi fera bella: cũ bellis præſit. ut apud Homerũ: apud Flaccũ legitur. cũ in aciem deſcendebat. NON minus fauet illa artibus ingenuis artibus liberalibus: ſcientiis. quæ igeniũ: hoc eſt liberum hominem faciũt. PALlades exemplo: ſume ergo tibi ocium ab armis: ſicut & pallas. SVME tempora: accipe ocia. PONENdæ cuſpidis: diſponendi teli acuti deponẽdorum armorum. EXEmplo Palladis: ſicut pallas ipſa ſolet. Inuenies & quid agas agere poſſis.

ANT. FAN.
gradiuus

Marſpiter
Gramẽ

Minerua

Bellona
Pallas
Enyo
Mineruæ quinq;
PAV. MAR.

ANT. FAN. ¶ROMana ſacerdos:illa ſacerdos ueſte quã mars cõpræſſit:ut dictũ eſt. Hæc Numitoris filia ac Remi & Romuli mr̃ ab aliis ilia.ab aliis Rhea.ab aliis Syluia appellaſ ut ſcribit Plu. SEMina magna:Q uãta regrebat urbs

Ilia futura toti⁹ orbis terrarũ caput. Q Vid.n.uetat ide moueri:Breui⁹ ẽ narratio q̃tũ ad ei⁹ ſpectat initiũ ſi icipim⁹ ide rẽ exponere uñ oportet.nã uitioſum ẽ a nimis remoto pricipio narrationẽ ordiri.Horatius:Nec gemino bellũ Troianum orditur ab ouo.Meminiſſe tamen debemus q̃ Quinti.docet ſatius eſſet narrationi ſupereſſe aliquid q̃ deeſſe. Narrat ergo Martem concubuiſſe cum ilia ex qua Romulus natus primum anni ſui menſem a Marte pr̃e Martiũ noiauit.Alii ex aliis natũ Romulũ

Tu quoq; inermis eras cũ te romana ſacerdos
 Cœpit, ut huic urbi ſemina magna dares:
Syluia ueſtalis(quid enim uetat inde moueri)
 Sacra lauaturas mane petebat aqua...
Ventum erat ad mollem decliui tramite ripam
 Ponitur e ſumma fictilis urna coma:
Feſſa reſedit humi uentoſq; accepit aperto
 Pectore, turbatas reſtituitq; comas:
Dum ſedet umbroſæ ſalices uolucreſq; canoræ
 Fæcerunt ſomnos & leue murmur aquæ:
Blanda quies furtim blandis ſurrepſit ocellis
 Et cadit a mento languida facta manus:

uolunt.Lege Dionyſiũ & Plutarchũ a qbus uaria refe
ritur Iter quæ dixiſſe nõnullos iliã ab Amulio fuiſſe

Lauaturus cõpſſã. SAcra lauaturas: Quia erat uirgo Veſtalis. Sané a lauo lautũ ac lotũ.dicius & lauatũ. Fictilia urna

Vrna Vas quo aquã haurius ab orinãdo dictũ ut Varroni

Orinare ſeu Vrinare placet.Eſt.n.oriare(ut ide inqt)i aquã mergi.Quidã o lraz uertẽtes urinare dicũt. Surrepſit:Clãculũ uenit a ſurrepo.nã ſi a ſurripio eẽt ſurripui p̃teritũ diceref.

PAV. MAR. ¶TVQ Voq; eras inermis eo tẽpore.INErmis: etiã ſine armis cur arma depoſueris. Arguerat ab eaẽplo Palladis:nũc ab exẽplo ſui ipſi⁹ qd̃ iermis fuerat. cũ matrẽ cõditoris urbis grauẽ reddidit:de quo mox dicemus. CVM romana ſacerdos: Rhea ſacerdos ueſtalis. COEpit te amor̃.i.nã amaſti & illa cõcepit ex te. VT dares magna ſemina:q̃ſi magna principia. HVic urbi:rõanæ.ſ. SILuia ueſtalis:ſcriptur⁹ mẽſez q̃ a Rõulo Marti p̃ri dicat⁹ ẽ ab ipa Rõuli cõceptiõe rẽ exordiſ:ob qd̃ de Rõulo pauca dicẽda ſũt. Rõlũ: ut Plu.refert:Alii Aeneæ filiũ & dixit hæc Phorbãtis gnato fuiſſe.exiſtimauit:illũq; cũ fr̃e Remo puulos admodũ i italiã delatos fuiſſe. Alueũ fluminis igreſſos amiſſis nauibus i ripã incolumes euaſiſſe.Alii e Roma genitũ Romulũ ferũt Troadis ilius filia:q̃ latino Thelemacho nupſerat.Alii ex æmilia p̃clara Aeneæ & Lauiniæ ple a Marte cõpreſſa:ſed poſt alia multa,pbabiliorẽ idẽ ſniani affert cũ albanorũ regnũ priuato e regia maieſtate Numitore.Amulius occuparet:ueritus ne ea numitoris filia ples naſceref:q̃ ilia ab aliqbus tñ Rhea dicta eſt: illã ueſtæ deuouit:cũ in adulterio dep̃hẽſam p̃ter ueſtaliũ cõditionẽ obſeruari iuſſit: Antho tñ Amuli filia:ne qd mali iliæ:quã amabat:eueniret.non ceſſabat parẽtẽ obſecrare.ne uellet in Siluiã ſeuire:edidit tãdẽ [illegible] quos Amulius exponi iuſſit:ut ſupiore libro diximus:& paulo poſt ſubdit:Tũc q illã dicãt ab Amulio cũ ſe obuiã in armis uirgini dediſſet ipudẽter fuiſſe cõpreſſaz.Diony.aũt rẽ ẽt ita aſſerit extitiſſe. Amuliũ Numitoris filiũ egeſtũ latẽter in iſidiis obtrũcaſſe.Siluiã iã nubilẽ ueſte deſignaſſe:cui q̃rto deinde anno eunt in ſacrũ lucũ martis aquæ ferẽdæ gr̃a:ad ſocrorũ uſum:uim qdã intulit:quẽ nõnulli unũ e pcis ſuis fuiſſe dixeræ puellæ amore captũ. Alii uero Amuliũ ipm fuiſſe dicũt armatũ nõ cupiditatis cã magis q̃ iſidiarũ. Armatũ ut ſtupẽdus cõſpiceref:& cognitionẽ incertã relinqueret.Plurimi fabulãtur genii fuiſſe imaginẽ:cuius erat locus adhibẽtẽ caſui ſolis obſcurationẽ ſubitã & caligine in aere aſpectus imaginis lõge admirabilior humano dixiſſeq; puellæ aũt deo concubuiſſe: pariturãq; geminos hominũ lõge clariſſimos uirtute:& rebus bellicis. At poſteaquã grauida cognita ẽ: ſeruata ẽ ut ſupius diximus.De his oibus ita in natali dictũ.Inde p inſidia trũcat Numitore creatũ.Egeſtũ in ſiluis: quo fratri nulla uirilis Sit ſobolis:tãtũ ſeruabat filia ſedes Siluia & hãc ueſtæ curãda in ſacra relegat.Hæc quoq; ſine Proco:genioue:aut numine diuum:Aut ipſe inſignis preſſiſſet amulius armis:Sacra lauatura dum mane incedit ad undas:Et uiridi cõſedit humo correptaq; ſomno.Fit grauida:obſcura tegiſ caligine tellus:Solq; fidem fecit rutilo mutatus amictu:Cõcepiſſe deo:ſed quo cõceperat orbi incertũ eſt. Silua ergo ueſtalis:ueſtæ ſacerdos poſtea facit parẽteſim poeta. QVI.n.uetat:qui phibet. MOVEri inde:q̃ſi ab ipſa icipere. MANE:uñ mane dicaſ alias diximus. PETEbat aq̃s:ibat p aq̃s. LAVaturas ſacra: pãnos quorũ erat in ſacris uſus:aut quecũq; ſacra. LAVaturas:loturas.nã aut lautũ aut lotũ dicim⁹. VENtũ erat.ab ipſa Ilia. AD mollẽ ripã:mollẽ q̃a nõ duram:q̃ſi heroſaum. VEL mollẽ:ſuauẽ q̃a ſuaues in ea carpſit ſomnos.DECliui tramite:q̃a decliui qua ex ripa ad aq̃s deſcẽdebat. VRNA fictilis:e creta ficta a figulis. VRna:uas ad hauriẽdũ aquã:de quo ſupra diximus. PONItur.deponitur. E SVMma coma:e capitis ſũmitate:aut cũ capite ferebãt onera:quẽadmodũ & nũc in latio. FESſa ilia. RESEdit:requeuit humo. ET Accepit uẽtos pectore apto:nudo. ET reſtituit: q̃ſi recompoſuit. COMAs turbatas:ab urna reſedit igiſ.& feſſa:& flauas cõpoſitura comas. DVM ſedet:omnia ſũt dulces hæc ſuitãtia ſomnos:aura:umbra:& cantus:leneq; murmur aquæ. DVM:ergo. SEDet ilia. SALIces:quæ erãt circa ripã fluminis. VMBroſæ & canoræ uolucres canẽtes auiculæ. ET lene ſuaue q̃a gratũ. MVRmur aquæ ſtrepitus fluẽtis aquæ. Vñ illud Horatii: Fõteſq; riuis obſtrepũt manantibus ſomnos:quod inuitet leues:hæc ergo. FECerũt ſomnos:incuſſere ſoporẽ iliæ. BLAnda quies:inuitãtibus tot ad ſomnũ. VICta & ſopore eſt.cœpit dormire innixa dextra:ſed ẽt dextra altius dormiẽte illa:lapſa eſt a mento. QVIES blanda:& uere blanda: q̃a nullo diſcrimine blãditur oibus. FVRtim:occulte & paulatim. SVrrepſit uictis ocellis: tranſlatione a reptilibus:quaſi repſit in ocellos uictos ipſo ſomno. ET Manus facta languida:quaſi deficiens:ſeu torpens ſopore.CADit a mento:ipſius ut honeſtius rem e aplicaret manum cecidiſſe a mento inquit:nam collapſa manu ſe dormiens ſtrauit:& ita ad rem facta eſt paratior & amatori tradita maior oportunitas.

❡ MARS uidet hanc uiſamq; cupit potiturq; cupita: climax eſt color rhetoricus qui a latinis gradatio dicitur habetq; aptiorē artē ac fere nimis affectatam. ideoq; eſſe ratior debet: is eſt cū ante ad cōſequēs uerbū deſcendif q̄ ad ſuperius aſcenſum eſt. DIVIna furta fefellit ope cōpraeſſit illā dormiētē effecitq; ut numinis ut illa nihil ſentiret. ARBore nixa: quia languor coegit ut arbori incuberet. QVOD imagine ſomni uidemus: Macrobi. oium quae uidere ſibi dormiētes uidēter quinq; ſpēs ponit & nomina ſomnium Viſionē oraculū. Inſomnium & phantaſmae quibus ꝑprie uocat quod hoc loco narraf a Silua tegens uidelicet figuris & ambagibus uelatus nō niſi interꝑtatione intelligēdam ſignificationem rei quae demōſtraf. ANT. FAN. Gradatio Sōnium

Mars uidet hāc, uiſāq; cupit, potit' q; cupita
Et ſua diuina furta fefellit ope:
Somnus abit, iacet ipa grauis: iā ſcilicet intra
Viſcera, Romanae conditor urbis erat:
Lāguida cōſurgit, nec ſcit cur languida ſurgat:
Et pagit tales arbore innixa ſonos:
Vtile ſit fauſtūq; precor qd' imagine ſomni
Vidimus: an ſomno clarius illud erat:
Ignibus iliacis aderam: cum lapſa capillis
Decidit ante ſacros linea uitta focos: vitta
Inde duae pariter uiſu mirabile palmae
Surgunt: ex illis altera maior erat:
Et grauibus ramis totū protexerat orbem:
Contigeratq; ſua ſidera ſumma coma:
Ecce meus ferrum patruus molitur in illas:
Terreor a monitu: corq; timore pauet:
Martia picus auis gemino pro ſtipite pugnāt
Et lupa, tu ia per hos utraq; palma fuit:
Dixerat & plenam nō firmis uiribus urnam

DECidit uitta: ſignificās amiſſā uirginitatē. Erat enim uitta pudoris inſigne. Ouidius alibi. Eſte ꝑcul uitte tenues inſigne pudori. Idem ſummouimus oēs quas ſtola cōtingi ſumptaq; uitta negat. Tibullus: Sit mō caſta doce quāuis non uitta ligatos impediat crines. Inde duae pariter uiſu mirabile palme ſurgunt: E uitta delapſa. i. ex amiſſa uirginitate duae palmae ſorrexerūt: hoc eſt nati ſunt Remus ac Romulus. GRAuibus ramis: hi ſunt romani imperium oceano famam aſtris termi naturi. ECCE meus ferrum patruus molitur in illas: Amulius palmas ferro parat ſubuertere dum romulum ac remum iubet exponi ut pereant. MARtia picus auis gemino pro ſtipite pugnat Latini picum uenerabantur: autore Plu: & ab eo abſtinebāt: uel q̄ eum uxoris beneficio in auem mutatū putabāt oracula edere & interrogantibus reſpondere: uel q̄ ad romulum ac remū expoſitos nō ſolū lupā ſed picum quoq; acceſſiſſe credebant ac pueros aluiſſe. Vnde pro gemino ſtipite dicif hoc loco pugnare: uel q̄ eam auem marti ſacrā exiſtimarūt ut etiam autor eſt Strabo: quae uncis unguibus eſt & natura fidens & elata roſtroq; adeo firmo ut robora ſubuertat cum truncum ſaepe pulſando ad medullā uſq; penetrat: Eadem i auſpiciis magna eſt teſte Plynio: diciturq; picus martios a quo picenae regioni nomen inditum ē quia cum Sabini Aſculum proficiſcerētur in uexillo eorum dicif cōſediſſe. Seruꝰ ſcripſit romanā pomorū deā amaſſe Picū regē cuꝰ ē ſortita cōiugiū. Sed cū Circe cū amaret & ſpneref irata i auē Picū martiū uertit: qd' iō fingif qa augur & domi hūit Picū p quē futura noſcebat.

uitta pudoris inſignia

Cur picus uenerabatur a latinis Picus Martius Picena regio

❡ MARS uiſa ē hæc dormiēs a marte & i eo ſopore cōpreſſa exornatioq; ē hic locutiōis q̄ gradatio dr. q̄ nō an ad cōſequēs uerbū deſcēdif: quā ad ſupius aſcēſū ē: ut hic. MArs uidet hāc: iliā. ET cupit uiſā: q̄ uidit: & potif cupita. Ilia quā cupiuit. ET fefellit ſua furta: decepit ſtuprū ſuū hoc ē ipſā ſtupratā uirginē: OPE diuia: diuia potētia decepta ē illa: nā nihil ſentiēs grauida ē effecta. SOMnꝰ abit: expgefacta a ſōno grauior uidebaf. Cōceperat iā romulū futuꝝ urbis ui biū regiae cōditorē: SOMnus abit. ergo expgefacta ē. IACet ipſa grauis. nō. n. poterat & torpe ſōni & grauitate cōcepti tā cito ſurgere. IAM. ſ. certe: ERAT itra uiſcera rōditor urbis romulus q urbē cōditurus erat: toti orbi dominaturā. LANguida: ſurrexit tādē ilia: ſed lāguida: qa iā erat grauida: attamē ignorabat ipa: ui arbori inixa coepit qd p qetē uiderat ſecū repetere. CONſurgit: illa. LANguida: torpēs & pigra. NEScit. ipa. CVR ſurgat lāguida: torpēs neſcit ſe eē grauidā. ET pagit tales ſonos: talia uerba. INnixa arbore: uix poterat ſe tenere pedibꝰ: ergo arbori inixa ē. VTile ſit. fauſtū optat qd p qetē uidit: & uiſui & foelicitati ſuccedere. Praecor: inqt. SIT utile & fauſtū foelix Quod uidimus imagine ſōni p qetē: neq;. n. aliud ē ipſa p ſōnū uiſio: quā inanis q̄dā imago. AN erat illud clarius: lucidiꝰ aptius. Sōno: eēt ne illud uerꝝ: qd' uiſa ſum uidere. IGNibus illac. Nūc ipſa aggredif p qetē uiſā q̄ qdē oia aliqd portēdūt myſterii ut declarabimus. ADERā. iquit q̄ſi adeſſe uidebat. IGNibus iliacis: igni ueſtali exilio aduecto. ēt & ipſa una erat ueſtalē ignē ſeruātibꝰ ſed de igni hoc ſuo loco diſputabif. CVM linea uittā: uitta pānus erat tenuis quo ſacerdos utebanf. CVM uitta lapſa capillis: e capite meo. DECidit ante ſacros focos: an ſacrū locum ignis ueſtalis: uel ante ipſos ueſtales ignes: qd aliud portēdit lapſa uitta: quae pudoris iſigne eſt: q̄ uirginitatē ipſius iliae iā ēt collapſam & ad arā magis ire nō poterat. INDE: ab ipſa uitta ergo ab ipſa uirginitate rapta. SVRgūt pariter duae palmae: hoc portendebat naſcituros gemellos. PALma āt arbor uictoriae dedicata: ita & q ab his palmis naſcerenf uictores erāt orbis futuri. MIRabile dictu: mirabile dū dicif. ALTEra: palma. ſ. EX illis duobus. ERAT maior: Haec portēdebat romulū. ET grauibus: palmae ille ramis totū orbē obūbrauerat comis ſydera attingētes. hoc nil aliud ſignificare uult niſi ꝓgeniē romanā toti terraꝝ orbi dominaturā terminaturāq; coelo famā. iuxta illud Virgilii de caeſa iperiū oceano famā q terminet aſtris. ET ꝓtexerat: ille maior palma. RAMis grauibꝰ ꝓgeniae foecūda. TOTum orbē & cōtingūt: ramis ipſis: aut ipſe palmae. SVMma ſydera: ſua coma: ſua ſummitate: uel ad famā referas ut diximus uel q̄ eoꝝ alter referef in deos. ECCE meus: p hoc portēdif expoſitio Romuli & Remi quos deiici in ꝓfluentē iuſſit Amulius. ECCE patruꝰ meus: hoc ē Amulius. MOLitur ferrū. parat arma. IN illas palmas. ſ. qa parat eas incidere. TER reor. exterreor. ADmonitu hoc eſt recordatiōe. ſunt tū q dicant

PAV. MAR.

1

iuſſu ipſius Amulii:qui eas incidi iubet. ET COr pauet aut micat:hoc eſt tremit. TIMore: metu. MARtia picus:portendebat hoc educãdos eẽ eos lupa & a pico:unde Plutar.in uita Romuli. Aiunt ludam quandam ac uolucrem picum adeo ſumma cum beniuolentia infantibus aſtitiſſe:ut & hæc uerba benigne & ille alimenta plurima contuliſſet. Sed cum eiuſmodi animalium genera Marti in primis dedicata ſint & latini præ cæteris Picum colant:non mediocrem mater præbuit fidem eos præclaram martis ſobolem extitiſſe:& problemate.xx.diſſerit qua ratione latini picum uenerantur & eo uehementer abſtinent & inquit. An quod picum uxoris ueneficio mutatum ferunt. Auem deinde factum oracula edere:& interrogantibus reſpondere ſolitum. An hoc cum incredibile:tum monſtri plenum exiſtimandum:& altera fabula multo ueriſimilior. Ro.ac Re.cum regis iuſſu expoſiti eſſent:Non modo lupam mammas infantibus præbuiſſe:ſed picum quoq; ad infantes uentitaſſe:atq; aluiſſe Nā nunc quoq; locis nemoroſis ac ſiluestribus in quibus crebro picus appareat:lupum uerſari animaduerſum ē. An illud magis ut aliam alii deo auem.ſic picum marti ſacrum putauerunt. Eſt enim naturam fidens:& elatus atq; audax. Roſtrum quidem adeo firmum habet:ut robora ſubuertat:cum troncum ſæpe pulſando:ad medullam uſq; peruenerit.&c.Inquit ergo: PICVS per appoſitionem. AVIS martia:qa marti dedicata. Et lupa pugnāt pro gemino ſtipite:pro utroq; trunco palmæ:nam illa ubera:hic cibos afferebat. VTraq; palma:quia uterq; filius. FVIT tuta per hos:picum & lupam. DIXErat:finem fecerat relationi eorum quam per quietem uiderat:ſed dum loquebatur:urnam impleuit.quā poſtea ſuſtulit:nō tamē his uiribus quibus prius ſolebat:quia debilitata conceptione. DIXErat:hoc ſcilicet ipſa ilia.

Suſtulit, implerat dum ſua uiſa refert.
Interea creſcente Remo, creſcente Quirino
Cæleſti tumidus pondere uenter erat:
Quo minus e meritis exiret curſibus annus:
Reſtabant nitido iam duo ſigna deo:
Syluia fit mater ueſtæ ſimulacra feruntur
Virgineas oculis oppoſuiſſe manus;
Ara deæ certe tremuit pariēte miniſtra
Et ſubiit cineres territa flamma ſuos:
Hæc ubi cognouit contēptor Amulius æq
(Nam raptas fratri uictor habebat opes:)
Amne iubet mergi, gemlos ſcel9 unda refugit:
In ſicca pueri deſtituūtur humo:

ANT. FAN. ¶DVM ſua uiſa refert:alteri ſed ſibi ipſi narrat quæ dormiens uiderat. Notandum ſane Ciceronem quod phā- Phantaſma uiſum taſmata dicitur uiſum appellaſſe quod reuera nihil diuinationis apportat quemadmodum & inſomnium ſiue enipnion. RESTABANT nitido iam duo ſigna deo decem menſes abiiſſe ſignificat cum e duodecim ſignis zodiaci duo tantum ad implendum annum. Soli percurrenda reſtarent. SVBiit cineres:quia ueſta nihil aliud eſt q̄ flamma ut aliquibus placet:ideo flammam dicit ſeſe in cineres ſubtraxiſſe:ne a ſacerdote corrupta cerneretur. CONTEMptor amulius equitatis iniuſtus:ipſe alibi Proximus auſonias iniuſti miles amuli rexit opes. VICtor.uoti compos:propoſiti effector qui Numitori fratri regnum abſtulerat.

PAV. MAR. ¶ET SVſtulit ſurſum tulit. VRNAM plenā:uas illud aquarium. NON firmis uiribus:quia iam erat debilior. IMPLErat urnam ſuam. DVM refert ſua uiſa: dum ſecum uiſionem ſomni referebat. INTErea dum creſcebant infantes porrigebatur uenter eius:& latenti onere interius tumebat exterius:interea uenter erat tumidus. tumebat uenter. CRESCENte remo & creſcente quirino. Ro.qui quirinus appellatus eſt ut ſuperiore libro diximus. COELEſti pondere cœleſtis ſeminis:quia cœleſtia ſemina conceperat nam marte grauida effecta eſt. QVO MINVS:erat iam decimus menſis.perfectumq; tempus humani partus:de quo ſuperius diſputauimus:quando Siluia peperit. & cum uirginitas obſeruanda eſſet a Veſtæ miniſtris:pariente illa cognita eſt uiolata uirginitas:a quo quidem ſcelere abhorrente Veſta.ſimulachrum eius uiſum eſt oculis manum opponere:& alterni ignis flamma ſe ſub cinere abſcondiſſe. RESTABANT IAM DVO ſigna deo nitido:ſoli qui nitidis orbem radiis illuſtrat. DVO SIGNA:duo menſes:nam ſingulis menſibus per ſingula ſigna curſum tacit:quæ ſunt duodecim in zodiaco:quibus decurſis cõpletur annus:reſtabant ergo duo menſes. QVO MINVS:ut non. Exiret annus emeritis curſibus.e ſpaciis exactis & per tranſlationem a militia loquutus:quia dicimus emeritos:qui debita militiæ tempora compleuerunt. Sic emeritis curſibus:emeritis iam ſolis laboribus:erat igitur decimus menſis. SILVIA SIT MATer:nam peperit. SIMVLACHRA effigies:aut imagines. FERVNtur dicuntur. OPPOSVISSE oculis uirgineas manus:ne ſcelus inſpicerent miniſtram ſcilicet ſtupratam parere. TREMVIT CErte ara deæ:Veſte. PARIENTE dum pararet. MINISTRA:Ilia quæ credita uirgo erat. ET FLAMMA territa:ipſa ueſtalis flamma uelut refugiens ſcelus. SVBIIT Cineres ſuos:latuit ſub cineribus.ne uideretur iam a corrupta uirgine HVC ubi quæ ad rem hanc facerent diximus ſuperiore libro cum locus exigebat in uerſu Siluia ueſtalis cœleſtia ſemina partu ediderat:nato Romulum & Rhemum ex lege ſententiam ferens. Amulius iuſſit in profluentem deiici filiam necari.licet alii ſeruatam dixerint præcibus Anthus filiæ Amulii inundauerat tunc Tybris:cuius inundatione ceſſante remanſerant pueri cum Alueo in ſicco. AMVLIVS CONTEMPTor equi:equitatis & iuſtitiæ. VBI POSq̄. COGNOVIT hoc:illam ſcilicet peperiſſe. CONTEMPTor equi:ob hoc maxime. NAM VICtor:uoti compos. HABEBAT OPES raptas fratri:Numitori:& de hoc eodem loco ſuperioris libri diximus. IVBET mergi amne:in fluuio. GEMINOS romulum & remum. VNDA refugit ſcelus:nam ceſſauit inundatio:ut diximus.& ſic illi in ſicco remanſere. PVEri:romulus & remus. DESTituuntur:ab ipſa unda. IN HVMO ſicca in tellure ſine aqua.

¶LACTE ferino:lacte lupæ Cõſtat aũt lupos eẽ in tutela Martis teſte Porphyrione. NEC taceã ueſtras fauſtule paup opes. Si paupes ſũt fauſtulus & Laurẽtia cur autor eos opulẽtos uocat? Quia licet Fauſtulũ multi dicãt regii pecoris fuiſſe paſtorẽ q romulũ ac remũ īfantes Laurẽtiæ uxori educãdos dedit. De quo Varro inquit Quis fauſtulũ neſcit paſtorẽ fuiſſe nutriciũ. Coniectare tñ poſſumus eũ (ut inqt Strabo) fuiſſe ſubſiditũ quedã amulio locupletẽ q acceptos educauit īfantes. VEſter ho. ue. cũ laurẽ. di. hæc feſta ſm Var. Accalia dicebanẽ necnõ & laurẽtalia: ab Acca laurẽtia. Sed ut Plu. in q̃ſtionib⁹ tradit alia eſt Acca Laurẽtia quã ferũt romuli fuiſſe nutricẽ cuiuſq; diẽ feſtũ romãi mẽſe aprili celebrabãt & alia quã cognomẽto flauiã appellatã ſcortũ fuiſſe uulganſſimũ tradũt & deide euanuiſſe ĩ uelabro ubi prior laurẽtia ſepulta fuerat. Vñ factũ exiſtimo ut utriuſq; laurẽtalia eõ undanẽ. Cete. Feſtus laurẽtalia eẽ inqt cõiugis fauſtuli iuẽtionẽ remi & romuli laurẽtiæ feſta. Huic ſacerdos Martis libabat mẽſe aprilis ut ſcribit Plu. Sed & decẽ calẽ. ianuarias laurẽtalia celebrãtur iouis feriæ ut ait Macro. ĩ honorẽ laurẽtiæ: q cũ eẽt opulentiſſima po. ro. nũcupauit hæredẽ. Vñ ſolẽne ſacrificiũ ei iſtitutũ ẽ quo dijs manib⁹ eius p flaminem ſacrificareẽ iouiſq; feriæ cõſecratæ: qa exiſtimabant aĩas a ioue dari & rurſus poſt mortẽ eidẽ reſtitui. Lege Plu. in romulo & in q̃õnibus & Macro in prĩo ſaturnaliorũ a qbus & hæc & alia q̃ ad laurẽtalia ptinẽt explicãtur.

Lacte quis infantes neſcit creuiſſe ferino
Et picum expoſitis ſæpe tuliſſe cibos:
Non ego te tantæ nutrix laurentia gentis
Nec taceam ueſtras fauſtule pauper opes:
Veſter honos ueniet cum laurentalia dicam
Acceptus geniis illa december habet:
Martia ter ſenos proles adoleuerat annos
Et ſuberat flauæ iam noua barba comæ:
Omnibus agricolis armentorumq; miniſtris

ANT. FAN.
Lupi in tutela Martis
Accalia ĩ Laurentalia
Acca laurentia

ACCEptus geniis: Vel qm̃ hyems natura genialis ẽ: ut iuitat genialis hyems Vel pp ſaturnalia q̃ antiqtas celebrauit mẽſe decẽbri uno tñ die hoc eſt. xiiii. calẽ. ianuarias: mox triduo: deinde diebus. vii. e qbus qnq; feſti habebãtur. Vñ illud eſt Martialis: Omnia miſiſti mihi ſaturnalibus imber Munera cõtulerat q̃ tibi qnq; dies iis adiũgebãtur epulationes ut autor ẽ Feſtus. Quã ob cãm decẽber genialis ob uoluptates potuit appellari. Quotiẽs. n. uoluptati operã damus ĩdulgere dicimur genio teſte Seruio uñ genialis nomẽ deducitẽ. Iuuenalis: Genialis agatẽ iſte dies. Gaudet. n. noſter genius uoluptate ad quã natura pcliuiores ſumus. Quare genialia curare dicitẽ q lautius uiuit autore donato: & geniũ fraudare dñr q neceſſaria & iocũda naturæ ſubtrahũt ter ſuũ defraudãtes geniũ. Eſt aũt genius ut qdã uolũt naturalis deus uniuſcuiuſq; loci uel rei uel hois. Nullus. n. locus ẽ ſine genio ut placet Seruio: q p anguẽ pleruq; oñditẽ. Perſius: Pinge duos angues pueri ſacer ẽ locus. Et nos cũ naſcimur duos ſortimur genios: quorũ alter hortatẽ ad bona: alter depramat ad mala: licet qdã dixerint ad bona qdẽ honeſta ĩpelli nos genio & numine quodã familiaris nobis naſcẽtibus dato: parua uero roſtra m̃ētenos cupe q̃ ſua ſpõte mouetẽ. nec fieri poſſe: ut praua uolũtate nnminũ faciam⁹ qbus nihil malũ cõſtat placerẽ. Huic deo frõs dicata ẽ ut auris memoriæ: dextris fidei: genua miſericordiæ: quẽ Feſt⁹ refert: deorũ filiũ eẽ ac parẽtẽ hoim ex quo holes gignũtẽ: ppea meũ geniũ noiari qa me genuit. Alii geniũ appellari deũ: qui uim obtinet rerũ oium gerẽdarũ. Sũt & q geniales deos dixerũt aquã: terrã: ignẽ: aerẽ ut autor ẽ idẽ Feſtus hæc enĩ ſũt rerũ ſemia. Duodecĩ quoq; ſigna & Lunã ac Solẽ ĩter hoc rõputabãt quos geniales dixere a gerẽdo qa plurimũ poſſe putãtur: uñ & eos gerulos appellarũt. MARtia ter ſenos &c. Romulus ac Rem⁹ Martis filii creuerãt ad ãnos. xviii. nã adoleſcere iterdũ ẽ creſcere: ut Dũ pria nouis adoleſcit frõdib⁹ ætas. Vñ adoleſcẽtes dicti.

decẽber genialis

genius

¶LACTE quis: hoc etiam ſuperius diximus: lupam. ſ. illis ubera porrexiſſe: & picum cibos contuliſſe. QVis neſcit. quaſi dicat oẽs ſcire debẽt. INFAntes: ipſos. ſ. romulum & remũ. CREuiſſe: quaſi educatos adoleuiſſe. PAV. MAR.

LACte ferino: lacte lupino. ET picũ: quæ eſt auis martia Sæpe tuliſſe cibos expoſitis extra amnem iacẽtib⁹ NON ergo te: ut attigimus ſupiori libro accurrẽtibus ad miraculũ paſtoribus. Lupa lac pueris præbẽte: Fauſtulus cõcedẽtibus cæteris eos educãdos accepit. Rediẽs domũ cõiugem enixam inuenit: ſed mœſtam ut Diony. inquit: infante mortuo: ſolatur eam uir: gemelloſq; illi pro uno extinctos educãdos tradit: appellataq; eſt hæc laurẽtia: quæ quia corporis fuerat liberioris: dixere multi ideo creditũ fuiſſe a lupa educatos: quod quæ corpus p uulgaſſet: lupa appellari ſolita ſit. huius laurẽtiæ ob hãc educationẽ ſolẽne feſtũ apud ueteres romanos celebratẽ decẽbri mẽſe: ſed cũ poſteritati ſex ouidianorũ faſtorũ libri deperierint: ſacrum illud ex Poeta referre non poſſumus fuit poſtea & eiuſdem nominis & famæ mulier Acca laurẽtia: cui a populo romano in Iouis feriis ſacra inſtituta fuere. Decimo die calẽdarum ianuariarũ: ut Macrobius refert. ut autem Plutar. ſacrificabatur huic aprilis mẽſe: cuius illa ab utroq; horum fabella referẽ: de edituo Herculis deũ teſſeris prouocãte. ut uictus ſcorto: & cœna mulctaretur: qui poſtea ſcortum. hoc inter ædes incluſit: poſtea Tarutio nuptam uiro ditiſſimo: quo mortuo ditata mulier populũ romanũ reliquit hæredem: ideo ab antho in uelabro loco celeberrimo urbis ſculpta eſt. ac ſolẽne ſacrificiũ inſtitutum. Sed ut refert Plutarchus: ubi Tarutio nupſerat: reliquum uitæ tempus adeo cum laude & gloria uixiſſe: ut ab acolis Theophila nominaretur: & eos ideo honores a romanis conſecutã: eo eam in loco euanuiſſe ubi ſuperioris laurẽtiæ corpus iacebat: quẽ poſtea bilaurum uocauere. Cato autem ut Macrobius autor ẽ illam inquit meretricio quæſtu locupletatam reliquiſſe populo romano agros. Turacẽ: Semurum: Lincerium. & Solinium & ideo magnificẽtia ſepulchri. & annuæ parentationis honore dignatam: Macer uero fauſtuli cõiugẽ Tarutio tuſco poſt exceſſũ primi uiri nuptã ait. & eius hæreditate ditatã po. ro. hæredẽ reliqſſe. Idẽ fere dicerẽ uiderẽ: quo ad edituũ ſpectat. Plu. p. xxiiii. & eã flauiã a romãis noiatã aſſerit. & Var. meminit laurẽtinarũ feriarũ ac Acca laurẽtia. cui ſacerdotes publice parẽtãt: &c. ſed ad poetã redeamus: ſermonẽ ad ipſã laurẽtiã cõuertit. O LAurẽtia nõ taceã: nõ tacere debeã ego te. NVTrix tãte gẽtis. tãtorũ uirorũ: quãti fuere romulus & remus. NEC taceã o paup fauſtule ueſtras opes: qbus ſ. romulũ educauiſtis ſub uro tugurio. VENiet ue. ho. o

fauſtole & laurentia. CVM dicam cum ſcribam laurentalia: nam feſta illa in decembri appellata fuere laurentalia ab ipſa laurentia. Aliqui tamen dicunt laurētinalia. December acceptus genus habet illa laurētalia .ſ. & ſi ſuperius dixi genium eſſe deum. qui uim haberēt rerum gerendarum: & genium deorum filium & parentem hoim & uniuſcuiuſq; loci deū: ponit tñ interdū pro uoluptate: cum dicam indulget genio: hoc eſt indulget uoluptati: dicimus ergo decembrem acceptū geniis ob ſaturnalia: quæ eo menſe fiebant: conuiuia uoluptuoſa celebrabant. MARtia terre: educati fuere hi a fauſtulo & coniuge. Sunt tñ qui dicāt Numitorem conſcium alimenta clam ſuggeſſiſſent Plu. refert: & litteris apud gabios eruditos Romulum autem & remum uocatos: quoniam rumas .i. lupæ mámas emūgere cōperti ſunt. Erant indole aūt quaquā ſeruili: ſed quæ magnitudinem quandam: & probitatem præſe ferret: cum ambo adoleuiſſent uiribus ac aio ꝓdiri quo quæq; res factu difficilior erat eo audacius ſe conferebant: ea de ſe ꝓſtabat romulus: quā potius imperatorio uiro: quam ſeruo apertiora eſſe uidebant contribulos: & quēq; ex infimo loco uirum ambo ad ſe cōtrahebant. NEC pluris regis ꝓſides: & regii pecoris magiſtro exiſtimabāt minas: & aliorum in ſe furorem parui ducebant uictu & cōſuetudine liberali præ cæteris utebātur: id in primis haud quamquā ingenui hominis officiū eſſe rati: ſi otio aut ignauia deſipiſcere animos ſinerent: ſed curſando. uenando: ꝓdones ꝓfligando: fures capiundo: uiolentiſſimis quibuſq; manus inferendo: gloriam ſibi parare poſſe putabant: hæc ex Plutarcho: quæ quidem & poeta delibat. Et in natali: ubi de eorum educatione agitur. Suſcipit tunc illos Euandri Fauſtulus archas gente ſatus: ſecumq; refert: & tradit alendos uxori clarū: cui tunc laurētia nomē. Educāt hæc creſcūt cœleſti ſemine nati Iam tum iuuenes. iam pectore forti Nō his cura greges armētaue paſcere. nō hos paſtorum cultus: & fiſtula pacta iuuabat: ſed ſtudium ludis primam exercere iuuentam: aut iaculo: aut nuda corpus laſſare paleſtra. Et ſophiæ gabiis ambo incubuere pelaſgæ. Fauſtuleas tutantur opes cæduntq;: fugantq; latrones: & cura fuit cui uiuere rapto. MARtia proles: martis filii. ADOleuerat ter ſenos annos: creuerāt in octauū & decimū annū Adoleſcere enim creſcere eſt: inde adoleſcés dicit: & adolere ē urere ut apud Virgilium. Verbenas adole pingues & adolere augere: honorare. ꝓpitiare: ut illud cura penſi ſtruere & flāmis adolere penates. ET noua barba: noua lanugo. SVBerat flauæ comæ. flauis crinibus.

Iliadæ fratres iura petita dabant:
Sæpe domū ueniūt prædonū ſanguine læti
Et redigūt actos in ſua iura boues:
Vt genus audierant aios pater editus auget:
Et pudet in paruis nomen habere caſis:
Romuleoq; cadit traiectus amuli[illegible]
Regnaq; longæuo reſtituuntur auo:
Mœnia cōdūtur, quæ quāuis parua fuerūt:
Nō tamen expediit tranſiliiſſe Remo:
Iam modo, q̄ fuerāt ſiluæ pecorūq; receſſus:
Vrbs erat æternæ cum pater urbis ait:
Arbiter armorum de cuius ſanguine natus
Credor, & ut credar pignora multa dabo:
A te principium Romano ducimus anno
Primus de patrio nomine menſis erit:
Vox rata ſit, patrioq; uocat de noie mēſem.
Dicitur hæc pietas grata fuiſſe deo.

ANT. ¶ ILIAdæ. Patronymicum abuſiuū ab eorū matre Ilia.
FAN. ANImos pater editos auget: quia ferunt accœpiſſe romulū a fauſtulo q, eſſet martis filius: aperit aūt romulo eā
Iliadæ rem fauſtulus metu ſubactus. Lege Liuium. Romuleoq; cadit traiectus amulius enſe. Amuliū & remus & romulus obtrūcarunt quantum e Liuio & aliis colligit: quorū Liuius undiq; inquit regi dolus nectitur. Romolus non cū globo iuuenum (nec enim erat ad uim apertā par) ſed uliis alio itinere iuſſis certo tpe ad regiā uenire paſtorib' ad regē impetū facit: & a domo Numitoris alia cōparata manu adiuuat remus: ita regem obtrūcant. Cæterum Florus ſtatim inquit prima iuuenta patruū amulium romulus ab arce deturbat. REGna. regnum Albæ interfecto Amulio numitori reſtitutum eſt. NOn expediit. non fuit utile: Eſt aūt figura Liptote ac ſi dicat: pernitioſiſſimū fuit remo tranſiliiſſe urbis mœnia: ob id enim dicit interemptus. AETEmæ urbis: Virg. Imperium ſine fine dedi. A te principium romano ducimus anno: ab eo mēſe quem a nomine tuo denominauimus ideſt a martio: quē tum eo tēpore ſola denominauerat uoluntate: nam ſequitur. Patrioq; uocat de nomine menſem
PAV. ¶ FRATres iliadæ: Romul' remuſq; Iliæ filii. DA
MAR. bant iura petita: reddebant ius ac dominii. OMNibus agricolis: agrorū cultoribus. ET miniſtris armentorū: hoc eſt paſtoribus. quibus curæ erāt armenta. SAEpe domū: ſi qn̄ ꝓdones abegiſſent armēta recuperabāt illa ꝓdonū cede. SAEpe ueniūt domū: redeūt domū. LAEti ſanguine ꝓdonū: quos ipſi uulnerauerāt. ET redigūt: redocūt. BOVes actos ꝓ abactos a ꝓdonib'. In ſua iura: in ſuā ptātē: q mō fuerāt i ptāte ꝓdonū. VT. poſtq̄. AVDierāt genus. uñ originē haberēt. PATer editus. manifeſtatus a Fauſtulo ipſoq; romulo rē aperuit. AVGet aios: & ſi magnanimi erāt: tūc lōge maioris facti ſūt animi. ET pudet eos. HABere nomē. hoc eſt famā & laudē. IN PAruis caſis. hoc ē i tuguriis: nā decuiſſet eos urbibus dñari. Romuleo: ut ex Plu. & Diony. excerpſimus orta cōtētione iter Amulii: numitoriſq; paſtores. ob pecorū pabulationē: Ro. & Re. aduerſantes oppreſſere. & itacti cū ꝓda domū redierē: idignatus numitor his inſidias ſtruit: occupatoq; i ſacris Ro re. capt' ē: ductus regi. cui' ſuppliciū nūitori cōceſſū ē. Sꝫ motus nūitor & idole & cōſtātia Remi cœpit iterrogare q ēēt relata expoſitiōe gemellorū perculſit numitoris aīum nepotū memoria romu interea fratris auxilio cū magna manu accurrens. Fauſtulo rē oēm aperiente cogniti ſunt ambo numitoris nepotes: ircuēteſq; in amulium illum obtruncant Albanorūq; regē numitori reſtituūt. CAdit ergo. Amulius traiectus tranſfixus. ENSE romuleo. romuli gladio. Et regna reſtituūtur auo lōgæuo: numitori auo materno iam ſeniori. MOEnia cōduntur: numitor iis conceſſit ut illuc ubi educati fuerāt: coloniā traducere poſſent.

Aedificata ergo, ſunt ibi moenia urbis romæ q̃ cũ p̃ter edictũ trãſiliiſſet remus a celere qui moenibus præerat obtruncatus ẽ:licet alia de eius morte cã referat:quã ſuperiore libro attigimus:& inferius latius explicabimus MOEnia:ergo rõana.ſ. COndũt:ædificant. Q Væ quãq̃ fuerũt parua tũc cũ primũ noua erãt. NON tñ expedit:utile fuit. REmo trãſiliiſſe:trãſaltaſſe qa ob id extinctus eſt. IAM mõ:loca ubi roma cõdita eſt prius erant inculta & nemoroſa & feraꝝ ſaltus iõ hic. IAM mõ:& ſi idẽ uideat ſignificare.differunt tñ. IAM erat urbs qua:ea parte qua. MOdo:paulo ante. FVErãt· ſiluæ & receſſus: ſemotiones ſeu loca ſemota. PEcorũ beſtiaꝝ. CVM pater urbis:hoc ẽ romulus. AIT:dixit uerba:quæ ſequunt. ARbiter: longa rerũ relatione ad hoc uenit unde primus anni mẽſis marti dicatus fuerat a romulo ſ.ipſo:qui cõdita urbe romani anni principiũ.Marti genitori dicare uoluerit hæc ergo fuere eius uerba. O ARbiter armoꝝ:o bellorũ domine:aut o armis p̃ſidens. DE ſanguine cuius credor: ego.ſ.natus. ET dabo multa pignora: q̃ſi multã fidẽ. VT credar.ſ. ex te natus:nõ ſtat adhuc ſnia:ſed ſeqtur. DVcimus.p deducimus:uel dicimus. A TE principiũ anno ro.ut a martio icipiat. PRImus menſis anni erit de primo noie:quia a marte martius dicet in dei patris reuerentiã. VOX:ipſius romuli. FIT rata:firma:quia ſeruauit quod dixit. ET uocat menſem de nomine primo: quid martium a marte. HAEC pietas:hoc filii officium erga patrem. DICItur fuiſſe grata deo ipſi marti quia placuit eo affici honore.& habere primũ menſem ſibi conſecratum.

Et tamen ante oẽs Martem coluere priores.
Hoc dederat ſtudiis bellica turba ſuis:
Pallada cecropidæ,minoia creta Dianam.
Vulcanum tellus hipſipylea colit:
Iunonem ſparte.pelopeiadeſq; mycenæ.
Pinigerum fauni mænalis ora caput:
Mars latio uenerãdus erat,qa p̃ſidet armis.
Arma feræ genti,remq; decuſq; dabant:

¶ANTE oẽs martẽ coluere priores:Latini martem'ẽt ante romulũ p̃cipue coluerunt cũ eos militia delectaret ac belli ſtudium. CEcropidæ:Athenienſes a crope:ii i re Palladẽ coluerũt a qua ferũt athenis fuiſſe nomẽ ipoſitũ:uota eſt fabula. MInoia creta dianã:cretẽſẽ dianã colunt quã ibi a retibus dictynnam dictã nõnulli uolũt Lege Strabonem libro.x.eius Geographiæ. Solinus autor aſt cretenſes Dianam quã religioſiſſime uenerãtur Britomartem gentiliter nominare:quod nomẽ ſermone noſtro ſonat Virgineam dulcem:cuius ædes Dedali manus oſtentat quã nemo niſi ueſtigia nudus ingreditur. VVLcanũ tellus hypſipylea colit: Lemnon dicit ægæi maris inſulam celeberrimam ubi regnauit. Thoas pater Hypſipyles qui Liberi filius fuiſſe dicit teſte Lactantio grãmatico.In hanc iuno Vulcanũ ſuũ ac iouis filiũ e cœlo p̃cipitẽ dedit ubi a Simiis exceptus ac nutritus dicitur.Fingitur aũt p̃cipitatus in hanc inſulã quia uulcanus ignis eſt & conſtat fulmina ex aere cadentia crebro in eã deiici. SPARte pelopeadeſq; mycenæ Sparta eſt urbs Laconiæ quam & Lacedæmonẽ dicimus.Sed & ſparta & ſparte recte dicitur. Hãc & mycenas agamẽnonis patriã Plynius dat Achaiæ. Vtrũq; oppidũ iunonem colunt:& Mycenarũ incolæ cũ argiuis cõiter. PInigerum faunũ. BEne addidit ora Menalis cum dixiſſet Pinigerũ.Legimus.n.in Buc.Mœnalus argutumq; nemus p noſq; loquentes ſemp habet:& pinifer illũ etiam ſola ſub rupe iacentẽ mœnalus.Sane faunus Pici filius de quo multa diximus primus in latio.Saturno eius auo ſacra inſtituiſſe dicitur:ut.C.Baſſus memoriæ prodidit:& faunam ſororem eandemq; uxorem ac picum conſecrauit:ab eo qui noctu in pellibus oracula patebant in latio furere conſueuerunt.

ANT. FAN. cretẽſes. Dianam colunt. Dictynna. Britomars. Lemnos. colit uulcanum Spta & micenæ iunonem colunt. Faunus piniger. Faunus

¶ET tñ:& ſi a romulo pricipiũ anni a marte ſumptum eſt.Martẽ tñ longe ante romulũ italos coluiſſe cõſtat quia ipſa natura bellica gens & tamen priores:latini.ſ. COluere martẽ ante omnes deos.ſ. BELlica turba qualis eſt latina. Dederat hoc ſuis ſtudiis ſuæ militari diſciplinæ ſuæ armorum peritiæ:ſed poſſet per hypalagem reſolui quaſi ſua ſtudia debere hoc:ut Martẽ.ſ.colerent. BEllicæ turbæ:latinæ multitudini bellis aſſuetæ.

PAV. MAR.

Pallada.quæq; externã regio ſuũ habet numen.Latini tamẽ martẽ præ cæteris colunt.Colunt pallada athenæ Creta dianam.Lemnos Vulcanum.qui deus eſt ignis.Cecropidæ.athenienſes a Cecrope rege qui in Attica regnauit ante proditũ Ilium.ut eſt teſtis Euſebius.annis trecentis.lxiiii. Colunt pallada.Mineruã.de qua paulo ſuperius diximus.erat enim Athenis in ſaxo,ut Stra.refert.Vetuſtum mineruæ poliadis tẽplũ.in quo lucis inextinctæ lychin erat:& uirginum domus:quã Ictinus cõdidit.Vrbs ſacra palladi: cum rebus bellicis præſit:& ſtudiorum diſciplinis:quibus athenæ aliquando principatũ obtinuere. VEL quod certans de imponendo urbis noie cũ Neptũno aſtantibus duodecim diis uictrix fuit:ut i odiſſea diximus. CREta minoia:a minoe primo Iouis & Europe filio. COlit dianã:colitur in creta diana:cuius tẽplum eſt in dycteo mõte cretæ.Vnde dyctinna appellata ẽ:licet a Callimacho referatur:quod Strabo nõ aſſerere uidet.Brithomartẽ uirginẽ: Minois uiolentiam euaſurã e dycte fugientẽ in tia dyctia:ideſt retia piſcatorũ deſiliiſſe:unde locum dyctinã appellauere.Quapropter & alii tradunt ſecutam peſtem in Creta:& ex oraculo habitum:ut ædem dianæ cõderent.& inde dyctanam appellatam. CREtam autẽ inſula a ſeptentrione:ut ſtrabo inquit ægæo ab luitur. Pelago ſimul;& cretico ab Auſtro abluitur aphro. Ad occidentẽ.ut Euſtachois ait Egillam & Cytherã inſulas ſpectat. Ad orientẽ carpaton.Dictaq; referentem eodẽ Euſtachio.ut antiqui dicũt ab habitantibus in eo. Curetibus i cureta:& per ſyncopam reta. Alii a crete quodam iouis filio nominatam dicunt. Arrianus autẽ inquit:nõ creta cognominata eſt:ſed Cres ab eo qui iouem abſcondit in monte dycteo:quando Saturnus inquirebat eum perdere uolens.Archias autẽ Creetem illam nominauit adiectione littere .e. TELlus hipſypilea: hoc lemnos inſula ab Hipſipyle Toantis filia:quæ in ea regnauit.Eſt enim in ægeo mari ab oriente Troiam:ab occaſu aton ſpectans:a borea thraciam,ab'auſtro:ſed longo tractu cretæ eſt oppoſita in'hac aliquando fuere noſtræ delitiæ COlit uulcanum idem aſſerit Euſtachius:colitur in ea uulcanus tertius ioue & iunone natus. Quattuor enim

fuere uulcani: primus Cœlo natus:alter Nilo:qui dictus eſt Opas quem regno ægyptii præfecerunt:cui etiam inuentio ignis aſcribitur. Tertius de quo hic agimus iouis & iunonis filius:qui lemni fabricæ præfuiſſe dicitur Quartus pui tenuit inſulas propter Aeoliā:de his etiā in odiſſea diximus. SPARtāi: & micenei ante alios deos iunonē colebant & arcadia faunū. SPArte colit.ſ. IVnonē.ſparta uel ſparte dicimus:eadē quæ & lacedæmon in laconia. Taigeto monti ſubiicitur:ut ſtrabo inquit:ſed cur ſpartani dicti Trogus libro tertio docet.q fuere nati ex eo promiſquo cōcubitu:ob notam materni pudoris ita uocati ſunt.Et micenæ pelopeiades.a Pelope:tum quod fuit in pelopōneſo:tum quod ea regia pelopidaꝝ micenas enim ut Strabo refert:Perſeus cōdidi cui Sthenelus ſucceſſit in regno.Hæ poſt argos ampliora ſuſceperunt incrementa ꝑpter cōmigrantes i eas pelopidas:nam cum omnes ad Atrei filios confiſterent.Agamēnon grandior natu regnū adeptus:uirtute duce comite fortuna regiōis poſſeſſionē ampliauit.ob hoc igiť. PElopoiades:micenæ:quas inter & argos:nam ſolū inter ſe diſtant.l.ſtadi.erat tēplum iunonis ambabus urbibus cōe:in quo Policleti ſimulachra artis laude omnium præſtāntiſſima. ORA menalis:Archadia a menalo mōte:ut ſuperius dictū eſt. COlit,caput pinigerum fauni.Faunū ipſum pinu coronatū:de quo in primo & ſecūdo libro diximus:ſicut cætera loca habent ſua peculiaria nomina :ita numen Martis peculiare erat romanis.propter præſtantiam rei militaris.MArs erat uenerandus:ſumma cum ueneratione colendus. LAtio:in latio a romanis. QVia præſidet armis: nam in ſua poteſtate ſunt arma:& bellis præeſt. ARma dabant feræ genti:populo,ro.feroci in bello. ET rem.hoc eſt imperium. ET decus.ornamentū & gloriam:& eſt entimema a cōſequenti.Mars preeſt armis. & illi armis cæteris ꝓſtant.ergo colere debent.Martem.qui illis fauet.Non modo romani. ſed alii quoq; latini nominis populi etiā aliqui ex etruſcis menſem martiū hebebant:ut in eorum faſtis uidere licet.Verum poſtea romano imperio ſuccumbentes:ut leges a romanis.ita & anni quoq; ordinem accepere.

> Quod ſi forte uacat pegrinos iſpice faſtos
> Menſis in his etiam nomine Martis erit.
> Tertius Albanis,quintus fuit ille Phaliſcis
> Sextus apud populos Hernica terra tuos:
> Inter aricinos,Albanaq; tempora conſtat
> Factaq; Telegoni mœnia cælſa manu:
> Quintum laurentes:bis quitū equulus acer.
> Atribus hunc primū turba forenſis habet:

AOTO. FAN.

¶PER Egrinos inſpice faſtos. quarūdā urbium faſtos quæ in italia ſunt.Has peregrinas uocat uel eaꝝ faſtos peregrinos qđ aliquando nō fuerit iidē qui & romani TERtius albanis.apud albanos martius aliq̄n tertium in āno locū tenuit:i apud Phaliſcos qntū:apđ Hernicos ſextū apđ arcinos & Thuſculāos tertiū quēadmodū & apđ albāos. HErnica terra. Strabo auctor ē Hernicos quorum nobiliſſima olim ciuitas fuit anagnia lauinio & albæ ac ipſi rome eſſe uicinos.qui(ut placet Seruio)ſic dicti ſunt quia ſaxoſos montes habitant.Sabinoꝝ.enim lingua ſaxa herne uocantur.Sed (ut Iginius ſcripſit in libro ſecundo urbium teſte Macrobio) Hernicus quidā pelaſgus dux hernicis fuit a quo ita appellati ſunt. Fuerunt enim uetus colonia pelaſgoꝝ. INter aricinos albanaq; tempora conſtat.Sic dictum ut ſæuius iter ſe conueniturſis i.cōuenientia ē.Albana aūt tēpora uocat faſtos albanorū tempora cōtinētes. FActaq; telegoni mœnia cælla manu. Tuſculū dicit a Telegono circes & Vlixſis filio conditum. Vnde ait Horatius.Nō ut ſuperni uilla candens thuſculi circæa tangat mœnia.Et Sillius mœnia laerte quondam regnata nepoti. Hoc oppidum.ut ſcribit Strabo.egregiis ornamentis inſigne & uineta olim & tecta magnifica coronarunt ubi Telegonus mamiliam filiam procreauit.a qua teſte Feſto Mamiliorum familia eſt appellata.Sane tanta fuiſſe ordinis menſium incōſtantiā uerū exiſtimari poteſt cū regnante Romulo ut inquit Plutar.ꝑter & rōnē & ordinē menſibus uteretur.Quintū laurentes biſquintū equiculus acer martius apud laurētes quintū locū apud Aequolos decimū tenuit Sūt aūt æquli populi Sabinis finitimi.Vnde Ancus martius ius feciale trāſtulit quoad res repetendas legati uterentur.Hos Naſo hic acres Vergilius horridos uocat:ut Horrida ꝓcipue cui gens aſſuetaque multo uenatu nemorum duris æqcula glebis armati terram exercēt ſempq; recētes.Cōuectare iuuat ꝓdas & uiuere rapto. ATRIbus hunc primum turba forenſiſ habet ſenſuſ eſt:apud æquiculoſ qui in foro iudiciali uerſabantur quarto loco martium habuerunt.Sunt qui romæ ſeruatum aliquando in rebuſ iudicialibuſ eum ordinem uelint quod non placet.Alii per forenſem turbam accipiunt quattuor tribuſ urbanaſ i quaſ Fabiuſ Cēſor omnem Forenſem turabm excretam coniecit auctore Liuio.

Hernici
Herne
Tuſculum
Mamilia
Equiculi

Telegonus
Mamilierum familia unde.

PAV. MARS

¶QVOD ſi forte uacat ſi forte uacuum eſt tibi tempus ab aliis curis iſpicere. FAſtos.faſtorū libros. PEregrinos.nō itelligas græcos aut barbaros.ſed aliaꝝ urbiū i italia qm̄ italorū locorū ſubiecit exempla. ERIT intus:faſtorū libris peregrinis. ERit menſis noīe martis.erit inſcriptus martiuſ menſiſ. Albani cum annum decem menſium haberent:haberent & ipſi menſem patri dicatū:eūq; tertio loco numerabant:phaliſci autem quinto heraici ſexto:aricini uero & thuſculani eodem loco habebant:quo albani. TERTius albanis menſis martius erat tertius in ordine anni ab Aſcanio inſtituti in alba:quæ ab eo condita eſt:ita enim in faſtorum libris & annalibus eorum cōſtare dicebať ille:martius FVit,quintus:quinto loco. PHAliſcis:āno phaliſcorum de quibus in primo diximus.qui ſunt in etruria.non tamen ab urbe multum diſtantes: habuereq; originem ab Haleſo:quem alii filium.alii aurigam Agamemnonis dixere . O hernica terra fuit ſextus apud populos tuos hernici populi ſexto loco martium numerabant. Via latina ſunt hernici: in quibus eſt agnania urbs olim inſignis .ut Strabo ait:& Virg.Hernica ſaxa colunt:quos diues anagni paſcit.hi autem oriundi ſunt a pelaſgis:& appellari ita a pelaſgo quodam duce ſuo.qui hernicus nominabatur. cuius rei meminit Theodotus Idem etiam Iulius Iginius non paucis uerbis probat. ET conſtat inter arcinios:& albana,tempora:& mœnia

cælſa facta manu Thelegoni:cõuenit idẽ ordo mẽſis inter albanos:aricinos & thuſculanos:eũdem enim ordinẽ ſuare:quoad ſtetit alba:iõ dixit albana tpa:qa ab aſcãio ad Tullũ hoſtiliũ:q eã ſubegit:pugna trigemina uctor & diruit. Aricini aũt ab aricia ñ lõge ab alba:quã alii ab Hippolito ubi reuixit:alii ab oreſte alii ab archilo ſiculo ædificatã uolũt. THElegoni:thelegon⁹ Vlixis ex Circe filius a quo tuſculũ cõditũ aiũt .ide tuſculani. Laurẽtes qnto loco & equculi decimu loco. MARtium numerabãt:forẽſes uero quarto. LAVrẽtes:a laurẽto oppido: ubi regia latini fuit. HABent quintũ:quito loco. Nã quintus eoꝝ mẽſis appellat̃. EQVICulus acer: fortis. HAbet bis quintũ:hoc eſt decimũ. Nam decimo loco martium menſem habebant. EQVI & equiculi ſunt inter marſos:& ſabinos utriſq; finitimi:& alba erat equoꝝ caput.& i equculis primæ urbes ſũt Clyternũ & Caſſeoli. TVRba forẽſis habet hũc:mẽſem martiũ. PRImũ a tribus:primo loco poſt tres mẽſes:& ſic erat qrtus i ordine fori ꝓpe reate in ſabinis:ide forẽſes poſtea dicti fuere foruli:& eos quoq; Strabo Sabinoꝝ eẽ ait. Verũ cũ ſubſequẽte ſabinoꝝ meminerit. Putãt aliqui melius dicendum turba ferenſis:hoc eſt ferentini a ferentino oppido:quod ſtrabo uia latina ponit:& eſt in ipſis hernicis. Sabini & peligni quarto loco martium habebat.

Et tibi cum proauis miles pelignæ ſabinis
Conuenit,huic genti quartus utriq; deus
Romulus hos oẽs ut uinceret ordine ſaltẽ:
Sanguinis autori tempora prima dedit:
Nec totidẽ ueteres,quot nũc hũere calẽdas
Ille minor geminis menſibus annus erat:
Nondum tradiderat uictus uictoribus artes
Græcia:facundum ſed male forte genus:
Qui bene pugnabat,romanã nouerat artẽ:

¶ET Tibi cũ pauis miles & peligne ſabinis cõuenit: Sabinis ac Pelignis cõuenit.i.conuenientia eſt:q utraq; gens qrto loco deũ martẽ.i. Martiũ habẽt. Vocat autẽ Sabinos pauos pelignoꝝ:qa ſunt qui pelignos Sãnitib⁹ tribuſit:& Samnites nouimus teſte. A. Gel. a Sabinis ortos gẽte antiqſſima ut autor ẽ Strabo:a qua ut idem inqt Picẽtini Sãniteſq; in colonias deducti ſunt. Eidẽ gẽs ſimplicitate ac bõitate oẽs ſuparũt a religiõe ac deoꝝ cultu Seuina appellata:ut Pli. ſcri. Cæteꝝ:ut ait Feſtus: Peligni ex illirico orti ſunt. Inde enim ꝓfecti ductu Volciſci regis cui cognomẽ fuit Lucullo partẽ italiæ occuparũt. Eius nepos Pelicus fuit a quo peligni nomẽ acceperũt. Sciendũ proaui uocabulũ nõ ſemꝑ accipi pro eo qui ꝓpe auum eſt. Nã maiores ſæpe & auos & pauos & atauos appellamus. Ordine ſaltẽ: quia dixerat menſis in his etiam noĩe martis erit. Ergo ſi non mẽſis denoĩatione:ordine ſine dubio reliqui a Romulo uicti ſunt a quo martius primo loco cõſtitut⁹ eſt. Calẽdas:a parte totũ acipimus hoc eſt mẽſes qui decẽ tm̃ ut diximus fuere ſub romulo. NONdum tradiderat uictas uictoribus artes græcia. Nõ miꝝ ſi romulus annum ſuũ Solis curſui accõmodare neſciuit:quia romani nõdum a græcis aſtrologiã acceperant quos poſtea domuerũt. FACundum ſed male forte genus. Euſebius autor eſt apud barbaras nationes quas fœcũditate agroꝝ excellere uidem⁹ raro naſci homines ingenio excellenti. Vnde ut alimentis quidam abundant ita & hominibus carere uidentur. Contra uero græcia quæ ſine cultu nihil producit homines generat cœleſtes atq; diuinos & ad omnem ſcientiam natos deditoſq;:ut inqt Macrobius ocio ſapientiæ itaq; inde omnis litteraꝝ claritas effulſit teſte Plinio quoniam ut ſcripſit Heraclitus ubi aer ſiccior eſt ibi anima prudnetior. Eadem tamen gens autore Liuio lingua magis ſtrenua eſt q̃ factis ferox. Cicero in ſecũdum Tuſcu. quæſtionum: Græci autem homines nõ ſatis animoſi ſed prudentes ut eſt captus hominum ſatis hoſtẽ aſpicere non poſſunt. Illud nobis moleſtius eſt quod ſcribit Plinius: qui ubi ait græcos uſum olei ad luxuriam uertere eos uocat uitiorum omnium genitores.

¶O miles peligne cõuenit tibi:hic mẽſis.ſ. CVM pauis ſabinis:qa eodẽ loco numeras tu martiũ quo ſabini. QVARtus fuit:martius quart⁹ anni mẽſis. FVIT huic utriq; gẽti ſabinis & pelignis quos ſabinoꝝ ꝓnepotes oñdit poeta:ueꝝ Põpeius refert habuiſſe originẽ ab illirico ductu Volſurii regis:cui cognomẽ fuit Lucullo cui⁹ nepotes fuere Pacini⁹ a quo pacinates & pelicus:a quo peligni. Horũ olĩ metropolis erat corphiniũ nũc ẽ ſulmo:ſunt.n. peligni marſis finitimi. CVm aduerteret:romulus oĩb⁹ his populis:quos rettulimus eẽ martiũ mẽſem a marte denoĩatũ:eũdẽ accepit & ipſe:deditq; marti in anno a ſe cõſtituto primũ locũ. ROMulus: dedit: PRIma tpa:primũ mẽſem. AVTori ſanguinis:marti. partiut diximus in pricipio operis. VT uiceret hos oẽs populos. SALtem ordine:quia cũ alii alio loco haberẽt martium romulus primo cõſtituit. Quod a principio diximus:cũ annũ alii aliter obſeruarent: Romulus ſuum decẽ menſium conſtituit. SIC erat minor duob⁹ menſib⁹:qui fuerit ãnus ad ſolis curſum redactus. NECueteres habuere totidem calẽdas:tot menſes: principia menſium:pro ipſis menſibus poſuit. Quot nunc:quot calendæ:aut quot menſes nunc habentur. ILLE annus decerum.ſ. ERAT minor menſib⁹ geminis duob⁹:nã ille.x.& hic.xii.eſt. NONdum:ideo ueteres romani habuerãt ãnum decem menſium quia nondum in græciã traiecerãt: Vnde ſcientias reportaſſent:præſertim aſtrologiã:ut ad ſiderum obſeruationem ciuilis ann⁹ redigeretur. SED erãt aliæ artes romanis: Nã præſtãtia rei militaris:qua cæteros ſuperabãt. NONdum græcia quæ fuit doctrinarum parens:unde dictum eſt diſciplinarũ genitrix uenerãda bonarum. TRAdiderat artes uictas uictorib⁹:quia nondum uicta fuerat a romanis qui eã poſtea & totum orbem uicere. Verum arx græciæ erat pelopõneſus:& pelopõneſi caput erat Corinthus: ideo eam urbem toti⁹ græciæ lumen uocat Cicero:ubi cum iniurioſius legati tractati eſſent. Romani duce. L. Mummio eã urbem funditus euerterunt. aliqui legunt. VICtas artes:artes uictorum: quia eas a græcis uictis nondũ acceperãt. FACundum gen⁹:ſed male forte:quaſi græcia quæ eloquentiæ & aliarum artium laude præſtaret non ãt animi fortitudine:qua in militia excelleret. MALE:in compoſitione ſignificat negationem ut male ſanus pro inſanus:male fortis:non fortis. QVI bene pugnabat:qui ſtrenuus erat in bello. NOVerat artem romanã:cum romanis eſſent u res & animi robur:& ſcientia rei militaris.

ANT. FAN.
Sabini pauí pelignorum Sãnites a ſabinis
Sabinoꝝ religio pelignorum origo
Fertilis barbaroꝝ religiones raro gignunt homines ĩgenio pſtantes Vbi aer ſiccior ibi eſt aĩa prudẽtior græci nõ ſatis aĩoſi ſed prudentes
PAV. MAR.

ANT. FAN. Axis Vrſæ duæ nautis obſeruantur Cinoſura Helice

¶DISERtus erat:tātū habebatur quātū habetur hodie qui diſertus eſt. Sed re uera diſertus eſt minus q̄ eloquēs ut Fæcundi calices quem non fecere diſertum. ATLAntes:Pleiones & atlantis filias.de quibus alibi. GEMInos &c. Axis interdū eſt linea quæ ab altero mūdi polo in alterum tendit:ſed habet & alias ſignificationes. lege Feſtum. CYNOſura:Denius Vulcani filius Gynoſuram & helicen genuit ut quidam nolunt quæ cum iouem in idam nutriſſent eo merito in cœlum relatæ ſunt.illa urſa minor hæc maior dicitur:quarum prior in nauigatione obſeruatur a phænicibus:poſterior græcis inſeruitut Sidoniis cynoſura regit fidiſſima nautis:& graiis helice ſeruāda magiſtris.Naſo in.iiii.triſtiū:Magna minorq̨ feræ quarum regis altera graias altera ſidonias utraq̨ q̨ ſicca rates.De his lege Germanicum in carmine arateo lege de Iginum:Nobis ubi opus nō eſt omnes fabulas referre non placet.Significat aūt cynoſura canis caudam. SOROris equos.Lunæ:quæ uocatur a Plinio ſidus nouiſſimum terriſq̨ familiariſſimum & cum ſit p̄xima cardini minimo ambitu.xii.ſigna zodiaci quæ ſol anno uicenis diebus ſepteniſq̨ & tertia diei parte percurrit ac deinde remorata in coitu ſol biduo cum tardiſſime a triceſima luce rurſus ad eaſdem uices exit. LIBEra currebant:Nōdū a nobis ita obſeruata ut ferrēt quādam ſpeciem ſeruitutis uti nūc ferre uidentur. Legim⁹ enim ſupra ætheraq̨ ingenio ſuppoſuere ſuo.

Luna

Mittere qui poterat pila, diſertus erat:
Quis tunc aut hiades, aut pleyades atlāteas
Senſerat? aut geminos eſſe ſub axe polos:
Eſſe duas arctos, quarū cynoſura uocatur
Sidoniis, helicen graia carina notat:
Signaq̨ quæ longo frater percenſeat anno.
Ire per hæc uno menſe ſororis equos
Libera currebant, non obſeruata per annū
Sidera:conſtabat ſed tamen eſſe deos:
Non illi cœlo labentia ſigna tenebant:

PAV. MAR.

¶QVI poterat mittere pila:qui erat excellēs pili. hoc eſt teli romani iaculator. ERAT diſertus:erat facūdus ſiue eloquēs. Verum plus ē eloquens q̄ diſertus. nam & M.Anto.apud Cice.ait a ſe diſertos uiſos eē multos:eloquentem aūt neminē. QVOD fabius ita exponit. Diſertos putat dicere quæ oportet.Ornate autem dicere proprium eſſe eloquentiſſimi & reliqua. QVis tūc:Nōdum romæ habebatur ulla aſtrologicæ diſciplinæ ratio.Sic nec aſtrorum curſus obſeruatus:quia nōdū penetrauerant in græciam latini.nec in phœniciam.aut in ægyptū:cum ægyptii ſeu aſſirii primi cœlum obſeruauerint:a q̄bus mercatorum & nautarum commertio accepe phœnices & ab his græci.Cūq̨ ad hos populos nōdū acceſſiſſent percipere cœli rationem minime potuerunt.Sola ea erat romanorum cura ut tenerent ſua ſigna:& illa tuerē Signa autem cœleſtia nō intelligebāt. QVIS tunc:eo tempore quo condita eſt urbs.Senſerat hyadas:cognouerat ſucculas:aut pleiades atlāteas:atlātis ex pleiōe filias:Vir.hoc.d.quis obſeruauerat ſydera aut uerna aut hyemalia hyades enim ortu hyemen referunt pleiades uero oriuntur in uere:inde uergiliæ dictæ. Hyades.v. ſtellæ ſunt in fronte tauri:quæ fuere atlātis ex æthra filiæ:anteq̄ ex iſdē parentibus naſceretur hyas:a quo uuleus hyades uocari dicit.Cicero uero ab ϋειν quod eſt pluere:quia pluuiæ ſunt dici uoluit.Pleiades ſeptē fuere:De his dicemus in principio ſequentis libri. AVT quis ſenſerat eē duos polos ſub axe:polum arcticum & antarcticū axē ſuſtinentes:& axi pro ipſo polo ponitur interdum. DE quo Pompeius. AXIS inquit quem græci ἄξων uocāt plures habet ſignificationes:nam pars cœli ſeptemtrionalis:& ſtipes teres circa quem rota uertitur:& tabula ſectilis axis appellatur:Poli duo ſunt borealis & auſtralis.Borealis altiſſimus eſt his:qui ſunt in noſtro hemiſperio Auſtralis imus & depreſſus:& qui a nobis uideri non poſſit. Vnde & Virgi.Primum de boreali hoc eſt de arctico polo:Deinde de auſtrali hoc eſt antarctico loquens ait:Hic uertex nobis ſemper ſublimis:at illum ſub pedib⁹ ſtyx atra uidet maneſq̨ profundi. QVIS ſenſerat eſſe duas arctos.urſam maiorem & minorem:de quibus ſuperiore libro diximus. QVArū.arctorum ſeu urſarū. SYDOniis:hoc eſt a phœnicibus a Sydone urbe. PETAtur cynoſurā:hoc eſt minor urſa ad cuius obſeruationem phœnices nauigant. GRAia carina:per metonymiā hoc eſt græcus nauta. NOTat helicem:hoc eſt maiorem urſam:ad cuius obſeruationem græci nauigant hæc enim ſydera a nautis obſeruabantur.De quo in.xiii.pharſaliæ:ſignifero quæcūq̨ fluunt labētia cœlo. Nūq̄ ſtante polo miſeros fallentia nautas:Sydera non ſequimur.ſed qui non mergit undis Axis inoccidiuus gemina clariſſimus arcto:Ille regit puppes:hic cum mihi ſemper in altum. Surget & inſtabit ſummis minor urſa cherucis:Boſphoron:& ſcytiæ curuantem littora pontum Spectamus:quicquid deſcendit ab arbore ſumma.Arctophilax propiorq̨ mari cynoſura feretur.In ſyriæ portus tendat ratis inde Canopos excipit auſtrali cœlo contēta uagari. Stella timens boream:illa quoq̨ p̄ge ſiniſtra:Trans pharon:in medio tangit ratis equore ſyrtim.Ex his conſtet phœnices obſeruare minorem urſam quam primus omnium obſeruaſſe Licurgus phœnix traditur.græci helicem ſequuntur:Vnde & Flaccus graiis helice ſeruanda magiſtris.poniturq̨ helice pro maiore urſa:ab helice oppido:in quo nata caliſto ab Higino fertur:quæ in ipſam maiorem urſam uerſa eſt.Cynoſuram autem nolunt aliqui ut Higinus meminit fuiſſe unam e nutricibus iouis:appoſitamq̨ plauſtro.& pro minore urſa accipitur. ET quis ſenſerat. SIGna.xii.illa ſigna quæ ſunt in zodiaco. QVE p̄cenſeat enumeret. FRAter ſolipē. LONgo anno:anno ſolari qui conſtat ex.xii.menſibus:quibus.xii.illa ſigna ſol p̄meat.nam in uno quoq̨ ſigno menſem unum abſumit. QVIS ſenſerat equos ſororis:lunæ. IRE per hæc omnia duodecim ſigna. VNO menſe:nam ſpacium ſignorum per zodiacum.quod ſol duodecim menſibus decurrit.Luna ſingulis menſib⁹ cōficit. SYDera currebant libera:quaſi nondum latinorum obſeruatione percepta. NON obſeruata per annum & ob id libera quia non obſeruata pro anni ratione. Sed tamen conſtabat eſſe deos:qui ſyderibus nomina dederant non tamen intelligebant ſiderum rationem. Illi:conditores urbis aut ipſi ueteres. NON tenebant nō intelligebant. SIGna labentia cœlo:rationem occaſus ſiderum.ſic nec ortus.

¶Sed ſua:Nõ cœleſtia ſigna ſed ſua.i.ſigna militia ſiue uexilla. ILLA quidẽ fœno:Paup ſub Romulo Romanus e xercitus haſtis manipulos alligabat qbus pro ſignis utebatur. Vñ ſigniferi manipuli dicti ſunt auctore Seruio.Hunc Donatus Romani inquit & Latini cũ ſub nouo cẽturione bellum aggreſſuri deputabanť ſertũ ſibi uel coronã ex manipulo herbæ cõficiebant quẽ ꝓ ſigno ſequebãtur.unde manipulus militũ nomen accæpit: Hunc Varro eẽ inqt exercitus minimã manũ q unum ſeqtur ſignũ Eã Flaui⁹ Vegetius cõtuberniũ uocat docẽs manipulũ decẽ aliqñ militib⁹ cõſtituiſſe & ſic dictum ꝙ cõiunctis manib⁹ pariter dimicabãt. Hælianus autẽ in libro

ANT. FAN. Manipuli. Manipul⁹. militum Cõtubernium. Legio.

Sed ſua,quæ magnũ perdere crimen erat:
Illa quidem fœno,ſed erat reuerentia fœno
Quantam non aquilas cernis habere tuas:
Pertica ſuſpenſos portabat longa maniplos
Vnde maniplaris nomina miles habet:
Ergo animi indociles & adhuc rõne carentes
Menſibus egerunt luſtra minora decem:
Annus erat decimũ cũ luna recæperat orbẽ:
Hic numerus magno tunc in honore fuit:
Seu quia tot digiti ꝑ quos numerare ſolem⁹:
Seu quia biſquino fœmina menſe parit,

quẽ de inſtruẽdis acieb⁹ ſcripſit ad Adrianũ impatorẽ duas inquit cẽturias Manipulũ cõſtitueťcui.A.Gel.aſtipulatur docẽs fuiſſe in legione centurias.xl.cohortes.x.manipulos.xxx.Quãuis ſub Romulo initio eius regni:ut Plutarch⁹ auctor ẽ Legio tria tñ millia peditũ &.ccc.equites habuit:q poſtea ita excreuit ut ſex milib⁹ holum cõſtiterit teſte Vegetio:qbus ẽt iterdũ aliq̃ fiebat acceſſio:adeo uer ẽ qᵈ quidã docẽt uarietatẽ ducũ acceſſu tpis mutaſſe militiæ diſciplinã.Feſtus ſcribit ſex miliũ & cc hoiũ primũ.C.Marium legionẽ deſcripſiſſe cũ antea q̃tuor milium fuiſſe:uñ ẽt quadrata uocabať. Nõ uſ omittẽdum hoc loco qᵈ legim⁹ apud Liuium de Manipulis ac militũ ordine.Quod inqt antea phalãges ſimiles Macedonicis hoc poſtea Manipulatim ſtructa acies cæpit eſſe.poſtremo in plures ordines iſtruebanť. Ordo eni ſexagenos milites:duos centuriones uexillarium unũ hẽbat.prima acies haſtati erãt Manipuli.xv. diſtantes inter ſe modicũ ſpaciũ.Manipulus leuis uicenos milites aliã turbã ſcutatoꝝ hẽbat leues aũt qui haſtã tantum geſſã ꝙ gererent uocabanť.Hæc prima fons in acie florẽ iuuenum pubeſcẽtiũ ad militiã habebat Robuſtior deinde ætas totidẽ manipuloꝝ quibus principibus ẽ nomẽ.Hos ſequebanť ſcutati oẽs inſignibus maxime armis.hoc.xxx.manipuloꝝ agmen Antepilanos appellabant qa ſub ſignis iã alii.xv ordines locabãtur ex quibus ordo unuſquiſq; tres ꝑtes hẽbat eaꝝ unãquãq; primum pilũ uocabant. Tribus ex uexillis conſtabat uexillũ.clxxxiii.hoies erãt Primũ uexillum triarios ducebat ueteranũ militẽ ſpectatæ uirtutis.Secundũ Roratios minus roboris ætate factiſq;. Tertium accẽſos minimæ fiduciæ manũ eo & in poſtremã aciẽ reiiciebãtur:Vbi his ordinibus exercitus iſtructus eſſet haſtati oium primũ pugnã inibant. QVANta non &c.Marius has aues Romanis legionibus in ſecundo cõſulatu ſuo proprie dicauit teſte Plinio q etiã ſcribit penetraſſe aliqñ in caſtra gratiã unguenti oꝝ ita ut aquilæ ac ſigna puluerulenta feſtis diebus iniungerẽtur: Vt aũt aquilæ ſigna militum comitarentur a fælici augurio natum eſt(auctore Seruio)qᵈ Iuppiter ad bellum egrediens aduerſus Saturnũ uiſo aquilæ augurio ſit uictoriam cõſecutus.Fuit & inter ſigna militaria porci effigies quintum locũ obtinẽs: qa cõfecto bello inter quos pax fieret cæſa porca fædus firmare ſolebant.Item effigies Minotauri(ut alia ꝑteream)quoniã non minus occulta eſſe debent ducum conſilia:q̃ fuit eius domicilium labyrinthus. MANIplaris:Manipularis a fœni manipulis figurate dictum uerſus gratia. MENſibus egerunt &c.Conſtituerunt annum decem mẽſium.Vnde conſequens eſt ut luſtrum:ideſt quinquennium eius tempõris minus ſit noſtro menſibus.x.cum hoc con ſtet menſibus.xl illud.l.

Quadrata legio. Haſtati Principes Antepilani. Primus pilus. Triarii. Rorarii. Accenſi Cur aquilæ ſigna militũ comitabanť Porci effigies inter ſigna militaria. Minotauri effigies.

¶Sed ſua:tenebant quæ tũ ſui iuris erãt:tenebant ſua ſigna:qbus in bellũ ꝓdibãt. QVæ ſigna ꝑdere erat magnũ crimen:nam pro magno ſcelere hẽbatur deſerere ſigna romana aut hoſti cõcedere.Sed que ſigna erãt mox dicemus. ILLA quidẽ fœno:pria romanoꝝ ſigna fuere fœni manipulis Vnde manipulares milites dicti:quod ab occupatione albæ ſumpſit initiũ.De quo Plu.cũ ſcribit Romulũ cum paſtoribus in Amuliũ irruentẽ & albã ingreſſum:Cõſedere inquit in inferiore ciuitatis loco:cũ iam intromiſſæ eẽnt.& partẽ ipſius plurimã occupaſſẽt Verutis longis armati:faſciculo ſtipulaꝝ adiuncto:quos latini manipulos uocãt: Vnde & nunc in exercitu pedites ab his manipularii appellanť:hæc ille:ueꝝ poſtea ſigna romanoꝝ fuere:aquilæ:lupi:leones:apri:minotauri:boues. ILLA quidẽ:ſigna.ſ. FOEno:ex fœno erant. SED erat reuerentia fœni:nam oẽs fœnum quod ꝓ uexillo ferebant:reuerebanť non ſecus ac poſteri aquilas. QVANtum:tãta erat fœno reuerentia. QVantam cernis:uides o germanice. HAbere nunc aquilas tuas:quas tu fers in exercitu. Aquila.n. erat quæ legionẽ ꝓcedebat:& unaquaq; legio ferebat aqlã. Pertica lõga nõ.n.erat haſta expolita:ſed rudis ꝑtica uelut ex nemore erat auulſa:portabat. MAnipulos:ſuſpẽſos:manipulũ fœni. INde:ab his fœni manipulis. MIles:manipularis:ꝓ manipularis. HAbet noia:tꝗa idẽ manipularii dicti ſũt. Et Varro inqt Manipulos exercit⁹ minimas manus:q unũ ſequunť ſignũ. ERgo:ut cõcludat ſimplicitatẽ q̃dã:& ſydeꝝ imperitia: Annus tantũmodo.x.menſiũ cõſtitutus eſt. ERgo ai indociles:q nihil diſcere poterãt.Et adhuc carẽtes rõne.ꝓ rõnibus.i.reꝝ cauſis q̃s ignorabãt. EGErũt:cõſtituerunt. LVſtra minora.x.mẽſibus:nã ut minores anni:ita minora luſtra.Luſtrũ n.cum ſit ſpatiũ qnq; annoꝝ:ut ſupius oſtẽdimus:& annus cõſtaret ex.x.mẽſibus. Cõtinebat tantũmodo illud.L.mẽſes:& cum cõputať annus ex.xii.menſib⁹ luſtrũ cõſtabit ex.lx.ſic eo tpe.x mẽſib⁹ erat minus. Licet poſt Romulum a Tullo hoſtilio luſtrũ fuerit inſtitutum.ſed ꝑ hæc uerba poeta uoluit oſtẽdere anno naturali:duos menſes a principio defuiſſe. ANnus erat:Decimo quoq; lunæ peracto curſu ciuilem tunc annum computabant:ex eo quod denarius numerus perfectior ſit:& in honore erat:uel quia.x.digitos continent hominum manus:uel quod decimo menſe parit fœmina:uel quia cum numeramus ad decimum uſq; aſcendimus.Erat annus cum lu

PAV. MAR.

na receperat orbem decimum cum decies in rotonditatem ſe repleſſet. Hic numerus denarius.ſ. Erat tunc ro- muli tpe. IN MAgno honore:ex qua perfectior numeros. SEV quia tot digiti ſunt.ſ. in hominum manibus. PER quos ſolemus numerare. plerūq; enim digitis numeros computamus. SEV quia fœmina parit biſqui no:hoc eſt decimo menſe de quo plura circa principium primi libri diximus.

Seu q̄ ad uſq; decē numero creſcēte uenitur
Principium ſpaciis ſumitur inde nouis:
Inde pares centum denos ſecreuit in orbes
Romulus, haſtatos inſtituitq; decem:

ANT. FAN

Denarius numerus in honor. — Tres eq̄tum centuriæ. — decuriōes. — Cohors — Centuria — Cōtubernia — Principes — Haſtati — Triarii. — Haſtati. — Pilani. — Principes — Principalis porta. — Armati — Peltati. — Velites. — Cataphracti eqtes. — ferentarii. — Haſtati. — Scutati. — Contati.

¶ SEV q̄d ad uſq; decē numero creſcēte uenitur: Denarius numerus in honore fuit non ſolum q̄a decem digiti ſūt in hoīum manibus & fœminæ decimo mēſe pariūt: ſed q̄a is primus limes dr̄ numeroꝝ. INDE pares cētū denos ſecreuit in orbes Romulus: Ex obſeruatione denarii numeri factū eſt:ut nō mō annus a Romulo in decē menſes fuerit diſtributus:ſed ēt cēturiæ militū in decurias. Sane Curiæ q̄ ſub Romulo triginta fuerūt ſingulæ decē equites dederūt. Vn̄ Romulus tres eq̄tū cēturias habuit. & q̄ denis eq̄tibus p̄erāt Decuriones dicebant auctore Feſto q̄d & Varro confirmat his uerbis: Primi ſingulaꝝ decuriaꝝ Decuriones dicti quo noīe ēt aliq̄n uocabāt q̄ turmæ duoꝝ & .xxx. equitū p̄erant. Significat tn̄ & aliud decurionis nomē q̄d intactū relinq̄mus cum Laurētius Valla tpibus nr̄is ea de re nō pauca tradiderit in elegātiis ſuis. Cæteꝝ nō belli ſolū ſed domi Centuriæ aliq̄n in decurias diſtributæ ſunt. Liuius rem iter ſe centū patres decē decuriis factis ſinguliſq; in ſingulas decurias creatis q̄ ſūmæ reꝝ præeſſent cōſociant. De decuriis Columella media ſtimæ inquit claſſes nō maiores q̄ denum hoīum faciundæ: quas decurias appellauerūt antiqui. Eſt aūt ordo: Romulus ſecreuit centū in denos orbes pares. Quod ſi triū Centuriaꝝ equitū diuiſionē accæperis ordo erit: Secreuit centū pares in denos orbes. Sed placet ſupior expoſitio. HAſtatos inſtituitq; decē: Nō eſt exiſtimandū decē tm̄ haſtatos fuiſſe ſub Romulo. quo regnante: anteq̄ Tatius humanis rebus excederet. Plutarchus auctor eſt legionē ad ſex milia peditum & ſexcentos equites excreuiſſe. Romulū ergo dicit haſtatoꝝ centurias in decurias diſcreuiſſe: quēadmodū & principū pilanorūq;. Eſt igitur aſſeueratio eius ſnīæ: pares centū denos ſecreuit in orbes. Legimus maiores noſtros cohortes in cēturias & centurias in cōtubernia diuiſiſſe: ut decē militibus ſub uno papilione degentibus un⁹ præeſſet Decanus qui caput cōtubernii dicebatur: ut Vegetio placet: qui ēt inquit haſtatos olim in acie ſecunda pugnaſſe: ut in prima principes: in tertia qui & Triarii uocabantur. Alii aliter ſcribunt neq; enim eſt q̄d duximus mutari militiæ diſciplinā. HAſtati uero dicti ſunt: ut Varro ſcribit: quod haſtis pugnarēt: ut Pilani quod pilis q̄ tela erāt ferro ſubtili trigono præfixa pedaliq; ſiue ontiaꝝ nouē. Principes uero (ut idē inquit) a principio gladiis pugnauerunt: qui poſtea cōmutata re militari minus illuſtres fuere. Ab his & principia in caſtris & principalem portā dictā exiſtimant cuius meminit Feſtus. Sane Hælianus bellatores qui pedibus ſuis in terra nituntur in tres partes diuidit Armatos. Peltatos. Velites: quoꝝ armatos grauē: Peltatos ac Velites leuē armaturā inq̄t appellari. Ex equitibus aūt qui in Turmas diuidi cōſueuerunt. Alios eſſe docet Cataphractos qui toti armis teguntur. Alios Ferentarios qui arcu uel iaculis ſolent eminus dimicare. Alios Haſtatos qui manus conterūt & haſta cominus decertant: quoꝝ alios ſcutū gerere & ſcutatos dici. Alios traditſine ſcuto haſta pugnare quos inq̄t & Haſtatos & Contatos uocari. Idē etiā docet nullam haſtā ſumi oportere decē cubitis breuiorem.

PAV. MAR.

¶ SEV q̄d uenim⁹ uſq; ad decimū numero creſcēte cū numeram⁹ aſcēdimus uſq; ad .x. poſtea reſumit prim⁹ nūerus decimo addit⁹: ut .x. poſtea .xi. xx. poſtea .xxi. ſic de reliq̄s. INde a decē. SVMItur pricipiū numeri.ſ. q̄d eſt illud unū. NOuis ſpatiis: p quæ numeram⁹. INde pares: nō mō in ānicōputatione ſeruatus ē denarius numerus: ſed etiā in militia cū centurias haſtatos pricipes pilanos equites & oēs ordines denario numero diuiſit. Quod ut facilius intelligatur ordinem aciei referemus: qui poſtea ſeruatus eſt. in plures ordines inſtruebantur. Ordo enim ſexagenos milites duos centuriones. Vexillarium unum habebat. Leues aūt qui haſtā tantum: geſaq; gererēt uocabātur. Hæc prima frons in acie florē iuuenū pubeſcētium ad militiā habebat. Robuſtior inde ætas: totidē manipuloꝝ: quibus pricipibus eſt nomē. Hos ſequebantur ſcutati oēs: inſignibus maxime armis. Hoc .xxx. manipuloꝝ agmen. ANte pilanos appellabātq; quia ſub ſignis iam alii .xv. ordines locabātur. Ex q̄bus ordo unuſquiſq; tres partes hēbat: eaꝝ unamquāq; primū pilum uocabant. Tribus ex uexillis cōſtabat. Vexillum .clxxxiii. hoīes erant. Primū uexillum: Triarios ducebat ueteranum militē ſpectatæ uirtutis. Secundū Rorarios minus roboris ætate: factiſq;: Tertium accēſos: minime fuduciæ manu: eo q̄ i poſtremā aciem reiiciebātur. Vbi his ordinibus exercitus inſtructus eēt. Haſtati oīum primum pugnā inibant. SI HAſtati p̄fligare hoſtem nō poſſent: pede preſſo: eos retrocedentes in interualla ordinū principes recipiebant. Tum principū pugna erat: haſtati ſequebantur Triarii ſub uexillis conſidebant: Siniſtro crure porrecto: ſcuta innixa humeris: Haſtas ſub erecta cuſpide in terra fixas: Haud ſecus: q̄ uallo ſepta inhorreret acies tenentes: Si apud principes quoq; haud ſatis proſpere eſſet pugnatum a prima acie: ad Triarios ſenſim referebantur. Inde rem ad Traiarios rediſſe cum laboratur: Prouerbio increbuit. TRIArii conſurgentes ubi in interualla ordinum ſuorum principes & haſtatos recepiſſent: Exemplo comperſis ordinibus uelut claudebant uias uno q; continente agmine. Iam nulla ſpe poſt relicta in hoſtes incidebant: id erat formidoloſiſſimum hoſti: cum uelut uictos inſequenti nouam repente aciem exurgentem: auctam numero cernebant. Hæc ex Liui. viii. primæ deca. libro. INde ex ea ratione denarii numeri. ROMVlus ſecreuit: diuiſit. CENTVM: centurias ipſas: quæ ut Varro inquit ſub uno centurione ſunt: quarum centenarius iuſtus numerus. IN DEnos orbes pares: in decem equas circūnumerationes. nam denario numero diuiſit. ET INſtituit .x. haſtatos: quo denario quoq; numero diuiſit: nam in ſingulis ordinibus .x. erāt: & poſtea ad ſexagenos auctus eſt numerus. Haſtati: ut Varro inquit: dicti qui primi haſtis pognabant.

Et totidem princeps: totidem pilanus hēbat
Corpa, legitimo quiq; merebat equo:
Quin etiam partes totidem titienſibus ille
Quoſq; uocāt ramnes luceribuſq; dedit:
Aſſuetos igitur numeros ſeruauit in anno
Hoc luget ſpatio fœmina mœſta uirum:
Neu dubites primæ fuerit quin ante calēdæ
Martis, ad hæc animū ſigna referre potes
Laurea flaminibus quæ toto perſtitit anno

¶ET TOtidem princeps totidem pilanus habebat corpora: Principum ac pilanoꝝ decani pfecti cōtuberniis ſiue manipulis totidem hoc eſt decem militibus pꝛerant: & decuriones. decani. duces. primi ac pſtites dicebātur ut autor eſt Hælianus: qui tradit ultimū in decuria tergi ductorē appellari. Neq; enim placet hoc loco ut p prin cipē accipias primæ cohortis cēturionē. Lege uegetium ne tibi oīa recitē. Laurētius Valla docet primi piliū qui primipilatū gerit primipilarē uero qui geſſit nuncupari. Liuius de primipilo: Cēturio erat quē nunc primipilū appellāt. LEGitimo: Non ſtrigoſo ſed qnali legitimū equitē uehi oportebat ne a cēſoribus notaretur. Diximꝰ ſupra equites quoq; fuiſſe i decurias diſtributos. Quī etiā partes totidem titienſibus ille quoſq; uocāt ramnes luceribuſq; dedit: Cōſtat tres partes po. ro. fuiſſe ſub Romulo quas tribus dixerunt. unam Titieſium a. T. Tatio duce Sabinorū appellatā. Aliā Ramnenſium a Romulo. Tertiā lucerum quoq; nois & originis cauſa icerta eſt ut Liuius ſcribit: quāuis feſtus Luceres doceat appellatos a Lucero ardeæ rege q Romulo aduerſus Tatium belláti auxilio fuit Varro autem a Lucumonibus quod quidā ad uocabulū Thuſcum exiſtimauerint. Ferūt enim Romulum (ut ſcribit Seruius) dimicantem cōtra. T: Tatium a lucumonibus auxilia poſtulaſſe. Vnde quidā uenit cū exercitu cui iam recepto. T. Tatio pars urbis data eſt a quo in urbe thuſcus uicus nomē accepit. Thuſcia enim ut idē inquit. xii. Lucumones habuit. i. reges ut Gens illi triplex populi ſub gente quaterni: Plutarchus uero a luco aſyli luceres dictos putat in quem multi fugā delati ciuitate donati ſunt. Has tribus tres fuiſſe nomē ipſum declarat a quibus tribuni dicti. Vnaqueq; aūt tribus decē cōtinuit Curias autore Plutarcho. Vnde origo fuit turmæ dictæ q ter deni equites e tribus tribubus darētur auctoribus Feſto & Varrone. Sciēdum Titieſem tribum quā pleriq; nō recte Tatienſem dicūt a. T. Tatii prænomine appellatū eſt autore Feſto: cuius locū deprauatū inueni ſecūdū quē ea tribus Titienſis dicēda eſt nō tatienſis. Illud quoq; non ignorādum quod admonet columella multiplicatas tribus nomē priſtinū retinere ſicut Centuria a centum iugeribus uocata ut idem inquit mox duplicata idē nomen retinuit. Vnde ait Feſtus Centuriam in agris ſignificare ducenta iugera: in re militari centum homines. Idem Romæ inquit. xxxv. tribus curias appellari. HOC luget ſpacio. &c. Numa pompilius lugendi modū ſtatuit autore Plutarcho: uoluitq; puerum non lugeri citra trimatum: licere aūt natu grandiores lugere tot mēſibus quod annos uixiſſent ad decem uſq; prolixiore uero fletu ætatem lugere nullam ſed longiſſimum tempus eſſe menſium decem.

ANT. FAN.
Tergi ductor
primipilꝰ
Primipilo ris
Tribus tres
Titienſes
Ramnenſes
Luceres
Thuſcus uicus
lucomones xii.
Tribuni
Turma
Cēturia in agris
Centuria in re militari
Lugēdi modus

¶ET Totidem corpora habebat princeps hoc principum numerus continebat. x. milites. nam & denario numero diuiſi princeps: qui ut oſtendit Varro a principio gladiis pugnabant: & poſt cōmutata re militari minus illuſtria ſunt. Totidem corpora habebat pilanus. nam & pilanorum numerus in denos quoq; diuidebatur. PILAni qui pilis pugnabāt. Verum ut Var. iquit Pilani Triarii quoq; dicti q in acie triario ordine: extremis ſubſidio deponebantur: quod hi ſubſidebant ab eo ſubſidium dictū: a quo Plau. Agite nunc ſubſidite omnes: quaſi ſolent triarii. ET Qui: & ille. MæREbat: militabat. Sed merere ſine diphtongo ſcribere: ſtipendium militare eſt. nam poeta in amoribus ait. Iuſſit & in caſtris æra merere ſuis. EQVO legitimo: lege ſibi conceſſo nec corrupte legas hunc locū: ut alii fecere quiſq; merebat equo: non enim quiſq; ſed quiq; dicendum eſt nam de equitum turma intelligit in denas quoq; partes diuiſa. nam in unaquaq; tribu decem. Turma enim ut oſtendit Var. Terma eſt. e in u abiit: quod ter deni equites ex tribu tribubus Titienſium. Ramnenſium: & Lucerum fiebant. Itaq; primi ſingularum decuriarum. Decuriones dicti: qui ab eo in ſingulis turmis ſunt: & nunc terni. QVIN ETIAM ille: Romulus. DEDit totidem partes titienſibus & luceribus. & quas uocant Ram etiam denario numero diuiſit tribus Titienſem Ramnenſem & Lucerem: nam unaquæq; tribus in decurias decem diuiſa eſt. De harum appellatione ita Var. inquit: Ager Romanus primum diuiſus in partes tris. A quo tribus appellata: Titienſium Ramnū Lucerum nominatæ: ut ait Ennius Titienſes a Tatio Ramnenſes a Romulo: Luceres ut ait Iunius Lucomone. Sed omnia hæc uocabula thuſca. ut uolumus qui tragœdias thuſcas ſcripſit dicebat. Et Pompeius inquit Titienſem tribum a prænomine Tatii regis appellatam uideri. & titiam quoq; curiam ab eodem rege dictam. Et Plutarchus aſſerit. In compoſitione rerum cum ſabinis Centurias tres deſcriptas & appellatas primam a Romulo Ramnenſem. alteram Tatienſem a Tatio & a luco Lucerem ubi erat conſtitutum aſyli templum. Centuriæ tribus dictæ: ſunt qui iis præerant tribuni uocati. Pompeius autem inquit Lucerenſes & Luceres: quæ pars tertia popu. ro. eſt: diſtributa a Tatio & Romulo appellati ſunt a luceo ardeæ rege: qui auxilio fuit Romulo aduerſus tatium. ASSVETOS: cum & in diuiſione populi de quo ſuperius & in militia denarium ſeruaſſet numerum: ſeruauit & in anno ea etiam ratione: quam a principio rettulimus Per totidē mēſes a funere coniugis uxor ſuſtinet in uidua triſtia ſigna domo. SERVAuit igitur: romulus. NVMEros aſſuetos: & in populo & in militia ſeruauit etiam. IN ANNO: in anni ratione. HOC ſpatio. x. menſium. FOEmina mœſta: uidua & ob id mœſta. LVget uirū: uiri mortē. x. enim mēſibus lugubri ſeſe domi cōtinebat ut ī primo lib. oſtendimus NEV dubites: Vt conſtet calen. Martias fuiſſe anni principium: ea ſigna refert: quæ in principio huius libri rettulimus ex Macro. & in regia & in curiis & in flaminū domibus: & in templo ueſtæ laureas ueteres nouis mutari quod qa olim in pricipio anni romulei fiebat: Seruabaƭ ēt ſuo tēpore: & nouus ignis a ueſtalibus accēdebaƭ. NEV ut nō. DVBites. ſed ut certior fias. QVIN: qđ ita hoc in loco exponas qn p

PAV. MAR.

quod nam crebrum hoc reperitur in epiſtolis Ciceronis:ut non dubito qũin eo ſis animo:quo ego eſſem: ſiquid tu me rogares:hoc eſt certus ſum q̃ eo ſis aio:quo ego eſſem. Terentius non dubium eſt quin uxorem nolit:qua ſi certum eſt quod nolit. Ponitur etiam pro quid non:ut eſt illud Saluſtianum: Quin igitur expergiſcimini: ponitur etiam pro inſuper ut apud Virgilium quin protinus omnem perlegerent oculis:ergo hoc in loco. NEV dubites:certus ſis. QVIN.quod. FVErint ante primæ calen. Martii mẽſis fuerint prius primæ:nam in anni principio. LAVrta quæ perſtint toto anno flaminibus:corona ex lauro:quæ a principio anni ad finem permáſit,aut pependit in flaminum domibus:

Tollitur & frondes ſunt in honore nouæ
Ianua tunc regis poſita uiret arbore phœbi
Ante tuas itidem curia priſca fores.
Veſta quoq; ut folio niteat uelata recenti
Cedit ab iliacis laurea cana focis.
Adde q̃ arcana fieri nouus ignis in æde
Dicitur,& uires flamma refecta capit.
Nec mihi parua fides annos hic eſſe priores
Anna q̃ hoc cœpta eſt menſe peréna coli.
Hic etiam ueteres initi memoranť honores
Ad ſpacium belli perfide pœne tui:
Deniq; quitus abhoc fuerat quĩtilis,& inde
Incipit a numero nomina quiſquis habet

ANT. FAN. ℂ FRONdes ſunt in honore nouæ ingrediente Martio (ut inquit Macrobius) in regia curiiſq; atq; flaminũ domibus laureæ ueteres nouis laureis mutabãtur. IAnua tunc &c. Domus regis ſacrorum quem & regem ſacrificulum uocant calẽdis martiis ornari noua lauro cõſueuit:quæ arbor e phœbi. CVRIA PRiſca. De hac Varro Curiæ inquit duorum generum ubi curarent ſacerdotes res diuinas ut Curiæ ueteres & ubi Senatus humanas:ut curia hoſtilia quam primus ædificauit hoſtilius rex:ante hanc roſtra. LAVrea cana:Calendis Martiis & laureæ ueteres ædis Veſtæ mutabanť & accendebatur nouus ignis teſte Solino.il acos autem focos dicit:quia æneas Veſtæ ſacra ex Troia dicť attuliſſe. Vnde illud eſt:Et uos uirginea locentes ſemper in ara Laomedonteæ Troiana altaria flammæ. ANNA:huius ſupra fecimus mentionem quam perennam uocarunt ut ſuo loco dicemus & relebrarunt hoc menſe ut annare p annareq; commode liceret. HINC etiam ueteres initi memorantur honores ad ſpaciũ belli perfide pæne tui: Lege liuium apud quem inuenies & poſt ſecundum bellum punicum idibus martiis initum conſulatum.

(Margin: Laureæ ueteres nouis mutabantur. — Curia duplex — Nouus ignis accẽdebatur — Cures oliuiſere)

PAV. MAR. ℂ TOLlitur:remouetur. ET nouæ frõdes ſunt in honore nã reiecta ueteri laurea:noua apponitur. TVnc calendis martiis. IANua regis ianua regiæ:& de regia conſulum intellige:quæ erat in pallatio. VIRET:utridistũc uideť. POSIta arbore phœbi:appoſita lauro quæ ſub phœbi tutela eſt propter Daphnem uirginẽ:quã amauit in eam arborem demutatam. CVRia priſca.quaſi uires tu etiam uetus curia. ITIdem:ſimiliter. Ante tuas fores:appoſita ſ.lauro:nam illud repetẽdũ poſita arbore phœbi Curiæ ut Var.inquit duorum generũ: Nã & ubi curarent ſacerdotes res diuinas:ut Curiæ ueteres:& ubi ſenatus humanas:ut curia hoſtilia:q̃ primus ædificauit hoſtilius rex. Ante hãc roſtra:cuius id uocabulum:ex hoſtibus capta fixa ſunt roſtra. Et alio loco inquit:Curia ubi ſenatus rẽpu.curat Illa:& etiam curia dicitur:ubi cura ſacrorum publica:ab his curiones Et Pomp iii. de ſignificatu uer. Curia inquit locus eſt ubi publicas curas gerebant. CAlabra:curia dicebatur:ubi tantũ ratio ſacrorum gerebatur. Curiæ etiam nominantur:in quibus uniuſcuiuſq; partis po.ro.quid geritur. Quales ſunt hæ in quas Romulus populum diſtribuit:numero.xxx. Quibus poſtea additæ ſunt quiq; ita ut in ſua curia ſacra publica faceret:feriaſq; obſeruaret:Hiſq; curiis ſingulis nomina curiarum uirginum impoſita eſſe dicuntur:quas uirgines quondam Romani de ſabini rapuerant. LAVrea cana:Laurea uetus:nam canas ſenes dicimus a canis crinibus. CEDit ab iliacis focis:remouetur a templo ueſtæ:cuius ſacra ex ilio aduecta. VT ueſta quoq; niteat:ut ueſtalis ara aut templi ianua. NITEat uelata:tecta. FOlio recenti:nouis lauri frondibus:nã inde etiam ueteres laureæ remouebantur:& nouæ ponebantur. ADDE:ad hæc quod dicitur fieri nouus ignis in æde arcana:in penetralibus ueſtæ nouus ignis accenditur:arcana dixit:quia non licebat igredi maribus. FLAmma refecta:noua quæ tum ſuccenſa. CAPit uires.cum paulatim uehementius accẽdatur. NEC:Et ex hoc etiam argui poteſt. Menſem hunc anni principium fuiſſe:quod in eo menſe:ut & Macro.aſſerit ad annam perennam ſacrificatum itur:ut annare perennareq; commode liceat:quodq; calendis martiis comitia auſpicabantur:qui quidem mos uſq; ad bella punica ſeruatus eſt. Tunc enim primum cœpere auſpicari comitia calendis Ianua. Alia ratio:cũ dicamus quintilem quinto loco:ſic ſextilem ſexto.ſic uſq; ad Decembrem:qui eſt ultimus & decimus a martio ſignificat martium fuiſſe primum. NEC Mihi parua fides: ſed magna fides habenda eſt:quaſi credendum eſt. HVNC:a martio. ESSE fuiſſe annos priores:incœpiſſe ueteres annos:ſeu anni pricipia fuiſſe. QVOD hoc menſe eſt cœpta coli anna perenna. QVOD hoc menſe martio cœpere fieri ſacrificia annæ perẽnæ:cũ eſſet tunc anni principium quo ut Macro inquit annare & perennare commode liceret. Sed de anna inferius dicemus. HINC EX HOC menſe. MEMORANTVR: referuntur inin ab ineonis. HONORES VETERES: magiſtratus priſci quaſi referuntur comitia auſpicata & initi magiſtratus. Honor enim ut caliſtratus iuriſcon.iquit eſt municipalis adminiſtratio reipublicæ cum dignitatis gradu:ſiue cum ſumptu:ſiue cum erogatione contingens. AD ſpatium:quaſi uſq; ad tempus. O Pœne perſide:o Aphri ſex cartaginenſes fœdifragi:de quibus Syllius Te Marte ſiniſtro iuratumq; iou fœdus.cõuentaq; patrum Sydoni fre du. Atq; impius enſis Ter placidam iuaſit temerando abrũpere pacẽ:inde fœdifragi dicti & in ꝓuerbio fuit punica pfidia. BElli tui uſq; ad bella punica. DENiq; Qui. Iulius q pri⁹ qntilis dicebať:ut in prio dixius. Quæ ſeqtur nũero turba uocata fuit. FVErat qntus ab hoc:qntus a martio. ET inde a qntili. QVISquis mẽſiũ. INCipit cuiuſcũq; ſit initium. HABet numina a numero:nam Sextilis a ſex. September a ſeptem. October ab octo & ſic de reliqs.

¶OLIVIFERIS: Ager Curium. Vnde. T. Tatius & Numa Pompilius exciti ſunt oliuetis ac uinetis egregie præditus fuit ut autor eſt Strabo. Non placet hic repetere quæ ſuperius dicta ſunt. Lege Macrobium. SAMIO: Pythagora (qui ut ſcribit iuſtinus) Sami natus eſt patre Demarato. Vnde illud eſt Virgi. Erat hic ortu Samius ſed fugerat una. Et ſamon & dominos odioq; tyrannidis exul ſponte erat. Ariſtoxenus tamen (ut inquit Laertius) Tyrrhenum hunc eſſe uoluit e quadam inſularum quas eiectis tyrrhenis Athenienſes tenuerunt: cuius patrem alii Veſcarē fuiſſe tradiderunt alii Mamarchum: alii Meneſarchum annulorum ſculptorem. Illud dubiū non eſt italicæ philoſophiæ principem hunc fuiſſe eum ionica ab Anaximandro Thaletis diſcipulo fluxerit: dictamq; italicam philoſophiam ꝙ eius autor Pythagoraſ in italia plurimum philoſophatus ſit. Cum enim e Samo in ægyptum & mox Babylonem ad perdiſcendos ſiderum motus originemq; mundi ſpectandam profectus ſummam ſcientiam conſecutus eſſet regreſſus inde in cretam & Lacedæmona ad cognoſcendas Minois & Lycurgi leges in italiam uenit: ubi multum diuq; philoſophatus eſt Tarquinio regnum obtinente cui cognomentum Superbus fuit ut. A. Gel. docet. Quare ſine dubio fabuloſum eſt ꝙ aiunt Numæ Pompilii præceptorem fuiſſe Pythagoram. Vnde ait Liuius autorem eius doctrinæ: quia non extat alius falſo Samium Pythagoram edunt. Et Cicero: quinetiam inquit arbitror propter Pythagoreorum admirationem Numam quoq; regem Pythagoreum a poſterioribus exiſtimatum: nam cum Pythagoræ diſciplinam & inſtituta cognoſcerent, regiſq; eius æquitatem & ſapientiam a maioribus ſuis accæpiſſent: ætates autem & tempora ignorarent propter uetuſtatem eum qui ſapia excelleret Pythagoræ auditorem fuiſſe crediderunt. Sciendum tamen ſcripſiſſe Caſſium Heminam (ut ait Plinius) Cn. Terentium ſcribam agrū ſuum in ianiculo repaſtinantem offendiſſe arcam in qua Numa rex ſitus fuiſſet: in eademq; eius libros repertos in quibus ſcripta eſſent præcepta philoſophiæ Pithagoriræ eoſq; combuſtos a. Q. Petilio prætore. Sed meminiſſe debemus quod Plutarchus tradit putaſſe non nullos Pythagoram quendam ſpartiatam olympiade. xvi cuius anno tertio Numa rex creatus dicitur Nume congreſſum eſſe: ac ſimul cum eo regnum conſtituiſſe. Sane Pythagoras Samius (ut Ariſtippus cyreneus putauit) ideo Pythagoras appellatus eſt ꝙ uera non minus pythio loqueretur: a quo unū e tribus generibus braſicæ quæ a Catone ponuntur Pythagoricum dicitur quod eſt extentis foliis & caule magno. Eundem philoſophum Ariſtoxenus ait cuncta animata in cibum permiſiſſe præter bouem aratorem arietemq;. Et Liuius Seruio Tullio regnante Romæ in ultima italiæ ora circa metapontum heracleamq; & crotonam iuuenum æmulantium ſtudia cætus habuiſſe. Dionyſius quoq; ſcribit fieri non potuiſſe ut numa Pythagoræ ſamii diſcipulus fuerit. QVI POSſe renaſci nos putat. Notum eſt uoluiſſe Pythagoram eſſe animas immortales: & renaſci nos animis in noua corpora tranſeūtibus. Ouidius alibi: Quoniam non corpora ſolum uerum etiam uolucres animæ ſumus inq; ferinas poſſumus ire domos pecudumq; in uiſcera cōdi.

ANT. FAN. pythago ras ſamius

Primus oliuiferis Romā deductus ab aruis
Pompilius menſes ſenſit abeſſe duos:
Siue erat a Samio doctus quí poſſe renaſcí

pythago ras italiæ philoſo phiæ au tor

Arca vbi numa ſitus.

pythago ras ſpartia ta

Pythagoras vn.

¶PRIMVS. Et primo libro diximus anno Romuleo numam duos menſes addidiſſe. NVNC IDEM REfert.. Romulus annum decimum menſium computarat a Martio incipientem: qui conficeretur diebus. ccciiii. ut ſex menſes Aprilis Iunius. Sextilis: September: Nouember: December: tricenum eſſent dierum. Quattuor uero Martius: Maius: Quintilis: October: Tricenis & ſingulis expedirentur. Numa. L. dies addidit: ut in. ccc. liiii: dies. Quibus. xii. Lunæ curſus confici credebat: Annus extenderetur. His. L. a ſe additis adiecit alios ſex retractos illis menſibus ſex: qui. xx. habebant dies: ideſt de ſingulis ſingulos: factoſq;. L. & ſex dies in duos nouos menſes pari ratione diuiſit: ac de duobus priorem Ianuarium nuncupauit. Secundum dicauit februo deo luſtrationem. Paulopoſt in honorem imparis numeri: Secretum hoc: & ante Pythagoram parturiente natura. Vnum adiecit diem: quem Ianuario dedit: ut tam in anno quam in menſibus ſingulis: præter unum Februarium impar numerus ſeruaretur. Nam quia duodecim menſes ſi ſinguli: aut pari: aut impari numero putarentur. Conſumationem parem facerent. VNVS: pari numero inſtitutus uniuerſam putationem imparem fecit. Ianuarius Aprilis Iunius Sextilis September Nouember December: Vnde tricenis cenſebantur diebus Martius Maius Quintilis October dies tricenos ſingulos poſſidebant. Solus Februarius. uiginti & octo retinuit dies: quaſi inferis & diminutio & par numerus conueniret: Hæc ex Macrobio de anno & Numa inſtituto: cui poſtea Cæſar addidit decem dies: & inſtituit in fine cuiuſq; quarti anni: ut dies unus intercalaris adderetur ad ſupplementum quarte partis diei: ſed de his in principio diximus. Si quis plenam aut cumulatam rationem intercalationis ſcire cupit. legat ipſum Macrobium. PRIMVS pompilius: Numa pompilius pompilii pomponii uiri illuſtris filius. DEDVCTVS ROMAM ab aruis oliuiferis: accitus in regem ex ſabinis aruis olea abundantibus. Reſpexit poeta ad ſua tempora: non autem ad tempora Numæ: nam & Plynius referente Oleam Theophraſtus celeberrimis græcorum auctoribus urbis romæ anno circiter. cccclx. negauit: niſi intra. xl. milia paſ. a mari naſci. Feneſtella uero omnino non fuiſſe in italia hiſpania atq; aphrica Tarquinio priſco regnante: ab annis populo romano. clxxiii. Ergo Nume tempore oliuiferi non erant. SENſit numa habere duos menſes ſcilicet a Romulo conſtituto ſenſit deeſſe menſem qui Iano deo principiorum debebatur. & alterum qui deo purgationum.

PAV. MAR.

SIVE DOCTVS: hæc ſcilicet quæ inſtituit. A SAMIO: a pythagora philoſopho: qui ſamius fuit ex ſamo ionica. QVI: Pythagoras. PVTAT NOS POSSE REnaſci: putat animam eſſe immortalem: ut eſt. Sed cum a corpore auellitur in alia quoq; corpora tranſire. De quo latius in metamorphoſi. O genus actonitum gelidæ formidine mortis. QVID ſtyga: quid tenebras: & inania regna timetis materiam uatum & reliqua. Numam multi uolunt pythagore philoſophi auditorem fuiſſe. ſed ut Dionyſius inquit regnant tempora: Nam quattuor ætatibus pythagoras poſterior fuit Numa ſextadecima olympiade media

Romanum accepit imperium. Pythagoras poſt quinquageſimum olypiadem in italia manſionem habuit. Prætera: quando a Romanis in regnum numa euocatus eſt: nondũ erat urbs Croto: ubi pythagore ſedes fuit: ſed condita quatriennio poſt anno tertio decimæ ſeptimæ olympiadis ita in ea urbe: quæ nondum fuerat: Diſcipulus eius eſſe non potuit. De hoc eodem Liuius auctorem inquit doctrinæ eius: quia non extat alius: falſo ſamiuʒ pythagoram edunt. Quem ſeruo tullio regnante romæ: centum poſt annos amplius in ultima italiæ ora circa Metapontum Heracleamq;: & Crotonam iuuenum æmulãtiũ ſtudia coetus habuiſſe conſtat. Ex quibus locis & ſi eiuſdeʒ ætatis fuiſſet quæ fama in ſabino: aut quo linguæ commertio quemquam ad cupiditatem diſcendi exciuiſſet. Quoue præſidio: unus per tot gentes diſſonas ſermone: moribuſq; perueniſſet: Suopte igitur īgenio temperatum animũ uirtutibus fuiſſe opinor magis: inſtructumq; nõ tam peregrinis artibus: q̃ diſciplina tetrica ac triſti ueterum ſabinorum quo genere quondam nullum incorruptius fuit: Hæc ille Plutarchus uero ubi aliorum opiniones retulit & poſteriorem pythagoram dixit. Addit nõ hũc pythagoram: ſed pythagoram ſpartiatam: qui ſtadiũ in olympia uiciſſet: olympiade ſextadecima: cuius anno tertio numa in regnũ conſtitutus eſt: in italiam errabundũ ueniſſe. Numæq; congreſſum: ac ſimul regnũ conſtituiſſe: Quare nonnulla ex laconibus Romanis inſtitutis doctore pythagora: admixta ſunt. & reliqua: ſed ut de euocatione Numæ in regnum aliquid dicamus ex hiſtoriis noſtris mutabimur: poſt mortem Romuli cum inter reges per annum regnaſſent: & plebs regem expoſceret: permiſſa eſt populo poteſtas: decreuerunt enim patres ut cum populus regem iuſſiſſet: id ſic ratum eẽt: ſi partes autores fierent. Tum interrex Concione aduocata: Quod bonum: fauſtum fœlixq; ſit: inquit Quirites: regem create: ita patribus uiſum eſt: Patres deinde ſi dignum: qui ſecũdus a Romulo numeretur: creabitis: autores fierent. Adeo id gratũ plebi fuit: ut ne uicti beneficio uideretur: id modo ſciſcerent: iuberentq;: ut ſenatus decerneret: qui romæ regnaret. Inclyta iuſtitia: religioq; ea tempeſtate numæ pompilii erat: Curribus ſabinis habitabat: Cõſultiſſimus uir: ut in illa quiſq̃ ætate eẽ poterat: oĩs diuini: atq; humani iuris. Audito nomine numæ patres romani: Quãquã inclinari opes ad ſabinos: rege inde ſumpto uidebatur: tñ neq; ſe quiſquam nec factionis ſue alium: nec deniq; patrũ: aut ciuium quẽquam præferre illi uiro auſi: Ad unuʒ omnes numæ põpilio regnum deferendum decernũt: Accitus ſicut Romulus augurio urbe condenda: regnũ adeptus. De ſe quoq; deos conſuli iuſſit. Inde ab augure: cui deinde honoris gratia: publicum id: perpetuumq; ſacerdotium fuit: deductos in arcem: lapidem ad meridiem uerſus conſedit. Augur ad leuam eius: capite uelato ſedem cœperit. Dextra manu baculum ſine nodo aduncum tenẽs: quem lituum appellarunt: Inde ubi proſpectum urbem agrumq; capitu. Deos præcatus regiones ab oriente ad occaſum determinauit Dextras ad meridiem partes: læuaſq; ad ſeptẽtrionem eẽ dixit. Signum contra quod longiſſime conſpectum oculi ferebant: animo finiuit. Tum lituo in læuam manum tranſlato: Dextra in capite numæ impoſita: præcatus ita eſt. Iuppiter pater: ſi fas eſt hunc Numam Pompilium: cuius ego caput teneo: regem romæ eẽ: uti tu: ſigna nobis certa ac clara ſint iter eos fines: quos feci: Tum pegit uerbis auſpicia: quæ mitti uellet. quibus miſſis: Declaratus rex Numa de templo deſcẽdit: Qui regno ita potius urbem nouam: cõditã ui: & armis: iure: legibuſq; ac moribus de itegro cõdere parat. Sed hæc hactenus. Quæ ideo retuli: ut his quoq; cõmentariis adderem morem creandorum regum.

Nos putat, Egeria ſiue monente ſua:
Sed tñ errabant etiã tũc tempora donec:
Cæſaris in multis hæc quoq; cura fuit:

ANT. FAN. Egeria ¶ EGEriam ſiue monente ſua: Egeriaʒ Nympham nemoris aricini amicam ſuam eẽ numa Pompilius finxit ad affirmandam legum ſuarum autoritatem ut ferum populum religio molliret: exiſtimantem omnia ab eo rege iuſſu Egeriæ fieri. Statius in ſiluis: Sic ſacra numã rituſq; colendos Mitis aricino dictabat nympha ſub antro. Hanc ueteres crediderunt unam eẽ e nouem muſis quibus Numa ædem conſtruxit qui hac ratione perſuaſit populo cum Egeria ſe habere congreſſum. cuʒ multos ad conuiuium inuitaſſet iiſq; ante horam ductis nihil fere paratum eẽ oſtenderet: eoſdem ueſperi cum duxiſſet magnificentiſſimum apparatum oſtendit. Hæc nympha ab egerendo ut Feſto placet egeria dicta eſt: cui prægnantes ſacrificabantq; ad conceptum partum egerenduʒ eis fauere putaretur. SED tamẽ errabant etiam tũc tempora: Nondum annus ſolis curſui accommodatus fuerat. Lege Macrobium, & Solinum. Iulius Cæſar poſtea rem tantum ſuſcæpit impleuitq;: ſed tum quoq; per ſacerdotes uitio admiſſo Auguſtus annum reformauit Nõ pigeret uarios ĩtercalãtium errores referre niſi ueremur ne & ipſi obiter erraremus lectori faſtidiũ afferẽtes.

Egeria ab egerẽdo dicta

PAV. MAR. ¶ SIVE MOnente: inſtruentes ſeu docente. EGERia ſua. quam ſuam coniugem eẽ fingebat. Egeriam enim ut Dionyſius inquit: fabulati ſunt nympham quãdam fuiſſe numam docentem ſapientiam regiam: Alii non nympham ſed muſarum unam. De ea tamen plura inferius dabitur dicendi locus. SED tamẽ: poſt Numæ ordinationem anni. Errare uidebantur tempora: q; a ſolis curſu annus non conficiebatur. unde ceptum eſt intercalari græcorum more & in hoc etiam erratum eſt Cæſar qui in deos referendus erat: Rem dignaʒ ſe ratus: ut cœlum prænoſſet obſeruauit coeleſtia: & in primis ſolarem curſum: incrementum: & decrementum dierum. Nam cum ſol a Capricorno in Cancrum uenit dies creſcunt: decreſcunt uero cum a Cancro in Capricornum redit. Sic perpetua alternatione obſeruata: ad eius rationem annum ciuilem conſtituit. SVPER addito intercalari die in fine quarti cuiuſq; anni ut diximus etiam ſuperius. SED TAmẽ etiam tunc: eo tempore a Numã ad Cæſarem. ERRABANT tempora: quia annus ad ſolis curſum non perficiebatur: & mẽſes uerni: factuʒ eſt eo errore ut hyberni aliquando eẽnt. DONEC uſq; quo. HAEC quoq; cura Cæſaris in multis: hæc etiam inter multas curas tam bellicas q̃ urbanas. FVIT una: quaſi fuit inter cæteros præcipua: ut annum ad certiorem ordinem redigeret: Sed cum intercalationibus eẽt erratum: rem emendauit Auguſtus: ſublato omni errore intercalaturi ut diximus in primo quoq; libro.

ILLE deus:Iulius Cæſar q̃ in deos relatus ẽ ut diximus ſupra:q̃ iuppiter ꝓmiſerat Veneri:ut Hũc tu olĩ cæ ANT.
lo ſpoliis oriẽtis honuſtũ Accipies ſecura uocabiſ hic quoq̧ uotis. NEC deus ignotas hoſpes inire domos:Sẽ FAN.
ſus ẽ Voluit deus cœlũ inire nõ hoſpes.Hoc eſt cœli pene ciuis eo p̃cognito. MOras ſolis:Omne tps q̃d abſu
miſ donec Sol a Capricorno p Cãcrũ redit ad Capricornũ. EXActis notis.Signis exq̃ſitis.Eſt.n.exigere iter
dũ exq̃rere:ut Tẽpus ſecũ ipſa modũq̧ exigit:Et ſociiſq̧ exacta referre.Sunt aũt oĩum anni dieꝶ notæ i faſtis:
q̃ colligunſ.ccclxv.q̃bus anno itercalari unã adiici Cæſar iſtituit. ET pleno tpa quarta die:Plenũ dĩc ẽ q̃tuor
tpibus.Eſt.n.figura Hypallage.Dicit aũt dĩe q cõſtiſ ex

Nec hæc ille deus tantæq̧ ꝓpaginis autor:
Credidit officiis eſſe minora ſuis:
Promiſſumq̧ ſibi uoluit prænoſcere cælum:
Nec deus ignotas hoſpes inire domos:
Ille moras ſolis quibus in ſua ſigna rediret:
Traditur exactis diſpoſuiſſe notis:
Is decies ſenos tercentum & quinq̧ diebus
Iunxit,& expleto tempora quinta die:
Hic anni modus eſt in luſtrũ accedere debet,
Quæ conſumatur partibus una dies:
Si licet occultos monitus audire deorum:
Vatibus,ut certe fama licere putat:
Cum ſis officiis Gradiue uirilibus aptus:
Dic mihi matronæ cur tua feſta colant:
Sic ego,ſic poſita dixit mihi caſſide mauors

q̃drãtibus quattuor ut diximus ſupra:uocaſ q̧ dies inter Intercala
calaris quoniam ut ratio Solis cõueniat interponitur. ris dies.
IN luſtrum accedere debet:quarto anno itercalari de
bet cõſumata ideſt pfecta ex q̃drãtibus dies:De luſtro di
ximus ſupra. SI licet occultos mõitus audire deoꝶ: Va
tibus ut certe fama licere putat: Verecũde petit a marte
quam ob cãm matronæ calendas martias colant.Offi
ciis uirilibus bello.Vñ Numa(ut Plutarchus arbitraſ)
iõ martium a marte cognominatũ e prima ſede muta
uit q̃d in oĩbus uellet rẽ urbanã bellicæ in honore p̃fer
ri.Ianus.n.unde ianuarius nomẽ habuit diciſ feꝶ & ſil
ueſtrẽ cultũ in urbanũ ciuilẽq̧ mutaſſe. DIC mihi ma Matronæ
tronæ cur tua feſta colant:cũ romulus aduerſus.T.Ta maris fe
tiũ pugnãs fugiẽtibus romãis ioui ſtatori ædẽ uouiſſet: ſtum cole
Exercitus reſtitit & raptæ i mediũ ꝓceſſerũt ac pacẽ cõ bãt matro
ciliarũt:quã ob cãm dicatas matrõis calẽdas martias pu nalia ma
tant & matronalia ſacra ut inq̃t Plutarchus eis tributa trona.
cõpoſiti belli monumẽtũ. Hic eſt q̃d Horatius dicit ad
mirati mœcenatẽ ut ab eo calẽdæ martiæ celebrenſ q̃
matronã i uxorẽ nõ habeat ut martius cælebs quid agã
calẽdis. Sciendũ matronã differre a matrefamilias.Ma
tronã.n.dictam ꝓprie tradiderũt:ut placet.A.Gel.q̃ in
matrimoniũ cũ uiro cõueniſſet in eoq̧ matrimonio mãſiſſet ẽt ſi liberi nondũ nati forẽt.Matrẽ aũt familias eã
eẽ uolũt q̃ i mariti manu mãcipioq̧ ẽ aũt in eius i cuius maritus mano mãcipioq̧ eſſet q̃m nõ in matrimoniũ
tm̃ ſed i familiã quoq̧ mariti & i ſui hæredis locũ ueniſſent. Alii matronas uirgines nobiles dicũt:iidẽq̧ matres
familias q̃ i m̃rimoniũ p coemptionẽ uenerũt & p quãdã iuris ſolẽnitatẽ i mariti filiã migrarũt. Vlpianus ãt ma
trẽfamilias inq̃t accipere debemus eã:q̧ nõ in honeſte uixit quãq̃ a cæteris fœminis mores diſcernũt. Vñ nihil
iterefit nupta ne ſit an uidua igenua an libertia.Nã neq̧ nuptiæ neq̧ natales matrẽfamilias faciũt:ſed boni mo
res.Nonius ueteres inq̃t matronã accepiſſe q̃ ſemel peperiſſet.Matrẽfamilias q̃ ſæpius.Matronaꝶ(ut ait Ser
uius)crinales uittæ erãt q̃ meretricibus nõ dabanſ:ſimiliter & ſtolæ. Vnde Feſtus Matronas inq̃t appellabant
eas fere q̃bus ſtolas habẽdi ius erat.Hæ(ut auctor ẽ idẽ Feſtus)a magiſtratib⁹ nõ ſũmouebanſ ne pulſari con matrona
trectariq̧ uiderenſ:neue grauidæ cõcuterẽtur:nec eaꝶ uiri ſedẽtes cum uxoribus in uehiculo deſcẽdere cogebã rũ uittæ
tur.Eodem auctore materfamiliæ nõ ante dicebatur q̃ uir eius paterfamiliæ dictus eẽt:nec Plures poſſunt hoc & ſtolæ.
noĩe in una familia appellari quo nec uiduã nec quæ ſine filiis eſt uocari poteſt.

ILLE deus.Cæſar qui iã in deos relatus ẽ. ET auctor tantæ ꝓpaginis:tãtæ ſobolis:q̃ſi pater Auguſti: Auus PAV.
Tyberii:& proauus tuus o Germanice. NON credidit hæc:Hanc tẽpoꝶ curam. ESSE minora:q̃ſi minus di MAR.
gna:ſe bene cõuenientia. SVis officiis:muneribus & actiõibus imꝑatoriis:tã in rebus bellicis q̃ urbanis. VO
luit Cæſar p̃noſcere cœlũ anteq̃ aſcenderet uoluit cognoſcere idagatione:& obſeruatiõe ſideꝶ & cœli rõue ro.
PROmiſſum ſibi:nã ꝓmiſerat id iuppiter Veneri a tpibus æneæ:q̃d a Virgilio referſ:Ionẽ loquentẽ,itrodu
cẽs:Hũc tu olim cælo ſpoliis oriẽtis onuſtũ Accipies. NEC deus:ne uoluit ipſe Cæſar. HOSpes:tãq̃ hoſpes
& pegrinus. INIre:igredi. DOmos ignotas:ſed p̃cognitas:uoluit p̃noſcere loca cœleſtia:ad q̃ uẽturus erat. IL
le tradiſ dr̃. DISpoſuiſſe notis exactis:ſignis & termis diſtinitis & cõſtitutis. MOras ſolis:hoc ẽ tpa q̃ eũdo
& redeũdo ſol abſumit. Aut ipſa ſolſtitia itellige:hybernũ & æſtiuũ.tũc.n.remorari ſol uiſ:ante octauũ calẽdaꝶ
Iuliaꝶ:& añ octauũ calẽdaꝶ Ianuariaꝶ. QVibus moris q̃bus ſolſtitiis. REdiret i ſua regna:rediret ſol e Cã
cro i Capricornũ:& e Capricorno i Cãcrũ:Ab his igiſ cõuerſiõibus ſolis Nã cõuertit ſe ſol ex iferiore gradu ca
pricorni ad alteꝶ gradũ Cãcri. SIC ex Cãcro i Capricorno:iõ græci Solſtitiũ Tropitõ dicunt:cũ τροπὴ con
uerſio ſit.Cæſar cõſtituit ſpatiũ ciuilis ãni. IS:Cæſar. IVNxit ad anni terminatiõnẽ. DEcies ſenos:ſexagẽos
dies. TER cẽtũ & q̃nq̧ dieb⁹:cõiũxit ſimul.ccc.lxv.dies. ET tpa q̃nta:q̃ntos quoſq̧ ãnos.Die expleto. die ĩte
gro:q tũc itercalaſ:ut dũ hæc ꝓſiteremur:quo poti⁹ caſus:q̃ rõ deduxit:eo.n.die hũc locũ legimus:q q̃dẽ dies ad
itercalationẽ februario ſup additus ẽ.Anno ſalutis.M.cccc.lxxvi. Tpa q̃nta dixit nõ q̃d q̃nis ãnis fiat itercalatio:
ſed q̃ternis:hoc ẽ i fine cuiuſq̧ ãni.Sed q̃a de q̃nto i q̃ntũ:numerãdo utrũq̧ itercalatũ:ut q̃rtanã febrẽ dicimus:
q̃a de q̃rto i q̃rtũ:& tñ duo ſũt itermedii dies:ſed nũeraſ a die febris ad alterã febrẽ:ita ab ãno itercalatiõis ad
alterã:intercalationẽ iõ ſubdit. HIC ãni modus terminus & diffinitio ãni. DIes una intercalaris. QVæ cõ
ſumaſ:pficitur & expleſ. PARtibus:ſenis cuiuſq̧ anni horis.ſic in fine quarti anni accipitur una dies integra.
DEBET accedere in lu.in q̃nq̃ẽniũ.nũq̃ in fine q̃nq̃ẽnii addaſ dies:ſed numerãdo ab intercalato ad iter

calatū efficies qnariū nūmeꝝ:ut a.lxxvi.ad.lxxx.qnariū cōplecteris. SI licet:cū uideaƭ poeta iā ſatis euagatus in hac āni diſputanōe:redit ad inſtituta:hoc ē ad ipſa feſta.Calēdis.n.martiis martis feſtū a matrōis celebraƭ. Cām poeta ab ipſo marte regrit:nō.n.cōuenire uiƌ ut mulieres colant feſta dei armoꝝ pſidis. SI licet:ſi fas ē. VAtibus au.occul.mo.deoꝝ arcanas deoꝝ inſtructiōes:& eruditiōes. VT cer.fa.pu.lice.ut dr̄ & arbitranƭ oēs licere cū & uates habeāt aliqd numinis. DIC mihi o gradiue:o mars & in fine ſupioris libri diximus q̄re mars gradiuus dictus:uel a gradiēdo:uel ex pa.Ā ꝺ ſ lucin uel a gramie. Cū ſis aptus officiis & uiribus p Endyadim:hoc ē officiis uirilibus:nā inde mars a maribus dictus.Cur matrōæ colāt celebrēt. TVA feſta:calēdas tui menſis:quo die ē tuū feſtū.Sic ego:ubi ita pcatus ē poeta Mars depoſita:ut ille orauerat galea rn̄dit:& hæc primū īnqt. Aduocor nūc primū in pacis ſtudia:q bellis pſumt placetq & ſtudioſe:& pacis militiæ ꝑ eſſe ne id ſoli palladi aſcribaƭ.Diſce igiƭ qđ tu ſtudioſe poeta requiris:& relaturus cāmab urbis pricipio repetit. SIC ego: loquutus ſum. SIC dixit ma.Mars magna uortēs. POSita caſ.galea ut ſupius orauerat:& nitidas caſſide ſalue comas.

Sed tamen in dextra miſſilis haſta fuit:
Nunc primū ſtudiis pacis deus utilis armis:
Aduocor,& greſſus in noua caſtra fero:
Nec piget icœpti:iuuat hac quoq; pte morari:
Hoc ſolum ne ſe poſſe minerua putet:
Diſce latinorum uates operoſe dierum:
Quod petis: & memori pectorē dicta nota:
Parua fuit(ſi prima uelis elementa referre)
Roma:ſed in parua ſpes tamen huius erat:
Mœnia iam ſtabant populis anguſta futuris:
Credita ſed turbæ tunc nimis ampla ſuæ.
Quæ fuerint noſtri,ſi quæris regia nati:
Aſpice de canna ſtraminibuſq; domum:
In ſtipula placidi capiebat munera ſomni:
Et tamen ex illo uenit in aſtra thoro:
Iamq; loco maius nomē Romanus habebat:
Nec coniunx illi nec ſocer ullus erat:
Spernebat generos inopes uicina diues
Et male credebat ſanguinis autor ego:
Inſtabulis habitaſſe et oues pauiſſe nocebat:
Iugeraq; inculti pauca tenere ſoli:
Cū pare quæq; ſuo coeūt uolucreſq; feræq;:
Atq; aliquā de qua procreet anguis habet:

ANT. FAN. IN dextra miſſilis haſta fuit: qa relatur̄ ē bellū ſabiorūquoꝝ ē curis.i.haſta.uñ Romulus Quirinus dictus. NEC piget inceptu:Liptote ē & hoc dicit placet maiorē in modū uerſari nūc in ſtudiis pacis ne Minerua mihi anteferaƭ:& bello & paci pſit. LATInoꝝ uates opoſe dieꝝ cuius opa.i.labor abſumiƭ circa faſtoꝝ dies. SPes huius:magnifice ut nūc ē Proptius oīa romanæ cedent miracula terræ natura hic poſuit quicqd ubiq; fuit. ASpice de cāna ſtraminibuſq; domū. Vit.i.uiiæn Romuleoq; recēs horrebat regia culmo:ubi Seruius ait curiam calabriā dici quā romulus texerat culmis. Oui. ſupra romuli regiā caſam uocauit:ut Dū caſa martigenā capiebat parua qrinū.Hæc poſtea ſūmæ apud romanos religiōis fuit. ET tū ex illo uēit i aſtra thoro:qa nō diuitiis:ſꝫ uirtute cuius comes ē gloria cœlū petiƭ.Ea ē q iter pādit ad ſupos:teſte Seneca. SPErnebat generos iopes uicina diues. Liuius ſcribit miſiſſe romulū q ſocietatē cōnubiūq nouo populo peterent legatoſq; nuſq̄ benigne auditos.

calabria cota

PAV. MAR. SED tū ha mil.fuit in dextra:ne pēitus ab armis diſcederet:depoſuit galeam:& retinuit haſtā.Miſſilia tela dicimus q̄ longe mitti pn̄t. DEVS utilis armis:ego qui bellis pſum:et utilis ſū i re militari. NVnc primū ad uocor ſtudiis pacis:ad pacis officia:q ſp exercui bellica. FERo. greſſus i noua caſtra:i militiā pacis.& poeticā. FERO greſſus:dixit ut alluderet ſuo cognomini cū gradiuus a gradiēdo dicaƭ. NON piget iceptu:nō mihi graue ē pſeq qđ aggreſſus ſū. IVuat.đlectat. MOrari i mora detineri. HAC quoq; pte.hac ēt militia litteraria.& pacis ſtudio.Ne minerua pallas a minādo.ſiue minuēdo ut aliꝗs dictū eſt. PVTet ſe ſolā poſſe hæc. putet ſe ſolā poſſe utrūq;.& armis & paci.ſeu lſis pſſe. DIſce tu uates opoſe.ſtudioſe. DIeꝝ latinoꝝ faſtoꝝ romanoꝝ. QVod petis. hoc ē cām cur matrōæ colāt mea feſta. ET nota dicta pectore memori. q̄ ego dicā mēoria teneas. PArua fuit cām ipſā aggrediēs pricipiū ab urbis initio ſumit. uſq; ad raptū ſabinaꝝ.p quo illata ſūt romanis bella. Sed cū raptæ iā matres eēnt bellū dirimerūt.de quo paulo poſt addit & alias duas cās uel qđ illa de eo mr̄ fuerit.uel qa Iuno ē eius mr̄ q̄ rōe matres colūt feſtū.Nūc hoc primū dicit.ab initio romā fuiſſe puā.ſed i illa ſpabaƭ futura magnitudo.Regiāq; romuli fuiſſe caſā exiguā e paluſtri cāna.& in ſtipula ſolitū requieſcere.Inde tū coelū aſcēdiſſe cætera.ſuo ordie pſeq̄mur. PARua iqt. FVit roma ſi uelis referre prla elemēta.q̄ſi ſiue uelis memoria repetere ipſa urbis primordia. SED in pua quāta tunc fuit. ERat ſpes huius.tāta q̄ta nūc ē.qa ab illa pua futurā hāc urbis magnitudinē ſpabamus. Iā ſtabant mœnia. romana.a romulo cōdita. ANguſta.arcta qa.exigua tūc urbs q̄ tm̄ mille paſſus ambitu cōplecteretƭ.Sic erāt tunc anguſta future multitudini. POpulis futuris.q̄ſi q̄ cape nō poſſet futurā multitudinē. adeo coaluit populus ro. Sed tūc i ipſo pricipio. CRedita ſūt nimis ampla turbæ ſuæ.& ſi pexigua erat urbs.tm̄ ampla & ſpatioſa erat nimis ipſis cōditorib᷒.qa nō erāt tot cū romulo ut eā iplere poſſent. SI q̄ris q̄ fuerit regia.domus regis. NOſtri nati.romuli. ASpice domū de cāna.extructā e paluſtrib᷒ cānis. ET ſtramib᷒.nā ſtramie & tecta & iſtrata.Caſa romuli cānis & uiminibus cōſtructa magnæ fuit apud poſteros religiōi.& q̄otiēs de ea aliqd uetuſtate fœdabaƭ.ſacerdotes iſtaurabāt.ut integra ſeruareƭ iō mars Aſpice dixit qa ēt tūc ſuperat.de ea plura diximus in prio lib. CApiebat munera placidi ſōni.q̄ſi dormiēs romul᷒ requieſcebat. IN ſtipula.& ē cōmēdatio romuli a modeſtia & frugalitate.qa nō regio luxu & ornatu utebaƭ domi.nō delicate uiuebat. ſed duriter.nō in plumis.& ſericis thoris.ſed in ſtipula requieſcebat. ET tū ex illo thoro ex illa ſtipula. Venit in aſtra relatus ē in deos. IAMq

loco maius:iam cœperat romanū nomen apud finitimos extolli: maiuſq; habebat̃ q̃ re eſſet:iunctę tñ affinitates cū quoq; minime erāt:cū uicine ciuitates contēnerent romanos generos nec romulus habebat̃ martis filius. EDVcatio p̃terea paſtoralis:& inopia nocebat. Aues & uenata aīalia habent unī poſſint ſobolem ꝓpagare:romanus ipſe nō habebat:nō repudiant̃ externi:repudiabant̃ romani.cū ita fieri uiderē inſpiraui mentē filio inītoq; cōſilio rapuit ille uirgines. hæc nūc inqt mars ulus ē hac inſinuatiōe ut oſtēdat iuſtā fuiſſe cām rapiendaꝝ uirginū. Iāq; romanus habebat maius nomē loco. erat po.ro. tā maioris nominis & famæ. q̃ ipſa re locus eſſet. erat.n.urbs parui nominis. NEC illi.romano. ERat cōiunx nec ullus ſocer.nec cōiugē.nec ſoceꝝ habebāt. qa cōtrahere affinitatē cū his nemo uolebat. DIues uicinia.ſabini & finitimi. SPERnebat inopes generos.contēnebant illi & repudiabāt romanos generos.cū eſſent inopes. ET ego.mars. MAle credebar.non credebar. AVctor ſanguinis:nemo credebat romulū eē filiū martis.Et Liui.inqt Ro legatos circa uicinas gētes miſit q ſocietatē cōnubiūq; nouo populo peterēt. Vrbes quoq; ut cætera ex infimo naſci. Deindeq̃ ſua uirtus ac dii iuuent magnas opes:magnūq; nomē ſibi acire: ſatis ſcire origini romane:& deos affuiſſe:& nō defuturā uirtutē: ꝓinde:ne grauarent̃ hoīes cū hoībus ſanguinē ac genus miſcere.Nuſq̃ benigne legatio audita ē:adeo ſimul oēs ſpnebant:ſimul tantā in medio creſcētē molē ſibi ac poſteris ſuis metuebant:pleriq; rogitātibus dimiſſi:& qd̃ fœminis quoq; aſyli aperuiſſent. Id:n.demū cōpar cōnubiū fore &c. NOcebat:romu. HAbitaſſe i ſtabulis: cū paſtoribus. ET pauiſſe oues:nā educatus a Fauſtulo inter paſtores aliqñ oues pauiſſe credit̃: & id illi nocebat:qa pudebat finitimos affinitates cōtrahere. ET nocebat tenere iugera parua:habere exiguū agrū. IVgerum ī eſt:q̃tū uno iugo boū exarari pōt. SOli inculti:nō prius culte terræ. Ipſa: ergo inopia cogebat. habere repulſam. ET cōtēnebant eos:& erāt ut Diony.inqt:uicine urbes romanis infenſe tētauit romulus & illas cōciliādas & ad ꝓpugnandā ſobolē cōtrahere cū illis cōiugia:qd̃ cū aſpnarent̃:Numitorē conſuluit.Statutūq; ut p raptū uirginū ꝓmiſcuā affinitate iungerēt:qd̃ uim illatam ferrēt æquiore aīo. Cætera paulo poſt: quæq; uolucres:& quæq; feræ coeunt cū ſuo pare. AVes & ſilueſtres beſtiæ habēt paria:cū qbus iungant̃. AT q; anguis: ſerpēs. HAbet aliq̃ de q̃ ꝓcreet:mouet ex hoc loco cōmiſeratiōnē ī romanos & idignationē i finitimos.qd̃ & feræ.& ſerpentes qbus nihil eſt truculētius.habent parē.unde ſobolē poſſint propagare & romanis miſeris iniuria finitimoꝝ coniugia non dant̃. CONnubia:matrimonia.hoc eſt ipſe coniuges dantur.

Externis dantur connubia gētibus:atq;
Romano uellet nubere nulla fuit:
Indolui patriamq; dedi tibi Romule mentē:
Tolle preces dixi quod petis arma dabunt
Feſta para conſo:conſus tibi cætera dicet:
Illo feſta die dum ſua ſacra canes:

ℭEXTERNIS dant̃ cōnubia gētibus.Nō uidebat̃ negādū romanis qd̃ i italia cōcedebat̃ græcis & barbaris. ANT. FAN.
Dicunt̃ hæc ad excuſationē romuli.ut uideat̃ ad rapiendas ſabinas neceſſitate cōpulſus. FEſta para conſo.conſualia dicit.q̃(ut ſcribit Plutarchus.xiiii.calēdas ſeptembris celebrant̃ q; eo die ſabinæ raptæ fuerint cōſualibus ſimulatis.hoc ē ludis quos (ut inqt Feſtus)in honorem Conſi faciebāt.quē deū cōſilii putabāt. VIdēs.n.romulus deeſſe cōiugia p legatos ea petiit ut diximus a finitimis ciuitatibus qbus negatis i honorē Cōſi ideſt neptūne equeſtris(ut qbuſdā placet)cōſualia ſimulauit ad q̃ cū utriuſq; ſexus multitudo conueniſſet dato ſigno uirgines raptæ ſunt. Ara cōſi i circo maximo fuit autore Plutarcho q deus tēplū habuit ſubterraneū & optum qa nō ſolū neptūnus eques dicebat̃ ſiue poſidon.ut Diony.ſcribit. Vnde in eius honorē ludi eqſtres celebrabant̃. ſed cōſilioꝝ deus teſtes Seruio. Nouimus aūt oportere arcanū ac tectū eē cōſiliū. Quare fidei pāno uelata manu ſacrificabat̃.qa fides tecta eē debet & uelata.Ferūt aūt romanos ideo dicato Cōſi ſimulachro ſabinas rapuiſſe.ut initū de rapiēdis cōſiliū tegeret̃ Ad huius dei aram in equeſtribus tñ certaminibus dabat̃ acceſſus cū reliquo anni tpe lateret.De hac Varro Cōſualia inqt dicta a cōſo q; tū feriæ publicæ ei deo & in circo ad Arā eius a ſacerdotibus fiūt ludi illi qbus uirgines ſabinæ raptæ.Sane neptūnus hippius ſiue equeſter dictus eſt teſte Feſto.uel q; pegaſus ex eo & pegaſide natus ſit.uel q; equuleus(ut putant)loco eius ſuppoſitus Saturno fuerit quē ꝓ neptūno deuorauit.uel q; tridētis ictu terræ equū excuſſerit. cui ob hoc i illirico nono quoq; anno quaternos equos in mare faciebāt.Cōſualibus equi & aſini coronis ornabant̃ & ociari pmittebant̃ autore Plutarcho.qm̃ inſtituta nauigatione cū multa nauibus ueherent̃ ociū quoddā & remiſſio iumētis data ē. Plura de his ludis lege apud eundē Plutarchū ac Dionyſium.nam Liuius paucis rem expedit. COnſus tibi cætera dicet. Deus cōſilii in ipſa ludoꝝ celebritate ſuppeditabit q̃ agendo fuerunt ne deſint coniugia. conſualia Conſus ara cōſi. Neptūnus equeſter.

ℭEXTERNIS gentibus.nō negant̃ cōiugia ab italis his.q itali nō ſunt. EOS.n.appellamus externos.q i noſtra regiōe nō ſunt.& hyſtorici uocant externos quicūq; nō ſunt itali. AT nulla fuit q̃ uellet nubere romano.nulla fuit q̃ uellet matrimonio iungi romanis ciuibus. Indolui:ęgre tuli. ET romule p apoſtrophen dedi tibi mentē patriā.īſpiraui tibi mentē & conſiliū meū. DIxi tolle preces.noli amplius precari finitimos. ARma dabunt qd̃ petis ipſis cōiuges:q̃ſi experiere uiolentiā qa uim illatā ferēt equiore aīo:hoc aūt cōſiliū fuit numitoris. PAV. MAR.
PAra feſta con deo cōſilioꝝ. CONſus dicet tibi cætera:ipſe cōſilii dies inſpirabit tibi qd ſis facturus. ILLO die:ludoꝝ.ſ. DVM canes ſua feſta ſacra dū tu celebrabis eius ſacra:tūc ipſe cōſiliū tibi ſuggeret:huius diei feſta cōſualia dicta ſunt:de qbus Varro cōſualia inqt dicta a Conſo:qd̃ tū feriæ publicæ ei deo & in circo ad arā eius ab ſacerdotibus fiūt ludi illi qbus uirgines ſabinæ raptæ.Et pōpeius inqt Cōſualia ludi dicebant̃ quos in honorē Cōſi faciebant:quē deū cōſilii putabant:de hoc Diony.primū inqt deo arcanaꝝ cōſultationum duci. SI dolus ſibi ex ſnīa eueniret ſacrificiū quot annis:& ferias agēdas uouit. Poſtea uero ſenatui rē aperiēs: ubi ipſis etiā cōſiliū illud placuit.diē feſtū & ludos īdicens neptūno agēdo:circūmiſit i urbes ꝓximas euocās q cūq; uellent:& certaminū:& mercatus eē participes:&.n.cuiuſq; generis certamia acturus erat equoꝝ & hoīum. Cōuenientibus

ſtaq; ad ludos hoſpitibus multis cũ uxoribꝰ: & filiis ubi ſacra neptũno peregit: & certamĩa die ultimo quo nũdi
nas diſſoluturus erat. Iuuẽtuti edicitur cũ ſignũ extuliſſet Virgines q̃q; raperẽt: q̃lcũq; cõtigeẽt: ſeruarẽtq; ipſas
oẽs ea nocte caſtas. Dieq; poſtero ad ſe ducerẽt. Diuiſi igiť p cõpita iuuenes: ut elatũ uideř ſignũ ad raptus uirgi
nũ repẽte diſcurrũt. INgẽſq; ſtatĩ ſecuta ẽ ptrbatio: fugaq; hoſpitũq; malũ aliq̃d maiꝰ ſuſpicatũ. PRoductis a
ſequẽti die Virginibus: ignominiã eaꝝ cõſulẽs romulus: q̃d nõ ad cõtumeliã: ſed ad nuptias raptæ eẽnt: æqui eẽ
cẽſebat ut datos eis uiros a fortuna diligerẽt. Dinumeratiſq; poſtea puellis ſexcẽtis & octogita tribus nũero inuẽ
tis. uiros celibes totidẽ delegit: qbus puellas ipſas ſcd'm leges patrias: uniuſcuiuſq; eaꝝ cõſuetudineſq; locauit: i cõ
munionẽ panis & aquæ cõnubia ipſa cõciliãs: ſicut ẽt hucuſq; faciũt: & paulo poſt ſacratã illã ſolẽnitatẽ. Nunc ẽt
romani pficiũt: cõſualia uocãtes: i q̃ ẽt ara ſubterranea cõſtructa: iuxta circũ maximũ: circũſoſſa terra ſ[illegible]
igneis: & ſolẽnitatibus colit. Curſuſq; equoꝝ agiť iũctoꝝ & nõ iũtoꝝ. Vocať ãt is deus: cui hæc pficiunť cõſua
Romãis ſ. quẽ qdẽ iterp̃tãtes i liguã græcã Poſſidona Syſicthona eſſe dicũt. ET Liuius pſequit ac ea q̃ addiði
mus: Agere id romana pubes paſſa. & haud dubie ad ui res ſpectare cœpit. Cui tp̃s: locuſq; actũ ut daret Romu
lus ægritudinẽ ai diſſimulãs: ludos ex iduſtria parata Neptuno æq̃ſtri ſolẽnes. Cõſualia uocat. INdici deide fini
timis ſpectaculũ iubet: q̃toq; apparatu tũ fiebãt: aut poterãt cõcelebrãt: ut rẽ clarã expectatãq; facerẽt. MVL
ti mortales cõuenere: ſtudio ẽt uidẽde noue urbis: maxie pximi q̃q; Cenineſes. cruſtũeni. Antẽnates. Iã ſabino
rũ oẽs multitudo: cũ liberis: ac cõiugibus uenit Inuitati hoſpitaliter p domos: cũ ſitũ: mœniaq; & frequentẽ tectis
urbẽ uidiſſent miranť tã breui rẽ romanã creuiſſe. Vbi ſpectaculi tp̃s uenit: deditæ q̃ eo mẽtes cũ oculis erãt. Tũ
ex cõpoſito orta uis: ſignoq; dato: iuuẽtus romana ad capiẽdas uirgĩes diſcurrit. Magna ps forte: ut i quẽq; inde
rat Raptæ q̃ſdã forma excellẽtes primoribus patrũ deſtinatas: ex plebe hoies qbus datũ negociũ erat: domos de
ferebãt. Et Plutarchus inqt. Iterea fama p finitias urbes: q̃d ſacrã cuiuſdã dei arã i ſubterraneo ſpecu abditam
offendit: quẽ Cõſum romãi uocãt: uel potius ut Peoculo placet: neptũnũ eq̃ſtrẽ: hãc igiť cũ apuiſſet: illico ſacrificiũ
ſẽneſq; ludos ſimulat ſe factuꝝ. Cõuenit ex finitimis ingẽs multitudo cũ uxoribus & filiis. Signũ aũt dederat ro
mulus: ut cũ aſſurgeret: & purpureã clamidẽ cõplicaret: oẽs in ſabinas irruerẽt. Triginta a nõnullis captas fuiſſe
tradiť. Vnde. xxx. curiæ appellatæ ſint. Vale. antiaſ. dxxvii. fuiſſe tradit. Iobas uero. dclxxxiii. A quaꝝ cõiugio
romulus penitus abſtinuit: qũ Herſyliã unã habuit: ex q̃ duos filios genuit alteram fœmellam Primã uoca
tam Alteꝝ Aoliũ dictũ ab ea ciuiũ multitudine conuocata Sed poſtea mutatis litteris Aſyllum | uocatum. RE
liqua uero ſuis in locis ſatis ample ac ſuccincte inferius proſequemur.

ANT. FAN. ❡Intumuere cures: Ab eo q̃ cõtinet id q̃d cõtineť acci pimus: & a pte totũ hoc eſt ſabinos a curibus coꝝ oppi do. CAEterum. cruſtumeni ceninenſes & antẽnates ad quos iniuriæ pars ptinebat bellũ mouere. Sed (ut iqt Liuius) nouiſſimũ a ſabinis bellum ortum eſt q̃d multo maximũ fuit: ii nihil p iram aut cupiditatem egerunt nec oſtenderunt bellũ priuſq̃ intulerunt. Raptæ aũt dicun tur a romanis triginta uirgines tm̃: q̃uis nonnulli raptas fuiſſe tradiderint. Dxxxvii. alii. Dclxxxiii.

> Intumuere cures & quos dolor attigit idem:
>
> Tunc primum generis intulit arma ſocer:

PAV. MAR. ❡Intumuere cures: Diony. inqt ubi de raptu uirginũ: deq; cõnubiis in urbes pximas rumore uulgatũ eſt: aliq q
dem id factũ in irã uertit. Aliæ: quo affectu id factũ eſſet conſiderantes: moderate rem tulerunt: Recidit igiť res
poſt tp̃s aliq̃d in bella: alia qdem facilia. VNum uero cũ ſabinis magnũ: atq; difficile ſed exitus fœlix fuit: ſicut
romulo p̃dixerat oracula. Et Liuius ſcribit bella romanis illata: & romuli uictoriã de cenineſibus: Antẽnatibus
& cruſtumenis & ſubſequiť: Nouiſſimum bellũ ab ſabinis ortum: multoq; id maximũ fuit. Nihil enim p iram
aut cupiditatem actũ eſt: nec oſtenderunt bellũ. priuſq̃ intulerunt. CVres ſabini a curibus. INtumuerunt indi
gnati ſunt ob eã acceptam iniuriam. ET quos: illi quos. IDem dolor attigit: hoc eſt qbus ea erat iniuria & do
lor cõis ceninenſes: antẽnates: & cruſtumeni: quoꝝ ẽt uirgines raptæ fuerãt. TVM primũ ſocer: ſabini & alii
quoꝝ raptas filias romani uxores acceperãt. INtulit arma generis intulit bella romanis. Exigit hic locus: ut de
curibus & de ſabinis ipſis aliqd dicamus: ut Varro ipſe retulit: queadmodũ ab eius liberto accepimus. Virgo
quædã indigena: præcipui generis in templũ iuit Enyalii choreas agens. Enyalium aũt ſabini: & ab eis diſcẽtes ro
mani quirinum uocãt: nequaq̃ certum habẽtes ipſi. Marſne ſit ille: an alius qdam ſimiles cum marte honores
habens. Alii enim de uno deo bellico & certaminum duce utraq; putãt dici nomina. Alii aũt duobus ea diis bel
licis ipoſitis. In hoc itaq; dei tẽplo ſaltans puella ſubito fit diuina. Atq; relinquẽs choꝝ in aditum dei currit. Præ
gnãſq; deinde ex deo: ut oibus uiſum eſt: facta filiũ parit Modium noie Fabidium cognomine. uir factus forma
qdem fuit non hoiſ. ſed diui. Fuitq; bello oium clariſſimus. Capit deinde Cupido cõdendæ urbis: magnãq; ma
num congregãs uicina loca icolentiũ: Breui admodum tp̃e eas condidit: q̃ nunc uocanť Cures: hoc noie: ut non
nulli ſcribũt ex deo: cuius eum filium ſermo erat urbi i poſitæ: ut aũt alii tradunt a cuſpide: quires. n. ſabini cuſpi
des uocãt Zenodotus aũt trozenius hyſtoricus. imbricæ gentis idigenas habitaſſe ait circa agrum reatinũ. Pul
ſos deinde illinc a pelaſgis in hãs terram aduenisse ubi nunc habitãt. mutanteſq; nomen ſimul cũ loco. uocatos
eſſe pro umbris ſabinos. CAto aũt nomen ſabinoꝝ genti impoſitũ eſſe ait: ex ſabino Sangi. diui gentilis. Hũc
aũt Sangum a qbuidam Piſtium uocari atq; in patria eoꝝ habitationes fuiſſe aſſerit uicum quẽdam uocatum
Teſtrunam ppe urbem amyternam poſitũ. ex quo mouẽtes tum ſabinos in reatam ait Rheatinoꝝ irripuiſſe
habitãtibus ſimul cũ eo aboriginibus. Vrbẽq; eoꝝ clariſſimam Cotynas bello captam occupaſſe. Atq; ex rhea
tino agro colonos emittentes & alias condidiſſe urbes. in qbus habitabant ſine muris. & hanc ipſam. q̃ Cures
dicunť. REgionem aũt obtinere eos diſtantẽ ab adriatico qdem mari ducentis ferme. & octoginta ſtadiis. A
tyreno uero ducentis & quadraginta. Longitudinem aũt eius eſſe ait paulo minus ſtadioꝝ mille De alio erro
re qui in hyſtoriis eſt de laconibus qui illuc ſe tranſtulere diximus in primo libro in eo uerſu. Protinus oebaliæ

tulit arma tãdi. IAmq; feræ raptæ iã inceperant raptæ matres eſſetcũ ex romanis filios peperiſſent: ꝓtractaq; erãt diutius bella. Cũq; ſæpe ambiguo marte pugnatũ eẽt. Deideq; eſſent acies ad pugnã inſtructæ. Mulieres q̃rũ cã bellũ erat: cõuenientes ſine uiris in quẽdã locũ: & cõſilia cõferẽtes: ut Diony. refert in ea fuere ſnia: ut uerba ipſa de recõciliatiõe apud utroſq; inciperẽt. Re ad ſenatũ delata placuit eas legatiõis munere fungi. Harũ princeps Herſylia fuit: i q̃ lõga & miſerabili rõne poſtulauit ut uiris ſuis pacẽ cõcederẽt. Vnde cõmoti ſũt ſabinoꝝ aĩs & fœdera inita ſunt. Plutarchus tacuit legationẽ hãc. Sed inqt. Cũ ambæ acies firmato ĩpetu cõſtitiſſent: mira res q̃dã: & ſpectatiõe digna ſtuporẽ oĩbus attulit. Nã raptæ ſabinoꝝ uirgines cũ id uidiſſent: raptis i ulnis ifantibus: paſſiſq; crinibus: diuino quodã inſtigãte ſpiritu cũ lachrymis: ac gemitu p medias acies peruolant. Exhorrẽtes mõ patres: modo uiros: ut fœdatas iam acies dirimerent: & parcerent ſanguini. Cuius rei admiratione motis ſiſtunt aciem tela comprimunt: iras mittunt: animos colligunt: cætera paulo poſt.

Iãq; feræ raptæ matrũ quoq; nomẽ habebãt:
Tractaq; erant longa bella ꝓpinqua mora:
Conueniũt nuptæ dictam iunonis in ædem:
Quas inter mea, ſic eſt nurus auſa loqui:
O pariter raptæ quoniam hoc cõe tenemus:
Non ultra lentæ poſſumus eſſe piæ:
Stant acies, ſed utra dii ſint pro parte rogãdi:
Eligite, hinc cõiunx hinc pater arma tenet:
Quærendũ eſt uiduæ fieri malitis an orbæ:
Conſilium uobis forte piumq; dabo:
Conſilium dederat: parent crineſq; reſoluũt:
Mœſtaq; funerea corpora ueſte tegunt:
Iam ſteterant acies ferro mortiq; paratæ:
Iam lituus pugnæ ſigna daturus erat:
Cum raptæ ueniunt, inter patreſq; uiroſq;:

¶ RAPTæ matrũ quoq; nomen habebant: oẽs raptæ iã feræ pepererãt poterãtq; nõ ſolũ raptæ ſed & matres uocari. DIctã iunonis i ædẽ: in tẽplũ iunonis quo ſe cõuẽturas cõſtituerãt cõdixerãtq;. Eſt ſane cõditũ qd̃ in cõi eſt dictũ autore Feſto. QVas iter mea ſic ẽ nurus auſa loq: Herſiliã dicit ex q̃ legimus Romulũ duos filios ſuſcepiſſe. Sed ſciẽdũ oẽs uirgines raptas: ut placet Seruio: excepta Herſilia. quã ſublatã a marito Romulus ſibi fecit uxorẽ. Hanc qdã aiunt Hoſtilio claro inter romanos hoĩ nupſiſſe teſte Plutarcho. Quidã ipſi Romulo i matrimoniũ ceſſiſſe & ex eo Promã & Abyllũ pepiſſe. O pariter raptæ exequat ſe iferioribus ut beniuolẽtiã aucupeẽ & qd̃ uult facilius pſuadeat. NON ultra lentæ poſſumus eſſe piæ: ſi lentæ fuerimus ac nõ exequamur cito qd̃ faciẽdũ eſt erimus & ipiæ. SED utra dii ſint ꝓ pte rogandi Eligite: ꝓponit duo quoꝝ neutrum eligendum ẽ: ut quæraẽ tertium. i. pax qua nihil eſt ſalubrius. VIDuæ fieri malitis an orbæ: uiduæ parẽtum uictoria occidẽtibus uiris: orbæ uincẽtibus maritis. CONſiliũ dederat: q̃le id uerat ſequẽtia indicãt. CRIneſq; reſoluũt: ad mouẽdã miſericordiã ut interea ad tẽplũ non æq Palladis ibãt crinibus iliadis paſſis. Liuius ſabiæ mulieres q̃ꝝ ex iniuria bellũ ortũ erat cribus ſparſis ſciſſaq; ueſte uicto malis muliebri pauore auſæ ſe iter tela uolãtia iferre ex trãſuerſo ipetu facto dirimere ifeſtas acies. ANT. FAN. Herſilia

¶ IAMq; raptæ: puellæ ſabinæ. HAbebant feræ: quaſi nomen quoq; matrum: iã pepererant: ut q̃ raptæ dicebanẽ: matres quoq; uocabanẽ: qbus iam nati erant filii. ET bella propinqua: bella a propinquis: & affinibus illata. ERant tracta: pro ꝓtracta. & dilata. Longa mora: longo tempore uti: & in natali romano dictum. Pugnatumq; diu dubio diſcrimine: donec mater erat: quæ uirgo fuit: quæ rapta ſabinis. NVptæ ſabinæ: & cæteræ iam romanis nuptæ: CONueniunt coadunantur. IN ædem iunonis: in tẽplum iunonis. DIctam conſtitutam ab ipſis. INter quas: nuptas. MEA nurus: Herſylia: cuius paulo ante meminimus: quæ erat uxor Romuli: ideo nunc mars ſuam nuꝝ appellat. Sic eſt ꝓrſa loqui: ſic fari cœpit. O pariter raptæ. proponit herſylia in mulieꝝ cœtu quæſtionem cum utrinq; ſtatet ad prælium inſtructa acies conſultarent quid decernendum eſſet. an uiduæ fieri uellent. an parentibus orbæ. Si enim patimur uiros uincere. efficiemur orbæ parentibus. Si parentes efficiemur uiduæ. ut utrumq; a nobis euiteẽ pacem inter utroſq; tractemus. EFFIcax fuit hæc Herſyliæ propoſitio. quando quidem utrunq; euitandum eſſe facile perſuaſit. O raptæ pariter. quæ ſimul mecum raptæ fuiſtis. QVOniam tenemus hoc cõmune quoniã hæc nota omnibus cõmunis eſt. q. ſimul raptæ fuimus. NON poſſumus ultra lente. tarde. Eſſe piæ. quaſi non poſſumus ulterius differre. & diſſimulare pietatẽ quam hinc parentes hinc exigunt uiri. STant acies quaſi iam ad pugnam inſtructi exercitus hinc parentum. hinc uiroꝝ ſunt. SED eligite. quaſi maturo conſilio diſcernite. & deliberate. Pro utra parte pro qua duaꝝ partium. DII ſint rogandi. an pro uiris. an pro parentibus. Hinc ex hac parte. CONIunx tenet arma: quaſi hic uiroꝝ exercitus eſt inſtructus. & ad pugnam paratus. HINC tenet arma pater. ex altera parte parentes armati manus ſunt ad pugnam collaturi. EST quærendum quaſi illud inquirendum qd̃ melius eſſe ducatis. AN malitis potius uelitis. FIERI uiduæ. uiris diuiſe. quaſi an uelitis potius amittere uiros. AN orbæ. ſine parentibus orbum enim dicimus re chariſſima priuatum. ut qui patrem aut matrem. aut filios. quaſi lumen amiſit. PAV. MAR.

DAbo. ego. VObis conſilium forte. q; laudem fortitudinis & magnanimitatis mereaẽ. ET pium. cum laude quoq; pietatis. Conſiliumq; dederat. Herſylia id cenſuerat ut legationis officium ſumeret. aut ut poeta. & Liui. aſſerunt. ut in medias acies irent. PArent. obediunt cætere oẽs herſyliæ. ET reſoluunt crines. diſſoluũt & pandunt capillos. ET tegunt corpora mœſta. mœſtitiam præ ſe ferentia. VEſte funerea. lugubri. qualis eſt uſus in funere parentum aut uirorum. Iam ſteterant acies. de hoc ita Liuius inquit. Sabinæ mulieres quaꝝ ex iniuria bellum ortum erat. crinibus ſparſis ſciſſaq; ueſte uicto malis muliebri pauore. auſe ſe inter tela uolantia inferre. Ex tranſuerſo impetu facto dirimere infeſtas acies dirimere iras. hinc patres hinc uiros orantes. ne ſe ſanguine nefando ſoceri generiq; reſpargerẽt. ne parricidio macularent partus ſuos. nepotum illi liberoꝝ hi pro

genie.ſi affinitatis inter nos.ſi coniugii piget in nos uertite iras.Nos cauſa belli.nos uulnerum ac cædium uiris ac parētibus ſumus.Melius peribimus q̄ ſine alteris ueſtrum uiduæ:aut orbæ uiuamus.Plutar.uero ſic loquentes itroducit.Quid mali fecimus uiri?Aut qd deliq̄mus patres?Nec dū ſatis de nobis ſumptū ſupplicium eſt?cū in tm̄ dedecus ac ignominiam deuenimus:ut amiſſo pudore & pudicitia alienis uiris raptæ præmeremur:niſi & hanc quoq̧ ſupremam oium:ac infœliciſſimā calamitatem:ueſtro telo ueſtro ſanguine pferamus. Si uindicandum erat hoꝝ ſcelus.Si ulciſcēda iniuria.Si redimenda tanto ſanguine captiuitas noſtra.Cur non ab initio aduerſum nequiſſimos hoſtes uenistis?Cur contēpſimus:cū recens erat ſcelus:& adhuc pudorem & uirginitatem noſtram intra ſua limina tuebamur. Sed expectaſtis.ſ. ut cum his uiris aliquo pignore deuiciremur. Quo maiori poſtea mœrore:ac moleſtia:& maritis iam factis patribus:& uobis afficeremur. Quippe quæ tam nefando prælio:tam infeſtiſſimo ferro:cōi ſanguini.ac parricidio partus noſtros fœdari intueamur.Heccine eſt paterna pietas?Hiccine liberoꝝ amor.Heccine cōnubiis fides?ſi ſalutem noſtrā petitis:ſi libertatem q̄ritis:ſi pietatem colitis:mittite hos aios:hæc arma quæ nō niſi in generos ueſtros quaſi in proprium ſanguine cōtuliſtis.

NEue finite:ut ſine his uiris uiuamus:ex q̄bus iam & liberos genuimus & beniuolentiam:& charitatē cōparauimus.Neue in aliam ſeruitutē ac calamitatem concidamus. HAEC herſylia unaq̧ cū cæteris locuta ē. IAM q̧ ſteterant acies:inſtructi ſuis ordinibus ad pugnā fuerant exercitus. PArate ferro:armis exercēdis. ET morti ad mortē:quaſi ad inferenda:ſuſcipiendaq̧ uulnera:& mortem. IAM lituus erat daturus ſigna pugnæ:tuba erat clangore ad pugnam acies motura:nam cum primū inſonuiſſet:conſeruiſſent manus.Lituus & baculus incuruus quo ſedentes augures auibus templa deſignabant:& p tuba ēt incurua ponit̄.Virg.Et lituo pugnas inſignis obibat & haſta. ET lituus ille Romuli baculus:q poſt romulū in medio incendio integer manſit. Sed de eo alias. Cum raptæ mulieres:quæ raptæ fuerant. VEniunt inter patres & inter uiros:irrupuere in medias acies:ut in natali. Tum pperata manus conſerta p agmina paſſis Crinibus ante patres caros interq̧ maritos Germanoſq̧ ruunt:& dulcia pignora natos. OSTentant:celū magnis hinc queſtibus implent.

Inque ſinu natos pignora chara tenent.
Vt medium campi ſciſſis tetigere capillis:
Interram poſito procubuere genu:
Etquaſi ſentirent blando clamore nepotes:
Tendenbant ad auos:brachia parua ſuos
Qui poterat clamabat auū,tūc deniq̧ uiſū
Et qui uix poterat,poſſe coactus erat.
Tela uiris animiq̧ cadūt gladiiſq̧ remotis
Dant ſoceri generis,accipiuntq̧ manus:
Laudataſq̧ tenent natas,ſcutoq̧ nepotem:
Fert auus,hic ſcuti dulcior uſus erat:
Inde diem primaſq̧ meas celebrare calēdas

ANT. ¶PIGNORA chara:qa nihil magis amat̄a parētibus
FAN. q̄ filii q ſunt pignus parentū. QVaſi ſentirent: quaſi intelligerent rem quā p ætatem re uera itelligere nō poterant. POſſe coactus erat:exprimēte uagitu primam aui litterā. TELA uiris animiq̧ caduntur:ui pietatis quæ penitus & in penetralibus animi recondit̄. Liuius mouet res tū multitudinē tum duces:ſilentium & repentina
Soceri fit quies. SOceri generis:ſoceri dicti ſunt q ſibi gene-
Generi rū aſſocient.Generi q aſſumant̄ generandi cā. SCV-
Auus toq̧ nepotē fert auus:Auus ab æuo nomiatus putat̄ q
Nepos patre antiq̄or ſit.Nepos uero dictus ut̄ q̄ſi natus poſt.
PAV. ¶ET tenent in ſinu natos: quaſi ferunt filios ex roma
MAR. nis natos complexos. CARA pignora:quia nil carius filiis. VT:poſtq̄. TEnuere medium campi:quaſi fuere in medio campo:ubi paratæ erāt acies. CApillis ſciſſis:& paſſis: & ſciſſis crinibus. PROcubuere:inflexere ſe. GEnu in terram poſito:more ſupplicum ante deos & reges ſūmos. & Diony. poſt legationem & Herſyliæ uerba inquit his dictis procubuerūt oēs ad regis genua: ſimul cū filiis pmanſeruntq̧ humi pſtratæ donec eas aſtātes erigerent:moderata oia p uiribus ſe facturos polliciti. ITA nūc poeta pcubuiſſe eas dicit. ET nepotes:ipſi īfantes:quos in ulnis ferebāt mulieres. Tendebāt. extendebant. PARua brachia ad auos ſuo:ad ſabinos. Blando clamore:leni uagitu:quo auorum mentes ad miſerationē alliciebāt.Quaſi ſentirent:q̄ſi cognoſcerēt ipſos: aut q̄ſi ſentirent de q̄ a matribus agebat̄. QVI poterat ex illis infantibus. CLAmabat auum:qui erat bimus aut trimus: ut p ætatem poſſet uerbum pferre. clamabat auum etiam ſi uerbum non proferebat. Vagiebat. & alluſit poeta ad puerilem uocem. nam illa eſt a ſic prima littera uidebatur auum clamare. TVM deniq̧ uiſum. quem tandem tum primum uiderat. ET qui non poterat tunc uagire.aut clamare. ERat coactus, poſſe.cogebatur a matribus ut uagiret. & clamaret.

TELA uiris animiq̧ cadūt.& Liuius Monet res tū multitudinem.tum duces.ſilentiū & repentina fit quies. Inde ad fœdus faciendū duces pdeunt.Nec pacem mō ſed ciuitatem unā ex duobus faciunt.regnum cōſotiant iperium omne cōferunt romā.Ita geminata urbe. ut ſabinis tn̄ aliquid dare‹ quirites a curibus appellati:& reliqua eadem fere ab aliis quoq̧ referunt̄. TELA & animi cadunt uiris.cōcidere arma e manibus illoꝝ. & hoſtiles animi cōmoti ſupplici filiaꝝ oratione & nepotum aſpectu. ET remotis gladiis.reiectis utrinq̧ enſibus.

SOceri.ſabini. DANT manus generis.romanis. ET accipiunt:qa alter alterius dextrā tangebat.generi aūt & nurus appellatione.ut Vlpia.inquit.Sponſus quoq̧ & ſponſa continent̄.Itē ſoceri & ſocrus appellatione ſpōſoꝝ parentes cōtineri uident̄.& titulo de uerboꝝ ſigni.Generi inq̄t appellatione & neptis & pneptis tam ex filio quā ex filia editarum.ceterārumq̧ maritos contineri manifeſtū eſt. ET tenēt.ipſi ſabini parentes. NAtas filias. LAudatas.dignas laude.aut laudatas.& cōmendatas ab eaꝝ pietate. q̄ bellū dirimerūt & honores ob id habiti.ut ab ipſis.xxx.curiæ denominarent̄.licet ſint q aliter ſentiāt.Præterea ut ab oī labore eſſent liberæ pter q̄ a lanificio. AVus ſabinus. FErt nepotem ſcuto imponebat.& ferebat nepotem ſcuto. uelut in cuna. HIC uſus ſcuti.inferendo in concordia.& pace nepotem.Erat dulcior:q̄ꝗ fuerit in diſcordia.& bello. INde.ex illo.

❡OEBALIAE: ſabinæ. Vt enim diximus ſupra ſabini uolunt Lacedæmoniorũ ſe fuiſſe colonam. Vnde illud eſt. Protinus oebalii rettulit armati. LAcedæmonii aũt oebalii dicti ſunt ab Oebalo Argoli filio: q in Laconia regnauit. Per ſabinas aũt ſiue oebalias accipe romanas matronas quarũ multæ a ſabinis ꝓgenitæ ſunt. VEL ꝙ erat de me fœliciter ilia mater. Prima ratio q̃ matronæ calẽdas martias colebant hæc fuit: ꝙ ſabinæ ſtrictis mucronibus interpoſitæ Martia bella finierũt. Sec̃da eſt: ut fauore Martis eã fœlicitatem cõſequerent̃ i filiis quã uidebat̃ is deus iliæ conceſſiſſe: q̃ a marte cõpreſſa romulũ ſũme fœlicitatis filium pepit. Tertia deĩde ſubiungit̃ qđ mẽſe martio terra fœcũda eſt q̃les matrone fieri cupiũt. Item q̃rta ꝙ calẽdis martiis Iunoni Lucinæ tẽplum datũ eſt ad Exq̃lias. Addit̃ & quinta ꝙ mars iunonis di cit̃ filius q̃ coniugiis præeſt.

ANT. FAN. Sabini a lacedemonis oriundi Oebalii Cur matrone calen. martias colebant.

Oebaliæ matres non leue nomen habent
Aut quia cõmitti ſtrictis mucronibus auſæ
Finierant lachrymis martia bella ſuis:
Vel quód erat de me, fœliciter ilia mater:
Rite colunt matres, ſacra diemq; meum:
Quid ꝙ hyems adopta gelu tũ deniq; cedit
Et pereunt lapſæ ſole tepente niues:
Arboribus redeunt detonſæ frigore frondes:
Vuidaq; i grauido palmite gemma tumet:
Quæq; diu latuit: nunc ſe qua tollat in auras:
Fertilis occultas inuenit herba uias:
Nũc fœcũdus ager pecoris, nũc hora creãdi
Nunc auis in ramo tecta laremq; parat:
Tempora iure colunt, latiæ fœcũda parẽtes:
Quarum militiam uotaq; partus habet:
Adde qđ excubias ubi rex Romãus agebat
Qui nunc exquilias nomina collis habet:
Illic a nuribus iunoni templa latinis:
Hac ſunt (ſi memini) publica facta die:
Quid moror? et uariis onero tua pectora cau(ſis
Eminet ãn oculos, qđ petis ecce tuos:
Maẽ amat nuptas: matrũ me turba frequẽtat
Hæc nos præcipue tam pia cauſa decet:

ET pereunt lapſæ ſole tepẽte niues: Vir. Vere nouo gelidus canis cũ montibus humor liquit̃. VVIda gẽma: uuidũ eſt qđ aliqd humoris hẽt intrĩſecus. Vnde uua dicta exiſtimat̃: nam humidũ eſt qđ humorẽ hẽt extrinſecus. MIlitiã uotaq;: deſiderat mulier partũ ſicut & miles ꝓlium quis nõ ſine periculis illa ad partũ hic deſcẽdat ad ꝓlium. EXcubias ubi rex romanus habebat: ſcripſerũt qdã (ut ait Varro) Exquilias ab excubiis regis dictas. Alii ꝙ excultæ a rege Tullo fuerit. Seruius. n. Tullus: quem Solinus exq̃lium dicit Quirinalẽ & Viminalẽ colles urbi addidit & auxit exq̃lias teſte Liuio: Ibiq; ipſe ut loco dignitas fieret habitauit: ubi & Vir. domum habuit autore Seruio iuxta hortos mœcenatis: q eo ĩ loco ab eo cõſtitui ſũt ob aeris ſalubritatẽ cũ Exq̃lina regio ante ſepulchris uacaret. Ab exq̃liis exq̃lina dicta eſt una q̃tuor tribuum in q̃s urbs a Seruio Tullio diuiſa eſt. Eæ fuerũt Suburbana. Palatina. Collina. Exq̃lina. Sane Romulus bello ſabino in exq̃liis excubias ægit: ide exq̃liæ dictæ. A nuribus latinis: nurus eo ꝙ nubãt dicunt̃ nomẽ accepiſſe. PVblica facta: Sacrata: neq; eni exiſtimare debemus unius diei ſpacio & cœptã ædẽ & ꝑfectã fuiſſe. Feſtus autor ẽ iunõis ædẽ calẽdis martiis coli cœptã. QVid moror: deſcendit ad ultimam rationem: qua docet iure fieri ut matronæ calendas martias colant.

Vuidum. humidũ: Exquiliæ. Nurus. Iunonis ædes.

❡MATRES oebalides: laconicæ. i. ſabine. Nam ut Plutarchus inq̃t. Sabini lacedemoniorũ colonias fuiſſe uolunt. Sed de hoc in prio latius. HAbẽt nõ leue munus habẽt ipſe ſabine matres: & ab his ꝓgenite magnũ hoc munus. CElebrare diẽ & primas meas calẽdas: diẽ calendarũ martiarũ: mihi dicatarũ. Sacrificabant Marti matres romanæ calẽdis martiis: non qđ eo die eſſent cõſualia: ſed in honorẽ Martis. Nam ut Plutarchus inq̃t. Conſtat tñ facinus a romanis ꝑpetratũ die octaua ac decima mẽſis ſextilis: quẽ nunc Auguſtũ uocant. Qua qdem cõſo conſualia feſta celebrabãt. Hæc ille in uita romuli. Sed ut oſtẽdit in ꝓblematibus ꝓblemate. xlvii. Eo die cõſualiorũ equos & aſinos coronis exornãt: & oriari ſinunt: & has rõnes adducit. An ꝙ Neptũno equeſtri diẽ feſtũ agunt. Aſinus aũt ꝑ equũ pari fruit̃ licentia. An illud potius ꝙ inſtituta nauigatione: cũ multa nauibus ueherent̃ otiũ quoddã: ac remiſſio iumentis data eſt. AVT qa: hac rõnes matres marti ſacrificant: uel qa auſæ ingredi medias acies: bellis finẽ impoſuere. Vel iliæ recordatione: q̃ ex me romũ pepit. Aut qa auſæ ſunt ipſe matres. COMmitti ſtrictis mucronibus: cõmittere ſe euaginatis enſibus. FInierant martia bella: finẽ impoſuerant bellis: qbus ego ꝓſum. SVis lachrymis: fletu & q̃rellis ſuis. VEL qđ ilia: uirgo ueſtalis: Numitoris filia. ERat de me mater pepererat ex me romulũ. Fœliciter: qa fœlix fuit ille partus: q erat tãtã urbem poſiturus. MAtres: romanæ: RIte: ex ritu & cõſuetudine. COlunt ſacra: & idem meũ. celebrãt & ſacrificant mihi calẽ. martiis. QVid qđ hyems: tertia ratio cur matres celebrãt calen. martias? qa tunc eſt tp̃s fœcundũ quo oĩa putreſcere incipiunt: & ꝓcreare ſuos fœtus. Et q̃ fœcunda eſt: aut fœcunda eſſe cupit: principiũ fœcundi tpis colit inde matres marti eo die ſacrificãt. QVid: dicã ſcilicet. QVod hyems hyemale tp̃s. ADopta gelu: quaſi quæ terras glacie & niuibus tegit. TVnc deniq; cedit: cum ego referã uernum tp̃s cedit tunc hyems. ET niues lapſæ: collapſæ qa in aquas reſolutæ labunt̃. SOle tepente: q cũ tepidior fit q̃ in hyeme fuerint. PEREunt ab ipſo ſole liquefactæ. FRONdes dẽſoſe frigore: q̃ rigoris deciderãt ex arboribus. REdeũt arboribus: qa renaſci incipiunt. GEMma uuida tumet in palmite uitis: turgeſcit in ipſis uitiũ ſarmẽtis: uuidũ dicimus qđ hẽt humorẽ iterius: ſicut uua: humidũ uero qđ exterius: gẽma ꝓ oculo uitis ponit̃: ut in prio diximus: ipſe tñ non põt dici uuidus: ſed ex eo uuida naſcunt̃.. PALmite tenero: dixit ꝑ redeuntẽ ſuccũ. ET herba q̃ diu latuit: hoc ẽ ꝑ hyemẽ ſub terris fuerat: Latuerat tñ aut ſemẽ: aut radices: herba uero aruerat. INuenit herba ipſa fertilis uias occultas: ná ſubterraneas. QVA pte. ſ. hoc ẽ qbuſuis. TOllat ſe i auras. emergat in aera. & attollat ſe. NVNC uerno tpe. NVNC

PAV. MAR.

In uere. AGer eſt fœcũdus:parit fœtum: q̃a naſcunt̃ & creſcunt fruges in ſpicas: fœcundus a faciendo dicit̃ q fructũ faciat. NVNC ẽ hora:eſt tp̃s. CReãdi pecoris:redit.n.amor & cõiunctionis appetitus: pecoribus ip ſis:& qđ qdenn:ut Cicero oſtẽdit. Cõe eſt oium animãtiu ꝓcreandi cã. pariunt̃ ergo uerno tp̃e pecora: ꝑſertim & hædi & agni. NVNC auis parat i ramo:in ramis arboꝝ. TEcta & larẽ:tecta ut ſit ſub frondibus. LArẽ niđũ ut pariat:in eo:& educet pullos. IVre:merito igit̃. Parẽtes latiæ romane mulieres. COlũt fœcũda tp̃a:celebrãt principiũ ueris:hoc ẽ calẽ.meas:q̃ tp̃a ſunt fœtus referẽtia. QVaꝝ:mulieꝝ. MILItiã & uota hẽt partus q̃ſi quaꝝ ſtudiũ & uotũ eſt ipſa i pariẽdo fœcũditas:nã ꝑ militia laborẽ ꝑtum ſignificat ꝑ uoto deſideriũ:qm̃ partus mulieꝝ laborioſus ẽ & deſideratus. ADde qđ excubias:q̃rta ratio:q̃a calẽdis martiis in ualle exqlina nuptæ tẽpliũ iunoni lucinæ dedicarũt: ꝑ aſſequenda fœcũditate:de quo latius diximus ſupiore libro. Cũq; iuno ꝑſu nu ptiis:& ſit martis mater:iure ob martis reuerẽtiã marti mulieres calẽdis martiis ſacrificãt. ADde qđ ubi rex romanus agebat excubias:uigilias:& cuſtodias:& ſupiore libro diximus autore Varrõe exqlias dictas ab excubiis regis:uel ab eo qđ exculte a rege Tullo eſſent: Qui colis hẽt nũc noia exqlias:uocant̃ nunc exqliæ a excubãdo ſeu excolẽdo. ILlic:i exqliis. A nuribus latinis:mulieribus romanis. SVnt facta tẽpla publica iunonis: publice fuere cõſecrata tẽpla iunõis lucinæ:qbus ſupius. HAC die ſi memini:calẽdis meis:ſi recte recordor. QVid moror:qd detineo te i mora. ET onero tua pectora uariis cauſis:q̃ſi cur affero tibi tot rõnes. QVot tu petis q̃ſi rõ huius rei. ECce eminet ante oculos tuos:ecce tu me uides iunonis filiũ:q ſum huiuſce rei cã. MAter:iuno. AMat nuptas:ꝑeſt cõnubiis:& nupte ſunt illi curæ:q̃a eas amat. TVRba matrũ frequẽtat me: celebrat diem meũ:& frequentes matres in ædẽ meã. HAEC cã tam pia:qua pie matres me colũt. PREcipue:q̃ſi in primis. DEcet nos:& me & matrẽ:aut me iunonis filiũ. Mars enim ex iunone & gramie natus ẽ:ut inferius dicemus.

> Ferte deæ flores:gaudet florentibus herbis:
> Hæc dea, de tenero cingite flore caput:
> Dicite tu lucem nobis, Lucina dediſti
> Dicite tu uoto parturientis ades:
> Si qua tñ grauida eſt, reſoluto crine precet̃:
> Vt ſoluat partus molliter ipſa ſuos:
> Quis mihi nunc dicet, q̃re cæleſtia martis:
> Arma ferunt, Salii, mamuriumq; canant:

ANT. FAN. ❡GAVDET florentibus herbis hæc dea:Iuno floribus gaudet:Vnde credit̃ Mars tacto flore a iunone conceptus. Hũc feſtum exiſtimare nõnullos refert Gardiuũ dictũ ꝙ gramie ortus ſit.qđ interpretat̃ (ut idẽ inqt & nos diximus ſupra) q̃a corona gramiea i re militari maxime honoratiõis ẽ. Ego ex flore Martẽ conceptũ fingi exiſtimauerim:q̃a ſæpenumero e re nullius momẽti cõcipit̃ diſcordia & bellũ orit̃. TV nobis lucẽ lucina dediſti:Quia ope iunonis Lucinæ ꝑtus in lucẽ edit̃. SI q̃ tñ grauida ẽ:Nõ expectẽt q̃ grauidæ ſunt pariẽdi tp̃s ut tũc dicãt iuno lucina fer opẽ:ſerua me obſecro:ſed icipiant calẽdis Martiis ꝓcari iunonẽ ut cũ tp̃s aduenerit,pariẽdi eius ope ꝑtus molliter emittat̃. QVis mihi nũc dicet q̃re cœleſtia martis Arma ferãt ſalii mamuriũq; canãt:

Ancylia martis ferunt̃ a ſaliis calẽ. mar. — Anno octauo regni Numæ cũ peſtis italiã occupãs Romã quoq; inuaſiſſet:ferũt breue ſcutũ e cœlo lapſum in Numæ manus:q ſe ait ex Egeria muſiſq; audiſſe ſcutũ ad urbis ſalutẽ miſſum ſeruari oportere aliis undecim ad eius ſimilitudinẽ factis qbus id miſceret̃ ne itemoſci poſſet. Datũ ẽ igit̃ negociũ Mamurio iclyto fabro ſũmoq; artificibus cæteris diffidẽtibuſq; deſperãtib⁹ ut ſimilia eius ancylia fingeret. Quod opus cũ ille arte exq̃ſitiſſima abſoluiſſet ita ut neq; ipſe Numa iã ſcutũ cœleſte dignoſceret & ei q̃cũq; peteret præmiũ ſe exhibituꝝ polliceret̃: artifex ñ pecuniã ſed gloriã ꝓ mercede petitut unde

Scutum e coelo Lapſum. — licet Salii iter carmina ſuũ nomen canerẽt:qđ ꝑ multa tp̃a obſeruatũ eſt. In Salioꝝ.n.carminibus cũ Pyrrhichii modulo abſolutis ueturius Mamurius canebat̃. Licet qdam dixerint ueterã memoriã cani ut Plutarchus & Varro ſcripſere. Eidẽ Mamurio legimus diẽ cõſecratũ eſſe quo pellẽ uirgis feriebant ad artis ſimilitudinẽ. Cõſtat aũt

Salii. — Salios ancylia cuſtodiſſe q̃ hoc tp̃e circũferre conſueuerũt. Erant enim Martis ſacerdotes a Numa cõſtituti ac dicti Salii nõ ut qdam fabulant̃ a uiro Samothrace ſeu mantineo:ſed a ſaliendo:qđ (ut inquit Seruius) circa aras ſaliant & tripudient. Id enim in ſacris quotãnis & facere ſolẽt & debent ut inqt Varro:ubi ſuauiter mouebant̃ cõuerſiones ac mutationes celeri & crebro numero robuſte leuiterq; reddentes. Saltabat̃ aũt in religionibus teſte Seruio:q̃a nullam maiores noſtri corporis partem eſſe uoluerunt quæ nõ ſentiret religione m:nam ut cantus ad animum:ita ſaltatio ad mobilitatem corporis ꝑtinebat: Hi ſacerdotes (ut ait Plutarchus) induti puniceis tunicis æneiſq; balteis ſuccincti æneas capitũ.galeas ferebant:ac paruis gladiis arma pulſabãt: qbus ſecundũ Liuiũ Numa tunicæ pictæ inſigne dedit & ſup tunicam æneum pectoris tegmen:idem dextra uirgam læua peltam gerebant.de qua loco ſuo dicemus. Vir.eos Herculi dedit q̃uis antiquitas ſacrauerit Marti:ut Tum ſalii ad cãtus incenſa altaria circum Populeis adſunt euincti tp̃a ramis. Quod recte poetã feciſſe Macrobius docet ꝙ Hercules

Saliorum numerus — apud pontifices idem qui & Mars habebat̃ & Chaldæi ſtellam Herculis uocent quam reliqui oẽs Martis appellant. Salioꝝ numerum Tullius Hoſtilius dicit̃ duplicaſſe cum Numa.xii.tñ ex patriciis iuuenes ſpectatiſſimos ad id ſacerdotium legerit:qđ quanti fuerint hinc facile conlectare licet. Quod Appius Claudius ut triumphalis Salius uſq; ad ſenectutem fuit:& pro gloria obtinuit ꝙ inter collegas optime ſaltaret. Neq; abhorruiſſe ab eodẽ ſacerdotio dicuntur Aphricanus & L. Florius Bibaculus:quoꝝ poſterior tulit ancylia præcedentibus ſex lictori

Saliares epulæ. — bus cum prætor eſſet. Hinc epulæ ſplendidæ atq; opiparæ ab Horatio ſaliares dicuntur:ut nunc ſaliaribus ornare puluinar deorum tempus erit dapibus ſodales Saliebant autem hi ſacerdotes non ſolum circa aras ſed per urbem.xii.ancylia circũferentes ne illa firmo intuitu cerni poſſent.

PAV. MAR. ❡FERTE deæ:hortat̃ nuptas ut iunonẽ colant ferantq; capita fertis coronata:præcenturq; parturiẽtibus adſit quo ſine dolore poſſint partum edere. FErte:offerte. FLores deæ:iunoni lucinæ. HAEC dea:iuno. GAVdet herbis florentibus:gaudet offerri ſibi flores:& floridas herbas. CINgite coronate. CAput ueſtrum de te-

uero flore:ſertis ex tenellis floribus cõtextis. DIcite:uos nuptæ. TV lucina dediſti nobis lucẽ.qa te duce ad lucẽ uenimus ſupiore libro diximus iunonẽ lucinam dianã eſſe:licet Diodo. Lucinã iunonis filiã dixerit: & alio i loco poeta lucinã a iunone miſſam & hic ꝑ iunone itelligi uelle demõſtrat rõ eſt q̃ ex Macro.ſumit̃:ueteres putaſſe iunonẽ & lunam eãdẽ eſſe:qa luna ꝑ aerẽ meat:unñ αερτεμιν nũcupauerũt αεροτομινq̃d aera ſecat: & iuno aeris arbitra eſt cui mẽſium initia cõſecrauerũt ut in.i.lib.diximus. Dixiſſe tu iuno. ADes uoto ꝑturiẽtis cum a ꝑturiente uocaris fer opẽ & ſerua illã. TAmen ſiqua ẽ grauida:cũ cal.ita iunonẽ nuptæ præcari debẽt ſiqua ex his grauida eẽt. PRecet̃ crine reſoluto:crinibus ſolutis & paſſis. VT illa:lucina. SOluat ꝑtus ſuos iclũſũ partum ſoluat ut edere poſſit. MOlliter leniter & ſine ullo dolore. QVis mihi nũc: hactenus rũ marte locutus ẽ: nũc ſcripturus feſtũ ſalioꝝ egeriam nymphã iplorat de q̃ paulopoſt. Et ut ſæpius diximus. Numa ſarroꝝ iſtitutiões in octo ꝑtes diuiſit. Sexta pars ut alycarnaſeus ingt his diſtributa eſt:q uocant̃ a romanis ſalii quos Numa ex patriciis creauit Iuuenes.xii.ſpectatiſſimos deligẽs:quoꝝ ſacra manebãt in palatio:uocatiq; palatini:hi qdem agonales:a quoſdã collini dicti:quoꝝ ſacrariũ erat in collino mõte poſt numa ab hoſtilio rege conditum ex uoto:hi ſalii oẽs ſaltatores & laudatores armaꝝ deoꝝ. Tunicas uerſicolores balteis ſuccincti æneis.apices capitibus imponẽtes pilleos altos quos græci:baſias appellãt:accincti oẽs gladio:dextra lãceam:aut uirgam tenẽt: leua peliã thraciã:ea eſt ſcuti cuneatu ſpecie arctiora habentis latera qualia ferunt apud græcos: qui curetum ſacra perficiunt unum inde ſe dicunt cœlo demiſſum:ſanuentũq; in regia Numæ:nemine inferẽte: nec uiſa apud italos tali forma:uerituro. Numã inſidias:& furta ancilia huic cœleſti ſimilia:multa paraſſe dicunt. Cũ Mamurio quodam opifice:ita ut icerta inſidiaturis:& indeſcreta fieret diuini illius natura: nec iternoſci poſſet:& reliq̃. Hæc aũt a poeta multis uerſibus explicant̃ Feſtum uero ipſum calẽdis martiis celebrabat̃. Sed cætera quæ ad rem faciũt ſuis i locis referemus. Quis nũc diret mihi:quaſi a quo diſcere potero. QVare ſalli martis:qui ſacerdotes ſunt martis. FErant arma cœleſtia:ancilia ipſa:& illud quod e cœlo recidit. MAmuriũq; canant:cantando mamurii nomen repetunt. VOLuit.n.ipſe mamurius in mercedem clypeorum: quos fecit inſtar illius cœleſtis cani carminibus ſaliorum. Sed de eo paulo inferius.

Nympha mõe nemori ſtagnoq; opata dianæ
  Nympha numæ coniunx ad tua feſta ueni:
Vallis Aricinæ ſilua præcinctus opaca
  Eſt locus antiqua religione ſacer:

ℂNYMPHA mone:inuocat Egeriã oium Numæ cõſilioꝝ cõſriam cũ qua is credi uoluit ſe hẽre cõgreſſum ac frui ſecreto eius colloquio ut cõſilia qbus reſp. ab eo rege adminiſtrabat̃ maximam autoritatẽ hẽrent. Cæteꝝ nõnulli eũ hydromãtia uſum exiſtimãt ut futura ꝑnoſceret. NEmori ſtagnoq; opata Dianæ: Artemiſiũ dicit Dianæ lucũ ut ingt Strabo:cuius tẽplũ ſilua circũdata: cui lacus more pelagi fluctuãs adiacet. Dicebat̃ aũt id tẽplũ ædificiũ Tauricæ ubi Oreſtes Dianæ ſimolachrũ collocauit:qd̃ e Scythia Taurica credit̃ attuliſſe ſic dicta a tauris loco eius regiõis:ut Eſt locus in ſcythia tauros dixere priores:Id ſimulachrũ faſce cælatũ dr̃ quo tpe ab Oreſte ſurreptũ eſt.unñ Dianã faſcelidẽ ꝑhibent nuncupatã:eadẽ & Aricina dicebat̃ q haud longe eſſet ab Aricia. Itẽ ut qbuſdam placet nemorẽſis a nemore Aricino. De quo ait Lucanus: Qua ſublime nemus ſcyticæ qua regna dianæ. Et Cato in p̃io originũ teſte Priſciano: Lucũ dianiũ in nemore Aricino Egerius Libius Tuſculanus dedicauit. Hunc Artemiſiũ ueteres dixerũt a Diana q artemis dicit̃ autore Macrobio quaſi aerotemis id eſt aerem ſecans. Ipſa enim ẽ Luna ut diximus ſupra. Vult aũt Egeriã eẽ dianæ aricinæ miniſtrã. Vnde ait Operata: qd̃ interdũ de ſacris dr̃ autore Seruio. eſt ſane Aricia oppidũ nõ lõge ab urbe a qua diſtare dr̃ ad decẽ milia paſſuũ: & ꝑpe Albã a qua diſtat ſtadiis.xx. In eius nemore oppidũ eſſe aiunt qd̃ hodie dicit̃ Cynthianũ. ANtiq̃ relligione: Quia Oreſtes in eo luco cũ iphigenia ſorore tẽplũ ſacrarunt:q neceſſe eſt fuiſſe paulo poſt Troiam dirutã & longe ante Romam conditam. Nota ſunt quæ de Oreſte poetæ fabulant̃ q̃uis multa ſint quorum Sophocles & Euripides meminerunt. Vnde illud eſt: Scriptus & in tergo nec dum finitus Oreſtes.

ANT. FAN.

Artemiſium. Taurica a tauris Faſcelis Nemorẽſis diana. artemis operari. Aricia. Cynthianum.

ℂMONE:inſtrue:& doceas tu me. O nympha:& periphraſi egeriã oñdit:de qua paulopoſt. Operoſa:officioſa. Nemori & ſtagno dianæ:qa nympha eſt fontis:q in nemore cinthyæ eſt ubi nũc oppidũ appellat̃ cynthianũ: cuius fontis riuulus ſtagnũ iuit ꝑpe ariciam. O nympha o egeria. CONiunx numæ:cũ qua numa cõgreſſum ſe hẽre dicebat. VEni ad tua feſta:ad ea feſta q̃ tuo conſilio ſunt iſtituta. VAllis ariciæ ſilua:relaturus poeta q̃ & ubi ſit egeria facit topographiã:hoc eſt loci deſcriptionẽ. Locum enim eẽ dicit in aricina ualle:ubi latet hipolitus:& dianæ ſymulachrũ eſt ex taurica aduectũ.cui mitiore iam ritu fiunt ſacra:inde riuulus dãfluit.aquas egeria ſuggerit:q̃ muſis grata numæ uxor & conſiliũ fuit. Sed qm̃ exigit locus ut de egeria dicamus de ea plura repetenda ſunt. Numa accepto imperio effrenum populum religione cõpeſcuit. de egeria ut Dion. inquit ſermonem confinxit. Quo facilius ipſum attenderent qui diuina uerebantur & impoſitas ab eo leges prompte ſuſciperent tanq̃ a diis latas. Imitatus exemplum minois cretenſis & licurgi lacedemonis:quorum alter colloquio ſe frui iouis aiebat:pergens in dicteum montẽ:ubi iuppiter educatus eſt deſcẽdebat in ſpecum ſacram ubi leges componens:quas a ioue accipere affirmabat:illas ad populum ferebat. Lycurgus delphos profectus:doctum ſe eſſe ab Apolline dicebat legum conſtitutionem:quas lacedemoniis tradebat. Sic numa egeriam deam præferebat: &c. Et Liui.Ingt. Simulat ſibi cum dea egeria congreſſus nocturnos eſſe: Eius ſe monitu q̃ acceptiſſima diis eſſent:ſacra inſtituere. Et Lactan.ille firmi. Cum antiquoꝝ ſacrificia dãnet: ſic inquit. Harum uanitatum apud romanos autor:& conſtitutor Sabinus ille rex:qui maxime animos hominum rudes.atq; imperitos nouis ſuperſtitionibus implicauit. QVOD ut faceret aliqua cum autoritate ſimulat cum de egeria nocturnos ſe habere congreſſus. Erat quædam ſpeluncha propaca in nemore aricino: unde riuus perenni fonte manabat. Huc remotis arbitris ſe inferre conſueuerat: ut mentiri poſſit monitu deæ coniugis. ea ſacra populo ſe tradere. quæ acce-

PAV. MAR.

pſiſſima diis eſſent uidilicet aſtutiã Minois uoluit imitari:q ſe in antrum Iouis recondebat:& ibi diu moratus leges tanq̃ ſibi a ioue traditas aſſerebat:ut homines ad parendum non modo imperio:ſed ẽt religione conſtringeret. Nec difficile ſane fuit pſuadere paſtoribus. Itaq; pontifices:flamines:ſalios:augures creauit. deos p familias deſcripſit Sic noui populi feroces aĩos mitigauit:& ad ſtudia pacis a rebus bellicis auocauit. Sed cum alios fal leret:ſeipſum tñ non fefellit. Nam poſt annos plurimos:Cornelio & Bebio conſulibus in agro ſcribe Petili ſub ianiculo: Arcę duæ lapideæ ſunt reptæ a foſſoribus:quaꝝ in altera corpus numæ fuit:in altera ſeptem latini libri de iure pontificio. Item græci totidẽ:de diſciplina ſapientiæ ſcripti: Quibus religiones:non eas modo quas ipſe inſtituerat:Sed oẽs præterea diſſoluit. Quare ad ſenatũ delata decretum eſt ut hi libri abolerentur. Ita eos Qu. Petilius prætor urbanus in concione populi concremauit. & reliqua. EST locus præcinctus: circundatus. SILua opaca:umbroſa. VAllis aricinæ:ab aricia:quæ diſtat ab alba uiginti ſtadiis. SAcer antiqua religione:hoc ideo dictum qd conſecrata ibi ara dianæ ante Albam conditam. Nam cum Iphigenia:cuius in prio libro meminiſſ: preeſſet aræ dianæ taurice in Scithia:ubi hoſpites mactabanſ:appulit illuc Oreſtes:cui cum eũ agnouiſſet pepcit. Quærẽtibus ſcythi illam Oreſtẽ non mactaſſe:tumultum uerita aufugit noctu cũ fratre:ab alio Dianæ ſimulachro:uenitq; in italiam:& in ſilua aricina tẽplum dianæ conſecrarunt.

ANT. FAN.

Hippolitus aricie latuit.

Virbius

¶HIC latet Hyppolitus &c. Cum Hyppolitum equi traxiſſent lacera ſſentq; Diana eum ab inferis p æſculapium reuocauit ac Nymphæ cõmẽdauit Egeriæ & Virbium quaſi bis uiꝝ uocari iuſſit. Sed re uera ut iquit Seruius Virbius eſt numen Dianæ coniunctum:ut Veneri adonis. Nec nos moueat Horatius qui ait iſeruis: Neq; in tenebris diana pudicum liberat hippolytum quem Virg. ſcribit ad ſydera rurſus ætherea & ſuperas cœli ueniſſe ſub auras Pæontis reuocatum herbis & honore Dianæ. Nõ.n. quod Horatius dicit ad illud referri debet qd poſt diſtractionem quam ab equis eſt paſſus Hippolytus in uitam reſtitutus dicit:ſed ad conditionẽ mortalitatis:quã ante reuocationem effugere nõ potuit fauore Dianæ. is fuit Theſei filius ex Antiope ſiue Hippolytæ amazone q apud Pyttheum troezene educatus eſt De qua Oui. Hic tecum troezena colam Pytthea regna. Vnde nemus nullis illud adiť eqs: Vir. in. vii. æne. Vnde ẽt templo triuiæ Luciſq; ſacratis cornipedes arcenť equi qd littore curruũ & iuuenem monſtris pauidi effudere marinis. Idem & ſcripſit callimachus teſte Seruio.

> Hic latet hippolytus loris diſtractus equoꝝ:
> Vnde nemus nullis illud aditur equis:
> Litia dependent longas uelantia ſepes:
> Et poſita eſt meritæ multa tabella deæ:
> Sæpe potens uoti frontem redimita coronis:
> Fœmina lucentes portat ab urbe faces:
> Regna tenẽt fortes mãib⁹ pedibuſq; fugaces

Tabellæ pictæ i tẽplis Lieu.

Fœminæ accẽſis facibus aricia currebant.

Rex nemorenſis

Oreſtis fuga.

Dianæ Thauricæ ſacrificium.

Licia depẽdent longas uelantia ſepes: Tabellæ pictæ ac licio ſuſpẽſæ ab his q uota ſoluerunt. Quod & maiores noſtri facere conſueuerunt Vnde illud eſt Tibulli: Nam poſſe mederi picta docet tẽplis multa tabella tuis: & hac ætate non pauci faciunt. Scimus aũt Dianam morbo affectis opem afferre. Quare Siculi eam (teſte Diomede) Lien appellaret apotylio .i. ſoluo quaſi ſolutricem maloꝝ q ea placata laborantes morbis finem malis inuenerunt. Potens uoti: Fœmia uoti cõpos & conſecuta quicqd petiit a diana ſæpenumero accẽſis facibus ex urbe roma confert ſe ad artẽmiſium ut agat deæ gratias uel uota pſoluat. REgna tenent manibus fortes pedibuſq; fugaces: Sacerdos dianæ aricinæ rex olim dicebať. Vnde illud eſt: Immitis aricia regni. Et Suetonius ait i Caligula Nemorẽſi regi qd multos iam annos potireť ſacerdotio ualidiorem aduerſarium ſubornauit. Erať aũt hic ſacerdos fugitiuus. fuit.n. in hoc templo poſt mutatum ritum ſacrificioꝝ arbor quædam ut ſcribit Seruius de qua infringi ramum non licebat Dabať tñ fugitiuis poteſtas:ut ſiquis inde ramum potuiſſet auferre monomachia id ſingulari certamine cum tẽpli ſacerdote pugnaret:qui fugitiuus erat (ut qdam putant) ad imaginẽ fugæ Oreſt isq poſt occiſum regem Thoantẽ in regione Taurica cum ſorore iphigenia fugit & ſimulachrũ inde ſublatum haud loge ab Aricia collocauit. Dabať aũt facultas dimicandi quaſi ad priſtini ſacrificii reparationem:apud Tauros.n. Diana humano ſanguine placabať cui tranſlatæ in nemus Aricinum ſeruos tñ aliquando imolarunt. Sed cum poſtea romanis ſacroꝝ crudelitas diſpliceret Diana ad Laconas tranſlata diciť ubi ſacrificioꝝ conſuetudo adoleſcentuloꝝ uerberibus ſeruať qui (ut ſcribit Cicero in. ii. Tuſcu. qõnum) ad aram ſic uerberanť ut multus e uiſceribus ſanguis exeat:quoꝝ nemo exclamat. nemo ingemiſcit cum qdam uerberibus afficianť ad necem. Eundem tẽpli ſacerdotem fugitiuum fuiſſe Strabo quoq; teſtať his uerbis: Barbaricus qdã ſcytarũq; circa templum mos obtinet q.n. uictime mactator prius extiterit ſacerdos inſtituiť fugitiuus qdam uir gladium tenens & inſultus ſemp circum ſpectãs ad tutandum ſtrenue paratus. Sane mutatum ſacrificii ritũ oſtẽdit Vir. in. vii. æne. cum ait: Pinguis ubi & placabilis ara Dianæ. Sciendum igiť fugaces pedibus hic accipi fugitiuos. qa non niſi fugitiuus ſacerdos ſiue Rex creari poterat. Nam ſi diceres regnum tenere ſtrenue pugnantes ac celeriter fugientes: nõ recte acciperes ſenſum autoris: reluctareturq; tibi & Seruii & Strabonis autoritas. Quo modo.n. ad tutandum ſtrenue paratus eſt qui fugit? Vel quomodo fugitiuum uocat Seruius qui cum ſacerdote regnum obtinente nondum monomachia pugnauit?

PAV. MAR.

¶HIC i hac ſilua. LAtet Hippolitus: Theſei ex Hippolyta:q̃ Anthiope filius. DIſcept⁹ loris. habẽs. EQuorũ .i. ab eqs frenatis. & loris iplicitis: tractus laceratuſq; ẽ & q̃uis Cicero fabulam eſſe putet hiſtoria tñ fuit: ſed i tragœdias: ſic & in fabulas relata. Phœdra deucalionis cretẽſis filia: Theſei uxor ob denegatũ ab hippolito concubitum: cũ uiro appetiti concubitus falſo accuſat. Theſeus: cum eſſent ſibi tria uota a Neptuno conceſſa: ut in fabulis eſt Hippolyti interitum optauit: de quo apud Annæum in Tr. genitor æquoreus dedit: Vt uota prono trina conciplam deo. Et inuocata munus hoc ſanxit ſtyge En perge donum triſte regnator freti non cernat ultra lucidum Hippolytus diem: Adeatque manes iuuenis: irato patre. & reliqua. AT neptunus monſtrum

ingens immiſit: quo exterriti equi Hippolyti: fugientes eum diſiecere: & loris implicitum lacerauere. Sed ut in hiſtoriis legimus: Cum ferreť curru Hippolytus: ei audita nouercæ calũnia labenti animo: frena e manibus exciderunt. TVRbati equi: excuſſis habenis: currũ præcipitẽ egerunt. QVO effracto Hippolytus ueſtibus ĩplicitus atq; ad terram delatus interiit. Poetæ uero eum Aeſculapii ope reuixiſſe dicunt. Virbiũq; mutato nomine appellatũ: de quo alio loco diceť. Retinereq; Dianã Aricinam eũ apud ſe dicunt. Alii egeriæ cõmendatum: qđ oſtendit etiam Vir. in fine ſeptimi æneidoꝝ cum dicat egeriæ nemoriq; religatum: Appellatũq; Hippolytũ uolunt ab ἵππος equus λύω lacero: ſeu diſcerpo. VNde: ex quo. ILlud nemus aricina ſilua. Adiť nullis equis: ex eo qđ equi iuuenem diſcerpſerunt: illud nemus ingredi non poſſunt: & Vir. Vnde etiam triuiæ templo lucisq; ſacratis Cornipedes arcentur q; litore circum. Et iuuenem monſtris pauidi effudere marinis. Litia dependẽt uelantia: tegentia. LONgas ſepes: alligabantur tabellæ inſcriptæ liciis: & appendebanť ſepibus: uota teſtantes. Sæpem a ſepiendo dicimus: & plura ſunt genera ſepimentorum de qbus agit Varro in re ruſtica. & multa tabella inſcripta nominibus ſeruatorum. EST poſita meritæ deæ: dianæ quæ uota exaudiuit. SAEpe fœmina potens uoti: hoc eſt uoti compos. REdimita frontem coronis: hoc eſt coronata. POrtat faces lucentes ab urbe: portat faces accenſas ex urbe Ariciam cũ aſſecuta eſſet: qđ uoto optabat. REgna tenent fortes: regnum appellat poeta: eo qđ ſacerdos triuie illic rex uocabať: & ſicut dicimus ariciam nemoralẽ ita & regem nemorẽſem: & regna dianæ dicta Lucanus in tertio pharſaliæ: Qua ſublime nemus: ſcythicæ qua regna dianæ: & in ſexto: Pacua mycenææ quãtum ſacrata dianæ Diſtat ab excelſa nemora aritia roma: & Suetonius in uita. C. Caligulæ Nemorenſi regi qđ multos iam annos potireť ſacerdotio: ualidiorem aduerſarium ſubornauit. ſic & naſo regna dixerat. FORtes: ergo. MAnibus tenent regna: pſius dianæ. ET fugaces pedibus: ille enim efficiebať rex qui & uiribus corporis: & pedum celeritate præſtaret. opus enim erat dimicatione: & qui ualidior erat: alterum pellebat. Strabo cum de hoc agit: ita inquit: Eſt & diane lucus: adeſt Artemiſium: ſic enim uocant: e ſiniſtra uiæ regione: ex aricia ad arcinam ſiluam conſcendentibus: quod templum nominant ædificium Tauricæ: Nam barbaricus qdam: ſcytarũq; circa templum mos obtinet. Qui enim uictimæ mactator prius extiterit: Sacerdos inſtituiť: fugitiuus quidam uir: gladium tenens: & inſultus ſemper circũſpectans: ad tutandum ſtrenue eſt paratus. Templum autem ſilua circundat: cui lacus inſtar pelagi fluctuans adiacet. Circum: circa montanum iminet ſupercilium continenter: unũq; præaltum. Caua inde regio tẽplum aquã quæ excipit. Fontes ſpectare licet: e qbus lacus expleť. Horum ſacra ſub cuiuſdam dæmonis appellatione habent hoc in loco ſcaturigines obſcuræ ſunt: & reliqua. Hæc uerba Stra. indicant eum lacum montibus circundatum: qui eſt ultra albam. Vbi eſt ab uno latere oppidum cynthianum: ab altero nemus: ſic n. alterum oppidum nunc uocant. His in locis aliquando adoleſcenti mihi delitiæ fuerant æſtiuæ: iamdiu ab illis abſui. Veꝝ in eodem templo olim humana uictima imolabantur. Sed cum poſtea ut honoratius inqt romanis ſacroꝝ credelitas diſpliceret: quãq̃ ſerui imolarentur ad laconias ẽ diana tranſlata: ubi ſacrificii conſuetudo adoleſcentuloꝝ uerberibus ſeruať: qui uocabatur βωμονῖκαι quia aris ſuperpoſiti contendebant: qui plura poſſent uerbera ſuſtinere.

Et perit exemplo poſtmodo quiſq; ſuo:
Defluit incerto lapidoſus murmure riuus
Sæpe ſed exiguis hauſtibus inde bibi:
Egeria ẽ quæ pbet aquas dea grata camenis:
Illa Numæ coniunx conſiliumq; fuit:

¶ET perit exemplo poſt modo quiſq; ſuo: Qui cæde aliena Rex Nemorẽſis creatus eſt: cum occurrit fortior aduerſarius priuatur & regno & ſacerdotio dum interficitur queadmodum & ipſe alium interfecit. INcerto murmure q̃ uix percipitur ſenſu aurium. Hic riuus fluit e fonte cuius nympha putatur Egeria. DEA grata camenis: Liuius camœnis eum lucum ſacrauit ꝙ deaꝝ ſibi concilia cum coniuge ſue Egeria eſſent: Plutarchus in Numa: Præterea opus eſſe camenis locum eum & q̃ circum locum prata ſont ſacrare quo frequenter ad ſuum congreſſum ueniant. Hæc Numa ex Egeria audiſſe apud eundem inquit autorem. Lege utrunq;. ANT. FAN.

¶ET quiſq;: ex illis regibus nemorenſibus. POſtmodo peterit ſuo exemplo: q a ualidior alios opprimit. DEfluit per lucum cynthie. RIuus lapidoſus: inter lapides fluens. INcerto murmure: quaſi tam leui ſuſurro: uix auribus percipiatur. INde: ex eo riuulo. SAEpe bibi ſed exiguis hauſtibus. bibi ſæpe: ſed paꝝ aquæ hauſi. EGEria eſt quæ prebet aquas: quaſi egeria eſt illius fontis nympha: quæ aquas fundit. DEA grata camœnis: muſis: nam ut Pomp. inquit camœne muſæ a carminibus ſunt dictæ uel quod canunt antiquorum laudes: uel quod ſint caſtæ mentis præſides: ſed poeta egeriam camœnis gratam dixit: ꝙ alii putauere eam eſſe unam ex muſis: uel quia locus ille camœnis eſt conſecratus. de quo Liuius inquit. Lucus erat: quem medium ex opaco ſpecu fons perenni rigabat aqua: Quo: quia ſe perſæpe numa ſine arbitris: uelut ad congreſſum deæ inferebat. Camœnis eum lucum ſacrauit quod dearum ſibi conſilia cum coniuge ſua egerie eſſent. & ſoli fidei ſolẽne inſtituit Ad id ſacrarium flamines bigis: curro arcuato uehi iuſſit. Manuq; ad digitos uſq; inuoluta: rem diuinam facere: ſignificantes fidem tutandam: ſedemq; eius etiam in dextris ſacratam eſſe &c. Plutarchus uero ubi de ſalũs agit: inquit. Annum iam octauum regnante numa morbus peſtifer italiam occupans romam inuaſerat: mœrẽtibus cunctis tradiť peltam æneam e cœlo delapſam in numæ manus: in eam mirabilia quædam dixiſſe regẽ ſe ex egeria muſiſq; audiſſe: peltam in urbis ſalutem miſſam. Oportere eam ſeruare: aliis. xi. & illius figuram effectis. Præterea opus eſſe camœnis lucum eum. & q̃ circum locum prata ſunt ſacrare. quo frequenter ad ſuum congreſſum ueniant &c. Inde eſt illud Iuuenalis. Hic ubi nocturnæ numa conſtituebat amicæ. & paulopoſt ſubdit. & eiectis mendicat ſilua camœnis In uallem egeriæ deſcendimus. Egeriam nolunt dictam ab egerendo. ex eo quod Pompeius inquit Egeriæ nymphæ ſacrificabant prægnantes quod eam putabant facile conceptam aluum PAV. MAR.

egereret ILLA: egeria. FVIT coniunx numę: &c. CONſiliũ: qd dicebat ſe habere cum ea congreſſum & cõſu lere de rebus agẽdis: ut iam late oſtendimus. Principio nimium: Numa regno ita potitus ut Titus inqt Vrbẽ nouam: conditam ui & armis: iure: legibuſq; ac moribus de integro condere parat: quibus cum inter bella aſſue ſcere uideret non poſſe quippe efferos militia animos: Mitigandum ferocem populum: armorũ diſſuetudine ratus: Ianum & infimum argiletum: indicem pacis belliq; fecit: apertus ut in armis ẽ ciuitatem: Clauſus pacatos circa oĩs populos ſignaret: & pauloposteã ne luxuriarent ocio animi: quos metus hoſtium: diſciplinaq; militaris continuerat: oĩum primum rem ad multitudinem iperitam & illis ſaeculis rudem: efficaciſſimã: Deorũ metum iniciendum ratus eſt. Qui cum deſcẽdere ad aĩos ſine aliquo cõmento miraculi: non poſſet: ſimulat ſibi cũ dea egerea congreſſus &c. qa de aliis iam egimus non imoremur. Sed de geſtis & moribus eius ſic Alycarnaſeus inqt Vnde pauca haec excerpſimus. PLEbeios pauperes ſuſcepit diuidens eis ex agro quem Romulus poſſederat. Et ex publico partẽ exiguam. Patriciis prioribus nihil ademit. aduentitiis alios quoſdam honores tradidit. Diſſidentes cõpoſuit: diſpoſito congrue populo: duo haec tractauit: docuitq; populum: qbus ornatam ciuitatem fieri felicem: & magnam putabat cultum diuinorũ: qa dii eſſent bonorũ oĩum mortalibus largitores. Deĩde inſtituit p quam data a diis bona: honeſtos ferre poſſeſſoribus fructus afferebat &c.

Principio nimium promptos ad bella quirites:
Molire placuit, iure deumq; metu:
Inde datae leges, ne fortior omnia poſſet:
Caeptaq; ſunt pure, tradita ſacra coli:
Exuitur feritas armiſq; potentius aequum ẽ.
Et cum ciue pudet cõſeruiſſe manus:
Atq; aliquis modo trux uiſa iam uertitur ara:
Vinaq; dat tepidis, farraq; ſalſa focis:
Ecce deũ genitor rutilãs per nubila flãmas:
Spargit: & effuſis aethera ſiccat aquis:
Non alias miſſi cecidere frequentius ignes
Rex pauet, & uulgi pectora terror habet:
Cui dea nec nimium terrere piabile fulmen:
Eſt ait, & ſaeui flectitur ira iouis:

ANT. FAN. ¶PRINCIPIO nimium prõptos ad bella quirites Molire placuit iure deũq; metu: Docet quale fuerit Numae ſtudium a po. ro. feritas religione mollita eſt & ad quietem redacta. Vnde illud eſt Horatii: Romulũ poſt hos prius: an quietũ põpili regnum memorem: deinde ut oſtendat cur Salii ferentes ancylia Mamurium canãt dicit regnante Numa largiſſimas Pluuias cum fulminibus decidiſſe & ſuaſiſſe Egeriam Numae ut fulminum expiationem a Pico & Fauno peteret a qbus iuppiter ſecreta quadam arte elicitus expiandi fulminis ritum Numam edocuit: eiq; pollicitus eſt certa ſe romani imperii pignora traditurũ. VNde cum Numa conuocato populo rẽ diuinam ageret breue ſcutum e coelo delapſum eſt ut diximus ſupra. Hunc regem conſtat iuſtitia prudentia & religione excellentiſſimum fuiſſe: ac po. ro. traduxiſſe ad pacem & ſacrificia celebranda cum omnem diuini cultus inſtitutionem in octo partes diſtribuiſſet quarũ meminit Diony. tricurionum. flaminum ducum celerũ. augu. uirginum ueſtalium Saliorũ. collegii fecialium & põtificum. Vnde tantae apud externos populos auctoritatis fuit ut nemo eo regnante Romanis bellum intulerit. Haec ita uulgata ſunt referri a nobis ſupfluum uideaẽ. INde datae leges: Sine qbus pax eſſe non põtq̃ niſi forent uiolentia ſibi oĩa uendicaret. ARmiſq; potentius aequum ẽ: Plus q̃ arma aequitas põt. Salue leges membra ſunt iuris. Aequitas eſt qua aequum & bonũ dicimus: id eſt qd ſine lege & conſuetudine ab oĩbus probari ſolet.

Leges: aequitas VIſa iam uertiẽ ara: Molleſcit religione q antea ferus & paratus ad uiolentiã fuit. EFFuſis aethera ſiccat aquis Aetherem pro aere poſuit: ut illa leue fugiens raptim ſecat ethera pennis Hic exoneraẽ atq; ſiccaẽ dum pluuiã & terra hymbrem excipit. Contra uero fit dum pluuiae ĩminent: ut dum ſicca tellure licet dũ nubila pendent. NEc nimium terrere: Imperatiuus modus eſt cui aptius ne iungiẽ q̃ non: ut pete dardaniam fruſtra theti mergere claſſem: & ne pueri ne tanta animis aſſueſcite bella. Legimus tamen in pharſalia Lucani: Nõ qua tellure coacti quod q; procul tectis captae ſedeatis ab urbis cernite. FLEctitur ira iouis: Contra Epicuros qui eſſe deos dicunt ſed nihil curare ut autor eſt Cicero de natura deorum.

PAV. MAR. ¶PRINCIPIO: quaſi ab initio. PLAcuit: numę. MOliri: leniri & mites fieri. IVre: iuris obſeruãtia. ET metu deũ: religione: nã ea demum uera religio eſt: cũ deũ timemus. Inde uolunt deum dictum qd δεοσ metus ſit: & papinius nõ ab re dixiſſe uideẽ. PRImus in orbe deos fecit timor. Et Pomp. inquit Deus dictus: q ei nihil deſit: uel qa oĩa cõmoda hominibus dat: ſiue a graeco δεοσ qd ſignificat metum: eo qd hominibus metus ſit ſed magis conſtat id uocabulũ ex graeco δεοσ eſſe dictũ: aſpiratione dempta: q mos antiqs noſtris freqẽs erat. Numae ergo placuit iuris obſeruantia: & religione frenare & manſue facere. QVIrites: romanos: quaſi quã grater a curibus dicti. NImiũ prõptos ad bella. bellicoſos quos Romulus armis ſemp exercuerat. Inde: ex eo. DAtae leges. a nũa. ſ. dedit. n. populo leges q̃s ab egeria accepiſſe ſimulabat. NE firmior. ualidior. & potẽnor. POSſet oĩa ne oĩa potentiores arbitrio adminiſtrareẽ. DEdit leges qbus iuſtitiam ſeruare diſcerent. SAcra tradita. quaſi cerimoniae. & ritus ſacrorũ. & deorũ cultus. quos ipſe dradidit. SVNT coepta coli. & ab ipſis romanis. PVre. caſte. FEritas exuiẽ. cũ eſſent prius feroces. iã ipſam feritatẽ exuerunt. & induerũt manſuetudinẽ. ET aequũ eſt potẽtius armis. qa arma & uires ab eqtate uinceẽ. Illudq; dicimus aequum & bonum eſſe. qd ſine lege ac conſuetudine ab oĩbus comprobaẽ. Spectareq; ad ius naturale dicitur. Nam paulus iuriſconſultus de iuſtitia & iure. ius inquit pluribus modis dicitur. Vno modo quidem id quod aequum & bonum eſt dicitur. & eſt ius naturale. Altero modo: quod omnibus. aut pluribus in quacunque ciuitate utile eſt. ut ius ciuile neque minus ius recte in ciuitate noſtra ius honorarium &c. Vulpia. inquit. Ius a iuſtitia dictum: Et ut legem definiamus. Cicero lex inquit eſt certa ratio e mente diuina manans. quae recta ſuadeat. prohibeatque con-

traria. Et Papinianus ait: lex eſt cōe pceptum uirorū prudentiū: Demoſthenes ſic definit lex eſt cui oēs hoies debēt obedire. Et Chryſippus: lex eſt diuinarū & humanarū rerū notitia. Et Modeſtinus: legis uirtus hæc eſt iperare: uetare: punire: pmittere. ET putet. Iā. Cōſeruiſſe manus cū ciue: pudet inter ſe pugnare. nō eni: aut p agris aut aliis bonis armis decertabāt: ſed iuſtitiæ ſuccūbebāt. A Tq aliqs mō: pauloari T rux ferus: & crudelis. VErtit Iā uiſa ara: q truces: prius: & exptes religiōis. uertit iā uiſa ara: iā mites redditi: & rligioſi: cū primū uiderit arā uertūt ſe: & ſacrificatū eunt. ET dat uina & farra ſalſa: hoc ē molā ex farre & ſale mollito. TEpidis focis: aris ubi ſit ignis ſacrificii. Ecce deū: Iā expoſito numæ ſtudio dirigit narrationē: ad ingrediā anciliorū narrationē: & inqt eo tpe emiſſa ab ioue creberrima fulmina: ſic & creberrimas fuiſſe pluuias. Vnde forte exortus ē poſtiſer ille morbo: q̄ ē ex Plutarcho retulimus. Ecce genitor deū: Iuppiter ſpargit. FLāmas rutilas: coruſcos ignes ideſt ignea & coruſcātia fulmina. PER nubila & ſiccat æthera: aera. Aqs effuſis: effuſiōe aquarū bene aūt exoneraſ atq ſiccaſ aer p pluuiarū effuſionē. Nondū alias: q̄ſi nunq̄ hactenus ſeu ad ea uſq tpa: Cecidere frequētius: crebrius. Ignes miſſi: fulmina e coelo miſſa. REX pauet: expaueſcit numa: & Terror habet pectora uulgi: oīs multitudo exterrita eſt: & Plut. ea peſte mœſtos fuiſſe cūctos oſtendit. CVI dea: Egeria territum numā conſolaſ: monſtrat. p iouē poſſe placari ſed id oſtendit: quo pacto fieri poſſit: debere a pico: & fauno. docuitq nymphai q̄a ratione eos cogeret: & ab ipſis ritum edoceref. CVI: numæ dea egeria ait. NE nimium terrere: nō exterreans nimium. Fulmen eſt piabile: quaſi cauſæ uel delicta: quibus iratus eſt Iuppiter & fulmina emitti poſſunt ſacrificiis expurgari. ET flectitur: mitigatur: ſeu placatur. IRA iouis ſeui irati.

Sed poterūt ritum picus faunuſq; piandi
Tradere: Romani numen utrūq; ſoli:
Nec ſine ui tradent adhibe tu uincula captis
Atq; ita qua poſſunt edidit arte capi:
Lucus Auentino ſuberat niger ilicis umbra:
Quo poſſes uiſo dicere numen ineſt:
In medio gramen, muſcoq; adoperta uirēti.
Manabat ſaxo uena perennis aquæ:
Inde fere ſoli faunus picuſq; bibebant:
Huc uenit, & fonti rex Numa mactat ouē:

ℭSED poterūt ritū faunus picuſq piandi Tradere. Hi dei p Auentinū montē errare dicebanſ autore Plutarcho. cū is neq urbis pars eſſet neq habitareſ. quos cæpiſſe Numā tabulanſ cum uinū & mel fonti ex quo bibere conſueuerant miſcuiſſet. q ubi ſomno excuſſo quē potus fecerat. uiderunt tenaciſſimis ſe uinculis cōprehēſos edocuiſſe regem dicunſ fulminum luſtrationem. q̄uis qdam (ut idem ait Plutarchus) eam luſtrationē non a pico & fauno ſed a ioue traditam dicāt ab iiſdem diis arte magica deuocato qui cum dixiſſet luſtrationem fieri capitibus oportere & Numa ſubdidiſſet cepaṛ: Iuppiter hoium inqt Rurſus uero cum Numa pcepti acerbitatē inuertens interrogaret capillis: rñdiſſe iouem ferūt aiatis. & tūc Numā piſciculis menidibus ſubieciſſe. Itaq diu obſeruatū eſt ut p cepas crines & menides piſciculos fulmina luſtrarenſ. ROmani numē utrūq ſoli. Quia Picus regnauit in Latio Saturni filius & Fauno pater Picus fuit. Vir. Fauno picus pater iſq parentē te Saturne refert. AR te. Dolo. q aūt ars ſiue dolus fuerit ſequētia indicant. NVmen ideſt: Denſæ arbores atq intactæ nemō & aqua perēnis Numen eſſe ibi oſtendebant & bene lucum more Virgiliano ſacrum dicit.

ANT. FAN.

Fulminū expiatio.

Picus.

ℭ Sed picus & faunus poterit tradere ritū piandi. quo ritu ſacrorū mitiges iratum iouē. VTrūq numen romani ſoli. q̄ſi uterq deus latiū tueſ. nā latii fuere reges. Picus enim Saturni filius. quē in picum auē materiam circes beneficio uerſum dicunt. uñ & Vir. facit auem circe. ſparſitq coloribus alas. Sed latini eum p deo coluerunt. uñ eſt illud Plutarchi q̄d latini eum pcæteris colant. At aues eius nominis Picos martios uocat Pli. cognomine inſignes. & in auſpiciis magnos & poſtea ſubdit ipſe principales latio ſunt in auguriis. a rege. q huic aui nomē dedit. FAVnus. nō intelligas de pane. aut uino. q & faunus dicif. arcadum numine. de quo ſuperius egimus Sed de huius pici filio. patre latini. de quo Lactantius. Sed ut Pompilius apud Romanos inſtitutor ineptarū religionum fuit. ſic ante Pōpilium Faunus in latio. q & Saturno auone faria ſacra conſtituit. & picū patrem inter deos honorauit. & ſororem ſuā faunam. eandēq coniugem conſecrauit. Et de his intellexit Cice. cum inqt in libris de diuinatione. Sæpe ēt in præliis audiri fauni & in rebus turbidis ueridicæ uoces ex occulto miſſe eſſe debentur. & Var. ait Fauni dei latinorū ita ut Faunus & fauna ſint in uerſibus quos uocant Saturnios. i ſilueſtribus locis traditū eſt ſolitos fari. quo fando faunos dictos & Honoratus quoq oſtendit faunum & faunam dictos a uaticinādo ideſt fando. NEC tradent. ipſi nō docebunt te placare iouē. SIne ui. niſi uiribus cogas. ADhibe tua uincula captis. quaſi cum eos occupaueris alliges tuis uinculis. uel cum inueneris dormiētes. capias. & alliges. ATq ita edidit. dixit & docuit numam egeria. QVA arte quo dolo qbus inſidiis. POſſent capi apprehendi appoſito. ſcilicet uino in eo loco quo illi potare conſueuerant. Lucus auentino. Topographia eſt. Erat in auētino colle ſilua aquæ ſolo aſpectu ineſſe aliqd numinis indicabant. locuſq erat herbidus. unde & aqua ſcatebat. de q̄ picus & faunus haurire conſueuerant ibi oue mactata diſpoſitiſq circa poculis numa in iſidiis latuit. SVberat auētino lucus. erat ſilua ſub auētino mōte. NIger. obſcurus. Vmbra illicis. q̄d erant ibi denſæ umbroſæ illices. neq alio loco legimus fuiſſe in auētino ſiluā lauriferam. Sed q̄re auentinus dictus dicemus in q̄rto. QVO. luc. Viſo. inſpecto. POſſes dicere ineſt numen. q̄a indicabat alicui numini eſſe ſacrum. ob umbrā & horrorem. quē incutiebat. ut de loco maſſilienſi apud lucanū arboribus ſuus horror ineſt. In medio gramen. erat gramineus ſeu herbidus in medio locus. ET uena aquæ perennis. ppetuo fluentis. ADopta. tecta. Muſco. illa tenui herba q̄ naſciſ circa aquas. NIteti. uiridi aut nitēti aquæ aſpergine. Manabat e ſaxo. ſcaturiebat e rupe. INde. ex ea aq̄ SOli fere. q̄ſi ſoli ipſi. Faunus. & picus bibebant. q̄a raro alii illuc penetrabant. Rex numa uenit huc ad hūc fontem. ET mactat ouem fonti immolat ouem.

PAV. MAR.

ANT. FAN. odoratū ❡ODORATI: Odori. nā odoratū eſt proprie ut diximus qđ aliūde odorem accipit. GElido numa ꝓdit ab antro. Vbi eū itelligimus latuiſſe Egeriæ cōſilio ne a Pico & Fauno ad fontē uenientibus cerneretᷓ. SI ſcelus igenio ſcitis abeſſe meo: Affirmantis ē ſi coniūctio hoc loco nō dubitātis. MAgna petis: Quia in ptāte iouis fulmina ſunt ius aūt deoꝝ agreſtiū agri nemora mōteſq; ꝑſcribunt. Dixerat hec Faunus par ē ſnia pici: Si Fauno Picus pater ē cur Faunus prior rñdit? cur nō ceſſit parēti? dicemus ne igenioſum poetā hoc loco dormitare? at q fandi arbitriū iure Fauno tribuitᷓ cui qdem a fando nomē inditū putant cū picū uerſum i auē Martiam fabulentᷓ

Plenaq; odorati diſponit pocula Bacchi:
Cunq; ſuis antro conditus ipſe latet:
Ad ſolitū ueniūt ſilueſtria numin- fontem:
Et releuant multo pectora ſicca mero:
Vina qes ſeqtur: gelido numa ꝓdit ab antro:
Vinclaq; ſopitas addit in arcta manus:
Somnus ut abſceſſit, pugnādo uīcula tētāt
Rumpere: pugnātes fortius illa tenent:
Tūc numa dii nemoꝝ noſtris ignoſcite factis
Si ſcelus ingenio ſcitis abeſſe meo:
Quoq; modo poſſit fulmen monſtrate piari:
Sic numa: ſic quatiens cornua faunus ait:
Magna petis: nec q̄ monitu tibi dicere noſtro
Fas ſit: habēt fines numina noſtra ſuos:
Dii ſumus agreſtes & qui dominamur i altis
Mōtibus: arbitrium eſt i ſua tecta ioui:
Hūc tu nō poteris per te deducere cœlo
. Sed poteris noſtra forſitan uſus ope:
Dixerat hæc faunus, par eſt ſententia pici
De me tamen nobis uincula picus ait:
Iuppiter huc ueniet ſumma ꝑductus ab arce
Nubila promiſſi ſtyx mihi teſtis erit:
Emiſſi laqueis quid agāt quæ carmina dicāt:
Quaq; trahāt ſuperis ſedibus arte iouem:
Scire nefas homini ē, nobis cōceſſa canētur:
Quæq; pio dici uatis ab ore licet:
Eliciunt cœlo te iuppiter, unde minores:

NVbila ꝓmiſſi ſtyx mihi teſtis erit: Iurat p Stygiā paludē. Notū ē cur dii p eā iurare ac fallere timeāt. Eſt aūt Nubila adiectiuū nomen atrum ſignificans. Hinc Vir. ait: Sub pedibus ſtyx atra uidet maneſq; profundi.

PAV. MAR. ❡ET diſpōit pocula plena: crateres: ſeu calices plenos. BAcchi odorati: uini: qđ quo odoratius eo melius. Et uſus ē denomiatione: q eſt cū ponimus inuētorē pro re inuēta: & Cōditus: abſconditus. Latet cū ſuis antro: abſcōdit ſe & comites: in inſidiis diſpoſitos: ne abſterreret deos a guſtu uini: & ebrios: & dormiētes apprehēderet. AD ſolitos ueniūt: uenere ad fontē dii: & exhauſto uino qeti ſe dedere: quos egrediēs ex inſidiis numa occupat: & laqueis manus alligat. NVmina ſilueſtria: picus & faunus ſiluaꝝ ꝑſides. VEniūt ad ſolitos fontes: quo ſæpe uenire cōſueuerant. ET releuant pectora ſiccas ꝓp ſitim. releuant ergo a ſiti. MVlto mero: qa multum hauſerunt. QVIes: ſōnus. SEquitᷓ uina: nā poſt potum uinū ſōnus ocellos oppreſſit. NVme ꝓdit: exit. AB antro gelido: ubi iſidus delituerat. &. ADdit manus ſopitas. deoꝝ ſopitoꝝ. In arcta uincula. nā manus utriuſq; laqueis alligauit. SOmnus. expreſti a ſomno dii. quo magis tētabant uincula rūpere. eo magis implicabantᷓ. VT. poſtq̄. ABSceſſit. ſōnus. PVgnant. cōtēdunt. & conantᷓ picus & faunus tentando & experiendo. RVmpere uincula. laqos. qbus erant deuincti. ILla teuēt fortius. ualidius. PVgnātes. diſſoluere. aut frāgere conantes. & eſt tranſlatio ab auibus. captis in retibus. aut uiſco. nam fugere conantes fortius tenentᷓ. & magis implicantᷓ. TVne numa. petiit ab his ueniam numa. cū qđ fecit non ſcelere fecerit. ORatq; ut oſtēdant quo pecto iouē placare poſſet. NVne numa. ait: DII nemoꝝ. qui nemora icolitis. & quorum præſides eſtis. IGnoſcite noſtris factis. date ueniam. & benigno aio ferte qđ fecimus. SI ſcitis. pro qa ſcitis. ABeſſe ſcelus ingenio meo. q̄ſi me nō feciſſe hoc ulla ipietate. Decepi uos qdē ingenio. ſed ob ſcelus abeſt. ET mōſtrate quō. quo ritu. quo ſacrificio. POſſit piari fulmen. poſſit placari Iuppiter. q fulmia emittit. uel expurgari cā. q̄ fulmia emittūtᷓ. SIC ait numa. ſic faunus numæ rñdēs.

QVatiēs cornua. qa bicornis fingitᷓ. MAgna petis. hæc fuere uerba fauni. petis qđ ꝑſtare nō poſſumus. nā agroꝝ & montiū dii. nō habemus i cœlo ius. qđ ſolius ē iouis quē e cœlo euocare p te nō potes. poteris tñ ſi a nobis docebere. PEtis. tu numa Magna q̄ nec ſit tibi fas nō liceat tibi. DIſcere nřo monitu. nřa iſtructiōe. & addit huic rei rōnē. NVmina nřa habēt ſuos fines. q̄ſi qa licet dii ſimus. ꝑfinita tñ ē nobis ptās. & uelut circūſcripta i agris & i mōtibus. q̄ a nobis petis. opus ē ut Iuppiter e cœlo ueniēs. te doceat. cuius ſunt ipſa fulmina. Suū ergo ē tradere expiationē. & nō noſtrū. Dii ſumus agreſtes. q agris præſumus. aut ſumus dii ruſtici ἀγροτικοί. n. ruſticus eſt. ET q dominamur in altis mōtibus. qa ius & dominium habemus in montibus. & in nemoribus. IOui eſt arbitriū in ſua tecta: ipſe Iuppiter in cœlo dominatᷓ. TV non poteris deducere hunc cœlo non poteris elicere: & euocare ad te e cœlo iouem. PER te: tua ope. AT forſitan poteris deducere ſcilicet. VSus noſtra ope: noſtro conſilio & auxilio. DIxerat: hæc uerba. Faunus pat ſententia eſt pici: qui affirmauit: quæ faunus dixerat. TAmen ait picus deme nobis uincula: diſſolue laqueos: & a nobis remoue. IVppiter ueniat huc: quaſi cum dempſeris uincula: docebimus te: quo pacto iouem elicias & huc ueniet. PERductus ab arce ſumma ab æthere ſummo. NVBILA ſtyx: palus inferni: per quam dii iurant. ERIT mihi teſtis promiſſi: quaſi iuro per ſtygem Iouem huc affuturum στυξ triſticiam ſignificat: a στυγνάζω quod eſt triſticiam infero. filia credita eſt uictoriæ quæ deos contra gigantes iuit. unde datum eſt illi: ut nullus per eam deus peieraret: ſed de ea plura alias. EMISSI laqueis: ſoluti & liberati e uinculis. NEFAS ſcire homini quid agant: non liceret hominibus ſcire: quid faunus: & picus ſoluti dixerint: quidue fecerint ad deducendum e cœlo Iouem. QVæ car-

mina dicant.quaſi quibus carminibus.ſeu incantationibus utantur.Et Virgi.Carmina de cœlo poſſunt deducere lunam. ET qua arte trahant abſtrahant qbus precibus. IOVem eſuperis ſedibus.e cœlo hæc omnia ſunt q̇.homini ſcire non licet.Nobis conceſſa canenſ.dicemus ea q̇ cõceſſa ſunt poetis ſcire & referre.&. QVAE licet dici ab ore pio uatis.dicemus quæ dici poſſunt a uate ſalua pietate. Eliciunt.faunus & picus precibus deducunt e cœlo Iouem.unde ab eliciendo Elicius Iuppiter dictus eſt.Sed ut rem altius repetamus:Poſt multa ſacrorum inſtituta:Pontificē deinde:ut Titus inquit Numa Martium marci filium ex patribus legit. Eiq́ ſacra omnia excripta:exiguaq́ attribuit:quibus hoſtiis:quibus diebus:ad quæ templa ſacra fierent.Atq́ unde in eos ſumptus pecunia erogaretur.Cæteraq́ omnia publica:priuataq́ ſacra:pontificis ſcitis ſubiecit:ut eſſet:quo conſultũ plebs ueniret.nequid diuini iuris negligendo patrios ritus:peregrinoſq́ aſciſcendo turbaretur Nec cœleſtes modo cerimonias:ſed iuſta quoq́ funebri:placãdoſq́ manes ut idem pontifex edoceret.Quæq́ prodigia fulminibus:alioue quouiſmodo ſuſciperentur:atq́ curarentur.Ad ea elicienda:& mentibus diuinis Ioui Elicio aram in Auentino dicauit.Deumq́ conſuluit auguriiſq́:quæ ſuſcipienda eſſent.Ad hæc conſultanda:procurandaq́ multitudini omnia ui & armis conuerſa & animi aliquid agendo occupati erant:& deoꝶ aſſidua inſidens cura.interesse rebus humanis cœleſte numen uidereſ.Ea pietate oium pectora imbuerat:ut fides ac iuſiurandum:proximo legum ac pœnaꝶ metu ciuitatem regerent:& reliqua.Ex eo igitur q̇d deum conſuluit:q̇d aram poſuit:quod ita oia bene inſtituit putaſ Iouem e cœlo elicuiſſe.Verum & poteſtatem eſſe hominibus dicuntur cogendorũ talium demonum inuocatoꝶ ad reſpondendum.Porphirius enim:ut ab Euſebio aliquid mutuemur. Recte inquit a Pythagora dictum eſt non ſponte inuocatos deos:ſed neceſſitatem quadam ĩpulſos accedere quãuis alios maiore:alios minori impelli neceſſitate non ignoremus. Nonnulli autem quadam accedendi conſuetudine & maxime ſi natura boni ſunt:facilius accedunt.Nonnulli cum inuocati aduenerint:nocere conentur.Præſertim ſi negligentius quiſpiam in ea re ſe habuerit. HAEC enim omnia uera eſſe:ac neceſſitate omnes inuocatos uenire:a reſponſis eoꝶ diſcere poſſumus:non aũt ſimpliciter dicta neceſſitate:ſed perſuaſione quadam perfuſa coguntur. Exorata tuis ueni ſermonibus iſtuc.Mortales quos conſilio inuenire deoꝶ.Et in alio multo clarius.De cœlis hecate cur huc compulſa uenire es.Et paulo poſt reſpondetur.Victa hominum precibus cœleſtia numina terram coguntſ petere:& caſus aperire futuros.Apollo quoq́:inquit cogi ſe hoc reſponſo declarauit.Carminibus domitis phœbus fulgor ab alto Deſluxit tacitus:purũq́ per aera uectus:afflatu ſpirans:labenſq́ in corda ſonoro.Et ſubiit mentem innocuam:ſanctiq́ capacem Numinis:& peperit mortali ex gutture uocem.Sed hæc hactenus. O iuppiter eliciunt te cœlo:faunus & picus eliciunt te:& deducunt e cœlo i terras. VNde:ex quo.

MINOres:poſteriores:aut homines noſtræ ætatis quos uernacula lingua modernos uocãt & in triſtibus Vtq́ ego maiores:ſic me coluere minores & loquitur de hominibus ſui temporis.

Nunc quoq́ te celebrant,elliciumq́ uocãt:
Cõſtat auentinæ tremuiſſe cacumina ſiluæ:
Terraq́ ſubſedit pondere preſſa iouis:

ELICIumq́ uocant:Ab eliciẽdo ut Varroni placet. ANT.
Vel q̇ cœlo elicitus deuocatuſq́ fuerit a quo uerbo elecebre argentariæ meretrices dictæ ſunt quod argentum eliciant uel quod ad eliciendum ex diuinis mẽtibus quæ prodigia fulminibus aliaue ratione miſſa ſuſciperentur:atq́ curarentur ei Numa in Auẽtino aram dicauit. De quo inquit Plinius:Ictos fulmine lucos & aras:& ſacra habemus interq́ ſtatores ac tonantes & feretrios Elicium quoq́ accepimus Iouem. Sciendum in numæ libris ſcriptum fuiſſe quo ſacrificio Iuppiter cœlo elici poſſet. Vnde Tullus hoſtilius ut L. Piſo in primo annalium ſcripſit eodem ſacrificio Iouem cœlo deuocare conatus:quoniam parum rite quædam feciſſet fulmine ictus eſt.Et re uera dæmones putantur aliquando ut ueniant neceſſitate compelli:qui nocere interdum conſueuerunt quod in patria mea quidam expertus eſt ædibus ubi is erat eiuſmodi deos inuocans ſalientibus terre motu:quem ſcimus pallidiorum buxo redditum humanis rebus poſtea exceſſiſſe:Illud quoq́ omittendum non ẽ quod exiſtimant quidam. ELIcium Iouem quaſi ilicium dictum cum ſcribat Plutarchus Iouem poſteaq̃ ileos Illicius id eſt propitius numen factus eſt abiiſſe & locum eam ob rem ilicium appellatum. Sunt qui ab elicio uerbo maiores noſtri aquelicium dixerunt:cum aqua pluuia quibuſdam remediis eliciebatur ut manali lapide in urbem Aqueliciũ. iuppiter ducto.De Ioue Elicio Liuii hæc uerba ſunt:Pontificem deinde Numa Martium Marci filium ex patribus legit eiq́ ſacra omnia excripta exiguaq́ attribuit quibus hoſtis quibus diebus ad quæ templa ſacra fierent atq́ unde in eos ſumptus pecunia erogaretur:cæteraque omnia publica priuataque ſacra pontificis ſcitis ſubiecit:ut eſſet quo conſultum plebs ueniret ne quid diuini iuris negligendo patrios ritus peregrinoſque aſciſcendo turbaretur. NEC cæleſtes modo cerimonias:ſed iuſta quoque funebria placandoſque manes ut idem pontifex edoceret quæque prodigia fulminibus alioue quouis modo miſſa ſuſciperentur atque curaretur ad ea elicienda e mentibus diuinis Ioui Elicio aram in Auentino dicauit deumque conſuluit auguriiſque quæ ſuſcipienda eſſent.

TREmuiſſe:aduentu iouis cum tanti numinis ponderi terra cæderet:qui ſolo quoque nutu olympum ſiue cœlum concutit.

NVNC quoq́:hoc ẽt tempore. CELEbrant:colunt ſub hoc cognomine. ET uocant elicium:elicius iuppiter dictus eſt ab eliciendo:uel quod ara eſt ei conſecrata in auentino ad elicienda conſilia quibus manes placarẽtur:& prodigia fulminibus facta purgarentur. CONſtat:deſcẽdit e cœlo iuppiter:quo quidem aduenientẽ tremuit auentinus mons ut de aduentu hecates apud Vir.Sub pedibus mugere ſolũ:& iuga cœpta moueri ſiluaꝶ uiſæq́ canes ululare per umbram aduentante dea. CONſtat manifeſtũ eſt. TREmuiſſe cacumina:ſũmitate. SILuæ auentinæ:q̇ in auentino erat:nam trementibus iugis tremuit & ſilua. ET terra preſſa pondere iouis:qui iam e cœlo deſcenderat. SVBſedit:ſubſidere uiſa eſt,cum uix ſuſtinere poſſet tanti numinis maieſtatem. PAV. MAR.

Corda micãt regis, totoq; e corpore ſanguis:
Fugit, & hirſutæ diriguere comæ:
Vt rediit animus da certa piamina dixit.
Fulminis, altorum rexq; paterq; deum:
Si tua cõtigimus manibus donaria puris:
Hoc quoq; quod petitur, ſi pia ligua rogat:
Annuit orãti, uerumq; ambage remota:
Abdidit, & dubio terruit ore uirum:
Cæde caput dixit, cui rex parebimus īquit:
Cædẽda eſt hortis eruta cæpa meis:
Addidit hic, hominis ſumes ait ille capillos:
Poſtulat hic animam, cui Numa piſcis ait:
Riſit, & his īquit facito mea tela procures
O uir colloquio non abigẽde deum:
Sed tibi protulerit, cũ totus craſtinus orbẽ:
Cynthius, imperii pignora certa dabo:
Dixit: & ingẽti tonitru ſuper æthera motum
Fertur, adorãtem deſtituitq; Numam:
Ille redit lætus, memoratq; quiritibus acta
Tarda uenit dictis difficiliſq; fides:
At certe credemus ait, ſi uerba ſequatur
Exitus: en audi craſtĩa quiſquis ades:
Protulerit terris cum totum cynthius orbẽ:

ANT. FAN. ¶Corda micant regis: mouenť ſaliunt timente Numa. Vnde auctor ſubiũgit: Totoq; e corpore ſanguis fugit. DA certa piamina dixit fulminis: dic q̃ rõne fulmina miſſa luſtrari ſiue expiari ualeát. SIN tua cõtingimus ma nibus donaria puris Hoc quoq; qđ petiť ſi pia lingua rogat: Donaria ꝓprie nõ ſunt tẽpla ſed abuſiue ꝓ tẽplis ſæpe ponunť: ut Vris iparibus ductos alta ad donaria currus. Proprie uero loca ſunt ubi deoꝝ dona reponunť: q̃ dona a macrobio ẽt donaria uocanť q ait ornamẽta eẽ clipeos coronas & huiuſcemodi donaria nec donaria dedicari eo die quo delubra ſacranť. VErũq; ambage remota abdidit Sine ullo uerboꝝ circuitu ueꝝ paucis edidit ſed occulte. At.n. cæde caput nõ exprimẽs cuius niſi poſtq̃ Numa ſubiũxit fore ut cæpã cæderet. SVMES ait ille capillos: ſeruať decoꝝ pſonæ ab oĩ crudelitate abhorrẽtis: itaq; ꝓ capite hois capillos ſe datoꝝ ꝓmittit. Poſtulat hic aiam: petit iuppiter animato fulmina procurari. Vnde Numa ſubiecit ea ſe piſciculis menidibus luſtratuꝝ. Riſit deus & cõcedẽs regi qcqđ uoluerat: iuſſit cæpa capillis & menidibus fulmina expiari. O uir colloquio non abigende meo: qui ſecundum mentem operať & eam colit: & optime diſpoſitus ẽ amiciſſimus diis ẽ q̃ optimo & cognitiſſimo gaudere extimantur: ut ſcribit Ariſtoteles atq; ut ait Plutar. non equos non aues amant ſed hoies: nec aſpnantur boni uiri ſapiẽtiſq; congreſſum. SIC aũt dictum eſt non abigẽde ut illud munera nec ſpno. CInthius: apollo cuius ſoror ẽt cynthia dicitur a cyntho qui mons eſt Deli.

PAV. MAR. ¶Corda micant nõ poterat humanitas tantã ferre diuinitatẽ ſiõ. MIcant: hoc tremuit. CORda regis: numæ ob metũ: q in corda eſt. ET ſanguis fugit toto corpore: ex qibus corpis ptibus. ná aut cordi deficienti ſuccurrẽs extremas ptes relĩqt: aut ĩtus metu cõcreuit. ET comæ hirſutæ: hirtæ: & erectæ. DIRIguere: pp cedẽtẽ ſanguinẽ cuti cõtractã: unde rigẽt hirſutiq; crines ut in primo quoq; libro diximus. VT redit: petiit hoc ab ioue numa ubi in ſe rediit: ut doceat expiari fulmina.. SI ſua pietate mereť. VT: poſtq̃. Redit animus: q̃ſi obi in ſe reuerſus ẽ: nec exterreat te ſyllaba. q̃m in ſcopã illud redit ultimo loco longũ ẽ: ut ſæpe in ſimilibus utiť poeta. Veluti in meta. NON adiit ad te. nec legit idonea credo tpa &c. Dixit. numa o. REX. & pr̃ deũ altoꝝ cœleſtiũ. DA certa piamina fulminis. doce me quo ſacrificio poſſim te placare. ne mittas fulmina. SI cõtigimus tua dõaria. aras tuas. MAnibus puris. caſtis q̃ſi Da hoc ſi pie. & caſte ſolitus ſum tibi ſacrificare. DOnaria. aras ſeu tẽpla. ná ut armariũ dr̃ ubi arma reponunť. ſic donariũ ubi dona offerenť. aut recõdunť. SI pia ingua rogat. rogando petit. Hoc quoq; qđ petiť. q̃ſi ſi in his perendis pius uideor da mihi expiationẽ. ANnuit. affirmauit nutu iuppiter. aut nutu affirmatiõis ſignũ numæ dedit. ORanti. Sed abdidit. inuoluit. Reꝝ remota ambage. ſine ulla obſcura circuitiõe uerboꝝ. breuibus docet. Sed dubie ueꝝ ꝓtulit. &. TERruit uiꝝ. numã. ORE dubio hoc ẽ ambiguis uerbis. DIxit iuppiter. CAEde. incide & macta. CAput. ſed qđ caput nõ explicuit. CVI. ioui. REX. numa. INqt parebimus obediemus. CAEpa ẽ. cedẽda incidẽda. ERuta hortis meis hoc ẽ incidã tibi cæpã. q̃ eruã. ſeu euellã ex hortis meis. ADdidit hic hois q̃ſi ſubiũxit iuppiter mactato capite hois. nõ cæpã. AST ille. numa rñdit. SVmes capillos. accipies qđ capitis diminutiuũ ẽ hoc ẽ capillũ. ná a capite capillos dicimus. HIC. iuppiter. POſtulat aiam. q̃ſi nõ cæpã. non capillos. ſed animatũ corpus. da igiť mihi uiuentẽ aiam. CVI numa ait piſcis. mactabo tibi piſcẽ & piſcis aiam tibi dabo. ET in his numæ lenitas cognoſciť. cũ nõ ſit ſecutus barbaroꝝ morẽ. q humana uictima putabãt deos placere. Non. n. uoluit ipſe mactare hoies abhorrẽs ab omni qdẽ barbarica feritate. RIſit. iuppiter &. INquit. facito. PROcures mea tæla. curam habeas. & ſic expiabis. ſeu expurgabis mea fulmina. HIS rebus. ſ. cæpa. capillis. piſce. Sic modum expiandi fulminis tradidit cæſa cæpa. inciſis capillis. & mactato piſce. O uir non abigende. non repellende. ſed admittende. COlloquio deum. magna hæc numæ cõmẽdatio a ſanctitate & pietate. qbus dignus ſic deo & allogo ipſius iouis ceſura frui. SED tibi. iá ad ancilioꝝ cãm deſcẽdit. qa ab ioue primũ ancile traditũ Nũc. n. iuppiter polliceť ſe datuꝝ certa impii pignora. Sed cũ cynthius craſtinus. ſol die craſtini cynthius phœbꝰ dr̃. a cyntho mõte deli. PRotuleri. oñderit. TOtũ orbẽ. totã rotũditatẽ. Hoc ẽ cũ ſol craſtinus totus erit ortꝰ. DAbo certa pigonra impii. dabo certã ſidẽ manſuri ipii romãi. Dedit. n. peltã q̃ q̃diu ſeruata ẽ ſeruatũ ẽ ipiũ icolũe. DIxit. ita loquutus ẽ iuppiter. &. FErť ingenti tõitru ſicut mos ẽ. & natura ipius illi. n. tõitra et fulmia ſignãť. SVp æthera motũ. cõcuſſũ redeũte ipo. &. DEſtituit. derelĩqt. NVmã adorãtẽ. hiſterõ pterõ. nã prius deſtituit numã. ide in cœlũ rediit cũ magno tõitru. Ille redit. ex ſilua auẽtina in regiã numa redit. LAEtus. qa iouẽ alloquutus. &. MEmorat acta qritibus refert q̃ fecerit. q̃ ue audiuerit populo in concionem

uocato. TARda & difficilis fides uenit dictis: tarde: & cū difficultate adhibebatur fides uerbis eius. Non enim poterant illi hoc ſibi pſuadere mortalem hoiem iouem eſſe allocutum: ea quoq; pignora pollicentē. AT certe illi erant duriores ad ea credenda: dicebant ſe fidē adhibituros: cū res ipſa effectu cōprobaretur. Numa uero refert uerba iouis: quod die craſtini ſit uera daturus pignora. Alt. numa. AT certe credemus: quaſi ita dixit: at fidē adhibebimus. SI exitus ſequet uerba: ſi uerba ipſa ſortient effectum: aliter credere nō uolūs. QVisquis ades en audi craſtina: aduertequæ futura ſūt die craſtini. CVM cynthius: ſol. Protulerit terris totū orbē: cū ſol craſtinus erit ortus: & utitur more legatorum: cum eadem omnia fere uerba referat: quæ ab ioue acceperat. Paucis tantum immutatis.

Iupiter imperii pignora certa dabit:
Diſcedunt dubii promiſſaq; tarda uidentur:
Dependetq; fides adueniente die:
Mollis erat tellus rorataq; mane pruina:
Ante ſui populus limina regis adeſt:
Prodit & in ſolio medius conſedit acerno:
Innumeri circa ſtantq; ſilentq; uiri.
Ortus erat ſummo tantummodo margine phœbus:
Solicitæ mentes ſpeq; metuq; pauent:
Conſtitit atq; caput niueo uelatus amictu:
Iam bene diis notas ſuſtulit ille manus:
Atq; ita tempus adeſt promiſſi muneris inquit:
Pollicitam dictis Iupiter adde fidem:
Dum loquitur totum iam ſol emouerat orbem:
Et grauis æthereo uenit ab axe fragor:
Ter tonuit ſine nube deus: tria fulmina miſit.

¶IMPErii pignora certa: ancyle dicit qđ e cœlo ad urbis ſalutem miſſum ferunt. DIFFIcilisq; fides: qa non facile credi poteſt iouem mortali cōgreſſum. TARda uidētur: nimio deſiderio uidendi quæ Numa pdixerat. PROdidit & in ſolio &c. Regnāte Numa non erat in urbe ſella curulis quā Hoſtilius rex primus romam curauit inferri. Sedit itaq; rex in ſolio quod erat ex acere quam arborem operum elegantia ac ſubtilitate citro ſecūdam Ply. ſcri. CAput niueo uelatus amictu: more ſacerdotum cuius ꝗdem autorē æneā apud nos fuiſſe arbitrātur. Sed de hoc alibi lege Plutarchū in qſtionibus. TER tonuit ſine nube deus: ominoſa inqt fuiſſe tonitrua Vir. Nō alias cælo ceciderūt plura ſereno fulgura. ¶IVPPIter dabit certa pignora imperii: pignora ſtabilis & manſuri iperii. DIſcedunt: diſceſſit popolus: dubiuſq; uſq; in ſequentē diē: & cum primū illuxit ſequēti die. Cōuenit ante regiam populus exiit deide rex: & medio loco cōſedit. DISCEdunt dubii: ciues q illud futurū non arbitrabātur: &c. PROmiſſa uident tarda nā q cupidius expectabant: tardius affuturū exiſtimabatur. ET fides dependet: dubia eſt. ADueniente die: ēt ubi illuxit dubii erant: cum fides effectū non ſortiretur Nam fides cū dicatur ex fieri: & dico: quandoqdem fit id quod dicit: Cūq; adhuc non fieret: dubia erat fides. TEllus erat mollis: & ob id mollis qa. ROrata: aſpſa PRVIna rore cœleſti. Vel pruina eſt uæhemētioris frigoris & dicta q pruia: a perendo: q perurat frondes tenella folia. MAne. iā exorta aurora. POpulus adeſt ante limina: ante fores regie. SVI regis: numæ ut apud Vir ad limina ptimi penorū expectant. PROdit: exit e regia numa: &. Cōſedit medius: medio loco. IN ſolio acerno: nō eburna: nō aurea: nō argentea ſella: ſed ſolio ex acere facto. INnumeri uiri ſtant circa & ſilēt: ſedente rege turba ſtabat: expectāt uerba regis. ORtus erat iam illuxerat: & ſol exoriri cæpit dubiæ anxie quæ erāt oium mētes numa tecto capite pcatus eſt iouē: ut pmiſſa ſeruaret. ORtus erat phœbus ſol. Tantūmodo ſūmo margine: ſūma extremitate: qa tātum ſupior extremitas ſolis uidebat. Mentes eorū. ſ. qui illic cum rege erāt. Solicitæ anxiæ. Pauent: expaueſcūt & ſpe. Et metu: ut ē illud Virgi. Spem metūq; inter ſpe futuri boni: metu alicuius incōmodi. CONſtitit numa. Atq; uelatus caput: habēs caput uelatū i. tectum. Amictu niueo candido. SVſtulit ille: numa eleuauit. Manus iā bene notas diis: qs bene dii nouerāt. & ob eius religionē: & qa deorū allogo fretus. Velauit caput numa more ſacerdotali: cum ſalutantes aut uenerātes deos caput uelēt. VIris aūt dignitate pditis: & honore dignis ſi quo caſu occurrerint caput aperiunt. Hoc. n. ait inqt Plu. p. æ illā quoq; dubitationē uidet augere: nā ſi q de ænea ferunt uera ſunt: ut ptereunte Diomede caput opiens rē diuinā fecerit: rōnem hēt nec repugnat: ut quēadmodū in occurſu hoſtiū caput uelet. Sic amicis ac bonis uiris obuiā facti capita detegamus. NAM qđ ad deos ptinet: id ppriū non eſt. Sed caſu accidit: & ab illo ſeruatū poſtea māſit. Quod ſi aliud dicēdū eſt. Vide ne illud ſolū qrendum ſit: quāobrē deos uenerantes capite uelent. Alterū uero conſentaneū eſt. Potētioribus n. occurrētes iccirco caput apiunt nō ut eis aliqd addant: ſed ut inuidia potius detrahāt. Ne pares diis imortalibus honores poſcere: neue eodē cultu delectari uideant. Deos uero iccirco ſic adorabant: ut aut opiēdo capite ſe ipſos humiliores redderent: aut metu neqđ ignominioſum: ac triſte iterptandū aliunde auribus accideret Iccirco ueſtē ad aures uſq; attollebāt. Hoc āt eos uæhemēter uitaſſe. Ex eo facile pſpici pōt: qđ oraculū adeuntes: aera pulſari: & quā maximū ſtrepitum fieri uolunt: aut illud eſt: qđ caſtor dicit mores romanos pythagoricis cōparans geniū q unicuiq; nrm ineſt deos q extra ſunt rogare: & caput uelādo ſupplicare animi ſ. uelamētū: ac reuelationē p corpus: quodā enigmate oſtendētem. Hæc ille. ATq; ita dixit: numa. ADeſt tps pmiſſi: aduenit hora: qua pmiſiſti te daturū imperii pignora. IVPpiter adde fidē pollicitā dictis. qſi fiat o iuppiter qđ pollicitus es. Da qđ pmiſiſti. DVM loquit i. dum ita oraret numa Ter ſereno cœlo tonuit a ſeptētrione oēs oculos iflexerunt Deciditq; e cœlo ſcutū de quo paulo ſupius diximꝰ. Plutar. inqt peltā æneam e cœlo delapſam in Numæ manꝰ decidiſſe. & Diony. ſcutū cœlo demiſſum fuentū in regia numæ. nemine iferēte. DVM loquitur: ipſe rex iouē orans. IAM ſol emouerat totū orbē: extulerat ſe totū: qa toto orbe iā ſe ſupra terrā eleuauerat: &. GRAuis fragor: qſi igēs crepitus. nā igēs tonitru. VEnit ab axe æthereo ab axe ſeptētrionali. Sic & i triſtibus: quantus ab æthereo peruenit axe fragor. & illinc

ANT.
FAN.
PAV.
MAR

m

ueniẽtia fulmina ꝑcipue cum in expetiẽdas redeũt partes Plynio auctore optima ſũmaq; e lœua pte cœli ueniũt ideo ex etruſcorum diſciplina lœua fœlicia eſſe creduntur. TER deus:iuppiter. TOnuit ſine nube:quaſi cœlo ſereno. TER dixit ob fœlicitatem imparis numeri.& ſine nube quod maioris eſſet oſtenti. Licet Horatius ſimili tonitru exterreatur ubi in odis inquit plerũq; per purum tonãtes.Egit equos uolucremq; currũ. TRIA fulmina miſit:q.quot tonitrua:tot fulmĩa eiaculatus eſt.

ANT. FAN.

Credite dicenti:mira ſed acta loquor:
A media cælum regione dehiſcere cæpit:
Summiſere oculos cum duce turba ſuos.
Ecce leui ſcutum uerſatum leniter aura:
Decidit:a populo clamor ad aſtra uenit
Tollit humo munus cæſa prius ille iuuenca:
Quæ dederat nulli colla premenda iugo:
Atq; ancyle uocat:q; ab omni parte reciſũ eſt
Quemq; notes oculis:angulus omnis abeſt.
Tum memor imperii ſortem conſiſtere illo
Conſilium multæ calliditatis init.
Plura iubet fieri ſimili cælata figura
Error ut ante oculos inſidiantes eat.
Mamurius morum fabræ ne exactior artis
Difficile eſt ulli dicere:clauſit opus:
Cui numa munificus facti pete pmia dixit
Si mea nota fides, irrita nulla petes.

¶ MIRA ſed acta loquor:reddit auditorẽ attẽtũ.Acta aũt dicit uera & nõ ficta. A MEdia cælũ regione dehiſcere cæpit.Cæli ſũmitas hiare uiſa ẽ.Eius læuã partem nõnulli ortũ faciunt dextrã occaſum. VErſatũ leniter: q^d repẽte nõ cecidit. Vel ne uiolaret exceptum a terra: uel ut pateret miſſum cõmodo ac beneficio regis & romanoꝝ. AT q; ancyle uocant q^d ab oĩ parte reciſũ eſt: placet qdem Feſto ſcutũ cæleſte ancyle noĩatũ eẽ quod ex utroq; latere reciſũ eẽt ut ſummũ infimũq; eius latus medio pateret. Quod ſi uerũ eſt:ab an q^d eſt circũ:& cædo dictũ putabimus.Alii nõ ut iobas cuius Plutarch^9 meminit cupientes id nomẽ a greco deducere a cubito q aſcon dr̃ ancyle dictũ exiſtimant q^d eiuſmodi ſcuta ſolerent ad cubitũ circũferri.Alii a remedio q^d acſis dicit̃ quod inflexũ & tortũ ſignificat.Vnde Saturnus aſcylomitis cognomine dictus ẽ.Alii aliter.Lege Plutarchũ in Numa.Ouidio placet ancyle latinũ eſſe uocabulũ:quod fuit ſcuti cuneati ſpecie arctiora habẽtis latera.Eius forma ante apud italos uiſa non fuerat. QVemq; notes oculis angulus ois abeſt:Ita reciſum erat ab oĩ parte id ſcutũ ut nullus eẽt angulus q ſe oculis uidendũ offerret. Fuit aũt breue. Vnde qdã ancyle Peltã Thraciã appellarunt.Ea ẽ ut Seruio placet ſcutũ breuiſſimũ in modum Lunæ iam mediæ. IMperii ſortẽ:bonã ſi ſeruaret: malam ſi cõtra fieret. PLVra iubet fieri.Vndeci eiuſdem generis qbus miſceret cœleſte ne internoſci poſſet. Morũ fabræ ne exactior artis: Fuerit ne moꝝ probitate an arte præſtantior.Eſt autem exactus exquiſitus ſiue perfectus.

PAV. MAR.

¶ CREdite dicẽti mira:adhibete fidẽ uerbis meis:cũ admirabilia referã. SED acta loquor:dico admirãda:ſed q fuere uera.Nõ deſunt q ita exponant. Sed acta:ſed quæ in ſcœna relata ſũt. COEpit:cœpit. Dehiſcere aperiri. A MEdia regione:nõ intelligas a meridie:ſed ab altiore parte cœli.Illa.n.media eſt:quæ altior illaq; uiſa apiri.Vnde cũ Iuppiter ſcutum eſſet demiſſurus. Turba cum duce: populus cum rege. Sũmiſere oculos ſuos demiſere in humũ inflexo capite reſpicientes:q^d & reuerentiæ eſt:& iterdum cogitãtis & dubitantis. Ecce decidit:e cœlo.i.ſcutum uerſatũ uolutatum. Leniter:nõ cum ĩpetu:ſed leniter uerſatum. LEui aura:exiguo uento. CLAmor uenit ad aſtra a populo:recepto ſcuto:q^d erat imperii pignus.Relatus eſt in cœlum clamor ab oĩ populo:& applaudente:& grãs agente ioui. Tollit humo:extulit peltã ſeu ſcutum numa:mactauitq; iuuencam iniugẽ:& quoniã nullus inerat ſcuto angulus:q^d undiq; cæſum uideret̃ ancyle uocarunt:iccirco dixit Varro Ancilia dicta ab an & cæſum:q^d id armoꝝ genus ab utraq; parte reciſum.Plutar.uero inquit Peltas ancilia pp figuram.Circulus eni non eſt:neq; ueluti pelta circũferentiã reddi:ſed exciſuram hẽt lineæ ελικοειδ ηο cuius apices curuaturã habentes:& denſitate in ſe cõuerſæ figurã ancilis faciunt:aut pp ancona.i.cubitum:ad quẽ circũferuntur.Hæc.n.Iobas inquit:cupiens nomẽ a græco deducere.Poſſet ẽt primum hoc cognomen a motu:uel impetu deſcendere:qui anecatem.i.ſupne factus ſit:ſiue ab rotantiũ curatione:quæ ακεσιον dicitur: ut ab ἀυχμῶν λυσεως:ideſt ſiccitatum ſolutione.Præterea a triſtium amotione:quã αναοχεων uocant:ex quo Caſtorem & Pollucẽ ανακας athenienſes appellent &c. TOLlit:ille attollit Numa. MVnus ſcutum e cœlo delapſum. HVmo:e terra. CAEſa:mactata. PRIus iuuenca quæ dederat colla ꝑmenda nulli iugo:imolauit ioui iuuencam ex armento delectã:quæ adhuc iugum non tuliſſet. AT q; uocant ſcutum ipſum. Ancile:quod ẽ reciſum ab omni parte:non quod rotũdam habeat effigiem:ſed ita inciſum uideatur ut angulus ullus minime diſcernatur:ideo poeta innuit. OMnis angulus abeſt:quem notes:notare:& diſcernere poſſis. OCVlis:quia nullus ineſt angulus. TVM memor:cum aĩo uolueret numa imperii pignus in eo ſcuto conſiſtere:plura ad eius ſimilitudinẽ effingenda eſſe curauit.ut ſi quis furta ſurripere uoluiſſet falleretur imagine:& Plutar.inquit in eam peltam mirabilia qdam dixiſſe regem.ſe ex egeria:muſiſq; audiſſe.Peltam.n.in urbis ſalutẽ miſſam oportereq; eam aſeruare.aliis undecim ad illius figurã magnitudinem & formam effectis.quo dubium ob ſimilitudinẽ ſit cœleſtis illius adipiſcendæ. MEmor tum.numa. CONſiſtere.in illo ſcuto. Sortẽ imperi.fatum iperii romani. INIT cõſilium multæ calliditatis.poſt longã cogitationem illud conſiliũ iniuit ut plura.i.ad eius ſimilitudinem fierent. IVbet fieri plura ſcuta.nam undecim alta: CAElata ſimili figura.quæ in ſculptura & ipſa forma ſimilem figurã referent. VT eat error ante oculos inſidiantes.ut errarent & fallerentur ſimilitudine illi. qui p inſidias & furta ſurripere uoluiſſent. MAmurius.Plutar.inquit.Peltã autem ex eius auctoritate atq; impio effingere artifices.cum certaſſent.diffidentibus cæteris. Veturium:Mamurium:traditur unum e ſummis opifi-

cibus uſq; adeo ſimilitudinē effinxiſſe:ſtruxiſſeq; oēs ſimiles:ut neq; Numa iam ipſe dignoſceret. & Pōpeius inquit. Mamurii Veturii nomē frequenter in cantibus romani frequētabant. Hac de cauſa Numa pōpilio regnāte e cœlo cecidiſſe fertur ancyle:id eſt ſcutū breue:qđ ideo ſic eſt appellatū:quia ex utroq; latere erat reciſum:ut ſummū:in ſimūq; eius latus medio pateret. Vnaq; edita uox oium potentiſſimā fore ciuitatē quādiu id in ea māſiſſet. Itaq; facta ſunt eiuſdē generis plura:qbus id miſceret̄:ne internoſci cœleſte poſſet. Probatū opus eſt maxime Veturii:qui pmiū loco petiit:ut ſuū nomen inter carmina Salii canerēt. MAmurius moꝝ fabræ:ne an morum:an artis fabræ. EXActior:Mamurius:an morū laude:an artis fabrilis ſtudio pfectior. DIfficile eſt ulli dicere:qa utrūq; excellit & moribus & arte fabrili. CLauſit:celauit. OPus:qa undecim peltas ad cœleſtis illius ſimilitudinē effinxit. Hoc tñ acceptum eſt a Palladio:de quo ſuo loco. CVI mamurio. NVma munificus:liberalis & gratus. DIxit pete præmia facti:præmia artificii tui. NVLla:munera.ſcilicet ſeu præmia. PETES irrita:nihil peteꝭs fruſtra. SI mea nota fides:ſi ueridicus ſum:& tu & cæteri fidem meam nouiſtis.

Iam dederat ſaliis a ſaltu nomina dicta
Armaq;,& ad certos uerba canēda modos:
Tum ſic Mamuri⁹,merces mihi gloria det̄
Nominaq; extremo carmina noſtra ſonēt:
Iīde ſacerdotes,operi promiſſa uetuſto:
Præmia perſoluunt,mamuriūq; uocant:
Nuber̄ ſi qua uoles:q̄uis properabitis ambo:
Differ hñt paruæ cōmoda magna moræ:
Arma mouēt pugnā,pugna ē aliena maritis.
Condita cum fuerint aptius omen erit:
His etiā coniunx capitis diſcincta Dialis:
Lucibus,impexas debet habere comas:
¶ Tertia nox dimēſa ſuos ubi mouerit ort⁹:

¶IAM dederat ſaliis a ſaltu noia:ſalios duodecim iam Marti gradiuo legerat de quibus abunde ſuperius dictū eſt. Ad certos uerba canenda modos:carmina cū Pyrrhichii modulo abſoluta nomen Mamurii continebāt. Sane Mamurius duabus ſyllabis poſteriorib⁹ quæ breues ſunt Pyrrhichium facit:ſimiliter & mamuriū. Eſt autem pyrrhichius quē & Dibrachū uocant pes a pyrrho denoiatus Achillis filio qui primus uictoria potitus huiuſmodi genere metri laudatus dicitur: q̄uis alii a flāma Pyrrhichium dictū uolunt ꝙ mobilitate flāmarum acies imitetur. Alii aliter. NVbere ſi qua uoles q̄uis properabitis ambo differt. Religio fuit nubere ancylibus nondum conditis intēplo Martis ubi ea ſeruari mos fuit nedum arma mouebantur:quæ pugnæ adhiberi ſolēt nubentibus omen diſcordiæ fieret. Idem tēpus non neglectum in quibuſdā a maioribus noſtris Cornelius Tacitus monet his uerbis:fuere qui proficiſcenti Otoni moras religionēq; nondū conditoꝝ ancylium afferrēt: ſic & uxor flaminis Dialis impexis crinibus eē debet. Vnde apparet non eſſe idoneū tp̄s nuptiis celebrandis. Eadem flaminica teſte. A. Gel. cū id ad argeos neq; comit caput:neq; capillū depectit:quā autor ideo diſcinctam dicit quia inter multiplices cantus cerimoniaſq; impoſitas flamini. DIAlis:quas ferme oēs flaminicæ diales obſeruabant. Hæc fuit ut nodum:neq; in apice:neq; in cinctu:neq; alia in parte ullum haberet. Ea quoniā flammeo aſſidue utebatur moris fuit apud romanos ut omnis nubens boni ominis cauſa flāmeo amiciretur:cum flaminicæ diuortium facere non liceret. DIſcincta:uel ſine cinctu penitus hoc tempore:uel certe non ſolum triduo ancylibus nondum conditis:ſed ſemper ut diximus ſine nodo.

ANT. FAN.

Pyrrhichius

Nuptiæ uetantur nondum conditis ancilib⁹.

¶IAM dederat ſalios:item ut inqt Liuius duodecim Marti gradiuo legit:tunicæq; inſigne dedit:& ſuper tunicā æneum pectori tegumē.cœleſtiaq; arma:quæ ancylia appellantur:ferre ac per urbē ire canentes carmina: cū tripudiis. Solēniq; ſaltatu iuſſit hæc ille. Varro quoq; ſalios a ſaltando dictos oſtendit:quod facere in comitiis:in ſacris quot annis:& ſolent & debent. Plutar. uero ubi de ipſis peltis agit:harum aūt inquit: Cuſtodes ac miniſtros conſtituiſſe dicitur ſalios ſacerdotes. Salii uero uocandi ſunt nō ut qdam fabulātur a uiro Samothrace:ſeu mantineo Salio no:e:qui ſaltationem:quæ in armis dicitur edocuerit:ſed ab ipſo potius tripudio ſaltatorio:quod uehementius:robuſtiuſq; per urbē euntes ſubſaliant. Cū ad menſem martiū ſacras peltas ſuſcipiāt: induti puniceis tunicis:æneis balteis latiſq; ſuccincti:æneas capitum galeas portantes paruis gladiis arma pulſantes. Reliquū uero ſaltationis pedum eſt opus Mouentur enim ſuauiter conuerſiones ac mutatiōes in celeri & crebro numero:robuſte & leuiter reddentes. IAM:Numa. Dederat nomia ſaliis dicta a ſaltu.iam delegerat duodecim iuuenes quos a ſaltando ſalios appellauit. ET inſtituit arma:quæ illi gererent. & uerba canenda : carmina cantandas AD certos modos:ad quoſdā modulos conſtitutos. Et Dionyſius inquit. MOuentur ad tibiam ex modulo enopiliis motibus.quandoq; ſimul ac uiciſſim quandoq; patria quædā canentes carmina. TVM ſic mamuri⁹: hoc Veturius Mamurius in mercedem petiit:ut in carminibus ſalioꝝ ultimo loco ſuum nomen caneretur : de quo Plutarchus. Mamurio autē inquit artis ſue mercedem fuiſſe ferunt:memoriam quādam per ſalioꝝ carmen:ſimul cum pyrrhichii modulo abſolutum. Tum ſic Mamurius reſpondit Numæ. MERces detur mihi gloria: quaſi date in præmiū eternitatem nois hoc eſt famam & gloriā. ET noſtra noia ſonent extremo carmine:reſonent in ultimo loco carminis:ſic erit pyrrhichii modulus in fine uelut eſt in multis iambicis: ubi ſedes ultima pyrrhichio datur.uelut in his Feras ancyle:cluſit hoc Mamurius. Geratq; nomen inclytū Mamurius. INde: ex eo. Sacerdotes Salii.ſacerdotes Martis. Perſoluunt p̄mia promiſſa:quæ Numa promiſerat. Operi uetuſto.ancylibus uetuſtis a Mamurio fabrefactis.hoc eſt promiſſa ipſi artifici.qui fabrefecit. ET uocant mamuriū.repetunt nomen.hoc in fine moduli. Agant & oēs gratiam Mamurio. NVbere. Saliorum feſta triduo integro durabant.quo tpe cum malum ſit nubere.quia nuptiæ ab armis auſpicande non ſunt.admonet nubiles expectandum eſſe.uſq; ad ea recondita arma Præterea uxor flaminis dialis eo triduo.nec pectere.nec ornare ſe debet. Si qua uoles nubere.ſi qua puella eris nuptias contractura & uiro tradenda. Q uāuis ambo probabitis.& tu. & iuue-

PAV. MAR.

niſq; qui uir tuus erit:quãuis amore iuuenili properetis. DIffert:tamen uelis differre ad alium diem. PARuæ moræ habent magna commoda:nam ex parua dilatione magna ſequetur commoditas. ARma mouent pugnam:hæc eſt oratio cur non debet nubere:quia non fauſtum omen captatur ab armis:nam mouent pugnam.
PVgna eſt aliena maritis:qui cum concordes eſſe debeant:a diſcordia & pugna penitus abhorrere debent.
APtius commodius & fœlicius.Omen erit cum fuerint:condita cum ipſa ancilia & alia arma erunt recondita:tunc meliore auſpicio nubere poteris. HIS etiam lucibus:his tribus diebus. CONiunx dialis:uxor Flaminis dialis:hoc eſt ſacerdotis Iouis a dios Iuppiter. Diſcincta debet habere comas capitis impexas: debet & diſcincta eſſe nec crines pectere:nec ſe excolere:ueluti cum Ioui ſacrificatur.Sunt enim nunc dies Martis. SVperſedendum eſt a cultu qui in ſacris iouis exigitur. Etenim tantæ erat uenerationis uxor flaminis dialis:ut ea extincta flamen ſe ſacerdotio abdicaret:cuius rei rationem inquirens Plutarchus ita diſſerit.Pr.il.An quod qui uxorẽ ducens:poſt amiſit.Eo qui nunq̃ duxit multo eſt infœlicior.Eius.n.qui uxorem duxit: domus integra eſt.Eius autem:qui uxorem in matrimoniũ acceptam amiſit:nõ ſolum imperfecta domus eſt:ſed immunita prorſus ac manca:An eodem tpe uxor una cum uiro conſecratur:quemadmodum multa ſunt in ſacris:quæ abſente uxore agi nequeunt.Priore autem amiſſa altera ſtatim ſuperducere:tum difficile eſt:tum uero iniquum atq; impium.
TErtia nox:qnto nonas martias:hoc tertia die menſis noctu coſmico occaſu alter e piſcibus occulitur. Duos.n. eſſe ſuperiore libro diximus & fabulam quoq; rettulimus:qua ratione cœlo eſſent appoſiti:nunc auſtralis occulitur maturius:quia in inferiore parte cœli eſt. VBI:poſtq̃.Tertia nox de menſe martio.ſ.Mouerit ſuos ortus: cum orietur:aut cum orta eſt.

> Conditus e geminis piſcibus alter erit:
> Nam duo ſunt,auſtris hic eſt:aqlonib⁹ ille.
> Proximus:a uentis nomen uterq; tenet:
> ¶ Cum croceis rorare genis titonia coniunx
> Cœperit,& quintæ tempora lucis aget:
> Siue eſt arctophilax,ſiue ẽ piger ille bootes:
> Mergetur,uiſus effugietq; tuos:

ANT. FAN. ¶CONditus e geminis piſcibus alter erit: quinto nonas martias alter piſcium qui Auſtrinus dicitur mergitur occaſu chronico.Duo enim piſces ſunt quibus unum zodiaci ſignum tribuitur aquilonius & notius ſiue auſtrinus:quorum hic ante illum occidere & exoriri cernitur ut Iginius ſcribit. Vnde Columella Auſtrini occaſum deſinere inquit quarto nonas ſeptembris:Aquilonii uero ſeptimo idus eius mẽſis.Eſt & alius piſcis ut dixim⁹: quem hoc loco accipere nõ poſſumus occidens exortu cancri qui Notius quoq; dicitur & Auſtrinus uocaturq; a Virgilio Aquoſus quod aquam quæ ab aquario funditur ore excipere uideatur. QVinte tempora lucis erunt:Tertio nonas martias Bootes ſiue Arctophylax occidit:cuius pars(ut diximus ſupra)nunq̃ fertur in occaſum:pars & oriri cernitur & occidere. Hunc poetæ modo pigrum modo tardum uocant:ut Pigri ſarraca Bootæ & tardum dux ante Bootem:quia uix ſero alto mergitur oceano Eundem uerno tempore occidere oſtendit Virgilius in Geor.ut Si uero uiciamq; feres uilemq; phaſelum:nec peluſiacæ curam aſpernabere lentis:haud obſcura cadens mittet tibi ſigna bootes. Huius occaſus quatuor ſignorum zodiaci tempus abſumit. Lege iginium & intelliges occaſum de quo nunc agitur eſſe matutinum ſiue coſmicum.

Piſciũ alter occultaſ y nonas martias Aquiloni⁹ Auſtrinus Bootes occidit iii.nonas martias Bootes tardus.

PAV. MAR. ¶ALTER piſcibus geminis:ex duobus. ERIT conditus: abſconditus nam occulitur notius ſeu auſtralis.
NAM duo ſunt ipſi piſces. HIC:qui nunc occulitur. EST proximus auſtris:ſic & auſtralem oſtẽdit. ILle:alter piſcis. EST proximus aquilonibus:ipſi ſeptẽtrionali. VTERq; piſcis tenet nomina a uento. Nã a noto notius a borea boreus dicitur:ſiue auſtralis & aquilonaris. Cum croceis.iii.nonas martias:hoc eſt quinta die ipſius menſis occidit arctophylax:de quo diximus ſuperiore libro in fabula. Caliſtus non occidat:ſicut ex oriente in occaſum labentia ſydera:ſed in ipſa uertigine circa polum:undis immergi uidetur:præcipue coſmice.Nã oriente die poeta pigrum uocat.Nam ut Iginius inquit cum Tauro Gemini:Cancro & Libra occidit:ideo ſero occidere dicitur:quod magis erectus a pedibus peruenit ad terram. At exoriens citius quam chelæ uidetur.
CVM coniunx titonia:aurora uxor Titonis:de quo alias dictum. COEPErit rorare.rorem effundere.
GENIS croceis:reſpexit ad aeris colorem cum uideatur mane oriens croceus:ſic & Virg. Titoni coniunx linquens aurora cubile:ſed quia genis dixit:unde lachrymæ fluunt:qui terris ros effunditur: reſpicit fabulam: quam refert in.xiii met.Cum illa ab Ioue peteret corpus Mẽnonis filii:quem Achilles interemerat:illud redditum medio aere aduſtum:conuerſumq; in aues memnonias cinirem refert:& ex illo lachrymas:hoc eſt ipſum rorem effudiſſe auroram. ET erunt tempora quintæ lucis:erit quintus dies menſis:Siue eſt arctophylax:cuſtos urſæ ut diximus ſuperius. SIVE ille piger Bootes:quaſi ſiue dicas cuſtodem urſæ αρκτη urſa φιλαξ cuſtos:ſiue bootem rectorem boum:quia plauſtrum regere uidetur. Mergetur mergi uidebitur. Et effugiet uiſus tuos:quia occidet eo modo quo dixi.Hæc omnia quæ ad ortum & occaſum ſyderum pertinent in fine operis Lucidius explicabuntur:ibi omnia repetemus. At non effigiet occulitur:dixit bootes:ſed non occulitur.immo ſeſe oſtendet uindemitor. Oritur igitur eodem die.hoc eſt iii.no.mar.uindemitor. Sed aliter uidetur ſentire Ply.inquit.n.xi.calen.ſeptembris Cæſare & aſſiriæ ſtellaq; uindemitor appellatur.Mane exoriri incipit. Vindemiæ maturitatem promittens. Quo pacto igitur.iii.nonas mar.oritur.ſi Ply.xi.calen.ſeptembris: & Ply.dicit tunc mane exoriri. Aliter dicere poſſes quod heliacæ oriatur:& occidente ſole in ſummo cœlo uideri. Eius fabula hæc refertur Ampelos puer thrax:mirum immodum a Baccho amatus eſt:cui bacchus uitem tradidit: de qua collecturus uuas:cum ulmum ubi hærebat aſcendiſſet. EXANImis decidit.Bacchus ſyderibus intulit: & uitem ab eo Ampelon appellauit.

❡AT non effugiet uindemitor:hæc ſtella quã græci tryſitira: nri uindemito rẽ uocant orit̃ chronicæ.viii.idus martias:ut Ply.ſcribit ut Columella.vi.nonas:ut autor hoc loco.iii.nonas.Neq̃ eni hoc tpe matutinũ eius ortũ accipere poſſumus cũ ea cõſtet cum uirgine in ortũ ferri.vii.calen.ſeptẽbres ut placet Columellæ.Vñ & uindemitorẽ dictũ putant q̃ exoriens mane:ut inqt Ply.uindemiæ maturitatẽ ꝓmittat ſecundũ quẽ orit̃ cæſari & aſſyriæ.xi.cal.ſeptẽbres.Fabulant̃ aũt puer̃ ampelon a Baccho dilectũ in iſmato q mons eſt thraciæ tranſlatũ eẽ in coelũ ac uindemitoris nomen accæpiſſe.Quod ideo fictũ eſt iqa ampelon græci pampinũ ſeu uitẽ dicũt:quã ANT. FAN.

❡At nõ effugiet uidemitor:hoc quoq̃ cãm:
Vnde trahat ſidus,parua docere mora eſt:
Ampelon itonſum ſatyro nymphaq̃ creatũ:
Fertur in iſmariis Bacchus amaſſe iugis:
Tradit huic uitẽ pẽdentẽ e frondibus ulmi:
Quæ nunc de pueri noie nomen habet:
Dum legit in ramo pictas temerarius uuas
Decidit,amiſſum liber in aſtra tulit:
❡Sext⁹ ubi e terra cliuoſũ ſcandet olympũ:
Phœbus:& alatis æthera carpet equis:
Quiſqs ades,caſtæq̃ colis penetralia ueſtæ:
Gratare,iliacis thuraq̃ pone focis:

qdam a Baccho inuentã ferũt unde & labruſcã ampelo ſagriam uocãt & uineas ampelones quo noie uſus ẽ Varro:& Xilampelon aridã uitẽ.Quare Iuuenalis(ut quibuſdã placet)Xelamperinas ueſtes dicit uirides tritas ac ſemicõſumptas:q̃les ſunt uitiũ frondes lãgueſcẽtes mẽſe nouẽbri.Et.M.Varro de re ruſtica ampelones:(ut diximus)uineas uocat:ut laureta daphnones.Eſt & ampelos Sami ꝓmontoriũ:ut ait Strabo:q̃uis ea inſula uinoſa ut idẽ inqt infœlix ſit cũ Chius Leſbos aliæq̃ uicinæ uina optima ferant. DE pueri noie:uult uitẽ a nomine pueri ampelon appellari. SEXtus ubi e terra cliuoſum ſcandet olympũ Phœbus:pridie nonas martias Auguſtus pontificatũ maximũ ſuſcepit quẽ nunq̃ uiuo Lepido auferre ſuſtinuerat:ut ſcribit Suetonius.Et quia pontifex maxi.erat ſacrar̃ uirginũ cuſtos teſte Plutarcho:quas Veſtales appellabant.Idẽ Auguſtus ſuſcepto pontificatu maxi.cõmoda ear̃ uirginũ auxit:cũq̃ in indemortuæ locũ capi aliam oporteret:ambirentq̃ multi ne filias in ſortẽ darent adiurauit ſi cuiuſq̃ neptiũ ſuarum cõpeteret ætas eã ſe oblatur̃ fuiſſe. Vnde Ouidius & hic ait:Gratare iliacis thuraq̃ pone focis.Et in.vi.huius operis lib.Nunc bene lucetis ſacræ ſub Cæſare flãmæ ignis in iliacis nunc erit eſtq̃ focis.In eodẽ pontificatu ut alia ꝑtereantur quæ Suetonius refert ſupra duo milia fatidicor̃ librorum cremauit:quæ nullis uel par̃ idoneis autorib⁹ uulgo ferebant̃ ac ſolos retiuit Sibyllios:eoſq̃ delectu habito quos cõdidit ſub palatini Apollinis baſi.

Vindemitor oritur ii. nonas martias Vindemitoris fabula Ampelos Xilãpelos

❡AT uindemitor:uindemitoris ſtella. NON effugiet:uiſus ſcilicet tuos quemadmodum Bootes quia non mergitur tunc:ſed exurgit. PARua mora eſt exigua retardatio. DOCEre:unde hoc quoq̃ ſidus:hoc etiam ſicut cætera. TRAhat cauſam:Ducat originem. BACchus fertur:dicitur.Amaſſe. IN iugis Iſmariis:In Iſmario monte Thraciæ. AMPElon intonſum:crinitum puerum. CREAtum ſatyro & nympha filium ſatyri unius ex illis:qui Bacchum comitantur.Aliqui filium mariſæ dicunt quem ſatyrum poeta inferius uocat:ſed nõ conſtat.Nam Diodorus celibem marſiam fuiſſe tradit:de quo plura inferius dicemus. TRAdidit:Bacchus. Huic ampelo. VITem pendentem e frondibus ulmi:quæ pendebat e ulmo cum ulmis adiungantur:ut primo libro diximus. QVæ uitis.Nunc habet nomen de nomine pueri Nam uitis græce uocat̃ ἄμπελος:& ἀμπελών uinea.Dum temerarius imprudens. LEgit:colligit. VVAS pictas uarii coloris. IN ramo:in ramo ſaulma. DECIdit ex alto ſcilicet in humum. LIber Bacchus. TVLIT amiſſum:puerum quem iam amiſerat:quia extinctus erat. IN aſtra:in cœlum rettulit:& inter ſydera collocauit. SEXtus ubi:ſexta die menſis:hoc eſt pridie nonas martias Veſtæ ſacrificatur:quo die Cæſar Veſtæ ſacerdos & pontifex maximus:creatus eſt. Verum alii hoc in loco dictum de Iulio Cæſare:alii de Auguſto uolunt.In uetuſtiſſimis Codicibus in ordine feſtorum per ſingulos menſes:illa dies Iulio Cæſari aſſignatur.At poeta loqui uidetur de eo qui tunc uiuebat:cum dicat.Quos ſancta fouet ille manu:ſic eſſet ad Auguſtum referendum. Nam in primo libro diximus ſcripſit hoc opus uiuente Auguſto:ſed edidit poſt eius exceſſum:quod certe indicat ille locus in primo:licet ipſe recuſet. Nam de Tyb.loquitur:in eo loco diximus.Ego illud puto:quæ appoſuerat in Augu.laudem:non mutauiſſe:cum emendauit:ſed addidiſſe multa in laudem tam Tyberii:quam Germanici:ſed ut de pontificatu Iulii Cæſaris.deinde Augu.aliquid dicamus.Defuncto Metello pontifice maximo cum pontificatum ſtudio:& diſceptationibus plenum Iſauricus:& Catullus clariſſimi uiri:& in ſenatu potentiſſimi.peterent aut propterea Cæſar:quin & ipſe candidatus deſcenderet:ceſſit cæterum pari undiq̃ fauore ac ſtudio apparente. Catullus quo amplior erat dignitas:eo magis euentus incertitudinem reformidans miſit:qui grandi pecunia Cæſarem ut ab ea contentione deſiſteret inducerent quibus ille grandiorem ſe mutuaturum:certatimq̃ enixius petiturum eſſe reſpondit:inſtante comitiorum die:cum mater eum ad fores uſq̃ lachrymis proſequeretur:illam complexatus dixiſſe fertur:mater hodie aut pontificem:aut exulem tuum uidebis filium. Euntibus igitur certatim in ſuffragia tribubus.Superior declaraturus:non paruum ſenatui:& optimatibus terrorem incuſſit:tanquam ad omne audaciæ genus plebem adacturus:& reliqua hæc ex Plutar.Tranquillus uero inquit.Depoſita prouinciæ ſpes pontificatum maximum petiit:non ſine profuſiſſima largitione:in qua reputans magnitudinem æris alieni. Cũ mane ad comitia deſcenderet:prædixiſſe matri oſculanti fertur.Domum niſi ſe pontificem non reuerſurum:atq̃ ita potentiſſimos duos competitores:multumq̃ & ætate:& dignitate antecedentes ſuperauit:ut plura ipſe in eorum tribubus ſuffragia:quam uterq̃ in omnibus tulent.hæc de Cæſare.de Auguſto autem ſic Tranquillus inquit.Poſtq̃ uero pontificatum maximum quem nunquam uiuo Lepido auferre ſuſtinuerat. mortuo deinde ſuſcepit.Quicquid fatidicorum librorum græci latiniq̃ generis nullis.uel parum idoneis auctorib⁹ uulgo PAV. MAR.

ſerebatur:ſupra dƈo milſa cõtracta undiq; cremauit ac ſolos retinuit Sybillinos &c. Vbi poſtq̃ Sextus Phœbus: ſextus ſol menſis:ſic ſextum diem ſignificat. SCANdet:aſcendet. AEthera:quaſi ex inferiore parte in altum olympum cliuoſum cœlũ conuexum. CARpet ætherea:carpet iter per æthera. EQuis alatis:uelocibus ideo alatis dixit:& quatuor ſunt ut oſtendimus. QVi ſquis ades & colis penetralia:ſacella ſecretiora. VEſtæ caſtæ: de ueſta ola:quæ ad rem faciunt:in.vi li dicemus:& aliquid ſuperius attigimus. Gratare pro gratulare uel ipſi ueſtæ:uel tanto pontifici. ET pone thura focis iliacis:aris ueſtalibus:ubi æterni ſunt ignes:ex ilio aduecto. Nam æneas ueſtæ ſacra ex troia in Italiam aduexit. Honor pontificalis ipſa dignitas pontificatus.

Cæſaris innumeris, quos maluit ille mereri
Acceſſit titulis pontificalis honor:
Ignibus æternis, æterni numina præſunt:
Cæſaris imperii pignora iuncta uident:
Dii ueteris troiæ: digniſſima præda ferenti.
Qua grauis æneas tutus ab hoſte fuit:
Ortus ab ænea tangit cognata ſacerdos:
Numina, cognatum ueſta tuere caput:
Quos ſancta fouet ille mãu bñ uiuitis ignes:
Viuite inextincti, flãmaq; duxq; precor:
¶ Vna nota eſt martis nonis ſacrata: q; illis
Templa putant lucos ueiouis ante duos:

ANT. ¶ QVos maluit ille mereri:maluit recte factis & uir-
FAN. tute mereri honores q̃ ſumere. ACceſſit: adiectus eſt.
Veiouis Vnde acceſſio eſt adiectio. Imperii pignora iuncta ui-
feſtum no des:apparet ex uerbo uides id quod diximus Ouidium
nis mar. hæc ſcripſiſſe uiuente Auguſto:quem uocat pignus im-
Aſylũ ub perii quemadmodum & ignem ueſtæ quod icolumitas
duo luci urbis ex utroq; pendeat. Hinc illud eſt: Veſtaq; mater q̃
Thuſcum tybrim & romana palatia ſeruas. QVA
grauis æneas tutus &c. Grauis hic non refertur ad ani
mum:ſed ad corpus. COgnatum caput: Auguſtum qui
a troianis originem ducit:nam æneam ferunt ueſtam e
troia in latium trãſtuliſſe. VOcauit autem Auguſtum
ſacerdotem quia fuit pontifex maximus:ut hoc loco au
tor oſtendit. QVos ſancta fouet illa manu: quia legi-
mus ſupra. Sancta uocant Auguſta patres iure auguſti
manus ſanctæ a poeta dicuntur. Hæ fouẽt ignes Veſtæ
cum ſacris ueſtæ ac cæteris cõſtet pontificem maximũ
præſidere. LVcos ueiouis ãte duos: Duo luci ad quos
nonis martiis Veioui:ideſt Ioui paruo ædes dicata eſt
fuerunt ſub rupe tarpeia ubi & aſylum. de quo ait Cornelius tacitus:tum diuerſos Capitolii aditus inuadſit iu-
xta lucum aſyli:& qua Tarpeia rupes centum gradibus aditur. Liuius uero locus inquit qui nunc ſeptus denſis ſen
tibus inter duos lucos eſt aſylum aperit. De his lucis dixiſſe Martialem exiſtimant illinc Pompeii dona nemuſq;
duplex. Fuerunt & multa circa urbem loca diis attributa quæ lucos uocabant quorum prouentus in ludos cõſe
Veiupiter rebantur teſte Plutarcho. Eſt autem Veiupiter ut diximus paruus iupiter ſicut Ouidius ſentit hoc loco cuius
ædes fuit:teſte Aulo Gel. inter arcem & Capitolium. Sed idem uult Veiouem eſſe nõ iuuenem ſiue paruum io-
uem ſed iouem uim nocendi habentem:non iuuandi poteſtatem quod ut Duouem dicimus. Luceciumq; quo-
niam nos die ac luce quaſi uita ipſa afficit & iuuat:ita & Veiouem appellauerunt dempta atq; detracta iuuandi
poteſtate cum conſtet deos quoſdam ut proſint celebrari:quoſdam ne obſint placari. Ve enim particula modo
Veſcum intenſionem ſignificat modo minutionem. Vnde quædã uocabula:quibus ea p̃ponitur ambigua ſunt ac diuer-
Simula- ſam ſignificationem capiunt. Quare Veſcũ ſalem dicimus ex edendi intẽtione & aliter ueſcũ rum edendi aſti-
chrum ue- dio:quo uocabulo Lucretius pro edaci uſus eſt teſte Feſto:ut nec mare quæ impẽdent ueſco ſale ſaxa pereſa. Vir
iouis gilius uero (ut placet Nonio) pro minutim conciſo:ut Veſcas ſalicum frondes. Vbi Seruius Veſcum inqt ſigni-
Iuppiter ficare ſiccum ac tenerum. Alibi uero aliter. Simulachrũ Veiouis habuit aliquando ſagittas:quare eum deũ ple-
imberbis. riq; Apollinem eſſe dixerunt:cui capram imolabant:cuius animalis effigies erat apud eius ſimulachrum. Colue
Anxirus runt & campani iouẽ imberbem qui a Virgilio Anxyrus dicitur ut quis Iuppiter anxyrus aruis præſidet. Et ui-
Iuppiter ridi gaudens feronia luco. A quo nonnulli Anxur Volſcæ gentis oppidum nominatũ putant. Ipſe ãt Anxyrus
Anxur. dictus ẽ q; barbã nunq̃ raſiſſet:q̃ſi anei xyras:ideſt ſine nouacula ut ait Seruiꝰ:uel ab anei cai xyro:ideſt rado.
PAV. ¶ ACCEſſit:addita eſt. TItulis innumeris cæſaris:multis dignitatibus. QVos illa Cæſar. MAluit:potius
MAR. uoluit. MEreri:ſubintelligendum:quã habuit:tamen uoluit meritis oẽs dignitatis gradus:& titulos aſſequi non
ambitione:aut aura populari:ſed propria uirtute:ſi ad Iulium Cæſarem referret:quia fuit q̃ſtor edilis. Pontifex
totiens conſul & dictator:ſi ad Auguſtum:quia omnes magiſtratus aſſequutus: adeptus eſt ad alios quoq; titu-
los:nam & Aug. cognominatus eſt:& pater patriæ. NVmina æterni Cæſaris:qui relatus eſt in deos immorta
les:nam uterq; eorum relatus eſt in deorum numerum:& quoniã de Aug. in cœlum relato i.i.li. diximus de Iu-
lio Cæ. paulo iferius dicemus. Præſunt æternis ignibus:ueſtalibus ſacris:quæ per pontificem maximum admi-
niſtrabantur. nam ignem inextinctum uirgines ſeruabant. VIdes pignora imperii iuncta. hoc ẽ ueſtales ignes
& pontificem Cæſarem:quæ ſunt duo imperii pignora. nam quoad ſeruantur inextincti ueſtales ignes:& icolu
mis domus cæſarea ſeruatur incolume imperium. DII ueteres:orat nũc deos troianos pro ſalute cognati pon
tificis. Nam cum Iulius Cæſar ab Iulio aſcanii filio progenitus fuerit. uidetur cognatione attigere ueſtam:cuius
ſacra e troia aduecta ab ænea patre aſcanii fuerit in italiam. Eſt & alia cognatio:ſiquis altius inſpiciat. Nam ue-
ſta ſaturni fuit:quæ ſtructuram domus inueniſſe dicitur:auctore Diodoro:ſic illa ſoror Iouis:& Iuppiter Ve-
neris pater a qua emanauit genus Iuleum. Ea omnino cognatio eſt:& Aug in iuleã domum adoptatus ea quoq;
cognatione deos attingebat. DII troiæ ueteris:antiquæ. O ueſta & dii penates. PRæda digniſſima ferent.
æneæ qui uos e mediis hoſtibus tanq̃ p̃dam eripuit. QVA p̃da. AEneas grauis:onuſtus. Fuit tutus ab hoſte:
ab hoſtium inſidiis:quia ſoſpes euaſit. Sacerdos ortus ab ænea:Cæſar ab Iulio nepote æneæ progenitus:& de
Auguſto potes ĩtelligere Diui Iulii ex adoptione filius & gloriabat̃ ipſe quoq; ab ænea genus ducere. TAngit

cognu.ueſtam & penates:de cognatis ſuperius diximus. O Veſta tuere defendas & ſerues. COgnatū caput: Cæſarem aug. O IGnes ueſtales. BEne uiuitis:inextīcti eſtis:bene ſub optimo pōtifice. Q Vos ille. CAEſar aug. FOuet:quaſi quibus fomites ſuggerit. MAnu ſancta alluſit ad auguſti cognomen qm̄ auguſta ſancta dicuntur:ut oſtendimus in primo. VIuite pcor inextīcti & flamma:& dux.quaſi uiuatis æterni & ignis:& Cæſar & nunq̄ extinguamini. VNA nota:nonis martiis feſtū eſt ueiouis:ideſt parui Iouis:Quo die ſacrata fuere ei templa ante lucos aſyli in intermontio:cuius rei myſterium illud eſt ut Iuppiter paruus poſteaq̄ adultus eſt cœlo tegnauit:ſic urbs roma parua ab initio:ubi Romulus aperuit aſylum:paulatim coaluit:& ad ſummum imperii culmen aſcendit:ideo conſecrauere templum parui Iouis eo in loco:unde ſumpſit initiū augmenti: VNa nota.unus titulus.una in faſtis inſcriptio.nam nota īterdum in bonam partem accipitur:ut in primo diximus. EST nonis martiis ſcilicet. Q Vod illis:nonis. PVtant ſacrata conſecrata. TEMpla ueiouis:parui iouis: ſed de hoc noie paulo poſt. ANte duos lucos:ante lucos aſyli. Nam locus erat:ut Liuius de aſylo inqt: ſeptus denſis ſentibus inter duos lucos.ante hos duos ergo dedicatū fuit. Romulus ut:poſtq̄. Circūdedit ſepſit.

Romulus ut ſaxo lucum circundedit alto:
Q uilibet huc dixit confuge tutus eris:
O q̄ de tenui Romanus origine creuit:
Turba uetus q̄ non inuidioſa fuit:
Nec tam eſt ignaro nouitas tibi nois obſtet
Diſce, quis iſte deus, cur ue uocetur ita:
Iuppiter eſt iuuenis, iuueniles aſpice uultus
Aſpice deinde, manus fulmina nulla tenet:
Fulmina poſt auſos cœlū affectare gigantes.
Sumpta ioui, primo tempore inermis erat:
Ignibus oſſa nouis & pelion altior oſſa
Arſit, & in ſolida fixus olympus humo:
Stat quoq; capta ſimul, niphæ pauiſſe ferūt
Cretides, infanti lac dedit illa ioui:
Nūc uocor ad nomē, uegrādia farra coloni:
Q uæ male creuerūt, ueſcaq; parua uocāt:
Vis ea ſi uerbi eſt:cur nō ego ueiouis ædem:
Aedem non magni ſuſpicor eſſe iouis:

ANT. FAN. ¶LVCVM:luci partem quā Romulus aſyli ſtructura complexus eſt:Fuit hic lucus teſte Dionyſio inter Arcem & Capitoliom. Huc dixit confuge tutus eris: Aſyli locum oſtendit dicti apoti a cai ſylan:ideſt a non auferendo. Vel(ut aliis placet)apoti a cai ſyro quod eſt trahoinde eni nullus abduci poterat:quod non fuit In omnibus templis ut Seruius docet:ſed in his tantum qbus id erat conſecrationis lege conceſſum:Primi autē Aſylū inſtituiſſe dicuntur apud Athenienſes Herculis filii cum eos inſequerentur qui ab Hercule oppreſſi fuerant:Alii non a filiis Herculis ſed a nepotibus id Aſylum.i.tēplū miſericordiæ inſtitutum dicunt:ut Herculeos.ſedē fundaſſe nepotes. Quod Romulus imitat᷑ ipſe quoq; Aſylum condidit:ementituſq; eſt id ſe Apollinis oraculo cō didiſſe. Quidam tamen Cadmū primo Aſylō inſtituiſſe ferunt:cum ad Thebas condendas multitudinem deſideraret. Placet aſylum potius deducas ab a chi ſylao q̄ aliunde. FVLmina nulla tenet:quæ barbatum decēt: non puerum Iouem. COElum affectare:quoniam gigantes affectu dicti ſunt ad oppugnationem: cœli nō recta uoluntate. Hinc ipſe alibi affectaſſe ferunt regnū cæleſte gigantes. CApra:Amaltheæ capræ effigies quæ ſuo lacte Iouem īfantem nutriſſe dicitur. Nymphæ pauiſſe feruntur Cretides:Putantur Meliſſa & Amalthea Meliſſi regis Cretenſis filiæ Iouem aluiſſe. VEgrādia farra coloni:quæ male creuerunt ueſcaq; parua uocant: Vult Vegrande compoſitū eſſe a ue particula priuatiua & ſignificare minutum:quod & Feſtus ſcribit:ut Vegrande frumentū. Idem tamen nomen ualde grande interdum ſignificat teſte Nonio:ubi ue particula uim augendi habet:ut nec uitæ oegrandi datur. Veſcum quoq; paruum ſignificat. Vnde Feſtus Veſcus inquit faſtidioſus:oe.n.pro puſillo utebantur.

Aſylum. Qui primi aſilum inſtituere

Vegrāde

PAV. MAR ¶LVCum:quercetum in itermontio. ALto ſaxo:alii expontit mœnibus:alii per hypallagem intelligūt: hoc eſt ſaxum circūdedit luco:ſed ita intelligendum eſt aperuit lucū ſaxo:hoc eſt rupibus circūdatum:quia hinc inde erant altæ rupes capitolinæ. Dixit Romulus. Q VIlibet hunc confuge:confugias in hoc aſylum. TVTus eris:quia nemo te inde abſtrahet:de aſylo egimus in ſecūdo. O Q Vam:pro quantū creuit. ROmanus populus. De tenui origine:de exiguo principio in magnā coaluit ciuitatem. Q Vam.quantū. VEtus turba: priſci romani. FVit non inuidioſa:qa tam paruus populus:tam exigua ciuitas:ut nullus inuideret. Nam in oſus noia Gellio teſte in utrāq; poſſunt accipi ſignificationem:ut inuidioſū:& inuidentem dicamus. & cui inuidetur.
Tamen ne nouitas nominis:qa ueiouis nouum tibi nomen uidetur ne hæc nouitas. OBſtat ad intelligendum feſta. TIBi ignaro:qui ignotas nominis rationem. DIſce quis iſte deus:quis deus ſit hoc nomine appellatus: CVR ue uocetur ita:uel cur ſit hoc nomine uocatus:& duo proponit quis deus:& cur illud nomen. IVppiter eſt:iuuenis:quaſi imago iouis:quæ eſt in eo templo iuuenem eū monſtrat. Aſpice uultus iuueniles:quos in imagine refert. ASPIce deinde manus:etiam iuueniles. NVLla tenet fulmina:nam cum iuuenis erat:ea nondum accepetat. FVLmina ſumpta ioui:quaſi accepit Iuppiter fulmina. POſt auſos gigantes affectare cœlum:poſtea q̄ gigantes affectarunt regnum cœleſte:& auſi ſunt oppugnare conſtructis mōtibus:de quibus in primo diximus. PRImo tempore:in adoleſcentia. Erat inermis.nam non habebat fulmina. OSSA mons arſit:nouis ignibus:nouis fulminibus. ET pelion etiam arſit. ALtior oſſa:propterea quod dicearchus altiſſimum eū prodit. ET Olympus eſt fixus in ſolida humo.hoc eſt ita fixus ut iam auelli non poſſit: ſed de his latius dictū eſt a nobis in eo loco primi libri:ſic petitur cœlum &c. STAT quoq; capra ſimul extat etiam cum Iouis imagine. EFfigies Amaltheæ capræ quæ ſuo lacte Iouem pauit:ut illud indicet aliquando Iouem paruum fuiſſe. Capella enim Amaltheæ nymphæ uberibus ſuis aluit īfantem de qua germanicus Cæſar in Aratheo carmine

ſic ait illa putatur:nutrix eſſe iouis:ſi uero Iuppiter in fans:ubera creteæ mulxit fidiſſima capræ: Sydere quæ cla ro gratum teſtatur alumnum:huius capellæ corio uſum eſſe pro ſcuto Iouem contra Titanas dimicantem:Muſeus autor eſt:unde a poetis Aegiocus nominatur. Nymphæ cretides:cretenſes. FEruntur:dicuntur. Pauiſſe Iouem:nam Melyſſa & Amalthea Melyſſi regis antiquiſſimi in Creta filiæ: qui ut Didimus inquit primus diis ſacrificauit. ILLA capra. DEdit lac Ioui:quia aluit infantẽ:ſed de his plura agemus in ſequenti libro. NVnc uocor:Nunc ipſum nomen diffinit quia ueiouis paruus eſt iouis:& a ſimili arguit:quia uegrādia male hoc eſt nõ grandia dicuntur:hæc enim particula ue diminutionem facit in compoſitis:unde & Pompeius uegrande inquit ſignificat male grande:& uecors ueſanus malicordis male ſanus. Alii paruum ſiue minutum intelligunt ut uegrā de frumentum &c. NVnc uocor ad nomen:ad aperiendā nominis ſignificationem. COloni:agrorum cultores. VOcant farra uegrandia:quæ male creuerunt:quæ non habuere ſuum incrementum.ſic parua ſunt. ET ueſca uocant parua:hodie etiam in maiſis noſtris:lingua uernacula:quæ parua ſunt ueſca dicuntur:ut cū dicunt maluam ueſcam:de ea quā Romæ paruam uocant intelligũt:& Feſtus inquit: Veſcus faſtidioſus. Ve enim pro puſillo utebatur. Lucretius ueſcum dixit edacem:cum ait. Nec mare quæ impẽdent ueſco ſale ſaxa peresa. Sica uis eſt uerbis:ſi ea eſt proprietas uocabuli:ut ueſca parua dicantur:& uegrandia non grandia. CVR ego nõ ſuſpicor:puto. AEdem ueiouis eſſe ædem non magni Iouis:templum parui Iouis.

Iamq; ubi ceruleum uariabunt ſidera cœlū:
Suſpice gorgonei colla uidebis equi:
Creditur hic cæſæ grauida ceruice meduſæ:
Sanguine reſperſis proſiluiſſe comis:
Huic ſupra nubes:& ſubter ſidera lapſo,
Cælum pro terra.pro pede penna fuit.
Iamq; indignanti noua frena recæperat ore.

ANT. FAN. ¶IAMq; ubi ceruleum uariabant ſidera cœlum:Suſpice gorgonei colla uidebis equi: Signa quæ heliace oriuntur in pricipio noctis uideri nequeunt quippe cū ut nox iniens occaſum oſtendit heliacum ita & deſcedens ortum eiuſmodi nobis offerat. Senſus ergo eſt:ubi nox ad uenerit ſuſpice ad eius finem uidelicet non noctis initio: quia equi gorgonei collum uidebis in ortum heliacū ferri. Eſt autem ortus matutinus equi cui Pegaſo nomen eſt ſecundum Columellam.iiii.nonas Martias ſecundū Manilium Sole.xxi.partem piſcium obtinere. Iginus uero idē ſignum inquit cum Aquatio & altero Piſcium cū quo occidit exoriri. Eius pars anteced t hoc tẽpore Solem cum Piſcibus orientẽ. Conſtat autem pegaſus (ut auctori placet hoc loco) ſtellis.xv.ut Igino xviii. qui quod tin piſin:ideſt fontem produxerit Pegaſi nomẽ accæpit. Nota eſt fabula. Gorgoneus uero dictus eſt quod ex ſanguine Meduſæ gorgonis eum natū fabulantur:cuius domus gorgones fuerunt inſulæ teſte Plinio bidui nauigatione diſtantes a continenti quas quidā gorgades uocant quo penetrauit hãno pœnorum imperator. Sunt.n cõtra Atlantem montem ad fines Mauritaniæ. Vnde nonnulli alias fuiſſe Heſperides:alias gorgones recte arbitrantur. Nā Heſperides habuiſſe hortos dicuntur ad Lixon Libyæ. Sciendum de huius ſigni ortu atq; occaſu pleroſ p ita diuerſa tradere ut fere uidere non ſit unū cum altero congruentem. CREditur:hic: Bene creditur de re fabuloſa tale & illud eſt:illa putatur nutrix eſſe Iouis. Pegaſum alii e ſanguine Meduſæ natum uolunt cui Perſeus caput dicitur abſtuliſſe alii Neptuni & Meduſæ filium dicunt & alatum fuiſſe fabulantur. COElum:Aer hoc loco.is eſt uolantium ſolū. NOua frena: Quia poetæ finxerunt Pegaſum captum a Bellerophonte q poſt domitam Chimærā hoc equo uſus dicitur unde altius uolās decidit.quo tẽpore Pegaſus in cœlum trāſlatus eſt.

Pegaſus oritur nonis martiis ueſperi.

PAV. MAR. ¶IAMq; ceruleum:ueſperi nonarum oriri inquit pegaſum equum alatum:quem Iginus aratū adducens:& alii complures NEptuni & Meduſæ filium dixere:Sed ut alii ex ipſo Meduſæ ſanguine quam pſeus interemit natus eſt. Peruolauit in Eliconam:ubi ſaxum ungula fetiens fontem aperuit:qui ex eo hippocrene eſt appellatus: ſed hic apud Pyrenem corynthium fontem captus:unde Strabo: Fama eſt equum pegaſum:cum potaret hoc in loco a Bellerophonte deprehẽſum fuiſſe:alatum inquam caballum e Meduſæ ceruice:& de gorgonis execto gutture proſilentem. Vulgatum eſt etiam caballinum fontem in Elicone erupiſſe:cum ſubiectam ibi tellurem fieret ungula. Hæc ille Bellerophon poſt interfectā Chymeram:cū altius hoc equo uſus euolaret:decidit equus inter ſydera collocatus exiſtimatur:qui ut higinus ipſe oſtendit. Arcticū circulū ſpectans pedibus æſtiuo orbe nititur extremo ore caput delphini tangere uidet. Aquarii manū dextram ceruici ſuæ coniūgens huius in ſtellis corpus apparet uſq; ad umbilicū:q occidit cum piſce de duobus primo:qui ſupra tergū eius eſt fixus:exorit cū aquario toto & piſce cum quo occidit:& manu aquarii dextra. Hic habet in roſtro ſtellas duas obſcuras: ī capite unā In maxilla unam:in auribus ſingulas:in ceruicibus quatuor obſcuras:ſed maxime lucet:quæ proxima capiti apparet:in humero claram unā in pectore:unam in ſcapulo:unā in umbilico nouiſſimā unam:in genibus ſingulas. in poplitibus ſingulas Poeta oriri dicit ueſperi nonaq; martiaq;. Plinius uero pridie idus Auguſti:ſed ortū poetæ accipiamus heliacū.nam occidente ſole.tū in alto cœlo uidetur:quod aperte oſtẽdit:cū Suſpice dicat.quaſi ſurſum aſpice. IAMq; ubi ſydera uariabũt cœlum uariū & pictū oſtendet in nocte. CEruleū cœlum.inquit cum uidet ſimilis color cœli qui & maris. SVſpice.attollas oculos.& cœlum reſpice. VIdebis colla equi gorgonei pegaſi nati ex ſanguine Gorgonis hoc eſt Meduſæ a gorgadibus inſulis. CREditur hic:equus. PROſiliuſſe: p cul ſaliiſſe:uel ſaltans exiuiſſe. GRauida ceruice meduſæ cæſæ creditur ſaltaſſe ex execta.& fœta Meduſæ ceruice.quam perſeus execuit.cū eam interemit. COmis reſparſis ſanguine:tū cum reſectū a ceruice caput. COElum.aer. FVIT terra:loco terræ. HVic:equo. LApſo uolanti. SVpra nubes & ſubter ſydera:qſi uolanti altius inter ſydera & nubes.& ideo cœlum fuit pro terra:quia per aera uolabat:ac ſi per terram curſum intendiſſet. Penna fuit pro pede:erat alatus:utebatur alis pro pedibus. IAMq; receperat noua frena: iā apud Pyrrhenem ſub acrocorynthio deprehẽſus fuerat a Bellorophonte:& accepat noua frena. ORE indignāti: reluctāti.

ANT. FAN.

Hippocrene corona orit..viii. idus martias corona ariadnes

AONias aquas: Hippocrenē fontē Boetiæ dictū ab equo ut eius nomen oſtendit. De quo ait Perſius. Nec fonte labra prolui caballino. Hinc illud eſt: Dicites quæ fontes aganippides hippocrenes grata medulari ſigna teneris equi. Strabo: Vulgatū ē & Caballinū fontē in helicone erupiſſe cū ſubiectā ibi tellurē feriret ungula. PRotinus aſpicies uenienti nocte coronā: Corona ariadnes. viii. idus oritur chronice: quā (ut placet Manilio) xv. pars Virginis in ortum dicit cui Ouidius aſtipulatur hoc loco: Alii tñ (ut Iginus) cū Scorpione coronā exoriri dicunt Alii cū Libra ut Columella & Plinius. Alii eius partē cū libra: totā uero cū ſcorpione exoriri uolunt quæ occidit mane orientibus Cācro & Leone Cōſtat aūt ſtellis nouē. Et eſt corona Vulcani opus quā Venus cum Liber pater Ariadnē uxorem duceret ei donaſſe dr: quāq; ad uxoris inſigne idem deus inter ſydera collocauit. De cuius ſitu legimus in. viii. Metamorphoſeos. Tenues uolat illa per auras: Dumq; uolat gemmæ ſubitos uertuntur ī ignes cōſiſtūtq; loco ſpē remanēte coronæ qui medius nixiq; genū eſt anguēq; tenentis. Præſtat in hac corona cæteris fulgore ſtella quædam: quæ. viii. idus Octobris occidit Cæſari teſte Plynio Hāc & cæteras coronā cōſtituētes Cretēſes olī; uti ſydus peculiare ſequebātur. Sciēdū Ariadnē a Theſeo raptam atq; in naxo relictam eſſe ut quibuſdā placet: quā Bacchi ſacerdos dicitur excepiſſe. Alii memoriæ ꝓdiderūt eā diu apud Theſeū ꝑmāſiſſe & ex eo duos filios ſuſcepiſſe. Alii in Cypro grauidam a Theſeo relictā ferūt: ubi excepta a mulieribus cypriis anteq̄ pareret e uita dicit̄ exceſſiſſe. Scriptores autem naxii duos fuiſſe Minoes tradiderūt & totidē Ariadnas prioremq; Baccho nupſiſſe in naxo inſula. Alteram uero a Theſeo deſtitutam in eandem inſulam nauigaſſe. De hac corona non eodem modo omnes fabulant̄. Lege Iginū. GNOſida: Cretēſem a Gnoſio cretæ oppido ubi fuit Minois regia. Virgilius. Gnoſiaq; ardētis deſcendat ſtella coronæ. INgrato uiro: Theſeo a quo nōnulli Ariadnem abactam ac derelictā uolūt: de qua incerta ferūtur. Lege Plutarchū in Theſeo. Notum eſt beneficio ariadnes theſeū e labyrintho regreſſū eē. Oui. alibi. cū tibi ne uictus tecto morereſ recuruo. Quæ regerēt paſſus pro duce fila dedi. SORte tori gaudēs. Læta qđ ei Bacchus pro theſeo cōtigiſ: et ac pro mortali deus. DEPExos crinibus indos. Oneſicritus autor eſt ut ſcribit Strabo indos cæteris qdē in rebus frugales eē circa ornatū uero curioſos. Ad eos ſecūdū Megaſthenē (ut idē ait Strabo) nemo extrinſecus cū exercitu ꝓfectus eſt ꝑter Herculē Liberū; patrē & Macedonas. FILia regis Vnam captiuarum dicit. indorum regis filiam quæ Baccho placuiſſe dicitur.

Cum leuis aonias ungula fodit aquas:
Nūc fruitur cœlo, quod pennis ante petebat
Et nitidus ſtellis quinq; decemq; micat:
Protinus aſpicies uenienti nocte coronā.
Gnoſida, Theſeo crimine facta dea eſt:
Iam bene periuro mutarat coniuge Bacchū
Quæ dedit ingrato fila regenda uiro:
Sorti thori gaudeas, qđ flebā ruſtica dixit.
Vtiliter nobis perfidus ille fuit:
Interea liber depexis crinibus indos
Vincit: & eoo diues ab orbe redit:
Inter captiuos facie præſtante puellas
Grata nimis baccho filia regis erat:
Flebat amās coniūx, ſpaciataq; littore curuo
Edidit incultis talia uerba comis:

PAV. MAR.

CVM ungula pegaſi. LEuis qa alati eq. FODit aquas: aonias aq̄s: gorgoneū ſeu caballinū ſeu pegaſeū fontē in elicone ab Aonia mōtana regiōe Boetiæ. NVnc. ipſe equus. FRuit̄ cœlo qa cœlo locat⁹ eſt. Quod añ petebat pēnis: in qđ prius euolabat. ET nitidus micat. lucet. QVinq; & decē ſtellis. cū cōſtet qndeci hēre ſtellas. At Higinus inqt decē. & ſeptē. & in numero eaꝝ: q̄s ipſe cōmemorat. ſunt decē & ſex: nō igiſ abſurſum eēt ſi locus diceret. Sexque decēque micat qa decem & ſex numero ſūt. PROtinus aſpicies. octauo idus martias. & octaua die mēſis orit̄ corona de qua dictū eſt: O nimiū effulgēs cœli de pte ſerena. O oculis nimiū grata corona meis. ASpirato mihi ſiqđ tua numina pñt. Humani æthereo. ſi quid ab axe uides. Dū ꝓcul iliacæ decus īmortale coronæ. Et quo nūc celari nō licet ire uia. Gnoſiacā liceat tātū obſeruare coronā. Sint tua ꝓ latis ſydera ſyderibus. Nā quotiēs orta fulges nitidiſſima nocte: In radios totiēs lumia iolo tuos. Fūdit̄ q; genis lachryme dū mēte uoluto. Nō noſtro iliacā poſſe fouere ſinu. & reliqua. Coronam hāc ex auro & gēmis a Vulcano factā uolunt: & ueneri datā quæ poſtea cū Ariadne baccho nuberet. ei a Venere oblata eſt. Hac uolūt aliq theſeū pro lumine uſum in labyrintho. Qui aūt Argolica ſcripſere: aiūt coronā hāc a Venere acceptā bacchū ſecū tuliſſe: cū ad reducendā matrē ab inferis accederet: ſed doctus ire ab Hippolirno promiſſo: quod peteret: Coronā diuiſit in loco qui ab ea στέφανος appellatus eſt: reducens matrē. Coronā inter ſydera collocauit. VVLgatior tñ fama habet Ariadne a Theſeo derelicte in dia inſula: Baccho poſtea nuptæ a Venere traditā: Bacchūq; deuictis indis: indorum regis filiā: præſtantem forma ſecum ducentē: cū quereretur Ariadne: Bacchus eam cū corona iter ſydera collocauit. CORonam humero ſiniſtro prope contingeret Arctophilax uidetur: quæ autem Ergo quaſi dextri pedis calce coniungitur. HAEC cācro & leone ex oriente occidere: cum ſcorpione exoriri perſpicitur habet autem ſtellas nouem in rotundo diſpoſitas: ſed ex his tres clarius cæteris lucentes. DE Ortu autem coronæ Plynius cū poeta non cōcordat. ſic enim inquit ſexto nonas octobris acticæ corona exorit̄ Mane. Aſiæ & Cæſari quinto calendas Bnio: us occidit matutino tertio calendas Cæſari corona exoriri incipit. ET POſtea ſubdit. viii. idus octobris. Cæſari fulgens in corona ſtella exoritur: Idibus corona tota. VERum alter Heliacus: alter Coſmicus ortus eſt. PROtinus: ſubſequenter. Venienti nocte: poſt noctem nonarium ſequenti nocte. ASPicies coronam gnoſidi: cretenſem. Nam Ariadne cretenſis fuit. GNOſo urbe: fuit regia minois.

EST FACTA dea: ipſa Ariadne eſt in cælum relata. THEſeo crimine. perfidia theſei. qui eam in dia reliquit. IAM bene mutarat Bacchum periuro coniuge. Iam bene uirum commutauerat: nam pro homine deū:

pro periuro & perfido fidelem acceperat. Q Væ ariadne. Q VAE dedit fila regenda uiro ingrato: alluſit illud Virgilianum: Ceca regens filo ueſtigia. nam ariadne dederat filum theſeo: quo ſciret e labyrintho regredi & in heroidibus. CVM tibi ne uictus tecto morere recuruo. Quæ regerent paſſus pro duce fila dedi: Et paulo poſt. Nec tibi quæ reditus monſtrarent fila dediſſem: Fila per adductas ſæpe recepta manus. At ille non rettulit beneficii granam. SOR te tori. gaudens. iam cum gauderet thalami. ſeu coniugii fortuna. DIXit quid flebã ruſtica: quid flere debebam me ab illo relictam. ILLE: theſeus fuit nobis perfidus: periurus proditor. VTILIter: quaſi ſua perfidia fuit nobis utilitas: quia deo nupſimus. INTerea liber: poſteaquam ariadne baccho nupſerat. Ad indicam expeditionem Bacchus profectus eſt. CVMq; uictor rediret ducens ſecum indorum regis filiam: Verens ariadne. ne illius amore a Baccho relinqueretur: Cœpit miſerabiliter queri: non ſecus ac fecerat cum a theſeo relicta eſt. Interea: dum ſe fœlicem tanto coniuge Ariadne exiſtimabat. LIBer: bacchus. VINcit indos: & hoc quoq; tetigimus in primo libro: quia triennio totam indiam domuit: perque omnem urbem exercitum circumduxit: & plura reliquit trophea ſtatua quæ ſuarum expeditionem teſtes. DEPExis crinibus ſicut eſt eorum mos: pectere: & enutrire comas & barbam. ET redit diues: quaſi cum ingẽti præda ab urbe eoo: ab oriente. FILIA regis: indorum ſcilicet. PRAEſtanti facie: quæ præſtabat cæteris forma. INTer puellas captiuas quæ captiuæ ex india ducebantur. ERAT nimis grata baccho: mirum in modum placebat. AMANS coniũx Ariadne. FLEbat: cum audiſſet illum illam ducere & gratam eſſe. SPAciata q; littore curuo: cum ſpaciaretur hoc eſt cum deambularet per littus ſinuoſum. ut eſt illud in arte. An tu modo pompeia lætus ſpatiare ſub umbra. EDIdit talia uerba ita loquuta eſt. COMis incultis. crinibus nõ ornatis: ſed ſolutis. En iterum fluctus q̃ querela ariadnes: q; adducta eẽt ei pellex a Baccho. Querebatur primum de theſeo: nunc ſimilis cauſa data eſt fletus profunditur in quæſtus & lachrymas: & undiq; mouet cõmiſerationem. O FLVctus: o marinæ undæ.

En iterũ fluctus ſimiles audite querelas
  En iterũ lachrimas accipe harena meas:
Dicebãt memini periure, & perfide theſeu
  Ille abiit, eadẽ crimina Bacchus habet:
Nũc quoq; nulla uiro clamabo fœmina credat
  Noĩe mutato cauſa relata mea eſt:
O utinã mea ſors quo primũ cœperat, iſſet:
  Iamq; in præſenti tempore nulla forem:
Q uid me in deſertis moriturã liber harenis
  Seruabas, potui dedoluiſſe ſemel:
Bacche leuis: leuiorq; tuis quæ tp̃a cingũt:
  Frõdibꝰ, ĩ lachrimas cognite bacche meas
Auſus es an̄ oculos adducta pellice noſtros
  Tã bene compoſitum ſolicitare thorum:
Heu ubi pacta fides? ubi quæ iurare ſolebas
  Me miſeꝗ̃, quotiẽs hæc ego uerba loquor
Theſea culpabas fallacemq́; ipſe uocabas:
  Iudicio peccas turpius ipſe tuo:
Ne ſciat hoc qſq̃ tacitiſq́; doloribꝰ urar
  Ne totiens falli digna fuiſſe puter:

ANT. FAN. ¶ SIMILes audite querelas: Quales audierant fluctus cum Ariadne de Theſeo quereretur. NOMine mutato Theſei in bacchum. IN Deſertis morituram liber arenis ſeruabas: Chii inſulæ: uel naxi arenas dicit ſecundum Senecam. moriturus autem principium aptitudineʒ hic non actum ſignificat. POTuit dedoluiſſe ſemel. Potuit ubi me Theſeus reliquerat morte dolorem deponere. THEſea culpabas: Quia carere debet omni uitio qui in alium paratus eſt dicere. NE Sciat hoc quiſquã: Ne mea culpa bis derelicta uel decepta uidear.

PAV. MAR. ¶ EN ITerum audite ſimiles querelas: quales audiuiſtis prius: cum a Cæſare eſſem relicta. EN iterum: o arena accipe meas lachrymas: ſicut tũc acceperas. DICEbã tunc cum me ille perfidus reliquiſſet. MEmini: me. ſ. ſic dixiſſe. O THeſeu periure & perfide: appellabam illuʒ periurum. & fidei uiolatoreʒ. Ille abiit diſceſſit a me: nec reuocatus rediit. BAChus habet eadem crimina fidei ſ. uiolatæ: quia adducit pellicem. NVNC quoq; clamabo nulla fœmina credat uiro: nũc etiam illud cũ clamore dicam. non eſſe a puellis adhibendam uiris fidem: nã omnes ſunt deceptores. CAVſa mea: ob perfidiam uirilem. ET Relata mutato nomine nam quærebar de Theſeo: nunc de baccho: ita nomen mutatum: de Theſeo in bacchum. O VTinam remanſiſſem inquit: utinam deſerta in littore: nec me Bacchus repériſſet. nam iam extincta non hos ſentirem dolores. O Vtinã mea ſors: mea fortuna. ISSET quo primum cœperat: perſeueraſſet in tenore incœpto. IAMq; in præſenti tempore nulla forem. quia eſſem extincta & muliebris locutio eſt cũ dicat nulla: ac ſi ſpiritus non ſuperfuiſſet. Q Vid me ariadnem in dia inſula a Theſeo relictam: ea eius epiſtola in heroidibus late conſtat liberum illi opem tulliſſe: in coniugem accepiſſe: & in metamorphoſi & in arte amandi. & in annei trag. refertur: & paulo ante rettulimꝰ Nunc queritur ſeruatam a Baccho fuiſſe. nam mortua ruſus eundem minime dolorem ſentiret. appellatq; illũ leuem. quoniam adduxerit pellicem: uiolarirq; fidem: quod turpius eſt. quod qui Theſeum damnabat eiuſdem criminis poſſit accuſari. O liber: Bacche. Q VId ſeruabas me morituram. cum iam moritura eſſem: cur opẽ attuliſti. IN Arenis, deſertis: incultis: cum eſſem in deſerto littore. POTVI ſemel carere morte ſcilicet. HAEc particula de ſæpe in compoſitione deficientem uim ſui ſimplicis indicat: ut ſæuit deſæuit: diſco dediſco. tego detego: ſic doleo dedoleo. BACCHE leuis: inconſtans. ET LEuior tuis frondibus: quæ cingunt tempora. leuior pampinis quibus coronaris: nam ut illi decidunt ex arboribus nec ſeruant uiriditatem. ita tuus animus ſua inconſtantia agitur. CÕGnite Bacche in lachrymas meas. quarum tu cauſa es cum pellicem ſuperinducas. ES auſus ſollicitare ſollicitum & anxium reddere. THOrũ thalamũ. TAM bene cõpoſitũ. nã bene iugali iure munitum. ADDucta pellice cum pellicem adduxeris. Ante oculos noſtros. pellices nunc quidem appellantur alienis

ſuccũbentes non ſolũ fœminæ ſed etiam mares. Antiqui eam proprie pellicem nominabant quæ uxorem ſuam habenti nubat: cui generi mulierum etiam pœna conſtituta eſt a Numa pompilio hac lege. PELlex aram iunonis ne tangito: ſi tanget iunoni crinibus dimiſſis agnam fœminam cedito: hæc Pompeius maſſurius libro memorabilium pellicem apud antiquos eam habitam ſcribit: quæ cum uxor non eſſet: cum aliquo tamen uiuebat: quã nũc uero noīe amicã paulo honeſtiorẽ cõcubinam appellari. C Flacus in libro de iure papyriano ſcribit pellicem nunc uulgo uocari: quæ cũ eo cui uxor ſit corpus miſceat quoſdam eam quæ uxoris loco ſine nuptiis in domo ſit: quã græci παλλακὴν uocant. HEV ubi pacta fides: ubi ea quã promiſiſti fidem. VBI quam ſolebas iurare: per quam iurabas. Me miſeram dico. ſ. QVOtiens ego loquor hæc uerba: quotiens cogor ita loqui: nam primum perfidie theſei: nunc uero bacchi: facit ut ita loquar. Culpabas Theſea: damnabas theſeum a perfidia: q me reliquiſſet. ET Tu ipſe uocabas fallacem: quia periurus. TV ipſe peccas turpius: reprehenſibilis tuo iudicio quia qui perfidum & fallacem illum iudicabas: nunc cum in eodem ſis crimine: ex eo quod illum damnabas lõge magis damnari mereris. NESciat hoc uellet inquit hoc omnes latere: ne quis putet me totiens mea culpa derelictam: & in primis latere uelim theſeum: ne gaudeat: nunc deum in me fuiſſe fallacem: nam numinis exemplo culpam ſuam extenuaret. NE Sciat quiſq̃: hoc me. ſ. a baccho fuiſſe deceptam. ET Vrar: abſumar ego. TAcitus doloribus: ne cui ſint cogniti: ſed tacita ipſa adurar. Ne puter: ne exiſtimer. FViſſe digna totiens falli: meruiſſe aliqua mea culpa totiens a uiris decipi.

Præcipue cupiam celari Theſea, ne te
  Conſortem culpæ gaudeat eſſe ſuæ:
At puto p̄poſita ẽ fuſcæ mihi cãdida pellex:
  Eueniat noſtris hoſtibus ille color:
Quid tñ hæc refero: uicio tibi gratior ip̄o eſt.
  Quid facis amplexus inquinat illa tuos:
Bacche fidẽ p̄ſta: ne p̄fer amoribus ullam.
  Coniugis: aſſueui ſemper amare uirum:
Cœperunt matrem formoſi cornua tauri
  Me iuuat & lædit ille pudendus amor:
Ne noceat qđ amo nec. n. tibi bache nocebat
  Quod flãmas nobis faſſus es ipſe tuas:
Nec q̄ nos uris, mirum facis, ortus in igne
  Diceris, & patria raptus ab igne manu,
Illa ego ſum, cui tu ſolitus promittere cœlũ:
  Hei mihi, pro cœlo qualia dona fero:
Dixerat: audiuerat iã dudum uerba q̄rẽtis:
  Liber ut a tergo forte ſecutus erat.
Occupat ãplexu lachrymaſq; poſcula ſiccat
  Et pariter cœli ſumma petamus ait:

¶PRAEcipue cupiã celari theſea: Cupio neſcire Theſeum quod & deus quoq; me ſpreuerit. PRAEpoſita ẽ fuſce mihi candida pellex. Proprie dicit pellicem quæ cũ eo corpus miſcet qui habet uxorem. Eſt autem hoc loco ironia ubi Ariadne ſe fuſcam & pellicem candidam dicit: quam figuram illuſionem uocant teſte Quintiliano: quæ aut pronunciatione intelligitur: aut perſona aut rei natura. INQuinat: Vicio nigredinis quod Ariadne ſuſpicatur in Bacchum poſſe transferri. MATrem: paſiphæn ex qua & tauro natus eſt Minotaurus. Nota eſt fabula. ME iua: Exemplo Matris cui taurus placuit cornibus præditus: nam & Baccho a poetis dantur cornua ut accedant capiti cornua Baccus eris: uel quod primos tauros iugo ſubiecerit & arare docuerit: uel quod nimio uino (ut inquit Feſtus) homines Truces fiunt. Per cornua enim ſignificatur proteruitas & contumatia teſte Porphyriõe. Vnde illud eſt. Addis cornua pauperi. Cæterum plores fuerũt Dionyſii teſte Diodoro. ORtus in igne diceris: Bacchum ignigenam dicunt quod Semele matre a fulmine pcuſſa ab eius aluo erept9 eſt. PRO cœlo q̄lia dãna fero: Pathos ab eo quod eſt præter ſpẽ. ¶PRAEcipue: in primis. CVIpiam celari theſea: cupiam hoc eſſe illi occultum. Ne gaudeat te eſſe conſortẽ ſue culpæ: te fuiſſe eiuſdem fallaciæ ſtudioſum. AT puto: ironicus ſermo: ut pellicem in conceptum adducat: præfers inquit mihi illam candidam. cum illa patrio colore fuſca ſit: & ariadne candida. AT puto eſt præpoſita: in amore tuo. Mihi fuſcæ nigranti. Pellex candida: captiua quam pro amica ducis niueæ faciei. ILLE color fuſcus qui eſt in iſta pellice. Eueniat noſtris hoſtibus quaſi non amici: ſed hoſtes ſint ita nigri: ut illa eſt. TAMEN quid cur refero hæc eſt tibi gratior & iucundior. IPſo uitio ipſa nigredine: quod uitium eſt corporis. Nam ut modeſtinus de uerborum ſignificatione inquit. Morbum eſſe temporalem corporis imbecillitatem uerum eſt. VITium uero perpetuum corporis impedimentum: & ſubdit. nam & luſcus utiq; uitioſus eſt morbum apud ſabinum ſic diffinitum eſſe ſciendum eſt Habitum cuiuſq; corporis contra naturam: qui uſum eius ad id faciat deteriorem: cuius cauſa natura nobis eius corporis ſanitatẽ dedit. Id autem alias in toto corpore: alias in parte accidere. Namq; totius corporis morbus eſt: puta febris. partis ueluti cæcitatis licet homo ita natus ſit. Vitium a morbo multum differre: ut puta ſiquis balbus ſit. nam hũc uitioſum magis eſſe q̃ morboſũm: & reliqua plura enim de his agit Vlpi. iuriſcon. de quib9 alias. QVid facis o bacche qui illam amas. ILLA inquinat. polluit. Tuos amplexus conmaculat tua brachia ſuo colore. nam nigredinem contrahent. bacche fidem p̄ſta. adhibe mihi fidẽ. Ne p̄fer noli præponere. Vllam amoribus coniugis quia magis te amat coniunx q̃ ancilla: ergo ne preferas ullam mihi: Semper aſſueui ſemper amare uirum: nam prius theſeum: deinde te ardentiſſime amaui ſeruauiq; fidem inuiolatam Cornua tauri formoſi cœperunt matrẽ: q̄ſi Paſyphæ mater capta fuit cornibus tauri pulcherrimi. nota ẽ fabula paſyphes uxoris minois. q tauro ſuccubuit. unde natus eſt minotaurus: ſed de his cumulatius in. vi. æne. diximus. Me tua. ſ. cornua capiũt quaſi ego capta ſum cornibus tuis. nã bacchus cũ cornib9 pingitur: de quo paulo poſt. Sed lædit me. ſ q animũ excruciat. ILLE amor prudẽdus. amor tu9 in captiuã. iõ pudẽdus. qđ ſerua ẽ & fuſca. aliq referũt illđ ad paſyphẽ. qa pudẽd9

ANT. FAN. Cornua donatus baccho

PAV. MAR.

amor illius quæ tauro ſuccubuit. NEC noceat mihi.ſ.qđ amo te ſed potius proſit.Eni ğa. NON nocebat ſed proderat TIBI o bacche quod tu ipſe es faſſus nobis flãmas tuas quod aperuiſti nobis amores tuos:ſic prodeſſe debet & mihi:cũ ſcias te amari a nobis. NEC facis mi ğ:nõ eſt res miſerãda. QVOd nos uris: ꝙ uror ego tuo amore. Diceris ortus in igne.ideirco nõ eſt mi ğ:ğa tu natus in igne iniicis mihi flãmas. Et diceris raptus ab igne a fulmine.manu patria:manu iouis:nã cũ ſemele exanimata eẽt fulmine editus imaturus infans femori adhæſit ubi tpa debita cõpleuit. Et ſi unus tãtũ bacchus ſeu Diony.a pleriſq; poetis referat:plures tñ fuere. Diodo. Dionyſius fuiſſe teſtaẽ:Priorẽ indũq primus docuerit ex uua uinũ elicere.& arborũ curã. Secũdũ ex ioue & ꝓſerpina:uel ut alii ex cerere natũ:q primus boues ad aratrũ iunxerit:cũ terra prius holum manibus coleret. Aui ob multa bñficia:diuini ſunt inſtituti honores.additaq; ad eius ſtatuas:uelut iſigne quoddã cornua:ob ꝓutilẽ agricolis inuẽtionẽ aratri. tertiũ ex ioue & ſemele cadmi thebis in boetia natũ dicũt. Semeles Iouẽ amore captũ:& cũ ea ſæpius cubuiſſe ferũt. Inde Iunonẽ in ancillam uerſam ſuaſiſſe ſemel:ab ioue petere.ut ea ſecũ maieſtate cõcumberet:qua cũ iunone cõſueuiſſet. QVO ꝓmiſſo:cũ tonitru & fulmine ad eã deſcẽdit:q̃ territa expirãs abortaẽ. Editũ ante tẽpus filiũ Iuppiter in femore recipit:& partus tẽpore in nyſam arabiæ ciuitatẽ tulit. Vbi a nymphis educatis infans:a patre & nyſa Diony. eſt appellatus.δίος enim græce:latine iuppiter. Hic igr ortũ in igne dicit:ğa iouis fulmine. Prætrea ut ingt põpeius. Cornua liberi patris ſimulachro adiiciũtur quẽ inuẽtorẽ uini dicũt eo quod homines nimio uino truces fiũt. ILLA ego ſum:qui tu o bacche. ES Solitus ꝓmittere cœlum ſæpe pollicitus es me in cœlũ te ferre. HEI mihi:qualia dona fero pro cœlo:loco ꝓmiſſi cœli. Sum ita at ſte: relictas & pro munere pellicẽ indicã adducis. DIXErat audierat:querentem ita ariadnẽ bacchus audiuit. Amplexuſq; eam:primũ uerbis conſolatur. Deinde in cœluʒ rettulit:coronamq; ſimul inter aſtra collocauit. Nouemq; gemmas in totidem ſtellas transformauit. DIXerat iam queſta erat ariadne liber.bacchus. IAMdudum:ex illa cœpit loqui. AVDierat uerba querentis:ariadnes:lamentantis. VT. ſicut. FORte erat ſequutus a tergo. dum deambulans illa per arenas querebatur. ſequebatur a tergo bacchus. OCCupat amplexu amplectitur illã. ET ſiccat lachrymas per oſcula:oſculabatur illius genas.& ſiccabat lachrymas. ET ait petamus pariter ſumm.a cœli.conſcedamus ſimul in cœli ſummitatem.

Tu mihi iũcta thoro, mihi iũcta uocabula ſumes
Nã tibi mutatæ libera nomẽ erit:
Sintq; tuæ tecũ, faciã monumenta coronæ:
Vulcanus Veneri quam dedit illa tibi:
Dicta facit gẽmaſq; nouẽ trãſformat i ignes;
Aurea per ſtellas nunc micat illa nouem:
Sex tibi ſuſtulerit, totidẽq; remiſerit orbes:
Purpureum rapido qui uehit axe diem:
Altera graminco ſpectabis equiria campo;
Quem Tyberis curuis I latus urget aquis.
Qui tamen eiecta ſi forte tenebitur unda.

ANT. FAN. ¶MIHI iuncta uocabula ſumes ut me liberũ uocãt ita & te liberã noiabunt. MONVmẽta coronæ: Corona quæ referetur in cœlum ut monumentum amoris liberi in ariadnem non ꝙ eam Bacchus ariadnæ dederit ſed ꝙ in cœlum relaturus ſit. quam & retulit in eius gratiam. Eſt aũt monumẽtũ (Monumẽtum) quicqd in poſterũ memoriæ cã ꝓditur & qcquid ob memoriam alicuius fit:ut Fana Porticus. Carmina & ſimilia:& a monendo dictũ exiſtimatur. PER ſtellas nunc micat illa nouẽ: Seruius ſcribit ſex ſtellas eſſe quibus in cœlo corona hæc declaraẽ. alii nouem. Vnde illud eſt:inde nouem numero creſſaʒ fecere coronam Id ſignum maxime lucere cernitur: ut Hic illa eximio poſita eſt fulgore corona. Ouidius alibi Bacchi coniunx redimita corona præradiat ſtellis ſigna minora ſuis. SEX ubi ſuſtuleritq; totidemq; remiſeri orbes. iii. idus Martias iterũ Equiria celebranẽ, dicta ut (Equiria iii. idus martias) ait Varro ab equorũ curſu Eo n. die currũt in cãpo martio:cuius admirabilis magnitudo (ut inquit Strabo) currules curſus & alia equeſtria certamina expedita ſuppeditabat. Dicit autem altera equiria.quia ſupra legimus: Iamq; duæ reſtant noctes de menſe ſecundo Marſq; citos iunctis curribus urget equos. Hos ludos diximus a Romulo inſtitutos eſſe (Equiria fiebant in campo martio uel in cœlio monte Cælius ũñ dictus) Marti patri. qui (ſi forte hoc tempore:quo flumina hymbribus augeri ſolent campum martium aquæ tyberis occupaſſent) transferebantur ad Celium montem. Vnde ait Feſtus: Martialis campus in cœlio monte dicitur. ꝙ in eo equiria ſolebant fieri ſi quando aquæ tyberis campum Martium occupaſſent. Ad hunc montem uia fuit propemodum plana ut Cælius ex alto qua mons deſcendit in æquum hic ubi non plana eſt ſed prope plana uia eſt. Dictus autem eſt Cæli* (ut Feſto placet) a Cælo quodam ex hetruria qui Romulum auxilium aduerſus ſabinos præbuit & in eo domicilium habuit. Vel (ut ait Varro) a Cælio iubenno ex eadẽ ꝓuincia qui dicitur Romulo ueniſſe auxilio. poſt cuius obitum Thuſci ꝙ nimis munita loca tenerent deducti dicuntur in planũ a quibus uicus thuſcus dictus eſt.

PAV. MAR. ¶TV Mihi iuncta toro:quaſi iuncta iure iugali:nam tu mea coniunx. SVmes uocabula mihi iuncta. quæ iuncta es thalamo:eris quoq; iuncta nomine. NAM tibi mutatæ:ex humana in deam:ex mortali in immortalem. ERIT nomẽ libera.nã ut ego liber dicor.tu quoq; libera diceris. ET Faciant ſint tecum monumenta tuæ coronæ.ut tecum habeas in cœlo coronam tuam:aut ipſius memoriam:nam eius gemmæ in ſtellas transferentã Monumẽtũ eſt ut Vlpianus iuriſcõſultus inqt quod memoriæ ſeruandæ gratia exiſtit.& florenti. Monumentuʒ inquit generaliter res eſt in poſterum memoriæ cauſa prodita:in qua ſi corpus.uel reliquiæ inferuntur:fiet ſepulchrum. ſi uero nihil eorum inferatur erit monumentum memoriæ cauſa factum. QVAm coronam. VVLcanus dedit ueneri quod ſuperius diximus. ILLA tibi.nam uenus tibi dono dedit. DICTA facit.nam rettulit illam in cœlum. ET Transformat tranſmutat. NOVem gemmas quæ ſunt in coronam IN ignes.in totidẽ ſtellas ignitas. AVRea corona ex auro. MICat.lucet. PER ſtellas nouem.nã quot gẽmæ fuerant tot nunc ſũt ſtellæ numero nouem. SEX VBI ſuſtulerit tertio decimo die menſis hoc eſt tertio idus Mar. fient equiria

In campo martio prope tybrim quod ſi inundaret tibris ut ille locus aquis tegeretur:itur in coelium montẽ.ibi erunt equorũ curſus:quos multi putãt a romulo inſtitutos marti genitori. VBI poſtq̃. QVI phœbus. VEhit axe rapido: refert curru ueloci nã partem pro toto poſuit.Diem purpureum:rubicundum. SVSTulerit:eleuauit. SEX orbes:rotũditates:ſeu ſolares orbes. DIMiſerit:deorſum: miſerit:hoc eſt poſtq̃ ſexies orietur ſol & totiẽs occidit ſol.i.poſtq̃ fluxerit ſextus dies ab ipſo ortu coronæ. SPEctabis altera egria.equorũ curſus. CAmpo gramineo:in campo martio herbido.altera dixit:quia & altera fiebãt in fine februarii de quibus ſuo loco diximus. QVEm.cãpũ. TYbris urget in latus:quaſi ambit ab uno latere aqs curuis flexis & ſinuoſis.Cãp⁹ martius iuxta tybrim:ubi ſæpe fiebãt ludi & certamina circũ erãt porticus pulcherrimæ.& horti nemoroſi.In eo etiã erat Auguſti mauſoleũ & marmore candido:in uertice æneum Auguſti ſimulacrũ habẽs. QVI tñ: campus. Si forte tenebitur:occupabitur. VNDA eiecta.inundatione tyberina:nam tunc eiicitur unda a tybride. ANT. FAN.

Cælius accipiet puluerulentus equos:
Idibus eſt annæ feſtum geniale perennæ
Non procul a ripis aduena Tybri tuis:
Plæbs uenit,ac uirides paſſim diſiecta p herbas
Potat,& accũbit cũ pare quiſq; ſua:
Sub ioue pars durat,pauci tentoria ponunt:
Sub quibus e ramis frondea facta caſa eſt:
Pars ibi pro rigidis calamos ſtatuere colũnis
Deſuper extentas impoſuere togas:
Sole tamẽ,uinoq; calent,annoſq; precãtur:
Quot ſumãt cyathos,ad numerũq; bibũt
Inuenies illic,qui Neſtoris ebibat annos:

PVLuerulẽtus:Quod eo non peruenerint aquæ tyberis cãpũ Martiũ inũdãtis. IDIbus eſt annæ &c.Idibus. Martiis priuatim & publice ſacrificabaẽ Annæ perennæ ut annare perennareq; cõmode liceret ut ſcribit Macrobius.Hãc deã nõnulli Lunã eſſe credidere e cuius curſu mẽſes annũ implentes colligũtur. Alii Themim quã idẽ eſſe exiſtimabãt quod fas eſt autore.Fe.Alii annam dido ſororẽ.alii unã Atlãtidũ.Alii iſidẽ.Alii anum quandã ſuburbanã:quæ fameſcẽti plebi cũ in ſacrum montẽ ſucceſſiſſet Liba diciẽ miniſtraſſe.Quod adeo gratum plebi fuit:ut eam in dearũ numerũ referendã curauerit. Placet aũt Sylio in.viii.punicorum Annam perennam Dido ſororẽ eẽtue regniq; æneadũ germana colaẽ eliſſe:quã nymphã in aricino agro ſiue laurẽti cõſecratam a ppetuitate perennã exiſtimãt appellatã.Eius feſtũ geniale diciẽ quod plebei apud tyberim genio & uoluptati operã darẽt & cautu & potu largiore perennẽ uitam ſibi auſpicãtes. SVB ioue pars durant:Sub diuo nullis tẽtoriis nullis frõdibus tecti. AD numerũq; bibũt:mitte certaminis ſiue ludi genus fuit apud antiquos qui etiã tot calices interdum exhaurire conſueuerunt quod litteras amicarũ nomina continerent.Martialis:Næuia ſex cyathis ſemptem iuſtina bibatur.Quinq; lycas lyde quattuor ida tribus. QVI neſtoris ebibat annos: Tot calices quot annos uixiſſe diciẽ Neſtor.de quo autor alibi. Vixit annos bis centum nunc tertia uiuitur ætas.Cicero in Catone maiore: Videtis ne ut apud Homerum ſæpiſſime Neſtor de uirtutibus ſuis prædicet?tertiam enim ætatẽ iam hominum uiuebat Iuuenalis:rex Pylius magno ſi quicquam Credis Homero Exemplum uitæ fuit a cornice ſecundæ.eſt autem ætas interdum annorum triginta ut Lactantius Grammaticus & pleriq; alii ſcribunt.

Annæ perennæ feſtum idib⁹ martiis

Anna perenna

Geniale

Potandi mos apud priſcos

CAElius mons. PVLVErulentus:ſiccus ubi non fit inundatio. ACCipiat equo:& fient equiria in Coelio:qui mons ita dictus ut Varroni placet a Coelio iubenno thuſco duce nobili:qui cum ſua manu dicitur Romulo ueniſſe auxilio contra latinum regem.Hinc poſt coelio obitum: quo nimis munita loca tenerent: neq; ſine ſuſpitione eſſent:deducti dicuntur in planum:ab eis dictus uicus tuſcus.& ideo ibi Vortunum ſtare. quod is deus etruriæ: princeps de Coelianis:quia ſuſpitione liberi eſſent:traductos uolunt in eum locum:qui uocaẽ Cæliolus com cælio coniunctum.Et Pompeius ait Cælius mons dictus eſt a cælio quodam ex etruria: qui Romulo auxilium aduerſus ſabinos præbuit eoq; in eo domicilium habuit. IDIBVS EST:& ſuperius diximus autore Macrobio menſe Martio ſacrificatum iri ad Annam perennam:quo commode annaret:& perennare liceat.Poeta uero referens Anne ſacra turbam inquit in campum conuenire hæc celebraturam:& pro uitæ perennitate mero indulgere:precariq;:ut quot calices exiccarent:tot annos uiuerent.ita ut inde nemo diſcederet non ebrius:ſed quæ dea ſit Anna:uarias refert opiniones:alios putare annam ſororem dido:alios lunam:alios:themim:alios iſidem.alios pleionem:ſeu Maiam:alios annam quandam in ſuburbanis bouillis natam.Annæ autem feſtum idibus Martiis celebrabatur. IDIBVS.martiis ſcilicet hoc eſt.xv.die menſis. EST FESTVM geniale:quaſi plenum uoluptatis nam genium pro deo uoluptatis interdũ accipitur.& pro uoluptate ipſa:ut illud Acceptus geniis illa december habet. ANNAE PERENnæ:quæ commode annare & perennare facit. NON procul a ripis tuis o tybri aduena:qui aliunde aduenis:nam ex etruria.Ergo in campo martio prope tybrim fiebant ſacra geniale a plebe: PLEBS VEnit:in campum. AT Diſiecta per uirides herbas:effuſa in diuerſis locis. PASSIM aperte per gramina. POTAT,& accũbit quiſq; cum pare ſua:quiſq; bibit:& eſt cum cõiuge.aut ſocia. SVB ioue:aliqui ſub dio ſunt aliqui ſub extructorum ramorum umbra. PARS durat ſub ioue:ſub dio hoc eſt ſub aere:non ſub tectis & dios eſt Iuppiter:& horatius.Manet ſub ioue frigido uenator:teneræ coniugis immemor. PACI ponunt:erigunt. TENTOria.more militum:ut ſub tentoriis ſint. SVNT aliqui. QVIbus caſa eſt facta frondea e ramis qui caſam faciunt ex frondoſis arborum ramis. PARS eorum qui illuc conuenire. STAtuere calamos:erexere humi defixas harundines. PRO columnis rigidis:duris & firmis: IMpoſuere deſuper:ſuper columnas ipſas. TOGAS EXTentas: Toga ut Marcellus inquit. VESTIMENTum erat commune & uiris.& mulieribus:tam diurnũ quã nocturnũ dicitur a tenendo. SOLe tñ.excaleſcunt multi a in calore ſolis:q̃ exhauſto mero:ornatq; ut quot pocula deſiccauerint totidem annorum uita contingat qua

PAV. MAR.

quidem ratione multi erant qui neſtoreũ numerum ſuperarent:& ad Sybillæ numeros aſcenderent. TAmẽ calentilli. SOLE & uino:quod hauriunt. ET præcantur annos:pcibus a diis tot annos poſcunt. QVOT ſumant cyathos:quot plenos diſcernit uicini cyathos. ET Bibunt ad numerum:quia numerant quotiens bibũt ut numerum teneant. INVEnies illic:in eo campo. QVI ebibat annos neſtoris:qui totiens bibat:quot ãnos uixit neſtor ille pylius:quem uixiſſe dicũt trecẽtos annos:de quo dixit:iam tertia uiuitur ætas.

ANT. FAN. ¶ SIBylla:ſibyllæ decem fuerunt ut ſcripſit Varro. Lege Lactantium firmianum. Earuꝫ uni dilectæ ob Apolline dicitur oblatum ab eo poſcendi quod uellet arbitrium:quæ tot annos popoſcit quot harenas manibus hauſiſſet. Hanc eſſe nonnulli Cumæam uolunt:quæ fuit lõge ante bellum troianum ac uixiſſe dicitur roma regibus ſeruiẽte Eſt autem hoc loco figura hypbole. Quis enim tot calices hauſerit uno die quot annos uixiſſe Sibylla dicitur. Quicquid didicere theatris: carmina in theatris audita & cohærentia uoluptati cui nunc inter uina uulgus indulget. CVM redeunt:e campo martio ubi largius poti ebrietatem contraxerunt. FORTunatos:quibus uina omnem tristitiam abſtulerunt. PRæbuit æneas:& cauſam mortis & enſeꝫ:ipſa ſua dido concidit icta manu. Fabulantur quidẽ poetæ qđ ob æneæ diſceſſum Dido ſtructa pyra gladio incubeit:ideq; etiã canunt Carthaginem paulo poſt excidium troiæ conditam eſſe ſed (ut ſcribit Iuſtinus) Hiarbas decem pœnorum pricipibus acceſſitis Dido nuptias ſub belli denũciatione petiit:quæ pyra in ultima parte urbis extructa uelut placatura Sichæi manes hoſtiis cæſis eam conſcẽdit & gladio uitam finiuit. Garthago autem condita eſt lxxii. annis antequam roma.

PAV. MAR. ¶ QVOD ſit facta ſibylla per calices ſuos:quot etiam annos ſibyllæ adequarit:hoc ob Cumæaꝫ dictum: quæ fuerit longe ante troiana bella:& uixerit:ut a multis aſſerit ad romanorum uſq; regum tempora. Nam in metamorphoſi ipſa æneæ refert uiciſſe ſeptẽ ſecula:ſupõictură quæ annos.ccc. Sibyllà dicitur:qſi dei mens:hoc eſt cõſiliũ. ILLIC & cantãt:canũt qđ in theatris audiuere cani:agitãt.& excutiũt manus uelut eſt mos ebrioꝝ:& ſaltãt depoſitis parũper poculis. ET cantãt illic:in cãpo. QVIcquid didicere theatris:nã carmina adhũc uſum cõpoſita:ſed ea q̃ in theatris didicere.cũ recitatæ ſunt fabulæ. THEatrũ:ſpectaculũ a θεάομαι:qđ eſt uideo. ET iactãt:ut ebrii ſolẽt. MANus faciles ad ſua uerba:nã eas ad cantũ agitãt. ET ducũt iunctas choreas:ſaltationes a χορεύω:qđ eſt ſalto. Virg. PARS pedibus plaudũt choreas & carmina dicũt. Syllabaq; media ad placituꝫ ponit.ut ẽt in eo uerſu immemores noſtri feſtas duxere choreas: POSito cratere:depoſito parũper poculo. ET amica culta:ornata. SALtat diſſu co.paſſis crinibus. CVM redeũt:e cãpo domũ. TITVbant:tremẽti & incõſtanti paſſu incedũt:nã ebrii redeũtes eũt titubãtes:& firmare paſſum nequeũt. Et ſunt ſpectacula uulgi:qa ab omni multitudine ſpectãtur. Et turba obuia:q̃ illis redeũtibus occurrit. Vocat fortunatos:appellat eos fœlices.quia quoad ebrii ſunt nec bona:nec mala diſcernũt:nec cupiditate ulla:nec ambitione mouenť. OCcurrit nuper mihi põpa:turba ebrioꝝ redeũtiũ & in ordinẽ incedẽtiũ facta eſt mihi obuia. VISA Eſt digna relatu.digna quæ referť. ANNus pota:ebria uetula:quæ multũ potauerat. TRAhebat ſenem potũ:ebriũ:Iucũdũ erat ſpectaculũ cum ebria ebrium duceret. POtus:in utrãq; accipitur ſignificationem:& pro eo qui potauerit:ut hic:& pro eo quod potauerit.ut inferius. Clauiger & tanto eſt albula pota deo. QVAE tñ:ſed quæ dea ſit anna.quoniam uariæ ſunt opiniones:ego omnes referam. TAmen quæ dea ſit. hæc quæ Anna perenna dicitur. QVOniã fabula erratur.incerta eſt & uaria referť. RVMoribus:incertis relationibus. NVLla:fabula.ſ.eſt. TEGenda uelanda. MEO ꝓpoſito:ex inſtituto meo.qa de omnibus agam. Arſerat acturus de Anna ſorore Dido ab ipſius morte dido incipit:imitatus in hoc Virgilium:qui dixit eam ſibi necem conſciuiſſe ob amorem æneæ:qđ falſum eſt.nam non ob æneam ſed ſeruatam pudicitiam. Cum ab hiarba rege præmeretur:cogerentq; eam ciues illi ſe tradere:extructa pyra ſe ipſam interemit. OCCVpata eſt ea extincta Carthago ab Hiarba: fugit inde Anna.poſtq; longos errores uenit in Laurentinum litus:ubi agnita ab ænea benigna ſuſcepta eſt: commendataq; lauiniæ. Sed cum illa putaret adductam ſibi pellicem.parauerat Annæ inſidias. QVAE quidem per gentem ab umbra ſororis munita diffugit.raptaque eſt a Numicio amne. cum poſtea inquireretur. fertur eleuaſſe caput.dixiſſeque ſe in nympham mutatam. & annam perennam uocari. DIDO MISERABilis.digna commiſeratione. ARSERAT ignis.hoc eſt amore æneæ.ut apud Virgilium. Vritur infœlix dido. ARSERAt. regiis extructis.lignorum congerie compoſita. IO SVA FATa.in ſuam mortem.arſerat ergo duplici igne.& amore & igne rogali nam extruxit pyram qua eſſet aduertendum cadauer. Deinde gladio incubuit: & in ea pyra cremata eſt. ET IGNIS SST Compoſitus hoc eſt cinis qui ex cremato cadauere ſuperfluit eſt in urna reconditus. ET ERAT hoc breue carmen in marmore tumuli hoc exiguum epigramma inſcriptũ eſt tumulo.

Quod ſit per calices facta Sibylla ſuos:
Illic & cantãt quicquid didicere theatris:
Et iactant faciles ad ſua uerba manus:
Et ducunt poſito iunctas cratere choreas
Cultaq; diffuſis ſaltat amica comis:
Cũ redeũt titubãt, & ſunt ſpectacula uulgi
Et fortunatos obuia turba uocat:
Occurrit, nuper uiſa eſt mihi digna relatu
Pompa, ſenem potum pota trahebat anus:
Quæ tñ hæc dea ſit, qm̃ rumoribus errat:
Fabula propoſito nulla tenenda meo:
Arſerat æneæ dido miſerabilis igne:
Arſerat extructis in ſua fata rogis: mẽ
Cõpoſituſq; cinis, cumuliq; ĩ marmore car
Hoc breue quod moriẽs ipſa reliquit erat:
Præbuit æneas, & cauſam mortis, & enſem
Ipſa ſua dido concidit uſa manu:
Protinus iuadũt numidæ ſine uindice regnũ:

QVOD.carmen. IPSA moriens reliquit alludit ad illud q̄ in heroidibus prius fecerat cū in epiſtola ad æneam dido ita dicat. NEC conſumpta rogis inſcribar heliſſa ſychei hoc tamen in tumuli marmore carmen erit. & ſubſequuntur hi duo uerſus.quos etiam appoſuit. AENeas præbuit & cām mortis.quia fugiēs fuit illi cauſa ut ſeipſam confoderet. ET enſem:ꝓbuit cām:& ꝓbuit inſtrumētū:nā reliquit enſem:quo ſe illa cōfecit. IPSa dido cōcidit:extīcta eſt. VSA ſua manu:ad ſeipſam extinguēdā. PROtinus iuadūt:extincta didone aphri duce Hiarba carthaginē occupāt. Tyrii uero oēs in fugā cōuerſi ſunt. NVMIdæ:ſpeciem pro genere poſuit:hoc eſt ipſi aphri.Numidia uero pars aphricæ:iter Tingitanā & Carthaginēſem regionem. INVAdunt:adoriuntur:& occupāt. REGnū carthaginis.ſ. SINE uindice:quaſi cū nullus eſſet uindex qui iniuriā propulſaret:qm̄ Regina erat extincta:& alii reges non erant qui regnum tuerentur.

Et potitur capta maurus hiarba domo:
Seq; memor ſpretū thalamis tñ iquit eliſſæ
En ego quem totiēs reppullit illa fruor:
Diffugiūt Tyrii quo quēq; agit error ut olī:
Amiſſo dubiæ rege uagantur apes:
Tertia nudatas acceperat area meſſes
Inq; cauos ierant tertia muſta lacus:
Pellit ānna domo lachrymāſq; ſororia linq̄t
Mœnia:germanæ iuſta dat ante ſuæ:
Mixta bibūt molles lachrimis unguēta fauil
Vertice libatas accipiūtq; comas: læ
Terq; uale dixit:cineres ter ad ora relatos
Preſſit & eſt illi uiſa ſubeſſe ſoror:
Nacta ratē cōiteſq; fugæ pede labit aequo:
Mœnia reſpiciēs dulce ſororis opus:
Fertilis eſt melite ſterili uicina coſcyræ
Inſula quam libici uerberat unda freti:
Hāc petit hoſpitio regis confiſa uetuſto:

MAVrus hiarba:rex Mauritaniæ q̄ puīcia eſt aphricæ ad occidētē & fretū gaditanū.Sed idē & numidiæ regnū obtinuit q̄ ab occaſu ad mauritaniā extēdit ab ortu ad Syrtes unde regio carthaginēſis incipit. EIVS incolæ numidæ quaſi nomades a p mutādis pabulis appellātur.Hūc regē Virg Getulū uocat:ut captat ducat gentilis hiarbas. TERtia nudatas.deſcriptio tpis poetica a meſſibus & uindemia. FAVIllæ cineres Didus unguēta & annæ diſceſſuræ lachrymas bibūt. PEDE labitur equo:pſpera utit nauigatione donec ad Melitam peruētum eſt. EST aūt pes funis quo tēdit uelū autore Seruio.Seneca:In medea nūc plato pede trāuerſos captare notos. FERTilis eſt melite.melita inſula uñ melitæos canes dictos eē callimachus putat inter corcyrā & illyricum eſt:ut Ply ſcribit Strabo iminere inqt Pachino melitam uñ melitæi canes exportātur.Sed ſciēdū & ſamothraciā(ut autor eſt idē geographus)olim melitā dictā. Cæterū melita de qua nūc agimus in aphricā uerſa eſt. quēadmodū & coſyra teſtibus Plynio Pōponio & diodoro. Vñ.Quidſubiūgit.Quā lybici uerberat uñ freti. ET Hiarba maurus:nā & Numidarum rex erat.& maurorū:uel ut Euſtachius inquit Mazicorū. Mauri i extrema ad oceanū libya iuxta fretū colūnarū:ut Stra.inquit.Hi ut Criſpus aſſerit a medis originem traxere:ſed corrupere uocabulū libes:& pro medis mauros dixere. POTit capta domo:diuus regia.& memor:hiarbas. SE ſpretū:fuiſſe prius quē in cōiugē dido noluerat. Vñ & Virg.nō ante tyro deſpectus:hiarbas. INQuit tñ En ego quē illa:dido. TOTiens repulit:qa totiēs ſpreuit:& in cōiugē nō admiſit. FRVor:nūc. THAlamis toro. Heliſſæ:didus quæ ut Euſtathius inqt heliſſa nominata eſt:& ab aliis Annā quoq; uocatā dicit:ſed ubi carchedona cōdidit dido dicta ē.Carchedona uero uocauit urbē a ſe cōditā a carchedone uero phœnice. Sed ab aphris Carthago dicta eſt:q̄ ſonat lingua punica noua urbs. Tyrii:q ſequūti erāt heliſſam a Tyro urbe phœniciæ. QVO quēq; agit error:quo unūquēq; fuga duxit. VT olī:aliqñ. VAGant:uagātes errāt. DVBiæ amiſſo rege cū regē amiſerint:dubiæ tūc ſūt apes quē potiſſimū ſequāt regē.Ply.iqt.Apes rēp.& cōſilia priuati:& duces gregati.& qd̄ maxie miꝝ ē mores hēre ſemp: duce ꝓhenſo totū agmē teneri Amiſſo delabri migrareq; ad alios.Eſſe utiq; ſine rege nō poſſe. TERtia nudatas tertio anno poſt mortē eliſſæ:& occupatā ab Hiarba carthaginē:pulſa ē & Anna.q̄ lachrymās iuſta ſorori ſoluit: ſolutoq; ſupremo munere fugit. TERtia area:in qua terātur fruges. ACCeperat meſſes nudatas:frumēta e paleis excuſſa:& ita nudatas:qa frumēta ipſa nudata ter in area. ET tertia muſta ierāt in nouos cados:hoc inquit ꝑterierat.iā tertia meſſis:& tertia uindemia.Et ex his tertiū ānū indicat. ANNA pellit domo.Carthagine. ET lachrymās relinqt mœnia ſororia:urbē a ſorore cōditā. DAT ante iuſta.ſuæ germanæ:facit exequas:ſorori ſic iuſta ſoluit. FAVillæ molles bibūt unguēta mixta lachrymis:ſpargit unguēto cineres lachrymas imiſcēs. Ideo molles fauillas dixit: qa unguēto & lachrymis miſcebātur:aut fundebāt:uel molles qa dulces ſorori. ET accipiūt.ipſæ fauillæ. COMAs libata:excerptos crines. VERtice:e capite ānæ. TER dixit uale:ſicut moris eſt extremo loco dicere. TER preſſit cineres.ter cōplexus ē urnā ubi erāt cōditi. RELatos ad ora:qa ter oſculatus eſt. ET ſoror.Dido. EST uiſa ſubeſſe.qa uiſa ē.Annæ Dido ſentire piū officiū:& ſubeſſe. NACTA ratem.ubi nauem repperit. ET Comites fugæ:qui eam in fuga ſequerētur. LiABitur equo pede:nō hoc referendum ad pedes eius:quia non dicitur proprie labi pedibus.ſed incedere. SED Referas ad nauem annam ferentem quæ pedibus caret & æque omnis mouetur:& proprie labitur.Aut equo pede pro equatis omnium pedibus remigium in uerrendo mari:aut in trahenda podia:ſeu erigendis malis nauium. Vnde Virgilius in quinto æneidos.Vna omnes facere pedem: SIC LABITVR.anna ſua naui. EQVO PEde.equatis omnium nautarum pedibus. RESPIciens mœniam carthaginis ſcilicet. DVLCE.etiam eo tempore illi. OPVS SORoris.quod dido ſoror eſtruxit. FERtilis eſt melite.fugiens anna melitem uenit ſuſceptaq; hoſpitio a Batto rege. Qui audita & morte heliſſæ.& ipſius annæ calamitate commiſeratus. omnia ei obtulit. ſed ſeruare non po-

ANT. FAN.
Hiarbas Numidæ
pes
Melita
Melitæi
Coſura
Battus rex
PAV. MAR.

bat:Pygmalione ſororem inſequēte. MELite ē iſula fertilis:hæc iſola eſt in lybico mari:iter Siciliā & aphricam diſtās a pachino ſiciliæ .lx.milia paſſuū:quo ſpacio nos ipſi in eā iſulā traiecimus:nec eo anno q fuit.M cccc.lxviii. a natali dominico erat fertilis pp ſiccitatē.Quatrienio.n.itegro aqs pluuus caruerat:fertile tn ſolū hēt cū aquaſ Ex ea portabātur Catelli:quos meliteos uocabāt.Cuius rei meminit Strabo lib.vi. VICIna coſyræ ſterili:co3 fertilis ſit melite coſyra ſterilis eſt.Inſula quidē ē in eodē mari:quæ & olim:& nūc Gozus dicit.Regnabat i melite Battus.quē uolūt aliqui eundē eſſe:qui & cyrenas in aphryca cōdiderit.Cyrni regis Therrannis inſulæ filius: cuius meminit Trogus. QVAM:inſulā. VERberat unda freti Lybici:cum in mari lybico ſit:libycis pulſatus fluctibus. HANC:inſulam. PETit:anna. CONfiſa ueteſto hoſpitio regis:fiduciā habens in antiquo hoſpitio Batti:& fuerant aliquando hoſpitia inter eos mutua:& alter alteri auxilio fuerat.

Hoſpes opum diues rex ibi battus erat:
Qui poſtq̄ didicit caſus utriuſq; ſororis:
Hæc inquit tellus quantulacūq; tua eſt:
Et tamē hoſpitij ſeruaſſet ad ultima munus:
Sed timuit magnas pygmalionis opes:
Signa recēſebat bis ſol ſua, tertius ibat
Annus, & exilio terra paranda noua eſt:
Frater, adeſt belloq; petit, rex arma peroſus
Nos ſumus imbelles tu fuge ſoſpes ait:
Iuſſa facit:uentoq; ratem cōmittit & undis:
Aſperior quo uis æquore frater erat:
Eſt prope piſcoſos lapidoſi crathidis amnes:
Paruus ager:Cameren incola turba uocat:
Illuc curſus erat:nec longius affuit inde:
Quam quātū nouies mittere funda pōt:
Vela cadunt prio, & dubia librātur ab aura:
Fundite remigio nauita dixit aquas:
Dumq; parant torto ſubducere carbaſa lino:
Percutitur rapido puppis adunca noto:
Inq; patēs æquor fruſtra pugnāte magiſtro:

ANT. FAN. ¶REX ibi battus erat:De hoc Sylius: Battus cyrenē molli tum forte fouebat impio mitis batt⁹ lachrymaſq; dediſſe caſibus humanis facilis.Idē poeta uult annam a batto nō in melita ſed in oppido Cyrene exceptā fuiſſe Lege principiū.viii.libri punicoꝝ.Iuſtinus cyrenē a Batto cōditā tradit eūq; ſic dictū pp linguæ obligationem. SED timuit magnas Pygmaleonis opes q annæ iminebat exitio ut Ferre p equor exitiū miseræ iā pygmalliona docebat.Hic Annæ & Didus frater fuit. NOS ſumus imbelles:qui te armis tueri aduerſus fratrē nō poſſumus. Crathidis:erat his fluuius eſt Galabriæ:de quo ipſe alibi:Crathis & hinc ſybaris nr̄is cōterminus oris Electro ſimiles faciūt auroq; capillos. CAmeren incola turba uocat.i.quē.Eſt aūt Camerē agri ꝓpriū nomē ad hoſtia Crathidis.Quidam cremerem legunt. TORto lino:funibus quibus uela deducuntur:his laxatis his adductis ut hodie uidere licet.

PAV. MAR. ¶REX ibi hoſpes:qui eā ſuſcepit hoſpitio. ERAT battus diues opū:opibus abūdās. QVI rex poſtq̄ didicit: audiit ab ipſa anna. CASus utriuſq; ſororis: & heliſſæ miſerabilē exitū:& Annæ calamitatem. INQuit hæc tellus:melitea. QVANtulacūq; tua eſt:licet tenuæ ſit regnū:pōt tuo arbitrio uti. SED tñ ſeruaſſet ad ultima uſq; ad finē. MVNus hoſpitij:qd̄ illi obtulerat. SED timuit magnas opes Pygmaleōis:timuit īgētes pygmalionis uires Qui iā ſororē annā inſequebat. SIGna recēſebat.Iam fluxerant duo anni:ex quo e carthagine fugitiua:eratq; tertius:cū iſequēte pygmalione magna claſſe:rex illam a ſe dimiſit.Rurſuſq; illa miſerrima ſe fugæ credidit. SOL recēſebat:remunerabat. BIS ſua ſigna xii.illa:q ſunt in zodiaco:per quæ it & redit annū cōſiciēs.cōfecerat iā bis illud ſpatiū. TERtius ānus ibat & noua terra ē parāda exilio:cogit illa:noua loca q̄rere ad exulādū. ADEſt frater:Pygmalion:q eā iſequebant. DE pygmalione latius in prio æneidos referet.nō inſiſtimus in eo. ET Petit annā. Bello:illaturus.bellū apud quē cūq; fuiſſet. REX:bathus. Peroſus bella:odio habēs bella. AIT nos ſumus ibelles:nō apti ad bellū. TV Fuge ſoſpes:fuge nūc incolumis:antequā maiorē facias iacturā. IVSSa anna. FVgit & cōmittit ratem uēto & undis:hoc eſt mari uētis agitato. FRAter pygmaleon. ERAT illi aſperior quouis æquore aſpera:& turbita erāt illa maria. Sed oī aſpior ac truculētior mari erat frater.Eſt ꝓpe:uertit āna fugiēs prorā in calabriā:cū eēnt ꝓpe Cratiſ fluuiū:depoſitis uelis Nautæ rēis iſurrexere:ut portui ſubirēt:a tēpeſtate re.ecti ſūt. Eſt pu⁹ ager ꝓpe amnes cratidis ꝓpe cratī fluuiū.LApidoſi:qa ex apēninis labēs p ſaxa fluuit.Cratis fluui⁹ ē achiuoꝝ:herodoto teſte, quo ut idē ait q i italia fluui⁹ ſic cognoīatus ē nomē accepit.Eſtq; fluuius calabriæ in ora reginoꝝ.De quo i met. Cratis & hinc Sybaris nr̄is cōterminus oris Electro ſimiles faciūt auroq; capillos & Ply.in eodē quoq; ponit cratim. ACCola turba.q incolit ripas cratidis. VOCat:ipm agrum. CAMeren.nā ꝓpe cratum pau⁹ erat ager camere appellatus:quo prorā anna uerterat:Nec accipias ꝓ cametina ſicula.nē lōge diſtat.Eſt.n.camarina iter pachinū & lybeū in ſicilia. ILLVC erat curſus:ibi curſū direxerāt nautæ.Nec lōgius abfuit:anna non magis diſtabat. INDE ab eo agro. QVAm quātū pōt mittere funda nouies poſſet qs ſaxū eiaculari funda. VEla cadūt ut mox ē nautaꝝ cū ꝓpe portū ſūt. VELA depoſūt:& remis icūbūt. DIXit nauita: un⁹ e nautis aut ipſe nauis rector. FINdite aqs remigio.iā remis fluctus uertite:& in portū tendite. CVMq; parāt:inituri portū a uēto repellunt.notus.n.eos magno impetu adorſus p mediū fretū anguſtū in patentius æquor impulit.cū nimiuſ inualeſceret tēpeſtas. MAre ipm a ꝓfunditate uerſum in miſerā cimbā ſæuiebat. DVM nautæ parāt ſubducere:remouere ex antemnis. CARbaſa:uela. TORto lino:aut pro torti linī:nā linea uela aut torto uoluto.Nā inuoluūtur uela cū reponūtur. AVT torto lino.rotans ſeu obuerſis antēnis:ubi linea uelāt erāt:quo facilius deponerēt. PVPpis adūca curua:percutit radio noto celeri & furioſo meridionales uenti turbine:uerū ſi nūc notū acciperemus nūc qui flat e medio ſpatio inter auſtrum & eurum:quē nautæ Syrocchon uocāt:recte dictū eēt

nam plurimus inflat in illius freti fauces:ergo ratem ipſam per medium fretum in patentiores aquarum cāpos ille turbo tranſtulit. FERtur:rapitur. IN Equor patens:in apertum & ſpacioſum mare. FRVſtra pugnante:in caſum reluctante & retinente. MAGiſtro:gubernatore nauis.

Fertur,& ex oculis uiſa refugit humus:
Aſſiliūt fluctus,imoq; a gurgite pōtus
Vertitur,& canas alueus haurit aquas:
Vincit̄ ars uēto,nec iā moderator habenis
Vtitur,ac uotis is quoq; poſcit opem:
Iactatur tumidas exul phœniſſa per undas:
Humidaq; appoſita lumina ueſte tegit:
Tūc primū dido fœlix eſt dicta ſorori:
Et quæcūq; aliquā corpore preſſit humū:
Ducitur ad laurēs ingēti flamine littus
Pupis,& expoſitis omnibus hauſta perit:
Iam pius æneas regno,nataq; latini
Auctus erat populos miſcueratque duos:
Littore dotali ſolo comitatus achate
Secretum nudo dum pede carpit iter:
Aſpicit errantem nec credere ſuſtinet annam
Eſſe:quid in latios illa ueniret agros:
Dum ſecum æneas anna ē exclamat achates
At nomē uultus ſuſtulit illa ſuos:
Heu fugiat,qd agat,quos terræ q̄rat hiatus
Ante oculos miſeræ fata ſororis erāt:
Senſit & alloquitur trepidā cythereius heros
Flet tamē admonitu mortis eliſſa tuæ:
Anna p hāc iuro quā quōdā audire ſolebas
Tellurem fato proſperiore dari:
Perq; deos comites hac nuper ſede locatos
Sæpe me as illos increpuiſſe moras:
Nec timui de morte tamē, metus abſuit iſte
Hei mihi credibili fortior illa fuit:
Nē refer,aſpexi non illo corpore digna
Vulnera tartareas auſus adire domos:

¶VISA refugit humus:dum nauis a uento repelleret in mare terra refugere uiſa eſt.HABenis per Metaphoram ſiue tranſlationem temonem accipimus. PHœniſſa:anna a phœnicia quæ regio a phœnice nomen accepis. TVNC primum dico phœlix eſt dicta ſoror:Sic æneas apud Virg.O terq; quaterq; beati quis ante ora patrum Troiæ ſub mœnibus altis contigit oppetere. EXPoſitis omnibus hauſta perit:perit quidē nauis ſed anna & cæteri qui in ea fuerunt incolumes terræ redditi ſunt. POPulos miſcueratq; duos:ſcribit Strabo æneaȝ una cum anchiſæ patre & Aſcanio filio:qui & Iulus & Euryleon dictus eſt teſte Dionyſio laurentū applicuiſſe, ac non longe ab oſtia oppidulum ædificaſſe.Deinde uero aduētantem Latinum regem aborigenum qui tunc loca ubi nunc Roma eſt incolebant cum ænea ſocietatē iniſſe aduerſus finitimos Rutulos:ac Latinum in pugna cecidiſſe:& uictorē æneā adeptum imperium ſuos etiaȝ latinos appellaſſe.Licet enim uicti uictorum nomina accipiant æneas tamen ut fauorem latii ſibi conciliaret Latinum nomen non ſolum uictis non ſuſtulit ſed etiam romanis impoſuit. DOTAli:quia a latino rege regnum acceperat æneas dotem Lauiniæ. DVM SEcum æneas dcest dicit uel cogitat quid illa uenıret in latium. QTOS terræ queras hiatus:ne uideat æneaȝ cuius cauſa perierat ſoror. ANNa per hanc iuro:æneas ſui diſceſſus cauſam in deos reiicit ut excuſet ſe apud annam. PER q; deos comites:per deos penates quos æneas lauinii collocauit. CREdibili fortior illa fuit:fortior q̄ credi potuit quæ ſeipſaȝ interfecit. Vnde dido uocata eſt q; nomen phœnicum lingua uiraginem ſignificat. NE REfer:quoniam anna uidebatur æneæ relatura didus ſororis interitum. ANT. FAN. Dido uiragine ſignificat

¶ET Humus uiſa:quam prius uiderant. REFugit ex oculis:qui iam lōgius eos impulerat uentus. FLVctus aſſiliūt:unde attolluntur magno turbine. PONtus uertitur:eruitur. IMO gurgite.quaſi ab imo fundo. ET alueus:curua nauis ad aluei ſimilitudinem. HAVrit canas aquas haurit undas quæ tum maxime caneſcunt:cuȝ uentis aguntur. Vincitur ars:iam nihil poterat rebus cōſulere rector nauis ſua arte:uertit ſe in tanto periculo ad uota.Agitur per tumidos fluctus infœlix anna.tegebat q; oculos ne irruentes undas inſpiceret. ARS nautica VINcitur uento uentorum impetu.NEC iam moderator:rector nauis. VTitur habenis:per tranſlationē ab equis:qui habenis reguntur.Ille iam temone non regit ratem AT Votis utebat̄ HIS quoq;:uotis. POſcit opem:a diis ipſis. Phœniſſa exul.Anna a phœnicia ſic & Vir.Hūc phœniſſa tenet dido:ſicut dicimus Creſſam:threiſſam:uel treiſſam:ciliſſam:ſic & phœniſſam. IACtatur.ut illud terris iactatus & alto. PER undas tumidas:per mare & tumidum:& turbulentum. TEGit lumina oculos. VESTE humida:aquis reſperſa. OPPOſita:ipſis oculis ne uideret periculum. TVM primū:fœlicē ſororē extinctā.& quæcūq; e uita migraſſet appellabat:p̄ſertim q̄bus tū tellure ſolida mori cōtigiſſet:quoniā fluctibus nō iactarētur. Demū appulere laurētī:litori ubi periit nauis.Expoſitis tñ his qui in ea erant ſoſpitibus in terrā TVM primū dido eſt dicta fœlix ſorori.appellauerat prius īfœlicē:q; ſibi mortē cōſciuerat.ſed tū primū fœlicē dixit.q̄m̄ e uita migrauerat. IAM pius æneas:eo tpe quo anna illuc appellabat æneas in latio regnabat.Venerat.n.ad ſedes fatales ubi urbē cōdidit.q̄ a latini regis filia lauinia quā inito cū rege fœdere in uxorē accipit lauiniā appellauit.Populūq; ſuū latinū appellari uoluit.Prio tñ anno ſolis troianis imparuit. Deide extincto latino ſimul & hoſte turno i eadē pugna accepit regnū ſoceri imiſcuitq; ſimul troianos & latinos. & utriſq; imperauit Eo igitur tpe cū per litus deambularet annam aſpexit. IAM pius æne.erat auctus re.auxerat imperium ſuum:nam præter illud quod ipſe conſtituit ſoceri regnum erat aſſecutus.Et nata lauinia qua in coniugem acce-

perat. ET Miſ.ſimul iunxerat. DVOS populos latinum & troianum. DVM ipſe comitatus ſolo achate:ut
Virg.Imitet uno comitatus achate:qui perpetuus comes illi datur. Verũ achate Home.meminit. Sed ab aliqui-
bus ab achaos quod eſt cura & moleſtia:& deductum nomẽ putaſ ită æneæ perpetuo adiungitur:ac ſi curam re
giam ſignificaret:q cura regũ ſemper ſit cõmunis. Achates etiã præcioſi lapidis nomen eſt.Solino & Ply.teſti-
bus:quem lapidem ſicilia in ripis achatis fluminis primum dedit:ſed poſtea alibi quoq compertus.nam & pyr-
rum regem hunc in anulo habuiſſe dicunt.Detinentes nouem muſarum effigies non artificioſas.ſed naturales &
apollinem ipſum cum lyra.ita diſcurrentibus macolis auto.Ply.ut muſis quoq ſingulis ſua redderẽtur inſignia.
DVM igitur æneas comitatus ſolo achate carpit iter ſecretum quaſi dum incedit remotis aliis omnibus.
NVDO pe.& quod pedes:& quod nudis pedibus incedebat. LITore do.quod illi pro dote lauiniæ contige-
rat. ASPicit annam er.quæ per litus errabat. NEC cre.lu.non poteſt credere eam eſſe.Quid illa ueniret in la
tios:agros dicebat hunc ſecum ad quid illa nunc in latium ueniret. DVM ſe:æne.ea uerba diceret. ACHA tes
ex.an.eſt:agnouit & eam eſſe clamauit. ILLa:anna. SV Stulit ſu.uul.ad no.cum audiſſet nomen ſuum ab aliis
proferri:eleuauit uultum & oculos ut intueretur. HEV fu.cum æneam agnouiſſet:quod facere debuiſſet fuge-
re & quo. QVid ag.quos hiatus terræ quærat:quam uoraginem:quam dehiſcentem tellurem requirat:quo
ſe deiiciat. FATa ſo.mors heliſſæ miſeræ. ERAnt an.oc.cum primum uidit æneam:uenit in mentem lachry-
mabile ſororis fatum quæ æneæ cauſa ſibi mortem conſciuerat. SENſit:æneas cognouit:& pudorem & dolo-
rem ac metum illius. ET he.cy.æneas uir excellens cythereæ ueneris filius.Nam cytherea dicta eſt uenus a cy-
thera urbe in quam concha delata eſt:ut Fe.inquit. ET al.tre timentem annam. FLET tamen:æneas. O h.
liſſa:dido.Admonitu:recordatione. MORtis tuæ.nõ potuit continere lachrymas cum primum recordatus ẽ
acerbiſſimi caſus illius. ANNA per hanc:æneas uult depcari culpam ſui abſceſſus:quo illam ad necem impulit.
Iurat ſe fuiſſe a diis coactum qui moras in carthagine increpabant:nec potuiſſe ſibi perſuadere futurum ut illa ſe
extingueret.referri uulnera non cupit quoniam apud inferos uidit:offert deinde ipſi annæ emeritæ omnia quæ
in regno latino ſunt.Anna iuro per hanc tellurem:per terram italicam. QVAM:tu. QVOndã cum cartha
gine eſſem. SOlebas au.a nobis.ſ. DARi mihi.fa.proſpe.fœlitiore. IVRo per deos co.per ueſtam & deos
penates:quos mecum e troia tuli. LOCatos nuper:paulo ante collocatos. HAC ſe.lauinii & recte locatos di-
xit:quia per longa tempora alio transferri:aut locari non ſunt paſſi.Nam cum aſcanius albam condidiſſet:tran
ſtuliſſetq illuc deos:noctu redire lauinium. IVRO igitur.per deos.illos deos. SEPE incre.mo. obiurgaſſe &
accuſaſſe nimie tarditatis.Sic excuſans ſe de fuga culpam in deos refert.NEC ti.de mo.non timuit tantũ illi ma-
li quod ſe ipſam trucidaret. ISTE me mortis.ſ. ABFVit a me quia id de illa non metuebam. HeI mi.cũ mi
ſeratione dictum: ILLA iu.for.cre hoc eſt maioris animi q̃ credi potuiſſe:cum morte ſibi conſciuerit. NE RE-
fer non referas aliquid de eius morte:quoniam mihi omnia nota:Nam ſi illa referret:dolorem & lachrymas re
fricaret. ASPexi uul.non di.il.cor.quæ corpus illud pulcherrimum non merebatur. AVSus adire domos tar
tareas:aſpexi inquam ego qui auſus ſum ad inferos deſcendere.De quo in ſexto æneidorum in eo loco. Quas
inter phœniſſa recens a uulnere dido. Errabat ſilua in magna:quam troius heros.Vt primum iuxta ſtetit:agno
uitq per umbram obſcuram:& reliqua. At tu.anna.

At tu ſeu ratio te noſtris appulit oris
Siue deus,regni commoda carpe mei:
Multa tibi memores nil nõ debemus eliſſe
Nomine grata tuo grata ſororis eris:
Talia dicẽti(neq enim ſpes altera reſtat)
Credidit:errores expoſuitq ſuos:
Vtq domũ intrauit tyrios induta paratus
Incipit æneas cætera turba ſilet:
Hãc tibi cur tradã pia cauſa lauinia cõiunx
Eſt mihi:cõſumpſi naufragus huius opes
Orta tyro ẽ,regnumq libica poſſedit i ora
Quã p̃cor ut charæ more ſororis ames
Omnia p̃mittit,falſumq lauinia uulnus
Mẽte p̃mit tacita:diſſimulatq metus
Donaq cũ uideat p̃ter ſua lumina ferri
Multa:tñ mitti clam quoq multa putat:
Nõ habet exactũ quid agat furialiter odit
Et parat inſidias & cupit ulta mori:
Nox erat,ante thorũ uiſa eſt aſtare ſororis

ANT. FAN. ❡SEV rõ te.no.ap.o.ſi.de.ſiue conſulto huc ueneris ſi-
ue te aliquit numen impulerit. CREdidit:uel ſe com-
miſit ſi accuſatiuum ſubaudias uel fidem adhibuit. PIA
cauſa:ne lauiniã adductam pellicem ſuſpicetur. NAM
habet exa.quid agat.nondum exquiſitũ habet qua pœ-
na annã afficiat:ſed tãto eã odio proſequitur ut mori cu
piat dum perdat q̃ pellicem putat.

PAV. MAR. ❡SBV ratio.ap.te no oris. ſiue aliqua ratione factum.
quod conſulte:& induſtria ad nos ueneris. SIVE deus
ſiue aliquid numẽ ut caſus te huc egerit. CARpe con.
re.mei.quaſi fuere cõmodis omnibus mei regni: & om
nia carpe q̃ ad commodum:& uſum tuum fluit. NOS
me.oſtendit gratitudinem animi. Nam memor eſt ac-
cepti beneficii. DEBemus mul.ti.cum fueris de nobis
benemerita. NIL non de.he.tibi multa Sed heliſſæ de
bemus omnia.Etenim cum ita loquimur non nihil ali
ud ſignificat.Cũ uero poſtponimus non ſignificat om-
ne magis.n.poſt poſitũ nõ ſignificare facit.quã ante poſi
tum ideo hic nil nõ debemus.i. omnia debemus. ERis
gra.no.tuo:qa tibi multum debeo. ERIS gra.no. ſo.
ho eſt heliſſæ cui omnia debeo. TAlia di cre.anna cõ-
miſit ſe æneæ:qui ita oia offerebat.Et expo.ſu.er. quem
admodum e carthagine pulſa mari iactata tandem illuc
appullerit.Neq n.reſtat alte.ſpes.nihil aliud uſq̃ erat:un
de opem ſperare poſſit:neq alterum erat conſilium:ni
ſi ut æneæ ſe crederet ſibi munifice regnum offerenti.

VTq; do.ubi æneæ domum ingreſſa eſt.eam ille coniugi commēdauit:dicebatq; ſe ex officio facere: nā bona illius abſumpſerat:equum eſt ut aliquā uicē referat. VT:poſtq̄. ANNA indu.ty.da.ueſtes & ornatus phœniſſos.Nam tyros in phœnicia eſt:ut alias diximus. INTrauit do.regiam æneæ. INCipit æn.cæpit loqui. CAEtera tur.ſilet:& recte loquente enim rege tacent alii.O lauinia rō cā pi.honeſta & officioſa. EST mi.cur.tra.ti.hanc:cur annam tibi & tuæ fidei commēdē.Vtitur officio cōmeodationis.nā arguit ab equitate rei:& exponit meritum & dignitatē.nā poſſediſſe regnū dicit:ut plura ſint quibus uideatur id iure facere. EGO nau.cum naufragium feciſſem in mari lybico. CONſumpſi opes huius:quia diu fuerat carthagine cum omni claſſe:& illam ibi refecerat opibus ipſius:& ſororis.Et dido apud Virgilium eiectum littore egentem Excepi & regni demēs in parte locaui. ORTA:nata.Tyro.eſt. POSſedit re.in ora ly.tyria eſt genere.Sed regnum habuit in aphrycæ ora:Quam ames præcor more caræ ſororis:proſequaris eam amore:& beniuolētia:ac ſi eſſet ſoror. OMnia annuit ille ſe oia facturā cōprimit tū dolorē. TIMebat.n.nec eēt ea pro pellice adducta. LAVinia pro.omnia quæ.ſ.æneas iuſſerat. PRAEmit.cōprimit. MENte ta.ſecreta. VVLnus fal.dolorem intimū:iniuſtū.Nō enī iuſte dolebat.Sic falſum uulnus:quia nō uera:ſed falſa cauſa. ET diſ.me.occultat:& nō palam oſtendit ut eſt illud.Spē uultu ſimulat:pmit altū corde dolorē. DOnaq; cū:lauinia cū uideret aperte ab ænea aū annā mitti munera.Exiſtimabat lōge plura mitti occulte.Cōcepit igitur in illā maximū odiū & inſidias quoq; parauit. CVm uideat palā:aperti: FERri ad annā. MVLta dona:ab ænea miſſa. PRAEter ſua lu.iuxta ſuos oculos:ut apud Vir.pter uada feruida uexit. PVTat.exiſtimat. CLAm.quoq; etiā occulte. MITti mul.dona.ſ. NON habet:lauini.ſ.adhuc. EXActū:diligēter exquiſitū. QVid agat:in hoſpitā. ODI ſu nō habet nūc quid aliud agat ſiſectatur magno odio. FVRia aliter:uero iquit quia nō iuſto:ſed a furiis iniecto. ET pa.inſi.quibus hoſpitā perdat. ET Cu.mo.ul.cū pellicem illam exiſtimaret.ulciſci uolebat iniuriam:& ulta mortē nō curat.dum prius illā interimat. NOx erat:noctu per quietem:uiſa eſt admoneri a ſorore.ut fugeret & cum fores uento crepuiſſent putauit illa hoſtes adeſſe.Exiliit.& fuge ſeſe cōmiſit. ERAT nox ui.eſt:dido ſanguinolēta:plena ſanguine.naz ſ entus noia ſignificant plenitudinem:ut opulētus plenus opibus.Si ſomnolētus plenus ſomno. COMa ſqa.fœdatis crinibus. ASTare,ante tho.ſo.ante cubiculum ipſius annæ. DICere:eſt ēt ſic uiſa dicere. FFF Vge:o ſoror accelera hanc fugam. NE du.quaſi nihil uerearis. FVGe te.mœ.mœſtitiam allaturum. SVB uer quaſi in fine uerborū illi⁹. AVRA.uentus iuppiter cōmouit. FORes qrulas ſtridulas.nā fores cubiculi crepuere:putauit hoſtes adeſſe. EXIliit:e ſtrato.ſ. ET VE au.quæ pauore nō retardaret. ILLinc:de ipſo cubiculo. IACIT deiicit ſe. SVPer ſe.hoc eſt de feneſtra:ut eſt illud Virg.Multa ſuper priamo rogitās ſuper hectore multa:hoc eſt de priamo & de hectore. ILLE timor quem conceperat ex crepitu ianuarum.fecerat audacem ad fugā.ſ. ET rapit cū metu:timebat qdē illa:& cū eo timore rapit:quaſi raptum fuga pcipitat. VElata:cohoperta.

Squalenti dido ſanguinolēta coma:
Effuge ne dubita mœſtū ſoror effuge tectū
Sub uerbū quærulas impulit aura fores:
Exilit,& uelox illuc ſuper auſa feneſtra
Se iacit,audacem fecerat ille timor
Cumq; metu rapit,tunica,uelata recincta
Currit,ut:auditis territa damna lupis
Corniger hāc tūidis rapuiſſe numici⁹ undis
Creditur,& ſtagnis occuluiſſe ſuis:
Sydonis interea magno clamore per agros
Quæritur,apparent ſigna notæq; pedum:
Vētū erat ad ripas,inerant ueſtigia ripis
Suſtinuit tacitas cōſcius amnis aquas:
Ipſa loq uiſa ē,placidi ſum nympha numici
Amne perenne latens,anna perēna uocor:
Protinus erratis læti ueſcunt in agris
Et celebrant largo ſeq; diemq; mero:
Sūt qbus hæc luna ē,qa mēſibus ipleat ānū

¶TVNIca uelata recincta:qd angustia tpis nō uidebat pati ut tunicam cingeret. CORniger hanc tumidis rapuiſſe numicius undis credit fluui⁹ celeber morte eneæ ut Littus adit laurens ubi tectus arundine ſerbit in freta flumineis uicina numicius undis hūc iubet æneæ quæcūq; obnoxia morti abluere. SVStinuit aquas. ut annæ uerba exaudiri poſſent ſuſtinuit aquas & tacitas reddidit. AMne perenne latēs:anna(ut diximus)a ppetuitate perenna dicta exiſtimat nō pro perenne.i.ppetuo in numicio lateat. LAEti ueſcūtur in agris:læti qd adepti eēnt quaſi peculiarē deam cœperunt ueſci epulis & genio idulgere:qd romāi poſtea imitati ſunt. QVia menſibus impleat annum.ſunt qui annā cui in annum ius eē uidetur lunam exiſtimant cuius menſes colligūtur quibus annus impletur. ANT. FAN. Numicius Perennā anna a perpetuitate dicta

¶TVNIca recincta.incincta tunica ueſtis lōga ſine manicis. CVRrit.fugiens e lauinio. VT dāma territa:i q̄ territa eſt. AVDitis lupis.cū audierit luporum ululatus: aut ſtrepitū inſequentiū dāmæ ex generibus caprarum ſunt:ſed ſilueſtres.ut Ply.inquit.Subdit:Dāmæ māſueſcunt raro cū feræ dici non iure poſſunt.Cōplura nāq; ſunt nec plācita:nec fera:ſed media inter utrūq;:ut in uolucribus hyrūdines.& reliqua. CORniger:fugientē Annā numicius amnis rapuit.Factaq; eſt nympha.Numicius flu.qui labitur ex aricina ſilua per laurentē agrū ubi ſubmerſum æneā dicunt. COR niger:omnes enī amnes cornua habere dicuntur.ET Virg.Cornigerum tybrim uocat heſperidum aquaz regnatorem. CREditur rapuiſſe hanc annam. AQVis tumidis:nam tunc erat auctus hymbribus:ideo tumidis cum paruus ſit flu. ET occuluiſſe.occultaſſe. STAgnis ſuis.aquis tūc ſtagnātibus. Sydonis:cū fugiſſe annam conſtaret:miſſi ſunt qui eam inquirerent:inuenire ueſtigia:non tamē illā. SYDOnis:anna a ſydone urbe phœniciæ. QVAEritur interea dum illa eēt in amne. PER agros: latinos. PAV. MAR.

MAGno clamore:clamabant annam:ut illa audiret. APPArent ſigna & notæ pedum:hoc eſt ipſa ueſtigia: VENtum erat.qui inquirebant. VENere ad ripas amnis.Numicius undarum fluentium ſonitus compeſcuit annaq; loqui cœpit dicens ſe in nympham eē demutatam:uocariq; Anna perennam illi qui uocem exaudiuere: celebrauere diem mœro. INDemos originem cœpit. ERA Tuentum:iam uenerant:qui quærebant. AD ripas:numicii. INErant ueſtigia ripis:erant notæ pedum in ripa fluminea. AMNis conſcius:numicius.qui eam rapuerat. SVStinuit aquas tacitas:ne fluentes immurmurarent:quo uox Annæ loquuntur audiri poſſet undis tacentibus. IPSA:Anna iam nympha uiſa eſt loqui.& ita dicere. SVM:ego. NYMpha:dea. PLAcidi numici:quaſi nolite me ulterius quærere.nam in nympham huius amnis conuerſa ſum. LATens:ego. AMne perenne:perpetuo delitens in hoc flu. VOCor anna perenna:a perenni aquarum lapſu.Sic annorum dea a perenni temporum fluxu PROtinus ueſcuntur:qui eam quæſierant:audita uoce læti. VEScunt in agris erratis: per quos errauerant eam quærentes.Et celebrant ſe & diem largo mœro:reddunt ſe celebres ebrietate:celebrem diem:quia lætum:& pompa frequentem. SVNT quibus:hactenus de Anna iydonia:nunc alias opiniões refert: alios ſcilicet putaſſe Annam perennam eſſe lunam ea ratione:cum ipſa menſes efficiat:& ex menſibus annus cõſtet.uidetur & ipſam anno uuoq; dominari:ſic. ET annam perennam uocari.Alii dixere Themin:quæ Diodo. teſte cœli & terræ filia:diuinandi artem:& ſacra cultuſq; deorum introduxiſſe dicitur. Et Apollo quidem traditur:cum eſſet reſponſa daturus Themim conſulere ſolitum tanq̃ diuinandi artis inuentricẽ: hæc ille: cumq; illa ſacra & cultus deorum introduxiſſet:aſſignatur illi annorum ratio:q; ea ad anni rationem digeſſiſſet.Sic & anna perenna uocatur.Multi Iſim uetuſtiſſimam ægiptiorum deam putauerunt:q; ea quæ leges ægyptiis dederat.annum quoq; ciuilem illis conſtituit.Sic & anna dicta.Sunt igitur aliqui QVIbus hæc.Anna perenna eſt luna: aliqui qui lunam eſſe putant. QVIA impleat:perficiat annum menſibus. PARS putat Themin:quæ in parnaſo oracula reddebat.De quo Lucanus cum regna themis tripodaſq; teneret.

Pars themin inachiã pars putat eẽ bouẽ:
Inuenies qui te nymphen atlantida dicant:
Teq; ioui primos anna dediſſe cibos:
Hæc quoq; quã referã nr̃as puenit ad aures:
Fama:nec a ueri diſſidet illa fide:
Plæbs uetus & nullis ẽt tunc tuta tribunis
Fugit.& in ſacri uertice montis erat:
Iam quoq; quẽ ſecũ tulerãt,defecerat illis
Victus, & humanis uſibus apta ceres:
Orta ſuburbanis quædã fuit anna bouillis:
Pauper, ſed multæ ſedulitatis anus:
Illa leui mitra canos incincta capillos:

¶PARS themin:Themin deam putabant(autore Fe.
ANT. FAN. ſto)quæ præciperet hominibus id petere quod fas eſſet
themis eamq; id eſſe exiſtimabant quod fas eſt.Eam cœli & terræ filiam dicunt teſte Diodoro:quam uoluntnon ſolũ diuinandi artẽ inueniſſe ſed ſacra & deorũ cultus:quos uidemus per annum fuiſſe digeſtos. INAchiam pars Putat eẽ bouẽ:Iſidem quæ Io fuit Inachi filia & Romæ culta eſt:ut Nos rom ana tuam in templo accœpimus Iſim. NYMphen atlantida:unam e filiabus atlãtis quã uolunt iouis fuiſſe nutricẽ montis: IN Sacri uertice mõtis erat:ſacer mons(autore Feſto)trans anienem fluuiũ
Sacer mons ultra tertiũ miliariũ appellatur quia ioui fuerat cõſecratus.In eum ſeceſſiſſe plæbem Liuius ſcribit libro ſecũdo primæ decadis ſicinio quodam autore cũ a patribus diſſideret:cuius animis delinitis oratione. Menenii agrippe regreſſus in urbem omnibus tribuni plebis creati ſũt
Victus Nota eſt hiſtoria. Defecerat illis uictus: uictus nomen
Bouillæ, aliud quoq; ſignificat q̃ quæ nobis æſui ſunt. Hic per uictum panem accipimus.Vnde autor ſubiũgit. Et humanis uſibus apta ceres.Bis enim idem dicit more poetarum. ORTA ſuburbanis quædã fuit anna bouillis:Bouillæ ſunt non longe ab urbe ac Lauinio in agro Labicano inter Ariciam uidelicet & Romam.Aſconius poſtera die occurrit ei circa horam nonã clodi⁹: paulo ultra bouillas rediens ab Aricia.Perſius.Accedo bouillas cliuũq; ad uirbi.Hũc locũ ſuburbanũ eẽ ex Suetonio quoq; colligimus qui ait decuriones municipiorum & coloniaſ Auguſti corpus a Nola bouillas uſq; deportaſſe:a bouillis uero equeſtrẽ ordinẽ ſuſcepiſſe. urbiq; intuliſſe: q̃uis hic nõnulli campaniæ bouillas accipiunt quod nobis nõ placet. LEVI mitra canos incincta capillos: hoc geſta-
Mitra men lydorum fuit & phrigum quo & meretrices utebantur:ut ite quibus grata eſt picta lupa barbara mitra. & uiri molles ut mœnia mentum mitra crinemq; madentem ſubnixus Propriæ autem(ut inquit Seruius)eſt pilleus incuruus e quo pendebat buccarum tegmen.de quo Hero. Aſſirii capita crinita habentes mitris redimiũt.
PAV. MAR. ¶PARS putat eẽ bouem inachiam:hoc eſt Iſidem quæ prius Io dicebat Inachi regis argiuorum filiam. a quo & inachis flu quæ uiolata ab ioue mutata:deinde in uaccam:cũ diu erraſſet in ægiptũ. Tandem uenit ubi reſtituta illi priore forma Iſis appellata eſt:& Oſiridi iouis filio nupſit.Sed de Iſide & Oſiride aliter a Diodoro & Plutar.referuntur inuenies & alios.Qui dicant te nimphen atlãtida te pleiouem a lantis coniugem:nam cum νυμφη apud græcos ſponſa ſit:ſponſam atlantis intelligũt formato patronymico ab ipſo uiro aliqui intelligũt nympham atlantis filiam Maiam q; id a Mercurio filio aſſecuta ſit:ut pro dea annorum coleretur.Et te anna dediſſe ioui primos cibos & inuenies o anna qui te nutricem iouis eſſe dicant.Nam cum primis annis iouem paueris. te annam perennam uocauere de nutricibus iouis dictum eſt ſuperius. HAEC quoq; refert & aliam opinionẽ quam ueriorem eẽ aſſerit. HAEC etiam. FAMA:ipſius rei quam referam:mox exponam. PERuenit ad noſtras aures.Nec diſſidet illa.A fide ueri non diſcrepat a fide.nam aliquid ueritatis habet.Plebs uetus. plebs cũ propter nexos ob æs alienum a patribus ſeceſſiſſet autore Sicinio in montem ſacrum qui ut Liui.& Dion. referunt non longe ab urbe eſt iuxta anienem flu.deficiente plebi uictu in eo mõte quædam anna e bouillis liba illi

ſubminiſtrabat.recōciliata poſtea ſenatui plebe oratione Menenii agrippæ: ſtatuam annæ erexere:& ex eo pro dea coli cœpta eſt. VETVS plebs:antiquus po.ro. Etiam tum tura nullis tribunis:ad ea uſq; tempora nonduȝ creatis ex plebe tribunis ad eius defenſionem:nam tum primum creati ſunt. FVGit & erat in uertice montis ſacri quo ſeceſſerat ſacer mons:ut Pomp.inquit Trans anienem flu.ultra tertium miliarium appellatur: quia Ioui fuerat conſecratus:& tria milia paſſuum etiam Liui.diſtare oſtendit. IAM QVOq; uictus:res ad uictum facientes. Verum ut Vlpia.de uer.ſigni.ait Victus uerbo continentur:quæ eſui potui: cultuiq; corporis: quæq; ad uiuendum homini neceſſaria ſunt:ueſtem quoq; uictus habere uicem Labeo ait. Cæteraq; quibus iuuandi curādiq; corporis noſtri gratia utimur:ea appellatione ſignificātur. Inſtratum omne ueſtimentū continetur. Quod ſinciatur labeo ait. Neq; enim dubiuȝ eſt quin ſtrāgula ueſtis ſit omne pallium:periſtroma in uictum ergo ueſtē accipiemus. Sed poeta uictum poſuit pro rebus ad æſum pertinentibus. DEFEcerat illis. plebeis. QVEM ſecum tulerant:cum ex urbe ſeceſſerat & defecerat. CEREs:panis cuius uſum Ceres tradit. APTA uſibus humanis:quæ cōuenit uſui humanæ uitæ. FVIT quædam anna orta:nata. Bouillis ſuburbanis:quæ erant in ſuburbano. NAM duæ fuerunt bouillæ. ALTErum in latio oppidum prope lauinium:de quo hic agitur. Alterum in campaniam prope ſinueſſam. PAVPER:illa anna. Sed anus multe ſedulitatis: diligentiæ & iduſtriæ ILLA:anna bouilla: INCINCTA capillos canos.ſeniles. MITRA leui:innexos habebat illa crines mitra lydarum mulierum more.

Fingebat tremula ruſtica liba manu:
Atq; ita per populum fumātia mane ſolebat
Diuidere,hæc populo copia grata fuit:
Pace domi facta ſignum poſuere perenne:
Quod ſibi defectis illa ferebat opem:
Nūc mihi cur cātēt ſupeſt obſcæna puellæ:
Dicere,nam coeunt,certaq; proba canūt:
Nuper erat dea facta,uenit gradiuus ad ānā
Et cum ſeducta talia uerba refert:
Mēſe meo coleris,iūxi mea tēpora tecum.
Pēdet ab officio ſpes mihi magna tuo:
Armiger armigere correpꝰ amore mineruæ
Vror,& hoc longo tempore uulnus alo:
Effice dii ſtudio ſimiles coeamus in unum:

¶FINGEBAT:formabat.ut figuli e ludo diuerſa fingentes. Significat & alia uerbum fingo. Sed effingere eſt ad alterius formam aliquid fingere unde effigies dictæ PACE domi facta Oratione Menenii agrippæ. Lege Liuium. NVNC mihi cur cantet ſupereſt obſcœna puellæ dicere:Canebantur a puellis iocoſa quædam & obſcena in feſto annæ quod hæc dea martem intentum rebꝰ Veneris eluſiſſet. PENdet ab officio ſpes mihi magna tuo:Artificioſum exordium. Oſtendit enim ſupra qualis in Annam fuerit ut beniuolam redderet.nunc cū ſuā ſpem ab ea pendere ſubiungit orare uidetur ſibi ut auxilio ſit & auget beniuolentiam. — ANT. FAN. Effingere

¶FINGEbat:componebat. MANV tremula. ſenili trementi. LIBA ruſtica:qualia ruri fiunt. DE libo primo diximus. ATq; ita ſolebat diuidere:ea liba. PER populum:per plebem ipſam. FVMANtia mane.calida:& ob id fumantia: cum e furno eximeret. HAEC copia.abundantia liborum: licet exigua eſſe. FVIT grata populo:plebi.cui libis uictuȝ ſuggerebat Pace domi facta:ubi recōciliata eſt plebs patribus per meneniū Agrippam:de quo Liuius ita inquit:Placuit igitur oratorem ad plebem mitti:Menenium Agrippam facunduȝ uirum. Et quod inde oriundus erat plebi Carum. Intromiſſus in caſtra:priſco illo dicēdi & horrido modo nihil aliud quā hoc narraſſet fertur tempore quo in homine:non ut nunc omnia in unum conſentiebant:ſed ſingulis membris ſuum cuiq; conſilium ſuus ſermo fuerat:indignatas reliquas partes ſua cura:ſuo labore: ac miniſterio uentri omnia quæri uentrem in medio quietum nihil aliud quam datis uoluptatibus frui conſpiraſſe inde ne manus ad os cibum ferrent:nec opus acciperet datum:nec dentes conficerent. Hac ira dum uentrem fame domare uellent.ipſa una membra:totumq; corpus ad extremam tabem ueniſſe. INDE apparuiſſe uentris quoq; ad ſegne miniſterim eſſe nec magis aliquam alere eum reddentem in omnes corporis partes. HVNC Quo uiuimus:uigemuſq; diuiſumq; pariter in uenas maturum:confecto cibo:ſanguinem comparando hinc:quam inteſtina corporis ſeditio ſimilis eēt ire plebis in partes flexiſſe mentes hominum. AGI deinde de concordia cœptum:conceſſumq; in conditiones ut plebis ſui magiſtratus eēnt ſacroſancti:quibus auxilii latio aduerſus conſules eēt. NEVE cui patrum capere eum magiſtratum liceret. ITA tribuni plebei creati duo. C. Licinius & L. Albinus. HI Tres collegas ſibi creauerunt. IN His Sicinium fuiſſe ſeditionis autorem. DE Duobus qui fuerunt.minus conuenit. SVNT qui duos in ſacro monte creatos tribunos eē dicant. Ibi ſacratam legem latam p ſeceſſionem plebis &c. Ergo ubi facta eſt pax. Poſuere ſignum annæ perennæ:erexit populus illi ſtatuā. QVod illa fiebat ſibi opem:ſuccumbebat libris in ea rerum penuria ipſis. DEFectis:cum iam defeciſſent cibi propter meritum illius populus gratus ſtatuam erexit. NVNC mihi:in his feſtis Annæ obſceni quidam luſus referebantur:cum uerbis quoq; obſcenis:eam poeta cauſam affert:q; ubi anna relata eſt in deos Mars eius operam petiit ad Pallada conciliandam:cuius amore tenebatur:q; illa ſe facturam promiſiſſet:retulit poſtea ſe illam tandē exoraſſe:& amatorem quodam ioco deluſit.de quo paulo poſt. NVNC ſuper eſt.reſtat mihi dicere. cur puellæ cantent obſcœna.turpia quod eo turpius.cum puellæ canerent. NAM coeunt.ſimul ipſæ puellæ. ET Canunt certa probra.uituperatione digna. NVPER:paulo ante.Erat facta dea.erat Anna relata in deos. GRAdiuus Mars de quo ſuperius. VENit ad annam. ET Facit talia uerba.ita loquitur. CVM ſeducta.cum anna ab illis ſemota. COLEris meo menſe.quia celebratur tuum menſe Martio. IVNxi mea tempora tecum. quaſi feci — PAV. MAR.

menſem meum tibi eſſe commone iunxi enim tecum tempora ut tuæ feriæ ſint eo menſe qui mihi ſacratus: & artificioſe arguit ab hac coniunctione ut uideatur illa debere id agere ut illi opem præſtet iure neceſſitudinis. MAGNA ſpes mihi pendet ab officio tuo:quaſi plurimum ſpero in tua ſedulitate. EGO AR miger:qui armis & belli præſum. VROR COR reptus amore mineruæ armigeræ:quaſi uehementer amo pallada: quæ bellis præeſt quemadmodum ego:ut in principio huius libri diximus ipſe uides manibus peragi fera bella mineruæ. Sic nunc armiferam mineruam uocat. ET in longo tempore alo uulnus.a Virgi.accepit uulnus alit uenis: & hoc ideo dictum:quod quanto magis in ea cura ſumus:magis augetur amor. EFFIce id:ud effectū reddas. VT dii ſimiles ſtudio:quaſi qui in eodem officio uerſemur. COEAmus in unum.coniugamur. CVM enim par ſit noſtrum nomen:quia ego armifer illa armifera conueniens eſt:ut ſimul quoq; coniungamur. O COMis: o benigna anus. HAEPARTES:hæc officia:quaſi dare operam ut ſimul coeamus.

Conueniunt partes hæ,tibi comis anus:
Dixerat,illa deum promiſſo ludit inani.
Et ſtultam dubia ſpem trahit uſq; mora:
Sepius inſtanti mandata peregimus inquit:
Euicta eſt precibus uix dedit illa manus:
Credit amās,thalamoſq; parat,deducit illū
Anna tegens uultus,ut noua nupta ſuos:
Oſcula ſumpturus ſubito mars aſpicit annā
Nunc pudor cluſum,nunc ſubit ira deum:
Ludit amatorem charæ noua diua mineruæ
Ne res hac ueneri gratior ulla fuit:
Inde ioci ueteres,obſcenaq; uerba canentur
Et iuuat hanc magno uerba dediſſe deo:
¶ Præteritur9 erā gladios in principe fixos:
Cum ſica caſtis ueſta loquuta focis:

ANT. FAN. ¶ CONVEniunt partes hæ tibi: Tuum eſt talia tractare quæ anus es. STVLTAM ſpem: Quia non erat ſperandum fore ut pallas abiecta prudentia flecteretur ad Venerem: SAEpius inſtanti: Vrgenti annam ut mandata perageret. PRAECibus uix dedit illa manus Bene uix ut res ueriſimilis uideretur. EST AVTEm metaphora. TEGENS uultus: Flameo.Lucanus: Nō timidum nuptæ leuiter tectura pudorem Lutea demiſſos uelarunt flammea uultus. VENErit: Quā MAars cognouit ut Primus adulterium Veneris cum Marte putatur hic uidiſſe deus. VERBA dediſſe: Decipiſſet nam uerba dare eſt decipere.PRAEteriturus eram gladios in principe fixos: Idibus Martiis iulius Cæſar in pōpeii curia tribus & uiginti uulneribus confoſus eſt: teſtibus Suetonio & Plutarcho: licent & ſint qui tertio idus eum interfectum dicant. Curiam in qua occiſus eſt obſtrui placuit ut ſcribit idē Suetonius iduſq; Martias parricidium nominari: quibus ferūt uatem prædixiſſe Cæſari ut diſcrimen præcaueret: qui cum i ſenatum iret uati dixiſſe traditur idus Martias aduenisse: cui uates uenere quidem ſed nondum præteriere reſpondit. Eundem cædis locum a Pompeio ante theatrum dedicatum accepimus Cæſaremq; ad baſim imaginis Pompeii a conſpiratoribus interfectū: quam eius cruor magna ex parte reſperſit: poſtea uero in deorum numerum relatum non ore modo decernentium ſed opinione uulgi: ſi quidem ludis quos ei conſecratos hæres Auguſtus edebat ſtella crinita per ſeptem dies continuos fulſit: quam eſſe animam Cæſaris crediderunt. Lege Suetonium & Plutarchum in Cæſare. Item Appianum: quoniam,(ut ſæpe dixi)nobis omnia referre non placet. Cæſar idus Martias ſibi ferales notauit Scorpionis occaſu.

PAV. MAR. ¶ CONVENIVNT tibi:quia anus es.& ſedula tuum eſt efficere. DIXERAT illa deum: deludebat anna martem. At cum nimium urgeret: rettulit ſe palladis animum inflexiſſe: paratamq; eſſe ad coniugium. Cumq; illa pararet nuptias: deducitur ad eum anna uelata luteo flameo tanquam noua nupta & cum illa eſſet eam obſculaturus: cognouit ſe ab illa deluſum. HAEC igitur erant: quæ in feſtis Annæ referebantur. DIXFRAT: ergo mars. ILLA: anna. LVDIT deludit. DEVM promiſſo inani: uacuo ſine effectu: quia non ſeruabat promiſſa. ET TRAHIT: protrahit. VSq; ſemper ſpem ſtultam. ſtulti martis: nam ſtultum erat illud ſperare de de pallade. MORA dubia: incerta: dicebat enim ſe obtemperaturam: ſed tempora protrahebat. INQVIT inſtanti ſepius.cum ſepius & uehementius ille inſtaret dixit. PEREGimus mandata. tua ſcilicet. ET VICta eſt præcibus: tandem exoraui. VIX DEDit illa manus.quaſi uix dedit fidem: ita prius repugnabat: ut uix uinci potuerit. AVT dedit uictas manus: per tranſlationem ab his qui in ipſo prælio capiuntur. qui uictas manus porrigunt. AMANS.mars. CREDit pallada ſcilicet uictam. ET PARAT Thalamos.nuptias. Nam thalamus thorus iugalis eſt: ut alias Dictum. Deducitur,illuc ad martem. Anna tegēs uultus ſuos: flameo ſcilicet. VT NOVA NVpta. ut moris eſt cum noua nupta ad uirum ducitur: de quo Luca. in ſecundo pharſaliæ. Non timidum nupte leuiter tectura pudorem Lutea demiſſos uelarūt Flaminia uultus. Flameo enim.ut Pom. inquit amicitur nubens boni cauſa.q; eo aſſidue utebatur Flaminia.ideſt flaminis uxor: cui non licebat facere diuortium. Et eodem modo tegebatur nupta Flameo: ut perpetuo cum uiro manerent. Attigit in hoc,romanum morem poeta. Mars ſumpturus oſcula: cum uellet eam oſculari. SVBITO aſpicit: annam. detecto enim uultu aſpicit & cognoſcit illam. NVNC pudor nunc ira ſubit eluſum deum. nunc pudebat illius ignominiæ: q; ab ea eſſet deluſus: nunc ira excandeſcebat. NOVA diua: quæ nuperrime facta es dea. LVdis amatorem caræ mineruæ: deludis matrem qui mineruā amat. Nec ulla res fuit hac ueneri gratior. nihil potuit eē Veneri gratius q̄ martē cū quo aliq̄n recubuit ab Anna eē deluſum. INde ioci ueteres.qui in campo martio referuntur. ET canentur dicta

obſcoena:turpia: ET iuuat delectat ſpectatores. HANC annam. DEdiſſe uerba:hoc eſt eluſiſſe: ſeu decepiſſe:nam dare uerba decipere eſt:ut apud Teren. Cui dare uerba difficile eſt. MAgno deo:marti:hæc in feſtis annæ referebantur. PRæteriturus eram:idi.mar.C.Cæſar interfectus eſt:& ea quidem dies parricidium nominabatur:nec ſenatus unquam cogebatur in tantæ cædis mœſtitiam:Erat hoc præteriturus poeta:ne forte refricaret lachrymas:monitus tamẽ a ueſta:cuius ſacerdos fuerat Cæſar:ne uerteretur:nam & cœlo receptus eſt Cæſar:& de coniuratis ſupplicium ſumptum. De eius morte in epitomate Liui.lib.cxvi.ſic habetur Cæſar ex hiſpania quintum triumphum egit:& cum multi:q̃maximiq; honores ei a ſenatu decreti eſſent inter quos ut pater patriæ appellaretur:& ſacroſanctus:ac dictator in perpetuum eſſet inuidiæ cauſam aduerſus eum præſtiterunt: q; ſenatu deferente hos honores:cum ante ædem ueneris genitricis ſederet:minime aſſurrexit.Et q; M.Anto. collega ſuo inter lupercos currente:diadema capiti ſuo impoſitum in ſella repoſuit.Et quod Epidio marullo: & Cæſereo flauo tribunis plebis inuidia:& tanq̃ regnum affectanti mentibus poteſtas abrogata eſt. Ex his cauſis conſpiratione in eum facta:cuius capita fuerunt:Marcus Brutus &.C.Trebonius:& Caſſius:& ex Cæſaris partibus.D.Brutus in curia Pompeii occiſus eſt uigintitribus uulneribus:occupatumq; ab interfectoribus eius Capitolium obliuione deinde cædis eius a ſenatu decreta:Obſidibus Antonii & Lepidi liberis acceptis coniurati a Capitolio deſcenderunt. Teſtamento Cæſaris hæres ex parte dimidia inſtitutus eſt. C.Octauius ex ſorore nepos:& in nomen adoptatus. Cæſaris corpus:cum in campum martium ferretur a plebe ante roſtra crematũ eſt. Dictaturæ honos in perpetuum ſublatus eſt. Et Tranquillus cum de hoc eodem agit:& acceſſiſſe in ſenatum dicit ſic proſequitur. Aſſidentem conſpirati ſpecie officii circũſteterunt. Illicoq; Cimber Tullius:qui primas partes ſuſceperat:quaſi aliquid rogaturus propius acceſſit. Rennuentiq;:& geſtu in aliud tempus differenti.ab utroq; humero togam apprendit. Deinde clamantem. Iſta quidem uis eſt: Alter Caſſius aduerſum uulnerat Paulum infra iugulum: Cæſar Caſſii brachium arrepto graphio traiecit. Conatuſq; proſilire alio uulnere tardatus eſt. Vtque animaduertit undiq; ſe ſtrictis pugionibus peti toga caput obuoluit: Simul ſiniſtra manu ſinum ad ima crura deduxit:quo honeſtius caderet:etiam inferiore corporis parte uelato. Atq; ita tribus & uiginti plagis cõfoſſus eſt. Vno modo ad primum ictum gemitu ſine uoce edito. Et ſi tradiderunt quidam Marco Bruto irruenti dixiſſe: και σὺ εἶ ἐκεῖνος καὶ σὺ τέκνον. Exanimis diffugientibus cunctis aliquãdiu iacuit:donec lecticæ impoſitum dependente brachio tres ſeruuli domum retulerunt. Hæc ille qui plures quoq; honores ei in morte collatos refert ſi quis hyſtoriam cumulatiorem cupit perlegat Plutarchum: & Apianum cum Appianus nominatim etiã referat coniuratos omnes. Sed q; in deorum numerum relatus ſit ita idem Tranquil. inquit. Periit.vi.& quinquageſimo ætatis anno:atq; in deorum numerum relatus eſt: non ore modo decernentium: ſed & perſuaſione uulgi: ſiquidem ludis quos primo conſecratos ei hæres Auguſtus edebat ſtella crinita per ſeptem continuos dies fulſit. Exoriens circa undecimam horam. Creditumque eſt animam eſſe Cæſaris in cœlum recepti: & hac de cauſa ſimulachro eius in uertice additur ſtella. Curiam in qua occiſus eſt obſtrui placuit. Idusq; Martias parricidium nominari. Ac ne unquam eo die ſenatus cogeretur: percuſſorum autem fere: neq; triennio quiſquam amplius ſuperuixit: neq; ſua morte defunctus eſt. DAMNATI omnes: alius alio caſu periit. pars naufragio: pars prælio. Nonnulli ſemet eodem illo pugione. quo Cæſarem uiolauerant: Sed hæc hactenus ERAM præteriturus ſilentio: ſcilicet hoc eſt non relaturus. GLADIOS fixos in principe in Cæſare: hoc eſt Cæſarem in curia trucidatum. CVM ueſta ſic locuta a caſtis focis:cum ita ex ara æterni ignis Veſta admonuit.

Ne dubita meminiſſe:meus fuit ille ſacerdos
Sacrilegæ telis me petiere manus:
Ipſa uirum rapui ſimulachraq; nuda reliqui
Quod cecidit ferro Cæſaris umbra fuit:
Ille quidem cœlo poſitus iouis atria uidet
Et tenet in magno templa dicata foro:
At quicũq; nefas auſi prohibente deorum
Numine:polluerant pontificale caput:

¶MEVS fuit ille ſacerdos: Pontifex maximus ipſe alibi: Ne ue cæde ſacerdotis flammas extinguite ueſtæ. SIMVLACHRAq; nuda reliqui. Vult coniuratis in umbram tantum Cæſaris ius fuiſſe: cum uerum Cæſarem Veſta rapuiſſet in cœlum. ET TEnet in magno templa dicata foro: Appianus: Populos cæpit interfectores eius undique conquirere funus etiam in medio foro edidit temploque conſtituto iuxta pyram ueluti deo ſacra exhibuit. Sane Auguſtus autore Plinio Venerem exeuntem e mari nobiliſſimam Apellis picturam dicauit In æde Cæſaris patris. Legimus & plebem tanto fauore mortuum Cæſarem proſecutam eſſe:ut non ſolum ad Bruti & Caſſii domum: cum facibus tetenderit: ſed ſolidam columnam.xx.pedũ lapidis numidici in foro ſtatuerit ad quã lõgo tpe ſacrificare:uota ſuſpicere. controuerſiaſq; interpoſito per Cæſarem iureiurando diſtrahere perſeuerauit. Suetonius ſcribit pro roſtris auratam ædem ad ſimulachrum Veneris genitricis collocatam. ANT. FAN.

¶NE DVBITA meminiſſe: non uerearis mentionem de eo facere. ILLe Cæſar. FVIT meus ſacerdos: nam fuit pontifex maximus: de quo plura paulo ſuperius diximus. MANVS ſacrilegæ:ſacrilegorum coniuratorum: nam ideo ſacrilegi: quia ſacra uiolarunt. nam ſacrum pontificem maximum confoderunt. PAV. MAR.

PETIERE me telis:quaſi me ipſam uulnerarunt:nam qui pontificem meum uiolarunt; in me ipſam manus iniecerunt. IPSA uirum rapui:eripui ego e manibus eorum Cæſarem: & in cœlum retuli.& reliqui ſimu

ſachra nuda.quaſi umbram ſine corpore. VMBRA Cæſaris fuit quæ cecidit ferro non fuit Cæſar: ſed eius umbra:in quam armis ſacrilegi ſæuierunt. ILLE quidem poſitus cœlo locatus inter ſydera:ut iam diximus a Et in Buc. Ecce dionei proceſſit cæſaris aſtrum. VIDIT atria Iouis:quia in cœlum:& Iouis regiam aſcendit

ET tenet templa dicata:conſecrata. IN MAgno foro:in foro romano. Et Suetonius inquit. Et pro roſtris aurata ædes ad ſimulachrum Veneris genitricis collocata. AT quicunq; auſi nefas: auſi tam indignum facinus. POLLVErant:fœdauerant:ſeu uiolauerant. CAPVT pontificale:Cæſaris pontificis. PROHIbente numine deorum: quaſi contra deorum uolūtatem.

Morte iacent merita, teſtes eſtote philippi
Et quorum ſparſis oſſibus albet humus:
Hoc op9, hæc pietas, hæc pria elemēta fuerē
Cæſaris, ulciſci iuſta per arma patrem:
Poſtea cum teneres aurora refecerit herbas
Scorpius a prima parte uidendus erit:

ANT. FAN. ¶MORTE iacent merita. C. Cæſaris genius (ut ſcribit Plutarchus) terras & maria peragrans omnes eius percuſſores inueſtigauit: quorum nemo (teſte Suetonio) triennio amplius ſuperuixit: nemo ſua morte defunctus eſt. Dānati omnes alius alio caſu perierunt pars naufragio pars prælio. Nonnulli ſemet inter quos Caſſius eodem pugione quo Cæſarem uiolauerāt interimerunt.

Philippi TESTES eſtote Philippi:oppidi nomen eſt & camporum Theſſaliæ ubi uictus eſt Brutus. Vtrūq; in eo nomine ſignificari auctor eſt Porphyrio. Nomen a Philippo rege deductum exiſtimatur. ibi Auguſtus Cæſar (ut ſcribit Plutarchus) a Bruto contra quem inſtructus erat profligatus caſtra quoq; amiſit:uixq; manus hominum effugit:ut ipſe in commentariis ſcripſit. ſomnio cuiuſdam familiarium admonitus. Caſſium uero in alio cornu ab Antonio uictus cum ignoraret Brutum uiciſſe a Pindaro liberto uolens mandanſq; occiſus eſt. Deinde iterum pugnatum eſt paucis diebus interiectis & in ea pugna uictus Brutus ſibi mortem conſciuit: cuius caput ab Auguſto Romam miſſum eſt ut ſtatuæ Iulii Cæſaris ſummitteretur. OSSIbus albet humus: Quia inſepulti ſunt. Hæc prima elementa fuerunt Cæſaris: Laudat Auguſtum a pietate qua factum eſt ut extinxerit omnes Iulii Cæſaris percuſſores: auſpicatuſq; fuerit res poſtea a ſe geſtas ultione paterna: unde marti ultori templum dedit.

Sorpi9 occidit. xvii. cal. apriles SCorpius a prima parte uidendus erit: Secundum Chaldeos loquitur Libram & Scorpium unum ſignum accipientes. De quo ait Macrobius: Scorpius totus in quo Libra eſt naturam Solis imaginatur qui hieme torpeſcit Dicit enim Libram quam faciunt Scorpionis chelæ. xvii. cal. Apriles chronice orituram. Quod fieri neceſſe eſt noctis initio cum Sol hoc tēpore propemodum in eo ſit ut Arietem ingrediatur. Sane Scorpius cum chelis. xix. ſtellis conſtare dicitur. Nec nos moueat quod diximus ſupra idibus Martiis occidere Scorpionem. Quis enim neſciat fieri poſſe: ut eodem die & chronice? Eſt autem Scorpius Martis domus. Vnde Horatius eum formidoloſum uocat: ut ſeu Libra: ſeu me Scorpius aſpicit formidoloſus. Et Virgilius ardentem: ut ipſe tibi iam brachia contrahit ardens Scorpius.

Scorpius formidoloſus

PAV. MAR. ¶IACENT morte:merita: quam meruerunt EST ote teſtes philippi. campi ubi Brutus & Caſſius princeps coniuratorum: alter ſua: alter ſerui manu confecti ſunt: & Cæſ. Octauio ultori uictoria parata. PHIlippi ciuitas eſt: ut in odis Horatii quoq; diximus: in Macedonie finibus: quæ ut Appius meminit Datos olim dicebatur: Crenida ante dati nomen appellata: eum locum Philippus ut accommodatum metatus ſuper thraces uallo ſepſit: & a ſe Philippos nuncupauit. ET quorum: & illi ſunt teſtes. QVOrum oſſibus ſparſis diffuſis. ALbet humus: nam omnes illi parricidæ mortui: & iſepulti iacuere: Sic & oſſibus inhumatis albeſcere uidebatur tellus. Hoc opus in laudem Octauii Cæſaris: qui paternam mortem ad internitionem inimicorum ultus eſt: & marti ultori ædem conſecrauit. ET Suetonius inquit: ædem marti pro ultione paterna bello philippenſi nouiſſe. Sed de hoc plura dicemus in: v. HOC fu. o. hæc ple. filii in parentem. Hæc fuerunt prima elementa Cæſa. Octauii fuere magna & pia initia rerum agendarum: quibus ad ſummum imperium promotus eſt. VLCiſci patrem: Iul. Cæ. Per iu. ar. iuſtum. n. erat ulciſci patris neceſſe illud Octauius rediens ex epyro egit: ut opem contra percuſſores patris haberet nec deſtitit: quoad omnes extinxit. POſtea cum. xvii. calen. Aprilis: hoc eſt. xvi. die prima pars Scorpionis oritur. Scorpius enim cuius prior pars quæ chelæ dicontortita ponitur ab equinoctiali circulo: ut eum ſubſtinere uideatur: ipſe autem pedibus phiulci ſubditus extrema cauda circulum hyemalem contingere uidetur: occidit autem inclinato capite. Exoritur erectus a chelis: hic habet ſtellas in his quæ chelæ dicuntur. In unaquaq; earum binas: ex quibus proxime ſunt clariores: præterea habet ī fronte ſtellas tres: quarum media eſt clariſſima. INter ſcapulas tres in uentre duas: in cauda quinq;: in acumine ipſo: quo percutere exiſtimatur duas: omnino ſunt ſtellæ decem & nouem: Scorpius ipſe propter magnitudinem membrorum in duo ſigna diuiditur quorum priorem partem libram dixerunt. Sed omnino totum ſignum hac de cauſa ſtatutum aſſignatur: Quod Orion eſt ueneratus: & in eo exercitatiſſimum ſe eſſe conſideret: dixiſſe & dianæ: & Latonæ ſe omnia quæ ex terra oriuntur occidere ualere quare terram permotam Scorpionem eduxiſſe: qui eum interficere demonſtratur. Iouem autem admiratum Scorpionem inter aſtra collocaſſe: ut ſpecies eius hominibus documento eſſet. ne quis eorum aliqua re ſibi confideret. Dianam autem propter ſtudium Orionis petiſſe a Ioue: ut illi idem beneficium daret petenti: quod terræ ultro tribuiſſet: itaq; conſtitutum: ut cū Scorpio oriatur: Orion occidat: Hæc ex Higyno. Poeta inquit eo die uidendum eſſe Scorpium mane a prima parte de coſmico eius ortu intelligere non poſſumus: nam eſt arietis: qui illis diebus oriri incipit. Ego ſic accipere uideri per ortum heliacum: in occaſu tamen: ita ut ſignificet occidentem Libram: Sic Arietis ortus indicaretur: qui Libræ oppoſitus eſt. Sed de ariete poſtea dicemus. Plinius tamen inquit Cæſarem idus

Martias ſibi ferales annotaſſe ſcorpionis occaſu. Nos uero in fine operis plura ſimul de omnibus dicemus. Cum poſtera:ſequens. AVrora refecerit:rore madefecerit. Herbas teneras Scorpius erit uidendus a prima parte:aut poſt primam partem:hoc eſt poſt chelas:ſiue a prima parte ſui ſigni eo modo:quo dictum eſt. TERtia:decimoſexto calen. apri.hoc eſt.xvii.die martii feſtũ erit bacchi quo die ad liba populus conueniebat in eius honorem:& pueri relicta prætexta uirilem togam ſumebant:profunditurq; in Bacchi laudes & in ſileni fabulãs & in togæ libere rationem:quæ omnia ſuis in locis explicabimus.

¶ Tertia poſt id9 lux ẽ celeberrima baccho
Bacche faue uati,dum tua feſta cano:
Nec referã ſemelen,ad quã niſi fulmina ſecũ
Iuppiter afferret,paruus inermis erat:
Nec puer ut poſſes maturo tempore naſci
Expletum patrio corpore matris opus:

ANT. FAN.

¶TERTIA poſt idus lux eſt celeberrima Baccho.xv. calendas Apriles Baccho ſacra fiunt quæ conſtat teſte Seruio:Iulium Cæſarem primum Romam tranſtuliſſe ut Daphni & armenias curru ſubiungere tigres inſtituit: daphnis thyaſos inducere Baccho. Dicuntur autem hec feſta. Liberalia a libero.i.Baccho qui repertor uini ideo liber dicitur:ut Feſto placet ꝙ uino uſi omnia libere loquantur:quos ebrietas petulantiores facit. Vnde illud eſt Neuii:libera lingua loquemur ludis liberalibus: licet alii a libatione liberum dictum uelint ꝙ ipſe libationem præbuerit. Alii ꝙ pro Boetiæ libertate pugnauerit. Alii a liberando dictum putent cuius ſacra (ut inquit Seruius) ad purgationem animæ pertinebant. Alii ꝙ liber & uagus ſit:nam ſecũdum Ariſto. Apollo & Liber pater unus atq; idem deus eſt:de quo ait Neuius. Hac qua Sol uagus igneas habenas immittit propius iungitq; terræ. Hinc eſt ꝙ (ut ſcribit Macrobius) in ſacris h religioſi arcani obſeruatio tenebatur:ut Sol cum in ſupero hemiſperio eſſet Apollo uocaretur:cum in infero Dionyſius quod eſt Liber pater:quem Herodotus ſcribit ubi editus eſt in lucem ab Ioue iiutum femori portatumq; in Nyſam quæ eſt ſuper ægyptum in æthiopia ubi educatus dicitur. Vnde a Ioue cuius grecus genitiuus eſt dios & Nyſa. Dionyſius dictus eſt & eius ſacra Dionyſia:ut a Baccho Bacchanalia.a Libero Liberalia. Nam orgia & trieteria a nullo huius dei nomine deducta ſunt:quorum illa nõ ſolum Liberi patris ſed deorum omnium ſacra apud græcos ſignificabant. Hæc autem a poetis trietias.i a triennio dicta ſunt:quo exacto ut ait Lactãtius Grammaticus mos fuit ea celebrari:Sane Bacchus ut quidam tradunt primus omnium ſubactis indis uictoriam reportauit:apud quos Nyſam urbem condidit teſte Iuſtino:ad quam cum Alexander macedo ueniſſet oppidanis non repugnantibus fiducia religionis Liberi patris parci iuſſit cum ſecutum ſe non tantum militiã i uerum etiam dei ueſtigia lætaretur. Eſt & Nyſa in Boetia:de qua inquit Lucanus:Bacchum q; auertere Nyſa. Item in Caria:in Lycia & Ionia. Hic deus emere & uendere inſtituit inuenitq; Diadema regum inſigne:necnon & triumphum: ut Plinius & Macrobius meminerunt: Athenienſes primi liberales ludos inſtituerunt:ut quibuſdam placet. Scythæ autem (ut ſcribit Herodotus) Græcis probo dederunt Baccanalium conſuetudinem negantes eſſe credibile deũ inueniſſe quo homines ad dementiam adigerentur Aegyptii Baccho porcum mactabant:alii hircum:ut dixim9 ſupra:eidem maiores noſtri ſacrima.i.muſtum ſacrificarunt pro uino uaſis:ac uineis conſeruandis:cui antiquiſſimi ruſtici (autore Feſto) confecta uindemia dionyſia faciebant. Canebantur autem hymni libero patri apud græcos græca:apud latinos uoce latina cum hymni matris deorum ubiq; græcam linguam requirerent teſte Seruio. Primus uero apud corinthios dithyrambici carminis genus cecidit Arion Methymneus quod a dithyrambo.i.Baccho id nomen accæpit ſic dicto ꝙ per duas portas uenerit uentrem ſemeles & Iouis femur a quo dithyrambici poetæ nominati ſunt:qui cum hymnos in Bacchum canerẽt tripodem in præmium accipiebant. Erant autem Bacchi ſacra non tacita ut plæraq; alia:ſed aperta ſicut & ſacra matris deorũ:adhibebantur.n orgiis Bacchi pene omnium generum inſtrumenta. Nec referam ſemelen. Bacchi matrem & cadmi filiam. Nota eſt fabula. Hæc Thyone græce dicitur a qua (ut placet Porphyrioni) Bacchus thyoneus dicitur: Vnde bacchæ thyades dictæ:Eſt autem color occupatio. PARuus Inermis eras:Senſus ẽ niſi Iuppiter fulmine armatus ueniſſet ad Semelen in infantia inermes fuiſſe ac ſi dicat:inter arma hoc eſt fulmina natus es:ut conſtaret quantus imperator ac deus futurus eſſet qui armatus erat cum ederetur in lucem. BIſtonas:populos thraciæ in qua & ſtagnũ biſtonium eſt dictum a rege Biſtone:ut quibuſdam placet:ii cum in ſacris Liberi patris uerſantur ſolutis crinib9 angues & capite & manu geſtant teſte Porphyrione cum mos ſit Bacchantium (ut ſcribit Diodorus) comis ſerta & manibus thyrſos ferre:ideſt haſtas pampinis inuolutas.

Bacchi ſacra.xv.calẽdas apriles.
Liberalia.
Liber.
Dionyſi9
trieteria
Niſa urbs multis in locis.
Bacchi inuenta.
Dithyrãbici carminis auctor
Bacchi geſta
thyoneus
thyades
Biſtones

¶TERTIA lux:tertia dies poſt idus martias.hoc eſt.xvi.dies mẽſis martii:Eſt celeberrima Baccho:bacchi numine.nam celebratiſſimum bacchi feſtum. BAcche faue uati:faue mihi. Dum cano:cantãdo ſcribo. TVA feſta:diem tuis ſacris conſtitutam. Nec referam non agam nunc de matre tua ſemele:quæ perſuaſa a Iunone non aliter credens Ioui ſuccumbere:niſi ea ſecum maieſtate cõgrederetur:qua cum Iunone examinata eſt ꝙ niſi illud illa experiretur:te Iouis filium non putabat. NEC referam:nolim nunc referre. SEmelẽ:matrem tuã:quæ ut Diodorus inquit:ex harmonia Veneris filia:& cadmo nata eſt. AD quam:ſemelẽ. NIſi Iuppiter inermis:prius tamen inermis. AFferret fulmina:tquæ poſtea ob iuratã fidem inuitus tulit. Tu eras paruus: parui nominis quia non creditus Iouis filius. NEC puer:de his plura ſuperius egimus in querela Ariadnes. Extincta ſemele fulmine:quæ abortũ fecit in Iouis femur Bacchus receptus eſt:ideo hic. NEC referã ſcilicet. OPus matris:officiũ maternũ. EXpletũ corpore patrio:hoc ẽ in Iouis fœmore. Vt puer poſſes naſci tpe maturo: ut naſcaris pfecto tpe partus hoc ẽ decimo mẽſe. Sythonas & ſithicos:nolo cõmemorare nũc uictorias tuas:& triũphos toto orbe partos. ETeni Dionyſius:nã & ipſe bacchus totũ orbem bellis & uictoriis pagrauit. Ex aſia

PAV. MAR.

in europã tranſfretaturus:cũ amicitiam iniiſſet cum Lycurgo rege thraciæ:& ab eodem inſidiæ in eũ pararenſ ut refert Diodo. Tharope quodã rẽ referente lycurgũ domuit:regnũq; thraciæ tharopi tradidit: cuius ſacra & cerimonias demonſtrauit. ideo hic. Longũ eſt memorare ſythonas: quaſi q͂ longum eſſet mihi nunc cõmemorare thraceas q͂ ſythones dicuntur a ſythonio flu.cuius meminit Plinius. Inde apud Virgilium. Sythoniaſq; niues: & in heroid. Nec uehit acteas ſcytonis nuda rates.

Biſtonas & ſythicos lõgũ ẽ narrarẽ triũphos:
Et domitas gẽtes thuris & inde tuas.
Tu quoq; thebãæ mala p̃da tacebere matris
Inq; tuum furiis acte lycurge genu:
Ecce libet ſubitos piſces,tyrrhenaq; mõſtra.
Dicere,ſed nõ eſt carminis huius opus.
Carminis huius opus cãs exponere:quare:
Vilis anus populos ad ſua liba uocet.
Ante tuos ortus aræ ſine honore fuerunt:
Liber.& in gelidis herba reperta focis:
Te memorãt gange totoq; oriente ſubacto:
Primitias magno ſupposuiſſe Ioui:
Cinnama tu primus captiuaq; thura dediſti
Deq; triumphato uiſcera toſta boue

ANT. FAN. ¶ET ſcythicus longum eſt narrare triumphos. Sunt qui primum triumphi autorem Dionyſium putẽt a quo non indi ſolum:ſed & Scythe domiti ſunt & alii. GENtes thuris:Arabes quos Bacchum ferunt etiam domuiſſe. TV quoq; thebanæ mala præda tacebere matris: Pentheum dicit:quem Liberi patris ſacra aſpernantem ira numinis matri lacerandum dedit. Inq; tuum furiis acte lycurge genu:Ipſe alibi:Penthea tu uenerande bipẽniferumq; lycurgum ſacrilegos mactas: Fuit autem hic
Lycurgus rex thraciæ. Lycurgus rex Thraciæ qui dum in Bacchi contemptũ uites ſuccideret crura ſibi falce amputauit. Vnde eum abſtemium fuiſſe Seruius ſcribit. Sed hyſtoria hoc habet uoluiſſe Lycurgum decipere Bacchum ex india reuertentem:cui cum regni aditum promiſiſſet noctu milites miſit qui in eius exercitum impetum facerent: quod cum deus reſciuiſſet inſtructa acie Thraces aggreſſus Lycurgum oculis priuauit & ſocios eius cruci affixit. Lactantius Grãmaticus duos iquit fuiſſe Lycurgos Thracem & Nemeum:quibus additur ab aliis Lycurgus legum lator Sed lycurgus Bacchi cõtemptor is eſt quem quidam Boreæ:alii Dryantis filium dicunt ac Phyllidis patrem. SVbitos piſces:Nautas Tyrrhenos qui a Baccho in delphines cõuerſi ſunt. Nota eſt fabula. VIlis anus: Quæ conſueuit in feſto Bacchi uocare populum ad liba quæ ipſa formauerat & ea populo Romano diſtribuere:ut unuſquiſq; Baccho particulam offerret uel libaret. In gelidis herba reperta focis: Volt ante ortum Bacchum nullum ſacrorum uſum fuiſſe & ubi Foci poſtea ſacrorum ignes continuere nihil aliud fuiſſe q̃ herbas. Primitias magno ſuppoſuiſſe Ioui:Obtuliſſe Ioui primitias prædæ.

PAV. MAR. ¶ET ſcythicos triumpho:quos e ſcythia retuliſti. Scythiæ enim ſeptentrionales ſunt partim in Europa:partim trans tanaim in Aſia. Hoc etiam cum indis Bacchus debellauit. Dionyſius enim primus omnium triumphauit elephanto indico inuectus:ut refert Diodorus. ET domitas gentes thuris: quaſi non agam de arabibus a te uictis:apud quos thus naſcitur:Nam in Catthabania regione Arabiæ. Sed de his latius in primo libro diximus. Et inde tuas gentes ſcilicet domitas. Indiam enim ut diximus totam domuit. Indus fluuius indiæ maximus:& indos populos dicimus:ipſa quidem regio ſub oriente ſole iacet de qua alias. TV quoq; thebanæ:nec dicã nunc de pentheo Thebano aut Lycurgo Thraceo. Pentheum enim Thebis bacchi ſacra ſpernentem:atq; prohibentem Agaue mater interfecit:cuius fabula refertur in tertio Metamorphoſeos Et Diodorus inquit ſuſtuliſſe omnes impios:qui in urbe erant: Sed maxime Pentheum:ac Lycurgum. Quem etiam dicunt:dum bacchi uites incideret crus ſibi abſcidiſſe. TV quoq; o pentheu. Mala præda matris Thebanæ qui ab Agaue matre tua thebana diſcerptus es. TAcebere:a nobis:quia non cõmemorabo:& tacebere tu. Lycurge:rex thraciæ. ACte furiis:qui a furiis impulſus es. IN tuum genu:nam dum putabas uites incidere crus a genu abſcidiſti. Ecce libet uellem commemorare tyrrhenos nautas:Sed non pertinet ad præſens argumentum. Bacchus crediderat ſe tyrrhenis nautis:ut eum naxon deferrent:qui cum illi uim inferre putarent in delphinos mutati ſunt:de hoc etiã in met. Ecce libet dicere piſces ſubitos:delphinos repente factos:& Monſtra tyrrhena:tyrrhenos nautas:in delphinos ſubito conuerſos. SEd non eſt opus huius carminis:non pertinet ad hoc carmen. Ea enim in meta.carmine heroico ſcripſit:nunc in hoc elago non ſunt repetenda:præterea non conuenit huic argumento: quia nũc non agimus de his:ſed de libis:ad quæ uocatur ab anicula populus. OPus huius carminis eſt:quaſi pertinet ad hoc carmen. EXponere cauſas:quare:quibus cauſis, Vilis anus uocet ad populum ad ſua liba. VEtula:quæ liba finxerit:ad ea populum uocat. Nam ab ea accipit populus in feſto Baccho:poeta rationem aucupatur a primis libationibus:quæ ab ipſo fuerunt inſtitutæ præſertim cum uictor rerum primitias magno Ioui offerret: ſic in libero patre liba & libamina dicta. O liber:o Dionyſ.ſeu bacche:cur liber in primo diximus. Aræ fuerunt ſine honore.ſine ſacrificio. Ante tuos ortus:anteq̃ tu natus eſſes. & Herba fuit reperta in gelidis focis:in locis ubi poſt ortum bachi aræ ſunt conſtitutæ herba erat: ideo foci gelidi quia nulla fiebant ſacrificia nullus erat in ea uſus ignis: nulla uictima torrebatur: nulla thura cremabantur. TE memorant:te dicunt o liber. SVBacto gange & toto oriente: poſtq̃ domuiſti & ſubegiſti populos totius orientis: indos præſertim per quos ganges flu.vii.alueis fluit in orientem ſolem. Suppoſuiſſe primitias magno Ioui:obtuliſſe Ioui primitias prædæ: & fructum partes. Primitiæ enim fructuum diis offerebãtur:de iis in.ii.lib.diximus. TV primus:o bacche liber pater. Dediſti obtuliſti Ioui. Cynnama quæ quidẽ naſcunſ in æthiopia trogotidis teſte:Ply. At in met. in pãchaia arabiæ regione naſci.dicuntur:ſit diues amomo cynnamaq;:coſtumq; ſuum:ſudataq; ligno thura ferat.floreſq;

alios panchaia tellus. ET thura captiua:captiuorum arabum:quos ſubegiſti: tu primus ea diis concremaſti. ET uiſcera toſta:cocta. DE boue triumphato:de boue rapto ab hoſtibus. DE quibus triumphaſti.

Nomine ab autoris ducũt Libamina nomen:
Libaq; q̈ ſacris pars datur inde focis:
Liba deo fiunt:ſuccis quia dulcibus idem.
Gaudet:& a Baccho mella reperta ferunt:
Ibat arenoſo ſatyris comitatus ab hebro:
Non habet ingratos fabula noſtra iocos:
Iãq; erat ad rhodopen pãgæaq; flumia uẽtũ.
Aeriferæ comitum concrepuere manus:
Ecce nouæ uolucres coeunt tinnitibus actæ.
Q̇uoq; mouent ſonitus æra ſequunt̃ apes:
Colligit errantes:& in arbore claudit inani
Liber:& inuenti premia mellis habet:
Vt ſatyri læniſq; ſenex tetigere ſaporem.
Quærebãt flauos per nemus omne fauos:
Audit in exeſa ſtridorem examinis ulmo:
Aſpicit:& cælat:diſſimulatq; ſenex:
Vtq; piget pandi tergo reſidebat aſelli.
Applicat hunc ulmo:corticibuſq; cauis:
Conſtitit ipſe ſuper ramoſo ſtipite nixus
Atq; auide trunco condita mella petit:
Milia crabronum coeunt & uertice nudo.

¶NOMINE ab auctoris ducunt libamina nomen:Liba quidem(ut diximus ſecundum Varronem)a libando dicta ſunt:q̈ libandi cauſa fiant. Libamina uero a libero ut Naſoni placet hoc loco:cuius feſta idem Varro ſcribit dicta liberalia quod per totũ oppidum eo die ſacerdotes liberi ſederent hedera coronatæ cum libis & foculo ſacrificantes Ea liba e farre & melle conſtabãt apta ſacris ut iquit Seruius. Quod ſacris pars datur inde focis:Dictum inquit Libum q̈ eius particulæ focis ſacris ſiue aris libent̃. HEbro:Fluuio Thraciæ cuius prouinciæ mõs eſt Rhodope cui a regina Thracum rhodope ibi ſepulta nomen inditum putant:ibi & Pangea ſũt quæ iunguntur Macedoniæ:ut uideo pangæa niuoſis rana iugis: Vnde autor ſubiungit:Pangeaq; flumina e pãgæo fluentia:quod Thraciæ promontorium eſſe beſtiis conterminum conſtat:ad cuius radices fluit amnis quẽ mæſtum uocant. AERA ſequuntur apes:Vir.in quarto Geor. Curetum ſonitus crepitantiaq; æra ſecutæ.

Gaudent apes (teſte Plinio)plauſu atq; tinnitu æris eoq; conuocantur quo manifeſtum eſt:ut idem putat: auditus ſenſum eis ineſſe q̈uis nonnulli aliter ſentiant iiſdem inimica eſt echo reſultanti ſono a quo pauide alterno ictu pulſantur:ut aut ubi concaua pulſu ſaxa ſonant:uociſq; offenſa reſultat imago. INarbore claudit inani:Nouimus apum aluearia iterdum fieri e cauis aeborum truncis. LAEniſq; ſe.Silenum dicit. DISSImulatq; ſe.Nemini rem aperit ut ſolus melle auditi examinis potiretur. MILIA cra.co. Hæ uolucres ex eq̈s creantur:dicunturq; iterficere hominem ictibus.xxvii. ¶LIBAMINA:libationes:quæcunq; in ſacris libantur. DVcunt nomen a nomine auctoris:a libero patre:qui primus Ioui libauit:dicta ſunt libamina. ET liba:a libaminibus:ſeu libando ab ipſo libero. QVOD pars:liborum.ſ INDE a libationibus. DATVR ſanctis focis:offertur aris:ideo Varro oſtendit liba dicta:quod libandi cauſa fiunt. Fictores dicti a fingendis libis:& Saturnio in carmine Libaq; fictores argeos:& tutulatos Libum panis genus erat & melle infundebatur: ſed plura diximus in.i.li. LIba:ita ut diximus infuſa melle. FIVNT deo:hoc eſt ipſi Baccho. Quia idẽ:bacchus. GAVDET dulcibus ſuccis:hac cauſa liba baccho offeruntur:quia dulces ſucci & liquores illi grati ſunt. ueluti mella quæ ipſe adinuenit.ideo ſ. ET ferunt:dicunt. MELla reperta a baccho:quaſi mellis inuentionẽ i.lib.diximus.id nunc poeta ipſi deo aſcribit.Refertq; iocoſam ſpleni fabulam:cum auidus edendi mellis:crabronum aculeis eſt infixus:& pro medela luto delinire uultum iuſſus eſt. IBat:bacchus. COmitatus ſatyris:q̈ ſunt eius comites:ut in primo diximus. AB hebro arenoſo:hebrus thraciæ flu.prope Aenon urbem in mare ægeum influit. Noſtra fabula:quam nunc referemus. NON habet ingratos iocos:ſed gratos. IAMq; erat uentum:iam uenerat ad. RHOdopen:rhodope mõs eſt thraciæ:ſic a rhodope regina thracum ibi ſepulta eo gnominatus. ET ad pangea flumina:ad fluuios e pangeo ſcaturienſes:pãgeum.n.thraciæ promontorium beſtiis conterminum:& macedoniæ iunctum Plinius inquit:ad cuius radices fluit amnis mœſtus Et in pangeo auri: & argenti fodias eſſe teſtatur herodotus. MAnus comitum:ſatyrorum & menadum & cæterorum:q̈ qui bacchum comitantur. AERIferæ:geſtantes tam cymbala:quam ærea inſtrumenta:quibus colliſis tinnitus ederetur. CONcrepuere:inſonuere:ut eſt illud Horatii Quis poſt grauem militiam aut pauperiem increpat: qui locus in eam ſignificationem a nonio adducitur. ECce uolucres nouæ:apes illis tunc ignotæ. ACtæ tinnitibus:ſonitibus qui fiunt ex æris uerberatione. COeunt congregauerunt. ET apes ſequuntur æra:æris tinnitum. QVO mouent ſonitus:quaſi quo fient tinnitus æris eo ſequuntur & apes:& totus ſ a Vir.locus in.iiii.geor.Nunc age naturas apibus quas Iuppiter ipſe Addidit expediam:pro qua mercede canoros Curetum ſonitus:crepitantiaq; æra ſequutæ dicteo cœli regem pauere ſub antro & paulo ante:cum tradit quo pacto egreſſæ ex aluearis apes reuocentur:ſic inquit.Hinc ubi iam emiſſum caueis ad ſidera cœli nare per eſtatem liquidam ſuſpexeris agmen:Obſcuramq; trahi uento mirabere nubem.Contemplator aquas dulces & frondea ſemper.Tecta petũt:huc tu iuſſos aſperge ſapores:Trita meliſphylla:& cerinthæ nobile gramẽ:Tinnituſq; cie: & matris q̈te cymbala circũ.Ipſe cõſident medicatis ſedib⁹:ipſe itima:more ſuo ſeſe i cunabula cõdẽt.Sic Ouidius hoc in loco ſequutus tinitus inq̈t:& cauo trũco cõditas:cũ id muneris baccho uelit aſſignari. LIber:bacchus. COLligit errãtes:eas ſcilicet apes tinitus ſequutas. ET claudit in arbore inani:uacua hoc ẽ in cauo arboris trũco.ſiue i ipſo

Marginalia: ANT. FAN. — Liba. — Libamia. — Hebrus — Pangea — Bacchus mel reppetit — Apes gaudent tinnitu æris — PAV. MAR

aluearío. ET habent præmia mellis inuenti:habent laudem inuentionis mellis.nam uere laudes ſunt uirtutis præmia. VT ſatyri qui deguſtauerant mella:capiti ea dulcedine inquirebant per ſiluas:ſi ea in cauis arboribus inueniſſent:Sylenus:putauit ea inueniſſe:cum aduerteret faui ſimilitudinem:eo tacitus acceſſit Crabrones & ueſpæ infixere illi aculeos. VT poſtquam. Satyri:qui liberum patrem comitantur. ET lenis ſenex: Sylenus de quo plura in primo. TETIgere ſaporem:guſtauere ſaporem mellis. Quærebant fauos: flauos flauentia mella. PER omne nemus:per omnis ſiluas. SENEX: Sylenus audit ſtridorem. EXAMInis: hoc eſt apes ſtridentis:uel quas ipſe apes putauit:cum eſſent Crabrones:& ueſpæ. IN VLmo exeſa:caua quam uetuſtas exederat. ASPIcit & ceras:nam & ueſpæ componunt inanes ceras ad ſimilitudinem faui. ET DISSImulat:quia uidebatur non uidiſſe:ne alii quoq; aduerterét. ET VT piger:quia ſenex. RESIdebat tergo aſelli pandi recurui:ſedebat in curuo tergo aſelli. APPLIcat hunc:aſellum. VLMO & cauis corticibus:non enī deſcendit ex aſello:ſed cum eo ad ulmum acceſſit: & arborem ipſam aſcendit. IPSE NIXus:innixus arboris trunco. CONſtitit ſuper ramoſo ſtipite:ſuper ipſo trunco. AT q; auide:cum auiditate. PEtit mella condita:quæ ipſe illic eſſe exiſtimabat. TRVNco:ipſius ulmi. COeunt crabronum milia: quaſi innumeri crabrones conueniunt. ET defigunt:deorſum infigunt.

ANT. FAN. ❡SPICVLA:aculeos quibus affixis excitatur dolor & tumor. LImumq; inducere monſtrat: Vt intuentes Sileni faciem luto oblitam mouerentur ad riſum: perſuaſit Sileno ut ad tollendum dolorem timoremq; ori & capiti limū induceret:q̄uis legi apud ſcriptores ac me dicos probatiſſimos luti genus mederi eiuſmodi morſibus & hauſtum cum uino & illitum cū aceto. SPLENdida mella:Electa & pura qualia ſacris adhiberi oportet. FOEmina cur præſtet:Si quæris cur ſ Feſto Bacchi fœmina potius q̄ uir populo liba ſuppeditet:ratio in promptu eſt:quia fœminarum ac menadū greges Bacchum ſequebantur quas thyrſos gerentes deus concitabat. Conſtat.n.bacchum teſte Diodoro peragrantem orbem duxiſſe exercitum non uirorum tantum:ſed etiā mulierum. Vnde in multis Greciæ ciuitatibus cum trieteria aduenifſent mulieres in unum conueniebāt & uirgines thyrſos gerētes Liberum patrem hymnis & cantibus uenerabanť. CVr anus hoc faciat quæris: Quia uino ſenectus & gaudet:& indiget ut lacte infantia: diciturq; uinum lac ſenis.

Spícula defígunt, oraq; príma notant:
Ille cadít præceps & calce ferítur aſellí.
Inclamat ſocíos, auxílíumq; rogat:
Concurrunt ſatyrí turgentíaq; ora parentís
Rídent, percuſſo claudícat ílle genu:
Rídet & ípſe deus: límũq; índucere monſtrat
Híc paret monítís, & línít ora luto:
Melle pater fruítur, líboq; ínfuſa calentí:
Iure repertorí ſplendída mella damus:
Fœmína cur præſtet, nõ eſt ratíonís opertæ
Fœmíneos thyrſo concítat ílla choros:
Cur anus hoc facíat quærís: uínoſíor ætas:
Hæc erat & grauídæ munera uítís amat:

PAV. MAR. ❡SPICVla:aculeos. VERtice nudo:inudato: & detecto ſileni capite. ET notant: ſignant aculeis: quem ſubitus tumor ſequitur. PRIMa ora:uultum ipſum in ſuperficie. CRAbrones ex mulis: Veſpæ ex aſinis: furti ex equis:apes ex bubus naſcuntur:& de his quoq; in primo. ILLE:ſylenus. CADIT præceps. decidit ex arbore cum capite deorſum. ET FEritur calce aſelli:aſellus ſyleni caſu exterritus illius genu calce percuſſit.

INCLAmat ſocios:ut ei ferant opem. ET AVxilium rogat:rogando petiit:ut ipſi ſuccurrantur quia tollere ſe humo non poterat. SATYri concurrunt ad clamorem ſyleni. ET RIdent ora turgentia:uultum iam tumefactum Crabronum ſpiculis infixis. PARENtis:ipſius ſyleni ſenioris. ILLE ſyl. CLAVdicat genu percuſſo:quod calce percuſſerat aſellus. RIDET & ipſe deus:bacchus. Non ſine artificio fabellas huiuſmodi immiſcet poeta:quoniam ut in primo diximus:ſacra & feſta bacchi ioco & riſu abſoluebantur: ſeruat & ipſe morem in ſacrorum deſcriptione:fabellas immiſcet:quæ riſum moueat. ET monſtrat bacchus. INDVcere limum:lutum hoc eſt ſuperponere ori tumenti lutum:Hic:ſyl. PARET monitis:facit quod ille monuerat: & linit ora luto:ut augeret riſum delinit ille uultum luto. PATER:liber ipſe. FRVItur melle:redit ad propoſitum:quod mella Baccho libantur:nam eius eſt inuentum:ideo fruitur hoc eſt ueſcitur melle cuius uſum adinuenit. IVRE:merito igitur Damus offerimus: Mella ſplendida:nitentia. INFVſa libo:de quo agebamus.

CALENti:nam tunc plus mellis haurit. Repertori baccho merito liba calentia melle infuſa libero patri offeruntur:cui mellis inuentio aſſignatur:& a quo libamina ipſa dicuntur. FOEmina cur fœmina potius q̄ mares:huic liborum muneri præpoſita ſit. EAMq; rationem affert quod ſecum bacchus puellas comites ducat tyrſum ferentis:& in græcia in feſtis trietericis:& in orgiis mulieres conueniunt cum tyrſis:& in choreis bacchantes. NON eſt optæ:ſed aperte:non occultæ:ſed manifeſte rationis. CVR preſit fœmina:cur fœmina ſit:quæ ad liba populum uocet. ILLE:bacchus. CONcitat:commouet. TYRſo quæ eſt haſta pampinis inuoluta. CHOros fœmineos:quo ſecum ducit.nam Ducebat Menadas:ut Diodo.inquit. CVR anus nunc illic quærit cur pot us uetula:q̄ adoleſcentula:id faciat ratio eſt:q; anus plus appetit & plus uini haurit: q̄ adoleſcentule.illa enim ſenilis ætas cum ſit effeta & parum ſanguis habeat & ob id frigeat. uino aliť calet & uires ſuſcipit.unde in prouerbio eſt uinum eſſe lac ſenum. Tu quæris cur anus:uetula. FACIat hoc.i.præſit libis. HAEC æ.ſe.ſ. ERAT ui.magis hauriens uini:& ſic magis ebria. ET a.mu.ui.gra.amat uina & uuas quæ e grauida uite leguntur. unde uinum exprimitur. VITIS gra per tranſlationem a prægnantibus:quia quoq; fetum uitis parit.

CCVR hedera hæc cinƈta eſt.oportebat eandem anum cinƈtam hedera ſiba populo miniſtrare. HEdera eſt gratiſſima bacco: Ouid.in primo triſtium De me meis hederas bacchica ſerta comis. Hac Alexander coronato exercitu ex India rediit exemplo liberi patris:ut ſcri.Ply.cuius dei thyrſos galeas & ſcuta thraces hedera ornabant in ſolẽnibus ſacris:quam mirum eſt (ut idem inquit) ullo in honore habitam eſſe cum ſerpentium frigori ſit gratiſſima & inimica omnibus ſatis:hic eſt ꝙ eam Plutar.tradit hominibus inutilem eſſe ſterilemq;:ac non temere in ædibus ali innaſciq; permiſſam. Sciendum apud lacedæmonios ſimulachrum liberi patris coli ſolitum haſta inſigne non thyrſo:cuius mucro hedera tegebatur:ut ſcribit Macrob.quod oſtendebat impetus belli uinculo quodam patientiæ obligandos habet enim hedera uinciendi obligandiq; naturam. Ea in tutela liberi eſſe putabatur autore Feſto quia ut ille iuuenis ſemper ita hæc uiret:uel quia ita omnia ſicut ille mentes hominum alligat. Diƈta eſt autem hedera ꝙ hæreat:uel ꝙ edita petat:uel quod id cui adhæſerit edat Bacchi ſimulachrum cornua geſtabat:ut dixim⁹ uel ut proteruitas ſignificaretur & contumacia:uel quod (ut Diodo.ſcri.) ferunt ammonem Bacchi patrẽ uſũ in bello galea cuius inſigne fuit Arietis caput. Vnde & Bacchæ cornua ſumebant & ceratophori dicebantur. PVerum quirente nouer. Hanc frondem cuius &c. Iunone bacchum infantem querentẽ ut perderet:ferunt Iouem eum dediſſe Mercurio deferendum ad antrum Nyſæ urbis arabiæ cuius ſupra meminimus ubi a nymphis ſummo ſtudio educatus eſt:quas autor hic fabulatur oppoſuiſſe Iunoni frondem hædere cunis infantis ac arbore circũſeptis.

ANT. FAN.

Hedera baccho gratiſſima

Cur hedera hæc cĩƈta ẽ:hedera gratiſſĩa bacco

Hoc quoq; cur ita ſit, dicẽ nulla mora ẽ:

Nyſiades nymphas puerq; querẽte nouerca

Hanc frondem cunis oppoſuiſſe ferunt:

Hedera unde appellatur.

CCVR hedera cinƈta eſt quærit hederæ cauſam:nam anus illa hedera cingitur:& menades:& quæcunq; baccho ſacrificantes hedera utebantur:poeta originem moris aucupatur ab incunabulis bacchi: quoniam nymphæ:quæ educabant cuna hedera:ne puer a Iunone uideretur. Verum pro corona liber pater eſt uſus hedera ad cuius exemplum:ut inquit Ply. Alexander hedera exercitu coronato uiƈtor ex india rediuit: ſed ut Plut.oſtendit flaminem dialem committere piaculum ſi hederam attigiſſet:nec iter ĩde facere poſſe:ubi umbraculum aut arbuſtum:deſuper prominéret:& ſubdit rationes. An hoc ſimile ei eſt quod dicitur. De curru non eſſe:phœnici non inſidere:ſcopam non tranſcendere: non quod hæc Pythagorici uitant. Sed quod per hæc ab aliis deterreant Nam quod ſub uitem ingredi prohibent:ad uinum referebant: quod ſacerdoti ebrium fieri nefas eſſet. Temulentis enim uinum ſupra caput eſt:& deprimuntur omnes ebrii: & humiles fiunt:cum hanc ipſam uoluptatem uincere oporteat.non ab ea uinci. Hederam uero tanq̃ ſterilẽ hominibus inutilem:& propter fragilitatem adminiculo alterius ſemper egentem:umbra ſolum ac uiriditate oculos capientem:non temere in ædibus alii atq; innaſci permiſerunt. Quiq; quæ plantes complexa maxime noceret:nec ſolo extirpari facile poſſit:quo fit:ut cœleſtium templis penitus amoueatur. Nec in æde palladis athenis:ac thebis quiſq̃ facile hederam uideat. Noƈturnis uero ſacris. & bacchanalibus adeſt. An & hoc quoq; miſticum quoddam ſignum erat:uta Thyaſis ac reliquis bacchanationibus abſtinerent; Namq; bacchicis furoribus mulieres correptæ fuerit:ad hederam ſtatim feruntur:& abreptam manibus diuellunt. Dentibus lacerant:ut non omnino incredibilia dicere uideantur qui aſſerunt hederam:quod ſpiritum habeat:quo mentes in furorem concitet:& loco moueat. Ebrietatem abſq; uino inducere: & hylares eos reddere:qui in furorem procliues fuerint &c. Cur anus ipſa eſt cinƈta hedera:cur eo die ſe hedera cingit:& coronam fert ex hedera rationem mox ſubiungit. Hedera eſt baccho gratiſſima:ſed quare gratiſſima. Nulla mora eſt dicere:non retardabor in dicendo hoc quoq; cur ita ſit:cur longe gratior cæteris frondibus. FErunt:dicunt. NYMphas nyſiades:a nyſa urbe arabiæ:quibus ab Ioue nutriẽdus eſt datur puer. OPPOſuiſſe hanc frondem cunis:quaſi texiſſe cunas ubi puer iacebat hedera. QVERente nouerca: dum quereret priuignum Iuno: quæ eum perdere uolebat. REſtat ut inueniam:ſecunda pars propoſiti. Eo bacchi feſto menſe martio:adoleſcentes nobilium filii reliƈta prætexta uirilem togam ſumebant:cauſas eas affert:uel quod adoleſcens bacchus fugeretur:uel quod pater dicatur:iure a patribus illi filios commendari:uel quia liber eſt. In eius feſto libera accipienda toga:uti & illis liberior uita permittitur: uel quod tum maxime dabatur cum rei ruſticæ ueteres incumbentes urbem in feſto bacchi repetebant: quo adeſſent & eo die pueris toga daretur. Verum ut rem altius repetamus:prætexta & bulla erant illuſtrium puerorum ueſtes:quarum altera magiſtratuum:altera triumphantium erat. De quo ueƈtius apud Theodoſiũ hæc inquit. Tarquinius priſcus:quem lucumonem uocitatum ferunt:rex tertius ab hoſtilio. Quintus a Romulo:de Sabinis egit triumphum. Quo bello filium ſuum:annos quatuordecim natum quod hoſtem manu percuſſerat:& pro concione laudauit & bulla aurea:prætextaq; donauit inſigniens puerum ultra annos fortem præmiis uirilitatis & honoris. Nam ſicut prætexta magiſtratuum:ita bulla geſtamen erat triumphantium:quam in triumpho præ ſe gerebant:incluſis intra eam remediis:quæ crederent aduerſus inuidiã ualentiſſima. Hinc deduƈtus mos ut prætexta & bulla in uſum puerorum nobiliũ uſurparentur:ad omen ac uota conciliande uirtutis et ſimilis:cui primis in annis:munera iſta ceſſerunt. Alii putant eundem priſcũ cum is ſtatum ciuium:ſolertia prouidi principis ordinaret:cultum quoq; ingenuorum puerorum iter præcipua duxiſſe:inſtituiſſeq;:ut patricii bulla aurea:cum toga:cui purpura prætexitur:uterentur duntaxat illi quorum patres curulem geſſerant magiſtratum. Cæteris autem ut prætexta tantum uterentur indultũ.

PAV. MAR.

Sed uſq; ad eos:quorum parentes equis ſtipendia iuſta meruiſſent.Libertinis uero nullo iure uti prætextis licebat.Ac multo minus peregrinis:quibus nulla eſſet:cum romanis neceſſitudo. Sed poſtea libertinorū quoq; filiis prætexta conceſſa eſt:ex cauſa tali:quam.M.Lelius augur refert:qui bello punico ſecundo duū uiros dicit ex ſenatuſconſulto:propter multa prodigia libros ſybillinos adiſſe:& inſpectis his nunciaſſe in capitolio ſupplicandum:lectiſterniumq; ex collata ſtirpe faciendum ita ut libertinæ quoq; quæ longa ueſte uterentur:in eam rem pecuniam ſumminiſtrarent.Acta igitur obſecratio eſt.pueris ingenuis:item q; libertinis:& uirginibus patrimis:matrimiſq; pronuntiantibus carmen.Ex quo cōceſſum:ut libertinorum quoq; filii qui ex iuſta dumtaxat matrefamilias nati fuiſſent:& totam prætextam:& lorum in collo pro bullæ decore geſtarent. Verrius flaccus ait cum populus ro peſtilentia laboraret:eſſetq; reſponſum id accidere:quod dii deſpicerentur:Anxiam urbem fuiſſe:quia non intelligeretur oraculum. Eueniſſetq; ut circenſium die puer de cœnaculo pompam ſuperne deſpiceret:& patri referret:quo ordine ſecreta ſacrorum in arca pilenti compoſita uidiſſet:qui cum rem geſtam ſenatui nuntiaſſet.Placuiſſe uelari loca ea:qua pompa ueheretur. Atq; peſte ſedata:Puerum qui ambiguitatem ſortis abſoluerat:togæ & prætextæ uſum munus impetrauiſſe. Vetuſtatis periniſſimi referunt in raptu ſabinarum:unam mulierem nomine Herſyliam:dum adheret filiæ ſimul raptam:quam cum Romulus hoſto cuidam ex agro latino:qui in aſylum eius confugerat:uirtute conſpicuo uxorem dediſſet:nam natum ex ea puerum:anteq̄ alia ulla ſabinarum partum ederet. Eumq; quod primus eſſet in hoſtico procreatus hoſtum hoſtilium a matre uocitatum:& eundem a Ro.bulla aurea:ac prætextæ inſignibus honoratum.Is.n.cum raptas ad conſolandū uocaſſet:ſpopondiſſe fertur:ſe eius infanti:quæ prima ſibi ciuem romanum eſſet nixa:illuſtre munus daturum. Nonnulli credunt ingenuis pueris attributum:ut cordis figuram in bulla:ante pectus annecterent:quam inſpiciētes:Ita demum ſe homines cogitarent:ſi corde præſtarent. Togamq; prætextam his additam:ut ex purpure rubore ingenuitatis pudore regerentur.De bulla autem Plutar.prob.Cicero cur pueros monilibus quæ uocant bullas exornant. An honoris raptarum cauſa:ut alia multa:ſic & hoc conſtitutum eſſe uoluerunt:his quos ex eis ſuſcepiſſent. An Tarquinii uirtutem honorandam putarunt.ferūt.n.Tarquinium cum puer adhuc eſſet in prælio aduerſus latinos:& etruſcos:in hoſtes impetum feciſſe:cūq; ex equo defluxiſſet excepto hoſtium impetu:romanos confirmaſſe:hoſtibus in fugam cōuerſis. Cum pluſq̄.lx.milia hoſtium eo prælio cecidiſſent: hoc a patre:& rege decoris inſigne accepiſſe.An apud maiores noſtros ſpecioſum ſeruum donare:turpe. Non exiſtimabatur:quemadmodum nunc quoq; comediæ teſtimonio ſunt.Pueris autem liberis uehemētius abſtinebant ac ſi forte accideret:ut in pueros nudos inciderent:ne ambigerēt: hoc inſigne liberi ferre conſueuerunt.An uel ad moleſtiam conſeruandam:hoc etiam pertinet & intemperantiæ:ac flagitii frenū eſt cum uirum agere eos pudeat anteq̄ pueritiæ inſignia deponant.Nam quod Var.ſcribit ueriſimile non eſt:cum æoles bullam boliam proferant.Hoc conſulis inſigne pueros indui ſolere. Sed uide ne hoc quoq; propter lunam ferant:nam lunæ figura:cum plenilunium eſt non globoſa eſt.Sed lentis formam oſtendit: & quemadmodum opinatur empedocles illud etiam:quod ſubiectum eſt:non modo quod apparet. Hæc diximus de bulla ſi prætexta:qua ratione pueris datæ ut intelligeretur.In adoleſcētia uero relicta prætexta: uirilem togam ſumebant:ea erat liberior ueſtis pro liberiore ætate.Inde in triſtibus:liberior fratri ſumpta: mihiq; toga. Ea.ſ.ratione:q; puerilia omnia deponerent:& uirilia induerent:eſſentq; uitæ liberioris:ſed ad portam redeamus.

> Reſtat ut inueniā quare toga libera detur:
> Luce geris pueris candide bacche tuis:
> Siue q; ipſe puer,ſemper iuueniſq; uideris:

ANT. FAN. ¶QVAce to.li.de.Luce ge.pu can.bac tui: mos fuit apud romanos:ut nobiles adoleſcentes in feſto liberi patris cum ætas poſtularet depoſita prætexta uirilem togam induerent:quod genus ueſtis a tegēdo dictum ut autor eſt Var.ueteres ad calceos uſq; demittebāt:ſicut græci pallium teſte Quinti. qui miratur ſcripſiſſe Ply.ſecundum Cicero.id facere ſolitum uelandarum uaricum gratia. Fuit autem iuſta togæ menſura ſex ulnarum:ut ait Porphy.q̄ ueſtē induit Virg.auct.Ser.cū eſſet annorum.xvii.& Augu:Cæ.(ut ait Sueto.)libeis ſenatorum ptinus pmiſit induere ut celerius reip.aſſueſcerēt.Sed utebanſ pueri anteq̄ uirilē ſumerent togā alii prætexta tñ:quæ olim regū & magiſtratuum fuit: ut Diomedes grāmaticus ſcribit. Alii toga p̄texta patricii dūtaxat atq; hi quorum patres currulē magiſtratū geſſiſſent:ut ait Macrob.Id autem amictus genus:cui purpura p̄texebaſ:ut ex eius rubore pueri ingenuitatis pudore regerenſ ab.A.Gel.toga dicif. Virilis uero toga ideo libera dicif unde eſt illud Propertii.Ante deos libera ſumpta toga es:quod q eā induiſſent liberius uiuerent.Statius in ſiluis. Quē non corrūpit pubes effrena nouæq; libertas properata togæ.Poſtea uero toga in uſum uenit pauperum tm̄ ut quibuſdā placet:quos interdū Martialis togatos uocat & fœminæ adulterii conuictæ cogebanſ togatæ in publicū procedere:ut ſcribit Porphyrio.Sumebant aūt pueri togam uirilē in feſto liberi patris ob ætatis cōuenientiā:quæ pueris eſt iam maturis togæ ſumendæ cū hoc deo:cuius ætas media dicitur inter pueritiā & iuuentam:uel ut cōmendarentur a parentibus libero: quem Romani patrē uocant:ut quos pedagogi cura deſtituit numinis tutela ſuſciperet:uel q dicere uidebatur in feſto liberi patris ſumi ab his liberā togam q̄ liberioris uitæ iter ingrederenſ:uel ut adoleſcentiū frequentia ludis liberalibus nō deeſſet cū ad eos multi nō religione ſed togæ ſumendæ ſtudio conuenirēt. De p̄texta toga p̄texta & bulla puerorum lege Macrobiū:Conſtat aliqñ togā anno.xxliii.ſumi ſolitam.

Virilē togam īduebāt ī feſto bacchi

Togæ mēſura prætexta

Toga libera.

PAV. MAR. ¶REſtat:ſupereſt. VT inueniā q̄re def toga libera:q̄ rōne liberior ueſtis def. PVeris:adoleſcētib⁹: nō

enim nl puerili ætate:ſed in adoleſcentia dabatur. O candide bacche tuis luciferis: tuis feſtis. SIVE quod ipſe puer: uel quod ſemper tu uideris adoleſcens. SEMper iuuenis: ex his duabus ætatibus: hoc eſt puero & iuuene: erit adoleſcens: quia nec penitus puer: nec omnino iuuenis.

Et media eſt ætas inter utrũq; tibi:
Seu q̃a tu pater es: patres ſua pignora natos:
Commendãt curæ, numinibuſq; tuis:
Siue q̃ es liber: ueſtis quoq; libera per te
Sumitur: & uitæ liberioris iter:
An quia cum colerẽt priſci ſtudioſius agros:
Et faceret patrio rure ſenator opus:
Et caperet faſces a curuo conſul aratro:
Nec crimen duras eſſet habere manus:
Ruſticus ad ludos populus ueniebat ĩ urbẽ:
Sed diis, non ſtudiis ille dabatur honor:
Luce ſua ludos uuæ cõmentor habebat:
Quos cum tædifera nunc habet ille dea:
Ergo ut tyronũ celebrare frequentia poſſet:
Viſa dies dandæ non aliena togæ eſt:
Mite pr̃ caput huc placataq; cornua uertas:
Et des ingenio uela ſecunda meo:

MEDIA ætas: adoleſcentia media inter pueritiam & iuuentam. SEV quia tu pater es: romani autore Macrobio Martem ac liberum unum eundemq; deum eſſe uoluerunt & utrũq; patris appellanõe uenerati ſunt: ut diximus ſupra. Vnde illud eſt. Huc pater o leneæ ueni. Seruius. Pater inquit licet generale ſit omnium deorum: proprie tamen libero ſemper coheret: nam liber pater uocatur. ANT. FAN.

SENator: ſenatores quorum manibus olim agri colebantur: ſed & conſules imperatoreſq; idem faciebant gaudente terra ut inquit Ply. uomere laureato. DIIS non ſtudiis: religioni ac deorum cultui non cupiditati & uoluptati. VVæ commentor: comminiſci a con & mente dictum putator cũ ea finguntur in mente quæ nõ ſunt. Hinc eſt quod cum comminiſcẽtes noua excogitemus & inuenia mus. Cõmẽtor hic pro inuẽtore ponitur. Quos cum tædifera nunc habet ille dea. Cerere cuius ſacerdotes cum facibus diſcurrebant ſicuti & dea fecerat ad filiam indagandam. Papinius: Tuq; actea Ceres curſu cui ſemper anhelo uotiuam taciti laſſamus lampada myſtæ. Huius deæ ſacra romanos liberalibus coniunxiſſe aperte quidem autor oſtendit hoc loco: ſed & Virg. haud occulte q̃uis non intellectus a Seruio in primo geor. ut Cuncta tibi Cererem pubes agreſtis adoret Cui in lacte fauos & miti dilue baccho. Et latenter Claudianus qui bacchum ex adytis Cereris egredientem inducit. Bacchi nomina diuerſa ſunt a græcis ac latinis deducta uocabulis: quorum rationem ab aliis hoc tempore non male traditam ſilentio p̃terimus. TYronum: adoleſcentium: quãuis tyro eſt nouus miles. Comminiſci Sacra Cereris liberalibus coniuncta Tyro

IDEO ſubdit & media ætas eſt tibi inter utrũq;: inter pueritiam & iuuentam ſic erit adoleſcentia: ergo quia adoleſcens bacchus fingitur: in eius feſto adoleſcenti toga datur. SEV quia tu pater es: uel quia liber pater diceris. PAtres commendant ſua pignora natos: hoc eſt ipſos filios. CVræ & numinibus tuis. tuo numini & tutelæ filii commendantur: iure eo quo pater diceris. SIue quod es liber: quia a libertate tu liber diceris: & ſub tuo patrocinio ſunt: urbes & populi: quibus tu autor es libertatis. VEſtis quoq; libera: toga ipſa liberior. SVmitur per te: hoc eſt per libertatem tuam cui tu quidem præes: & ſumitur iter uitæ liberioris: nam tum primum illa ætas: ſuccumbere pedagogo deſinit: & paternam quoq; renuit diſciplinã. PAV. MAR.

AN quia cum priſci ueteres ipſi. COlerent agros ſtudioſius. maiore diligentia: & cura rem ruſticã exercent: & Senatus: ipſi ſenatores. FAceret opus: proſcinderet terram offenderet ſereret: & quod in primo li. dixerat: Paſcebatq; ſuas ipſe ſenator oues: & Ply. inquit: & ipſorum tunc manibus imperatorum colebant agri. RVre patrio: agello paterno. ET cum conſul caperet faſces: inſignia magiſtratus. A CVruo aratro: dum proſcinderet agrum: ut eſt illud Plynii ſerentem inuenerunt dati honores: ſacrarum: unde cognomen Aranti quatuor ſua iugera in uaticano: quæ prata quintia appellantur cincinnato uiator attulit dictaturam: ſed plura in. i. lib. in eo uerſu Iura dabat populo poſito modo conſul aratro. NEC eſſet crimen: quaſi non haberetur turpe. HAbere manus duras: duratas aſſiduo labore agricolationis. POpulus ruſticus: qui ruri erat. VENIEbat in urbem ad ludos: diebus feſtis urbem repetebat ex agris: ut ludis intereſſet.

SED ille honor: ludorum. ſ. & ſolẽnis celebritatis. DAbatur diis non ſtudiis: quaſi celebrabant diem feſtum in honorem deorum immortalium: non ad explenda deſideria illorum: qui tunc in urbem redibant: & ſi ueniebant: ut ludos illos uiderent: tamen non deorum cauſa: ſed deorum immortalium exhibebantur.

COMmentor uuæ: bacchus: qui ex uuis uinum exprimere: & ſeruare in uſum docuit: nam commentum dicimus fictum: ut in meta. commentaq; funera narrat. i. ficta & commentum aliquem in aliquid dicimus cum multa fingit: & componit. quæ pertineant ad illud aperiendum: & dilucidandum. SIC commentorẽ uuæ bacchum dicemus: qui occultum in ea fructum aperuit: & rationem oſtendit. HABEbat ludos ſua luce: ſuo die feſto exhibebantur ſibi ludi. QVos nunc ipſe habet cum tædifera dea: qui hoc tempore ſibi & cereri ſimul eduntur. Prius. n. ſoli baccho fiebant: poſteritas illos cum cerealibus iũxit: nec ab re cũ Dionyſius ſecundus cereris filius creditus ſit: ipſaq; ceres tædifera dicitur: quod tæda accenſa: filiam proſerpinã quærebat. Sacerdoteſq; eius tæda quoq; ſacra celebrabant. unde appellati ſũt δᾳδοῦχοι. a δᾳδὸς quod eſt tæda ἔχω habeo. Ergo ut frequentia tyronum: ut multitudo adoleſcentium frequens ex agris in urbem redeunt. POSſit celebrare: celebrem reddere diem. DIES: hæc. ſ. qua feſtum bacchi celebratur.

NON eſt uiſa aliena:ſed conueniens. DANdæ togæ: qua toga adoleſcenti daretur. TYRonum: dixit per tranſlationem a nouis militibus: nam tyro nouus miles: ſic eos adoleſcentes tyrones uocat. MITE caput: bacchum præcatur: ut faueat: quo fauente eius nomine cœptum opus proſequatur. O pater: o liber o bacche. VERtas huc: ad me. CAput mite: lene & benignum. ET cornua placata: non tumida: nõ irata: ſed quieta: & lenia. Et des uela ſecunda ingenio meo tranſlatio a nauigantibus: hoc eſt aſpirato meo ingenio: quo proſpero curſu proſequar: & ad finem deducam inchoatum opus.

Itur ad argeos qui ſunt ſua pagina dicet:
Hac ſicut memini: prætcritaq; die:
¶ Stella lycaoniã uergit decliuis ad arcton
Miluius: hæc illa nocte uidenda uenit:
Quid dederit uolucri, ſi uis cognoſceř cœlũ:
Saturnus regnis a ioue pulſus erat:
Concitat iratus ualidos tytanas in arma:
Quæq; fuit fatis debita tentat opem:
Matre ſatus terra monſtrũ mirabile taurus:
Parte ſui ſerpens poſteriore fuit:
Hunc triplici muro: lucis incluſerat atris:
Parcarum monitu, ſtyx uiolenta trium:
Viſcera qui tauri flammis adolẽda dediſſet:
Sors erat, æternos uincere poſſe deos:

ANT. FAN. Argeos ¶ ITVR ad argeos: Numa pompilius multa loca ut Liuius ſcribit ſacris faciendis dedicauit: quæ argeos pontifices uocabant: quos Varro dictos putat a principibus qui cum Hercule argiuo uenerũt romam: & in ſaturnia ſubſederunt: de quibus ſuo loco plura dicemus. Ad eos flaminica dialis cũ iret nec capillo depexo: ut apud. A. Gel. legimus in his locis &. xvi. &. xvii. calendas Apriles; Romani rem diuinam faciebant. STELla lycaoniam uergit de-

Miluius orit. xv. cale. apri. cliuis ad arcton miluus. Hæc ſtella. xv. calen. aprilis oſtenditur italiæ teſte Plynio: quam quidam dicũt hoc tempore cum libra in ortum chronicum tolli.

Miluius Miluus autem auis (ut idem autor ſcribit) e genere accipitrum eſt: quæ q̃uis rapaciſſima ſit ac ſemper famelica nihil tamen eſculenti unquam rapuit ex funerum ferculis: nec Olympiæ ex ara. Eadem flexibus caudæ uidetur docuiſſe gubernandi artem in mari: quæ in cœlum tranſlata (ut autor hic fabulatur) uergit ad ſeptẽtrionem & in ortum fertur: ut Ouid traditur hoc loco xv. calen. apriles. IRAtus: Saturnus infeſtus Ioui qui eũ regno deiecerat. VA-

Titanes lidos titanas: gigantes. Hos (ut ait Ser.) irata terra aduerſus deos creaſſe dicitur in ultionem. Vnde & titanes dicti apo tis tiſeos: ideſt ab ultione. Alii aliter fabulantur. TENtat opem: ut imoletur taurus monſtroſus terræ filius: cuius mactator poterat uincere deos immortales. Lege fatorum ſi adoleret eius monſtri uiſcera.

PAV. MAR. ¶ ITVR ad argeos: eodem die: quo bacchi ſacra ſolẽnia fiunt: & die qui præceſſit: itur cum pompa ad templum caſtoris & pollucis: de quo templo diximus circa finem primi libri. ITVR cum pompa. ſ. AD argeos ad argeorum hoc eſt laconicorum deorum templa: Verũ & Varrone & Pompeio teſte Argeos uocabant ſcyrpeas effigies: quæ per uirgines ueſtales iaciebantur ſingulis annis in tybrim: de quo dicemus in quinto lib. & Argea: ut Pom. aſſerit loca romæ appellantur. quod in his ſepulti eſſent: quidam argiuorũ illuſtres uiri: hoc autem in loco poeta de Caſtore & Polluce intelligit: uel ab argis: ſeu ab ipſis argeis: nam ut arbitror: ipſa loca ubi poſtea conſecratum fuit ſacellum horum numinum apud aquam iuturnam appellata fuere argea. Nam ad radices pallantii. QVI ſunt argei. ſ. DIcet ſua pagina: ubi inſcripta ſunt feſta ſtata. Nam in uetuſtiſſimis monumentis: inſcriptio huius diei eſt: pompa ad templum caſtoris: & pollucis duobus continuis diebus Sic dicet ſua pagina ubi eſt ea inſcriptio: & inferius quoq; repetet ipſorum deorũ nomina. ITVR hac die & præterita: quia. xvii. &. xvi calen. apri. SIcut memini: hoc dixit: quia erat in ponto: & diu non interfuerat his feſtis. ideo ſicut memoria repeto. STella lycaoniam: ea nocte quæ ſequitur oritur miluus: & Ply. inquit miluum italiæ oſtendit. xv. calen. april. Sic a poeta non diſcrepat ſtella eſt in ſeptẽtrionali parte cœli: cuius fabula hæc refertur. Saturno ab Ioue pulſo: titanes ioui bellum intulerunt. Pepereratq; terra horrendum monſtrum anteriore parte taurũ poſteriore anguem. Quod ita monentibus parcis ſtygiis eſt aquis interclusum. Cũq; fatum eſſet: qui beluæ adoleuiſſet exta: deorum imperio potiturum briareus mactauit AT miluius exta ioui rettulit: pro quo beneficio iupiter inter aſtra collocauit. MILuius ſtella: quem in ſtellam mutauit iuppiter. VERgit decliuis: prona ſeſe inflectit. AD arcton lycaoniam. ad urſam lycaonis filiam: de qua in ſecundo. Hæc ſtella. VENit uidenda illa nocte: quæ diem pompæ ſequitur ea quidem nocte ſe oſtendit. SI uis cognoſcere: ſcire cupis. QVIS dederit cœlum uolucri: quis miluium inter aſtra collocauit. SAturnus erat pulſus regnis: a ioue Iuppiter filius patrẽ regno deiecit inde eſt apud Vir. arma iouis fugiens: & regnis exul ademptis. IRatus: Saturnus. CONcitat in arma: in bella contra iouem. VALidos titanas: fratres ſuos. ſed poeta intelligit de gigantibus in ſubſequenti libro de tiranibus agemus. Et tentat opem: auxilium: Quæ fuit debita fatis: quæ fatali neceſſitudine debeatur: illi maxime qui monſtri illius exta adoleuiſſet. tentauit ergo eam opem imolationis beluæ. FVIT ſatus matre terra taurus parte ſui: belua quæ anteriore parte erat taurus nata eſt ex terra per appoſitionem. MONſtrũ mirabile: hoc eſt monſtroſa belua admiratione proſequenda. POſteriora: parte. ſ. fuit. Serpens: incipiebat a tauro: & deſinebat in anguem. STix: inferna palus. VIOlenta: propterea: quod eſt irremeabilis unda. INcluſerat atris lucis: in obſcuris ſiluis. HVNC: taurum & anguem. TRIplici muro: triplici murorũ ambitu. a Marone locum accepit Mœnia lata uidet triplici circundata muro. MOnitu trium parcarum:

ita parcis iubentibus quæ tres ſunt Cloto lacheſis atropos. Hæ quæ diſpenſant mortalia fila ſorores. ERAT ſors:erat reſponſum. Vnde eſt hinc lycie ſortes. QVI dediſſet uiſcera tauri adolēda flammis: qui taurum illum mactaſſet:& inteſtina cremaſſet:nam adolere interdum cremare eſt:ut uerbenaſq; adole pingueſt & maſcula thura. POſſe uincere deos æternos: ſuperare deos bello: & potiri eorum imperio. BRIAreus:de quo Virg. Et centum geminus briareus.& Hora. centimanus gigas unus ex terræ filius.

Immolat hūc briare9 facta ē adamāte ſecuri:
Et iamiam flammis exta daturus erat:
Iuppiter alitibus rapere imperat, attulit illa:
Miluius:& meritis uenit in aſtra ſuis:
¶ Vna dies media ē:fiūt cū ſacra Mineruæ:

¶ IMMOLAT huic briareus facta ex adamante ſecuri:briarenſi qui & ipſe monſtrum eſt monſtroſum animal domuit:terræ filius. Sæpe enim euenit:ut monſtrum monſtri opera & impii manibus occidant impiorum. Briareus ſecundum fabulas cētimanus fuit & ipſe eſt ægeon. Eſt autem inenarrabilis adamantis duritia:ut ait Ply. quod eius gemmæ nomen oſtendit:dictæ ab a particula priuatiua & ſamazo quod eſt domo cuius uis cum ſerrum ignemq; contēnat hircino rumpitur ſanguine calido & recenti. IVPPIter alitibus rapere imperat. Recte dicimus impero tibi certare:& impero te certare. VNA dies media eſt & fiunt ſacra mineruæ. xiii. calen. aprilis. Quinquatrus mineruæ celebrantur dictæ autore Feſto q; poſt diem quintum iduum celebrētur ut triatrus ſexatrus & ſimilia. Primus enim dies quinquatruum quintus poſt idus inuenitur. Quintum autem dicimus excluſis idibus non comprehēſis ut ſæpe fieri conſueuit. Sic Ouid. ſupra tertia poſt idus lux eſt celeberrima baccho Vbi nixi. xviii. diem menſis acceperis primum quinquatruum diem non quintum ab atro:ſed quartum inuenies. Quinq; autē diebus mos fuit quinquatrus celebrari quorum primus erat quidem expers ſanguinis q; eo die Mineruam natam exiſtimarent:reliquis uero in harena gladiatores nudis enſibus pugnabant: ut Hæc eſt armiferæ feſtis de quinq; mineruæ Quæ fieri pugna prima cruenta ſolet. Quo tempore (ut inquit Porphyrio) pueri ludis inſatiabiliter utebantur:& quidam teſte Plynio putandas generoſarum uitium pgulas tradiderunt. Sunt autem qui a quinq; & atro quinquatrus uolunt nomen accepiſſe quod primum quinq; feſtorum mineruæ quintum ab atro die ſit qui poſt idus inuenitur. Sed his A. Gel. auctoritas reluctatur qui docet quinquatrus dictas q; quinq; ab idibus dierum numerus ſit:atrus uero nihil ſignificare:& eſſe nominis ſupplementum. Alii a quinq; dierum numero quinquatrus:quod Pallas a romanis hoc tempore non uno tātum die celebratur:ſed quinq; coniunctis:quod non placet. Scire autem debemus nō modo quinquatrus dici genere fœminino. Vnde eſt illud feſti. Minuſculæ quinquatrus appellabantur idus Iuniæ. Et illud Ciceronis ad. M. Cælium ita tumultuoſæ conciones ita moleſtæ quinquatrus afferebantur:ſed & quinquatria neutro Cornelius Tacitus: Vtq; quinquatria quibus aperte eſſent inſidiæ ludis annis celebrarentur:& quinquatres quinquatrium uirili genere teſte Priſciano.

ANT. FAN. | Briareus | Adamantis duritia | Quiquatria mineruæ. xiii. cal. apri. | quinquatrus | Quiquatria | Quiquatres

¶ IMMOLAT hunc taurum. ſ. SECVRI facta ex adamante:ex lapillis inuiolabilibus quorum: ut inquit Plynius. Duritia inenarrabilis eſt ſimulq; ignium uictrix natura:& nunq̄ incaleſcens. Vnde & nomen interpretatione græca indomita uis accœpit:& paulopoſt ſubdit. Siquidem illa inuicta uis duarum uiolentiſſimarum naturæ rerum:ferri igniſq; contemptrix:hircino rumpitur ſanguine. ac ne aliter:quam recenti: calidoq; macerata:& ſic quoq; multis ictibus. Tunc etiam præterquam eximias incudes:malleoſq; ferreos frangens:cuius hoc ingenio quoue caſu repertum:aut quæ fuit coniectura experiendi rem immenſi ſecreti:& in fœdiſſimo animalium omnium:profecto muneris talis inuentio hominis eſt. Nec quærenda in ulla parte naturæ ratio:ſed uoluntas:ut cum fœliciter rumpere contingit in tam paruas frangitur cruſtas. ut uix cerni poſſint. Expetuntur hæc a ſculptoribus: ferroq; includuntur. nullam non duritiam ex facili cauantes. HAEC diximus:ut credatur fieri poſſe ſecurim:immixto adamante. Tali igitur ſecuri briareus beluam immolauit. ET iam erat daturus exta flammis:quaſi tunc:tunc cremare uolebat exta. IVPpiter imperat alitibus:auibus. RAPERE:imperat ut ni diripiant exta antequam adoleantur ab illo.

PAV. MAR.

ATTVlit:exta. ſ. ILLI:ioui. Miluius & uenit in aſtra ſuis meritis:quia eo beneficio Iuppiter aſtris intulit. DICIMVS miluium:& miluum quem inter accipitrum genera refert Ply. & illud de eo inquit: Notatum in his rapaciſſimam ac famelicam ſemper alitem nihil exculenti rapere unq̄ e funerum ferculis: nec olympie ex ara:ac ne ferentium quidem manibus:niſi lugubri municipiorum immolantium oſtento & reliqua ob id quidem fabulæ locus datus eſt:eripuiſſe exta ab oſtentoſa briarei immolatione. Milui & ipſi hybernis menſibus latent:non tamen ante hyrundines abeuntes. VNA dies media. xiiii. calen. apriles hoc eſt decimo nono die martii:incipiunt quinquatria mineruæ:quinq; diebus continuis celebrantur:qua quidem ratione:multi putarunt a quinario dierum numero quinquatria dicta. Alii a quinquatro die. de quo Pom. Quinquatrus feſtiuus dies dictus:q; poſt diem quintum iduum celebraretur:ut triatrus:& ſexatrus:& ſeptematrus: & decematrus:uel decumatrus. Et Varro ait Quinquatrus hic dies unus:ab nominis errore obſeruatur:proinde ut ſint quinq; dictus:ut ab Thuſculanis poſt diem ſextum iduum ſimiliter uocatur ſexatrus:& poſt diem ſeptimum ſeptimatrus:ſic hic quod erat poſt diem quintum quinquatrus. Hæc Varro at ille fuit error: cum numeretur ab idibus: quādoquidem numerari debuit ab atro:hoc eſt ab iduum poſtridiano. Verum hæc quinquatria feſta poeta ita dicta oſtendit a quinq; diebus iunctis. primo. n. die

fiebant ſacrificia:tribus ſequentibus gladiatores in theatro certabant q̄uinto die:erat luſtratio tubarum ſonitu:& ſacrificia quoq; fiebant. Secundus quinquatrium dies & primus gladiatoriæ pugnæ clarus eſt ortu ipſius naſonis. Eo.n. die natus eſt:nam ut in quarto triſtium inquit. De natali ſuo:& fratris intelligens Lucifer amborum natalibus affuit idē. Vna celebrata eſt per duo liba dies. Hæc eſt armiferæ feſtis de quinq; minervæ quæ fieri pugna prima cruenta ſolet. VNA eſt dies media:inter ortum milui & primum diē quinquatr.una interponitur dies:& ſic ſignificat.xviiii.diem menſis. ET ſiūt ſacra mineruæ:ſacrificia palladi.

Nomina quæq; iunctis q̄nq; diebus habēt:
Sanguīe pria uacat,nec fas cōcurrere ferro.
Cauſa,q; eſt illa nata minerua die:
Altera treſq; ſuper ſtrata celebrātur harena:
Enſibus exertis bellica læta dea eſt:
Pallada nūc pueri teneræq; ornatæ puellæ:
Qui bene placarit pallada doctus erit:
Pallade placata lanam mollire puellæ
Diſcant & plenas exonerare colos:
Illa etiam ſtantes radio percurrere telas:
Erudit,& rarum pectine denſat opus:
Hāc cole q maculas leſis de ueſtibus aufers:

ANT. FAN. ¶NOMINA quæq; iunctis q̄nq; diebus habēt:cauendum ne putemus hoc loco errare Naſonem & a doctiſſimorum ſcriptorum traditione diſſentire. Non enim dicis Quinquatria a quinq; dierum numero appellata quod mineruæ ſacra diebus quinq; celebrentur:ſed docet quinquatrus nomine non ſolum hunc diem uocari qui primus quinq; dierum eſt & quintus poſt idus ſed quatuor dies adiunctos. Vnde illud eſt Iuuena Et totis quinquatribus optat. Senſus ergo eſt:ſacra fiunt Mineruæ quæ habent quinquatruum nomina quinq; diebus adiunctis. Non errauit hic quidam Iuuenalis interpres cuius deus omnipotens miſereatur nuper enim excesſit e uita. Eius uerba hæc ſunt quinquatria dies ſacri Mineruæ qui diebus quinq; celebrabantur ut Ouidius docet ita appellata: quoniam quinq; diebus poſt idus fiebant. Varro quantum ex eius loco q̄uis mutilatio colligitur a Feſto atq; A.Gel. nō diſſentit. Errore enim factum uult ut quinquatrus dictæ credantur quod quinq; dies ſint. Sed ut idem inquit quemadmodum ſexatrus & ſeptimatrus nomen acceperunt:non quod ſex ſeptemue dies ſint: ſed quod ſexatrus poſt diem ſextum idus. Septimatrus poſt ſeptimum ſint: ita quinquatrus appellata eſt dies quæ poſt diem quintum erat. ALTERA treſq; ſuper

Arena p theatro ſtrata celebrantur arena. Sternebatur arena in theatris ubi gladiatores pugnabant necnon & alibi. Vnde per arenam theatrum accipimus uel alia loca ubi eiuſmodi ſpectacula exhibebantur. ENSIBVS exertis bellica læta dea eſt:expeditis & euaginatis enſibus. Eſt autem exertis participium a paſſiuo eius uerbi qd' eſt exero. QVI bene placarit pallada doctus erit: quia pallas & bello præeſt ut mars ac bellona dicitur & eſt artium dea:poterit & rei bellicæ ſcientiam præſtare & artium quibus in pace utimur. LANAM mollire puellæ diſcant: conciliata dea lanifici artiumq; omnium & prudentiæ quam metapontini teſte Iu

Minerua dea bellorū & prudentiæ. ſtino pannificiis aliquando iratam placarunt. Dicitur autem Minerua & bellorum dea & prudentiæ. quia uires ſine prudentia: ut inquit Porphyrion on tantum uanæ ſunt: uerum etiam ſibi aduerſariæ. Eadem artibus præeſſe dicitur: quia fertur nata e Iouis capite. STANTES radio percurrere telas: radius

Radius inſtrumentum eſt quo ſub tegmen ſtamini a textoribus interponitur: eſt & uirga qua geometræ interdum lineas ducunt. Stantes autem dicit quia ſtamen a ſtando nomen accepit:ut autor eſt Varro qui etiam ſcri-

Stamē bit ſub tegmen dictum quod ſubit ſtamini. Id & tramam uocant:quāuis idem Varro ueſtimenti genus tra-

Subtegmen niam eſſe doceat:dicti q, id frigus tramet:denſumq; a dentibus pectinis nominatum oſtendat quibus fertur. QVI maculas læſis de ueſtibus aufers:fullonem dicit.qui a græcis ſnaphys uocatur. Artem fullonīā

Trama Nicias megarenſis inuenit teſte Plynio.

PAV. MAR. ¶ET habet nomina quinque diebus adiunctis:nam quinquatria dicta ab ipſo quinario dierum numero. PRIMA dies uocat ſanguine: non effunditur primo die ſanguis:quia abſtinent eo die a pugna gladiatores. NEC fas: non licet. CONCVRrere:congredi:& confligere. FERRO:armis. CAVSA: quare non concurritur. QVOD minerua eſt nata illa die: putabāt eo die e Iouis uertice natam mineruam. ALTERA treſq; ſuper:quatuor ſequentes dies. CELEbrantur:a gladiatoribus ipſis. HArena ſtrata:arena theatri:quæ ſternebatur cum digladiandum erat:& aliis quoq; ſpectaculis. Vnde apud Iuuena. Et latum media ſulcum deducit auena. DEA bellica:pallas quæ bellis præeſt. EST læta enſibus exertis: experimento:& exercitatione enſium in theatro. PALlada nunc:hortatur unumquēq; uel litteris:uel aliis quibuſcunq; artibus deditum:ut feſta celebrent:& placent pallada pueri:quo litterarum ſtudio proficiant: puellæ:quo lanificio:& ſic in cæteris. O PVEri & teneræ puellæ ornatæ:colitæ.& celebrate. PALladæ: palladis nomen. QVI bene placuit pallada:qui ſacrificiis placauerit et proprium ſibi fecerit palladis nomen. ERIT doctus:quamcūq; ſcilicet uoluerit artem. PVELlæ diſcant mollire lanam quaſi exercere lanificium. PALlade placata ſacrificio ſcilicet & donis & p̄cibus nam ea eſt lanificii dea. ET exornare plenas colos:nere lanam. Tunc enim exornantur coli:cū filantur penſa. ILLA etiā erudit:inſtruit & docet. PERcurrere telas ſtantes firme manētes. RAdio:q̄ſi docet texere pannū:cum tenta in longū fila: percuruntur radio:qui cū alio filo interiicit:Deinde pectine pēdenti ad cōiungēda:dēſandaq; fila ipſa uerberant. Ideo hic. ET dēſat:dēſare docet. OPus:ip̄m pannū:nam q̄d rarū eſt ſpiſſū facit inculcando. PEctine:pe-

ctinis percuſſione. COLE hanc:pallada. Q VI aufers auferre uoles:aut ſoles. MACVlas de ueſtibus læſis:infectis.i.Colite eã fullones:qui ueſtes & pannos ab omni macula expurgatis. COLE hanc pal.Q Viſquis parat æna:uaſa ærea. Virgilius litore æna locãt.

Hanc cole uelleribus quiſquis aena paras:
Nec quiſq̃ inuita faciet bene uincula plantæ:
Pallade:ſit Tytio doctior ille licet:
Et licet antiquo manibus collatus epheo
Sit prior irata pallade mancus erit:
Vos quoq; phœbea morbos qui pellitis arte
Munera de ueſtris pauca referte deæ:
Nec uos turba feri ſenſu fraudata magiſtri
Spernite,diſcipulos attrahit illa nouos:
Q uiq; moues cœlũ,tabulãq; colorib9 uris:
Q uiq; facis docta mollia ſaxa manu:
Mille dea eſt operũ,certe dea carminis illa ẽ
Si mereor,ſtudiis adſit amica meis:

❡ VELLERIBVS quiſquis aena paras: ſuadet his qui lanas tingere conſueuerunt ut Palladem colant. VINCVla plantæ calceos a quibus pedes uinciuntur.Eorum ſutores non ſunt proprie cerdones dicendi.Cerdo enim generale nomen eorũ eſt qui artificio lucrum queritant ut uocabulũ oſtẽdit:accipiturq; interdum pro humili ac plebeio.Iu uena. Poſtq̃ cerdonibus eſſet timendus ceperat. SIT ticio doctior ille licet.ticium quidam exiſtimant fuiſſe Ouidii temporibus præclarum artificem calceorum.Nobis placet Tychio legi qui ab Homero nobilitatus eſt In ſeptimo iliados is cerdo excellentiſſimus multa fabricauit & præcipue ſcutum aiacis. ANTIQVO manibus collatus adeo hic dicitur inueniſſe ad troiam equum qui in muralibus machinis aries uocatur fuitq; fabricator Epeus:q; Metapontini reſtantur.qui in templo Mineruæ ferramenta quibus is equum troianum fabricauit oſtentant ut ſcribit Iuſtinus. Legimus enim ĩ uita Sertorii Troiam ter captam eſſe. Primum ab hercule ob Laomedõtis equos.Deinde per ligneum equum ab agamẽnone. Tertio a Charidemo duce propter equum qui in porta conſiſtens ilienſibus eam claudere uolentibus impedimento fuit. VOS quoq; phœbea morbos qui pellitis arte:medicos dicit quorum artis inuentorem alii Apollinem fuiſſe dicunt.ut Inuentum medicina meum. Alii Arabum Babylonis & Apollinis filium.Aegyptii eam apud ſpos repertam uolunt.ut Plynius ſcribit. MVNera de noſtris pauca:ſenſus eſt:Offerte Veneri munus aliquod ex his quæ a nobis accipitis. SENſu fraudata magiſtri:quia ſæpe diſcipuli non recte intelligunt quæ magiſter ſentit & docet. Q VIq; cœlum:& aſtrologum accipere poſſumus & ſculptorem.Sed magis placet aſtrologum accipi:quoniam autor ſubiungit.Q uiq; facis dota mollia ſaxa manu. MOLlia ſaxa:ſic Virgi.in.vi.æn.Excudent alii ſpirantia mollius æra.Facit enim ſculptor egregius ut æra & ſaxa molliſſima uideantur.Horatius.Et molles imitabitur ære capillos.

ANT. FAN.

Cerdo

Tychius Epæus

Troia ter capta

Medicine inuentor

Mollia ſaxa

❡ VELleribus quiq; pro tingendis:aut prætioſo liquore inficiendis pannis uaſa paras:ſacrificiis placata pallada. Verum ut Plynius inquit:qui ex italia infecere lanas ſardi:textilia fuſum in laniſicio Cleſtor filius aragnes inuenit Linum & retia aragne.Fulloniam artem nitias megarenſis. NEC quiſquam faciet bene uincula plante:nemo poterit bene facere calceos:ea enim ſunt plantarum uincula a uinciendo dicta:quia pedes uinciunt. INVita pallade:quaſi niſi pallas fauerit.Nam ſi illa aduerſa repugnat fruſtra laborauerit cerdo. SIT licet ille doctior Tytio.etiam ſi eſſet in ea arte cerdonum omnium præſtantiſſimus.Aliqui legũt ſit batio doctor ex eo quod Plynius dicat batium inueniſſe Sutrinam Alii legunt pythio:quod qua ratione dicant neſcio.niſi referant ad apollinem ſandalarium.Ego autem legi.& qui me ſequuti ſunt. Idem fecere ſit tytio.Propterea quod apud Porphyrium legimus:Tytium quendam fuiſſe optimum calceorum magiſtrum.Ergo ſi ſit ille tytio doctior:inuita pallade calceos non bene conſuet. ET LICet antiquo:ſi quis fabrili arte:aut architectura præſtans Epæum architectum equi troiani ſuperare:ſi pallas irata ſit: exercere artem non poterit. ET COLLATVS.qui conferretur. ANTIQVO epæo ſit,licet prior. quãuis eſſet ſuperior in peritia architecturæ.Epæus enim fuit frabricator equi troiani. Virgili. & Menelaus & ipſe doli fabricator epæus:& Cicero quoque aſſerit Plynius uero inquit epæum inueniſſe equum ad troiam qui nunc aries appellatur: in muralibus machinis ERIT mancus.i.quaſi manum ope carens aut imminutus.aut exercere ſuum munus nequeat. IRAta pallade:ſi illa irata ſit:ergo id agendum ut placata ſit. VOS QVOq; phæbea:uos etiam medici libate palladi:ut medendi arte præſtare poſſitis. Q VI PEllitis ægrotos:& ab his morbos auertitis. ACTE PHOEbea:arte apollinea.Nam apollo medice artis repertor traditur.ſed de hoc in primo dictum. REFERTE PAVca munera deæ libate & offerte dona palladi. DE VESTRIS:muneribus ſcilicet. NEC VOS Turba.ſcolaſticorũ ſcilicet.Pro his enim dictum eſt: qui ſub feris magiſtris nihil profecerunt. FRAudata.decepta. SENſu:ſententia & peruerſa rerum intelligentia. MAGISTRI feri:a feris minime differentis.indocti & inculti:ſine ullis moribus:aut feri crudelis. qui nimium diſcipulos cœdat q; alienum debet eſſe a liberis & bonæ indolis. SPERNITE:nolite uos aſpernari:& contemnere numen palladis. AT TRAhit:ad ſe trahit illa. NOVOS diſcipulos:quia præeſt ſtudiis litterarum:& ingeniis fauet. Q VIq; moues cœlum: alii ita dicunt.Nec ſpernas pallada tu aſtrologe: qui cœli motus perſcrutaris.Alii quoniam ſubſequenter de pictoribus agit. pro ſculptoribus dictum putant. præſertim cum cœlum ſculptorum inſtrumẽtum ſit:ut illud:cœlo fabricata myrõis. VERum quia ſubdit

PAV. MAR.

poſtea de ſtatuarii⸗aſtrologos referrem. ET Q uiuris tabulam coloribus: hoc eſt qui uſtis coloribus tabulam pinguisnam magna pars colorum ex aduſta materia fitde quo late diſputat Plynius libro trigeſimo quinto. ET Q ui facis ſaxa mollia docta manu. Vos ſtatuarii:qui dura ſaxa in quãcunq; uultis formam uertitis:adeo molliadixit quod ad ſummum artificium refertur. præſertim cum & minima quæq; liniamenta:& tenuia in maioribus referant. Ad id enim reſpexit:cum & Maro dixit. Excudent alii ſpirantia mollius æra.& Mar. Molles laudentur honores. Ergo uos omnes colite palladai&illi offerre munera. MILLE DEA EST operum:præeſt multis artibus & officiis:& operibus. CERTE illa eſt dea carminis: quaſi præeſt & illa poetis ſcribentibus carmina. Si mereor adſit amica ſtudiis meis faueat mihi & ſtudio meo ſi dignus uideor:cui illa faueat.

Cælius ex alto qua mons deſcendit in æquũ
Hic tibi nõ plana eſt ſed prope plana uia ẽ:
Parua licet uideas captæ delubra mineruæ
Q uæ dea natali cœpit habere ſuo:
Nominis in dubio cauſa ẽ,capitale uocam9
Ingenium ſolers ingenioſa dea eſt:
An quia de capitis fertur, ſine matre paterni
Vertice cum clipeo proſiluiſſe ſuo.
An quia perdomitis ad nos captiua phaliſcis
Venit,& hoc ſignum littera prima docet:
An q; habet legẽ capitis quæ pẽdere pœnas
Ex illo iubeat furta reperta loco:
A quacũq; trahas ratione uocabula Pallas
Pro ducibus noſtris,ægida ſemper habe:

ANT. FAN. CŒLIVS ex alto qua mons deſcendit in equu; Aedes Mineruæ capite fuit ad radices montis cœlii ſic dictæ uel ob eius igenium quod capitale:ideſt **Mineruæ captæ ædes** ſolers crediturauel quod uictis Faliſcis imago eius captiua romam tranſlata eſt:uel q; ex hac æde qui cunq; deprendebatur furto aliquid abſtuliſſe capitis pœnas pendere lege cogebatur:uel q; de capite iouis nata dicitur tempore quo pindarus ex fabula auro inquit pluiſſe in iſulam Rhodon. Licet quidam uoluerint teſte Herodoto Mineruam eſſe neptuni ac paludie tritonidis filiam: Vnde Tritogenia ſiue tritonia dicta eſt autore Lactantio grammatico. **Tritonia** Alii tamen Tritoniam dictam putant qa cum ſit dea ſapientiæ in partes tres diuiditur: intelligentiam præſentium. Prouidentiam futurorum **Tritogeniam** ac memoriam præteritorum. Feſtus Tritogeniaȝ dictam tradit a ripa tritonis fluminis q; ibi primitus uiſa ſit. Diodorus uero Cretæ fluuium inquit **Alalkomeniam** eſſe tritonem ubi minerua orta eſt quam deam & Alalcomeniam dixerunt:ut ait Strabo ab Alalcomenis oppido ubi quidam eam natam uoluerunt. Fingitur autem nata de iouis capite:uel quia naturæ ratione prudentia omnis in capite eſt. Vel quia uirtus Solis humanis mentibus prudentiam ſubminiſtrans quam per mineruam accipimus ut ſcribit Porpayrius teſte Macrobio edita eſt de ſumma ætheris parte:ac nulla rerum corporearum admixtione ab ipſo ioue:ideſt a deo intellectum accepimus. Cicero autor eſt quinq; mineruas fuiſſe:quarum tertiam e ioue tantum genitam refert:qui cum iunonem uxorem ſuam ſterilem intueretur concuſſo capite Mineruam dicitur ediddiſſe. NATALi ſuo: primo quinquatruum die quo deam natam uolunt. CVM clipeo ſuo:ut intelligas palladem etiam bellis pꝛeſſe. Hora. Proximos illi tamẽ occupauit pallas honores prælus audax ſignificat autem ægida q̃uis & ſit ægis eius pectoris munimentum. SIGNO:nota. C.littera quæ in principio ẽ & captiuæ & capite. FVRta:figurate furta pro furibus ac ſacrilegis ponit.

PAV. MAR. ¶CAELIVS ex alto:in cælio monte apud radices templum erat Palladis captæ:quod illi conſecratum eſt ſuo natali:hoc eſt primo quinquatr.die. Eo.enim nata eſt:ut diximus. Sed cur capta dicatur: aucupatur quattuor cauſas. Prima uel quia dea ingeniorum eſt.& ingenium eſt in capite:uel quod e capite iouis exiherit.& a capite capta dicatur. Aut quia eius ſimulachrum e capitis phaliſcis Romam aduectum eſt: aut quia capite plectatur:qui ex eius templo qui ſurripiat. Ego autem niſi a detratoribus leſæ maieſtatis arguerer:dicerem captam mineruam:quod illi eo die:eo in loco legitime conſtituto autoritate ſenatus a pontificibus conſecrato:potiſſimo ſacrificetur. Nam Pom. Feſt. teſte captum locum dicimus ad ſacrificandum legitime conſtitutum. LICET Q VAmuis. VIDEAS parua delubra templa. MINERuæ captæ:ſub appellatione captæ Palladis conſecrata. Q VA Mons cælius:de quo ſuperius diximus in hoc libro. DESCENdit ex alto in equum:quaſi uergit ex ſummitate in planum. HIC ubi uia non eſt plana non eſt omnino plana:ſed in ipſo montis cliuo. SED prope:quaſi. PLANA:& locum indicat prope radices. Q VAE tẽpla DEA:pallas. COEpit habere ſuo natali:non ab initio:ex quo nata eſt:ſed ea die menſis mar qua olim nata eſt:hoc eſt ipſo die quinquatro:ut paulo ſuperins.cã q; eſt illa nata minerua die. CAVSA nõis eſt in dubio:licet tu uideas tẽpla:tñ cauſa cur capta minerua dicať dubia eſt. VOCAmus capitale ingeniũ ſolers: diligẽs ingeniũ capitale diciť:quod in capite ſedẽ habeat:ubi eſt ipſa mẽs & memoria igenioſa dea eſt:nã & ingenio ualet:& ingeniis pꝛeſt:ideo a capitali igenio capta minerua dici potuit. AVT quia ferť: dicitur. PROſiliiſſe i alto prodiiſſe. VERtice paterni capitis:e cerebro iouis:quod in ſũmo capite eſt. SINE matre:ſine uſu matris. CVM clypeo ſuo cum ægide ſua. Nã ægis pro ſcuto accipi poteſt:ea ratione.quod ſcuta caprino corio decocto tegebatur.& ægea capra dicitur. Verum defertur:Amaltheæ capræ mortuæ iuppiter corium detraxit. Mineruæque cuſtodiendum dedit:quo illa ſcutum texit. Inde dicunt fuiſſe ægidis appellationem. Sed honoratus inquit. Aegida munimentum pectoris eſſe:habens in medio gorgonis ca-

put. Romæ tamen eũ ſimulachrum Palladis tam in pectore q̃ in ſcuto caput gorgonis habẽs. Et Higinus teſtatur caput illud in pectore habere. At quia cum clipeo proſiluit e capite capta dicta. CLIPEVS: ſcutum a τύφω deductum q. in ſculpo. nam ibi imagines ſculpebantur. Vnde Plinius. Scutis enim qualibus aput troiam pugnatum eſt: continebantur imagines: unde nomen habuerunt clypeorum: non ut peruerſa grammaticorum ſubtilitas: uoluit a cluendo deduci cluere enim pugnare eſt. Aut quia pro domi. Vel quia ſimulachrum eius ſubactis romano imperio phaliſcis: tanq̃ captiuum mancipi[illegible] aduectum eſt: & inde capta Minerua dicta. AVT QVIA Venit ad nos: in urbem. CAPTIVA: [illegible]ago tanquam captiua delata. PER DOMitis phaliſcis: cum uicti ſubactiq; eſſent: phaliſci: de quibus primo libro diximus: & hoc ſigno hac nota captiuæ ſcilicet. DOCET prima littera. nam. c. inde capta a captiua dicta: aut a captis phaliſcis. AN q. habet: ultima cauſa. q. capite luitur: furtum in eius: templo commiſſum: ſeu receptum ex eodem. inde eſt & capital facinus: ut Pom. inquit: q. capitis pœna luitur & eodem teſte Capitalis lucus: ubi ſi qd uiolatum eſt: caput uiolatoris expiatur. AN: capta: ſcilicet Minerua dicitur. QVOD habet legem capitis: quæ capite plectat. QVA Bi ex. IVBET furta recepta colo: fures: qui inde aliquid receperint. uel ſurripuerint PENdere pœ. dare pœnas ſacrilegii: & ſic capite plecti. Furtum ut iur. con. placet eſt cotrectatio rei alienæ inuito domino. O PALlas a qua ra. a quacũq; cauſa. TR Ahis uoca. diceris Minerua capta. HABE ægida: habeas & paratum teneas clypeum tuum. PRO duci. no. pro ſalute ducum noſtrorum: Tyberii & germanici: quaſi protegas ſemper eos.

Summa dies e quinq; tuba luſtrare canora
Admonet, & forti ſacrificare deæ:
¶ Nũc potes ad ſolem ſublato dicere uultu:
Hic here phryxeæ uellera preſſit ouis.

¶ TVBAM luſtrare canoram: Sunt qui legant tu tuba luſtrare canora: exiſtimantes conſueuiſſe Romanos hoc tempore tubarum cantu luſtrare uniuerſam ciuitatẽ; ultimo uidelicet quiquatruum die quod quidam non indocti olim nobis pueris tradiderunt: Nos autem legendum eſſe non dubitamus TVBam luſtrare canorã: quamuis enim luſtrarẽtur & aliis temporibus tubæ e uerbis Feſti & pompeii colligitur: qui ait Tubiluſtria dies uocari in quibus agna tubas luſtrabant: ubi ſi de ultimo Quintrium die loqueretur non dies ſed diem diceret: tamen & hoc tempore ſacrorum tubæ in atrio ſutorio luſtrabantur. Lege Varronem quem uidebis quinquatrui tubiluſtrium ſine medio coniunxiſſe. Nouimus autem mortuos ad tubam deduci conſueuiſſe autore Seruio cum iuberet religio (teſte Lactantio grammatico) ut maioribus tuba minoribus tibia caneretur. Quare tubarum luſtratio neceſſaria uidebatur. Sunt & qui putent Armiluſtrium hic accipi oportere: quod non placet id eſt feſtum quo res diuinas armati faciebãt dum ſacrificarent tubis canentes. Sane tubæ interdum cornua uocantur: quia quæ nunc ex ære ſunt fiebãt ex cornu bubulo. Virgil. Rauco ſtrepuerunt cornua cantu. HIC HERE PHRyxeæ uellera preſſit ouis. Heri & here idem eſt. Iuuenalis. Res hodie minor eſt here q̃ fuit. Donatus autor eſt nõ dubitaſſe antiquos propter cognationem e & i litterarum here & heri. item mane & mani. ueſpere & ueſperi dicere. Tu autẽ lector caue ne heri aduerbium hoc loco te fallat & ducat in deuia. Non enim accipere debemus diem qui tubiluſtrium antecedit hoc eſt penultimum quinquatrium diem qui eſt decem calendas Apriles: ſed qui eſt ante ipſas quinquatrus hoc eſt diem. xix. huius menſis. Si enim putares fieri poſſe ut penultimo Quinquatruum die. i. x. calendas Apriles Sol in Arietem tranſitum faceret quem ſupra legimus. xiiii. calendas Martias iniſſe piſcium ſignum: proculdubio fateris ſolem quinq; ac triginta dies fere in piſcibus abſumpſiſſe: qd' ſi eſſet Solſtitialis annus conſtaret diebus pene. xx. ſupra. cccc. cum & reliquis ſignis zodiaci nullum non tantundem ſibi temporis uendicaret. Dicendum igitur eſt. xiii. calendas Aprilis Solem tranſire in Arietis ſignum quæ pars zodiaci ad naturam Solis refertur ut Macrobius ſcribit. Aries enim qui a græcis crios dicitur per ſex menſes hibernales ſiniſtro incubat lateri ab equinoctio uerno ſuper dextrum latus ſicut & Sol ab eodem tempore dextrum hemiſperium. reliquo ambit ſiniſtrum. Conſtat autem hoc ſignum decem & ſeptẽ ſtellis quod una cum Sagittario Cleoſtratus primum intellexiſſe dicitur: qui percepit & cætera ſigna zodiaci primus omniũ autore Plinio. Fabulant nonnulli Arietem qui traiecit phryxũ hũc eẽ qui inter ſigna primũ obtinet locũ. Alii tranſlatum in cœlum uolũt Arietem qui Baccho exercitũ ducenti per exuſta ſta Libye fontem monſtrauit. Eſt ſane Aries calidus & humidus. qui cũ ſolem recepit incipit fieri generatio. Vnde inter ſigna zodiaci meruit principatum.

¶ Summa dies: ultima dies. ut in heroid. Hæc tibi prima dies: hæc tibi ſumma fuit. i. ultima. E QVinq; diebus. ſ. ADMonet lu. circuire: & expurgare populũ. TVBA ca. reſonanti. ET SAcri deæ for. Palladi armorum præſidi. NVNC potes ad ſolem. xi. calẽ. apri. Sol relictis piſcibus init arietem: qui quidẽ; aureum uellus habuiſſe dicit. Eo Phryxus in colchos delatus eſt. Athamas enim Thebanus phryxum & hellẽ genuit ex Neiphyle cõiuge: qua ſublata Ino Cadmi filia uxor adducta eſt: quæ cum nouercali odio priuignos i ſectaret. Toſta ſemina: ne naſceret agricolis dabat. Sequuta eſt annonæ caritas. Miſſũ eſt delphos ad oraculum ! ad petendam opem: qui acceſſerat corruptus: rettulit Phryxum & hellem immolari debere. cũq; ad arã mactandi uelati conſtituiſſent. a Neiphyle matre ſuperinducta nube rapti ſunt. Datus aries quo fugerent. Helle in mare decidit. & ab ea Helleſpontus dictus: ſed a Neptuno compræhenſa pœna

ANT. FAN.

Tubiluſtrium mortui ad tubam deducebãtur

Armiluſtrium

Here

Sol in orientem. xii. calendas aprilis Arietis ſignum

Aries princeps ſignorum

PAV. MAR.

procreaſſe fertur. Nonnulli credonum dixerunt: Phryxum præterea incolumen ad æetam perueniſſe do- lunt & arietem ioui immolaſſe pellem in templo fixiſſe: & arietis ipſius effigiem ab ioue inter ſydera conſti tutam. Eratoſthenes ait arietem ipſum ſibi pellem auream detraxiſſe & phryxo memoriæ cauſa dediſſe & ipſum ad ſydera perueniſſe: alii aliter dicunt: quorum opiniones ab Higinio referuntur. Hermippus ait Li berum oppugnantem Aphricam deueniſſe in eum locum: qui a puluere Hammodes dictus eſt: cum i diſcri mine eſſet: & aquarum penuria: & ob id defectione militum. Aries quidem errans ad milites puenit: quos cum uidiſſet: cœpit fugere. Milites prædam petentes ſequi cœperunt uſq; ad eum locum qui poſtea conſti tuto templo: Iouis Hammonis eſt appellatus: ibi arietem nuſq̃ inuenerunt: Sed q̃ magis erat optandum: aquæ magnam copiam nacti ſunt. corporibuſq; recuperatis: libero ſtatim nunciauerũt. qui gauiſus eo exer citum deduxit. Iouis hammonis templum cum arietis cornibus ſimulachro facto cõſtituit. Arietem inter ſydera figurauit. Ita ut cum ſol in eius foret ſigno: omnia naſcentia recrearentur. hac de cauſa q̇ illius fuga li ber recreauit exercitum: Duodecimq; ſignorum principem eſſe uoluit. Adducitur & alia fabula de ham- mone quodam: qui pecorum multitudinem ad liberum adduxerit: & ob id illi dediſſe agrum cõtra thebas ægyptias: & hammonis ſimulachra inſtituta capite Cornuto: ut homines memoria teneant. eum pri- mum pœnis oſtendiſſe Arietem memoriæ cauſa inter ſydera fixum dicunt: qui quidem in equinoctiali cir culo conſiſtens. caput ad exortum habens: uerſus occidens primis pedibus: & exoriens caput infra triangulũ q̃ deltoton uocant: teges collocatum: pedibus prope contingens caput piſtricis. Poeta nunc fabulam ipſam refert: quam aperte loco rettulimus. INVS: ſcilicet nouercæ phryxi. quæ cum aperte fabula uideat. Prin ceps tamen aſtrologorum Ioannes germanus familiariſſimus noſter: omnia ad effectus ipſius arietis refert id facit in omnibus ſignis: ut non ſine cauſa a poetis ficta eſſe uideantur quæcunq; de his fabuloſa referun- tur. NVNC: in hoc ultimo die quinquatrium. POTES: tu o Germanice. SVBLATO: eleuato. VVI tu ad ſolẽ dicere. HIC. ſol. HERE: pro heri: ut apud Iuuena. Res hodie minor eſt here quã fuit. PRES. SIT: premere incepit. VELLERA Ouis phryxeæ uellera arietis: qui phryxum in colchos tulit: non enim fuit ouis: ſed aries. Ergo cum geri dicat. & meminerit ultimæ diei quinquatrium. debemus intelligere penul timum diem ipſoꝝ feſtorum: ſic erit. xi. calen. apri. hoc eſt. xxii. die martii. HER ba ſuſtulerat nullas comas quaſi nulla herba ex frumenti ſemine eruperat e terra. VT Solet. ſurgere. ſ. ex omni ſemine.

ANT. FAN.

Phryxi & helles fabula

¶SEMINIBVS toſtis &c. Ino cadmi filia ut diximus ſupra & uxor Athamantis regis Thebarum priuignis exitium parans ægit cum matrõis ut frumenta ferenda torrerent. Eadem liberi patris nutrix fuiſſe dicitur ut meminit Statius in ſiluis. qui deus cum phryxo & Helle inſaniam obieciſſet & illi in ſilua errarent exhibitus eis eſt a matre nephele quæ nepheli a græcis dicitur: Aries aureo uellere inſignis. quem cum aſcendiſſent Aries eos in pelagus detulit. Helle lapſa nomen pondo dedit quem dicimus Helleſpontum Phryxus in Colchos ad regeꝫ Aetem tranſit ibiq; Arietem ut mater præceperat immolauit. pellemq; auream Martis templo dicauit. quam iaſon cum argonautis petiiſſe dicitur. quamuis nonnulli ſcribant eam eſſe in orchemeno quod oppidum eſt Boetiæ ex quo Myniorum familia in theſſaliam commigrauit a quibus argonautæ Myniæ ſunt appellati. Orpheus autor eſt argonautas fuiſſe quatuor & quadriginta. quos illi quinquaginta fuiſſe dicunt. alii. lx. Multa hoc loco ex fabulis referre poſſumus quæ cum ſint pene omnibus nota libet ſilentio præterire. AD TRIPODAS: Quod græci tripis dicunt nos dicimus tripos: quæ menſa præmium uirorum fortium fuit ut quibuſdam placet propter tertii pedis adminiculum quaſi illi non bipedes ſed tripedes fuerint: quod nobis compertum non eſt. Erant autem tripodes (autore Seruio) menſe in templo Apollinis delphici quibus ſuperpoſite phœbades uaticinabantur. COR ruptus cum ſemine: A nouerca Phryxi & Helles corruptus queamadmodum & ipſa per matronas frumenta ferenda corruperat.

Seminibus toſtis ſceleratæ fraude nouercæ
 Suſtulerat nullas, ut ſolet herba comas:
Mittitur ad tripodas, certa qui ſorte reportet
 Quam ſterili terræ delphicus edat opem:
Hic quoq; corruptꝰ cũ ſemine nũciat helles
 Et iuuenis phryxi funera, ſorte peti:

Myniæ

Tripos

PAV. MAR.

¶TOSTis ſeminibus. propter toſta hoc eſt decocta ſemina. FR Aude ſceleratæ nouercæ: dolo inus uxoris Athamãtis: nouercæ Phryxi & Helles. MITtitur ad tripodes: ad oraculum Apollinis delphici. nam tripodes mẽſæ fuere in templo Apollinis quibus ſuperpoſite phœbades uaticinabantur. unde apud Lucanum in quinto ſenſit tripodas ceſſare furens Appius. & poſtea tandem conterrita uirgo. Cõfugit ad tripodas & paulopoſt. Cuſtodes tripodes fatorũ arcanaq; mũdi. Tuq; potens ueri pæan. & paulopoſt Et ad phœbi tripodas redire futura. QVI reportet certa ſorte. certo oraculo ſeu reſponſo ut paulo ſuperius dictum in eo uerſu Sors erat æternos uincere poſſe deos. QVAM opem. quod auxilium. DELphicus: Apollo delphis qui ſunt ad auſtrales latus parnaſi. EDAT. dicat. STERili terræ. ut ſterilitati terræ remedium adhibeatur non tñ erat terra ſterilis. ſed ſemina decocta erant cauſa ſterilitatis. qui fructum non proferebant. HIC quoq; qui miſſus ad oraculum fuerat. COR ruptus. ab ipſa nouerca. NVNciat petit ſorte ab ipſo oraculo FVNEra phryxi iuuenis. mortem phryxi. CVM ſanguine Helles. cum morte etiam ſororis aliqui legunt hic quoq; corruptus cum ſemine tunc intelligas corruptum nuncium a nouerca: uti & corrupta dabat agricolis ſemina nunciaſſeq; peti & mortem Helles & phryxi iuuenis.

CIVES: Thebani quibus fames tantum præſtabat audaciæ ut regem contemnerent: quia neſcii plebs ieiunia timere. COMPVLERANT regem iuſſa nefanda pati: Cogebantur rex Athamas filios immolare q̃ ita iuſſiſſe putabatur oraculum. VT FORte pependerat æthere mater. Quia Nephele ipſa eſt nebula nam & nephos nubes & nephili ut diximus nebula eſt. DRACONigenam urbem: Thebas ob draconem a Cadmo interfectum e cuius dentibus nati opem tulerunt Cadmo urbi ædificandæ: ut Hos habuit comites operis ſidonius hoſpes cum poſuit iuſſam phæbeis ſortibus urbem. NIMBis comitantibus Quia nimbi ſiue hymbres a nubibus fiunt recte nephelen comitantur. PER FRETA longa: hellespontum: ut longe deus helleſponti. EIVS longitudo eſt a tenendo in propontidem. GEMINI pericli: Immolationis. & tranſitus Helleſponti CERVleo deo. Neptũo cuius helle nympha ẽ Lege iginum qui eam fabulatur a neptuno fuiſſe compreſſam. PERVENit in colchas aurea lana domos: Ad Aretam regẽ Colchorum qui in Scythia ſunt qua labitur phaſis. Ferũt Arietem ſibi pellem auream detraxiſſe ac dediſſe Phryxo cauſa memoriæ eumq̃ ad ſidera perueniſſe. ANT. FAN.

Vſq; recuſantem ciues, & tẽpus, & ino
 Compulerant regem iuſſa nephanda pati
Et ſoror & phryxus uelati tempora uittis
 Stant ſimul ante aras, iũctaq; fata gemũt:
Aſpicit hos, ut forte pependerat æthere ma (tre
 Et ferit attonita pectora nuda manu
Inq; draconigenã nymbis comitãtib9 urbẽ
 Deſilit, & natos eripit inde ſuos:
Vtq; fugam capiant aries nitiſſimus auro
 Traditur, ille uehit per freta longa duos:
Dicitur infirma cornu tenuiſſe ſiniſtra
 Fœmina, cum de ſe nomina fecit aquæ:
Pene ſimul periit, dũ uult ſuccurrere lapſæ
 Frater, & extentas porrigit illa manus:
Flebat, ut amiſſa gemini conſorte pericli.
 Cæruleo iunctam neſcius eſſe deo:
Littoribus tactis aries fit ſydus, & huius
 Peruenit in colchas aurea lana domos:

CIVES. Thebani ſcilicet propter Annonæ caritatem. ET TEMPVS ipſa ſterilitas temporis: cum uideretur prouenire ex aeris intemperie. ET ino nouerca. COMPVLERANT: quaſi iam coegerant. REGEM ATHAmantem. VSq; ſemper recuſantem iuſ. ne pa. pati filiorum immolationem quam ab oraculo iuſſam arguebant: licet ille ſemper recuſaſſet tandem pati coactus eſt. ET Soror & phryxus uelati tempora uittis: Helle miſera cum phryxo fratre habentes frontem uittis uelatam ut moris eſt in ſacrificiis talibus ut apud Virgilium: Vitteq; deum: quas hoſtia geſſi. STANT ſimul ante aras ubi erant immolandi. ET GEmunt facta iuncta: iunctam & eandem mortem quia ſimul mactabantur. MATER. Neiphile mater Phryxi & Helles: ASPICIT hos: Phryxum & Hellem. VT: ſicut. FORTE pependerat æthere: & recte pependerat aere quia conuerſa in nebulam in aere pendet: & νεφελη nebula eſt. ET FERIT pectora nuda: pulſat nuda pectora. MANV ATTonita: nam ipſa attonita filiorum caſu. ET DESilit: deſcendit. IN VRbem draconigenam: thebis in boetia: quas Cadmus poſuit: qui in eo loco draconem interemit: ex cuius ſatis dentibus nati ſunt: qui Cadmũ in ea urbe condenda iuuerunt: ideo draconigenæ dicte quamquam & autor: hoc eſt ipſe Cadmus in draconem mutatus eſt: unde & alii draconigenam dictam urbem putant. COMITANTibus nymbis: hymbribus qui inductam nubem comitati ſunt: quandoquidem hymbres ab ipſis nubibus emittuntur. ET eripit ſuos natos: Phryxum & Hellem. INDE AB EA ara: ubi mactandi erant. ET VT CApiant fugam ut nouercæ inſidias effugiant. TRADITVR aries auro nitiſſimus: datur illis aries aurei uelleris. ILLE: aries. VEHIT duos: fert Phryxum & Hellem. PER FRETA longa: per maria ipſa. FOEMINA. Helle. DICITVR tenuiſſe cornu ſiniſtra infirma: non firma ſiniſtra manu: quia non ualida t quẽadmodum dextera: ideo ex ariete ipſa delapſa eſt. CVM fecit nomina aquæ de ſe. cum ab occaſu ſuo dictus eſt helles pontus: hoc eſt pontus helles mare illud anguſtum inter ægeum. & propondita: ubi totiens feliciori tempore congreſſu cum hoſte ſumus. DVM FRATER: Phryx. VVLE SVCCVrrere lapſæ: ferre opẽ ſorori quæ ceciderat in aquas. ET DVM uſq; porriget extentas manus: dum extendebat illi manus: ut eam iuuaret. PENE QVAſi. PERiit ſimul cũ illa. nam & ipſe in periculum fuit decidendi in aquas. FLEbat: phryxus. VT AMiſſa conſorte: ſorore quæ in eadem ſorte fuerat. GEMINI pericli: quia in eodem ambo periculo fuerant. NEScius ipſe phry. IVNCTAM ſororem eſſe coniunctam. DEO ceruleo: neptuno cerulei maris deo nam decidens illa ab eo comprehenſa & in nympham mutata: unde in argonauticis. VITTAq; conſtitit helle: iam panopes thetidiſq; ſoror. TACTis littoribus: poſtquã appulit littori phryxus. ARIES fit ſydus: quia detracta ſibi pelle: cœlo locatus eſt & inter ſydera relatus. ET AVrea lana huius: aureum ipſius arietis uellus. PERVENit in colchas domos. ad æetem Regem colchorum: Colchi in ſcythia accolæ phaſidis finitimi Eniochis: unde Iaſon poſtea uellus eripuit. Tres ubi luciferos. ſeptimo calendas Aprilis hoc eſt uigeſimoſexto die Martii. eſt æquinoctium uernum Verum Florentinus princeps inquit uernum æquinoctium eſſe octauo calendas April Autumnale octauo calen. octob. exigua tamen differentia ex unius ſolum diei. VBI poſtquam. VENiens eos. Veniens aurora. nam ἠώς aurora eſt. PRAEMiſerit: antemiſerit. PAV. MAR.

ANT. FAN.

æquinoctiũ uernũ vii.calẽdaſ apriles æquidiali Eos

¶TRES ubi luciferos ueniens præmiſerit eos. TEMpora nocturnis æqua diurna feres.vii. calẽ.apri.erit æquinoctiũ uernũ:quod ſecundũ Macro.Pli.& Colu.eſt ad.viii.cal.apri.quem diẽ Phryges hilaria appellabant celebrãtes lætitiæ exordium cũ ſperarent diem nocte longiorem.Romani(autore Feſto)utrũq; æquinoctium equidiale dixerũt cũ nox diei ponus q̃ dies nocti annumerari debeat:quæ tẽpora raro nõ aliquos tẽpeſtatum ſignificatus habent teſte Plinio. Tres autem Luciferos accipe non a principio: ſed a quinquatriũ fine tubiluſtrio in eo numero cõprehẽſo.Sane eos aurora ẽ q̃ a græcis ios dr̃. Vñ nos i in e lõgã uertentes eos dicim⁹ & accipim⁹ aliq̃ñ a pte totũ.hoc eſt ab aurora diem quod & græci faciuntaut,

¶ Tres ubi luciferos ueniens p̃miſerit eos:
Tempora nocturnis æqua diurna feres
Inde quater paſtor ſaturos ubi clauſerit edos
Canuerint herbæ rore recente quater
Ianus adorandus,cum quo concordia mitis
Et romana ſalus:araq; pacis erit:
¶ Luna regit mẽſes: huius quoq; tp̃a mẽſis
Finit auentino luna colenda iugo.

Iano concordiæ ſaluti ac paci res diuina fit.iii. calẽ.apri.

Lune feſtũ pridie calen.

Diana auentina

Diane tẽplum in angiportu

Quod nos uerbũ uerbo nõ reddẽtes ſic latinũ fecimus:multũ uẽturi ſpes credula uẽdicat æui Multa ſed extremus trũcat amice dies. INde quater paſtor ſaturos ubi clauſerat ædos. Tertio calẽ.apri.iano cõcordiæ ſaluti ac paci rẽ diuinã faciebãt:q numina aptiſſime cõnectunť.Prudẽtia.n.quã iano tribuũt cõcordiã facit:cõcordiã ſalutẽ & pacẽ.Multæ autẽ ædes concordiæ Romæ a multis dicatæ ſunt Lege Suetonium.Liuiũ.Plutarchum & Appianum.Ab æde ſalutis dicta eſt porta Salutaris q̃ ei fuit proxima.Romanam autem ſalutem uocat quod pro incolumitate po.ro.ei ſacra facerẽt.Auentino luna colenda iugo.Pridie calen.apri.Dianæ in auẽtino res diuina fieri conſueuit quo in monte Seruius Tullius Latinis populis perſuaſit ut exemplo eorum qui Dianæ epheſiæ ædem fæciſſent & ipſi ædem Dianæ ædificarent:quod fecerũt. Vnde illud eſt.Quæq; auentinum tenet algidũq; quindecim diana p̃ces uiroꝝ carei Et illud.Phillis auẽtinæ quædam eſt uicina dianæ.Hanc deam auentinam nonnulli uolunt Lucinã dicta cum dianã ſiue lunã palat nã noctilucã uocarẽt.quod in palano(ut autor ẽ Varro)eius tẽplũ noctu lucere.Suſpẽdebatur in hac æde boum cornua non ceruorum quod ibi Seruius Rex decepto quodam antrone eorum bouem inſigni ſpecie ac pulchritudine dicitur immolaſſe:& eius cornua templo affixiſſe ut iuba ſuis monumentis mandauit.Dianæ auentinæ ſimulachrũ(ut ſcribit Strabo)Romãi eodem modo diſponentes apud Maſſilicẽſes collocarunt:qui aliq̃ñ ſumma fœlicitate ex Ro.po.amicitia floruerũt Fuit & Romæ tẽpliũ Dianæ ia angiportu qui patricius dicebať:cuius igreſſu uiri abſtinebãt ut Plutar.in quæſtionibus tradit.

PAV. MAR.

¶TRES luciferos:tres dies ab ipſo lucifero:ſic numeratos triduũ ab ultimo die quiquatriũ hoc eſt a.xxiii. dii martii erit.xxv.dies:deinde ſequẽtem oſtẽdit:ſic.xxvi.die erit æquinoctiũ. FERet:ipſa aurora.. TEMpora diurna:æqua nocturnis.hoc eſt diem adæquabit nocti:ſic erit æquinoctium. INDE quater: Quarte die poſt: noctu numerata die equinoctii:ſed quattuor ſequentibus diebus erit feſtũ iani. concordiæ ſalutis & pacis:qm̃ his eo die ſacrificať.De iano cõcordia & pace dictum eſt in primo libro. Salutis aũt ædes erat apud portam ſalutarem:de qua Pom.Feſtus Salutaris inquit porta:appellata eſt ab æde ſalutis quæ ei proxima fuit & Var.inquit:Collis ſalutaris quatriceps os aduerſum eſt pylonoris ædem ſalutis.& Tranqu. inqt de auguſto loquẽs Nonnulla etiã.ex antiquis cerimoniis paulatim aboleta reſtituit:ut ſalutis auguriũ:diale flaminũ &c. INDe ubi:poſtq̃. PAStor quater clauſerit hædos ſaturos:ueſperi quater reduxerit e paſcuis: & incluſerit capellas. ET herbæ quater canuerint:albeſcẽt. ROR e recente:gelido. Hac periphraſi a reductione capellaꝝ & rore:ueſpertinũ:& matutinũ tẽpus ſignificat quater:ſic quattuor ortus & occaſus.ergo poſt quatriduũ:hoc eſt.xxx.dies martii.Ianus erit adorandus.ſacrificandũ erit Iano. CVM quo iano. ERIT mitis concordia adoranda.ſ.& illi eſt immolandum. ET Salus romana:nam in æde ſalutis pro ſalute populi erecta litandum. ET ara pacis:ubi etiam peragenda eo die ſacrificia. LVNA Regit menſes: pridie calen.apri.hoc eſt ultimo die martii feſtum eſt Dianæ:cui in auentino ſacrificať.Seruius enim Tullius ſextus ro.rex:Latinorum populis perſuaſit:uti exemplo eorum:qui Dianæ Epheſiæ ædem feciſſent: & ipſi ædem Dianæ in auentino ædificarent:Quo effecto bos quædam Sabino miræ magnitudinis nata eſt:reſponſum datum eum populum ſummam imperii habitudinem.cuius ciuis bouem illam immolaſſet: Sabinis bouem in auentinum egit:& cauſam ſacerdoti ro.expoſuit.Ille callidus dixit prius eum uiuo flumine manus abluere debere.Sabinus dum ad Tyberim deſcendit:Sacerdos ro.bouem immolauit.Ita imperium ciuibus:ſibi gloriam facto conſilioq; quæſiuit &c. LVNA regit menſes de hoc a principio diximus q̃ menſes a luna computantur.& principia menſium illi ſunt conſecrata.cum eandem iunonem & lunam eſſe putarent. HVIVS quoq; menſis:martii. FINit tempora:nam ultimus dies eſt illi ſacer. LVna hoc eſt ipſa Diana.ET Colenda iugo auentino:in monte auentino:ubi eſt illi templum a romanis pariter.& Sabinis erectum:eſt igitur eo die Dianæ ſacrificandum.

Finis Tertii Libri.

ℭ INTERPRETATIO QVARTI LIBRI PER ANTONIVM PHANENSEM ET PAVLLVM MARSVM POETAS LAVR.

ANT. FAN.

A LMA faue dixi geminorum mater amorum: Non recte ſenſit Eratoſthenes q poemata ad mentem & intelligentiam indicandā nō cenſuit: perinde ac poetæ oēs non docendi ſed oblectandi gratia ſcripſerint: Cū contra ſapientiſſimi uiri primū quandam phyloſophyam poeticā eſſe dixerint & Homeri poema nihil eē aliud q̄ ſtudiū ſapientiæ. Vnde poetaꝝ figmentā nō ſunt ſemp accipienda ſimpliciter: ſed altius inſpicienda q̄ quidam opinētur: ut ecce qđ ad hunc locum attinet: Igneum ſemen e cœlo cecidiſſe in mare poetæ finxerunt & Venerem natā e ſpumis: quo nihil aliud ſignificarunt q̄ ignem & aquam duplicem cām eē naſcendi unde aries calidus & humidus ut dictum ē inter ſigna zodiaci obtinuit pricipatum: quem tñ multi calidum eſſe atq̧ aridum tradunt. Eam ob cām maiores noſtri Aprilem menſem quo nitent arua ſegetibus prata herbis: arbores foliis: & ex coniunctiōe ignis & humoris omnia procreantur Veneri dicauerunt. Eumq̧ menſem fuluius & Iunius Gracchus teſte Varrōe: aliiq̧ nō nulli quaſi Aprilē nominatum exiſtimarunt a ſpuma quam græci aphron uocant unde aphrodite uenus a græcis dicitur quā noſtri Cæligenam uocarunt ut idē Varro autor ē: q̄uis Plutarchus in Numa ideo Aprilem a uenere dixerint nominatum q eo menſe & deæ ſacrificāt & ad calendas mulieres lauant myrto coronatæ. Cingius aūt in libro quem de faſtis reliquit (ut ſcribit Macrobius) ait imperite quoſdam opinari antiquos hunc menſem a uenere nominaſſe cum nullus dies feſtus nulluq̧ ſacrificium inſigne ueneri per hunc menſem fuerit conſtitutum: cui Cingio Varro conſentit affirmans ueneris nomen ne ſub regibus quidē apud Romanos Latinū uel græcum fuiſſe ideoq̧ non potuiſſe Aprilē a uenere nominari ſed ab aperiendo dici magis putandum quaſi Aprile q uerna temperie arridente (ut ait Plutarchus) plantarum germina aperiantur cæteraq̧ quæ continet terra. Sciendum tñ nō negare ualerium Flachum: teſte Macrobio poſtea cōſtitutum eſſe ut hoc menſe matronæ ueneri ſacrum facerent. que dea & mas & fœmina putabatur: Vnde legimus Ariſtophanē eam aphroditon appellaſſe: quāuis (ut ſcribit Seruius) nonnulli dicant non ſolum uenerem. ſed & alia numina utriuſq̧ ſexus participationem habere. Sunt qui putant Romulum altiorē prudentia ita primos ordinaſſe mēſes ut cum præcedens Marti eſſet dicatus deo plerumq̧ hominum necatori. ſecundus Veneri dicaretur: quæ uim eius quaſi benefica leniret: nam cum in. xii. ſignis zodiaci primū ſignum Aries Marti aſſignatus ſit: ſequēsq̧. Taurus Venerem accepit. Lege Macrobium. Dicitur autem Venus geminorum cupidinum mater: ſed ſcripſerunt quidam plures eſſe Veneres: pluresq̧ cupidines: ut Cice. qui duas Veneres tradit & tres Cupidines. Primum ex Mercurio & diana genitum. Secundum ex Mercurio & ſecunda Venere. Tertium quē Anteron dicunt. Alii hāc Venerem quam ex teſtibus Cœli & maris ſpuma genitam Aphroditen uocant geminorum cupidinum matrem dicunt: ut Diua non miti generata ponto quam uocāt matrem geminus cupido. Hinc illud eſt Syllii: Cum ſic ſuſpirans roſeo uenus ore decoros alloquitur natos. Horum alter uoluptatis eſt quē Diogenes dicere ſolebat uacantium occupationem. alter pietatis. Ille enim turpis eſt de quo ait Virgil. in buc. Nūc inſanus amor duri me martis in armis tela inter media: atq̧ aduerſos detinet hoſtes: Ille pius de quo in. æne. Neq̧ enim patrius conſiſtere mentem paſſus amor. Plato duplicem amorem eſſe dixit. Alterum terreſtrem atq̧ uulgarem. Alterum cæleſtem ſingularem ac plane diuinum: & hunc quidem eſſe omni ſtudio ac diligentia expetendum: illud uitandum tanq̄ humano generi pernicioſum. idemq̧ hunc cæleſtem amorem fauorem etiam uocat: ſed ſanctum ac diuino quodam inſtinctu prouenientem. Sagittarum cupidinis alteram ideo auratam fingi arbitramur q pulchritudo ſæpiſſime amorem facit: uel q aurum eſt calidum & humectum: nam q auro amor conciliari ſoleat: ut Aurea nunc uere ſunt ſæcula plurimus auro uenit honos auro concilliaē amor. Licet uerum ſit ut ad id figmentum attineat non putarim. Altera uero qua fugari amorem fabulantur ideo plumbum habet mea ſententia quod conſtat ad alligatis lumborum & renum parti. plumbi laminis ob eius frigiditatem impetos Veneris inhiberi autore Plinio. Sane alma Venus ab alendo ſic dicitur: ut Alma ceres almus ager Aluntur enim per Venerem animatā: hoc eſt propagantur & eruantur ſpecies quanuis pereant indiuidua. Sed almus interdum & pulchrum ſignificat auctore Feſto: quo nullum epitheton magis Venerem decet. Sciendum placuiſſe quibuſdam amores tres eſſe. Aliis quinque. Aliis plures. Vnde illud eſt Propertii: Hos uetuit me numerare timor.

Aprilis. Aphrō. Aphrodite. Cupidines tres. Amor duplex. Sagitta cupidinis aurata Sagitta cupidinis plūbum habens. Almuꝫ.

> A LMA FAVE DIxi geminorum mater amorum.
> Ad uatē uultus retulit illā ſuos:
> Q uid tibi ait mecū certe modo feſta canebas.
> Num uetus in molli pectore uulnus habes:

PAV. MAR.

A LMa faue dixi geminorum mater amorum. Rationem huius mēſis quē nunc q̄rto loco numeramus cum ſecundo loco a Romulo eēt inſtitutus: a Vectio Macrobiano mutuabimur. Secūdum inquit menſem nominauit Aprilem: ut qdam putant cum aſpiratione: quaſi aphrilem: a ſpuma: quam græci ἀφρὸν uocant: unde orta Venus creditur. Et hanc Romuli aſſerunt fuiſſe rōnem. ut primum quidem menſem a patre ſuo Marte ſecūdum ab Aeneæ matre Venere nominaret: ut hinc potiſſimum anni pricipia ſeruarēt: a quibus eſſet Romāi nominis origo: cū hodie quoq̧ in ſacris martē

patrē. Venerem genitricem uocemus Alii putāt Romulū: uel altiore prudentia: uel creti numinis prouidentia. ita primos ordinaſſe menſes: ut præcedēs Marti eſſet dicatus: iō plerūq̧ hominum necatori: ut Home. naturæ conſcius ait: ἄρεσ ἄρεσ βροτολοιγε μιαιφονε τειχέσιπλῆτα. Secūdus ueneri dicaret: Quæ ut in eius: q̄ ſi beneficia leniret. Nam & in duodecim ſignis zodiaci: quoq̧ cuncta certoq̧ nominū domicilia credunt: Cum primū ſignum Aries Marti aſſignatus ſit: ſequens mox uenerē: ideſt Thaurus accepit & rurſus regione ſcorpius ita diuiſus eſt: ut deo eſſet utriq̧ cōis: Nec exiſtimaſ rōne cœleſti carere ipſa diuiſio: ſi quidē aculeo uel potētiſſimo telo: pars armata poſterior: domicilium Martis ē. Priorem uero prem: cui ζυγὸσ apud grecos nomē ē. nos libram uocamus: Venus accepitq̄ uelut iugo cōcordi iungit matrimonia: amicitiaſq̧ cōponit: Sed Cyngius in eo libro: quem de faſtis reliq̄t: ait imperite quoſdam opinari Aprilem mēſem antiquos a Venere dixiſſe: cum nullus dies feſtus nullūq̧ ſacrificium inſigne Veneri per hunc menſem a maioribus inſtitutū ſit: ſed ne in carminibus quidem ſaliorum: Veneris ulla: ut cæterorum cœleſtium: laus celebraſ. Cyngio ēt Varro conſentit affirmās nomen Veneris: nec ſub regibus quidem apud romanos: uel latinum: uel græcū fuiſſe: Et ideo non potuiſſe mēſem a Venere nominari: ſed cum fere ante æquinoctiū uernū triſte ſit cœlū: & nimbus obductū: ſed & mare nauigantibus clauſum. Terræ etiam ipſe aut aq̄: aut pruina: aut niuibus cōtegant: Eaq̧ oīa uerno: ideſt hoc menſe aperiant. Arbores quoq̧: nec minus cætera quæ continet terra: aperire ſe in germen incipiant: ab his oībus mēſem Aprilem dici merito credendum eſt: quaſi Aprilem: ſicut apud Athenienſes ἀνθεστήριον idem menſis uocatur: ab eo quod hoc tpe cuncta floreſcant. Valerius aūt Flaccus non negat hoc die poſtea conſtitutū: ut matrone Veneri ſacrum facerent. Plutarchus uero in uita Numæ Aprilem inquit: quod aphroditis ideſt Veneris habeat cognomentum. Quo menſe & deæ ſacrificant: & ad calendas mulieres myrto coronatæ lauant. Quidā uero non ab aphroditi Aprilem nominatum dicunt: ſed quemadmodum ſimplex ſe nomen habet Aprilem mēſem uocatum: quoniam uerna temperie arridente: plantarum aperiantur germina &c. Sed hæc hactenus. Poeta Veneris menſem ſcripturus: Venerē inuocat primo uerſu. Affuit deide illa: & rogat an amet: cum eam uocet quid uelit. O Mater alma: o uenus mater. GEminorum amorum: faue mihi feſta canenti. Alma ueneri adiongitur. Virg. alma parens confeſſa deam. & Alma uenus phrygii genuit ſymoentis ad undam: ab alendo q̧ omnia alat: unde & Cice. Venerem dictam putat: q̧ ad res oēs ueniat. GEMINOrum amorum hoc eſt ioci & cupidinis, quia ambo filii ueneris traduntur. Hora. in primo car. Siue tu mauis erycina ridens: quam uolat circum iocus & cupido. & Seneca. in Tr. Diua non miti generata ponto: quam uocat matrem geminus cupido: pro ioco & cupidine dictum. Alter enim eſt qui allicit: alter qui coniungit. ILLA uenus retulit ſuos uultus ad uatem: uertit ſe ad me. AIT qd tibi mecū .i. eſt cur me nūc uocas? Certe mō: pauloante: hoc eſt heri. CAnebas cantando ſcribebas. FEſta: dies feſtos. NVM: an. HABes uetus uulnus: amoris. IN molli: in laſciuo. Pectore: amas ne nunc: ſicut prius amabas. RESpondit ego

Scis dea reſpondi de uulnere, riſit: & aer,
Protinus ex illa parte ſerenus erat:
Saucius aut ſanus: nunq̄ tua ſigna reliqui.
Tu mihi propoſitū: tu mihi ſemper onus:
Quæ decuit primis ſine crimie luſimus ānis
Nunc teritur noſtris area maior equis:

ANT. FAN ¶ SCIS de uulnere: Noſti Ouidium nunq̄ eſſe amoris expertem qui uel ſanus amare cōſueuit. Nūq̄ tua caſtra reliq: Tractū a militibus q nō mō non ſunt tranſfugæ ſed & incolumes & ſaucii ui x illa non deſerunt. SINE crimine luſimus: Ipſe in .ii. triſtiū. Crede mihi diſtant mores a carmine nro Vita uerecunda eſt muſa iocoſa mea Quam ſententiam imitatus Martialis ait. Laſciua ē nobis pagina uita pba. Potuit hoc dicere ut relegatū ſe credere uideretur ob artem quam ſcripſiſſet. ARea maior: Metaphora eſt. Florentinus iuriſconſultus locū inquit ſine ædificio in urbe areā: ruri agrū appellari. Varro aream eſſe inquit ubi frumēta ſecta teruntur & areſcunt: a cuius ſimilitudine loca in urbe pura pota areas dici: quæ ut inquit Feſtus q̧ uacua ſint quaſi exaruerint & quicq̄ generare non poſſint id nomen accæperunt. Bene aūt meminit autor areæ in rebus ſacris quæ ad ædes deoꝝ eſſe conſueuit. Vnde ait Vir. Aut ante ora deum pingues ſpaciaſ ad aras. Senſus autem ē. In grauiore materia meū uerſaſ ingenium.

PAV. MAR ¶ SCIS tu dea de uulnere. tu ipſa uenus noſti an amē. uel non amē. Riſit. ipſa. ET aer protinus erat ſerenus ex illa parte. quaſi ridente illa aer ea ex parte ſerenus redditus eſt. Altiuſq̧ tendit ſententia quam uerba. nā hoc liquido apparet quotiens aſpectus Veneris. hoc eſt ipſius ſyderis exorientis lætus. hoc eſt purus & lucidus uidetur. Serenitatem aeris indicat iecus in turbibus. SAVCIVS aut ſanus. uel ardenter amauerim. uel non ita uehementer. Nunq̄ tamen penitus ab amore diſceſſi. & in libris de remedio. Sæpe tepent alii iuuenes. ego ſemper amaui. & ſi quid faciam. nunc quoq̧ quæris amo. SANCIVS: hoc eſt cum uulnere. AVT ſanus. ſine uulnere. NVNq̄ reliqui tua ſigna. tranſlatio a militia. Nunq̄ diſceſſi a caſtris tuis. nam ſemper ſub te militaui nec diſceſſi a ſignis. quia non uerti terga hoſtibus. TV mihi propoſitum. de qua ſemper dicere propoſueram. TV mihi ſemper honus. qui ſim in rebus tuis ſemper occupatus. LVSIMVS. ludendo ſcripſimus. PRimis. annis in iuuenta. Quæ decuit. quæ decorum fuit iuuenem ſcribere. Sine crimine. & hoc alio tendit. quam ſcribatur. Nam cum ab Auguſto damnatus ſit Velata tamen uera cauſa. ob artem quam ſcripſerat. Nunc etiā ut ſe apud germanicum excuſet dicit ſe ea ſcripſiſſe. quæ iuuenem decebat. & ſine crimine. quaſi dicat per quod damnari non meruiſſem & in triſtibus ad Aug. nullum legiſſes crimen in arte mea. & illud. prius tamen dictū. ſed q̧ illud adducit. in quæ meo nullum carmine crimen erit. NVNC maior area teritur noſtris equis. maior nunc mihi ad agendum materias ſumpta eſt. Et eſt hoc in loco trāſlatio a tritura frugum ſumpta: nam ubi maior ſpicaꝝ copia. ibi maiore area opus ē. ſic ipſe maiorē materiā maiorib' ānis accepit, nā poſt iuuētā.

¶MEA tempora myrto contigit: Quia hæc arbuſcula Veneris eſt ut ait Plutarchus: Gaudet enim littoribus teſte Seruio & apta eſt plurimis neceſſitatibus mulierum. Vnde imperatores teſte A. Gel. corona myrta utebantur: qui ouantes urbem introiebãt quibuſq́ incruenta uictoria obuenerat cui facilitati aptam eẽ frondẽ Veneris crediderunt q̃ nõ martius ſed quaſi Venereus quidam triumphus ouantium foret a quibus corona myrtea oualis dicit̃ autore feſto introiebant aũt urbẽ ouãtes uel cũ bella indicta nõ erant uel cũ ſine ſanguine confecta fuerant. Ferunt Romanos Sabinoſq́ cum propter raptas uirgines dimicare uoluiſſent myrtea uerbena depoſitis armis pacem firmaſſe in loco qui poſtea ſigna habuit Veneris Cluacinæ. Cluere enim antiqui pugnare dicebant teſte Plinio: qui arborem myrtum ideo tũc electam dicit: quia coniunctioni & myrto Venus præeſt. Huius arboris uirgæ geſtatæ uiatori prodeſſe dicũtur in loco itinere impediti.

ANT. FAN. Myrtus Myrtea corona Cluere unde Cluacina uenus

Tempora cum cauſis annalibus eruta priſcis
Lapſaq́ ſub terras, ortaq́ ſigna cano:
Venimus ad q̃rtũ quo tu celeberrima mẽſẽ
Et uatem, & menſem, ſcis uenus eſſe tuos:
Mota cytherea eſt, leuiter mea tpa myrto.
Contigit, & cœptũ perfice dixit opus:
Senſimus, & cauſæ ſubito patuere dierum:
Dum licet, & ſpirant flamina nauis eat:
Si qua tamen pars te de faſtis tangere debet.

¶TEMpora cum cauſis: hoc fuit noſtri propoſitũ: ut tẽpora ſcriberemus: cum ortu & occaſu ſignorũ. Venim[9] iam ad Aprilem tuũ o uenus menſem: faueas igitur tuo uati: tua nunc quoq́ tempora canenti. CANO. cantando ſcribo. TEMPORA: annum. menſes dies feſtos & profeſtos: feſta ſtata & non ſtata. CVM CAVSIS: cum rationibus: ut in principio quoq́ diximus: Seu cum originibus hoc eſt cũ fabulis: ſiue hiſtoriis: unde quid originem habuerit. Et quoniam cum originibus dixerim: Neſcio qui interpretem fideliſſimum uirum pium: & ab omni maledicentia penitus abhorrentem Nuperrime fuerint inuecti: quaſi fuerit in eo uerbo maieſtas naturæ læſa. Carpant licet in puerilibus ludis & in nomen meum paſſim allatrent: non tñ efficiẽt: ut ab inſtituto diuellar. Illud enĩ mihi tam a natura datum: quam uite inſtitutione ſeruatum. ne quẽq̃ uerbis prouocem: ne maledicendo cuiuſpiam aures offendã. Fruſtra quidem laceſſunt: nondum enim maledicere didici. Nec ſi quit fieri poteſt. ſine ulla maledicentiæ nota reſpõdebo. Turpiſſimum enim eſſet ducis cum quouis milite certamen. Sed hoc tantum dicere liceat: quod apud lucanũ Cæſar uanam ſpẽ mortis honeſtæ concipis. haud inquit iugulo ſe polluet iſto Noſtra Metello manus. Dignũ te Cæſaris ira nullus honor faciet. Sed ſatis ſit. Quãuis & illud tragicum adduci queat Domi lyciſſam quid pauiſſe profui t. illa ruſtra ſanguinem hauritet truci: ſed redeamus ad rẽ. CVM cauſis: cum originibus. ſeu cũ rationibus: ut ab initio diximus. Nã toto opere poeta cãm aut pro rõne: aut pro origine ponit. Eteniʒ plerũq́ refert: qua rõne quid fuerit inſtitutũ: & unde originem habuerit: ut in primo libro cuʒ agit: Cur priapo mactet̃ aſellos. cauſa pudenda quidẽ ſed tñ apta deo refert q́ unde aſinoꝝ immolatio habuerit originem. Et poſtea in carmẽ talib[9]: Vnde petã cauſas horum moremq́ ſacroꝝ: quo pacto intelligemus hoc in loco cauſas? pro meritione? An pro origine & ratione? Sed ne nimium immoretur: quia frequentes loci ſunt hmõi: ubi cãm pro origine ponit. nam mox ſubiicit? unde principium res ipſa habuerit. Et quia nõ credit̃: euoluamus dilucidiores locos: In ſecundo lib. ubi de lupercalibus agit: Dicite pierides ſacroꝝ quæ ſit origo Attigerit latias: unde petita domos: quæ ſit origo dixit: & originẽ lupcaliũ græcã refert. iã negari nõ põt & in eiſdem ſacris: cũ latinã originẽ referre uult inquit: Ad de peregrinis cãs mea muſa latinas. Vides ne q̃ aptiſſime cãs pro originibus poſuerit. Eodẽ enĩ tẽdit utrũq́. nam cũ primũ p̃cat̃ muſas. ut dicãt originẽ & græca relata ẽ. poſtea p̃cat̃ ut latina cã referat̃ qs eſt tam ptinax t q pro origine dictũ neget. cũ originẽ ſacroꝝ apertiſſime referat quod creberrimũ eſt apud poetã: cũ cãm aut pro origine: aut pro rõne ponit: qđ ut cõſtet cũ cãm nõ ponit ponit originẽ ut in pallibus expoſitus mos eſt. moris mihi reſtat origo. & in floralibus dic dea rñdẽdi ludorũ q̃ ſit origo. In lemuralib[9] dicta ſit unde dies q̃ nois extat origo me fugit ex aliquo ẽ iueniẽda deo. Origine hoc in loco dicit. Sed qd proſequit̃ ut uideamus qa rõne poſitũ. Pleade natemone uirga uenerãde potenti. Sæpe tibi ſtygii regia uiſa iouis. Venit adoratus caducifer aſpice cãm. Nominis ex ipſo ẽ cognita cauſæ deo. Quis negat cãm pro origine poſitã cũ prius dicat quæ nominis erat origo & poſtea ſubdit ipſo deo cognitã eſſe cãm & refert unde originẽ habuerint lemuralia. & in principio ſexti. Hic quoq́ mẽſis habet dubias in noĩe cauſas. Et poſt hic ego quærebã cœpti quæ mẽſis origo. Eſſet & in cura nois huius erã cauſas & originẽ indifferẽter dicit & poſtea. At decus omne mihi cõtingit origine mẽſis. Cõſtat igit̃ tandem ex poeta ipſo cauſam pro origine poni. His argumẽtis cum referat reruʒ de quibus agit originẽ & cũ interdum ubi cãm nõ ponit̃ originem ponit. Vel cũ cõuertat. ut cãm pro origine & originem pro cauſa ponat. Arguamus nũc a diffinitione uocabuli. Fabius uictorinus ſic diffinit. Cauſa eſt animi impulſus ad aliquid agendũ: Quicqd enim fit ex aliquo animi ipulſum ſit. Et quoniã ita forte arguitur. Romulus cã fuit cõdendæ urbis. pp ipſius animi ĩpulſum nõ tñ fuit origo. nã hæc refert̃ ad principiũ ipſius ædificationis: cũ eẽnt oĩa quæ ad rem facerent parata. Euoluatis Ciceronẽ inuenietis duplicẽ cãm impulſiuã & ratiocinatiuã impulſiua eſt in ipſo primo motu. Ratiocinatiua eſt in ratione & cõſilio. Primo enim loco eſt animi impulſus deinde eſt ipſa ratiocinatio. a prima quidẽ origine pendẽs & ipſe impulſus eſt origo rei. fruſtra. n. adhiberet̃ ratio. imo adhiberi nõ poteſt: niſi ſit ille animi ĩpulſus nã ut ab initio diximus: ex cauſa eſt ipſa ratio quæ quidem eſt rerũ gerendarũ ordo ex cauſa uenientium. ut quid quo loco facias. ac dicas intelligas. Ratio ſine cauſa eſſe nõ põt. cauſa uero ſine rõne põt. Hoc idẽ Fabius inquit. Sed iam pueris notum eſſe arbitror. impulſum illũ animi originẽ eſſe rerum agendarum ſed qa multis perſuaſum eſt contrarium. & adeo eneliis mentibus infixum ut auelli non poſſit ſi nobis non creditur. non Fabio non poetæ noſtro. non rationibus. Credatur tandem Ariſtoteli & Ciceroni. Ariſtoteles enim oſtendit

PAV. MAR.

cauſam eſſe negociorum originem. Cice. in li. de natura deo. Cauſam hoc eſt principium inquit: Quod ſi hi er rat cũ bis errare malo: q̃ cũ cæteris recte ſentire. Arbitror ẽt dicturos eos Ariſtotilẽ & Ciceronẽ erraſſe. Sed iaȝ finis ſit: Neq; uolebã tam lõge progredi: Deus. n. teſtis eſt: me nõ fuiſſe maledictis reſpõſurũ: ſed qa locus exigebat: ut de cauſis agerẽ: uolui oſtẽdere: ut oportuit cũ cauſis: hoc eſt cũ originibus recte dictũ: non ut queq̃ carperẽ ſed ut mea dicta defenderẽ: Sed proſequemur iter inſtitutũ. Eruta annalibus priſcis: quæ ego magna cura & diligẽtia ex ueteȝ annalibus excerpſi. ET cano ſigna lapſa ſub terras & orta: ortum & occaſum ſignorum ut ab initio dictũ ẽ. VENimus ad q̃rtũ mẽſem: ad Aprilẽ: q q̃rtũ ãni locũ obtinet. QVO mẽſe. TV celeberrima cultiſſima & celebratiſſima es. ET tu uenus ſcis oatẽ: me ipm q cano tpa. ET mẽſem eẽ tuos nã & ego tui iuris ſum: & menſis ibi dicatus: & a tuo noĩe nũcupatus. faueas ergo dum ea canimus: quæ ad te ipſam pertinent.

MOTA cytherea: Venus mota eſt uerbis meis. CONtigit leuiter mea tẽpora myrto: ut inſpiret mihi mentẽ qua perciperẽ ea, quæ cupiebã. Myrtus. n. Veneri ſacra: de ea paulo inferius. ET DIxit perfice cœptũ opus qđ incepiſti proſequere: & perfice. SENſimus: cõtigere. ſ. illa tẽpora & mẽtẽ inſpiraſſe ET cauſæ dierũ: origines & menſis aprilis: & feſtorũ ipſius mẽſis. Subito patuere: ſauẽte iam numine. DVM licet: ſcribere. ſ. hæc. ET ſpirant flamina: dum flant ſecũdi uenti: EAT nauis: nauigemus p trãſlationẽ a nautis: qui ſecũdo uẽto utũtur: hoc dicit. nũc cum uenus ipſa faueat: proſequemur icœptum. SI Qua tamen pars te. O germanice: ſi quid eſt in faſtorum quod ad te pertineat: præcipuus eſt hic menſis: quoniam ueneri dicatus eſt: a qua quidem progenita ẽ Iulea domus in quam tu adoptatus es. Domeſticus hic ergo uobis menſis: cum Iuliurum progenitricis ſit. TAmẽ o cæſar: germanice. SI Qua pars de faſtis: de faſtorum libris & menſibus ipſis. Debet te tangere: te mouere. quod ad te pertineat. HABes quod tuearis: quod in tuo iure defendas.

ANT. FAN. IN Aprili quod tuearis habes: Quoniam hic mẽſis a Venere nomẽ accepit: a qua cæſares deſcẽderũt. Vnde autor ſubiungit. Et fit adoptiua nobilitate tuus. Nam iulius Cæſar a Venere p iuliũ eneæ filiũ originẽ ducens adoptauit Auguſtũ: Auguſtus Tyberium Neronẽ. Tyberius Germanicũ: cui Naſo ut diximus hoc opus iſcripſit. Vnde nos iampridẽ aperiẽtes amico cuidã noſtro quid de inſcriptione huius operis ſentiremus poſt multa illud ſcripſimus. Noluit imerito faſtos deſcripſiſſe Neroni Natus habet tituli præmia qui meruit. PATER iliades: Romulus iliæ filius. LONgum cũ ſcriberet annũ: Lunaris cõparatione lõgũ dicit. nã breuis eſt ſi Solſtitiali cõparetur qui. xii. mẽſibus cõſtat. AVtores retulit ille ſuos: Martẽ & Venerẽ: ut hæc generis princeps: ipſius ille pater. QVOD ſibi naſcẽti proxima cauſa fuit: qa Mars Romulo pater fuit: eum cãm' pximam uocat. Nam uenus Romuli mater dicit. ſed alia rõne. multis ui delicet gradib' interiectis. COGnatos deos: Iouem ac uenerẽ. Hãc æneæ parẽtẽ: illum Dardani. Dardanon Electra qs neſcit atlantide natũ. Virg. in. viii. æne. Dardanus iliacæ primus pater urbis & autor Electra ut graii perhibent Atlãtide cretus aduehitur Theucros electrã maximus Atlas Edidit æthereos humero qui ſuſtinet orbes. Scire autẽ debemus tres fuiſſe atlantides ut inquit Seruius. Vnũ regẽ arcadiæ qui pater eſt maiæ. Alium maurum qui maximus dicitur. Tertium italum patrem Electræ ex qua & ioue natus eſt Dardanus qui Dardaniã cõdidit ut Homerus ſcribit in. xx. iliados. Licet quidã Dardanũ nõ ex ioue ſed ex corito rege thuſciæ natũ dicãt qui Electram uxorem habuit. Ex ea & ioue iaſiũ quoq; genitũ tradũt. ut hinc Dardanus ortus iaſiuſq; pater. Refertur ſane hoc loco romãi ſanguinis nobilitas a dardano iouis Cretẽſis filio ad Romulum. Quod Ouid. facit nõ ſolũ ut oſtendat quare Aprilis a Venere nomen acceperit: ſed cæſaribus blandiat quibus placere ſtudet. Ferunt Dardanum corito uita fundo a quo oppidum Thuſciæ coriti nomẽ accepit: cũ de regno ab Iaſio diſſentiret eo interfecto ſe in ſamothraciam. poſteaq; i phrygiam cõtuliſſe. Sed de his uaria legũtur: quia (ut inqt Virgilius): fama eſt obſcurior annis.

Cæſar in Aprili q tuearis habes:
Hic ad te magna deſcẽdit origine mẽſis
Et fit adoptiua nobilitate tuus:
Hoc pater iliades cũ lõgum ſcriberet annum
Vidit & autores rettulit ille ſuos
Vtq; fero Marti primam dedit ordine ſortẽ
Quod ſibi naſcenti proxima cauſa fuit:
Sic uenerẽ gradibus multis in gẽte receptã
Alterius uoluit mẽſis habere locum
Principiumq; ſui generis, reuolutaq; quærẽs
Sæcula, cognatos uenit ad uſq; deos:
Dardanon electra qs neſcit atlantide natum
Scilicet electram concubuiſſe ioui:

Atlantes tres

Dardan' Coritus rex

Iaſius

Coritum oppidum

PAV. MAR. IN Aprili: in hoc menſe. Hic menſis deſcendit ad te ipſum magna origine. magnis cauſis. ſeu rerũ principiis Nã illi numini dicatus eſt. a quo Cæſareũ genus originẽ ducit. ET fit tuus: tui iuris. aut tibi domeſticus. ADoptiua nobilitate: ea nobilitate iulea: in quam tu adoptatus es. Iulius. n. Cæſar ex iulio Aſcanii filio progenitus eſt. Is Octauium adoptauit in filium. Octauius Tyberium ea lege ut ipſe Germanicum fratris filium adoptaret: ſic per adoptionem a Venere quoq; originem ducit. HOC pater iliades: Romulus quoq; cum uideret ſe a Venere progenitũ: & patrẽ habuiſſe Martem. iungit mẽſes ipſos. nam primo loco menſem a ſe ipſo Marti. Secundo ueneri dicatũ numerauit. Pater iliades. Romulus iliæ filius & urbis cõditor. VIDit hoc. ſ. ſe eſſe a uenere progenitum. CVM ſcriberet: cõſtitueret. ANNum longum. annum ciuilem. quem decem menſium numerauit Lõgum: ad differentiam anni lunaris. ET rettulit ille ſuos autores. uenereȝ. unde eẽt ſui generis origo. & Martem quo natus erat. ET tu dedit primam ſortem ordine fero Marti: ut primum locum anni a ſe cõſtituti marti aſſignauit. QVOD fuit proxima cauſa ſibi naſcẽti. quod ipſius fuerit autor & origo propinquior. Nam pater qui eum genuit. SIC uoluit uenerem receptam in gente: in familia. MVLtis gradibus: longa per gradus cognatione. nam per ſucceſſionis ordines ab ænea ad iliam matrem. HABEre locum alterius menſis: ſecundi

ut ſecundi anni locum obtineret ipſa uenus. ET Querēs: inquirēs ipſe romulus. PR Incipiū ſui generis unde originem habuiſſet. ET SAecula reuoluta: ætates iam exactas: & reuolutas longa annorum ſerie. VEnit uſq; ad cognatos deos: ideſt uſq; ad iouem & uenerem. NAM ALTer autor troiani generis: altera æneæ mater a quo ipſe progenitus ē. DARDanon electra: explicat nunc poeta romani generis uetuſtatem. Ipſam q; genealogiam a Dardano iouis filio uſq; ad Romulum ipſum. Quæ quidem generationis ſeries a multis uariiſq; ſcriptorib⁹ explicata a nobis ex fideliſſimis hiſtoriographis: tam græcis quam latinis excerpta. Inque breue compendiolum ſuperioribus annis: natali quidem romano redacta eſt. Expoſita quo ad fieri potuit breuiſſime re ipſa ab ultima troianorum origine: uſq; ad ſummum romanæ urbis imperium Quod cum locus exigere uideatur: ut ipſa quoque ſeries nunc exponendam ſit. Non ab re uiſum eſt ea: quæ ad romuleum genus pertinēt Ab initio ad romulum his noſtris quoque commētariolis inſerere: ut noſtro carmine uera nunc hiſtoria cognoſcatur. Sic enim exorſi ſumus.

r OMA genethliacā tibi nūc libaſ ad aram.
Candida lux orta eſt: qua primum facta parēti
Fundamenda tibi: totum paſſura per orbem.
Brachia: ſidereo caput admotura ionanti
Quo maius nihil eſt. tua te ſi gloria tangit
Et decus antiquum: faueas pulcherrima uati
Roma tuo: & prima referentem ab origine rerum.
Fas ſit in auguſtos deducere carmina faſces.
Fabula uana procul tantis modo rebus adeſto
Vera canam: archadicos atlas ſemabat honores
Cum fuerit electræ magno dycteus amore,
Iuppiter: hancque grauem. & geminata prole parētē
Reddidit: iaſius pater hinc: & dardanus orti.
Alter agit primo uitam ſine coniugis uſu.
Accipit at chryſem magno pallante creatam:
Dandanus uxorem: proles idæus ab illa
Naſcitur & dymas: ſubiit poſtremus honori
Arcadico: cedit pater hinc: & filius alter.
Iaſiuſque ſimul: magna iam claſſe parata
Armiferam in thracem deuentum: & celſa tenetūr
Inſula: mercurio genitus: ſamothracia nomen
Cui dedit: ad cererem ſibi dum concumbere tentat:
Occidit iaſius rutilo confoſſus ab igne.
Protinus in phygiam penetrauit dardanus oram.
Heleumque ſinum tenuit: conſcendit in alios
Hydæus phrygiæ montes idæa uocauit.
Nomine deque ſuo iuga celſa: atque orgia bacchi
Inſtituit phrygios tum cum frenaret alumnos
Scamandri ſoboles: ideæ que unica nymphæ
Teucrus: cecropio quāuis referatur ab antro
Aduenniſſe: ſuo populos de nomine teucros
Ex illo dixiſſe ferunt cui nulla uirilis
Progenies: tantum patrios: bathea penates.
Nympha colit chryſe extincta tibi dardane iungit
Connubio pater hanc pariterque recepit auiti
In partem regni: & teucro ſubeunte ſupremi
Fata rogi: phrygia ſolus dominaris in omni
Natus eryctonius. quo fortunatior alter.
Non fuit ille auri. atque equitum. & ditiſſimus agri
Atque huic caliore ſcamandri filia nupta.
Natus ab his tros eſt. hinc magnæ nomina troiæ.
Ex troe. & ſobole eumedis callanide nati
Ilus & aſſaracus ganymedis & inclita forma.
Incoluit campos ilus: hinc ilion altum.
Quod male ſeruauit periurus filius ili
Laomedon. priamus de laomedonte creatus.
Et matutinum raptus tytonus in ortum.
Ingentem priamus cum fratribus hectora gignit.
At ſacer aſſaracus clytodore coniuge fœlix
Fit pater. atque capim genuit cui naide iuncta
Naſcitur anchiſes. uenus huic ſimoentis ad undas
Aeneam peperit. priami cui nupta creuſa eſt
Natus & euryleon. generis ſpes maxima dictus
Inque fuga aſcanius. nam troia ardente ſupremum.
Et priami genere extincto. miſerabile magno
Collapſo imperio æternum, penetralibus ignem.
Magnorumque deum ſacra. troianoſque penates
Suſtulit æneas. & cum genitore petiuit
Aerios montes. cui formidantia luſtrum
Rurſus bis geminum conſumet agmina bello
Omnia graiorum tribuere abſcedere tuto
Quocunque ire uelit fato iam coniuge rapta
E patria illachrymans. comites natumque patremque
Secum agit. & ſtructis iam puppibus æquora uertens
Thraces adit primum troiæ e regione iacentis
Hic hyemem quam longa fuit. q̄ mœſta peregit
Mœniaque hic poſuit poſitoris habentia nomen
Quique ſuperfuerant bello. qui credere tutæ
Se potuere fugæ. dux manſuetiſſimus omnis
Suſcipit inde pius thracenſi littore ſoluit.
Vere nouo profugæ ſulcant ægea carinæ.
Aequora & ionias curſu tranatur ad undas
Et tamen æneas ſiculis appellitur oris:
Dumque urbes elymi condunt. hic altera luctu
Aſpera ceſſit hyems. ſicula tumulatur arena
Anchiſes genitor. ſoluuntur iuſta parenti
Vnde ubi uelliuoli ſubſederat ardua ponti
Vnda. uocant auræ ſpirantes ſolis ab ortu
Carbaſa tyrrhenas agitur properata per undas
Claſſis ab ænea mox in laurentia uentum eſt.
Tunc aboriginibus patentia littora magni
Tybridis ora ſubit cui tunc erat albula nomen
Rex ab origiitibus reddebat iura latinus
Iam ſenior dulci populos in pace regebat
Vnica cui ſoboles tantum lauinia uirgo.
Hunc totiens placidæ monuere inſomnia noctis
Suſcipere externum. qui claſſem appelleret oris
Auſonis. magnum imperium. magna inde futuram
Progeniem toti quæ poſt dominabitur orbi.
At pater æneas fatalia ſigna ſequutus
Aduenniſſe fugæ finem. certo omine ſentit.
Condendæque ſus pregnans indicat urbis
Parua quidem primo deſignat mœnia ſulco
Nec mora turbatis rerum nouitate latinis
Venit in alloquium regis. mox fœdera iungunt
Et datur æneæ dulcis lauinia coniunx.
Et ſimul e phrygiis multi accepere latinas
Hinc omnes uno latii cognomine dicti
Compoſitam uocat æneas ad coniugis urbem
Nomine. & e phrygiis quos ſecum adduxerat oris
Imperat ſolis primo pater inclytus anno.
Cum tamen a rutulis latii permerentur: & ipſe

Afforet auxilio regi:caderetq; latinus.
Atq; hoſtis pugna turnus raperetur eadem
Imperium accipit ſoceri.tutatur:& auget.
Et quartum regno iam tandem exegerat annum.
Cum cadit:aut bello raptus fluctus ue numici.
Quæſitumq; diu nulla tellure cadauer
Inuentum:inq; deos tranſlatum credidit omnis
Auſonia. huic pubes poſuit lauinia templum.
Atq; hoc candenti ſcripſere in marmore carmen.
Terreſtris diuiq; patris:fluctuſq; numici
Numine perpetuo qui flumina ſancta gubernat.
Aſcanius latiæ ſuſcepit pondera molis.
Hunc quoq; tyrrhenis urget mezentius armis
Victa tamen latio ceſſerunt robora marti
Tyrrhena:extincto crudeli funere lauſo.
Hinc memor aſcanius repetens mandata parentis
Egregii:ſimul & ſeruanda oracula diuum
Sæpe animo uoluens:celſis in collibus albam
Condidit:& latiæ dicta eſt ea regia genti.
Et iam tres ſeptem luſtris adiecerat annos
A patris interitu:quo regnum acceperat ingens
Cum ruit in funus generoſa prole relicta.
Imperium natu maior depoſcit iulus
Venit iuleum genus unde:decuſq; ſuperbum
Militiæ atq; omnis romanæ gloria gentis
Parte alia petit æ nea generatus auitum
Filius in regnum recepit:quem mater in altis
Ediderat ſiluis:nam cum lauinia rapto
Coniuge:iamq; grauis:priuignum mœſta timeret:
Ceſſerat in ſiluas:natūq; enixa fideles
Paſtores inter patrios in ſaltibus altis
Educat:& puero tribuit ſua nomina caſus.
Quoq; ubi compertum eſt:iuſſu reuocantur in urbem
Aſcanii:& paulo poſt hæc regina ſupremos
Verſa eſt in cineres:& tros ſua fata ſequutus.
Ergo ambo certant latiis ſuccedere regnis.
Hinc patruus:hinc ipſe deo dilectus iulus.
Hoc tum certamen prudens.literoq; diremit
Tali iudicio populus:ſuccedat honori
Sacrorum:rebuſq; deum fugatur iulus.
Et quoniam ſilui regnum hoc dotale parentis
Siluius accipiat: factum hoc cognomen ab illo
Regibus albanis data ſunt:ſequiturq; parentem
Siluius æneas:cuius poſt fata latinus
Regnum adiit:patri clarus ſubit alba latino:
Atq; albæ capetus:ſolium capis inde parentum
Occupat:hinc patrio ſuccedis calpete regno.
Tum tyberinus adeſt:pugna qui cæſus:& amne
Raptus ab etruſco:primo miſerabilis æuo.
Nomen aquæ tribuit:poſt hunc agrippa gubernat
Res italas:tanto diuum contemptor honori
Succedit.ſuperos imitans palladius ignes
Impius:& ingenti cupiens pro nomine haberi
Et terrere homines:ſuperi iouis igne crematur.
Abſorptuſq; lacu eſt omnis unda obruit ædes
Regis:auentinum proceres in regna uocarunt
Romano dedit hic moriens ſua nomina colli.
Filius inde procas rebus ſucceſſit auitis
Hocq; ſatus numitor & tu crudelis amuli.
Extinctoq; proca ſubiit contentio regni.
Et data conditio eſt uter imperet:alter habeto
Troianas & opes:& quārūcunq; relictum eſt.
Vaſorum:fuluiq; auri:argentiq; talenta.
Accipit imperium numitor:fit ditior alter.
Mœnibus ille potens:aſt ille potentior auro.
Et regnis inhians:ingentia robora fortem
Militiam parat & ceſiam mox occupat arcem.
Imperiumq; pio fratri uiolentus ademit.
Dat tamen unde queat tenuem deducere uitam.
Inde per inſidias trūcat numitore creatum
Egeſtum in ſiluis:quo fratri nulla uirilis
Sit ſoboles:tantum ſeruabat filia ſedes
Siluia:& hanc ueſtæ curanda in ſacra relegat
Hæc quoq; ſiue proco:ge ioue:aut numine diuum.
Aut ſiue inſignis præſtiſſet amulius armis
Sacra lauaturas dum mane incedit ad undas.
Et uiridi conſedit humo.correptaq; ſomno
Fit grauida obſcura regitur caligine tellus:
Solq; fidem fecit rutilo mutatus amictu
Concepiſſe deo:ſed quo conceperat orbi
Incertum eſt:redit illa domum iam languida uirgo:
Remq; aperit matri:celantur crimina:morbus
Fit cauſa:in templum cur non eat illa pudicum.
Mens tamen interea ſæui ſeu conſcia regis:
Seu ſuſpecta doli.metuens.curare medentes
Illā adhibet:genitrix arcet:morbūque uirili
Non ait:hunc ſexu prodendum.turgidus ira
Vxorem mittit cuſtodem.atq; illa tyranno
Mox ſcelus omne refert.furit ille inſanior curis:
Cum rapere ingenti maria omnia turbine tentant.
Et cæſurus erat prægnantis uiſcera ferro.
Hinc inſtat numitor.hinc antho'filia regis.
Inq; deos referunt crimen.ſæuiſſimus iram.
Diſtulit in decimæ redeuntia cornua lunæ.
Siluia fit genitrix heu prolem enixa gemellam
Et uirgis cædi.uirgo miſeranda iubetur.
Defodierque ſolo.pœna.hæc ueſtalibus ipſis.
Quæ uetitum patiantur opus miſera ilis antho
Ante patrem ſupplex tumidum procumbit & orat
Orat opem miſeræ.& p̄cibus ſeruata ſororis
Dicitur at geminos deferri ad tybridis amnem
Immergique iubet fluuio.mandata miniſtri
Inuiti peragunt tantum ſcelus unda refugit.
Et pueri in ſicca miſeri uerſantur harena.
Quid niſi pro miſeris poteram uagire quærelis.'
Vagitus enixa tamen lupa ſenſit ad undas
Sed datura ſitim progreſſa accurrit.& illos
Depoſita feritate uidet.miſerata iacentis
Eripit e'cœno:dehinc ubera plena gemellis
Admouet:o ſuperi quanta eſt clementia celi.
Qui poſiturus erat populis ingentia magnis
Mœnia perpetuos terræ latura triumphos.
Paſcitur infœlix infantia lacte ferino.
Atque auis expoſitis ſuggeſſit martia picus
Sæpe cibos:non hoc uatum:non fabula uulgi.
Sed fatale quidem.quos ſors in magna uocabat
Imperia hos caſus & mille pericula rerum
Parca ſubire dedit.tot per diſcrimina paſtum
Quid repetam aſtyagis muliebri e ſtirpe nepotem
Nutritum quoque lacte canum miſe:antius inter
Paſtores quanto poſt imperitauerit orbi.
Gorgonis indigno coitu cui filia natum
Edidit exponi iuſſit ſua uiſcera ſiluis.
Lac illi tribuiſſe feras uiſum inde relatus

Inq; inter anguſtū lactas:qua armenta redibant
Vt miſerum obruerent:etiam alimenta dederunt.
Obiicitur canibus ieiunis hi quoq; paſcunt
Vbera dantq; ſues:demum immergitur undis
Oceani: ſumma quæ infans leuis inatat unda.
Seruaturq; deum manifeſto numine:litus
Excipit exceptum pauit quoq; cerua iacentem
Et tandem ad magni ſullatus culmina regni.
Factaue quid referam moſis crudelia noſtri
Eiectum phario gemuit quem mœſta fluento
Mater:& hic domini ſeruatus munere cœli
Eſſet ut ille dei populo qui mœnia ſancto
Poneret & uera ſub religione foueret.
Numina ſic miſeros ſeruarunt alta gemellos
Eſſet ut ille deis magnam qui conderet urbem:
Ergo hæc e celſo miracula monte uidentes
Paſtores ſtupere omnes:pecoriſq; magiſter
Albani magniſq; feram clamoribus urbem.
Illa quidem flenti ſimilis:poſt oſcula greſſu
Diſcedens lento:ſeſe in nemora alta recepit.
Conuenere duces ouium:mirantur opemq;
Ferre parant:una primum tellure ſeruantur.
Suſcipit hinc illos euandri fauſtulus archas.
Gente ſatus:ſecūq; refert:& tradit alendos
Vxori:clarum cui tunc laurentia nomen.
Educat hæc creſcunt cœleſti ſemine nati:
Iam pueri iam tum iuuenes:pectora forti
Non his cura greges:armentaue paſcere:non hos
Paſtorum cultus:& fiſtula pacta iuuabat.
Sed ſtudium ludis primum exercere iuuentam:
Aut iaculo: aut nuda corpus laſſare paleſtra.
Et ſophiæ gabiis ambo incubuere pelaſgæ.
Fauſtuleas tutantur opes:cædunq; fugantq;
Latrones:& cura fuit:cui uiuere rapto.
Eniambis nonies cancer geſtauerat axes
Soliferos:totiens tulerat capricornus eoſdem.
Cum tegerent teneras prima lanugine malas
Inter paſtores orta eſt contentio ſæpe
Montis auentini:& pallantia ſepta tuentes.
Sæpe duo fratres pallantia ſepta tuentur
Et ſub auentino pulſant numitoris ouile.
Res domino delata ſuo:regiq; ſuperbo.
Mittitur infeſtus iuuene qui comprimat hoſtis.
Lucebatq; dies:magni quo feſta licæi
Panos erant:caſtoq; deum dum indulget honori
Romulus:inſidiis capitur germanus ab hoſte.
Ad regem trahitur manibus poſt terga reuinctis
Plectendum accepit numitor:mox indole motus
Obſtupuit:tacitum iuuene in penetralia ductor
Quo genitus rogitat:paſtoris ſanguine cretum
Sese ait:ecce ſubit tectum latinus alumno
Paſtor opem:tutas aperit numitoris in aures
Fata gemellorum:remq; omnem ex ordine pandit.
Romulus intera turbam collegerat omnem
Paſtorum:ſecumq; albana in mœnia ducit
Sub æreo inſignes clypeo ſudibuſq; præuſtis.
Inferiore urbis ſubierunt parte:ruitq;
Conſulto numitore tamen ſub tecta tyranni:
Et regem obtruncant:& celſa romulus arce
Vi potitur:proleſq; omnis deletur amuli.

HACTenus iuuet hæc de romulo dixiſſe:quoniā eo natali nos longius ꝓgreſſi ſumus:ad auguſti tempora referemus tamen ſuo loco quæ ad conditam urbem pertinent. Sed redeamus ad poetam:& ex eo genealogiam ipſam exponamus. Quis neſcit quaſi omnes ciunt. Dardanon natū Electra atlantide:dardanum filiū fuiſſe electræ atlantis filiæ & iouis. Scilicet certe quis neſcit. Electra; concubuiſſe pro ſuccubuiſſe. Ioui:hoc ab hiſtoricis refertur: ex ioue cretenſi:& electra atlantis filia natos fuiſſe dardanum: & Iaſium.

Huius erichthonius:tros ē gn̄atus ab illo
Aſſaracum creat hic:aſſaracuſq; capyn:
Proximus anchiſes:cū quo cōmune parētis:
Non dedignata eſt nomē habere uenus.
Hinc ſatus æneas pietas ſpectata per ignes
Sacra:patrēq; humeris altera ſacra tulit:

HVius erichthonius: hic dardani filius mortalium omnium ditiſſimus. fuit teſte Homero:qui habuiſſe dicitur tria equarum milia quæ pullos nutriebant. Non eſt autem hic Erichthonius quem ſerpentinis pedibus fuiſſe fabulantur terræ ac litis filium:de quo Ouid. alibi Pallade conſpecta natum de crimine uirgo ſuſtulerit quare quæret erichthonium. Hunc fabuloſum idem poeta ſine matre creatum ſcribit. Dardanus autem Erichthoniū ſuū dicitur e Theucri filia genuiſſe. TRos eſt generatus ab illo:hic eſt Illi:Aſſaraci & Ganymedis pater:quē erichthonius genuit ex Calliore. Ab eo troia dicta eſt quam ante a dardano Dardaniam:a Teucro teucriam dixerunt. Ceterum ab illo eius filio ilium nomē accepit. ASSAracuſq; capyn:Capys ex aſſaraco & Clytodore genitus Anchiſen genuit. NON dedignata eſt:immortalis dea:ut mater æneæ fieret non aſpernata eſt mortalis Anchiſæ coniugium:ut Coniugio anchiſa ueneris dignate ſuperbo. ANT. FAN. Erichtonius. Tros. Capys

HVius:dardani. ERichthonius:fuit filius ex Bathea filia Teucri. Quem fortunatiſſimū Homerus uocat. TRos eſt generatus ab illo:ex Erichthonio & Caliore natus eſt Tros Hic:tros. CREat:gignit. Aſſaracum:ex Taoe & Callanide Eumedis filia natus eſt Aſſaracus Ilus:& Ganymedes. Hic:aſſaracus. CReat Capym:nam ex aſſaraco & Clytodore natus eſt Capys. Proximus Anchiſes quem Capys ex naide genuit. Cum quo:anchiſa. VEnus non eſt dedignata:ſed dignata. Habere commune nomen parentis:hoc eſt:non puduit uenerem Anchiſæ ſuccumbere. & ex eo parere:ſic habere nomen parentis cum eo commune. Nam peperit illi æneam. Hinc:ex uenere & anchiſa. Satus natus eſt æneas. PIEtas ſpectata per ignes:quaſi cuius pietas experta:& cognata & probata per medios ignes & Criſpus. Ni uirtus fideſq; ueſtra ſpectata mihi ſatis foret. Aeneas ereptus eſt a numine per ignes:& hoſtes in excidio troiano. Vnde ipſæ apud Virgi. Deſcendo:ac ducente deo flammam inter hoſtes. Experior:dant tela locum flammæq; recedunt. TVlit humeris ſacra ignem ueſtalem deos pœnates:& alia troiana ſacra. Et:patrem anchiſam:quem humeris abſportauit. per appoſitionem. ALtera ſacra:quoniam illi æneas diuinos detulit honores. Vnde apud Virgi. Nūc pateras libate ioui: præcibuſq; PAV. MAR:

uocate Anchiſen genitorem:Cui non tantum immortalitatem:uerumetiam uentorum tribuit poteſtatem.Po
ſcamus uentos:atq̧ hæc mea ſacra:quot annis Vrbe uelit poſita templis ſibi ferre dicatis.

Venimus ad fœlix aliquando nomen iuli·
Vnde domus teucros iulia tangit auos:
Poſthumus hinc:q ꝙ ſiluis fuit ortus in altis
Siluius in latia gente uocatus erat:
Iſque latine tibi pater eſt:ſubit alba latinū:
Proximus eſt titulis epitus alba tuis:

ANT. FAN. — Euryleo — Aſcanius — Eneæ filii — Iulus — Siluius — Poſthumus — Siluii reges

¶ VENimus ad fœlix aliquãdo nomẽ iuli:Hic ut Dio
nyſio placet in fuga Aſcanius appellatus eſt ante Eury
leon.Sed Cephalon ſcriptor uetuſtiſſimus ut idem in
quit memoriæ ꝓdidit quatuor æneæ fuiſſe filios:Aſca
nium Euryleontem.Romulum ac Remum.Fuit autẽ
Aſcanius æneæ filius ex Creuſa:quãuis Liuius dubitet
creuſæ ne an Lauiniæ filiꝰ fuerit.Is(teſte Seruio)a pri
ma barbæ lanugine quæ ei naſcebat̃ quo tpe Mezen
tium ſuperauit ſecundum Catonem Iulii nomen acce
pit a quo dicta eſt familia iulioꝝ.Quãuis ſunt qui eam
ab aſcanii filio denominatam uelint. POSTHumus
hinc:deeſt uerbũ ſucceſſit. ASCanius enĩ Siluio reliq̃t imperiũ quoniã(ut qbuſdã placet)ſine liberis periit. Fui
aũt Siluius æneæ filius ex lauinia ex qua natus eſt poſt æneæ mortẽ unde Poſthumus uocat̃.Eũ mater cũ poſt
mariti obitũ aſcanii timeret iſidias in ſiluis ad q̃s grauida cõfugerat enixa dicit̃ & ab iis ſiluiũ noiaſſe.a q̃uo re
ges albani Siluii dicti ſunt.Virgi.in vi.æn.Siluius albanũ nomẽ tua poſthuma ꝓles:Quẽ tibi longæuo ſerum
lauinia coniunx Educet ſiluis regẽ regũq̧ parẽtẽ.Aliis eũdẽ ſiluiũ placet aſcanii non fratrẽ fuiſſe:ſed filiũ.Lege
Liuiũ ac Dionyſiũ:a qbus diuerſa tradunt̃ ne te obtũdã:nobis illud placet quod Liuius ſentit tã uetera pro cer
tis affirmare non oportere. ISq̧ latine tibi pater eſt quõ ſiluius poſthumus eſt latini pater cũ Liuius ſcribat e
Siluio natũ æneã ſiluiũ:& latinũ genitũ ex ænea.Dicẽdũ eſt Ouidiũ a Liuio diſſentire cũ uelit latinũ eius Siluii
filiũ eſſe q ſucceſſit Aſcanio.Ipſe in.xiiii. MEtamorphoſeos:inde ſub Aſcanii ditiõe binominis alba reſq̧ lati
na fuit ſucceſſit ſiluius illi quo ſatis antiquo tenuit repetita latinus noia cum ſceptro.Crede nobis lector cãdide
prudẽtis eſt in rebꝰ tãtæ uetuſtatis nõ ꝑcipitate iudiciũ.Seruius honoratꝰ Procã ſcribit fuiſſe regẽ duodeci alba
noꝝ & Capyn ſextũ nõ ſeptimũ ponit:qua in re Naſoni manifeſte a ſtipulat̃.Idẽ ẽt uult.xiii.tãtũ fuiſſe reges al
banoꝝ de eneæ & Lauiniæ genere:cũ alii aliter tradãt.Hi quãtũ regnauerint Euſebius docet. SVbit alba lati
nũ.Liuius.Latino alba ortu PRoximus eſt titulis epitꝰ alba tuis.Epitus a Dionyſio.Capetus appellat̃:a Liuio
uero Atys:ab Euſebio Atys ſiue Epitus.

PAV. MAR.

¶ VENimus aliq̃ñ ad fœlix nomen Iulii:ad nomẽ Aſcanii æneæ filii ex Creuſa priami Imitat̃ in hoc Virgi.q
aſcaniũ iulũ appellauit.Vnde in p̃rio æneidos.At puer aſcanius cui nũc cognomẽ iulo.Addit̃ Iulus erat & uete
res iterp̃tes dicũt iulon apdellatũ cũ adoleſcẽs cũ Mezẽtio dimicauit Verũ Diony.inq̃t appellatũ ab initio Eury
leonta:& in fuga aſcaniũ:& eius filiũ iulũ uocatũ.Põpeius quoq̧ oſtendit Aſcaniũ habuiſſe duos filios Iuliũ &
Aemuliũ.Ab iulo manauit domus Iulea:ſiue Iulia.Ab Emulio genus æmuliũ.Vnde a quo iulo:Domus iulia:
familia iulioꝝ:domus ipſa cæſarea. TAngit aues teucros:troianos.Nã a troianis:hoc eſt ab ipſo iulo ꝓgenitus
eſt iulius cæſar. VNde apud Trãquillũ de prodigiis mortẽ Cæſaris portẽdẽtibꝰ.Tabula ænea in monumẽto
in quo dicebat̃ Capys cõditor Capuæ ſepultus:inuẽta eſt:cõſcripta l̃ris:uerbiſq̧ græcis:hac ſñia.Quãdo oſſa
Capys de tecta eẽnt fore ut iulo ꝓgnatꝰ manu cõſanguineoꝝ necat̃:magniſq̧ mox italiæ cladibꝰ uindicat̃:&c.
& Diony.inq̃t ab eodẽ iulio Iulios uocatos:& ꝓſequit̃.Finitq̧ hæc familia maxĩa:atq̧ clariſſima oium:q̃s nos
ſciamus.Viroſq̧ tulit duces illuſtriſſimos qbus uirtutes ꝓbuerũt.ut de ſtirpis generoſiſſime indo i dubiũ ueni
re nequeat:&c. HIC:deinde. POSTHVmus:qui uoſt æneæ mortem ex lauinia natus eſt. QVI puod or
tus fuit in altis ſiluis erat uocatus Siluius in gente latia:latini ſiluium appellauerũt:quoniam in ſiluis natus erat.
Nam ut Diony:inquit Suſcipiente regnum Aſcanio.Exterrita lauinia ue quir ob nouercale nomen ab eo ma
li acciperet prægnans ipſa.Tyrrheno cuidam regii pecoris magiſtro:quem latino ſciebat fuiſſe in primis gra
tum.Iſq̧ eam in deſertas adducens ſiluas:& ut aduentitiam quãdam cuſtodiens:conſcius rei eam conſpici per
mittebat.Conſtructis in ſiluis ædibus nequaq̃ multis hominibus notis.Natumq̧ deinde puerum aluit. Siluiũ
a ſilua nominans:quemadmodum ſi quis græce diceret hyleum.Procedente deinde tempore:ubi magnam cõ
quiſitionẽ mulieris fieri a latinis cognouit.Suſpectumq̧ multitudine aſcanium:quaſi ille perdidiſſet puellam:
rem populo aperit Educitq̧ ex ſaltu mulierem ipſam cum puero:Tali itaq̧ fortuna uſus ſiluius hoc nomen ha
buit:Genuſq̧ illius omne deinceps regno potitum eſt.Poſtq̃ enim fratrem eius mori contigit:cum dubia eſſet
regni hæreditas:ad eum ne pertineret:an ad Aſcanii filium maiorem Iulum qui in paternum imperium ſucce
dere poſtulabat:eorum controuerſiam populus diremit.Cum aliis adductis rationibus:tum hac non minima:
quod ex matre natus eſſet regni hærede ſiluius:Iulo autem regni loco:ſacra quædam eſt poteſtas attributa atq̧
honor cum periculis uacans imperii:tum uero uitæ tranquillitate:ſuperior quo nunc etiam uſq̧ ad etatã meã
genus illius fruitur.Hæc ille. POſthumus:Vulpianus Iuriſconſultus Poſthumos dicimus eos dũtaxat:qui poſt
mortem parentis naſcuntur.Hoc uerum eſt in ſtricta ſignificatione uocabuli.Largo tamen ſignificatu.Poſthu
mus dicitur etiam qui poſt teſtamentum a patre factum naſcitur:etiam ſi pater uiueret.& cætera.
¶ ISq̧ latine tibi:ex hoc loco detracti ſũt duo uerſus:qđ primus ego aduerti nr̃o tpe.Poeta enĩ p̃rio loco me
minit Siluii poſthumi:deĩde latini.Veꝝ medius hoꝝ fuit æneas ſiluius.Siluii primi filius:& huiꝰ latini pr̃.Hic
enĩ æneas ſiluiꝰ medio hoꝝ loco a Liuio memorat̃.Et Diony.inq̃t:Siluiꝰ aũt cũ unũ trigita iperaſſet ãnis ſuſci
piẽs Iperiũ æneas eiꝰ filiꝰ unũ &.xxx.regnauit ãnos.Poſt hũc ãt latinꝰ unũ & q̃nq̃gita.Virg.quoq̧ utriuſq̧ me
minit:& ſiluii poſthumi & æneæ ſiluii:p̃rio enĩ loco inq̃t.Ille uides pura iuuenis:q nitit̃ haſta.Proxĩa ſorte tenet
lucis loca primus ad auras Aeterias italo commixtus ſanguine ſurget.Siluius albanum nomen:tua poſthuma

proles. Quem tibi longæuo ſerum lauinia coniunx. Educet ſiluis: regem: regumq; parentem. Vnde genus longa noſtrum dominabitur alba. Proximus ille procas troianæ gloria gentis. Et capys: & numitor: & qui te nomine reddet Siluius æneas: pariter pietate uel armis. Egregius ſi nunq̃ regnandã acceperit albam. Ex his pateat: ex hoc loco detractos duos uerſus: quoniã nulla eſt mẽtio æneæ Siluii: cum eſſe debuiſſet: nec omiſiſſet poeta: qui hiſtoriam nouerat: qui Virgilium & eius ſcripta uiderat. Qui eodem tempore fuerat: quo & Diony. & Liui. Sed id inde factum eſt. Rudes: & hiſtoriarũ inexpertes poſteri putarunt eundẽ fuiſſe & æneã ſiluium. Ita duos uerſus: tanquã ſuperfluos abraſerunt. O latine hic: æneas ſiluius. EST pater tibi: regnauitq; ut diximus unum & quinquaginta annos. Ab eo ut inquit Coloniæ aliquot deductæ: priſci latini appellati. Manſit poſtea ſiluius omnibus cognomen: qui albæ regnarũt. ALBA ſubit latinum: ſiluius alba latino patri ſucceſſit regnauitq; unde. xl. annis. O alba Epytus eſt proximus titulis tuis. Epytus ſilius ſequitur te: & ſuccedit tibi in regno. Hũc Diony. Capetum uocat regnaſſeq; ait ſex & . xx. annos.

Ille dedit captæ repetita uocabula troiæ
Et tuus eſt idem capete factus auus:
Accipiens regnum poſt hunc tyberinus ab illo
Dicitur in ethruſcæ gurgite merſus aquæ:
Iam tamen agrippam natum remulumque nepotẽ
Viderat, in remulum fulmina miſſa ferunt:
Venit auentinus poſt hos, locus unde uocatur:

ILLE dedit captæ repetita uocabula Troie. Epitus ſiliũ Capyn uocauit: referens nomen patris Anchiſæ capys capetum genuit qui ei ſucceſſit. Ouid. alibi. Poſt hũc capetuſq; capyſq; ſed capys ante fuit. ET tuus eſt idẽ capete factus auus. Capeti auus eſt Epitus. Sane notandũ hoc loco in nomine proprio nõ dubitaſſe Ouidium producere antepenultimam quã ipſe alibi corripuit: quod ſi ne uitio ſit: teſte Seruio. POST hũc tyberinus: hic ut inqt Liuius in traiectu albulæ amnis ſubmerſus celebre ad poſteros nomẽ flumini dedit. AGrippã: hunc Euſebius tradit regnaſſe annos. xl. cũ Diony. tãtũ ſcribat. xxxiii. Sed nihil mirum in tãta caligine uetuſtatis. REmulũq; nepotẽ. Liuius poſt Agrippã Remulus Siluius a patre accepto imperio regnat. Auentino fulmine ictus ipſe regnũ per manus tradidit. Fuit autẽ cõtẽptor Numinũ ut ſcribit Diony. unde meruit fulmine interire. Oui. alibi Remulus maturior ãnis ſulmineo periit imitator fulminis ictu Inſanus rex ut deus haberet nõ dubitauit imitatus fulgoribus hoies exterrere.

ANT. FAN.

Anpenultima in proprio producitur

VENit auentinus poſt hos: ab hoc rege qdã auẽtinũ mõtẽ urbis dicũtur bis dictũ uolũt quod ibi extinctus fuerit ac ſepultus ut quo regnarat eodem monte iacet poſitus tribuitq; uocabula mõti. Alii ab auentino rege aborigenum: alii ab auibus: alii ab aduentu hominum: alii ab aduectu: alii ab auente fluuio. Lege Feſtum Seruium: ac Varronem.

ILLE Epitus. Dedit uocabula repetita captæ troiæ: uoluit ille repetere uocabula troiana: qm̃ capys fuit Anchiſe pater: & alter ab illo Capys æneæ ſocius: q cũ in Italiã uenit: & capys ſeptimus albanorum rex. huius epiti ſeu capeti ſilius: q duo de triginta annis regnauit. TRoiæ captæ: quæ capta fuerat a græcis: aut poſuit captæ: ut in principio dictiõis Capym oſtẽderet: cui idẽ eſt capys. ET idẽ epitus. O Calpete eſt factus tuus auus: nã epytus capyz capys calpetũ genuit. Sic epytus ſeu capetus erat huic auus regnauitq; Calpetus uſq; ad tertiũ decimũ annũ. TYberinus poſt hũc. Calpetũ. Ab illo accipiẽs regnũ: nã eius filius fuit: dicit marſus: obrutus. IN gurgite thuſcæ aquæ in fluuio q e thuſcia labit. De quo Diony. Tyberinus octo regnauit annos: atq; in plio mortuus. quod ſecũdũ flumen fuit ratuſq; a pfluẽte: flumẽ ſibi cognomẽ reliqt: uocatũ prius albula. & Liuius inqt Tyberinus q in traiectu albulæ amnis ſubmerſus celebre ad poſteros nomẽ flumini dedit. IAm tñ uiderat: nãe tyberinus. Natũ Agrippã: nã eius fuit filius agrippa. & Dio. iqt. tyberino deĩ ſucceſſor agrippa ãnos tres & trigita regnauit. & Liui Agrippã tyberini filiũ oñdit. ET remulũ nepotẽ uiderat. ſ. Liui. iqt poſt Agrippã remulus ſiluius a pr̃e accepto iperio regnat. Dio. Alladiũ uocat. Sic. n. iqt. poſt agrippã alladius un uiginti ãnos. Res qdã tyrãnica. & cũ diis inimicitias gerẽs. nã ab eo deſpiciẽte numina. appararẽt fulgurũ imitatiões & fragores. & tonitruis ſimiles. qbus terreri hoies. tãq̃ eẽt deus poſtlabat. Cæterũ hymbribus: & fulmĩbus i eius domo cadẽtibus. Atq; lacu iuxta quẽ hitabat. iſolitã iundatione capiẽte. icluſus. cũ tota domo abſorptus ẽ. & nũc adhuc plucẽte lacu: i pte qdã. cũ deficit latex. ſubſeditq; altitudo. apparẽt ruinæ. & alia ædificiorũ ueſtigia &c. FErũt. dicũt. Fulmina miſſa in remulũ. in hũc alladiũ. & Liuius. Fulmine ictũ oñdit. Nã iqt auẽtino fulmie ictus ipe regnũ p manus tradidit. POSt hos. agrippã & remulũ. VEnit auẽtinus. de quo Dio. huic deide ſucceſſit auẽtinus a quo unus ex ſeptẽ collibus. q hitabant romæ cognomẽ ſũpſit. Hicq; ãnos ſeptẽ & triginta iperiũ tenuit. & Liui. Is ſepultus i eo colle. q nũc ẽ ps rõanæ urbis. cognomẽ colli fecit. VNde a quo auẽtino. LOcus mõs quoq; ẽt ipe collis. VOcat. cognomiatus ẽ ab eo auẽtinus. LOcus. i quo ſepultus & totus deniq; mõs auẽtinus dictus aliq legũt. LAcus uñ uocat. qm̃ auẽtinus fuiſſet paludibus ab reliqs mõtibus incluſus.

PAV. MAR.

Auẽtinus

ANT. FAN.

¶TEMpora continuata: martium & aprilem inter quos alium menſem non interpoſuit. ITALa nam tellus &c. Floruit aliquãdo in italia græcia potẽtiſſimis & magnis urbibus ut ait Cicero in quarto tuſcu. quæſtionum Virg. Effuge cũcta malis habitãtur mœnia graiis. Cæteɋ non pars italiæ ſolũ ſed ipa quoq Sicilia magna græcia dicta eſt Strabo in .v. geographiæ Magnã mediterraneæ partẽ inceperũt a troianis orſi tẽporibus iã. n. tãtope re res græca amplificata fuerat hãc & Siciliã magnã græcia appellarẽt. VENErat euãder. colligit nõnullos græcos necnõ & Phrygũ qui ſe in italiã contulerũt: quorũ euander ut ſupra dixim⁹ cũ multis ad italiã uenit: ut archades his oris genus a pallãte profectum qui regẽ Euandium comites qui ſigna ſequuti delegere locũ & poſuere in montibus urbẽ. VENerat alcides. Hercules quoq nõ uenit ad nos ſolus ſed cũ argiuis qui: ut dictũ eſt: in ſaturnia ſubſederunt. ARMentum: boues quos Geryoni detractos ex hiſpania abduxerat. DVX quoq Neritius. Vlyſſes: quẽ nõnulli ſic dictum uolũt a Neritia inſula quã eius regni fuiſſe dicũt. Cæterum nos eã iſulã nuſq̃ inuenimus apud ꝓbatũ ſcriptorẽ ſed ut abuſiue argiuos interdũ græcos dicimus a parte totũ accipiẽtes ita ulyſſem putãt Neritium uocari a neritiis populis locridis ſiue a loco eiuſdem regionis. Vnde ait Virgi. Neritiæq picis lucos: & hic & neritii poſuerũt mœnia locri. Nã eius patria ẽ ithaca. Cice. ĩ oratore. Si nos id quod maxime debet patria noſtra delectat: cuius rei tãta uis ẽ ac tãta natura ithacã illam in aſperrimis ſaxulis tanq̃ nidulũ affixam ſapientiſſimus uir immortalitati anteponeret. Vlyſſem Ouidius alibi neritiũ uocat: ut pro duce neritio docti mala noſtra poetæ ſcribite. Neritio nã mala plura tuli Hic quoq in italiam uenit ubi Circe eius ſocios mutauit in beſtias: de cuius morte: nihil ſatis certũ habeſ: cum Homeri carmẽ eã omiſerit. Scribit tñ Porphyrio eũ pignorãtiã iterfectũ fuiſſe a Telegono eius filio quẽ ex Circe ſuſcepat Theopõpus aũt auctore interprete Lycophronis tradit Vlyſſem oſtenſum domeſtica turpitudine rediſſe ad circen & Thelemachi manibus occidiſſe, Hic fuit Laertæ filius ex autolyca magnanimi autolyci filia: cui⁹ errores Homerus ſcripſit ĩ odyſſea: Sane Strabo ubi locridis meminit nõ imprudẽtẽ ſe ingt nõnullas inſulas ꝑtenre ĩ q̃ĩ una qdã ſuſpicãtur locũ fuiſſe unde locrẽſes neritii (teſte Seruio) nũcupãtur. Pli. auctor eſt Leucadẽ neritũ dici. De qua: ut ſcribit Strabo: Laertẽ dixiſſe aiunt munitã ſolus ut cœpit neriton urbẽ. Inde ut a mõte ithacæ eiuſdẽ nois Vlyſſes neritius nõ naritius diceref. hoc legi ſæpius: illud non memini me legiſſe. Cæterũ ſunt q a neritio ithacæ naritiũ mutata lfa dictũ exiſtimẽt. TEStes leſtrygones extãt: Antiphates rex leſtrygonũ fuit q unũ e ſociis Vlyſſis aſſumpſit teſte Homero. Fuit ãt antiq̃ ſedes leſtrygonũ oppidũ formiæ: q hoies imaniſſimi humanis carnibus ueſcebãtur: qđ q̃uis Thucydides fabuloſũ exiſtimet uerũ tñ putaſ a Plynio q li. xii. nat. hiſtoriæ eẽ ingt Scytharũ genera & qdẽ plura quæ corpibus hũanis ueſcerẽtur idicauimus. Idipm ĩcredibile fortaſſe ni cogitemus ĩ medio orbe terrarũ ac Sicilia & italia fuiſſe gẽtes huius mõſtri Cyclopas & leſtrygonas. Dicti ãt ſũt leſtrygones neptũni filii: qm ut Aulus Gel. ſcribit maiores nři ꝑſtatiſſimos uiros uirtute prudetia & uirib⁹ iouis filios appellãt: ut Aeacũ: Minoa & Sarpedona ferociſſimos uiros & imanes atq alienos ab oi humanitate tãq̃ e mari genitos neptũni filios dixerũt: ut Cyclopa. Cerciona & leſtrygonas. Quare nemini mirũ uideri debet qđ Solinus ſcribit Cyclopũ ſpecus uocari leſtrygonũ ſedes. Ad hos ꝑueniſſe Vlyſſem Tibullus: quoq teſtaſ: ut ĩcultos adiit leſtrygonas antiphatẽq. Eos ueſci humanis carnibus qdã apud regẽ Alcinoum nõ crediderũt: Vnde illud ẽ Iuuenalis. In mare nemo hũc abiicit ſeua dignũ ueraq charybdi figẽtẽ imanes leſtrygõas & cyclopas.

Magna græcia.

Peregrini qui in italiam uenerẽ

Vlyſſis mors

Antiphates rex leſtrygonũ Formiæ

Tempora diis generis continuata dedit:
Sed ueneris mẽſem graio ſermone notatum:
Auguror, a ſpumis eſt dea dicta maris:
Nec tibi ſit mirum græco rem nomine dici:
Itala nam tellus græcia maior erat.
Venerat Euãder plena cum claſſe ſuorum:
Venerat Alcides, graius uterq fuit.
Hoſpes auentinis armentum pauit in herbis
Clauiger, & tãto eſt albula pota deo:
Dux quoq neritius, teſtes leſtrygones extãt:

PAV. MAR.

¶TEMpora cõtinuata. DEDit diis generis: ueneri & marti uñ genus duceret tpa cõtinuatos mẽſes: martiũ & aprilẽ: primũ a marte: alterũ a Venere denoiatũ. Sed ueneris mẽſem: ſi qs diceret cur mẽſis ueneris nõ diciſ uenereus quẽadmodũ a marte martius. Ingt mẽſem ueneris habuiſſe græcam appellationẽ. Nam uenus græce αφροδιτη diciſ ab αφρος q eſt ſpuma qm̃ ex ſaturni teſticulis & maris ſpuma nata ſit. Sed ego auguror mẽſem ueneris notatũ graio ſermõe: ego ita exiſtimo græca appellatione uocatũ ſignatũq hũc mẽſem ut aprilis diceſ q̃ſi aphrilis ab αφρος. DEA uenus. EST dicta a ſpumis maris: ex qbus nata ẽ uocata αφροδιτη. NEC tibi ſit mirũ: nõ admireris ſi eã rẽ græco latini uerbo exꝑſſerint: qm̃ græci italiã ĩcoluerũt. & ps italiæ magna græcia dicta ẽ. Vñ Ply. cũ italiã laudet ꝑſertim cãpaniæ orã. Subiũgit: ipſi de ea iudicauerũt græci genus in gloriã ſui effuſiſſimũ quotã ptẽ ex ea appellãdo græciã magnã. NEC mirũ ſit tibi: nõ debeat tibi eẽ admiratiõi. REM dici græco noie: aprilẽ græca appellatiõe uocatu. IAM tellus itala fuit magna græcia: nõ ois tñ italia: ſed ps italiæ magna græcia uocata ẽ: ea ꝑſertim ora: quæ in græciã uergit. VENerat euãder: arguit ab exẽplo: qm̃ græcorũ pricipes ĩ italiã uenere: & eã regionẽ incoluere. De euãdro & aductu herculis in italiã diximus in prio libro: iõ hic hiſtoria nõ repetẽda. VENerat: ergo ex archadia: quæ ẽ ps græciæ. EVAnder cũ plẽa claſſe ſuoɋ arcadũ VENerat alcides: hercules. VTER q: & euãder & hercules. FVIT graius: græcus. HOſpes clauiger: hercules clauã gerẽs pegrinus ĩ latio & hoſpitio ſuſcept⁹. PAVit armẽtũ: boues ex hiſpania abactos. IN herbis auẽtinis. ET albula: tybris. Sed nõdũ eo tpe uocabaſ tybris: aut tyberinus: q a lõge ante albã cõditã uenit ĩ latiũ Hercules dicebaſ flu. albula. ET pota tãto deo: bibit Hercules aquã tiberinã: quã religioſam uelit aquã oſtẽdere ex qua hercules biberit. DVX quoq neritius & Vlyxes ĩ italiã uenit: & ex nymphis quæ orã italiæ celebrem reddebant filios genuit. Calipſo enim illa auſonem pepit Circe Telegonũ: q̃q̃ multi dicunt ex circes filia

natum. Venit etiam in Antiphatem leſtrigonum regem. DVX nerltius: Vlyxes a nerito. Neritos appellat a
eſt Leucate: quæ laertis fuit patris ulyxis: & nerιos mons in ιthaca quæ olyxis erat qui dicũt narinũa narιua er,
rani: nam neritiam in eo mari in quo eam multi ſcripſere non comperimus uarii tamen populi erant in locride
Virgi. hic & naritii poſuerunt mœnia locri. LESTRIGones extant teſtes: teſtãtur ulyxem ueniſſe in italiã. Le
ſtrigones fuere apud Caietam. Nam ita Pli. inquit. Caieta portus: oppidum formiæ dictum & exiſtimauere an
tiqui leſtrigonum ſedes. Verum ita appellati fuere: quia latrones erant in eo ſinu. αωόσ ηό λησρυασ quod
eſt latrocinium Hi & Andropophagi uocati qui e ſociis ulyxis duos deuorarunt. ET TEſtis eſt litus quod
adhuc habet nomina Circes: quod in hunc uſq diem uocatur littus circeum: & quæ quondam inſula immenſo
quidem mari circundata. Si creditur Homero nunc italiæ adiuncta eſt. Strabo ſic inquit Poſt antium circeium
eſt ſtadiis.cc. diſtans & nonaginta Mõs mari & paludibus inſtar habens inſulæ: quem copioſis germinare radi,
cibus fama eſt ab ea fortaſſe quæ circe conuenientia fabulæ uulgant. habet etiã caſtellum: & Circes ſacellum: &
Mineruæ aram monſtrat autem & quandam ulyxis pateram &c.

> Et quod adhuc circes nomina littus habet:
> Et iam telogoni: iam mœnia tyburis udi
> Stabãt argolicæ: quæ poſuere manus.
> Venerat atridæ fatis agitatus haleſus
> A quo ſe dictam terra faliſca putat.
> Adiice troianæ ſuaſorem antenora pacis:
> Et generum Oenidem appule daune tuũ:
> Serus ab iliacis: & poſt anthenora flãmis
> Attulit æneas in loca noſtra deos.

ANT. FAN. CTT Quod adhuc circes littus habet: Circe quidẽ
mortalis fuit. Sed ſolis filia dicta eſt cum (ut inquit La
Circe ctãtius grãmaticus) fas non ſit ut dei filia credatur eẽ
mortalis. Quod ideo fictuʒ eſt. quia conſtat eam me
retricẽ fuiſſe pulcherrimam: a qua Circæum littus no
Circeum men accepit & oppidum Circeum ac mons qui olim
littus paludibus a continenti ſeparabatur: quẽ fama eſt abũ
Marſus dare radicibus ubi Vlyxis patera monſtrabatur: qui
Telegon ex Circe (ut diximus) Telegonum ſuſcepit. Eadẽ mu
Mamilia lier filium habuit Marſum a quo gens marſorum or,
ta dicitur quibus ui quadã genitali datum eſt domare
ſerpentes. TELEgoni: hic tuſculum oppidum cõ
didit teſte porphirione ubi Mamiliã filiã procreauit:
a qua (ut ait Feſtus) dicta ẽ mamillorum familia Ho,
ra. eius oppidi mœnia Circæa dixit ob telegonũ Cir
Catyllus ces & Vlyxis filium: quæ (ut inquit Strabo) uincta coronabant tectaq magnifica ex ea præſertim regione quæ
Coras in romanum deſcendit aſpectum. MOEnia tyburis udi: Tres fratres) ut inquit Seruius) e græcia uenerunt ad
Tyburnuſ italiam: Cathyllus. Coras & tyburnus qui ſimul omnes unã urbem condiderunt: & eã de fratris maioris nomi,
Tybortes ne Tybur appellarunt: licet & alias fecerint ſinguli. Solinus autem Tybur ex teſtimonio Catonis a Catyllo ar
Tybur chade Præfecto claſſis Euandri conditum dicit. Vel ſecundum Sextuʒ ab argiua iuuentute: quoniam Catyllus
herculeũ Amphiarai filius poſt interitum patris ad Thebas in italiam uenit ubi (ut idem ſcribit) tres liberos procrea,
Tybur uit: Tyburtum quem quidam Tyburnum dicunt. Coram & Catyllum: qui pulſis ueteribus ſicanis a nomine
udum Tyburti fratris urbem uocauerunt. Plinius uero in nat hiſtoria Tyburtes inquit originem multo ante urbem
Agamem Romam habent. Apud eos extãt ilices tres etiam Tyburno conditore, eorum uetuſtiores apud quas inaugura
nonis filii tus dicitᷣ Fuiſſe ãt eum tradunt filium amphiarai qui apud Thebas obierit una ætate ante iliacum bellũ. Hanc
Faliſci urbẽ Strabo Herculeã uocat ubi teſte Aulo Gel. templum Herculis fuit & in eo bibliotheca ſatis commode ut
Hirpiæ ille inquit libris inſtructa. Dicitᷣ aũt udum tybur hoc loco Vel ob Anienem cuius ibi cataracta eſt quã fluuius fa
Clitũnus cit ubi nauigabilis eſſe incipit. Vel ob aquas uarios ad morbos ſalutares quas Albulas uocãt. Tyburtinus enim
antenor ager earum fontibus ſcatet. HALEſus: Agamẽnon ex clytẽneſtra filias habuit Iphianaſaʒ. Cryſothemin. Lao
pacis dicen & electrãut quibuſdã placet. filios uero Oreſtem & Haleſum: quorum Heleſum nonnulli Agamẽnonis
auctor comitem uolunt fuiſſe non filiũ. Alii (ut ſeruius ſcribit) Filium Nothum: qui morte patris agamẽnõis a Clytem
Diome, neſtra interfecti coactus patriã relinquere uenit in italiã & Faliſcos condidit. ut ille ſuos docuit iunonia ſacra fali
dis in itali ſcos. Dicti ãt ſunt Faliſci aſpiratione in f litterã cõuerſa ſicut febris dicitur quæ antea hebris dicebatᷣ. Coluerũt
am aduen ãt faliſci potiſſimũ iunonẽ: ut adde ſenẽ tatiũ iunonicolaſq Faliſcos: qui a Virgilio iuſti dicuntᷣ: quoniã ab ipſis
tus populis Ro. miſſis Decẽuiris iura fœcialia collegit & nonnulla ſupplementa. xii. tabularum apud eos nonnullæ
Diome, familiæ fuerunt auctore Plinio quæ uocabantᷣ Hirpiæ quæ annuo ſacrificio quod fiebat ad montem Soractẽ
dis campi Apollini ſuper ambuſtã lignorum ſtruem ambulãtes nõ adurebãtur. Faliſcorũ clitũnus fluuius eſt cuius aqua
Diome epota boues cãdidos faciebat. Suaſorẽ antenora pacis: Horatiꝰ: Antenor cẽſet belli ꝑcidere cãm. Hũc dicũt no
dea ſſula nulli græcis patriã ꝓdidiſſe: qa & legatos qui ꝓpter Helenã uenerãt ſuſcepit hoſpitio & Vlyſſem mẽdici habitu
Diome cognitũ nõ ꝓdidit. Fuit ãt ſuaſor pacis Helenæque reddẽdæ. Ouidius alibi: Quid grauis antenor priamus quid
deæ aues ſuadeat ipſe conſule quis ætas longa magiſtra fuit. Notum eſt hunc ueniſſe in italiã & Patauium cõdidiſſe. ET
daunia generum œnidem appule daune tuum: Diomedem dicit. Oeneus eniʒ pater eſt Tydei: Tydeus Diomedis qui
poſtq̃ ira Veneris a ſe uulneratæ cõperit uxorem turpiter uiuere in Apuliam uenit ubi edomita omni Garga,,
ni montis multitudine plurimas urbes condidit. Itaq in Apulia diomedis cãpi appellãtur. ut inquit Feſtus qui
ei i diuiſione regni quam cum Dauno fecit ceſſerunt: & Diomedea inſula dicta eſt in qua Diomedes ſepultus di
citur cõtra oram Apuliæ ubi uiſuntur aues: ut ait Plinius: quas iuba uocauit Cataractas nos Diomedeas dicimꝰ
in feſtãtes clãgore aduenas barbaros: Græcis uero adulãtes miro: ut idem inquit Plinius: diſcrimine uelut gene,
ri Diomedis hoc tribuentes. Sane apulia: teſte Feſto. Dauniæ nomen accepit a Dauno illyricæ gentis claro ui
PAV. ro qui eam ꝓp domeſticam ſeditionem excedens patria occupauit.
MAR. CETIAM STABAnt mœnia thelegoni. quæ thelegonus ulyxis f. qui patrem imprudenter interemerat in

Italia poſuit. Tuſculum enim oppidum condidit: de quo diximus in tertio. IAM STAbant mœnia Tyburis udi: iam & oppidum quoque Tybur erat in Italiam conditum. Ply. Tybur conditum a Tyburtino filio Amphiarai oſtendit qui apud Thebas obierit una ætate ante iliacum bellum. Strabo Tybur Herculeam eſſe ait. Cato Catyllum Archadem qui præfectus fuit claſſis euandriæ condidiſſe Tybur rettulit: quod & Martianus teſtatur. Sextius Catyllum Amphiarai filium fuiſſe inquit & liberos tris in Italia procreaſſe: Tyburtum & Coracem & Catyllum: qui depulſis ſicanis ex oppido non longe a Roma poſito a nomine Tyburti maximi natorum oppidum uocauerunt: horum trium fratrum Virgil. in ſeptimo meminit. Sic conſtet hæc oppida a græcis fuiſſe condita. Hora. mœnia catylli: de tybure dixit. & alio loco Tybur argeo poſitum colono Tyburis udi poeta dixit: propter anienem fl. qui inde fluit. VDI aquoſi. Quæ mœnia tiburis poſuere manus agricole manus grecorum. VENERAT haleſus: hunc alii fuiſſe aurigam agamennonis dicunt: qui ubi dominus interiit: inſidiis Aegiſti: & Clytemneſtræ in Italiam uenit: & non longe a ſabinis oppidum condidit: quod præpoſito. P. ab eius nomine phaleſum uocatum eſt: deinde phaliſcum. Alii dicunt Haleſum fuiſſe agamēnonis filium: quibus magis aſſentiendum puto: Nam Ouidius ipſe in libris de amoribus ad Chorynnam in elegia. Cum mihi promiſeris inquit. Argiua eſt pompæ facie Agamennone cæſo. Et ſcelus & patrias fugit heleſus opes. Cum patrias opes dicat filium uidetur indicare: licet poſſes ad patriam referre: melius ad patrias opes referes. HALEſus agitatus: uexatus. FAtis atridæ: calamitate & morte Agamennonis Atrei filii. VENErat in italiam: A QVO: Haleſo terra phaliſca putat ſe dictam: putant ſe phaliſci dictos. De his in primo libro diximus. Adiice anthenora ſuaſorem pacis troianæ: addas his quos retulimus anthenorem troianum: qui ante Primum ſententiam pro pace cum græcis ineunda ſæpe dixit. Vir quidem erat magni conſilii. Ille & in Italiam uenit: q̄uis eo tempore ea pars nondum erat addita italiæ: ubi ille Patauium condidit: de quo in primo æn. Virgil. Et adiice his o appule daune Oenidem generum tuum: daunus filiam in coniugem Diomedi dedit: qui urbem condidit: quæ appellata eſt Harpos: & apulia a soceri nomine Dauniam appellauit: & ideo Ply inquit apulia Dauniorum cognomine a Dauno Diomedis ſocero dicta eſt. Diomedes uero Oenei nepos Tydei filius fuit Dauni gener: cum poſt delatam Troiam in patriam redire nequiret: in apuliā uenit: ibiq; ad extremum fuit: de eo alio etiam loco dicemus. SERVS ab iliacis: æneas poſt Troiæ excidium & poſt ipſum anthenora in Italiam uenit. Verum anthenor & æneas non græci: ſed troiani. Sic & Solymus: at græcus erat illis ſermo. Nam æolica lingua ſic quo ad ſermonem græci quoq; dici poterant. AEneas ſerus tardus. AB iliacis flammis: poſt troiam incenſam. ET poſt anthenora: cum iam antea ueniſſet anthenor. AT tulit deos: ueſtam ſeu Veſtæ ſacra: & penates. IN loca noſtra: in latium.

Hui9 erat ſolym9 phrygia comes un9 ab ida
A quo ſulmonis mœnia nomē habēt:
Sulmonis gelidi patriæ germanice noſtre:
Me miſerum ſcythico q̄ procul illa ſolo eſt:
Ergo age tā lōgas ſed ſupprime muſa q̄relas:
Nō tibi ſunt mœſta ſacra canenda lyra:

¶HVius erat ſolymus phrygia comes un9 ab ida: Hūc æneæ comitem fuiſſe uolunt qui Sulmonem Ouidii patriam fundaſſe dicitur. Syl·us in. ix. punicorum: Nomine thoeteo ſolymus nam Dardana origo & Phrygio genus a proauo qui ſceptra ſecutus æneæ claram muris fundauerat urbem ex ſeſe dictam ſolimon celebrata colonis mox italis paulatim attrito nomine ſulmo. Id oppidum pelignæ regionis eſt diſtans ab urbe milibus paſſuum. xc. ut ſulmo mihi patria eſt gelidis uberrimus undis Milia qui nouies diſtat ab urbe decem. Sūt autem & in Aſia græci. Vnde non eſt cur miremur facta æneæ: Antenoris & Solymi mentionem. ME miſerum: Hic locus multos in errorem indūxit exiſtimantes hoc opus ſcriptum ab Ouidio poſteaq̄ eſt relegatus in pontum: cum hi uerſus ab eo additi ſint operi nondum edito cui autor exul & addidit aliquid ut diximus & mutauit is quā ob cauſam exulauerit nonnulli ſe tandem inueniſſe uti audio gloriantur: quibus quantum fidei adhibendum ſit alii iudicent: nobis diuinare non placet: & cum delphis oratula ceſſent concutere tripodem apollineum ut aperiat quæ & Ouidius ipſe & tot ſæcula ſuppreſſerunt. NON tibi ſunt mœſta ſacra canenda lyra: Ne pollui ſacra uideantur flebili ac funeſto carmine. Satis enim fleuerat Naſo in libris triſtium & de ponto.

ANT. FAN. Solymus ædifica-oit Sulmonem. Sulmo.

¶HVIVS erat Solymus. uenit etiam cum ænea Solymus in pelignis ſulmonem Ouidii patriam condidit. Quatuor enim uiſſe æneæ filias legimus: primam in thracia: alteram in peloponneſo: tertiam in ægypto nuptas reliquit: quartam Solymo qui ſecum e Troia uenerat: tradidit: uictor poſtea in latio: Solyumm cum parte copiarum ad Marſos miſit: qui urbem in pelignis fundauit. Sylius de eo ita inquit. Nomine rhæteo ſolymus. Nam dardana origo. Et phrygio genus a proauo: qui ſceptra ſequutus æneæ claram muris fundauerat urbem ex ſeſe dictam Solymon celebrata colonis mox italis paulatim attrito nomine Sulmo. SOLYMus erat huius æneæ. COMES VNus ab ida phrygia: unus ex illis: qui æneam comitati ſunt ab ida monte phrygiæ: ad differentiam idæ cretenſis: unde in tertio æneidos Mons ideus ibi & gentis cunabula noſtræ. A quo: ſolymo. MOEnia ſulmonis habent nomen: nam ipſe eam urbem ſolymon a nomine ſuo dixit: deinde Sulmo dicta eſt. O GERmanice mœnia ſulmonis gelidi: iucūda hæc repetitio: qua mouet affectum ob exilium ſuum: cū tantum a patria diſtet. GElidi: quia aquis irriguis cingitur. PAtriæ noſtræ: Mœnia ſulmonis: q̄ eſt noſtra patria. Vnde i triſtibus Sulmo mihi patria eſt gelidis uberrimus undis: Milia q nouies diſtet ab urbe decē. ME miſe. ſcilicet dico. Quam p̄cul illa a ſcythico ſolo: quā longe diſtat patria mea a ſcythia: quo me relegauit ira pricipis: ut ide cōmiſerationē moueat: quæ qdē uerba indicāt in ſcythia ſcripſiſſe hæc. Incoauit tamē

PAV. MAR.

ut ſuperius oſtendimũs Romæ. Sed in ponto perfecit: & inde edidit hos ſex libros. EGO age tam longas: muſam increpat: cum queri uiſa ſit de exilio: quoniam hæc ſacra non ſunt cum querelis: & mœſtitia referenda.
ERGO age ſed ſupprime muſa: compeſcas: & ſupprimas. TAM longas querelas: q̃ longas iã diu effudimus: & in libris triſtiũ: & in his qui de ponto iſcribũtur. Eteni ille oẽs fere elegiæ querelæ ſunt calamitoſi exilii. SAcra nõ ſunt tibi canẽda lyra mœſta: ideo ſupprimere q̃relas debes: q̃a triſti & flebili carmie ſacra canere nõ licet.

Quo non liuor abit, ſunt q tibi mẽſis honorẽ
Eripuiſſe uelint: inuideantq; Venus:
Nã quia uer aperit tunc omnia, dẽſaq; cedit
Frigoris aſperitas, fœtaq; terra patet:
Aprilem memorãt ab aperto tempore dictũ:
Quem uenus iniecta uendicat alma manu:
Illa quidem totũ digniſſima temperat orbem
Illa tenet nullo regna minora deo:

ANT. FAN. ¶QVO non liuor abit: Diis quoq; mortalium non parcit inuidia Sũt enim q Veneri denoiationem huius menſis inuideant & ab aperiendo Aprilem nominatũ uelint: ut diximus ſupra. Quem Venus iniecta uendicat alma manu: A iuriſconſultis ſumpſit hũc ſermonem apud quos illud legimus: Ante manomiſſionẽ iniiciendæ manus facultas nõ denegatur. Itẽ illud: Si ut manus iniectionẽ haberes cauiſti tibi iure tuo uti poſſes. ILla quidẽ totum digniſſima temperat orbẽ: Venus iungit matrimonia amicitiaſq; cõponit: cui debeẽ æterna animalium propagatio. Eius enim ſideris natura cuncta generantur in terris: ut inquit Plynius: cuius tanta claritas eſt ut unius eius ſtellæ radiis umbræ reddãtur: quæ modo exoriens ante matutinum modo ab occaſu refulgens uicem reddit Solis, & Lunæ unde totum orbem dicitur temperare: quam eius naturam Pythagoras Samios primus deprehendit anno urbis Romæ. cxlii. Accedit ad hoc quod maiores noſtri ſuperius Hemiparium Veneris ut inferius Proſerpinæ, appellatione dixerunt.

Venus beneficio in homines

IVraq; dat cœlo: Quia dii qui reuera homines fuere ſine amore non uixerunt.

PAV. MAR. ¶QVO non liuor abit: mordet in tempore ſuo latenter inuidos: quorum cauſa in exilium pulſus eſt. inq̃t eni non ſolum homines: ſed dii quoq; in inuidiam ſubeunt. Nam ſunt qui nolint Aprilem ueneri dicatum: & ab ea denominatum. Fuit in ea ſententia Cyngius: ut in principio huius lib. diximus. Et Varro Cyngio conſentiens affirmabat nomen ueneris: nec ſub regibus quidem apud Romanos: uel latinum: uel græcum fuiſſe. & ideo nõ potuiſſe menſem a uenere nominari. Sed cum fere ante equinoctium uernum triſte ſit cœlum mare nauigantibus clauſum. TErra: aut aqua: aut pruina: aut nimbus contegantur. EAq; omnia uerno. i. hoc mẽſe arbores quoq; nec minus cætera: quæ continet terra aperire ſe in germẽ incipiant ab his omnibus mẽſem apri. dici merito credendum eſt: quaſi aperilem: hæc erat Var. ſentẽtia: quam Macro. etiam refert: & nos quoq; ſuperius retulimus Poeta uero refellit. multiſq; uerſibus aſſerere conatur aprilem ueneris eſſe menſem. Quãdo quidem magnum eſt ueneris numen. & ſupra deos omnes primum quod omnis mũdi machina ab ea modetetur: & regatur ea ratione quod elementa quæ diſſimilia & diuerſa ſunt inter ſe ſumma pace: & concordia teneantur: quod fieri non poſſet: niſi eſſet amor qui concordiam ingerit. Cũq; uenus amori præſit: eam quoq; huius cõcordiæ cauſam eſſe aſſerendum eſt. Empedocles. n. fuit qui aſſeruit amicitia & concordia contineri elementa & deficiente amicitia ruitura illa per litẽ & diſcordiã Alia ratio: q; amore per uenerẽ concitante oia coeant animalia quæ in aere q̃ in terra: quæue in aquis ſunt. Deinde illa conciliationis pacis: & coniugiorum: & fœcunditatis dea eſt: ut nõ immerito dixerit Cicero uenerem dictam quod ad res omnes ueniat. adde quod ratio cultus: & ornatus ab ea primum tradita: ea eloquentiam tam oratoriam: quam poeticam tradidit. Nam cum alii amantes aliis puellis uererentur: unuſquiſq; excogitabat: qua arte magis placere poſſit: & allicere animos obſtinatos. Sic plures artes ea quidem ratione adinuentas: ad quod facit platonicum illud de duplici uenere: uulgari & cœleſti: cum ſuperior illa ad uirtutem: & bonas artes animum incendat: de qua alio loco dictum: O decus auſonidum nympharum diua corona. Claraq; lux oculis inſidioſa meis. Nunc uirides ornent flauentia tempora myrti. Et ueneri magnæ ſoluere uota iuuet. Ne fallare tamen: uulgarem non ego diuam ꝓmoneo a quoq̃ ſupplice corde coli. Nubem cum brutis homini cõmune caleſcant. At tua ſidereis pectora numinibus. Cœleſtiſq; coli uenus illa platonica debet. Maxima quam paucis cognita diua uiris. Excitat hæc teneras In quæq; illuſtria mentes. Virtutemq; animos excoluiſſe facit. Datq; bonos mores: ſtudioq; incendit honeſti. Et uitare hominem turpia quæq; docet. Ingenium ingenuas facit ut rapiatur ad artes. Vtq; homini exculto pectore ꝑſtet homo. Hac duce pierii modulantur carmina uates. Hac duce ſed caſte forma canenda datur &c. Cũq; omnia pulchriora per eam inuẽta ſint: iure illi pulchrius anni tempus aſſignatur. ſed ad poetam redeamus. QVO non adit liuor? quaſi quid eſt cui non inuideatur. Nam non modo hominibus: ſed diis inuidetur. Liuor pro inuidia ponitur: diximus etiam ſuperius. SVnt o Venus qui uelint tibi eripuiſſe: eripere. HOnorem menſis: apri. ET inuideant: ſunt qui inuidia quadam nolint tibi hunc menſem aſſignari: & a te nominatum negant: uelut Cyngius & Var. Nam quia tunc uer aperit omnia: cum omnia uerno tempore: ideſt hoc menſe aperiantur: arbores &c quæ continet terra: aperire ſe in germen incipiant. ET aſperitas frigoris: denſa cedit cum cedat aſperrimus ille denſi rigor frigoris: quaſi cum cedente frigore: redeunte uerna ſerenitate cœlum aperiatur. ET terra fœta patet: & aperitur terra grauida: & herbas & flores parit. MEmorant dictum aprilem ab aperto tempore quaſi ab aperiendo dicunt nominatum aprilem quaſi aperilem pro ratione temporis: quo omnia aperiuntur. QVEM: menſem alma uenus uendicat: quaſi ſuo iure ſibi attribuit. INIEcta manu: etiam uiribus & pugna. ILLA quidem: uenus Digniſſima: honore menſis. TEMperat totum orbem: temperiem toti orbi ſuggerit: aut quia temperate omnia elementa concordia cõtinet: aut referas ad duplicem uenerem cum altera temperantiæ: altera laſciuiæ præeſt.
ILLA. uenus. TEnet regna minora nullo deo: q̃ſi illa ſuo numine nulli deoꝝ eſt inferior: ſed ſupior oibus.

¶NATALIBVS undis: Mari ubi Venus nata eſt quia & piſces Venerem ſentiunt. ILLA ſatis cauſas ar boribuſq; dedit: quia ſine terræ fecunditate hæc non proueniunt: quæ uere flante zephyro ſine officio Vene ris concipere non uidetur. COntraxit in unum: ſ. iure matrimoniorum quæ iungit ut diximus Venus. LAE dere parcit: Lædit quidem Aries Arietem ſed idem oui parcit Veneris beneficio. DICItur: Bene dicitur de re incerta: quod probo ſcriptori obſeruandum eſt. ELOquitiq; fuit durā exorare puellā: Ipſe alibi: Nō formo ſus erat ſed erat facundus Vliſſes Et tamen æquoreas traxit amore deas. PRO ſua cauſa. Quæ cum turpis ſit maius artificiū ac maiorē uim poſtulat eloqntiæ. ANT. FAN.

Iuraq; dat cœlo, terræ & natalibus undis:
Perq; ſuos coitus cōtinet omne genus
Illa deos oēs, longum eſt numerare creauit
Illa ſatis cauſas: arboribuſq; dedit:
Illa rudes animos hominū cōtraxit in unū
Et docuit iūgi cū pare quēq; ſua: (luptas
Q uid gen9 oē creat uolucrū: niſi blanda uo,
Nec coeunt pecudes ſi leuis abſit amor:
Cum mare trux aries cornu decertat, at idē
Frontem dilectæ lædere parcit ouis:
Depoſita ſequitur taurus feritate iuuencam
Q uem toti ſaltus, quē nemus omne tremit
Vis eadem lato quodcūq; ſub æquore uiuit
Seruat: & inumeris piſcibus implet aquas:
Prima feros habitus homini detraxit: ab illa
Venerunt cultus mundaq; cura ſolo:
Primus amās carmen uigilatū nocte negata
Dicitur ad clauſas concinuiſſe fores:
Eloquiumq; fuit duram exorare puellam.
Proq; ſua cauſa quiſq; diſertus erat.

¶ET dat iura cœlo: quia cœlitibus imperat: aut cœ lo hoc eſt aeri ET terræ & nudis natalibus. in quibus nata eſt: ergo dat iura omnibus elementis: quia amo ris uinculo concordia continet. aut ſi mythicos reſpi cis: quia deos: qui in cœlo ſunt quiue in aquis: quiue ī terris: & in erebo ſunt: ad amandum īpellit. ET p ſuos coitus: qui ſua face proueniunt. CONtinet omne ge nus: quaſi & deos & homines: & cætera animalia. ILla creauit deos omnes: nam coitu & dii & homines na ti ſunt. LOngum eſt numerare. quot. ſ. deos creauerit illa dedit cās ſatis & arboribus cum præſit fœcunditati cās quibus cauſis agri & arbores germinarent. SAtis ipſius ſegetibus: ut eſt illud & ſata læta uidet. i. lætas ſe getes: & Seges ut Varro de re ruſtica īquit. Quod ara tum & ſatum ideo alio loco a ſatu dictam ſegetem aſſe rit. ILLA Venus. CONtraxit in unum: quaſi coniū xit: & copulauit concordi iugo. ANImos hominum rudes: inexpertos: nam ea tradidit legem matrimonii. nam ut amicitias & cōciliationes. ita & matrimōia cō ponit. ut ſuperius dictum eſt. ET docuit quēq; iūgi cū pare ſua. ipſa lege coniugii unūquēq; cum muliere ſibi pare copulari. QVid creat omne genus uolucrū: qd eſt quod creare q̄ propagare faciat auium genus. NIſi uoluptas blanda. niſi blandus & alliciens. plenuſq; uo luptatis amor. VOluptas eſt iucundus motus in ſen ſu. Nec coeunt pecudes. ad propagandam. ſ. ſobolem. PAV. MAR.

SI abſit amor leuis. ipſe cupido uolucer. ideo leuis. qa allatus pecudum numero. ut Caius iuriſconſul. inquit ſunt quadrupedes. quæ gregatim paſcūtur. ueluti oues capræ boues. equi. muli. aſini: Sed an & ſues pecudum appellatione contineant̄. quęritur & recte Labeoni placet contineri. SED canis inter pecudes non eſt. longe magis beſtiæ in eo numero non ſunt. ueluti. urſi leones. panthere. elephanti autem. & cameli. quaſi mixti ſunt. nam & iumentorum operam præſtant. & nature eorum fera eſt &c. ARies trux. ferox & crudelis. DE certat cornu cum mare. pugnat cum ariete. At idem. aries. PArcit lædere frontem ouis dilecte. quia cornu in ouem quam amat non irruit. nō n. uult illam ledere. TANta ē amoris uis ut mares cum fœmellis. quibus iū guntur non pugnent. inter ſe tamen certare ſolent. TAVrus qui ita a toruitate appellatur. SEquit̄ iuuen cam quā amat. DEpoſita feritate. quia in illam non ferus non toruus. ſed mitis & blādus uidetur. QVē taurū. TOti ſaltus, montes ipſi nemoroſi. QVem oē nemus tremit. cum tantæ ſit feritatis. ut tremant ei9 aſpectu. nemora. & quæ in nemoribus erunt aiantes. attamen blandus. & ſine feritate ſequitur iuuencā. EA dem uis. eadem coitus uoluptas. SEruat. tuetur. QVodcūq; uiuit ſublato æquore. piſces & quæcūq; mon ſtra in mari ſunt eadem uoluptate continentur. ET implet aquas innumeris piſcibus. cum fœcunditatē illis ſuggerat. PRIma. uenus: DEtraxit hōi. abſtulit. ſeu remouit ab hoīe. HAbitus feros. cum uictu & cultu a feris nihil differunt hoīes. pria eos incuſſo amore. quaſi inſtinctu humanitatis. & lepidioris. uitæ traxit ad cul tiorē uitā. AB illa uenere. VEnerunt cultus. ornatus & ciuilis cultus. nā prima hoīes feros ad ciuilem cul tum redegit. MVndaq; cura ſolo. rō politiæ & munditiæ in ſolū. hoc eſt in tellurē: qa qui in terris erāt. hoīes facti ſunt nitidi & ſplendidi. Venere ſplendiditatis adhibente rationem. PRimus amās. ille qui primus oīum amare puellam cœpit. DIcitur concinuiſſe cecīniſſe carmē uigilatum. lugubratum quaſi uigili nocte compoſi tum. ADclauſas fores. quæ illi non pātebant. qua ad amicam iret. NOcte negata cum per noctem non ad mitteretur. ergo amore inſtigante ille amans primus carmen excogitauit. quo poſſet allicere puellæ animum in amorem ſui. DIcerem hoc loco de primis carminum inuentoribus. niſi alio loco dixiſſem. & carmīe quo q; ceciniſſem. ET eloquiū fuit exorare duram puellam uis facundiæ fuit impetrare a puella quod amans uo luiſſet & ſi facūdia ab ipſa natura habuerit initiū. ars quoq; deīde plurimū adiuuerit. ptē tū laudis ſibi amor uē dicat q̄ īpulerit q̄ hoīes ad blādas p̄ces. ad cātus quo duras ab initio puellas allicere in amorē poſſet. QVīſ q; erat diſert9. facūdus. PRo ſua cā. quā añ puellā eēt acturus. q̄ſi nō opus erat amātibus p̄rono. nā inopte in genio erant diſerti. Quid autem interſit inter diſertum & eloquentem diximus in tertio libro.

Mille per hanc artes notæ,ſtudioq; placendi
Quæ latuere prius multa reperta ferunt:
Hanc quiſq̄ titulo menſis ſpoliare ſecundi
Audeat?a nobis ſit furor iſte procul:
Quicqd ubiq; potẽs:tẽpliſq; freq̄ntib9 aucta
Vrbe tamen noſtra ius dea maius habet:
Pro troia Romane tua Venus arma ferebat:
Cum gemuit teneram cuſpide læſa manũ:
Cæleſteſq; duas Troiano iudice uicit:
Ah nolim uictas hoc meminiſſe deas:
Aſſaraciq; nurus dicta eſt:ut ſcilicet olim
Magnus iuleos cæſar haberet auos:
Nec Veneri tempus q̄ uer erat aptius ullum
Vere nitent terræ uere remiſſus ager.
Nunc herbæ rupta tellure cacumina tollunt.
Nũc tumido geminas cortice palmas agit.
Et formoſa Venus formoſo tẽpore digna eſt.

ANT. FAN. ¶MILLE per hanc artes notæ.Placendi ſtudio noui cultus.noui ornatus.noui cantus.noua munera excogitã tur ut uidemus hoc tempore. VRbe tamen noſtra ius dea maius habet:non eſt eripiendus. Veneri honor menſis a Romulo conſtituti cum ea ſit autor Romani generis ac Romul parens habeatq; ob eam cauſam ius maximum Romæ ubi multa fuerunt Veneris templa.Cum gemuit &c.Aenea cum dio mede pugnante Venus eſſe Diomedi obieciſſe dicitur a quo uulnerata eſt. Vir.in.xi.æn.Hæc adeo ex illo mihi iã ſperanda fuerunt Tempore cum ferro cœleſtia corpora demens Appetii & ueneris uiolaui uulnere dexteram. Cæleſteſq; deas:Iunonem & mineruam quibus Venus prælata ẽ iudicio paridis. AH nolim uictas hoc meminiſſe deas: Ne Romani aduerſi aliqd patiãtur memorẽ Iunonis ob iram quæ Troianis fuit infenſa. ITem ob iratam Mineruã de qua legimus:Interea ad templũ non æque pallidis ibant crinibus Iliades paſſis. ASSaraciq; nurus dicta eſt:quia non dedignata eſt nuberẽ Anchiſæ q eſt aſſaraci nepos.Dicta eſt autem Nurus eo q nubat ut Socer & Socrus q generum ſibi aſſociẽt. REmiſſus ager:Remittere interdũ eſt delectare.Vnde remiſſus ager hic uere dicitur q expers nimii frigoris & caloris quaſi relaxetur & uerna temperie ac florum pulchritudine delectetur:uti nos interdum iocis animum relaxamus. NVNC tumido gẽmas cortice palmes agit Gemma quid ſit ſupradictum eſt. Palmites autẽ dicũtur ſarmenta uitium ut Feſto placet:quontã i modum palmaꝝ uirgulas quaſi digitos edunt:ut pars abit in uites & quæ modo fila fuerunt palmite mutantur. Sarmenti autem pars in modum mallei roſtra habens & apta plantationi Malleolus dicitur.

PAV. MAR. ¶MILLE artes notæ per hanc uenerem. ET ferunt dicunt. MVLta reperta:multa excogitata:& adinuẽta ab amantibus. STVdio:hoc eſt deſiderio. PLacẽdi:quo placere poſſent illis:quas ſummo proſequebantur amore. QVæ latuere prius:quæ prius nõ erãt cognita. AVdeat quiſquam aliquis. SPoliare :priuare. HAnc:Venerem. TItulo:honore & appellatione. MENſis ſecundi:aprilis:quem Romulus ſecundo loco conſtituit:quaſi quis eſt uelit dicere Aprilem menſem Veneris nõ eſſe:quod qdem ſanæ mentis non eſſet. iõ ſubiungit.A nobis ſit furor iſte procul:quaſi non ſumus in ea inſania ut hoc nos afferamus. QVid: ſcilicet dicam. QVod ubique eſt potes quia ubique pro magno numine habetur:Nam cum alii alios colant deos ut Aegiptii Iſidem Mauri Iubã Macedones Gabiꝝ.Pœni Vranum.Latini Faunum.Sabini Xantũ.Romãi Quirinũ. Eodem utiq; modo Athenæ Mineruam.Samos Iunonẽ.Lemnos Vulcanũ.Naxos libeꝝ. Apollinem delphi:ſic cæteri populi ſuũ numẽ colunt.Sola tñ uenus ubiq; colitur:& eſt aucta tẽplis frequẽtibus qa ubiq; templa ſunt illi cõſecrata. TAmen dea:ipſa uenus habet maius ius in urbe nr̃a:in urbe Roma ꝑpterea q ipſa fuerit autor Romani generis.ibi plus q̄ in cæteris locis colit̃:pluraq; habet tẽpla.erat.n.in foro ædes ueneris:genitricis:& ꝓpe uiam ſacrã tẽplum ueneris cluacinæ:& in capitolio ædes ueneris caluæ:& apud portã collinã tẽplũ Veneris ericinæ.& aliæ quoq; ædes. O Romane uenus tua:unde tu originẽ ducis. FERebat Arma ꝓ troia:pugnabat ꝓ troiãis.Vnde in triſtius:Iuppiter i troiã ꝓ troia ſtabat apollo.Aequa uenus teucris pallas iniqua fuit. CVM gemitu:cũ ipſa uenus gemitu dolorẽ idicauit. LAEſa manũ tenerã:q̄ſi habẽs tenellam manum uulneratam.cuſpide telo. DIOMEdis.Nam cũ Aeneas cum diomede pugnaret.ipã ſe Diomedi in nebula oppoſuit ꝓ ſalute filii:& uulnus in manu ſuſcepit.ide i remediis: Nõ ego tydides:a quo tua ſaucia mater Iliqdũ redit æthera martis eqs. ET uicit duas cœleſtes.Pallada & iunonẽ. TRoiano iudice:q̄ſi troiani paridis iudicio:cũ pomũ ueneri tãq̄ pulchriori adiudicauit.Nota ẽ fabula:nõ imoremur. AH ego nolim deas uictas ſupatas ꝑſtãtia formæ a Venere illius iudicio.Meminiſſe hoc ne romãis iraſcerẽt: quẽadmodum olĩ troianis. DIcta ẽ nurus aſſaraci:uoluit anchiſæ ſuccũbere:& eẽ nurus ꝓnepotis Dardãi.ut eo coitu ꝓgigneret cæſareũ genus hoc ẽ familiã Iulioꝝ. VErum nurus fuit Capyos Aſſaraci filii patris Anchiſæ.de quo ſuperius dictũ. VT ſcilicet:certe. OLim:in futuꝝ. CAEſar magnus:diuus Iulius Cæſar haberet. AVos iulios:eos qui ab Iulio nati ſunt. NEC ullũ tp̃s erat aptius q̄ uer:nulla pars anni erat ueneri cõuenientior q̄ uernũ tp̃s. VEre nitent terræ uiriditate ſurgentiũ herbaꝝ nitere uidentur. VEre remiſſus ager eſt ager lætus nã remiſſus lætus eſt:ut oſtendit Marcellus: Lætus igit̃ uerno tpe ager pp lætas ſegetes:etiam quod reſolutis frigoribus:ut in primo libro dixit:Tunc patitur cultus ager & renouatur aratro. NVNC herbæ tollunt:attollunt CACVMINa: ſummitates:Rupta:aperta tellure:ut in prĩo prodit : & in ſummũ ſeminis herba ſolũ. VERNO tempore. PALMES agit gemmas:uitium ſarmenta : ipſe uites emittunt gemmas.ipſos uitis cultus. DE cortice tumido:grauido:aut qui tumet ipſis gemmis.ut in primo. Et noua de grauido palmite gemma tumet. & Virgilius. Turgent in palmite gemmæ. ET formoſa uenus eſt digna formoſo tempore: q̄ſi q̄ cæteris diis & deabus formoſior ẽ & q̄ pulchriora cæteris adinuẽit.digna quoq; eſt pulchriore tpe.

¶VTqꝫ ſolet marti continuata ſuo. Aprilis martio iunctus eſt uti olim marti Venus iuncta ſecundum fabu- las fuit: ut Primus adulterium Veneris cū Marte putatur hic uideſſe deus. Sed re uera ut Mars Arietis dominus eſt: & ita Tauri Venus: quæ duo ſigna zodiaci ſe attingunt. item Libra Veneri. Scorpius Marti datur. Vnde il- lud eſt horatii. Seu libra ſeu mars Scorpius aſpicit formidoloſus. MA Terna p æquora: Quia mare Veneri ma- tris uicē præbuit ubi nata dicit̄. ET VOS quis uittæ longaqꝫ ueſtis adeſt: Cauendū ne pro uerbo adeſt abeſt legamus. Matronæ. n. hoc tempore (teſte Macrobio) Venerem colebāt nō meretrices: quarum erat feſtum Ve- neris Ericinæ. Nā uitta & ſtola ut Seruius docet & nos ſupra diximus ſolarum matronarum & uirginū erant. Quā ob cauſam legimus ſupra Siluiæ ueſtali uittā exci- diſſe cū uirginitatē amiſit: & Feſtus matronas tradit ap- pellari eas fere quibus ſtolas habēdi ius erat. Dimittebā- tur aūt ſtolæ ad imos pedes teſte Porphyrione: erantqꝫ ueſtes honeſtæ teſte Nonio q̄uis ueteres abuſiue omne quod corpus tegeret ſtolam uocauerint. hic autē ſtolam in propria ſignificatiōe accipias neceſſe eſt. Ouidius ali- bi: quas ſtola cōtingi: uittaqꝫ ſumpta uetat. REDimicu- la demite collo: iubet amoueri monilia & cætera orna- mēta a Veneris ſimulacro ut eo deterſo in eius Feſto exact* & ſuis redimiculis & roſis atqꝫ aliis florib* exor- netur. SVB Viridi myrto. Hac arbore diximus co- ronatas mulieres lauari conſueuiſſe calendis huius mē- ſis autore Plutarchro: quæ cur ueneri dicata ſit dixi- mus ſupra. VOSqꝫ referre iubet: Iubet uos myrto co- ronari in memoriam beneficii quod id genus arbuſcu- læ in deam contulit.

ANT. FAN.

Matrone uenerem colebant

Vitta Stola

Stola adimos pedes demittebatur

Vtqꝫ ſolet Marti cōtinuata ſuo:
Vere monet curuaſ maternas p æquora pup
Ire, nec hibernas iā timuiſſe minas: (pes
Rite deam colitis Latiæ matreſqꝫ nuruſqꝫ
Et uos quis uittæ, lōgaqꝫ ueſtis abeſt:
Aurea marmoreo redimicula demite collo
Demite diuitias, tota lauanda dea eſt:
Aurea ſiccato redimicula reddite collo
Nunc alii flores: nūc noua danda roſa eſt:
Vos quoqꝫ ſub uiridi myrto iubet ipſa lauari
Cauſaqꝫ cur iubeat, diſcite, certa ſubeſt:
Littore ſiccabat rorantes rore capillos
Viderunt ſatyri turba proterua deam:
Senſit, & oppoſita texit ſua pectora mirto
Tuta fuit facto: uoſqꝫ referre iubet:

¶CONTinuata ut ſolet ſuo marti: quaſi habens menſe Martio continuatum: ut in cœlo quoqꝫ continuatum illi locum obtinet. Nam cum aries Marti. ſequens continuo illi taurus aſſignatur: ut in principio huius. iiii. li diximus Sic in ſignis e regione locatis. VERe monet ire curuas puppes: naues curuas. Per æquora materna: nam e maris ſpuma procreata Sapho Solue ratem uenus orta ma- ri: & in hero. quia mater amorum. Nuda cytheriacis edita fertur aquis. Præſtat igitur uenus ut mare: quod clau- ſum per hyemē fuerat pateat nūc ipſis nautis. Nec timuiſſe: timere. IAM minas hybernas: minaces hyemis p- cellas. OLATiæ matres & nurus latinæ. ſeu romanæ mulieres tam uetulæ q̄ puellæ. tam matres: q̄ nurus. RI- TE COLitis deam: collitis uenerem: & eius feſtum rite celebratis. ET Vos quis pro quibus. VITTAE ET longa ueſtis abeſt: quæ uittæ non eſtis ut ſunt ueſtales uirgines & pudicæ matrone quod indicat per longam ue- ſtem: nam ſtolam indicat: quod erat matronarum pudicarum inſigne: ſic & inſtita. unde in arte Eſte procul uit- tæ tenues inſigne pudoris. Quæqꝫ tegis medio inſtita longa pedes: & in triſtibus. cum repetit eos uerſus: addit Ecquid ab hac omnes rigida ſummouimus arte. Quas ſtola contingi: uittaqꝫ ſumpta uetat. SIC NVNC OM- nes mulieres colere uenerem inquit præter ueſtales uirgines: & pudicas matronas. Sed de ſtola aliter ſentire ui- detur. Nonius inquit enim ſtolam ueteres nō honeſtam ueſtem ſolum ſed etiam omne quod corpus tegeret En- nius in Thelepho: cedo & caueo cum ueſtitus ſqualida ſeptus ſtola: in eadem diem regnum reliquit ſeptus medi ſtola: Var. in coſmor. mulieres aliam cerneres cum ſtola olyſira: Idem in Eumeni. Partum uenuſta muliebris or- nat ſtola. DEMITE: remouete uos matres: & nurus: ET Collo marmoreo: candido & leui. AVREA re- dimicula. aurea ornamenta. Verum redimicula temæ ſunt: ſiue uittæ pendentes a poſteriore parte mitre: quod primi phryges molliſſimi, inuenerant. NVNC alii flores dandi ſunt remoueatis alia ornamenta. & accipia- tis ſerta ex floribus. NVNC eſt danda noua roſa. roſæ quæ nunc natæ erunt: & offerendi ſunt aris flores ca- len. aprilibus. VOS QVOqꝫ ſub uiridi calen. april. nupte ueneri ſacrificant & apud templum fortunæ uirilis quod erat in ripa tyberina: myrto coronatæ leuantur ut ſuperius ex Plutar. diximus. eam rationem huic rei af- fert poeta. ut ſi quid uitii notaretur in corpore præſtaret fortuna uirilis: ut uiros lateret. SED CVR ſub myr- to: quoniam ſub ea latuit arbore: cum caueret ſibi a ſatyris: & quod ea arbor ſub tutela ueneris eſſe putetur. & de ea Ply. ita refert. Fuit ubi nunc Roma eſt. iam cum conderetur quippe ita traditur. myrtee uerbena romanos ſa- binoſqꝫ cum propter raptas uirgines dimicare noluiſſent. Depoſitis armis pacificaturos in eo loco. qui nunc ſi- gna ueneris cluacinæ habet. Ciuere enim antiqui pugnare dicebant: & in ea quoqꝫ arbore ſufficienti genus habe- tur. ideo tum electa quoniam coniunctioni. & huic arbori. Venus præſit. & reliqua. plura enim de ea Pli. inquit libro decimoquinto capitulo. xxviii: IVBET ipſa uenus. LAVAri uos quoqꝫ matres ſeu nuptæ SVB uiri- di mirto. hoc eſt mirto coronatæ. DISCite cur iubeat. ita lauari. CERta ſubeſt cauſa. certa eſt ratio. Siccabat ipſa uenus in littore. CAPillos ſudantes rore. crines rore madentes. Satiri per appoſitionem. TVRba proter- ua. procax. nam diximus in primo libro libidinoſos eſſe. VIDerunt deam. uenerem ita crines ſiccātem. SEN- ſit uenus ſe a ſatyris uideri. ET TExit ſua tempora myrto oppoſita. texit caput. & ſub myrto delituit. TV- TA fuit facto: eo modo ſeipſam tutata eſt a ſatyris. ET iubet eos referre. ut quemadmodum ipſa ſe mirto te- xit per uos ita uult fieri.

PAV. MAR.

ſeſe pudicos ſeruabant ro. pubes deficiebat. EX libris Sybil. moniti ſunt ueneri tēpla erigerent: ſed reſpexit poeta ad ea monita qbus ſacra ueneris ericinæ delata ſunt ex ſicilia in italiam & conditū eſt illi templum ſub eadem appellatione apud portam collinam: de quo alio loco dicemus Multa tamē diximus in ſecūda oda Horatii. Siue tu mauis ericina ridēs &c. ROMA: romana pubes. ETS lapſa: quaſi defecit: cū nō coiretur. TEMpore proauorum: olim cum uiuerent proaui noſtri. PVDicitia: cum pudice & caſte uiuerent.

Cumæam ueteres conſuluiſtis anum:
Tēpla iubet fieri Veneri, quibus ordie factis
Inde uenus uerſo numine corda tenet:
Semꝑ ad æneadas placido pulcherria uultu
Reſpice, totq; tuas diua tuere nurus:
¶ Dū loquor elatæ metuēd9 acumie caudæ
Scorpius in uirides præcipitatur aquas:
¶ Nox ubi trāſierit, cœlūq; rubeſcere prío:
Cæperit, et tactæ rore quærentur aues:
Semuſtāq; facē, uigilata nocte uiator
Ponet, et ad ſolitum ruſticus ibi opus:
Pleiades incipiēt humeros releuare paternos
Q uæ ſeptē dici, ſex tamen eſſe ſolent:
Seu ꝙ in amplexum ſex hinc uenere deorū
Nam ſteropen marti concubuiſſe ferunt:

¶ CVMæam anū: Libros Sibyllinos: (icertū eſt) ut Seruius ſcribit) Sibillina reſpōſa cuius Sibyllæ fuerint quæ Virgilius Cumanæ eē dixit. Varro uero Erythræa. Cæterum Erithris urbis ioniæ fuit quidē (ut autor eſt Strabo) Sibilla numine afflata & antiqua mulier: ſed longe poſt eam alia quoq; fuit ex eadē urbe diuinatrix quæ Athenais uocata dicitur. VER ſo noia corde tenet: Vocatur Verticordia quod fœminarū corda ad pudicitiā uerterit. SCOR pius in uirides præcipitat aquas: Sic dictū ut illud ſuperius: Scorpius a prima parte uidēdus erit Scorpionis.n. chelæ Libram faciunt quæ oriēte ſole occidit coſmice. Arieti.n. oppoſita eſt. Vnde ait Lucanus: Aut aries donat ſua tēpora libræ. Huius ſigni occaſus matutinus tempeſtatē ſignificat teſte Columella. Illud tamē ſciendū quod reuera hoc tēpora dum ſol in ortum fertur qui Arietis partē emenſu eſt ea pars zodiaci quam nos ſcorpiū dicimus occidere nullo modo poteſt expectandum.n. eſt ut Taurus attingat orizontem. ¶ SEMuſtāq; facē: nō eſt legēdū ſemiuſtam ne claudicet uerſus. PLEiades incipiēt humeros releuare paternos. iiii. nonas april. ut Naſoni placet hoc loco Vergiliæ ſiue Pleiades heliace occidūt: quas Columella parū ab eo diſſentiēs. viii. aprilis inquit celari ueſperi. Dicūtur āt poetice releuare humeros patris qa putātur atlantis filiæ ex Pletone: ut cū cœlo emergūt: ſublimi ab atlantide natæ pleiādes Q uæ cū celātur & euaneſcūt lucis ꝓpinquitate uidētur atlātis humeri cœlū ſuſtinētes parte oneris releuari. Has alii uolūt iouis alii liberi fuiſſe nutrices. alii ipſas aſſerūt fuiſſe Heſperides quæ in cœlum tranſlatæ taurini corporis alii liberi fuiſſe nutrices. alii ipſas aſſerūt fuiſſe Heſperides quæ ī cœlū trāſlatæ taurini corporis partē cōſtituūt ut ait Macrob. &. A. Gel ſcribit qui lib. xiii. noctiū atticarū tradit ex hiadum qdē poſitā ſpeciē quādā & ſimulachrū fieri tauri capitis. Cæteras uero partes & reliquā imaginē tauri cōformatā & quaſi pictā eē locis regionibuſq; ſtellaꝝ: quas græci pleiaſas nos uergilias uocamus. Has Pli. in cauda tauri eē. Alii ante genua eius poſitas tradūt: quæ ſeptē ſunt licet ſex tantū appareāt. Q uod oſtēdit Varro in hebdomadibus teſte. A. Gel. ubi ſeptenarii numeri uirtutes poteſtateſq; cōmemorat. Dictæ aūt ſunt pleiades uel a matre pleione ut quidā uolunt: uel apo tin pleio.i. nauigo qa ortu ſuo primæ nauigationis tēpus oſtendūt. necnō & uergiliæ quod earū ortu ut inquit Feſtus Ver finē facit. Vnde cauēdū ne hoc loco fallamur exiſtimemuſq; nūc pleiades in ortū coſmicū tolli. Nō.n. hoc tēpore Ver finē facit. Animaduertēdū ꝑterea deſcriptionē matutini tēporis fieri nō ut putem' mane Vergiliaꝝ primū occaſum ſiue occultationē heliacā appareret: cū eiuſmodi occaſus ueſperi tantū noſtro ꝑcipitaſ aſpectu. quēadmodū & ortus in crepuſculo matutino: ſed ut dies tm̄ oſtendatur. quo heliacus eaꝝ ſtellarū occaſus incipit. Vnde quātū ad aſpectū noſtrū attinet placet quod ait Columella hoc tēpoꝛ ut diximus celari pleiades ueſperi. Q uæ ſeptē dici ſex tū eē ſolet. Latet electra mater dardani dolore permota: quæ poſtea ꝙ troia capta eē: ne ruinam eius cerneret oculis manum appoſuiſſe dicitur. Q uidam autem dicunt cum pleiades exiſtimentur choream ducere Electram euerſa troia ſe a ſororibus amouiſſe & in circulo qui arcticus dicitur conſtituiſſe. Alii non eſſe. Electram quæ lateat ſed meropen dicunt pudore confuſam. quod cum eius ſorores diis immortalibus nupſerint ſola mortalem Siſiphum nacta fuerit: unde natus eſt Glaucus quem quidam Bellorophontis patrem fuiſſe dixerunt.

¶ VETEres uos proaui. CONſuluiſtis anum cumeam. Sibillamq; cumis in cāpania fuiſſe dicit. Sed non conſuluerūt ſibillā quæ eo tēpore nō erat. Sed libros ſibillinos: quorū ſuperius meminimus. IVBet ſibilla: iuſſere libri ſibillini inſpecti. FIEri plura tēpla ueneri: & plura erant in urbe ut paulo ſuperius diximus. Q VIbus templis. FACtis: extructis ordine. INDE: ab alio tēpore. VENus tenet corda uerſo numine quaſi habuit deinde in romanos animum benigniorem: mutato de irato in placatum & propitium nomen. O PVlcherrima uenus. Reſpice ſemꝑ ad æneadas. ad romanos: qui ab ænea ꝓgeniti ſūt. VVLtu placido: benigno aſo. ET tuere tu diua tot nurus tuas tot romanas nuptas: q̄ tibi nurus ſūt. cū uiri ſint æneæ pronepotes: aut referas ad principes mulieres cæſarū. cōiuges cū uiri ſint ex domo iulea: q̄ manauit ab Iulo aſcanii filio DVM loquor calen. etiā aprilis incipit occidere ſcorpius: & ſupiore libro diximus occidere priorē partē ſcorpii: hoc eſt libram: per cuius occaſum ſignificabaſ ortus arietis. Nūc cū incipiat occidere poſterior pars ſcorpii ſignificaſ totius arietis ortus.

DVM loquor ſcorpius cuius fabulā ſupius diximus. METuēdus acumine: aculeo ſeu ſpiculo. CAVdæ elatæ in altū eleuatæ: qa ut Iginius inqt: pedibus ophiulci ſubditus extrema cauda circulū hyemalem cōtingere uidetur ꝓcipitaſ i uirides aq̄s: occidit ut idē inqt iclinato capite exoriſ erectus a chelis i aq̄s in occeanū. Nox ubi trāſierit

ANT. FAN.
Libri ſibillini uerticordia
Scorpius occidit calendis aprilibus
Pleiades occidunt iiii. no. aprilis
Pleiades Vergiliæ
Pleiades uñ dictæ Vergiliæ unde dicatur
Pleianum numerus
Claucus
PAV. MAR.

ſecunda die april.hoc eſt quarto no.erit ortus pleiadũ:quæ quia in uere oriuntur:uergiliæ dictæ ſunt.Pleiades ſeptẽ fuere atlantis ex pleione nympha filiæ:quas ut poetæ græci referũt:cũ mater in boetia ducere uellet. Oriõ illis uim inferre uoluit.Euaſere tñ fuga:illas.xvi.annis perſequutus eſt.Iuppiter miſeratus illas iter aſtra collocauit.Hoc ẽt ab Iginio aſſeritur:& inquit:hæ numero.vii.dicuntur:ſed nemo amplius:q̃ ſex uidere.põt cãm refert quã poetæ:quod de his ſeptem immortalibus cõcubuere tres cũ ioue.Duæ cũ neptũno.Vna cũ Marte:reliqua ſiſyphi uxor fuiſſe demõſtrañ:quarum ex Electra:& ioue Dardanum:ex maia mercuriũ:ex Taigete natum lacedemonia dicũt.Ex alcione aũt & neptũno hyrea:ex celeno licum:& nyctea natos.Ex ſterope & marte Oenomaũ q̃uis oenomai uxorem dixere.Meropẽ aũt ſiſypho nuptã Claucũ genuiſſe quẽ complures patrẽ Bellorophontis eẽ dixerũt.quare propter reliquas ſorores eius inter ſidera cõſtituta:ſed qđ homini nupſerat ſtellã eius obſcuratã.Alii dicũt electrã nõ apparere quod pleiades exiſtimãtur choreã ducere.Sed poſtq̃ troia capta fit.& progenies eius quæ a Dardano fuerat eẽt curſa.Dolere pmotã ab his ſe remouiſſe.& in circulo qui arcticus diciẽ cõſtituiſſe.Et quodam longo tẽpore lamẽtanter capillo paſſo uideri.Itaq; e facto comitẽ eſſe appellatam. VBI poſtq̃. TRANſierit nox.ubi ſecũdus dies illuceſceret. ET Cœlũ cœperit primo rubeſcere:cũ fulſerit aurora:& cœlum rubeſcit aduẽtu ſolis. ET Aues tactæ rore:fuſæ rore matutino. QVAErentur:quærulo cantu reſonabũt. ET Vbi uiator qui eſt in itinere. VIGilata nocte:cũ per noctem uigil ambulauerit. PONet facem:relinquet:quam pro nocturno lumine facem ferebat:cum iam habeat lumẽ diei: SEMuſtam:media parte uſtã & ruſticus ibit ad ſolitũ opus.ad colendũ agrum. HANC phiphraſi; uoluit oſtẽdere pricipiũ diei:ut demõſtraret coſmicũ pleiadũ ortum. PLEiades:Vergiliæ. INCipient releuare humeros paternos.humeros pris atlantis.qui cœlum ſuſtinere dicit:alleuiãt filiæ parẽtẽ.quia lõgius ab illo oriuntur Aut quia atlas in montẽ ſui nominis cõuerſus filiæ montẽ ipſum releuẽt ab aſpectu ſuo cũ ſeſe altius attollunt quæ pleiades ſolent dici.vii. tñ ſolet eẽ ſex dicuntur.vii.ſed tantũmodo ſex uidentur:ut diximus. SEV quod hinc:& his. SEX uenere in amplexum deorum.quod ſex tantummodo diis immortalibus ſuccubuerunt: NAM ferunt.dicunt Steropem concubuiſſe marti & ex eo oenomaum genuiſſe alcionem.

Neptũo alcyonen,& te formoſa cæleno
Maian & electram taigetẽq; ioui:
Septima mortali merope tibi ſiſyphe nupſit
Pœnitet:& facti ſola pudore latet:
Siue q electra troiæ ſpectare ruinas:
Non tulit,ante oculos oppoſuitq; manum:
¶ Ter ſine perpetuo cœlum uerſetur in axe
Ter iungat,titan,terq; reſoluat equos:
Protinus inflexo berecynthia tibia cornu
Flabit,& ideæ feſta parentis erunt:
Ibunt ſeminares,& inania tympana tundẽt:

ANT FAN.

Alcione

¶ ALCyonen:hæc ex neptuno peperit Hireum teſte Igino a quo Hirea oppidũ fuit agri thebani.Hanc & ſorores quidã e græcis a ioue fabulañ in cœlũ tranſlatas cũ Orion illis uim inferre tentaret:quas diciẽ annos.xii. perſecutus.

Bacchus poeta Alcione tragedia

Vnde bacchus poeta tẽporib⁹ iuuenalis tragœdiam ſcripſit Alcyonẽ:quã quidã Alcynoen dicunt ut alcynoen bacchi thebas & terea fauſti. NON tulit: pati nõ potuit cum dolor impediret quia ipſa mater eſt Dardani.Vnde troiani originẽ ducũt. TER ſine perpetuo cœlũ uerſeẽ in axe.

Cibelis feſtum nonis aprilibus

Nonis aprilis matri deum ſiue magnæ matri quam Cybelen dicũt ſacra faciebant Eam(ut inquit Macro.nemo dubitauerit terram eſſe.

Mater deum & eius noia

Vnde & turritã geſtat coronam ob ciuitates quas cõſtat eſſe turribus inſignitas.& curru uehi diciẽ quia hoc elementũ pẽdet in aere:eiuſq; ſimulachrum cũ claui pingiẽ quoniã terra uerno tpe aperiẽ hyemali clauditur. Eãdẽ ob cãm ferũt hãc deã biiugos agitare leones ut iquit Lucretius aialia impetu ac feruore ualida:cuius naturæ cœlũ eſt ambitu ſuo cõtinẽs aerẽ q uehit terrã.Hinc illud ẽ Virgilii:Alma parẽs idæa deũ Almã.n.pprie terrã dicimus quæ nos alit licet abuſiue id epitheton aliis numinibus detur.Hãc deã & cœlũ Varro deos magnos eẽ uoluit.Licet alii iouẽ & Mineruã ægyptii iſidem & Oſiridẽ magnos deos eẽ arbitrarẽtur.Eſt aũt mater deũ cõmunis dea ut autor eſt Seruius.quæ certas cœli partes nõ haber ſed generaliter a cũctis coliẽ.Celebrabaẽ tñ præcipue apud Phriges.a quo;e mõte cibelo Cibelen dictã nõnulli putãt ut berecinthiã a berecintho. dindimenen a dindimis idæam ab Ida.Quare Antiſthenes philoſophus Antiſthenis athenieñſis filius cũ diceret nõ eẽ indigena idq; ei pbro dareẽ:& mater inqt deũ phrigia ẽ.Notãdũ q hæc dea & cibelle diciẽ:& cibelle.illud bacchũ facit hoc anapeſtũ.itẽ cibiles ut hic turpis cibeles & fracta uoce loquẽdi libertas.Sunt qui uolũt ex Dindimene uxore regis phrigiæ natã puellã & expoſitã fuiſſe in mõte cibelo:quã mulier cõſpicata:cum ibi a feriis nutrireẽ ſuſtuliſſe diciẽ.ac cibelen appellaſſe.Quæ cũ ſingulari forma.Prudẽtiaq; pſtaret ab Apolline dilecta diciẽ.& diciẽ ideinde iuſſu oraculi a phrigibus pro dea culta.Lege Diodorũ. TIBia. Vir.i.viii.æne.O uere phrigiæ neq;.n. phriges ite per alta dindima ubi aſſuetis biforem dat tibia cantum.Tibias de quibus alibi latius dicemus Porphirio autore eſt in berecintho urbe phrygiæ ſacris magnæ matris ſolitas adhiberi:quibus & romani hoc tpe utebãtur

Galli uirilia ãputabãt teſta ſamia

Galli ſemimares galli unde appellati

IBVNT ſemimares.Galli(ut inquit Pli.)teſta ſamia uirilitatem amputabãt nec aliter citra pniciẽ.Iuuena.Mollia q rapta ſecuit genitalia teſta.Idẽ:Quid tñ expectat phrigio quo tẽpus erat iã more ſupuacuã cultris abrũpere carnẽ.ii.(ut ſcribit Feſtus)uocabãtur magnæ matris comites:qui(ut idẽ inquit)Galli dicti ſunt a gallo flumine qa qui ex eo biberint hoc furore capiunẽ:ut ſe priuẽt uirilitatis parte.Licet alii putẽt ideo eos ſibi genitalia incidere qa uiolauerunt nomẽ patris matriſue ne poſſint ipſi fieri parentes.Gallus fluuius phrigiæ a quo ut placet Plinio nomẽ traxere mrĩs deũ ſacerdotes calculoſis medeẽ:ſed i potãdo neceſſarius modus ẽ ne liphatos agat.

PAV. MAR.

¶ ET te o celeno formoſa neptũno:ferũt uos cõcubuiſſe neptũno. HAEC alcione.altera ẽ ab alcione Ceicis: unde dictæ ſunt aues alcioneæ. MAIAN:ex qua mercurius. ET electram:ex qua dardanus.ET, TAigetẽ:ex

qua laced, etiam & mons taigenis ab ea denominatur in laconia. IOVI. ſ. cõcubuiſſe ferunt. SEPTIma merope o ſiſyphe nupſit tibi mortali: non diis immortalibus ut cæteræ: ſed tibi qui mortalis erat. Siſyphus æoli filius fuit. PNENitet. meropé mortali nupſiſſe. ET, Sola latet quia non uidetur. PVDore facti: cum pudeat nupſiſſe ſiſypho. Siue quod Electra non tulit ſpectare ruinas troiæ ante oculos non poterat illa reſpicere excidium troiæ: & cladẽ ſuorum nepotum: qui a dardano eius filio progeniti erant. ET Oppſuit manum oculum: ne uideret euerſionem troianæ gentis. Icirco latet ea ſtella ut diximus. TER ſine perpetuo: nonis aprilibus hoc eſt. v. die menſis aprilis: erit feſtum Cybelis matris deorum: in cuius ſacris cum tympanis & ſtrepitu: & armiſonanti chorea agebantur eius ſacerdotes fiebant inſuper & ludi ad honorem ipſius. De his multa agenda ſunt. Nos oia ſuo loco explicabimus. SINE. permitte. COElum uerſetur: uerſatur ſeu roteturter. IN Axe perpetuo: ſupra quem perpetuo & ſine ulla intermiſſione rotatur coelum. TER Titan: ſol. IVNGAT & ter reſoluat equos: ter oriatur & ter occidat: nam ortu iungit occaſu ſoluitequos SIC a terna coeli uertigine: & triplici ortu & occaſu tres dies ſignificat: ſic diem nonatum oſtendit. PROt[in]us tibia berecynthia: phrigia berecinthio monte phrigiæ: tum quod hæc ſacra e phrigia aduecta: ut paulo inferius dicemus: tum etiam: quod obliquam tibiam mydas in phrigia adinuenit. Gemina: thybias: marſias in eadem gente: ut Pli. inquit: & de quo dicemus in ſexto.
COR nu inflexo: incuruo. FLAbit. flatu reſonabit. ET erunt feſta parentis: ideæ cibelis magne matris deorum quæ e phrigia romam aduecta eſt ideo ideæ ab ida troiana. IBVNT ſemimares: galli cibellis miniſtris qui caſtrati ſunt ideo ſemimares: quia ſine genitalibus. ET Tundent: manu pulſabunt. TYMpana inania: concaua & uacua inſtruméta ſunt reſonantia cum manu pulſantur.

Aeraq; tinnitus ære repulſa dabunt:
Ipſa ſedens molli comitũ ceruice feretur
Vrbis per medias exululata uias:
Scæna ſonat, ludiq; uocant, ſpectare q̃rites
Et fora marte ſuo litigioſa uocant:
Quærere multa libet, ſed me ſon⁹ æris acuti
Terret, & horrẽdo lothos adunca ſono:
Da dea, q̃ ſcite doctas cybeleia neptes
Vidit, & has curæ iuſſit adeſſe meæ:
Pãdite mãdati memores heliconis alũnæ:
Gaudeat aſſiduo cur dea magna ſono:

¶ AERAq; tinnitus ære repulſa dabũt: Aes in rebus diuinis adhiberi ſolitum eſt autore Macrobio & ihis maxime ſacris quibus delinire aliquos: aut deuouere: aut exigere morbos uolebant. Vtebantur autem æreis inſtrumentis alterum altero percutiente etiam in ſacris liberi. Vnde illud eſt. Aera ne tantũ ære repulſa ualent. Eſt ſane tinnitus uocabulum e ſono natum. IPSA ſedens ſimulachrum matris deum ferebatur a gallis: eratq; ſedẽtis effigies. Ipſa enim eſt terra elementum depreſſum ad infima. COMitum ceruice: bene comitum: quia ut diximus Galli teſte Feſto uocabantur magnæ matris comites EXVlulata: ſolebant galli per furorem moto capitis coman rotantes ululatu futura prænuntia. Luca. Crinemq; rotantes ſanguineum populis ulularunt triſtia galli. SCAEna ſonat ludiq; uocant. Megaleſia dicit Sic enim appellati ſunt ludi magnæ matris: qui inſtituti ſunt (ut ſcribit Liuius) ob dedicationem ædis eius deæ quam. M. Iunius Brutus in palatio dedicauit. Ab his dicta e purpura megalenſis ut quidam tradunt quod ea p̃tores in ludis magnæ matris uterentur. Animaduertendum autem: ne cum nonnullis erremus qui interpretantur Megaleſia magnos ludos. Alii enim ſunt ludi de quibus ait Iuuenalis atq; a plebeis longe megaleſia: & alii ludi magni. Liuius in prima decade: Solennes deinde annui manſere ludi romani: magniq; uarii appellati. Hos Auguſtus uouit ioui teſte Suetonio ſi remp. in meliorẽ ſtatum uertiſſet poſt quintili uarii cladem acceptam. Ludos feſtos omnis ætas coronata ſpectabat autore Seruio

ANT. FAN.
Aera in ſacris adhibebantur
Simulachrum cibeles
Gallorũ ululatus
megaleſia
Magni ludi

HORRendo lotos adunca ſonum: Ex loti arboris materia tibie fiebant autoribus Feſto plinio & iulio polluce. Vnde ut quidam cenſent loton palladiam dictam legimus quod tibia uſus ſit pallas. Scire autem debemus quod ut inquit Ply. qui loton eſſe tantum arborem putant uel Homero autore argui poſſunt qui inter herbas ſubnaſcentes deorum uoluptati loton primam nominauit: quam idem Pli. prouenire inquit ſimilem fabæ. Hero. uero lilium uocat cuius radicem ait eſculentam eſſe ac ſuauitate præſtanti. & ex eo quod medium loti eſt panes confici. Loton uero arborem alii fabam ſiriacam uocant. Alii fabam græcam: alii celtin: quæ eſt fructu ſuauiſſimo. Vnde illud eſt Ouidii: Sic nona dulichio lotos guſtata palato illo quo nocuit grata ſapore fuit. Ab ea lotophagi nominati ſunt: quos Artemidorus ſcripſit ſiccam regionem incolere & loton herbam edere ac radicem: eaq; comeſta nihil potu indigere. Quod a Strabone falſum exiſtimatur: qui ait Meningẽ inſulam lotophagorum terrã putari cuius Home. meminit: ibiq; & lotum arborem multam eſſe fructu dulciſſimo. & ulyſſis aram qui ad Lophagos (ut idem Home ſcribit) tempeſtate maris impulſus acceſſit. Eadem arbor italiæ quoq; familiaris eſt teſte Plynio Sed extra italiam præcipua circa ſyrtes atq; naſamonas quam Macrobius ex autoritate Veranii inter fœlices arbores ponit. Eius lignum cariem uetuſtatemq; non ſentit: eſtq; colore nigro & ad tibiarum cantus expetitur: radix uero ad capulos cutellorum. Apud Thuſcos ſacrificæ tibiæ e buxo olim fieri conſueuerunt. Ludicræ uero e loto oſſibus aſininis atq; argento. DA dea: dic quæ ſcire cupio: ut Sed tamen iſte deus qui ſit da tityre nobis. Sunt autem uerba poetæ ad Cibelẽ: quæ muſas iuſſit aperire Naſoni quæ uellet. SCITE: eleganter. Vnde apud Terentium ſcitus puer natus dicitur e Pamphilo. DOCTAS neptes: nouem muſas magni iouis filias: ut inquit Heſiodus: quæ ex memoria ſuſceptæ creduntur. Licet Alcmæon poeta cæli & terræ magnorum deorũ filias putauerit. Varro autem ut ſcribit Seruius tres tantum muſas eẽ cõmemorat. Vnam quæ ex aquæ naſcit motu. Aliã quã aeris ictus efficit. Tertiã quæ mera tãtũ uoce cõſiſtit. Earũ ſimulachra multiplicata ſunt ut

Tibiæ ex loto
Lothos
Lotophagi
Muſæ

idem tradit Varro.quod in ancilibus accepimus ita ut nouem exiſtimẽtur: quas fuluius nobilior egregie pictas romam traſtulit ex ambracia.Vnde græcus poeta melliſluam Sapho laudauit quaſi decimam muſam:cuius ſenſum nos latine ſic expreſſimus.Mnemoſyne obſtupuit modulantem carmina ſapho credidit & decimam uiuere Pieridẽ.Non caret autem ratione nouem muſarum numerus.Placuit enim Heſiodo oct auam muſam Vraniam eſſe.quoniam octaua ſphæra quæ ſeptem uagam amplectitur proprie colum uocatur.Nam nona omnũ maxima per Calliopem a quibuſdam accipitur.

PAV. MAR. ¶AERAtæræa quoq; inſtrumnta. REPuſſa repercuſſa. AERE:alio æreo inſtrumento. DABunt tinnitus ex colliſione æris ſit tinnitus qui ita ab ipſo ſono uocatus eſt. IPSA ſedens:ſimulachrum ipſius inſtar ſedentis FERE:in ipſa pompa.MOLli ceruice mollium:& effœminatorum comitum.EX Vlulata:ululatu celebrata. PER medias uias urbis:per urbem ipſam. SCOEna uocatur in theatrum.Quod cum haberet formam hemicycli:ſpacium quod erat iter duo cornua erat ſcœna.Vnde aut ludentes:aut agentes fabulam egrediebantur. Nunc autem ſiebant ludi:quæ megaleſia uocabant.Ita enim dicebantur ludi magnæ matri deum facti :de quo Liuius in bello macedonico.M.Iunius Brutus ædem magnæ matris deum in palatio dedicauit:& ludos ob eam dedicationem factos megaleſia appellauit.Et uocant ludi qui nunc exhibentur. SPEctate quirites: ludos ipſos. ET Fora litigioſa:contentioſa.ubi litigatur ante prætorem. VACent ſuo marte: per tranſlationem a bello uacent a litibus. QVAErere multa:libet:uellem de multis inquirere:ad hæc ſacra pertinentibus.Sed terre me ſonus æris acuti:exterior tinnitu æris acute reſonantis.ET Lotos:tibia ex lotho. ADVNca:incurua terret etiam me. HORrendo ſono:horrorem incutienti.Lothos enim ut Pompeius inquit arboris genus eſt ex cuius materia fiebant tibiæ &c.Ideo lothos poeta dixit.ſed de ea plura diximus in primo libro. DA DEA:dic tu dea cauſam huius ſonitus.Cybeleia.ipſa deorum mater. ViDit neptes.muſas iouis & memoriæ filias:ſic ipſius matris neptes. QVAM ſcyte doctas:omni doctrinarum genere cumulatas QVAM ſcite quam eleganter. Vnde apud Terentium.Scitus puer natus eſt ideſt elegans. ET iuſſit has:muſas. ADESſe curæ meæ:& reſpondere & docere:ſiquid eſſet in quo dubitarem. O Alumnæ heliconis.o muſæ quæ educate eſtis in helicone mõte. MEMores mandati quod mandauerit uobis mater deorum adeſſe mihi. PANdite:demonſtrate. CVR dea magna:ipſa magna mater. GAVdeat ſuo aſſiduo:non intermiſſo in ipſis ſacris.

Sic ego,ſic erato,menſis cythereius illi
Ceſſit,q; teneri nomen amoris habet:
Reddita ſaturno ſors hæc erat optime regũ
Anato ſceptris excutiere tuis:
Ille ſuam metuens,ut quæq; erat edita prolẽ
Deuorat,immerſam uiſceribuſq; tenet:
Sæpe Rhea q̃ſta eſt,totiẽs fœcũda nec unq̃
Mater,et indoluit fertilitate ſua:
Iuppiter ortus erat,ꝓ magno teſte uetuſtas.

ANT. FAN. ¶SIC erato:hæc muſa ab amore appellatur & nuptias adinuenit.Bene igitur electra eſt ut dicat quæ ad uenerem pertinent. MENſis cythereius illi ceſſit.per interpoſitionem dictam eſt.Cythereium autem menſem
cythera Aprilem uocat:quia dicatus eſt Veneri quæ in cythera
potphyris inſula educata dicitur quæ olim Porphiris dicta eſt:ubi æneas matri templum extruxit teſte Dionyſio Ea diſtare a malea promontorio quinq; mil:paſſuum putatur. ad quam Venus concha delata eſt. REDdita ſaturno
Saturnus filios edebat ſors hæc erat:ferunt Saturnum cum audiſſet eſſe in fatis:ut aliquando filius ei regnũ adimeret comediſſe partus qui ex Ope nati eſſent quod ideo ſingit teſte duo Auguſto:quia diuturnitas temporis æternitatis deus ẽ & autor temporum ut inquid quicquid gignit ipſa conſumit.Saturnus enim Macrobius.Vnde a græcis immutata litera chronos quaſi chronos uocatur.Eam ob cãm ops cũ iuppiter eſſet in lucem editus ſeruari filium
abaddir cupiẽs Saturnum decepit lapide in os eius iniecto qui Abaddir dicitur teſte Priſciano:& a Saturno pro ioue de
Gallorũ uoratus eſt.Ipſum autem iouem curetibus & coribãtibus cuſtodiendũ dedit:qui pulſantes clipeos ſuos & galeas
tinnitus egerunt ut uagitus iouis patrem laterent.In cuius rei memoriam Galli cibelẽ comitantes urbem ſtrepitu & tin
purbem nitibus complebant.Alia ad hunc locum pertinentia quæ antiquitas fabulata eſt non imprudens prætereo.Eſt
Rhea autem ſciendum Rheam & Opem eandem eẽ quæ dicitur ſaturni uxor & ſoror:cuius dies feſti autoribus feſto
Opalia Varrone Opalia dicebantur:celebrabanturq;(ut ſcribit Macro)menſe decembri quemadmodum & ſaturna
Saturnus lia omni iam fœtu arborum coacto.quoniam ſaturnum &Opem repertores frugum ac fructuum crediderũt
a ſatu quos nonnulli cœlum & terram eẽ arbitrati ſunt.Saturnumq; a ſatu dictum.cuius cauſa de cœlo eſt.& terram
Ops Opem cuius ope humanæ uitæ alimenta quæruntur.uel ab opere per quod fructus frugeſq; naſcuntur:cui deæ ſedentes uota concipiebant & de induſtria terram tangebant Eſſe autem opem & Cibelen unum nomen Ouiõſtẽdit alibi.ut ipſe quoq; auſonias Cæſar matreſq; nuruſq; carmina turrigere dicere iuſſit opi. ANATO ſceptris excutiere tuis ſunt qui tradunt ſaturnũ timentem ne a filio regno pelleretur ioui paraſſe iſidias Quod cũ is cognouiſſet patrem e regno dicitur pepuliſſe. NEC unq̃ mater:cum ſaturnus filios abſumeret.

PAV. MAR. ¶SIC ego:dixeram.SIC erato:reſpondit.ſ.Erato eni una eſt ex muſis:elegiſq; fauet uatibus dictaq; eſt ab ἔρωτο q; eſt amo:quod præſit his qui amoris faces recinnunt:habet hæc aprili menſe ius cũ hic mẽſis ſit ueneri & amoribus ſacer. MENſis cythereius:ueneris menſis hoc eſt aprilis. CESſit illi:erato. QVOD habet nomen teneri amoris:nam ερωσ ἐρατο - amor:unde & ipſa Erato dicta. REDdita ſaturno:uerba ſunt ipſius eratus referentis ſaturni & iouis hiſtoriam:quæ erit paulo altius repetenda:Saturnus ut poetæ referũt.Erat monitus ne prolem uirilis ſexus ſeruaret:nam ab ea deiiciendus eſſet e regno.Ex quo deſtinauit omnem prolem interimere nato ioue oblatum eſt ſaxum:quod pro filio deuorauit.At infans iuppiter in dicteum montem:ut aliqui in idã

cretenſem tranſlatus educatoſq; eſt:& cũ uagiret:ne a Saturno audiretur:pulſantur tympana & tybiæ:ſic a patris inſidus tutus fuit. Aliter tñ ex hiſtoria ſacra Euhemeri a Lactantio refertur. Saturnum.ſ.cœli ex ueſta filium fuiſſe:& Titani fratrem:uxoremq; Opim duxiſſe Titanus qui maior natu erat regnum poſtulabat:perſuadẽt mater & ſorores ſaturno ne concedat:quod ubi ille pſenſit:firmat cũ ſaturno fœdus ut ſi quis liberorum ei uirilis ſexus natus eẽt:necaref. Idea cã fecit:ut ad ſuos natos regnũ rediret. Itaq; qui primo natus eſt: necatus eſt. Deinde poſterius nati ſunt gemini:iuppiter & iuno:ſed iunonẽ ſolam Saturno in conſpectu dedere. Ioũe aũt abſcõdẽtes ſaturno inſcio educandum dedere. Itẽ neptũnũ clam a ſaturno ops parit: eũq; clanculũ abſcõdit. Et cum deinde pareret Plutonẽ:& Glaucã:fœmella patri oſtẽſa:clã pluto ſeruatus eſt glauca parua emorif:quod ubi reſciuit Titanus cũ filiis uenit:ſaturnum:& opim cõprehendit.incluſitq; cũ cõpedibus. Sed adultus iuppiter:cũ cretẽſib⁹ ueniens Titanum & filios expugnauit & parentes e uinculis liberauit. Et patri regnum reſtituit. Sed poſtea admonitus forte ſaturnus ut a ioue caueret:ne eum regno pelleret:ioui inſidias parauit. Quo cognito iuppiter patrem fugauit:& regnum ſibi uendicauit &c. Hæc illæ poetæ hiſtoriam ipſam peruerterunt.ſed depulſo ſaturno plura diximus in primo libro. Nunc ſic inquit muſa. HAEC ſors erat reddita ſaturno:hoc acceperat ſaturnus reſpõſum. OPTime regnum:rex optime ad illud reſpexit:quod eo regnante fuiſſe dicitur aureum ſæculũ. TV excutiere.a nato filio. TVIS ſceptris.inſtrumentum pro re.i.tuis regnis filius qui tibi naſciturus eſt te e regno eiiciet. ILLE ſaturnus. METVens ſuam prolem:ſuos filios. VT quæq; erat edita:nata ut quiſq; uirilis ſexus naſcebatur. DEVorat quia dicunt oſtenſum pro iure ſaxum:& illud deuoraſſe. ET Tenet immerſam:ſobolem obruptam. VISceribus tenet intra uiſcera quod deuorauit. RHEA: quæ & ops iouis mater ſaturni uxor. EST quæſta toties fœcunda nec unq̃ mater quærebatur quod totiens pareret:nec unq̃ ſeruabatur filius:quo mater dici poſſet. ET indoluit ſua fertilitate:quod erat ita fœcũda:cũ totiens pareret. IVPpiter erat ortus:natus. VETVſtas creditur pro magno teſte:nouis aliis huiuſce rei teſtes.niſi uetuſtatem. CVI eſt adhibenda fides:tanq̃ magno & præſenti teſti.

Creditur acceptam parcẽ mouere fidem:
Veſte latens ſaxum cœleſti gutture ſedit:
Sic genitor fatis decipiendus erat:
Ardua iamdudum reſonat tinnitibus ida.
Tutas ut infanti uagiat ore puer:
Pars manib⁹ clypeos,galeas ps tũdit inanes
Hoc curetes habẽt:hoc corybantes opus:
Res latuit patrem priſciq; imitãtia facti:
Aera deæ comites raucaq; terga mouent:
Cymbala,p galeis,p ſcutis tympana pulſãt:

ACceptam parce mouere fidem:quia quod uetuſtas accepit & credidit a nobis quoq; recipiendum eſt ne lædatur autoritas uetuſtatis. IAMdudum:hoc aduerbiũ interdum ut placet Seruio q̃primum ſignificat & nimiũ ANT. FAN.

REſonat tinnitibus idæ.idam cretæ dicit de qua Vir. Mons idæus ibi O gentis cunabula noſtræ:ibi idæi dactili quos Curetes ſiue Corybantes poetæ appellant:teſte. Diome. excogitarunt luſus genus:celaruntq; uocem iouis infantis ut diximus ſupra. Fuit autem luſus ut concurrerent æneis clypeolis tinnitumq; æris facerent non ſine rythmica pedis dactyli compoſitione unde a montis nomine & qualitate facti idæi dactyli appellati ſunt. Eſt & ida in phrygia cui ab ida cretæ Teucer nomẽ dedit poſtq̃ e profectus in phrygiam. HOC curetes habent hoc corybantes opus. Sperat Curetes a coribantibus ſecũdum eos qui uolunt alios eſſe Curetes alios coribantes. Placet enim Diodoro Corybantum fuiſſe Iaſii filiũ quẽ uult poſt patris interitum cum Dardano ſacra cybelis in phrygiam tranſtuliſſe initiatoſq; ſacris coribantes nominaſſe. Curetes autem eẽ e terra genitos ſiue idæorum dactylorum progeniem quibus multarum rerũ inuentionem tribuit. Cæterũ Strabo in decimo ſuæ geographiæ multa ac pœne inexplicabilia de curetib⁹ refert:quos nonnulli ex carnania genus duxiſſe uolunt quidam ex Etholia alii ex Euboia alii a Creta. Et uel dictos curetes a cura tonſuræ.quod qui Euboiam incoluerũt ab occipite capillati fuerint & a fronte detonſi Vel ab Heroe quodã. Vel a monte Curio qui pleuroni imminet cũ ii in ætoliam habitatum migraſſent. Vel a Cura iouis alendi quia ſunt qui dicant nouem in rhodo fuiſſe Telchines rheæ comites in Cretam qui quoniam alẽdi iouis curam geſſerunt Curetes noĩati ſunt. Alii Curetes ætoliã habitantes ſic dictos tradũt quod ſicuti coræ.i.puellæ longas ſtolas induerẽt. Lege cætera apud eundem coſmographum hac lege ne rideas ubi etiam iuenies eẽ qui Curetas Coribantes & ideos dachilos eoſdem eẽ tradiderunt.

Coribantum luſus

Coribãtes Curetes

PAV. MAR.

PARCT mouere fidem accepiam:quaſi noli tu turbare credulitatem rerum.quas a ueteribus accæpimus. ſed credas etiam tu ita fuiſſe. SAXVM latens ueſte.ſaxum quod pannis inuolutum.eſt illi pro ioue oblatum. SEDit cœleſti gutture:deuorauit ille:& in eius gutture ſedit. Quod phiſice ad tempus referf.quoniã id oĩa deuorei.quod in primo libro attigimus. Sic genitor.ſaturnus. ERAT decipiẽdus.pro ſeruãda uirili prole. ARdua ide.mõs idæus.in creta altus.& aſcẽſu difficilis. RESonat iãdudũ.ex quo natus erat iuppiter. reſonat mõs tinnitibus æris ne uagiẽs puer audiaf.ideo inqt. VT puer.iſans iuppiter. TVTus ab inſidiis.ſ. patris. VAgiat.uagitum edat.nã uagire puerorũ eſt. ORE infanti.cũ ipſe infans eẽt. PARS ipſorũ miniſtrorũ. TVNdit uerberat. CLYpeos manibus aliqui legunt ſudibus. Sic enim hic uerſus apud Lactantiũ eſt quia baculis pulſabat clipeos. PArs tundit galeas inanes concaua & uacua capitum regmina ærea.unde tinnitus ederef. HOc opus habẽt Curetes.hoc Corybãtes:hoc officium dum educabaf iuppiter exercebant curetes & corybãtes. ET enim poſt ideos dactylo qui in Creta fuere ſecuti ſunt ut Diodo.inquit curetes quos quidã ex terra genitos uolunt. Alii progeniem ideorũ dactylorũ habitaſſe autẽ in mõtibus.tecta & indumẽta quæ natura pberet habẽtes nõdũ reptis domibus. A quibus multa ad uitã utilia inuenta ſunt primi greges ouium cogere. pecora alia man-

ſueſaceretmellis uenandi: ſagittâdiq; modum induxeret:repperere inſuper enſem galeam:ac cum armis ſaltandi morem: quorum ſtrepitu permagno Saturnus deceptus eſt. Aiunt enim iouem:clam ſaturno:ab rhea matre datum:ab his nutritum fuiſſe. Arthematus autem euboeus: Stra. referente. Curetas inquit calcydem incoluiſſe ſed aſſidue de lelanto campo bellum gerentes:cum hoſtes anteriorem captarent Cæſarem eoſq; diſtraherent: ac occipite capillatos extitiſſe:a fronte detonſos. Vnde a cura ideſt a tonſura:curetes ideſt detonſos appellati: & in ætolia habitū migraſſe:ubi cum intonſa ſeruarent capita. A carnanes cœpiſſe nominari. Pleriq; ab heroe quodā utrūq; nationem nomen tenuiſſe aiunt: Alii a monte quodam curio pleuroni imminent:curetas nominatos Alii dæmonas quoſdam:deorumue miniſtros curetes uulgant Alii eoſdem eſſe curetes:& cyribantes: & caberos:& idæos dactylos:& telchines oſtendunt. Et paulo poſt de Corybantibus proſequitur Strabo: Plures opiniones referens. Additq; poſt multas: Veriſimilius inquit ſcepſius:eoſdem eſſe curetes:& coribantes:qui in matris deorum ſacrificiis armati ſaltantes:caſti & puri ſunt aſſumpti ideo autem corybantes appellari: quod inter ſaltandum capita iactent:quod choryptin dicitur:quos Betarmonas uocat Homerus Hinc qui capita ſaltando iactant & numine aſpirantur & furiis agitantur:corybantiare dicimus. Diodorus uero inquit Iaſium corybantum genuiſſe:mortuo iaſio Dardanus:& corybantes in phrygiam ſacra Cybelis detulerunt. corybantus initiatos ſacris: Corybantes nominauit &c. Res latuit patrem.quia iouis educatio Saturno nunq̄ aperta fuit. COMItes:ipſi miniſtri cybeles qui eam in pompa comitantur. MOVent æra:pulſat ærea inſtrumenta : ad tinnitus edendos. ET TERga rauca timpana ipſa ex tergis hoc eſt ex coriis:rauce reſonantia. IMItamina priſci facti ad imitatione eorum:quæ ipſi curetes fecerant in educando ioue. Aliqui legunt priſciq; imitantia facti & eorum tendit ſententia:quæ ſunt imitatricia ueterum factorum:& Lactan. inquit. Quicquid eſt geſtum in abſcondendo puero:id ipſum per imaginem geritur in ſacris. Quod Ouid. exponit in faſtis:& adducit hos octo uerſus ſimul lib. i. inſti. Verum ut idem quoq; tradit:hanc totam opinionem:quaſi a poetis fictam Saluſtius reſpuit: uoluitq; ingenioſe interpraetari:cur altores iouis dicātur curetes fuiſſe:ſic ait:quia principes diuini intelligendi fuerunt:uetuſtatem:ut cætera in maius componentem:altores iouis celebrauiſſe:& reliqua Hunc cumulate feſellit ipſe Lanctan. PVLſant:ergo. CYMbala:ipſa parua timpana. PRO galeis:loco galearum. Cum prius conſueſcēt pulſare galeā & clipeum nunc pulſabant cimbala. & timpana. Ideo pro ſcutis pulſant timpana.

> Tibia dat phrygios, ut dedit ante modos:
> Deſierat, cœpi cur huic genus acre leonum:
> Præbeat inſolitas ad iuga curua iubas:
> Deſieram, cœpit feritas mollita per illam
> Creditur, id curru teſtificata ſuo eſt:
> At cur turrifera caput eſt onerata corona.
> An primis turres urbibus illa dedit:
> Annuit, unde uenit dixi ſua mēbra ſecandi.
> Impetus, ut tacui pieris orſa loqui:

ANT. FAN. Tibia phrigia ¶ TIBIA dat phrigios ut dedit ante modos. Virgi in viii. æne. Ite per alta dindima ubi aſſuetis biforem dat tibia cantum. Nouimus autem romanos) ut ſcribit Seruius) ſacra matris deum more phrigio coluiſſe. idem etiā tradit tibiam phrigiam impares : & inequales cauernas habuiſſe & dextre quidem unum foramen fuiſſe ut ſcripſit Varro. ſiniſtræ duo quorum unum acutum ſonum habuit:alterum grauem. Dicta eſt autem tibia quod cuȝ olim ſimplex eēt ex oſſe. fieret tibiarum : quales graues habent & aues eiuſmodi. Obliquæ tibiæ inuentionem Plimidæ phrigio tribuit geminarum uero tibiarū Marſiæ Alii tibiæ inuentorem fuiſſe apollinem uolunt Alii Alii Euterpen unam muſarum. Sed ut cum tibiis uoce caneretur trezenum dardanum inſtituiſſe tradunt. GEnus acre leonum leones matris deorum currum trahūt

Leone trahunt currum cibeles quia (ut placet Seruio) omnis feritas maternæ effectioni ſubiacet. Vel ut Macrobio quia hæc dea terra eſt quæ ab aere uehitur quem continet cœli ambitus:cuius natura ſimilis eſt leonum ualidorum animalium impetu atq; feruore. Suſtineri autem rotis eadeȝ dea dicitur:quia mūdus rotatur & uolubilis eſt. AN primis turres urbibus ipſa dedit: turrium inuētio non datur matri deū. ſed ægiptiis potius. Erat autē Cibelis ſimulachrum capite corona turrium inſignito quia ipſa eſt terra quæ oppida & turres ſuſtinet.

Turrium inuentio IMPetus. furor quo impelluntur galli ſibi abſcindere pudibunda.

PAV. MAR. ¶ TIBIA. quæ ex lothi materia erat. non eſt mutata. DAT phrigios modos modulos ſonoros, quales in phrigia edebantur. VT DEDit ante prius quam ipſa ſacra deferrentur in urbem. DESIERAT. loqui ſcilicet ipſa erato. COEPI. ego ſcilicet loqui. CVR huic matri deum. GENVS acre leonum. ipſi acerrimi leones. PRAEBEAT COmas inſolitas iubas non aſſuetas ferre iugum. AD IVGA curua: ad currum quem ipſi iugati trahunt. Leones enim agunt currum magnæ deorum matris aliqui legunt iubas inſolitas & idem eſt. DESIERAM ego ſcilicet loqui. COEpit ipſa erato loqui. CREDitur feritas mollitas manſuefacta. PER illam cibellem iccirco leones trahunt eius currum quia prima fuit quæ truces & feras beſtias manſueſecerit. Sed in decimo met. alia cauſa affertur. De hipomene & atlanta. cum pomis ille aureis a Venere datis eam curſu deciperet & ſuperaret. impatiens amoris cum in templo cibelis congrederetur. Dea ambos conuertit in leones & eos curtui alligauit. Sed muſa refert cauſam ad manſuefactam feritatem. Sed ab initio alii alia animalia reddiderit manſueta. IDEST TESTificata ipſa cibile. SVO CVRRV ubi habet leones alligatos. AT CVR eſt onerata caput cur habet caput oneratum. CORONA turrifera ferenti turres nam turrita pingitur. AN ILLA DEDit turres primis urbibus. an prima ipſa fuerit. quæ turres urbibus couſtroxerit. ANNVIT affirmauit muſa ita eſſe. eam ſcilicet turres dediſſe. Plinius uero id muneris aliis aſſignat. inquit enim Traſon muros: Turres. ut Ariſto. Ciclopes tripini ut Theophraſtus ægiptii. DIXIT ego. Vnde uenit impetus ille furor. furor. SECANdi ſua membra cur miniſtri magnæ matris ſecant pudēdas partes & abſcindunt ipſa genitalia.

VT tacui: ego. PIEris: erato a piero mōte: uel ab ipſis pieribus. SIC orſa loqui: ſic loq; cœpit. PHryx puer in ſiluis cām erato refert ad attyn puerū: quē Cibele amabat: qui qa fidē fregit diſſecuit eam partē: qua illā læſerat: inde morē habuiſſe inquit initū: & de hoc Lactan. Deum inquit mater & amauit formoſum adoleſcentē: & eundē cum pellice deprehenſum: exectis uirilibus ſemiuirū reddidit. Et nunc a gallis ſacerdotibus ſacra eius celebrantur &c. Sed nos ut aliud ad hanc rē adducamus Illud aduertendū erit: quod poetæ eandē eſſe cibelē: & rheā deorū matrē oſtendere uident. Verū Diodo. menonē phrygiæ: lidiæq; regem fuiſſe refert. Qui uxorē duxerit Dindymenē Ex ea natam fœminā: cum nutrire nollent: a ſe expoſitā in cibellum montē hanc pardali: aliæq; feræ nutrierunt: quā uidens ſtupenſq; miraculo mulier q̄dam pecora paſcens: eā ſuſtulit: & a loco cibellem nominauit. Quæ adulta & forma: & prudētia excellens fuit fiſtulā compactā & ad luſum choreas: Cymbalū: Tympanumq; prior aduenit: & pecorū & puerorū morbis remedia. Et quia multos in ſinu fouit: & ob amorem ſingulis pſtitum: matrem ab oībus dictam ferunt. Hæc prouecta ætate adoleſcētem quēdam eius regionis Atthym nomine dilexit. Quem poſtmodum dixerunt papam. Cum eo clam colens grauida facta eſt. Quod ut parētes norunt: in regiam accitam: ut Virginem pater ſuſcepit: & Attym: & nutrices interfici iuſſit: atq; iſepultos abiici Cibellem dolore perculſam: inſanam effectā in publicum prodiſſe ferunt. Solāq; uniuerſam patriam paſſis crinib⁹ perambulaſſe. Miſertus marſias illam ſequutus eſt: poſt certamen cū Marſia: Apolline eius amore captū ferunt: & cum ea uſq; ad Hypboreos erraſſe. Sed uexatis morbo phrygiis: reſponſum eſt ex oraculo: ut Atthyos corpus ſepelirent: ut Cibellem uenerarentur: ut deam. Sed conſumptum tēpore: cum atthios corpus nō inuenirēt: imaginem eius fecere: circa quam planctu ac lamentis ſacra inibant Cibelis uero Ara erecta annis ſingulis ſacrificabāt. Poſtmodū in priſcinūte oppido phrygiæ: ſūptuoſe conſtructo tēplo: honores illi ſacraq; ſolēnia cōſtituere. Myda rege ad ea: plurima cōferente. Poſitiq; erant circa deæ ſtatuā pardali: ac leones a qbus olim eēt enutrita. Hæc ille. Id q; ſupremū pro rōne quoq; afferri poſſet ſuperiori quæſtioni. Cur leones ad currum habeat.

Phryx puer in ſiluis facie ſpectabilis altis
Turrigeram caſto iunxit amore deam:
Hunc ſibi ſeruari uoluit, ſua templa tueri
Et dixit, ſemper fac puer eſſe uelis:
Ille fidem iuſſis dedit, & ſi mentiar inquit:
Vltima qua fallam, ſit uenus illa mihi:
Fallit, & in nympha ſagaritide deſinit eſſe
Quod fuit, hinc pœnas exigit ira deæ:
Naiada uulneribus ſuccidit in arbore factis:
Illa perit, fatum naiados arbor erat:

¶PHRYX puer: de hoc ſcriptores uarie fabulantur. Nam ut ſcribit Serui⁹ Atys puer ſpecioſus cum magnæ matris ſacris p̄eſſet a rege ciuitatis ſuæ amatus eſt: a quo cum intelligeret uim ſibi inſtare clam in ſiluas profugit ubi cum inuentus uim ei ſtuderet inferre uerenda ſtupratoris abſcidit: qui moriens eandem ipſam corporis partem puero abſtuliſſe dicitur: quē cum antiſtites deæ ſemianimē ſub pinu inueniſſent: perlatum in templum fruſtra reficere conati defunctum tumularunt: cuius ut perpetua memoria maneret magna mater inſtituit: ut quot annis in ſacris ſuis plangeretur pinumq; arborem tutelæ ſuæ aſcripſit: effecitq; ut cultores ſui uiriles ſibi partes amputarent qui cum gladiis ſuis eſſe finguntur: ut ſignificetur omnibus pro terra ſua eſſe pugnandū. Ouid. autem in hoc loco uult puerum ipſum dilectum a Cibele & deæ ipſius ac datæ fidei immemorem cum cognouiſſet nympham Sagariti. filiam ſtatim in furorem uerſum ſibi uirilia amputaſſe. Catullus uero eius furoris cauſam non deæ: ſed gallo flumini tribuit: cuius aquis epotis puerum dicit in furorem actum abſcidiſſe ſibi eam quam diximus corporis partem. Diodo. autem uult Cibelen ab hoc puero fuiſſe compreſſam: eumq; iuſſu parentum cibelis interfectum. Sciendum placuiſſe Porphyrio philoſopho ut refert diuus Auguſti. a quo Euſe. nou diſſentit atyn excaſtratum nihil aliud ſignificare q̄ florē qui decidit ante fructum. Fuit & Atys Croeſi filius qui in uenatione ab Adraſto interfectus eſt autore Herodoto. Item Atys iunior eius frater qui imminēte percuſſore patri cum antea mutus fuiſſet uocalis euaſit. CAſto amore: Vide Diodorum qui aliter ſentit. FAC puer eſſe uelis: caſtus & incorruptus. IN nympha ſagaritide: Putant nonnulli nympham quam atys cognouit proprio nomine Sagaritiden appellatam: quod nō placet. Addita enim eſt ſyllaba (ut poetæ interdum faciunt) patronimico: ut Clioq; & beroe ſoror oceanitides ambæ: Deducitur q; nomen a Sagaro quem fluuium conſtat fluere per phrygiam ad oppidum Berecintum. FATVM naiadis arbor erat: Hamadriaden eſſe oſtendit quam Naiaden dicit. Sunt enim Amadriades nymphæ quæ cū arboribus & naſcuntur & pereunt.

ANT. FAN.

Atys & ei⁹ fabula

Atys croeſi filius

Sagaritides

Hamadriades

¶PHRYX puer: atthis e phrigia. SPEctabilis facie: formoſus. IN ſiluis altis iunxit deam turrigeram: cœpit Cibelē gerentem turres in corona. CAſto amore: quia illa attim caſte amauit. VOLVIT: dea. TVNC ſeruari ſibi: ne cui alteri iungeretur amore: ſibi ſoli ſeruari puerum uolunt. PVERI ſua templa: ut ille cuſtodiæ templi præeſſet. ET DIXit fac ſemper uelis eſſe puer: purus & caſtus: ne qua uoluptate corrumpare eſſe. PVER: ætate. Sexum & conditionem dicit. ILLæ: attis. DEdit fidem iuſſis: iurauit ſe ſeruaturum quod illa iuſſerat. ET inquit ſi mentiar: ſi fallam fidem & non ſeruauero: quod promiſero. ILla ſit mihi ultima uenus: ille ſit mihi ultimus coitus. QVA: uenere ſeu quo coitu. FAllam: decipiam quaſi ut deinceps coire cum aliqua non poſſim. FAllit: quia fregit fidem. ET deſinit eſſe quod fuit: deſinit eſſe puer & caſtus. IN nympha ſagaritide: filia ſagaris fluuii qui eſt in phrigia. IRA deæ: dea irata. EXIgit: ex debito poſcit. POEnas hic ex hoc ſcelere. Sagarū unde ſagaritide fluuium phrigiæ. Herod. oſtēdit Liui. uero de bel. mac. fluuium eſſe dicit Gallogræciæ: qui per phrigiam deflaens: & ad berecinthum oppidum ptinens: in propontidē tādem influit &c. SVccidit: incidit ipſa Cybele. NAiada: nympham ipſam ſagaritida. VVLneribus factis in arbore: oſtēdit illam poeta

PAV. MAR.

nympham fluminis:cũ dicat.Naiada a νάω qđ eſt fluo:& oſtendit amadryda.cũ amadryades ſint deæ arborũ: quæ cũ his naſcunt:& moriunt.Sic nunc illã ſuccisam inqt in arbore tanq̃ amadriada:qa ſuccidit arborẽ in qua illa uiuebat uiuẽte arbore:moriẽte arbore mortua eſt ipſa. ILla perit:extincta eſt. FAtum naidos erat arbor: nãq; diu ſeruata eſt arbori icolumis:ſeruata ẽ & nympha.

Hic furit:& credẽs thalami ꝑcũbere tectũ
Effugit,& curſu dindyma ſumma petit:
Et mõ tolle faces,remoue mõ uerbera clamat
Sæpe paleſtinas iurat adeſſe deas:
Ille etiam ſaxo corpus laniauit acuto
Longaq; in Imundo puluere tacta coma ẽ:
Voxq; fuit,merui meritas do ſãguie pœnas
Ah pereant partes quæ nocuere mihi:
Ah pẽãt dicebat adhuc,onus Iguinis aufert:
Nullaq; ſunt ſubito ſigna relicta uiri:
Venit in exẽplũ furor hic,mollesq; miniſtri
Cedunt iactatis uilia membra comis:
Talibus aoniæ facunda uoce camœnæ
Reddita quæſiti cauſa furoris erat:
Hoc quoq; dux opis mõcas ꝑcor,unã petita.

ANT FAN. ¶HIC furit:agit in furorẽ atys credens tecta ꝑcũbere cũ reuera nõ eſſet qđ uidebat. PAleſtinas deas: furias quæ tres ſũt: Alecto Tiſiphone & Megæra noctis & herebi filiæ.Has nõ a Siria paleſtina quã maxima gens iudeoꝝ habitauit:ſed a paleſtina quæ ẽ Epiri regio paleſtinas dictas nõ dubitamus:de qua inqt Luca.Paleſtinas uncis confixit harenas:quoniã in Epiro eſt acheruſia. & cũ Varro tẽpla eſſe doceat in cœlo:in terra:& ſub terra: de poſtremo illud legit: Acheruſia tẽpla alta orci ſaluete infera. PARtes quæ nocuere mihi:pudibũda qbus matrem deũ mihi infenſam reddidi. VEnit in exẽplum: qa comites cybelis ſiue galli ſibi uirilitatẽ amputarunt.

Paleſtine deæ

QVAE ſiti furoris:nõ quæſiti a gallis ſed cuius cauſam ipſe quæſieram.

PAV. MAR. ¶HIC:attys. FVrit furore corripit. ET credẽs procũbere tectum thalami:cũ furore pcitus exiſtimaret corruere tectũ.Effugit & petit curſu ſũma dyndima:furore agebat celeri curſu in altos phrygiæ mõtes. Dyndima n.mõtes ſunt in phrygia:unde & cybele dyndimene dicta:ut teſtat etiã Strabo. ET clamat modo tolle faces: uidebat uidere furias ſe ipm inſectãtes facibus:& uerberibus:iõ. TOlle faces:remoue uerbera:noli dea cruciare me facibus & uerberibus furiaꝝ:ideo ſubſeqtur. SAEpe iurat adeſſe deas paleſtinas liceat nunc mihi ſine arrogantia rem meã tueri:ne qs me mea laude defraudatũ iri uelit:hic.n.locus a nullis unq̃ nr̃æ ætatis uiris intellectus eſt:ꝑterq̃ a nobis.Primus ego explicui:& quicũq; ſunt poſtea interꝑtati:aut ſniam meã ſecuti ſunt;aut nõ recte intellexerunt.Dicã primũ de loco.tum de ipſis deabus. Paleſte locus eſt i ora Epyri:apud Oricon:quo e nauibus deſcendit Cæſar:cũ iret cum exercitu aduerſus Põp.Emendati codices cõmentarioꝝ Cæſaris teſtantur. *Sed* in his impſſis deprauatus eſt locus. Sic.n.inquit poſtridie terrã attigit germanoꝝ ſaxa inter & alia loca periculoſa:quietã nactus ſtationẽ:& portus oẽs timens:quos teneri ab aduerſariis arbitrabatur ad eũ locum:q appellatur pharſalia:oĩbus nauibus ad unã incolumibus:milites expoſuit &c. Qui appellatur pharſalia inqt : rũ oĩno pharſalia dicere non debeat. Miror hoc alios nõ obſeruaſſe. In rodice uetuſtiſſimo quẽ ego reperi & emi in calcide euboica:erat qui appellat phaleſte ibi tantũmodo ſupabundabat aſpiratio.nam paleſte legendũ ut paleſtia; quod negari non põt.Cum Luca.in.v.pharſaliæ dicat lapſa paleſtinas uncis cõfixit arenas.Loquens etiã de claſſe Cæſaris Cõſtet ob id paleſtinas arenas in Epyro eſſe.Nõ.n.nunc agimus de paleſtina *Syriæ* annexa.Deas uero ipſas qs non apte uidet furias eſſe intelligendas cũ poeta faces:& uerbera addat.Nobis ãt:cum de hoc loco q̃reremus:fideliſſimus utriuſq; linguæ interpres:omni doctrinaꝝ genere:& laude cumulatiſſimus : in quo nuper magnã iacturam fecimus in antiquiſſimo lyricoꝝ principioꝝ interprete oſtẽdit furiaꝝ templũ in Epyro fuiſſe. Item & in alio græco codice uetuſtiſſimo. Hoc nõ ſolum mihi:ſed Põponio quoq; uetuſtatis indagatori diligentiſſimo demõſtrauit.Itaq; deæ paleſtinæ hoc in loco pro furiis accipiendæ:a tẽplo quod erat in ea regione quas adeſſe ille iurabat attys cũ furore pcitus eſſet. ILle etiã:attys. LAniauit cor.ſa.acu.ſe ipm acuto ſaxo uerberabat:ita ut corpus laniaret. Abſcidit.n.lapideo ultro pudendam partem:q̃ reliquerat. Coma longa:longi crines. EST tra.in pul.imun.ſordido. Verſabat ſe ipm in luto & trahebat inde:& fœdabat crines. ET fuit uox.dicebat. MErui ita.ſ.plecti. DO pœ.me.quaſi patior:quod merui ſupplicium. SANguine: ſanguinis effuſione. Ah pe.partes:corporis. QVæ no.mi.pereant pudenda:quibus fidẽ uiolaui:quæ faciunt:ut ita plectar. Ah pe.di.adhuc:quia pluries repetebat eadẽ uerba. AVſert onus inguinis: abſcidit ſibi genitalia. ET ſubito nul.ſunt reli.ſig.uiri:abſciſſis uirilibus.nullũ ſuperfuit ſignum quo Vir cognoſceretur. HIC fu talis furor:qualis in illo fuit. VEnit in ex.qa inde habuit mos originem. MIniſtri:deinde cibelles. Sequuti ſunt exẽplum. ET mi.mol.qui ob id molles:& tanq̃ fœmine fiunt. CEdunt:incidunt. MEmbra uilia:pudendas partes. COmis.ia.ſolutis & excuſſis crinibus. Verũ Catullus aliter hyſtoriã retexens:oſtendit attym per mare in phrigiam ueniſſe & ad gallum fl.in furorẽ uerſum ſilice ſe caſtraſſe. Ait.n.ſuper alta uectus atis celere rate maria: phrigium ut nemus:citato cupidine:pede tetigit aditaq; opaca ſiluis redimita loca deæ *Stimulatus* ubi forenti uagus animis rabie. DEuoluit:exectus acuto ſibi pondere ſilicis. Itaq; ut relicta ſenſit ſibi membra ſine uiro. Niueis citata cœpit manibus leue timpanum &c. Ab hoc igitur initium ſumpſit iſta caſtratio:ut poſtea miniſtri deæ ſeu cultro ſiliceo ſeu texta uirilia execarent:unde Iuuena.in ſatyra credo pud.inquit ecce furentis Bellonæ:matriſq; deum chorus intrat.& ingens Semiuir obſcœno facies reuerenda minori: Mollia qui rapta ſecuit genitalia texta: & reliqua.

CAVSA furoris quæſiti:de quo ego quæſieram. EST reddita mihi.ſ. VOCE facunda:diſerta. TALIbus:uerbis.ſ. AOniæ camenæ:muſæ ab aonia de qua regione alias diximus. DVX opis:o muſa quæ inſtruis me in hoc opere:Moneas hoc quoq;:hoc etiam doceas.

¶VNDE pe.uenerit. Hãnibale Italiã deuaſtãnte inſpectis libris ſibillynis cũ crebrius de cœlo lapidatũ eſſet: ut Li. ſcribit carmen a decẽuiris inuentũ eſt pelli poſſe Italia uinciq; alienigenã hoſtem: ſi matris idææ numen peſſinuntæ Romã aduectum foret. Quod Syllius teſtaẽ his uerſibus: hoſtis ut auſoniis diſcederet aduena terris fati dicæ fuerant oracula priſca ſibyllæ cælicolũ phrygia genitricem ſede petitã laomedonteæ ſeruandã mænibus urbis. Quo carmine ſenatus eo magis motus eſt: q. legati q dona delphos portauerant referebant ſacrificãtibus ipſis Apollini pythio oĩa leta exta fuiſſe. Vnde placuit ut quinq; legati ad regẽ Attalũ mitterenẽ: qui Aſiã petentes ab oraculo delphico reſponſũ accæperunt cõpotes ſe per Attalũ regem eius rei fore quã peterent. Sed cum deuexiſſent tũ curarent ut eã qui uir optimus romæ eẽt hoſpitio acciperet. Igitur legati cũ pergamũ ad regem ſe contuliſſent attalus eos peſſinuntẽ in phrygiã deduxit: a quo ĩ oppido ædẽ cybelis fuiſſe Diod. tradit. ſacrũq; his lapidẽ quem matrẽ deum incolæ eſſe dicebant tradidit: quẽ ibi tarracinæ iam eſſe romæ nunciatũ eſt ſenatus. p. Scipionẽ naſicam iudicauit in tota ciuitate uiq; optimũ eſſe qui cum oĩbus matronis hoſtiam ire iuſſus obuiam deæ: eamq; de naui accipere & ĩ terrã elatam tradere referendam matronis: poſtq̃ nauis ad hoſtiũ amnis tyberini acceſſiſſet a ſacerdotibus deam accæpit extulitq; in terram. Vnde eã matronæ in ædẽ uictoriæ q̃ tum erat in palatio ptulere pridie idus aprilis qui dies feſt⁹ fuit Cæterum poſtea dedicata æde matri deũ romæ ut infra diceẽ feſtũ eius conſtat ad nonas mẽſis fuiſſe tranſlatũ. nihil. n. fuit tã celebre apud romanos q̃ dedicationis dies.

ANT.
FAN.
Mater deum in Italia aducta.

Veneritꝛan noſtra ſemper in urbe fuit?
Dindymon & cybelõ & amenã frõtib⁹ idan
Semper et italicas mater amauit opes:
Cum Troiam æneas italos portauit in agros:
Eſt dea ſacriferas pene ſecuta rates:
Sed nondum fatis latio ſua numina poſci
Senſeratꝛaſſuetis ſubſtiteratq; locis:
Poſt ut Roma potens opibus iã ſæcula qnq;
Viditꝛet e domito ſuſtulit orbe caput:

Cybelis ædes ubi.
Sacrum lapidem cybelem eẽ dicebãt
p. Scipio naſica
Didymos cybelos
Piſin⁹ quã & peſſinũtẽ uocant
Ida multifons.

DINdymon & cybe. mõtes phrygiæ a qbus dea ut diximus Dindymene & cybele dicta eſt. Oppidũ uero eius Piſinus dẽ a Stra. nũc oẽs peſſinũtẽ uocãt. Amenã fon. iden. Idã phrygiã conſtat eẽ fontib⁹ plenã: ut uenimus in plenã uenatu & fontibus idã: Vnde eã multifontẽ dixerũt ut autor eſt Stra. qđ uere eſſe declarat fluminũ multitudo inde in mare ꝓfluentiũ. TRoiã: res troianas ut iliũ in Italiã portans. Sæcula qnq;: quingẽtos annos. nã ut. A. Gel. docet anno fere poſt Romã conditã qngenteſimo ac. xxxiiii. ſecundũ bellũ aduerſus pænos ſumptũ eſt. Notandũ ãt hoc loco ſæculũ ſignificare ſpaciũ centũ annoꝝ: dictũ (ut Varroni placet) a ſene: qđ id ſpaciũ uitæ ſenis lõgiſſimũ puteẽ. unde ſæculares ludi dicti ſunt: q (teſte Feſto) poſt centũ annos fiebãt. E Domito orbe: Nõ re uera toto orbe ſed parte orbis ſubacta. Ergo a toto partẽ accipe. Nã (ut inqt Liuius) nullas tunc in Aſia ciuitates ſocias habebat populus Romanus.

Sæculum
Sæculares ludi.

¶VNDE petita uenerit quaſi: unde romã aduecta fuerit. AN ſemper fuit in noſtra orbe: an ab initio romæ fuit: an aliunde aduecta. Vexãte Italiã Hannibale: ex libris ſibyllinis lecto carmine: cõpertum eſt: alienigenã hoſtem Italia pelli poſſe: ſi mater idæa deportata romã eſſet. Ob qđ ut Liuio refert. M. Vale. Leuius qui bis cõſul fuerat: & Cecilius galba legati: Gn. Tremellius Flaccus: &. M. Vale. falco quæſtores mihi cũ. v. quinqueremibus ex oraculo delphico accepere deũ matrem concedi: ſed Romæ a uiro optimo excipiendã eſſe hoſpitio. profecti poſtea in phrygiã. e piſinunte: tradente illam Attalo rege accepere. lapis erat: quem matrẽ deum incolæ dicebãt: Romãq; deportarunt. Præmiſſo falcone: qui ferri deã nunciaret: moneretq; a uiro optimo excipienda eſſe. Habita ſunt comitia p. Qu. Cecil. dictatorem creatiq; conſul. M. Coc. Cetegus: &. P. Sempronius In eo conuẽtu. P. Scipio naſica. Gn Cor. fi. illius qui in hiſpania ceciderit: uir optimus a ſenatu iudicatus adoleſcens nondũ quæſtorius Is cum oĩbus matronis. hoſtiam ire iuſſus obuiam deæ: Eamq; de naui accipere: & in terrã delatam tradere referendã matronis. Poſtq̃ nauis ad hoſtium amnis tyberini acceſſit: ſicut erat iuſſus in ſalũ naue euectus a ſacerdotibus deam accepit extulitq; in terram: matronæ primores ciuitatis inter quas unius claudiæ quintæ inſigne eſt nomen accepere. Cui dubia: ut traditur antea fama: clariorẽ ad poſteros tam religioſo miniſterio pudicitiam fecit. Et per manus ſuccedentes: deinde aliæ aliis: omni effuſa ciuitate obuiam turibulis ante ianuã poſitis qua ꝓferebatur: atq; accenſo thure ꝓcantibus: ut uolens: propitiaq; urbem romã iniret in ædẽ Victoriæ: quæ ẽ in palatio pertulere deam: pridie idus apri. Iſq; dies feſtus fuit: Populus frequens dona deæ in palatio tulit. Lectiſterniumq; & ludi fuere Magalezia appellata. Hæc ex Li. excerpſimus: ſed ultimus hic locus dubitare facit: quoniam oſtendit Liuius feſtum & ludos cõſtitutos pridie idus april. At poeta idem oſtendit nonis aprilibus: & tamen uno eodem tẽpore fuerunt: ut dici non poſſit mutatum fuiſſe diem. Ego autem arbitror deprauatum eſſe Liuii locum: & debere legi nonis aprilibus: quia poeta non potuit tam facile deprauari qui carmina ſcribit: & ipſa feſta ſuo ordine: ut nihil uideatur immutatum: & credi par eſt: eum adhibuiſſe diligentiam: ut ita ſcriberet: quẽadmodum erat in aliis: tam faſtorum q̃ pontificum libris & annalibus: ut errare nullo quidem pacto potuerit: a Quinetiam in marmore uetuſtiſſimo: ubi cætera quoq; inſcripta ſunt. Hoc feſtum nonis apri. notatũ eſt. Quare ita cenſeo deinceps in Li. legendum: ſed ad rem redeamus. Erato hoc ipſa hiſto. recenſet. MAter: cybele deorum magna mater. SEMper amauit dindimon & cybelon: phrygiæ montes ut diximus: unde dicta eſt Dindimena & cybele. ET idam troianam. ſ. AMœnam frondibus: ideo amœnã: quia nemoroſa & umbroſa. ET opes iliacas: troianas. CVm æneas portauit troiam: tulit troiana ſacra troianos deos. IN italos agros: in latiũ: ut eſt illud Vir Inferretq; deos latio: & illud Ilium in Italiam portans. DEA: mater. PEne: quaſi. Eſt ſecuta rates ſacriferas. naues æneæ ſacra ferentis: quaſi parum defuit: quin ab ænea deferentur in urbẽ. SED ſenſerat: cognouerat: aut audiuerat. FAtis: ab ipſis parcis: q̃ fata: hoc ẽ ſentiẽ ordinẽ quæ cauſaꝝ diſpẽſant. nondũ poſſe. nũ. nõdũ aduenille tẽpꝰ quo ĩ Italiã trãſferri deberet. ET ſubſtiterat aſſuetis locis: ſubſtitit tũc in phrygia: ubi

PAV.
MAR.

eſſe conſueuerat. POſt deinde. VT.poſtq̃. ROma potẽs opibus:quæ iã potẽtiſſima:atq; opulẽtiſſima erat. VIdit quinq; ſæcula:quinq; ætates quaſi qngenteſimo urbis anno.& ſuſtulit:eleuauit caput. EDomito orbe: magna parte orbis ſubacta. SAcerdos uel ipſe pontifex max.uel ſacerdotes qui præerant cuſtodiæ librorũ ſibyllinorũ:qui ab initio fuere duo:deinde decem:poſtea auctus numerus ad.xv.iſpicit uerba fatalia:lybros ſibyllinos romana fata continentes.

Carminis euboici fatalia uerba ſacerdos
Inſpicit,inſpectum tale fuiſſe ferunt:
Mater abeſt matrem iubeo romana reqras
Cum ueniet caſta eſt accipienda manu:
Obſcuræ ſortis patres ambagibus errant
Q uæq; parens abſit quoue petenda loco:
Conſulitur Pean:diuumq; accerſite matrem
Inquit,in idæo eſt inuenienda iugo:
Mittũt̃ ꝓceres Phrygiæ,tũc ſceptra tenebat
Attalus:auſoniis rem negat ille uiris:
Mira canã lõgo tremuit cũ murmure tellus

ANT. FAN. ❡CARminis eu uerſuum.ſibyllæ cumanæ.Cumas.n. condiderunt nõnulli profecti a chalcide urbe euboiæ ad nouas ſedes q̃rendas. FAtalia uerba:quia libri ſibyllini urbis Romæ fata cõtinebãt. SAcerdos:pontifex maximus per excellentiam Niſi malis accipere decẽuiros: qui creabantur ut ſacros libros legerent interpretarenturq; carmina ſibyllina. PAtres ambagibus errant:cũ non intelligerent q̃nam eſſet ea mater & unde peti eam iuberet oraculum. COnſulitur pæan:mittuntur legati ad Apollinem delphicum. MIttuntur proceres.Hi fuerunt.M.Vale.Le.qui bis conſul fuerat.M.Cecilius Metellus p̃torius Sulpicius galba edilici⁹ ac duo quæſtores. C.Tremelius Flaccus &.M.Vale.falco. PHrygiæ tũc

Attali duo: ſceptra tenebat attalus:cauendum ne exiſtimemus hũc attalum eſſe qui rex pergamenorũ & Eumenis filius po.ro.ſcripſit hæredẽ:quod poſt delatam carthaginẽ & numantia iam euerſa factum inuenies. Vnde quoniam is

Attalica. ditiſſimus fuit & ſplẽdida ſupellectile factũ eſt:ut q̃ ſplendida & magnifica ſunt dicant̃ attalica. Sed quoniã attali plures fuere quẽadmodũ & Eumenes Hunc Attalum de quo nunc agitur eũ eſſe conſtet q ex Attalo natus in bello macedonico qd̃ ſecundũ bellum punicũ ſubſecutum eſt romanis aduerſus Philippũ auxilio fuit. De quo in-

Pergam⁹ quit florus:aderat ſponte in auxiliũ attalus rex pgamenorũ:aderant rhodii nauticos populus. Eſt aũt pgamũ aſiæ ciuitas longe clariſſima teſte Pli.ac diu(ut inqt Strabo)ſub attalicis regibus fortuna:cuius reges ſi unde profecti ſint & quo euaſerint ſcire deſideras lege eius geographi li.xiii.nõ longe a fune q hunc attalũ tradit natũ ex attalo & antiochide achæi filia primo regẽ eſſe nũcupatum. AVſonius rẽ negat ille uiris:hyſtoriæ ueritas hoc habet ſecundũ Li.nihil negatũ eſſe romanis a rege Attalo.Populus cũ romanus memor cæptã cum eo amiciciã pp cõe aduerſus Philippũ bellũ ſperãſq; factuꝶ eũ regem q̃ poſſet populi R o.cã miſit ad eũ legatos quos ille comiter accepit peſſinuntẽq; in Phrygiam duxit eiſq; deam tradidit in Italiam deportandum ut diximus ſupra.

PAV. MAR. ❡CARminis euboici:ſibyllæ cumeæ de qua paulo ſupius a cumis:urbe cãpaniæ:quã calcydenſes euboic icõdiderunt.de quo latius diximus in.vi.æn. FErunt:dicunt. INſpectunt:carmen quod iſpexerũt fuiſſe tale. Mater abeſt:hæc erat ſnĩa inſpecti carminis.Abeſt deũ genitrix:eã in urbem accerſatis:& adueniens: a caſtis manibus excipiatur. ABeſt mater:deorũ.ſ.quia in urbem nondũ attuliſtis. O Ro.iu.reg.ma.regrere:& in urbẽ ferre deũ matrem. CVM ue.aduecta erit:Eſt accipienda caſta manu:reſpexit poeta ad oraculũ:quod fuit ut ab optimo uiro exciperetur. OBſcuræ ſor.obſcura erant hæc reſponſa:qa non intelligebantur. Patres:ipſi ſenatores. ERrant ambagib⁹:ipſa uerborũ obſcuritate. Q Væue pa.abſit non.n.id apte conſtabat:matrẽ deorũ abeſſe. SEd tantũmodo matrẽ:ideo errabãt:qa neſciebant q̃ mater abeſſe diceret̃. Q Voue pe.lo.& unde accerſenda eſſet. COnſuliter pæan:apollo. Acceſſere legati delphos:& ab oraculo habuere illis concedi deũ matrem e phrygia. ARceſſite:euocate matrẽ. MAtrem diuũ:deorũ parentẽ. INquit ipſe Apollo. INuenienda eſt in iugo idæo:q̃ſi reqrenda eſt in mõtibus phrygiæ:ibi eã inuenietis. MIttunt̃ ꝓce.uiri patricii legati:& q̃ſtores pro ea in phrygiã. TVnc eo tpe.Atthalus:rex pgamenſiũ. TEnebat ſcep.phry.impabat in phrygia. ILle.Attalus negat rẽ uiris auſoniis:nõ uult matrẽ deum ro.concedere:ſed exigit hic locus ut de regibus pgami fiat ſermo:& res altius repetat̃.Lyſima.Agatoclis fi.q unus fuit ex ſucceſſoribus Alexandri:pgami & pecuniaꝶ cuſtodiã:quæ erant.lx.milia talentoꝶ:ut a Stra refert̃.Philetero thyanẽſi cõmiſit:qui a puero ipado fuerat:Is cum optime eẽt educatus:dignus uiſus eſt:cui hæc crederent̃.Carus erat Lyſimacho:ſed cũ ab arſione illius uxore diſſideret:qđ eũ accuſauerat locum ad defectionẽ perduxit.Lyſima.coactus fuerat a malis familiaribus:Agatoclẽ filium interficere.Seleucus Nicator reuerſus illũ ſuſtulit:& ipſe a Ptole.ceraunо ſublatus eſt.Eunuchus caſtellũ & pecuniam poſſidet annis.xx.Erant ei fratres duo Eumenes natu grandior:& attalus iunior.Ex Eumene natus eſt Eumenes de patris noïe.Is pgami ſucceſſionem habuit:antiochũ Seleuci filiũ apud Sardis ſuperauit obiit cũ annis.xxii.imperaſſet. Attalus ex attalo:& antiochide Achæi filia natus ſucceſſit:& primo rex appellatus:Galatas p̃lio ſuparuit:& romanoꝶ amicus fuit:& cum eis aduerſus Phil.pugnauit in claſſe rhodioꝶ obiit cum ãnis.xxxiiii.regnaſſet.Filios quatuor reliquit ex Apollonde Ciz.cena:Eumenẽ:Attalum:Philetерum:& Atheneum.Eumenes natu grandior regnauit:hic cum romanis aduerſus anthiochum magnum & aduerſus perſem bellũ geſſit.A romanis totã eam religionẽ accepit:q̃ ſub anthiocho circa Tauꝶ erat Is urbẽ muniuit:Regnauit ãnis.xlviii.ĩperiũ Attalo filio reliqt:Q ui ex ſtratonice ariarati Cappadocũ regis filia nat⁹ erat.Filii admodũ iuuenis: & ĩperii tutorẽ fratrẽ attalum reliqt.Is cũ annis uno &.xx.regnaſſet:multis rebus geſtis:iã ſenior mortuus eſt:Romanoꝶ contra Pſeudo Philippũ ſocius fuit.Imperiũ Attalo q ſub tutela erat reliqt. Is Philomator cognominat⁹ cũ ãnis.v.regnũ tenuiſſet:morbo abſũptus eſt.Hæredes Romanos inſtituit.Q ui poſtea eam regionẽ ꝓuĩciã fecerũt:& aliam uocauere:eodem nomine: quo & continentem. Hæc de ipſis regibus.At ſimulachrum matris deorum:

ab eo Attalo Romanis traditum eſt:qui primus Rex nuncupatus fuit:poeta inquit eum ab initio negãtem tradere.Simulachrum ꝗ loquutum:& ſe ire uelle dixiſſe. MIRA canam:cantãdo feram admirabilia. TRemuit tellus cum murmure:uiſus eſt eſſe terremotus cum magno fragore.

Et ſic eſt adytis diua locuta ſuis:
Ipſa peti uolui,nec ſit mora,mitte uolentem
Dignus Roma locus quo deus omnis eat:
Ille ſoni terrore pauens,proficiſcere dixit:
Noſtra eris,in phrygios roma refert̃ auos:
Protinus innumeræ cædunt pineta ſecures:
Illa quibus fugiens phryx pius uſus erat:
Mille man⁹ coeunt & picta coloribus uſtis
Cœleſtem matrẽ concaua puppis habet:
Illa ſuper fluctus fertur tutiſſima nati:
Longaq; phryxeæ ſtagna ſororis adit:
Rhœteumq; capax ſigeaq; littora tranſit:

❡ADYris:Secreta parte templi tantum ſacerdoti datur acceſſus. DIgnus Roma locus quo deus omnis eat: Quoniam exactiſſima eſt religio Romanorum.Vel qđ Roma eſt deorum ſedes. Lucanus: Te ne deũ ſedes nõ ullo marte coacti deſeruere uiri? NOſtra eris:Quia Romani a Phrygibus originem ducunt. PHryx pius: Aeneas pietate inſignis. PIcta coloribus uſtis: Moris fuit apud maiores ornari claſſes pictura necnon & onerarias naues cũ pugnaturos iuuaret:ut Ply.ſcribit ad cædem ſpecioſe uehi.Vſtos autem colores cur dicat idem oſtendit ut ex ea fit ochra exuſta rubrica in ollis nouis luto circũlitis.Idem hæc ſi torreatur æqua parte rubrica admixta ſandicem facit. SVI nati:neptuni:quia ipſa eſt deorũ mater. PHryxææ ſtagna ſororis:Helleſpontum cui Helle Phryxi ſoror nomen dedit ut dictum eſt. RHæteumq; capax ſigeaq; littora tranſit:A regione idæ quæ mõtana eſt duo quidam flexus ad mare excurrunt.alter Rhæteum.alter Sigeum uerſus:ita ut uterq; dimidiati circuli lineam faciant.Vnde cum nouum iliũ quidam intra eorum flexuum finem eſſe antiquum uero intra initium uoluerint iure rhæteũ capax dicitur. Vel certe propter tot nauium receptacula.Sigeum promontorium a taciturnitate nomen accepit:quo tẽpore Hercules prohibitus hoſpitio ibi latuit & inde per ſilentium Troiam inuaſit. Tenedon:Inſulam prope hoſtia Helleſponti:quæ ut autor eſt Strabo diſtat a continenti ad ſtadia.xl.Eam alii Calydnam.alii Leucophryn dixerunt. Tenedos autem dicta eſt a Tene quodam autoribus Seruio & Cicerone qui orta fama ꝙ cum nouerca concubuiſſet hanc inſulam uacuam cultoribus tenuit quæ habuit portus duos & Apollinis Sminthei delubrum:ut Smintheu præclare tenedi dominator Apollo.Inter hanc inſulam & Chium qua ægæus ſinus pandit̃ a dextera antandrum nauigantibus ſaxum eſt.quod q̃ñ uiſentibus procul capræ ſimile creditur:quam Græci ita nuncupant.Sunt qui uelint ægæum ſinum inde nominatum.

ANT.
FAN.
Claſſes pictura ornabãt maiores colores uſti.
Sigeũm
Tenedos
Sminthei apolinis templum
Antãdrũ
PAV.
MAR.

❡ET diua:deæ ſimulachrum. SIC eſt locuta ſuis adytis:ſic ex ſuo ſacello dicere uiſa eſt. Aditum.n.ſecretior pars templi:quo ſoli ſacerdoti licet accedere.Ipſa uolui peti:ego ita uolui ut me Romani peterent:Ne ſit mora: quaſi ſinite:ut me Romam ferant ſine ulla tardatione. MITte uolentem:Mittas tu me Attale:cum ire uelim. ROma dignus eſt locus:quo eat omnis deus:digna eſt urbs:ad quam omnes dii eant:digna quæ deos omnis teneat & colat. ILle:Attalus. PAuens terrore ſoni quaſi pauefactus:& territus uerbis ſimulachri. DIxit proficiſcere:eas Romam. NOſtra eris:etiam cum romæ eris:eris noſtra.nam inter noſtros:quaſi cum illis:qui a noſtro genere genus trahunt. ROma refertur in auos phrygios:nam a phrygibus ducunt originem:& nos phryges ſumus:inter nos igitur uinculum eſt cognationis. PRotinus:innumeræ:poeta oſtendit ibi nauim fabricatam:qua aduecta ſit:ſed diximus acceſſere legati cum quinqueremibus. PRotinus:ſubito. SEcures innumeræ cædunt incidunt. ILla pineta:pinus illorum montium. QVIbus erat uſus phryx pius fugiẽs:quæ pineat:aut ex quibus montibus pinus inciderat olim æneas pius cum fabricauit naues quibus fugiens in latiũ uenit. MILle manus coeunt:quaſi conuenit iam ingens multitudo. ET puppis concaua quæ iam erat fabricata. PIcta coloribus uſtis:plerũq; colores aduſti ſunt:ut ſuperius dictum eſt:in nauibus uero pingebantur:aut deorum imagines aut hyſtoriæ:aut inſignia:& ſimilia. HAbet matrem cœleſtem:quia iam deæ ſimulachrum eſt impoſitum naui. ILla ſuper fluctus:agit nunc de itinere:aut lõga profectione:per quæ maria delata fuerit uſq; ad hoſtia tyberina. ILla:deum genitrix. Fertur tutiſſima:tuta ab omni procella:& undarum impetu. Super fluctus nati: ſuper æquora neptuni filii. ADIT longa ſtagna:longũ & anguſtum fretũ. Sororis phrygeæ:Helles.quæ fuit phryxi ſoror:de quo ſuperiore libro:It ergo primũ in helleſpontum:Verũ ipſa deũ mater e piſinunte allata eſt. Piſinus aũt theliſtobogorũ erat:qui Bitinis & phrigibus ſunt finitimi:apud ꝓpontidẽ:& Stra.inq̃t lib.xii. Emporiũ eſt ipſius eorũ:qui in hac regione ſunt:& tẽplum maximũ habet magnæ uenerationis:Matris deũ:quã angiſtiã uocant:Sacerdotes qdã erant ꝑpotentes:nũc eorũ dignitas iminuta eſt.Hic locus magnifice ab actalicis regibus ſtructus eſt & tẽplo & porticibus ex albo lapide.Romani tẽplum celebre reddidere:acceſita inde deæ ſtatua:quẽadmodũ ea:quæ æſculapii erat ex Epidauro:hæc Stra.& maximus quoq; e piſnunte acceſitã aſſerit. Primũ igitur in propontidẽ deſcendit:deinde in Helleſpontũ uenit. Tranſit rhœteũ capax:apud Rhœtheum ꝓmontoriũ:in faucibus Helleſponti apud troiã:ad dextrã helleſpontum ingredientibus:ubi nos ipſi totiens fuimus:erat nauale & achiuorũ portus:& achaia caſtra:ideo capax dixit:ubi tã magnæ claſſis fuit ſtatio. ET littora ſigea:a ſigeo ꝓmontorio itidẽ helleſponto iminenti ita appellato qđ in eo tacite latuerit Hercules:cũ inſidias Laomedonti piuro parauit:ſiγη.n.taciturnitas eſt. ET tranſit tenedon:Tenedos inſula ab hoſtiis helleſponti xxiiii.M.p.diſtat:hæc pri⁹ leucophris appellat̃:dicta ẽt eſt & Calydna:ĩ hãc nauigauit:cũ colonis Tenus Cyeni. &condita ꝗ urbe ab ſe Tenedon uocauit:ſed plura ab hiſtoricis:& poetis de ea referunt̃:& nos in ea inſula de ſitu:& fertilitate eius carmẽ ſcripſimus.Repimuſq; in ea inſula epigrãmata plura in marmoribus uetuſtiſſimis.

ANT. FAN. — Aetion Theba. rex — Cyclades

¶ VETEres ætiõis opes Thebá dicit:quæ (ut ſcribit Strabo) Leſbo fuit oppoſita:ubi regnauit ætion: ut nos thebá aduecti ſacram ætionis ad urbẽ. Conſtat aũt ætionẽ opulẽtiſſimũ fuiſſe cuius filia Andromache nupſit Hectori. Sed Achilles & Thebá euertit:ut lyrneſum & magnæ populatus mænia thebæ & ætionẽ interemit & filios Eandẽ urbem & Thebas dicimus ut Tu patris i laribus priami ad troiá:aſt ego thebis andromache magno quondá genita ætione. Alter Aetion Samothracũ ritus cerimonialeq; cõſtituit. CYclades excipiũt leſbo poſt terga relicta:Cyclades inſulæ ſunt maris ægæi quẽ (ut ſcribit Plinius) circa delũ in orbẽ ſitæ ſunt unde & nomen traxere. Idem & Solinus tradit q eas ingt licet ipacis longioribus a Delo proiectas tñ circa Delũ in orbẽ ſitas eſſe quẽ græci cyclon oocát. Seruius uero non ideo Cyclades dictas putat qđ in rotunditate ſint:ſed qđ longo ordine circuiri eas neceſſe eſt: uel pp promontoria t uel qa naturale eſt ut concitatioria ſint maria uicinitate terrarũ. Fuerunt aũt Cyclades ab initio.xii. deĩde plures additæ ſunt. QVAq; caryſteis frangiẽ unda uadis:A

Cariſtos duobus ĩ locis. — Cariſtiũ marmor. — Cariſtia mantilia. — Cariſtiũ uinum — Icaros inſula. — Peloponneſus.

Caryſto urbe Euboiæ nobili marmore caryſthio:ut inquit Plynius. Vnde Lucanus eá ſaxoſam uocat. ut Qua maris anguſtat fauces ſaxoſa Caryſtos. Ad hoc oppidum Euboiæ qđ ad Cycladas uergit lapis naſciẽ (ut autor eſt Strabo) quẽ pectunt:nent:ac texunt unde mãtilia conficiũtur:quæ ubi ſordeſcunt in flãmam proiecta mũdantur. Eſt & Coryſtos in Laconia. unde ab Alcmane poeta uinũ Caryſtium celebratur. TRanſit & icareum:icaros inſula una e Strophadibus mari Icareo nomen dedit:quá alii icaron. alii icariam dicũt ab icaro Cretenſi:quẽ Varro ſcripſit ibi interiiſſe naufragio & poetæ fabulanẽ paternæ ogæ comitem cũ ambo pẽnati e creta aufugiſſent in hoc mare cecidiſſe:quod autoribus Plynio Strabone ac Solino ab ea inſula quá diximus nomẽ accepit:ſicut a Carpatho mare Carpathiũ:quod Icareo iungitur auſtrũ uerſus. Cæteq; mare Icareum alii inter Cretá & Siciliá ponunt alii inter Samũ & Myconẽ: cui quidam ab Icaro Dedali filio nomen inditũ uolunt:Hoc mare nauigantes Romani a læua linquebát. DEXtra pelopeides undas deſerit. Creta quidẽ nauigãtibus a læua:a dextra erat peloponeſus ſic dicta quaſi inſula Pelopis: niſon.n græci inſulá dicunt. Sed re uera eſt peninſula ſiue Cherõneſus. iſthmos.n. pelopõneſum iungit cõtinẽti ſeperás ioniũ ab ægeo:ut Aequora bina ſuis oppugnans fluctibus iſthmon.

Cytherea uenus — Trinacria — Brontes — ſteropes — Agmonides ſeu piragmon

VEneri ſacra cythera: Hæc inſula eſt Laconiæ teſte Laertio in uita Chilonis cui olim Porphyri⁹ nomen fuit. Ab ea Venus Cytherea dr̃ ut multis placet:uel ab urbe Cytherea (ut Feſtus ait) in quá primum Venus concha deuecta eſſe diciẽ cum in mari cõcepta eſſet. MAre trinacriũ:Siculũ mare. Trinacria.n.eſt Sicilia ſic a tribus promõtoriis dicta. BRontes: Hic miniſter Vulcani ſignificat tonitu quod bronti græce dicitur:ſiſq; ut inquit Plynius cum in nube luctatur flatus aut uapor. Steropes aũt nihil eſt aliud q̃ agrapiideſt fulgur: quod cum pingi nequeat: pinxit tamen Appelles in arte ſua eminentiſſimus. Agmonides uero qui & Pyragmon dicitur ab incude nomen accepit quæ a græcis acmon uocatur. Ab his cyclopibus fulmina fabricantur:ut poetæ canunt:quibus ſedes datur in mari Siculo: quia inſulæ ibi ſunt numero ſeptem quas itali Vulcanias dicunt.

Et tenedon ueteres ætionis opes:
Cyclades excipiunt leſbo poſt terga relicta:
Quaq; caryſteis frangitur unda uadis:
Tranſit & icareum lapſas ubi perdidit alas
Icarus, & uaſtæ nomina fæcit aquæ:
Tunc læua creten dextra pelopeiadas undas.
Deſerit et Veneri ſacra cythera petit:
Hinc mare trinacriũ cãdẽs ubi tingere ferrũ
Brontes et Steropes Agmonideſq; ſolent:

PAV. MAR.

¶ ET ueteres opes:ueteres agros:& regnum. AEetionii: de thebano littore intelligit. Thebæ illius:quæ apud Lyrneſum eſt:& ſub ætione fuerit. Qui ut teſtis eſt Home. pater fuit Andromaches coniugis Hectoris qui quidem ætion ab Achille cum ſeptem filiis interfectus eſt. EXCIpiunt:eam.ſ. CYCLAdes:quæ in in ægeo inſulæ:quæ dælum circunſtant:de quibus Stra. cum meminit dæli. Eam inquit circunhabitate glorioſam reddiderunt inſulæ proinde uocauere cyclades:initio quidem doodecim fuiſſe perhibẽtur:pluresq; agnatæ ſũt. LEſbo relicta poſt terga. Primo enim loco poſt Tenedon:leſbos inſula occurrit:deinde cyclades:ſed de leſbo plura diximus in ſecundo. ET qua unda frangitur uadis chariſteis:& tranſit ea parte:qua undæ franguntur. VAdoſis arenis:chariſtus:a chariſto urbe:quæ eſt in angulo Euboeæ uerſus Cycladas. TRANSIT & icarum: mare ſcilicet. QVOD eſt:ut Plynius inquit inter ſamum & miconum. Sed hoc a lœua reliquit. VBI in quo mari. ICARVS: Dædali filius. PERDIDIT alas ueſtas:magnas:nam acceptis a patre pennis: cum altius euolaret: reſolutis uinculis cereis: & alas amiſit: & in mare decidit: cui nomen quoque dedit: ideo hic.

ET FECIT nomina uaſtæ aquæ: nam ab eo appellatum eſt mare Icarum. TVNC lœua a ſiniſtra: Deſerit ereten: Cretam inſulam: de qua in tertio libro diximus. EAM INſulam non attigit. ſed a lœua reliquit. DEXTRA deſerit undas pelopeiadas: mare quod peloponneſum abluit: a Pelope dictam qui in ea regnauit. Peloponneſus autem dicitur: quaſi inſola pelopis. Aegeo & Ionio cingitur Iſthmos chorynthiacus facit ne inſula ſit: Anguſta quidem inter duo maria tellus. ET PETIT cythera ſacra ueneri:non attingit peloponneſum:ſed petit cytheram inſulam: quæ eſt inter maleam:& cretam: & in ea cythœra cytherorum montes:unde Virgilius. Sunt alta cythœra dixit: inſula eſt Veneri ſacra quoniam in propinquis undis nata:& illuc conca delata eſt. Vnde in heroidibus: Nuda cythœriacis edita fertur aquis. Et Pomp. inquit: Cythercam dictam Venerem a cythœra urbe in quam conca delata eſt. HINC a cythœris petit. MARE trinacrium: ſiculum: quia trinacria dicta eſt Sicilia: a tribus eminentibus promontoriis. Pachinno Lilybeo peloro: & ακροσ ſummitas dicitur: unde Diodo. uidetur oſtendere a tribus angulis dictam. VBI: in quo mari. SOLENT tingere ferrũ candens. ferrum calidum & ignitum. BRontes & ſteropes & agmonides: hi miniſtri ſunt Vulcani. & a re quam faciunt cognominari. BRontes a βροντοσ: quod eſt tonitru. Steropes a

αν=ρουν:quod eſt fulgur. Agmonides hic a Virgilio pyragmon dicitur a πῦρ quod eſt ignis & agmon dicus/ Fulmen enim hi cyclopes conficiunt:ideo ita appellati. Venit igitur mater deum in fretum ſiculum & iſulis æolicis:ubi eſſe Vulcanus exiſtimatur. ET legit:nauigat.

Aequoraq; aphra legit:ſardeaq; rgna ſiniſtris
Reſpicit a remis,auſoniamq; tenet:
Hoſtia contigerat qua ſe tyberinus in altum:
Diuidit,& campo liberiore natat:
Ois eques mixtaq; grauis cũ plæbe ſenatus:
Obuius & thuſci fluminis ora uenit:
Procedunt pariter matres natiq; uiriq;:
Q uæq; colunt ſanctos uirginitate focos:
Sedula fune uiri contento brachia laſſant
Vix ſubit aduerſas hoſpita nauis aquas:
Sicca diu fuerat tellus,ſitis uſſerat herbas
Sedit limoſo preſſa carina uado:
Q uiſquis adeſt operi pluſq; ꝑ parte laborat
Adiuuat et fortes uoce ſonante manus:
Illa uelut medio ſtabilis ſedet inſula ponto:
At toniti monſtro ſtantq; pauentq; uiri:
Claudia qnta gen9 clauſo referebat ab alto:

¶AEQ VOraq; aphra legit:Tranſit:ut Crebris legimus freta concita terris. Mare Aphrum ſiue Lybicũ eſt quod Lybiam alluit. SARdonaq; regna:Sardiniam inſulam notiſſimã in mari Tyrrheno romani ad urbẽ nauigantes a læua linquebãt ſed longe unde poeta proſpicit dicit. Ea a ſardo Herculis filio nomẽ accepit qui e lybia ueniens inſulam occupauit. OMnis eques mixtaq; grauis cum plebe Senat9:Equeſtris ordinis uiri patres ſiue Senatores ac plebeii. Q Væq; colunt ſanctos uirginitate focos:Periphraſis uirginum ueſtalium. CONtento:Extento fune cum omnes ſummo conatu nauem traherẽt aduerſus uim fluminis. SITIS uſſerat herbas. Conſequens pro antecedenti:hoc eſt ꝑ calore ſitis. SEdit:Conſtitit retenta uadis. PLuſq̃ pro parte laborat: Inſudat trahendi laborem tollerans plus ferre q̃ ſuppeditẽt uires. CLaudia quinta genus clauſo referebat ab alto:Non eſt quinta hoc loco prænomen poſtpoſitum uerſus gratia:uel ordinis nomen ut quidam putant. Legimus enim apud Liuium matronæ primores ciuitatis inter quas unius claudiæ quintæ inſigne eſt nomen accepere. Hæc Claudia experimento religionis pudiciſſima iudicata eſt:ut inquit Plinius. Nauem enim cũ ſacris matris deum obhærentem uado Tyberino extraxit precata palam:ut ſi ſibi pudicitia conſtaret ſequeretur. Cuius ſtatua:ut Valerius Maximus ſcribit i uehiculo ædis matris deũ poſita eadem æde bis incẽdio conſũpta flãmis intacta permanſit. Alia eius gentis Claudia nouo more (ut ait Suetonius) apud populũ ſubiit iudiciũ maieſtatis:q̃ in cõferta multitudine optauit ut frater ſuus pulcher reuiuiſceret:atq; iterũ claſſem amitteret ut minor turba Romæ foret. Sciendũ gentem Claudiã ortam eſſe ex regillis oppido Sabinorũ deductãq; ab Appio Clauſo:cui poſtea Appio Claudio fuit Romæ nomen:ut inquit Liuius:qui poſt exactos reges cũ quinq; milibus clientũ & amicorum uenit Romam & ſuſceptus habitandã urbis partem accæpit quo Claudia tribus eſt & familia nominata ut Seruius ſcribit: Vnde illud eſt Virgilii.vii.æneí. Ecce Sabinorum priſco de ſanguine magnum agmen agens clauſus magniq; ipſe agminis inſtar claudia nunc a quo diffunditur & tribus & gens: Lege Liuium libro ſecũdo primæ decadis & Plutarchum i publicola. Meminit & eiuſdem Appii Clauſi Cornelius Tacitus his uerbis: Maiores mei quorum antiquiſſimus Clauſus origine Sabina ſimul in Ciuitatem Romanam & in familias patriciorum aſcitus eſt hortantur ut paribus conſiliis remp. capeſſam. Ab eo Clauſo Syllius Clauſos uocat quos Claudios dicimus:ut clauſorum decus atq; erepto maxima Romæ ſpes uero marcello. ANT. FAN. Sardinia insula Claudia quinta Claudia gens

¶AEquora aphra:mare lybicũ Nam lybicũ illud ingens pelagus:q̃d inter Siciliã & ipſam lybiã. ET reſpicit regna ſadoa:a ſiniſtris remis e mari lybico flectenti in oram latinorũ & hoſtia tyberina eſt ſardinia magna inſula a ſiniſtra:ideo a ſiniſtris remis dixit. Nã a ſiniſtra parte relinquitur in mari Tyrrheno:ita appellata dicitur inſula a Sardo Herculis filio:ut teſtis eſt Solinus. ET petit ipſa nauis. AVſoniã:quia flexit curſũ in littus auſonium. PAV. MAR.
CONtigit hoſtia tyberina:ſcilicet ubi & hoſtia urbs ab Anco martio fundata. Q Vaſi tyberinus: tybris fluuius. Diuidit in aliũ:in pelagus q̃ſi qua in mare influit. Et natat cãpo liberiore:p latiora ſpatia: nã illuc uſq; ferẽ p alueũ:poſtea exit in mare tyrrhenũ:Latiores:qdem aquarũ cãpos:per quos iã liberius natat. OMnis eques:exiuere obuiã deæ uſq; ad hoſtia tyberina uniuſcuiuſq; ordinis uiri:& matronæ:& uirgines. HAEſitq; nauis i uadis tybridis ut nulla hoĩum ui trahi poſſet. OMnis eques:oẽs illi q erant equeſtris ordinis. ET grauis ſenatus: graues ipſi ſenatores. CVM plebe mixta:cũ populo. PRocedũt pariter:ſimul oẽs eunt cũ põpa. ET matres & nati filii:& uiri:qui exiuere obuiã:tam mares q̃ mulieres cuiuſcũq; etatis: ordinis & cõditionis. ET q colũt ſanctos focos uirginitate:hoc ẽ Virgines ueſtales:quæ æternũ ignẽ caſte ſeruãt. VIri laſſant:defaticant. BRachia ſedula:cũ ſedulitate & oi conamine trahẽtia. FVne cõtento:extẽto:quo conabanẽ trahere manũ in uadis herẽtem. Nauis ſopita:pegrina:& q̃ peregrinã deam ferebat. VIX ſubit:uix ſub ire poteſt. imo ſubire non poterat. AQ uas aduerſas:aduerſũ amnẽ. TEllus fuerat diu ſicca:diu nõ pluerat:ſic aruerat tellus:& qa nullis imbribus erat adiutus amnis:tenuis tũc erat eius aqua. SItis:ipſa ſiccitas ob aquarũ penuriã. VSſerat herbas: deficiente humore:aruerãt & ipſe herbe. CArina pſſa.ſuo.ſ onere. SEdit:ſubſtitit hærẽs. Vado limoſo:in uadis tyberinis:& lutoſis. Q Viſqs adeſt operi:ipſi qdẽ operoſo labori trahendæ nauis. LAborat pluſq̃ pro arte:q̃ſi pluſq̃ qſq; ſuis uirib9 poſſit. Et adiuuat manus fortes: robuſtas & fortiter trahẽtes. VOce ſonante:clamore. ILla:nauis. SEdet:firma hæret. VElut iſula ſtabilis:imobilis. MEdio põto:in medio mari:qa ut moueri nõ põt iſula:ita moueri nõ poterat nauis. VIri attoniti:exterriti. STãt & pauẽt mõſtro:q̃ſi ſtãtes expaueſcũt eo nauis miraculo:q̃ nullo hoĩum conatu moueri poterat. CLaudia qnta:cũ uiri fruſtra conarenẽ:ex clariſſima Claudiorũ fa

militia:uirgo claudia ꝓceſſitq̃ cū caſta non crederetᷣ deā ipſam obteſtata:ut ſue teſtimoniū pudicitiæ ꝓhiberet. Exiguo deīde conamine funē trahentē nauis:ſequuta eſt:meminit hu° rei diuus Hieronym°: & Trāqllus in uita Tyberii.de eadē īquit:quæ nauē cū ſacris matris deū ideæ obhærentē Tyberino uado extraxit:præcata propalam ut ita demum ſequeretur ſi ſibi pudicitia conſtaret. CLaudia quinta:non quæ eſſet quinta numero : ſed nomine. REferebat genus:ducebat originem. AB alto clauſo:a quo emanauit domus claudia:de quo Virg.in ſeptimo æneidos.Ecce Sabinorum priſco de ſanguine magnum agmen agens clauſus magniq; ipſe agminis inſtar.Claudia nunc a quo diffunditur:& tribus:& agens:Per latium poſtq̃ in partem data Roma Sabinis: & cætera.Nec facies ipſius Claudiæ.

Nec facies impar nobilitate fuit:
Caſta qd ē ſed nō eſt credita,rumor iniquus
Leſerat,& falſi criminis acta rea eſt:
Cultus:& ornatus uarie prodiiſſe capillos
Obfuit,ad rigidos liguaq; prompta ſonos
Conſcia mens recti famæ mendacia ridet:
Sed nos in uicium credula turba ſumus:
Hæc ubi caſtaꝝ ꝓceſſit ab agmine matrum:
Et manibus puram fluminis hauſit aquam:
Ter caput irrorat:ter tollit ad æthera palmas
Quicūq; aſpiciunt mente carere putant:
Submiſſoq; genu uultus in imagine diuæ
Fixit:& hos dixit crine iacente ſonos:
Supplicis alma tuæ genitrix fœcūda deoꝝ
Accipe ſub certa condiṫione præces:
Caſta negor:ſi tu damnas meruiſſe fatebor
Morte luam pœnas:iudice uicta dea:
Sed ſi crimen abeſt tu noſtræ pignora uitæ
Redabis,& caſtas caſta ſequere manus:
Dixit,& exiguo funem conamine traxit
Mira,ſed in ſcæna teſtificata loquor:
Mota dea eſt,ſequturq; ducē laudatq; ſeq̃ndo
Index lætitiæ fertur ad aſtra ſonus:
Fluminis ad flexū ueniunt tyberina priores:

ANT. FAN. ¶IMPAR nobilitate:Verſus gratia e littera pro i ponitur.Dicimus enim ſum impar tibi.Potes & mutationem caſus factam accipere. CAſta quidem ſed non & credita:Falſo populi iudicio famæq; mendatio impudica dicebatur:Vt hic priſca ducens clauſorum ab origine nomen Claudia non æqua populi mala credita fama.

Ornatus uariæ prodiſſe capillis obfuit : Stultū uulgus impudicam arguebat ex ornatu. CONſcia mens recti famæ mendacia ridet:Spernit obtrectantium linguas: qui nullius eſt ſuæ turpitudinis conſcius Iuuenalis:Viuēdum eſt recte tum propter plurima tumq; his præcipue cauſis ut linguas mancipiorum contēnas.Eſt autem ſententia color rhetoricus.Sed nos in uitium credula turba ſumus:Honeſta reprehendendi ratio. Miſcet.n.ſe mortalibus muſa quos arguit Iuuenalis:Hic uiuimus ambitioſa paupertate omnes. FLVminis hauſit aquam:Sic Virg.in.ix.æn.Ad undā proceſſit ſūmoq; hauſit de gurgite lymphā multa deo orans. TER caput irrorat:ter tollit ad æthera palmas: Impari utitur numero quod & numero deus impare gaudet:& ſtatim omnia ſunt ceſſura fœliciter. SVB certa conditione:Vt a te dānata non immerito pænas luam abſolute uero certo iudicio popolo ro.uita ꝓbetur. IN ſcæna:In ludis ſcænicis ubi nauem tractam a claudia retulerant hiſtriones uel reuera in cōſpectu populi tanq̃ in ſcæna:quod magis placet.

Mens recti conſcia obtrectantium linguas contemnit.

LAVdatq; ſequendo:nō laudat uerbis dum ſequitur ſed quia ſequitur laudat:hoc eſt teſtatur pudicā.

PAV. MAR. ¶FVIT impar nobilitate:Nam ut præſtantis nobilitatis:ita formæ quoq; præſtantis. CASTA quidem erat. SED non eſt credita:non credebatur eſſe caſta. RVMOR iniquus non æquus:ſed falſus & confictus:Læſerat:offenderat illam : nota uiolatæ pudicitiæ. ET eſt acta rea falſi criminis:falſo arguebatur ſtupri: & uirginitatis non ſeruatæ. OBfuit cultus ex his ſumebantur,ſigna coniecturalia corrupti animi & corporis quod ſe excolebat:tanquam amantibus placitura: Ipſe ergo cultus formæ obfuit. ET prodiſſe:apparuiſſe. CApillos uarie ornatos: quos uario modo & pectebat : & innectebat:mens conſcia recti:animus honeſtatis ſuæ conſcius. RIſit mendaria famæ mēdacem famam:& rumorem:qui falſo ferebatur. SED nos:loquitur muſa ſed perinde ac homo:quia nos hoies.ſ. SVmus credula turba in uitium:facile credimus quicquid uituperandum quoq; affertur. HAEC:claudia. VBI:poſtquam. e PROceſſit ab agmine:a multitudine. CAſtarum matrum:pudicarum matronarum. ET manibus hauſit aquam puram flu.& manus abluit & his aquam tyberini gurgitis hauſit. TER caput irrorat:ter aqua fluminea caput fudit. TER tollit palmas ad æthera:ter manus in cœlum ſuſtulit. QVicunq; aſpiciunt eam:ſcilicet ſta agentem. PVtant carere mente:exiſtimant amentem & inſanam. ET ſubmiſſo genu:iam inflexis genib° ipſa claudia. FIxit uultus in imagine Diuæ:fixit oculos in ſimulachrum ipſius matris deum. ET dixit hos ſonos hæc uerba. CRIne iacente:paſſis crinibus. ALma genitrix deorum fœcunda. O Mater deorum. ALma dixit:quod deos peperit:a quibus omnia aluntur:Fœcunda ob tot fœlices partus. Genitrix quod a matre hanc habeat diſtantiam:quia genitrix:ut īqt Nonius:ſemp quæ genuerit nūcupatur.Mater uero aliquando ꝓ nutrice ponitur. Virg.in octauo:geminos huic ubera circū ludere pendentes pueros:& lambere matrē. Plautus in menechmis:ita forma ſimilis pueri:ut mater ſua nō internoſcere poſſet:quæ māmam dabat:Nec adeo mater ipſa:quæ illos pepererat. ACcipe preces meas. SVB certa cōditione:ſūpſit uerbū e iure ciuili:de cōditionib° in facto cōſiſtentibus:de qbus ita agit paulus iuriſcōſultus titulo de cōditionibus. Conditiones cōſiſtentes in facto uarietatē habent & quaſi tripartitā recipiunt diuiſionē:ut qd detur:ut qd fiat:ut qd obtingat:uel retro ne detur:ne fiat:ne obtingant ex his dandi faciēdiq; cōditiones:in ꝑſonas collocanť:aut ipſoꝝ:qbus qd relinqtur:aut alioꝝ. TERtia ſpecies in euētu poneť &c.Hæc uero cōditio ut fiat erit. CAſta negor:dicunt oēs me nō eſſe

caſtam. SI tu dānas me.ſ.tanq̄ corruptam:& non caſtam. FAtebor meruiſſe:dicam ingenue me mereri ſuppliciū. MOrte luā pœnas:plectar morte.Luere pœnas:pati ſuppliciū p crimine. VIcta iudice dea:uicta ego tuo iudicio ſupplicio afficiar. SED ſi crimen abeſt:ſi ſcis me caſtā & incorruptā. DAbis thure:pignora noſtræ uitæ:te ipſa oſtendas ſigna:tanq̄ pignora & teſtes uitæ meæ pudicæ. ET tu caſta pudica & ſancta. Sequere manus caſtas:meas.ſ. DIxit:ita precata eſt claudia. ET traxit funē:ipſius nauis. EXIguo conamine: paruo conatu.Nam paruo labore traxit:& facillime ſequuta eſt ratis. MIra loquor:dico qdem ad mirabilia. SED teſtificata in ſcæna:quæ relata fuere in theatro:ut adhiberi fides debeat. MOta dea eſt:pcibus ipſius Claudiæ. ET ſequit ducem.præcedentem:& trahentem:uirginem. ET ſequendo laudat:ex hoc ipſo laudare uidet:qa ſequitur trahentem in pbationem:& cōmendationem pudicitiæ illius. SOnus index lætitiæ:hoc eſt plauſus quo animorum indicat lætitia. FErt ad aſtra:nam datus eſt uirgini plauſus ingens:& uoces ſydera ſublatæ. Veniunt ad fluxum fluminis:Claudia ſenatus:& populus:& matronæ ueniunt illuc:ubi ſe incipit reflectere in lœuā amnis. PRIores dixere atria tyberina:dixere ueteres eſſe domum tybridis.

A tria dixerunt unde ſiniſter abit:
Nox aderat,& q̄rno relingāt in ſtipite funē
Dantq; leui ſomno corpora functa cibo:
Lux aderat,querno ſoluunt a ſtipite funem:
Ante tamen poſito thura dedere foco:
Ante coronarūt puppim,& ſine labe iuuēcā:
Mactarunt,operum coniugiiq; rudem:
Eſt locus in tyberim quo lubricus īfluit almo
Et nomen magno perdit in amne minor:
Illic purpurea canus cum ueſte ſacerdos
Almonis dominam ſacraq; lauit aquis:
Exululant comites,furioſaq; tibia flatur:
Et feriunt molles taurea terga manus:
Claudia præcedit læto celeberrima uultu'
Credita uix tandem teſte pudica dea eſt:
Ipſa ſedēs plauſtro porta eſt inuecta capena
Sparguntur iunctæ flore recente boues:
Na ſica accæpit,templi non perſtitit autor
Auguſtus nunc eſt:ante Metellus erat:
Subſtitit hic Erato,mora fit dū cætera q̄ro:
Dic inquā parua cur ſtirpe quærat opes
Cōtulit æs populus,de quo delubra metell9
Fæcit ait,dandæ mos ſtipis inde manet:

ANT. FAN.

ℂVNDE ſiniſter abit:Fabulaſ ibi eē regiam Tyberini ubi fluuius flectiſ ſiniſtrorſum. OPerū cōiugiiq; rudē: Vt hoſtia eēt puriſſima. EST locus i tyberim q̄ lubricus i fluit almo.Huius fluuii ſupra meminimus ubi mater deū.vi calē.apri.lauabatur ut ait uibius ſequeſter.Defluit aūt almo i tyberim nō admodū longe a porta capena ut nōnulli dicūt.qbus illud aſtipulaſ.Illa ſedēs plauſtro porta ē inuecta capena.Lota igiſ ē Cybele tūc in eo fluuio.un̄ factū exiſtimamus ut poſtea illic lauari cōſueuerit. COmites.Non oēs q deam comitabanſ ſed galli ut diximus ſupra. FVrioſaq; tibia.ob gallos q furere uidebaſ. TAurea ter.tympana.Q uibus curetes uſi fuerāt cū Rhea iouē peperiſſet.Ea e pellibus fleri dubiū nō eſt. BOues.A qbus deæ plauſtrū trahebaſ. NAſica accæpit tēpli nō extitit autor.Accæpit legendū eſt nō incæpit ut qdā uolūt q exiſtimant uotā fuiſſe hāc ædem a Scipione Naſica.qd alienū eſt ab hiſtoria Liuii q ſcribit Naſicā in ſalū naue euectū deā a ſacerdotibus accæpiſſe atq; i terrā extuliſſe &.M.Liuiū & Claudiū cēſores ædē matris deū faciendā locaſſe eāq; tertiodecimo āno poſt q̄ locata erat.M.iuniū Brutū dedicaſſe.Q uare non placet qd in opuſculo uiro℞ illuſtriū legimus ubi eius libelli autor qcūq; fuerit:neq;.n.ē Plinius ut multi putāt.ſcribit tēplū hoc īcepiſſe Naſicā.qd cū bis icēdio abſumptū fuerit ut dixius ſupra.nemini mi℞ uideri debet q Oui. ſcribit hoc loco & Metellū ei9 ædis autorē fuiſſe & poſt Metellū Auguſtū.quē cōſtat refeciſſe ædes ſacras uetuſtate collapſas aut incēdio abſūptas teſte Suetonio. Hic eſt q feſtū matris deū Romæ celebrari ut diximus conſueuit ñ pridie idus Aprilis ſed nonis huius mēſis qbus ea ædes ab Auguſto fuerat dedicata.quā qdā uolūt fuiſſe nō lōge ab ea porta q̄ deæ ſimulachrū in urbem inuectū eſt.ſed i palatio fuit teſte Liuio. Parua cur ſtipe q̄rat opes.Moris fuit hoc tpe ut Romani matri deū nūmos ſiue ſtipem q̄uis paruam offerrent.quoniam ſtipe a populo collata eius deæ templū a Metello fuerat cōſtitutū.

almoſ. — tympana. — Cybeles ædes ubi.

PAV. MAR.

ℂVNDE ſiniſter abit.uertit ſe in ſiniſtrā.ubi eſt reflexus fluminis.putauere antiqui eſſe regiam nominis tyberini.Vnde Vir.de eodem loco.cum facit deum ipſum loquentē.Ego ſum pleno.quē flumine cernis. STringentē ripas & pinguia culta ſecantē.Ceruleus Tybris.Cœlo gratiſſimus annis. HIC mihi magna domus.celſis caput uiribus exit. NOx aderat.ſubſtitere p noctē in ipſo flexu.quo ab hoſtiis tiberinis uenerant. REligant funē a ſtipite querno.a trūco quercus religere p inectere.ſeu ligare dicimus.Vir.cū laomedōtia pubes gramineo ripæ religauit ab aggere claſſem. COrpora functa cibo.poſtq̄ comederūt. DAnt locū ſōno.quieti ſe tradiderunt. LVX aderat iā illuxerat. SOluūt funē a ſtipite q̄rno.ubi ueſperi religauerant. TAmen ante q̄ ſoluerēt. DEdere thura poſito foco.erecta ad tps ara.& ſuccēſo igne thura adoleuere. ANte coronarunt puppē.anteq̄ inde diſcederent nauē uirētibus coronarunt. ET mactarūt iuuencā ſine labe.delectā ex armēto.ſine ulla macula.q̄ nulla poſſet labe notari iuuencā īmolarūt. ET rudē ope℞.& couiugii quæ nec araſſet.nec tau℞ ſuſtinuiſſet.& tria dat huic hoſtiæ.facit delectā in iugē.& purā.ſed de his diximus i.i.lib. EST locus. facit topographiā. QVO almo lubricus influit in tyberim.almo paruus eſt fluuius q interſecās hoſtienſem uiā nō longe ab illo flexu init tybrim.Aliqui putant eſſe illum.q eſt inter portam urbis hoſtienſem.& tēplū diui Pauli.remotior ab urbe eſſe non pōt.qa galli quot annis.ibant illuc cum matris ſimulacro.qd indicat Luca.Et lotā paruo reuocant almone cybelē. ET minor annis. Perdit nomen in magno amne.Almo paruus flu.amittit ſuū nomē cum in-

ſluit in tybrim.ut de Iſara inquit Luc.cum influit in Rhodanum.q gurgite ductus.p tam multa ſuo.famæ maioris in amnē lapſus ad equoreas nomen nō ptulit undas. ILlic in eo loco apud hoſtium almonis. SAcerdos canus.iam ſenior cum ueſte. PVrpurea.quo eſſet ornatior. LAuit dominam.deæ ſimulacrum. ET ſacra.quæ ſimul ferebanť.Aquis almonis:ipſius parui amnis & inde:mos ſumpſit initiū referendæ deæ illuc. EXululātę comites:galli miniſtri Cybelis ululatum ediderunt. ET flať:flatu reſonāt. TIbia furioſa:uel horrenda ut paulo ſuperius.horrendo ſono dixit.uel furioſa qa furere ipſi miniſtri uidebanť. ET manus molles:mollium miniſtrorum. FEriunt terga taurea:tympana ex taurorum corio. CLaudia præcedit:anteit. Celeberrima:laudatiſſima. VVLtu læto:leta.n.alias antecedebat. VIX tandem eſt credita pudica:tandem oēs credidere eam caſtam:ſed difficulter:credidere tamen. TEſte dea:quæ caſtas eius manus ſequuta eſt. Ipſa deum mater. SEdens plauſtro: quæ iam currui erat impoſita. EST inuecta:illata:& intra urbem uecta. POrta capena:qua exitur in uiam appiam:& inde regio portæ capenæ dicta eſt:qua porta itur ad ædem diui SEbaſtiani. BOues iunctę:quæ iugatæ currum trahunt. SPargontur flore recente:recentibus floribus & uias ſternebant:& qui in ſpectaculo erant prætereuntes floribus ſpergebant. NAſica accepit.P.Scipio.Naſica qui uir optimus a ſenatu iudicatus eſt:deam accepit in ingreſſu urbis. Vel Liui.inquit ab hoc acceptam in hoſtiis tyberinis: dediſſeq inde ferendam matronis. Templi non perſti.au.hic ipſe Naſica templum deæ non conſtruxit.&.Q.Cæcilius Metellus:ex donis deæ collatis tēplum in regione portæ capenæ matri deoꝝ erexit:inſtaurauitq illud poſtea Auguſtus:& ludos conſtituit:& ut eidem a mulieribus carmina canerenť. Vnde in prin.ſecundi libri triſtium. Ipſe quoq auſonias cæſar matreſq nuruſq Carmina turrigere dicere iuſſit opi. AVguſtus nuc eſt:autor.ſ.templi:nam.illud reſtituit tpe ipſius poetæ:ideo nunc eſt:qa noſtro tpe ædem reparauit. ANte erat metel. Cæcilius erat autor: q ab initio erexit. SVbſiſtit hic erato:hic deſiit loqui muſa. MOra fit.retardať.Dum cæ.q̄ro:in qbus inerat dubitatio. DIC iquā cur quærat opes:ipſa dea cur ſibi nūmos quærit. PArua ſti.paruo nummo. EO.n.die ſinguli ſingulos nūmos offerebant. Ait cō.æs po.ut paulo ſupius diximus.Populus frequens in palatio dona deæ tulit:q teſtať Liui:Ergo ab ære collato a populo:mox conferendum quot annis ſtipum originē ſumpſit. DE quo:ære qđ populus contulit. MEtellus:ipſe.Q.Cæcilius Metel. FEcit delu.extruxit tēplum. INde:ex eo. Manet mos ſeruať conſuetudo. Dande ſtipis:offerendorum nūmorum.

Cur uicibus factis ineunt cōuiuia quæro
Tunc magis indictas cōcelebrantq; dapes:
Quod bene mutarit ſedem berecyn[illegible]ia dixit
Captant mutatis ſedibus omen idem:
Inſtiteram, quare primi megaleſia ludi.
Vrbe forent noſtra, cum dea ſenſit enim:
Illa deos inquit peperit, ceſſere parenti.
Principiumq; dati mater honoris habet:
Cur igitur gallos, qui ſe excidere uocamus
Cum tantū a prhygia gallica diſtet hum9:
Inter ait uiridem cybelen, altaſq; celænas
Amnis, it inſana nomine gallus aqua:
Qui bibit inde furit, pcul hinc diſcedite q̄s ē
Cura bonæ mentis, qui bibit inde furit:

ANT. FAN. ¶CVR uicibus fa.ine.cō.quæro: Mutuas ſodalitates dicit.Cice.in Catone maiore:Sodalitates.n.me queſtore conſtitutæ ſunt ſacris idæis magnæ matris acceptis.

Sodalitates mutuæ in ſacris cybeles

INdictas:a pōtifice ſiue a gallis comitibus matris deū ſiue ab epulonibus.Lege Feſtū. MVtatis ſedibus:mutanť a nobis ſedes cum e conuiuiis accedimus ad diuerſa conuiuia. Quod romani faciebant boni ominis cā: qm̄ cibele e phrigia romam tranſlata bene ac fœliciter ſedem mutauerat.

Megaleſia primi in urbe ludi.

QVare pri.me.lu.Vr.ſo.no.hi ludi quo& ſupra meminimus iure primi ludoꝝ omnium habebanť qa par erat ut dii parenti ſuæ cederent & cū honorē matri exhiberent. CVR igiť &c. diximus ſupra matris deum comites a gallo flumine gallos uocari.

Cælene

ALtaſq celenas:urbem phrigiæ patriam marſiæ quē ab apolline ſuperatum & excoriatum ferūt. Vnde illud eſt Lucani. Et quæ tue munera pallas lugent damnatæ phœbo uictore celenæ.Id oppidum nonnulli lydiæ tribuunt.qđ nos monere non debet cum phrigiæ: Cariæ ac lydiæ loca ita inter ſe coeant.ut non facile diſtinguantur.Sciendum & collē ipſum in quo urbs eſt Celenas dici ut autor eſt Strabo & oppidū ipſum in cuius foro ſuſpenſa uiſebať Marſiæ pellis ut Herodot. ſcri. in utrem formata.quā ei detractam phriges ferebant apollinem.ſuſpendiſſe. INſana.q̄ inſanos facit ut dictum ē. PROcul hinc di.quis eſt Cu.bo.mē.ſenſus eſt. Vos qbus cura eſt bonæ mentis diſcedite pcul a gallo flumine.

PAV. MAR. ¶Q VERO cur ineant conuiuia factis uicibus: poſtea interrogo unde ea ſit cōſuetudo.q in his feſtis uiciſſim mō ad hæc.mō ad illa conuiuia eant. ET magis tunc.magis q̄ ullo unq̄ tpe. COncelebrāt.cum celebritate frequentant. DApes indictas.ipſa cōuiuia indicta.nam indicebanť ab ipſis ſacerdotibus. & poſtea uiciſſim ibant. QVod berecinthia.iō factis uicibus ineunt cōuiuia.qđ deoꝝ mater. BEne mutauit ſedem.pſpere cōmutauit montes phrigiæ.p urbe roma. Captant idē nomen.pſpere mutationis. MVtatis ſedibus cum e cōuiuio in cōuium ſe recipiam.Præerant huic rei epulones.qbus id inditū nomē. Quod Pompeio teſte indicendi ioui.cæteriſq diis epulas ptātem haberent.& Cice.in lib.de oratore.Pōnifices inqt ueteres pp ſacroꝝ multitudinem triſuiros epulones eſſe uoluerunt.cū eſſent ipſi a Numa.ut ēt illud ludicrum epulare ſacrificiū facerent inſtituti & alio loco.Romæ inqt erant ſacra deæ matris in qbus diebus feſtis nocte epulabanť:Erāt aūt ſeptem numero &c.Hi ergo erāt.q cōuiuia cōmutabant. Inſtite:ā.q̄ res.ſ. QVare ludi megaleſia forēt primi in urbe nr̄a. Cur romæ primi dicāť.& prio loco fiāt ludi ipſi.quos cōſtituit.M.Iunius Brutus.& Megaleſia appellanť.& de qbus paulo ſupius diximus.& quoꝝ Liuius meminit. CVM dea.erato. INqt.n.qa. SEnſit.me.ſ.q̄rentem. ILla.cybele. PEperit deos.iouem.iunonē.neptūnum.plutonem. Ceſſere parēti.dii ipſi uoluere matri cedere. ET.

mater habet principium dati honoris: hoc eſt primum ludoꝝ honorem: nam cum ludi dis exhibeanť. Primus honos matri deoꝝ debeť ideo ipſi, primi & magni dicunť ludi. CVR ergo uocamus gallos: q ſe excidere: alia quæſtio. Cur galli dicti ſint miniſtri cybeles: q ſibi uirilia exciderunt: ſeu amputauerũt. CVM humus gallica: gallia ipſa. TAntum diſtet: diſiuncta & longe remota ſit. A phrigia: unde huc aduecta dea: hoc inqt cur appellanť eo nomine: qñ qdem a gallia appellari non potuerint. INter ait uiridem cybelem: nuſa cãm appellationis ad gallum fluuium refert: cuius aqua epota furorem gignit. IS labiť p ea loca phrigiæ: ubi matris deum erãt tẽpla. Initium. n. capit ex modris phrigiæ: & in ſagaꝝ amnem influit. & Ply. inqt: Gallus phrigiæ flumen eſt: de cuius aqua potantes reddunť inſani. & Martianus aſſerit adeo miniſtros matris deũ gallos dictos ait erato. GALlus amnis: fluuius. A qua inſana: inſaniam & furorem incutiẽti. IT: fluit. INter uiridem cibelem: cibelon & cibelem dicimus montem: de quo paulo ſupius. ET altas celenas: celenæ in phrigia collis qdam eſt: ut Strabo inquit: quo urbs fuit eiuſdem nois: Hinc Antiochus foter hoies tranſtulit in eam quæ nunc Apamia dicitur: & urbem appellauit de noie matris apiamæ Artabazi filiæ: quæ Seleuco nicatori no pſit. Hæc in phrigia ab illo referunť. Sed ipſoꝝ locoꝝ nomina: in loca noſtra marſoꝝ trãſlata ſunt: ut fuiſſe hoc oppida putauerim: etiam ante marſiam ex Aſia pulſum: ſed de his in. vi. lib. plura dicemus. QVI bibit inde: ex eo fluuio. FVrit: furorem concipit. DIScedite hinc procul: lõge ab hoc fluuio recedite ne ſitis poſtea furore perciti. QVIS pro quibus. EST cura bonæ mentis: qui ſane mentis eſtis: & inſanire non uultis. Qui bibit inde furit: repetitio prioris expoſitionis: ad uehementiora monita.

Non pudet herboſum dixi poſuiſſe moretũ:
In dominæ menſis, an ſua cauſa ſubeſt:
Lacte mero ueteres uſi narrantur, & herbis
Sponte ſua ſi quas terra ferebat ait:
Candidus elixæ miſcetur caſeus herbæ
Cognoſcat primos ut dea priſca cibos:
Poſtera cum cœlo motis pallantias aſtris
Fulſerit, & niueos luna leuarit equos:
Qui dicet, quõdã ſacrata eſt colle Quirini:
Hac fortuna die publica, uetus erit:
Tertia lux memini ludis erit, hac mihi q(dã
Spectanti ſenios continuuſq; loco:
Hæc ait illa dies libycis qua cæſar in oris

ANT. FAN. Moretũ

HERBOSVM moretum: in ſodalitatibus magnæ matris apponebať conuiuiis moretum e lacte caſeo & herbis ob conuenientiam eius cibi cum dea. Lac enim & herbæ fuit ueteꝝ cibus: & ipſam deam uetuſtiſſimã eſſe nemo dubitauerit quippe quæ ẽ deoꝝ mater. LActe mero. lacte ſolo. Hoc cibo uiuunt nonnulli barbaris quos moriať Plynius ignorare aut ſpreuere tot ſæculis caſei dotem: quo tradunt uixiſſe Zoroactren in deſertis annis. xx. ita temperato ut uetuſtatem nõ ſentiret. POſtera cum cœlo motis pallantias aſtris fulſerit. viii. idus aprilis celebrať dedicatio ædis fortunæ publicæ in monte Quirinali: quo in loco ſacrata eſt ædes eius deæ quã nõnulli Protogeniam Liuius Primigeniam uocat non a Cn. Domitio prætore urbano: ut qdam uolunt non intelligentes qd Liuius tradat: ſed a. Qu. Martio ahala duum uiro ad idipſum creato quam ædem uouerat decem annis ante. P. Sempronius ſophus: qui cum in agro crotonienſi cum hãnibale male pugnaſſet coniunctis deinde copiis cum legionibus. P. Licinii proconſulis cum eodem hoſte conflixit: & cum in pricipio pugnæ ædem fortunæ primigeniæ uouiſſet ſi hoſtes funderentur compos eius uoti factus eſt. Hoſtes enim fuſi ac fugati ſunt & ſupra quatuor milia armatoꝝ cæſa. Itaq; idem Sempronius cẽſor poſtea eam ædem locauit quæ neq; ab eo neq; a Cn. Domitio: ſed a. Q. Martio dedicata eſt. Eſt autem fortuna publica quæ & primigenia dicif ne quis dubitet legat tertiæ decadis Liuii librum uonum non longe a fine: ubi eius fortunæ hiſtoricus meminit cum in eodem libro ac paulo ante ſcripſiſſet temporibus ſecundi belli punici matrem deum e phrigia in italiam fuiſſe tranſlatam. Idem ẽt tradit. M. Liuium & C. Claudium cenſores ædem matris deum locaſſe in palatio faciendã. Pallantias autem aurora dicitur a fratre Pallante: ut cum præuia lucis tradendum phœbo pallantis inficit orbem. Eſt frater eius Pallas Titanis filius ex quo e terra natam eſſe auroram fabulantur. Sunt & qui aurore patrem Pallantem uocant. LVna leuarit equos: equi a luna hoc loco leuari onere dicuntur lucis aduẽtu. TERtia lux. vi. idus aprilis Iulius Cæſar in lybia ſuperauit iubam & Scipionem cum perſequeretur reliquias exercitus Pompeiani. Nota eſt hiſtoria. Sciendum tamen iubam quem fuiſſe & ſuperbum & inertiſſimum legimus iõ hoc in loco magnanimum dici: quod & magno animo Cæſari aduerſatus eſt: & in oppido zamæ lignis congeſtis maximam in medio foro pyram conſtruxit: ut ſi forte bello foret ſuperatus igne ſubiecto ſe in eam proiiceret: tis demum fluentibus rebus ad uoluntatem Cæſaris cum petreio conatus eſt ut per uirtutem interfecti eſſe uiderentur & cum infirmiorem illum ferro conſumpſiſſet impetrauit a ſeruo ut ſe interficeret: idque obtinuit. Appianus ſcribit eum regem ac Perregium cum nec fugam nec ſalutem ulterius ſpectare poſſent iedia ſe ac uulneribus inuicem confeciſſe. Triumphauit autem Cæſar (ut inquit Plutarchus) non de Scipione ſed de Iuba rege cuius filius Iuba in triumpho ductus eſt admodum infans: fortunatuſq; ea captiuitate: qua factum eſt ut ex numida ac barbaro inter ſcriptores doctiſſimos numeretur. Sane iubam autor perfidum uocat ob Aphrorum ingenia quæ & fallere & fidem frangere conſueuerunt.

Caſei dos

Fortunæ publicæ feſtũ i mõte qrinali. viii. idus aprilis protogenia fortũa ſeu primigenia.

Pallantias

Ludi i honoré cæſaris ob uictũ iubã v. idus aprilis Iubę mors Iuba ſcriptor.

NON pudet herboſum: ultima quæſtio: Cur in epulis deæ moretum adhibebať. Cauſam refer muſa ad antiquos cibos: cum lacte & herbis olim homines ueſcerenť. Neq; n. eſt aliud moretum. niſi admixtio multarum rerum cum lacte & caſeo. licet ſint qui pro intinctu uiridi accipiant. dixi ego. Non pudet poſuiſſe in menſis dominæ. apponere deæ epulis. HERboſum moretum. ex herbis & lacte & caſeo confectum. AN ſua cauſa ſubeſt. an eſt aliqua cauſa propria quare id fiat. AN ueteres. antiqui. NArranť uſi. quaſi dicant ueſci ſolitos ipſos

PAV. MAR.

ueteres. MEro lacte & herbis:hiis.n.ueſcebanť ante panis uſum. SI quos:quaſi & aliis cibis ſi aliquos. FERE bat terra ſua ſponte:nõ arata:non cõſita:ſed ſuapte natura. CAndidus caſeus miſceť elixæ herbæ: hoc nunc of ferť epulis deæ:caſeus cum herbis elixis:q; moretum. VT dea priſca:deoꝝ mater antiqua. COgnoſcat pri mos cibos:qualibus Saturni tpe ueſci conſueuerũt.Hactenus de ſacris cibeles. POſtea cum cœlo.viii.idus apri les:hoc ſexta die mẽſis.Erit feſtũ publicæ fortunæ:cuius tẽplum a Cæſare cõſecratũ é in colle qrinali:poſt aphri cam uictoriã de Scipione.& rege Iuba:de quo paulopoſt. POſtea pallãtias:ſequens aurora pallantis ex Titanũ genere filia. CVM fulſerit motis aſtris:pulſis ſyderibus:quæ aduentu maioris luminis obſcuranť. ET luna le uarit equos niueos:alleuiarit ab ipſo ope:hoc eſt ubi occidet luna & mane illuxit. VErus erit:qui dicet:uera lo queť quicũq; id aſſeret. PVblica fortuna eſt ſacrata:ædes fortunæ publicæ:cõſecrata fuit quõdam. HAC die: quæ octaua eſt iduũ aprilium. TErtia lux:tertia dies a feſto publicæ fortunæ:hoc é.vi.idus april. ERIT ludis: deputata ad exhibẽdos ludos:eo.n.die ludi fiunt. MEmini memoria repeto. HAC die.ſ. QVIdam ſenior cõtinuus mihi ſpectanti:q ſpectabã ipſos ludos. ET loco:qſi q continuato ordine ꝓximo nihil loco ſedebat:cũ ꝓximus eſſet dignitate. AIT:dixit. HAEC illa dies:referebat ille ſenex in ludis:eu eſſe diẽ:quo Cæſar in aphri ca uictor fuerat.Et.n.uicto cæſar pharnace Romam rediit.Conſul iteꝝ creatus eſt.ubi cognouit Catonis & Sci pionis fugam in aphricam:q ad bellũ ab rege Iuba accendebanť:illuc traiecit:& Catone iam mortuo Iubæ & Scipionis debellauit exercitum.Expauentibus inaudito prius tubaꝝ clamore regiis elephantis.Scipio naue fu giens ſe ipſum interemit.Rex interim Iuba:ut in cõmentariis eſt ab omnibus ciuitatibus excluſus:deſpata ſalute cum iam conatus eſſet cum Petreio:ut ꝑ uirtutem interfecti eſſe uidereнť:ferro inter ſe depugnãt atq; in firmio rem imbecilliorẽq; Iuba Petreium facile ferro conſumpſit:deide ipſe ſibi cum conareť gladio traiicere pectus: nec poſſet:precibus a ſeruo ſuo ĩpetrauit:ut ſe interficeret idq; obtinuit:&c.Cæſar uero Romam ex aphrica te diens:ut inqt Plutar.ex ea uictoria magnifice ꝑ ora populi ferebať.Tantum.n.agri ab eo in ditionem ſubactum ut annuo ꝓuentu ꝑcepturus fiſcus eſſet.Tritici qdem ducenta milia modium atticoꝝ.olei uero trecentas myria das.Aliquot inde triũphos egit.Alexandrinum ponticum.aphricanum non de Scipione.ſed de Iuba rege eius fi lius.Iuba quoq; nomine infans admodum in eo deductus eſt triũpho.Fortunatiſſimam utiq; captiuitatem.qua effectum eſt.ut ex Barbaro.ſ.ac Numida inter doctiſſimos ſcriptores adnumeretur. Poſt triumphos ingentia militibus congiaria dedit.Ad conciliandam ſibi plebem ſpectacula edidit.cõuiuiaq; celebrauit.Vno die in duo bus ac uiginti milibus triclynioꝝ epulum præbens uniuerſis.Munus gladiatorum ac nauale certamen adhibuit & reliqua.Ille igiť ſenex referebat Cæſaris uictoriam.qua quidem ipſi luci fuiſſe uidentur inſtituti. HAEc illa dies.ſ. QVA cæſar in oris lybicis.in aphrica.

Perfida magnanimi contudit arma iubæ:
Dux mihi cæſar erat,ſub quo meruiſſe tribu (nus:
Glorior,officiis præfuit ille meis:
Hanc ego militia ſedem,tu pace paraſti:
Inter biſquinos uſus honore uiros (bre:
¶Plura locuturi ſubito ſubducimur hym-

ANT. FAN. ¶CONTVDIT.ꝑfregit ac tundendo ſupauit. TRIbunus.hic ſenior qui Ouidio ludos ſpectanti aſſidebat tribunus militum fuerat ſub cæſare. Eſt aũt a tribu tribunis nomẽ inditũ.Fuerunt enim ſub Romulo tres tribus qbus qui preerant tribuni uocabanť. HANC ego militia ſedem tu pace paraſti. Auguſtus teſte Suetonio i ſpectaculis milites ſecreuit a populo & cum pleriq; equitum attrito bellis ciuilibus patrimonio ſpectare ludos e xiiii.non auderent metu pœnæ theatralis pronũciauit non teneri ea qbus ipſis parẽtibuſue equeſter cenſus un q̃ fuiſſet. INter biſquinos uſus honora uiros.Poeta hoc loco decẽuirum ſe fuiſſe teſtať.nam erant q Ouidium equitem qdem fuiſſe dicunt ſed nullum honorem præ terea niſi triũuiratum tuliſſe.ii.ne deinceps fallanť uideant accuratius quomodo hunc locum interpreteнť.& il lum.Nec male cõmiſſa eſt nobis fortuna reoꝝ uſq;.Decem decies inſpicienda uiris.Sane triũuiratum Ouidius tulit admodum iuuenis.ut Cœpimus & tenere primos ætatis honores Deq; uiris quõdam pars tribus una fui. Sciendum decẽuiros ſub Auguſto centũuiralem haſtam coegiſſe quam queſtura functi cogere conſueuerant.Is etiam noua quædam officia excogitauit in quibus triumuiratum legendi ſenatus & triumuiratum recognoſcen di turmas equitum:adiecitq; tribus iudicum decuriis quartam ex inferiore cenſu quæ ducenariorum uocata eſt iudicauitq; de leuioribus ſummis.

Ouidius fuit decãuir.

Triũuiratus ſub auguſto

PAV. MAR. ¶CONTVDIT:tundendo attriuit & oppræſſit. ARma pſida:pſidam & fœdifragã punicam militiã. MAgnanimi Iubæ:regis mauritaniæ. DVX mihi cæſar erat:q̃ſi eo tpe ego ſub cæſare militabã. SVB quo tribunus.q eram tribunus mi. Glorior meruiſſe.ad gloriam mihi aſcribo ſub cæſare militaſſe. ILLE cæſar. PREfuit officiis meis.q ille impator.& ego ſub eo trib. EGO paraui hanc ſedẽ militia.tu paraſti pace.erãt in eo ordine ſubſellioꝝ.ubi ſedere nõ licebat.niſi q magiſtratũ geſſerant.Inqt ergo ille ſe militia.qa trib.fuerat.ius in eo ſubſellioꝝ ordine ſibi paraſſe.Poetam uero domi in pace. VSVS honore inter biſqnos uiros.q magiſtratum in decẽuiratu geſſiſti.Fuerat.n.poeta decẽuir.antea tñ iuuenis triũuir.Vnde in q̃rto triſtiũ.Cœpimus & tenere primos ætatis honores.Eq; uiris quõdam pars tribus una fui.Egitq; cãs in foro centũuirali.de quo in ſecũdo triſtium ad Auguſtũ.Nec male cõmiſſa eſt nobis fortuna reoꝝ.Vſq; decẽ decies inſpiciẽda uiris.qn inter centũ uiros iudiciũ dixiſſe conſtat.ut a principio diximus.Hoc aũt in loco decẽuiꝝ ſeſe oſtendit.Fuit.n.in eo magiſtratu decẽuirali in quo ipſi iudices de cauſis ad arbitriũ iudicabant.de quo ſeipſum ab integritate & fide cõmẽdat. In ſecundo.n.triſtiũ ſic inqt.Res quoq; priuatas ſtatui ſine crimine iudex.Deq; mea faſſa é pars quoq; uicta fide ſed de hmõi iudiciis in libris de oratore ad.Q.fratrẽ Ciceronis cumulatius diſſeremus. PLura locuturi.cũ & alia multi ſimul collocaturi eſſemus.Subducimur.repellimur a ſubſeliis.SVbito hym ſubita pluuia.

¶ PENdula cœleſtes libra mouebat aquas: libra in ortum ferebatur: cum Sol una cum Ariete ludis nondũ perfectis: (ut autor inquit) tenderet ad occaſum .vi. idus huius mẽſis: quo tpe ſignificatur tẽpeſtas autore Collumella. pendulam aũt libram dicit non qđ occidat. Id enim fieri nullo modo põt ludis nondũ abſolutis & pauloante Solis occaſum: ſed qđ Pendulũ eſt Libræ perpetuũ epitheton. Quis.n. neſciat ſolẽ cum ariete in occaſũ tendẽte nocte iam ꝓpinqua cũ ſolem ipm pars arietis antecedat librã neceſſario in ortũ ferri? ANte tñ q̃ ſumma dies ſpectacula ſiſtat Enſifer orion æquore merſus erit: Orion in cœlo ita formatus eſt ut enſem gerere uideaſ. Unde illud eſt Lucani: Enſiferi nimiũ fulget latus orionis. Eſt aũt huius ſigni tãta magnitudo: ut multis diebus oriatur & occidat. Quare (ut inqt Seruius) ei⁹ apud peritos eſt incerta tẽpeſtas: diciſ tñ occidere ex ortu Scorpionis a quo interemptus crediſ. Unde conſequens eſt: ut hoc tpe pene occidat cũ ſolis occaſuq; magnã partem Arietis emẽſus eſt. Is enĩ ubi oceano imerſus eſt trahit ſecũ ut ita dixerim Tauꝝ cuius occaſu ſine dubio & Scorpius oriaſ & orion occidat neceſſe eſt q in cœlo ita locatus ẽ ut dextra enſem tenere & cũ Tauro certare uideaſ: itaq; Heſiodus Orionis occaſu uerno: ideſt hoc tpe terram eſſe arandã docet. Ply. autor eſt in creta terremotu rupto monte inuentũ eſſe corpus ſtans .xlvi. cubitorum quod qdam fuiſſe Orionis tradiderunt. Sciendũ Accium hoc ſignum iugulã appellaſſe teſte Varrone. Alii iugulã ſtellam eſſe uolunt ſic dictã a forma iugulãdis q̃ cæteris nucibus maior eſt. Cũ romam inſpexerit eos: Aurora Eos diciſ ut ſupra docuimus & a græcis ios teſte Seruio. Nam eous eſt lucifer: ut Te matutinus flentẽ rẽſpexit eous & flentem paulo uidit poſt heſperus idem. Eſt ẽt eous adiectiuum cuius prima ſyllaba modo ꝓduciſ natura modo corripitur ob ſequentẽ uocalem: Vel quoniã & Ios dicimus & eos. Sane .v. idus huius menſis Romani rẽ diuinam Cereri faciebãt cui & ludos circenſes celebrabant: ut Cornelius tacitus autor eſt. Ea ut Diodorus ſcribit frumenti qđ forte inter alias herbas naſcebaſ ignotum cæteris uſum prima inuenit ante Proſerpinã a ſe genitã: qua rapta oĩa frumenta incendiſſe diciſ. Sed poſteaq̃ Ioui reconciliata eſt in cuius odium frumenta incẽderat ſecam frumenti ſemen dediſſe Triptolemo mandaſſeq;: ut id mortalibus diuideret: ac monſtraret ſeminãdi modum. Eadẽ traditur leges dediſſe qbus hoies iuſte uiuere aſſueſcerent: unde & legifera dicta eſt & eius feſta Teſmophoria uocanſ. Ante uſum enim frumenti hoies paſſim ſine legibus uagabantur: quæ feritas eo inuẽto ſublata eſt: ut inqt Seruius poſtq̃ ex agroꝝ diuiſione nata ſunt iura. Hinc Ouidius ait alibi Prima ceres unco glebã dimouit aratro prima dedit fruges alimentaq; mitia terris prima dedit leges. Ariſtoteles tñ ſæpenumero cum in athenienſes inueheretur: dicebat eos frumenta & leges inueniſſe ſed frumentis uti non legibus. Quod ideo diximus quia conſtat Cererem Siculã fuiſſe: ut Solino placet: quis negari nequeat haud lõge ab athenis fuiſſe Triptolemi patriam: ubi tẽplum fuit cereris Eleuſinę: ut autor eſt Strabo: ubi (ut quidã tradunt) quod noctu ſacra cereris fierent ſacerdotes facibus diſcurrentes quos ab eaꝝ geſtatione Daduchos appellarunt & curſu ꝓpe Bacchico furentes deam colebant: a cuius ſacris impii & ſcelerati uoce p̃conis ſũmouebantur. Romæ autẽ ſolis matronis licebat ſacrum Cereris anniuerſariũ celebrare quod intermiſſum eſt propter cladem cannenſem: cũ nulla eo tpe matrona luctus expers foret. Lugentibus.n. ut inquit Liuius ad ſacrum facere nõ licebat: quod gratum erat: ut ſcribit Plut. ſi a lætis hoibus celebraretur. Huius deæ feſta: quoniã e græcia: tranſlata fuiſſent græca ſacra dicebantur autore Feſto: Cuius ædes: ut ait Ply. ad Circum maximũ fuit: quam Demuphilus & Gorgaſus paleſtæ laudatiſſimi atq; pictores utroq; genere artis ſuæ excoluerunt uerſibus inſcriptis græce quibus ſignificarũt a dextra opera Dimophili eſſe a parte læua gorgaſi. Meminiſſe autem debemus quod Seruius tradit Cererẽ deã eſſe ruſticorum: cui Virg. in .i. geor. anniuerſarium ſacrum uerno tpe fieri præcipit: ut ãnua magnæ ſacra refert cereri lætis operatus in herbis extremæ ſub caſu hyemis iam uere ſereno. Sacrificabatur autẽ Cereri & premetio ut inquit Feſtus deſpicis quas primum meſſuiſſent & lacte melle: ac uino: ut Cui tu lacte fauos & miti dilue baccho: & porca fœcunda & grauida in ſacrificio amburuali: Item ad .xii. calendas ianuarias: ſue prægnante panibus ac mulſo: ut Macro. tradit. Cæterum in Cæreris nuptiis (autore Seruio) uinum adhiberi nefas erat: quæ ut idem inquit Horci nuptiæ dicebantur ſolebantq; a pontificibus ſolẽnitate maxima celebrari. In ſacris autẽ mulſo librari non ignorauit Vir. teſte Macro. Unde in georgicis miti Baccho inquit fauos dilue miteſcere uinum dicens cum mulſum fieri cœperit. Sacerdotes cereris Baptæ dicebantur quod lauari eos oporteret dum initiarentur. Initia autem ut Varro ſcribit dicuntur cereris ſacra. Ipſa aũt Ceres ut eidẽ placet dicta eſt quod gerat fruges: uel a creando: ut Ser. ſcribit a qua Ceriti dicti ſunt teſte Nonio quaſi cereris ira uexati.

¶ LIBRA pendula: pendens quæ iam in occaſu erat. MOuebat cœleſtes aquas: ferebat pluuias. EGimus ſuperius de occaſu libræ: non exigit hic locus: ut ea repetamus: quæ iam dicta ſunt: Sed illud dixiſſe ſatis ſit librã in occaſu pluuias plerũq; inferre: nunc quoq; in ipſo occaſu p̃mitur: ideo mouet aquas. Tamen anteq̃ ſumma dies: anteq̃ ultima pars diei. SIſtat ſpectacula: quaſi finem imponat ludis. Orion enſifer: ferens enſem. Nam armatus cum gladio figuratur. ERit merſus æquore: iam occiderit: ſic deſignat ipſius Orionis occaſum: quod quidẽ ſydus procelloſum eſt. Ply. tamen occidere inquit gladium eius idibus nouẽ ſic magna eſſet differentia in occaſu. Nos autem in ſequenti libro: quæ ad eum pertinent latius referemus. PRoxima uictricem .v. idus apri. hoc eſt nono die menſis: ludi fiunt ad honorem cereris in circo maximo: primum tamen fiunt equiria. Ad ludos autem cum pompa itur: feruntur q; deorum imagines magna reuerentia & frequentia populi: habetur q; is cereri honor: quod ab ea reperto frumento: & conficiendi panis uſu ſiluestrem uictum delicatiori cibo mutarit. De cerere plura diximus in .i. lib. Hoc quoq; in loco plura referentur: præſertim quæ ad Proſerpinæ raptũ: & errores

Pendula cœleſtes libra mouebat aquas:
¶ Ante tamẽ q̃ ſũma dies ſpectacula ſiſtat:
Enſifer orion æquore merſus erit:
¶ Proxima uictricẽ cũ romã inſpexerit eos:
Et dederit phœbo ſtella fugata locum:

ANT.
FAN.
Libra i occaſũ fert .vi. id. apri.
Libra pẽdula
Orion enſifer occidit .vi. id. apri.
Orionis magnitudo.
Iugula
Eos a græcis ios dr.
Eous
Cereris eleuſinæ templum
Cereris ſacrũ nõ fiebat a lugẽtib⁹.
Initia
Ceres unde dicta
Ceriti
PAV. MAR.

ipſius ſpectant. PROxima: ſeq̄ns aurora.nam ἑῴα aurora eſt. Com inſpexit romam uictricē:hoc eſt cū ſequens dies effulſerit.& Romam orbis uictricem radiis illuſtrarit. ET ſtella fugata dederit locum phœbo:quaſi ſtellæ erunt ab aſpectu noſtro fugatæ.nam uincentur a maiore lumine.

Circus erit pompa celeber:numeroq; deorū:
Primaq; uentoſis palma petetur equis:
Hinc cereris ludi,nō eſt opus indice cauſæ:
Sponte deæ munus,promeritumq; patet:
Panis erāt primis uirides mortalibus herbæ:
Quas tellus nullo ſollicitante dabat:
Et modo carpebant uiuax de ceſpite gramen:
Nunc epulæ tenera fronde cacumen erant:
Poſt mō glās nata ē,bene erat iā glāde repta:
Duraq; magnificas quercus habebat opes:
Prima ceres hoīe ad meliora alimenta uocato
Mutauit glandes,utiliore cibo:
Illa iugo tauros collum præbere coegit
Tunc primum ſoles eruta uidit humus:
Aes erat ī præcio,calybis iā maſſa placebat:

ANT FAN. ¶CIRCVS erit pompa celeber numeroq; deorū Cereri(ut diximus teſte Tacito)Romani circenſes ludos celebrabant in quorum pompa deorum imagines uehebantur. Vnde illud eſt Macrobii. Vehitur enim ſimulachrum dei Heliopolitani ferculo uelut uehunt in pompa ludorum circenſium deorum ſimulachra. Et illud: euenilletq; ut circenſium die puer de cœnaculo pompam ſuperne deſpiceret & matri referret quo ordine ſecreta ſacrorum in arca pilenti compoſita uidiſſet. Tranquillus in Auguſto die Circenſiū proximo ſolēni pompæ ſimulachrum dei detraxit. **Pōpa circēſibus cū metas ferebatur.** Ferebatur autem ea pompa circum metas teſte Varrone:q ait Circum maximū dictum:quod circū ſpectaculis ædificatus ubi ludi fuūt: & quod ibi circum metas fertur pompa & equi currūt. **Circ⁹ maximus** Eum circum apud quem ut diximus ædes Cereris fuit Ply.ſcribit a Cæſare dictatore ut ſupra docuimus in ſecundo huius operis libro extructum fuiſſe longitudine ſtadiorum trium ac latitudine unius:ſed cū ædificiis iugerum quaternum ad ſedem ducentorum.xl.miliū.Cōſtat tamen autore Liuio eius Circi locum ante a Tarquinio priſco eſſe deſignatum:ac diuiſa loca patribus:equitibuſq; ubi ſpectacula ſibi quiſq; faceret. Sciendum uehiculum quo deorum exuuiæ(ut ait Feſtus)ludis Circen **Thenſa** ſibus in Circum ad Puluinar uehebantur thenſam appellari quæ erat argentea:ut idem autor docet:dicta a re diuina autore Seruio. PRIMA palma:Celebrabantur primum equiria:deinde cereris ludi. SONTE deæ munus promeritumq; patet. TALE eſt cereris meritum:ut non facile detur melius aliquid inueniri cum in inuento Cereris ſita ſit non uiuendi tantum:ſed bene atq; honeſte uiuendi ratio:quorum alterum frumenta præſtant alterum leges. PANIS erant primis uirides mortalibus herbæ:Diodorus.Eodemq; modo & homines a principio genitos dicunt in agris paſtum quærentes ſilueſtri & incondita uita uixiſſe quibus herbæ & arborum fructus ultro uictum præberent. GRAMEN:Herbæ ſpeciem hic accipimus omnibus notā. BEne erat iam glande reperta:glandis farina ſpiſſatur in panis uſum autore Plynio. MAgnificas opes:ſi ad herbas non ad frumenta referantur.

PAV. MAR. ¶CIRCVS:maximus.ſ.quem Tarquinius priſcus extruxit inter Auentinum & Palatiū. ERIT celeber pompa:nam cum pompa frequentatus.Pompa enim eſt ipſe ordo procedentium in ſupplicatione.Vnde nunc a noſtris proceſſio dicitur:& pompam quoq; funebrem dicimus. ET numero deorum:quaſi multis deorum imaginibus:quæ ordine quoq; ſuo referuntur. ET prima palma:prima uictoria in ipſo circo. Petetur equis uentoſis:pernicibus inſtar uentorum. Primo enim loco erit equorum curſus. HINC:poſt equiria. LVDI cereris:qui exhibentur ad honorem cereris. NON eſt opus indice cauſæ:demonſtratore originis horum ludorū:quia non eſt petere a numinibus rationem:tum per ſe pateat. MVnus deæ:cereris. ET promeritum:quaſi quod ipſa de genere humano promerita ſit. PAtet ſponte:per ſe & ratione ſui ipſius manifeſtum eſt. VIRides herbæ erant panis primis mortalibus:ut referat merita cereris ſplendioris cibi inuentricis:hoc inquit primi mortales loco panis:qui nondum traditus erat ueſcebantur uirentibus herbis. QVAS herbas dabat tellus nullo ſollicitante:nullo terram ipſam colente.Sua enim ſponte procreabat herbas. ET MOdo carpebant:ipſi mortales. GRAmen uiuax.uirens:q; tam cito nō areſcit. DE ceſpite:de terra herbida. NVNC epulæ:mortalium. ERAT cacumen tenera fronde:ſummitas illa tenellarum frondium:quæ quia tenellior:& ad eſum quoq; facilior eſt. POST modo glans nata eſt:ab initio ueſci cœpere tenellis:& tum pullulantibus frondib⁹:poſtea natæ ſunt ipſæ glandes:& hic cœpit eſſe præcioſior cibus. BEne erat:hominibus.ſ. IAM reperta glande:quoniam pluris erant glandes:& glandiferæ arbores ipſis herbis. Vnde & Ply.inquit.Proximum erat narrare glandiferas quoq;:quæ primæ uictum mortalium aluerūt.Nutrices inopis ac feræ fortis &c.Et paulo poſt Glāde opes nunc quoq; multarum gentium conſtāt:necnon & inopia frugum arefactis emolitur farina:ſpiſſaturq; in panis uſum:& reliqua. ET dura quercus:quæ prima eſt glandiferarum arborum. HAbebat opes magnificas:propter ſplendidiorem cibum ex glandibus quam ex herbis. PRIMA ce.uo.ho.ad me.ali.cum uocaſſet hominem ad utiliorem præſtantioremq; cibum. MVtauit glan.ci.ul.hoc eſt pane. Tradito n.uſu panis glandes reiectæ ſunt. ILla coe.tau.præ.col iu.prima ceres domare boues & ad iugum ligare docuit. Sed qui prius domuerit.in primo diximus. TVNC pri.hu.eru.terra proſciſſa & euerſa. VIdet ſoles:nam quæ prius euerſa non fuerat:cum nulla eſſet ratio colendorum agrorum:tum primum effoſſa ſoli patuit. AES erat in præcio:cœperat iam eſſe in præcio:cum eſſet opus ferreis inſtrumentis ad procidendam terram. IAM maſſa Calybis:ipſe infabricatus calybs ita appellatus a calibybus populis ad dextram Euxini:primis ipſius generis æris repertoribus. PLAcebat:ad formanda.ſ.ruſtica inſtrumenta.

¶Perpetuo debuit illa tegi:ne inde fierent arma bellica quibus agriculturã ĩpedit̃ & hoĩes pereũt. PErpetuũq; du. Auguſtũ qui auctor,eſt pacis cuius ceres alũna eſt. HOnorẽ.ſacrificiũ e mola:ea eni eſt quã per farra & mi. caraſ ſaliẽtem ſignificat. VNctas ac.tæ.Pice uel cæra & ſimilibus ut facile ardeant. Vult autẽ accẽdi tædas ga earum ope ceres raptã proſerpinã quæſiſſe dicit̃:ut Illic accẽdit geminas pro lãpade pinus. HInc cereris ſacris nunc quoq; tæda datur. Hãc ob cauſam ceres dea tædifera dicitur:ut & p tædiferæ myſtica ſacra deæ. BOs aret:nõ uult bouẽ mactari cereri:cuius opa mortales pcipiunt eius deæ munera. PLura re.multa quidẽ audies & recognoſces quæ noſti:doceberis q̃ noſti. TERra tri.ſco.ua.pro.in æquor Tri.Sicilia quæ & Sicania dici tur Trinacriæ quoq; noĩe a multis appellat̃ aut triqua-træ a triãgula ſpecie ut inqt̃ Ply.cuius inſulæ quot angu li ſunt totidẽ pmõtoria ad extremũ efficiũt:quoq; Pa chynus ad oriẽtẽ uergit:ut auctor eſt Strabo. Pelorus in Italiã.tertiũ uero quod lilibeum uocant in libiã extẽ tum ſimul & hibernũ pſpectat occaſum.Sed trinacria ut idẽ geographus docet nomẽ eſt primis ſæculis uſur patum nã poſtea hæc inſula trãſlato in cõſonãtiorẽ uo cem uocabulo Trinachris appellata eſt.Siciliã uero di ctam uolũt ab Italis quos ſiculos appellarũt.Sed ſunt q uelint Sicanos Hiſpaniæ populos in Italiam ueniſſe du ce Sicelo:qui inde pulſi inſulam uicinam Italiæ tenue-runt.Vnde ab ipſis Sicaniam:ab eorum duce putarunt Siciliam nominatam.

ANT. FAN.

Hei heu qui perpetuo debuit illa tegi:
Pace ceres læta eſt,& uos orate coloni.
Perpetuam pacem pacificumq; ducem:
Farra deæ micæq; licet ſalientis honorem:
Detis,& in ueteres thurea grana focos:
Et ſi thura aberunt,unctas accendite tædas
Parua bonæ cereri,ſint modo caſta,placẽt:
A boue ſuccincti cultros remouete miniſtri
Bos aret,ignauum ſacrificate ſuem.
Apta iugo ceruix:non eſt ferienda ſecuri
Viuat,& in dura ſæpe laboret humo:
Exigit ipſe locus raptus ut uirginis edam
Plura recognoſces,pauca docendus eris:
Terra tribus ſcopulis uaſtũ,pcurrit in æquor
Trinacris a poſitu nomen adepta loci:

Trinacria
Pachynus
Pelorus
Lilibeum
Sicilia
Sicania
Siciliæ
Fertilitas

¶HEV quã ppetuo debuit tegi illa calybis maſſa: utili us eni eſſet.materies ferri ſi ſemp tecta fuiſſet. Nõ ge-ſta armata bella cruẽta manu.Cũ fuit ferri crebræq; ra pinæ:excidiũ miſeris exitiũq; fuit:iõ poeta optaret tectã fuiſſe ſemp ferri maſſam:quia inde fabricata bellica in-ſtrumenta. CEres eſt læ.pa.quoniã ut in fine ptimi di xerat.Pax cererẽ nutrit pacis alũna ceres. ET uos co. agricolæ. ORate:pcibus a diis poſcite. PAcẽ ppe.q̃ ppetua & ſine intermiſſiõe ſit. ET ppetuũ du.optate per petuã uitã Tyberio q paceẽ pſtat. FArra licet:ceres nõ exigit opulẽtũ ſacrificiũ ſed farre & ſale cõtẽta ẽ:& thure ſuccẽſis & tædis. LIcet detis:offeratis deæ cereri. FArra:q quo eẽnt i ptio i prio & ſecũdo diximus. ET ho norẽ micæ ſaliẽtis:hoc ẽ micæ ſalis:nã igne ſaliẽs edit crepitũ.offeratis igit̃ molã:q erat ex ſale:& farre molli-to. ET grana thu.grana thuris adolẽda. IN ueteres fo.in ueteres aras. Sed ſi thura aberint:cum hẽri thus nõ poterit. ACcẽdite tædas un.q̃ pinguedine prius pungi dñtur:ut uehemẽtius accẽdant̃.In ludis.n. cereris tædæ accẽſæ ferunt̃:quod raptã filiã accẽſa face q̃ſierit. PArua munera.ſ. PLacẽt bonæ ce.q a modico cõtẽta eſt. SInt mõ ca.ea q̃ offerunt̃:q̃ſi mõ pia & caſta mẽte offerant̃:ut in.i.lib.diximus.Mẽs humilis:mẽs caſta placet Caſtã accipe mẽtẽ. A Boue ſuc.admonet:ne bos imolet̃.Nã capitale erat apud ueteres bouẽ mactare:quẽ ut Ply.inqt ſociũ laboris:atq; agriculturæ hẽmus ut in priu quoq; dictũ. O Miſtri ſuc uos q ſuccincta ueſte ſacra miſtratis.Qui mos ſuccingẽdi a gabinis emanauit.Nã gabini cũ ſacrificarẽt:ueſtes ſuccinxere:ut expeditiores eẽnt ad iſequẽdos lupos:qui hoſtias fugabãt.Et iteq; cũ nũciatũ eẽt affore pdones:ſuccincti accurrerũt.Quare cõſtituere ut deiceps ſuccincti ſacrificarẽt:& ide ẽ:q Luca.inquit. Turba minor ritu ſequit̃ ſuccincta gabino. Remouere cul.a boue:nolite bouẽ imolare:& ab eo remouete gladios. ARet bos:arate:& pſcindite terrã boue. SAcrificate ig.ſuẽ:imolate porcũ ignauũ:& inutilẽ:& inertẽ.quia neq; lana:ut oues:neq; ferendo onere:ut equi:muli:aſini:cameli:neq; arãdo:ut boues uiuãt.Sed imolat̃ cereri quod ſemina eruerit:ut in prio diximus. CEruix.bouis.ſ.apta. IVgo:ferẽdo NOn ẽ fe.cedẽda. SEcuri:quia bouẽ ferire nõ debemus. VIuat: bos. ET ſæpe la.in du.hu.exerceat̃ in pſcindẽda terra. EXigit iſte locus:quoniã cereris ſacra canimus:ipſa res ex gere uidet̃. Vt edã rap.uir.queadmodũ a Plutone pſerpina cereris filia rapta fuerit. PLura reco. in huius ra-ptus relatiõe:multa qdẽ recognoſces. PAuca eris do.qa paucis ego expediã. TErra tri.ſco.aggredit̃ pſerpinæ raptũ.Qui ab aliis quoq; poetis celebratus ẽ.Et poſt poetã ipm Claudianus cecinit:ſũma cũ maieſtate dicẽdi quẽ nos quoq; magna diligẽtia & cura iterptati ſumus.Raptus pſerpinæ in enna:nõ in Etna mõte:ſed in pra-tis Enne ciuitatis:q ẽ in medio ferme locu ipſius inſulæ.Diu deinde mr̃ eã q̃ritãs errauit.Donec ab ſole cognu uit a patruo raptã:legẽq; accepit reducere ab iferis poſſem:niſi qd illa i Erebo comediſſet Cõptũ ẽ hauſiſſe gra na mali punici reuocari penitus nõ potuit.Datũ tñ:ut aliquo tpe eẽt cũ mr̃e ſupius:aliquo apud iferos cũ uiro. Hæc ex fabula.Euſebius aũt inqt pſerpinã ſpecioſiſſimã fuiſſe uirginẽ cereris filiã:& Sicani regis uxorẽ.Quã ob famã ſingularis pulchritudinis.Orcus molloſſoq; rex rapuit & mr̃imonio ſibi copulauit.Sed quia de ſicilia & raptu uirginis ſumus acturi.Facit ad rẽ illud quod Diodo.inqt.Sicilia optima inſularũ oiũ antiquitate rerũ cæteras añcelit.Hæc olim Trinacria ab eius forma trimũ appellata.Sicania deiceps ab icolis dicta ẽ.Poſtremo ab Italis:qui ſiculi dicebant̃.Siciliã dixere.Tradũt ſiculi Siciliã cereri:ac pſerpinæ ſacrã eẽ.Fabulãturq; poetarũ quidã.poſt Plutonis ac pſerpinæ nuptias:hãc iſulã Anacalyptræ nymphæ traditã.Sicanos ãt:qui in ea hitarũt:īdigenas eẽ:ſcriptores tradũt.Has primũ deas i ſicilia uiſas.Inq; ea priu frumẽtũ terræ bonitate ortũ:in agro leõtino:quod has deas reperiſſe cõſtat.Raptã ibi pſerpinã argumẽto eſſe uolũt.quod hæ deæ in hac tãq̃ inſula

PAV. MAR.

admodū eis dilecta:habitarunt.Raptū proſerpinæ in pratis iuxta Ennā ciuitatē ꝓpinq̄s ferunt:q̄ liliis uariiſq; floribus:dea dignis ornata erāt. Vbi ꝓpter odoꝝ fragrantiā ſagaces canes odoratu carent. Eſt ibi pratū a ſuperiore pte planū:admodū aquis redūdans. Altus circū:& ꝑcipitiis undiq; abſciſus locus:ex quo a nōnullis ſiciliæ umbelicus appellaf. Spelūca inſup grādis eſt:p quā Plutonē fabulanť cum rapta uirgīe curru trāſiſſe. Hæc Diodo.& Solinus inqt in ſicilia cāpum ēnneū eſſe floridū & ſempuernantē:humi & demerſū foramē aſpicif: per qd Ditem ad raptū ꝓſerpinæ exeuntē:Fama eſt hauſiſſe lucem:&c. TErra ꝓcurrit in æquor:ꝓtendif in magnū pelagus. TRibus ſco.tribus ꝓmontoriis. Lilybeo:pachino:peloro. ADEpta no.tri.a po.loci:quæ a ſitu & forma triangulari trinacris eſt appellata. Vnde Strabo Sicilia īquit tribus formata angulis. Iccirco primus ſenilis trinacria:poſterius trinacris appellata eſt:tranſlato in conſonantiorem uocem uocabulo.

Grata dom9 cereri,multas ea poſſidet urbes
 In quibus eſt culto fertilis Enna ſolo:
Frigida cœleſtū matres arethuſa uocarat;
 Venerat ad ſacras & dea flaua dapes:
Filia conſuctis ut erat comitata puellis:
 Errabat nudo per ſua prata pede:
Valle ſub umbroſa locus ē aſpergine multa
 Humidus ex alto deſilientis aquæ:
Tot fuerant illic quot habet natura colores
 Pictaq; diſſimili flore nitebat humus:
Quam ſimul aſpexit comites accedite dixit:
 Et mecum plenos flore replete ſinus:
Præda puellares animos delectat inanis:
 Et non ſentitur ſedulitate labor:

ANT. FAN. ¶ GRAta domus cereri: Luca.i.iii.pharſaliæ: Vtraq; frugiferis ē inſula nobilis aruis:nec plus heſperiā longinqs meſſibus ullæ. Nec romana magis cōplerūt horrea terræ. Inde ut inqt Solinus Ceres fuit magiſtra fructuariæ ſationis Nos iñ deprauatū Solini locum arbitramur legendūq; frumentariæ ſationis. In qbus ē culto fertilis enna ſolo. Huius urbis nomē geminato ſcribendū eſt dicendūq; Enna nō Aetna. Neq;.n.uel ætnā montem accipimus ꝑpetuo claꝝ incendio cuius crater ambitu.xx.ſtadioꝝ patere dicitur. Vel ætnā oppidum qd abeſt a Catana ſtadiis.lxxx. Vel Catanā ipſam quā Syracuſanoꝝ tyrānus Hieron pulſis inde ueteribus incolis ætnā pro Catana appellauit cū neutrū eoꝝ oppidoꝝ uel æde Cereris:uel frumenti copia celebreť. Sed Enna accipimus hoc loco eā Ennā quæ(ut ſcribit Pōponius mella)famam hēt ob Cereris templū ac non longe diſtat ab Eryce:cuius incolas Ply.uocat Ennenſes ac manifeſte ab athenienſibus ſeperat. Id ut diligentius animaduerteremus effecit iampridem Perutius Doxa Fanenſis uir acri ingenio admirādoq;:q omnes totius orbis prouincias ſeperatim expinxit & loca in his ſuis interuallis ita diſtinxit ut exiſtimemus nihil exactius pene fieri potuiſſe. Is eſt quem anno ſalutis.M.cccclxxviii. Senatus Fanenſis triūuirum legit portui deſignando qui nunc me qſtore magna impenſa ad Argillā flumen extruitur. Ennæ ager. Ennæ ager feraciſſimus eſt:cuius meminit Strabo his uerbis. Intra inſulam eſt Enna modicis quidem poſſeſſa inquilinis ſuper collē iacens in qua ſacra Cereris ædes eſt Ea montanas amplectitur planicies totas arabiles. Solinus autem hic inquit cāpus Ennenſis in floribus ſemp & omni uernus die quem pp eſt demerſum foramē quo Ditem patrē ad raptus libere exeuntem fama eſt lucem hauſiſſe. Arethuſa. Arethuſam: hæc uirgo Dianæ comes in fontē ſui nōis conuerſa eſt quo Syracuſæ gloriātur. Nota eſt fabula. In eo fonte Ply.reddi inquit iacta in alpheum qui p olympiam fluens peloponneſiaco littori infunditur:& quod mirum eſt eiuſdem fontis aquas ſimū redolere propter olympiam. Quidā dicunt(ut ſcribit Ser.)ad arethuſam nympham Siciliæ Alpheū ex Elide uenire per maria. Alii ipſam Arethuſam in fontem mutatā alpheum fugere & ex Elide ad Siciliam uenire. Strabo geographus quod de alpheo & arethuſa nonnulli uerū putant oīno exiſtimat fabuloſum.

Vocarat:Ad conuiuiū quod ſequens uerſus oſtēdit. Dea flaua:Ceres propter Ariſtarum maturitatē quibus Proſerpine rapt9 color flauus eſt. FILIA:Proſerpina. Hāc Euſeb.tradit ueram fuiſſe Cereris filiam formoſiſſimā & Sicani regis coniugem quæ ab Horco rege Moloſſoꝝ rapta dicitur. EX alto deſilientis aquæ:q̄ e montibus fluebat in uallē. QVot habet natura colores:Sunt ſane colores tot ac tam diuerſi ut multis deſint uocabula. NON ſentitur ſedulitate labor:nimio ſtudio quod laborem fallit.

PAV. MAR. ¶ GRAta domus cereri:qm̄ eam inſulā incoluit. EA:ſicilia. POſſidet multas urbes:nā multæ ſunt in ea ciuitates:cū populoſiſſima ſit. IN qbus:urbibus. Eſt enna fertilis culta ſolo:Enna q̄ feracē hēt agrū. Nec intelligas de mōte ætna:aut de urbe q̄ in eo mōte ſita ē:ſed de Enna p duplex.nn̄ per.t.n qd oppidū eſt in media fere inſula.cuius Ci.meminit in uerrinis.& Strabo inqt:Intra inſulā eſt Enna:modicis qdem poſſeſſa inqlinis:ſup collē iacens.In q̄ ſacra cereri ædes.Ea mōtanas amplectif planities totas arabiles. FRigida cœleſtum:nympha ſyracuſi fontis:quam Arethuſam uocant. Deas ad conuiuium uocarat. Acceſſerat & ceres:quod ideo fictum eſſe a poetis conſtat. VT occaſio daretur amanti rapiendæ uirginis:abſente cuſtodia matris. Claudianus inquit Cererem acceſſiſſe in phrygiam reuiſendæ matris grā. Sed Arethuſam fontē eſſe dicunt in Elide in peloponneſo. Delabiq; inde eiusaquā īmixto etiā alpheo:ſubterraneo meatu:uſq; ſyracuſas in ſicilia ibiq; apud litus ante urbis portā erūpit:& Arethuſæ nomē adhuc remāet. ARethuſa:nympha. FRigida:ob aq̄ frigiditatē. VOcarat:ad cōuiuia.ſ. MAtres cœleſtū:deas deoꝝ genitrices. ET dea flaua:ceres a flauis ſpicis qb9 coronatur. VEnerat ad ſacras dapes:epulas ad Arethuſa paratas. FIlia:ꝓſerpina. VT erat comitata cōſuetis puellis:quā comitabanť:ſicut cōſueuerāt ancillæ:& uirgines. ERrabat:uagabaf. Per ſua prata:enna. NVdo pede:ut motis erat nudis icedere nymphas. Claudianus inqt incluſā fuiſſe ꝓſerpinā a mr̄e in ædibus illis:q̄ humana ope expugnari nō potuiſſēt. Sed inde eductā a Venere Pallade & Diana. VAlle ſub umbroſa:topographia ē. Deſcribit.n uallē amœnā:ubi florida erant illa prata:quo ꝓſerpina cū ancillis acceſſit:dum ſtudioſæ ſunt

florũ legendorũ:illa a patruo rapta eſt. EST locus ſub ualle,umbroſa:nemoroſa. HVMidus:irriguus. MVLta aſpergine aquæ & ſcaturigine:& aſperſiõe aquæ. EX alto deſiliẽtis:q̃ e loco edito deorſum labitur:ſeu deſilit. TOT Colores fuerãt illic quot habet natura:oĩs colorũ uarietas:q̃ in rerũ natura eſt erat in ea tellure. pro ingenti & copia:& uarietate:quæ inerat florum. HVMus nitebat:nitida uidebatur. PICta diſſimili flore:uariis:& diuerſis floribus. QVAM humũ:floridã. SIMul poſtq̃ aſpexi proſerpina. DIXit comites: o ancillæ. ACCidite.huc.ſ.ad legẽdos flores.ET replete mecũ noſtros ſinus:noſtras ueſtes. FLOre.pro floribus. PRæda inanis.per tranſlationem:ab eo quod hoſti rapitur:hoc eſt ipſi flores inanes. DELectat animos puellares: ancillas ipſas:cum magnam ex illis floribus conciperent uoluptatem. ET labor non ſentitur ſedulitate: quaſi ipſo colligendorum florum ſtudio laborem non ſentiunt.

Hæc implet calathos lento e uimine textos.
Hæc gremium, laxos degrauat illa ſinus:
Illa legit calthas, huic ſunt uiolaria curæ:
Illa papauereas ſubſecat ungue comas:
Has hiacynthe tenes, illas amarãte moraris:
Pars thyma, pars rorẽ:pars meliton amãt:
Plurima lecta roſa eſt, ſũt & ſine noĩe flores.
Ipſa crocos tenues, liliaq; alba legit:
Carpendi ſtudio paulatim longius itur:
Et dominam caſu nullam ſecuta comes:
Hanc uidet & uiſam patru9 uelociter aufert
Regnaq; cæruleis in ſua portat equis:
Illa quidem clamabat io chariſſima mater
Auferor, ipſa ſinus abſciderat q; ſuos:

HAEC implet calathos: Calathi mõ ſunt calices au tore Seruio:ut Vina nouũ fundam calathis aruiſia nectar.mõ uaſa apta lanificiis quæ uocabãtur Talaſſiones ſiue Quaſſilii ut ſcribit Feſtus:mõ uaſa ærea qbus lac uel recẽs caſeus cõtinet:ut Quod iam tenebris & ſole cadẽte ſub lucẽ exportant calathis ILLA legit caltha. Hos flores quidã eẽ tradũt colore luteo.ut Molleola luteola pingit uacinia caltha.Plv.uiolæ cuidã ſimilem eẽ caltham ſcribit ac uincere numero foliorum uiolam q̃ marina dicit quinq; folia nõ excedẽtẽ. HVIC ſũt uiolaria curæ:de ſpeciebus & coloribus uiolæ lege Plyniũ qui Hyacinthũ uult eſſe uiolæ ſpeciẽ.Lege & eundẽ de papauere. ILLas amarãte moraris:hic flos eſt imarceſſibilis ut eius ĩdicat nomẽ colore purpureo. Vñ illudẽ Tibulli & color in niueo corpore purpureus ut cũ contexunt amarantis alba puellæ lilia.&autũno cãdida mala rubent.Hũc ſcribit Plynius ſpicam purpureã uerius eẽ q̃ florẽ decerptũq; aſſeruari:& poſtq̃ defecerunt cũcti flores madefactum aqua reuiuiſcere & facere coronas hybernas.Hinc illud ẽ Columellæ: Immortaleſq; amarãti PARS thima pars rorẽ ps Melilotonamãt: Thymũ & ros marinus herbæ ſũt oĩbus notæ Hic laudatiſſimus ẽ ac uariis morborũ generibus medet. Illud apibus gratiſſimum.Ex Meliloto ãt coronæ fieri cõſueuerũt.cuius rei indicio eſt eius nomẽ.ſertula.n.cãpana cõſueuit. PATruus:Pluto qui iouis eſt & cereris frater

ANT. FAN.

calathus talaſſio quaſillus Caltha

Amarantus

Meliloto

HAEC puella. IMPlet calathos uaſa uiminea:ideo hic. NEXos:cõtextos & colligatos. E VImine lẽto flexibili.nã e tenuibus & adhuc uirẽtibus uirgulis Vir.tibi lilia plenis ecce ferũt nymphæ calathis. HAEC ĩplet gremiũ floribus. ILLA degrauat:onerat. LAXos ſinus.ueſtes apertas. ILLA legit calthas:calthæ flores ſũt uiolis ſimiles.Ply.poſt uiolarũ genera cũ ultimo loco calathianã referat.Subſequit̃ pxima ei Calta eſt cõcolor ri ãplitudine.Vincit numero foliorũ marinã:quinq; folia nõ excedẽtẽ.Eadẽ odore ſuperat̃.Eſt.n.grauis caltha nõ leuior ei:quã ſcopã regiã appellãt:qđ folia eius oleãt nõ flores. HVIC alteri. VIOlaria ſunt curæ: nã uiolas e uiolariis decerpebat.Earũ plura genera purpureæ luteæ albæ. ILLA ſubſecat ungue.decerpit.COMAS papauereas:ipſa papauera:de his ſuperius dictũ. HAS puellas. TENes tu hiacynte nã eas retines in te colligẽdo.Plynius inter genera uiolarũ hiacynthũ ponit.Sic.n.inquit Purpuræ latioræ folio:ſtatim ab radice carnoſa exeũt q̃ ſolæ græco nomine a cæteris diſcernũtur:appellatæ hiacynthi:& ab his hiacinthina ueſtis & cætera.Nota ẽ fabula pueri hiacynthi cõuerſi in hũc florẽ:quæ in meta.libro.x.refert̃.Sic de Aiacede quo in.xiii. meta.Et pli alio loco Atq; inde nomen hiacynthũ comitatur fabula duplex luctũ præferẽs eius,quem apollo dilexerat: aut ex Aiacis cruore editi:ita diſcurrẽtibus uenis ut græcarũ litterarũ figura ea uideat̃ ĩſcripta. ILLAS: Alias puellas. MORAris:in mora detines. O AMArante:de Amaranto Pli.ſic inquit. AMArãto nõ dubie uincimur.Eſt aũt ſpica purpurea:uerius q̃ flos aliquis & ipſe ſine odore mirum in eo gaudere decerpi:& lætius renaſci prouenit auguſto mẽſe durat in autũnũ.Alexãdrino palma.qui decerptus aſſeruat̃.mireq; poſtq̃ defecere cũcti flores madefactus aqua reuiuiſcit & hybernas coronas facit. Summa natura eius in nomine eſt appellatio: quoniam non marceſcit. PARS illarum puellarum. AMAT tyma & tymi flores colligit.herba quidem nota & apibus grata unde præſtantiora mella decerpũt.Eius genera candidum ac nigricans floret aũt ut Pli.iquit circa ſolſtitia cum & apes decerpunt & augurium mellis eſt puentu.n.ſperãt apiarii large floreſcente eo leditur hymbribus amittitq; florẽ. PARS rorẽ marinũ.ſ.ros marinus in hortẽſibus oĩbus notus. Vel amat meli. Melilothi flores legit Melilothos ut inqt Pli.ubiq; naſcit̃.laudatiſſima tñ in actica. Vbicũq; uero recẽs.nec cãdicãs & croco q̃ ſimillia q̃ i italia odoratior.& cãdida & alio loco Sertulã cãpanã iquit uocari a ſertis q̃ ide fiũt. Odor ei9 pximus ẽ croco.PLVria lecta roſa ẽ & roſa, quoq; legerũt. SVNt & flores ſine noĩe qa multos decerpũt noĩa qa multos decerpũt.quorũ noĩa nõ referunt̃. IPSA pſerpina. LEgit cro.te.croci flores.de croco diximus in.i. lib. ET al.lĩnã & rubẽs inuenit̃ & purpureũ.iõ alba dixit ET de albo pli.ingt Cãdor eius eximius foris ſtriatus.& ab anguſtiis ĩ altitudinẽ paulatim ſeſe laxãtis effigie calathi reſupinis.p ambitũ labris.tenuiq; filo & ſemine ſtãtibus in medio crocis.Ita odor colorq; duplex &c. ITVR lon.it.pſerpina paulati remotius a cæteris.Studio carpẽdi carpendorũ florũ. ET caſu nulla comes eſt ſecuta dñam accidit ut nulla ex puellis dominam ſeque

PAV. MAR.

retur. PAtruus.pluto:nam frater Iouis:& cereris:qua rõne patruus erat ꝓſerpinæ. VIdet hanc:neptẽ uirginẽ ET uelo.au.ui.ſũma cũ uelocitate:q̃m quadriga uehebaꝰ:rapuitq̃ quã uidit. ET por.in ſua re.in erebũ. EQ uis ceruleis:ſubnigrãtibus. Quattuor.n.illi aſſignanꝰ equi:quoꝝ noĩa orneus. Nycteus. Ethonus:& Adaſter. ILla quidẽ proſerpina. CLamabat io mater cariſſima:o ceres genitrix:quæ tibi unica ſũ filia:& quæ mihi cariſſima es:cũ ego ſim tibi. Auferor:rapta ſũ & abſportor. IPſa.uirgo. ABſciderat ſuos ſinus ueſtes abſcidit.

Panditur interea diti uia:nãq; diurnum
Lumen inaſſucti non patiuntur equi:
At chorus æqualis cumulatis flore miniſtris:
Perſephone clamant ad tua dona ueni:
Vt clamata ſilẽt,montes ululatibus implent:
Et feriunt mæſta pectora nuda manu.
Attonita eſt plãgore ceres,mõ uenerat ennã:
Nec mora me miſeram filia dixit ubi es:
Mentis inops rapiꝰ,ut quas audire ſolemus:
Threicias fuſis menades ire comis:
Vt uitulo mugit ſua mater ab ubere rapto:
Et quærit fœtus per nemus omne ſuos:
Sic dea non retinet gemitus,& concita curſu
Fertur,& e campis incipit enna tuis:
Inde puellaris nacta eſt ueſtigia plantæ:
Et preſſam nate pondere uidit humum:
Forſitan ille dies erroris ſumma fuiſſet.
Si non turbaſſent ſigna reperta ſue..:
Iamq; leontinos amenaq; flumina curſu

ANT FAN. Panditur interea diti uia. Per craterẽ cuius meminit Solinus. De quo alibi legimus:& pronos currus medio cratere recepit. PErpſihone.græcum eſt. Perſephoni
Perſephone. eni a græcis diciꝰ quã nos Proſerpinã uocamus. ATtonita eſt:obſtupuit audito plãgore & cã tanti ululatus. TReicias menades. Quæ in ſacris Bacchi inſaniũt ut eaꝝ nomẽ oſtẽdit. E Cãpis incipit enna tuis. Non ab ætna incipit ſed a cãpis ennæ filiã querere. SIGNa:ueſtigia quæ duxiſſent Cererẽ ad Craterẽ niſi fuiſſent a ſuibus perturbata. LEõtinos. Oppidũ Siciliæ quod nõ
Leontini multum diſtat ab Enna. Vnde Strabo duas inquit per inde ac maris arces a Poſſidonio ſitas eſſe deſcribit Syracuſas uidelicet & Erycen. Mediam uero iter utrũq; Ennã iminere circũſtantibus cãpis. Vaſtatũ uero eſſe Leõtinorum agrũ uniuerſum. Fuerũt aũt leõtini patria gorgiæ præceptoris iſocratis. ANiena q; flumina. Non eſt Anio in Sicilia:ſed amæna iq̃t flumina qualis eſt anio ſicut & tẽpe dicimus amæna loca etiam extra Theſſaliã cum proprie tẽpe ſint eius ꝓuinciæ. Lege Horatium in Ode ſeptima ubi laudat & Theſſala tẽpe & anienũ fluuium notiſſimum quem præcipitem uocat.

PAV. MAR. INTErea pãditur uia diti:patefacta eſt plutoni uia:hoc eſt antrũ illud apertũ:ꝑ quod ad inferos deſcẽdebatur. NAnq; equi inaſſueti q non conſueuere pati lucẽ. NOn patiũtur lumẽ diuturnũ:clarã diei lucẽ pati non poſſũt.iõ celerrime refugit pluto:quod eius equi:ſic & umbre oẽs:quæ in erebo:hoc ẽ in obſcuritate tartarea diutius fuerint lucis ſũt ipaciẽtes:& ea rõne nõ licet illis niſi noctu ſterdũ ꝑ ſupiora uagari. Vñ apud Vir. Anchiſeſq; iã nimis cũ filio ꝑ qetẽ eẽ imoratũ cõ dicat:& me ſæuus eqs oriẽs afflauit anhelis. AT miſtræ ancillæ ipſius uirginis. CHoros eq̃lis:q ancillaꝝ chorus erat euſdẽ ætatis cũ ꝓſerpina. CVmulatio flore:nũerus ꝑ nũero:hoc eſt cumulatis floribus:clamãt. O Perſephone:ita.n. appellata ẽ ea uirgo cereris filia. Proſerpina uero poſtea dicta:cũ eadẽ & luna ẽ credita ſit. Vñ Varro iq̃t. Hic epicarmus Ennii ꝓſerpinã quoq; appellat:quod ſolet eẽ ſub terris. Proſerpina dicta:q̃ hæc ut ſerpens:mõ in dextrã:mõ in ſiniſtrã ꝑte late moueꝰ. Serpere:& ꝓſerpere idẽ dicebãt ut Plautus qui ſcribit:quaſi ꝓſerpẽs beſtia.

VEni ad tua dona. hoc addes ad flores tibi ã ꝑ munere lectos. VT clamata ſilet:poſtq̃ uocata non reſpõdet. Implẽt mõtes ululatibus:quia magno ululatu & gemitu ꝑ oĩs mõtes amiſſam dominã nõ iueniebãt. ET nuda manu feriũt pectora mœſta uerberabãt. ET nuda pectora manibus:quia dñam nõ iueniebãt. ATtonita eſt plãgore ceres. Rediẽs ab Arethuſa miſerãda mr̃:audito ululatu & plãctu ancillaꝝ obſtupuit:& nõ inueniẽs filiã. Amẽs facta eſt:& uelut furore pareita cœpit ꝑ oĩa loca q̃rere filiam uenitq; ad locũ unde rapta eſt inerãt ueſtigia:quæ ad antrũ ducebãt:deprehẽdiſſetq; ea die furtũ:niſi ipſa ueſtigia a ſuibus turbata eſſent Deinde progreſſa totam trinacriã ꝑluſtrauit. Poſtea accenſa face noctuq; uagata eſt. CERes eſt attonita plangore:planctu puellarum. MOdo uenerat ennam:rediuerat iã in ennã ubi erat eius domiciliũ. NEC mora:nec ulla fuit retardatio. DIxit me miſeram dico ſcilicet. VBI es filia:tu proſerpina. quia non ades:ideo me miſeram dico.

INOPS mentis. quaſi ſine men. RApitur:raptim agitur:non ratione.ſed furore. VT quas ſolemus audire menades threicias ire fuſis cogis:ita furore rapta eſt ceres ueluti referuntur nobis ire furore concitas thyades ipſas mulieres. cum baccho ſacrificauerint. de menadibus ſuperius diximus. quæ bacchum ſeu Dionyſium comitatæ ſunt:quas ita dictas putant a furore μαινη enim enim furor eſt. VT mugit mater ſua:ita gemebat illa. & quærebat filiam:ut mugitum edit uacca. RApto ab ubere uitulo cum uitulus raptus erit ad ipſis matris uberibus. ET. quærit ſuos fœtus:ſuum filium. PEr omne nemus per omnis ſaltus & nemora. SIC dea:Ceres gemebat:& quærebat. Nec retinet gemitus:immo ſemper gemit. SED concita curſu fertur. quaſi pernix agitur. ET O enna:o urbs quam ceres incoluit. INCIPIT e campis tuis. nam quærere filiam cœpit ex campis enneis. INDE. ex ipſis campis. NACTA eſt:inuenit. VESTIGIA. ſigna. PLANtæ puellaris. uirginei pedis. planta pro inferiore parte pedis ponitur. inuenit ergo ceres imaginem plantæ uirgineæ humo impreſſam. qua illa inceſſerat. ET uidit humum. tellurem. PRESSAM. calcatam. NOTO pondere. filiæ pedibus matri notis. FORSITAN illa dies. qua cœpit eam quærere. FVISSET ſumma. ideſt ultima. ERRORIS. quia non magis erraſſet. SI ſues porci non. TVRBASSENT. Rictu & pedibus terram euertendo. SIGNA reperta. ipſa ueſtigia. quæ ſi mater eſſet ſecuta. duxiſſet eam ad demerſum foramen illud.

unde abducta ad erebum erat filia. IAMq́ꝫ præterit: curſu & iam tranſit. LEONTINOS: Qui fuere in Sicilia inter lilybeum & peloridem: mediterranei prope centoripinos. ET Flumina aniena: ita ſcriptum eſt in codicibus uetuſtiſſimis: ſed non comperimus anienem in ſicilia. Ego exiſtimo ſublatum in curia librariorum unū ſcilicet. & Aniſena dicere oportere. nam Plinio teſte Aniſes in Sicilia fluuius eſt: ſic enim inquit. Colonia Tauro minitumq; quæ ante anaſos: Flumen Aniſes mons ætna: & cæte & ſicut a Tyberi Tyberina fluenta dicimus: ita ab aniſe aniſine dicere poſſumus.

Præterit, & ripas herbifer Aci tuas
Præterit, & cyanen & fontes lænis anapi
Et te uorticibus non adeunde gela:
Liquerat ortygiam, megareaq; pātagiamq;
Quaſq; ſimetheas accipit æquor aquas:
Antraq; cyclopum, poſitis exuſta caminis:
Quiq; locus curuæ nomina falcis habet:

¶HERbifer aci: Hic fluuius ut autor eſt Vibius ſequeſter ex Aetna monte in mare decurrit: quem, teſte Solino nullus frigore anteuertit: quamuis ex eo monte defluat qui uomit incendia. Syllius: Quiq; per ætneos acis petit æquora fines. In hunc fluuium uerſus dicitur acis Fauni & Simetidis nymphæ filius qui a Poliphemo creditur interfectus: quem ferunt e ripis huius fluminis in Vlyſſem ſaxa torſiſſe. Præterit & cyanen: Hinc fons ē cuius aquæ miſcentur Anapi non longe a Siracuſis: ut Quiq; ſuis Cyanen miſcet Anapis aquis. LAENIS anapi remouetur s littera ut euitet Homeoptoton. Sic Virgilius: Reliquias danaum atque immitis achilli. Sunt tamen qui & Anapum dicunt fluuium læniter decurrētem VORticibus non adeunde gela: Hic fluuius eſt Siciliæ ad Gelam oppidum quod teſtibus. Virgilio & Claudiano a fluuio nomen accæpit. ut Immaniſq; gela fluuii de nomine dicta: Et nomēq; gelas qui pbuit urbi. Id oppidum gelon tyrannus Hieroni fratri tradidit cum ipſe Syracuſis potitus eſſet ut ſcribit Herodotus: circa quod ſaltanti ſplendoris eſt autore Plinio ut imaginem recipiat. LIQuerat ortygiam: Non accipimus Ortygiam Apollinis hoc eſt delon quæ eſt in mari Aegæo: quid enim illi eſt cum Sicilia? ſed Ortigiam: quæ ut inquit Strabo Siciliæ ponti coniungitur habetq; fontem Arethuſam in Pelagus fluuium emittentem quem Alpheum eſſe fabulantur. Virgilius in tertio æne. Sicanio prætenta ſinu iacet inſula contra plemyrium undoſum nomē dixere priores Ortigiam. Eſt autem ad Siracuſas. MEGAReaq; Conceditur bonis adiicere aliquid nominibus item ea mutare uel mutilare autore Seruio: cum & ſtudeant uarietati & carminis lege id interdum facere compellantur. Vnde illud eſt: Vrbemq; fidenam: cum fidenas dicamus. Quare autor hoc loco Magarea uocat urbem quæ Megara nominatur: eſtq; urbium Siciliæ uetuſtiſſima autore plutarcho condita a Dorienſibus ut inqt Strabo. Ea olim Hybla dicebatur: cuius nomen cum oppidum euanuerit idem Geohraphus propter Hiblei ſnominis præſtantia remanere teſtatur. Fuit autem Megara non longe a ſiracuſis teſte Seruio: atque ut docet Strabo inter Catanam & ſiracuſas. Habent & græci megara oppidum quod iſthmo adiacet teſte Laertio: cuius incolæ cum aliis quibuſdam Corienſibus megaram in ſicilia condiderunt. PANTAgiam: Fluuium apud megaram: cuius meminit Virgili. in. tertio æne. ut. Viuo præter uehor hoſtia ſaxo pantagiæ: megaroſque ſinus. Dictus eſt autem Pantagias ut placet Seruio quaſi undiq; ſonans quia ut plenus flueret implebat ſonitu pene totā ſiciliam: ſed poſtea cum Cereri quærenti filiam obſtreperet tacere iuſſus eſt numinis uoluntate. Eum ſaxa rotare etiam Claudianus tradit. ut ſaxa rotatem pantagiam. Hunc quidam Pantagiam dicunt. QVAq; ſimetheas ſimethus fluuius agrum cataneum influit ut ſcribit ſtrabo: apud quem dei fuerunt ut ait Seruius necnon & Macrobius lib. v. ſaturnaliorum quos quidam paliſcos uocant. Eſt autem catana inter pelorum ac Pachinum: ut Meſſana tauromin ium megara & ſiracuſæ. A ſimetho & ſimetheus & ſimethius deducuntur: ut eductum martis luco ſimethia circum flumina. Quo in nomine mirari non debemus muttatam primæ ſyllabæ quantitatem cū a proprio nomine deriuetur. ANTraq; ciclopum poſitis exuſta caminis Aetnam dicit quæ uulcano & eius fabris ciclopibus datur quorum ſupra meminimus. Eſt autem Gaminus fornax. QVIq; locus curuæ nomina falcis habet Falcē græci drepanon dicunt a qua nomen inditum putant Drepano ſiciliæ oppido quod diſtat a lilibeo (ut inquit Polibius) milia paſſuum non amplius. xv. quia ferūt Saturnum poſt amputata uirilia patri Cælio in eam partē ſiciliæ falcem proieciſſe. Alii Drepanum ſic dictum uolunt a littoris curuitate. Eſt & Corinthi Drepanum teſte Lactantio grāmatico: ut qui drepani ſcopulos & oliuiferæ ſicyonis culta ferunt.

ANT FAN.
Acis fl.
Ciane
Anapis.
Cela
Ortigia
Megara
Hybla
Pantagias
Simethus
Aetna
Drepanū

¶ET PRAETErit Aci herbifer ripas tuam: hoc eſt tranſito aci gramineas ripas. quas interfluis: aliqui legebant herbifer ance cum aci debeat eſſe nam acis fluuius ut Theocritus oſtendit. ex ætna monte fluit ex cuius ripis poliphemum in Vlixem egiſſe ſaxa dicunt. Et in hunc fluuium conuerſum in meta poeta aſſerit Acim filiū fauni & ſimethidos nimphæ. Tunc cum illum ob galatheam eum aſpernantem poliphemus occidit. ET Præterit Cyanen. Cyane fons eſt in agro Syracuſano. Verum poeta in meta. nympham fuiſſe oſtendit: quæ cum nō poſſet rapinæ plutonis obſiſtere. flens in fontem ſui nominis conuerſa eſt. qui anapo fluuio commixto non longe a Syracuſis iuxta ortygiam in mare labitur. ET PRAETERIT fontes lenis anapi leni: fluxo labentis Anapus cyane commiſcetur. ET PRAETERIT tegula non adeunde: quaſi qui facile adiri: hoc eſt pertranſiri non potes. VORTICIBVS: propter aquas uorticoſas: nam gelas fluuius magnus prope camerinam cuius & Plinius meminit. LIQVERAT IAM ipſa ceres errando. ORTYGIAM: Ortygia inſula in egæo. quam & delon dicimus. Et eodem nomine appellatur inſula ante ſiracuſas: de qua hic intelligit: nunc tamen adiuncta continenti uidetur. ET LIQVERAT MAGAREA: hoc eſt magaram ipſam in Sicilias

PAV. MAR.

cuius Strabo meminit. Vbi cunctorum inquit amnium eruptiones occurrere: qui i hoſtia portuoſa ex æthna di
labantur. ET pātagiam: qui fluuius eſt peope megaram. ET qua æquor accipit aquas ſimetheas: quaſi liquerat
eam oram qua ſymethus fluuius in mare exit. EST Enim non longe ab urbe Catanenſi. iuxta quem italia: ſi
ne ut alii uolunt ætna nympha ioui paliſcos peperit. ANTRA q; cyclopum: antra ætnea cyclopibus ut home
rus: & alii quoq; poetæ dicunt habitata. Cyclopes dicti a circulari oculo quem unicum in fronte habent. EXV
ſta poſitus raminis: extructis foraminibus: propter cyclopes: qui miniſtri uulcani dicuntur quoru3 ſuperius me
minimus. Q i q; locus habet nomina curuæ falcis: liquiuerat locum. Q ui a curua falce denominatum eſt dreba
num promontorium cuius meminit Ply. eſt etiam & oppidum in ſicilia ad occidentem. Q uod ita dictum: ſunt
ANT. qui uelint a falce ſaturni: quæ ibi eeciderit Δρεπανον hæce falx latine.

Hieraq; & didymē agrigētaq; taurominūq;
Sacrorumq; melam paſcua læta boum:
Hic camerinā adit tapſumq; & oloria tēpe
Q uaq; iacet zephyro ſemp aptus eryx:
Iamq; peloraden lilybeaq; iamq; pachynon
Luſtraui terræ cornua prima ſuæ:
Q uacūq; igredit miſeris loca cūcta q̄relis.

FAN. ¶HIMERA: more ſuo mutat & derlinationem & ge
Himera nus. Eſt autem Himera oppidum inter Pelorum ac lily
bæum quod zanclei cōdiderunt ut autor eſt Strabo: qui
ait himeram non amplius habitari: ſimiliter & gelā Cal
lipolim & ſelenuntēatq; alias urbes Siciliæ quas idem
autor deletas eſſe teſtatur. Himera quoq; nomē eſt flu
Didimē uii eius inſulæ non incelebris. DIDYmen: Ex inſulis li
Agrigen pareorum quas & Eolias dicimus Siciliæ adiacētes una
tum eſt quam a forma Dirymen ideſt hemellam uocant.
Agragas AGRIgentaq; tauromimumq;: Agragas oppidu3 eſt
Tauromi inter Pachynum & Lilybæum quod Agrigentum no
nium ſtri dixerunt autore Plinio. Eſt & Agragas montis no
Mela men: ut Arduus inde agragas oſtentat maxia lōge mæ
nia magnanimum quondam generator equorum. Tau
rominium uero quod poeta mutilato uocabulo Tau
rominum uocat eſt ad latus Siciliæ quod euripum facit. dicebaturq; olim Naxos ut ait Plinius. Laudantur maio
rem in modum Mulli ad Taurominium capti. Vnde illud eſt: Mullus erit domino quem miſit corſica uel quem
Taurominitanæ rupes. MELam: Huius nominis fluuium non ſolum habet Sicilia ſed & aliæ regiones quæ ab
aquarum nigredine nomen fluuius indiderunt. Celebratur autem in primis melas Boetiæ qui epotus teſte Pli
nio oues nigras reddit. HINC camerinam adit: ora ſiciliæ quæ a pachino in lilibeum extenditur tota pene reli
cta eſt ut ait Strabo. Priſciarum tamen habitationum ueſtigia ſeruans e quibus Camerina fuit Syracuſanorum
Cameri colonia. Eſt & Camerina paludis nomen ut fatis nunq̄ conceſſa moueri apparet Camerina procul. TAPſum
na q;. Inſulam diſtantem a ſicilia ad decem ſtadia ut quidam dicunt. ea eſſe apud Syracuſas quam Virgi. iacere dicit.
Tapſus ut Tapſumq; iacentem. Eſt enim pene fluctibus par autore Seruio. OLORia tempe. Cygneia ut inde lacus hi
Tempe ries uidet & cygneia tempe. & ſic dictum eſt ut illud ſupra: A nienaq; flumina curſu præterit. Et uel tapſum dicit
oloria iacentem ac uadoſam & aptam uitæ cygnorum uatis gaudentium. Vnde illud ex Ad uada Meandri concinit al
bus olor. Sūt enim Cygni ut diximus aues terra & aqua uictum querentes. Aut quemnis locum locum amænū
apud Syracuſas & Cygnis gratum: quāuis tempe proprie ſint amæniſſima loca Theſſaliæ ad peneum canoru3
concentu auium ut inquit Plinius. Idem tradit ad Heloren oppidum apud Syracuſas ſtagnia eſſe quæ autor hic
Erix ſignificare potuit. Q VAq; iacet zephyro ſemper apertus eryx: Hic mons Siciliæ dictus eſt ab Eryce Vene
ris & Butæ filio qui ab Hercule cæſus dicitur. Imminet autem Eryx mari ea parte quæ ad italiam ſpectat ut ſcri
bit Polybius inter Drepanum & Panorum exceditq; magnitudine reliquos montes Siciliæ præter unum æne
am. In eius uertice planicies eſt ubi fuit Ericinæ Veneris templum omnium Siciliæ templorum ornatiſſimum
opulentiſſimumq;. Eodem in monte Anchiſes ſepultus dicitur: licet ſm Catonem ad italiam uenerit. Dionyſi
us autor eſt æneā tēplū patri cōſtituiſſe ubi hæc fuit iſcriptio: Diui terreſtris qui fluuii Numici undas guberuat.
TERre cornua prima ſuæ. Tria ſiciliæ promōtoria uocat cornua eius inſulæ poelor; Lilibeū Pachinum.
PAV. ¶HIMERAM aliq legūt himeraq; & dydimē meli' himerā & dydimē oppidū ē himera a zāleis cōditū in ip
MAR. ſa trinacria. meminit Stra. & Pli. himera cū fl. inqt. Didime uero una ē ex æolicis iſulis in freto ſiculo. AGRigē
taq; agrigētū oppidū apionib' cōditū i ſicilia Ply. uero inqt oppidū agragas qd' & nri agrimētinū dixere. TAu
rominium oppidum: & Plinius inquit Colonia tauromiuiū quæ ante anaſos ut diximus. ET Liquerat melā
fl. qui ita dictus a colore nigræ aquæ. Pluribus in locis ſunt flumina eodem nomine nuncupata: ut in Migdonia
Calicia Thracia Boetia: Sicilia de quo hic agitur & aliis quoq; in locis. LAEta paſcua quæ ſunt pinguia: & ferti
lia. BOVM ſacrorum: ſacrificio deſtinatorum: nam ut ex campis: quos irrigat Clitūnus amnis umbriæ abdu
cebantur boues immolandi: uti ex phaliſcis: ita ex paſcuis ſiculis quæ ab eo flu irrigantur. HINC adit. uadit ipſa
ceres. CAMerinā oppidum prope gelam flu. ET tapſonq; quæ paruæ parua eſt inſula iuxta Siracuſas: par pene
flucti inde Virg. Tapſumq; iacentem dixit. ET oloria hoc eſt cignea. TEMpe quæ in Sicilia ſunt inſtar theſ
ſalicorum: planities quidem eſt quam irrigat Elerus flu. rūq; in ipſius hoſtiis multi ſoleant eſſe cygni. oloria di
xit alii legunt tapſon cygnea quæ tempore & idem eſt. ET Q ua iacet Erix: quia inde etia3 pertranſiuit. SEM
per apertus zephiro qui mons erix oppoſitus eſt zephiro uento ex occidente flanti: ubi erat templum ueneris
ery. quod in magna fuit religione romanis. Sed de hoc alias. IAM luſtrarat: circuierat. PELoridem arcem pe
lori. ET lilibea: lilibeum: ſeu lilibei montis uiga. IAMq; luſtrarat pachinum: promontorium. PRIma cornua
prima promōtoria hæc. n. illa ſunt promontoria in tribus Siciliæ angulis pelorus ad ſeptentrionem pachinnus
ad ortū. lilibeus ad auſtrū. TERræ ſuæ ſuæ inſulæ. Q VAcūq; ingreditur. incedit ipſa ceres

¶CVM gẽnit ales itym: Prognen dicit ut quem deteſtato quondam iugulauerat enſe nũc gemit ereptum garrula mater itym. Hic itys in phaſianum conuerſus dicitur ut Seruio placet: pgne in hirundinem q̃uis probus in cõmentariis bucolico⁊ ſcripſerit Philomelam in hirundinem: prognen in luſciniam fuiſſe cõuerſam. VINAq; paſtorem uidiſſet: Deeſt ſi. ET eſt ordo: Vna uox erat ecqua puella hac greſſus tulit: ſi paſtorem uidiſſet. ANT FAN.

AETNA: huic monti Typhoei caput ſubiectum eſſe fabulanẽ: ut Dextra ſed auſonio manus eſt ſubiecta peloro læua pachyne tibi lilybeo crura præmunẽ degrauat ætna caput ſub qua reſupinus harenas eiectat flãmãq; fero uomit ore typhæus. Typhoeus.

Implet, ut amiſſum cum gemit ales itym:
Per q; uices modo pſephone mõ filia mater.
Clamat, & alternis nomen utrunq; ciet
Sed neq; pſephone cererẽ neq; filia matrem
Audit, & alternis nomen utrunq; perit:
Vinaq; paſtorem uidiſſet an arua colentem.
Vox erat, hac greſſus æqua puella tulit:
Iam color unus ineſt reb9, tenebriſq; tegũẽ.
Omnia, iam uigiles conticuere canes:
Alta iacet uaſti ſuper ora typhoeos æthna:
Cuius anhelatis ignibus ardet humus:
Illic accendit geminas pro lampade pinus.
Hinc cereris ſacris nunc quoq; teda datur:
Eſt ſpecus exeſi ſtructura pumicis aſper
Non homini regio non adeunda feræ:
Quo ſimul hac uẽit, frẽatos currib9 angues
Iunxit, & æquoreas ſicca pererrat aquas:
Effugit ad ſyrtes, & te zanclea charybdis:
Et uos niſcei, naufraga monſtra, canes:

Ouidius alibi: Arua phaon celebrat diuerſa typhoidis ætnæ. Typhoeum nonnulli extra Siciliam excruciari dicunt. Pindarus uero in Siciliam qui eum Centimanum uocat. Sane ætnam quidam dicunt nominatum ab ætna Briarri. Alii aliter fabulantur. CAEreris ſacris nunc quoq; tæda daẽ: Diximus ſupra ſacerdotes Cæreris Daduchos appellatos a tæde geſtatione. Item legimus: Et ſi thura aberunt unctas accendite tædas. EST ſpecus &c. Locum deſcribit altum & præcipitem & aſcenſu difficilem quem Ceres conſcẽdit frenatura dracones. FRenatos curribus angues: Per angues Cereris Sulcorum obliquitatem accipimus. Sicca: Facto ac preſſo mari a curru non a Cerere. SYRtes: Scyllam & charybdim ſyrtes uocat quod non minora pericula illic ſubeãtur q̃ ad ſyrtes Aphrice. ZANclea charybdis: Proxima zanclæ hoc eſt meſanæ quæ olim ob loci curuitatem zancle uocabaẽ quoniam curua zanclia dicebantur ut autor eſt Strabo. Ante hanc urbem charybdis eſt immenſum uidelicet profundũ quo inundationes freti nauigia per magnas circũductiones ac uortices præcipitata detrahunt: quæ ſecundum Saluſtium circa taurominitanum littus egerũtur ut Seruius refert Fuit autem Charybdis (ut quidam fabulantur) fœmina uoraciſſima quæ cum rapuiſſet boues Herculis a ioue fulminata atq; in mare præcipitata dicitur ubi naturam priſtinam ſeruans ſorbet uniuerſa. NISEI canes: Nota eſt Scyllæ fabula cuius canes niſeos dicit cum ipſa fuerit Phorci non niſi filia ſic Virgi: in Buc. Quid loquar aut ſcyllam niſi. Eſt autem Scylla in italia ſecundum Seruium cum Charibdis detur Siciliæ: ut Dextrum ſcylla latus læuum implacata charybdis obſidet. VTriuſq; Plinius meminit his uerbis: In eo freto eſt ſcopulus Scylla item Charybdis mare uorticoſum ambo clara ſæuitia. NAVfragia monſtra: Admiſcet fabulæ ueritatem. Scopulorum enim cauernæ recipientes mare ac refũdentes naufragium minitantur.

Charibdis zãclea
Charibdis oli fœmina Salle fabulã cõfũdit ẽt i ulĩo de remedio amoris.
Scylla.

¶IMPLET loca cuncta miſeris quærellis per oĩa loca: p quæ illa ibat: miſerabiliter quærebaẽ. VT cum ales gemit itym amiſſum: ut thereus in upupam cõuerſus gemit filium itym noĩe: iã in auẽ quoq; cõuerſum. nota ẽ fabula quæ & in met. referẽ & in. ii. lib attigimus. ET p uices: uiciſſim. Mater ceres. Modo clamat p ſephone: modo filia: mõ ſuo nomine uocabat: mõ filiæ appellatione. ET alternis uicibus. ſ. CIET uocat. VTriq; nomen: & pſephones: & filiæ. SED neq; pſephone: ipſa clamata. Audit cererem: clamantem. NEq; filia matrẽ: q̃a neutra appellatione uocata rñdet. ET utrũq; nomen: & pſephones & filiæ. Petit alternis: p ipſas uices repetitum: q̃a ab illa iã ad inferos abducta: nõ audiebaẽ. Vidiſſet paſtorem colentem uina ſi inſpexiſſet illa paſtorẽ uino indulgentẽ. AN uidiſſet colentẽ arua: ruſticum arautẽ: & pſcindentem agrum. VOX erat ita ceres loquebaẽ: & paſtores & agricolas interrogans. Aequa puella tulit hac greſſus. En aliqua puella tranſiuit per hanc uiã. PAV. MAR.

IAM color unus adeſt rebus. iam erat nox & unus eſſe rebus omnibus color uidebatur: q̃a nihil niſi tenebræ diſcernebanẽ. ET omnia teguntur tenebris: obſcuritate & nocturna caligine. IAM uigiles canes conticuere: quia quieti: & ipſi ſe dedere. ALTA ætna: & altus quidem mons eſt ætna unde erumpit ille ignis: illuc acceſſit Ceres. & faces accendit: alligariſq; ad currum draconibus: eum aſcendit: & ad remotiora loca progreſſa eſt.

AETNA alta iacet ſuper ora uaſti typhoeos impoſita eſt typheeo tota Sicilia & ætna eius caput degrauatur ut diximus in. i. lib. Sed æncelado impoſitam ætnam alii dicunt. Cuius typhoeos ignibus anhelitis: anhelitu iactatis. ARdet humus: ætnea. ſ. ex eius pectore emanat per hyatum ætneæ ignis. ILLIC: in igne ætneo. ACcendit: ceres geminas pinus pro lãpade: pro ſplendore & luce nocturna duas pinus ſuccendit. Hinc ex hoc. NVnc quoq; datur tæda ſacris cereris inde mos habuit originem: ut ſacerdotes cereris ipſi deæ ſacrificantes: tædam accenſam ferant appellatiq; ex eo λαλοῦχοι de quo diximus in. iii. lib. EST ſpecus exeſi: facit topographiã quo in loco illa frenaſſet dracones. EST ſpecus aſper ſtructura pumicis exeſi: propter natiuam ipſius ſtructurã in exeſo & abroſo uetuſtate punice erat ipſe ſpecus aſper. REgio quidem. NON adeunda homini non feræ hoc eſt in quã regionem. i. in quo ſpecu nec hoies aſcẽdere. nec feræ poterant. ob difficilem aſſenſum & excelſitatem loci & uideẽ illum locum ſignificare. quem Diod. iquit undiq; præcipitiis abſciſſum eſſe. QVO ſimul hoc uenit: in quod ſpecu poſtq̃ ceres uenit. IVNxit angues frenatas curribus. dracones iam frena tenentes ſimul

ligatos ad currũ iũxit. ET ſicca mollis undis madida. PErerrat aquas æquoreas:errat p maria eo curru uecta: Sicula enim loca ſuis pedibus peragrauit:Longius aũt itura currum aſcendit:què angues agunt. ET fugit celeriter uenit. AD ſyrtes:non tñ. Acceſſit in aphricam:ſed ſimilitudine quadã ſyrtium lybicaꝶ: pp nauigantium diſcrimina loca circa ſcyllã & carybdim ſyrtes appellat. ET te zanclea caribdis:meſſanã in ſicilia:ut Strabo inquit:condidere meſſenii:q pelloponneſum habitabant:a qbus & nomen permutauit. NAMq; prius zancle uocabaẽ:cum curua eſſent loca:nam curua zanclia uocãt:ante urbẽ paululum in tractu carybdis oſtendiẽ. VEnit ergo ad te ceres o carybdis:& plinius ingt in eo freto eſt ſcopulus ſcilla. ITem carybdis mare uorticoſum ambo clara:ſeuitia & cætera. ET uenit ẽt. Ad uos canes nylei hoc eſt canes ſcyllei. Aequi uocatio nois fecit errorẽ nam & ſcilla dicta eſt niſi megarẽſis filia Etiam & filia phorci:q̃ demutata eſt ueneficio Circes in monſtrũ illud: qd a Virgilio ita deſcribiẽ in tertio æneidos. PRIma hoïs facies:& pulchro pectore uirgo pube tenus: poſtrema imani corpore piſtix Delphinũ caudas utero cõmiſſa lupoꝝ. Sed hoc ideo fictum:qd ſaxum ingens ſit humanam habens effigiẽ in parte ſupiori:in inferiori uero habet reſectos ſcopulos ſub radicibus cauernoſos: iter quos dum æſtuoſum mare intrat:ab eiſdem refractum tumultuando repreſentat latratum canum & ululantes lupos. Monſtra naufraga:quaſi ubi ſæpe naufragium faciunt:qui inde nauigant.

Adriacũq; patens late bimareq; corinthum
Sic uenit ad portus Actica terra tuos:
Hic primũ ſedit gelido mœſtiſſima ſaxo
Illud cecropidæ nunc quoq; triſte uocant:
Sub ioue durauit multis immota diebus:
Et lunæ patiens, & pluuialis aquæ:
Sors ſua cuiq; loco eſt, q nũc cerealis eleuſis
Dicitur, hic celei rura fuere ſenis:
Ille domũ glãdes, excuſſaq; mora rubetis.
Portat, & arſuris arida ligna focis:
Filia parua duas redigebat monte capellas
Et tener in cunis filius æger erat:
Mater ait uirgo, mota eſt dea nomine matris:
Quid facis in ſolis incomitata locis:
Perſtitit & ſenior q̃uis onus urget & orat
Vt ſubeat tecta quãtulacũq; caſæ:

ANT. FAN. ¶ADRIACVMq; patens late:Hoc eſt mare qd ſuperum appellamus nomen accæpit ab Adria oppido clariſſimo. EST aũt pars maris ionii licet qdã ſcriptores

Corithus. aliter ſentiant. COrinthũ:Oppidũ in iſthmo inter mare ionium & ægeum. Gelido ſaxo:qd deinde Athenienſes proprio noie Triſte appellarũt. SVB ioue durauit Sub dio. Durauit aũt abſolutum ẽ:ut Durate & uoſmet

Eleuſin rebus ſeruate ſcdis. CErealis eleuſis:Dicimus & eleuſin quo nominatiuo utiẽ Plinius & ẽ urbs Acticæ regionis ubi ſtrabo Eleuſinæ Cereſis tẽplum fuiſſe teſtaẽ &

Celeus. Seruius regnaſſe Celeum ingt cui Ceres filiam querẽs

Triptolemus. & liberaliſſime ab eo ſuſcepta oſtẽdit omne genus agriculturæ filiũq; eius Triptolemum recens natũ p noctẽ igne fouit:p diem diuino nocte nutriuit:eũq; allatis ſerpentibus ſuppoſitum p orbem miſit ad uſum frumenti hoĩbus indicandum:quem Lactãtius grãmaticus ſcribit primũ inſtituiſſe Cereris ſacra quæ Græce ut diximus Theſmophoria appellantur. Eundem tradunt bouis & aratri inuentorem fuiſſe ut Plinius autor eſt. Ferũt aũt iamben Celei famulam au'am eſſe Cererem male tractare cũ eam ſollicitam aſpexiſſet:a qua deductum nomen iambi pedis putaẽ ut Diomedes Grãmaticus ſcri

Iãbe. unde pes iãbus bit:qui uxorem Celei Meganitã uocat quæ ab Ouidio dicĩẽ Menalinã. EXcuſſaq; mora rubetis: Quoniam

Magarina ſeu menalina. & aliunde quoq; habenẽ mora. MAter ait uirgo. Reuerentiæ nomen eſt mater hoc loco & uocatiuus caius. Mota eſt dea:recordata ẽ filiæ q̃ amiſerat. QVãuis onus urget:q̃ dixerat portat & arſuris arida ligna focis.

PAV. MAR. ¶ADRIACVMq; patens late:uenit in ſinum adriacum late patentem:de quo paulo poſt dicemus:cũ de ægeo & ionio agemus &c. COrinthum bimarem:q̃ urbs quondã caput:& lumen totius greciæ in edito monte ſedet inter ægeum:& ionium ideo bimaris diciẽ:nam in ipſo iſthmo achaico. SIC uenit ceres. O actica:quæ ægeo ablueris. IN portus tuos:nã exeuntibus peloponneſum periſthmum:ſtatim occurrit acthaca. VEnit enim ceres ad eam acticæ regionem ubi poſtea eleuſin ciuitas condita eſt. HIC in ipſa regione. PRImum ſedit mœſtiſſima ſaxo gelido:de cendens tum primum e curru ſedit in eo ſaxo afflicta mater iam dulci orbata filia. CEcropidæ:athenienſes a cecrope rege qui uagam ac diſperſam multitudinem in decem urbes habitãdas digeſſit. QVArum nomina:Cecropia:Tetrapolis:E patria:Decelea:Eleuſis:Aphiadna:Toricus:Brauron: Cytherus: Sphetthus. NVnc quoq; uocant illud triſte:ob ea Cereris mœſtitia etiãnum illud ſaxũ ab athenienſibus triſte nuncupaẽ. SVB ioue:ſub dio. ut eſt apud Hor. Manet ſub ioue frigido Venator tenere coniugis imemor. IMMOta:q̃ nunq̃ ſe ex eo ſaxo dimouerit. Multis diebus durauit:patienter pſeuerauit ſub dio. ET patens lunæ:quaſi frigoris nocturni ſub ſerena luna & aquæ pluuialis:quæ eam ſupne rorobat. SORS ſua cuiq; loco eſt:quaſi quiſq; locus ad aliq̃ fortunam deſtinatus:ſeruatuſq; eſt. Nam in campis acticis ubi exiguum Rus erat Celei ſenis:futura erat aliq̃ñ Eleuſis ciuitas:clara ceteris religione. Ea.n.in actica eſt:ubi ut Strabo ingt:eleuſinæ cereris templũ extat & phanum myſticum. qd Ichinus apparuit:turbæ theatralis capaciſſimum Dicitur enim Eleuſis & eleuſin. & inde eleuſina ſacra. Celeus autem ipſe ſenex cum in ſaxo ſedentem cererem reppeiiſſet:quæ anum ſimulabat orauit:ut domum eius iniret:obteſtatuſq; p ſalutem filiæ:flexit deam ingrediens languentem illius filium liberatii:datura q; erat illi immortalitatem:niſi parentum ſimplicitas obſtitiſſet:hic fuit ille Triptolemus:cui ſeminãdi uſum monſtrauit: de quo paulo poſt dicemus. QVI locus nunc dicitur Eleuſis cerealis: quaſi urbs cereris. HAEC fuere rura celei ſenis:hæc rura coluit celeus:& menalina. ILLE:celeus. PORTAT glãdes domum: quibus familiam paſceret. ET mora excuſſa rubetis. mora agreſtia e rubis excerpta: aut decuſſa. ET ligna

aridã ſocis aduſtis: quæ cremari deberent ab ignibus. FIlia parua redigebat monte duas capellas: erat huic Celeo parua filia: ea iam ueſperi capellas domum e paſcuis reducebat. ET filius tener: tenellus adhuc puer. ERat æger in cunis: laborabat infans aduerſa ualitudine. VIRgo: puella celei filia. Ait mater: uocauit illa cererem, nomine matris. MOta eſt dea nomine matris: commota eſt ceres: cum audiret ſe matrem uocari recordatione filiæ: quã quærebat & illa poſtea proſequuta eſt. Quid facis incomitata in ſolis locis: qd tu ſola in hac ſolitudine & iſto ſaxo ſedẽs facis. PERſtitit & ſenior celeus. QVamuis onus lignorum. ſ. q, referebat. VRget: premit & aggrauat illum: perſtitit tñ. ET orat deam. VT ſubeat: ingrediatur. TEcta ſuæ caſæ quãtulacũq. exiguũ eius tugurium.

Illa negat: ſimul arat anum: miraq; capillos
Preſſerat: inſtanti talia uerba refert:
Soſpes eas ſemperq; parẽs mihi filia rapta eſt
Heu melior quãto ſors tua ſorte mea eſt
Dixit: & ut lachrymæ (neq;.n. lachrymant deorum)
Decidit i tepidos lucida gutta ſinus:
Flent pariter, molleſq; animi uirgoq; ſenexq;
E quibus hæc iuſti uerba fuere ſenis:
Sic tibi, quã raptam quæris, ſit filia ſoſpes
Surge, nec exiguæ deſpice tecta caſæ:
Cui dea ſic inquit, ſciſti qua cogere poſſes:
Seq; leuat ſaxo, ſubſequiturq; ſenem:
Dux comiti narrat, q; ſit ſibi filius æger
Nec capiat ſomnos inuigiletq; malis:
Illa ſoporiferum paruos initura penates:
Colligit agreſti lene papauer humo:
Dum legit oblito fertur guſtaſſe palato:
Longãq; imprudens exoluiſſe famem:
Quæ quia principio poſuit ieiunia noctis:
Tempus habent cœne ſidera uiſa ſibi:
Limen ut intrauit luctu uidet omnia plena
Iam ſpes in puero nulla ſalutis erat:
Matre ſalutata, mater menalina uocatur:
Iungere dignata eſt os puerile ſuo:
Pallor abit, ſubitaſq; uident in corpore uires:
Tantus cæleſti uenit ab ore uigor:
Tota domus læta eſt, hæc ẽ materq; paterq;
Nataq;: tres illi tota fuere domus:

¶SIMVL arat anum: Tegebat diuinitatem anus effigie. NEq;.n. lachrymare deorum eſt mortalium ſunt dolor & lachrymæ omneſq; animi perturbationes beatitudinem auertentes: non deorum imortalium. SCIſti qua cogere poſſes: Inueniſti orationem qua cogeret obſequi uoluntati tuæ: qa dixerat celeus: Sic tibi quã raptam quæris ſit filia ſoſpes. INVIgiletq; malis: Quieſcere nequeat acerbitate morbi. OBlito palato: qa decreuerat ceres ieiunio ſe affligere nihilq; guſtare niſi inuenta filia. EXOluiſſe famẽ: Diæreſis eſt ut inſantem caudis inuoluiſſe manum. TEmpus habent menſæ ſidera uiſa ſibi: ſenſus eſt Quia Ceres in principio noctis ieiunium ſoluit. ſidera uiſa tempus menſæ ſibi habent. Dicit autem Veſpernam quæ apud Plautum cænam ſignificat. Sed ſciẽdum (ut inqt Feſtus) cõſueuiſſe apud antiquos cænam dici: qd nunc eſt prandium & meridianum cibum uocari cænæ nomine: Veſp nam aũt dici quam nũc cænam appellamus. IVngere dignata eſt os puerile ſuo: ut uiſ ſpiritus immortalis a puero mortem auerteret.

ANT. FAN.

Veſpernã
Prandiũ.
Cœna.

¶ILLA: ceres. NEgat ſe uelle ſubire caſã. SImul arat. n. anum: non.n. uidebatur dea. ſed ſimilem ſe anui cuidam fecerat. ET preſſerat capillos mitra: ferebat i capite mitram more gẽtis phrygiæ: & meoniæ. REfert talia uerba: ita reſpondet. INſtanti Celeo qui inſtabat: ut iniret caſam. SOSpes eas: abeas incolumis. ET ſemper parens: quaſi ut ſemp tibi filia ſit ſoſpes ne ea orbari poſſis. MIhi eſt rapta filia: quaſi ſis ſemp tu pater: qm̃ ego ſemper mater eſſe non poſſum: qa amiſi filiam. HEV quanto eſt melior ſors tua ſorte mea: quaſi quanto es tu fœlicior: quá ego ſim. nam fortunatior homo: q̃ dea: tu tecum habes filiam: ego raptam quero: & mouet inde cõmiſerationem: nam non inuidioſe dictum: ſed cũ dolore prolata uerba: ob eius calamitatẽ. DIxit: ceres. ET lucida gutta ut lachrymæ decidit in tepidos ſinus: nõ fleuit ut lachrymas effunderet: nam un inqt. neq;. lachrymæ deorum: qa dii nequeunt effundere lachrimas ſed emicant ex oculis gutta in ipſos oculorum ſinus ad lachrymæ ſimilitudinem: ut eſt illud Vir. Triſtior & lachrymis oculos ſuffuſa nitẽtes. FLent pa. molleſq; animi: lenes & mites animi. ET uir. & ſe. & pr̃ & filia cõmiſerati calamitatem cereris: & ipſi ſimul fleuere. E quibus duobus.

PAV. MAR.

HAEC fuere uerba iuſti ſenis: ita Celeus loquutus eſt. SIC obte. eſt. FIlia quã raptam q̃ris ſit tibi ſoſpes: ita ſi columnis tibi eſſe debeat filia quæ cũ rapta ſit: a te nunc quærit. SVrge: ex iſto ſaxo. NEC deſpice tecta: non aſpreneris: & paruifacias tectum hoc. CAſe exi. parui huius noſtri tugurii. CVI: Celeo. DEA ſic inqt ſciſti q̃ compoſ. quaſi ſciſti uti ea oratione: qua facile me ad obſequendum ipelleres: cũ ſoſpitem mihi filiam optaueris ET leuat ſe ſaxo: ſurrexit. ET ſubſe. ſe. celeum. DVX: ipſe celeus ſenex. NArrat co. cereri. QVod ſit ſibi: æger filius: refert ſe hr̃e domi filiũ: & illum in cunis ægrotũ. NEC ca. ſom. nec dormire queat. ET inuigilet malis nimio lãgore inuigilet puer cũ qeſcere non poſſit. ILla: ceres. INItura par. pe. igreſſura exiguã illius caſã. Colligit papauer ſoporiferum: ſoporẽ inferens comedẽti diximus de papauere ſupius. HVmo agreſti: ex terra iculta: iõ legit papauer ut induceret languẽti puero ſõnum. FErtur guſtaſſe palato oblito: propoſiti ſ. ſui. id. n. debẽt cererẽ decreuiſſe nõ ante comeſſe: q̃ filiam cõperiſſe: tũc uero oblita propoſiti guſtauit papauer. Et fertur iprudens: iprudenter. EXoluiſſe: p ſoluiſſe: eſt enim hic diereſis neceſſitate carminis. a Longã famem: ſoluit.n. ieiunium: qa pluribus diebus nihil guſtauerat. QVæ: ceres. QVIA poſuit ieiunia: qa comedit. PR Incipio noctis: in ipſo crepuſculo. SIdera uiſa habent: ſibi tp̃s menſæ: & illud in ſacris eius ſeruatur: ut non ante ſidera uiſa: ſed in principio noctis epulemur: quoniam ea eo primum tpe ſoluit ieiunia. Limen ut intrauit: poſtquã ingreſſa eſt celei domum

Videt omnia plena luctu:uidet lugentem pueri:matrem eo qđ moriebaſ filius. IAM nulla ſpes ſalutis erat in puero:qa iam deſperandum erat de illo. Salutata matre:poſtq̄ languentis puer matrem ſalutauit. MAter uocaſ menalina:ita illa appellabaſ. EST dignitas cereris iungere os puerile ſuo:ori.ſ.& ſi dea erat & immortalis: mortalem tamen puerum non eſt obſculari dedignata:& libato oſculo ille ſenatus eſt. ABit pallor:ex ore puerili. ET uident ſubitas uires in corpore:parentes ſubito redditum robur: & ualitudinem puerili corpori uiderunt. TAntus:tam magnus. VIgor uenit ab ore cœleſti ab ore cereris:tantus.n.fuit diuinitatis uigor:ut ſtatim illum ſanaret. Tota domus leta eſt:omnes qui domi erāt ingenti ſunt affecti letitia. ET mater & pater & nata:celeus menalina & filia. TRes illi parentes & filia fuere tota domus:quia nulli erāt alii niſi hi tres.

Mox epulas ponūt liquefacta coagula lacte:
  Pomaq; & in cæris aurea mella ſuis:
Abſtinet alma ceres, ſomniq; papauera cās:
  Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer:
Noctis erat medium placidiq; ſilentia ſomni:
  Triptolemum gremio ſuſtulit illa ſuo:
Terq; manu pmulſit eum, tria carmina dixit:
  Carmina mortali non referenda ſono:
Inq; foco corpus pueri uiuente fauilla:
  Obruit, humanum purget ut ignis onus:
Excutitur ſomno, ſtulte pia mater, & amens
  Quid facis exclamat mēbraq; ab igne rapit:
Cui dea, dum non es dixit ſcelerata fuiſti:
  Irrita materno ſunt mea dona metu:
Iſte quidem mortalis erit, ſed primus arabit
  Et feret, & culta præmia tollet humo:
Dixit, & egrediēs nubē trahit inq; dracones
  Tranſit, & alifero tollitur axe ceres:

¶LIQVEFACTA coagula lacte:Lac denſatum coa-
ANT. FAN. gulo. CVM tepido lacte:Lac in febre ac dolore capitis medici docent non exhibendum. VIVente fauilla: Obruit puerum cinere ſed pruna admixta. STulte pia mater:Quæ dum ſtudet opem ferre filio:non eſt paſſa eum fieri immortalem. SED primus arabit:Atheni-
Athenien. ſiū inuēta enſes primi (ut iuſtinus refert) non ſolum olei. lanificii ac uini uſum docuerunt ſed arare quoq; ac frumenta ſerere glande ueſcētibus monſtrauerunt. Idem etiam ſcribit frumenti ſationem a Triptolemo repertam eſſe: & eius muneris honorem noctes initiorum ſacratas. Hūc licet nonnulli inuentorem aratri fuiſſe tradiderint:legimus tamen Oſirim id inueniſſe:ut Primus aratra manu ſolerti fecit oſiris. Quod nos mouere non debet cum non unus aratrum in toto orbe monſtrauerit ſed diuerſi in diuerſis locis.

¶MOX ponūt epulas:parāt mēſam & epulas ut ſimul
PAV. MAR. ueſcanſ. LIQuefacta coagula lacte:hæ fuerunt epulæ lac coagulatum. ET poma & mella aurea aurei coloris. IN ſuis cæris qa nondum fauis expreſſa. Ceres alma quæ omnes alit. Abſtinet ab æpulis.ſ.non.n.eē uo luit. ET o puer:Triptoleme quem modo ſanauerat. DAT tibi papa.bi.cum te. lacte:contuſa papauera:& lacti imixta dat illi haurienda. SOmni cauſas:cum ſōnū pducent ut illi ſōnum inducerent:ut diximus de hoc ſuperius. Nec pigeat tritum niueo cum lacte papauer ſumere &c. NOctis erat medium:quaſi defluxerat iá media pars noctis. PLAcidiq; ſilentia ſomni erat.n. ea hora:qua omnia ſilēt:& quieſcunt animalia. ILLA ceres. SVſtulit eleuauit. TRIptolemum puerum. SVO gremio:ſuo ſinu:erat.n.illi puero imortalitatem largitura. ET ter permulſit manu cum mulcēdo tractauit puerum. DIxit tria carmina:qbus eximeret ab illo mortalitatem. CArmina non referēda mortali ſono: quæ nec homini nota ſunt:nec pnunciari niſi a numine poſſunt. ET obruit:inuoluit. COR pus pueri foco:foci cinere. VIuēte fauilla:quaſi uiuentibus prunis:ea rōne calido cinere:& prunis obruebat:ut exureret quicquid erat humanitatis in puero & diuinum poſtea redderet. Vt ignis purget onus humanum:corpus qđ hominis erat. EXcutiſ ſōno ſtulte: expergiſcitur imprudenter illius mater. PIA & amens:pia quo ad curam filii : humanitatis ex officio:amens qa ſua imprudentia abſtulit diuinitatem a filio:quā erat illi ceres conceſſura. EXclamat qd facis: & hæc fuit amentia ipſius:qa exclamauit. ET rapit membra ab igne:puerum ab ipſis prunis. Sic deam ob opere inſtituto reuocauit. CVI menalinæ matri illius pueri. Dixit fuiſti ſcelerata dum non es:cum animo non ſis: actu ipſo fuiſti ſcelerata:qa eram illi diuinitatem exhibitura:tu interrupiſti:& ab incepto reuocaſti:ita ut exequi non poſſim qđ uolebam. MEA dona:quibus eram illum ornatura. SVnt irrita:iam uana reddita & ſine effectu. MEtu materno:propterea qđ tu extimaſti. ILLE quidem:puer. Erit moriturus:cum imortalem reddere uoluiſſem. SED primus arabit poſtq̄ imortalitatem dare non potui tua cā:habeat hoc aliud munus primus ſit, qui terram proſcindat Etenim ceres poſt inuentam Proſerpinam docuit hūc Triptolemum arare:ſerere & colligere:fruges maturas:& ſeruare. Vnde Diod. ſic inquit. Ceres frumenti:qđ forte inter alias herbas naſcebatur ignotum cæteris prima uſum adinuenit:docuitq; hoīes ueſcendi ſeruandi ac ſerendi modum. EST aūt frumētum ab ipſa ante genitam Proſerpinam repertum. Nam poſt eius a plutone raptum frumenta oīa incendiſſe ferunt. Tum in iouis odium:tum pp dolorem filiæ:ſed ea inuenta:& reconciliata eſſe ioui. & Triptolemo frumēti dediſſe ſemen:mandaſſeq; ut cum oībus id donum participans ſeminandi modum monſtraret &c. Ideo hoc in loco poeta ex uerbis cereris primum araturum oſtendit Triptolemum iccirco in georgi. Virg. Vnaq; puer monſtrator aratri dixit & Plyni. hunc primum aratrum refert inueniſſe. ET feret. primus ſementi terræ iacet. Et tollet præmia culta humo. & percipiet fructum ex terra quā coluerit. DIxit ceres. ET egrediens. exiēs Celei domo. TRahit nubem diuinam.ſ.quam dii ſecum trahunt ne ab hominibus uideanſ. ET trāſit in dracones in currum. quem dracones agunt. ET tolliſ ceres axe alifero:attollitur curru uolanti propter alatos dracones. Liquit receſſu ſuo.ſ.cum ex ea regione diſceret reliquit.

❡SVnion expoſitũ:Seneca in Hippolyto:Pars illa diu uacat imunis q̃ua curuati littora põti Sunion urget. ANT.
Hoc promontoriũ athenienſiũ eſt ubi regꝫ uenaliũ emporiũ fuit teſte Donato:ad qd ſi a Cerauniis mõtib⁹ FAN.
rectã lineam duxeris in orientẽ ꝓtenſam totã pelopõneſum ad auſtrũ relinquens.Diſtat Suniũ a Piræo ſecun Sunium
dum Plyniũ milibus paſſuũ.xlii. Piræaq; tuta receſſu:piræa legendũ eſt hoc loco ſubtracta e penultima uer-
ſus gratia a Piræeo portu Athenieſiũ qui græce dicit.Cæteꝝ multi in ſoluta oratione ẽt piræus Piræus
ſcribunt. IN dextrũ quæ iacet ora latus:Ordo lingt orã atticæ uidelicet q̃ iacet in dextrũ latus. AEgæũ:hoc portus

Sunion expoſitũ, pirhæaq; tuta receſſu
Linquit, & in dextrum quæ iacet ora latus:
Hic adit ægæũ quo cycladas inſpicit omnes
Ioniumq; capax icariumq; legit:
Perq; urbes Aſiæ longum petit Helleſpontũ
Diuerſumq; locis alta pererrat iter:
Nã mõ thurilegos arabas mõ deſpicit indcs
Hinc libis hinc meroe terraq; ſicca ſubeſt:
Nũc adit heſpios, rhenũ rhodanũq; padũq;:
Teq; futuræ parẽs tybri potentis aquæ:
Quo feror, imẽſum eſt erratas dicere terras
Præteritus cereri nullus in orbe locus:

mare unde nomẽ accepit ſupra dictũ eſt in eo cycla-
des ſunt. IOniũq; capax icariũq; legit:de icario mari Ionium
ẽt ſupra diximus.Ioniũ uero recte capax dicit̃ cũ nõ- mare
nulli imenſũ eſſe ſinũ ionium tradãt porrectũq; ab io-
nia ad Siciliã & Italiã:cuius partes eſſe Epiroticũ ma-
re Achaicũ & adriacũ uolunt. Vir.Inſulæ ionio i ma
gno Id ab ionia regione Aſiæ clariſſima nomen acce-
pit:q̃uis q̃dã uelint Io Inachi filiã huic mari nomẽ de
diſſe Alii uero aliter ſentiunt. MEroe ſiccaq; terra: Meroe
inſula meroe(ut inqt Strabo)clipei figurã habere dr̃
magnitudine ſua cæteras Nili inſulas ſuperãs.Eius.n.
longitudo eſt fere triũ milium ſtadioꝝ latitudo mille.
ambit̃ libyã uerſus magnis quibuſdã harenæ cumulis:
Arabiã uerſus continuis mõtiũ ꝑcipitiis.Eſt in ea me-
roe ciuitas quã Cãbyſes cõdidit appellauitq; Meroen
a m̃ris noie. RHEnũ rhodanũq; padũq;:hos fluuios
autor heſperios uocat non ab Heſperia q̃ mõ Italiam Rhenus
modo hiſpaniam ſignificat:ſed quod ſub heſpero ſint: Rhoda-
ideſt ad occidentem cum ſupra indiæ meminerit.Nã nus
rhenus galliam a germania diuidit. Rhodanus per galliam tranſalpinam:padus per ciſalpinam fluit. Padus
❡SVnion expoſitũ:Sunium atticæ ꝓmontoriũ porrectũ in mari:qua ad ſiniſtrã reflectitur iuris ex attica in PAV.
euboeã ubi eſt tẽplum panos:& ædes Veneris nũc a nauigantibus appellat̃ caput colũnaꝝ. ET pyræa tuta: MAR.
tutos portus.Pyreus.n.athenienſiũ portus ẽ. ET quæ ora iacet in dextrũ latus reliq atticã totam: quã q̃dem e
ſũmo p ægeum in cycladas:ut poeta ſcribit abeuntes ad dextrã relinquunt. Hinc:ex attica. ADit ægeũ:qd̃
q̃dem pelagus ita dictũ multi uolunt qd̃ in id ægeus rex athenaꝝ ſe ꝑcipitauerit Ply.aũt aſſerit a ſcopulo:qui ẽ
inter Tenũ & Chium capræ effigiẽ habẽte.Nã æga græce caprã dicunt.Euſtathius uero inqt.Aegeũ mare dr̃
ut q̃buſdã uidet̃ a capris euboicis:quo in loco ſic appellato:poeta neptũni equos regeſcere facit:alii ãt ab ægeo
Homerico:ut in Iliade ſcriptũ eſt &c. QVO:in mari. INſpicit ipſa Ceres. Oẽs cycladas:inſulas circa de-
lon de quibus paulo ſupius dixim⁹ in nauigatione magnæ matris. ET legit:tranſit.Non.n.nauigat ſed curru
ſupuolat. IOniũ capax:magnũ mare Ioniũ:qd̃ inter ægeũ & adriacum ſinũ eſt. Veꝝ Euſtathius de eo ſic inqt
Ionius ſinus poſt ſiculũ dilatat̃:ad Boreã rurſus incuruãs ad heſpeꝝ ſeceſſum ſerpit:Nec ſolũ Ionius ſinus no-
minat̃.Sed adria ipſe dicit̃:& adriaticũ mare.Diligẽtiores aũt ionium partẽ adriatici dicũt. Dicit̃ aũt:ut Ly-
cophroni uidet̃:& æſchilo ab Ius:quæ bos facta hinc enatauit.alii aũt a Ioane uiro italo:uel ab ionio uiro illy-
rico Quidã aiunt & a Gaza uſq; in ægyptiũ pelagus ioniũ dici:ſimiliter ab Ius:& illic Gazã ionã uocãt q̃dam:
ubi bos erat in ſtatua Ius quæ eſt lunæ:Io eni luna eſt ſecundũ argiuam liguã ꝑdicti aũt Iouis filius Adrias ex
hyſtoria tradit̃:a quo & ipſum pelagus adriacũ appellat̃ alii ſic dicũt:Eſt adria ciuitas illuſtris & apud ipſam ſi-
nus adria.& fluuius adria.Bona aũt paſcuis ibi terra:ita qd̃ bis in anno fructũ ferat:Hæc ex Euſtathio. Et legit
Icarium:de quo ẽt paulo ſupius dictũ. PERq; urbes aſiæ:per eas urbes:quæ erant in ora aſiatica:& ægeo etiã
abluebant̃. PEtit longũ helleſpontũ:de quo pluribus in locis diximus:& lõgus q̃dẽ ſinus eſt helleſpontus:cum
anguſtus ſit.Protendit̃ eni ab ægeo in propontida. Et alta:ſublimis ipſa ceres. Pererrat iter diuerſũ locis:q̃
ſi p diuerſa loca filiã quærens errabat. Nã modo deſpicit:e curru deorſũ aſpicit.Arabas thurilegos:thura col-
ligentes de q̃bus diximus in primo. MOdo deſpicit indos orientis populos:nã india ſub ipſo oriẽte ſole eſt,
Ita dicta ab Indo flumine maximo. HINC ſubeſt:cereri p æra deuectæ. LIBS:libyæ populus ſuperuolauit
n.libyã. HINC ſubeſt meroe.nã ſup meroem quoq; uolauit iſula q̃dem niſi ẽ:de qua Diodo. Cõplectit̃ in-
quit flu.inſulas plures.Sed ꝑcipuã meroẽ in qua eſt urbs inſignis inſulæ noie.quã Cãbyſes conditã:a m̃re de-
noiatam Ciuitates in ea ſunt plures.Sed cæteris nobilior meroe:de ea Luca.i pharſalia li.x. Gurgite rupto am
bit̃ nigris meroe foecũda colonis.Læta comis hebbeni:quæ q̃uis arbore multa Frondeat æſtatẽ nulla ſibi mi
tigat umbra linea tã tectũ mundi ferit illa leonẽ. ET terra ſicca:ſubeſt etiã æthiopia:& plaga torrida.Nã & in
Torridã eſt ipſa meroe. NVnc adit heſperios:reflectens in occidentẽ curſũ:occidẽtis quoq; populos:& mon
tes & flumina pluſtrauit. HEſperios:italos:& hiſpanos. RHEnũ fluuiũ & alpibus ꝓfluentẽ:gallos a germa-
nis diuidentẽ:& in gallicũ oceanum exeuntẽ. ET rhodanũ:fluuiũ galliæ:q Auineonẽ ꝑterfluit p ipſã Narbo-
nẽſem ꝓuinciã:in mare internũ exit.& a rhoda rhodanus dictus.Nã Ply.inqt.Atq; ubi rhoda rhodioꝝ fuit:
Ante dict⁹ multo galliaꝝ fertiliſſimus rhodanus amnis:ex alpibus ſe rapiẽs p Lemãnum lacũ: ſegnẽq; deferẽs
ararim Nec minus ſe ipſo torrẽtes. Sed Iſaram:& druentiã libica appellant̃ duo eius ora modica. EX his al
teꝝ hiſpaniẽſe:alteꝝ metapinũ. Tertiũ idemq; ampliſſimũ aſſaliaticũ &c.& padũ qui p Ciſalpinã galliam la
bens q̃nq; hoſtiis in adriacũ exit. ET adit te tybri future parens potentis aquæ:tũc ſine honore erãt tybris:

ſed futurus erat regnator aquarum:quẽadmodum appellat Virg.inqt ergo. Venit ad te o tybri:qui eris parens aquæ dominãtis ꝓpter futurã imperii romani magnitudinẽ. Q VO feror:hæc oĩa cõmemorando. IMmenſũ:eſt q̃ſi magnũ plus q̃ fieri poſſit eſt. DIcere:terras erratas:p quas Ceres errauerit. NVLlus locus in orbe eſt ꝑteritus omiſſus.Cereri nullus eſt locus:ad quẽ non acceſſerit:quia oĩa orbis loca perluſtrauit.

Errat & in cœlo liquidiq; immunia ponti.
Alloquitur:gelido proxima ſigna polo:
Parrhaſides ſtellæ(nãq; oĩa noſſe poteſtis
Aequoreas nunq̃ cum ſubeatis aquas)
Perſephonẽ natã miſeræ monſtrate parenti
Dixerat,huic helicæ talia uerba refert:
Crimine nox uacua eſt ſolẽ de uirgine rapta
Conſule qui late facta diurna uidet:
Sol aditus,quã quæris ait ne uana labores:
Nupta iouis fratri tertia regna tenet:
Q uæſta diu ſecum,ſic eſt affata tonantem:
Maximaq; in uultu ſigna dolentis erant:
Si memor es de quo mihi ſit proſerpina nata:
Dimidium curæ debet habere tuæ:
Orbe pererrato,ſola eſt iniuria facti.
Cognita commiſſi præmia raptor habet:
At neq; pſephone digna eſt ꝑdone marito.
Nec gener hoc nobis more parandus erat:
Q uid grauius uictore gyge captiua tuliſſet.
Q uam nunc te cœli ſceptra tenente tulit:
Verũ ipune ferat,nos hæc patiemur inultæ
Reddat,et emendet facta priora nouis:

ANT. ¶Errat & in cœlo:ut a ſideribus petat nurũ filiã uide
FAN. rit. PARrhaſides ſtellæ:alloqtur utrãq; arcton ſiue
Parrhaſia urſam Hellicen uidelicet & Cynoſurã quas a parrhaſia.i arcadia parrhaſides uocat.In ea puincia Azanes atq; parrhaſii ut diximus crediti ſunt cæteros græcos uetuſtate ꝑſtare. CRImine nox uacua eſt:cõſtat nobis q̃ noctu oĩa uidemus filiã tuã nocte a nullo raptã.
SOlẽ conſule qa is cũcta uidet atq; audit oĩa:ut inqt poeta. IOuis fratri: Plutoni:cui ceſſit tertiũ regnum hoc ẽ inferi. IN uultu ſigna dolẽtis erãt: Horatꝰ:Si uis me flere dolendũ eſt primũ ipſi tibi. DImidiũ curæ debet hr̃e tuæ:qa tu Proſerpiæ pater es nõ debes negligere filiã pro qua tm̃ laboris ſubiit mater:& arguit ab honeſto cupiẽs pſuadere ioui det operã ut reſtituat Pluto quã rapuit interim rhetorice aduerſariũ i odiũ trahẽs. SOla ẽ iniuria facti cognita: nihil ꝑfeci errãs ꝑ uniuerſũ orbẽ:niſi q cognoui a quo rapta ſit filia. COmmiſſi ꝑmia raptor hẽt:q hr̃e debuit penã.
Gyges VIctore gyge:a parte totũ accipiendũ eſt.nã hoc dicit ſi gigãtes te ac cæteros deos e cœlo deieciſſẽt nihil poterã grauiꝰ pati.Eſt ãt giges frater Briarei q cẽtimanꝰ fuiſſe dr̃:ut Cẽtimanũq; gygẽ ſemiuirũq; bouem
PAV. ¶ERrat & in cœlo:ut a ſiderıbꝰ ſciſcitaret̃:qd de fi-
MAR. lia. ET:alloqt̃. SIgna ꝓxima polo gelido : ſtellas arctico polo ꝓpinq̃s. IMmunia liqdi ponti:q aqs occiduis nõ imergunt q̃ſi ſine munere oceani : nã ſtellæ q̃ in ea pte poli arctici ſunt nõ tendũt in occaſũ. PArrhaſides ſtellæ:Ceres cũ totũ orbem perraſſet:nec filiã cõperiſſet:cœlũ aſcendit:& urſas de filia iterrogat.
STellæ parrhaſides: Vrſa maior:& urſa minor arcadiæ:& parrhaſiæ:q̃ & archadia. Sed de his in ſecundo & tertio diximꝰ. NAmq; oia noſſe poteſtis:qa in ſublimi parte cœli eſtis:& inde nunq̃ diſcedintis:oia pſpicere:& cognoſcere uobis dat̃. Cum nunq̃ ſubeatis aqs æquoreas : cũ nunq̃ occidatis in oceanũ. MONſtrate pſephonẽ miſere parẽti:oſtẽdite mihi filiã meam. DIxerat:ceres. ELIce:urſa maior. REfert huic talia uerba:ita r̃ndit. NOX uacua ẽ crimine:q̃ſi filia tua nõ eſt rapta p noctẽ:Sic nox ſine culpa ẽ huiꝰ criminis.
CONſule ſolẽ de rapta uirgĩe:pete id ab ſole ut demõſtret:quoniã nocturna ſidera neſciũt. Q VI:ſol. LAte:ample. VIdet facta diurna:ea q̃ p diẽ fiunt. SOL aditꝰ:cũ illa ad ſolẽ acceſſiſſet:ab eo accipit filiã a Plutone raptã.& illi nuptã. SOL aditus quẽ illa adiit. AIt quã q̃ris:filia quã reqris:& de q̃ me cõſulis. NVpta iouis fratri Plutoni. TEnet tertia regna:iã effecta ẽ inferioꝝ regina prima regna cœleſtia fuere iouis. aquarũ neptũni. TErtia regna fuere terraꝝ:ſeu terræ uiſceꝝ:ea fuere ditis. SIc & illi nupta ꝓſerpina regina ẽ. NE uana labores:ne fruſtra errãdo magis te excrucies. Q Væſta diu ſecũ cũ diu tacitas ſecum q̃relas effudiſſet.
SIC eſt effata tonantẽ:alloquuta iouẽ. ET maxima ſigna dolẽtis erãt in uultu:qa dolorẽ uultu maximũ indicabat. SI memor es de quo:uerba Cereris ad iouẽ cũ artificioſa q̃rella. Q Værit̃.n.raptã filiã:habetq; accuſationẽ in iuridiciali ſtatu primo loco:inde arguit in pricipio cõmunẽ eſſe debere hãc ipſi ioui curã cũ ex eo genita ſit narratio qd poſteaq̃ orbẽ pererrauit:ſolũ cognouit ſcelus:& q plecti deberet:ꝑmia pro peccato cõſequutus eſt:nõ opus fuit expoſitiõe rei:quoniã nota erat.Deinde arguit ab atrocitate rei:qd ea puella ioue & cerere nata nõ erat digna:q̃ raperet̃:augetq; hãc atrocitatẽ ab utriſq; pſona iouis:& raptoris nã qd idignius pati illꝰ potuiſſet. Si Titanes te e regno deieciſſent:quã nunc te regnãte:q̃ſi illud dicat:qa nec ille rapere: nec tu pmittere debuiſti. Vltimo uero loco illud petit:ut filia reſtituat̃:& de uindicta remittere curã. SI es memor:o iuppiter. DE quo ſit mihi nata ꝓſerpina ex quo ego grauida ꝓſerpinã pepererim. DEbet hr̃e dimidiũ curæ tuæ:q̃ſi cũ ex te genita ſit:& mihi & tibi cõis filia:cõis quoq; filiæ cura tibi eẽ deberet. ORbe pererrato: cũ orbẽ perrauerim. SOla eſt cognita iniuria facti ſolũ in tot laboribus cognoſcere potuit rei ipſius iniura q̃ſi a quo filia mihi rapta ſit. RAptor pluto:q rapuit. HAbet præ.cõmiſſi hẽt ꝑmiũ ꝓ ſcelere.qa potit̃ rapta:cum affici ſupplicio mereat̃. AT neq; pſephone filia. EST digna marito ꝑdone:nõ digna:q̃ raperet̃ & raptori nuberet. NEC hoc more:p uiolentiã & raptũ. ERat no.pa.ge.q̃ſi neq; nos digni eramus:qbus gener e raptore cõtingeret. Q Vid grauiꝰ:qd triſtius & moleſtiꝰ. CAptiua:ſi rapta fuiſſet ab hoſtibꝰ. TVliſſet uictore gyge:q̃ſi ſi gigãtes te e regno deieciſſent.Gyges.n.ut Heſio.in theog.oſtẽdit cœli & terræ filius: Briareiq; fra-

ter q̄cū aliis gigātib⁹ diis bellū intulit. QVam tulit nūc te tenēte ſceptra cœli:te in cœlo regnāte. VErū im pune ferat:nulla pœna mulctetur raptor. NOS inulte:ſine ultione. PAtiemur hoc:tolerabimus hanc iniu‐ riam nobis illatam. REddat mihi.ſ.raptor filiam. ET emendet facta priora:quæ prius fecit. NOuis fa‐ ctis:quaſi reſtituat filiam:ſic illatam iniuriam rependet.

Iuppiter hanc lenit:factumq; excuſat amore.
Nec gener eſt nobis,ille pudendus ait:
Nō ego nobilior,poſita eſt mihi regia cœlo.
Poſſidet alter aquas,alter inane chaos:
Sed ſi forte tibi non eſt mutabile pectus.
Stantq; ſimul iuncti rumpere uincla tori.
Hoc quoq; tētemus ſi quidē ieiuna remāſit.
Si minus inferni coniugis uxor erit:
Tartara iuſſus adit ſumptis caducifer alis
Speq; redit citius:uiſaq; certa refert:
Rapta tribus dixit ſoluit ieiunia grauis:
Punica quæ lento cortice poma tegunt:
Non ſecus indoluit q̄ ſi modo rapta fuiſſet
Mœſta parēs longa uixq; refecta mora eſt:
Atq; ita nec nobis cœlum eſt habitabile dixit.
Tartarea recipi me quoq; ualle iube:
Et factura fuit,pactus niſi iuppiter eſſet
Bis tribus ut cœlo menſibus illa foret:
Tunc demū uultūq; ceres mentemq; recepit
Impoſuitq; ſuæ ſpicea ſerta comæ:

¶IVPpiter hāc lænit:dū excuſas Plutonē in amorē ANT.
trāſſerēs crimē & eū dicit nomē eē pudendū gener̄: FAN.
cui uel Iuppiter nobilitate nō p̄ſtat. NON ego nobi
lior:q̄uis meli⁹ regnū mihi ſorte cōtigerit nō ſū tñ Plu
tone nobilior cui regnū cōtigit iferor̄: cū cœlū mihi
& neptūno maria nō p̄ſtantia nobilitatis:ſed forte cō
tigerit. STat:placet ut ſtat caſus renouare urbis. SI Sigđidem
qdē ieiuna remāſit:ſi qdē hoc loco duæ partes orōnis pria cor‐
ſūt. Vñ ſi pduci debuit qd ſeq̄ns carmē oñdit: ut ſi mi repta
nus iferni cōiugis uxor erit. Sed q̄s dubitet tātæ aucto‐
ritatis poetæ uel maiora cōcedi. Eſt āt ſenſus. TEnte
mus reſcidere mr̄imoniū ſi pſerpina nihil apud iferos
guſtauit & ieiuna pmāſit. SPeq; redit citi⁹: alludit ad
uelocitatē planetæ. PVnica:a pœnis poma punica ac
ceperūt q̄ & granata dicunt. Lege Plyniū. TArtarea
re.me q.ual.iu.artis ē interdū petere q̄ nolumus: ut q̄
uolum⁹ cōſeq̄mur. BIS trib⁹ ut cœlo mēſibus illa fo‐
ret:hoc ideo fingit q̄a Luna modo augens modo mi‐
nuens lumen ſuum uidetur apud ſuperos & inferos
equis temporum ſpatiis commorari.
¶IVPPIter hāc lenit cōſolat cererē. ET excuſat fa‐ PAV.
ctū:depcat culpā. AMOre:eſt.n.trāſlatio criminis ī MAR.
amorē:ut Pluto excuſat⁹ habeat. Et in meta.refert il‐
lud cū pluto pdiiſſet ex iferis ad Trinacriæ fundamē
ta cōſpiciēda cū uiderent a Typhœo cōcuſſa a cupidi
ne pcuſſus ē:& uiſā tū primum uirginē arſit ac rapuit.
Nūc uero Iuppiter cererē leniēs:pudori eū gener̄ nō
eē inq̄t:q̄m frater ē:tñ ſi illa filiā oino uelit: educet ab
iferis.ſi hūc diē ibi ieiuna fuerit. AIT Iuppiter. NEc
ille gener ē nobis pudēd⁹:nō ē quo erubeſcere poſſu‐
mus coge uero. NON ego nobilior:nō ſū p̄ſtātior illi nobilitate:nā ex iiſdē parētib⁹ nati ſum⁹. REgia ē mihi poſita:extructa. COElo q̄ſi regnū cœleſte mihi ceſſit. ALter e frīb⁹.ſ.hoc ē ipe neptūn⁹. POſſidet aq̄s:nā aq̄s dñat. ALter:Pluto. POſſidet inane chaos:uacua Erebi regna:& I meta. PER chaos hoc igēs uaſtiq; ſilē tia regni. Virg. Et chaos:& phlegeton loca nocte ſilētia late. QVod ſi forte nō ē tibi pect⁹ mutabile.ſed a p‐ poſito remoueri nō potes. ET ſtat:q̄ſi id fixū aio ſedet. RVmpere uīcula tori ſemel iūcti: q̄ſi uiolar̄ federa cōiugii:q̄ ſemel inita ſūt. TOri iūcti:dixit p metonymiā.nā qd tenet p eo qd tenet. TOr⁹.n.cōiugio nexos tenet. HOC quoq; tētemus: ut cōiugiū uiolet:& illa ab iferis reuocet. SIqdē:p ſi. REmāſit ieiuna:ſi nihil apd iferos hauſit rūpet torus & reducet. SI minus:ſi nō fuit ieiuna. ERit uxor iferni cōiugis:hēat illa Pluto nē uige. TArtara iuſ.a.miſſus ē ad iferos mercuri⁹ ea cā rettulitq; illā tria grana punica comediſſe:q̄ qdē rōne reuocari nō poterat. VErū i meta.refert ab Aſcalapho ex acherōte & Orne genito pditā ea grana comediſ ſe:Propterea ille i bubonē demutatus ē. CAducifer:Mercurius uirgā ſerpētibus nexā ferēs:quē Caduceū uo cāt. IVſſus ab ioue. ADit tartara ſūptis alis talaribus alatis aureis:q̄ pedilla ab Homero uocant. REdit:ci‐ tius ſpe:otius q̄ illa ſperaret. ET refert certa uiſa:ea q̄ uidit & cōperit. RApta pſerpina. SOluit ieiunia:fa‐ mē nā comedit. TRibus granis:q̄ grana. TEgūt punica poma:mala punica. COrtice lēto:molli & fragili: De punicis pomis ita Ply. inq̄t. Circa Carthaginē punicū malū cognomē ſibi uēdicat aliq granatū appellāt: di‐ uiſū & i genera apytinum uocādo cui lignoſus nucleus abeſt. Sed cādior ei natura:& blādiores Acini:minuſq; a mari diſtictiq; mēbranis. Quiq; ſpēs:dulcia amara mixta. Acida uinoſa:& reliq̄. NON ſecus:nō aliter. IN doluit mœſta parēs:Ceres ipa cū reuocari filia nō poſſet. QVam ſi fuiſſet mō rapta:prius tñ lenibat dolo rē ſpe reuocāde ab iferis filiæ:nūc cū nō det ita idoluit:acſi mō eēt illa rapta grauior.n.ē recens dolor t quā tpe aliquo extenuatus. ET uis ē refecta:q̄ſi uix recreari potuit. LOnga mora:Lōgo tpe. ATq; ita dixit nec cœ lū ē habitabile nobis:poſteaq̄ filia eē i cœlo nō pōt. Nec ego cœlū colā. IVbe me quoq;:me ēt iubeas o Iup‐ piter. REcipi ualle tartarea apd iferos:ut diutius cū filia eē poſſim. ET factura fuit:deſcēſura ad iferos. NI ſi Iuppiter eēt pactus:hoc Cereri pmiſiſſet. VT illa foret bis tribus hoc ē ſex mēſibus cœlo. HOC illi pmi ſit:& cōceſſit Iuppiter ut filia ſenis mēſibus eēt apd iferos.ſenis apd ſupos. Quod qdē ad lunā refert: q̄ partē tpis in iferiore:partē in ſupiore hemiſperio abſumit. Vñ qd ſupius quoq; adduximus. Varro pſerpinā inq̄t lunā eē. Quæ ut ſerpēs mō in dextrā:mō in ſiniſtrā:mō in ſupiorē:mō in iferiorē partē cœli moueat. Et ipſa luna apd ſupos & iferos eq̄s tēpor̄ ſpatiis cōmorat. Diuus uero Auguſtinus & alii ita interptant: ut pſerpina fœcūditatem ſeminū idicet:& a pletpēdo ipſa Proſerpina dicat:& filia Cereris:ideſt terræ:q̄ cum quodā tpe

defuiſſet apud iferos rapta dicebaᷓ. Vñ ceſſauerũt aratra:& ruſtica iſtrumẽta. Sed cũ luctu publico celebrata reduiſſet fœcũditas fuerũt præ gaudio ſolẽnia q̃dã illi iſtituta pſertim athenis magnifirẽtiſſima. Tũc demum cũ pmiſſum eẽt ſenis mẽſibus redire illã ad ſupos. CEres recepit uultũ & aium. Et pallor mœrore cõtractus abit e uultu & aium ipſa reſũpſit:nã recreata eſt ab ingẽti dolore. Et ipoſuit ſuæ comæ:ſuis crinibus. SErta ſpicea:& ſpicis:nam his Ceres roronatur.

Largaq̃ prouenit ceſſatis meſſis in aruis
Et uix congeſtas area cœpit opes:
Alba decet cererem, ueſtes cerealibus albas
Sumite, nunc pulli uelleris uſus abeſt:
❡ Occupat aprilis idus cognomine uictor
Iuppiter, hac illi ſunt data templa die:
❡ Hac quoq̃ ni fallor populo digniſſima nr̃o
Atria libertas cœpit habere ſua:
❡ Luce ſecutura tutos pete nauita portus
Ventus ab occaſu grandine mixtus erit:
Sit licet & fuerit tñ hac mutinenſia cæſar
Grandine militia contudit arma ſua:

ANT. FAN.
Ceſſatis
Candide ueſtes i cerealibus.

❡CEſſatis: participiũ ſine uerbi origie ut erratus triũphatus. ALba decẽt cererẽ:albæ ueſtes cerealibus ſumebanᷓ:uel q̃d letæ deæ ſacra fierẽt iuẽta Proſerpia:uel certe ob colorẽ quẽ in ariſtis cernimus meſſis tpe. Vñ illd ẽ:Maturis albeſcit meſſis ariſtis. Eædẽ ueſtes ſacerdotibus cõgrue ſũt autore Seruio. Statius de amphiarao: Albaq̃ purpureas interplicat inſula criſtas.

Iuppiter uictor colit idibus aprilibus

OCcupat aprilis id⁹ cognomie uictor iuppiter:oium q̃dẽ mẽſiũ idus ut ſupra dixius dicatæ ſũt Ioui:ut Macro.tradit li.i.Saturnaliorũ.Sed huius mẽſis idib⁹ Iuppiter uictor iõ colebaᷓ q̃d eo die tẽplũ ei Romæ dicatũ fuerat. Vouit ãt ioui uictori ædẽ Qu.Fabi⁹ audita morte collegæ.P.Decii:& uoto cõcepto ad caſtra Sãnitiũ prexit ubi eorũ ĩpator Gelius periit:cæſaq̃ ſunt hoſtiũ milia.xxiiii.& octo capta.Poſtq̃ uictoriã Fabi⁹ ſpolia hoſtiũ rõiecta i aceruũ ioui uictori cremauit Lege librũ ultimũ primæ decadis Liuii.Vouit & ioui uictori poculũ mulſi Papirius rõſul teſte eodẽ hiſtorico ut Sãnitũ legiões fũdaret.Moris ãt fuit apd romãos ut bella geſturi de pte pdæ aliq̃d numinib⁹ pollicerenᷓ.Vñ

Iouis cognomia.

Romæ(ut inq̃t Seruius)tẽplũ fuit iouis pdatoris.Sũt & alia iouis rognomia:ut Stator.Feretrius.Pugnax.Victor.Piſtor.Inuictus.Optimus.Maxius.Tonãs:ei deo diuerſis rõnib⁹ attributa.Sciẽdũ diẽ hũc hoc ẽ idus Aprilis natalẽ fuiſſe mœcenatis teſte Porphyriõe. ATria libertas rœpit hr̃e ſua:idibus quoq̃ aprilis datũ ẽ atriũ

Libertatis atriũ idibus apri.

libertati.De quo Ouid.alibi:Nec me q̃ doctis patuerũt pria libellis atria libertas tãgere paſſa ſua ẽ.Eſt ãt atriũ ut placet Feſto ædificii genus ãte ædes cõtinẽs mediã areã in quã collecta ex oi tecto pluuia deſcẽdit dictũ q̃ſi

Atrium

aterriũ:q̃d oriaᷓ a terra q̃uis Varro putet & Seruius doceat atriũ eẽ priorẽ partẽ domus ubi erãt culinæ ſic dictũ q̃ atra eẽt ex fumo.Atriũ libertatis nõnulli fuiſſe arbitranᷓ i Auẽtino ubi cõſtat ei⁹ deæ tẽplũ fuiſſe:ut ſcribit Feſtus & Liuius meminit tertiæ decadis lib uu.cuius atriũ Sueto tradit ſtructũ eẽ hortatu Auguſti ab Aſinio apolline.Sed refectũ ab eo & exultũ exiſtimaᷓ poſſumus rũ lõge ante Auguſti tpa libertatis atriũ romæ

Atrium libertatis in auentino
libertatis alterũ templum.

fuerit ubi Tarẽtinorũ obſides cuſtodiri ſũt:q cũ inde pfugiſſẽt ræſi uirgis & e ſaxo deiectĩ ſũt:q̃d atriũ poſtea Sextus Helius petus & Cn.Cornelius rethegus cẽſores refecerũt amplificaueruntq̃ ut Liuius ſcribit.Fuit ẽt in urbe tẽplũ alterũ libertatis q̃d Clodius diruta Cicerõis domo i eius area dedicauit autore Plutarcho. LVce ſecutura tutos pete nauita portus:admonenᷓ nautæ:ut.xviii.calẽ maias portũ petãt.Eſt eni eo tpe uẽtoſa tẽpeſtas & hymber ſed haud cõſtãter:ut ſcribit Columella Mutinẽſia Cæſar grãdine militia rõtudit arma ſua:cum

Tẽpeſtas xviii.calẽ. maias.

Antonius brutũ obſeſſũ mutinæ armis expellere niteref Auguſt⁹ cũ Hirtio & paſa cõſulib⁹ Bruto iuſſus opẽ ferre Antoniũ caſtris exuit:quo tpe nõ mõ ducis:ſed ẽt militis munere fũctus ẽ.Nã in media dimicatiõe Aquilifero legiõis ſuæ ſaucio Aq̃lã humeris ſubiit:diuq̃ portauit.Nota ẽ hyſtoria.Nota mors conſulis utriuſq̃.de q̃

Cæſaris uictoria mutinẽſis

Ouid.alibi:Editus hac ego ſũ necnõ ut ipa noris Cũ recidit fato conſul uterq̃ pari.Plutar. autor eſt Ciceronẽ oẽs mortales in Antonium concitaſſe:eoq̃ autore:& Antonium hoſtem eſſe iudicatum & faſces auguſto decretos:uictumq̃ Antonium e bello mutinenſi fugeret aquam rorruptam bibiſſe:radireſq̃ & fructus ſilueſtres cibum habuiſſe.Sane Decius Brutus Mutinæ obſeſſus Labienus rognomento dictus eſt.

PAV. MAR

❡ET puenit larga:copioſa. MEſſis in aruis:ceſſatis derelictis ab ipſa cerere:aut q̃ iãdiu ceſſauerãt a pcreandis frugibus.Sit ia reddita ẽ aruis fœcũditas. ET area uix rœpit:uix capere potuit. OPes cõlectas:frumentũ cumulatũ:q̃d in tã magna copia fuerat:ut capaces eius areæ nõ eẽnt ALba ueſtis decet cererẽ: q cereri ſacrificãt hr̃e debẽt albas ueſtes. SVmite albas:ueſtes.ſ. CErealib⁹ i ſacris cereris:q̃ rerealia dicunᷓ. NVnc abeſt uſus pulli uelleris:q̃ſi ueſtis nigra eẽ in uſu nõ debet. OCcupat apriles:idibus aprilib⁹ cõſecrata ẽ ædes ioui uictori:quã cõſecrationẽ multi auguſto aſſignãt:q poſt actiacã uictoriã ædẽ ioui cõſecrauit. Verũ his ut Tragl⁹ inq̃t Tonãti ioui ædẽ cõſecrauit liberatus piculo:cũ expeditiõe cãtabrica p nocturnũ iter lecticã eius fulgur pſtrixiſſet.Seruũq̃ pducentẽ examiaſſet. IVppiter uictor:ſub cognomẽto uictoris. OCcupat idus apriles:q̃a eo die feſtũ ẽ iouis uictoris:& tñ oẽs idus ioui ſacræ ſũt & imolaᷓ illi.Sed acceſſit hoc die ædis conſecratio:& uictoris titulis. HAC die:iduũ apriliũ. SVnt data illi tẽpla:cõſtituta & cõſecrata tẽpla:ut iã dictũ ẽ. HAC quoq̃ ni fallor:eadẽ iduũ die ædificatũ:& rõſecratũ atriũ libertatis q̃d extruxit Aſinius pollio:ut Sueto.tradit:& ubi fuerat olim biblioteca q̃d oſtẽdere uideᷓ Ouid.i.2.triſtiũ in ipo pricipio cũ dicat:Nec me q̃ doctis patuerũt pria libellis. Atria libertas tãgere paſſa ſua ẽ.Libertas aũt:ut ẽ apd florẽtinũ iuriſcõ.de ſtatu hoium.Eſt naturalis facultas eius:q̃d cuiq̃ facere libet:niſi q ui aut iure phibeᷓ. HAC quoq̃ die:iduũ.ſ.apriliũ. NI fallor:ni ego decipior q̃ſi recte memini. LIBertas digniſſima populo nr̃o romano. Cœpit hr̃e ſua atria:ab Aſinio polliõe in pallatio extructa:ut ex eo loco triſtiũ pcipi põt. LVce ſequutura.xviii.cal.maias.hoc ẽ.xiiii.die aprilis uẽtus erit grãdinoſus:q̃d cõſtat ex nautarũ obſeruatiõe. Vñ multi putãt eo die queſcẽdũ eẽ in portu:nec pela

go credendũ. Cõſtellatiõe q̃ ſi ſeſe arieti ſub occaſu cõiungẽti uẽtos: & grãdines ĩpellẽti. Ea tñ die: quis turbida & grãdinoſa. Octauius Cæſar uictor fuit bello mutinẽſi. Nã cũ. D. Brutus a. M. Anto. mutinæ obſideret: Cicerõis cõſilio ĩ Antoniũ miſſus ẽ. ſoſſuſq; ut Trãqllus ſcribit: cõparato exercitu ꝓ ꝑtore ꝑeſſe: & cũ Hircio ac Páſa q̃ cõſulatũ acceperãt. D. Bruto opẽ ferre: Demãdatũ bellũ tertio mẽſe cõfecit duobus ꝑliis. Priore Antõius eũ fugiſſe ſcribit: ac ſine paludamẽto: e quoq; poſt biduũ demũ apparuiſſe. Seqnti ſatis cõſtat nõ mõ locis: ſed ẽt militis functũ mũere: atq; ĩ media dimicatiõe aqlifero legiõis ſuæ grauiter ſautio: aqlam humeris ſubiiſſe: diuq; portaſſe. Hoc cũ bello Hircius in acie: páſaq; poſt ex uulnere periſſẽt rumor ĩcrebuit: ãbos opa eiꝰ occiſos: ut An. fugato: rep. cõſul. orbata ſolus uictores exercitus occuparet. Páſa quoq; adeo ſuſpecta mors fuit ut Glyco medicus cuſtoditus ſit: q̃ſi uenenũ uulneri ĩdidiſſet. adiicit his aqlius niger alteꝝ e cõſul. Hirciũ ĩ pugnæ tumultu ab ipo ĩterẽptũ &c. LVce ſecutura: q̃ ſequet̃ idus. O NAoi. pete tu. Por. eas ĩ portũ ãteq̃ mare turbet. ERit oẽtus ab occaſu mixtus grãdine: flabũt occidui mixta iã grãdine uẽti. Aequoreas paſſim q̃ mõ turbet aq̃s. Quãq; ſubis tuta nõ a ſtatiõe recedas. Ni redeat oelis letior aura tuis. SIT li. & fue. q̃uis nunc & olim ſolitus ſit flare uentus cum grandine. TAmen Cæſar: Octauius. HAC grãdine: hac die grãdinoſa. COntudit: concuſſit & fudit. ARma mu. arma anto. apud mutinam. SVA mi. ſuis militibus.

¶ Tertia poſt ueneris cũ lux ſurrexerit idus
Pontifices forda ſacra litate boue:
Forda ferens bos ẽ fœcũdaq; dicta ferendo
Hinc etiam fœtus nomen habere putant:
Nũc grauidũ pecus ẽ, grauidæ quoq; ſemine terræ:
Telluri plenæ uictima plena dat̃:
Pars cadit arce iouis, ter denas curia uaccas
Accipit, & largo ſparſa cruore madet:
Aſt ubi uiſceribus uitulos rapuere miniſtri.
Sectaq; fumoſis exta dedere focis:
Igne cremat uitulos q̃ natu maxĩa uirgo eſt
Luce palis populos purget ut ille cinis:
Rege numa fructu non reſpondente labori
Irrita decepti uota colentis, erant:
Nã mõ ſiccus erat, gelidis aq̃lonibus annus.

¶ TERtia poſt ueneris cũ lux ſurrexerit idus. xvii. calẽ. maias fordicidia celebrant̃: q̃ ut ingt Varro dictæ ſũt a fordis bobꝰ cedẽdis q̃ eo die publice ĩmolabant̃ boues ꝑgnãtes ĩ curiis: q̃s boues fordas dicebant uel a fœtu: ut Feſto placet: uel quod in uẽtre ferãt. Eædẽ & Hordæ uocabant̃: ut Varro autor ẽ: q cũ ĩ bubulo genere q̃tuor dicant̃ ætatis gradus: docet primã ætatẽ eẽ uitulo℞. Secũdã iuuenco℞. Tertiã bouẽ nouellorum. Quartã uitulo℞. Et diſcerni ĩ pria uitulũ & uitulã. In ſecũda iuuẽcũ & iuuẽcã. In tertia & q̃rta tau℞ & uaccã ſed uaccã ſterilẽ taurã ingt appellari. Hordã uero q̃ ꝑgnãs ẽ & ab ea ĩ faſtis eẽ diẽ hordicalia. Cædebant̃ ãt boues frõde telluri ipa ſimilitudine placitoræ: ut ãnꝰ fœcũdior ꝓueniret. Terra. n. hoc tpe q̃ſi grauida ẽ. Illud ẽt ſciẽdũ qd (ut ſupra dixius) uidua q̃ itra decẽ mẽſes a uiri morte nupſiſſet fordã bouẽ Numæ legibus ĩmolabat. Forda ferẽs bos ẽ fœcũdaq; dicta ferẽdo. Ordo. eſt: Bos ferens fœcũdaq; forda ẽ a ferendo dicta.
HInc ẽt fœtus: uult fœtꝰ a ferẽdo dici: Sed ſũt q fœtũ a foueo noĩatũ putãt & a fœtu fœnꝰ. PArs cadit arce iouis: forda℞ aliæ ĩ capitolio: aliæ ĩ curiis cedebãtur q̃ fuerũt. xxx. ut diximus: qbus qnq; poſtea additæ ſũt. Vñ Ouid. ſubiũgit: Terdenas curia uaccas accipit.

ANT. FAN. Fordicidia. xvii. cal. maias Forde boues Horde

Fœꝰ unde dicitur

MIniſtri ſacro℞: miniſtros dicit. IGne cremat uitulos q̃ natu maxĩa uirgo ẽ: Veſtalis uirgo & eius deæ miniſtra quã terrã eẽ uolũt: cuius fœcũditas hoc tpe forda℞ boũ ſacrificiis q̃rit̃. Itaq; cinis uitulo℞ ſeruabat̃ in tẽplo Veſtæ ut inde ſuffimen fieret quo populus palilibus purgaret̃: ut ĩ pete uirginea populus ſuffimẽ ab ara ueſta dabit ueſtæ munere purus eris. Reſtabat aũt id ſuffimen ut infra dicturi ſumos ex equi ſanguine: cinere uituli ac faba℞ ſtipulis. REge Numa: docet numã horum ſacro℞ autorem fuiſſe: q cũ modo ſiccitas modo nimiæ pluuiæ ſterilitatem facerent conſuluit Faunum: a quo ſacrificandæ bouis forde ritum accepit.

Suffimen quo populus purgabatur palilibus

¶ TERtia poſt ueneris. xvii. calẽ. maia℞: hoc ẽ. xv. die apri. imolant̃ terræ grauidæ. FOrde boues: ĩ curiis: qd ſacrificiũ a Numa iſtitutũ ferũt in agro℞ & peco℞ ſterilitate a Fauno ꝑ getẽ monito ægeria ſõniũ interꝑtãte appellabãtur q; ſacra hæc fordicidia. Vñ Varro ingt: Fordicidia a fordis bubus. Bos forda q̃ fert in uẽtre: q; ea die publice imolant̃ boues ꝑgnãtes in curiis. CVM tertia lux: tertia dies. SVrrexerit poſt idus ueneris: poſt idus apriles. Sic erit. xvii. añ calẽ. nã tertius ille dies poſt idus nũerãdo tñ ut dbes ab ipo die iduũ. O Põtifices litate ſacra: ſacrificate. Boue forda: uacca grauida. FOrda ferẽs bos eſt definitio uocabuli: q; bos forda dr̃: q̃ grauida ẽ hoc ẽ q̃ fert. Et fœcũda dicta a ferẽdo: & ſupius a facio fœcũdũ deduci dixius. Ve℞ poeta id quoq; a ferẽdo dictũ eẽ ſet: q; ferax ſit: & ſæpe fructũ ferat. HInc ẽt: a ferẽdo. PVtãt hẽre nomẽ fœtꝰ: q; fœtus & fœtura a ferẽdo dicat̃. Fœtus. n. ẽ qd ex mulieribus uel pecoribus naſcit̃: & multi a foueo deduci putãt. Iñ & fœtura hoc ẽ genitura: q̃ ꝓ toto aĩaliũ ꝓcetu poni cõſueuit. Vir. in buc. Si fœtura gregẽ ſuppleuerit aureus eſto: qd uerbũ elegãtiſſime Ply. trãſtulit ad ſcriptũ opus: cũ in pricipio magni illius opis de naturali hyſto ad Domitianũ dicat. Opus natũ apd me ꝓxima fœtura licẽtiore epiſtola narrare cõſtitui &c. Præterea & fœtã dicius tã ꝑgnantẽ quã q̃ pepit. Vir in buc. Nõ inſueta graues tẽtabũt pabula fœtas: & in æneide: Fecerat & uiridi fœtã mauortis ĩ ãtro Procubuiſſe lupã &c. NVnc: in mẽſe apri. PEcus ẽ grauidũ: grauidæ oues: capellæ: boues: equæ: & ſimilia. TErræ quoq; grauidæ ſemine: retinẽt ſemina: q̃ adhuc ſupius ad maturitatẽ nõ aſcenderũt. VIctima plẽa: grauida. DAtur imorat̃. TErræ plenæ: grauidæ. PArs: uictima℞. CAdit: imolat̃. ARce iouis in tẽplo iouis capitolini. CVria accipit terdenas uaccas: ꝓ nũero curia℞ uaccæ in ipis curiis imolantur. Vnaquæq;. n. curia ſuã uaccã mactat. Triginta ãt curias fuiſſe ſupius diximꝰ. Var. quoq; ĩ curiis nõ ĩ curia dixit. ET ſparſa: unaquæq; curia. CRuore largo: large & abũdãter ꝓfuſo. MAdet madeſcit infecta ipſo ſan

PAV. MAR.

guine. AST ubi:poſtǭ. MIniſtri:ſacroꝝ. RApuerũt uitulos uiſceribus:q̃ cõcepti ĩtra uiſcera uaccæ adhuc retinẽtur dũ ĩmolanť m̃ſes:ſic emactatæ uictimæ uiſceribus rapiunť. ET dedere exta:inteſtina. Secta & recte ſecta:cũ ea diis ꝓſecenť:q̃ maxie extãt:prominẽtq̃. FAcis fumoſis:ubi exta adurãť. VIrgo:q̃ natu ẽ maxia:q̃ erit maior ætate cereris uirginibus ueſtalib⁹. Hoc eſt pria ueſtaliũ. CRemat igne uł.eos q̃ e uiſcerib⁹ rapu erũt:cremat & redigit in cinerẽ. VT ille cinis:cremati uituli. PVrget po.luce palis:in palilibus expurgabať populus ſuffitiõe ſanguis equi:& ipſius cineris:& ſtipulæ fabagæ:de quo pauloпоſt dicemus. REge numa fru.aggrediť nũc ipſã ſterilitatẽ:q̃ regnãte Nũa fuerit:uñ hũerit initiũ mos mactãdaꝝ boũ. VOta co.agricolæ. DEcepti:ab ipſa agroꝝ ſterilitate. ERãt irrita:ĩania:q̃a fructũ nõ cõſeqbanť. REge numa:cũ regnaret Numa de quo multa ſupiore lib.dixius. FRuctu nõ re.la.cũ aut pag:ut nihil ex agro pciperet:ita ut ſuus labori fructus mime referet. NAm modo an erat ſic.geli.aquilo.cum flarent ſeptẽtrionales uenti: qui frigora & ſerenitatem nobis afferunt:erant ſicca tempora ſine pluuia:ſic ip ſa ſiccitate inferebatur ſterilitas.

Nunc ager aſſidua luxuriabat aqua:
Sæpe ceres primis dñm fallebat in herbis.
Et leuis obſeſſo ſtabat auena ſolo:
Et pecus ante diem partus edebat acerbos.
Agnaq; naſcendo ſæpe necabat ouem:
Silua uetus nullaq; diu uiolata ſecuri
Stabat mænalio ſacra relicta deo:
Ille dabat tacitis animo reſponſa quieto
Noctib⁹,hic gemias rex nũa mactat oues:
Prima cadit fauno,læni cadit altera ſomno.
Sternitur in duro uellus utrunq; ſolo:
Bis caput intonſum fontana ſpargitur unda
Bis ſua faginea tempora fronde teg :
Vſus abeſt ueneris,nec fas animalia menſis
Ponere,nec digitis annulus ullus ineſt:
Veſper ubi tectus ſupra noua uellera corp

ANT. FAN. ¶ LVxuriabat:nimiũ herbaꝝ fũdebat:q̃d frugib⁹ nõ cõducit. ANte diẽ:añ cõgruũ tps. Vñ pecoꝝ quoq; ſterilitas dãnabať. NEcabat ouẽ:q̃a ĩmaturi partus pnitioſi ſũt parientibus. SIlua uetus:hæc fuit in auẽtino.Lege Plutarchũ in Numa. Mænalio deo: Fauno a mænalo mõte arcadiæ.De hoc ſatis dictũ eſt ſupra.

ANio qeto:p ſõnũ. VEllus utrũq;:utraq; pellis ouiũ q̃s Numa Fauno ſõnoq; mactauerat. BIS caput itonſũ fõtana ſpargiť unda:bis nõ ter dicit:q̃a Faunus ut q̃dã uolũt agreſtis atq; ĩfernus de⁹ ẽ. NEc fas aĩalia mẽſis ponere:neq; pollui rebus Veneris nec ueſci carnibus oportebat. Nec digitis ãnulus ullus ineſt:q̃a (ut ĩqt Seruius) in rõne ſacroꝝ par ẽ & aĩæ & corporis cã:& plerũq; q̃ nõ poſſũt circa aĩam fieri fiũt circa corpus ut ſoluere uel ligare ut poſſit aĩa q̃d p ſe nõ põt ex cognatiõe ſẽtire.Itaq; Numa digitis ãnulos exemit ne q̃ parte aĩo religato ad numen accederet a quo noctu oracula ĩ pellibus petebanť in latio:ut diximus ſupra.

PAV. MAR. ¶ NVnc ager luxuriabat aq̃ aſſidua:nimio humore luxuriabãt agri.Luxuria q̃dẽ eſt ĩterdũ ĩtẽpeſtiua abũdãtia. Vñ apd Virg.Luxuriã ſegetũ tenera depaſcit in herba. Sic tũc intẽpeſtiua abũdãtia ad maturitatẽ nõ puenie bat:& luxuria ẽ nimia ꝓfuſio.Inde ẽ illd̃ Ciceronis: Quã ſit turpe defluere luxuria. At defluebant agri cũ ſteriles ſimul & fertiles herbas effũderẽt:ut a ſterilibus cerere cõfũderenť. Sæpe ceres:p denoĩationẽ. hoc ẽ ipſa ſeges. FAllebat:decipiebat. Dominũ in primis herbis:cũ tenellæ adhuc eẽnt herbæ ad maturitatẽ non pueniebãt. ET auena leuis:ſterilis:ut apd Virg.ſteriles dñanť auenæ. STabat in ſolo obſeſſo:tellure quã obſidebat:ubi ſurgeř fructiferas fruges nõ patiebať.Ideo & Ply.primũ oium frumẽti uitiũ auenã eẽ oſtẽdit. ET pecus edebat:emittebat. PArtus acerbos:ĩmaturos. Añ diẽ:ĩntẽpeſtiuos:& in ipſis pecudibus erat ſterilitas eadẽ rõne. AGna ſæpe necabat ouẽ:matrẽ. NAſcẽdo:cũ intẽpeſtiue orireť: matri ĩferebat exitiũ.

SILua uetus:Numa ea ſterilitate motus acceſſit in ſiluã:in q̃ faunus oracula reddere ſolebat. Mactatiſq; ouibus ſacrificauit:& q̃eti poſtea ſtratis uelleribus ſeſe dedit. STabat ſilua uetus:& uideť ſcribere ſiluã laurentinã:ubi erat oraculũ fauni.q̃uis Maro uideať de tyburtio agro ĩtelligere.Sed de eo dixius in.vii.æne. ET nul. diu.ſe.ui.ñ.n.erat ſilua cedua:cũ nulla ibi ſecuri eedereť arbos:ſiluã a græ dici uolũt:nã υλη ſilua dr ὕλην etiã materiã dicũt:& q̃d ex tpe ſcribiť uelociſſime ſilua uocať.De quo Fabi⁹ Quinti.lib.x.Diuerſũ ĩnqt ẽ eoꝝ uitiũ:q̃ primo decurrere p materiã ſtilo:q̃ uelociſſime uolũt.Et ſeq̃ntes calorẽ atq; ĩpetũ ex tpe ſcribũt hanc ſiluã uocãt & cætera. SAcra ſilua:relicta. DEO mænalio:fauno ſeu pani arcadi:a mænalis arcadiæ mõtibus.De hoc diximus in primo & in ſecũdo. Veꝝ qui in latio dabat reſponſa:ad arcades referre nõ debemus.Nã erat numen latinũ.& Latini regis pater.Vnde in.vii.ænei. Virg. At rex ſollicitus monſtris oracula fauni Fatidici genitoris adit.Fuitq; hic Pici filius Cõfudit itaq; hyſtoriã:aut fabulem cum de arcade dicat.Sed de hoc fauno alio loco dicemus. ILle:faunus. DAbat reſponſa tacitis noctibus aĩo quieto: hoc eſt quaſi noctu per quietẽ edebat oracula:ſicut eodẽ in loco oſtendit Virg. Rex numa mactat:imolat. GEminas:duas. OVes hic:in hac ſilua. PRIma:ouis. CAdit fauno:immolatur ad honorẽ fauni. ALtera:ouis. CAdit leni ſomno imolatur deo ſomniorum. Vtrũq; uellus:pellis utriuſq; ouis. STErnitur in duro ſole:ſternuntur homi pelles ſuper quibus noctu requieſcat:quemadmodũ feciſſe Latinum Maro ſcribit. BIS ſpargitur caput intonſum:crinitum. VNda fontana:ut ſe ab omni crimine expiaret.aſperſit ſe uiui fontis aqua:ut eſt illud. Donec me flumine uiuo abluero.Sed hoc in loco non pro cæde.At ut expurgatior eſſet ad explorandas deorum mentes.

BIS tegit ſua tempora fronde faginea:bis ſibi caput fago coronauit. VSus abeſt ueneris:ĩſt abſtinet ab omni coitu:ut nihil polluti eſſet:a quo numina abhorrerent. NEC fas:nec licet. POnere animalia mẽſis:apponere carnes:nam & abſtinebat ab æſu carnium. NEC ullus anu.ineſt dig.& anulos quoq; deponebãt:ut ſine cultu procederet. VEſper ubi tectus:quaſi poſt occaſum ueſperis.circiter ſecundam horam noctis.

¶PER ſua uerba:congrua ut ſurit & ſua dona paréti. REdimita papauere frõté:fingit noctẽ corona papaue rea coronatã qa ſõnũ inducit. PEde duro:caprino p quẽ terræ ſoliditas oſtẽdit. Sane apte hoc loco p deũ ter renũ atq̃ iſernũ explicat rõ placãdæ telluris. CÆca q̃ iuſſa Obſcura:q̃ interptari rex q̃uis prudẽtiſſim⁹ neſcie bat. EXpedit errãtẽ nemori gratiſſima cõiũx Egeria Numæ rẽ aperit nympha nemoris aricini. HAnc quõdã cytherea diẽ ꝓperãtius ire iuſſit:Venus cui mẽſis aprilis dicatus ẽ iuſſit aliquã hũc diẽ celeriter ac ſolito citi⁹ labi ut ſuccederet dies q eſt.xvi.calẽdas maias quo Auguſt⁹ titulũ cœpit íperii. Cõſtat aũt eũ adeptũ eẽ magſtratus atq̃ honores ãte tpſ. Cœpit.n.primũ cõſulatũ.xx. ætatis anno teſte Suetonio:ſiue ut Solinus & alii ſcribũt.xviii. Idẽq̃ poſt Hircii & Pãſæ interitũ cũ.M.Antonius fugam arripuiſſet dux ab exercitu ſalutatus eſt.

ANT. FAN.

Auguſt⁹ titulũ cœpit íperii xvi. calẽ. maias.

Ponit adorato per ſua uerba deo:
Interea placidam redimita papauera fontem
Nox uenit,& ſecum ſomnia nigra trahit:
Faunus adeſt ouiũq̃ ꝑmẽs pede uellera duro
Edidit a dextro talia uerba thoro:
Morte boum tibi rex tellus placanda duorũ
Detq̃ ſacris animas una iuuenca duas.
Excutitur terrore quies numa uiſa reſoluit:
Et ſecum ambages cæcaq̃ iuſſa refert:
Expedit errantem nemori gratiſſima cõiunx
Et dixit grauidæ poſceris exta bouis:
Exta bouis grauidæ dantur,fœcũdior annus
Prouenit,& fructum terra pecuſq̃ ferunt:
¶ Hanc quondã cytherea diẽ ꝓperanti⁹ ire
Iuſſit,et æthereos præcipitauit equos:
Vt titulum imperii q̃primum luce ſequenti
Auguſto iuueni proſpera ſigna darent:
¶ Sed iam ꝑteritas ubi quartus lucifer idus
Reſpicit,hac hyades dorida nocte tenent:

HAC hyades dorida nocte petũt:doris ẽ Oceani filia & uxor Nerei quã poetæ nõnunq̃ p mari ponunt: ut Doris amara ſuã nõ intermiſceat undã. Dicit ergo hyades.xv.calen.maias q dies q̃rtus ab excluſis idibus numerat occidet ueſperi ſidus uæhemẽs & terra mariq̃ turbidũ:ut inqt Ply. q ẽt ſcribit eas ueſperi occidere Cæſari.xv.calẽ.Maii appellariq̃ uulgo palilicium ſidus qm.xi calẽ.Maii feſtũ deæ Palis atq̃ urbis Romæ natalis ẽ:quo fere ſerenitas reddit poſt pluuias q̃s hyades faciũt. Vñ illud eſt Virgilii in prio æne. Arcturũ pluuiaſq̃ hyadas. Sunt aũt hyades(ut placet Seruio) ſtellæ i frõte tauri:q̃ cũ oriunt & occidũt pluuias cient Quare ab eo qd ẽ yon:ideſt pluo hyades appellatæ ſũt. Licet alii ab y lrã eas dictas putauerint. Alii apo ton yon:id ẽ a ſuibus qm in ſuis formatæ ſũt faciẽ. Eaſdẽ ſtellas latini ſuculas uocãt:uel a ſuco:uel ut ſcribit Aulus Gel diſſentiẽs a tyrone liberto Cicerõis: qa ut qd Græci y per nos ſup dicim⁹:ſic ſtellæ q̃ ab illis hyades nobis prio ſyades:deinde ſuculæ appellatæ ſũt:q̃s idẽ Au.Gel.nõ eẽ inqt in Tauri capite:ut Tyro dicit cum nullũ uideat ꝑter eas Tauri caput:ſed ita ſitas eẽ in circulo:q zodiacus dr ut ex eaꝝ poſitu ſpẽs quædã & ſimulachrũ eſſe uideat Tauri capitis ſicut reliq̃ imago Tauri cõformata ẽ locis religionibuſq̃ eaꝝ ſtellaꝝ q̃s græci pliadas nos uergilias uocamus. Fuerũt aũt hyades ut alii dicunt Atlãtis filiæ:ut alii Liberi nutrices.

Hyades ueſpi occidũt.xv. calẽ. maias.

Palilicių ſidus

¶POnit corpus ſupra no.uel.ouiũ pelles:q̃s humi ſtrauerat:ſe ẽt ipſis ſtrauit:& qeti ſe dedit. ADorato deo p ſua uerna:cũ prius numen ſuis ꝑcib⁹ adoraſſet. INterea pauidã:cũ numa noctu cõcubia qeti ſe dediſſet:uenit faunus:& monuit placãdã eſſe tellurẽ duũ boũ morte:ita ut una iuuẽca cæſa duas exhiberet Mœſtũ regẽ hui⁹ oraculi ambage. Docuit Egeria mactãdã eſſe bouẽ grauidã:quo facto reddita ẽ agris & pecoribus fœcũditas.

PAV. MAR.

INterea nox:de ea pte noctis:q̃ cõcubia dr:intelligit cũ corpora qeti ſe dederint. Nã paulo ante primã partẽ noctis oſtẽdit p occaſũ ueſperis. REdimita placidã frontẽ papauere:habẽs caput papauere coronatã:ppterea q id:ut iã dixim⁹:ſõnũ inducat: duxit illa ſecũ ſoporẽ:quẽ regi & cæteris aĩalibus icuſſit: & Trahit ſecũ ſõnia nigra:ea q̃ ſub uariis formis dormiẽtibus ſeſe oſtẽdunt. De qbus in meta. Latius agit poeta. NIgra:p nocturno tpe:uel qd eoꝝ ſedes ſit in Erebo ubi oĩa nigra:ẽt qd clauſis oculis oĩa nigra uident. ADeſt faunus & ꝑmẽs calcans. VEllera ouiũ:pelles iſtratas. DVro pede:reſpexit ad faunũ arcadẽ:cũ ſit capripes. EDidit: ꝓtulit. TAlia uerba a dextro thoro:a dextra thori parte. O Rex:Numa. TEllus ẽ placãda tibi placare tellurẽ debes. MOrte duoꝝ boũ:imolato duos boues:& in hoc nõ erat ambiguitas. Sed q̃ ſequunt uerba fecere ambiguitatẽ. VNa iuuẽca:quã tu mactabis. DET ſacris duas aias:ut uni⁹ mactatiõe:duæ aiæ imolent. EXcutit qes:ſõnus. TERrore:nã p qetẽ exterritus ambiguo oraculo ſõnũ excuſſit. NVma uiſa reſoluit:q̃ dormiẽti uiſa ſunt. Et refert ſecũ ambages:obſcura oracula p uerboꝝ circuitus. ET iuſſa cæca:obſcura:q̃ non itellige bat. COniũx.Egeria. De q̃ in tertio. GRatiſſima nemori:Aricino. EXpedit errantẽ:ſoluit ambiguitatẽ & regẽ ab errore liberauit. ET dixit tu poſceris exta bouis grauidæ:iuberis ꝑgnantẽ uaccã imolare. DAntur: libant diis. EXta bouis grauidæ:nã bos grauida imolata ẽ. ANn⁹ ꝓuenit fœcũdior:magna fuit eo tpe fœcũditas:magnaq̃ fructuũ copia ex agro ꝓuenit. ET terra:& pe.fe.fructũ & ex agro & pecore ꝓuener fruct⁹.

HAnc quõdã cytherea Venus:q̃ ꝑeſt aprili mẽſi:poſt mutinẽſẽ uictoriã:ꝑcipitẽ hãc fordicidioꝝ diẽ ĩpulit:ut accelleraret dies ſequẽs:q eſt.xvi.calẽdaꝝ maiaꝝ quo die Octauius Cæſar adoleſcẽs crearet a militibus ĩperator. Mortuis n.Hircio & Pãſa cõſulibus:fugato.M.Anto.Octaui⁹ q p ꝑtore fuerat: p duce a uictore exercit⁹ ſalutatus ẽ. Cui ut in Epitomate Liuii habet iparũ gratus ſenatus fuit:q Bruto ab obſidiõe mutinẽſi ab Octauio Cæ.liberato:honore triũphi decreto Cæſaris:militũq̃ eius mẽtionẽ nõ ſatis gratã habuit:ob qd Cæſar recõciliata p.M.Lepidũ cũ.M.Anto.grã:Romã cũ exercitu uenit. Et ꝑculſis aduẽtu eius his:q in eũ iniq erãt: cũ ãnos.xviii.hret:Cõſul creatus ẽ. CYtherea:Venus. IVſſit quondã hãc diẽ:fordicidioꝝ. IRE:labi. PROperãtius:celeri⁹. ET ꝑcipitauit:ꝑcipites:& celeres egit. EQuos æthereos:q p æthera ſolis currũ agũt. VT

quāprimū luce:die ſequēti:q̄ fordicidia ſeq̄baẗ. PRoſpera ſigna:uictores milites ſub fœlicibus ſignis. DA rent Auguſto iuueni:Octauio adoleſcēti:q̄a nōdū Auguſtus uocabaẗ. TItulū impiū:tiā mortuis cōſulibus: p imperatore eēt. SEd iā p̄teritas:eadē die.xvi.calē.ma.ē occaſus hyadū q̄ & ſucculæ dictæ:ut alii qnq̧: ut alii ſeptē ſtellæ ſūt in frōte tauri:fuereq̧ atlātis ex æthra filiæ. Sed fabula iferius refereẗ. Ci. ab υειν g̃ ē pluere dictas putat. Ply. his ēt diebus eaꝝ occaſū oſtēdit. Inqt.n.xiiii.calē.ma.ægypto ſucculæ occidūt ueſpi ſidus uehemēs:& terra:mariq̧ turbidā.xvi.acticæ.xv.Cæſari.cōtinuoq̧ triduo ſignificat. SEd iā ubi q̄rtus lucifer:q̄rtus dies. REſpiciet idus p̄teritas:q̄ iā p̄terierūt:hoc ē q̄rto die poſt idus. HYades:ſucculæ. TEnēt hac nocte dorida:occidūt:& tenēt mare. Dorida Heſiodus in Theogonia nymphā eē inquit Oceani ex Thety uxore filiā:ex q̄ magnus nymphaꝝ numerus natus eſt:& a poetis ſæpe doris pro mari poniẗ:ut hic & apud Virgilium Doris amara ſuam non intermiſceat undam.

ℭ Tertia poſt hiadas cū lux erit orta remotas
Carcere partitos circus habebit equos:
ℭ Cur igitur miſſæ iunctis ardentia tædis
Terga ferant uulpes, cauſa docēda mihi ē:
Frigida carſeolis nec oliuis apta ferendis
Terra, ſed ad ſegetes ingenioſus ager:
Hac ego pelignos natalia rura petebam
Parua, ſed aſſiduis obuia ſemper aquis:
Hoſpitis antiqui ſolitas intrauimus ædes
Dempſerat emeritis iam iuga phœbus eq̄s:
Is mihi multa qdē ſed & hæc narrare ſolebat
Vnde meum preſens inſtrueretur opus:
Hoc ait in cāpo (campūq̧ oſtendit) habebat
Rus breue cum duro parca colona uiro:
Ille ſuam peragebat humū ſiue uſus aratri
Seu curuæ falcis ſiue bidentis erat:

ANT. FAN. ℭ TER tia poſt hyadas cū lux erit orta remotas.xii. calē. Maias eq̄ria in Circo maxio celebranẗ:& uulpes incēdunẗ ſiue cōburunẗ fugiētes ut pœnas luant incēſæ meſſis agri Carſeolani. Cū eni apud Carſeolos oppidū latii ruſticus qdā uulpi a ſe captæ ac fœno & ſtipulis inuolutæ ignē admouiſſet:ea fugiēs uniuerſam agri Carſeolani meſſē abſūpſit incendio. Quare uulpes cerealibus ſtipulis urebanẗ implicitæ qđ Cereris muneribus obfuiſſēt q̄ de cā ei deæ porca cædebatur ut dixius ſupra. Sane tertiā diē accipe excluſo die occaſus hyadū. CIrcus hēbit equos:hi non ſemel tantū e carcerib⁹ emittebanẗ ſed & ſepties ut qdā putāt. Vn̄ illud ē Martialis nemo q̄ter miſſos currere ſēſit equos.

Valeria uia — NAtalia rura petebā: Per Valeriā uiā q̄a Tiburtinis capiēs initiū ut doceat Strabo ad Marſos & Confiniū Pelignoꝝ metropolim ducit. in q̄ latie urbes ſūt Valeria Carſeoli & Alba. ASSIduis aqs: Ipſe alibi: Sulmo mihi patria ē gelidis uberrimus undis. EMeritis: Sūptū a militibus q̄ emeriti appellanẗ cū adepti ſūt militiæ uacationē. — Emeriti milites — DVro: Cōſtanter agri colendi laborē & difficilia toleranti. PERAgebat: Perfecte colebat atq̧ tractabat.

PAV. MAR. ℭ TER tia poſt hyadas.xix.calē.ma. Erunt eq̄ria in circo maximo inter pallantium:& auētinum. Eadēq̧ die eſt uulpium fugientiū combuſtio. Quod unde habuerit originem:poeta ipſe explicat :cum erit tertia lux poſt remotas hyadas:cū fulſerit tertia dies poſt occaſum hyadum:& deſignat.xviii.diem mēſis. CIRcus habebit equos partitos:diuiſos:& ordine diſpoſitos. CARcere:in ipſo repagulo unde ad curſum emittuntur.

CVr igitur uulpes miſſæ:dimiſſæ. TEdis iunctis:facibus alligatis. TÆda.n.ex generibus arboꝝ picem ſerētiū:flāmis:atq̧ lumini ſacroꝝ ēt grata. FEruẗ ardētia terga:nā accēſas tædas ferētes:emittunẗ: & fugiētes adurūẗ. Cā docēda mihi ē:ſi docebo un̄ hic mos hūerit origina. Vulpes ſeu uulpes dicta ē:ut Hæh.iqt Varrōe teſte qđ pedib⁹ uolet. Veꝝ græce αλωπηξ dr̄. FRigida carſeolis:adurēdaꝝ eo pacto uulpiū morē: originē hūiſſe refert ab adoleſcēte quodā:filio cuiuſdā ruſtici carſeolāi:Qui cū maturis frugib⁹ uulpē laq̄is implicitā cōprehēdiſſet:eā ſtipula īuoluit:& accēſo igne dimiſit fugiēs illa maturas fruges aduſſit. Id ſingulis ānis referebaẗ:quo uulpes cereri ob aduſtas fruges pœnas darēt. poeta id ſe didiciſſe ab hoſpite carſeolāo:cū e roma i pelignos rediret. FRigida terræ ē. CArſeolis:carſeoli nūero multitudinis urbs erat:Carſeolāi dr̄ colōi: in uia ualeria ſūt medio qdē ſpatio īter urbē & marſoꝝ municipiū:I quo ego natus ſū. Erātq̧ carſeoli una ex claris equoꝝ urbibus. Carſeolana mihi teneros dilecta p ānos. Lux erat:& iuris debuit eſſe mei. Sed fortuna mihi partos inuidit agellos. Diuitiaſq̧ ois ſuſtulit illa meas. Nā periit mōtana domus generoſa ꝓpago: Cui fatat atq̧ hoies:diiq̧ fuere truces. Iā piaq̧ in miſeꝝ fortuna redundat aliūnum. Nulla ſit ut merito: gr̄a parta meo. Sed hoc poeta dicit. Carſeolania terra frigida eſt. NECapta oliuis ferendis:ad ꝓ ferēdas oleas. Gaudent eni oliuæ calido ſolo:ut in Geor. diximus. SEd ager ingenioſus ad ſegetes: a natura diſpoſitus ad fruges:nā frugū ferax eſt. HAnc:p hanc terrā. EGo petebā pelignos:redibā in patriā:un̄ dicti ſunt peligni:diximus in tertio. R Vra natalia:in q̄bus ego natus ſū. & alio loco inq̄t peligni ruris alūnus. PArua:q̄dem rura. SEd dubia aqs aſſiduis:quæ oppoſita aquis aſſidue fluentibus:eas excipiunt: & ab iſdem irrigantur. Plura.n. ſunt flumina in pelignis. INTRAuimus ſolitas ædes antiqui hoſpitis ingreſſus ſum domum hoſpitis carſeolani: quo recipi hoſpitio ſæpe conſueueram. IAM phœbus dempſerat iuga equis:ſoluerat eques a curru. EMEritis labore diei:& eſt tranſlatio a militibus:cum emeritis datur uacatio. Iam ſol occiderat E roma.n. carſeolos iuſtum eſt unius diei iter. IS:hoſpes. SOLEbat multa quidem narrare:multa mihi referebat. SED & hæc:etiam narrabat: quæ ad rationem uulpium pertinebant. VNDE:ex quibus relatis. INSTrueretur præſens opus meum: faſtorum opus quod i præſentiarum ſcribimus:cum ad faſtorum rationem mos quoq̧ ille pertineat. Ait in hoc campo & oſtendit campum:q ipſi carſeoloꝝ urbi adiacebat. PARra colona:ruſtica:ſeu coloni uxor. CVm uiro duro:patiēte & tolerāte laboꝝ Nā durū interdū patiens & ꝑſeuerās eſt. Inde ē illud Virg.

Scipiadas duros bello:& illud gēs dura:atq; aſpera colitur. HABebat breue rus: exiguū agellū. ILLE colonus. PER agebat:colebat. SVAM humū:q̄ſt ſuū agellū. SIVE erat uſus aratri:ſiue aratro terraʒ ꝓſcindebat. SEV falcis curuæ:ſeu falce fruges ſecabat. SVE erat uſus bidētis:ſeu terrā bidēte fodebat.

Hæc modo uertebat cum raro pectine pratū
Nunc matris plumis oua fouenda dabat
Aut uirides maluas, aut fungos colligit albos
Aut humilem grato calfacit igne focum
Et tamen aſſiduis exercet brachia tellis:
Aduerſuſq; minas frigoris arma parat:
Filius huius erat primo laſciuus in æuo
Addideratq; annos ad duo luſtra duos:
Is capit extremi uulpem conualla ſalicti:
Abſtulerat multas illa cohortis aues:
Captiuam ſtipula fœnoq; inuoluit, & ignes
Admouet, urentes effugit illa manus
Qua fugit incendit ueſtitos meſſibus agros:
Damnoſis uires ignibus aura dabat:
Factū abiit, monumēta manēt: nā dicer̃ cer/
Nūc quoq; lex uulpē carſeolana uetat: (tā:
Vtq; luat pœnas genus hoc cerealib9 ardet:
Quoq; modo ſegetes perdidit ipſa perit.

ANT. FAN.

¶ HAEC mō uertebat ſtātē tibicine telā: Lignū accipe quo tela ſuſtinet̃: nā & i ædificiis tibicinis appellamus qb⁹ ca ſuſtinēt̃. In qua ſignificatiōe ut qdā uolunt aut plurali utimur numero aut tātū ablatiuo ſingulari: ut nos urbē icolimus tenui tibicine fultā Hinc & tibicines uerſus dicim⁹ qbus addit̃ aliqd ad ſolā metri ſuſtētationē: ut aſpectās ſiluā imēſam & ſic forte p̄cat̃ & nūc dextra igeminās ictus nūc ille ſiniſtra. Seruius alia leuiſſimis uerſibus ſcripſit quos p locū ꝓtigillis uel tibicinibus iterponi a ſe dicebat ad ſuſtētatione opus donec ſolidæ colūnæ aduenirēt. Dicti aūt tibicines in ædificiis exiſtimant̃ autore feſto a ſimilitudine tibiis canētiū: q ut cātātes ſuſtinēt ita illi ædificia. Sane uertere ē trahere alias uertere uel mūdare. GRAto calfacit igne focū: Manifeſte hoc loco appet focū nō eſſe ignē ſed locū q ignē fouet. ET tū: Quāuis igne domū calefacit: texit tū ut arma & ueſtes aduerſus uim frigoris paret. IN cōualle ſalicti: Cōuallis ē planicies ex oī pte mōtib⁹ cōprehēſa. Nā uallis ē duobꝫ lateribus icliua planicies. ABStulerat mu. il. co. aues: Cohors in uilla ex pluribus tectis cōiūgit̃ ac unū qddam fit ut autor ē Varro. Vn̄ ſic dicta exiſtimari pōt q circa eū locū cohercet̃ pecus. Quidā cortē ſiue cohortē appellāt tm̄ domus ptē ubi ſeruātur altilia: qđ nō placet. Nonius ſpacia iquid eē uillæ ītra maceriā. Cæterū cohors militū noīata uidet̃ qđ ut illa ex plurib⁹ tectis cōiūgit̃: ita hæc ex māipulis plurib⁹ copulat̃. MOnūmeta manēt: qa uulpes ſeruādæ memoriæ grā cōburūtur: eius uidelicet incēdi qđ uulpes capta a ruſtico excitauit. Et qa lex ut quo capta a ruſtico excitauit. Et qa lex ē ut quo dies uulpes cōburūtur carſeolana uulpes nō nominetur. DICere certam nunc quoq; lex uulpē carſeolana uetat: Figura eſt hyppalage. nam hoc dicit: Certa & fixa lex uetat carſeolanam uulpē nominari quæ infauſta & execrabilis tam pernitioſum excitauit incendium Fuit & illud monumentum rei quo uulpes urebantur cerealibus ſtipulis inuolutæ.

Tibicines

Tibicines uerſus

Focus quid

Conuallis

Cohors

Cohors militum.

PAV. MAR.

¶ HAEC ruſtica coloni cōiūx: cū ita ſe uir exerceret ipſa. MOdo uer. pra. cū ra. pe. cū raſtro paucoꝝ dētium pratū uertēs fœnū colligebat. NVNC da. oua fouēda mr̄is plumis: ſuppōebat oua: ut fœta & calefacta: icubāte gallina pulli naſceret̃. AVT colligit uirides maluas: q̄ aluū molliūt: ut Ply. inquit illa colligebat ut epulas pararet. AVT albos fungos qui in pratis naſcūtur. Vn̄ Hor. Pratalibus optima fungis. AVT calefacit humilem focum grato igne: accendebat ignem in ſuis focis pro decoquendis oleribus & cæteris. ET tū exer. defatigat. BRAchia telis aſſiduis: colo. fuſo. Tela pēdula q̄ ſunt arma muliebria. ET pa. ar. aduerſus minas frigoris: parat ueſtes nēdo & texēdo cōtra hyberna frigora. FILius huius: colonæ. ſ. LASciuus i prio æuo: in pria ætate: nā adhuc puer. ADDiderat duos ānos ad duo luſtra decēnio biēniū addiderat. Sic duodecimū erat nat⁹ ānū. IS: puer. CApit uulpē i cōualle extremi ſalicti: laqueis apphēdit uulpē in cōualle ubi ſūt extremæ illæ ſalices: aut ubi tūc erat ſalictū. ILLA: uulpes. ABſtulerat: rapuerat MVLtas aues cohortis: pullos e cohorte. Cohortē appellamus illud ſpaciū medio loco uillæ ad ſimilitudinē atrii: cui ſpacio plura tecta coniūgunt̃. INDE de militari Var. inquit. Cohors: q ut in uilla ex pluribus tectis cōiungit̃: ac quidē fit unū: ſicis ex manipulis pluribus copulatur. Cohorſq; q̄ ut in uillā: quod circa eum locum pecus cohoriretur. INVOluit captiuam: puer ille implicat uulpem quam ceperat Stipula & fœno paleis & fœno arido. ET ADMOuet ignes. & ſuccendit ignem in ſtipula circa uulpem: ILLA uulpes. EFFVgit manus urentes: manus pueriles: quæ eam urebant. QVA fugit accendit agros ueſtitos meſſibus quacūq; parte fugiebat uulpes: accendit fruges iam in agris cultis maturas. Veſtitos dixit: cum ſint quattuor genera agrorum. Nudus cōſitus paſcuus floridus. Nudus eſt qui cultura ueſtitur. ueſtitos ergo quia erant in his fruges. AVRA. uentus. DABAt uires ignibus dānoſis dānū frugibus inferentibus. Vēto enim conualeſcebat ignis. inde ſapho. Vror ut indomitis ignem exercentibus euris. Fertilis accenſis meſſibus ardet ager. FACtum abiit: præteriit quod tunc factum eſt. MOnumenta manent remanſit apud poſteros memoria & ea ſeruatur nam ut uulpi. Iur. con. inquit. Monumentum eſt quod ſeruandæ memoriæ gratia exiſtit. Nam nunc quoq; lex carſeolana uetat dicere certam uulpem muniat inquit memoria facti nam cum eodem modo delectatur uulpes. ex lege carſeolana cautum eſt ne ad id certa uulpes conſtituatur. Nam dicere conſtituere interdum eſt. conſtituta ad id certa uulpes eſſe non debet. Sed ut antiquum factum referatur: quæ hoc tempore laqueis capitur ea incendio plectatur: non q̄ prius parata eēt. ET VT hoc genus aīalū. ſ. LVAT pœnas ſupplicio afficiat̃. ARDET cerealibus ſtipulis & paleis frugū. ET perit ipſa uulpes. QVO mō pdidit ſegetes eo mō quo aduſſit. fruges adurit̃ & ipſe.

ANT. FAN. Sol in taurũ.xiiii.cal.ma. Taurus a dorſo in ortum fertur

❡PROxima cũ ueniet.xiiii.calẽ.Maias ex ariete Sol abit in tauꝝ ſiue.xv.calẽ.ut ſcribit Columella.Nã uerſus ille.Tertia poſt hyadas cũ lux erit orta remotas:nõ añcedit trãſitũ ſolis in Taurũ ut i emẽdatiſſimis codicib⁹ legim⁹.ſed ſeq debet.Eſt ãt ſciẽdũ Tauꝝ nõ a capite aut a frõte ſed a dorſo in ortũ ferri ut autor ẽ Serui⁹. Hic Taurus ẽ q europã trãſuexit i Cretã ut Euripides fabulat⁹ e q ſcđm iginũ cõſtat.xiiii.ſtellis.Dicit̃ aũt maior uictima uel qa ſine dubio Ariete maior ẽ.qa Taurus fuit uictima triũphãtiũ:ut hinc albi clitũne greges & maxia Taurus uictima.De albis.n.Tauris ſacrificabãt triũphãtes autore Seruio.Hoc ſignũ zodiaci queadmodũ & alia ad naturã Solis refert̃ qđ ægyptius cultus oſtẽdit.

Proxima cum ueniet terras uiſura patentes
Mẽnonis in roſeis luthea mater equis
De duce lanigeri pecoris qui perdidit hellem
Sol abiit, egreſſa uictima maior adeſt:
Vacca ſit an taur⁹, nõ ẽ cognoſcere prõptũ
Pars prior apparet poſteriora latent:
Seu tñ eſt taur⁹, ſiue eſt hoc fœmina ſignũ
Iunone inuita munus amoris habet
❡Nox abiit oriturq; aurora palilia poſcor
Non poſcor fruſtra, ſi fauet alma pales:
Alma pales faueas paſtorum ſacra canenti.
Proſequor officio ſi tua facta meo:

Pales dea Palilia celebrant̃ xi.ſeu.xii.calẽ.ma. Parilia

Lege Macro.in ſaturnalib᷒:Nõnulli uolũt io quæ i bouẽ cõuerſa ẽ a ioue in cœlũ fuiſſe trãſlatã cui⁹ prior ps appet Tauri effigie:reliquũ corp⁹ obſcurius uidet̃.Le ge iginũ. MAter mẽnonis:Aurora ex qua & tithono natus ẽ Mẽnon. PARS prior appet:Mẽdoſus ẽ apđ oẽs igini locus ubi Prupior legit̃ p eo qđ ẽ prior. POSteriora latẽt:Nõnulli huic Tauro caudã tribuunt:ut Columella & Pli.q ait eẽ i frõte Tauri ſuculas i cauda ſeptẽ qs appellauere Vergilias. NOX abiit orit̃q; aurora palilia poſcor:Palẽ deã pabuli alii ueſtã:alii matrẽ deũ eẽ uolũt autore Seruio:cui.xi.calẽ. Maias ſacra ſoluebãtur teſte Solino.Quãuis ſũt q.xii.calẽ.ea tradiderint celebrari:q̃ ut inquit Varro a pale palilia dicta ſũt ut a Cerere cerealia.Eadẽ tñ & parilia dicebantur:uel qđ is dies quos ſerenitas reddebat̃ lucẽ parere uideret̃:uel qđ ut autor ẽ Feſtus p partu pecoris pali ſacra fierẽt q paſtoꝝ dea putabat̃:qbus mos fuit palilibus ouilia purgare trãſilire flãmas.lacta ſapa & milio ſacra pſoluere necnõ & cõuiuia celebrare:ut Annua paſtoꝝ cõuiuia luſus i urbe cũ pagana mãdẽt fercula diuitiis Quo tpe obſeruatũ ẽ ne qua hoſtia cederet̃ autoribus Plutar.& Solino ut dies urbis Romæ origine conſecratus purus eẽt a ſanguine.q̃uis Tarũtinus qdã (ut ſcribit Plutar.) uoluerit Romulũ.v.idus Aprilis urbis ſundamẽta iæciſſe:cui fidẽ nõ adhibemus cũ multorũ traditionib᷒ cõſtet Romã palilib᷒ cõditã.ũñ illud ẽ Propertii:Vrbi feſtus erat dixere palilia patres:Hic primus cæpit mænibus eẽ dies. ALma pales hanc deaꝝ Virgilius Ouid.aliqui ſcriptores nõ pauci fœminino genere appellant.Nonnulli inter quos Varro ẽi maſculino.

Palilibus Roma condita

PAV. MAR.

❡PROxia cũ uẽiet.xiiii.cal.ma.ſol.ariete relicto:taurũ init:q taur⁹ iter aſtra cõſtitut⁹ dr̃ qđ europam icolumẽ trãſuexit i cretã:ut EuryPi.dicit.Nõnulli ãt cũ io i bouẽ ſit cõuerſa:ut ei iuppiter ſatiſfacere uideret̃:cõſtituiſſe qđ ei⁹ pprior ps appet:ut tauri.Sed reliquũ corp⁹ eius obſcurius uideat̃.Spectat ãt ad exortũ ſolẽ:cuius oris effigiẽ:q cõtinẽt ſtellæ:hyades appellãt̃.de qb᷒ ſuo loco dicemus:Taurus ad exortũ ſignoꝝ dimidia pte collocatus ut icipe genua:ac dafigere ad terrã uideat̃. CAput eodẽ hñs accẽtũ:gẽua ei⁹ a reliquo corpe diuidit circul⁹ eqnoctialis.Cornu ſiniſtro cõiũgit̃ cũ ſiniſtro pede ei⁹:q auriga appellat̃.Inter hui⁹ finitionẽ corpis:& arietis caudã ſtellæ ſũt q̃s Vergilias nr̃i:græci pleiades appellarũt.Hic cluſus occidit:& exorit̃ hʒ i cornibus ſingulas ſtellas:ſed ſiniſtro clariorẽ i oculis ſingulas.In frõte mediã unã:ex qbus cornua locis naſcũt̃ ſingulis. Quæ ſepẽ ſtellæ hyades nũcupãt̃. ET ſi nõnulli:q̃s duas diximus nouiſſimas ſtellas negauerit eẽ ut oio hyades eẽnt qnq;.Præterea in ſiniſtro genu priore hʒ ſtellã unã & ſup ungula unã.In dextro genu unã & iter ſcapulos tres:nouiſſimã eaꝝ cæteris clariorẽ.i pectore unã:q ſũt oio pter Virgilias.xiiii. CVM ma.mẽ.aurora.Proxia ipis eqriis:hoc ẽ dies ſequẽs. LVthea:crocea:Nã lothe⁹ color pprieaut Marcell⁹ igt crocin᷒ ẽ Vir.i buc.iã crocco mutauit uellera lutho:& i æn.Aurora i roſeis fulgebat luthea bigis. VEniet in eqs ro.rubicũdis. VISura terpa.hoc ẽ cũ ſeqñs aurora diẽ referet. SOL abiit:diſcedit. DE du.pe.lanigeri ab ariete qui dux ẽ lanati gregis. QVI:aries. Perdidit hel.q̃ ex eo i põtũ decidit:ut ſupiore lib.dixim᷒. EGreſſo ſoli.ſ.ex ariete. INEſt ma.ui.ineſt tauros:q lõge maior ariete. NON ẽ cogno.prom.nõ hẽtur i prõptu:ut facile cognoſci poſſit. VAcca ſit an tau.ſiue mas.ſiue fœmina ſit. PArs pri.ap.ãteriora uidẽt̃:ut cognoſci poſſit bouis forma. POSteriora latẽt:qm̃ nõ appet ps poſterior:ut diſcerni poſſint gẽitalia:quo taurus eẽ cognoſcat̃. SEV tñ hoc ſignũ ẽ taurus:ſiue ẽ hæc fœmina:ſiue ſit imago tauri.ſiue ſit uaccæ. HABet munus amoris inuita iunõe:q̃ſi locata ẽ in cœlo ea imago ab ioue in p̃miũ amoris repugnãte ẽt iunõe.Nã ut dixim᷒ aut ẽ imago tauri quo trãſuecta eſt europa in cretã:aut ẽ imago uaccæ:in quã Io cõuerſa fuit NOX abiit orit̃q.xx.calẽ ma.hoc ẽ.xx.die Aprilis erũt feſta palilia:q uti Var.ingt a pale dicta qđ ei deæ feriæ fierẽt.Pales.n.dicebat̃ dea paſtoꝝ cuius feſta palilia:ut alii parilia qđ pte pecoris eidẽ ſacra fiebãt.Alii putauerũt deã palẽ ueſtã.alii terrã fuiſſe.Eſt ẽt Romæ natalis.ũñ & Põp.ingt parilib᷒ Rõulus urbẽ cõdidit:quẽ diẽ feſtũ p̃cipue hẽbãt minores.Var.& Ply.hoc feſtũ cũ natali urbis ro.xii.calẽ.ma.oñdũt.Sũt tñ qui uolũt.xxii.die April.eẽ qđ ſi recte poetã interp̃tamur.xx.diẽ tenebimus.idẽ ſi Plut.ſi Ply.ſi Varronẽ ſequimur.Plut.inquit ωρωεν λ εκα, τωνκαλανλ ων ιιαιων hoc eſt añ undecimũ calẽdarũ ma.& qui dicũt.xii.calẽ.ita accipias ut aliud ſi dicere.xii.calẽ.aliud ante duodecimũ naʒ primum numerabis ab ipſo die calendarũ.Cũ uero dicet ante undecimum.ſiue duodecimum numerabis.xi.aut.xii.ab ipſo die calen.& tenebis poſtea diem antecedentẽ.Nonne differentia aliqua eſſe debet in ſermone:cũ ita loquimur ad.xi.calẽ.& ante.xi.ſic cũ undecimo dicimus.Qua rõne ex his colligemus.xx.die aprilis eſſe palilia ſed hæc nihil ualeãt afferãtur aliæ rationes.In indicibus faſtorũ ueterũ & codicibus uetuſtiſſimis.xx.die

Aprilis feſtum illud notatum eſt. Nec his creditur. Credaſ tādē marmoribus: in quibus eodē die idē iſcriptū ē Et hoc nō ſatis ſit: ſed colligamus ex poetæ locis: & ne decipi poſſimus. incipiamus ab idibus. Certū ē illā diē eē tertiādecimā mēſis aprilis. Occupat aprilis idus cognomine uictor iuppiter. Quid poſtea luce ſequūtur a tutos pete nauita portus: & ſignificat. xiiii. diē mēſis Deinde tertia poſt Veneris cū lux ſurrexerit idus Pontifices forda ſacra litate boue. Significat tertio die ab idibus: hoc ē. xv. die mēſis. ne qs terguerſeſ. & rideat tāq̄ uana loquamur. qa hac rōne deducā uos uſq ad finē mēſis: Cōſtareq̄ faciē aliter eē nō poſſe. Poſtea inquit hāc quōdā cytherea diē ꝑperātius ire iuſſit: & æthereos p̄cipitauit equos: & ſignificat ēt de. xv. die mēſis: & ſubdit ut titulū impii quāprimū luce ſequēti Auguſto iuueni ꝓſpera ſigna darēt: & deſignat ſextādecimā diē. Deinde: ſed iam p̄teritas ubi quartus ſuciter idus reſpicit: hæc hyades dorida nocte tenēt: & oſtēdit eādē diē. xvi. nam a tertio decimo die numerādo. iiii. erunt. xv. poſtea ꝓſeqtur Tertia poſt hyadas cū lux erit orta remotas Carcere ptitos circus hēbit equos & ſignificat tertio die ab occaſu hyadem. Sic erit decimaoctaua die mēſis aprilis Deinde ꝓxima cū ueniet terras uiſura patētes Mēnonis in roſeis luthea mater eqs. De duce lanugeri pecoris. q pdidit hellē Sol abit: egreſſo uictima maior ieſt Significat diē ſequētē: & erit decimanona mēſis. Poſtea: Nox abiit, oriturq̄ aurora: palilia poſcor & ſignificat uiceſimā diē. Eſt ne id ſatis: multis ne me plura dicere. An non bene hæc cōputauerim imo niſi quis ita cōputet: totū ordinē puertet. Quod facile cognoſceſ cū ad finē uſq̄ ꝓſequuti erimus nā poſt palilia ingt dicta pales nobis eſt: iā uinalia dicā. Vna tn̄ media eſt inter utrūq̄ dies & ſic indicat uiceſimū ſecundū diē. Quid poſtea? ait. Sex ubi q̄ reſtāt luces aprilis hēbit: hic locus certe aliquos decepit cū putarēt de fine mēſis poetā dicere: cū dicat quæ reſtāt. Sed nōdū ē finis qa adhuc ſuperſunt feſta: Tu uero ita interp̄taris. Vbi aprilis hēbit ſex luces: ſex dies. QVAE reſtāt: hoc ē ex his q̄ adhuc ſupſunt: q̄ſi nō numerādo diē uinalio: ſed ſex alios dies: ex his quæ reſtāt. In medio curſu tpa ueris erūt: & demōſtrat uigeſimūoctauū diē mēſis. Vltio loco ingt Cū phrygis aſſaraci titonia fratre relicto. Aut ut emēdati codice habēt: Cū priami: cōiunx titonia: fratre relicto: Suſtulit in mēſo ter iubar orbe ſuū: & ſignificat tertio die a medio uere. & ab ipſo. xxix. die Sic erit trigeſimus: & ultimus aprilis dies. Quod ſi hāc noſtrā cōputationē nō probabis. Vide ne totū ordinē puertas. Nā niſi hāc ſerues recto ordine ad finē uſq̄ nō ꝓcedes. At ego recto ordine ad finē uſq̄ ꝓceſſi. Recte igiſ cōputaui. Quādoquidē aliter cōputare nō potes: qn ordinē puertas. Cōſtet ergo oibus & nr̄e primis academiæ. xx: die aprilis eē palilia: & natalē urbis: Quē diē ſodalitas nr̄a litteraria religioſiſſime colat: pp feſtū ſanctiſſimoꝝ martyꝝ: Victoris: Fortunati: & Geneſii eiuſdē ſodalitatis ꝓtectorum Quod eodē die a fidelibus cūctis celebraſ. Sed hæc hactenus. Nox abiit & oriſ aurora q̄ſi ſubſequiſ dies Poſco pali. ut de palilibus agā. NON poſcor fruſtra. nā mox ea ſacra canemus. Si fauet alma pales: cui nunc ſacra fiūt: ipſa faueat ego oīa aperiā. Alma pales: inuocat nūc eā deam. ut faueat p̄ſertim cū religione eius numē proſequatur: propterea quod ſæpe eo die ſe expurgarit. De quo genere expurgationis paulo poſt. FAueas alma pales canēti ſacra paſtoris: faueas mihi qui cano paſtoralia ſacra: cum tu paſtoribus præſis. SI Proſequor tua facta: merita & laudes tuas. PIO officio. pietate officioſa: & religioſe.

Certe ego de uitulo cinerē, ſtipulāq̄ fabalē,
Sæpe tuli plena februa toſta manu:
Certe ego trāſilli poſitas ter in ordine flāmas
Virgaq̄ rorales laurea miſit aquas:
Mota dea eſt, operiq̄ fauet, naualibus exit
Puppis, habent uētos, iam mea uella ſuos
I pete uirginea populus ſuffumē ab ara
Veſta dabit, ueſtæ murmure purus eris:
Sanguis equi ſuffimen erit, uituliq̄ fauilla
Tertia res duræ culmen inane fabæ:

¶De uitulo cinerem ſtipulamq̄ fabalē: Captat beniuolentiam a ſua perſona oſtēdens ſine arrogātia qualis in deam fuerit. Erat autē ſuffimenti genus quo populus februari hoc eſt purgari palilibus conſueuit ex equi ſanguine ſtipulis fabularum & cineribus uitulorum uſtorum in fordicidiis a ueſtali uirgine ut diximus ſupra. Decebat enim populum Ro. maxime purum eſſe die quem urbis natalem maiores (ut dictum eſt) purum a ſanguine uoluerunt. Solebant autem & ex aliis rebus fieri ſuffimenta: ut ara dabat fumos herbis contēta ſabinis Et non exiguo laurus aduſta ſono Itaq̄ feſtus ſcribit laurū omnibus ſuffitionibus adhiberi: qui etiam tradit quo tempore uuæ calcate pilo p̄mebantur ſuffimenta fieri conſueuiſſe ex faba milioq̄ mulſo ſparſo. & Plinius in arbore myrto docet haberi ſuffimenti genus. Eſt autem ſuffimentum fumigatio. ſuffire. n. eſt fumigare autore Seruio: unde deducuntur ſuffimentū ſuffitus. ſuffitio & ſuffimen ꝓducta penultima: & eſt uerbum ſuffio actiuæ ſignificationis quauis a fio cōponatur quod eſt paſſiuæ a quo in infinitiuo modo fire magis analogum eſt q̄ fieri. Vnde eſt in. iiii. geor. At ſuffire thymo. FEBrua toſta. Purgamēta e rebus toſtis. CERte ego tranſilui poſitas ter in ordine flāmas. Accendebantur palilibus a cerui fæni uel ſtipulæ quoꝝ flāmas moris fuit paſtoribus tranſilire. Tibullus. At madidus Baccho ſua feſta palilia paſtor cōcinet a ſtabulis tunc procul eſſe lupi ille leuis ſtipulæ ſolēnes potus aceruos accendet flammas tranſilietq̄ ſacras. Perſius. Fumoſa palilia fæno. Propertius. Cūq̄ ſuper raros fæni flammantis aceruos traiicit immundas ebria turba dapes id cur fieret infra explicabitur. VIRga laurea. Qua aquam ſpargentes ſe expiabant. Vnde is ramus februa dicebatur. SVFfimen: Sacerdotes Veſtæ ſeruabant ut dictum eſt hoc ſuffiminis genus. CVLmen inane. Fructu inde ſublato.

ANT. FAN. — Suffimenti genus quo populus purgabatur palilibus — Suffimenta alia — Suffimentum — Suffire — aceruos fæni accēſos tranſiliebant paſtores

¶CER. TE EGO ſæpe tuli. cinerem de uitulo. nempe fauere debes. qui tibi ſæpe ſacrificaui & tuli expurgationem. Luſtraui enim me ſuffitione cineris uitulini: & equini ſanguinis. & fama. quod piaminis genus paulo ſuperius attigimus. ET STIPVLAM FABVlam. aridos fabarū culmos. FEBRua toſta. purgamina PAV. MAR.

toſtarum terd:nam ut in principio ſecundi diximus:omnia pűrgāmina februa dicebantur. PLENA ma: nu:ná ea quibus expiarenıur plenis manibus tulı. CERTE ego ter tráſilii tráſaltaui. FLAmmas in ordine poſitas:diſpoſitos ad tráſilitioné paſtorű & populi ignes. TER.n.ignea tráſiliebát:na ab initio cű eēt urbe3 Romulus cōditurus tráſilire fecit multitudiné p ignes:expiationis pollutionű cauſa. Quod Diony.ipſe reſta- tur.plures tñ huiuſce rei rōnes afferűtur a poeta de quibus paulo poſt. ET uirga laurea lauri ramus. q & fe- brua quoq dicta miſit. AQVas rorales aſpergentes:qſi aſpergi me aqua purgatoria:cű ipſo laureo ramo. MOTA dea eſt:ad pces meas. ET fauet opi noſtro.i.PVPis exit naualibus:exit e nauali ratis:ut i altű ten dat. IAM mea uela habét ſuos uētos:ut ſecűdo curſu ferātur:& hac tráſlatiōe a pſpere nauigātibus illud oſtē dít:fauere numina:& ſe iá oblatű argumētű felici igenio pcurrere poſſe:& palis ſacra oſidere. IPEte .uirginea his in ſacris primo loco expurgatio ex ſuffitiōe fieri debet.Purgari quoq pecora debēt.Deide libádæ epulæ quibus dea ipſa placeť.Tertio loco pie erűt pces:Hæc oia plurib⁹ uerſibus a poeta tradunť. OPOpulus I pe te:ſulſimen:ſuffitioné ad te expurgádű:hoc é ipſas res:quibus te ſuffias:ſeu ſuffumiges. AB Ara uirginea:ab ara ueſtali:ná ueſtales uirgines tibi dabűt. VETSta dabit:ſuffimé ipſum. ERIS purus munere ueſte:quo te ab oi pollutiōi ſcelere expiabis:& purus reddideris. SVFfimen:ipſa ſuffitio erit. SANguis equi:ad luſtrati oné i palilibus imiſcebať ſanguis equinus cű aduſti nōdű nati uituli.ſed e mactatæ matris utero exerti cines:& fabiaӡ culmis.& ex his ſup prunas ipoſitis ſiebat ſuffitio. ET fauilla uituli:cinis uitulinus. TErtia res erit cul mé inane duræ fabæ:erűt culmi uacui fabiaӡ:ná dixerat ſtipuláq fabalé:nō ipſa faba:aut fabarű cortices:ſed ſtipulæ ſine ſuo fructu Paſtor luſtrat:luſtrare:hoc é expurgare debet. OVES ſaturas:ubi depaſte fuerint.

Paſtor oues ſaturas ad pria crepuſcula luſtret
Vnda prius ſpget,uirgaq uerrat humű:
Frondibus & fixis decorentur uuilia ramis:
Et tegat ornatas longa corona fores:
Cærulei fiant puro de ſulphure fumi:
Tactaq fumanti ſulphure balet ouis:
Vre maris oleas tædamq herbaſq ſabinã
Et crepet in mediis laurus aduſta ꝟ cis:
Libaq de milio milii fiſcella ſequatur:
Ruſtica præcipuæ eſt hoc deæ læta cibo
Adde dapes mulctramq ſuas dapibuſq refe
Siluícolã tepido lacte pcare palé: (ctis

ANT. ¶AD pria crepuſcula:Sűmo mane:tűc paſtores ſuf-
FAN. fitu pecora luſtrare cōſueuerűt. VIRgaq uerrat hu- mű.Vt oia ſint mūda & pura palilibus. CERulei fi-
ſulphus ant puro de ſulphure fumi:Genera Sulphuris qttuor
uiuum ſűt:e qbus qđ uiuű dicimus habet teſte Plinio in reli- giōibus locű ad expiadas ſuffitu domos.Eſt & aliud ge nus ut reliqur omittātur:cui unus tm̃ uſus é ad ſufficiē das lanas quibus cādoré ac molliciē cōfert. Purgabāť ēt ut quidá dicunt qui aliquo piaculo polluti fuiſſent ſulphure aqua & igni Iuuenalis:Cuperent luſtrari ſi q darētur ſulphura cű tædis & ſi foret hűida laur⁹.Oui dius alibi.Terq ſené flāma ter aqua ter ſulphure lu- ſtrat. VRE maris rores:Roſmarinus quid ſit nemo é qui neſciat. TAEdáq.In Europa ſex genera ſunt cognatarű arborű:q raſiná ferűt autore Plinio:Pinus pinaſter.Picea.Abies.Larix & Tædæ quibus ut idē ſcribit Tæda grata é flāmis & ſacrorű lumini. Libaq de milio.Docuit de medio:Docuit qūo luſtrareť pe-
Sacra cus.nűc q ſacra pali exhibēda ſint docet. Ea ſunt Libű
pali qūo e milio.item mulctra lacte.ficella milio plena & aliæ dapes deæ conſtruæ ac paſtorales. DApibuſq refe-
exhibēda ctis. Vbi guſtaueris dapes ac libaueris.

PAV. ¶AD prima crepuſcula:ueſptino tpe poſt occaſum ſolis qđ tēpus dubiű eſt an diei:an noctis ſit ná crepuſcu
MAR. lűut iquit Varro ſignificat dubiű ab eo res dubiæ dictæ creperæ.Quod crepuſculű dies é: nűc ſit.an iá nox multis dubiű. VNDA prius ſpargat ſpargēdæ ſűt oues aqua.ET uirga.paſtoralis. VERrat humű ná debet paſtor telluré uirga uerrere. OVIlia ubi oues tenētur DECorētur frōdibus & fixis ramis ornari debēt oui lia frōdoſis & uirētibus circűfixis ramis. ET multa corona:multa ſerta ſeu florű ſeu uirētiű ramorű. TEgat ornatas fores q frōdibus & corōis ornāť:fores ipſorű ouillű. Fumi cerulei nigricātes. FIEnt ad luſtrationé ouiű.DE puro ſulphure ſed nō mō oues.uerű ipſi hoies purgabáť ſi aliquo piaculo eēnt polluti ſulphure aqua igne lauto. Inde Iuuenalis iquit cuperēt luſtrari.ſi qua dareť ſulphura cű tædis & ſi foret hűida laurus & oui dius ipſe alio loco terq ſené flāma ter aqua.ter ſulphure luſtrat.Et lauto Maſſurus autor Plyn. triumphantes coronari putauit quoniam ex arbore purgarentur cædes in bello commiſſæ.Et de lauro humida.Ouidius eti am cű paulo ante dixerit Virgaq rorales laurea miſit aq̃s.alio quoq loco Vda ſit hic laurus lauro purgāť ab uda.Oia q dñōs ſűt hitura nouos.Sed plura de hmōi pu rgatiōibus ab honorato referűť.OVis balet.balatű edat.ná balare é ouiű. TACta.luſtrata ſeu ſuffita. SVLphure fumāti.fumo ſulphuris. VRE oleas mares ſteriles:& q nō ſűt ex trib⁹ illis generibus:q a Marōe:& Pli.referűť.Arcadibus:radiis:& pauſia. ET tædá:de ea ſæpe dictű é. ET herbas ſabinas:de qbus i prio diximus ſabinæ herbæ uſus erat ad ſuffitione3. meminit Pli.i.1.li.Ara dabat fumos herbas cōtēta ſabinis.Adhibebať icōſecratiōe tēplorű Qui mos ad nřos quoq trá ſiit ET laurus aduſta crepet:ſtrideat:aut crepitű faciat. IN Mediis focis:ubi adureť.& i prio:& nō exiguo lau rus aduſta ſono. LIBaq de milio:hæc deæ pali offerēda & libáda.de libo in prio:& tertio diximus. FIScel la mili ſequať:ná nō mō libű ex milio offerēdű.ſed ēt fiſcella cű milio.Eſt.n.fiſcella uas iunceű.quo caſeus for mať. DEA ruſtica.pales.Eſt leta cōtēta. HOC pcipue cibo.qſi gaudet imprimis ſibi miliű libari. ADDe dapes mulctráq ſuas:addas huic libatiōi uas ipm i quo lac mulgeť unde Virg.Bis uenit ad mulctrá.binos alit ubere foetus. ET dapes ſuas hoc eſt lac & caſeum. ET dapibus refectus ubi has dapes libaueris. PRæ care deá ſiluicolá.palé paſtorű deá ſiluas incolēté. LACte tepido oblatione & libatione lactis.

¶CONſule dic pariter pecori pecoꝝq; magiſtris: Tradito luſtrationis ritu & ſacri admonet paſtorē qbus ANT. ꝓcibus colēda ſit pales. STAbulis noxa repulſa meis: Seruius uult noxā pœnā eē. noxiā uero culpā: Cæteruȝ FAN. & dānū culpā & pœnā ac peccatū noxæ noīe appellari dubiū nō eſt. Lege Feſtū. noniū. Dōatū. Macro. & Vlp. Noxa ne ſi qcqd de hoc tradūt recitauero dicas ī me illud Horatii: Nō miſſura cutē niſi plena cruoris hirudo. IN Buſtis Buſtū q̄ſi bñ uſtū dicit̄ autore Feſto & ē ꝓprie locus ī quo mortuꝰ ē cōbuſtꝰ & ſepultꝰ: nā ubi tm̄ cōbuſtus Buſtum ē uſtrina uocat̄. Cæterū ſepulchra nūc ut idē docet buſta appellāt̄. NEMus uetitū ut ſacrū ac dicatū numini. Vſtrina

Cōſule dic pariter pecori pecoriſq; magiſtris
Effugiat ſtabulis noxa repulſa meis:
Siue ſacro. paui. ſedi ue ſub arbore ſacra.
Pabulaq; in buſtis inſcia carpſit ouis:
Seu nemus itrauit uetitum noſtriſq; fugatæ
Sūt oculis nymphæ. ſemicaperq; deus:
Si mea falx ramo lucum ſpoliauit opaco
Vnde data ē egræ fiſcina frondis oui:
Da ueniā culpæ, nec dum degrandinat obſit
Agreſti fauno ſuppoſuiſſe pecus:
Nec noceat turbaſſe lacꝰ: ignoſcite nymphæ
Mota q̄ obſcuras ungula fecit aquas:
Tu dea pro nobis fontes fontanaq; placa
Numia, tu ſparſos per nemus omne deos:
Nec dryades, nec nos uideamꝰ labra dianæ
Nec faunū medio cū præmit arua die.
Pelle procul morbos: ualeāt hoīeſq; gregeſq;
Et ualeāt uigiles prouida turba canes:
Neue minꝰ multas redigā quā mane fuerūt:

SEMicaperq; deus. pan quē diximus eē caprinis pedibus & hēre cornua. Ratio apta ē. Vñ ex quo ramo ipleui fiſcinā frōdibus egræ oui apponēdā. AGREſti fauno: Luco uel antro fauni. NEC nos uideamus labra dianæ. Propter Actæonē dictū ē: ut iſcius actæon uidit ſine ueſte dianā. Eſt autē labrū interdū uaſis Labrum genus ut hoc loco Virg. in. xii æne. Hoc fuſum labris Fiſcella ſplendentibus amnem inficit. Eo lauandi gratia quem admodum & ſolio utebantur.

¶CONſule dic pariter. his ꝓcibus poſcis numerandū: q̄ ad purgationē quoq; ꝑtinēt: nā poſcit̄ uenia: ſiqd PAV. amiſſū eēt: ſiqd ſacri pollutū: aut ſi fugata numina ſilueſtria pecoꝝ aut hominū acie ꝓfana. Deide ut ſalubria & utilia ꝓſtet: & noxia cūcta a pecore & paſtorib' auertant̄. DIC cōſule: o dea. PARiter pe. & ma. pe. prouideas ſimul pecudū: paſtoꝝq; ſaluti. Effugiat a ſtabulis meis: ab ouilibus & ſeptis. NOXA repulſa: quaſi repellat̄ oē delictū: & oē dānū. Nā noxa delictū ē: ut oſtēdit Vlpianus titulo ſi q̄drupes pauperiē feciſſe dicat̄. Et eiuſdē appellatiōe oē delictū cōtineri: Caius de verbo. ſig. Affirmat. Et noxa ſolutum uerbū erat ī edictis ædificiis. de quo idē Vlp de ædil edic. Noxa ſolutꝰ nō fit qđ aiūt ediles: ſic itelligēdū ē: ut nō hoc debeat pronūciari. Nullā eā noxā cōmiſiſſe: ſed illud: Noxa ſolutū eē: Hoc ē noxali iuditio ſubiectū eē. Ergo ſi noxā commiſit: nec ꝑmanet. Noxa ſolutus uidet̄. Noxas accipere debemus priuatas: hoc eſt eas q̄cūq; cōmittunt̄ ex delictis: nō publicis criminibꝰ ex qbus agit̄ iudiciis noxalibus: & reliqua. SIVE Sacro paui ſiue deliqui: qđ pauerim pecudes in loco ſacro. ſacra loca ea ſunt: ut Vl. de reꝝ diuiſiōe inquit q̄ publice ſūt dedicata: ſiue in ciuitate ſint: ſiue in agro. Sciēdū ē locum publicū tū ſacruȝ fieri poſſe: cū priceps eū dedicauerit: uel dedicādi dederit poteſtatē. Illud notādū eſt. aliud eē ſacrū locū: aliud ſacrariū. SACer locus cōſecratus. Sacrariū: ē locus: in quo ſacra reponūtur: qđ etiā in ædificio priuato eē poteſt: & ſolēt: qui liberare eū locū religioſum uolūt: ſacra ide euocare & cætera. SI Diue ſub arbore ſacra: ſi paſcēs oues ſediſſem ſub arboribus ſacris: q̄ eēnt in locis ſacris. aut aliqua religione alicui numini dicatæ: ut de ramo aureo dixit maro Iunoni īfernæ dictus ſacer. VEL ouis inſcia: iprudēs. PAuit pabula: q̄ſi carpſit gramina. IN Buſtis: in ſepulchris: nā & id noxæ quoq; dabat̄. BVſtū: ūn pōp. inbuit ꝓpriæ dicit̄ locus ī quo mortuus eſt cōbuſtus. & ſepultus. Dicit̄ buſtū: quaſi bñ uſtum Vbi uero cōbuſtus quis tātūmodo: alibi uero eſt ſepultus: Is locus ab urēdo uſtria uocat̄. Sed tātūmodo buſta ſepulchra uocamus hæc ille inde poeta in ſecūdo libro buſtis exiſſe ferūtur. Et tacitæ queſti tpe noctis aui. & Lucanus pēdit in expleto nefanda piacula buſto. SI INtrauit uetitū: ſi ouis inerit nemora: q̄ eēt ſub tutela numinū: & aditus pecori eēt inhibitus: ut in ſilua aricina. unde quadrupedes arcētur equi. Nemora: amœniores eas ſiluas oſtēdit Pōp. VE: pro uel. SI Nymphæ ſunt fugatæ oculis nr̄is: ſi noſtro aſpectu ad fugā ipulerimus fontiū: colliū: ſiluarū. & arboruȝ deos ut naiadas. Napeas: Dryadas: & Amadryadas. ET deus ſemicaper: uel ſi faunū fugauerimus: cornua & caprinos habentē pedes. SI MEA falx, ſpoliauit locum ramo opaco: etiam repellatur omne delictum ſi falce inciderim frondoſos ramos ex ſacro luco. VNDE ex quibus ramis. EST data fiſcina frondis ciſta frondium. OVI ægræ infirmæ: fiſcina ex uiminibus qua feruntur paleæ fœnum frondes & ſimilia inde fiſcella ex iuncis aut ex tenui uimine ad formandum caſeum. DA ueniam culpæ ignoſce delicto. Nec obſit noceat. DVM degrandinat uſq; quo deſeuiat grando. SVPpoſuiſſe pecus fauno agreſti dum inſtant hymbres & grandines non ſit delictum ducere pecus ſub frondoſas arbores aut in antra quæ loca forte a fauno colerentur manereq; ubi. uſque quo deſignat pluere aut grandinare. AGREſti agrorum & ſiluarum prædii. NEC NOCeat. quaſi non habeatur illud delictum aut non exigatur pro eo delicto pœna. TVRBASSE lacus. turbidas reddidiſſe aquas ſiue cum potant pecora ſiue cum abluuntur. IGNOSCITE NYMPHæ date nos ueniam. QVOD VNGVla mota ungulæ ouium aut aliarum pecurum cum tranſiliunt amnes. FECIT Aquas obſcuras turbidas. TV Deas, palas. PALEA ꝓ nobis fontes & fontana numia. placato nobis, & aquas agrū deas. TV Placa nobis deos ſparſos per omne nemus: deos omnes qui nemoribus aut ſingulis arboribus præſunt. NEC Videamus nos Dryadas nemorū nymphas. NEC labra dianæ non uideamus peluim in qua ſe

diana abluet. Labrum pro pelui ponitur: unde Virg. Sicut aquæ tremulũ labris ubi lumen aenis Omnia per uolitat. non uideamus igitur dianã ſe abluẽtẽ. quẽadmodum Acteon: ne in ceruos quoq; mutentur. NEC uideamus. FAVnũ cũ præmit arua medio die: cũ in meridie gradiẗ: aut requieſcit in aruis. PELle procul morbos: & a nobis: & a pecoribus pellas ægritudines: ſed ſuperius de morbo diximus. VALEant & hoies & greges ſint icolumes paſtores & oues. ET VAleant canes uigiles: qui uigilant ad ouium cuſtodiam. TVRba ꝓuida: quæ cauet ne quid ouium furto ſubtrahaẗ. NEVE redigã multas minus, quam fuerunt mane non reducã ueſperi minorem ouium numerũ quã mane in paſcua eduxerim: ſed totidem aut plures

Neue gẽmã referẽs uellera rapta lupo:
Abſit iniqua fames, herbæ frõdeſque ſupſint
Quæque lauẽt artꝰ, quæque bibãtur aq̃
Vbera plena pmã, referat mihi caſeus æra
Denique uiã liquido uimina rara ſero:
Sitq; ſalax aries: cõceptaq; femina cõiunx
Reddat, & i ſtabulis multa ſit agna meis
Lanaq; proueniat nullas læſura puellas
Mollis: & ad teneras quaſlibet apta manꝰ:
Quæ pcor eueniãt, & uos faciatis ad annũ
Paſtorũ dominæ grãdia liba pali:
His dea placãda ẽ hæc tu cõuerſus ad ortus
Dis quater, & uiuo perlue rore manus:
Dum licet appoſita ueluti cratere camella
Lac niueum potes: purpureamque ſapam
Moxque pardẽtes ſtipulæ crepitãtis aceruos
Trãſilias celeri ſtrenua membra pede:

ANT FAN. ¶ VELlera: Pelles: ouium ue animalium a lupo raptorum. REFErat mihi caſeus æra. Propter illud Virgilii dictum ſuſpicor Nonnunq̃ grauis ære domum mihi dextra redibat. VIMina rara: Fiſcellæ ubi lac preſ-
Salax ſum formam accipit. SALAX: Fortis in uenerem ut non edat hac uolucrem qui cupit eſſe ſalax. NVLlus læſura puellas. mollis: quæ ſine moleſtia puellaruʒ redigatur in filia. VIVo rore: aut naturali rore: quia ſummo mane hæc fiebãt aut aqua uiui fluminis. AP-
Camella poſita ueluti cratere camella: Camellam uaſis genus eſſe dubitandum non eſt cum eam Ouidius pro cratere apponi iubeat: id uas a curuitate dictum cenſemus:
Camuros quia Camorus peregrinum uocabulum unde nos forte ut inquit Macrobius cameram figurauimus curuuʒ ſignificat autore Seruio. Alii legunt camilla: quod nõ placet accipientes miniſtram in ſacris quamuis nõ negeʒ Romanos pueros puellaſue nobiles & iuuenes camillos & camillas appellaſſe flaminicarum & flaminum miniſtros Mercuriumq; a Thuſcis Camillũ dictum quod miniſter ſit deorum licet quidam dixerint ut autor eſt, Feſtus omnes pueros ab antiquis camillos appellatos: is etiam ſcribit Camillum uocari Cumeram: quod uas opertum in nuptiis ferebãt in quo erant nubentis utenſilia. LAC niueum. De hoc Tibullus: Et placidam ſoleo ſpargere lacte palem. PVR-
Sapa pureamq; ſapam: Vino cognata res ſapa eſt ut Plini-
Defrutuʒ us docet muſto de cocto donec tertia pars ſuperſit: quod ubi ad dimidiam partem decoctum eſt defrutum ap-
Paſſum pellatur. Alii ſcribunt ſapam fieri ex uua decocta: & defrutum id eſſe quod uocat Plinius ſapam. Paſſum aũt
Burrhanica fit uel ex uuis diutius in uite Sole aduſtis uel aliter. Lege Plinium & Columellam. Nonius ſapam inquit mellatium dici & eſſe muſtum ad mediam partem decoctum. id mixtum lacti burrhanica potio dicebatur autore
Burrhum re feſto a ruffo colore quem burrhum uocabant. Cum ergo hic Naſo ex eodem uaſe lac & ſapam potari ſcribat dubium non eſt eum ſignificare burrhanicam potionem.

PAV. MAR. ¶ NEVE gemmam: ne doleam: & ob id gemmam Referens uellera rapta lupo: quaſi ne interimat oues lupus ut cogar referre pellem ſine oue: ſed ſint tuta pecora ab inſidiis luporum. Et compertum eſt pannum e lana ouium: quas interemerit lupus: pedicullos gignere. ABSit iniqua fames: ſed ſemper ſit ciborũ copia. ET herbæ & frondes ſuperſint: habeant oues in maxima copia herbas & frondes: ita ut potius ſuperſint: q̃ penuria ſit. ET AQuæ etiam ſuperſint: & quæ. LAVANT artus quibus oues abluuntur. ET Quæ bibuntur: ut ſiti non premantur. PREmam ubera plena: ut ſemper ſit lactis copia. CASEus referat mihi æra: uẽdam caſeum & numos inde referam. ET rara uimina: fiſcellarum. DENT uiam liquido ſero: ut bene excoletur e formato caſeo: ut ex coagulato lacte ſerum. ARIes. qui oues implet. SIT ſalanx: libidinoſus ut ſæpe coeat. ET Coniunx. ouis. REDdat ſemina concepta. pariat agnos. ET multa agna ſit in ſtabolis meis: quaſi pariant oues plures agnas: q̃ agnos ut habeam plures fœmillas: q̃ mares. ET Proueniat mollis lana læſura nullas puellas: quaſi ea lana tondatur ex ouibꝰ. quæ mollis ſit: & facillime a puellis neri poſſit. ET apta ad q̃ſlibet manus teneras aut tenella uirginum manu inde primum penſa: & filia. Deinde pannus conficiatur. ET nos paſtores: faciamus ad annum. quaſi ſingulis annis. GRAndia liba: pali paſtorum domine ut magna liba ex milio offerendus pali. HIS pcibus. ſ. DEA pales. EST placanda. hoc pacto placemus & propitiam nobis reddamus. TV PAſtor. CONuerſus ad ortus: ad orientẽ ſolem. DIC quater hæc. has præces. ET plue manus uiuo rore: abluas uiuẽtis aqua fluminis. TVNC: cũ manus ablueris. LICet potes Lac niueum. & licet & debes tũc lac potare. APPOſita camella ueluti cratere pro cratere apponas camellam & ea lac haurito: camella ligneum uas eſt: aliqui uolũt uimineum eſſe ita arte contextum: ut poculi præſtat uicem. Cana autẽ ut Põpeius inqt dicũt græci nos caniſtra: & per diminutionem caniſtella. Inde etiam detorquere poſſumus canella. ET potes purpureã ſapam. lacti immixtam. Cognatam rem uino eẽ ſapam inquit. Plynius muſto decocto: donec tertia pars ſuperſit. MOXq; per ardentes: & cum hæc feceris expurges te & igne. mox ſtatim. TRAnſilias trans iacias. MEMbra ſtrenua agilia. PEDE celeri: pedum ſaltu. PER ardentes aceruos culos. STIpule crepitantis: quæ crepitat dum aduritur. Debes igitur trãſilire per ignes ad extremam luſtrationẽ

EXPOſitus mos eſt moris mihi reſtat origo.tranſitio color rhetoricus.& eſt ſenſus.Expoſui moré ſacrorũ reſtat ut origo & cauſa explicetur qua inſtitutum eſt ut paſtores aqua ſpargantur ignesq; tranſiliant. TVR-ba cauſarũ quæ adduci poſſunt multitudo. OMNia purgat edax ignis:ſi metallorum uitia & ſordes ignea ui abſumuntur & metalla defecatiora & puriora per ignem fiunt.iure id elementum palilibus ad greges paſtoresq; purgandos. CONtraria ſemina rerũ:Ouidius.Et ab his oriuntur cũcta duobus. HAEC perdidit exul aqua & igni ſolebat exulibus interdici:quæ duæ res uitam humanã maxime continent. Vnde illud eſt in epiſtola ad Brutum:At ſi dederint quod petimus tamẽ paulo poſt futurũ puto ut hoſtes iudicemur: ut aqua & igni nobis interdicatur. Contra uero nuptæ aquã & ignem accipiebant ut autor eſt Feſtus & funus proſecuti redeuntes ignem ſupergrediebãtur aqua aſperſi quod genus purgationis ſuffitionem uocabant:appellabãtur autem hi quibus aqua & igni interdictum erat capite diminuti quéadmodũ & qui ueniſſent i hoſtiũ poteſtatẽ. HIS noua fit cõiunx:Duplex cauſa naſcẽdi aqua & ignis quorũ hic mas dicitur illa fœmina nuptiis in limine adhibebãtur ut Varro ſcribit:nec ſine his mariti uxores accipiebãt. Vnde uſus obtinuit teſte Seruio ut nubentibus faces ꝑlucerẽt: & aqua petita de puro fonte per puerum fœliciſſimum uel puellam nuptiis intereſſet qua nubentibus ſolebant pedes lauari Feſtus ſcribit in nuptiis facem in honorem ce-

Expoſitus mos eſt:moris mihi reſtat origo:
Turba facit dubium,cœptaq; noſtra tenet
Omnia purgat edax ignis,uitiũq; metallis:
Excoquit,iccirco cũ duce purgat oues:
An quia(cũctarum contraria ſemina rerũ)
Sunt duo,diſcordes ignis & unda dei:
Iunxerũt elemẽta patres,aptumq; putarũt
Ignibus,& ſparſa tingere corpus aqua:
An ꝙ in his uitæ cauſa eſt hæc ꝑdidit exul
His noua fit cõiũx,hæc duo magna putãt.

ANT. FAN.
Ignis omnia purgat.
Aqua & igni interdicebatur exules
Capite diminuti
Ignis & aqua in nuptiis
Faces in nuptiis, quinq;

reris ꝓferri aquaq; ſpargi nouam nuptam ſiue ut caſta puraq; ad uirum ueniat:ſiue ut ignem atq; aquã cum uiro cõmunicet. Alii dicũt in nuptiis ideo faces præire ꝙ antea nubentes non niſi per noctem ducerenẽ quibus poſtea prima & ſecũda hora ominis cauſa tributa eſt Quidã uero tradũt moré fuiſſe ut ſponſa ignem & aquam tangeret:quæ ante eam ferebantur ut uxor eẽ potiſſimũ propagandæ ſobolis cã oſtenderet & inſtitutã eẽ maris & fœminæ cõiũctioné maxime ad generãdam prolem. Lege Plutarchũ in quæſtionibus ubi quærit:quid eſt ꝙ noua nupta cũ in matrimoniũ datur ignem & aquã iubetur attingere & cur nec plures:nec pauciores ſed quinq; tm̃ faces in nuptiis accederentur:ubi(ut inquit Feſtus)pueri tres adhibebãtur. Vnus qui ex alba ſpina facem præferret:duo qui nubem tenerent. Item pronubæ quæ ſemel nupſiſſent auſpicii cã ut ſingulare matrimoniũ ꝑſeueraret. Rapi ait ſolebat fax qua ꝑlucẽte ad uirũ noua nupta deducta fuerat ab utriſq; amicis ne aut uxor eam ſub lecto uiri ea nocte poneret:aut uir in ſepulchro comburẽdam curaret quo utroq; mors ꝓpinqua alterutrius captari putabat̃ Rapi ẽt ſimulabat̃ uirgo ex gremio matris.aut ſi ea nõ eẽt ex ꝓxima neceſſitudine cum uiro tradereitur:quod uidelicet ea res fœliciter Romulo ceſſiſſet. Faxex alba ſpina

EXPOſitus mos eſt.expoſui ego morem ſacroꝝ palilioꝝ. REStat mihi origo moris:ſupeſt ut dicã:unde PAV. MAR.
hic mos originẽ habuerit:quaſi tua cã inſtitutũ ſit er ignes tranſilire:& aqua ſe abluere: TVR ba quaſi multitudo cauſaꝝ. FACit dubium:quia neſcio quam otiſſimum cãm affirmẽ. ET Tenet noſtra cœpta:retardat paululum ab incepto. OMNia purgat ignis.plures affert poeta rationes huiõi luſtrationis. An quod metalla igne expurgãtur:ſic eo luſtrãtur & paſtores:& oues:An quod duo hæc ignis & humor ſunt cã generationis:ut in meta.& ab his oriũtur cuncta duobus:ita & luſtrationis cãm putant. At quod per ea uiuamus:& his exules interdicebãtur:& hæc in limine nuptiali ponebãtur. Sic ad luſtrationẽ quoq; pertinere arbitrati ſũt. An ut Phœtontis incẽdium:& Deucalionis cataclyſmus referat̃. An ab excepta ſtipuli flamma e ſilice excuſſa. An ut referatur æneæ pietas qui tutus per troiana incendia fugit. An quod coloni qui Romã condiderũt quas incoluerãt caſas in coloniã abeuntes incẽderũt:ut illius ignis memoria quoq; referatur. IGNnis edax qui ab ſumitur. PVRGAT Omnia ipſa ſcilicet edacitate. ET Excoquit uitium metalli: purgat metalla:& adurit quicquid uitii ineſt:Idcirco propter id. PVR gat oues cum duce cum paſtore. AN QVia duo ſunt ſemina cunctarum rerum:duo hæc ignis & aqua:ſunt cauſa naſcendi.Ignis enim a gignendo:ſeu naſcendo dicitur:ꝙ inde omnia naſcantur. Aqua dicta a qua uiuamus. Sed de his plura diximus in primo libro. Duo igitur hæc ſunt oĩum rerum ſemina. Cõtraria inter ſe diſcordãtia. Ignis & unda dei diſcordes qa calor & humor diſcordes ſunt.cũ ſit ſumma cõcordia inter elemẽta:hæc duo tñ diſcordia cã ſunt rerũ gignẽdaꝝ. PATres:maiores noſtri. IVNxerunt elemẽta.cum inſtituiſſent hæc ſacra cõiunxerunt hæc diſcordia elemẽta ignẽ & aquã generationis cauſam. ET Putarunt aptum cõueniens. TINgere corpus.abluere:& ita ſe expurgare IGNIbus & aqua ſparſa:fuſa:quaſi tranſilitione per ignes:& aſperſione aquæ ſe luſtrare. AN QVod cauſa uitæ eſt in his ꝙ duo hæc humanam & animantium uitam contineant.ꝙ ex his naſcendi initium ſit. HAEC perdidit exul:nam hæc exilio dãnatis interdicta ſunt. ET His noua fit coniunx:quia hæc nuptiali die in limine ponebãtur. Vñ eſt illud Põpeii. Aq̃ & ignis tã interdici ſolet dãnatis genus uocabãt ſuffitionẽ:hæc ille Plutarchus agi. qua ratione noua nupta cũ in matrimoniũ datur:ignem & aquam iubetur attingere: & ait an ꝙ ut in elementis:ac principiis eorum alter maris altera fœminæ locum tenet:& is principium motionis inicit. Illa uero ſubiecti.ac materiæ uim habet. An quod ignis purgat. A qua uero circũfert ac luſtrat. Vxorem uero puram & caſtã manere oportet. An illud potius quod quemadmodum ignis humoris expers: nec alit quẽq; & ieiunus eſt atq; aridus.aqua uero ſine calore ſterilis eſt & ignaua. SIC mas & fœmia.niſi coeant: diſſiũcti

langueſcant:& nihil efficiant neceſſe eſt. Quorũ coniunctio eſt matrimoniũ coeuntibus coniunctũ pficit: q̃ deferẽdus nõ eſt. Et oĩs fortunæ caſus cõmuniter ſubeũdus. ẽt ſi nullus boni: niſi ignis & aquæ participes inter ſe futuri ſunt & cætera. HAEC duo magna putant ignẽ & aquã: magna quidẽ eẽ exiſtimãt.

Vix equidẽ credo, ſunt qui phetonta referri
Credunt, & nimias deucalionis aquas:
Pars quoq; cũ ſaxis paſtores ſaxa feribant
Scintillam ſubito proſiluiſſe ferunt:
Prima qdẽ periit, ſtipulis excepta ſecũda eſt
Hoc argumentum flamma palilis habet:
An magis hunc morem pietas æneia fecit
Innocuum uicto, cui dedit ignis iter:
Hoc tamẽ ẽ uero ꝑpius cũ cõdita roma eſt:
Transferri iuſſos eſt in noua tecta lares:
Mutanteſq; domum tectis agreſtibus ignẽ.
Et ceſſaturæ ſuppoſuiſſe caſæ:
Per flammam, ſaliiſſe pecus ſaliiſſe colonos
Quod fit natali nunc quoq; Roma tuo:
Ipſe locum caſus uati facit, urbis origo
Venit, ades factis magne quirine tuis:

ANT. ¶Sunt qui phœtonta referri credant. phœtontis in
FAN. cendium quẽ Theophraſtus obiiſſe dixit in æthiopia ammonis & ob id delubrũ ibi eẽ atq; oraculum cur palilibus referatur non uideo: Vnde placet quod Ouidius dicit: Vix equidem credo. Illud tamen conſtat non fuiſſe incendium phœtõtis muneribus deæ Palis quẽadmodũ & Deucalionis diluuium. Hoc argumẽtum flamma palilis habet. Flammæ quas palilibus conſueuerunt tranſilire paſtores arguunt ignem a paſtorib⁹ fuiſſe inuentum uel potius repertum ictu & colliſiõe ſaxorũ quod tamen fabuloſum eſt. Pyrodes enim Cilicis filius ignem inuenit teſte Plinio. INNOCuum uicto cui dedit ignis iter. Virgili. in ſecundo æneí. Deſcendo ac ducente deo flammam inter & hoſtes expedior. Dant tela locum flammæq; recedunt. LAres: non accipimus hic deos tantum ſed quicquid erat in paſtorum tuguriis. TECtis agreſtibus: caſis ſiue tuguriis quæ incendio conſumpſerunt ruſtici ſiue paſtores in urbem migraturi Vnde cum & ipſi forte per flammas & pecora ſaluiſſent: cuſtoditum eſt palilibus & natali die urbis ut per flammas ſimiliter ſaliretur. VR
Roma palilibus condita bis origo uenit: urbem romam multi ut dictum eſt palilibus conditam tradunt Ouid., alibi: Feſtiſq; palilib⁹ urbis mœnia conduntur. Eius murorum fundamenta Romulus iecit duo d.xx. natus annos ut ſcri: Soli. xi. cal. maii hora poſt ſecundam ante tertiam plenam ioue in piſcibus. Saturno. Venere. Marte. Mercurio in ſcorpione Sol in tauro: Luna in Libra conſtitutis. Soliſ Seruius tradit) inuenitur de originibus urbium tanta diſſenſio: ut ne urbis Romæ origo diligẽter poſſit agnoſci. Eam Romulus reliquit tres portas habentem aut quatuor ut quidam memoriæ tradiderunt te. e Plinio
Romæ nomen latinum incognitũ Cõtenuo Cuius pomerium palatini mõtis radicibus terminabatur quod pro incrementis reip. aliquotiens prolatum eſt ut. A. Gel. ſcribit Voluerunt autem romani ignotum eã ipſius uerbis latinum nomen necnon & dei ſiue maſculus is eſt ſeu fœmina in cuius tutela roma eſt: ne is poſſet ab hoſtibus (ut inquit Plini.) in oppugnationibus euocari: itaq; Valerius foranus auſus enuntiare alterũ urbis nomen optima: & ſalutari fide abolitum pœnas luit. Sane Plutar. in Romulo conſtare inquit opinione omnium urbem ad. xii. calen. maii condi cœptam quãuis Tarutius ut diximus Romæ fundamenta: iacta eẽ dixerit. v. idus aprilis. Sed idem. xiii. calen. maii. inquit paſtores palilia celebraſſe. Quod (ut dicã quod ſentio) mihi placere nõ poteſt. Idem in Numa ad. xiii. cal. maias urbẽ cõditã ſcribit. De cuius origine lege Dionyſiũ Liuium & Plutarchũ ne tibi a nobis hic oĩa referãtur

PAV. ¶VIX EQVidem credo: uix poſſum illud mihi perſuadere quod ſibi perſuadent: alii ſunt qui credunt referri
MAR phœtontis incendium cum aſcendit ille patris luciferos currus: & terras exuſſit de quo in ii. met quod quamuis fabuloſum ſit. In timeo tamen Pla. ad rem naturalem refertur de quo alias a nobis diſputatum. ET nimias aquas deucalionis. diluuium quod fuiſſe dicunt tempore deucalionis: de quo in. i. met. Alii hæc referri arbitrantur. Ego id credere non poſſum. PARS quoq; paſtorum: ab initio aliqui paſtores. FERibant ſaxa: cum ſaxis ſilicem cum ſilice collidebant. FERunt: dicunt. SVBito proſiluiſſe ſcintillam. Verum primus excudit ignem e ſilicem Pirodes Cilicis filius: & eundem aſſeruare ferulam Prometeus docuit. Prima quidem: ſcintilla quæ proſiluit e ſilice. PERiit: extincta eſt. Secũda ſcintilla ex excepta ſtipulis: & in his ſuſceptus eſt ignis. FLãma palilis: quæ in palilibus tranſilitur. HABet hoc argumentum: quaſi habet hanc cauſam & rationem ad quam referri poſſit. An magis pietas ænea fecit hunc morem: an originem habuit hic mos ab ænea pio. CVI uicto. cum uicta captaq; eẽt eius patria. IGNis: quo Troia cremabatur. DEDit iter innocuum: ſine ulla corporis leſione: ut in ii. æneí. Flammam inter & hoſtes expedior. DANT tela locum: flammæq; recedunt. TAmen hoc: quod nunc dicam. EST uero propius: accedit proprius ad ueritatem. CVM cõdita roma eſt: cũ Ro. urbem condidit. LVRes: deos domeſticos. IVSſos tranſ. in no. te. in romam conditam. ET mutantes domum: qui tuguria pro noua urbe condita commutabant. SVPpoſuiſſe ignem tectis agreſtibus tuguriis ipſorum paſtorum & ruſticorum. ET Caſæ ceſſaturæ: quæ ſuo iam domino erat uacatura: hoc dicit: hoc ꝓpinquius uero: quaſi ueriſimilius eos incendiſſe caſas tranſlaturos in urbem pennates. PER flammas ſaliſſe pecus ſuccẽſis iã caſis abacta inde pecora tranſiliiſſe per ipſos ignes. Saliſſe colonos: qui in urbem demigrabant Seruatur hoc in re militari ut abituri milites in alia caſtra incendant munitiones & extructa tuguria loci ubi prius fuerint. QVOD: ſalire pecus & paſtores per ignem. FIT nunc: quoq; o roma tuo natali: eo die quo primum condi cœpiſti in ipſis. ſ. palilibus. IPSE caſus fit locum uati: quaſi caſu uenimus in hunc locum ut de initiis urbis agendum ſit. VENit urbis origo: adeſt natalis urbis cuius. origo referenda eſt. MAGne quirine: o Rõ: ADES tuis fatis: quaſi huc ades: & faueas dum tua fata cano.

¶IAM luerat &c. Incipit rem exponere a principio nō remoto hoc eſt a morte A mulii quo ſublato ac Numitori albana re pmiſſa Romulum ac remum cupido cœpit in his locis ubi expoſiti & educati fuerant urbis condendæ: quis nonnulli eam cogitationem tribuunt numitori. OMne paſtorū uulgus: non ſolum paſtores ſed albani latiniq; & ex iis e troiano genere nobiles.

ANT. FAN. romulū & remū de noie urbi īponendo PAV. MAR.

Iam luerat pœnas frater numitoris, & omne
Paſtorum gemino ſub duce uulgus erat:

¶IAM lue. pœ. fra. Numitorē ab amulio frē regno deiectū & Numitoris filiū p īſidias obtrūcatū: Siluiā filiā Veſtæ relegatā: cōceptos: natos: expoſitos: educatos: adultos: Ro. & Re. interfectū Amulium ſupius ſuis ī locis digimus. Regnū deīde Numitori reſtitutū eſt. Primuſq; Ro eū regē ſalutauit. Nūc uero uenimus ad diē & locū: quo die cōdita urbe agendū eſt. Seqmur in hoc Diony. a quo oīa fideliſſime referunt: nec ab eo diſſentiūt Liui & Plutar. Mortuo Amulio: ubi impiū adeptus ē Numitor: ſtatim parare dnium ꝓpriū adoleſcētibus: urbe altera cōdita cogitauit. Nec factio in poſterū ulla oriri poſſit. Cōicatoq; cū eis cōſilio ubi ipſis eadē uiſa ſunt: regionē dat eis in q̄ educati erāt Et ex populo qd ſuſpectū erat: & ex troiano genere nobiliſſimos: & ſi q ēt uoluiſſent: cōmigrādi ptātem fecit. Donauitq; ēt adoleſcentes armis pecuniis: frumēto: ſeruis & iumētis onerariis: & ſi qd aliud eſſe cōducēs ui bis cōſtitutioni. Vt uero alba demigrarunt romu. & re. cōmiſcēies qcqd erat hoīum in Palātio. uel circa Saturniā habitantiū: multitudinē oēm in duas ptes diuidūt. Hoc aūt eis opinionem ꝑbuit ambitiōis: ut æmulatiōe celerius opa pficerent. Caeterū ſeditionis cā maximi mali fuit. Nam utriq; domi ſuū ducē extollūt. Nata ē cupiditas: ut alter alteri dominef. Eruperūt primū: cum nō eūdē locū condendæ urbi eligeret uterq; Ro. n. ſnīa: ut in palantio fortuna loci: ubi ſeruati & nutriti fuerāt: conderēt. Romo: ut ab eo uocata romoriā incolerēt. Eſt. n. locus ad capiendā urbē oportunus collis: haud ꝓcul Tyberi xxx. ſtadiis roma diſtās. Dum ita cōtendūt: uiſum ē: ut oīa auo materno pmittāt. Is iubet iudices deos facere: ut pactis ſacris bonas aues obſeruēt: & q prius meliores habuiſſet. Is eēt coloniæ dn̄s. Cōprobata ſnīa Ro. aſcēdit pallātiū: remus auētinū adhibita ambobus cuſtodia: ne qd pperam ageref. Ro. ſiue dolo: ſiue iubēte deo: p nūtios fratrē uenire iubet: qa meliores aues hr̄et prior. Remo: ſex uultures ſignū dant a dextris uolātes. Sed ubi ad fratrē uenit: q̄rit q̄nam prior aues uidiſſet: Herebat nihil habēs qd rn̄deret. Interim undecim uultures fauſti ſe romulo oſtendunt rē grauiter tulit romulus: qd p fraudē coloniā a ſe detractā cerneret. Nā prior ipſe fauſtas aues īſpexerat. Orta ē contētio: & pugna in q̄ mortuus ē romus & educator adoleſcētiū fauſtulus. Dum inermis ſe īter armatos iecit cōtētionē dirēpturus. Mortuum romū frater in romoria ſepelit Et miſerrimā uictoriā adeptus pœnitētia geſtorū ſe ipſum in uitæ deſperationē ꝯuertit. Verū Acca Laurētia educatrice eorū cōſolante pſuaſos latinos cōgregat: qcūq; pugne ſupfuerāt: paulo plures tribus hoīum milibus pallātiū munit. Hic ſermo de morte romi uerſimilius oīum ē. Licet qdam dicāt. Cōceſſo fratri pricipatu: dolentē romū extructo muro: cū demōſtrare uellet inanes munitiones dixiſſe. Ecqs hoſtis nō hæc facile trāſcēderet: ſicut ego trāſiliiſſeq; muros. Tum celerē quēdā opi ꝑſidētem rn̄diſſe. At q noſtrū nō hūc hoſtē facile repelleret. Caput inde eius pelui ꝑcuſſiſſe: & ſtatim interfeciſſe: & eū finem diſſenſiōis fuiſſe. Vbi aūt nulla cā īpedimento erat urbis cōſtructioni ꝑdicta die: q̄ initiū facturus eēt: Cōſtitutis ad tp̄s ſacrificiis maximis. Primū aqlas accipit. Deīde ignibus an̄ tabernacula fieri iuſſis: educit populū flāmas trāſilentē expiatiōis pollutionū cā. Peractis ſacris q̄tahis humana rōne effici poterāt. Cōuocatis oībus in deſtinatū urbis locū q̄drangularē formā deſcribit colli: iunctiſq; ad aratrū bobus mare & femīa ſulcū ꝑpetuū duxit q eēt motū excepturus. Hæc cū feciſſet īmolatis ambobus bobus: multiſq; aliis uictimis inſtitit opibus: hūc diē minus feriatū nullo romani quotānis ſolēnem agūt: uocāt parētalia. Immolātq; ī eo de fœcūditate q̄drupedū agricolæ: & paſtores ſacrificiū gratū ineūte uere. Hæc ex Diony. excerpſimus. Plutar. inqt: Cū fœminā bouē & marē cōiunxiſſet aratro: mœniū loca deſignabat. Sequētiū uero opa erat: ut q̄s glebas aratrū eruiſſet uerterēt in interiorē ptē: nec ſinerēt modicā qdem tellurē delabi ac ſiqdem aratri eruptiōe: cū q̄ſi lineā q̄dam mœnia deſignaſſet qd loci poſt: ac circa erat: p ſyncopē pomeriū q̄ſi poſt murū appellauit: ubi āt urbi aditus aptus ſe offerebāt: opportunoſ loci ſpatio relicto itactā tellurē ꝑtermittebāt: un̄ mœnia ſacra ꝑter aditus uocabāt Quibus ſacri nomē indicere iniquū ducebāt cū oīa cuiuſuis generis q̄ humanæ uitæ neceſſaria ſunt: p eas īferre ac referre opus erat q̄ ſæpenumero minus ſancta ac pudica eē cōtingebat. Cōſtat itaq; urbē romā an̄ undecimū cal. maiarū cōditam extitiſſe: quā diē romam unā inter ſacratiſſimas hn̄t. Natalē pr̄iæ appellātes. Quare nullū antea uiuēs corpus mactare cōſueuiſſe tradif. Ne ſanctiſſimū pr̄iæ natalitiū aliquo impuro ſanguine cruētarēt. Celebrabāt quoq; an̄ cōditā urbē eadē potiſſimū die paſtoralia q̄dā feſta ſolēnia q̄ palilia appellāt. &c. Et Varro inqt Ro. urbē cōdidit: q̄ incipiebat a ſilua q̄ eſt in area apollinis in pallatio uſq; ad ſupciliū ſcalarū Cachi ī auētino uerſus occidētē uſq; ad tuguriū fauſtuli: ubi caſa romuli fuit: Iecit fundamēta. duo de. xx. natus annos. xii. cal. ma. hora diei ſecūda. Hæc ille a Romulo igif roma uocata eſt. Sed fuit & aliud nomē: qd nominare nefas erat. de quo Ply. Roma ipſa. cuius nomē alterū dicere arcanis cerimoniarū nefas habef. Optimaq; & ſalutari fide abolitū enuntiauit Valerius ſoranus: Luitq; mox pœnas. Non alienū uf inſerere hoc loco exēplū religiōis antiq: ab hoc maxie ſilentiū inſtitutæ. Nāq; diua Angerona: cui ſacrificabaf ad diē. xii. calēdarū ianuariarū: ore obligato obſignatoq; ſimulachrū hēt Sed ad rē redeamus. Iā frater numitoris: Amulius. LVErat pœnas: nam affectus ſupplicio. ET omne uulgus oīs multitudo. PASTOrum erat ſub gemino duce romulo & remo: quem græci romum dicunt. Verum extincto cum omni ſobole Amulio regnum albanum Nomitori reſtitutum eſt. Vnde in natali dictum regnaq; materno & ſceptri decus omne latini reſtituuntur auo: qui poſtq̄ albana tumultu pectora compoſuit ſenior turbata repenti. Perſuadet geminos educere ab urbe colonos. Quo ſedeat: locus erigitur prope tybridis undas:

ANT. ¶VTRIq; cōuenit:cōuenerūt q̄dem gemini fratres ī unā ſniam ut cōtractis in unū agreſtibus urbē cōderēt:
FAN. id aūt nō cōuenit uter urbi nomē daret uter cōditā impio regeret. EXpiamur aues: ad tollēdū certamē expia
Remo- mur p aues utrū noſtrū dii eligāt. ALter init nemoroſi ſaxa palati: romulū dicit. nā remus ſedit in Auētino
nium. ubi elegit locū quē ab eo poſtea remoniū appellarūt autore Plutarcho. romulus aūt palatiū occupauit: q mōs
Palatium. romæ ſic dictus ē uel a balatu ouiū uel q̄d palare .i. errare in eo pecudes ſolerēt: uel a Pale paſtoꝝ dea. Sūt & q
aliūde id nomē mōti inditū putēt. Lege Feſtū. Solinū Liuiū ac Varronē. SEX remus: priori remo ſex uultu

Cōtrahere agreſtes, & mœnia ponere utriq;
Conuenit ambiguū eſt mœnia ponat uter:
Nō opus eſt dixit certamine Romulus ullo
Magna fides auium eſt, experiamur aues:
Res placet, alter init nemoroſi ſaxa palati
Alter auentinum mane cacumen adit:
Sex Rem⁹ hic uolucres: bis ſex uidet ordie fr
Statur, & arbitrium romulus urbis habet:
Apta dies legitur qua mœnia ſignet aratro:
Sacra palis ſuberāt, inde mouetur opus:
Foſſa fit ad ſolidum, fruges iaciuntur in ima
Et de uicino terra petita ſolo eſt:

res augurii tulerūt. ſed duplex numerus romulo ſe oſ
dit. Vnde orto certamie remus in turba ictus cecidit:
q̄uis qdam tradāt q̄d nouos muros tranſiliuiſſet ab ira
to romulo īterfectū: q̄d fabuloſum exiſtimat. STA
tur: ſurgit uiſo augurio. APta dies legit: hetruſci aru
ſpicis cōſilio ſiue multoꝝ. SAcra palis ſupet ant: hæc
dea & ante urbē cōditā colebat ubi nūc roma eſt. Ti
bullus: romulus æternæ nōdū fundauerat urbis mœ-
nia cōſorti nō habitāda remo: ſed tūc paſcebāt herbo
ſa palatia uaccæ: & ſtabāt humiles ī iouis arce caſæ. La
cte madēs illic ſuberat panilicis umbræ & facta agre-
ſti lignea falce pales. Sāe ut inqt Varro cū duæ hoium
uitæ traditæ ſint: ruſtica & urbana: ruſtica multo anti
gor eſt q̄d tp̄s fuit cū rura colerēt hoies & urbē nō ha
berēt. INde mouet op⁹: a rediuia & ſacrificio. FOſ
ſa fit ad ſolidū: hæc foſſa (ut ſcribit Plutar. in romulo)
Mundus. eodē quo cœlū noie mūdus uocabat: quā romulus ro
tūdā effodit in loco: cui poſtea Comitio nomē fuit ac
cerſitis qbuſdā uiris ex Hetruria q ſacroꝝ rituū ac my
ſterioꝝ periti habeāt: ī eā q aderat iaciebāt primitias reꝝ: qbus (ut idē inqt) lege qdē ut honeſtis: natura aūt
ut neceſſariis utebant: nec nō & particulā terræ ex q̄ qſq; pfectus erat. Dicit & mūdus ſed patēs ſacrū Diti pa-
tri & pſerpinæ dicatū autore Macro. FRVges iaciunt in imā: ad auſpicīēdā (ut qdā putāt) urbis fertilitatē.
Nā q terrā aliūde petitā dicit eo deiici uel ad urbis potentiam ptinet uel ad retinēdam patriæ charitatem.
PAV. ¶CONVENIT utriq; cōtrahere agreſtes: q̄ſi nulla diſſēſio fuit iter eos ī hoc: q̄a utriuſq; erat cōis ſnia ut co-
MAR. adunarēt ruſticos: & quoſcūq; paſtores. POnere mœnia: ædificare urbē. Veꝝ oia data ſūt illis ab auo mīno
ut ī natali. Et iuuenū delecta manus: ſeruiq; uirtutes. Arma pecus numi fruges iumēta ſupplex: Munere dāt aut
pariter quoq; cōuenit oīs Incola iāiculi. & q te ſaturnia pauci īcoluere uiri. Ambiguū ē: hoc erat dubiū: & ī ho
diſſētiebāt VTer pōat mœnia: qs pſit cōdēdæ urbi: qs locū optet: noiet: impet: ut ī natali Ianicū fūdamia
primū deſignāda forēt: orit certamē iniquū Quo ponāt: uter ipitet: qs noiet urbē. ROmulus dixit nil ē opus
certamie ullo: nō ē opus cōtētiōe. MAgna fides auiū: q̄ſi adhibēda ē ī hoc fides auibus: q magna ē. Nā portē
dēt cui dii dederit. EXpiamur aues: ipa euhuria. Veꝝ hoc fuit Numitoris cōſiliū: ut iudicibus diis p augoria
cōtētionē finirēt. RES placet: q̄ſi hoc utriq; placuit: ut aues expiant. ALter romulus init tecta palati nemo
roſi aſcēdit mōtē palatinū: ubi adhuc erāt nemora. ALter remus. Mane init cacumē auētinū: aſcēdit ī mōtē
auētinū: & ī natali cōſilio ſedat aui ſtaturq; uolātū Iudicio: aſcēdit palātia ſaxa qrini. ALter auētini nemoroſa
cacumia mōtis. REmus uidet hic ī auētio. SEX uolucres: ſex uultures. FRater: romulus. VIdet bis ſex or-
dine: uidet duodeci uultures. STat fœdere ſine ulla diſſēſiōe. ET romulus hēt arbitriū urbis: hēt ius cōdē
dæ & appellādæ urbis: & īperādi: neq; cū ſe deceptū remus uideret: cū eēt prior tpe: licet nūero eēt ſupior ro-
mulus: ad pugnā ruit q̄ qdē occubuit: ut ī natali. Hinc ſex ē illic bis ſex uidere uolucres. ILle prior nūero: pri
or hic: ſed tpe rurſus cōtēdūt miſeri: fremi re mus occidit alter. ET q ſe mediis pceps interterat armis Fauſtu-
lus iratos heu placaturus alūnos. Heu male frno re ſparſa ē ſanguie tellus. ROmulus īdoluit: curāq; abiecerat
urbis Cōdēdæ nutrix: ſed cū laurētia firmat. APta dies legit eligit opportuna & cōgrua dies p cœli diſpoſi
tiōe ad fœlicitatē cōdendæ urbis. VOcauitq; ætruſcos eius artis peritos: de quo ut aliqd dicamus: ut in nata-
lis cōpēdio redigimus: Doctus ab etruria uenit acerſitus haruſpex: Obſeruare diē: totius & aſtra diei. QVæ
faciūt ad rē tantā: creberq; uocat. QVI ſacris inhiet cādenti in ueſte ſacerdos. ET delecta dies adest at: pri-
mū ignibus omnes Expurgāt ſeſe: morēq; palilia ſeruant. Tum quoq; feſta palis: populus ueneranda latinis.
ANte qdem maias redeūtia ſole calēdas Biſſeno: aprilē cū lux uirena tenebit. Humana qcqd potuit pietate
ſacroꝝ abſoluunt cœlū q̄n his prætexit aſtris. Saturno in geminis: uenus effulgebat in orbe: Vir. & piſces lu
ſtrabat iuppiter udos. SCORpio mercuriū: martem capricorne tenebas. SOL erat in tauro: ſeruabat cyn-
thia librā Candida lucebat tamq; hora ſecunda diei Iondit alba iugo cādenti uacca iuuenco: &c. Multi putant
nullo pacto potuiſſe eam eſſe cœli diſpoſitionē. Nos aūt ut ea ex hiſtoriis accepimus ita tradimus. QVA
mœnia ſignet aratro: ducat ſulcum qua iacturus ē fundamenta. Ex hoc inqt Alycarneſeus permanſiſſe morē
romanis circum arationis locoꝝ in conditione urbium. SAcra palis ſuberant: erant palilia: & celebrande ſa-
cra palis. INde mouet opus. incipiūt & deſignare urbem. & fodere. quo in loco iacīēda erant fundamēta. eo
ut aram prius ſtruerent. & ſacrificarēt. FOſſa fit ad ſolidū uſq; ad duram. & firmam tellurem. & quæ ponde
re non ſubſedat. Iaciunt fruges in ima. in pfundam foſſam iaciebāt fruges in omen future ubertatis. ET
terra petita de uicino ſolo. de alieno & finitimo agro in foſſam tellurem. in omen ppugnandi agri. & impi-

¶ TERræq; imponitur ara:ne tanta res fieret ſine re diuina cum aliter ĕt apud antiquos neq; ager arari neq; uxor duci poſſet. STiuam:aratri manicam. Cicero a ſtiua ipſa hoies mecū loquebātur. ALBA iugū niueo cum boue uacca tulit:ut fieret primigenius ſulcus. Sic.n.dicebaƐ autore Feſto:quem in condenda noua urbe tauro & uacca deſignationis cā imprimebā. Cōditores.n.ciuitatis tauꝝ in dextram:uaccam intrinſecus iungebant: & incincti ritu Gabino.i.togæ parte caput uelati pte ſuccincti tenebāt ſtiuam incuruam ut glebæ omnes intrinſecus caderēt & ita ſulco ducto loca muroꝝ deſignabāt aratrū ſuſpēdētes circa loca portaꝝ. Varro quoq; tauro & uacca diffinitū eē inquit q̄nam eſſent muris portæ cum roma ē cōdita. Tradebātur aūt eiuſmodi ritus in etruſcorum libris qui rituales noiati ſunt:in quibus ſcriptum erat quo ritu urbes condereнƐ item aræ ædeſq; ſacrarentur curiæ tribus & cēturiæ diſtribuereнƐ. IVPpiter:a quo eſt ols potētia:ipſe eſt iuuās pater. VEStaq; mater:non inuocatur hæc ſine ratione:nam de hac dea inqt Vir. Veſtaq; mater quæ thuſcum tybrim & romana palatia ſeruas. ADVertite cū ctis:ſecūdū morē antiquoꝝ qui nullam orationem niſi inuocatis numinibus incohabant. TONitru læuo: proſpero. De diuinis.n.loquitur:ot intonuit læuuz & numina læua ſinūt Læua autē tonitrua proſpera exiſtimātur ut Plynio uideƐ:q̄ñ læua parte mundi ortus ē. ET Nouus exiguo tpe murus erat:huius muri ambitus magnā Herculis arā amplexus eſt. Cœptus eniz ſulcus eſt ſecūdum aliquos a foro boario ubi ærei tauri effigies fuit. Varro nouā hanc urbē tradit incepiſſe a ſilua quæ erat in area Apollinis in palatio uſq; ad ſupcilium ſcalarū Cachi in auētino uerſus occidētem uſq; ad Tuguriū ſauſtuli ubi caſa Romuli fuit. HOc celer urget opus:Hic interfector Remi fuit ut quidam ſcriptores tradiderunt:licet quidā uelint eum ab irato Romulo interfectū ut Plotarchus meminit qui etiaz ſcribit Celerem quē diximus unuz ex comitibus Romuli interfecto Remo in Hetruriam ſeceſſiſſe & ab eo tractum apud Romanos ut ueloces celeres dicerentur:& Q. Metellū celerem appellatū quod mortuo patre admirabili celeritate apparatus inſtituiſſet ludū eorum qui ſingulari certamine pugnarēt. Sed ut ſcribit feſtus Celeres antiqui dixerūt quos nūc equites dicimus quoſq; nōnulli a celeritate:alii ut diximus à celere appellatos exiſtimarunt:qui initio a Romulo equitibus pꝑoſitus fuit:quos electos e ſingulis curiis cōſtat ccc.fuiſſe.i.(ut inquit Seruiꝰ)cum remum occidiſſet tribunus militum fieri meruit ac tribunus celerū appellari. Variatum eſt autē nomē equitum ſæpenumero ut Plinius tradit. Celeres enim ſub romulo ac regibus appellati ſunt deinde Flexumines:poſtea Truſſuli cum oppiduz in thuſcis eo nomine cepiſſent ſine ullo peditum adiumento.

Fosſa repletur humo,terræq; ĩponitur ara.
Et nouus accenſo funditur igne focus:
Inde pmēs ſtiuam deſignat mœnia ſulco
Alba iugum niueo cum boue uacca tulit:
Vox fuit hæc regis condētis iuppiter urbem
Et genitor mauors,ueſtaq; mater ades
Quoſq; piū ē adhibere deos aduertite uultuſ
Auſpicibus uobis hoc mihi ſurgat opus:
Longa ſit huic ætas,dn̄æq; potētia terræ
Sitq; ſub hac oriens occiduuſq; dies:
[Il]le præcabatur,tonitru dedit omnia leuo
Iuppiter,& læuo fulmina miſſa polo
Augurio læti iaciunt fundamina ciues
Et nouus exiguo tempore murus erat:
Hoc celer urget opus quē romulꝰ ĩpe uocarat
Sintq; celer curæ dixerat iſta tuæ:
[N]eue quis aut muros aut factā uomere foſſā
Tranſeat,audentem talia dede neci:

¶ FOSſa repleƐ humo:aliena.ſ.uſq; ad cumulū. ARA ĩponiƐ plene: poſtq̄ repleta ē foſſa erecta ē ſupios ara ET nouꝰ focus:ipſa ara mō erecta:ubi fit ignis ſacrificii. FINdiƐ igne accēſo:q̄a i medio loco accēſus ē ignis. Si'fundere focū uideƐ. Inde poſtea pmens ſtiuā:ut ſulcus terræ iprimereƐ. Stiua ē manica illa aratri:quæ teneƐ manibus cū araƐ. De qua Vir. Stiuaq; q̄ currus a tergo torqueat imos. DESignat mœnia ſolco:circūducto aratro. Sulco deſignata ē urbs ut diximus. Circūfoſſa deinde tellus:& iacta fundamēta. VACca alba cum niueo boue tulit iugū:iuuēcos & iuuēca cādidi delecti ex armēto & pſtans cæteris & iniuges:qui nunq̄ tulerāt iugum adhoc opus adhibiti ut eēnt poſtea uictime omni ex pte diis magis acceptæ. VOX fuit hæc regis cōdētis urbem. Hæc effatus eſt romulus:cū cōditurus urbē mœnia deſignaret:pcatus deos:ut adeſſent:quo ea urbs eoꝝ auſpicio cōdereƐ:ut æternitatē urbi darēt:& totius orbis imprium. Inuocauit iouē:q̄a magnus & iuuans pater pr̄. Martē:q̄a eius pater & uirilibus rebus pſt:& ueſtā ſub cuius tutela genus troianū erat. qd' e troia aduecta fuerēt eius ſacra Eſt & alia rō. Quod ueſtā multi terrā putāt:& i re ruſtica. Cū Varro oñdat inuocādos duodecim deos:q maxie agricolam duces ſūt. Primū inqt:Qui oēs fructus agriculturæ cœlo & terra cōtinēti: Iouē & tellurē:qui du parētes magni dicūtur iuppiter appellaƐ. Tellus terra mater. Aot dices illā eē rōnē: qd' ueſtalis fuerit uirgo:quæ eū genuerit. Ades & faueas. O IVppiter:& mauors. Mars magna uortēs. GENitor quo ego natus ſum. ET Veſta mater:ades:& adeſte oēs dii. Quos:deos. Piū ē adhibere:adhoc quod aggredimur opus quoꝝ opē ex pietatis officio poſſumus ĩplorare. ADVertite uultus:q̄ſi uertite aium ad nos:& fauete. SVRgat mihi hoc opus:cōdam ego hāc urbē. VObis auſpicibus fauētibus:hoc ē ueſtro fauore & auſpicio LONga ætas ſit huic:q̄ſi cōcedite cōdēdæ huic urbi æternitatē. ET,Sit huic potētia dn̄æ terræ: poſſit & ius hēat i oi tellure:rebus oibus domināti:q̄ſi potēti quoq; terræ domineƐ. ET oriēs dies & occiduus ſit ſub hac: q̄ſi hēat imperiū orbis ab oriēte in occidēte. Ille Ro. loq̄batur. pcabaƐ hæc. IVPpiter dedit oia. ſigna fœlicia TONitrui læuo ſiniſtro: Nā læua tonitrua fœlicia ſunt. De quo ita Ply. inqt Læua pſpera ſūt:q̄m læua parte mūdi ortus ē. ETeu reſpectu thuſci in.xvi.ptes diuiſere mūdū:pria ē a ſeptētrionibus ad equoctialē exortū.

ANT. FAN. Stiua. primigenius ſulcus

Celer remi interfectorum

Celeres

Flexumines tronſulli

PAV. MAR.

Secūda ad meridiē. Tertia ad equinoctialē occaſum. Quarta obtinet qđ reliquū ē ab occaſu ad ſeptētrionē Has in q̄ternas iterū diuiſere ptes. Ex quib⁹ octo ab exortu ſiniſtras. Totidē ecōtrario appellauere dextras. Ex his maximæ diræ: q̄ p ſeptētrionē occaſum attingūt. Itaq̧ plurimū refert: unde uenerint fulmina & quo con ceſſerint. optimū ē i exortiuas redire ptes. Ideo cū a pria cœli pte uenerint & in eādē cōceſſerint: ſumma fœli licitas ptēdit. Quales Syllæ dictatori oſtētū datū accepimus: Cætera ipſius mūdi portione. minus pſpera: aut dira hæc illæ poeta oīa pro oſtēto poſuit. OMEN ut Marcellus īquit: Votū eſt mētis: & uocis unde ſacrificā tibus dicit̄ Bona habete oīa. i. ut circūſtātes: & bona mēte uelint, & recta oribus pferant. ET Fulmina miſſa læuo polo: læua parte cœlinā e ſeptētrionali. CIVES qui coadunati erās ad cōdēdā urbē. LAEti augurio eo oſtēto fœlici IACiunt fundamina: fundamēta nouæ urbi. ET exiguo tpe: iā breui. ERAt nouus mur⁹ ga iā extructa dabāt mœnia. HOC celer urget opus: celerē hūc romu. opi pfecerat. Nā & pſidēte opi paulo an te ex Alycarnaſeo oñdimus. Sed de eo paulo poſt. Vrget ergo hoc opus accelerat opus inchoatū. Nā ut Non us ingt. Vrgere iterdū accelerare ſignificat. Vir. Tibi quā noctes feſtina dieſq̧ urgebā. QVEM: celerē: Ro mulus ipſe uocarat & opi pēſſe iuſſerat. ET Dixerat o celer ſint iſta curæ tuæ: geras tu curā mœniū extruen dorū. NEVE quis aut tranſeat: trāſire audeat. MVRos: ipſa: aut factam uomere foſſam: ſulcum: quem uo mere deſignauimus: hoc dicit: id tibi curæ ſit: nequis tranſiliat mœnia: aut aratro deſignata loca: neue aliūde qs egrediatur: q̄ per inſtitutam portam. DEDE neci. interimas. AVdētem talia ſiquis inde tranſilire auderet. Et ex hoc quoq̧ Ro edicto: admoniti poſteri ſanxerunt in iure ciuili capitale eē trāſcēdere mœnia urbium.

Q đ rem⁹ ignorās humiles cōtēnere muros
 Cœpit, & his populus dicere tutus erit:
Nec mora trāſiliit: retro celer occupat auſut:
 Ille pmit durā ſanguinolētus humū (tas
Hæc ubi rex didicit lachrimas itrorſus abor
 Deuorat: & clauſum pectore uulnus habet
Flere palam nō uult exemplaq̧ fortia ſeruat
 Sicq̧ meos muros tranſeat hoſtis ait,
Dat tamē exequias nec iam ſuſpendere fletū
 Suſtinet, & pietas diſſimulata patet:
Oſculaq̧ applicuit poſito ſuprema feretro
 Atq̧ ait inuito frater adempte uale:
Arſuroſq̧ artus unxit fecere q̧ ille
 Fauſtulus & mœſtas acca ſoluta comas:

ANT. FAN. ℭREMVS ignorās: dixerūt quidā remū nouos muros trāſiliiſſe fratris ludibrio. CLAuſum pectore &c. Ro[mu]lus palā flere nō uult ſiue ingemeſcere ne maior q[ua]ſi [ha]bet pſtiæ ac legibus fraternæ pietati cedere ui deat: cui is extorq̄re debeat uim naturæ. Vñ illud ē in [Ae]n[e]ide. Vicet amor pſtiæ laudūq̧ imēſa cupido. SIC [u]t eiuſmōi pœnā ſubeat. ARSuroſq̧ ar. un. qa maiores nō lauabāt ſolū cadauera: qđ nūc facimus ſed ungebāt: ut Corpuſq̧ lauāt frigētis & ungūt. Cæterū ſuſpicari poſſumus tpibus romuli nō fuiſſe ungēdorum cadauerū morē ſi Ply. audiuimus: ſi poetas aliter. Siue Fauſtulus periit cū remo ſecūdū Plutarchum.

E PAV. MAR. ℭQVOd: edictū romuli. REMus ignorans cœpit cōtēnere humiles muros. inſcius fraterni edicti contē nebat humilia & exigua mœnia. ET Cœpit dicere populus erit tut⁹ his: q̄ſi poterit ne ſe popul⁹ his mœnibus tueri hæc, uero p cōtēptum dicta erāt. & trāſiliit deinde muros: & a celere mox neci datus ē Liui uero īquit: Vulgatior fama ē: ludibrio fratris remū nouos tranſiliiſſe muros. Inde ab irato Romulo: cū uerbis quoq̧ icrepitās adiecisset. Sic deinde quicūq̧ alius trāſiliet mea mœnia iterfectū. Et Plut. inquit: Quidā ab alio occiſum ferūt ex his qui cū eo erāt: quē celerē appellabāt poſtea ſubdit: celer in tyrrheniā exulauit & illo romani uiros nequaq̄ ſegnes celeres appellarūt. Vñ. Q. Metel. celer dictus q̧ parēti mortuo gladiatorios ludos pauciſſimis diebus abſoluit. cū oēs apparatus illius celeritatē obſtupeſcerēt: admirarenturq̧ diligētiam &c. Verū hic celer pfectus fuit equitū qui celeres quoq̧ dicti. De quo Pōpe: Celeres inquit antiqui dixerunt. quos nūc equites dicimus a celere iterfectore Remi: qui initio a Ro. his ppoſitus fuit: qui primitus electi fuerunt. Ex ſingulis curiis ideoq̧ oīno trecenti fuere. NEC mora trāſiliit. tranſlatauit muros remus ubi ea uerba dixerat. CELER: pfectus. Retro occupat auſum. a tergo eū pelui ut Diony inquit. Percuſſit. Opprimit igitur remū qui trāſilire muros auſus erat ILLE: Re. Sanguinolentus: plenus ſanguine. PRAEmit humū du ram: nam exanimis in humū corruit. Vbi rex didicit hæc poſtq̄ Ro. reſciuit fratrē extinctum. DEVorat lachrymas abortas introrſus: compeſcere nitit̄ repēte natas lachrymas. qm̄ illud factum erat quod cōtra edictū regiū muros ille trāſilierat. Iō Ro. & dolorē: & cōceptas intus lachrymas cōprimebat: ut exēplū cæteris afferatur ſeruandæ legis: & ut animi magnitudinē ac fortitudinē quoq̧ ut oñderet. Et habet uulnus clauſum pectore q̄ſi pmit altū corde dolorē. NON uult flere palā: apte. Et ſeruat exēpla fortia fortiū & magnanimorū herou. ET ait ſic hoſtis trāſeat meos muros: eodē euentu tranſiliant hoſtes: q̄ſi ſiqs hoſtis trāſilire hoc audebit ſic pereat: DAT tñ exequias: q̄uis talē ſeſe oñdat. SOLuit iuſta tū. Nec iā: dum ſoluūtur iuſta. SVStinet ſuſpēdere fletū: pōt lachrymas cōtinere. ET pietas diſſimulata patet: apte oſtendit pium in fratrem animū quem paulo ante diſſimulauerat. ET implicuit oſcula ſuprema implicita libauit oſcula ultima: hoc iō dictū quia implicuit ſe in amplexibus & oſculis. POſito feretro: cum eſſet iam eleuatum cadauer. & depoſitum feretrum cum ipſo cadauere feretrum a ferēdo quo corpora efferunt̄. Atq̧ ait o frater adempte inuito qui adēptus & ſublatus es mihi nolenti. VALE quod uerbum ultimo loco proferebatur. ET unxit artus arſuros. pungere fecit: ut moris poſtea fuit corpus quod cremēdum erat reſpexit poeta ad poſteriora tpa. Nam ab initio urbis nouerat uſus unguentorum: nec perungendorū corporum. Primum quod ſe inueniſſe Ply. dicat: Caſtris Darii regis expugnatis in reliquo eius apparatu. Alexander cœpit ſcrinium unguentorū. Poſtea uoluptas

eius anoſtris quoq; inter laudatiſſimá:atq; ét honeſtiſſima uitæ bona admiſſa eſt. Honos quoq; & ad defunctos pertinere cœpit:&c. Quod facere ille Fauſtulus:ue℞ fauſtulus gemello℞ nutricius:cum fratre cecidere in ea contentione Sed ſuperfuit Acca nutrix illo℞. ET acca ſoluta mœſtas comas.acca laurentia habés piæ mœſtitia paſſos crines.De ipſa nutrice diximus in tertio.

Tum iuuenem nōdū facti fleuere quirites
Vltima plorato ſubdita flāma rogo eſt:
Vrbs orit (quis tūc hoc ulli credere poſſet)
Victorem terris impoſitura pedem:
Cūcta regas, & ſis ſub magno cæſare, ſemp
Sæpe etiam plures nominis huius habe:
Et quotiēs ſteteris domito ſublimis in orbe:
Omnia ſint humeris inferiora tuis:
¶ Dicta pales nobis, ē iam uinalia dicam.

¶NONDVM facti fleuere qrites:nōdū pcuſſo fœnore cū Tacio ac Sabinis a quo℞ oppido curibus qrites dicti exiſtimant. SVBdita flāma:poſtq̄ Remus ſepultus ē in remonia teſte Plutarcho Plures noīs huius:ut nunq̄ deſit familia cæſa℞: potes & p fama nomé accipe. IDē uinalia dicā:ſignificato nō uoci red/ dit relatiuū.Celebrant aūt uinalia.viiii.cal.maii.q̄ ſūt ioui ſacra nō ueneri teſte Varrōe & Maſurio i ſcdo faſto℞.Ioui.n.maiores ſua uia libabāt ut autor ē Feſtus: q̄ ſacrificii cā anteq̄ guſtarent demebant ex doliis calpari qd fuit uaſis fictilis genus. MEminiſſe aūt debemus qd Ply.ſcribit priſco℞ uitā rudē fuiſſe ac ſine lrīs: ſed nō pa℞ ingenioſā i illis obſeruationē appere q̄ cū tria tpa fructibus metuerēt inſtituerūt ferias dieſq; feſtos rubigalia:ſo talia & uinalia:quo℞ Rubigalia agebant ut idē Ply.docet ad.vii.cal.maii.qm̄ tūc ſegetes fere rubigo occupat.Floralia.iiii.calē.eiuſdē mēſis ut oia bn̄ defloreſcēt.. Vinalio℞ aūt altera hoc ē priora hoc mēſe agebant:uel ut Ply.(niſi eius locus deprauatus ē) ſcriptū reliqt.ix.cal.martii deguſtādis uinis inſtituta:& nihil ad fructus attinētia. Altera uero agebant ad.xiiii. cal.ſeptēbris ut feſtus docet:q̄ Varro a fidicula incipiēte occidere mãe determinauit inſtituta tēpeſtatibus leniēdis & dicta ruſtica ut Varro & feſtus tradūt:quo die Veneri dedicata ædes fuerat & feriati erāt olitores ac nouū uinū in urbē ferebat:adeo ut in tuſculanis ſacris eēt ne uinū nouū in urbē ueheret anq̄ uinalia calarēt. Moris ét fuit aliqn̄ nōnullis in locis Latii teſte Varrōe:ut uindemiæ primū a ſacerdotibus publice fierēt.Itaq; Romæ flamē Dialis uindemiā auſpicabat:q cū ioui agna feciſſet iter eius exta cæſa & piecta uinū legebat. Plutar.autore ē uinalibus multū uini e tēplo Veneris pfūdi ſolitū:uel ut oñderet dié feſtū agi ſobrie oporter ... qd ferūt Mezentiū hetruſco℞ ducē ad æneā miſiſſe q cū eo fœdus facerent ut quotānis certū uini nume℞ ab eo accipet:qd poſtea cū æneas poſcenti negaſſet Mezētius tyrrhenis datu℞ ſe pollicitus ē ſi p̄lio uiciſſet.Ita q; æneā uictorē recognita diis īmortalibus uinū cōſecraſſe & collectū i tēplo Veneris effudiſſe. CAEte℞ Diony.ſcribit Hhetruſco℞ regem nō æneæ ſed Aſcanio pinde ac in ſeruitutem redacto imperaſſe ut uinū Hhetruſcis daret:qd cum ferendum eſſe non uideret uinum ſacrum ioui eſſe decreuerunt. ANT. FAN. Vinalia celebrāt. ix.ca.ma. rubigalia floralia, uinalia.

¶TVM qrites nōdū facti:ipſi hoies q cū Ro.erāt nōdū appellati qrites.Nā poſteaq̄ in cōionē urbis & uitæ recepti Sabini a curibus ſabinis qrites dicti. FLeuere iuuenē:Re.extinctū. VLtima flāma ē ſubdita rogo plato:poſteaq̄ ſatis plorauerāt:ultimo loco ſūmiſere facē rogo:& cremauerūt cadauer:& tumulo deinde cōdiderūt.Et ut Diony.inqt in romoria eū ſepelit.qn̄ qdē & uiuēs ille eū locū ſedibus deſtinabat.Et Plutar. Cōſtituta inqt ingēti ſcrobe in romonio colle circa eū locū:qué nunc Comitiū appellāt:fratrē ſepeliuit.Cūq; obmiſſet:una cū illo q̄dā farmēta inſtituit:ut oium re℞ primitie:q̄ ad uſum hois:uitæ neceſſitat ē:lege aut natura traditę ſunt:eo deportarent.Et deniq; ex q̄ q̄ſq; ciuitate aut loco romā adibat:pa℞ ex ea tellure ſecū ferēt in ſcrobē illā ingerebat q̄ qdē cū in orbē deducta eēt mundū ut cœlū appellabāt &c. VRbis orit: ſurgūnt mœnia. extruunt ædes & reliq̄. IMpoſitura pedē uictorē terris. ſubactura totū terrat orbē.Sic uictore pede terras calcatura. QVis tūc poſſet hoc illi credere? qs eo tpe potuiſſet hoc ſibi pſuadere,tam humilé ab initio urbē ad eā magnitudinē puehēdā.ut toti eēt orbi dominatura.Cūcta regas tu o Roma regas totū orbē. ET ſi ſub magno cæſare.ſp cæſar.ſeu Tyberius.ſeu germanicus iperet. SAEpe ét herbe plures huius noīs. habeas ſæpe plures cæſares. ET quotiēs tu roma ſublimis excelſa & triūphās. STeteris i orbe domito.qué domuiſti. OMnia ſint iferiora tuis humeris oia tibi ſuccūbant.& magnitudine tua oīa ſupes. DIcta pales nobis eſt.Iā diximus de palilibus. Iā ui.dicāt.x:cal.maias.hoc ē.xxii.die mēſis aprilis uinalia feſta celebrant.dieq; iouis eē oñdit.cū feſtū ueneris dicat quodie ut Plutar.tradit multū uini ex tēplo ueneris pfundūt.Et has rōnes affert An illud ē qd multi dicūt Mezentiū hetruſco℞ ducē ad æneā miſiſſe.q cū eo fœdus facerēt ut quot annis certū uini nume℞ eo accipet.Quod poſtea cū æneas poſcēti negaſſet.pollicitū Tyrrenis ferūt.Si p̄lio uiciſſet uinū datu℞.Recognita æneā diis īmortalibus uinū cōſecraſſet poſt uictoriam deinde collectū tēplo Veneris effudiſſe. AN hoc quoq; ſignū eſt.diē feſtū ſobrie agi oportere.q dii lōge magis uini effuſiōe. q̄ ingurgitatiōe gaudeant. Ve℞ q Plutar.de ænea inqt Diony.Aſcanio aſcribit.Nā ubi de morte æneæ egit ſic pſequit.Imperiū ſuſcipit Euryleō:q mutato noīe dictus eſt Aſcanius. Erant aūt incluſi muris eo tpe troiani. & cū hoſtibus ſp noua aduentarent auxilia haud ſatis ualide latino℞ uires erant ad ſubueniēdū obſeſſis Lauini. Primū igit in amicitiam æq̄ſq; cōditiōes puocauit hoſtes Aſcanius. Vt uero nihil pficit pmittere ipſis coactus ē ut qbus ipſi uellent cōditiōibus bellū diſſoluerent. Rexq; hetruſco℞.& alia tanq̄ in ſeruitutē relactis intolerabilia imperat.Et uinū qdcūq; ferret ager latino℞.quot annis hetruſcis dādū haud ferenda uiſa eſt.fructūq; uitis ſacrū ioui eſſe decreuerūt.ferente ſniam Aſcanio. Var.aūt diem hūc Ioui aſſignat inqt.n. Vinalia a uino hic dies iouis:nō ueneris.Huius rei cura nō leuis in latio.Nam aliquot in locis uindemiæ primū ab ſacerdotibus publice fiebant.ut Romæ ēt nunc.Hanc flāmendialis auſpicat uindemiam. & ut iuſſit uinum legere. agnam ioui PAV. MAR.

facit.Inter cuius exta cæſa & porrecta flamen prius uinũ legit:In tuſculanis ſacris eſt:Vinum nouũ ne uehat̃ in urbẽ anteq̃ uinalia calent̃.Hæc Varronis uerba oñdunt uinalia fuiſſe in autũno.Sic & Põpe.q̃ inqt.Ruſtica uinalia.xiiii.cal.ſeptẽbris celebrabãt.quo die primũ in urbẽ uinũ deferebant.Veꝝ erãt & priora uinalia in Vere:quoq; meminit Ply.deguſtandis uinis cõſtituta:licet lõcus in Ply.deprauatur ſit. cum dicat.ix.cal.mar. cum maias debeat dicere.Hic aũt dies Iouis erat:ut ex Varrone diximus.Nã & Maſſurius lib.ii.faſtoꝝ: Vinalioꝝ inqt dies Ioui ſacer eſt:nõ ut qdam putant Veneri &c.Iam dicam uina:uinaliorum rationem.

Vna tamen media eſt inter utrunq; dies:
Numina uulgares ueneris celebrate puellæ.
Multa profeſſorũ quæſtibus apta Venus:
Poſcite thure dato formã, populiq; fauorẽ
Poſcite blanditias, dignaq; uerba ioco
Cumq; ſua dñæ date grata ſiſymbria myrto
Textaq; compoſita iuncea uincla roſa:
Templa frequentari collinæ ꝓxima portæ.
Nunc decet, a ſiculo nomina colle tenet:

ANT. FAN. ❡VNA tñ &c.Si uinalia.ix.cal.Maii celebrãt̃ ut e Plinio q̃uis deprauato colligimus:& iter palilia atq; uinalia unã tñ diẽ mediã eſſe cõfitemur:cõſequẽs eſt ut palilia ẽt Plinii teſtimonio.xi.cal.Maii celebrent̃. NVmina uulgares ueneris celebrate puelle: Meretrices
Venus erycina. hoc tpe colebãt Venerẽ Erycinã:q tẽplũ habuit Romæ extra portã Collinã cui ut inqt Strabo iſignis porticus adiacebat. Liuius tertiæ decadis libro ultimo: ita abũdauit tyberis ut ludi apollinares Circo inundato extra portã Collinã ad ædẽ Erycinæ Veneris parati ſint. Appianus Sylla:Copiis ꝓuectis ad collinã portã circa meridiẽ caſtra locat non longe a Veneris tẽplo.Huic deæ matronæ Romanæ mẽſe Auguſto ad imitationẽ ægiptioꝝ pudẽda deferebãt cũ ſacroꝝ põpa & q̃uis id ſolẽne meretri cũ eſſet nemini tñ licebat pterq̃ matronæ caſtæ id ſacrũ tractare ac deponere i ſinu Veneris.Id ut ueꝝ exiſtimet̃ facit qđ qdã tradãt cõſueuiſſe olim cõſules Ro.& oẽs q cũ aliquo impio ſe i Siciliã cõferebãt Erycinã Venerẽ ſic uenerari:ut in exoletoꝝ ac mulieꝝ remiſſionẽ cõuerterent̃ iqđ eo pacto locũdũ eẽ deæ ſuũ aduẽtũ exiſtimarẽt. PROfeſſaꝝ: Eaꝝ q̃
Profedas artẽ meretriciã ꝓfitent̃ ſi obſcæni q̃ſtus artis nomẽ merent̃.Meretrires Plautus Profedas appellauit q aũ ſtabula ſedeãt ut iqt Feſtus.Eædẽ poſſibilæ dictæ. GRAta ſiſymbria:Dabant̃ & Veneri ientacula. itẽ ſerta &
Quæ dabant̃ ueneri Siſymbriũ unguẽta.Plautus i aſinaria: Tũ ſi coronas ſerta unguẽta iuſſerit anciliã ferre Veneri aut cupidini.Idẽ i curcoliõe:Me iferre Veneri uoui iã ientaculũ.Gratũ aũt ſiſymbriũ Veneri exiſtimat̃:qm̃ ſilueſtre qđ in ſicco ortum odoratius eſt & anguſtiore folio coronis iſerit̃ & decoctũ i uino ſanat i facie mulieꝝ cutis uicia.Sed coron. (ut inqt Pli.)tñ folio ut ſerpyllũ.Reperit̃ hec uerba & ſatiua & ſilueſtris uocat̃ q ſilueſtris a qbuſdã tymbreũ naſturtio ſimilis:q̃ i irriguis locis naſcit̃ & ẽ pedali altitudine. Varroni placet ſyſimbriũ ex greco uocabulo deductũ eẽ ut maluã & liliũ.Eius herbæ ſucus ad excutiẽdũ ex utero partũ nõ paruã uim habet̃ dr̃:ex quo ẽt Veneri grata putari põt ut myrtus de q̃ diximus ſupra. IVNcea uicla:coronas e roſis ſiſymbrio & ſimilibus iũ
Venus ericina. tranſlata. co ſuppoſito ſiæ cõtexto. A ſiculo noia colle tenẽt:Ab Eryce. Vñ Venus fert̃ romã trãſlata monitu carminis ſybillini poſteaq̃ Claudi⁹ Marcellus Syracuſas & alia Siciliæ oppida q erãt i ꝑtãte Carthaginẽſiũ expognauit.i Eryce fanũ fuit ueneris qđ ſcđm aliquos ab ænea.ſcđm alios ab Eryce Veneris ac Butæ:ſiue Neptũi filio
Venus ericina in capitolio. cõditũ ſingulari ueneratiõe antiqtus colebat̃ refertũ mulieꝝ frequẽtia ut inqt Strabo eius deæ miniſterio dicataꝝ.Id poſtea uetuſtate collapſũ Claudius impator ut ex ærario po.ro. reficeret̃ autor fuit teſte *Suetonio*. Fuit & romæ in capitolio tẽplum Veneris Erycinæ autore Liuio:q ſcribit. Q.Fabium maximum a *Senatu* poſtulaſſe ut ædem eius deæ quam dictator nouiſſet dedicari liceret & creatos eſſe duum uiros ædibus dedicandis attilium menti:Fabium Veneri Erycinæ quæ in capitolio fuerunt uno canali decrete.

PAV. MAR. ❡VNA tamen dies eſt media inter trunq; inter palilia:& Vinalia:unus dies ẽ interpoſitus. NVMIna uulgares:hortat̃ puellas liberaliores ſui corporis:ut Veneri libent:frequẽtelq; eant ad ædem Veneris erycinæ:q e *Sicilia* Romam a.M.Marcel.uictis *Syracuſis* tranſlata eſt:& apud portam Collinã ædes ẽ illi conſecrata:ſub eadẽ appellatione ab Eryce monte Siciliæ.in quẽ dicunt cõuerſum Erycem Veneris filiũ: & in eo ab ænea Veneri Matri Templũ cõditum.Diodo.tñ inquit Ericẽ Veneris filium,in monte urbem ſui nois condidiſſe & in arce tẽplum matri dicaſſe:quæ Erycina dicit̃.Et addit:nunq̃ huius Veneratio templi deſtitit. Aeneas hic uota ſoluit:dona obtulit.Et Carthaginenſes:& Romani duces.& cõſules ad tẽplum ueniunt:poſitaq; ſeueritate ludunt.S.P.Q.R.inſtituit.xvi. Siciliæ urbes.auꝝ cõferre Veneri Ericinæ.Militeſq; ducentos ad tẽpli tutelã deputauit &cæ. PVellæ uulga.o meretriculæ. CElebrate numina ueneris:q̃ſi ſacrificate. MVLta uenus:hoc eſt plurima uoluptas Venerea niſi ita legas. MVlta pro multum. VEnus ẽ apta:quæ ꝓfeſſarum uſui & lucro eaꝝ:quæ meretriciam ꝓfitent̃ artem. POſcite formam thure dato:adolentes thura: poſcite formæ decorem qui qdem dat̃ a gratiis:quæ miniſtre ſunt ueneris. ET fauorem populiq;:quo formam laudet populus:& uobis faueat:poſcite blanditias:qbus iuuenes alliciatis. ET uerba dignaq;:cõuenietia. IOco:ueneris filio:de quo ſuperius dictum.& Hor.in odis:Quam uolat circũ iocus & cupido.Iocus enim eſt q allicit. DAte ſiſymbria grata dominæ: offerte ſiſymbria Veneri quæ illi ſtrata ſont:ſiſymbriũ ut Ply.lib.xx. inqt Silueſtre a quibuſdã tymbreum appellatum pedali nõ plus altitudine:qđ in riguis naſcit̃:ſimile naſturtio eſt utrunq; efficax aduerſus aculeata animalia:& in lib.xix.Siſymbrium inqt ferunt læuiſſimum naſcit̃ in puteoꝝ parietibus & circa piſcinas ac ſtagna. CVM ſua myrto:quæ eſt illi dicata. ET uincula iuncea textam hoc eſt uincentes iuncos contextos. ROSA cõpoſita.i.coronam roſarum compoſitarũ:iuncis illigantibus cõtextarum ueneri ipſi dato. NVNC decet frequentari templa: decet uos frequentes ire ad templa ueneris. PRoxima portæ collinæ quæ propingua ſunt portæ:quæ collina dicta eſt:quæ & porta Salaria dicta ſupra

collem quirinalem. TEnent nomina a colle ſiculo:uocaſ ædes ueneris ericynæ ab Eryce monte Siciliæ:de quo Strabo inqt. Erix quoq; collis excelſus habitaſ:in quo ueneris templum locatum ē:qd ſingulari ueneratione colitſ: Antiquitus mulieꝝ frequentia referſ illius miniſterio dicataꝝ:quas & e Sicilia:& externis e regionibus multi locarant hac uero tēpeſtate:ſicut & ipſa colonia uiduata colonis eſt. Sic & templum deſolatum:& ſantoꝝ hominum copia defecit. Eſt & romæ ante portam collinam deæ huius ædificiumq; Veneris ericinæ templum dictitant· CVI cum æde ſacra inſignis adiacet porticus. HAEC ille. ET ut claudius poſtq̄. M. Claudius:quem quinquies cōſulem Marci Filium extitiſſe tradunt. Eiq; ſicuti Poſſidonius refert cognomen qd martium eſt primū ex familia fuiſſe Marcello. Exercitatione nāq; bellicoſus erat. Robuſtus corpore:manu potēs:natura ad dimicandū uir ardēs:q̄ illius certamina declarāt. Acer:ac ſtrenuus ad cæteras uitæ ptes humanus atq; modeſtus. Galloꝝ ducē ſingulari certamine fudit. Spolia ioui feretrio retulit. PRImus Hannibalem uinci poſſe docuit. Syracuſas expugnauit. In inſidiis poſtea ab Hannibale interceptus eſt.

Vtq; ſyracuſas arethuſidas abſtulit armis
Claudius:& bello te quoq; cæpit eryx:
Carmine uiuacis uenus eſt tranſlata ſibyllæ:
Inq; ſuæ ſtirpis maluit urbe coli:
Cur igitur feſtum Veneris uinalia dicant
Quæritis,& quare ſit iouis iſta dies:
Turnus an æneas latiæ gener eſſet amatæ:
Bellum erat,hetruſcas turnus adorat opes
Clarus erat ſumptiſq; ferox mezentius armis
Et uel equo magnus uel pede maior erat:
Quē rutulus turnuſq; ſuis aſciſcere tentant.
Partibus,hæc contra dux quoq; tuſcus ait:
ihí nō puo uirtus mea,uulnera teſtor
aq;,quæ ſparſi ſanguine ſæpe meo.
etis auxiliū non grandia diuide mecū
mia,de lacubus proxima muſta tuis:
Nulla mora ē opi,ueſtrū ē dare,uicere nr̄m.

ANT. FAN.

¶SYRACVSAS arethuſias:Oppidū Siciliæ nobiliſſimū de quo diximus:apud ipſum fons eſt arethuſa. CLaudius:Propṫius:q̄ ſiculæ uictor telluris Claudius & qua Cæſar ab humana ceſſit in aſtra uia. Scio eſſe q accipi appiū Claudium uelint q meſſanam obſeſſam obſidione liberauit:hieronēq; ipulit magna cum ſtrage ſuoꝝ fugere Syracuſas:qui tanta celeritate uictus eſt ut ſe prius uictū q̄ hoſtem uideret fateretur:qd nobis nō placet. Accipiēdus enim ē. M. Claudius Marcellus:qui fuit Syracuſaꝝ glorioſiſſimus expugnator: plurimaq; inde ſigna in urbem reportauit ægitq; in triūpho nō homines tantū:ueꝝ etiam deos primuſq; Hannibalē docuit uinci poſſe. Conſtet ergo duos Claudios Siciliam cōtudiſſe: Appium Claudium & .lx. fere anno poſt Claudiū Marcellū. TRāſlata:Romam e Sicilia. FEſtum ueneris uinalia: Colitſ quidem Venus uinalioꝝ die:ſed uinalia ioui ſunt ſacra non Veneri. AMatæ:Hæc fuit mater Lauiniæ pp quam inter æneam & Turnū nata ſunt bella. HEtruſcas turnus adorat opes:Diffiſus ſuis auxilium petit a Mezentio qui haud grauatim ſe rutulis iunxit teſte Liuio. Clarus erat &c. Hic ut ſcripſit cato in primo originum rutulis imperauit ut ſibi offerrent quas diis primitias offerebant. Vnde a Virgilio dictus ē contemptor deorum qd diuinos honores ſibi exigiſſet. Latini ut idē Cato autor eſt ſimilis impii metu ita uouerunt:Iuppiter ſi tibi cordi eſt nos ea tibi dare potius q̄ Mezentio nos uictores facias. Eum regē Varro ſcriſit et Plinius refert tuliſſe auxilium rutulis cōtra latinos uini mercede quod tum in Latino agro fuiſſet. STAT mihi non paruo: Conſtat ſanguine ac multis uulneribus. NON grandia præmia. Petimus exigua præmia ſi expendatur noſtræ fortitudinis meritum. Mezētius

PAV. MAR.

¶ABSTVLIT armis expugnauit. SYRacuſas arethuſidas:ab Arethuſa ſyracuſii fontis nympha. Et cœpit te quoq; Eryx bello:ēt erycem montem armis occupauit. VEnus ericyna ſ. EST tranſlata:e Sicilia in urbem. Carmine uinacis ſybillæ:quaſi tranſlata a romanis monitis carmine ſybillino. VIuacis:dixit pp Cumeam ſybillā:cui datum erat tot annos uiuere:quot ptes arenæ palmis accepit.de quo in .xiiii. meta.& alias a nobis dictum. ET maluit coli in urbe ſtirpis:potius uoluit coli in urbe roma:quæ a pronepotibus æneæ condita eſt. CVR igiſ cum feſtū ſit ueneris:cur dies Iouis:& refert ipſam hyſtoriam:Quod Mezentius hetruſcorum rex ueniens in auxilium Turni:rutuloꝝ ſibi dari uinum pepigit. Aeneas uero latinoꝝ uinum Ioui uouit. Ex Diony. tamen diximus fuiſſe Aſcanium. CVR dicam igiſ uinalia feſtum ueneris:quæritis cur uinaliorum diem dicam ueneris feſtum eſſe. ET quare iſta dies ſit Iouis:nam iouis celebritati deſtinata. BELlum erat armis certabatur. AN turnus:rex rutilorum: AN æneas eſſet gener la.ama. accipere deberet in uxorem Lauiniam latini regis: & amatæ regine filiam nota eſt hyſtoria. TVRNVS adorat opes hetru. orando ſupplex poſcit tyrrhenorum opem:de quo Liui. Turnus iqˀt rutuliq; diffiſi rebus ad florentes opes hetruſcorum Mezentiumq; eorum regem confugiunt:qui Cere opulento tum oppido imperitans: iam inde ab initio minime lætos. nouæ origine urbis: & tum nimio pluſquā ſatis tutum eēt accolis rem troianam creſcere ratus: haud grauatim ſocia arma rutulis iunxit &c. Mezentius erat cla. illuſtris:Et ferox:ſeuus. Sumptis armis cum ſumpſiſſet arma ad pugnam. ET uel equo magnus:ingens erat & magnarum uirium:ſi pugnaſſet eques. VEL pede maius:maius præ ſe ferebat robur ſi pedes pugnaſſet. QVem.mezētium. RVtuli & tur.ipſe rutulorum rex. TENTANT arces. ſuis parti.aduocare in ſuum auxilium.& iungere cum eo militiam. ECONTRA quaſi ex altera parte· DVX thuſcus.rex tyrrhenus. AIT.ita. VIRTVS.robur. & fortitudó mea. STAT. pro conſtat. Mihi non paruo. ſed magno. Teſtor uul. quæ ſuſcœpi in bello & quæ quidem indicant. non paruo mihi conſtituiſſe fuiſſe ſtrenuum & præſtantem in bello. ET teſtor ar-

ma q̄ ſæpe ipſi ſanguine meo:ſæpe infeci cruore e uulneribus meis effuſo Q ui petis auxilium:turne & uos ru tuliq meam opē implorátis. DIVIde mecū non grandia p̄mia: p̄xima muſta de lacubus tuis:hoc eſt diuide meeū uina:quæ p̄xima uindemia e uitibus tuis percipies:qd exiguum erit præmium:quaſi & tn̄ eo exiguo ero contentus. DE lacubus:de doliis:per tranſlatiōem a lacunis:nam Var. inquit. lacus lacuna magna ubi aqua contineri poteſt. NVlla mora eſt operæ.non erit retardatio laboris:nam mox in bellum prodibo. VEſtrum eſt dare.muſta.ſ. VIncere eſt noſtrum:ad nos pertinet parare uobis uictoriam.

Q uam uelit æneas iſta negata mihi:
Annumerant rutuli,mezentius induit arma.
Induit æneas,alloquiturq; iouem:
Hoſtica tyrrheno uota eſt uindemia regi
Iuppiter e latio palmite muſta feres:
Vota ualent meliora,cadit mezentius ingēs
Atq; indignāti pectore plangit humum:
Venerat autūnus calcatis ſordib9 uuis
Redduntur merito debita uina ioui:
Dicta dies hinc eſt uinalia,iuppiter illam
Vendicat,& feſtis gaudet ineſſe ſuis:
¶ Sex ubi,quæ reſtēt luces,aprilis habebit
In medio curſu tempora ueris erunt:

ANT. FAN. ¶Q VAM uelit æneas iſta negata mihi:Callidū ſua ſnōis genus.Dicit.n.placitu:hoſtibus rutulo:ut q̄ petit muſta nō cōſequat. Sane ut Feſtus autor ē æneas pugnans cū Mezentio cū nuſq̄ apparuiſſet indiges ab Aſcanio appellatus ē cuius noie ēi templū conſtruxit. HOſtica uindemia:rutulo: meo: hoſtium muſta. CAdit mezētius ingēs:Scd̄m poetas nō ſcd̄m hiſtoriā. MErito ioui:Q ui fauit cāæ meliori. Vn̄ Vinalia ei dicata ſūt. SEX ubi q̄ reſtēt luces aprilis hēbit i medio curſu tpa ueris erūt:Reſtēt legēdū eſt nō reſtāt: & ē ſenſus cū aprili ſex tm̄ dies ſup fuerint hoc ē.vii.calē. in medio curſu uer erit Tūc.n. & Rubigalia celebrāt ut Ply.docet.Itaq cauēdū eſt ne ſexto die poſt uinalia hoc ē.iiii.cal.Maii putemus uel eē Ver mediū uel Rubigalia celebrari: ne una cū Pli. nobis Feſtus quoq & Seruius aduerſent q ſcribūt ſeptimo cal.Maias eē Rubigalia.Illud p̄terea ſciendū ne forte in ueris dimēſione fallamur medium eſſe nō ſolum qd æque diſtat ab extremis:ſed qd eſt inter extrema: atq a principio ita diſcedit ut finem nō attingat: item & manifeſtum ut ſenſit medios dilapſus in hoſtes:& quāq̄ in media iam morte tenetur.

PAV. MAR. ¶Q VAM uelit æneas iſta muſta ueſtra. NEgata mihi uellet: æneas. uos mihi nolle ea tradere q̄to uobis auxilio nō eſſem. ANnuerāt rutuli: p̄miſerat ſe daturos. MEzentius induit arma:armauit ſe ad be ænea. INduit æneas:ipſe ēt arma ſuſcepit. ET alloquit Ioué anteq̄ i certamē cū mezētio exiret:ita i cutus ē. HOſtica uindemia: fructus uidemiæ hoſtilis:hoc ē muſta rutulo:. VOta ē:uota p̄miſſa. Rrhenoi mezētio regi hetruſco: a tyrrheno atyos regis meoniæ filio thuſia tyrrhenia dcā ē. TVo Iuppiter muſta e palmite latio:e uitib9 latio: nā lathii tibi ego uinū uoueo. VOta me.ua.uota æneæ: q̄ meliora fuerūt cū ioui uinū uouerit. VAlēt:qa ſūt effectū cōſequuta. CAdit mezētius igēs:ab ænea ſinguiari certamine pēptus. ATq plāgit:pcutit. HVmū:cū moreret pectore idignāti:cū īdignatiōe renitēti:cū ipam aīam exhalaret.& i hoc poeta Vir.ſequutus:q tradit Mezētium ab ænea pēptū:cū id nō cōſtet. Sed ex hiſtoria hoc hēmus:Aſcāiū a mezētio obſeſſū:cū ſuis ex iprouiſo caſtra hoſtilia ad ortū:lauſū mezētii filiū iteremiſſe:turnū mezētiū pacē:& pactiōis iuiſſe cū Aſcāio. Tybriq terminū utriuſq regni cōſtitutū:hetruſco:.ſ. & latino:.
Venerat aut.quo tpe uuæ colligūt. SOrdidus:deturbatus. CAlcatus uius.calce p̄ſſis.& p̄lo ad exprimēda muſta.DEbita uia reddūt merito ioui:ſoluūt uota offerūtq uinū ioui p̄merēti p uictoria æneæ p̄ſtita. Hic ex hoc uio ioui oblato. DIes ē dcā uialia:nō.n.hmōi noia feſto: p̄ferēda:niſi nūero multitudīs:ut ſaturnalia bacchanalia:cerealia:palilia.iō dies dcā uīalia:qa uialio: celebritas refert eo die. IVppiter uēdicat ſibi illa:at tribuit ſibi eū diē. ET gaudet ieſſe ſuis feſtis:qd ēt illa fit i dieb9 ſuo nūini cōſtitutis. SEX ubi q̄ reſtāt.iiii.ca ma.hoc ē.xxviii.die apri.erit medietas ueris:& helacus Arietis occaſus:nā totus iā a ſole abiit.& orit cāis:qd quo paulo poſt dicēus:& erūt rubigalia:q̄ ut Varro iqt ab rubigo dicta ſcd̄m ſegetes huic deo ſacrificat: ne rubigo occupet ſegetes. Agricolæ antiq Rubigū dicūt deū:& iuocabāt:ut idē Varro oñdit li.i de ruſtica. De rubicalibus Ply.iqt.Rubigalia nūa cōſtituit āno regni ſui.xi.q̄ nūc agūt ad.vi.ca.ma.qm̄ tūc fere ſegetes Rubigo occupat. Hoc tp̄s Varro determiauit. Sole tauri ptē.x.obtinēte:ſicut tūc ferebat rō:ſed uera cā ē:qd p9 dies undeuigiti ab æqnoctio uerno pid q̄triduū uaria gētiū obſeruatōe i q̄rto cal.Maia: cāi occidit.Sidus & pſe uehemēs & cui pre occidere caniculam neceſſe fit.hæc Plinius ſed diſcrepat a poeta.cum alter dicat eo die canem exoriri.alter occidere:& Pli.paulo an̄ eū locū occultari quoq canē.iiii.ca.ma.oñdit.Ego ita accipere Plinio ueſperi occultari.Poetæ uero māe exoriri.Iunius āt moderatus pridie cal.ma.celari canē oñdit.Duo tn̄ canes in cœlo figurant.Canis & p̄chiō.De q̄bus Higinus:Canis inqt leporē fugiētē cōſequēs:poſterioribo pedib9 claudit ab hyemali circulo:pedē dextrū oriōis pene ſuo capite cōiūgēs:Capite ad occaſū ſpectās:ſed caput ad æqnoctialē circolū tēdit occidit oriēte ſagictario.Ex oriēs āt cū cācro.Is cāis hēt in ligua ſtellā unāq̄ ſtella cāis appellat.i capite āt alterā q̄ nōnulli ſyriō appellāt i utriſq auribo obſcuras ſingulas:i pectore duas:i pede priore tres iter ſcapulos tres.i ſiniſtro lūbo unā.in pede poſteriore unā.i pede dextro unā.i cauda q̄tuor.Oīo ſūt.xix.Prochiō uero i lacteo circulo defixis pedib9 eqnoctialē circolū tāgit Spectat ad occaſū ut iter gemīos.& cācri cōſtitutus Q ui qd an̄ maiorē canē exorit.p̄chiō ē appellatus.hic āt occidit ex ortu capricorni.Exorit cum leone:ſed eſt omnino ſtella: numerus trium hæc ille.Moderatus uero oñdit p̄chiona exoriri mane iduum quintilium & caniculam oriri.xvi.calenda: ſextilium.V eg qa de rubigine agebamus.id mali accidit.cum madefacto aquis culmos ſolis calor adurit. & Plynius inquit Frugum uinearumq; malum.nullo minus noxium eſt Rubigo.

freq̄ntiſſimaq; hæc i roſcido tractu:cōuallibuſq; ac pflatū nō habētibus ne diuerſo carent ea uentoſa:& excelſa.

¶ Et fruſtra pecudē q̄ reſ athamātidos hellcſ
Signaq; daut hymbres,exoriturq; canis.
¶ Hac mihi nomento romā cū luce redirē:
Obſtitit in media candida turba uia:
Flamen in antiquæ lucum rubiginis ibat
Exta canis flāmis exta daturus ouis:
Protinus acceſſi ritus ne neſcius eſſem:
Edidit hæc flamen uerba quirine tuus:
Aſpera rubigo parcas cerealibus herbis
Et tremat in ſumma leue cacumen humo:
Tu ſata ſideribus cœli nutrita ſecundis
Creſcere dum fiant falcibus apta ſinas:
Vis tua non leuis eſt quæ tu frumēta notaſti
Mœſtus in amiſſis illa colonis habet:
Nec uenti tātū cereri nocuere,nec hymbres
Nec ſic marmoreo pallet aduſta gelu:
Quantum ſi culmos titan incalfacit udos:
Tunc locus eſt ire diua timenda tuæ:
Parce p̄cor,ſcabraſq; man⁹ a meſſibus aufer
Neue noce cultis,poſſe nocere ſat eſt:

¶ ET fruſtra pecudē q̄res athamātidos helles. Aries hoc tpe & imergiſ oceano āte Solis occaſū & latet occaſu heliaco magna ex pte anteq̄ is in ortū feraſ. Qđ fieri neceſſe eſt Sole in Tauri fere pte ſeptima conſtituto: SIgnaq; dāt hymbres: Quia paulo poſt ut ſcribit Columella ē fere auſter cū pluuia. EXoriturq; canis: Hic canis de quo nūc agimus qa teſte Macrobio Tauro uicinus ē & oriri hoc tpe dr̄ & occidere. Oriſ qdē ortu coſmico: occidit heliaco: Vnde & Columella canē inqt celari ueſpi pridie calē. Maias. & Virg. in geor. Auratis aperit cū cornibus annū Taurus & aduerſo cadens canis occidit aſtro. Neq;.n.placet q. Seruius dicit occidere canē hoc tpe qa poſt hora quartā diei cū Cancro in ortū feraſ. Quis.n.eſt q eiuſmodi occaſū fideq; tradit? Recte igiſ ſentit Macrobi⁹ docens Sole Tauq; tenēte nō uideri hunc canē tectū lucis ppinqtate: qđ adeo uerū eſt: ut Ouidi⁹ eundē canē quē Erigoneiū uocat menſe Maio doceat in ortū ferri quē heliacū dicimus. Scio quoſdā eſſe noſtroq; tēporū aſtronomos q ſtellā quādam i Scorpione canē appellāt q̄ oriēte Tauro occidat neceſſe eſt. Eſt & canis q pcion dr̄ quod ſidus apud Romāos autore Plynio nomen nō habet: oriturq; idibus Iuliis: ut placet Columellæ: qui ēt ſcribit caniculā paulo poſt exoriri: quo tpe accenduntſ ſolis uapores: ut ait Plynius: feruēt maria. mouētur ſtagna & uina in cælis fluctuāt. Hæc hēt in extrema lingua ſtellā unam q̄ dr̄ canis in capite ſiue (ut qbuſdā placet) in ore aliā quam ſiriō uocant: ut Emiſſe ptendit imagine linguæ ſtellā unā ipſa canis q̄ dr̄ altera ſūmo ſtat capiti graio dicūt: quā ſiriō acrem noīe. Feſtus autor ē eſſe romæ Catulariā portā ſic appellatā q non longe ab ea ad placādū caniculæ ſidus frugibus inimicū ruffe canes imolenſ ut fruges flaueſcentes ad maturitatē pducerenſ. HAC mihi nomēto romā cum luce redirē: Nomentū oppidū eſt in latio ad.x.ſiue.xv.ab urbē lapidē a quo uia nomentana nomē accæpit. Eius meminit Virg.in.vi.æneī.ut Hi tibi nomentū & gabios urbēq; fidenam Hi collatinis iponēt montibus arces. CAndida turba: Nōnulli candidati cū ad rem diuinā faciendā irent in lucē rubigini conſecratū eo reitarēturq; flaminē qrinalem. ANtiquæ lucū rubiginis E duodecim dies q maxime agricolaq; duces ſūt teſte Varrone robigus colebaſ nō ut prodeſſet quēadmodū ceres. Liber Iuppiter ac bonus euentus ſed ne obeſſet rubigine quā Plynius maximā ſegetū peſtem: ac cæleſte frugū uineaŕūq; malū appellat. Vnde illud ē Virg. in primo geor. Mox & frumentis labor additus ut mala culmos eſſet Rubigo. Et illud columellæ: Hinc mala rubigo uirides ne torreat herbas ſanguine lactentis catuli placaſ & extis. Eſt aūt rubigo putredo q̇dā exedens ac perimēs culmos: quā in uitibus carbunculū uocant cuiuſq; nōnulli cauſā eſſe dixerunt rorē inuſtum ſole: qđ Plynius ex parte falſū putat: eiuſmodiq; putredinē frigore conſtare arbitraſ ac nō fieri niſi interlunio plena ue luna. Lege librū.xviii.natu.hyſtoriæ. Colebaſ itaq; Rubigo ut Febris ac mala fortuna ne obeſſet ut diximus. cuius ſecundū ſegetes ſacrificabaſ: ut autor eſt Varro. Eius feriæ Rubigalia a Numa Pōpilio iſtituta ſunt anno regni ſui.xi.q̇ aguntſ ad.vii.calen. Mali qa tunc fere ſegetes rubigo occupat: qđ tēpus Varro determinauit Sole tauri partē decimā obtinente ſicut tūc ferebat ratio Hoc malū in tractu roſido cōuallibuſq; ac locis pflatū non habētibus freq̄ntiſſimū eſt: in uentoſis & excelſis nullū: quo ſiligo minus q̄ cætera frumenta piclitatur: qm̄ ſp rectā hēt ſpicā nec rorē continet qui rubiginem faciat. Auertitur aūt lauri ramis in aruo defixis: ut Ply. ſcribit tranſitq; in earū folia ex aruis. EXta canis: Ad placandū canem cæleſtem q interdum frugibus nocet. Vnde ruſſas canes diximus imolari ſolitas ad catulariā portā. ASpera rubigo. Colebant & rubigū deum quē & robigū dicimus. TRemat: Agiteſ a uento ne rubigo noceat. SIderibus ſecundis: Cœli clementia & fauore. SI culmos titan incalfacit udos: Vel cū repente Sol pluuiæ ſuccedit: uel cum incoquit rorem.

Ant. Fan. — Aries occidit. xvii. cal. maias — Canis occitus. vii. cal. ma. — Catularia porta. — Nomētū. — Rubiginis feſtū vii. calen. maias — Rubigo

¶ ET fruſtra q̄ res pecudē helles athamātidos: fruſtra regres arietē phryxi & helles: athamātis thebani. ſ. hoc d. tu nō uidebis iā arietē cū ſole oriētē: nā totus nūc taurus cū ſole oriſ: & aries iā anteceſſit. DAnt ſigna hymbres: quos eo tpe aries iducit: & moderatus oſtēdit eo die auſtrū cū pluuia. ET canis exoriſ: de quo iā dixius. HAC mihi nomēto: cū poeta ex ſuburbāo Romā rediret: ut ipe inqt: occurrētē turbā habuit rubigini ſacrificaturā: cui ſacerdos canē & ouē imolat. CVM hac luce: hoc die. REdirē: ego. NOmēto Romā: nomē tuū i uiaq̄ i ſabios itur ad.xv.ab urbe lapidē. CAndida turba. cādidis iduta ueſtib⁹. OBſtitit: occurrēs aut obuia mihi ſtetit i media uia. FLamē: ſacerdos. nā q a græcis Stephcophori a Romāis flamies dicti ſūt. & a geſtiōe pſleoq; & iſulaq; hoc noīe appellāſ. ut Diony. inqt: ſed de his iſcđo dixius. IBat i ātiquū lucū rubiginis. i lucū ab antiqs rubigini conſecratū. DAturus flāmis exta cāis. daturus exta ouis. imolaturus canē. & ouem. &

Pav. Mar.

inteſtina crematurus. PR otinus acceſſi: ſtatim illuc iui. NE eſſem neſcius ritus: ut diſcerē ritū & morē ſacrorū. O Q Virineio Romule. T Vus flamē: tuus ſacerdos: nam erat is flamen q rinalis. EDidit hæc uerba. ſ

ASpera rubigo: oratio flaminis ad ipſā rubiginē: quā ꝑcatur: ut ſegetibus pcat. Sæuiat in arma nō ſata: aut ruſtica iſtrumēta: quo a colonis ſibi uota ſoluant. Verū: ut dixius Rubigū deū uocabant: & eidē ſacrificabāt. O rubigo aſpera parcas hærbis cærealibus: noli attingere cereales ſegetes. ET cacumen: ſegetū: aut herbaꝝ cerealiū. LEue: politū a te nō obſceſſū. TRemat: īpune agitet. IN ſūma humo: in ſūmitate telluris. SInas: pmittas. TV creſcere ſata: creſcere & puenire ad maturitatē ſegetes. NV trita: ipſa ſata. SEcūdis ſideribus cœli: pſpero ſideꝗ curſu. DV Mꝗ: uſꝗ quo. Flant apta falcibus: matura ſint: & falce ſecari poſſint. VIS tua nō leuis eſt: ſed grauis: Nā magni momēti. COlonus mœſtus: triſtis. HAbet illa frumēta in amiſſis: q̄ a iam amiſſa exiſtimat. Q Væ tu notaſti corrupiſti: Nā ſtatim cū fuerint fruges ſcabra rubigine læſæ: Cogit amiſſas flere colonus opes. NEC uēti nocuere tantū cereri: nō ſunt tā noxii frugib⁹ cereris uēti. NEC hymbres: pluuiæ. NEC ſic pallet: ipſa ceres hoc eſt ipſa ſeges. ADuſta gelu marmoreo: q̄ſi nec pruinæ: nec glacies tātū nocent. Q Vantū ſi titan: ſol. INcalfacit: calefacit. CVlmos udos: madidos: tūc eni gignitur rubigo: cū madidi culmi ſegetis: nimio ſolis calore deſiccant: & ideo inqt. T Vnc diua tremēda: rubigo timēda. EST locus iræ tuæ: q̄ a tūc tua ira ſeuit in ſegetes. PArce ꝓcor: & noli in ſegetes ſeuire. AVfer: remoue. MAn⁹ ſcabras: aſperas. A MEſſibus: a frugibus. NEue noce culmis: noli nocere ſegetibus. SAT eſt poſſe nocere: ut in heroidibus. PER dere poſſe ſat eſt ſi quem iuuat ipſa poteſtas. Sic nunc ſatis ſit poſſe lædere. NEC ſternas ſegetes: non deiicias in humum fruges.

Nec teneras ſegetes ſed duꝝ amplectere ferꝝ
Quodꝗ poteſt alios perdere perde prior:
Vtilius gladios & tela nocentia carpes
Nil opus eſt iſtis, ocia mundus agit:
Sarcula nūc, duruſꝗ bidēs, & uomer adūc⁹
Ruris opes niteant inquinet arma ſitus:
Conatuſꝗ aliquis uagina ducere ferrum
Aſtrictum longa ſentiat eſſe mora:
At tu ne uiola cererem, ſemperꝗ colonus
Abſenti poſſit ſoluere uota tibi:
Dixerat, a dextra uillis mantile ſolutis
Cumꝗ meri patera thuris acerra fuit:
Thura focis, uinumꝗ dedit, fibraſꝗ bidētis
Turpiaꝗ obſcœnæ uidimus exta canis:
Tū mihi cur detē ſacris noua uictima quęris
Quæſieram cauſam præcipe flamen ait:
Eſt canis icarium dicunt, quo ſidere moto
Toſta ſitit tellus præcipiturꝗ ſeges:
Pro cane ſidereo, canis hic imponitur aræ
Et quare ſiat nil niſi nomen habet:

ANT. FAN. ¶ AMplectere ferrū: non omne ferrū ſed qđ pniciosum eſt: ut bellicū. OCIA mundus agit: Cæſaꝝ prudentia & uirtute. INquinet arma ſitus: a ſinēdo ſitus nomen accæpit. Seruius ſitū uocat lanuginem ex humore ꝑcreata. Hic eſt ſordes & ſquallor quē ferrū cōtrahit longa pace intactum. Abſenti: Quia nocet rubigo cum adēſt: nec rogaſ: ut adſit uti ceres & copia.

ACerra: ſarcula thuraria. licet etiam aliud ſignificet.

OBſcænæ canis: a cuius ſacris abhorret aius. EST canis icariū dicunt deeſt quem: ut Vrbs antiqua fuit tyrii tenuere coloni carthago.

Canis icarius Canis icarius ē cuius ductu Erigone patris icari cadauer inuenit qui cum acceptum a Libero patre uinū paſtoribus potandum exhibuiſſet ab his interfectus eſt: qui ebrii facti putauerūt ſe ueneno fuiſſe tentatos. Hunc Propertius icarū uocat: ut icare cecropiis merito iugulate colonis. Alii icarium a quo Statius in thebaide uitiū umbrā icariā uocat: is receptus in cœlum Bootæ nomē accepit ubi Erigone uirgo canis aūt eodē quo prius noīe appellatur.

Himerá Hunc quidā Ferunt himeram dictum: cuius ductu cū Erigone patrem inueniſſet a paſtoribus interfectū ipſa ſibi mortem conſciuit: cui canis ſpiritu parentauit: quē quidam ſcripſerunt ſe in puteum deieciſſe anygrū dictum hoc ē ſine humore q̄ nemo poſtea eius aquis uſus fuerit.

Erigone Erigone ariſtam ferre i cœlo dicitur autore Macrobio quæ fructibus curuatur. Eam eſſe iuſtitiā credunt quæ ſola facit naſcentes fructus ad uſus hominum peruenire. Eādem & pudorem e terris ænea ætate fugiſſe ad ſupos Heſiod⁹ autor ē. Sane Bacchus apd' Statiū i thebaide ſuā Erigonē uocat ob icaꝝ patrē. Vñ olim i honorē Erigōes Libero rē diuinā faciebāt.

PAV. MAR. ¶ SED amplectere durum ferrum: quaſi abrodas bellica inſtrumēta exitialia. PER de prius: potius quam ſegetes perdas quod poteſt alios perdere ferrū quo necantur hoies. VTIlis carpes: rodes. Gladios & tela nocentia: arma ipſa pnitioſa. NIL opus eſt iſtis: armis. ideo ea abrodas. MVndus agit ocia: quaſi qui in orbe ſūt ocioſam uitam agunt ab omni bellorum tumultu uocantē. NIteant nunc opes ruris: nitida & ſplendida ſint ruſtica inſtrumenta. SARcula: quæ a ſariendo dicta ſunt: Crates ſunt illæ dentatæ: quæ ſuper trahūtur ſatis: Hor. Gaudentem patrio findere ſarculo agros. ET durus bidens & aduncus curuus. VOmer: niteant hæc & alia inſtrumēta: quoꝝ uſus eſt ad proſcindendā euertendāꝗ terrā. Vir. ſulco atritus ſplendeſcere uomer: & uomeꝝ quatuor genera oſtendit Ply. cultrum roſtratū: porrectum in mucronem faſtigiatum. SItus: ſqualor & putredo. INquinet: cōmaculet. ARma: bellica & non cerealia: &. Conatus aliquis ducere ferrum uagina: cum gladium exerere e uagina uolet. SENtiat eſſe aſtrictum longa mora cognoſcat rubigine ꝓſſum & in uagina herentē: ut facile exeri nō poſſit. AT tu rubigo. NE uiola cererē: noli corrūpere cerealia dona. ET colonus poſſit ſp ſoluere tibi uota abſenti: ut nūcupata uota tibi nō lædēti fruges ſoluat. Hæc uerba a flamie q rinali ꝓferebanſ deinde imolauit rubigini: adhibito ēt in ſacris thure & mero Varro in re ruſtica cū. xii. deos īuocare doceatꝗ faciētes adiuuāt inquit. Quarto loco robigū: ad florā: qbus propitiis: neꝗ robigo frumēta

neq̃ arbores corrūpit:neq̃ non tēpeſtiue florēt.Itaq̃ publice robigo feriæ robigalia:Flore ludi floralia inſtituti. Dixerat flamē. A dextra:illius fuit. MAntile uillis ſolutis:nō īplicitis:aut nodoſis:nā ut apud Virgiliū tonſiſq̃ ferūt mātilia uillis:ſed ſolutis. ET fuit acerra thuris cū patera meri:thus & merū adhibebant in his focis:ut in cæteris ueluti oſtēdimus:Acerrā Pompeius eē inqt Arā:q̃ ante mortuū poni ſolebat:in qua odores incendebant:& aſſerit alios dicere:Arculā eſſe thurariā.ſ.ubi thus reponebāt.Patera poculū ē. Vir.in.ii.geor.Hic laticis qualē pateris libamus & auro:& ī æned.īpleuitq̃ mero paterā.Dedit thura & uinū focis:thus & merū flāmis iniecit. ET fibras bibētis exta.ouis fibras pexta poſuit q̃ erat in bimatu:ea quoq̃ cremāntur. VIdimus:ſtidē dari flāmis. TTurpia extra interſtina. CAnis obſcenæ:turpis. TVrpia & obſcena iō dixit:qd cū de more nō eſſet canē imolare:turpiora illa uidebantur:q̃ in aſſiduo uſu nō erant:et & illud additur:qd in epulas nō mactabatur:& nouū illud ſacrificii genus obſcenū uidebatur. TVnc flamē ait quætis cur noua:inuſitata. VIctima detur cauſis:cur pter morē canis imoletur. Quæſierā:ego.ſ.illud a flamie. PErcipe cām:rōnē huius rei. EST cāis icariū:immolari canē p caniculæ ſidere.cuius exortu:ut Ply.inqt Accēdi ſolis uaporē q̃s ignorat.Cuius ſideris effectus ampliſſimi in terra ſentiuntur. FEruēt maria exoriēte eo:fluctuāt in cellis uina mouentur ſtagna & reliq̃ mactatur igitur huic canis nulla alia rōne niſi q̃a cœleſtis ſideris nomē retinet. EST canis in cœlo.ſ. DIcunt icariū:ferūt eē canē icarii:q interfectus fuit:a paſtoribus:E poto:qd is dederat uino.Cuius filia erigōe laqueo ſe ſuſpēdit & canis ſe in anhigrū poteū deiecit.miſertus Iuppiter cœlo locauit.Alii putant canē fuiſſe europæ.Alii oriōis:ſed hæc cumulatius ab Higino referuntur. QVO ſidere moto:cū mouetur in ipſo ortu. TOta tellus ſitit:ppignes:quos effūdit. ET ſeges:prripitur:cū areſcat nimio calore. HIC canis imponitur aræ:immolatur. PRO cane ſidereo.p ipſo ſidere. ET q̃re fiat:qua rōne immoletur. NIL hēt niſi nomē:ut in cœlo ſidus:ita hoc in terris aīal canis uocatur:& pp nomē canis tñ mactatur. CVM priami.tertio die a robigalibus.hoc ē pridie calēdas Maias ideſt Vltimo die Aprilis:erūt floralia: Verū floraliorū celebritas transfertur in calēdas maias:cū ſit pridie calen.ſacrificandū ueſtæ & Apollini in palatio:in ſacellis ab auguſto cōſecratis:iūctis ſuis ædibus.Templū enim apollinis:ut Tranqllus inqt:Ea pte palatinæ domus excitauit: quam fulmine ictam deſiderari:adeo aruſpices pnunciarent. ADdita porticus:cum bibliotheca latina:græcaq̃:quo loco iam ſenior. SAEpe ēt ſenatum habuit:decuriaſq̃ iudicum recognouit.Sed de ea nos plura in triſtibus diximus & de ueſta dicemus in ſexto. CVM cōiunx titonia:aurora titoni uxor. RElicto fratre priami relicto titono laumedontis filio:ſic priami fratre.Et erat hic locus deprauatus cum ita legeretur.

Cū phrygis aſſarici tritonia fratre relicto
  Suſtulit immenſo ter iubar orbe ſuum:
Mille uenit uariis florum dea nexa coronis
  Scæna ioci morem liberioris habet:
Exit & in maias feſtum Florale calendas
  Tūc repetā,nunc me grādius urget opus:
Aufert Veſta diē,cognati ueſta recepta ē
  Limine,ſic iuſti conſtituere ſenes:
Phœbus hebet partē,ueſtæ pars altera ceſſit
  Quod ſupereſt illis tertius ipſe tenet:

PHRYGIS aſſaraci:Licet poetis nō ſolū minuere & augere ut diximus:ſed ēt mutare uocabula. Vnde hic aſſaracū p Priamo accipiamus neceſſe ē. Tithonus enim cuius uxor aurora ē fuit Laomedontis filius ac Priami frater. SVſtulit ter iubar.iiii.calē. Maias docet Floralia celebrari necnō & ineūte Maio de quibus in ſequēti libri latius tractabitur. IOci liberioris: Martialis:Noſſes iocoſæ dulce cū ſacrū floræ. Oui.infra:Mater ades Florū ludis celebrata iocoſis. AVfert ueſta diem: Vendicat ſibi hunc diem Veſta ſacrata in ædibus quas auguſtus habuit in palatio & incendio abſumptas reſtituit:ut Veſtaq̃ cæſareos inter ſacrata penates.Fuit & in eaū parte apollinis templum ſtructum ab auguſto & admirandis operibus exornatum ut Ioſephus tradit. Vnde illud eſt:Et cum Cæſarea tu phœbe domeſtice ueſta: Et illud:Scripta palatinus quæcūq̃ reponit apollo. Suetonius in auguſto tēplum apollinis in ea parte palatine domus excitauit quam fulmine ictam deſiderari adeo aruſpices pnunciarent.Habitauit autem auguſtus teſte eodem Suetonio primo iuxta forum Romanum.Poſtea in palatio ubi exornauit ædem apollinis porticibus & bibliotheca latina græcaq̃:in qua fuiſſe colonum apollinis conſtat.l.pedum dubium ære nobiliorem an pulchritudine Habuit idem templum cortinas aureas quas auguſtus rō flatis omnibus argenteis ſtatuis ſibi poſitis deo dicauit item Lychnum penſilem arboris modo mala ferentis lucentem quam alexander ut inquit Plinius cæperat expugnatione thebarum. COgnati:auguſti:ut ortus ab ænea tangit cognata ſacerdos numina cognatum ueſta tuere caput.

ANT. FAN.

Floralia. iiii calē, maias.

Veſtæ feſtū.iiii.calēdas maias Apollinis tēplū i palatio.

auguſti ædes in palatio.

CVM phrygis aſſarici titonia fratre relicto:& omnibus conſtat titonum non fuiſſe fratrem aſſaraci. ſed priami Aſſaracus.n fuit filius trois & frater illi:& patruus Laomedontis:ex quo priamus et titonus nati ſunt. Nos ita locum emendauimus Cum priami coniunx titonia fratre relicto. TER ſuſtulit eleuauit.immenſo orbe. Iubar:ſplendorem ſuū.niſi referas ad luciferū:ut illud Vir.It portis iubare exorto:ſed hoc in primo diximus.id nūc dicit tertio die a robigalibus. VEnit dea florū:flora ipſa. NExa:coronata. VAriis coronis:uariorum florum ſertis. SCœna:theatrum ubi ſcœna eſt de quo ſuperius. HAbet morem ioci liberioris. laſciuiæ licentioris.quæ referetur in ipſis ludis. de quo in ſequenti libro dicetur. FEſtum florale exit in calendas Maias differtur in ſequentem diem.nam propter conſecrata ab Auguſto ſacella.Apollini. & ueſtæ ſacrificatur.]Tunc.eum de calendis maiis agam. REPEtam.floralia ipſa. NVNC urget.cogit me. Grandius.maius opus. nam maiora numina Apollinis. & ueſte. quam floræ. VESTA eſt recepta lumine cognati in ædibus Auguſti palatinis.ubi eſt illi ſacellum conſecratum. COGNAtam domum iuliam ueſtæ dicit:

PAV. MAR.

quod oſtendimus in ſuperiore libro. SIC conſtituere iuſti ſenes: iuſtus ſenatus: nam conſecratus locus ex ſe natus autoritate. PHœbus habet partem: cum eius templum occupet partem palatinæ domus. ALTera hæc ſecunda pars. CEſſit ueſtæ: nam & partem ædium eius tẽplum occupat. IPſe tertius: Auguſtus. TEnet quod ſupereſt illis: eam ædium partem: quam duo illa templa non occupant.

> State palatinæ laurus prætextaq; quercus:
> Stet domus, æternos tres habet una deos.

ANT. FAN. Laurus in palatio unde triũphãtes coronabãtur Quercus media Fanũ fortunæ coloniã auguſtus freqn̄tauit. Fani breuis deſcriptio: & laus:

⸿STATE palatinæ laurus prætextaq; q̃rcus Stet domus: Nata eſt Laurus eo die quo natus eſt Auguſtus in palatio ut autor eſt Seruius: unde triumphantes coronari conſueuerunt. Sed ante ianuam ædium Auguſti non dubitamus plures fuiſſe lauros & inter eas mediam quercum: quod & hic palatinæ laurus numero plurium dicuntur & alibi legimus poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos ante fores ſtabis mediamq; tuebere quercum. Nam ſi una eſſet laurus non mediã ſed uel læuam uel dextram uel ſacram quercum diceret aut aliquid tale De lauro ipſe alibi: Cur tamen appoſita uelatur ianua lauro Cingit & Auguſtas arbor opaca comas? An quia perpetuos meruit domus iſta triumphos An quia leucadio ſemper amata deo eſt? Fuit & laurus in Capitolio iuxta quercum unde coronæ certaminibus dabantur. AEternos tres habet una deos: Veſtam. Apollinem & Auguſtum qui uiuens meruit diuinos honores: ut præſenti tibi maturos largimur honores Iurandaſq; tuum p nomen ponimus aras. HVic imperatori præſtantiſſimo: quem ſeceſſus maritimi præcipue delectarunt dici non poteſt quãtum urbs fani fortunæ mea patria debeat: quod hoc loco ſilentio præterire non poſſumus. Ea enim una eſt e duo de triginta coloniis quibus deductis italiam ab Auguſto frequẽtatam operibuſq; ac uectigalibus publicis excultam accipimus ut Suetõius tradit. Vnde Pomponius Mela eam urbem Faneſtrem coloniam uocat: ubi uidere licet diui Auguſti mænia uetuſtiſſima hinc integra illinc magna ex parte diruta bello Gottorum: necnon & turres exporrectas circiter octo ac uiginti: portamq; minacem ut ita dixerim atq; magnificam ſtructam eo genere lapidis quod Tyburtinum uocant: cui ego nullam fere ipſius urbis Romæ portarum præferendam exiſtimauerim: quæ omnia nemo dubitauerit conſtitiſſe ducentum milibus nummum auri quos hodie Venetos appellamus. Accedit ad hæc aquæ ductos quanto dii immortales impendio quot & quibus puteis quibus fornicibus cameratus? item Cloacæ Romanis ſimillimæ ac tres in agro Fanenſi pontes quorum eminẽtiſſimus cernitur in uia Flaminia ad agri forum ſempronienſium ac Fanenſium fines Nec mirum: conſtat enim Auguſtum cum uias italiæ triumphalibus uiris ex manubiali pecunia ſternendas diſtribueret quo facilius urb undiq; adiretur flaminiam uiam A rimino tenus muniẽdam ſibi deſumpſiſſe. Eam ad mare ſuperum ex porta Fanenſis cuius modo fecimus mentionem: ad quam proxime repertus eſt nummus aureus ab Auguſto percuſſus ex una quidem parte expreſſa eius Imperatoris effigie non multũ ætate prouecti ex altera ſphynge hac inſcriptione: Auguſtus diui filius tribunitiæ poteſtatis xvii. Eius portæ titulum hic ſubiicimus ne forte nos quiſpiam exiſtimet famulari: quem olim Cyriacus ille Anconites uir inclytus & uetuſtarum rerum ſollertiſſimus indagator magno Fanenſium ciuium conuentu legit nobis pueris atq; interpretatus ẽ cum exultaret maiorem in modum perinde ac eius opera ſemi ſepulta Fanenſium gloria reuixiſſet. Erant enim areæ litteræ atq; auratæ pedali altitudine ac tanti imperatoris maieſtati atq; operis congruentes. imp. Cæſar. diui. F. Auguſtus. pontifex. max. Cos. xiii. tribunitiæ poteſtatis. xxxii. imp. xxi i. pater patriæ murum dedit. Curante. L. turcio ſecundo aproniani. præf. urb fil aſterio. v. c. corr. flam. & piceni.

Porte fanẽſis iſcriptio antiq̃ſſima.

PAV. MAR.

⸿STATE: quaſi æternæ eſtote. LAurus & quercus prætexta: ornata & cincta hinc inde lauris: aut prætexta coronis. Erat enim quercus illa palatina: cum lauris ante fores ædium Auguſti inmeta. Ante fores ſtabis mediamq; tuebere quercum Et in triſtibus de ea domo. Et iouis hæc dixi domus eſt: quod ut eẽ putarem: Augurium menti querna corona dabat. Et poſtea cur tamen appoſita uelatur ianua lauro. CINgit & auguſtas arbor opaca comas. An quia perpetuos meruit domus iſta triumphos. An quia leucadio ſemper amata deo. Ipſa ne quod feſta eſt an quod facit omnia feſta. Quam tribuit terris: pacis an iſta nota eſt. Vtq; uiret laurus ſemper: nec frõde caduca Carpitur: æternum ſic habet illa decus: & reliqua: Stet domus: perpetua ſit. VNA domus habet tres æternos deos: Auguſtum Apollinem: Veſtam.

Finis interpretationis quarti libri.

INTERPRETATIONES QVINTI LIBRI PER ANTO. FAN. ET PAV. MAR. POETAS CLARISSIMOS LAV.

QVAEritis unde putẽ maio data noia menſi.
Non ſatis eſt liqdo cognita cauſa mihi.
Vt ſtat & incertus q̃ ſit tibi neſcit eundum
Cum uidet ex omni parte uiator iter:
Sic quia poſſe datur diuerſas reddere cauſas
Quo ferat ignoro, copiaq; ipſa nocet:
Dicite quæ fontes aganippidos hippocrenes
Grata meduſei ſigna tenetis equi:

ANT. FAN. QVAERItis unde putẽ maio data noia mẽſi: De huius mẽſis noie magna diſſenſio ẽ īter autores teſte Macro. Cũ qdá putẽt a maiorib⁹ Maiũ noiatũ ut diximus in prio huius opis libro Nõnulli maiũ deũ apud tuſculanos Iouẽ eẽ atq; inde ad romanos trãſiſſe cõmemorẽt. Cingius a Maia dictũ eã iſtimauit uxorẽ Vulcani: cui flamẽ uulcaualis calẽdis maiis rẽ diuinã faciebat. Licet Piſo eã maieſtatẽ nõ maiã uoluerit appellari. Alii (ut ſcribit Plutar. i Numa) a Maia mſe Mercurii Maio nomẽ iditũ putãt q; hoc mẽſe mercatores oẽs maiæ pariter & mercurio ſacrificarent: quorũ alteri hoc eſt mercurio idibus maiis ædes dedicata eſt autore Feſto: quem deũ qdã eo die natũ uolũt ut Maiæ mercuriũ creaſti ſidus. Alii affirmãt maiã q̃ hoc mẽſe colebaẽ terrã eẽ ſic dictã a magnitudine cui Corneli⁹ labeo ſcripſit ut Mac. refert ædẽ calẽ. maiis eẽ dedicatã eãdẽq; eẽ bonã deã & faunã opẽ ac fatuã dici. Bonã q; oium nobis ad uictũ bonoꝝ cã ẽ. Faunam q; oĩ uſui animãtiũ fauet. Opẽ q; ei⁹ auxilio uita cõſtet. Fatuã a fando. Vñ i ſacris ei mercurius iũgebaẽ: qa uox naſcẽti hoĩ terræ contactu daẽ. Infantes. n. ptu editi nõ prius uocẽ edũt q̃ attigerit terrã Oui. autẽ hoc loco aliã q̃dã opinionẽ affert putãtiũ a maieſtate maio datũ eſſe uocabulũ q̃ a magnitudine dicta ẽ autore Feſto q̃ ẽt docet maſum lingua oſca meſſiũ appellatũ. LIQuido: manifeſte. In o terminaẽ id aduerbiũ ut falſo. COPiaq; ipſa nocet: Multitudo cauſaꝝ facit ut hæreã ſicuti uiator īterdũ ubi puenit ad triuia uel q̃driuia. DICite q̃ fon. &c. Bñ i re difficili muſaꝝ q̃rit auxiliũ q̃ ut diximus a nonnullis putãtur iouis & mẽoriæ filiæ: dñrq; mõ Pierides a pieria ubi natæ ſũt q̃uis qdã ſecũdũ fabulas aliter tradãt. Modo heliconiades ab helicone: mõ Heſpiades a Theſpis oppido Boetiæ. Modo Hippocrenides a poeis hippocrinis eiuſdẽ regiõis fonte ut a libetro q̃ locus ẽ thraciæ libetrides. itẽ caſtalides a fonte caſtalio & aganippides ab aganipe quẽ fontẽ eẽ i boetia muſis ſacrũ dicũt: Vñ illud ẽ Iuue. Cũ deſertis aganippes uallibus eſuriẽs migtaret i atria chilo. Is fons ab equo pegaſo nomẽ traxit quẽadmodũ & hippocrene. nota eſt fabula. Muſarum nomina

PAV. MAR. QVAEritis unde putẽ maio data noia mẽſi. Maiũ Romulus tertiũ poſuit: de cuius noĩe īter autores lata diſſenſio ẽ. Nã Fului⁹ nobiliori faſtis: quos i æde Hercu: & muſaꝝ Romulũ poſuit poſtq̃ populũ i maiores iunioreſq; diuiſit altero ps cõſilio: altera arms rẽp. tuereẽ i honorẽ utriuſq; partis hũc maiũ: ſequẽtẽ iuniũ uocaſſe. Sũt q̃ hũc mẽſem ad nr̃os faſtos a thuſculanis trãſiſſe cõmemorẽt. Apud q̃s nũc quoq; uocaẽ de⁹ maiũ q̃ ẽ iuppiter a magnitudie. ſ. & maieſtate dictus. Cĩgi⁹ mẽſẽ putat noiatũ a Maia: quã uulcani uxorẽ dicit. Argumẽtoq; utiẽ q̃ flamẽ uuicanalis calẽ ma. huic deæ rẽ diuinã facit. Sed Piſo uxorẽ Vulcani maieſtã nõ maiã dicit uocari. Cõtẽdũt alii maiã Mercurii matrẽ mẽſi nomẽ dediſſe. Hinc maxie pbãtes. q̃ hoc mẽſe mercatores oẽs maiæ piter: mercurioq; ſacrificãt. Affirmãt qdã: qbus Corneli⁹ labeo cõſentit hãc maiã: cui mẽſi maiores diuina celebrãtes terrã eẽ: hoc adeptũ nomẽ a magnitudine. Sicut & mr̃ magna i ſacris uocaẽ: aſſertionẽ q; exiſtimatiõis ſuæ ẽt hinc colligũt: quos ſus p̃gnãs ei mactaẽ q̃ hoſtia ẽ ppria terræ: & Mercuriũ iõ illi i ſacris adiũgi dicũt: qa uox naſcẽti hoĩ terræ cõtactu daẽ. Scimus aũt mercuriũ uocis & ſermõis potẽtẽ autor ẽ Corneli⁹ labeo: huic maiæ. i. terræ ædẽ calen. maiis dedicatã ſub noĩe bonæ deæ & eãdẽ eẽ bonã eeã & terrã: ex ipſo ritu occultiore ſacroꝝ doceri poſſe cõfirmat ſed de bõa dea paulo iferius dicẽus. Hæc ex Theodoſio. Plutar. maiũ a maia uocari aſſerit. q̃ Mercurio ſacer ſit: & ſubdit iuniũ uero anni tpe. Sũt ẽt: q̃ hoſce ab ætate maiore & iuniore cognoiatos dicãt. Poeta ãt de origine mẽſis dubiũ ſe eẽ oñdit pp cauſaꝝ copiã. q̃ ſeſe offert. Quare a muſis petiẽ: certior cã referaẽ. QVAEritis unde a q̃ cã. PVtẽ: ego. DAta noia maio mẽſi: q̃ rõne Romulus tertio loco a ſe mẽſem iſtitutũ maiũ noiauerit. CAVſa: ipſius nominis. NON ſa. li. nõ ſatis apte & dilucide. EST cog. mi. qa neſcio ueriſſimã cãm. VT uiator cũ uidet iter ex oĩ pte: ſicut ille q̃ i itinere ẽxũ appulerit cõpitis: ubi plures ſimul uiæ cõueniũt. STat: heret: uel ſubſiſtit. ET icertus: dubi⁹. QVA ſit eũdũ: q̃ iter teneat. SIC ego ignoro q̃ ferar: q̃ſi quã potiſſimũ opionẽ ſeq̃r: & quã ueriorẽ eẽ cãm dicã. QVia daẽ poſſe reddere diuerſas cãs. poſſe afferre uarias hui⁹ nois rõnes. ET ipſa: copia: q̃ reddit me dubiũ: & alio loco iopem me copia fecit. DICite uos. ſ. muſæ. QVAE tenetis fontes aganippidos hippocrines: fontẽ pegaſeũ in elycone. Veꝝ ifra uerticẽ acrochorynthi pyrenẽ fontẽ adeſſe īquit Strabo. & famã eẽ equũ pegaſũ: cũ potaret eo i loco a Bellorophõte dephẽſũ fuiſſe. Alatũ inqua caballũ e Meduſæ ceruice & de gorgõis execto gutture pſiliẽtẽ. Vulgatũ ẽ ẽt caballinũ i elyconẽ fontẽ erupiſſe: cũ ſubitam ibi rupẽ feriret ungula. Hæc ille. Hũc ergo fontẽ in elycone aganippẽ multi uocauere ex ἀγὰν q̃ ẽ ualde: & ἵππος equ⁹: q̃ſi ppriæ ſit eq. hoc ẽ ab equo fact⁹: dr̃ ẽt aganippis aganippidos. ut hoc i loco: & aganippe aganippes. Iuue. cũ de ſertis aganippes Vallib⁹ eſuriẽs migraret i atria clio. Appellauerũt ẽt ipm fõtẽ hippocrinẽ

ſtam hippos equus:crine fons. Verũ uolũt alii hippocrinẽ alterũ ab aganippe fontẽ eẽ in boetia:ſed ob ipſum nomẽ datũ eẽ locũ poetis:ut pro pegaſeo hippocrinẽ diceret. Poeta utrũq; per abundãtiam dixit. Dicite uos muſæ:q̃ tenetis fontes fontis caballini:fontẽ pegaſeũ in elycone. GR Aia ſigna:ueſtigia. EQ VI meduleũ e ſanguine meduſæ nati:ut ſigna monumẽta equi:quo ungula terram effodiente erupit aqua.

Diſſenſere deæ, quarum polymnia cœpit
Prima, ſilent aliæ, dictaq; mente notant:
Poſt chaos, ut primũ data ſũt tria corpa mũdo
Inq; nouas ſpecies omne receſſit opus:
Pondere terra ſuo ſubſedit & æquora traxit
At cœlum leuitas in loca ſumma tulit:
Sol quoq; cum ſtellis nulla grauitate retẽtus
Et uos lunares exiliſtis equi:
Sed neq; terra diu cœlo, nec cætera phœbo
Sidera cedebant, par erat omnis honos,
Sæpe aliquis ſolio, quod tu ſaturne tenebas
Auſus de media plæbe ſedere deus.
Et latus oceano quiſq̃ deus aduena iunxit:
Et thetis extremo ſæpe recepta loco eſt:
Donec honor placidoq; decẽs reuerentia uultu
Corpora legitimis impoſuere thoris:
Hinc ſata maieſtas, quæ mũdum tẽperat oẽm
Q uaq; die partu eſt edita magna fuit:
Nec mora cum ſedit medio ſublimis olympo

ANT. FAN. ℭ Q VArum polyhimnia cœpit Prima:hæc muſa ...ie dũ polymnia dr̃ īterp̃taf q; multa memoria ferturq; agriculturã īueniſſe. Vñ̄ rei uetuſtiſſimæ narratioñe recte huic tribuit. Nihil.n. eſt antiqus elemẽtoꝝ cõfuſiõe q̃d dr̃ chaos uñ polymnia exordiũ ſumit ut oñdat maii nomẽ a maieſtate deductũ. Eadẽ muſa ut hoc loco ẽt polyhimnia dr̃ cũ græci eã polyhimniam uocent a multa laude uel cantu. *[Polymnia]*

TRIA corpa:atqui elemẽta nõ tria ſed q̃ttuor ſũt in quæ digeſtũ ẽ antiq̃ſſimũ chaos. Sed ſũt qui cœli noie aerẽ & ætherẽ cõplectũtur:ut Oui. hoc loco. Itẽ Vir. ut Principio cœlũ ac terras cãpoſq; liquẽtes. IN nouas ſpẽs:in elementa q̃ ſunt mẽbra antiquæ cõfuſiõis uel i formas. NEC cætera phœbo ſidera cedebãt:iſeriora p̃ſtãtioribus nullũ honorẽ & reuerẽtiã exhibebant. OC Ceano:cui cẽdẽderat ui parẽti Nã & Home. ait oceanõ te theon geneſin. Et Virgi. Oceanũ patrẽ reꝝ. Thetis: Achillis matrẽ hic accipias neceſſe eſt ut oſtendit quãtitas ſy labarũ. Et non eſt dearũ infima quãuis nupſerit Peleo. COR pora legitimis ipoſuere thoris:iũcti ſũt legitimo mr̃imonio. Vult.n. reuerẽtiã nupſiſſe honori & maieſtatẽ eẽ honoris ac reuerẽtiæ filiã. Is.n. cẽſet oĩum maximus quẽ oẽs honore ac reuerẽtia ꝓſequuntur. Vñ̄ illud eſt: Maieſtas cõuenit ipſa deo: Syllius de Hãnibale tot bellis q̃ſita uiro tot cædibus armat Maieſtas æterna ducẽ. Valerius maxi. Maieſtatẽ eẽ iquit lõgũ ac beatum honorẽ ſine onere. Ea recte mũdũ uniuerſum temperare dr̃:q̃m ſine maieſtate ſalui eẽ nõ poſſumus. Quare Perſæ nõ pie ſolũ ut ait. Q. Curtius ſed ẽt prudenter reges ſuos iter deos coluere:itelligẽtes maieſtatẽ ip̃erii ſaſutis eẽ tutelã:cuius p̃ntia & pudorẽ facit & metũ quo i probi coercẽtur. Hĩc illa ad priamũ Helenæ uerba ſũt:O metuẽde mihi ſrop:ſempq; tremẽdæ chare p̃. *[Maieſtas oẽm mundũ tẽperat]* Sed timoris duplex ẽ ſpẽs ut inqt Ariſt. Vna cũ reuerẽtia & pudore qua utũtur ad p̃res modeſti filii & ciues bonis morib᷑ p̃diti ad eos qbus cũ beniuolẽtia gubernãtur. Altera cũ inimicitia & odio q̃lis ẽ ſerui ad dños & ciuis ad tyrãnos. Sciẽdũ maieſtatẽ a magnitudinẽ nomẽ accepiſſe autore Feſto q̃ cũ fit ut diximus ſaluberrima iure grauiorib᷑ penis afficiũtur q̃ læſerit maieſtatẽ. MEDio olympo:q̃ eminẽtior loc᷑ decuit maieſtatẽ. *[Timoris duplex ſpecies. Maieſtas ũñ dicta]*

PAV. MAR. ℭ DISSEN ſeræ deæ:muſæ fuere iter ſe diſſentiẽtes nã illud ab alia dicebaf. PR Ima quaꝫ:ante alias. Polymnia cœpit:loq. ſ. ALI æ:muſæ. SIL ẽt:ea loquẽ. e. ET notãt dicta mẽte:itẽte.n. audiũt. Polymnia muſaꝝ una ita dicta ut Diodo. q̃a tãta ſuauitate poetas reddit gloria imortales. Aliq dictã putãt a poly multũ:& mnia mẽoria:& p̃eſſe rhetorib᷑:qbus opus ẽ multa mẽoria. Aliq dictã uolũt a poly multũ & himnos laudatio:qd̃ laudationib᷑ p̃ſit:& ſcribũt polymnia:ut apud Horat. Si neq; tibias euterpe cohibet nec polyhimnia:& i hoc quoq; uerſu polyhimnia legũt. POſt chaos ut primũ:polymnia illud his uerbis aſſerere cõtẽdit: maiũ mẽſeꝫ a maieſtate dictũ:nã cũ ab initio poſt diuiſum:digeſtũq; chaos nulla hẽref rõ:aut ætatis:aut dignitatis & inhonorati ab altis eẽnt deoꝝ pricipes. Nata eſt maieſtas hæſitq; primũ ſaturno. Deinde ioui eaq; fecit:ut ſupiores ab iferiorib᷑ uenerarẽtur:eiuſq; numine factũ ẽ ut i terris quoq; pſonaꝝ ætatis ac dignitas rõ hẽaf. Illi igiẽ ob numinis magnitudinẽ:mẽſem hũc ueteres cõſecrauere. POſt chaos poſt illã rerũ ab initio cõfuſam unitateꝫ. VT primũ data ſũt mũdo tria corpa:digeſtũ illud chaos i elemẽtoꝝ ordinẽ. Hoc in loco tria corpa dixit: & in p̃io Lucidus hic aer & q̃ tria corpa reſtãt ignis aq̃ & tellus unus acetu᷑ erat. Quattuor corpa demõſtrauit nũc hæc tria ita itelligas. Tellurẽ:aquã aera q̃m ignis cum cœlo altius euolauit. ET om. op. q̃ſi ois materia. RE Ceſſit in nouas ſpẽs:in nouas formas. TER ra ſubſedit:dep̃ſſa ẽ. SVO põdere.grauitate ſua. Sic.n. in met. inqt & p̃ſſa ẽ grauitate ſua:circũfluus humor ultima poſſedit. ET tra. æquo. maria ipſas aq̃s. A T le. tu. cœ. hoc ẽ æthera:ubi ẽ elemẽtũ ignis. IN ſum. lo. ut in meta. ſũmaq; locũ ſibi legit in arce. Sol quoq; cũ ſtellis retẽtus nulla grauitate:cũ in imo nullo pondere denſioris molis p̃ſſus teneretur exiliit ex chao:& altiora cum cœlo petiuit. ET uos o eq lunares:q̃ bĩã lunæ agitis. Exiliiſtis:& ad ſupiora quoq; aſcẽdiſtis. Sed terra diu nõ cedebat cœlo:nõ reuerebaf cœlũ:cũ ſe inferiorẽ illo nõ exiſtimaret. SYDera cætera nõ cedebãt phœbo cæteræ ſtellæ ſoli tanq̃ lucidiori:ac digniori:cedere nolebant. Ois honor:ois dignitas. ERAT par:q̃a nulla erat diſcretio pſonaꝝ:& dignitas. Sæpe aliqs de᷑ de media plebe:de uulgari multitudine. & in met. Plebs habitat diuerſa locis. Eſt auſus o ſaturne ſedere in ſolio qd̃ tu tenebas:ſine ulla regis reuerẽtia plebeii audebant

regali inſidere ſella. Et quiſq̃ deus aduena: aliũde adueniẽs. IVNxit la. ocea. auſus eſt ſedere ꝓpe oceanũ deo rũ oium parẽtẽ: ut ſupius diximus. ET themis: q̃ fuit ſoror ſaturni: qua dicũt diuinãdi artẽ: ſacra: cultuſq; deo rũ itroduxiſſe. Eaq; q̃ ad bñ uiuẽdũ & pacẽ ptinẽt oñdiſſe. Apollo q̃dẽ tradiẽ: cũ eẽt rñſa daturus themin cõſu lere ſolitus: tanq̃ diuinãdi artis iuẽtricẽ. SAEpe ẽt recepta ultimo loco: cũ nemo eẽt: qui eã reuertereẽ: & cederet. Aliq̃ui legũt. Et thetis extremo: & uerſus nõ ſtaret: nã illud ys. lõgũ eſt: ut apud Vir. in geor. Teq; ſibi ge rum thetis emat oibus undis: poſſes legere extremo & thetis ſæpe recepta loco: & itelligas de uxore Oceani: de qua ſuperius diximus. DOnec honor: ita inhonorati erãt dii. DONec: uſq; quo. HOnor dignitas. ET Reuerẽtia dicẽs: decora. VVLtu placido: benigno. IMPoſuere: collocauere. CORpa: deoꝝ ipſoꝝ: & heroũ. THOris leg. qui eẽnt illis lege cõſtituti. HINC: ex honore & reuerẽtia. SA TA ma: q̃ a magnitudine dr̃. ut Põp. inq̃t eſt. n. ipſa ãplitudo dignitatis maieſtas claroꝝ uiroꝝ: ſine tribunaliũ faſtigio: ut inq̃t Val. ſine apparitoꝝ miniſterio: potẽs im ãplitudine ſua obtinẽda. Grato. n. & iocũdo itroitu ais hoium illabiẽ admiratiõis ꝑtexta uelata: q̃ã recte q̃s dixerit lõgũ & beatũ honorẽ eẽ. QVAE maieſtas. TEMperat: regit & moderaẽ. MVNdũ oẽm: cũ oia illi ſuccũbãt: & eius arbitrio agãtur. ET qua die ẽ edita partu: q̃ſi & ab initio cũ primũ nata ẽ. FVit magna: & cæteris numinibus maior. inde a magnitudine nomẽ ſortita ẽ. NEC mora cõſedit ſublimis: excelſa. MEDio olympo: in altiore cœli parte ut cũeẽt re: lta & loco cæteris eminẽtior.

Aurea purpureo conſpicienda ſinu
Conſedere ſimul pudor & metus: oẽ uideres
Numen ad hãc uultus cõpoſuiſſe ſuos:
Protinus intrauit mẽtes ſuſpectus honorum
Fit prætium dignis: nec ſibi quiſq; placet:
Hic ſtatus in cœlo multos permãſit in annos
Dum ſenior fatis excidit arce deus:
Terra feros partus (imania mõſtra) gigãtes
Edidit, auſuros in iouis ire domum:
Ille manus illis dedit & ꝓ crurib⁹ angues
Atq; ait, in magnos arma mouete deos:
Extruere hi mõtes ad ſidera ſumma parabãt
Et magnũ bello ſollicitare iouem:
Fulmina de cœli iaculatus iuppiter arce.
Vertit in autores pondera uaſta ſuos:
His bene maieſtas armis defenſa deorum
Reſtat: & ex illo tempore culta manet:

¶PVRpureo ſinu. q̃a nõ oibus olim cõceſſum ẽ uti purpura ut diximus q̃ cõfert aliq̃d maieſtati. Ad hãc uultus cõpoſuiſſe: q̃m hi q̃bus ineſt maieſtas oium in ſe ora cõuertũt. SVSpectus honoꝝ. nõ deſpectus ut antea cũ nulla honoris ratio habereẽ. NEC ſibi quiſq; placet Nullus deoꝝ tãtũ ſibi tribuit ut dedigneẽ honore ꝓſequi aliũ maiori dignitate ꝓſtãtem. SENior deus Saturnus quẽ iuppiter regno eiecit. Is deus diciẽ Pluuiarũ. Vñ fingiẽ ſenex quia ſenes ſemp gelidi ſunt cuius ſacra quæ ſaturnalia uocãtur multis ſæculis ꝓcedũt romanæ urbis ætatẽ autore Macro. in quibus humiliores potẽtioribus cæteras dono dare cõſueuerunt quia cãdelis pauperes locupletes cæteris utebãtur. Huic deo apto capite immolabãt q̃m a romãis ueritatis deus habebaẽ q̃ occultari neq̃t cũ cæteris fere diis cæleſtibus immolãtes uelarẽtur. Licet quidã putauerint Saturnũ eẽ terreſtrẽ & ſubterraneũ deũ: quo regnãte ferũt ætatẽ aureã fuiſſe: licet eam Homerus (ut ait Plato) deſignauerit in cyclopibus quos inq̃t poſt diluuium uixiſſe in ſpeluncis fructibus ſponte naſcentibus.

TERra feres partus immania mõſtra gigãtes edidit Poſt eiectũ Saturnũ nati ſunt gigãtes qui auſi ſunt lędere maieſtatẽ & ioui bellũ inferre. PRO Cruribus angues: quia poetæ fabulantur gigantes fuiſſe pedib⁹ ſerpẽtinis. PONdera uaſta: Peliũ: Oſſam & olympũ.

ANT. FAN.

Saturnus cœlo eiectus

Gigantes nati.

¶AVrea con. ſpectabilis & admirãda. SINV pũrpureo: ueſte purpurea q̃ q̃dẽ magiſtratus ſummos dicebat & q̃ ſemp magni fuit apud ueteres: & de purpureo colore Ply. inq̃t Color hic ꝓ maieſtate pueritiæ ẽ. Diſtinguit ab eq̃te curiã Diis aduocaẽ placãdis. Oẽmq; illuminat ueſtẽ in triũphali miſceẽ auro. PVDOR & motus ſimul conſedere: cum ipſa maieſtate: q̃ duo faciũt abhorrere ab oĩ turpitudinis nota. VIDeres: uidere tu potuiſſes. OMNE numẽ. q̃s deos. COMpoſuiſſe. SVOS uultus ad hãc ut ſolũ ipſam maieſtatẽ cõtẽplareẽ & itueręẽ. PROtin⁹. ſtati. SVSpect⁹ honoris itrauit mẽtes. cũ pri⁹ nulla rõ habereẽ honoris: nũc obſeruata maieſtate honoris ſui ſuſpectus cœpit oẽs. FIT præ. di q̃ſi dignitas eẽ cœpit in ꝓtio & qui digniores erãt plus exiſtimabãtur. NEC huiſq̃ placet ſibi: habebãtur inquit in prætio digniores nõ ut quiſq; placeret ſibi ipſi ſed ut placeret aliis nã tum demũ pluris exiſtimabaẽ dignior cũ aliis placeret. HIC ſtatus pmãſit. pſeuerauit. IN Cœlo in annos multos regnãte. n. ſaturno. pro maieſtatis ãplitudine. habita eſt rõ dignitatis. DVM deus ſenior uſq; quo ſaturnus. Excidit arce eiectus eſt e regno cœleſti & ab ioue filio pulſus. Fatis fatali neceſſitudine. TERra feros partus poſt eiectũ ab ioue ſaturnũ terra gigãtes peperit qui auſi ſunt extructis mõtibus diis bellũ inferre ſed ab ioue fuſi ſũt. TERra edi. pepit. FEros feroces & crudeles ptus. hoc ẽ ipos gigãtes. MONſtra im magna & crudelia. AVſuros q olim auderẽt. IRE in iouis do oppugnare cœlũ. DEdit il. gi. MILle ma ppea q; briareus & alii erãt q hẽbãt cẽtũ mãus. ET pro. an. q̃m hẽbãt pedes ſerpẽtinos. AT q; ait. terra mouete arma i magnos deos. inferatis bellũ diis. HI Pa. ex. mon. peliõ. oſſam olympũ de q̃bus in primo li. diximus. AD ſi ſum. uſq; in cœlũ. ut illuc p extructos mõtes aſcẽderẽt. ET ſolli. anxiũ & ſollicitũ reddere. IOuẽ ma. bel. illũ. n. uolebãt ſupius detrudere regnis. VErũ fuere titanes de q̃bus in q̃rto diximus cũ q̃b⁹ bellũ geſtũ ẽ poetæ gigãtes finxere. IVPpiter ia. ful. intorq̃ns fulmina q̃ ipſi ioui aſſignanẽ. DE ar. cœ. de æthere ſuꝑiore. VERtit: euertit. VAſta pon. uaſtos mõtes. IN au. ſu. in eos: qui ꝓ oppugnando cœlo cõſtruxerãt. HIS ar. io ẽ. his fulminibus. MAieſtas deo. eſt. be. de. q̃a eã iuppiter ab omni diſcrimine uẽdicauit RESTat. ſupat. Et ex illo tpe ab extinctis gigantibus. MAnet culta nã colitur & obſeruatur ab omnibus.

PAV. MAR.

ANT. FAN.

Maieſtas iouis cuſtos

Clio

Thalia

Vrania

ASSIdet inde ioui: Poſt uictos gigãtes ſatis eſt ioui ſola maieſtas neq; armis opus eſt ad impium retinẽdũ cũ cæteri deoꝝ uolẽtes ac ſua ſpõte cædãt iouis maieſtas. ET numa: Cui nemo bellũ itulit. COmes pueris: Hi ẽt nõ ignobiles ac bonæ idolis maieſtate nõ carẽt. Vñ illud ẽ Plynii color hic ꝑ maieſtate pueritiæ eſt ILLA da. fa. com. Cõſules & cæteros magiſtratus uenerabiles reddit. ALTA triũphat Aſſidet triũphãtibus. poſt uictoriã. CLIO: Hæc muſa a gloria nomẽ accæpit a qua iuuẽtã hiſtoriã dicũt. Cõſtat aũt accẽdi nos ad ſtudia famæ deſiderio. Thalia uero a thallin hoc ẽ germinãdo dictã ẽ qa nihil magis germinat q̃ doctrina cu muſæ ſerẽdaꝝ arboꝝ ſuẽtio tribuiť. Sane thalia muſa ẽ thalia unã charitũ. Differũt accẽtu & ſcriptura ut nõnulli uolũt q̃uis qdã aliter ſentiãt. VRAnie. Muſa q̃ celeſtis iterptať ac Linũ dr̃ genuiſſe & ẽ græca declinatio ne claudicet uerſus q̃uis ſi urania legeris ſuſtẽtari põt cæſura ut mittit hypmeſtra. Huic aſtrologiæ datur inuẽtio. MAGna fuit quõdã ca. re. cani: ſenectus

Senectuti oli honor habitus

quã Iuue. ſacrã uocat nuſq̃ terraꝝ honoratiorẽ locum hũit q̃ apud lacedæmonios ut iuſtinus refert idq; Lycurgi legibus: q maximũ honorẽ nõ diuitũ & potẽtũ ſed ꝑ gradu ætatis ſenũ ẽẽ uoluit: quẽ morẽm. deinde romãi acceperũt ut. A. Gel. ſcribit apud quos maiores natu a minoribus colebãtur ad deoꝝ ꝑpe ac parẽtũ uicẽ atq; oĩ in loco inq; oĩ ſpecie honores priores potioreſq; habebãtur a conuiuioq; ſeniores a minoribus domũ reducebãtur. Sed poſtq̃ ſoboles ut idẽ inquit ciuitati neceſſaria uiſa ẽ & ad ꝓlẽ populi frequentãiẽ ꝑmiis atq; iuitamẽtis opus fuit nũ antelati ſũt qbuſdam i rebus q uxores quiq; liberos hẽrent ſenioribus neq; liberos neq; uxores hñtib⁹. Plutar. autor ẽ publicolã cũ Lucretiũ Lucretiæ patrẽ collegã ſibi ſubrogaſſet ei

Honor habitus his qui uxores & liberos habuiſſent

qđ ſenior eſſet prio loco ceſſiſſe ac faſces tradidiſſe: eũq; honorẽ poſtea ſenibus ſemp habitum. Eoſdẽ & Chilo lacedæmonius honorãdos monuit teſte Laertio & Pytagoras Sami⁹ q qđ tpe ꝓcederet id honorabilius exiſtimãdũ eẽ ſuit ſicuti occaſu ortũ i ſæculo principiũ fine. In uita generationẽ corruptiõe. Idẽ & deos in honore ſemidæis docuit ꝓferẽdos: hoibuſq; heroas ac parẽtes hoibus cæteris. In ſuo ꝓciot in ꝓpria ueneratione & ætati congrua. PRO diis ſuis: pro defenſione patriæ ac deorum eius.

Aſſidet inde ioui, iouis eſt fidiſſima cuſtos:
Et præſtat ſine ui ſceptra tenere ioui:
Venit & in terras, coluerũt romulus illam
Et numa, mox alii tempore quiſq; ſuo:
Illa patres in honore pio matreſq; tuetur:
Illa comes pueris: uirginibuſq; uenit:
Illa datos faſces commendat eburq; curule.
Illa coronatis alta triumphat equis:
Finierat uoces polyhimnia, dicta ꝓbarunt
Clioq; & curuæ ſcita thalia lyræ:
Excipit uraniæ fecere ſilentia cunctæ.
Et uox audiri nulla niſi illa poteſt:
Magna fuit capitis quõdam reuerentia cani
Inq; ſuo precio ruga ſenilis erat:
Martis opus iuuenes aĩoſaq; bella gerebant.
Et pro diis aderat in ſtatione ſuis:
Viribus ille minor nec habẽdis utilis armis
Conſilio patriæ ſæpe ferebat opem:
Nec niſi poſt annos patuit nunc curia ſeros

PAV. MAR.

INDe. ex illo. ASſidet io. apud iouẽ ſedet & facit ut illũ oẽs reuereanť. FIDiſſima cu. ẽ io. ꝓpea qđ ab eo nõ diſcedit: ut illũ ſeruet in ſua dignitate. ET ꝓſtat ſceptra tenẽda ꝓſtat impium. IOVI ſine ui: nã non ꝑ uim & tyrãnidẽ impat: ſed facit maieſtas ut dii cæteri ſua ſpõte ioui pareãt: tã q̃ digniori. VEnit & in terras: & haſit regib⁹: & heroib⁹: fecitq; eos ab aliis obſeruari. ROmulus & numa: q fuere primi reges romanoꝝ. COluerũt illã: maieſtatẽ ut eẽnt: & hẽrenť cæteris digniores. MOX alii. reges & ꝓceres. QVIſq; ſuo tpe. coluit illã. ILLA tueť: ſuſtẽtat. PAtres & mres: i ſuo honore q̃ſi facit ut hẽať rõ genituræ & ætatis: ut filii: parentes ut iuuenes eo⁴ q maiores nati ſũt reuereanť. ILLA maieſtas. VEnit comes pueris & i uirginib⁹. Nã hæret illis q ꝓſtãtiores erũt idolis. ILLA cõmẽdat datos faſces: hoc ẽ cõſularẽ dignitatẽ: facit ut cõſules a populo uenereť. ET ebur curule eburneã & cõſpicuã ſignis curulẽ ſellã de q̃ in prio li. diximus. Sed ẽ hic denoiatio nã qđ tenet ꝑ eo qđ teneť. Curulẽ. n. ſellã ꝑ ipſis edilib⁹. Et cõſulũ ẽi erat eburnea ſella. ILLA: maieſtas. ALta ſublimis triũphat Eqs coronatis: hoc ẽ. hæret ẽt ducib⁹: & iperatorib⁹ triũphãtibꝰ curu coronato. POLyhymnia finierãt uoces: nã hacten⁹ & de maieſtate loquuta ẽ: ut illud aſſerere uidereť Maiũ mẽſẽ a maieſtate denoiatũ. CLio & thalia ſcita curuæ lyræ. q̃ſi docta reſonare lyrã. PRobarũt: dicta polyhymniæ. CLIO: muſa dicta a κλεοσ: qđ ẽ gloria q̃ ex poetaꝝ laudib⁹ oriť. Thalia a θαλλω: quod ẽ uireo: ſeu germino: q̃m i lõgũ tps poetaꝝ laus parta uireſcat. Excipit uraniæ: ſuſcipit illa cãm agẽdã & ſubſequuta ẽ ſtati polyhymniæ ſermonẽ. Vir. Tũc ſic excepit regia Iuno. CVNctæ: cæteræ muſæ. FEcere ſilẽtia: ſiluerũt loquẽte illa q̃ dicta ẽ urania ab ουρανου. i. a cœlo q uiros eruditos i cœlũ tulit. ET nulla uox põt audiri niſi illa. nã ſilẽtibꝰ cæteris ſola uox illius audiebať. MAgna fuit quõdã: oñdit uraniã maiũ dictũ a maioribꝰ: hoc ẽ ſenibꝰ cũ maxima hẽreť illis reuerẽtia. Et ex Licurgi legibꝰ illud apud lacedæmonios ſp ſeruatũ ut ſeniorẽ oẽs reuerẽť: & minores natu maioribꝰ ſp cederẽt. Sic & i urbe roma rõ ætatis ẽ hita ab initio & Romulus ipſe multitudinẽ i iuuenes & ſenes diuiſit ut altera ps armis: altera cõſilio rẽp. tuereť. A maioribꝰ igiť maiũ. A iunioribꝰ iuniũ nũcupauit. Magna reuerẽtia fuit quõdã capitis cani magnope oli caput canũ hoc ẽ ſenilẽ ætatẽ cæteri reuerebãtur ET ru. ſe. q ſenilẽ ætatẽ idicat. nã ob defectũ ſanguinis q ẽ i ſenibꝰ fit frõs & facies ipa rugoſa. ERat i ſuo ꝓtio ga tãta apud romãos q̃ apud lacedæmõios ea ætas cæteris ꝓferebať. IVuenes ge. ma. op⁹. gerebãt arma & ꝓ pãtria pugnabãt. BElla aĩoſa: q̃ſi cũ laude fortitudinis & magnanimitatis. ET ade. i ſta. q̃ſi firmi i acie ut a ſignis nũq̃ diſcederẽt nec hoſtibꝰ terga uerterẽt. PRO diis ſuis ꝑ defenſiõe pãtriæ & deoꝝ ſuoꝝ. VIRibus illa

minor ætas ſenilis robore.corporis inferior. NEC uti.ha.ar.inutilis ad arma bellis exercenda. FEREbat opem patriæ cõſilio cũ corpore ꝓdeſſe pſiæ:nõ poſſet properat conſiliis. NEC curia tũc patuit niſi poſt annos ſeros:q̃ſi nõ eo tẽpore licebat quẽq̃ in ordinẽ ſenatoriũ aduocare:niſi poſt grauem ætatẽ:Ideo non patuit cuiq̃ .i.curia ubi ſenatus habebatur:niſi ſenibus.Seniores enim in ſenatores eligebantur.

Nomen & ætatis mite ſenatus habet:
Iura dabat populo ſenior, finitaq; certis
Legibus, eſt ætas unde petatur honor:
Et medius iuuenum non indignantibus ipſis
Ibat, & interior ſi comes unus erat:
Verba qs auderet coram ſene digna rubore:
Dicere, cenſuram longa ſenecta dabat:
Romulus hoc uidit, delectaq; corpa patres
Dixit, ad hos urbis ſumma relata nouæ ẽ:
Hinc ſua maiores tribuiſſe uocabula maio
Tangor, & ætati conſuluiſſe ſuæ:
Et numitor dixiſſe põt da romule menſem:
Hũc ſenibus, nec auum ſuſtinuiſſe nepos
Nec leue propoſiti pignus ſucceſſit honoris
Iunius a iuuenum nomine dictus adeſt:
Tunc ſic neglectos, hedera redimita capillos
Prima ſui cœpit calliopeia chori:
Duxerat oceanus quondan titanida tethyn
Qui terrã liquidis qua patet ambit aquis:

¶NOMEN & ætatis mite ſenatus erat: adeo uſq; ẽ ñ niſi ſenib⁹ curiã patuiſſe ut ſenatores a ſenecta ætate nomẽ acceperit:quos qdã a ſinẽdo dictos uolũt:qd ipi p ſenatus cõſultũ agẽdi facultatẽ darẽt.Sed ut potem⁹ ætatẽ magis q̃ uerbũ ſno ſenatu: nomẽ dediſſe facit & qd apd græcos gerõ ſenex dr ſenatuſq; gero; ſia & Plut.ac Ci.autoritas:quoꝝ hic i agris inqt tũc erãt Senatores.i.ſenes:& q̃ niſi eẽnt i ſenib⁹ nõ ſũmũ cõſiliũ; nrĩ appellaſſent ſenatũ. Ille ãt ſcribit Romulũ ex optimatib⁹ cẽtũ creaſſe ſenatores eorũq; collegiũ ex ætate ſenatũ appellaſſe. Neq;.n.placet qd Pri. tradit ſenatũ cõponi a uocabulo natus. Sciẽdũ morẽ fuiſſe Romæ aliqñ ſenatoribus i curiã cũ ꝑtextatis filiis ĩtroire. Sed Papirii ꝑtextati facto ſenatus decreuit ne pueri cũ parẽtib⁹ in curiã ĩtroirẽt:ac ne cui pauciores qnq; ac.xx ãnos nato ſenatũ igredi liceret:ubi qd capiꝭ cõſiliũ ue a cõſulẽdo dictũ ẽ autore Feſto uel a cõſiliãdo quod unã ſniam pluriũ mẽtes cõſiliat & cõueniãt:uel a ſilentio quo id maxie iuenit. IVRA dabat populo ſenior Prætores cõſules & eiuſmõi magiſtratus nõ creabãt niſi etate ꝓuecti q̃uis ubi neceſſitas poſtulabat ẽt iuuenes crearẽtur ut Scipiõi cõtigit. CERtis legibus:ut illa fuit qua poſt Papirii factũ cautũ eſt ne cui liceret ſenatũ igredi niſi ſupra qnq; ac.xx.ãnos ꝓceſſiſſet ætate. INTERior ſi comes unus erat. Senſus eſt. Si duo iuuenes comitabãt ſenẽ recipiebaꝭ ſenex medio loco Si autẽ ſeni un⁹ tãtũ erat iuuenis comes iterior locus ſenis eẽ conſueuit. Id quod hodie multis in ciuitatibus cuſtodiꝭ. Sũt q nõ iterior ſed anterior legũt: quod magis placet. CENſuram lõga ſenecta dabat: Nõ alia reuerẽtia tribuebaꝭ ſeni q̃ cenſori morum ac diſciplinæ Romanæ arbitrio. DELEctaq; corpa pr̃es dixit: Diximus ſupra cur ſenatores patrũ noie uocarẽtur. ſed ẽt ſubiiciemus aliquid. SVMma nouæ urbis: Regẽdæ ciuitatis arbitriũ. NEC auũ ſuſtinuiſſe nepos: Nõ auſus eſt Romulus aui Numitoris ĩperio reluctari & hũc mẽſẽ a maioribus.i.ſenib⁹ maiũ noiauit q cõſilio rẽpu. tuebaꝭ dicebãturq; pr̃es uel a patrocinio uel qd hi ſolũ q patres forẽt creari poſſent ut ſcribit Plut. in romulo qd ex primis illis cõuenis nõ multis cõtigit uel (ut Feſto placet) qd agroꝝ pr̃es attribuerint tenuioribus ac liberis ꝓpriis. Sed illis ꝓbabilius uideꝭ q qdã tradiderũt dictos pr̃es a curæ ſimilitudine q deinde aſcriptis i eũ ordinẽ pluribꝰ pr̃es cõſcripti uocati ſũt. NON leue pi. Liptote figura.& ẽ ſenſus: Succeſſit Maio Iunius grauiſſimũ pignus honoris quẽ Romulus ciuib⁹ ſuis ꝓpoſuit q noluit ẽt iuniores abire ĩhonoratos. PRIma ſui cæpit calliopea chori: Nõ prima dicẽdi ordine. Legim⁹.n.ſupra. Q uaꝝ polyhymnia cæpit pria: ſed muſarũ pͥceps qa ea nihil canorius ẽ. Vñ a pulchritudine faciei & uocis nomẽ accepit p quã nõnulli ipm uocis cõcẽtũ acciplũt dicẽtes hãc maximã muſam poetis opẽ ferre q ſũmoꝝ uiroꝝ & herouũ geſta uerſib⁹ heroicis ſcribũt Titania tethyn: Vult tethyn Titani filiã eẽ q̃ alii e cœlo & ueſta genitã uolũt:qd nõ placet: Hæc ẽ uxor oceãi. ¶ET Senatus hẽt mite nomẽ ætatis:nã a ſenili ætate ſenatus dictus. Senior dabat iura populo:ꝑtores ẽt qui ius dicerẽt:& poſt eiectos reges ipſi cõſules ex ſenili ætate creabãtur. AETas ẽ finita certis legib⁹:q̃ſi circunſcripta:& determinata legib⁹ ẽ ætas. VNDE:a qua ætate PETaꝭ ho.petãtur dignitates:nã lege cautũ ẽ.ne qs minor q̃dragita ãnis:aut ut alii dicũt trigitaſex peteret:aut miret cõſulatũ q̃ñ hẽreꝭ rõ ætatis. Veꝝ Scipio q añ ãnos init:ſolutus fuit legib⁹ urgẽte neceſſitate. ET medius iuuenũ ibat.Iuniores reuerẽtiæ gr̃a medio loco ſeniorẽ accipiebãt:& ſic ſimul icẽdebãt. NON indignãtibus:ipſis iunioribꝰ.i.cũ nõ idignareꝭ medio loco ſenẽ ducere. ET ſic erat unus comes iterior:iteriore loco:qa medio:& dignior ille locus. Q VIS auderet dicere:ex iuuenib⁹ qs eẽt auſus loqui. CORAM ſene uerba digna rubore:uerba turpia. LONga ſenecta ipſa ætas.ſenilis DABat cẽſurã:turpiũ. Ergo tãta erat ſenũ reuerẽtia:ut uidereꝭ ipſi ſenes p cẽſorib⁹ adeſſe iuuenib⁹. Sic ꝓudẽda & rep̃hẽſiõe digna loqui nõ audebãt. Romulus uidit hæc oia q̃ dixim⁹ de ſenecta. DIXit pr̃es corpa electa ſenes ipſos quos legit cũ ſenatũ cõſtituit pr̃es appellauit aut qd p̃roni multitudinis erãt:aut qd pr̃es cæteroꝝ uidebãꝭ aut a uirtute & p̃ſtãtia nobilitatis ut ea nois mãſuetudie arrogãtia & iuidia ꝓcul eſſent. SED de his plura i prio li.diximꝰ. AD hos:pr̃es. ET S relata ſũma nouæ urbis ois cura & ĩperii ſũma relata ẽ. HINC ex his rõnib⁹. TANgor moueor ad ita exiſtimãdũ. MAIores:ſeniores hoc ẽ ipm ſenatũ. TRIbuiſſe uocabula maio dediſſe appellationẽ huic mẽſi:ut ab ipſis maiorib⁹ maius diceret. ET cõſuluiſſe ſuæ ætati hũiſſe rõnẽ ætatis. ET nu.auus matern⁹ romuli. POteſt dixiſſe potuit ita dicere: O Romule

ANT. FAN. Senatores
Patres
Calliopea
PAV. MAR.

da hic mēſem ſenibus:q̄ſi da huic mēſi a ſenib⁹ appellationē. NEC nepos:Romulus:qm̄ filiæ numitoris fi
lius.SVStinuiſſe:ſuſtinere potuit auū q̄ſi nō potuit ſuſtinere diutius illi⁹ p̄ces noluit poſtulata negare.Sed ob
ſequutns ē:& mēſem a ſenibus appellauit. NON ſuc.nō ſubſequutū eſt poſt illud. LEVE pignus:ſed graue.
HONoris p̄poſiti:quē p̄poſuit Romulus ſuis ciuibus. ADEſt poſt. MAIum mēſem:iunius dictus a noie
iuuenū.Ná ut maiū a maioribus:ita iuniū a iuuenibus appellauit. TVNC neglectos poſt Vraniá Calliope
regina muſa⦣ aliá attulit cām nois refertq̧ ex oceano & Tethy natá eē pleionē:Ex ea & athláte natas eē ple-
iadas:de q̄bus in.iiii.egimus:& ex pleiadibus pulchiorē maiá ioui placuiſſe:& in arcadia mercuriū peperiſſe:cu-
ius nu mē magnū erat apud Arcades. Vn̄ euáder ad nos p̄fectus ſacra arcadica attulit. A mercurio igiť feſtu⁊
ut hic mēſis de noie matris maius denoíareť. Tū calliopea:& calliope:calliopea dicim⁹ ſicut peneolope & Pe
neolopea.dr̄ áūt Calliope a pulchro ore.'οψωσσ uultus & facies dr̄ καλλοσ pulchritudo καλ ·pulchra
& bona p̄eſt heroicis uerſibus.Et Diodo.inq̄t dictā q̄ cantus ſuauitate cæteras antecedēs magni⁹ ab amoribus
exiſtimeť. REdimita capillos neglectos:incōptos.Hedera hoc ē habēs caput hedera coronatum.Prima prin
ceps & regina. SVI.chori cœtus muſarū. COEpit ſic.ſ.loqui Oceanus de quo iā pluries dictū. DVX Erat
tu cōiugē.ſ.Tethym titanida:titanis filiá:imo eá Diodo.inter titanes refeit:unam ex.v.ſororibus Saturni:qui
quidem titanes numero.xi.ex uno curetum.& matre Tythea nati ſunt. QVI oceanus ambit:circuit. TEr
ram qua pa.liquidi undis.& in meta.circūfluus humor ultima poſſedit:ſolidumq̧ coercuit orbem.

Hinc ſata pleione cum cœlifero atlante
Iungitur,ut fama eſt pleiadaſq̧ parit:
Quarū maia ſuas forma ſuperaſſe ſorores
Traditur,& ſummo concubuiſſe ioui:
Hæc enixa iugo cupreſſi fere cylenes
Aetereum,uolucri qui pede carpit iter
Arcades hæc ladoq̧ rapax & menalus ingēs
Rite colunt.Luna credita terra prior:
Exul ab arcadia latios euander in agros:
Venerat,impoſitos attuleratq̧ deos
Hic ubi nūc roma ē,orbis caput arbor &
Et paucæ pecudes,& caſa rara fuit:(herbæ
Quo poſtq̄ uētum eſt cōſiſtite p̄ſcia mater.
Nam locus imperii rus erit iſtud ait:
Et matri & uati paret nonacrius hæros.
Inq̧ peregrina conſtitit hoſpes humo:
Sacraq̧ multa quidē ſed fauni p̄ria bicornis
Has docuit gentes alipediſq̧ dei:
Semicaper coleris ſuccinctis faune lupercis
Colluſtrant celeres uerbera ſecta uias:
At tu materno donaſti nomine menſem.
Inuentor curuæ furibus aptæ fidis:

ANT. FAN. ¶PLEione:oceani & Tethios filia ac pleiadū mater.
Pleione CYLenes:mōtis arcadiæ quē q̄dá ut autor ē Stra.di-
Cylene xerūt ſurgere ad altitudinē.xx.ſtadio⦣ ad p̄pēdiculū
Ladon Circa eū Ply.ſcribit merulas cadidas naſci nec uſq̧ ali
bi.Ab hoc mōte Mercurius Cyllenius dr̄.licet q̄dam
ſic dictū uelit q̄d a Cyllene nympha ſit educatus. Alii
aliū de:lege Feſtū. LAdonq̧ rapax:ladonis accolæ q
fluuius ē arcadiæ cuius fluēta occluſo quōdá fonte de-
tinebāť:ut inq̄t Stra. ET caſa rara:bn̄ caſa q̄a paſto⦣
erát tuguria: PRæſcia mater:Carmētis futuro⦣ pe
rita & fatidica. ALIpediſq̧ dei Mercurii. CVM lu-
ſtrāt celebres uerbera ſecta uias:cū ſectæ pelles lupco-
rū uias luſtrāt hoc ē purgāt ciuitatē ut ſecta quoq̧ pel
le lupci oē ſolū luſtrāt:idq̧ piamē hēbant. MAterno
Lyræ inuentor mercurius noie:A maia mr̄e Maiū noiaſti. INVētor cur. fidis:
Horati⁹ i p̄io carminū:TE Canā magni iouis & de-
orū nūtiū curuæq̧ lyræ parētē. Eratoſthenes(ut igin⁹
refert)Mercuriū inq̄t e teſtudine feciſſe lyrā aīq̧ or-
pheo tradidiſſe.quā nōnulli uolūt ſeptē fuiſſe chorda-
rū.Macro.uero huic deo tethrachordū dicit attribui
ut Apollini lyrā chorda⦣ ſeptē q̄ imitata ē muſicā rō
nē q̄ Pytha.uoluit mūdū eē cōpoſitū ut ſcribit Quinti.
Fides Eſt aūt fides autore Feſto cytharæ gen⁹ ſie dictæ q̄d
tm̄ iter ſe chordæ ei⁹ q̄tū iter hoies fides cōcordet.Sa
ne Ply.cytharā inq̄t inuenit Amphion:ut alii Orphe⁹
ut alii Linus:ſeptē chordis additis terpāder:octauā ſi-
monides addidit.nonā Timothe⁹.Differūt nō nihil ly
Lyra cythara ra & cythara teſtib⁹ iginio & Porphyrione quo⦣ ille
poſtq̄ ipſe inquit cytharā inuenit illi lyrā dr̄ tradidiſſe.
Hic át an̄ ait lyra ſeptē chordas hēbat:excogitata po-
ſtea cythara ē ſed iſta cōfunduntť.Stati⁹ in ſiluis:Vo-
calis cytharæ reptor arcas.Sūt q̄ Apollinē tradát lyrā
a Mercurio accepiſſe:eáq̧ inde ad Amphionē puenis
ſe.Vn̄ illud ē:Mercurii ná te docilis mag̃ro mouit āphion lapides canēdo.Iidē dicūt fidē p̄prie dici Neruū cy-
tharæ ſed p̄ cythara ſolere accipi ut Tētat audaci fide mātuanæ gaudia famæ.Dio.tres maxie Mercurios cele
brat quo⦣ primū ægyptiū fuiſſe docet cui multa⦣ re⦣ dať inuētio & p̄ſerti lyræ quā tricordē feciſſe dr̄ imitat⁹
tria āni t̄pa cū ab eſtate acutā ab hyeme grauē a uere mediā ſūpſerit.Alii q̄nq̧ fuiſſe Mercurios tradūt q̄b⁹ nō
nulli ſextū addūt iouis & Maiæ filiū.Cui poetæ ac ſi un⁹ tm̄ Mercuri⁹ fuerit alio⦣ oīum facta & inuēta tri-
Mercurius ingeniosus ad furta buūt. FVRibus apte.Mercurius iccirco tradiť furādi reptor ſiue igenioſus ad furta q̄a oro cui⁹ ip̄e inuētor
ē aíos audiētiū fallit ac p̄ eloquētia⁊ mētes hominū q̄ſi furať & ſurripit.Vn̄ iulius cæſar in accuſatione Dolo
bellæ q̄ſtus ē extorqueri ſibi cām optimam Lutii cottæ patrocinio Horatius in primo carminū:Callidū quic-
quid placuit iocoſo cōdere furto.Sciēdū Mercuriū q̄ Apollini boues furatus ē Bacchi & p̄ſerpinæ filiū dici.
Diodoro tm̄ placet Mercuriū in creta ex ioue natū multū ualuiſſe p̄ſtigiis in alienis clanculum peculandis.
PAV. MAR. ¶HINC ex oceano & tethy. PLEione ſata:nata.Iungiť cū cœlifero athláte:nupſit athláti ſuſtinēti cœlū hu-
meris. VT fama ē:ut dr̄. ET parit pleiadas:numero ſeptē.diximus in.iiii. QVArū:pleiádū. MAIA:tra
diť ſupaſſe forma ſuas ſorores fuiſſe forma cæteris ſororibus p̄ſtātiorē. ET cōcu.ſūmo ioui:q̧ eá grauidam

reddidit. HAEC: maio. ENixa é .ſ. pepit. Qui carpit iter ætheriũ uolucri pede: Mercuriũ q̃ deoꝶ nũtius per aerea uolat pedib⁹ pnicib⁹: cũ ferat talaria alata iugo cylleneſi Cyllene mõte arcadiæ: uñ Cyllenı⁹ uocatus é Cupſſi feræ: q cupſſis abũdet. ARcades & la. ra. fluui⁹ arcadiæ ex paludib⁹ Penei fluẽs. ET menalus ingẽs mõs é menalus. RITe colũt hũc: Mercuriũ. TERra: arcadica. CONdita pri. lu. terrá ꝑ ipſis arcadib⁹ po ſuit: q ſe añ lunã natos eẽ putabãt. Vñ & Licophron ait. Ob ſũmã gẽtis uetuſtatẽ ante lunares dictos. EVAnder: de quo in prio. EXVL. pfugus. VENerat ab ar. in agros latios: uenit in latiũ. ET intu. impo. de arcadica numi a. & ſacra in latiũ tulit: ut é illud. Inferq; deos latio: & ipſe dolebat numina & aliis coléda tradidit. HIC ubi nũc Roma é orbis caput: q toti orbi dñat. ARBor & herbæ erãt: q a inculta loca erãt: quo tpe uenit Euãder. ET pau. pecu. q eẽnt in illis paſcuis. ET caſa rara fuit: pauca admodũ tuguriola paſtoꝶ. QVO poſtq̃ uẽtũ é: ubi illuc euãder appulit: MATer pſcia: carmẽtis fatidica. CONſiſtere iuſſit filiũ curſũ ſiſtere. NAm iſtud rus q̃ſi locus ubi ſũt hæc tuguria. ERIT locus impii: fatalis impii ſedes: & in prio: FALlor: ah hi ſicut ingẽtia mœnia colles: luta q ab hac terra cætera terra patet. HERos nonacrius: Euãder a nonacri Arcadiæ mõte. PAret & matri parere. ET uati: & illi: q futuroꝶ pſcia: Vera pdicebat. ET hoſpes pegrinus ipſe euãder cõſtitit in humo pegrina q illi erat externa: DOCuit has gẽtes multa qdẽ ſacra docuit latinos ritus & cærimõias: & multa alia more arcadico ſacra. Sed pria ſacra fauni bicornis ipſius panos uetuſtiſſimi qdẽ arcadũ numinis de quo in primo & ſecũdo. ET dei alipedis mercurii. FAVne ſemicaper: qd cornua & caprinos pedes habeat. COleris lupcis ſuccinctis: lupci ſuccincti: & tibi & urbẽ luſtrãt. VERbera ſecta: hoc é ipſa coria ſecta: qbus manus uerberãť. COLLuſtrãt: expurgãt. CEleres manus: nã diſcurrẽtibus p urbẽ lupcis ſteriles mulieres palmas cedẽdas pbebãt. Ita. n. fœcũdas ſe fore ſperabãt: ut Plutar. & poeta ſcribũt: de quo latius egimus in ſecũdo. AT tu inuẽtor curuæ fidis: o Mercuri lyræ reptor: de quo in primo diximus. Fides. n. pro lyra poniť: & Ply. fidiculã uocat lyrã ipſam in cœlo. & Põpa ingt. Fides genus cytharæ dicta qd tm̃ inter ſe cordæ eius q̃tũ inter hoies fides cõcordet: Cuius diminutiuũ fidicula eſt. APtæ furibus: qm̃ furtim præeſt eo argumẽto: qd boues primũ deinde feretrã furatus ſit. ET lactan. de eo. Fur & latro mercurius. Veꝶ aliqui ad eloquentiam: cui pẽſt illud referunt. Nam illa audientium animos fallit. & uelut furari corda hominum uidetur ANT. FAN

DONaſti menſem materno nomine: appellauiſti hunc menſem maium: a maia matre tua.

Nec pietas hæc pria tua eſt ſeptena putaris:
Pleiadum numero fila dediſſe lyræ:
Hæc quoq; deſierat laudata eſt uoce ſororũ
Quid faciam? turbæ pars habet oís idem
Gratia pieridum nobis æqualiter adſit,
Nullaq; laudetur pluſue, minuſue mihi
¶ Ab ioue ſurgat op⁹ pria mihi nocte uidẽda:
Stella eſt in cunis officioſa iouis:

¶ SEPTEna fila: q a tot ſũt pleiades: q̃ꝶ in numero maia é uel ſeptena: ut aliis placet ob numeꝶ planetarũ. QVID faciã? cuius muſæ opinioné ſeqr? TVrbæ ps &c. Nullius narratio nõ luculẽta & uериſimilis fuit. Vñ laudenť oẽs æque ne deſi nobis ullius muſarũ gfa. VIDenda ſtella &c. Cõſenſerũt multi qd rarũ e teſte Ply. ut Phylippus Calippus Ion. Doſitheus. Parmeniſtus. Canon Democritus & Eudoxus. iiii. cal. octobris Capellã mane in ortũ ferri & . iii. cal. eiuſdez mẽſis hædos quos Seruius ſcribit exoriri cũ Scorpio mẽſe octobri. Sed ſũt q cũ poſtrẽa pte Arietis capram amaltheã oriri doceãt. q ps zodiaci hoc tpe pcedit Solẽ oriẽtẽ. Columella cal. Ma. oririi mane caprã ingt & Capra orit calen. maiis Henio chus

eẽ auſtrinũ dié & iterdũ pluuias: qd ſidus Ply. eodẽ mẽſe hoc é . xii. cal. Iunii ueſpe iqt occidere: id i ſiniſtro hũero heniochi eẽ dr .i. aurigæ cui⁹ pedẽ cũ cornu Tauri una ſtella cõiũgit. Vñ illud é Manilii: Vicina ferẽs flexo ueſtigia tauro heniochus Eſt ãt hic auriga haud lõge a ſeptẽtrione duas ſtellas i manu retinẽs q̃s appellam⁹ hædus ſidus pluuiale ut Lactã grãmaticus & alii ſcriptores dicunt & ortu & occaſu cõcitans tẽpeſtates. Horatius: Poſt inſana capræ ſidera. Vir. Quãtus ab occaſu ueniẽs pluuialibus hædis uerberat hybet humum. Signũ heniochi ob eius magnitudinem multis oritur diebus teſte Seruio i tẽpeſtal q; aut pcedit ſignum aut ſequiť aut cum eo eſt. Oritur autem cum Ariete ſecundum Manilium: ut Sed cum ſe terris Aries ter quinq; peractis ptibus extollit primum iuga tollit ab undis heniochus: ſed & cum tauro quoq; ſecundum alios idem in ortum duciť ut naſciť hic aries cũ ſurgit & aurea tollit cornua taurus. Fuit ãt Amalthea iouis nutrix: ut Lactã grammaticus tradit quam quidam dicunt una cum ſorore Meliſſa iouem infantẽ nutriſſe lacte ac melle. Alii uolũt Meliſſi regis cretæ filias quibus iuppiter fuerat cõmendatus cum uacuis eẽnt uberibus aluiſſe iouem lacte capræ amaltheæ q̃ poſtea in cœlum tranſlata dr ut illa putať nutrix eẽ iouis ſi uere iuppiter infans ubera cretæ mulſit fidiſſima capræ ſidere q̃ claro gratum teſtať alũnum. Eſt auté non lõge a tauro teſte Varrone qui in re ruſtica caprarum inquit dente inimici ſationis q̃s ét aſtrologi ita receperunt in cœlum ut extra limbum xii ſignoꝶ excluſerint: ſunt duo hædi & capra nõ lõge a tauro. Huius lacte Pli. ſuſpicať ideo fingi nutritum iouem q poſt humanum lac nullum magis alat caprino. Lege fabulam apud Iginum.

Auriga Hædi Heniochi fig. Amaltheæ fabula Lactis caprini præſtãtia

¶ NEC é hæc pria pietas tua: nõ fuit hoc primũ tuæ pietatis argumẽtum. PVtaris dediſſe ſeptena fila lyræ: crederis tu lyræ abs te reptæ ſeptẽ cordas adhibuiſſe. Numero pleiadũ: ob pietatẽ tuã i matrẽ & mẽis ſorores ab eaꝶ numero q̃ ſeptẽ fuere ſic ſeptẽ fila cõſtituiſſe Aliq ad ſeptẽ planetas referũt aliqui ad uocũ diſcrimina. Et Pli. oñdit amphiona uel ut alii orphea: uel ut alii linũ . vii. cordas addidiſſe. Terpãdꝶ octauã. Simonidẽ nonã. HAEC quoq; calliope deſierat: loqui .ſ. LAVdata eſt uoce ſoroꝶ: cæteræ. n. oẽs muſe calliopẽ reginam laudauerũt. QVID faciã? q̃ſi quã opinionẽ ſeqr. OMnis ps turbe hẽt idẽ: q̃ſi una quæq; muſa hẽt idẽ i meritis: & cũ ſingulæ ſingulis rõnib⁹ innitãť. neſcio quã magis affirmẽ. ADſit nobis æqliter: pari mõ. GRAtia pieridũ: muſaꝶ: q aliã aliis pferre nõ debeo. Iõ eaꝶ oium gfa pari mõ mihi adſit. ET nulla laudeť mihi: ame. PAV. MAR.

PLVSue minuſue:non laudē aliquam earū magis:quā cæteras ſed pari mō oēs a me laudēt. AB ioue ſurgat opus:nō approbata ulla muſa℞ ſnia ad expoſitionē & ſigno℞ & feſto℞ maii mēſis trāſit. NOcte igit̃ cal.ma. capella orit̃ & Ply.viii.idus maias capellā pluuialē exoriri aſſerit.Capellæ fabulā ſupius attigim⁹. NV Ne uero altius repetemus.Higynus ſic inqt.Dicūt olenū quēdā fuiſſe noie Vulcāi filiū.Ex hoc duas nymphas Aegā & Helycē natas:q̄ iouis fuerūt nutrices.Alii aūt ab his ēt urbes q̄ſdā appellari dixerūt.Olenon i aulide.Helicē i pelopōneſo:& Aegā i æmōia.De qb⁹ Home.i iliados ſecūdo agit.Parmeni⁹ āt ait Meliſſū quēdā fuiſſe regē Cretæ:ad ei⁹ filias iouē nutriēdū eē delatū:q̄ q̄ lac nō habuerūt:Caprā admiſiſſe Amaltheā noie:q̄ eum dr̃ educaſſe.Hāc āt gemios hædos ſoliā eē pcreare:& fere eo ipe pepiſſe quo iuppiter nutriēdus ē allat⁹ itaq̄ pp bñficiū mřis i cœlū relatos & hædos Cleoſtrat⁹ dr̃ prius iter ſidera oñdiſſe.Muſeus āt dicit iouis nutrices Arthemidē:Amaltheā nymphas.qb⁹ eū mr̃ Ops tradidiſſe exiſtimat̃:Amaltheā āt hūiſſe caprā q̄dā i deliciis q̄ iouē aluiſſet.Nōnulli ēt Aegā ſolis filiā dixerūt:multo cādore corpis pſtātē.cui cōtrari⁹ pulchritudinis horrid⁹ aſpect⁹ exiſtebat.Quo Titanes pterriti petierūt a terra:ut ei⁹ corp⁹ obſcuraret:quā terra ſpecu quodā celaſſe dr̃ in iſula Cretæ:q̄ poſtea iouis fuiſſe nutrix demōſtrat̃.Sed cū iuppiter tidēs adoleſcētia bellū cōtra titanas appararet:rñſū ē ei ſi uicere uellet ut ægos pelle tectus:& capite gorgonis bellū adminiſtraret:quā ægida appellauerūt.Itaq̄ facto qđ ſupra declarauim⁹:iuppiter titanas ſupans:regnū ē adeptus:& reliq̄ oſſa ægos caprina pelle cōtecta aia donauit:& ſtellis figuratā mēoriæ cōmēdauit:& poſtea qb⁹ uicerat Mineruæ conceſſit arma.Home.ait Aegā q̄dā fuiſſe Panos uxorē Eā cōpſſā a ioue pepiſſe:quē uiri ſui panos filium diceret:Itaq̄ puerū ægidā:iouē ægiocū dictū:q̄ qđ eū diligebat puerū iter aſtra capræ figurā mēoriæ cauſa collocauit. hæc ille.Cætera q̄ ad rē facerēt:diximus ſupius. SVRgat opus:ab ioue:incipiamus mēſem maium ab ioue deſcribere. PRima nocte:cal. EST uidēda ſtella officioſa in cunis iouis:Stella capræ Amalheæ:quæ offi cio nutricis functa eſt in ioue educando:cum in cunis eſſet.Naſcitur:oritur. SIGnum pluuiale:pluuias inferēs i ortu.

ANT. FAN.
Olenia capella
Olenus uulcani filius
Cornu copiæ
Cæræ amaltheæ

¶OLEniæ capellæ.Ab oleno Vulcani filio cuius filiæ iouis fuere nutrices ut q̄dā tradūt uel ab oleno urbe Achaiæ ad quā iouē ferūt lactis alimēta ſuſcepiſſe. Sūt & alibi urbes eiuſdē nois. NAias amalthea: nō claudicat uerſ⁹.Vi.n.cæſuræ ſyllaba correpta pducit̃ VBEre.tāto q̄tū alūnus iuppiter poſtulabat. RES cœli:Impiū ut poſtq̄ res Aſiæ. priamiq̄ euertere gentē immeritam uiſum ſuperis. FERtile cornu:Cornu copiæ dr̃ ceras amaltheas qđ nōnulli fabulant̃ ab Acheloi fonte Herculē ſuſtuliſſe ut Strabo autor eſt. Qđ iō finxerūt:q̄a Hercules aggerib⁹ & aq̄℞ ductibus Acheloū ppetā ac dānoſæ labētē coercuit. Cūq̄ agri ppinqui flumini aq̄℞ abūdātia uaſtarent̃ Oenei gr̃a cui erat affinitate cōiūctus Acheloū ſiccauit. Vnde ſubſecuta ē agro℞ fertilitas hoc ē cornu copie.Photion pipatetic⁹ teſte.A.Gel.librū multæ uariæq̄ hiſtoriæ refertū iſcripſit ceras amaltheas.Dr̃ āt amaltheæ ſiue acheloi cornu datū copiæ ſcđm aliquos:q̄a fortuna cui⁹ miſtra copia ē ditiſſima ē oium:& i cornu uirtus ē multo℞ aialiū ut fortunæ uires in diuitiis ſūt q̄b⁹ multos ad ſe trahit.Diodo.tradit amaltheā puellā ab Ammone ad Ceraunios mōtes dilectā & cognitā pfectam eē regiōi feraciſſimæ:cuius forma bouis cornu ſimilis fuit.Vñ factū inqt ut poſteritas locum fructibus copioſum appellauerit amalteæ cornu.

Naſcitur oleniæ ſignum pluuiale capellæ
  Illa dati cælum præmia lactis habet:
Nais amalthea cretæa nobilis ida:
  Dicitur in ſiluis occuluiſſe iouem:
Huic fuit hædorum mater formoſa duorū
  Inter dictæos conſpicienda greges:
Cornibus aeriis atq̄ in ſua terga recuruis
  Vbere quod nutrix poſſet habere iouis:
Lac dabat illa deo/ſed fregit in arbore cornu
  Truncaq̄ dimidia parte decoris erat:
Suſtulit hoc nymphæ/cinxitq̄ recētib⁹ her(bis
  Et plenum pomis ad iouis ora tulit:
Ille ubi res cœli tenuit/ſolioq̄ paterno
  Sedit/& inuicto nil ioue maius erat:
Sidera nutricem nutricis fertile cornu
  Fecit/qđ dominæ nūc quoq̄ nomē habet:

PAV. MAR.

¶CAPellæ oleneæ:capræ helyces nymphæ Oleni filiæ.Vel ab oleno oppido in Boetia. De quo Sene. Olenos tectis habitata raris:& poeta in heroidib⁹ pleias & Arctophilax:oleniūq̄ pecus.& olenos ciuitas i ætolia cui⁹ mēinit Home.in iliade:iuxta quā Calidonius aper percēptus dr̃.& olenos āt i achaia de quo Stra.agit i.viii.mēinitq̄ oleniæ capellæ:& nō lōge ab oleno ē.Egiū oppidū ubi aliq̄ uolūt iouē fuiſſe educatū: ita.n. inquit Stra.At Egiū ſatis icola℞ hēt.Iſto i loco iouē a capra lactis alimēta ſuſcepiſſe ſcribūt ſicut Aratus pdidit.Diua q̄ capra iouiſama ē:hic pbuit uber.& ſubdit.Oleniāq̄ iouis uates dixere capellā. ILLE:capella hēt cœlū:i cœlo figurata ē. PRæmia lactis dati ppea qđ eius lacte iuppiter educatus ē. AMaltheæ nais nympha uerū naiades fluuiorū & fontiū nymphæ ſunt a ναω q̄ eſt fluo. NObilis in yda cretea:in yda cretenſi. DICit̃ occuluiſſe iouem in ſiluis:nam illi nutriendum datum in ſiluis pauit. MAter formo.duo.hæ fuit:hæc amalthea habuit pulchram capellam iq̄ duos hædos pepererat. CONſpiciēda admirāda. INTer greges dicteos greges inter capellas dictæi mōtis. CORnibus aeriis:cōſpiciēda in quā pp alta cornua. Atq̄ ſua terga recuruis:q̄ i terga reflectebant̃. VBEre ēt cōſpiciēda. QVOd poſſet habere nutrix iouis ea q̄ iouē educabat. ILLA capra. DAbat lac deo:ioui prima alimenta ſuggerebat. SED fregit cornu in arbore. dum irruit in arborem cornibus:alterū e duobus fregit. ET ERat trunca dimidia parte decoris.nam effracto cornu:media pars decoris erat ſublata. Nymphæ ſuſtulit hoc:amalthea eleuauit cornu truncatum. ET cinxit herbis recentibus & plenum pomis ad ora iouis impleuit illa pomis cornu quod odoris herbis & floribus cinxerat:& ad iouem

puerũ:tulit. ILle Iuppiter. VBI:poſtq̃. TEnuit res,cœli:occupauit regnũ cœli. Et ſedit ſolio paterno: ſolio ſaturni. E T nil erat maius Ioue inuictoq uicerat oẽs hoſtes:& inuictus ſp fuit:& iá ſupior erat oibus diis FEcit nutricẽ ſydera:caprá in ſydera tranſmutauit. COrnu nutricis fecit fertile:fecit illud cornu copiæ:& í meta.dicit:Cornu acheloi qd Hercules trũcauit ſacratũ:& datá illi copiá Naiades hoc pomis:& odoro flore repletũ ſacrarũt:diueſq meo dato copia cornu:& nunc inqt cornu Amaltheæ datá copiá.Sic & alii tradũt.Sed a regiõe datus ẽ loc⁹ fabulæ:Diodo.n.ſcribit hámonẽ pambulátẽ iuxta ceraunios mõtes:cõſpectá a ſe uirginẽ formã pulcherrimá Amaltheá noĩe adamaſſe:filiũq ex ea genuiſſe:ſpecie ac robore corporis inſignẽ: Amaltheã uero ꝓpinq ore p̃fecíſſe bouis cornu p̃ſimili:ex quo occiduũ cornu ſit noíata. Et qm̃ ea regio eẽt uineis:cæteriſq fructiferis arboribus referta.A muliere aũt regeret:Amaltheæ cornu eã dixere. Propterea & poſteri hoĩes optimá copioſáq fructibus patriá ab ea ſimilitudine Amaltheæ cornu appellarunt. Hæc ille.ideo poeta dicit. Q Vod:cornu.Nunc quoq habet nomen dominæ:nam cornu amaltheæ dicitur.Et Hora.inquit: Copia manabit ad plenum benigno Ruris honorum opulenta cornu.

Præſtitibus maiæ laribus uidere calendæ;
Aram conſtitui paruaq; ſigna deum:
Ara erat illa quidẽ curib⁹,ſed lõga uetuſtas
Deſtruit,& ſaxo longa ſenecta nocet:
Cauſa tamen poſiti fuerat cognominis illis
Q uod præſtant oculis omnia tuta ſuis:
Stãt quoq; ꝓ nobis,& ꝓſunt mœnib⁹ urbis
Et ſunt præſentes auxiliumq; ferunt:

¶PRÆſtitibus maiæ &c.Calẽdis Maiis Laribus p̃ſtitibus ara Romæ dicata ẽ quos Plutarchus in q̃ſtionibus p̃ſides uocat.Colebanť aũt & priuatim in domibus teſte Seruio & publice in cõpitis tradito ritu a Seruio Tullio autore Ply.q cũ regẽ creditum inqt laris familiaris filiũ & ob id cõpitalia & ludos laribus primũ iſtituiſſe:qbus poſtea ut Macro.meminit.xi.cal.ianuarias feriæ dedicatæ ſunt & bello Anthiochiæ uota eſt ædes ab Aemilio regilio p̃tore in cãpo martio.Hi q oĩa ſuis oculis tuta p̃ſtarent:Præſtites dicti ſũt:ut Ouidio placet hoc loco:noíatiq ſunt ẽt Hoſtilii:qd hoſtes arcere putarenť:Feſtus Præſtitẽ ab antiqs dictũ ſcribit in eadẽ ſignificatiõe q̃ nunc antiſtitẽ dicimus. Vñ ſunt & alii deoꝝ quos Præſtites cognominamus q̃re Macro.Præſtites deos inqt hoi naſcenti ſecũdũ ægyptios adeſſe q̃tuor:dimona tychin.erota.anachin Lares igiť p̃ſtites dicti ſunt q nõ ſolũ priuataꝝ ædiũ ac triuioꝝ ſe & urbis cuſtodiæ p̃eſſe crederenť:ut Vrbiſq laborẽ teſtatos ſudore lares.Putabanť aũt Lares eſſe aiæ hominũ ſiue dii iferiores autore Feſto.Vñ ait Seruius in lucis habitare manes pioꝝ q lares uiales ſunt & laruas umbras uocari.Eos Porphyrio deos domeſticos appellat ſcribitq Auguſtũ poſuiſſe in cõpitis lares ac ſacerdotes,libertinos eis dediſſe.Alii ut Lactantius & Diomedes grãmatici ſcribunt idæos dactylos ſiue curetes lares eſſe putant eoſq tres eſſe arbitranť:ſed dicunť ab aliis duo:ut Geminoſq parit qui compita ſeruant Et uigilant noſtra ſemper in urbe lares.item:Bina gemelloꝝ quærebant ſigna deoꝝ.His additus eſt aliquãdo Auguſti genius.unde infra legimus:Et uici numina terna colunt.Ornabanť Lares floribus & coronis Suetonius in Auguſto cõpitales Lares ornare bis in anno inſtituit uernis floribus & æſtiuis.Tibullus:Rure puer uerno primum de flore coronã fecit & antiquis ípoſuit laribus.Iuuenalis.O parui noſtriq lares quos thure minuto aut farre & tenui ſoleo exornare corona Plynius:Iam tum coronæ deoꝝ honos erant & Larium publicoꝝ priuatorumq.Sed fuerunt aliqñ coronæ quibus Lares ornabanť adeo magnificæ ut ea eẽnt amplitudine qua & donaticæ qbus uictores ut inqt Feſtus in ludis donabantur.Placari aũt putabantur Lares galloꝝ fibris ut quidam tradunt. Q uare Iuuenalẽ dixiſſe arbitramur Laribus chriſtam promittere galli non audent.Horũ patrẽ eſſe Mercurium ſupra oſtenſum eſt:matrẽ Varro & Macrobius docent Maniam appellari:cui cum pro ſoſpitate familiarum pueri mactarentur ex reſponſo Apollinis quo præceptum erat ut capitibus ſupplicaretur: Iunius Brutus pulſo Tarquinio id ſacrificii genus aliter conſtituit celebrãdum:iuſſitq alii & papaueris capitibus ſupplicari.Ea ſacra ex uiis compitoꝝ ubi celebrabantur compitalia dicta ſunt: quæ ſolebant quot annis concipi quemadmodum & latinæ feriæ:ut autor eſt Varro:qui compitalia ſcribit diem eẽ laribus attributum in quo laneæ effigies in compitis ſuſpendebantur:ut ait Feſtus ut lares uiuis parcerẽt & eiuſmodi ſimulachris contenti eſſent. Concipiebantur autẽ compitalia ut docet Macrobius fere his uerbis:Die noni poſt calendas ianuarias quiritibus compitalia erunt.Ea Tarquinius ſuperbus reſtituit laribus ac Maniæ:ſed poſtea remoto ſcelere crudelis ſacrificii factum eſt:ut idẽ inquit Macro.ut effigies Maniæ ſuſpẽſæ periculũ ſi quod imineret familiis expiarent.Diomedes grãmaticus autor eſt cõſtituiſſe Romulũ in honorẽ ſcrophæ quæ.xxx.porcos pepererat lares qui grundiles dicebãtur qa pro grunire quod porcorum eſt grundire a ueteribus dicebatur. ARa erat illa quidem curibus: Et curibus oppido Sabinorum Romam tranſlata eſt ara quam Romani calendis maiis dedicarunt. Vnde autor ait infra Bina gemellorum quærebam ſigna deorum. Et mille lares geniumq ducis qui tradidit illos Vrbs habet. SAxo longa ſenecta nocet: Q uia uix deoꝝ ſimulachra cerni poterant uetuſtate conſũpta. STant quoq pro nobis:Sicuti pro curibus ſteterũt ita nũc ꝓ urbe Roma ſtant. ET ſunt p̃ſentes:Fauẽt íperio Ro.nam p̃ſentia numinis fauor ẽ:ut nec tam p̃ſentes alibi cognoſcere diuos.

¶PRæſtitibus maiæ laribus:Calen.maias eſt feſtum larium:quod ea die ara fuerit illis conſecrata a curibus ſabinis.Hilares dii domeſtici:q & priuatas domos:& urbis ſeruant:& tuentur mœnia:Laræ nymphæ & Mercurii filii:de quo in.ii.diximus:Appellatiq ſunt p̃ſtites.q oia præſtent tuta:& q pro nobis & pro mœnibus ſtent.Veꝝ Pom.inquit præſtites in eadem ſignificatione dicebant antiqui:qua nunc antiſtes dicitur. Calendæ maiæ uidere:hoc eſt homines calendis maiis uiderunt. CONſtitui:erigi & conſecrari. ARam laribus p̃ſtitibus:qui præſtites dicti. Et parua ſigna deum.parua ipſorum larium ſimulachra.

ANT. FAN.
Laribus p̃ſtitibus ara dicata calẽ maiis
Præſtites Hoſtilii
Lares.
Donaticæ coronæ
Mania.
Cõpitalia
PAV. MAR.

ILLA qdẽ ara erat curibus:& a curibus ſabinis erecta:& in q̃ cures ſacrificabant. SEd lõga uetuſtas deſtruita uetuſtate collapſa ẽ. ET lõga ſenecta:ipſa uetuſtas. NOcet ſaxo:q, uetuſtate eſt exeſũ & collapſũ. TAmen cã cognominis poſiti illis:cã q, appellanť dii pſtites. Fuerat q, pſtant oia tuta ſuis oculis cum pſint cuſtodiæ:tuenť oia oculis uigilãtibus. STant quoq, p nobis:ſũt in ſtatiõe p ſalute nr̃a. ET pſunt mœnib⁹ urbis: cuſtodiæ mœniũ nr̃oꝝ. ET ſũt pñtes:qa a nobis nõ recedũt. ET ferũt auxiliũ. pſtãt nobis iploratam opẽ.

Et canis ante pedes ſaxo fabricatus eodem
Stabat:quæ ſtandi cum lare cauſa fuit:
Seruat uterq; domũ dño quoq; gratus uterq;
Compita grata deo compita grata cani:
Exagitant & lar & turba diania fures
Peruigilantq; lares peruigilantq; canes:
Bina gemellorum quærebam ſigna deorum
Viribus annoſæ facta caduca moræ:
Mille lares geniumq; ducis qui tradidit illos.
Vrbs habet:& uici numina trina colunt:
Quo feror auguſt⁹ mẽſis mihi carmis hui⁹

ANT. FAN. ¶ CAnis an̄ pedes:Effingebať apd lares canis ſimulachrũ qm̃ is diligẽter excubat quẽadmodum & lar ſidus ẽ dño ac furibus aduerſať. De hoc Columella qs inqt tãta uociferatiõe beſtiã uel furẽ pdicat quãta iſte latratu? qs cuſtos incorruptior? qs excubitor inueniri põt uigilãtior? qs deniq; ultor aut uindex cõſtãtior? Ply.li.viii.nat.hiſt. Fideliſſimi ante oia hoi canes atq; eq & pugnaſſe aduerſus latrones canẽ p dño accæpimus cõfectũq; plagis a corpe nõ receſſiſſe uolucres & feras abigentẽ. Lege cætera ſcitu digna Plutarchus in gõnibus latibus inqt quos pprie pſides uocant canes aſſiſtere & ipos canũ pellibus amiciri qm̃ p pſides ſũt eos aliẽis formidoloſos eẽ oportet uti canes uidem⁹: domeſticis uero mites ac mãſuetos:uel q, lares qdã furiales ſũt & exactores uitæ nr̃æ atq; opationũ ſpeculatores qbus aſſidet canis quẽ nouimus ad inueſtigãdũ ſagaẽ eẽ. Lares Perſius ſuccictos uocat:ut Bullaq; ſuccinctis laribus donata pepẽdit q, ſuccingerẽt canũ pelles qbus induebanť ut eẽnt ad ſpeculandũ actiões hoium expeditiſſis adoleſcẽtes generoſi exacta pueritia bullas ſuſpẽdebant. SAxo fabricatus eodẽ:Quo & lares hoc ſaxũ ut diximus e curibus romã trãſlatũ ẽ ubi cal. maiis Ro. arã quã laribus cõſtituerant dedicarũt. nã q̃uis id ſaxũ & antea curibus fuerat dedicatũ. nolim tamẽ exiſtimes externã dedicationẽ romæ(qd apud nullũ ſcriptorẽ inuenies)celebrari. qd ſi eſſet nõ dareť in roma noꝝ faſtis pfeſtũ diẽ inueniri. TVrba diania:Canes qbus diana uenatrix utiť. BIna gemelloꝝ &c. Deſcẽdit paulatim ad Auguſti laudẽ. & eſt ſenſus:Quærebã ubi eſſent lares gemelli e curibus aduecti & inueni . urbe nõ duos tñ̃ ſiue gemellos lares q fuerant Sabinoꝝ ſed mille ac pene infinitos cũ oia uicoꝝ urbis cõpita duos lares hẽant & cũ his Aug. geniũ. GEniũq; ducis q tradidit illos:Auguſti geniũ q nouo more lares coli uoluit cũ ut oſtẽdimus teſtimonio Suetonii inſtituerit:ut nõ ſemel:ſed bis in anno ornarenť uernis floribus & æſtiuis. nã an̄ Auguſti tpa cõpitalia ut diximus dies laribus attributus autore Varrõe.xi.cal.ianuarias celebrari ſolebant. q̃uis cõcipi cõſueuerũt ut ſupra oſtẽdimus. Ritus aũt antiquiſſimus colẽdi lares a Seruio rege traditus eſt. NVmina terna:duos lares & auguſti geniũ. De geniis diximus ſupra. Tantus ãt honor tributus ẽ Auguſti genio ut reges amici ac ſocii romanoꝝ ædẽ iouis olympici Athenis antiqtus cæptã pficere cõi ſũptu ac ei dedicare deſtinauerint. QVo feror? Senſus eſt Præoccupo q̃ menſe Auguſto atq; in octauo huius operis libro dicenda ſunt in Auguſti laudẽ. non q, menſe Auguſto compitalia celebrarentur:cũ eiuſmodi feriæ hyemis eſſent non æſtatis:ſed q, eo tempore Lares ritu tradito ab Auguſto Cæſare æſtiuis floribus ornarentur: nam uernis ſolebant ex eius inſtituto hoc tempore .i. calen. Maiis exornari.

PAV. MAR. ¶ ET canis an̄ pedes addiť canis laribus. Et Plutar. pble.li. agit Cur laribus:quos pprie pſides uocãt:canis aſſiſtit:ipſi aũt canũ pellibus ueſtiunť. An qd pſides ſũt q pſunt. Hos aũt domus cuſtodes eẽ oportet: & alienis formidoloſos:ſicut canes uidemus. Mites uero ac lenes:mãſuetoſq; domeſticis: An illud uerius ẽ: qd a qboſdã romãis dr̃:& Chriſippus opinať:Dæmõia q̃dã mala circũire:qbus dii q̃ſi carnificibus:& ſceleꝝ ultoribus aduerſus iniuſtos & ipios utunť. Sic lares furiales qdã ſũt & pœnaꝝ & exactores uitæ:& opationũ ſpeculatores. Iccirco.n. fit ut caninis pellibus induanť qbus & canis. iõ aſſidet:q, ad inueſtigãda ſcelera & ulciſcẽdos iprobos ſagaces ſint. ET canis ſtabat fabricatus eodẽ ſaxo:imago canis i eodẽ marmore ſculpta. ANte pedes:lariũ.

QVÆ cã fuit ſtãdi cũ lare:q̃ rõne lari canis aſſiſtit. SEruat uterq; domũ:hæc eſt rõ: q, lar: & canis cuſtodit domũ. VTerq; ẽ fidus dño:fidelis ſuo dño ẽ canis:de quo Ply. ex his aialibus multa ſunt cognitu digna: fideliſſimũq; an̄ oia hoi canis & fidelis lar q domũ ſeruat. COMpetat:ubi plures uiæ cõpetũt. SVnt grata deo: lari.i. qm̃ in cõpitis colunť. inde & cõpitales dicti. Et Sueto. de aug. inqt. Cõpitales lares ornare bis in ãno inſtituit uernis floribus & æſtiuis. Cõpita grata cani:qm̃ & ea ſeruat. ET lar duo tñ̃ ſũt lares: ut in ii Geminoſq; parit q cõpita ſeruãt. ET uigilãt nr̃a ſp in urbe lares. ET turba diana:canes dianæ dicati. EXagitãt: uexãt. & repellũt fures. Et euigi. lares:& puigilãt canes utriq; ſũt uigiles:ut cuſtodiãt:& mœnia & domos: & cõpita ne qd mali p noctẽ fiat. QVærebã bi. ſigna:bina ſimulachra. DEoꝝ gemel. lariũq; gemini ſũt. FActa ca. collapſa:& deleta. VIrib⁹ ãnoſæ moræ:hoc ẽ lõgitudie tpis.i. ipa uetuſtate. VRbs roma. Hẽt mille lares mille lariũ ſimulachra. Et geniũ ducis mercurii. Qui tradidit illos q gẽuit lares:cũ larã nymphã iuſſu iouis ad iferos ducẽs:eã grauẽ reddidit. geniũ.n. appellabãt deũ q uim optineret reꝝ oium gerẽdaꝝ. Auguſti⁹ gẽius inqt ẽ deoꝝ.ſ. & parẽs hoium ex quo hoies gignũť:& ppea gẽius meus noiať:qa me gcuitali geniũ eẽ putarũt uniuſcuiuſq; loci deũ:ptereа Marcel. autor Laberio oñdit geniũ generis eẽ deũ. ET uici colũt tria numĩa i urbib⁹ & cõpitis uicoꝝ colebãť duo lares:& ipe geni⁹. ſũt q ad triuiũ referãt:qm̃ in triuiis colebať. QVo fe. q̃ſi quo pgredior. Aug. mẽſis hẽt mihi ius huius carminis:qꝛ ñ ẽ agẽdũ nũc de cõpitalibus. nã ea celebrãť in mẽſe aug.

Ius habet, interea diua canenda bona eſt:
Eſt molles natiua loco, res nomina fecit:
Appellant ſaxum, pars bona montis ea eſt:
Hic remus iſtiterat fruſtra, quo tépore fratri
Prima palatinæ regna dediſtis aues:
Templa patres illic oculos exoſa uiriles
Leniter accliuo conſtituere iugo:

¶ INterea diua canéda bona é: Huius quoq; deæ romani hoc tpe celebrabant quo Maiæ quã qdá boná deá eé uolũt ædes dedicata é. Varro ut Macro. refert boná deã Fauni filiá eé tradidit adeo pudicá ut extra gynetyũ nũq̃ ſit egreſſa: nec uiꝝ unq̃ uiderit nec a uiro uiſa ſit: nec nomé eius í publico auditũ fuerit. Quidá eá Medeá putãt qd́ í eius æde oé gen° herbaꝝ eét ex qbus ãtiſtites dabát plerũq; medicinas & qd́ téplũ eius uiꝝ introire nõ liceat pp iniuriá quá ab ingrato uiro Iaſone ppeſſa é. Iuuenalis: Vbi uelari pictura iubeť q̃cũq; alteri° ſexus imitata figura é. Tybullus: Sacra bonæ maribus nõ adeũda deæ. Romãi eá Dryadá puellá Fauni uxoré exiſtimát in cuius ſacris mulieres multa Bacchanalib° ſimilia faciebát pagétes noctu magná pté ſacroꝝ & ſonis tibiaꝝ lõgas uigilias exercétes. Lege Macro. í ſaturnalibus: & Plutarchũ í Cæſare ubi multa q̃ ad hanc ré ptinét ptractanť. Sciédũ ſacrificiũ Bone deæ publicũ dici & tñ eé minime publicũ ac ppea Damiũ appellari: ut Feſt°. docet. Fiebat. n. í opto & cõtrarietate Damiũ dicebať: & dea quoq; ipſa Damia & ſacerdos eius Damiatrix uocabať. ſed iõ publicũ appellari cõſueuit (ut publica ſalté hiis intacta malis agerenť ſacra) qa mos fuit quotánis p ſalute po. ro. in ædibus põtificis maximi huic deæ ſacra fieri ut legim° í uita Cice qb° faciédis tñ mulieres aderát. Quare ait Iouē Nõ ſine ſtomacho ſed more ſiniſtro exagitata pcul nõ ítra fœmia limen ſolis ara deæ marib° patet. Mactabať í his ſacris ſus p̃gnãs: ut atq; boná teneť placát ab omine porcæ & magno cratere deũ. Sũt q dicũt Boná deá florá eé í cui° ædé oi floꝝ geneŕ exornatá mulieres myrtũ nõ íferebát q cũ uinũ ei biberét lac appellabát: quaꝝ reꝝ cás Plutar tradit. Nõnulli græcoꝝ eá ex liberi matribus eé. alii pſerpiná. alii ſemelé crediderũt. Eſt moles natiua loco: Docet ædé Bonæ deæ fuiſſe í mõte Auentino.

ANT. FAN. Bõæ deæ feſtum calen ma. Bona dea

Damium Damia. Damitrix

PArs bona mõtis: Magna pars: ut bona pars nõ ungues ponere curat nõ barbá ne exiſtimemus ſaxũ qd́ dicit Auẽtini mõtis fuiſſe particulá qué Remus cæpit teſte Liuio ad inaugurandũ téplum: cuius frater Romulus palatium conſcendit. Remoriam ergo ſignificat locũ in Auentino: ut autor eſt Feſtus ubi Remus de urbe cõdenda eſt. LEniter accliui: Non in ſummo ſaxo: ſed in cliuo aſcenſu facili.

Bonæ deæ ædes in auentino.

¶ INterea diua canéda bona é. agédũ é de dea bona: cuius feſtũ cal. maias celebrať. Vñ Cornel. Labeo. Theodoſio teſte Maiæ. i. terræ. ædé cal. maias dedicatũ: ſub noie bone deæ: & eádé eé boná deá ex ipſo ritu occultiore ſacroꝝ: doceri poſſe cõfirmat. Hác ét boná: faunáq; opé: & fatuá põtificũ libris indignari. Boná q oíum nobis ad uictũ bonoꝝ cá é. Fauná: q oí uſui aĩantiũ fauet. Opé: q ipſius auxilio uita cõſtet. Fatuá a fando: In fantes partu editi: nõ prius uocé edũt q̃ terrá attigerint: Sũt q dicant hanc deá potétiá hẽre iunonis. Iõ q regale ſceptrũ in ſiniſtra additũ. Eádé alii pſerpiná credũt: porcaq; ei ré diuiná fieri: qa ſegeté quá mortalibus ceres tribuit: porca depaſta é. Alii χθονιαν εκατην Boetii ſemelé credũt. NEc nõ fauni filiá dicũt: obſtitiſſeq; uolũtati pr̃is í amoré ſuũ lapſi: ut & uirga myrtea ab eo uerberareť. Cũ deſiderio pr̃is: nec uino ab eodé pſſa ceſſiſſet. Tráſfiguraſſe ſe tñ in ſerpété pr̃ crediť: & coiſſe cũ filia. Hoꝝ hoc indicii pferũt: qd́ uirgá myrteá héri in téplo nefas ſit: q ſup caput eius extédať uitis q̃ pr̃ eá decipe tétauit: qd́ uinũ in téplũ eius nõ ſuo noie ſoleat íferri. Sed uas mellariũ & uinũ lac nũcupeť: Serpéteſq; in téplo eius: nec timétes: nec terrétes appeát. Quidá medeá putant: q in æde eius oé genus herbaꝝ ſit: ex qbus antiſtites dát medicinas: qd́ téplũ uiꝝ ingredi nõ liceat: pp iniuriá: quá ab ingrato uiro Iaſone ppeſſa é. hæc apd́ græcos θεο γυναικεία dr̃: Quá Var. filiá fauni tradidit adeo pudicá: ut extra γυναικονίτην nunq̃ ſit egreſſa: nec nomé eius in publico fuerit auditũ: nec uiꝝ unq̃ uiderit: uel a uiro uiſa ſit: pp qd́ nec uir téplũ eius ingrediť: nõ & mulieres in ſacro Herculis nõ licet intereſſe: qa Herculi geriõis boues p italiæ agros agéti: ſitiéti rñdit mulier aquá nõ poſſe pſtare: qd́ fœminaꝝ deo celebrareť dies: nec ex eo apparatu uiris guſtare fas eét: pp qd́ Her. facturus ſacrũ deteſtatus é pſentiá fœminaꝝ. Et potitio: ac pinario ſacroꝝ cuſtodibus iuſſit. ne mulieré itereſſe pmitterét. HÆc ſũt q de bona dea a Theodoſio referunť. Et Plut. inqt Romæ bona dea coliť: quá græci qdé gineciá noiant. Eam phryges: Mydæ nepotes regis parenté aſſerũt Romani dryada puellam Fauni uxoré exiſtimant. Nonnulli græcoꝝ illá ex liberi m̃ribus eé quam nefari liceat: unde & mulieres cũ feſtos ei dies pagunt: tabernacula in uitigineis intexunt ramis. Sacrũ inſup draconé deo ſecundum fabellam erigunt. Dũq; illi ſacra celebranť: neq; eo uiꝝ accedere: neq; domi adeſſe fas é in eis ſacrificiis ipſe inter ſe mulieres: multa orphicis cõſentanea facere tradunť. Cũ igitur ea inſtant ſolénia: uir ipſe ſeu p̃turá: ſeu cõſulare gerat imperiũ: cũctiq; merces una cõmigrant. Vxor domũ ornatiſſime extruit: ubi maxima ſacroꝝ pars noctu pagiť: & reliq̃: Lactan. uero inqt: ut Põpil. apud romanos inſtitutor ineptaꝝ religionũ fuit: ſic ante Põpiliũ Faunus in latio q & Saturno auo nefaria ſacra conſtituit: & Picũ patré inter deos honorauit: & ſororé ſuam faunam: eandéq; cõiugé cõſecrauit. Quá. C. Baſſus fatuam noiatá tradit: q mulieribus fata canere cõſueuiſſe: ut faunus uiris. Eandé Var. ſcribit tantæ pudicitiæ fuiſſe: ut nemo eam quoad uixerit p̃ter ſuũ uiꝝ mas uiderit: nec nomé eius audierit. Icc irco illi mulieres in opto ſacrificant: & bonam deam noiant. Et. C. Sex. Clodius in eo lib. qué græce ſcripſit: refert Fauni hanc uxoré fuiſſe: q qa cõtra moré decuſq; regiũ: clam uini ollam ebiberat: & ebria facta erat: uirgis myrteis a uiro uſq; ad morté cæſam. Poſtea uero cũ eũ facti ſui pœniteret: & deſideriũ eius ferre nõ poſſet. Diuinũ illi honoré detuliſſe. Icc irco in ſacris eius obuolutam uini amphoram poni &c. Eſt moles natiua loco: poeta téplũ bone deæ í Auentino deſcribit: qd́ claudia uirgo de qua egimus ſupiore lib. conſecrauit: poſtea uetuſtate collapſũ liuia augusta reſtituit.

PAV. MAR.

MOles natiua eſt loco: rupes a natura: non manuũ artificio fabricata. RES noía fecit: qa ſaxum ingens eſt.

SAxum appellāt erat pars bona montis:nā magna rupes Auētini mōtis:ſed in ea parte erat q̄ tybri imine t HIC in hoc ſaxo REmus fruſtra inſtiterat:cū captauit auguriū pro cōdēda urbe:ſed fruſtra:q̄a uictus ē augurio Romuli. QVo tpe:eo tpe quo. AVes palatinæ:uos uultures:quos Ro.ex palatio obſeruauit. DEdiſtis pria regna fratri:Romulo q uictor augurio regnū adeptus ē. ILlic in eo ſaxo pſes:ſenatores. CONſtituere tēpla:bone deæ.ſ. EX oſa oculos uiriles:q̄ſi q̄ ingredi uiros nō liceret. IVgo leniter acclui:curuato q̄ſi iugo lenis hoc eſt facilis aſcenſu cliui.

Dedicat hoc ueteris craſſoꝝ nominis hæres,
Virgineo nullum corpore paſſa uirum:
Leuia reſtituit ne non imitata maritum
Eſſet,& ex omni parte ſecuta uirum:
¶Poſtera cū roſeam,pulſis hyperiōis aſtris
In matutinis lampada tollet equis:
Frigidus argeſtis ſūmas mulcebit ariſtas:
Candidaq; a capreis uela dabuntur aquis:
At ſimul inducēt nocturna crepuſcula noctē
Pars Hyadum toto de grege nulla latet:
Ora micant tauri ſeptem radiantia flammis
Nauita q̄s hyadas græc⁹ ab hymbre notat:
Pars bacchū nutriſſe putat,pars credidit eē
Tethos has neptes oceaniq; ſenis:
Nōdū ſtabat atlas,hūeros onerat⁹ olympo
Cū ſatus eſt forma conſpiciendus hyas:
Hunc ſtirps oceani maturis nixibus æthr
Edidit,& nymphas ſed prius ortus hyas:
Dum noua lanugo pauidos formidie ceruos
Terret,& eſt illi præda benigna lepus.

ANT. FAN. ¶CRaſſoꝝ nois hæres:Craſſā uirginē appellatā dicit q̄ hoc tēplū dedicauit qd poſtea reſtitutū ē a Liuia druſilla imitata maritū Auguſtū quē ſupra diximus refectorē fuiſſe tēploꝝ. Audio eē q Clauſoꝝ legāt accipientes Claudiā uirginē de q̄ multa ſupius dicta ſunt. Cæteꝝ q̄cūq; ea fuerit a q̄ hæc ædes dedicata eſt nihil uſq̄ de ipſa cōpertū inuenies quātū ad ædis dedicationē attinet.

Argeſtis flare incipit.vi.nonas maias POſtera hyperiōis:Aurora Hyperiōis filia cuius exortu vi.nonas maii flare ingt uētū quē græci argeſtū uocāt:nos Cauꝝ dicimus:ut.A.Gel.& Ply. docēt.is aduerſus Aqlonē flat & hoc tpe in ortu auroræ nō tepet.

Caurus Argeſtis. Zephyr⁹. Capreæ Sed meminiſſe debemus zephyꝝ a nonnullis argeſten appellari teſte Plynio. Plurimi tñ fauonii ſeperāt ab argeſte & eos eē finitimos docēt ſecundū quos Plutarchus ait in ſertorio:q uero a mari pflant argeſtæ & zephyri raros & tēperatos hymbres ex pelago afferūt. A CApreis iſula capreaꝝ contra Neapolim ſita ē autoř Seruio:diſtatq; a Surrēto.viii. milibus paſſuū teſte Plynio q eā ſcribit arce Tyberii Cæſaris nobilē eſſe.Eā Auguſtus magnificentiſſimis ædificiis ibi ſtructis(ut ingt Strabo)peculiare ſibi receptaculū fæcit:& Tyberius(ut Sue.tradit)maiorē i modū adamauit qd uno pnoq; littore adiret ſepta undiq; pruptis imenſe altitudinis rupibus & pfūdo mari.Hinc ē qd multis undiq; ad eā inſulā confluentibus poeta eā celebrās ingt argeſtē nō paucis ide ſoluētib⁹ opportunū.

Hyades oriuntur vi.nonas maias. PArs hyadū toto de grege nulla latet: ſexto quoq; nonas maii Hyades hellace oriuntur.ſed has exiſtimandū nō eſt primis tenebris ſeu noctis initio apparere cū autor eas hoc in loco tradat in ortū heliacū ferri:q̄ antea latebāt tectæ lucis ppingtate.nā hoc dicit ubi nox aduenerit hyades oēs apparebūt:qd in occaſu uel paulo poſt occaſū Solis fieri ullo mō non pōt cū omne ſidus qd noctu orit̃ ſine dubio uel ortu chronico ſe oſtēdat uel emergat heliaco quoꝝ hic abeunti no ctis ille incipiēti dat̃.Quod cū ita ſit & hoc tpe nō Taurus ſed Scorpius Tauri occaſu in ortū chronicū ferat̃ noctis initio:reliquū eſt ut fateamur apparituras qdē hyades noctu ſed ortu heliaco & paulo ante Solis exortū.Hæ ſtellæ unde hyades noientur diximus ſupra:Sūt aūt ſeptē q̄uis nonnulli duas ſtellas excludētes q̄ ſunt ubi naſcuntur Tauri cornua:hyades quinq; tantum eſſe tradiderint. PArs Bacchū nutriſſe putant:Secūdum Pherecydem qui eas dixit Liberi fuiſſe nutrices. TEthyos has neptes Oceanus & tethys æthram genuerūt. Ea nupſit Atlanti nondum in montem conuerſo & hyades peperit:Necnō & ante illas filium qui appellatus eſt Hyas a quo ſunt qui putent ſorores eius hyades dictas. DVM noua lanugo:Hyas in adoleſcentia uenator fuit leporum & ceruorum.in iuuenta aprorum leonum & ferarum eiuſmodi.

PAV. MAR. ¶HÆRES ueteris nois clauſoꝝ:Claudia ex antiquo clauſoꝝ genere:de quo diximus ſupiore libro:ſed illud nunc addimus ex Liuio.ii.ab urbe cōdita:Claudioꝝ genus ueniſſe ex Regillo oppido ſabinoꝝ:Duce Accio Clauſo:anno qnto poſt electos reges:q Romæ fuit Appius Claudius:& q uenere cū eo facere tribū claudiā. PAſſa corpore uirgineo nullū uiꝝ quæ nunq̄ uiro ſuccubuit.fuit eni uirgo ueſtalis:& ſpectate pudicitiæ teſtimonio quoq; matris deū. LIuia:cōiunx auguſti. REſtituit:tēplum illud cū eſſet uetuſtate collapſū. NE nō: hoc eſt ut. ESſet imitata maritū:& ex omni parte ſecuta uirū:ut omni ex parte imitaretur uirū: qui & antiqua tēpla reſtituebat:& noua cōſtituebat:ut in.ii.diximus:Temploꝝ poſitor tēploꝝ ſancte reptor &c.Poſtera cū roſeā.vi.nonas maias oriunt̃ heliace tñ hyades.Quaꝝ ſupius meminimus.Pherecides liberi nutrices eē demōſtrat numero.vii.quas alunt nymphas Dodonidas appellatas. Haꝝ noia ſunt ambroſia Eudoxa: Padile. coronis:Pliſſo:Phileto:Thiene:Hæ dicunt̃ a Lycurgo fugatæ:& pter ambroſiam oēs ad Tethim profugiſſe. hyadas appellatas Muſeus tradit:qd eaꝝ hyas fuerit frater:a ſororibus plurimū dilectus:qui cū uenans a leone eſſet interfectus qnq; ex ſororibus lamentationibus aſſiduis pmotæ dicunt̃ interiiſſe.Quare eas qa plurimū de eius morte laborarent hyades dictas Cicero appellatas dicit ab υειν quod eſt pluere.a latinis hæ ſtellæ ſuculæ dicte honorato teſte. CVM POSTera hyperionis ſequens aurora ab hyperione:qui creditus eſt ſolis ac lunæ & auroræ pater ut in.i.docuimus. CVM TOllet roſeam lampada:lucem rubicundam λαμπάς græ.fax. Pulſis aſtris:quæ obſcurantur aduentu maioris luminis. IN EQVIS matutinis matutino

tēpore ſurgentib⁹. AGreſtis:ruſticus ipſe. FRigidus:nam frigida hora diei. MVLcebit ſūmas ariſtas quæ iam e culmis emerſere:& carpit aliq̄s ariſtas:& diis offert.& ſacrificiū pro ipſis ariſtis facit:cū ſint floralia illud ꝓcatur ne non tēpeſtiue floreant:& ut pueniāt ad maturitatē. ET candida uela dabunt aqs:mari. A cāpis. a littoribus:quoniā flabunt a terra uēti:puppes a littore:& portu diſcedent. AT crepuſcula nocturna tēpus illud poſt occaſū ſolis:ut ſupius oſtēdimus. SImul poſtq̄.Inducent noctē:cū erit nox.vi.diei no.nulla pars hyadū:nulla ſtella ex hyadibus. DE toto grege:de toto numero. LAtet:ga oēs ea nocte ſimul apparēt. ORA tauri micāt:ſplendēt RAdiantia ſeptē flāmis:ſeptē flāmeis ſtellis:q̄ ſunt in frōte tauri:ut ſupiore libro docuimus. QVæ ſtellas. NAuita græcus uocat hyadas ab hymbre:& pluuia hoc ē ab ὕειν qđ ē pluere græci hyadas dicūt. PArs bacchū nutriſſe putat:multi putāt liberū nutritū ab his ſororibus fuiſſe:& iō cœlū meruiſſe. ꝑs credidit eſſe has neptes tethyos & oceani ſenis filias Aethræ nymphæ filie oceani & tethyos ſic oceani nepotes ſunt. NOndū atlas ſtabat oneratus humeros olympo:nōdū atlas cōuerſus erat in montē ſui nois:ut ſubſtineret humeris cœlū. CVm ē ſatus:natus ex atlāte & æthra. HYas cōſpiciēdus forma:hyas formoſus:& ꝓſtantiæ forme admirādus. Æthra ſtirps oceani:filia oceani. EDidit hūc:hyam. MAturis mēſibus:maturo partu in decimo mēſe. ET nymphas peperit etiā hyadas ſorores. SED prior ortus hyas:natus ē hyas anteq̄ naſcerent ſorores. DVm noua lanugo:dū eſt ille adoleſcens primæ lanuginis. TERret formidine ceruos pauidos:cū eſſet uenator:inſequebat ceruos:& illos ea terrebat. ET lepus eſt illi præda benigna:& lepores quoq; ex uenatione referebat:quos aut fallebat laqueis:aut canibus urgebat:aut ſagittis fugiebat.

At poſtq̄ uirtus annis adoleuit in apros,
Audet & hirſutas cominus ire feras:
Dumq; petit latebras fœtæ catuloſq; leenæ
Ille fuit libycæ præda cruenta leæ:
Mater hyan & hyan meſtæ fleuere ſorores
Ceruicemq; polo ſuppoſiturus atlas:
Victus uterq; parēs tamen eſt pietate ſororū
Illa dedit cælū:nomina fecit hyas:
¶ Mater ades florū ludis celebrata iocoſis
Diſtuleram partes menſe priore tuas:
Incipis aprili:tranſis in tempore maii
Alter te fugiens cū uenit alter habet:

¶ ADOleuit:Creuit ut dū prima nouis adoleſcit frōdibus ætas. ILla dedit cœlū:Pietas in eā fuit ut hyades referant in cœlū qbus hyas nomē dedit. MAter ades florū:Floralia iſtituta qđē ſunt:ut Plynius docet mēſe Aprilis hoc ē.iiii.cal.Maii anno urbis qngenteſimo.xvi.ex oraculis Sibylle ut oia bene defloreſcerētu quoq; diē Varro determinauit Sole Tauri partē q̄rtādecimā obtinente:qm̄ ſi in q̄triduū inciderit plenilumū:fruges & oia quæ florebūt lædi neceſſe ſit.ſed celebrabant & ineunte Maio ut Exit & in Maias feſtū florale calēdas.Erantq; ludi florales iocoſi ut dixim⁹ ſupra in qbus & ædiles cicer.fabā.aliaq; eiuſmodi populo ſpargebant teſte Porphyrione.Vnde inqt Perſius: Cicer ingere large rixanti populo:& mulieres nudabant ꝓp qđ ait Iuuenalis:Digniſſima ꝑrſus florali matrona tuba.Et Valerius Maxim⁹ refert Catone theatrū ingreſſo nō auſum eſſe populū in ludis Flore poſtulare ut mulieres nudarent:Catonēq; e theatro diſceſſiſſe ne ꝓſentia ſua ſpectaculi cōſuetudinē impediret. Vnde illud eſt Martialis Meſſes iocoſæ dulce cū ſacrū Floræ in theatrū cur Cato ſeuere ueniſti: an ideo tm̄ ueniresut exires? Tradiderūt nōnulli hos ludos in patricio uico urbis ſolitos celebrari quia patriciis nomen accæpit:ut Aphricus a pœnis. Varro aūt in cliuo quē proximū uocat.ſcire aūt debemus florā mulierē fuiſſe:quæ cū magnas opes q̄ſtu meretricio q̄ſiuiſſet populū ro.ſcripſit heredē certāq; pecuniā reliqt cuius ex annuo fœnore natalis eius dies celebraret editione ludoꝝ:quos Floralia dixerūt:qđ ga Senatui flagitioſū uidebatur:ut ſcribit Lactātius Firmianus ab ipſo noie argumentū ſumi placuit:ut pudendæ rei quædā dignitas adderet deāq; eſſe finxerunt quæ floribus ꝑeeſſet quā Ouidius hoc loco non ignobilē nymphā fuiſſe fabulat: cui chloris nomen fuerit eāq; zephyro nuptā quaſi dotis loco id accepiſſe muneris a marito ut hēret florū oium poteſtatē.Plynius autor eſt fuiſſe romæ Florā praxitelis opus itē triptolemū ac cererem in hortis Seruilianis. Sed cauendum ne (quod qdā ætatis noſtræ hoies memoriæ ꝑdiderunt) exiſtimemus hanc Floram eſſe quam Pompeius magnus dilexit ſcortū adeo celebre:ut teſte Plutarcho meruerit ſimulachrū in æde Caſtoris & pollucis:qui enim ſpacia tēporum metietur inueniet aliā eſſe Floram cui Romani Floralia inſtituerunt. & aliā a cuius oſculo Pompeius nunq̄ ſine morſu diſcedere conſueuit. LVdis celebrata iocoſis:Verborum licentia qbus effundebatur ois obſcenitas nuditate meretricem ac motibus impudentis.Lege Lactantium.

ANT. FAN. Floralia vi.nonas. maii Florales ludi iocoſi

Flora Pōpeii ſcortū

¶ AT poſtq̄ uirtus adoleuit annos:per hypallagem.i.poſtq̄ anni adoleuere uirtutem:cum iam iuuenis eſſet robuſtior. AVdet cominus ire in apros propinquiore pugna adoriri apros. ET feras hirſutas:uilloſas:ut ſunt leones. DVMq; petit latebras & catulos leenæ:dum petit latibula & cucubilia ferarum & leenarum catulos rapere tentat. IPſe fuit præda cruenta libicæ leæ:a leena libica laceratus eſt. MAter æthra fleuit.Hyan filiū a lea diſcerptū. ET ſorores mœſtæ fleuere hyan:fratris mortē lachrymis:& fletu proſequute ſunt. ET atlas pater mortē filii fleuit. SVppoſiturus ceruicē cœlo:q futurus erat mons:& cœlū ſubſtentaturus. TAmen uterq; parens:Atlas & æthra. Eſt uictus pietate ſoroꝝ:flebant & ipſi:ga ſorores extincti fletu abſumptæ ſunt. ILla pietas. DEdit cœlū nam ꝓpter pietatē in cœlū relatæ ſunt. NOmina fecit hyas:ab hya fratre hyadres dictæ ſunt. MAter ades florū eadē die celebratur feſtū floræ:quod ex aprili in maiū tranſlatū ē.

PAV. MAR.

FLoralia inſtituta Ply.refert urbis āno.dxvi.ex oraculis ſibyllæ:ut oia bene defloreſcerēt.Hunc diē Var.determinat Sole Tauri partē quartādecimā obtinente.Ergo ſi in hoc q̄triduū incideret plenilunium:fruges:& oia quæ florerent lædi neceſſe eſt: Inſtituti ergo ludi florales: longe poſt uer ſacrū inſtituti uotum a ꝑoſthumio

& ſenatu conſulibus:ut in hyſtoriis habemus:& poeta quoq meminit:Qui deā chlorim fingit zephyro nuptam:q̄ hortis & florib⁹ oibus p̄eſſet.ea uero ſic a Lactā.refert. FLora cu magnas opes ex arte meretricia q̄ſiuiſſet:populū Ro.ſcripſit hæredē:certāq pecuniā reliq̄t:cuius ex annuo fœnore ſuus natalis dies celebraret̄ ſeditione ludoꝝ quos appellāt floralia. Quod qa ſenatui flagitioſū uidebat̄ ab ipſo noie argumentū ſumi placuit:ut pudēdæ rei:quædā dignitas adderet̄. Deā fixerunt eēq̄ floribus p̄ēē:eāq oportere placari:ut fruges cū arboribus:aut uitibus bene:p̄ſpereq floreſcerēt. Eū colorē ſequutus in faſtis poeta:nō ignobilē nymphā narrauit:q̄ ſit chloris uocitata:eāq zephyro nuptā:q̄ſi dotis loco id accepiſſe muneris a Marito:ut h̄ret oium florū poteſtatē. Honeſte q̄dem iſta dicunt̄:Sed inhoneſte turpiterq credunt̄. Nō debent cū ueritas quærit̄:huiuſmodi nos uelamēta decipere. Celebrant̄ ergo illi ludi cū omni laſciuia:cōuenientes memoriæ meretricis: Nā præter uerboꝝ licentiā:q̄bus obſcœnitas ois effundit̄. Exuunt̄ etiā ueſtibus populo flagitāte meretrices:quæ tūc mymoꝝ funguntur officio:& in cōſpectu populi:uſq ad ſacietatē īpudicoꝝ luminū:cum īpudēdis motibus detinent̄. HÆC ille:& poetā in triſtibus:de his ēt ludis īpudicis inq̄t. SÆpe ſupcilii nudas matrona ſeueri. ET ueneris ſtātes ad genus oē uidet. COrpora ueſtales oculi meretricia cernunt:&c. ADes mater florū:adſis & faueas tu flore. CElebrata ludis iocoſis:q̄ſi cuius feſtū cū omni ludoꝝ laſciuia celebrat̄. DIſtulerā menſe priore partes tuas:diſtuli in hunc menſem de te ſcribere:cū feſtum tuum eſſet in aprili. INcipis aprilē:nam pridie calen.ma. TRanſis in tempora maii:q̄ menſe maio celebrentur ludi. ALter menſis aprilis. HAbet te fugiens:cum fug it hoc eſt ultimo die. ALter:cum uenit:Maius te habet in principio.

Cum tua ſint,cedantq tibi confinia menſū.
Conuenit in laudes ille uel iſte tuas.
Circus in hūc exit clamat atq palma theatris
Hoc quoq cū circi munere carmen eat:
Ipſa doce quæ ſcis hoīum ſententia fallax
Optima tu proprii nominis autor eris:
Sic egō,ſic noſtris reſpondit diua rogatis
Dum loquitur,uernas afflat ab ore roſas:
Chloris erā,quæ flora uocor corrupta la[illegible]o
Nominis eſt noſtri littera græca ſono:
Chloris erā nymphæ cāpi fœlicis ubi audis
Rem fortunatis ante fuiſſe uiris:
Quæ fuerat mihi forma graue ē narrar̄ mo(deſte
Sed generꝝ matri repperit illa deū:
Ver erat,errabā,zephyrus cōſpexit,abibā:
Inſequitur,fugio fortior ille fuit
Et dederat fratri boreas ius omne rapinæ
Auſus erichthea præmia ferre domo:
Vim tū emendat dando mihi noīa nuptæ
Inq meo non eſt ulla querela thoro:
Vere fruor ſemp,ſemp nitidiſſimus annus
Arbor habet frondes,pabula ſemp hum⁹:
Eſt mihi fœcūdus dotalibus hortus in agris
Aura fouet liquidæ ſponte rigantur aquæ:

ANT. FAN. ¶CONfinia menſū:Figurate pro menſiū aprilis finē dicit & principiū Maii. ILle uel ille:Quia uterq menſis uernus ē & tu floꝝ dea. CIRcus in hunc exit:

Vbi floralia celebrabātur Ludi florales ī Circis:ſiue theatris celebrati a fine aprilis in hunc mēſem exeūt. Niſi exiſtimes eq̄ria quoq hoc tpe celebrari:q̄d non placet.nā in theatro Floralia interdū celebraſſe Romanos dubiū nō eſt. IPſa doce:Quæ dea es & de te quæ uera ſunt poteris explicare. LIttera græca:x littera quā græci aſpiratā habēt in f.conuerſa eſt uocabulo deprauato. CAmpi fœlicis:

Fortunatæ inſulæ Fortunataꝝ inſulaꝝ quas Horatius diuites uocat:ut Petamus arua diuites & īſulas reddit ubi cererē tellus inarata quotānis & imputata floret uſq uinea. Ibi nō nulli poetaꝝ elyſiū campū & regionē piorū eſſe tradiderunt. Aeria eni ſalubritas eius regionis peculiaris ē:q̄ in occaſū uergens nūq̄ tpe caret. Sunt.n.inſulæ fortunatæ cōtra Mauritaniæ finē ad occidentē quarum q̄litatē non cōgruere penitus ad eaꝝ nūcupationē q̄dā docuerunt teſte Solino. GRaue ē:Difficile mihi eſt laudare p̄priam pulchritudinē ſeruata modeſtia.

GEnerum pſī repperit. Honeſte dicit a zephyro ſe fuiſſe cōpreſſā. AVſus erichthea p̄mia ferre domo: Auſus rapere orithyā ex qua & borea dicunt̄ zetus & calais procreati. Ea ſecundū hyſtoriam fuit Erichthei Athenaꝝ regis filia quā boreas rex Thraciæ habuit & abduxit in Thraciā. VIm tū emēdat: Delet rapinæ iniuriā matrimonii beneficio.

PAV. MAR. ¶CVM cōfinia mēſum:p menſiū. SInt tua:finis aprilis:& principiū Maii illa ſunt hoꝝ duoꝝ mēſium cōfinia finis unius:& principiū alterius. ET cedant tibi:q̄a in his coleris. ILle uel ille conuenit in laudes tuas:& aprilis & maius cōuenit tuę celebritati. CIRcus exit in hūc mēſem.i.ludi q̄ i circo ſeu theatro fiūt:trāſferunt̄ in hūc menſē. ET uerba clamata theatris uerba iocoſa:quæ in theatro cū clamore p̄feruntur:ēt in hunc menſem tranſferuntur. HOC quoq carmen:noſtrū. EAT cū munere Circi:cum ludis theatralibus:cū illi fiant in menſe maio:ita & in mēſe maio ſua facta canamus. IPſa docet quæ ſcis:dicas tu de te ipſa quæ dea ſis. HOminū ſnia fallax:ſolent.n.hoies nō uera dicere.ideo tu ipſa fallax. TV eris optima autor p̄prii nois:q̄ſi tu optime rām tui nois docere poteris:& dixit autor fœminino genere:ut in meta. merito q̄ autore relicta. SIC ego deam de noie rogaui. SIC & ipſa reſpondit rogatis n̄ris:reſponſum dedit meæ rogationi. DVm loqtur ipa dea flora. AFflat:ſpirat. AB ore roſas uernas:odorē roſaꝝ uerni tpis. Chloris erā:nūc flore chlorim ſe uocatā dicit:fuiſſeq felicis horti nymphā q̄ rū eſſet admirāde pulchritudinis:a zephiro amatā:& ab eo datū:ut floribus p̄eſſet:& ſe flores p oēm terrā diſſeminaſſe. CHloris eram quæ flora uocor:appellabar ego prius chloris:& nunc dicor flora. LITTEra græca noſtri nominis:prima littera mei nominis: EST corrupta latino ſono.latina appellatione:nā i principio ubi eſſe debeat.x.græcū:poſuere.f.latinū & p

chlori florē dixerūt χλωρισ a uiriditate χωρα .n.uirida ſunt. Erā ego chloris nymphæ cāpi fœlicis: fœliciū hortoꝝ nympha. VBI .i. in quo campo:aut in qbus hortis. TV audis fuiſſe ante rem:familiarē.ſ hoc ē diuitias. VIris fortunatis:his qui in aureo ſeculo fuiſſent:q his ueſcebanꝰ:quæ tellus ſua ſponte ꝓcreaſſet: aut Viris fortunatis:ipſis regibus:quoniā ut inquit Ply. Antiquitas nihil prius mirata eſt: quā & Heſperidū hortos: ac regum Adonis & Alcynoi. Itemq; penſiles: ſiue illos Semiramis:ſiue aſſiriæ rex. Cyrus fecerit:aut ad īſulas fortunatas referas:de qbus alio loco diximus. QVæ fuerit mihi forma:q̄ſi quantum ego formoſa fuerim.

GRaue eſt narrare modeſtē:q̄ſi referre nō poſſem. ſeruata modeſtiæ rōne:& in ꝓuerbio eſt. LAus in ꝓprio ore ſordeſcit. SED illa:forma. REperit deū generꝰ matri:nā ea captus zephyrus me in coniugē arcepit ſic deus reptus eſt:q gener matris eēt. ERat Ver:errabā per ipſos hortos:zephyrus: uētus ipſe q ab occidente flat. CONſpexit:me errantē. ABibam ab eius aſpectu diſcedebā. INſequiꝰ:ille abeuntem. FVgio: ego celerius fugere cœpi. ILle uenit fortior:ualidior:& maiore ipetu. Nec ab re dicunꝰ hæc:qm̄ flante uerno tpe zephyro:& ipſam chlori:hoc ē uiriditatē inſequēti:terra nouū colorē induit:oia reuireſcunt:& flores edūt.

ET boreas dederat fratr zephyro. OMne ius rapinæ:rōceſſit illi oēm mei rapiendi ꝑtātem. Boreas enī ex ſeptētrione flat. Veꝝ & boreā in thracia regnaſſe:amaſſeq; Orithiā Erycthei regis Athenaꝝ filiā: rapuiſſeq; illā & in thratiā duxiſſe Euſebius refert. Ex qua zetus & Calais nati ſunt. Ergo cū Boreas raptor puellæ fuerit: & pro uēto a poetis accipiaꝰ:dedit & ꝑtātem: & uires zephyro rapiēdæ florē. A Vius boreas. Ferre p̄mia domo Erydea:rape ex Athenis Orythyam regis Erydhei filiā. EMendat tñ:ipſe zephyrus. VIM:uiolentiam mihi illatā. DAndo noia nuptæ:nā licet rapuerit:in uxorē tñ habuit. ET non eſt ulla q̄rela:in meo toro: qa nihil eſt:de quo aut ego poſſim:aut ille quæri:cū mutua ſit inter nos beniuolētia. VEre fruor ſemꝑ:quia uer æternū eſt:ubi ego ſum. SEmp nitidiſſimus annus:qa ſemp uernū eſt mihi tēpus. ARbor hēt frondes: ſemper ſunt uirētes arbores in agris meis. SEMper humus habet pabula:nam ſemper uiret. EST mihi fœcundus hortus:habeo ego fœlicē hortum. IN agris dotalibus:in dotem mihi traditis. Aura fouet:quaſi ſemp illic leuis zephyri flatus ſpirat:ut foueat naſcentia in eo. RIgatur ipſe:hortus. FONte nitidæ aquæ: & irrigandos eſſe hortos Plynius præcipit. MEus maritus zephirus. IMpleuit hunc:hortum.

Hunc meus impleuit generoſo flore maritus
Atq; ait arbitrium tu dea floris habe:
Sæpe ego digeſtos uolui numerare colores
Nec potui numero copia maior erat:
Roſcida cū primū foliis excuſſa pruina eſt
Et uariæ radiis intepuere comæ:
Conueniunt pictis incinctæ ueſtibus horæ
Inq; leues calathos munera noſtra legunt.
Protinus accedūt charites nectūtq; coronas
Sertaq; cœleſtes implicitura comas:
Prima p imenſas ſparſi noua ſemina gentes
Vnius tellus ante coloris erat:
Prima therapnæo fæci de ſanguine florem

¶GEneroſo flore:poetice ſingulari numero utiꝰ pro plurali:q̄uis id ēt cōcediꝰ interdū ſoluta orone ſcribētibus. VOlui nūerare colores nec potui:magna oſtēditur copia q̄ numeꝝ non admittit. Ipſe alibi: nec ſi forte roges poſſem tibi dicere quot ſunt. Pauperis eſt numerare pecus. INcinctæ ueſtibus horæ:hæ ſūt de quibus autor ait in primo huius opis libro: Præſideo foribus cœli cum mitibus horis. PRotinus accedūt charites:gratiæ Veneris famulæ:ut Lactan. grāmaticꝰ ſcribit: Aliī Veneris & liberi filias dicūt teſte Seruio. aliī Iouis filias ex Eunomia. Hæ ſunt Aglaea Euphroſina. Paſithea:quaꝝ poſtremā nonnulli thaliā dicūt: ut Eyphroſini te caii aglaū cai dia thalia Prima therapnæo fæci de ſanguine florē: Therapne urbs ē ſiue uicus Laconiæ:unde autor uocat hiacinthi ſanguinem Therapneū:q̄uis amiclis natus dicaꝰ q̄ ciuitas eſt eiuſdē regionis. Claudianus: Te quoq; flebilibꝰ mœrēs hiacinthæ figuris Narciſſumq; metūt tūc inclita gramina ueris ꝑſtātes olim pueros tu natus amiclis hunc helicon genuit te diſci perculis error hūc fontis decepit amor. Sunt aūt amiclæ ſacræ Apollini teſte Lactātio grāmatico ubi ut idē inquit hiacinthus occiſus ē: quē Apollo dilexit. Martialis Torq̄bat phœbū daphnæ fugitiua ſed illas ocbalius flāmas iuſſit abire puer. Hunc Apollo cum diſco luderet imprudens oppreſſit mutauitq; in florem eiuſdem nois ubi duæ literæ inſcriptæ cernuntur a i:quæ uox luguribus eſt. Ply. uiolas eſſe inquit purpureas quæ ſponte apricis & macris locis ꝓueniūt ac latiore folio exeunt ſtatim ab radice carnoſa:ſolaſq; græco nomine a cæteris diſcerni appellatas ita ut ab iis hiacinthina ueſtis:quidam apud Ply legunt hianthina ueſtis:quod non diſplicet.

ANT. FAN.

Charites

Therapne

Amiclæ ſacræ apollini

hiacithina ueſtis

¶GEneroſo flore:nobilibꝰ & pulcherrimis floribꝰ. ATq; ait tu dea:flora nympha. HAbe arbitriū floris: hēas tu ſ ī ois flores. SAEpe ego uolui nūerare colores digeſtos:obſeruabā ueritatē coloꝝ:tā bene per flores diſpoſitā:& nūerare uolebā. NEc potui nūerare:Copia multitudo coloꝝ. ERat maior numero:nā infiniti erāt:& q numerari nō poſſent. Et de q̄ uarietate Ply inqt. Sed ne pictura qdē ſufficiēt imagini coloꝝ reddendæ:maxi arſiq; reꝝ uarietati. ROſcida cū ex eo orto:cū ſol rorē deſiccauerit:horæ & charites flores colligūt: & diis ſerta cōtexūt. CVm pri. pru. ro. i. ipſe ros. EXcuſſa ē a fo. excutiꝰ uēto:& deſiccaꝰ ſole. ET uariæ co. uarii flores. Intepuere ra. ſolis rorē deſiccātis. COnueniūt horæ:q̄ cœli portas ſeruaꝰ dicunꝰ: de qbꝰ ī prio diximus. INcīcte ueſtibꝰ pictis:uarii coloris. ET legūt nr̄a mūera:colligūt nr̄os flores. IN leues calathos: q̄les ex tenuiſſimo uimine. Virg. tibi lilia plenis Ecce ferūt nymphæ calathis. POtinꝰ accedūt charites:q̄ latiæ gratiæ dicūꝰ. Sūt āt tres αγλαια qd̄ ſignificat ornamētū. ευφροσυνη:lætitia & θαλια celebritas. Iouis & Eunomiæ filiæ dicūꝰ. Veꝝ multi dicūt e cœli ſemie natas:aſtitiſſeq; ioui ī cunis puero. ET nectūt corōas:ex floribꝰ q̄s diis offerebāt:& ī ſacris & ī triūphis erat corōaꝝ uſus:aū & Ply. Quin & uocabulū inqt ipm tādē inde

PAV. MAR.

cõmunicatum eſt inter ſacra:& bellicos honores:coronis ſibi nomẽ ſuũ uindicãtibus. ET ſerta implicatura cœleſtes comas:qbus dii eapot iplicant:& Ply inqt.Cũ uero e floribus fierent ſerta a ſerendo ſeruiæ appellabanſ. PRIma ego ſparſi noua ſemina:nouos flores. PER imenſas gentes:qſi per totũ orbem. TEllus erat ante unius coloris:nulla erat in ea uiriditas:nec uarietas:unus erat tantũ color.Flora enĩ prius flores accepit in horto ſuo.Deinde ea totã his terram ĩpleuit.Prima ego feci flore de ſanguine terãneo:prima conuerti hiacynthi pueri ſanguinem in purpureas uiolas:de quo diximus ſuperiore libro:ubi de pratis enneis egimus. TErãneo:a teramne uico laconiæ:& in heroidibus.R ure teramneo nata puella phrygem.

Eí manet ín folío ſcrípta querela ſuo:
Tu quoq; nomen hẽs cultos narciſſe portos
Infœlix q; non alter & alter eras:
Q uíd crocõ aut atyn referã cynaraq; creatũ
De quorum per me uulnere ſurgít honor:
Mars quoq; ſi neſcís p noſtras edítus artes
Iuppiter hoc ut adhuc neſcíat uſq; precor
Sancta iouem íuno nata ſine matre mínerua
Officio doluít non eguiſſe ſuo:
Ibat ut oceano quereretur facta maríti
Reſtitít ad noſtras feſſa labore fores:
Q uam ſimul aſpexí quíd te ſaturnía dixí
Attulít, expoſuít, quem petat ípſa locum:
Addídít & cauſam uerbís ſolabar amícís
Non ínquít uerbís cura leuanda mea eſt:
Sí pater eſt factus neglecto coniugís uſu

ANT. FAN. ℭIN folio ſcripta qrela ſuo:ſunt q regũ noĩa iſcripta fabuleнſ ꝑpter Aiacẽ:ut Dic qbus in terris inſcripta nõia regũ naſcunſ flores. Q VI nõ alter & alter eras:infœlix qa unus fuiſti & nõ amaſti alteꝝ ſed teipſum ſiue imaginẽ tuã.Nota ẽ fabula . Hic flos qlis ſit apud Plyniũ lege. CRocon:Adoleſcentẽ Crocũ mutatũ in florẽ ſui nõis poetæ finxerunt:quẽ amaſſe ferunt puellã Similacẽ:quã qdam Similacẽ alii Milacẽ uocant & cõuerſã dicunt in Fruticẽ ſui nõis infauſtũ ſacris & coronis qm̃ ſit lugubris.Eſt aũt Similax ſimilis Hedere ꝑfecta primũ e Cilicia : ſed in græcia frequẽtior teſte Plynio:q ẽt docet primã nobilitatẽ eſſe Croco cilicio & ibi in mõte coryco taxũq a græcis Similacẽ uocari & eſſe in arcadia tam ꝑlentis ueneni:ut ſi q dormiãt ſub ea cibũue capiant moriãſ. Sed eius Similacis materiei quã Hederæ ſimilẽ diximus ꝓpriũ eſt ut aurib⁹ admota leuẽ ſonũ reddat. ATyn:Atys matris deũ cõcubitũ fugiens genitalia ſibi amputauit. Florẽ p eum accipi diuus Auguſtinus tradit. Sunt qui hoc loco nõ atyn matris deũ:ſed alteꝝ accipiendũ putent. CYnaraq; creatũ:Adonis Cynaræ ac Myrrhæ filius ab Apro dilaniatus dicif ac mutatus in florem. Hunc Venus amaſſe tradif:ut ſæpe ſub iliacibus Venerẽ Cynaraq; creatũ ſuſtinuit poſitos qlibet herba duos. MArs quoq; ſi neſcis p patrias editus artes:Martẽ alii Iouis & Iunonis filiũ dñt Alii Iunõis tm̃:quã ferũt tacto Flore cõcepiſſe:& deinde pepiſſe Martẽ deũ:quẽ qdã autore Feſto Gradiuũ dictũ uolũt: q, e gramine ortus ſit. Q uod ideo fingif:qa corona graminea in re militari multæ ẽ honoratiõis.Huic deo gramen cõlecratũ dicũt q, id ex humano cruore ꝑcreeſ. OCeano:apud oceanũ q eſt deoꝝ parẽs. FActa mariti:qui Mineruã non ex Iunone:ſed e ſuo uertice produxiſſet. SOlabar:minuebam dolorem.Id.n.eſt ſolari.

Croci fabula — Atys — Adonis — Mars cuius filius fuit

PAV. MAR. ℭET quærela:Apollinis de morte pueri:quẽ amauit:& ĩprudenter occidit manet ſcripta in folio ſuo. Signatæ enĩ litteræ tenuiſſimis uenulis diſcernunſ:ut ſupius diximus : & poeta agit de his in.x.metamor. & in xiii. cũ aiace dicat in hũc quoq; florẽ demutatũ. Tu quoq; o Narciſſe habes nomẽ p hortos cultos : & in hortis tu celebraris:qa nomen tuũ flos retinet in quẽ conuerſus es. INfœlix qd non eras alter & alter: qđ non eratis duo:qđ non erat alter a te ille:quẽ amabas:ſed idem eras:nã imagine tua captus interiiſti.Nota eſt fabula:q refertur a poeta in q̃rto meta.De generibus libroꝝ eſt:cui⁹ duo genera.unũ purpureo flore:alterum herbaceũ ſecundum genus ſtomacho inutile:& ideo ab aliqbus uomitoriũ dicitur Caput grauat:ideo uolũt a narce narciſſum dictũ non a puero. Q Vid referam crocon:iuuenẽ crocum in florẽ quoq; conuerſum:de quo in prio diximus. AVT achim:pueꝝ a nymphis amatũ:& in flores ſui nõis conuerſum. CYniraq; creatum:Adoni cyniræ regis ex myrrha filia natum:quẽ Venus amauit.De quo in decimo meta.& ab apro interẽptum in florem demutauit:cecinitq; carmen quod ex eo adonicũ dicitur:& adonii Ply meminit. DE quoꝝ:puerorum. Vulnere per me:quaſi mea opera. SVR git honos:ſurgunt ipſi flores:qbus habetur honos in coronamentis.' MArs quoq; ſi neſcis:refert nunc martem ſua arte natum. Nã cum Iuno filios pareſ nõ poſſet: uideretq; Mineruam ſine uſu matris e uertice Iouis natam:opem iploratura ad oceanũ: & Tethyn ibat : ſed cũ longo itinere ad florẽ fores cõſediſſet:interrogata:uiæ & meſtitiæ cãm expoſuit:dedit illa illi florẽ quo tecta: ſine uiri uſu grauida effecta eſt:& Martem peperit:inde eſt qđ gramine ortus dicatur:ut diximus in fine ſecũdi. SI neſcis:tu o poeta. MARS quoq; eſt editus:ex Iunone natus. PER noſtras artes:nã ex nr̃is floribus. PR æcoꝛ ego. VT Iuppiter neſciat uſq; hoc:ꝓcor ut ſemp ſit Ioui occultũ. VT adhuc ut uſq; in hũc diem deſciuit:ſic nec in poſterũ reſcire poſſit. IVno ſancta doluit Iouem non eguiſſe ſuo officio:non fuiſſe illi opus ſuo cõcubitu. NAta minerua ſine matre:cũ nata eſſet pallas ſine uſu m̃ris:ex uertice Iouis arma proſiliens: ut in.iii.diximus. IBat:iuno. VT q̃reretur:cum q̃rela exponeret. OCeano deoꝝ:parẽti. FActa mariti:Iouis. FESſa:labore itineris. REſtitit ad nr̃as fores:ſubſiſtit ante ianuã ædiũ meaꝝ. Q Vam Iunonẽ. SImul poſtq̃ aſpexi dixi o fortuna qd te attulit? quæ cã te huc ad nos aduexit. EXponit quẽ locũ ipſa petat: narrat quo eat. ADDIdit & cãm:nam ſi ire ad oceanum:ut de Ioue q̃reretur. VERbis ſolabar amicis: quaſi uolebã eius dolorem lenire duplici ſermone. INquit mea cura nõ eſt leuanda uerbis:dolor hic meus nõ eſt ſermone leniendus ſed re.Si Iuppiter eſt factus pater neglecto uſu cõiugis:ſi ex Ioue nata ẽ minerua:ſine cõgreſſu uxoris

¶NOmen utrũq;:Patris & mr̃is. TER uolui ꝓmittere opem:ipar numerus fœlix eſt ut diximus.Id & quæ hic ſubiciunt̃ oſtendũt. OLeniis aruis:ab urbe Oleno:ea eſt in achaia ut diximus ſupra.Ité in Boetia & alibi. Placet accipias Olenon arcadiæ pp floré moly herbæ. MAter erat:ſterilis iuuéca cõcepit & peperit. THracé:parté Scythiæ ut nõnullis placet hoc eſt thraciá q̃ alit hoíes ferociſſimos agbus Mars colit̃. Vñ illud é in iii æne. Terra ꝓcul uaſtis colit̃ mauortia cãpis thraces arant. LÆuáq; ꝓpontidos:terrá quá Propontis alluit a læua.i.thratiá ipſam.Eſt aũt ꝓpontis ubi mare pandit̃ inter Euxinũ mare & helleſpontũ. NItidiſſimus annus:abũdás oleo quo uncti hoíes nudis corporibus nitent:ut Nudatoſq; humeros oleo pfuſa niteſcit. Hinc poetæ Paleſtrã nitidã dicũt:ut More tuæ gentis nitida dũ nuda paleſtra ludis & læte lyræ pulſu nitida quoq; læte paleſtra. Athenienſes primi nudi atq; uncti oleo in gymnaſiis ſe exercuerũt autore Thucydide.

ANT. FAN.
Olenus
Athenienſes primi oleo in gymnaſiis exercuerunt.

Iuppiter, & ſolus nomen utrũq; tenet:
Cur ego deſperem fieri ſine coniuge mater
Et parere intacto dummodo caſta uiro:
Omnia tentabo latis medicamina terris
Et freta tartareos excutiamq; ſinus:
Vox erat in curſu uultum dubitantis habebã
Neſcio quid nymphe poſſe uideris ait:
Ter uolui ꝓmittere opẽ, ter lingua retẽta eſt
Ira iouis magni cauſa timoris erat:
Fer precor auxilium dixit, celabitur autor
Et ſtygiæ numen teſtificabor aquæ:
Quod petis oleniis inq̃ mihi miſſus ab aruis
Flos dabit, eſt hortis unicus ille meis:
Qui dedit hũc dixit ſterilẽ quoq; tãge iuuẽcã
Mater erit, tetigi nec mora mater erat:
Protinus hærentẽ decerpſi pollice florem
Tangitur, & tacto concipit illa ſinu:
Iãq; grauis thracen & leua propõtidos intrat
Fitq; potens uoti marſq; creatus erat:
Tunc memor accepti per me natalis habeto
Tu quoq; romulea dixit in urbe locum:
Forſitan in teneris tantũ mea regna coronis
Eſſe putes tangit numen & arua meum:
Si bene floruerint ſegetes erit area diues
Si bene floruerit uinea bacchus erit:
Si bene floruerint oleæ, nitidiſſimus annus
Poma quoq; euentũ tẽporis huius habent:
Flore ſemel læſo pereunt uitiæq; fabæq;

¶ET ſo.te.u.nomẽ & pr̃is & matris. CVR e.de.fi.mr̃.ſi.cõ.ſi facile fuit ioui parere filiã cur ego diffidã mihi ipſi uelut parere nõ poſſim ſine uſu uiri:cũ facili⁹ eſſe debeat fœminis quã maribus. ET parere itacto uiro:ſine ullo concubitu. DVMmodo caſta:ſeruata lege pudicitiæ. TEntabo oĩa medicamina latis terris:experiar qcquid medicaméti eſt in terris. ET freta:& quicqd medicaminis erit in mari. ET excutiam tartareos ſinus:paludes infernas. VOx erat ĩ curſu:quaſi ꝓſequebat̃ illa ſermoné. HAbebã uultũ dubitantis:uultu ego indicabo dubitare:an illis reſpõderé:cum opẽ p̃ſtare poſſem:an reticeré metu iouis. AIT o nymphæ neſcio qd uideris poſſem:neſcio qd uultu indicas te poſſe p̃ſtare. TER uolui ꝓmittere opem:polliceri illi auxiliũ:& dare medicamentũ:quo parere poſſet. TER lingua re.eſt:cõtinui linguã:ne loq̃ret̃.

IRA iouis magni. ERat cã timoris:tacebã ego:q iouis irã timebã. FER p̃cor auxiliũ dixit:affer opem tu flora mihi. CElabit̃ autor:q̃ſi nunq̃ reſciri poterit te mihi opem dediſſe. TEſtificabor nomẽ aquæ ſtygiæ:iuro ego p ſtygiã paludé:hoc ſemp fore occultum ioui. De ſtyge alias dictum. IN qua:dico ego. FLos mihi miſ.ab aruis oleneis dabit qd petis:flos aduect⁹ ab agris oleni urbis:de q̃ paulo ſupius faciet te parere ſine uſu uiri. ILle eſt unicus ĩ hortis meis:unũ tantum modo nõ plures. QVI deſit hũc. zephyrus q mihi floré illum tribuit dixit. COntinge ſterilẽ iuuencam erit mr̃:tãta eſt in hoc flore uis:ut ſi ſterilẽ iuuencã tãgas ſubito erit grauida & pariet. TEtigi:ego iuuẽcã ſterilẽ. NEc mora erat mr̃.nã mox grauida peperit.

PRotinus decer.pol.flo.hæ.ſtatim trũcaui floré unguibus ſuo ſtipiti inherenté. TAngit̃.iuno eo flore. ILla cõcipit ſinu intacto:cõcepit utero pudico nõ ab aliis tacto:aut concepit in utero quã eo flore tetigerat

PAV. MAR.

IAMq; grauis.grauida. IBat thracẽ:in thraciã. ET læuã ꝓpõtides:ad ſiniſtrã ꝓpõtidis:qd mare illd eſt iter helleſpõtũ & põtũ Euxinũ & a ſiniſtra thraciã abluit. FIT q; potẽs uoti.peperit ſine uſu uiri:ſic fuit uoti compos. ET mars erat creatus.natus ĩ thracia ſine uiri ſemine.Ideo & thraciæ p̃ſidet ideo Virg. Gradiuũq; patrẽ geticis q p̃ſidet aruis. TVm poſtea. MEmor accepti pme natalis.lõge poſt mars memor bñficii qd mea ope natus erat. HAbeto dixit tu quoq; locũ in urbe romulea q̃ſi celebreris tu quoq; romæ & téplũ tibi cõſecret̃.

FOrſitan in teneris.nõ mõ eſt mihi data poteſtas in flores uñ ſerta & coronæ fiãt.ſed in arbores quoq; & ĩ ſegetes:q̃ſi bñ floruerint fertilitatem pollicent̃.A floribus.n.ꝓnoſtica ipſa captant̃:ut Maro quoq; oſtendit de amigdalo:ꝝ floribus:& tenellis fœtibus in p̃io geor. Cõtéplator ité cũ nux ſe plurimã ſiluis induet in florẽ:& ramos curabit olẽtes. Si ſuperãt fœtus:pariter frumẽta ſeq̃nt̃. Magnaq; cum magno ueniet tritura calore &c

PVtes tu forſitan eẽ tm̃ mea regna:exiſtimes forte tu tantũmõ me hr̃e ius. IN teneris corõis:ex tenellis floribus cõnexis. NVmẽ meũ tãgit & arua.nã & in aruis quoq; hẽo ptãtẽ. SI bñ floruerint ſegetes.ſi copioſe & tẽpeſtiue floruerint. ERit area diues:nã magna erit tritura & magna frugũ copia. SI uinea bñ:copioſe & tẽpeſtiue. FLoruerit erit bacchus:erit uini ẽt copia igens. Si oleæ bene floruerit:erit annus nitidiſſimus:erit magna quoq; olei copia. NItidiſſimus:dixit reſpectu eoꝝ q̃ oleo pungunt̃:nã puncta nitẽt. POma quoq; habẽt euẽtũ tpis huius:habẽt & poma fortunã uerno tpe:cũ florẽt q ſi bene floruerint fertilitatẽ pollicent̃. FLore ſemel læſo:ſi pruina corrumpet:aut peruret:aut uenti decutient flores. PER eunt uitiæq; fabæq;:fruges &

legumina tam utilia quam noxia pereunt: uitiæ dictæ: ut aliqui uolunt: q frumenta uitient: & tamen Pl... ea pingueſcere arua aſſerit. De fabis plura diximus in georgicis.

Et pereunt lentes ad uena mille tuæ
Vina quoq; i magnis operoſe recōdita cellis
Florent, & nebulæ dolia ſumma tegunt:
Mella meū man⁹ uolucres ego mella daturas
Ad uiolam, & cytiſos & tyma cana uoco:
Nos quoq; idē facim⁹ tūc cū iuuenilibus ān...
Luxuriāt animi corporaq; ipſa uigent:
Talia dicentem tacitus mirabar, at illa
Ius mihi dicendi ſi qua requiris ait:
Dic dea reſpondi, ludorum quæ ſit origo
Vix bene deſierā rettulit illa mihi:
Cætera luxuriæ nōdū inſtrumēta uigebant
Aut pecus aut latā diues habebat humum:
Hinc ēt locuples hinc ipſa pecunia dicta eſt
Sed iam de uetito quiſq; parabat opes:
Venerat in morē populi depaſcere ſaltus
Idq; diu licuit, pœnaq; nulla fuit:

ANT. ¶ET pereūt lētes aduēa mille tuæ: ægyptias lētes di
FAN. dt. Virg. de his in. i. geor. Nec peluſiacæ curā aſpnabe
Lētis duo re lētis. Duo apd Peluſiotas ſiue ægyptios huius legu-
genera minis genera ſūt. Alteꝝ rotūdius ac nigrius. alteꝝ ſua figura. Taurus phs athēis accipiebat amicos cœna t ſcribit. A. Gel. cuius fundamētū erat i olla una lentes ægyptiæ & cucurbite minutim ceſæ. Exiſtimauit ſa-ne antiqtas eq animi fieri hoies q lentibus ueſcerenē. Vñ lētos dicius q nullo mouēt affectu. VIna quoq; ipſa quoq; uina in cellis uinariis cōdita Florere dicūt cū in ſūmo ueluti flores gignūt q ſi cādidi fuerit pban tur teſte Ply. Hos autor nebulas uocat. CYtiſos. fru-tices laudari pabulo ouiū. Cæteꝝ ut Ply. tradit fuerūt q dicerēt apes nunq̄ de flore cytiſi pabula cōtingerē: cū qbus nō ſentit Ouidius. Nos quoq; idē facimus: iu-uena. Feſtinat enī decurrere uelox floſculus. Cicero i Catone maiorē: Temeritas ē uidelicet florētis ætatis.

LVdoꝝ q̄ ſit origo. e parte multæ q̄ plectebanē qui pecora in publicis ſaltibus pauiſſēt florales ludos inſti
Locuple-tutos dicit. CÆtera luxuriæ iſtrumēta: ut auꝝ argē-
tes. tū aluea: unguēta. HInc ēt locuples: a locoꝝ poſſeſ-ſiōibus dicti ſūt locupletes: ut a pecore pecūioſi. Maio rū. n diuitiæ aut locis: ideſt agris: conſtabant a pecore.

Vñ locupletes dicti ſūt q̄ſi locis i. agris pleni: & pecu nia a pecore nomē accepit: ſicut & peculatus quē do-
Pecunia cet Feſtus dictū a pecore tūc cū romani nihil p̄ter pe
a pecoē & cora hſentuñ peculii nomē deductū: Seruius putat q ab eo uolt pecuniā deriuari. Ply. ſignatū æs fuiſſe t... ...it
peculatus nota pecudū atq; i de pecuniā appellatā: cuius nole nō ſolū æs argētū aurūue ſignatū: ſed & oia corp... ...tur
& peculiū quoꝝ æſtimationē metimur nūmo. Hinc illud ē Varronis qd i pecore pecūia tūc cōſiſtebat. Et illd Donati in alia ſignificatōe ſic: Veteres multa unciatim cū expēſa pecūia ferreē more ueterū non ut nunc annumerare-tur. Apud maiores pecunia ſacrificium fieri dicebatur: q ex his rebus conſtabat quam nunc pecuniam dicimus teſte Feſto qui & ſcribit id quod diximus apud antiquos opes & patrimonia ex pecoribus præcipue conſtitiſ-ſe: & inde dici pecunias & peculia. POpuli depaſcere ſaltus: publicos ſaltus non priuatos.

PAV. ¶ET pereūt o mile aduena: q aliūde aduēis i ægyptū. TVæ lētes: q̄ſi pereūt ēt lētes ægyptiæ. Nā duo gene
MAR. ra lētis: ut Ply. inqt. Aegypto alteꝝ rotūdius: nigriuſq; alteꝝ ſua figura. Vñ uario uſu trāſlatū ē in lēticolas no mē. VIna quoq; cōdita opoſe: cū artificio cōpoſita. IN magnis cellis: i magnis doliis. FLorēt: ſupne florere uidenē. ET nebulæ: qd iſtar nebulæ fit i ſupficie. DOlia ſū. ie. ſūmitatē uaſoꝝ ubi cōdita erūt uina: & Ply. flo rē uini cādidū pbari dicit Rubētē triſte ſignū eē: ſi ñ is uini calor ſit. MELla meū mun⁹: qa e florib⁹ q ſūt mei iuris decerpunē. Ego uoco uolu. datu. mella: apes q̄ mella i aluearijs cōponūt. VOco ad uiolā ſpeciē p gene re poſuit nā ad flores de uiolis dixius. FIt cy. fructicē eē cytiſū inqt Ply. ab Amphiloco athenieſi ſūmis laudi-bus p̄dicatū pabulo ouiū: & addit. Nō ex alio pabulo lactis maior copia: aut melior ſup oia pecudū medicina a morbus ol uſu p̄ſtāte. Apes quoq; nūq̄ de flore cytiſi pabula cōtingerē pmitit. Democrit⁹ & Ariſtomachus. Ex quo miror poetā dixiſſe ad cytiſos apes uocari hic frutex: ut Ply. inqt inuētus ē in cytno iſula: inde trāſlatus i oēs cycladas: mox in græcas urbes: caſei magno puētu: raruſq; ē in Italia. ET tyma grata: de tymo ſupioē li bro dixius. NOS quoq; idē fa. nos ēt ad flores uocamur ætate iuuēili. Tūc cū ai: nī. LVxuriāt: laſciuiūt āis iuuēilibus p ipſā iuuētā. Cū ipa cor. uigēt: ob feruorē ſāguis in iuuēta. TAlia dicēté taci. mi. ego intētus uerb illi⁹ ſilēs cū admiratiōe deā intuebar. AT il. ait. SI q̄ req. ſiqd reqrēē uis. IVs tibi dicēdi: poteſtas tibi ē loqn di & regrēdi q̄ uoles. Rñdi dic dea q̄ ſit origo ludoꝝ: uñ florales ludos originē hūerit. VIX bñ deſierā: loq. f.

ILla rettulit mihi cætera luxuriæ: ingt flora hūiſſe ludos originē a pœna pecuniaria exacta ab illis: q publicis paſcuis nō pepcerāt: cū olim nō eēnt diuitiæ in p̄cioſis mercibus: ſed in agris: & in pecoribus. Cuius uero pec⁹ in ſaltibus populi depaſtū eēt pecunia demulctabanē: & ex parte mulctæ exhibiti ſūt florales ludi. NONdū uigebāt cætera inſtrumēta luxuriæ: nō uigebāt illa inſtrumēta: qbus magna reꝝ copia cōpararēē: & pfūderēē q a nōdū erat copia auri & argēti q̄ ad luxuriā ptinēt: inſtrumētū inqt VLpia. eē apparatū reꝝ diutius māſuraꝝ.

DIues q eo tpe diues hēbaē. AVt hēbat pecus: aut latā humū: nō poſſidebat auꝝ aut argētū: ſed pecudes: & latos agros. HInc ēt locuples: a lata humo. hoc ē a locis dictus ē locuples: & Ply. inqt. Hinc & locupletes dice-banē loci: hoc ē agri plenos. HInc ipſa pecunia dicta ē: & Ply. pecunia ipſa a pecore appellabaē. Videē qdem totū hunc locū a poeta accepiſſe. Et illud poſtea ſubdit qd in primo diximus. Seruius rex ouiū: boumq; effi... pr. mus æta ſignauit. Sed iā quiſq; parabat opes de uetito: de eo qd ſuū non erat: diuitias ſibi parabat. VE... rat in morē: iam id in conſuetudinem uerſum. DEpaſcere ſaltus populi: nemora montes & paſcua q̄ po... erāt: & nō priuata. ET id diu latuit: qa ad populū nō referebaē. ET nulla pœna fuit: qa nemo mulctabaē.

¶VINdice nullo:nullo defendẽte uel aſciſcẽte populo Ro qd erat publicũ nõ priuatũ. Vindicare interdũ eſt ANT.
aſciſcere uel defendere. IN priuato paſcere inertis erat:is iners hẽbaſ cuius pecora.nõ in publico paſcerẽtur. FAN.
Vñ cũ publiciis ædilibus plebis mãdatũ eẽt:afficerẽt pœna qcũq; populi Ro.ſaltus depaſcerẽt r & it timidius
mãdata exeqrenſ populus coegit nocẽtes mulctã ſubire cuius pars in flore ludos collata ẽ. MVlctã ſubiere Mulcta
nocẽtes:mulcta oĩce pœna dr̃ autore Feſto:fuitq; olim nõ niſi ouiũ boũũq; ĩpẽdio teſte Ply. Sũt q mulctã ſpe publicii
cialis peccati aĩaduerſionẽ uocẽt ac pœnã uelint eẽ generale nomẽ. De mulcta mox plura dicemus. VIndici

Vindice ſeruabat nullo ſua publica uulgus
Iamq; in priuato paſcere inertis erat:
Plæbis ad ædiles perducta licentia talis
Publicios,animus defuit ante uiris:
Rẽ populus recipit mulctã ſubiere nocentes
Vindicibus laudi publica cura fuit:
Mulcta data ẽ ex parte mihi magnoq; fauore
Victores ludos inſtituere nouos:
Parte locãt cliui qui tũc erat ardua rupes
Vtile nũc iter eſt publiciumq; uocant:
Annua crediderã ſpectacula facta,negauit
Addidit & dictis altera uerba ſuis:

bus:publicii fuerũt ædiles plebis quoꝝ mũeris erat lu
dos inſtituere:ab his Publicios cliuus nomen accepit.
Varro:Cliuus publicius ab ædilibus plebei publiciis
q eũ publice ædificarũt. Sũt q legãt ab ædibus plebeii
qd ꝓcedere ullo mõ nõ põt cũ ſubiiciat Varro:Simi
li de cã publius & coſtoni⁹ qd ab his uiris dicunſ ædi
ficati. Sed de hoc ſatis ſupra dictũ ẽ. Vindices aũt non
publicios:ſed eos q in populo curã utilitatis publicæ
ſuſceperũt. MVlcta data ẽ ex parte mihi:mulctaticie
pecuniæ pars in flore ludos collata ẽ pars in Cliuũ pu
bliciũ:ut his q erat nimiũ arduus molliorẽ adeũtibus
pberet aſcẽſũ ac ſterneret. Hunc nõnulli tradiderunt
ꝓtẽdi ad ſublicium ponteẽ q nõ cõſtat. Cæteꝝ ludi flore
nõ in hoc cliuo ſed in alio aliqñ celebrabanſ quẽ Var
ro ꝓximũ uocat. Qui cũ Publii & coſtonii meminiſ
ſet Cliuus inqt ꝓximus ad florales uſus. Nõ pterẽundũ
hoc loco qd ſcribũt Ply. & Plutar. Mulctã legũ antiq Mulcta le-
rũ ut nos ẽt ſupra tetigimus pecore cõſtitiſſe:& cũ nũ gum anti-
moꝝ uſus apd romãos nõdũ freqns eẽt cõſueuiſſe ple quorum.
cti ſontes bobus ouibuſq;. Fuit aũt mulcta q appellabaſ ſupma inſtituta in ſingulos dies:ut A. Gel. tradit dua Mulcta ſu
rũ ouiũ ac.xxx.boum:ultra quẽ nemeꝝ mulctã dicere in dies ſingulos ius nõ erat:& ꝓpterea ſupma.i.ſũma & prema.
maxima appellabaſ. Nã minima erat unius ouis. Sed qm̃ eiuſmodi mulcta a magĩſtratibus dicta adigebanſ bo Mulcta
ues oueſq; alias pcii parui:alias maioris iccirco poſtea lege aterina cõſtituti ſũt in oues ſingulas æris deni i bo minima.
ues æris cẽteni. Hinc Feſtus maximã inqt mulctã dixerunt triũ miliũ &.xx.aſſiũ:qd nõ licebat quõdã pluribus Mulcta
xxx.bobus & duãbus ouibus quẽq; mulctari æſtimabaturq; bos cẽtuſſibus:ouis decuſſibus. PArte locãt cliui: maxima.
cauendum ne legamus parte locant cliui credentes locatum.i.cõſtitutum fuiſſe aliquid in cliuo publico q ad
florã attineat. Quod ſi eſſet nõ mulctæ pars:ſed omnis pecunia mulctaticia cõtigiſſe flore:qd procedere ullo
mõ non põt. Legendum eſt ſane:parte locant cliuum. Eſt.n.hic locare cõducenti pſcribere aliquid faciendum
nõ conſtituere:ut Alta theatri fundamẽta locant. ANnua crediderã ſpectacula:ludi florales ab initio anniuer
ſarii nõ fuerunt. Sed tales poſtea cõſtituti ſunt lenate poſthumioq; conſulibus cum indignata floꝝ dea deſe
ruiſſet officium ſuum & corruptis floribus fructus quoq; perierint & arborum & herbarum.
¶VVLgus:populus ipſe. SEruabat ſua pu.nul.uin.nullo q ulciſcereſ dãnum pabulis inferentẽ:aut nullo qui PAV.
tunc rẽ populi uindicaret. SVA pu dixit qa ex illis paſcuis erat populi redditus. Et poſtea ad alia quoq; trãſla MAR.
tũ uerbũ. Vñ & Ply.inqt:Etiã nunc in tabulis cẽſoriis:paſcua dicunſ oĩa ex qbus populus redditus hẽt:q diu
hoc ſolum uectigal fuerat. ET iã inertis erat:qſi ptinere ad ſegnẽ & inertẽ uidebaſ. PAſcere in priuato:in lo
co ꝓprio:& nõ publico. TAlis licẽtia plebis hæc licẽtia:q abutebanſ plebei hoĩes in depaſcendis ſaltibus pu
blicis. PERducta:relata ẽ. AD ædiles publicios:q publica ꝓcurabãt. Aediles creare a pr̃ibus plebs impetra
uit ubi e ſacro mõte redit:q eẽnt poſt tribunitiã ptãtem:& ſacras & priuatas ædes ꝓcurarẽt:pẽſſentq; ãnonæ
& a ſollo eburno curules dicti ſunt:& duo ex his ornati regiis inſignibus curã ſacroꝝ & ludoꝝ hẽbant. Curu
lium ædiliũ adeo creuit aliqñ poteſtas:ut ad eos ſũma reꝝ & imperii conſularis maieſtas uenerit. Veꝝ ut eſt
apd Põpo.iuriſcõ.de origine iuris. Aediles duo ex plebe cõſtituti erãt:atq; ita appellati:q ædibus pẽſſent:in q
bus oĩa ſcita ſua plebs defendebat &c. ANimus defuit ante uiris:nõ audebãt olim ædiles flectere aliquẽ ex il
lis. REM populus recipit:accepit populus ſuã ipſe cãm agendã ut eos plecteret:quoꝝ qtrupes pauperie feciſſe
dicebaſ. NOcentes ſubiere mulctã:dedere pœnã. Oſce.n.mulctã pœnã dicebãt:Põponio teſte. Sed Vlpia.in
quit:Mulctã inter & pœnã multũ intereſt:cum pena generale ſit nomẽ oĩum delictoꝝ punitio. MVlcta ſpe
cialis peccati:cuius aĩaduerſio hodie ẽ pecuniaria:pœna aũt nõ tñ pecuniaria. Veꝝ capitis & exiſtimatiõis ir
rigari ſolet. Et mulcta qdem ex arbitrio eius uenit:q mulctã dicit:pœna aũt nõ irrogaſ:niſi q lege:uel quoquo
alio iure ſpecialiter huic delicto ĩpoſita eſt:qnimo mulcta ibi dr̃:ubi ſpãlis pœna nõ ẽ a lege ĩpoſita. Item mul
ctã is dicere põt:cui adiudicatio ẽ. Magiſtratus n.ſolos & pſides ꝓuinciaꝝ poſſe mulctã dicere:mãdatis pmiſſũ
eſt. Pœnã aũt unuiſqſq; irrogare põt:cui huius cri.ſiue delicti executio cõpetit. Hæc ille. ply.uero inqt:Mulcta
tio quoq; nõ niſi ouiũ:boumq; ĩpẽdio dicebaſ. publica cura fuit lau.uindi.laudati ſunt illi q gerẽtes curã publi
cã rem:populi populo uendicarunt. MVlcta ex pte ẽ data mihi:pœna illa ex pte erogata ẽ ad exhibẽdos mi
hi ludos. ET magno fa.ſenatus.ſ.& po.ro. Victores:illi q exegerãt a delinqntibus mulctã:t aut uictores ro
mani iſtituere ludos nouos:quia tum primũ inſtituti ſunt mihi ludi. PArte lo.cli.qſi locarunt circũ:aut thea
trum p meis ludis in pte cliui capitolini ſ.ſed plures erãt cliui:ut diximus in primo lib.qui cliuus. TVnc erat
ru.ar.alta & difficilis aſcenſus. Nunc eſt iter uti.quia cõmodum oĩbus Publicius cliuus:ut ait Var.ab ædilibus

publicis:q eũ publice ædificarunt. Simili de cã publius & coſconius cliui qd ab his uiris dicunt ædificati. Cliuus ꝓximus ad florales uſus uerſus capitoliũ uetus. Ergo ſub cliuio ludo fiebãt. SVnt:tñ q intelligẽdum eenſent illud. PARte locant cliui:quod ex parte mulctæ facti ſunt ludi:& ex parte ædificatus eſt ille cliuus. ANnua credidecam ſpectacula facta:putaueram ego annuos ludos illi inſtitutos:Hoc eſt ſingulis annis: ita.n.annuum accipimus:& in iure ẽ ſi quis annua legata reliquerit deberi illa ab hæredibus ſingulis annis. NEgauit: dea annuos ludos exhibitos. ET addidit arte.uer.uecbis ſuis:quia rurſus loqui cœpit.

Nos quoq; tãgit honos feſti gaudem9 & aris
Turbaq; cœleſtes ambitioſa ſumus:
Sæpe deus aliquis peccando fecit iniquos
Et pro delictis hoſtia blanda fuit:
Sæpe iouem uidi cũ iam ſua mittere uellet
Fulmina thure dato ſuſtinuiſſe manum:
At ſi negligimur magnis iniuria penis:
Soluitur:& iuſtum præterit illa modum:
Reſpice teſtiadẽ flammis abſentibus arſit
Cauſa eſt ꝙ phœbus ara ſine igne fuit:
Reſpice tantaliden eadem dea uela tenebat
Virgo eſt,& ſpretos bis tamẽ ulta focos:
Hippolyte infœlix uelles coluiſſe dionem
Cum conſternatis diripereris equis:
Longa referre mora ẽ collecta obliuia dãnis
Me quoq; romani præteriere patres
Quid facerem per qd' fierẽ mãifeſta dolꝰ .. [illegible]
Exigerent noſtræ qualia damna notæ:
Excidit officium triſti mihi,nulla tuebar
Rura,nec in pretio fertilis hortus erat:
Lilia deciderant,uiolas arere uideres
Filaq; punicei languida facta croci:
Sæpe mihi zephyrus dotes corrumpere noli
Ipſa tuas dixit dos mihi uilis erat:

ANT. FAN. ℂNOS quoq;:ſicut & hoies quoq; artes honos alit:ut,autor ẽ Cicero. HOſtia blãda:cuius honore & ſacrificio diis blãdientes meremur admiſſi ueniã. IVſtum modũ:q,a cõtẽpti dii ſupra modũ iraſcunt ſi credere fas eſt. TEſtiadẽ:Meleagrũ a Teſtio auo materno hoc eſt pre altex.Nota ẽ fabula.Ipſe alibi: Vtq; cremaſſe ſuũ fert ſub ſtipite natũ teſtias & melioc nia tre fuiſſe ſoror. Phœbus:Dianæ quã Oeneus ꝑterit cũ diis oibus ſacra facecet:uñ Meleager eius filius una cũ fatali ſtipite cõſũptus eſt. REſpice tãtaliden:Agamẽnonẽ q dictus ẽ Atrei filius ex Merope.Atrei ãt pr ẽ Pelops.Pelopis tãtalus.Ouid.alibi:Tãtalides oẽs ipſũq; regebat Achillẽ Hic pars militiæ dux erat:ille ducũ.Sed ut placet Seruio uſurpatiue Agamẽnon & Menelaus atridæ dicti ſunt cũ fuerit Plyſtenis filii quoq; Agamẽnon cũ Dianæ ceruã occidiſſet ignarus:illa iratauẽtoq; flatus remouit ut diximus ſupra.uñ adducta eſt Iphigenia Agamẽnonis filia ut imolaret.Ipſe autẽ poſtea ab uxore Clytẽneſtra dr interẽptus.Is poſt interitũ Plyſtenis ab Atreo educatus ẽ.Vñ a patrui no-
Atrides mine atrides magis q̃ a pre Plyſtenides dr Fuerũt lane Pelopis filii atreus:plyſtenes & thyeſtes & eoq; ſoror lyſidice. EAdẽ dea uela tenebat:in aulide retenta ſũt uela græcoq;. VIrgo ẽ &c.Sẽſus ẽ Diana qdẽ eſt uirgo & clemẽs eẽ debuit.bis tñ ultra modũ ulta ẽ acceptã iniuriã:morte Meleagri & iphygeniæ ſacrificio cũ Agamẽnon quã focis & re diuina debuit uenerari neglexiſſet ceruã interẽpta. DIOnẽ:Venerẽ q̃ irata Hyppolito a quo ſpernebat iniecit ſtimulos amoris phedræ. Vñ ille ab eqs diſcerptus ẽ. COnſternatis: territis cõſternamur aio:cõſternimur corpe. COllecta obliuia dãnis:figurate.hoc eſt dãna collecta ex obliuiõe deoq; atq; cõtẽptu. NOſtræ notæ:ignominiæ q̃ ſpreta omiſſis ludis acceperã. EXCidit officiũ triſti mihi:corrupti ſũt flores ſola deæ triſtitia. PVrpurei croci:maſculino genere crocum dicimus florem ſignificantes.

PAV. MAR. ℂNOS quoq; tãgit honos:nũc aliud arguit dea numina ſtudioſa eẽ honoris:& flecti mũeribus: & pietate hominũ & ſpernẽtes deos grauibus affici ſuppliciis:qd arguit plurimoq; exẽplo.Sic cũ ea ſparta eẽt a romãis: indignata flores abſtulit:ita ut nec ex agro nudo:nec ex agro cõſito:nec ex agro paſcuo: nec ex florido fructus ꝓuenirẽt.Tũc ſenatus ſi oia bñ floruiſſent:ãnuos mihi ludos uouit:reddidimus flores & a poſthumio:& leãte cõſulibus ludi ſũt mihi ꝑſoluti. NOS quoq;:deos. TAngit honor:q,a & nos dii ſumus honoris cupidi. GAVdemus feſtis:diebus feſtis nobis cõſtitutis. ET aris:tẽplis:& ſacrificiis. TVrbaq; cœleſtes:nos dii. SVmus turba ambitioſa:honoris cupida. SÆpe aliqs peccãdo:cũ pecearet. FEcit deos ini nõ æquos:nõ ꝓpitios ſibi ſed eos ad irã ꝓuocauit. ET ꝓ delictis:ꝓ impetrãda delictoq; uenia. HOſtia fuit blãda:q̃ſi tanq̃ blãditus allexit deos ad ueniã.nã ſedata ẽ ira ſacrificio. SÆpe uidi Iouem thure dato q̃ſi oblato illi ſacrificio:& cremato thure: SVſtinuiſſe:cõtinuiſſe manũ. Cũ iã uellet mittere ſua fulmina cũ in aliquẽ delinq̃ntẽ iratus eẽt emiſſurus ſua tela:cõtinuit manũ motus illius pietate:cũ poſt delicta ipſi ioui ſacrificaret. AT ſi negligimur:ſi ſpernimur a mortalibus: SOluit iniuria:quaſi plectũtur ſpernentes ꝓ iniuria nobis illata. MAgnis:grauiſſimis. Pœnis:q,a grauiſſimo ſupplicio afficiunt. ET ira deoq;.ſ.ꝑterit: excidit. IVſtũ modũ q,a nimiũ iraſcimur. REſpice teſtiadẽ:Meleagrũ. TEſtii ex althea matre nepotẽ.Arſit flãmis ardẽtibus:Nota ẽ fabula apri calydonii:Atholiæ a diana immiſſi ꝙ ei Oeneus cex Meleagri pr nõ ſacrificauerat:aper a Meleagro occiſus ẽ:& datũ amicæ ſpoliũ:cũ ab auunculis illi ereptũ eẽt:auunculos & ipſe interemit. ALthea mr ꝓnio caio in ſres:q̃ inſibũ ſtipitẽ diu ſeruatũ in quo erat filii fatũ:flãmis iniecit:& eo ardẽte:arſit infœlix Meleager. CAuſa eſt q,a ara phœbes:ara dianæ. FVit ſine igne:ſacrificio. REſpice tãtalidẽ:Niobẽ Tãtali filiã. EAdẽ dea:diana. TEnebat tela:ſagittas:qbus eõ fodit:& extinxit nũeroſã illius ſobolẽ. VIrgo:ẽ ipſa diana Et tñ bis ulta:focos ſpretos:bis uindictã ſũpſit de his q ſuas ſpernebãt aras nã de calydonia domo & de niobe q̃.xii. filiorum numero

tumida ſupiorē ſe Latona iactabat:q̄ duos tātū pepererat:cū ipſa.xii. pepiſſet.Indignati phœbus & phœbe ſobolē extinxerūt & illa in ſaxū uerſa ē. HIppolyte infœlix uelles tu coluiſſe dionē:uenerē diones filiā. CVM diriperis:diſcerpereris. EQuis cōſternatis:metu mōſtri ad fugā cōcitatis. De Hippolyto dixius i tertio.nūc hoc dicit: Tu uoluiſſes colere uenerē:& ut debuiſſes amāti puellæ obſeq:qd̄ ſi feciſſes.n̄ fuiſſes ab æqs diſcerptus. Cōſternatio ut Pōp.inquit eſt concitatio quædam ſubita ex aliquo metu a ſternutamēto deducta:quod eo toto corpore cōcutimur. Longa referre mora eſt:longū eſſet recēſere. OBliuia hoium cū obliuiſcerent̄ debitaꝝ imolationū. COllecta dā.dāna mortaliū:& demerentiū pœnas. ME quoq; pterire ſilentio.ſ. ROmani patres:ſenatores. QVid facerē:facere debuiſſem? PER qd̄ fierē manifeſta doloris:q̄ſi p quod me illd̄ ægre ferre liqdo cōſtaret. QVa alia dāna exigerent:exigere debeāt. Noſtræ notæ:dedecus & ignominia:q̄ notata erāt cū eſſē ſine ludis:& ſacrificio. EXcidit officiū triſti mihi q̄ſi ego mœſta ab officio uacaui. Nulla rura tuebar:nullos fouebā agros:ſic & nulli flo:ebāt:aut intēpeſtiue deflorebant. NEc in ptio erat hortus ferti:ſ:ubi ſolet eē floꝝ copia:iā infœcūdi quos nō tuebar:horti nō florebāt. LIlia deciderāt:q̄a male deflorueſcātaut ſtatim erūpentes flores necabant̄. VIderes uiolas ardere:q̄ſi ſubito natas areſcere. ET filia croci porpurei facta languida defecta:& diſſoluta.Nā & langor iterdū defectionē & diſſolutionē ſignificat:teſte Nonio. Vn̄ Virg.Purpureus ueluti cū flos ſuccīſus aratro Langueſcit moriens ſæpe. Zephyrus uir meus dixit mihi. NOli corrumpere dotes tuas:flores ipſos:& floridos agros:q tibi dati loco dotis. DOS mihi uilis erat:uiles erant horti & flores:in quos acrius ſæuiebam.

Florebant oleæ uenti nocuere proterui
 Florebant ſegetes grandine leſa ſeges:
In ſpe uitis erat cœlum nigreſcit ab auſtris
 Et ſubita frondes decutiuntur aqua:
Nec uolui fieri nec ſum crudelis in ira
 Cura repellendi ſed mihi nulla fuit:
Conuenere patres & ſi bene floreat annus
 Numinibus noſtris annua ſacra uouent:
Aſ...uimus uoto conſul cū conſule ludos
 Poſthumio lænas perſoluere mihi:
Quærere conabar quare laſciuia maior
 His foret in ludis liberiorq; iocus:
Sed mihi ſuccurrit numen non eſſe ſeuerum
 Aptaq; delitiis munera ferre deam:
Tempora ſutilibus cinguntur tota coronis
 Et latet iniecta ſplendida menſa roſa:
Ebrius incinctis phyltra conuiua capillis
 Saltat,& imprudens utitur arte meri:
Ebrius ad durū formoſæ limen amicæ
 Cantat,habent unctæ mollia ſerta comæ:

❡VENti nocuere:q flores oleis abſtulerūt. NEc uolui fieri:ne cadere uideat̄ crudelitas in placidiſſimam deā. HInc eſt qd̄ ait ſupra:Excidit officiū triſti mihi qd̄ caſus fuit nō uolūtatis. COnuenere pres:ſenatus uouit tūc flore ānuos ludos ſi herbæ & arbores bene florerēt:qd̄ cū eueniſſet Lēnas & Poſthumus cōſules uota ſoluerūt. LIberiorq; iocus nō ſolū laſciuia reꝝ i his ludis fuit:ſed iocus neq̄ & ipudicus:is pprie in uerbis ē. SVccurrit:in mētē uenit. SVtilibus coronis:corone ſutiles i ſolēnibus cōuiuiis dari cōſueuerūt primū ex roſis poſtea ex foliis nardi. Suebant̄ flores un̄ ſutiles coronæ dictæ. De uarietate coronaꝝ lege Plyniū:{is docet aliq̄n conſueuiſſe ſutiles coronas fieri ex ſolo roſaꝝ folio creſcēte luxuria. Phyltra:ablatiuus caſus ē phyltra:nec ſignificat hoc loco ſtēmata ſiue coronas cū antepenultima corripiat̄:nec duplicet̄ ſſa:ſed mulieris nomē eſt q̄ coronas nectere cōſueuit. De q̄ legimus apud Horatiū:Diſplicēt nexæ phyltra coronæ. Vbi ſi ſtēmata ſignifices uerſus claudicabit. VNctæ comæ:unguētatæ more maiorum: ANT. FAN. Coronæ ſutiles phyltra Coma uncta.

❡FLOrebant oleæ:emittebāt flores. VENti pterui nocuere:nā eos ex arborib⁹ decuſſere:& ſic male defloruerūt. FLorebāt ſege.fruges ipſæ cū in herbis eſſent:flores edebāt. SEges ē leſa grādine:nā flores decuſſi & fructū nō reddidit. VItis erat in ſpe:amiſſis i tēpeſtiue ſegetibus:& oleis:ſupererat ſpes uineatum. Cœlū nigreſcit:fit nubilū. AVſtris:meridionalib⁹ uētis & plouiā inferētibus. ET frōdes:uitiū. EXcutiunt̄ ſubita aq̄:ſubitis nymbis. NEc uolui fieri crudelis:nec i ira uolui fieri crudelis.Licet irata eſſem:nō meopte igenio:neq; crudelis ſū:neq; eē uolui.Ego.n.illa noxia agris imitabat:ſeu cū uenirēt:nō auertebā:ideo inqt. SEd mi.nul.ſu.cu.re.nō adhibebā curā in repellēdis noxiis:ſed patiebar ita fieri. COnuenere pres:ſenatores.Et uouēt facta ānua noibus nrīs uouerūt ludos mihi qa meo noie florales dicerent̄. SI ānus bn̄ floreat:q̄ſi ſi quolibet āno agri tēpeſtiue:& copioſe floreſcerēt. ANnuimus uoto:q̄ſi nutu pmiſimus fore :ut agri bn̄ floreſcerēt. LEnnas cōſul cū cō po.de qbus ſupius dixius. PErſoluere mihi ludos:edidere ipſos florales ludos:ut ex Ply.dixius:inſtituti fuere.dxvi.anno urbis. QVærere:conabar cōtendebā mecū ut q̄rerē de laſciuia ludoꝝ. Sed uenit mihi in mentē numē nō eē graue:ſed leue & iocoſū:q; ea offerat munera:qbus aut amentes:aut epulātes hauſto mero & in delitiis utant̄. COnabar:igit̄ inqt.Quare in his ludis foret laſciuia maior q̄ in cæteris ludis.nā celebrāt cū oi laſciuia uſq; ad ſatietatē ipudicoꝝ luminū. ET locus liberior:qa laſciuia liberiore. SEd mihi ſurgit in mētē uenit.Nō eē ſeuerū:tetricū & graue. ET deā:florā. FErre munera:ipſos flores:& coronas. APta delitiis:ioc.s cupidineis:& bacchicis. TEmpora:frōtes:& ipſa tpa. TOta pingunt̄:qa uariis floribus coronata picturā imitari uident̄. COronis ſutilibus ex ſutis floribus.Coronæ.n.& tenuiores ſūt:& ægyptiæ:& ſutiles:& pactiles. Tenuiores coronas antiq:ut Ply.aſſerit:Strophia appellarūt:hic & ſtrophiola:& cū ex floribus fierēt ſerta a ſerēdo ſeriuæ appellabant̄.Hybernæ uero cū negant̄ flores ægyptiæ dicte q; ex ægypto flores ueniebant.Cœpit inde luxuria facere coronas ex metallo:quas ob tenuitatē romani dixere PAV. MAR.

corollas:Craſſus diues ex argēto:& auro imitatiōe folioꝝ coronas dedit ludis ſuis.Et ut idē inq̄t.Etiā tū corōæ deoꝝ honos erant.& laug: publicoꝝ priuatorūq;:& ſepulchroꝝ & maniū Sūmaq; autoritas pactili coronæ futiles ſalioꝝ ſacris inuenimus.Adeo luxuria ꝓceſſit:ut ſutiles coronæ non fieeēt niſi ex mero folio roſaꝝ: & mox ex herbis & floribus īdicis petitæ:audatiſſimæq; ex nardi folio dabanť unguētatæ:& potiſſimūq; fœminaꝝ pōpis:& reliqua. ET mēſa ſplendida:lauta & luxurioſa. LAtet iniecta roſa:fuſis roſis in ipſis conuiuiis. COnuiua ebrius:poſt epotū uinum. SAltat capillis incinctis:inexis:hoc ē coronatis. PHYltra:contextis phyltra:& glycere corollariæ fuere.& Bracteas dediſſe phyltrā inq̄t Ply. ET īprudēs:cōuiuia. VTitur arte meritū ebrietate incōpoſitæ ſaltet. EBrius:amator ſ. CAntat ad limē durū:ad duras fores:q non aperiuntur. AMIcæ formoſæ:ſicut & Tib.Delia tolle fores:& ipſe poeta:Ianitor india dura religare cathena: Difficileq; moto cardine pande forē. COmæ unctæ:unguēto fuſæ. HAbent mollia ſerta:nā unguētati coronabantur: ut etiā eſt apud Luc.in cōuiuio Cleopatræ:Accipiūt ſertas nardo florēte coronas.Et nunq̄ fugiente roſa multūq; madenti infudere comæ quod nondū euanuit aura Cynna nō externæ:nec ꝑdidit aera terræ: Aduectūq; recens uicinæ meſſis amomum.

Nulla coronata peraguntur ſeria fronte
Nec liquidæ iuncto flore bibuntur aquæ:
Donec eras mixtus nullis acheloe racemis
Gratia ſumendæ non erat ulla roſæ:
Bacch9 amat flores:baccho placuiſſe coronā
Ex ariadneo ſidere noſſe potes:
Scœna leuis decet hāc,nō ē mihi credite nō ē
Illa cothurnatas inter habenda deas:
Turba q̄dē cur hos celebret meretricia ludos
Non ex difficili cauſa petita fuit:
Nō eſt de tetricis nō eſt de magna profeſſis
Vult ſua plebeio ſacra patere choro:
Et manet ætatis ſpecie dum floreat uſ
Contēnit ſpinam cum cecidere roſa:
Cur tamen addantur ueſtes cerealibus albæ
Sic eſt hæc cultu uerſicolore decens:
Aut quia maturis albeſcit meſſis ariſtis
Et color & ſpecies floribus omnis ineſt:
Annuit & motis flores cecidere ca[illegible]lis
Decidere in menſas ut roſa miſſa ſolet:

ANT. ¶SEria:grauia q̄ſi ſeorſū a riſu in quibuſdam placet.
FAN. ACheloe:Secūdū antiq̄tatē locutus eſt q̄ ut Seruius
Seria. docet aquā acheloū uocabat.Idē & apud Macrobiū inuenies. EX ariadneo ſidere:Ex corōa ariadnes. SCena leuis:Laſciui ludi:laſciua ſpectacula quia reuera meretrix fuit. COthurnatas deas:Graues:alludit ad grauiora ſpectacula q̄ exhibebanť dū tragœdiæ referenť q̄ cothurnatoꝝ poetaꝝ ſūt. NOn ē de tetricis:hæc dea nō eſt e numero tetricaꝝ & grauiū earūq; q̄ magna ꝓfiteanť:ut ſapientiā uim bellicā regna:ſed q̄ leuia cōia & plebeia. Vn̄ Florales ludi a meretricib9 celebrātur. CVR tn̄:Quærit cur in ludis Floralibus
Veſtes uerſicolores in floralibus. uterenť ueſtibus nō albis:ut in Cerealibus:ſed uerſicoloribus hoc ē diuerſoꝝ coloꝝ. MAturis albeſcit meſſis ariſtis:Dabanť Cerealibus albæ ueſtes ut diximus: quia is color & quidem unus eſt ſegeti iam maturæ: Floralibus uerſicolores:quia nullus color eſt qui non inueniatur in floribus.
PAV. ¶NVlla ſeria grauia cū adhibito rebus ordine. PEr
MAR. aguntur fronte coronata:ſed iocoſa oia:nec mōr nec ordine ſeruato.Nā accedente ebrietate coronati ſeria facere nō poſſunt. NEC liq̄dæ:puræ & uitreæ aquæ. BIbunť uinctis flore:ab his q caput hn̄t floribus coronatū:nā uina īmixta aq̄s nō hauriūt:ſed merum potant. DOnec tu acheloe eras mixtus nullis racemis: nullo racemoꝝ fructu hoc ē nullo uino. ideſt dū aqua pura bibebať. NOn erat ulla grā roſæ ſumēdæ: nō erat gratus ullus coronaꝝ uſus.Nā aquā haurientes nō coronanť.Quia Acheloe inq̄t uoluit Virgiliū imitari dicentē.Peculaq; iūctis acheloia miſcuit uuis.Nec tn̄ ego cū Seruio & Macrobio ſentio:q illud dictū putant q antiq acheloiā aquā uocabant.Nā illud Virgilianū:& hoc Ouidianū ad hyſtoriā referendū cenſeo. Scimus n acheloū eſſe in ætholia:fluuiū & ætholū fuiſſe cōſtat Staphylū Sytheni filiū:q fuit uuæ reptor. Vnde ab eo græci σταφύλην uuā appellauere.Et Ply.tradit Staphylū hunc primū docuiſſe uinū aqua miſceri:Ergo quia hic docuit:& Aetholus fuit:referať ad ætholiæ fluuiū.cuius aq̄ prima fuerit īmixta uino.Sed de his in georgicis diſſeruimus. BAcchus amat flores:eo argumēto q poſt epotū uinū corona accipiť. TV potes noſſe placuiſſe coronā baccho:q baccho grata fuerit corona. EX ſidere ariadneo:ex corona ariadnes:de q̄ diximus i tertio:& alio loco Potus:amās:reges de flore:atq; ære coronas accipiāt:detur uina corona mihi Scœna:leuis: leue theatrū ubi leuia:& laſciua referunť. DEcet hāc:florā. NOn eſt credite mihi nō eſt illa:flora. HAbenda inter cothurnatas deas:nō eſt exiſtimanda nympha ex his q̄ dianā ſequunť:ut uirgo ſit:nā īpudica eſt:& tacite oſtēdit meretricē ut fuiſſe cōſtat.Virgines aūt cothurno utebanť:ut apud Vir.Virginibus tiriis mos ē geſtare faretrā.Purpureoq; alte ſuras uincire cothurno.Aut potius illud referas ad res etiā theatrales. Nā ſcœnæ leuis cōuenit floralibus:q̄ leuia & laſciua ſunt. GRAuibus uero rebus:eſt opus grauiora ſcœna ueluti cū facta regū referunť.Ergo inter graues muſas:nō eſt habenda meretrix. ECquid grauius eē pōt tragœdia eatn̄ cothurnata fingitur.quia poetæ tragici cothurnati erant.& in lib.de amoribus ad Corinam ſic inq̄t. VEnit & ingenti uiolenta tragœdia paſſu.Fronte comæ torua palla iacebat humi.Læua manus ſceptrū late regale mouebat Lydius alta pedū uincla cothurnus erat.Et in ſecūdo triſtiū.Et dedimus tragicis ſcriptū regale cothurnis. Quæq; grauis debet uerba cothurnus hēt.Cū igitur cothurnus tragicoꝝ grauia ſcribentiū ſit.ita ītelligas nō eſſe illā habendā inter ſeueriores muſas quibus ducibus ſeueriſſima in theatro referunť.Sed habendā inter meretriculas ſic leuiſſima & impudica in theatro fiunt. CVR turba meretricia celebret hos ludos: cur in ludis

meretrices fungantᷣ officio mymoꝝ? CAuſa nõ fuit petita ex difficili:ſed ex facili:nã ſtatim ītellexit cauſam. NON eſt de tetricis:grauibus & ſeueris. NOn eſt de ꝓfeſſis magna de illis deabus q̃ magna ꝓfitentᷣ ut Ceres:quæ p̄eſt frugibus:Pallas lanificio:& aliis bonis artibus. Themis uaticiniis non eſt fere ex harũ numero. VVlt patere iura ſacra choro plebeio:q̃ſi ſpectari ludos a plebeis:nõ a grauibus ſenatorii ordinis uiris. Vnde eſt illud Martialis:Noſſes iocoſæ dulce cũ ſacrũ flore:Feſtos q̃ luſus:& licentiã uulgi:Cur in theatrũ Cato ſeuere uenisti? An ideo tantũ ueneras ut exires? ET monet flora. VTI ſpecie ætatis:uti decore & pulchritudine iuuenilis æui. DVM floreat:ipſa ætas anteq̃ in ſtet grauior ætas. CONtẽnunt ſpinã cum cecidere roſæ:nõ habentᷣ in p̄tio ſpinæ:cũ roſæ ceciderint.Sed dum roſæ nitent:ſic decor formæ in ætate iuuenili:non in ſenecta. Cur tñ:in cerealibus ludis:ut in q̃rto lib.diximus:Albæ ueſtes adhibentᷣ:ab ariſtaꝝ colore.Sic in floralibus pictæ & uariæ ab ipſa florũ uarietate. VT q̃uis. ALbæ ueſtes dentᷣ cerealibus:ludis Cereris. Cur tñ ſic eſt hæc:ludoꝝ tuorum ueſtis. Decens cultu uerſicolore ornatu diuerſorum colorum. AN quia meſſis ipſæ fruges iam meſſis tẽpore. ALbeſcit ariſtis maturis:cũ ad maturitatem uenerint:& de quo ad rationẽ cerealium. ET omnis color & omnis ſpecies:decor. INeſt floribus:& hoc ad rationem ueſtis floralis:ꝙ omnis color & decor inſit floribus. ANnuit:affirmauit quod ego dixeram. ET flores cecidere motis capillis: cum annuens illa caput moueret:excuſſi ſunt e crinibus flores. VT ſolet roſa miſſa icidere in menſas.quemadmodum iniectæ roſæ decidunt in ipſas menſas accumbentibus conuiuis:

Lumina reſtabant quorũ me cauſa latebat
Cum ſic errores abſtulit illa meos:
Vel quia purpureis collucent floribus agri
Lumina ſunt noſtros uiſa decere dies:
Vel quia nec flos eſt hebeti nec flãma colore
Atq̧ oculos in ſe ſplendor uterq̧ trahit:
Vel quia delitiis nocturna licentia noſtris
Conuenit,a uero tertia cauſa uenit:
Eſt breue p̄terea de quo mihi quærere reſtat
Si liceat dixi,dixit & illa licet:
Cur tibi pro libycis clauduntur ræte leænis
Imbelles capræ ſollicituſq̧ lepus:
Non ſibi reſpondit ſiluas ceſſiſſe ſed hortos
Aruaq̧ pugnaci non adeunda feræ:
Omnia finierat,tenues ſeceſſit in auras
Manſit odor poſſes ſcire fuiſſe deam:
Floret in toto carmen naſonis in æuo
Sparge precor donis pectora noſtra tuis

¶LVmina reſtabant: Faces quaꝝ lucem floralibus adhibebant:uel q̃d alliciũt ad ſe oculos:uti ipſi flores: uel q̃d his nocte utimur cuius licentiã ſcimus floralis laſciuiæ conuenire:uel ꝙ ut faces ita & flores uidẽtur lucẽ fundere. Hebeti colore:hebes color eſt floccid⁹ & nitore carens. A uero tertia cã uenit. Hæc igitur probãda eſt.Cur tibi pro libycis:Martialis:Et flora licias laſſat harena feras.Quærit cur non leonis ſed capræ ac lepores in ludis floralibus agitẽtur:cuius rei cã eſt quod hæc dea nõ præeſt ſiluis ubi leones ſed hortis ac pratis ubi capræ leporeſq̧ uerſantᷣ. CLaudũtur rete:Rete legendũ eſt non rite ut qdã legunt neſciẽtes ꝙ rete ablatiuus pro reti ponitᷣ hoc loco teſte Priſciano q̃ ſcribit ablatiuum tertiæ declinationis p i proferri in neutris quæ in e correptam definunt & appellatiua ſũt:& uetuſtiſſimos huiuſcemodi nominum ablatiuum etiã in e proferre ut cigitur oceano Libyco mare flumine nilo. FVisse deam: Vel floram ex odore florum:uel quãcunq̧ deã quod diuinũ odorẽ liquerit qualẽ ſpirant comæ Veneris apud Virgilium. ANT. FAN.

¶LVmina reſtabant:& luminum quoq̧ uſus erat ĩ floralibus:quorũ triplex affertur ratio.Aut a ſplẽdore agri floridi: cum radio orientis ſolis collucent flores: Aut q̃a flores uti & lumina abſtrahũt i ſe oculos. Aut q̃a floralis laſciuia exigeret nocturnũ tẽpus.Sic & ipſa p nocte lumina. REſtabant lumina:ſuperat ratio luminũ:quæ nondũ erat expoſita. QVoꝝ:luminum. PAV. MAR.

CAuſa latebat me:ignorabam cauſam. CVm ſic illa:Flora. ABſtulit errores meos:nam docuit quod neſciebant. VEL quia agri:floridi.ſ. COllucent ignibus purpureis:purpureo ſole. LVMina ſunt uiſa decere noſtros dies:decora & conuenientia floralibus ludis. VEL quia nec flos nec flamma eſt hebeti colore: nec nitentes flores:nec accenſæ faces ſunt coloris obtuſi ſed puri & nitidi. ATq̧ uterq̧ ſplendor:& floris & facis. TRahit in ſe oculos:facit ut oculi ſtatim in eos conuertantur. VEL quia licentia nocturna p noctẽ. COnuenit noſtris delitiis:iocis & laſciuiæ noſtræ. TErtia cauſa:hæc ultima ratio. VEnit a uero:quia ueꝝ illud ẽ plura licere per noctem & ioci impudici decentius per noctem:quã per diem exercendi.& nox lumina exigit. Præterea breue eſt de quo reſtat mihi quærere.ſupereſt etiam dubium.de quo inquirendum eſſet. SI liceat: modo q̃rere. DIxit & illa licet:potes ſciſcitari quod uelis:Nam reſpondebo. CVR capræ imbelles:capræ ſilueſtres:quæ non unguibus:non dentibus:non cornu pugnant. ET lepus ſollicitus:timidus. CLauduntur in ræte & ſic incluſi ferebantur in theatrum.& fiebat uenatio. PRO libycis leænis quod animal ferox: & pugnax cur pro hoc imbelle tibi datur pecus. Reſpondit ſibi non ceſſiſſe ſiluas:ſed hortos ſe ſiluarum non eſſe dominam:ſed hortorum. ET arua non adeunda feræ pugnaci:agros ceſſiſſe ſibi.quo leones.& urſi.& ſimilia animalia non accedunt.ſed capræ & lepores imbelles. OMnia finierat:& iam nihil erat de quo quæreretur. SVCCEſſit in tenues auras:ut dii & umbræ ſolent. nam euanuit illa ab oculis poetæ. MANſit odor etiam in eius abſceſſu: ut eſt illud Virgilianum: Ambroſieq̧ comæ diuinum uertice odorem ſpirauere. POSSES ſcire fuiſſe deam: ipſo odore nouiſſes diuinitatem. SPRge precor noſtra pectora tuis donis:effur,das flores tuos in meo pectore. VT carmen naſonis floreat in toto æuo:ut floridum ſemper ſit carmen noſtrum:quaſi:ut aſſequatur immortalitatem.

ANT. FAN. ¶ NOcte minus quartā: Sí calēdis maiis ſumis initiū quīto nonas: ſi ab exortu hyadū q̄rto nonas dicit Sagittariū in ortū ferri noctis initio: qd̄ fieri neceſſe eſt occidētibus geminis paulopoſt ſolis occaſū. eſt aūt Sagittarius teſte Macro. oium zodiaci domiciliorū imus atq̧ poſtremus: ideo ex hoie in ferā per mēbra poſteriora degenerans: qd̄ in poſtremis partibus in iuis a ſupis in inferna detruſus uideſ. huic autor eſt columella tertio nonas huius mēſis pluuiā ſignificare: quē poete chironē centaurū eſſe fabulātur cui ferūt arma Herculis quē hoſpitio exceperat ptractādi ſagittā hydræ ſanguine illitā in pedē excidiſſe. Vn̄ cū is dolore intolerabili laboraret miſeratione deorū in cœlū trāſlatus Sagittarii nomen accepit ubi conſtat ſtellis .xv. ut Iginus tradit. dr̄ tn̄ chiron autore Plynio curatus: cētaurea quā qdam chironiā uocant.

Chirō oritur .v. nonas noctis initio. *Sagittarius*

¶ Nocte minus q̄rta ꝓmet ſuo ſidera chirō
Semiuir & flaui corpore mixtus equi:
Pelion æmonie mons eſt obuerſus in auſtros
Summa uirent pinu cætera quercus habet:
Phyllyrides tenuit: ſaxo ſtant antra uetuſto
Quæ iuſtum memorant incoluiſſe ſenem:
Ille manus olim miſſuras hectora læto
Creditur in lyricis detinuiſſe modis:
Venerat alcides exhauſta parte laborum
Iuſſaq̧ reſtabant ultima pene uiro:
Stare ſimul caſu troiæ duo fata uideres:
Hinc puer eacides, hinc ioue natus erat:
Excipit hoſpitio iuuenem phyllirius heros
Et cauſam aduentus hic rogat ille docet:
Reſpicit interea clauam ſpoliumq̧ leonis
Virq̧ ait his armis armaq̧ digna uiro:
Nec ſe quin horrens auderent tanger[e] ſeu[s]
Vellus achilleæ continuere manus:

Phyllyrides PHyllyrides: A phylyra cū qua coeunte Saturno ops eius uxor aduenit: cuius pn̄tiam ueritus deus ſe in equū cōuertit. un̄ natus ē chiron centaurus quē Virgilius quoq̧ a matre phyllyridē dicit: ut phyllirides chiron amythaoniuſq̧ Melāpus. *Chiron iuſtus.* IVſtū ſenē: Secūdum orpheū q chironē centaurorū dicaiotaton. i. iuſtiſſimū uocat. MAnus miſſuras hectora læto: Achillē chironis diſcipulū qui Hectorē interfecit. EXhauſta parte laborū. Quo tēpore Hercules mādata euryſtei pene oīa impleuerat. TROiæ duo fata: Herculem & Achillē. Troiā enim Hercules cū regnaret Laomedō depopulatus eſt. Quare ilienſes poſtea cū Achilli. Patroclo. Antilocho & Aiaci ſacrificarent Herculē colere noluerūt. HOrrens uellus: Pellē leonis quā Achilles nō modo nō exhorruit: ſed auide tractauit.

PAV. MAR. ¶ NOcte minus q̄rta: tertia nocte poſt calendas maias orif Chiron: Cētaur⁹: Saturni & phyllyre. f. Qui nō modo cæteros Centauros: ſed hoies quoq̧ iuſtitia ſuperaſſe: Aeſculapiūq̧ & Achillē nutriſſe exiſtimaf. Pietate igif & diligētia efficitur ut inter deos annumeraref apud hunc Hercules cū diuerteret: & ſimul cū Chirone ſedens ſagittas cōſideraret: ferf una earū decidiſſe ſupra pedē Chironis: & eū interfeciſſe. Alii dicunt Cētaurū miratūq̧ tam breuibus ſagittis: tā magna corpora Centaurorū interfecerit ipſū contēdere arcū conatū: & ſagittā ꝓlapſam in pedem eius incidiſſe: Miſertus Iuppiter eū inter aſtra cōſtituit: cū hoſtia: quā ſupra arā tenens imolare uideſ. Centaurus ita figuraf: ut antarctico circulo niti pedibus: humeris hyemalē ſuſtinere uideaf. Caput ꝓpe caudā hydræ cōiungēs: hoſtiā dextra manu tenens: ſupināq̧ pedibus: & extremo ore circulū hyemalē tangit inter eū: & antarcticū collocata. Centauri aūt crura a reliquo corpore diuidit circulus: q lacteus appellaf. Hic ſpectans ad ortū ſignorū totus occidit Aquario: & piſcibus exortis. Exorif aūt cum Scorpione & Sagittario. hēt ſtellas ſupra caput tres obſcuras. In utriſq̧ humeris ſingulas claras. In cubito ſiniſtro unā: in manu unā: in medio pectore equo: unā in prioribus poplitibus utriſq̧ ſingulas: inter ſcapulas q̄tuor: in uētre duas claras: in cauda tres: in lūbo equo unam in genibus poſterioribus ſingulas: in poplitibus ſingulas oino ſunt. xxiiii. Hæc ex Higino. NOcte minus q̄rta: hoc ē tertia nocte poſt calēdas maias. i. v. nonas. Sic & Columella oñdit. v. nonas oriri. CHiron ꝓmet: aperiet. SVa ſidera: qa ea nocte uidenf oēs eius ſtellæ. SEmiuir: Cētaurus: nā ex pte hō ex pte equus. ideo ait. ET mixtus corpore eq flaui: ſupior ps humana ē: inferior equa. PElion mons æmoniæ: theſſaliæ: de quo diximus in prio.

ESt obuerſus in auſtros: in meridiēinā ab oriētali pte ſurgens ad meridionalē æmathiæ partē ꝓtendif ipſe mons: de quo Lucanus in .vi. Cū p ſūma poliphœbū trahit altior æſtas pelion opponit radiis naſcētibus umbras: æmonia aūt ab æmone dicta ē: a cuius filio theſſalo theſſalia poſtea uocitata. SVmma uirēt pinu: in ſūmitate ipſius mōtis ſunt pineta. CÆtera q̄rcus hētur: in cæteris ptibus ſūt q̄rceta. PHYllirides: Chiron a phyllira nympha Oceani & Tethios filia: ex q̄ Saturnus in æquū uerſus Chironē genuit: a q̄ phylirides noiatus eſt.

Tenuit eū. ſ. montē. Stāt antea ſaxo uetuſto: q̄ſi adhuc ſupſunt antra in rupe noiatus ē. Tenuit eū ſ montē. Stāt antea ſaxo uetuſto: q̄ſi adhuc ſuperſunt antra in rupe ipſius mōtis. QVæ memorāt incoluiſſe iuſtū ſenē: in qbus dicunt Chironē habitaſſe: iuſtitiæ laude inſignē. ILle creditur detinuiſſe in lyricis modis. lyræ: ſeu citharæ ſono. MAnus miſſuras hectora lœto: manus Achillis pueri: q interfecturus poſtea erat hectorē: & in arte phyllirides puerū cythara ꝑfecit Achillem. Atq̧ aios molli: concutit arte feros. Quas hector ſenſurus erat: poſcente magiſtro: Verberibus iuſſas ꝓbuit ille manus. VEnerat: ad chironem. ALCIdes: Hercules.

EXhauſta pte laborū: quaſi iā magna ex pte abſolutis laboribus. REſtabant uiro: ſupererant adhuc Herculi. Pene: quaſi. VLtima iuſſa: ultima q̄ ab Euryſteo eſſent nutu Iunonis impoſita. uolunt ultimū laborē fuiſſe cerberū quem ab inferis traxit. TV uideres caſu: forte fortuna. STare ſimul duo fata troiæ: duos uiros qui diuerſis tēpib⁹ troiā exciderūt. Herc. q ſub Laomedōta troiā diruit. & Achillē. q poſtea Hectorē iteremit quo mortuo ſpoliata urbs ꝓſidio. facile poſtea. capta & euerſa ē. HIc er. pu. ea. Achil. Aeaci nepos. Hic na. io. [illegible] cu. HEros phyl. chirō nat⁹ Excipit hoſpitio iuuenē. ſuſcepit Her. hoſpitē. HIc: chirō. Rogat cām adué. q cā.

uenerit. Illether DOcet tãm.l. Interea reſpi.cla.q̃ hercules mõſtra domitabat. ET ſpolium leõis pellẽ leõis nemei ab ipſo hercule interfecti. AIT o uir armis:&. ARMa digna uiro:o Hercules digne q hæc arma geras:& digna hæc q̃ abs te geraſ. NEC manus achilleæ:cõtinere nõ potuit man⁹. QVIN auderet tãgere: uellus horrens ſetis pellẽ illã hirſutã:& uilloſam:cũ ſoleãt pueri ſimilibus expaueſcere:ipſe nõ expauit Sic in argonauticis de eodẽ Valeri⁹ flacc⁹:ſtupet i ducib⁹:magnũq; ſonãtis haurit:& Herculeo fert comin⁹ ora leoni. ANT.

FAN.

echidna,

Dumq; ſenex tractat ſqualẽtia tela uenenis
Excidit & læuo fixa ſagitta pede eſt
Ingenuit chyron traxitq; e corpore ferrum
Et gemit alcides æmoniuſq; puer:
Ipſe tamẽ lectas pagaſcis collibus herbas
Temperat:& uana uulnera mulcet ope:
Virus edax ſuperabat opẽ penituſq; recepta
Oſſibus & toto corpore peſtis erat:
Sãguine cẽtauri larneæ ſanguis achidnæ
Mixtus:ad auxilium tempora nulla dabat:
Stabat ut añ patrẽ lachrimis pfuſus achilles
Sic flendus peleus ſi moreretur erat:
Sæpe man⁹ egras mãibus ſingebat amicis
Morum quos fecit præmia doctor habet
Oſcula ſæpe dedit, dixit quoq; ſæpe iacenti
Viue precor ne me chare relinque pater:
N.. na dies aderat cum tu iuſtiſſime chiron
Bis ſeptem ſtellis corpora cinctus eras:
❡ Hũc lira curua ſeq cupet, ſed idõea nõ dũ
Eſt uia, nox aptum tertia tempus erit:
❡ Scorpion i cœlo(cũ cras luceſcere nonas
Dicimus)a media parte tenendus erit:
❡ Hinc abi ppulerit formoſa ter heſper⁹ora
Ter dederint phœbo ſidera uicta locum

❡ SQuallẽtia tela uenenis: Sagittas ueneno hydræ illitas. LECtas pagaſeis collib⁹ herbas: Veriſimilis narratio cũ qdã uelint chironẽ medicinã herbariã inueniſſe ut autor ẽ Ply. De pagaſis q̃ i theſſalia ſũt diximus ſupra. LERneæ ſãguis echidnæ hidre quã echidnã & & excetrã ẽt dicim⁹. Eã nõnulli tria uolũt hũiſſe capita alii nouẽ alii qnq̃ginta. MORũ quos fecit præmia doctor hẽt Priũ diſcipulũ experiſ quẽ optimis morib⁹ iſtituerat. NONa dies aderat:nonus dies agebatur ex quo uulnus acceperat chiron. BIS ſe. ſtel. Alii xv. dicũt LYRA curua:Hæc ut ſupra traditũ ẽ cũ Sagittario i ortũ ferſ. NOX tertia: Pridie nonas maias lyrã ingt chironice oriturã uel tertio nonas. CVM cras &c. Pridie nonas Sole abdito i occaſu media ps Scorpionis uiderit poterit ſublata ortu chronico. Cõſtat. n. in ſignũ exoriri occaſu Tauri.

Lira oriſ pridie nonas maias

❡ DVMq; ſenex:chiron. TRacta tela ſq̃lẽtia uenenis: ſagittans Herculis iſectas ueneno hydræ lerneæ. SAGitta excidit:decidit & manib⁹ chironis. ET eſt fixa læuo pede:decidẽs ſagitta ifixa ẽ ſiniſtro chirõis pedi. INGemuit chiron. cũ eẽt ſaucius. TRAxitq; e corpe ferrũ:eruit ſagittã e pede ſaucio. ET gemit alcides:Hercules. ET puer æmonius:theſſalus Achilles. IPSE tñ:chiron. TEMperat herbas:uolebat ſibi ipſi adhibere medicamẽtũ. qm̃ & peritiã hẽbat artis medicæ:& plura ad medelã eẽ conſtat ab illo tradita: Cẽtaureã quoq; herbã ab eo denoiatã. Nũc uero ſibi opẽ allaturus tẽperabat herbas. LECtas. q̃s ipſe collegerat. MONtib⁹ pagaſeis:theſſalicis a pagaſis. Pagaſæ i theſſalia ſũt ferarũ emporium: quo ex loco ut Strabo ingt:Pelias Iaſonẽ:ac nauẽ argo foras emiſit. Pagaſas ãt iõ dictas eẽ aiũt:q eo i loco nauẽ argo cõpegerit. Alii uero ſimilius exiſtimãt:loco ipſi nomen ipoſitũ pp uicinos fontes. i. pagaſas: q frequẽter aq̃rũ effundũt hæc Strabo. ET mulcet:chiron. VVLnera:lenire & ſedare conatur dolorẽ uulneris. VANA ope:in pfecturo medicamẽto. VIRVS edax: uenenũ abrodẽs. SVperabat opẽ. medicinã oẽm. PEStis erat penitus recepta. letale uenenũ iterius penetrauerat OSSIbus & toto corpe:nã i oia mẽbra ſerpſerat: Sãguis echidnæ lerneæ:hoc ẽ uenenũ hydræ. MIXtus ſanguine cẽtauri chironis. Nulla dabat tẽpora ad auxiliũ:adeo uehemẽs illud uirus erat:ut ſtatim p oẽ corpus fuſũ nullũ relinqueret ad opẽ afferẽdã tẽpus εχιδνα uipera ẽ hic p hydra poniſ. LERneæ a lerna palude ia ſinu argolico in pelopõneſo:& fluuius eodẽ quo palus noie. ut Strabo ait:in qua tãtas de hydra fabulas poete tradiderũt. Achilles ſtabat perfuſus lachrymis ut ante patrẽ:ita ſtabat ante illũ flens:& gemens puer:ueluti ante parentẽ. SIC:eodẽ mõ. ERAT flendus peleus pater a filio. SI Moreref. quẽſi dicat nõ aliter ille fleuiſſe morientẽ patrẽ. SAEpe fingebat cõponebat & tractabat. MANus ægras:inualidas & iã moriẽtes. MANibus. ſuis amicis. DOCtor ipſe chyron q Achillẽ puerũ bonis moribus iſtituit. HABet p̃mia morum quos fecit:quibus puerũ informauit habet præmia:officioſam illius pietatem. OSCula ſæpe dedit:oſculabaſ iacẽtẽ. DIxit quoq; ſæpe iacenti:chiro recubẽti. VIVE p̃cor nec pater care relinqoe me:uiuas:nec alumnũ tuũ relinquas. NONA dies aderat:nono die poſt acceptũ uulnus. CVM tu chiron iuſtiſſime:qui mortales iuſtitia ſuperaſti. ERAS cinctus corpora. habebas corpus cinctum. BIS ſeptẽ ſtellis:& Higinus. xiiii. eſſe inquit. ET tamen ſtellæ:quas ille refert per centauri corpus diſpoſitas ſunt numero. xxiiii. non numeratis ſtellis uictimæ & aræ. ideo & nos ſuperius. xxiiii. eſſe diximus. SED qui ratione. xiiii. dicant ipſi uiderint. HVNC lyra iii. no. maias apparet lyra de qua diximus in primo. Nunc heliaco ortu in cœlo uideſ. LYRA curua cupet ſe qui hũc chironẽ quaſi ſtatim poſt eũ oriri. SED nõdũ eſt uia idonea:nõdũ patet lyræ aditus quia non poſt illũ apparere. TERtia nox. ab ortu chironis. EST aptum:cõgruum lyræ tempus. Cũ igitur. v. nonas oriatur chiron tertio no. lyra apparet. SCORpius in cœlo de ſcorpio etiam ſuperius dictum pridie tamẽ no. maias media eius pars occidit:& media apparet. ET per hæc deſignatur ortus coſmicus tauri qui illi eſt oppoſitus. Cum dicitur cras luceſcere nonas:pridie nonas:cũ dicere poſſumus:cras eſt dies no. maiarũ. Scorpius erit no

PAV.

MAR.

tãdus in cœlo a media parte:q̃a media pars tãtũ inſpicietur. TVNC ubi pertulerit.vii.idus maias fiũt lemo ria nõ multũ a ferielibus ſacris differẽtia.ILLa qdẽ mẽſe Februario pro mortuis celebrãtur. HAEC quoq; pro mortuis.ſed ab antiquis menſe maio:qui a maioribus ita dominatus eſt:auis iuſta ſoluebãtur:cũ; nõdum duo mẽſes eſſent a Numa additi.Nã poſtea inſtituta parẽtalia februario mẽſe:quo fiebãt luſtrationes. Seruatus tamẽ mos eſt:ut menſe hoc lemuria ad placãdos lemures fierẽt de noĩe ipſo:& unde originẽ habuerint pau lo poſt diſſeremus. TVNC ubi heſperus:heſperũ pro lucifero poſuit.Et ſi idem eſt:tamen luciferum mane dicimus:ſed de eo in primo diximus.poſtq̃ igitur lucifer. TER pertulerit formoſa ora:erit ortus.aui ab ortu ſurrexerit. ET Ter dederint locum phœbo.cedent ſoli. SIDera uicta:quæ uincuntur a maiore lumine.Sic

ANT. indicat tertium diem poſt nonas:hoc eſt.vii.diem iduum:& nonum diem menſis.

Ritus erit ueteris nocturna lemuria ſacri
Inferias tacitis manibus illa dabunt:
Annus erat breuior nec adhuc pia februa no
Nec tu dux mẽſũ iane biformis eras: (rãt
Iam tamẽ extincto cineri ſua dona ferebãt
Compoſitiq; nepos buſta piabat aui
Menſis erat maius maioꝶ nomine dictus
Qui partem priſci nũc quoq; moris habet
Nox ubi iam media ẽ ſomnoq; ſilẽtia prebet
Et canis & uarie conticuiſtis aues:
Ille memor ueteris ritus timiduſq; deorum
Surgit, habent gemini uincula nulla pedes
Signaq; dat digitis medio cũ pollice iunctis
Occurrat tacito ne leuis umbra ſibi.
Cumq; manus puras fontana perluit unda
Vertitur & nigras accipit ore fabas:

FAN. ¶NOCturna lemuria celebrant.Ea ſcribit Porphy
Scorpiõis rio cõſueuiſſe p triduũ celebrari ante additũ anno mẽ
pars orit ſem Februariũ.Quãobrẽ hoc mẽſe religio ẽ nubere
pridie no- Idẽ lemores uocat uagãtes umbras hominũ ante diẽ;
nas maias mortuoꝶ:quos dictos eẽ tradit q̃ſi remures a remo cu
Lemuria ius occiſi umbras frater romulus cũ placare uellet le-
vii.idus moria iſtituiſſe dr̃ q̃ a qbuſdã uocant ẽt lemuralia:quo
maias tpe fabã iactabãt noctu dicebãtq;,teſte Varrõe lemu
Lemures res a ſe domo extra ianuã eiici. Hinc feſtus fabã iquit
Laruati nec tangere nec noiare Diali flamini licet:q, ea putat
Ceriti ad mortuos ptinere:nã & lemuralibus iacit laruis & parẽtalibus ſacrificiis adhibet. Sane a laruis laruatos dicimus male ſanos ac laruaꝶ icurſiõe aio uexatos q & Ceriti uocant teſte Nonio Soluebantur ãt iferiæ mortuis hoc tpe quẽadmodũ & feralibus mẽſe februario.Putabant.n.umbras iactu fabaꝶ placari ac domo abigi. ANNVS erat breuior:Occurrit q̃ſtioni Diceret.n.q̃ſpiã nõ oportere nũc mortuis iuſta pſolui cũ data ſint manibus ſecũdo anni mẽſe ,quo feralia celebrãtur:cui rñdet ſeruari ueterẽ ritũ:q̃a cũ lemuralia inſtituta ſunt annus ianuarium ac februariũ non habebat. COMpoſiti:Sepulti cineribus in urna collocatis.NOX ubi iam media ẽ.Nocte intẽpeſtã,dicit aptũ tẽpus laruis ſiue umbris ſilẽtibus. TIMIduſq; deoꝶ: Nihil omittẽs qđ ritus exigat ſacrificii:quẽ ritũ iõ ueterẽ dicit q a romulo iſtitut' ẽ urbis cõditore. VINcula nulla. Vel ut ſolutus facit rẽ diuinã Vñ illud ẽ *Syllii*:Diſcinctis mos thura dare & pes nudus tonſæq; comæ uel ne pſtrepat cũ umbræ gaudeãt ſilẽtio. DIGitis medio cũ pollice iũctis:Q đ ita ritus poſtulat ſacrificii:uel umbra ueniat ante iactũ fabaꝶ dũ is q ſacra facturus ẽ manus nõdũ patere ad earũ iactũ oñdit:Nã q gdẽ uti audio iterpoſitum digitis pollicẽ accipiũt in cõtẽptũ umbraꝶ ridiculũ ẽ. qd.n.abſurdius q̃ apte,cõtinere quẽ placare coneris? NIGras fabas.Quia nigris lemuribus ſacra fiunt:ut Et nigri lemures:ouoq; picula rupto. ASSVmebat aũt hoc legumẽ parẽtãdo ut diximus ſupra:quia mortuorum animas in fabis eſſe quidam tradiderunt.in quarum floribus autore feſto luctus literæ apparere uidentur.

¶ERIT ritus ueteris ſacri:a ueterib' iſtituti. LEMuria no.ſacra ipſa lemuria q̃ noctu fiũt.ILLA Da.infe.ta.

PAV. ma.ſoluũt iuſta umbris extinctoꝶ iferiæ ſacrificia q̃ p iferis ſũt. ANNus e.bre.q̃ñ hæc iſtituta ſũt ãn' erat x.

MAR. mẽſiũ.Nec adhuc norãt pia februa luſtratiões poſtea Februario mẽſe iſtitutas. NEC tu iane biformis: iane biceps. ERAT dux mẽſiũ:p mẽſiũ:Nõ erat adhuc tibi dicat' prim' ãni mẽſis:nã nõdũ additi illi duo mẽſes ianuari' & feb. TAMen ferebãt:offerebãt. SVA dona cõuenientia munera & libãtes:Cineri extincto:nã; ſoluebãt iuſta extinctis. NEPos piabat ſacrificio luſtrabat. BVSta ſepulchra.AVI cõpoſiti:humati:meoſis erat maius:quo fiebãt hæ luſtrationes:& ſacrificia. DICtus noie maioꝶ a maioribus maius:ut ſupius oſtendimus q mẽſis. HABet nũc quoq; ptẽ priſci moris:q̃a nũc ẽt ſeruat ex pte priſcoꝶ illa cõſuetudo. NOX ubi iã media ẽ:ſurgit nocte itẽpeſta: q umbras placaturus ẽ nudis icedẽs pedib':aq̃ ſe fontana pluit:fabas q̃s ore uerſauerit:a tergo iacit dicitq; ſe illis redimere:pulſatq; æra:& orat:ut abeãt umbræ.qđ ſi nouies fecerit:pfecĩſſe putat ſacrificiũ. IAM ubi nox media ẽ:ea ps noctis q̃ itẽpeſta dr̃:q̃ñ nõ datur tempus rebus agẽdis. ET pbet ſilentia ſomno cũ oẽs quieti & ſilentio ſe dederint. ET CANis & aues cõticuiſtis:q̃a nec canes latrabant nec aues recinebãt & uidet ſignificare cõticiniũ & id aſſerũt multi:tñ illa hora mediæ noctis nõ ita appellat ſed ut Macro.& Var.oñdunt. CONticiniũ ẽ inter Callicinium & diluculũ. ILLE nepos: qui uult auo libare. MEMor ueteris ritus:priſcæ cõſuetudinis. ET timidus deorũ qui timet deos inferos ne per noctẽ occurrãt ſibi. SVRgit e ſtrato.ſ. GEMini pedes nulla hñt uincula non habet ille calceos aut crepidulas in pedibus:Et dat ſigna digitis iunctis cũ medio pollice ponit pollicẽ in medio.q̃ttuor digitorũ duos ultimos digitos cogit in manũ alios duos erectos hẽt & illis dat ſigna quẽadmodũ & nos ſolemus Ne leuis umbra aĩa extinctoꝶ. OCcurrat ſibi tacito p ſilentia nocturna. ET cũ pure pluit cũ abluerit caſtæ man'. Vñ fontana aq̃ fõtis aut aq̃ uiuẽtis ſiu. VErtit & accipit fabas nigras ore uerſat pri' ore ut i.ii.ET ſeptẽ nigras uerſat i ore fabas lʒ illud ad ſacrũ magicũ referat fabaꝶ tñ,uſus erat in feralibus & lemuralibus unde Põp.Fabã inquit nec tãgere nec

nomiare diali flamini licet:qꝛ ea putaſ ad mortuos ptinere.nã & lemuralibus iaciſ laruis:& parẽtalibus adhibeſ ſacrificiis:& i flore eiꝰ luctus lr̃æ appere uideſ:Et Ply.inqt:qn & priſco ritu faba ſue religiõis:diis i ſacro ẽ puales pulmẽtari cibo:& hebetare ſenſus exiſtimata:Inſõnia quoq₃ facere:ob hæc pythagorica ſñia dãnata: uel ut alii tradidere:quoniã mortuoꝝ aie ſũt i ea:qua de cã parẽtãdo uniq₃ abſumiſ. Var.& ob hæc flamines ea nõ ueſci tradit.& quoniã in flore eius litteræ lugubres repianſ.Et hoc extremũ a pithagora quoq₃ aſſeriſ.Primus nẽpe a fabis autore Dydimo:pp ſomnioꝝ uaticiniũ Amphiaraus abſtinuit.Traduntur ẽt & Orphei uerſus:quibus timidos abſtinere manus a fabis:& ab earũ uſu:quæ capita pepererũt iubet &c.

Auerſuſq₃ iacit,ſed dum iacit hæc ego mitto
His inquit redimo meq₃ meoſq₃ fabis:
Hæc nouies dicit nec reſpicit,umbra putaſ
Colligere,& nullo terga uidente ſequi:
Rurſus annã tãgit thæmeſeaq₃ cõcrepat æra
Et rogat ut tectis exeat umbra ſuis:
Cum dixit nouias manes exite paterni
Reſpicit:& pure ſacra peracta putat:
Dicta ſit unde dies quæ nominis extat origo
Me fugit:ex aliquo eſt inuenienda deo:
Pleiade nate mone uirga uenerande potenti
Sæpe tibi eſt ſtygii regia uiſa iouis:
Venit adroatus caducifer accipe cauſam
Nominis:ex ipſo eſt cognita cauſa deo:
Romulus ut tumulo fraternas condidit umbras
Et male ueloci iuſta ſoluta Remo:

¶ AVErſuſq₃ iacit.Poſt tergum. Vnde autor ſubbicit Vmbra putaſ colligere.& nullo terga uidente ſeq. RVRſus aquã tãgit:Spargit ſe aq̃:q̃ & añ ſe ſparſerat regrũt.n.hæc ſacra aſperſionẽ magis q̃ ablutionem iẽ ſte Seruio. THEmeſeaq₃ cõcrepat æra:Pulſat & crepare facit æreũ iſtrumẽtũ:ſic dictũ ut regeſco te. Themeſeæ ã urbs Cypri hũit metalla æris.Itẽ aliud oppidũ i brutiis eiuſdẽ nois. SANE crepitꝰ fit ad finẽ ſacrificii ut uolẽs umbra diſcedat uñ ſit abacta ſilẽtia. *ANT. FAN.*

PLEiade nate mone:Cõſulit Mercuriũ ac petit uñ lemuria nomẽ acceperint:qm̃ huic deo cõmertiũ ẽ cũ umbris:ut Vtũ uirgam capit hac aias ille euocat hoc eo pallẽtes:alias ſub triſtia tartara mittit. Hora.i prio carminũ:Tu pias lætis aias reponis ſedibꝰ uirgaq₃ leuẽ coherces aurea turbam ſupis deoꝝ gratus & imis Accedit ad hoc:qḋ ipſe ẽ iterpres:uñ & Hermes uocaſ. VIRga:Caduceo uñ Mercuriũ caduciſeꝝ uocat

MALE ueloci:Aut qa nõ euitauit Celerẽ a quo raſtro ferſ occiſus aut qa ludibrio fratris nouos muros tráſiuit.Q uãuis fabuloſũ putaſ ut diximus quod eaz ob cauſam a fratre fuerit interemptus.

¶ AD Verſuſq₃ iacit.piicit eas a tergo. SED dũ iacit inqt hæc ego mitto:dũ ille piicit a tergo illas ait fabas iacio. ET redimo me & meos his fabis:q̃ſi ſi qd mali imineret mihi & meis ab ipſis umbris.Salutẽ noſtrã his ego redimerim. HAEC dicit nouies.qa p ſalute uiuẽtiũ dicuſ:utiſ ipari nũero.iõ nouies i cæteris par nũerus daſ iferis. NEC reſpicit.nõ reflectit a tergo aciẽ. VMBra putaſ colligere:ipſas fabulas. SEQ ui terga nullo uidẽte:ſeq illũ q eas iecerit:nemine umbra iſpiciente:aut ientiẽte. RVRſus aquã tãgit:abluit manus aqua fontana. ET cõcrepat:pulſat. AERA themaſæa a themeſa urbe brutioꝝ:quã auſonii cõdiderũt:& quã hoies Strabõis ætate tẽpſa₃ uocitabãt. ERAT ibi ærariũ. & æriſodinaꝝ locꝰ oñdebaſ.ET rogat ut umbra exeat ſuis tectis:p̃caſ ut hẽat umbra auita:aut p̃na qm̃ illud arbitrabãſ:umbrã uagari circa corpꝰ:& erraſ iterdũ p loca q̃ incoluerit:hoc igr̃ factũ ſit ad placãdas eas:arcẽdaſq₃ domo. CVM dixit nouies manes p̃nito umbra patris.ſeu umbre parẽtũ: tũ patru₃ q̃ auoꝝ.EXite domo. RESpicit tũ demũ reflictis oculos. ET putat ſacra puræ peracta:ſe caſte pfeciſſe ſacrificiũ. DIcta ſit uñ dies.neſcire uideſ poeta:q̃re lemuria dicta ſint.pgit igiſ ad ingrẽdã nois originẽ: Mercu.inuocat:a quo cã ipſa apitur.Aucupaſ q₃ eã amore Remi:cui Ro.maio mẽſe parẽtãdũ iſtiuerit.unde lemuria q̃ſi remuria dicta.Verũ lemures.unde lemuria multi exiſtimant imagines noxias eẽ:q̃ noctu appareant.ẽt & ita dicta ſugilatoꝝ umbras aliqui umbras oẽs mortuorũ lemures appellãt Nõ deſunt nr̃e religiõis uiri ſanctiſſimi. qui dicant apud ueteres ſicut lares boni habiti ſunt:ita lemures ſpũs mali:ad quos arcẽdos fiebãt q̃ diximus ſacra. Quidã magnus uerboꝝ interpres lemures umbras eẽ q̃ſdã aſſerit:q cũ corporibus moraſ:uel q̃ſi a remo dictas:cuius umbra iſequebaſ fratrẽ ſuũ Ro.Nonius tñ inqt lemures eẽ laruas nocturnas. & terrificationes imaginum:& beſtiarũ unde Var.de uita patrũ lib.i.qbus tpibus in ſacris fabã iactãt noctu ac dicũt ſe lemures domo extra ianuã ciere. FVGit me:hoc ẽ latet me.i.neſcio. Vñ ſit dicta dies.i.uñ dicãtur ipſa lemuria:q̃ extet origo nois:uñ nomẽ ipſum originẽ ducat.qua rõne ita dicamus.Ex aliquo deo ẽ inuenienda cũ nos ipſos lateat a numine requirẽdũ eſt. MONe inſtrue tu. NATe pleiade.Mercu.ex maia una pleiadũ nate. VENerande uirga potẽti caduceo q̃ uirga ẽ ſerpẽtibus nexa. POTenti qa cũ ea multa põt ut apud Virgi. Tũ uirgã capit hac aias ille euocat orco Pallẽtes alias ſub tartara triſtia mittit.Dat ſomnos adimitq₃ & lumina morte reſignat SAEpe ẽ tibi uiſa regia iouis ſtigii ſæpe tu ad iferos in Plutonis regiam deſcendiſti cum nuncius ſis uirorum q₃ deorum ſupernoꝝ & inferoꝝ.unde Hora.ſuperis deoꝝ gratus & imis. VENit adoratus caducifer.Mercurius cũ caduceo quẽ ego adoraui ſtatim affuit.ACCipe cãm:hoc eſt originẽ nois & hic locus aperte eos mentiri oſtẽdit q dicũt cãm p origine poni nõ poſſe nã poeta dixerat quæ nois extet origo & nunc hic reſpondet accipe cãm hoc eſt originem ſed diciſ his ſatis diſſeruimus in principio quarti. CAVſa nois origo huius appellationis. EST cognita ex ipſo deo ex ipſo Mercurio.ET eo inſpirante omnia cognouit. RO.ut tumulo remum extinctum ut ſuperiore lib.diximus.Frater magnificentiſſime ut illis temporibus licebat humauit in remonia. Noctu uer quietẽ uiſa eſt imago Remi aſtare lecto fauſtuli & laurẽtiæ nutricis.quæriq₃ de miſeranda ſua morte:& crudelitate celeris q eũ interemerat:orareq₃ ut a Romulo illud p̃cibus ipetrarẽt:quo ſuo noie *PAV. MAR.*

dië ſignaret romulos ea cā inſtituit diem illi feſtum appellauitq̧ remuria mutata. DEINde eſt prima littera & lemuria dicta poſtea ab illo umbræ lemures appellatæ ſunt. VT: poſtq̄: ROMulus condidit tumulo fraternas umbras: humauit fratrem remum. ET ſunt ſoluta iuſta.celebratæ exequiæ. REMo male uelocisq̧

ANT. male uelociter tranſiuit muros: nam fuit illa infauſta uelocitas: quæ mortem illi peperit.

Fauſtulus infœlix & paſſis acca capillis
Spargebant lachrymis oſſa peruſta ſuis
Inde domũ redeũt ſub pria crepuſcula mœſti
Vtq̧ erat in duro procubuere thoro
Vmbra cruenta Remi uiſa eſt aſſiſtere lecto
Atq̧ hic exiguo murmure uerba loqui:
En ego dimidium ueſtri parſq̧ altera uoti
Cernite ſim qualis qui modo talis eram
Qui mō ſi uolucres habuiſſē regna iubētes
In populo potui maximus eſſe meo:
Nũc elapſa rogi flammis & inanis imago
Hæc eſt ex illo forma relicta Remo:
Heus ubi mars pater ē ſi uos mō uera locuti
Vberaq̧ expoſitis ille ferina dedit:
Quē lupa ſeruauit manus hũc temeraria ciuis
Perdidit, o quanto mitior illa fuit
Sæue celer crudelē aīam per uulnera reddas:
Vtq̧ ego ſub terris ſanguinolentus eas:
Noluit hoc frater pietas æqualis in illo eſt
Quod potuit lachrymas in mea fata dedit:
Hũc uos p lachrymas p uſa alimēta rogate
Vt celebrē noſtro ſignet honore diem:
Mādātē amplecti cupiunt & brachia tēdũt
Lubrica prenſantes effugit umbra manus:
Viſaq̧ confugiens ſomnos abduxit imago
Ad regem uoces fratris uterq̧ ferunt:
Romulus obſequitur lucēq̧ remuria dixit
Illam qua poſitis iuſta feruntur auis:
Aſpera mutata eſt in lenem tempore longo
Litteraq̧ toto nomine prima fuit:
Mox etiam lemures animas dixere ſilentum
Hic uerbi ſenſus uis ea uocis erat:
Phana tamen ueteres illis clauſere diebus

FAN. ¶ACCA: De acca laurentia & fauſtulo ſupra dictũ eſt. DIMidiũ uoti: altera pars uoti ueſtri cum altera ſit Romulus. SI Volucres habuiſſem regna iubētes Si fuiſſem uictor augurio uti frater Romulus fuit. INAnis imago. Vmbra tantũ. Ea eſt imago corpori. VBI mars pater eſt: Qui mihi opem nō tulit. MOuet miſericordiam uarie. QVEM lupa ſeruauit: Color quē Cicero cōtentionē uocat. CIVis celerē dicit. PIEtas æqualis in illo eſt: Scio inquit me nō intereptũ Romuli uolũtate qui mihi reſpondebat ī amore ac pietate fraterna. PREnſantes man⁹: præhēdere uolētes nō q̄ pḣēderēt. LVcēq̧ remuria dixit: A Remo remuria noīauit: ſed poſtea r. lr̄a aſperiore in leniorē mutata Lemuria dicta ſunt. Placet nōnullis Lemures eē umbras noxias ac larua nocturnas terrificationeſq̧. Vnde Lemuria nomen acceperunt pro iis auertēdis inſtituta.

Remũtia

Lemures

PAV. ¶FAVſtulus iſœlix. ſed ut ſupiore libro dixim⁹: fau

MAR. ſtulus fuerat: & ipe itereremptus. ET acca: laurētia nutrix. CApillis ſparſis fuſis. SPARgebat ſuis lachrymis oſſa puſta lachrymabātur ad ſepulchrũ & remi oſſa triſti rore rigabāt. INDE mœſti redeũt domũ ſub pria crepuſcula: iācũ aduefperaſceret: mœſti mortem alũni rediere domũ. PROcubuere in duro toro ut erat: dedere ſeſe gētī: nō in molli: ſed in duro toro recũbētes. ut durus erat quē hēbāt torum: ita ī eo ꝓcubuerũt. VMBra remi cruēta: cruore reſpla. EST uiſa aſſiſtere: aſtare. LECto: toro fauſtuli & accæ. ATq̧ loqui hæc uerba exiguo murmure: & uiſa ē dicere ea exigua uoce. EN. cernite: reſpicite. QVALis ego ſim dimidiũ & ps altera uoti oſt: quo in ſtatu ſim: q̧ qualē me uobis referā dimidiũ aīæ uſæ: & una ps uſt deſiderii cũ duo eſſem⁹ Altera ps romu. altera ego. altera ſoſpes: altera piit. QVI mō paulo ante. ERā ta. erā frater regis: & ē locus cōmiſeratiōis ab eo qđ fuerat & qđ nũc ē. QVI ſi mō habu. uolu. iubētes regna: ſi hũiſſem auguria fœlicio: a: q̇ mihi regna portēdiſſent. POTui eē maximus ī populo meo potui eē rex ī ciuitate quā ego cōſtituiſſem. NVNC ſum ima. la. ro. flā. ſum nũc umbra: q̄ ſe eripe potuit ex igne rogali. ET inanis uacua cũ careat corpe: & ī palpabilis ſit imago dixit: & Vir. Et nũc magna mei ſub terras ibit imago. HAEC forma ē relicta ex illo remo. auget cōmiſeratōe ab eodē loco: Hæc imago ſupeſt ex ueſtro alũno. HEV ubi mars pr̄ ē mouet a gn̄e miſericordia ubi ē. q me genuit de⁹: cur opē filio non ꝓſtitit. SI uos mo. ue. lo. ſi uez ē qđ dicebatis: me eē marte genitũ. ET ille: mars. DEDit ube. fe. expo: pauit nos infantes lacte lupæ cũ eſſem⁹ expoſiti. de quo i. ii. & iii. dixim⁹: Lacte qs īfantes neſcit creuiſſe ferio. ET picũ expoſitis ſæpe tuliſſe cibos. NOS ſer. lu. q̄ ubera nobis admouit. MAnus te. ci. cele. PER diditāteremit & ē loc⁹ īdignatiōis ī celerē: qđ fuerit īmitior imiti fera. O Quāto mi. fuiſ. lupa & hæc ī cōmēdationē illi⁹ lupæ māſuetudinis exprobrationē īmanitatis illi⁹. SEue: celer reddas aīam crudelē p uulnera: luas crudelitatē tuā morte. ut p uita mea: q̄ extinxiſti: uitā tuā ꝓ ſoluas. ET eas tu ſangui. p ter. ut ego occidar tu quēadmodũ me occidiſti et umbra tua cruēta uagef. ut mea. FRater. romu. NOluit hoc ut me īterimeres. PIEtas æq̄lis ī illo ē ille ē ī me pi⁹ ut ego ī illo: Amabat qđ ē me mutuo amore. QVod po. de. ille lachrymas manib⁹ & iuſta ſoluit: & lachrymis ꝓſequut⁹ ē. VOS fau. & acca. ROGate hũc: Romulũ. PER lachrymas: uſas. PEr uſa alimēta: qbus & illũ: & me luiſtis. VT ſignet diē celebrē nr̄o honore ut īſtituat ſub meo noīe diē feſtũ. CVpiunt amplecti mandātē uolunt, Fauſtulus & acca amplecti remum qui talia mandabat. ET Brachia tēdũt: ut

cemi amplecterentur. VMbra lubrica:q̄ facile elabitur. EFFugit manus penſantes apprehendere eā uolentes
IMAgo uiſa:umbra Remi:quā illi p quietē uiſi ſunt uidere. CONfugiēs abduxit ſomnos.nā illos excitauit.
VTERq3:Fauſtulus & Acca. FERunt uoce fratris:mādata Remi. AD regē:Romulū. ROmulus obſe
quit:geſſit illi morē:nā ſignauit diē honore fratris. ET dixit lucē remuria:appellauit a noīe fratris diē parēta
tionis remuria. SIC.n.in numero multitudinis dicimus ut diē feſtū floræ floralia eobig robigalia:Saturni ſa
turnalia:ita remi remuria. ILLAM diē dixit remuria qua ferūtur iuſta: qua fiūt parētationes. AVIS poſi
tis:ſepulchro cōditis. ASPera littera eſt mutata in lenē.R.q̄ littera eſt paulo aſpior eſt mutata in litterā: q̄ eſt
lenior & ſuauior pnunciatū:nā in.L. LONgo tēpore:longitudine tēporis:Quæ littera. FVit prima toto
noīe:prima littera erat.R.nūc eſt.L:primus igitur remuria:nūc lemuria dicimus. MOX ēt:ſubſequēter. DI
xere lemures:aīas ſilētū:appellauere poſteri indifferēter umbras oēs extinctoꝝ lemores. HIC ſenſus uerbi
hoc ſignificat nomē ipſum:nā lemures umbræ dicūtur. VIS uocis:pprietates noīs. ERAT ea:nam remi
parentationes ſignificabat. VETeres tamen clauſere phana:templa. ILLIS diebus lemuriorum.

Vt nunc ferali tempora operta uides:
Nec uiduæ tædis eadem nec uirginis apta
Tempora,quæ nupſit nō diuturna fuit:
Hac quoq3 de cauſa ſi te prouerbia tangūt
Menſe malas maio nubere uulgus ait:
Sed tamē hæc tria ſub eodē noīe feſta
Inter ſe nulla continuata die:
Quorū ſi mediis boetum oriona quæris:
Falſus eris,ſigni cauſa canēda mihi:
Iuppiter,& lato qui regnat in æquore frater
Carpebant ſocias mercuriuſq3 uias:

¶VT nūc ferali tpe opta uides:claudebāt tēpla lemu ANT.
ralib' qd' & feralib' fieri cōſueuit:ut Dii quoq3 tēplo FAN.
rū foribus celebrent opta Thure uacēt aræ ſtentq3 ſi menſe
ne igne foci. MENſe malas maio nubere:q̄ cōſēnūt maio ma
religionē.Nō nubebāt aūt hoc menſe ut Plu.docet uel lū nubere
q̄ maius inter aprilē & iuniū medius īteriectus ē:quo
rū cū alter Veneri:iunoni:alter dicatus ſit deab' quæ
nuptiis pſunt aut paulo ante uxores ducebant aut pa
rū expectabat:uel q̄ hoc tpe maximo piaculo uteban
tur effigies uice hoium de pōte iacentes. Vel q̄ maio
res hoc ē ſenes a qbus maius appellatus exiſtimat īſen
ſam Venerem habēt:uel q̄ hoc mēſe pleriq3 latinoꝝ
mortuis parētabāt. Sed tn̄ hæc tria ſūt ſub eodē noīe
feſta.qa dixerat:lucēq3 remuria dixit illā q̄ poſitis iux
ta ferunt auis. Docet lemuria nō unius tm̄ die feſtū eē Lemuria
ſed triū:ac p triduum celebrari ut ſupra oñdimus Por p triduum
phyrionis teſtimonio. Sed attende lector ne tu fugiat celebrabā
qd' Ouid ſentit hoc loco:tria inqt feſta ſunt eiuſdē noīs qa lemuria p tridnū celebrātur:ſed nullo de cōtinuata tur
ſūt.qa nocte nō dierē diuinā umbris ſiue lemuribus faciebant. Vn̄ autor ait ſupra:Nocturna lemuria.Itē Nox
ubi iā media eſt. Triduū ergo cū dicimus diē accipe quē noſtroꝝ tēporū aſtronomi natuealē uocāt. Cum di
cimus diē accipe quē noſtroꝝ tēporū aſtronomi naturalē uocāt:Cū uero nulla dia cōtinuata inquit lemorio
rū feſtē:dies accipiēdus ē quē idē artificialē appellāt cuiuſq3 noie non cōpeehēdimus noctē. BOEtiū:Orion Orion
(ut ſcribunt Seruius & Iginus)occidit ex ortu ſcorpionis:quo ſurgēte hoc tēpore una cū ſole in occaſum fert occidit
huius ſigni tāta magnitudo eſt ut non dubitet Manilius Orionē cœli partē maximā appellare.ut Hinc uocat vii.idus
Orion magni pars maxima cœli. Hinc autor Boetum uocat:qa thebæ apud quas Hireus iouē neptūnum ac maias
Mercuriū excipit hoſpitio in Boetia ſunt ubi Orion ex deoꝝ urina pcreatus dicit ut eius nomē oñdit. Orion Boetus'
enim Græci urinā ſiue lotiū dicūt. Vnde orion dictus eſt qui poſtea facta commutatione oy diphthongi in o orion
ut quidam uolunt Orionis nomē accepit Huius effigies quæ in cœlo eſt cum Cancro toto corpore pariter in
ortum fertur:cuius apud peritos eſt incerta tempeſtas cum multis diebus oriatur. Si fabulas quæris lege Igi
num. Cōſtat ſtellis.xvii. FALſus eris:falleris quærens ſtellas orionis quæ uideri nequeunt.

¶VT nunc uides operta clauſa tēpore ferali:in feralibus menſe februario. De hoc in.ii.lib.diximus. Dii quo PAV.
q3 tēplorū foribus colent opertis. Thure uacent aræ.ſtentq3 ſine igne foci. NEC ea tempora ſunt congrua MAR.
Thedis uiduæ nec eadē apta tædis uirginis:illis diebus neq3 uiduā:neq3 uirginem bonū ē nubere. Sic & in pa
rentibus menſe februario:ut in ſecundo. Conde tuas hymnee faces.& ab ignib' atris A fershabent alias mœ
ſta ſepulchra faces. Quæ nupſit:illis diebus. NON fuit diuturna.cum uiro.ſ. NAM aut repudiata.aut mor
tua cito. HAC QVoq3 de cauſa:quia aut repudiatur:aut moritur. Ait uulgus malas:mulieres. NVBere
menſe maio.quæ futuræ non eſſent diuturnæ. SI prouerbia tangunt te:quoniam id erat in pūerbio eo mē
ſe tradi uiris malas: quoniam bonæ non nuberent. Et Plutar. ait problemate.lxxxvi quare menſe maio nō
ducant uxores? Et has rationes adducit. An q̄ inter aprilem & iunium medius interiectus eſt: quorum
cum alter Veneri iunoni alter dicatus. Deabus.ſ.quæ nuptiis pſunt:aut parum ante capiunt aut parum expe
ctant. An quod hoc menſe maximo piaculo utuntur. EFFigies modo depōte abiicientes cum prius homi
mines conſueuiſſent. Vnde flamineam iunonis ſacerdotem triſtem eſſe eo tempore. Quippe eo menſe
nullo cultu ornatue moris eſt. An q̄ pleriq3 latinorum hoc menſe mortuis parentant. Et ob eam cauſam mer
curiū quoq3 eodē mēſe uenerātur qui maio cognominis eſt. An ut quidā dicūt Maius a maioribus natu appel
latus eſt Iunius a iunioribus:nuptiis uero accommodatior eſt iunior.ut inqt Euripedes. Nā ſenectus a uenere
aliena ipſaq3 uenus ſenibus infenſa ē. Abſtinent igit nuptiis iuniū expectātes q maiū deinceps excipit. Sed tn̄
hæc tria feſta. Lemuria & cōtinentia a nuptiis & tēpla clauſis. SVB eodē tpe qa iſdē diebus. Sed continuata
inter ſe nullo die non ſunt cōtinuata ut aliud poſt aliud fiat ſed ut iſdem diebus ſunt hæc omnia. Nam ut in fe
bruario pluribus diebus fiūt parētalia & ē idē fere ritus ita hoc mēſe plures ſunt dies:quibus parentat & clau
ſa ſunt tēpla & nō nubūt. QVoꝝ ſi mediis ſi medio ſpatio eoꝝ q̄ſi ſi eodē tpe. QVAEris oriona booté:a

boetia. SI Vis uidere ſtellas orionis. FALſus:deceptus eris quoniã uidere non poteris.nam iam occidit.Eſt ergo eodẽ tpe:hoc eſt.vii.idus malas orionis occaſus. CAVſa ſigni ẽ mihi canẽda:canã qs fuerit orion:& q̃ cã e cœlo locatus ſit. IVPpiter & latos q poeta fabulã hanc refert iouẽ neptũnũ & mercuriũ hoſpitio receptos ab Hyreo.q cognitis diis bouẽ imolat. CVM ab his ſobolẽ concedi peteret:minxiſſe ĩ coriũ bouis: & iuſiſſe humari.x.mẽſe natũ puer.Vriona ab urina appellatũ:deinde Oriona:quã fabulã ab Ariſtomacho & Pyndaro accepit poeta:q̃ ẽt ab Igino referẽ Hic oriõ ut illi ꝓſequũẽ e Thebis chiũ uenit.Meropẽ Enopiõis filiã ſtuprauit:ꝓ q̃ excecatus ẽ:& iniectus lẽnon nauigauit ad Vulcanũ:a quo equo decorat' ẽ:& ſol oriẽs lumia reſtituit.Hiſtri' dicit a Diana fuiſſe dilectũ:adeo ut illi pœne nupſerit.Apollo ægræ ferẽt:ſororẽq obiurgabat: & illũ aſtutia q̃dã ĩteremit.Nã eũ ille nataret:ꝓuocauit dianã ad emittẽdã ſagittã uſq ad nigrũ qđ ĩ mari uidebaẽ qđ erat oriõis caput:& ĩmiſſa ſagitta pemptus ẽ ille.Sed eiectũ ad litũ corpus diana ubi cognouit: multis ꝓſecuta lachrymis iter ſidera ſtatuit.Sũt q dicãt eũ q uenãdi ſtudio polleret ſe iactaſſe:terrã nullũ aial parere poſſe:qđ ipe nõ iterficeret. TERra ſcorpionẽ pepit & orionẽ pemit.Diana inter ſidera collocauit: & alias quoq opiniones refert Iginius q̃s q uolet accipiet.Orionẽ ãt ut idẽ aſſerit:a zona & reliquo corpe eqnoctialis circulus diuidit:cũ tauro decertãtẽ collocatũ dextra manu clauã tenẽtẽ:& in arctũ ẽt ſpectãtẽ ad occaſum: & occidẽtẽ exortu ſcorpiõis poſteriore pte.& ſagittaria exoriẽte.Cũ cãcro ãt toto corpe pariter exurgẽtem: hic hẽt in capite ſtellas tres claras:in utriſq humeris ſingulas:in cubito dextro obſcurã unã: in manu ſimiliter unã in zona tres.In eo quo gladius deformaẽ tres obſcuras.In utriſq genibus ſingulas claras.In pedibus ſingulas obſcuras:oĩno ſunt.xvii. IVPpiter & frater:neptunus.Qui regnat in lato æquore:qui habet imperiũ maris.Et mercurius carpebant uias ſocias:quia ſimul pecuias:uelut peregre incedebant.

¶TEMpus erat deſcribit ueſperam q̃ aratra uerſa domũ referũẽ & oues paſtæ agnos lactare cõſueuerunt.
ANT. FAN. SEnex hyre':hũc ſenẽ pĩdarus dicit ĩ iſula Chio nõ apud thebas deos quos diximus accepiſſe. ADdidit & uultũ:quo præ ſe ferebat optimã uolũtatẽ q̃ ex uultu ſæpe colligiẽ.Ipſe alibi:Sup oĩa uultus acceſſere boni nec iners paupq uoluntas. DISſimulatq deos:ocultãt diuinitatẽ ut hoies puteẽ. COMMinuitq faces:Faces a flãmis multum differre hoc loco mãifeſte appet. STant calices.accipim' hic p calices uaſa qbus coquũtur olera & ſimilia.Alibi ſæpenũero calices pocula ſũt dicta uel ab eo q eſt cylix una littera commutata:uel q in iis calidum bibatur autore feſto.
¶ERAT tps:quo aratra uerſa iugo referũẽ erat ueſptinũ tps cum ſol occiderat:& uerſa:ut ſolent a bubulcis
PAV. MAR. poſt opus referri:in iugis domũ aratra referebanẽ Et agn' ꝓnus iclinãs ſe ad ubera. BIBit lac ſaturæ ouis: cũ redigũẽ i ouilla oues p diẽ depaſt:e& agni lac mẽnũ hauriũt hac duplici phiphraſi oñdit ueſpaʒ:quo tpe & coloni ab ope ruſtico:& pecora a paſculis reuocãtur.

Tẽpus erat quo uerſa iuga referũtur aratra
Et pronus ſaturæ lac bibit agnus ouis
Forte ſenex hyreos anguſti cultor agelli
Hos uidet:exiguam ſtabat ut ante caſam
Atq ita lõga uia eſt nec tẽpora lõga ſupſunt
Dixit,et hoſpitibus ianua noſtra patet:
Addidit & uultum uerbis iterumq rogat
Parent promiſſis,diſſimulantq deos
Tecta ſenis ſubeũt nigro deformia fumo
Ignis in heſterno ſtipite paruus erat:
Ipſe genu nixus flammas excuſſit ab aura
Et promit quaſſas cõminuitq faces:
Stãt calices,mior ide fabas olus alter hẽbat.

FORte hyreus ſenex cultor anguſti agelli q rus exiguũ colebat. VIDet hos:deos. VT ſta.ſicut forte tũc illi ſtare cõtigit. ANte exi.ca.ãn paruũ tuguriolũ. ATq ita dixit:ita prior locutus ẽ. LOnga ẽ uia q̃ſi di.quo tẽditis.Nõ.n.lõgius ire poteſtis.cũ lõgũ iter hinc ad urbes ſit. NEC tẽpo.lõ.ſup.q a iã ſol occidit. ET Nra ianua patet hoſpitib'.q̃ſi ego q ſoleo ſuſcipe domi hoſpites hre:& apta ẽ ianua. ADdidit & uultũ uerbis:nã læta uerba læto quoq uultu ꝓferebat.Et iteꝝ rogauit:ut ſiſterẽt curſum:& domũ inirẽt. PArẽt promiſ.morẽ gerũt illi:& grata hẽnt illius pollicita. ET diſſimulãt deos.nolũt p deis cognoſci. SVBeũt tecta ſenis:ingrediuntur caſam hyrei. DEFormia:turpia tecta. NIGro fumo.erat.n.undiq pp fumũ nigritatia. Paruus ignis erat in ex.ſti.quẽ pridie ſuccẽderat:cũ eo die nõdũ ſuccẽdiſſet ignẽ. IPSE:hyreus. NIxus genu flectẽs humi genu:& eo ſe firmãs. EXCuſſit flã ab aura:q̃ſi flans flãmã exuſcitauit.Alii legũt:flãmas exuſcitat aura:& eodẽ tẽdit ſenſus.imo & magis ꝓpria ẽ locutio. ET ꝓmit:oñdit:ſeu ꝓfert. FAces q̃ſſas quatiendo ſuccẽdit. ET cõminuit.cõdeponit:& nõ quatit:tũc imminuunẽ flãmæ:ut in amoribus:ad Corynnã.Vidi ego iactatas mota face creſcere flammas.ET uidi nullo cõcutiẽte mori.Aut ita intelligas. PROmit:profert. FAces quaſſas ligna arida cõtuſa.q̃s pro facibus ſuccẽdẽdis parauit. ET cõminuit.diuidit ſeu diſcindit in particulas minutas ut facilius ſuccendantur:ut in georgi.Vir.Ferroq faces iſpicat acuto.Et illud mota face ad lignum refertur.ubi lumen ſeu ignis accẽdiẽ.Vñ Var.in gerũto didaſcalo.Cõfluit mulierum tota roma:quæ nocte fieri initia ſolita ẽt nunc pinea fax indicat.& alio loco adeſt fax inuoluta incendio.Et de uita patrũ.Cum a noua nupta ignis in face afferreẽ:fueo ci' ſũpt°.Cũ fax ex pinu alba eẽt ut eã puer igenu' afferret.Luca.i.ii.quã cũ Catilina parauit arſuras i tecta faces. STant cali.calicẽ p poculo plerũq accipim' ut ſupius in.iii.Quod ſi p calices facta ſibylla ſuos Iuue.Doctus & ad calicẽ uigilãti ſtertere naſo.Et p maiore quoq uaſe accipiẽ Cic.tuſcu.iii Quid hic calix mulſi:ĩpinguãdus ẽ ut plorare ſe deſinat.Var.Apothecas tricliniares melicas calenas obbas & communos calices.Poeta aũt hoc in loco poſuit pro uaſis ubi ligumina & olera decoquunẽ.Var.tñ in libris de lingua latina inquit Calix a caldo:qđ in eo calda plus apponebaẽ:& caldum eo bibaẽ. STAnt ergo apud ignẽ:CAlices inter ex parte foci MINor:calix.ſ. HABebat fabas:alter habebat olus olera,tunc decoquenda.

¶TESTA ſua:inter teſtã & calicẽ ſpuma iterdũ effundi ſolet. CVLtorẽ paupis agri.imolat bouẽ audito Io uis noie. DIFfuderat:Iuue.ipſe capillato diffuſũ cõſule potat. VLVam:antiqui ſtramẽto i lectis utebãt.Po ſtea luxu iualeſcẽte ſtramẽtũ paupib⁹ relictũ ẽ cũ diuites tomẽto leuconico uterẽt: hoc ẽ farcimine culcitrarũ ex pilis & lana pãno detõſa:demũ eouſq; delitiæ pceſſerũt:ut q̃rant⁹ plumã cygnoꝝ q̃ ſubeſt ſupeminẽtibus pẽnis. TERra rubẽs crater pocula fagus erat:Appet hoc lõco craterẽ pprie ẽ uas magnũ ex quo uinũ ſundẽ i pocula:q̃uis poetæ ut ſolẽt multa plæpe cõfundãt.Nã ſi crater poculũ eẽt nõ unũ craterẽ diceret q pocula ANT. FAN.

Et ſpumat teſta preſſus uterq; ſua:
Dũq; mora ẽ trẽula dat uina rubẽtia dextra
Accipit æquoreus pocula prima deus
Quæ ſi nul exhauſit da nũc bibat ordie dixit
Iuppiter audito palluit ille ioue:
Vtq; animus rediit cultorem pauperis agri
Immolat, & magno torret in igne bouem:
Queq; puer quodã primis diffuderat annis
Promiſit fumoſo condita uina cado:
Nec mora flumineam lino celantibus uluam
Sic quoq; non altis incubuere thoris:
Nunc dape nunc poſito menſe nituere lyeo
Terra rubens crater pocula fagus erat:
Verba fuere iouis ſi quid fert impetus ora
Omne feres, placidi uerba fuere ſenis:
Chara fuit coniunx chara mihi prima iuuẽta
Cognita, nunc ubi ſit quæritis, urna tegit:
Huic ego iuratus uobis in uerba uocatis
Coniugio dixi ſola fruere meo:
Et dixi et ſeruo ſed enim diuerſa uoluntas
Eſt mihi nec cõiunx ſed pater eſſe uolo:
Annuerãt oẽs, omnes ad terga iuuenci
Conſtiterant, pudor eſt ulteriora loqui:

plurimũ numero ſubiũgit.Magnũ aũt eẽ craterẽ ne qs dubitet audiat Ply.docẽtẽ.Semiramidis craterẽ ne qs dubitet audiat Ply docẽtẽ:Semiramidis craterẽ colle giſſe põdus xv.talẽtoꝝ & ægyptiũ talẽtũ patere Põdo lxxx.teſte Varrõe:Audiat pterea Virgiliũ dicẽtẽ Crateres magnos ſtatuũt & uia coronãt.Itẽ cũ pr̃ Anchiſes magnu cratera corõna iduit.Sta.in thebaide:Bacchus in alto crateras pateraſq; redit.Iuue.Vrnæ cratera capacẽ.Oui.i.xii.met.Antiqu⁹ crater quẽ uaſtũ uaſtior ipſe ſuſtulit ægides.Cõſtat pterea cratero quẽ in cœlo hydra ſuſtinet ſi ſtellas qbus formaẽ ituearis ita pceꝝ eẽ ut iure crater nõ poculũ noieẽ.Propriæ aũt craterẽ nõ eẽ poculũ his uerſib⁹ liq̃at.Pocula bina nouo ſpumãtia lacte quotãnis Crateraſq; duos ſtatuã tibi pinguis oliui. QVICqd fert impetus opta:petite humanã cupiditatẽ ipetũ uocat:q̃ ut ait Ci.auide ſemp aliqd expetẽs nõ multũ differt ab amẽtia.Vñ illud eſt Iuue.Nos aioꝝ ipulſu & magna cæcaq; cupidine ducti cõiugiũ petim⁹ prũq; uxoris. ET di.& ſer q̃a poſt uxoris iteritũ nullã unq̃ mulierẽ cognoui. DIVERſa uolũtas ẽ mihi:cupio repugnãtia caſtitatẽ uidelicet & liberos. PVDor eſt:pudet referre minxiſſe deos in corium bouis.Nota eſt fabula. Crater

¶ET uterq;:calix. SPVmat pſſus.tectus. SVA texta tecti:n.calices ſpumaꝫ circa ipſas textas emittebat q̃m textis tegebãẽ.DVMq; mora ẽdũ imoraẽ uſque quo pareẽ epulæ.DAT hyreus. Vina rubẽtia dextra tremula:tremẽti:q̃m ſenex erat offert uina diis bibenda. DEVS æquoreus:neptunus. ACCipit pri. po & prior ipſe bibit. QVod ſi.poſtq̃. EXhauſit.bibitq; qd erat i poculo. DIXit da nũc or.iup.bi.ſeq̃re ordinẽ:& da uina ioui bibẽda.& hac uoce deos eſſe pdidit. ILLE hy.PALluit audito ioue:audito iouis noie PAV. MAR.

expauit.n.cũ uideret corã & domi hẽret deos hoſpites:Iouẽ pſerti deoꝝ oim maximũ:VTq; ani.re. q̃ſi poſt q̃ i ſe ipm rediuit.q̃a pri⁹ uidebaẽ attõitus:nũc cũ mẽs rediit. IMMolat coltorẽ paupis agri mactat bouẽ quo exiguũ colebat agrũ. ET torret decoqt bouẽ. IN magno igne:maiore.n.op⁹ erat i decoquẽdo boue quã in oleribꝫ. ET pro.ui.cõ.ca.fu.haurit uina uetuſtiora:ſic & meliora q̃ oli i doliis cõdiderat.Cadi ænea uaſa qbꝫ uina cõdũẽ.Lucili⁹ Millia ducẽtũ frumẽti tolles:uini medinũ mille cadũ.Vir.Vina bon⁹ q̃ deide cadis onerat aceſtes.Varro in uita patrũ.Hortẽſio ſupra.x milia cadũ hæredi reliqt Hora.Et cadũ marſi memorẽ duelli. QVAE.uina. PVER:quõdã hyreus. DIFferat.in diuerſos cados fuderat. PRImis annis:ab ipſa pueritia. NEC mora pcubuere:accubuere. NAM altis toris in toris.n.diſcũbebãt: ut in heroidibꝫ. Et pmis pictos corpa graia toros itelligas recũbere i toris:& hẽre ante ſe mẽſas⁹ cũ epulis paratas. CELãtibus tegẽtibus.. LINO:lineis linteis. FVLmineã uluã.fluuialẽ aut paluſtrẽ herbã.Ex hac ergo ſtrati erãt thori:& linteis poſtea tecti. MENſæ.q̃ rãt ante eos parate. NITuere nũc dapeñ allatis dapib⁹ & a ſplẽdidis dapibꝫ nituere dixit. NVNC poſito lieo:mero illo ueneri. CRAter:quo bibebãt.Erat terra rubens erat fictilis:ex creta rubra. POcula.f.erat:hoc.d.uinũ afferebaẽ i uaſe ligneo:putabaẽ i cratere creteo. CONfũdit hæc poeta: ut pocula nõ p crateribꝫ põat:cũ illa a potatiõe dicaẽ.ut oñdit Var.Verba fue.io.hæc iuppiter locutus ẽ.ORA orãdo ẽ nobis poſces. SI Quid fert.im.ſi qd cupis:de ipetu ſup⁹ us diximus.VERba ſe.pla.fue:hæc rñdit benign⁹ ſenex hyre⁹. FVIT mi.cha con.habui ego carã cõiugẽ. CVra mihi priæ iuuẽtæ:amor mihi i ætate iuuenili:nã cura p amore iterdũ.Vir.Grauri iã dudũ ſaucia cura:hoc ẽ amore in multis codicibꝫ ẽ. PRIma mica.fuẽ.tũc ſi itelligas. CAra qdẽ mihi & cognita a pricipio iuuẽilis ætatis. NVNC q̃ri ubi ſit.q̃ſi ſi id q̃ritis TEgit ur.extĩcta & cõdita ẽ in urna. EGO iu dixi huic iureiurãdo id pmiſi. VOca.uo.i uer.cũ iuramẽto uos i teſtes uocaſſem. TV.fr.cõ.meo:tu unica eris mihi cõiux. ET dixi hæc & ſeruo:qđ pmiſi.Sed.n.mihi ẽ uolũtas ſibi ipi repugnãs. NEC uo.eẽ cõ.nolo eẽ uir alteri⁹ uxoris. SED uolo eẽ pr̃.nolo cõiugẽ:& filium uolo. ANnuerãt oẽs:nutu pmiſere ſe facturos qđ ille uolebat:ut & pr̃ eẽ:& nõ cõiux. OMnes cõ.ſimul ſteterãt. AD te.iuuẽ.ad coriũ bouis. PVDor ẽ ulte.loq nõ uult exprimere qd fecerint.mixerũt tñ i eo corio.

ANT. FAN. ¶MADentia: Terga inuēci lotio madida. LITtera prima: uolt ut lſam i o cōuerſam fuiſſe & ab urina ūrio nē dictū ac poſtea orionē: quis qdā aliter cēſeāt. CREuit i imēſū: Vir. Quā magnus orion cū pedes incedit medii p maxima nerei ſtagna uiā ſcindēs. Huc qdā uolūt fuiſſe Neptūni filiū cui datū ē ſup fluct⁹ & ariſtas currere. COMitē ſibi delia ſūpſit: cū hac dea Orion factus uenator dū uellet cōcūbere ei⁹ ſagittis occiſus ē. Alii dicūt eū immiſſo ſcorpiōe periiſſe & deoꝝ miſeratiōe i coelū eē trāſlatū. SPicula ferre: auferre uoluit ingt ſcorpius Dianæ auferre ſpicula. Cætera ſidera mūdo cedere feſtinant: Adulaſ Auguſto fingēs cedere noctē diei

(Orionis mors)

(Feſtum martis ultoris iiii. idus maias) ut celebreſ feſtū Martis ultoris: ſed reuera noctes hoc tpe cōtractiores fiunt. Notādū aūt q cū Lemuria. vii. mēſis īcipiāt celebrari: eādēq triduū āplectātur: conſequēs ē. ut q̄rto idus feſtū Martis ultoris celebreſ. VLtor: plurimis opib⁹ q̄ ſtruxit Auguſtus pcipua fuerunt teſte Suetonio foꝝ auguſti & ædes martis ultoris quē

(Martis ultoris) Oui. alibi & magnū & ultorē uocat: ut Venerint i magni tēplū tua numina martis ſtat uenus ultori iūcta uiro añ fores. Magnū qdē dictū exiſtimamus ob ædificii magnitudinē ut digna gigāteis ſūt hæc delubra trophæis Vltorē uero (ut idē Sueto. ſcribit) iō dictū conſtas q Auguſtus eā ædem nouerat bello philippēſi aduerſus Brutū Caſſiūq ſuſcepto ad ulciſcēdā mortē cæſaris pris. Ita ſanxit ut in ea de bellis triūphiſq cōſulere tur Senatus & pDincias petituri cū impio īde deducerenſ: quiq uictores rediiſſent in eā īſignia triūphoꝝ inferrēt: ubi quorūdā barbaroꝝ pricipes ab Auguſto iurare coacti ſūt māſuros ſe i fide ac pace quā peterēt Fuerūt i hoc tēplo ſcyphi e ferro dicati ut autor ē Plyn. Itē alia ſpectatu digna adeo ut nō imerito iter pcipua & ornatiſſima diui Auguſti opa nomineſ ſicut & eiuſdē magnificētiſſimū qd huic ædi pximū fuit. De qua Iuue. Pallidulus mi brutidius me⁹ ad martis fuit obuius arā. Eius fori extruēdi cā fuit hoiu & iudicioꝝ multitudo q̄ uidebaſ nō ſufficiētibus duob⁹: ut ait Sueto. ēt tertio indigere. Itaq feſtinātius publicatū ē nec du perfecta Martis æde.

PAV. MAR. ¶TVNC texere madētia: terga. ſ. hoc ē coriū madidū urina. TERra iniecta. nā humauerūt utrē cū urina. IAMq. x. mēſes: pterierāt. Et erat ortus puer. x. n. mēſe natus eſt: ueluti ex humano partu. TVNC hyreus: ſenex. QVIA ſic genitus: eo mō natus. Vocat uriona: ab urina. LITtera priaq erat. u. Perdidit antiquū ſonū: nā mutata in eo & dictus ē orion. Sed Stra. ait. qa in Oræo oppido Euboeæ educatus ē: appellatu Oriona. hoc pacto natus dr orion. Sed Heſio. Neptūni filiū dicit: ex Euryale minois filiū dicit. Conceſſūq illi ut ſupra fluctus curreret: & ſupra ariſtas. CREuerat im. qa iā magnus erat: & re noie. DEl ia diana. SVMpſit eū ſibi comitē. imo & plus q̄ comitē: nā diligebat mirū imodū: & nubere uolebat illi. ILLE orion: Erat cuſtos deæ: ille erat ſatelles erat comes, miniſter & cuſtos illius. VERba nō circūſcripta: nō pōderata: & examinata anteq̄ pferanſ. ſed temere plata. MOuēt iras deorū. nā indignanſ dii cū hoies aliqd cū inſolētia dicūt. Dixit Orion: nulla fera ē quā nequeā uincere: hoc. n. ptulit: nō pōt tellus ferā ull⁹ gignere: quā ego nō uincā. Tellus imiſit ſcorpion: pepit terra ſcorpionē: & in orionē miſit. FVIT illi ſcorpiōi. IMPetus cupido. FERre p auferre. Spicula curua: ſagittas humatas. DEA gemelli paræ: dianæ q̄ uno rodē ptu cū phoebo nata ē. ORIon obſtitit ſcorpiōi & tñ ab eo interēptus. ē. LATOna: Diana. Latonæ filia: ſicut & Dionē p Venere dictu ſupius oñdimus nomē mrīs p noie filiæ. ADDidit aſtris ni. coelo locauit: & ſiderib⁹ itulit. ET Dixit habe præ. me. qa de me bñmeritus es: hēas celū i mercedē laboꝝ tuoꝝ & uirtutis tuæ. SED qd & orion. poſt occaſum oriōis: & uriale feſtū martis ultoris. qd poeta uideſ ſtatim ſubdere occaſui oriōis. Veꝝ nō celebraſ. vi. ca. maias: ſed. iiii. eo. n die ſignatū ē id feſtū & in antiquis marmoribus: & in uetuſtiſſimis codicibus quo qdē die cæſar Octaui⁹ cōſecrauit in foro a ſe extructo ædē martis ultoris: quā ut Sue. inqt p ultione paterna bello philippēſi nouerat. Ipſe. n. cæſar & Antonius apud philippos uario euētu cōtra Brutū: & Caſſiū pugnauerūt: ita ut utriuſq dextra cornua uicerint: & caſtra quoq utrinq ab his q uicerāt expugnareſ. Sed inequalē fortunā ptiū mors qdē Caſſi fecit: q cū i eo cornu fuiſſe. q pulſū erat, totū exercitū fuſū ratus: mortē ſibi cōſciuit. Altero deide plio uictus. M. Brutus & ipſe uitā finiuit. Exorato Stratone fugæ comite: ut ſibi gladiū adiiceret. Sed plura de his leges apud Plutar. in Bruto & Anto. & apud Appia. q hiſtoriā oēm refert. Poeta pluribus uerſib⁹ extollit & feſtū & ædē ipſam: & Auguſtū. Sed qd & Orion &c. ſidera: cur ſidera oia. Feſtināt: pperāt. CEdere mūdo: coelo ut diē reddāt Et nox coarctat iter: contrahit ſpatiū. & ſe præcipitē agit. ut diei cedat. QVid dies candida: ſerena. TOLLIT. attollit. LIVIDO æquore ab oceano orientis uel a mari non turbido. ſed

Tunc ſuper iiecta texere madentia terra
Iamq decem menſes & puer ortus erat:
Hunc hyreus quia ſic genitus uocat orion
Perdidit antiquum littera prima ſonum:
Creuerat imēſum comitē ſibi delia ſumpſit
Ille deæ cuſtos ille ſatelles erat:
Verba mouēt iras nō circūſpecta deorum:
Quā nequeā dixit uincere nulla fera eſt:
Scorpion immiſit tellus fuit impetus illi
Curua gemelli paræ ſpicula ferre deæ:
Obſtitit orion, latona nitentibus aſtris
Addidit & meriti præmia dixit habe:
Sed quid & orion & cætera ſidera mundo
Cedere feſtinant noxq coartat iter:
Quid ſolito citius liqdo iubar æquore tollit:
Candida (lucifero pueniente) dies (bāt
Fallor: an arma ſonāt, ñ fallimur arm[illegible] [illegible]
Mars uenit & ueniens bellica ſigna dedit:
Vltor ad ipſe ſuos coelo deſcendit honores
Tēplaq in auguſto cōſpicienda foro:
Eſt deus eſt ingēs et opus habebat in urbe
Non aliter nati mars habitare ſui:

uit reoꝝ claro. IVbar: ſolis ſplẽdorẽ. CItius ſolito: quaſi cur ita accelerat dies? PRæueniẽte lucifero: ſtel la ueneris: quæ ꝓnunciat diem. FAllor: decipior ne. AN ſonant arma ꝑ feſtum martis & ludos q illi exhi bent. NON fal. ſonabant arma adueniẽte armoꝝ præſide. VEnit mars: ad feſtum: & ludos ſuos. ET ue niens dedit bellica ſigna: nã arma iſonuerunt. IPSE ultor ſub cognomine: & titulo ultoris. DESCENDIT e cœlo ad ſuos honores: ad ſacrificia: quæ ſibi fiunt. ET ad tẽpla: ſuo nomini cõſecrata. CONſpicienda ad miranda. IN foro auguſto qd auguſtus ipſe extruxit ꝓpe uiam ſacram & in tertio triſtium cum de eodẽ lo quat: Paruit: & ducens: hæc ſunt fora cæſaris inquit. Hæc eſt a ſacris: quæ uia nomen habet. ET cum multa opera Auguſtus publica extruxiſſet: præcipua fuere foꝝ cum æde martis ultoris tẽplum Apollinis in palatio & ædes Iouis tonantis. Sed fori extruendi: ut Tranquillus meminit: Cauſa fuit hominum & iuditiorum mul titudo: quæ uidebat non ſufficientibus duobus ẽt tertio indigere. ITAq; feſtinantius: nec dũ perfecta Mar tis æde publicatum eſt. Cautumq; ut ſeparatim in eo publica iuditia & ſortitiones iudicum fierent. ET deus eſt ingens: & magnus deus eſt ipſe mars. ET opus: eſt etiam ingẽs. Nam magnum illi templum erectum ma gnumq; erat illud forum: NON aliterq̃ in maximo ædificio. DEbebat mars habitare in urbe ſui nati: in ur be Roma: quam Romulus martis filius condidit.

Digna giganteis hæc ſunt delubra tropheis
  Hinc fera gradiuum bella mouere decet:
Seu quis ab eoo nos impius orbe laceſſet
  Seu quis ab occiduo ſole domandus erit:
Proſpicit armipotens operis faſtigia ſummi
  Et probat inuictos ſumma tenere deos:
Proſpicit in foribus diuerſe tela figuræ
  Armaq; terrarum milite uicta ſuo:
Hinc uidet æneam oneratum ponere charo:
  Et tot iuleæ nobilitatis auos:
H[illegible] uidet iliadẽ humeris ducis arma ferẽtẽ:
  Claraq; diſpoſitis acta ſubeſſe uiris:
Spectat & auguſto prætextum noĩe templũ
  Et uiſum eſt lecto cæſare maius opus:
Vouerat hoc iuuenis tũc cũ pia ſuſtulit arma

ANT. FAN.

CGIGANTeis trophæis: Senſus eſt: Tanta eſt hu ius tẽpli magnitudo ut non ſolũ dignum uideaꝷ inſi gnibus triũphoꝝ quæ a uictoribus eo iferunꝷ ex Au guſti cæſaris inſtituto ſed gigantum. trophæis ac ſpo liis quæ dii uictores potuerũt e gigantibus reportare. Trophæum ꝓprie qd ſit nemo ignorat. DIuerſæ te la figuræ: qa erant ibi diuerſaꝝ gentium ſpolia ac ua ria teloꝝ genera. AEneam: effigiem æneæ gerẽtis Anchiſem quem e flãmis troiæ ardẽtis eripuit. ILia dem humeris ducis arma ferẽtem: Romulũ a matre ilia qui Acronẽ Ceninẽſium ducem ſingolari ꝓlio ui cit: & ſpolia ioui feretrio cõſecrauit: quæ opima dicta ſunt: uel ab opibus ut Varroni placet teſte Plutarcho uel ope rei geſtæ. Eſt. n. opus egregiũ & clariſſimum belli ducẽ parem ſibi ducem ſupare. Feſtus opẽ inqt eſſe Saturni cõiugem hoc eſt terrã, quæ oẽs opes hu mano generi tribuit. Vnde et opulẽtos dicimus: ut idẽ inquit rebus terreſtribus copioſos & hoſtias opimas ꝑcipue pingues. Item opima magnifica & ampla ſpo lia De feretrio ioue diximus ſupra. Lege Liuiũ. LE cto cæſare maius opus: cui inſcriptum nomẽ Auguſti cæſaris tribuit maſtatẽ. Hic & eius filii nec nõ & fami liares item uxor & ſoror adeo ut Strabo meminit or nandæ urbi animum adiecerunt ut ea in re ſuperioꝝ pœne omnium romanoꝝ ſtudia ſuperarint.

Opima ſpolia
Ops uñ
Opulẽtus

PAV. MAR.

CHAEC delubra: tẽpla ſunt digna tropheis gigantheis ſpoliis gigantũ quaſi iouis & cæteroꝝ deoꝝ uictoria de gigantibus parta ubi illoꝝ ſpolia eſſent affixa. Et Lucanus: Babilon ſpolianda tropheis auſoniis. Sed tro pheum a τρoπῶ qd eſt cõuerſio dictũ. Nam qui hoſtes in fugam uertiſſet: tropheum erigebat cum hoſtilibus ſpoliis. Sed de hoc alias. DEcet gradiuum: quaſi decoꝝ eſt marti. MOuere fera bella hinc ex hoc tẽplo edu cere exercitũ in aciem ad inferẽda hoſtibus bella: aut dicas dicere ex eo tẽplo auſpicari bellum. SEV qs impi us ſceleratus. Laceſſet ꝓuocabit. NOS ab orbe eoo: ab oriẽte. Seu qs erit domãdus ab ſole occiduo: ab oc cidẽte. Siue domãdi ſunt hoſtes: qui nos ab oriẽte ꝓuocarint: ſeu qui ſunt in occidẽte: q a fide ro. deſciuerint. Ex hoc tẽplo auſpicãda ſunt bella. ARmipotens: mars ꝓſpicit faſtigia ſũmi operis: ſũmitatem excelſi tẽpli. ET ꝓbat deos inuictos tenere ſũma: illud laudat magna & inuicta numina habere ſũma tẽpla: & in illis coli. PROſpicit in foribus: ipſius tẽpli: TEla diuerſæ figuræ: nã ut erant diuerſæ forma. cultu: lingua gẽtes deui ctæ ita & diuerſa arma ab illis relata: & illius tẽpli poſtibus affixa. ET ꝓſpicit arma terraꝝ uicta ſuo milite arma diuerſaꝝ gentiũ: quæ a Ro. milite uicta fuerant. HINC poſtea. Videt æneã: æneæ effigiem. ONera tũ caro põdere. ferentẽ humeris patrem. Et tot auos nobilitatis iuleæ. uidet ẽt in pictura tot claros uiros de domo iulea. iulii ꝓnepotes. HINC uidet iliadẽ. Romulũ ex ilia natũ. FErentẽ humeris arma ducis. arma Acronis ducis cenienſiũ quem Romulus obtruncauerat. & ſpoliauerat. Eaq; ſuſpẽſa fabricato ad id apte fer culo. ut Liuius inqt. Gerens in capitoliũ aſcendit Ibiq; cum ea ad quercũ paſtoribus ſacram depoſuiſſet. ſimul cum dono deſignauit tẽplo iouis fines. cognomẽq; addidit deo. Iuppiter feretri inquit. hæc tibi uictor Ro. rex regia arma fero. tẽplũq; his regionibus. quas modo aio meratus ſum dedico. ſedẽ opimis ſpoliis. quæ regibus ducibuſq; hoſtium cæſis. me autorẽ ſequentes poſteri ferent. &c. ERAT ergo Ro. ea arme ferens in pictu ra. ET uidet clara acta fortia & illuſtria facta. SVbeſſe uiris diſpoſitis. in ordine poſitis. Erant. n. in eo tẽplo effigies clariſſimoꝝ cõſulum & uiroꝝ fortium. cũ iſcriptione reꝝ. quas fœliciſſime geſſiſſent. SPectat & tẽ plum ꝓtectum Aug. noĩe. inſcriptum & ſignatũ ſub titulo cæſaris aug. Et lecto cæſare nomine cæſaris. Eſt ui ſum maius opus. q̃ fuerit cæteroꝝ omnium. Vouerat hæc iuuenis. Octauius princeps cum iuuenis eſſet hoc templum bello philippenſi uouit. TVNC cum ſuſtulit arma pia. & ob id pia. Nam pro ultione paterna.

A tantis princeps incipiēdus erat:
Ille manus tendens aſtante milite iuſto
In coniuratos talia dicta dedit:
Si mihi pellēdi pater eſt ueſtæq; ſacerdos
Auctor & ulciſci nomē utrūq; paro:
Mars ades & ſatia ſcelerato ſanguine ferrum
Stetq; fauor cauſa qro meliore tuus:
Templa feres & me uictore uocaberis ultor
Vouerat, & fuſo lætus ab hoſte redit:
Nec ſatis eſt meminiſſe ſui cognoia martis
Preſequitur parthi ſigna retēta manu:
Gens fuit & campis et equis et tuta ſagittis
Et circūfuſis inuia fluminibus:
Addiderant animos craſſorum funera genti
Cum periit miles ſignaq; duxq; ſimul:
Signa decus belli parthus romana tenebat
Romanæq; aquilæ ſignifer hoſtis erat
Iſq; pudor māſiſſet adhuc niſi fortibus armis
Cæſaris auſoniæ protegerentur opes:

ANT. FAN. ¶A TANtis princeps &c. A pietate a rebus magnifice geſtis in ultionē patris prīcipatū ſuū Auguſtus debuit auſpicari. Suetonius oium belloꝝ initium & cām hinc aſſumpſit nihil cōuenlētius ducēs q̄ necem auunculi uindicari. NOmen utrūq;: patris & ſacerdotis. Ipſe alibi: Cæſiq; parentis nos in bella ſuos fortiſſimus ultor habebit. Itē facinuſq; repellite neue cæde ſacerdotis flāmis extinguite ueſtæ. Fuit Iulius cæſar ut dictū ē pōtifex.

Iulius cæſar ueſtæ ſacerdos. max. Vnde ueſtæ ſacerdos dr̃. VIcto lætus ab hoſte redit: breuis & artificioſa narratio. Vbi enim exitus rei ſatis oñdit priore debemus ut Quintilia. docet hoc eſſe cōtēti quo reliq̄ itelligunt. NEC ſatis eſt. Vult martē Biſultorē cognominatū eē: qa Parthi Auguſto ceſſerūt armenīā uendicāri reddiderūtq; ſigna militaria q̄ M. Craſſo & M. Ant. ademerāt: qa i re cæſar plus fecit ut inqt Iuſtinus magnitudine nois ſui q̄ armis alius imparor facere potuiſſet. De Parthoꝝ moribus lege Iuſtinū eun ſē. SIGna retētaue xilla q̄ ſublata ſūt a parthis añ ciuile bellū Cæſaris & Pōpeii i quo pthi Pōpeianaꝝ partiū fuere pp Craſſi necē cuius filium I ptibus cæſaris eē audierāt quē ultorē pris uictore cæſare futuꝝ nō dubitabāt. Mors craſſi pris i collogum uocari & cōprehēſi nec nō & filii eius nota ē. Sed ſublata ſūt & itēꝝ ſigna Ro. exercitu Antonii ſuperato.

Mars biſultor.

CAmpis: ubi eqtes multū nocere cōſueuerūt. VNde piti impatores cū paꝝ eqtatu pnt ad mōtes ſe cōferūt. INuia flu: qa pthos eūph. & alia flumina circūfuſa tuēt aduerſus ipetū hoſtiū. Miles: exercit᷒: Craſſi.

PAV. MAR. ¶ERAT incipiēdus pricepsa tātis: q̄ſi ab his maximis rebus auſpicari debebat pricipatum. ILle: cæſar Octauius. TEndēs manus iſtāti milite iuſto: cū inſtaret ſecū militia: q̄ iuſta arma gerebat p ulciſcēda morte cæſaris. DEdit talia dicta i cōiuratos: cōtra Brutū & Caſſiū: & cōplices. SI mō pater cæſ i. q in filiū me adoptauit. ET ueſtæ ſacerdos: nā pōtifex maxi. ſic & ſacerdos ueſtæ. EST autor mihi bellādi: ē cā ut hæc ego bella gerā. ET paro ulci. utrūq; no. & pris. & pōtificis: q̄ſi dicat ſi pp hāc cām iuſta bella gero. ADES mars: & faueas mini. ET ſan fer. arma nra. SAnguine ſcelerata. ſceleratoꝝ parricidaꝝ. ET fauor tuus ſit p cā meliore ſit p nobis q iuſtiora arma gerimus. FEres tēpla: uoueo ego tibi tēplū. ET me uictore: ſi ego ero uictor. VOcaberis ultor: nā ſtatuā tibi tēplum ſub titulo martis ultoris. VOuerat: hoc fuerat eius uotum. ET redit lætus: nā uictor. AB hoſte fuſo: quē in philippis fudit. NEC ſatis eſt martē meruiſſe ſemel cognomia: nō fuit id ſatis Octauio cæſari: martē ob pſtitū illi fauorē ſemel ultorē eē cognominatū. SED rurſus eo cognomine appellauit: cum uoluit ulciſci cladē illā a parthis illatam. PRoſequitur ſigna retenta manu parthi. ſigna romana craſſiana clade a parthis ſublata. Parthi autem ut Trogus meminit. SCythæ. fuere: & ſcythica lingua nomen hoc exules ſonat populi quidem ſunt perſis finitimi: ut Stra. placet. Ply. uero inquit ipſa pſis iāpridē in pthoꝝ trāſlata nomē: & alio loco pſaꝝ regna: q̄ nūc parthoꝝ ſunt. Et Marcellinus parthiā pſidos regionē dicit. Ply. regna parthoꝝ duo de. xx. eē refert. Hos aūt q primus romanoꝝ adoriret: ac ppullaret L. Sylla refert. Poſt quē in eoſdē. L. Lucullus ſe accinxerat. Interrupit cōſiliū Pōpe. ad bellū mitridaticū miſſus. Victoq; Mitridate: & in aſia puinciis multis in ptātem romani impii redactis: cū iſdē fœdus fecit. Poſtea. M. Craſſus bellū pthis illaturus: Euphratē flu. trāſiuit uictuſq; p̄lio i quo & filius eius cecidit: cū reliqas exercitus i collē recepiſſet. Euocatus i collogum ab hoſtibus: ut de pace acturus quoꝝ dux erat Surenas: Cōphēſus: & ne qd uiuus paterer: repugnās iterēptus ē: & ita piit. Nūc igit pthi ro. abſtulere ſigna: & itēꝝ deuictis Ant. copiis. Sed poſtea iperāte cæſare aug. mortuo i ſyria Claudio eius nepote: pthi ſigna militaria. M. Cra. & M. ant. ademerāt repoſcēti reddiderūt. obſideſq; inſup obtulerūt. Poeta igit hæc ſcribit i auguſti laudē: cui reddita fuerint a pthis ſigna. GEns fuit: fuet ipſi pthi: & pſæ. ET tuta cāpis & eqs & ſagittis: plura dat pthis: qbus ab externoꝝ bellis tuti eēnt: equos: & uaſtā planiciē: quā facillime eqtes tueri poſſent: & ſagittas qbus eminus arcer poſſent hoſtē. ET inia: i acceſſibilis. FLumibus cir. ut difficilis eēt ad eos trāſitus: pp Euphratē: tygri & alia igētia flu. & de his apud. L. i. viii. phar. iqt: euphrates Diuidit gētē gurgitē mūdū. Caſpiaq; imēſos ſeducūt clauſtra receſſus. ET polos aſcyrias alter noctesq; dieſq; uertit: & abruptū ē nro mare diſcolor unda oceāuſq; ſuus regnādi ſola uoluptas. Celſior i cāpis ſonipes: & fortior arcus. Nec puer aut ſenior letales tēdere neruos ſignis: & a nulla mors ē icerta ſagitta. HIS igt q̄tuor reb᷒ tuti erāt. ACceſſit & illū. clades craſſiana: quo effecti ſūt audiores. FVnera craſſoꝝ Mar. Cr. pris: & Pu Cr filii & legionū: q cū his fuere. ADdicerāt aios gētis pthis ipſis. CVM piit miles exercit᷒ ipſe romāus. ET ſigna. uexilla. q̄ ſuet ſublata. ET ſimul dux. ipſe Craſ. Parth᷒ tenebat ſigna rōana aqlas &c. uexilla. DEcus belli. ornamtū rōanæ militiæ. Et hoſtis erat ſignifer rōanæ aqlæ. Par. erat q aqlā ferebat. ET is pudor. q̄ſi hæc ignomia q̄ romāi luborē iniiciebat. Māſiſſet adhuc i hūc uſq; diē. NIſi opes Auſōiæ: italicæ. Protegerēt. dfēderēt. Armis cæſaris. niſi. C. A. rōanū ipiū tueret.

¶NOTAS ueteres:ueterẽ ignominiã qua romãi affecti ſont amiſſis uexillis. AGnorũt ſigna recepta ſuos. Inanimatæ rei dat ſẽſũ more poetaꝝ. PArthe refers aqlas: Solo Auguſti noĩe territi ſigna reddiderũt: q̃uis & arma nõ deerãt. MEritus honor:quẽ meruit mars Auguſto cõceſſa uictoria. Et ẽ ſenſus:q̃a honor Marti debebaƭ cæſar uota pſoluit. CIR cũ celebrate:nõ ẽ circũ hoc loco nomẽ & accuſatiuus caſus ab eo qđ ẽ circus ſed aduerbiũ. Nã hoc dicit: Celebrate q̃rites p uniuerſã urbẽ ludos die q̃ Marti ædes dicata ẽ ob Auguſti uictoriã q̃a nũc uiſa ẽ fortẽ ſcæna decere deũ. Hoc ẽ i tãta urbis lætitia ludi nõ dedecẽt Martẽ romãæ gẽtis autorẽ.

ANT. FAN.

Ille notas ueteres & longi dedecus æui
Suſtulit, agnorunt ſigna recepta ſuos:
Q uid tibi nũc ſolitæ mitti poſt terga ſagittæ
Q uid loca, quid rapidi profuit uſus equi:
Parthe refers aqlas uictos quoq; porrigis arc9
Pignora iam noſtri nulla pudoris habes:
Rite deo templumq; datum nomẽq; bis ultor
Emeritus uoti debita ſoluit honor:
Solẽnes ludos circi celebrate quirites
Non uiſa eſt fortem ſcæna decere deum:
¶ Pleiades aſpicies omnes totumq; ſororũ
Agmen, ubi ante idus nox erit una ſuper
Tunc mihi nõ dubiis autoribus incipit æſtas:
Et tepidi finem tempora ueris habent:
¶ Idibus ora prior ſtellantia tollere taurum:
Indicat, huic ſigno fabula nota ſubeſt:
Præbuit ut taurus tyriæ ſua terga puellæ
Iuppiter & falſa cornua fronte tulit:
Illa iubam dextra læua retinebat amictus

PLEIAdes aſpicies oẽs:ſol hoc tpe pœne in eo ẽ ut in gemios itroitũ faciat. Vñ pleiades quaꝝ ſupra meminimus pridie idus maias apparẽt anq̃ Sol i ortũ feraƭ quaꝝ exortũ Ply. tradit Sole Tauri ptẽ .xxv. obtinẽte ſex dieb9 añ maias idus quo tpe Columella quoq; oẽs ĩqt uergilias appere Eaꝝ occaſus paulo añ idus nouẽbris hyemẽ ichoat teſte Plynio:ortus uero æſtatẽ. Itaq; uergiliæ dictæ ſũt autoƭ Feſto q eaꝝ ortu uer finẽ facit. Vñ ait Proptius O utinã hybernæ duplicẽtur tpa brumæ:& fit iners tardis nauita uirgiliis. Sũt aũt uel i cauda Tauri ut qbuſdã placere dubiũ nõ eſt uel ita poſitæ ut ex eaꝝ poſitu teſte A. Gel. Imago tauri pter caput cõformata uideaƭ uel añ genu tauri ut placet Seruio:cui illud aſtipulaƭ: Ac pp læuũ genus oi ex pte locatas paruas uergilias tenui cũ luce uidebis ubi notãdũ genus p genu dictũ ut Priſcianus docet. INcipit æſtas:ſi ex ortu Virgiliaꝝ uer finẽ facit neceſſe ẽ ut æſtas ab eo tpe ſumat exordiũ:q̃ qdã diffiniũt eminẽtẽ terræ aerẽ cõfoꝝ et caleſactũ ſolis ad ſeptẽtrionẽ curſu. Sciẽdũ nõnullos nõ a ueris fine ſed a uerni tpis ſignificatõe Virgiliis nomẽ iditũ exiſtimare q̃s & pleiades dicius qđ priæ nauigatiõis tps oñdãt. IDibus orta prior ſtellãtia tollere tauꝝ idicat. Repetẽdũ ẽ noctis nomẽ:& ẽ ordo Nox prior idib9 idicat tauꝝ tollere ora ſtellãtia. Admonet ãt mĩ hoc loco uideri aptius tauri caput idibus Maiis añ ortũ Solis. Nã heliaci ortos ſuculaꝝ ſiue hyadũ meminit ſupra ut Pars hyadũ toto de grege nulla latet& ora micãt tauri ſeptẽ radiãtia flãmis. Docet tñ Columella ſuculas paulo poſt idus huius mẽſis hoc ẽ .xii. cal. iu. ex oriri Sãe taurus oriƭ a elũibus ſcđm Maniliũ:ut Aſpice tauꝝ elũibus & gemios pedibus teſtudie cãcrũ ſurgere. FAbula nota ſub eſt:ſi nota ẽ cur explicaƭ? obtũdis n. tametſi itelligo. TYriæ puellæ:Europe ſeneca i hercule furẽte hic q̃ repẽti uere laxanƭ dies tyriæ p undas uector europæ nitet. EAdẽ & ſidõis dr̃ a ſidõe q̃ nõ plus q̃ .cc. ſtadiis diſtat a tyro uocaturq; a Plynio thebaꝝ boetiaꝝ parẽs. Eã ut inqt Iuſtinus tyrii cõdiderũt quoꝝ gẽs a phœnicibus fluxit. ii enim terremotu uexati relicto patrio ſolo aſſyriũ ſtagnũ prĩo mox mari pximũ littus incoluerũt cõdiderũtq; urbẽ:quã a piſciũ ubertate ſidona appellarũt. Piſcem. n. phœnices Sidon uocãt. Poſt multos deinde annos rege Aſcalonioꝝ expugnati nauibus appulſi tyron urbẽ ante annũ troianæ cladis condiderunt.

Pleiades pridie idus oriũƭ

Vergiliæ

Aeſtas initiũ uergiliaꝝ ortu:

Tauri caput appet idibus maiis. Ortus tauri a elũbus Tauri fabula Sidon

¶ILLE:auguſtus. SVſtulit ueteres notas ueterẽ illã ignominiam. ET dedecus lõgi æui:ĩfamiã longi tpis. NAM coegit pthos reddere ſigna. Recepta ergo ſigna:q̃ recuperata fuere ab auguſto. AGnorũt ſuos:romanos. ſ. milites. Et eſt Proſopopeia:q̃n daƭ aĩa rebus inaĩatis. Aut p hyppalagẽ ĩtelligas:romãi agnorũt ſua ſigna recupata. QVid tibi:o pthe. QVid pfuere tibi ſagittæ ſolitæ mitti poſt terga:qđ pfuit pitia iaculatiõis ſagittaꝝ:q̃s eqs fugiẽs a tergo mittit:uñ illud dictũ:fatalia tela ueneno illata:q̃ fugiẽs poſt terga reliq̃rit hoſtis. QVid loca:pfuere. ſ. q̃ erãt inacceſſa. QVid rapidi pfuit uſus eqs:qđ iuuit illud quo plurimũ uelabas hoc ẽ ipſe equus:nã in pugna pedites parthi nõ ualẽt:nec niſi i cãpis ſeſe exercẽt de quo ẽ apud Luca. Lẽtulus ita inqt. Sarmaticos iter cãpos:effuſaq; plano Tigridis arua ſolo:nulli ſuperabilis hoſti libertate fugæ:ſed nõ ubi terra tumebit:aſpera cõſcẽdet mõtis iuga. Nec popacas bella gerũt tenebras i certo debilis arui. PArthe refers aqlas. Romana ad auguſtũ ſigna: & porrigis uictos arcus. Iam tu uictus ſupplex tua arma Cæſari aug. porrigis. IAM nulla hẽs pignora nr̃i pudoris:nõ hẽs iã ſigna:aut aliud:quo erubeſcere poſſimus. RITE ẽ datũ tẽplũ deo:rite & merito ædes ẽ marti cõſecrata. ET nomẽ bis ultor:merito quoq; bis ẽ ultor cognominatus:nã auguſtũ iuuit ĩ ultiõe pr̃na:& pthoꝝ iniuria ulciſcẽda:ſic bis ulto:& de parricidis & de hoſtibus. ET meritus honor:q ab auguſto marti benemerito debebaƭ. SOluit debita uoti:nã qđ uouerat Cæſar:templũ marti cõſecrauit. QVIrites celebrate ludos ſolẽnes:q quotãnis marti exhibenƭ. Cicero:i circo maxĩo. Scæna nõ ẽ uiſa decere fortẽ deũ:ſcænæ ubi leuia referunƭ & fabulæ recitanƭ:nõ cõuenit rebus martiis:ſed in circo opus eſt nũc. & equoꝝ curſu certare:& martior ludos exhibere. Maior. n. rõ erat circẽſiũ quã theatralium: Erat. n. illa grauiora ſpectacula. Pleiades aſpicies:pridie idus maias. Vergilie oriunƭ:de his diximus in q̃to lib. pterea æſtatis ẽ initiũ & ſupius ex florẽtino diximus pricipiũ æſtatis eẽ .viii. idus. TV aſpicies oẽs pleiades:q̃ & uergiliæ dictæ. ET totũ agmẽ ſacroꝝ:oĩa ipſa ſidera:ut ſupius dictũ:q̃ ſeptẽ dici ſex tñ eẽ ſolẽt. VBI una

PAV. MAR.

nox erit ſup.i.ſuperit. ANte idus:hoc ē pridie idus. TVnc:eo tpe. INcipit mihi æſtas ē æſtatis initiū. Nō dubiis:ſed certis autoribus. ET tpa ueris tepidi hñt finē:eſt finis ueris cū aer erat tēpatior:& ē pricipiū æſta tis:cū aer icipit eē feruētior. IDibus ora prior:nocte iduū maia℞ altius attollit̃ taurus:cū fit eſſurus geminis. De tauro ſupioř egimus lib.poeta cām ſigni refert ad europe raptū ꝙ imago tauri fuerit cœlo locata ſicut nos quoq; ſupra rettulimus:licet ſint q uaccā eē dicāt:& ad Io referāt. PRIor idib℞:hoc ē nox q̄ pcedit idus. IN dicat:oñdit. Tau℞ tollere:attollere altius a ſole i ortu. ORA ſtellātia:ſtellas oris.q̄s ſupra explicuimus. FA bula nota:q̄ſi q̄ oēs norūt. SVbeſt huic ſigno:ipſi tauro:qa oibus notū q̄ rōne fuerit cœlo figuratus. TAV rus:iuppiter i tau℞ demutatus. VT pbuit terga ſua:cū ſe māſuetū oñdēs:pcubuit añ puellā:deditq; illi terga eqtāda: Vñ Hora. Sic & europe niueū doloſo credidit tauro latus. PVellæ tyriæ:Europæ a Tyro phœni ciæ:nā filia regis Agenoris.De quo latius in fine ſecūdi lib.met. ET tenuit:iuppiter. FAlſa:non uera cornua frōte:nā tau℞ ſe ſimulauerat.Ve℞ ſi hiſtoriā reſpicimus:habuit iuppiter tau℞ i puppi figuratū.De quo I ctā.loquēs ait rapuiſſe dř i aqla catamitū:poeticus color ē:ſed ut p legionē rapuit:cuius iſigne aqla ē:aut nauis in q̄ ē ipoſtus:tutelā habuit in aqla figuratā:ſicut tau℞ figuratum:cū rapuit:& trāſuexit Europā. ILla:europa. REtinebat dextra iubā crines tauri:quo firmius ihæreret. LEua retinebat amictus:ueſtes:ne aqs maderēt.

Et timor ipſe noui cauſa decoris erat:
Aura ſinus implet flauos mouet aura capillos
Sidoni ſic fueras aſpicienda ioui:
Sæpe puellares ſubduxit ab æquore plantas:
Et metuit tactus aſſilientis aquæ:
Sæpe deus prudēs tergum demittit in undas
Hæreat ut collo fortius illa ſuo:
Littoribus tactis ſtabat ſine cornibus ullis
Iuppiter,inq; deum de boue uerſus erat:
Taurus init cœlum te ſidoni iuppiter iplet:
Parſq; trium terræ tertia nomen hab
Hoc cœli ſignum phariam dixere iuuencam
Quæ bos ex homine eſt ex boue facta dea:
¶ Tū quoq; priſco℞ uirgo ſimulacra uirorū

ANT. ¶NOVI decoris: Vel magni ſiue excellētis uel reue
FAN. ra noui. SVbduxit ab æquore plātas:Europa nō iup
Immolan piter. LIttoribus tacitis:Cretæ iſulæ ad quā deus ue
do℞ ho xit europā. TAurus init cœlū: Effigies tauri q̄ deus
minū rit᷒ exuit in zodiaci ſignū trāſlata ē. PHariā dixere iuuē
olim in la cā:In q̄ io cōuerſa ē q̄ ægyptio iſidis nomē accepit.No
tio.Scyr ta ē fabula. SIMulachra uiro℞:Immolādo℞ hoium
pea ſimu ritus fuit olim i latio quēadmodū & apd quoſdā ima
lachra in niſſimos barbaro℞:quē nōnulli a Pelaſgis fluxiſſe cre
tyberi idi diderūt q ſedibus ſuis pulſi & icerti qbus locis adhere
bus maiis rēt apud Dodonā oraculū acceperūt i quo hoc erat:
cai cephalas adi cai to patri pēpete phota. Vñ cū poſt errores plurimos i latiū appuliſſent erexerūt Diti ſacellū & Saturno arā diuq; hūc uiro℞ uictimis illū humanis capitibus placauerūt:qđ gēus ſacri redactū ē ab Hercule i mitiorē ritū q ſuaſit poſteris pelaſgo℞ ut iferēt Diti nō hoium capita ſed oſcilla ad humanā effigiē arte ſimulata & ſaturni aras nō uiris mactādis ſed accēſis luminibus excolerēt:qa nō ſolū uir ſed lumē p nomē qđ ē phos ſignificet̃.Eūdē Herculē ſcribit Plutar. cū barbari ea loca ubi nūc Roma ē incolētes græcos quos ceperāt i tyberim deiicerēt edocuiſſe illos ut ueterē morē & ſupſtitionē imitantes ſimulachra uiuo℞ hoium i flumē dimitterēt.in ſacris.n.ut inqt Seruius ſimulata p ueris accipiunt̃. Vñ cū de aialibus q̄ nō facile iueniunt̃ ſacrificādū ē ſimulachra eo℞ pane & ce[illegible] ſiunt ac p ueris accipiunt̃.itaq; poſtea idibus Maiis circa pleniluniū pōtifices uirgineſq; ueſtales.Itē ptores alii q quos ſacris adeſſe fas erat(ut inqt Euſebius)imolatis aialibus uti ius pōtificiū poſtulabat argeos id ē [illegible]
Argei Sir ta hoium ſimulachra ſiue ſipeas effigies de pōte ſublicio ſingulis annis i tyberim iaciebāt.Dicti āt argei ſūt uel
peæ effi ꝙ Hercules cū occiſo geryone uictor p italiā armēta duxiſſet ſimulachrā hoium p nūero argiuo℞ ſocio℞q;
gies. Ae quos caſu pegrinatiōis amiſerat dř i fluuiū dimiſiſſe ut aq̄ ſcda i mare deuecta p defūcto℞ corporibus ueluti
gei uñ di patriis ſedibus redderent̃:uel a pelaſgis quos ſcripſit Macrobius poſt acceptum oraculū ad dodonā in italiā p
cti Argiui ueniſſe:uel a græcis quos barbari:ut diximus latiū incolētes in fluuiū iaciebāt. Græci.n. oēs ut inqt Plutarchus
Argea. argiui a ueteribus dicebant̃.Sane feſtus autor eſt fuiſſe in urbe loca quæ argea uocabantur ꝙ in his ſepulti eſ
Pons ſent qdam argiuo℞ illuſtres uiri & Varro argeos inquit dictos putari a principibus qui cū Hercule argiuo ue
ſublicius. nere romam & in ſaturnia ſubſederunt.
PAV. ¶ET ipſe timor:puelle.Erat cā noui decoris:Augebat.n.timor ipſius decorē tū i uultu:qđ præ timore cādi
MAR. dior uidebat̃.tū i ipſo geſtu:& habitu. AVra iplet ſinus:ueſtes:niſi dicas latēter hiſtoriā tāgere qđ leni uēto uela ipleant̃:cū naue trāſueheret̃.Aura mouet capillos flauos:hoc qdē decorē illius augebat cū flaui crines uēto agerent̃. SIdoni:o Europa a ſidōe urbe phœniciæ. SIC:hoc mō. FVeras aſciſcēda ioui.cū formoſior ui dereris:& ob id illi gratior. SAEpe ſubduxit:remouit. AB æquore plātas puellares:cōtrahebat:ut altius eleuaret pedes:ne attingeret aq̄s. ET metuit tactus aquæ aſſilētis:metuit ne ab unda ialiēti tāgerent̃:hoc ē ne aq̄s ſpargeret̃. SAEpe deus:iuppiter in tauri forma. PRudēs demittit tergū in undis:iflectebat ſe in undas:iniecturus illi metū. VT illa fortius firmius. HAEreat illa ſuo collo.quo arctius eū puella amplectaret̃. LIttoribus tactis:poſtq̄ in cretā puenit.Stabat iuppiter ſine ullis cornibus.nā exuerat formā tauri. ET de boue erat uerſus in deū.reſumpſit uerā formā. Taurus.figura tauri. INIT cœlū.qa cœlo locata. SIdoni.europa. IMplet te Iuppiter.grauidā fecit.& de te Minoem genuit.& Tertia pars terræ hēt tuū nomē diuiſus.n. orbis in tres ptes.ab ea una ipſa℞ partiū.Europa uocata ē.uñ Hor.bñ ferre magnā diſce fortunā.tua ſectus orbis nomina ducet. DIxerūt.aliqui.i.Hoc cœli ſignū pharīā iuuēcā.eſſe io inachi regis argiuo℞ filiā. QVod bos ē facta ex hoie cū demutauit iuppiter eā in uaccā:ne pateret eius furtū. EX boue facta dea. cū redut in priſtinā

formā:& in ægypto meruit diuinos honores.Putani igiť illā uaccā eē in cœlo figuratā:ſed ut ſupius dictū Vacce ſit an taurus nō ē cognoſcere ꝓmptū. PHariā:ægyptiā a pharo iſula parua i nilo:q̄ Alexādriæ pōte iūgebatur.de q̄ Luc.i.x. Tūc clauſtrū pelagi cepit pharō iſula quōdam i medio ſtetit illa mari ſub tpe uatis ꝓtheos at nūc ē pellæis ꝓxima muris. TVnc quoq̧ priſcoꝝ uirgo:idibus maiis:ſcyrpea ſimulachra iaciūť in tybri e roboreo pōte:ut prius ſolebāt emitti hoies:cuius rei meminerūt Diony.lib.prio de antiqtate italica:Lactātius in prio diuinaꝝ iſtitutionū.Plutar.i ꝓblematibus.Macro.i ſaturnalibus:& Euſebius lib.iiii de Euāgelica ꝑparatiōe Dionyſii uerba referēs:aſſerūt inqt ſaturno i italia priſcis tpibus ita ſacrificatū fuiſſe:queādmodū apud carthaginēſes:anteq̄ urbs eoꝝ dirueretť. CELtæ uero ad hæc uſq̧ tpa: & occidētaliores fere oēs homicidio ſacrificāt.Hercules aŭt ferť primus i ſaturno ara ædificata:itemeratas hoſtias imolaſſe:hāc legē q̄ hoies ſacrificabāť reuocaſſe:& ne q̄ſi patrio ritu neglecto ſupſtitiōe ināi icolæ turbarēť:ſimulachra ꝓ unis hoibus:quos ſfluēta tyberis ꝓiciebāt:hoſtiaꝗ ornata mō i tyberi imittere docuit:q̄ res a Romāis:tpibus quoq̧ nr̄is idibus maiis diligēter fieri ſolet. ETenimdie pōtifices:aīalibus prio ſcd̄m leges imolatis.uirgineſq̧ ueſtales:ꝑtores:aliiq̧ ciues quos ſacris adeſſe fas ē.xxx.ſimulachro hoium:q̄ argiuos appellāt a pōte ſacro i tyberim demittūt: &c.Epicadus uero refert.Herculē occiſo geriōe:cū uictor ꝑ italiā armēta duxiſſet pōte:q nunc ſublicinius dr̄ ad tp̄s iſtructo hoium ſimulachra ꝓ nūero ſocioꝝ:quos caſu pegrinatiōis amiſerat i fluuiū dimiſiſſe:ut aq̄ ſcd̄a i mare deuecta ꝓ corporibus defūctoꝝ:ueluti patriis ſedibus redderēť:& ide uſū talia ſimulacra fingēdi iter ſacra māſiſſet. VEꝝ alii rē ſupiore rōcordat.Hic e pōte ſublicio iacta inqt:ſic & Plutar. Diony.e pōte ſacro. Lactā.e pōte miluio.q ita de eare agit.Saturnus i latio eodē genere ſacrificii cultus ē.Nō qdē ut hō ad arā imolareť.ſed uti i tyberi de pōte,miluio mittereť.Quod ex rn̄ſo quodā factitatū Var. autor ē cuius rn̄ſi ultimus uerſus ē talis καὶ κεφαλὰς κρονίδῃ καὶ τῷ πατρὶ πέμπετε φῶτα & capita ſaturno:& pñ mitite hoiem q̄ qa uř ambiguū:& fax illi:& hō iaci ſolet. Veꝝ id gēus ſacrificii ab Her.cū ex hiſpania rediret:dř eē ſublatū. Ritu tñ pmanet:ut ꝓ ueris hoibus:imagines iacerēť e ſcyrpo:ut Oui.in faſtis docet:Et adducit ipſe Lactā.plures ex uerſibus ouidianis.Plutar.uero hāc eius rei rōnē affert.Quod antiqs tpibus barbari ea loca incolētes græcos quos repant eo pacto interficerēt.Herculē uero poſtea admirati:ab hoſpitū:& externoꝝ cæde abſtinuerūt:docti ab eodē:ut ueterē morē:ac ſupſtitionē imitātes effigies i flumē abiicerēt:nā ueteres græcos oēs argiuos æq̄liter appellabāt.niſi ꝑp uicinitatē.argiuos arcadū euāder exiſtimās.q patriā fugiēs ibi cōſedit. odiū & amicitiam retinuit.Poeta uero oñdit alios & rn̄ſo factū tradidiſſe.ut duo corpora in tybrim iacerenť. Alios uero putauiſſe iuuenes ſolitos e pōtibus ipellere ſenes ut ipſi eēnt.q in comitiis ſuffragia darēt.& inde morem habuiſſe originem.ſeruatumq̧ uſq̧ ad Her.tempora. TVnc quoq̧.eo etiam die. VIRgo ueſtalis.ſ.

Mittere roboreo ſcripea ponte ſolet:
Corpora poſt decies ſenos q credidit annos:
Miſſa neci ſceleris crimine damnat auos:
Fama uetus tunc cum ſaturnia terra uocata ē
Talia fatidici dicta fuere ſenis:
Falcifero libata ſeni duo corpora gentes
Mittite:quæ thuſcis excipiantur aquis:

¶ROBOreo pōte.Sublicio quē Plut.ſcribit ligneū factū & abſoluta ab Anco Martio rege & poſtea lapideū extructum ab Hæmylio q̄ſtore.Vñ nō placet q Lactā.tradit e pōte Miluio hoiem i tybertm miſſum. ANT. FAN.
Varro pōtē ſubliciū a pōtificibus inqt primū factū & ſæpe reſtitutū Eius cōtignationē Ply. ita diſpoſitā iqt fuiſſe ut eximerenť trabes ſine fulturis ac reponerēť.q̄d i eo pōte religioſū fuit poſteaq̄ Coclite Horano defendēte ægre reuiſus ē. DIctus aūt ē ſublicius a ſublicis q̄ ſūt ut Cato ſcripſit ꝑticæ lōgiores ex q̄bus pons totus fuit poſtq̄ iſtitutū ē ne ferro & clauis rōpigereť. Sublictiū
Hūc ut qdā tradūt Antonius pius ipator marmoreū fecit.Sed ñ ꝑtereūdū q̄d ſcribit Macr.ſtructū fuiſſe ad tp̄s hūc pōtē ſub Hercule & poſtea ſubliciū dictū ex quo idē Hercules dř hoium ſimulachra i fluuiū demiſiſſe. DEcies ſenos.Sexagīta. Vñ Feſtus depōtāi inqt ſenes Depōtani
appellabāť q ſexagenerii de pōte deiiciebāť.Libet hoc loco ꝑ iocū laudare maioꝝ noſtroꝝ pietatē ad prudētiā curātiū ne oporteret ſexagēarios ſenes āni ſcalarii picula formidare.Cæteꝝ id Rōæ nō crediderī apd̄ Scytas ſeruatū eū morē fædiſſimū aliq̄ñ fuiſſe dubiū nō ē. TVnc cū ſaturnia terra uocata ē.Primi cultores italiæ ſcd̄m Trogū aborigies fuere ut iuſtinus refert.quoꝝ regē Saturnū tantæ inqt fuiſſe iuſtitiæ ut neq̧ ſeruierit ſua eo q̄ſq̄ nec priuatæ rei qcq̄ ha ſiuerit.ita itali regis noie Saturniā appellatā & mōtē quē ihabitabat Saturnium dictum ubi poſtea capitolium fuit.Sed eſt & Saturnia nomen oppidi ut ſupra oſtendimus. ſenes A. borignes Saturnus rex Saturnium.
¶SOLET mittere:eiicere. SIMulachra ſcyrpea priſcoꝝ uiroꝝ effigies antiquoꝝ ex ſcyrpis cōpoſitas.Pōte roboreo.ligneo hoc ē e pōte ſublicio ex ſublicis.hoc ex ipſis oblōgis & erectis lignis cōpacto. QVI eredidit corpora miſſa neci.q putat necatos hoies. POſt decies ſenos.hoc ē poſt ſexaginta ānos. DAmnat auos crimine ſceleris.arguit maiores ſceleratæ cædis.& ſūmæ imanitatis q̄ſi dicat nō ita ſūt maiores tāti ſceleris arguēdi.& hoc iō inqt.qa putabāt aliq eūdē morē in italia fuiſſe.q apud pleros ſcytaꝝ populos ſeruaťubi ſexagenarii necanť.ut ea rōne inſtitutū arbitrareť in latio.ſexagenarios e pōte in fluuiū mitti ſolitos q̄d poeta negat cū maiores nō ſint tāti ſceleris accuſandi.Veꝝ aliq ex græcis ſeruauere hūc morē.nā in cea inſula lex lata erat.qui recte uiuere nequeāt turpiter ne uiuāt.Edixit.n.lex maiores ānis.lx.natos aconito uitā finire.ut cæteris cibaria ſufficerēt.Hæc Stra.refert. FAma uetus.q̄ſi iā antiqs hæc fama emanauit. TVnc cū terra.latina.ſ. EST uocata ſaturnia q̄ſi añ urbē cōditā rū & ſaturnius collis uocareť q nūc capitolinus dř.& in eo ſaturnia urbs ut prio diximus. TAlia fuiſſe dicta ſenis fatidici.hoc fuiſſe uatis rn̄ſum. MITTIte o gētes duo corpora libata duos hoies litatos. FAlcifero ſeni ſaturno ferūt falcē.cū falce.n figurať.q̄d ea fruges execare docuerit.aut q̄d ſaturnus κρονος dicať.& tp̄s ſignificat.cui falx attribuiť.q̄ñ tp̄s oīa metat execet & idirat. PAV. MAR.

Q Væ duo corpora: EXcipiantũr aquis thuſcis: tyberinis. Hoc igitur reſponſum fuit: ut duo deiicerentur in fluuium: & ſic ſaturno litterentur.

Donec in hæc uenit tirynthius arua quotãnis
Triſtia leucadio ſacra peracta deo:
Illum ſtramineos in aquam miſiſſe quirites
Herculis exemplo corpora falſa iaci:
Pars putat ut ferrent iuuenes ſuffragia ſoli
Pontibus infirmos præcipitaſſe ſenes:
Tybri doce uerũ tua ripa uetuſtior urbe eſt
Principium ritus tu bene noſſe potes:
Tybris arundiferq; medio caput extulit alueo
Raucaq; dimoui talib9 ora ſonis:
Hæc loca deſertas uidi ſine mœnib9 herbas
Paſcebat ſparſos utraq; ripa boues:
Et quem nunc gentes tybrim norũtq; timẽtq;
Tunc etiam pecori deſpiend9 eram:
Arcadis euandri nomen tibi ſæpe refertur

ANT. FAN. ¶DONEC in hæc uenit tirynthius arua: Redegit qdẽ Hercules crudele ſacrũ ad mitirẽ ritũ: ut diximus ſed eo uſq; pceſſit ſacri prodigioſi celebratio ut Cn. Cornelio Lẽtulo P. Licino Craſſo cõſulibus ſenatuſcõſultũ factũ fuerit ne hõ imolaret: & poſtea Tyberius Cæſar ſuſtulerit druidas ita ut multum debeat Romanis ut ait Plinius p quos ſublata ſunt mõſtra: in qbus hoiem occidere religioſiſſimũ hẽbat. THuſcis aqs Tyberi. TRiſtia laucadio ſacra pacta deo nõ placet q nõnulli dicũt a pte totũ accipi & Saturnũ Leucadiũ dictũ q i epiro cuius iſula ẽ leucas oraculũ iuſſerit huic deo uiroq; uictimis rẽ diuinã fieri ſed leucadiũ dictum accipimus ſuppleta q̃ſi particula qd poetæ facere cõſueuerunt teſte Seruio: qm uiuis hoibus ex alto deiectis ei ſacra fierẽt quẽadmodũ & Apollini apud leucadẽ. Leucadiũ enim deũ pprie Apollinẽ dicimus Oui. alibi: An qa leucadio ſp amata do. Fuit eius ædes in actio pmõtorio apud leucadẽ. Vnde illud ẽ Virg. Mox & leucatæ nimboſa cacumina mõtis Et formidatus nautis apitur apollo. Leucadiis ãt (ut inqt Str.) mos patrius fuit ut i Apollinis ſacrificio quotãnis ſõtẽ aliquẽ auertẽdæ deoq; iræ gr̃a e mõtis ſpecula deiicerẽt. Nouimus. n. (ut autor ẽ Porphyrio & nos diximus ſupra) quoſdã e dĩis placari ne obſint: & Apollinẽ a nõnullis peſtilentẽ deũ ex exiſtimari. Vnde illud eſt: Cõdito mitis placiduſq; telo ſupplices audi pueros apollo. Stra. autor ẽ Corinthios leucadẽ q̃ fuit olim cherõneſus in formã iſulæ redegiſſe: q̃ a petra albicante pũcta i pelagus nomẽ accepit. Vel ſcdm Alcmæonidem a Leucadio icarii filio. STramineos qrites. Simulachra qritũ e ſtramine. Quiritium aũt dixit nõ q tum eẽnt ſed quo poſtea eo in loco quirites fuerũt. COrpora falſa iaci. Repetendũ fama eſt. VT ferrent iuuenes ſuffragia ſoli: Quia ſenioq; cõſilia ſolẽt ſepenumero affectibus iuuenum reluctari. TVA ripa uetuſtior urbe eſt. Facile tibi eſt ueq; docere qui es urbe uetuſtior & noſtri quæ fuerunt ante urbem conditam.

Sõtẽ quotãnis deiiciebãt leucadii e mõtis ſpecula Leucas

Deus leucadius

PAV. MAR. ¶DONEC tyrinthius: & fama fuit: uſq; quo Hercules a tyrinthio oppido boetiæ. IVEnit in hæc arua: latina: uicto in hyſpania geriõe: ut diximus in prio. SACra triſtia: ob humanã uictimam. PER Acta deo leucadio: in oibus codicibus ẽt uetuſtiſſimis: ita ſcriptum ẽ deo leucadio: ita ut intelligi non poſſet quare leucadio diceretur: & alii aliud ſentiebant. & alii aliter deprauabant. At Lactãtius qui hunc locum adducit: ita hũc uerſum ponit: Triſtia leucadio ſacra parata modo: & hoc pacto reddit ſenſum faciliorem. Sacra quæ parantur eo modo quo ſacrificat apollini ad accium in mari leucadio: nam imolatur humana uictima. de quo Vir. Et formidatus nautis aperitur apollo. ita hic imolabantur homines ſaturno: & tamen ſi omnino illud aſſerẽdum eſſet: ut leucadio deo diceremus. Erit quidem ad locum referendum in urbe: ubi erat eius templum: & opis ſimul: & ut ſaturnum leucadium dicebãt: ita & opim leucadiam. Plautus n. opis leucadiæ meminit. Sic utroq; modo recte dices. Et fama eſt. ILLVM: her. Miſiſſe quirites ſtramineos: ſtramineas effigies quiritium. IN aquam: in tybrim: ſed non quiritium qa nondum condita Roma: eq; erat quiritium appellatio. Sed poeta poſteriore uocabulo pro re ueteri uſus ẽ: nam effigies illorum qui tunc ea incolebant loca. Et fama eſt. IAci corpora falſa corporum effigies. EXEMplo herculis: ut herculem imitentur. PARS putat: alii ſunt qui id exiſtimant. IVVEnes præcipitaſſe: præcipites ieciſſe e pontibus. SENES infirmos: inualidos: qui defendere ſe non poterant a iuuenibus. VT: ipſi. IVVEnes ſoli ferrent ſuffragia: ut in comitiis darent cui uellent ſuffragia: ſine ſenum repugnãtia. Tybri doce uerum. numen tyberinum inuocant: ut uerã cauſam referat. Quæ quidem ab illo ad herculis comites refertur qui in illis collibus: ubi poſtea urbs eſt condita: remãſerunt: At cum amore patriæ tangerẽtur: aliqui ex his in morte mandabãt: ut mitterentur in tybri. quo ab undis in patriam reportarẽtur: hæredes uero nou parebant: ſed humabãt extinctos: & ſcyrpeas imagines in fluuium deiiciebant. DOCE tu uerum tybri: unde hic mos originem habuerit. TVA ripa eſt uetuſtior urbe: antiquior quam ſit Roma. TV bene potes noſſe: propter ipſam uetuſtatem. PRINcipium ritus: originem huius moris. TYBris: deus ipſe tyberinus. EXTulit: eleuauit. CAput harundiferq; harundines coronatum ea. n. eſt fluuiorum corona qd refertur ad ripas harũdine obſitas. MEdio alueo: per quem fluit. ET dimouit ora rauca a rauco aquaq; murmure. TAlibus ſonis: his dictis. VIdi: ego. HAEC loca: romana. HERba deſertas: quaſi paſcua in ſolitudine iacentia. SINE mœnibus: cum nondum eſſet urbs: aut aliud oppidum conditum. VTraq; ripa: & latina & hetruſca. PAScebat boues ſparſos: hinc inde fuſos. ET eram tũc ego tybris deſpiciendus pecori: quaſi pro uili & abiecto quem pecora ipſa contẽnerent. QVem tybrim nũc omnes gentes norunt propter magnitudinem Romani imperii. ET timeant romanis uires: timent quoq; nomen meum. SAEpe refertur tibi nomen arcadis euandri. quaſi d tu debes ſcire q fuerit euander arcas quando quidem eius nomen a te ſæpe refertur. ILLE euander. ADVena peregrinus.

¶TORSIT aquas:Nauigans aduerſus fluminis impetũ. PALlantius heros:Euãder Pallantis nepos regis Arcadiæ. COmites lõgies ire negant: Argiui quos ait Varro ut diximus in ſaturnia ſubſediſſe. MOriens hoc breue mandat opus:Si moriens quõ mandat:moriẽtem hic dicit paulo poſt moritug. LIT tus ad inachium:Argiuũ uel a rege inacho qui apud Argiuos regnauit uel a flumine. DISplicet hæredi:Quia qđ mandatum fuerat impium uidebat. CLAre nepos atlantis ades:Idibus Maiis Mercurius colebat quem qdem eo die in lucem editum ferũt:ut Maiæ mercurium creaſtis idus.Erat aũt is dies feſtus Mercatog ut Feſto placet:qđ ædes Mercurii eẽt huius menſis idibus dedicata q̃ fuit nõ lõge a Circo maximo:ut Templa pii poſuere patres ſpectãtia circum.Exiſtimabat.n. Mercurius nõ ſolum inuẽtor ſermonis lyræ ſiue cytharæ palæſtræ atq furtog:ſed uiag atq itineg dux miniſter ac nuncius inter ſupos atq inferos deos ac mercatog oium deus:cum ad q̃ſtus pecuniæ mercaturaſq habere eum maximã crederet Vnde ait Plautus i amphitrione: Vt uos inuoſtris uultis mercimoniis emendis uendũdiſq me lætu lucris afficere atq adiuuare in rebus oibus. Itaq ſunt q Mercurium putẽt a mercibus noiatum q̃uis alii dictũ uelint q̃ſi medium currentẽq ſermo currat inter hoies mediu. Vñ a græcis hermes dr a poton herminenin qa ſermo latẽtes cogitatiões iterpretat.Diximus ſupra plures fuiſſe Mercurios qđ & Cicero docet. Lactãtius grãmaticus q̃tuor inqt fuiſſe. Vnũ iouis & Maiæ filium. Aliũ Cœli & Cei. Tertiũ Libri & Proſerpinæ. Quartũ iouis & Cyllenes. Alii trium tm̃ meminere:ægyptii. Cretẽſi & Atlãtici. Alii ſex quog ultimũ ex ioue & Maia Atlãtis filia natum uolũt:ad quẽ cæterog referunt inuẽta: q oia cõmemorare hoc loco nõ grauaremur:niſi recte Seruius admoneret in deog rõne fabulas ſequẽdas cũ ueritas ignoret. Mercurius ab ægyptiis anubis pr a quibus canino capite una cũ iſide colebat. Eiuſdẽ apud gallos teſte cæſare in cõmẽtariis plurima fuere ſimulachra q eũ putabãt oium artiũ inuẽtorẽ. Athenieſes uero primi e græcis(ut iqt Herodotus)edocti a Pelaſgis ſtatuas Mer.erectis uirilib habuerũt:cui rei rõnẽ ap Mac.lector inẽiet. Huic duo romãi lacte uio ſupplicarunt in uico quẽ putãt eã ob cãm ſobriũ appellatũ.

ANT. FAN.

Mercurius colebatur idibus maiis

Mercurii ædes non lõge a circo maxio

Mercurii inuenta.

Mercurii nomẽ uñ dictũ Hermes

Mercurii plures

Mercurius ſobrius

Ille meas remis aduena torſit aquas:
Venit & alcides turba comitatus achiua
Albula ſi memini tunc mihi nomen erat:
Excipit hoſpitio iuuenem pallantius heros
Et taudem Caco debita pœna fuit:
Victor abit ſecũq boues erythreida p̃dam
Abſtrahit,& comites longius ire negant:
Magnaq pars horum deſertis mãſit in agris:
Montibus his ponunt ſpemq laremq ſuũ
Sæpe tamen patriæ dulci tãguntar amore
Atq aliquis moriens hoc breue mãdat op9:
Mittite me i tyberi,tyberinis uectus i undis:
Littus ad inachium puluis inanis eam:
Diſplicet hæredi mandati cura ſepulchri
Mortuus auſonia conditur hoſpes humo
Scirpea pro domino tyberi iactatur imago
Vt repetat graias per freta longa domos:
Hactenus ut ſubiit uiuo rorantia ſaxo
Antra:Leues curſum ſuſtinuiſtis aquæ:
¶Clare nepos atlãtis ades quẽ mõtib9 olim
Edidit arcadiis pleias una ioui:

¶TORSIT aq̃s meas remis:ille claſſes aduerſo amne meo:in hæc loca egit. VEnit & alcides:Her. COmitatus turba achiua:q̃ſi habẽs ſecũ græcos comites. TVnc erat mihi nomen albula: eo tpe uocabar albula qa nõdũ rex Albanus dederat mihi nomẽ tyberinum. SI memini:qa memini ita fuiſſe. HEros pallantius:Euãder ſiue a pellãte:ſiue a pallantio. EXcipit Iuuenẽ:Her. Hoſpitio:ut in prio dictũ. ET tãdẽ debita pœna fuit caco:nã ob raptas boues ab Hercule mactatus ẽ & expurgata eſt eo mõſtro rupes auẽtina. VIctor Hercules q cacũ iteremerat. Abiit:diſcedit. ET abſtrahit:abducit ſecũ. BOues p̃dam erythreida:armẽta q̃ fuere Gerionis.q regnauit in erythra iſula ad dextrã fauciũ freti atlãtici in iſpania ide erythreida p̃dã dixit:ſed de his oibus in prio diximus. ET comites:Herculis. NEgãt longius ire:nolũt ſeq Herculẽ: ſed uolũt in latio remanere.Et magna ps hog:comitum Her.Mãſit in agris deſertis:ubi alii nõ erãt coloni. ET ponũt ſpẽ & larẽ ſuũ:his mõtibus:reliquere ſpẽ patriæ:& i his collibus eã:cũ domicilio:& fortunis collocarũt. TAmen ſæpe tãgunt dulci amore patriæ:qa ſæpe deſiderio eius cõmouebat. ATq aliqs moriens:cũ iã moriturus eẽt. MANdat hoc breue opus:qđ hæres exequat:hoc exiguum illi officium mãdat. MIttite me in tyberim:cũ expirauero:& ſolueritis iuſta deiicite me in fluuium. EGO uectus ab undis tyberinis quẽ tybris deuehet in maria.& uſq i græciam. EGO puluis inanis q redactus ero in leuẽ puluerem. EAM in litus argiuũ hoc eſt in litus patrium. CVra mandati ſeculchri cura illius officii ut mitteret in aquas tanq̃ i ſepulchrum. DISplicet hæredi tanq̃ illud impium eſſet nõ humare corpora ſed i aquas iacere.Hoſpes mortuus argiuus ille extinctus. COndit humo auſonia tellure latina humat. SCypea imago effigies e ſcyrpis. IActatur tyberi p domino.mittit in fluuium pro corpore illius. VT repetat graias domos ut redeat in græciam. PER freta lõga per ipſa maria longo ſpatio in græciam uſq tendentia. HActenus.hoc uſq loquutus eſt deus amnis tyberini. ET ſubiit antra quæ erant ſua palatia de quibus.in.iiii.diximus. RORANtia aquis madentia. ANtra uiuo ſaxo quaſi antrum ab ipſa natura in ſaxo exciſum.& ab aliquibus interpretibus Virg.refertur ad naturalem animam cum dicat uiuoq ſedilia ſaxo.idem dici poteſt in hoc loco. LEVES aquæ ſuſtinuiſtis curſus quoad ille in ſuam regiam ingrederetur continuiſtis impetum. CLAre nepos atlantis inuocat nũc Mercurium quoniam idibus maiis eſt eius feſtum quo die fuit illi a ſenatu ædes apud circum max.cõſecrata & eodem die mercatores ad aquam Mercurii extra portam capenam ſeſe luſtrabant & precibus id patebant ut

PAV. MAR.

a qbuſcūq pioriis abluerenť.& lucri acceſſiões.& cū lucris gaudia afferri. ADes clare ătlātis nepos. Mercurii facūde nepos atlantis ut Hora.inqt.nā ex maia illius filia natus. Q Vē olī una pleias maia expleiadū nūero. EDIdit ioui.pepit ioui filiū. MOntibꝫ arcadiæ.ī cyllene mōte arcadiæ.uñ cyllēius dict⁹ ut ſupra docuimus.

Pacis et armorū ſuperis imiſq; deorum
Arbiter alato qui pede carpis iter.
Læta lyre pulſu nitida quoq; læte paleſtra
Q uo didicit culte lingua docente loqui.
Templa tibi poſure patres ſpectātia circum
Idibus ex illo eſt hæc tibi ſacra dies:
Te quicūq; ſuas profitentur uendere merces
Ture dato (tribuas ut ſibi lucra) rogant:
Eſt aqua Mercurii portæ uicina capenæ
Si iuuat expertis credere numen habet:
Hic uenit incinctus tunica mercator & urna
Purus ſuffuſam quam ferat haurit aquam:
V da fit hinc laurus: lauro ſpargūtur ab uda
Omnia quæ dños ſunt habitura nouos:
Spargit & ipſa ſuos lauro rorante capillos

ANT. FAN. ¶PACIS & armoꝝ arbiter: Eloquētia & ſedat aĩos cōcitatos & cōciat ſedatos nec hēt in ſe q̄litatē ut qdā
Eloquētia docēt ſed eā accipit ab agēte. Vñ Cicero in rhetorica oetere: nō utrū bonū an malum ſit eloquētia q̄rit ſed utrū plus boni an mali fera oñdit. Fiebat aūt pax p caduceatores teſte Seruio ſicut p feciales bella idicebāť. ii a faciēdis fæderibus: alli a caduceo nomē habuerūt dicto q p caduceatores bella cadeť & dirimi cōſueuerūt. Caducei meminit Plinius natu.hiſto.lib.xxix. his uerbis: Hic tñ cōplexus anguiū & efferatoꝝ cōcordia
Paleſtre inuentor cāuſ eē q̄re exteræ gētes caduceū in pacis argumētis circūdata effigie anguiū fecerit. ALato q pe.car.iter.
Mercuri⁹ porta capena uñ dicta. mercurii aqua Vel qa Mercurius cito recurrit in ortū ſuū: uel qa oo lucet ſermo p aerē ferť: uel ob Solis uelocitatē ícdm eos q eundē Mercuriū atq; Apollinē uolūt. NITida quoq; læte palæſtra: Lyræ ac paleſtræ inuētorē fuiſſe Mercuriū ægyptiū Dio.autor ē. POrtæ uicina cape
Lapis manalis Fontinalia. Fanū rediculi næ: Hāc portā nōnulli exiſtimāt eē q̄ & trigemina dicta ē q ad eā trigemini horatii ſepulti fuerint. Q uod uero ne ſit alii uiderint Capenæ ait nomē accepit uel a lucis capenis ut inqt Seruius: uel ab oppido capena ut aliis placet. Fuit apd hāc portā aq̄ Mercurii ut Oui. ſcribit hoc loco q̄ mercatores idibus Maiis ſe ac ſuas merces ſpargere cōſueuerūt: Itē lapis manalis quē in urbē inferebāt ut ait Feſtus quotiēs ob nimiā ſiccitatem pluuias cupiebāt. PRæterea fōtes ac putei ubi fōtinalia celebrabanť coronatis puteis & ſparſis floribus in fōtes Hinc illud ē Martialis: Capena grādi porta q̄ fluit gutta. Et illud Iuuenalis: Subſtitit ad ueteres arcus madidāq; capenā. Rediculi ēt Fanū extra portā hāc fuiſſe legimus ſic dicti q accedēs ad urbē Hānibal ex eo loco redierit qbuſdā pterritus uiſis Sūt q portā capenā eē Appiā quoq; noiatā doceāt. Numē hēt: Purgandi uim ac ptitē.
Vrna. VRna: uas ē pprie quo aquā haurimus qa urinare ē in aquā mergi teſte Varrōe. dicimus & urinares
Vrnariū. q in aquā merguntť Plinius urinatores uocat. Vrnariū uero Varro eē inqt in culina ubi urnæ cū aqua poſitæ habenť. OMnia quæ dominos ſunt habitura nouos: Merces quæ cum uenduntť dominum mutant.
PAV. MAR. ¶ARBIter pacis: & armoꝝ: p caduceo dictū: quo pacē ferit: & bella indicit: cū pax erit ceſſatura. SVpis imiſq deoꝝ: uel arbiter utriſq; diis: aut q gratus ex diis cœlitibus: & diis inferis: ut ē illud horatianū ſupis deoꝝ gratus & imis. Q VI carpis iter alato pede: Q uiq; uolas quotiēs pedibus talaria nectis. Aurea q̄ ſublimē aliis ſiue æquora ſupra: Seu terrā rapido pariter cū flamine portēt. Sed hoc tō a poetis dictū: q eius ſtella ex erraticis celerius cæteris in ortū recurrāt. Læte pulſu lyræ: q̄ tu ipſe repiſti: & Hora. Curuæq; lyræ parētē. LAEtæ quoq; nitida: paleſtra: qm̄ certamē paleſtræ primus tradidit. Hora. & decore more paleſtre nitida qa oleo ponēti paleſtra certabāt. Q VO docēte lingua didicit culte loq: qa mercurius ēq loq doceat: CVlte: ornate: & Macro. Scimus inqt Mercuriū uocis: & ſermōis parētē: & Hora. Q ui feros cultus hoium recētū uoce formaſti catus. PAtres: ſenatores. POſuere: erexeř & cōſecrauere. T Ibi tēpla ſpectātia circū: q ppe circū maximū ſunt: q ē inter palatiū & auētinum: Nec ſolū ibi tēplū mercurii: ſed alioꝝ & pluriū numinū ſacella cōſecrata: ut ædes ueneris: q̄ Fabius gurges cōſtruxit: cuius meminit liuius. Aedes cereris: cuius meminit Ply & tēplū iuuētatis: cuius Liuius ēt meminit de bello macedōico: & colūna belli de q̄ dicemus i libro ſequēti. Et tēplū Herculis ſylla erectū: & alia quoq; ſacella. IDIbus: maiis. ſ. cōſecratū ſunt tibi tēplū. EX illo: tpe. ſ. HAEC dies: Iduū maiaꝝ EST tibi ſacra: qm̄ appellať mercurii feſtū: & tibi eo die ſacrifica. Q VIcūq; pfitēť uēdere ſuas merces: oēs mercatores: q hñt uenales merces: & mercaturā pfitēť. ROgāt te dato thure: poſtq̄ aris tuis thura obtulerint: pcāť: ut Tribus ſibi lucra: ut lucrari poſſint de mercibus: & mercurius mercibus præeſt iō mercatores ei ſacrificant. EST aq̄ Mercurii: q qdē ita appellať q mercurio ſacrificaturi ibi ſe prius abluebant. VIcina portæ capenæ paulo extra portam capenam. ubi & fontinalia celebrabanť. coronatis puteis & ſparſis floribus in fūtes. Eodē loco erat lapis manalis extra eam portam iuxta ædē martis. quē cū pp nimiam ſiccitatē in urbē ptraherēt inſequebať pluuia ſtatim. eūq; qd aquas manaret. manalem lapidē dixere. NEC lōge fluit almo de quo ſupiore libro dictū. Martialis capena grandi porta qua fluuit gutta. Phrygiæq; matris almo qua lauat ferrū. ăt eſt porta capena. qua itur ad ædem diui ſebaſtiani. SI iuuat credere expertis. quaſi adhibenda eſt fides illis: q rem & expientia norūt. HAbet numē. ineſt aliqd numinis illi quæ: qm̄ ea expianť mercatores. MErcator incinctus tunica: hñs icinctā tunicā. VEnit huc: ad eā aquā. ET haurit aquā: ex fōte. VRna hoc. n. uaſis genere hauriebať aq̄. ide & urnariū dictū: q urnas ut Varro inqt: cū aq̄a poſitas ibi potiſſimū hēbāt i culina: ab eo ēt nunc ante balneū locus: ubi poni ſolebāt: urnariū uocať: urnæ dictæ qd urinēt in aq̄ hauriēda: ut urinatores: urinare ē mergi in aquā. Q Vā aquā ferat. SVffuſā: i urnā. ſ. aut ſuffuſā p ſuffundēdā in ſeipm. PVrus q̄ſi ſuffuſiōe expiādus. HINC: ex hac aq̄. LAurus fit uda: madida ipſa aq̄: & oia. Q Væ ſunt ha.no.do.oia

q̃ hñt uenalia ꝑtio cõmutãda. SPargunƭ ab uda lauro:ut ea primũ luſtret deinde ſeipſm:ſed de his generibus expurgatiõis diximus i q̃rto in palilibus. ET ipſe ipar.ſu.ca.ut ſe expurget. LAuro rorante.aqs madẽte.

Et peragit ſolita fallere uoce preces:
Ablue præteriti periuria temporis inquit
Ablue præterita perfida uerba die:
Siue ego te fæci teſtem falſo ue citaui
Non audituri numina uana iouis:
Siue deum prudens alium diuam ue feſelli
Abſtulerint celeres improba uerba noti:
Et pereant ueniente die periuria nobis
Nec curent ſuperi ſiqua loquutus ero:
Da modo lucra mihi da facto gaudia lucro:
Et face ut emptori uerba dediſſe iuuet:
Talia mercurius poſcentes ridet ab alto
Se memor ortigias ſurripuiſſe boues:
¶ At mihi pande ꝓcor multo meliora petenti
In geminos ex quo tempore phæbus erat:
Cum totidem de mẽſe dies ſupereſſe uidebis:
Quot ſunt herculei facta laboris ait:

¶ SOLIta fallere uoce. Eadẽ uoce ꝓces pagit mercator q̃ & fallere cõſueuit emptorẽ. PRæterita die: Dies hoc loco tp̃s ſignificat idetermĩatũ queadmodũ & ibi: Et peant ueniẽte die piuria nobis. Vbi petit futuri quoq; tp̃s piuria cõdõari. TAlia Mercurius poſcẽtes ridet: Nõ ſuccẽſet iniuſta petẽtib⁹ qppe q eẽ dr̃ igenioſus ad furta. Dicitƭ aũt mercurius q Apollini boues furatus ẽ fuiſſe Bacchi & Proſerpine filius: de quo ait Hora. Te boues olim niſi reddidiſſes p dolũ amotas puer; minaci uoce dũ terret uiduus pharetra riſit apollo. ORTigias: Apollineas ab Ortygea inſula q̃ Delos dr̃. QVot ſũt herculei facta laboris. xiiii. cal. Iunias Sol i gemios trãſitu facit ut Ouidio placet hoc loco cui aſtipulaƭ Columella. Quo tp̃e reliq ſũt hu⁹ mẽſis. xii. dies q pleni atq; itegri hoc loco accipiẽdi ſũt. Quod ni feceris exiſtimãs. xiii. cal. Iuni Solẽ abire in Geminos ſequẽtia nõ ꝓcedẽt cũ n. autor. xiiii. cal. Iunii ut iſra legiƭ Solẽ doceat abire In Cãcrũ id ages ut triginta dies nõ abſumanƭ ſole gemios metiẽte. Dicũtur aũt labores Herculis fuiſſe. xii. Seneca in Hercule furẽte dextra cõare aggredi igẽs opus labore biſſeno amplius. Apuleius poſſũ inq̃ primã iſtã uirtutis adoriã ad exẽplũ duodeni laboris herculei nũerare. Nec nos moueant pleriq; ſcriptores a qbus plures labore Herculis explicãƭ. nã & Dio. xii ingr fuiſſe certamia q̃ ab eo pfici mãdauit Euryſtheus & Seruius Herculẽ docet a prudẽtibus mẽte magis q̃ corpore fortẽ iduci adeo ut. xii. eius labores ad aliqd referri poſſint cui cũ plura fecer⁹. xii. tm̃ aſſignanƭ pp agnita. xii. ſigna. Itaq; ẽt dr̃ ab iferis traxiſſe cerberũ: qa oẽs cupiditates & cũcta uitia terrẽa cõtẽpſit. Euſebius uero Apollinẽ ingt Herculẽ uocari q; ægrotãtibus medeaƭ & morbo puellat & xii. et labores attribuiſq̃ p duodẽa ſigna pralẽat. Sãe Varro ut igr Mac. Herculẽ putat uictorẽ dictũ q; oẽ aĩalĩũ genus uiceritqũ cõſtat labores Herculis pene inũmeros fuiſſe. Itaq; Romæ duæ uictoris Herculis ædes fuerũt. Vna ad portã trigeminã. Altera i foro boario i quo imago Hercu. fuit triũphalis dicta q; dies triũphi triũphali habitu iduereƭ. nã coloſſus ei⁹ fuit i capitolio. Hic deus ſp pedes iceſſi autore Seruio cũ equos habuerit nobiliſſimos cuius ille mos fuit oi laude dignus ut ẽt nõ rogatus laborãtibus ſubueniret: p eũ pueri cũ iurarẽt ſub tecto id facere ꝓhibebanƭ iubebanƭq; ſub diuũ ꝓgredi q; Hercules nõ domi ſed foris ac ſub diuo uitã ægiſſet: cui cũ res diuina fieret alius deo; n appellabaƭ: qm̃ eũ ſemideũ putarũt ẽt cũ inter hoies ageret. Idẽ deus cõis dictus ẽ: uel qa idẽ ẽ Hercu. q & Mars quẽ Cicero cõem dixit. Vñ Vir. dat ſolios Herculi quos Martis eẽ cõſtat: uel qa is uacuauit cõmodis hoium ac tutelæ: uel qa numinũ alia ſũt tm̃ cœleſtia alia tm̃ terreſtria alia media. Eũdẽ aſtrologũ dixerũt ut Feſto placet q; eo die ſe flãmis iniecit quo futura erat ſolis obſcuratio. Is poſtq̃ a Pyratis quos buſiris miſerat raptas heſperidas Atlãti reſtituit re uera ab eo aſtrologiã edoctus ẽ ita ut primus puteƭ ſphærã in græciã attuliſſe cui Menætius Actoris filius primus in Opũte oppido tauro. Capro & Ariete rẽ diuinã feciſſe tradiƭ. Cæte; Hercules alii tres fuiſſe putãt q; Diodoro placuiſſe uideƭ. alii ſex quo; geſta Herculi alcmenæ ac iouis tertii filio aſſignanƭ. alii ut Varro tres & quadraginta.

Sol in geminos trã ſit. uii. ca. ianua

Herculis bores. xii.

Herculis uictoris ædes duæ romæ triũphalis

Hercules

Hercules ſp pedes inceſſit.

Hercules plures

¶ ET pagit preces: rp̃caƭ Mercuriũ: ut ab oi piurio: & fallacia eũ expiatũ eẽ uelit. VOce ſo. fal q̃ ſp ſolet alios decipe. ABlue ingt per. præ. tem. o Mercuri expurga me ab oi piurii crĩe: in quo uſq; in hũc diẽ deliquerim. ABlue uer. per. fallacia. FIde præ. nõ ſeruata: expurga me ab eo qd̃ fidẽ uiolauerim. SIue ego fe. te in teſtẽ uocauerim ẽt abſolute me. VE: p uel. SI falſo citaui numina magna iouis nõ audituri: q̃ſi ſi falſo iurãs uocaui iouẽ magnũ i teſtẽ nõ auditu; mea uerba fallẽtia & p eius numia peierari ẽt abſolute me. SIue ego pru. callidus & aſtutus. FEfelli deũ aliũ. VEL aliã diuã: ſi p alio; deo;: aliarũq; dea; numina. CEleres no. ab. uer. ipro: maligna fuerit irrita mea dicta: & inuẽtos abierint. ET pe. no. per. q̃ſi deleaƭ a nobis piurio; crimẽ: VEniẽte die: cũ primũ illuſerit. NEC curẽt ſupi q̃ſi nõ aduertãt dii. SI q̃ ero loquutus: ſi qd licẽtioſius dixeri in deos: & hoies: & ad eos decipiẽdos. DA mõ lucra mihi: ut ex mercibus mihi lucra pueniãt. DA facto gaudia lucro: ut læte fruar his: q̃ lucratus fuero nõ ut eueniat mihi: queadmodũ & nimiũ cupidis: q ſp diuitiis inhiantes pris frui neſciũt. ET face. fac. ORtygias: a delo iſula: q̃ ortygia dicta ẽ: nã ortygius deus erat ea; cuſtos. AT mihi pãde ꝓcor: q̃rit nũc a Mer. poeta: quo tp̃e ſol erat i geminos: & rñdet ille. xiii. cal. Iun. hoc ẽ. xx. die maii. AT ꝓcor pãde mihi: apias oro id mihi. PEtẽti. lõ. mel q̃ petãt a te mercatores: nã illi ut alios fallãt. ego ut alios iſtruã. EX quo tp̃e: quo die hu⁹ mẽſis. SOl erat i gemios: relicto tauri ſigno. gemio; ſignũ igrediaƭ. AIt ubi tũc. Cũ uidebis ſupẽ totidẽ dies d̃ mẽſe quot ſũt facta Herculei laboris: cũ tot dies reſtãt adhuc de maio. quot fuer̃ labores Hercules: Duodeci illi fuere. ergo cũ ſupſunt duodecim dies. & ſic idicat tertiũ decimũ diem calẽda;. tũc ſol init geminos. VT iuuet dediſſe uerba emptori: ut ꝓſit & utile mihi ſit emptorem

PAV. MAR.

ANT. FAN.

feſeliſſe. MErcurius ridet ab alto cœlo. POScentes talia:qui a periuriis ablui poſcunt:& licere alios fallere: nam & ipſe aliquando alios fallebat. MEmor ſe ſurripuiſſe boues ortygias:memor ſe furto ſubtraxiſſe phereas uaccas regis admeti.quæ ſub cuſtodia phœbi erant:cum priuatus deitate Paſtoralem uitam ageret phœbus:ſed nimis terrens ni redderet:paulo poſt & pharetram quoq; amiſit.unde Hora. Te boues olim niſi reddidiſſes Per dolum amatas:puerum minaci Voce dum terret uiduus pharetra riſit apollo.

Dic ego reſpondi cauſam mihi ſideris huius:
Cauſam facundo reddidit ore deus:
Abſtulerāt raptas phœben phœbeſq; ſororē
Tyndaridæ fratres hic eques ille pugil:
Bella parant repetuntq; ſuas & frater & idas:
Leucippo fieri pactus uterq; gener:
His amor ut repetant, illis ut reddere nolint:
Suadet, & ex cauſa pugnat uterq; pari:
Effugere œbalidæ curſum docuere ſequētes:
Sed uiſum eſt celeri uincere turbæ fuga:
Liber ab arborib9 locus eſt apta area pugnæ:

ANT. FAN. Gemino rū fabula. ℂSIDERIS huius:Geminorū qui ſecūdum Varronem ſunt. Hercules & Apollo. ſecūdum alios Caſtor & Pollux qui interiiſſe dicunt cum idas & lynceus ſpartam oppugnarēt ut iginus ſcribit:licet Oui.hoc in loco aliter fabulet.Illud fere inter oēs conuenit Pollucē fratri mortuo conceſſiſſe uitæ ſuæ dimidium ut ſi fratrum Pollux alterna morte redemit itq; reditq; uiam totiens. Quod uel ideo fugit:quia eorū ſtellæ ita ſe habent ut occidēte una oriatur altera:uel qa alternis diebus lucent:uel qa per Geminos unum atq; eūdem ſolem ſignificamus ut ait Macrobius,modo in ima mūdi deſcendentem:modo in ſūmam altitudinem ſurgētem.

Geminorū ſydera nautis ſalutaria. Geminorum ſidera cum ſe oſtendunt laborantibus nautis ſpem ſalutis præbent teſte Porphyrione. Catullus:Hic uelut in nigro iactatis turbine nautis Leniter aſpiras aura ſecunda uenit Iam prece pollucis iā caſtoris implorata. Horatius: Sic frates helenæ lucida ſidera uenturūq; regat pater. Martialis:Et gratum nautis ſidus fulgere laconum. Sed ſcribit etiam Porphyrio conſtare inter nautas Caſtoris & pollucis ſtellas plerūq; nauibus eē infeſtas qd ideo dictum exiſtimari poteſt:qa fulgurum effigies modo antēnis modo aliis nauium partibus ut inqt Plinius ceu uocali quedam ſonō inſiſtens atq; uti uolucres ſedem ex ſede mutantes:ſi geminæ quidem uenerint ſalutares ſunt hac proſperi prænuntiæ.Si uero ſolitariæ uenerint graues & modo nauigia mergentes mō ſi in Carinæ ima deciderint exurentes:Sciendum ſcripſiſſe quoſdam geminorum ſidera iaſonem & triptolemū eſſe. Lege iginum is geminos ſcribit conſtare ſtellis.xviii. PHæben.phæbeſq; ſororem:Proptius:Non ſic leucippis ſuccendit caſtora phœ

Phæbes & hilaire fabula. be pollucem cultu non hilaira ſoror.Leucippus ætolus filias habuit Phæben & Hilairam quæ rapte fu[illegible] ntur a Caſtore & polluce cum idas & lynceus fratres eas uxores ducturi eſſent. Itaq; Caſtor a Lynceo interfectus eſt. Pollux Lynceum interemit.Idas uero cum,i Pollucem impetum faceret a Ioue dicitur fulminatus:q cum Pollucem in cœlum relaturus eſſet: motus eius precibus,conceſſit ei ut ſex menſibus caſtor cœlo potiretur & totidem pollux. HIC eques: Caſtor eques. nam Pollux eſt quem pugilem dicit. HIS amor ut repetant:

Caſtor & pollux Idæ & lynceo ſuaſit amor ut raptas uxores ſiue ſponſas repeterent. OEBAlidæ:Lacones:in laconia enim ſiue Oebalia ſunt amyclæ patria Caſtoris & Pollucis.

PAV. MAR. ℂEGO reſpondi : dicā cauſam huius ſideris:qua cauſa ſit hoc ſignum in cœlo figuratum. DEus:mercurius. REDdidit cauſam ore facundo:quoniam & eloquentiæ præeſſe dicit.ideo facundo ore dixit. ABſtulerāt raptas:geminos:quod etiam Higy.aſſerit. Complures aſtrologi dixere Caſtorem & Pollucem:quos conſtat omnium fratrum inter ſe fuiſſe amantiſſimos. ALII dixere eſſe Herculem & Apollinem. Alii Triptolemū & Iaſium a cerere dilectos. Sed ut poeta refert Caſtor & Pollux rapuere phœben. & Theleyram filias Leucippi in æiholia:quæ pacte erant coniugio Idæ,& lynceo fratribus.Pugnauere ergo.ob coniuges. Caſtor qui mortalis erat:a Lynceo interimitur. Pollux Lynceum interemit.Idas cum in pollucem irrueret:ab ioue fulminatus eſt: & exanimatus haſtam non dimiſit : Sed dextra tenuit iuppiter in cœlum ſullaturus erat pollucem: Sed eius precibus factum eſt:ut ſex menſibus Caſtor in cœlo eſſet totidem pollux ita ut ſenis menſibus uterq; iouis beneficio fungeretur. VErum ipſi gemini in cœlo Aurigæ dextra parte ſupra orionem collocati uidentur. ita tamen ut orion inter taurum & geminum ſit conſtitutus.Capita eorum diuiduntur a reliquo corpore:circulo eo qui æſtiuum diffinire dictus eſt. ita ut complexa corpora inter ſe teneatur : Occidunt directi a pedibus. Exariuntus autem inclinate ut iacentes.Sed is qui cancro eſt proximus habet i capite ſtellam unam claram.In utriſq; humeris ſingulas claras.In dextro cubito unam.In genibus utriſq; ſingulas:in pedibus utriſq; ſingulas. Alter uero in capite unam in ſiniſtro humero unam.in dextro alteram . in utriſq; manibus ſingulas. in dextro genu unam.in ſiniſtro genu alteram.in pedibus utriſq; ſingulas & infra ſiniſtrum pedem unam quæ tropus appellatur. & ſunt.xviii. FRAtres tyndaridæ.Caſtor & Pollux Tyndari priuigni.nam iouis ex Læda Tyndari coniuge filii. ABSTVlerant raptas:quas rapuerant. PHœben:& ſororem phœbes : Teleyram leucyppi ætholi filias.Hic caſtor ſcilicet eques quoniam celebrem equum cyllarum habet ille: pollux pugil:qui pugnis & ceſtu pollet Hora.Hunc equis illum ſuperare pugnis nobilem. ET frater & idas: Lynceus & ipſe idas: PActus uterq; fieri gener leucyppo: qui promiſerant ſe eas uelle in coniuges. PARAnt bella:contra Caſto.& Pol. ET repetunt ſuas:uirgines ſibi nuptas. AMOR ſuadet his:idæ & lynceo. VT repetant:raptas. ILlis:Caſtori & Polluci. VT nolint reddere utriſq; illud ab amore ſua debatur:ut q nō haberēt repeterent:q haberent:nō redderēt. ET uterq; pugnant.ſ.p utriq; pugnant. EX cā pari:ex pari amore. OEbalidæ:Caſtor:& pollux Oebalii:hoc eſt laconici:ut in.i.lib.docuimus oebalios laconicos eſſe. POtuere curſu effugere ſequētes potuere ſe fuga eripe'ab ida:& lynceo:q inſequebant. SED eſt uiſum turpe:di

gnū cephēſiõe Vincere celeri fuga:ſubter fugere p̄liū & fuga ſe facere uoti cõpotē. EST locus liber ab arboribus.locus qdē aptus. AR ea apta pugnæ:ubi tā equo quā pugnis cõtēdi poſſit. ILlo loco:in illa area.

Conſtiterāt illo nomina fida loco:
Pectora traiectus lynceo caſtor ab enſe
Non expectato uulnere preſſit humum:
Vltor adeſt pollux & lyncea perforat haſta
Qua ceruix humeros cõtinuata tegit:
Ibat in hūc idas uixq; eſt iouis igne repulſus
Tela tamen dextræ fulmine rapta negant:
Iamq; tibi pollux tælum ſublime patebat
Cum mea dixiſti percipe uerba pater:
Quod mihi das uni cœlum:partire duobus:
Dimidium toto munere maius erit:
Dixit,& alterna fratrem ſtatione redemit
Vtile ſolicitæ ſidus utrūq; rati:
Ad ianum redeat qui quærit agonia quid ſint
Quæ tamen in faſtis hoc quoq; tp̄s habēt:
¶ Nocte ſequente diem canis erigõius exit:
Eſt alio ſigni reddita cauſa loco:
¶ Proxima uulcani lux eſt,quā luſtria dicūt
Luſtrantur puræ quas facit ille tubæ:
¶ Quatuor inde notis locus ē qb⁹ ordīe lectiſ
Vel mos ſacrorū uel fuga regis ineſt:

¶NOMINA fida:Caſtor & pollux quos iginus ſcribit oium fratrū inter ſe amātiſſimos fuiſſe:q neq; de prīripatu cõtēderūt neq; rē ullā ſine rõi geſſere conſilio. NON expectato uulnere:Quia nõ credidit fieri poſſe ut ab eo uulneraretur quē nõ timebatur. VEla tm̃ dextræ fulmīe rapta negant:Maxima oñdit̃ hoīs fortitudo e cuius manibus tela nõ potuit fulmē excutere. ANT. FAN. *fratrum omnium amátiſſimi.*

ALTerna ſtatiõe:De hac Ply.Credi deos ouo genitos & alternis diebus uiuētes morietēſq; puerliū ppe deliramētorū ē. Fuit Romæ i foro ædes Caſtoris & Pollucis:q tm̃ Caſtoris uocabatur. Vñ. M.Bibulus collega.C.Cæſaris eueniſſe iqt ſibi q Polluci:atq; ut e gemis frībus ædes i foro cõſtituta tm̃ Caſtoris uocaret̃ ita ſuā Cæſariſq; munificētiā unius cæſaris dici.Ad ianū redeat:de agonalibus q̄ ēt.xiiii ca.iuni celebrāt̃ abū de dictū ē i ianuario ſiue pr o huius ẽ pis lib. NOcte ſequēte diē canis erigõeius exit:cāis:quē dixius Tauro uicinū eē ut Mar.ſcribit hoc tp̄e in ortu heliacū tel lit̃:De cuius ortu coſmico ſupra legimus:Signaq; dāt hymbres exorit̃q; canis.Hic Tauro Solē tenēte latebat occaſu quē heliacū uocāt. Vñ cõſequēs eſt ut excepto ſole a gemis paulo añ aurorā icipiat apper̃. PRoxia uulcāi lux ē:nõ dicit uulcanalia qbus populus Ro. p ſe in ignē aīalia mittebat a quo tp̄e legimus incepiſſe Ply.lucubrare:Nec armiluſtriū quo romani armati res diuinas faciebāt & inter ſacrificādū tubis canebāt ſed diē ſacrū Vulcāo quē.xiii ca.iunias luſtrādis tubis deputatū luſtria nominabāt. Luſtrabat̃ āt agna ut inqt Feſtus docēs eū diē tubiluſtriū appellari quēadmodū & Varro qut dictū ē tubas i atrio Suetorio luſtrari ſolitas ſcribit. Sciēdum fuiſſe romæ Vulcani templum ante Numæ regis tēpora ubi quidā ſuſpicati ſunt Romulum a patribus fuiſſe diſcerpium.Plutar. Vulcani ædem tradit extra urbem a Romulo poſitam ut cum urbs incēdiis eēt expoſita Vulcanus quidē coleretur:ſed ita ut mœnibus eēt excelſus.Hunc ueneris maritum eē finxerunt:qa uenereum officium calore conſtit. Tubæ cur luſtrarent̃ diximus ſupra. QVAtuor inde notis locus eſt. Quatuor ſignis quibus dies notā in faſtis. Monet.xi.cal.iunias itē regifugium celebrari cuius in ſecūdo libro fecimus mētionem: item tradidit ſacerdotibus ſacrorū ritum.Quod ideo fieri ſolitum ſuſpicamur quia eiecto Tarquinio qui ſine dubio ſacrorū fuit:alii creati ſunt conſules alii reges ſacrorū.Niſi forte per ſacrorū morem accipias conſuetudinē ſacrificandi eo die ut agerentur diis gratiæ ac perſoluerentur ob reges exactos.

Caſtoris & pollucis ædes Romæ caſtoris tm̃ uocabatur *Canis erigõeius oritur nocte ſequēte.* *xiiii.ca.iu. Vulcanalia Armiluſtrium Vulcāi tēplū romæ ubi Regifugiū ix calē. iunias.*

¶CONſtituerant noia fida:Caſtor & pollux q mutue fidei clarū nomē hñt. CAſtor traiectus pectora: hñs tranſfoſſum dectus: AB enſe lynceo:lyncei gladio q primus hoſtē pcuſſit. PReſſit humū uulnere nõ expectato decidit extinctus uulnere ab illo iſixo:quē nõ timebat Sic nec ide uulnus expectarat. POLlux ultor fr̃is mortis. ADeſt & pforat lyncea pcuſſorē Caſtoris. HAſta:q̄ eū trāſfodit.& extinctū hūi ſtrauit. QVA ceruix cõtinuata tegit humeros:hoc ē iter collū & hūeros.Nā ſub ipſo iugulo haſtā iſixit & trāſacta eſt ex altera pte ſupra hūeros. IDAS ibat i hūc pollucē. ET uix ē repulſus igne iouis:uix fulmīe repelli potuit. Sed repulſus tm̃. Verū ea erat audatia:& imanitas ut exaiatus adhuc i illū uelle ruer̃ uideret̃. TAm̃ negāt tela rapta dextra e māu illius fulmīe.nā moriēs telū nõ reliqt. O pollux:iā patebat tibi cœlū:qa iā iuppiter te i cœlū ſuſtulerat. CVM tu dixiſti pr̃ o iuppiter. PErcipe uerba mea audi & pcipias qd nūc abs te pcibus poſco. QVod das mihi uni ptire cœlū duob⁹:qd obtuliſti mihi cœli munus effice ut illud rõe ſit mihi & fr̃i diuiſo pari pcctiõe iter utrūq; mūere. DImidiū mūeris.ſ. ERit ma.toto mūere diſtributū mihi & fr̃i: erit mihi lōge maius q̄ ſi ſolus hēam. DIxit & redemit fr̃em alterna ſtatiõe:ut alternis uicib⁹ eēt i cœlo: & hoc ex eo dictū q Ho. ait pollucē cõceſſiſſe fr̃i dimidiā uitā.Itaq; alternis diebus quēq; lucere. VTrūq; ſidus:Caſtoris: & pollucis. Vtile ratis ſollicitæ:cū in pcella uerſat̃:apparēt.n.nautis i tēpeſtate laborātibus ignes:quos dicebāt eē Caſtorē & Pollucē.Horū & Ply.quoq; meminit:& Iginus inqt habuiſſe id mūeris a Neptūno ut ſaluti eēnt naufragis:Valerius Flaccus aſſerit a Ioue cū reſpiceret argonauim & igēti flāmarū nubila ſulco direxit p inanē facē:q̄ puppe ppinq̄ in biſidum diſceſſit iter fratreſq; petiuit Tyndareos placide & mediis in frõtibus hæſit. Protinus ambo lumēq; innoxia fudit Purpureū miſeris olim implorabile nautis.Et hora.puer eſq; Ledæ Hūc equū ſupare pugnis nobilem:quorū ſimul alba nautis ſtella refulſit.defluit ſaxis agitatus humor.Cõcidunt uenti fugiuntq; nubes.Et minax.nam ſic uoluere ponto unda recūbit. AD ianum redeat.hoc etiam die fiunt termina agonalia in honorem Iani. De his diximus in primo libro inde accipiant qui quæ ſint noſſe cupiunt PAV. MAR.

REDEAT ad ianum:ad ianua.mẽſem:ad primũ librum. Quicq̃d ſint agonalia quærit:nã in primo lib.de agonalibus latius diſſeruimus. QVæ tñ in faſtis:ĩ ipſo dieꝝ ordine. Habet hoc quoq; tps hũc ẽt diẽ.xiii.caledaꝝ iuniaꝝ. NOcte ſeqẽte canis:fabulã & rõnem ſigni utriuſq; canis ĩ fine q̃rti libri rettulimos. Nocte uero q̃ p̃cedit diẽ.xii.calẽ.iuniaꝝ. Erigoneus canis orif. CAnis erigooeus:ab Erigone Icari filia. EXit nocte ſequẽte:q̃ ſequif agonalia. ALio loco ẽ reddita cã ſigni:nã in fine q̃rti. PROxima uulcani.xi.calẽ.iunias feſtũ ẽ uulcani ad.luſtrationẽ tubaꝝ. Ideo dies luſtria dictus Romulus:ut Plutar.in ꝓblematibus oñdit: ædem Vulcani extra urbẽ poſuit. Et in Vulcanalibus:ut tradit Var. Populus ꝓ ſe aĩalia in ignẽ mittebat. PRoxima luxi ſequẽs dies. EST uulcani:nã eius feſto cõſtituta. QVam:diẽ. DIcunt luſtria:ab ipſa luſtratiõe. Luſtranf: tubæ:puræ ab ipſis tubicinibus moturis aciẽ claſſicis anteq̃ abeant. QVas ille: Vulcanus. FAcit q̃ cõflaf ab opificiba:qbus ille p̃eſt. INde ẽ locus q̃tuor notis:q̃tuor ſignis in ordine dieꝝ:ĩ ipſo feſtoꝝ indice: qd noſtri calẽdariũ uocãt. Quibus notis lectis ordine:poſtq̃ q̃tuor ipſas dieꝝ notas legeris:hoc ẽ q̃tuor diebus numeratis nõ tñ cũ ipſo luſtrioꝝ die. Sic idicat diẽ ſeptimũ calẽdaꝝ iuniaꝝ die. VEl ẽ mos ſacroꝝ q̃ ſeruef cõſoetudo ſacroꝝ:& imolatõis uictimaꝝ. VEl ẽ fuga regis Tarqnii:de fuga tarqnioꝝ diximus ĩ fine. Nũc uero ꝑ eodẽ ſacrificia fiũt:ẽtq; tãdẽ uict⁹ poſtea fuerit oĩ ſpe d̃ſtitut⁹.

ANT.
FAN.

¶Nec te prætereo populi fortuna potentis
Publica,cui tẽplũ luce ſequẽte datum eſt:
¶Hanc ubi diues aquis accepit amphitritæ:
Grata iouis fuluæ roſtra uidebis auis:
¶Aufert ex oculis ueniens aurora bootẽ
Continuaq; die ſidus hyantis erit.

Fortunæ potenti ædes condita.viii. calẽdas iunias

¶POPVLI fortuna potẽtis publica.viii.calẽ.iunias datum ẽ templũ fortunæ publicæ. Non ẽ aũt hæc de cuius dedicatiõe legimus q dicet quõdam ſacrata ẽ colle qrini hac fortuna die publica uerus erit. Diximus.n. ſupra ei deæ uotã ædem fuiſſe a.P. Sẽpronio ſopho & a.Q. Martio ahala poſtea dedicatam. Sed huic fortunæ ſacratã ædẽ fuiſſe arbitramur hoc tpe poſt regifugii diẽ aptiſſime ut ei res diuina fieret cuios beneficio populus Ro.ſibi & libertatẽ publicã & ablatã Tarqniis potẽtiam uẽdicaſſet. HANC: lucẽ uidelicet q̃ fortuna colif. AMphitrite:uxor Neptũni de q̃ dictum eſt ſupra. GRAta ioui fuluæ roſtra uidebis aquilæ: aqla quatuor ſtellis.cõſtat:ut Iginus autor eſt:quaꝝ una in eius capite cõſtituta hoc tpe in ortũ ferf noctis initio. Cancro.n.occidẽte poſt ſolis occaſum Capricornos in ortũ tollif cũ quo emergit Aquila:ut Exorif claras capro ueniẽte ſub oras. Eadẽ teſte Columella orif mane.vii.idus decẽbris uel ad.viii.cal.ianuarii ut Ply.docet occiditq;.xiii.cal. Auguſti Daf aũt Ioui uel qa domina ẽ auium ut iuppiter deoꝝ:uel q eam fulmen nõ icit:ut idẽ Ply.tradit:uel q iuppiter Saturnum ſupauerit eius auis auſpitio:ut Seruius ſcribit. Itaq; Clearch tyrannus cũ ex ſocceſſu cõtinuæ fœlicitatis ſe iouis filiũ diceret p̃ferri ſibi auream aqlam uoluit uelut generis argumẽtum: Sane aquilæ nõ oẽs fuluæ ſunt. alias nãq; nigricãtes eſſe cõſtat. alias ablicante cauda. alias nigerrimas. Sed q̃ cæteris p̃ſtant ſunt colore ſubrutilo raræq; cõſpectu. Ex his ea in cœlum trãſlata dicif q̃ raptum ganymedem ioui amanti tradidit. Alii aliter fabulanf. Aquila a colore aquilo.i.fuſco & ſubnigro nomẽ accepit autore Feſto:uel ab acute uolando:ut qdam uoluerunt. De huius auis effigie quæ in cœlo eſt ac ſitu lege Iginum.

Amphitritæ

Cur aqla daf ioui

Aqla in cœlum tranſlata

Bootes occidit

Hyas oritur.

BOotem:non eſt cur miremur occaſus bootæ ſæpius fieri mẽtionem cum is quatuor ſignorum zodiaci tẽpus abſumat:ut meminimus in ſecundo huius operis libro. SIdus hyantis erit: Hyas atlãtis & æthræ filius fuit ac frater hyadum:qui in uenatione a leæna fertur occiſus. Huius ſydus putamus hoc tempore in ortum heliacum ferri ſole indies a tauro longius recedente.

PAV.
MAR.

¶NEC te p̃tereo:ſexto calẽdas iunias ẽ feſtũ publicæ fortũnæ:quo die ẽ illi tẽplum cõſecratũ. Plures tñ ẽ ædes fortunæ. De qbus in lib.vi.dicemus. Sed cũ publica colebaf primigenia:eo qd fortuna & originẽ:& incrementum urbi p̃ſtitit:ſiue altior q̃dam rõ:& magis a natura ex media philoſophia repeti põt. Fortunã.ſ.reꝝ oium. pricipiũ eſſe. Naturã uero caſu cõſiſtere:cum qbuſdã temere repoſitis ordo acceſſerit:hæc Plutar. Nec ego p̃tereo:ſilẽtio.ſ.ie. O fortuna publica,populi potẽtis:populi Ro. Luce ſequẽti: q̃ ſequif fugã regis. EST datũ tibi tẽplũ:cõſecrata tibi ædes. Sed hæc in fine ſubſequẽtis libri repetemus. HANC ubi diues aqs.v.calẽ. Iunii orif aqla. Hæc eſt q̃ dr̃ ganymedẽ rapuiſſe:& amãti ioui tradidiſſe:hãc ẽt iuppiter primũ ex auiũ genere ſibi delegiſſe exiſtimaf. Quæ ſola tradif cõtra ſolis exoriẽtis radios cõtẽdere & uolare. Itaq; ſupra aq̃riũ uĩ. Aglaoſtenes q naxica ſcripſit:ait Iouẽ cretæ ſurreptũ Naxon delatũ & ibi notritũ:q ubi puenit ad uirilẽ ætatẽ:& uoluerit laceſſere titanas ſacrificari ei aqlã auſpicatã:quo auſpitio uſum eẽ:& eã iter aſtra collocaſſe. Aqla ala dextra nõ multũ extra circulũ æqnoctialẽ ꝓdire. Siniſtra aũt nõ lõge a capite ophiulci figurata uĩ. Præterea roſtrũ eius a reliquo corpore diuidit circulus:q a cãcro ad ſcorpionẽ puenit:media:ẽt finif ab eo:q ſupra lacteũ orbẽ eſſe demõſtraf. Hæc exorto leone occidit. Exorif cũ capricorno habẽs ĩ capite ſtellam unam: in utraq; pẽna unã. In cauda unam Itaq; ſunt oĩno q̃tuor. Hæc ex Igino. VBI amphitrite:uxor neptũni:de q̃ diximus in ſecũdo. DIues:cũ mari p̃ſit. ACcepit hanc diem:q̃ orif aqla:q̃ſi poſt occaſum illius diei in ipſa nocte: q̃ p̃cedit diem qntum calẽdaꝝ iuniaꝝ. TV uidebis roſtra auis:aqlæ grata roſtra ioui illis rõnibus quas explicuimus. AVferet ex oculis:q̃rto calẽdas iunias occidit bootes:q & arctophylax. De hoc diximus in ſecũdo & tertio. calẽ. Orif hyas:q frater eſt hyadũ. De his ſupius in hoc libro diximus. VEniens aurora:dies q poſtea ſubſeqtur. AVferet ex oculis bootem:nam occidit. ET die cõtinua:q̃ illa ꝓxima erit:hoc eſt triceſimo die maii. Erit ſidus hyantis hyas apparebit:q fuit athlantis ex Aethra filius:& dicimus hyas hye.& hyas hyãtis. Nam ſuperius mater hyen & hyan.& hoc in loco hyantis dicit.& de eodem loquitur.

FINIS QVINTI LIBRI.

INTERPRETATIONES SEXTI LIBRI FASTORVM PER ANTO. DE FANO ET PAV. MAR. POETAS CLARISSIMOS LAVR.

HIC Quoq̃ mēſis habet dubias in noīe cāſ: Nō ſumus eoꝝ ſniæ q̄ uel a Iunio Bruto q̄ prim⁹ Romæ cōſul creat⁹ ē huic mēſi nomē īditū uolūt: qđ is pulſo Targnio uoti reus calēdis iū mōte Celio Carnæ deæ rē diuinā fecerit quā ferūt humanis p̄eſſe uitalibus. uel a iunone qđ ædes iunonis monetæ iīdē calēdis fuerit dedicata quā uouit Camillus ut dicturi ſumus cum multoꝝ traditionib⁹ cōſtare uideaſ hūc mēſē lōge añ te dedicationē ei⁹ ædis & reges exactos a romāis iuniū noīatū. Placet āt qđ ſcribit Feſtus iuniū a maioribus nr̄is iunonialē ac iunoniū appellatū: & qđ Macr. tradit apud Aricinos p̄neſtinoſq̃ diu nō iunii ſed iunonii appellatiōe i faſtos relatū: poſteaq̃ detritis qui buſdā lr̄is ex iunonio iuniū uocitatū. NEQ oe.n. negaueri hūc mēſe iunoni ſacrū fuiſſe quo reges Macedoniæ religiōis gr̄a exercitū deducere nō audebāt. Iunonis.n. fauor hac āni p̄te nō negligēdus uidebaſ qua p̄æſtiuū Solſtitiū uis ei⁹ noīs hoc ē aeris calor accēdiſ Vñ illud ē. Solſtitiū pecori defendite. Et illud: Aeſtate pueri ſi ualēt diſcūt bñ. Alii tñ ſcripſerūt teſte Agretio a iuuēta Herculis oxoꝛe Iunio datū eē uocabulū. Alii a iuniorib⁹ & ea p̄te popu. Ro. q̄ ſub Romulo uirib⁹ atq̃ armis rēp tuebāſ ut dixim⁹ ſupra. Vñ milites tituli olim dicti ſūt q̄ſi tutuli q̄ patriā tuerēt. Alii iūctis ſabinis ac romanis quorum pacē ſupra meminimus myrtea uerbena fuiſſe firmatam. Huius menſis calendæ fabariæ dicebantur cauſam ſuo loco explicabimus. HIC QVOq̃: Sicut pleriq̃ alii & præſertiȝ maius de quo ſupra legimus. quia poſſe datur diuerſas quo ferar ignoro copiaq̃ ipſa nocet. IMPETus hic: furor poeticus ac diuinus quidaȝ ſpiritus quo poetæ excitantur. — ANT. FAN. — Iunii menſis appellatio. — Carna dea — Tutuli

HIC quoq̃ mēſis hēt dubias in noīe cāſ
Quæ placeāt poſitis oib⁹ ipſe leges:
Facta canā ſed erūt q me finxiſſe loqnť
Nullaq̃ mortali numina uiſa putent:
Eſt deus in nobis agitante caleſcimus illo
Impetus hic ſacræ ſemina mentis habet:
Fas mihi præcipue uultus uidiſſe deorum
Vel quia ſum uates, uel quia ſacra cano:
Eſt nemus arboribus dēſum ſecretum ab oī
Voce locus: ſi non obſtreperetur aquis:
Hic ego quærebam cœpti quæ mēſis origo
Eſſet & in cura nominis huius eram:

HIc quoq̃ mēſis hēt dubias ī noīe cāſ. Iuni⁹ maiū ſeqť: aut ex p̄te populi: ut ſupra dixim⁹ noiatus: aut ut Cingi⁹ arbitraſ: q̄ iunoni⁹ apud latios añ uocitat⁹: Diuq̃ apud aricinos p̄neſtinoſq̃ hac appellatiōe i faſtos relat⁹ ſit. Adeo ut ſicut Niſus i cōmētariis faſtoꝝ dicit apud maiores quoq̃ nr̄os hæc appellatio mēſis diu māſerit. Sed detritis qbuſdā lr̄is ex iunio iunius dictus ſit: nā & ædes iunonis mōetæ calē. iunīis dedicata ē. Nōnulli putauere iuniū mēſem a iunio bruto q primus romæ cōſul factus ē: noiatū q̄ hoc mēſe .i. calē. iuniis: pulſo targnio Carnæ deæ i cælio mōte: Voti reus fecerit Hāc deā uitalib⁹ hūanis p̄eſſe credūt. Ab ea deniq̃ petiť: ut iocinera & corda quæq̃ ſūt irriſecus uiſcera ſalua cōſeruet. Et q̄a cordis bñficio. cuius diſſimulatiōe Brutus hēbaſ idone⁹ emēdatiōi publici ſtatus extitit. Hic deā q̄ uitalib⁹ p̄eſt tēplo ſacrauit. Cui pultæ fabacea: & lardo ſacrificabaſ q̄a uires maxīe his reb⁹ corpis roborētur. nā & calēdæ iuniæ fabariæ uulgo uocāť q̄a hoc mēſe adoltæ fabæ diuinis reb⁹ corpis roboreť. nā & calēdæ iuniæ fabariæ uulgo uocātur q̄a hoc mēſe adultæ fabæ diuinis rebus adhibētur. Hæc ex Theodoſio poeta triplicē mēſis cām affert: aut qđ a iunone iunonius: aut ab hebe q̄ i p̄petua iuuēta ē. iunius p̄p ip̄os iuuenes. Aut a romanoꝝ: ſabinoꝝq̃ cōcordia unius dictus. Hoc āt in pricipio ingt mēſem hūc uarias hēre cāſ. Sed dū ingrere īueniſſe ad eū deas: q rē oēm explicauerūt. HIC quoq̃ mēſis: hic ēt ſicut ſupiores. HABet dubias cāſ i noīe. dubias origine nois, nā alii aliūde deductū uolūt: & ex alia rōne de torquēt. TV ipſe o germanice. LEGes. p̄ eliges. QVAE cauſæ. ſ. PLAceāt: & q̄s magis p̄bes. POSitis oibus: cū expoſuero oēs q̄ afferūtur. CANam facta: uera & nō ficta. SED erūt q loquētur me finxiſſe: q dicēt me ficta referre. ET qui putēt nulla numina uiſa mortali: q p̄ſuadere ſibi non poſſint deos ab oibus uiſos. EST deus in nobis: q̄ſi diuinus qdā ſpiritus ē i pectoribus poetaꝝ. CALeſcimus illo agitāte: illo cōmente & regēte & in arte. EST deus in nobis: ſunt & cōmertia cœli. Sedibus ætereis ſp̄ūs ille uenit: & in amoribus. Sūt ēt q nos nom̄ hēre putāt. hic ipetus: hic furor poeticus. HABet ſemina ſacræ: hoc ē diuine mētis: nā a diuinitate fit. ut Ita excaleſcāt poetæ ad excudēdos ex igenio uerſos & ad mētē altius attollēdā: qđ ſine numine fieri nō poſſe. Ideo dicebat Cicero poetā natura ipſa ualere & mētis uiribus excitari: & q̄ſi diuino quodā ſpiritu inflari. FAS mihi p̄cipue licuit mihi in primis. VIDiſſe uultus deoꝝ: uidere deos p̄ſentialiter. VEL quia ſum uates: & ob id aliqd numinis mihi ineſt. VEL quia ſacra cano: ea q̄ ad deos ptinēt: & hac rōne ipſi ſe uidēdos offerūt. Eſt nemus dēſum arboribus: tum indicat qui denſiores habet arbores quo ſeceſſerat uelut in ſacrū locū ſacra ſcripturus: & ab oī frequētia remotū. LOCus ſecretus. ſemotus. AB omni uoce: quia nullæ uoces ide audireť. NISI ob. aqs: niſi obſtreperēt aq̄: q̄ tñ ad loci amœnitatē & illuc eūtiū uoluptatē accedūt. Sȝ nullus ē illic ſtrepitus niſi aq̄rū tm̄. HIC i hoc luco. QVAErebā. iquirebā. QVAE eēt mēſis origo: uñ hic mēſis originē duceret: ET erā in cura huius nois iunii: hæc tūc ſola erat mea cura: ut idagarē uñ iuni⁹ diceret — PAV. MAR.

&

ANT. FAN. Heſiodus a muſis ſubito factus poeta ¸Aſcra

PRAEceptor arãdi: Heſiodus quẽ oues paſcẽtẽ mũſæ rapuiſſe dñr ac poetã feciſſe moriere clamorum: ut Hos tibi dãi calamos en accipe muſæ aſcræo quos añ ſæni. Eius patria fuit Aſcræa uicus Boetiæ ad Heliconẽ quã ipſæ iprobauit miſerã uocãs dirã hyemæ triſtẽ æſta ac nunq̃ optabilẽ. Oui. i põto. Eſſet ppetuo ſua q̃ ui tabilis aſcra auſa eſt agricolæ muſa docere ſenis. Hic poeta diei filiꝰ ex Pycimede ſcripſit librũ quẽ appellauit opera & dies ubi docuit quẽadmodũ agri & qbus tpibꝰ colẽdi eẽnt & adeptus eſt palmã i medio dicẽdi genere ut Quintiliano uidet: Licet Vir. eũ ſupaſſe putet i georgicis autore Seruio. Primus certe heſiodus de agricultura metrice ſcripſiſſe dr. PRIamides: paris q iudicauit pſtare unerẽ pulchritudine iunõi ac Mineruæ. IN aquoſæ uallibus idæ. Strabo mõtẽ inqt Antãdro iminere quẽ Alexandriã uocat ubi deas a paride iudicatas dicũt. SVI germana mariti: Iuno iouis ſoror & cõiũx. Soror qm̃ aer leuitate æthe≀ emulat. Vxor qa ætheri ſubiacet. QVæ ſtat in arce iouis: in capitolio. IPSE infra. IVNctaq; tarpeio ſũt mea tẽpla ioui.

ANImũ. timorẽ ai quẽ fecerat iunonis aduẽtus ac nimbus diuinus. PER exiguos modos: uerſibꝰ elegis ut Nũc primũ uelis elegi maioribꝰ itis. SAturni ſors ego pria fui. fingit iuno añ iouẽ nata. ut q̃dã uolũt qa ipũs ſiue aer excitat flãmã. SATurnia roma: qa ut diximus Saturnia oppidũ fuit i mõte tarpeio. AN potuit maio: niſi exẽplo qd̃ ẽ iferꝰ & hoc dicit ſi a maia pellice maius denoiatus ẽ non potuit iunio a iouis uxore uocabulum dari. AVRea ſceptra: quia ipſa eſt regnorum dea.

Ecce deas uidi nõ quas præceptor arandi,
Viderat aſcreas, cum ſequeretur oues:
Nec quas priamides in aquoſæ uallibus idæ
Contulit, ex illis ſed tamen una fuit:
Ex illis fuit una ſui germana mariti
Hæc erat agnoui quæ ſtat in arce iouis.
Horrueram tacitoq; aium pallore fatebar.
Tunc dea quos fecit ſuſtulit ipſa metus:
Nãq; ait o uates romani conditor anni
Auſe per exiguos magna referre modos:
Ius tibi feciſti numen cœleſte uidendi.
Cum placuit numeris condere feſta tuis:
Ne tamen ignores, uulgiq; errore traharis
Iunius a noſtro nomine nomen habet:
Eſt aliquid nupſiſſe ioui, iouis eſſe ſororem
Fratre magis dubito glorier, an ne uiro:
Si genus aſpicitur, ſaturnũ prima parentem
Fecit ſaturni ſors ego prima fui:
A patre dicta meo quondã ſaturnia roma eſt
Hæc illi e cœlo proxima terra fuit:
Si thorus in p̃rio eſt, dicor matrona tonantis
Iunctaq; tarpeio ſunt mea templa ioui:
An potuit maio pellex dare nomina menſi
Hic honor in nobis inuidioſus erit:
Cur igitur regina uocor, princepſq; deorũ:
Aurea cur dextræ ſceptra dedere meæ:

PAV. MAR. ECCE uidi deas q̃s nõ uiderat p̃ceptor arãdi. Heſiodus: q fatet ſe uidiſſe muſas: raptũq; ab his cũ oues pſias i pnaſo depaſceret. lauro coronatũ: & poetã conſtitutũ. At ego uidi maiora numia. q̃ ille uiderit. nã de aru≀ reginã iunonẽ. PRAEceptor arãdi: ob' illud opꝰ qd̃ iſcribit opa & dies: ubi de re ru p̃cepta tradidit: & ply. afferit hũc primũ de agriclutura metrice ſcripſiſſe. Cũ ſequeret oues aſcreas: cũ paſtor pſias oues ſeruaret. ET in arte: nec mihi ſũt uiſæ clio: chuſq; ſorores Seruãti pecudes uallibꝰ aſcra tuis. ASCreas: ab aſcra q̃ ẽ ut Strabo refert i boetia iuxta heliconis ptẽ: hæc Heſiodi poetæ pſia ẽ. ad heliconis ptẽ dexterã ptinẽs excelſo i loco: ac duro iacẽs. lõge a theſpia ſtadiis. lx. q̃ & ipſe redarguẽs iprobauit patri: q in cymæ eolita re maneret. Aſcrã rus. miſe≀ penes hic helleona colebat Hyberno dyrũ: triſte æſtu optabile nũq̃. NEC quas pria. nec uidi eas deas: q̃s paris priami filius. CONtulit: cõferre uoluit. IN ual. aquo. deæ: in ida monte: ubi pallada iunonẽ uenerẽ de forma: & aureo pomo certãtẽs nudas uidit: & formoſiorẽ uenere ʒ dixit. Sed nota ẽ fabula. SED tñ una fuit ex illis: ex tribꝰ illis: q̃ ſeſe paridi obtulerũt. VNA fuit ex illis germana mariti ſui p piphraſim iunonẽ oñdit: q̃ ſoror & coniũx iouis. HAEC erat: iuno certe erat: AGNOui q̃ ſtat i arce iouis: agnoui illã: cuius ſtatua erecta ẽ i arce capitolina. HORruerã. aduẽtu tãti numinis. ET fatebar aium ai metũ. TAcito pallore. cũ tacite expaluiſſem. CVM dea ſuſtulit metus quos illa fecit: cũ a me repuli metũ quẽ icuſſerat. NAMq; ait o uates: iuno poetã confirmat: q cũ feſta & ſacra ſcribat: liceat illi corã uidere numina. Deide pluribꝰ rõnibꝰ arguit: mẽſẽ a ſuo noie iuniũ nũcupatũ. NAMq; ait o uates cõditor romãi ãni o naſo q ſcribis ãnũ a Ro. prius cõſtitutũ a Numa emẽdatũ. a cæſaribꝰ i certiorẽ ordinẽ redactũ. AVSE re ma. p exiguos modos q auſus es elegis uerſibꝰ ſcribere feſta: & ſacras cerimonias & ortũ occaſũq; ſigno≀. FECiſti tibi ius ptãtẽ. VIDẽdi cœleſte numẽ: cælites deos. CVM pla. con. fe. nu. tuis: cũ uoluiſti feſto≀ rõnẽ tuo uerſu cauere. TAMen ne ignores & traharis errore uulgi: ut p cõperto habeas: nec cũ errati uulgo uerſeris. IVNius hẽt nomẽ a nr̃o noie: ſacer hic mẽſis mihi a iunone iunonꝰ ẽ appellatus: & hãc ppõnẽ pluribus rõnibus cõfirmat. Primũ ex eo arguit: qd̃ ſoror: & cõiũx iouis. EST aliqd: alicuius momẽti ẽ. NVpſiſſe ioui: eẽ iouis cõiugẽ. IOVis eẽ ſororẽ: nã ex iſdẽ parẽtibꝰ nata. Dubito an glorier magis fratre an glorier magis uiro. ſum ego qdẽ ãbigua: q mihi magis glorioſũ exiſtimẽ eẽ illũ frẽm aut eẽ uirũ. SI Genus aſpicit: deinde arguit a genere. q Saturno genita: priaq; illi ples fuerit: q ea loca tenuit ubi roma cõdita ẽ q̃ſi iure generis: & iure loci ſibi mẽſis honor debeat. SI Aſpicit genus. q̃ſi ſi rõ gñis ẽ hñda. EGO pria feci ſaturnũ parẽtẽ. pria ego ex illo gẽita ſum. Ve≀ ut i. ini. li. dixius iuppiter & iuno ſimul nati ſũt. EGo fui pria ps pria ſtirpis: hoc ẽ pria ples ſaturni. ROma quon. ẽ di. ſa. a pa. meo. nã erat urbs ſaturnia i eo colle ubi poſtea fuit arx romana hæc

a fuit illi prima a cœlo nã poſt relictũ cœlũ hãc ille terrã icoluit. SI Thorus in ꝓtio: rurſus a cõiugio iouis a iure loci: q̃ tẽplũ i arce hẽat: illi iũctũ. Si ſ ꝓtio ẽ torus: q̃ſi ſi cõiugalis thalamus dabit aliqd autoritatis. DI e ma. to. iouis cõiũx. De matrõa i. ii. diximꝰ. ET mea tẽ ſũt iũ. ioui tan. capitolino. ſ arce. n. tria erãt tẽpla ſi il iuncta: iouis iunonis: & mineruæ Medio loco erat illud iouis. AN po. ma. arguit a maiore ad maius: q̃ ſi elice maia maius mẽſis fuerit nũcupatus. cur ab ipſa q̃ regina ẽ mẽſis denolari nõ debeat? An po. pel. maia ioui ſuccubuit: & ex eo ſtupro Mercu. pepit. DARE no. mẽ. maio de quo ſuperiore li. dictũ de pellice in. iii. diximus. ERIT in no. inui. hic ho. erũt q̃ inuideãt nobis hũc honorẽ mẽſis in oſus hmõi nomina in utrãq̃ ſi ni. poni oñdit Gellius: ut inuidioſus qui inuidet: & cui inuidet. Cur igit regina uocor & princeps deoꝝ: q̃ſi. d. ruſtra dicerer eẽ deoꝝ regina ſi mortales honorem huius mihi menſis inuiderẽt. CVR dedere au. ſce. dex. meæ. quaſi cur dedere mihi regiæ maieſtatis inſignia. Simulacrum. n. eius cum ſceptro figuratur.

An facient menſem luces, lucinaq̃ ab illis
Dicar, & a nullo nomina menſe traham:
Tum me pœniteat poſuiſſe fideliter iras
In genus electræ dardaniamq̃ domum:
Cauſa duplex iræ rapto ganymede dolebam
Forma quoq̃ ideo iudice uicta mea eſt:
Pœniteat q̃ non foui carthaginis arces:
Cum mea ſint illo currus & arma loco:
[P]œniteat ſparten, argoſq̃ meaſq̃ mycenas
Et ueterem latio ſuppoſuiſſe ſamon:
Adde ſenem tatium iunonicolaſq̃ phaliſcos
Quos ego romanis ſuccubuiſſe tuli:
Sed neq̃ pœniteat nec gẽs mihi carior ulla ẽ
Hic color, hic teneo cũ ioue tẽpla meo:
Ipſe mihi mauors cõmendo mœnia dixit

ANT. FAN.

¶LVCinaq̃ ab illis dicta. ſi ſum inqt Lucina a lucibꝰ dicta qbꝰ mẽſes iplẽt cur a nullo mẽſiũ cõſeq debui nomẽ & decus. De lucinæ noĩe ſatis dictũ ẽ. Hãc parituri inuocabãt q̃s cõſtat cõpreſſiõe ſpũs adiuuari. A nullo noĩa maſe trahã. nomẽ ẽ interduꝫ gloriæ ut hoc loco. Itẽ illo Mœſtũ mittit onytem nomẽ echioniuꝫ Alii figurate dictũ uolũt q̃ nullus menſis trahet a me noĩa. IN genꝰ electræ: in romãos q̃ a troiãis deſcendũt quoꝝ autor ẽ Dardanus Electræ filiꝰ. Hos fouet cœpit iuno ira depoſita i ſecũdo bello punico. Vñ illud ẽ Vir. in. æn. Quin aſpera iuno q̃ mare nũc terraſq̃ metu cœlũq̃ fatigat cõſilia i melius referet: mecũq̃ fouebit romanos reꝝ dños gẽtẽq̃ togatã. Multis ſane rõnibꝰ iuno ſupra oñdit, debuiſſe a ſe iuniũ noiari. Hic arguit a merito qđ in romãos collatũ ẽ ira depoſita quam accẽderat cãæ nõ leues. CAVſa duplex iræ: ganymedes raptꝰ iudiciũ Paridis: ſed addit tertia qđ troiãi a dardão originẽ ducũt Electræ pellicis filio. CVRrus & arma: Vir. Hic illiꝰ arma hic currus fuit. Sparten argoſq̃ meaſq̃ mycenas: iter urbes peloponneſi argos & ſpta gloria ꝓcelluerũt: ſed ñ ignobiles fuerũt Mycenæ apud q̃s iuno colebat i æde magnifica q̃ Argiuis & Myceneis cõis fuit ubi Polycleti ſimulachra fuerũt artis laude oĩum ꝓſtãtiſſima. Vñ iouo ſuas mycenas uocat hoc loco. Sillius in prio punicoꝝ: Hic iuno ante argos (ſic credidit alta uetuſtas) añ agamẽnoniã gratiſſima tecta mycenẽ optauit ꝓfugis æternã cõdere gẽtẽ. LAtio ſuppoſuiſſe ſamon: ſcripſerũt qdã hac ætate Samothratiã eẽ iunonis ſamon: ſed alia ẽ iunonis ſamos in Aſia teſte Seruio ubi iuno nata credit. Cephalenia quoq̃ ut autor ẽ Stra. Samos olim dicta ẽ q̃ cũ eẽt tetrapolis. i. q̃ttuor cõtinẽs urbes ex iis unã habuit q̃ & Samos uocata ẽ & & Stame. SED neq̃ pœniteat: q̃a hic honor mihi ereptus nõ ẽ alii inſuper dati.

Mycenæ Iunonis ædes Samos

¶AN Faciẽt mẽſem. v. arguit a iure officii: qđ lucibꝰ ꝓſit uñ lucina dicta ẽ: & luces mẽſem cõficiãt: ſic pp luces mẽſem ſibi quoq̃ deberi. An luces faciẽt mẽſem: cũ mẽſis ex lucibꝰ. hoc ẽ ex diebꝰ cõſtet. ET Ab illis lucibꝰ. ſ dicar ego lucina: & alio loco putat lucinã a luco dictã in. ii. n. ingt gr̃a lucinæ dedit hæc tibi noĩa lucus. Vel ꝫ illud ſubdit: aut q̃a pricipiũ tu dea lucis habes. Sed eo i loco de lucina diſſeruimꝰ. ET trahã noĩa a nullo mẽſe q̃ſi & nulliꝰ mẽſis aſſeqr honorẽ: nã nomẽ ꝓ honorẽ ponit. Vir. iacet & ſine noĩe corpus: aut ꝑ hyppalagẽ intelligas. & a me nullus mẽſis denoiet. TVM peniteat: ſexto arguit a meritis: licet figurate a cõtrario loquat. ſed illud oñdit ſe remiſiſſe oẽ odiũ i troiãos: cũ iuſta eẽt iræ cã. quodq̃ oẽ loca i qbus prius colebat Ro. iperio ſuppoſuerit. TVM: ſi hic honor eẽt iuidioſus. peniteat ſuppoſuiſſe me iras fideliter: doleaꝫ ego depoſuiſſe oẽ odiũ: & oẽm irã licet hæc duo iter ſe differãt. nã ut ſtoici. dicũt: odiũ ẽ cupiditas: q̃ male cupiã optamꝰ cũ ꝓfectu aliquo & icremẽto. Ira uero ẽ libido puniẽdi eiꝰ: q lesiſſe uideat iniuria. FIDeli iõ dixit: q̃a ille deponere irã fiddeliter dr̃: q nihil odii. aut maliuolẽtiæ ſeruat in pectore. IN Genus electræ: in troianos. qui ab Electra matre Dardani ꝓgeniti ſũt. ET in domũ dardaniã. in familiã dardani. CAVſa duplex iræ duplici cã illis irata erã. DOlebã rapto ganymede: qđ rapuerat iuppiter a mẽſe miniſteriũ trois filiũ. de quo i fine ſupioris lib. FORma quoq̃ mea ẽ uicta iõ iudice: Paridis iudicio a Venere: ego uicta ſum: cũ de ꝓſtãtia formæ cõtẽderimus. POEniteat qđ nõ foueo carthaginis arces doleã ego nõ ꝓſtitiſſe in ſentẽtia. ut carthaginenſes magis q̃ romanos fouerẽ. CVM mea arma & currus ſint illo loco: uti & Virg. dixit. Hic illius arma: hic currus fuit. Honoratus iõ arma dici oñdit quia inſtructã armis iunonẽ in alio loco Virgi. teſtatur. ferro accincta uocat. CVRrus. aut uere curro quo ſecũdũ Home. in cœlo utit aut tẽſam ſignificat: qua deoꝝ ſimulachra portantur. POEniteat ſuppoſuiſſe latio: hoc ẽ Ro. impio. Sparten: q̃ & lacedæmon: ut alias dictũ. ET argos de acchaico intelligit. & Mycenas: has ſuo tpe extinctas iacuiſſe Strabo refert. Quã urbẽ a Perſeo conditã eẽ cõſtat: cui Sthenelus ſucceſſit in regno. His in urbibus iuno ſumma religione colebat Argos a Mycenis diſtat ſex. M. P. & in medio ſpacio erat tẽplũ iunonis qđ ambabus urbibꝰ erat cõe: de quo alias diximus. ET ueterẽ ſamon de ſamo Ionica intelligit. q̃ inſula ẽ in mari icario: ubi nata putat iuno. ADDE ſenẽ tatiũ regẽ ſabinoꝝ q̃ſi adde ſabinos oẽs. qui me pie colebãt ꝓpea qđ lacedæmoniis inſtitutis erãt imbuti. QVOS: oẽs populos. Ego

PAV. MAR.

tuli ſuccubuiſſe romanis:paſſa ego ſum & oẽs illi populi:q ſub tutella mei numinis eẽnt.Romãis ſucc libe
Pœniteat ergo feciſſe hæc:ſi mẽſis honor mihi denegaſ.imo inqt. SED neq; peniteat:nõ doleã eam fec
NEC uulla gẽs ẽ mihi cariorq̃ ſit roma.po. HIC:in urbe roma. COLor:ego q̃a romãi mihi ſacrificãt & ce
lebrãt mea feſta:& oi ueneratiõe pſequũt. HIC:in urbe ro.po. TENeo cũ ioue meo:ut iã diximus:q̃a
pla iũcta habẽt. IPSE mihi mauors ſeptimo arguit a ſuæ tutelæ.q̃m mars filius eã urbẽ mẽnæ fidei cõme
ſit.IPSE Mauors:mauors magna uortẽs.DIXit mihi cõmẽdo tibi hæc mœnia:hãc urbẽ a filio meo cõdi

ANT. FAN. ¶VRBE nepotis:Romuli cuius pr̃ ẽ Mars iunonis filiꝰ:Vñ illud ẽ iſra.Nr̃i roma nepotis erat. SVBurbani:Aricia:Laurẽtũ:Tybur:Lãnuuium:ac pneſtæ ſignificat q̃ oppida eẽ pau; ab urbe diſtantia nemo ignorat.

Lãnudiũ Sane q̃dã nõ recte legũt lauiniũ p lãnuuio:cuiꝰ oppidi latinoꝝ Diomedes cõditor fuiſſe dr̃:q̃a in lannuuio corripiẽ tertia a fine.Hora.Raua decurrens lupa lãnuuino. PRAEneſtinæ deæ:Fortunæ.Lucanꝰ Vidit fortũa colonos pneſtina ſuos cũctos ſimul enſe receptos.Habuit Præneſtæ fortunæ tẽplũ illuſtre ubi certa ut Strabo iquit oracula edebãtur.Ea ciuitas græca eẽ dr̃ & q̃dã polyſtephanũ.i. multaꝝ coronaruꝫ appellata quã Seruius Præneſtæ ab arboribꝰ ilicibus ibi abũdãtibꝰ dictã exiſtimat licet Feſtus appellatam uelit q locus quo quõdita ẽ mõtibꝫ pſtet.Idẽ aitꝰ Ceculũ putari eius oppidi cõditorẽ:ũ ñ orti cecilii credunẽ quorũ familia Rõæ admodũ nobilis fuit.

prænesti/næ deæ Fortunæ tẽplum præneſte

HERculis uxor:Hebe.Iuuenalis:Nec puer iliades formoſa nec Herculis uxor ad cyathos.Hãc iunõis filiã ſine patre

Hebe ferũt herculi nupſiſſe poſt eiꝰ deificationẽ Seneca in Octauiã:Deus alcides poſſidet hebem:nec iunonis iaꝫ timet iras cuius gener ẽ q fuit hoſtis.Hæc cũ ſit dea iuuẽtæ uult a iunioribus iuniũ ſumpſiſſe uocabulũ. Sed auditore iã pſuaſo ita exordiẽ præ iſinuatiõe : ut cum matri cedere uideaẽ eo tẽdat oratio ut honorẽ huiꝰ mẽſis ſibi uẽdicet. PARtes pœne rogãtes ago: Si q̃d inquit a matre habitura ſum nõ luctãdum id cõſequi uolo ſed blandiendo ac præcando.Cæterum rem ipſam ſui iuris eſſe ſubiungit.

Hæc tibi, tu pollens urbe nepotis eris:
Dicta fides ſequitur, cẽtũ celebramur i ari.
Nec leuior quouis eſt mihi menſis honor:
Nec tñ hũc nobis tãtũmodo præſtat honorẽ
Roma ſuburbani dant mihi munus idem:
Inſpice quos habeat memoralis arcia faſtos.
Et populus laurens, annuuiumq; meum:
Eſt illic menſis iunonius aſpice tybur:
Et præneſtinæ mœnia ſacra deæ:
Iunoniſq; leges tempus:nec romulus illas
Condidit :at noſtri roma nepotis erat:
Finierat iuno, reſpeximus herculis uxor
Stabat, & in uultu ſigna dolentis erant:
Non ego ſi toto mater decedere cœlo
Iuſſerit inuita matre morabor ait
Nunc quoq; cũ luctor de noie tẽporis huius
Blandior, & partes pene rogãtis ago
Remq; mei iuris mallem tenuiſſe præcãdo:
Et faueas cauſæ forſitan ipſe meæ:

¶TV Eris pollẽs effulgẽs: & i maxia ueneratiõe & celebritate. VRBE nepotis:Romuli nepotis tui cũ filiꝰ
PAV. MAR. meũ ſit. FIDes ſeqẽ dicta.factũ ẽ qđ mars ipſe pmiſit. CELebramur i cẽtũ aris.q.d.i cẽtũ urbis locis ſũt aræ mihi diedicatæ:& i oibus mihi ſacrificaẽ.NEC honor mẽſis ẽ mihi leuior,quouis honore:ſed grauior.Hoc dicit magnũ q̃dẽ ẽ celebrari i tot aris:ſed nõ pluris id facio:q̃ honorẽ mẽſis.Nec tñ hũc octauo & ultimo arguit rurſus a minore ad maius:ſed diſſimili a ſupiore ſoburbani hñt mẽſem a ſuo noie nũcupatũ putas ergo tu non hũiſſe romã q̃ erat mei nepotis imo hũit:& hic mẽſis a me iunius denoieẽ. NEC tñ roma tãtũmõ pſtat nobis hũc honorẽ nõ ſola ẽ roma.q̃ mẽſis honorẽ mihi tribuat. Suburbani q ſub urbe ſũt:q ſũt i oppidis agri romani.Dãt mihi idẽ munꝰ:honorẽ mẽſis INSpice plege tu.Faſtos:faſtoꝝ libros.Quos hẽat aritia,nemoralis a nemore cynthiæ:ſed de aritia & myſteriis eiꝰ loci dixius in.iiiꝰ ET quos feſtos hẽat populus laureus:a laurẽto oppido:ubi fuit latini regia & quos faſtos hẽat lãnuuiũ meũ ubi & ædes ẽ iunonis:cuius meminit Varro odpidũ i latio ãtiquo ad dexterã uiæ appiæ. MENſis iunoniꝰ:a iunõe denoiatus. EST illic i oibꝫ his locis. ASPice tybus dixius i.iii.de tybure. ET mœnia ſacra deæ pneſtinæ:pneſtinæ oppidũ ubi & tẽplũ fortũæ & idẽ ſortes dictæ pneſtinæ & ædes iunõis. TV leges:ẽt i his oppidis. TEMpus iunonale mẽſem iunoniũ NEC romu.cõdidit illos populos q̃ſi i his oppidis hẽo mẽſem:q a Romu.cõdita nõ ſũt multo magis debet eẽ mihi i urbe mei nepotis iõ inqt. AT roma erat nr̃i,nepotis nã a nr̃o nepote cõdita. FINierat iuno iam deſierat loq. RESpeximꝰ:reflexímus ab alia pte aciẽ.VXOR herculis hebe iunõis filia Herculi nupta.STAbat & ſigna dolẽtis erãt i uultu dolorẽ illa uultu idicabat.NON ego ſi toto, hebe duplici rõe honorẽ huiꝰ mẽſis ſibi uẽdicare cõtẽditꝰ pria rõ a cõiuge ſumiẽ qđ hercules bñmeritus ſit de ea regiõe ubi poſt cõdita ẽ Roma qđ eã Caci latrocinijs expurgarit.Secũda rõ a diſtributo p Ramu.populũ i ſeniores & iuniores qđ a iuuenibꝰ iuniũ nũcupauit.Ipſa hebe cũ ppetua iuuẽta ſit iuuenũ cãm tueẽ & ſibi aſſignat ſed utiẽ iſinuatiõe cũ captatione beniuolẽtiæ a mr̃e q̃a nõ ut illi aduerſa ſit imo & ſibi cediẽ ſed ut blãdiaẽ & pcibꝫ agat.Deĩde ad cãm ueniẽs ſibi honorẽ mẽſis attribuit, SI Mater dixerit me cedere toto cœlo:ſi iuſſerit Iuno me abſcedere a cœlo: & iter cœlites magis nõ eẽ. NON morabor mr̃e iuita q̃ſi nollẽ eẽ in cœlo mr̃e mea repugnãte.Nũc quoq; ñ luctor de noie huiꝰ tẽporis nã ego cõtẽdo iuni de mẽſis honore nec ẽ quo noie fuerit appellatꝰ.BLAndior & pce.q̃ſi.A mo ptes rogãtis hoc inqt nõ agã de iure aut multis rõnibus q̃re hic mẽſis meꝰ eẽ debeat ſed blãdiẽs & pcibꝫ ago.Mallẽ tenuiſſe peccãdo rẽ mei,iuris inſinuatiõe cãm iuſtã oñdit:qđ mei iuris eſt potius uellem tenuiſſe pcibus q̃ ulla cõtẽtiõe. ET tu ipſe poeta forſitan faueas cauſæ meæ dices cãm meam eſſe iuſtiorem.

¶AVREA poſſedit: conuenit mihi hoc cum matre uxorem eam eſſe ac ſororem iouis & capitolium tenere cum ioue. Illud ait nō cōuenit mēſis decus ei cōtigiſſe. SOLlicitamur: angimur ac moleſte ferimus qđ nſm ē nobis eripi. QVID graue: Deeſt uerbū: & eſt ſenſus: Cur moleſtū cuiquā fuerit ſi romani memores bñficioꝝ q̄ ab Hercule meo in eos collata ſunt hoc titulo & honore me uxorē Herculis decorarūt? FLAMmis & dote paterna: aut bis idem dicit: aut poſt factam mentionē flāmarū fumū accipimus. ut Glomeratq̧ ſub antro fumiferā noctē cōmixtis igne tenebris. AD ꝓpiora uocor: cōparatiuū ē a ꝓpe. Vñ penultima ſyllaba c lſam nō recipit nā ab eo qđ ē ꝓprius ꝓpriorē uel ꝓpriora dicere nō poſſumus. ANT. FAN.

Aurea poſſedit ſocio capitolia templo
Mater: & ut debet, cum ioue ſumma tenet:
At decus omne mihi cōtingit origine mēſis:
Vnicus eſt de quo ſollicitamur honor:
Quid graue ſi titulū mēſis romane dediſti:
Herculis uxori poſteritaſq̧ memor:
Hæc quoq̧ terra aliqd đbet mihi noie magni
Coniugis, huc captas appulit ille boues:
Hic male defenſus flammis & dote paterna
Cacus, auentinam ſanguine tinxit humū:
[P] ꝓpriora uocor populū digeſſit ab annis
[R]omulus, in partes diſtribuitq̧ duas:
[H]æc dare conſilium pugnare paratior illa ē:
Hæc ætas bellum ſuadet, at illa gerit:
Sic ſtatuit, menſeſq̧ nota ſecreuit eadem:
Iunius eſt iuuenum, qui fuit ante ſenum:
Dixit, & in litem ſtudio certaminis iſſent
Atq̧ ira pietas diſſimulata foret:
Venit apollinea longas concordia lauro:
Nexa comas placidi numen opuſq̧ ducis:
Hæc ubi narrarit tatium fortemq̧ quirinum
Binaq̧ cum populis regna coiſſe ſuis:
Et lare cōi ſoceros generoſq̧ receptos
His nomen iunctis iunius inquit habet:
Dictat triplex cauſa eſt & uos ignoſcite diuæ
Res eſt arbitrio non dirimenda meo:
Ite pares a me perierunt iudice formæ
Pergama, plus lædunt q̄ iuuat una duæ:

IN ptes dus. iuniores ac ſeniores ut ſupra dictū ē. QVI fuit ante. Maius qui anteceſſit a maiorib⁹. i. a ſenioribus noiatus ē. DISſimulata: celataq; ira celaſſet pietatē niſi cōcordia ſuperueniēs ſedaſſet utriuſq̧ ipetū exurgētē. CONcordia lauro nixa comas: hæc dea: neq̧ a iunone neq̧ a iuuēta ſiue a iunioribus ſed a iūctis Sabinis ac Rōani uult iunio datū eē uocabulū. Coronatā aūt lauro cōcordiā dicit pp id qđ ſeqtur Placidi numen opuſq̧ ducis: Solet.n. artificiū ut dr̄ artificē ſapere. Ipſe aūt Auguſtus autor pacis atq̧ cōcordiæ ſimulacrū habuit cū Apollinis iſignibus. Vñ a Virg. Apollo dr̄ ut tuus iā regnat apollo. BINA regna: Tatii & Romuli necnon ſabinos & romanos. VOS ignoſcite diuæ: Iuno Hebe & Cōcordia. PERierūt iudice formæ pgama: iudicium Paridis qui iunone & pallade Venerē pulchriorē dicit iudicaſſe ita irritauit deas: q̄ Veneri poſt habitæ ſunt. ut earum opa credantur pergama periiſſe.
¶MATEr iuno poſſedit aurea capitolia. Nā in capitolio deauratū illi tēplū: ut in. i. li. diximus. qcquid i capitolio ꝓſpiciebat aureū & gēmeū erat. TEMplo ſocio nā cū ioue iūcto. ET VT debet tenet ſumma: hoc eſt arcē capitolinā. CVm ioue: ubi utriuſq̧ numinis tēplū eſt. AT omne decus: omne ornamētuꝫ. CONtingit mihi origine menſis a cāq̧ appellatiōe huius mēſis iunii. VNIcus honor eſt de quo ſollicitemur: quaſi nō ſunt mihi in urbe roma tēpla nō ſacrificia fiūt hoc unico honore decoramur: & hic unicus eſt q ſollicitam: & anxiam reddit. QVID graue: cur eſt alicui moleſtū. aut qd magni momēti eſt. SI TV romane & poſteritas memor: quæ memoria tenuiſti bñficia a uiro meo collata. Dediſti titulū menſis uxori Herculis: ornaſti me honore menſis q̄ herculi nupta ſum. HAEC quoq̧ terra: hæc regio ubi roma ē. Debet aliquid mihi noie magni coniugis: ob herculis uiri nſi bñficia huic regioni collata debet hæc mihi terra rōne ipſius cōiugis. ILLE. hercu. Appulit captas boues quas ex hiſpania abduxerat. HIC: in hac terra. Cacus qui eā latrociniis: & cædibus aſſiduis urgebat. MALe defenſus flamis: q̄s euomebat: ut in. i. diximus. Atq̧ arte paterna: qm̄ Vulcani. f. TINxit: infecit. SANguie: ſuo. AVENtinā humū nā erat i ſpelūca mōtis auētini: ubi ab hercule iteremptus ē. AD ꝓpiora uoc. q̄ſi uenio núc ad ea q̄ magis ꝓpria ſūt & nr̄i iuris. Romu. diſſeſſit populū ab ānis diuiſis multitudinē ab ætate iter ſeniores & iuniores. ET diſtribuit in duas ptes: ſenatū & plebeios ſeu ſenectutē & iuuētutē HIC ps: ſenioꝝ. PARatior dare: cōſiliū: pp prudētiā. q̄ i iuuene eē nō pōt: nā ut Ariſt. in ethi oñdit: prudētiā efficit experiētia reꝝ: experiētiā tpis lōgitudo: q̄ i iuuene nō ē: Sic nec ipſa prudētia. ILLA: iuuētus paratior pugnare: pp uires & iuuenile robur. HAEC ætas: ſenilis. SVAdet bellū: cōſilio & rōnib⁹. ILLA iuuenilis. GErit bella re ipſa & ꝓpriis uiribus. SIC ſtatuit Ro. ipſe. ET ſec. mē. diſtribuit. EAdē nota eodē titulo & appellatiōe. IVNius ē iuuenū: nā a iuniorib⁹ iuni⁹ dictus. QVI fuit ante mēſis q anteceſſit. EST ſenū: nā a ſeniorib⁹. hoc ē a maiorib⁹ maius denoiatus. DIXIT. hebe. ET iſſent i litē: Iuno & filia cōtēdiſſent de honore mēſis. STudio certamis. cōtētiōis. ATq̧ pitas filiæ i patrē: & amor mr̄is i filiā. ESSET diſſimulata: occultata. IRA qa cōtētiōe utraq̧ iā ita pcita er pcita erat. VENit appollinea: certātib⁹ his de noie mēſis uenit cōcordia: & aliā cām nois attulit a cōcordia romanoꝝ: & ſabinoꝝ mēſem húc uniū appellatū eē iuniū. VENit cōcordia nexa lōgas comas: habēs: lōgos crines nexos hoc ē coronatos. LAVRo apollinea: q̄ apollini ſacra. NVMen & opus ducis placidi: benigni: q̄ſi q̄ ꝓcipue a tyberio colit. & cui tēplū dedicauit: ut Tran. inqt & nos rettulim⁹ i. i. lib. Decē. n. illū appellat: ut i prio auſpiciis dux uenerādæ tuis: & i triſtib⁹ auſoniūq̧ ducē. HAEC PAV. MAR.

concordia. VBI narrauit tatiū & fortē q̄rinū poſtq̄ expoſuit bella tatii regis ſabinoꝝ in Romu. geſta:& inita poſtea fœdera. ET bina regna:ſabinū & romanū. COISie ī unū collectū eē cū ſuis populis. Nā facta ē utriſq; populis urbs cōis ut in.iii.diximus. ET ſoceros & generos. romanos & ſabinos. RECeptos lare cō:: ná in cōi urbe. INQuitalli obi hæc dixit ait. HIS iūctis:a cōiūctiōe & unióe hoꝝ populoꝝ. VNIus habet nomē mēſis uni⁹ uocat⁹ ē. TRIplex cā dicta ē:relata ē iā triplex origo mēſis a iunone hebe concordia. AT uos diuæ ignoſcite:date ueniā:ſi nullā ꝓbauero ſniam. RES non ē dirimēda meo arbitrio:nō ē mei iudicii dirimere ueſtrā cōtētionē. IIE pares a me. pari mō oēs laudate. PERgama::troiana mœnia. PERierūt iudice formæ. periit troia ob iudiciū Paridis:q̄a Venerē formoſiorē dixit & illi pomū adiudicauit. ERO igr̄ caut⁹ illi⁹ exēplo q̄a nō dicā alicuius ueſtrū cauſam iuſtiorem. DVAE plus lędunt quā una iuuet ueluti plus potuere troianos lædere iuno & pallas q̄ iuuare potuerit uenus.

ℂPria dies tibi carna datꝛ,dea cardis hæc ē
Numine clauſa aperit, claudit aperta ſuo:
Vnde datas habeat uires obſcurior æuo
Fama, ſed e noſtro carmine certus eris:
Adiacet antiquus tyberino lucus hilerni.
Pontifices illuc nūc quoq; ſacra ferunt:
Inde ſata eſt nymphæ cranē dixere priores
Ne quicq̄ multis ſæpe petita procis:
Rura ſequi, iaculiſq; feras agitare ſolebat
Nudoſaſq; caua tendere ualle plagas:
Nō habuit pharetram phœbi tñ eſſe ſorore.
Credebant, nec erat phœbe pudenda tibi:
Huic aliquis iuuenum dixiſſe amātia uerba:
Reddebat tales protinus illa ſonos:
Hæc loca lucis hn̄t nimis, & cū luce pudoris
Si ſecreta magis ducis in antra ſequar:
Credul⁹ ãn ſubit, frutices hæc nacta reſiſtit
Et latet, & nullo eſt inuenienda loco:
Viderat hāc ianus uiſaq; cupidine captus
Ad duram uerbis mollibus uſus erat:
Nympha iubet q̄ri de more remotius antrū
Vtq; comes ſequitur deſtituitq; ducem:
Stulta, uidet ianus quæ poſt ſua terga gerātꝛ
Nil agis, & latebras reſpicit ille tuas:
Nil agis en dixit nam te ſub rupe latentem
Ocupat amplexu, teq; potitus ait:
Ius pro concubitu noſtro, tibi cardinis eſto:
Hoc præcium poſitæ uirginitatis habe:

ANT. FAN. ℂPria dies tibi carna datꝛ:calē iunias q̄s uulgo fabarias appellabāt adultis fabis hoc mēſe diuinis reb⁹ ſolitis adhiberi Carnæ deæ cardinis ſacrauit antiq̄tas:cui Brut⁹ ut diximus uoti reus p̄rio hui⁹ menſis die ī cœlio mōte ſacrū fecit. Putabatꝛ.n. hæc dea nō ſolū cardini q̄ ut q̄buſdā placet apotis cardias.i. a corde nomē accepit ſed hūanis p̄eſſe uitalib⁹ ut Macro. tradit. Vñ ab ea petebāt ut corda iecinora & q̄ itriſecus ſūt uiſcera ſalua cōſeruaret cui pulte fabacia & lardo rē diuinā faciebāt qđ uires corpis his reb⁹ maxie roborētꝛ. Et Brut⁹ tēplū ſacrauit q̄ cordis bñficio cui⁹ diſſimulatiōe idoneus habebatꝛ ſtatū publicū emēdaſſet Oui. Nymphā fuiſſe fabulatꝛ q̄ amātes fallere cōſueuit eāq; a iano cōpreſſam qui falli non potuit ꝓ mercede concubitus habuiſſe poteſtatē aperiendi clauſa & aperta claudendi atq; inſup uirgā ianalē qua ſtriges a foribus pellētur.

VNDE:A quo ut genus ui latinū. LVCus ilerni., Sic dictū ut hic tñ ille urbem patauí Huic luco religionē adiungit more Virgilii. ut pontifices illuc nūc

a grāmen quoq; ſacra ferunt. CRAnem dixere priore. Deeſt quam:ut urbs antiqua fuit tyrii tenuere coloni. EST autē grāmi linea. Vnde illud ſubicit:Nodoſaſq; caua; tendere ualle plagas. NON habuit pharetram. Videri poterat diana ſi pharetram habuiſſet. DIxiſſe amātia uerba:Deeſt:ſi ut in cælum iuſſeris ibit. NVLlo eſt inuenienda loco Alludit ad tenuitatem lineæ cuius nulla eſt latitudo atq; profunditas. Plinius tenue; funem lineam uocat. STVLta uidet ianus:Poetæ uerba ad nymphā ſperantē falli poſſe Bicipitē deu;. ℂPRIA dies tibi carna:aggreditꝛ nūc feſtoꝝ rōnem:

PAV. & cal. iuniis feſtū eſſe carnæ deæ inquit. Sacrū enim il

MAR. li in cœlio monte:calē. iuniis iunius Brutus uoti reus fecit ſed de hac dea diximus paulo ſuperius in principio huius li. quæ a Theod. referūtur. At poeta carnā quaſi cardinam dicit quod cardinibus præſit:& fuiſſe nympham quandam quæ crane appellata ſit:& iano placuerit:& ab eo ius cardinum habuiſſe etiam & aliud munus:ut noxas ſtriges e foribus abigat. O CArna prima dies menſis datur tibi:nam in ea feſtum tuum celebratur.& tibi ſacrificatur. HAEC carna. ESt dea cardinis:q; præeſt cardinibus ianuarū; aperit ſuo numine clauſa & claudit aperta. quod quidem officium eſt iani:ut in primo omnia ſunt noſtra clauſa. patētq; manu. Sic & carna facit:ut clauſa pateant:& patentia claudantur. FAMA EST obſcurior æuo:quaſi uetuſtate certio fama non habetur nam eſt paulo occultior. VNDE:a quo. HABeat datas uires:quia carnæ dederit uim uertendi cardinis & claudendi & aperiendi. SED eris certus e noſtro carmine ego te meis uerſibus certiorem reddam Lucus antiqui helerni: helernam & locum uocant. & loci genium inde & lucus helerni dicebatur. Adiacet tyberino fluuio. na; prope tyberim eſt ipſe lucus. PONTifices: nunc quoq; etiam hoc tempore. FERunt ſacra illuc ad eum lucum nam eunt illuc ſacrificatum. INDE ab helerno. Eſt ſata nymphæ:nata carna. PRIORes ātiqui aut maiores noſtri. DIXEre cranē: prius enim crane deinde carna appellata. NEQuicqua; fruſtra. Sæpe petita multis procis. cum multi eſſent proci. qui eam & optarent & peterēt in coniuge; omnes repellebat. Solebat illa ſequi rura non.n. urbes incolebat ſed modo rura. modo mōtes & nemora peragrabat. Et agitare feras iaculis:ut dea uenatrix feras inſequebatur. Et ſolebat tendere plagas nodo

ſis:nodis cõtexta retia.Plaga.n.& uulnus ſignificat:& ſpatiũ immẽſum:& retia.Sed pro uulnere primam producit:in cæteris corripit. VALle caua in concauitate uallium.Nõ habuit pharetra quẽadmodum diana.TAmen credebant eẽ ſororem phœbi:credebant dianam eſſe. NEC erat o phœbi pudenda tibi quaſi non potuiſſes erubeſcere ea ſorore iñ pſtantia formæ tum ẽt ſpectatis moribus. ALIquis iuuenum dixiſſet amãna uerba ſi quis iuuenis captus illius forma amatoriis uerbis eam eẽt aggreſſa. ILLA crane. PROtinus ſtatim. REDdebat tales ſonos ita rñdebat. HAEC loca lucis habent deſpiciebat amantes illa hoc dolo annuebat uotis dũmodo in loca ſecretiora duceret. CREdulus amans antecedebat.illa inter frutices deliteбat.CVMq; hoc pacto ianum uellet deludere non potuit.qm̃ ille uidet ẽt quæ a tergo ſunt. HAEC loca ubi nunc ſumus.

HABent nimis lucis.ſunt nimis aperta:ita ut a multis uideri poſſumus. ET Cum lucem habent etiam Nimis pudoris:ergo pudor uetat hic coire. SI du in an.ma.ſec.q̃ ſint ſemotiora:& occultiora. SE q̃ri te ſi ante fueris. CREdulus amãs. SVBIT ante:pcedit illã hæc crane.NACta:iueniẽs frutices reſiſtit:& nõ ſeqt.ET latet iter fruteta.ET nullo loco ẽ iueniẽda:nõ poterat poſtea repiri ab amãte deluſo.Ianus uiderat hãc cranẽ ET captus cupidine uiſæ.amore ipſius nymphæ: quam uiderat. ERAT uſus uerbis mollib9:blãdo & dulci ſermõe. AD durã ad illã inexorabilẽ. NYMpha iu.q̃ri antrũ remoti9 ĩtra ſecretiora & occultiora. DE more:de cõſuetudĩe:nã ut aliis amãtib9 dicere ſolebat:ita & iano dixit. VT q; comes ſeqt:ãtecedẽtẽ ianũ ſeqbat ueluti eũ comitatura. ET deſt.du.reliqt ianũ uolebat.n.ĩter fructices delitere. STulta:tu qdẽ crane putas ne ianũ decipe. VIDet ian9 q̃ generãt.fiãt. POST ſua terga qm̃ biceps ẽ.uĩ ãteriora & poſteriora:ut ĩ prio.Sit q; q; añ uides. NIL agis:hoc dolo. ILle:Ianus. RESpicit tu.la.uidet quo ĩ loco delites. EN dixit nil agis: nõ me decipies. NAM occupat te ãplexu latẽtẽ ſub rupe.iuenit.& tenet te cõphẽſã ĩ cõplexu.cũ ſub rupe lateres Nã iterdũ occupaŕ ẽ inuẽire tenere:Plau.ĩ trinũmo familiã optimã occupauit. Vir.occupat æneas aditũ cuſtode ſepulto.Mar.Tul.in philippi Agri Lucani poſſeſſiõe occupauit. ET potitus te ait eſto:ſit tibi Ius cardinis: ĩn primo:& eius uertẽdi cardinis oẽ meũ.Nũc illud ius crane dat. PRO nr̃o cõcubitu:qa ſimul coiuimus hẽas ĩ mercedẽ uiolatæ pudicitiæ. HAbe hoc prætiũ:hoc præmiũ. POſitæ uirginitatis quã ego uiolaui.

Sic fatus,uirgam qua ſtriges pellere poſſet,
A foribus noxas hæc erat alba dedit:
Sũt auidæ uolucres,nõ quæ phineia mẽſis:
Guttura fraudabãt,ſed genus inde trahũt
Grãde caput,ſtãtes oculi,rõſtra apta rapiæ
Canities pennis,unguibus hamus ineſt.
Nocte uolant,pueroſq; petũt nutricis egẽtes
Et uiciant cunis corpora rapta ſuis:
Carpere dicuntur lactentia uiſcera roſtris
Eſt plenũ poto ſanguine pectus habent:
Eſt illis ſtrigibus nomẽ ſed nominis huius
Cauſa,q; horrenda ſtridere nocte ſolent:
Siue igr̃ naſcũtur aues carmie ſeu carmie fiũt

¶ VIRgã:Hæc uirga ianalis ex alba ſpia fuit ad abigẽdas ſtriges.SVNT aui uo.Ply.autor ẽ ſtrigẽ eẽ in maledictis ãtiqs.Sed q̃ ſit auiũ cõſtare nõ arbitraŕ: & fabuloſũ eẽ putat qđ de ſtrigib9 dŕ ubera eas ĩfantiũ labris imulgere. NON q̃ phi.mẽ.guttura fraudabãt. Harpyas dicit:Phineus.n.rex Arcadiæ cũ liberis ſuis nouercã harpalicẽ ſupinduxiſſet & ea ſuadente filios excecaſſet ira numinũ luminib9 captus ẽ:cuius mẽſas cũ harpyæ fœdarẽt dŕ filiorũ boreæ bñficio liberatus fugatis auib9 uſq; ad inſulas ſtrophades ut Serui9 ſcribit. Alii tradũt phineiũ dilexiſſe ideã Dardani Scytarũ regis filiã cui9 ſuaſu cũ filios ex Cleopatra ſupplitio deſtinaſſet & Hercules cũ argonautis dŕ Phineũ; & eius ſocios obtrũcaſſe. STantes oculi: Vel extantes quos emiſſitios appellamus:uel ĩmobiles uel horrẽtes ut Canicies iculta iacet ſtãt Lumia ſlãma. NOcte uolãt.Quia lux extãtib9 oculis nocet.uel certe ne uideãtur.LActẽtia uiſcera.Lactẽtiũ ĩfãnũ uiſcera. SEV carmie fiũt ic.d; eos q putãt an9 ĩ ſtriges ui carminũ uerti ¶ SIC fat9:Ian9.Dedit illi ſpinã.q̃ ſpia POSſet pel a fo.ſtri.no.dedit nymphæ ſpinã albã.q̃ freta illa repelleret e dõib9 ſtriges pniciõſas ĩfãtib9 HAEC ſpina erat alba.plura.n.ſũt ſpinarũ gña.q̃ a Ply.referũtur:ſed ſpinæ albæ ſemẽ cõtra ſcorpiões auxiliaŕ.Corona ex ea ĩpoſita capitis dolorẽ minuit. SVNT aui.uolu.ſtriges aues eẽ dicũt nocturna magno capite roſtro & unguib9 aduncis:& q̃ noctu ĩfantiũ cunas adoriũtur.fodiũtq; roſtro corpuſculũ:& ſanguinẽ hauriũt:multi putãt nõ aues ſed mulierculas eẽ:q̃ ſe ueneficio quodã:cũ uolũt ĩ ſtriges uertũt.celereſq; noctu quo libuerit eũt ĩfantes iugulãt & ſanguinẽ oẽm ebibũt.ita ut illi examines reperiaŕ.Poeta ĩquit porcã albanorũ regẽ:Amulii & Nũitoris parẽtẽ cũ in cunis ĩfans eẽt laceratũ ab his ſtrigib9.a crane tñ ĩcolumẽ redditũ & ex ea domo pẽitus abactas ſtriges SVNT uo.aui.aues rabidæ. NON q̃ fraudabãt guttura phineiã mẽſis ñ ſũt harpiæ:q̃ rapiebãt epulas te mẽſa phinei ſic fraudabãt illi9 guttura ſuis epulis Phine9.n.ut harpalici cõiugi morẽ gereret filiis ex altera coniuge lumĩa abſtulit.p quo crimie & ipſe a diis lumĩe captus ẽ.Additæ & harpiæ ei9 mẽſis:ut cibos raperẽt & oia fœdarẽt poſt lõgũ tẽpus ab argonautis ea peſte liberat9 ẽ:nota ẽ fabula de q̃ plura apud Vale.flaccũ. SED tra.inde gñs ſed ab ipſis harpiis originẽ ducũt.GRãde ca.ẽ illis ſtrigib9 STãres oculi quos nõ mouẽt ut cætera aĩalia. ROſtra ap.ra.hñs roſtra adũca apta ad pdã diripiẽdã. CANities in.pẽ.hñt pẽnas canas. HAmus ineſt guib9:hñt ungues hamatos adũcos.NOcte uolãt:nõ.n.licet ſtrigibus p diẽ uolare cũ lucẽ pati nõ poſſint. ET pe.pu.nu.egen.eũt ad ĩfantes uñ aberit nutrix. ET uitiãt:fœdãt. COrpa ipſorũ ĩfantiũ. RApta ſuis cunis:q̃ e cunis rapuerit. DICũtur ĩpe ſtriges. CArpe ro.ui.la.lacte plena aut lac potãtia.Lactere.n.puerorũ ẽ cũ lacte aluũtur.ET hñt pe.ple.po.ſan.ex effoſſis uiſcerib9 puerorũ ſanguinẽ hauriũt.& eo replẽt pectora.EST il no ſtri. uocãtur ſtriges: SED ca.hu.no.tõ cur ſtriges appellẽtur. QVod ſo.ſtri.hor.no.a ſtridẽdo igiŕ:qđ noctu ſtridẽt ſtriges dñr. SIVE igiŕ naſcũtur aues qđ a natura ſint uolucres. SEV fiũt car.icãtatione & ueneficio. NEmã

ANT. FAN. uirga ad abigẽdas aues ſtriges phinei fabula

PAV. MAR.

Incantatio. FIGurat tranſmuttat. ANus in uolucres in ipſas ſtriges. FALſa pro falſo quia non uere trāſmutat. Sed ueneficio fit ut uitulæ uideātur ſtriges nā non in totum tranſformantur reſumunt.n.humanā formā cum uolunt & auiam ad tempus ſumunt.

Nenia quæ in uolucres falſa figurat anus
In thalamos uenere procæ, pca natus in illis
Præda recens auium quinq; diebus erat
Pectoraq; exorbent auidis infantia linguis.
Et puer infœlix uagit opemq; petit
Territa uoce ſui nutrix accurrit alūni:
Et rigido ſectas inuenit ungue genas.
Quid faceret? color oris erat q frōdibus olī.
Eſſe ſolet ſeris, quas noua læſit hyems.
Peruenit ad cranē & rem docet illa timorem
Pone tuus ſoſpes dixit alūnus erit.
Venerat ad cunas flebant materq; paterq;
Siſtite uos lachrimas, ipa medebor ait.
Protinus arbutea poſtes ter in ordine tangit:
Fronde ter arbutea limina fronde notat.
Spgit aqs aditus, & aquæ medicamē hēbant
Extaq; de porca cruda bimeſtre tenet.
Atq; ita noctis aues extis puerilibus inquit
Parcite. pro paruo uictima parua cadit.
Cor pro corde precor, p fibris ſumite fibras
Hanc animam uobis pro meliore damus
Sic ubi libauit proſecta ſub æthera ponit:
Quique adſint ſacris reſpicere illa uetat.
Virgaque ianalis de ſpina ſumitur alba
Qua lumen thalamis parua feneſtra dabat
Poſt illud neques aues cunas uiolaſſe ferunt
Et rediit puero, qui fuit ante color:

ANT. FAN. ¶NENia: Qua præfice iterdū q̄rūt īfantes a ſtrigibus itereptos ī q̄s falſo narrāt anus eē cōuerſas. Eſt āt
nenia Nenia carmē lugubre: quod mortuis dicebatur Lege Acronē, Noniū feſtū ac Porphirionē. ID iſtutū dr̄ a Simōide poeta lyrico. Vñ Hor. i carminibꝰ Neniam Cæā dicit ab iſula ubi Simōides natus eſt. Quare ait
Cæa cos uenia dea Catullus: meſti⁹ lachrymis ſimōideis. Eſt āt Cæa iſula cōtra atticā: nā Cos Aſiæ cōtigua ē ut Cypr⁹ & Rodus. Nenia quoq; deæ nomē ē cui⁹ ſacellum fuit extra portā uiminalē ut autor ē feſtus. PROcæ. Regis Albanoꝝ q Amuliū & Nūitorē filios hūit. Hūc infantē cū ſtriges uexarēt Oui. fabulaſ Cranæ auxilio liberatū. QVID faceret? Qua rōne opē ferret īfanti ta male affectio? FRōdibꝰ: Quæ pallēt atq; ad terrā cadūt extrēo autūno uel noua hyeme cū ois humor ī arboribꝰ æſtatis calore iueniſ exhauſtus. Vir. Quā multa ī ſiluis autūni frigore prio lapſa cadūt folia ad terras. Limina frōde notat. Ramo arbuteo ter poſtes tangit ter ſignat limina. DE porca bimeſtri: Q oia p īfante dabaſ ei⁹ ætatis aīal. Vñ autor ſubiūgit: Pro puo uictima pua daſ. PRO fibris: Fibras nōnulli eē eminē-
fibræ exta tias iecoris tradūt. alii aliter. In iecore qđ caput extorū uocāt autore Ply. magnæ uarietatis. Quidā uenās & neruos iecoris fibras uocāt. PROſecta Exta q̄ pſecāſ. Diximus, n. ut ſcribit Feſtus exta dicta eſſe q eā diis pſeceſ q̄ maxie extāt eminētq; PARua feneſtra Vt nō ſolū a limine ſed ide quoq; abigereſ ſtriges.
PAV. MAR. ¶NENia ut feſtus oñdit: ē carmē: qđ in funere laudādi gr̄a cātaſ ad tybiā: ſūt q eo uerbo finē ſignificari putāt. Quidā uolūt neniā iō dici. qđ uoci ſimilior q̄ rimōia flētū ſit. Quidā aūt neniæ ductū nomē ab extremi iteſtini uocabulo. græci.n. Neaton extremū dicūt. ſiue qđ cordaꝝ ultima [illegible] dr̄: extremā cātiōis uocē næniā appellarūt. VENere in thalamos pcæ: ſiue ſint aues. ſiue mulierculæ: q̄ eā formā ueneficio aſſumāt. Venere in cubiculū regis albani ubi recūbebat īfans regi⁹. PRoca natus in illis qnq; diebꝰ: qa nōdū pterierat qntus dies ex quo natus erat. ERAT pda recēs auiū: nā in ſtrigibꝰ deuorabaſ. ET exhor. pe. infan. exhauriūt ſanguinē pectoris infantis. LINguis auidis. ſitientibus ipſum ſanguinem. ET puer infœlix uagit. uagire enim puerorum eſt. ET petit opem: ipſo uagitu. NVtrix territa uoce ſui alūni: uagitu procæ infantis quem alebat. OCCurrit: ut opem puero ferat:
ET inuenit genas ſectas. genas laceratas & depaſtas. RIGido ungue duris ſtrigum unguibus. QVID faceret: miſera nutrix quo pacto poſſet ſuccurrere alumno. COLOR oris: pueri illis. ERAT qui ſolet eē ſeris frōdibus: talis in uultu puerili color erat: qualis in frondibus. in extremo autumno: ſeu in principio hyemis cum hyberno frigore aduruntur. QVAS FRONdes Leſit noua hyems: hybernum frigus in principio brumæ. SERIS: quæ tardius ex arboribus decidunt. PERVENIT: nutrix. AD Cranem & docet rem. procum a ſtrigibus laceratum. ILLA Dixit pone timorem: ne timeas tuus alumnus: puer quem educas. ERIT ſoſpes: erit ſaluus. VENerat crane. AD Cunas ubi erat infans: FLEBAnt & mater & pater auentinus cum coniuge parentes procæ. AIT ſiſtite lachrymas: deſinite lachrymari. IPSA Medebor: adhibebo medelam: & reddam eum incolumen. PROTinus tangit ter in ordine poſtes fronde arbutea Crane luſtrat domum ut abigat ſtriges: primo tetigit ramo ex arbuto poſtes ianuæ. TER NOTAT: ſignat. LIMina fronde arbutea: & limina & poſtes eo ramo ſignat. SPARGit aquis aditus: ipſam ianuam ſeu ingreſſum: eo luſtrationis genere uſus eſt. ne inde redirent ſtriges: & multi putant. ARButum arborem eas non attigere: ſic & eadem abigi. ET Tenet ea quæ habebant medicamen: ubi erat uis medendi: aut intelligas. Spargit aqs ea q̄ erāt ueneficio notata. ET tenet exta cru. inteſtina. DE porca bieſtri: q erat duoꝝ mēſiū. AT q; ita inqt aues noctis: o ſtriges q̄ noctu uolatis. PArcite ex. pu. nolite attingere exta pueri porcæ. PARua uictima: bimeſtris porca. Cadit imolaſ uobis. PRO puo. infante: puā uobis ſuillā p puo puero mactamus. SVmite uos pcor cor p corde: accipite p corde pueri. cor porcæ lactētis PRO fibris: pueri. FIBras ſuillæ. NOs damus: offerimus uobis. Hāc aīam porcæ. PRO meliore: pro aīa pueri. SIC ubi libauit: poſtq̄ ſacrificiū fecit

Ponit ꝑlecta:ipſa exta q̃ diis ꝑſecant. SVb ære ſub dio. ET uetat illã reſpicere q adſũt ſacris:ꝓhibet reflectere acié illos q̃ ſũt pñtes. ET ſumit̃ uirga ianalis de alba ſpina:quã a Iano dono hẽerat ad abigẽdas ſtriges. Qua pua feneſtra dabat lumẽ thalamis:nõ ꝑ ianuã ſũpta ẽ in ea alio luſtratiõis genere erat uſa:ſed ꝑ feneſtrã: ut inde cubiculũ quoq̃ luſtraret. POſt illud:poſt illam luſtrationẽ. NEc feruntur aues.non dicũtur ſtriges. VIOlaſſe cunas:ſedaſſe pueꝝ in cunis. Et redit puero color qui fuit antea:nam redditus eſt incolumis.

Pinguia cur illis guſtentur larda calendis;
Mixtaq; cum calido ſit farre faba rogas:
Priſca dea eſt aliturq; cibis q̃bus ante ſolebat
Nec petit aſſatas luxurioſa dapes:
Piſcis adhuc illis populis ſine fraude natabat
Oſtreaq; in conchis tuta fuere ſuis:
Nec latium norat quam præbet ionia diues
Nec quæ pygmeo ſanguine gaudet auis:
Et præter pennas nihil in pauone placebat
Nec tellus captas miſerat ante feras:

ℭCVR illis guſtent̃ larda calẽdis:Vult moris fuiſſe apud Romanos:ut in honorẽ Carnæ lardũ far & faba calẽdis iuniis guſtarent̃ q̃ uetuſtiſſimã deã priſca frugalitate crederẽt delectari. Sed magis placet quod Macro.ſcribit rem diuinã eiuſmodi cibis Carnæ deæ fieri cõſuetã q̃d his uires corporis maxie roborent̃. ASsitas dapes:Exq̃ſitas. Aſcimus eni ꝓprie q̃ſita & remota. Cicero de oratore:Quod minime politi minimeq̃ elegãtes ſunt aſciuerũt aptũ ſuis auribus optimum quoddã & q̃ſi adipale dictionis genus. Idẽ pro archia ut hunc. A. Liciniũ non mõ nõ ſegregandũ cum ſit ciuis a numero ciuiũ uerũ etiam ſi nõ eſſet putetis aſciſcendũ fuiſſe. QVam ꝓbet ionia diues: Attagenã ſignificat q̃ & Attagen dr̃ uirili genere. Plynius Attagen maxime ionius celebrat̃ uocalis alias captus uero obmuteſcens quondã exiſtimatus inter raras aues. ... & in gallia hiſpaniaq; capitur. Horatius:Non afra auis deſcẽdet in uentrẽ meum nõ attagen ionicus. Alii ...agenas dicunt teſte Porphyrione fœminino genere. Martialis inter ſapores fertur alitum primus ionica... guſtus attagenaꝝ. A. Gel. cõmemorans noia edulium & domicilia ciboꝝ oibus aliis præſtantia quæ pro... ingluuies ueſtigauit nominat non ionicã ſed phrygiã attagenam. Quæ pygmæo ſãguine gaudet auis: ...eriphraſis gruis quã ferunt cum pygmæis i certamen deſcendere. Iuuenalis: Ad ſubitas thracum uolucres nu...emq; ſonorã pygmæus paruis currit bellator in armis mox impar hoſti raptuſq; ꝑ aera curuis unguibus a ſæ...ua rapitur grue. Hæc auis habita eſt aliquãdo inter primas autore Plynio:licet Cornelius nepos qui obiit diui Auguſti principatu ſcripſerit ciconias magis placere q̃ grues. Sane Pygmæi quos Spithameos uocant incolunt indiæ montana nec excedunt ſtatura duos pedes & quadrantem:ut. A. Gel. refert:ſiue tres ſpithamas hoc eſt tres dodrantes:ut Ply. ſcri. Eſt.n. ſpithame unius menſura dodrantalis:q̃ ter ducta atq; ad pedem relata in duodecim particulas diſtributum duos pedes conficit & quadrantem. Pygmæos Homerus quoq; prodidit a gruibus infeſtari aduerſus quas ea gens inſidẽs arietum caprarũq; dorſis ac ſagittis armata ueris tpe uniuerſo agmine ad mare deſcendit & oua pulloſq; earum alitum conſumit conficitq; eam expeditionẽ menſibus ternis. Tradiderunt quidam pygmæos etiam fuiſſe ad geraniã oppidum Thraciæ. alii ad Anthiochiam. alii ante paludes unde Nilum oriri Nonnulli putauerunt Nos paulo proceriorem pygmæis hac ætate in umbria uidimus hominem cui Leonello nomen fuit in quẽ luſimus olim his uerſibus:Demiſſa nihil eſt ad talos ueſte femurq; ſub ducta ad medium quid Leonellus erit? Reſpõdens nihilum. Nihilum ſed longius ipſo eſt nihil. at quid erit? nil Leonellus erit. PRÆter pennas nihil in pauone placebat:Pauonem. Q. Hortenſius primus augurali cœna dicitur poſuiſſe:quem deinde multi ſecuti (ut ſcripſit Varro) extulerunt pauonum ꝑcia ita ut eorum oua quinis denariis uenderentur & ipſi quinquagenis. Itaq; M. Lurco ſupra ſexagena milia nũmum ex pauonum prouẽtu accipiebat. Laudatur maxime pauus e Samo teſte. A. Gel qui pro pauone pauum hanc alitẽ uocat. Notandum hoc loco cœnam hortenſii cuius ſupra meminimus a Plynio quidem adiicialem uocari:uel ut quibuſdã placet adipalem. a Macrobio uero auguralem quem putamus non deprauatum locum referre Varronis. nam qui exitialem legunt iure exploduntur.

ANT. FAN. lardũ far & faba i ſacrificiis carnæ aſcire.

Attagen Ionicus

Grus cum pygmæis pugnat grus pygmæi ſpithama

Pauo. Pauus ſamo. Adipalis ſeu auguralis cœna.

ℭPINguia cur illis:huic deæ ut ſuperius diximus:pulte fabatio:& lardo ſacrificatur:q; uires his rebus maxime corporis corroborentur. poeta aliam cauſam affert:q; antiqua dea antiquis cibis contenta ſit. ROgas cur larda pinguia:lardum ſuillũ. Guſtentur illis cal. prima die iunii. Et cur faba ſit mixta cum calido farre Nam datur fabaciũ cum farre mixtum. PRiſca dea eſt:nympha antiqua:nã eo tpe quo erat i terris Ianus. ALit̃ cibis q̃bus ſolebat ante:eo tpe quo non erat iãta ciboꝝ luxuria:& tanta ſplendidiias. NEc luxurioſa petit dapes aſcitas:aliũde aduectas. Adhuc uſq; ad illa tpa. PIſcis natabat ſine fraude:illis nondũ erat uſus edendoꝝ piſciũ. ſic nemo illis inſidias ſtruebat. nec hamo fallebat. ET oſtrea fuere tanta in conchis ſuis:non eni erat oſtreorum piſcatio. quæ poſtea ab externis littoribus petebant̃:& eaꝝ eſum Seneca reꝓhẽdit. Nec auis quã ꝓbet ionia diues norat latium. q̃a nondũ aduecti erãt in latiũ cycni ex Ionia aſyatica: quæ regio illis abundat ꝑſertim in ripis meandri fluminis:quod ꝑ eam regionem fluit:inde in heroid. ad uada menandri concinit albus olor. Nec auis quæ gaudet pygmeo ſanguine:nec nouerant latini grues:q̃bus eſt cũ pygmæis bellũ:qui ut Ply. inq̃t tenent montana indiæ uicina tamen oceano ſalubri cœlo:ſempq; uernante. Hi ut Gellius inquit:q̃ longiſſimi ſunt non excedunt pedes duos: & quadrantem. De his Iuue. ad ſubitas thracum. uolucres:nubemq; ſonoram Pygmæus paruis currit bellator in armis Mox impar hoſti raptuſq; per aera curuis Vnguibus a ſæua fertur grue. ET nihil placebat in pauone præter pennas:admirabantur tantummodo pennas pauonum:eos autẽ comeſſe nondum didicerant. NEC tellus miſerat ante feras captas:nõ erat uſus uenationis aut aucupii. Sic feræ non cupiebantur ad cibos ſplendidiores.

PAV. MAR.

Sus erat in precio cæſa ſue feſta colebant
Terra fabas tantum duraq; farraq; dabat:
Q uæ duo mixta ſimul ſextis quicũq; calẽdis
Ederit, huic lædi uiſcera poſſe negant:
¶ Arce quoq; in ſũma iunoni tẽpla monete.
Ex uoto memorant facta camille tuo:
Ante domus manli fuerat, qui gallica quondã
A capitolino reppulit arma ioue:
Q uam bene dii magni pugna cecidiſſet ĩ illa
Defenſor ſolii Iuppiter alte tui:

ANT. ¶ SVS erat in ꝑcio: Iuuenalis: Sicci terga ſuis cara pendẽtia crate moris erat quondam feſtis ſeruare diebus i
FAN. DVraq; farra: E facre pultẽ conficiebãt: qua diu Romani uictitarunt. Eam Martialis e cluſino farre cõfectã
Pulte ui- docet relinquere dulcedinẽ quandã uaſis in quo decocta fuerit: ut Imbue plebeias cluſinis pultibus ollas: ut ſa-
ctitarunt tuc in uacuis dulcia muſta bibas. SExtis calendis: Nõ accipimus Auguſti calendas quẽ ſextilẽ dixerunt: ſed iu
romani nii q a ianuario ſextus eſt. Arce quoq; in ſũma: Non multo ante urbẽ captam a gallis cũ terremotus factus
eſſet ferũt extitiſſe uocẽ ab æde Iunonis ex arce ut ſue plena ꝓcuratio fieret. Vnde (ut autor eſt Cicero) Iuno
Iunõi mo nem Monetã appellatã dicunt. Huic data eſt ædes in
nete ædes capitolio calendis iuniis ex uoto Furii Camilli qui ad
data calẽ. uerſus Gallos dimicans cũ deoꝝ quoq; opem adhibẽ
iunii in ca- dã exiſtimaret ædẽ Iunoni Monetæ uouit cõſecutuſq;
pitolio. uictoriã dictatura ſe abdicauit. Itaq; Senatus ut iquit
Liuius duumuiros ad eãdem pro amplitudine populi
Ro. faciendã cceari iuſſit. Locus in arce deſtinatus eſt
q acea ædiũ. M. Mãlii capitolini fuerat. Eadẽ ædes de
dicata eſt anno poſtq̃ uota erat C. Martio Rutilo. V.
Manlio torq̃to conſulibus ꝓdigiũq; extemplo dedica
tionẽ ſecutũ eſt: qd & nox interdiu uiſa intẽdi & lapi-
Iuno mo- dibus pluuit. Fuit & Romæ tẽplum alteꝝ Iunõis Mo
neta ĩ auẽ netæ in Auentino: ubi eius deæ ſimulachrũ collocatũ
tino. ẽ teſte Valerio maximo: quæ captis ueiis a Furio Ca
millo interrogata p locũ an Romã migrare uellet: ſe
uelle reſpondit. Supecioris ædis meminit Solinus his uerbis: ut diximus ſupca. Tatius in arce ubi nunc eſt ædes Iunonis Monetæ ſeptima & uigeſima olympi- hoiem exuit. Itẽ Plutarchus in Romulo: qui incoluiſſe tatiũ inquit eã urbis partem: ubi nunc Monetæ eſt tẽ plũ qua ex palatio in Circũ maximũ itur iuxta quem locum ſunt quos pulchræ Monetæ gradus uocant. Har deã Luca. Caſtrenſem appellat: ut numina miſcebat caſtrẽſis flãma Monetæ. Arã Iunonis pellici tangere non licebat: cui pœna conſtituta eſt a Numa Pompilio hac lege ut Feſtus refert: Pellex aram Iunonis ne tangito i ſi
Mãlius ca tanget Iunoni crinibus dimiſſis agnũ fœminam cædito. Ante domus manli fuerat: Manlius capitolinus ga
pitolinus. ob repentes Gallos p ardua capitolii depulit patronus a ciuibus appellatus ẽ ac domũ publice in capitolio ac- cepit: ſed poſtea cõuictus iniſſe conſiliũ de occupando regno e ſaxo Tarpeio ꝑcipitatus eſt: ut. M. Varro ſcri- pſit. Nã Cornelius nepos eũ meminit uerberibus necatũ. Vnde poſtea Manliũ patriciæ familiæ neminẽ uo- cari licuit autore feſto: quis Plutarchus ſcribit lege interdictum quemq̃ ex ea familia Manlium dici.

PAV. ¶ SVS erat in ꝑcio: ſuem cæteris ꝑferebant. COlebant feſta cæſa ſue: quaſi diebus feſtis diis ſuem immola
MAR. bant. TErra dabat tantũ fabas: & dura farra: hi fructus e tellure percipiebantur. QVæ duo ſimul mixta pultem fabatium: & farra. Q Vicũq; ede comederit. Sextis cal primo die. vi. mẽſis ipſis calen. iuni. NEgãt hunc poſ. læ ui non poſſunt corrũpi aliquo morbo uiſcera edentis: imo his cibis corroboratur corpus. AR ce quoq; in ſumma calen. iun ædẽ Iunoni monetæ cõſecrarunt in ea parte capitolii in qua fuerat domus Mar ci Manlii capitolini qui direpta penitus: & incenſa urbe a gallis ſenonibus & arce capitolina obſeſſa: cum no- ctu arcẽ galli aſcenderent: clangore anſeris expgefactus: primus gallos adortus eſt: & inde ui propria reppulit ob id capitolinus appellatus. Sed poſt fuſos a Camillo gallos in diſſentionem cum Camillo uenit: & obſtrictos ære alieno libecabat: nexos exoluebat dãnatuſq; eſt affectati regni crimine in capitolium deductus eſt: & p pe- tram depulſus monumentum: glorie & ſupplicii loco reliquit. Romani ut Plut. addit diruta eius domo: ædẽ deæ: quam monetam appellant: ibi dedicauerunt. Sed alii uolunt ædem hanc Camillum uouiſſe: Sed monetã appellatam eſſe Cicero iquit: q poſt illam cladem maximã a ſenonibus acceptam: audita uox ex arce Iunonis fuerit: Sed maximus illam fuiſſe Iunonem monetã oſtendit: quæ captis Veiis cum eius ſimulachrum miles q- dam interrogaret: an Romã adduci uellet: reſponderit uelle: & adductum in auentino collocatum. Verũ Li- uius de uoto Camilli & Iunone ueientana ita agit. Tum dictator auſpicato egreſſus: cum edixiſſet ut arma mi lites caperent: tuo ductu inquit Pythice Apollo: tuoq; numine inſtinctus pgo ad delendam urbẽ Veios: tibiq; hic decimam partẽ ꝓdæ uoueo. TE ſimul regina Iuno: quæ nunc Veios colis: ꝑcor ut nos uictores in noſtrã tuamq; mox futurã urbem ſeq̃re: ubi te dignũ amplitudine tua tẽplum accipiat. Et paulopoſt delecti ex omni exercitu iuuenes: pure lautis corporibus: candida ueſte qbus deportanda Romam reginã Iuno aſſignata erat uenerabundi tẽplum inice. Primo religioſe admouentes manus: q id ſignum more uetuſto: niſi certæ gẽtis ſa- cerdos attractare nõ eſſet ſollicitus. Deinde, cum quidam ſeu iuuenili ioco: Vis ne Romam conclamauerunt. Inde fabulæ adiectũ eſt: Vocem quoq; dicentis uelle auditam. Motam certe ſede ſua: parui molimenti admini culis ſequentis modo accipimus: leuẽ ac facilẽ tranſlatu fuiſſe: integrãq; in auentinũ æternã ſedem ſuã: quo uo ta romani dictatoris uocauerant platam: ubi tẽplum ei poſtea idẽ qui uouerat Camillus dedicauit. Hæc Liuius de illa Iunone: ſed monetæ tẽplum in capitolio erat ut diximus. MEmorant: dicunt hoies. O camille facta a ædificata. TEmpla Iunoni monetæ: conſecrata ſub appellatiõe Iunonis monetæ. Tuo uoto ex eo quod tu uoueras In ſumma arce in ſummo capitolio. Fuerat ante domus Manlii in eo loco erãt ædes. M. Manlii capi- tolini. Q ui repulit arma Ioue capitolino reppulit gallos cum iam eſſent occupaturi arcem. Odi magni q̃ be- ne cecidiſſet in illa pugna q̃ glorioſe mortuus eſſet tũ cum gallos repulit cum illis pugnans O Iuppiter alte de fenſor ſolii tui: qui defendit arcem & templum tuum: quanta tum occubiſſet.

Vixit ut occideret damnatus crimine regni:
Hunc illi titulum longa ſenecta dabat:
¶ Lux eadē marti feſta eſt q̄ proſpicit extra
Appoſitum tectæ porta capena uiæ:
¶ Te quoq̧ tēpeſtas meritā d̄lubra fatemur
Cum pene eſt corſis obruta claſſis aquis:
¶ Hæc hoīm monumēta patēt ſi q̄rim⁹ aſtra
Tunc oritur magni præpes adunca iouis:
Poſtera lux hyadas taurinæ cornua frontis
Euocat, & multa terra madeſcit aqua:
Mãe ubi bis fuerit phœbuſq̧ iterauerit or (tus
Facta ꝑ erit poſito rore bis uda ſeges:

¶ VIXit ut occideret dānatus: Longitudo uite quā ſtultitia optat humana attulit Mālio & dānationem & mortis crudeliſſimū genus. Hic ut Plynius ſcribit ante annos.xvii.bina ceperat ſpolia primuſq̧ oīum eques coronā muralē acceperat.vi.ciuitas.xxxvii.dona.xxxiii. Cicatrices aduerſo corpore exceperat & .P. Seruiliū magiſtrum equitū ſeruauerat ipſe uulneratus humeꝝ ac femur ſortunatus nimiꝝ niſi q̄d a Gallis ſeruauerat capitolium ſuo regno ſeruaſſet. LVx eadē marti feſta eſt: Coluerunt romani ut autor eſt Seruius Martē quirinum intra urbē quaſi cuſtodē atq̧ tranqllū item Gradiuū in appia uia extra urbē quaſi bellatorē cuius meminit autor hoc loco & Liuius in tertia decade his uerbis: Per idē tēpus Romæ ſignum Martis uia appia ad ſimulachra lupoꝝ ſudaſſe. Huius dei tēplum fuit ad portā capenā Feſtus: Manalē uocabant lapidē petrā quādam q̄ erat extra portā capenā iuxta ædē Martis. Liuius in prima decade: Cū oēs extra portā capenā ad Martis ædē conuenire armatos iuniores iuſſiſſet. Idē in eadē: Semitāq̧ ſaxo q̄drato a capena porta ad Martis ædē ſtrauerūt. Idē in quarta: Viā ſilice ſternendā a porta capena ad Martis ædē locauerunt. Hinc ut q̄dā uolūt appiæ uiæ initiū fuit q̄ ut inq̄t Strabo ſtrata eſt ex urbe uſq̧ brūduſium. Vn̄ ait Papinius: Appia longaꝝ teritur regina uiaꝝ. Ea ſtrata ē ab Appio cæco ex quo appiæ nomen accepit cui ꝓpe portā capenā uia tecta ab oppido tecto denoīata iungebaſ q̄ in flaminiā quoq̧ ducebat. Vnde illud ē Martialis: Lingonus a tecta flaminiaq̧ recens. Liuius in prima decade ædem Martis Gallico bello uotā dedicatā eſſe ait a. T. Quinto duūuiro ſacris faciundis. TEmpeſtas Hæc dea calendis iuniis colebaſ q̄d pepercíſſet Claſſi Romanoꝝ q̄ pene in eo fuit ut apud Corſicā mergereſ. Vnde Romæ tēplum meruit. q̄d alii in primo bello punico ei deæ conſtitutū putant. alii in ſecūdo poſteaq̄ ſæua tēpeſtas Claudii conſulis claſſē infeſtiſſimis locis adorta diſiecit quē inq̄t Liuius a corſica in Sardiniam traieciſſe. MAgni præpes adunca iouis: Aquila: Hanc totam in ortū ferri dicit noctis initio. De cuius roſtri ortu ſupra legimus: Grat: ſoui fuluæ roſtra uidebis auis. Præpes autem uocatur uel quod ſit boni augurii ut Seruio uidetur: uel quod altius uolet. Præpetes enim aues ſunt ut Priſcianus docet & ex Nigidii uerbis. A. Gel. colligit quæ ſublimius uolant quibus contrariæ ſunt aues inferæ. Licet Feſtus præpetes dici putet quæ ſe ante auſpicantes ferūt quod maiores noſtri præpetere dicerent pro anteire: Columella calendis Iuniis & quarto nonas ſcribit Aquilam exoriri ac uentoſam tēpeſtatem interdum eſſe cum pluuia. POſtera lux hyadas taurinæ cornua frontis euocat: Falluntur qui hoc loco tradi putant ortū heliacum ſuculaꝝ. Legimus. n. ſupra: Pars hyadū toto de grege nulla latet Et ora micant tauri ſeptē radiantia flammis. Tantū igitur admonemur quarto nonas iunii non ſperandam ſerenitatē ſed pluuias expectādas nō multo anteq̄ Sol in ortū feraſ exoriētibus ſuculis: Quod idē ſēſit & Columella ut mō diximus. PHœbuſq̧ iterauerit ortus: Pridie nōas iunii. excludiſ eni dies q ē.iiii. nonas. ¶ VIXIT: manlius. VT occideretur: ut interimeretur. DAmnatus crimine regni: condēnatus q̧ regnum affectaſſet. LOnga ſenecta: quia iam erat ſenex. DAbat illi hunc titulum. hanc notam affectati regni. LVX eadem. calendis etiā iuniis feſtum eſt Martis. ſacrificaturq̧ in eius tēplo ante portam capenam. Sylla n. in ædilitate ſua templum hoc Martis conſecrauit extra muros ſupra centum colūnas: dictumq̧ Martis extramuranī. EAdem lux: eadem dies calendarū. ESt feſta marti: qua die illi ſacrificia fiunt. QVēm: martem. APpoſitum uiæ tectæ: quia ſupra colūnas ædificatum: & inde ſub templo erat uia. QVem: martem. hoc eſt quā ædem Martis. PROſpicit porta capena: de qua diximus ſuperiore li. EXTra: nam extra portam eſt. TE quoq̧ tempe. Metellus qui primus conſors ſubegit: cum in Corſicā & in Sardiniam proficiſceretur: in mari tēpeſtatem maximā paſſus eſt: & pene ſūmerſus: ſeruatus eſt periculo ædē deæ tempeſtatis erexit. O tempeſtas nos fatemur te quoq̧ meritā delubra: te etiā meruiſſe templa in urbe noſtra. TVnc cū claſſis: romana. ESt pene obruta: quaſi imerſa. AQuis corſis: in mari prope Corſicā Hæc monumenta hominum patent: maniſeſta ſunt quæ ab hoībus facta ſunt monumētum quod ſit cā memoriæ conſeruandæ. SI quærimus aſtra: quia quæ fiunt ab hoīe ſcimus. Sed ſi cœleſtia ſcire uolumus. TVnc: eodem die calendaꝝ. Oritur præpes adunca magni iouis: oritur aquila. At in fine ſuperioris libri diximus oriri: Sic accipias tunc incipere oriri: ſed nunc totam apparere. PRÆpes: præpetes aues: quæ uolatu exhibent augurium: oſcines quæ ore canunt. ADVNca: ab aduncis unguibus. POſtea lux. iiii. nonas iunias hyades: de quibus ſæpe diximus: omnes apparent: & in eo ortu pluuias inducunt. VERVM id ideo inquit: quia Taurus oritur: in cuius fronte diximus hyadas eſſe figuratas. LVX poſtera: dies ſequens. EVOCAT: ab ipſo oriente Hyadas per appoſitionem. CORNVA taurinæ frontis: quoniam Taurus ab ortu ſurgit. ET terra madeſcit: fit humida.

MVLTA aqua: ob pluuiam: quam hyades inferunt. MANE ubi bis fuerit: pridie nonas iuni. hoc eſt. iii. die menſis feſtum eſt Bellonæ quo die dedicatum eſt ei templum bello etruſco in circo maximo autore. Claudio i eo qui cum cæcus eſſet: & multis a publicis conſiliis uacauiſſet: dum de pace cum pyrrho componenda ageretur in ſenatu. & an Pyrrhus in urbem reciperetur: ſenatum adiit Appius Claudius: & ſententia ſua tenuit: ut id Pyrrho negaretur. Bellona autem dea ſoror eſſe Martis dicitur. Aliqui Aurigam eſſe

ANT. FAN.

Feſtū martis ad portā capenā calē. iun.

Mars templa multa rome habuit.

Appia Via tecta.

Tēpeſtatis feſtum calē. iunius

Præpes. Aq̄la orit̄ cal. iunii.

Pluuia paulo āte ſolis ortum iiii. nonas iunias.

PAV. MAR.

dicſit. Huic ſacerdotes ſuo ſanguine ſacrificabant hauſto e uenis brachioꝝ. Vnde Luc tunc quos ſectis bellona lacertis Saeua mouet:cecinere deos: Ante eius tēplū:ut etiā Pōpeius meminit:Collūnella erat q̄ bellica uocabatur:ſup quā haſtā iaciebant:cū bellum indicebaſ:& alii non ſup eam:ſed ab ea iaci haſtā aſſerunt. VBI.poſtq̄.
FVErit bis.mane:bis illuxerit. ET phoebus intrauerit ortus:erit in oriēte ſol. ET ſeges bis erit facta uda rore poſito:ubi fruges & herbae coeleſti rore bis erunt madefactae. POſito:depoſito in ipſis herbis rore.

ANT.
FAN.
Bellone feſtū pridie nonas iunias.
Bellone tēplū ubi

¶HOC ſacrata dic thuſcu bellona duella dr̄: Aedes Bellonae q̄ hoc tpe dedicata ē nō fuit extra urbē ut q̄dā falſo exiſtimāt ea uidelicet ubi Scipioni reuerſo ex hiſpāia pulſis Carthaginēſibus Sēatus dat eſt autore Plu. ſed in urbe ac nō lōge a circo maximo ubi Columella fuit q̄ bellica dicebaſ:cui ꝓximā aedē fuiſſe Bellonae Feſtus docet his uerbis. Bellona dicebaſ dea belloꝝ ante cuius tēplū erat Columella q̄ bellica uocabatur ſup quā haſtā iaciebāt cum bellū indicebaſ. Huius aedis autor Appi⁹ Cla. fuit cū Hetruſcos bello domuiſſet. Hic ē quē poſtea luminibus captū ferunt cū a potitiis ad ſeruos ſacra Herculis trāſtuliſſet:quiq̄ & caecus & ſenex diſſuaſit pacē cū Pyrrho faciendā. Ply. ſcribit aliū Appiū Clau q̄ primus clipeos in ſacro uel publico dicari priuatim inſtituit:cōſulq̄ fuit āno urbis ducēteſimo. lix. altera in aede bellonae poſuiſſe maiores ſuos cū placeret i excelſo ſpectari ac titulos honoꝝ legi. Sane bellona teſte Varrōe ab duello duellona quoq̄ dicebaſ quā q̄dam Martis ſororē dicūt. PYrrho q̄ pa-

Hoc ſacrata die thuſco bellona duello
Dicitur,& latio proſpera ſemper adeſt:
Appius eſt autor pyrrho qui pace negata
Multum animo uidit,lumine caecus erat:
Proſpicit a tergo ſūmum breuis area circum:
Eſt ibi non paruae parua columna notae:
Hinc ſolet haſta manu belli praenuntia mitti
In regem & gentes cum placet arma capi:
¶Altera ꝑs circi cuſtode ſub hercule tuta ē
Quod deus euboico carmine munus hēt:
Muneris eſt tempus,q̄ nonas lucifer ante ē:
Si titulos quaeris,ſylla probauit opus:

Bellū cū pyrrho ſūptum.
Pyrrhus rex.

ce negata:bellū cū rege pyrrho ſūptū eſt poſt annū urbis cōditae. cccc. fere ac. lxx. ut. A. Gel. tradit. Hic autore Donato peritiſſimus ſtrategematon fuit:primuſq̄ quēadmodū ars & diſciplina ꝑ calculos in tabula traderet oſtēdit. Sed memoriae ꝓditū eſt teſte Plutarcho egregiū q̄dem in acqrendo imperio:in cōſeruādo uero minime aptū fuiſſe. Idē Tarentinis aduerſus Romanos auxiliū tulit:quos cū maximis cladibus affeciſſet deſerere Italiā coactus eſt reuerſuſq̄ in Graeciā cū argos oppugnaret ictu tegulae periit. PRoſpicit a tergo:Proſpicit circū a tergo:non aūt eſt a tergo aedis bellonae cū ſcribat Feſtus ut diximus eā Columellā ante tēplum fuiſſe Bellonae. NOn paruae notae:maximae notae q̄a bella indicat cū haſta inde mittiſ. HAſta:Signū belli. Vñ populū ro. ferunt miſiſſe ad Carthaginēſes haſtā & caduceū hunc pacis illā belli ſignū ut utrū uellent eligerēt. Hinc ē q̄ pater patratus cū decretū erat ut bellū indiceret ꝓfectus ad hoſtiū fines & ꝓfatus q̄dā ſolēnia haſtā mittebat in hoſtiū terrā. item Romani forteſuiros ſaepe haſta donarūt autore Feſto. CVſtode ſub Hercule: Multae fuerunt aedes Herculis Romae:q̄rum ea cuius meminit autor hoc loco cōdita eſt ad Circū maximum a. L. Sylla monitu carminis Sibyllini & pridie nonas Iunii dedicata. Huic deo legimus eundē Syllā decimas obtuliſſe:ut Plutarchus teſtaſ:quas pleriq̄ locupletes Herculi offerre cōſueuerunt:ut idē in q̄ſtionibus tradit:uel q̄ ille in palatio boū q̄s geryone abſtulerat decimā imolauit:uel q̄d Romāos ab hetruſcis decimari ſolitos liberauit:uel q̄ diuitias minuētes eo pacto maxime coli Herculē exiſtimabāt q̄ paucis cōtentus cōtinēter potabaſ tenuiterq̄ uixiſſe. Hinc ē illd̄ Plauti: Vt decimā pte Herculi pollucea. EVboico carmine: Monitu carminis Sibyllini. Cumas n. urbē cāpaniae ad quā Sibyllae erythraea ſcd̄m Ariſto. uenit quā itali cumanā dixeſ euboici cōdiderūt. Vñ ait Vir. i. vi. aen. Et tādē euboicis cumaꝝ allabimur oris. Mūeris:Cōſecratiōib⁹ eius tēpli. SYlla prob. opus:Idē opipara populo dedit cōuiuia:ad q̄ uenietes dicebanſ & pollucū Herculis conuenire.

Herculis aedes ad circū pridie nonas iunias
Decime herculi offerebant plaeriq̄ romani.

PAV.
MAR.

¶HAC dic dr̄ ſarrata bellona thuſco duello. hoc ē aedes bellonae bello etruſco cōſecrata fuit. ET ſp adeſt ꝓſpera latio:ſp enim romanis fauet. APpius:Claudius:q̄ bello Sānites:ſabinos:& Thuſcos domuit:uiā uſq̄ Brunduſiū lapidibus ſtrauit. Vñ illa uia Appia dr̄:Aquā Anienis in urbē induxit. Eſt autor illius tēpli. Qui multū uidit aīo negata pace pyrrho:q̄ſi fuit ille magni cōſilii:& multa q̄dē animo ꝓſpiciebat:cū eſſet autor negādae pacis Pyrrho regi Epyrotaꝝ q̄ auxilio Tarētinis ueniens in Italiā romanis bellū intulit:cū prius Leuinū conſulē in ꝑlio turbaſſet:a Fabritio poſtea ſupatus Tarentū refugit. LVmine erat caecus:nam captus oculis erat Appius. ARea breuis:parua. PRoſpicit ſūmum circū:ſummā circi partē. A tergo:a latere erat enī area iuncta circo:ab altiore & extrema eius parte. Ibi ipſa area. ESt parua colūna:columnella. NOn paruae notae ſed magnae:cū ſit magnoꝝ bellorum ſignū. HInc:ex hac columnella. SOlet mitti haſta ꝑnuntia belli:torquetur hinc haſta in belli gerendi ſignum. CVM placet capi arma:q̄ſi inferre bellum. IN regē & gentes:ſiue in aliquē regem pugnandū ſit. Siue in gentes:& nationes. Altera pars circi erat tēplum Bellonae:ex altera templum Herculis:quod conſecratū eſt a ſenatu monitu ſybillinoꝝ carminum ſub dictatore Sylla:qui dedicandū probauit:celebrabaturq̄ eius conſecrationis feſtū pridie nonas iunias. Altera pars circi:quae eſt oppoſita templo bellonae. ESt tuta ſub Hercule cuſtode:quaſi eſt ſub tutela & cuſtodia Herculis:qui illic habet templum.
QVod munus:quam aedem. DEus. Hercules. HAbet euboico carmine:ex inſpectione carminis ſybillini. euboico cumeo alias diximus. TEMpus muneris:conſecrationis templi. ESt qui Lucifer eſt ante nonas:in eo die qui praecedit nonas:ideſt pridie nonas iunias. SI quaeras titulos ipſius templi:quo titulo ſignetur. SYlla probauit opus:A ſenatu enim conditum:probatumq̄ a Sylla dictatore:qui ut Plutarchus inquit: Ex uniuerſis fortunis Herculi decimam ſacrificans Opipara populo fecit conuiuia.

¶ Q VÆrebam nonas ſancto fidio ne referrē: Sanctus fidius ſemipater nonis iuniis colebaſ Sabinoꝝ deus re ꝗdē unus ſed diuerſis noibus appellatus quē ferunt a Sabinis in qrinalē collem fuiſſe tranſlatū ubi eius ædes fuit ad quā Varro ſcribit collē fuiſſe mutialē. Per hunc deū iuſiurandū qd̄ fieret magnā oim hr̄e putabaſ. Plautus in aſinaria: Per deū fidium q̄ris iurato mihi uideo neceſſe eē eloqui quicqd roges. Sūt q eſſe hūc Herculem Iouis filiū arbitranſ. Vn̄ mediuſfidius dicebāt iurantes p Iouē filiūq Iouis Herculē teſte Seruio: q̄uis qdā aliter quoq id aduerbiū interp̄tenſ autore Feſto: Maiores nr̄i ſæpe (ut Feſtus idē docet) pro .d. littera putabanſ. itaq idē deus pro filio fidius dicebaſ. uocabaſ aūt ſanctus q eū minime corrūpi oporteret. Nouimus eni ſanctū ſignificare aliqd̄ incorruptū unde ſāctæ leges dictæ: ut Macrobio placet: q corrūpi non debeāt. Vt aūt ſemipater uocaretur hæc rō afferri pōt q Hercules unus deoꝝ quos Apuleius medioximos uocat ſtuduit hoium cōmodis ac tutelæ: conſueuitq (ut dictū eſt) etiā nō rogatus laborantibus ſubuenire: Vel qd̄ magis placet q Hercules Sol eſt (ut qdā uolunt) teſte Macrobio a quo & hoie cōſtat gigni hoiem: ut Ariſtoteles ſcribit. Cuicūq ex illis dederis ego munus habebo: Senſus eſt: Cuicunq e tribus nonas dederis ac rē diuinā feceris ego munus accipiā. SIC uoluere cures: Alii legunt: Sic uoluere patres. Eſt aūt cures oppidum Sabinoꝝ. Q Virinali iugo: In hūc montē commigrarūt Sabini a curibus uenictes: unde qrinalis dictus potaſ. Lege Feſtū. FIlia: perilla huic nomē fuit. De qua ipſe alibi: Filia me mea bis prima fœcūda iuuenta: ſed nō ex uno coniuge fecit auum. Docet aūt iuniū non aptū eē nuptiis niſi cū Veſtæ purgamia poſt idus in tyberim miſſa fuerint de qbus autor dicturus eſt. Hæc eſt illa dies q̄ tu purgamina ueſtæ tybrim per Hetruſcas in mare mittis aqs. Id tp̄s his uerbis notabaſ in faſtis autore Feſto: Quādo ſtercus delatū fas. Q VA fœlix ſo. ſem. ero: cōtra nōnulli ſentiūt dicētes nō habentē liberos in infortunio eē fœlicē. SAcras idus: qa oium menſiū idus ioui dicatæ ſunt ut diximus: q̄uis idibus iuniis ioui inuicto datū ſiue dicatū téplū eſt. Prima ps huius: Iunii mēſis .xiii. dies. COniunx dialis: flaminica uxor flaminis dialis. Hæc cū iret ad argeos nec comebat caput: nec pectebat capillū ſimiliter & hoc mēſe ante ſtercus delatū. Eidē a calē. iuniis ante id tp̄s nec licebat ſecare ungues: nec uirū tangere hoc ē flaminē dialē: cuius unguiū & capilli tegmina ſubter arborē ſilicā terra opiebanſ: eiuſdē capillū nō tondebat niſi qui liber homo eſſet. ut. A. Gel. ſcribit. BVxo detonſo: pectine buxeo pecten. n. inde nō fit niſi tondeatur buxus. i. ferro ſecetur. PER petua lege: quia matrimonium flaminis dialis niſi morte dirumpi ius nō erat qui ſi uxorem amiſiſſet: flaminio decedebat. IGnea homus: ades ueſtæ ubi ardet perpetuus ignis.

ANT. FAN.

Sancti fidu, ſeu ſemipatris feſtū nonis iuniis.

Sanctum Semipr̄.

¶ Q uærebā nonas ſancto fidio ne referrē?
an tibi ſemipater tunc mihi ſanctus ait:
Cui cūq ex illis dederis, ego munus habebo:
Nomina terna fero ſic uoluere cures:
Hunc igitur ueteres donarunt æde ſabini
Inq quirinali conſtituere iugo:
Eſt mihi, ſitq p̄cor noſtris diuturnior annis
Filia, qua fœlix ſoſpite ſemper ero:
Hanc ego cū uellē genero dare tēpora tædis
Apta requirebam quæq cauenda forent:
Tunc mihi poſt ſacras mōſtraſ iunius idus
Vtilis & nuptis utilis eſſe uiris:
Primaq pars huius thalamis aliena repta eſt
Nam mihi ſic coniunx ſancta dialis ait:
Donec ab iliaca placidus purgamina ueſta
Detulerit flauis in mare tybris aquis:
Non mihi detonſum crinē depectere buxo
Non ungues ferro ſubſecuiſſe licet:
Non tetigiſſe uirum, q̄uis iouis ille ſacerdos
Quāuis perpetua ſit mihi lege datus:
Tu quoq ne ꝓpera melius tua filia nubet

Quirinalis collis.

Perilla filia ouidii.

Iunius ante idus nō eſt aptus nuptiis.

Idus oium menſium ioui dicatæ.

Flaminicæ inſtituta.

¶ Q VÆrebā nonas: nonis iuniis coliſ Trinomius deus ſāctus fidius: ſemip̄r. putabat poeta ob tria noia tres deos eē. Soluit dubiū ſāctus: & unū eūdē eē annuit. Sāctus: uetus ſabinoꝝ deus ē. Var. āt ſic inqt. Aelius Diū fidiū dicebat. DIouis filiū. ut græci Dioſcorō Caſtorē: & putabāt hūc eē ſanctū ab ſabina lingua: & Herculē a græca. QVærebā an referre nonas ſācto ne an fidio an referrē tibi ſemip̄r: ingrebā ego: cui ex his trib' referēdus eēt nonaꝝ dies: cū tria eē numina putabanſ. TVnc ſāctus ait mihi cuicūq ex illis dederis: cuicūq referes ipm diē. EGo hēbo munus: q̄ſi mihi aſſignabis: & mihi ſacrificabis. EGo fero trina noia: ſū triomius. SIC uoluere cures: ſabini a curib': q erat urbs opulētiſſima: ut alias dixius. VEteres igiſ ſa. do. hac æde: conſecraueſ mihi tritonio tēplū ātiq ſabini ab initio: cū aſciti ſūt i rōem ciuitatē. ET cōſti. i iu. hoc ē in mōte qrinalis Quirinalis collis: ut Pōpe. inqt dictus ē: qa in eū cōmigrarūt ſabini a curib' uenictes: q̄uis alii a tēplo qrini dictū putēt. Et Var. Collis qrinalis: Quirini fanū ē q a qritibus: q cū Tatio curibus ueneſ romā: q ibi hūerūt caſtra: qd̄ uocabulū cōiūctoꝝ noia obliterauit. Dictos. n. colles plures: appet ex argeoꝝ ſacrificiis: &c. ESt mihi ſitq p̄cor: filiā hūit Ouid. Perillā noie: cuius in triſtib' meminit. ē ēt in illis libris epiſtola ad eā Hāc cū uiro traditurus eēt poſt nōas iunias: & de cōgruo tpe ſacerdotē cōſuluiſſet: Accepit eo tpe malū eē nubeſ: abſtinēdūq a cōtrahēdo cōiugio uſq ad idus iunias: nā poſt abſoluta ſacra Veſtæ purgatiōes & q̄ his diebus fiunt: nuptiæ erūt fœliciores. ESt mi. ſitq filia & p̄cor ſit diu no. an. hēo ego filiā: & p̄cor ſit ſupſtes uitæ meæ & lōgioſ tpe uiuat. Q Va ſoſ. ſp ero fœ. q̄ filia dū mihi ſalua & incolumis ē: ſp me ego fœlicē exiſtimabo. CVm ego uellē da. ge. cū tradeſ eā uellē uiro: q eēt mihi gener. REqrebāt q̄ tpa eēnt apta tædis: cōgrua facibus nuptialibus: hoc ē ipis nuptiis. ET q̄ fo. ca. q̄ eēnt minus cōgrua: & ſic euitāda. TVnc mon. cū rōne oñdiſ. IV. poſt ſacras idus & eē utilis nuptis & eē utilis uiris poſtq̄ trāſierint idus utile eē tp̄s utriſq & puellis: & iuuēibus a coniugiū. Sacras idus dixit: nā & oēs idus ioui ſacræ ſūt: & idibus iuniis ē feſtū iouis inuicti i ēt & feſta minuæ.

PAV. MAR.

Prima q̄ ps huius mēſis iunii. ESt repta aliena thalamis:nō cōueniēs nuptiis. Nam mihi ſic ait ſācta cōiunx dialis ſic dixit uxor flaminis dialis. NOn licet mihi depectere crinē:q̄ſi non poſſū ego ſine piaculo pectere comas. BVxo detōſo:pectine buxeo.aliq legūt crinē detonſū.aliq buxo detōſo:& ita dictū uolūt a ſimilitudine palmæ remoꝝ.nā Pōpe.inqt:Tonſa remus:q̄ q̄ſi tondeſ ferro. Ennius:Pone petūt exin referūt ad pectora tōſas:& Virg luctanſ marmore tōſæ. NOn licet ſub un.fer.nec ſine piaculo poſſū ungues reſecare. NOn te ti.ui.nec licet tāgere cōiugē. QVāuis ſit ille Iouis ſa.licet ſit flamē dialis. Quāuis ſit datus mihi lege ppetua ut diuortiū facere nō poſſumus imo ea lex erat ut nō mō nō fieri poſſet diuortium. Sed extincta uxore flamē dialis abdicaret ſe ſacerdotio.Illa igiſ inqt hæc fieri nō pñt. Donec placidus tybris detulerit purga.ī mare ab ilia.Vecta uſq quo purgatū erit tēplū ueſtæ iliacæ:& oīa q̄ ſunt in eo mūda:& nitida reddita : & Sordes & ipſa purgamina iacta in tybrim ferēda in æquor. AQuis flauis:turbidis:nā illa turbulēta aqua ꝗ imitaſ colorem flauū.Virg. Vorticibus rapidis:& multa flauus harena:& Horatius: Vidimus flauum tyberim retortis Littore etruſco uiolēter undis. Vel tēplum Veſtæ purgatur.vi.idus Iuni. TV quoq ne propera: noli accelerare nuptias. TVA filia melius nubet.fœliciori omine tradeſ uiro. CVm ignea humus: terræ globus: aut effigies terræ:quæ intēplo ſuſtinet ignem ueſtalem.

ANT. FAN. ¶PVra ueſte:quæ nō hēt maculā non ē obſita:nō fulgurata:nō funeſta:talia enim erāt pura ueſtimenta ut diximus q̄ ſacerdotes ad ſacrificiū adhibebāt. Seruius impolluta inqt & pura ueſtis dr̄ q̄ feſtis diebus uti cōſueuerāt ſacra celebraturi. ALii legūt:Ignea cū pura ueſte nitebat humo. Quod ſi eſt purā humū accipe delato ſtercore & purgaminibus inde ſublatis: qd̄ magis placet.Feſtus qñ ſtercus delatum fas eodē mō in faſtis notaſ dies quo ſtercus purgaſ ab æde ueſtæ. Tertia poſt nonas remoueſ lycaona phœbe ferſ.vii.idus iunii Arctophilax occidit ſed nō totus. Vñ autor perite hoc loco nō occidere inqt bootem ſed ut occidat dici.Is enim ut dictū eſt in occaſu q̄tuor ſignoꝝ zodiaci tēpus abſumit Tauri.Geminoꝝ.Cācri ac Leonis. Vñ a poetis piger dr̄:ut Tardus in occaſu ſeqtur ſua pluſtra bootes Accidit ad hoc qd̄ eius manus quā ſiniſtrā dicunt re uera nunq̄ occidit cum ab arctico circulo includaſ.'Arctophylacē hic Ouidius Lycaonem uocat ponēs more poetarum primitiuū p deriuatiuo . Vñ

Veſtis pura.

Arctophilax occidit yii.idus iunii.

Piger bootes.

Ignea cum pura ueſte nitebit humus:
¶ Tertia poſt nōas remoueſ lycaōa phœbe
Fertur,& a tergo non habet urſa metum:
Tūc ego me memini ludos ī gramine campi
Aſpicere & dici lubrice tybri tuos:
Feſta dies illis qui lina madentia ducunt:
Quiq; tegunt paruis æra recurua cibis:
¶ Mēs quoq; numē hēt mēti dlubra uidēus
Vota metu belli perfide pœne tui:
Pœne rebellabas & læto conſulis omnes
Attoniti mauras pertimuere manus:
Spem metus abſtulerat,cū mēti uota ſēatus
Suſcipit,& melior protinus illa fuit

lycaonidē accipe p lycaona fuit enim arcas lycaonas nepos.nā Caliſto lycāonis filia eſt Arcadis mater. Sunt qui genu nixū eſſe lycaonē uelint.Lege Iginū Cæteꝝ is occidere hoc tpe ullo mō nō pōt.Vñ Arctophylax neceſſario accipiēdus eſt qd̄ ſeqntia oſtendūt.nā cum autor ſubiiciat. A tergo non hēt urſa metū:hoc dicit q̄uis arctophylax.i.urſæ cuſtos occiderit:nō tñ urſa ſibi timet:cuſtode ſublato. LVdos in gramine cāpi aſpicere. Piſcatorii ludi(ut autor eſt Feſtus)dicebanſ q fiebant p q̄ſtu piſcantiū.Hi celebranſ hoc tpe in cāpo martio ad fluminis ripas ut fauente tyberino fieret abunda piſcatio. DICI tuos: Tyberinos quod ad tyberim fierent. .QVi lina madentia ducūt:Periphraſis piſcatoꝝ. MEns quoq numē hēt:huic deæ tēplum uotū eſt in ſecundo bello punico ab Atilio p̄tore.C.Flaminio conſule inſidiis ab Hānibale circūuento cæſoq ad lacū tranſimenū.Quo tpe Fabius maximus dictator ædē uouit Veneri erycinæ. Vñ poſtea idē Fabius & Atilius craſſus duūuiri creati ſunt ædibus dedicandis quoꝝ ille ueneri hic menti tēplum dedicauit.Ea Liuius tertiæ decadis lib.iii in capitolio fuiſſe teſtatur canali uno decreta q̄ uota fuerunt iuſſis decemuiris adire libros Sibyllinos qui retulerunt patribus & ædes Veneri Erycinæ ac Menti uouendas eſſe & ludos magnos Ioui faciendos & ſupplicationem lectiſterniūq; habendū ac uer ſacrum uouendū ſi res in eodem quo ante bellum fuiſſet ſtatu pmanſiſſet. Pœne rebellabant:ſenſus eſt i audito interitu flaminii tantus timor inuaſerat oēs ut pene rebellarent a Ro.imperio. LÆto conſulis:non pauli hemylii ſed flaminii.Nondum enim interemptus fuerat Paulus ad cannas cum Menti ædes uota eſt.Lege Liuium. MElior protinus illa uenit:quia diuinitus exorta eſt in Fabio maximo mens atq conſilium non pugnandi ut frangeret Hānibalem mora & cunctādo uinceret. Eſt autem uenit præſentis non præteriti temporis ne claudicet uerſus.

Piſcatorii ludi in cāpo martio.

Mentis tēplum uotū.yii.idus iunii.

PAV. MAR. ¶NITEbit pura ue.cū erit iā purgata:& nitida. Tertia poſt no.vii.idus iunias occidere uſ maior urſa: de q̄ diximus in.ii.li. TErtia phoe.tertia lūa.hoc ē tertia nox. POſt no.ferſ re.ly.Caliſto lycaōis filiā hoc ē ipſam urſā:qa tunc occidit. ET urſa non hēt me.a ter.reſpexit ad fabulā:cum Arcas filius adultus matrem in urſā mutatā inſeq̄reſ.Nunc cū occidat nō timet inſeq̄ntē filiū. TVnc ego me me.eodē die fiebāt ludi in cāpo mar q tybrales dicti ſunt:nā ad honorē tybridis:& feſtū a piſcatoribus celebratur. TVnc.vii.id. MEmini me.aſ.lu.i gra.cāpi:in gramineo cāpo mar. ET o tybri lu.q facillime laberis. MEmini di tu.lu.q ad honorē tuū fierēt. ET ē fe.di.il.q li.ma.p piphraſim piſcatores oñdit:ē feſta dies piſcatorib⁹ q tradūt linea retia aqs madefacta. ET q tegūt æra recurua:hamos curuatos. PAruis cibis:qbus piſces decipiūt. MENS quoq numē:eadem die feſtū eſt mētis:cui cōſecrata ſunt tēpla a ſenatu.Romani.n.tot cladibus ab Hannibale acceptis ad Trebiā ad Tranſimenū:ad Cānas:Extincto Paulo Aemylio cōſule:uouerūt Mēti tēplum.Si dii bonā mentē:q̄ habita & Hannibale uicto templum condiderunt:Lactan.ubi meminit conſecrationis:uirtotis atq honoris.Subdi-

eadē uanitate Mētē quoq; inter deos collocauit ſenatus:quā ꝑfecto ſi habuiſſet:eiuſmodi ſacra nūq̄ ſuſcepiſſet. MEns quoq; hēt numē:q̄a cōſecrata:& inter deos collocata. VIdemus delubra uota mēti:tēpla q̄ uota ſūt: ſūt illi dedicata. MEtu belli tui pœne ꝑfide:o Hānibal q nūq̄ ſeruabas fœdera:cū tua bella timuerēt romani: uoueret ædē Mēti. Pœne rebel.& eras tu rebellis:& ad rebellādū cogebas alios populos. ET oēs romani: A Tonitu:exterriti. LÆto rō.morte Pauli æmilii ad Cānas. PErtimuer ma.mau.ſpēm ꝑ gente poſuit:hoc ē uires aphroꝝ.De mauris diximus ſupius:lybiæ populi ad fretō colūnaꝝ. SPEm me.abſtu.nihil.n.ſpei reliqū erat:oia metus occuparat. Cū ſeatus ſuſci.uo.mēti.nūcupauit ipſe ſenatus uota:& alioꝝ quoq; uota ſuſcepit. ET illa mēs melior ꝓtinus uēit:ꝑſolutis uotis ſtatī inieř meliora cōſilia:& ꝑfecere bello ſcipionē adhuc adoleſcētē:q ſp fœliciſſime pugnauit. ISta dies q̄ ſūt ſoluta uota deæ:cōſecratum tēplū:& peracta ſacra Menti.

Aſpicit inſtantes mediis ſex lucibus idus
Illa dies qua ſunt uota ſoluta deæ:
Veſta fauet tibi nūc operata reſoluimus ora:
Ad tua ſi nobis ſacra uenire licet:
In præce totus eram cœleſtia numina ſenſi
Lætaq; purpurea luce refulſit humus:

¶MEdus ſex lucibus.vii.idus deæ Mēti ædes dicata ē ac uota ſoluta. VEſta faue:ſacra ueſtæ uſq; adeo uetuſta ſūt.ut ea nō pauci ſcriptores tradiderint æneā ex troia in italiā attuliſſe. Vñ ignē ueſtæ legimus a poetis mō troianū:mō Laomedōtē:mō troicū appellatū.Sylius:Et uos uirginea lucētes ſp ī ara Laomedōteæ troiana altaria flāmæ Papinius pulchrius an tacita uigilet face troicus ignis Iuuēalis.Vbi quāq̄ diruta ſeruat ignē troianū:& ueſtā colit alba minorē.Hāc deā Macrob.de nūero penatū eē aut certe comitē eoꝝ refert adeo ut cōſules ꝑtores dictatoreſq; cū magřatū adirēt Lauinii penatib⁹ pariter & ueſtæ rē diuinā facerēt.Itaq; Virg.cū ex ꝑſona Hectoris dixiſſet ſacra ſuoſq; tibi cōmendat Troia penates mox adiecit:manibus uitas ueſtā potētē æternūq; adytis effert penetralibus ignē.Eam nōnulli Cererē eſſe dixerūt.Alii deoꝝ matrē ſiue terrā q̄ q; uariis ueſtita ſit rebus Veſtæ nomē accepit ut Seruius tradit:uel q; in ſua ſtet ut ui ſtādo ueſta uocaf. Alii Veſtā ignē eſſe uolūt:q a græcis eſtia dř unde ipſa uirgo putabaf.Nouimus.n.elementū ignis eē inuiolabile nihilq; ex eo naſci.Quā ob cām uirgines in eius tēplo ignem ꝑpetuū obſeruabant quas Numa ueſtales nuncupauit:cui regi eaꝝ uirginū ſacerdotium & ignis perpetui cultus aſcribitur autore Plutarcho:Licet qdā a Romulo ſacras uirgines lectas & ignis conſecrationē dixerint conſtitutā:qbus ut fidē non adhibeamus Liui.facit qui legiſſe inqt Numā uirgines Veſtæ ſacerdotium alba oriundū a quo rege inſtitutū eſt ignē perpetua uigilia cuſtodiri ne corrūperetur tanq̄ oium principium eſſet:quippe q eſt motio qdam uel rū motione totius generatio cum alia calore uacantia & cadaueribus ſimilia ignis uirtutē tanq̄ aiam cupiant.Huius pura.incorruptaq; ſubſtantia ab inuiolatis atq; integris ut diximus cuſtodibus ſeruabaf in tēplo qd idem Numa rotūdum condidit ad tyberim non longe a palatio imitatus terræ figurā:uel totius mundi cuius mediū ignis ſedes a Pythagoricis putabaf.Fuit aūt ignis ꝑpigil ēt in aliis tēplis teſte Seruio:æthereoꝝ uidelicet poteſtatū:ut in tēplo Iouis q eſt æther & Mineruæ q ſupra ætherē eſt:unde de patris capite dř procreata. Seruauerunt ēt græci nōnullis in locis perpetuū ignem quē ferunt nō a uirginibus ſed a mulieribus ſolutis coniugio ſolitū cuſtodiri:ut Athenis & apud Delphos ubi ſi forte ignis qñq; defeciſſet nouū & peregrinū excitare Sole flāma elici oportebat:ut Scribit Plutar.in Numa Itaq; ſunt:ut idem ait in Camillo qui hunc regē ad imitationē græcoꝝ in æde rotunda cuius modo meminimus potent ignē ꝑpetuum poſuiſſe:q ſi qñ extinctus eēt uirgines uerberibus afficiebantur a pontifice:qbus mos erat:ut docet Feſtus tabulā fœlicis materiæ tādiu uerberaf quouſq; exreptū ignem uirgo in ædem ferret. Veſta oibus ſacrificiis inuocabaf autore Seruio ſicut & Ianus:quia nullū ſacrificium ſine igne eſt. Eidem olim non niſi de Numico fluuio libabant in quo repertū eſt cadauer æneæ utebanturq; in eius ſacris ſale in pila tonſo & in ollam fictilē coniecto in furnoq; ꝑcocto.Faciebātq; interdum ſacri genus qd ut inquit Feſtus Caſta mola dicebaf In eiuſdem deæ ſacris quia piaculū erat ſi aqua hauſta ad ſacra in terra poneref utebantur uaſe:qd a Seruio futis a Donato futile appellaf.Id erat acuto fundo & ore patulo inſtabilíq; ita ut ſtare nō poſſet ſed poſitum ſtatim effunderef:deponebaturq; nō niſi a miniſtro ſacroꝝ teſte Donato.Sciendum Veſtæ ſacra in eoꝝ numero haberi quæ a ueteribus Municipalia dicebanf:ſic enim uocari ſolita ſunt autore Feſto ſacra q̄ ante urbem conditā colebanf.Idem ēt ſcribit ſex Veſtæ ſacerdotes olim conſtitutos eſſe ut populus pro ſua quiſq; parte miniſtrā ſacroꝝ haberet quia ciuitas Romana erat in ſex partes diſtributa:in primos ſecundoſq; Titienſes.Ramnes.Luceres.Dionyſius uult Romulum in.xxx.curiis Veſtam collocaſſe ubi rem diuinam faciebant.Quod uerū non ſit alii uiderint.Idem ſcribit poſtea proprias curiarū ueſtas nequaq̄ motas:ſed cōmunem omnium inter palatium & capitolium conſtitutā. OPErata reſoluimus ora:quæ ſacra recinerunt.Eſt.n.operari ſacra perficere:& conſtat maiores noſtros operationes ſacrificia dixiſſe. AD tua ſi nobis ſacra uenire licet:quia ſacra Veſtæ uirginum ſunt. PVR purea luce: Nimbo diuino ob numinis præſentiam. Purpurea dicit:quia ueſta ignis eſt.

ANT. FAN. Ignis ueſtæ. Feſtū ueſtæ.vi.iduſ Iunii. Veſta dea Ignis ꝑpeti in nullis tēplis. Futile uas Municipalia ſacra. Operari

¶ASpicit idus inſtantes:inſtantē diem iduum. SEX lucibus diebus mediis:ſic indicat ſeptimū diem iduum. Veſta faue tibi nunc.vi.idus eſt feſtum ueſtæ:de qua multa dicenda ſunt.Sed primum hoc inquit poeta.ſe: cū in ꝑce eſſet:ſenſiſſe numinis aduentū:non tñ uidiſſe Veſtam.Sed de quibus erat ambiguus:omnia ſibi patuiſſe:nemine docente. FAue o ueſta:mihi tua myſteria relaturo. Nos reſoluimus tibi ota operata officioſa. Nos de te agere ex officio incipiemus. SI licet nobis uenire ad tua ſacra:cum nō liceat niſi uirginibus.ideo inquit,Si licet nobis. ERam ego totus in ꝑce:cōtemplabar ego:& ꝑcabar numina. SEnſi: quaſi adeſſe cognoui. NVmina cœleſtia:ipſam deam. ET humus læta:ob præſentiā numinis. REfulſit luce purpurea: ſplēdore ignis. NOn equidem uidi te o dea ego certe non te inſpexi. PAV. MAR.

ANT. FAN. VAleāt mēdatia uatū:ſic dictū ut illud Terētii: Valeāt q inter nos diſſidiū ꝗrunt. Dena quater &c. Anno urbis q̄dragesimo ædē Veſtæ rotūdā a Numa Pōpilio Romæ cōditā ferunt quā Seruius docet fuiſſe Numæ regiā: qd nō placet. Atriū.n. Veſtæ fuit Numæ regia: qd conſtat qdē fuiſſe iuxta ædē ueſtæ ſed remoti ab æde ut idē Seruius tradit. Vñ ait Plutar. Numa regiā iuxta tēplum ueſtæ cōdidit ubi maiorē tpis partē morabatur ſacris uacās: aut ſacerdotes docēs. Et Solinus: Numa inqt habitauit in colle primū q̄rinali deinde pp ædem ueſtæ in regia. Tacitus Numæ regia & delubrū ueſtæ cū penatibus populi Ro. exuſta. Huic Liuius tertiæ decadis lib. vi. id atriū regium uocat: ut cōprehenſæ latumiæ foruq; piſcariū & atriū regiū: ædes ueſtæ uix defenſa ē. Non ꝑtereundū hoc loco qd A. Gel. ſcribit li. xiii. noctiū atticaꝝ: Aedē ueſtæ tēplū non fuiſſe: cuius rei cām Seruius tradit docēs eā ædē: ideo nō fuiſſe auguſtā: idest augurio cōſecratā: ut Senatus eo nō conueniret ubi uirgines erāt cui licebat ad atriū cōuenire qd erat auguſtū. Nouimus.n. ſenatus cōſulta nō niſi in loco p augures cōſtituto iuſta fieri potuiſſe. Quam ob cām in curia hoſtilia Pōpeia & Iulia cū ea loca profana fuiſſent tēpla dicunt ab auguribus cōſtituta. Sciendū p quater dena palilia ſignificari annū urbis q̄dragesimū quā palilibus conditā ferūt. MEtuentius numinis: metuens numen cū dicimus participio utimur: cū numinis metuēs noie. Hic locus exiguus q ſuſtinet atria ueſtæ: Ouid. alibi: Hic loc⁹ ē ueſtæ q pallada ſeruat & ignē Hic fuit antiq regia parua numæ. Horum uerſuū ſenſū nōnulli male accipientes exiſtimarunt ſignificari tm̄ ædē ueſtæ cū poſteriore uerſu atriū demonſtret. Forma tm̄ tēpli q̄ nunc manet: Aedes ueſtæ ideo rotūda facta ē ad pilæ ſimilitudinē: quod eā deā crederent terrā eſſe: ut autor ē Feſtus: quā primus Parmenides globoſam dixit ac rotundam: & in medio ſitam qui floruit olympiade .lxix. Anaximander uero cylindri forma terram eſſe tradidit: ut Euſebius refert.

Veſtæ ædes rotunda

Atrium ueſtæ.

numæ regia iuxta ædē ueſtæ.

Cur ædes Veſtæ rotunda.

Non equidem uidi ualeant mendatia uatum:
Te dea, nec fueras aſpicienda uiro:
Sed quæ neſcierā quorūq; errore trahebar
Cognita ſunt nullo præcipiente mihi:
Dena quater memorāt habuiſſe palilia romā
Cum flammæ cuſtos æde recepta dea eſt:
Regis opus placidi quo non metuentius ullū
Numinis ingenium terra ſabina tulit:
Quæ nūc ære nitēt, ſtipula tūc tecta uirebāt
Et paries lento uimine textus erat:
Hic locus exiguus qui ſuſtinet atria ueſtæ
Tunc erat intonſi regia magna numæ:
Forma tm̄ templi quæ nūc manet ante fuiſſe
Dicitur, & formæ cauſa probanda ſubeſt.

PAV. MAR. ¶ VAleant mēdatia uatū: quaſi nolo eē mendax: ut multi poetæ ſolent. Ego ingenue fateor nō uidiſſe te. *Sed* ſunt cognita mihi nullo ꝑcipiente cognoui ego: cum nemo eſſet q daret ꝑcepta: aut qui me doceret. QVÆ neſcieram: quæ mihi erāt occulta. ET illa quoq; errore trahebar: in qbus errabam: & de qbus eram dubius.

DEna: quater. MEmorant: q̄dragesimo urbis anno a Noma pompilio tēplum ueſtæ Romæ conditū eſt: ut poeta inqt. Multi tm̄ putant a Romulo prius erectum. De quo pluribus agit Diony. & illud poſtea aſſeruit commune tēplum ueſtæ non conſtituiſſe Romulū: ſed unicuiq; .xxx. curiaꝝ ueſtam collocatā ubi ſacrificabāt curiæ: ſacrificulos earum: fecit curiaꝝ duces. Numa uero ſuſcepto imperio proprias curiaꝝ ueſtas nequaq̄ mouit. Cōmunem aūt conſtituit oium in medio capitolii: & pallanti loco. Cōprehenſis collibus iam utriſq; unis mœnibus. Cuſtodiāq; ſacrorum ex lege patriæ latinoꝝ per uirgines fieri inſtituit: habet aūt aliqd etiā cuſtoditum ipm in templo quid ſit. Et quā ob cauſam uirginibus cōmittatur. Quidā dicunt nihil eſſe ꝑter ignē illum manifeſtū. Cuſtodiam aūt eius uirginibus potius q̄ uiris attributā faciunt rōne quadam probabili: q ignis quidem reſi eſt imaculatus. Virginibus aūt incorrupta: & caſtimonia diuinoꝝ puriſſimum mortaliū amicum eſt: Veſtæ aūt apponi ignem exiſtimant: q & tellus exiſtens ea dea: & mediū mundi locum obtinens: inflāmationes excelſi facit ex ſeipſa. Sunt & q dicant etiā præter ignē arcana eſſe q̄dam in tēplo deæ ſacra. Quoꝝ neq; pontifices cognitionem habent: neq; uirgines coniecturā. Hæc ex Diony. ii. li. de antiquitate ital. Nec diſſentit Plutar. in Numa. Nunc q̄ dea ueſta ſit agendū eſt. Saturnus cū rex potentiſſimus eſſet: ad retinendā parentum memoriam: eoꝝ noia cœlo: terræq; indidit. Quare patrē dixit Vranō q cœlū latine indicat. Matrem uero ...: quæ ſignificat terrā & Veſta interꝑtatur eo q rebus oibus ueſtiatur. Veꝝ & altera ab hac ueſta Saturni ex Rhea filia fuit: cuius meminit Diodo. & eam ſtructurā domus inueniſſe aſſerit. Sed hæc nō ea de qua agimus. Licet poeta etiā eius meminerit. Sed hæc hactenus. MEmorant: referunt hoies. Romā habuiſſe dena quater palilia: quadraginta natales. nam in palilibus cœpit ædificari: ut in quarto docuimus. Sic indicat .xl. annum. CVm dea cuſtos flāmæ: Veſta apud quam æternus ignis ſeruatur. ESt recepta æde: templo qd omnibus curiis commune eſſet. REgis opus placidi: quaſi templum illud a Numa rege benigno conditum fuit. QVO numa. TErra ſabina: nā ſabinis erat & ex ſabinis ad imperiū accerſitus: ut in tertio diximus. NOn tulit: non procreauit. VLlum ingenium metuētius numinis: & magis timeret deum: aut quod magis religioſum eſſet. QVæ nunc ære nitent: tēpla ueſtæ: quæ nunc aurata ſunt: & auro effulgent. TVnc: numæ ipe.

NItebant tecta ſtipula: pro regulis æreis: & deauratis habebant ſtipulas: & his erant tecta: & his nitebāt. ET paries erat textus: cōpoſitus. VImine lento: flexibili: non enī erat marmoreus p...es: ſed uimineus. HIC lo. exiguus: paruus. Qui ſuſtinet atria ueſtæ: ubi nunc eſt ueſtæ atriū: ſiue area. Tunc erat magna regia Numæ intonſi: hoc erat ingens regis Numæ palatiū ad indicandam illius moderationē: qui modico: & exigua domo erat contentus. FORma tm̄ templi: q manet nunc dr̄ fuiſſe ante. A principio forma templi erat rotunda: ut nunc etiam eſt. Et ſubeſt cauſa probanda formæ: eſt probabilis ratio ipſius rotunditatis.

¶ VESTA eadem eſt & terra:terra & ueſta unum atq; idē ſunt. SVbeſt uigil ignis utriq;:ædes ueſtæ ignē ANT.
continet inextinctū:ſimiliter & terra. Significant ſedē terra focuſq; ſuā:Senſus eſt: terra ideſt ueſta & focus FAN.
ig... ...ns q eſt in æde ueſtæ ſuā ſedem oſtēdunt qm̄ ut elementū terræ ignē intra ſe continet ita & ædes ue-
ſtæ focū atq; ignē. Eſt & alter ſenſus q; ædes ueſtæ ſua forma utriuſq; elemēti hoc ē terræ & ignis ſedē oſtēdit:
q̄ rotunda eſt. TErra pilæ ſimilis nullo fulcimine nixa:terra ſuis fixa pōderibus eſt ut phyſici dicūt:quā ægy-
ptii ſignificantes bouis figurā ponebant ut Macro. tradit. Plynius aeris ui ſuſpēſam cū aquaꝝ elemento librari

Veſta eadē ē & terra ſubeſt uigil ignis utriq;
Significāt ſedem terra focuſq; ſuam:
Terra pilæ ſimilis nullo fulcimine nixa
Aere ſubiecto tam graue pendet onus.
Arte ſyracuſia ſuſpēſus in aere clauſo
Stat globus immēſi parua figura poli:
Et quātum a ſummis tantū ſeceſſit abimis:
Terra:quod ut fiat forma rotūda facit:
Par facies templi nullus procurrit in illo
Angulus:a pluuio uēdicat hymbre tholus:

terrā docet:& leuia ponderibus inhiberi quo minus euolent:cōtraq; grauia ne ruant ſuſpēdi leuibus ī ſublime tēdentibus & pari in diuerſa niſu ui ſua quaq; cōſiſteṙ. Terrā ignem hr̄e dubiū non ē autore Seruio q ait intelligi eā rē ex ætna. Vn̄ Ouid. ēt inqt in æde ueſtæ ppetuū ignem. AEre ſubiecto:quomō ſubiecto: cū terra elemento aquæ & aeris ſubiciaṫ: q̄a & apud Antipodes aer ē quē uulgus ſubiectū putat & ſuppoſtum terræ. TAm graue pēdet onus:in quo aliud eſt centrū magnitudinis. aliud grauitatis a q̄bus inequale ſūt lineæ ad uniuerſā terræ ſupficiē ductæ:cum iñ nō nulli uelint hemiſperiū qđ eſt a cētro ad ſupficiē grauitatis æquari pōdere alteri hemiſperio qđ ab eodē centro grauitatis ſupficiē ponunt. Sane res equilibris ut ī phedone Plato docet inſimilis alicuius medio poſita: nec magis:nec minus poteſt in partē aliquā inclinari.

ARte ſyracuſia:Archimedes mathematicus excellens cui geometricæ ac machinalis ſcītiæ grandæ teſtimo Archime-
niū. M. Marcelli contigit:ut Ply. ſcri. fabricauit ſpherā ſpheræ mundi ſimillimā ubi & inqt Cicero planetarum des
oium motus nō ſine diuino ingenio imitatus eſt. Idē (ut Plutar. tradit) amicos ac neceſſarios oraſſe dr̄:ut poſt
eius mortē ambitā cylindro ſpherā eius ſepulchro īponerēt:qđ factū eſt. Ita ut Cice. glorieṫ q̄ſtorē ſe in Sicilia
ſepulchrū Archimedes inueniſſe ſeptū undiq; uepribus ac dumetis & a ſyracuſanis ignoratū cum aīaduertiſ-
ſet colūnam in q̄ inerat ſpheræ figura & cylindri. Sphærā alii ferunt inueniſſe Muſæū Eumolpi filiū teſte La-
ertio. Alii Atlātē ut Ply. refert. Sane autor hoc loco rotundā terrā eſſe argūt autoritate Archimedis. Nolo. n.
e-ſtimes fuiſſe Romæ:in æde ueſtæ Archimedis ſpherā qđ a nullo ſcriptore memoriæ pditū inuenies. q̄uis
Ply. ſcribat ædē ueſtæ ſyracuſana ſupficie tegi placuiſſe q ēt inqt ſyracuſana ē in pantheo capita colūnaꝝ a. M.
Agrippa poſita. IN aere clauſo:Ambitu cœleſtiū circuloꝝ hoc eſt q̄bus Archimedes cœloꝝ motus imitatꝰ ē.
QVod ut fiat &c. Si elemēto terræ rotūditas deſit ſine dubio æque a cœlis undiq; diſtaṙ nō poterit. NVl-
lus pcur. &c. Quia ſi ædes eēt ñ rotūde ſed alteriꝰ formæ pcurreṙ āguli poſſēt aolōgiꝰ ſecedeṙ a medio q̄ reliq̄
ædis latera. Tholus:Tholū Seruius eſſe docet ueluti breueſcutū quod in medio tecto eſt in quo trabes coeūt.
Alii per tholum omnem ædificii teſtudinem accipiunt.

¶ VEſta eadē ē & terra:hāc rōnē affert formæ tēpli rotūdæ:qđ Veſta terra ſit:& ut elemētū terræ globatū ē: PAV.
& p cētro totius machine cōſtitutū:qđ rotūdū ſit neceſſe ē:& aer undiq; circunfuſus:& ſupra aera ignis quoq; MAR.
circūfundiṫ. Ita in rotūdo:& cauo ad cœli ſimilitudinē tēplo:medio loco terræ rotunda effigies pēdet:ſupiuſq;
ignē hēt inextinctū. Plutar. uero de ipo igne in Camillo ita inqt. Virgines uero ueſtales rapto ex laribus igne
... ſacris fugerūt:ſed a q̄buſdā memoriæ traditū ē nihil p̄ter æternū ignē eē ſeruatū. A Numa. n. rege:tāq̄ oium
principiū:eē ignis uenerari inſtitutū ē. Nā nobiliſſimū quoddā ignis exiſtit in ipa natura:& motio q̄dā ē uel cū
motiōe totius generatio. Alia uero materia:q̄ calore uacat:ociola:ignaui ergo iacēs:& cadaueri ſimilis:ignis uir-
tutē tanq̄ aīam cupit & paulatim ſuſcepto igne ad agendū qd:uel patiendū uertiṫ. Numa Pōpi. uir curioſus: ac
ſapiētiſſimus:q ī colloquiū cū muſis p ſapiētiā ueniebat:rōne q̄dā philoſophiæ motus:hūc ſeruari:cuſtodiriq;
ppetua uigilia ne corrūpereṫ uoluit. Tanq̄ æterna uirtus:q oia ſeruaret eēt:hæc ille. Veſta eadē ē:& terra:nō
ſūt diuerſa:ſed ſūt idē. Nā terra ueſta dr̄ ut oñdimus. IGnis uigil:inextinctus. Subeſt utriq;:ueſtæ & terræ.
Terra hēt ignis elemētū:ueſta in tēplo hēt ignē inextinctū. Terra & focus ſignificāt ſedē ſuā:nā terra ē in me-
dio loco totius mūdi:& focus ille ē in medio tēplo:ſic oñdunt ſuā ſedē:ſed p ea q̄ ſequunṫ melius intelligetur.
Terra ſimilis pilæ q̄ globata & rotūda ad pilæ ſimilitudinē. NIxa. firmata. NVllo fulcimine:nullo numiꝭ
ga librata in aere pēdet. TAm graue onus:quā grauis & pōderoſa ē terræ moles. PEndet in aere ſubiecto:
ſuppoſito & undiq; circūfuſo. GLobus p appōnē. PArua figura imēſi:ſoli globata:& rotūda atq; exigua effi-
gies magne telluris. STat ſu. q̄ſi firmꝰ pēdet. IN ae. cla. in ipa tēpli cōcauitate. ARte ſy. geometrica:nā ſicut
terra in aere pēdet. Ita intra tēplū ueſtæ globus ille:quo terra referebaṫ:pēdeṙ uidebaṫ:Sed id geometrica arte
Archimedis q ſyracuſis in ea floruit. Adde ut ſuis machinis tm̄ oneris ſolus māu ageret:q̄tū multa hoim milia
uix moueṙ potuiſſēt:De quo multa Plutar. in Mar. referūṫ:& ob id arte ſyracuſia poeta dixit. Hic ēt ſpherā cō-
mētus dr̄:q mūdi & elemtoꝝ rōnē oculis ſubiecit. ET ter. ipſa q̄tū diſ. a ſū. a ſupiore pte cœli. TAntū diſ. ab
imis:ab inferioṙ pte. Par. n. diſtātia ē a terra ad ſupius cœlū:q̄ ē ad īferius. Q d ut fiat:ut undiq; ſit par diſtātia
a terra ad cœlū. FAcit for. ro. ipius terræ & cōcauitatis cœli:q̄ circulariter ambit terrā. PAr fa. tē. nā itidē ro-
tūdā formā hēt. NVllus angu. pcur. in illo tēplo:exterius rotūdā hēt formā:interius cōcauitatē quoq; circula-
rē:ſic nullū hēt angulū qđ fieri nō poſſet:ſi q̄dratū:aut triāgulare:aut lōgū eēt. THolus:illud faſtigiū templi te-
ſtudine. VINdicat:tueṫ & liberat:q̄ intus ſūt Ab imbre pluuio:aqs pluuiis φόλος grꝫ. teſtudo latine

ANT. FAN. ℂCVR ſit uirginibus &c. Virgines ueſtæ nõ cuſtodiebãt tñ̃ ppetuum ignẽ ut qdã putant:ſed etiam ſacrificabant:atq; inter ſacrificandum:ut inqt Feſtus ſuffibulum in capite habebant hoc eſt ueſtimentũ album ptextum
Suffibulũ q̃drangulum & oblongũ quod fibula cõprehendebat:ibantq; certo die ad regẽ Sacrorũ:ut Seruius .. .. dicebantq;: Vigilas ne rex: uigila. Vnde illud eſt Vir. Vigilas ne deum gens ænea uigila. Nihil his ſanctius ac religioſius habebatur autore Plutarcho:quarum cuſtos erat pontifex max ut idẽ ſcribit in Numa a quo ad id ſacerdotium lectæ ideo capi dicebantur:ut. A. Gel. docet in primo noctium atticarũ quod eius manu prehenſæ ab his parentibus in quorũ poteſtate eſſet ueluti bello captæ abducebantur. Vnaquæq; autẽ inter capiendũ
Amata amata uocabatur:qm̃ quæ prima capta eſt eo nomine
Capi uerbum. fuiſſe traditur q̃uis ſcribat Plutar. quæ primũ a Numa captæ ſunt Geganiam & Bereniã appellatas. Seruius autor eſt uerbum capi cum de uirginibus dicitur unũ eſſe ex his quæ nulla rõne mutantur:ſicut creari ſacerdotes & condi eos qui ſibi ſtatuont ciuitatem. Multa hoc loco non imprudẽs ptereo quæ apud. A. Gel. lector inueniet & Plutarchum in Numa. CAuſas ſuas: congruas proprias. Ex ope Iunonem memorãt &c. Rhea cœli & terræ filia ſecundum Heſiodũ fuit. Eandem & opem dicimus ex qua & Saturno natæ ſũt Iuno Ceres & Veſta. Impatiẽs reſtitit una uiri: Veſta nubere noluit. Vnde miniſtris uirginibus gaudet. IVre igitur uirgo eſt: Si Veſta flamma ẽ quæ nihil gignit uirgo dicitur & miniſtras uirgines capit. REmittit: Excludit & partu ædit fœtus e ſemine. COmites uirginitatis amat. Numa uirginibus Veſtæ annorum triginta caſtitatem præſcripſiſſe dicitur q̃ primo decẽnio facienda diſcebant:ſecundo quæ didiciſſent faciebant:tertio alias edocebant:quo impleto uolenti nubere permittebatur. Sed quæ nõdum ſoluta ſacerdotio uirginitatem prodidiſſet ad portam collinã uiua ſuffodiebantur:impoſita prius feretro & lata per forum magno ſilẽtio & horrore:ut Plutar. tradit. Iuuenalis: Sãguine adhuc uiuo terram ſubiit ſacerdos. Fit autem Perſicum uiuentes defodere:ut Herodotus ſcribit. Vnde Ameſtrim Xerxis uxorẽ ferunt quatuordecim illuſtrium. Perſarum liberos defodiſſe cum eſſet ætate prouecta ad referendã pro ſe gratiam deo qui ſub terra eſſe putabatur.

Cur ſit uirginibus quæris dea culta miniſtris
Inueniam cauſas hæc quoq; parte ſuas:
Ex ope iunonẽ memorãt cereremq; creatas
Semine ſaturni, tertia ueſta fuit:
Vtraq; nupſerũt, ambæ peperiſſe feruntur
De tribus impatiens reſtitit una uiri:
Quid mirum uirgo ſi uirgine læta miniſtra
Admittit caſtas in ſua ſacra manus?
Nec tu aliud ueſtam q̃ uiuã intellige flammã
Nataq; de flamma corpora nulla uides:
Iure igit̃ uirgo eſt, quæ ſemina nulla remittit
Nec capit & comites uirginitatis amat:

PAV. MAR. ℂCVR ſit uirginibus: cur ueſta uirgines miniſtras habeat pauloante oſtendimus. POeta ueſtã fuiſſe caſtã: ideo eius curam dari caſtis uirginibus: aut qd̃ ueſta nihil aliud eſt quam flãma ignis: & qa incorrupta eſt:adeo ab incorruptis ſeruari:& Plutar. in Numa de hoc inquit:ſiue ut puram:& incorruptã ignis ſubſtantiã inuiolatis item integriſq; corporibus illis cõmendarent:ſiue qd̃ ſterile:& infœcundũ eſſet:ſcite uirginitati adiũgerẽt &c. Idem agit de noĩbus primarũ uirginũ. Primum igit̃ inqt: Geganiam:& Bereniã a Numa ſacratas aiunt. Deinde Camillam & Tarpeiam Poſtea uero Seruio alias duas numero illi addente:id in hæc uſq; tpa multitudinem obſeruaſſe. His aũt uirginibus ãnorũ. xxx. ab rege caſtitas pſcripta eſt:ac primum qdem decẽnium quæ facienda ſunt diſcunt. Secundũ uero:q̃ didicere faciunt Reliquum aũt decẽnium alias docent. Tum demũ uolenti permittit̃ poſt id tp̃s & nubere:& ad illã uitam uerti ſolutæ iã ſacerdotio. Dicunturq; haud multo hanc licentiã libenter amplexe:neq; his:q̃ eam amplexæ fuerint:ſecũdas res cõtigiſſe:& reliqua. QVæris cur dea: ueſta. SIt culta a uirginibus miniſtris: cur uirgines pſint adminiſtrationi ſacrorũ ueſtaliũ. INueniam cauſas ſacras hac quoq; parte:q̃ſi huius ẽt rei rõnes afferam. MEmorant Iunonẽ & cererem:creatas ſemine Saturni ex ope dicunt ex Rhea & Saturno natas eſſe filias plures:quarũ prima Iuno fuerit ſecunda ceres. TErtia ueſta fuit:ex filiabus tertio loco nata eſt ueſta. VTraq; nupſerunt: Iuno & Ceres:nã Iuno nupſit Ioui:Ceres ẽt Ioui ſuccubuit:ſed nubere uoluit Iaſio:& ex eo pepiſſe ferũt Pluthũ & Philomelũ:cuius ſupra meminimus. AMbe ferunt̃ pepiſſe:nã Iuno pepit Hebẽ:& Martẽ:ceres proſerpinã. Vna de tribus ueſta: Fuit impatiẽs uiri:cũ uirginitatẽ ſeruaret:uiro nõ ſuccubuit. QVid mirũ ſi uirgo: ueſta. ESt læta miniſtra uirgine: gaudet ſua ſacra p uirgines miniſtrari. ADmittit caſtas manus: accipit uirginũ imaculatas manus. IN ſua ſacra:ad miniſteriũ ſuorũ ſacrorũ. NEc tu intellige aliud ueſtã q̃ uiuam flãmam:nõ exiſtimes aliud p ueſtã intelligendũ eẽ q̃ extinctũ illum ignẽ Non. n. aliud aſſeruatur:quã inextincta flãma. ET de flãma nulla corpora uides nata: flãma nihil gignit:ſic ex ea nulla naſcunt̃ corpora. IVre igit̃ uirgo eſt:merito ueſta extimatur uirgo: cũ ipſa flamma ſit. QVæ remittit nulla ſemina: q̃ſi q̃ nec recipit ſemina:nec remittit corpora ex ſemine nata:ut in aĩalibus ſit ad generationem p marẽ:& femellam cũ alter mittat altera concipiat ſemen: hinc nulla eſt generatio. NEC capit ſemina: qa non cõcipit. ET amat comites uirginitatis: uirgines miniſtras. Attigit hunc locum Lactãtius:cũ refert Saturnum abſcidiſſe patri genitalia:& inqt qd̃ forſan uere acciderit:ſed homines reſpectu elementi:qd̃ dicit̃ cœlum:totã fabulã explodunt:tanq̃ ineptiſſime fictã:quam tñ̃ ſtoici ut ſolent ad rõnẽ phiſicã conant̃ traducere:quorũ ſñiam Cicero de natura deorũ diſſerens poſuit. Cœleſtẽ inqt altiſſimã: æthereamq; naturam. i. igneam:q̃ per ſeſe omnia gigneret:uacare uoluerunt ea parte corporis:quæ coctione alterius egeret ad procreandũ. quæ ratio in ueſtã potuit conuenire:ſi mas diceret̃. Iccirco. n. uirginem putant ueſtam:quia ignis inuiolabile ſit elementũ:nihilq; naſci poſſit ex eo:quippe q omnia: quæ corripuerit abſumat. Deinde adducit hos quatuor uerſus:nolui hæc apponere:quia ad rem faciunt quæ de igne & ueſta dicit.

Iuno et ceres ueſta filie opis et saturni

Mars et hebe junonis filii

ANT. FAN.

ESSE diu ſtultus ueſtæ ſimulachrã putaui: Veſta nulli unq̃ habuit ſimulachrũ:ut ignis nullã certã effigiem hẽt. Anno (ut ſcribit Plutar.) ab urbe cõdita ad annũ eius.clxx.Romani tẽpla ſine ullis deoꝝ imaginibus habuerũt edocti a Numa deũ nihil aliud q̃ mentẽ increatã & inuiſibilẽ eſſe. ST at ui terra ſua:docet unde ueſta nomen acceperit:& uel Veſtã dictã eſſe q terra q̃ ueſta eſt ui ſua ſtet:uel græcũ eſſe uocabulũ:qm̃ ab eo qd a græcis eſtia dr̃ ueſta deduci põt ſubtracta i lr̃a & aſpiratiõe rõuerſa in u conſonantẽ. Vñ autor ſubiungit: pars graii nois.S.n.græco noie integro uteremur heſtia diceref uel forte ueſtia. AT focus a flãmis: Focus ara deoꝝ

Romanorũ tẽpla ſine ullis imaginibus.

Focus.

Eſſe diu ſtultus ueſtæ ſimulachra putaui
Mox didici curuo nulla ſubeſſe tholo:
Ignis inextinctus templo cælatur in illo:
Effigiem nullam ueſta nec ignis habet:
Stat ui terra ſua ui ſtando ueſta uocatur
Cauſaq; pars graii nominis eſſe poteſt:
At focus a flãmis & q fouet omnia dictus.
Qui tamen in primis ædibus ante fuit:
Hic quoq; ueſtibulũ dici reor unde p̃camur:
Quæ famur, ueſtã quæ loca prima tenet:

penatũ eſt teſte Porphyrione: quoꝝ in numero Veſtã eẽ Macro.tradit:Cuius uirginale ſimulachrũ ignis i foco ſtatuif:ut inqt Euſebius.Quã ob cãm Ouidius docet hoc loco unde focus dicaf q eſt ſedes ueſtæ.Hic a fouendo.i.calefaciendo noiatus eſt autore Feſto ut foculi fomenta focillationes.Eſt aũt focus ut inqt Seruius quicqd ignẽ fouet ſiue ara ſit ſiue aliud qppiã.Focula uero dicta ſunt nutrimẽta:ut ait Nonius unde focolare dr̃ ut fouere. IN primis ædibus.in atrio erant olim colinæ teſte Seruio. Vnde atriũ dictũ putant q atrũ eſſet ex fumo:q̃uis Varro & Feſtus aliter ſentiãt quoꝝ Feſtus atriũ eẽ inqt ædificii genus ante ædes cõtinẽs mediã areã in quã collecta ex omni tecto pluuia deſcendit dictũ q̃ſi aterriũ q a terra oriaf cum Seruio placeat priorẽ partẽ domus atriũ appellari quã quidã arbitrati ſunt ẽt ueſtibulũ dici:ut.A.Ge.ſcribit dictũ a

Focula.

Atrium. Veſtibulum.

Seruius tradit:uel qd ianuã ueſtiat:uel a Veſta cui limen eſt cõſecratum:uel q ibi nemo ſtet qa in limine ſolus eſt tranſitus quõ ueſanus non ſanus dr̃. Cæteꝝ Cecilius gallus teſte.A.Gel.ueſtibulum eſſe inqt non in ipſis ædibus:neq; partẽ ædiũ:ſed locũ ante ianuã domus uacuũ p quẽ a uia aditus acceſſuſq; ad ædes ẽ cũ dextra ſiniſtraq; inter ianuã tectaq; q̃ ſunt uiæ iuncta ſpatiũ relinqtur atq; ipſa ianua pcul a uia eſt area uacanti interſita. Et quoniã ue particula:ut Macro.&.A.Gel.tradunt nõ ſolũ minutionẽ ſed ẽt intenſionẽ interdũ ſignificat:& q dñm domus ſalutatũ ueniebant priuſq̃ admitterenf in ueſtibulo conſiſtebant:qbuſdã placet a ue & ſtando q ibi multũ ſtaretur ueſtibulũ appellatũ.Nonius autor eſt qm̃ aræ ac foci in ueſtibulis olim hr̃i ſolerent putaſſe nõnullos a ueſta ueſtibulũ nominatũ.Idem ſcribit coquinã a ueteribus colinam dictã q ibi ignem colerent:cui Seruius aſtipulatur docens maiores ad limina ſolitos & epulari & deos colere. INde p̃camur cum famur ueſtã:diximus ſupra ueſtam ſolitam in omnibus ſacrifiens inuocari ſicut inuocabatur ianus.

Colina.

PAV. MAR.

ESSE diu ſtultus:putabã inquit poeta eſſe aliquã ueſtæ effigiem.ſed nihil ẽ niſi ppetuus ignis:cuius non eſt dare ſimulachrũ:nec etiã ueſtæ. Tranſit deinde ad originẽ uerbi:unde ueſta:& unde focus dicaf. EGO ſtultus improdens. DIu pu.eſſe ue.ſi qd in tẽplo eſſet imago deæ. MOX:ſtatim cũ ita eſſe putarem:aut cũ nũc animo uoluerẽ. DIdici:inſpirante numine. NVlla ſubeſt cur.tho nulla eẽ ſimulachra ſub ipſa teſtudine tẽpli & tñ ſeruabanf in eo tẽplo dii penates:de quibus diximus in primo & palladiũ:de quo poſtea dicemus. IGNis inextin.perpetuus:qui nunq̃ extinguebaf. CElatur in illo tẽplo:ſeruaf intra tẽplum:& ut Plutar. inqt in uita Numæ:ſi forte q̃ñq; ignis deficiat:ueluti Athenis:Ariſtone Tyranno ſacrã lucernam extinctã aiunt: & apud delphos tẽplo a medis incenſo:& romæ:tum Mitridatici:tũ ciuilis belli tpibus:ſimul cum ara & ignis periit:dicunt nequaq̃ decere ex altero igne accipi:ſed nouũ & peregrinũ elici oportere:accenſa ex ſole flamma pura:& immaculata:docet pterea quo pacto ex ſole ignis accẽdatur. NVllam effi ue.nec ignis ha.nullum eſt ueſtæ ſimulachrũ:nec etiã ignis. TErra ſtat ui ſua:ſua mole librata:& ſua ui immobilis exiſtit. VEſta uo.ui ſtãt.quoniã ut demõſtrauimus:ueſta eadẽ eſt & terra:ea qa ui ſtat:ueſta dr̃. ET pars graii no.po.eẽ cã nominis.ſ. latini:põt hoc latinũ nomen hr̃e originẽ a græco noie:qm̃ ἑστία focus:& ueſta:& lar & domus dr̃ & ἑστιῆ dr̃ ueſtis. Pars dixit:qa non totũ græcum nomẽ accipimus:ſed partẽ dicimus ueſta:& nõ ueſtia. Et ἑστία aſpiraf:& aſpiratio uertif in.u.nr̃m ſicut ab heſpero ueſper ab henetis uenetos dicimus. AT fo di.a flã.& q oia fo.a flãma uel a fouẽdo focus deriuaf.& hoc ppignẽ ueſtalem cũ & globus ille pro figura terræ:& ignis in tẽplo ueſtæ ſit. QVI tñ:focus. ANte fuit in pri.ædi.olim in prima ædiũ parte erat focus.quaſi in ipſis ueſtibulis. HInc a ueſta. REor:arbitror. DIci ueſtibulũ:ppterea qd focus in ueſtibulo ſit:exiſtimo a ueſta ueſtibulum dici Veꝝ ut Gellius inqt ueſtibulũ putabant aliqui eẽ partẽ domus priorẽ.quã uulgo atrium uocãt. Cecilius in lib.de uerboꝝ ſignifi.ueſtibulũ.non ædiũ partem eſſe dixit:ſed locũ ante domus ianuã uacuum p quẽ aula aditus.acceſſuſq; ad ædes eſt. Vnde Virg.in.vi.ueſtibulum ante ipm.Primiſq; in faucibus orci non priorem ædium partẽ eſſe dixit.ſed loca duo demonſtrat extra orcum:fores.ſ.& fauces.Ex quibus ueſtibulũ appellat ante ipſam domũ.& ante ipſa orci penetralia.Fauces autẽ uocat iter anguſtum p quod ad ueſtibulum aditur.Marcellus uero ita inquit ueſtibula quidã putãt ſub ea proprietate diſtincta.qd in primis ingreſſibus: & in ſpatiis domoꝝ.ueſtæ hoc eſt aræ ac foci ſoleant haberi.ſed ſic intelligi debent nõ abhorreant uocabuli pprio inuenitur ẽt apud ueteres doctos ueſtibula ob eam ſignificantiã dicta qd in his locis ad ſalutandos dños domorum quicũq; ueniſſent ſtare ſoleãt cũ introeundi daref copia.Atq; ob hanc conſtitutionẽ.& q̃ſi ſtabulationẽ. Primos ingreſſus domoꝝ ueſtibula nominatos.Cicero in oratore Veſtibula nimiꝝ adituſq; ad cãm facient. Inde ex ueſtibulo. PRæcamur q̃ famur:p̃cando deos alloquimur:ut apud Virg Affaturq; deos: & ſanctum ſidus adorat. VEſta eſt q̃ tenet prima loca:ipſa ueſtibula:qm̃ ut diximus ibi aræ & foci ſoleant haberi.

Ante focos olim ſcamnis cõſidere longis
Mos erat,& menſæ credere adeſſe deos:
Nũc quoq; cũ fiunt antiquæ ſacra uacunæ
Ante uacunales ſtantq; ſedentq; focos:
Venit in hos annos aliquo de more uetuſtas
Fert miſſos ueſtæ pura patella cibos:
Ecce coronatis panis dependet aſellis
Et uelant ſcabras florida ſerta molas:
Sola prius furnis torrebant farra coloni:
Et fornacali ſunt ſua ſacra deæ:
Suppoſitũ cineri panem focus ipſe para[...]
Strataq; erat tepido tegula quaſſa foco:

ANT. FAN. ¶SCAMnis conſidere longis: Virg. Perpetuis ſoliti pſes cõſidere menſis: hoc ẽ lõgis & ad ordinẽ ſedentium exeq̃tis Maiores nři cũ duobus tm̃ cibis uterenť: ut Seruius ſcribit in atriis ſedentes epulabanť: qu[...]
Maiores i atriis epulabantur. Varro docuit romanos a Laconibus & Cretẽſibus habuiſſe. Sedebãt & flamines ſacra faciẽtes ad mẽlas q aſ-
aſſidelæ ſidelæ dicebanť: ut autor ẽ Feſtus: ſecũdũ quẽ & Anclabris dicebať menſa miniſteriis aptata diuinis & ancla-
Anclabria bria eius uaſa q̃d anclare haurire ſit: ut Florẽ anclabant liberi ex archeſis: quẽadmodũ: & curiales menſe uoca-
Anclare. banť in qbus imolabať Iunoni q̃ Curitis ẽ appellata. Sedebãt & q epulabanť in ſacris Herculis: ut Macro. do cet. MEnſe credere adeſſe deos: Veteres deos quoq; ad cænã interdũ inuitabant. Valerius Max. Fœminæ cũ uiris cubãtibus ſedentes cænitabant: q̃ cõſuetudo ex hoĩum conuictu ad diuina penetrauit. Nã in iouis epulo ipſe in lectulo. Iuno. & Minerua in ſellas ad cœnam inuitabanť. Sane ut Macro. refert in papiriano iure eui denter relatũ eſt mẽſas dicatas ararũ uicem pſtare poſ ſe q̃lis menſa fuit in templo Iunonis populoniæ. Itaq; Feſtus mẽſe inqt in ædibus ſacris araꝝ uicem obtinebant. Plutar. aũt in q̃ſtionibus ſcribit nullã mẽſam conſueuiſſe uacuã tolli: ſed oĩno cum aliqd ẽt ſupeſſet: q̃d menſa ſacra ſit: nihilq; ſacrũ relinq inane & uacuum oportere. Quod aũt hic Ouid. inqt mẽſe credeř adeſ ſe deos ideo dicit: qa foci ſunt ueſte ſedes & ignis ue-
Vacuna dea. ſta ẽ. AN. ſacra uacunæ: Vacunã deã Sabini ſub certa ſpecie formatã coluerũt teſte Porphyrione quã qdam Bellonã eẽ putauerũt. Alii Mineruam alii Dianã alii Venerẽ. alii Cererẽ. alii uacationis deam: de qua inqt Horatius: Hæc ego dictabã poſt tẽplũ putre uacunæ. Var. in prio reꝝ diuinaꝝ ut Acrõ tradit uacunã eẽ uictoriã memoriæ pdidit q eã maxie gaudeãt: q ſapiẽtiæ uacẽt: ueľ ut qbuſdã placuit qa uictoria fauẽte a curis uacamus. Venit i hos hamos: In hãc ætatẽ in hæc tempora. Vetuſtas: Mos & ritus ueterũ qui in patella cibos ueſtæ mittere cõſueuerũt quod etiã tpibus Ouidii fa
Patella. ciebãt. Pura patella Patella diminutiuũ ẽ a patina ut ab aſina aſella a gemina gemella. Eſt autẽ uas p[...]ũ[...]e paruũ teſte Feſto: aptũque ſacrificiis faciẽdis. Ecce coronatis panis depẽdet aſellis. In honorẽ ueſtæ focorum
Aſini coronabanť domine aſini hoc tpe molas uertere cõſueti coronati floribus & e pãe ueluti monilia quædã gerẽtes ad focos ducebãtur & piſtores eo ueniebãt atq; in ſuper molæ ſertis & floribus ornabãť. Cõſueuit & panibus redimiri caput equi quẽ idibus octobris in cãpo martio imolabant ob frugum euentũ: ubi equus potius q̃ bos cedebať autore Feſto: qm̃ bos aptus eſt frugibus panẽdis. Coronabãtur aũt aſini ueſtalibus qa Veſta (ut diximus) eſt focoꝝ dña ubi olim panes cineri ſuppoſiti coquebanť cũ in furnis tantũ farra torrerẽt ut in fornacalibus dictũ eſt. SVppoſitũ cineri: Vt Veſtæ beneficio coquereť: ut Dumq; ſuas peragit Vulcanus ueſtaq; partes.
PAV. MAR. ¶ERAT olim mos: cõſuetudo. COnſidere: ſimul oẽs de domo ſedere. ANte focos: quæ in ueſtibulo erat. LOngis ſcãnis & cõſidere adeſſe deos menſe: ppterea q̃d ante aras & focos cõſiderent putabant dũ accũberent adeſſe numina. NVnc quoq; ẽt hoc tpe ſeruať illa uetus cõſuetudo: ut ante focos ſedeãt in uacunalibus. CVm fiũt ſacra antiquæ uacunæ: cũ deæ uacationis feſtũ celebraľ: & ſacrificia fiunt. Vacuna. n. a uacando dicta q̃ præeſt uacantibus: & ocioſis: cui cũ agricolæ a laboribus ruris ceſſarent: & poſt pceptos fructus requieſcerent p hyemẽ uota ſoluebant & ſacrificabãt. STant & ſedẽt ante uacunales focos: cõſiſtunt ante arã & focos in uacunalibus cũ imenſis appoſitis dapibus epulanť. De uacuna ea retulimus: q̃ ex multoꝝ ſentẽtiis inferebã-
Vacuna. dea uacationis tur. Vteꝝ in eo uerſu epiſtolaꝝ Hor. Hæc ego dictabã poſt ſanũ putræ uacunæ Por inqt Vacunã apud ſabinos plurimũ colũ quoſdã minerũ alios dianã putauiſſe nõnullos & cererẽ dixiſſe: ſed Var. in primo diuinaꝝ [...] uictoriã dicere: & ea maxime hos gaudereq ſapiẽtia uincũt. VEtuſtas: ritus & cõſuetudo. VEnit in hos annos: puenit in nřa tpa. ALiquo de more: ex aliq̃ cõſuetudine: q̃m ut antiq ſolebant: ita nũc in uacunalibus ſedeť: & in ueſtalibus: quẽadmodũ a priſcis factitatũ: cibi mittunť. ideo inqt. PAtella pura: purgata & nitida: aut pura: qa puraꝝ uirginũ ad uſum. FErt cibos miſſos: q mittunť a piis ciuibus. VEſtæ: apſſ numini libãtibus. Quid quidẽ indicant illi duo Var. in manio uerſus? quocirca oportet bonũ ciuẽ legibus parere: & deos colere in patellã dare. Iunxit. n illud deos colere & in patellam dare: pro cibis & munuſculis: q̃ diis libanda mitt[...]tur. Veꝝ cumẽdibus inqt patella eſurienti puocat poſita neapolitanas piſcinas: & in libris de lingua latina ait patinas a patulo dixerunt: ut poſilas q his libarent cœnam patellas. Ecce coronatis in his ueſtalibus ex a[...] q̃ cõſuetudine a piſtoribus aſini pane coronabanť. Cauſa ẽ q piſtor & focũ: & ueſtam obſeruat: ex antiquo etiã more: cũ panis de quo q ſolereť in focis anteq̃ pani eẽt furnoꝝ uſus. Plut uero oſtẽdit in cõſualibus i Equos & Aſinos coronari ſolitos: & uacare a labore: ſiue q neptũno equeſtri diẽ feſtũ agant: & aſinus pp̃ter equũ pars fruiť licentia: ſiue q inſtituta nauigatione: cũ multã nauibus ueherenť ociũ quoddã: ac remiſſis iumentis data eſt. ECce pa de. aſel. eo aſelli coronati ferunt panẽ dependentẽ: aut potius hñt caput panibus redimitũ: quẽadmodũ idibus octobribus in cãpo martio: cũ ſacrificiũ fiebat ob frugũ euentũ: & equus potius: q̃ bos imolabatur: q; hic bos frugibus panendis ẽ aptus. Panibus redimibãt caput eq imolati: ita nũc panibus redimibant caput aſini ab officio mole uacãtis. ET ſer. flo. ex floribus VElant: tegũt: ſeu coronãt. MOlas ſcabras: aſpas: ſ[...] ã & mole quoq; ipſe uacãtes floribus. & accipias molas ex lapide ad terendũ triticũ in farinã: nam alias mole

In ſacris ex farre & ſale mollito. COloni:agricolæ. PRius tor.deſiccabant:ſeu decoquebãt. SOla farra fur nis:nõ.n.Panis in furno torrebaſ:ſed far.uñ ut in ſecũdo lib.diximus:& alio quoq; loco attigimus: Numa iſti tuitur autor eſt Emina far torrere:quoniã toſtũ cibo ſalubrius eẽt:id uno mõ conſecutũ ſtatuẽdo: nõ eſſe purũ ad rem diuinã niſi toſtũ:Is & fornacalia inſtituit farris torrẽdi ferias. ET fornacali deæ ſũt ſua ſacra: nam in fornacalibus a Numa inſtitutis:deæ fornaci cõuenientia ſacra fiebãt:de quo ẽt in ſecũdo dictũ. Facta dea ẽ fornax:læti fornace coloni Orantur fruges tẽperet illa ſuas. IPſe focus parabat panẽ cineri ſuppoſitũ: nõ.n. in furno:ſed in foco:& ſub cinere panis coquebaſ:quoniã ut inqt Ply.piſtores Romæ nõ fuere ad perſicũ uſq; bellũ:annis ab urbe cõdita ſup qngentos octoginta.Ipſi panẽ faciebant quirites:mulierũq; id opus maxie erat ſicut ẽt non in plurimis gentium Artoptos iam Plautus appellat in fabula quã aulolariam inſcripſit magna cõ certatione eruditoꝝ:an uerſus poetæ ſit illius.Certumq; ſit atrei capitonis ſententia. Toſtum panẽ lautiori bus coquere ſolitos:piſtoreſq; tantum eos:qui far pinſebant nominatos &c. ET regula quaſſa:cõcuſſa. ERat ſtrata tepido foco:hoc eſt focus ipſe erat ſtratus tegulis & lateribus:& in his coquebatur panis.

Inde focum ſeruat piſtor dominamq; focorũ
Et quæ pumiceas uerſat aſella molas:
Præterea referã ne tuum rubicunde priape
Dedecus eſt multi fabula plena ioci:
Turrigera frontem cybele redimita corona
Conuocat æternos ad ſua feſta deos:
Conuocat & ſatyros, & ruſtica numia nĩphas
Silenus q̃uis nemo uocarat adeſt:
Nec licet (& longũ eſt) epulas narrare deorũ
In multo nox eſt peruigilata mero:
Dii temere errabant in opacæ uallibus idæ
Pars iacet & molli gramine membra leuãt:
Hi ludunt, hos ſõnus hẽt ps brachia nectũt
Pars uiridem celeriter pede pulſat humum:
Veſta iacet, placidamq; capit ſecura quietem
Sic ut erat poſitum ceſpite fulta caput:
At ruber hortorũ cuſtos nymphaſq; deaſq;
Captat, & errantes fertq; refertq; pedes:
Aſpicit & ueſtã dubium nymphã ne putarit
An ſcierit ueſtam, ſciſſe ſed ipſe negat:
Spem capit obſcænã, furtimq; accedere tẽtat
Et fert ſuſpenſos corde micante gradus:
Forte ſenex, quo uectus erat, ſyllenus aſellũ
Liquerat ad ripas lene ſonantis aquæ:

INDE focũ piſtor ſeruat:Pilũnus & Picunnus frẽs fuerunt ac dii p̃ſides auſpiciis cõiugalibus deputati te ſte Nonio:quoꝝ Pilũnus pinſendi frumenti uſũ inuenit autore Seruio.Vnde a piſtoribus colebatur qui a pinſendo farre nomẽ acceperũt cũ olim tantũ farinã facerent.Ipſi enĩ q̃rites & mulieres (ut inqt Plynius) panẽ faciebant.ſed poſtea receptũ eſt: ut piſtores etiã panẽ coquerent.Quare ait Plautus in aſinaria:cũ a piſtore panẽ petimus uinũ ex oenopolio.Et Feſtus co-quum inqt & piſtorẽ apud antiquos eundẽ fuiſſe acce-pimus.ide uſurpatũ ẽ:ut hoc tpe ad focos uenirẽt. Eos cõſtat nõ fuiſſe Romæ ad Perſicũ uſq; bellũ annis ab urbe cõdita ſup qngentos octoginta. Veteri ãt more uxoribus nec molere nec coq̃re p̃mittebaſ autor Plu. Poſt filias enim Sabinis raptas facta pace & ſocietate inita in fœdere exceptũ eſt uxorẽ uiro Romano: nec molere:nec coquinariam facere. PVmiceas molas: ſcabras & ſimiles pumici. CONuocat deos:Quorũ ipa mr̃ eſt. SIlenus:Male a qbuſdã ſilenus py ſcribiſ. VAllibus idæ:Quia ibi mr̃ deoꝝ coliſ.Eſt aũt hæc ida phrygiæ Brachia nectũt:ut ſaltẽt uel luctent. VEſta iacet:Phyſice iacentẽ Veſtã inducit quia nullũ elementũ eſt inferius terra. CAptat:oculis capit ut eligat pulchriorem. NYMpham ne putarit: quia ueſta montanum numen ſiue nympha non eſt. *ANT.* *FAN.* *Pilũnus piſtores*

INDE:ex eo q̃d i foco panis coquebaſ. PIſtor ſeruat focũ & dñam focoꝝ: obſeruat ueſte nomina: nã focũ ueſtalẽ & ueſtã ipſam:q̃ focis p̃eſt. ET aſella ẽt obſeruat hæc numina:q̃a hẽt a uerſanda mola uacatio nẽ in ueſtalibus. QVæ uerſat:freq̃nter uertit. MOlas pumiceas:& pumicẽ. Veꝝ nõ e pumice fiũt molæ ſed ex lapide ſcabro:& aſpero inſtar pumicis. PRæterea referã ne tuũ:fabellã refert:unde mos coronandorũ in ueſtalibus aſinoꝝ originẽ hũerit:nã cũ cybele ad cõuiuiũ deos cõuocaſſet:& poſt epulas alii luſibus:alii geti ſeſe dediſſent:Priapus dormientẽ ueſtã adortus ẽ:legiſſetq; fructus ex arbore femorali:niſi rudẽs ſyleni aſinꝰ illã excitaſſet. Qua qdẽ cã lampſaceni aſinũ priapo nectũt. Veꝝ in primo lib. oſtẽdimus tribus cauſis aſinum priapo mactari. In ueſtalibus uero ob meritũ excitatæ deæ pane coronaſ. Præterea o priape rubicũde referã ne tuũ dedecus:debeo ne ego retinere turpitudinẽ tuã. FAbula ẽ plena multi ioci.q.d.referenda eſt.q̃a iocoſa fabula relata:pariet uoluptatẽ. Cybele mr̃ deoꝝ a cybelo mõte phrygiæ de q̃:& myſteriis eius diximus i.iiii. Redimita fronte corona turrigera:hoc ẽ hñs in capite coronã turritã:ꝓpterea q̃d primis torres urbibus ipſa dedit. COnuocat ad ſua feſta:ad cybeleia:q̃ in phrygiæ montibus celebranſ. DEos æternos:immortales. COnuocat & ſatyros:& bacchũ cõitabanſ:de q̃bus diximus in primo. ET nymphas numina ruſtica: deas p̃ſides ruris:agroꝝ:fõtiũ:montiũ:nemoꝝ. SYllenus:bacchi nutricius.de quo ẽt in primo:& in tertio dictum. Adeſt q̃uis nẽo uocarat:uẽit ille ad cõuiuiũ:ẽt cũ nemo uocaſſet. Nec licet nũerare epulas deoꝝ: & longũ ẽ: nõ eſt fas referre arcanas deoꝝ epulas:ẽt ſi liceret lõgũ eſt cõnũerare. NOx ẽ p̃uigilata in multo mero:in multa cõpotatiõe.ꝓtraxere.n.ſympoſitũ in multã noctẽ. HI:aliq ex illis diis. Errabãt temere:imprudẽter & ſine ullo delectu. IN uallibus idæ:phrygiæ. Opace nemoroſæ & umbroſæ. PArs iacet:recũbit. ET leuat mẽbra molli gramine:alleuiat mẽbroꝝ laborẽ captãs in molli gramine quietẽ. HI ludũt:exercẽt ſe uariis ludis. HOS ſõnus hẽt:hii dormiũt. PArs brachia nectit:alii ſimul alligãt brachia:ut paleſtra certẽt:aut ut choreas

PAV. *MAR.*

agitent. ET ter pulſat uiridē humū pede celeri: ſaltat uelocibus pedibus in choreis: aut potius accipias: pro his q̄ ſaltatiōe cōtendūt: cū tereā uno pede ſaltēt: & hic. Pulſat: pcutit humū ter pede celeri. VEſta iacet: ... ſcit. ET ſecura: ſeorſū ab oi inſidiaꝝ cura. CApit placidā qetē: lenes ſōnos. Sicut erat fulta caput ... erat hn̄s caput fultū munitū. POſitū ceſpite: in hūo herboſa. ita n. mūierat caput eo ceſpite innixa. AT cuſtos hortoꝝ: Priapus: rubet a rubro inguine. CAptat oculis. ſ. ET nymphas: & deas: & ruſtica numina: & deas celeſtes. ET fert & refert pedes errātes: errabat hac atq; illac. parās ſegeſcētib⁹ nymphis inſidias. ASpicit & ueſtā: ſeorſū ab aliis recūbentē. DVbiū ē. NE an putarit nymphā: an putauerit illā eē: ex nymphaꝝ numero. AN ſcierit ueſtā: eē hic erat in dubio: an illā cognouerit: an crediderit eē ſemideā. Semidei aūt in terris ſūt: dii in cœlo de qbus in met. ſūt mihi ſemidei: ſūt ruſtica numina nymphæ: Fauniq; & ſatyri: & mōticolæ ſiluani quos qm̄ cœli nōdū dignāur honore: quas dedimus terras illos habitare ſinamus. SCiſſe ſed ipſe negant Priapus negat ſe ſcioiſſe ueſtā eē. SPē e pit obſcœnā: cōcipit priapus ſpē turpē: nā turpe erat ſpare expugnare uirginis pudicitiā. ET tētat accedere ad illā. FVrtim: occulte ne ab aliis uideret. ET fert gradus ſuſpēſos: paſſus dubios: aut qa erectus in digitos incedebat: ut de eodē in prio lib. ueſtigia furtim ſuſpēſo digitis fert taciturna gradu. COrde micāte: tremēte. FOrte ſenex ſyllenius: bacchi nutricius. LIquerat aſellum quo uectus erat: aſinum in quo inſidens illuc ſe contulerat. AD ripas aque lene ſonantis: obſtrepentis. Liquerat enim illū in ripa herbida depaſcentem.

Ibat ut inciperet longi deus helleſponti:
Intempeſtiuo cum rudit ille ſono:
Territa uoce graui ſurgit dea: conuolat oīs
Turba: per infeſtas effugit ille manus:
Lāpſacus hūc ſoli ſolita eſt mactare priapo
Apta aſini flammis indicis exta damus:
Q uā tu diua memor de pane monilib⁹ ornas
Ceſſat opus: uacuæ conticuere molæ:
Nomine q̄ pretio celebratior ante tonantis:
Diſcant piſtoris quid uelit ara iouis:
Cincta premebātur trucibus capitolia gallis:
Fecerat obſidio iam diuturna famem:
Iuppiter ad ſolium ſuperis regale uocatis
Incipe ait marti: protinus ille refert:

ANT. AN. ¶ LONgi deus helleſpōti: Priapus cuius pt̄ia ē Lāpſacus ad helleſpōtum ſita cōtrarias inter ſe urbē hn̄tē in Europa callipolim & Seſton in aſia lāpſacū & abydō. INdicis exta: Aſini q dei hortoꝝ detexit & indicauit inſidias. VAcuæ molæ: Quæ ueſtalibus frumenta nō terūt. DIſcāt piſtoris qd uelit ara iouis: Ne qd præ tereaſ ad Veſtā ptinēs curſus focos diximus ſupra ſer uari hoc tpe a piſtoribus: docet cur Iuppiter piſtor arā hūerit in mōte tarpeio: cuius cōſtituēdæ hāc cām ferūt. Galli urbe capta cū ſolā potiendi Capitolii ſpē in fame obſeſſoꝝ reponerēt Romanis ex arce Iouis monitu panes iaculātibus ad fiduciæ ſpeciē ſpectaculo ſtupefacti ad omittēdā obſidiōis fœdera deſcēderūt exiſtimātes Romāis multā frumenti copiā ſupeſſe. Vn̄ poſtea repulſis gallis Ioui piſtori ara in capitolio conſtituta eſt. Lege Liuiū q ſcribit iacti eſſe panē in hoſtiū ſtatiōes q̄uis aræ nō meminerit. Ea noīe q̄ pcio celebratior dr̄: qa magnū eſt qdē aræ nomē: ipſa uero nō magna & nō multo impēdio cōſtituta. CIncta pmebanſ trucibus capitolia gallis: Nota ē hyſtoria. Lege Liuiū primæ decadis lib. v. Incipe ait Mars: Quia hic deus pater eſt Romuli angebaturq; urbis excidio & eū Iuppiter nouerat ſollicitū eſſe periculis obſeſſorum.

Ara iouis piſtoris

PAV. MAR. ¶ DEus lōgi helleſponti: priapus nomē lāpſacenoꝝ q ſūt in helleſpōto. IBat ut inciperet: ut negociū aggrederetur. CVm ille: aſellus ſyleni. RVdit: rudere. n. aſinoꝝ ē. SOno intēpeſtiuo: non in tpe ædito. DEa ueſtas Territa uoce graui: exterrita aſini clamore. SVrgit: ex humo herbida. OMnis turba cōuolat: illuc ad ueſtā & in priapū irruebāt. Ille effugit p infeſtas manus: eripuit ſe fuga ab illis: cū uellēt eū pro ſceleratis auſis plectere. LAmpſacus: priapi pt̄ia in helleſpōto. ET ſolita mactare: imolare. PRiapo hoc anial: aſinū: ſed triplici ut in prima diximus rōne: tū qa ille aſinus: cui liber uocē humanā dederat auſus ē de mēbri magnitudine cum Priapo cōtendere. tū q lothida dormientē excitauit rudens. Tum ēt qd̄ ueſtā excierit. Damus flāmis: adurimus Priapo ſacrificantes. EXta inteſtina. ASini indicis: qui rudens illius inſidias indicarit. APta cōueniētia flāmis: quia nō fit uiſceratio de aſino mactato. Q uē: aſinū. TV diua: ueſta. MEmor: meriti illius: qui te excitauit. ORnas monilibus de pane: redimis collū illius panibus pro monili pēdentibus. CEſſat opus: hoc ē in feſtis tuis hēt ille uacationē ab opere. MOle uacuæ: quæ fruges nō terunt. COnticuere: quia eo die & ipſe hn̄t uacationē. NOmine quā ptio: quia oīa myſteria ueſtæ relaturus eſt: & in his piſtoꝝ munus inſeruit: agit de ara Iouis piſtoris. & q̄ rōne fuerit dedicata: poeta cām ad numina refert. Cōſultantibus n. diis de Romanoꝝ ſalute: cum a gallis ſenonibus in arce obſiderenſ: & urgente iam fame cogerenſ in deditionē uenire. ID Ioui uiſum eſt: inſpirare mentibus romanoꝝ: terræ quicqd frugis hn̄t: & decoctū panē in hoſtes iacere: quo facto excidit ſpes a gallis Romāos fame uinci poſſe. Poſtea galli fuſi a Camillo fuere ob id muneris ara Ioui piſtori in capitolio cōſtituta eſt. Aræ Liui. nō meminit: ſed de fame: & iacto pane ita inquit. Induciæ deinde cum Romanis factæ: & colloquia pmiſſu imperatoꝝ habita. in quibus cū identidē galli famē obiicerent: eaq; neceſſitate ad deditionē uocarent. dicit auertendæ eius ſuſpitionis cauſa: multis locis panis de capitolio iactus eſſe in hoſtium ſtationes. DIſcant poſteri. ſ. Q ui uelit ara Iouis piſtoris q̄ſi qua rōne conſtituta fuerit ara Ioui cum piſtoris cognomine: aliqui legunt. Dicam quid uelit ara: & nihil refert quouis modo dicas. ARce torātis: in arce capitolina. CElebratior nomine q̄ ptio: quæ quidem ara clarior eſt nomine: quam ſit ipſa re: quia cum uulgatiſſima ſit: non tamen eſt magnæ exiſtimationis. CAPItolia cincta: obſeſſa. GALLIS trucibus a crudelibus ſenonibus gallis. PRÆMEbantur: urgebantur iam ad deditionem. IAM DIV Turna longa ob-

ſidio fecerat famē: redegerat eos ad eā penuriā: ut fame ꝑirent. Galli.n.ſenones dulcedine uini in italiam allecti plura loca occuparūt: & oppida cōſtituerunt. Deinde cū eluſiū obſideret: & legati a ſenatu miſſi ad cōpo nēda inter eos: & cluſinos pacē: pugnātes cōtra gallos in acie cluſinoꝝ ſteiſſent. Hoc facto eoꝝ cōcitati ſeno nes urbē infeſto exercitu petierūt: fuſiſq; ad aliā flumē romanis: cepe urbem ꝑter capitoliū. in qd̄ ſe iuuenes con tulerāt: maiores natu cū inſignibus honoꝝ: quos quiſq; geſſerat: in ueſtibulis ædiū ſedentes occiderūt. Et cum uſq; ad ſuperiorem ꝑtem capitolinam in ſūmum euaſiſſent: ꝑditi clangore anſeꝝ. M. Manlii præcipue opa deiecti ſunt. Coactis deīde pp famē romanis deſpōderant mille pondo auri darēt. Furius Camillus dictator abſens crea tus: interpēdendū auꝝ: cū exercitu uenit: & gallos poſt ſextū mēſem urbe expulit: ceciditq;. hoc ex hiſtoria ha bet. IVppiter uocatus ſupiis: ad regale ſoliū: cū uocaſſet ad cōciliū deos: & ante eius ſolium oēs conſtitiſſent. AIT marti incipe: quaſi aggrediare cām. ILLE: mars. PROtinus refert: continuo reſpondet.

Scilicet ignotum eſt quæ ſit fortuna maloꝝ
Et dolor hic animi uoce querentis eget:
Si tñ ut referam breuiter mala iuncta pudori
Exigis, alpino roma ſub hoſte iacet.
Hæc eſt cui fuerat promiſſa potētia rerum
Iuppiter hanc terris impoſiturus eras:
Iamq; ſuburbanos, hetruſcaſq; cōtudit arma
Spes erat incurſu, nunc lare pulſa ſuo eſt
Vidimus ornatos ærata per atria picta.
Veſte, triumphales occubuiſſe ſenes.
Vidimus iliacæ transferri pignora ueſtæ;

ANT. FAN.

SCILIcet ignotū eſt: p ironiā dictū ut id populus cu ratſ. MAla iūcta pudori Quoꝝ nīe ac Ro\[m\]anos pudet. HAEC ē cui fuerat pmiſſa potētia reꝝ. Rhe torice pathos mouet. Id ſæpe fit ubi fatū fortunāue cōquerimur uel oſtēdimus nō eſſe qd̄ eē debuit. SPes erat in curſu: Cū ſperaremus fore ut Roma ſibi orbē ſubiiceret uictis ſuburbanis & hetruſcis eo uentū ē ut Romani ex urbe fugerēt. VIdimus ornatos &c. Fu ſo ad aliā exercitu Romāoꝝ cū galli mœnibus urbis appropinqrēt ubi nulla erant pſidia maiores natu am pliſſimis uſi honoribus cū in foro deuouente pōtifice ſe diis manibus cōſecraſſent i ſuas quiſq; ædes regreſſi apertis ianuis in curulibus ſellis cū inſignibus magiſtra tuū quos geſſerāt cōſederunt ut cū ueniſſet hoſtis i ſua dignitate morerenſ: quos Galli prio aſpectu uelut de os uenerati mox nihil mīdere dignātes iterfecerūt. Le ge Valeriū Max. Liuiū & Plutarchū. VIdimus iliacæ

roma a gallis capta.

trāſferri pignora ueſtæ: Cum iuuētus Romana ſe in Capitoliū contuliſſet uirgines Veſtæ cum ſacris ex urbe fugerūt quas Albinus qdā e plæbe in plauſtrū recepit uxore liberiſq; depoſitis. Cerites in extinctū ignē & eas uirgines benigne ſuſceperūt: atq; (ut autor ē Strabo) Gallos Roma redeūtes in Sabinis aggreſſi debellarunt prexeruntq; oēs q a ſe capta urbe cōfugerant. Vñ. A. Gel. ſcribit nō ſine nota ingratitudinis Romanoꝝ pri mas municipes ſine ſuffragii iure Cerites factos: cōceſſumq; his ut ciuitatis Ro. honorē qdem caperēt ſed ne gociis tñ atq; oneribus uacarēt. Quam ob cām tabulæ Cerites appellatæ ſunt in q̄s Cenſores referri iubebāt quos notæ cā ſuffragiis priuabant. Sane Cere oppidum Thuſciæ a quo & Cerites & Ceretani dicti olim agyl la nuncupabaſ ut meminit Strabo. Ab eodē & Cerimoniæ nomen acceperunt ut exiſtimare nōnullos Feſtus refert. q̄uis alii a Carendo nominatas putent. Quare denariæ ceremoniæ ac tricenariæ dicebanſ qbus ſacra adituris decē cōtinuis diebus uel triginta qbuſdam rebus carendū erat ut idem Feſtus docet.

PAV. MAR.

SCILIcet ignotū quæ ſit: icipit mars cū ironia dicere cōtra iouem q eum loqui iuſſerat: q̄ſi ignota eſſet cala mitas romanoꝝ: ſed diruta eſt urbs a galis: cæſi ſeniores tranſlata p fugam ſacra: nec hoſtes ait numinū habe re rōnem: & redactos ad extremā inopiam romanos. Saltem liceret illis pugnare: ut caderent ſi uincere non poſſent. SCIlicet ignotū quaſi iō me loq iubes: qa ignotum ē. imo oibus notū. QVæ ſit fortuna maloꝝ: q̄ſi qua fœlicitate extollanſ mali hoies aut in contrariū uertas: q ſtatus ſit tātæ calamitatis: & tot maloꝝ: q nunc romani patiunſ. ET hic dolor animi æget uoce querētis: q̄ſi non nota eſt calamitas: & dolor noſter: ut q̄rula uoce nūc primū opus ſit ad indicādū dolorem q tantus ē: ut oibus ſit notus. TAmē ſi exigis: ſi petis. Vt refe rā breuiter: paucis uerbis. Mala dāna noſtra. Iuncta pudori: cū dedecore & ignominia noſtra. ROma iacet ſub hoſte alpino: Roma quā uos in ſedē ueſtrā elegiſtis: diruta ē a barbaris & ſolo equata Hæc eſt: illa. ſ. roma. CVI fuerat pmiſſa potentia reꝝ: cui a fatis pmiſſum erat orbis imperiū: & ē locus cōmiſerationis ab eo q eſſe debuit: & nō eſt: imo ad miſeriā ultimam redacta: ut eſt illud uirgilianū: ſic nos i ſceptra reponis: & totus locus HAnc: urbē. ERat iuppiter impoſiturus terris: hāc conſtitueras terraꝝ dominā. IAMq; cōtudit ſub urbanos: iā roma bello uicerat ſabinos. Ceninēſes: antēnates: fidenates latinos oēs: & uolſcos. ET arma he truſca: phaliſcos & ueios. SPes iperii ꝑpagandi. ERat in curſu in pſperitate reꝝ bene geſtaꝝ. & bene gerē daꝝ. NVNC eſt pulſa lare ſuo: qa pulſi ciues: nam alii ad alia loca ſe cōtulerunt: & iuuentus non in ſuis lari bus: ſed in arce obſeſſa teneſ. VIdimus occubuiſſe ſenes triūphales: trucidatos a gallis eos ſenes: qui olim de hoſtibus triūphauerant: oibus honoribus in repub. functos. ORnatos ueſte picta: ipſa prætexta: de q̄ in. iiii. plura diximus. PER atria ærata: q̄ſi in ueſtibulis ædium an̄ æratas ianuas. & Liuius in ueſtibulo domoꝝ con ſediſſe eos inquit. Sed de hoc Plut. ita inqt. Relictis cæteris urbis partibus. Romani capitolium magna ui ma gnoq; præſidio teloꝝ munierunt. Primū ex ſacris quædā in capitoliū ſuſtulere. uirgines uero ueſtales: rapto ex laribus igne cū ſacris fugierunt. & paulo poſt uirgines maiora ac digniora ex ſacris ſumentes: ultra fluuiū fu gierūt: Tunc. L. Albinus uir popularis. cum ēt ipſe fugeret infantes filios ac uxorem & neceſſaria utēſilia ſecū habēs in curru uehebaſ. poſtq̄ uidit uirgines in ſinu deoꝝ ſacra ferētes ſolaſq; ac labore uiæ fatigatas confeſtī uxorem ac filios aliaq; ſupellectilia in terra exponit & illas curꝝ ingredi atq; in aliquā urbem fugere iubet In dignū fuit albini nō obſcuram pietatē atq; honorē erga deos in grauiſſimis tpibus memoria ꝑterire. ALioꝝ

ſacerdotes deoꝝ:ac ſeniores:q̄ conſolatu & triumpho potiti fuerant nō tulerunt urbem relictum iriq; cum ſacras:ſplēdidaſq; ueſtes ſumpſiſſent.p̄ſidēt Fabio Pōtifice maximo:pacē deoꝝ expoſcētes:ſeq; ipſos p̄ patria fortunæ deuouētes:in eburneis ſellis in foro ornati cōſederūt: Et paulo poſt cū Brēnus ſeruato capitolio romā occupaſſet:uidiſſetq; inter trāſeundū p fo꜡ quoſdam uiros inſigni habitu & ſedere & tacere magna admiratione captus ē q tanq̄ nullo reip.uulnere ſauciarenť neq; facie neq; colore mutati ſunt. Sed cū eſſent aīo intrepido:flexi in ſcabellis:q̄ ſecū cōtulerant:ſeſe inuicē intuētes:ſilentiū agebāt. q̄re hac re꜡ nouitate admiratio gallos habuit:& tanq̄ de fortioribus dubitarēt diu acceſſu:tactuq; abſtinere. Poſtq̄ aūt qdam fidēs animi iuxta papyriū marium ſtetit:manūq; māiuere oñdens:p̄miſſa barbā demulſit. Papyrius Scipionem in capite feriendo contriuit. Barbarus ſtricto gladio illum necauit: Deinde cæteros facto impetu morti tradiderunt. &c. De his ergo intelligit poeta:& de ueſtalium ſacrorum trāſlationem. VIDImus transferri:tranſportari in aliena loca:& ſede ſua. Pignora:ſacra ipſa. VEſtæ iliacæ:troianæ:ut alias diximus.

ANT. ❡PVTANT aliquos.ſ.eſſe deos. Hic putant in gt i-
FAN. ſra ſubiūgit ſcirēt:& ē ſēſus: Deos eē nō exiſtimāt ſed
cerites ce ſi reſpicerent deo꜡ tēpla q̄ iu capitolio ſunt obſideri
reagylla ſcirēt nullā opē a diis ſpari oportere cū ſacris ædibus
cerimōiæ nō ſint p̄ſidio. THura perire rē diuinā & ſacra i ir
ritū cadere. IGnauaq; fata timētes: Mortē ignauam
q̄ pereūt quos fames cōficit cū in armis mori glorio-
ſum uideať:ut pulchrūq; mori ſuccurrit in armis. LI-
tullius tuo pulcher trabeaq; quirinus: Romulus uaticinii pe-
ritus lituum manu gerere cōſueuit:hoc eſt baculū ſine
nodo aduncū ut Liuius ſcribit:quo idē R ex urbē cōdi
turus regionē deſcripſit. Cicero de diuinatiōe: Quid
lituus iſte qđ eſt clariſſimū auguratus iſigne uñ nobis
traditus eſt? Certe Romulus regionē cū eo deſcripſit
cū urbem cōdidit. Eam ob cām lituus a Virgilio qui-
rinalis uocať:ut ipſe q̄rinali lituo paruaq; ſedebat ſuc
cinctus trabea Plutar. autor eſt lituū Romuli quo tpe
urbs a Gallis capta ē amiſſum eē cū in palatio ſeruare
tur:poſteaq; itegrū & illeſum eiectis barbaris i alto ci
nere iuētū cū ignis cætera cōſumpſiſſet. Eſt & Lituus
buccinæ genus incuruæ. Vir. Et lituo pugnas iſignis
obibat & haſta. Ennius: Inde loci lituus ſonitus effun
dit acutos. Ea buccina ut Feſto placet ſie dicta eē qđ li-
tis ſit teſtis aqua & canēdo liticen diciť ut a tuba & ca
no tubicen. Lege Feſtum & Varronē. Ab eius ſimili-
tudine qdā exiſtimarunt ut Aulus Gelius & Macro.

Sede, putāt aliquos ſcilicet eſſe deos:
At ſi reſpicerent, qua uos habitatis in arce
Totq; domos ueſtras obſidione p̄mi:
Nil opus in curas ſcirent ſupereſſe deorum
Et data ſollicita thura perire manu:
Atq; utinā pugnæ pateāt locus arma capeſſāt
Et ſi non poterunt exuperare cadant:
Nunc inopes uictus ignauaq; fata timentes:
Monte ſuo clauſos barbara turba premit:
Tūc uenus, & lituo pulcher trabeaq; q̄rinu.
Veſtaq;, pro latio multa locuta ſuo eſt:
Publica reſpondit cura eſt p mœnibus iſtis
Iuppiter, & pœnas gallia uicta dabit·
Tu modo quæ deſunt fruges, ſupeſſe putēť
Effice, nec ſedes deſere ueſta tuas:
Q đcūq; ē ſolidæ cæreris caua machīa frāgat
Mollitamq; manu duret in igne focus:

tradūt uirgā auguralē incuruā qua parte robuſtior eſt a maioribus nr̄is lituum appellatā q̄ ut *Seruius* docet ſolebāt ab auguribus cæli ſpatia deſignari cū manu nō liceret. SVnt q lituū buccinæ genus nō a lite ſed a ſonitu dictum putēt ex illo uerſu Homerico ligxe bios id ē iſonuit neruus. PVblica cura: Nō Martis tm̄ & ueneris

PAV. Quirini ac Veſtæ ſed deo꜡ oium. GAllia uicta: A Camillo. SOlidæ cereris: Fumēti nōdū i farinā redacti.
MAR. ❡PVTANT.ſ.eſſe aliquos deos:galli ipſi certe deos eſſe credunt·quaſi dii non credunt:nā ſi crederēt: eos timerēt. At ſi reſpicerent:galli. IN qua arce uos habitatis:q̄ſi ſi id ſcirēt uos habere tēpla in arce capitolina. ET tot ueſtras domos:tot ſacras ueſtras ædes. PRæmi obſidione:obſideri ab ipſis. SCIrent nil opis nullum auxilium. SVpereſſe in curas deo꜡:quaſi noſſent deos non curare mortalia. ET perire thura data:aris oblata:& cremata. MAnu ſollicita:timida & anxia hoium manu.hoc inquit. Noſſent irrita eſſe omnia ſacrificia. Atq; utinam pateat locus pugnæ:utinā egredi poſſent romani ex arce & cōſerere cum hoſte manus. CApeſſant:capiāt arma. ET ſi non poterunt exupare:hoſtē uincere. CAdant accūbant:q̄ſi mallent:ut in prælio occūberēt:qui fame perirent:aut intelligas tacite p̄nunciare uictoriā Camilli: cum primum pugnare licebit. BARbara tur.barbari & feroces galli. PRæmit obſidione claudit: Inopes uictos:ad extremam ægeſtatem redactos:ita ut fame ſint perituri. CLauſos monte ſuo:obſeſſos in mōte tarpeio. ET timētes tur.facta.quæ ab hoſtibus ipſis fieri ſolent.direptionē bono꜡:incendia ædium ,ſacra꜡ uiolationē uirginum ſtupra matrona꜡ ſeruitutem cætera crudeliſſime facta. TVNC uenus multa qdem locuta eſt pro romanis. ET quirinus Ro.quē diximus in.ii.in deos relatū. PVlcher cōſpicus. Trabea & li.de his ēt egimus multa.& ipſe locutus eſt. ET ueſta eſt multa lo.p ſuo la.hi tres dii poſt martē multa in cōſilio deo꜡ pro romano꜡ cā dixerūt. IVppiter reſpōdit publica eſt cura p mœnibus iſtis quaſi ad nos oēs ſpectat res romana. & cura urbis cōis debet oibus eſſe. ET gallia uicta q̄ a romanis uinceť· DAbit pœnas nā mox a Camillo oēs trucidabuntur. TV mō ueſta effice.fac. VT fruges q̄ deſunt qua꜡ ſumma eſt egeſtas PVteť ſupereſſe illud efficias ut cum ſit ſūma frugum inopia pſuadeať hoſti eas in maxima copia eſſe. NEC tu ueſta deſere ſedes tuas uō deſeras urbē romā ubi oēs te maxima ueneratiōe pſequunť. FRAngat caua machina cōterat mola. Q Vodcūq; eſt ſolidæ cæteris:fruges ipſas nōdum in farinam contritas. ET focus duret in igne torreat. MOlitam aquis manu Cererem ipſam quaſi fiat panis & in foco decoquatur. IVſſerat iuppiter.

ℭVIRGO ſaturnia: Veſta Saturni filia. neq; enim iunonem accipere poſſumus. IAM ducibus ſõnum dederat labor: Sopiti erãt duces iuuẽtutis Romanæ quæ erat in capitolio. QVam minime tradere uultis opẽ: Panem quo Manlius cæteriq; obſeſſi maxime indigebant. NOuis ambagibus acti: Coacti obſcuritate uerborum iouis uaria cogitare: ac diuerſa ſentire. POſſe tamen uinci ſpes excidit: Iacto pane galli ulterius non ſperauerunt Romanos fame poſſe ſuperari. Vnde poſtea repulſis gallis a Camillo Romãi ioui piſtori aram in capitolio poſuerunt. FOrte reuertebar feſtis ueſtalibus: Aperit cãm qua factum eſt ut matronæ nudis pedibus ad ædem ueſtæ accederent. VIA noua: Nomen proprium eſt uiæ urbis celeberrimæ q̃ romano foro iungebatur qđ inter capitolium & palatium fuit. de qua inquit Varro: Hoc ſacrificium fit in uelabro qua in nouam uiam exitur. Neq; enim ab Ouidio nouã uocari exiſtimandũ eſt ut puteſ uetus non fuiſſe. Plutar. in camillo: Cum nocte præterita uiam iret quam nouam uocant. Liuius primæ decadis lib. v. M. Ceditius e plebe nuntiauit tribunis ſe in noua uia ubi nũc ſacellum eſt ſupra ædem Veſtæ noctis ſilentio audiſſe uocem clario rem humana quæ magiſtratibus dici iuberet Gallos aduentare. Idem in eodem: Iuſſumq; templum in noua uia allocutio fieri. Aulus Gel. refert ſcripſiſſe Varronem Aio deo aram ſtatutam eſſe in infima noua uia quod eo in loco diuinitus uox edita fuiſſet. Cauendum ne quod quidam fecerunt: apud Liuiũ pro allocutio legamus locatiõe. PEDE nudo: Vt cõſtaret ad forum Romanum oli paludem fuiſſe nõ niſi nudis pedibus adeundam. Solinus: a quibus Pallanteum oppidum conditum, quod aliquandiu aborigines habitauerunt propter incõmodum uicinæ paludis quam præter fluens tybris fecerat. Plutar. in Romulo: Forte iuit ex alluuione fluminis qui paucis ante diebus locũ inundarat relicta palus profundo limo haud longe ab ea parte quam nunc forum uocant.

ANT. FAN.

uia noua

Iuſſerat & fratris uirgo ſaturnia iuſſis
Annuit: et mediæ tempora noctis erant:
Iam ducib9 ſomnũ dederat labor: icrepat illos
Iuppiter: et ſacro quid uelit ore docet:
Surgite: et in medios de ſũmis arcib9 hoſtes
Mittite quam minime tradere uultis opem:
Somnus abit, q̃rũtq; nouis ambagibus acti
Tradere quam nolint et iubeantur opem:
Eſſe ceres uiſa eſt iaciunt cerealia dona
Iacta ſuper galeas ſcutaq; longa ſonant:
Te fame uinci ſpes excidit: hoſte repulſo
Candida piſtori ponitur ara ioui:
[Fo]rte reuertebar feſtis ueſtalibus illac
Qua uia romano nũc noua iuncta foro eſt:
Huc pede matronam nudo deſcendere uidi.
Obſtupui tacitus ſuſtinuiq; gradum:
Senſit anus uicina loco iuſſumq; ſedere
Alloquitur, quatiens uoce tremẽte caput:
Hoc ubi nũc fora ſunt udæ tenuere paludes
Amne redundãti foſſa madebat aqua:

paulus ad forum ro.

ℭET uirgo ſaturnia: Veſta ſaturni filia. Annuit factis iuſſis: quaſi promiſit ſe obſecuturam: & ita factum eſt. Nam de frugibus confectus eſt panis. ET erant tpa mediæ noctis: cum aĩalia feſta quieſcunt. IAM labor dederat ſõnum ducibus: iam duces romane iuuẽtutis dormiebant: cũ eſſent labore feſſi Iuppiter increpat illos p quietem: obiurgat q̃ ita dormirent. ET docet ore ſacro qđ uelit quaſi admonet qđ ſint eius impio facturi. ſurgite: inquit. ET mittite in medios hoſtes deiicite in media galloꝝ caſtra aut in mediam hoſtiũ turbam. DE ſũmis arcibus de ſũmitate arcis capitolinæ. Opem quã minime uultis tradere: q̃ſi illud Cereris: qđ uobis ſupereſt: & tradere cuiq̃ nolletis: SOmnus abit excitati ſunt e ſõno q̃rites. QVærunt ingrunt inter ſe duces. ACti nouis ambagibus: noua & dubia uerboꝝ circuitiõe: aut obſcuris iouis monitis. QVam opẽ: qđ auxiliũ. NOlint tradere: nollẽt aliis dare. ET iubeanſ ab ioue in hoſtes mittere. VIſa ẽ eſſe ceres: uiſus ẽ eſſe panis q mitti in hoſtes iuberet. IAciũt dona cerealia: emittũt in panẽ in hoſtes IActa: piecta ipſa dona cereris. SCnant ſup galeas: & lõga ſcuta: nã ſupne iaciẽtes pulſabant pane galloꝝ arma. EXcidit ſpes: a gallis. POſſe uinci fame ſic deſpauere poſſe deditionẽ redigere. Hoſte repulſo: repulſis & cæſis a Camillo gallis: ut gallis aut paulo ſupius docuimus. Cãdida hoc eſt marmorea ara. POniſ: conſtituiſ. IOui piſtori cui i ueſtalibus quoq; ſacrificaſ: ea ẽ in capitolio. FOrte reuertebãr. ſeruabaſ mos uetus a matrõis ad ueſtæ tẽplũ eũtibus: ut nudis irẽt pedibus Cãm poeta refert q̃ a matrona q̃dam accepiſſe fateſ. Cũ olim ea pte lacune fuiſſent ſicco pede adiri nõ poterat. IBãt igiſ nudis. Poſtea ſiccatæ ſũt lacũæ nõ erat opus exuere pedẽ: ĩ memoriã tñ uetuſtatis nudis pedibus ibãt matrõæ. FOrte ego reuerte. feſtis ueſta. die ueſtalioꝝ. ILlac: illa pte. Qua uia noua: p quã a uelabro ad Romã aſcẽdebãt: ut Var. oñdit: & Plut. i Camillo eius uiæ meminit. IVngebaſ foro: & uiæ ſacræ tẽdebat ꝑpe palatiũ: ubi & nũc ædes ẽ ſub appellatione diuæ Mariæ in uia noua: q̃q̃ uulgus corrupte diuã mariam nouã uocat. cũ in uia noua ſit. ET iũcta romano foro: qđ inter capitoliũ & palatium eſt: nec non ꝑpe uiam nouã: erat edicula Vertũni de quo paulo poſt. EGO uidi matronã deſcẽdere huc in foꝝ & uiam nouã: ut iniret tẽplũ ueſtæ. PEDE nu. pedibus nudis. OBſtupui taci. cũ illam ita incedentem reſpicerem. ET ſuſtinui gra. ſubſtiti ut uiderẽ: & cãm cognoſcerẽ. ANus ipſa matrona. VIcina lo. ubi ego ſubſtiterã. SEnſit me. ſ. hærentẽ: & cupidum cognoſcere cãm. ET allo. illa me iuſſum quẽ ipſa iuſſerat ſedere. Quatiens ca. ꝑp ſenilem ætatem. VOce tre. cũ uetulis. & arctius tremant: & uox ipſa Hoc ubi cãm nudoꝝ pedum nunc docet matrona. PAludes udæ aquoſæ. Tenuere occupauere. HOC ſolum. ſ. VBI nunc ſunt fo. romanum & boarium. FOſſa q̃ſi cauus hic olim locus. Madebat erat aquoſus. AQuis red. am. inũdatione tybris effuſis aquis: q̃m tybris tũc propior. erat illis locis. Sic in utroq; foro paludes erant: anteq̃ tranſuerſus eſſet amnis: & factæ eſſent cloacæ.

PAV. MAR.

Curtius ille lacus ſiccas qui ſuſtinet aras:
Nunc ſolida eſt tellus, ſed lacus ante fuit:
Q ua uelabra ſolent in circum ducere pōpas
Nil præter ſalices craſſaq; canna fuit:

ANT. ¶CVRTIVS ille lacus. De curtio lacu quē qdam Curtilacū appellant autore Feſto a Curtio q(ut idem in-
FAN. qt) in eo loco in ꝓfundū ſe ob ſolutē populi Ro. ꝓiecit hiaꝫ triceps hiſtoria eſt ut inqt Varro. Alii enim tra-
Curtius lacus ſeu curtilacus curtii hiſtoria dunt cū uaſto hiatu terra ſubſideret atq; ab aruſpicibus rūſum eſſet ea re illum tm̄modo cōpleri poſſe q popu-
lus Ro. plurimū ualeret ſiue ut Procilius ſcripſit deū manium ſtulionē poſtulare.i.ciuē fortiſſimū eodē mitti:
Curtiū uiꝝ fortem armatū in equū aſcēdiſſe & ſe in patētē uoraginē pcipitē dediſſe quā nōnulli fuiſſe in foro
boario tradiderūt Valerius aūt max.in romano. Q uo facto coiſſe locū inqunt.& eius corpore diuinitus hu-
mato relictū a Curtio gēti ſuæ monumētū. Statius i ſiluis: Ipſe loci cuſtos cuius ſacrata uorago famoſiq; lacus nomē memorabile ſeruāt. Alii ut ſcripſit Piſo i annalibus & plutarchus tradit in romulo dicūt Sabino bello cū romulus ex ſupior pte ipreſſionē feciſſet Curtiū uiꝝ īter Sabinos claꝝ & uigore aī pſtātē i locum paluſtrē q tū fuit in foro (qd cloacæ nondum factæ fuerant) ſeceſſiſſe atq; inde conatū equo exire cū aſpe-
xiſſet id factu īpoſſibile dimiſſo equo ipm euaſiſſe ſeq; ad ſuos incolumē recepiſſe & ab eo lacū nomē īueniſſe
qd tñ Liuio nō placet dicenti lacū Curtiū nō ab antiquo. T. Tatii milite Curtio Metio ſed ab alio appellatū q
ſe armatū in patētes terræ hiatus īmiſit. Alii aūt tradiderūt Cornelius uidelicet & Luctatius cū locū fuiſſe ful
guritū ſiue tactū fulmīe & ex Senatus cōſulto ſeptū eſſe:& qm̄ id a Curtio cōſule factū ē cui.M. Genutius col
lega fuit Curtiū appellatum. Diony. uult Curtiū Sabinū lacui nomē dediſſe: cui fidē nō adhibemus: qm̄ Liui-
us ut dictū ē aliter ſentit. Suetonius autor ē populū Ro. a quo Auguſtus cæſar maiorē in modū diligebat qu-
tānis ex uoto ꝓ eius ſalute ſtipē iecīſſe in Curtiū lacū. SIccas q; ſuſtinet aras: Hæ aræ quoꝝ deoꝝ fuerint n-
q̄ uti arbitramur īuenies. Suſpicamur āt ex eo qd ſcribit Suetōius aras fuiſſe Genii Auguſti & Lariū. Q V
are ſicce uelabra uelaturā facere uelabra ſolēt ī circū ducere pōpas De pōpa q̄ ferebat in Circū ac p circū dixius ſupra. Velabra aūt nūero p-
rū dicit: qa fuit Romæ maius uelabrū & minus & a uehēdo utrūq; nomē accepit: qa cū Auētinus olim a
qs mōtibus paludibus diſcluderet neceſſe erat eo nauibus aduehi: uñ uelabꝝ noīatū eſt: & uelaturā facere d-
bant q id mercede faciētes uecturis uiuebāt. Varro: Palus fuit ī minori uelabro. Vñ qd ibi uehebant lintribus
uelabrū ut illud maius. Proptius: Q ua uelabra ſuo ſtagnabāt flumine quaq; Nauta p urbanas uelificabat aqs.
Tibullus. At q̄ uelabri regio patet ire ſolebat Exiguus pulla p uada linter aq̄. Plutar. i romulo: Ei loco nūc ue-
labro nomē eſt q incremēto flumīe ſupfuſo nauiculis p eam partē in foꝝ traiiciūt. Porphyrio ſcribit (ut diximus ſupra) tyberim quē Agrippa deriuauit q̄ nunc labit p uelabrum antea fluxiſſe quæ fuit urbis regio non in
celebris teſte Macrobio ubi unguētarii cōſiſtebant ut ait Porphyrio: ibi & olearii. Plautus in captiuis: oēs cū
pacto rem agunt quaſi in uelabro olearii. ibi ēt epulæ ganeatæ parabantur. Vnde cūmendabat caſeus fumo
uelabrenum. Martialis. Non quemcūq; focum nec fumum caſeus omnem ſed uelabrēſem qui bibit ille ſapit.
Per eandem regionem & pōpæ in Circum maximum ducebant: & iulius cæſar Gallici triumphi die curru ue-
ctus eſt ut Suetonius meminit. Q uidam tñ affirmant teſte Plutarcho uiam quæ ad Hippodromum ducebat
uelis operiri ſolitam ab his qui ludos exhibebant: unde potuit uelabro uocabulum dari.

PAV. MAR. ¶ILLE lacus curtius: q.& olim: & nūc quoq; ita uocat. Q VI ſuſtinet aras ſiccas: qa ſine aqs & arā Vortūni
fuiſſe uolūt. NVNC ē tellus ſolida: firma & ſine aqs. SED añ fuit lacus: nā erat palus. Sed de lacu curtio aga
mus: Diony. & Plutar dicūt lacū curtiū appeltatū a Curtio ſabino: q in ea pugna Romuli & Sabinoꝝ: cū illu-
uies aquaꝝ occupaſſet loca illa: in qbus poſtea extructū ē foꝝ romanū cū equū pcæteris i romanos agitaſſet:
uſq; ad hūc locū puenit: & cū diu detineret: dimiſſo intra illuuiē equo ægre pedes euaſit. q locus huc uſq; ab eo
lacus curtius appelatus. Varro aūt i foro inqt lacū curtiū a Curtio dictum cōſtat. de eo triceps hiſtoria. Nam
& ꝓcilius non ꝓdidit idem qd Piſo. Nec cornelius ſtilo ſecutus a Procilio delatū eſt eo loco dehiſſe terram: &
ex ſenatus cōſulto ad haruſpices relatū eſſe rūſum deū Manium Stulionē poſtulare.i.ciuē fortiſſimum eodem
mitti: Tum quēdā Curtium uiꝝ fortē armatū aſcēdiſſe equū & a Cōcordia uerſum: cū equo eū pcipitatū: eo
facto locū coiſſe: Atq; eius corpus diuinitus humaſſe reliquiſſe gēti ſue monumētū: Piſo in annalibus ſcribit:
Sabino bello qd fuit Romulo & Tatio. Viꝝ fortiſſimū Metiū Curtiū ſabinū: cū Romu. ex ſupiore pte ipreſ-
ſionē fecīſſe: in locū paluſtrē q tūc fuit in foro anteq̄ cloacæ ſunt factæ: ſeceſſiſſe: atq; ad ſuos in capitoliū ſe re-
cepiſſe: ab eo lacū īueniſſe nomē. Cornelius & Luctatius ſcribunt eū locū eſſe fulguratū: & ex ſenatus cōſulto
ſeptū eſſe. Idq; factū eſt a Curtio conſule: cui Marcus Genutius fuit collega: Curtium appellatum. Q ua uela-
ſolēt ducere pōpas uictricū: qua ſolet duci pōpa triūphalis armoꝝ uictritiū. Triumphantes.n. cū pōpe p uela-
brum trāſibāt. Vñ de cæſare legimus apud Trangl. Q uod gallici triūphi die uelabrū pteruehēs pene curru
excuſſus ē axe diſtracto. aſcēditq; Capitoliū ad lumia.lx. elephātis dextra & ſiniſtra lychnos geſtātibus: & ex ue-
labro: ut oñdere uidet Var. ratibus in auētinum aduehebant ex urbe & quadrantē ſoluebāt. Cum mons ille
paludibus erat ab reliqs diſcluſus. Inde uelabrū a uehēdo dictū: uelaturā facere ēt nunc dicunt: q id mercede fa
ciunt. De eodē loco Plutar. in romulo: cū meminit laurētiæ nutricis. & illius ēt eiuſdem nois uirginis: quæ her-
culi oblata eſt de qbus diximus in.iii. & ſecundā hanc dicit poſtea Theophilā: nominatam poſtea. EO inqt po-
tiſſimum in loco euanuiſſe: ubi alterius Laurētiæ ſupioris corpus iacebat: quē ideo adhuc poſteri bilauꝝ uo-
cant. Velaturam ēt appellant: qa cum ſepius inundat ripas tyberis. Romani inde in foꝝ a portitoribus conue-
hunt. Alii tamen ſic dictam ferūt: q ciuitatis principes: cum inde ſpectaculum prodirent. Q ua uia ad equoꝝ
curſum ex foro ferebant totam lineis uelis operire conſueuerant: hæc ille. Q VA erant igit uelabra. NIL
fuit præter ſalices: quæ ſolo aquoſo gaudent. ET canna craſſa: canna paluſtris.

❡SVBurbanas:q̃ fuerũt olim ſuburbanæ auẽtino nõdũ intra urbẽ recepto. CANtat:Cum reuertiſ ebri⁹ a conuiuio per aquas tyberis ubi exct euit flumen. CONVENIENS diuerſis iſte figuris: Vertumnum dicit quem eũ deum tyberis eſſe uolunt qui uertit eius alueum. Propertius: Vertumnus uerſo dicor ab amne deus. Alii deũ eẽ dicũt qui humanas cogitationes uertit & mutat. Vñ hi nati dñr in quo uertũno quoq; cogitatiõe uertunſ ꝑter rõnẽ. Hora.in ſermonib⁹:Iã mechus in romæ iã mallet doctus athenis uiuere uertũnis quot quot ſunt natus iniquis:Alconius & Porphyrio deũ eẽ tradũt uertẽdaꝝ reꝝ:hoc ẽ emẽdaꝝ: ac uẽdẽdaꝝ. Sed ANT. FAN.

Sæpe ſuburbanas rediẽs conuiua ꝑ undas
 Cantat,& ad nautas ebria uerba iacit:
Nondum conueniens diuerſis iſte figuris
 Nomen ab auerſo ceperat amne deus,:
Hic quoq; lucus erat iũcis,& arundine deſus
 Et pede uelato non adeunda palus:
Stagna receſſerũt,& aquas ſua ripa coercet
 Siccaq; nũc tellus,mos,tamen ille manet:
Reddiderat cãm,ualeas anus optima dixi
 Quod ſupereſt æui molle ſit omne tui:
Cætera iampridem dedici puerilibus annis
 Non tamen iccirco prætereunda mihi:
Moenia dardanides nuper noua fecerat ilus

magis placet qđ Donat⁹ ſcribit Dii bñ uertãt dici ſolere qđ ſæpe res eueniãt aliter q̃ uelim⁹ ideoq; uertũnũ coli q præeſt reb⁹ uertẽdis in utrãq; ꝑtẽ. Lege Propertiũ q hũc deũ inqt decẽter in quacũq; figurã uoluerit trãſſormari. Vñ illud ẽ Tibulli: Talis ĩ æterno fœlix uertũnus olympo Mille hẽt ornatus mille decẽter habẽt. Sed quod ad hũc locum attinet naiũ eũ inqt in Thuſcia:ut Thuſcus ego a thuſcis orior.& deinde ſubiũgit:Romanũ ſatis ẽ poſſe uidere foꝝ. Hac quõdam tyberinus iter faciebat & aiunt remotum auditos per uada pulſa ſonos. Huius feriæ Octobri menſe fuerũt & Vortunalia dicebãtur teſte Varrone qui ẽt ſcribit eẽ uertũnũ in uico thuſco q: is ſit de⁹ hetruriæ. Quaſ ait Fropties:At tu Roma meis tribuiſti præmia thuſcis. Vñ hodie uicus noia thuſcus habet. Sunt enim q uolũt uertũnũ fuiſſe Thuſcoꝝ uetuſtiſſimum regẽ q uineaꝝ & pomiferaꝝ arboꝝ ſerẽdaꝝ tradidit rõnẽ:cui Thuſci Romæ tẽplũ ædificarũt:q cũ Lucumone in auxiliũ Romuli ueniſſe dñr. NOMen ab auerſo cepat ãne.ſẽſus ẽt Quia nõdũ auerſ⁹ fuerat a tyberis uertũn⁹ ab aueiſo flũine non cepat nomen. HIC quoq; lu.erat:hoc ĩ loco igt an⁹ ſiue matrõa ubi nũc ſum⁹ luc⁹ erat e iũcis arũdinib⁹. QVOD ſu.ẽ æ.mol. ſit tui molle i iocũdũ ſit qcqd uitæ tibi ſupeſt. Oẽ ãt hic ꝑ toto accipiſ. CAEtera iãp.di.hæc qdẽ a matrõa edoct⁹ ſũ. Cætera q dicẽtur ad Veſtam attinẽtia a pueritia & iõge ante didici q̃ matrõæ ad foꝝ occurrerẽt. MOEnia dardanides nup noua fecerat ilus:ilo regnãte a quo iliũ cõditũ ferũt cũ in arce ſumma tẽplũ ædificareſ ſimulacrũ Palladis e coelo dr̃ cecidiſſe mouens oculos atq; haſtã:ut Sec. refert. Vñ Apollo cõſultus rñdit futuꝝ eius ciuitatis exitiũ ſi palladium extra mœnia portareſ. Itaq; & Ilus & Laomedon ipſum diligẽtiſſime ſeruarũt. Regnãte autem Priamo cum Helenus apud Antibã captus idicaſſet græcis fata troiana in quibus de palladio & coactus eſt dicere. Vñ regnum a Pyrrho diciſ meruiſſe Vlyſſes & Diomedes cloacis ſiue cuniculis in arcẽ aſcẽderunt & occiſis cuſtodibus palladium aſportarũt quod poſtea Troia diruta cum Diomedes teneret & multis caſibus iactaretur credens ſibi aptum non eẽ pp ſua pericula tranſeunti æneæ offerre conatus eſt quẽ cũ ſacrificãtẽ uelato capite comperiſſet ne ordinem ſacrificii turbaret cuidam ex troianis obtulit qui Nautes dicebaſ. Quã ob cãm Mineruæ nõ ſacra non iulia gens habuit ſed nautioꝝ quos quidã Nautas uocãt. Vñ illud ẽ Virgilii Vnũ tritonia pallas docuit. Alii tñ dixerũt ſimulachrũ palladis a troianis intra extinctum parietẽ conditum eẽ poſteaq̃ agnouerunt Troiã pitorã idq; romã aduectũ. Quod cũ fimbria qdã bello Mithridatico inuẽtũ romanis idicaſſet & miſum eẽt illic impium ubi & palladiũ fore multa ſimilia facta eſſe ſed cœleſte illud cognoſci haſtæ oculoꝝq; mobilitate atq; ab una tñ ſacerdote cuſtori troianam ſoli cui fas uidiſſe Mineruam ut inqt Luca. Cuſtodiebaſ ãt in æde Veſtæ ut Plutar. ſcribit in Camillo Sciẽdum Placuiſſe nõnullis unum tãtum ſimulachrum e coelo lapſum eẽ apud Athenas. Aliis uero duo troianum & athenienſe Lege Dionyſium qui duo uult in ilio fuiſſe palladia,æneamq; capta urbe inferiore dominoꝫ arcis iactum alterum eoꝝ ſuſtuliſſe:cum Vlyſſes & Diomedes alteꝝ ingreſſi noctu ilium exportaſſent. Scribit & alia q̃dam q̃ referre non placet. SCIre autem debemus ilum Dardanidem dici hoc loco nõ quod Dardani filios ſed pronepos fuerit.

Vertũnus

Palladiũ e coelo cecidit

❡SAEPE conuiua:qui in conuiuio fuerit. REDiens per undas ſuburbanas:per ſtagnãtes aquas cum inundaſſet tybris. SVBurbanas quia tunc erant extra urbem. CANTat dum uen.uehitur. ET iacit ad nautas uerba ebria:talia qualia dictabit epotus Bacchus. NONDum conueniẽs amans Tyberinus crebro ea loca inundabat. POSTEA a.M.agrippa tranſuerſus eſt effoſſa congiua alueo. Et ab eo deus ille: qui in omnes ſe formas uertit. Vertumnus dictus eſt cuius edicula erat in uico tuſco:& ibi uertumnum ſtare. teſtis eſt Var. Sed huius dieí miſteria. Proper. aperit in elegia. Quid mirare meas cũ facit ipſũ deum loquentem & ait. Thuſc⁹ ego e thuſcis orior nec pœnitet iter ꝑha uolſinios dereliqiſſe focos. HAEC me tur iu.nec tẽplo lætor eburno Rõanũ ſatis ẽ poſſe uideſ forũ. Hac quõdã tyberin⁹ iter faciebat:& aiũt Reorũ auditos ꝑ uada pulſa ſonos
 AT poſtq̃ ille ſuis tñ cõceſſit alũnis. Vertũn⁹ uerſo dicor ab amne de⁹ & paulopoſt. Opportũa mea ẽ cũctis e natura figuris. In q̃ſcũq; uoles uerte:decor⁹ ero:& poſt.xxiiii uerſũ igt. At mihi qđ formas:un⁹ uertebar in oẽs. Nomẽ ab euẽtu pria lĩgua dedit. At tu roma meis tribuiſti ꝑmia tuſcis un̄ hodie uicus noia tuſc⁹ hẽt:tpe quo ſociis uenit Lycomedius armis,atq; ſabina feri contudit arma tacii:&c. Hoc igitur eſt q: inquit uetula nõdum fuiſſe tranſuerſum amnẽ. Vnde thuſco deo uertũni nomen inditum eſt cum eo in loco paludes erant.
 Nondum iſte deus conueniens diuerſis figuris:qui decenter in uarias:immo in omnes figuras ſe tranſuertit
 COEPErat:nomen ab auerſo amne,appellatus erat Vertũnus a tranſuerſo flu.tyberino:Vertumnus ergo

PAV. MAR.

dictus ꝗ auertit amnē. HIC quoq̧ erat lu.den.dēſa ſilua. IVNcis & arūdine:erāt iūci & cānæ paluſtres. ET pa.nō adeūpe.ue.ꝗ ꝑteriti nō poſſe:techis pedib⁹ ergo,opus erat nudare pedes. STAgna re.tū ob ... ſtructas.tū ob trāſuertū amnē. ET lua ri.coet.aqs cōuenī nūc aq̄ tyberinæ ripis:ita ut hæc loca inu... gis nō poſſit. ET TVNC tellus ſicca.ſine ullis aqs:tū idē ab ipis olim aqs. MAnet mos:conſuetudo adhuc ſeruaẗ ut eaẗ nudis pedibꝫ.REddiderat:ipſa matrōa.Cām cōſuetudis. DIxi ego. Valeas op.anu.ſoſpes eſto matrōa ꝗ me docuiſti:qđ neſciebā. QVod ſu.æui tui:illud ætatis qđ ſupuictura es. OMne ſit mol: dulce & iocūdū:ut ē illđ Cic.de Sene.Oēs abſterſeris ſenectutis moleſtias. Sed ēt effecerit mollē ac iocūdā ſenectutem. Cætera ꝗ ptinēt ad ueſtæ miniſteria. DIxi:ego. IAM pridē.lōge añ.Annis puerilibꝫ:cū eēm puer:q̄ū hæc ꝗ nūc retuli:ab ano didici.Cetera ego didicerā a puero. Nō tñ iccirco:ob id ꝗ addidici. ARæ tereūda mihi.qa ſi lētio ea ꝑterire nō debeo. Mœnia dar.nup.quī ī tēplo ueſtæ palladiū e troia auectū ſeruabaẗ.De eo nūc agit Et loc⁹ exigit:ut nos quoq̧ de eo dicam⁹.Diony.ipm ſequētes.Is cū multos addurat:hæc inqt.Dicūt Chrisam tē Pallātis filiā nubētē Dardano dotē attuliſſe.Palladis mūera:palladiaq̧ & deoꝝ magnoꝝ ſimulachra.Cerimonias eoꝝ edoctā.Poſtea uero quā eluuionē fugiētes arcades pelopōneſū reliq̄rūt.Atq̧ i thracia inſula ſedes collocarūt.Dardanū aiūt deoꝝ hoꝝ tēplū ieffabilia aliis faciētē ꝓpria ipoꝝ noia:atq̧ cerimōias ſtatuit:ꝗ nūc ēt fiūt a Samotracibꝫ.Vbi uero maiorē ptē populi trāſuexit ī aſiā:ſacrificia & cerimōias reliqs eū dicūt pnane[n]tibꝫ ī iſula Palladia uero:& deoꝝ imagie ſecū aduexiſſe.Cōſulētēq̧ deide eū de ſedibꝫ cū alia didiciſſet:tum de cuſtodia ſacroꝝ & oraculū hmōi accepiſſe.In urbē cōdēdā Diis cultū icorruptū ſemꝑ ponere:& cuſtodire colere:ſacrificiiſq̧ & choreis.Donec.n.hæc ſancta uſa tellure maneāt munera:ioue natæ a cōiuge data:ui ... iſta pſiſtet ſine excidio ꝑpetuo dies oēs.Ac dardanū qdē dicūt in cōdita:denoīata:q̧ a ſe urbe ſimulachra ipſa reliq̄ſſe.Cæterū cōdito poſteriori ori tpe a nepotib⁹ Ilio.eo eē ſacra trāſlata feciſſeq̧ eis iliēſes tēplū. & aditū ... arce:Eaq̧ cuſtodiſſe ꝗ maxie poſſent diligētia diuīa eē ducentes atq̧ ſalutis urbis cā ꝑcipua.Poſtea uero ca... urbe īſerioꝛ. Aenea dirūt dñm arcis factū ſuſtuliſſe exauditis:& magnoꝝ deoꝝ ſacra & qđ adhuc ſupetat ꝑ... diū.Nā alterū qdē ulyxē:& diomedē:noctu igreſſos Iliū:furto ſuſtuliſſe aiūt. Profectū deide ex urbe ænea la... cra ipa ferētē ī italiā aduenīſſe.Arctin⁹ āt datus eē dicit dardanio ab ioue palladiū unū:fuiſſeq̧ ipꝫ ī ilio donec donec urbs capta ē abſcōditū in loco īacceſſo.Exēplo āt ei⁹ ita adornatū ut nihil ab exēplari differret ad ta... dos īſidiatores:ī apto loco poſitū Idq̧ ꝑ achiuos ꝑ iſidias ſurripuiſſe.Sacra igiẗ ab ænea ī italiā eē trāſlata.Ha... ille.Poeta uero oñdit regnāte Ilo e cœlo palladiū recidiſſe.ſeruatūq̧ uſq̧ ad excidiū troiæ. Tunc leu:ab Vlixe: ſeu a diomede ſiue ab ipſo ænea ſublatū.S; nūc ī ueſtæ tēplo ſeruari. ILVS dardani⁹ dardāi ꝓnepos Fœcerat nup noua mœnia:cōdiderat nouā urbē:ipē.n.e mōtib⁹ ī cāpos dſcēdit & ī cāpis iliū urbē a ſe denoiatā c... dit.

Ilus adhuc aſiæ diues habebat opes:
Credit armifere ſignū cœleſte mineruæ
Vrbis in iliacæ deſiluiſſe iugis:
Cura uidere fuit:uidi templūq̧ locūq̧
Hoc ſupereſt illic:pallada roma tenet:
Conſuliẗ ſmintheus locoq̧ obſcurus opaco
Hos non mentito reddidit ore ſonos:
Aetheream ſeruate deam ſeruabitis urbem
Imperium ſecum transferret illa loci:
Seruat:& incluſam ſūma tenet ilus in arce
Curaq̧ ad hæredem laomedonta uenit:
Sub priamo ſeruata parum ſic ipſa uolebas
Ex quo iudicio forma reuicta tua eſt::

ANT. FAN. ⁋CVRA uidere fuit:Nota Ouidiū fuiſſe in phrygia:cū eēt ei curæ uidere ruinas troiæ atq̧ ut talē uiꝝ decebat uetera perſcrutari. VIDi templumq̧ locūq̧ uidi arcem troiæ ac templum ſiue adytum ubi palladiū fuit. PALlada roma tenet.ſimulachrū palladis.i. palladium eſt romæ in æde ueſtæ. CONſulitur ſmintheus.cum palladium e cœlo cecidiſſet ilus conſuluit apollineum ſmintheum:cuius ædes fuit apud troiam non ſolum in urbe Chryſa ut ſcribit Strabo:ſed in tenedo ut Smintheu ꝑclare tenedi dominator apollo. Chryſæ ſimulacru; apollinis fuit nominis ueritatem ſeruans ut idem inquit geographus cu; mus ſtatuæ pedibus ſubiaceret.Eſt.n.ſmintha mus lingua cretenſiū. Aetheriā deā.Cœleſtem:hoc eſt palladium ſiue effigiē palladis ꝗ e cœlo cecidit.Aether.n.interdu; ꝑ cœlo ponitur ut ſic habites terras & te deſideret æther. AD hæredem laomedonta Qui illi & hæres & filius fuit ſeruabitq̧ palladium.SIC ipſa uolebas.uoluit pallas furto ſurripi irata Troiāis ob iudicium paridis. ⁋ILVS diues adhuc habebat opes aſiæ. regnabat ad huc ille & aſiæ imperium ſimul diuitias poſſidebat.

Apollo ſminthe⁹

Smintha

PAV. MAR. SIGnum mineruæ armiferæ.palladium ipſum. COElefte nam e cœlo miſſum. CGEditur deſiluiſſe decidiſſe. IN IVgis urbis iliacæ.in montibus troiæ. CVRA uidere fuit quaſi uolui ego uidere loca troiana. VIDI & templum ipſius palladis. ET LOCVM.hoc eſt editum,ubi olim palladium ſeruabatur & his uerbis indicat Ouidi⁹ ſe loca troiana uidiſſe. ET NOS quoq̧ omnia perluſtrauimus nunc nihil ex ingētibus ædificiis ſupereſt niſi ruina & facies illa mœnium ſemirutorum quæ reſpicit ægeum:Ea quidem aperte oſtendit magnam fuiſſe urbem.Protenditur enim ab auſtro in arctum ad.xx milia paſſuum.de qua in ægide diximus. SI RESPONdebant lateri latera omnia primo.Pergama quis demens magna fuiſſe negat. HOC ſupereſt illic.templum inquit adhuc ſupereſt.Sed palladium in urbe ſeruatur.Roma tenet pallada palladium.ipa; palladis effigiem quæ ſeruabatur in ueſtæ templo ut diximus.CONſulitur ſmintheus alii legūt. Conſolitur Cynthus ſed ſmintheus legendum eſt.Ilus enim cum illum ſignum habuiſſet.Smintheum apollinem conſuluit.Apud troiam enim Cryſſa eſt urbs in loco excelſo.& petroſo ſupra mare ſita.& in ea ut Strabo inquit eſt apollinis ſminthei delubrum:& ſignum quod nominis ueritatem ſeruat nam mus quidam pedi ſtatuæ

ſubiacet. ET obſcurus opaco loco:& iõ obſcurus ipſe apollo:qa i umbroſo luco. REDdidit hos ſonos:hoc [illegible] nõ mẽtito:nõ fallaci:ſed ueridico:qa uera ide oracula dabat. SERuate deã ætheriã tueamini:& cuſtodiatis coeleſte palladis ſignũ. SSRuabitis ur.quoad ſeruata erit imago palladis.Erit icolumis urã urbs.ILlas pallados effigies. TRãsferret ſe.impe.lo.quo ipſe trãſferret:eo trãſferret ipeiũ SERuat illos ne quo trãſferat.Et tenet iclusam i ſũma arce iclusit illã i tẽplo.qđ i ſũma arce cõſtituerat. ET co.ſeruãdæ imaginis.Venit ad hẽdẽ.laomedõta:q fili⁹ & hæres fuit illu& licet eo regnãte capita fuerit urbs ab hercule manſit tñ icolũe palladiũ. SVB pri ſer.pa.qa furto ſub tracta eo regnãte. Sic ip.uo.ſic placuit tibi ut rape.cũ eẽs tu pallas irata troianis. EX quo tua forma ẽ reuicta iudicio:ex quo ꝑlata ẽ tibi uenus:& ea formoſior a paride iudicata.

Seu genus adraſti,ſeu furtis aptus ulyſſes
Seu pius æneas eripuiſſe ferunt:
Autor in incerto ẽ,res eſt romana,tuẽtur
Veſta,quod aſſiduo lumine cũcta uidet:
Heu quãtũ timuere patres quo tẽpore ueſta
Arſit,& eſt tectis obruta pene ſuis.
Flagrabant ſancti ſceleratis ignibus ignes
Mixtaq; erat flãmæ flãma prophana piæ:
Attonitæ flebant demiſſo crine miniſtræ
Abſtulerat uires corporis ipſe timor:
Prouolat in mediũ & magna ſuccurrite uoce
(Non eſt officium flere)metellus ait:
Pignora uirgineis fatalia tollite flammis
Non ea ſunt uoto ſed rapienda manu:
Me miſerum dubitatis ait,dubitare uidebat
Et pauidas poſito procubuiſſe genu:

GENus adra.Diomedes quẽ Tyde⁹ genuit ex Deipyle Adraſti filia. SEV far.ap.uly.Ipſe alibi:ſua natẽ ulyxes q̃ ſine teſte gerit:quoq; nox cõſcia ſola eſt. SEV pi⁹ æ.fabulari eos Plut.exiſtimat q æneã tradiderũt dũ troia diriperet palladiũ ſuſtuliſſe.qđ Diomedes & Vlyxes exportarũt:qbꝰ inqt Ser.id negocium potiſſimũ datũ qa mineruæ fuere cultores. RES Eſt romu.incertũ ẽ qs palladiũ ſurripuerit.Sed eẽ id rome dubiũ nõ ẽ. QVod aſ.lu.cũcta ui.qm̃ Veſta aptiſſima ẽ tuẽdo pallatio cũ mãifeſte cũcta uideat ob ignẽ inextinctũ. QVo tẽ.ue.ar.nõ i ſecũdo bello punico tpe Liuius ædẽ ueſtæ uix defenſam inqt:& cõditũ in penetrali fatale pign⁹ iperii ſed pauloante cũ Cecili⁹ Metellus põtifex max.ex icẽdio tẽpli Veſtæ palladiũ rapuit. Vñ illud ẽ Iuue.Vel q ſeruauit trepidã flagranti ex æde mineruã.Et illud Pli.Metellus orbã luminibꝰ exegit ſenectã a miſſis icẽdio cum palladiũ rapet ex æde ueſtæ memorabili cã:ſed euẽtu miſero:quo fit ut iſœlix qdẽ dici nõ debeat fœlix tñ eẽ nõ poſſit.Tribuit ei po.Ro.qđ nũq̃ ulli alii ab cõdito æuo ut quotiẽs in ſenatũ iret curru ueheret ad curiã magnũ & ſublĩe ſed ꝓculis datũ.Diony.autor ẽ ſimulachrũ Metelli in capitolio poſitũ eẽ ubi magnos honores q a Romãis i eũ collati fuerãt iſcriptio teſtabat. VIRes cor.qbꝰ ablatis uirgĩes tẽplo ardẽti opẽ ferre ñ poterãt.NOn ẽ officiũ flere Metellus ait:Opẽ ferre offiñ ẽ nõ lachrymari.Idẽ ſentit Cicero in tuſcu quæſtionibus. PIGnora fatalia:Palladium in quo eſt fatum romani imperii. FLAmmis uirgineis:ædem ueſtæ uirginis abſumentibus & ſacra. DVbitare uidebat:cernebat nullam eſſe e uirginibus ueſtæ q̃ auderet palladiũ e flammis arripere cũ oẽs flexis genibus uotis tãtum & ꝓcibus uacarẽt. SEV ge.adra.ſeu rapuit te nepos Adraſti regis argiuoꝝ:hoc ẽ Diome.Tydei & Deiphyles Adraſti filiæ filia.Aliq legebãt:Seu gener adraſti:qđ ñ ꝓbãdũ.qm̃ ñ tydeꝰ q illiꝰ erat gener.Sed tydei filiꝰ Diõedes Vlixeꝫ comitatꝰ ẽ q eã ſurripuit. Vñ in.xiii.met.ipe loquẽs inqt.Cur audet Vlyxes ire ꝑ excubias & ſe cõmittere nocti?Perq; feros enſes nõ tñ mœnia troũ.Verũ ẽt ſũmas arces intrare ſuaq;.Eripe æde deã:raptaq; afferre der hoſtes.Iõ hoc i loco addit ſeu furtis aptꝰ Vlyxes.Quæ ſine teſte gerit:quoꝝ nox cõſcia ſola ẽ.Aut ad illud referẽdu:qđ ex ſiſypho Aeolii filio latrõe natus eredit.Qđ ẽt aiax exprobrat:Quid ſanguine cretus ſiſyphio furtis & fraude ſimillimꝰ illi iſeris æcidis alienæ noĩn gẽtis. SEV pius æneas.rapuit extrẽa illa nocte:qua incenſa troia:Verũ ſimulachrũ palladiũ ſurripuere græci:Diõedes & Vlyxes.Qđ ſecretius ſeruabat.Verũ palladiũ ſecũ aſportauit æneas. ERipuiſſe ferũt qſi quiq; fuerit ſurripuiſſe palladia dicũt. AVtor in in.ẽ:nã naſci nõ [illegible] qs fuerit raptor. RES ẽ ro.nã nũc Romæ ẽ. VEſta tuetur:ſeruat palladiũ in ſuo tẽplo. QVod ui cũcta [illegible] in tẽplo. LVmine aſ pp inextinctũ ignẽ. HEu q̃tũ timuere pres:q̃tus fuit ſenatoꝝ timor. QVo tẽ ue.ar.[illegible] tpe quo flagrauit tẽplũ ueſtæ. ET ẽ pœ.q̃ſi. OBruta:ꝑpa dea imẽſa. SVis te.q̃ paꝝ defuit:qn rueret tẽplũ pp incẽdiũ.& obrueret ſacra.q erãt intus. Arſit.n.Veſtæ tẽplũ bello punico primo ut apud Diony:Eſt ubi de Numa agit:qđ romãis de Sicilia cũ carthaginẽſibꝰ ſoit incẽſo.n.tẽplo:fugiẽtibuſq; ex igne uirginibꝰ.Põtifex.L.Cecilius metellus:is q memorabilẽ illũ e Sicilia de carthaginẽſibꝰ triũphũ duxit:cẽtũ.xxxviii.elephãtis ꝓpriã ſecuritatẽ negligẽs.publicæ utilitatis cã:ſũmo ſuo piculo in ardẽtia irripit:ac relicta a uirginibꝰ ſacra rapiẽs ex igne ſeruauit.Magnos honores a ciuitate tulit:ſicut ſimulachri eius in capitolio poſiti iſcriptio teſtat. IGNes ſan.ſacri ueſtales ignes. FLAgrabãt.ardebãt. IGNibus ſceleratis & ob id ſceleratis:quia immixti ſanctis ſacra adurabãt. FLAmma ꝓfana:impiã. ERAT mixta flãmæ præ.i.ſanctæ ꝓfanũ tñ id eẽ Põp.docet qđ nõ ẽ ſanctũ.Plau.ſanctũ an ꝓfanum hẽas parui pẽdit. MINiſtræ attonitæ exterrite uirgines.FLEbant demiſſo crine.paſſis crinibus. IPSe timor:quẽ incẽdio cõceperãt. ABſtulerat uires corporis:oẽ robur. PRAE metu.n.effectæ erant debiliores:& rebus ſuccurrere nõ poterãt. METellus q põtifex erat. PROuolat ĩ mediũ.celeriter in mediãs uirgines accurrit. ET ait ma.uo.q̃ſi ita inclamauit. SVCcurrite afferte opem.NON eſt officiũ flere:nõ ẽ opus lachrymis:aut effundere lachrymas nõ ſpectat ad officium quia ex officio prodeſſe debetis.Hoc autem fletu nihil prodeſtis.Ergo iuuate ut ex officio debetis. TOLlite:eripite. FLAMMIS uirgineis:ex ignibus ueſtalia ſacra incendentibus. PIGNORa fatalia quaſi ea ſacra in quibus ineſt imperii

ANT. FAN.

cecilius metellus

PAV. MARS

romani fatū. NON ea ſūt rapi.uo.nā uotis ab ignib9 nō eripief. SED ſūt ra.ma.manib9 & uirib9 uris: nō ꝓcib9. Simile illud Catonis apud Salu. Nō uotis neq; ſuppliciis mulierū auxilia deoꝝ paraſ. VI[illegible] cōſulēdo ꝓſpera oia cedūt. Ait Metellus me miſeꝝ dico dubitatis eripe.ſ.ſacra. VIDebat dubitare [illegible]as uirgine prae timore. ET uidebat pauidas.attonitas. PRocubuiſſe: ꝓnas iſlexiſſe ſe. POSito genu.inflexis renib9.

Hauritaquas, tolleſq; man9 ignoſcite dixit
Sacra, uir intrabo non adeunda uiro:
Si ſcelus eſt in me, cūmiſſi pœna redūdet
Sic capitis damno roma ſoluta mei:
Dixit, & irrupit factum, dea rapta probauit
Pontificiſq; ſui munere tuta fuit:
Nunc bene lucetis ſacro ſub cæſare flāmæ
Ignis in iliacis nunc erit, eſtq; focis:
Nullaq; dicetur uittas temeraſſe ſacerdos
Hoc duce, nec uiua deſodietur humo:
Sic inceſta perit, quia quā uiolauit in illa
Cōditur, & tellus ueſtaque numen idē
Tum ſibi callaico brutus cognomē ab ho[illegible]

PAV. MAR. ¶ HA Vrit aq̄s ne pollutis māib9 tāgeret ſimulachꝛ palladis. NON adeu.ui.qa ædē ueſtæ uiris igredi nō licebat. IN me.ſ.caput romāi pōtificis.ñ in romanā ciuitatē. Nunc bñ lucetis ſacro ſub cæſarꝫ flāmæ: Sub cæſare Augu.q i pōtificatu ſuo (ut inqt Sueto.) auxit ſacerdotū nūeꝝ dignitatē & cōmoda ꝑcipueq; ueſtaliū uirginū apud qs añ annū & & q̄ttuor mēſes q̄ decederet teſtm̄a ſe factū depoſuit. NVLlaq; diceſ uittas temerare ſacerdos hoc duce. Nō parcet miniſtris ueſtæ Auguſtus ſi uiginitatē amiſerit q filiæ ac nepti nō pepcit. Is.n.iuliā filiā & neptē relegauit: filiæq; oēm uini uſuꝫ ademit: eāq; ut reuocaret exorari nullo mō potuit. De uitta eixim9 ut ſupra. NEC uiua deſodieſ humo: uiua noiatiuus caſus ē nec claudicat uerſus. Huiuſmōi.n.loco ubi cæſura ē ꝑduci correptā ſyllabā ſæpe ĩuenies. QVIA quā uiolauit in illa cōdiſ: Veſta ſ.terra q̄ uiolata ē iure opprimit inceſtā. Lege Plut.in Numa: a quo abūde q̄ ad hāc rē attinēt referūſ: ſed & ante urbē cōditā lege Albanoꝝ pollutæ uirgines cedebāſ uirgis ac uiuæ deſodiebāſ. TVM ſibi cal.bru.

Brutus callaicus co.ab ho.fecit. Iuni Brutus q̄ Cornelii Naſicæ collega in cōſulatu fuit teſte Liuio ſextæ decadis li.iiii.hoc tēꝑre. Callecus ſiue calliacus cognoiatus ē: qa nō ſolū Luſitanos in hiſpania domuit ut meminit Ruffus ſed Callecos Luſitaniæ finitimos q in ulteriore hiſpania ſūt. Hos domuit Brutus paulopoſt Garthaginē dirutā: lege Euſebiū. Vt āt Callecus poti9 q̄ luſitan9 cognomēto diceref Calleccoꝝ ferocitas fuit in cā. Stra. Calleci āt nouiſſimi ſūt mōtana habitātes ut plurimū. Vñ & bellaciſſimi & ſubiugatu difficillimi ēt ei qui luſitanos [illegible]

Calleci cognomē ꝓſtiterūt. Attingūt ſane Calleci luſitaniā ab aurora itaq; maxīa luſitanoꝝ ps trāſiit in Callecoꝝ [illegible]mē a qb9 deuictis Brutus ſcđm Stra. callecus cogniatus ē ut Brutus cognomēto Callecus hac urbe ad facie[illegible]das excurſiōes uſus belligerauit ĩ luſitanos ſcđm Plu. uero calliacus ut coloſſus eiuſdē in tēplo bruti callaici ap[illegible] Circum eundē ad Lauicanam portā eunti. Vtrūq; ſine dubio recte dicitur cum nō ſemp ꝓportio quærēda [illegible] Martialis. Gallaicū mandas ſi quid ad oceanum: Sillius: Callaicus lāpon ſugit. Idem. Furtiuaq; fœdera amatum callaicæ fecere manus: Calloecum quidam per oe ſcribendum exiſtimant.

PAV. MAR. ¶ HAurit aq̄s: qb9 ſeſe aſꝑgēs expurgaret. ET tollēs ꝑ attollēs in cœlū man9. DIxit o ſa.igno.date mihi ueniā ne ſacrileg9 habear. EGO uir intrabo nō adeūda uiro ingrediar pace uřa templū.quo ingredi nō licet uiris. SI ſcelus ē: ſi ſcelerate a me fit inire tēplū. POEna cō.ſuppliciū qđ ꝑ hoc ſcelere debereſ. REDundet in me: q̄ſi copioſe ꝑ abūdāter redeas in caput meū. ROma ſit ſoluta.libera: ab oī piculo. DAMno ca.mei.meo ſupplicio. DIXit: hæc.ſ.uerba Metellus. ET ir.cū ipetu flagrās tēplū ingreſſus ē: & eripuit ab igne ſacra. DEa ueſta. PRObauit factū: cōmēdauit qđ metellus fecerat. ET FVit tuta.qa nō rapta ignib9 ipſa ſacra. MVnere: offō. SVi pon.Metelli q ſacra piis māib9 de tēplo ardēte recepit. NVNC: hoc tpe. BENE ſoc. LV[illegible]cetis flā.uos ueſtales ignes. SVB ſa.cæ.ſub Tyberio: aut auguſto principe. NVNC ignis erit & ē in iliac[illegible] ſocis: q̄ſi nō extinguiſ.nec extingueſ alicuius uirginis culpa. SED hæc dicta ꝑ ſūma pudicitiæ obſeruātia. [illegible]T nul.ſa.nulla uirgo ueſtalis. DICeſ temerare uittas. Violate uirginitatē. Nā uittæ ut alias diximus inſignia [illegible]cerdotii: & pudicitiæ. HOC duce q̄ſi impante Tyberio. NEC uiuēs: uirgo. DEfodiſ hu.qa nulla pecca[illegible] nulla erit q̄ ſupplicio afficiaſ. aliq legūt uiua humo: meli9 uiuēs leges. qm̄ uiuēs deſodiebaſ q̄ deligſſet[illegible] ſubnectā. SIC perit in.q̄ uirginitatē ꝑdidit: uiuēs deſodiſ. QVia con.humaſ. IN illa.tellure.ſ. QVA[illegible] uiolaſ.n. Veſta q̄ & tellus ē: & in tellure.deſodiſ. ET tellus: & ueſta eſt idē numē: ut ſuplus diximus. ueſta[illegible] ē & terra. Sed qua pœna plectātur ueſtales q̄ uirginitatē ꝑdiderūt a multis referſ. Veꝝ añ cōditaꝫ urbē [illegible]na lex erat.ut polluta uirgo uirgis cedereſ. Deinde uiuēs deſoderetur. Sed de ſupplicio: quo Romæ afficiebātur ita Plu. inquit: q̄ uirginitatē ꝑdiderit: uiua ad portā: quā collinam uocāt deſodiſ: Hic ſtructa ē ſubterranea domus: haud magna. in quā e loco ſupiore deſcēdiſ. IACet in ea ſtratus: lectulus: & lucerna ardēs primitiæq; reꝝ earum. Quæ neceſſariæ ſunt ad uictū breues q̄dā: panis aqua in uaſe lac. & oleum. Quaſi caueat ipſa domus: ne fame eius corpus intereat q̄ maximis expiationibus dedicata ſit. Ipſam uero pœne obnoxiam feretro ĩpoſitam: & exterius obtectā loriſq; ligatā: quo neq; uox queat ēt audiri.per forum uehunt. Silentio abſcedunt omnes eamq; ſine uoce graui cum mœrore quodam deducunt: neq; aliud ſpectaculum horribilius: neq; alium diē ciuitas mœſtiorem agit. Cum uero ad locum feretrū celatum fuerit: ſolutis a miniſtris uinculis. Sacerdotum princeps ꝑcarus arcana quædā: ſublatiſq; ad deos māibus.ante ſupplicium educit eam capite opertam.conſtituitq; in ſcalis in domicilium inferentibus. Deinde ipſe cum aliis ſacerdotibus auertitur. Cum autem illa deſcenderit: & ſcalæ tolluntur. & multa de ſuperiniecta humo: domicilium operitur. adeo ut is locus reliquo tumulo æqualis fiat. Sic quidem præ ſacram uirginitatem prodiedre ponitur. Hæc ille.

TVm ſibi calaico.eodē die quo & ueſtalia celebrāť.hoc ē.vi.id⁹ Iunias i.viii.die iunii Iuni⁹ Bru⁹:q cū Corn.
naſica cōſul fuit:& fœliciter i Hiſpania pugnauit:a deuictis Callecis ulterioris hiſpaniæ populis:Callec⁹ ē
cog... q Callaciū:aliq Calleciū.aliq Collaicū dicūt.ſed oēs errāt.Nā Callecū dicere debēus:Stra.li.iii.bru
t⁹ cognomēto Callec⁹ iqt.L.Anne⁹ ſic iqt.D.Bru.aliq̄to lati⁹ celtas:Luſitanos oēs Calleciæ populos ſubegit:
formidatūq militib⁹ flumē obliuiōis lethen:pagratoq uictor oceani litore nō prius ſigna cōuertit.quā cadētē
in maria ſolēt.obrutūq aquis ignē:non ſine ſacrilegii metu:& honore dēphendit.TVNC.eo die.Brutus.D.
Iunius Brutus. FECit ſibi cognomē:peperit cognomētum. AB hoſte calleco.a deuictis calleciæ populis.

Fecit:& hiſpaniā ſanguine tinxit humū:
Scilicet interdum miſcentur triſtia lætis
Nec populum toto pectore feſta iuuat:
Craſſus ad euphraten aquilas natūq ſuoſq
Perdidit:& læto eſt ultimus ipſe datus:
Parthe quid exutas dixit dea ſigna remittes
Quiq necem craſſi uindicet ultor erit:
At ſimul auritis uiolæ demuntur aſellis
Et cereris fruges aſpra ſaxa terent:
Nauita puppe ſedēs delphina uidebim⁹ inqt
Humida cum pulſo nox erit orta die:
Iam phryx a nupta quæreris tytone reliqui
Et uigil eois lucifer exit aquis:
Ite bonæ matres ueſtrū matralia feſtum

❡SANguie tin.Nō ſuo ſed hoſtiū callecoꝝ.SCilicet ANT.
in.mi.tri.læ.Ipſe alibi:Vſq adeo nulla ē ſyncera uolu. FAN.
ptas ſollicitūq aliqd lætis interuēit.Q đ iō dictū ē.ga Matralia
quo die Bru.Calle.cognoiat⁹ ē Parthi exercitū romāo iiii.idus iu
rū cuius dux Craſſus erat deleuerūt.Nota ē hiſtoria. nias cele
LAEto ē ul.ip.da.Capt⁹ ab hoſtib⁹ C.repugnauit ne braɫ Ma
qd uiu⁹ patereť & ita iterfect⁹ ē.DIXit dea.Veſta ga tuta leu:
i feſto Veſtæ ro eā calāitatē acceperūt. SIgna re.ad ino & eiuſ
honorē auguſti hoc dr̄ cū pti ut diximus militaria ſigna fabula
repoſcēti reddiderūt. SIMul au.ui.de.aſel.Profecto leucothea
die q ueſtalib⁹ ſuccedit cū flores aſinis demūť q reuer Matuta
tūť ad molā delphin cū poſteriore pte ſagittarii i ortū Melicerta
chrōicū tolliť quā Columella tradit:iiii.idus hui⁹ mēſis Palemon.
ueſpi exoriri.Oui.uero hic gnta. ASpa ſa.ſcabræ mo portunus.
læ. IAM phryx a nu.quæ.ti.re.Tithon⁹ ē Laomedō Matris
tis fili⁹:Vn̄ hoc loco phryx dr̄. ITE bo.ma.Mēſis ma Matutæ
tutæ feſta Matralia uocāť aut.Fe.q Romāi.iiii.id⁹ iu. ædes in
nias celebrabāt uocātq matralia qa cōſtat matutā ob foro boa-
bōitatē a maiorib⁹ matrē appellatā ut idē fe.docet qđ rio
bōa ſit ac talis q̄lia q matura ſunt ut Ver.ſcri.Huic ut

inqt Var.mēſonæ teſtuceū faciebāt ſic dictū q i teſta calida coq̄reť.cū idē libū noiatū exiſtimet qđ priuſq co-
ctū eēt libareť.Currebať āt i ei⁹ ſacrificiis ut ait Plu.i Cāillo.Vn̄ cōſtať iqt Matutā Leucotheā ē q fuit ino cad
mi filia ex Hermiōe.Prop ino ēi pri i tertias ætate uigata ē.Hāc miſer iplorat nauita leucotheā:Ea uxor Atha
mantis regis thebaꝝ furēte marito & Learcho ab eo iterfecto cū melicerta filio i mare ſe pcipitē dedit:ubi deo
rū ſet uōē cōuerſa i numē marinū a græcis qdē Leucotheæ hoc ē albæ deæ nomē accepit:a nr̄is matutæ q auro
ra ē.Melicerta uero palemō dict⁹ ē:ut leucotheaq deo cū mr̄e palemō dixit:quē latini portunū appellāt:quia
portub⁹ pēſt uel quī(ut inqt Fe.)de⁹ putabať eē portaꝝ.Vn̄ claui i māu teneř fingebať.Fuit āt ædes mr̄is ma
tutæ romæ i foro boario quā a Ser.Tul.regi dedicatā:poſteaq refectā Cāill⁹ nouit ſe cōſecraturū cōſecrauitq ut
... tradit.Eā ædē(ut Plu.i Cāillo & i qōnib⁹ ſcri.(āncillis igredi n̄ licebat:niſi una tm̄ & ea pulſata a mulierib⁹
itroduceret ipellereť qot eo ſigno planū fieret reliqs aditu phiberi.Ino.n uicū cū ſerua rē hēre ſuſpicata filiū
depiſſe dr̄:q̄ ſeruā noīe ātipherā cū græci ortidā fuiſſe ex ætholia fabuleť:æditus oli i chirōea p æde Matutæ
loꝝ tenēs pnūciabat n̄ ſeruatā igredi n̄ ſeruū n̄ ætholū n̄ etholā.Ap hāc deā pterea bō.n̄ filiis ſed nepotib⁹ op Teſtua
tabāť uel q ino ut docet Pl mitiatq hūano igenio ſororis filio māmā pbuiſſe dr̄ cū ifœlix fuiſſe i filiis uideať cea.
q⁹ pulcherria uidereť ea cōſuetudo.q multū iter neceſſarios bēiuolētiæ cōparet.Sane Ser.uult i mōtib⁹ tybur Forum
tinis eē leucotheā qđ n̄ placet.Is ait albuneā eā eē.& ab aq̄ q̄litate albuneā appellatā & eē albuneā ſiluæ nom ac boarium
ſōtis.Fuit ēt ædes Matutæ i foro olitorio quā Li a.C.Cornelio cēſore dedicatā eē inqt uotā locatāq q̄driēnio ubi
(an̄ ab eodē cōſule bello gallico.
❡ET tin.ſan.hoſtili. HVmū hiſ.q trucidauit multa hoſtiū milia ſic tel
lurē hoſtilē hoſtili ſanguie fœdauit. SCilicet in.eodē die & læta euenere:& triſtia aliq̄n ita ut multi ſint:q ad PAV.
caſū referāt:cū rō afferri n̄ poſſit. VEſtaliū.n.die Brutus fuit uictor:& eodē die exercitus Ro.ſub Craſſo duce MAR.
trucidatus ē.De quo egimus ſupiore lib. SCilicet.certe. TRIſtia tn.aliq̄n. MIſCēť læ.pſpa miſceť aduerſis
dulcia amaris. NEC ſe iu.delectāt. POpulū ro.pe ga lætus populus oi ex pte eē nō pōt. AFficiť.n recorda
tiōe magnaꝝ cladiū.& deſiderio extinctoꝝ ciuiū. CRaſſus pdi.ad Eu.fluuiū de quo i prio dictū. AQuilas
romana uexilla:& notū.P.Craſſū.Et ſuos milites oēm exercitū. ET ipe ultimus ē datus læto:captus & ipſe a
ſurena duce pthoꝝ:ultio loco extinctus ē:nā repugnāte ne qd uiuus patereť pti obtrūcarūt. DEA.ueſta. DI
xit pte qd exultas?qd gaudes te tot romāos trucidaſſe:& ſigna rapuiſſe. REmites ſigna ad auguſtū ut ſupio
re lib diximus. ERit ul.Octaui⁹ Augu. QVi uin.q ulciſcať. NEcē.mortē Craſſi:& ingētē illā cladē. AT ſi.
ha.v.id⁹ iunias p⁹ ueſtalia feſta oriť delphin.De quo qdē ſigno & plura & i prio & i ſcdo li.diximus. AT ſi.
poſtq̄. Violæ.ſerta florida.DEmūť au.aſel.cū corōæ remoueť ab aſinis p⁹ ipm idē ueſtalioꝝ:auritis a lōgis
auribus.ET ſa aſ.molæ aſpæ & ſcabiæ.TErēt fruce.cū in eo feſto & aſini & mole hūerint uacationē:nūc aſini
uerſant molas:& ille terūt frumēta. NAuita ſe.pup.recto.n.nauis in puppe ſedet. INgt ui.delphina cū nox hu
mida erit orta die pulſo:poſt occaſū ſolis ipſius diei q ueſtalia ſeqť iſpicēus dplphinū qn̄ tūc appet. IAM o ti.
phryx.troiane nā laumedōtis filia.QVæreris re.a nu.q̄reris q te aurora relinqt.ET lu.ui.ſtella ueneris:q ma
ne ſolē pcedit. ERit aquis eois ſurgit ab ortēte. SIC indicat diē inſequētē:qui ē q̄rtus dies iduū iuniaꝝ.& de
cimus mēſis:quo matralia celebranť cſt.n matutæ deæ feſtū q a græcis leucothea diciť.Hæc fuit ino cadmi ex
Hermione filia Athamātis uxor & bacchi nutrix nouerca phryx & helles:quæ cum agitatus furiis Athamas

Learchum filium interfeciſſet.cũ altero filio melicerta ex ſcopulo in mari ſe ꝓcipitauit. A Dis maris ſeruata delata ē ab hiſtoria tybridis:& poſtea ꝓ dea habita:appellata a nr̃is matuta:cuius mēinit Cic.in libris de natura deoꝝ:dicēs a græcis Λευκοθεαν:hoc ē albā deā.a nobis uero matutā.q̃ aurorā ſignificat: inde ... Huius tēplū ē i foro boario ad ripā tybridis:qđ Ser.Tul.poſuit:ut poeta aſſerit. Veꝝ poſtea īſtauratū ē a Camillo de quo Liui.li.v.ab urbe cō.Ludos inqt magnos ex ſenatus conſulto uouit ueiis captis ſe factuꝝ:Aedēq matutæ matris ꝛefectā dedicatuꝝ.Iam an̄ ab rege Seruio tullio dedicatū:& paulo poſt.Tū iunoni reginæ tēplū i auētino locauit.Dedicauitq matutæ mr̃is.& Plutar.Camillū uouiſſe inqt.Nā ut ait creatus dictator i ueios magiſtratū equitū ducēs Corneliū Scipionē.Primo uouit ſi fœlicē exitū bellū haberet magna ſpectacula ſe facturū.& tēplū deæ:quam matrem matutam romani uocant cōſecratuꝝ.Hāc certe ex ſacrificiis in quibus currit:leucotheā noīari uolūt:&.n.ancillā in tēplū adducētes alapa pulſant:deinde ipellūt:& fratrū filios an̄ ſingulos fratres ſub brachio ferūt & circa ſacrificia currunt hæc ſimulachra ſunt eaꝝ reꝝ:q̃ in infantia:& q̃ ...pellex paſſi ſūt. ITE bonæ mr̃es:ad tēplū.ſ matutæ. MATralia ueſtrū feſtū ē:a ma... .n.matralia dicta

Flauaq; thebanæ reddite liba deæ:
Frōtib9 &magno iuncta ē celeberrima circo
Area quæ poſito de boue nomē habet:
Hac ibi luce ferunt matutæ ſacra parenti
Sceptriferas ſerui templa dediſſe manus:
Quæ dea ſit,quare famulas a limine ten...
Arceat,arcet enim libaq; toſta petit:
Bacche racemiferos hedera redimite capillos
Si domus illa tua ē dirige uatis opus
Arſerat obſequio ſemele iouis,accipit ino
Te puer,& ſumma ſedula nutrit ope:
Intumuit iuno rapta q; pellice natum
Educet,at ſanguis ille ſororis erat:
Hinc agitur furiis athamas ſub imagie falſa
Tuq; cadis patria parue learche manu:
Mœſta learcheas mater tumulauerat ūbras
Et dederat miſeris omnia iuſta rogis:
Hæc quoq; funeſtos ut erat laniata capillos:
Proſilit,& cunis te melicerta rapit:
Eſt ſpatio contracta breui freta bina repellit:
Vnaq; pulſatur terra duabus aquis.
Huc uenit inſanis natū cōplexa lacertis:
Et ſecum ſummo mittit in alta iugo:

ANT. FAN. ¶FLAua liba.Hæc ſūt q̃ Varro a teſta teſtucea do cet appellari. PONtib9 &magno circo:Foro boariū apud Circū maximū fuit ſed porrigebat̃ ad tyberis ripas ubi & hodie pontes cernimus. POſito de boue: Ply.Bos æreus inde capt9 in foro boario ē romæ:Hic eſt exemplar æginetrici æris. SERuii:Seruii regis ut Antonii gladios. SI DOmus illa tua ē:Quonia hæc dea tuæ gētis ē:nā ē Bacchi matertera. ARSERAT obſequio ſemele iouis:ipſe alibi:Læta malo nimiumq potēs perituraq amātis obſequio ſemele:Notum ē Semelē bacchi matrē periiſſe igne fulminis ac iouis obſequio. ACCidit ino te puer:Ino bacchū:quē ignigenā uocāt nutriēdū ſuſcepit. SANguis ille ſororis erat:filius Semeles ſororis inus.HINC agit̃ furiis athamas Iœſa iuno ieiecit furias Athamāti.SED imagine falſa.Quia Learchū interfecit putās occidere ſe leonis catulū ue leenæ.VMBras.Cadauer cui umbra comes ē.EST ſpacio cōtracta breui.Deſcribit iſthmū cui corinthus imminet duoꝝ domina portuū Cēchrearū
Iſthmum cenchreæ & Lechei.Cenchreis utunt̃ ex Aſia nauigātes:Lecheo
Lechei q ex italia ꝓficiſcunt̃.Hinc ino cū Melicerta ſe in mare ꝓcipitē dedit ut poetæ fabulant̃.Vn̄ illud eſt Statii: Irataq terre curua palæmōio ſecludit̃ unda lecheo dicimus & lecheas.Ply.Lecheæ hic cēchreæ illinc āguſtiaꝝ termini.Solinus autor ē Athenis ſaxa ſcyrōia ꝓpinqua eē.Vn̄ ut eidē placet ino cū palæmone in profunda ſe ꝓcipitē iaculata auxit maris numina.
¶REDdite liba:ſacrificate & offerte liba. PLAVa
PAV. MAR. ex flauis frugibus.aut qa flaua ſūt ipſa liba decocta. DEæ thebanæ:leucoteæ cadmi cōditoris thebaꝝ in boetia filiæ. ARea celeberrima: celeberrimū foꝝ. QVæ hēt nomē de boue poſito:qđ foꝝ boarium denoīat̃ ab erecta in eo ab ænea bouis ſtatua. EST iūcta pōtib9:pōti ſublicio. ET circo magno. maxio q ē inter auētinū & pallatiū:nā circus ꝓtēdebat̃ uſq in foꝝ boariū:qđ forū a uelabro ꝓtēdit̃ uſq ad ripas tybridis. HAFC lu.hoc die. FErūt:dicūt. SCEptiferas manus Serui.hoc ē Serciū ipm regē. DEDiſſe t... cōſecraſſe ædē. PArēti matu.ipſi mr̄i matutæ. QVOD tē.ro.for.erectis in ābitu colūnis integrū adhuc eſt in ipſa ripa.in extrēa pte fori ſub titulo diui Stephani martyris. QVæ dea ſis. DICam q dea ē. QVare ar.repellit (FAmulas.ancillas. A Limine tē.nā alapa pulſant̃ ancillæ:& ipellūt̃ e tēplo. ARcet.n.qa repellit. SED cām poſtea dicem9. ET pe.li.to.decocta ad ignē. BACchæ redimite capillos racemiferos hederaq hēs caput hedera coronatū.in quo fers racemos. SI illa:matuta. ESD do.tua:ſi.ē de familia thebana ...tua matertera. DIRIge opus uatis:dirige ingeniū meū ad hæc ſcribēda. SEMele.q̃ bacchi mater fuerat. ARſerat:igne fulminis cremata ē. OBſego iouis ꝓpea qđ iuppiter obſequutus ē illi:cū acceſſit ad eā ita pr̄eſētē ea maieſtate.q̃ ad iunonē ire ſolebat:de quo plura in tertio diximus. INO:q̃ ē ipſa leucothea. ACCipit te puer:o bacche accipit illa te pueꝝ enutriēdū. ET ſe.diligēs & officioſa. NVtrit te:educat te. SVMma ope:q̃ſi ſumma diligētia & cura. IVNo itumuit:indignata ē. Quod educet:qđ ipſa ino enutriat. NAtū:filiū. RApta pel.extincta fulmine ſemele. AT ille natus.ERat ſan.ſo.q̃ſi iō educabat qa erat fili9 ſemeles:q̃ erat ſoror inus HINc:ex hac iunōis idignatiōe. AThamas:uir inus.de quo ēt egimus in tertio. AGitur furiis:iuno induxit illi furiās:q̃ ꝑcitus ille learchū filiū putās Leenæ catulū iteremit.SEd tu o pue learche:tu puer q fili9 eras Athamātis & inus. CAdis manu pr̄ia ab athamāthe patre trucidatis. FAlſa imagine.cū leenæ catulū exiſtiare

MAter mœſta:ino dolēs.& lugēs filii mortē. Tumulauerat.tumulo condiderat. Vmbras learcheas.learchū pueꝝ extinctū. Veꝝ ſolutis iuſtis umbræ cū corpe cōponi dicunt:qd̄ niſi eſſet ad centeſimū annū certa- ... derat oia iuſta:ſoluerat iuſta exeqas & inferias dederat:rogis ubi crematū eſt cadauer Miſeris:infelicibus qm̄ tenella ætate,puer extinctus tā miſere ab ipſo parente. Hæc quoq; ino. Vt erat laniata capillos.ita ut erat laniatis crinibus. Funeſtos.nā in funere filii.Prosilit inſtigata & ipa a furia,prupit ex domo uiri.Et rapit:ſurripit. Te melicerta e cunis:rapuit te infantē alteꝝ Athamantis filiū:q melicerta uocaberis. Eſt ſpacio cōtracta:p topographiā iſthmū achaicū oſtendit.unde ſe in mare pcipitē dederit ino.in met.nō iſthmum:ſed ſcopulū quendā dicit:ubi Venus Neptunū,p eoꝝ ſalute pcat.cū dicit iactari quos cernis in ionio imēſo. Eſt terra cōtracta:anguſta. Breui ſpatio:nā ſex tm̄ milibus paſſuū:tm̄ minores examiliū uocauere. Repellit bina freta:duo maria ioniū:& ægeū.ut,apud Lucanū:qualiter undas gelcat:& gracilis geminū mare ſepat iſthmos. Nec pat.ſ cōferre fretū:ſi terra recedat:Ioniū ægeo frāgit mare. Et una terra:unus iſthmos. Pulſatur illidit. Duabus aqs mari ægeo & mari ionio.Illinc.n.ſinus ſaronicus eſt:hinc criſſeus. Venit huc ad iſthmum ino. Cōplexa natū.melicertā. Lacertis inſanis:furentibus brachiis:qm̄ ipſa furiis acta. Et mittit:deiicit. Secum In alta:in maria. Excelſo iugo:ex alta rupe.Deiecit.n.ſe & infante filiū in mare. Panope:maris nympha:ſic dicta quod perſpicua ſit a παν quod eſt totum:& οπτω cerno.

Excipit illeſos panope centūq; ſorores
Et placido lapſu per ſua regna ferunt:
Nōdum leucotheæ:nōdū puer ille palemon
Vorticibus denſis tybridis ora tenent:
...s erat dubium ſemele ſtimule ne uocet
...enadas auſonias incoluiſſe ferunt:
...rit ab his ino quæ gens foret:arcades eē
...udit,& euandrum ſceptra tenere loci:
Diſſimulata deam latias ſaturnia bacchas:
Inſtimulat fictis inſidioſa ſonis:
O nimium faciles,o toto pectore captæ
Non ueni hæc u...ſtris hoſpes amica choris
Fraude petit,ſacriq; parat cognoſcere ritum
Quo poſſit pœnas pendere pignus habet:
...ix bene deſiderat cōplent ululatibus auras:
Tyades,effuſis in ſua colla comis
Iniiciūtq; manus puerūq; reuellere pugnant

ANT. FAN. ❡EXCIpit il.pa.panope nympha maris dicta exiſtimat q pſpicua ſit q̄les ſunt uñ maris.Pan.n.ē oē opto cerno. Huic nautæ uota ſoluebāt quēadmodū & portuno Vir.in geor. Votaq; ſeruati ſoluēt in littore nautæ Glauco & Panopeæ & inoo melicertæ. Centūq; ſorores:innumeræ maris nymphæ:finitus numerus,p infinito. Tybridis ora tenent:ueniſſe eos uult ad hoſtia tyberina. Lucus erat:nō lōge ab auētino qd̄ uerſus ille oſtēdit.Clamor auētini ſaxa ppinq̄ ferit Nā ut ino in ea loca puenerit ubi nūc Roma eſt ex ſeq̄ntib' intelligimus. DVbiū ſemele ſtimule ne uocet:corrupto uocabulo Semeles quæ & tyone dr̄. Vñ cum ſit liberi pr̄is mr̄:Bacchus ab ea tyone' appellat teſte porphyrione. Tyoneus Ab eo Menades hoc eſt bacchæ ſtimulatæ inſaniebāt.Sed fabuloſum putat q auctor ait hoc loco fuiſſe bacchas ad auētinū ante urbē cōditā:cū Cæſar primus:ut placet Seruio ſacra liberi pr̄is Romam trāſtulerit. Incoluiſſe ſe.deeſt quē. Quæ gens foret: petiit ino q̄ gens eā latii ptē incolere. Diſſimulata deā induta hois formā. O toto pectore captæ:expertes ois prudētiæ:nā captus interdū ē priuatus ut captus oculis. Fraude petit:uenit ut ritū ſacroꝝ ūroꝝ pcipiat. Pignus hēt.filiū Melicertā quē ei poſtris eripe q̄ huc uenit ut uos falleret. Tyades Bacchæ a tyoneo rū nōnulli id nomē inditū putāt non a mr̄e ſed ab eo qd̄ eſt thyo.i.ſacrifico:q̄a uiuēti diuini honores exibiti ſunt. Tyades.

PAV. MAR. ❡EXcipit il.recepit illos icolumes.ſine leſiōe ulla:& in meta.oſtēdit ueneris pcibus a Neptūno ſeruatā cū filio matrē:relatoſq; in deos. Et cē.ſo nymphæ marinæ ſorores panopes excipiūt illos. Et ferūt:ino & melicertā Placido lapſu:leni & Trāqllo fluxu. Per ſua regna.p ſua maria.aliq legūt p ſua regna fluit q panope fluat cū ſororibus:melius leges ferūt q nymphæ ferāt illos illæſos p maria. Nōdū leucotheæ:illa nondū erat dea:nec appellata leucothea q ſignificat alba dea. Nōdū il.pu.pa.erat adhuc melicerta:q̄a nec portūnus a nr̄is nec palemon a græcis erat appellat':q̄a nōdū deus portuū. Tenēt ora tybridis.iā puenerāt ad hoſtia tyberina. Dēſis uor.crebra aquaꝝ uortigine. Lucus erat:puenit in latiū Ino:ad lucū q erat in ripa tyberina nō lōge a palatio:quo ſolebāt baccho ſacrificātes cōuenire.Inde ſemele ſeu ſtimele dictus a menadib':q̄ in eo luco erāt:didicit arcades ea loca tenere:ſed cū inſtigāte iunone menades in eā irruerēt:ab hercule adiuta eſt. Erat lucus:ppe pallantiū.Dubiū ē uocet ſemele ue p uel ſtimele:putāt multi ſemelē uocatū lucum pp crebra ſacrificia:q̄ in eo baccho fiūt a Semele mr̄e bacchi:alii ſtimelē a ſtimulis bacchi putant dictū. Ferūt:dicūt. Menades auſonias: bacchi ſacerdotes latias:q̄ orgia celebrabāt:ueꝝ menades fuere comites bacchi.ut alias diximus. Incoluiſſe.eū lucū:ibi.n.exercebāt ſacra. Ino q̄rit ab his me. Quæ gens foret.qui populi eēnt:q ea loca icolerēt. Audit rē arcades.eo.n tpe Euāder cū arcadibus ea loca tenebat & audit. Euādrū tenere ſceptra loci:regē eē Euādrū:q his in locis dn̄et. Saturnia:iuno. Diſſimulata deā:q̄ induerat pſonā fœminæ:& occultabat deitatē. Inſtimulat:inſtigat:& in furorē uertit. Bacchus latias:menadas latinas. Inſidioſa.q̄ inſidias illi parabat. Fictis ſonis.ſimulatis uerbis:& ita loq̄bat. O nimiū faciles.o crudelæ. O captæ toto pectore.o decptæ.aut o penit' amētes. Hæc hoſpes:hæc pegrina.Non uenit amica ueſtris choris.ſed inimica.nam uenit exploratrix reꝝ nr̄aꝝ Fraude petit.aliqua pditione huc uenit.Et parat cognoſcere ritū ſacri.uult inueſtigare:& pcipe cerimonias nr̄as.& ſacroꝝ noſtroꝝ morē.Habet pignus filiū. Quo:filio. Poſſit pen ſoluere pœnas q̄ſi di.eripiamus illi filium & has pœnas det nobis. Vix bñ deſie.log.ſ.uix expleuerat ſermonē ſuū iuno. Tyades:menades ipſe a

ſum qđ ē ſacrifico. COmplēt aures: replēt aera: VLulatibus. uerſæ enim in furorē ululare cœperunt: & irruere cōtra matrē & puerū. EFfuſis comis in ſua colla: paſſis p colla capillis. INiciūtq; manus: q̄ū uiolare incipiunt illā ut eſt illud parēti manus iniecit: hoc eſt uerberauit: aut cū impetu iacere: ſeu impetū face... qua centū quiſq; parabat inijcere anguipedū captiuo brachia cœlo: & inijcere iacere. Virg. Aut tu mihi terrā inijces: & Hora. Iniecto ter puluere curras. ET pugnāt auellere puerū: cōtendunt & conanſ eripere a matre melicertā. ILia: Ino. INuocat eos: iplorat deoꝝ auxiliū.

ANT. FAN. ℂQ Vos ignorat adhuc iuocat illa deos: Inuocat deos latii quorū nomina mulier ignorabat. OEtæus: Hercules qui poſtea Oetæus dictus eſt ab oeta mōte ubi humanis reb⁹ exceſſit. Q Vid petis hinc: Herculis uerba ſunt: qui (ut diximus) cōſueuit etiā nō rogat⁹ laborātib⁹ ſubuenire. NVmen quod me: Perſequiſne te iuno quæ & me uexat? PArtim præſentia nati cōtinet. Vel audet pſente filio cōqueri de furtis Athamantis: uel diceſ uti ſe cū filio in mare pcipitē dederit.

Hercules oetheus.

VEl quod magis placet nō audet explicare cur operam dederit ut matronæ frumēta ſerenda torrerent. RVmor ut eſt uelox agitatis puolat alis: ſenſus eſt: Fama quæ uelox eſt per omne latiū uolitauit narrans aduenisse Materterā Bacchi cuius nomē frequēs erat in ore oīum. VNde Carmentis eā ſuſcepit hoſpitio. TEgeæa ſacerdos: Carmētis a Tegea oppido Arcadiæ. LIba pperata: Accellerata: ſine arte celeriterq; cōfecta uti fames inus poſtulabat. RVſtica ſedulitas: Liba accellerata more ruſticorū. VEnietia fata reſigna: Aperi q̄ ſors uitæ meæ futura ſit. Reſigno hic ē apio interdū ſignū tollo: ut Lumina morte reſignat. Q ua li. Q uia nō pōt uates pdere oia q̄ nouit Virg. Ille fatigat os rapidū fera corda domās fugitq; pmendo. Lucanus: Nec tantum pdere uati: quātum ſcire lz.

PAV. MAR. ℂQ VOS igno. nā pegrina nōdū cognouerat deos italos: & ſic eos inuocans inclamauit. Diiq; ui. lo. o dii hoꝝ locoꝝ pſides: & o uiri qui hæc loca incolitis. Succurrite miſeræ matri: afferte mihi opē. Clamor: Inus Ferit ſaxa auētini: uox ipſa inclamātis exaudita eſt ex auētino: ubi erat Hercules: eo. n. tpe illuc appulerat ex hiſpania rediēs. Propinq. quæ uicina erāt. Oetheus. Hercules ab oethea monte. ubi cremabaſ. Appulerat ripæ tyberinæ. Vaccas hyberas: boues gerionis ex hiſpania. de quo ī prio li. diximus: hybera ab hybero amne. Audit clamorē inus. Et cōcitus: raptus. Vrget iter accelerat. Ad uocē: raptim. n. accurrit quo uocē iclamātis audierat. Q uæ pabāt mō uim ferre menades q̄ uolebāt inferre uim hoſpiti. Aductu Herculis: cū aduenisset hercules. Dedere ter. tur. fu. fœ. turpiter ſe in fugā muliebrē cōuerterūt. Matertera bacchi: uerba ſunt Herculis o Ino ſoror Semeles mris bacchi nā Matertera ſoror mris dr. Eni cognorat: ita eā noie hercules cōpellauit: qa cognouerat ipſā: nā illa thebana & thebanus quoq; hercules. Q uid pe. hinc. ex latio: q̄ſi q̄ cā uenisti in latiū. An uexat te numē qđ me quoq; uexat ne te iuno: qa matertera es bacchi: quēadmodū & me uexat. Illa docet ptim: q̄ſi explicat ptē maloꝝ. Partim cōtinet pn̄tia nati: in pte aūt phibeſ a puero: qa illud referre nō ſuſtinet: qđ cū eo in mare ſe pcipitauerit. Et pudet iſſe in ſce. fu. pudet ſe ſurore pcitā iſſe ſe cum filio pditū. Rumor ut eſt uelox: diuulgatū eſt nomē Inus p latiū: & ſuſcepta ea hoſpitio a carmenti: q̄ uaticinata eſt eos: hoc eſt inū & filiū in deos referēdos: futuraq; numina pon. t: alterā quoq; leucotheā a graiis a nris matutā nūcupādā: alteꝝ pſutuꝝ portubus: & a nris portunū a græcis palemona nominandū. Rumor: fama ipſa. Peruolat alis agi. q̄ſi celerrime tráſferſ. Vt eſt uelox: ut ſolet p loca magna cū celeritate pferri. O Ino nomē tuū eſt freq̄ns in ore: q̄ſi iā fama repleuerat latiū: & oēs repetebāt nomē inus. Diceris tu Ino. Hoſpita itraſſe fidos penates carmētis diceris a carēti mre Euādri ſuſcepta hoſpitio: & intraſſe fidelē eius domū. quæ tibi nocitura nō eſſet ſed potius pfutura. Et de. lon. fa. ibi primū comediſſe. Sacerdos tegeæa: carmentis a tegea oppido arcadiæ. Tradiſ: dr. Dediſſe. ſuæ hoſpitæ. Liba ppata ſua manu: q̄ celeriter ipſa ſuis manibus fecit. Et cocta ſubito foco aut ſubito in focis cocta: aut ſubito exiructo foco & accēſo igne decocta. Nunc quoq; hoc ēt tpe. Liba iuuant: delectāt. Illā feſtis matralibus. cū matralia celebranſ: offerunſ. n. liba queꝝ offerēdoꝝ mos ab his libis q̄ carmētis obtulit. originē habuit. Ruſtica ſedulitas. diligentia ſine ullo artificio. qa illa pauit liba more ruſtico. Fuit gra. ar. nā gratiora illa liba ppata: quā ſi paſſet illa dapes ſplēdidas. & ſūmo artificio cōditas. Ait Ino o uates o carmēti. Reſigna nūc: apias tu mihi nūc comederim. Fata uenitētia. q̄ſi qđ de me futuꝝ ſit. Q ua licet. nō ultra q̄ fari licuerit. Et. n. uaticinātes cū cōceperint numen oia futura norunt. ſed omnia referre nō poſſunt. unde eſt illud Lu. nec tm̄ pdere uati q̄tū ſcire licet. Adde pcor hæc. uaticinia tuis. Meis hoſpitiis: muneri hoſpitali. qa me hoſpitio ſuſcepiſti. etiā hoc hoſpitium accedat. Parua mora eſt breue temporis ſpatium.

Q uos ignorat adhuc inuocat illa deos:
Diiq; uitiq; loci miſeræ ſuccurrite matri
Clamor auentini ſaxa propinqua ferit:
Appulerat ripæ uaccas oetheus lyberas
Audit: & ad uocem concitus urget iter:
Herculis aduentu quæ uim mō ferre parabāt
Turpia fœmineæ tergā dederæ fugæ:
Q uid petis hic cognorat. n. matertera bacchi
An numen quod me te quoq; uexat ait:
Illa docet partim, partim præſentia nati:
Continet: & furiis in ſcelus iſſe pudet:
Rumor ut eſt uelox agitatis peruolat alis
Eſtq; frequens ino nomen in ore tuum
Hoſpita carmentis fidos intraſſe penates
Diceris: & longam depoſuiſſe famem:
Liba ſua properata manu tegeæa ſacerdos
Traditur: & ſubito cocta dediſſe foco:
Nunc quoq; liba iuuāt feſtis matralibus illa
Ruſtica credulitas gratior arte fuit:
Nunc ait o uates uenientia fata reſigna
Q ua licet: hoſpitiis hoc precor adde meis

M ac nu. Cæleſte Appollinis nomē ac ſpiritu. Læta canā gaude defuncta laboribus ino. Defuncti ANT.
nſq ad finē puenere. Vñ illud eſt. Pelagi defunctæ periclis. Hinc defunctos mortuos appellamus. FAN.
oq; põtus hēbit. Erit Melicerta ponti nomē cui ius erit in portus. Annuerat pmiſſa fides. Quæ ua
[illegible] Carmētis pmiſſa fuerāt res cōprobauit. Vna mi. Vult ancillam Antipherā apuiſſe inus fraudes Atha antiphera
manti & ide ortū eē mſis Matutæ odiū in ancillas: ino. n. priuignis exitiū parās corrupit. nūciū ab Athamante
ad cōſulēdū appollinē miſſum q retulit nō poſſe tolli famē niſi Phryxus & Helle imolarent nepheles filii. Im
probus. Qui non contentus uxore amauit ancillam.

Parua mora eſt: cælū uates & numina ſumit
Fitq; ſui toto pectore plena dei:
Vix illam ſubito poſſis cognoſcere tanto
Sanctior: & tanto q̄ modo maior erat:
Læta canam: gaude defuncta laboribus ino
Dixit, & huic populo pſpera ſemper ades:
Numē eris pelagi natū quoq; põtus habebit
In noſtris aliud ſumite nomen aquis:
Leucotheæ graiis matuta uocabere noſtris
In portu nato ius erit omne tuo:
Quē nos portūnū ſua lingua palemona dicet
Iſte præcor noſtris æquus uterq; locis:
Annuerat: promiſſa fides poſuere labores
Nomina mutarunt hic deus illa dea eſt:
Cur uetet ancillas accedere quæritis: odit
Principiumq; odii ſi ſinit illa canam
Vna miniſtrarum ſolita eſt cadmea tuarum
Sæpe ſub amplexus coniugis ire tui:
Improbus hāc athamas furtim dilexit ab illa
Comperit agricolis ſemina toſta dari:
Ipſa quidem feciſſe negat, ſed fama recæpit
Hoc eſt cur odio ſit tibi ſerua manus:
Non tñ hanc pro ſtirpe ſua pia mater adoret
Ipſa parum fœlix uiſa fuiſſe parens:

NOn tñ hāc pro ſtirpe ſua pia mr̄ adoret. Non optabant bona filiis apud hanc deā ſed nepotibus uel q ea mámá ſororis filio p̄buiſſet: uel q ea conſuetudo pulcherrima multū inter neceſſarios beniuolētiæ cōpararet: lege Plutarchum in quæſtionibus.

¶ VAtes ſumit cœlū ac nu afflata eſt cœleſti numie. PAV.
Et fit ple. ſui dei toto pectore. impleť Appollineo ſpiritu. & Lu. plenior arctus phœbados, irrupit pæan: mētēq; priorē expulit: atq; hominē toto ſibi cedere iuſſit pectore. Vix poſſes ſubito cognoſcere illā: ná nō hūana: ſed diuina uidebať: ita ut ſubito agnoſci nō poſſet: cū non eadē uidereť. Tāto erat ſanctior: anguſtior iam plena deo. Et tāto maior: ut eſt illud uirgilianū Maior q; uideri. Nec mortale ſonās afflata eſt numine quando quā mō: quā pauloante fuerat añ cōceptū numen. MAR.

Leta canā: hoc eſt carmētis uaticiniū. o Ino dicā felicia q̄ tibi iā aderūt. Gaude defuncta laboribus lætare q̄ iam ad finē laboꝝ pueniſti ut eſt illud, Vir. pelagi defūctæ piclis. Et ades ſp pſpa huic populo ſp adeſto ppitia: & felix his arcadibus: & latinis & qcūq; hæc loca poſtea inhitabūt. Eris numē pelagi. dea maris: & q̄ ſorgentē e mari dicť referes. Põtus hēbit quoq; natū: & filius quoq; tuus erit in mari: & deus portuū. Sumite ali no. ino. aqs: nō tu ino nō ille melicerta appellabitur: ſed alia noia accipietis in nr̄o mari. LEVcotheæ graiis uocabere: a græcis appellare leucothea: & ſignificat albā deā: ut diximus. Matuta uocabere nr̄is: latini appellabūt te matutā: & p̄eris matutino tpi: ná matutinus a matuta dr̄. Oē ius erit tuo nato in portu: filius tuus hēbit oēm in portubus ptātē. Quē nos portūnum: nos in latio uocabimus portūnū: qa portubꝰ p̄ſidētē. Sua lingua græca. Dicet palemona. palemō a græcis appellabiť. Ite uterq; æquus p̄cor: ite & eſtote ambo ppitii. Nr̄is locis. regionibus latinis. Fides annuerat pmiſſa: q̄ſi affirmauit fides: & re ipſa cōprobauit: q̄ an fatis pmiſſa erāt. nā in deos mutati ſunt. POſuere labores: iuxta rōſum defuncta laboribus. Mutarūt no. reliq̄re uetera: & noua noia ſumpſerūt. Hic deꝰ eſt portūnus. Illa dea. iam leucothea. ſeu matuta. Cur uetat ancillas. repelluntur a tēplo matutæ ancillæ oēs: p̄ter unā quā alapis cedūt. & impellūt ut in camillo Plu. inqt. & pble. xv. ita inqt. Quid ē qd ancillis ædē matutæ ingredi fas nō eſt. Vnā uero tm̄ mulieres introducūt: quā alapis cedūt. An qa hāc unā ita pulſari ſignū eſt. ſeruas a ditu phiberi. reliq̄s aūt pp fabulas repellunt. Ino. n. uiꝛ rē cū ſerua hr̄e ſuſpicata filiū depiſſe dr̄. Seruā uero græci ex Aetolia oriundā fuiſſe dnt. noie Antipherā. ex quo apud nos i cheronea p ædē matutæ æditiuus loꝝ tenēs pnūciat. nū ſeruū ingredi. nō ſeruā. nō Aetholū. nō Aetholā. Quæritis cur uetat accedere ancillas cur phibeat tēplū ingredi ſeruas. Odit. inſectať odio. Et canā. ego. Principiū odii. dicā unde hoc odiū hūerit originem. Si illa ſinit. ſi matuta ipſa pmittit O Cadmeato Ino Cadmi filia. Vna tuaꝝ miniſtraꝝ. antiphera una ex ancillis tuis. Eſt ſæpe ſolita ire ſub amplexus tui cōiugis. ſæpe ſolita ſuccūbere uiro tuo. Athamas ipꝛobus. minime pbus. Furtim. occulte. Dilexit hāc. amauit antipherā. Ab illa. ancilla. Cōpit. cōptū habuit. Dari ſemina toſta incocta agricolis. Illa illū docuit Ino cōiugē dare incocta ſemina his qui arua colebāt. ut falſo ex oraculo ad expiationē poſci diceret phryxū & hellē. de quo diximus in. iii. li. Illa qdē feciſſe negat: dicit ſe Ino nō dediſſe toſta ſemina. Sed fama recepit. accepit ita fuiſſe. & ſic refert. Hoc ē. hæc cā. Cur ſerua manus ſit ſibi odio. cur odio inſecteť ancillas. Nō tñ mr̄ pia. religioſa. Adoret hāc. matutā. nō ſacrificet huic & ſupplicet Pro ſtirpe ſua. pro ſalute aut pſpitate filioꝝ. De hoc ēt agit Plu pble. xvi. cur apud hāc ipſam deā ſuis qdē filiis bona nō optā? Cū nepotibus id tribuāt. an qd Ino miti quodā. & humano igenio eſſe: & ſororis filio mámā p̄buiſſe. In filiis uero, infœlix extitiſſe uideť. an aliter potius qd moralis. & pulchra imprimis conſuetudo: & multum inter neceſſarios beniuolentiæ cōparās exiſtimata eſt. Ipſa eſt uiſa fuiſſe paꝝ fœlix parēs: ideo nō oratur p filiis. qa ipſa paꝝ fœlix fuit in filiis cum alteꝝ extinctū a patre uidiſſet. cū altero ſe præcipitem dedit.

ANT. FAN. ¶ MAndabitis. Comẽdabitis. Hác tibi quo ꝓperas. Fabuloſum eſt ꝙ autor hic dicit. P. rutiliũ cõ nitũ fuiſſe a matre matuta ne ꝓpareret in Marſos ſed ingenioſe a poeta fictũ eſt ut Rutilii ſ[illegible] a[illegible] libus iungeret. Luce mea marſo cõſul ab hoſte cades. Quarto idus iunias quo die ut ſupra oſt[illegible] lia celebrant. P. Ruptilius cõſul ſagitta caput uulneratus teſte Appiano periit ad lyrim fluuiũ cãpaniæ in bel lo italico q̃ & marſicũ dr̃ & extenuãdæ inuidiæ gratia ſociale q̃uis re uera ciuile fuerit. nã oẽ Latiũ ac Picenum Hetruria atq; Cãpania & ipſa (ut inqt Florus) italia aduerſus matrẽ ſuam hoc eſt urbẽ Romã arma ſumpſe runt. Fuit Rutilio collega in cõſolatu iulius cæſar non is cui ſucceſſit auguſtus ſed alius. Cæteꝝ Ouid. hoc lo co cecidiſſe inqt rutiliũ ad tolenũ flumen ubi octo ro manoꝝ milia perere cũ eius legatus. C. marius cũ hoſti bus euctu meliore cõfluxerit: totidem marſoꝝ milia interfecit cũ Tolenus fluuius cæſoꝝ romanoꝝ arma & corpa in cõſpectũ marii deuluiſſet. Meminit huius fluminis ſcriptor qdã quẽ ſi pace tua licuerit lector cã dide noiabo is eſt Horoſius. Quid frontẽ cõtrahis? cũ Homerus ille Mãtuanus nõ dubitauerit aliqd Ab Ennio mutuari. Marſi ut A. Gel. ſcribit orti dicuntur a Marſo Circes filio. Vñ his ui quadã genitali datũ eſt ut uirulentoꝝ ſerpentiũ domitores eẽnt a qbus ſociale bellũ marſicũ noiauerunt: q̃uis pleræq; aliæ gẽtes a romanis deſciuerint qa defectiõis initiũ a Marſis ſumptum eſt quo tpe ancilla ſerpentẽ pepit autore Plini. Sũt Marſi non lõge ab urbe ut autor eſt ſtrabo qui belli marſici meminit. Lege præterea Florum appianum & ſi placet horoſium: ſuſpicamur tolenum lyrim eſſe uel ei certe proximum flumen.

Margin: P. Ruptilii mors. — iiii. idus iunias — Tholenus Fluuius — Marſi — Marſicum Bellum

Alterius prolem melius mandabitis illi
Vtilior baccho q̃ fuit illa ſuis
¶ Hác tibi quo ꝓpas memorãt dixiſſe rutilli
Luce mea marſo conſul ab hoſte cadẽs:
Exitus acceſſit uerbis: flumenq; theloni
Purpureum mixtis ſanguine fluxit aquis:

PAV. MAR. ¶ MElius mãdabitis: pro comẽdabitis illi matutæ. Prolẽ alterius: filios fratrũ aut ſororũ. Et in camillo [illegible] inqt: & fratrum filios ante ſingulos fr̃es ſub brachio ferũt. Fuit utilior bacho: qui fuit ſororis filius: quem ipſa educauit. Quã fuit ſuis filiis. i. Hãc tibi quo ꝓperas me. matuta cũ Romæ poſtea coleret extructo illi tẽplo oraculũ eius cõſuluit Rutilius cõſul in marſos iturus. Monituſq; eſt ne ꝓperaret: nã in matralibus eſſet a marſis obtrũcandus. Qđ ita euenit. & eadẽ poſtea die ſubſequentis anni Didius cũ exercitu ab iiſdẽ fuſus eſt. Hoc aũt bellũ quod ea tẽpeſtate geſtũ eſt: alii appellauere ſociale: nã oẽs itali ſocii erãt populo romano. Alii italicum q̃ italia magna ex pte deſciuit. Alii Marſicũ: q̃ a marſis originem habuerit. Id aliqua ex pte ex Epitomate Liuii pcipit & ex L. Anneo floro Attigit & Strabo: ubi de piceno agit. dicẽs ultra picenũ ueſtini ſunt & Marſi [illegible] peligni: & marrhucini: & ferentani: & ſamnites populi regionẽ montanã poſſidentes & mari nõ admodum pximi. Hæc aũt natio exigua eſt. Cæteꝝ fortitudine cõſpicua oſtẽtata. Romanis eoꝝ ſæpiſſime uirtute: primum cũ aduerſus eos bellũ gerebant. Scđo cũ ipſoꝝ militiæ ſocietatẽ inibãt. Tertio cũ & libertatẽ & ciuitatis cõſortionem aſſeq uolentes: repulſam paſſi deſciuerũt. Vñ marſicũ exarſit bellũ. Corphiniũ pelignoꝝ metropolim: cõmunẽ uniuerſis italis ciuitatẽ demonſtrãtes. Eãq; mutato noĩe italicã appellãtes. cõtra populũ ro. receptaculũ ꝓpugnaculũq; cõſtituerũt. Adunatiſq; cõplicibus impatores creauere. Biẽnio igif ꝓtraxere bellũ: donec pfuſum eſt: ut in ciuitatẽ cõiter uocarenf: cuius rei gr̃a tantũ belli conflatũ fuerat incendiũ. Marſicũ aũt ideo noiatum eſt bellũ: qm̃ a marſis rebellandi ſuſcitatũ fuerat initiũ: ꝓſertim a Popedio. hæc ſtrabo. Appianus Cæſar. & P. Rutilius lupus cõſules ꝑerant: ꝓtores qbuſcũq; ex optimis cõſulibus adiret Rutilio uidelicet Gneũ Põpeium parentem Pompeii illius qui magnum cognomitatus eſt: ac. Q. Cepionem. C. per pennam. C. Mariũ. & Valerium Meſſalam Sub ſex. Cæſare. P. Lentulum: ac ipſius Cæſaris fratrem & Titum & didium. Liciniũ Craſſum. Cornelium Syllam: & præter hos Marcellum. Italis duces alii præerant cõmunes in cõmuni exercitu. Quibus omnibus præerant. T. Aphranius. C. Pontilius. Marius Egnarius. Q u. Popedius. H. Papius. M. Lãponius. C. Iudacilibus: Erius Aſinius & Vectius Cato. Et poſt cõmemoratos duces paulo inferius. Rutilius conſul. &. C. Marius ſupra flumen lyrim pontes tranſeundi cauſa non magno inter ſe ſpacio coniunxe[illegible]. Quibus Vectius Cato aduerſus ſteterat non longe a Marii ponte. Clam itaq; noctu circa Rutilii pontem inſidias in ualle diſponit. Simul autem Rutilium uidere in tranſitu diſſimulans inſidias educit. Pluribuſq; [illegible] ter arida necatis. Multos flumini immerſit. Hoc in prœlio Rutilius ab hoſtibus ſagitta caput ſancius: nõ multo poſt interiit. Hæc ille rutili: o. P. Rutili Lupe. Memorant: referunt poſteri. HANC matutam. Dixiſſe tibi quo properas: quo acceleras ire in expeditionem. Conſul: cum tu eris conſul. CADENS: occumbes. AB hoſte marſo: interficeris a marſis in inſidiis a Vectio Catone diſpoſitis. LVCE mea: in meis feſtis hoc eſt in matralibus. EXItus: finis. ACCEſſit uerbis: nam ut illa prædixerat: ille eo die interiit & adeo fuit acerba romanis mors illius ut referent diem in faſtos & illa quoq; clades luctuoſa eodem bello. Q u. Seruilius proconſul in oppido Aſculo: cum omnibus ciuibus romanis: qui in eo oppido erant: occiſus eſt: pro qua clade ſaga populus ſumpſit. ET flumen tholeni: Lyris amnis: ad lyrim enim pugnatum eſt cum conſul periit. Qui fluuius Strabone teſte Clanis etiam appellatus eſt & poeta hoc in loco tholenum pro lyride poſuit: q̃ eo quoq; nomine appellatus fuerit. SVNT qui legerent flumenq; tholentii a tholento: quod per picenum labitur. Sed longe diſtat: & cædes de qua agit poeta non fuit in Piceno. ut iam diximus. FLVXIT purpureum rubicundum. AQVIS mixtis ſanguine: propter ædem in eius ripis factam: & multos eius aquis immerſos fluit lyris aquis ſanguinolẽtis. ERAT annus proximus ſubſequẽs: Didius. T. Didius unus ex prætoribus. CÆſus eadem palantide: interemptus eodem die: hoc eſt quarto iduum iunii. INgeminauit opes hoſtiles: id eſt auxit uires hoſtium. Fuſus enim ipſe cum exercitu auxit marſorum meorum opes.

¶ PALlantide cæſus eadem didius. Cecidit anno pximo. T. Didius unus prætoꝝ qui ut ſcribit Appianus i bello Marſico ſub cæſare fuerunt. Perijtq; eadē die qua & Ruptilius ſed non eodem anno. Cæſus eſt & alter Didius in Hiſpania circūuentus a Luſitanis ſed longe poſt bellū ſociale interfecto in ea puincia Cn Pompeio magni Pompeii filio ut legimus in ultimo cōmentarioꝝ qui Cæſaris appellanť: quis conſtet autorem eius cæſarem non fuiſſe. Diciť aūt palantis ſiue palantias aurora uel a fratre Pallante uel a patre ut aliis placet. LVX eadē fortuna tua eſt autorq; locuſq;. Multas ædes Romæ Seruius Tullius dedicauit: quaꝝ quæ ſecūdum tyberim fuit Fors Fortuna dicta eſt non fortis fortuna ut quidā crediderūt. Cuius uero feſtum Romani hoc tēpore celebrabāt eam Nero in orbe aurea domo complexus eſt quā a palatio exquilias uſq; fecit teſte Suetonio. Plinius Nerone principe in Cappadocia repertus ē lapis duritia marmoris candidus atq; tranſlucens etiā pua parte fuluæ inciderāt uenæ ex argumēto phengites appelatus. Hoc cōſtruxerat ædē fortunæ quā Seiā appellant a Seruio rege ſacratam aurea domo cōplexus. Quare ēt foribus optis interdiu claritas ibi diurna erat haud alio q̄ ſpecolariū modo tanq̄ incluſa luce non trāſmiſſa. M. Varro autor eſt ut idē Plinius tradita Tanaquil quæ & Caia cecilia uocata eſt tactā togam regiam undulatā in æde fortunæ. Cuius deæ ſignum a Seruio Tullio dicatū cooptum erat pretextis eius regis teſte eodē Plinio quæ durauerūt ad Seiam exitū ita ut mirū fuerit nec defluxiſſe ea: nec teredinum iniurias ſenſiſſe annis. Dis. Fuit in hoc templo Seruii regis ſimulachrū

ANT. FAN — T. Didii mors .iiii. iunias

Fortune feſtum .iiii. idus iunias fors fortuna ſeia.

¶ Proximus annus erat pallātide uict9 eadē
Didius hoſtiles ingeminauit opes:
¶ Lux eadē fortuna tua eſt: autorq; locuſq;
Sed ſuper iniectis quis latet iſte togis:
Seruius & conſtat eum: ſed cauſa latendi
Diſcrepat: & dubiū me quoq; mētis habet:

tecto uultu toga ſupiniecta uel ut lateret fortunæ dedecus quam pudere poterat amaſſe hoiem ſerua natū atq; ad dignitatē regiam extuliſſe ut ancilla natus trabeam & diadema quirini & faſces meruit regum ultimus ille bonoꝝ: uel ut populus Ro. interitu placidiſſimi regis incōſolabiliter dolens luctui parceret quem ſimulachrū eius detectum ad lachrymas impellebat. uel quod eadem imago uiſa Tullia cuius admonitu rex fuerat interfectus oculis manum oppoſuiſſe dicitur ac iuſſiſſe tegeret. Hæc ſtatua (ut Valerius Max. refert) cum ædes fortunæ flagraſſet ſtetit in ſua baſi flāmis intacta: cuius titulus ut idem inquit ſeruili cognomine & regia appellatione perplexus onde rex ipſe proceſſerit & quo peruenerit teſtabaf. Eſt aūt ſenſus: Tuus eſt dies o fortuna tuus eſt ædis autor: tuus eſt locus .i. Roma quam tuo numine ad ſummum extuliſti ſicuti & Seruium regem.

Seruii regis ſimulachrum.

¶ PALlantide: dixit ppter aurorā: quæ dicta eſt pallantis filia ut ſupius diximus. Lux eadē fortuna tua eſt: eodem die matralioꝝ: hoc eſt decimo die mēſis Iunii eſt feſtum fortunæ: cui delubrum eodē in loco idē Seruius dedicauit: ubi erat eius ſimulachrū ſed pannis uelatū. Huic rei triplicē affert poeta rationē uel quod a fortuna amatus eſt: ſed puduit poſtea deam homini cōcubuiſſe. ideo uelatū eſſe uoluit: Vel quod Seruii morte cōfuſa plebs mœrore & deſiderio amiſſi regis: quod referebať imago a lachrymis temperare non poterat. Velauere igiť imaginē: ut poſſent lachrymis adhibere modū. Vel quod uelari uoluit: ne uideret ſceleratam filiā parricidam. Sane Seruius Tullius: ut ex Dionyſio excerpſimus: interfecto factione Martiorum Tarquinio priſco relictis duobus paruulis nepotibus: cum eius gener eſſet Tarquinio ſucceſſit: anno quarto quinquageſimæ olympiadis: de cuius genere hæc referuntur. In corniculo urbe latinorum uir quidam regii generis mulieri coniugitur pulcherrimæ & pudicæ. Ocriſiæ nomine. Ipſe Tullus cum urbs capta eſt a Romanis: pugnans moritur ipſam q; Ocriſiam pregnantem exceptam e preda Tarquinius rex capit: datq; uxori domum: ex hac Ocriſia adhuc ſerua puer naſcitur quem a cognatione Tullium: a fortuna Seruium appellauit: q; eum ſeruiens peperiſſet. Alia de eo refertur fabula: quam poſtea referemus. A pueritia ad uirilem ætatem multa ſub Tarquinio ſplendide geſſit: affectuſq; ab eo multis honoribus: & hunc ſibi generum delegit. Regnum extincto Tarquinio Tanaquilidis hortatu aggreſſus eſt, & in eo prudentiſſimum & magnanimum ſe regem ſemper geſſit fortunaq; ſemper uſus proſpera præterquam ad exitum: filias duas habuit: quas Arunti: & Tarquinio Tarquinii priſci nepotibus matrimonio collocauit: quarum altera mitis: altera immanis ingenii fuit: ſic & ipſi uiri Tarquinius cum fratris uxore: quæ immanis erat rem habebat. Fratrem quia malus eſſe nollet: e medio ueneno ſuſtulit: in ſcelus hoc uxorem ipſius: cui ſtupro commiſcebatur habens adiutricem ſuæ ipſius ſororem. Nuptam ſibi pudicam fœminam: & filiorum ſociam per eos dies iiſdem uenenis interfecit: priuſq; quam pyræ maceratæ eſſent quæ infœlicia corpora ſuſceperant: epulum amicis dedit: nuptialiq; perfecit. homicidamq; ſponſam in cubiculum ſororis duxit: Tullium clementiſſimum regum: & de populo romano optime meritū palam intereptum Neq; funere. neq; ſepultura fungi permiſit. Crudelis filia ſuper Tullii corpus uecta e carpento Tarquiniam uxorem tullii: & patris ſui ſororem: ſibiq; beniuolam: ne uirum lugere poſſet laqueo confecit Armis deniq; & malorum factione ad principatum tranſgreſſus eſt. Hic exitus tullii fuit: quem cum attingit poeta. nos quoq; ex hiſtoria referre uolumus. Cæteraq; prætermiſimus: paulopoſt. O fortuna eadem lux eſt tua: idem dies eſt tibi quoq; conſtitutus. ET auctor: idem Tullius: qui dedicauit ædem matutæ dedicauit & tibi. ET locus: idem: nam boario ædes conſecrata: aut locum eundem dicas quod habeat ſacellum iunctum. Sed quis latet æde ſuperiniectis togis: cuius eſt illa imago: quæ ſuperpoſitis togis uelata eſt in tēplo. Seruius eſt: ſimulachrum Seruii Tullii. Hoc enim conſtat: manifeſtum eſt eum eſſe. Sed cauſa latendi: quare lateat. Diſcrepat. nam uaria affertur. Et habet me quoq; dubium mentis. ego quoq; dubius ſum: & neſcio quam potiſſimum cauſam affirmem.

PAV. MAR.

ANT. FAN. ¶FVRtiuos amores: Ipſe infra. Nocte domum parua ſolita eſt intrare feneſtra. Cõcubuiſſe homini. Pudet deam ſuccubuiſſe mortali. Cæcaq; in hoc uno non fuit: Fortunã quã cæcam dicũt in deligendo ſibi rege pſtantiſſimo cæca non fuit. Vnde feneſtralis nomina porta tenet. Hæc porta feneſtra dicebatur ut Plutar...

Porta feneſtra. gõnibus apud quã fuit ut idem inqt thalamus qui fortunæ uocabatur. Vel quia Seruium regem ſecundiſſima uſum fortuna cum ipſa rem habuiſſe fabulantur ad quem eam per feneſtram dicũt penetraſſe: uel quia Tarquinio Priſco a paſtoribus occiſo Tanaquil eius uxor per feneſtram populum allocuta multitudini pſuaſiſſe dr ut Seruiũ regem declararent. Vnde factum putant ut is locus feneſtra uocaretur. Eam fuiſſe arbitramur in eo muro quo tarquinius priſcus urbem circũdedit. Eſt & feneſtra interdum minuſculum hoſtiũ in ſacrario quo uerbo uſus eſt Ennius ut Macrobius refert. MVLta toga. multis togis. Vnde ait ſupra: Iniectis qs latet iſte togis. Poſt tullii feneſtra: Poſt mortẽ regis benigniſſimi ac de Romanis benemeriti.

Seruii tullii mors. NEC modus ullus erat. Non erat finis dolori & lachrymis plebis: ſed creſcebat luctus cũ uideretur regis ſimulachrũ. Adductos intus agemus equos. Flectemus equos giro breuiore hoc ẽ paucis rẽ explicabimus. Cõiugio ſceleris mercede parato: Seruius tullius cum duas filias alteram ferocem alteram mitem haberet: & totidem tarquinii Priſci filios eadem morũ diuerſitate uideret ferocem mitiori mitem feroci i matrimonium dedit. Sed mites perierũt fraude potius q̃ ſorte ut Ouid. ſentit hoc loco: feroces hoc eſt tarquinium Superbum & tulliam morum ſimilitudo coniũxit. Vnde factum eſt ut Seruius ad curiam ſe conferens fuerit iterfectus: ſuper cuius cadauer tullia cum tarquiniũ Regem ſalutaſſet ac domum reuerteretur carpentum egit. Quã ob cauſam uicus ille ſceleratus

uicus ſceleratus. dictus eſt qui prope uicum Cypriũ fuit ut autor eſt Varro. Quãuis Dionyſius tradat uicũ cypriũ eum eſſe qui impius ſiue ſceleratus appellatus ẽ. Quod uerum eſſe non credimus aliter ſentiente Varrone. Licet in ſummo uico cyprio Seruius fuerit interfectus

Indictiuũ funus. Noſtræ cede ſororis. Quam interfecerat tarquinius ueneno. FRAtris. Quem tullia eodem modo creditur occidiſſe.

Tum dea furtiuos timide profitetur amores
Cæleſtemq; homini concubuiſſe pudet:
Arſit enim magna correpta cupidine regis
Cæcaq; in hoc uno non fuit illa uiro:
Nocte domum parua ſolita ẽ intrare feneſtra
Vnde feneſtralis nomina porta tenet:
Nunc pudet & uultus uelamine celat amatos
Oraq; ſunt multa regia tecta toga:
An magis eſt uerum (poſt tali funera) plebem
Confuſam placidi morte fuiſſe ducis:
Nec modus ullus erat creſcebat imagine luctus
Donec compoſitis occuluere togis:
Tertia cauſa mihi ſpacio maiore canenda eſt
Hos tamen adductos intus agemus equos.
Tullia coniugio ſceleris mercede parato
His ſolita eſt dictis extimulare uirum:
Quid iuuat eſſe pares te noſtræ cæde ſo...s
Meq; tui fratris: ſi pia uita placet:
Viuere debuerant & uir meus & tua cõiunx
Si nullum auſuri maius eramus opus:

PAV. MAR. ¶DVM dea furtiuos: prima cã: quæ ad fortunã refertur: quod amauerit tulliũ. Sed poſtea cũ puderet deam hoĩ ſuccubuiſſe texit amati regis imaginẽ. Sed locus inde fabulæ datus. Quod tullius oĩ uera fortuna pſpa uſus eſt. Dũ dea: fortuna. Timide pfitetur: cũ timiditate exercet. Amores fur. occultos. ET pudet cœ. erubeſcit dea cœleſtis fortuna. Cõcubuiſſe hoi: habuiſſe rẽ cũ mortali. Arſit. n. fortuna. correpta magna cupidine regis: q̃ſi ſuccẽſa magno amore regis tullii. Et in hoc uno uiro: in rege tullio ſolo. Nõ fuit cæca. ſed oculata. Effingitur. n. cæca fortuna. qa merẽtes deprimit imerẽtes extollit: nũc erigit: nũc ſternit. & nunq̃ in eodẽ ſtatu pſiſtit: in tullio nõ fuit. cæca: qa ſemp illi pſpa affulſit. Et ſolita fortuna intrare domũ: ſolebat illa ingredi ad tulliũ. Nocte pua feneſtra nõ p patentẽ portã: ſed furtĩ p feneſtrã exiguã & noctis tpe. Vñ: ex quo. Porta tenet noia feneſtrellæ. Porta appellatur feneſtra. Plu. xxxv. pble. ita inqt. Quidã quod portã unã feneſtrã appellãt: apd quã fortunæ thalamus poſitus eſt. An qa Seruius rex ſecũdiſſima fortuna uſus. cũ fortuna rẽ hũiſſe creditus ẽ: cũ p feneſtrã ad eũ penetraret. An hoc fabuloſũ illud aũt uerũ: tarqnio priſco Romæ regnãte. cũ is a paſtoribus eẽt occiſus: tanaql eius uxor: mulier ſane prudẽs. & fortis p feneſtram populũ allocuta multitudini pſuaſiſſe dr ut Seruiũ regẽ declararẽt ex eo factũ ẽ: ut locus ille ita appellaretur. Nũc pudet: fortuna facti. Et cœlat. tegit. Vultus amatos: uultus tullii: quẽ amauit. Velamine togis ſeu qbuſcũq; pãnis. Et ora regia. uultus Seruii regis. Sũt te. uelata. Multa toga. cũ hẽat caput togis iuolutũ. An magis ẽ uerũ. An hæc ẽ uerior rõ. Poſt funera. poſt mortem. Tullii regis. Plebẽ cõ. turbatã. Morte placidi ducis. morte benigni regis. Fuit. n. plebs mœſta amiſſo p iniuriã bñmerito rege. Nec erat ullus mo. nõ poterat adhibere modũ mœrori. Luctus cre. ima. cũ uideretur imago regis creſcebat dolor: & cũ dolore lachrymæ. Donec uſq; quo. Occuluere. uelauere imaginẽ. Togis cõpoſitis. ſupiectis. ſic uelata imagine modũ poſuere lachrymis. Tertia cã. hãc tertiã cãm refert ad ſceleratũ filiæ facinus. Eſt canẽda mihi referẽda a me. Maiore ſpatio. plurib' uerſib'. Nos tñ agemus itus equos adductos q̃ſi reflectemus curſũ: & nõ ero lõgior: ſed paucis expediẽ. Adductos: idẽ q recuruatos. ut i heroi. Eſt ſinus adductos modice falcatus in arcus. Tullia: tulli regis filia. Eſt ſolita extimulare: ſollicitare. Virũ. tarqniũ. His dictis. his uerbis. Parato cõiugio. poſteaq̃ pauit matrimoniũ. Mercede ſceleris. pmio crudelis facinoris nã Arũs eius prim' uir ueneno necat' ẽ. ea potionẽ porrigẽte. & eius ſorore ueneno quoq; extincta. Quid iuuat eẽ ptes: uerba ipſi' tulliæ ad tarqniũ: qd pdeſt: ſi in patrãdo ſcelere pes ſum'. Te. ſ eẽ parẽ. Cæde nr̃æ ſororis. qa ſororẽ meã tibi nuptã ueneno cõfeciſti. Et me cæde tui frĩs: qa uenẽo ego fratrẽ tuũ & uirũ meũ

peremi. QVid igiť pdeſt ſi tu ſororē meam interfeciſti:& ego fratrem tuū necaui. SI placet uita pia quaſi ſi deinceps pii eē uolumus:& in ſcelere nō pſeueramus.& Photinus apud lucanū in octauo Pharſaliæ:Exeat au la q uult eē pius.uirtus & ſūma ptās Non coeunt ſemp mutuet:quē ſeua pudebunt. ET uir meus:a tū fr̄ tuus:quē ego pdidi. ET cōiunx tua:q̄ erat ſoror mea. DEbuerāt uiuere.& nō a nobis tam miſerrime necari. SI nullum maius opus eramus auſuri:ſi audentes aggreſſuri nō eramus maiora facinora.

Et caput & regnū factum eſt dotale parentis
Si uir,res indictas exige dotis opes:
Regia res ſcelus ē ſocero cape regna necato
Et noſtras patrio ſāguine tinge manus
Talibus inſtructus ſolio priuatus in alto
Sederat:attonitum uulgus ad arma ruit:
Hic cruor & cædes infirmaq; uincitur ætas
Sceptra gener ſocero rapta ſuperb9 habet:
oſe ſub exquilis ubi erat ſua regia cæſus
Concidit in dura ſanguinolentus humo:
Filia carpento patrios initura penates
bat per medias alta feroxq; uias:
or pus ut aſpexit lachrymis auriga profuſis
Reſtitit:hunc tali corripit illa ſono:
adis an expectas pretium pietatis amaræ
Duc inq̄ inuitas ipſa per ora rotas
Certa fides facti eſt.dictus ſceleratus ab illa:
Vicus: & æterna res ea preſſa nota eſt:

ANT. FAN.

ET ca.& reg.fa.ē do pa.Dať tibi i dotē & caput patris & regnū ſi uir fueris. INdictas exi.do.opes. Ad q̄s uocatus niſi es demēs:Hinc idictiuō funus dicebāt ad qd̄ p pcone euocabanť: REgia res ſce.eſt:Seneca i thyeſte: Sāctitas pietas fides priuata bōa ſūt q̄ iuuat reges eant.Luc.Exeat aula q uult eē pius. SOlio pri.al.ſede.Nōdū rex creat' ſedit ſolio reglo.Lege Liuiū: SCEptra ra.regnū qd̄ targnius ſupbus rape maluiť q̄ expectare. SVb exq.ubi erit ſua re.Exqlias habitauit Ser.& auxit teſte Liuio. Vn̄ Var.ſcripſiſſe inqt alios exqlias dictas qd̄ excultæ a rege Tullio fuerint.alios ab excubiis regis.Hinc Ser.Tullius a Solino dr̄ Exqlinus. COncidit:Interfectus ē ab his q miſſi a Targnio fugiētē cōſecuti fuerāt.Id(ut iqt Liui.) qa nō abhorret a cetero ſcelere crediť admōitu Tulliæ factū. PAtrios initura penates:Tullia i foꝝ euocauit uiꝝ e curia regēq; pria appellauit a quo faceſſere iuſſa ex tumultu cū ſe domū recipet pueniſſetq; ad ſūmū cypriū oicum flectēti carpētū dextra i urbiū cliuū ut in collē exqliaꝝ eueheref reſtitit pauidus ai ihibuit frenos is q iumēta agebat iacētēq; Tulliæ Ser.trucidatū oñdit q p pr̄is corpus carpētū egiſſe dr̄. PRetiū pie.ama. Grauē pœnā pietatis. IVuitas:Etiā ſi rotæ reluctēť & agi nolint. VIcus ſceleratus uicus Rōæ appellať q cū Targnius Supb9 iterficiēdū curaſſet Ser.regem ſoceꝝ ſuū:corpus eius iacēs filia carpēto ſupuecta ſit pperās in poſſeſſionem domus paternæ.

exquiliæ

ſceleratus. uicus

PAV. MAR.

ET ca.pa.caput tulii patris mei. ET regnū:qd̄ poſſidet. ET fa.do.q̄ſi debeť tibi iure dotis:qa ego filia ſū hæres:& uitæ pr̄næ & regni:hæc ego tibi p dote debeo. SI tu es uir meus:cui ego dotē debeā. EXIge:pete & debito. OPes do.idi.q tibi dictæ:& cōſtitutæ ſūt. REgia res ſce.ē:ne poſſet targnius illud obiicere: Sūmā ē ipietatē ſeuire i ſoceꝝ:aut uelle p ſcelera regnū occupaſ:refellit illa a'nia arguēs:qd̄ ad tyrānū ptinet exercere ſcelera:ide ē illud Luca. LIbertas ſceleꝝ ē:q regna iuſta tueť:& Cice.i officiis refert Cæſarē dicere ſolitū illū Si illd̄ uiolādū ē iuſiurādū regnādi cā uiolādū ē. SOcero ca.re.ne.occupa regnū iterfecto tullio. ET tinge:iſiicias. MAnus no.ſan.pa.ſpganť māus meæ cruore pr̄is mei. TAlib9 iſti.iſtigatus:& ſtimulatus targnius his uerbis uxoris. SEderat pri.i al.ſolio.anteq̄ rex a populo declareť:cōſcēdit regiū ſoliū. Vulgus atto.exterrita plebs ſcelere. RVit i ar.nā alii p targnio:alii p Ser.ſūpſere arma.Et Li.inqt Targniū iſtictū muliebrib9 furiis & ut agēdæ rei tp̄s uiſū ē ſtipatū agmie armatoꝝ:i foꝝ irrupiſſe: Inde oib9 pculſis pauore i regia ſede p curia ſedētē:pres i curiā p pconē ad regē Targniū citari iuſſiſſe:cōueniſſeq; illos pſeqť & illū cām i Tulliū egiſſe.& paulo poſt Tulliū iterēptū:& regnū a Targnio occupatū. HIc cru.fūdiť.Hic cædes:cōmittūť. Aetas:iſirma iualida ætas ſenilis. VIncitť:nā uaſtior & robuſtior targnius iuuēis facile uicit decrepitū ſenē. SVpbus:Targnius cognomēto ſupbus. GEner Tullii cui' filiā hēbat uxorē. HAbet ſce.ra.ſo.regnū qd̄ ſocero ui eripuit. Ipſe:Tullius. CAEſus ſub exq.ubi erat ſua re.pēptus i Cyprio uico exqliaꝝ: ppe ſuas regias ædes. Habitauit.n.i exqliis Ser. Occidit:q̄ſi moriēs cecidit.Sāguinolētus:ſanguie plenus. IN du.hu.i ſolido telluř:de eius morte Liui. Tū Targnius inqt:Neceſſitate iā ipſa cogēte:ultia audeť:multo & ætate:& uirib9 ualidior: mediū arripit Ser.elatūq; e curia i iferiorē ptē p gradus deiicit:ide ad cogēdū ſenatū i curiā redit. FIt fuga regis apparitoꝝ:atq; comitū.Ipſe ppe exāguis cū ſemianimis regio comitatu domū ſe recipet:pueniſſetq; ad ſūmū Cypriū uicū:ab his q miſſi a targnio fugiētē cōſecuti erāt:iterficiť.crediť:qa ñ abhorreret a cætero ſceleř:admōitu Tulliæ id factū. FIlia. TVllia. ALta:ſublimis. ET ferox:crudelis. IBat p me.ui.car.uehebať illa curru p urbē. INItura pa.pe.itura i regiā pr̄is:& Liui.inqt Carpēto certe id qd̄ ſatis cōſtat:i foꝝ iuecta: nec reuerita coetū uiroꝝ:euocauit uiꝝ e curia:Regēq; pria appellauit:a quo faceſſere iuſſa ex tāto tumultu: cū ſe domū recipet pueniſſetq; ad ſūmū Cypriū oicū:ubi dianiū nup fuit:flectēti carpētū dextra i urbiū cliuū,ut i collē exqliaꝝ eueheref:reſtitit pauidus:atq; ihibuit frēos:is q iumēta agebat:iacētēq; dn̄æ Ser.trucidatū oñdit:Fœdū ihumanūq; ide tradiť ſcelus:monumētoq; locus ē:Sceleratū uicū uocāt quo amēs agitātib9 furiis:ſororis ac uiri:Tullia p p̄tis corpus carpētū egiſſe ferť:ptēq; ſāguis ac cædis pr̄næ:cruēto uehiculo cōtaminata ipſa re ſp atq; tuliſſe ad pēates ſuos:uiriq; ſui.& reliq̄. AVrigans q iumēta agebat. VT poſtq̄. ASpexit cor.Ser.ipm trucidatū. REſtitit:hæſit & cōtinuit equos. LAchrymis pfu.ñ.n.potuit cōtinere iſpecto rege:tā miſerrime trucidato. ILla:Tullia. COrripit:hoc ē icrepat. HVnc:aurigā. TAli ſo.his uerbis. VAdis:pgis ne quo dēs

AN expe.amaꝶ pre.pie.q̃ſi expectas ne uerbera:aut crucem ꝑ hac tua in patrem meum pietate. DVC ingꝫ age dico. ROtas inuitas:curꝶ et renitentem. PER ipſa ora:pr̃is.ſ. CERta ſi.fa.ẽ:q̃ſi certũ ẽ ita factũ fuiſſe. VIcus ẽ di.ſce.ab illa:a ſcelere & ĩpietate filiæ: Vicus ꝑ quẽ egit curꝶ ſupra cadauer pr̃num. Sceleratus dic̃ eſt:ſeu ĩpius:Nam Diony.inqt:Hicq̧ uicus cyprus prius uocatus:ex illo diro ſceleſtoq̧ facinore:a romãis lĩngua pr̃ia uocat̃ impius & Var.inqt:Vicus cyprius a Cypro:qd̃ ibi ſabini ciues additi cõſederũt:q a bono hoie id appellarũt.Nam cyprũ ſabine bonũ:ꝓpe nũc uicus ſceleratus:dictus a tullia Tarqnii ſupbi uxore:qd̃ ibi cũ iaceret pr̃ occiſus ſupra eũ carpẽtũ:mulio ut miſceret iuſſit.Põpe.aũt ait.Sceleratus uicus Romæ appellat̃:qd̃ cum targnius ſupbus interficiẽdũ curaſſet Seruiũ regem ſoceꝶ ſuũ:corpos eius iacens:filia carpẽto ſupuecta ſit.ꝓperans in domus pr̃næ poſſeſſionẽ. ET ea res ẽ preſſa:ĩpreſſa & ſignata. AEterna no. æterna ĩſamia.

ANT. ¶TEMplũ:Aedẽ fortunæ ubi erat ſeruii ſimulachꝶ.

FAN. VEtat hãc &c.Nõ uult moueri ueſtẽ ſed tegi regis ſimulachꝶ.Hæc poſiti &c. Faceſſet oĩs pudor ex urbe q̃ die reuelabit̃ Seruii regis effigies. PArcite matronæ &c.Ne amittatis pudorẽ ac matrõale dcus. Qui rex &c.Atq ſeptius rex romanoꝶ Tarqnius fuit cui cui cognomẽ Supbo ẽ ex moribus datũ.Sed Oui.hoc loco.T.tatiũ regibꝫ cõnumerat quẽ Romulus ĩ ſocietatẽ regni recepit:facitq̧ ſcdm̃ ritũ poetaꝶ quos delectat narietas.Sed & Solinus ſoluta oróne ſcribens tatiũ regibꝫ adiũgit ubi qbus ĩ locis reges habitauerit docet. SIgno tñ &c. Vale.Max.& Diony.idẽ memoriæ ꝓdiderũt.Eſt ãt ſignũ hoc ĩ loco ſimulachꝶ. PAter tulli uulcãus: Tarqnio priſco regnãte Ser.Tullium

Serui.rex. uulcãi filius credit⁹ ex ancilla Creſſa q̃ qdã ocreſtẽ.alii ocretiã.alii ocriſiã uocãt idibꝫ auguſti natũ accepim⁹. Vñ is dies ſeruoꝶ feſtus erat autore Feſto.Ea ſedẽtẽ ad focũ tanaqlis ſerũt genitale ĩ cineribꝰs apparuiſſe & ancillã ide grauidã ſurrexiſſe ex q̃ ſeruiũ natũ laris ſiue uulcãi filiũ crediderũtq̧ opinio cõfirmata ẽ cũ uiſa ẽ flãmæ ſpẽs eius dormiẽtis caput amplexa: cui q̧ ex ſerua nato romæ ſũma cũ laude & claritudine ĩpare cõtigiſſet Romani

Fortũa primigenia ut qdã ex ipſis ſuſpicati ſũt fortunã primigeniã coluerũt.Liui.ãt nõ exiſtimat Ser.e ſerua natũ ſed eoꝶ hæret ſniæ q corniculo capto Serui[illegible]lli q pĩceps in illa urbe fuerat grauidã uiro occiſo uxorẽ cũ ĩter reliquas

Poſt tñ hæc cauſa ẽ templũ monumẽta pẽtis
Tangere:mira quidẽ ſed tamẽ acta loquor
Signũ erat in ſolio reſidens ſub imagine tulli:
Dicitur hoc oculis oppoſuiſſe manum.
Et uox audita eſt:uultus abſcondite noſtros:
Ne natæ uideant ora nephanda meæ:
Veſte data tegitur:uetat hãc fortuna moueri
Et ſic e templo eſt ipſa locuta ſuo:
Ore reuelato cum primum luce patebit
Seruius:hæc poſiti prima pudoris erit:
Parcite matronæ uetitas atingere ueſtes
Solennes ſatis eſt uoce mouere preces:
Sitq̧ caput ſemper romano tectus amictu
Qui rex romana ſepitmus urbe fuit:
Arſerat hoc templũ:ſigno tamẽ ille pepercit
Ignis opem nato mulciber ipſe tulit:
Nanq̧ pater tulli uulcanus ocriſia mater

captiuas cognita eſſet ob unicam nobilitatem a regina Romana ſeruitio ꝓhibitam ferunt partũ Romæ ediſſe Priſci Tarquinii domo.Dionyſius fabuloſa quædam ſcribit quæ referre non placet.

PAV. ¶POſt tñ eſt auſa hoc:ſcelerata Tullia.aliud quoq̧ ẽ auſa neſas. TAngere monumẽta parẽtis:inire fortune

MAR. tẽplũ qd̃ pr̃ conſecrauat. LOquor mira:refero admirabilia. SED tñ acta:ſed uera dicimus. ERat ſignũ reſidẽs in ſolio:erat ſimulachꝶ qd̃ ſedere in regio ſolio uidebat̃. SVB imagine Tulli:effigie ipſius regis.erat enĩ Tullii imago. DIcit̃ hæc imago oppoſuiſſe manũ oculis:uelauiſſe oculos oppoſita manu. ET uox audita ẽ:ẽgã ipſa imago locuta. ABſcõdite.uelate. VVltus noſtros:tegite oculos & ora nr̃a. NE uideãt:ne nr̃i uultus:aut oculi nr̃i cõſpiciant. ORa neſanda:ſceleratos uultus. MEæ natæ: Tulliæ filiæ. TEgit̃: ipſa imago. DAta ue.ſupiniecta toga. FOrtũa:cuius ẽ ipſa ædes. VEtat mo.hãc:ueſtẽ:non patit̃ detegi uultus Tullii. Et ſic ipſa fortũa. EST lo.ex tẽ.ſuo:locutũ ẽ fortunæ ſimulachꝶ:ex æde:quã illi Tulli⁹ dedicarat. QVA luce primũ patebit Ser.ore reuelato:q̃ die detecto uultu imaginis:apte cõſtabit eam eſſe Tullii. HAEC dies. ERit pri.po.pu.q̃ deponet̃ a ſenatu:& po.ro pudor:nã quoad uelata erit imago:ſp uos pudebit tanti ſceleris:cũ ſuſtinueritis regẽ optimũ trucidari:Sinite ergo tectã eſſe imaginẽ:ne cũ uelamine eius pudorẽ quoq̧ ur̃m deponatis. MAtrõæ ꝑcite attingere uetitas ueſtes:nolite uos romanæ matrõæ uelamia huius ſimolachri cõtingere:qd̃ uetitũ ẽ uobis. SAtis ẽ uoce moueř ſolẽnes ꝑces.ſatis ẽ adorare.& ſolẽniter uerbis ꝑcari. ET caput regis. SIT ſp tectũ.uelatũ. ROmano amictu:romana toga. QVi ĩ romana turba fuit rex ſextus.q romæ ſextus a romulo regnauit ĩ multis codicibus ſcriptũ ẽ.q rex in nr̃a ſeptimus urbe fuit ſed deprauatus ẽ locus.nã nõ ſeptimus ille rex.ſed ſextus.nec nũerabo ego ĩter reges.nã eẽt maior numerus. ARſerat hoc tẽplũ. flagrauit aliqñ ea ædes. TAmen ille ignis.quo tẽplũ arſit. PEpcit ſig.q̃ſi nõ attigit ſimulachꝶ regis: De hoc Alycarneſeus ita inqt.In fortunæ tẽplo.qd̃ ipſe cõſtruxit ſtatua eius poſita lignea inaurata.orto ĩcẽdio.cõcrematiſq̧ & corruptis cæteris ſola ꝑmãſit:nulla accepta ꝑ ignẽ labe. IPſe mulciber. Vulcanus.qui deus ẽ ignis. TVlit opẽ nato.imagini ſui filii. NAmq̧ Vulcanus fuit pr̃ Tullii.Natus qdẽ Tullius ẽ his quos paulo ſupius rettulimus parẽtibus.Multi tñ Vulcãi filiũ putauerũt.Refert hoc a Diony.ſed fabuloſũ eẽ aſſerit.Ab ara eni inqt regũ.ſup q̃ & alia pagũt romani ſacrificia.& primitias cœnaꝶ ſacrant.ortũ eſſe ſup ignẽ panẽ dicũt. Spectaſſeq̧ hunc primã Ocriſiã ferentẽ.ut conſueuerat ſup ignẽ ramulos:ac cõfeſtim regi.& reginæ hoc narraſſe Tarqniũq̧ audiẽtẽ uidentẽ monſtrũ mirabundũ coſtitiſſe. Tanaquilidẽ aũt cũ in cæteris ſapientẽ.tũ ue diuinatiõe nemini cedẽtẽ hetruſcoꝶ dixiſſe regi portẽdi genus futuꝶ ab ara regia. melius q̃ ex natura huma

ha & cõmixtione mulieris cũ monſtro. QVæ cũ ali quoq; ꝓdigiorum inſpectores declararent uiſũ eẽ regi eã:cui priꝰ mõſtrũ apparuerat:i eius cõſortiũ ire. Poſtea cõptã mulierẽ icluſam eẽ in id cõclaue ſolã:i quo uiſũ eẽt. Cõmixtoq; ei quodã uel deo₉:uel larũ:& poſt coitũ nõ appatẽte,ſiue Vulcão ut putãt:ſiue aliquo heroe domeſtico grauidã mulierẽ cõgruo tpe Seruiũq; pepiſſe:hãc fabellã haud multũ credibilẽ apparẽtẽ. Altera q̃dã illuſtratio I eo uiro mirabilis:& iopinata mãus icredibilẽ facit. Sedẽte,i ſpõſali regũ cubiculo:ignis ſupra caput eius effluxit:idq; mr̃ & regis uxor ſpectarũt & quĩq; cũ his fœminis eo loco tũc aſtabãt. Perſtititq; eouſq; flãma:caput eius colluſtrãs:donec ipm accurrẽs mr̃ excitarit. Hæc ille Poeta Vulcanũ fuiſſe iyt patrẽ Tullii.

Præſignis facie corniculana fuit:
Hãc ſecũ tanaquil(ſacris de more peractis)
Iuſſit in ornatum fundere uina focum:
Híc inter cineres obſceni forma uirilis
Aut fuit aut uiſa eſt ſed fuit illa magis:
Iuſſa foco captiua ſedet:conceptus ab illa
Seruius: a cœlo ſemina gentis habet:
Signa dedit gẽitor tũc cũ caput igne coruſco
Cõtigit:inq; comis flãmeus hæſit apex
Te quoq; magnifica cõcordia dedicat æde
Liuia:quam charo præſtitit illa uiro:
Diſce tñ ueniens ætas ubi iulia nunc eſt
Porticus:immenſæ tecta fuiſſe domus:

CORNIculana:ab oppido Latii Corniculo unde corniculanus deducit ut a peſto peſtãus a beneuẽto beneuẽtanus. A cœlo:a deo uulcão. SIgna dedit genitor:cũ Ser. dormiẽti flãma ut diximus circũ eius caput emicuit:qd Vir. trãſtulit ad Aſcaniũ:ut ecce leuis ſũmo de uertice uiſus iuli fũdere lumẽ apex tactuq; innoxia mollis lãbere flãma comas & circũ tpa paſci. Liuiꝰ ſcribit cũ ſõno flãmã abiiſſe:ac reginã uiro ꝓdixiſſe. Lumẽ eũ quõdã reb₉ eo₉ dubiis futu₉ ꝓſidiũq; regiæ afflictæ. Fuit.n. Tanaql. ut inqt Diony. ſapiẽs & q̃ diuinatõe nulli cederet hetruſco₉. TE quoq; magnifica cõcordia ḋdicat æde Liuia: Lege q̃ diximus de hac æde i prio huius opis libro:ubi q̃ ad hãc rẽ attinẽt explicauimus ita ut hic locus nullã dubitatiõẽ afferre poſſit. CAro uiro: Auguſto cui Liuiã inqt preſtitiſſe unanimitatẽ atq; cõcordiã. VBi liuia nũc ẽ porticus Iuliꝰ cæſar pꝰ põtificatũ maximũ habitauit domũ publicã i uia ſacra cũ antea i ſubura modicis ædib₉ habitaſſet:ut Sue. tradit. Eã domũ poſtea ut nõnulli uolũt cũ iulia neptis Auguſti pfuſe nimiũ extruxiſſet Auguſtus q teſte Tarq̃llo ampla & opoſa prætoria grauabaſ ad ſolum diruit in cuius area Liuia porticus ædificata eſt unum ex opibus quæ auguſtus fecit ſub noie alieno tanta pulchritudine ut q eam cõtemplabanſ egregiis opibus adornatam exteriora obliuione delerẽt:ut autor eſt Strabo. Ply. ſcribit in porticibus Liuiæ fuiſſe uitẽ ... m quæ ſubdiuales deambulationes umbroſis operculis opacaũt & fœcunda fuit muſti amphoris duode ...ĩs. Ad porticum Liuiæ Veſpeſianus poſtea pacem ſuam ædificauit.

MAter fuit ocriſia corniculana:ex corniculo latio₉ oppido:ut ſupius dixi. PRæſignis facie:q̃ſi ꝓſtãtis formæ. TAnaql:regina Tarqni priſci cõiux. IVſſit hãc:Ocriſiã. FVndere ſe.ui.i fo.or.:qcqd uini ſuperare ſacris fundere in focũ ſacrificii. PEractis ſa.de mo.:poſteaq̃ pfecerat ſacrificia patrio ritu. HIC iter cineres: q ...t in ipſo foco. AVT fuit:aut uiſa ẽ:aut certe fuit:aut ita apparuit. FOrma uirilis:mẽbri.ſ. OBſceni:nã obſcœni penis forma ẽ uiſa. SED fuit illa magis:reipſa fuit. CAptiua:ſerua ocriſia Iuſſa a Tarqnio & Tanaqlde. SEdet foco:ubi ea forma erat. SEruiꝰ:rex. COnceptus ab illa ocriſia & forma uirili. HAbet ſe. gen.a cœ.:trahit genus a diis cœleſtibus. GEnitor:Vulcãus. DEdit ſigna:qbus cõſtaret ſuũ eẽ filiũ. TVnc cũ contigit caput:Seruii. COruſco igne ſplẽdida flãma. ET apex flam.:in apicem aſſurgens. HAEſit in co.: ipſius Tullii:hoc a Dionyſio referſ:ut mõ diximus. Meminit & Vale. Liui.aũt in regia inqt ꝓdigium uiſum euẽtũq; mirabile fuit:puero dormienti:Cui Seruio tullio nomen fuit:caput arſiſſe ferunt multo₉ in conſpectu. Plurimo igiſ clamore ide ad tantæ rei miraculũ orto:exitũ regem & cum qdam familiariũ aquã ad extinguẽduſ ferret:ab regina retẽtum:ſedatoq; iam tumultu moueri uetuiſſe pue₉:donec ſua ſpõte expreſſus eẽt mox cũ ſõno flãmam abiiſſe. Tum adducto i ſecretũ uiro Tanaql uides ne tu pue₉ hunc:inqt quẽ tam humili cultu educamus. Scire licet hunc:lumẽ quõdã rebus nr̃is dubiis futu₉:ꝓſidiũq; regiæ afflictæ. Proide materiam i ngẽtis publice: priuatiq; decoris:oi indulgẽtia nr̃a enutriamus:ide pue₉ liber₉ ceptũ hẽri:erudiriq; artibusq; qbus igenia ad magnæ fortunæ cultũ excitanſ. TE quoq; ma eodẽ ẽt die feſtũ eſt cõcordiæ cuius ædem Liuia auguſta dedicauit:& i.i.lib. diximus:autore Tranqllo a Tyberio poſt germanicũ triũphũ cõcordiæ ædẽ dedicatã:& poeta aſſerebat a liuia cõſtitutã:huius ergo dedicationis feſtũ q̃rto die iduũ ianua. celebraſ. FVit & lõga ante alia ædes cõcordiæ a Camillo uota:de qua in prio dictũ:& poſt Camillum Flauius generis libertini ædilis:ædẽ & ipſe cõcordiæ in area Vulcãi ſũma iuidia nobiliũ dedicauit. O cõcordia:liuia augu. DEdicat te me.æde:hoc ẽ ḋdicauit hoc ẽt die liuia tibi magnificã ædẽ. QVam:concordiã. ILla pſtitit caro uiro:Cæſari aug.:nã ſũma cũ concordia:cũ eo ad extremũ uſq; diẽ uixit. DIſce tñ ætas ueniens:diſcite poſteri. FViſſe tecta im.do.:fuiſſe Ingẽtis ædes. VBI nũc eſt por.liuia:ita a liuia druſilla cognomiata. Et.n. ubi porticus liuia extructa fuit:magnæ ædes Cæſaris ſteterat:& ut Trãquillus ſcribit:habitauit prio Iulius cæſar i ſuburra modicis ædibus:Poſt aũt põtificatũ maximũ in ſacra uia domo publica:& Ply. Cæſar inqt dictator totum fo₉ romanum:uiãq; ſacrã ab domo ſua in cliuũ uſq; capitoliũ in munere gladiatorio lintheis contexuit. Aliq dicunt eã fuiſſe domũ quã Augu. ſumptuoſe nimis a liuia ornatam:ad ſolũ uſq; diruit fecit in cuiuſq; area porticus liuia cognominata poſtea ſtructa fuit:ad quã deide teſte Ply. Veſpeſianus pacem ſuam edificauit:ibi ꝓprie ædem concordiæ dedicauerat. Ve₉ īmenſæ ædes Cæſaris cum inuidia magnitudinis & ornatus alios lædere uiderenſ ab Octauio dirutæ ſunt:& ibi extructa eſt ipſa porticus liuia.

ANT. FAN.

Cõcordie feſtũ.iiii. idus.iun.

Liuia Porticus.

PAV. MAR.

ANT. FAN. ¶ CVR bis opus do. una fuit: Vaticinari hoc loco uṛ Oui. qđ poſtea a Nerone factū ē. NVllo ſub crimine regni: uel pp ædes Valerii publicolæ q̄s cū is hr̃et loco tutiſſimo: i ſuſpitionē ūcit regni affectati: quo cognito ut cōptius eas diruit: uel pp domū Manlii Capitolini q̄ diruptā ferūt poſteaq̄ is deiectus ē e ſaxo tarpeio: HAEres: Auguſtus q ſucceſſit iulio Cæſari. SIc agiṛ cēſura: optimus ē cēſor auguſtus faciēs qđ alios ut faciāt mōet. NVlla nota: nihil iſigne ac memoratu dignū. IDIbus iuicto ſūt data tēplo ioui: Idib⁹ iuniis ioui cognomie iuicto ædes dedicata ē ut Apri. idib⁹ uictori. Idus. n. oēs iouis noie feſtas ſanxit antiqtas ut dictū ē. Quo āt ioui iuicto tēplū dederit dr quo nūc agiṛ q̄rēdū nō ē cū faſti nō oia ſuppeditaŭ ēt ut diximus ſupra. Itaq; Oui. hoc loco ſupprimit & cām q̄ ioui iuicto ædes dedicata ē: & eius nomē q cōſecrauit. Vocabanṛ aūt idus iuniæ minuſculæ q̄nq̄trus: ut ait Var. a ſimilitudine maioꝶ: qđ tybicies tūc feriati p urbē uagabanṛ & ad ædē Mineruæ cōueniebātq (ut inqt Liui.) cū aliq̄n a cēſoribus ꝓhibiti eēnt i æde iouis ueſci qđ priſco more ſecerant ægre id paſſi Tybur uno agmie ſe cōtulerunt. adeo ut nemo eēt i urbe q ſacrificiis ꝑcieret: q̄ ob cām Senatus p legatos petiit a Tyburtinis operā darēt ut hi hoies Romā remitterenṛ: q cū nullis tyburtinoꝶ ſuaſiōibus adduci poſſent ut ad urbē reuerterenṛ: die feſto tyburtini p ſpēm celebrādaꝶ cātu epulaꝶ alii alios inuitāt & uino oneratos ſopiūt atq; ita i plauſtra ſōno uictos coniiciūt & Romā deportāt quo non prius tybicines itellexerūt ſe fuiſſe trāſlatos q̄ plauſtris i foro relictis plenos crapule lux oppſſit: qbus datū eſt ut triduū quotānis ornari cū cātu & licētia: q̄ poſtea ſolēnis fuit per urbē uagarenṛ & his q ſacris ꝑcinerent reſtitutum eſt ius in æde ueſcēdi. Lege Valerium Maxi. & Liuium primæ decadis lib ix. QVInquatrus iubeor narrare minores Feſtus: Minuſculæ q̄nquatrus appellabanṛ idus iuniæ q̄ is dies feſtus erat tybicinum qui Mineruam colebant quinquatrus proprie dies feſtus erat Mineruæ martio menſe.

Feſtum iouis iuicti idib⁹ iunii

q̄nq̄trus minuſculæ. Tibicines roma. tybur. irati ꝓfecti ſūt q̄nquatrus minores.

Vrbis opus dom⁹ una fuit ſpatiūq; tenebat;
Quo breui⁹ muris oppida multa tenent:
Hæc æquata ſolo ē nullo ſub crimine regni
Sed quia luxuria uiſa nocere ſua eſt:
Suſtinuit tantas opeꝶ ſubuertere moles
Totq; ſuas hæres perdere cæſar opes:
Sic agitur cēſura & ſic exempla parātur
Cum iudex alios quod monet ipſe facit:
¶ Nulla mori ē ueniēte die: quā dicere poſſ
Idibus inuicto ſunt data templa ioui:
Et iam quinquatrus iubeor narrare minor
Nūc ades o ceptis flaua minerua meis:
Cur uagus icedit tota tibicen in urbe

PAV. MAR. ¶ VNA do. cæſaris. Fuit opus urbis: erat magnitudinis unius urbis: ſicut poſtea de domo Neroniana dictū ē. Roma domus fiet ueios migrare q̄rites & nō & ueios occupat una domus. ET tenebat ſpatiū: qđ breui⁹ tenēt multa oppida muris maius ſpatiū occupabat illa domus q̄ i ambitu occupēt multa ſimul oppida. Hæc domus: Cæſaris eſt æq̄ta ſolo: ad ſolū uſq; diruta SVB nullo crimie regni nō ē illa diruta: q autor crimine affectati regni dānareṛ quēadmodū domus. M. Manlii capitolini: de q̄ ſupius diximus: nec ui domos Valerii: qui cū Bruto reges eiecit: nā cum in ſūma uelia domū edificaſſet: ſuſpitionē intulit affectati regni: quo cognito domum diruit: & tūc publicolæ cognomē adeptus eſt. Sed qa eſt uiſa nocere ſua luxuria eſt uiſa alios lædere inuidia imenſæ molis. HAEres cæſar. Octaui. augu. q hæres fuit Iulii Cæſaris dictatoris relictus teſtamento ex dodrāte: ut. SVeto. tradit. SVſtinuit ſubuertere: diruere tantas moles operum: tam magna & opoſa ædificia. ET pdrre tot ſuas opes: opulētam illam domū quæ erat ſui iuris. SIC igiṛ cenſura: ſic recte cenſura exerceṛ: q̄n qdem qđ cenſeṛ a iudice: exēplo quoq; ab eodem oſtendiṛ ideo inqt. ET ſic exēpla paranṛ: ſic ex ſe ipſo offerṛ exēplū alii qđ ſequi debeat. Cum iudex ipſe facit qđ alios monet: cum qđ præcipit ipſe exequiṛ. Nulla nota eſt ueniēte die: die ſubſequēti. hoc eſt. iii idus iunias: ēt & pridie idus nullus eſt in faſtis feſtoꝶ titulus. QVam dicere poſſis: de quo poſſis agere. IDIbus ſunt data tēpla ioui inuicto: idibus iuniis cōſecratū eſt tēplum ioui inuicto cuius cōſecrationem alii ad augu. referūt alii ad ſenatum poſt tot auguſti: & Tyb. uer. uictorias: pſertim cū illum quoq; inuictū appellare uoluiſſet Et iam q̄nquatres. IVbeor q̄nquatres minores celebranṛ idibus iun. q̄s minuſculas appellat Var. ita n. inqt q̄nquatres minuſculæ die iuniæ idus ab ſimilitudine maioꝶ: qđ tybicines: tum feriati per urbem ūaganṛ: & cōueniunt ad ædē mineruæ. De his tybicinibus ita inqt Vale. lib. ii. de inſtitutis antiq̄s: Tybicinū quoq; collegium ſolebat in foro uulgi oculos in ſe cōuertere: cū inter publicas priuataſq; ferias actiones pſonis tecto capite uariaq; ueſte uelatis. cōcentus edit: inde tracta licētia: quōdam uetiti in æde iouis: qđ priſcos more factitauerūt neſci. Tybur irati ſe cōtulerunt. Quoꝶ miniſterio ſenatus deſerta ſacra non equo aio ferēs per legatos a tyburtibus petiit: ut eos gratia ſua: Ro. tēplis reſtituerent. quos illi in ꝓpoſito perſeuerantes interpoſita feſtæ epulatiōis ſimulatiōe. mero ſōnoq; ſopitos plauſtris in urbē deuehēdos curauerūt. qbus & honos priſtinus reſtitutus. & huiuſce luſus ius eſt datū. perſonaꝶ uſus pudorē circūuentæ tumulentiæ cām hēt. & Liui. lib. ix. ab urbe cō. eiuſdem. inqt annis rem dictu paruam p̄terirē. niſi ad relligionē uiſa eſſet ptinere tybicineſq; ꝓhibiti a ꝓximis cēſoribus erāt. in æde iouis ueſci. qđ traditū antiqtus erat ægre paſſi. Tybur uno agmine abierūt. adeo ut nemo in urbe eēt. q ſacrificiis ꝑcineret. Eius rei relligio tenuit ſenatum. legatoſq; tybur miſerūt. ut darent operam. ut hi hoies romanis reſtituerenṛ. Tyburtini benigne polliciti: primū accitos eos in curiā hortati ſunt ut reuerterenṛ romā poſtq̄ perpelli neq̄bant. conſilio haud abhorrēte ab ingeniis hoīum. eos aggrediunṛ. die feſto alii alios. per ſpēm celebrādaꝶ cātu epulaꝶ cauſa inuitant. & uino. cuius auidū genus eſt. oneratos ſopiunt. atq; ita in plauſtra uinctos coniiciunt. ac romam deportant. NEC prius ſenſere. q̄ plauſtris in foro relictis. plenos crapulæ eos lux oppreſſit. Tūc concurſus populi factus impetratoq; ut manerent. Datum ut triduum quotannis ornati cum cantu. atq; hac. quæ nunc

ſolẽnis eſt licentia: p urbẽ uagarent̃. Reſtitutiq̃ in æde ueſcendi iuſſi: & q in ſacris ꝓcinerent. Idẽ ferè refertur a Plutarcho ꝓblemate. lv. Sed multos decepit locus in Plutarcho deprauatus: magis ĩpreſſoꝝ ut ego exiſtimo: q̃ traductoꝝ culpa: ubi idibus ianuariis dicit: cũ eſſe debeat idibus iuniis: autoritate Varro. & poetæ. ET iã cũ ad idus puenerit. Iubeor narrare q̃nquatres minores feſta mineruæ: ſed minores appellat ad differentiã maioꝝ q̃nquatrioꝝ: q̃ mẽſe martio celebrant̃. NVnc o flaua mineruæ: o pallas. Sed flaua: a flauis oleis dicta eſt: uel ut alii a flauis crinibus: alii q̃d glaucopis dicta ſit pq̃ uolũt aera ſignificari. ADes cœptis meis: adſis & faueas his meis icœptis. Cur uagus tybicen incedit in tota urbe? cur tybicines uagantur per totam urbem.

Q uid ſibi perſone quid toga longa uolunt:
Sic ego, ſic poſita tritonia cuſpide dixit
Poſſem utinam doctæ uerba referre deæ:
Temporibus ueterum tibicinis uſus auorũ
Magnus, & in magno ſemper honore fuit:
Cantabat fanis cantabat tybia ludis
Cantabat mœſtis tybia funeribus:
Dulcis erat mercede labor, tẽpuſq̃ ſecutũ eſt
Q uod ſubito gratæ frangeret artis opes:
Adde q̃ edilis, pompa qui funeris irent
Artifices ſolos iuſſerat eſſe decem:
Exilio mutant urbem, tyburq̃ recedunt
Exilium, quodam tempore tybur erat:
Q uæritur in ſcæna caua tibia, quæritur aris

¶ Q Vid ſibi pſone: pſonati incedebant tybicines ne pnoſceret eos temulẽtiæ circuiẽtæ. IN ma ſp ho. fuit: quẽ illis Numa cõferre uoluit ob deoꝝ cultũ. CAntabat fanis: ꝓcẽtoriã tybiã dicit cui teſte Solino locus erat ad puluinaria ꝓcinẽdi. Vir. i geor. Inflauit cũ pinguis ebur tyrrhenus ad aras. Solebat aũt cani tybiis in aurẽ ſacerdotis autore Ser. quaꝝ ſonus certis ꝓcatiõib⁹ adhibebat̃: ut ait Ply. ne q̃d aliđ exaudiret̃. Tybiarũ uſus ad celenas primũ inuẽtus ẽ: ut Lactan. grã. tradit q̃bus Marſias dr̃ Apollinẽ ꝓuocaſſe: ſed de eaꝝ inuẽtione & alia diximus ſupra. Hæ p diuerſas officioꝝ & noium ſpẽs inueniũtur a muſicis ſepatæ. Itaq̃ aliæ ſunt ualcæ q̃ foraminũ numeris ꝓcẽtorias antecedũt. Aliæ puellariæ q̃bus a ſono clariore datũ uocabulũ putant: aliæ gingrinæ breues ac modis ſubtilioribus iſonãtes a uoce anſeꝝ dictæ q̃ gingrire autore Feſto uocis anſeꝝ ꝓpriũ ſit. Aliæ miluinæ in accentus acutiſſimos exeuntes: aliæ lydiæ: corinthiæ: ægyptiæ. Sed q̃ pares uel ĩpares tybias interdũ legimus: inde ẽ ut Diomedes grãmaticus docet q̃ ſi q̃n artifex monodio agebat unã: tybiam iflabat: ſi q̃n ſynodio duas. Acron autor ẽ apud maiores nr̃os tres modos fuiſſe tybiaꝝ: phrygiũ: lydiũ & ionicũ. CAntabat tybia ludis: ludorum quos ædiles curules publico munere curabãt q̃tuor erãt ſpẽs teſte Donato Megalenſiũ funebriũ plebeioꝝ & apollinariũ in q̃bus tybia canebãt queãdmodũ & in ouationibus cũ tybia pacis ſit: ut ait Plutar. in Marcello: equis & exercitus Lacedæmonioꝝ tybiaꝝ modulis accendi cõſueuerunt autore Thucidide: q̃bus cecinisſe duces maximos traditũ eſt: ut Quinti. refert. Cantabat mœſtis tybia funeribus: Funebres tybiæ dicebãt autore Feſto q̃bus in funere canebat̃ q̃s flamini audire putabat̃ illicitũ: Iubebat aũt religio ut maioribus mortuis tuba: minoribus tybia caneret̃. Perſius: Hinc tuba candelæ. Statius in thebaide: Cũ ſignũ luctus cornu graue mugit adunca tybia cui teneros ſuetũ ꝓducere manes. Lege phrygũ mœſta. Ouid. alibi: Tybia funeribus cõuenit iſta meis. Atteius capito ſcripſit Siticines appellatos q̃ apud ſitos. i. uita functos canere cõſueuiſſent: ubi cõueniebat modus q̃ in muſicis phrygius appellat̃ inuẽtus a Pelope phrygio ut Lactan. grãma. tradit & aptus ad euocationẽ aiaꝝ. GRatæ artis: Cicero in primo tuſc. q̃ſtionũ: Sũmã eruditionẽ græci ſitã cenſebãt in neruoꝝ uocũq̃ cantibus. Igit̃ & Epaminũdas priceps meo iudicio græciæ fidibus ꝓclare cecinisſe dr̃: & Themiſtocles aliquot ante ãnos cũ in epulis recuſaret lyrã habitus ẽ indoctior. Tibiis canere olim honeſtiſſimũ uidebat̃: teſte A. Gel. q̃uis Alcibiades puer cũ traditas ſibi ad os adhibuiſſet inflaſſetq̃ offenſus oris deformitate eas abiecerit fregeritq̃. POmpa q̃ funeris irent: illđ quoq̃ tibicinũ aios accẽdit ad fugã q̃d ædiles funebrium ludoꝝ curator q̃ autore Donato ad retinendũ populũ inſtituti ſunt dũ Põpa funeri decreta i honorẽ patricii uiri pleme inſtruebat̃: iuſſerat decẽ tm̃ tibicines põpæ funeꝝ intereſſe: Vñ q̃ excludebant̃ ægre paſſi ſũt honoris mercediſq̃ iacturã. EXilio mutant urbẽ: ſpõte in aliã urbẽ hoc eſt Tybur q̃ſi in exiliũ ſe contulerũt. EXIlium quodam tempore tybur erat: hoc adiectum a poeta ut occulte de ſuo exilio conqueratur.

ANT.
FAN.
Tibia ꝓcẽtoria.
Tibiarũ uſus.
Tibiarũ genera.
Gingrire
Ludorũ ſpẽs quatuor.
Tibiæ funebres.
Siticines.

¶ Q Vid ſibi uolũt pſonæ? q̃d toga longa: q̃re pſonati eunt: & muliebri ornatu cũ longis ueſtibus: Sic ego dixi. Sic dixit tritonia: pallas a tritone palude aphricæ: ubi primũ uiſa: aut a tritone fonte in creta inſula: ubi nata eſt: ut Diodorus docet. POſita cuſpide: depoſita haſta uerba ſũt ipſius Palladis. Magnus uſus fuit tybicinis ꝓſertim in ſacris & in ludis. TEmporibus ueteꝝ auorũ: tpe maioꝝ ueſtrorũ. ET ip fuit in magno honore: magnis. n. ut Plutar. prob. lv. ait fruebant̃ honoribus: quos illis Numa Põpi. pp ſanctitatẽ: ac deorũ cultũ cõtulerat. TIBia cantabat fanis: in tẽplis. TIBia: p anaphorã. CAntabat ludis: ſic & in feſtis & in ludis theatralibus erat eius uſus. TIBia can. mœ. fu. cũ efferebat̃ funus: & ſoluebant̃ iuſta. Dulcis erat labor tibicinũ mercede: pmio: dulcis q̃dẽ eſt oĩs labor: cũ impedit̃ grato: & inde pmiũ aſſequit̃: ſed nos incidimus in ingrata tpa: ut nulla hẽat̃ laborũ & meritorũ ratio. ET eſt ſequutũ tps: uenit poſtea tps. Q Vod tẽpus. SVbito frãgeret opes gratæ artis. q̃đ interrũperet: & diſturbaret tam gratũ munus tibicinũ: nam priuati ſunt honoribus a cenſoribus Appio Claudio & Claudio Plautio: ꝓſertim opera Appii: qui poſtea cœcus fuit. Vetiti. n. fuerant in tẽplo iouis ueſci. Plutar. a tribunis oſtẽdit. AQde quod ædiles: qui curam habent ædium ſacrarum & ludorum exhibendorum: & funerum efferendorum IVSSErat eſſe ſolos decem artifices: redegerat collegium tibicinum ad decem tantum: cum prius longe eſſent plures. Q VI irent pompa funeris: qui tibiis canẽtes funus comitarentur. MVTAnt urbem exilio: abierunt omnes ab urbe: tanq̃ in exilium eiecti. ET recedunt

PAV.
MAR.

tybur:facto agmine tybur abierũt. TYbur erat exi.exilii locus. QVodã tpe:licet:poeta pallada loq̄nté introducat:tñ hoc ꝑ exilio ſuo dixit:qđ in regioné remotiſſimã eiectus ſitut inde cõmiſeratiõné moueat:quod tã male ſecũ actũ ſit:cũ olim exilii locus tybur eēt.Sic & in libris de põto ad Ruſ hinũ. Quid referá ueteres romanæ gẽtis:apud quos exiliũ tellus ultima tybur erat. CAua ti.q̄ritur in cœna:ipſi tibicines poſt q̄ abierát:q̄rebanſ in cõuiuiis & nõ inueniebanſ. QVæriſ ariſ:q̄ſi in feſtis & in ipſis ſacrificiis. NVlla nenia:ꝑ nullo funebri cantu poſitũ:& de nenia ſupius diximus autore Põpeio. Veꝝ de ea Nonius Nenia inquit:ineptum:& inconditũ carmen. Quod adducta mulier:quæq̄ ꝑfica diceretur.His quibus ꝑpinqui nõ eſſent:mortuis exhiberet. Varro de uita patrum libro quarto Ibi a muliere:quæ obtuta a uoce eſſet:per quam laudari.Deinde neniam cantari ſolitam ad tibias:& uides. Ergo quia ad tibias nenia cantabatur:poeta recte inquit.

Ducit ſupremos tibia nulla choros:
Seruus erat quidã quantolibet ordine dignus
Tybure,ſed longo tempore liber erat:
Rure dapes parat ille ſuo turbamq; canoram
Conuocat ad feſtas conuenit illa dapes:
Nox erat,& uinis oculiq; animiq; natabat.
Cum præcompoſito nuntius ore uenit.
Atq; ita quid ceſſas conuiuia ſoluere dixit
Victor uindictæ iam uenit eſſe tuæ:
Nec mora conuiuæ ualido titubantia uino
Mẽbra mouẽt,dubii ſtãtq; labãtq; pedes:
At dñs diſcedit ait paluſtroq; morantes
Suſtulit in plauſtro ſcirpea lata fuit:
Alliciunt ſomnos tempus,motuſq;,merũq;
Totaq; ſe tibur turba redire putant:

ANT. FAN. ¶DVcit ſupmos nenia nulla choros: funebré põpã nullæ tibiæ comitanſ:diximus ſupra Neniã eé carmé lugubre qđ mortuis dicebaſ.Hic apte oſtẽdiſ conſueuiſſe Neniã ad tibiã cani. QVantolibet or.di.cuius ĩgeniũ & mores digni erãt quouis ordine nedũ libertate quã fuerat cõſecutus.Hũc.n.libertaté adeptũ fuiſſe Plutar.in q̄ſtionibus tradit. TVrbã cano.tibicines. ORe pcõ.uultu ficto ad exterrẽdum uel certe fictis uerbis. QVid ceſ.con.ſol.Fac ingt ſoluaſ conuiuiũ & iſti ſubito hinc faceſſant qꝛ uenit huc ædium dñs. AVtor tuæ uindictæ:Is q te manumiſit: ideſt autor tue libertatis.Lege Plu.Liui.uult uindictã a Vindici dictã q primũ uindicta dr̃ liberatus. IN plauſtro ſcir.la. ſuit:Varro autor é a ſirpãdo ſirpeã appellari:q̄ uirgis ſirpaſ ideſt colligãdo Iplicaſ in q̄ ſtercus aliudue quid uehiſ. Ea plauſtro ĩpoſita eſt:ut tibicines aptius quieſcerẽt.A Sirpando ẽt ſerpiculæ falces dictæ ſunt qm in ſũmo ligant. TEmpus:nox q̄ ad dormiẽdũ inuitat.

PAV MAR. ¶NVLla nenia ad tibias.ſ.cãtata. DVcit ſupremos choros:hoc é funebré pompã.Illa.n.ultima é:ideo nõ ducis:nã abierãt tibicines. ERat qdã ſer.tybu. dignus quãtolibet ordine:erat ſeruus:ſed illi moribus:& uirtute ꝑditus:ut dignus eẽt magno quouis honore ordinis. SEd lõgo tpe erat liber:q̃ diu ſeruierat:iã erat donatus libertate.Erat.n manumiſſus.ſic & Plutar.eũ fuiſſe libertũ ſcribit. Sed libertũ:ut Vlpia.ingt accipere debemus eũ:quẽ quis ex ſeruitute ad ciuitatẽ romanã perduxit. ILle:Libertus. PArat dapes ſuo rure:parauit ruri conuiuiũ:& opiparas epulas. ET conuocat tur.ca. inuitat tibicines ad cœnã. ILla turba:hoc eſt illi tibicines. COnuenit ad fe.da.acceſſere oẽs ad conuiu. ERat nox:& Plu.ingt:Aderãt in cõuiuio mulieres:nox inſõnis ducif ſaltatiõibus ac iocis oĩa pſtrepũt. ... oculi & ai:tibicinũ. Natabant uinis trepidabãt ebrietate multo epoto uino. Natare enĩ interdũ trepidare eſt ut Marcellus ingt.Virg.in geor.cõditq; natãtia lumine ſõnus. CVm uenit nũtius ore ꝑcompoſito:uerbis fictis. Atq; ita dixit qđ ceſſas ſoluere cõuiuia:qđ retardas ſoluere conuiuiũ:& dimittere cõuiuia.& Plutar.tũ de repente cũ libertus patronũ adeſſe diceret:& ueheméter ptur batus uidereſ:hoĩbus pſuaſ tũt ſtatim currũ conſcenderẽt:pellibus circũtecti.ac tybur puehereſ. NAm uenit autor tuæ uindictæ.uenit.n.patronus q te ... numiſit:cũ prius eẽt tuus dñs:& te liberũ fecit.ideo autor uindicte q te libertate donauit. Vindicta aũt ... ultione ponif:a uinditio dictã ſupius diximus.autore Liuio ſecũdo ab urbe cõdita.ẽt & pro libertate.... od inde quoq; tractũ eſt.& uindicare idẽ qđ liberare. Virg.in.iiii.æneí.graiũq; ideo bis uĩdicat armis.Cicero ... academicoꝝ aliq̄ ptãs ſic uindicet in libertaté Idem de ſenectute:& ſenectus é natura loq̄cior.ne ab oĩb... eam uitiis uidear uindicare. NEc mora:nulla fuit tardatio. Conuiue ipſi tibicines. MOuent mẽbra tit... antia: cũ diſcederent eoꝝ mẽbra labantia trepidabant. NAm titubare:trepidare eſt.M.Tul.in Philip. ... Tubare: hæſitare.quos euertere:neſcire. Virg.in æne.ueſtigia preſſo.haud tenui titubare ſolo. Terẽ.in ... mẽ.Verum illa ne qđ titubet.& titubare eſt dubitare.libere & hæſitare. VAlido uino.qđ ebiberã... ebrietate ipſa titubabant. ET pedes:eoꝝ. DVbii ſtant & labant nã modo ſirmabant ſe pedibus modo lababant qđ apertiſſimum ſignũ eſt ebrietatis. AT dominus:q iam uenerat.aut ipſe Libertus princeps conuiuii. AIT diſcedite:& ſuſtulit.ſurſum tulit. MOrantes:hærentes:qđ erant ebrii. PLauſtro:uehiculo. IN plauſtro:in ipſo uehiculo. Fuit ſcirpea lata &.n.plauſtrum nõ ut uehiculum.in quo faba:aliudue quid uehitur.qđ eſt ex uiminibus.ut Varro inquit.& eo uehitur uehiculũ dictum eſt.ab aliis dictum arcera.quæ etiã in .xii.tab. appellaꝛ:qđ ex tabulis uehiculum erat factum ut arca arcera dictum:ſed quod ex omni parte palam eſt quæ in eo uehũtur. quod perlucet.ut lapides aſſeres.tignum. Erat igitur plauſtrum:quo ſullati ſunt illi:& omni ex parte palã erat. Ergo in plauſtro poſita eſt lata ſcirpea ubi iacerent tibicines. SCirpea:ut inquit Varro:quæ uirgis ſcirpatur ideſt colligãdo implicatur:in qua ſtercus aliudue quid uehiſ. ALliciunt ſomnos:tria ponit ſomnũ prouocantia:q̄ eos dormire coegerũt. TEmpus:q̄m nox q̄ quieté refert. ET motus:plauſtri illa agitatio:cum & cõcuteret illoꝝ corpora:ſomnũ quoq; inducebat ET meꝝ:qđ efficatius eſt ad incutiendũ ſoporé. ET tota turba tibicinũ qui erãt in ſirpea. PVtat ſe redire tybur:unde ad cõuiuium acceſſerãt:illuc ſe reuehi putabant.

ANT. FAN.

¶PER exquilias:p portã exqlinã quã nonnulli tyburtinã dicũt. Claudius ut poſſet ſpecie numeroq́ſenatũ fallere:male qdã hoc loco Callidus. Alii Candidus legũ. Cõſtat.n.anno quo tibicines Romã plauſtris deportati ſunt cẽſores fuiſſe Appiũ Claudiũ eum q poſtea ſacris Herculis ad ſeruos agẽte Potitia tranſlatis luminibus captos eſt:& C.Plautiũ:quoq; hic in tibicines aiaduertere cupiebat. Appius uero Claudius ꝑnos aduẽniã ubi accepit eos eẽ in foro iuſſit ut pſonis ora tegerẽt & amictus mulieribus induerent:admiſcuitq; alios tibicinibus ut nõ ſolũ ſpecie ſed & numero Senatus falleret:qđ factũ eſt. Riſu n.ees a ſenatu accepta eſt uti Appius cupiebat a collega diſſentiẽs. Lege igit̃ Claudius ut poſſet ſpecie numeroq́ ſenatũ fallere. VT hunc tibicetum augeat admiſcuit & alios q longis ueſtibus tecti tibicinæ uidebãtur. NE for.notent̃:ut fallente ſenatũ numero nõ qui effugerãt ſed alii uiderent̃. SVI collegæ.C.Plautii:deportatos n.Romã tibicines ãte depoſitã a Plautio cẽſuram accipimus quã deinde Appius Clau ſolus obtinuit. ILla dies:idus iuniæ. Martius inquit hẽt tali mea noia feſta: idus iuniæ iõ qnquatrus dictæ ſunt qđ ſimiles ſũt maioribus:ut docet Varro q̃ menſe martio celebrant̃. Turba.n.tibicinũ hoc tpe p urbẽ uagantiũ & ad ædẽ Mineruæ cõuenientiũ eam deã colit ſub cuius inuẽtis ẽ. Nõ.n.eẽnt tibicines ſublata tibia:quã pallas dr̃ iueniſſe:quis ſecũdũ Ply.ut Monaulũ Mercurius ita obliquã tibiã Mydas:& geminas tibias Marſyas adinuenit q̃s qdã uolũt abiectas a Pallade Marſyã excepiſſe. PER rara foramina: q̃ deinde plura fuerũt. ABiectã:hoc ideo fingit̃ qa q̃uis melodia q̃ pulſu fit non ſit indecens planum eſt eam quæ ore fit ingenuos non decere.

Iamq́ per exquilias romanã intrauerat urbẽ
Et mane in medio plauſtra fuere foro:
Claudius ut poſſet ſpecie numeroq́ ſenatum
Fallere,perſonis imperat ora tegi:
Admiſcetq́ alios,& ut hunc tibicina cetum
Augeat in longis ueſtibus ire iubet.
Sic reduces bene poſſe tegi,ne forte notẽtur
Contra collegæ iuſſa rediiſſe ſui:
[R]es placuit,cultuq́ nouo licet idibus uti
Et canere ad ueteres uerba iocoſa modos:
[Ha]ec ubi perdocuit:ſupeſt mihi diſcere dixi
Cur ſit quinquatres illa uocata dies:
Martius inquit habet tali mea noie feſta
Eſtq́ ſub inuentis hæc quoq́ turba meis:
Prima terebrato per rara foramina buxo
Vt daret effeci tibia longa ſonos:
Vox placuit faciẽ liquidis referentibus undis
Vidi & uirgineas intumuiſſe genas:
[A]rs mihi nõ tanti eſt,ualeas mea tibia dixi
Excipit abiectam ceſpite ripa ſuo:

PAV. MAR.

¶IAMq́ intrauerat:ille Libertus cũ plauſtro: aut illa turba. Romanã urbẽ p exqlias: p portã exquilinã quã tyburtinã quoq́ uocãt:qa p eã exeunt:q tyburẽ eunt:ẽt & ualeria dicta:q inde incipit uia ualeria:q̃ itur i marſos:& pelignos. Hoc aũt tpe uocat̃ porta ſancti Laurẽtii. ET mane:cũ illuceſcerẽt. PAluſtra fuere in medio foro romano: & Liui.ut paulo ſuperius dixim9. NEc prius ſen.quam paluſtris in foro relictis:plenos crapulæ eos lux oppſſit. SEnatus calli.aſtutus. VT poſſet fallere.decipe eos:quos in urbe retineret. SPE[cie] ſimilitudine. ET nu.quo plures uiderent̃. IMperat te.ora pſo.iubet ut accipiãt pſonas qbus faciẽ tegãt ne agnoſcant̃. ADmiſcetq́ alii.tibicines q in urbe erãt. ET ut ti.mulier tibia canẽs: nã & tibicen: & tibicena dicemus. AVgeat:augere uideat̃. HVnc coetũ.tibicinũ relatoꝝ. IVbet ire in lõ.ue.in ornatu & ueſte muliebri admiſcuit alios ſenatus in his ueſtibus:ut uiderent̃ plures eẽ:& oẽs rediiſſe: quo eos falleret eo ornatu quo ipſi rediuerãt. SIC re.bñ poſ.te.eo hitu putauit bñ tectos eẽ:ne agnoſcerent̃. NE for.pu.exiſtimet̃. REdiſſe in urbẽ. COntra iuſ ſui col.ſuoꝝ collegaꝝ:ſi q erãtq tybure remãſiſſent:qm̃ ita cõſtituerãt:nõ cedit̃ niſi reſtituto priore honore:& iure epulãdi:ſed ita pſonati nõ uidebant̃ fefelliſſe collegas. Sẽatus tñ oĩa reſtituit. REs pla.& tibicinib9:& ſẽatui. ET idi.Iunũs.ſ. LICet uti n o.cul.ornatu. Datũ eni ẽ:ut ex Liuio dictũ:ut triduũ quotãnis ornati:cũ cantu:atq́ ea q̃ tũc erat ſolẽnis licẽtia p urbẽ uagarent̃. Reſtitutũq́ i æde ueſcẽdi ius iis q ſacris pcinerẽt. ET li.ca.uer.ioco laſciua. AD ue.mo.ad modulos ueteꝝ tibiaꝝ. HÆc ubi pdo.poſtq̃ pallas ita me docuit. DIxi ſupeſt mi.q̃ reteq̃ſi adhuc reſtat mihi hoc dubiũ. CVr il.di.iduũ iuniaꝝ. SIT uoca.gnq̃.aliq leguẽ gnq̃tris:melius gnquatres ſicut dicius dies uinalia dictus. ITa di.uo gn. INqt:Pallas martius:menſis. HAbet mea fe.ta no q in mẽſe martio celebrant̃ feſta palladis ſub eadẽ appellatione:nã gnq̃tria dicta:& gnq́ diebus:ut l.iii.lib.dixius:ita & mẽſe Iunio gnq̃tres dictæ & triduo fũt:ide eas minuſculas appellat Var.& poeta Paulo ſupius minores dixit. Hæc quoq́ iur.tibicinũ. Eſt ſob iuẽ.me.qm̃ ego fui tibiæ iuẽtrix hi meã artẽ exercẽt:ſic ſub mea tutela ſũt:celebrãtq́ hos dies mihi dedicatos:ide a ſimilitudine ſupioꝝ:hi gnq̃tres dicti. Pria ego effeci effectũ reddidi. VT ti.lõ.ad differẽtiã breuioris tibiæ. DAre ſo.ſonat̃. BVxo tepforato. PEr ra.fo.pauca.n.erãt in antiq̃ tibiarimo uolũt tria tm̃ fuiſſe a tribus in cantu & ſono uocibus:graui acuta & flexa. Poſtea plura facta ſũt:& ut in q̃rto dixius ex lotho quoq́ fiebãt tibiæ. Poetæ palladi iuẽtionẽ eius aſcribũt. At Ply.tradit obliquã tibiã mydã iuẽiſſe in phrygia:& geminas tibias marſiã in eadẽ gẽte. Lydios modulos ãphionẽ. VOx pla erat gratus tibiæ ſonus. VIdi uir.ge intumuiſſe: meas qdẽ genas:q uirgo ſum. VNdis re.fe.fa.cũ i liqdis aqs redderet̃ imago mei uultus tũc uidi dũ cõflarẽ tibiã:genas tumefactas: & ſiccũ ita intumuiſſet uiſa ẽ ſibi ipſi deformior. ARs mea nõ ẽ tãti:ut debeã deformis uideri iflatis genis. VALeas mea ti.di.& abieci illã. RIpa illi9 fõns:cuius aq́ reddiderãt imaginẽ. EXcipit abie.a me tibiã: SVo ce.i herbido ſolo. SAtyrus:ſatyꝝ appellat Marſiã regẽq geminã tibiã adinuẽit. Veꝝ & fluuius ẽ eiuſdẽ nois: cuius Liuius meminit de bello macedo.& oſtẽdit e celenis i phrygia:nec ꝓcul a meãdri fõtibus oriri:gn & i ipſum

meandrũ cadit:& Lucanus:Q uã celer & rectis deſcẽdens marſia ripis. Errantẽ meãdrũ aditu...xtuſq; refert. Sed a Marſia rege marſi dicti:qḡ duobus in locis oñdit Ply.a Marſo filio circes ortũ fuiſſe.Ideoq; marſis ui q̃dam genitali aſſerit datũ eẽ:ut nõ ſolũ a ſerpẽtibus ſint illeſi:ſed ſerpentũ ſũt ipſi domitores.Syllius tñ marſios a marſia originẽ hũiſſe demõſtrat:& Ply.ẽt oñdit Marſiã ducẽ lydoꝝ regnaſſe in locis marſoꝝ:cũ dicat lacu fucino hauſtũ marſoꝝ oppidũ archippe cõditũ a marſia duce lydoꝝ.Poetæ Marſiã dicunt ab Apolline uictũ in certamie tibiæ & cytheræ & uicto detractũ coriũ de quo paulopoſt.Fabuloſũ.n.fuit.Nã regno pulſus amiſiſſe coriũ dictus ẽ.Veꝝ cũ hyſtoria reꝝ illius nõ hẽaẽ q̧ lõge ante bellũ troianũ fuerit:magno mihi argumento eſt pr̃ia regio illũ magnũ fuiſſe regẽ in aſia:& eiectũ e regno duxiſſe ſecũ multos diuerſoꝝ locoꝝ aſiaticos qbus cũ agros quos in Italia occupauerat:diuideret qnq;. VICum:aut oppidũ:qđ extruxiſſent a noĩe prioris pr̃iæ denoĩarunt.Et.n.Celene in phrygia ſub ditiõe Marſiæ regis fuere:& nũc oppidũ eiuſdẽ noĩs eſt in regione marſoꝝ.Sex.M.P.a mũicipio nr̃o.& Ply.tradit celenas:prius deĩde apamiã appellatã:& uicus nũc eſt. olim oppidũ mille paſſibus diſtãs ab eodẽ municipio.hoc ẽ a nr̃a pr̃ia piſcina:cui nomẽ eſt Apamia:& in paphlagonia oppidũ erat:qđ atranũ uocıbaẽ:q̧ Strabo aſſerit:& duodecim ſtadiis ab eadẽ pr̃ia nr̃a iſtat locus:qđ Atranũ uocaẽ:ſed ſit nr̃a pr̃ia pro termino quodã:ne tã crebro repetã.A ı q̃tuor milia paſſuũ uerſus auſtrum erat inſula fucini lacus marſoꝝ:ortygia appellata:nũc oppidũ nomẽ retinet & ortygia e regiõe ioniæ inſula eſt q̃ & delos dicta.Ad octo milia paſſuũ uerſus notũ in mõtibus ẽ lyciũ oppidũ:& lycia regio in Aſia eſt:Ad duo milia paſſuũ uerſus arctõ eſt oppidũ qđ uocaẽ collis armenioꝝ:& armenia regio aſiatica ẽ:recto deinde itinere occaſũ eunti ad.xv.milia paſ.eſt oppidũ corycula.ita a coryco ciliciæ denoĩatũ A corycula ad dextrũ hñe... tria milia paſ.ſunt mõtes cincti ad hoc mœnibus:& mõtes cariæ uulgo uocanẽ:& caria in angulo aſiæ m... eſt.A corycula in choꝝ.ad tria milia paſ.eſt oppidũ corycumelũ ab eodẽ coryco ciliciæ denoĩatũ:& ad duo milia paſ.ab hoc oppido:ẽ aliđ oppidũ:q̧ capadociã uocãt:& qs ignorat capadociã regionẽ eẽ põticã in aſia:plura & clariſſima oppida in eadẽ regiõe ſilẽtio ꝑtereo:ut talacotiũ albã maleã:haueianũ:ſed ea cõmemora. aſiatica noĩa retinent:ut illud mihi ꝑſuadeã Marſiã magnum fuiſſe regẽ in aſia:unde tot loca in nr̃is regionibus nomẽ acceperint.Sed ad poetam redeamus.

Inuentam ſatyrus primum miratur & uſum
Neſcit,& aflatam ſenſit habere ſonum:
Et modo dimittit digitos,modo cõcipit auras
Iamq; inter nymphas arte ſuperbus erat:
Prouocat & phœbũ phœbo ſupant pepẽdit
Cæſa receſſerunt a cute membra ſua:
Sum tñ inuẽtrix autorq; ego carminis huius
Hoc eſt cur noſtros ars colat iſta dies:

ANT. FAN. ¶SAtyrus:Marſias.Nota eſt fabula. Eſt & fluuius in Meandrũ cadẽs eiuſdẽ noĩs. PHœbo ui.pepen.Nõ longe ab Apamia Platanus oſtẽdebaẽ:ut inqt Ply.ex q̃ Marſya uictus ab Apolline & excoriatus pependiſſe dicebaẽ.Ibi & lacus fuit:ut autor eſt Strabo calamum ad tibiaꝝ linguas idoneũ gignẽs. Vñ poetæ finxerũt Marſyã ſatyꝝ tibiarum cãtu cũ Apol cõtendiſſe. De utriuſq; cõtentione lege Diodoꝝ. Receſſerunt a cute mẽbra:Figurate cutis enim receſſit a membris.

Marſia excoriatus

PAV. MAR. ¶SAtYrus:ipſa marſia. Primũ miraẽ inuentã tibiã quã inuenit a nobis abiectã.Et neſcit uſũ ipſius tibiæ. At ſenſit:ipſe marſia inflatã:cum ſpiritu inflareẽ. Habere ſonũ:reddere uocalẽ concentũ.Et mõ dimittit digitos:mõ tangit foramina illa digitis:mõ eleuat... dimittit:ut uocẽ uariaret:ſic illa uarietas plurimũ oblectabat. MOdo concipit auras:flatũ:ut maiore ui flatũ impelleret:quo illa uehementius reſonaret. IAmq; erat ſupbus marſia arte:artificio reſonandæ tibiæ: INter nymphas:erat ex eo ſupius:quia putabat ſe illius artis inuentorẽ:& ita ſe iactabat inueniſſe tibiã. PROuocat & phœbũ:prouocauit marſia appollinẽ:in certamẽ cantus:cũ in niſam urbẽ ad Dionyſiũ uẽiſſet cum cybele: quoniã eam marſia ſequebaẽ qđ ſuperius inq̃ito libro attigimus. De eo aũt certamine ita Diodorus lib.iiũ. inquit:Inuenere Appollinẽ magna exiſtimatione habitũ:q̧ prius diceretur cytharam reperiſſe:orta in... os artis contentione Nyſeos iudices inſtituerunt. Apollo primũ cythara ſimplici uſus eſt.Marſia uero tibiis:quibus admodũ:ut re noua audientes obſtupuere. Eo in certamine ſoni ſuauitate apollinem uiſus eſt ſupaſſe:ambo aſtãtibus iudicibus cũ artẽ quilibet ſuã præferret:Apollo modulationẽ canthus ad cytharæ ſuauitatẽ adiecit.Q uapropter tibiæ ſonũ uiſus eſt excedere:q̧ marſia ægre ferens:audientes monuit minime ſe uictũ eſſe. Non.n.uocis:ſed artis cõparationem fieri oportere:ſecundũ quam armonia:ac ſuauitas tum cytharæ:tum tybiarum eſſet exquirenda.Iniquũ præterea eſſe duas ſimul artes uni conferri. Tunc Apollo reſpondiſſe fertur ſe nihilo plus ad ſonum:quã marſiam adhibere:Nam & ille quoq; ore uteretur cum tibias inflaret. Oportere igitur aut ambobus idem licere:aut neutrũ ore:ſed manibus oſtendere ſuæ artis modulationem.Cum uideretur iudicibus æquiora Apollinem poſtulare:artibus iterum comparatis:aiũt denuo marſiam eſſe uictũ. Apollinem uero ea contentione exaſperatum uiuum marſiam excoriaſſe. Veꝝ extẽplo pœnitentia ductus:ægre qđ egerat ferens:proiectis cytharæ cordis:inuentã ab ſe harmoniã deleuit:& in.vi.lib.inqt.poſt Apollinis cum marſia:q̃ & ſupior fuit contentionẽ.Poſtq̃ ſumptã præter æquũ a uicto pœnã:pœnituiſſe Apollinẽ dicũt:cytharæq; effractis cordis:muſica aliquãdiu abſtinuiſſe:& reliq̃.Excoriatũ deinde Marſiã dicunt in marſiam flumen eſſe cõuerſum.Strabo ad hyſtoriã hoc referens:ſcribit id fictũ eſſe:quoniã ad marſiæ ripas hirũdines naſcanẽ aptæ tibiis.Sic eni lib.xii.cũ de Apamia agit in marſiæ flu.hoſtiis ſita quẽ in meandrũ immittere iquit & de eo loqñs ait:Incipit a celenis:q co lis qdam eſt:in quo urbs fuit eiuſdẽ noĩs.Hinc Anthiochus ſocer homines trãſtulit in eam quæ nũc a pamia dr̃:& urbem appellauit de noĩe matris Apamæ Artabazi filiæ quæ Seleuco Nicanori nupta fuerat Hoc in loco de olympo marſiaq; conficta eſt fabula:& de contentione:quam Marſia habuit cum Apolline imminet lacus quidam qui calamum gignit ad tibiarum linguas idoneum

ab eo dicũt marſiæ: ac meandri fontes emanare &c. Præterea & marſiæ ſignũ erat Romæ in foro ad qđ litigã tes uadimonia faciebant: ut Porphyrio in horatio ſuſpicatur. Marſiæ item meminit Plynius quem ait coronari ſolitum a filia auguſti. Phœbo ſuperante pependit: nam uictus ab apolline pœnas luit. MEmbra cæſa: i. ciſa. REceſſerunt a cute ſua: per hypallagem: quod cutis exciſa receſſit a menibus. nam excoriatus fuiſſe dicitur: ſic & detracta illi pelli: & hoc propter detractũ regnum: ut diximus. TAmen ſum ego inuentrix: nã primũ inueni tibiam. Et autor huius carminis: & hic tibiarum cantus a me originem habuit.

¶ Tertia nox ueniet qua tu dodona tyene
Stabit agenorei fronte uidenda bouis:
Hæc eſt illa dies, qua tu purgamina ueſtæ:
Tybri per hetruſcas in mare mittis aquas:
¶ Siq̃ fids uẽtis zephyro date carbaſa nautæ
Cras ueniet ueſtris ille ſecundus aquis:
¶ At pater heliadũ radios ubi tinxerit undis
Et cinget geminos ſtella ſerena polos:
Nam duo ſũt auſtris hic eſt, aquilonibus ille
Proximus, a uento nomen uterq; tenet:

¶ TERtia nox ueniet q̃ tu dodoni tyene Stabis agenorei fronte uidẽda bouis. xvii. cal. iulias purgamia ueſtæ in tyberim iaciunt & Venus lõge anteq̃ Sol in ortũ ferat cũ Tauro exoriẽs cernit. Eã autor cur dodoni dẽ uocet Strabo i. vii. ſuæ geographiæ apit his uerbis: Ab ipſo ãt primordio mortales fuerãt ꝑlagia ꝑnicẽtes ſub qbus & uaticinãdi miniſtri inſtituti erant. Et hoc forſitã poeta ipſe declarat de his quos Hyppophetas uocabãt qbus ꝑphetæ impabãt. Poſteriore inde tpe tres deſignarãt amiculas poſtq̃ Ioui dione eiuſdẽ tẽpli comes dicata ẽ. Notãdũ ut Seruius tradit tres eẽ in cœlo Veneris ſtellas. Vnã errantẽ & alterno mea tu uagã (ut inqt Ply.) q̃ mõ Veſper mõ Lucifer appellatur nec abſiſtit unq̃ a Sole lõgius ptibus ſex & q̃draginta: quã accipere hoc loco ullo mõ nõ poſſumus. Aliam in ſeptẽtriõe. Tertiã in Tauro cuius ẽt Alphõſus meminit. Vñ id ſignũ dr̃ Veneris domus. Sed ẽ & Venus ſtella regia in pectore Leonis: ut dixius ſupra. HÆc ẽ illa dies: Hoc tpe (ut dictũ eſt) Veſtæ purgamia deiciunt in fluuiũ tyberinũ qbus eo delatis nubere licebat: ut tu quoq; ne ꝑpera melius tua filia nubet Ignea cũ pura ueſta nitebit humo. Ea i certũ locũ deferebant. Varro: es q uocat qñ ſtercus delatũ fas ab eo appellatus qđ eo die ex æde Veſtæ ſtercus euertit & ꝑ capitoliũ cliuũ locũ defert certũ. Cras ueniet. xv. cal. iulias flare zephyrus ſiue fauonius cõſueuit. At pr̃ he. xv. cal. iuli. Lati Orionis tolluntur in ortũ coſmicũ cũ ſol orit q Helios dr̃ unde ſorores Phœtonthis heliades appellantur. Radios ubi tinxerit. undis: Cũ primo aurore fulgore ſol attingere cœpit horizontẽ. Neq; n qbuſdã aſſentienſũ eſt q exiſtimãt hoc loco deſcribi ſolis occaſum: cũ fieri nequeat ut occidẽte ſole qui in eo eſt ut cãcrũ ingre. exoriant Iaceiti Orionis quẽ cõſtat cũ cãcro toto pter corpore in ortũ ferri & occidere ſagittarii & ſcorpionis exortu. VNde illud ẽ: Cœlo cũ fulget oriõis aſtq; tẽpus adeſt cerari ſacras terat area meſſes. Eius pars & ãte Cãcrũ exorit ut oñdim⁹ ſupra obſideris magnitudinẽ. Quare ait Manilius ſũma lateris ſurgẽs de pte ſiniſtra Maxim⁹ orion magnũ cõplexus olympũ. STella ſerena: Sol qui ad ortũ tẽdens ac ꝑximus orizõti fere in eo ẽ ut fulgorẽ ſuũ in duo diuidat hemiſpæria. Scio quoſdã per ſerenã ſtellã iugulã accipe ſic dictam a forma iugulantis quæ magnitudine cæteris nucibus ꝑſtat. q̃uis Accius (ut diximus in quarto huius operis libro) orionem iugulam appellarit teſte Varrone: alios Venerem ſidus tantæ claritatis ut eius radiis umbræ reddantur auctore Pli. quod non placet. Sol. n. eſt qui adhærens horizonti cingit arcticum & antarcticũ populum. Hunc Oui. ſtellã uocat quod errantia ſidera interdũ a poetis e noie appellant. Vir. Frigida Saturni ſeſe quo ſtella recepte. Hora. in epiſtolis. Stele ſpõte ſua iuſſæ ne uagentur & errent. A uento nomẽ uterq; tenet Alter Noti eſt auſtralis dicitur ut Seruius tradit qui a nobis nunq̃ uidetur. alter borealis.

Tertia nox uẽiet: poſt idus iunias tertia nocte: & erit nox. xv. die mẽſis: nã a die iduũ nũerabis: Qua tu thyeſo. q̃ ẽ una hyadũ. STabis ui q̃ nocte appebis. FRonte bo. age. in frõte Tauri: q cœlo figuratus eſt: ab Tauro ſe Iuppiter trãſformauit: qñ trãſtulit Europã Agenoris regis Phœniciæ filiã. de quo diximus ſupra de hyadibus ſupiori libro q̃ cũ ſint in frõte Tauri ſcda pridie maii matutinæ ſurgebãt. Nũc uero tẽrgũt: & media nocte appẽt. Fuere ipſe nũero ſeptẽ: ut ſupiore li. dixius: nymphæ dodonides appellatæ: thyene ẽ iõ poeta dodona thyene dixit. ſed meli leges dodoni thyene: ut ſit uocãdi caſus: & ne detrahat. Volſcus nr̃ Romæ prius fuit: q ita dicẽdũ aſſeret. Cuius qdẽ ſniam approbaui. HÆc dies Iunii. QVa die. TV ty. mit. in ma. defers i mare tyrrenũ. PER aqs etru. p aq̃s tuas: q̃ exeunt. PVrgamina ue. quoq; ſupra mẽinimus. hoc ãt die ea purgamẽta deiiciebant i tybrim. SI q̃ alẽ. qntiles: ꝓſperat nauigatio: nã zephyrus flabit. SI q̃ fi. uẽ. ſi credendũ eſt uento. O naute date uela uẽto: q lenis & ꝓſper ab occidẽte flabit. CRas. xvi. die mẽſis: & ſexto decio calẽ. qntiles. VErcũdus: flabit ꝓſper. IN nr̃is aqs: in mari tyrrheno: p qđ nauigatis. AT pr̃ he. xv. cal. quintil. hoc eſt Iunii orit gladius orionis coſmicæ: ſed paulo poſt totus cũ Cancro exurget Sed de eo diximus ſupiore ubi: poſtq̃. PAter heliadũ phœbus hoc ẽ ipſe ſol: nã heliades dictæ ſolis filiæ: nã ex phœbo genitæ ſororis phœtontis. q̃ cõuerſæ dicunt in populos. TINxerit radios undis: ubi ſol occiderit. ET ſtella ſerena: ſplendidus. CINget gemi. po. hoc eſt ſupius & inferius hemiſperiũ. Duo. n. poli ſũt: ut alias dictũ. Arcticus net nobis: q ſumus in ſupiore hemiſperio: Antarcticus ſub inferiore hemiſpio inde Vir. in prio geor. Hic x nobis ſp ſublimis: at illũ ſub pedibus ſtyx atra uidet: maneſq; ꝓfundi. NAM duo ſunt: ipſi poli. HIC arcticus eſt ꝓximus auſtris: nã in meridionali pte cœli. ille arcticus. EST ꝓximus aqlonibus: nã in ipſo ſeptione. VTerq; polus te. no. a uẽto: nã arcticus polus borealis dr̃ a borea. antarcticus auſtralis ab auſtro. duo uerſus ſunt ẽt in. iii. li. ſed eo in loco intelligit de piſcibus cũ alter boreus: alter notialis dicatur.

ANT. FAN

Veſtæ purgamia i tyberim nubere, licet

zephyrus flare icipit xvi. cal. iulias

orion oritur. xv. calen. iulias.

PAV. MAR.

ANT. ¶PR Oles hirea: Orion hirei filius q̃uis e Lotio natus dr̃. alii e Neptũo & Minois filia genitũ Orionẽ dicũ.
FAN. DElphin no. uidẽ. Delphin cuius ſupra meminimus exurgit cũ Sagittario. Vñ cõſeqns ẽ ut hoc tp̃e p̃ uniuer
Delphin ſã noctẽ ſe nobis uidẽdũ offerat. Hũc Ply. ſcri. iiii. idus iunias ueſperi exoriri. ALgida terra: Ab oppido urbi
exurgit. xv p̃rimo qd̃ algidum uocãt. Florus. Sora qs credat & algidũ terrori fuerũt. Satricũ atq̃ corniculũ p̃uinciæ. De
cal. Iulias. uerulis a bouillis pudet ſed triũphauimus: tybur nũc ſuburbanũ & æſtiue p̃neſte deliciæ nũcupatis in capitolio
Algidum uotis petebanť. Sane. A. Poſthumi⁹ dictator quẽ Ouidius hoc loco muti lato uocabulo more poetaꝝ Poſthu
A poſthu mũ uocat latinos a q̃bus Tarq̃nii aſſerebanť ad lacum
mii dicta regillũ domuit in agro thuſculano ac triũphãs in urbẽ
toris uicto rediit. Nota ẽ hyſtoria. Poſt eã uictoriã: ut Plynius tra
ria de lati dit dictator ei cuius maxime op̃a caſtra latinoꝝ capta
nis. fuerãt coronã aureã ex p̃da dedit. Scripſerũt nõnulli.
A. Poſthumiũ creatũ eẽ dictatorẽ poſteaq̃ cõſulatu ſe
abdicauit atq̃ ut ait Liui. tãti errores ĩplicãt tp̃um alı
ter apd̃ alios magr̃atibus ordiatis: ut nec q̃ cõſules: nec
quo ãno qd̃ factũ ſit in tãta reꝝ atq̃ autoꝝ uetuſtate
digeri poſſit. Sane algidũ nõ lõge ẽ a thuſculo. Vñ le
gẽdum ẽ: Vectus es in niueis poſthume uictor eqs in
agro. n. thuſculano Poſthumius uictoriã cõſecutus eſt.
Equi uol Audio eẽ q̃ legãt poſt mõ uictor: qd̃ nõ p̃cedit. Supp̃i
ſci ſol in cã meť eni eius nomẽ ad quẽ uidemus apoſtrophẽ fie
crũ. xv. cal. ri. Eq̃ appoſiti romæ fũt: ut autor ẽ Strabo quoꝝ ca
iulias. put alba fuit. Volſci ẽt nõ lõge ab urbe ſũt Lege eũdẽ
Pallas in geographũ. Sũt q̃ hoc in loco tuberte legũt accipientes
auentino Poſthumiũ tubertũ q̃ triũphãs de Sabinis myrto Ve
coli cœ neris uictricis coronatus inceſſit: optabileq̃ eã arborẽ
pta. xv. cal. ẽt hoſtibus fecit. IN ni. eqs: Quales trahere ſolebant
iulias. triũphantiũ currus. IAM ſex &c. xiiii. calẽ. iulias. Sol
Feſtum ſu in Cancrũ trãſitũ facit & tẽpeſtas expectať autore Columella quo tp̃e Pallas a Romãis coli cœpit in auẽ
mani. xiii. cui ædes ibi dicata ẽ. Sunt q. xv. cal. Solẽ in Cãcro ponãt. TVA nu. Aurora Tithoni uxor filii Laomedo.
cal. Iulias. xiii. calẽ. Iulias tẽplũ dicit ſacratũ fuiſſe Sumano. Sane Thuſcoꝝ lr̃æ nouẽ deos emittere fulmina tradidere
Sumanus autore Ply. eaq̃ eẽ undecim generꝝ & Iouẽ trina iaculari. Romani aũt duo tantũ ex his ſeruauere diurn
ſumani buẽtes ioui. nocturna Sumano: quẽ Plutonẽ eẽ ſuſpicamur. Feſtus fulgur inq̃t appellabãt diurnũ qd̃ putar
ædes Iouis ut nocturnũ Sumani. Huic deo dicata ẽ ædes Romæ nõ lõge ab æde iuuẽtutis inter q̃s ſingulis annis ca
nõ longe nes uiui cruci affixi circũferebanť anſere puluino inſidẽte q̃a capitolio a Gallis obſeſſo canes fuerãt anſerum
ab æde iu uigilia ſuperati. Sumani ædes aliquando de cælo tacta eſt teſte Liuio: quæ dicata fuerat Pyrrhi bello qui Ta
uentutis. rentinis aduerſus Romanos auxilio fuit.

Tollet humo ualidos proles hyrea lacertos:
Continua delphin nocte uidendus erit:
Scilicet hic olim uolſcos, equoſq̃ fugatos
Viderat e campis algida terra tuis:
Vnde ſuburbano clarus tyburte triumpho
Vectus es in niueis poſthume uictor eq̃s
¶ Iam ſex & totidem luces de mẽſe ſupſunt
Huic unum numero tu tamen adde diem
Sol abit e geminis & cancri ſigna rubeſcunt
Cœpit auentina pallas in arce coli:
Iam tua laomedon orit̃ nurus, ortaq̃ nocte
Pellit, & e pratis uda pruina fugit:
Reddita, quiſquis is ẽ ſũmano tẽpla feruntur
Tunc cum romanis pyrrhe timendus

PAV. ¶PR Oles: hyrea. Orion hyrei. f. TOllet humo: eleuabit a tellure. VAlidos la. hoc ẽ gladiũ quẽ ualidis brac
MAR. chiis ſuſtinet: Nocte cõtinua: q̃ ſequiť. xvii. diẽ iunii. Erit uidẽdus delphin: q̃ ea nocte apparet. de eo plures dixi
mus. SCilicet: certe. HIC: delphin. VIDerat olim equos & uol fugatos a campis tuis o algida terra: uiderat
exercitus cõiunctos æquoꝝ & uolſcoꝝ in algido fuſos. xviii. die Iunii a. L. Valerio poſt eiectos decẽuiros q̃ fuit
cõſul cũ. M. horatio tunc ſabinis cũ exercitu oppoſito: ad quẽ cũ afferreť nũcius de fuſis eqs: & uolſcis in a
ipſe & latinos fudit: Redeuntibus in urbẽ cũ denegatus eẽt illis a ſenatu triũphus. L. Icilius tribunus pleb
ad populũ de triũpho cõſulum. Moltis ut inq̃t Liuius diſſuaſũ p̃deuntibus: maxĩe. C. Claudio uociferã
tribus: nõ de hoſtibus cõſules triũphare uelle: gratiãq̃ pro priuato merito in tribunũ nõ pro uirtute h
peti. Nunq̃ ante de triũpho p̃ populũ actũ: ſp̃ eſtimationẽ arbitriumq̃ eius honoris penes ſenatũ fu
ges q̃dem maieſtatẽ ſũmi ordinis iminuiſſe. Ne ita oĩa tribuni p̃tãtis ſuæ implerẽt: ut nullũ publ
nerẽt eſſe. Ita demũ liberã ciuitatẽ fore: ita æquatas leges: ſi ſua q̃ſq̃ iura ordo: ſuã maieſtatẽ tenea
multa & cæteris ſenioribus patrũ cum eẽnt dicta: oẽs tribus eã rogationẽ acceperunt. Tum p̃ri
ritate ſenatus populi iuſſu triũphatum eſt. hæc Liuius. iii. lib. ab urbe cõdita uolſcoꝝ populi priuer
xures. Equoꝝ caput alba erat: q̃ eſt marſis finitima. p̃tendebanť uſq̃ tybur: & in ſabinos: & ſup
ras equoꝝ urbes fuiſſe Clyſternũ: & carſeolos. Algidũ ſupra thuſculũ erat. xviii. ab urbe lapide.
uictoria. VIctor e la. L. Valle. illuſtris. TRiũpho tyburte ſuburbano. triũpho de tyburtibus: q in
nunc ſont: & tũc cũ equis erant. ES uectus poſt mõ. q̃ſi paulo poſt cũ ab initio triũphus a ſenatu d
IN equis niueis: ut uehi ſolent triũphantes curru q̃driiugo: quẽ equi cãdentes agunt. IAM: ſex. F
decimaoctaua ẽt die Iu. ſol relictis geminis ingrediť cancrum: & in Auentino dedicata eſt ædes palla
tu. IAm ſex & totidẽ luces: hoc eſt duodecim dies ſupſunt de mẽſe: reſtant adhuc de menſe iu. Tam e
mero tu adde diẽ: ſic ſupererunt tres & decẽ dies numerando a. xviii. ad ultimum diem menſis. SOl
ſcedit e geminis. ET rubeſcunt ſigna cancri: nã ſol init cancrum & tunc incipiũt magni calores: de Ca
ximus in primo libro: Et palla incepit coli i arce auẽtina: cepere fieri ſacrificia in auẽtino: cũ eſſet illi
ſecrata. IAM o Laomedon oritur tua nurus: aurora cõiunx tui filii titoni: &c. Orta pellit noct
fert & ſignificat decimũnonum diẽ iunii. ET cana pruina: pro rore pruinã ponit: hoc eſt ros lucidus.
e pratis: cum ſol ſurrexerit. FEruntur: dicuntur. TEmpla reddita: hoc die erecta & cõſecrata fuiſſe te

Sũmano:q̃ſquis is eſt:gcũq; deus ſit:ſummanus.Huic deo rõani teſte Plinio libro ſecundo nocturna fulmi-na aſſignant:cum diurna ioui attribuant.Ea ratione uolunt aliqui ſummanum eſſe plutonem dictum quaſi ſummũ maniũ.Huic in capitolio erectũ templũ fuiſſe uolunt ex reſponſo auruſpicũ:cũ pyrrhus qui tarentino rũ cauſa bella geſſerat in Romanos:traiecisſet in Ciliciã cũ inter alia prodigia fulmine deiectũ eſſet in capi-tolio iouis:ſignũ:caput eius p aruſpices inuentũ eſt.Tunc cõſecrata ſunt tẽpla ſumão.Cũ tu pyrrhe eras timẽ dus rõanis:ppterea qd aliq̃do Rõanos exercitus fudit:de pyrrho alio loco diximus:& i lucão:& ĩ odis horatii

ANT. FAN.

℄ Hãc quoq; cũ patriis galatea recepit ũdis
Plenaq; ſecuræ terra quietis erit:
Surgit humo iuuenis ſtellis afflatus auitis
Et gemino nexas porrigit angue manus:
[N]otus amor phedræ, nota eſt iniuria theſei
Deuouit natum credulus ille ſuum:
[Sol]iciti terrentur equi, fruſtraq; retenti
[Pe]r ſcopulos dominum duraq; ſaxa trahũt:
[Exci]derat curru loriſq; morantibus artus
[H]ippolytus lacero corpore raptus erat:
[Red]dideratq; animã multũ indignante diana
[N]ulla coronides cauſa doloris ait:

℄ Galatea:Nympha Nerei & Doridis filia a Græcis galatia dicitur hoc eſt lactea:nec aſpirationẽ recipit in penultima.hic pro mari ponit:& eſt ſenſus:Cũ mare ſurgentẽ aurorã recepit hoc eſt.xii.calendas iulii ubi aurora ſurrexerit & deinde nos aduenerit ophiulchus orief.Legendũ aũt eſt Hãc quoq; cum patriis galatea recepit nudis. Surgit humo iuuenis:Ophiulchus q a nõnullis Anguitenens:a Columella Anguifer. ab aliis ſerpentarius appellatur hoc tẽpore in ortũ tollit noctis initio quippe qui cum Sagittario & Scorpiõe exoriens cernitur:ut Exoritur ſurgit cũ ſcorpius atq; ſagittis ipſe refert plenã chiron cum forte pharetrã. Idẽ(ut Igino placet)occidit ex ortu Geminoꝝ Can cri & Leonis Hũc Seruius putat Aeſculapiũ.alii Her-culẽ alii aliter fabulant.Lege iginum. Columella.xi. calendas iulias Anguifeꝝ mane inquit occidere ac ſignificare tẽpeſtatem.is cũ conſtet ſtellis.xvii.Anguẽ tenet formaium tribus & uiginti. Auitis Aui iouis. Phœbus enim eſt Aeſculapii pater.iuppiter phœbi.

Galatea

Æſculapi' orit'.ii.cal. iulias.

Serpentarius.

Hippolytus reuixit auxilio æſculapii.

[Nota] eſt iniuria theſei.Non qua eſt affectus ſed qua Theſeus ſe exiſtimauit affectum aut certe iniuria qua fi-[lium i]nnocentiſſimum affecit. Natum ſuum:Hippolytum theſei filium ex Hippolyta uel antiopa.De phe[dra] [at]q; Hippolyti infeliciſſimo euentu hiſtorici a tragicis nihil diſſentiunt ut Plutarchus ſcribit in theſeo. [La]cero corpore.Hinc Hippolytus nomen habuit ab equorum uidelicet ſolutiõe:hippos enim eſt equus & ly[sis] ſolutus.Indignante diana.Quæ diligebat pudicum.Vnde eum ſibi iunxiſſe dicitur.

PAV. MAR.

[C]VM galatea:nympha maris filia nerei & doridis ſed pro ipſo mari hoc in loco. Recepit hũnc diem un[d]is patris hoc eſt cũ ſol occiderit.Et terra erit plena ſecuræ qetis.cũ p noctem regeſcent oĩa quæ in tellure ſunt.& ſignificat noctẽ quæ p̃cedit.xx.diẽ iunii. Iuuenis ſurgit humo:orit æſculapius nã de eo loquit. Af-flatus ſtellis auitis:qbus ſtellis iuppiter Auus eũ ornauit. Et porrigit:oſtendit. Manus nexas implicatas Ge mino angue.ideo Ophiulchus dictus.i.ſerpentẽ tenens.Vt relinq̃mus oẽs higini fabulas:cũ alii aliũ eẽ ophiul [chũ] [d]icant:hũc non p̃teribimus.Sic.n inqt.Cõplures ẽt aſtrologi:hũc æſculapiũ finxerũt. Quem Iuppiter Apollinis cã inter aſtra collocauit.Aeſculapius.n.cũ eẽt inter hoĩes:& tm̃ medicina cæteris p̃ſtaret.ut nõ ſatis ei uideret hoĩum dolores leuare:niſi ẽt mortuos reuocare ad uitã nouiſſet Fert Hippolytũ qui iniqtate no-uercæ:& inſania parẽtis erat interfectus ſanaſſe.Ita Eratoſthenes dicit.Nnõnulli glaucũ Minoos filiũ eius opa [r]euixiſſe dixerũt.Pro quo ut peccato iouẽ domũ eius fulmine incẽdiſſe:ipm uero pp artificiũ:& appollinem [pa]trẽ inter ſidera anguẽ tenentẽ cõſtituiſſe.Hac autẽ de cã anguẽ tenere dr̃q; cũ glaucum cogeret ſanare. [Cũ ei]us quodã loco ſecreto bacillũ tenẽs manu:cũ qd ageret cogitaret:udr̃ anguis ad bacillum eius acceſſiſſe [Aeſ]culapius mẽte cõmotus interfecit bacillo fugientẽ feriẽs ſæpius:poſtea fert alter anguis eodem ueniſſe [fer]ẽs herbã & in caput ei' poſuiſſe.Quo facto utroſq; loco fugiſſe.Quare æſculapiũ uſu ꝫ:& eadẽ berba cũ r[e]uixiſſe.Itaq; anguis & in æſculapii tutela eẽ:& in aſtris dr̃ collocatus:qua cõſuetudine ducti poſteri [ei]s tradiderũt reliqs:ut medici anguib' uterent.& ut idẽ inqt decidẽs ophiulchus ex ortu geminoꝝ cancri. [&] leonis puenit ad terrã:exoriẽs aũt cũ ſcorpiõe & ſagittario appet cõſtat ſtellis.xvii.Anguis hẽt ſtellas.xxiii. [S]ẽn primo lib.de æſculapio plura diximus in.iii.lib.de hippolyta & diana aricina.Item & in.v.attigimus hiſto riam.Hippolyti:non igit imorabimur:in referẽdis illis:quæ iam diximus.ſed poetã interp̃tabimur. Notus eſt amor phedræ:quæ priuignũ Hippolytũ theſei filiũ amauit.& in amore non reſpondentem patri falſo de affectato cõcubitu accuſauit. Nota eſt iniuria theſei:qua iniuria filiũ ĩnocẽtẽ affecit.Ille credulus theſ.q dictis uxoris fidẽ adhibuit Deuouit:morti ſcilicet Suũ natũ:hip.Quoniã petiit a neptuno mortẽ filii ille Marina mõſtra ad exterrẽdos equos iuuenis obiecit. Eq:hippolyti:q trahebãt currũ. Soliciti:timidi. Terrẽtur:obie ctis neptuni mõſtris &. Fruſtra retenti:nã fruſtra eſt ille conatus eos retinere. Trahunt dominũ: Hip.per. Scopulos:p mõtes:& per. Dura ſaxa:loca ſaxoſa & aſpera. Exciderat curru:uerum exanimis decidit e cur[ru].Audita nouercæ calumnia. Hippolytus:curru excuſſus. Erat raptus:raptatus:tractus ab equis.Lacero [c]orpore iam lacerato & diſcerpto. Loris morantibus arctus:tenentibus arctus implicitos:& cũ ſoluere ſe nõ [po]ſſet diſcerptus eſt. Lora dicta a Laura triũphoꝝ.cum captiui loris ligati ducant ante currum:hoc Dona[tu]s in terentio aſſerit.Multi locũ non intellexere,qui deprauatus eſt. ET reddiderat animam iam extinctus [er]at. Multum indignante diana quaſi ægerrime ferente mortẽ illius quæ illum pudice amabat. Quibuſdã eni Numinibus addunt pueri,cybeli atis.Veneri adonis cereri Triptolemus dianæ Hippolytus. Coronides æſculapius Appollinis & coronidis nymphæ.f. Ait nulla cauſa doloris quaſi non erit tibi dolendum.

A

ANT. FAN. ¶ SINE uulnere:ita ut uulnera nō appareāt. Loculis eburnis: Aurea moneta olim in loculis eburneis ſer-
uabaſ cū lignei uilem reciperent. Martialis:hos niſi de flaua loculos implere moneta nō decet argētū uilia ligna
Loculi eburnei ferāt. Hinc ē ut herbæ cæteris p̄ſtātes ex eburneis loculis deprōptæ fügant. Profuerāt glauci māibus illa pri-
us: Glauci plures fuerūt: quoꝝ unus uenenato melle ab hoſpite Cretēſi occiſus d̄r: alteꝝ Potnieū: hoc ē cui pa-
tria fuit Potnia Boetiæ ciuitas eū Potniades diſcerpſerūt. Tertius de quo nūc agiſ Anthedōis filius fuit ut au-
tor ē Strabo atq; ad Anthedonē oppidū in balænā cōuerſus ē. Oui. in ibi potniadū morſus ſubeas ut glaucus
eq̄ꝝ. inq; maris ſalias glaucus ut alter aq̄s atq; duobus
idē dictis mō nomē hūi pſocēt aiæ gnoſſia mella uiā.
Sciēdū Anthedonē huius glauci patriā urbē eſſe Boe-
tiæ ut Lactātius Grāmaticus Strabo & Pli. meminerūt
Licet eā Naſo in xiii. meta. Euboicā uocet: ut Nup i eu
Glauci Plures boica mēbris anthedone uerſis non q̄d Euboiæ ſit ſed
q̄d Boetiæ i litore q̄d ē ad Euboiā. Ad hāc Glaucus pi
ſcator cū captos piſces ſup herbā poſuiſſet & eos rece
piſſe uidiſſet quā amiſerāt uitā itellecta herbaꝝ potētia
eaꝝ eſu in deū mutatus d̄r ſiue i balenā trāſformatus
ut Strabōi placet. de quo ſtatius i ſiluis. Quoties p̄ſus
allabiſ undis litoream blāda feriēs anthedona cauda.
anthedon Vſus & auxilio ē anguis: Serpētarius hāc ob cām an
guē tenere d̄r q̄d cū Æſculapius ut iginus r̄fert de glau
co ad uitam reuocādo mēte agitās in ſeceſſu quodam
ſerpētē baculo pcuſſum interfeciſſet: alter herbā ore fe
rens accurrit & mortui caput ea cōtigit: quo facto am
bo inde īcolumes receſſerunt. Ea re obſeruata ferunt
Glaucū Æſculapii opa reuixiſſe. ARICino uirbius
ille lacu: Hippolytū ab inferis reuocatū Diana nym-
phæ cōmēdauit Egeriæ & eū Virbiū quaſi bis uirum
Glaucus piſcator i balenam iuſſit uocari. Nota eſt fabula. SVa fila teneri: pduci
hoīum uitā. Phœbe q̄rebaris. Quod iuppiter æſcula
piū fulmine extinxiſſet. Deus eſt placare parēti. Ne
ſuccenſe patri tuo: qm̄ æſculapius in deos relatus eſt.
Propter te fieri quod uetat ipſe facit. Sēſus eſt. Facit
ioppiter pp te q̄d fieri uetat: q; reuocauit æſculapiū in
uitā q̄uis nolit tale aliq̄d ab aliis fieri Virg. Tū p̄r oīpotens aliquē indignatus ab umbris mortalem īfernis
ad limina ſurgere uitæ. Nō ego te. Quia dicturus eſt flaminiū auſpicioꝝ contēptorē. ix. calē. iuli as cecidiſſe
ad thraſumenum monet Cæſarem ne unquam uetantibus auſpiciis ſigna moueat.

Nāq; pio iuueni uitam ſine uulnere reddam
Et cedent arti triſtia fata meæ:
Gramina continuo loculis depromit eburnis
Profuerant glauci manibus illa prius:
Tūc cū obſeruatas augur deſcēdit in herbas
Vſus & auxilio eſt anguis ab angue dato:
Pectora ter tetigit ter uerba ſalubria dixit
Depoſitum terra ſuſtulit ille caput:
Lucus eum: nemoriſq; ſui dictynna receſſu
Celat: aricino uirbius ille lacu:
At lacheſis clotoq; dolent ſua fila teneri
Et fieri regni iura minora ſui:
Iuppiter exemplum ueritus: direxit in illum
Fulmina: qui nimiæ nouerat artis opem
Phœbe quærebaris, deus eſt placare parentem
Propter te fieri quod uetat ipſe facit:
¶ Non ego te q̄uis properabis uincere cæſar
Si uetat auſpicium, ſigna mouere uelim

PAV. MAR. ¶ NAM q; ego reddā uitā pio iuueni: ſuſcitabo extinctū: & reſtituā illi aiam. Sine uulnere ut nullū uulnus ſup-
ſit. Et fata triſtia: quæ morte hoibus afferūt. Cedēt arti meæ: medicæ q̄a inuitis fatis reuiuiſcet Hippolytus
Continuo depromit: rapit & ſumit. Gramina: herbas. E loculis eburnis: e capſulis ex ebore. ILla gramina.
Prius pſue. ma. glauci: umbris & uitæ glauci minois filii: de quo pauloante diximus: illis. n. gram[...] ex[ti]n-
cto glauco uitā reddidit. Tūc cū anguis deſcēdit in herbas obſeruatas: cū illi anguis ſupſtes latur[...]
gui: quē interemerat æſculapius: deſcēdit in herbas: quas aut ipſe antea obſeruauerat: aut quas tūc ob[...]
æſculap. Et anguis: extinctus. Eſt uſus auxilio dato ab angue: cū alter anguis uitā illi reddidiſſet. [...]
lis gramib;. Pectora: Hippolyti laceri. Ter dixit uer. ſa. carmina q̄b; aiam reuocaret in cadauere[...]
Erycto theſſala: ſed id nō ē medicoꝝ. Ille Hip. Suſtulit: eleuauit caput iā reuocata i corp' aia. Depo[...]
caput humi recūbebat. Luc' cœlat eū abſcōdit illū diana i ſilua aricia. d̄ hoc i tertio. Dictynna: diana [...]
cōite ſeu a retib; ut alias diximus. Cœlat receſſu ſui nēoris: i remotiore loco artemiſii le ſiluæ ſuæ aricinæ [...]
le ē uir. la. ari. dimiſſo. n. priore noīe uirbius ē appellat;. At lacheſis: clotoq; dolēt: pcæ q̄ mortalia fata diſpēſār
Dolēt teneri ſua fila: retardari uitā hoīum magis q̄ ipſe decreuerūt & q̄ erāt iā trūcata fila: adhuc reniti. Et
dolēt iura ſui regni fieri miora: iminui ſuā poteſtatē: cū quos leto dederit ſuſcitēſ: & Diodorus inq̄t ipſū æſcu-
lapiū apud iouē ab iferis accuſatū tāq̄ eoꝝ iperiū diminuētē: q̄ excitareſ a mortuis hoies illius cura. Iuppiter ue-
ritus exēplū: ne exēplo æſculapii quoq; mortales mortuos eēnt ſuſcitaturi. Direxit fulmia i illū: & fulmie exti-
xit. Qui nouerat opē nimiæ artis nimiā artis medicæ potētiā: q̄ mortuos ſuſcitaret. Phœbe q̄rebaris: extictū fi-
liū. Deus ē: relat' ē i deos. Placare parētē: recōciliare ioui p̄ri tuo. Facit ipſe pp te. tua cā. Q d̄ uetat fieri: excitauit
ab iferis filiū tuū. & cœlo itulit: ſed nō uult ut hoc mortales poſſint aut audeāt. Nō ego te q̄uis. quarto die ab ea-
tu Aeſculapii: hoc ē. xxiii. die Iunii nō ē bonū exire ad bellū nā i fauſta: & i faſtos relata: clade flaminii q̄ ſp̄tis au-
ſpiciis cōtulit ſigna cū hānibale: & fuſus ē exercitus Rōanus ad traſimenū lacū: De quo ita Valerius iq̄t. C. aūt
Flaminius i auſpicato cōſul creatus: cū apud lacū traſimenū cū hannibale cōflicturus. cōuelli ſigna iuſſiſſet: lap[ſo]
equo ſup caput eius: humi pſtratus ē. Nihil q̄ eo pdigio ihibit': ſigniferis ſigna moueri ſua ſede poſſe negātib;
malū cōtinuo niſi ea effodiſſent: miatus ē. Veꝝ huius temeritatis: utinā ſua tm̄: nō ēt po. ro. maxima clade pœ-
nas pependiſſet. in ea namque acie quindecimilia Romanorum cæſa. vi. milia capta decem milia fugata ſunt.
Conſulis obtruncat' corpus ad funerandum ab Hannibale quæſitum eſt: qui quantum in ipſo fuerat Ro-

manũm ſepelierat imperium:poeta nũc exemplo flamini hortaſ germanicũ:ne contra auſpicia conſerat cum hoſte manum O cæſar germanice. Ego nõ uelim te mouere ſigna:uexilla ad cõfligendũ cum hoſte. Si ueiet auſpiciũ:ſi habeas auguria contraria:aut ſi pdigia:& omnia prohibeant. Q uãuis properabis uincere:etiã cum acceleres uictoriæ cupidus.

Sit tibi flaminius thraſumenaq; litora teſtes
Per uolucres æquos multa monere deos:
Tempora ſi ueteris quæris temeraria damni
Q uartus ab extremo menſe bis eſſe dies:
¶ Poſtera lux melior:ſupat maſaniſſa ſypha
Et cecidit telis Haſdrubal ipſe ſuis: cem

¶SINT tibi flaminius trãſumenaq; litora teſtes. G. ANT. Flaminius hõ temerarius apud lacũ Tranſumenũ cum FAN. Annibale cõflixit ubi & ipſe periit lancea trãſfixus ab equite cui nomẽ erat Durario &.xv.milia Romanorum in acie cæſa ſunt cũ tãto aiorũ ardore pugnatum eſt ut cõſtet uim terremotus:q dũ cõfligereſ multarũ urbiũ Italiæ magnas ptes pſtrauit ac montes ut inqt Li.lapſu ingẽti pruit nemĩnẽ ſenſiſſe pugnandũ.Non defuerãt pdigia qbus admoneri flaminius poterat ne manũ cũ hoſte cõſereret:nam & eũ equus corruẽs ſup caput effudit:& ſignum a ſignifero difficilime cõuelli potuit atq; ũt Syllius ſcribit humo ſanguis erupit ut ſigna ẽt effuſa rectãtdũ uellere mole teter humo lacera ni entũ erupit in ora exultãs cruor. Via flaminia & Circus flaminius ab hoc flaminio nomen acceperũt ut autor eſt Feſtus:Eius filius. T.flaminius pẽnã cædẽ ulciſci cupiẽs a Pruſia rege Annibalẽ petiit teſte Plu. Eſt aũt Thraſumenus lacus in agro Peruſino:quẽ rũ in ſoluta orõne multi Thranſumenũ uocẽt poetæ ſubtracta n ſ pferũt ne deſidereſ carminũ ſanitas:ut nũc uoluẽte diethraſumeni noĩa ſeruãt:& fulmina tyrrhenas thra ſu[...] torſit in undas.Eũ Syllius noiatũ a Thraſumeno puero fabulaſ quẽ poſſumus & Thraſimenũ dice [...]intilianus:Et thraſumenõ pro thraſimeno multi ẽt autores(ſi eſt in eo trãſmutatio)uẽdicarũt.Ply.au [...]r eſt in.ii.naturalis hiſtoriæ repẽtinos ignes exiſtere & in aqs & traſumenũ lacũ totũ arſiſſe. Æquos deos: Benignos q aduerſa nobis p aues pñũciant ut nobis cõſulamus. POſtera lux melior.viii.cal.iulias romani ſe Siphax ui cunda fortuna uſi ſunt. Supat maſaniſſa ſyphacẽ:Iuſtinus refert Maſaniſſam regẽ numidiæ dictũ inter duos ctus.viii. [...]canos urbis Rhomæ tertium ineruatorẽ:cui captus Syphax imputaſ:uictus Hannibal & deleta Car cal.iulias. [...] Sed ægrimus hoc in loco diligẽtiã nõnullorũ q hoc tpe hoc eſt viii.cal.iulias Syphacẽ atq; Aſdrubalem [...]us uiũ uolũt fuiſſe a Maſaniſſa rege ppe uticã ſupatos:rũ cõſtet eo in loco nõ æſtate:ſed ueris initio te[...] [...]rio Scipionẽ una cũ Maſaniſſa & Lelio potitũ caſtris Aſdrubalis & Syphacis. Vñ illud eſt Iuuen.Tol[...]uũ pcor Hãnibalẽ uictũq; ſyphacẽ in caſtris:quo tpe bina caſtra eadẽ nocte cæde una deleta ſunt:cæſaq; [...]uta flãmis ad quadraginta milia hoĩum. Scirdũ igiſ hic diẽ oſtẽdi quo maſaniſſa exacto iam uere Syphacẽ [...]o ad uticã ſed in eius regno & ſupauit & cœpit. Aſdrubal.n.& Syphax poſt eã quã diximus calamitatẽ acceptã in caſtris:coacto peditatu & eqtatu exercitũ repararũt & a Scipione itерũ nõ lõge ab utica uicti ſunt numidis ac pœnis in fugã cõuerſis & magna pte fugiẽtiũ iterfecta. Vñ cũ Syphax in numidiã atq; inde in antiquũ eius regnũ pfectus eẽt Maſaniſſa incredibili cupiditate pdẽdi eius regis a quo pẽno regno expulſus fuerat eũ [...]expedito eqtatu pſecutus eſt quẽ demũ adiuuãte Lelio uictũ & captũ legimus atq; albã miſſum & deinde tyburẽ quo ex alba traductus fuerat mortuũ pauloante triũphũ Scipionis:quis Polybius eũ in triũpho ductum tradiderit:ut Li.refert. Et cecidit telis aſdrubal ipſe ſuis:hic Aſdrubal nõ eſt Giſconis filius:Sed Hãnibalis frã hoc tpe cæſus eſt ad Metaurũ flumẽ qd ad Fanũ fortunæ patriã meã in mare ſuperũ cadit:in cuius alueo tpi[...]s oĩs elephãtis reptus eſt teſtis uictoriæ romanorũ cuius pcipua laus Claudij Neronis fuit q relictis caſtris Hãnibalẽ falleret ad ſenã cũ electa manu.M.Liuii collegæ caſtra ſilẽtio ingreſſus Aſdrubalẽ circũuenit:[...]ciderũt hoĩum milia.lvii ita ut cõſtet nunq̃ ſcdo bello punico una acie tm̃ hoĩum interfectum. Eſt & [...] ple taurũ eius pugnæ monumentũ collis quẽ deprauato uocabulo pro aphricano aphricanũ appellant [...] eſt ubi caſtrametari Aſdrubal uoluit cũ.M.Liuius oĩbus peditũ copiis ad cõſerendũ pliũ inſtructis adue[...]nit. T.Liuius ſcribit:quẽ hiſtoricũ diu boni quicũq; loci eius faciẽ fuerit cõtemplatus nõ patauinũ exiſtima[...]uiſſe Fanẽſem adeo uel quæ a geographis ptermiſſa ſunt atq; cõtẽpta ille eſt & exactiſſima diligẽtia & diui Aſdrubal ingenio cõſecutus. Sane fluuius Sena ad quẽ fuerũt caſtra Liuii cũ Nero ſe illi adiũxit is eſt q ad Senogalliã uictus urbẽ mare ingrediſ q̃ diſtat a Metauro flumine ad.xiii.milia paſſuũ.Eã hoc tpe illuſtriſſimus dux atq; magna Metaurus nimus Ioãnes Roboreus Sixti ſũmi Pontifi.nepos ac pfectus urbis:quẽ tu inclyte Federice nõ ĩmerito tibi ge Neronis nerũ aſciuiſti:ut eſt eminẽtiſſimo ingenio ac prudẽtia ſingulari in regiones ac uicos aptiſſime diſtributã nouo laus murorũ ambitu auget.& ad priſcã amplitudinẽ redigit:amplexus qcqd tps rerũ edax & ſenectus inuidioſa non aphrianus ſumpſerat. Vbi nos uidimus pxime uiarũ ſtrata:portum:fora ædes magnificas incredibili celeritate cõfectas collis. item arcem omniũ munitiſſimã ac tanto impẽdio & induſtria fabricatam ut iure inexpugnabilis cenſeatur. Sena flu. ¶SINT tibi teſtes flaminius:cõſul ab Hãnibale trucidatus. Et litora traſymena:ripæ traſymeni lacus:qui ẽ Senogal in hetruria:iter ſuaſtã:& Corytonã. Deos æquos:benignos. Multa monere p uolucres:p auguria:benigni dii lia. monuerãt ne cõſereret ille manus:ille deorũ monitis nõ paruit:ideo piit.Si quæris tpa temeraria ueteris dãni uis ſcire diẽ quo die temerarius conſul tantã iacturã fecit:ille dies eſt dies quartus ab extremo mẽſe:octauus es a fine mẽſis:ſic erit nono calen.qntiles:hoc eſt.xxiii.die Iunii:ea in faſtis & ĩ ãnalibus notata ẽ:& habita ſemper infauſta. POſtera lux.ſequẽs dies qui erit uiceſimus quartus iunii. Eſt melior:felicior:duabus uictoriis quæ diuerſis tpibus:ſed ea die contigerũt Maſanyſſa ſupat ſyphacẽ:Maſanyſſa rex Maſſiliorũ:dũ pro carthagine in hiſpania militat amiſſo patre galla:de regno exciderat.Quo per bellũ ſæpe repetito aliquot pliis a ſyphace rege numidarũ uictus:in totũ priuatus eſt:& cũ ducẽtis equitibus Scipioni ſe iunxit.Poſtea in aphri[...]

ta ſcipio adiuuante maſaniſſa Carthaginenſes & eundem ſiphacē: Aſdrubalēq; pluribus ꝓliis uicit: Binaq; h[illegible] ſtium caſtra expugnauit in qbus .xl. mil. hoiu; ferro igniq; cōſumpta ſunt. & ſiphax ipſe captus. Sed ante hæc haſdrubal hánibalis frater qui cũ exercitu nouo trāſcēderat alpes: ut ſe Hánibali cōiugeret: cũ milibus hoium lvi. ceſus eſt. M. Liuii cōſulis ductu & opa ēt Claudii Neronis college. Iō poeta nunc: & ipſe Haſdrubal cecidit ſuis telis cũ ſuis armis & oī exercitu cæſus eſt. Relata igiť & hæc dies in annales tanq̄ fauſta Romanis.

ANT. FAN. ¶ TEMpora labunť: horæ ꝑtereũt & dies & menſes & anni: & nihil eſt annis uelocius. Fortunæ fortis honores: fors fortuna q̄ nō recte a qbuſdā fortuna diciť ædem trāſtyberim habuit teſte Donato: cuius dies feſtus colebať hoc tpe ab his q arte aliqua uiuebāt. Vñ il ludeſt Columellæ ad olitores: & celebres Fortis fortunæ dicite laudes. Eſt aũt Fors fortuna ut ingt Donatus tychiagathu: cui qm̄ in bono poniť Seruius Tullius nō imerito templũ dedicauit. Varro: Dies fortis fortunæ appellatus a Seruio Tullio rege qđ is fanum fortis fortunæ ſcđm tyberim extra urbē Romā dedicauit iunio menſe. Liuius: De reliquo ære ædē fortis fortunæ de manubiis faciendā locauit ꝓpe ædē eidē deæ a Seruio Tullio dedicatā. POſt ſeptē luces iunius actus erit: Fors fortuna viii. cal. coliť quo die Maſaniſſa Syphacē ſupauit: & Haſdrubal ꝑiit. IN tyberis ripa: ſcđm tyberim ut diximus hæc ædes fuit quā Donatus trāſtyberim fuiſſe teſtať quo & pedibus iri poterat ꝑ pontes & ꝑ fluuiũ lyntribus uehi. Plebs colit hāc: colebāt fortē fortunā q arte aliq̄ uiuebant ut dictũ eſt. Itē ſerui.

Seruorũ feſtum. QVI poſuit: Seruius rex q eā ædē ſtruxit. Serua: qa Tullius ortus: idibus ſertilis ſerui ac ſeruæ oēs diē feſtũ colebāt: & uxores purgare ac leuare capita cōſueuerũt auctore Plu. Eo. n. die Seruiũ Tulliũ natum ferunt quo capitis purgatio ac libertas ab ancillis cœpta ꝓceſſit. Tēpla ꝓpinqua: ubi ꝓxima: aut certe ꝓpinqua ædi quā Caruilius cōſul poſtea ꝓpe hoc tēplũ faciendā locauit. Lege l. iuiũ primæ decadis libro ulti. & caue accipias ædē fortunæ a Seruio rege in urbe dedicatā quā Nero aurea domo complexus eſt. Quāuis

¶ Tēpora labunť tacitiſq; ſeneſcimus annis
Et fugiunt fræno nō remorante dies:
¶ Quā cito uenerũt fortunæ fortis honores
Poſt ſeptem luces iunius actus erit:
Ite deam læti fortem celebrate quirites
In tyberis ripa munera regis habet:
Pars pede pars ēt celeri decurrite cymba
Ne pudeat potos inde redire domum:
Ferte coronatæ iuuenum conuiuia lyntres
Multaq; per medias uina bibantur aquas:
Plebs colit hāc: qa q poſuit de plebe fuiſſe
Ferťur & ex humili ſceptra tuliſſe locu[illegible]
Conuenit & ſeruis ſerua quia tullius ortus
Conſtituit dubiæ templa ꝓpinqua deæ
Ecce ſuburbana rediens male ſobrius æd[illegible]
Ad ſtellas aliquis talia uerba iacit:
¶ Zona latet tua nũc: & cras fortaſſe la[illegible]
Dehinc erit orion aſpicienda mihi:
¶ At ſi non eſſet potus dixiſſet eadem
Venturum tempus ſolſtitiale dies:

Fortunæ ædes multæ. cōſtat eundē regē ædificaſſe multas ædes fortunæ: ut Primigeniæ. Maſculæ: Paruæ: Cōuertentis: bene ſp[illegible]tis: Virginis.

Orionis Zona oriť vi. cal. iulii. ZOna latet tua nũc & cras fortaſſe latebit. vi. cal. iulias Orionis zona in ortũ heliacũ ferť: quem nō multũ poſſe differri antecedēs ortus docuit eius ſideris lacertoꝝ. Ea zona tribus ſtellis conſtat teſte Igino exoriturq; aſſyriæ. v. nonas iulias ut Pli. tradit. Eodē uetuꝝ tps Solſtitiale die non quo zon[illegible] exurgit ſed quo Fors fortuna celebrať. Neq;. n. auctor hoc loco hipparchu; ſequiť cuius rō docuit teſte Columella ſolſtitia & eqnoctia in primis ſignoꝝ ꝑtibus cōfici: cũ ea ſcđm Eudoxũ & Metonē nōnulloſq; aſtrologos ex antiq[illegible]rum faſti aptati ſunt publicis ſacrificiis in octauis ſignoꝝ ꝑtibus pagranť: quæ raro nō aliquos tēpeſtatũ ſignificatus hñt: ut Pli docet q æſtiuũ

Solſtitiũ æſtiuum. ſolſtitiũ magnũ anni cardinē uocat qđ ipſe in octaua pte Cancri &. vi[illegible] cal. iulii cōfici ſcribit uertiq; eoꝝ die nōnullaꝝ arboꝝ folia: ut oleæ: tiliæ: ſalicis cũ Sol ad aqlonē ſcandēs a[illegible] meta icipit flectiatq; ad auſtrũ digredi aucturus noctes ſex mēſibus ablaturuſq; diei mēſurā. Idē ēt mo[illegible] e palbium gemitu nō colligi confectum ſidus peractumq; ſolſtitium niſi cum eas uideris inchoantes. Scie[illegible]dum Chaldeos non ſentire cum Hipparcho qui. viii. cal. Ianuarii brumale ſolſtitium ponunt.

PAV. MAR. Tempora labuntur. ¶ Tpa la. iterponit nō incōpte ſniam tpis cito labētis: q; iā conſenuerat poeta: cũ emēdaret opus: & ēēt hos ſex libros editurus. Labunť ingt tpa & nos ſeneſcimus annis tacitis: rapimur in ſenectā annis tacite fluētibus: Horatius. Heu heu fugaces poſthume poſthume. Labunť anni: nec pietas morā rugis: & inſtāti ſenectæ affert idomitæq; morti. Quā cito uenerũt honores fortis fortunæ: q̄ cito uenit feſtũ fortis fortunæ. Aliqd ineſt latēus affectus. cui potius inq̄ in cæteris in feſtis dixerit. Iunius erit act⁹ exact⁹. POſt ſe. lu. hoc eſt poſt ſeptē dies: ſic ſdicat xxiiii. diē: quo & illæ uictoriæ cōtigerāt a. xxiiii. n. die numerando uſq; ad finē iunii ſeptē dies ſunt. Dies fortis fortunæ: ut ingt Varro appellatus a Seruio. Tullio rege: q; is fanũ fortis fortunæ ſcđm tybrim: extra urbem Romā dedicauit. Præterea dedicaſſe & aliud tēplũ fortunæ ꝑuæ teſtis eſt Plu. ꝓble. lxxiiii. Et Diony. ingt eũ extruxiſſe duo fortunæ tēpla: qua ꝑ oē uitæ tpſ uiſus erat uti ꝓſpe. Alteꝝ in foro boario: alteꝝ ad ripas tyberis: ei fortunæ: quā uirilē appellauit. De hac egimus i. iiii. li. & eodē ꝓble. Plu. Maſculæ fortũæ meminit ab eodē cōſecratæ. Erat ēt eodē auctore tēplũ fortunæ uiſcatæ q̄ſi ab ea nos ꝓcul capiamur: & negociis ac rebus inhæreāus. Poſt eiectos aũt reges: ſed lōgo iteruallo furius Caruilius: q cōſul fuit cũ papirio curſore alteꝝ forti fortunæ tēplũ dedicauit. Erat ꝑterea tēplũ fortunæ muliebris a ſenatu dedicatũ tũ cũ mulieres: hoc eſt & ma[illegible] & uxor martiũ Coriolanũ ab impetu in patriā repſiſſent. Erat & tēplũ fortunæ publicæ cuius ſupiore lib. meminimus a populo in libertate cōſecratũ. Ite læti qrites: romani. Celebrare fortē deā: ſacrificate forti fortu[illegible]

næ. Hæc munera regis in ripa tyberis:h; tēplū a Seruio rege cōditū:& conſecratū in ripa tiberina extra urbē. Decurrite uos grites:ppate ad tēplū fortunæ. Pars pede:cū pedes ire poſſit. Pars celeri cimba:gm̄ p tyberi cimba pōt illuc deferri. Nec pudeat:q̄ī nō hēaſ turpe. Redire inde domū potes reuerti multo epoto uino:ga cōuiuia quoq; extra urbē fieri debet. Lintres:nauiculæ fluminales:ut inqt Nonius. Vir. Cauat arbore lintres:Nos lintres nauiculæ coronatæ. Ferte cōuiuiuenes ſimul epulātes. Et bi.mul.ui.p me.aq̄s:p tybrim in lintribus bibēdū eſt:& multū uini exhaurieñdū. Plebs colit hāc fortunā. Quia ferſ:dr̄. Fuiſſe de plebe:nā ex obſcuro genere. Qui po ſerui⁹ rex autor ei⁹ tēpli hic dr̄. Sed ſupius oſtenderat cœleſti ſemie natū. Et taliſſe ſceptra ex humili loco q̄ſt ex iſima cōditiōe ad regnū aſcēdiſſe. Cōuenit & ſeruit:ſerui quoq; celebrare debēt feſtū. Quia tullius ort⁹ ſerua nat⁹ ex Ocriſia corniculana. Cōſtituit tē.ppi.nā fortis puæ:aut ppinq̄:ga uelut cognata ſeruis:q in iſima cōditiōe uerſanſ. Deæ dubiæ:fortunæ. Ecce aliqs rediēs male ſobrius:q redit parũ ſobrius epoto mero. Iacit tal:a uerba ad ſtellas:hæc loqſ cœlū intuēs poſt occaſū.xxiiii.diei ipſi⁹ mēſis. Oriō zona tua latet nō uſ eo tpe zona oriōis. Latet nūc:& latebit cras:ga neq;.xxiiii.neq;.xxv.poterit uideri. De hinc:poſtea: Erit mihi uidenda:nam.xxvi.die apparebit zona. At ſi nō eēt pulluſ:ille qui cœlū intueſ:ſi nō eēt ebrietatis caligine obtectus. Dixiſſe eadē die:qua & uſurę ſe zonā dicebat. Vētur nobis affuturę. Tp̄s ſolſtitiale:ſolſtitiū æſtiuū:quod poeta oſtēdit.vi.cal.q̄ntiles. Columella.viii.cal.ſic & florentinus princeps.

Lucifero ſubeunte,lares delubra tulerūt
Hic ubi fit docta multa corona manu:
Tempus idē ſtatoris erit:qđ romulus olī
Ante palatini condidit ora iugi:
Tot reſtāt de menſe dies qđ nomia parcis
Cui data ſunt trabeæ temple quirine tuæ
Tempus iuleis cras eſt natale calendis
Pierides cœptis addite ſumma meis:
Dicite pierides:quis uos adduxerit illuc
Cui dedit inuictas uicta nouerca manus:
Sic ego:ſic clio clari monumenta philippi

LVcifero ſubeunte lares delubra tulerunt. de laribus multa ſupius dicta ſunt:quos docuimus coli ſolitos Romæ publice & priuatim:ut coronis ornabantur ut graciles ubi parua coronas accipiunt fragili ſimulachra nitentia cæra:qbus Æmilius regilus ptor bello antiochiæ ædē in cāpo martio curādā uoluit autore Macrobio. Hiis Oui. hoc loco tēplū dicatū inqt v.cal.iulii ad qđ hitabāt puellæ q̄ coronas texere cōſueuerūt. Tp̄s idē ſta.erit.q̄nto quoq; cal.iulias ioui ſtatori ædes ſacrata eſt quā Romulus cōdidit ad radices mōtis palatini uotā eo tpe quo ipſe aduerſus Tatium pugnat romanos fugiētes cōſpexit:q ſeu forte ſeu diuinit⁹ reſtituerūt cū Romulus ut inqt Li. arma ad cœlū tollēs dixiſſet. Pr̄ deū hoiumq; hinc ſaltē arce hoſtes deme terrorē romanis fugāq; fœdā ſiſte. Eā ob cām a ſiſtēdo magis q̄ a ſtādo ſtatorē Iouē dictū exiſtimāt in cuius ædē Cicero Catilinæ conatib⁹ reluctari cupiens ſenatū uocauit:quo cū Catilina ueniſſe grauiſſima orōne illū corripuit & in exiliū ire iuſſit. Tot re.de mē.di. quot no.pcis.iiii.cal.iulias dicata eſt ædes. Quirino.i.Romulo in mōte q̄rinali cū reliq ſunt tot huius mēſis dies quot ſunt parcæ noīa. Putaſ aūt mōti q̄rinali ab eo tēplo uocabulū datū:qđ conſtitutū eſt poſtq̄ Romulus inter deos credit⁹ ē. Huic purpuræ uſus fuit in trabea Vñ ab Oui. trabeat⁹ dict⁹ eſt in prio huius opis libro oſtēdimus tria eē genera trabeaꝝ autore Seruio e qb⁹ unū fuit romanoꝝ regū iſigne. Trabeæ tuæ:tibi ſacro. Tp̄s iuleis cras ē natale calēdis nō placet qđ qdā ſentiūt tradi hoc loco Iuliū Cæſarē calē. iuliis natū q̄rtū idus iulias in laudē editū Macr. ſcribit uñ iulius mēſis nomē accepit autore Feſto:accedit ad hoc natalis C. Cæſaris dies explicādus erat ineūte iulio potius q̄ Iunio deſinēte. Sēſus ergo ē:feſtum Herculis muſagetæ ubi uētū ē ad diē iunii mēſis extremū hoc ē pridie cal.iulias celebrari:quo tpe dicere ſolemus:cras calēdæ iuliæ orienſ. Eoꝝ deoꝝ ædes ſtructa ē Romæ:at inqt Sueto. a Martio Philippo q Auguſti uitric⁹ fuit. De quo ait Martialis: Vites cenſeo porticū Philippi ſi te uiderit Hercules piſti. & Iuue. Alta parabat culmina uillaꝝ græcis longe q; petitis marmorib⁹ uincēs fortunæ atq; Herculis ædē. Colebaſ aūt Hercules in eadem æde cū muſis.ga cōſtat eū tpib⁹ Saturni ut Plu. & Macro. tradūt primū in Italia lr̄as docuiſſe q̄s Euādrū ab eo didiciſſe ſuba in ſuis tradidit monumētis. Fuerūt in eo tēplo Faſti Fuluii nobilioris teſte Macro. Addite ſūma:extrema quæ reſtāt ut libellus hic impleaſ. Quis uos addixerit iſti addicere pprie qđ ſit diximus ſupra:hoc eſt adiungere. NOuerca:Iuno quæ iubendo laſſata eſt cum Hercules agendo fuerit indefeſſus. Inuictas manus:monſtrorum omnium domitrices quæ obiecta ſunt Herculi uoluntate Iunonis.

LVcifero ſub.die ſeq̄nte. LAres tu.de.fuere illis tēpla cōſecrata. De his diximus in.ii.li.& plura in.v. Sed v.cal. Quinti.hoc ē.xxvii.die iunii dedicata ſunt illis tēpla in ea pte urbis ubi erāt Corolariæ:& ut ſupiore lib. dictū Auguſt⁹ Trāq̄llo teſte. Cōpitales lares ornare bis in āno iſtituit:uernis florib⁹ & æſtiuis. Hic ſunt ipſa tēpla ubi fit multa corona docta manu:ubi ſunt coronaꝝ artifices:pierti phylira:& glicera. Idem tp̄s.eadē dies xxvii.mēſis. Erit ſtatori erit feſtū Iouis ſtatoris. Cuius tēplū Romulus uoto dedicauit bello ſabino:cū Romana acies iclinaſſet:Deide uoto regis cōſtituiſſe uſ. A cōſiſtētibus militib⁹ ſtatorē Iouē appellauit. Qđ olī condidit Romulus añ ora iugi palatini:nā iter palatiū & capitoliū cōſtitutū ē tēplū. Tot dies reſtāt.ſupſunt. De mēſe iunio. Quot noīa pcis:q̄ tres ſunt ut alias dictū. ſic tres dies ſupabāt:& erat.xxviii.die mēſis. Cū o q̄rine.Romule. Sūt data tē.cōſtituta & cōſecrata tēpla. Trabeæ tuæ:tibi trabeato dedicatū ē illi tēplū in colle q̄rinali:ſed de morte eius & relatiōe in cœlū:& cuius pſuaſione diximus in.ii. Tp̄s natale iuleis cal.cras eſt.die craſtini erit calēde iuliæ:ſed natale tp̄s iuleis dixit:qđ hoc mēſe natus eſt Iulius Cæſar ex ſacra iulea domo:& cū prius q̄ntilis diceref in honorē Iulii Cæ.legē ferēte. M. Anto. M F. cōſule Iulius appellat⁹ ē:q; hoc mēſe.iiii. die iduū iuli⁹ ipſe pcreat⁹ fuerit. Pierides:muſæ. Addite ſūmā:q̄ſi extremā manū. Meis cœ.huic pti opis:quā

ANT. FAN.

Templū dicatū laribus.v.cal.iul. Ioui ſtatori ædes ſacrata.v.cal.iulias. Tēplum q̄rino dicatum.iiii.cal.iul.

Feſtum Herculis muſarum pridie cal.iul.

PAV. MAR.

ꝺdita oĩbus bonis fortũæ corporis & animi. Et gẽus & facies & ingeniũ: ſimul hæc tria paria reſpõdẽt in il Hoc tu putaris turpe: q̃ſi nõ exiſtimes id eſſe reprehẽſibile. Quod laudamus formã ipſius matriæ. Laudamus magnas deas: laudare ſolemus Iunonẽ: Pallada: Dianã: Venerẽ: & cæteras. Hac quoq̃ parte ab ipſa forma. Matertera Cæſaris fuit quondã nupta illi Philippo: ipſe Martius Philippus antequã habuiſſet Acciã matrẽ Auguſti uxorẽ habuit ſororẽ matris Cæſaris: De quo Cæſare dicat: uidetur hic dubiũ: an habuerit ſororem matris. C. Cæſaris: an ſororẽ Acciæ matris Auguſti. An ſororẽ Liuiæ: ſed cũ poeta rationẽ habeat uxoris quæ apud materteram Cæſaris: ut diximus pauloante fuerit: Inque ſuis habuit matertera Cæſaris ãte. Puto de eadem hoc loco dicere: ſic intelligemus de ſorore Liuiæ. Quæ matertera erat Tyberii: longe maior na Liuia Druſilla. Quod uolſcus quoque noſter aſſerebat O decus: o ornamentũ. O fœmina digna ſacro: o matertera Cæſaris digna connubio ſacrifice gentis martiorum. Sic clio cecinit doctæ ſorores aſ...æ muſæ affirmauere dicta clius. Alcides annuit: Hercules quoq̃ affirmauit. Et increpuit: hoc Lyra: & omnis muſarum cythara in ipſa æde a Martio Philippo dedicata In qua & Herculis ſ...rat & omnium muſarum effigies.

...os Naſonis ſcripſimus lector candide qua uiſum eſt breuitate ut neque omitteremꝰ neceſſaria ...n his conſiſteremus: quæ uel nota omnibus ducebamus: uel ſi a nobis a uertice ut aiunt ad calcẽ ...i faſtidiũ allatura. ne obiiceres nobis illud Iuuenalis: Scriptus & in tergo nec dum finitus oreſtes. ...s ſancto ut aiũt Sabbato lõgiores: qui nõ grauaremur alterũ interpretãdi laborẽ ſuſcipere ſi exta...tius operis quod Frãciſcus Venetus totius pene orbis terrarũ pagrator: nobis iureiurãdo firma...c legiſſe apud inclytũ regẽ gallorũ: quod uerũ ne ſit alii uiderint. Nos æquo animo ferre nõ poſſu...adeo nobis inuidiſſe fortunã nobiliſſimorũ Faſtos poetarũ: ut eorum quos Sabinus incœptos reli...itur nihil appareat & cõſumati ac luculẽti operis Naſonis dimidiũ requiratur: Tu autẽ Federice dux ...iſſime cui non ſolũ hoc tẽpore cõmentarios noſtros ſed iam pridem animam ipſam & mentẽ dicaui ...ſo ut hoc opuſculum illuſtri principi Guidoni Vbaldo filio tuo: cui ſumma omnia debentur ali...gendũ tradere nõ dedigneris: qui tametſi nondũ exceſſit e pueris neq̃ a nobis poteſt quã ipſi deſide...ugẽtiã mutuari: nõ parũ tamen proficiet: ſi & maximo ingenio principi fuerit cũ ingenioſo poeta ...ertium & qui præclariſſima eſt indole præmaturoq̃ conſilio ac ſupra ætatẽ litteris eruditos ita ...nota omnium iam exuperet uerſabitur quocunq̃ mõ inter Romanos terũ dominos atq̃ his no...is ad paternã pariter & Romanã illã magnanimitatẽ ac magnificentiã aſpirabit. Quãquã earum ...q̃ uirtutũ ueluti floſculi quidã ita in eo principe iam apparent ut nõ ſolũ fortuna & dignitate quam ...atque ampliſſimo principatu: ſed tali ac tanto parẽte digniſſimus habeatur: necnon & patruo Octa...principi grauiſſimo: ac celeberrimo omniũq̃ liberalium diſciplinarũ cognitione præſtanti: ad cuius ſin...tẽ humanitatẽ modeſtiã & grauitatẽ illud accedit memorabile rarũ: ac pene diuinum & noſtris tempo...admirandũ quod inclytos fratrem ac nepotes tanta beniuolentia & charitate complectitur: ut iureiurã...affirmare ualeam nuſquam fere eiuſmodi pietatem in ullo principatu fuiſſe perſpectam.

FINIS.

Impreſſum Venetiis opera & impenſa ſolertiſſimi uiri Ioannis Tacuini de Tridino: Cẽſore uiro erudituſſimo Bartholomeo Merula Mantuano: Inclyto ac fœliciſſimo principe Leonardo Lauretano Anno. M.cccccii. pridie idus Octobris.

LAVS DEO.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

NTERPRETATIONIS FASTORVM. SEQVITVR EMENDATIO QVO .M LOCORVM ET ASTRORVM RATIO.

AVLVS MARSVS PICINAS PO.CL.GEORGIO CORNELIO.M.EQ V.F.Salutem.

AEC ILLA SVNT.G.Cornelii. Quæ nos octo antea annis in Ouidianos faſtos magna cura:ac diligentia ſcripſeramus:& a principio tibi dicata. Viſum eſt illi d inire conſilium ut in hoc uſq; tempus preſſa teneremus:ne editio præcipitata dedecori potius quã laudi eſſet. Nũc uero cum tandẽ ex urbe Venetias ad te uenire licuerit his lucubrationibus noſtris:extremã modo manum impoſuimus & cui tu ipſe mãdaſti dedimus imprimẽdas. Nõ qdẽ illius ſpe gloriæ cõmoti:ſed ut pmiſſam tibi fidẽ ſeruaremus:& expectationi multoꝝ ac militæ noſtræ uolũtari morẽ gereremus. Sed cum ſperãdũ mihi eẽ ducerem:neminem fore illud opus:qđ ...na eẽ ſupra pbauit:uenetis dãnaturum:Neſcio q̃ Theſyphone factũ ſit:ut contineri non potuerit inuiro:& ante in ſpectum opus in officioſum hunc laborẽ meũ cœperit allatrare:aut ut pudicam linguam ...aledicentiã puocaret aut ut huius operis nr̃i:ſiq̃ arte daret laudẽ detractaret. Sed in alteꝝ ſi rñdere uelis et ſi liceret Quitilii carmine. Quẽ fata nobis mõ tuſtulere. ſic n. & aliis pro tuẽda mea laude reſpondit ...ũ liuidulus lacꝝ poetã:carpit:uiuere dũ cupit diſerto. Mai ſi carmine:ualde ſꝫ pererat. Nõ ſæuit ſcabie ſu...unguis. Nec muſcã uolucres iouis ſequunt̃. Altera uero tuebit̃ ſe ipſam:& ueræ hũanitatis:ac æquitatis ...am ab oi liuoris morſu uindicabũt. Aliqđ tñ erat. qđ in his cõmẽtariis. Multi qdẽ dãnandũ eẽ cenſe...a nõ uiderãt:q̃ nos ipſi uidimus:Diximus. n. ĩ primo lib. eo ĩ loco Et ſonet acceſus ſpica ciliſſa focis elligendũ Dãnabãt illud multi:ea rõne qđ ciliſſi Nardi Pli nõ meminerit:quaſi alibi inueniri non a Pli. nõ referatur:ſed legant rãdẽ Diaſco. quẽ eruditiſſimus Iuuenis:& omni lr̃aꝝ laude cumu...rmolaus barbarus mõ latinum fecit:Inuenient certe & ĩ Cilicia naſci Nardum. Plura. n. Nardi memorant̃:& hæc illa ſunt. Vtar. n. Hermolai uerbis Nardi gñã duo: Alteꝝ indici:Alterum ...oc in ſyria naſcatur:ſed quod mõtis eius:in quo legit̃:ps una in ſyriã:unã in Indiam ſpectet Sy...s:quo receutius:atq; leuius eſt gũmoſũ:colore rupho odore uehementer iocũdo. Cyperumque ...ius ſpica:ſapore amaro:Maximeq; ſiccante os:cuſtodit ſuaue olentia pertinaciter. item Indici Al. Gandẽdis noĩe a fluuio Indiæ:qui montem in quo naſcitur pfluit:uiribus lãguidũ ut q; ſolo uli...eniat:eoq; in maiorem altitudinem adoleſcat. pluribus:ab eadẽ radice fruticãtibus iplicatis. & re...iros. Odoratius uero quod locis celſioribus gignit̃ ſpica breui:cypꝛꝫ olente:in totũq; eius doti...us ſyriacũ. Habet̃ & Saphariticũ Nardũ frutice admodũ pumilo a loco ubi carpit̃ dictum ſpicis in...candidũ. Caule q e medio proſilit aliquãdo hircũ ſpirãte:dãnat̃ in totũ. Nardus gallica ĩ lyguræ alpi...ſcitur. Aliuca uernaculo indigenis nomine:Naſcit̃ & in iſtria frutex puſillus:cũ radice uellit̃ & in faſci...puales digeritur:folia ei lõgiuſcula:leuiter flaueſcẽtia:flos luteus:uſus eius ĩ caule:& radicibus quo...rata hæc modo habent̃. Nardus mõtana:quam aliq: Thilacitim:alii niri appellãt in Syria:Ciliciaq; Caule atq; foliis Erignio ſimilem:minoribus tñ:neq; ſcabris ſpinoſiſq;:radice nigra:odorata du...lq:atq; oio multiplici ad morem haſtulæ regiæ:q̃q̃ multo mior. graciliorque: Aſſarum aliqui nar...r appellant:Pho. quoq; quidam nardum ſilueſtre appellant naſcentẽ in põto. Hæc a Diaſcoride ...antur:& in cilicia naſci nardum iam omnibus conſtet:Sed ubi hæc Venetiis ĩprimũ cœpe qbuſ...on poterat:locum illũ poetæ recte dicere ſpica ciliſſa:Nec aduertebant poetã a ppertio accipiſ...ĩn elegia Muſa palatini iqt. Terq; lauet nr̃as ſpica ciliſſa cõas:cũ pro oleo nardino dicat. Argue...bãt pa...ea nullo pacto nardum aduri ad odorem. Nec legerant eundem Propertiũ ĩ elegia. Sũt aliqđ ma...nes inquit Curãt... Flammæ non oluere meæ. Cedat tandem uicta ptinacia detractoꝝ:& uera dicere Mar...ſum fateãt̃:Sũt ...ã.G.Cornelii loci qdã in cõmentariis nr̃is paululum imutati ne dixeri deprauati:& hoc non mea culpa fac...m: Sed celeritate illorumq characteres iprimẽdos cõtexũt:ut ĩ ipo fere pricipio cum faſtum eſſet factum ...ret:& ubi erat ἀωριον fecere ἀκυριον. Sic in quibuſdam aliis lr̃is. & in eo loco primi lib. Ex ...go ubi nox aderit uenturus tertia nõis:Cum ego dixiſſẽ Tertio die nõaꝝ:fecere calendaꝝ. Et in eodẽ lib. ubi ...rat. Qu. Fabi. Rulus:Is qui primus ſuæ gentis maximus eſt appellatus. factũ eſt Fabius Rutilianus. Et ĩ ſecũ...do li. cum multis in locis eſſet linea breuis iacens:non electa, punctis hinc inde ſignata:quod ſignum fit pro hoc uerbo eſt:non id illi intelligentes putabant. ſ. & dicere. Sed diligens lector facile cognoſcet. In principio q̃r...ti lib. in ipſo titulo:cum eſſet cũ deploratione orbitatis:fecere declamationem:& principium epiſtolæ: Deſti...natum tibi. G. Cor. opus maturantem:factum eſt Deſtinatum tibi. ſ. Cor. opus. Et in eodem, lib ſequutus ip...ſe poetæ ſententiam Dixi Veneris Ericinæ ſacra. a Claudio Mar. in urbem tranſlata. Sed illud accelerantibus, impreſſoribus. Et me ut celerrime quoq; exſcriberem:urgentibus præterieram non errore:ſed ipſa celeritate Liuium de ſecundo bello punico lib. ii. dicere:Decem uiros iuſſos inſpicere lib. Sibyllinos & inſpectis retuliſſe patribus:ædes Veneris Erycinæ:ac deæ Menti uouendas eſſe. Et paulo poſt ita inquit: Tum ædes uo...e Veneri Ericinæ. Aedemq; Fabius maximus dictator nouit quia ita ex fatalibus lib. edictum erat:ut is uoue...t cuius maximum imperium in ciuitate eſſet. Et in. iii. lib. inquit. Duumuiri creati ſunt. Qu. Fabius maximus:& Attilius Craſſus ædibus dedicandis menti: Atti. Fa. Veneri Erycinæ: Quod quidem ad illud quoq; ...tit quod de Menta diximus in. vi. li. Hæc nos ideo uoluimus addere ne quis dicere aut errasse marſum:aut aliquid prætermiſſe iure poſſit.

SEd propoſueram.G.Cornelii repetiturum me in fine commentariorum noſtro[illegible] nem aſtrorum ſeriem:de qua per totum opus diſſeruimus & noſtri temporis adde[illegible] ſtea rõnem. Sed quia nimium creuit operis magnitudo:& de illis omnibus rurſus ag[illegible] nimium id quidem:& ingratum lectoribus eſſet:in aliud tempus differendum eſſe d[illegible] Pauca tamen attingam:quæ maximo fore omnibus uſui exiſtimauerim:& ad excutien[illegible] errorem in quo multi uerſantur:& ad ueritaté apertiſſime diſcernendam. Nam cum explicandis illis uſi nos ſumus auctoribus:Higino:Plinio:& interdum Columella:quib[illegible] & multi quoq̃ innituntur:Non tamen eſt eadem ratio noſtrorum tempo᷑:quæ illorum fuerat quod fa[illegible] le oſtendemus Ne uidear penitus:ut rumpatur liuor.huius rõnis expers. Vtor enim preceptore Rigio [illegible] ſtro Adriaco aſtrologorum principe.ut nemo dicere me poſſit erraturum.Eaque erit nobis quæſtio. Cu[illegible] ſud ſit:q̃ poetæ naſonis:& auguſti temporibus ſol arietis principium inibat undecimo calen.apri.Nunc [illegible] inſit quinto idus martias.Fecit hoc quidem differentia motuum corpo᷑ cæleſtium illorum & noſtro[illegible] tempo᷑.Nam ab eo anno.quo natus eſt Ouidius uſq̃ in hunc annum defluere anni mille quing[illegible] xxii.Sic tam magna temporum longitudine magna eſt facta motuum mutatio:ut illud mirandum eſſe debeat.Si ingreſſus ſolis in unumquodq̃ ſignũ illius temporis plurimum a noſtro tempore [illegible]fert.[illegible] decim enim diebus nunc antecedit.Cuius rei cauſam eſt motus augium.Sic enim ſummas [illegible] altitu[illegible] uocant.& Stellarum fixarum.& motus acceſſus:& receſſus capitis arietis octaue ſperæ [illegible]. Nam [illegible] ius ſperæ zodiacus eſt mobilis:& ipſa quidem inferior eſt. Alter uero zodiacus:quem uitæ circulum tendunt.Nonæ ſperæ:quæ ultima & altiſſima eſt noſtro uiſui:immobilis eſt:& permanens perpe[illegible] aliio motu:præter ſuæ ſpære motum ab oriente in occidentem aſſidue ſine ulla intermiſſione agi[illegible] zodiaco immobilis:ſiue ſignorum immobilium intellexit diuinus ipſe poeta.Itaq̃ aſſumptis:& [illegible] cipiis horum ſignorum mobilium:ſiue ſperæ octauæ mobilis:una cum motu acceſſus:& receſſ[illegible] tis ipſius octauæ ſperæ ennumerabis tres motus eorundem mobilium.Nam motus augium.& [illegible] rum proprium motum habentiũ ut patet in tabulis calculationum:ſeu computationum Habe[illegible] motum cum tabulis ſuis.Motus acceſſus:& receſſus octaui circuli cauſatus a duobus principiis [illegible] libus:uidelicet arietis:& libræ:& eſt tertius motus tabula equationis acceſſus.& receſſus quæ eſt [illegible] petua incipiens ab imo gradu.& proſequens uſque ad.xc.deinde a.xc.uſque ad imum gradum re[illegible] hoc modo eundo:& redeundo. Tabula perpetua eſt æquationis Numerus uero ipſorum motu[illegible] gradu.o.minutis.ix.Secund xxv.augendo in numerum graduum.xv.Tabulæ in gra.ix.minut.o.[illegible] Itaque collectis motibus horum trium in tempore Naſonis.Et ſimiliter in hoc æuo noſtro collig[illegible] inire unumquodque ſignum xii.immobilium:nunc noſtro tempore.xi.diebus ante:quam illo tem[illegible] rũ ætate Naſonis & octaui auguſti.zodiacus mobilis octauæ ſperæ erat ſub zodiaco nonæ taliter.quo[illegible] arietis octauæ non erat diſtans a linea perpendiculari:ſine in minimo quidem ſpatio a capite nonæ:Q[illegible] ter uirtus inſundebatur inferioribus ampiata per concordantiam duorum zodiacorum in una quid[illegible] ra concordia:quæ cauſa fuit tantæ pacis illorum temporum.Sic itaque diſpoſitis rebus per retro[illegible] tis arietis mobilis:a capite arietis immobilis nonæ ſperæ init ſol per.xi.fere gradus de neceſſ[illegible] uet in quarta ſpera planetarum per lineam exeuntem a centro terræ per centrum corporis [illegible] ſolis:terminantem in principio ſignorum nonæ ſperæ:per tempus probatum.xi.dierum ante [illegible] rum illorum temporum ut inferior computatio demonſtrabit. Tempus.n.introitus ſolis in.xii.[illegible] gna zodiaci fixi:cum quibus multa admiratione digna poeta poſuit ſub umbra fabula᷑.His[illegible] ratione minutorum uel ante uel poſt.anni.Mcccclxxxii.annotamus.quo quidem anno hæ[illegible] imprimenda dedimus Sol init arietem die.xi.martii.Sol init taurum die.xi.aprilis.Sol [illegible] geminos die.xi[illegible] maii.Sol init cancrum die.xiii.iunii.Sol init leonem die.xiiii iulii.Sol init uirginem die.xi[illegible] [illegible]ſti.Sol init li brã die.xiiii.ſeptembris.Sol init ſcorpioné die.xiiii.octobris.Sol init ſagictariũ die.xiii.no[illegible] Sol init capricornum die.xiii.decembris.Sol init aquarium die.xi ianuarii.Sol init piſces die nona fe[illegible] [illegible]rii.De aſcẽ ſione uero imaginum celeſtium quæ undiq̃ per totum cœlum fuſa ſunt:tam in latitudine [illegible]ridionali ex tra zodiacum:quam in latitudine ſeptemtrionali ſimiliter extra zodiacum illud dixerimos:A[illegible] perfectam co gnitionem earum.tam aſcendentium:quam deſcendentium iuxta lineam orizontis:cum [illegible] zodiaci opor tet te habere inſtrumentum ſperæ ſolidæ.In qua inuenies circulum orizontis in medio [illegible] ſpæra ſolida ſit: eſt cum circulo ſuo meridiano:& taliter diſpoſita:quod deprimere poſſis polos ſiue attoll[illegible] ſecundum lati tudines:clymatum mundi:uel ſecundum eleuationem poli tue regionis:Itaque habita [illegible]modi ſpera tuo pte ingenio uerificabis aſcenſiones:& deſcenſiones omnium & ſingularum imaginum qu[illegible] [illegible]cto & quadra gita eſſe in cœlo conſtat.una cum aſcenſionibus zodiaci ab hac linea orizontis:cingentis omnia:& diuiden tis ſperam in duas partes:ſuperiorem:& inferiorem:& eſt terminator uiſus.Cum quo etiam inſtrumento du plicem orizontem.rectum.ſ.& obliquum cognoſces:a quibus quidem duobus diuerſitas quoque locorum te[illegible] reſtrium diſcernitur:quod latius in commentariis ſperæ percipies.Si ea in his temporibus rectificatis:ut ſi dixerim:imaginibus ſiue ſtellarum fixarum locis formata fuerit.

ꝰus hæc ideo Georgi Corneli commentariis noſtris addere:ne q̃uid tibi ĩn tãto opere:aut
ꝰut ab aliis deſideraretur. Quod carpere quoq; pget inſanus liuor & cũ multa hinc didi-
ꝰs inſolẽtia:& ingratitudine ſua:laboris noſtri laudẽ detractare cõtẽdet. Sed quo magis
ꝰet ĩ frenis rabieſceo dilucidior erit laus nr̃a:& pia igenia maiore nos obſeruãtia & grati-
ꝰuod a qbuſdã certe nõ pbatur:me nouo genere iterpretatiõis uti uoluiſſe:ut oia rudibus
pertiſſimam eo quidem gratiam & agent:& habebunt mihi poſteri ſempiternam.

ꝰRVM HVIVS OPERIS

g
ꝰinar aut
ꝰnc etiam
a quaſt
ꝰrruitis
h
ꝰios comites
ꝰs tamen
fugiunt
i
ꝰina
ꝰine ab
quia;
k
ꝰam
ꝰter fecti
ꝰris poſſe
l
Tertii faſtoꝝ
Mars uidet
Lacte ferino
am Edificata ergo
m
tecentí Ille deus
loco maius
tulit arma
ꝰiatio Oebalie
n
uocate. Tarda
cibus ꝰ
At nõ effuget
og. ꝰ ueſta

o
nam plurimus
Vtq; do.
ſub miniſtra
p
Cur hedera
enim ni puerili
ꝰta parcis
q
Interp̃tatio
Mea tẽpora
ut ſecundi.
Inq; inter
r
Vtq; ſolet
ſeſe pudicus
qua laced.
cretenſem
ſ
caſtam Si tu
mater habet
Pendula
Perpetuo
t
Sunion
ter qui cum
go credendum
Per ſua
u
Iam Iuerat
Terraq;
eius a noſtris

x
interpretationes
regali inſidere
minor etas
reddidit.
y
Home utrũq;
Vindice nullo
tumida ſupiorẽ
meretrices fũgãt
z
uit reoꝝ
Notas ueteꝝs
formam:&
&
Interpretationes
terra fuit
Aurea poſedit
ſaſ:nodis
9
Veſta eadem
eſſe diu
in ſacris
ſidio fecerunt
ꝝ
Mater mœſta
Celum ac
Pallantide
premi. Quid
A
Súmanoꝝq̃ſquis
manũ ſepelierat
næ. Habet

F I N I S

Lab. LELLI ERCOLE
Via IV Novembre, 15 - 00017 NEROLA (RM)
Part. IVA 00387761000
prof. 35 (1991)

Digitized by Google